164
*V

51 By

348043

Digitized by the Internet Archive
in 2013

http://archive.org/details/rpdantoninusdian03dian

R·P·D· ANTONINUS
DIANA
PANORMITANUS,

CLERICUS REGULARIS, DOCTOR CELEBERRIMUS,
Coram S. D. N. ALEXANDRO VII. Epiſcoporum Examinator,
& Sancti Officij Regni Siciliæ Conſultor,

COORDINATUS,
SEU OMNES
RESOLUTIONES MORALES,

EIUS IPSISSIMIS VERBIS AD PROPRIA LOCA,
& Materias fideliter diſpoſitæ, ac diſtributæ.

EDITIO NOVISSIMA, ET AUCTA,
A quamplurimis quibus cæteræ ſcatebant erroribus purgatiſſima.

Cui de novo acceſſit Tomus Decimus, veluti Summa totius Operis, ad commodiorem faciliorémque Theologiæ Moralis Studioſorum uſum;

PER V. P. MARTINUM DE ALCOLEA,
Monachum Carthuſienſem ex Regali Cœnobio de Paulari.

TOMUS TERTIUS.

SAINT AUGUSTIN LORMOY

LUGDUNI,
Sumptib. JOANNIS-ANTONII HUGUETAN, & Soc.
M. DC. LXXX.
CUM APPROBATIONE ET PERMISSU.

SYLLABUS TRACTATUUM HUJUS TOMI TERTIJ.

TRACT. I. DE Poteſtate Pontificis quoad Sacramenta. Et in fine hujus Tractatus adſcribuntur duæ Apologeticæ Diſceptationes de Primatu ſolius D. Petri ad differentiam inter ipſum, & D. Paulum.

II. De Diſpenſationibus.

III. De Poteſtate Epiſcopi quoad Diſpenſandum & Abſolvendum vigore c. 6. ſeſſ. 24. Concilij Tridentini de reformat. Et aliæ diverſæ difficultates, & Reſolutiones ad ipſoſmet Epiſcopos ſpecialiter pertinentes, etiam circa proviſiones per Concurſum ad Beneficia, Canonicatus, Dignitates, &c. & pro admiſſione reſignationis beneficiorum, & impoſitione penſionis ſuper ea etiam in hoc Tractatu diſcutiuntur.

IV. De Pœnis, ſeu Mulctis Epiſcopo non applicandis.

V. De Poteſtate Capituli, Sede vacante, ad ornatum cap. ſi Epiſcopus, de ſuppl. negl. Præl. in 6.

VI. De horis Canonicis, atque de reſtitutione pro omiſſione, vel defectibus commiſſis in earum recitatione.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA.

LICEN

LICENTIA.

NOS Frater Joannes Prior Carthuſiæ, ac totius Ordinis Carthuſienſis Miniſter Generalis, concedimus facultatem V. P. D. Martino de Alcolea, Monacho Carthuſiæ de Paulari, Profeſſo, tradendi Typographo Dianam Coordinatum, ſeu Reſolutiones Morales Reverendi Patris Antonini Dianæ, ad propria loca per eum diſtributas, & in plures Tomos digeſtas, ut typis mandentur, ac in lucem edantur, ſi ita videbitur iis, ad quos ea cura ſpectat ex ſacro Concilio Tridentino, Pontificiiſque ac regiis Decretis. Dummodò id fiat abſque expenſis & gravamine Domus, ac diſciplinæ noſtræ regularis detrimento. Datum Carthuſiæ ſub Chirographo ac Sigillo noſtro 16. Maij 1658.

FR. JOANNES *Prior Carthuſiæ.*

REGII PROCURATORIS CONSENSUS.

PRo Rege aſſentio, ut liceat JOAN. ANT. HUGUETAN, Bibliopolæ Lugdunenſi, typis mandare R. P. ANTONINI DIANÆ Opera Coordinata per R. P. MART. ALCOLEAM, in decem Tomos diſtributa, conceſſis impetranti inhibitionibus ad quinquennium computandis, à die finitæ Impreſſionis. Datum Lugduni 1. Decembris 1674.

VAGINAY.

PERMISSIO.

Fiat juxta Concluſiones Procuratoris Regij, anno & die ſupradictis.

DESEVE.

Deſiit excudi 3. Novembris 1679.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA.

INDEX

INDEX
TRACTATUUM, & RESOLUTIONUM
Hujus Tomi Tertij.

Vltimus Numerus Paginam indicat.

TRACTATVS I.

De Poteſtate Pontificis in Ordine ad Sacramenta.

***Et in fine hujus Tractatus adſcribuntur duæ Apologeticæ Diſceptationes de Primatu ſolius D. Petri ad differentiam inter ipſum & D. Paulum*, p.1.**

Res. I. *AN Pontifex poſſit ſuis præceptis ita obligare quoad miniſtrationem Sacramentorum, ut aliquando excuſemur ab obligatione, & obſervatione præcepti divini? Sed inter alia, quæ in textu hujus Reſolutionis explanantur, quatuor diverſi caſus inferuntur ex doctrina ſupradictæ quæſtionis, quos in promptu debent habere omnes Sacerdotes, & Confeſſarij, quia ſæpè contingere poſſunt in praxi, & ſunt valdè notandi.* Ex p.8. tr.1. reſ.78. ibid.

2. *An Pontifex poſſit aliquibus interdicere uſum Sacramentorum? Et pro praxi hujus quæſtionis aliqui diverſi caſus adducuntur in corpore hujus Reſolutionis.* Ex p. 8. tr.1. reſ.79. p.2.

3. *An Pontifex poſſit præcipere, ut in articulo mortis deficiente materia certa, miniſtrentur Sacramenta cum materia dubia? Idem dicendum eſt, ſi non occurrat alius certiorem habens poteſtatem, vel qui certiorem formam adhibeat. Et in caſu extremæ neceſſitatis non ſolùm poſſit adhiberi Sacramentum cum materia, forma, & Miniſtro dubio, ſed etiam adeſſe obligationem charitatis ſic miniſtrandi, ſecluſo præcepto Pontificio particulari. Et notatur, quod in prædictis caſibus contentis in textu hujus Reſolutionis, & ſimilibus, ſi recipientes Sacramentum ſupervixerint, eſſent denuo eis miniſtranda dicta Sacramenta ſub conditione.* Ex p.8. tr.1. reſ.49. p.4.

4. *An Pontifex ſuppleat defectum juriſdictionis miniſtrantibus Sacramentum cum opinione probabili? Et ex doctrina hujus quæſtionis patet, quod qui ſolum habet titulum coloratum generatim peccare uſurpatione judicij, quia quantum in ipſis eſt, uſurpant poteſtatem, quam non habent.* Ex p.8. tract. 1. reſ.93. p.6.

5. *An Pontifex ſuppleat juriſdictionem in miniſtratione Sacramentorum, ſtante errore communi, abſque titulo colorato? Et quid eſt dicendum in caſu, quo adeſt error communis, & titulus coloratus? Et inter alia, quæ ex doctrina ſuperioris quæſtionis deducuntur, tandem infertur, an ſit falſum, quod ſi in Pontificem eligeretur fœmina, communi circa ſexum concurrente errore valeant per eam velut Pontificem facta;* Ex p.8. tr. 1. reſ.94. p.8.

6. *An Pontifex poſſit præcipere, ut infantes filij Hæreticorum, & Apoſtatarum baptizentur, invitis Parentibus? Et quid de filiis Infidelium? Et quid, ſi ſaltem alter Parens ſit fidelis, ſeu baptizatus; an puer, illis invitis, poſſit baptizari? Et idem proportionatè dicendum eſt, ſi proles ſit ſub cura plurium tutorum, quorum unus ſaltem eſt Chriſtianus. Et idem eſt ſentiendum, quando alter Pater conſentit, quamvis uterque ſit Ethnicus. Et idem eſt de parvulo, qui non habet Patrem, ſed avum paternum, quod poteſt baptizari, ipſo conſentiente, quamvis mater ſit invita. Et quid de filiis Infidelium mancipiorum, an poſsint, illis invitis, baptizari? Et quid de Infidelibus politicè tantum ſubditis Principibus Chriſtianis, an poſſint eorum infantes, ipſis invitis, baptizari?* Ex p.8. t.1. r.1. p.10.

7. *An Pontifex potuerit determinare tempus præcepti Divini ſuſcipiendi Baptiſmum? Et an Eccleſia potuerit determinare tempus, in quo Miniſtri Eccleſiæ, & non in alio deberent exhibere Baptiſmum, adultis petentibus, ſcilicet Vigiliam Reſurrectionis, & Vigiliam Pentecoſtes? Et an ex diſpenſatione Pontificia poſſit quis etiam laicus ſolemniter baptizare in caſibus, in quibus jure divino poteſt baptizare; & abſque diſpenſatione id non poſsint Diaconis inferiores?* Ex p.8. tr.1. reſ.2. p.12.

8. *An Pontifex poſsit committere laico, ut in caſu neceſſitatis ſolemniter Sacramentum Baptiſmi miniſtret? Et extra caſum neceſſitatis, ut licitè conferant Baptiſmum, an inter Miniſtros hujus Sacramenti ordo ſit ſervandus ſub peccato mortali? Et etiam quæritur, an Sacerdos miniſtrans Sacramentum Baptiſmi in caſu neceſſitatis in peccato mortali peccet mortaliter? Idem quæritur de laico baptizante ſolemniter ex diſpenſatione; & de Diacono baptizante ſolemniter, vel Sacram Euchariſtiam porrigente ex commiſsione Sacerdotis. Et notatur poſſe in caſu neceſſitatis filium à Patre baptizari, & à propria matre; & ab illis in prædicta neceſſitate munus Patrini exerceri, atque per hoc non amittunt jus petendi debitum conjugale. Et quid, ſi ſupradicta hæc faciant extra caſum neceſsitatis?* Ex part. 8. tract. 1. reſ. 57. ibid.

9. *An Pontifex poſsit præcipere ſub peccato ſumptionem Sacramenti Confirmationis? Et an ſit præceptum Divinum, vel naturale obligans ſub mortali ad ſuſceptionem*

hujus Sacramenti, ſi commodè poteſt ſuſcipi? Sed difficultas eſt quoad præceptum divinum poſitivum? Et an præceptum Concilij Tridentini de prævia confirmatione ante Tonſuram, & Ordines importet peccatum mortale, aut veniale? Ex p.8. tr.1. reſ.47. p.14.

10. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut infantes ante uſum rationis confirmentur? Et an ſine Pontificia diſpenſatione poſſint in aliquo caſu infantes ante uſum rationis confirmari ex juſta cauſa? Et an, ſi Epiſcopus confirmaret infantes ante uſum rationis abſque juſta cauſa, peccet mortaliter, aut venialiter? Et docetur Sacramentum Confirmationis olim in prima Eccleſia, & poſtea per multos annos infantibus ſimul cum Baptiſmo adminiſtratum fuiſſe. Et an ſimiliter in oriente, & præcipuè in Græcia, & Æthiopia vetus conſuetudo perſeveret?* Ex part.8. tr.1. reſ.46. p.16.

11. *An Pontifex poſſit delegare poteſtatem miniſtrandi Sacramentum confirmationis ſimplici Sacerdoti? Et an ſit de Fide Presbyterum poſſe eſſe Miniſtrum confirmationis ex diſpenſatione? Et utrùm Pontifex legitimè electus; ſed nondum in Epiſcopum conſecratus poſſit hanc poteſtatem ſimplici Sacerdoti concedere? Et an hæc poteſtas, & facultas conceſſa ſimplici Sacerdoti expiret mortuo Pontifice, vel ſi conceſſa eſt ex cauſa ceſſante expiret?* Ex p.8. tr.1. reſol.3. Ibid.

12. *An Pontifex poſſit diſpenſare ad miniſtrandum Sacramentum Confirmationis Sacerdotem ſolum priori Ordinatione conſecratum? Et diſcutitur, an impoſitio manuum Epiſcopi pertineat ad eſſentiam Ordinis, vel tantum ſufficiat porrectio Calicis cum patena, & tota forma in verbis dictæ traditionis correſpondentibus; itaut ſi Epiſcopus moriatur, poſtquam contulit Sacerdoti poteſtatem conſecrandi, antequam illi manus imponat, an verè manebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis abſolvere?* Ex p.8. tr.1. Reſ.4. p.18.

13. *An hæc poteſtas concedendi facultatem ſimplici Sacerdoti ad adminiſtrandum Sacramentum Confirmationis pertineat privativè ad Summum Pontificem? Et an verò ex divina inſtitutione, vel ex ſolo præcepto Eccleſiæ oriatur, quod Epiſcopus non poſſit eam facultatem delegare in ſua Diœceſi?* Ex p.8. tract.1. reſ.5. p. 19.

14. *An ſi Pontifex diſpenſaret ſine juſta cauſa, ut ſimplex Sacerdos conferat Sacramentum Confirmationis, diſpenſatio ſit valida? Imò notatur non ceſſare hanc facultatem, mortuo Pontifice qui eam conceſſit; neque etiam ceſſat talis facultas, ceſſante ratione, quæ movet Pontificem ad eam concedendam.* Ex p.8. tr.1. reſ.6. p.20.

15. *An Pontifex poſſit variare modum benedictionis Chriſmatis? Et ex doctrina prædictæ quæſtionis infertur, an poſſit Pontifex indirectè efficere, ut nullus Epiſcopus validè hoc Sacramentum conferat, &c. Et an Epiſcopus benedicens Sacrum Chriſmain ſtatu peccati mortalis peccet mortaliter?* Ex p.8. tr.1. reſ.7. ibid.

16. *An Pontifex poſſit permittere, ut Græci in Sacramento Confirmationis utantur hac forma.* Signaculum doni Spiritus Sancti? *Et an in forma Latina hoc Sacramentum perficiatur ante expreſſionem divinarum perſonarum? Et an talis expreſſio in forma hujus Sacramenti ſit eſſentialis? Et quid de cæteris verbis* Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis? Ex p.8. tr.1. reſ.8. p.21.

17. *Confirmatur ſupradicta ſententia P. Amici authoritate Baſilij Pontij, in qua explanantur omnes difficultates, quæ continentur in præterita reſolutione.* Ex p.8. t.1. r.9. p.23.

18. *Apponitur ſententia aliquorum impugnantium opinionem Amici & Pontij, & aſſerentium ante Schiſma Græcos in forma Confirmationis invocaſſe explicitè Trinitatem.* Ex part.8. tract.1. reſ.10. p.29.

19. *An Pontifex, ſi balſami copia deeſſet, poſſit diſpenſare, ut Sacramentum Confirmationis adminiſtretur cum ſolo oleo olivarum? Et latè explanatur, an balſamum in Confirmatione ſit de neceſſitate Sacramenti, vel de neceſſitate præcepti? Et notatur poſſe Papam Epiſcopo prohibere, ne Sacramentum Confirmationis conferat, ſed nequit facere, ut non valeat, ſi illud conferat.* Ex p.8. tract.1. reſ.11. p. 26.

20. *An Pontifex poſſit committere facultatem ſimplici Sacerdoti, non ſolum, ut dictum eſt, adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, ſed etiam conſecrandi Sanctum Chriſma?* Ex p.8. tr.1. reſ.12. p.28.

21. *An Pontifex potuiſſet præcipere confeſſionem, ſi non fuiſſet à Christo præcepta, ſed tantum inſtituta?* Ex p.8. tr.1. reſ.13. p.30.

22. *An à Pontifice hodie ſit latum præceptum de aliquo uſu confeſſionis diſtinctum à præcepto annuæ Communionis? Et an hoc præceptum ſit juris divini quoad ſubſtantiam rei præceptæ, itaut Eccleſia ſolum determinaverit tempus, quo divinum præceptum eſſet executioni mandandum?* Ex p.8. tr.1. reſ.14. p.31

23. *An Pontifex poſſit præcipere confeſſionem venialium?* Ex part. 8. tract.1. reſ.15. p.32.

24. *An de facto Pontifex præceperit aliquibus confeſſionem venialium? Et an Clementina.* Ne in agro Dominico de ſtat. Monach. *obliget ad confeſſionem venialium ſub peccato mortali?* Ex p.8. tr.1. reſ.16. ibid.

25. *An Pontifex poſſit abrogare, ſeu diſpenſare in præcepto confeſſionis, ut quiſquam nunquam teneatur confiteri? Et quid, ſi quæratur, qua ratione cum Papa ſæpius diſpenſet in votis, quorum obligatio eſt de jure divino, & naturali ratione promiſſionis Deo factæ, quam quilibet ex dictis juribus tenetur adimplere? & tamen non poſſit diſpenſare in præcepto confeſſionis, quod de jure Divino ortum habet?* Ex p.8. tr.1. reſ.17. p.33.

26. *An Pontifex poſſit abrogare, ſeu diſpenſare in præcepto confeſſionis, ut aliquando quis non confiteatur?* Ex p.8. tr.1. reſ. 18. p.34.

27. *Quod peccatum committat Pontifex diſpenſando in hoc præcepto ſine cauſa cum aliquo? Idem eſt de illo, qui ſciens nullam cauſam ſubſiſtere, inducit Pontificem ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus. Et hoc pendet ex illa quæſtione, an peccet Pontifex diſpenſando in ſuis legibus ſine cauſa?* Ex p.8. tr.1. reſ.19. pag.35.

28. *An Pontifex teneatur ad præceptum annuæ confeſſionis? Et quamvis Pontifex peccet mortaliter, ſi non adimpleat præceptum annuæ confeſſionis, non tamen incurrat excommunicationem propter hoc, nec poſſit declarari, aut Eccleſiaſtica ſepultura privari. Et explanatur, à quo Papa accipiat facultatem eligendi Confeſſorem, cum in terra non habeat ſe ſuperiorem? Et an, electo Confeſſore, teneatur ei parere ſicut cæteri fidelium?* Ex p.8. tr.1. reſ.20. ibid.

29. *An Pontifex poſſit cenſuris punire confeſſionem annuam ſacrilegam ex defectu doloris? Et diſcutitur, an poſſit Eccleſia prohibere actum internum? Et an poſſit illum præcipere? Et ex doctrina hujus Reſolutionis inferuntur aliqui alij diverſi caſus ſæpius contingentes in praxi.* Ex p.8. tr.1. reſ. 50. p.36.

30. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut aliquis ante Communionem non confiteatur, dummodo eliciat actum contritionis de peccatis mortalibus commiſſis? Et docetur, an præceptum de præmittenda confeſſione ante Euchariſtiam ſit à Chriſto Domino inſtitutum, vel ſit divinum poſitivum, aut Eccleſiaſticum?* Ex p.8. tr.1. reſ.51. p.38.

31. *An Pontifex poſſit reſervare peccata venialia? Ex quo etiam infertur, an Superior poſſit reſervare excommunicationem minorem? Et deciditur cæteros Superiores, & alios Prælatos inferiores Papæ non poſſe ſibi reſervare peccata venialia.* Ex p.8. tr.1. reſ.52. p.39.

32. *An Pontifex poſſit reſervare peccata mortalia interna? Et quid circa hoc apud Religioſos, & Epiſcopos? Et an Eccleſia non poſſet peccata mere interna afficere cenſuris?* Ex p.8. tr.1. reſ.53. p.40.

33. *An Pontifex poſſit reſervare omnia peccata mortalia externa? Et an hoc validè, licet illicitè facere poſſit?* Ex p.8. tr.1. reſ.54. p.41.

34. *An Pontifex validè poſſit ſibi reſervare abſolutionem caſus,*

caſus, & excommunicationis etiam in articulo mortis? Ex quo infertur reſervationem factam à Papa abſque cauſa valere reſpectu omnium Confeſſorum, non tamen eſſe licitam. Ex p.10.tr.14. & Miſc 4.reſ.7.alias 5. ibid.

35. An Pontifex poſſit auferre à ſimplicibus Sacerdotibus juriſdictionem abſolvendi à peccatis venialibus? Idem eſt dicendum de peccatis mortalibus aliàs confeſſis, & rectè abſolutis. Et an ab ullo alio inferiori Prælato poſſit talis juriſdictio auferri aut limitari? Et an ſimplices Sacerdotes habeant poteſtatem abſolvendi à venialibus,& mortalibus alias rectè abſolutis,niſi ſint ab Epiſcopo approbati? Et quæritur etiam,à quo enim jure hoc habeant,an à jure divino,vel per conceſſionem Eccleſiæ? Et an Summus Pontifex habeat ordinariam juriſdictionem in foro Pœnitentiæ quoad totam Eccleſiam,idque à jure divino, cùm primum eſt electus? Et ideò, an poſſit aliquem delegare pro tota Eccleſia, etiam repugnantibus Epiſcopis, & Parochis? Idem dicendum eſt de Epiſcopo pro tota ſua Diœceſi repugnantibus Parochis. Ex p.8. tr.1.reſ.55.p.42.

36. An Pontifex poſſit delegare facultatem audiendi confeſſiones in perpetuum,& an privativè quoad Epiſcopos? Et, an qui juriſdictionem habet à Pontifice,poſſit confeſſiones audire ubique terrarum, nulla licentia petita ab Ordinariis locorum; ſicut qui delegatam habet ab Epiſcopo, poteſt in tota Diœceſi? Et an qui delegavit juriſdictionem ſuo arbitrio,poſſit ſine alia cauſa revocare illam non ſolùm validè,ſed etiam licitè? Quæritur etiam, à quo videlicet Confeſſarius Papæ accipiat poteſtatem illum abſolvendi? Ex part.8. tract.1. reſ. 83. p.44.

37. An Summus Pontifex potuerit annullare confeſſionem factam cum Confeſſario non approbato ab Ordinario, ut patet in Concilio Tridentino, ſeſſ.23. c. 15. de reformat. Quæritur etiam, undè Sacerdos habeat juriſdictionem in foro Pœnitentiæ? Et ex doctrina hujus reſolutionis aliqua alia notabilia circa ſupradicta explanantur. Ex p. 8. tr.1. reſ. 84. p.45.

38. An non obſtante decreto ſupradicto Concilij Tridentini ſeſſ.23.c.5.de reformat.ſuppleat hodie Summus Pontifex juriſdictionem in aliquo caſu,ut Sacerdos non approbatus ab Epiſcopo poſſit excipere confeſſiones? Et quando Sacerdos excipit Epiſcopi confeſſiones, undè habeat juriſdictionem? Et alij quinque diverſi caſus ſæpius contingentes in praxi diſcutiuntur in textu hujus reſolutionis circa juriſdictionem Confeſſarij Epiſcoporum,Cardinalium,& familiæ illorum, & etiam Prælatorum Regularium pro eligendis ſibimet ipſis Confeſſariis.Ex p.8.tr.1.reſ.85.p.47.

39. Enumerantur alij caſus,in quibus Pontifex ſupplet juriſdictionem, ut Sacerdos non approbatus audiat confeſſiones. Ex part.8. tract. 1. reſ. 86. p.49.

40. An Summus Pontifex potuerit, & de facto conceſſerit regularibus, ut poſſint excipere alienas confeſſiones ſine licentia Parochi in ordine ad præceptum annuæ confeſſionis? Et quid de Sacramento Euchariſtiæ; an poſſint Religioſi laicis diſtribuere eam abſque licentia proprij paſtoris toto anno, excepto Feſto Paſchæ reſurrectionis? Ex part.8. tractat.1. reſ. 88. p.51.

41. An Pontifex in articulo mortis,ſaltem dum abeſt Sacerdos approbatus, ſuppleat, & conferat juriſdictionem ſimplici Sacerdoti illam non habenti? Et an Sacerdotes talẽ juriſdictionem in articulo mortis habeant à jure divino, ſeu à Deo immediatè,vel à Pontifice,& ab Eccleſia? Et an etiam,præſente Parocho,vel approbato,in articulo mortis Pontifex conferat juriſdictionem ſimplici Sacerdoti, itaut illo præſente poſſit eligi à pœnitente, & abſolvi ab omnibus peccatis,& cenſuris quomodolibet reſervatis? Et an Pontifex,non ſolùm in articulo mortis,ſed etiam in periculo conferat ſupradictam juriſdictionem? Et an Pontifex poſſit prohibere, ne quis Sacerdos in extrema neceſſitate validè abſolvat? Ex p.8.tr.1.reſ.90.p.53.

42. Reſpondetur ad omnia argumenta contra ſententiam ſuperiùs poſitam in ordine ad illam practicandam, & aliqua alia curioſa invenies circa opinionum probabilitatem. Sed ex doctrina hujus reſolutionis oritur, an in articulo mortis poſſit quis cum Sacramento pœnitentiæ ſupplere præceptum contritionis? Sed adhuc remanet iſta difficultas, an ſit obligatio habendi contritionem in articulo mortis ex alio capite, ſcilicet diligendi Deum? Ex part.8. tract. 1. reſol.91. p. 55.

43. An Pontifex in articulo mortis tribuat facultatem abſolvendi Sacerdotibus ſciſmaticis & hæreticis? Et quid de excommunicatis & ſuſpenſis,an ſit neceſſarium, ut ſupradicti ſint à peccato mortali contritione,aut aliter juſtificati in ſupradicto caſu? Et an Summus Pontifex in articulo mortis ſuppleat juriſdictionem in laico ſaltem prima Tonſura initiato, ut poſſit abſolvere moribundum à cenſuris, qui non potuit confiteri? Ex p.8.tr.1. reſ.92. p.57.

44. An Summus Pontifex, etiamſi Sacerdos non ſit, poſſit tollere pœnitentias in ſacramentali confeſſione impoſitas? Et explanatur per Indulgentias non tantum indirectè, & mediatè,ſed etiam directè,& immediatè tolli ſacramentales pœnitentias. Ex quo etiam infertur non teneri pœnitentem ad ſervandam pœnitentiam, quam in vindictam ſuorum peccatorum in foro ſacramentali accepit,ſi probabiliter Indulgentias lucratus eſt? Et quid ſi pœnitentia ſit medicinalis? Ex part.8. tract. 1. reſ.80. p. 59.

45. An Pontifex per Indulgentias intendat non ſolum liberare à pœnitentiis injunctis in confeſſione,ſed etiam à non injunctis? Et diſcutitur, quid eſt ſentiendum de Indulgentiis antiquitus conceſſis? Et infertur,quod cùm conceditur Indulgentia 40. vel 100. dierum, vel annorum,non intelliguntur dies, vel anni pœnarum, quas in Purgatorio eramus ſoluturi. Ex part.8.tract.1.reſ.81. p.60.

46. An Pontifex poſſit diſpenſare,ut aqua vino conſecrando non miſceatur? Et an neceſſitas admiſcendi aquam vino conſecrando proveniat ex præcepto divino,aut Eccleſiaſtico? Et an permittendus ſit Armenis mos conſecrandi in ſolo vino abſque aqua,ſicut Græcis cõnſecrandi in fermentato? Ex part.8. tract.1. reſ.22. pag. 62.

47. An Pontifex poſſit diſpenſare, ut conſecratio Euchariſtiæ efficiatur ſub una tantum ſpecie? Et an præceptum conſecrandi Euchariſtiam ſub utraque ſpecie ſit divinum, vel humanum? Et an ſit falſum Innocentium VIII. diſpenſaſſe, ut aliquæ nationes conſecraſſent ſub ſpecie tantum panis, & hoc conceſſiſſe Norvegis? Ex part.8. tr.1. reſol.23. p.63.

48. An Pontifex poſſit in aliquo caſu facultatem præbere,ut plures Sacerdotes ſimul conficiant Euchariſtiam? Et dubium eſt,quomodò id licitè poſſit fieri? Et deciditur,quam intentionem habere debeant Sacerdotes noviter ordinati, quando cum Epiſcopo in Miſſarum ſolemniis concelebrant. Et notatur,quod Epiſcopus,qui conſecratur, celebrat cum Epiſcopo conſecrante; & olim Presbyteri Cardinales ſimul cum Pontifice concelebrare conſueverunt. Et an in Eccleſia Græca ſoleat alius Sacerdos ſimul cum Epiſcopo celebrare? Ex p. 8. tr.1. reſ.44. p.64.

49. An Pontifex potuerit prohibere, ne laici ſumant Communionem ſub utraque ſpecie? Et an jure divino præcepta ſit Communio ſub utraque ſpecie? & qui ſub una ſola ſpecie communicat, impleat præceptum, quo dicitur, niſi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis ejus ſanguinem, &c. Et notatur, quod hodie Cardinalis Diaconus miniſtrans Summo Pontifici communicat ſub utraque ſpecie; & ſimiliter Rex Franciæ in ſua inauguratione. Et tandem quæritur, an aliquando ſit licitum laico ſanguinem ſumere? Ex part. 8. tractat. 1. reſol. 24. pag. 65.

50. An Pontifex, ſicut potuit præcipere tantum uſum panis, potuerit etiam præcipere tantum uſum ſanguinis? Et notatur olim in Græcia nos fuiſſe iis infirmis,qui præ ægritudine ſpeciem panis deglutire non poterant, ſolam ſpeciem vini, argentea cochlea,in os effundere. Et quid de cõſuetudinibus Græcorum, Æthiopum, Moſcovitarum,& Pariſiorum in

conventu Cluniacenſi ; & de Diacono Cardinali Romæ in Miſſa Papali ſibi , & aliis Cardinalibus miniſtrante Euchariſtiam ſub utraque ſpecie ? Ex part.8. tract.1. reſol.25. p.67.

51. *An Pontifex poſſit eximere aliquem à præcepto Communionis annuæ ? Et an Pontifex teneatur ad præceptum annuæ Communionis ? Et an quamvis Pontifex peccet mortaliter , ſi illud non obſervet , non incurrat tamen excommunicationem propter hoc , nec poſſit declarari , aut Eccleſiaſtica ſepultura privari , nec contra eum ſententiam ferri de incurſione delicti ?* Ex part.8. tractat.1. reſol.26. p.68.

52. *An Pontifex poſſit præceptum annuæ Communionis penitus abrogare ? Et an Pontifex ſine cauſa abrogaret ex toto,& inſolidum prædictum præceptum , quamvis peccaret,valeret tamen prædicta abrogatio ? Et an poſſit Pontifex reſtringere præceptum ipſius Euchariſtiæ ? Et an in primitiva Eccleſia fuerit præceptum quotidie communicandi ? Et advertitur,quam cautè debeant procedere Confeſſarij in concedenda licentia laicis de Communione quotidiana ?* Ex p.8.tr.1.reſ.27.p.69.

53. *An Pontifex poſſit concedere facultatem , ut Euchariſtia miniſtretur infantibus ante uſum rationis ? Et an hoc expediat , & teneatur hoc facere , quando infantes ſunt in articulo mortis , quia præceptum ſumendi Euchariſtiam extat etiam de jure divino ? Et quid circa hoc factum ſit in diverſis locis , & Regionibus , in textu hujus reſolutionis explanatur. Et an ſi infantes caſu invenirent Hoſtiam , vel vinum conſecratum , & ex gula , vel levitate puerili Sacras ſpecies ſumerent , acciperent ne gratiam ſacramentalem ?* Ex part.8. tractat.1. reſol. 45. pag. 70.

54. *An Summus Pontifex poſſit concedere , ut ſæpius in die Euchariſtia ſumatur ? Et an eodem die ſæpius communicare non ſit prohibitum jure divino ? Et an in aliquo caſu , non obſtante Eccleſiaſtica prohibitione ; poſſit quis ſumere Euchariſtiam bis in die , & Sacerdos duas Miſſas celebrare ? Et an Cardinalis in Miſſa Papali Nativitatis Domini ſumens Euchariſtiam è manu Pontificis poſſit antea, vel poſtea dicere ſaltem duas Miſſas ? Idem dicendum eſt de Canonico Baſilicæ D. Petri , qui in die Nativitatis Domini cantat Evangelium in Miſſa & ſumit Euchariſtiam à Sacerdote celebrante. Et an alij Sacerdotes non poſſint extra Miſſam bis , aut ter communicare in illa die Nativitatis Domini ?* Ex part.8. tract.1. reſol.87. p.71.

55. *An Pontifex poſſit diſpenſare , ut Sacerdos celebret, vel laicus ſumat Euchariſtiam non jejunus ? Et an in aliquibus caſibus licitum ſit ſumere Euchariſtiam fracto jejunio ? Et an ſingulo quoque anno Pontifex diſpenſet in jejunio ſaltem tacitè cum Cardinali , qui celebrat coram eo in nocte Nativitatis Domini ; vel an pro illa nocte in ejus Capella Pontifex anticipet diem naturalem ? Et quid Venetiis de primicerio S. Marci ante mediam noctem in illa die celebrante ?* Ex part. 8. tract. 1. reſ. 89. pag. 73.

56. *An Pontifex poſſit diſpenſare, vel laici,vel etiam fœmina in articulo mortis miniſtrent Sacramentum Euchariſtiæ ſibi , & aliis ? Et an purus laicus , & etiam fœmina non egeat diſpenſatione,ut poſſit miniſtrare hoc Sacramentum infirmo,aut ſibimet in articulo mortis ? Et an peccet mortaliter laicus, qui in peccato mortali defert Euchariſtiam ad infirmum ob extremam neceſsitatem illius ? Et ex ſupradicta quæſtione deducitur,an in caſu neceſsitatis poſſit Sacerdos ſeipſum communicare ? Et quid devotionis cauſa,& qualibet diei hora , modo ſit jejunus, & abſit ſcandalum* Ex p.8. tr.1. reſ.48. ibid.

57. *An Pontifex poſſit præcipere uſum Sacramenti Extremæ Unctionis, & contra tranſgreſſores pœnam imponere ? Et an ſit præceptum in articulo mortis ſuſcipiendi Sacramentum Extremæ-Unctionis ? Et dum tale præceptum non extat, ſecluſo contemptu & ſcandalo , an omiſsio hujus Sacramenti non inducat peccatum mortale non ſolum in infirmis , ſed etiam à fortiori in illis , qui curam gerunt de ipſis , ut in conjuge , Domino , patre , tutore , &c ? Et an per accidens hoc Sacramentum poſſit alicui eſſe ad ſalutem neceſſarium ? Et diſcutitur , an ſit præceptum divinum ſumendi etiam Euchariſtiam ?* Ex part. 8. tract.1. reſol.58. p.75.

58. *An Pontifex poſſit præbere facultatem presbyteris benedicendi oleum Extremæ-Unctionis ? Et an hæc benedictio neceſſario debeat fieri per Epiſcopum ?* Ex part. 8. tract.1. reſ.30. p.76.

59. *An Pontifex aliquando ſuppleat juriſdictionem in Miniſtro Extremæ-Unctionis ? Et ſupponitur , quod ſolus Sacerdos eſt Miniſter Extremæ-Unctionis ; quare quævis Unctio à laico , imò à Diacono in quocumque eventu facta non erit Sacramentum. Et an ad hoc Sacramentum miniſtrandum non requiratur , ut Sacerdos ſit expoſitus, & ad confeſsiones audiendas approbatus ? Et an Parochus publicè excommunicatus poſſit licentiam concedere Sacerdoti ad hoc Sacramentum miniſtrandum ? Et explanatur , quod & ſi validè hoc Sacramentum à quovis Sacerdote adminiſtrari poſſit,non tamen licitè niſi in extrema neceſsitate , vel de proprij paſtoris tacita ſaltem licentia ; quare Religioſi , qui ſine licentia ſpeciali paſtorum perſonis non religioſis hoc Sacramentum , vel Euchariſtiam conferunt , incurrunt pœnam excommunicationis ipſo facto.* Ex p.8. tr.1. reſol.56. p.77.

60. *An Pontifex poſſit permittere,ut tempore peſtis ex penuria Sacerdotum poſſit miniſtrari Sacramentum Extremæ-Unctionis unica Unctione ? Et an in periculo contagij ſufficiat unica Unctio in aliqua corporis parte ? Et inter alia , quæ circa hoc explanantur , tandem infertur Parochum tempore peſtis non teneri adminiſtrare Sacramentum Extremæ-Unctionis cum periculo vitæ , ſi infirmus ſaltem confeſſus fuerit. Et explanatur licitum eſſe in adminiſtratione Sacramenti uti opinione probabili , relicta probabiliori.* Ex p.8. tr.1. Reſ.21. p.78.

61. *An Pontifex in conſecratione Epiſcopi poſſit diſpenſare, ut adſit tantum unus Epiſcopus ? Et an ad valorem talis ordinationis requiratur , ut fiat à tribus Epiſcopis ?* Ex p.8. tr.1. reſ.31. p.81.

62. *An Epiſcopus ordinans in Epiſcopum infantem ante uſum rationis , validè illum ordinet ? Et an infantes ſint capaces Ordinum ante uſum rationis ?* Ex part.8. tract.1. reſ.32. p.83.

63. *An Pontifex poſſit ſolo verbo Sacerdotes creare ? Et ſimili modo quæritur , an Pontifex poſſit ſolo verbo quem in Epiſcopum creare ? Et an Papa poſſit tollere ab Epiſcopo facultatem validè confirmandi, & ordinandi,itaut,ſi ille tentet aliquem ordinare,aut confirmare, nihil efficiat ?* Ex p.8. tr.1. reſ.28. p.84.

64. *An Pontifex poſſit tollere poteſtatem Epiſcopis circa Sacramentalia ? Et diſcutitur , an minores Ordines , & Subdiaconatus ſint ſolum Sacramentalia , & non Sacramenta ; & ideò poſſit Pontifex ab Epiſcopo auferre poteſtatem conferendi Subdiaconatum, & minores Ordines?* Ex p.8. tr.1. reſ.29. ibid.

65. *An Summus Pontifex poſſit habere invalidas collationes minorum Ordinum factas ab Epiſcopis excommunicatis , ſuſpenſis , &c ? Et quid , quoad collationem primæ Tonſuræ ? Et explanatur , quod Epiſcopus hæreticus , ſchiſmaticus , aut degradatus validè poſſit Ordines conferre. Et an Ordines minores ſint Sacramenta ? Et quid de Tonſura ?* Ex p.8. tr.1. reſ.41. ibid.

66. *An Pontifex poſſit diſpenſare , ne contractus phyſicus inſtrumentorum adhibeatur in Sacramento Ordinis ? Et diſcutitur , an contractus inſtrumentorum in ſumendis Ordinibus ſit de neceſſitate Sacramenti ?* Ex part.8. tr.1. reſ.40. p.86.

67. *An Summus Pontifex poſſit permittere , ut Græci adminiſtrent*

miniſtrent Sacerdotium ſine inſtrumentorum porrectione? Et multa alia invenientur in textu hujus reſolutionis circa materias Sacramenti Ordinis. Ex part. 8. tr. 1. reſ. 42. p. 87.

68. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut ſimplex Sacerdos conferat Ordines minores? Et notatur Epiſcopum non poſſe non Epiſcopo committere poteſtatem conferendi Ordines etiam minores, ſique committat, nihil fieri. Et an Cardinales Presbyteri poſſint conferre Ordines minores?* Ex p. 8. tract. 1. reſ. 33. p. 90.

69. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut ſimplex Sacerdos conferat Ordinem Subdiaconatus? Et pro praxi hujus quæſtionis adducitur quædam Bulla Papæ, in qua conceditur quibuſdam Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, ut poſſint conferre Ordinem Subdiaconatus, & Diaconatus Religioſis ejuſdem Ordinis.* Ex part. 8. tract. 1. reſ. 34. pag. 91.

70. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut ſimplex Sacerdos conferat Ordinem Diaconatus? Et privilegia conceſſa aliquibus Abbatibus conferendi Subdiaconatum & Diaconatum, an hodie ſint revocata per Concilium Tridentinum.* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 35. ibid.

71. *An ex commiſſione Summi Pontificis poſſit ſimplex Sacerdos Ordinem Subdiaconatus, & Diaconatus conferre? Et an de Minoribus Ordinibus non ſit difficultas, quia modo ea facultas conceſſa eſt Cardinalibus etiam non Epiſcopis, & Abbatibus exemptis.* Ex p. 10. tr. 16. & Miſc. 6. reſ. 22. alias 21. p. 92.

72. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut ſimplex Sacerdos ex commiſſione conferat Ordinem Presbyteratus? Et notatur poteſtatem committendi hoc miniſterium, jure divino Pontifici Summo, & Eccleſiæ convenire.* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 36. p. 93.

73. *An Summus Pontifex ante conſecrationem poſsit concedere ſimplici Sacerdoti, ut conferat minores, & majores Ordines? Sed notatur, quod licet Miniſter Ordinarius Sacramenti Confirmationis ſit Epiſcopus, ex commiſsione tamen Pontificis poteſt eſſe ſimplex Sacerdos.* Ex part. 8. tr. 1. reſ. 37. p. 94.

74. *An Pontifex poſsit dare facultatem, ut Diaconus alium Diaconum, vel ſaltem Subdiaconum ordinet?* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 38. ibid.

75. *An Pontifex poſsit diſpenſare, ut fœmina prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus initietur? Et an fœmina jure divino ſit incapax Sacramenti Ordinis? Et explanatur, quod Abbatiſſæ ſuas Moniales benedicere, Evangelium legere, aut prædicare non poſſunt. Et quæritur etiam, an Pontifex poſſit delegare poteſtatem ferendi cenſuras fœminæ? Et an Pontifex poſſit laico infideli etiam eam poteſtatem ferendi cenſuras committere? Et an Infidelis poſſit eſſe arbiter inter Chriſtianos?* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 39. ibid

76. *An Pontifex poſſit infantem ante uſum rationis Sacris Ordinibus initiatum reddere inhabilem ad matrimonium? Et an de facto Pontifices hoc fecerint? Et an poſſit Eccleſia conſtituere, ne in poſterum ad primam tonſuram, vel ad Ordines minores promoveantur, niſi qui ſe voto caſtitatis ſolemni adſtrinxerint, ſicut præcepit de Ordinibus ſacris?* Ex parte octava, tractatu 1. reſolut. 43. pag. 97.

77. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut Sacris Ordinibus initiatus matrimonium contrahat? Et deciditur nullum eſſe jus divinum prohibens matrimonium, vel uſum ejus ordinatis in Sacris; atque adeò non eſſe in illis de jure divino continentiam perpetuam; tametſi ea ſit quid juri divino maximè conſentaneum, quod idem dicendum eſt de Epiſcopis. Et diſcutitur, an ea obligatio ſit ſolum ex Eccleſiæ præcepto directè præcipiente illis caſtitatem, vel immediatè ſit ex voto caſtitatis in Ordine Sacro tacitè emiſſo?* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 72. p. 98.

78. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut Religioſus uxorem ducat? Et curſim explanatur, an ſuper habenda proprietate poſſit etiam Pontifex diſpenſare cum aliquo Monacho?* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 73. p. 99.

79. *An Pontifex, ne remaneat extincta quædam Illuſtris Familia, poſſit præbere licentiam, ut Eques Religionis Jeroſolymitanæ tranſeat ad Religionem Divi Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. Ex quo infertur, An Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religionis? Et quid de voto ſolemni paupertatis? Et ſupponitur poſſe, & ſolere Summos Pontifices præbere licentiam, ut aliquis Religioſus tranſeat ex una Religione ſtrictiori ad aliam laxiorem juſta exiſtente cauſa. Et quæritur, an prædicti Equites D. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, &c. ſint veri Religioſi, & poſſint eligere Confeſſarium ab Ordinario non approbatum, & gaudere privilegio Canonis, fori, & exemptione gabellarum; & in multis aliis comprehendantur ut Religioſi? Et infertur, quòd ſi Capucinus, Minimus, Mercenarius cum licentia Pontificis tranſiret ad Canonicos Regulares, vel ad Carmelitas Clauſtrales, &c. non tenerentur ad votum paupertatis tam rigidè, ut antea; nec ad votum quadrageſimale; nec ad votum redemptionis captivorum. Et an diſſolvatur vinculum prioris profeſſionis, ſi Religioſus profeſſus legitimè tranſeat ad alium Ordinem, ut ibi denuò profiteatur? Et docetur, quæ cauſa ſit juſta ad diſpenſandum in voto ſolemni Religionis? Et an in ſecundo gradu nunquam diſpenſetur niſi inter magnos Principes?* Ex p. 10. tract. 12. & Miſc. 2. reſol. 1. p. 101.

80. *An Summus Pontifex poſſit diſpenſare, ut ſocer ſumat in uxorem nurum ſuam? Et aſſeritur jure naturæ nullum eſſe matrimonium inter novercam, & privignum, inter vitricum & privignam; & inter omnes affines in primo gradu lineæ rectæ, quales ſunt etiam gener, & ſocrus; ſocer & nurus. Et an non raro Pontifices diſpenſent pro foro conſcientiæ in dicta affinitate orta ex copula fornicaria? Et an matrimonium inter fratrem & ſororem ſit irritum jure naturæ? Et an, juſta concurrente cauſa, in eo diſpenſare Pontifex poſſit?* Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. reſ. 93. p. 105.

81. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut matrimonium ineatur inter privignum & novercam; vel privignam & vitricum; ſocrum & nurum; aut ſocrum & generum? Et an poſſint Pontifices ex juſta cauſa diſpenſare, ut affines in primo gradu lineæ recta inter ſe matrimonium contrahant? Et an affinitas dirimat matrimonium ipſo jure naturæ? Et explanatur, quod ſi quis in infidelitate fuiſſet copulatus matrimonio ſuæ novercæ validum fuiſſe matrimonium patre defuncto, nec eſſe diſſolvendum, cum ad Fidem converteretur. Idem dicendum eſt, ſi quis duceret eam, quam Parens fornicariè cognovit.* Ex p. 8. tract. 1. reſ. 67. p. 107.

82. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut quis contrahat matrimonium cum uxore fratris ſui, vel ut fœmina nubat viro ſuæ ſororis? Ex quo deducitur, quod nullus affinitatis gradus in linea tranſverſa dirimit matrimonium jure naturæ.* Ex part. 8. tractatu primo, reſolut. 68. pag. 109.

83. *An Pontifex poſſit diſpenſare ex juſta cauſa, ut matrimonium ineatur inter avum & nepotem, vel inter aviam, & nepotem? Et docetur matrimonium inter avum & neptem; & inter nepotem & aviam eſſe validum jure naturæ.* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 69. p. 110.

84. *An Pontifex poſſit diſpenſare, ut fratres, & ſorores contrahant inter ſe matrimonium? Et explanatur, an matrimonium fratris cum ſorore ſit jure naturali nullum?* Ex p. 8. tr. 1. reſ. 70. p. 111.

85. *An poſſit dari caſus, quod Pontifex poſſit præcipere Patri, ut ſumat in uxorem filiam ſuam? Et in primis quæritur, an matrimonium inter patrem & filiam ſit jure naturæ irritum? Et an, ſi daretur caſus, quod in mundo ſupereſſent tantum Pontifex, Pater, & filia, an Summus Pontifex teneretur ſumere in uxorem illam fœminam, & diſpenſare ſecum in cœlibatu? Et*

quid, ſi in ſupradicto caſu Pontifex fuiſſet impotens, & inhabilis ad contrahendum? Ex part.8. tract. 1. reſol.71. p. 112.

86. An Pontifex poſſit diſpenſare, ut fidelis matrimonium contrahat cum Infideli, vel hæretica? Et an matrimonium fidelis cum Infideli non ſit irritum neque jure divino, neque jure naturali, ſed tantum jure Eccleſiaſtico? Idem dicendum eſt de matrimonio fidelis cum hæretica. Et an in locis, in quibus conſuetudine legitima derogatum eſt, ne petatur diſpenſatio ad contrahendum matrimonium cum Hæreticis, procedat etiam in Regibus? Ex part.8. tract. 1. reſ.74. p.115.

87. An Pontifex poſſit diſpenſare in radice matrimonij, ita ut legitimatus ſuccedat etiam ad temporalia? Et advertitur Pontificem graviter peccaturum, ſi ſine aliqua magna cauſa hanc legitimationem, ſeu diſpenſationem in radice concederet. Et ex doctrina ſupradictæ quæſtionis infertur, an vocatus ad feudum, Majoratum, fideicommiſſum, & ideo excluſus, quia profeſſus in approbata Religione, vel in Sacris initiatus, ſi à Papa diſpenſetur, ut nubat; an iſte ſic diſpenſatus ſuccedat in Majoratu, feudo, & fideicommiſſo, non obſtante, quod ſubſtitutus in pacifica maneat poſſeſſione? Ex part. 8. tract. 1. reſol. 75. p. 116.

88. An poteſtas ſtatuendi impedimenta matrimonij ſpectet privativè ad Summum Pontificem? & ſicut jus integrum eſt Summo Pontifici in univerſa Eccleſia impedimenta matrimonium dirimentia ſtatuere, an ita Epiſcopis in ſuis Diœceſibus? Ex part.8. tract. 1. reſ.76. p.118.

89 An Pontifex habeat poteſtatem eximendi fideles ab impedimentis conſtitutis à Principibus Ethnicis, ſi in eorum Provinciis habitent? Et ſi quis Iudæus ſit ſubditus Regis infidelis; an in illis ſervandis impedimentis ſubjaceat eidem Regi? Et quid eſt dicendum, ſi ſubditus ſit Romani Pontificis, ut Romæ Iudæi degentes; an ei ſubjaceant in ſtatutis impedimentis in Eccleſia pro ſolis baptizatis? Ex p.8. tr.1. reſ. 77. p.119.

90. An Pontifex poſſit ſupplere conſenſum in matrimonio, vel ſaltem præcipere, ut ab aliquibus contrahatur? Et an Deus aliquando conjunxerit matrimonium inter aliquos ſine illorum conſenſu? Ex part.8. tract. 1. reſ. 82. p. 120.

91. An Pontifex poſſit conſtituere impedimenta dirimentia, & potuerit irritare matrimonia clandeſtina, ut patet in Concilio Tridentino ſeſſ.24.c.1.de Matrimonio? Et an ſit licitum contrahere clandeſtinum matrimonium, ita ut ſit ratum? Et notatur Eccleſiam habere poteſtatem ad irritandos contractus immediatè, & directè ad reddendos eos nullos, & habere etiam poteſtatem ad irritandas perſonas ad tales contractus, quod eſt irritare ipſos contractus indirectè. Ex p.8. tr.1. reſ.59. p.121.

92. An poſſit Pontifex aliquos privatos reddere inhabiles ad contrahendum matrimonium? Ex part. 8. tract. 1. reſol.60. p.123.

93. An Pontifex ſine juſta cauſa irritando aliqua matrimonia ſint invalida? Ex part. 8. tractat. 1. reſolut. 61. p. 124.

94. An Pontifex habeat poteſtatem ſolvendi matrimonium ratum, ſed nondum conſummatum? Et an etiam poſſit in dicto caſu diſpenſare ob communem pacem, altero ex contrahentibus invito? Et an non ſit de jure divino, nec naturali vinculum, ſeu ſeparationis prohibitio talis matrimonij rati, & non conſummati? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in matrimonio rato? Et notatur aliquem evectum ad Pontificatum ante matrimonium conſummatum poſſe diſpenſare in ſuo matrimonio rato. Et quid in tali caſu faciendum eſt, ſi matrimonium ſit conſummatum? Ex p.8. tr.1. reſ.62. ibid.

95. An Pontifex poſſit diſpenſare, ſeu potius diſſolvere matrimonium ratum, & non conſummatum? Et quid circa hoc ipſum de Epiſcopis? Et diſcutitur, an quidquid poteſt Papa in tota Eccleſia, poſſit Epiſcopus in ſua Diœceſi? Et infertur, an Princeps Gentilis poſſit diſſolvere matrimonia rata ſuorum ſubditorum? Ex part.8. tractat. 3. reſ. 97. p.126.

96. An Pontifex ſine cauſa poſſit diſſolvere vinculum matrimony rati? Et notatur, quod poſita gravi cauſa Pontifex non neceſſario requirat conſenſum partium ad diſſolvendum matrimonium, ſed id poſſit, etiam eis invitis, quamvis non expediat. Et an Pontifex poſſit legem ferre, ut matrimonium ratum per conſequens conſummatum diſſolvatur? Et notatur, quod matrimonia, ſeu rata, ſeu conſummata Infidelium non baptizatorum non poteſt Pontifex ſua Pontificia poteſtate diſpenſando ſolvere. Et an ſit circa hoc alia ratio Hæreticorum? Et quid, ſi Pontifex habeat ſupremam juriſdictionem temporalem in quoſdam Infideles? Ex p.8. tr.1. reſ.63. p.127.

97. An Pontifex poſſit diſſolvere matrimonium ratum, & non conſummatum ſolum inter magnos Principes? Et explanantur cauſæ diſpenſandi in matrimonio rato. Et an Pontifex lege univerſali ſtatuere poſſit, ut matrimonium ratum diſſolvatur per ſubſequens matrimonium conſummatum? Ex p. 8. tr.1. reſ.65. p.128.

98. An Epiſcopus in caſu aliquo raro poſſit diſſolvere matrimonium ratum, & non conſummatum? Et docetur quod non poteſt Epiſcopus diſpenſare in aliquo eventu in profeſſione ſolenni Religioſorum. Et adducitur etiam, an Epiſcopus in ſua Diœceſi poſſit, quidquid Papa poteſt in tota Eccleſia, niſi ab eo prohibeatur? Ex part.8. tract.1. reſ.64. p.129.

99. An poſſit Pontifex diſpenſare in matrimonio conſummato Infidelium, quando ambo baptizantur? Et an Pontifex ex cauſa poſſit diſpenſare in matrimonio fidelium conſummato? Ex p.8. tr.1. reſ.66. p.130.

100. An Pontifex poſſit transferre Epiſcopum ex una Eccleſia ad aliam ob pinguiores redditus, & quonam jure ſit prohibita tranſlatio Epiſcopi ex una ad alteram Eccleſiam, an jure divino, an Eccleſiaſtico? Et cur Pontifex hoc matrimonium ſpirituale per conſecrationem conſummatum magis diſſolvere poſſit, quam carnale conſummatum? Et in textu hujus Reſolutionis cauſæ iſtæ apponuntur ad hoc faciendum. Et curſim infertur poſſe Epiſcopum cogere Parochum digniſſimum, ut ſe apponat concurſui alicujus Beneficij curati, aut Canonicatus Magiſtralis. Et breviſſimè deducitur, quod vinculum matrimonij carnalis morte ſolvitur, itaut non teneatur redire ad uxorem reſuſcitatus. Ex p.11. tr.4. & Miſc.4. reſ.40.ibid.

101. An Papa ſit Dominus bonorum Eccleſiaſticorum & beneficiorum; ita ut de potentia abſoluta poſsit privare quoſlibet Prælatos, vel Beneficiarios etiam ſine cauſa; & bona Eccleſiæ arbitratu ſuo alienare poſsit? Vel de plenitudine poteſtatis an poſsit dare bona Eccleſiæ, Monaſterij, &c. cui voluerit; & res unius Eccleſiæ, vel Monaſterij in aliam Eccleſiam, vel pium uſum transferre? Sed curſim docetur, quod ſi aliquis aliquid acceperit à Papa ſine cauſa dante, tenetur reſtituere. Ex p.11. tract.3. & Miſc.3. reſ.14. p.132.

102. An Pontifex, ſi propter tremorem manus dexteræ non poteſt elevare Calicem, nec frangere Hoſtiam, poſsit ſecum diſpenſare ſuper hos Ritus, & Cæremonias, ut Miſſam celebret? Et an habeat juſtam cauſam diſpenſandi ſuper hoc? Et an ad id teneatur? Et quæritur, & diſcutitur, an fractio, & miſtio Hoſtiæ pertineant ad eſſentiam Sacrificij? Et an Pontifex poſsit diſpenſare cum aliis ſuper ſupradictos Ritus? Et notatur Regem Galliæ ex diſpenſatione aliquoties in communione ſumere utramque ſpeciem; & Carthuſienſes non elevare ſacrum Calicem pro conſervatione ſuarum cæremoniarum. Et aſſeritur Principem ſupremum poſſe licitè diſpenſare abſque cauſa. Et docetur in ſumptione utriuſque ſpeciei non concedi abundantiorem gratiam, quam ſub una tantum. Et an ſit obligatio præcepti Divini celebrandi Miſſam ſaltem ter, vel quater in anno? Et diſcutitur, an habens privilegium Bullæ Cruciatæ audiendi Miſſam tempore interdicti, & habens breve audiendi Miſſam

in privato Oratorio, teneatur illam audire? Et advertitur, quod licet quis ex præcepto divino teneatur integrè confiteri, tamen pro adimpletione talis præcepti non tenetur adhibere medium, etiamſi facilè poſſet, ut ſcribere peccata; etiamſi certo ſciat, tempore confeſſionis non omnia in memoriam occurrenda. Item pro adimplendo præcepto annuæ confeſſionis, ſi pœnitens v.g. eſſet mutus, vel Confeſſarius ſurdus, non tenetur pœnitens confiteri per ſcripturam, etiamſi commodè poſſet hoc facere. Item ſimiliter excommunicatus, aut interdictus, licet facilè poſſit abſolutionem à cenſura obtinere, excuſatur tamen à præcepto Miſſæ, ſi illam non obtineat. Ex part. 12. tr. 3. & Miſc. reſ. 3. p. 134.

DISCEPTATIONES APOLOGETICÆ,

De primatu ſolius D. Petri ac differentia inter ipſum, & D. Paulum. pag. 138.

AN Divus Paulus fuerit Pontifex, & caput Eccleſiæ cum D. Petro? ibid.
Sectio 1. *An Primatus Eccleſiæ fuerit collatus ſoli D. Petro privativè quoad alios?* ibid.
2. *An D. Paulus quoad Primatum Eccleſiæ fuerit ſubditus D. Petro, licèt æqualis quoad Apoſtolatum.* p. 143.
3. *Continens Reſponſiones ad argumenta adducta ab Anonymo pro Primatu D. Pauli.* p. 151.

DISCEPTATIO APOL. POSTERIOR,

Continens Reſponſiones ad plura loca Sanctorum Patrum in manuſcripto cujuſdam Anonymi pro novo Papatu D. Pauli perperam intellecta. p. 160.

Sect. 1. *REſponſiones ad ſcripturam cujuſdam Anonymi in favorem novi Papatus D. Pauli.* ibid.
2. *Reſponſiones ad loca Summorum Pontificum.* p. 161.
3. *Reſponſiones ad loca Sanctorum Patrum.* p. 163.
4. *Reſponſiones ad loca Eminentiſſimorum Cardinalium.* pag. 167.

Appendix ad ſupradictum Tractatum primum hujus Tomi Tertij de Poteſtate Pontificis quoad Sacramenta, & etiam quoad alia.

AN Pontifex poſſit mutare Sacramentalem pœnitentiam extra judicium ſacramentale per applicationem Indulgentiæ? Et an Pontifex poſſit alicui de Eccleſia benemerito ſine injunctione ullius operis Indulgentiam concedere eo fine, ut alios ad ſimilia merita excitet? Et an valeat Indulgentia, ſi cauſa, ob quam data eſt, non ſit omnino ſufficiens, modo Pontifex prudenter cenſeat eſſe ſufficientem? Ex part. 9. tract. 9. ex reſ. 55. aliàs 54. & ex part. 10. tract. 16. ex reſ. 3. *Quæ prima nunc invenietur* in tom. 1. tr. 6. de ſatisfactione ſacramentali reſ. 9. *Secunda verò reperietur* in tom. 4. tract. 5. de Indulgentiis reſ. 2.

An Pontifex, ſi non poſſit penitus ab Epiſcopali Ordine poteſtatem reſervandi tollere, poſſit tamen illam reſtringere, aut limitare tanquam Supremus juriſdictionis Collator: & ideo ſi Pontifex Epiſcoporum poteſtatem vellet reſtringere, pluſquam par eſt, reſtricta, & limitata erit? Et ſupponitur poſſe Summum Pontificem reſervare peccata pro totâ Eccleſia. Et an privilegia à Pontifice conceſſa, ut à peccatis reſervatis Epiſcopo abſolvamur, intelligantur independenter ab ipſo Epiſcopo? Ex p. 10. tract. 12. ex reſ. 18. *Quæ hic eſt* in tom. 1. tr. 5. de Reſervatis reſ. 22.

An per alium inferiorem à Papa ob quamcumque neceſſitatem non poſſit concedi facultas celebrandi in navi exiſtente in mari, aut flumine? Et an ſi Sacerdos cæcus conſecraret ſine Pontificia diſpenſatione, peccaret mortaliter, & graviter? Et an facultas celebrandi, capite cooperto, ſpectet tantum ad Summum Pontificem? Ex part. 5. tr. 3. ex reſ. 40. & in tract. 6. ex reſ. 17. & in part. 2. tr. 14. ex reſ. 58. *Quæ nunc invenientur* in tom. 2. tract. 1. de Celebrat. Miſſarum reſ. 135. 138. & 139.

An Pontifex Altaria privilegiata pro vivis concedere poſſit? Ex part. 9. tract. 2. ex reſol. 18. *Quæ hic reperietur* in tom. 4. tract. 1. de Altaribus privilegiatis reſolut. 25.

An ſi Summus Pontifex ex iniquitate nollet concedere facultatem Diacono, ut in articulo mortis communicet ægrotum, poſſit in tali caſu Diaconus deferre Viaticum moribundo ex voluntate & commiſſione Chriſti? Ex part. 9. tract. 6. ex reſ. 38. alias 39. *Quæ hic eſt* in tom. 2. tr. 2 de Communione reſ. 65.

An ex commiſſione Pontificis poſſit ſimplex Sacerdos conferre aliquos Ordines, dummodo illos, quos confert, habeat? Ex part. 8. tract. 2. ex reſol. 4. *Quæ nunc invenietur* in tom. 2. tract. 5. de Sacramento Ordinis reſol. 27.

An ſtatuere impedimenta matrimonij non ad Epiſcopum, ſed ad Pontificem ſpectet? Et an ſi Pontifex prohibeat Parocho, ne aſſiſtat tali matrimonio, ſi aliter factum ſit, & Parochus de facto aſſiſtat tali matrimonio; validum ſit tale matrimonium? Ex part. 10. tract. 11. & reſ. 23. & in part. 4. tract. 4. ex reſol 85. *Quæ hic reperientur* in tom. 2. tract. 6. de Matrimonio reſol. 70. & 95.

An Papa ſub mortali teneatur ad recitandum Horas Canonicas, ad jejunandum, &c? Ex part. 6. tract. 7. ex reſ. 3. *Quæ hic eſt infra in hoc ipſomet* tom. 3. tract. 6. de Horis Canonicis reſolut. 1. vel in tom. 1. tract. 3. reſ. 48.

An Summus Pontifex poſſit ſecum diſpenſare in omnibus illis in quibus cum ſubditis poſſit diſpenſare? Ex part. 10. tract. 14. ex reſol. 27. alias 25. *Quæ hic eſt in proximo ſequenti* tract. de Diſpenſatione reſ. 6.

Nota quod prædictus Tractatus proximus & ſequens de Diſpenſatione totus eſt plenus quæſtionibus pro poteſtate Pontificis circa diverſas diſpenſationes, & quia propè eſt tractatus, require ibi quidquid ſupradicta deſiderare potes.

An Papa poſſit imponere irregularitatem aliquam ob peccatum veniale? Ex part. 4. tract. 4. ex reſ. 41. *Quæ nunc invenietur* in tom. 5. tract. 5. de Irregularitate reſol. 1.

An ſi quis cum Pontifice ſciente committeret Symoniam, incidat in pœnas, ſi Papa expreſsè cum ipſo non diſpenſaret? Et an Pontifex incurrat crimen, & pœnas Symoniæ juris poſitivi? Ex part. 10. tract. 16. ex reſol. 16. alias 15. *Quæ hic eſt* in tom. 5. tract. 7. de Symonia reſol. 1.

An Inquiſitores poſſint procedere contra Papam in hæreſim comprehenſum? Et an quando Inquiſitores incidunt in excommunicationem latam in Clement. 1. de Hæreticis, *ſi non procedant contra Hæreticos, non poſſint abſolvi, excepto à Romano Pontifice, præter quam in articulo mortis?* Ex part. 4. tr. 8. ex reſ. 58. & 37. *Quæ nunc invenientur* in tom. 5. tr. 10. de Inquiſitoribus reſ. 9. & 32.

An liceat abſque metu excommunicationis C. Si quis ſuadente,&c. *percutere Pontificem pro defenſione neceſſaria?* Ex p.5. tr.4. ex reſ.2. *Quæ hic eſt* in tom.8. tr. 5. de Homicidio reſ.17.

An Summus Pontifex teneatur ſuperflua ex ſuis redditibus elargiri in eleemoſynas? Et an Papa ex cauſa poſſit in hoc præcepto diſpenſare cum Clericis, Epiſcopis,& Cardinalibus? Et an hoc præceptum ſit humanum, & Eccleſiaſticum? Ex part.5. tr.8. ex reſ.28. & in part. 10. tract.11. ex reſol. 35. *Quæ hic reperientur* in tom. 4. tract.7. de Eleemoſyna reſ.19. & 20.

An Cardinalatus ſit ordo, & poſſit Papa illum extinguere? Et an Pontifex poſſit extinguere Patriarchas, & Archiepiſcopos? Et an Summus Pontifex ardua Eccleſiæ negotia ſine conſilio Cardinalium definire poſſit? Ex part.5. tract.2. ex reſ.2. & 4. *Quæ hic ſunt* in tom.9. tr.7. de Cardinalibus reſ.2. & 3.

Nota quod in prædicto tract. 7. de Cardinalibus tom. 9. *ſunt multæ aliæ quæſtiones omnes miſtæ pro electione Pontificis,& aliis diverſis caſibus pertinentes ſimul ad Summum Pontificem, & Cardinales, quos ibidem facillimè invenies ita miſtos.*

An leges Pontificiæ, ut obligent, neceſſe ſit, ut promulgentur in ſingulis Diœceſibus, & Provinciis? Et an Pontificiæ leges ſtatim poſt duos menſes à publicatione Romæ facta totam obligent Eccleſiam, nec ſit neceſſaria publicatio in ſingulis Provinciis, & Diœceſibus? Ex part. 1. tract.10.& reſ.8. & 9. *Quæ nunc invenientur* in tom.6. tract.1. de Legibus reſ.10. & 12. & in multis aliis Reſolutionibus ibidem pro aliis diverſis Decretis, & Bullis Pontificis.

An Summus Pontifex recipiat ſuam poteſtatem immediatè à Deo? Et an Summus Pontifex habeat in toto Orbe Chriſtiano temporalem poteſtatem? Et an Summus Pontifex poſſit cognoſcere, & judex exiſtere competens, ubi lis aliqua, & diſcordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoſcentes? Et an ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſit Princeps ſæcularis facto, & vi reſiſtere illis, & impedire executionem talium mandatorum? Et multa pro poteſtate Pontificis in Ordine ad exemptionem & Immunitatem Eccleſiaſticorum aguntur. Ex part.1. tract.2. ex reſ.126.122.124.7. *Quæ hic reperientur* in tom.9. tr.2. de Immunitate Eccleſiaſtica reſ.20. 17.19. 110. & in multis aliis Reſolutionibus ibidem.

An Pontifex in temporalibus habeat Dominium rectum & ideo Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens Familiam laicam Epiſcopi,& Nuntij,& Miniſtros eorum Curiæ? Ex p.6. tr.2. ex reſ.7. *Quæ hic eſt* in tom.9.tr.8. de Familia laica Nuntiorum reſ. etiam 7.

An legitimatus per ſubſequens matrimonium poſſit eligi in Papatum? Ex p.10. tr.9. ex reſ.unica. *Quæ nunc invenietur* in tom.7. tr.1. de Regularibus reſ.287.

An Pontifex poſſit ſibi eligere Succeſſorem? Et an Pontifex poſſit ſibi eligere adjutorem cum futura Succeſſione? Et plura alia circa ſupradicta demonſtrantur. Ex part. 10. tr.5. à reſ.1. uſque ad quintam excluſivè. *Quæ hic reperientur* in tom.9. tr.6. de Poteſtate Pontificis eligendi ſibi Succeſſorem à reſ.1. uſque ad 5. excluſivè.

An jure divino electionem Epiſcoporum ad Summum Pontificem ſpectare probetur? Et an olim à Summis Pontificibus interdictum fuerit, ne populi, & Principes in electionem Epiſcoporum ſe immiſcerent? Et an lex, & conſuetudo antiqua in modum eligendi Epiſcopos Romanorum Pontificum authoritate ſit abrogata, & jus nominandi, deſignandi, offerendi, & præſentandi Epiſcopos datum ſit multis Regibus eorumdem Romanorum Pontificum nutu, & aſſenſu? Et multa alia circa ſupradicta diſcutiuntur? Ex part.10. tract.1. ex reſ.1.6. & 7. *Quæ hic ſunt* in tom.9. tract.9. de Priſco more eligendi Epiſcopos reſ. etiam 1.6. & 7.

An Pontifex Principibus de Eccleſia benemeritis poſſit titulum, & inſignia Regis concedere? Ex quo infertur, an Pontifex habeat poteſtatem indirectam in temporalibus? Ex part.10. tract.6. ex reſol.unica. *Quæ nunc invenietur* in tom.9. tr.12. de Poteſtate Pontificis ornandi Principes laicos Titulo Regio reſ. etiam unica.

An abſque aſſenſu Summi Pontificis, ſeptem Germaniæ Electoribus poſſit octavus addi? Ex quo infertur, an poteſtas eligendi Imperatorem, ſit largita ſeptem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice? Et multa alia circa ſupradicta adducuntur. Ex part.10. tract.4. reſ.1. 2. 3. & 4. *Quæ hic ſunt* in tom.9. tr. 10. de Numero Electorum Imperatoris reſ.1. & ſeqq.

An liceat principibus Chriſtianis concedere Hæreticis libertatem conſcientiæ ſine conſenſu Summi Pontificis? Et an Principes, inconſulto Summo Pontifice poſſint dare libertatem Judæis exercendi uſuras in ſuis Regnis? Et multa alia circa ſupradicta pronunciantur, & diſcutiuntur. Ex part.10. tr.3. à reſ.1. uſque ad 5. *Quæ nunc invenientur* in tom. 9. tract.14. de Libertate Conſcient. reſol. 1. & ſeqq.

An licitum ſit principibus Chriſtianis inire fœdera cum Infidelibus, Turcis, & Hæreticis, inconſulto Summo Pontifice? Et an ſummus Pontifex poſſit ſub cenſuris prohibere principibus ne in bellando ſupradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant? Et multa alia circa ſupradicta explanantur. Ex part. 10. tract. 2. addit. ex reſolut. 8. & 7. *Quæ hic reperientur* in tom. 9. tract. 13. de Fœderibus cum Turcis, & Hæreticis reſol.8. & 7.

An Pontifex ex juſta cauſa poſſit præbere licentiam, ut Clerici, Epiſcopi, & Cardinales præſint Exercitibus? Et an in hoc præcepto ſolus Summus Pontifex poſſit diſpenſare ex eo, quod non ſit Divinum, ſed humanum? Et ſi Pontifex abſque cauſa rationabili, diſpenſaret, licet factum teneret, non tamen rectè faceret, ſed peccaret? Et an inconſulto Summo Pontifice poſſint Clerici alicui exercitui praeeſſe? Et an Papa poſſit prohibere in aliquo caſu, ne principes Chriſtiani inter ſe pugnent? Et an licitè poſſit inferri bellum Infidelibus propter ſolam infidelitatem, maximè ex licentia Papæ, & ſi non permittant in ſuis Regnis prædicatores Fidei? Et an non poſſit Papa confluere exercitum ex clericis,& Eccleſiaſticis viris ad compeſcendum infidelem principem, niſi aliter timerentur in Eccleſia damna? Et an poteſtas impetendi Infidelem principem non ſit apud Reges, aut Regna, ſed penes Papam tantum? Et an poſſit Eccleſia & principes Chriſtiani mittere prædicatores cum exercitu ad prædicandum Infidelibus? Et an licitum ſit inferre bellum Infidelibus committentes Idololatriam, & violantes jura naturalia, maximè ſi accedat authoritas Summi Pontificis? Et an licitè indicatur bellum contra Infideles ex titulo donationis obtentæ à Pontifice de eorum provinciis? Ex p.10. tr.2. ex reſ.6. & 1. & in p.6. tr.4. ex reſ.2. 15. 16.18. & 36. *Quæ hic reperientur* in tom.7. tr.7.de Bello reſ.57.51.2.14.15.17.& 61.

An in dubiis opinionibus Pontifex decernere poſſit, quæ ſit verior, & ſequenda? Ex part.6. tr.2. ex reſ.4. *Quæ hic eſt* in tom. 9. tract. 2. de Familia Nuntiorum reſolut. etiam 4.

An Pontifex validè poſſit privilegia Societatis Jeſu revocare,non ſervata forma, quæ ex Bulla Gregorij XIII. in revocatione requiritur? Ex part. 7. tract.10. ex reſ. 29. *Quæ nunc invenietur* in tom.7. tract.1. de Regularibus reſ. 262.

An poteſtas concedendi dilationes pro debitis juratis ad ſolum Summum Pontificem ſpectet? Et an dilationes moratoriæ Summi Pontificis generaliter loquentes extendantur ad debitum juratum? Ex part.7. tract.8. ex reſ. 29. & 30. *Quæ hic reperientur* in tom.6. tract. 5. de Ceſſione bonorum & dilationibus moratoriis reſol. etiam 29. & 30.

Nota,

Nota, quod in tom. 9. tr. 1. de Immunitate ipſius Eccleſiæ, *ſunt multæ difficultates pro poteſtate Pontificis in Ordine ad immunitatem Eccleſiæ; ideò pro hac materia ibi reperies quidquid cogitare potes.*

An Pontifex poſſit aliquem abſolvere à cenſuris actu ſolo interiori? Ex p. 11. tract. 5. ex reſ. 36. *Quæ nunc invenietur* in tom. 5. tr. 1. reſ. 181.

An animam, quæ corpore ſoluta in purgatorio eſt deſtinata, poſſit pontifex ita liberare, ut neutiquam in purgatorium ingrediatur? Ex part. 11. tract. 2. ex reſ. 43. *Quæ hic reperietur* in tom. 4. tract. 3. de Bulla Cruciatæ reſolut. 177.

An Summus Pontifex teneatur ad beneficia eligere digniores? Ex p. 8. tr. 7. ex reſ. 83. *Quæ hic eſt infra* in tr. 3. de Epiſcopis reſ. 105.

TRACTATVS II.

De Diſpenſationibus. pag. 173.

1. *QVID ſit diſpenſatio? Et notatur inter diſpenſationem, & diſpenſandi poteſtatem eſſe quoddam diſcrimen ex eo, quod diſpenſatio eſt strictè interpretanda; poteſtas verò diſpenſandi, etiamſi delegata ſit, eſt latè interpretanda, ſeu intelligenda.* Ex part. 8. tract. 3. reſol. 1. ibid.

2. *An poſſit Pontifex diſpenſare in jure divino poſitivo? Et an poſſit Pontifex authoritate divina diſpenſare, & relaxare vota, & juramenta?* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 2. ibid.

3. *An Pontifex poſſit diſpenſare in his, quæ ſtatuta ſunt à jure Canonico poſitivo? Et an poſſit Pontifex diſpenſare in legibus Epiſcopi, & aliorum Prælatorum; imò & in Concilio includenti ipſum Pontificem? Et an poſſit fieri lex in Concilio, quæ ſub mortali obligetur Pontifex ad non diſpenſandum ex ulla cauſa? Et an in lege, & præceptis Apoſtolorum Papa diſpenſare poſſit? Et ex doctrina hujus Reſolutionis aliqua alia notabilia inferuntur, & explanantur.* Ex part. 8. tract. 3. reſolut. 3. pag. 174.

4. *An Pontifex poſſit directè ſecum diſpenſare in his omnibus, in quibus cum aliis poteſt? Et an hoc etiam tribuatur Epiſcopis, Principibus ſæcularibus, & Prælatis etiam Regularibus?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 5. p. 175.

5. *An qui habet poteſtatem diſpenſandi in lege cum aliis, poſſit ſecum diſpenſare? Ita ut non ſolum Summus Pontifex, & Epiſcopi, ſed etiam omnes Prælati, & Superiores Eccleſiaſtici tam ſæculares, quam Regulares etiam locales; & illis abſentibus vice-Rectores, & vice-Priores, &c. habentes juriſdictionem Ordinariam diſpenſandi, tam in votis & juramentis, quam in aliis rebus poſſint diſpenſare ſecum eodem modo, quo poſſunt cum aliis ſubditis. Imo, & habentes juriſdictionem delegatam diſpenſandi in univerſum cum aliqua Communitate, cujus ipſi ſunt partes; ſecus verò quando haberent limitatam poteſtatem diſpenſandi cum certis perſonis. Idem dicendum eſt tam de ſupremo Principe ſæculari, quam de omnibus aliis Superioribus ſæcularibus habentibus poteſtatem ordinariam, aut univerſaliter delegatam ad diſpenſandum in rebus ſæcularibus.* Ex part. 8. tract. 3. reſolut. 16. ibid.

6. *An Prælati poſſint ſecum diſpenſare in propriis votis, ſicut poſſunt diſpenſare in votis ſubditorum? Idem eſt de irregularitatibus, præceptis Eccleſiæ, atque de cæteris omnibus, quoties id poſſunt cum ſubditis diſpenſare? Ex quibus infertur non ſolum Summum Pontificem poſſe ſecum diſpenſare in his omnibus, in quibus poteſt cum ſubditis, ſed idem eſt de aliis Principibus ſupremis ſæcularibus, cum habeant pleniſſimam poteſtatem in temporalibus, ſicut Pontifex in ſpiritualibus. Idem eſt de Epiſcopis, & Prælatis Regularibus ſive Generalibus, ſive Provincialibus, ſive Præpoſitis localibus, qui toti domui præſunt; & in eorum abſentiam vices gerentibus, ut ſunt vice-Rectores, vice-Priores, &c. Idem eſt de habentibus poteſtatem delegatam ad diſpenſandum in univerſum cum aliqua Communitate, cujus ipſe eſt pars, ſecus verò, ſi haberet limitatam poteſtatem diſpenſandi cum certis perſonis, vel cum determinato numero perſonarum.* Ex p. 10. tr. 14. & Miſc. 4. reſ. 27. alias 25. p. 177.

7. *An Pontifex poſſit diſpenſare ſine cauſa, & diſpenſatio ſit valida?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 4. p. 179.

8. *An Pontifex diſpenſando ſine cauſa peccet mortaliter vel venialiter? Et an Princeps ſecum diſpenſans in legibus, quas ipſe debet ex honeſtate obſervare, peccet mortaliter, vel venialiter? Et infertur ſubditum petentem diſpenſationem ſine cauſa peccare eodem genere peccati, quo peccat Superior illam concedens. Contingere autem poteſt, ut excuſetur ſubditus, ſi ignorantia invincibili laboret. & non excuſetur Superior cognoſcens cauſam non adeſſe & è contra.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 6. ibid.

9. *An ſi ſuperior diſpenſet in propria lege ſine cauſa, peccet mortaliter? Idem quæritur de ſubdito diſpenſationem petente ſine cauſa, & illa utendo.* Ex part. 1. tract. 10. reſol. 35. p. 181.

10. *An diſpenſatio ſine cauſa in lege propria, vel inferioris ſit valida? Et an diſpenſans ſine cauſa peccet mortaliter, vel tantum venialiter? Idem dicendum eſt de petente diſpenſationem ſine cauſa.* Ex part. 1. tract. 10. reſolut. 32. ibid.

11. *An petens diſpenſationem à ſuperiore ſine cauſa peccet mortaliter, vel venialiter?* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 8. ibid.

12. *An utentes diſpenſatione à ſuperiore facta ſine cauſa peccent? Et an peccet gravius legiſlator injuſta diſpenſatione ſecum utendo, quam ſubditus? Et an legiſlator in tali caſu peccet duplici titulo, uno, eam non revocando dum poteſt, altero ea utendo?* Ex part. 8. tract. 3. reſolut. 9. p. 182.

13. *An ſi Superior ſine cauſa ſecum diſpenſaret, eſſet licitus uſus talis diſpenſationis, ut de ſubdito ſuperius diximus?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 10. ibid.

14. *Quænam ſint cauſæ juſtæ ad diſpenſandum?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 7. p. 183.

15. *An quando intercedit juſta cauſa, teneatur Superior diſpenſare? Et etiam quæritur, quando diſpenſatio eſt debita, & quando eſt gratia? Et explanatur, quod in quatuor caſibus diſpenſatio eſt debita, extra quos non erit debita, ſed gratia. Et infertur, quod tenetur Epiſcopus diſpenſare cum Clerico, ne reſideat ratione ſtudij, & in denunciationibus matrimonij, & in interſtitiis, & aliis ſimilibus.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 27. ibid.

16. *An ſaltem delegatus teneatur diſpenſare, ſi adſit cauſa ſufficiens? Et an excuſentur Regulares nolentes diſpenſationes votorum concedere pœnitentibus virtute ſuorum privilegiorum? Et quid, ſi privilegium ſit conceſſum in favorem pœnitentis, ut eſt privilegium Bullæ Cruciatæ, & Jubilæi?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 28. p. 184.

17. *An cauſa diſpenſationis debeat eſſe manifeſte juſta, an potius ſufficiat cauſa juſta dubia? Et an idem dici poſſit, quando Superior diſpenſat in cauſa tantum probabili? Et quid, quando dubium eſt, an cauſa aliqua diſpenſandi exiſtat?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 29. ibid.

18. *An Superior poſſit diſpenſare in dubio, ſi cauſa ſit juſta? Et docetur pro praxi, cum dubitatur an ſine diſpenſatione teneatur quis jejunare, vel aliam legem ſervare, eo ipſo eſſe ſufficientem cauſam ad diſpenſandum, nec opus eſſe aliqua commutatione.* Ex p. 4. tr. 3. reſ. 44. ibid.

19. *An licitè poſſit Prælatus diſpenſare, quando dubitat, utrum cauſa diſpenſationis ſit juſta?* Ex p. 1. tr. 10. reſ. 31. p. 185.

20. An

20. *An inferior poſſit diſpenſare in lege Superioris, quando dubitat, an caſus egeat diſpenſatione?* Ex part.8. tr. 3. reſ.72. ibid.

21. *An Epiſcopus, v.g. quando dubitat, an res egeat diſpenſatione, poſſit in lege Superioris diſpenſare?* Ex p.4. tr.3. reſ.46. ibid.

22. *Quando caſus dubius egeat diſpenſatione? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in lege Pontificia, quando dubium eſt, an caſus egeat diſpenſatione? Et an Prælatus inferior poſſit diſpenſare in legibus Superioris, ſi ei interdictum non ſit? Et an Epiſcopus poſſit in ſua Diœceſi, quidquid poteſt Papa in tota Eccleſia, niſi à Pontifice prohibeatur?* Ex p.3. tr.6. & Miſc.2. reſ.82. ibid.

23. *An poſſit Epiſcopus diſpenſare in lege Pontificia, quando in ea diſpenſare poſſe conceditur, non tamen cui concedatur? Et aliqua notabilia circa hoc in textu hujus Reſolutionis explanantur.* Ex part. 8. tract. 3. reſolut. 18. p. 186.

24. *An Epiſcopus jure ordinario poſſit diſpenſare in lege Concilij, ſeu Summi Pontificis quoties facultas diſpenſandi non adimitur? Et notatur, quod quando Concilium, ſeu Summus Pontifex cenſuræ abſolutionem non reſervat, poteſtatem Epiſcopis abſolvendi ab illa videtur conceſſiſſe.* Ex p.3. tr.5. & Miſc.1. reſ.23. p.187.

25. *An Epiſcopus ſine aliqua delegatione poſſit diſpenſare in legibus Summi Pontificis, quando non conſtat à Pontifice reſtrictam fuiſſe poteſtatem illius? Et an, quidquid poteſt Papa in toto orbe poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi expreſsè prohibeatur? Et inter cætera, quæ in corpore hujus Reſolutionis explanantur, & inferuntur, tandem notatur Parochos non poſſe diſpenſare in legibus, ſi attendatur jus præcisè, ſed conſuetudine tamen diſpenſant in jejuniis, & obſervatione Feſtorum, etiam ſi adiri poſſit Epiſcopus.* Ex part.8. tract.3. reſ.11. ibid.

26. *An ſint aliqui caſus, in quibus Epiſcopi poſſint diſpenſare in legibus Pontificiis, etiam ſi non habeant expreſſam poteſtatem? Et pro praxi ſuperioris difficultatis in textu hujus Reſolutionis aliqui diverſi caſus enumerantur, & inferuntur, in quibus poteſtas diſpenſandi debet dici ordinaria potius quam delegata. Et notatur etiam poteſtatem, quam habet Legatus, & ex privilegio Superiores Religionum ad diſpenſandum cum Religioſis, & ad illos abſolvendum eſſe etiam ordinariam, & non delegatam. Ex quo infertur poſſe hanc poteſtatem delegare. Et tandem quæritur, an Epiſcopus poſſit cum ſubdito diſpenſare, ut nunquam in tota vita jejunet, vel ut Sacerdos nunquam recitet?* Ex p.8. tr.3. reſ.12. p.189.

27. *An Epiſcopi habeant tantam poteſtatem in ſuis Diœceſibus, quantam habet Summus Pontifex in univerſo orbe; ubi agitur quæſtio, an poſſit diſpenſare in legibus Pontificiis?* Ex part.7. tract.10. & Miſc.1. reſ. 36. p. 190.

28. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare non admonito Summo Pontifice, quem in caſu pauperum ſuis ſumptibus admonere poteſt?* Ex p.1. tr.10. reſ.37. p.191.

29. *An Metropolitani poſſint diſpenſare cum Epiſcopis ſuffraganeis?* Ex p.8. tr.3. reſ.13. ibid.

30. *An Metropolitani poſſint diſpenſare cum ſubditis ſuorum ſuffraganeorum? Et an ſaltem ſi Epiſcopus ſuffraganeus diſpenſationem petitam deneget, quando diſpenſare tenetur, poſſit Archiepiſcopus per appellationem aditus diſpenſare? Et quid, ſi adſit cauſa juſta, ſed non tenetur, vel non ſit ſubditis debita, ſed mere gratuita; aut partim gratuita, & partim debita?* Ex part.8. tract.3. reſol.14. p. 192.

31. *An Metropolitanus extra caſus ſupradictos poſſit ſaltem tempore viſitationis diſpenſare cum ſubditis ſuffraganeorum, ſicut poteſt confeſſiones audire, & abſolvere pœnitentes?* Ex p.8. tr. 3. reſ.15. ibid.

32. *An in extraordinario aliquo eventu poſſint inferiores diſpenſare in legibus Superiorum; ſive lex ſit de matrimonio impediendo; vel de aliqua irregularitate; vel reſervatione voti, aut ſimilium? Et an quoties Epiſcopus poteſt certiorem facere Pontificem, & pauperiem eorum, cum quibus diſpenſandum eſt, ſupplere, ut negotium ad Pontificem deferatur, diſpenſare Epiſcopus non poſſit?* Ex p.8. tr.3. reſ. 71. p.193.

33. *An ſit valida diſpenſatio facta ab inferiori in lege Superioris, non præcognita prius cauſa quando re vera, cauſa erat juſta & legitima? Et ſi ſubditus utatur tali diſpenſatione, neque peccet venialiter?* Ex part.1. tr.10. reſ. 34. ibid.

34. *An diſpenſatio inferioris in lege Superioris, exiſtente juſta cauſa, ſed ſine ejus cognitione, valida ſit? Et in dicto caſu, quamvis diſpenſatio ſit valida, an ita diſpenſans peccet mortaliter?* Ex p.8. tract.3. reſolut. 21. ibid.

35. *An inferior poſſit diſpenſare ſine cognitione cauſæ, ſi in poteſtate diſpenſandi exprimantur nomina nulla facta mentione cognitionis cauſæ? Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur inferiorem diſpenſantem ſine cauſa in lege Superioris peccare, & ſubditum ita diſpenſatum peccare toties, quoties dicta diſpenſatione utitur.* Ex p.8. tract. 3. reſ.19. p. 194.

36. *An valida ſit diſpenſatio à Prælato inferiori, bona fide diſpenſante in cauſa non juſta; & ideo in tali caſu, an tutus ſit ſubditus, quamvis poſtea conſtet cauſam non fuiſſe ſufficientem?* Ex p.1. tract.10. reſ.33. p.195.

37. *An ſi Prælatus bona fide judicaverit cauſam diſpenſandi eſſe juſtam, cum re vera non ſit, valeat diſpenſatio?* Ex p.8. tr.3. reſ.20. ibid.

38. *An quando inferior diſpenſat in lege Superioris poſſit imponere aliquod onus ei, cui diſpenſatur? Et quid, ſi Epiſcopus diſpenſat ſuper aliqua irregularitate orta ex delicto? Et an quando ipſemet legiſlator diſpenſat in lege ſua, tunc ſi diſpenſatio non eſt debita ſed gratia poterit imponere aliquod onus ei, cum quo diſpenſat?* Ex p.8. tract.3. reſ.22. p.196.

39. *An diſpenſatio inferioris in propriis legibus abſque cauſa ſit valida? Idem dicendum eſt, quando Superior, vel æqualis Succeſſor diſpenſat abſque cauſa in lege inferioris, vel æqualis prædeceſſoris. Et quid, ſi Epiſcopus in Synodo Diœceſana, vel Archiepiſcopi in Synodo provinciali diſpenſant ſine cauſa? Et quid de Legato Apoſtolico, qui plenam habet à Pontifice poteſtatem, an proinde ejus diſpenſatio ſine cauſa etiam data ſit valida? Et additur Epiſcopum regulariter loquendo non poſſe diſpenſare ſine cauſa in ſua lege, quando illa tranſiſſet in contractum.* Ex p.8. tract.3. reſ.26. ibid.

40. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare in ſuis Conſtitutionibus à Papa confirmatis?* Ex part. 8. tract. 3. reſolut. 73. p. 197.

41. *An in aliquo caſu diſpenſatio Epiſcopi in ſuis legibus ſine cauſa ſit valida? Et quid, ſi illæ Conſtitutiones fuerint authoritate Pontificia confirmatæ? Et quid eſt dicendum, ſi prædictas Conſtitutiones Epiſcopus juramento confirmaverit?* Ex p. 9. tr.6. & Miſc.1. reſ.40. alias 41. p. 198.

42. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare, quamvis petens prius adierit Pontificem, qui diſpenſationem negavit, judicans cauſam propoſitam non eſſe juſtam? Et notatur eum, qui impetravit diſpenſationem à Pontifice voti, in quo poterat Epiſcopus diſpenſare, poſſe ad ipſum confugere, ut diſpenſet. Dicendum eſt etiam poſſe confugere ad potentem ex privilegio, ut diſpenſet.* Ex part.8. tract.3. reſ.49. ibid.

43. *An Epiſcopus poſſit cum Regularibus exemptis diſpenſare, ſi ipſi cedat exemptioni? Et an hoc intelligatur caſu, quo in Prælato Superiore non eſſet poteſtas abſolvendi, vel diſpenſandi? Et an in nomine Epiſcopi in præſenti intelligatur tantum Epiſcopus loci, in quo Religioſus ortus eſt, vel habet domicilium, aut ſaltem commoratur?* Ex part.8. tract. 3. reſ.48. p.199.

44. *An ſola patientia Prælati ſufficiat pro diſpenſatione? Et an ſi quis ex pacto dederit Papæ pecuniam*

pro

pro aliquo beneficio, eo ipſo, quod in eum ipſum contulerit cenſeri diſpenſaſſe ſuper Symoniam? Idem dicendum eſt de aliis inferioribus Papæ quoad diſpenſandum in eorum Statuta. Ex part. 8. tract. 3. reſol. 17. pag. 200.

45. *An v.g. Prælatus Superior poſſit diſpenſare circa pœnas impoſitas à Prælato inferiori, ipſo renuente? Et advertitur, ſi condemnans finierit Officium ſuum, poſſe tunc Provincialem, aut Generalem ſubditum condemnatum à Rectore abſolvere, nulla requiſita licentia à Rectore moderno, ſeu ab eo, qui reum condemnavit.* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 31. pag. 201.

46. *An in diſpenſationibus locum habeat argumentum ab identitate rationis à majori ad minus? Et pro praxi hujus difficultatis in textu hujus Reſolutionis plurimi explanantur caſus ſæpius contingentes in facto, & tota doctrina eſt valdè notanda.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 41. ibid.

47. *An diſpenſatio reſpuat extenſionem, & argumentum ex identitate rationis? Et notatur certum eſſe diſpenſationem extendi ad connexos, & acceſſorios, & incluſos ſub diſpenſatis; unde diſpenſatus ad duo beneficia curata, cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia alterius, &c.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 102. p. 203.

48. *An diſpenſatio ſit ſtrictè interpretanda? Ex quo deducitur reſolutio aliquorum caſuum in particulari.* Ex p. 8. tract. 3. reſ. 32. p. 204.

49. *An poteſtas diſpenſandi ſit latè, vel ſtrictè interpretanda? Et ex doctrina hujus quæſtionis reſolvendi erunt varij caſus. Et tandem quæritur, in dubio an poteſtas diſpenſandi extendatur, ut virtute illius poſſit diſpenſari in aliquo caſu, interpretandum ſit extendi? Et quid in dubio, an diſpenſatio extendatur ad aliquem caſum, an nunc interpretandum ſit non extendi?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 42. ibid.

50. *An privilegia Bullæ Cruciatæ, vel Jubilæi quatenus continent poteſtatem diſpenſandi, ſint ſtrictè, vel latè interpretanda? Et quid dicendum eſt de facultate conceſſa alicui eligendi Confeſſarium, qui eum abſolvat à peccatis & cenſuris, (loquor extra Jubilæum, & Bullam Cruciatæ,) an ſit ſtrictè, vel latè interpretanda?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 45. p. 205.

51. *An Pontifex poſſit diſpenſare in recitatione Horarum Canonicarum? Et an recitatio Horarum Canonicarum ſit de jure divino, vel etiam de jure naturali; & qualitas Officij ſit de jure poſitivo Eccleſiaſtico? Et an Papa poſſit diſpenſare cum quocumque Clerico, vel regulari, ut licitè poſſit uti Breviario, quod ei libuerit? Et è contra, an non poſſint Epiſcopi, & Prælati Regulares cum ſuis ſubditis diſpenſare, ut non recitent Officium divinum juxta Ritum Breviarij Pij V. ad quod tenerentur, ſed juxta aliud Breviarium approbatum? Et an ex rationabili cauſa in hoc poſſint diſpenſare, ut aliquando non tamen in perpetuum, nec per modum conſtitutionis recitent Officium de Sancto die, qua eſſent recitaturi de Feria?* Ex part. 8. tr. 3. reſ. 101. p. 206.

52. *An diſpenſatio conceſſa Subdiacono, ut poſſit uxorem ducere liberet eum à recitatione Officij divini? Et quid eſt dicendum, ſi fingamus Titium matrimonium ratum cum Catharina contraxiſſe, & deinde clam ad Diaconi, vel Subdiaconi Ordinem, & gradum eſſe promotum? Et circa hoc alia notabilia explanantur.* Ex part. 8. tr. 3. reſ. 34. ibid.

53. *An illegitimus diſpenſatus, ut poſſit recipere Ordines, cenſeatur diſpenſatus etiam ad Ordines ſacros?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 36. p. 207.

54. *An illegitimus diſpenſatus, ut Clericus fiat, cenſeatur diſpenſatus ad omnes Ordines minores, vel tantum ad primam Tonſuram? Et an diſpenſatus ad Ordines cenſeatur diſpenſatus ad Ordines ſacros? Et quid eſt dicendum, ſi Pontifex diceret, diſpenſo tecum ad omnes Ordines? Et notatur diſpenſatum ad Ordines recipiendos non extendi ad beneficium obtinendum. Et deducitur diſpenſatum ad Sacerdotium non cenſeri diſpenſatum ad beneficium curatum, vel Epiſcopatum; & diſpenſatum ad beneficium curatum, non intelligi diſpenſatum ad Canonicatum; & ideo Regularis illegitimus admiſſus ad Ordines non poteſt ſine peculiari Summi Pontificis diſpenſatione admitti ad Prioratum, vel ad aliam Dignitatem.* Ex p. 9. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 22. p. 208.

55. *An diſpenſatio, ut illegitimus, vel irregularis poſſit ſumere minores Ordines, ſit extendenda, ut beneficij ſimplicis capax ſit? Et advertitur, quod ſi Papa diſpenſet cum illegitimis ad beneficium, non poſſunt per hoc, niſi unum obtinere.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 37. ibid.

56. *An illegitimus, vel irregularis diſpenſatus ad Ordines ſacros cenſeatur diſpenſatus, ut poſſit obtinere beneficium ſimplex? Ex quo infertur privilegium, ſeu diſpenſationem, quantumvis odioſa ſit, extendi debere ad ea, quæ illi ſunt neceſſario connexa, & ſine quibus effectum habere non poteſt; & pro praxi explanantur aliqui caſus. Et an dicta in hac, & ſuperiori Reſolutione non procedant, quando cum illegitimo diſpenſaretur abſolutè in irregularitate, quia tunc extenderetur diſpenſatio non ſolum ad beneficia ſimplicia, ſed ad curata?* Et part. 8. tract. 3. reſ. 38. pag. 209.

57. *An illegitimus diſpenſatus ad Ordines ſit capax penſionis? Et diſcutitur illegitimum diſpenſatum ad beneficia non cenſeri diſpenſatum ad penſionem.* Ex part. 8. tr. 3. reſ. 39. ibid.

58. *An diſpenſatio cum illegitimo ad beneficium, arctanda ſit ad primum beneficium? Et notatur diſpenſationem ſimpliciter conceſſam, illegitimo vel irregulari, ut poſſit obtinere beneficia, intelligendam eſſe de beneficiis ſimplicibus, & non extendi ad curata & Dignitates. Et quæritur, an diſpenſatus ad beneficium Curatum non egeat nova diſpenſatione pro Epiſcopatu? Et homicida, ſi per diſpenſationem legitimam fuit habilis ad omnes Ordines ſacros, & illorum uſum, an videatur factus habilis ad beneficium Curatum, & Pontificale?* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 40. pag. 210.

59. *An valida ſit diſpenſatio circa irregularitatem homicidij, ſi non fuiſſet explicata Circunſtantia Sacerdotij, ſi occiſus erat Sacerdos? Et an hoc etiam procedat, ſi Pontifex, non eſſet diſpenſationem conceſſurus, ſi ſciret dictam circunſtantiam Sacerdotij?* Ex part. 1. tract. 10. reſol. 38. ibid.

60. *An diſpenſatio irregularitatis ſit ſubreptitia, ſi non explicetur occiſum fuiſſe Presbyterum?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 51. ibid.

61. *An impedimenta plurium irregularitatum ſufficiat ſeparatim exprimere, & de illis diſpenſationem obtinere? Idem dicendum eſt de aliis ſimilibus pœnis. Et an qui plura homicidia commiſit, ſi uno tantum narrato velit unius irregularitatis diſpenſationem obtinere, nihil fiat? Et pro firmanda doctrina ſupradictæ difficultatis alij diverſi caſus adducuntur ſæpius contingentes in praxi.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 57. p. 211.

62. *An committens plura homicidia contrahat diverſas irregularitates in diſpenſatione explicandas? Et pro firmanda doctrina hujus quæſtionis alij quatuor diverſi caſus in exemplum in textu hujus Reſolutionis apponuntur.* Ex p. 8. tr. 3. reſol. 58. Sequitur ſub hoc, eodemque numero hujus Reſolutionis 62. eadem quæſtio, videlicet. *An qui plura homicidia commiſit, contraxit plures irregularitates in diſpenſatione manifeſtandas? Idem eſt de excommunicato, qui pluries in excommunicatione celebravit. Et explanatur, quod copula ſæpius repetita non inducit novum impedimentum; nec eſt neceſſarium facere mentionem omnium delictorum in diſpenſatione. Item qui in Baptiſmo tenet plures filios alicujus, una eſt tantum paternitas. Et qui ter, vel quater contraxit nuptias, non eſt neceſſarium id exprimere, quando petit diſpenſationem bigamiæ.* Ex part. 4. tract. 2. reſ. 86. pag. 212.

63. *An*

dicatur , ſi copula non fuerit ? Ex part.1. tract.10. reſol.44. pag.243.

112. An diſpenſatio inter conſanguineos,vel affines ſit ſubreptitia , non facta mentione de copula ? Ex p.4. tr. 4. & Miſc. reſ.135. ibid.

113. An diſpenſatione impedimentorum matrimonij ſit explicanda copula jam habita ? Et quid , ſi Pontifex diſpenſaverit cum conditione, dummodo copula non intervenerit ? Et an in tali caſu non teneantur , qui diſpenſationem petunt ad interrogationem Ordinarij de copula reſpondere , ſed poſſint ſine peccato negare copulam,dummodo ſit occulta, & ſecus ſi fuerit publica ? Et explanatur, quod inceſtus cum conſanguinea non eſt impedimentum proveniens ex jure naturæ , neque ex jure Divino poſitivo , nec denique ex jure humano inductum. Ex part. 8. tr.3. reſ.81. ibid.

114. An ſaltem copula ſit exprimenda , quando habita fuit ad facilius obtinendam diſpenſationem ? Et an ſi Sponſi habuerint inter ſe copulam hac ſpe , & intentione facilius obtinendi diſpenſationem,neceſſarium ſit non ſolum exprimere copulam , ſed etiam hanc ſpem , & intentionem ? Et quid , ſi ab uno illorum tantum ſpes concipiatur ? Ex p.8. tr.3. reſ. 82. p.245.

115. An qui copulam habuit,ut facilius poſſit à Summo Pontifice diſpenſationem obtinere , teneatur hanc intentionem explicare , ſi illa tantum interius concepta fuerit. & non manifeſtata ? Et quid , quando ita facta fuit ex parte unius tantum ? Et notatur , quod quando copula fuit habita poſt conceſſionem diſpenſationis per Pontificem factam , ante tamen quam Ordinarius illam exequatur , diſpenſatio valida fuit circa impedimentum ſupra narratum ; ſed tenentur contrahentes in hoc caſu diſpenſationem ab Epiſcopo obtinere. Et quid eſt dicendum , ſi ea ſpe , ut facilius Papa diſpenſet , contrahit matrimonium , vel conſummat matrimonium cum impedimentis , de quibus Concilium Tridentinum , ſeſſ. 24. c. 3. agit ? Ex p.9.tr.7.& Miſc.2.reſ.36.ibid.

116. Quis habuit copulam cum affine, vel conſanguinea , ut facilius obtineret diſpenſationem , quæritur , an tali intentione Pontifici non explicata , diſpenſatio ſit valida ? Et docetur intentionem occultam , & alteri non manifeſtatam habendi copulam cum ſpe facilioris diſpenſationis,non vitiare diſpenſationem, neque eſſe fatendam etiam in commiſſione data in ordine ad forum conſcientiæ. Et quæritur , an contrahentes non teneantur copulam fateri niſi caſu , quo interrogentur ab Ordinario , præcedentibus indiciis , aut infamia ? Imo quamvis in dicto caſu ſit infamia, aut ſemiplena probatio copulæ , & quamvis contrahentes interrogati negent illicitè , diſpenſatio ab Ordinario facta erit valida. Et an non ſit neceſſarium in eadem ſupplica omnia impedimenta ejuſdem qualitatis explicare, ſed ſufficere unum poſt alterum in diverſis ſupplicationibus , & temporibus explicare , & de illis diſpenſationem obtinere ? Ex part.10. tract.11. & miſcell.1. reſol.44. pag. 246.

117. Solet Pontifex diſpenſare , vel ratione jacturæ famæ, vel ratione copulæ , ſed hac ſola exiſtente , ut facilius diſpenſatio impetraretur , quidam appoſuerunt in petitione, quod adfuit copula , & quod adeſt jactura famæ, quæritur , an talis diſpenſatio ſit valida ? Ex part. 10. tr.11. & Miſc.1. reſol.43. p.247.

118. An ſi allegata copula , & exinde jactura famæ , & ſcandali ; ſi verè juſta adſint , Papa diſpenſet, diſpenſatio ſit irrita , copula non ſequuta ? Et an ſi in ipſa petitione plures proponantur cauſæ , debeant omnes ad hoc, ut diſpenſatio valida ſit, verificari ? Et an ſola expreſſio cauſæ falſæ finalis , quæ ſi verè exprimeretur , non concederetur diſpenſatio , diſpenſationem irritet ? Et in §. ultimo hujus Reſolutionis alius caſus valdè notandus adducitur , qui ſæpius contingit in praxi , & ex quo etiam deducuntur alij diverſi caſus. Ex part.8. tract.3. reſ.65. pag. 248.

119. An diſpenſatio ſuper impedimento cognationis , vel publicæ honeſtatis , non facta mentione de copula habita, ſit ſubreptitia ? Ex part.5. tract.14. & Miſc. 2. reſ.28. pag. 249.

120. An diſpenſatio obtenta ſuper impedimento publicæ honeſtatis , ſeu cognationis ſpiritualis , tacita copula inter impetrantes , ſit valida ? Et advertitur , quod etiam quando inceſtus cum conſanguinea eſt impedimentum , oportet, quod copula ſit perfecta , effuſo ſemine viri intra vas , & non ſufficit , quod fœmina ſeminet. Et additur non eſſe copulam narrandam , quando fuit inceſtuoſa ex parte alterius tantum, nempe quando alter ignorabat conſanguinitatis , vel affinitatis nexum. Ex part.8. tract. 3. reſ.83. pag. 250.

121. An qui ligati ſunt impedimento cognationis legalis, ſpiritualis , vel publicæ honeſtatis , ſi inter eos interceſſit copula , teneantur illam explicare in diſpenſationem ? Et an ad valorem diſpenſationis in impedimento conſanguinitatis , & affinitatis non ſit neceſſarium mentionem facere de copula , ſi ea inter conſanguineos , vel affines interceſſerit ? Ex part. 9. tractat. 7. & Miſc.2. reſol. 37. ibid.

122. An diſpenſationes poſſint revocari ad libitum ? Et quid, ſi gratis diſpenſet Pontifex, & non per modum contractus ? Et docetur in duobus caſibus peccare mortaliter Pontificem , ſi diſpenſationem revocaret. Et advertitur non poſſe diſpenſationes in foro conſcientiæ conceſſas revocari abſque cauſa ſufficienti. Ex part.8.tract.3.reſol.89. pag.251.

123. De cauſis , per quas Pontifex ſolet in matrimoniis diſpenſare. Ex p.8. tr.3. reſ.93. ibid.

124. An ſi aliqua fœmina remaneret innupta propter deformitatem , v.g. ſed in diſpenſationis petitione ponitur, quod remaneret innupta ex defectu dotis, quæritur an talis diſpenſatio ſit valida ? Idem eſt , ſi alios defectus notabiles fœmina patiatur, pro quibus innupta remanebit, ſi ita non impetrat diſpenſationem talem cum prædicta narrativa. Ex p.10.tr.11.& Miſc.1.rrſ.42. p.252.

125. An diſpenſatio in cauſa matrimoniali ſit latè, vel ſtrictè interpretanda ? Ex p.8.tr.3.reſ.33.p.253.

126. An in ſecundo gradu ſit diſpenſandum ſolum inter magnos Principes , & pro cauſa publica ? Et an Summus Pontifex in omnibus gradibus conſanguinitatis lineæ trauſverſæ , excepto primo gradu ; diſpenſare poſſet , ac proinde ſoleat ? Ex p.8.tr.3.reſ.92.ibid.

127. An ſit annuendum quibuſdam Oratoribus petentibus ſecum à Summo Pontifice diſpenſari in ſecundo gradu conſanguinitatis ? Ex part. 8. tract. 7. & Miſc. reſolut. 8. pag. 254.

128. An Summus Pontifex poſſit licitè acquieſcere petitioni cujuſdam Oratoris volentis contrahere cum muliere ſibi conjuncta in ſecundo gradu affinitatis ; Ex p.7. tr.12. & Miſc.3.reſ.36.alias 34.ibid.

129. An Epiſcopi poſſint in caſu valdè raro aliquando diſpenſare in impedimentis matrimonij ? Et pro praxi prædictæ difficultatis explanantur aliqui caſus , in quibus Epiſcopus poteſt diſpenſare. Et quid dicendum , ſi in caſibus prædictis in textu hujus Roſolutionis , quando non eſt facilis recurſus ad Pontificem , eſt tamen ad Apoſtolicum Legatum ? Ex p.8. tr.3.reſ.78.p.255.

130. An in caſibus ſupradictis , ut Epiſcopus poſſit diſpenſare , requiratur , ut matrimonium ſit contractum bona fide ſaltem ex parte unius ? Et quid , ſi mala fide cum ſupradicto impedimento ambo contraxerint ? Et an non ſit mala fides , quamvis procedat ex lata culpa , & ignorantia craſſa , & culpabili , ſed requiratur , ut ſcienter præſumatur ? Et in quibus verò caſibus poteſt Epiſcopus diſpenſare , an non ideo poſſit ejus Vicarius generalis , niſi ſpecialiter ab Epiſcopo id ei committatur ? Ex p. 8. tr.3. reſ.79. p.256.

131. An Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium, quando contractum eſt mala fide,

ſi

ſi ſequatur periculum, aut ſcandalum? Ex part. 5. tr. 14. & Miſc. 2. reſ. 18. pag. 257.

132. *An Epiſcopus ex urgentiſſima cauſa, & neceſſitate poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium ante contractum ipſum matrimonium? Et latè explanatur quid in prædictis impedimentis poſt contractum matrimonium?* Ex Part. 2. tr. 16. & Miſc. 2. reſ. 17. alias 19. pag. 258.

133. *An in aliquo caſu Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimento dirimente, ante contractum matrimonium? Et an Epiſcopus poſt matrimonium contractum, diſpenſatione impedimenti ſubreptitiè obtenta, poſſit diſpenſare in eo impedimento, confirmando diſpenſationem Pontificis? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus ſupervenientibus matrimoniis jam contractis impedientibus petitionem debiti? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum his, qui poſt votum caſtitatis ſimpliciter contraxerunt matrimonium, ut poſſint licitè petere?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 80. ibid.

134. *An Epiſcopus poſſit aliquando diſpenſare in impedimentis matrimonia dirimentibus? Sed difficultas eſt, an ſi adſit Legatus, aut Nuntius poſſit tunc diſpenſare Epiſcopus? Et notatur Epiſcopum poſt matrimonium contractum diſpenſatione, alioquin impedimenti ſubreptitiè obtenta, poſſe diſpenſare in eo impedimento, confirmando diſpenſationem Pontificis. Et an bona fides requiratur in contrahentibus, ut poſſit Epiſcopus in impedimentis dictis diſpenſare? Et quid, ſi mala fides interceſſit? Et advertitur tunc malam fidem dicendam eſſe, quando conjuges non ſolum ſciunt impedimentum, contrahere volunt, ſed etiam ſciunt inde oriri impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, &c. Et an ſupradicta extendantur ad forum externum?* Ex p. 11. tr. 8. & Miſc. 8. reſ. 3. pag. 259.

135. *An Epiſcopus poſſit in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, authoritatem ſuo Vicario, vel aliis delegare? Et an ipſemet Epiſcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium poſſit diſpenſare?* Ex part. 9. tract. 7. & Miſc. 2. reſolut. 39. pag. 261.

136. *An Epiſcopus poſt matrimonium contractum diſpenſatione ſubreptitia obtenta, poſſit diſpenſare in eo impedimento, diſpenſationem Pontificis confirmando?* Ex p. 9. tr. 7. & Miſc. 2 reſ. 40. pag. 262.

137. *An detur caſus, ut Epiſcopus poſſit diſpenſare cum divitibus ſuper impedimento aliquo dirimente ex illo capite, quod non pateat aditus ad Pontificem?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 96. p. 263.

138. *An ſi quis matrimonium contrahat ante diſpenſationis notitiam, ſit validum? Et docetur, quando nempe diſpenſatio cenſetur ſuum effectum operari, an à die ſuæ conceſſionis, vel à die notitiæ & acceptionis, & acceptationis?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 88. *ibid.*

139. *An diſpenſationes valeant ante litterarum expeditionem? Et infertur diſpenſationes, & alias gratias non expirare mortuo Pontifice ante earum expeditionem. Et an ſola probabilis conjectura de obtenta diſpenſatione ſufficiat ad validitatem & honeſtatem actus?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 84. ibid.

140. *An diſpenſatio à Pontifice conceſſa, & ſignata valeat in foro conſcientiæ? Ex quo deducitur, an ſi lex, vel ſtatutum decrevit, ut teſtamentum ſine ſolemnitate nullam faciat fidem in judicio, & extra judicium, an cenſeatur ipſo facto, etiam quoad forum conſcientiæ irritare teſtamentum ſine tali ſolemnitate conditum?* Ex p. 10. tr. 16. & Miſc. 6 reſ. 55. p. 264.

141. *An ſit valida diſpenſatio, ſi fœmina repudiavit legatum ad finem obtinendi diſpenſationem ob paupertatem? Et quid ſentiendum eſt, ſi antequam mitteret Romam, vel poſtquam miſit, antequam Pontifex diſpenſaret, inſtituta ſit in prædicta hæreditate, vel legato? Et an ſit valida diſpenſatio, ſi fœmina, quæ dote ſufficienti caret, ut nubat extraneo, ad obtinendam diſpenſationem alleget ſe innuptam remanſuram ob defectum dotis, ſi non nubat cum conſanguineo, &c.* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 94. pag. 265.

142. *An quis poſſit liberè contrahere, ſi dubitet de impedimento ante matrimonium contractum? Et quid, ſi autem dubites, an impedimentum habeas eo, quod ſcias te habuiſſe verum impedimentum, neſcius tamen, an obtinueris veram diſpenſationem?* Ex part. 8. tractatu 3. reſolut. 95. pag. 266.

143. *An diſpenſatio prima vice, qua illa utimur, extinguatur?* Ex p. 5. tr. 14. & Miſc. 2. reſ. 30. ibid.

144. *An commiſſio diſpenſandi in impedimentis matrimonii, vel irregularitate, & aliis, quæ in foro externo, vel interno committitur cum clauſula,* ſi preces veritate nitantur, *expiret morte concedentis, re integra?* Ex part. 8. tractatu 3. reſolut. 98. p. 267.

145. *An diſpenſatio, ſeu potius facultas teſtandi conceſſa Epiſcopis, Monachis, vel aliis, quibus teſtandi interdictum eſt, expiret morte concedentis; ubi etiam aliæ curioſæ quæſtiones reſolvuntur, ſæpius contingentes in praxi pro licentiis, gratiis, & privilegiis, an expirent morte concedentis, nec ne? Et advertitur, quod teſtamentum factum ſine licentia convalidatur ſupervenienti facultate teſtandi. Idem dicendum eſt, ſi Princeps alicui licentiam indulſerit ad ædificandum molendinum illicitè jam factum. Idem etiam infertur pro aliis ſimilibus caſibus?* Ex p. 8. tract. 3. reſol. 99. p. 269.

146. *An ceſſante cauſa diſpenſationis, ceſſet ipſa diſpenſatio? Et in exemplum hujus difficultatis adducuntur diverſi caſus in textu hujus Reſolutionis.* Ex p. 1. tr. 10. r. 41. p. 271.

147. *An ceſſet diſpenſatio, ceſſante cauſa poſt integrè, & perfectè obtentam diſpenſationem? Et pro praxi prædictæ quæſtionis explanantur aliqui caſus, & tota doctrina hujus Reſolutionis eſt valdè notanda.* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 24. ibid.

148. *An ſi diſpenſatus circa aliquod impedimentum criminis, poſtea incidat in aliud ſimile crimen, teneatur mentionem facere de priori diſpenſatione; & quid de criminibus diverſi generis?* Ex part. 8 tract. 3. reſ. 75. pag. 273.

149. *An diſpenſatio obtenta per vim, & metum ſit valida?* Ex part. 8. tractatu 3. reſolut. 76. p. 274.

150. *An ſi quis petat facultatem à Superiore ad diſpenſandum in quodam caſu, quem, data opera, non explicat, quia timet de excluſiva Epiſcopi, impetratio ſit valida?* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 52. ibidem.

151. *An foreſes,* & *peregrini poſſint diſpenſari ab Epiſcopis, etiamſi brevi tempore in eorum Diœceſim commorentur? Et quid de Scholaribus, Prætoribus, Medicis, Officialibus, &c.* Ex part. 8. tractat. 3. reſolut. 47. ibidem.

152. *An Clericus in Minoribus conſtitutus poſſit exercere Medicinam ſine alia Pontificia diſpenſatione? Et quid, ſi ſit Clericus in Sacris, aut Beneficiariis.* Ex part. 6. tr. 7. & Miſc. 2. reſ. 50. p. 276.

153. *Ex pluribus reſcriptis à Pontifice impetratis quodnam ſit præferendum?* Ex p. 8. tr. 7. & Miſc. reſ. 4. ibid.

154. *De clauſulis diſpenſationum, quæ apponuntur in litteris Pœnitentiariæ, & primo, de prima clauſula* Diſcreto viro Magiſtro in Theologia, &c. & Confeſſori ex approbatis, &c. *Et advertitur errorem eſſe vulgi litteras diſpenſationis fruſtrari ſuo effectu, ſi aperiantur, &c. Sed difficultas eſt de Confeſſore, qui fuit approbatus ab Ordinario ad audiendas Sacramentales confeſſiones, videlicet virorum dumtaxat, & non mulierum, vel è contra; non tamen ob defectum ſcientiæ, ſed ratione juvenilis ætatis; an iſte poſſit exequi litteras in forma Brevis ſacræ Pœnitentiariæ ad favorem mulieris, v. g. obtentas, vel è contra?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 103. p. 277.

155. *An ſemel Confeſſarius electus ex virtute littera-*

rum diſpenſationis, poſſe vigore ejuſdem Bullæ inconſulto Majori Pœnitentiario, variari; Et an verò, ſi ſupradictæ litteræ aperiantur à non habente ſupradictas qualitates, ſuo effectu fruſtrentur, aut priventur? Et an peccet prædictas literas aperiens, ſi illis qualitatibus præditus non ſit? Ex part. 8. tractatu 3. reſolut. 104. pag. 278.

156. *An Confeſſarius habens facultatem diſpenſandi ſuper certam materiam, diſpenſatio ſit valida, ſi in confeſſione ſacramentali interne illam fecerit, putando tam ipſe, quam pœnitens non eſſe neceſſarium verbis expreſſis facere? Vel an ſit neceſſarium iterum expreſſè diſpenſare, & proferre verba diſpenſationis, dicendo* Diſpenſo tecum, &c. *Et an hæc diſpenſatio poſſit fieri à Sacerdote, etiamſi diſpenſans ſit abſens?* Ex part. 4. tract. 4. & Miſcell. reſol. 118. ibid.

157. *An diſpenſatio in literis Pœnitentiariis fieri debeat in Confeſſione ſacramentali? Et an Confeſſarius debeat eſſe approbatus ſine limitatione? Et an ad valorem diſpenſationis ſufficiat, ſi confeſſio ſit invalida? Et an talis delegatus, opus eſt, ut ſit Doctor juris Canonici, vel Magiſter in Theologia in Academia approbata, & non Licentiatus, nec cæteri alij? Et notatur, quod Regulares, quibus Superiores permiſerint, habent privilegium expendendi has literas, etiam ſi non ſint Doctores, vel Magiſtri. Et alij caſus circa ſupradicta explanantur, & pro cæteris aliis clauſulis prædictarum literarum?* Ex part. 4. tract. 4. & Miſcell. reſol. 71. p. 279.

158. *An virtute literarum continentium facultatem diſpenſandi, diſpenſatio fieri debeat in Sacramento confeſſionis?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 105. p. 280.

159. *An ſi confeſſio ſit ſacrilega, diſpenſationes prout in ſuperiori Reſolutione dictum eſt, ſint invalidæ?* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 106. p. 281.

160. *De clauſula diſpenſationum propter periculum incontinentiæ.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 107. p. 282.

161. *De clauſula diſpenſationum in Ordine ad diligentem Oratoris examinationem. Et pro praxi ſupradictæ difficultatis aliqua alia annotantur, & explanantur.* Ex p. 8. tr. 3. reſ. 108. ibid.

162. *De clauſula diſpenſationum in Ordine ad Confeſſiones, & alias pœnitentias injungendas. Et adducuntur diverſi caſus contingentes in praxi pro implendis ſupradictis pœnitentiis.* Ex part. 8. tractatu 3. reſolut. 109. ibidem.

163. *De clauſula apponi ſolita in diſpenſationibus*, Dummodo copula non intervenerit. *Et quid de alia clauſula*, Dummodo copula non interfuerit ſub ſpe facilioris diſpenſationis; *an in tali caſu, ſi ſpes non fuerit exterius ſignificata, ſed tantum interius concepta, an in tali caſu, ſi copula taceatur, diſpenſatio ſit valida.* Ex part. 11. tractatu 5. & Miſcell. 5. reſ. 36. pag. 283.

164. *De clauſula diſpenſationum*, Dummodo impedimentum inde proveniens occultum ſit. *Et notantur, & explanantur illa, quæ in literis Pœnitentiariæ aliquando apponuntur, ut conjux impedimenti ignarus certior fiat de prioris conſenſu nullitatis.* Ex part. 8. tract. 3. reſ. 110. pag. 284.

165. *De clauſula literarum diſpenſationum Sacræ Pœnitentiariæ, nempe* Gratis ubique. Ex part. 8. tractat. 3. reſ. 111. ibid.

166. *An pro expediendis diſpenſationibus recipere quis aliquid poteſt?* Ex part. 4. tract. 4. & Miſcell. reſolut. 84. pag. 285.

167. *An Curialis, qui ut facilius diſpenſationem impetret, mutat narrationis ſubſtantiam, incurrat excommunicationem?* Ex part. 8. tractatu 3. reſolution. 68. ibidem.

168. *An beneficij titulus revalidetur per regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione, aut aliam præſcriptionem, non obſtante pœna inhabilitatis, aut privationis impoſita proviſo, neque alia opus ſit diſpenſatione aut tituli habilitatione? Et quid de poſſidente beneficium pacifice per triennium, ſed mala fide; vel ſi quis ſimoniace fuit inſtitutus in beneficium per ignorantiam? Et an penſio non revalidetur per regulam de triennali? Et an obligatio reſtituendi fructus, v. g. beneficiorum non tollatur per regulam de triennali? Et aliqua alia circa ſupradicta docentur, & explanantur.* Ex part. 7. tract 10. & Miſc. 1. reſol. 26. pag. 286.

169. *Quis per triennium pacifice poſſedit beneficium, ſed à principio cum mala fide, quæritur, an adjuvetur regula Cancellariæ de triennali poſſeſſione? Et quid, ſi à principio poſſedit bona fide? Et notatur triennalem poſſeſſionem juvare, quando proviſus beneficij eſt capax.* Ex p. 11. tr. 5. & Miſc. 5. reſ. 3. p. 287.

170. *Alia dubia excutiuntur circa regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione. Primo, an irregularis poſſit adjuvari hac triennali poſſeſſione? Secundo, an hæc regula de triennali ſuffragetur in gratia ſubreptitia? Et tandem notatur collationem beneficij factam invalido, vel ſuſpenſo non eſſe ipſo jure invalidam, ſed irritandam. Ex quibus aliqua alia inferuntur circa ſupradicta.* Ex part. 11. tr. 5. & Miſc. 5. reſ. 4. p. 288.

171. *Plura dubia elucidantur ad praxim conducentia pro ornatu regulæ 33. Cancellariæ de poſſeſſione triennali. Et notatur validam eſſe profeſſionem factam eodem die ſuſceptionis habitus, vel complementi ſexti decimi anni. Etiamque advertitur annum Novitiatus debere eſſe continuatum continuatione phyſica, non morali, itaut ſi per unam, aut duas horas interrumpatur, non eſſe validum, etiam ſi Novitius habitum Religionis obtinuiſſet.* Ex p. 9. tr. 9. & Miſc. 4. reſ. 68. alias 67. p. 290.

172. *Multa de pluritate beneficiorum ſcitu digna adnotantur. Et inter alia quæ diſcutiuntur in textu hujus Reſolutionis pro prædicta materia, tandem deducitur, quod Papa licitè diſpenſare poteſt in pluralitate beneficiorum, quando juſta ſubeſt cauſa, ſecus graviter delinquit. Et quod nemini ſuffragatur diſpenſatio Pontificia ad poſſidendum ſimul plura beneficia, niſi ex juſta cauſa fuerint obtenta, & aliter peccat mortaliter, neque tutus eſt in conſcientia per hujuſmodi diſpenſationem, ſed tenetur alterum beneficium reſignare. Et an quando unum beneficium eſt ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, licitum ſit abſque diſpenſatione Papæ, vel Epiſcopi, & nulla alia cauſa tenere plura beneficia ſimplicia, reſidentiam non requirentia, idque ſaltem ex conſuetudine nota, & tolerata? Et in §. penultimo, & ultimo hujus Reſolutionis datur gravis doctrina, & in mente, & promptu à Confeſſariis tenenda, quomodo ſe gerere debeant cum ſupradictis circa abſolutionem, niſi ſuperflua erogent in Eccleſiæ utilitatem, & opera pia, &c.* Ex p. 10. tr. 13. & Miſc. 3. reſ. 1. pag. 293.

173. *An in foro conſcientiæ ſit licita, & poſſit retineri penſio obtenta à Pontifice abſque juſta cauſa ſine obreptione, aut ſubreptione? Et aliqua ſupponuntur pro intelligentia hujus quæſtionis. Et quæritur, an ſit tutus in foro conſcientiæ reſignans beneficium, ſi omnes fructus beneficij, (ut ſæpe fit) aſſignentur in penſionem ipſi reſignanti, vel tanta pars ut reſignatarius non poſſit commodè ſuſtentari?* Ex part. 10. tract. 14. & Miſc. 4. reſ. 72. alias 70. pag. 294.

Appendix ad hunc Tractatum ſecundum de Diſpenſationibus.

Quis poſt partum uxoris ſtatim ob periculum baptizavit infantem, adſtantibus tamen multis, qui hoc

hoc facere poterant ; quæritur , an Epiſcopus , Commiſſarius Bullæ Cruciatæ , & Confeſſarij Regulares ex commiſſione ſuorum Provincialium poſſint diſpenſare circa ſupradictum impedimentum ad petendum debitum ? Eadem eſt ratio de uxore. Et an Epiſcopus non poſſit diſpenſare circa numerum aſſignatum in Concilio Tridentino pro Patrinis in Baptiſmo ? Ex part. 3. tract.4. ex reſol.3. & in part. 10. tract.16. ex reſolut. 30. alias 29. *Quæ nunc invenientur* in tom.1. tractat. 1. de Baptiſmo reſ.103. & 96.

Quando pœnitentia impoſita à Dataria pro aliquo impedimento matrimonij dirimente impleri non poteſt , quæritur, an poſſit commutari ab Epiſcopo, & contrahentes virtute diſpenſationis matrimonium inire ? Et in exemplum prædictæ quæſtionis tres caſus valdè notandi adducuntur , ſæpius contingentes in praxi. Et an, qui per Confeſſorem vigore literarum alicujus diſpenſationis habet pœnitentiam, ut in ſingulis menſibus confiteatur, confeſſionem in aliquo menſe omiſſam teneatur in ſequenti ſupplere ? Ex p. 7. tract.10. ex reſol.9. & in part.5. tract. 14. ex reſ. 31. *Quæ hic reperientur* in tom. 1. tract. 6. de ſatisfactione ſacramentali reſ. 58. & 43.

An quia præceptum de jejunio Euchariſtico eſt juris communis poſſit Epiſcopus diſpenſare , ut Sacerdos non jejunus poſſit celebrare pro conſecranda particula ad communicandum moribundum, vel in dicto caſu bis celebrare ? Et an cum Sacerdote cœco poſſit fieri diſpenſatio, ut celebret? Et an ſi Sacerdos cœcus conſecret ſine Pontificia diſpenſatione, peccet mortaliter, & graviter ? Et an facultas diſpenſandi ut quis celebret , capite cooperto pro aliqua infirmitate , ſpectet tantum ad Summum Pontificem ? Et an Generalis Religionum poſſit diſpenſare , ut certarum Miſſarum cum multis collectis celebratione plurium Miſſarum oneribus ſubditi regulares ſatisfaciant ? Ex part.5. tract.3. ex reſ.35. & in tract.6. ex reſol.17. & in part.2. tract. 14. ex reſol.58. & 6. *Quæ hic ſunt* in tom.2. tract.1. de Celebratione Miſſarum reſolut.132. 138. 139. & 10.

An Pontifex quotannis diſpenſet cum Cardinali celebrante in nocte Nativitatis Domini in Capella Pontificis , ut poſſit non jejunus celebrare ? Ex part.7. tr.12. ex reſ.12. *Quæ nunc invenitur* in tom. 2. tr. 3. de audienda Miſſa in die feſto reſ. 12.

Nota , quod in tom.2. tr.5. de Sacramento Ordinis , *ſunt multæ difficultates miſtæ pro diverſis diſpenſationibus interſtitiorum ; etiam cum Regularibus familiaribus Epiſcopi, & aliis ; & pro aliis diverſis caſibus, qui contingere ſolent in prædicta ordinatione , & Sacramento Ordinis, & quos ibi, ſi requiris facillimè invenies.*

An ſponſalia inita inter conſanguineos cum conditione , ſi Papa diſpenſaverit ſint valida, & obligent in conſcientia, impetrata diſpenſatione ? Et in prædicto caſu , an licitum ſit utrique contrahenti ante, & poſt impetratam diſpenſationem, altero invito, à ſponſalibus reſilire, etiamſi promiſſio fuerit juramento confirmata ? Et an conſanguinei contrahentes matrimonium per verba de præſenti ſub conditione, ſi Papa diſpenſaverit, non ſit matrimonium abſque novo conſenſu , obtenta diſpenſatione Papæ ; & incurrant in excommunicationem latam in Clementina unica de conſang. Et an, quando contrahentes ſunt ex diverſis Diœceſibus, & Ordinarius unius diſpenſat in denunciationibus, ſufficiat, ut non fiant in Parochia alterius ? Et an Ordinarius poſſit diſpenſare in denunciationibus, & quid eſt intelligendum ſub nomine Ordinarij in Concilio Tridentino ſeſſ.24. de Matrim. c.1. *Et an ſaltem Vicarius Epiſcopi poſſit diſpenſare ex juſta cauſa , ne fiant denunciationes ? Et an hoc non procedat in Vicariis foraneis ? Et in dubie, an res egeat diſpenſatione, poſſit Epiſcopus declarare, vel ad cautelam diſpenſare ? Et an ſi quis invalidè contraxit ob defectum conſenſus, vel cum impedimento dirimente, obtenta diſpenſatione, teneatur iterum conſentire ante Parochum, & teſtes ? Et an fœmina, quæ contraxit cum impedimento dirimente, ſi hoc poſtea ſciat, teneatur reddere debitum tempore, quo petit diſpenſationem, ſi adſit periculum vitæ ? Et quid eſt dicendum, ſi uterque ſciat prædictum impedimentum ? Et an in caſu, quo ad Pontificem non pateat acceſſus ex inopia , vel alia juſta cauſa impediente, poſſit Epiſcopus in dictis impedimentis diſpenſare ? Et an impetrata diſpenſatione matrimonij nullius, conjux impedimenti conſcius teneatur aperire alteri matrimonium contractum fuiſſe irritum ? Et an hoc non procedat, quando revalidatur matrimonium nullum , quia uni defuit ab initio conſenſus verus ? Et an conjux peccet, reddendo debitum inceſtuoſo , qui ſcilicet peccavit cum ipſius uxoris conſanguinea ante diſpenſationem ? Et an quando uterque conjux ex communi conſenſu caſtitatem vovit , poſſit propter periculum incontinentiæ Epiſcopus diſpenſare, ut petant, & reddant debitum ? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in votum caſtitatis emiſſum poſt contractum matrimonium ante conſummationem ?* Ex part.3. tract.4. ex reſol.289. 238. 236. & 237. alias 290. 239. 237. & 258. & in part.4. tract.3. ex reſolut.17. & ex part.3. tract.4. ex reſol. 290. alias 291. & in part.2. tract.15. ex reſolut.5. & in part.4. tract.4. ex reſol. 48. & 49. & in part.3. tract. 4. ex reſolut. 295. alias 296. & in part.4. tract.4. ex reſolut.125. *Quæ hic ſunt* in tom. 2. tract.6. de Matrimonio reſolut. 19. 66. 67. 68. 131. 143. 145. 176. 177. 180. & 219.

An ſi quis adulteravit cum conjugata cum promiſſione ſumendi illam in uxorem , marito mortuo , poſſit abſque diſpenſatione Pontificis matrimonium illud inire , ſi , dum commiſit adulterium, neſciebat impedimentum dirimens ex illo proveniens ? Idem eſt , ſi interfecit maritum ad finem contrahendi matrimonium illud. Et curſim deducitur, quod ſi quis haberet copulam cum matre , & haberet copulam cum filia ignorando inculpabiliter impedimentum affinitatis , nam ſi hoc non obſtante contraheret ſine prævia diſpenſatione, matrimonium eſſet nullum. Ex part.10 tr.13. ex reſol.51. *Quæ nunc invenietur* in tom.2. tract.6. de Matrimonio reſ.170.

Nota, ubi non erat neceſſaria nota, quod ſupra tractatus primus de poteſtate Pontificis quoad Sacramenta hujus tomi tertij totus eſt plenus difficultatibus, & quæſtionibus etiam pro poteſtate Pontificis quoad diſpenſandum in diverſis caſibus ibi contentis in variis reſolutionibus præcitati tractatus, lege illum, & non te pigebit.

An Vicarius Epiſcopi ex generali commiſſione habeat poteſtatem diſpenſandi in caſibus Papalibus , quos poteſt diſpenſare Epiſcopus ratione alicujus impedimenti ? Et quid de Regularibus , vel privilegio Bullæ Cruciatæ ? Et an Epiſcopus in aliquo caſu poſſit diſpenſare cum homicida voluntario ad ſuſcipiendos Sacros Ordines ? Et utrum, urgente neceſſitate, ſeu ſcandalo, & non ſit facilis recurſus ad Summum Pontificem, poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario, occulto tamen , ut miniſtret in ſuſceptis Ordinibus Sacris ? Et infertur , quod quando hæc tria concurrunt , nimirum difficilis recurſus ad Summum Pontificem ; ſcandalum , ſi fiat ſeparatio ; & periculum incontinentiæ , poſſunt Epiſcopi diſpenſare in matrimonio celebrato cum occulto impedimento dirimente. Ex part. 9. tract.6. ex reſolut.55. alias 56. & in tract.8. ex reſ.52. *Quæ hic ſunt infrà in hoc ipſomet* tom.3. tr. 3. de Poteſtate Epiſcopi quoad abſolvendum, & diſpenſandum reſolut.4. & 52. *Et nota quod ibi reperies alias varias difficultates pro diſpenſatione Epiſcopi in illis , & quia propè eſt tractatus , require ibi quidquid tibi occurrerit ita miſtum.*

An Epiſcopus poſſit diſpenſare in lege Pontificia apponendo pœnam pecuniariam ? Et quid , ſi diſpenſaret in aliqua irregularitate orta ex delicto ? Et notatur pecunias impoſitas pro diſpenſationibus modo, quo ſupra ſatis applicandas eſſe ab Epiſcopis piis operibus. Ex part. 10. tract.8. ex reſol.8. & 9. *Quæ hic ſunt infrà* in tr. 4. de mulctis, ſeu pœnis reſ.7. & 8.

An nunquam diſpenſationes matrimoniales dirigantur Capitulis: Sede vacante, quamvis id nominatim petatur, ſed Epiſcopis vicinioribus? Et an Capitulum, Sede vacante, poſſit diſpenſare, ut quis ordinetur non ſervatis temporum interſtitiis? Et quid circa hoc de Vicario cap. Sedis vacantis? Et an Capitulum, Sede vacante, poſſit diſpenſare cum illegitimis quoad Ordines minores, & beneficium ſimplex? Et an non poſſit Vicarius Capitularis concedere hanc diſpenſationem, niſi habeat ſpeciale mandatum? Et an Capitulum, Sede vacante, poſſit diſpenſare ſuper omnibus irregularitatibus, ſuſpenſionibus, &c. quibus poteſt Epiſcopus vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. *Et an Capitulum, Sede vacante poſſit diſpenſare in petitione debiti? Idem eſt de ejus Vicario, aut Proviſore. Et an Capitulum, Sede vacante, poſſit diſpenſare in caſibus Pontificiis, quando non eſt facilis recurſus ad Papam? Et an poſſit diſpenſare in omnibus votis, & juramentis, quibus poteſt Epiſcopus? & an Capitulum, Sede vacante, poſſit diſpenſare, & remittere pœnas per Epiſcopum mortuum impoſitas? Et an vicarius Cap. Sedis vacantis non poſſit diſpenſare ſine ſpeciali licentia, & mandato in caſibus, in quibus Epiſcopus diſpenſat? Et an Vicarius Cap. Sedis vacantis poſſit cognoſcere de cauſis delegatis Vicario generali Epiſcopi, & exequi diſpenſationes in matrimonij impedimentis, & literas in formam* Dignum, *quæ huiuſmodi Vicario Epiſcopi ſolent committi? Et an Capitulum, Sede vacante, & ejus Vicarius poſſint diſpenſare in lege Pontificia, irregularitate, &c. apponendo pœnam pecuniariam?* Ex p.8. tr. 4. ex reſ.2.5.6.7.9.47.45.19.& 66. & in p.7. tract.2. ex reſol.3. & in part.6. tr. 7. ex reſol.41. & in part.5. tract.14.ex reſol.29. & in part.10. tract.8. ex reſol. 10. *Quæ hic ſunt infrà* in tract. 5. de Cap. Sede vacante reſolut. 2. 16. 17.19.23.26.48.78. 20.73.77.& 59.

An Prælatus Religioſis additis Breviario Romano poſſit in publica recitatione ex cauſa juſta diſpenſare in Officio unius diei, una vel altera vice? Et quid circa hoc decrevit Sacra Cardinalium Congregatio? Et an Superior poſſit cum ſuis Religioſis diſpenſare obligationem recitandi officium divinum? Et an ſi quis in morbo, vel in dubio petat diſpenſationem à Prælato, & ipſe concedat, licet à meridie convaleat, & à febri liberetur, non teneatur Horas perſolvere? Et an quando Medicus dubitat, an propter timorem gravis damni teneatur infirmus dicere Horas Canonicas, an inquam, in tali caſu recurrendum ſit ad Superiorem pro diſpenſatione? Et an onus, & conſuetudo, quam communitas Regularium habet recitandi Horas Canonicas, interdum ex juſta cauſa diſpenſari poſſit? Et an Canonicus diſpenſatus in ætate etiam lucretur diſtributiones? Ex part.2. tract.12. ex reſol. 36. 19. & 28. & in part.7. tract.11. ex reſ.14. & in part. 10. tract. 14. ex reſol.3. & in tract.16. reſol. 54. *Quæ hic ſunt infrà* in tractatu 6. de Horis Canonicis reſolut. 108. 109. 44.39.19. & 137.

Explanatur, quando privilegium eſt odioſum, vel favorabile, & quando ſtrictè eſt reſtringendum, vel ampliandum. Et an Prælati habentes jura Epiſcopalia, præſertim Archimandritæ, Meſſanenſis, Abbas S. Luciæ, &c. poſſint aliquando diſpenſare, ut celebretur extra Eccleſiam? Et an ſaltem Epiſcopi, non obſtante Concilio Tridentino, ac brevibus Pauli V. & Urbani VIII. poſſint hodie in aliquo caſu particulari ex juſta cauſa diſpenſare, ut celebretur extra Eccleſiam cum altari portatili? Et quæritur, quid concedat privilegium Cruciatæ, quando Commiſſarius diſpenſat circa horam celebrandi in privato Oratorio? Ex part. 9. tract. 1. ex reſ. 37. §. penult. & ult. & ex reſol.48.43. & 30. *Quæ nunc invenientur* in tom.4. tr.2. de Oratoriis privatis reſ.3.10.20. & 47.

An votum non nubendi ſit per Bullam Cruciatæ diſpenſabile, Et an per privilegium Bullæ Cruciatæ diſpenſatus in eſu carnium, cenſeatur diſpenſatus ad non jejunandum? Et notatur, quod quando per Bullam quis diſpenſatus eſt, ut comedat carnes, & lacticinia, poſſit ſimul comedere piſces. Et an per Bullam Cruciatæ ſit diſpenſabilis omnis irregularitas, quæ eſt pœna? Et an aliqua alia ſpecies irregularitatis ſit diſpenſabilis per Bullam Cruciatæ; Et an Commiſſarius Bullæ Cruciatæ poſſit diſpenſare in aliquibus irregularitatibus? Et an poſſit diſpenſare ſuper irregularitate publica contracta tamen ex delicto? Et quid de irregularitate proveniente ex homicidio caſuali licet publica; vel ex injuſta mutilatione membrorum? Et an poſſit diſpenſare in irregularitate propter Symoniam? Et quid de irregularitate propter hæreſim? Et an irregularitas contracta propter malam ſuſceptionem Ordinum, quia ſuſcipiens erat excommunicatus, ſuſpenſus, &c. ſit per commiſſarium Cruciatæ diſpenſabilis? Sed remanet iſta difficultas, in qua irregularitate contracta ex bigamia poteſt Commiſſarius Cruciatæ diſpenſare? Et an Commiſſarius Cruciatæ poſſit diſpenſare in aliquo impedimento matrimonij? Et an ille primus gradus, in quo poteſt Commiſſarius diſpenſare intelligendus ſit in utraque linea recta, & tranſverſali? Et notatur, quod ſi denunciationes culpabiliter eſſent omiſſæ, etiamſi matrimonium contractum ſit ante Parochum, & teſtes, & non poſſit in tali caſu Commiſſarius Cruciatæ diſpenſare. Etiamque quæritur, quando dicitur impedimentum occultum, ut poſſit Commiſſarius diſpenſare? Et an quando Commiſſarius diſpenſat in aliquo impedimento, opus ſit, ut qui ignorat impedimentum, certior de illo efficiatur? Et enumerantur plures caſus, in quibus ſecundum opinionem aliquorum Doctorum Confeſſarius virtute Cruciatæ poteſt tollere irregularitatem, & illam diſpenſare. Idem eſt de Prælatis Regularium. Et tandem objicitur, quod in facultate abſolvendi contenta in Bulla Cruciatæ non comprehenditur facultas diſpenſandi; nam aliud eſt abſolvere, & aliud diſpenſare. Ex p.1. tr.1. 11. ex reſ.59.4.& 27. & ex p.4.tr.2. ex reſ.81. & ex p.1. tr.11. à reſ.110. uſque ad reſ.119.& in p.10. tr.11. ex reſ.22. *Quæ hic reperientur* in tom.4.tr.3.de Bulla Cruciatæ reſ. 112. 170. 130.131. & à reſ. 134. uſque ad reſ.143. & in reſ.132.

Nota, quod in prædicto tom.4. & tr.3. de Bulla Cruciatæ, *ſunt quamplurimæ difficultates, quas curſim author tangit, vel ex alia principali doctrina cujuſlibet reſolutionis inferuntur, in quibus quaſi per tranſitum dicitur.* In hoc etiam poteſt Epiſcopus diſpenſare; *Ideò ſi caſus ita occurrerit, require illum* in reſol. 80.82.84. 89. 90. 92. 93.94.96.97.98.99. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111.112.113. 114. 115. 119. 120. & 136. *Quas reſolutiones intellige pro diſpenſationibus etiam virtute Cruciatæ.*

An Confeſſarius vi Jubilæi poſſit diſpenſare, vel commutare votum perpetuæ caſtitatis, vel religionis, quando non eſt tota materia voti? Idem eſt dicendum de quovis alio habente privilegium diſpenſandi in votis. Et an Confeſſarius virtute Jubilæj habens facultatem diſpenſandi, & commutandi vota, extendatur hæc facultas ad juramenta promiſſoria Deo facta; vel ad vota jurata? Et quid, ſi hæc facultas fuiſſet limitata ad unicum votum; an tunc poſſit auferri juramentum de eadem materia illi comitanter adjunctum? Et an qui voluntariè, vel ex oblivione, tempore Jubilæi, non petiit diſpenſationem alicujus voti, irregularitatis, vel ſuſpenſionis, poſſit deindè tranſactum Jubilæum, etiam poſt multos annos, eamdem diſpenſationem obtinere? Et an vigore Jubilæj, Bullæ Cruciatæ, aut cujuſvis alterius privilegij ſit diſpenſabile votum Religionis ſtrictioris in Religionem minus ſtrictam? Et an per generalem diſpenſationom in irregularitatibus virtute Jubilæi, non ſit dubitandum manere pœnitentem diſpenſatum in irregularitatibus oblitis, & ideo poſt tranſactum Jubilæum poſſit à quolibet Confeſſario diſpenſari? Ex p. 5. tr. 12. ex reſ.60. 57. & 40. & in part. 2. tract. 16. ex reſ.9. alias 11. & in p.10. tr.14.ex reſ.29. & 30 alias 27. & 28. *Quæ hic reperientur* in tom. 4. tr. 4. de Jubilæo reſ.16.19.59.58.15. & 60.

Quid

Quid facere debeat dubitans, an teneatur ad jejunandum, an in tali caſu teneatur pro diſpenſatione ad Superiorem recurrere? t quid eſt faciendum, ſi Prælatus etiam dubitet de ſufficientia cauſæ, aut judicet eam minus ſufficientem, an debeat tunc jejunium in alia opera pia commutare? Et an quãdo Prælatus poſſit diſpenſare circa jejunia ſubditorum, poſſit etiam circa ſua; Et an quando cauſa fuerit dubia circa comeſtionem carnium in jejunio, opus ſit diſpenſatione ſi ageretur de nocumento notabili? Et docetur Prælatos, & Superiores, quando ſubditi proponunt cauſam dubiam ad obtinendam diſpenſationem, non debere eſſe nimis ſcrupuloſos, ac ambiguos, remittentes id Conſcientiæ ſubditi petentis, cum potius ad ipſos ſpectet tunc diſpenſare cauſam dubiam, per diſpenſationem faciendo illam juſtam. Et an diſpenſatus in eſu carnium cenſeatur diſpenſatus ad non jejunandum? Et an diſpenſatus, vt poſſit edere piſces? Et an diſpenſatus ad carnes non propter virium debilitatem, ſed quia ſibi Quadrageſimales ſunt ei nocivi, ſi in aliquibus diebus non comedat carnes, teneatur jejunare? Et an diſpenſatus ad edendas carnes poſſit ſimul comedere piſces, ſi ab Epiſcopo fuerit hoc prohibitum ſub pœna excommunicationis? Et an Medicus in cauſa dubia poſſit jejunio diſpenſare, imo dictis illorum acquieſcere dicentium ſe non poſſe jejunare abſque alia veritatis indagatione; an verò ſolum poſſit declarare, ſi cauſa ſit ſufficiens, an non? Et notatur, quod quando cauſa eſt euidenter juſta, certa, aut probabilis, nulla eſt opus diſpenſatione, ſed quando dubia eſt, recurrendum eſt ad Superiorem, Epiſcopum, vel Confeſſarium electum per Bullam, ut diſpenſet. Et an tempore peſtis poſſit Epiſcopus diſpenſare, ut in ſua Civitate comedantur carnes in Quadrageſima? Et an cum omnibus in domo recluſis propter ſuſpicionem peſtis poſſit Epiſcopus diſpenſare in auditione Miſſæ in die feſto, vel quid eſt agendum? Et notatur, quod diſpenſatio in jejunio facta ab Epiſcopo, vel alio Prælato inferiori Papa ſine juſta cauſa, non ſolum eſt illicita, ſed inualida? ideo peccat mortaliter Epiſcopus, aut Prælatus ex defectu poteſtatis. Et an Epiſcopus poſſit in legẽ localẽ jejunij latam in Concilio Provinciali diſpenſare? Et quid, ſi fuerit lata in Synodo Diœceſana? Et docetur Pontificem diſpenſando cum aliquo in jejunio abſque cauſa non peccare, neque venialiter. Ex p.1. tr.9. ex reſ.15. 25. & 26. & in p.4. tract.3. ex reſ.56. & ex p.9. tract.6. ex reſ.11. & 26. aliàs 27. & in p.10. tract.13. ex reſ.27. & tract.14. ex reſ.5. alias 3. & in tr.16. ex reſ.77. *Quæ hic reperientur* in tom.4. tract.6. Jejunio reſ.3.75.72.73. 77.74.4.69. & 70.

An Pontifex poſſit diſpenſare ſaltem validè ſi non licitè cum aliquo Cardinali, Epiſcopo, vel Beneficiario, ne expendant redditus Eccleſiaſticos in uſus pios? Et an Pontifex non peccet diſpenſando ſine cauſa, ſecluſo ſcandalo, quod de quocumque legiſlatore etiam dicendum eſt? Ex p.7. tr.10. ex reſ.13. *Quæ hic eſt* in tom.4. tr.7. de Eleemoſyna reſ.27.

An ſtando in opinione, quod requirantur tres Epiſcopi de jure Divino in conſecratione Epiſcopi poſſit in caſu neceſſitatis ſuper hoc Papa diſpenſare? Et exemplis demonſtratur Pontifices ſæpius ſuper numero Epiſcoporum in conſecratione Epiſcopi diſpenſaſſe. Et an Pontifex, ſi concedat abſque juſta cauſa Epiſcopo, ut poſſit conſecrari abſque aliis Epiſcopis, ſit non ſolum illicita ſed invalida? Idem eſt dicendum de commiſſione facta ſimplice Sacerdoti; ut conferat Sacramentum Confirmationis. Et obſervatur, quod quando antiquitus Subdiaconatus non numerabatur inter ſacros Ordines, ſcilicet ante B. Gregorium, nullus Subdiaconus poterat ad Epiſcopatum promoveri abſque Papæ diſpenſatione, ſed nunc jam poteſt. Et infertur, quod conſecratio Epiſcopi facta ab uno tantum Epiſcopo abſque diſpenſatione Pontificis eſt invalida. Et an ſi quis ex diſpenſatione ordinaretur in die Dominica Sacerdos, poſſit in eadem die conſecrarj Epiſcopus? Et notatur, quod diſpenſatio habita à Papa in pluralitate Eccleſiarum abſque juſta cauſa, neque valida eſt, neque licita. Et an ſit illicita multiplicatio beneficiorum in eadem perſona, &c. Et an ſit illicita facultas teſtandi ſine cauſa? Et docetur, quod Epiſcopus non poteſt Epiſcopatum deſerere, neque ad alium ſe transferre ſine diſpenſatione Pontificis, neque ad Religionem tranſire. Ex part. 12. tract.1. ex reſ.30. 31.32.53.59.65.72.& 96. *Quæ hic ſunt eadem* in tom. 4. tract.8. de Conſecratione Epiſcopi.

An ſi periculum imminet infamiæ, ſeu ſcandali excommunicatus occultus in electione, vel collatione beneficij non teneatur ſuam excommunicationem prodere, ſed poſſit ſine vllo ſcrupulo acceptare beneficium, & poſtea quam primum occultè petere diſpenſationem? Ex part.4. tract.4. ex reſ. 56. *Quæ nunc invenitur* in tom. 5. tract.1. de Excommunicatione reſ. 171.

An percutiens Clericum in Sacris, cum quo fuit diſpenſatum à Pontifice, ut poſſit contrahere matrimonium, antequam illud contrahat, an, inquam, illum percutiens incidat in cenſuram? Ex quo infertur, an profeſſus, vel Sacerdos ſecularis, cum quibus diſpenſatum eſt, ad nuptias teneantur ad Officium Divinum recitandum? Ex p.9. tr.4. reſ.40. *Quæ hic reperietur* in tom.5. tr.2. de Percuſſione Clerici reſ.36.

An ſi quis ordinatur ante legitimam ætatem bona fide, & poſtea adveniente mala fide celebrat ſine diſpenſatione incurrat irregularitatem? Et an talis Ordinatus poſtquam pervenit ad legitimam ætatem, poſſit ſine vlla diſpenſatione celebrare, vel exercere actum Ordinis ſuſcepti? Et an ſuſpenſus, quia ſuſcepit Ordines ſacros extra tempora, ante legitimam ætatem, vel ſine dimiſſoriis, &c. diſpenſari poſſit ab Epiſcopo, vel à Superiore Regulari? Idem eſt dicendum de irregularitate ob id contracta. Et an in aliquo caſu poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt quis ordinetur ſine patrimonio? Et an ordinatus v.g. ſine titulo poſſit aſcendere ad Superiores Ordines ſine diſpenſatione? Et an cum promoto per ſaltum poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt prætermiſſum Ordinem ſuſcipiat, & vt in ordine malè ſuſcepto miniſtret, & ad Superiores aſcendat? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare etiam poſt adminiſtrationem in malè ſuſcepto Ordine, ſi adminiſtratio fuit ex ignorantia? Et an qui miniſtrat in Ordinibus malè ſuſceptis per ſaltum, indigeat Apoſtolica diſpenſatione, vel ſufficiat Epiſcopalis? Et an hoc procedat non ſolum in majoribus, ſed etiam in minoribus Ordinibus? Ex p.3. tract.4. ex reſ.181. alias 182. & in part.5. tract. 10. ex reſ.34. 31. 50.27. & 29. *Quæ hic ſunt* in tom. 5. tract.3. de Suſpenſione reſolut.41. 43. 44.49. 58. & 60.

An irregularis poſſit initiari prima Tonſura ſine prævia diſpenſatione? Et an in irregularitate contracta à ſolis Clericis, ſi non Sacerdotes confeſſiones audiant, &c. ut aſcendant ad ſuperiores Ordines ſolus Papa diſpenſare poſſit? Et in ſuſceptis? ut miniſtret, an proprius Epiſcopus diſpenſare poſſit? Et quid, ſi delictũ occultum ſit, an Epiſcopus diſpenſare poſſit ad vlteriores Ordines? Et an per Bullam Cruciatæ quoad utrumque effectum hæc irregularitas tolli poſſit? Et an in irregularitate exercendi Ordinem, quem non habet, poſſit Epiſcopus diſpenſare, ut utatur Ordine ſuſcepto? Et quid, ut aſcendat ad ulteriores ordines, ſi delictum eſt occultum, an Epiſcopus poſſit diſpenſare poſt Concilium Tridentinum? Et an Sacerdos publicus concubinarius, vel adulter poſſit ſine diſpenſatione celebrare poſt peractam pœnitentiam, & emendationem publicam vitæ; quia ex infamia facti non oritur irregularitas? Et an expoſitus ſit irregularis propter periculum illegitimitatis, itavt egeat diſpenſatione, ut ordinari poſſit; Et an Clericus, qui lapſus eſt in hæreſim, poſſit poſt pœnitentiam, & abjurationem exercere ſuſceptos Ordines, dummodo obtineat diſpenſationem ſaltem ab Epiſcopo; Et an prohibitum ſit Inquiſitori

 generali,

generali, ut non poſſit cum Sacerdotibus hæreticis pœnitentibus diſpenſare, ut Miſſam celebrent? Et Carnifex ſuper patibulum exiſtimabat jam reum eſſe mortuum, & expiraſſe; ſed unus ex aſtantibus dixit, vivit; unde ipſe denuo pedibus collum calcavit, & reus mortuus eſt; quæſierunt, an in tali caſu ille irregularitatem incurrerit, & an per Epiſcopum ſit diſpenſabilis? Et an Conſiliarij Principum, ut v.g. Regentes, & Præſidentes, Magiſtratus, Rationales, &c. ſint irregulares, itaut ordinari non poſſint ſine prævia diſpenſatione? Et quidam mandavit Petro, ut occideret Caium, non præcogitando aliquid de morte Petri; accidit verò, quod Caius occidit Petrum, quæritur, an mandatarius incurrerit irregularitatem, ita ut non poſſit amplius miniſtrare Ordines ſuſceptos; & in ſupradicto caſu an poſſit Epiſcopus diſpenſare virtute Concilij Tridentini. ſeſſ.24. c.6. reſ.88. Ex p.4. tract.2. ex reſolut.77.91. & 93. & in p.2. tract.15. reſol. 22. & in part.4. tract.2. reſol. 48. & in part.8. tract.7. ex reſ.61. & in part.4. tract. 2. ex reſ.98. & in part. 2. tr.15. ex reſ.17. Quæ nunc invenientur in tom.5. tract. 5. de Irregularitate reſol.12. 22. 26. 39.41.50.80.90. & 113.

An irregularitas contracta ex homicidio facto in defenſionem ſui culpabilem non ſit moraliter indiſpenſabilis, ſed comprehendi poſſit in Decreto Concilij Tridentini ſeſſ.24.c.6. Et quidam vir Nobilis occidit Titium cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ, ſed poterat fugiendo vitam ſervare; modo pœnitentia ductus vult Sacros Ordines ſuſcipere; quæritur, an propter illud homicidium incurrerit irregularitatem, ita ut egeat diſpenſatione? Et quid eſt dicendum, quando præceſſerit culpa ex parte ejus, qui fugere cogitur, ut ſi ille dedit alteri alapam, vel injurioſum verbum dixit, vel cum uxore inventus eſt, aut pallium tollere eſt aggreſſus, &c? Et quidam irregularis, cui jam diſpenſatum fuit, ut Sacros Ordines ſuſciperet, quæſivit, an ſine alia diſpenſatione poſſit beneficia accipere, vel retinere ſine nova collatione, ſeu revalidatione collationis factæ? Et quid eſt dicendum de penſionibus? Et difficultas eſt, an opinio negativa procedat non ſolum quoad beneficia Curata, ſed etiam quoad beneficia ſimplicia? Et explanatur, quod ſi Pontifex diſpenſet cum illegitimo ad beneficium, non poteſt niſi unum obtinere; & ſi unum obtinuit, non poteſt ſecundum obtinere etiam ſi relinquat primum. Et an illegitimus, ſi ſaltem ſit prima Tonſura initiatus, poſſit ſine diſpenſatione penſionem obtinere? Et an illegitimus, cui diſpenſatum eſt à Papa, ut poſsit obtinere beneficium Curatum, ſi poſtea efficiatur Religioſus, non poſſit ſine nova diſpenſatione fieri Prælatus Regularis? Et docetur, cui diſpenſatum eſt, ut beneficium ſimplex obtineat, non cenſeri diſpenſatum ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis. Et an ad incurrendam irregularitatem bigamiæ requiratur in copula ſeminis virilis emiſsio intra vas fœmineum, vel ſufficiat copula abſque ſeminatione; & in tali caſu, an quis poſsit promoveri ad Sacros Ordines, ſi res ſit occulta, ſine aliqua diſpenſatione? Et an, quando tempore Ordinis Epiſcopi ferunt excommunicationem contra furtim, &c. Ordinationi ſe ingerentes, dicta irregularitas regulariter ſit Papæ reſervata, ita ut Epiſcopus in ea diſpenſare non poſsit? Et an, ſi abſciſsio integri membri ſit occulta, poſsit Epiſcopus diſpenſare? Idem eſt, ſi abſciſsio caſu contigerit ex propria culpa, dummodo occulta ſit culpa, tametſi abſciſsio ſit notoria. Et an Eunuchus, qui occulte, ſed ſponte ſe facit caſtrare, ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis pro irregularitate, ut ad Sacros Ordines promoveatur? Ex part.4. tract.2. reſolut.3. & 37. & in p.2. tract.15. ex reſolut.16. & in p.7. tract.10. ex reſ.6. & in par.4. tract.2. ex reſ.42. & 55. & in p.10. tract.13. ex reſ. 28. & 11. Quæ hic reperientur in tom.5. tract.5. de irregularitate reſolut.127. 140. 128. 143. 152. 15. 68. & 67.

An Epiſcopi poſsint hodie diſpenſare in irregularitate contracta ex abortu? Et an Prælati Regulares poſsint diſpenſare in irregularitate ſuorum ſubditorum contracta ex abortu animato? Et quid, ſi homicidium eſt occultum apud ſæculares, & manifeſtum inter Fratres; an poſſint in illo adhuc Prælati Regulares diſpenſare? Et an Prælatus poſſit committere uni Confeſſario ſubdito hanc diſpenſationem? Et an Prælati poſſint habilitare ad Officia ſuos Religioſos, etiam pro foro externo? Et an Religioſus indigeat diſpenſatione ſuper excommunicationem, & irregularitatem, ſi in Viſitatione, aut Capitulo fuerit diſpenſatus ab irregularitatibus, prout fieri ſolet in Viſitatione à Prælatis, etiam non cogitantibus diſpenſationem hujus irregularitatis, & etiam ſi Religioſus crediderit ſe non indigere dicta Prælatorum diſpenſatione pro illo tunc? Ex part. 7. tr.5. ex reſ.21. 22. & 23. & in part. 4. tract. 2. ex reſol.87. Quæ hic ſunt in tom.5. tract.6. de Abortu reſ.9. 11.12. & 10.

An ſi quis cum Pontifice ſciente committeret Symoniam incideret in pœnas, ſi Papa expreſsè non diſpenſaret? Et an pro diſpenſationibus matrimonialibus poſſit delegatus ſumere aliquid ratione laboris? Et an Bulla Gregorij XIII. de Datis & Promiſſis in Romana Curia ſub nomine gratiarum includantur diſpenſationes? Ex part.10. tract.16. ex reſ.16. alias 15. & in part.5. tract.13. ex reſol.71. & in p.6. tract.7. ex reſ.14. Quæ nunc invenientur in tom.5. tract. 7. de Symonia & de Datis & Promiſsis reſ.1.46. & 47.

An Inquiſitores poſſint ſe ad invicem ſuper irregularitate diſpenſare? Et an hoc privilegium, Commiſſariis Inquiſitorum competat? Et an Inquiſitores poſſint diſpenſare ſuper irregularitate contracta ab Hæreticis? Ex p.4. tract.2. ex reſol.102. & in tract.8. ex reſol.85. Quæ hic reperientur in tom.5. tract.10. de Inquiſitoribus reſolut. 69. & 136.

An hodie Inquiſitores in depoſitione Crucis ſignatæ, vulgo dictæ S. Benito, minimè diſpenſare poſſint, ſed hoc ad Supremum Inquiſitorem ſpectare? Ex p.4. tr.7. ex reſ.37. Quæ hic eſt in tom.5. tr.12. de Pœnis S. Inquiſitionis reſ. etiam 37.

Aſſeritur expoſitos pro legitimis eſſe habendos ad omnes Ordines, & beneficia, neque ulla Pontificis, aut Epiſcopi diſpenſatione indigere. Ex p.10. tr.16. ex reſ.96. Quæ nunc invenietur in tom.6. tr.1. de Legibus reſ.32.

An qui vovit non ludere ſub pœna, ut non poſſit diſpenſari niſi à Summo Pontifice, poſsit adhuc ab Epiſcopo abſolvi? Ex p.7.tr.9.ex reſ.59. Sed eam, & alias diverſas reſolutiones circa votum, & juramentum non ludendi, & circa illorum commutationem, & relaxationem invenies in tom.6. tr.4. de Ludo reſ.69. 70. & à reſ.63. uſque ad reſ.69.

An in dubio, ſi fidei commiſſum expiret, poſsit ultimus vocatus de bonis libere diſponere, & diſpenſare? Ex p.4. tract.3. ex reſ.73. Quæ hic reperietur in tom.8. tr.2. de Conſcientia dubia reſ.16.

Quidam erat obſtrictus vinculo voti Religionis, ſed cum haberet ſororem in gravi neceſsitate conſtitutam, quæſivit, an ex hac cauſa potuerit differre Religionis ingreſſum abſque diſpenſatione alia? Et in tali caſu, an poſsit Epiſcopus diſpenſare, quia non in ſubſtantia voti, ſed in ſola dilatione diſpenſat? Et an votum Caſtitatis, vel non nubendi à proclivi in venerem valeat; & in tali caſu an poſsit Epiſcopus diſpenſare, quia tale votum alternativum eſt? Et quid, ſi votum non obliget præcisè ad materiam reſervatam ex voventis electione, ſed quia pars disjunctionis non reſervatæ eſt impoſsibilis? poteſt ne in tali caſu Epiſcopus diſpenſare? Et aliqua alia ſatis practicabilia circa voti diſpenſationem explanantur. Et an juramentum Caſtitatis, Religionis, peregrinationis Jeroſolymitanæ, &c. poſsint ab Epiſcopo diſpenſari? Ex p.6.tr.7. ex reſ. 54. & in p.4.tr.4.ex reſ.102.& in p.3.tr.5.ex reſ.25.& in p.10.tr.14.ex reſ.19.alias 17. Quæ hic ſunt in tom. 8. tr.4. de Voto, & Juramento reſ.33.37.78. & 79.

An Beneficiarius, ſi propria manu in bello aliquem occidat, vel mutilet, beneficium reſignare debeat, vel diſpenſationem

tionem ſuper irregularitatem obtinere? Ex part. 6. tr. 4. ex reſ. 34. *Quæ nunc invenietur* in tom. 7. tr. 7. de Bello reſol. 59.

An impubes, ſi ſit doli capax cum diſpenſatione Principis poſſit ad pias cauſas teſtari? Ex part. 7. tract. 6. ex reſ. 7. *Quæ hic reperietur* in tom. 6. tr. 8. de Teſtamentis reſ. etiam 7.

An Superior Religioſus, qui dat aliis licentiam, ut exerceant munus executionis alicujus Teſtamenti, poſſit ad hoc ſecum diſpenſare? Et an executor Teſtamentarij poſſit cum diſpenſatione Epiſcopi recedere à voluntate teſtatoris? Ex part. 8. tract. 5. ex reſ. 10. & 63. *Quæ hic ſunt* in tom. 6. tr. 9. de Executoribus teſtamentorum reſol. 12. & 65.

An Summus Pontifex non poſſit diſpenſare, ſi non adſit neceſſitas publica, & bonum commune, cum reſidentia Epiſcopi ſit alias de jure divino, ut Reges poſſint detinere Epiſcopos pro Gubernatione alicujus Regni, vel Conſilij? Ex part. 3. tr. 1. ex reſ. 5. *Quæ nunc invenietur* in tom. 9. tract. 2. de Immunitate Eccleſiaſtica reſolut. 27.

An Cardinales in ſuis titulis poſſint diſpenſare in voto? Ex part. 5. tract. 2. ex reſ. 58. *Quæ hic reperietur* in tom. 9. tract. 7. de Cardinalibus reſ. 38.

An poteſtas diſpenſandi in irregularitate ex occulta hæreſi proveniente adempta ſit Epiſcopis per Bullam Cœnæ? Ex part. 4. tract. 4. ex reſ. 239. *Quæ hic eſt* in tom. 5. tr. 8. de Hereſi reſ. 16.

Nota, quod in tom. 7. tract. 1. de Regularibus, *ſunt quam plurimæ difficultates, in quibus poſſunt privati Regulares, & illorum Prælati diſpenſare cum ſubditis, etiam Novitiis, & Monialibus, atque etiam cum ſæcularibus, quas ibidem invenies* in reſ. 9. 17. 98. 109. 203. 246. 247. 260. 263. 264. 267. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 300. 301. 328. 329. 330. & 342.

TRACTATUS III.

De Poteſtate Epiſcoporum quoad diſpenſandum, & abſolvendum vigore *Cap. VI. ſeſſ. XXIV.* Concilij Tridentini de Reformatione, & aliæ diverſæ difficultates, & Reſolutiones ad ipſoſmet Epiſcopos ſpecialiter pertinentes; etiam quoad proviſiones per concurſum ad Beneficia, Canonicatus, Dignitates, &c. faciendas per Epiſcopos, Pontifices, & Reges, & pro admiſſione reſignationis beneficiorum, & impoſitione penſionis ſuper ea, etiam in hoc Tractatu diſcutiuntur. pag. 296.

Prologus. Satis ampla poteſtas. Ex p. 7. tr. 2. ibid.

1. *AN Epiſcopus electus, & confirmatus, quamvis conſecratus poſſit uti hoc privilegio? Et quid eſt dicendum, ſi Epiſcopus tantum ſit electus, & non confirmatus? Et an hæc facultas non competat Epiſcopis carentibus Diœceſi, & Epiſcopis titularibus?* Ex part. 7. tract. 2. reſ. etiam 1. ibid.

2. *An Epiſcopi, ubi non eſt receptum Concilium Tridentinum, poſſint uti facultate hujus Decreti? Et quid, ubi circa aliquam ſpecialem legem, vel omnino non eſt receptum?* Ex part. 7. tract. 2. reſ. etiam 2. p. 297.

3. *An Epiſcopi, ubi Concilium Tridentinum non eſt uſu receptum, poſſint uti privilegio eis conceſſo per dictum Concilium* ſeſſ. 24. c. 6. *de reformat. Et quid circa hoc declaravit Sacra Congregatio? Et notatur in Gallia Epiſcopos uti facultate diſpenſandi per Canonem* liceat Concilij Tridentini, *abſque ullo ad Summum Pontificem recurſu.* Ex part. 6. tract. 8. & Miſc. 3. reſol. 27. ibid.

4. *An Vicarius Epiſcopi ex generali commiſſione habeat poteſtatem diſpenſandi in caſibus Papalibus, quos poteſt abſolvere, & diſpenſare Epiſcopus ratione alicujus impedimenti? Et quid de Regularibus, vel de privilegio Cruciatæ?* Ex part. 9. tr. 6. & Miſc. 1. reſol. 55. alias 56. pag. 298.

5. *An Abbates, & alij Prælati habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem includantur ſub nomine Epiſcopi in Decreto Concilij Tridentini,* ſeſſ. 24. c. 6. *de reformat. quoad diſpenſandum, & abſolvendum? Et an Eminentiſſimi Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum comprehendantur ſub nomine Epiſcopi in hoc Decreto?* Ex part. 7. tract. 2. reſ. 4. pag. 299.

6. *An Abbates, & alij Prælati inferiores habentes juriſdictionem Ordinariam, etiam nullius Diœceſis, gaudeant facultate abſolvendi, & diſpenſandi ex Concilio Tridentino* ſeſſ. 24. c. 6. *Et an Capitulum, Sede vacante, habeat facultatem diſpenſandi, & abſolvendi conceſſam Epiſcopis? Et docetur ſupradictam facultatem competere etiam Superioribus Regularibus circa ſuos ſubditos.* Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. reſolut. 211. p. 300.

7. *An Epiſcopus ex licentia Superiorum poſſit uti facultate hujus Decreti cum Regularibus exemptis? Et quid dicendum eſt, ſi facultas abſolvendi, aut diſpenſandi, quæ non eſt in immediato Religionis Prælato, eſſet in Provinciali, aut alio Superiore Religionis, an tunc Epiſcopus abſolvere non poſſit de conſenſu Superioris immediati, niſi accederit etiam conſenſus Provincialis, aut Superioris? Et ſi Prælatus Religionis, abſolutione aut diſpenſatione indigeat, an poſſit Epiſcopo ſe ſubjicere, ſicut poteſt ſuos ſubditos?* Ex p. 7. tr. 2. reſ. 6. ibid.

8. *An Archiepiſcopus, dum actu viſitat, habeat poteſtatem conceſſam in hoc Decreto? Et an extra tempus viſitationis poſſit uti dicta facultate diſpenſandi, & abſolvendi circa ſuos Epiſcopos ſuffraganeos? Et an extra tempus viſitationis poſſit Archiepiſcopus uti hac facultate cum ſubditis ſuffraganeorum, ſi malitioſè Suffraganeus differat abſolutionem, vel ſi ſubditus appellavit ad Metropolitanum?* Ex part. 7. tract. 2. reſolut. 7. pag. 301.

9. *An Epiſcopus extra ſuam Diœceſim poſſit uti hac facultate Concilij?* Ex part. 7. tract. 2. reſolut. 8. ibid.

10. *An Epiſcopus poſſit uti hac facultate Tridentini cum ſuis ſubditis exiſtentibus extra Diœceſim? Et an poſſit Epiſcopus, ſive exiſtens in propria Diœceſi, ſive extra illam diſpenſare ſuper irregularitate ſubditorum, ſive extra Diœceſim, ſive intra exiſtentium? Et an ſit neceſſaria ſacramentalis confeſſio ad gaudendum tali facultate?* Ex p. 7. tr. 2. reſ. 9. pag. 302.

11. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare in ſuſpenſionibus, & irregularitatibus virtute Concilij Tridentini,* ſeſſ. 24. c. 6. *tantum in foro conſcientiæ, & intra Diœceſim? Et an dicta facultas poſſit exerceri ab Epiſcopo erga ſuos ſubditos in abſentia; & ſive Epiſcopus, ſive ſubditi ſint extra Diœceſim?* Ex part. 4. tr. 4. & Miſc. reſol. 116. ibid.

12. *An*

12. *An Epiſcopi vigore dicti decreti Concilij poſſint abſolvere extra confeſſionem ſacramentalem, & diſpenſare in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea irregularitate, quæ oritur ex homicidio voluntario? Et an Epiſcopus poſſit uti prædicta facultate, ut ſi tam ipſe, quam ſubditi ſint extra Diœceſim? Et an dicta diſpenſatio valeat pro foro exteriori?* Ex p.7. tr.2. reſ.10. p.303.

13. *Quinam includantur nomine ſubditorum in dicto decreto Concilij? Et inter alia docetur Legatum habentem facultatem diſpenſandi ab irregularitatibus in Provincia ſibi ſubjecta non poſſe diſpenſare cum Scholaribus, & alienigenis intra illam ad tempus degentibus, ſed cum perpetuo manſuris? Et an Epiſcopi poſſint uti prædicta facultate Concilij quoad diſpenſandum cum forenſibus, ſeu non habentibus firmum domicilium, videlicet cum Scholaribus, mercatoribus, Medicis, Prætoribus, &c. in votis irregularitatibus, & ſuſpenſionibus Papalibus?* Ex p.7. tr.2. reſol.11. ibid.

14. *An Epiſcopus poſſit facultatem diſpenſandi ſibi tributam à Concilio aliis delegare? Et an poſſit Epiſcopus etiam alium delegare ad diſpenſandum, etiam extra Diœceſim? Et an Epiſcopus ſolum per ſe ipſum poſſit diſpenſare ſuper irregularitate occulta orta ex hæreſi, ſicut per ſe ipſum ſolum poteſt ab eadem hæreſi abſolvere juxta Tridentinum?* Ex p.7. tr.2. reſ.12. p.304.

15. *An etiam poſſit Epiſcopus facultatem abſolvendi ex dicto decreto aliis ſubdelegare? Et quid de abſolutione ab hæreſi & ab aliis excommunicationibus Papalibus, & caſibus reſervatis? Et an Epiſcopus poſſit committere Confeſſario Monaſtrij, ut Monialem abſolvat ab hæreſi externa ſimul?* Ex part.7. tract.2. reſ.13. p.305.

16. *An Epiſcopus poſſit committere Confeſſario Monaſterij, ut Monialem abſolvat ab hæreſi externa?* Ex p.4. tr.4. & Miſc. reſ.89. p.306.

17. *An Epiſcopus, ſi incidat in aliquod delictorum de quibus agitur in dicto decreto Concilij, poſſit ab alio diſpenſari, vel abſolvi cum poteſtate ab ipſo delegata? Et an Prælati Religionum poſſint committere Confeſſario ab illis electo, ut cum illo diſpenſet in omnibus, in quibus ipſi poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis? Et docetur Confeſſarium Papæ ex communi, & veriori ſententia non à jure divino, ſed ab ipſomet Papa habere juriſdictionem ad illum abſolvendum.* Ex p.7. tract.2. reſ.14. ibid.

18. *An Epiſcopus habens poteſtatem diſpenſandi cum aliis poſſit ſecum diſpenſare? Et quid de abſolutione excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, &c. & de diſpenſatione ſuper irregularitate, vel qualibet alia inhabilitate?* Ex part. 10. tract.14. & Miſcel.4. reſol.66. alias 64. ibid.

19. *Quinam dicantur caſus occulti, in quibus Epiſcopus vigore Concilij valeat diſpenſare? Et an poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamvis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in majori parte viciniæ, vel collegij?* Ex part.7. tr.2. reſ.15. p. 307.

20. *An Epiſcopus vigore Concilij Tridentini* ſeſſ.24. c.6. de reformat. *poſſit diſpenſare in delictis notoriis, dummodò non ſint deducta ad forum contentioſum? Et explanatur, quando delictum dicatur notorium, & quando occultum.* Ex part.11. tr.8. & Miſc.7. reſ.68. p.308.

21. *An delictum publicum in uno loco, & occultum, in quo non ſit ſpes, ut publicetur, poſſit Epiſcopus vigore Concilij Tridentini diſpenſare? Et an poſſit Epiſcopus diſpenſare in irregularitate proveniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio eſt occulta, quamvis manifeſta ſit celebratio?* Ex part. 7. tract. 2. reſolut. 16. ibid.

22. *Quandonam delictum dicatur deductum ad forum contentioſum, ut Epiſcopus non poſſit uti facultate Concilij? Et an ſi delictum ſit deductum ad forum contentioſum, non poſſit Epiſcopus abſolvere, neque diſpenſare etiam alibi, ubi omninò ignoratur?* Ex part. 7. tract.2. reſolut. 17. p. 309.

23. *An ſi reus à delicto deducto ad forum contentioſum fuerit liberatus, poſſit cum illo Epiſcopus uti facultate Concilij, etiam ſi reus mediis depravatis obtinuerit abſolutionem? Et quid eſt dicendum, ſi accuſator per annum tacuerit? Et notatur, quod ſi poſt obtentam ab Epiſcopo abſolutionem, & diſpenſationem, exiſtente crimine occulto, idem crimen deindè detegatur, & ad forum contentioſum deducatur, diſpenſatio facta non ſolum proderit in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro externo admittenda eſt.* Ex p.7. tract. 2. reſ.18. p. 310.

24. *An ſi delictum fuerit deductum ad forum contentioſum, & probatum, poſt judicium finitum, & delictum punitum poſſit Epiſcopus adhuc uti facultate Concilij; Et ſi reus non fuit abſolutus difinitivè defectu probationum, ſed eductus è carcere cum onere ſe præſentandi toties, quoties; an tunc Epiſcopus non poſſit uti facultate hujus decreti?* Ex part.7. tract.2. reſ.19. pag.311.

25. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate, ſi delictum fuit deductum ad forum contentioſum, & jam finito judicio punitum? Et quæritur, quando vero dicatur delictum deductum ad forum contentioſum, ut Epiſcopus non poſſit diſpenſare?* Ex part.4. tract.2. reſ.97. ibid.

26. *An Epiſcopus vigore Concilij Tridentini* ſeſſ.24. c.6. de Reformat. *poſſit diſpenſare cum reo, qui accuſatus in ſuo Tribunali tranſegit cum Fiſco, vel cum parte? Et deducitur, quod poſt ſententiam condemnatoriam, finito judicio, & reo punito abſque dubio Epiſcopus poteſt diſpenſare, niſi reus ſit infamis. Et quid, ſi reus fuerit abſolutus etiam falſis probationibus? Et advertitur, quod etiam ſi judicium non fuerit per ſententiam definitivam, aut interlocutoriam finitum, & determinatum, ſed intermiſſum, & derelictum, eo quod accuſator per annum tacuerit, poteſt Epiſcopus diſpenſare. Idem eſt, ſi ſaltem per aliquod tempus conſtiterit actorem in probatione non progredi.* Ex p.10. tr.12. & Miſc.2. reſ.33. ibid.

27. *An Epiſcopi poſſint abſolvere à caſibus occultis vigore decreti Concilij reſervatis Papæ poſt dictum Concilium per novas Conſtitutiones?* Ex part.7. tract.2. reſolut.20. p.312.

28. *An ſi quis ex aliquo juſto impedimento non poſſit Romam perſonaliter adire pro abſolutione à Summo Pontifice obtinenda, teneatur per Epiſtolam recurrere ad Pœnitentiariam, vel poſſit ab Epiſcopo abſolvi? Et an ſi impedimentum non ſit futurum perpetuum, Epiſcopus debeat abſolvere ad reincidentiam? Et in textu hujus reſolutionis explanantur cauſæ, pro quibus impeditus adire Pontificem poſſit abſolvi ab Epiſcopo à cenſuris, ſuſpenſionibus, &c.* Ex part.7. tract.10. & Miſc.1. reſ.23. p.313.

29. *An Epiſcopus vigore dicti decreti poſſit abſolvere ab excommunicatione contracta ob delictum occultum duelli contra Bullam Clementis VIII.* Ex part.7. tract.2. reſol. 21. ibid.

30. *An Epiſcopus vigore hujus decreti poſſit abſolvere à cenſura occulta contracta ex Bulla Pij V. & Gregorij XIII. ob ingreſſum Monaſterij Monialium? Et an Epiſcopus vigore Concilij poſſit abſolvere à ſuſpenſione, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas intra clauſtra, ſi ſit occulta; quod idem dicendum eſt de Prælatis Regularium? Et an fas ſit Epiſcopis, vel Prælato Regulari abſolvere Monialem ſibi ſubditam, quæ è ſuo Monaſterio ad malum finem egreſſa eſt, dummodò delictum ſit occultum?* Ex p.7. tr.2. reſ.22. pag.414.

31. *An ingredientes ſepta Monaſterij Monialium, & cum Sacra Virgine inceſtum committentes, ſi caſus ſit occultus, poſſint ab Epiſcopo abſolutionem excommunicationis obtinere? Et an poſſint ſupradictam abſolutionem obtinere, à quocumque Confeſſario vigore Bullæ Cruciatæ?* Ex p.2. tr.16. & Miſc.2. reſ.33. alias 35. ibid.

32. *Quidam Hæreticus externus, ſed occultus impetravit in foro conſcientiæ abſolutionem ab hæreſi Romæ à quodam Pœ-*

nitentiario

nitentiario Summi Pontificis; modo vult Sacros Ordines ſuſcipere; quæritur primo, an propter illam hæreſim incurrerit irregularitatem? Secundò an poſſit ſuper illam Epiſcopus diſpenſare vigore Concilij Tridentini ſe.24.c.6. *Et notatur, quod non ſunt irregulares, & inhabiles ad Officia, qui de hæreſi ſuſpecti coguntur per Inquiſitores abjurare de vehementi.* Ex part. 2. tract. 15. & Miſc.1. reſ.24. ibid.

33. *An Epiſcopus vigore hujus decreti poſſit diſpenſare in irregularitate occulta hæreſis? Et an non ſolum poſſit Epiſcopus diſpenſare quantum ad uſum Ordinum jam ſuſceptorum, ſed ut etiam ad novos Ordines recipiendos poſſit habiles reddere quoſcumque Hæreticos occultos ad Fidem reverſos, & ab excommunicatione Summo Pontifici reſervata jam abſolutos?* Ex part.7. tract.2. reſol.25. p. 315.

34. *An dato & non conceſſo, quod judex propter ſententiam ſanguinis, morte etiam non ſequnuta, incurrat irregularitatem poſſit obtinere diſpenſationem ab Epiſcopo? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta ex homicidio voluntario omninò occulto? Et docetur, quod per homicidium omninò occultum, & quod nulla ratione probari poſſit in judicio, neque in notitiam hominis devenire, niſi ex confeſſione ipſius occiſoris, nulla incurritur irregularitas. Et quæritur, an ignorantia invincibilis excuſet ab irregularitate proveniente ex homicidio voluntario? Et an homicidium factum ex repentina rixa, inducat irregularitatem diſpenſabilem ab Epiſcopo? Ex quo ſequitur, an ſi aliquis committeret homicidium in Eccleſia ex aliqua rixa repentina, gaudeat ejus Immunitate? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitatibus deductis ad forum contentioſum poſt finitum judicium, reum punitum, & pœnitentia peracta?* Ex part.12. tract.3.& Miſcel. reſol.6. p.316.

35. *An irregularitas contracta ex defectu lenitatis ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo, vel Prælato Regularium? Et an Commiſſarius Cruciatæ poſſit in prædicta irregularitate diſpenſare?* Ex p.4.tr.2. reſ.69.p.318.

36. *An Epiſcopus Vigore Concilij Tridentini poſſit diſpenſare in irregularitate contracta à Miniſtris Juſtitiæ ex defectu lenitatis? Et notatur poſſe Prælatos Regulares diſpenſare in irregularitate contracta ex defectu lenitatis circa ſuos ſubditos.* Ex p.7. tr.2. reſ.26. p.319.

37. *Quidam miniſter juſtitiæ ex timore cujuſdam Magnatis non impedivit homicidium ab illo perpetratum, quare quæſivit à me, an ſuper irregularitatem contractam poſſet diſpenſationem obtinere ab Epiſcopo vigore Concilij Trid.* ſeſſ.24.c 6. *Ex quo curſim inferuntur alij diverſi caſus videlicet pro Medico, Rege, Gubernatore, ſubditis, cuſtodibus viarum, Domino, Patre, marito, tutore, curatore, pedagogo, Advocato, Procuratore, & teſte, & pro quolibet ipſorum eſt difficultas in textu hujus reſ. an incurrerint irregularitatem pro homicidio, vel mutilatione ſequuta ex eorum omiſſione, negligentia, & incuria.* Ex part.10. tr.11. reſ.20. ibid.

38. *An irregularitas orta ex homicidio juſto ſit per Epiſcopum diſpenſabilis? Et an Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper irregularitate proveniente ex bello juſto?* Ex p.4.tr.2.reſ.70. p.320.

39. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare vigore hujus decreti in irregularitate contracta ex homicidio in bello juſto? Et docetur Prælatos Regulares, qui habent privilegium diſpenſandi, excepta irregularitate orta ex homicidio voluntario, poſſe etiam diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio in bello juſto; & ex alia ex defectu lenitatis incurſa à miniſtris juſtitiæ.* Ex p.7. tr.2. reſ.27. p.321.

40. *An irregularitas contracta ex mutilatione alicujus membri ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis; & quid de Prælatis Regularium? Et an qui alium excæcat, ſed occultum foras non eruit, non ſit mutilator, neque irregularis; neque qui fœtum, antequam animetur, occidit?* Ex part.4. tract. 2. reſ.71. ibid.

41. *An Epiſcopus vigore hujus decreti poſſit diſpenſare in irregularitate orta ex mutilatione alicujus membri? Et notatur mutilantem membrum inimici jam mortui non incurrere irregularitatem, cum membrum mortui non dicatur, nec ſit ſimpliciter membrum, ut potè carens anima, & vita.* Ex p 7. tr.2. reſ.28. ibid.

42. *An Epiſcopus poſſit vigore Concilij diſpenſare in irregularitate contracta ex exceſſu in ſui defenſione? Et advertitur, quod qui ob extremam, & omninò inevitabilem vitæ ſuæ defenſionem alium occidit, nullam incurrit irregularitatem, & ideò neque Epiſcopi diſpenſatione eget.* Ex p.7. tr.2. reſ.29. p.322.

43. *An Epiſcopus ex hoc decreto poſſit diſpenſare in irregularitate occulta mandantis, ſi mandatarius exceſſit mandatum, itaut mors ſequuta ſit? Et an ſi quis percutiat prægnantem in utero ſine intentione cauſandi abortum, etiam ſi poſtea iſte ex hujuſmodi percuſſione ſequatur, non ſit homicida voluntarius, undè poſſit ab Epiſcopo in irregularitate diſpenſari? Et an ſi quis mandans homicidium in perſona unius, ſi committatur in perſona alterius non incurrat irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, & ideò poſſit Epiſcopus diſpenſare?* Ex part.7. tr.2. reſ.30. ibid.

44. *An vigore hujus decreti Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio caſuali, quando eſt publicum; & non ſolum ad minores Ordines, ſed etiam ad majores, & ſimplex beneficium, & etiam ad beneficium Curæ?* Ex p.7. tr.2. reſ.31. ibid.

45. *Frequens hic caſus accidit. In rixa ſubdita & inopinata contingenti quis occidit alium; quæritur, an hoc homicidium non dicatur voluntarium ſimpliciter, ſed caſuale, itaut occidens poſſit impetrare diſpenſationem ab Epiſcopo, qui poteſt vigore Concilij Tridentini* ſeſſ.24. c.6. *diſpenſare ſuper irregularitatibus occultis contractis ex homicidio caſuali?* Ex part.2. tract. 15. & Miſcel.1. reſolut. 19. p. 323.

46. *An qui in rixa inopinata, & non inito conſilio occidit aliquem, incurrat tantum irregularitatem ex homicidio caſuali, ut poſſit ab Epiſcopo diſpenſationem obtinere vigore Concilij Tridentini* ſeſſ.24. c.6. *Et advertitur irregularitatem contractam ex exceſſu vitæ, honoris, vel bonoram temporalium, non eſſe nuncupatam irregularitatem ex homicidio voluntario, ſed caſuali, etiam ſi exceſſus fiat ex propoſito, & calore rixæ, & pugnæ; imò etiam, ſi quis jam fugientem ſequatur, & occidat; ideò iſte talis poſſit diſpenſari ab Epiſcopo ſuper irregularitate? Et an Epiſcopus poſſit cum homicida caſuali, etiam notorio diſpenſare ad Ordines minores, & ad beneficium ſimplex? Et an cum hujuſmodi homicida Epiſcopus poſſit diſpenſare ad retinendum beneficium Curatum antea obtentum?* Ex p. 10. tr.11. & Miſc.1. reſ.19. ibid.

47. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario ex repentina rixa orto?* Ex p.7. tr.2. reſ.32. p.324.

48. *Quid ſit homicidium voluntarium, & caſuale, ex quibus irregularitas incurratur? Et doctrina hujus reſolutionis eſt valdè notanda, & menti tenenda, quia deſerviet ad explicationem multorum caſuum, quando irregularitas ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis, necne, & ex illa Confeſſarij, & Conſultores caſuum conſcientiæ habent principia ſatis ampla ad extricandos multos caſus circa diſpenſationem irregularitatum occurrentes. Et notatur, quod eſt magna differentia inter Epiſcopos, & Prælatos Regulares quoad poteſtatem diſpenſandi, circa irregularitatem homicidij caſualis. Nam Epiſcopi poſſunt diſpenſare illam, quando homicidium eſt occultum; Prælati vero Regulares etiam, quando homicidium caſuale eſt publicum.* Ex p.4. tr.2. reſ. 72. ibid.

49. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare, ut homicida voluntarius minoribus Ordinibus ſuſceptis utatur; imò & Sacris, juſta interveniente cauſa? Et advertitur, quod Concilium Tridentinum non privat ipſo jure Clericum homicidam voluntarium*

tarium beneficiis antea acquiſitis. Et notatur certum eſſe Epiſcopum etiam poſt Concilium Tridentinum poſſe diſpenſare ad Sacros Ordines,& ad quodcumque beneficium cum Clerico,qui commiſit homicidium caſuale, ſi ſit occultum. Imò, ſi homicidium caſuale ſit publicum, poteſt diſpenſare ad minores Ordines tantum,& ad beneficium ſimplex. Et pro praxi quod ſit homicidium caſuale,adducuntur alij diverſi caſus in §. ultimo hujus reſolutionis. Ex p.9.tr.7.& Miſc.2.reſ.22. p.325.

50. *An in aliquo caſu Epiſcopus poſſit diſpenſare cum irregulari ex homicidio occulto,ut miniſtret in Ordinibus ſuſceptis ? Et notatur, an Epiſcopus poſſit etiam poſt Concilium Tridentinum diſpenſare cum homicida voluntario ad uſum ſaltem minorum Ordinum, & ad beneficium ſimplex ? Et aſſeritur poſſe Epiſcopum in irregularitatem incurſam ex bello diſpenſare cum Clericis conſtitutis in Sacris ne mendicare cogantur, & ad beneficium obtinendum.* Ex p.4.tr.2.reſ.100.p.326.

51. *An irregularitas, quam nemo ſcit, niſi ipſe homicida,ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis, ut miniſtrare poſſit in Ordinibus ſuſceptis,licet non poſſit ad Superiores aſcendere ?* Ex p. 6. tr. 6. & Miſc.1. ex reſ.51. §. Secundum dubium, ibidem.

52. *An Epiſcopus in aliquo caſu poſſit diſpenſare cum homicida voluntario ad ſuſcipiendos Sacros Ordines ? Ex quo infertur,quod urgente neceſſitate ſeu ſcandalo, & non ſit facilis recurſus ad Summum Pontificem,poteſt Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario, occulto tamen,ut miniſtret in ſuſceptis Ordinibus Sacris. Etiamque deducitur, dum hæc tria occurrunt in matrimonio celebrato cum occulto impedimento dirimente, ſcilicet difficilis recurſus ad Summum Pontificem ; ſcandalum ſi fiat ſeparatio ; & periculum incontinentiæ poſſe Epiſcopum diſpenſare in hoc matrimonio.* Ex part.9. tract.8. & Miſc. 3. reſolut. 52. ibidem.

53. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida occulto voluntario quoad ſimplex beneficium retinendum ?* Ex p. 7.tr.2.reſ.33.pag. 327.

54. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida occulto voluntario quoad retentionem beneficij curati ? Idem eſt dicendum de Canonico homicida occulto, ut poſſit intereſſe Choro,& gaudere fructibus Canonicatus.* Ex p.7.tract. 2. reſol. 34. p. 328.

55. *An irregularitas orta ex bigamia propria, & interpretativa ſit aliquando diſpenſabilis ab Epiſcopo, etiam ad Sacros Ordines ? Idem eſt dicendum de Prælatis Regularium quoad ſuos ſubditos. Et inter alios caſus, qui pro praxi ſupradictæ quæſtionis adducuntur,tandem quæritur, an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate occulta, quam contraxit Subdiaconus ducens viduam ?* Ex p. 4. tr.2. reſ.61. ibid.

56. *An Epiſcopus ex hoc Decreto poſſit diſpenſare in irregularitate bigamiæ interpretativæ, ſi ſit occulta, non ſolum quoad minores Ordines, ſed quoad majores ? Et an in vera bigamia poſſit Epiſcopus diſpenſare ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex ?* Ex p.7.tr.2.reſ.35. ibidem.

57. *An aliquando irregularitas orta ex bigamia vera,& interpretativa ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo ? Et pro praxi hujus quæſtionis adducitur ſingularis, & ſpecialis caſus. Et an Prælati Regulares in vera bigamia poſſint cum ſuis ſubditis abſolvere, ante, & poſt ſuſceptionem Ordinum diſpenſare ?* Ex part.7. tract.11. & Miſcell. 2. reſol. 43. pag. 329.

58. *An ſaltem dicta irregularitas veræ bigamiæ ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo quoad Ordines minores,& ſimplex beneficium ? Et notatur poſſe Epiſcopum diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria cum eo, qui contraxit cum virgine ; ſecus ſi contraxit cum vidua,vel ſi ſimplex iniit matrimonium.* Ex part.4. tract.2. reſ.62.ibid.

59. *An qui contraxit bigamiam cum vidua, vel acceſſit ad propriam uxorem, poſtquam illa adulterium commiſit, poſſit petere diſpenſationem hujus irregularitatis ab Epiſcopo ? Et quid, ſi res adulterij ſit occulta ? Et ſupponitur eſſe irregularem ex bigamia interpretativa, ſi contrahas cum vidua, quæ prius matrimonium conſummaverat ; & idem, ſi contrahas cum corrupta ab alio ; & ſi acceſſeris ad propriam uxorem, poſteaquam adulterium commiſit ; tametſi à principio virgo accepta fuerit. Et quid eſt dicendum, ſi vir ignorans conjugis adulterium, illam carnaliter bona fide cognovit ? Idem eſt, ſi à principio exiſtimans ducere virginem duxeris corruptam. Et quid, ſi maritus cogatur per cenſuras reddere debitum ? Et curſim quæritur, an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate, quam contraxit Sacerdos, qui poſt mortem uxoris legitimæ exiſtens in Sacris tentat aliam uxorem accipere,& quam Subdiaconus contraxit ducens viduam? Et an laicus contrahat irregularitatem ineundo matrimonium cum duabus invalidè ; vel cum una validè, & cum alia invalidè, vel invalidè cum vidua ? Et breviter docetur poſſe Epiſcopum cum bigamis propriis diſpenſare ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex ?* Ex p.10. tr.11. & Miſc.1.reſ.25.pag. 330.

60. *An Epiſcopus vigore hujus Decreti poſſit diſpenſare in inhabilitate contracta per Symoniam occultam ? Et an Epiſcopus, ſi fuerit complex in Symonia, poſſit etiam ſecum diſpenſare ? Et tandem docetur, quod non ſit ſtandum Deciſionibus Cardinalium, nec Deciſionibus Rotæ; neque Deciſiones,& Declarationes Rotæ habeant vim legis ?* Ex p.7. tr.2. reſ.36.pag.331.

61. *An ſi quis habeat à ſuo Epiſcopo literas dimiſſorias pro Ordinibus recipiendis,poſſit abſolvi ab irregularitate occulta ab Epiſcopo, qui eum ordinare debet ? Et an peccet Epiſcopus ſi alienum Subditum in ſua Diœceſi confirmet ? Et quid eſt dicendum,quando Epiſcopus mittit ſubditum cum dimiſſoriis, ad ſuſcipiendos Ordines, & ſubditus non eſt confirmatus, an tunc poſſit illum confirmare ?* Ex part. 7. tractatu 2. reſolut. 37. p. 332.

62. *An Epiſcopus, cui commiſſum fuit ab alieno Epiſcopo, vel Prælato Regulari ſubditum ordinandi, poſſit cum eo diſpenſare in irregularitate, aut quovis alio impedimento?* Ex part.8. tract.3.reſ. 35. ibid.

63. *Utrum illegitimus occultus poſſit diſpenſationem ſuper irregularitate obtinere ab Epiſcopo vigore Concilij Tridentini ſeſſ.24. c.6. ad recipiendos Sacros Ordines ?* Ex part.2. tr.15.& Miſc.1.reſ.21. pag.333.

64. *An irregularitas occulta ex defectu natalium ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis quoad Sacros Ordines? Et notatur poſſe Epiſcopum cum illegitimis ex quocumque damnato coitu ad majores Ordines,& ad beneficium ſimplex diſpenſare? Et hoc etiam procedit ad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum, & in dimidiis portionibus,& inferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis. Et an hanc Diſpenſationem poſſit etiam Capitulum, Sede vacante, impartire ? Et quid, ſi aliquis bona fide ordinatus fuerit, & poſtea cognito natalium defectu, an Epiſcopus poſſit diſpenſare, ut in ſuſceptis miniſtret ? Et quid etiam, ſi mala fide ordinatus fuerit ?* Ex p.4.tr.2.reſ.64. ibid.

65. *An Epiſcopus vigore hujus Decreti poſſit diſpenſare in illegitimis natalibus occultis ad Ordines majores, & ad beneficia curata ? Et quid, ſi aliquis bona fide ordinatus fuerit, & poſtea cognito natalium defectu, an Epiſcopus poſſit cum eo diſpenſare, ut in ſuſceptis miniſtret ? Et quid etiam, ſi mala fide ſuſcepit Ordines ?* Ex p.7. tr. 2. reſ.24. p.334.

66. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate ex defectu natalium, ſi delictum ſit occultum ? Et an cum illegitimo occulto quoad Sacros Ordines, Dignitates, & beneficia curata, ſolus Papa diſpenſare poſſit ; ad minores verò Ordines, & beneficium ſimplex poſſit Epiſcopus diſpenſare, & hoc cum limitatione, quod tale beneficium ſimplex non fuerit poſſeſſum à Patre, & quod tale beneficium non requirat Sacrum Ordinem ; & ideo cum tali illegitimo non poſſit diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis,*

Cathedralis, cum habeat annexum Ordinem ſacrum; poterit tamen ad Canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ? Et an poſſit Epiſcopus cum prædicto illegitimo diſpenſare ordinato in Sacris, bona fide, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtret? Et quid, ſi mala fide ſacros Ordines ſuſcepit? Et hoc totum dicendum eſt etiam de Capitulo Sede vacante. Et notatur, quod tales illegitimi, cauſa gravi urgente, poſſint promoveri ad ſacros Ordines, etiam ſine ulla diſpenſatione, ſi hac peti, & obtineri nequeat ſine propria infamia, & Parentum. Et tandem docetur expoſitos non eſſe irregulares quoad Ordinem, & Religionem. Ex p. 10. tract. 11. & Miſcell. 1. reſol. 24. ibidem.

67. *An Epiſcopi poſſint concedere Bullas cum facultate abſolvendi à caſibus ſibi reſervatis, & diſpenſare, & commutare in eis, quæ ipſi jure ſuo Ordinario poſſint?* Ex p.4. tr.4. & Miſc. reſ.60. p.336.

68. *An ad Epiſcopatum ſit præferendus Theologus Canoniſtæ?* Ex part. 7. tract. 12. & Miſc. 3. reſolut. 1. & ad pedem litteræ in eodem tract. reſ. 34. Sed una tantum Reſol. tranſcribitur, ibid.

69. *An profeſſio fidei poſſit fieri per Procuratorem Epiſcopi? Et de fructuum reſtitutione in hoc caſu etiam agitur. Et notatur, quod omittens infra terminum duorum menſium profeſſionem fidei amittit fructus; non tenetur tamen illos reſtituere, donec condemnetur; ſeu ſequatur ſententia declaratoria. Et an non peccet mortaliter ſi eam omitteret per ignorantiam ſeu inadvertentiam, neque tenetur fructus reſtituere in foro conſcientiæ, etiamſi in foro externo fuerit condemnatus? Et notatur, quod Epiſcopus non amittit fructus, ſi Procurator, cui mandatum eſt faciendi fidei profeſſionem, non fecit illam, ipſo neſciente abſque culpa.* Ex p.5. tr.14. & Miſc.2. reſ.23. p.337.

70. *An reſidentia Epiſcoporum ſit de jure divino, & quo pacto in illa poſſit Pontifex diſpenſare?* Ex p.10. tr. 14. & Miſc.4. reſol.68. aliàs 66. *p.* 338.

71. *An Epiſcopi ultra tempus præſcriptum à Concilio Tridentino, videlicet trium menſium, ſi abſunt à Diœceſi per octo, v.g. vel decem dies, peccent mortaliter? Et quæritur, an Epiſcopi abſque juſta cauſa poſſint à ſuis Eccleſiis dictis tribus menſibus abeſſe? Et in prædicto caſu, ſi ſine cauſa Epiſcopi abſunt etiam ſpatium trium menſium, vel minori tempore, teneantur fructus reſtituere pro rata temporis? Et an Epiſcopi non incurrant pœnas reſidentes propè Diœceſim in loco non diſtanti ultra unum milliare? Idem eſt dicendum in omnibus his de Parocho abſente ſupra tempus conceſſum, nempe ultra duos menſes à ſua Parochia.* Ex p.10. tr.14. & Miſc.4. reſ. 69. aliàs 67. ibid.

72. *An Epiſcopi ſine aliqua cauſa poſſint abeſſe per trimeſtre ab eorum Diœceſibus, ſtante Concilio Tridentino,* ſeſſ.23.c.1. Ex p.5.tr.13.& Miſc.1.reſ.90.p.340.

73. *An Epiſcopus abſens à reſidentia licitè poſſit continuare trimeſtrem unius anni cum trimeſtre alterius anni? Et notatur Epiſcopum peccare mortaliter non reſidendo abſque cauſa etiam in tribus menſibus, de quibus loquitur Concilium non tamen tenetur reſtituere fructus.* Ex p. 9. tr.6. & Miſc.1. reſ.22. ibid.

74. *An Epiſcopus, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Epiſcopatum procurat, peccet mortaliter?* Ex p.4. tr.4. & Miſc. reſ.100. ibid.

75. *Utrum Epiſcopi, & alij ratione majores doctrinæ, aut Nobilitatis poſſint plus ex redditibus Eccleſiaſticis in ſua ſuſtentatione inſumere? Et quid, ſi filius Regis Epiſcopus fiat?* Ex p.2.tr.16.& Miſc.2.reſ.24.aliàs 26. p.341.

76. *Utrum Archiepiſcopus factus Epiſcopus poſſit uti pallio? Et docetur Archiepiſcopum extra ſuam Diœceſim non poſſe uti pallio, etiam de licentia Ordinarij illius Diœceſis, in qua reperitur. Et an ſi quis ſemel habuit pallium unius Archiepiſcopatus, ſi ab illo ad alium transferatur, iterumque redeat ad priorem, indigeat novo pallio, & primum non ſufficiat? Et an Archiepiſcopus ad alium Archiepiſcopatum tranſlatus non poſſit uti pallio priori, ſed alio novo indigeat? Et quid, ſi detur eventus, in quo aliquis Archiepiſcopus ſuum perdat pallium, vel caſu igne comburatur, an aliud debeat petere à Summo Pontifice?* Ex part. 3. tract. 6. & Miſc. 2. reſ. 37. ibid.

77. *Utrum Epiſcopus exiſtens in alterius Diœceſi licitè poſſit celebrare Miſſam in Pontificalibus, ſeu cum baculo, & Mithra abſque licentia ejus Ordinarij? Idem eſt dicendum de locis exemptis intra propriam Diœceſim. Et explanatur, quæ ſint ſigna, & ornamenta Pontificalia.* Ex part. 3. tract.6. & Miſc.2. reſolut. 36. p.342.

78. *An actualis degradatio debeat fieri à proprio Epiſcopo, vel poſſit alteri Epiſcopo committi? Et an prædicta degradatio neceſſario fieri debeat ab Epiſcopo conſecrato, & non ſufficiat, quod Epiſcopus ſit tantum electus, & confirmatus?* Ex p.10.tr.11.& Miſc.1. reſ.50 p.343.

79. *An Epiſcopus præter caſus in jure expreſſos propter aliud delictum enorme, & qualificatum poſſit Clericum degradare, & tradere brachio ſæculari ad puniendum? Et quodnam cenſeatur delictum enorme? Et docetur homicidium qualificatum Prælati, vel Sacerdotis, fratris, Patris; Item aſſaſſinum, furtum, ſacrilegium, deperdationem omnium bonorum, & ſimilia; & generaliter omnia delicta, ob quæ pœna mortis jure civili ſtatuta eſt, ſi pluries repetita fuerint, enormitatem continere.* Ex p.10. tr. 11. & Miſc.1. reſ.52. ibid.

80. *An Epiſcopus conſecrando Chriſma, vel oleum, ſeu conferendo Ordines Minores in peccato mortali, peccet mortaliter? Et advertitur Epiſcopum conſecrantem Eccleſiam in peccato mortali non peccare mortaliter. Idem dicendum eſt, ſi Virgines, Veſtes, Calices, & ſimilia conſecret in mortali. Et an prima tonſura, & quatuor minores Ordines ſint Sacramentum?* Ex p.3.tr.6.& Miſc.2. reſ.67.p.345.

81. *An Epiſcopus conſecrans Chriſma, & benedicens oleum ad infirmos in ſtatu peccati mortalis, peccet mortaliter? Et quid dicendum conſecrans Aram, Calicem, Eccleſiam, &c. in peccato mortali, an etiam peccet mortaliter?* Ex p.5.tr.13.& Miſc.1.reſ.73. ibid.

82. *An ſi Epiſcopus omittat aliquam cæremoniam appoſitam in Pontificali pro benedictione Chriſmatis, dicatur, hoc non obſtante, Chriſma benedictum?* Ex p.6. tr.8. & Miſc.3. reſ.21. p.346.

83. *An Epiſcopus poſſit erigere Collegiatam cum novis Canonicis; vel addere novum numerum Canonicorum aliis antiquis? Et in tali caſu, an poſſit Epiſcopus inſignire ſupradictos Canonicos ſigno illo, quod vulgo dicitur* Almutica, *ſeu* Capuccio, *vel* Zambarda, *ſine aliqua Sedis Apoſtolicæ licentia?* Ex p.3.tr.6.& Miſc.2.reſ.38. ibid.

84. *An Epiſcopus poſſit præbere licentiam legendi libros, qui prohibiti ſunt, donec corrigantur, non obſtante Bulla Gregorij XV. & Urbani VIII. Idem eſt de Inquiſitoribus. Et notatur libros non omnino prohibitos, ſed cum clauſula donec expurgentur, poſſe retineri, donec opportune eorum correctio, aut expunctio ſit indulta. Et advertitur libros de hæreſi ſuſpectos, ſive propter ſuſpicionem hæreſis prohibitos, niſi ſuſpicionem eluerint non licere legere ſub peccato mortali; ſuſpicionem autem hæreſis incurrunt libri, qui continent propoſitiones hæreſim ſapientes, maleſonantes, temerarias, vel ſcandaloſas, ex quibus error naſci, aut inferri poſſit. Et an quis teneatur denunciare S.Officio ſi ſciat, v. g. Titium legere, & retinere libros non ob hæreſim, ſeu ex ejus ſuſpicione prohibitos, ſed ob aliam cauſam, ut ſunt relationes Antonij Perez, & alij ſimiles? Et advertitur retinentes libros prohibitos contra bonos mores, & continentes res laſcivas non eſſe denunciandos. Et an legens alios libros prohibitos, ſeu ſuſpenſos ex alia cauſa, quam hæreſis, aut ejuſdem ſuſpicionis incurrant excommunicationem, aut aliam pœnam? Et tandem docetur, quod obſervantia, & conſuetudo ſubſequens declarat verba legis, Statuti, &c.* Ex p. 11. tract.8. & Miſc.8. reſ.62. pag.347.

85. *An Epiſcopus poſſit viſitare Regularem, ut Parochum,*

vel Vicarium in Eccleſia ſui Monaſterij inſervientem; aut in Eccleſiis aliis Parochialibus exemptis Vicarium agentem? Ex p. 11. tr. 2. & Miſc. 2. reſ. 14. p. 348.

86. *An illuſtriſſimus Epiſcopus Laudenſis poſſit examinare, & viſitare Parochum Eccleſiæ oppidi ſeu loci Hoſpittaleti Ordinis S. Hieronymi de Lombardia ad ornatum Concilij Tridentini* ſeſſ. 25. c. 11. de reformat. Ex p. 10. tr. 16. & Miſc. 6. reſ. 27. alias 26. p. 350.

87. *An Epiſcopus poſſit cogere, ut populus in diebus Dominicis, aut ſolemnioribus Feſtis ad propriam Parochiam conveniat? Et an ſi Epiſcopus ferat excommunicationem in eos, qui non audiunt Sacrum in Parochia diebus feſtivis & Dominicis excommunicatio ſit nulla? Et deducitur quod ſtante conſuetudine & privilegiis, non tenentur fideles audire Miſſam, & Concionem diebus Dominicis, & Feſtivis in Templis Parochialibus.* Ex part. 10. tr. 13. & Miſc. 3. reſ. 25. p. 352.

88. *An Epiſcopus poſſit transferre Feſtum alicujus Sancti? Et in textu hujus Reſolutionis alij caſus adducuntur pro praxi hujus difficultatis. Et infertur, quod inferior nullam habet poteſtatem circa id quod Superior determinavit. Et an quando Vigilia S. Mathiæ occurrit in Feriam tertiam poſt Dominicam Quinquageſimæ, poſſit Epiſcopus eam transferre in Sabbathum præcedens?* Ex p. 10. tr. 16. & Miſc. 6. reſ. 7. p. 353.

89. *An Epiſcopus ſine populi conſenſu poſſit inſtituere dies feſtos? Et quid, ſi in tali caſu fulminet Epiſcopus excommunicationis fulmen? Et ſi populus abſque juſta cauſa contradiceret, tunc, contradictione non obſtante, an ſit ſervandum Feſtum?* Ex p. 4. tr. 4. & Miſc. reſ. 178. p. 354.

90. *An Epiſcopus poſſit inſtituere diem Feſtum alicujus Beati nondum Canonizati? Et notatur, quod quando Pontifex concedit Sacerdotibus certæ Religionis, ut certo die dicant Miſſam de aliquo Sancto Beatificato, tunc non poſſunt facere Octavam, neque in illa dicere Officium & Miſſam de dicto Sancto Beatificato. Et quæritur, an liceat S. Beatificatum invocare in publicis Litaniis, vel pingere Imaginem viri Sancti nondum Beatificati cum radiis, & Diademate?* Ex p. 3. tr. 5. & Miſc. 1. reſ. 9. p. 355.

91. *An Reliquiæ alicujus Sancti noviter inventæ debeant approbari ab Epiſcopo? Ex quo etiam oriuntur aliæ difficultates; & ideo quæritur primo, an Reliquiæ Sancti nondum Canonizati poſſint approbari ab Epiſcopo? Quæritur ſecundo, quænam certitudo requiratur in approbandis ſupradictis Reliquiis? Tertio, an vota Theologorum ſint in hoc caſu conſultiva tantum, itaut Epiſcopus poſſit decernere adverſus eorum placita? Quarto, an ſi oriatur aliqua gravis quæſtio, & ideo convocetur Concilium Provinciale, vota Epiſcoporum ſint deciſiva, & non conſultiva? Quinto, an Epiſcopus extra Diœceſim poſſit approbare Reliquias vigore Concilij Tridentini* ſeſſ. 25. de Reliquiis? Ex part. 2. tr. 15. & Miſc. 1. reſ. 51. ibid.

92. *An Epiſcopus teneatur conſtituere Vicarium Generalem? Et an poſſit Epiſcopus creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus? Et an Vicarius habeat poteſtatem delegatam, vel ordinariam? Idem eſt dicendum de Vicario Capituli Sede vacante. Et an Epiſcopus ad expediendas cauſas poſſit conſtituere duos principales Vicarios, dummodo tamen ij ſint in loco, ubi ſedem habet? Ex quo fit, ut non poſſit creare duos Vicarios Generales in principalibus locis duarum Diœceſum æque principaliter unitarum.* Ex p. 10. tr. 15. & Miſc. 5. reſ. 31. p. 356.

93. *An Vicarius poſſit ad libitum revocari ab Epiſcopo? Et ampliatur hoc in quolibet Vicario cujuſcumque Superioris? Et quid, ſi Epiſcopus juraſſet non revocare Vicarium? Et infertur poſſe Epiſcopum cauſam coram ejus Vicario pendentem ad ſe advocare, & prohibere illi, ne judicet in ea cauſa. Et quæritur an per Conſtitutionem ſecundi Vicarij cenſeatur primus tacitè revocatus? Et ſupponitur Epiſcopum poſſe conſtituere duos Vicarios Generales.* Ex p. 10. tr. 15. & Miſc. 5. reſ. 24. p. 358.

94. *An Regularis illegitimus abſque alia diſpenſatione poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi? Et an talis Regularis illegitimus non poſſit per privilegia Religionis diſpenſari, ut ſit Vicarius Epiſcopi; quia virtute illorum ſolum poteſt diſpenſari quoad Prælaturas in Religione, non ad Dignitates extra? Et an Monachus poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi? Idem eſt de Vicario Capituli Sede vacante. Et docetur quoſlibet Religioſos, (exceptis Franciſcanis,) eſſe poſſe Vicarios Epiſcopi ex licentia ſuorum Prælatorum, & non eſſe obtinendam licentiam à Generali, vel Provinciali, ſed ſufficere licentiam Prælati immediati. Et quid eſt dicendum, quando Religioſus non eſſet exemptus à juriſdictione Epiſcopi, an tunc requiratur licentia Abbatis & Epiſcopi? Et quid ſi diſcordent? Et an ſi Monachus conſtituitur Vicarius Epiſcopi abſque licentia Superioris, teneant geſta, & acta per eum? Et an omnes Religioſi, (exceptis Minoribus,) poſſint eſſe judices Arbitri, judices Aſſeſſores, judices delegati Epiſcoporum, accedente tamen licentia Prælati, & Monaſterij utilitate?* Ex p. 10. tract. 15. & Miſc. 5. reſol. 30. p. 359.

95. *An Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato poſſit facere Concurſum ad beneficium? Et an Vicario in ſpiritualibus tantum conſtituto poſſit committi ab Epiſcopo poteſtas conferendi beneficia? Et quid, quando Vicarius conſtitutus eſt tantum in temporalibus?* Ex p. 10. tr 15. & Miſc. 5. reſ. 23. p. 360.

96. *An ſit nullum examen, in quo intervenerunt Examinatores Synodales deſignati nomine Dignitatis, v. g. Prior S. Dominici, Lector talis Monaſterij, Canonicus Pœnitentiarius, &c. Et quid, ſi deſignatio fieret hoc pacto. Eligimus in Synodalem examinatorem Guardianum Capucinorum, & eum, qui pro tempore erit, &c. Et an examinatores Synodales poſſint ex conſuetudine aliquod ſtipendium intuitu ſui Officij accipere abſque Symonia tam accipientis, quam dantis? Et notatur Epiſcopum de ſuo poſſe dare aliquid examinatoribus?* Ex p. 11. t. 6. & Miſc. 6. r. 33. p. 161.

97. *An ſi eo tempore, quo debet fieri proviſio per Concurſum, non adſint examinatores Synodales, de quibus loquitur Concil. Trid.* ſeſſ. 24. c. 18. *poſſit Epiſcopus deputare alios abſque Synodi celebratione? Et an beneficium ſic collatum poſſit ab alio impetrari? Et an exiſtentibus in Synodo Doctoribus, Clerici non Doctores poſſint eligi in examinatores Synodales? Et quid, ſi quotannis Synodus non fiat, an examinatores ſemel deputati munus ſuum debent exercere, donec nova Synodus habeatur? Et an, ſi anno autem elapſo, aliqui ex eis mortui fuerint, Officium omnium expiret?* Ex p. 3. tr. 5. & Miſc. 1. reſ. 64. p. 362.

98. *An Concurſus alicujus beneficij vitietur ex eo, quod cum examinatoribus Synodalibus adhibeantur alij examinatores non Synodales?* Ex p. 3. tr. 5. & Miſc. 1. reſ. 65. p. 363.

99. *An quando examinandi ob timorem examinatorum turbarentur, ſi verè ſint idonei, licitum ſit eis præmonere de punctis, de quibus erunt interrogandi? Et an hoc locum habeat tantum in examine Epiſcoporum, v. g. coram Pontifice, & in examine Confeſſariorum coram Epiſcopo, & in examine noſtrorum Scholaſticorum coram Præpoſito, & aliis Patribus, &c. ſecus autem in examine ad aliquod beneficium, quod fieret per oppoſitionem & concurſum?* Ex p. 5. tr. 14. reſ. 89. ibid.

100. *An examinatores Synodales teneantur indicare Epiſcopo digniorem, licet ipſe præcipiat ſolum, ut ei dicant qui, & quot ſunt digni, & idonei?* Ex p. 3. tract. 5. & Miſc. 1. reſ. 112. alias 111. p. 364.

101. *An in Canonicatibus, Perſonalibus, Dignitatibus, & cæteris Præbendis, & dimidiis Præbendis Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & in Preſtimoniis, & aliis ſimplicibus beneficiis Curam animarum non habentibus, licitum ſit eligere dignum prætermiſſo digniori? Et quid, ſi ad Epiſcopatum, Cardinalatum, Decanatum, eligatur minus dignus?* Ex p. 2. tr. 15. & Miſc. 1. reſ. 38. ibid.

102. *An beneficia Eccleſiaſtica poſſint ex natura rei dari dignis, omiſſis dignioribus? Et docetur, quod doctrina hujus Reſolutionis procedit etiam quoad Dominos Proreges,*

reges,

reges , & quoad ſuprema Conſilia Regum,quando proponunt Regi nella nomina , *ut vulgo dicitur , aliquem ad Epiſcopatum , &c. nam in tali caſu tenentur proponere digniores.* Ex part.11. tract. 4. & Miſc. 4. reſolut. 34. pag. 365.

103. *An aliquando ſit licitum eligere indignum ad beneficia ? Sed major difficultas eſt. An ſit licitum aliquando eligere in Parrochum,vel Epiſcopum hominem improbum, & pravis moribus notoriè indignum, & diffamatum Concubinarium , ſi aliàs non reperiatur alius idoneus ad miniſtranda Sacramenta ?* Ex part.11. tract.4. & Miſc.4. reſ.38. ibid.

104. *Diximus ſupra in beneficiis ſimplicibus non teneri Electores eligere digniores , ſed tantum dignos ; quæritur modo , an hæc ſententia procedat etiam in beneficiis Curatis , ut ſunt Epiſcopatus , &c. quæ conferunt Pontifices , & Reges ? Et an doctrina ſupradictæ difficultatis non procedat , quando beneficia per concurſum competentium , & oppoſitorum conferuntur ?* Ex p.2. tr.15. & Miſc.1. reſ.40. p.367.

105. *An Summus Pontifex , vel Reges teneantur ad beneficia eligere digniores ?* Ex part. 8. tract. 7. & Miſcell. reſ.83. ibid.

106. *An Proreges debeant ad Epiſcopatum nominare digniores , dignis poſtpoſitis , in* Nomina , *ut vulgo dicitur, quam mittunt ad Regem ?* Ex part. 9. tract. 7. & Miſc.2. reſ.7. p.368.

107. *Quænam ſint cauſæ excuſantes à peccato eligentes minus dignum , relicto digniori ? Et an in concurſu beneficiorum , & Cathedrarum eligendo dignum , prætermiſſo digniori , teneantur ad reſtitutionem ? Et notatur in dicto caſu minus dignum , etiamſi ſibi , & Electoribus notum ſit digniorem in electione eſſe prætermiſſum , poſſe hoc non obſtante , ſine peccato beneficium , & Cathedram acceptare ? Et an minus dignus poſſit ſe offerre ad obtinendum beneficium , &c.* Ex p.3. tr. 5. & Miſc. 1. reſol.111. aliàs 110. ibid.

108. *An qui in concurſu , omiſſo digniori , elegit dignum, teneatur ad reſtitutionem ? Idem eſt de electione ad Cathedram , & Canonicatum Eccleſiarum , ſi fiat per Concurſum.* Ex part.11. tract. 4. & Miſc. 4. reſolut. 35. pag. 369.

109. *An præſentatus à Patrono laico ad Eccleſiam Parrochialem poſſit ab Epiſcopo examinari coram Examinatoribus non conſtitutis in Synodo ? Et an in Parrochialibus Iuriſpatronatus requiratur examen per concurſum ? Et quid , ſi Patronus laicus præſentet plures Clericos ad Parrochialem ? Et quid , ſi Parrochialis eſſet Iuriſpatronatus miſti , partim Eccleſiæ , & partim laici ? Et quid ſi pro duabus partibus pertinet ad laicum , & pro una tantum ad Eccleſiaſticum ?* Ex p.9. tr.8. & Miſc. 3. reſol.16. ibid.

110. *Quidam Patronus , qui non erat fundator primus beneficij , quæſivit à me , an ſub peccato mortali deberet præſentare digniorem ? Et docetur , quod Patronus laicus non tenetur præſentare digniorem etiam ad beneficia curata.* Ex part.2. tract. 15. & Miſcell. 1. reſolut. 37. pag. 371.

111. *An Archiepiſcopus Panormitanus peccet confirmando præſentationem digni , omiſſo digniori , factam ab Illuſtriſſimo Senatu hujus Urbis in aliquam Parrochiam ? Et an Senatus eligendo indignum mittat pro illa vice jus eligendi ;* Ex part.4. tract.4. & Miſcell. reſol. 170. ibidem.

112. *An minor quatuordecim annorum poſſit præſentari ad beneficium Iuriſpatronatus ? Et an ſufficiat annum 14. eſſe cœptum ?* Ex part.3. tract.6. & Miſc.2. reſolut. 64. ibidem.

113. *An ſi Teſtator dicat , ut Capellania conferatur Sacerdoti , conferri poſſit Clerico minorum Ordinum ? Et an ſaltem pro una , vel altera vice poſſit Epiſcopus diſpenſare ſupradictam qualitatem ?* Ex part. 4. tr.4. & Miſc. reſ.227. pag.372.

114. *An obligatio eligendi digniorem extendatur etiam ad reſignantem beneficium ſuum , in favorem alterius ? Et an Collator peccet acquieſcendo reſignationi minus digno, relicto digniori ?* Ex part.2. tract.15. & Miſc.1. reſ.41. ibidem.

115. *An Epiſcopi poſt reſignationem alicujus beneficij factam in eorum manibus poſſint illud conferre ſuis , vel reſignantis familiaribus , affinibus , &c. Ubi etiam aliqua notabilia invenies circa intelligentiam Bullæ Pij V. de reſignatione beneficiorum : Et an ubi prædicta Bulla eſt uſu recepta , Patroni poſſint præſentare ad beneficia hæc reſignata conſanguineos reſignantis ? Et an reſignanti liceat nominare ſucceſſorem , non deducendo in pactum , ut ipſi dentur , ſed ſignificando Collatori , ut ſi velit , det ipſi ?* Ex part.5. tractat.14. & Miſcell.2. reſol.26. ibidem.

116. *An Epiſcopus ex juſta cauſa poſſit imponere penſiones ſuper beneficia pinguia ſuæ Diœceſis ?* Ex part. 9. tr.9. & Miſc.4. reſ.50. aliàs 49. p.373.

Appendix ad hunc ſupradictum Tractatum tertium hujus *tom. 3. de Poteſtate Epiſcoporum , quoad diſpenſandum , & abſolvendum, &c.*

An ſi invalidè fuiſſet collatus Ordo Epiſcopalis teneatur quis manifeſtare hunc defectum cum periculo vitæ & honoris ? Et an ſit peccatum mortale miniſtrare Epiſcopo exercenti Ordines in peccato mortali ? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum uxorato , qui poſt partum uxoris ſtatim ob periculum mortis baptizavit infantem , adſtantibus multis , qui hoc facere poſſent , ut petat , & reddat debitum ? Et an Epiſcopus dubius de ſuo Baptiſmo teneatur iterum ſub conditione illum recipere? Et an Epiſcopus non poſſit diſpenſare in numero aſſignato in Concilio Tridentino pro Patrino in Sacramento Baptiſmi ? Ex part.5.tract.13. ex reſolut.55. & in tract.7. ex reſolut. 4. & in part. 3. tractat. 4. ex reſolut. 3. & in part. 10. tractatu 16. ex reſolutione 20. & 30. aliàs 19. & 29. *Quæ nunc invenientur* in tomo primo, tract.1. de Baptiſmo, reſ.9. 18. 103. 79. & 96.

An Religioſus Epiſcopus poſſit eſſe Patrinus in Sacramento Baptiſmi , & Confirmationis ? Ex parte tertia, tractatu quarto , ex reſolutione vigeſima prima. *Quæ hic reperietur* in tom.1.tract.2. de Sacramento Confirmationis reſ.21.

Nota , quod in prædicto tract. 2. de Sacramento confirmationis tom. 1. *ſunt multæ difficultates pro Epiſcopis , ut Miniſtris prædicti Sacramenti Confirmationis ; ideo ſi caſus ita miſtus occurrerit , require illum ibi , ubi facilliſmè invenies ; quia præcitatus tractatus eſt brevis.*

An jam Parrochos poſſint examinare Epiſcopi aliquoties? Ex p.4. tract4. reſ.59. *Quæ hic eſt* in tom.1. tr. 3. de Pœnitentia reſ. 15.

Adverte,quod in prædicto tom.1. & tract.3. de Sacramento Pœnitentiæ , *ſunt etiam aliæ quæſtiones miſtæ pro licentia Epiſcopi ad audiendas confeſſiones quas ibidem reperies* à reſ.2. uſque ad reſ.15. incluſivè , & in reſ.20. 23.26.27.31. & 39.

An Confeſſarius abſolvens à caſibus Epiſcopo reſervatis ſine prætextu alicujus privilegij incidat in excommunicationem , & alias pœnas Clem. VIII. Et an Sacerdos, qui in dictam excommunicationem incidit poſſit abſolvi ab Epiſcopo vigore Concilij Tridentini ſeſſion. 24. *de Reformation ? Et in Tabellà caſuum reſervatorum Diœceſis Panormitanæ adeſt peccatum Sodomæ , quæſitum*

ſitum ſæpè à me fuit, an pueri ante annos pubertatis includantur in tali reſervatione? Et illuſtriſſimus Cardinalis Archiepiſcopus reſervavit in hac Diœceſi aliquos caſus, ſed multis Regularium Superioribus dedit poteſtatem ab illis abſolvendi, interrogatus ſæpius fui, an dicti Superiores poſſint iſtam authoritatem concedere alicui particulari: Idem quæritur de Pœnitentiariis. Et an ſi Epiſcopus inciderit in caſum reſervatum Summo Pontifici, à quo ipſe alios poſſit abſolvere, poſſit etiam hanc poteſtatem ſubdelegare, ut valeat ab alio abſolvi? Et an mortuo Epiſcopo, caſus ab eo reſervati expirent? Et quid, ſi caſus reſervati ſint per Statutum, vel Synodum Diœceſanam, aut qui jure, vel conſuetudine ipſi Epiſcopo reſervantur? Et an ſi in mandatis Viſitationum Epiſcopi reſervent ſibi aliqua peccata cum Excommunicatione, ſive ſine illa expiret reſervatio, mortuo Epiſcopo? Et an alumni, qui vivunt in Collegiis Societatis Jeſu, vel aliorum Regularium exemptorum, ſubdantur caſibus Epiſcopalibus? Et an poſſit Epiſcopus abſolvere à caſibus reſervatis ex nova lege, & Conſtitutionibus poſt Concilium Tridentinum? Et quid circa hoc Sacra Cardinalium Congregatio declaravit? Ex p. 3. tr. 4. ex reſ. 73. & in p. 2. tr. 15. ex reſ. 1. & in tr. 17. ex reſ. 53. & in p. 3. tr. 4. ex reſ. 141. alias 142. & in p. 4. tr. 4. ex reſ. 108. & in p. 6. tr. 6. ex reſ. 41. & in p. 7. tr. 12. ex reſ. 14. & in p. 3. tr. 4. ex reſ. 73. *Quæ nunc invenientur* in tom. 1. tr. 5. de Reſervatis reſ. 23. 55. 66. 67. 68. 69. 54. & iterum 23.

An poteſtas, vel facultas abſolvendi legitimè impeditos adire Papam pro abſolutione à jure Epiſcopis permiſſa, ſe extendat ad omnes culpas, & cenſuras Sedi Apoſtolicæ reſervatas, itaut nulla ſit excipienda; & quid in caſu hæreſis? Et notatur, quod Epiſcopus poteſt ſubditos impeditos ab excommunicatione Papali abſolvere, ſive occulta, ſive publica excommunicatio ſit, non audita confeſſione ſacramentali, & ſubditus ſic abſolutus à cenſura, poteſt deinde à quocumque Confeſſario abſolvi à culpa? & hoc ſive Epiſcopus intra Diœceſim, vel extra, ſive ſubditi ſint abſentes; ſive intra, ſive extra Diœceſim. Et an impeditus adire Romam pro abſolutione caſus Papalis, ſi ſit etiam impeditus adire Epiſcopum, poſſit à Parrocho, vel ab alio quolibet Confeſſario abſolvi? Et an impeditus adire Epiſcopum pro ſuis caſibus reſervatis, poſſit abſolvi à quocumque Confeſſario expoſito cum obligatione comparendi coram Epiſcopo, &c. Et an Pœnitentiarius Eccleſiæ Cathedralis poſſit abſolvere ab omnibus caſibus reſervatis ab Epiſcopo? Et an ubi graſſatur peſtis debeant Epiſcopi omnes ſuos caſus reſervatos, & omnem ſuam authoritatem concedere omnibus Confeſſariis approbatis, &c. Ex p. 9. tr. 7. ex reſ. 9. 10. 11. & 12. & in tractat. 8. ex reſolut. 11. & 12. *Quæ hic ſunt* in tomo primo, tract. 5. de Reſervatis reſolut. 16. 17. 18. 12. 20. & 21.

An privilegia à Pontifice conceſſa, ut abſolvamur à caſibus Epiſcopo reſervatis, intelligantur independenter ab ipſo Epiſcopo? Et advertitur poteſtatem Epiſcopis reſervandi peccata conceſſam eſſe illis à Summo Pontifice, & non à jure Divino. Et docetur, ut ſi Pontifex non poteſt penitus ab Epiſcopali Ordine poteſtatem reſervandi caſus tollere, poteſt tamen illam reſtringere, aut limitare tanquam Supremus Collator juriſdictionis, ideo, ſi Pontifex Epiſcoporum poteſtatem vellet reſtringere; & Epiſcopus vellet poteſtatem Parrochorum limitare, pluſquam par eſt, reſtricta, & limitata erit. Et ſupponitur poſſe Epiſcopos pro ſuo Epiſcopatu caſus reſervare. Et docetur, quod caſus reſervati in aliqua Diœceſi, ſi committantur in Monaſterio Regularium, poſſunt abſolvi à quocumque Confeſſario ab Ordinario approbato. Idem eſt de ſtatuto, vel ſententia lata ab Epiſcopo, quod non incurritur cenſura, ſi violatur in locis exemptis. Ex part. 10. tract. 12. ex reſol. 18. & in tractat. 14. ex reſol. 9. alias 7. *Quæ hic reperiuntur* in tom. 1. tractat. 5. de Reſervatis reſolut. 22. & 51.

An quando Pœnitentia impoſita à Dataria pro aliquo impedimento matrimonij dirimente impleri non poteſt, quæritur, an poſſit commutari ab Epiſcopo; & contrahentes virtute diſpenſationis matrimonium inire? Ex part. 7. tract. 10. ex reſolut. 9. *Quæ nunc invenietur* in tom. 1. tractu ſexto de Satisfactione Sacramentali reſolutione quinquageſima octava.

An Epiſcopus, ſi peccet mortaliter, teneatur hanc circunſtantiam Epiſcopatus in confeſſione explicare? Et quid, ſi fornicatio Epiſcopi admiſſa ita publica ſit, ut ſcandalum pareret? Et an concubitus viri Chriſtiani cum muliere infideli, Turca, vel hæretica ſit circunſtantia in confeſſione aperienda, maximè, ſi prædictus caſus ſit ab Epiſcopo reſervatus? Ex part. 1. tract. 7. ex reſolut. 6. & in part. 10. tract. 11. ex reſolut. 12. & in part. 3. tract. 4. ex reſolution. 137. alias 138. *Quæ hic reperientur* in tomo primo, tractatu 7. de Circunſtantiis reſolut. 72. 74. & 126.

Quidam Confeſſarius extra confeſſionem loquutus eſt cum pœnitente de peccatis confeſſis, qui eum apud Epiſcopum accuſavit, quæſivit tunc à me Antiſtes ille, an talis Confeſſarius tanquam fractor Sigilli confeſſionis puniendus eſſet? Ex p. 5. tr. 11. ex reſol. 6. *Quæ hic eſt* in tom. 1. tr. 8. de Sigillo Confeſſionis reſ. 58.

An Epiſcopi vigore Concilij Tridentini poſſint reducere Miſſas in fundatione appoſitas? Et an poſſint Epiſcopi Miſſas quæ poſt Concilium Tridentinum relictæ fuerint ad minorem ſummam redigere? Et an in prohibitione moderandi Miſſas facta Epiſcopis in Decreto de Celebratione Miſſarum comprehendantur etiam anniverſaria? Et an reductio Miſſarum ſit ab Epiſcopo facienda in Synodo? Et an quando ſtipendium Miſſæ fuerit ab Epiſcopo taxatum, ſi petens Miſſam non det ſtipendium integrum, & juſtum; an poterit Sacerdos ab uno, vel à diverſis tot parva hujuſmodi ſtipendia accipere, quæ juſtæ eleemoſynæ æquivaleant; & unam tantum pro omnibus illis Miſſam offerre? Et an Epiſcopus poſſit ordinare, quod Sacerdotes non dicant Miſſam pro minori ſtipendio à lege taxato? Et an cum Sacerdotes ordinantur, & cum Epiſcopo conſecrant, poſſit unuſquiſque applicare illud Sacrificium, cui voluerit? Et an Parrochus teneatur pro ſuis ovibus celebrare, & pro illis Miſſam applicare, & quoties ſi hoc non conſtet ex tabulis Eccleſiæ, vel ex præcepto Epiſcopi? Et an quia præceptum de jejunio ante celebrationem eſt juris communis, an inquam, poſſit Epiſcopus illud diſpenſare, & ut Sacerdos non jejunus celebret ad dandum Viaticum moribundo? Et an Epiſcopus poſſit compellere Capellanum, ut per ſeipſum celebret, ſi in fundatione poſitum ſit, quod Capellani celebrent? Ex part. 2. tractat. 14 ex reſolutione prima & ſecunda, & in part. 6. tractat. 7. ex reſolut. 40. & in part. 2. tract. 14. ex reſolut. 3. & in part. 6. tractat. 6. ex reſolut. 10. & in part. 2. tract. 14. ex reſolut. 7. 13. & 26. & in par. 5. tractat. 14. ex reſolution. 112. & in tract. 3. reſolut. 35. & in parte ſecunda, tract. 14. ex reſolut. 18. *Quæ nunc invenientur* in tom. 2. tract. 1. de Celebratione Miſſarum reſol. 1. 2. 6. 3. 7. 18. 31. 56. 35. 132. & 66.

An Miſſa incepta poſſit, ſuperveniente Epiſcopo aliquo, iterum inchoari? Et an hoc fieri poſſit dicto Evangelio, imo uſque ad oblationem excluſivè? Et an, quando Epiſcopus celebret Ordines ſit licitum incipere Miſſam poſt Veſperas, aut Nonam, ſi actus Ordinis ante meridiem ceptus eſt? Et an licitum ſit celebrare Miſſam in Altari, in quo Epiſcopus celebravit ea die abſque ejus licentia? Et an Canon, & præceptum circa hoc non ſit in uſu, & conſuetudine contraria ſit abrogatum? Et an ſit neceſſaria licentia Epiſcopi, ſi adſit, ut quis poſſit licitè celebrare ante auroram, & poſt meridiem pro dando Viaticum

ticum moribundo, &c Et *curſim docetur*, *quod Epiſcopis licitè moderare Miſſas alicui Eccleſiæ ſive ante*, *ſive poſt Concilium Tridentinum relictas*, *nondum tamen ſive ob tenuitatem eleemoſynæ*, *ſive ob aliam cauſam ab eadem Eccleſia acceptatas*? Ex part.10.tract.12.ex reſ.11. 22. 24. & 26. & in tract.16. ex reſ. 65. *Quæ hic ſunt* in tom.2. tract.1. de Celebratione Miſſarum reſol. 95. 108. 89. 103. & 13.

An Epiſcopus poſſit cogere Parochum, *ut miniſtret neceſſaria Presbyteris volentibus celebrare in ſua Parochia? Et quando Epiſcopus celebrat*, *& deficit*, *ſi non adſit alius Epiſcopus*, *qui perficiat Sacrificium poſſit alius Sacerdos ſupplere ſimplici*, *& ordinario modo*, *quæ deſunt? Et quid*, *ſi adſit alius Epiſcopus*, *ſed non eſt jejunus*, *& eſt ſimplex Sacerdos jejunus tamen?* Ex p. 10. tr.13. ex reſ.53. & 54. *Quæ prima invenietur* in tom.2. tr.2. de Communione reſol. 101. ſecunda verò in prædicto tom.2. tr.1. reſ.250.

An neceſſitate Sacramenti, *vel ſolum ex præcepto requiratur quod oleum Extremæ-Unctionis ſit benedictum ab Epiſcopo?* Ex p.10. tract. 16. ex reſ. 81. *Quæ hic reperietur* in tom.2. tr.4. de Extrema-Unctione reſ.1.

An ſit ſemper neceſſaria profeſſio uxoris in Religione, *ſive ſit juvenis*, *ut poſſit vir ad Epiſcopatum promoveri? Et quid*, *ſi ad Cardinalatum? Et an aliquis Epiſcopus poſſit Ordines*, *aliáque Pontificalia exercere in loco exempto ex licentia Ordinarij illius loci nulla ab Epiſcopo*, *in cujus Diœceſim ille locus exemptus eſt*, *requiſita licentia? Et quid eſt dicendum*, *ſi locus exemptus ad nullam Diœceſim pertineat?* Ex p.4. tr.4. ex reſ.129. & in p.9. tr.8. ex reſ.29. *Quæ hic ſunt* in tom.2. tr.5. de Sacramento Ordinis reſ. 116. & 18.

Nota, *quod in prædicto* tom.2. tr. 5. de Sacramento Ordinis, *ſunt quamplurimæ difficultates pro Epiſcopis*, *ut Miniſtris prædicti Sacramenti*, *pro quibus invenies* 55. *Reſolutiones omnes conſequutivas à Reſ.16.uſque ad reſ.71. incluſivè*, *& aliquid in aliis Reſolutionibus pro occurrentibus in ſupradicta ordinatione*, *& etiam ſpecialiter ad ipſos Epiſcopos pertinens*, *& ad validitatem ordinationis*, *&c*, *ſignanter* in reſ.4.5.7.11.12.72.75.76.77.80. 86.87.88.89.90.92.94.96.97.99.100.101.105.106. 108.110.112.& 114.

An cum licentia Epiſcopi, *& interveniente cauſa poſſit contrahi matrimonium ante legitimam ætatem? Et an ſaltem Vicarius Epiſcopi poſſit diſpenſare ne ex juſta cauſa denunciationes ad matrimonium efficiantur? Et an ſi Parochus ab Epiſcopo prohibitus ſit aſſiſtere matrimonio*, *aut licentiam conferre*, *ſi id efficiat*, *quamvis peccet*, *an validè tamen efficiat? Et an ſtatuere impedimenta matrimonij non ad Epiſcopum*, *ſed ad Papam ſpectet? Et an ſi uterque conjux ſcienter contraxerit cum impedimento dirimente*, *ſi ad Pontificem non pateat aditus*, *& acceſſus ex inopia*, *vel ex alia juſta cauſa impediente; an poſſit Epiſcopus in dicto impedimento diſpenſare? Et quid*, *ſi unus conjux poſt matrimonium contractum bona fide*, *ſciat adeſſe impedimentum matrimonium dirimens? Et an*, *quando uterque conjux ex communi conſenſu caſtitatem vovit*, *poſſit propter periculum incontinentiæ Epiſcopus diſpenſare*, *ut petant*, *& reddant debitum? Et an pertineat ad Epiſcopum deſpicere*, *utrum uxor extra periculum incontinentiæ exiſtat*, *ut vir poſſit Religionem ingredi? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto Caſtitatis emiſſo poſt contractum matrimonium ante conſummationem.* Ex p. 3. tr.4. ex reſ.275. 236. & 237. alias 276. 237. & 238. & in p.5. tr.9. ex reſ.79. & in p.4. tr.4. ex reſ.85. 48. 125.& 73. *Quæ nunc invenientur* in tom.2.tr 6.de Matrimonio reſ.55.67.68.85.95.176.219.& 222.

An ſi Epiſcopus non ſolum interdicat Parocho, *ne alicui matrimonio aſſiſtat*, *ſed etiam addat clauſulam irritantem tale matrimonium ipſo facto*, *ſi aliter factum fuerit; an hoc non obſtante*, *ſi matrimonio Parochus aſſiſtat*, *ſit validum tale matrimonium; ex quo infertur*, *an Epiſcopus poſſit prohibere Parocho*, *ne abſolvat ab aliquo peccato*, *& irritare ſecus factum? Et quid eſt dicendum*, *ſi Epiſcopus Sacerdoti poteſtatem habenti audiendi confeſſiones*, *præcipiat ne audiat confeſſiones fœminarum? an per illam ſimplicem prohibitionem*, *ſi confeſſiones fœminarum audiat*, *validæ ſint tales confeſſiones?* Ex part. 10. tract.13. ex reſ.23. *Quæ hic reperietur* in tom. 2. tr. 6. de Matrimonio reſ.70.

An Epiſcopi poſſint prohibere, *ne matrimonia domi contrahantur.* Ex part.3. tract. 4. ex reſolut. 278. alias 279. *Quæ hic eſt* in tomo ſecundo, tractat. 6. de Matrimonio reſol. 111.

An ſi Epiſcopus moriatur poſtquam contulit Sacerdoti poteſtatem conſecrandi, *antequam illi manus imponat*, *verè maneat integrè Ordinatus*, *& poſſit à peccatis abſolvere? Et an verò ex divina inſtitutione*, *vel ex ſolo præcepto Eccleſiæ oriatur*, *ut Epiſcopus non poſſit in ſua Diœceſi concedere facultatem ſimplici Sacerdoti ad miniſtrandum Sacramentum Confirmationis? Et an poſſit Pontifex indirectè efficere*, *ut nullus Epiſcopus Sacramentum Confirmationis conferat; ſed nequit facere ut illud non valeat*, *ſi conferat? Et quando Sacerdos excipit Epiſcopi confeſſionem*, *undè habeat juriſdictionem? Et an Epiſcopus ordinans in Epiſcopum infantem ante uſum rationis*, *validè illum ordinet? Et an Pontifex in conſecratione Epiſcopi poſſit diſpenſare*, *ut tantum adſit unus Epiſcopus? Et an ad valorem Ordinationis Epiſcopi requiratur*, *ut fiat à tribus Epiſcopis? Et an Pontifex ſolo verbo poſſit quem in Epiſcopum creare? Et an Papa poſſit tollere ab Epiſcopo facultatem validè Ordinandi? Et an Epiſcopus hæreticus*, *ſchiſmaticus*, *aut degradatus validè poſſit Ordines conferre? Et an Epiſcopus non poſſit non Epiſcopo committere poteſtatem conferendi Ordines*, *etiam minores*, *ſi quæ committat*, *nihil faciet? Et an Epiſcopus in caſu valde raro poſſit diſſolvere matrimonium ratum*, *& non conſummatum? Et explanatur*, *quod non poteſt Epiſcopus diſpenſare in aliquo eventu in profeſſione ſolemni Religioſorum? Et an Epiſcopus poſſit in ſua Diœceſi*, *quidquid Papæ licitum eſt in tota Eccleſia*, *niſi ab eo prohibeatur? Et an Epiſcopus poſſit delegare totam ſuam juriſdictionem in foro Pœnitentiæ pro tota ſua Diœceſi*, *etiam repugnantibus Parochis*, *ut poteſt Papa*, *etiam repugnantibus Epiſcopis pro tota Eccleſia?* Ex p.8.tr.1. ex reſ.4.5.7.11.85.31.32.28.41.33.& 64.& in tract 3. reſ.97. & iterum in tract.1. reſol. 55. *Quæ nunc invenientur ſupra* in tom. 3. tract. 1. de Poteſtate Pontificis reſol. 12.13.15.19.38.61.62 63.65.68.98. 95.& 35.

An Epiſcopus poſſit reſervare peccata venialia? Et an poſſit reſervare peccata mortalia interna? Et an poſſit Pontifex tollere poteſtatem Epiſcopis circa Sacramentalia; & ideo poſſit Pontifex ab Epiſcopo tollere, *& auferre poteſtatem conferendi Subdiaconatum*, *& minores Ordines*, *ex eo*, *quod minores Ordines*, *& Subdiaconatus ſint ſolum Sacramentalia*, *& non Sacramenta? Et an ſicut jus integrum eſt Summo Pontifici in univerſa Eccleſia ſtatuere impedimenta matrimonium dirimentia*, *ita Epiſcopis in ſuis Diœceſibus?* Ex part. 8. tractat. 1. ex reſolut. 52. 53. 29. & 76. *Quæ hic ſunt ſupra* in tractatu 1. hujus tom. 3. de Poteſtate Pontificis reſ. 31. 32. 64. & 88.

Nota quod ſupra in hoc ipſomet tom.3. tract.2. *de Diſpenſationibus ſunt quamplurimæ difficultates*, *& diverſæ quæſtiones miſtæ pro diſpenſatione Epiſcoporum; ideo ſi ita caſus miſtus occurrerit*, *prope eſt tract. in hoc ipſomet tomo require illum ibi*, *& hic tibi non aſſignamus numeros Reſolutionum in quibus illum invenire poſſis*, *ut ita omnes quæſtiones præcitati tractatus legas*, *& non te pigebit.*

An Epiſcopus poſſit reſervare excommunicationem minorem? Et notatur, *quod Epiſcopus*, *qui conſecratur celebrat cum Epiſcopo conſecrante. Etiamque docetur*

nullum eſſe jus divinum prohibens matrimonium, vel uſum ejus Epiſcopis, atque adeo non eſſe in illis de jure divino continentiam perpetuam, tametſi ea ſit quid juri divino maximè conſentaneum. Et an Pontifex poſſit transferre Epiſcopum ex una Eccleſia ad aliam ob pinguiores redditus; & quonam jure ſit prohibita translatio Epiſcopi ex una ad alteram Eccleſiam, an jure divino, an Eccleſiaſtico? Et cur Pontifex hoc matrimonium ſpirituale per Conſecrationem conſummatum magis diſſolvere poſſit, quam carnale conſummatum? Et in textu hujus Reſolutionis apponuntur cauſæ ad hoc faciendum. Et curſim infertur poſſe Epiſcopum cogere Parochum digniſſimum, ut ſe opponat Concurſui alicujus beneficij Curati, aut Canonicatus Magiſtralis. Ex Part. 8. tract. 1. ex reſ. 52. 44. & 72. & in p. 11. tr. 4. ex reſ. 40. Quæ hic reperientur ſupra in hoc ipſomet tom. 3. in tr. 1. de Poteſtate Pontificis reſ. 31. 48. 77. & 100.

An quando Epiſcopus poſſit diſpenſare in caſibus Pontificiis, quando non eſt facilis recurſus ad Papam, poſſit prædictam facultatem delegare in ſupradictis caſibus? Et an Vicarius Epiſcopi poſſit eſſe non Doctor? Et an Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati à Papa, nondum tamen conſecrati poſſit cognoſcere de cauſis delegatis Vicario generali Epiſcopi, & exequi diſpenſationes in matrimonij impedimentis, & literas in formam dignum, &c. Et an Capitulum, Sede vacante, non ſuccedat in proviſione beneficiorum ad Epiſcopum ſpectantia? Et alij diverſi caſus circa hoc in ſequentibus Reſolutionibus hic aſſignandis invenientur. Et an Epiſcopus ſuperveniens poſſit viſitare Capitulum, Sede vacante? Et an Epiſcopus ſuperveniens poſſit ſindicare vicarium cap. Sede vacante? Ex p. 8. tr. 4. ex reſ. 9. & 56. & in p. 5. tr. 14. ex reſ. 29. & in p. 8. tr. 4. ex reſ. 52. 25. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 40. & 15. Quæ hic ſunt infra in tr. 5. de Capitulo Sede vacante reſ. 24. 65. 77. 47. 50. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. & 81.

An ſit probabile, cum Epiſcopus ordinandis injungit aliquos Pſalmos, & Litanias recitare, nolle ſub gravi culpa obligare, ſed ex quadam honeſtate, & decentia tantum? Ex part. 4. tract. 4. ex reſ. 218. Quæ hic eſt infra in tr. 6. de Horis Canonicis reſ. 23.

An Sacerdos obligatus dicere Miſſam in Altari privilegiato poſſit compelli ab Epiſcopo, ut ipſemet celebret? Ex p. 9. tr. 2. ex reſ. 14. Quæ nunc invenientur in tom. 4. tr. 1. de Altaribus privilegiatis, reſ. 21.

Nota, quod in prædicto tom. 4. tract. 2. de Oratoriis privatis ſunt multæ quæſtiones omnes miſtæ pro audienda, & celebranda Miſſa in Oratoriis privatis Epiſcoporum ſui Palatij, ruris, &c. & circa approbationem Oratorij privati alicujus Sæcularis ab Epiſcopo faciendam, & etiam pro Oratoriis Epiſcoporum titularium, quos curioſos caſus ibidem invenies à reſ. 2. uſque ad reſ. 9. incluſivè, & in reſol. 12. 13. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 28. 31. 38. 44. & 52.

An ſuſpenſio lata à Pio II. extendatur ad Epiſcopos ordinatos ante legitimam ætatem? Ex part. 5. tract. 10. ex reſ. 53. Quæ hic reperientur in tom. 4. tract. 3. de Bulla Cruciatæ reſ. 128.

Nota, quod in prædicto tom. 4. & tr. 3. de Bulla Cruciatæ, ſunt quamplurimæ quæſtiones pro diverſis difficultatibus, in quibus curſim dicitur. Et an ſuper hoc poſſit Epiſcopus diſpenſare, abſolvere, & commutare? Et adverte, quod inde non ſunt caſus miſti pro Epiſcopis, & Bulla Cruciatæ, ſed pertinentes ad Epiſcopos ſpecialiter, & an Epiſcopus poſſit concedere Bullam Compoſitionis per totam ſuam Diœceſim, & alij diverſi miſti caſus, quos ibidem invenies in reſ. 7. 17. 19. 20. 21. 26. 80. 82. 84. 89. 90. 93. 94. 96. 97. 98. 99. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 120. 123. 136. & 174.

An Epiſcopus poſſit commutare votum Religionis, vel Caſtitatis, quando non eſt tota materia voti? Et an poſtquam votum Caſtitatis, aut Religionis fuit à Summo Pontifice commutatum in materiam non reſervatam, v. g. in eleemoſynas, in confeſſiones menſtruas, &c. an poſſit Epiſcopus hanc materiam non reſervatam commutare in aliam materiam? Et in votis perpetuæ Caſtitatis, & Religionis emiſſis ex metu levi, in periculo mortis, in naufragio, aut peſtis, &c. poſſit Epiſcopus diſpenſare? Et an juramenta pia Religionis, & perpetuæ Caſtitatis ſint reſervata Summo Pontifici, vel tantum Epiſcopis? Et an Confeſſarius virtute Jubilæi poſſit abſolvere à caſibus Epiſcopo reſervatis? Et an hoc extendatur ad caſus, & cenſuras reſervatas ab Epiſcopo etiam poſt Jubilæi publicationem? Et quot Eccleſiæ in Jubilæo ſunt viſitandæ, ſi Epiſcopus deputaret plures Eccleſias, quàm ſunt à Papa reſcriptæ in Urbe? Et quid, ſi pauciores, aut unam tantum deputaret? Ex p. 5. tr. 12. ex reſol. 61. 62. 60. & 56. aliàs 60. 61. 59. & 55. & in part. 3. tract. 4. ex reſ. 148. aliàs 149. Quæ nunc invenientur in tom. 4. tr. 4. de Jubilæo reſ. 16. 17. 18. 69. & 21.

An Epiſcopus habens facultatem concedendi plenariam Indulgentiam morientibus, cum hoc tamen, ut interdiu id faciat per ſeipſum, alias potens talem facultatem ſubdelegare pro tempore noctis, poſſit ſic ſubdelegare ſi interdiu vocetur ad morientem, & tunc nolit, aut non poſſit per ſe id facere, facta tamen ſubdelegatione pro tempore noctis? Et an peregrini gaudeant Indulgentiis Epiſcoporum de quibus plura? Idem eſt de Regularibus exemptis. Et aſſeritur poſſe Epiſcopum quadraginta dies Indulgentiæ concedere. Nomine autem Epiſcopi, etiam Archiepiſcopi in præſenti intelligitur, qui in tota ſua Provincia eos quadraginta dies poteſt concedere, quamvis eam non viſitet; & in ſua Diœceſi octoginta dies concedere valet; & ſi plures dies concedit, valida conceſſio erit Indulgentiæ, & in dedicatione Eccleſiæ unum annum concedere poteſt; ſed nequeunt plures Epiſcopi ad Eccleſiæ conſecrationem concurrentes plus concedere, quam unus. Nec Succeſſor Epiſcopi poteſt illas dies Indulgentiæ concedere propter eamdem cauſam, propter quam Anteceſſor quadraginta dies jam conceſſit. Poteſt verò quivis eos dies propter diverſas cauſas ſæpius concedere, Et tandem quæritur, an poſſit Succeſſor illos revocare? Et an Imago tranſlata extra Diœceſim, ad quam Epiſcopus 40. dies Indulgentiarum contulit orantibus, portet illam Indulgentiæ collationem? Ex part. 10. tract. 16. ex reſ. 5. & in p. 11. tract. 8. ex reſ. 24. & in p. 10. tr. 16 ex reſ. 2. Quæ hic reperientur in tom. 4. tr. 5. de Indulgentiis reſ. 5. 29. & 30.

An in hoc anno ſequenti 1632. cum Vigilia S. Mathiæ veniat in ultimo die Bacchanalium, poſſit Epiſcopus transferre tale jejunium in Sabbathum præcedens? Et an jejunium indictum ab Epiſcopo pro certa die, & fixa lege, & conſtitutione obliget Regulares, etiam ſi in Synodo ſit indictum? Et an Epiſcopi poſſint punire peregrinos, jejunia, dies feſtos, & alias conſtitutiones, & conſuetudines non obſervantes? Idem eſt de viatoribus, advenis, & vagis? Et an diſpenſatus edendi carnes in die jejunij poſſit ſimul comedere piſces, ſi ab Epiſcopo fuerit hoc prohibitum ſub pœna excommunicationis? Et an tempore peſtis poſſit Epiſcopus diſpenſare, ut in ſua Civitate carnes comedantur in diebus quadrageſimalibus? Et an cum omnibus in domo recluſis propter ſuſpicionem peſtis poſſit Epiſcopus diſpenſare in auditione Miſſæ in diebus feſtivis, vel quid eſt agendum in prædicto caſu? Et an diſpenſatio Epiſcopi in jejunio abſque cauſa facta non ſolum ſit illicita, ſed invalida; ideo peccet mortaliter Epiſcopus diſpenſando ſine cauſa? Et an Epiſcopus poſſit abrogare legem localem jejunij latam à Concilio Provinciali? Et an ſaltem poſſit eam diſpenſare? Et an poſſit Epiſcopus abrogare legem jejunij latam in Synodo Diœceſana, & à fortiori cum aliquibus diſpenſare, etiam validè, non autem licitè, quamvis hoc faciat ſine cauſa? Et an in cauſa dubij jejunij recurrendum ſit ad Epiſcopum, ut diſpenſet? Ex part. 3. tr. 6. ex reſ. 66. & in p. 1. tr. 9. ex reſ. 36. & in p. 9. tract. 7. ex reſ. 14. & in part. 1. tract. 9. ex reſ. 2. & in part. 9. tr. 6. ex reſol. 11. & in part. 10. tract. 14. ex reſol. 5. aliàs 3.
&

& in tr.13. ex reſ.27. *Quæ hic ſunt* in tom.4.tract.6. de Jejunio reſ.37.40.41.46.77.69. & 4.

Quænam quantitas dicatur notabilis, ut illam expendens Epiſcopus in uſus prophanos, peccet mortaliter? Et an Epiſcopus Regularis poſſit teſtari de patrimonialibus? Et de obligatione Epiſcoporum ad eleemoſynas elargiendas etiam agitur. Et an Pontifex, ſi non licitè, ſaltem validè poſſit diſpenſare cum Epiſcopis, ut redditus Eccleſiaſticos ſuperfluos non expendant in uſus pios? Et quo ordine Epiſcopi teneantur ſuperflua bonorum Eccleſiaſticorum erogare in opera pia? Et an, ſi inter executores teſtamenti eſt contentio ſuper electione pauperum, res volvatur ad Epiſcopum, ut adhæreat uni executori; & an hoc intelligatur data paritate inter pauperes, non vero aliter? Ex p.7. tr.11. ex reſol.36. & in part.5. tract.8. reſol.31. & 27. & in part. 4. tr.4. ex reſolut. 214. & in part.8. tr.7. ex 12. & in part.7. tract.10. ex reſolut.13. & in part.10. tr.11. ex reſ.35. & 36. *Quæ hic reperientur* in tom.4. tr.7. de Eleemoſyna, reſ.25.26.23.22.24.27.20. & 21.

An Epiſcopus confirmatus ante conſecrationem, & Sacerdotium poſſit concedere peccatorum condonationes, quas Indulgentias vocamus? Et an Epiſcopus poſſit poteſtatem concedendi Indulgentias delegare ſimplici Sacerdoti, vel cuicumque Clerico? Et docetur non poſſe Epiſcopum Indulgentias concedere pro defunctis. Et advertitur, quod largitio Indulgentiarum eſt actus juriſdictionis voluntariæ. Et an in loco exempto poſſit Epiſcopus concedere Indulgentias? Et notatur Epiſcopos præter Indulgentias unius anni in dedicatione Eccleſiæ, & pro dierum aliis temporibus non poſſe in foro Pœnitentiæ plures concedere. Et obſervatur, quod Epiſcopus etiam non conſecratus, dummodo ſit electus poteſt conferre beneficia. Et notatur, quod Epiſcopus non conſecratus, ſed electus, & confirmatus poteſt abſolvere à juramento. Et an ſola conſecratio Epiſcopi, vel etiam ſi tantum ſit electus, & confirmatus, tribuat ei privilegium Concilij Tridentini ſeſſ.24. c.6. de reformat. *circa abſolutiones, diſpenſationes, &c. Et quid de Epiſcopis titularibus? Et an poſſint Epiſcopi uti hac facultate, ubi Concilium quoad totum non fuerit receptum? Et notatur poſſe Epiſcopum diſpenſare ſuper irregularitate homicidij caſualis, etiamſi ſit publica. Et quæritur, à quonam Epiſcopi habeant poteſtatem juriſdictionis?* Ex part.12. tr.1. ex reſ.74. 103. 104. & 75. *Quæ hic ſunt* in tom.4. tract.8. de conſecratione Epiſcopi, reſol.74. 103. 104. & 75.

Nota, ubi non erat neceſſaria nota quod in prædicto tom.4. tractatus 8. *eſt ſatis longus pro Conſecratione Epiſcopi, & omnibus occurrentibus in ea, ideo ſuper hoc ibi require, quidquid deſiderare potes.*

An aliqua præcepta, & mandata Epiſcoporum ſub pœna excommunicationis obligent ſemper ad mortale? Et an ſi Epiſcopus prohibeat furtum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, furans incurrat excommunicationem, ſi invincibiliter iſtam legem ignoret? Et an cum his, qui in duello uno, aut altero die ſupervixerint, aut etiam una hora, & confeſſi ſunt, poſſit Epiſcopus, ſi æquum judicaverit, diſpenſare, ut ſepeliant eos in loco ſacro; vel an poſſint in ſupradicto caſu ſepelire eos abſque ulla Epiſcopi diſpenſatione? Et an ligentur excommunicatione accedentes ad monaſteria Monialium Regularibus ſubjecta, ſi ſtatutum Epiſcopi inferat cenſuras contra accedentes ad Monaſteria Monialium? Et an non incurrant in cenſuram latam per modum ſtatuti contra loquentes cum Monialibus, nam alloquutio fit in loco exempto? Et an ceſſante excommunicatione Papali ſuper aliquo caſu, ceſſet etiam Epiſcopalis ſuper eodem caſu? Et an Inquiſitores poſſint excommunicare Epiſcopos, & è contra? Et an Epiſcopi poſſint intrare Monaſteria Monialium, in aliquo caſu electionis Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ? Et an Epiſcopi poſſint excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios? Et an Epiſcopi poſſint excommunicare ſubditum committentem delictum in Monaſterium Regularium exiſtentium in ſua Diœceſi? Et an Epiſcopus poſſit citare & excommunicare ſubditum exiſtentem in aliena Diœceſi? Et quid, ſi delictum eſt inchoatum in proprio territorio, & conſummatum in alieno? Et quid, ſi res ſit adeo manifeſta, ut non requiratur cognitio cauſæ; & alij caſus circa ſupradicta pertractantur? Et an Epiſcopus poſſit excommunicare ſubditum alienum? Et an præſentatio facta à Patrono laico excommunicato ſit valida, & teneatur Epiſcopus eum acceptare, & admittere? Ex part.5.tr.9.ex reſ.21.& in p.3. tr.6.ex reſ.41.& in p.5.tr.3.ex reſ.141.& in tract.9.ex reſ.71.70.& 51.& in p.3. tr.2.ex reſ.67.& in p.5.tr.9. ex reſ 66.32.37.33.35.& 36. & in p.3. tr.5.ex reſ.74. & in tract.6.ex reſ.78. *Quæ nunc invenientur* in tom.5. tr.1. de Excommunicatione reſ.12.32. 67. 85. 94. 95. 91.97.101.102. 103. 104. 105. 99. & 100.

An contra incendiarios ſit lata aliqua cenſura, vel an ſint ab Epiſcopo excommunicandi; & ſi poſtea denuntientur, an tunc talis excommunicatio ſit Papæ reſervata? Et an dictam excommunicationem ſufficiat fieri edicto generali, vel ſit neceſſario facienda ab Epiſcopo, expreſſis nominibus incendiariorum? Et difficultas adhuc ſupereſt, an Epiſcopi teneantur ſub aliqua pœna contra incendiarios excommunicationem ferre? Et an ſit licitum obtinere beneficium animo reſignandi illud? Ex p.9. tr.8. ex reſ.10. & in tract. 7. ex reſol. 53. aliàs 52. *Quæ hic reperientur* in tom.5. tract.1. de Excommunicatione, reſolut.96. & 176.

Nota, quod in prædicto tom.5. & tract.1. de Excommunicatione *ſunt aliæ multæ quæſtiones pro excommunicatis, qui in excommunicatione majori, vel minori accipiunt collationem, & poſſeſſionem beneficij, & penſionis; vel faciunt beneficij reſignationem; & pro Collatore, Electore, & Patrono excommunicato; qui in prædicta excommunicatione faciunt collationem, præſentationem, electionem, & nominationem, vel recipiunt reſignationem alicujus beneficij. De quibus omnibus aliquid agitur in fine hujus principalis tractatus de Epiſcopis; quas difficultates ubi conſequutivas invenies* à reſ.166. uſque ad reſ.180. incluſive præcitati tract.1. de Excommunicatione, tom.5.

An Epiſcopus poſſit abſolvere ab excommunicatione reſervata Papæ, quando delictum eſt occultum, vel quando excommunicatio eſt publica, ſed excommunicatus non poteſt recurrere ad Papam; & explanantur, quæ ſint juſta impedimenta? Et an qui abſolutus eſt ab Epiſcopo, teneatur poſtea, ceſſante impedimento, ſe præſentare per ſe, vel per Procuratorem? Et an Epiſcopus reſervando aliquam excommunicationem, & ejus abſolutionem Summo Pontifici, poſſit, hoc non obſtante, Metropolitanus in caſibus ſibi permiſſis eam elargiri? Et an excommunicatus ab uno Epiſcopo poſſit ab alio abſolvi, etiamſi mutaverit domicilium, vel ſit abſolvendus ab Epiſcopo, cui tunc ſubditus erat? Et an, qui dum verſabatur in alieno Epiſcopatu fuit excommunicatus, rediens in patriam poſſit abſolvi à proprio Epiſcopo? Et an, qui in articulo mortis fuit abſolutus à cenſuris reſervatis ab Epiſcopo ex vi alicujus Bullæ, vel Jubilæi, vel à delegatis prædictorum, non teneatur, ſi convaluerit ſe præſentare, &c? Et an qui impediti ſunt, adire queant Nuntium, aut Legatum Pontificis, poſſint abſolvi ab Epiſcopo? Et docetur, quod ſi impeditus nequeat Epiſcopum adire, poſſit cum onere ſe præſentandi à Parocho abſolvi; eoque deficiente ab alio Confeſſario. Et an ſi impedimentum ſit brevis temporis, tunc non poſſit ita impeditus abſolvi ab Epiſcopo ab excommunicatione Papæ reſervata? Et quid ſi ignoratur, quandiu duraturum eſſe impedimentum? Ex p.5.tract.9.ex reſ.6.& in p.4.tr 4. ex reſ.58. & in p.3. tract.4. ex reſ.157. aliàs 158. & in part.5. tract.9. ex reſ.8. & 9.& in tract.14. ex reſ.59. & in p.11.tr.8.ex reſ.1. *Quæ hic ſunt* in tom.5.tr.1 de Excommunicatione, reſ.196.197.198.199.200.60. & 195.

Nota, quod in prædicto tom.5.tr.2.de Cenſura ob percuſſionem Clerici, & de ejus abſolutione, *ſunt multæ difficul-*

tates pro Epiſcopis, & explanatur in quibus caſibus poſſint Epiſcopi à prædicta cenſura abſolvere quos curioſos invenies ſignanter ibid. in reſ. 3. & à reſ. 64. uſque ad reſ.73. incluſive, & in reſ.77.

Adverte etiam, quod in tom. 5. tract. 3. de Suſpenſione, ſunt etiam multæ quæſtiones pro Suſpenſione ipſius Epiſcopi, & pro tollenda aliorum Suſpenſione per Epiſcopum in multis, & diverſis caſibus, quos ibi reperies in reſ.9. 20. 22. 23. 24. 25. 26. 31. 32. 34. 36. 44. 45. 49. 53. 56. 58. & 60. Ubi etiam quæritur, an Epiſcopatus ſit Ordo; ibi in reſ.22. Et an venatio ſit licita Epiſcopis? ibid. in reſ.64.

An Epiſcopus poſſit ſuſpendere interdictum? Et de pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ appoſita ab Urbano VIII. in Bulla contra Epiſcopos, & alios non reſidentes agitur. Et clarè, & breviter explicatur, quid importet dicta pœna. Et in prædicto caſu quæritur, ſi quis Epiſcopus, vel alius interdictus celebrat in Eccleſia, an fiat irregularis? Et quid, ſi tantum audiat Officia divina? Et an Epiſcopus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ poſſit intra illam recipere Sacramenta? Et an in Eccleſia poſſit exercere actum juriſdictionis pro foro interiori? Et inter alia, alij decem caſus curſim adnotantur, in quibus Epiſcopis interdicitur ingreſſus Eccleſiæ. Ex part.5.tract.10.ex reſol.70. alias 69. & in part. 10. tract. 13. ex reſolut. 2. Quæ nunc invenientur in tom. 5. tractat.4. de Interdicto reſol.22. & 15.

Nota quod in tom. 5. tract. 5. de Irregularitate, ſunt plures difficultates omnes miſtæ pro irregularitate incurſa, vel incurrenda ab ipſomet Epiſcopo; & pro diſpenſatione irregularitatum, quam Epiſcopus concedere poteſt in multis, & diverſis caſibus; & pro collatione beneficij, & penſionis facta irregulari, quos caſus ita miſtos ibi invenies in reſol.10. 11.15.17.22.26.50.54.57.62.68.80.113. 60.88.138.139.140.141.& 142.

An Epiſcopi hodie poſſint diſpenſare in irregularitate contracta ex Abortu?

Quam, & alias diverſas quæſtiones circa diſpenſationem irregularitatis, & abſolutionem excommunicationis ab Epiſcopo faciendas pro diverſis caſibus abortus reperies in tom. 5. tr. 6. de Abortu in reſ. 9. 6. 26. & 29. & ex conſequentiis in multis aliis.

An emens Vicariatum Epiſcopi teneatur reſignare, & Epiſcopus pretium reſtituere, velut Symoniace receptum? Et an ſervire Epiſcopo intentione, ut conferat beneficium, non tanquam pretium ſervitij, ſed ex gratia & benevolentia cauſata ex ſervitio, non ſit Symonia? Et an Cancellarius Epiſcopi poſſit ſumere aliquid ratione laboris pro licentia audiendi confeſſiones, & prædicandi? Et an Superior ſufficiens ad permutationem beneficij ſit Epiſcopus, ad quem collatio beneficij, aut inſtitutio ſpectat? Idem eſt de quocumque alio Collatore Ex part. 4. tr.4. ex reſolut. 167. 151. & 168. & in part.5. tract.13. ex reſol.70. & in part.10. tract.16. ex reſol.17. alias 16. Quæ nunc invenientur in tom. 5. tract. 7. de Symonia reſolut. 9. 22. 23. 45. & 33.

Nota, quod in prædicto tom.5. & tract.7. de Symonia, ſunt multæ quæſtiones circa Symoniam in Collatione, receptione, & reſignatione beneficij; & pro redemptione vexationis ad illud obtinendum, quæ omnia pertinere poſſunt ad Epiſcopum pro Collatione, proviſione, &c. prædictorum, & de quibus etiam agitur in fine hujus principalis tractatus, quas difficultates ibidem reperies à reſol. 38. uſque ad reſolut. 43. incluſivè, & lege etiam à reſol. 28. uſque ad reſ.33.

An Epiſcopus poſſit virtute Concilij Tridentini ſeſſ.24.c.6. diſpenſare in inhabilitate occulta Symoniæ ad alia beneficia? Et an ſi in ſtatuto Epiſcopi caveatur, quod ludens ad hazardum ſit excommunicatus, ludens cum Epiſcopo, qui ſtatutum edidit, an ſit excommunicatus, etiam ſi Epiſcopus non incidat in pœnas ſtatuti? Ex part. 11. tract.5. ex reſol.18.& in part.10. tract.16. ex reſ.16. alias 15. Quæ hic ſunt in tom. 5. tract. 7. de Symonia, reſol. 17. & 1.

An Epiſcopus poſſit committere alicui abſolutionem ab hæreſi ſaltem in caſu particulari, & ſpeciali? Et an Hæreticus occultus poſſit abſolvi in abſentia ab Epiſcopo, ſi ipſum adire non poſſit? Et an hodie Epiſcopi poſſint abſolvere ab occulta hæreſi? Et an dictam abſolutionem poſſit Epiſcopus impartiri extra Sacramentum Confeſſionis, & in abſentia, & hoc etiam ſi talis ſubditus ſit extra Diœceſim; vel an Epiſcopi nullo modo hanc abſolutionem ab hæreſi committere alteri perſonæ poſſint? Et an ſaltem per Bullam Cœnæ ſit Epiſcopis revocata facultas abſolvendi ab hæreſi, & aliis caſibus in ea contentis? Et ſi Epiſcopus nolens ſequi opinionem affirmativam, & nolens abſolvere Hæreticum occultum, quid eſt faciendum? Et an poteſtas diſpenſandi in irregularitate ex occulta hæreſi proveniente adempta ſit Epiſcopis per Bullam Cœnæ? Ex p.3.tr.6. ex reſ.92. & in p.1. tr.5. ex reſ.2. & in p.4. tr.4. ex reſ.239. & in p.5. tr.13. ex reſ. 43. & in p.1. tr.5. ex reſ.4. & in p.7. tr.2. ex reſ.23. & in p.1. tr.5. reſ.3. & in p.5. tr.12. ex reſ.35. & in p.8. tract.7. ex reſ.67. & in p.1. tr.5. ex reſ.7. & in p. 6. tract. 7. ex reſ.63. & in p.8. tr.7. ex reſ.50. Quæ nunc invenientur in tom.5. tr.8. de Hæreſi, & ejus abſolutione reſ. 14. 15.16.18.21.17.19.30.31.32.36. & 37.

An ſi gravamen ſit illatum ab Epiſcopo, poſſint laici appellare ad Metropolitanum, non autem exempti? Et an Inquiſitores poſſint procedere contra Epiſcopos? Et quid ſi Epiſcopus ſit titularis vel electus, & confirmatus, quamvis nondum conſecratus? Et an Epiſcopus poſſit inquirere contra Inquiſitorem de hæreſi ſuſpectum? Et an Inquiſitores citando reum ſimul eodem tempore cum Epiſcopo, ſint Epiſcopo præferendi? Et an Epiſcopi in recipiendis teſtibus contra Hæreticos teneantur adhibere duas perſonas Religioſas? Et an Inquiſitores poſſint ſine Epiſcopo proferre ſententiam abſolutoriam rei? Et an ſit uſu receptum Inquiſitores indicere abjurationem, & purgationem ſine Epiſcopo? Et an Epiſcopi poſſint remittere familiares ſuos, quando non gaudent privilegio fori; vel ſæculares, quando non gaudent immunitate Eccleſiæ judici laico abſque metu irregularitatis? Et an, ſi Inquiſitor cogeret reum ſine Epiſcopo ad abjurationem talis ſic abjurans maneat ſubjectus pœnæ relapſi? Et quid è contra? Et an liceat Inquiſitoribus ſuſpectum de hæreſi vehementer cogere ad abjurationem ſine Epiſcopo? Et an Inquiſitores per Bullam Sixti V. cognoſcant de Sortilegiis omnibus privativè quoad Epiſcopos? Et an Inquiſitores ſimul cum Epiſcopo in cauſis Hæreticorum contra lamias, & ſtriges debeant procedere? Et an Epiſcopi poſſint legere libros Hæreticorum? Et an Epiſcopus per ſe, vel per ſuos Vicarios debeant aſſiſtere Inquiſitoribus in cauſis Fidei? Et an Epiſcopi per ſe ſeparatim ab Inquiſitoribus poſſint cognoſcere cauſas hæreticales? Et an in Hiſpania poſſint Epiſcopi citare, & capere reum pro cauſa hæreticali in aliquo territorio ſine literis ſubſidialibus? Et advertitur ex Concilio Epiſcopos contra pronunciantes propoſitiones erroneas, temerarias, &c. procedere debere. Ex part.4.tr.8.ex reſ.32.21.25.47.12.& 50.& in p.4.tr.2.ex reſ.101.& in p.4.tr.5. ex reſ.49.119.120.46.2.7. & 94. Quæ hic reperientur in tom.5.tr.10. de Inquiſitoribus reſ.62. 11. 13.34.42.59.70.100.103.110.137.3.36.& 92.

An edicta Epiſcoporum non durent per totum annum, ſed per duos, vel tres menſes; unde ſi poſt hoc tempus tranſactum novit quis eſſe aliquem concubinarium non teneatur denunciare? Et an Epiſcopi poſſint cognoſcere de crimine ſolicitationis, & hoc etiam ſeparatim ab Inquiſitoribus ubi adeſt Inquiſitio Hiſpaniæ? Et quid dicendum de aliis Regnis? Et an Epiſcopi poſſint ſeparatim ab Inquiſitoribus proferre ſententiam contra Confeſſarios ſolicitantes, & è contrà, etiamſi ſola abjuratio eis adjungatur? Et quid eſt dicendum de ſententia abſolutoria, an poſſit dari ab Epiſcopo ſine Inquiſitoribus? Et an Inquiſitores poſſint animadvertere in

ſolicitationem præteritam, ſi jam præjudicata fuerit ab Epiſcopo? Ex part.4. tract.5. ex reſolut.27. & in part.1. tract.4. ex reſolut.29. & in part.4. tract.5. ex reſol.52. 53. & 54. *Quæ hic ſunt* in tom. 5. tract.9. de Denunciationibus reſ.20. 95. 96. 97. & 98.

An Inquiſitores poſſint inferre torturam ſine Epiſcopo, & alios ad hoc ſubdelegare? Ex part.4. tract.6. reſolut.17. *Quæ nunc invenientur* in tom.5. tr.11. de Tortura S. Inquiſitionis reſ. etiam 17.

An Inquiſitores ſine Epiſcopo poſſint reconciliare eos, qui vulgò dicuntur Renegati. *Si ſponte ad eos veniunt, & pœnitentiam poſtulant? De blaſphemiis hæreticaliter, an debeant cognoſcere Inquiſitores cumulativè cum judice Eccleſiaſtico, & laico, itaut poſſit dari locus præventionis; vel an ſoli Inquiſitores debeant animadvertere? Et an in imponendis pœnis, quando diſcrepant Inquiſitores, & Ordinarij, quid eſt faciendum?* Ex part.4. tract.7. ex reſ.3. 8. & 37. *Quæ nunc invenientur* in tom.5. tract. 12. de Pœnis Sanctæ Inquiſitionis reſolut. etiam 3. 8. & 37.

An Archiepiſcopus, vel Epiſcopus poſſint diſpenſare, vel revocare leges in Concilio Provinciali latas? Et an prædicti teneantur legibus, & decretis Synodi Provincialis, etiam quoad vim coactivam, itaut incurrant cenſuras, & alias pœnas impoſitas contra tranſgreſſores earum legum? Et an Epiſcopi in ſuis Diœceſibus teneantur leges Pontificias publicari, & obſervari facere? Et an Epiſcopi, qui hoc tempore vivunt, & quorum anteceſſores non receperunt Concilium Tridentinum, aut Bullam Cœnæ Domini liberi ſint in conſcientia, & multò magis eorum ſubditi? Et an Regulares teneantur obſervare Leges Synodales Epiſcoporum? Et an ſint multi caſus, in quibus Religioſi etiam exempti teneantur legibus, & ſententiis Epiſcoporum? Ex p.9. tr.6. ex reſ. 39. alias 40. & in p.4. tr.4. ex reſ.127. & ex p.6. tr.6. ex reſ.38. & in p.1. tr.10. ex reſ.5. & 11. *Quæ hic reperientur* in tom.6. tr.1. de Legibus reſ.17.14.15. 16. & 44.

Aſſeritur expoſitos pro legitimis eſſe habendos ad Ordines & beneficia, neque ulla Pontificis, aut Epiſcopi diſpenſatione indigere. Et quæritur, an Regulæ Cancellariæ non ſint propriè leges; ideò exſpirent, mortuo Pontifice, donec à Succeſſore confirmentur, ita ut Epiſcopi, & Ordinarij poſſint liberè conferre beneficia vacantia etiam in menſibus Pontifici reſervatis? Et an cum pro eligendis Epiſcopis trigeſimus annus requiratur, & quæritur, an debeat eſſe completus? Et an verò in Gallia ex concordatis inter Leonem, & Regem Galliæ ſufficiat, ut Epiſcopus rectè eligi poſſit, qui in 27. annum conſtitutus ſit? Et in Eccleſiis Cathedralibus ſolent extare ſedilia, & ſcamna laicorum ſæcularium pro audiendis concionibus, quæritur, an Epiſcopi poſſint amplius illa non admittere, & ideò removere, vel alia eorum loco apponere, laicis invitis? Et quid de Sedili juris Patronatus? Et quid de jure Sepulchri Et an Epiſcopi poſſint concedere leges Eccleſiaſticas in ſua Diœceſi? Et an hanc poteſtatem condendi leges habeant immediatè à Chriſto, an verò à Pontifice? Ex quibus infertur, à quo jure Epiſcopi ſint Superiores Sacerdotibus quo ad juriſdictionem? Et an Epiſcopus egeat conſenſu Capituli, Clerici, aut populi, ut ferat leges? Ex part.10. tract.16. ex reſ.96. & in tract.15. ex reſ.7. & in tract. 16. ex reſol.86. & 64. & in p.11. tr.3. reſ.23. *Quæ hic ſunt* in tom.6. tr.1. de Legibus reſ.32. 31. 127. 128. & 18.

An Epiſcopus, ſicut poteſt tollere legem, ita & tollere conſuetudinem ſuæ Diœceſis propriam? Ex p.6. tr.5. ex reſ.25. *Quæ nunc invenietur* in tom.6. tract.2. de conſuetudine reſ.32.

An redditus Cancellariæ Epiſcopalis locari non poſſint, ſed debeant per proprios Epiſcopi Miniſtros exerceri? Ex p.10. tr.16. ex reſ. 51. *Quæ hic reperietur* in tom.6. tr.3. de contractibus reſ.190.

An qui vovit non ludere ſub pœna, ut non poſſit diſpenſari, niſi à Summo Pontifice, poſſit adhuc ab Epiſcopo abſolvi? Et an votum, vel juramentum non ludendi poſſit ab Epiſcopo commutari in rem meliorem, vel æquè bonam, & Deo gratam? Et an ſaltem Epiſcopi peccent ludendo ludis prohibitis? Ex part.7. tract.9. ex reſolut.59.4. & 55. *Quæ hic ſunt* in tom. 6. tract. 4. de Ludo reſolut. 69. 12. & 79.

An ſi pactum, & renunciatio ceſſionis bonorum firmetur juramento, poſſint debitores in tali caſu petere ab Epiſcopo abſolutionem à juramento? Ex part.7. tract.8. ex reſ.15. *Quæ nunc invenietur* in tom.6. tr.5. de ceſſione bonorum reſ. etiam 15.

An Epiſcopi validè, & licitè poſſint donare? Et an conſanguinei, vel alij recipientes ab Epiſcopis redditus, quos ipſe tenentur in uſus pios inſumere peccent mortaliter, & ſint obnoxij reſtitutioni? Et an donatio Epiſcopi Religioſi ad uſus prophanos non ſolum ſit illicita, ſed etiam invalida? Et an donatio Epiſcopi intra viginti dies ante obitum ſit valida? Ex part.8. tract.6. ex reſolut.13. & 14. & in part.7. tract.11. ex reſolut.39. & in part.8. tr.6. ex reſol.134. 132. & 88. & in p.1. tr.10. ex reſ.43. *Quæ hic reperientur* in tom.6. tr.7. de donationibus reſ.3.4. §.7.9.75. & 74.

Ad quem judicem pertineat executio teſtamentorum ad pias cauſas, & legata pia? Et an negligente intra annum hærede in adimplenda defuncti voluntate, executio teſtamenti tam ad pias cauſas, quam ad non pias devolvatur ad Epiſcopum? Et quis ſit judex competens, ſi agatur de publicatione teſtamenti Clerici, ſive laici, ſive de pia cauſa, ſive de non pia? Et an Epiſcopi poſſint teſtari in fine mortis in uſus non pios, ſi habeant licentiam diſpendendi in quoſcumque uſus voluerint? Et an ſi relinquatur aliquid Epiſcopo à propinquo, præſumatur non eſſe relictum intuitu Eccleſiæ, ſed perſonæ? Ex part.7. tr.6. ex reſ.32. alias 31. & in part.5. tr.3. ex reſ. 125. & in part.7. tract.12. ex reſ.11. *Quæ hic ſunt* in tom.6. tr.8. de Teſtamentis reſ.39. 91. & 49.

Nota, quod in prædicto tom.6. tract.9. de Executoribus Teſtamentorum, *ſunt multæ Reſolutiones & diverſæ difficultates pertinentes etiam ad Epiſcopos, ut Executores teſtamentorum, & receptores rationum aliorum Executorum, & hæredum & ideò, ſi ita caſus miſtus occurrerit, require illum ibi* in reſ.2.9.30.41.42. & à reſ.45. uſque ad reſolut.51. incluſivè, & in reſolut.54. 55. 56. 63. 64.65. 66. 70. & 72.

An illegitimus diſpenſatus ad omnes, & quaſcumque dignitates, non cenſeatur diſpenſatus ad Epiſcopatum? Et an legitimatus per ſubſequens matrimonium poſſit eligi in Epiſcopum? Ex p.10. tr.9. ex reſ.unica. *Quæ hic reperietur* in tom.7. tr.1. de Regularibus reſ.287.

Nota, quod in prædicto tom.7. & tract.1. de Regularibus, *ſunt quam plurimæ quæſtiones inter ipſos Epiſcopos, & Regulares, & etiam pro Monialibus, itaut ex illis tantum Author potuiſſet ſatis longum tractatum formare; ideò ſi caſus ita miſtus occurrerit, perquire illum in reſolutionibue hic aſſignandis, & non in aliis præcitati tract. videlicet* in reſ.11.20. 21. 22. & à reſ.25. uſque ad reſolut.90. incluſivè, & in reſ.92.94.96.99.100.108. 127. 128. 129.130.177.181.187.192.196.197.200. 220. 246. 259.264.268.269.270. 271. 272. 278. & à reſ.309. uſque ad reſ.317.322.323.325.328.334. & à reſ.342. uſque ad reſ. 348. incluſivè.

An Epiſcopus teneatur aliquando ſub peccato mortali corrigere peccata venialia? Et docetur, quod quando Epiſcopi, & alij Superiore Eccleſiaſtici præcipiunt ſub pœna excommunicationis ipſo facto, ut ſcientes crimina intra certum tempus ſibi revelent, ſemper intelligendum eſt, ſervato prius ordine correctionis fraternæ, alias non eſt eis obediendum; & ſi expreſsè præcipiant contra hunc Ordinem, & ipſi peccabunt præcipientes, & obedientes, &c. Ex part.7. tract.3. ex reſ.8. & 44. *Quæ nunc invenientur* in tom.7. tract.4. de correctione reſ.21. & 51.

An Epiſcopus poſſit prohibere repræſentationes ſacras nullibi poſſe

poſſe fieri abſque ejus expreſſa licentia? Et an Epiſcopi ſub peccato mortali teneantur conſuetudinem mulierum incedendi nudato pectore extirpare, & tales fœminas à Sacra Synaxi repellere? Ex p.4. tr.4. & reſ. 184. & in p.10. tr.12. ex reſ.30. *Quæ hic reperientur* in tom.7. tr.5. de Scandalo reſ. 25. & 11.

Utrum Epiſcopi, & Eccleſiaſtici teneantur vocati accedere ad Parlamentum, itaut contra venientes poſſint expelli à Regno tanquam inobedientes mandatis Regiis? Ex part.1. tr.3. ex reſ.23. *Quæ hic eſt* in tom.7. tract.6. de Parlamento reſ. 14.

An liceat Epiſcopis eſſe Duces Supremos in aliquo exercitu terreſtri, vel maritimo? Et an Epiſcopi ſine licentia Summi Pontificis in aliquo caſu poſſint bello aſſiſtere abſque peccato? Et an Epiſcopis nondum in Sacris ſit prohibitum præeſſe exercitibus? Et quid, ſi in Sacris conſtituti ſunt? Et quid eſt dicendum de Epiſcopis Germaniæ temporalem juriſdictionem obtinentibus; an poſſint bellum indicere, Exercitum conſcribere, Ducem belli præfigere, arma ad pugnandum Militibus dare? Et an quis impunè poſſit occidere, vulnerare, & expoliare Epiſcopum in bello militantem; ac proindè nullam incurrat pœnam, & excommunicationem, excepta irregularitate, ſi illum occidat, aut vulneret? Et docetur, quod abuſus Epiſcoporum procedendi ad bella in Gallia ortum habuerit, & ex Cardinali Baronio probatur. Et defenduntur aliqui Epiſcopi Hiſpani, qui ad bella perrexerunt contra Cardinalem Baronium. Et contra Gratianum probatur poſſe Pontificem ex juſta cauſa præbere licentiam, ut Epiſcopi præeſſent Exercitibus; ſine qua, quando, & quo pacto irregularitatem incurrant, demonſtratur. Ex p.6. tr.4. ex reſ.33. & 36. & in p.10. tr.2. ex reſ.2.3.4.5.& 6. *Quæ nunc invenientur* in tom.7. tr.7. de Bello reſ.54.61.52.53.55.56. & 57.

An in acceptatione perſonarum quoad beneficia conferenda detur parvitas materiæ? Ex part.5. tract.5. ex reſ.13. *Quæ nunc invenietur* in tom.8.tr.3.de parvitate materiæ reſ. 10.

An votum caſtitatis, vel non nubendi factum à proclivi in venerem valeat, & in tali caſu poſſit Epiſcopus diſpenſare, quia tale votum alternativum eſt? Et quid, ſi votum non obliget præciſè ad materiam reſervatam ex voventis electionis ſed quia pars disjunctionis non reſervata eſt impoſſibilis; poteſt ne in tali caſu Epiſcopus diſpenſare? Et an votum, vel juramentum factum alicui Eccleſiæ, vel pauperi poſt ejus acceptationem poſſit Epiſcopus in melius commutare? Et an votum ingrediendi Religionem poſſit quis propria authoritate commutare in ſuſceptionem Epiſcopatus? Et an Epiſcopus ſine licentia Papæ poſſit tranſire ad Religionem? Et an qui ante Epiſcopatum fecit votum Religionis teneatur prius ingredi? Et quidam erat obſtrictus voto Religionis, ſed cum haberet ſororem in gravi neceſſitate conſtitutam, quæſivit à me, an ex hac cauſa poſſit differre ingreſſum Religionis, & in ſupradicto caſu Epiſcopus diſpenſare, quia non in ſubſtantia voti, ſed in ſola dilatione diſpenſat? Et an in caſu magnæ neceſſitatis poſſit Epiſcopus diſpenſare in votum Religionis, aut Caſtitatis perpetuæ? Et an juramenta Caſtitatis, Religionis, Peregrinationis Jeroſolymitanæ, &c. poſſint ab Epiſcopo diſpenſari? Ex part.4. tract.4. ex reſ.102. & in part.6. tract 6. ex reſol.61.& 62.& in tract.7.ex reſol.54. & in part.10. tract.11. ex reſ.47. & in tract. 14.ex reſ.19. alias 17. *Quæ hic reperientur* in tom.8.tr.4. de Voto, & Juramento, reſ.37.70.73.33.38. & 79.

An qui alterum infamavit falſum dicendo ſi ſit Epiſcopus, teneatur jurare ſe falſum dixiſſe, ſi alia via commodiori fama reſtitui non poſſit? Ex part.3. tract.5. ex reſol.29. *Quæ hic eſt* in tom.8. tract.7. de reſtitutione famæ, reſolut. 62.

Nota, quod in prædicto tom.8. tract.7. de reſtitutione, *ſunt aliquæ difficultates, quæ largo modo pertinent ad hunc* tr.3. *de Epiſcopis, maximè quando Epiſcopus confert beneficium per concurſum, & collationem in minus dignum ſuaſione, precibus, vi, vel fraude, aut blanditiis, quas ibi reperies,* in reſ.48.49.50.51.53.& 54.

An Epiſcopus poſſit tenere Cymbalam piſcatoriam pro ejus uſu, familiæ Prædicatorum, hoſpitum, &c. & piſces, qui poſtea ſuperſunt vendere? Et an Epiſcopi poſſint eſſe fidejuſſores? Ex part.11. tract. 3. ex reſ. 10. & in tr.4. ex reſ.31. *Quæ nunc invenientur* in tom.6. tract.3. de contractibus reſ.187. & 189.

An violantes Immunitatem Eccleſiarum poſſint abſolvi ab Epiſcopo; vel an talis excommunicatio ſit reſervata Papæ? Et an Palatia Epiſcoporum gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Et quid, ſi diſtent ultra quadraginta paſſus ab Eccleſia? Et quid, ſi non habeant Oratorium, in quo Miſſa celebretur, vel Epiſcopus ſit abſens, aut mortuus? Et an Palatia Epiſcopi commorantis extra Diœceſim gaudeant prædicta Immunitate? Et an Palatia Epiſcopi titularis gaudeant Immunitate? Et an ſi quis occidat Epiſcopum gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Et an ſi conſtaret notoriè reum non gaudere Immunitate Eccleſiæ poſſit illum judex ſæcularis extrahere ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi? Et an Epiſcopo debeat certo conſtare de delicto in Bulla exceptuato, antequam tradat reum Curiæ Sæculari? Et an judex ſæcularis teneatur reum reſtituere Eccleſiæ, licet fuerit extractus cum licentia Epiſcopi, ſi conſtet eum non commiſiſſe delictum in Bulla Gregorij XIV. exceptuatum? Et an detur appellatio à ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere Immunitate? Et quid, ſi lata ſit ſententia in favorem rei? Et an Epiſcopus, quando cognoſcit, ſi reus gaudeat, necne Immunitate, debeat illum citare? Et an Epiſcopus non poſſit tradere reum Curiæ Saeculare extractum ab Eccleſia ex præſumptionibus, & conjecturis probabilibus, ſed requiratur concludens probatio de delicto in Bulla exceptuato; nec in tali caſu Epiſcopus debeat ſtare proceſſui facto à judice laico, & an requiratur plena de delicto probatio? Et an judex laicus, inconſulto Epiſcopo, poſſit exhumari corpus defuncti occiſi, ut conſtet de corpore delictum? Et an Epiſcopi habeant territorium? Ex part.6.tract.1. ex reſolut.34. & in part.1. tr.1. reſ.41. & 27. & in part.4. tract.1.ex reſ.96. & in part.6.tr.1.ex reſ.4.& in part.4. tr.1.ex reſ.40. & in part.6. tract.1. ex reſolut. 5. & in p.1. tract.1. ex reſolut.20. & 14. & in part.4. tract.1. ex reſolut.42. & in part.6. tract.1. ex reſolut.28.& in part.4. tract.1. ex reſolut.97. & in part.3. tract. 1. ex reſol.38. & in part.4. tract.1. ex reſol.112. & in p.5. tract.1. ex reſol.9. & in part.6. tract. 1. ex reſolut.31. & in part.9. tract.7.ex reſolut.64.& in part.4. tract.1. ex reſ.92. *Quæ nunc invenientur* in tom.9. tr.1. de Immunitate Eccleſiæ reſ.2. 5. 17. 18. 19. 20.16.54.113. 114.115.121.122.123.124.125. 129. & 63.

Nota, quod multa alia reperies in prædicto tom.9.& tract.1. de Immunitate Eccleſiæ pro Epiſcopis, *& pro aliis diverſis caſibus contentis* in reſolut. 6. 16. 26. 54. 63. & 108.

An ſimplex Sacerdos de licentia Epiſcopi poſſit Eccleſiam reconciliare violatam per injurioſam effuſionem humani ſanguinis? Et exponitur differentia in ſupradicta reconciliatione Eccleſiæ benedictæ vel conſecratæ? Et an Eccleſia, quæ ſtetit in campo per longum tempus abſque tecto, & janua, & plena ſpurcitiis, ſit denuo ab Epiſcopo reconcilianda ſolemniter? Ex part. 2. tract.15. ex reſolut.6. & in part.8. tract.7. ex reſolut.93. *Quæ hic reperientur* in tom. 9. tract. 1. de Immunitate Eccleſiæ reſolut.141. & 138.

An cognitio, ſi Religioſus gaudeat Immunitate Eccleſiæ in quocumque caſu, & eventu ſemper pertineat ad Epiſcopum? Ex part.10. tract.14. ex reſolut.32. alias 30. *Quæ hic eſt* in tom.9. tract.1. de Immunitate Eccleſiæ, reſolut. 37.

Nota, quod in tom.9.tract.2. de Immunitate Eccleſiaſtica, *ſunt quamplurimæ difficultates circa Immunitatem Epiſcoporum, & circa privilegium fori eorum familiarium, & Miniſtrorum etiam laicorum, & circa alios plures caſus* perti

pertinentes ad Epiſcopos pro defenſione Immunitatis Eccleſiaſticorum, quas invenies in reſ.16. 24. 25. 26. 27. 28.29.30.31.32.33.45.46.47.48.96. 135. 136. 137. 144. 155. 177. & à reſol. 180. uſque ad reſolut. 190. incluſivè, & in reſolut.199.207. 216. 226.249. 277. 282. 293. 302. 312. 332. & 338. & ex conſequentiis aliarum multarum quæſtionum in aliis quamplurimis reſolutionibus præcitati tract.2. tom.9.

Adverte etiam, quod in prædicto tom.9. in tract.8. de Familia laica Nuntiorum Apoſtolicorum, ſunt tantum 10. reſolutiones ſed omnes plenæ quæſtionibus pro privilegio fori, quo gaudet ſupradicta Familia laica Nuntiorum; & ex doctrina prædictarum reſolutionum infertur, quod doctrina illarum applicanda eſt etiam pro familia laica Epiſcoporum. De qua ætate debet eſſe Epiſcopus? an conſecratio alium novum Ordinem conferat Epiſcopo, quia ante conſecrationem à multis prohibetur, quamvis ſit electus, ſi non conſecratus? Et an Epiſcopus in itinere habeat privilegium celebrandi, vel ſibi facere celebrare ante auroram, & poſt meridiem? Et an familiares Epiſcopi ſint teſtes idonei in ejus cauſis? Et an Epiſcopi poſſint præſentari ad beneficia Juris Patronatus? Et an Epiſcopus poſſit providere ſuæ familiæ de Confeſſario extra Diœceſim? Et an Epiſcopus Religioſus, ſi deponat habitum ſuæ Religionis incurrat in excommunicationem? Et an excommunicatio contracta ex fractione Bullæ Pij IV. & Gregorij XV. de Loquutionibus, & Scriptionibus tempore conclavis, ſi ſit occulta, poſſit abſolvi ab Epiſcopo vigore Concilij Tridentini ſeſſ.24.c.6.de reformat. Et proponitur ſententia affirmativa, nempè Epiſcopos à dicta cenſura poſſe abſolvere, & nova opinio circa intelligentiam Tridentini affertur, ſed non approbatur. Sed ſtante dicta opinione, quæritur, quomodò poſſint Cardinales Epiſcopi, vel alij Epiſcopi abſolvere à dicta cenſura Piana, & Gregoriana? Et difficultas eſt, quid operetur illa particula Concilij Tridentini in Diœceſi ſua? Et concluditur non poſſe Epiſcopos vigore Concilij abſolvere à cenſuris, & aliis caſibus reſervatis extra ſuam Diœceſim. Et tandem quæritur, an verò poſſit Cardinalis Epiſcopus, vel alij Epiſcopi, ſi inciderint in cenſuras de quibus eſt quæſtio, abſolvi à ſuo Confeſſario virtute Concilij Tridentini? Et an ſaltem in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſolvere à ſupradictis cenſuris? & in §.1. hujus ultimæ reſolutionis proponitur curioſus caſus pro praxi prædictæ quæſtionis. Ex part.5. tract.2. ex reſol.19.74.56.15. 10. & 66. & in part.12. tract.2. ex reſol.20.21.22.23. & 24. Quæ nunc invenientur in tom.9. tract.7. de Cardinalibus reſ.5.11.72. 25. 47. 86. & à reſ.113. uſque ad reſ.117. incluſivè.

Adverte, quod in prædicto tom.9. & tract.7. de Cardinalibus, ſunt aliquæ aliæ quæſtiones pertinentes ad Epiſcopos tantum, & aliæ ſunt miſtæ, quando Epiſcopi ſunt Cardinales, quas ibi reperies in reſ.5. 21. 35. 54. 55.56.59. 60.74.76.84. 86. & 87.

An ex diſpenſatione Epiſcopus poſſit ſibi eligere Succeſſorem? Ex part. 10. tract. 5. ex reſolut.3. Quæ hic eſt in tom.9. tract. 6. de Poteſt. Pontificis eligendi ſibi Succeſſorem reſ. etiam 3.

TRACTATUS IV.

De pœnis, ſeu mulctis pecuniariis Epiſcopo non applicandis. pag. 375.

1. AN Epiſcopi poſſint imponere pœnas pecuniarias etiam laicis ex delictis miſti fori? Et affirmativè reſpondetur. Et curſim docetur Epiſcopos habere Fiſcum ſaltem ex conſuetudine. Ex part.10. tr.8. reſ.1. ibid.

2. Epiſcopos non poſſe pœnas pecuniarias ſibi applicare; ſed applicandas eſſe piis laicis demonſtratur, etiam ſi ſint impoſitæ per ſententiam, ſive per Satutum. Et quid, ſi Epiſcopus ſit adeò pauper? Et quid eſt ſentiendum de contraria conſuetudine, per quam pars pœnarum applicabatur Vicario, vel Cameræ Epiſcopi, vel fabricæ Eccleſiæ Cathedralis? Ex p.10. tr.8. reſ.2. ibid.

3. Reſpondetur ad argumenta, quæ contra ſuperius dicta adduci poſſunt in favorem Epiſcoporum, & maximè ratione conſuetudinis. Et an hoc intelligatur quoad pœnas, non quoad mulctas pecuniarias, nam differt pœna à mulcta? Et an aliquando mens legis magis quam verba attendenda ſit? Et deducitur, an ſit credendum Doctori teſtandi de conſuetudine? Et curſim docetur, an opinio unius excellentis Doctoris faciat rem probabilem in iis, quæ ad jus pertinent, ſecus verò in illis, quæ ad factum ſpectant? Et breviter advertitur, quod ubi militat eadem ratio, debet militare eadem juris diſpoſitio. Ex p.10. tract.8. reſ.3. p.377.

4. Infertur ex ſuperius dictis ad Ornatum Concilij Tridentini ſeſſ.28. c. 8. poſſe Epiſcopos, relictis aliis pœnis, punire concubinarios mulcta pecuniaria, locis tamen piis applicanda. Ex part.10. tr.8. reſ.4. p.378.

5. Poſſe Epiſcopos compoſitiones pecuniarias facere ſuper quibuſdam delictis, ſed piis locis applicandas eſſe firmatur. Et advertitur, quod ut dictæ compoſitiones pecuniariæ ad effectum, ut ſint licitæ, plura eſſe neceſſaria, quæ in textu hujus reſolutionis explicantur. Ex part.10. tr.8. reſ.5. ibid.

6. Aliquæ Declarationes Sacræ Congregationis firmantes ſuperius dicta afferuntur. Et in corpore hujus reſolutionis aſſignantur aliquæ perſonæ, quibus ſupradictæ pœnæ pecuniariæ, & mulctæ non poſſunt applicari. Ex p.10. tr.8. reſ.7. p.379.

7. An Epiſcopi poſſint diſpenſare in lege Pontificia apponendo pœnam pecuniariam? Et affirmativa ſententia adducitur. Pro quo etiam in textu hujus reſolutionis afferuntur multi, & diverſi caſus pro praxi prædictæ difficultatis? Ex p.10. tr.8. reſ.8. p.380.

8. Negativa ſententia Authoris, & aliorum Doctorum proponitur; nempè non poſſe Epiſcopos tales pœnas pecuniarias imponere, ſed in utraque ſententia illas debere locis piis applicare ſtabilitur. Et quid, ſi diſpenſaret in aliqua irregularitate orta ex delicto? Et notatur pecunias impoſitas pro diſpenſationibus, ſeu commutationibus, modo quo ſupra, ſatis applicandas eſſe ab Epiſcopis piis operibus, vel pro eleemoſynis diſtribuendis. Ex part.10. tr.8. reſ. 9. ibid.

Nota, quod reſolutio 6. & reſolutio 10. quæ deſunt huic tract.4. de Pœnis, ſeu mulctis pecuniariis hujus tom. 3. & ſecundum Ordinem R.P. Diana in ſua part.10. tract.8. ſupradicta reſolutio 6. ut in propriori loco eſt appoſita in tom.5. tr.10. de Inquiſitoribus, & ibi eſt reſ. 130. & præcitata reſ. 10. eſt adſcripta in proximo ſequenti tract. de Capitulo Sede vacante, & ibidem eſt reſ. 59.

TRACTATUS V.

De Poteſtate Capituli Sede vacante ad Ornatum cap. ſi Epiſcopus, de ſupp. negl. Prælat. in 6. pag.381.

1. AN Capitulum Sede vacante ſuccedat in juriſdictionem Epiſcopi ordinariam? Ex part. 8. tr.4. reſ.1. ibid.

2. An Capitulum Sede vacante ſuccedat in juriſdictionem Epiſcopi delegatam? Et docetur, quod nunquam diſpenſationes

ſationes matrimoniales diriguntur Capitulis Sede vacante, quamvis id nominatim petuntur, ſed Epiſcopis viciniori- bus. Ex part.8. tr.4. reſ.2. p.382.

3. *An Capitulum Sede vacante ſuccedat in juriſdictione Epiſcopi voluntaria?* Ex part. 8. tract. 4. reſolut.3. ibid.

4. *An Capitulum Sede vacante ſuccedat in juriſdictione Epiſcopi competenti ex conſuetudine?* Ex part.8. tr.4. reſ.18. p.383.

5. *An Capitulum Sede vacante in aliis caſibus præter mortem Epiſcopi ſuccedat in ejus juriſdictionem, ſive depoſitione, ſive tranſlatione ad aliam Eccleſiam; ſive Epiſcopus captus ſit à paganis, vel ſchiſmaticis, aut hæreticis, quouſque captivitas perſeverat? Et difficultas eſt, an ſi, Epiſcopo exiſtente in remotis, moriatur Vicarius, ſuccedat in tali caſu Capitulum in ejus juriſdictionem, itaut poſſit eligere Vicarium?* Ex p.8. tr.4. reſ.4. ibid.

6. *An Capitulum Sede vacante poſſit exercere ſuam juriſdictionem, ſi Epiſcopus ad aliam Eccleſiam tranſlatus, adhuc non acceperit poſſeſſionem? Ex quo infertur, quod ſtatim, Epiſcopo tranſlato, non tenentur geſta Vicarij poſt tranſlationem, etiam ab eo ignoratam.* Ex part.8. tr.4. reſ. 33. ibid.

7. *An Capitulum Sede vacante poſſit exercere juriſdictionem in perſonas ſæculares, quando Epiſcopus habeat poteſtatem temporalem? Et in ſupradicto caſu, an poſſit exercere per alios juriſdictionem in criminalibus abſque metu irregularitatis?* Ex p.8. tr.4. reſ.16. p.384.

8. *An Capituli Sede vacante prima inſtantia cenſeatur præſervata à Concilio Tridentino* ſeſſ.24.c.20.de Reformat. Ex p.8. tr.4. reſ.21. ibid.

9. *An Capitulum tempore Sedis vacantis poſſit judicare de cauſis pertinentibus ad Epiſcopum, ut v.g. quando verteretur quæſtio ſuper proprietate alicujus juris, ſeu juriſdictionis, an ad Epiſcopum pertineat, vel non? vel an aliquis ſit ſubjectus, vel exemptus; an talis locus ſit de Diœceſi, an non, aut an aliquod beneficium ſit de jure Patronatus, vel pertineat ad meram Epiſcopi collationem, &c?* Ex p.8. tr.4. reſ.10. p.385.

10. *An Capitulum Sede vacante poſſit revocare licentiam Ordines conferendi, & exercendi Pontificalia conceſſa alicui Antiſtiti ab Epiſcopo defuncto? Et quid, ſi Capitulum non revocaverit prædictam licentiam? Et aliqua alia inferuntur valdè notanda ex doctrina ſupradictarum quæſtionum. Et tandem advertitur nullum Epiſcopum poſſe Ordines conferre Religioſis virtute privilegiorum in Diœceſi, in qua eſt Sedes vacans ſine licentia expreſſa Capituli ſub pœnis in Concilio fulminatis.* Ex part.8. tract.4. reſol. 72. ibid.

11. *An Capitulum Sede vacante intra annum poſſit dare licentiam alicui Epiſcopo, ut conferat Ordines Regularibus, & Clericis alterius Diœceſis? Et an Regulares ſint ſubjecti Epiſcopo quoad recipiendos Ordines?* Ex part.8. tr.4. reſ. 73. ibid.

12. *An Capitulum Sede vacante poſſit concedere dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos intra annum à morte Epiſcopi? Et an Capitulum Sede vacante poſſit tamen intra annum per alium Epiſcopum Pontificalia exercentem ordinare Diœceſanos ſuos, & ſic reſolutum fuiſſe à Sacra Congregatione? Et an elapſo anno à puncto Sedis vacantis, poſſit Capitulum eis dimiſſorias concedere? Et an hæ literæ dimiſſoriæ per adventum novi Epiſcopi non expirent? Et an Vicario Papæ non prohibeatur ſtatim poſt vacantem Sedem dictas dimiſſorias concedere?* Ex part.8. tract.4. reſol.41. p.386.

13. *An Capitulum Sede vacante poſſit ſaltem intra annum concedere literas teſtimoniales?* Ex part. 8. tr.4. reſ.42. p. 387.

14. *An Capitulum Sede vacante intra annum poſſit ſaltem literas dimiſſorias pro prima Tonſura concedere?* Ex p.8. tr.4. reſ.43. ibid.

15. *An ſi Capitulum Sede vacante ordinet intra annum contra formam Concilij Tridentini, ordinatus tamen poſſit obtinere beneficium?* Ex part. 8. tract.4. reſ.44. p.388.

16. *An Capitulum Sede vacante poſſit diſpenſare, ut quis ordinetur non ſervatis temporum interſtitiis? Et quid quoad hoc de Vicario Capituli Sedis vacantis?* Ex part.8. tr.4. reſ.5. ibid.

17. *An Capitulum Sede vacante poſſit diſpenſare cum illegitimis quoad Ordines minores, & quoad beneficium ſimplex? Et an etiam poſſit Vicarius Capitularis concedere hanc diſpenſationem, niſi habeat ſpeciale mandatum?* Ex p.8. tr.4. reſ.6. p.389.

18. *An ſententia degradationis poſſit fieri à Vicario Capituli Sede vacante, & actualis ab Epiſcopo, cui ipſe commiſerit? Et notatur Epiſcopum electum, & confirmatum non tamen conſecratum poſſe cognoſcere de criminibus depoſitione dignis, & deponere Sacerdotem, & verbaliter degradare, & remittere ad Epiſcopum conſecratum, qui illum actualiter degradet. Et an Prælatus Regularis non poſſit jure communi deponere, nec degradare ſubditos, niſi competat ei conſuetudine, vel privilegio? Et an ſit aliquod privilegium, quod extendi poſſit ad depoſitionem verbalem tantum?* Ex part.10. tract.11. & Miſcel.1. reſ.51. ibid.

19. *An Capitulum Sede vacante poſſit diſpenſare ſuper omnibus irregularitatibus, ſuſpenſionibus, &c. quibus poteſt Epiſcopus vigore Concilij Tridentini* ſeſſ.24. c.6. *Et explanatur, quomodo non ſuccedat Capitulum Sede vacante in his, quæ competunt Epiſcopo jure ſpeciali gratioſo, videlicet privilegio, vel commiſſione Pontificis, & quomodo ſuccedat in his, quæ ſpectant jure communi ſpeciali.* Ex p.8. tr.4. reſ.7. p.390.

20. *An Capitulo Sede vacante competat privilegium Concilij Tridentini* ſeſſ.24. c.6. de reformat. *quoad diſpenſandum, & abſolvendum? Et quid, quoad abſolvendum ab hæreſi? Et an Collegium Cardinalium Sede vacante gaudeat hac facultate Concilij?* Ex p.7. tr.2. reſ.3. ibid.

21. *An Capitulum Sede vacante poſſit abſolvere ab hæreſi? Et an doctrina hujus quæſtionis aliqua alia circa illam inferuntur; & tandem explanatur, quod ſaltem per Bullam Cœnæ Domini hæc facultas abſolvendi ab hæreſi eſt revocata Capitulo Sede vacante.* Et part.8. tract.4. reſolut.8. p.391.

22. *An Capitulum Sede vacante poſſit procedere contra Hæreticos? Et an Vicarius Capituli Sede vacante jure Ordinario debeat aſſiſtere Inquiſitoribus in dictis cauſis Fidei?* Ex p.8. tr.4. reſ.37. p.392.

23. *An Capitulum Sede vacante poſſit diſpenſare in petitione debiti, & concedere facultatem abſolvendi à reſervatis? Idem eſt dicendum de ejus Vicario, aut Proviſore.* Ex p.8. tr.4. reſ.47. ibid.

24. *An Capitulum Sede vacante poſſit diſpenſare in caſibus Pontificiis, quando non eſt facilis recurſus ad Papam, vel ad Nuntium Apoſtolicum, ſi ad eam diſpenſationem concedendam poteſtatem habeat? Et an Epiſcopus poſſit prædictam facultatem delegare in ſupradictis caſibus?* Ex p.8. tr.4. reſ.9. p.393.

25. *An Capitulum Sede vacante poſſit abſolvere à juramento?* Ex p.8. tr.4. reſ.23. ibid.

26. *An Capitulum Sede vacante poſſit diſpenſare in omnibus votis & juramentis, quibus poſſit Epiſcopus?* Ex part.8. tr.4. reſ.45. ibid.

27. *An Capitulum poſſit cognoſcere cauſas matrimoniales? Et Capitulum poſſit revocare ſtatuta præcedentis Epiſcopi, ſi fuerit expediens, & contraria ſtatuere, quæ obligent totam Diœceſim?* Ex p.8. tr.4. reſ.22. ibid.

28. *An Capitulum Sede vacante, & ejus Vicarius Generalis habeant facultatem dandi licentiam aſſiſtendi matrimonio & ingrediendi Monaſteria Monialium?* Ex p.8. tr.4. reſ.49. p.394.

29. *An Capitulum Sede vacante poſſit concedere monitoria ad effectum revelandi?* Ex part.8. tr.4. reſ. 17. ibid.

30. *An*

30. *An Capitulum Sede vacante, & ejus Vicarius poſſit ferre cenſuras? Et an verò Capitulum Sede vacante poſſit ponere interdictum tam perſonale, quam locale, & etiam ceſſationem à Divinis?* Ex p.8.tr.4. reſ.11. ibid.

31. *An Capitulum Sede vacante poſſit abſolvere ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem Clerici; & quid de aliis cenſuris? Et ſimiliter, an poſſit punire, deponere, ſuſpendere, & privare beneficiis, & alia facere, quæ ad correctionem ſpectant? Et an poſſit deputare Pœnitentiarios cum poteſtate abſolvendi ab hujuſmodi excommunicationibus, & aliis caſibus Epiſcopo reſervatis?* Ex p.8.tr.4 reſ.12. ibid.

32. *An Capitulum Sede vacate poſſit approbare confeſſarios?* Ex p.8.tr.4.reſ.46. p.395.

33. *An Capitulum Sede vacante poſſit revovare licentias Regularium obtentas ad audiendas confeſſiones? Idem eſt de licentiis ad prædicandum?* Ex p.8.tr.4. reſ.48. ibid.

34. *An Capitulum Sede vacante poſſit dare licentiam Novitiis diſponendi de eorum bonis temporalibus? Et an poſſit munus Syndicandi exercere?* Ex p.8.tr.4. r.53.p.396.

35. *An Capitulum Sede vacante poſſit dare licentiam Monialibus exeundi è Monaſterio ex cauſa?* Ex part. 8. tr.4. reſ.39. ibid.

36. *An Vicarius Sede vacante poſſit viſitare Monaſteria Monialium exemptarum, & Sedi Apoſtolicæ ſubjectarum? Et explanatur Capitulum Sede vacante non ſuccedere Epiſcopo in privilegiis conceſſis cum ſint perſonalia, & odioſa.* Ex p.7.t.12.& Miſc.3.r.28 aliàs 26.ibid.

37. *An Capitulum Sede vacante poſſit viſitare Monaſteria Monialium exemptarum? Et an Capitulum Sede vacante poſſit concedere licentiam Monialibus immediatè ſubjectis Sedi Apoſtolicæ egrediendi è Monaſterio in caſibus permiſſis in Bulla Pij V. quæ incipit*, Decori,& honeſtati? Ex p.8.tr.4.reſ.14.p.397.

38. *An Capitulum Sede vacante poſſit viſitare Diœceſim? Et an Metropolitanus poſſit mittere Viſitatorem Eccleſiæ vacanti, ſi Capitulum negligens ſit in exequenda juriſdictione Epiſcopali ad ſe devoluta? Et an Capitulum Sede vacante poſſit ſindicare Vicarium defuncti Epiſcopi?* Ex p.8.tr.4. reſ.15.p.398.

39. *An Capitulum Sede vacante poſſit dare licentiam erigendi nova Monaſteria? Et ſupponitur Monaſterium quorumcunque etiam Mendicantium non poſſe erigi, & ædificari, quamvis adſit licentia Epiſcopi, niſi vocatis, & auditis aliorum conventuum Procuratoribus, &c. Et an Vicarius Capitularis Sedis vacantis poſſit concedere ſupradictam licentiam? Et an conſtitutio Clement. VIII. circa hoc habeat locum quoad erigenda Monaſteria Monialium; Et quid ſuper hoc Sacra Congregatio cenſuit?* Ex p.8. tr.4. reſ.68. p.399.

40. *An Capitulum Sede vacante poſſit dare licentiam, ut ædificetur Eccleſia, ut acquiratur Iuſpatronus? Et an Capitulum Sede vacante poſſit charitatiuum ſubſidium exigere; Et an Canonicarum collegium Sede vacante nequeat ſtatutum concedere, quod tale ſubſidium in futurum ex parte minuatur?* Ex p.8.tr.4.reſ.54.ibid.

41. *An Capitulum Sede vacante poſſit alienare bona Eccleſiæ tam immobilia, quam mobilia? Et an ſuperveniens Epiſcopus electus, & confirmatus poſſit reſcindere prædictas alienationes factas à Capitulo ſine authoritate Papæ; quod idem dicendum eſt, ſi quid Epiſcopus ſine Capitulo diſtraxerit de bonis Eccleſiæ ſuæ immobilibus?* Ex p.8.tr.4.reſ.38. ibid.

42. *An Capitulum Sede vacante poſſit concedere Indulgentias? Et quid de conſuetudine circa hoc? vel an ſit tutius, ut Capitulum committat alicui Epiſcopo, ut Indulgentias concedat in nomine ipſius Capituli?* Ex p.8. tr.4. reſ.35. p.400.

43. *An Capitulum Sede vacante poſſit commutare ultimas voluntates in caſibus, in quibus poterat Epiſcopus?* Ex p.8. tr.4. reſ.34.ibid.

44. *An Capitulum Sede vacante poſſit compellere executores teſtamentorum ad eorum complementum? Et alij caſus circa hoc inferuntur, & explanantur.* Ex p. 8. tr. 4. reſ.24. ibid.

45. *An Capitulum Sede vacante poſſit ſupprimere Canonicatum? Et an idem dicendum ſit de Prælatis Regularium circa beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum?* Ex p.8.tr.4. reſ.50. p.401.

46. *An Capitulum Sede vacante poſſi. creare Clericos Salvaticos?* Ex p.8.tr.4.reſ.51.ibid.

47. *An Capitulum Sede vacante poſſit providere Pœnitentiariam tunc temporis vacantem? Et an Capitulum Sede vacante ſuccedat in proviſione beneficiorum ad Epiſcopum ſpectante?* Ex p.8.tr.4. reſ.52. ibid.

48. *An Capitulum Sede vacante poſſit facere gratiam? Et an Capitulum Sede vacante poſſit diſpenſare, & remittere pœnas per Epiſcopum mortuum impoſitas?* Ex p. 8. tr.4. reſ.19. ibid.

49. *An Capitulum Sede vacante poſſit dare licentiam clerico tranſeundi ad Dignitatem Eccleſiaſticam in alienam Diœceſim?* Ex p.8.tr.4.reſ.20.p.402.

50. *An Capitulum Sede vacante poſſit conferre beneficia ad Epiſcopum pertinentia? Et aliæ diverſæ difficultates circa hoc annotantur in textu Reſolutionis.* Ex p. 8. tr.4. reſ.25. ibid.

51. *An Capitulum Sede vacante poſſit facere collationem beneficiorum neceſſariam, ut quando, v. g. collatio eſt debita certis perſonis?* Ex p.8.tr.4.reſ.26.p.403.

52. *An Capitulum Sede vacante poſſit conferre beneficia, ſi jure devolutionis ſpectaret ad Epiſcopum?* Ex p.8. tr.4. reſ.27.p.404.

53. *An Capitulum Sede vacante, ſi non poſſit conferre beneficia ad Epiſcopum ſpectantia, poſſit ſaltem eorum reſignationes recipere?* Ex p.8.tr.4.reſ.28. ibid.

54. *An Capitulum Sede vacante poſſit admittere reſignationes beneficiorum non ſimpliciter, ſed ex cauſa permutationis factas? Et notatur non poſſe etiam Capitulum præſentare ad beneficium Jurispatronatus Epiſcopo competentis.* Ex p.8.tr.4.reſ.29.p.405.

55. *An præter caſus ſupradictos poſſit aliquando Capitulum Sede vacante conferre beneficia?* Ex p.8.t.4. r.30.p.406.

56. *An Capitulum Sede vacante poſſit unire beneficia.* Ex p.8.tr.4.reſ.31.ibid.

57. *An Capitulum Sede vacante poſſit commendare beneficia ad tempus? Et an hoc intelligatur de beneficiis ſimplicibus tantum, non autem curatis?* Ex p.8.tr.4. reſ.32. ibidem.

58. *An Capitulum Sede vacante poſſit privare Clericos beneficiis, quorum collatio ad Epiſcopum pertinebat?* Ex p.8.tr.4. reſ.40. ibid.

59. *An ea omnia, quæ dicta ſunt de Epiſcopis pro imponendo pœnas, & mulctas pecuniarias clericis, & laicis in delictis miſti fori, vel pro diſpenſationibus, aut commutationibus procedant in Capitulo Sede vacante, & ejus Vicario; itaut in quocumque eventu, & caſu ſemper ſint applicandæ locis piis? Et an prædicta applicatio ſtatim fieri poſſit à Vicario Capituli?* Ex p.10.tr.8.reſ.10.p.407.

60. *An Capitulum Sede vacante teneatur ſolvere debita Epiſcopi defuncti ex fructibus Epiſcopatus? Et docetur Capitulum Sede vacante teneri eleemoſynas impertiri ad quas Epiſcopi tenentur* Ex p.8.tr.4.reſ.74.ibid.

61. *An intra octo dies, in quibus Capitulum Sede vacante cogitat de Vicario eligendo, debeat Archidiaconus juriſdictionem adminiſtrare?* Ex p.8.tr.4.reſ.36.p.408.

62. *An Capitulum Sede vacante poſſit reſtringere tempus octo dierum ſtatutum à Concilio Tridentino pro Vicario eligendo?* Ex p.8.tr.4.reſ.65. ibid.

63. *An Capitulum Sede vacante poſſit poſt octo dies, antequam Metropolitanus eligat Vicarium, purgare moram, & eligere Vicarium?* Ex part.8. tract.4. reſ.71. ibid.

64. *Quid determinat Concilium Tridentinum circa creatio-*

nem Vicarij Capituli Sede vacante? Et an terminus etiam octo dierum currat Capitulo à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam, quando tamen à Summo Pontifice fuerit abſolutus vinculo prioris Eccleſiæ? Ex part. 8. tr. 4. reſ. 55. p. 409.

65. An eligendus ſit pro Vicario Capituli Sede vacante Doctor Canonum, ſi haberi poteſt ſub pœna nullitatis? Et in caſu, quod non ſit Doctor, an poſſit capitulum in ipſo actu deputationis dare ei Conſultorem Doctorem ſibi bene viſum, alioquin an poterit ipſe Vicarius eligere Doctorem Conſultorem partibus non ſuſpectum, in quibus opus fuerit? Et an Doctor Theologus non poſſit eſſe Vicarius Capitularis Sede vacante? Et an Vicarius Epiſcopi poſſit eſſe non Doctor? Et ſi Epiſcopus demortuus relinquit Vicarium non Doctorem, Capitulum non debeat illum confirmare? Ex p.8.tr.4.reſ.56. ibid.

66. An Capitulum Sede vacante debeat eligere Vicarium ex gremio ipſius Capituli? Et an hoc etiam procedat, quando devolvitur electio ad Metropolitanum ob negligentiam Capituli? Et in prædictis caſibus, ſi in Capitulo, in quo non ſunt Doctores, vel licentiati in jure Canonico, adeſſet aliquis juris Canonici peritus & idoneus, debeat eligi, alias electio ſit nulla; Ex p.8.t.4.r.57.p.410.

67. An Capitulum Sede vacante poſſit eligere Parochum in Vicarium? Ex part.8. tract. 4. reſol.58. p.411.

68. An Capitulum Sede vacante debeat eligere Vicarium, qui ſit in Sacris conſtitutus? Ex p.8.tr.4.reſ.59.ibid.

69. An Capitulum Sede vacante in creatione Vicarij teneatur ſervare formam cap. quia propter de electione, & Concilium Tridentinum ſeſſ.25.de Regular. c.6. Vel non ſit neceſſarium, ut electio Vicarij fiat per vota ſecreta? Ex p.8.tr.4. reſ.60. ibid.

70. An Capitulum Sede vacante poſſit eligere duos Vicarios? Et quid, ſi eſſet de conſuetudine eligere duos Vicarios? Ex p.8.tr.4. reſ.61.ibid.

71. An Capitulum Sede vacante, creando Vicarium, poſſit aliqua ſibi reſervare? Et notatur, quod Vicarius conſtitutus à Capitulo non poſſit alium conſtituere niſi ad modicum tempus, & ex urgente magna cauſa. Et quid, ſi Vicarius infirmitate detentus eſſet, vel alio legitimo impedimento occupatus? Ex p.8.tr.4.reſ.62.p.412.

72. An tota authoritas Capituli Sede vacante tranſeat in Vicarium etiam in his, quæ requirunt ſpeciale mandatum? Ex p.8.tr.4.reſ.64.ibid.

73. An electo Vicario poſſit Capitulum Sede vacante aliquam exercere juriſdictionem? Et an Capitulum poſſit aliquas cauſas alteri delegare? Et an Vicarius Capituli Sede vacante poſſit diſpenſare ſine ſpeciali mandato in caſibus, in quibus Epiſcopus diſpenſat? Et an poſſit Capitulum in ipſa deputatione Vicarij, non tamen poſtea aliqua ſibi reſervare? Ex p.6.tr.7.& Miſc.2.reſ.41.ibid.

74. An Vicarius Capituli Sedis vacantis poſſit ad libitum ſine juſta cauſa revocari ab eodem Capitulo? Et in dicto caſu, an Capitulum Sede vacante teneatur tamen alium Vicarium intra octo dies conſtituere, alias jus deputandi ad Metropolitanum devolvatur? Et ſi ipſa fuerit Metropolitana ad antiquiorem Epiſcopatum devolvatur? Ex p. 3. tract. 6. & Miſc.2. reſ.27. p.413.

75. An Capitulum Sede vacante poſſit ad libitum Vicarium amovere? Et quid, ſi in nominatione dictum fuiſſet, quod poſſit revocari, quoties Capitulo benè viſum fuiſſet? Et quid eſt dicendum, ſi juramentum interpoſitum fuiſſet de non revocando? Et in dicto caſu, an Capitulum Sede vacante teneatur alium Vicarium intra octo dies conſtituere, alias jus deputandi ad Metropolitanum devolvatur, & ſi ipſa fuerit Metropolitana ad antiquiorem Epiſcopum devolvatur? Et an Capitulum teneatur ad aliquod intereſſe reſtituendum, ſi Vicarium abſque juſta cauſa removeat? Ex p.8.tr.4.reſ.63. ibid.

76. An Vicarius Capituli Sede vacante abſens lucretur diſtributiones, & in proceſſionibus debeat habere primum locum, & honorabiliorem? Idem eſt dicendum quoad diſtributiones de electis in Officialibus, & viſitatoribus. Ex p.8.tr.4.reſ.67.p.415.

77. An Vicarius Sede vacante poſſit cognoſcere de cauſis delegatis Vicario Generali Epiſcopi, & exequi diſpenſationes in matrimonij impedimentis, & literis in formam Dignum, quæ hujuſmodi Vicario Epiſcopi ſolent committi? Et quid de Vicario Epiſcopi electi, & confirmati à Papa, nondum tamen conſecrati; & de Vicario quorundam Abbatum? Et notatur Vicarium Capituli Sede vacante poſſe exequi literas directas ad Vicarium Epiſcopalem ſub nomine Vicarij. Etiamque poſſe executioni mandare literas Epiſcopo defuncto directas per Sacram Congregationem, & ab eo non executas. Ex p.5. tract. 14. & Miſc.2.reſ.29.ibid.

78. An Vicarius, ſeu Officialis Capituli Sede vacante poſſit exequi diſpenſationes directas Vicario Generali Epiſcopi? Et quid eſt dicendum de commiſſione, ſeu delegatione facta Epiſcopo mortuo? Ex p.8.tr.4.reſ.66. p.416.

79. Quando expiret juriſdictio Vicarij Capituli Sede vacante? Ex p.8.tr.4.reſ.69.ibid.

80. An Vicarius Capituli Sede vacante teneatur ſtare Syndicatui? Ex p.8.tr.4.reſ.70.p.417.

81. An Epiſcopus ſuperveniens poſſit viſitare Capitulum Sede vacante? Et docetur Vicarium Capituli Sede vacante teneri, finito Officio ſtare Syndicatui, & poſſe ab Epiſcopo ad id compelli, & in aliquo comprehenſum puniri. Imo, & ipſum Capitulum, facta remotione Vicarij, vel aliorum Officialium à ſe nominatorum, illos poſſe ſtatim compellere ad reddendam rationem adminiſtrationis, ac pro admiſſis culpis punire; & aliqua alia circa ſupradicta explanantur. Ex p.8.tr.4.reſ.15. ibid.

Appendix ad hunc ſupradictum *Tractatum* 5. *de Capitulo Sede vacante hujus Tom.* 3.

An mortuo Epiſcopo, ſi caſus reſervati ſint per ſtatutum, & Synodalem Diœceſanam, aut qui jure, vel conſuetudine ipſi Epiſcopo reſervantur, an abſolutio petenda ſit à Capitulo Sede vacante, vel à Succeſſore? Ex p.4 tr.4.ex reſ. 108. Quæ nunc invenientur in tom. 1. tr.5.de Reſervatis reſ.68.

An facultas remittendi interſtitia conceſſa Epiſcopo ex cauſis tranſeat ad Capitulum Sede vacante, ſeu in ejus Vicarium? Ex p.4. tr.4. ex reſ. 209. Quæ hic reperietur in tom.2.tr.5. de Sacramento Ordinis reſ.92.

An Ordinati cum dimiſſoriis Capituli Sedis vacantis infra annum incurrant in ſuſpenſionem? Et alij quatuor caſus explanantur pro Capitulo Sede vacante, & pro dimiſſoriis & ordinibus in tempore Sedis vacantis. Ex part.5. tract.10. ex reſ.46. Quæ hic eſt in tom.5. tr.3. de Suſpenſ. reſ. etiam 46.

An irregularitas ex defectu natalium occulta poſſit diſpenſari à Capitulo Sede vacante ad majores Ordines, Beneficium ſimplex, & ad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum, & in dimidiis portionibus, & inferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis, &c. Et an Monachus, vel Religioſus illegitimus poſſit elegi in Vicarium Capituli Sede vacante? Et an Vicarius Capituli Sede vacante habeat poteſtatem delegatam, vel ordinariam? Ex p.4. tr.2. ex reſ.64.& in p.10. tr.11.ex reſ.24.& in tr.15. ex reſol. 30. & 31. Quæ hic ſunt ſupra in hoc ipſomet tom.3. tr.3.de Epiſcopis reſ.64.66.94.& 92.

An Capitulum Sede vacante committere poſſit alteri Epiſcopo, ut Clericum propriæ Eccleſiæ, vel Diœceſis ſacris initiatum Ordinibus conſecret? Ex p.12.tr.1.ex reſ.68. Quæ nunc invenietur in tom.4. tr.8. de Conſecratione Epiſcopi reſ. etiam 68.

An Capitulum Sede vacante habeat poteſtatem condendi leges

leges pro tota ſua Diœceſi? Et an poſſit leges latas ab Epiſcopo prædeceſſore abrogare? Et an Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, etiam vivente Epiſcopo, poſſit abſque ejus conſenſu leges & ſtatuta ferre obligantia ſuos Capitulares in his, quæ pertinent ad rectam, & Ordinariam gubernationem? Ex p.11. tr.3. ex reſ.24. *Quæ hic reperientur* in tom.6. tr.1. de Legibus reſ.19.

An ut Epiſcopus poſſit etiam Vicarius cap. Sede vacante punire Regulares prædicantes in Eccleſiis ſine licentia & benedictione? Et an poſſit ſuſpendere, & ordinare, ne aliquis Religioſus amplius prædicet, vel poſſit revocare Confeſſores Regulares, & examinare? Et notatur, quod in ſolo caſu hæreſis poſſit capitulum Sede vacante ſuſpendere prædicationem Regularibus. Ex part. 7. tract.12. ex reſol.26. & 27. & in p.8. tract. 7. ex reſol.94. *Quæ hic ſunt* in tom.7. tract.1. de Regularibus reſ.62.63. & 82.

An beneficia ſimultaneæ Collationis Epiſcopis & Capitulo, vacantia in menſe Apoſtolico, à Cardinali ſimul cum Capitulo provideri debeant; & quid in beneficiis alias reſervatis? Ex p.5. tract.2. ex reſ.26. *Quæ nunc invenietur* in tom.9. tr.7. de Cardinalibus reſ.56.

An Vicarius Capituli Sede vacante habeat facultatem, quam habet Epiſcopus, & judicare, an reus debeat gaudere Immunitate Eccleſiarum, nec ne? Ex p.6. tract.1. ex reſol. 30. §. Quæro primo, *Quæ hic reperietur* in tom.9. tr.1. de Immunitate Eccleſiæ reſ.118.

TRACTATUS VI.

De Horis Canonicis; Atque de aliquibus reſtitutionibus pro omiſſione, vel defectibus commiſſis in earum recitatione, pag 417.

1. *AN Papa teneatur ſub mortali ad recitandum Horas Canonicas, & ad confeſſionem ſacramentalem ſemel in anno, &c.* Ex p.6. tr.7. & Miſcell. 2. ex reſ.3. *Quæ hic eſt* in tom.1. tract.3. de Pœnitentia reſ.48. ibid.

2. *An Cardinalatus inducat obligationem recitandi Horas Canonicas? Et à quo tempore Cardinalatus inducat ſupradictam obligationem recitandi Horas Canonicas, an à die, quo Cardinalis ſumit Biretum, vel à die, quo ſumit Pileum rubeum? Ex quo infertur Beneficiarium non teneri perſolvere Horas Canonicas à die Collationis beneficij, ſed à die poſſeſſionis adeptæ. Etiamque deducitur, quod diſtributiones poſſint dari propter laborem, & per conſequens expendi poſſunt à Beneficiario, & Cardinali ad libitum, & teſtari de his, & tamen obligare ad Officium Divinum, & ab eo non excuſatur Beneficiatus, qui non vult reſidere, & ideo fructus non recipit. Et docetur, quod quamvis Præſtimonia propriè non ſint beneficia, non tamen ſequitur, nec eſt probabile ad Officium Canonicum non obligare.* Ex p.8. tr.7. & Miſc. reſ.1. ibid.

3. *Vtrum Clerici minores teneantur recitare Pſalmos, quos Epiſcopus in Ordine injunxit? Et an Epiſcopus poſſit præcipere dictis Clericis aliquid ſingulis diebus recitandum?* Ex p.2. tract. 12. reſ.20. pag. 419.

4. *An Beneficiarius teneatur perſolvere Horas Canonicas ſtatim ac beneficij Collationem acceptavit?* Ex part. 2. tract.12. reſ.21. ibid.

5. *An Beneficiarij, ſi per paucos dies omittatur recitare Horas Canonicas, excuſentur non ſolum à reſtitutione, ſed etiam à peccato mortali? Ex quo deducitur, quod quamvis Beneficiarius non recitans Officium Divinum in primis ſex menſibus excuſatur à reſtitutione fructuum, hoc non obſtante peccat mortaliter à primo die, ſi non recitat quotidie Officium Divinum. Et docetur, quod verbum* ſtatuimus, *eſt ſignum inductionis novi juris.* Ex part.11. tract.1. & Miſcell.1. reſol.7. ibidem.

6. *An Clericus habens Capellaniam cujus fructus dempta eleemoſyna pro Miſſis, ad quas tenetur, paucos perciperet, teneatur perſolvere Horas Canonicas?* Ex p.9. tr.7. & Miſc.2. reſ.8. p.421.

7. *Petrus habebat beneficium perexiguum, & tenue, & relinquebat ſæpius recitationem Horarum Canonicarum, quæritur, an peccaverit, & teneatur ad reſtitutionem? Et quid, ſi quæras, quodnam cenſetur tenue beneficium, ut quis ratione fructuum illius non teneatur recitare Horas Canonicas, nec fructus reſtituere? Et an ſaltem in prædicto caſu diebus Feſtis, & Dominicis teneatur Officium Divinum recitare?* Ex p.2. tr.12. reſ.9. p.422.

8. *An in fructibus beneficij detur parvitas materiæ, itaut non conſurgat obligatio recitandi Horas Canonicas?* Ex p.5. tr.5. reſ.25. ibid.

9. *An dubius ob tenuitatem beneficij de onere recitandi Officium Divinum, teneatur recitare?* Ex p.4 t.3. r.24. .423.

10. *An ſi quis recipiat beneficium per Simoniam, vel ſit irregularis, teneatur dicere Horas Canonicas? Et quæ quantitas redditũum beneficij obliget ad Horas?* Ex p.4. tr.4. & Miſcell. reſ.146. ibid.

11. *An Prælati Regulares ratione Officij teneantur ad aſſiſtentiam Chori?* Ex p.2. tr.12. reſ.38. ibid.

12. *Vtrum Moniales, ſeu deputati ad Chorum teneantur ſub onere peccati mortalis perſolvere Horas Canonicas? Et an hoc ex vi conſuetudinis ad culpam mortalem obligantis?* Ex p.2. tr.12 reſ.17. ibid.

13. *An Moniales extra Chorum teneantur recitare Horas Canonicas?* Ex p.3. tr.2. reſ.96. p.424.

14. *An Moniales teneantur ſub onere peccati mortalis perſolvere Horas Canonicas? Et idem quæritur de Religioſis profeſſis Ordinibus ſacris non initiatis. Et an conſuetudo perſolvendi Horas Canonicas à Monialibus obligatoria ſit?* Ex p.9. tr.6. & Miſc.1. reſ.7. ibid.

15. *An Religioſi nondum in Sacris conſtituti, quando à Choro abſunt, teneantur Officium recitare? Vbi multa de conſuetudine circa hoc diſcutiuntur. Et an poſſint Moniales introducere conſuetudinem, quæ apud ipſas habeat vim legis circa hoc? Et an in parvis Conventibus ad manus requirantur quatuor pro cantandis Horis Canonicis in Choro? Et an verò, quando Regulares eſſent quatuor, nullo modo à recitatione Horarum in Choro excuſentur, ſicut Beneficiarij Collegiati?* Ex p.6. tr.8. & Miſc.3. reſ.12. p.426.

16. *An Regularis non in Sacris conſtitutus ex licentia Superioris, vel ſine illa manens extra Monaſterium, quæritur, an dicto tempore teneatur Horas Canonicas perſolvere? Idem eſt dicendum de Apoſtata, fugitivo, ejecto ad tempus, vel in perpetuum. Et an ſaltem, ſi ſemel, iterum, aut tertio ſupradicti Religioſi omittant Officium Divinum, peccent mortaliter?* Ex part.7. tract. 11. & Miſc.2. reſ.4. ibid.

17. *An Religioſi ſacris Ordinibus non initiati teneantur perſolvere Horas Canonicas, ſi non interſunt Choro? Idem eſt de Monialibus. Et multa quidem diſcutiuntur in textu hujus Reſolutionis pro infirmanda hac conſuetudine; & alia multa pro confirmanda hac obligatione. Et an Religioſus non in Sacris tranſiens ad Religionem, in qua non eſt conſuetudo recitandi Officium Divinum in Choro non adſtringatur ad recitationem illius, quamvis in prima Religione ad eam teneretur? Et an Subdiaconus ex vi conſuetudinis tantum teneatur ſub mortali ad recitandum Officium Divinum?* Ex p. 10. tract. 11. & Miſc.1. reſ.45. pag.427.

18. *An privilegium Eugenij IV. conceſſum Benedictinis, & Greg. XIII. Patribus Societatis, ut eorum profeſſi nondum in Sacris conſtituti non teneantur perſolvere Horas Canonicas ſit communicabile aliis Religionibus? Et deducitur, an Moniales, & profeſſi Religiorum nondum in Sacris Ordinibus initiati ſint adſtricti ad perſolvendum Horas Canonicas ex conſuetudine?* Ex p.11. tr.3.& Miſc.3. reſ.17. p.429.

19. *An Communitas Religioſorum teneatur quotidie publicè in Choro canere Horas Canonicas ſub onere peccati mortalis? Et an prædicta obligatio ſit ſub culpa mortali; an verò tantum ex regula, itaut non excedat communem obligationem Regulæ? Et an ſaltem ex conſuetudine ad id teneatur Communitas Regularium ſub peccato mortali, quamvis interdum ex juſta cauſa poſſit hoc onus, & conſuetudo diſpenſari? Et an iſta obligatio communis obliget ſingulos, quando non ſolum ſubditi, ſed etiam ipſe Prælatus eſſet adeo negligens, ut omitteretur publica divini Officij recitatio in Choro ex defectu Miniſtrorum? Et an non excuſentur à mortali illi Religioſi, ex quorum abſentia in Choro Eccleſiaſticum Officium notabile damnum, ſeu magnam jacturam pateretur? Et deducitur, quod conſuetudo nunquam vim habet obligandi in conſcientia, niſi ſit de conſenſu illius, qui poteſt legem condere, & niſi ſit introducta hac intentione obligandi.* Ex p.10. tr. 14. & Miſc.4. reſ.3. p.430.

20. *An Religioſus, ſi ex conſuetudine non recitat Horas Canonicas in Choro, peccet mortaliter? Et an obligatio canendi in Choro per ſe, & directè ſigillatim ſingulas perſonas afficiat?* Ex part. 3. tractat. 2. reſolut. 18. pag. 432.

21 *An ſoli Novitij poſſint ſatisfacere præcepto ſolvendi Horas Canonicas in Choro, quod eſt quærere, an ſoli Novitij faciant corpus communitatis?* Ex p.7.tr.11. & Miſc.2.reſ.5. p.433.

22. *An Regulares, vel Canonici ſæculares ſatisfaciant obligationi pſallendi in Choro, ſi canant in Sacriſtia ex aliqua juſta cauſa? Et difficultas eſt, ſi hoc licitum ſit fieri, quando Sacriſtia non eſt juncta cum Eccleſia, vel non habet feneſtram verſus Altare majus?* Ex p.6. tr.8. & Miſc.3.reſ.13.ibid.

23. *An qui Subdiaconatum ſuſcipit, teneatur ordinationis die Officium totum recitare? Idem eſt dicendum de illo qui emiſit profeſſionem hora undecima ante meridiem. Et quid eſt dicendum, ſi antequam quis Subdiaconatum accipiat, vel profeſſionem emiſerit, omnes Horas illius diei recitavit, an ſatisfaciat obligationi ſupervenienti? Et an ſit probabile, cum Epiſcopus ordinandis injungit aliquos Pſalmos, & Litanias recitare, nolle ſub gravi culpa obligare, ſed ex quadam honeſtate, & decentia tantum.* Ex part. 4. tract. 4. & Miſcell. reſolut. 218. ibidem.

24. *An Religioſus, ſeu Clericus, qui mane antequam profeſſionem acciperet, vel Subdiaconatum ſuſciperet, recitavit Officium, teneatur, hoc non obſtante illud iterum recitare;* Ex p.6. tr.7. & Miſc.2. reſ.38. p.434.

25. *An qui vovit recitare Officium Sancti particularis in die, quo debet recitare de altero Sancto, teneatur duo Officia recitare? Et an ſi alicui deficiat Breviarium Romanum, poſſit, imo debeat recitare per alium approbatum, quod præ manibus habet, etiamſi brevis ſit?* Ex p.9. tr.9.& Miſc.4. reſ.25. ibid.

26. *An qui detinetur in pulſandis organis, vel transferendis libris ex una parte ad alteram, vel thure præbendo, &c. teneatur per ſeipſum illam partem recitare, ſi ſaltem non audierit? Idem eſt dicendum de eo, qui ut bene pronunciet Lectionem in Choro injunctam, occupatur, dum Chorus canit in ea perlegenda, an excuſetur ab auditione, aut recitatione eorum, quæ tunc à Choro dicuntur?* Ex part.2. tract.12. reſ. 13. ibid.

27. *An Coadjutoria cum futura ſucceſſione inducat obligationem recitandi Horas Canonicas?* Ex p. 5. tract. 13. & Miſc.1. reſ.75. p.435.

28. *An qui habet Officium, cum quo conſiſtere non poteſt Horarum Canonicarum lectio excuſetur ab earum recitatione?* Ex part. 7. tract.11. & Miſcell. 2. reſolut.1. ibidem.

29. *An Concionatores quotidiani tempore Quadrageſimæ excuſentur à recitatione Horarum Canonicarum? Et quid eſt dicendum de illo, qui habet actionem continuam Juſtitiæ? Officium docendi publicè, & de Doctore, qui in Concurſu Cathedræ habiturus eſt publicam lectionem; vel de eo qui ſubvenit proximo ægrotanti, aut patienti gravem dolorem; & de illo, qui tota die occupatus eſt in ſedando populi tumultum; vel in componendis gravibus inimicitiis? Et an pro his, & ſimilibus caſibus poſſit omitti præceptum audiendi Sacrum? Et an in omnibus ſupradictis caſibus, ſicut in eis à peccato recitandi Horas Canonicas neceſſitas excuſat, ſic etiam ab obligatione reſtituendi fructus, & ſecus tamen quoad diſtributiones? Et quid de Confeſſario audiente confeſſiones per totum diem? Et quid, ſi dictus Confeſſarius ſit Regularis, an excuſetur ab obligatione recitandi Officium? Et infertur an Concionator excuſetur à jejunio, ſi tantum ter in ſeptimana concionetur; imo excuſetur à jejunio præcedentis diei, ſi intra annum prædicet, & etiam ſi concionetur propter ſtipendium?* Ex part. 10. tract.11. & Miſcell.1. reſolut. 32. pag.436.

30. *Utrum Monachus fugitivus teneatur recitare Officium Divinum? Eadem ſententia eſt etiam quoad Monachum ejectum à Monaſterio ad tempus, vel in perpetuum.* Ex part. 2. tract.12. reſ. 18. p.437.

31. *Vtrum Clerici, vel Religioſi damnati ad triremes teneantur dicere Horas Canonicas? Et an hoc etiam intelligendum ſit de Clericis ſuſpenſis, interdictis, & excommunicatis?* Ex part. 2. tractat. 12. reſolut. 40. ibidem.

32. *An Surdus teneatur recitare Horas Canonicas? Et ſi ſimul fuerit captus oculis & auribus, tunc neque cum ſocio, neque ſecum ſolus quidquam dicere teneatur, niſi quod memoria novit, ſi quidem illud fuerit major pars Divini Officij?* Ex part. 5. tractat. 6. reſol. 15. ibidem.

33. *An Canonicus ſurdus, vel Religioſus ſurdaſter aſſiſtens Choro, & cum aliis Divinum Officium recitans ſatisfaciat ſuæ obligationi, etiamſi partem, quam non percipit, non repetat? Et ſupponitur, quod ſurdus, qui poteſt legere, tenetur recitare, ſive ſe audiat, ſive non. Et infertur ſurdum non poſſe dicere Horas Canonicas cum ſocio, ſi illum non intelligit. Et notatur ſurdum non aſſiſtentem Choro gaudere diſtributionibus quotidianis. Et an cæci deobligentur à recitatione Divini Officij? Et quid, ſi memoria ſciat Horas, aut cum ſocio poſſit recitare? Et an Regularis cæcus teneatur ſub mortali aſſiſtere Choro, ſi poſſit alternatim dicere Officium? Et an Beneficiarius cæcus, qui ſufficientes colligit fructus ex beneficio, teneatur conducere ſocium ad recitandum, ſi cum eo poſſit recitare, non verò ſolus? Et an cæcus qui non poteſt recitare majorem partem Officij, teneatur recitare minorem, quam poteſt? Idem eſt de quolibet alio habente aliud impedimentum.* Ex p.9. tr.9. & Miſc. 4. reſ.28.ibidem.

34. *An cæcus ſit adſtrictus Horas Canonicas recitare? Et quid, ſi memoria teneat majorem partem Officij; an ſit obligatus ad illud dicendum?* Ex part. 5. tr.6. reſ. 16. p. 439.

35. *An cæci, vel ita oculis caligantes, ut legere nequeant, teneantur Horas perſolvere, ſi illas memoriter ſciunt? Et an ſaltem teneantur recitare aliquid loco illius, vel adhibere ſocium in recitatione Horarum?*

Et quid, ſi cœcus nihil ex Horariis precibus memoria tenet, vel ſaltem per parum? Et an ſi eſſet Beneficiarius cœcus, & omitteret Horas, licet memoriter ſciat non teneatur ad reſtitutionem fructuum? Ex part. 4. tractat. 4. & Miſc. reſ. 11. ibidem.

36. *An Sacerdos cœcus, qui ſolus non poteſt perſolvere Horas Canonicas, poſſet tamen alternatim cum ſocio, ſi illum ad manus habet, teneatur adhibere? Et an ſi Petrus non habet librum, in quo legat Horas, novit autem aliqua memoriter, ita tamen, ut non poſſit ſatisfacere, offert ſe ſocius, qui omnia ſcit memoriter, quod ſi Petrus cum illo recitare velit, poſſit exactè ſatisfacere, quæritur, an teneatur cum illo ſocio recitare Officium? Et quid, ſi antea ſemper recitaverit cum ſocio?* Ex part. 7. tractat. 11. & Miſcell. 2. reſolut. 3. pag. 440.

37. *An ſi aliquis impotens ſit ad recitandum Officium ſolus teneatur cum ſocio recitare? Et quid, ſi antea ſemper recitabat cum ſocio? Et an verò, in tali caſu teneatur ſaltem Beneficiarius quærere ſocium cum ſtipendio?* Ex part. 4. tractat. 4. & Miſcell. reſolut. 221. ibidem.

38. *An qui non poteſt ratione infirmitatis recitare Horam Canonicam tempore debito, teneatur illam recitare præponendo, vel poſtponendo?* Ex p. 4. tract. 4. & Miſc. reſol. 10. pag. 441.

39. *An infirmus, qui non poteſt recitare Horas ſtatutis temporibus, teneatur poſtea recitare? Idem eſt dicendum de habente inexcuſabilem occupationem; & de iteragentibus. Et ſi quis in morbo, vel in dubio petat diſpenſationem à Prælato, & ipſe concedat, licet à meridie convaleat, & à febri liberetur, non teneatur Horas perſolvere?* Ex part. 7. tract. 11. & Miſcell. 2. reſol. 14. ibidem.

40. *An æger, qui poteſt recitare majorem partem Officij, teneatur illam perſolvere? Et an qui non poteſt recitare Matutinum cum Laudibus, ad nihil teneatur?* Ex p. 2. tr. 12. reſ. 29. p. 442.

41. *An infirmus, qui non poteſt recitare totum Divinum Officium, teneatur recitare partem?* Ex p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. reſ. 13. ibid.

42. *An infirmus, qui non poteſt recitare majorem partem Officij, verbi gratia, Matutinum cum Laudibus, teneatur recitare minorem, quam poteſt, ut Horas, verbi gratia. Et an quis non obligetur recitare Matutinum, ſi impotens eſt recitare Lectiones, quia habet Diurnum, & caret Breviario, vel viſu, aut alia de cauſa, quod tamen de Officio novem Lectionum intelligendum eſt, non autem de Officio trium Lectionum, quia defectus videtur parvulus?* Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. reſol. 225. ibidem.

43. *Ad quid teneatur, ſi dubius quis eſt, an poſſit majorem partem Officij recitare? Et quid, ſi Medicus dubius etiam eſt, an graviter ſit nocitura recitatio?* Ex part. 4. tr. 3. reſ. 67. ibid.

44. *An quando Medicus dubitat, ſi propter timorem gravis damni teneatur infirmus dicere Horas Canonicas, an ipſe æger illas perſolvere ſit obligatus? Et an in dicto caſu recurrendum ſit ad Superiorem pro diſpenſatione?* Ex p. 2. tr. 12. reſ. 28. p. 443.

45. *An perſolvere Horas Canonicas in loco, ubi naturæ debitum redditur, ſit peccatum veniale? Et an qui privatim recitant, communiter non teneantur ad recitandum flexis genibus, vel ſtando, quieſcendo, vel ambulando, aut equitando, &c. ſed poſſint recitare, ut voluerint, habita ſolum ratione reverentiæ? Et docetur omnes Rubricas, quæ habentur pro audienda Miſſa, & recitatione Officij divini, flexis genibus, capite diſcooperto, & inclinato, vel ſtando, vel ſurgendo, vel hoc, aut illo modo maximè præcipi pro recitatione publica, & Miſſa ſolemni propter ſignificationem Myſteriorum, in quorum memoriam ſunt inſtitutæ hujuſmodi cæremoniæ; & debent communiter ſervari in recitatione privata, quamquam, ſi in hac omitterentur ex aliqua cauſa, & ſine contemptu, nullum eſt peccatum ex eo, quod prædictæ Rubricæ propriè non habent vim legis aut præcepti, ſed ſolius directionis, & Regulæ, ut Officium magis piè, & religioſè dicatur. Et quæritur, an qui recitat Officium divinum privatim, ſatisfaciat, ut vocem formet, movendo tantum labia, etiam ſi à ſeipſo non audiatur, nec audiri poſſit? Et docetur, quid requiritur, ut ſit vox? Et an ſit neceſſarium verba formare, vel ſatis ſit dicere verba omnia mentaliter?* Ex p. 10. tract. 11. & Miſc. 1. reſ. 33. ibid.

46. *Qui incipit recitare Officium animo non ſatisfaciendi pro tunc, ſed poſtea iterando, & tamen pertæſus poſtea vult ſatisfacere illa prima recitatione, quæritur, an ſatisfaciat obligationi cum illa prima recitatione? Idem eſt de auditione Miſſæ, & de pœnitentia à Confeſſario injuncta. Et an teneatur poſtea mutare intentionem, intendendo ſatisfacere Officio priori, vel ſatis ſit, ſi ſe ſatisfeciſſe ſciat, non obſtante ſua contraria voluntate;* Ex p. 2. tr. 12. reſ. 37. p. 444.

47. *An Clerici, Religioſi, &c. recitantes Horas Canonicas ſine attentione ſaltem virtuali ſatisfaciant obligationi, & præcepto Eccleſiæ lato* in cap. Dolentes? *Et an ſi quis cum voluntaria diſtractione recitat Horas Canonicas, impleat præceptum, & conſequenter non peccet mortaliter, neque teneatur repetere, aut fructus beneficij reſtituere? Et doctrina hujus quæſtionis applicanda eſt etiam in auditione Miſſæ in die feſto.* Ex p. 2. tr. 12. reſ. 2. pag. 445.

48. *An ſi quis recitet Horas Canonicas, & audiat Miſſam ſine interna attentione, ſatisfaciat præcepto? Et an talis poſſit abſolvi, etiam ſi emendationem non proponeret? Et an qui voluntariè diſtractus recitat Horas, impleat præceptum, & non teneatur repetere, neque fructus beneficij reſtituere? Et quid, ſi careat attentione extrinſeca ex inadvertentia? Idem totum eſt dicendum de auditione Miſſæ?* Ex part. 7. tract. 11. & Miſcell. 2. reſ. 30. p. 446.

49. *An qui recitat Horas Canonicas lingua Italica, Hiſpanica, aut alia vulgari ſine cauſa, peccet mortaliter? Idem eſt, quando obligatio oritur ex voto, aut pœnitentia Confeſſoris. Et quid, ſi recitaret Officium Divinum lingua Hebraica, vel Græca? Et curſim infertur, quod licentia celebrandi Miſſam vulgari lingua non conceditur niſi à Papa, & ex gravi neceſſitate. Et advertitur, quod ſi quis pro arbitrio notabiliter mutaret in Sacrificio Miſſæ veſtes ſacras quoad ſolum colorem, vel quoad ſolam formam peccat mortaliter.* Ex part. 9. tract. 7. & Miſc. 2. reſolut. 67. pag. 447.

50. *An qui recitat Officium cum notabili abſciſſione ultimarum ſyllabarum, peccet mortaliter, & teneatur denuo recitare? Et an qui cum eo recitat Officium, ſatisfaciat ſuo muneri, vel teneatur repetere? Et quid eſt dicendum de nimia acceleratione in canendo? Et an cenſeatur aliquid mittere, qui alternatim legens, aut cantans cum aliis ſui Chori verſus integrè recitat, & alterius verò auſcultat, ſi modo ſuos non inchoet, priuſquam alter finierit? Et quid, ſi ſecus faciat, &c.* Ex part. 2. tract. 12. reſ. 32. pag. 448.

51. *An qui privatim Divinum Officium recitat, debeat illud ita pronunciare, ut ſeipſum audiat?* Ex p. 2. tr. 12. reſ. 11. ibid.

52. *An qui privatim recitat divinum Officium, ſufficiat vocem formare labia movendo, etiamſi à ſeipſo audiri non poſſit?* Ex p. 6. tr. 7. & Miſc. 2. reſ. 10. ibid.

53. *Cum qua voce quis ſatisfaciat præcepto recitandi Horas Canonicas?* Ex p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. reſ. 16. p. 449.

54. *An Regulares ſatisfaciant præcepto, ſi privata recitatione perſolvant horas Canonicas mentaliter? Et quid de dicenda Miſſa mentaliter, excepta conſecratione?* Ex p. 8. tr. 7. & Miſc. reſ. 58. ibid.

55. *An Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi illas tantum mentaliter dicant? Et an hoc idem dicendum ſit de partibus Miſſæ cantatæ, quos Sacerdos, ſubmiſſa voce, legere per Rubricas debet?* Ex p. 10. tr. 11. & Miſc. 1. reſ. 1. p. 450.

56. *Reprobantur aliquæ opiniones circa recitationem Horarum Canonicarum. Primo, an Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi illas tantum mentaliter dicant? Ex quo infertur, quid eſt ſentiendum de obligatione ex voto, & pœnitentia à Confeſſario injuncta, an poſſit ſolvi tantum mentaliter; quod idem eſt dicendum de recitatione Miſſæ, ſecluſis verbis conſecrationis? Secundo, an omiſſio Officij divini per tres vices in anno non conſtituat peccatum mortale? Tertiò, an ſit certum, quod Regulares ſacris Ordinibus minimè initiati teneantur privatim ſolvere Horas Canonicas? Quartò, an obligentur Regulares ſub mortali ad Chorum, ſi ex ſua abſentia noverint Chorum pati? Quintò, an Chorus non exiſtat tantum cum duobus, ſed ad minus quatuor, vel tres neceſſarij ſint? Sextò, an in Choro poſſint anticipari, vel poſtponi Horæ Canonicæ extra tempus illud, quod ab Eccleſia præſcriptum eſt?* Ex p. 11. tract. 2. & Miſcel. 2. reſolut. 10. p. 452.

57. *An qui recitat ſolus omnes Pſalmos, & poſtea vocat ſocium, & ab illo auſcultat novem lectiones, ſatisfaciat præcepto? Idem eſt, ſi quis recitat medietatem Matutini, & aliam medietatem audit à Socio, vel ſi recitet integrum Matutinum, & Laudes, & poſtea audiat Horas, & reliqua à ſocio. Et quid, ſi duo Religioſi ſimul recitant Pſalmos Matutini alternatim, & poſtea novem lectiones omnes illius audiunt à tertio vocato ad hunc effectum, quia ſi tres Religioſi ſimul Officium recitant, tres veluti Choros efficientes, Doctores communiter negant hoc poſſe fieri? Et quid eſt dicendum, ſi in Choro recitentur omnes novem lectiones Matutini ab his, qui alioquin nullo modo canunt Pſalmos, an reliqui intereſſentes Choro, qui recitant Pſalmos, dici poſſe non ſatisfacere ſuæ obligationi? Et quid, ſi in recitatione Veſperum, unus recitat unum Pſalmum integrum, & alius alium?* Ex p. 9. tract. 7. & Miſc. 2. reſ. 38. pag. 452.

58. *An qui privatim divinum Officium perſolvunt, debeant alternatim lectiones recitare, vel ſatisfaciant, ſi unus tantum illas recitet, & alter ſocius tantum audiat?* Ex parte 2. tract. 12. reſ. 12. pag. 453.

59. *An ſi quis recitet cum ſocio privatim, vel in Choro, teneatur audire partem ſocij? Et quid, ſi aliquis ſuam partem canit, & percipere non poteſt, quam alius Chorus canit, quamvis attendat, an ſatisfaciat obligationi Chori, & poſſit diſtributiones integras percipere? Et in dicto caſu, an quis debeat privatim ſupplere; quæ non percipit? Et quid de Surdo, qui alios canentes in Choro non intelligit, nec eos ſequi poteſt? Et tandem quæritur, an qui cum notabili abſciſſione Syllabarum ita profert verba, ut tamen retineant ſuam ſignificationem, adimpleat præceptum? Et quid de ſocio cum tali Officium perſolvente?* Ex p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. reſ. 6. ibid.

60. *An qui cum ſocio privatim, vel publicè recitat teneatur audire partem ſocij? Ex quo deducitur, an teneatur ſe audire, cum ſolus quis recitat? Et an ſurdus ſatisfaciat præcepto dicendi Officium divinum, ſi recitat cum ſocio, quem non audit?* Ex parte undecima, tractatu 1. & Miſcell. 1. reſolutione ſexta, pagina 454.

61. *In qua hora poſſit quis dicere Matutinum ſequentis diei?* Ex parte ſecunda, tractatu 12. reſolutione 39. pag. 455.

62. *An hora ſecunda finita poſt meridiem, recitato Veſpere, poſſit quis recitare Matutinum ſequentis diei? Et quid eſt dicendum, quando Veſperæ in Quadrageſima recitantur ante meridiem? Et quid, quando quis recitat hora ſecunda poſt meridiem Matutinum ſequentis diei, ſi nondum recitaſſet Veſperas, & Completorium diei hodiernæ? Et an hora competens perſolvendi omnes Horas, debet ſumi punctualiter, vel parum ante Horam præfixam Chori, vel parum poſt; Et an hoc parum ante, vel poſt ſit dimidia hora, aut tres quadrantes, & ad ſummum unica hora? Et an ſit immunis à culpa Scholaſticus, ſi differat Horas in Veſpertinum tempus?* Ex part. 4. tractat. 4. & Miſc. reſ. 9. ibidem.

63. *An ſi quis recitat Matutinum ſequentis diei, antequam Officium illius diei perſolutum fuerit, peccet mortaliter, & non ſatisfaciat præcepto?* Ex p. 2. tract. 12. reſ. 15. p. 456.

64. *An ſit culpa venialis recitare Matutinum, & Laudes abſque juſta cauſa hora tertia. vel quarta poſt meridiem? Et an non requiratur alia juſta cauſa præter conſuetudinem? Et an Matutinum cum Laudibus poſſit recitari hora ſecunda poſt meridiem? Et an ſit culpa venialis recitare Officium privatum extra tempora, & horas præſcriptas?* Ex part. 10. tr. 16. & Miſc. 6. reſ. 47. alias 46. ibidem.

65. *An privilegium obtentum, ut quis poſſit dicere Matutinum ſequentis diei ſtatim poſt meridiem, extendatur ad ſocium? Et aliqua alia ſimilia dubia enucleantur circa privilegia conceſſa pro aliis diverſis caſibus ſæpe contingentibus. Et inter alia privilegia deducitur privilegium conceſſum Religioſo ad ingrediendum Monaſteria Monialium extendi ad ſocium. Et privilegium conceſſum Sacerdoti, ut poſſit celebrare Miſſam tempore interdicti, & ceſſationis à Divinis extendi ad Miniſtrum ſervientem. Et alia privilegia hujuſmodi.* Ex part. 10. tractat. 13. & Miſcell. 3. reſol. 4. pag. 457.

66. *Adducuntur aliquæ opiniones circa recitationem Horarum Canonicarum. Sed jam ferè omnes difficultates in hoc ordine, & nova Methodo appoſitæ ſunt iterum in hoc tractatu in ſuis ſpecialibus Reſolutionibus. Sed ſupereſt difficultas, an quis adimpleat præceptum recitandi Officium hodiernum paulo ante mediam noctem diei ſequentis, ſi ipſum proſequatur poſt completam mediam noctem? Ex quo infertur, quod Sacerdos licitè poteſt expectare ad incipiendam Miſſam paulo minus ante meridiem, etiamſi prævideat ſe eam non poſſe finire niſi plus poſt meridiem. Et docetur, quod qui complet annum vigeſimum primum, mane hora nona alicujus Vigiliæ, non tenetur, etiamſi poſſit, ad jejunandum in illa die. Et advertitur anticipationem Horarum Canonicarum abſque ulla juſta cauſa neque peccatum veniale eſſe.* Ex part. 10. tract. 11. & Miſc. 1. reſolut. 16. pag. 458.

67. *Quæritur, an aliquis peccet mortaliter, ſi officium divinum recitet cum notabili interrumptione inter Pſalmos ejuſdem Horæ, vel Nocturni, vel inter Pſalmos? Et quid, ſi ſine juſta cauſa interruptio duret per unam, aut duas Horas?* Ex part. 2. tractat. 12. reſolutione 4. pag. 460.

68. *Aliæ opiniones afferuntur circa recitationem Officij divini. Et primò quæritur, an in matutinis Vigiliæ Nocturnæ pluſquam per triginta horas inter ſe ſine cauſa abſque lethali culpa dici poſſint, & ita recitantes Divino Officio, & præcepto ſatisfacere valeant, & non teneantur repetere die ſequenti vigiliam nocturnam, vel vigilias nocturnas, quas ab hora ſecunda*

cunda diei antecedentis recitavit? Et an hoc admittatur non ſolum de magna Nocturnorum inter ſe, ſed etiam de interruptione inter Pſalmos, & alias ejuſdem Horæ partes? Et ſupponitur, quod aliqui admittunt poſſe ſingula Matutini Nocturna ſeorſim per aliquod tempus abſque lethali culpa recitari; puta hoc fieri poſſe intra ſpatium trium horarum. Secundò, an Lectiones in Matutino dividi poſſint à Pſalmorum recitatione per quodcumque temporis ſpatium, etiam à ſecunda hora poſt meridiem unius diei ad undecimam noctis diei ſequentis ſine culpa lethali? Tertiò, an ille, qui per errorem, aut oblivionem de Feſto duplici, vel ſemiduplici die proprio non recitavit, recitare poſſit de eo die prima non impedita Officio novem Lectionum? Sed quid faciendum eſt, ſi hodie recitavit de Feſto, de quo die ſequenti, vel ſequentibus recitaturus erat? Et quid, ſi roges, de quo recitandum ſit in die hujus Sancti, vel Feſti, de quo jam anticipatè recitatum eſt? Quartò docetur poſſe Mendicantes, & qui illorum privilegiis gaudent, celebrare Miſſam, & Officium recitare de Sanctiſſimo Sacramento in quintis Feriis etiam Adventus & Quadrageſimæ. Et etiam celebrare, & dicere Officium de Conceptione Beatæ Virginis in Sabbathis novem lectionibus non impeditis, & hæc omnia procedere quoad Moniales omnes tam exemptas, quam non exemptas, ſed ſub Epiſcoporum regimine viventes. Quintò quæritur, an inſtitui poſſit Capellania, quæ ſit verè beneficium Eccleſiaſticum cum conditione expreſſa à Fundatore, ut Capellanus non teneatur Divinum Officium recitare? Sextò notatur, ut quis poſſit recitare Matutinum poſt Veſperas nullam ſpecialem cauſam requiri præter conſuetudinem, quia hæc eſt ſatis pro cauſa. Tandem obſervatur poſſe Horas Canonicas abſque culpa veniali dici etiam in latrinis, ubi venter exoneratur. Ex p.10. tr.11. & Miſc.1. reſ.17. ibid.

69. *Vtrum, ſi quis invertat Ordinem Officij, vel Ordinem ejuſdem Horæ, peccet mortaliter? Idem dicendum eſt de illo, qui invertit Pſalmos? Et quid eſt ſentiendum, ſi aliqui in Choro invertant Ordinem Horarum?* Ex p.2. tr.12. reſ.16. p.462.

70. *An quando Matutinum ſeparatur à laudibus, in fine recitanda ſit Oratio diei? Et an verò peccet venialiter, qui ſine juſta cauſa Matutinum à Laudibus ſejungit?* Ex p.5. tr. 14. & Miſc.2. reſ.48. ibid.

71. *Vtrum recitantes Officium extra Horas præſcriptas peccent mortaliter? Et an cum cauſa neque venialiter peccent? Et quæ ſit juſta cauſa ad hoc faciendum? Idem eſt de recitantibus in Choro Officium divinum extra horas præſcriptas.* Ex part. 2. tract. 12. reſolut. 14. ibid.

72. *An qui ſine cauſa non legit Horas Canonicas temporibus determinatis, peccet venialiter? At verò, quæ cauſa rationabilis ſit non recitandi Horas Canonicas ſtatutis temporibus in textu hujus reſolutionis deciſum invenies. Et aſſeritur poſſe Veſperas quadrageſimales legi priuatim poſt prandium ſine ſcrupulo peccati venialis. Et an peccet mortaliter Communitas Religioſorum, ſi ſine cauſa legitima Horas extra tempus præſcriptum, aut earum Ordinem invertat? Et an Matutinum & Laudes ſequentis diei poſſint dici Hora ſecunda pro meridiana; & quid in Quadrageſima?* Ex part. 7. tract. 11. & Miſcell.2. reſolut.12. p.463.

73. *An ſi quis, ſine cauſa non legit Horas temporibus determinatis, peccet venialiter? Et quid, ſi alias ſit conſuetudo contraria circa hoc? Et quænam cenſenda ſit juſta cauſa, quæ à culpa reddit immunem illum, qui non recitat Officium divinum debitis horis anticipando, vel poſtponendo illud?* Ex p.11. tract.1. & Miſc.1. reſ.9. p.464.

74. *An ſit unum tantum peccatum internum, etiam ſi voluntas omittendi Horas Canonicas ſæpius per diem facta morali interruptione iteretur? Et an Beneficiarius Sacris initiatus Horas omittens peccet duplici peccato contra juſtitiam, & Religionem, adeóque in confeſſione utrumque exprimendum?* Ex p.4. tr.4. & Miſc. reſolut.219. p.465.

75. *Vtrum, ſi quis omittat omnes horas unius diei, committat unum peccatum, an plura? Et an in confeſſione debeat exprimere, quot horæ fuerunt omiſſæ?* Ex p.2. tr.12. reſ.5. ibid.

76. *An omiſſio unius integræ horæ parvæ ſit pars notabilis ad conſtituendum peccatum mortale?* Ex part.6. tract.6. & Miſc.1. reſ.6. p.466.

77. *An in recitatione Officij omiſſio unius horæ parvæ inducat tantum peccatum veniale ratione parvitatis materiæ?* Ex part.7. tract.10. & Miſcel. 1. reſolut. 15. ibid.

78. *An ſit probabilis opinio aliquorum aſſerentium in recitatione Officij Divini relinquentem unam horam integram ex minoribus peccare tantum venialiter ratione parvitatis materiæ?* Ex part.10. tr.16. & Miſc.6. reſol.29. alias 28. p. 467.

79. *An ſi quis omiſit recitare, v.g. medietatem Tertiæ, vel Sextæ, ſatisfaciat præcepto?* Ex part.4. tr.4. & Miſc. reſ.216. ibid.

80. *An in recitatione Horarum Canonicarum detur parvitas materiæ? Et an omiſſio minoris partis poſſit ſufficere in Choro ad peccatum mortale, quam in recitatione privata? Et an in mutatione Officij pro Officio detur parvitas materiæ? Et an qui ſemel, vel bis in anno relinqueret recitationem Officij non peccet mortaliter ratione parvitatis materiæ? Et an qui tribus, vel quatuor diebus ultra tempus in Concilio permiſſum Choro non intereſt, non peccet niſi venialiter?* Ex part.5. tr.5. reſ.26. p. 468.

81. *Quænam parvitas materiæ excuſet à peccato mortali, & reſtitutione fructuum in omnibus Horis Canonicis? Et an ea parvitas, quæ excuſat à mortali in recitatione Horarum Canonicarum privata, excuſet etiam in recitatione publica Chori, niſi tamen interveniat ſcandalum?* Ex p.2. tr.12. reſ.41. ibid.

82. *Quænam parvitas materiæ excuſet à mortali in recitatione Officij Divini? Et an detur materia tam parva, ut ſit nulla?* Ex part.7. tract.11. & Miſcel.2. reſol.2. p.469.

83. *An in Officio Divino ſit ea materia parva, quæ eſt minor octava parte?* Ex part.11. tr.1. & Miſcel.1. reſ.21. ibid.

84. *An dubitans aliquem Pſalmum, vel Horam omiſiſſe teneatur repetere?* Ex part. 4. tract. 3. reſolut. 68. p. 470.

85. *An in præcepto non addendi, vel minuendi aliquid ex Officio Canonico detur parvitas materiæ? Et an propter talem additionem, & preces miſtas tamen quis ſatisfaciat præcepto recitandi?* Ex part.5. tr.5. reſ.64. ibid.

86. *Sæpius coactus ſum reſpondere ad iſtam dubitationem; an quis impleat præceptum recitandi Horas Canonicas, ſi in Officio Feriæ recitet Officium alicujus Sancti, vel alterius Feriæ?* Ex part.2. tract. 12. reſol. 3. p. 471.

87. *An ſi quis dicat Officium Reſurrectionis loco alterius Officij, ſatisfaciat præcepto?* Ex p.7. tr.11. & Miſc.2. reſ.7. ibid.

88. *An qui recitat Officium Reſurrectionis pro Officio de Feria, vel Sancto ſatisfaciat præcepto? Et quid, ſi aliquis dicat Officium alterius Sancti loco ferialis? Et curſim docetur, quod opinio unius, vel alterius quam omnes alij rejiciunt, non meretur probabili-*

tatem. Ex part.11. tract. 1. & Miſcel. 1. reſol. 26. pag. 472.

89. *An ſi quis dicat, v.g. Matutinum de Sancto, & Horas Canonicas de Feria, ſatisfaciat præcepto?* Ex p.7. tr.11. & Miſc.2. reſ.11. ibid.

90. *In die S. Matris Tereſiæ quis celebravit ejus Officium ex devotione, quæſitum à me fuit, an peccaverit? Et an ſit tantum peccatum veniale dicere, Officium ſub ritu duplici, ubi ſit dicendum de ſimplici, & è contra? Idem dicendum eſt, ſi mutatio fiat in Choro, dummodo abſit ſcandalum. Et firmatur non eſſe grave peccatum anticipare, vel poſtponere in Choro notabiliter Horas, niſi fiat ex conſuetudine, & uſu; aut grave ſcandalum generetur. Et docetur omittentem Veſperas Sabbathi Sancti non peccare mortaliter. Et notatur unicum peccatum committere non recitantem Officium defunctorum, & illud diei, nempe octavæ omnium Sanctorum. Et an qui cras futurus eſt Panormi, ubi recitatur Officium S. Roſaliæ duplex, poſſit hodie Monte Regali, ubi Officium ſit de Feria recitare Matutinum de Sancta Roſalia? Et an non ſit neque veniale, ſi ex oblivione quis recitavit Matutinum de Feria, & advertens dicat Horas de Sancto?* Ex p.11. tr.4. & Miſc.4. reſ.45. p.473.

91. *An ſi quis privatim extra Chorum ex devotione recitat Officium Confeſſoris non Pontificis pro Beato Andrea, vel pro Beato Franciſco de Borgia, peccet mortaliter? Et multa alia circa cultum Beatificatorum diſcutiuntur in textu hujus Reſolutionis; attende ea, quia ſunt valdè notanda, & menti tenenda pro dicenda Miſſa, vel commemoratione Beatificorum facienda.* Ex p.4. tr.4. & Miſc. reſ.231. p.474.

92. *An quis teneatur privatim recitare Litanias in diebus Rogationum, ſi non adſit in Choro, ſive in proceſſionibus?* Ex p.2. tr.12. reſ.42. p.475.

93. *An Litanias non recitare in diebus S. Marci, & Rogationum ſit peccatum mortale?* Et part.4. tract.4. & reſ. 226. ibid.

94. *Præclara, & ſolemnis quæſtio. An adſit obligatio recitandi Officium defunctorum in die 2. Novembris? Et quid de conſuetudine in ſupradicto caſu? Et latè explanatur, quid eſt dicendum de Litaniis S. Marci, & Rogationum?* Ex part.4. in fine tr.4. & Miſc. reſ.unica. ibid.

95. *An qui in die 2. Novembris omittat recitare Officium defunctorum, & Officium Octavæ committat unum, vel duo peccata? Et an qui in prædicta die recitat Officium Octavæ, ſed relinquit Officium defunctorum, ſi ſit Beneficiarius, teneatur reſtituere fructus beneficij? Et docetur, quomodò poſſumus cognoſcere conſuetudinem obligare, & ita habere modum legis, vel non obligare, & ſic non introductam per modum legis, v.g. recitandi Officium defunctorum in die 2. Novembris, jejunandi in Vigilia Nativitatis B. Mariæ non comedendi ova, & lacticinia in quadrageſima, &c.* Ex p.9. tr.7. & Miſc.2. reſ.29. p.478.

96. *An ſi quis non haberet Breviarium, ſed ſciret Pſalmos teneatur illos dicere ſine Lectionibus in Matutino, vel Capitulis, & verſiculis in Horis? Et quid, ſi ſciret aliquas Lectiones, ſive Capitula, & Orationes, an teneatur ſic dicere Officium?* Ex p.2. tract.12. reſol.30. ibid.

97. *An qui habet diurnum, teneatur recitare Pſalmos ſine lectionibus, & reſponſoriis pro Matutinis? Et infertur cæcum non eſſe adſtrictum Matutinam Horam recitare, licet memoria retineat Pſalmos, cum Lectiones legere nequeat, nec tenetur ſocium quærere. Et an ſi aliquis ſe offert cæco, vel infirmo in ſocium ad recitandum, teneatur cæcus, aut infirmus recitare? Et an infirmus, & ſi valens converſare cum amicis ſe inviſentibus; ideò non teneatur recitare Officium Divinum?* Ex part.2. tr.12. reſ.43. p.479.

98. *An Clericus, qui habet diurnum, & caret Breviario, teneatur ſaltem recitare Pſalmos abſque lectionibus, & Reſponſoriis? Idem eſt de carente viſu, vel alia de cauſa, ſi Pſalmos memoria tenet. Et an qui propter aliquam cauſam, infirmitatem ſcilicet magnam occupationem, &c. excuſantur à dicendo toto Officio Divino, non tamen excuſentur à dicendo illas horas Canonicas, quas commodè dicere poſſint? Et an interruptio notabilis in perſolvendo Divino Officio non conſtituat peccatum mortale, nec obligationem iterum recitandi, & quamvis incepta Hora interrumpatur animo repetendi? Et an hoc etiam intelligatur in Ordine ad recitationem publicam quæ efficitur in Choro? Et an Beneficiarius, qui tantum percipit ducatos 25. ex fructibus beneficij, teneatur ad recitationem Horarum Canonicarum, vel ſint neceſſarij in his temporibus 40. ducati, demptis oneribus Miſſæ, &c? Et an Præbendatus non obligatus ad recitandum in Choro, poſſit recipere, & retinere diſtributiones, etiam ſi neque ibi, neque extra Chorum recitet Officium Divinum?* Ex part.10. tract. 16. & Miſc.6. reſolut.48. alias 47. ibid.

99. *An ſi quis habet privilegium recitandi Breviario breviori, vel dicendi Horas ante tempus, poſſit ſocius recitare eodem modo cum illo abſque culpa? Et an Epiſcopus Religioſus poſſit recitare cum ſocio ſecum recitante per Breviarium ſuæ Eccleſiæ?* Ex p.2. tr.12. reſ.35. p.481.

100. *An ſi, v. g. Epiſcopus, vel Cardinalis, aut alius Superior cum famulo velit die feriali ex negligentia recitare Officium de Sancto, utrùm talis famulus peccet venialiter propter dictam mutationem Officij?* Ex part. 7. tr.11. & Miſc.2. reſ. 10. ibid.

101. *An Sacerdos ſæcularis ſatisfaciat præcepto, ſi recitet, v. g. cum Carmelitano; vel Franciſcus cum Carmelitano Officium Divinum?* Ex p.7. tract.11. & Miſc.2. reſ.9. ibid.

102. *An Regularis, vel alij, relicta conſuetudine vel Religionis, vel Eccleſiæ, ſecluſo aliquo præcepto, poſſint privatim Officium Divinum ſecundum Breviarium Romanum recitare? Et an ſi Clericus ſæcularis uno, vel altero die diceret Officium per alium Breviarium à Romano, v.g. Breviarium S. Dominici, &c. peccet mortaliter?* Ex p.2. tr.12. reſ.10. p.482.

103. *An Regulares extra Chorum poſſint uti Breviario Romano, vel alterius Religionis?* Ex part.3. tr.2. reſ.135. ibid.

104. *An Monachi ſatisfaciant præcepto Divini Officij, ſi privatim recitent juxta Ritum Breviarij Romani?* Ex part. 11. tract. 2. & Miſc. 2. reſolut. 64. ibid.

105. *An Regulares extra Chorum ſatisfaciant præcepto perſolvendi Horas Canonicas ſecundum Breviarium alterius Religionis? Et quid quoad Communitatem in recitando Officium Romanum, vel alterius Communitatis, & Religionis?* Ex part.7. tract.11. & Miſcel.2. reſ.8. p. 483.

106. *An Regulares ſatisfaciant præcepto perſolvendi Horas Canonicas, ſi recitent Officium alterius Religionis? Et adducitur, quod in Clementina 2. de Celebratione Miſſarum conceditur Clericis ſæcularibus, & Religioſis commenſalibus Cardinalium, & Epiſcoporum, ut poſſint ſe conformare illis in modo recitandi Officium, & non teneantur aliud dicere.* Ex p.11. tr.1. & Miſc.1. reſ.8. p.484.

107. *An aliæ Religiones poſſint per Communicationem gaudere priviligio conceſſo Patribus Franciſcanis recitando Officium Corporis Chriſti ſingulis quintis Feriis extra Quadrageſimam, & Adventum non impeditis Feſto novem*

vem Lectionum? Idem dicendum eſt de Officio Conceptionis,& ſimilibus. Ex p.6. tr.8. & Miſc.3. reſol.14. p. 485.

108. *An Prælatus Religioſis addictis Breviario Romano poſſit in publica recitatione ex cauſa juſta diſpenſare in Officio unius diei, una vel altera vice? Et quid circa hoc decrevit Sacra Cardinalium Congregatio?* Ex p.2. tr.12. reſ.36. ibid.

109. *Utrum Superior cum ſuis Religioſis poſſit diſpenſare circa obligationem recitandi Officium divinum? Et quid ſaltem quoad Religioſos nondum in Sacris conſtitutos?* Ex p.2. tr.12. reſ.19. ibid.

110. *An Beneficiarius non recitans primis ſex menſibus teneatur jure naturali ad aliquam reſtitutionem? Et an Beneficiarius omittens dicere Officium, ſi impotens ſit ad reſtituendum fructus, ſit obligatus ad reſtituendum in bonis ſpiritualibus?* Ex part. 2. tract.12. reſol.25. ibid.

111. *An qui plura habet beneficia, teneatur in fine Officij tot commemorationes facere, quot ſunt beneficia? Et an teneatur ad reſtitutionem pro rata fructuum reſpondentium ſingulis commemorationibus omiſſis? Et notatur, quod qui plura beneficia poſſidet, quorum unum ſufficiat ad decentem ſuſtentationem ſine juſta cauſa, & diſpenſatione pluries in eodem die tenetur dicere Horas Canonicas.* Ex part.9. tr,9. & Miſc. 4. reſ.10. ibid.

112. *An Beneficiarius adimpleat præceptum perſolvendi Horas Canonicas, ſi per alium recitet? Et an excuſetur Beneficiarius à reſtitutione, ſi divinum Officium ab alio ex ſua intentione recitatum pro Eleemoſyna defunctis applicanda, ſeu applicata contribuat ex eo, quod hæc reſtitutio poſſit fieri pro celebrandis Miſſis, in auditione Sacri, flagellatione, Indulgentiarum, & Jubilæorum lucratione, & his ſimilibus recitationi omiſſæ æquivalentibus, &c. Et notatur, quod qui beneficium obtinuit per Symoniam, vel dum erat excommunicatus, ſuſpenſus à beneficio, vel irregularis, aut ſine legitima ætate, aut per aliam cauſam, ob quam collatio beneficij fuerit nulla ad penſum divini Officij non tenetur, vel ſaltem non tenetur ad fructuum reſtitutionem. Et an, qui plura beneficia, vel penſiones habet, teneatur in eodem die pluries Officium divinum recitare? Et quid ſi ratione voti, vel pœnitentiæ tenetur ad dicendas Horas Canonicas? Et notatur, quod qui beneficium accepit cum onere ſolvendi alteri omnes fructus in penſionem, tenetur Officium divinum recitare. Idem eſt dicendum de illo, qui diſtributiones non percipit, ſed illas ſpectat de futuro, &c. Et docetur, quod ſi ablatio beneficij non eſt perpetua, ſed pro aliquo tempore, etiam ſi violenta, & injuſta, ſine ſpe recuperationis non ſufficit ad excuſandum ab obligatione recitandi Officium. Idem eſt dicendum, ſi per ſterilitatem temporum beneficium aliquibus annis non redderet fructus.* Ex p.9. tr.9. & Miſcel. 4. reſ.22. p.486.

113. *An Beneficiarius, qui alio die ſupplet defectum in recitatione commiſſum, liberetur ab onere reſtitutionis?* Ex p.2. tr.12. reſ.24. p.488.

114. *An Beneficiarius, qui non recitavit, ſi altero die recitet, & ſuppleat omiſſum, excuſetur à reſtitutione fructuum? Et quid, ſi prædictum penſum Officij omiſſum, v.g. hodie, recitet poſt duos aut tres menſes, aut aliud tempus; imo ſi recitet ante tempus? Et an ſtando in opinione affirmativa, talis obligatus poſſit reſtitutionem facere in eandem ſpeciem actionis, id eſt in recitatione ejuſdem Officij omiſſi; an verò poſſit ſatisfacere per alias preces æquales, v.g. per integrum Roſarium, Pſalmos Pœnitentiales, vel per Sacrificium Miſſæ, &c. Et notatur, quod ſi in ſingulis Horis unius diei quid leve omittitur quod ſimul ſumptum gravem materiam conſtituat ex eo non obligatur Beneficiarius ad reſtitutionem, neque etiam ſi omitteret partem notabilem unius Horæ.* Ex p.9. tr.9. & Miſc.4. reſ.24. ibid.

115. *An Beneficiarius, ſi intra annum per octo, vel decem dies omiſit Officium, teneatur ad reſtitutionem?* Ex part.2. tr.12. reſ.34. p.489.

116. *An in obligatione reſtituendi fructus pro omiſſione Horarum Canonicarum detur parvitas materiæ?* Ex p.5. tr.5. reſ.24. ibid.

117. *Quænam pars Officij omiſſa à Beneficiario ſit levis, ut non obliget ad reſtitutionem, etiam ſi fructus reſpondentes illi parti omiſſæ ſint magnæ & notabilis quantitatis? Et an ſi pars fructuum correſpondens ſit tam parva, ut non pertingat ad peccatum mortale in materia furti teneatur illam reſtituere ſub mortali? Et an qui eodem die in ſingulis Horis paucos verſiculos omiſit, qui ſimul ſumpti gravem, & notabilem materiam conſtituant, teneatur ad reſtitutionem? Ex quo infertur non ſatisfacere præcepto recitandi Horas eos, qui dum cantant, aut recitant, omittunt tantam partem Verſuum, vel Pſalmorum, etiam deglutiendo, corrumpendo, vel ſincopando verba, vel ſillabas ut ex ita omiſſis, vel corruptis fiat notabilis pars. Quod tamen intelligendum eſt non de omnibus Horis ſimul, ſed de ſingulis Horis. Et an liberetur ab onere diſtributionum reſtitutionis ille, qui accedit ad Chorum non ſolum poſt primum Pſalmum, verum etiam qui præter hanc partem reliquerit recitare aliam quæ non attingit ad materiam notabilem?* Ex part.2. tr.12. reſ.26. p 490.

118. *An Beneficiarius, qui non recitavit Laudes, teneatur ad aliquam reſtitutionem? Et an infirmus, qui prævidit poſt prandium ex febre fore impediendus à recitatione Veſperarum, teneatur illas mane recitare? Sed ex doctrina hujus Reſolutionis infertur, an Laudes ſint Hora ſeparata, vel partes Horæ, nempè Matutini?* Ex p.5. tr.14. & Miſc.2. reſol.46. ibid.

119. *An Beneficiarius teneatur ad aliquam reſtitutionem omittendo partem notabilem alicujus Horæ? Et quid, ſi omittat Laudes? Et quid eſt dicendum, ſi omittat partem levem in ſingulis Horis? Et an reſtitutio pro omiſſione Horarum ſuppleri poſſit per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiarius de fructibus ſui beneficij fecerat?* Ex part. 4. tract.4. & Miſc. reſol. 220. p. 491.

120. *An ſit obligatio reſtituendi, ſi Beneficiarius omittat partem notabilem unius Horæ; vel in Officio unius diei omittat plures verſiculos, qui ſimul partem notabilem conſtituant? Et an qui habet unum beneficium juſte, & alterum injuſte, teneatur bis recitare Officium?* Ex part.11. tract.2. & Miſcell.2. reſolut. 44. p. 492.

121. *An Beneficiarius, qui partes leves in ſingulis Horis omittit, quæ ſimul ſumptæ gravem quantitatem conſtituunt, teneatur ad aliquam reſtitutionem?* Ex p.5. tr.5. reſ.54. Et ad pedem literæ in ipſamet part.5.tract.14. reſol. 47. Ideo hic una tantum Reſolutio adſcribitur. p. 493.

122. *Petrus Beneficiarius in quadam Civitate hujus Regni per ſpatium ſeptem annorum recitavit Officium ſine debita attentione, & hoc voluntarie. Quæſitum à me fuit, an teneatur ad reſtitutionem fructuum, qui uncias ſexcentas ſuperabant?* Ex part.2. tract. 12. reſolut. 1. ibidem.

123. *Quidam Sacerdos habebat beneficium Curatum cum multis oneribus, ut Miſſa, &c. & per multos annos multoties reliquit Horas Canonicas. Quæſivit à me, an teneatur reſtituere in integrum omnes fructus interim perceptos? Et in textu hujus Reſolutionis docetur, quid Epiſcopus, Parochus, Canonicus, vel Beneficiarius teneatur reſtituere pro omiſſione in recitatione Officij*

Officij Divini cujuſlibet diei. Et an, ſi contingat Canonicum Canonicatus groſſam prius, & abſolutè lucrari antequam Officium Divinum omittat, nihil ejus debere reſtituere. Ex part.2. tract.12. reſ.8. ibid.

124. Beneficiarius omittens recitationem Horarum quomodo debeat fructus reſtituere; quid pro toto Officio, & quid pro ſingulis Horis Canonicis? Idem advertitur de Epiſcopo, Canonico, & Parocho. Ex p.4. tr.4. & Miſc. reſ.111. p.494.

125. Cui eſt facienda reſtitutio ex omiſſione Horarum? Ex p.2. tr.12. reſ. 27. ibid.

126. An Beneficiarius qui omiſit Horas Canonicas, liberetur à reſtitutione fructuum propter eleemoſynas pauperibus largitas, non tamen hoc intuitu? Et quid eſt dicendum de aliis debitis, an contrarium eſt ſentiendum? Ex part. 3. tract. 6. & Miſcel. 2. reſolut. 57. ibid.

127. An Beneficiarius, qui omiſit Horas Canonicas excuſetur à reſtitutione fructuum propter eleemoſynas largitas pauperibus, & ſufficientes pro illo debito, licet fuerint largitæ abſque memoria dictæ obligationis? Ex p.7. tr.10. & Miſc.1. reſ.24. p.495.

128. An Beneficiarius poſſit compenſare eleemoſynas jam factas voluntariè cum obligatione poſtea contracta reſtituendi fructus propter omiſſionem Officij? Et ſupponitur Beneficiarium excuſari à reſtitutione fructuum ob eleemoſynas jam factas, non tamen cum intentione ſatisfaciendi huic obligationi. Et an hoc habeat locum in debitis ex furto, uſuris, &c. quæ fortè ſolvenda ſunt pauperibus ob incertitudinem creditorum? Ex p.9. tr.9. & Miſc. 4. reſ.23. ibid.

129. Quidam Canonicus recitabat Officium, non tamen canendo cum aliis in Choro; quæritur, an hoc facere potuerit ſine peccato mortali, & diſtributiones quotidianas lucrari? Ex p.2. tr.12. reſ.6. p.496.

130. An qui ſubmiſſa voce, aliis canentibus, perſolvit Horas Canonicas, poſſit percipere diſtributiones? Ex p.2. tr.12. reſ.33. ibid.

131. An Canonici confabulantes in Choro, aut exercentes aliquas actiones præfatæ attentionis externæ repugnantes, teneantur ad reſtitutionem diſtributionum quotidianarum? Ex part.2. tr.12. reſ. 7. ibid.

132. An Canonici confabulantes, dum Chorus cantat, lucrentur diſtributiones quotidianas? Et an teneantur illas reſtituere, ſi in Choro, vel privatim non recitent Horas Canonicas? Et an Canonici non aſſiſtentes in Choro, nec recipientes diſtributiones quotidianas non peccent mortaliter, niſi ſequatur detrimentum cultus Divini? Ex part. 4. tract. 4. & Miſcel. reſolut. 149. p.497.

133. An Canonicus, ſeu Præbendatus, qui Choro aſſiſtit confabulando, poſſit hoc non obſtante diſtributiones lucrari? Et quæritur, quibus peccatis peccat Præfectus Chori in ſuo Officio? Et pro praxi hujus difficultatis adducuntur ſex peccata, vel ſex caſus, in quibus poteſt peccare prædictus Præfectus Chori ratione ſui Officij. Et an Canonicus, qui non recitat Officium neque in Choro, nec extra Chorum, teneatur reſtituere diſtribubutiones, ſi tantum aſſiſtat Choro? Ex p.10.tract.13. & Miſc.3. reſ.10. ibid.

134. An Canonicus abſens à Choro per tres menſes vigore Concilij Tridentini, gaudeat diſtributionibus quotidianis? Et an quamvis in toto anno Choro non interſit gaudeat hoc non obſtante, in prædictis tribus menſibus quotidianis diſtributionibus? Ex p.10.tr.11. & Miſc.1. reſ.58. p.498.

135. An Canonicus qui abeſt à Choro ſine cauſa, animo amittendi diſtributiones, tempore abſentiæ correſpondentes, peccet mortaliter? Et an Canonicus, qui ad Chorum non accedit, ſed privatim Divinum Officium recitat, peccet tantum venialiter, etiam ſi in Choro quatuor tantum aſſiſtant? Ex part.2. tr.12. reſ.31. p.499.

136. An Præbendatus peccet mortaliter, ſi à Choro abſit, etiam ſi cedat diſtributionibus? Et an Præbendatus ſubmiſſa voce recitans ſuam partem, vel non recitans, ſed ſolum attendens ad partem, quam alius Chorus recitat, lucretur dimidiam partem diſtributionum? Et an tres, vel quatuor dies in anno abſentiæ à Choro non conſtituant culpam mortalem in Præbendatis, abſque tribus menſibus in anno à jure illis conceſſis abſentia à Choro? Ex p.4. tract.4. & Miſc. reſol.217. ibid.

137. An ſi extra tempus Divinorum Officiorum poſſit Canonicus, ſeu Præbendarius expedire negotia propriæ Eccleſiæ, in cujus utilitate abeſt, licitè accipiat diſtributiones? Et an Canonicus diſpenſatus in ætate etiam lucretur diſtributiones? Idem eſt, ſi Canonicus Ordine Sacro initiatus non ſit, ſi aſſiſtat in Choro; & aliud eſt quoad vocem in Capitulo quæ requirit ſaltem Ordinem Subdiaconatus. Et notatur, quod diſtributiones percipit Canonicus aſſiſtens Choro, & Divinis Officiis, licet non ſedeat proprio ſtallo, nec ſit indutus veſtibus ſolitis. Item lucrabitur diſtributiones Canonicus, ſi deſinat Horis Canonicis aſſiſtere propter aliquam juſtam cauſam; propter recipiendum hoſpitem; vel ſi radat barbam; & ex aliis multis cauſis, quæ in textu hujus reſolutionis explicantur, quas pro caſibus contingentibus in promptu tene, quia quotidianæ ſunt pro ſupradictis Præbendariis circa lucrationem diſtributionum. Ex p.10. tr.16. & Miſc.6. reſ. 54. ibid.

138. An Penſionarius teneatur ſub peccato mortali dicere Officium parvum B. Virginis? Et docetur conſuetudinem eſſe optimam legis interpretem. Et quæritur, an omnes penſiones poſſint vendi pro libito abſque licentia Summi Pontificis? Et part.10. tract.16. & Miſc.6. reſol. 94. p.500.

139. Proponuntur aliqui caſus circa obligationem Penſionarij ad recitandum Officium B. Virginis. Sed inter alia quæritur, an Penſionarius relinquens recitare Officium B. Virginis teneatur reſtituere omnes fructus, vel tantum tertiam partem ſicut Beneficiarij qui ex omiſſione Horarum Canonicarum non tenentur perſolvere niſi tertiam partem? Ex part.10. tract. 16. & Miſc.6. reſolut. 95. p. 502.

Appendix ad cæteras omnes alias quæſtiones hujus *Tractatus Sexti de Horis Canonicis hujus Tomi tertij.*

AN Pontifex poſſit diſpenſare in recitatione Horarum Canonicarum? Et an recitatio Horarum Canonicarum ſit de jure Divino, vel etiam de jure naturali? Et an qualitas Officij Divini ſit tantum de jure poſitivo? Et an Papa poſſit diſpenſare cum quocumque Clerico, vel Regulari, ut licitè poſſit uti Breviario, quod ei libuerit? Et è contra, an non poſſint Epiſcopi, & Prælati Regulares cum ſuis ſubditis diſpenſare, ut non recitent Officium Divinum Breviarij juxta ritum Pij V. ad quod tenentur, ſed juxta aliud Breviarium approbatum? Et an Epiſcopi, & Prælati Regulares cum ſuis ſubditis ex rationabili cauſa poſſint diſpenſare, ut aliquando, non tamen in perpetuum, neque per modum Conſtitutionis recitent Officium de Sancto die, qua eſſent recitaturi de Feria? Et an prædicti Epiſcopi, & Prælati Regulares poſſint diſpenſare, ut nunquam ſubditi, & in tota vita recitent? Et an diſpenſatio conceſſa Subdiacono, ut poſſit uxorem ducere, liberet eum

eum à recitatione Officij Divini? Et quid dicendum eſt, ſi fingamus Titium matrimonium ratum cum Catharina contraxiſſe, & deindè clam ad Subdiaconi, vel Diaconi Ordinem, & gradum eſſe promotum; & circa hoc aliqua alia explanantur? Et an Sacerdos Beneficiarius diſpenſatus ab onere recitandi Horas Canonicas ex infirmitate oculorum, ſi poſtea convaleat, teneatur ſub mortali Officium Divinum recitare? Et quid in dicto caſu de fructuum beneficij reſtitutione? Ex part. 8. tr. 3. ex reſolut. 101. 34. & 12. & in part. 6. tract. 7. ex reſolut. 45. §. Undè. *Quæ hic ſunt ſupra in hoc ipſomet* tom. 3. tract. 2. de diſpenſatione reſolut. 51. 52. 26. & 74.

An profeſſus, vel Sacerdos ſæcularis, cum quibus diſpenſatum eſt ad nuptias, teneatur ad Officium Divinum recitandum? Et quid de Degradato? Ex part. 9. tr. 4. ex reſ. 40. *Quæ nunc invenietur* in tom. 5. tr. 2. de Percuſſione Clerici reſ. 36.

An Orationes ſeptem Pſalmorum Pœnitentialium à Sacerdote in fine Litaniarum dicendæ ſint genu flexo, an ſtante? Idem eſt, quando in Choro recitantur Litaniæ in diebus Rogationum, quod ſtando recitandæ ſunt Orationes. Et quomodò tempus mediæ noctis in præcepto recitandi Horas Canonicas ſumendum eſt? Ex part. 10. tract. 13. ex reſ. 34. & in part. 7. tract. 11. ex reſ. 15. *Quæ hic reperientur* in tom. 2. tr. 1. de Celebratione Miſſarum reſ. 195. & 111.

An ordinatus per vim, & metum teneatur recitare Officium Divinum? Et quid, ſi poſtea ratificet verbo, aut facto ſemel utens Ordine accepto ſine ulla coactione? Et an ille, qui in peccato mortali ſolemniter Capitulum, & Collectam pronunciat in Choro, qui hoc facit tanquam Preſbyter, peccet mortaliter? Ex part. 10. tract. 13. ex reſolut. 18. & in p. 3. tract. 4. ex reſol. 195. alias 196. *Quæ hic ſunt* in tom. 2. tr. 5. de Sacramento Ordinis reſ. 114. & 119.

Curſiſſimè infertur, quod qui vovit quotidie recitare, non tenetur preces alicujus diei omiſſas ſupplere. Et an ſi quis vovit recitare Litanias, teneatur ad preces, & Orationes ſubſequentes? Idem eſt de pœnitentia à Confeſſario injuncta. Ex part. 5. tract. 14. ex reſolut. 31. §. penult. in fine, & in part. 9. tract. 7. ex reſ. 46. *Quæ nunc invenientur* in tom. 1. tr. 6. de Satisfactione Sacramentali reſ. 43. & 20.

An qui vovit recitare ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, ſi non poteſt integros recitare, teneatur ad partem, vel ſi ſciret unum Pſalmum ex Pœnitentialibus teneatur illum ſeptem vicibus recitare? Et an peccet mortaliter non recitando Officium Divinum qui in nocte proxima ſe inebriat, & facit impotentem ad recitandum ſequenti die? Ex p. 3. tract. 5. ex reſ. 61. & in p. 10. tr. 14. ex reſ. 13. alias 11. *Quæ hic reperientur* in tom. 4. tr. 6. de Jejunio reſ. 66. & 18.

An peccet mortaliter contra præceptum, & obligationem recitandi Officium Divinum qui edit nimium, aut nocivum prævidens ob morbum ſe omiſſurum Horas Canonicas? Et an ſatisfaciat quis obligationi recitandi Horas Canonicas, ſi in illis voluntariam internam mentis evagationem haberet? Et quidam ſcrupulis angebatur, an habuerit intentionem recitandi Horas Canonicas, ideò benignam aliquam opinionem impenſè à me poſtulavit. Et an ſi quis vult recitare Officium Divinum cum voluntate expreſſa non adimplendi illud, adhuc ſatisfaciat præcepto, &c? Et an quis ſatisfaciat præcepto de audiendo Sacro, ſi tempore Sacrilegij Horas Canonicas ad quas obligatur? Ex part. 10. tract. 14. ex reſolut. 12. alias 10. & in part. 5. tract. 13. ex reſolut. 61. §. ult. in fine, & in part. 3. tract. 6. ex reſolut. 68. & in p. 4. tr. 4. ex reſ. 107. *Quæ hic ſunt* in tom. 2. tr. 3. de Audienda Miſſa in die feſto reſ. 14. 25. 1. & 2.

An ſi Clericus, v.g. in diurna navigatione abjiciat Breviarium, teneatur aperire hanc circunſtantiam in confeſſione vel ei ſufficiat dicere, vigeſies omiſi Horas Canonicas? Et an ſi poſt abjectum Breviarium debeat de cauſa omiſſionis data, non amplius peccet omittendo Horas? Et an propoſitum omittendi aliquid actum, & præceptum aliquando in confeſſione explicandum ſit; ut ſi quis, v.g. propoſuit per multos dies Officium Divinum omittere, ſed deindè propoſitum mutans non niſi quinquies omiſit? Et an ſufficiat, ſi pœnitens dicat in confeſſione, anno integro omiſi Officium Divinum, licet aliquoties doluerit de culpa intra annum, & ſtatuit recitare, & propoſitum poſtea non implevit? Et an ſi quis, v.g. recitando Officium Divinum videt mulierem, & concupiſcit eam, teneatur non ſolum illam pravam concupiſcentiam confiteri, ſed etiam dicere, quod tale peccatum admiſit pſallendo, orando, &c? Et an qui recitat non ſolum in peccato mortali, ſed cum propoſito actuali, & voluntate peccandi mortaliter, non peccet? Et utrum, qui ratione Ordinis Sacri, & beneficij tenetur perſolvere horas canonicas, ſi illas non recitet, peccet dupliciter, & teneatur iſtam circunſtantiam in confeſſione explicare? Et quid, ſi habeat multa beneficia? Et qui omiſit aliquo die omnes Horas Canonicas, an teneatur illud in confeſſione aperire, vel illud tantum quod omiſit? Et an qui ex ignorantia non recitat Horas Canonicas, ad quas ratione Ordinis Sacri, vel beneficij obligatur, committat duplex peccatum? Et an ſi quis unica voluntate voluiſſet omittere Officium Divinum per menſem, teneatur hanc circunſtantiam in confeſſione aperire? Ex part. 1. tract. 7. ex reſolut. 63. & in part. 5. tract. 14. ex reſolut. 55. & in part. 6. tr. 7. ex reſolut. 36. & in part. 2. tract. 12. ex reſolut. 22. & 23. & in part. 3. tract. 4. ex reſolut. 140. alias 141. & in part. 1. tr. 7. ex reſolut. 17 *Quæ nunc invenientur* in tom. 1. tr. 7. de Circunſtantiis reſ. 62. 63. 66. 65. 64. 7. & 23.

An qui ex oblivione naturali omittit recitare Horas Canonicas teneatur reſtituere fructus? Et an excommunicatus cum aliquo legens privatè Horas Canonicas, vel Officium B. Virginis, &c. peccet? Idem eſt de recitante cum excommunicato. Ex part. 3. tract. 6. ex reſolut. 41. & in part. 5. tract. 9. ex reſolut. 89. & in tract. 5. ex reſ. 21. *Quæ hic reperientur* in tom. 5. tr. 1. de Excommunicatione reſ. 32. 131. & 147.

An excommunicatus recitando Horas Canonicas privatim, & dicendo Dominus vobiſcum, *incurrat irregularitatem, & peccet mortaliter?* Ex part. 4. tract. 2. ex reſolut. 94. & in part. 5. tract. 9. ex reſolut. 93. *Quæ hic ſunt* in tom. 5. tract. 5. de irregularitate reſol. 35. & 36.

An liceat Sanctum Beatificatum invocare in publicis Litaniis? Et part. 3. tract. 5. ex reſolut. 9. *Quæ hic eſt ſupra in hoc ipſomet* tom. 3. tract. 3. de Epiſcopis reſol. 90.

Quæritur, quinam ſint, qui poſſunt uti privilegio Clem. VII. conceſſo Clericis S. Sylveſtri de Urbe, qui alias vocantur Theatini, dicendo ſaltem ſex, aut ſeptem Pſalmos aſſignandos à Prælato cum ſeptem Pater noſter, & bis Symbolum Apoſtolorum loco Horarum Canonicarum? Et an ejecti à Religione, ſi non ſint in Sacris, teneantur ad Officium Divinum? Et an ſi adſit dies, cujus integrum Officium Divinum memoria tenet cæcus, iſtud ſolum modo cæcus recitare teneatur? Ex p. 3. tract. 2. ex reſ. 68. & 60. & in p. 10. tr. 16. ex reſ. 46. alias 45. *Quæ nunc invenientur* in tom. 7. tr. 1. de Regularibus reſ. 261. 192. & 7.

Explanatur, quod quamvis nullo jure teneantur Religioſi ad Chorum profeſſi nondum ordinati ad Horas canonicas, tenentur tamen jam ex longa conſuetudine præſcripta in unaquaque Religione. Ex part. 4. tract. 4. ex reſ. 6.

reſ.6 *Quæ hic* in tom. 2. tr.1. de Celebrat. Miſſarum reſ. 87.

An ſi quis, v. g. videat Clericum ex oblivione invincibili omittere Officium Divinum, teneatur illum monere? Ex p.9. tr.8. ex reſ.48. *Quæ hic reperietur* in tom.7.tr.4. de Correctione reſ.31.

An Beneficiarj omittentes Horas Canonicas ſatisfaciant ſi eleemoſynas non diſtribuant pauperibus, ſed celebrent Miſſas pro animabus Purgatorij? Ex p.7. tract.10. ex reſ.14. in fine, *Quæ nunc invenietur* in tom.6. tr.8. de Teſtamentis reſ.58.

Quidam vir Nobilis recitabat quotidie pro animabus Purgatorij Officium defunctorum, dum adhuc eſſet in ſtatu peccati mortalis, quæſivit à me, an dictis animabus Orationes illæ prodeſſent? Ex part.5. tract. 14. ex reſol.79. *Quæ hic eſt* in tom.8. tr.10. reſ.13.

TRACTATUS

TRACTATVS PRIMVS DE POTESTATE PONTIFICIS in ordine ad Sacramenta.

ET IN FINE HVIVS TRACTATVS ADSCRIBVNTVR duæ Apologeticæ Diſceptationes de primatu ſolius D. Petri ad differentiam inter ipſum, & D. Paulum.

RESOLVTIO I.

An Pontifex poſſit ſuis præceptis ita obligare quoad miniſtrationem Sacramentorum, vt aliquando excuſemur ab obligatione, & obſeruatione præcepti diuini? Sed inter alia, quæ in textu huius Reſolutionis explanantur, quatuor diuerſi caſus inferuntur, ex doctrina ſupradictæ quæſtionis, quos in promptu debent habere omnes Sacerdotes, & Confeſſarij, quia ſæpè contingere poſſunt in praxi, & ſunt valdè notandi. Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 78.

§. 1. AFFIRMATIVE reſpondet Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchariſt. diſp.* 14. *ſect.* 5. *n.* 110. vbi ſic ait. Loquendo de poſſibili, negari non poteſt, quòd aliquando Eccleſia cum tanto rigore præcipiat, & prohibeat aliquid, vt etiam intuitu obſeruandi præcepti diuini id omitti, vel fieri non poſſit. Ita ille, qui poſtea *diſput.* 15. *ſect.* 3. *num* 61. aſſerit, quòd in Eccleſia ex hac doctrina communiter aſſeritur, non poſſe Sacerdotem poſt prandium celebrare Miſſam pro dando viatico moribundo: & ita docent Doctores, quos citat & ſequitur Marchinus *de ſacramento Ordinis, part.* 3. *cap.* 3. *num.* 13. & me citato Eminentiſſimus Lugo *vbi ſuprà, num.* 68. Et ratio eſt, quia præceptum dandi viaticum debet ſemper intelligi, quando dari poteſt iuxta ritum, & ordinem ab Eccleſia præſcriptum in hoc Sacramento conficiendo, & miniſtrando. Quare ſicut non poteſt Sacerdos celebrare abſque veſtibus ſacris, abſque altari, abſque pane azymo ad dandum viaticum infirmo, quidquid dicat Maior *vbi ſuprà*, cuius ſententiam omnes meritò refellunt: ſic non poterit celebrare abſque ieiunio, cùm tam ſit præceptum Eccleſiæ hoc, ſicut illa.

Sup. hoc in §. ſeq. huius Reſol. & in aliis eius notationis.

Sup. hoc infra in §. Poteſt etiam tertio huius Reſol. & in aliis eius annot.

2 Sed hæc exempla non carent difficultate, quia non deſunt Doctores aſſerentes, Sacerdotum poſt prandium poſſe dicere Miſſam ad communicandum infirmum. Et ita docent plures Doctores, quos olim ego citaui, & adducit Cardinalis Lugo *vbi ſuprà, diſput.* 15. *ſect.* 3. *num.* 67. quorum ſententiam, ipſe putat probabilem & probari poteſt ſequentibus argumentis. *Primò*, licet Sacerdoti non ieiuno celebrare, ad mortem, vel vulnus vitandum: ergo ad ſubueniendum ſibi, vel alteri morienti. *Secundò*, licet infirmo de vita periclitanti viaticum miniſtrare non ieiuno: ergo in gratiam eiuſdem licebit ſacerdoti non ieiuno celebrare. *Tertiò*, poteſt Sacerdos in articulo mortis abſoluere à quibuſcumque cenſuris & peccatis, à quibus ante non poterat: ergo & non ieiunus celebrare. *Quartò*, efficacius, poteſt Sacerdos ad ſubueniendum ſibi, vel alteri morienti celebrare non præmiſſa confeſſione peccati mortalis: ergo & non præmiſſo ieiunio. Antecedens conceditur ab omnibus. Conſequentia conſtat, nam maius præceptum eſt præmittendi confeſſionem peccati mortalis, cùm ſit iuris diuini, vt ſuprà probatum eſt, quàm præmittendi ieiuniũ, cùm hoc ſit tantùm iuris poſitiui humani. *Quintò*, licitum eſt Sacerdoti, propter ægroti neceſſitatem, anticipare, vel poſtponere tempus celebrationis, vt omnes ferè concedunt: ergo etiam licebit, non ieiunum celebrare, cùm vtrumque ſit præceptum Eccleſiaſticum. *Sextò*, præceptum de communicando in articulo mortis eſt diuinum: ergo debet præualere præcepto de non celebrando poſt ſumptum cibum, quod eſt humanum.

Citauit in Reſ. quæ eſt 130. in tom. 2. tr. 1. & in aliis eius primæ not. & ad mediũ §. 1. huius Reſ. Et ſup. his caſibus ſeqq. in hoc §. magis latè in ſuis ſpecialibus Reſol. poſitis in ſuis propriis tractatibus in tom. 1. & 2. de Sacramentis ſecũdùm hanc nouam methodum, & ordinem.

3 Et in vno caſu admittit hanc ſententiam Amicus *in curſu Theolog. tom.* 7. *diſp.* 27. *ſect.* 3. *n.* 36. & ait, licere Sacerdoti non ieiuno celebrare, ſi nimirum ſumpto veneno morti appropinquaret, & habens conſcientiam peccati mortalis copiam Confeſſarij habere non poſſet: tunc enim poterit ſaltem putatiuè contritus celebrare, vt ſi fortè reipſa contritus non ſit, virtute Sacramenti fiat ex attrito contritus. Nam in hoc caſu ſacramentum Euchariſtiæ eſt ad ſalutem neceſſarium; vnde videtur

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Reſol. 148. à lin. 5. & in Reſ. 155 §. 2. ad medium.

videtur hic caſus per epikeiam excipi à lege vniuerſali.

Sup. hoc in tom.2 tr.2. Reſ 98 & hic infra in Reſ. 49. §. Sed ſi, & ſeqq. & in alio §. eius annot.

4 Poteſt etiam inferri *Secundò* ex ſupradicta doctrina, Sacerdotem in articulo mortis ad præbendum viaticum moribundo, non poſſe ei præbere ſpecies ſanguinis, ſi non poteſt deglutire particulam. Ita Pitigianus *in 4.tom.1. diſp.8.quæſt.3. art.6.* & alij, quia cùm hoc Sacramentum non ſit ſimpliciter neceſſarium, non obligat niſi cum debitis circumſtantiis ab Eccleſia præſcriptis. Sed etiam hæc opinio non caret difficultate, nam contrariam tenuit Ochagauia *de Sacrament. tract.2. de Euchar. quæſt.18.num.9.*

5 Et ipſimet Aduerſarij non audent hoc facientem de peccato mortali damnare; & ideo Amicus *in curſu Theolog.tom.7. diſp.29. ſect.8. num.107.* ſic ait Obiicies. Nunquam Eccleſia cenſetur prohibere Sacramenta in caſu neceſſitatis, vt conſtat de ſacramento Confeſſionis, quod nunquam in caſu neceſſitatis prohibet, ſicut nec Baptiſmum, Confirmationem, & viaticum tempore interdicti: ergo etiam vbi non eſt permiſſa communio ſub vtraque ſpecie, poterit infirmus in articulo mortis, communicare ſub ſpecie vini, ſi non poſſit vel habere, vel ſumere ſpeciem panis. Reſpondeo negando non poſſe Eccleſiam prohibere, etiam in caſu neceſſitatis propter immutabilem obſeruantiam legis, & reuerentiam Sacramentis debitam, ea Sacramenta quæ non ſunt ſimpliciter neceſſaria, cuiuſmodi eſt hoc Sacramentum. Præſtat enim conſtans & perpetua obſeruantia legis debita Sacramenti adminiſtrationi, vnius, vel alterius perſonæ deuotioni, præſertim cùm facilè poſſit ex vno caſu ad alios extendi huiuſmodi legis interpretatio. Nec eſt eadem ratio de ſacramento Confeſſionis, quod eſt Sacramentum neceſſitatis, ſic t & ſacramentum Baptiſmi. Quòd autem Eccleſia tempore interdicti non prohibeat alia etiam Sacramenta ad ſalutem non neceſſaria, vt Confirmationem, viaticum pro infirmis, & matrimonium, id ideo eſt, quia hæc pendent à poteſtate Eccleſiæ, quæ potuit pro tali tempore hæc Sacramenta concedere, ſicut in articulo mortis concedere potuit communionem ſub ſpecie vini, in defectum alterius ſpeciei: de facto autem id non conceſſiſſe, colligimus ex vniuerſali prohibitione abſque vlla exceptione. Cæterùm non damnarem peccati mortalis eum, qui in eo caſu vtens benigna legis interpretatione communicaret ſub ſpecie vini. Ita Amicus.

Sup. hoc ſupra propè ſitem §.1. huius Reſ.& in Reſ.ſeq.in fine, §.Sed pro, & in tō. 2.tr.1.Reſ. 278.§.vlt.in principio, & in aliis eius, not.

6 Poteſt etiam *Tertiò* inferri, Sacerdotem ad communicandum morti proximum, ne ſine viatico decedat, non poſſe celebrare abſque indumentis ſacris. Quia reuerentia, quæ debetur ſacramento Euchariſtiæ, poſtulat, vt nonniſi cum ſacris veſtibus conficiatur, quæ reuerentia præferenda eſt ſaluti ægrotantis, qui deficientibus ſacris indumentis, & copia Euchariſtiæ non tenetur communicare cum irreuerentia eiuſdem Euchariſtiæ. Atque ita docet Diuus Antoninus 3. *part. tit.13. cap.16.* §. 1. Sotus *in 4. diſt.12. quæſt.1. art.8.* Nauarrus *cap.21. n.53.* Victoria *de Euchariſtia, num.82.* & alij. Sed hic caſus habet etiam ſuam difficultatem: nam Maior *in 4.diſtinct.9. quæſt.3.* Zambranus *de Euchariſtia, cap.3.dub.6.* & alij, contrariam ſententiam docent, vt obſeruat Machinus *de ſacram. Ordinis, part.3. cap.13.num.4.*

Sup. contrario in hoc §. in tom 2. tr.1. Reſ 134.§.1. ante med.ũ, verſ. Probatur ex ſententia & ſi- gnater verſ. Imo addunt.

7 Et tandem *Quartò* poteſt inferri, quòd ſi quis, v.g. diceret Miſſam, & lumina extinguerentur ante conſecrationem, nec ampliùs accendi poſſent, non poſſe proſequi Miſſam etiam pro dando viatico alicui moribundo. Et ita docet Fagundez *de præcept. Eccleſiaſt. precept.1. lib.3. cap.22. num.19.* vbi ſic ait. Sed quid ſi cœpto ſacro lumen extinguatur in tali Eccleſia, ac loco, vbi aliud commodè inueniri non poſſit; quod facilè euenire poteſt, ſi in aliquo Sacello, aut Eremitorio remoto à vicis, & pagis, ſacrificium fiat: & an ſaltem in eo caſu licitum ſit ſine lumine ſacrum facere, ſeu potiùs continuare, maximè vrgente aliqua circumſtantia diei feſti, in quo præſentes ex præcepto, eidem ſacro intereſſe tenean̄tur, aut in ea neceſſitate, in qua aliquis moribundus extremo viatico indigeat. Reſpondeo, ante verba conſecrationis inchoata non eſſe licitum Miſſam dicere, aut perficere, ſi lumen deficiat, etiamſi præceptum Eccleſiæ vrgeat audiendi ſacrum, imò etiamſi præceptum diuinum communicandi extremè, & per modum viatici inſtet: quod poteſt accidere, ſi præſentium aliquis ſubito, ac repentino morbo corripiatur. Et ratio eſt, quia nec præceptum humanum, & Eccleſiaſticum audiendi ſacrum, nec præceptum diuinum accipiendi extremum viaticum obligant, aut obligare poſſunt cum indecentia Sacramenti, ac ſacrificij: non poteſt autem negari irreuerentiam eſſe maximam huius Sacrificij, & Sacramenti, ſi ſine lumine fiat: ſi verò, conſecratio iam ſit cœpta, & lumen deficiat, poteſt Sacerdos, imò tenetur, ſacrificium ſine lumine perficere, ac continuare; quia vrget præceptum diuinum integrandi ſacrificium, & maior irreuerentia erit, ſi tunc imperfectum relinquatur, quàm ſi ſine lumine, quando ſubſtantialiter inceptum eſt, perficiatur: nam, cùm ſubſtantia ſacrificij ſit inchoata, ideò neceſſariò perfici debet, nec imperfectum, ac mutilum prædictum ſacrificium relinquatur. I a Fagund.

8 Poſſem plures alios caſus ſimiles hic adducere; ſed quia de illis copioſam meditor tractationem, in illa de ſingulis iudicium meum proferam.

RESOL. II.

An Pontifex poſſit aliquibus interdicere vſum Sacramentorum?

Et pro praxi huius quæſtionis aliqui diuerſi caſus adducuntur in corpore huius Reſolutionis. Ex p.8. tract.1.Reſol.79.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè, vt patet tempore interdicti, in quo prohibetur vſus aliquorum Sacramentorum, vt conſtat ex *c. ſi ſententia 16. de ſententia excommunicationis, in 6.* & ex *c.reſpondeo 43.de ſententia excommunicationis*, ſed non omnium, quia non prohibetur Baptiſmus, nec Confirmatio, vt conſtat ex *cap. quoniam 19. de ſententia excommunicationis, in 6.* imò nec ſolemnitates eorum, vt ex eodem deducitur: nec prohibetur ſacramentum Pœnitentiæ, non tantùm conſtitutis in articulo mortis, ſicut nec olim, ſed nec ſanis; quia id conceditur *in cap. alma mater*, exceptis qui aliqua culpa cauſam interdicto dederunt, niſi priùs de delicto ſatisfaciant, aut dent ſufficientem cautionem de ſatisfaciendo, aut ſi neutrum poſſint, iurent ſe, quàm primùm poſſint, ſatisfacturos, aut adiuturos quantùm poſſint, vt Eccleſiæ ſatisfiat à delinquentibus, vt dicitur *in cap.alma mater.*

Sup. hoc, & ſeqq. in hoc §. Pro Confirmatione in tom.1. tr.2. Reſ.20

2 De ſuſceptione autem ſacramenti Extremæ-vnctionis eſt expreſſa prohibitio, *cap. quod in te, de pœnitentiis, & remiſſionibus*, & intelligunt Doctores non poſſe dari in articulo mortis, quia tunc erat dandum; ergo prohibitio reſpicit illud tempus. *Secundò* dicunt, nullo modo eſſe conferendum, vt non diſtinguamus de Sacramento, quantum ad ſubſtantiam, & quantum ad ſolemnitatem. Addunt

Sup. hoc in tom.2. tr.4. Reſ.3 1.in fine, & in Reſ. 32. & lege etiam doctrinam Reſ.33.

tertiò hoc eſſe intelligendum de omnibus perſonis. Vnde non eſt audiendus Plaudanus, qui 4. *diſt.*18. *quæſt.*8. *num.*8. dixit, Clericis, & Religioſis poſſe dari hoc Sacramentum tempore interdicti. Tandem *notandum* eſt *in cap. quod in te*, ſermonem expreſsè fieri de interdicto generali loci, & ſeruandum eſt de particulari, ſeruata proportione, & de interdicto perſonali, ſiue generali, ſiue particulari.

Sup. hac in Reſ.not.ſeq.

3. Sed difficultas eſt an Pontifex prohibuerit miniſtrationem ſacramenti Extremæ vnctionis tempore interdicti, etiam moribundus ex aliquo impedimento non poſſit ſuſcipere ſacramentum Pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ. Et affirmatiuè reſpondet Petrus de Ledeſma, ſed nimis rigidè, vt ego olim adnotaui, & ideò, me citato, optimè contrariam ſententiam tenet Pater Amicus *in curſ. Theolog. tom.*8. *diſputat.*19. *ſect.*12. *numer.*198. vbi ſic ait. Vna hîc ſupereſt difficultas, an tempore interdicti, in quo hoc Sacramentum prohibetur, illud miniſtrari poſſit à Parocho, moribundo, qui nullum aliud Sacramentum ſuſcipere potuit. Negat Petrus Ledeſma apud Dianam *tract.*4. *de Sacramentis, reſolut.* 171. niſi peculiari priuilegio Bullæ Cruciatæ muniatur. Affirmant verò cum ipſo Diana alij; quæ ſententia vti animabus fauorabilior, ita longe probabilior cenſenda eſt. Neque enim iura, & Pontifices in ſuo interdicto hunc extraordinarium caſum comprehendere cenſentur: imò dum eadem iura & Pontifices tempore interdicti concedunt Baptiſmum, Pœnitentiam, & Euchariſtiam, propter ſalutis neceſſitatem, tacitè etiam diſpenſare videntur in hoc Sacramento cum eo, qui aliud ſuſcipere non potuit: quia fieri poteſt, vt ſit eadem neceſſitas, idémque periculum æternæ damnationis, ſi hoc in tali euentu omittatur. Ita Amicus.

Quæ nunc inuenietur in tom.2. tr.4. Reſ.33. Et aliquid in reſolutionibus not. primæ poſt præteritam.

4. Et idem, me etiam citato, docet Caſpenſis *in curſ. Theolog. tom.*2. *tract.*15. *diſputat* 4. *ſect.* 2. *num.*18. ſic aſſerens. Eſt *notandum* tempore interdicti poſſe moribundo conferri Extremam-vnctionem, quando non poteſt recipere ſacramentum Pœnitentiæ, v. g. ſi poſtquam moribundus oſtendit ſigna contritionis, amiſit vſum rationis, & ob id non poteſt confiteri, poterit loco ſacramenti Pœnitentiæ, in eo caſu Extrema-vnctio conferri; quod certè non eſt improbabile, cùm poſſit facere de attrito contritum, & ſequitur Diana *reſolut* 77. Hæc Caſpenſis. Et hanc ſententiam tenent etiam duo alij auctores ex Societate, Pater Baunius *in Theolog. moral. tom.* 2. *tractat.*9. *quæſtion.*15. & P. Eſcobar *in Theolog. moral. tract.*2. *exam.*7. *cap.*4. *num.*68. quod eſt valdè notandum à Parochis.

Quia hic eſt in tom.2. tr. 4. Reſ.32. & in aliis eius annot.

5. Sed pro curioſis quæro, an in tali caſu eſſet miniſtranda Extrema-vnctio ſine ſuperpellicio & ſtola, ſi non adeſſent, & negatiuè reſponderet Suarez, ſed opinionem affirmatiuam tanquam probabilem meritò admittit nunquam ſatis laudatus Pater Amicus *vbi ſuprà, tom.*8. *diſputat.* 19. *ſect.* 14. *num.*217. vbi ſic ait. In ipſa Sacramenti collatione ſeruanda ſunt hæc. *Primo*, vt nonniſi ſuperpellicio, & ſacra ſtola indutus Sacerdos hoc Sacramentum adminiſtret. Quæ ornamenta adeò neceſſaria putat Suarez *diſputat.* 44. *ſect.* 2. *in fine*, vt ſine iis nunquam cenſeat licere hoc Sacramentum adminiſtrari: quia ſemper inquit, præferenda eſt reuerentia Sacramenti vtilitati infirmis præſertim cùm non ſit hoc Sacramentum neceſſitatis, niſi forte ſine illo cenſeretur infirmus in aliquo periculo æternæ damnationis. Vt ſi infirmus alterius Sacramenti capax

Sup. hoc in tom.2. tr.4. Reſ.19. §.sũt miniſtrã- in principio, & in tom.1. tr.2. Reſ.9.§.Cõfirmatur in fine, & ſeqq.

non eſſet: tunc enim probabiliter poſſet Sacerdos etiam ſine ſuperpellicio & ſtola, hoc Sacramentum conferre. Nec eſt eadem ratio de ſacro faciendo: tum quia in hoc maior eſt adhibenda propter Chriſti corporis reuerentiam: tum quia, qui eſt capax Euchariſtiæ, moraliter etiam eſt capax Sacramenti Pœnitẽtiæ: proinde non erit tãta neceſſitas faciendi ſacrum ſine ſacris veſtibus, ad ſubueniẽdũ moribũdo de ſacro viatico. Ita Amicus, cui ego adhæro.

Sup. hoc in Reſ præteri- ta §. Poteſt etiam tertio, & in aliis eius not.

6. Sed hîc obiter quæro, an tempore interdicti Pontifex prohibuerit contrahere matrimonium. Ad hunc caſum ſic reſpondet Machadus *de perfecto Cõfeſſ. tom.*1. *lib. part.*3. *tract.*13. *document.*4. *num.*5. *Del ſacramento del Matrimonio, en particular no ſe halla coſa diſpueſta por drecho, con que es neceſſario recurrir a las dotrinas de los Dotores, en que ſegun nueſtro inſtituto, diremos lo que entre ellos fuere llano, y juntamente lo que dudoſo, y controuerſo. Digo pues, que todos los Dotores conuienen, en que en tiempo de entredicho, como quiera que ſea, y entre perſonas eſpecialmente entredichas, es licito el contraer eſponſales; porque eſtas ni ſon Sacramento ni coſa ſagrada ſino ſolamente vn contrato humano. Si el matrimonio ſea licito, de la miſma manera, que los deſponſorios, es queſtion grauemente controuerſa entre los Dotores. Suarez, Filucio, y otros, ſon de parecer que en tiempo de entredicho local, ni entre perſonas perſonalmente entredichas, es licito el matrimonio; ſino es donde huuieſſe coſtumbre en contrario? porque ſiendo, como es verdadero Sacramento, es fuerça que ſe comprehenda en la prohibicion, que el derecho haze de los Sacramentos en tiempo de entredicho y a perſonas entredichas. Si bien Nauarro, y otros muchos defienden lo contrario: fundaſe en que aunque el Matrimonio es ſacramento verdadero: con todo eſſe es tambien contrato humano, el qual, ni los demas no eſtan prohibidos por el derecho en tiempo de entredicho, ni entre perſonas entredichas.* Ita ille; ſed tu ne deſeras tenere negatiuam ſententiam cum Doctoribus, quos ego citaui *in part.*5. *tract.*10. *reſolut.*81. quibus adde Baunium *in Theolog. moral. tom.* 2. *tractat.*9. *quæſt.*15.

Sup. hoc in tom.2. tr.6. Reſ. 107. & 108. & pro benedictione nuptiari in dicto tẽpore interdicti ſimiliter in Reſ. 69.

7. Sed quid dicendum de ſacramento Ordinis? Reſpondeo, certum eſſe apud Auctores, non poſſe laicum ſuſcipere ſacramentum Ordinis tempore interdicti ob prohibitionem generalem, quæ habetur *cap. reſponſio, & cap. alma mater, de ſententia excommunicationis.* Circa alias perſonas, quæ iam habent aliquem Ordinem, eſt diuerſitas opinionum. Aliqui dicunt eum, qui habet Ordinem inferiorem, poſſe, non obſtante interdicto, ſuſcipere ſuperiorem. Ita ſenſit Innocentius *in cap. non eſt vobis, de ſponſalibus.* Sed contrariam ſententiam ſequitur Panormitanus *in cap. non eſt vobis, citato.* Plaudanus 4 *diſt.*18. *quæſt.* 8. *num.*29. Couarruuias *in cap. alma mater, part.*2. §.3. *num.*4. Et communiter Summiſtæ, & mihi placet, quia reuera eſt generalis prohibitio, vt ſuprà diximus. Legatur Pater Suarez *ſectione illa* 1. *a num.* 44. & hoc intelligendum eſt de omnibus Ordinibus, etiam minoribus, ſecundùm opinionem aſſerentium eſſe Sacramentum: ſi verò non dicantur Sacramenta eſſe, dicendum eſt eſſe prohibitam ſuſceptionem, & collationem eorum, tempore interdicti, ſicut collationem primæ Tonſuræ, quia comprehenduntur ſub diuinis Officiis, ſicut de prima Tonſura philoſophatur P. Suarez *ſuprà num.*45. vide etiam Turrianum *de cenſ. lib.*6. *diſp.*48. *dub.*3.

Quæ hîc eſt in tom.2. tr. 6. Reſ. 107.

8. Et tandem, ſi quis quærat, an Pontifex tempore interdicti prohibeat communionem more laicorum Sacerdotibus quibus tamen concedit celebrare, iuxta *cap. alma mater.* Ad hanc dubitationem

Sup. hoc in tom.5. tr.1. Reſ.9.

ſatis practicabilem, affirmatiuè, me citato, reſpondit Caſpenſis *in curſu Theolog. tom.2. tract.25. diſputat.4 ſect.2. num.22.* ſic enim ait. An verò Sacerdotes qui tempore interdicti generalis localis poſt *cap. alma mater*, poſſunt, celebrare Miſſam quotidie cum moderatione ibi poſita, & Clerici diuinis Officiis aſſiſtere, poſſunt etiam communicare more laicorum. Placet ſententia affirmans, quam contra Auilam, Villalobos, & Hurtadum, defendunt plures, & graues Doctores, inter quos ſunt Suarez *diſput.23. ſect.2.* & Ægydius *diſp.17. dubit.8.* quia Sacerdotes eo tempore poſſunt celebrare, & aſſiſtere ſacrificio Miſſæ, & ſimiliter Clerici: ergo & poſſunt tunc communicare more laicorum, quia cui communicatur facultas aſſiſtendi Miſſæ conſequenter conceditur, vt de ea poſſit participare, & vt rectè Suarez obſeruat *in c. alma mater*, dicitur: Dicantur diuina Officia ſicuti priùs? ſed priùs, id eſt, ante interdictum, ita celebrantur, vt non Sacerdotes Clerici ſumant Euchariſtiam more laico, & ſimiliter Sacerdotes aliquo impedimento non potentes celebrare, eodem modo communicāt; ergo. Ex quo infertur in illis diebus, in quibus tēpore interdicti licitum eſt laicis Sacrum audire, poſſe etiam Euchariſtiam ſumere. Vnde habentes priuilegium, vt ſunt Religioſi, & Moniales, & habentes Bullam Cruciatam, poterunt Euchariſtiam accipere, & ſimiliter in diebus ſolemnibus, in quibus ſolet interdictum locale generale relaxari, vel ceſſatio à diuinis, de quibus *infra* erit ſermo, & in quibus licitum eſt ſacrificio Miſſæ aſſiſtere, tunc etiam licitum eſt vſus Euchariſtiæ, & ita licitè poteſt dari Euchariſtia omnibus etiam laicis, qui non dederūt cauſam interdicto generali locali, vel ceſſationi à diuinis. Et ita tenent plures Doctores grauiſſimi, ob rationem ſupradictam, quos in magno numero refert, & ſequitur Diana *reſol.83.* Ex quo vlteriùs fit, quòd ſi tunc ſe offerat præceptum communicandi, quia ſublatum eſt impedimentum implendi præceptum, & non eſt onus tunc vti priuilegio, ſed fauor, &c. Huc uſque Caſpenſis.

Sup. hoc in tom.5. tr.4. Reſol.10.

Vt in Reſol. not. præteritæ.

8. Sed huic ſententiæ, præter alios, ſe opponit Vllalobos *in ſumma, tom.1. tractat.19. diffic.1.n.10.* vbi ſic ait. *Fuera de caſo de neceſſitad ni es licito recibir ni dar el ſacramento de la Euchariſtia en tiempo de entredicho, como tienen todos por vn texto, y lo diximos en la primera concluſion. Solo ay que aduertir, que eſto ha lugar aſſi en los Clerigos, como en los Religioſos: porque aunque todos ellos pueden aſſiſtir a los diuinos Officios, no pueden recibir el ſacramanto de la Euchariſtia: como lo dizen Couarruuias, y Nauarro, ſino es que tengan Bula, ò priuilegio. Es la razon, porque la conceſſion del capitulo* Alma mater, *no ſe eſtiende al recibir el ſacramento de la Euchariſtia en la manera que le reciben los legos, de la qual hablamos aqui, porque eſſe, ni es ſacrificio, ni parte del, ni tam poco es Officio diuino. Y tambien porque alli ſolo ſe concede a los Clerigos, que puedan hazer el Officio diuino, como antes, mas no que puedan comugar.*

9 *Lo contrario de lo dicho tiene Suarez, y dize, que a qualquiera que le es licito comulgar a ella: fundaſe en que en el capitulo* Alma, *ſe concede, que ſe hagan los Officios diuinos, como antes, en lo qual parece: que ſe concede eſto virtualmente, ſupueſto que el Concilio Tridentino, amoneſta que comulguen los que oyen Miſſa, como ſe vſava en la primitiva Igleſia. Mas eſto no es baſtante razon para dezir que ſe concede eſto alli, pues los Dotores comunemente tienen lo contrario, como el miſmo confieſſa.* Ita ille. Sed ego ſententiam affirmatiuam Caſpenſis, Suarez, & aliorum, puto ſatis probabilem eſſe; & ideò ne deſeras recognoſcere me ipſum in loco à Caſpenſi citato, quem inuenies *in part.5. tract.10.*

10. *Notandū* eſt tamen hîc obiter, quòd abſolutè loquendo, poſſet Pontifex ob grauiſſima crimina aliquem priuare communione, etiam in hora mortis, ex iuſta cauſa, non quidem tollendo præceptum diuinum, ſed tollendo ægroto poteſtatem illud obſeruandi. Ita Trullench. De facto tamen nunquam talis pœna generatim in Eccleſia fuit, imò ſtatuta aliquorum Prouincialium Conciliorum, quæ priuabant damnatos ad mortem ſacra communione, Eccleſia reuocauit, vt patet ex *cap. ſuper eo, de hæret. in 6.* Vbi præcipitur, vt hæreticis etiam relapſis, ideóque ad mortem damnatis, detur communio ſi pœniteant, & confiteantur, & ex proprio motu Pij V. dato anno 1659. per quem in Hiſpania abrogata eſt conſuetudo non dandi communionem damnatis ad mortem.

RESOL. III.

An Pontifex poſſit præcipere, vt in articulo mortis, deficiente materia certa, miniſtrentur Sacramenta cum materia dubia.

Idem eſt dicendum, ſi non occurrat alius certiorem habens poteſtatem, vel qui certiorem formam adhibeat.

Et in caſu extremæ neceſſitatis non ſolum poſſit adhiberi Sacramentum cum materia, forma, & Miniſtro dubio, ſed etiam adeſſe obligationem Charitatis ſic miniſtrandi, ſecluſo præcepto Pontificio particulari.

Et notatur, quod in prædictis caſibus contentis in textu huius Reſ. & ſimilibus, ſi recipientes Sacramentum ſuper vixerint, eſſent denuò eis miniſtranda dicta Sacramenta, ſub conditione. Ex part. 8. tract.1. Reſol.2.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè; quia præſcribere modum miniſtrandi Sacramenta pertinet ad Summum Pontificem, vt obſeruat, & docet Præpoſitus *in 3. p. quæſt.83. art.4. dubit.1. num.185.* Pater Franciſcus de Lugo *opuſcul. de Sacram. capite 5. numero 54.* Caſtrus Palaus *tom.1. tract.1. diſp.2. punct.5. num.6.* Villalobos *tom.1. diffic.13. num.1.* & alij. Quòd autem licitè hoc efficeretur, patet ex doctrina, quam affert idem Pater Lugo *vbi ſupra, num.51.* & Palaus *num.4.* nempe, etiam in his, quæ pendent ab inſtitutione Chriſti, licitum eſſe, interueniente neceſſitate, miniſtrare ſacramentum, iuxta ſententiam probabilem, quia periculum irritandi Sacramentum ſufficienter honeſtatur, ratione neceſſitatis, & adhibita conditione. Idem etiam docet Villalobos *loco citato, num.4.* Antonius Perez Benedictinus *certā. 10. cap. 10. & 1.* Layman *lib.2. tract.1. cap.5. num.13.* Salas *in part.2. tract.8. diſp.1. n.98. & 285.* & alij.

Sup. doctrina contenta in hoc & ſeq. §. in tom.8. tr.1. Reſol.3. & ſignanter in tom.1. tr.1. lege doctrinam Reſ.52. & ex Reſ.51. §. penult. & vlt. & in Reſ.54. & in ſupradicto tom.8. tr.1. ex Reſ.2. §.2. paulo poſt initium, verſ. Secundo.

2. Imò Lugo *vbi ſuprà*, cum Sanchez, & Soto, aſſerunt hoc procedere, licèt opinio ſit parum probabilis, quam ſecluſa neceſſitate non liceret amplecti; dum vrget neceſſitas, reddi practicè probabilem. Conſonat Nauarrus *cap. inter verba, coroll. 53. num.135.* dicens, periculum graue facit, vt in moralibus formido præponderet opinioni; & Iaſon *leg.1. num.57. C. de ſum. Trinit.* ait, in dubiis præferendam eſſe opinionem animabus fauentem.

Sup. hoc in Reſ. 2. not. præteritæ.

3. Ex his infertur poſſe Pontificem præcipere,

Primò, vt in articulo mortis infans baptizetur in quacunque minima parte corporis, ſi aqua non poſſet maiorem attingere, etiam in digito, in

Sup. contentis in hoc §. in tom.1. tr.

1. Reſol.75. & in omnibus aliis eius annot. dempto vlt. annot. & in Reſ.71. & in alia eius not. & lege infra à §. Nō deſinam, vſque in finem huius Reſ.

in capillis, &c. Et timetur moriturus antequam è ventre matris exeat; nam in tali caſu eſſe validum Baptiſmum, probabiliter docet Victoria *de Baptiſmo, num.*32. Henriquez *lib.*2. *cap.*7. *num.*2. Toletus *lib.* 2. *capite* 18. *num.* 8. Vaſquez *in* 3. *part. tom.*3. *diſput.*145. & alij. Vnde Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.*66. *art.*8. *dub.*2. *num.*90. ſic ait: De quibuſdam autem partibus eſt dubium, v. g. de manu, pede, ſimilique parte minori. Aliqui enim affirmant Baptiſmum conſiſtere, ſi eiuſmodi partes tingantur, quia & anima in illis eſt, & ab illarum partium ablutione homo ſimpliciter dici poteſt ablui, quod ad veritatem formæ ſufficit. Alij negant. Prior ſententia ſpeculatiuè eſt probabilis, atque adeò in neceſſitate, quando maior pars aquâ tangi non poteſt, eſtque periculum, ne infans aliàs decedat abſque Baptiſmo, poteſt ſine vllo peccato in tali parte baptizari. Ita ille. Et ita in tali caſu hoc facere præcepit Innocentius IV. vt obſeruat Amicus *tom.*7. *diſp.*11. *ſect.*2. *num.*29. & 32.

Sup. hoc in tom.1. tr.1. Reſ.64.65. & 66. & 70. §. vlt.

4. *Secundò.* Poſſet Pontifex præcipere, vt in caſu neceſſitatis claudus, & mancus miniſtrent ſacramentum Baptiſmi, ſecundùm opinionem Marſilij *in* 4. *q.*4. *artic.*4. *dub.*11. Rubei *quæſt.*1. *in fine.* Caietani *in* 3. *part. quæſt.*67. *art.*6. Et ideò nouiſſimè Amicus *in curſu Theol. tom.*7. *diſput.*11. *ſect* 4. *num.*64. ſic ait. Cæterùm, dato quòd non adeſſent, qui baptizarent, niſi mutus, qui verba proferre, & mancus, qui abluere non poſſet, & vrgeret neceſſitas, puto Baptiſmum fore dandum, per ablutionem vnius, & prolationem alterius: cùm in caſu neceſſitatis meliùs ſit, conferre Baptiſmum dubium, quàm nullum. Ita ille: cui adde etiam Suarez *in* 3. *part. tom.*3. *diſput.*23. *ſect.*3. §. *Ad vltimum verò confirmatur.*

Sup. conteto in hoc §. in tom.1. tr.1. Reſ.51. & lege etiã alias, Reſol. & §§. eius annotationum, & in tom.2. tr.1. Reſol. 107. §. Quæro igitur.

5. *Tertiò.* Poſſet Pontifex, ſecundùm aliquos præcipere, (ſed quo ad hoc multi dubitant?) vt in articulo mortis infans baptizetur, ſi non adeſt aqua ſimplex naturalis, cum aqua roſacea, vel aqua elicita ex herbis. Ita Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 66. *art.* 4. *num.* 22. vbi ſic ait. Aduerte quòd quia Baptiſmi Sacramentum eſt maximæ neceſſitatis, ſi occurrent extrema neceſſitas Baptiſmi alicui conferendi, vtpote aliàs ſine illo morituro, qui de ſalute periclitaretur, poſſet Baptiſmus ſaltem ſub conditione eidem conferri in materia dubia, deficiente indubitata: quia nulla irreuerentia cenſeretur irrogari Sacramento, quòd proximo alioquin perituro per medium etiam dubium ſuccurratur, & de cætero charitas in tali circumſtantia obligat, vt adhibeamus omne medium quo fortè poterimus eidem proximo ſuccurrere. Ita plures Doctores. Hinc eſt quòd licèt ea quæ notabili ſecundo diximus, non eſſe materiam conuenientem Baptiſmi, ſint conformiora communiori Doctorum ſententiæ, quia tamen de quibuſdam aliqui dubitant, vt de aqua roſacea, niue, in extrema neceſſitate deficiente materia certa liceret in huiuſmodi baptizare ſaltem ſub conditione: ſublato tamen periculo, Baptiſmus ſaltem ſub conditione eſſet repetendus. Ita Præpoſitus.

Sup. hoc in tom.1. tr.4. Reſ.55. & in alia Reſ. eius primæ not. & ſi placet, lege Reſ & §§. eius ſecundæ not.

6. *Quartò.* Poſſet Pontifex præcipere, vt moribundus abſoluendus ſit, etiamſi non explicet aliquod peccatum in particulari, ſed tantùm exhibeat ſigna contritionis. Ita hanc ſententiam tanquam probabilem, imò probabiliorem admittunt Doctores, quos ego citaui *in part.*3. *tractat. reſol.*

Sup. hoc in tom.1. tr.2. Reſ.1. & in alio, §. eius

7. *Quintò.* Poſſet Pontifex præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum ſolo oleo, ſi balſamum non inueniretur: nam balſamum non eſſe de neceſſitate Sacramenti, tradunt Caietanus *in* 3. *part. q.* 72. *art.*1. Sotus *in* 4. *diſt.*7. *quæſt.*1. *artic.*2. Eſtius *ibidem*, & Zambranus *in direct. part.*1. *de ſacrament. Confirm. cap.* 2. & alij. Et hunc caſum, ſicut & alios ſuprà adductos (excepto ſecundo, & tertio) admittit Palaus *vbi ſupra, tom.*1. *tract.*1. *diſput.*2. *punct.*5. *n.*4. vbi ſic ait: Licet Baptiſmum in digito paruulo miniſtrare, quando timetur paruulus ex vtero egrediens moriturus. Item licet confirmationem miniſtrare ex oleo benedicto, non mixto balſamo, cùm nullatenus balſamum inueniri poteſt, & vrget occaſio. Item licet, & debitum eſt pœnitentem exhibentem ſigna contritionis, & iam moriturum abſoluere, etſi nullum peccatum in ſpecie manifeſtauerit. Item licet miniſtrare Baptiſmum ſub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque, ſi ex prolatione formæ certæ, Patris ſcilicet, Filij, & Spiritus ſãcti, mors miniſtro immineret. Et Pater Lugo *opuſc. de Sacramentis, cap.*1. *num.*52. hæc aſſerit. Neceſſitas prudenter erit penſanda iuxta circumſtantias occurrentes, nec ſemper extrema requirenda. Suarius *tom.*3. *diſput.*16. *ſect.*1. tradit hanc regulam. Quoties Sacramentum eſt omittendum omnino, vel iſto probabili modo diſpenſandum, licitum erit vti tali materia, vel forma probabili; tunc enim non tam exponimur periculo, quàm illud permittimus, vt maius euitemus, & alioquin habemus humanam cognitionem, quæ poteſt eſſe principium operationis rectæ. Nimirum in ſacramento Confirmationis Chriſma confectũ ex oleo, & balſamo conſecratum per Epiſcopum, eſt materia certa; oleum verò ſimplex ab Epiſcopo benedictum, eſt materia probabilis: ſi tamen Epiſcopus non poſſit inuenire balſamum, poterit oleum ſimplex conſecratum adhibere; tunc enim non tam ſponte ſubit periculum, quàm inuitus permittit illud, vt Sacramentum conficiat ſaltem probabile. Quippe minus malum eſt hoc, quam omnino carere Sacramento; cui nulla fit irreuerentia, ſiquidem miniſtratur certiori modo, quo tunc poteſt moraliter fieri. Similiter dicunt Thomas, Sanchez, & Caſtro *ſupra*, conferendum eſſe baptiſmum in extremitate digiti, quando partus periclitans illam extrahit, quia licèt opinio ſit parum probabilis, ratione magni periculi ſuſtinetur. Ita Lugo; cui adde Sancium *diſputatione* 44. *numer.* 12. Salas *in part.*2. *tractat.* 8. *diſputat.*98. *n.*285. & Perez *certamin.*10. *ſcholaſtic. c.*10. & 13.

not. & latè hic infra in Reſ.19. à linea 2. & in tom. 4. tr.8. Reſ.84. §. Secunda, ſed lege eam à principio, & Reſ.86.

Sup hoc in tom.1. tr.1. curſim in principio. § 1. Reſ.79. & ſi in tom. 7. tr.5. legis doctrinam Reſol.76. ſignanter §. vltim facilè hanc quæſt. diſſoluere valebis.

Sup. contentis in hoc §. pro materia, forma, & Miniſtro dubio. Pro materia lege ſupra omnes Reſol. & §§. annot. primæ huius Reſ. & in §. Primo vt in articulo & §. Tertio poſſet etiã, huius Reſol. Et pro Miniſtro in §. ſecũdo poſſet. huius Reſol. & pro forma in tom. 1. tr.1. Reſ.75. §. vlt. & ex Reſol. 79. lege doctrinam, §. 1.

8. Imò plus addunt Doctores, quòd in caſu extremæ neceſſitatis, non ſolùm poſſit adhiberi Sacramentum cum materia dubia, ſed etiam adeſſe obligationem charitatis ſic miniſtrandi, & loquuntur, ſecluſo omni præcepto particulari Pontificio. Et ideo Pater Lugo, offert enim ſe non vocatus, ita ego libenter præ manibus habeo, *in opuſcul. de Sacram. cap.* 1. *numer.* 42. ſic aſſerit. Cæterùm in neceſſitate, ſi non adſit materia certa, vel qui nouerit rectam formam, ſed vtraque ſit dubia; nec detur miniſter certam habens poteſtatem, poterit cum dubio miniſtrari Sacramentum, duplici conditione poſita: *prima*, vt detur euidens neceſſitas tam ex parte miniſtri, nimirum, vt non occurrat alius certiorem habens poteſtatem, vel qui certiorem materiam, aut formam adhibeat, quàm ex parte recipientis, qui ſcilicet indigeat ſpecialiter receptione Sacramenti. *Secunda*, vt Sacramentum ſub conditione conferatur. His enim poſitis tollitur omnis inordinatio; ſiquidem neceſſitas facit, vt acceptum non temerè, ſed prudenter fiat; meliùs enim eſt dubium Sacramentũ indigenti miniſtrare, quàm nullum. Conditio verò tollit periculum irritandi

Sup. his in Reſolutionibus, & §§. not. præteritæ.

Sacramentum. Ita Doctores relati; quin addit Salas, non ſolùm poſſe, ſed etiam teneri miniſtrum vti dubia poteſtate, materia, vel forma, quoties adminiſtratio Sacramenti requiritur ad vitandum ſcandalum, vel periculum damnationis, vel aliud grauiſſimum inconueniens. Cùm enim ob neceſſitatem liceat adminiſtratio Sacramenti dubij, tenemur vtique per tale Sacramentum indigenti prouidere. Siquidem quoties ſine diſpendio poſſumus indigenti ſuccurrere, tenemur ſaltem ex charitate, ſeu miſericordia. Conſonat Zambranus *cap.* 1. *num.* 4. Hucvſque Pater Lugo; cui adde Præpoſitum *in* 3. *part. quæſt* 66. *art.* 8. *dub.* 3. *n.* 90. Et hanc ſententiam docet Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp.* 44. *num.* 31. *&* 32. vbi probat miniſtrum in ſupradictis caſibus vel ſimilibus, non ſolùm poſſe, ſed teneri, iuxta ſententiam minus probabilem, miniſtrare Sacramentum propter fauorem recipientis, qui forſan tali Sacramento ſaluabitur, vel euitabit magnum ſcandalum, aut nocumentum.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Reſol 78. & vide etiam Reſol. & §§. eius annot.

9. Non deſinam tamen hic obiter adnotare, quòd in ſupradictis caſibus, ſi recipientes Sacramenta ſuperuixerint, eſſent denuò eis miniſtranda dicta Sacramenta ſub conditione, quia per hoc animarum ſaluti prouidetur, nec vllum ſubeſt reiterationis periculum, cùm illud prorſus excludat appoſita conditio. Ita de Baptiſmo definit Alexander III. *ſuprà.* Leo Magnus *epiſtol.* 35. aliàs 37. reddens rationem, quam vſurpat S. Thom. 3. *part. quæſt.* 66. *art.* 9. *ad* 4. quia non poteſt in iterationis crimen venire, quod omnino factum eſſe neſcitur, habetur *cap. cùm itaque* 1. *de conſecrat. diſt.* 4. conſonant Gregorius III. *cap. paruulos* 110. *eadem diſt.* Concilium Carthaginenſe V. *cap.* 6. & ſexta Synodus *cap.* 84. habetur *cap. placuit, eadem diſt.* vbi ratio redditur, ne noſter ſcrupulus, ſeu trepidatio pueros faciat Sacramentorum purgatione priuari. Conſentiunt Suarius *tom.* 3. *diſput.* 22. *ſect.* 1. Vaſquez 3. *part. diſput.* 146. *cap.* 4. *num.* 19. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 2. Zambranus *cap.* 1. *dub.* 1. Sà *verb. Baptiſmus, num.* 3. *& verb. Sacramentum, num.* 10. quibus adde Præpoſitum *in* 3. *part. quæſt.* 66. *art.* 8. *dub.* 3. *num.* 90. Et tandem non deſinam hic apponere verba Amici *in curſu Theolog. tom.* 7. *diſput.* 11. *ſect.* 2. *num.* 32. quæ confirmant omnia à nobis ſuperiùs dicta; videlicet poſſe Pontificem, ſtante probabilitate alicuius opinionis, præcipere, vt Sacramentum in articulo mortis in dubia materia miniſtrent; imò quòd ad hoc omnes tenentur, & ſi recipiens Sacramentum ſuperuixerit, illud denuò ſub conditione recipiendum eſt. Itaque Amicus ſic aſſerit. Infertur non fore baptizatum, qui tantùm in veſtibus ablueretur, vel in ſolis partibus excrementitiis, vt in capillis, vnguibus: ſed neceſſum eſſe, vt aliqua pars, aut membrum hominis aquâ tingatur. An autem quamlibet, vel minimam partem hominis, exempli cauſa, digitum abluere ſufficiat ad validitatem Sacramenti? Affirmat Vaſquez *diſp.* 245. *cap. vltim.* Tum quia Innocentius IV. iubet, puerum in periculo mortis baptizandum eſſe in quacumque parte minima corporis: non poſſet autem, etiam in neceſſitate in quacumque minimam parte corporis homo ablui, niſi quæcumque minima pars abluta ſufficiens eſſet ad Baptiſmum conficiendum. Tum, quia per quamlibet partem, etiam minimam ablutam, homo dicitur ſimpliciter ablutus.

10. Confirmatur: nam ſi probabile non eſſet, quamlibet minimam partem hominis abluere, ad ſacramentum Baptiſmi ſufficere, non potuiſſet Pontifex præcipere, vt in ea parte puer in periculo mortis baptizaretur; cùm neque in periculo mortis liceat Sacramentum miniſtrare, niſi quando ſaltem probabile eſt, illud validè confici poſſe. Vnde quia probabile non eſt, verum Sacramentum applicari poſſe puero in matris vtero exiſtenti, prohibet Paulus V. *in ſuo Rituali*, ne puero intra matris vterum exiſtenti, ne in mortis quidem periculo, ſacramentum Baptiſmi applicetur.

11. Negant, & quidem probabilius alij, quamlibet minimam partem ablutam hominis ad ſacramentum Baptiſmi validè perficiendum ſufficere. Fundamentum eſt: quia ſicut quæuis minima ablutio non ſufficit ad denominandum hominem ſimpliciter ablutum; ita nec quæuis minima pars hominis abluta ſufficiet ad Baptiſmi ſacramentum.

12. Nec obſtat, quòd Pontifex in caſu neceſſitatis præcipiat, puerum eſſe in quauis minima parte corporis baptizandum: nam hoc tantùm probat, oppoſitam ſententiam non eſſe omninò improbabilem, quod nos vltro fatemur, & cum omnibus aſſerimus, puerum in periculo mortis baptizandum eſſe in quauis corporis parte: ſi autem ſuperuixerit, iterum eſſe ſub conditione baptizandum, quod cæteri etiam concedunt. Ita Amicus. Quæ, vt dixi, omnia contenta in hac reſolutione confirmant.

RESOL. IV.

An Pontifex ſuppleat defectum iuriſdictionis miniſtrantibus Sacramentum cum opinione probabili?

Et ex doctrina huius quæſtionis patet, eos, qui ſolum habent titulum coloratum, generatim peccare vſurpatione iudicij, quia quantum in ipſis eſt, vſurpant poteſtatem, quam non habent. Ex p. 8. tract. 1. Reſol. 93.

Sup. doctrina huius quæſt. in tom. 8. tr. 1. Reſol. 2. §. 2. poſt mediũ, à verſ. Et tandem & in Reſ. 4. & 5. ſignanter §. Sed & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 92. à medio §. Ex his, vſque in finem Reſ. & in tom. 1. tr. 5. Reſ. 56. §. 2. inter principium, & medium. verſ. Nam ſi aliquæ, & in tom 4. tr. 4. Reſ. 68. §. vlt. & in tr. 8 ex lata doctrina Reſol. 59. §. Añado, à lin. 8. & verſ. Y añado.

§. 1. HÆc quæſtio procedit in multis caſibus, quando adſunt opiniones hinc inde circa iuriſdictionem miniſtrandi aliquod Sacramentum, & eſt ſatis quotidiana, & vtilis in praxi: & negatiuam ſententiam docet Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp.* 44. *n.* 10. *& ſeq.* qui in ſui fauorem adducit gloſſam, &c. Igitur affirmat Sancius miniſtrum peccaturum mortaliter, non ſolùm contra charitatem, ſed etiam contra iuſtitiam, quotieſcumque habens iuriſdictionem ſub opinione probabili Sacramentum miniſtrat, quin ſuſcipientem moueat de incertitudine Sacramenti, vt poſſit alium miniſtrum habentem iuriſdictionem certam adire: quia videtur eſſe contra charitatem ſuſcipientis miniſtrare Sacramentum dubium, cùm poſſit habere certum. Ex qua doctrina infert innumeros caſus, in quibus miniſter peccaturus eſt, ſi ſuſcipientes Sacramentum non moneat de incertitudine, quales ſunt, ſi Parochus aſſiſtat matrimonio contrahentium in aliena Parochia, vel non Sacerdos? vel matrimonium per metum reuerentialem contractum abſque minis. Item ſi obtenta approbatione ab alio Ordinario, quàm loci, in quo miniſtratur pœnitentia, auſcultet confeſſiones; ſi præſente proprio Sacerdote ſimplex Sacerdos moriturum abſoluat. In iis omnibus caſibus, & aliis ſimilibus ab ipſo relatis, affirmat miniſtrum peccaturum, & contra charitatem & contra iuſtitiam. Solùm excipit in ſacramento Pœnitentiæ ſe poſſe excuſare miniſtrum, iuriſdictione probabili vtentem, ſi ſuſcipiens Sacramentum confiteatur aliqua venialia ſimul cum mortalibus; cùm enim circa venialia ſit certum, & non ſub opinione quemlibet Sacerdotem

dotem iuriſdictionem habere, efficitur abſoluentem de peccatis venialibus, & gratiam conferentem, conſequenter peccata mortalia remiſſurum, ac proinde nullum emolumentum ſuſcipiens amittit ex facta confeſſione, quod ex alio quolibet Sacerdote obtinere poſſet.

Docuit in Reſolutionibus, & §§. not. præteritæ.

2. Sed ego contrariam ſententiam olim docui, & nunc iterum doceo. Quia quando adeſt probabilis opinio abſoluendi à reſeruatis, à cenſuris, aſſiſtendi matrimonio, nullo morali periculo ſe exponit miniſter irritum efficiendi Sacramentum. Quia licet ex priuilegio iuriſdictionem non habeat, habet tamen ex tacito conſenſu Eccleſiæ, & ratihabitione de præſenti ſupplente iuriſdictionem, ne tot actus irriti ſint, ſicuti habet, qui ex errore vulgi, & titulo præſumpto operaretur, ac proinde nullo periculo morali irritandi Sacramentum exponi. Et aduersùs Sancium vrgere poſſumus, quia illa via eſſecurandi ſacramentum Pœnitentiæ, ſi ſuſcipiens confiteatur venialia, non eſt omnino certa. Nam eſto quilibet Sacerdos habeat circa venialia iuriſdictionem (quod in ſententias Salas 1. 2. *tract.*8. *diſput. vnica*, *ſect.*10. *num.*101. *&* *ſect.*27. *n.*286. non eſt omnino certum) adhuc non eſt certum fieri Sacramentum, quia ſæpè dolor de peccatis à pœnitente adductus venialibus non obſtat, quia non eſt ita purus, & perfectus: ergo in tali caſu monendus eſſet pœnitens; & cùm hic caſus ſemper contingat, ſemper debet eſſe monendus pœnitens. Præterea cùm Confeſſarius ante factam confeſſionem neſciat quæ peccata ſibi dicenda ſunt, & an veniale aliquod, cuius dolorem habeat pœnitens manifeſtaturus, teneretur ſanè ſemper pœnitentem monere de incertitudine Sacramenti: quod quidem eſſet graue onus miniſtris Sacramentorum imponere, & contra receptam, & communem ſententiam.

Sup. hoc latè infra in Reſ. 39. à principio vſque ad §. Quintus caſus, & in aliis eius primæ not.

3. Vnde non deſeram pro noſtra ſententia adducere verba aliquorum Doctorum. Et in primis agmen ducat Pater Franciſcus de Lugo *opuſc. de Sacrament. cap.*1. *quæſt.*4. *num.*49. *&* 50. vbi ita aſſerit. Quoties opinio probabilis verſatur circa illa, quæ Summus Pontifex in Sacramentorum adminiſtratione determinat, vt in matrimonio, quod ſic, & non aliter celebratum valeat, in ſacramento Pœnitentiæ circa iuriſdictionem Sacerdotum ad abſoluendum, licitè poteſt miniſter quamlibet opinionem probabilem miniſtrando ſequi, cùm in qualibet iuriſdictio detur, & matrimonium validetur ex præſumpta, vel iuridica voluntate Pontificis, qui ſicut ſupplet iuriſdictionem habentis titulum coloratum, & iuriſdictionem dumtaxat exiſtimatam errore communi, iuxta *leg. Barbatius*, *ff. de offic. Prætoris*; ſic etiam operantibus iuxta probabilem opinionem confert certam iuriſdictionem, vt certum reddatur Sacramentum. Non enim minus potens eſt ſapientium opinio, quàm error vulgi ad inducendam iuriſdictionem, & validandum actum. Ita Lugo.

4. Idem, me citato, tenet nouiſſimè Ioannes Machadus *in diſcurſ. pract. de probabil. opin. art.*5. *num.*7. *ante tom.*1. *de perfecto Confeſſario*, vbi ſic ait: *El primero principio es, que todas las vezes, que en materia de Sacramentos, cenſuras, votos, y otras qualeſquiera materias, cuya eficiencia, y valor pende tambien de la voluntad, y diſpoſicion del Pontifice; ſabiendo el (loqual nunca ſe preſume que ignora) que en ellas ay variedad de opiniones, ſi diſſimula, y no las contradize es viſto, y juſtamente ſe: reſume, que tiene voluntad, y intencion de ſuplir en ellas la juriſdicion, valor, y eficiencia neceſſaria, ſi à caſo, à parte rei, les faltaſſe; pues el permitir las opiniones, y tenerlas por bien, ſe equipara al mandato, ſegun dotrina comun de caſi todos.*

5. *El ſegundo principio es, que a vn caſo negado, que queſieramos confeſſar, que el Pontifice no tenia noticia de las opiniones probables, que ay acerca de las materias, que penden de ſu voluntad, y diſpoſicion (lo qual como hemos dicho es totalmente increible) con todo eſſo ſe ha de preſumir, y tener por cierto, que todas las vezes, que huviere opinion probable en razon de ſu valor, les dà y comunica la juriſdicion, y ſer neceſſario; porque de otra manera como dize el P. Luys de la Cruz en el lugar citado, num.*2. *fuera el gouierno de la Igleſia, y Pontifice muy defectuoſo en eſta parte, no ſocorriendo de remedio en vna coſa tan neceſſitada del: como es ſuplir la juriſdicion neceſſaria en totas las dudas, que ſe ofrecen acerca de las confeſſiones, matrimonios, cenſuras, votos, y todas las demas materias, cuya eficiencia y ſer penden como hemos dicho de ſu voluntad, y diſpoſicion; porquè de otro modo ſe ſeguiria, que por ſe nulas tantas confeſſiones port falta de juriſdicion, y las demas materias, que hemos dicho, reſultarian grandes inconuenientes en daño, y detrimento de las almas de los Fieles.* Hæc Machadus.

6. Sed audiamus Leſſium *lib.*2. *cap.*29. *dub n.*68. vbi ſic ait. Adde non ſolùm errorem communem, ſed etiam probabilem Doctorum opinionem efficere, vt Eccleſia det iuriſdictionem, etiamſi fortè opinio illa ſit falſa, vt docet Henriquez *lib.*2. *de Pœnit. cap.*14. *num.*3. *&* 4. & optime Sancius *ſupra*, *num.*65. vt ſi probabile ſit talem poſſe abſoluere à reſeruatis, vel cenſuris, aſſiſtere matrimonio, excommunicare, eligere Confeſſorem, priuilegium non eſſe reuocatum, & ſimilia: & ille ex hac opinione operetur, validum erit, Eccleſia ſupplente defectum, ſi fortè ſubſit; cùm enim licitum ſit operari ex opinione probabili, ſi omnia illa eſſent irrita, grauiſſima incommoda ſequerentur. Imò, vt ait Panormitanus *in cap. nihil.*44. *de electione*, quem refert, & ſequitur Roſella *verb. Confeſſor* 3. *in fine*, & Silueſter *verb. Confeſſor*, 1. *quæſt.*19. Sancius *num.*56. & ſæpè indicat Henricus, valent acta, etiamſi populus dubitet, an ſuperior ſit officio priuatus. Et ratio eſt, quia, cùm antè fuerit habitus ſuperior, non debent propter dubium ſuperueniens eum reiicere, cùm in officio perſeueret. In dubio enim nemo eſt ſuo iure ſpoliandus; quia melior eſt conditio poſſidentis.

Sup. hoc in tom.8. tr. . Reſol.4. §. . per totum. & ſignanter ad medium, & in Reſ. 5. §. Sed audiamus, poſt medium, à verſ. Inſuper, & in tom.7. tr.1. Reſ.92. §. Vnde, inter medium, & finem, verſ. Non ſolum, & in tom.1. tr.5. Reſ.56. §. 2. ad medium, verſ. Adde. & curſim in alio §. & verſ. illorum annotationum.

7. Ex his patet, etſi illi, qui ſolùm habent titulum coloratum, poſſit generatim dici peccare vſurpatione iudicij, quia quantum in ipſis eſt, vſurpant poteſtatem; quam non habent; non tamen ſententia illorum eſt irrita, quia dum hoc attentant, Eccleſia iuriſdictionem extraordinariè propter bonum commune, in ipſo actu ſuppeditat. Ita Leſſius; & ante illum Sanchez *de Matrim. lib.*3. *diſp.*20. *num.*2. quibus adde ex Iuriſconſultis doctiſſimum, & amiciſſimum Ioannem Solorzanum *de Indiarum iure, tom.*1. *lib.*3. *cap.*2. *num.*39.

Et pro contento in hoc §. Ex his lege doctrinã, §.1. Reſ. ſeq. & vide alias Reſol. & §§. eius primæ not.

8. Et ideò ſtante ſupradicta ſententia infert Hurtadus *de pœnit. diſp.*10. *diffic.*6. & alij, quòd, quando quis iuxta opinionem probabilem abſoluit à peccatis reſeruatis, vel quando approbatus in alio Epiſcopatu eligitur in Confeſſarium, validè abſoluit. Et ideò Eſcobar *in Theol. mor. tract.*7. *exam.*4. *cap.*7. *num.*37. ſic ait: Pœnitens vnum tantùm peccatum confitetur, quod reſeruatum eſſe videtur: at Confeſſarius probabiliter credit non eſſe reſeruatum, valet abſolutio? Valere crediderim cum Leſſio; quia probabilis Doctorum opinio facit, vt Eccleſia impendat Confeſſario iuriſdictionem. Ita ille; cui tandem adde Machadum *de perfecto Confeſſ.*

Sup. hoc lege ſupra Reſ. aſſignatas in annot. §. Sed audiamus. huius Reſ.

tom.1. lib.1. part.2. tract.1. document.9. num.1. ſic aſſerentem, *El Obiſpo Cura, ò Confeſſor, y qualquiera otro ſimple Sacerdote que en alguna ocaſion ſe hallare dudoſo de ſi tiene juriſdicion neceſſaria, ordinaria, ò delegada para abſoluer al penitente, ſi en ſu fauor alcança à tener opinion probable, de quo lo puede hazer aconſejan comunemente los Dotores que no dude en abſoluerle con mucha ſeguridad, y ſin temor alguno de peccado, ni del valor del Sacramento, porque es opinion comun de infinitos Autores, que quando el Confeſſor abſuelue, mouido con opinion probable en ſu fauor, aunque ella en ſi, id eſt à parte rei, no fueſſe cierta, lo es la abſolucion, porque como ellos doctiſſimamiente defienden, la Igleſia entonces ſuple la juriſdicion neceſſaria.* Hæc ille.

RESOL. V.

An Pontifex ſuppleat iuriſdictionem in miniſtratione Sacramentorum, ſtante errore communi, abſque titulo colorato?

Et quid eſt dicendum in caſu, quo adeſt error communis, & titulus coloratus?

Et inter alia, quæ ex doctrina ſuperioris quæſtionis deducuntur, tandem infertur, an ſit falſum, quod ſi in Pontificem eligeretur fœmina communi circa ſexum concurrente errore, valeant per eam velut Pontificem facta? Ex part. 8. tract.1. Reſol.94.

Sup.contẽto in hoc §. lege §. Ex his patet, Reſol. præteritæ, & ſignanter in tom.1. tr.3. Reſ.20. §.1. & in aliis §§. dictæ Reſol. confirmãtibus. Vel cõtra ver entibus eius doctrinam, & ibi in tr.4. Reſ.52.§.penult. à medio, à verſ. Sacerdos.

§.1. SVpplere Pontificem in miniſtratione Sacramentorum iuriſdictionem, quando adeſt error communis, & titulus coloratus, docent Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de Matrimon. tom.1. lib.3. diſp.22. n.49.* quibus ego addo Solorzanum *de Indiarum iure, tom.2. lib.2. cap.4. num.75.* VVameſium *de iure Pontificio, tom.1. quæſt.97. num.7.* Boſſium *de Matrim. cap.4. § 35. num.96.* Gonzalez *in reg.8. Cancell. gloſſ.15. §.1. n.179.* Fagundez *part.2. Eccleſiaſt. lib.7. cap.2. n.26.* Gutierrez de *Matrim. cap.62. num.26.* Filliucium *tom.1. tract.10. cap.6. num.295.* Leſſium *lib.2. cap.29. dub.8. num.67.* Trullench. *in Bull. Cruc. lib.1. §.7. cap.1. dub.13. n.7.* Theſaurum *in praxi de pœnis, p.1. cap.6.* Ludouicum à Cruce *in Bull. Cruc. diſp.1. cap.2. dub.8. n.3.* Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.9. diffic.46. per totam*, & alios penes ipſos.

Et pro contento in hoc §. Sed difficultas, in tom. 1. tr.3. Reſ.19. & in Reſol 20. §. Imo & ſeq. & lege ibi doctrinam Reſ.21. & in tom.2. tr.6. Reſ.81. & 91. §. Et tandem & in tom.8. tr.1. Reſol.5. §. Sed audiamus, ad medium, à verſ. Inſuper.

Sed difficultas eſt (attendas quæſo amice Lector) quid dicendum in caſu quo adeſt tantùm error communis, abſque titulo colorato. Et affirmatiuam ſententiam docuit lumen fulgentiſſimum inclytæ Academiæ Salmanticenſis, Baſilius Pontius, quem poſtea ſequutus eſt Ioannes Sancius, quos ego citaui *in part. 1. tract.2. Miſcellan. reſolut.45.* At, vt verum fatear, communis ſententia eſt in contrarium; & ideo ſic aſſerit Cardinalis Lugo *de Iuſtit. tom.2. diſput.37. ſect.3. num.23.* Cæterùm recedendum non eſt in re tanti ponderis à communi ſententia, maximè cùm ex oppoſita ſequantur multa inconuenientia, & fortaſſe maiora, & in praxi duriſſima. Sequitur enim, quòd ſi aliquis malitioſè ſe Legatum Papæ fingat, & oſtendat Bullas falſas in teſtimonium ſuæ poteſtatis, eo ipſo iſtius acta futura ſint valida in vtroque foro, ſicut ſi eſſet verus Legatus Papæ. Item hæretici, qui ſe Epiſcopos fingunt, & poteſtate illa ficta decipiunt rudes, & ruſticos, non minorem habebunt poteſtatem iuriſdictionis circa illos, quàm ſi veri eſſent Epiſcopi, dum adeſſet error communis; hæc quidem duriſſima ſunt, & conduceretur ad fouendos nequiſſimos ſimulatores in ſuis fraudibus. Meritò ergo requirimus ad valorem geſtorum per iudicem falsò exiſtimatum, quòd habeat titulum coloratum; hoc eſt ſaltem apparentem, qui ſit à legitimo ſuperiore. Ratio autem differentiæ inter vtrumque caſum ea videtur eſſe, quòd in noſtro caſu Reſpublica, ſeu Eccleſia, aut poteſtas ſuperior eſt, quæ proponit populo illum iudicem, vel miniſtrum, & eo ipſo tacitè hortatur populum ad illum recipiendum: idcirco ſuperior, quicumque ille ſit, ne videatur cooperari deceptioni, & detrimento populi, ſupplet defectus occultos, quantum ſatis eſt, vt populus non patiatur ex illo vitio occulto. Quando autem aliquis ex ſua malitia eſt intruſus ſine titulo ſuperioris, tunc ſuperior nullo modo illum proponit populo, nec cooperatur detrimento, quod ſequitur, ſed ipſe intruſus eſt cauſa adæquata illius deceptionis: non ergo mirum, quòd tunc ſuperior non ſuppleat defectus, maximè ex illa benignitate naſcerentur alia maiora fortaſſe inconuenientia ſuprà inſinuata. Ita Lugo.

3. Sed his non obſtantibus, inuenio ſententiam magni Baſilij Pontij antea docuiſſe noſtrum Molfeſium *in ſumma, tom.1. tract.7. cap.13. num.21.* & nouiſſimè præter Sancium docere etiam Cutillum *in addit. ad pract.4. Mancini, dub.29.* &, me citato, Bordonum *in Conſil. Regul. tom.1. reſolut.36. quæſt.14. num.50.* noſtrum P. Del-bene *tract. de Comitiis, dub.4. ſubſect.32. corol.2. num.1. & 3.* Leandrum *de Sacrament. tom.1. tractat.5. diſput.11. quæſt.102.* &, me citato, tanquam probabilem admittit Caſpenſis *in curſ. Theolog. tom.2. tractat.24. diſput.5. ſect.6. num.52.* ex his fundamentis. *Primo* probat, quia negari non poteſt iuriſdictionem acquiri præſcriptione, vt colligitur ex *cap. duo ſimul, &c. cùm contingat, & ibi* gloſſ. & Panormitanus, & Rota *deciſ.2. in nouiſſ. de præſcript.* ergo iuriſdictio non ſemper habetur ex ſuperiore legitimo. *Secundò*, quia iuriſdictio etiamſi acquiritur conſuetudine, vt multis citatis docet Sayrus *lib.1. de cenſur. cap.6.* Ex quo infert, quamuis non Sacerdos exiſtimatus Sacerdos inualidè abſoluat, tamen Sacerdos exiſtimatus Parochus, & intruſus, verè abſoluit, & confert reliqua Sacramenta: aliàs certè magna perturbatio ſequeretur, ſi omnia ſacramenta Matrimonij & confeſſionis ab his miniſtrata fuiſſent inualida. Nec obſtat eandem perturbationem ſequi, ſi Parochus ſine intentione miniſtraſſet, & tamen certum eſt ſacramenta Confeſſionis, & Baptiſmi, & alia in eo caſu non fuiſſe valida. Nam reſpondetur; eſſe longè diuerſam rationem, quia intentio in Sacramentis iure diuino requiritur: at iure humano iuriſdictioni applicatur materia, ac proinde ius facit quod poteſt ad euitandam rerum perturbationem, & ita cenſetur in his caſibus iuriſdictionem contuliſſe, vel materiam applicaſſe. Bordonus verò, *vbi ſuprà*, aſſerit, hanc ſententiam non eſſe fundatam in *leg. Barbarius*, ſed in prouida pietate Eccleſiæ, quæ ſaluti fidelium intendit ſubuenire.

4. Sed non deſeram hìc apponere verba ſapientiſſimi Franciſci Syluij ſacræ Theologiæ primarij Profeſſoris in celebri Academia Duacena, qui *in part. 1. reſol. variar. verb. Matrimonium 11.* ſic ait: Dices, ad hoc vt geſta per ſacerdotem, qui ex communi æſtimatione, & errore eſt Parochus putatiuus, valeant, ipſe debet habere titulum; cum verò non habet Sacerdos, qui, vt dictum eſt, aſſumitur à Colonello, vel Capitaneo militum. Reſpondetur in primis quòd iuxta Henriquez, Sanchez,

Sanchez, Bonacinam, Barboſam, & alios, non ſit neceſſe eum habere titulum verum, ſed ſufficere quòd habeat coloratum, & putatiuum. Affirmant enim validum futurum matrimonium contractum coram laico cui Parochus conceſſit facultatem aſſiſtendi matrimonio, ſi communi errore habetur Sacerdos: in propoſito autem Sacerdos, qui aſſumitur, habet titulum ſaltem coloratum, quatenus communi hominum æſtimatione putatur (verè-ne, an falsò, diſceptatio eſt) quòd tale ibi ſit priuilegium militum.

5 Reſpondeo *ſecundò*, quòd Baſilius Pontius *lib.5. cap.20.* tanquam probabilius ſuſtinet non requiri titulum, modò adſit error communis, quo ſcilicet aliquis communiter putatur eſſe verus Parochus, ſeu habere Parochi beneficium, vel officium, docens propterea, eius qui caret titulo, eſt tamen putatiuus, & intruſus, geſta valere; tum quòd negari non poteſt iuriſdictionem acquiri præſcriptione & conſuetudine, ex quo ſequitur illam non ſemper haberi ex ſuperiore legitimo, tum quòd inſtrumenta confecta à Notario, qui ſe fingebat Notarium, cùm non eſſet, valent, quando ſunt antiqua: concurrente communi fama, & opinione, quòd ille eſſet Notarius. Vbi poſt multa concludit; ſi quis in Parochia conſtitutus eſſet ab oppidi Concilio, & communi omnium errore æſtimaretur verus Parochus, omnia Sacramenta ab illo adminiſtrata valerent, modò ſit Sacerdos. Et poſtea, Colligo, inquit, matrimonium coram Parocho exiſtimato, etiamſi ſit intruſus, & non conſtitutus à ſuperiore legitimo, valere. Ita ille, qui poſtea *in part.2. verb. Prælati titulares 1.* ita aſſerit. Prouincialem, ita, vt ſupponitur, electum, atque, vt aliunde intelligitur, à Commiſſario Generali confirmatum conformiter Clementinæ *Exiui, de verborum ſignific.* habere titulum coloratum ad exercendum ea, quæ iſtius officij ſunt, iuxta ea, quæ ſcribit Sanchez *lib.3. de Matrimon. diſp.22 num.53.* vbi dicens, quòd ſi peccetur in electionis forma eò quòd ſolemnitas iure præſcripta omittatur in electione, vel collatione, geſta per electum non valent; mox ita reſtringit. Intellige tamen, niſi accedat legitimi ſuperioris confirmatio: ea enim titulum coloratum confert, dum electionis vitium communiter latet.

6 Sed etſi non haberet titulum ne quidem coloratum; quamdiu tamen haberetur communiter pro vero, ac legitimo Prouinciali, probabile eſt quod per eum geſta valeant; quia, vt multis docet Baſilius Pontius *lib.5.cap.20.* titulus non requiritur, quando eſt error communis, ita vt paſſim, & communiter reputetur eſſe verus ſuperior. Hæc Syluius.

7 Et tandem hanc ſententiam tanquam probabilem admittit Machadus *tom.1.lib.1.part.2.tract.1. document.8. num.2.* Vnde videant Lectores ſi potuit falſam vocare hanc ſententiam nouiſſimè Ioan. Eſcobar *in addit. ad tract. de vtroque foro, art.5.n.51.* Fateor contrariam ſententiam eſſe communiorem, & illi ego adhæreo; tamen ſententiam Pontij, & aliorum tanquam improbabilem non audeo damnare. Ex ſupradictis.

8 Infertur *primò*, dum Sacerdos communiter habitus fuit pro Confeſſore approbato, quia titulum à legitimo ſuperiore habuit, nulliter tamen propter aliquem occultum defectum, ſi abſoluat à peccatis, ita valida manet abſolutio, vt detecto poſtea defectu, & errore communi, non ſit neceſſe confeſſiones ei factas cum alio legitimo Confeſſore reiterare. Ita Leſſius *lib.2. cap.29. dub.8.n.66.* & alij.

9 *Secundò*, idem dic de omnibus geſtis per Parochum putatiuum cum titulo legitimo: nam ea omnia tenent, nec indigent alia confirmatione, etiam in adminiſtratione Sacramentorum. Ita Gutierrez *de Matrimon. cap.61. num.16. & 28.* quæ omnia procedunt, etiamſi poſt titulum legitimum, & veram poſſeſſionem, adueniat defectus, ſeu cauſa impeditiua illius muneris, vt eſt excommunicatio, ſuſpenſio, & ſimiles, occultæ tamen; rata manet abſolutio, & quælibet Sacramentorum adminiſtratio. Ita Sanchez *de Matrimon. lib.3. diſput.22. num.41.*

10 *Tertiò* hoc procedit dum Parochus laico communiter reputatus pro Sacerdote, facultatem præbuit matrimonio celebrando aſſiſtendi, nam validè coram eo contrahitur, cùm titulum habeat, error communis interueniat, & eius incapacitas ſuppleri poſſit per Eccleſiam, quæ ſicut poteſt ſtatuere, quòd non ſit neceſſe matrimonium coram Parocho celebrare, ſtatuere poteſt, quòd ſufficiat celebrari coram laico, etiamſi pro Sacerdote non habeatur. Quod verum eſt, quamuis contrahentes matrimonium, ſciant defectum Parochi, dummodo cæteri communiter illum ignorent, nam communi errori, non particulari ſcientiæ attenditur. Ita Syluester *verb. excommunicatio, 3. §.5.*

11 *Quartò*, idem dicendum puto dum titulus verus adeſt, ſed deficit: vel quia conceſſus fuit pro certo tempore, quod fuit elapſum: vel quia reuocatus, vel inhibitione, aut priuatione, aut ſimilibus, quia ſi communiter id ignoretur, & adhuc durare credatur, acta eius virtute valent, & tenent. Ita Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 2. & ſeqq.*

12 *Quintò*, à fortiori aſſerendum eſt valere omnia acta iudicalia, vel extra facta per iudicem occultè excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, dum communis error, & ignorantia aderat, ex reddita ratione. Ex quo ſequitur Epiſcopum excommunicatum occultè validè conferre Ordines. Ita Valerus *in different. vtriuſque fori, verb. nullitas, different.3.*

Sup. con°ẽd in hoc §. in tom.5. tr.1. Reſ.23. poſt medium, à verſ. Si vix licet talis.

13 *Sextò*, dicendum eſt habentem beneficium collatum per putatiuum iudicem cum legitimo titulo iuriſdictionis, rectè, atque tutè poſſidere, nec neceſſe habet alia collatione, nec inſtitutione: ita contra nonnullos putantes *d.l.Barbarius*, in beneficialibus locum non habere, docent Leſſius *d. dub.8. num.66.* Auila *de cenſur.2.part. cap.6. diſp.6. dub.7.*

14 Et tandem, ne claudatur tractatus iſte ſine Pontificis mentione, limitanda eſt doctrina in hac reſolutione poſita: & dicendum eſt procedere, quando inhabilitas putatiui iudicis, talis eſt, quòd ſuppleri valeat per ſuperiorem, vel per poteſtatem humanam; ſecùs verò aliter: vt ſi ſit defectus iuris naturalis, vel diuini, quod nec tollere, nec ſupplere poteſt poteſtas humana, nec quidem diſpenſare. Vnde infertur, falſum eſſe dictum Iaſonis *in d.ct. leg. Barbarius, num.64.* aientis, quod ſi in Pontificem eligeretur fœmina, communi circa ſexum concurrente errore, valere per eam, velut Pontificem, facta; quod, inquam, falſum eſt, cùm defectus fœminæ ad Summum Pontificatum ex natura proueniat, qui ſuppleri per poteſtatem humanam non poteſt. Ita Leſſius *2. de Iuſtit. cap.29. num.66. ſub verſ. tertiò.*

Sup. hoc in tom.4. tr.8. lege latam doctrinam, Reſ. 54. ſignanter § 2. à lin 8. & verſ. Sed quoad fœminas, & in aliis eius not.

RESOL. VI.

An Pontifex poſſit præcipere, vt infantes filij Hæreticorum, & Apoſtatarum baptizentur, inuitis parentibus.
Et quid de filiis infidelium.
Et quid, ſi ſaltem alter parens ſit fidelis, ſeu baptizatus, an puer, illis inuitis poſſit baptizari.
Et idem proportionatè dicendum eſt, ſi proles ſit ſub cura plurium tutorum, quorum vnus ſaltem eſt Chriſtianus.
Et idem eſt ſentiendum, quando alter pater conſentit, quamuis vterque ſit Ethnicus.
Et idem eſt de paruulo, qui non habet Patrem, ſed auum paternum, quod poteſt baptizari, ipſo conſentiente, quamuis mater ſit inuita.
Et quid de filiis infidelium mancipiorum, an poſſint, illis inuitis, baptizari?
Et quid de infidelibus pollicitè tantùm ſubditis Principibus Chriſtianis, an poſſint eorum infantes, ipſis inuitis baptizari? Ex part.8.tract.1.Reſ.2.

Sup. hoc, quod hic ſupponitur, lege latam doctrinam Reſ. ſeq. & cum eodem Lugo tãtum hic citato in principio Reſ.102.

§.1. SVppono pro præſenti tractatu cum Amico, *in curſu Theolog. tom* 8. *diſput.*18. *num.*1. *ſect.*1. Eminentiſſim. Cardinal.de Lugo *de Euchar. diſput.*19. *ſect.*8. *num.*112. & Perez *de ſacrament. Matrimon. diſput.*21. *ſect.*1. *num.*1. & aliis, quòd licèt in Summo Pontifice non ſit authoritas inſtituendi Sacramenta, vel ea quoad ſubſtantiam mutandi; eſt tamen poteſtas ſtatuendi, vel mutandi, quæ ſalua Sacramentorum ſubſtantiâ, & ſuſcipientium vtilitati, & ipſorummet Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire iudicauerit, vt idem definit Tridentinum *ſeſſ.*21. *cap.*2. ſine qua poteſtate, neque Eccleſiaſticum regimem: neque animarum ſalus, neque Sacramentorum veneratio, & cultus conſiſtere poſſet.

Sup. hoc in tom.1. tr.1. Reſol.85. & 88.§.Vnde.

2. Hoc ſuppoſito ad quæſitum affirmatiuè reſpondeo cum Hurtado *de ſacrament. Baptiſm. diſput.*3. *difficult.*4. Præpoſito *in* 3. *part. D.Thomæ, quæſt.*68. *art.*10. & *ibi* omnes expoſitores. Dicendum eſt igitur, quòd ſi parentes ſint directè ſubiecti ſpirituali iuriſdictioni Eccleſiæ, quales ſunt, non ſolùm, qui Chriſtianam fidem profitentur, & ſeruant; ſed etiam quicumque baptizati ſint, etiamſi ſint Hæretici, aut Schiſmatici, aut penitus per apoſtaſiam à fide defecerint: eorum, inquam, filij, ſi in poteſtatem Eccleſiæ veniant, ipſis parentibus inuitis, & contradicentibus adhuc baptizandi ſunt. Eſt res certa. Et patet, tum quia Eccleſia poteſt ipſoſmet parentes compellere, vt veram profiteantur, ac ſeruent fidem: ergo poteſt etiam compellere, vt offerant ſuos filios ad Baptiſmum: Siquè nolint, habeat tamen in ſua poteſtate ipſos infantes, omnino eos baptizare poterit, ac debebit. Tum prætereа, Eccleſia habet directè iuriſdictionem ſuper ipſoſmet infantes, qui naſcuntur ex parentibus baptizatis, atque adeò ſibi ſubditis: ergo habet ius, & authoritatem illos baptizandi, etiam inuitis ipſis parentibus.

3. Aduertit tamen Granadus *de Sacram. contr.*4. *tract.*4. *diſput.*5. *ſect.*3. *num.*17. accidere interdum poſſe, vt non liceat Eccleſiæ baptizare infantes inuitis parentibus baptizatis, ac proinde ſubiectis Eccleſiaſticæ poteſtati. Notauit hoc Franciſcus Suarez *diſput.*25. *ſect.*5. §. *hæc argumenta*, & breuiter declaratur, ac confirmatur: licèt enim per ſe loquendo, Eccleſia habeat hanc poteſtatem baptizandi filios parentum baptizatorum, nec opus ſit expectare conſenſum illorum, quia eo ipſo quòd parentes ad Eccleſiam pertineant, tenentur in hac re illi obedire, poſſuntque ad id compelli, &, ſi opus ſit, ſeparari infantes à parentum conſortio, iuxta ea, quæ initio diſputationis ſupponebamus. Si tamen accidat id, quod in rebus humanis non eſt impoſſibile, parentes eſſe quidem baptizatos, ſed Hæreticos; quibus vel Baptiſmus ipſe diſplicet, vel ſaltem fides, quæ paruulis infunditur in Baptiſmo, nec poſſint paruuli ab eorum conuictu ſeparari, aut alia ratione ſufficienter defendi, ne cùm adoleuerint, decipiantur, & peruertantur à parentibus; non licebit Eccleſiæ illos contra parentum voluntatem baptizare, propter ſecundam rationem, ſuprà adductam, pro noſtra concluſione, quæ, quo ad præcipuam partem vrget etiam iſto caſu: cederet enim in detrimentum Chriſtianæ Religionis, foretque id ſanctum dare canibus, vt illud conculcent, & contumeliis afficiant. Ita Granadus.

4. Sed his non obſtantibus, ego cum Layman olim contrarium docui, & hanc ſententiam, me citato, tenet etiam nouiſſimè doctus, & amiciſſimus P. Auerſa, nunc denuò ſuæ Religionis Generalis, *tract.de ſacram. Baptiſm. quæſt.*68. *ſect.*3. vbi ſic ait: Attamen quando Eccleſiaſtici miniſtri non habeant vires abſtrahendi filios à parentibus Hæreticis, aut Apoſtatis, habitantibus in ſuis locis, vbi impunè degunt, non debere illos baptizare, notant Suarez *diſp.*24. *ſect.*5. Coninch *hac quæſt. art.*10. *num.*81. Heredia *de Baptiſm. part.*7. *dub.*3. *num.*8. Quia poſtea tales filij impiis cæremoniis, & doctrinis apud ſuos imbuentur, contra dignitatem, & reuerentiam Baptiſmi. Sed rectè Layman *lib.*5. *moralis Theolog. tract.*5. *cap.*6. *num.*12. Diana *part.*3. *tract* 4. *reſol.*7. & quidam alij admittunt, debere baptizari: tum quia ſi ante vſum rationis decedant, ſaluabuntur: tum, quia fortè ad tempus inuincibili ignorantia poterunt excuſari, dum prauis doctrinis imbuentur: tum, quia fortè faciliùs ad veram fidem redibunt, ſi ſcirent ſe fuiſſe à miniſtro Catholico baptizatos. Ob quam ſpem poteſt permitti oppoſitum periculum irreuerentiæ, dum iam Eccleſia habet ius tales filios parentum ſibi ſubditorum baptizandi. Ita Auerſa. Sed poſt hæc ſcripta inueni hanc quæſtionem pertractare etiam, me citato, Eminentiſſimum Cardinalem Lugo, *de Fide, diſp.*21. *ſect.*2. *num.*20. *& ſeqq.* adi illum, & non pigebit.

Quæ hic eſt in tom.1. tr. 1. Reſ.85.

5. *Notandum* eſt tamen hic, quod licèt non liceat inuitis parentibus infidelibus eorum infantes baptizare, tamen optimè obſeruat Granadus *vbi ſuprà, ſect.*3. *num.*16. cum Ioanne Præpoſito *in* 3. *part. D.Thomæ, quæſt.*68. *art.*10. *dub.*1. *num.*44. quòd ſi ſaltem alter parens ſit fidelis, ſeu baptizatus, puerum poſſe illis inuitis baptizari; quia cum ius ſingulorum in prolem ſit æquale, quando alter ſubditur Eccleſiæ, illa ratione ſubditi, in fauorem religionis, poteſt puerum inuitis parentibus baptizare, eorúmque curæ ſubducere; cùm enim eo caſu poſſit ſibi ſubdito præcipere, vt Baptiſmum procuret infanti, & fidelis id poſſit facere, imò teneatur, quantumuis compars infidelis repugnet, ſequitur quod Eccleſia inuito fideli poſſit eundem baptizare, & ſi neceſſe ſit ad conſeruandam Baptiſmi ſanctitatem, parentum poteſtati ſubducere. Ita communiter Doctores, & inſinuatur in Concilio Toletano III. *cap.*14. vbi dicitur: Iudæis non liceat Chriſtianas habere vxores, &c. & filio, qui ex tali coniugio nati ſunt, aſſumendos eſſe ad Baptiſmum, ſcilicet etiam inuitis parentibus; & clariùs in Toletano IV. *cap.* 61. Filij, qui ex talibus

(Iudæo

(Iudæo ſcilicet,& Chriſtiana)nati ſunt,fidem atque conditionem matris ſequantur: ſimiliter & illi, qui procreati ex infidelibus mulieribus, ſed fidelibus viris, Chriſtianam religionem ſequantur; vbi & alia ratio inſinuatur, quòd ſcilicet, ſi nolit pars infidelis conuerti, atque adeò coniuges ſint ſeparandi, iuxta illud decretum, proles debeat ſequi partem Chriſtianam in fauorem fidei, prudentiâ tamen opus eſt, neque eſt præcipienda collatio Baptiſmi, vel ſi putetur parens infidelis conuertendus,vel flectendus vt conſentiat, vel prudenter putetur quòd proles non poterit abſtrahi abſque ſumma difficultate, & non ſine aliqua nominis Chriſtiani iactura. Idem proportione dicendum, ſi proles ſit ſub cura plurium tutorum, quorum vnus ſaltem ſit Chriſtianus; Idem etiam dicendum, quando alter parens conſentit quamuis vterque ſit Ethnicus, quia conſenſus vnius tribuit ius Eccleſiæ baptizandi paruulum etiam altero inuito. Colligitur planè hæc veritas ex *cap.2. de conuerſione infidelium,& ex cap. Iudæo,28.q.1.* vbi dicitur expreſsè,ſi mater, aut pater fidelis ſit, debere filium imitari parentem fidelem, atque ita poſſe baptizari. Imò Valentia refert ex aliis, Gregorium XIII. ſtatuiſſe,vt paruulus,qui non habebat patrem, ſed auum paternum, baptizaretur ipſo conſentiente, quamuis mater eſſet inuita.

Sup. hoc in tom.1.tr.1.in Reſol.87. in principio, & in Reſol.88. breuiter in fine §.Secũda pars.

6 Sed quid dicendum de infidelibus policitè tantùm ſubditis Principibus Chriſtianis, an poſſint eorum infantes ipſis inuitis baptizari? Affirmatiuè reſpondet Scotus *in 4. diſt.4. quæſt.9.* Gabriel *quæſt.2. art.3. dub.5.* & ex neotericis duo viri doctiſſimi, Guilelmus Eſtius *in 4. diſt.6.§.2.*& Petrus Lorca *in 2.2. D. Thom. quæſt.10. art.12. diſp.37. concluſ.2.* Et cenſent, principes tanquam Dei miniſtros poſſe cogere ſubditos ad legum diuinarum obſeruationem, & proinde compellere etiam infideles, vt prolibus ſuis Baptiſmum procurent, & ſi negligant, poſſe eos punire abſtractione prolium, & Baptiſmi procuratione; vnde cenſetur prudenter procedendum, vt parentes nihil ſciant, antequam proles baptizetur, ne in odium religionis Chriſtianæ, & Sacramentorum eam interficiant. Si hæc incommoda euitari poſſint,cenſent Principem non tantùm poſſe procurare Baptiſmum paruulis, ſed etiam teneri; quia, per ſe loquendo, tenetur vti legitimè ea poteſtate, quam habet in ſubditos.

7 Deinde, ſi pater vellet infantem occidere, aut nollet ipſum à periculo mortis, in quo ſit liberare, poſſet ex conſenſu Principis inuito patre infanti ſubueniri, quamuis neceſſarium eſſet ipſum de poteſtate patris eripere, & extrahere: imò, id etiam poteſt Princeps, quoties videt filium à patre prauis moribus inſtrui, & malè educari; quia ad Principem ſpectat abuſum patriæ poteſtatis in filios corrigere, & emendare: ſed infantes dictorum non baptizatorum ſunt in manifeſto periculo infidelitatis, quando adulti fiant, & ſunt in peccato originali, & parentes nolunt illis ſubueniri, ſed volunt eos in morte originalis perſeuerare, & eos iterum morte infidelitatis occidere, ſi adulti fiant; ergo Princeps, & quilibet alius ex conſenſu illius poteſt infantes dictorum non baptizatorum adhuc inuitorum licitè baptizare, & eos à patria poteſtate eripere.

8 Verùm his non obſtantibus, negatiuam ſententiam docet D. Thomas *in 3. p. quæſt.68. art.10.* & communiter *ibi* eius expoſitores; quia vt optimè obſeruat Præpoſitus *vbi ſuprà, in 3. part. quæſt.68. art.10. dub.2. num.49.* Granado *loco citato, ſect.3. num.10.* & Hurtadus *de ſacram. Baptiſm. diſput.3. diffic.4.* Amicus *in curſu Theol. tom.7. diſp.11. ſect.7. num.221. & ſeqq.* Eccleſia nunquam procurauit infantes infidelium ſubditorum Principibus Chriſtianis religioſiſſimis hoc modo baptizari, cùm tamen facilè potuiſſet hoc eis perſuadere; quod eſt ſignum, Eccleſiam nec in ſe,nec in Principibus Chriſtianis hanc poteſtatem agnoſcere, & iudicare id non expedire,cùm potentiſſimi, & piiſſimi Imperatores facilè potuiſſent occurrere incommodis.

9 Cæteras rationes videbis apud citatos Auctores.

Notandum eſt tamen cum Præpoſito *vbi ſuprà, num.50.* ſententiam negatiuam intelligi, per ſe loquendo, & ſepoſitis particularibus cauſis,propter quas Princeps iuſtè poſſit à parentibus abſtrahere, & eorum curæ ſubducere; vt ſi propter atrocia crimina contra legem naturæ, vel iuſtas leges Principis commiſſa, illâ vel ſimili graui pœnâ poſſint affici; illo enim caſu proles iuſtè abſtracta poſſet inuitis parentibus baptizari eâ tamen in re magna circumſpectione opus eſt, & *Primò* diligenter curandum, vt hæc pœna non leuiter inferatur. Quia pœna debet eſſe moderata, ſpectata criminis atrocitate, & non poteſt abſque aliqua iniuſtitia excedere in ratione pœnæ conditionem criminis, prout in illo foro conſideratur. *Secundò*, videndum nè ex illo modo puniendi parentes grauiora mala ſequantur,verbi gratia,ne occidant filios,metuentes, ne ſibi eripiantur, vt initientur myſteriis religionis Chriſtianæ, vel nè inde implacabile odium contra Chriſtianam religionem oriatur, atque ideò ita impediatur multorum conuerſio, &c. propter quæ auertenda, ſæpiùs erit conſultius proles non abſtrahere à parentibus, quamuis id iuſtè promoueritis.

10 Sed magis difficultas eſt, quid dicendum de filiis infidelium mancipiorum, an poſſint illis inuitis baptizari? Negatiuè reſpondet Capreolus *in 4.diſt.5. q.1.art.3.* Marſilius *q.4. dub.2.* Caietanus *q.68 art.10.* & Catherinus *in opuſculo de pueris Iudæorum recipiendis ad Baptiſmum*, docent infantes filios non baptizatorum ſeruorum, ſeu mancipiorum, non poſſe à dominis, neque ex eorum licentia,licitè baptizari inuitis parentibus,quia infantes iure naturali ſubditi ſunt parentibus, quoad educationem, & iure diuino quoad Baptiſmum & ſalutem ſpiritualem: his autem iuribus nequit derogare ius ciuile, ex quo ſolo conuenit dominis poteſtas in ſeruos. Accedit, quòd Eccleſia notabitur, quòd violenter contra voluntatem parentum baptizet infantes.

Sup.contẽto in hoc, & ſeq. §. in tom.1. tr.1. Reſ.87.à lin. 4. vſque in finem, & in Reſ.88. & curſim in alia Reſ. earum annotationum.

11 At ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo cum Præpoſito *vbi ſuprà, dub.3. num.51.* & Hurtado *diffic.3* vbi citant Durandum, Sotum,Vaſquez, & Coninch, quibus adde Valentiam, Suarez,& alios quos citat, & ſequitur Granado *loco citato, ſect.4. num.21.* Et ratio eſt,quia imprimis licitum eſt dominis ſeparare parentes ſeruos à filiis, illos vendendo, aut alia ratione vtendo iure dominij. Eo autem ipſo quòd ſeparentur, ita vt non ſubiiciantur infantes illorum gubernationi, ſufficientérque prouideatur, nè ſit periculum peruerſionis, ceſſant rationes,ob quas non licet infantes infidelium baptizare: perinde enim ſe habent, ac ſi parentibus eſſent orbati. Nec eſt illicitum dominis vendere ſeruos infideles, hac intentione, vt ſeparentur à filiis; liceátque illos baptizare; nam in hac re vtuntur iure dominij, & id ordinant ad honeſtum finem, nempe ſalutem puerorum. Et eadem ratione ſi in bello iuſto capiantur eiuſmodi infantes, ac proinde omnino à parentum cura ſeparentur, poterunt illis inuitis baptizari. Dixi autem doctrinam

nam

nam huius conſectarij eſſe veram, dummodò à parentibus filij ſepararentur: nam ſi cum illis manerent per longum tempus, ſaltem vſque ad adultam ætatem, non liceret eos baptizare contra parentum voluntatem; quia licèt parentes ſint ſerui, quandiu tamen filij manent cum illis, non poſſunt priuari poteſtate quam erga filios habent; cùm in ipſa natura fundamentum habeat: & ita ad eos ſpectaret proſpicere bono filiorum in humanis, & diuinis, ac proinde eis irrogaretur iniuria, ſi Eccleſia infantes iſtos baptizaret, poſſéntque facilè peruerti, cùm primum rationis vſum attingerent.

RESOL. VII.

Sup. prima diffic. huius tituli in tom. 1. tr. 1. lege latam doctrinam Reſ. 32.

An Pontifex potuerit determinare tempus præcepti Diuini ſuſcipiendi Baptiſmum?

Et an Eccleſia potuerit determinare tempus, in quo Miniſtri Eccleſiæ, & non in alio deberent exhibere Baptiſmum adultis petentibus, ſcilicet Vigiliam Reſurrectionis, & Vigiliam Pentecoſtes?

Et an ex diſpenſatione Pontificis poſſit quis etiam laicus ſolemniter baptizare, in caſibus, in quibus iure Diuino, poteſt baptizare, & abſque diſpenſatione id non poſſint Diaconis inferiores? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 2.

Quamvis nō plenè ſup. hoc lege tamen pro tēpore, & præcepto baptizandi infantes in tom. 1. tr. 1. Doctrinam Reſ. 28. & 29. & ſup. doctrina huius Reſ Vide Reſol. not. præteritæ contra titulum poſitæ, & hic ſupra §. 1. Reſ. præcedentis.

§. 1. NEgatiuè cōmuniter reſpondent Doctores; & ideo Ochagauia *tract. de ſacr. Baptiſm. quæſt.* 15. *concluſ.* 1. ſic ait: Non potuit Eccleſia determinare tempus, vel interpretari, in quo debeant fideles baptizari. Probatur, quia tale tempus eſt à iure diuino determinatum, vidimus in vltima concluſione præcedent. quæſt. ergo Eccleſia id nullo modo poteſt immutare; ſolùm poteſt declarare, & interpretari cauſas, ex quibus poſſint infideles differre Baptiſmum, quod etiam quilibet Doctor poteſt efficere. Solum autem Eccleſia poteſt definire tempus, in quo parentes Chriſtiani debeant ſuos infantes baptizre ratione iuriſdictionis, quam in patres habet, qui regere debent paruulos. Ita ille.

2 Dicendum eſt igitur, in Eccleſia non poſſe poteſtatem determinandi tempus præcepti diuini, quo adulti ante finem vitæ baptizari tenentur, & meritò; quia præcepto diuino determinatum eſt hoc tempus, nempe cùm primùm commodè poſſint: ergo Eccleſia nequit aliud determinare, non ſolùm definiendo, ſed neque interpretando; etiamſi, quando occurrit dubium, an cauſa aliqua ſit ſufficiens ad dilationem Baptiſmi, id poſſit interpretari, non minus quàm quilibet vir doctus, imò multò meliùs.

3 Non deſinam tamen hîc adnotare quod Caietanus *quæſt.* 68. *art.* 3. Sotus *in* 4. *diſt.* 5. *quæſt. vnica, art.* 3. & Ledeſma 1. *part.* 4. *quæſt.* 9. *art.* 3. *dub.* 1. docent, Eccleſiam poſſe determinare tempus præcepti diuini, quo adulti obligantur baptizari ante finem vitæ, quia Chriſtus Eccleſiæ commiſit Sacramentorum diſpenſationem: ergo poteſt determinare tempus pro ſuſceptione Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ.

4 Confirmatur, quia Eccleſia de facto determinauit vigilias Reſurrectionis, & Pentecoſtes *in can. non ratione, & in can. duo tempora, & in can. Propriè, de Conſecratione, diſt.* 4. ergo in Eccleſia verè reperitur poteſtas ad id.

5 Verùm his non obſtantibus ego puto non eſſe recedendum à prima, quam tuentur Vaſquez, & Suarez, quos citat & ſequitur Hurtadus *de ſacrament. Baptiſm. diſput.* 1. *difficult.* 17.

6 *Notandum* eſt tamen, quòd aliquando Eccleſia potuit determinare tempus, in quo miniſtri Eccleſiæ, & non in alio, deberent exhibere Baptiſmum, adultis petentibus, ſcilicet vigiliam Reſurrectionis, & vigiliam Pentecoſtes. Ita habetur *can. non ratione, de Conſecrat. diſt.* 4. *& eadem diſt. can. duo tempora, & can. propriè,* & alij Pont. & Concilia, quorum meminit Vaſquez *loco citato,* & Leo I. *epiſt.* 4. *ad Epiſcopos per Siciliam conſtitutos;* qui addit, vigiliam Pentecoſtes eſſe additam pro celebratione Baptiſmi, vt tunc liceret eos baptizare, qui ob aliquod impedimentum in Paſchatis vigilia non potuiſſent baptizari, in aliis verò temporibus, niſi ob cauſas in eiſdem Canonibus expreſſas baptizare non licebat. Neque verò ſolùm, vt voluit Soto *in* 4. *diſt.* 5 *quæſt. vnica, art.* 3. aliis temporibus erat prohibitum miniſtris Eccleſiæ, baptizare cum Litaniis, & aliis ſolemnitatibus, quæ alio tempore in adminiſtratione huius Sacramenti non ſolent adhiberi, extra prædicta tempora, ſed etiam ſine huiuſmodi ſolemnitatibus extraordinariis, quod apertè liquet ex *epiſt.* 78. alias 80. Leonis I. *ad Epiſcopos Campaniæ, cap.* 1. vbi ſic illis præcipit: Vt ſummam hanc, potentiſſimámque, Dei gratiam ſcilicet Baptiſmum, non niſi in Paſchate, & Pentecoſtes die, deſiderantibus, & credentibus conferatis, manente quolibet tempore grauium neceſſitatum, ac periculorum conſideratione, ſecundùm quam oportet ſubuenire. Si ergo Pontifex tantùm concedit licentiam exhibendi Baptiſmum extra illa tempora, neceſſitate aliqua ſe offerrente, quod intelligendum eſt ſine Litaniis, & ceremoniis vigiliæ Pentecoſtes; ergo non licet illum exhibere etiam ſine his ceremoniis, nulla exigente neceſſitate. Sed quòd dictis tantùm temporibus conueniens eſſet Baptiſmus, probatur ex D. Thoma 3. *part. q.* 68. *art.* 3. *Primò,* nè Eccleſia facilè deciperetur ab infidelibus fictè petentibus Baptiſmum, ſed vnumquemque probare poſſet, quo animo ad Baptiſmum accederet. *Secundò* propter reuerentiam huius Sacramēti. Siricius Papa relatus *in dicto can. non ratione,* apertè ſentit, tunc temporis fuiſſe licitum quouis tempore paruulos baptizare. Quod & propter plurima eorum pericula, & quia probatione non indigent, cùm ſint incapaces rationis, diſpenſatum fuiſſe credo. Et quidem etiam Romæ hoc eſt in vſu, vt refert Vaſquez *ibidem, cap. vltim.* aliquos adultos quotannis in Sabbatis illis baptizare. Illa tamen conſuetudo ſolùm dictis temporibus baptizandi adultos, ferè in tota Eccleſia abrogata eſt per contrariam conſuetudinem, vt quotidie videmus, vt docuit Rupert. *lib.* 4. *diuinorum Officiorum, cap.* 18. Ochagauia *vbi ſuprà,* & Hurtadus, qui etiam rectè *diſput.* 2. *difficult.* 4. obſeruat ex diſpenſatione Pontificis quemlibet, etiam laicum, poſſe ſolemniter pabtizare in caſibus, in quibus iure diuino poteſt baptizare; quia ſolemnitas Baptiſmi ſolo iure Eccleſiaſtico introducta eſt, & abſque diſpenſatione id non poſſe Diaconis inferiores: quia ſolemnitas Baptiſmi non eſt præſcripta ab Eccleſia pro his quibus ex vi Ordinis non conuenit dignè, & competenter baptizare, ſed tantùm pro ordinatis ad id.

Sup. hoc magis latè in §. 1. & 2. Reſol. ſeq.

RESOL. VIII.

An Pontifex poſſit committere laico; vt in caſu neceſſitatis ſolemniter Sacramentum Baptiſmi miniſtret?

Et extra caſum neceſſitatis, vt licitè conferant Baptiſmum, an inter Miniſtros huius Sacramenti

Sacramenti ordo ſit ſeruandus ſub peccato mortali.

Et etiam quæritur, an Sacerdos miniſtrans Sacramentum Baptiſmi in caſu neceſſitatis in peccato mortali peccet mortaliter.

Idem quæritur de laico baptizante ſolemniter ex diſpenſatione; & de Diacono baptizante ſolemniter, vel ſacram Euchariſtiam porrigente ex commiſſione Sacerdotis.

Et notatur poſſe in caſu neceſſitatis filium à Patre baptizari, & à propria matre, & ab illis in prædicta neceſſitate munus Patrini exerceri, atque per hoc non amittunt ius petendi debitum coniugale.

Et quid. Si ſupradicta hæc faciant extra caſum neceſſitatis? Ex part. 8. tr. 1. Reſol. 57.

Sup. hoc in fine præcedentis Reſ.

§. 1. Affirmatiuè reſpondeo: nam munus ſolemniter baptizandi, non eſt conſtitutum ex iure diuino, ſed Eccleſiaſtico. Et ita terminis docet Amicus *in curſu Theolog. tom. 7. diſp. 11. ſect. 3. n. 52.* vbi ſic ait. Quòd autem ſoli Diacono poſſit hoc munus ſolemniter baptizandi à Sacerdote committi, probatur: tum quia id docet Catechiſmus Romanus *de ſacramento Baptiſmi, §. iam verò à quibus miniſtris.* Tum quia ſoli Diacono, quando ordinatur ab Epiſcopo, dicitur, quòd debeat baptizare. Tum quia Diaconus eſt proximus miniſter Sacerdotis. Vnde in neceſſitate poteſt Sacerdos illum ſubſtituere in iis omnibus, quæ non ſunt propria muneris ſacerdotalis.

Sup. hoc pro Diacono in tom. 1. tr. 1. lege doctrinam Reſ. 47. & aliquid hic infra in duobus §§. ſeqq. huius Reſ.

2. At, inquies, non tantùm Diaconus, ſed quiuis alius inferior Clericus, imò & laicus poteſt ex commiſſione Pontificis ſolemniter baptizare: ergo hoc non eſt proprium Diaconi. Antecedens probatur: quia cùm munus ſolemniter baptizandi non ſit de iure diuino, ſed Eccleſiaſtico, poterit Pontifex, qui ſupra totum ius Eccleſiaſticum poteſtatem habet, illud cuicunque committere. Reſp. conceſſo antecedente, negatur conſequentia. Etenim proprium Diaconi eſt, vt poſſit ex commiſſione ſolius Sacerdotis ſolemniter baptizare, quod non poſſunt reliqui Diacono inferiores; niſi ex commiſſione Summi Pontificis. Ita Amicus: cui etiam adde Hurtadum *de ſacram. Baptiſm. diſp. 2. diffic. 4.* vbi ex communi Doctorum ſententia, ſupponit, ex diſpenſatione Pontificis laicum poſſe ſolemniter baptizare in caſibus, in quibus iure diuino poteſt baptizare.

3. Sed hîc obiter aliqua non incurioſa in gratiam Lectorum notanda erunt. Et

Sup. contẽto in hoc, & ſeq. §. in tom. 1. tr. 1. Reſ. 45. & 46.

Primo, notandus eſt ordo ſeruandus in miniſtris huius Sacramenti, vt licitè illud conferant. *Primò* namque extra caſum neceſſitatis, vel rationabilis cauſæ, nullus præter Sacerdotem poteſt baptizare, & quidem intra terminos ſuæ iuriſdictionis, vel commiſſionis. Si quid tentent alij, etiam Diaconi, peccant mortaliter, cùm vt diximus, non poſſit Baptiſmus etiam Diacono committi ſine rationabili cauſa, v. g. eò quòd ſint pauci Sacerdotes, vel procul diſtent, vel rebus grauioribus occupentur. *Secundò*, etiam in caſu neceſſitatis Sacerdos præſens qui velit baptizare, eſt præferendus etiam Diacono: ſi abſit, vel non velit, aut non poſſit baptizare, Diaconus debet aſſumi. Et huius ordinis inuerſio, ſecundùm Præpoſitum *in 3. part. q. 67. art. 5. dub. 2. num. 6.* eſt peccatum mortale, cùm negligantur ij, qui ratione ſuæ ordinationis habent completam capacitatem, vel ſaltem inchoatam, quibus proinde cenſetur fieri grauis iniuria, ſi non tenuant baptizare, quamuis Sotus *diſt. 4. quæſt. vnica, artic. 2. §. circa tertiam*, & Suarez *diſp. 31. ſect. 4. §. vnde tertio addendum* ſentiant non eſſe mortale, ſi negligatur Diaconus.

4. Nec etiam hic grauabor apponere verba Caſpenſis *in curſu Theolog. tom. 2. tract. 27. diſp. 1. ſect. 4. numer. 37.* me citato ſic aſſerit. In caſu verò extremæ neceſſitatis periclitantis pueri, quæuis perſona humana rationis particeps, vir, aut fœmina fidelis, aut infidelis, etiam licitè baptizare poteſt, dummodo non adſit alia perſona dignior. Vnde hæc regula generalis ſeruanda eſt: Præſente perſona digniore, inferiori non licet baptizare in caſu extremæ neceſſitatis. Ordo autem dignitatis, & prælationis hic eſt. Primò Sacerdos, deinde Diaconus, poſtea Subdiaconus, poſtmodum initiatus minoribus Ordinibus, inde habens primam Tonſuram, illicò laicus vir præfertur fœminæ: fidelis autem fœmina præfertur viro infideli. Denique extranei præferendi ſunt parentibus propter periculum cognationis ſpiritualis, ſi forte hæc proueniat ex Baptiſmo priuato. Inquires, an ſit peccatum mortale hunc ordinem inuertere. Nam dubium non eſt eſſe graue peccatum, ſi quis, qui non ſit Sacerdos, baptizet ſine graui, aut extrema neceſſitate. Et ferè omnes conueniunt, inuerſionem illius ordinis, quantum ad Sacerdotem, & Diaconum, quibus ratione ordinis competit baptizare, eſſe peccatum mortale, quamuis nonnulli relati a Diana *tract. 4. de Sacramentis, reſol. 4.* contendant eſſe ſolùm veniale, ſi fiat abſque contemptu, & Sacerdote non renitente. In cæteris autem infra Diaconum ordinem inuertere, quidam affirmant eſſe peccatum mortale ex grauitate materiæ: Alij ſolùm veniale, quia leuis eſt materia. Vtrumque eſt probabile. Hæc Caſpenſis.

Sup. hoc magis latè in Reſ. 1. not. præteritæ in §. Tertia opinio & in Reſ. 2. dictæ annot.

Quæ hic eſt in tom. 1. tr. 1. Reſ. 46.

5. *Secundo* notandum, poſſe in caſu neceſſitatis filium baptizari à proprio patre, vel matre. Neque propter hoc amittunt ius petendi debitum coniugale, vt declarauit Ioannes VIII. & refertur *can. ad limina 30. q. 1.* & expreſſit in ſuo Ritualis Paulus V. de miniſtro Baptiſmi; eodem modo poſſunt parentes in caſu neceſſitatis circa proprios filios exercere munus patrini, non contracta cognatione ſpirituali. Difficultas eſt, an ſi extra caſum neceſſitatis id faciant, ſpiritualem cognationem contrahant. Affirmant multi apud Suarez *in comment. vlt. art. q. 67.* negat verò, & probabiliùs, ipſe P. Suarez *ibid.* & alij apud ipſum, cui adde Amicum *vbi ſupra, num 43.*

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Reſ. 103. & 104.

Sup. hoc in Reſ. 2. not. præteritæ & in tom. 1. tr. 1. Reſ. 105.

6. *Tertio* notandum, laicum baptizantem in caſu neceſſitatis in ſtatu peccati mortalis non peccare mortaliter: quia obligatio miniſtrandi Sacramenta in gratia, non ſolùm oritur ex ſanctitate Sacramentorum, quæ Deus, vt cauſa principalis, operatur, ſed etiam ex conſecratione miniſtri per aliquod Sacramentum, quo deputatur ad tale munus per ſe quidem & ex officio præſtandum. Alij verò licet ſint in aliquo caſu, vel in aliquo Sacramento miniſtri deputati per Chriſtum, non aſtringuntur ita grauiter ad ſancte peragendum miniſterium, quod illis non competit per ſe, ſed per accidens ob neceſſitatem permittitur. Verum eſt, laicum miniſtrantem in mortali cùm poſſet conteri priùs, graue peccatum veniale committere, quia reuera ſe gerit irreuerenter. Et hoc probat fundamentum primæ ſententiæ. Ita, me citato, cum multis aliis, P. Franciſcus de Lugo *opuſcul. de Sacrament. c. 2. q. 7. n. 58.*

Sup hoc in tom. 1. tr. 1. Reſ. 1. §. 2. poſt medium verſ. Nota vero, & in Reſ. 42. curſim in fine, & magis latè in Reſ. 43. & recitanter in principio §. vlt. Reſol. 39. & ibi in tr. 2. Reſ. 5. circa ſin. 5. §. Ex his.

7. Licèt contrarium aſſerat Vaſquez *in 3. part. diſp. 136. c. 3. num. 26. & 7.* & alij. Quia nullus miniſtrat Sacramentum, quamuis laicus ſit, & in neceſſitate, priuatimque miniſtret, qui non exerceat hoc miniſterium, vt Chriſti miniſter ad hoc

hoc inſtitutus, & ſubinde virtute Chriſti merita diſpenſet ipſius, rem ſacram, & actionem ſanctificatricem tractans. Ergo debet ſe, tum ſanctitati principalis agentis, nempe Dei, tum ipſius miniſterij ſanctificationi conformare per conſcientiæ puritatem, & per conſequens in gratia miniſtrare, dum poteſt ſe diſponere per contritionem. Alioquin irreuerentia grauis irrogatur Chriſto, dum ab eius hoſte ipſius merita diſpenſantur. Nec enim grauitas huius irreuerentiæ tam ſumitur ex deputatione per conſecrationem miniſtri, quam ex miniſterio, ad quod miniſter eſt deputatus, ita vt quiſquis in gratia poſſit miniſtrare Sacramentum, ita facere debeat. Hæc ſententia eſt probabilis, vt illam appellat Coninck *de Sacrament. q.64. art.6. n.37.* ſed tutè noſtra ſententia amplecti poteſt.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Reſol. 42. & ex doctrina Reſol. 43. & ibi in tr. 2. ex doctrina Reſ. 5. §. Ex his, paulo poſt initium, à verſ. Imò.

8. Sed plus addam. *Quartò*, notandum, etiam Sacerdotem in neceſſitate, baptizantem infantem ſine ſolemnitate, ſi exiſtat in peccato mortali, non peccare mortaliter. Quia Sacerdos tunc non baptizat, vt miniſter ex officio, ſed ſubuenit neceſſitatem patienti, ſicut poſſet laicus ſubuenire. Quamuis enim conſecratio reſpiciat primariò ſubſtantiam Sacramenti, prout à Chriſto Domino inſtitutam, ſecundariò reſpicit etiam adminiſtrationem cum ritibus, & ſolemnitate per Eccleſiam aſſignatis. Quare cùm hæc prætermittuntur, ſolùm attenditur in neceſſitate nudum miniſterium, quod laicus poſſet præſtare. Quod autem in hoc caſu Sacerdos præferatur laico, non conuincit operari Sacerdotem, vt miniſtrum ex officio, nam etiam vir fœminæ, Clericus laico præferuntur ob reuerentiam Sacramento debitam, cùm tamen non miniſtrent ex officio per ſe. Et ita hanc ſententiam, me citato, tenet Pater Franciſcus de Lugo *opuſc. de Sacram. c.2. q.8. n.63.* cum multis aliis. Licèt in tali caſu Sacerdotem peccare mortaliter aſſerat Vaſquez *vbi ſuprà, num.27.* & Palaus *n.10.* quibus adde Coninck *n.3.* nam in tali caſu concurrit non ſolùm ſanctitas Sacramenti, quod petit ſanctè tractari, ſed etiam conſecratio Sacerdotis, per quam deputatur ad quorumlibet Sacramentorum diſpenſationem, ac ſubinde quotieſcumque, & quomodocumque miniſtret Sacramentum, id agit ex officio. Quippe Sacerdos non magis in ordinatione ſua ſecundum diuinam inſtitutionem conſecratur ad baptizandum ſolemniter, quàm aliter, cùm ſolemnitas ſit iuris Eccleſiaſtici, conſecratio verò iuris diuini. Sed dum baptizat ſolemniter, exercet actum, ad quem peculiariter eſt conſecratus; ergo pariter, dum baptizat non ſolemniter. Sed noſtra ſententia eſt communior, & probabilior.

9. Sed ſi aliquis curioſus hic inquirat, an laicus miniſtrans ſacramentum Baptiſmi ex diſpenſatione Pontificia vt diximus, ſolemniter, an inquam, ſi ſit in peccato mortali, peccet mortaliter. Reſpondeo, hunc caſum me non inuenire, quantum videre potui, pertractatum ab aliquo Doctore. At aliquis poſſet affirmatiuè reſpondere, quia ſic confert Sacramentum in mortali, idque tanquam miniſter aliquo modo ex officio, vt in caſu ſimili tenent Doctores, dicunt enim Diaconum baptizantem ſolemniter ex commiſſione Sacerdotis, in ſtatu peccati mortalis, peccare mortaliter; & ita docet Præpoſitus *in 3. part. q.64. art.6. dub.1. num.18.* cum his, quæ obſeruat *q.67. art.6. dub.5. num.* Idem etiam docet Layman *lib.5. tract.1.c.5. num.8.* vbi ſic ait. Amplia ſecundò, idem dicendum eſſe de Diacono, ſi ex ſpeciali Sacerdotis, delegatione Baptiſmum adminiſtret; multóque magis, ſi ex ſimili commiſſione ſacram Euchariſtiam alicui porrigat: quia & ipſe tunc hæc Sacramenta miniſtrat ratione ordinationis ſuæ, quippe per quam habilis redditur, vt talia ſacra miniſteria ipſi à Sacerdote committantur: cúmque Diaconis in his ſuppleat vicem Sacerdotis, conuenit eum ſimilem quoque obligationem dignè miniſtrandi in ſe ſuſcipere. Ita Layman; ſed tu cogita, an currat per ratio in caſu noſtro de Diacono ad laicum.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 5. Reſ. 118 §. vlt.

RESOL. IX.

An Pontifex poſſit ſub peccato præcipere ſumptionem Sacramenti Confirmationis.

An ſit præceptum diuinum, vel naturale obligans ſub mortali ad ſuſceptionem huius Sacramenti, ſi commodè poteſt ſuſcipi.

Sed difficultas eſt quoad præceptum diuinum poſitiuum.

Et an præceptum Concilij Tridentini de prauia Confirmatione ante Tonſuram, & ordines importet peccatum mortale, aut veniale? Ex part.8. tr.1. Reſ.47.

§. 1. SVppono non extare præceptum diuinum naturale de ſumendo ſacramento Confirmationis, cùm praxis Eccleſiæ paruulis non conferat hoc Sacramentum, vt viſum eſt, imò extat præceptum de non conferendo ante ſeptennium: neque etiam comparatione adultorum extat præceptum de Sacramento re ipſa ſuſcipiendo, ſic expreſsè Melchiades Papa *epiſt.* ſæpe *cit.* Deinde comparatione adultorum non extat præceptum diuinum naturale ſuſcipiendi Confirmationem in re, vel in voto, quia in his Sacramentis, in quibus repetitur eiuſmodi præceptum, naſcitur ex neceſſitate effectus Sacramenti, quando ſcilicet effectus Sacramenti eſt ſimpliciter neceſſarius ad ſalutem, & tunc dicimus Sacramentum eſſe neceſſarium vel in re, vel in voto his, qui in re illud ſuſcipere nequeunt, & tamen habere poſſunt votum Sacramenti; vel in re tantùm his, qui non ſunt capaces voti, quales ſunt paruuli: ſic dicimus ſacramentum Baptiſmi in re neceſſarium eſſe ſimpliciter paruulis, & in re, vel in voto adultis; ſimiliter Pœnitentiæ ſacramentum dicimus eſſe neceſſarium lapſis in peccatum, in re, vel in voto, quia prima gratia eſt medium ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, quod nullo agenti ſuppleri poteſt, idem oſtendemus de Euchariſtia ratione effectus perſeuerantis ſuo loco, vbi hæc omnia latè examinabimus. At effectus Confirmationis non eſt ſimpliciter neceſſarius ad ſalutem, ſcilicet robur ad proteſtandam fidem; nam aliis mediis obtineri poteſt, neque habemus locum in ſacra Scriptura, vnde colligamus huiuſmodi robur ad defendendam fidem, vel eius impugnatores, huic tantùm Sacramento alligatum eſſe, ſicut conſtat ex doctrina Patrum Eccleſiæ. Ruſus multi ſunt quibus nunquam ea ſeſe offert occaſio, vt paruulis, qui ante vſum rationis moriuntur, & perpetuò amentibus, quibus impendi poteſt licitè ſacramentum Confirmationis; ergo non eſt vnde colligamus, ſacramentum Confirmationis etiam eſſe neceſſarium neceſſitate medij ad ſalutem ex vi Sacramenti, neque neceſſarium ex præcepto diuino naturali.

Sup. hoc lege doctrinam Reſolutionum, & §§. not. ſeq. ſignanter §. Reſ. 5.

2. Sed difficultas eſt, quoad præceptum diuinum poſitiuum.

Prima ſententia affirmat eſſe diuinum præceptum obligans ſub mortali ad ſuſceptionem huius Sacramenti, ſi commodè poteſt ſuſcipi. Hanc doctrinam

Sup. hoc in tom. 1. tr. 2. Reſ. 16. §. vlt. & in

Ref.16.§.vlt. & in Ref.17. per totam,& in Ref.18. §. vlt.& in Ref. 19. ad lin.4. & in Reſol. 24. §. Nota tamen, & in tom. 2. tr.4. Ref. 24. ad lin.4.

doctrinam docuiſſe ex antiquis Hugo de ſancto Victore *lib.2. de Sacrament. part.3. c.3.* eius verba refert Diuus Thomas *art.8. ad 4.* vbi dicit periculoſum eſſe ab hac vita ſine Confirmatione migrare contingere; & Amalarius *lib. de diuinis Offic. cap.27.* ſequitur Scotus *diſt.7.q.1.* Marſilius,& Paludanus, Richardus *art 5. q.1.* VValdenſis *tom.2. de Sacrament.* Pamelius *in notis ad Tertullianum*, *lib. de Baptiſmo, cap.8.* tenet etiam Clemens Rom. *conſtitut. lib.8. c.16.*

3. *Secunda* ſententia docet nullum eſſe præceptum diuinum obligans ſub mortali ad ſuſcipiendum hoc Sacramentum, etiamſi commodè ſuſcipi poſſit, ſecluſo tamen contemptu: quia non eſt vndè colligatur tale præceptum; non ex ipſa natura inſtitutionis, non ex verbis Patrum, cum tantum requirant Confirmationem ad perfectionem Chriſtiani nominis; ergo non eſt aſſerendum tale præceptum obligans ſub mortali, quia tale præceptum non eſt aſſerendum ſine magno fundamento. Et ita docet Sotus *in 4. diſt.7. q.1. art.8.* Eſtius *ead. diſt. §.18.* Victoria *in ſumma de ſacrament. Confirm. n.48.* Caſpenſis *in curſ. Theol. tom.2. tractat.27. diſputat.2. ſect.4. num.13.* Franciſcus de Lugo *opuſc. de Sacram. cap.8. num.7.* Eſcobar *in Theol. mor. tract.7. exam.3. n.18.* Petrus à ſancto Ioſeph *in idea Theol. ſacr. cap.14. reſol.4.* Idem etiam docet Coninck, Nugnus, Syluius, Præpoſitus, Valentia *in 3. part. quæſt.78 art.8.* quibus adde Hurtadum *de Sacram. Confirm. diffic.11.* Ochagauiam *quæſt.12.num.3.* Granadum *de Sacrament. controu.5. tractat.3. diſputat.1. num.4.* Molfeſium *in ſumma, tom.1. tract.4. cap.2.* & alios, quos, me citato, adducit Auerſa *de ſacram. Confirm. quæſt.72. ſect.6.*

4. Hoc ſuppoſito: Quæritur, an non obſtante quòd non adſit præceptum diuinum, neque naturale, neque poſitiuum, de ſumendo ſacramento Confirmationis, poſſit Pontifex illud præcipere? Et affirmatiuè reſpondeo; quod patet ex ipſo facto: nam Pontifex hoc præcepit iis, qui Ordines ſuſcipere debent, vt patet in Conc. Trid. *ſeſſ.23. c.4. de Reformat.* his verbis. Prima Tonſura non initietur, qui ſacramentum Confirmationis non ſuſceperit. Ex quibus verbis claré, meo iudicio, colligitur præceptum, nam doctrina recepta in materia de legibus ex Panormitano, hæc verba imperandi in actu exercito habere ſufficientem vim ad legem conſtituendam; quam etiam doctrinam probat Suarez *de legibus, lib.3. cap.15. n.8.* Tum quia ſuperiorum præcepta hoc modo ordinariè feruntur, & cenſetur ſufficienter fieri, quia ea verba explicant ſufficienter imperium. Tum etiam probatur ex eo quod Trident. *ſeſſ.33. cap.7.* de Sacerdote qui vrgente neceſſitate abſque præuia confeſſione celebrat, cum conſcientia peccati mortalis, ſolùm docet quòd primum confiteatur, per quæ ſola verba legem obligantem conſtituit, communis Doctorum intelligentia eſt, vt alibi à nobis dictum eſt. Vnde prudenter ibi monet Suarez conſiderata proprietate illius locutionis, quando ſuperior iſto modo loquitur ad ſubditum, & etiam aliis circumſtantiis, de quorum vſu aliud non conſtat, præcipere cenſendum eſt, & cum proportione, quando decretum ſuperiorum ita fertur, & inter iura, ſeu leges aut præcipientia decreta inceditur, ſub ratione legis ferri videtur, niſi ex aliis coniecturis oppoſitum conſtare poſſit: hæc eſt doctrina Suarez *loco citato*, ex qua ego ſic conficio argumentum pro noſtra ſententia; hîc Concilium loquitur verbo imperandi: Prima Tonſura non initietur. Ea ergo eſt lex & præceptum, &

Alibi in to. 1. tr.3. Ref. 170. à lin.4. & in aliis eius primæ annot.

non admonitio tantùm eius quod congruè agendum eſt. Rurſus, ſi ea cum quibus adiungitur, & quibus inſeritur, attendas, præceptiua de cauſa ſint; quis enim dubitat eſſe præceptiuum decretum, quòd non initietur prima Tonſura qui fidei rudimenta ignorat, & legere, & ſcribere neſcit. Similiter præceptiuum decretum eſt illud, ne initietur qui ſæcularis Iudicis fugiendi cauſa eum ſtatum elegit; in quo quidem culpam lethalem agnoſcunt, Bannez *2. 2. q.12. art.1. §. ſit vltima concluſ.* Aragon. *eadem quæſt.1. dub.1.* Petrus Ledeſma *in ſumma de ſacramento Ordinis poſt tertiam concl. §. de la primiera.* Manuël Rodrig. *in ſumma.* *Victoria in ſumma de ſacr. Ordinis, num.240.* & ſaltem culpam venialem agnoſcit Thomas Sanchez *lib.7. de matrimonio, diſt.31. num.17.* cúmque verba præceptiua ſint, quibus ſtatuitur, vt non initietur prima Tonſura, qui non eſt confirmatus, & ita inſertur inter præceptiua decreta; cenſendum eſt Tridentinum legem impoſuiſſe, & non conſilium initiandis; neque verò ſunt aliquæ circumſtantiæ ex quibus colligi poſſit ibi non contineri præceptum. Neque vſus contrà indicat: tum, quia non pauci Doctores ſentiunt contineri præceptum: tum etiam, quia Epiſcopi id diligenter inquirunt, antequam quiſque initietur prima Tonſura.

Sup. hoc in tom.2. tr.5. Ref. 111. & 112.

5. Sed difficultas eſt, an hoc præceptum importet peccatum mortale, an veniale. Et eſſe peccatum mortale, docet Pontius *de ſacr. Confirmat. part.5. c.3. num.6.* cui adde Auerſam *in 3. part. quæſt 72. de ſacrament. Confirmat. ſect.6.* vbi ſic ait. Verba Concilij ſufficientia ſunt ad imponendum præceptum, & inducendam grauem obligationem. Et ita ipſa praxi & vſu accepta videntur. Siquidem Prælati collaturi Ordines, aut primam Tonſuram, diligenter de præuia Confirmatione inquirunt, & de hac re tanquam graui ſolliciti ſunt. Soléntque documentum ſuſceptæ Confirmationis, vel à Parocho, vel à proprio Prælato, quando alienus de licentia proprij quemquam initiaturus eſt, diligenter exigere. Accedit, quod alioqui poſſet quis non confirmatus promoueri abſque graui culpa, vſque etiam ad Epiſcopatum ipſum, & tunc liberè confirmare alios. Quod ſanè videtur graue inconueniens. Et non ſine notabili ſcandalo audiretur, ſi Epiſcopus quis peteret confirmari, cùm non eſſet antea confirmatus. Imò plerique ex Auctoribus oppoſitæ ſententiæ vltrò aſſerunt, quòd peccaret mortaliter, ſi quis non confirmatus teneret alterum in Confirmatione, & aliqui volunt quòd non contraheret ſpiritualem cognationem: at planè multò plus eſt confirmare, quàm tenere in Confirmatione: & non minor tranſgreſſio videtur ordinari quempiam non confirmatum: igitur hoc non vacat culpa mortali. Et certè ſi Canon iubens, vt non confirmatus non teneat alterum, accipitur cum hoc rigore, vt inducat obligationem ſub culpa mortali: pariter accipi debet decretum Concilij, vt prima Tonſura non initientur qui confirmati non ſint: & ſimiliter vt non promoueantur deinceps ad clericales Ordines. Et alioqui in ſingulis committeretur nouum mortale peccatum. Ita Auerſa.

Sup. hoc in tom. .tr.2. Ref.4. à lin. 4. Vſque in finem §. Melius, & in Ref.12.§.vlt. & in tom 2. tr.5. Ref.99. §. vlt. & in Ref.100.§.1. & 2. & in Ref.101.§.1. & 2. & in Ref.112.§.2. & in tom.1. tr.3. Ref.26. §.2. & in tom.6. tr.1. Ref.27. §. Itaque ad medium, à verſ. In ipſomet, & latè in alia Ref. earum annotationũ. Et pro peccato mortali contentio in verſ. Imo plerique, huius textus, in tom.1 .tr.2. Ref.21. in fine, & magis claré in Ref. 21. §.2. in fine, à verſ. Sed an, & pro cognatione ſpirituali, in Ref. prima huius not. & in aliis eius primæ not. Prima Ref. in hoc textu citata hîc eſt in tom.2. tr.5. Ref. 101. Secunda verò in tom. 2.tr.2. Ref. 12.

6. Sed ego puto contrariam ſententiam etiam eſſe probabilem; nempè, hoc præceptum non obligare ſub mortali, nec eum qui recipit, nec Epiſcopum, qui confert Ordines. Vide Doctores, quos citaui *in part.2. tract.16. reſol.4.* & *part.3. tract.4. reſol.24.*

RESOL. X.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt infantes ante vſum rationis confirmentur.

Et an ſine Pontificis diſpenſatione poſſint in aliquo caſu infantes ante vſum rationis confirmari, ex iuſta cauſa.

Et an, ſi Epiſcopus confirmaret infantes ante vſum rationis abſque iuſta cauſa, peccet mortaliter, aut venialiter.

Et docetur Sacramentum Confirmationis olim in prima Eccleſia, & poſtea per multos annos infantibus ſimul cum Baptiſmo adminiſtratum fuiſſe.

Et an ſimul in Oriente, & præcipuè in Græcia, & Æthiopia vetus conſuetudo perſeueret. Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 46.

Quæ hic eſt infra Reſ. 53.

§. 1. ID quod in ſuperiori reſolutione diximus de ſacramento Euchariſtiæ, à fortiori dicendum eſt de ſacramento Confirmationis, nempe poſſe Pontificem diſpenſare, vt infantibus ante vſum rationis miniſtretur, nam priùs cum Baptiſmo miniſtrabatur, licèt hodie hoc non liceat, non ex alio capite, quàm ex vſu Eccleſiæ, ergo.

Sup. hac doctrina vſque ad §. Non deſinam, huius Reſ. lege Reſolutiones not. ſeq.

2. Sed rem gratam exiſtimo Lectoribus facere, ſi hîc apponam ea, quæ obſeruat Magnus Baſilius Pontius *de ſacrament. Confirmat. part. 5. cap. 1. num. 4. & ſeqq.* vbi probat, ſacramentum Confirmationis olim in prima Eccleſia, & poſtea per multos annos infantibus ſimul cum Baptiſmo adminiſtratum fuiſſe. Hunc autem morem baptizandi ſimul, & confirmandi infantes extitiſſe in Eccleſia, conſtat ex Tertulliano *lib. de Baptiſmo, c. 7. & 8.* & ex Innocentio I. *in epiſt. ad Decentium, cap. 3.* quæ incipit: De conſignandis verò infantibus, & ex Gregorio I. *lib. 3. epiſt. 9.* Qua de re extat etiam Decretum apud Gratianum *cap. ſi cui, de conſecr. diſt. 4.*

3. Sed & multo poſt Apoſtolorum tempora etiam in vſu fuit, infantes baptizatos confirmare. Nam Iacobus Vitriacus *in hiſtoria Occidentali, cap. 37.* id teſtatur his verbis: Hoc Confirmationis ſacramentum quidam ita coniungunt Baptiſmo, vt ſtatim velint ipſum poſt Baptiſmum debere conferri, quoniam per hoc confirmatur fides, quæ in Baptiſmo ſuſcipitur. Quæ conſuetudo ſatis approbanda eſt, vbi haberi poteſt copia, ſeu præſentia maioris Sacerdotis. Hæc ille. Similiter in Oriente, & præcipuè in Græcia & Æthiopia vetus conſuetudo perſeuerat, ſicut ex verbis Hieremiæ Patriarch. Conſtant. *reſponſ. 1. cap. 2.* colligi poteſt. Rationi conſentaneum eſt, Baptiſmati etiam Chriſma ſubiungi, neque in tempus differri. Idem colligitur ex ordine Baptiſmi ſecundum vſum Æthiopum. Sacerdos autem dicit ſequentem orationem: Super eos qui baptizati ſunt prius quàm eos vngat balſamo; poſtea vngit frontem. Nec verò ea conſuetudo confirmandi infantes recenter baptizatos, ratione vero ſimili & congrua deſtituitur. Nam certum eſt infantes, ſi ſunt capaces ſacramenti Baptiſmi, item & Confirmationis capaces eſſe. Ex quo ſequitur accepto ſacramento Confirmationis in illis augeri gratiam, & ex conſequenti, ſi in ea infantili ætate deceſſerint, maiorem gloriam adepturos.

4. Verùm perſecutione Tyrannorum ceſſante, & Principibus in mentem ſaniorem redactis, & inualeſcente puero cum Baptiſmate etiam conſuetudo confirmandi recens baptizatum infantem in vſu eſſe deſiit. Et primùm quidem ad ſeptimum diem à Baptiſmo dilata eſt Confirmatio, vt diximus ex Rabano *lib. 1. de inſtitut. Cleric. cap. 37.* his verbis. Alios ſeptem dies in memoriam eiuſdem Dominicæ Reſurrectionis congrua feſtiuitate ſubiungens, quos ſeptem dies Albas vocitamus, propter eos, qui in ſancta nocte baptizati, albis per totam hebdomadam vtuntur veſtibus, & tunc maximè, dum alba tolluntur à baptizatis veſtimenta, per manus impoſitionem à Pontifice Spiritum ſanctum accipere conueniens eſt. Sed aucto paulatim fidelium numero, & Baptiſmate in ſingulas Parochias inuecto, cùm Epiſcopi tantæ hominum multitudini, vno die confirmandæ, non ſufficerent, commodior ritus adhiberi cœptus eſt, vt illi ſtatis per annum diebus, Diœceſim viſitando, eos quibus Confirmationis ſacramento opus erat, aut ad idoneam ætatem deuenerant, ſacro Chriſmate confirmarent. Quod propè tempora Caroli Magni incepiſſe nonnulli credunt, quando adultorum Baptiſmus ceſſauit, quorum cauſa Confirmatio ſtatim poſt Baptiſmum adhibeatur. Vnde ex Concilio Aurelianenſi extat decretum apud Gratian. *in cap. vt ieiuni, de conſecrat. diſt. 5.* vbi ſtatuitur, vt non confirmetur niſi perfectæ ætatis. Quod indicare videtur non niſi duodecimo ætatis anno ſuſcipiendam eſſe Confirmationem. Nam ea dicitur ætas perfecta, vt *ibi* gloſſa, quando ſcilicet quis promoueri poteſt ad Ordines minores. Sed hodie ex Catechiſmo Romano *c. 18.* infantes ante ſeptennium confirmari non debent. Ex quibus omnibus manifeſtè patet, poſſe, vt dicebamus, Pontificem diſpenſare, vt infantes ante vſum rationis confirmentur.

5. Non deſinam tamen hîc obiter adnotare, etiam ſine Pontificia diſpenſatione, poſſe in aliquo caſu infantes ante vſum rationis confirmari ex iuſta cauſa. Huiuſmodi cauſa cenſetur non ſolùm ſi puer ante ſeptennium oſtendat ſufficientem vſum rationis, quo caſu cenſetur vt adultus; ſed etiam ſi diu abfuturus ſit Epiſcopus, qui denuò hoc Sacramentum adminiſtret. Si infans ſit in periculo mortis, & Epiſcopus dignum ducat ad eum accedere, vt notauit Innocentius Papa *epiſt. 1. ad Decentium.* Si infans ſit filius Principis: ſi conſuetudo regionis id commendet; aut alias ſimilis. Et ita docet Auerſa *de ſacram. Confirm. quæſt. 72. ſect. 6.* Pontius *vbi ſuprà, numer. 8.* & alij.

Sup. contentis in hoc §. in tom. 1. tr. 2. Reſ. 13. 14. & 15.

6. Sed quid dicendum, ſi Epiſcopus confirmaret infantes ante vſum rationis abſque iuſta aliqua cauſa, peccaret-ne mortaliter, an venialiter? Ego puto peccare tantùm venialiter; & pro hac ſententia *in part. 3. tractat. 4. reſol. 19.* adduxi Nugnum, nunc addo Præpoſitum *in 3. part. quæſtion. 72. artic. 7. dub. 2. num. 37.* Tannerum *tom. 4. diſput. 4. dub. 2. num. 37.* Hurtadum *de Confirmat. difficult. 10.* Layman. *lib. 5. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Filliucium *tom. 1. tractat. 3. caſ. 2. num. 36.* Suarez *in 3. part. tom. 3. diſput. 35. ſect. 2.* Coninck *de Sacram. quæſtion. 72. artic. 8.*

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ §. vlt. & in Reſ. 62. §. etiam, vlt. & in Reſ. 3. §. Nota tamen.

RESOL. XI.

An Pontifex poſſit delegare poteſtatem miniſtrandi Sacramentum Confirmationis ſimplici Sacerdoti.

Et an ſit de Fide Presbyterum poſſe eſſe Miniſtrum Confirmationis ex diſpenſatione.

Et vtrum Pontifex legitimè electus, ſed nondum

in

in Epiſcopum conſecratus poſſit hanc poteſtatem ſimplici Sacerdoti concedere?

Et an hæc facultas, & poteſtas conceſſa ſimplici Sacerdoti expiret mortuo Pontifice, vel ſi conceſſa eſt ex cauſa, ceſſante expiret? Ex part. S. tract. 1. Reſ. 3.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Reſ. 1. in fine, à verſ. an ſimplex, & hic infra in Reſ. 73. §. vlt. à lin. 4. & verſ. ſic etiã, & infra in tr. 2. in Reſ. 2. § 2. curſim ad medium, verſ. Primò, & §. Reſtat.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tenet Adrianus *in 4. in materia de Confirmatione, artic. 3.* Durandus *diſtinct. 7. quæſt. 3. & 4.* vbi idem inſinuat Bonauent. *circa litteram Magiſtri*; Scotus verò *quæſt. 1.* dubius eſt, & obſcurè loquitur: tenet etiam Caſtro *lib. de hæreſibus, verb. Confirmatio*; & inclinat Petrus Soto *lect. 2. de Confirmatio*; & nouiſſimè Guillel. Eſtius *in 4. diſt. 7. §. 21.*

2. Sed prorſus affirmatiuæ ſententiæ ego adhæreo, quam tuetur D. Thomas *in 3. part. quæſt. 72. art. 11. ad 1. & ibi* Præpoſitus *dub. 2. n. 46.* Suarez *tom. 3. diſp. 36. ſect. 2.* Henriquez *lib. 3. cap. 6. n. 4. in gloſ. L.* Auerſa *de ſacrament. Confirmat. quæſt. 72. ſect. 3.* Hurtadus *de ſacram. Confirmat. difficult. 13.* Opatauius *de Sacrament. tract. de Confirmat. diſputat. 1. quæſt. 8. num. 34.* Petrus à Sancto Ioſeph. *in Idea Theol. ſacram. cap. 14. reſolut. 2.* Marchantius *in reſol. Paſt. ſuper Sacram. tractat. 3. cap. 2. quæſt. 2.* Ioannes Petit *in Theol. ſacram tractat. 3. lect. 33.* Caſtrus Palaus *tom. 3. tractat. 3. diſputat. 6. punct. 3. num. 6.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſp. 6. n. 6.* & alij.

3. Probatur *primò* ex facto S. Gregorij *lib. 3. Epiſtolarum, epiſt. 26. ad Ianuarium Epiſcopum Calaritanum*: Peruenit quoque ad nos quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quòd Presbyteris chriſmate tangere in fronte eos, qui baptizandi ſunt, prohibuimus, & nos quidem ſecundùm vſum veterem Eccleſiæ noſtræ fecimus; ſed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, vbi Epiſcopi deſunt, vt Presbyteri etiam in frontibus baptizandos chriſmate tangere debeant, concedimus. Vbi.

4. *Notandum*, pro eo quod in textu Gregorij habetur, *baptizandi, baptizandos*, Gratianum *diſt. 95. can. peruenit, & can. Presbyteri, de Conſecratione, diſtinct. 4.* legere, *baptizati, baptizatos*; ſimiliter, & S. Thom. *hic reſponſione ad 1.* quomodo etiam legitur in exemplaribus Antuerpiæ impreſſis anno 1615. & meliùs cùm Gregorius *epiſt. citata* reſpiciat ad id quod eidem Ianuario ſcripſerat *eodem lib. epiſt. 9.* Presbyteri baptizatos infantes ſignare in fronte non præſumant, ſed Presbyteri baptizatos tangant in pectore, vt Epiſcopi poſtmodum tangere debeant in fronte.

5. Probatur *ſecundò* ex Concilio Florentino, *decreto de Sacramentis*, vbi poſtquam tradidiſſet ordinarium miniſtrum Confirmationis eſſe Epiſcopum, quibuſdam interiectis dicit. Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem, ex rationabili & vrgente admodum cauſa, ſimplicem Sacerdotem, chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis ſacramentum. Ex quibus verbis deducitur *primò* Concil. videri agnoſcere Gregorium (ad cuius factum reſpicit) conceſſiſſe facultatem ſimplici Sacerdoti hoc Sacramentum miniſtrandi. *Secundò* Concilium ſentire id fieri poſſe.

6. Probatur *tertiò*, quia Alexander VI. & Gregorius XIII. dicuntur hanc poteſtatem pro Indiis conceſſiſſe, quod non poteſt prudenter negari, cùm de Gregorio referatur ab Authoribus fide dignis tanquam res ſuo tempore facta: vt Suarez *diſp. 36. ſect. 2.* & Henriquez *de vtroque, cap. 6. citato n. 4. litera N.* ergo Pontifices agnoſcunt ſe habere poteſtatem committendi adminiſtrationem huius Sacramenti ſimplici Sacerdoti, quod proinde non videtur vlla probabilitatis ſpecie poſſe negari, niſi dicatur eos grauiſſimè errare, & Eccleſiam in re grauiſſima decipere.

7. Confirmatur. Alexander VI. qui geſſit Pontificatum aliquando tempore poſt Concilium Florentinum, potuit eiuſdem Concilij decreto moueri ad hanc facultatem concedendam. His addi poteſt quòd ipſemet Adrianus VI. dicatur anno 1521. 25. Aprilis conceſſiſſe pro Indiis, & regionibus in quibus non ſunt Epiſcopi, vt Sacerdos regularis Ordinis Minorum poſſet confirmare, cuius conceſſionis authenticum dicitur eſſe Hiſpali in monaſterio S. Franciſci. Ita refert Henriquez *ſuprà litera I.* Confirm. ex quadam reſponſione Cardinalium *in can. 3. de Confirmatione ſeſſ. 7. Concil. Trident.* quod etiam Abbates ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ, de conſenſu tamen Ordinariorum, hoc Sacramentum Confirmationis conferre poſſunt.

8. Nec aduersùs ſupradicta obſtant fundamenta negatiuæ ſententiæ.

Primum deſumitur de nonnullis Pontificum decretis, quæ dicunt, confirmandi poteſtatem ſolis ſummis Pontificibus, & Epiſcopis deberi. Sic Damaſus, Euſebius, Innocentius I. Leo I. Ioan. III. & alij; ſed hæc omnia, & ſimilia facillimè explicantur; intelligenda enim ſunt, quòd ſolis Epiſcopis ordinariè debetur huius Sacramenti miniſterium. Et rectè ſic abſolutè loquuntur; quia, quando de poteſtate eſt ſermo, & abſolutè dicitur aliquod genus hominum habere, vel non habere poteſtatem, intelligitur de poteſtate ordinaria. Vt ſi quis dicat Parochum non habere poteſtatem excommunicandi, rectè ſic abſolutè loquitur, quia intelligitur de poteſtate ordinaria, quæ ex officio annexa ſit; non de poteſtate delegata, quam accipere poteſt à Summo Pontifice.

9. *Secundum* fundamentum deſumitur ex ratione. Quia vel poteſtas confirmandi competit Epiſcopo ratione iuriſdictionis, vel conſecrationis. Non primum, vt notum eſt, alias Epiſcopus non conſecratus poſſet confirmare ſibi ſubditum, & nulla eſſet confirmatio miniſtrata non ſubdito, quæ abſurda ſunt. Si dicatur ſecundum, ergo vel ratione conſecrationis, & Ordinis ſacerdotalis, & presbyteratus. At ſic etiam conueniret Presbyteris, & validè confirmarent etiam ſine licentia Epiſcopi, quod patet eſſe falſum: vel ratione conſecrationis Epiſcopalis. At, ſi hoc verum eſt, non poteſt competere Presbyteris, cùm ea conſecratione careant. Sed reſpondetur Epiſcopo competere ratione conſecrationis Epiſcopalis, quòd ſit miniſter ordinarius; & Presbytero ratione ſuæ conſecrationis remotè, & dependenter à diſpenſatione Epiſcopi, & hoc ita haberi ex inſtitutione Chriſti.

10. Denique obiiciunt ex *cap. pen. de conſ. Eccleſ. vel alt.* vbi dicitur, ea quæ conſecrationis ſunt, non conſecrato committi non poſſe. Ergo, ſi ratione conſecrationis competit Epiſcopo poteſtas confirmandi, eaque conſecratio deficiat in Presbytero, non poteſt illi committi. Sed reſpondetur ex his, quæ modò dicebamus, in Presbytero eſſe conſecrationem remotam ſufficientem, vt poſita conditione poſſit miniſtrare ſacramentum Confirmationis. Sicut etiam in illo ratione ordinis eſt ſufficiens fundamentum, vt accedente iuriſdictione (vt dici ſolet) poſſit abſoluere à peccatis, a quibus ſine ea inualidè abſoluit. Et etiam ratione ordinis eſt in Presbytero ſufficiens fundamentum, vt poſſit illi committi miniſterium ſacramenti Ordinis, quod ſine ea commiſſione inaniter, & inualidè confert. Non ergo

committitur exercitium Confirmationis non conſecrato, ſed conſecrato.

11. Et hæc omnia, præter Doctores citatos, docet etiam Baſilius Pontius *de ſacram. Confirm. part.*4. *cap.*3. *per totum*; vbi *n.*11. quærit, quàm certa ſit hæc communis ſententia. Soto putat eſſe de fide, presbyterum poſſe eſſe miniſtrum ex diſpenſatione. At Pitigianus *in* 4. *diſtinct.*7. *quæſt.*1. *art.*13. *in fine*, ſentit non eſſe de fide, quia Eugenius non eſt loquutus definiendo; & Tridentinum, licèt dixerit, ordinatum Miniſtrum eſſe Epiſcopum, nihil tamen dixit de extraordinario. Quare temerarium tantùm cenſet oppoſitum. Ego tamen valdè propendeo in ſententiam Soti. Ita Pontius.

12. Sed circa præſentem quæſtionem reſoluendæ ſunt aliquæ difficultates non incurioſæ. Et

Primò quæro, vtrùm Pontifex legitimè electus, nondum in Epiſcopum conſecratus, poſſit hanc poteſtatem ſimplici Sacerdoti concedere? Negat Palud. *diſt.*25. *quæſt.*1. *artic.*2. Sed, vt optimè, Adrian. id non videtur conſequenter dictum; vnde cenſeo cum Soto *art.*11. *citato, reſponſione ad* 5. Pontificem legitimè electum etiam ante conſecrationem id poſſe, quia ei competit ratione plenitudinis poteſtatis, quam habet in Chriſti Eccleſiam, quam plenitudinem poteſtatis habet etiam ante conſecrationem. Confirmatur, præcisè per conſecrationem Epiſcopalem non eſt eminentior cæteris Epiſcopis, ſed per legitimam electionem.

Sup. hoc infrà in Reſol. 14. §. 1. poſt medium, à verſ. Imo.

13. Quæro *ſecundò*, an hæc facultas conceſſa ſimplici Sacerdoti expiret mortuo Pontifice, vel ſi conceſſa ſit ex cauſa, ea ceſſante expiret? Reſpondeo ſi non ſit expreſsè limitata, vel verba iuxta communem Doctorum interpretationem non reſtringant ad vitam concedentis, non expirare. Ita Henriquez *ſuprà*, qui *littera I.* plures citat; tenet etiam Suarez *ſect. citata*, §. *rurſus inquiri ſolet*, quia hæc conceſſio eſt gratia, & fauor; fauor autem abſolutè conceſſus, communi Doctorum ſententia, non expirat per mortem concedentis, vel cauſæ deſitionem, cùm non neceſſariò ab his pendeat, vt conſeruetur, quod in plurimis materiis tenent Doctores. Et hæc omnia docet Ioannes Præpoſitus *in* 3. *p. q.*72. *art.*11. *dub.*2. *n.*49.

RESOL. XII.

An Pontifex poſſit diſpenſare ad miniſtrandum Sacramentum Confirmationis Sacerdotem ſolùm priori Ordinatione conſecratum.

Et diſcutitur, an impoſitio manuum Epiſcopi pertineat ad eſſentiam Ordinis, vel tantùm ſufficiat porrectio Calicis cum patena, & tota forma in verbis dictæ traditionis correſpondentibus; ita vt ſi Epiſcopus moriatur poſtquam contulit Sacerdoti poteſtatem conſecrandi, antequam illi manus imponat, an verè manebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis abſoluere? Ex part.8. tract.1. Reſ.4.

Sup. doctrina contenta in hoc & ſeqq. §§. in tom. 2. tr. 5. Reſ 6. per totam, & le ge latam do ctrinam Reſol. n t ſeq & i f a ex Reſ.67.§.Et

§. 1. RESolutio huius quæſtionis pendet ex illa, an impoſitio manuum Epiſcopi pertineat ad eſſentiam Ordinis, ſed tantùm ſufficiat ad porrectionem calicis cum patena. Richardus *in* 4. *diſt.*24. *artic.*4 Durandus *quæſt.* 3. *artic.*2. Tapperus *artic.*17. §. *de materia*, & Valentia *tom.*4. *diſput.*9. *quæſt.* 1. *punct.* 5. docent è contra, totam materiam proximam in ordinatione Sacerdotis ſitam eſſe in traditione calicis cum vino, & patenæ cum pane, & totam formam in verbis dictæ traditioni correſpondentibus, nempe: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium, &c. quod videtur indicare Eugenius IV. *in ſuo Decreto*, dum pro ordinatione Sacerdotis non aſſignat aliam materiam, quam traditionem dictam, neque aliam formam, quàm verba ipſi traditioni correſpondentia. Et id etiam videtur indicari *in cap. Presbyteris, de Sacramentis non iterandis*, dum in eo impoſitio manuum, quæ fit in ordinatione Presbyteri & Diaconi, dicitur introducta ab Apoſtolis; & ob omiſſionem illius non eſſe Sacramentum iterandum, ſed ſupplendam eſſe: & tandem id deduci videtur ex eo, quòd in aliquibus Pontificialibus non inuenitur cærimonia hæc impoſitionis manuum, neque inueniuntur verba ipſi correſpondentia.

licet & in tom.4. tr 8. ex Reſ. 22. §.vlt. curſim ad medium.

2. Et ratione probatur, quia per traditionem dictam, & per verba ipſi correſpondentia denotatur conſecratio, ſeu ſacrificatio, quæ eſt præcipua actio Sacerdotis: ergo tantùm per dictam traditionem, & per verba ipſi correſpondentia, confertur character, & poteſtas ſacerdotalis, & eis ſolis ordinatio Sacerdotis perficitur. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet Nugnus *in* 3. *part. D.Thom. quæſt.*37. *art.*5. Cruz *in direct. p.*.. *in ſacr. Ordin. dub.*1. *concluſ.*1. Bonacina *de ſacram. Ordin. diſputat.*8. *quæſt. vnica, punct.*3. *n.*2.

3. Verùm his non obſtantibus contraria ſententia docet in porrectione calicis cum patena ſolùm conferri Sacerdotibus poteſtatem conſecrandi; addi verò poſtea alium ritum, nempe impoſitionem manuum ſuper capita ordinatorum, & ibi imprimi nouam partem characteris, & conferri poteſtatem abſoluendi à peccatis, vt declarant verba, quæ tunc profert Epiſcopus: Accipe Spiritum Sanct. quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt. Hanc opinionem docent grauiſſimi Authores: in primis Scotus *diſt.*24. *art.*3. eam reputat probabilem. Deinde eam omnino ſequuntur Paludanus *diſt.* 25. *quæſt.* 1. S. Bonauentura *diſt.*24. *artic.*1. *quæſt.*4. Petrus Soto *lect.*5. *de Ordine.* Hoſius *in Confeſſione Polonica*, *cap.*50. Armilla *verb. Ordo num.*5. Bellarminus *lib. de Ordine*, *cap.*9. & Henriquez *cap.*6.

4. Probatur *primò* authoritate Conciliorum, & Patrum: Concilium enim Carthaginenſe IV. *can.* 3. agens de ordinatione Presbyteri, ſolùm meminit impoſitionis manuum, & Tridentinum *ſeſſ.*14. *cap.*3. *de Extrema-vnctione*, ait, miniſtros huius Sacramenti eſſe Presbyteros, qui ſunt Epiſcopi, aut Sacerdotes ab ipſis ritè ordinati per impoſitionem manuum Presbyteri. Negari ergo non poteſt impoſitionem manuum pertinere ad eſſentiam ordinationis. Sanctus etiam Hieronymus *in cap.* 58. *Iſaiæ*, in ea verba, *ſi abſtuleris de medio tui*: Ordinatio (inquit) non ſolùm ad imprecationem vocis, ſed etiam ad impoſitionem impletur manuum. Vnde etiam Alexand. *can. ex multis*, 1. *quæſt.* 3. ex Concilij Chalcedonenſis authoritate appellat Sacramentum manus impoſitionem, per quam Spiritus ſanctus confertur.

5. Probatur *ſecundò*, ex proprietate verborum, quæ Epiſcopus dicit, cùm manus imponit, ſcilicet: Accipe Spiritum ſanctum, &c. ibi enim eſt ſignum ſenſibile, nempe impoſitio manuum, & forma, quæ ſignificat ibi conferri gratiam: nihil ergo deeſt ad rationem Sacramenti. Et rurſus cùm expreſsè ibi concedatur poteſtas abſoluendi à peccatis, quæ eſt propria Sacerdotum, planè denotatur, ibi

imprimi

imprimis aliquid characteris in ſignum huius poteſtatis. Confirmatur, quia Sacerdoti datur poteſtas erga corpus Chriſti verum, cùm porrigitur calix cum patena, nec ex illa cæremonia vlla alia poteſtas colligitur: cùm ergo habeat etiam poteſtatem erga corpus myſticum Chriſti, illius membra abſoluendo à peccatis, illa poteſtas ex vi alicuius ordinationis conferenda eſt: & hæc ſanè eſt impoſitio manuum ſub prædicta forma verborum.

Sup. hóc in tom. 1. tr. 3. latè in Reſ. 2. & lege doctrinam Reſol. & §§. not. præteritæ.

6. Nec obſtat dicere, quòd ſi Epiſcopus moriatur poſtquam contulit Sacerdoti poteſtatem conſecrandi, antequam illi manus imponat, verè manebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis abſoluere: ergo in impoſitione manuum nulla poteſtas confertur. Reſpondetur negando antecedens, quod nulla ratione probari poteſt: ſolum enim ille Presbyter habebit tunc poteſtatem conſecrandi. Et ita præter Doctores citatos hanc poſteriorem ſententiam tenet Paulus Comitolus *in ſuis reſponſis moral. lib.6. quæſt* 43. Fernandez *in Theologia morali, parte* 3. *cap.*11. §. 1. Ægidius Coninkius *de Sacramentis, diſputat.*20. *dub.*7. *num.*60. *&* 61. Reginaldus *lib.*30. *num* 10. 20. *&* 21. Andreas Molfeſius *in ſumma, tract.*2. *cap.*10. *numero* 31. Domitius Chamerota *de Sacramentis, tract.*11. *cap.*3. *dub.*1. *verſic. Quintò dico.* Vaſquez *in* 3. *partem, tom.*3. *diſput.*239. *cap.*3. Filliucius *tomo* 1. *tract.*9. *cap.*2. *num.*42. Paulus Laymannus *moral. Theologiæ, lib.*5. *tract.*9. *cap.*5. *numero* 2. Syluius *in* 3. *partem, quæſt.*37. *art.*2. *quæſt.*4. Cornelius à Lapide *in* 1. *ad Timotheum* 4. *verſic.* 14. *num.*39.

7. Vnde ex his infertur quid dicendum quò ad principale quæſitum, nam Doctores primæ ſententiæ affirmatiuè reſpondent; Doctores verò poſterioris ſententiæ, negatiuè. Et ideò optimè loquens in terminis noſtræ quæſtionis Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.*72. *art.*11. *dub.*2. *num.*53. ſic aſſerit: Difficultas eſt, num Pontifex poſſet deputare Sacerdotem ſolùm priori ordinatione conſecratum, non verò ſecunda, in qua datur poteſtas remittendi peccata? Sotus iuxta ſua principia *diſtinct.*24. *quæſt.*1. *art.*4. *concluſ.*5. vbi cenſens impoſitionem manuum, & verba correſpondentia non eſſe de eſſentia Ordinis ſacerdotalis, facilè concederet Pontificem id poſſe, quod etiam facilè colligi poteſt ex iis, quæ tradit Plaudan. *ead. diſt.*25. *quæſt.*1. *reſponſione ad* 4. *& diſt.*25. *quæſtion.*1. *art.*2.

8. Sed cùm verius ſit hanc impoſitionem manuum etiam pertinere ad eſſentiam ordinationis, & hominem abſque ea non eſſe completum Sacerdotem, neque vi ordinationis habere vllam virtutem ſanctificandi fideles per confectionem Sacramentorum, quæ in vſu conſiſtunt, verius eſt ordinatum ſolùm per verba, quibus datur poteſtas ſacrificium offerendi, non poſſe ex commiſſione Pontificis hoc Sacramentum conficere, quia ſanctificatio per hoc Sacramentum requirit poteſtatem Ordinis in corpus Chriſti myſticum, qua caret talis Sacerdos; & licèt benè ſequatur: Diaconus nullam habet poteſtatem in corpus Chriſti verum; ergo nec poteſt habere in corpus Chriſti myſticum modo explicato; non tamen ſequitur in noſtro caſu: Sacerdos habet poteſtatem in corpus Chriſti verum; ergo & in myſticum, quia expoſitione cauſæ remotæ non ponitur effectus, quamuis benè negetur ex eiuſdem cauſæ negatione. Hucuſque Præpoſitus; ego vtramque ſententiam probabilem eſſe puto.

RESOL. XIII.

An hæc poteſtas concedendi facultatem ſimplici Sacerdoti ad adminiſtrandum Sacramentum Confirmationis pertineat priuatiuè ad Summum Pontificem?

Et an vero ex diuina inſtitutione, vel ex ſolo præcepto Eccleſiæ oriatur, quod Epiſcopus non poſſit eam facultatem delegare in ſua Diœceſi? Ex part. 8. tract. 1. Reſol 5.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Baſilius Pontius *de Sacramento Confirmationis, part.* 4. *cap.*4. *num.*2. vbi ſic ait: Nonnulli dicunt id tantùm pertinere ad Romanum Pontificem, exiſtimántque eſſe ſententiam D. Thomæ *in art.*11. *ad* 1. vbi dicit hoc conuenire Summo Pontifici ex plenitudine poteſtatis, quam habet in Eccleſia. In quo indicare videtur nullum alium eam habere poteſtatem, ſicut neque habet ius poteſtatis plenitudinem. Sequitur hanc ſententiam Suarez *diſp.*36. *ſect.*2. Ægidius *in hac quæſt. art.*11. *concl.*2. Puteanus *dub.*7. *concl.*2. Valentia *diſp.*5. *generali, quæſt.*2. *punct.*1. Imò ait, oppoſitam ſententiam eſſe ſingularem, & temerariam. Tenuit antea Soto *in* 4. *diſt.*7. *quæſt.*1. *art.*12. *ad* 5. & olim etiam Plaudanus *eadem diſtinct. quæſt.*4. *num.*20. Fundamenta horum Doctorum hæc ſunt.

2. *Primum* eſt, quia nunquam legitur Epiſcopos diſpenſaſſe, vt Presbyteri cõſignarent. Ergo ſignum eſt talem poteſtatem diſpenſandi non eſſe penes Epiſcopos. Sicut enim ex facto Pontificum colligitur eos diſpenſare poſſe, & quia in aliquo nunquam diſpenſarunt, colligimus eos diſpenſandi non habere poteſtatem; ita etiam de Epiſcopis philoſophandum videtur.

3. *Secundum* eſt, quia in his: quæ ſunt iuris diuini, abſolutè, & ſimpliciter non poteſt diſpenſari, niſi iuxta modum & menſuram ipſo iure diuino ſtaturam, & conceſſam. Sed ius miniſtrandi hoc Sacramentum eſt diuinum, & lege ordinaria conceſſum Epiſcopis. Ergo ad ſolum Pontificem qui plenitudinem poteſtatis habet in Eccleſia, pertinet facultas diſpenſandi, non Epiſcopis.

4. *Tertium* eſt, quia Concilium Florentinum in citato decreto, vbi exactè doctrina Sacramentorum tradita eſt, ſignanter dicit: Legimus autem per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem, &c. Ergo in ſola Sede Apoſtolica eſt facultas diſpenſandi in hac parte.

5. Alij verò ſub diſtinctione loquuntur, dicúntque, ſi ſeorſim Epiſcopi conſiderentur, non poſſe Epiſcopos diſpenſare. Si verò aliqua maxima pars Eccleſiæ, qualis eſt tota Orientalis ante defectionem, tale munus Presbyteris committeret, non corrigente, tale munus Presbyteris committeret, non corrigente à principio, ſed tolerante Romano Pontifice, valeret diſpenſatio. Sed qui ita philoſophantur, nihil dicunt. Nam, ſi in eo caſu eo facto partis Eccleſiæ valeret commiſſio, ideò eſſet, quia præſumeretur conſenſus Summi Pontificis. Idem etiam dici poſſet de facto Epiſcopi vnius, & ex conſenſu Pontificis valuiſſe; quod ſolum eſt dicere Pontificem diſpenſare poſſe tantùm, vel diſpenſatione tacita, vel expreſſa.

6. Cæterùm mihi videtur verius, poteſtatem diſpenſandi in hac re, non ſolùm reſidere penes Summum Pontificem, niſi reſeruata eſſet. Hanc ſententiam tenet Ledeſma *in* 4. *diſt* 7. *quæſt.* 1. *art.*11. Layman *tract. cit. c.*7. Alphonſus Salmeron *tom.*12.

 in

in Acta Apoſtol. tract.26. verſ. An verò Epiſcopi. Sine fundamento ergo Gregorius de Valentia dixit hanc ſententiam eſſe temerariam, nam prædicti Authores tenent, & aliàs non eſſe contra communem ſenſum. Multi enim Doctores, licèt dicant Papam diſpenſare poſſe, non tamen dicunt ſolum Papam poſſe, & qui id expreſsè aſſerunt, pauci ſunt. Si autem his Doctoribus addas eos, qui cenſent Epiſcopum in ſua Diœceſi idem poſſe, quod Pontifex in toto Orbe, quos referam ſtatim, videbis multò plures eſſe, qui noſtram ſententiam doceant quàm oppoſitam, & etiam Sotum ſibi ipſis repugnare. Nam non ſemel hanc doctrinam tradit, cum qua non poteſt conſequenter dicere, non poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt Presbyter ſuæ Diœceſis miniſtret ſacramentum Confirmationis, qui id concedit Pontifici in toto Orbe. Hucuſque Pontius; qui poſtea multis aliis rationibus conatur hanc ſuam firmare ſententiam; docens tamen, hodiè non poſſe Epiſcopos hac vti facultate, quia conſuetudine & vſu iam eis hoc facere interdictum eſt.

7. Sed ego exiſtimo non eſſe recedendum à ſententia affirmatiua, quam præter Doctores à Pontio citatos, tenet Ioannes Petit *in Theolog. ſacrament. tract.3. lect.33.* & Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. quæſt.72. art.11. dub.2. num.49.* vbi ita aſſerit: Dubitari poteſt, num id oriatur ex ſolo præcepto Eccleſiæ, an verò ex diuina inſtitutione? videtur enim ex ſolo præcepto Eccleſiæ oriri, quòd Epiſcopus non poſſit eam facultatem in ſua Diœceſi delegare: nam Epiſcopus in ſua Diœceſi videtur id totum poſſe præſtare, quod Summus Pontifex in tota Eccleſia; quia tamen in ſua gubernatione ſubeſt Pontifici, Pontifex Epiſcopo poteſt prohibere, ne hanc poteſtatem deleget.

8. Verùm communiter Doctores ſentiunt id oriri ex diuina inſtitutione, quod inſinuat S. Thomas *ad* 1. & alij, qui rationem aſſignant plenitudinem poteſtatis in regenda Eccleſia, quæ in ſolo Pontifice reſidet: nec verum eſt quod aſſumitur, nam etiam ſuppoſita omni prohibitione Pontificis, Epiſcopus non poteſt ea infallibilitate res fidei definire, qua poteſt Summus Pontifex, &c. Chriſtus enim primaria quædam noſtræ Religionis capita ſoli Pontifici commiſit, cui commiſit regimen totius Eccleſiæ.

9. Aduerte quòd licèt ex ſola prohibitione Eccleſiaſtica id denegatum eſſet Epiſcopis, ea tamen prohibitio tantæ eſſet virtutis, vt eorum conceſſionem poſſet irritam reddere: atque adeò communi ſenſu reddatur irrita per cap. *aqua*, citatum, nam quamuis collatio Confirmationis ſit exercitium Ordinis, ipſa tamen conceſſio eſt actus iuriſdictionis, quam proinde Summus Pontifex poteſt efficaciter impedire. Ita Præpoſitus; cui adde Petrum à Sancto Ioſeph *in adea Sacrament. cap.14. reſol.2.* Auerſam *de ſacrament. Confirmat. quæſt. 72. ſect.3.* Hurtadum *de ſacram. Confirmat. diffic.13.* Ochagauiam *de Sacram. tract. de Confirmat. quæſt.10. n.13.* Dicendum eſt igitur ſolùm Sacerdotibus, & ſolùm à Summo Pontifice, poſſe hoc miniſterium delegari. Nullum enim fundamentum, nullum exemplum, aut indicium adeſt, ad hanc facultatem vlteriùs extendendam. Et hoc totum intelligi debet fundari in ipſamet inſtitutione Chriſti: alioqui non poteſt Summus Pontifex diſpenſare in iis, quæ ſunt de ſubſtantia Sacramentorum. Itaque Chriſtus ipſe inſtituit, vt ordinarius quidem miniſter Confirmationis eſſet Epiſcopus, per extraordinariam verò delegationem ſui Vicarij poſſit etiam eſſe Sacerdos.

10. Admonet tamen; & optimè Azorius *tom.2. lib.5. cap.1. q.6.* non debere, nec ſolere Pontifices in hoc facilè diſpenſare, ſed ſolùm pro regionibus infidelium, in quibus rari ſunt Epiſcopi.

RESOL. XIV.

An ſi Pontifex diſpenſaret ſine iuſta cauſa, vt ſimplex Sacerdos conferat Sacramentum Confirmationis, diſpenſatio ſit valida?

Imò notatur non ceſſare hanc facultatem, mortuo Pontifice, qui eam conceſſit; neque etiam ceſſat talis facultas, ceſſante ratione, quæ mouit Pontificem ad eam concedendam. Ex p.8. tract. 1. Reſol.6.

§. 1. Hanc quæſtionem remiſſiuè tangit Pontius *de ſacrament. Confirm. part.4. cap.4. num.15.* & ad illam affirmatiuè reſpondet Ochagauia *de Sacrament. tract. vnico, de Confirmat. quæſt.10. num.4.* vbi ſic ait: *Notandum* eſt validam eſſe hanc facultatem, etiam ſi Pontifex eam conceſſerit ſine rationabili cauſa, atque ita notauit Coninch *tom. de Sacramentis, quæſt.71. de Confirmatione, artic.11.* Patet, quia hæc commiſſio non eſt diſpenſatio in lege diuina, quia hæc ſine iuſta cauſa inualidè ſemper fit, ſed eſt conceſſio alicuius poteſtatis ſimilis ei, quam Pontifex concederet alicui ad abſoluendum a peccatis reſeruatis, quæ valida eſſet, etiam ſine cauſa, ne pœnitentes bona fide procedentes damnarentur, ſi non eſſent abſoluti. Imò vt optimè notauit Suarez *tom.3. diſput.36.* non ceſſare hanc facultatem mortuo Pontifice, qui eam conceſſit, quia gratia eſt talis conceſſio, & gratiæ non ceſſant mortuo concedente, neque etiam ceſſat talis facultas ceſſante ratione, quæ mouet Pontificem ad eam concedendam, quia neque dependet ab ea in fieri, neque in conſeruari. Ita Ochagauia; cui ego addo Hurtadum *de ſacrament. Confirmat. diffic.13.*

Sup. hoc in tom. 4. tr.8. ex doctrina Reſol.32. ſignanter à lin.3.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 11. §. vlt.

2. Neque deſinam hîc apponere verba Ioannis Præpoſiti *in 3. part. quæſt.72. art.11. dub.2. num.4.* vbi ſic aſſerit. Petes, an requiratur cauſa, vt hæc facultas concedatur, & factum teneat? Negat Henriquez *cap. citato, num.4.* quia alioquin res eſſet obnoxia multis periculis, & homo meritò poſſet eſſe anxius, num Sacramentum validè conficeret, vel reciperet.

3. Hæc ſententia eſt probabilis, quam etiam in praxi Suar. non audet reprobare *diſput.36. ſect.2. § tertia pars*, quia de hac re non videtur iudicandum ſicut de votis, in quorum relaxatione fit remiſſio iuris competentis alteri, qui non cenſetur in eam remiſſionem conſentire, niſi cauſa ſaltem bona fide exiſtimetur ſubeſſe, cùm hîc nulla ſit diſpenſatio, & relaxatio iuris alieni, ſed ſimplex deputatio ad aliquod munus iuxta facultatem Pontifici ex Chriſti inſtitutione traditam, quidquid ſit de valore, Pontifex non ſolet ſine cauſa honeſta hanc poteſtatem ſimplici Sacerdoti concedere. Sic ille, & ego.

RESOL. XV.

An Pontifex poſſit variare modum benedictionis Chriſmatis.

Et ex doctrina prædictæ quæſtionis infertur, an poſſit Pontifex indirectè efficere, vt nullus Epiſcopus validè hoc Sacramentum conferat, &c.

Et an Epiſcopus benedicens ſacrum Chriſma in

ſtatu

ſtatu peccati mortalis peccet mortaliter ? Ex p.8. tract.1. Reſol.7.

Sup. hoc in tom.1. tr.2. Reſ.1.curſim in principio §. vlt & pro hac doctrina lege hoc infra Reſol. 20. & in to. 2. tr. 4. Reſ. 14.ex doctrina § vlt. ſignanter in fine, & in tom. 4. tr.8. Reſ.83.§.vlt. per totum.

§.1. RESpondeo affirmatiuè, quia talis benedictio, quoad modum, non fuit inſtituta à Chriſto, ſed ab Eccleſia. Et ideo Ioannes Petit *in Theolog.ſacrament.tract.3.lect.31.* ſic ait. Chriſma debere eſſe benedictum ab Epiſcopo, de neceſſitate Sacramenti eſt, iuxta omnes Theologos, paucis exceptis quod patet ex perpetua Eccleſiæ praxi, & omnium Patrum traditione: non quòd per iſtam conſecrationem aliquid phyſicum addatur materiæ, ſed deputatur tantùm, vt poſſit eſſe inſtrumentum ſanctificationis. Nec huius conſecrationis Chriſtus determinauit modum, ſed Eccleſia. Ita ille, cui adde Baſilium Pontium *de ſacram. Confirm. part.2. cap.4. num.11. & 12.*

2. Vnde Villalobos *in ſum. tom.1. tract.6. diff.2. num 3.* aſſerit: *Adviertese, que aunque la conſagracion del Chriſma ſea de derecho diuino, el modo de la conſagracion pende de la determinacion de la Igleſia, como tienen Soto, Suarez, deſpues de Paladano, porque no parece veriſimil que la Igleſia vsò ſiempre deſta conſagracion: ni es cierto que aya ſido ſiempre de vna miſma manera: ni que la Igleſia Griega, y Latina guarden el miſmo modo de conſagracion.*

3. Sed circa præſentem quæſtionem, non deſeram etiam hîc apponere pro curioſis, obſeruationem, quam ex ſuperiori doctrina colligit Ioannes Præpoſitus *in 3.part. quæſt.72. art.3.dub.1.num.20.* vbi ita ait: *Notandum*, quòd licèt aliqua benedictio in confuſo requiratur ex Chriſti inſtitutione ad hoc, vt Chriſma ſit debita materia huius Sacramenti, nulla tamen in particulari ſit ab eo determinata, ſed modus benedictionis Eccleſiæ ſit relictus, vnde is modus ſufficit quem deſignat Eccleſia, qui pro temporum, & regionum diuerſitate poteſt eſſe alius atque alius, & fieri poteſt, vt benedictio vno tempore ſufficiens, non ſufficiat alio Pontifice prohibente, & irritante talem benedictionis modum.

Sup. hoc infra in Reſol. 19. curſim in § vlt.& in Reſol.63. §. etiam vlt. & in tom.4. tr. 8. lege doctrinam Reſol.75. & in tom.1. tr.5. Reſ. 22. per totam.

4. Ex quo facilè patet Pontificem poſſe indirectè efficere, vt nullus Epiſcopus valide hoc Sacramentum conferat, ſi videlicet non inueniatur Chriſma conſecratum, & omnem benedictionis modum Pontifex reprobet, nolitque vllum ſufficere vt Chriſma cenſeatur materia apta Confirmationis. Quamuis enim Eccleſia nihil poſſit directè circa ſubſtantiam Sacramenti, mutando materiam, vel formam; benè tamen poteſt aliquid indirectè, quia ſcilicet ex parte materiæ, vel formæ, vel miniſtri exigitur aliqua conditio, circa quam Eccleſia aliquid poteſt, v.g. quia ad validam abſolutionem requiritur iuriſdictio, vel ſaltem applicatio materiæ per Eccleſiam, poteſtque Pontifex denegare huiuſmodi iuriſdictionem, vel materiæ applicationem, poteſt ex conſequenti omnem abſolutionem irritam reddere. Similiter, quia ad validitatem ſacramenti Matrimonij requiritur, vt contractus ciuilis, in quo ſacramentum Matrimonij fundatur, ſit validus; ad cuius valorem requiritur materia & forma legitima, ciuilis autem poteſtas certum modum contrahendi poteſt reddere inualidum, ſimiliter perſonas reddere inhabiles ad contrahendum, & efficaciter tradendum ſui dominium, ſit vt Eccleſia poſſit indirectè impedire, quo minus ſacramentum Matrimonij ſit validum. Ita in præſenti, quia ex Chriſti inſtitutione ad valorem Confirmationis prærequiritur benedictio materiæ, cuius benedictionis modum reliquit Eccleſiæ determinandum, ſit vt ſi Pontifex omnem benedictionem reprobaret, Confirmatio non poſſet validè confici defectu legitimæ materiæ. Videri poteſt Suarez *tom.4. diſp.4. ſect.1. num.9.* qui in hanc ſententiam videtur propendere, quamuis alibi contrarium indicet. Hæc omnia Præpoſitus.

5. Verùm ſi aliquis hîc obiter quærat, an Epiſcopus benedicens ſacrum Chriſma in ſtatu peccati mortalis, peccet mortaliter. Affirmatiuè reſpondet Nugnus *in 3.part.quæſt.64. art.6. difficult.2. concl.3.* Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, quem ego alibi adduxi; ſed aduersùs vnum Germanum, alterum nunc Germanum opponam, & is eſt Pater Franciſcus de Lugo *in opuſc. de Sacrament. in genere, cap.2. quæſt.6. num.52.* qui negatiuæ ſententiæ adhæret, quam etiam præter alios à me citatos tenet Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.4. difficult.14. num.6.* vbi ſic ait: *El Obiſpo que adminiſtra los Sacramentales (como ſi dieſſe prima corona, conſagraſſe la Igleſia, bendixeſſe la Chriſma, ò el Olio) aunque eſtuvieſſe en pecado mortal, no peccarà mortalmente, ſi no ay eſcandalo ò menoſprecio, ſino ſolo venialmente: por que en eſto no ſe ha como miniſtro de Dios para ſantificar almas, y anſi no es la cauſa tan grave. Anſi lo tienen Suarez, y Cayetano.* Ita ille, & ego.

Sup. hoc infra in tr.3. Reſol.80. & 81.

RESOL. XVI.

An Pontifex poſſit permittere, vt Græci in Sacramento Confirmationis vtantur hac forma. Signaculum doni Spiritus ſancti?

Et an in forma Latina hoc Sacramentum perficiatur ante expreſſionem diuinarum perſonarum?

Et an talis expreſſio in forma huius Sacramenti ſit eſſentialis?

Et quid de cæteris verbis: Signo te ſigno Crucis, & Confirmo te Chriſmate ſalutis? *Ex part.8. tract.1. Reſol.8.*

§. 1. SPinoſa quæſtio, ſed curioſa, & ad illam negatiuè videtur reſpondendum: nam verba formæ Confirmationis hæc ſunt: *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Vnde conueniunt ferè omnes Doctores, omnia dicta verba eſſe eſſentialia, & ad valorem Confirmationis requiſita, quia omnibus illis ſemper vſa eſt Eccleſia, & omnia illa aſſignantur ab Eugenio IV. pro forma, in qua neceſſaria eſt expreſſio perſonæ, quæ confirmatur, non minus quàm in forma Baptiſmi, ob eandem rationem, quam pro Baptiſmo attulimus. Expreſſio quoque trium perſonarum in vnitate eſſentiæ, non eſt minus neceſſaria in forma Confirmationis: quàm in forma Baptiſmi, quia Confirmatio eſt quoddam complementum Baptiſmi, quia eſt inſtituta, vt eam ſuſcipiens propugnet fidem; ſicut Baptiſmus, vt eum ſuſcipiens accipiat fidem, ob quod conuenientiſſimè inſtitutum eſt, vt in forma vtriuſque exprimatur myſterium Trinitatis, quod eſt primum, & præcipuum noſtræ fidei: imò & quòd exprimatur nominibus conſuetis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Et ita tenet Granadus *in 3.part. contr.5.diſp.3.ſect.3.* Præpoſitus *q.72. art.4.* Hurtadus *de ſacram. Confirm. difficult.8.* & alij communiter.

Sup. omnibus his verbis à §. ſeq. vſque ad §. Obſeruandū quinto, huius Reſ.& in aliis §§. eius annot.

Et pro expreſſione trium perſonarum, infra in §. penult. huius Reſ.& in aliis eius annot. & in tom.1. tr.2. Reſ.3.§.1.

2. Vnde ad confirmationem ſupradictorum, in terminis caſus noſtri, non deſeram hîc apponere verba docti, & eruditi Petri à ſancto Ioſeph *in idea Theolog. Sacrament. cap.13. reſolut.4.* vbi ſic ait: Circa formam Confirmationis quædam obſeruanda ſunt.

Sup. ſequentibus ab hinc vſque ad §. Obſeruandū quinto, excluſiuè, huius Reſol. infra in Reſ.

3. *Primò* formam illam contineri his verbis, vt ſumitur

eq. à §. Quæ etiã poſtea. vſque ad §. Vltimo colligitur, & in tom. I. tr. 2. Reſ. 3. à §. I. vſque ad §. Et rurſum incluſiuè, & in aliis eius annotationum, & pro expreſſione perſonæ ſignanter ibidem, §. Et rurſum, & atè in alia eius not.

ſumitur ex Concilio Florentino *in decreto vnionis:* Conſigno te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Patet etiam ex vſu Eccleſiæ, quæ talem formam vſurpat, vt ſufficientem ad hoc Sacramentum, adeóque neceſſariam, vt ſine illa, vel alia æquiualenti Sacramentum irritum ſit.

4. Obſeruandum *ſecundò*, Ad eſſentiam formæ prædictæ ſpectare, vt exprimat perſonam, quæ confirmatur, actum confirmantis, vt ab illo procedit, & diſtinctè tres perſonas Trinitatis inuocet. Ratio autem primi, & ſecundi petenda eſt ex dictis ſuprà *cap. 9.* vbi de forma Baptiſmi; tertij verò ex eo quòd Confirmatio ordinatur ad perficiendam fidem in Baptiſmo acceptam, ad eámque coram tyranno forti animo, ſi opus ſit profitendam.

5. Obſeruandum *tertiò*, Ad valorem formæ vtrumque illud verbum, *ſigno*, & *confirmo*, exprimendum eſſe: ſi quis enim prius omitteret, non exprimeret ſignum Crucis; quod tamen neceſſariò exprimendum videtur, vt nouus Chriſti miles palam proteſtetur ſe illud non erubeſcere: ſi verò poſteriùs præmitteret, non exprimeret effectum per illud ſignificatum.

6. Obſeruandum *quartò*, Vt Sacramentum valeat, debere etiam verba illa, *Chriſmate ſalutis*, apponi; quia reliqua verba non ſatis diſtinctè ſignificant vnctionem illam externam, quæ eſt materia proxima huius Sacramenti, quæque ex Chriſmate fieri debet. Nec refert quòd hæc omnia ita diſtinctè in Patribus non contineantur: illi enim parcè agebant de hoc, aliiſque Sacramentis, ne myſteria noſtræ Religionis infidelibus manifeſtando, ea prodere viderentur.

Sup. contentis abhinc vſque ad §. penult. huius Reſol. in ſequenti Reſol. à principio vſque ad § Quitiam, & lege etiam Reſol. 1. poſt ſeq.

7. Obſeruandum *quintò*, Formam illam Græcorum, *Signaculum doni Spiritus ſancti* non videri ſufficientem, eò quòd multa non exprimit, quæ continentur in forma Latinorum, quæque neceſſariò vt valeat Sacramentum exprimenda eſſe diximus. Ita Petrus à S. Ioſeph.

8. Sed his non obſtantibus, nouiſſimè contrarium docet Amicus *in curſu Theolog. tom. 7. diſp. 13. ſect. 3.* qui poſtquam ſententiam ſuperiùs adductam, variis rationibus confirmaſſet, tamen poſtea ſic aſſerit: Et hæc quidem pro explicatione ſententiæ communis, quam & ego ipſe olim ſecutus ſum. Verùm vbi in Græcorum formam incidi, eámque diligenter examinaui, non poſſum ampliùs huic communi ſententiæ aſſentiri. Eſt autem Græcorum forma, vt in eorum Rituali habetur σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου: quod Latinè ſignum, ſeu ſigillum, vel ſignaculum doni Spiritus ſancti ſignificat. Hanc autem formam eſſe validam.

9. *Primò* colligitur ex ipſius antiquitate, nam ea traditur à ſexta Synodo Generali *Canon. 95.* his his verbis: Sancto primùm Chriſmate inungentes, & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures: conſignantes autem dicimus, ſignaculum doni Spiritus ſancti.

10. *Secundò*, cùm hæc forma ſit Concilio Florentino multò antiquior, vtpotè cuius expreſſa mentio fit in præcitata ſexta Synodo, quæ celebrata eſt 750. circiter annis ante ipſum Concilium Florentinum: cúmque in hoc Concilio, quod congregatum fuit ad vniendam Eccleſiam Græcam cum Latina, nulla mota ſit de hac forma Græcorum controuerſia, cùm tamen tam de forma Baptiſmi, quàm de materia Euchariſtiæ, de quibus nonnulla inter Græcos, & Latinos controuerſia erat, & mota, & deciſa ſit quæſtio, manifeſtum ſignum eſt, hanc formam tanquam validam, approbatam, & receptam fuiſſe in hoc Concilio.

11. *Tertiò*. Neque Innocentius IV. neque Clemens VIII. in peculiaribus Bullis de vnione inter Græcos, & Latinos vllam mentionem faciunt de hac forma Græcorum, ſed illam potiùs, vt validam ſupponentes, prohibent ſolùm, ne hoc Sacramentum adminiſtretur à puris Presbyteris, vti mos erat apud Græcos, ſed tantùm ab Epiſcopis, ad quos tanquam ad ordinarios miniſtros huius Sacramenti adminiſtratio ſpectat. Quin Clemens ipſe VIII. ſpecialiter in prædicta Bulla huius formæ Græcorum meminit, eamque vt validam ſupponit: dum enim initio Bullæ prohibet, ne Græci Presbyteri baptizatos Chriſmate in fronte conſignent, iubet Presbyteros baptizantes omittere quædam verba, vbi habetur, inquit, forma huius conſignationis: atqui apud Græcos non alia forma huius Sacramenti habetur, quàm quæ à nobis ſuprà relata eſt: ergo dum Pontifex illam appellat formam huius Sacramenti, approbat vt validam.

12. Confirmatur: nam ſi illam ſaltem vt dubiam iudicaſſet, debuiſſet præſcribere, vt per illam confirmati, iterum eſſent ſaltem ſub conditione confirmandi: vt *ibidem* præſcribit eſſe ſub conditione reconfirmandos infantes Græcos, à Græcis Presbyteris baptizatos, eò quòd hi ſoleant vna cum Baptiſmo etiam Sacramentum Confirmationis conferre. Cùm igitur in hac Bulla Pontifex dogmaticè inſtruat Græcos de eſſentia ritu adminiſtrandi Sacramenta in quo debeant cum Latina Eccleſia conuenire, debuiſſet hoc dubium in forma Græcorum tollere, ſi illam vt dubiam iudicaſſet, vti fecit in eodem Sacramento à puro Presbytero collato: alioqui defuiſſet in ſubſtantialibus Sacramentorum, de quibus in hac Bulla Pontifex Græcos inſtruit.

13. *Quartò*. Probatur ratione: quoniam, vt *diſp. 2. ſect. 4.* de materia Ordinis oſtendimus, ad formam Sacramenti ſufficit, vt implicitè tantùm naturam Sacramenti ſignificet, vt poſſit vna cum materia determinatè illam exprimere. Atqui hæc forma Græcorum implicitè ſaltem naturam huius Sacramenti ſignificat: nam per ſignaculum doni Spiritus ſancti exprimitur natura huius Sacramenti, quæ eſt animum roborare contra tyranni inſultus, & ſimul coniuncta cum externo ſymbolo vnctionis determinatè exprimit illud. Subintelligitur autem in hac forma Græcorum, vel imperatiuum verbum, *accipe*, vel ſubſtantiuum verbum, *eſt*.

Sup. contento in hoc & ſeq. §. ſupra in hac ipſamet Reſ. §. 1. ad mediũ, & in §. primo formam illam, & in Reſ. ſeq. à §. vltimo colligitur, vſque in finem Reſ. & in tom. 1. tr. 2. Reſ. 3.

14. Ex quibus infertur in forma Latina hoc Sacramentum perfici ante expreſſionem diuinarum perſonarum, cùm talis expreſſio in forma huius Sacramenti non ſit eſſentialis. Nec eſt eadem ratio de forma Baptiſmi: quia cùm per Baptiſmum homo primò renaſcatur ad fidem, debet ipſius principale myſterium ei explicitè proponi, vt credendum. Per confirmationem autem cùm homo iam ſupponatur ad fidem renatus, & ad Religionem Chriſtianam admiſſus per explicitam diuinarum perſonarum profeſſionem, non eſt ampliùs earumdem diuinarum perſonarum expreſſa profeſſio neceſſaria.

15. Vnde ad authoritatem Concilij Florentini, Catechiſmi, & Pontificialis Romani, nec non Theologorum, qui in Sacramento Confirmationis expreſſam requirunt diuinarum perſonarum inuocationem, dicendum eſt, eam tantùm requirere ſub præcepto, & quidem ſolùm in Eccleſia Latina. Alioqui non poſſet Eccleſia Latina permittere, vt Græci hoc Sacramentum adminiſtrent abſque expreſſa inuocatione diuinarum perſonarum,

rum, vti non permittit, vt abſque expreſſa inuocatione earumdem adminiſtretur ſacramentum Baptiſmi. Hucuſque Pater Amicus, qui in vltimis verbis clarè firmat Pontificem licitè permittere, vt Græci formâ ſupradictâ in Confirmatione vtantur.

RESOL. XVII.

Confirmatur ſupradicta ſententia Patris Amici authoritate Baſilij Pontij, in qua explanantur omnes difficultates, quæ continentur in præterita Reſolutione. Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 9.

up. ſequentibus vſque ad §. Qui etiam, huius Reſ. excluſiuè in Reſol. præterita, à Obſeruantium quinto, vſque ad §. Denuit & lege etiam doctrinam Reſ. ſeq.

§. 1. Scias, amice lector, ſententiam Patris Amici priùs docuiſſe fulgentiſſimum lumen inclytæ Academiæ Salmanticenſis Baſilium Pontium in ſua aurea Prælectione *de ſacram. Confirmat. part. 2. cap. 7.* vbi latè firmat, formam Græcorum ſacramenti Confirmationis eſſe ſufficientem. Et tandem *num 15.* ſic ait. Vt magis explicetur ſenſus formæ Græcorum, obiicitur contra illam.

2. *Primò.* Quia hæc forma, *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, nullum idoneum ſenſum reddit ex defectu verbi. Vnde non eſt oratio ſignificatum: ergo non eſt idonea, neque conueniens forma. Propter hoc argumentum aliqui in hac forma deſiderant verbum aliquod, & clariorem ſenſum. Sed immeritò; nam Patres Concilij Conſtantinopolitani etiam ſine verbo perfectam ſententiam, vnà cum opere, quod faciebant, illa oratione explicare voluerunt; eſtque non ſecus ac ſi aliquis nummum porrigens pauperi, nihil aliud dicat, quàm, *En nummum*, eo ipſo intelligitur dare pauperi nummum. Similis modus loquendi ſine verbo reperitur apud Lucam in conſecratione Calicis: *Hic calix nouum teſtamentum in meo ſanguine:* vbi Latinus interpres addidit verbum, *eſt*, quod ſubintelligatur: Hæc certè verba Lucæ reſpiciunt ad ea, quæ *Exod. 24.* poſita ſunt, *Hic eſt ſanguis fœderis, quod pepigit vobiſcum Dominus, ſuper cunctis ſermonibus his.* Et hæc verba citans Paulus *ad Hebr. 9.* retulit ſine verbo ſubſtantiuo, *Hic ſanguis teſtamenti, quod mandauit ad vos Deus.* Sic ergo Lucas, formam conſecrationis Calicis, ſine verbo protulit, & illa valida eſt. Idem etiam de forma Confirmationis dici poteſt. Legatur cap. 6. Epiſtolæ ad Hebræos, in qua, quod eſt in textu Græco, plenum eſt harum locutionum, & alibi etiam in Latino, quæ, quia multa ſunt, hîc non tranſcribimus. Huiuſmodi etiam locutiones non paucæ ſunt apud Latinos, etiam in ritibus, & officiis Eccleſiaſticis, quales ſunt illæ, *Lumen Chriſti, Gloria in excelſis Deo, Gloria Patri & Filio, &c. Benedictio, claritas & ſapientia, honor, virtus, & fortitudo Deo noſtro in ſæcula ſæculorum. Angelus, Archangelus Michaël, Dei nuncius pro animabus iuſtis.* Sed de hoc etiam dixi *in tract. de Euchariſtia*, cùm agerem de forma Conſecrationis.

up. hoc in tom. 1. tr. 2. Reſ 3. §. vlt. §. Actio.

3. *Secundò* obiicitur. Quia in forma Sacramenti debet exprimi actio miniſtri, vt diffinitum eſt ab Eugenio IV. *in decreto de Sacramentis*, & ab Alexandro III. *in cap. 1. de Baptiſmo, & eius effectu.* At in hac forma, *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, non exprimitur actio miniſtri, nec etiam in illa, quam refert Conſtantinus, *Conſignet te Deus ſigillo fidei, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, in conſignatione fidei: ergo non ſunt formæ ſufficientes. De materia huius argumenti, an ſcilicet neceſſarium ſit in forma Sacramenti exprimere actionem miniſtri, & quomodo, latè diſputatur à Doctoribus in materia *de Baptiſmo ſuprà quæſt. 66. artic. 5.* Nunc breuiter dico in primis certum eſſe id quod in antecedenti ſumitur, exprimendam eſſe actionem miniſtri aliquo modo, ſiue implicito, ſiue explicito. Quæ fuit doctrina Diui Thomæ *in eo artic.* ſi attentè legatur. Nego tamen in his formis ſacramenti Confirmationis non ſignificari actionem miniſtri prout hîc, & nunc exercetur, & ſuppoſita inſtitutione Chriſti. Et de prima forma, *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, facilè oſtenditur. Quia, vt rectè Ægidius *ſuprà q. 66. art. 5. dub. vnico, num. 36.* formæ Sacramentorum ſunt orationes practicæ, & ſignificant neceſſariò id quod hîc, & nunc agitur, v. g. conferri gratiam per Sacramentum hîc nunc collatum. Et hoc ipſo quòd pronunciamus formam, & ponitur ſimul ritus externus Sacramento eſſentialis, ſignificatur illum effectum conferri per actionem, quæ de facto exercetur. Quod in quauis oratione practica verum eſt. Hæc oratio, *hic liber eſt tuus*, prolata ab eo qui habet poteſtatem, ſiue principalem, ſiue miniſterialem, idem ſignificat atque iſta oratio, *Do tibi hunc librum*, & conſequenter ſignificat actionem, prout hîc & nunc ab iſto procedentem. Sic ergo, cùm Epiſcopus, qui ſuppoſita Chriſti inſtitutione habet poteſtatem conferendi gratiam roborantem per hoc Sacramentum, faciens cum Chriſmate ſignum Crucis in fronte, dicit, *Signaculum doni Spiritus ſancti*, intelligitur dicere: Do tibi ſignaculum doni Spiritus ſancti, vel, quod idem eſt, Per hoc ſignum tibi à me impreſſum præbeo Spiritum ſanctum: ſicut, qui porrigens nummum, dicit pauperi: En nummum, idem eſt, ac ſi diceret: Do tibi nummum, vt ſuprà dicebam. Significatur ergo in hac forma actio miniſtri, & vt procedens à miniſtro.

4. Difficultas eſt idem oſtendere in alia forma: Conſignet te Deus ſigillo fidei, &c. Soto *in 4. diſt. 3. quæſt. vnica, art. 5.* propter hanc formam cenſet non requiri, vt in forma Sacramentorum ſignificetur actio miniſtri, vt procedens à miniſtro; ſed ſufficere, ſi non excludatur eius actio. Hæc tamen opinio Soti communiter reiicitur ſuprà *quæſt. 66.* citata. Et certè, ni fallor, repugnat doctrinæ Diui Thomæ *in eo artic. 5.* de quo eo loco. Vaſquez *in hac quæſtione*, duo ſibi contraria docet. Nam *tom. 4. in 3. part. 84. artic. 3. dub. 3. num. 10.* expreſsè dicit formam deprecatoriam non poſſe conuenire ſacramentis Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis, quia miniſter in illis habet rationem ſuperioris, in Baptiſmo introducentis in Eccleſiam; in Confirmatione deſtinantis militem ad bellum pro fide; in Ordine conferentis poteſtatem. At *in 2. tomo in 3. part. diſp. 141. c. 2.* expreſsè docet formam Baptiſmi, & Confirmationis poſſe eſſe deprecatiuam, qualis eſt hæc forma Græcorum: Conſignet te Deus; quia in ea additur aliquid quo denotatur actio miniſtri, ſcilicet, ſigillo fidei, quo verbo denotatur actio miniſtri ſigillantis, quaſi dicat, hoc ſigillo fidei ſuæ. Vnde addit Vaſquez verba illa, *In nomine Patris*, &c. non referenda eſſe ad illa verba, *ſignet te Deus*, qui eſſet ſenſus ineptus; ſed ad illa, *ſigillo fidei*, quod ſcilicet, tibi à me exhibetur, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Omiſſa autem ea aperta contradictione, & ad id quod ad præſens facit attendens, dico non eſſe neceſſarium ad ſignificandam actionem miniſtri recurrere cum Vaſquio ad illa verba, *ſigillo fidei*; nec etiam ad legitimum ſenſum formæ neceſſe eſt, vt verba. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, referantur ad illa, *ſigillo fidei*; ſed ſufficienter explicatur actio miniſtri, per illa verba, *Conſignet te Deus.* Quòd ſatis declarat Ægidius *loc. citato.* Eadem enim verba,

in

in diuerſis circumſtantiis prolata diuerſa ſignificant, v. g. ſi ſint in hoc cumulo libri diuerſorum dominorum, Petro cupienti ſcire quinam ſint ſui, dicam ego: Iſte liber eſt tuus, non indico me illi donare librum. At ſi omnes illi eſſent mei, eiſdem verbis planè ſignifico me illi donare librum. Item, ſi quis à Rege poteſtatem haberet, vel ſupplicio afficiendi, vel liberos dimittendi reos: ſi alicui diceret, Princeps remittit tibi ſupplicium, apud eos qui eam poteſtatem nouerent; idem eſt ac ſi diceret: Ego nomine Principis remitto tibi ſupplicium. Cùm ergo certum ſit ſuppoſita inſtitutione Chriſti miniſtros habere poteſtatem acceptam à Deo conferendi gratiam per Sacramenta, idem eſt dicere, Conſignet te Deus, ac dicere: Ego te conſigno poteſtate accepta, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; vel, Deus te conſignet per me eius miniſtrum, vel per ſigillum, quod tibi imprimo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Conſtat ergo in his formis ſufficienter exprimi actionem miniſtri, etiam pro vt ab eo prodeuntem; & ideo ex hoc capite non eſſe reiiciendas; & hæc omnia docet Pontius *vbi ſupra*.

Sup. ſequẽtibus abhinc, vſque ad §. vltimo colligitur, huius Reſol. in Reſ præterita § 2. vſque ad §. Obſeruandũ quintò, excluſiuè, & in aliis eius not.

5. Qui etiam poſtea ad magis ſuam ſententiam confirmandam *in cap. vlt.* examinat omnia verba formæ Latinæ, & ſic ait: Videndum ſupereſt, quæ ſint eſſentialia in hac forma, qua vtitur Eccleſia Latina. Quod quidem ſuppoſitis his, quæ dicta ſunt *cap. præcedenti*, de forma Græcorum, non eſt difficile colligere.

6. *Primò* ergo colligitur non eſſe eſſentiale, quòd forma proferatur per modum indicatiui, Conſigno te, aut, Confirmo; ſed poſſe proferri per modum imperatiui, & etiam optatiui, & deprecantis, ſignet te Deus ſigno Crucis, aut, Confirmeris Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Iam enim oſtendi ſuprà *cap. præcedenti*, etiam ſub hac forma deprecatoria ſignificari actionem miniſtri, & rectè poſſe illi formæ adaptari illa verba, *In nomine Patris*, &c. In hoc ſentit nobiſcum Henriq. *lib. 3. ſummæ, cap. 2. n. 5.*

7. *Secundò* colligitur expreſſionem illam Crucis non eſſe eſſentialem, ſed valere ſi dicatur: Signo te, & confirmo te, &c. quia in forma Græcorum, in qua certum eſt omnia eſſentialia contineri, non exprimitur ſignum Crucis: ſufficit ergo ea forma ſignificari auctoritatem miniſtri, & opere ipſo Crucem efformari; in eo enim ipſo verbum illud, *ſignandi*, determinatur ad ſignum in forma Crucis formatum. Sentit nobiſcum Eſtius *in 4. d. ſinct. 7. §. 10.* fauet Gamachæus *in hac quæſt. cap. 5.* Cùm autem dicimus vocem illam, ſigno crucis, non eſſe neceſſariam, ſic intelligimus, quòd non eſt de eſſentia formæ quod ponatur explicitè determinatè, ſed ſatis eſſe quòd explicitè, vel implicitè ponatur. Vnde, & cùm explicitè ponitur, ad eſſentiam pertinet, quia neceſſariò continebatur implicitè non ex vi verbi, *ſigno*, abſolutè poſiti, ſed quatenus determinatur per ipſam vnctionem, & materiam. Hoc enim obſeruandum eſt in omni forma Sacramentorum, cùm verba, quæ expreſsè adduntur, ex vi verborum eſſentialium in eorum ſignificatione continebantur neceſſariò implicitè, cùm explicitè ponuntur, reddunt eundem ſenſum, & eandem præcisè ſignificationem, quæ ad effectum Sacramenti operatur, & ex conſequenti pertinent ad eius eſſentiam. Exemplum eſt in forma pœnitentiæ: Ego te abſoluo à peccatis tuis, in voce, *abſoluo*, neceſſariò includitur, *Ego*. Quare, cùm exprimitur, ad ſubſtantiam pertinet formæ. Similiter etiam includitur, *à peccatis tuis*, non ſecundùm quod verbum, *abſoluo*, abſolutè ponitur; ſed ſecundùm quod modificatur per confeſſionem. Quia cùm in confeſſione petatur abſolutio, & non à vinculis corporis, ſed peccatorum; ideò cùm dicit Sacerdos, Ego te abſoluo, & abſolutio debeat eſſe ab aliquo vinculo, intelligitur ex vi verbi, & iudicij huius, & ſententiæ, à peccatis, & ita eadem forma manet, ſiue illud, *à peccatis*, exprimatur, ſiue non. Quia, ſi non exprimatur, neceſſariò includitur, vt explicatum eſt: ſi exprimatur, non redditur nouus ſenſus. Sic ergo in præſenti philoſophandum eſt, eandem eſſe formam Confirmationis, ſiue illud, Signo crucis, exprimatur, ſiue ſecùs. Quia implicitè continetur; & ſi exprimatur, ad eſſentiam pertinet, & nihil de nouo additur, ſed ſolùm differunt penes explicitum, & implicitum.

8. *Tertiò* colligitur, non eſſe ſimiliter de eſſentia formæ Confirmationis, quòd exprimatur, Chriſmate ſalutis. Nam in verbo illo, *Signo te*, & *Confirmo*, in his circumſtantiis modificato continetur neceſſariò vnctio cum Chriſmate. Quare eodem modo philoſophandum eſt, ac de illis verbis, *ſigno crucis*. Et confirmatur exemplo Baptiſmi, & ſacræ Vnctionis. Quamuis enim neceſſaria materia ſit aqua, & oleum; non tamen neceſſarium eſt dicere, Baptizo te in aqua, aut, per iſtam ſanctam vnctionem olei. Ergo etiam in præſenti non eſt neceſſarium exprimere materiam remotam Chriſmatis. Et idem etiam conuincitur ex forma Græcorum iam conſiderata, in qua ea particula non ponitur diſtinctè. Et denique idem etiam conuincitur ex libro Rituali, qui inſcribitur, *Ordo Romanus*, cuius verba ſtatim dabimus. Nihilominus tamen contra illationem hanc ſentiunt Suarez, Ægidius *locis citatis*, *& alij*; ſed non afferunt rationem aliquam, qua veroſimilem eam ſententiam reddant.

9. *Quartò* colligitur, non eſſe de eſſentia formæ geminationem illorum verborum, *Signo te*, vel *Confirmo te*, ſed ſufficere, vel *ſigno*, vel *confirmo*. Ita Gamachæus *loco citato*, Layman. *tract. 3. citato cap. 3.* & alij. Moueor inprimis, quia in forma Græcorum, de qua *ſuprà*, tantùm habetur vox *ſignaculi*, ſine verbo Confirmationis. Præterea, quia in ea forma, quam refert Conſtantinus in ſuo Edicto, tantùm habetur verbum, *ſignandi*, *ſignet te Deus ſigillo fidei*, &c. Et denique quia in libro, qui inſcribitur, *Ordo Romanus* qui antiquiſſimus eſt, in quo ponuntur omnes cæremoniæ, & ritus ſeruandi in officiis Eccleſiaſticis, & adminiſtratione Sacramentorum, cùm de hoc Sacramento agitur, hæc tantùm habentur pro forma, Confirmo, te, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Ergo non eſt neceſſaria illa expreſſa geminatio verbi, ſed vnum in altero includitur. Sed reſpondet Suarez *in oratione pro confirmandis*, ante verba citata, dici ab Epiſcopo, Conſigna eos Domine ſigno Crucis; quæ verba pertinent ad formam, & non immutant ſubſtantialiter illam, quam aſſignat Concilium Florentinum. Sed hæc ſolutio nullius eſt momenti, nec adhiberi potuit, niſi ab homine, qui non legit locum ex veteri Ordine Romano, vbi hæc habentur. Primò Pontifex poſt miniſtratum Baptiſmum venit ad infantes, & Archidiaconus tenet Chriſma, & Pontifex eleuata manu ſuper capita omnium, dicit orationem, cum inuocatione ſeptiformis gratiæ Spiritus ſancti. Cuius orationis vltima verba hæc ſunt: Adimple eos ſpiritu timoris tui, Amen. Conſigna eos ſigno crucis Chriſti in vitam propitiatus æternam. Amen. Et ſtatim ſubiungitur in eodem Rituali. Oratione explicita, interrogantibus Diaconis

nomina

nomina ſingulorum. Pontifex tincto pollice in Chriſmate, facit Crucem in frontibus ſingulorum, ita dicendo: Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Hæc ibi. Ex quibus apertè conſtat hæc vltima verba orationis nullo modo pertinere ad formam Confirmationis. Tum quia ſuper omnes confirmandos ſimul dicuntur, & ſemel, neque repetuntur pro ſingulis; forma autem toties reperitur, quoties applicatur materia. Tum etiam, quia cùm illa orationis verba proferuntur nihil materiæ applicatur: at forma Sacramenti in Eccleſiæ vſu ſemper coniungitur cum applicatione materiæ. Verba ergo præcisè pertinentia ad formam ſunt illa, Confirmo te.

Sup. hoc & contentis abhinc vſque in finem huius Reſol. in Reſ. præterita §. 1. ad medium, & in §. penult. & vlt. & in tom. 1. tr. 1. Reſ. 3. §. 1.

10. *Vltimò* colligitur diſtinctam inuocationem trium perſonarum non eſſe de eſſentia formæ ſacramenti Confirmationis. Sic ſentit Eſtius §. 11. *citat.* Ad id aſſerendum, illud mihi vnicum fundamentum eſt, quòd in forma Græcorum non exprimatur Trinitas: oſtendimus autem eam formam ſufficientem eſſe. Non ergo eſt de eſſentia cùm exprimitur in forma, qua vtuntur Latini.

11. Contra illationem hanc ſentiunt ex antiquis Alexander 4. *part. quæſt. 9. membr. 2. art. 2.* §. 3. & recentiores ferè omnes, ita vt neceſſe non ſit Doctores referre. Mouentur,

12. *Primò*: Quia Concilium Florentinum in decreto Eugenij, in forma huius Sacramenti exprimit Trinitatem perſonarum. Verùm ex eo decreto nequit probari eſſe eſſentiale quidquid ponitur in formis Sacramentorum, niſi aliud addatur, ſcilicet perpetua traditione Eccleſiæ id ſemper retentum vt eſſentiale abſque mutatione, aut diſpenſatione vlla. Sic enim nos ſuprà *cap. 3. & 4.* oſtendimus benedictionem Epiſcopi eſſe eſſentialem in Chriſmate, quod eſt materia huius Sacramenti, quia & exprimitur ab Eugenio IV. & perpetua traditione ſine mutatione vlla, vel diſpenſatione receptum eſt in Eccleſia, quòd ab Epiſcopo tantùm benedicatur Chriſma Confirmationis. At non ſic contingit in præſenti, cùm habeamus formam Eccleſiæ Orientalis ab antiquiſſimis temporibus Concilij ſecundi Generalis vſque ad noſtra tempora receptam, in qua non inuocatur expreſsè Trinitas perſonarum. Et aliàs eodem argumento probaretur in forma ſacramenti Ordinationis eſſe eſſentialem trium perſonarum diſtinctam mentionem; quia in eodem decreto Florentino, cùm agitur de ſacramento Ordinis, dicitur forma Sacerdotis talis eſt: Accipe poteſtatem offerendis ſacrificium in Eccleſia pro viuis, & mortuis, in nomine Patris & Filij, & Spiritus ſancti; & ſic de aliorum Ordinum formis. Et tamen conſtans, & indubitata omnium Doctorum ſententia eſt, in forma ſacramenti Ordinis non eſſe neceſſariam expreſſionem Trinitatis.

13. *Secundò* mouentur, quia Sacramentum hoc eſt quædam perfectio Baptiſmi, & ideò ſicut in forma vtriuſque Sacramenti eſt eſſentialis hæc expreſſa mentio Trinitatis, ita etiam in forma iſtius Sacramenti. Reſpondet Eſtius hoc eſſe diſcrimen inter Baptiſmum, & alia Sacramenta, quòd in Baptiſmo operatur inuocatio Trinitatis, non autem aliqua poteſtas miniſtri per conſecrationem accepta, ſicut in aliis Sacramentis, quæ neceſſariò certum, & determinatum requirunt miniſtrum: in quibus proinde Trinitatis inuocatio non eſt neceſſaria, ſicut in Baptiſmo, ſed ſatis eſt, ad hoc vt ratum ſit Sacramentum, ſi illius poteſtatis actus circa ſuſcipientem exprimatur. Sed diſcrimen hoc non ſatis intelligo. Inquiro enim ab hoc Auctore, quomodo in Baptiſmo operetur inuocatio Trinitatis; aut enim intelligitur operari effectum Baptiſmi, qui continetur in forma, & verba formæ concurrunt inſtrumentaliter ad effectum. At hoc commune eſt etiam aliis formis Sacramentorum, ſiue inuocetur Trinitas, ſiue non, ſcilicet, quod verba formæ producant effectum. Aut intelligitur operari Trinitas tanquam præcipuus Auctor Sacramenti. Et ſic etiam in omni Sacramento operatur effectum gratiæ, vt principalis auctor. Et nihilominus explicandum ſupereſt, quare in vna forma exprimatur Trinitas, & non in alia. Deinde inquiro quo ſenſu dicat non operari in Baptiſmo miniſtri poteſtatem. Si enim tantùm velit miniſtrum Baptiſmi non exigere conſecrationem, fatemur; ſed neque etiam ſacramentum Matrimonij requirit; & nihilominus in forma matrimonij non exigitur inuocatio Trinitatis. Adde etiam quemlibet miniſtrum Sacramenti habere poteſtatem inſtrumentalem ad conferendum effectum: ergo in hoc omnes miniſtri Sacramentorum conueniunt, ſolúmque diſcrimen erit ad quædam Sacramenta ſpeciales qualitates requiri in eorum Miniſtris, quæ non requiruntur in Miniſtris aliorum; omnes tamen operantur inſtrumentaliter effectum Sacramenti per poteſtatem acceptam à Deo ad illum conferendum.

14. Quare dicendum eſt rationem huius, cur in Baptiſmo ſit neceſſaria inuocatio Trinitatis diſtincta, non autem in Confirmatione, petendam eſſe ex inſtitutione Chriſti, quæ nobis per Eccleſiam innotuit. In Baptiſmo requiritur, quia ſic Eccleſia ſempeer intellexit; in Confirmatione verò minimè, cùm videamus in forma recepta in Eccleſia Græca, & approbata non contineri. Congruens autem ratio huius eſt, quia in Baptiſmo intramus in Eccleſiam per Trinitatis confeſſionem, quæ eſt primum, & radix aliorum myſteriorum fidei: in Confirmatione datur robur ad proteſtandam vniuerſam fidem; robur autem hoc accommodatur Spiritui ſancto, vt Chriſtus ſæpe Diſcipulis teſtatus eſt, cùm illis Spiritum ſanctum promiſit; & ideò ſatis eſt, ſi eius mentio fiat, & ibi implicitè tota Trinitas intelligatur. Et hæc omnia docet Pontius *loco citato*. Itaque ex mente ſupradictorum Doctorum patet, poſſe Pontificem vſum formæ Græcæ in ſacramento Confirmationis permittere, ex his quæ dicta ſunt *ſuprà*.

RESOL. XVIII.

Apponitur ſententia aliquorum impugnantium opinionem Amici, & Pontij, & aſſerentium ante ſchiſma Græcos in forma Confirmationis inuocaſſe explicitè Trinitatem? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 10.

§. 1. QVòd in primitiua Eccleſia, etiam apud Græcos adhiberetur in forma ſacramenti Confirmationis explicita ſanctiſſimæ Trinitatis inuocatio, tenent aliqui, & inter illos vir quidam doctiſſimus, qui in quadam ſcriptura mihi exhibita ſuam ſententiam variis rationibus firmabat, &

Sup. hoc ſupra in Reſol. 16. à § Obſeruandum quinto, vſque ad §. penult. excluſiuè, & in Reſ. 17 à principio.

Primò, aſſerit ipſe; quia Seuerus Patriarcha Alexandr. *in Bibliotheca Patrum*, *tom. 7.* poſt vnctiones plurium corporis partium, prout etiam ferè enumerantur in moderno Græcorum Euchologio, in collatione ſacramenti Confirmationis, dum refert formam, exprimit explicitam Trinitatis inuocationem, à qua tamen receſſit modernum Euchologium.

2. *Secundò*, quia Sacerdos Monachus Græcus fide dignus retulit mihi ſe legiſſe in Euchologio manuſcripto in Albania in collatione huius Sacramenti explicitam Trinitatis inuocationem.

3. *Tertiò*; quia in Bibliotheca Vaticana inter libros Syriacos ſub *num.26.* in Euchologio, ſeu ritu Iacobitarum, in collatione huius Sacramenti ſimiliter habetur explicità Trinitatis inuocatio; notum eſt autem Iacobitas ex ritu Græcorum eſſe.

4. Verùm poſt ſchiſma Græcorum à tempore Photij, inter quem; & Nicolaum Papam pro confirmandis Bulgaris diſſenſiones interceſſerunt, non ſolùm in hoc Sacramento, ſed in aliis Sacramentis, & ritibus plures ſunt factæ mutationes in Codicibus manuſcriptis, & quotidie fiunt Venetiis, vbi imprimuntur eorum Euchologia ad placitum vniuſcuiuſque.

5. Sciendum eſt igitur duplicem fuiſſe in primitiua Eccleſia apud Græcos vſum ſacri Chriſmatis, vnum cæremonialem, & reconciliatiuum hæreticorum redeuntium ad gremium Eccleſiæ; alterum ſacramentalem in collatione ſacramenti Confirmationis: in reconciliatiuo adhibebantur illa verba, *Signaculum doni Spiritus ſancti*, de quo in ſecunda Synodo *can.7.* aliàs 9. & in Concilio Arauſicano I. *can.2.* quæ verba neoterici Græci poſt ſchiſma, exiſtimarunt eſſe Sacramenti, quod docuit Venerabilis, & omnium Græcorum doctiſſimus Beſſarion à cuius dictis, & ſententia, vtpotè piiſſimi, doctiſſimi, & Græcorum rituum expertiſſimi in re tam graui piaculum ſit diſcedere.

6. Beſſarion igitur tempore Concilij Florentini ſub Eugenio I V. *in ſuo tract. de Euchariſtia*, laudatis Sacerdotibus Latinis, quod optimè norint materias, & formas Sacramentorum, ſubdit hæc verba: Noſtri verò, vt multa alia, quæ primùm apud noſtros habuerunt, propter calamitates temporum perdidere: ita etiam horum rituum ſunt obliti, quod manifeſtum fiet, ſi quis ad Chriſmatis ſacramentum mentem conuerterit; etenim ſecunda Synodus OEcumenica, verba, quæ ſacrũ Chriſma perficiunt, tradens *in 7. c. none*, ita inquit. Obſignantes eos, hoc eſt, ſanctiſſimo Chriſmate eos chriſmantes, dicimus, ſignum doni Spiritus ſancti, & hæc verba; ſecundum eos Chriſmatis ſacramentum perficiunt, hoc idem in cæteris Sacramentis diligens inueſtigator inueniet. Hæc Beſſarion, qui optimè obſeruat hinc ortum habuiſſe errorem modernorum Græcorum, vt verba ſacri Chriſmatis reconciliatiui exiſtiment eſſe formam ſacramenti Confirmationis; ſignanter enim diuerſis verbis vſus eſt enuntians vnctionem reconciliatiuam, & cæremonialem verbis illis, ſacri Chriſmatis, & vnctionem effectiuam ſacramenti Chriſmatis, verbis illis, Chriſmatis ſacramentum perficiunt.

7. De qua vnctione reconciliatiua hæreticorum in Eccleſia Orientali Sanctus Gregorius *epiſt.61.* relata *cap. ab antiqua, de conſecrat. diſt.4.* ſic ait, Arianos per impoſitionem manus Occidens, per vnctionem verò Chriſmatis Oriens reformat. Quæ forma reconciliandi, & vngendi Chriſmate hæreticos ſub his iiſdem verbis, *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, habetur in fine Euchologij Græcorum. Igitur vel continetur hæreſis in Euchologio, dum reiterat ſacramentum Confirmationis, vel dum in forma Sacramenti non explicat tres perſonas; dicere autem, vt dicit Arcadius *lib.2. cap.18.* quòd ritus expreſſus in Euchologio reconciliandi hæreticos ſit Methodij Patr hæretici, eſt gratis aſſertum, quia imò dicet aliquis eſſe Methodij Catholici Patriarchæ item Conſtantinopolitani, & hæreſim non contineri in Euchologio in hac forma reconciliatiua, ſed in omiſſione explicata Trinitatis in forma ſacramenti Confirmationis. Huçuſque vir ille doctiſſimus.

8. Vides itaque, Amice Lector, circa præſentem ſatis difficillimam quæſtionem varias Doctorum hominum ſententias. Ego iudicium meum, ex dignis rationibus proferre nolo: ſatis mihi erit, in gratiam tuæ curioſitatis, omnia ſuperiùs dicta obſeruaſſe.

RESOL. XIX

An Pontifex, ſi balſami copia deeſſet, poſſit diſpenſare, vt Sacramentum Confirmationis adminiſtretur cum ſolo oleo oliuarum?

Et latè explanatur, an balſamum in Confirmatione ſit de neceſſitate Sacramenti, vel de neceſſitate præcepti?

Et notatur poſſe Papam Epiſcopo prohibere, ne Sacramentum Confirmationis conferat, ſed nequit facere, vt non valeat ſi illud conferat. Ex part.8.tr.1. Reſol.11.

§. 1. Solutio huius dubij pendet ex illa celebri quæſtione; an Balſamum in Confirmatione, ſit de neceſſitate ſacramenti, vel de neceſſitate præcepti. Et eſſe tantùm de neceſſitate præcepti, tenet Caietanus (& ipſe fuit qui primus hanc ſententiam docuit) *in 3.part.quæſt.72.art.1.* Sotus *in 4. diſt.7.quæſt.vnica, artic.4.* Nauarrus *in ſumma, c.22. num.8.* Valentia 3. *part. diſput.5. quæſt.1. punct.2.* pro qua citat Victoriam *in ſumma*, & Couarruuiam *lib. 1. variarum reſolut.* atque hanc opinionem eſſe tam illuſtrium Doctorum authoritate fundatam, vt contraria nequaquam communis dici poſſit.

Sup. contéto in hoc & ſeqq. §§. vſque ad penult. in tom. 1. tr. 2. Reſ. 1. & 2 §. vlt. ad medium, & hic ſupra in Reſol. 3. §. Quinto poſſet, à lin. 3. & in tom. 4. tr. 8. latè in Reſ. 84. à §. Secundo, ſed lege eam à principio, & Reſ. 86. à lin. 4. & pro cõtento in §. 1. huius Reſol. in Reſ. 1. & 2. huius annot. &c.

2. Potiſſimum fundamentum huius ſententiæ eſt authoritas Innocentij I I I. *cap. Paſtoralis, de Sacramentis non iterandis*: vbi interrogatus Pontifex, an ſacramentum Confirmationis iterandum eſſet in eo, qui per errorem non Chriſmate, ſed oleo tantùm fuit vnctus: Reſpondet, non eſſe aliquid iterandum, ſed cautè ſupplendum quod incautè fuerat prætermiſſum. Si autem balſamum eſſe materia eſſentialis Confirmationis, debuiſſet totum Sacramentum in eo caſu iterari: quia cum non fuiſſet per ſolam olei vnctionem Sacramentum eſſentialiter perfectum, iterum debuiſſet per vtriuſque materiæ vnctionem perfici, cùm nec pars materiæ præcedentis poſſit componere vnum cum parte materiæ præſentis, nec pars materiæ præſentis cum parte materiæ præcedentis, quia tota materia eſſentialis debet eſſe moraliter præſens formæ. Confirmatur: nam eodem modo ibi Pontifex reſpondet ſupplendam tantum eſſe Epiſcopalis manus impoſitionem in eo, qui ſine illa fuerat per errorem ad Subdiaconatum promotus, ac balſami vnctionem in eo, qui ſine balſamo per errorem fuerat confirmatus: ſed manus impoſitio non eſt de eſſentia Subdiaconatus: ergo neque balſamum ſacramenti Confirmationis.

3. Probatur *ſecundò* ratione. Etenim materia Sacramenti debet eſſe clara, & certa, de qua nemo dubitare poſſit, vt patet in materia Baptiſmi, Euchariſtiæ, Extremæ-vnctionis, & reliquorum Sacramentorum. Atqui balſamum multis modis adulterari ſolet, vt refert plinius à Soto citatus: igitur non poteſt eſſe Sacramenti materia; alioqui

ſemper

ſemper eſſemus dubij, an verum Sacramentum conficeremus. Et hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet etiam Eſtius *in 4. ſent. diſt. 7. §. 8.* Philiarchus *de offic. Sacerdot. part. 2. lib. 1. cap. 11.* Viualdus, Angles, & alij.

4. His tamen non obſtantibus balſamum eſſe de neceſſitate Sacramenti tradunt Suarez, Filliucius, Layman, Coninck, Toletus, & alij, quos citat, & ſequitur Baſilius Pontius *de ſacram. Confirm. part. 2. cap. 2. num. 4.* quibus adde Villalobos *tomo 1. tract. 6. difficult. 2. num. 2.* Baunium *tom. 1. tract. 3. quæſt. 5.* Auerſam *de ſacram. Confirm. quæſt. 72. ſect. 2.* Et ratio eſt, quia hoc expreſsè docet Concilium Florentinum *in decreto præcitato, de vnione Armenor.* in quo aſſignans materiam huius Sacramenti, ait eſſe Chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ.

5. Neque explicari poteſt, vt vnum definiat vt neceſſarium neceſſitate Sacramenti, illud tantùm neceſſarium neceſſitate præcepti, ſicut *ibidem* etiam definit materiam calicis eſſe vinum aquæ mixtum, cùm tamen ſolùm vinum ſit neceſſarium neceſſitate Sacramenti, aqua tantùm neceſſaria neceſſitate præcepti: non, inquam, poteſt hoc modo explicari Concilium. Nam cùm definit materiam Confirmationis, æquè primò in recto aſſignat oleum, & balſamum, dum ait eſſe Chriſma ex oleo, & balſamo confectum. Vnde vi modi aſſignandi colligi non poteſt, vnum potius quàm aliud eſſe materiam tantùm præcepti: contrà verò, cùm materiam calicis aſſignat, non dicit eſſe aliquid ex vino, & aqua mixtum, ſed vinum de vite, cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet, vt ex ipſo aſſignandi modo indicet, non æquè vnum atque aliud eſſe materiam calicis, cùm vnum in recto, aliud in obliquo aſſignet. Adde, quòd infrà multa dicit, quibus manifeſtè declarat aquam non eſſe materiam eſſentialem calicis: de ſacramento autem Confirmationis, ne verbum quidem habet, quo vel leuiter inſinuet, balſamum non eſſe materiam eſſentialem huius Sacramenti.

6. Idem docet Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. can. 2. de Confirmatione*, in quo ſupponit materiam huius Sacramenti eſſe Chriſma, quod eſt compoſitum ex oleo & balſamo.

7. Nec obſtat dicere Eugenium etiam in ſacramento Euchariſtiæ aſſignaſſe materiam calicis vinum de vite, & aquam; & tamen aquam dicimus non eſſe materiam neceſſariam. Sic ergo in noſtro caſu dici poſſet. Sed contra hoc eſt, quia Eugenius IV. longè diuerſum loquendi modum ſeruat, cum agit de materia calicis, & de materia huius Sacramenti. Nam ibi non dixit vinum, & aquam eſſe materiam conſecrationis calicis; ſed materiam eſſe vinum de vite, cui modiciſſima aqua eſt admiſcenda. Vnde prioribus verbis iudicauit eſſentialem materiam; poſterioribus autem ſatis indicauit aquam ſolum quoddam additamentum non neceſſarium, niſi ex præcepto: At, cum de ſacramento Confirmationis agit, ſolùm dicit materiam eius eſſe Chriſma confectum ex oleo & balſamo; Potiùs ergo diuerſo modo loquendi ſentiendum eſt in hoc loco cenſere non minus neceſſariam eſſe vnam materiam, quàm aliam.

8. Quòd ſi rurſus dicas. Idem Eugenius, cùm agit de ſacramento Pœnitentiæ, abſolutè dicit partes huius Sacramenti eſſe contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem; & tamen certum eſt, ſatisfactionem non eſſe partem neceſſariam ad valorē Pœnitentiæ, ſed ferè omnes concedunt eſſe tantùm partem integralem. Ergo pari ratione; quamuis abſolutè dicat Eugenius Chriſma confici ex oleo, & balſamo, poſſumus intelligere ex vno conſtare tanquam ex eſſentiali parte, ex altero verò tanquam ex integrali tantùm; & non neceſſaria. Sed hoc nullius eſt momenti, tum quia eſt longè diuerſa ratio. Nam ſatisfactio iam ſupponit ſacramentum Pœnitentiæ perfectum in ſua eſſentia, cùm ſupponat abſolutionem, in qua præcipua Sacramenti vis ſita eſt; vt inquit Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 3.* Non ergo potuit ad eſſentiam ſacramenti Pœnitentiæ pertinere. Et ideo iure optimo dicimus eſſe tantùm partem integralem, & non eſſentialem. At in noſtro caſu balſamum non ſupponit ſacramentum Confirmationis, neque eius confectionem, ſed miſceri debet ante prolationem formæ. Ergo non eſt vnde colligamus in iſto caſu balſamum non eſſe partem neceſſariam, ſicut colligimus in ſacramento Pœnitentiæ. Tum etiam, quia Tridentinum *dicto cap. 3.* cùm agit de partibus ſacramenti Pœnitentiæ, non vtitur verbo partium eſſentialium, quia ſciebat, non omnes eſſe partes eſſentiales; ſed vtitur voce communi, ſiue ad ſignificandam eſſentiam, & ſubſtantiam, ſiue ad integritatem, & dixit integritatem Sacramenti eas partes exigere. At in præſenti nihil ſimile reperimus. Ergo nullum eſt in Eugenio fundamentum; neque in traditione Eccleſiaſtica, propter quod dicamus balſamum eſſe materiam non neceſſariam ad valorem ſacramenti Confirmationis.

9. Nec obſtat dicere in Concilio Tridentino nomine Chriſmatis non intelligi compoſitum ex oleo, & balſamo, ſed tantùm oleum, cùm nomen Chriſmatis commune ſit ad vtrumque ſignificandum, vnum ex vi nominis, alterum verò ex accommodatione; Sed neque hæc ſolutio defendi poteſt; quia cenſendum eſt Concilium vſurpaſſe nomen Chriſmatis, cùm agit de ſacramento Confirmationis in eo ſenſu, & ſignificatione, in qua receptum eſt id nomen in Eccleſia, cùm de eo Sacramento ſermo eſt. At Chriſma in eo caſu nunquam receptum eſt pro ſolo oleo; neque ſolus olei vnctio vnquam fuit in vſu in Eccleſia: & ſimiliter etiam hæretici in eodem ſenſu accipiunt Chriſma, cui diuinam virtutem negant. Ergo Concilium nomine Chriſmatis intellexit id, quod Eccleſia in ſacramento Confirmationis conſueuit Chriſma nominare; & ex conſequenti compoſitum ex oleo, & balſamo. Item Concilium appellat ſacrum Chriſma Confirmationis. At Chriſma Confirmationis nunquam eſt conſecratum in Eccleſia ſine balſamo. Ergo vtrumque comprehendit eo nomine, & vtrique definit ineſſe virtutem diuinam productiuam gratiæ ſanctificantis: atque adeò eſſe vtrumque materiam eſſentialem. Nam id quod accidentale eſt in materia, vel forma Sacramentorum, non habet vim productiuam gratiæ, vt explicari poteſt exemplo formæ verborum in conſecratione panis, & vini, & ſimiliter in aliis formis Sacramentorum, in quibus verbo non neceſſario non ineſt virtus productiua gratiæ.

10. Et tandem non obſtat dicere, quod eſt adeò modica balſami admixtio, vt ad omnes olei partes peruenire non poſſit, & tandem in oleum conuertatur; quo fieri poteſt, vt ſæpè oleum tantùm ſit materia Confirmationis. Ergo illud ſolùm, & non balſamum eſt materia neceſſaria. Sed facilè reſpondetur ad præſens inſtitutum parum referre quæſtiones illas philoſophicas. Et de mixtione balſami cum oleo ſecundum partium iuxta poſitionem, & vtrum permaneat in forma ſubſtantiali, an verò ſecundum quali-

tates. Sufficit tamen, quod ipſum vnguentum ſit compoſitum, & mixtum, quod ſatis eſt, vt tota materia ſit odorifera, quod maximè pertinet ad ſignificationem Sacramenti; ſingulæ etiam partes olei, ſaltem quoad qualitates, manent mixtæ per mutuam alterationem partium; quod ſatis eſt, vt oleum non ſit ſufficiens materia huius ſacramenti ſine admixtione balſami.

11. Ad auctoritatem verò Innocentij III. *in cap. Paſtoralis*, reſpondeo, quòd Pontifex dicere non potuit Confirmationem datam eo modo fuiſſe validam, & non iterandam, ſed ſolam vnctionem balſami ſupplendam. Tum, quia ad minus propter rei incertitudinem debeat Confirmatio ſub conditione iterari: & ita ſanè in tali caſu fieri deberet. Tum etiam eo tempore non extabat ſententia dicens balſamum non eſſe de neceſſitate Sacramenti, quæ potiùs à poſterioribus Theologis inuenta eſt; ſed tunc vigebat oppoſita ſententia veterum Theologorum: quare non eſt credibile, Pontificem voluiſſe eo modo decernere. Tum demum non appareat, qualiter deberet ſola balſami vnctio ſuppleri: quia nec in Eccleſia aſſeruatur balſamum benedictum, neque conſtat, an ſuppleri deberet cum prolatione verborum, neque ad quicquam amplius referret. Sicut ſi aliquis baptizatus ſit in ſola aqua naturali, ſine admiſtione olei conſecrati, quod ſolet in fronte baptiſmali infundi, vtique non deberet ſuppleri talis defectus, quamuis ſupplendæ eſſent aliæ cæremoniæ: ita ergo ſi ſolum oleum benedictum valeret ad ſubſtantiam Confirmationis, non deberet ampliùs ſuppleri defectus balſami per diſtinctam eius vnctionem. Potiùs ergo, dum Pontifex dixit, cautè ſupplendum, quod incautè fuerat prætermiſſum, docere voluit, totum ritum ſubſtantialem Confirmationis debuiſſe ſuppleri. Dixit autem non eſſe quicquam iterandum: quia hoc non erat iterare Sacramentum quod ab initio non fuerat ratum, cùm non eſſet validum. Aut voluit, non eſſe iterandas & repetendas alias ſolemnitates, & cærimonias conſuetas.

Sup. hac diffic. propoſita in tom.4.tr.8. lege latã doctrinam Reſ.86 & ſignãter § vlt. ſed lege eam à principio, & alias eius primæ not.

12. His duabus opinionibus ſuppoſitis, Auctores primæ ſententiæ ad difficultatem propoſitam affirmatiuè reſpondebunt; nempe ſi penitus deeſſet copia balſami, poſſe Pontificem diſpenſare, vt ſacramentum Confirmationis cum oleo tantùm adminiſtraretur; ſed Auctores ſecundæ ſententiæ hoc minime admittendum eſſe affirmabunt, cùm balſamum ſit de neceſſitate Sacramenti, & Pontifex non poſſit eius materiam mutare. Verùm ego affirmatiuæ ſententiæ adhærerem, quia vt optimè obſeruat P. Franciſcus de Lugo *opuſc. de Sacram. cap.1. num.12.* tunc melius eſſet Sacramentum probabile miniſtrare, quàm nullum. Sed penes me certum eſt poſſe Pontificem concedere, vt ſacramentum Confirmationis conferatur cum quocumque balſamo. Et ideò Henriquez *lib.3. de Confirm. cap.2* & Amicus *tom.7. diſp.13. ſect.3. n.38.* teſtantur Pium IV. conceſſiſſe vt Epiſcopi Indiæ hoc Sacramentum conficerent cum Indico balſamo quod eſt minus perfectum.

Sup. hoc balſamo in tom.4.tr.8. lege latam doctrinam Reſ.85.

13. *Nota* tamen hîc obiter cum Azorio *part.2. lib.5. cap.1. quæſt.8.* & Scipione de Rubeis *in Alph. 1. iſ verb. Confirmatio, num.9.* poſſe Papam Epiſcopo prohibere, ne ſacramentum Confirmationis conferat, ſed nequit facere, vt non valeat, ſi illud conferat.

Sup. concẽto in hoc § vlt. ſupra in Reſ.15.§. Ex quo facile & infra in Reſ. 63 § vlt. & vide alias Reſ. eius not.

RESOL. XX.

An Pontifex poſſit committere facultatem ſimplici Sacerdoti, non ſolum, vt dictum eſt, adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, ſed etiam conſecrandi ſanctum Chriſma: Ex part.8. tract.1. Reſ.12.

§.1. Difficilis eſt iſta quæſtio, & negatiuam ſententiam tenent communiter Doctores, quam nouiſſimè mordicus tuetur ſapientiſſimus Pontius *de ſacram. Confirm. part.2. cap.4. per totum*; & quia codex difficillimè inuenitur, ponam hic eius verba, ſic itaque *num.4.* aſſerit Conſtans eſt & perpetua Eccleſiæ traditio ſine limitatione, aut explicatione vlla, quæ miniſtrum benedictionis Chriſmatis aſſignat Epiſcopum. Ergo cenſendum eſt illum eſſe miniſtrum neceſſarium eius conſecrationis, aut ſaltem ſine vllo fundamento aſſeritur poſſe Chriſma confirmationis benedici ab alio ex commiſſione. Antecedens probatur inductione. Nam in primis Pontifices, & Concilia Epiſcopo ſoli tribuunt poteſtatem conſecrandi Chriſma, & affirmant illi ſoli id licere. Sic Fabianus, & Innocentius *in epiſt. iam citat.* Concilium Romanum ſub Syluestro *canone 5.* vbi ſtatuitur, nullum Presbyterum poſſe conficere Chriſma. Carthaginenſe primum *can 3.* & Carthaginenſe ſecundum *can.3.* Carthaginenſe tertium *can.36.* Bracharenſe ſecundum *can.37.* Hiſpalenſe ſecundum *can. 7.* Toletanum octauum *can. 7.* VVormatienſe *can.2.* vbi, cùm dicatur ne Presbyteri inconſulto Epiſcopo Virgines conſecrent, additur, Chriſma verò nunquam conficiant. Concilium Sabinenſe *cap. de Baptiſmo*, vbi confectionem Chriſmatis ſolis Epiſcopis, eorumque ſucceſſoribus eſſe conceſſam dicit. Eandem etiam poteſtatem attribuunt Epiſcopis abſolutè Dionyſius *dict. cap. 4. de Eccleſiaſtica Hierarchia*, & Cyprianus *locis ſuprà citatis*, & poſteriores ſcriptores *de Officiis Eccleſiaſticis.* Sed potiſſimum ea traditio probatur ex Eugenio IV. *in citato decreto*, vbi aſſignans materiam huius Sacramenti, dicit eſſe Chriſma confectum ex oleo, & balſamo, & ab Epiſcopo benedictum. Quod teſtimonium perpendendum eſt eodem modo, quo *cap. præcedenti* illud expendebamus pro benedictionis Chriſmatis neceſſitate. Nam, ſi Eugenius cenſeret benedictionem Epiſcopi ſolùm ordinariè deſiderari, & non abſolutè, adderet eam particulam, ſicut expreſſit, quando loquutus eſt de miniſtro Sacramenti, & ſimiliter; ſicut cùm loquitur de forma ſacramenti Matrimonij dixit, regulariter eſſe verba quia poteſt per epiſtolam, vel nutus celebrari; adderet etiam in præſenti, regulariter, aut quid ſimile. Sicut ergo ex illis verbis abſolutè prolatis in aliis Sacramentis, colligimus neceſſarium miniſtrum, aut neceſſariam materiam eſſe illam, quam exprimit, & non aliam, idem dicendum eſt in noſtro caſu. Accedit deniq; quòd nunquam hactenus viſum eſt Eccleſiam diſpenſaſſe in hac re, aut conceſſiſſe ſimplici Sacerdoti poteſtatem conficiendi Chriſma; immo, vt dixi *cap præcedenti*, Suarez, Sylnius, Gamachæus, Ægidius, & alij referunt Gregorium XIII. diſpenſaſſe, vt apud Indos ob Epiſcoporum confirmantiũ paucitatem, & locorum diſtantiam, poſſet ſacramentum Confirmationis miniſtrari à ſimplici Sacerdote, dummodo vteretur Chriſmate per Epiſcopum benedicto. Tandem nulla eſt eius diſpenſationis neceſſitas, vt *cap. præcedenti* deducebamus.

Sup. hoc in tom.1. tr.2. Reſ.1 §. vlt. curſim à lin. 3. & ſupra in Reſ.15. à lin. 5. & in tom. 4.tr.8. Reſ.83 §. vlt. per totum, & in tom.2. tr.4. ex doctrina Reſ.14.§.vlt. ſignanter in fine.

Abſque vllo ego fundamento dicitur poſſe Chriſma benedici ab alio, quam ab Epiſcopo ex diſpenſatione, vel commiſſione.

2. Sed quæret aliquis, quàm certa ſit hæc communis ſententia. Plerique tantùm eam probabilem iudicant. Suarez dicit eam conformiorem eſſe decretis Pontificum, & Conciliorum. Ego quidem omnibus conſideratis communem ſententiam adeò certam exiſtimo, vt oppoſitam, ſi non temerariam, at omni probabilitate deſtitutam cenſeam. Quia, quamuis quatuor, vel quinque Doctores eam aſſeruerint; at ſi fundamentum attendas, penes quod opinionum probabilitas conſiderari debet, nullum ex oppoſitæ ſententiæ fundamentum idoneum, vt ex dictis, conſtat. Huſque Pontius.

3. Sed exceſſit vir doctus in cenſura contrariæ opinionis, ſicut exceſſit etiam Baunius *tom.* 1. *tract.* 7. *quæſt.* 9. *circa finem*, vocando opinionem, quam tenet Pontius, falſam. Dico igitur cum ſapientiſſimo Amico *in curſu Theolog. tom.*7. *diſputat* 13. *ſect.*1. *num.*46. vtramque ſententiam eſſe probabilem, & vt verum fatear, poterit ſententiæ affirmatiuæ fundamento ſufficienter ſatisfieri, cur nimirum, ſi potuit ſummus Pontifex adminiſtrationem huius Sacramenti ſimplici committere Sacerdoti, non etiam eidem poſſit materiæ conſecrationem committere? cùm maius ſit illud, quàm hoc. Neque ſatisfit, dicendo, quia in illo legimus aliquando diſpenſatum, non autem in hoc: nam hoc non probat poteſtatis defectum, ſed negationem dumtaxat facti, & maiorem congruentiam, cur Eccleſia in conſecratione materiæ nunquam diſpenſauerit, diſpenſauerit autem in miniſtro, propter maiorem difficultatem habendi Epiſcopos, qui poſſit tanquam ordinarius miniſter hoc Sacramentum adminiſtrare, quàm habendi Chriſma ab Epiſcopo conſecratum. Confirmatur: nam ſola facti negatio antequam fuiſſet in miniſtro huius Sacramenti diſpenſatum, non arguebat defectum poteſtatis in ſupremo Eccleſiæ capite: igitur neque ſola facti negatio in diſpenſatione conſecrationis materiæ arguet defectum poteſtatis in eodem ſummo Eccleſiæ capite.

4. *Secundò*, efficaciùs demonſtratur maior huius ſententiæ probabilis. Nam potiſſimum fundamentum, cur oppoſita ſententia neget, poſſe conſecrationem Chriſmatis ſimplici Sacerdoti committi, eſt, quia Concilia, & Patres affirmāt hanc eſſe propriam functionē Epiſcopi, prohibentq; illam exercendam eſſe à Presbyteris. Atqui non minùs Patres, & Concilia affirmant, adminiſtrationem huius Sacramenti eſſe propriam Epiſcopi; prohibentque, ne illud ſimplex Sacerdos adminiſtret. Igitur ſi hæc Patrum Conciliorúmque authoritas non obſtat, quo minus concedamus poſſe per diſpenſationem Summi Pontificis adminiſtrationem huius Sacramenti committi ſimplici Sacerdoti, interpretando Concilia, & Patres de adminiſtratione miniſtri dumtaxat ordinarij, non autem eſſentialis. Cur eadem Patrum, Conciliorumq; authoritate non obſtante, concedere non poſſimus, poſſe per diſpenſationē ſummi Pontificis conſecrationem Chriſmatis ſimplici Sacerdoti committi, interpretando Concilia, & Patres de ordinario, non de eſſentiali conſecrante? Præſertim cùm nullum verbum habeamus in Patribus, aut Conciliis, quo potius in vno quàm in alio aſſerere cogamur, poſſe per Apoſtolicæ ſedis authoritatem diſpenſari. Quòd ſi pro vna ſententia valet factum, pro alia valebit argumentum deductum à maiori ad minus, ex eodem facto.

5. Confirmatur: nam Concilium Toletanum I. dum *can.*20. prohibet, ne Presbyteri, ſed ſolus Epiſcopus, Chriſma conficiant, apertè indicat, hanc conſecrationem non debere eſſentialiter fieri niſi ab Epiſcopo. Ita enim cit. Canone præſcribit. Quāuis benè vbique cuſtodiatur, vt abſque Epiſcopo Chriſma nemo conficiat; tamen quia in aliquibus locis, vel Prouinciis Presbyteri dicuntur Chriſma conficere, placuit ex hac die nullum alium, niſi Epiſcopum Chriſma conficere. Loquitur autem non de adminiſtratione huius Sacramenti, ſed de conſecratione dumtaxat materiæ. In qua authoritate *primò* expendo illud, *quamuis penè vbique cuſtodiatur*, nam hinc innuitur, aliquem fuiſſe locum, vbi hoc non ſeruabatur. *Secundò* pondero, quòd ibi Concilium contrarium non damnat vt irritum, ſed ſolùm prohibet, ne illud deinceps fiat. Si autem putaſſet conſecrationem Epiſcopalem ad validitatem Sacramenti eſſentialiter requiri, diligenter prouidiſſet, vt confirmati Chriſmate per ſimplicem Sacerdotem benedicto iterum confirmarentur, ne perpetuò fructu huius Sacramenti fruſtrarentur.

6. Vnde ad argumentum oppoſitæ ſententiæ reſ. Ad primum, illud tantùm eſſe argumentum negatiuum, quo neutra ſententia neque affirmans, neque negans poſitiuè fundari poteſt, niſi aliunde conſtet de diſpenſabilitate, vel indiſpenſabilitate. Cùm igitur nobis conſtet de diſpenſabilitate quoad miniſtrum huius Sacramenti, ex eadem non improbabiliter infertur diſpenſabilitas quoad conſecrationem materiæ eiuſdem Sacaramenti.

7. Ad ſecundum, conſtat ex dictis, cur potiùs diſpenſatum ſit in miniſtro, quàm in conſecratione materiæ: eo quòd difficilius ſit, ordinarium miniſtrum ſemper, & vbique reperiri quàm materiæ conſecrationem, quæ faciliùs ex vno in alium locum transferri poteſt. Ad Concilium autem Florentinum dicendum eſt, illud tantùm docuiſſe id quod factum eſt, nempe aliquando diſpenſatum eſſe in miniſtro, non autem in conſecratione materiæ; non tamen negaſſe, id fieri non potuiſſe.

8. Ad tertium reſp. citatum Pontificem ſolùm dixiſſe, Chriſtum Dominum in vltima Cœna Apoſtolos docuiſſe Chriſma conficere: non autem dixiſſe, non poſſe per diſpenſationem ſupremi capitis Eccleſiæ ſimplici Sacerdoti committi, vt Chriſma conficiat.

9. Ad quartum verba citata Catechiſmi intelligenda eſſe iuxta ipſius Catechiſmi explicationem. Sic enim ſcribit: Neque ad alium ea confectio, niſi ad Epiſcopum pertinere poteſt, qui eiuſdem Sacramenti ordinarius miniſter inſtitutus eſt. Ea igitur ratione Chriſmatis confectio non niſi ad Epiſcopum pertinere poteſt, qua ratione ad eundem ſpectat, eſſe miniſtrum huius Sacramenti: ad ſolum autem Epiſcopum ſpectat eſſe ordinarium, non autem eſſentialem miniſtrum huius Sacramenti: ergo eadem ratione ad ſolum Epiſcopum, tanquam ordinarium, non autem tanquam ad eſſentialem miniſtrum pertinebit confectio materiæ huius Sacramenti.

10. Ad quintum, ex eo quòd Concilia, & Canones Chriſmatis conſecrationem Presbyteris prohibent, non ſequitur quòd hæc poteſtas non poſſit illis per diſpenſationem ſummi Pontificis communicari; ſed ſolùm quòd illis ordinario iure non cōpetat. Nam eadem Concilia & Canones prohibēt, ne Presbyteri, Virgines, & templa conſecrent; & Innocentius IV. cit. Bulla, ne Chriſma conficiant; cùm tamen per diſpenſationem Summi

Pontificis poſſint ſimplices Sacerdotes templa, & Virgines conſecrare, nec non Chriſma conficere. Citatus autem Canon, *Presbyter*, non tam indicat impoſſibilitatem, ſeu facultatem diſpenſandi in confectione Chriſmatis, quàm in conſecratione Virginis.

10. Ad ſextum, ex allata ratione tantùm ſequitur, non eſſe ita facilè diſpenſandum in conſecratione materiæ, quàm in adminiſtratione huius Sacramenti: cùm minor neceſſitas vrgere poſſit in conſecratione materiæ, quàm in adminiſtratione Confirmationis. Et hæc omnia docet Amicus, *vbi ſuprà*, quæ curioſis Lectoribus grata fuiſſe ſcio, ad reiiciendam Pontij opinionem, & in fauorem Pontificiæ auctoritatis.

11. *Nota* etiam præter Amicum, affirmatiuam ſententiam docere etiam Scotum, Sotum, Caietanum, Victoriam penes Præpoſitum *in 3. part. quæſt. 72. artic. 3. dub. 2. num. 320.* qui magis modeſtè vocat Pontij ſententiam probabiliorem: vnde etiam reprobandus venit Hurtadus *de ſacram. Confirmat. difficult. 5.* dum aſſerit, Sotum falsò exiſtimare ex commiſſione Pontificis poſſe ſimplicem Sacerdotem benedicere Chriſma, nam ſententia Soti, Amici, & aliorum, ſua non caret probabilitate, & poſt hæc ſcripta inueni ſententiam affirmatiuam docere etiam nouiſſimè ex Societate Ieſu P. Eſcobar *in Theolog. moral. tract. 7. exam. 3. cap. 1. num. 14.*

RESOL. XXI.

An Pontifex potuiſſet præcipere confeſſionem ſi non fuiſſet à Chriſto præcepta, ſed tantum inſtituta?
Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 13.

Sup. doctrina huius Reſ. lege ſupra §. 1. Reſ. 6. & aliam Reſol. eius not.

§. 1. RESpondeo aliquos aſſerere Eccleſiam non potuiſſe præcipere Confeſſionem annuam pura lege Eccleſiaſtica, niſi modificatio eſſet in eius lege, & ſtatuto diuini præcepti, atque ita annuam confeſſionem non potuiſſe præcipi ab Eccleſia, niſi iam præcepta à iure diuino, tantùm modificaretur tempus illius obligationis; ita docet Sotus *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 1. artic. 1. concluſ. 4.* & vnica ratione, & in hoc primo conuenit cum Soto Canus *in relectione de pœnitentia, part. 5. §. ita licet, fol. 155. & §. In quarto caſu, fol. 164.* Paludan. *diſtinct. 17. quæſt. 2. artic. 2. num. 9. & 10.* vbi in hoc probat ſententiam Durandi. Hoc probat Sotus, quia Eccleſia non habet poteſtatem inſtituendi Sacramenta, quaſi inde deducat non poſſe Eccleſiam inſtituere lege ſua neceſſariam eſſe confeſſionem, niſi iure diuino neceſſaria eſſet. *Secundò* docet Sotus, quia erat præceptum diuinum vagè obligans, nec determinans tempus, potuiſſe Eccleſiam obligare ad confeſſionem non ſimpliciter, ſed ſuppoſita obligatione legis diuinæ, determinando tempus illius, vnde præceptum hoc appellat ipſe modificationem legis diuinæ. Hanc etiam ſententiam tenet Coninck *de Sacrament. diſp. 5. dub. 3.*

2. Sed alij exiſtimant, quòd ſuppoſita inſtitutione huius Sacramenti à Chriſto facta, ſi ſupponeremus Chriſtum non præcepiſſe eius receptionem, ſed in libera voluntate hominum eam conſtituiſſe, adhuc Eccleſia per poteſtatem humanam à Deo datam; poſſet præcipere receptionem huius Sacramenti. Probatur, quia hoc præceptum inſtituere non excedit poteſtatem Eccleſiæ; ergo poteſt illud inſtituere. Probatur antecedens, & quidem in primis non excedit poteſtatem Eccleſiæ ratione Sacramenti conſiderari, vt quoddam totum eſt, quia Sacramentum ipſum in actibus exterioribus conſiſtit, quia eſt ſignum ſenſibile rei ſacræ ſanctificantis nos; & licèt requirat hoc Sacramentum aliquem actum internum, & inſenſibilem contritionis, vel attritionis, tamen quia talis actus neceſſariò requiritur ad actum ſenſibilem confeſſionis, vt illa ſit humilis, & deuota accuſatio, & non iocoſa; & quæ eſt pars huius Sacramenti, in quantum eſt ſenſibilis, & patefit per actum exteriorem confeſſionis, non repugnat Eccleſiam præcipere huiuſmodi actum. Præterea non excedit poteſtatem Eccleſiæ impetrare confeſſionem, etiamſi hæc aliquando ſit actuum internorum, quia Eccleſia directè non ſolùm præcipit confeſſionem vocalem, ſeu receptionem huius Sacramenti, qui eſt actus externus, & circa quem habet iuriſdictionem directam; circa peccata verò interna, ſolùm indirectè verſatur Eccleſia, quatenus ad veram confeſſionem vocalem, & integram etiam eſt neceſſarium confiteri interna peccata. Quæ doctrina iſto poteſt exemplo confirmari, nam Eccleſia, quæ directè præcipit audire Miſſam, indirectè etiam præcipit attentionem, & deuotionem neceſſariam ad hoc, vt auditio Miſſæ morali, & humano modo, ac debito, contingat, & tamen attentio, & deuotio actus ſunt interni animi; ergo Eccleſia rectè poteſt præcipere per ſe ſola confeſſionem peccatorum internorum quod quidem probabiliter defendi poteſt, probabilius tamen iudico in iſto caſu, quo quis tantùm haberet conſcientiam peccatorum mortalium internorum, præceptum Eccleſiaſticum recipiendi hoc Sacramentum alio modo obligare, Eccleſia enim ſolùm præciperet confeſſionem externam, pœnitens tamen confiteri debet interiora mortalia, & cum dolore animi, ratione præcepti diuini obligantis ad integritatem confeſſionis, & ne fiat iniuria Sacramento. Nam ſi Eccleſia ſola præciperet confeſſionem, non poſſet ex ſe directè præcipere, vt quoties quis haberet peccata tantùm interna, ea explicaret in confeſſione, quia ſicut nequit Eccleſia obligare homines ad actus merè interiores, ita neque occaſione accepta tantùm ab illis aliquid præcipere, ſic enim directè ſuam iuriſdictionem extenderet ad actus merè interiores. Et hæc omnia docet Ochagauia *de Sacrament. tractat. 2. de Confeſſ. ſacrament. quæſt. 2 num. 6.* Vide etiam Hurtadum *de Sacram. diſp. 7. diffic. 4.* Suarez *in 3. part. tom. 4. diſput. 35. ſect. 1. num. 18.* Vaſquez *tom. 4. quæſt. 90. art. 1. dub. 4. n. 71.* & alios.

3. Nec obſtat dicere, quòd Eccleſia nequit inſtituere Sacramenta; ergo nequit circa ea aliquid præcipere, quare in eo caſu, quo Chriſtus Confeſſionem ſacramentalem minimè imperaſſet, non valeret Eccleſia eam præcipere, ad eandem enim poteſtatem pertinere videtur, & rem aliquam inſtituere, & circa eam debita præcepta imponere. Huic tamen argumento facilè reſpondetur, Eccleſiam minimè poſſe inſtituere Sacramenta, quia eorum inſtitutio ad poteſtatem pertinet excellentiæ, quam non eſſe à Chriſto Eccleſiæ communicatam, neceſſariò fateri debemus; nihilominus tamen rectè poteſt Eccleſia præcepta ſua imponere circa Sacramenta iam inſtituta à Deo, hoc enim poſterius facilius eſt, & minus illo priori, atque ita Eccleſia hanc in ſe recognoſcens poteſtatem in Concilio Tridentino *ſeſſione 23. cap. 4.* præcepit ſacramentum Confirmationis debere piùs ab illis ſuſcipi, qui prima Tonſura volunt initiari, & alibi præcipit cæremonia Baptiſmi, & ſacrificij Miſ-

ſæ,

ſæ, vt huiuſmodi myſteria cum debito honore celebrarentur.

4. Neque etiam obſtat dicere quòd Eccleſia non poſſit cognoſcere, num adſit contritio, vel an aliquis habeat interna,& proinde non poſſit cognoſcere, num confeſſio habeat debitas conditiones: ad hoc enim,vt eam valeat præcipere, ſufficit quòd ſit actus externus, ſicut poteſt præcipere orationem,licet non poſſit cognoſcere omnem internam conditionem ad eſſe orationis requiſitam, & ita non poſſit omninò certò cognoſcere actum externum, provt ſortitur talem ſpeciem moralem.

5. Ad argumenta verò Soti, & aliorum, reſpondeo Eccleſiam non poſſe inſtituere Sacramenta; negamus tamen, non poſſe eorum ſemel inſtitutorum vſum præcipere, quia inſtituere eſt diſtinctum, & altius, quàm præcipere vſum eius, quod iam inſtitutum ſupponitur. Et hæc omnia dicta eſſe volo ad mentem ſupradictorum Doctorum.

6. Nam mihi magis placet hanc difficultatem ſecundùm mentem Amici proponere: itaque *in curſu Theolog. tom.8. diſput.17. ſect.2. n.12.* ponit duas aſſertationes clarè, & doctè, more ſuo.

7. *Prima*, non poſſe Eccleſiam immediatè præcipere totum ſacramentum Pœnitentiæ, provt de facto à Chriſto inſtitutum eſt. Fundamentum eſt: quoniam hoc Sacramentum, provt de facto à Chriſto inſtitutum eſt, eſſentialiter includit internum dolorem, & confeſſionem omnium peccatorum mortalium, etiam internorum; ſed Eccleſia non habet poteſtatem ſuprà actus merè internos: igitur non poſſet hoc Sacramentum, provt de facto à Chriſto inſtitutum eſt, præcipere. Maior eſt de fide, definita à Trid. *ſeſſ.14. can.3.4. & 5. & Can.4. & 7.* Minorem ſuppono ex communi Doctorum ſententia. Nam licèt Eccleſia poteſtatem habeat in actus internos, quatenus principia ſunt externorum, non tamen poteſtatem habet in actus purè internos, qui nullo pacto principia ſunt externorum. Ratio verò eſt, quia tota authoritas, quam habet Eccleſia in ſpiritualibus, eſt per ordinem ad externum regimen Hierarchicum, vt inferiores ſubordinentur ſuperioribus, & ſuperiores ſupremo Capiti totius Eccleſiaſtici regiminis, qui eſt ſummus Pontifex, Vicarius Chriſti. Nam ea poteſtas conceſſa eſt Eccleſiæ quæ accommodata eſt humano regimini: cùm enim Deus ſuam Eccleſiam regat per homines, eam tantùm poteſtatem ſuo Vicario contuliſſe credendum eſt, quæ neceſſaria eſt, & ſufficit ad humanum regimen. Hæc autem, vt patet, eſt poteſtas in eos duntaxat actus, qui aliquo modo in externum prodire poſſunt. Nam hi tantùm poſſunt humanò modo, hoc eſt, ſenſibili aliqua notitia dignoſci,& ab Eccleſia regulari. Actus autem purè interni, cùm per ſe non cadant in notitiam aliquam ſenſibilem, non poſſunt eſſe intra ſphæram humanæ gubernationis,cùm non poſſint homines vel ad eos eliciendos, vel ad eos elicitos externo aliquo ſigno manifeſtandos cogi,niſi ab eo,qui omnia hominum ſecreta nouit.

8. Aſſertio *ſecunda*, poſſe Eccleſiam directè, & per ſe ſolùm præcipere confeſſionem de peccatis externis, quo præcepto poſito, obligaretur pœnitens iure diuino, propter reuerentiam, quam debet huic Sacramento,ne illud irritum reddat, vnà cum peccatis externis confiteri aliqua peccata mortalia interna, actumque doloris ad hoc Sacramentum neceſſarium elicere. Prior aſſertationis pars patet: nam in tali præcepto nihil eſt, quod Eccleſiæ poteſtatem excedat; nam totum id, quod præciperet, eſſet actus externus conducens ad externum regimen, & gubernationem Eccleſiaſticam, propter quam Eccleſia poteſtatem habet ad omnes actus externos fidelium. Hucuſque Amicus,& ego.

RESOL. XXII.

An à Pontifice hodie ſit latum præceptum de aliquo vſu confeſſionis diſtinctum à præcepto annuæ communionis.

Et an hoc præceptum ſit iuris Diuini quoad ſubſtantiam rei præceptæ, ita vt Eccleſia ſolùm determinauerit tempus, quo diuinum præceptum eſſet executioni mandandum? Ex part.8.tract.1.Reſ.14.

§.1. DVbitat Durandus, qui *in 4.diſt.17. q.14.* de hac re dubitat. Cuius fundamentum eſt: quia non poteſt Eccleſia præcipere, quod ſub ipſius iudicium cadere non poteſt. Nequit autem confeſſio omnium peccatorum mortalium cadere ſub iudicium Eccleſiæ: nequit igitur talem confeſſionem præcipere. Maior conſtat: nam omnis lex habere debet vim coërcitiuam, vt ſuos tranſgreſſores punire poſſit. Ergo omnis lex debet eſſe de iis, quæ cadere poſſunt ſub iudicium legiſlatoris: nam quæ ſub iudicium legiſlatoris cadere non poſſunt, puniri nequeunt, cùm omnis iuſta punitio præſupponat culpæ notitiam. Minorem probat,quia vel peccata ſunt merè interna, & hæc ſub iudicium Eccleſiæ, quæ interna hominum ſecreta non noſcit, cadere non poſſunt; vel ſi ſunt externa,ſaltem Eccleſiæ conſtare non poteſt, an ea fideles confiteantur, cum actus confeſſionis ſit occultus,& ſecretus. Vnde infert *in cap. omnis vtriuſque ſexus*,per ſe tantùm præcipi Euchariſtiam: de confeſſione verò eſſe tantùm ſalubre conſilium. Quòd ſi, inquit, non ſit ſola exhortatio, ſed præceptum, illud quidem poſſet ligare conſcientiam, quatenus ſit ab Eccleſia authoritate Chriſti, ſed pœna temporali illius ſtatuti tranſgreſſor puniri non poteſt, cùm non poſſit conſtare de tranſgreſſione. Hæc Durandus. Sup. doctrina contenta in hac Reſ. lege infrà doctrinam Reſ. 29. per totam. & ſignātur Reſ. & §§. eius primæ not.

2. Sed contra eſt communis,quod apertè probatur, & præcepto lato ab Innocentio III. in Concilio Lateranenſi, his verbis, vt refertur *de pœnitentiis, & remiſſ. cap.12.* Omnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti,& iniunctam ſibi pœnitentiam proprius viribus ſtudeat adimplere. Vbi & præceptum de communione in Paſchate ſtatuens, ſic ſubdit:Suſcipiens reuerenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ ſacramentum. Vbi verbum *confiteatur*, præceptum importat: eſt enim verbum imperatiuum, quo legiſlator ſuum imperium ſubditis initium: quod cùm ſit de re grauiſſima,& animi ſalutem maximè concernente, obligat ſub reatu peccati mortalis,præter pœnam temporalem, quam ibidem Pontifex tranſgreſſoribus decernit.

3. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Durandi, & diſtinguenda eſt minor: non poteſt confeſſio ſacramentalis quoad peccata purè interna cadere ſub iudicium Eccleſiæ concedo;quoad peccata externa, & actum exterioris confeſſionis, nego. Nec refert, quòd actus exterioris confeſſionis ſit occultus,& ſecretus: nam etiam in actus occultos, & ſecretos Eccleſia habet poteſtatem. Non enim neceſſum eſt, vt tales actus cadant in iudicium Eccleſiæ, vt in illos poteſtatem habeat:ſed ſufficit, vt apti ſint, vt poſſint cadere; apti autem ſunt hoc

ipſo, quòd in externum prodeunt. Cæterùm præceptum annuæ confeſſionis omnium peccatorum Chriſti fideles obligat ex præcepto diuino modificato per præceptum Eccleſiæ. Vnde licèt præceptum Eccleſiæ non obliget, niſi ad actus externos, vel ad internos, vt principia externorum: quatenus tamen includit præceptum diuinum modificatum per ipſum præceptum Eccleſiaſticum, per ſe etiam obligat ad actus purè internos. Et hæc omnia deſumpta ſunt ab Amico *in Curſu Theologico, tom.8. diſp.18. ſect.1. n.2.4. & 9.*

4. Vnde ex his refellendus venit Adrianus *in 4. quaſt.2. de confeſſ.* docens, dictum præceptum annuæ confeſſionis eſſe purè humanum quoad ſubſtantiam, & quoad tempus, & non modificatiuum diuini, quia exiſtimat diuinum tantùm obligare pro articulo mortis, tam phyſico, quàm morali.

Sup contento in hoc §. in tom. 1. tr. 3. Vide doctrinam Reſ. 66. per totam.

5. Sed ex ſuperiùs dictis patet præceptum confeſſionis eſſe iuris diuini, quoad ſubſtantiam rei præceptæ, ita vt Eccleſia ſolùm determinauerit tempus, quo diuinum præceptum (quod in confuſo aliquoties in vita obligat,) eſſet executioni mandandum: ita enim indicat Trident. *ſeſſ 14. c.5. in fine*, dicens: Neque enim per Lateranenſe Concilium Eccleſia ſtatuit, vt Chriſtiani fideles confiterentur. quod iure diuino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexerat, ſed vt præceptum confeſſionis ſaltem ſemel in anno ab omnibus, & ſingulis, cùm ad annos diſcretionis perueniſſent, impleretur. Quibus verbis non ſolùm vult primam inſtitutionem, & obligationem confitendi non eſſe ab Eccleſia, ſed à Deo, verùm etiam per ſuum ſtatutum in Concilio Lateranenſi ſolùm determinaſſe tempus, quo præceptum confeſſionis, ſcilicet diuinum, impleretur. Et hanc ſententiam præter Amicum *vbi ſuprà*, tenet Vaſquez & Sotus, quos citat Hurtadus *de ſacrament. Pœnitent. diſp.7. diff.c.5.* quibus adde Præpoſitum *in 3. part. q.3. de confeſſion. dub.7. n.41.*

RESOL. XXIII.

An Pontifex poſſit præcipere confeſſionem venialium. Ex part.8. tr.1. Reſ.15.

Sup. hoc in tom. 1. tr.3. Reſol.6. §. Quæ omnia, & in tom.7. tr.1. Reſ.124. §. verū. curſim ad lin.4. & lege doctrinā Reſ. ſeq. ſignanter §.1.

§. 1. IN hac quæſtione Paludanus *in 4. diſt.17. q.2. art.4.* Sotus *diſtinct.18. quæſt.1. art.3.* & gloſſ. *in Clem. Ne in agro Dominico, de ſtatu Monachorum*, partem negatiuam tuentur, quia Eccleſia immutare nequit materias, & formas Sacramentorum, & eas aliter, quàm à Chriſto inſtitutæ ſunt conſtituere: Chriſtus autem reliquit peccata venialia materiam liberam confeſſionis; ergo nequit illa efficere materiam neceſſariam, & ſub obligatione. Et ita hanc ſententiam tenet nouiſſimè Valboa *in cap. omnis, de pœnitent. num* 40. & Bordonus *variar. reſol. tom.1. reſol.57. quæſt.6. & 7.* ex Auerſa *fol.638.*

2. Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Ochagauia *de Sacrament. tract.2. de Confeſſ. ſacram. quæſt.5. num.6.* Hurtadus *de Sacrament. diſp.6. diffic.8.* & Vaſquez *in 3. part. tom.4. quæſt.90. artic.2. dub.3* vbi *num.15.* ſic aſſerit. Notandum eſt quomodo Eccleſia præcipere poſſet confeſſionem etiam venialium, non modificando diuinum præceptum confeſſionis, ſed præcipiendo præcepto Eccleſiaſtico.

3. *Primò* ergo ex dictis in hoc articulo, & præcedenti, ſequitur Eccleſiam poſſe præcipere confeſſionem venialium, hoc eſt vt confiteamur venialia, ſi alia non fuerint, vt denique Confeſſionis ſacramentum recipiatur, & hoc eſt indirectè quodammodo præcipere venialia, quia directè præceptum tantùm obligat ad confeſſionem, cuius aliqua materia Sacerdoti exhibenda eſt, vnde ſi alia non eſt, aut oportebit venialia confiteri, aut mortalia, quæ iterum quis confeſſus fuerat; hæc tamen lex pro aliqua communitate expediens maximè eſt, ſed pro tota Eccleſia non videretur ita expediens, nec hactenus viſa eſt; tamen in Pontifice non deeſt poteſtas toti Eccleſiæ præcipiendi confeſſionem, ſi ita rationabilis res iudicaretur: ex parte enim quod præcipitur non repugnat, quia eſt materia ſubdita poteſtati Eccleſiæ leges condendi.

Sup. hoc pro communitate lege Reſ. ſeq. & Reſ. eius ſecundæ annot.

4. *Secundò* non videtur Eccleſiam poſſe præcipere, nec toti Eccleſiæ, nec communitati, vt confiteantur venialia omnia, ſiue ſola ſint, ſiue cum mortalibus *primò*, de interioribus ſatis conſtat ex 1. *art.* quia Eccleſia in actus interiores poteſtatem non habet, ſi autem ex præcepto purè Eccleſiaſtico confeſſionis, ſequeretur obligatio confitendi mortalia omnia etiam interna, ideò eſſet vt 1. *art.* notauimus, non quia directè præcipiantur ab Eccleſia, ſed quia cùm ab Eccleſia præcipiatur Confeſſionis Sacramentum, vt reuera præcipi poteſt, ſequitur ſtatim iure diuino debere integram fieri confeſſionem, ad id quòd requiritur manifeſtatio etiam interiorum modò ſint mortalia: hoc autem non ſequitur in venialibus, quia ſine illis fieri poteſt integra confeſſio iure diuino; ſi ergo Eccleſia non præcipiat directè venialia interiora, ſequitur, nec indirectè ſequi neceſſitatem ea confitendi. *Secundò* etiam de exterioribus, quòd omnia quis teneatur confiteri, & ad hoc facere examen ſufficiens, credo præcipi non poſſe toti Eccleſiæ, nec communitati; non quia illa non ſint materia ſubdita poteſtati Eccleſiæ, & legis humanæ Eccleſiaſticæ, ſed quia reuera lex debet eſſe ſecundùm rationem: hæc autem minimè eſſet, & ſi eſſe poſſet ſecundùm rationem, in hoc caſu verum eſt, quod ſuprà diximus, eſſe veniale omittere aliqua venialia, ſolùm enim ad mortale videtur lex obligare poſſe, vt recipiatur Sacramentum. Hucuſque Vaſquez.

5. Dicendum eſt igitur poſſe Eccleſiam præcipere confeſſionem venialium, quia ex vna parte eorum confeſſio eſt actus exterior, & honeſtus, & valdè vtilis perfectui ſpirituali, & non eſt admodum difficilis; & ex altera parte præcipere confeſſionem illorum, non eſt mutare materiam ſacramenti Pœnitentiæ, aliam inſtituendo, ſed tantùm eſt præcipere materiam ipſam, quam Chriſtus liberam, & abſque præcepto reliquit; non eſt ergo cur non poſſit ab Eccleſia præcipi.

RESOL. XXIV.

An de facto Pontifex præceperit aliquibus confeſſionem venialium.

Et an Clementina, ne in agro Dominico, de ſtat. Monaſt. *obliget ad confeſſionem venialium ſub mortali?* Ex part.8. tr.1. Reſ.16.

Sup. hoc lege doctrinā præcedentis Reſ. ſignanter §. Secundo non, à lin.2. & vide etiam Reſ. & §. annot. ſeq.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè, vt patet ex Clementina *Ne in agro Dominico, de ſtatu Monach.* vbi præcipitur Monachis nigris, id eſt, Benedictinis, vt ſingulis menſibus confiteantur; & tamen regulariter contingit eos non habere niſi peccata venialia. Quod etiam probatur, quia illa Clementina fuit edita, & ordinata ab Eccleſia ad magnum profectum ſpirituale illius excellentiſſimæ familiæ,

familiæ, quam magnopere diligit Sedes Apoſtolica, vt Chriſti Vicariorum ſeminarium, ſed ad profectum ſpiritualem maximopere conducere poteſt confeſſio venialium, vt præparet quiſque Chriſto animæ ſuæ ſponſam, non habentem maculam, neque rugam, & vt omnis ad peccatum mortale etiam remota diſpoſitio penitus amputetur; ergo reuera talis venialium confeſſio præcipitur in prædicta Clementina.

Sup. hoc in tom 1. tr 3. Reſ.61.§.vlt. in principio, & in tom 7. tract.1. Reſ. 124. §.2. & ſeqq.

2. Sed difficultas exiſtit, an dicta Clementina obliget ad confeſſionem venialium ſub peccato mortali. Sot. *in* 4. *diſtinct.*18. *quæſt.*1. *art.*4. apertè defendit partem negantem. Probatur *primò*, quia ex qualitate pœnæ facilè colligitur qualitas culpæ; ſed in ea Clementina parua pœna imponitur tranſgreſſoribus illius legis, nam Superiores illius religionis, qui contra eam deliquerint, tantùm ſuſpenduntur per annum à collatione beneficiorum, & ſubditi etiam per annum ſuſpenduntur ab adminiſtrationibus, & à receptione beneficiorum; ergo etiam videtur culpam paruam contineri in non confitendo ſingulis menſibus, præſertim cùm tantùm inueniantur peccata venialia. Et confirmatur, quia confeſſio venialium parua materia eſt; ergo præceptum, quod circa eam verſatur, non videtur grauiter, ſed leuiter obligare.

3. Sed alij affirmatiuam ſententiam tenent, & ideò Hurtadus *de Sacram. diſp.*7. *diffic.*8. loquens de citata Clementina, ſic aſſerit. Vnde præceptum dictæ Clementinæ non eſt determinatiuum præcepti diuini lati à Chriſto pro tempore extra articulum mortis, (vt eſt præceptum annuæ confeſſionis,) ſed eſt purè Eccleſiaſticum; ac proinde per illud nullo modo præcipitur confeſſio peccati purè interioris, nec præcipitur directè dolor, ſed tantùm indirectè, quatenus neceſſarius eſt, vt abſolutio, quæ præcipitur recipi, non fiat irrita.

4. Ita tamen in ea Clementina præcipitur dictis Monachis menſtrua confeſſio, vt quando non ſunt mortalia, non teneantur confiteri omnia illa, ſed ſufficiat vnum, aut alterum, quia in ea Clementina tantùm præcipitur, quòd fiat Confeſſio ſacramentalis, quæ ſufficienter fit vtrovis modo dicto.

5. Addimus, dictum præceptum obligare ſub mortali non ſolùm quando ſunt mortalia, vt patet, ſed etiam quando tantùm ſunt venialia, vt contra Canum aduertit Vaſquez: quia quamvis tunc materia remota confeſſionis ſit leuis (vtpote peccatum veniale;) ipſa tamen confeſſio peccati venialis, quæ eſt materia proxima dicti præcepti, eſt grauis non minùs, imò magis quàm auditio Miſſæ, quia eſt Confeſſio ſacramentalis, per quam confertur augmentum gratiæ, & quæ valdè conducit ad vitæ reformationem. Hucuſque Hurtadus; & præter Vaſquez ab ipſo citatum, hanc ſententiam tenet Azorius *tom.*1. *lib.*7. *cap.*40 *quæſt.*1. *&* 2. Ochagauia *de Sacram. tract.*2. *de Confeſſion. ſacram. quæſt.*6. *num.*4 & illam probat duplici ratione. *Prima* eſt, quia non minus poteſt Eccleſia obligare ſuos ſubditos, quàm quiſque ſubditorum poſſit ſeipſum obligare per votum, ſed qui vouerret, confiteri peccata venialia ſingulis menſibus eo caſu, quo peccati mortalis conſcientiam non haberet, maneret obligatus ſub peccato mortali ad confeſſionem venialium; ergo prædicti Monachi, qui in illa Clementina obligantur ab Eccleſia ad confitenda venialia ſingulis menſibus, quando peccatis mortalibus non ſunt irretiti, ſub mortali tenentur ad explicanda peccata venialia in confeſſione ſingulis menſibus. *Secunda* ratio eſt, quia licet materia remota huius præcepti in eo caſu, quo Monachi tantùm commiſiſſent venialia, eſſet leuis, ſcilicet peccatum ipſum veniale: tamen materia proxima, ſcilicet confeſſio ſacramentalis peccati venialis grauis res eſt; ergo præceptum cadens ſupra talem materiam, grauiter obligare neceſſe eſt. Exemplo fiet antecedens manifeſtum: quia ſumere Euchariſtiam poſt paruum fruſtum panis deguſtatum, graue peccatum continet, ibi tamen ſi materiam remotam reſpicias, paruam eam eſſe inuenies, ſcilicet fruſtrum illud panis. Si verò materiam proximam perpendas, grauem inuenies materiam, ſcilicet Euchariſtiam ſumi ab homine non ieiuno.

6. His tamen non obſtantibus, opinionem Soti puto eſſe probabilem, quam nouiſſimè tuetur ex Valentia Ioannes Præpoſitus *in* 3.*part. D.Thomæ, quæſt.*3. *de Confeſſ. dub.*10. *num.*62. quia, ait ipſe, in Clementina. *Ne in agro*, §. *ſanè*, *de ſtatu Monachorum*, non eſt vllum verbum, quod ſignificet ſtrictum præceptum; ita enim habetur: Vt ſinguli, Monachi ſaltem ſemel ſingulis menſibus ad confeſſionem accendant; neque ſatis conſtat, quòd id communi vſu Religioſorum ſit receptum per modum legis obligantis, cùm de hoc controuertant Doctores, nec ex alio capite colligi poſſit obligatio; quod addo, quia licet in capitulo, *omnis vtr.uſque*, non videatur eſſe verbum, quod vi ſua rigidum præceptum contineat: tamen ex pœna adiuncta ex communi ſenſu fidelium, ex Tridentin. *ſeſſ.*14. *cap.*5. colligitur eo loco imponi ſtrictum præceptum, in præſenti autem nihil habemus ſimile. Aduerte aliquos agnoſcentes præceptum cenſere eius violationem ſolùm eſſe venialem, ſed minùs benè, cùm materia præcepti, ſcilicet vſus Sacramenti, ſit grauis. Confirm. qui vouiſſet ſingulis menſibus confiteri, mortaliter peccaret, vel ſemel omittendo abſque cauſa; ergo. Ita Præpoſitus.

RESOL. XXV.

An Pontifex poſſit abrogare, ſeu diſpenſare in præcepto confeſſionis, vt quiſquam nunquam teneatur confiteri.

Et quid, ſi quæratur, qua ratione cum Papa ſæpius diſpenſet in votis, quorum obligatio eſt de iure diuino, & naturali ratione promiſſionis Deo factæ, quam quilibet ex dictis iuribus tenetur adimplere, & tamen non poſſit diſpenſare in præcepto confeſſionis, quod de iure diuino ortum habet? Ex p.8. tract.1.Reſ.17.

§.1. AD hoc dubium ſic Reſpondet Ochagauia *de Sacrament. tract.*2. *quæſt.*3. *num.*2. Eccleſia ſcilicet, Papa, vel Concilium Generale ſuper ſubſtantiam præcepti confeſſionis, videlicet, vt quiſquam nunquam teneatur confiteri, diſpenſare nullo modo poteſt, aut tale præceptum abrogare, quod difficilius eſt. Ita ſentiunt Sotus *in* 4. *diſt.*18. *quæſt.*1. *art.*5. & Vaſquez *ſuper quæſtionem* 91. *& articulum primum*, D.Thom. Et eſt communis ſententia Doctorum. Probatur concluſio dupliciter, *Primò*, quia præceptum confitendi abſolutè, & in articulo mortis, & aliquando extra talem articulum, vt vidimus *in præcedenti quæſtione*, diuinum eſt; ergo Eccleſia authoritate ſua humana non poteſt illud abrogare, aut in eo diſpenſare, quia inferior diſpenſare, aut abrogare nequit legem à ſuperiore latam. *Secundò* probatur eadem concluſio ratione Soti *loco citato*, quia confeſſio taliter eſt

Sup. hoc ex Reſ.ſeq. Vide § Ita, & inf. à Reſol. 52.& in tom. 1. tr.3 Reſ. 67. per totam, & ſignanter §. pen.& vlt.

Sup.hoc aliquando late in tom. 1. tr.3. Reſ.66. & in alio verſ.eius primæ annot.

continua

conſtituta à iure diuino, vt ſit etiam pars eſſentialis ſacramenti Pœnitentiæ; ſed Sacramenta quæ ſunt fundamenta Eccleſiæ, nequit Eccleſia immutare, ſecundùm illud Pauli 1. *Epiſtol. ad Corinth. cap.3.* Fundamentum aliud nemo ponere poteſt, quàm quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. Sed tantùm poteſt Eccleſia ea Sacramenta miniſtrare, iuxta Paulum dicentem: Sic nos exiſtimet homo, vt Dei miniſtros, & diſpenſatores myſteriorum Dei, vbi nomine *diſpenſationis*, non intelligit Diuus Paulus exceptionem, aut abſolutionem alicuius à lege Sacramentorum, ſed adminiſtrationem, ſeu diſtributionem Sacramentorum; ergo Eccleſia nullo modo poteſt in præcepto confeſſionis diſpenſatione, vel abrogatione vti Hucuſque Ochagauia; vide etiam Coninck *diſp.5. n.4. dub.48.*

2. Dicendum eſt igitur triplici modo fieri poſſe à Pontifice diſpenſationem, ſeu abrogationem huiuſmodi. *Primò* tollendo, & abrogando omnino præceptum, ita vt nunquam obliget. *Secundò* differendo tempus, ita vt non obliget pro ſingulis annis, ſed pro duobus, aut tribus quibuſque annis: nec teneatur quiſque fidelis ſemel in anno confiteri; ſed ſemel in tribus duobúſve annis. *Tertiò*, non differendo, extendendóve, ſed reſtringendos tempus confeſſionis, ita vt teneantur pluries fideles, quàm ſemel in anno, confiteri, v. g. ter, quatérve in anno. Si loquamur de primo modo; docet Suar. *tom.4. de pœnit. diſput.36. ſect.1. num.6. fine,* nunquam poſſe dari rationabilem cauſam tollendi, abrogandíque in ſolidum præceptum confeſſionis: quia huiuſmodi præceptum eſt admodum vtile, & ſalutare vniuerſæ Eccleſiæ, ac ſingulis fidelibus illius: vnde abrogatio, ſi detur, erit quidem valida, ſed non licita; quia cederet omnino in deſtructionem Eccleſiæ, non in ædificationem illius: & ſic ſummus Pontifex abuteretur poteſtate, quam accipit immediatè à Chriſto Domino: conuerteret enim illam in deſtructionem, non in ædificationem, ac proinde peccaret mortaliter; & ea abrogatio iniuſta, ſed valida eſſet, excederet enim ſuos fines: ſi de ſecundo modo ſermo ſit, non videtur repugnare, Eccleſiam peruenire poſſe ad eum ſtatum, vt ex vrgenti, & rationabili cauſa, quæ tunc offeratur, poſſit ſummus Pontifex diſpenſare in prædicto præcepto, vt non pro ſingulis annis obliget; ſed pro tribus, duobúſve quibuſque: nunc autem certum eſt, id non expedire; quia dilatio pœnitentiæ per annum integrum, videtur ſatis magna nec poteſt facilè maior licentia, dilatióque concedi, præſertim toti Eccleſiæ, ſine grauiſſimo illius detrimento. Si de tertio modo loquamur, non eſt negandum, poſſe reſtringi ex cauſa tempus huius præcepti, ita vt non obliget ſemel tantùm in anno; ſed ter, quatérve: & quamuis nulla alia ſubeſſet cauſa præter fidelium fructum, id quidem ſatis eſſet, modò ea frequentia in contemptu non cederet.

3. Sed hîc obiter aliquis poſſet inquirere, qua ratione cùm Papa ſæpiùs diſpenſet in votis, quorum obligatio eſt de iure diuino, & naturali ratione promiſſionis Deo factæ, quam quilibet ex prædictis iuribus tenetur adimplere, non poſſit etiam diſpenſare in præcepto confeſſionis, quod de iure diuino ortum habet. Huic argumento difficilem inuenerunt maiores noſtri ſolutionem, Suar. *lib.6. de voto, c.6.* vera tamen ſolutio eſt, quam adhibent Suarez *loco citato*, & Leſſius *in tomo de Iuſtitia, & iure, cap.40. de voto, dubitatione 17.* diſpenſationem voti ab Eccleſia præſtitam in hoc conſiſtere, quòd Prælatus Eccleſiæ, ex parte, & nomine Dei, & eius vicem gerens in terris remittit obligationem, quam homo contraxerat erga Deum per ſuum votum, quod quidem non eſt diſpenſare in iure naturali ſeruandi promiſſa Deo, ſtante debito in ſua vi, quia hoc omninò eſſet impoſſibile, ſed condonare debitum nomine Dei, in quo tota obligatio naturalis, & diuina nitebatur; in præcepto verò diuino confeſſionis non apparet aliqua via, quâ poſſit Eccleſia diſpenſare.

RESOL. XXVI.

An Pontifex poſſit abrogare, ſeu diſpenſare in præcepto confeſſionis, vt aliquando quis non confiteatur? Ex part.8. tr.1. Reſ.18.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Hurtadus de *Sacram. diſput.7. de Pœnit. difficult.6.* vbi ſic ait: Conueniunt Doctores Pontificem poſſe in præcepto annuæ confeſſionis diſpenſare, imò & illud abrogare ita vt non maneat obligatio confitendi determinatiuè in quolibet anno, quia præceptum Eccleſiaſticum annuæ confeſſionis eſt purè Eccleſiaſticum quoad temporis determinationem ad ſingulos annos, quod poteſt Pontifex in partem, ſeu cum aliquo, aut in totum, ſeu cum omnibus, auferre, & non ſolùm validè, vt patet, ſed etiam licitè, ſi cauſa rationabilis ſubſiſtat, quæ non difficile reperietur reſpectu alicuius particularis perſonæ.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. ex Reſol 48. lege doctrinam §. vlt. & ex Reſ. 67. §. penult. & vlt. & ſignãter in fine, & hic infrà Reſ. 51.

2. Ita tamen Pontifex annuam obligationem confeſſionis poteſt in partem & in totum auferre, vt ſemper ſit valdè expediens tempus aliquod pro præcepto diuino confeſſionis lato pro tempore extra articulum mortis determinare, attentis circumſtantiis temporum, & perſonarum: imò id potuit eſſe Pontifici ſub obligatione, ſi confeſſio fuiſſet parum in vſu, & ob id mores eſſent valdè perditi. Sic ille.

3. Itaque ſtatuendum eſt quòd Eccleſia validè poteſt diſpenſare, imò & abrogatione vti in præcepto annuæ confeſſionis, etiamſi non adſit rationabilis cauſa, quamuis in eis actionibus graue peccatum committeretur. Hæc eſt communis ſententia Doctorum. Probatur concluſio; quia hoc præceptum confitendi ſingulis annis ordinatum eſt ab Eccleſia authoritate merè humana, *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitentiis, & remiſſionibus*; ergo poteſt ab Eccleſia validè diſpenſari, & abrogari, quia res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, quamuis, vt fatear, minimè credam aliquam rationabilem cauſam offerre ſe poſſe ad præceptum iſtud Eccleſiaſticum quod animis hominum ſaluberrimum eſt, auferendum media diſpenſatione, aut abrogatione.

Sup. hoc lege præcedentem Reſ. & Reſ. & §§. eius primæ annot.

4. Nec deferam etiam hîc apponere verba Fagundez *de Præcept. Eccleſ. præcept.2. lib.1. cap.3. num.8.* vbi ſic ait: Dubium eſſe poteſt, vtrùm ſummus Pontifex diſpenſare poſſit in hoc præcepto cum aliqua perſona particulari, v.g. cum Eremita viuente extra humanum conſortium, vel cum tota aliqua Prouincia, vt nunquam confiteatur per totam vitam. Cui dubio reſpondet idem Suarius *tom.4. de Pœnit. diſput.36. ſect.1.* non poſſe iuſtè, & rationabiliter ſummum Pontificem per totam vitam diſpenſare in hoc præcepto cum aliquo, vel cum aliqua Prouincia, quia diſpenſatio, vt legitima ſit, requirit legitimam cauſam: nulla autem cauſa legitima, & rationabilis dari poteſt ad concedendam talem diſpenſationem; nec etiam diſpenſare poterit cum aliquo, vt rarò confiteatur in vita,

vita, ob defectum etiam prædictæ cauſæ rationabilis, quæ poſſit talem diſpenſationem iuſtificare. Extra hos euentus exiſtimo, iuſtè poſſe diſpenſare ſummum Pontificem cum aliquo, vel aliqua Prouincia in præcepto annuæ confeſſionis, ad vitanda maiora ſcandala, quamuis adhuc cum nullo, quod ſciam, diſpenſauerit: reſtringere autem huiuſmodi præceptum, & obligare, vt pluries, quàm ſemel in anno aliquis, vel aliqua Prouincia confiteatur, faciliùs poterit ſummus Pontifex, quia facilior occaſio ad id ſtatuendum occurrere, ac dari poteſt; hoc tamen ſine rationabili cauſa licitè fieri non poteſt.

RESOL. XXVII.

Quod peccatum committat Pontifex diſpenſando in hoc præcepto ſine cauſa cum aliquo.

Idem eſt de illo, qui ſciens nullam cauſam ſubſiſtere, inducit Pontificem ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus.

Et hoc pendet ex illa quæſtione, an peccet Pontifex diſpenſando in ſuis legibus ſine cauſa. Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 19.

Sup. hanc quæſt. in Reſol. 1. not. ſeq. & in aliis eius primæ not. & ſignanter in tom. 4. tr. 7. Reſ. 27. §. 2. à lin. 8. & verſ. Imo, & ibi in tr. 6. Reſol. 70. §. vlt.

§. 1. Reſolutio huius dubij pendet ex illa quæſtione, an Pontifex peccet diſpenſando in ſuis legibus ſine cauſa: & ad illam ſic reſpondet Machadus *tom. 1. lib. 3. part. 4. tit. 4. docum. 7. n. 2.* *Si por lo menos peque el legiſlador en diſpenſar en ſus proprias leyes ſin cauſa, es queſtion muy controuerſa entre los Doctores. La mas comun, y recibida opinion es que el legiſlador ò ſeu ſupremo, ò no, peca en diſpenſar ſin cauſa iuſta en ſus leyes fundanſe en que ſemejante diſpenſacion viene à ſer en injuria de los demas, que eſtando oprimidos con la ley, el otro ſin cauſa iuſta ſe vea libre d'ella. Pero tambien defiend muchos la contraria de quo no peca; y fundanſe en que de la miſma manera, que ſola la voluntad del Legiſlador es cauſa de induzir obligacion con la ley; aſſi tambien, ſerà ſola ſu voluntad ſufficiente cauſa para quitar la obligacion d'ella por la diſpenſacion.*

Sup. contentis in hoc §. pro diſpenſatione ſine cauſa infrà in tr. 2. Reſ. 9. & in aliis eius primæ not. & pro vtente diſpenſatione ſine cauſa obtenta in Reſ. 12. & in aliis §§. eius primæ adnot.

2. *Con eſta opinion ſe eſcuſa de auerigar, que pecado ſea el diſpenſar ſin cauſa, y tambien ſi peca el que vſa de la diſpenſacion concedida ſin cauſa; ſupueſſo, que tactoy, y tan graues Autores como hemos referido defienden, que ni el Legiſlador, que ſin cauſa diſpenſa en ſus leyes peca en manera alguna, ni el que vſa de ſemejante diſpenſacion por ſer licita; porque Couarruuias, y otros que ſienten que peca, ſe fundan en que es illicita la diſpenſacion concedida ſin cauſa ſegun la primera opinion referida.* Ita ille.

3. Sed hoc vltimum mihi non placet, nempe Pontificem diſpenſando in ſuis legibus ſine cauſa non peccare; eſt enim opinio nimis laxa, ſicut nimis rigida illa videtur, quæ docet abſolutè peccare mortaliter: & ideò puto, ſecluſo ſcandalo, & damno alterius peccare, vt plurimum, tantùm venialiter, & ita docet Baunius *in Theol. mor. tom. 1. tract. 12. de impedim. matrim. quæſt. 2.* vbi ſic ait. Peccatum eſt, de eorum genere, quæ ſunt, ac dicuntur venialia, Legiſlatorem, aut Principem in his diſpenſare legibus, quarum ſunt auctores, ſi nihil eſt rationis, quamobrem id eos facere oporteat. Villalobos *in Summa tract. 2. dub. 41. num. 5.* Lorca *tom. 2. part. 2. diſp. 27.* Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 14. num. 7.* Sotus *lib. 1. de Inſtit. quæſt. 7. artic. 3.* quia exonerare aliquos, oppreſſis aliis, eſt habere perſonarum delectum, nullo modo meritorum, quod eſt malum, non mortale tamen, ſecluſo ſcandalo. Quia, vt eſt in Legiſlatoris poteſtate, legem ferre, quæ omnes diſcrimine nullo vinciat, vt decreta ſancire, quæ ad ſingulos pertineant, ita & illa, cùm eſt libitum refigere, antiquare, tollere: ergo & eorum nexu ſoluere, quos eſt placitum, & quidem ex cauſa ſine crimine, quando deeſt, cum aliquo, veniali tamen non maiore. Ita Baunius.

4. Et hanc ſententiam probabilem putant ipſimet aduerſarij: vnde Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 8. de diſpenſ. matrim. dub. 3. num. 21.* ita aſſerit. Aduerte contrariam ſententiam aſſerentem Legiſlatorem ſine cauſa in ſua lege diſpenſantem, ſolùm peccare venialiter, eſſe probabilem, & in praxi ſecuram, iuxta quam etiam dicendum, eum qui ſciens nullam cauſam ſubſiſtere, inducit Pontificem ad diſpenſandam in impedimentis dirimentibus, ſolùm peccare venialiter ſi ſeponatur ſcandalum. Ratio eſt, quod ſolùm inducat ad peccatum veniale, eique cooperetur. Sic ille; qui tamen poſtea *in part. 2. q. 97. dub. 3. num. 36.* mutauit ſententiam, & probabilius exiſtimauit Pontificem diſpenſantem ſine cauſa peccare tantùm venialiter. Plures alios Patres pro noſtra ſententia inuenies *in tract. de diſpenſationibus.*

Sup. hoc infrà in tr. 2. Reſ. 11. & in aliis §§. eius not.

RESOL. XXVIII.

An Pontifex teneatur ad præceptum annuæ confeſſionis.

Et quamuis Pontifex peccet mortaliter, ſi non adimpleat præceptum annuæ confeſſionis, non tamen incurrat excommunicationem propter hoc, nec poſſit declarari, aut Eccleſiaſtica ſepultura priuari.

Et explanatur, à quo Papa accipiat facultatem eligendi confeſſorem, cum in terra non habeat ſe Superiorem.

Et an electo confeſſore teneatur ei parere ſicut cæteri fidelium? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 20.

§. 1. Prima ſententia negat, vnde Richardus *in 4. diſt. 17. q. 4. artic. 2. ad 5.* Scotus *ibidem quæſt. 1. artic. 1.* aſſerunt Papam ſub mortali ad legem, ac præceptum confeſſionis non teneri, ſed tantùm ſub congruitate quadam morali, ac proinde ſub veniali. Nauarr. verò *de Pœnit. diſt. 5. initio quæſt. 4. ad 5.* ait. Si vera eſſet ſententia, quæ docet, Concilium eſſe ſuprà Papam, rectè inferri, obligari Papam ad legem annuæ confeſſionis: quia in magno Concilio Lateranenſi lata eſt prædicta lex, & poſtea maximo applauſu recepta in tota Eccleſia Catholica, vt patet ex Concilia Trident. *ſeſſ. 14. canone* 8. in quo inſinuat Nauarrus, non teneri modò Papam ad tale præceptum ſub mortali culpa, cùm ſit ſuperior Concilio, & leges inferioris non poſſint obligare ſuperiorem: & idem Panormitanus *in cap. omnis, num. 19.* vbi videtur etiam docere, non teneri Pontificem ſub mortali ſemel in anno confiteri, ex eo fundamento, quòd huiuſmodi lex ſit Concilij vniuerſalis, quæ non ligat Pontificem, cùm Pontifex illo ſit ſuperior.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Reſ. 48. & lege alium §. eius not. & quamuis pro communione, quia eadem eſt ratio pro hac quæſt. Vide infrà ex Reſ. 51 §. An verò, & §§. not. tertiæ prædicti §.

2. Sed contrariæ ſententiæ adhærent Ochagauia *de Sacram. tract. 2. de confeſſ. quæſt. [illegible] num. 5.* & alij, aſſerentes teneri Summum Pontificem ab huiuſmodi præceptum, & peccare mortaliter, niſi illud impleat: teneri, inquam, quoad vim directiuam; non verò quoad pœnas, & vim coactiuam: & ſic peccat mortaliter, niſi illi ſatisfaciat, & tenetur

impiere

implere pœnitentiam impoſitam à Sacerdote, cui ſe ſubiicit in confeſſione. Ita Panormitanus *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ. num. 19.* gloſſ. *in cap. ſanè 11. de officio delegati*, non tamen incurrit excommunicationem, aut priuationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, aut ingreſſum Eccleſiæ, vel aliquam aliam pœnam, ſi qua iure tranſgreſſoribus imponatur; & ideò ob illam non poteſt etiam declarari. Sic cæteri Principes obligantur legibus à ſe latis quoad directionem, non verò quoad coactionem.

Sup contentis in hoc §. in Reſol 2. not præt ritæ & in eodem §. lege eius doctrinam inter principiū & medium, à verſ. non tamen incurreret.

3. Et ratio eſt; quia naturalis ratio poſtulat, vt caput conformetur toti corpori ſuo: nam ſicut reliqui Principes ſeculares ſub hac conditione ab initio iuriſdictionem videntur accepiſſe à populo, & poteſtatem condendi leges, vt ad illas, quoad vim directiuam, tenerentur: ſic Papa, veluti ſub hac conditione accepit immediatè à Chriſto Domino hunc eandem poteſtatem condendi leges Eccleſiaſticas, vt ad illas quoad eandem directionem teneretur. Probatur deinde, quia hæc lex confeſſionis annualis, eſt lex quædam generalis, & quando Principes legem aliquam generalem, comprehendentem omnes, & ſingulos populos, ferunt, obligantur ad eandem legem, licet ad pœnas illius non obligentur: vnde communiter dici ſolet, teneri Principes ad leges ſuas, quando ſunt generales; quia quando materia legis non eſt ita generalis, ſed ſpecialis, nec etiam quoad vim directiuam obligantur ad illam: quamobrem, ſi lex eſſet de non ferendis armis noctu; de non vtendo ſerico; aut ſatellitio puerorum; non obligabitur Princeps ad illam, quia materia eſt ſpecialis, & indecens eſt ſtatui, ac conditioni Principum, inarmatum, aut inſociatum incedere, aut veſtitu mundo ac ſerico non vti.

Sup. hoc infrà in Reſol. 51 §. An verò, à medio vſque in finem, & in aliis eius annot. quæ eſt tertia dicti §. ſed lege eum à principio.

4. Sed ego puto cum Granado *in 3. part. contr. 7. tract. 1. diſput. .. ſect. 1. num. 6.* huius quæſtionis ſolutionem pendere ex generali principio materiæ de legibus, an ſcilicet Legiſlator legibus ſuis obligetur: ſi enim pars affirmans vera ſit, vt aliqui volunt, comprehendetur Papa hac lege confeſſionis; ſi verò pars negans amplectenda ſit, vt aliis videtur, non obligabitur Pontifex ad confeſſionem ex vi præcepti Eccleſiaſtici; licet non ſit dubium, quin ad fidelium exemplum deberet confiteri, & aliunde certum ſit obligari præcepto confeſſionis, quatenus diuinum eſt.

Sup. hoc lege doctrinā §. not. ſeq. & aliorum eius annot.

5. Sed hîc obiter poſſit aliquis inferre, quòd nemo poſſet Papam abſoluere, quia neque ipſe Papa, neque vllus alius poteſt dare alteri iuriſdictionem in Papam, quia hoc pertinet ad ſuperiorem; nemo autem eſt Papa ſuperior. Sed reſpondeo cum Coninck *de Sacram. diſput. 8. dub. 2. num. 14.* negando aſſumptum; quia actum iuriſdictionis, qui exercetur immediatè nomine Dei, poteſt quis ratione ſui muneris ſubeundo diuerſam perſonam, in ſeipſum exercere, maximè quando non agitur de iuriſdictione coactiua, ſed libera, qualis eſt ea, qua Pontifex ſe vt priuatum hominem ſuo Confeſſario in hoc foro voluntariè ſubiicit, quod facit propriè tanquam Vicarius Chriſti, eiuſque perſonam immediatè ſuſtinens: qua ratione habet iuriſdictionem in omnes Chriſti fideles, atque ita aliquo modo in ſe ipſum, quatenus eſt etiam ouis, & quatenus hoc eſt neceſſarium, vt poſſit etiam communibus paſcuis, & Sacramentorum vſu cum aliis frui.

6. Nec hinc ſequitur, Pontificem poſſe ſeipſum abſoluere à peccatis: quia omnia Sacramenta præter venerabilem Euchariſtiam, & Matrimonium, ita à Chriſto ſunt inſtituta, vt eſſentialiter requirant vt conferens ſit perſona diſtincta à ſuſcipiente. Et in hoc Sacramento maxima eſt ratio: quia nullo modo erat conueniens, vt vnus & idem ſimul eſſet reus, accuſator & iudex.

7. Dicendem eſt itaque, quòd Summus Pontifex cùm in terra non habeat ſe ſuperiorem, à quo accipiat facultatem eligendi confeſſarium: ergo neceſſe eſt, vt habeat eam à Chriſto Domino, cuius vices gerit. Sacerdos autem ſic electus à Papa accipit iuriſdictionem à Chriſto Domino, ſed mediante ſumno Pontifice; nam verè tribuitur ab ipſo Papa, tanquam à cauſa efficienti morali immediata. Ita docet D. Thomas *in 4. diſt. 19. q. 1. art. 3. q. 2.* vbi ait, Summum Pontificem, vt peccatorem ſubiici, vt Vicarium verò concedere iuriſdictionem ſuper ſeipſum in foro confeſſionis. Sotus *in diſt. 19. q. 4. artic. 2.* dicit, quod electo Confeſſario, tenetur Papa parere ſicut cæteri fidelium. Et hæc docet etiam Opatouius *de Sacram. tract. de Pœnit. diſp. 11. quæſt. 4. n. 40.*

Sup. hoc infrà Reſ. 36. §. ſed hic, & in aliis eius not.

RESOL. XXIX.

An Pontifex poſſit cenſuris punire confeſſionem annuam ſacrilegam ex defectu doloris.

Et diſcutitur, an poſſit Eccleſia prohibere actum internum.

Et an poſſit illum præcipere.

Et ex doctrina huius Reſolutionis inferuntur aliqui alij diuerſi caſus ſæpius contingentes in praxi? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 50.

Pro quæſt. & doctrina huius § & ſeqq. infrà in §. Sed contraria, per totum, & §. Et ad confirmationem, & ſeqq. huius Reſol. & ſuprà lege doctrinam Reſol. 22. & infra Reſ 32. & ſi placet. Vide alias Reſ. & §. eius annot.

§. 1. Reſolutio huius dubij pendet ex illa celebri quæſtione, an poſſit Eccleſia prohibere, vel præcipere actum internum, vt per ſe coniunctum cum externo, tanquam neceſſarium ad aliquod eſſe morale illius. Aliqui tenent partem negatiuam. Hanc ſententiam ſuſtinent Durandus *in 4 diſtinct. 15. quæſt. 12.* Syluester *verb. Hora, num. 13.* D. Anton. *3. part. tit 13. cap. 4.* §. 8. Roſella *verb. Hora, num. 13.* Paludanus *in 4. diſt. 15. q. 5. art. 2. concluſ. 4.* Angelus *verb. Hora, num. 17.* Coninck *de Sacram. q. 83. art. 6. num. 291.* Ioan. Valerius *de differ. vtriuſque fori, verb. Hora Canonicæ, differ. 1.* Vaſq. 1. 2. *diſp. 160. n. 32. & ſeq.* Comitolus *reſponſ. moral. lib. 1 q. 63. n. 6.* Becanus *in 1. tr. 3. c. 6. q. 4. n. 4.* & alij.

2. Fundamentum horum doctorum non poteſt eſſe aliud, niſi quia vniuerſaliter putant, nullo modo poſſe Eccleſiam prohibere, vel præcipere actus internos. Hinc,

3. Infertur eum, qui in Quadrageſima confitetur diminutè, tacendo, & omittendo in confeſſione peccata cordis, per ſe occulta, non incurrere excommunicationem, fortè latam contra eos, qui non obſeruant præceptum Eccleſiæ confitendi ſemel in anno, quia ille non tranſgreditur præceptum Eccleſiæ, ſed diuinum tantùm: quia non omittit circunſtantiam confeſſionis externam, de qua poſſit Eccleſiæ conſtare, vnde idem à fortiori, dicent de illo, qui confitetur inualidè, ex defectu interioris doloris neceſſarij.

Sup. cōtento in hoc §. infrà in §. Tertio infertur, & §. vlt. huius Reſol. & §. Ex hac, & in tom. 1. tr. 3. Reſol. 50. §. Notādum ſecundo.

4. *Secundò* inferunt, Clericum beneficiatum, recitantem horas canonicas exteriùs integrè, & completè, quamvis voluntariè, ſine vlla attentione, recitet, non tranſgredi proprium Eccleſiaſticum præceptum, nec incurrere pœnas Eccleſiaſticas, impoſitas tranſgreſſoribus illius præcepti, vt eſt reſtitutio fructuum. Quia nihil omittit eorum, quæ exteriùs fieri debent, & de quibus poſſit Eccleſiæ conſtare. Secus verò eſſet, ſi illa mentis diſtractio,

Et Sup. contento in hoc §. Secundo inferuntur, infrà in hac ipſamet Reſ. §. Ex quo ſequitur & §. Secundo infertur Bene-

ficiatum, & in aliis eorũ annotationum.

Et pro vlt. quæſt. huius §. ſecundo inferunt, infrà in §. Secundo infertur, huius Reſ. & in tom. 2. tr. 3. Reſ. 3. & in aliis eius not.

ctio, ex actione exteriori prohibita proueniret: nam tunc poſſet conſtare de tranſgreſſione. Idem dicunt de eo, qui intereſt Miſſæ, voluntariè diſtractus. Et hanc opinionem ſequutus eſt Granad. 1. 2. *controu.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *diſput.* 5. *num.* 11.

5. Sed contraria ſententia diſtinguit duplex genus actuum internorum; alterum eorum, qui ſunt cauſa, & principium per ſe externorum, ſolùm quoad eſſe phyſicum & materiale: alterum eorum, qui ſunt cauſa, & principium, quoad eſſe formale virtutis, aut vitij. Prioris generis ſunt actus ipſi interni efficaciter imperantes, aut prohibentes externos: poſterioris generis ſunt illi actus, qui non tantùm externos imperant, vel prohibent, quoad eſſe phyſicum & materiale, ſed etiam quoad eſſe morale virtutis, aut vitij. Hac diſtinctione poſitâ docet hæc ſententia, legem humanam non ſolùm præcipere poſſe actus internos, qui ſoli neceſſarij ſunt, vt principia quoad eſſe phyſicum & materiale externorum, ſed etiam quoad eſſe morale virtutis, & vitij. Eſt Caietani 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. *& q.* 85. *art.* 13. *in fine, & tom.* 2. *opuſcul. tract.* 8. *de authoritate Papæ, lib.* 19. *& in ſumma verb. Horæ canonicæ*, §. *quoad* 3. Soti *de iuſtit. & iure, lib. vltimo, q.* 5. *art.* 5. *concluſ.* 6. *&* 7. Nauarri *in ſum. lib.* 25. *n.* 105. Henriquez *lib.* 9. *de vero Miſſæ ſacrificio c.* 25. *num.* 5. Emanuëlis Sà *verb. Horæ canonicæ, in fine.* Valentiæ 1. 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 7. *punct.* 7. *circa finem.* Suarez *lib.* 4. *de legibus c.* 13. Leſſij *lib.* 2. *de iuſtit. & iure, c.* 37. *dub* 11. Azorij *lib.* 5. *Moralium inſtitut. c.* 10. Salas *diſp.* 9. *de legibus, ſect.* 1. Malderi 2. 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *de Oratione, dub.* 2 Laym. *lib.* 4. *Theologiæ moralis, tract* 5. *c.* 5. Syluij 2. 2. *q.* 104. *art.* 5.

Sup. hoc ſupra lege §. 1. huius Reſ. & infrà §. Et ad confirmationem, & ſeqq. & ſuprà lege doctrinam Reſ. 22. & infrà Reſ. 32. & ſi vacas otio vide alias Reſ. & §§. annot.

6. Potiſſimum fundamentum huius ſententiæ eſt, quoniam lex humana habet poteſtatem præcipiendi veros actus virtutum, & prohibendi actus vitioſos, ergo habet poteſtatem præcipiendi eos actus internos, ſine quibus externi non eſſent veri actus virtutis. Præcipiendo igitur Eccleſia externam orationem vocalem, ſimul præcipit internam attentionem, ſine qua externa oratio non eſt verus actus, virtutis religionis. Præcipiendo adminiſtrationem alicuius Sacramenti, ſimul præcipit debitam intentionem ad validitatem talis Sacramenti requiſitam, quemadmodum præcipiendo alicui ſacrum Ordinem; ſimul illi præcipit internum votum caſtitatis cum eo connexum.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Reſ. 50. §. 1. & 2.

7. Ex hac ſententia infertur, quòd qui ſemel in anno confitetur ita exteriùs, vt ſacramentum Pœnitentiæ non recipiat, non adimplere præceptum annuæ confeſſionis, etiamſi hoc ſolum contingat ex ſolo defectu interiori, v. g. quia confitetur ſine interno dolore, vel ſine propoſito emendationis, aut ſine intentione confitendi, ac Sacramentum recipiendi. Ratio eſt, quia Eccleſia præcipit peccatoribus ſacramentum Pœnitentiæ recipere ſemel in anno, quod Chriſtus ſimpliciter præcepit aliquando recipere; ſed ſine interno dolore, vel ſine propoſito emendationis, aut ſine animo confitendi, &c. non recipitur verum Sacramentum, vt ſuo loco dicemus; ergo. Ita Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 36. *ſect.* 7. *num.* 3. *& lib.* 4. *de legibus; cap.* 13. *num.* 10. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. Medina *in ſumma lib.* 1. *cap.* 15. §. 41. Nauarr. *in ſumma cap.* 10. *numero* 4. Coninck *de Sacr. diſp.* 5. *dub.* 9. Nugnus *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 6. *art.* 5. *diffic.* 6. Faber *de Pœnitentia in* 4. *ſent. diſt.* 17. *quæſt.* 1. *diſp.* 30. *cap.* 3. *n.* 55 Comitolus *reſp. moral. lib.* 1. *q.* 1 *P.* Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 5. *num.* 10. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 3. *num.* 64. Sylvius *in* 3. *part. quæſt.* 6. *art.* 5. Emanuel Sà *verb. confeſſio, num* 1.

Sup. hoc ſupra in §. Secundo inferunt & infrà §. Ex quo ſequitur huius Reſ. & inferius in tr. 6. Reſ. 47. §. Verum, ad medium, à verſ. Vnde, & in Reſ. 48. §. 1. prope finem, & in tom. 2. tr. 3. Reſ. 3. à lin. 5. & in Reſ 4 §. Sed ſi. à lin. 6. & in fine Reſ. 25. & ibi in tr. 1. Reſ. 145. §. 2. ad medium.

8. *Secundò* infertur beneficiatum voluntariè recitantem horas canonicas ſine attentione interiori, non adimplere præceptum Eccleſiæ, etiamſi nullum ſignum externum illius diſtractionis exhibeat, nec faciat aliquam actionem exteriorem prohibitam. Ratio eſt, quia per hoc præceptum obligatur homo ad orandum, vt fusè probat Suar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis canonicis, cap.* 26. *num.* 13. *& ſeq.* ſed, ſi nullo modo attendit, non orat; ergo non implet præceptum. Minor probatur. *Primò*, quia oratio vocalis eſt quædam adoratio, id eſt, quidam cultus Dei externus: ergo debet fieri in ſpiritu, & veritate, iuxta illud Chriſti Ioan. 4. *Veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu & veritate.* Ergo requirit attentionem mentis, aliàs non fieret in ſpiritu, & ideo Apoſt. 1. ad Corinth. 14. dicebat: *Orabo ſpiritu, orabo & mente;* & loquitur apertè de oratione vocali. *Secundò*, quia oratio eſt aſcenſus mentis ad Deum, vt dicunt ſancti patres; ſed qui profert verba ſine vlla attentione, nullo modo aſcendit ad Deum corde; ergo non orat. Et hanc ſententiam tenet apertè D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. *ad* 3. Quod autem dictum eſt de recitante horas canonicas ſine attentione, quòd non adimpleat præceptum Eccleſiæ, dicendum eſt etiam de eo, qui audit Miſſam, voluntariè diſtractus.

Sup. hoc in fine §. 1. not. præteritæ.

Pro contẽto in hoc §. Tertio ſuprà in §. Infertur eum & infrà in §. vlt. huius Reſ. & in aliis eorum notationum.

9. *Tertiò* infertur, ſicut in his caſibus peccatur contra præceptum Eccleſiæ, ita poſſe incurri cenſuras, vel alias pœnas ipſo iure impoſitas, non ſeruantibus talia præcepta. Ratio eſt, quia illa tranſgreſſio non eſt purè mentalis, ſed externa, nam eſt omiſſio orationis vocalis, vel ſuſceptionis Sacramenti ſenſibilis: licèt per accidens occultetur per fictionem orationis, vel Sacramenti. Et confirmatur, nam quidquid poteſt Eccleſia ſub obligatione peccati mortalis præcipere, poteſt etiam condigna pœna punire per ipſammet legem, abſque alia ſententia ferenda per hominem, quando pœna apta eſt, vt hoc modo imponatur, & culpa eſt illâ digna.

Sup. hoc ſupra in §. Secundo infertur Beneficiatum, & in aliis eius primæ annot.

10. Ex quo ſequitur, Clericos beneficiatos, recitantes diuinum Officium, volontariè ſine attentione, non facere fructus ſuos, ſed teneri illos reſtituere, ſicut tenentur non recitantes. Quia hi verè non orant, ſicut Eccleſia præcipit, vt ſuprà probatum eſt: ergo incurrunt pœnam impoſitam contra non recitantes, quæ eſt reſtitutio fructuum. Ita Vaſquez *opuſcul. de benefic. cap.* 4. §. 1. *dub.* 4. *num.* 104. Nauarr. Suar. Moneta, Lorca, Petrus Nauarr. Rodrig. Sayrus, Aragona, Salas & alij, *vbi ſuprà.*

Sup. contento in hoc, & ſeqq. §§. ſupra in § Sed contraria. huius Reſ. & in aliis eius annot.

11. Et ad confirmationem huius poſterioris ſententiæ affirmatiuæ, non deſunt Doctores etiam aſſerentes, quòd Pontifex poſſit præcipere, vel prohibere actum internum, vt coniunctum alicui actui exteriori, etiamſi illa coniunctio non ſit per ſe neceſſaria ad aliquod eſſe morale externi actus, ſed merè per accidens ex arbitrio operantis. Sic Angelus *verb. Hæreticus, num.* 2. Tabien. *verb. Excommunicatio*, 5. *caſu* 4. *num.* 4. Caietan. *in ſumma, verb. Excommunicatio, cap.* 3. *& verb. Hora*, §. 3. Sotus *lib.* 10. *de iuſtit. quæſt.* 5. *art.* 5. *concl.* 7. Nauarr. *de hor. canon. cap.* 13. *n.* 18. *& & ſeq.* & alij.

12. Probari poteſt hæc opinio ex vſu Eccleſiæ, quæ hoc modo videtur præcipere, aut prohibere actus internos ſimul cum externis, vt colligitur ex variis iuribus.

13. *Primum* eſt, *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent.*

nitent. & remiſſ. quatenùs præcipiendo confeſſionem annuam præcipit indirectè dolorem neceſſarium, & confeſſionem cogitationum internarum.

14. *Secundum* eſt, *cap.dolentes, de celebr. Miſſar. & Clement.1. eodem titulo*, vbi præcipitur Clericis recitatio Officij attenta,& deuota.

15. *Tertium* eſt, *cap.commiſſa, §.cæterùm, de election. in 6.* vbi punitur, qui recipit beneficium Parochiale, abſque intentione ſuſcipiendi debitum Ordinem intra annum, niſi mutuante voluntate ordinetur.

16. *Quartum* eſt, *Clem.1. §.verum, de hæret.* vbi Inquiſitores, qui ex odio, vel intentione turpis lucri, omittunt contra iuſtitiam, & conſcientiam, procedere contra aliquem in cauſa fidei, excommunicantur.

17. *Quintum* eſt, *Clem.1.de ſtatu Monach. §.Quia verò nonnulli*; vbi Monachus Benedictinus, ſine licentia ſe conferens ad curiam Principis, animo accuſandi Prælatum, excommunicatur, & non ſine tali intentione.

18. *Sextum* eſt, *cap.7.8.& 17.diſtinct.30.* vbi excommunicatur, qui ex contemptu, vel interna ſuperſtitione, ieiunium Eccleſiaſticum non ſeruauerit, aut die Dominica ieiunauerit, & non aliàs: cùm tamen contemptus, interior actus ſit. Et eodem modo ſolent iura Canonica excommunicare facientes hoc, vel illud ſcienter, vel auſu temerario,& cum aliis ſimilibus particulis,ſignificantibus modos merè internos actuum externorum, qui nec ſunt per ſe connexi cum illis, nec per illos manifeſtantur; & nihilominus cenſura incurritur cum illo modo, & non ſine illo, vt eſt communis doctrina: ergo.

19. *Vltimò* probari poteſt hæc ſententia,quia Pontifex præcipere poteſt Sacerdoti, non ſolùm,vt faciat Sacrificium,ſed etiam,vt illud applicet pro tali defuncto,quæ tamen applicatio interna non eſt neceſſaria ad eſſe morale dicti actus externi, nempe Sacrificij: ergo.

20. Imò plus aliqui addunt, poſſe videlicet Pontificem obligare ad omnes omnino actus internos. Videtur hæc poteſtas à Chriſto conceſſa Eccleſiæ illis verbis, Matthæi 18. *Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo*; quæ cùm ampliſſima ſint, & abſque vlla reſtrictione, extendi etiam debent ad actus internos: quia cùm ſint fauorabilia, debent amplè explicari iuxta regulam 15. iuris, *Odia reſtringi, fauores conuenit ampliari.* Et expediens fuit, vt hæc poteſtas communicaretur Vicario Chriſti, tum ad maiorem directionem fidelium, in ordine ad æternam ſalutem conſequendam: tum ad maiorem obſeruantiam legis diuinæ, quæ per actus internos efficaciùs vrgetur, ac promouetur: ſicut ob eandem cauſam expediens fuit,vt illi communicaretur poteſtas, interna vota fidelium irritandi.Et ideò hanc ſententiam tenet gloſſa.

21. Quid ego ſentiam,dicam breuiter, Prima ſententia negatiua ſuperiùs poſita, eſt ſatis probabilis. Secunda affirmatiua, eſt probabilior, & ſecundùm ipſam dicendum Pontificem potuiſſe, & poſſe punire cenſuris annuam cõfeſſionem ſacrilegam, ex defectu doloris; vnde ſi Pontifex ferret excommunicationem contra eos, qui in Paſchate non confitentur,vt nequeant ſacramentaliter validè abſolui, quantumvis hoc fiat defectu ſolius doloris interni, incurrerent in cenſuram: quia ipſi verè omittunt aliquem actum externum à Papa validè ſub ea pœna præceptum. *Primò*, quia omittunt ipſam ſuſceptionem Sacramenti. *Secundò*, quia vel non confitentur integrè, ſi non dicant ſe confiteri ſine ſufficiente dolore: nam in hoc grauiter peccant. Vel ſi hunc defectum etiam fateantur, tunc manifeſtè omittunt facere talem etiam externam confeſſionem, quæ ad abſolutionem ſufficiat, cùm tamen iuſtè ſub ea pœna præceptum ſit, & integrè confiteri, & tali modo, vt confeſſio poſſit iudicari idonea ad abſolutionem impendendam. Et ita præter citatos Doctores tenet Præpoſitus *in 3.part. quæſt.3.de Confeſſ. dub.9. num.55.* & Amicus *in curſu Theolog. tom.8. diſp.18. ſect.8. per totam.*

Quoad hoc lege ſuprà §. Infertur,huius Reſol. & alios §§.eius annot.

RESOL. XXX.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt aliquis ante communionem non confiteatur, dummodo eliciat actum contritionis de peccatis mortalibus commiſſis.

Et docetur, an præceptum de præmittenda confeſſione ante Euchariſtiam ſit à Chriſto Domino inſtitutum,vel ſit diuinum poſitiuum,aut Eccleſiaſticum. Ex part.8.tr.1.Reſ.51.

§. 1. Videtur affirmatiuè reſpondendum, quia præceptum de præmittenda confeſſione ante ſumptionem Euchariſtiæ, non eſt diuinum naturale ortum ex natura ipſa Euchariſtiæ, & confeſſionis ſacramentalis, quam habent ex inſtitutione diuina, abſque alia ſuperaddita inſinuatione diuina, quia Chriſtus potuit vtrumque dictum Sacramentum, ſubſtantiâ vtriuſque integrâ permanente, inſtituere abſque obligatione confitendi ante ſumptionem Euchariſtiæ.

Sup. verba hic cõtenta; abhinc vſque ad §.vlt. huius Reſol. excluſiuè pro diffic. huius præcepti in to.1 tr.3 Reſol. 140. §. His ſuppoſitis,& in principio Reſ.141. & in Reſ.144. à §. Notandũ eſt, vſque in finem, & curſim in aliis earum annotationum.

2. Neque eſt diuinum poſitiuum, ſed Eccleſiaſticum, & ita tenet Palat. *in 4.diſt.9 quæſt.10.* Medina *Cod. de confeſſ. quæſt.17.* Armilla *verb. Communio*, & Nauarrus *in init. de Pœnit. diſtinct.5. in 3.part. gloſſæ,num.31.& 32.* docent dictum præceptum eſſe tantùm Eccleſiaſticum. *Primò*, quia præceptum hoc continetur in illis verbis: *Probet autem ſe ipſum homo.* Hæc autem verba ſunt Pauli, non Domini. *Secundò*, quia Tridentinum *cap.7.* præceptum hoc appellat Pauli, non Domini, quia poſt mentionem Apoſtoli,ait; quare reuocandum eſt in memoriam eius præceptum. Vbi relatiuum, *eius*, ad Apoſtolum, non ad Dominum refertur, tum quia, quamvis antea facta fuerit mentio Apoſtoli & Domini, tamen in verbis propriis ipſius Tridentini non fuit facta mentio Domini, ſed Apoſtoli; Domini autem tantùm facta fuit mentio in verbis Pauli relatis à Tridentino,nempe: *Non diiudicans corpus Domini*, imò relatis ante mentionem Apoſtoli:tum etiam, quia poſtquam Tridentinum dixit: Reuocandum eſt in memoriam eius præceptum; illud ſtatim, & immediatè aſſignat, referens verba illa Pauli: *Probet ſe ipſum homo*, in quibus præceptum continetur;ait enim Tridentinum: Quare reuocandum eſt in memoriam eius præceptum, *Probet ſe ipſum homo.*

3. Sed contrariam ſententiam docet Sotus *in 4. diſtinct.12.quæſt.2. art.4.* Canus *relect. de Pœnitent. part.5.* Valentia *tom.4. diſputat.6. quæſt.8. punct.3.* Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſputat. 207 cap.4.* Suarez *tom.3. quæſt.80. artic.5. diſputat.66. ſect.3.* & alij aſſerentes hoc præceptum eſſe à Chriſto Domino inſtitutum, & Apoſtolis, ac per eos Eccleſiæ traditum. Probatur concluſio ex Paulo *1. ad Corinth.11.* vbi addens: *Probet autem ſe ipſum homo*, quod Tridentinum intelligit de confeſſionis

præcepto,

præcepto, præmiſit: *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis.* Ergo ſentit eſſe præceptum Dei, & non ſuum. *Secundò* probatur ex traditione Eccleſiæ, quæ ita hoc ſemper intellexit, & conſeruauit, quod conforme eſt regulæ traditæ ab Auguſt. *lib.* 4. *de Baptiſmo, contra Donatiſtas, c.* 24. *in principio.* Cuius verba ſunt: quod vniuerſa tenet Eccleſia, neque à Concilijs inſtitutum eſt, ſed ſemper retentum, nonniſi authoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè credimus. Vbi per illa verba *traditum Apoſtolica authoritate*, idem intelligit quod inſtitutum iure diuino, vt patet ex præcedentibus illis verbis: *Etſi quiſquam in hac re authoritatem diuinam quærat*; Præceptum autem de præmittenda confeſſione ante Euchariſtiam huiuſmodi eſt, *Tertiò* probatur ex Patribus ita intelligentibus prædictum locum Pauli, vt ex Cypriano *lib.* 1. *Epiſtolarum, epiſtol.* 3. & Auguſt. *in Pſal.* 118. Chryſoſt. *homilia* 30. *in Geneſim.* *Quartò* probatur, quia ratio ipſa docet, ad neceſſariam præparationem, vt Sacramentum ita excellens ſumatur, neceſſarium eſſe eum modum, qui ad gratiæ dignitatem adquirendam ſit omnium certiſſimus; hic autem modus eſt Confeſſio ſacramentalis ſimul cum dolore, vt ſi fortè dolor de ſe ſolus non ſufficiat ad gratiam obtinendam, cum Sacramento ſufficiens ſit, quod verò licèt homo certus eſſet ex reuelatione ſe eſſe in gratia, deberet poſt mortale commiſſum confiteri. Probatur, quia non ſolùm debet confiteri, vt ſit in gratia, ſed etiam vt ſit in gratia conuenienti modo Eccleſiæ: Nam ſicut ad ingreſſum Collegij non ſatis eſt, aliquem eſſe dignum, niſi probetur talis dignitas per miniſtros ipſius Collegij, ita etiam nullus eſt admittendus ad hanc ſacram menſam, niſi dignum eum eſſe conſtet per miniſtros Eccleſiæ, qui ſunt Confeſſarij: qui quidem niſi præmiſſa confeſſione pœnitentis, nequeunt eius dignitatem agnoſcere.

4. Dicendum eſt igitur, quòd Eccleſia non conſtituit hoc præceptum poſt tempora Apoſtolorum, vt patet ex Trident. *cap.* 7. citato, docente, Eccleſiaſticam conſuetudinem declarare probationem, de qua Apoſtolus, eſſe, vt conſcius peccati mortalis confeſſionem præmittat. *Secundò*, docente reuocandum in memoriam præceptum ipſius, ſcilicet Pauli; igitur Eccleſia illud non conſtituit poſt tempora Apoſtolorum.

5. Dices eſſe ipſius Apoſtoli. Reſpondeo, non dici illius, vt condentis legem, ſed vt promulgantis, quod oſtendi poteſt. *Primò*, non eſt veriſimile, quòd Apoſtolus voluiſſet Corinthiis parum ſpiritualibus tantùm onus imponere, ſi non fuiſſet à Deo impoſitum. *Secundò*, Apoſtolus nunquam inſinuat ſe illam legem condere, cùm tamen communiter id indicet, quando legem condit. *Tertiò*, quæ de Euchariſtia tradit *cap.* 11. citato, accipit à Domino, vt docet Leo *eodem cap.* non poteſt autem ſolidè dici accepiſſe alia, non verò iſtud.

6. Dices: Eccleſia videtur in hoc præcepto diſpenſare, quandoquidem in quibuſdam caſibus liceat ei, qui ſibi eſt conſcius mortalis peccati, communicare ſine præuia confeſſione. Reſpondeo, negando aſſumptum, & dico, quòd liceat in quibuſdam caſibus communicare ſine præuia confeſſione, non prouenire ex diſpenſatione Eccleſiæ, ſed ſolùm ex declaratione, quòd ius diuinum in iis caſibus non obliget: poteſt verò Eccleſia declarare illud in certis caſibus non obligare, ſicut in quibuſdam aliis materiis declarat, v.g. quòd Epiſcopi in quibuſdam caſibus non teneantur in ſuis Epiſcopatibus reſidere. Igitur his ſtantibus, videtur non poſſe Pontificem diſpenſare, vt abſolutè aliquis in particulari, ſumat Euchariſtiam cum ſolo actu contritionis, ſine præuia confeſſione mortalium.

RESOL. XXXI.

An Pontifex poſſit reſeruare peccata venialia.

Ex quo etiam infertur, an Superior poſſit reſeruare excommunicationem minorem.

Et deciditur cœteros Superiores, & alios Prælatos inferiores Papâ non poſſe ſibi reſeruare peccata venialia. Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 52.

Quoad primam diffic. huius tituli infrà in Reſ. 35. §. 1. curſim in fine, & § Sed hãc, & in Reſ. 39. §. Nec obſtat ratio.

Sup. hoc quod hîc aſſeritur infrà in §. 2. ad lin. 5. & in §. Sed, ante mediũ, verſ. Et ratio eſt, & in §. vlt. huius Reſ. & infrà in Reſ. 35 per totam & vt magis clareſcat doctrina huius quæſt. Vide inf. à doctrinam Reſ. 37. per totam, & ſignanter à §. Quæro vnde. & Reſ. 39. à §. 1. vſque ad §. Quintus caſus, & in tom. 1. tr. 4. Reſ. 10.

§. 1. Negatiuè reſpondent, quoad primum, Doctores, qui aſſerunt omnem Sacerdotem per ſe, & non ab Eccleſia habere iuriſdictionem ſuper hæc peccata. Negat etiam Bordon. *tom.* 1. *var. reſol.* 37. *quæſt.* 6. & 7. qui alioqui volebat, nec de iure diuino, neque Eccleſiaſtico, ſimplices Sacerdotes habere facultatem ab iis peccatis abſoluendi. Quia ſimpliciter non poſſunt fideles obligari ad talia peccata confitenda.

2. Hanc etiam ſententiam tenent Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *diſput.* 91. *art.* 2. *dub.* 2. & Reginaldus *lib.* 1. *n.* 126. & alij, aſſerentes, peccata venialia non eſſe materiam aptam reſeruationis, ac proindè non poſſe reſeruari. Deinde Vaſquez putat Sacerdotem quemlibet in ipſa ordinatione accipere poteſtatem, vi cuius poſſit abſque vlla alia poteſtate illicò abſoluere à venialibus, vt proindè ea non poſſint à Superiore reſeruari, cùm Ordinis poteſtas ab eo non pendeat. Quinimò addit, etiamſi concedatur præter poteſtatem Ordinis, neceſſariam etiam eſſe poteſtatem iuriſdictionis; adhuc tamen dicendum eſſe, quòd venialia non poſſint reſeruari, quia vt inquit ipſe, non quælibet negatio iuriſdictionis dicenda eſt reſeruatio, ſed ea tantùm, per quam ſuperior ſibi reſeruat iudicium de aliquo peccato, vt vi illius teneatur pœnitens coram reſeruante comparere. Atqui Superior non poteſt ita reſeruare ſibi iudicium de venialibus, vt pro eorum abſolutione teneatur pœnitens coram illo comparere, cùm ad eorum confeſſionem non poſſit obligari; ergo non poteſt illa reſeruare.

3. Sed contrariam ſententiam, in rigore loquendo, tenet Auerſa, & meritò, *de ſacram. Pœnit. quæſt.* 17. *ſect.* 2. cui ego adhæreo, addo Card. de Lugo *de Pœnitent. diſput.* 20. *ſect.* 2. *numer.* 12. & Coninck *de Sacram. diſp.* 8. *dub.* 11. *n.* 80. Mazuchellum *de caſ. reſ. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *diffic.* 8. *num.* 20. Hurtadum *de Sacram. diſput.* 11. *de Pœnitent. difficult.* 4. non quaſi poſſent cogi fideles ad ea confitenda, ſed quia non poſſent de iis confiteri, & directè abſolui, niſi de licentia eiuſdem Pontificis. Dico igitur poſſe à Summo Pontifice peccata venialia reſeruari, ita vt reſeruatio hæc non iam inducat obligationem abſolutam illa confitendi, ſed tantùm conditionatam, & ſuppoſitionis: quòd nimirùm quoties illa voluerit confiteri, ea confiteatur Sacerdoti ad id approbato. Et ratio eſt, quia ad ſacramentalem abſolutionem etiam à venialibus, requiritur iuriſdictio, quam eſſe delegatam, & ab Eccleſia conceſſam ſuſtineo cum Suarez *de pœnitent. diſp.* 26. *ſect.* 5. *num.* 9. Coninck *diſp.* 8. *dub.* 2. *n.* 16. Ergo eam poteſt pro libito vel concedere, vel negare, vel etiam limitare, provt voluerit; nulla enim afferri poteſt ratio, quare hoc non poſſit fieri cùm iuriſdictionis huiuſce collatio tota pendeat à voluntate concedentis. Sic poſſet Superior reſeruare excommunicationem minorem, quæ

tamen contrahitur per participationem, quæ poteſt eſſe tantùm peccatum veniale, putà quando quis communicat cum excommunicato vitando, in cibo, potu, oſculo, ſalutatione, aut aliis negotiis ciuilibus. Ita Suarez *diſp.29.de Pœnitent.ſect.3. num.1.* Et hoc certum eſt in Summo Pontifice, qui cùm poſſit efficere, vt aliquis Sacerdos à nullo omninò peccato poſſit abſoluere, poterit etiam efficere, vt non poſſit ab aliquibus abſoluere. Cæterùm ſi de aliis Prælatis loquamur, porrò ij videntur non poſſe ſibi reſeruare peccata venialia. Et ratio eſt, quia cùm quilibet Sacerdos nulla cenſura impeditus ex generali conceſſione Eccleſiæ habeat iuriſdictionem in omnia peccata venialia, poteſtas hæc videtur non poſſe reſtringi à particularibus Prælatis, qui communem Eccleſiæ conceſſionem non poſſunt limitare.

Sup. hoc in §§. not. ſeq.

4. Et ideò noſtram ſententiam de ſummo Pontifice præter Auerſam *vbi ſuprà*, tenet Megala *de Pœnit. lib.1. cap.11. n.6.* & Coninck *de Sacram. diſp.8. dub.11. n.80.* vbi ſic ait. Sequitur tertiò, ſuperiorem poſſe etiam inferiorem priuare poteſtate neceſſaria ad abſoluendum ſacramentaliter ab aliquibus peccatis venialibus, quod ſaltem verum eſt de Pontifice, quia, vt oſtendi *n.17.* quòd omnes Sacerdotes ab his poſſint abſoluere, prouenit ex conceſſione Eccleſiæ, ſiue Pontificis, qui abſolutè poſſet efficere, vt aliquis Sacerdos à nullo omninò peccato poſſet abſoluere. Quare etiam poterit efficere, vt non poſſit abſoluere ab aliquibus. De reliquis verò Prælatis res eſt ſatis dubia. Nam cùm quiuis Sacerdos nulla cenſura impeditus ex generali conceſſione Eccleſiæ habeat iuriſdictionem in omnia peccata venialia; videtur hæc poteſtas non poſſe reſtringi à particularibus Prælatis, qui communem Eccleſiæ conceſſionem limitare non poſſunt. Ita Coninck.

Sup. hoc infrà in Reſ.35. §. Probatur, in fine, & in to.1. tr.4. ex lata doctrina Reſ.10. §. penult. à lin. 4.

RESOL. XXXII.

An Pontifex poſſit reſeruare peccata mortalia interna.

Et quid circa hoc apud Religioſos, & Epiſcopos.

Et an Eccleſia non poſſit peccata mere interna afficere cenſuris? Ex part.8. tr.1. Reſ.53.

§. 1. NEgatiuè reſpondet R. P. Bordonus *in conſil. Regul. tom.1. reſolut.37. numer.9.* Llamas *part.1. cap.7. §.14.* Coriolanus *de caſ. reſeru. ſect.1. artic.5. num.6.* quia Eccleſia nullum ferre poteſt iudicium de peccatis merè occultis, & internis, *cap. erubeſcant. 11. diſtinct.32. in fine*, occulta enim, & incognita illi ſunt relinquenda, qui ſolus nouit corda filiorum hominum, *cap. conſuluiſti 18. 2. quæſtion.5.* latentia peccata vindictam non habent, *cap. fin.32. quæſt.5.* neque Eccleſia iudicat de occultis, *cap. ſicut tuis literis 33. in fine de ſimon. & cap. tua nos 34. eod.* dicitur, Nobis datum eſt de manifeſtis tantummodò iudicare. Ex his authoritatibus clarè colligitur nullum Prælatum, neque etiam Papam habere poteſtatem, & ius ſuper occulta, & interna peccata, quorum caſtigatio, & iudicium ſoli Deo reſeruatur. Tum quia Eccleſia non poteſt peccata merè interna afficere cenſuris: ergo neque eadem reſeruare. Antecedens conſtat ex Doctoribus citatis à Boſſio *ſupra ſection.1. caſu 10. numer.107.* vbi de hæreſi mentali ſine excommunicatione. Tum quia cogitationis nemo pœnam meretur, *cap. cogitationis diſtin.1. de Pœnit.* Tum quia D. Thomas *2. 2. quæſtion. 104. artic. 5.* dicit, quòd in iis, quæ ad internum motum voluntatis pertinent, homo non tenetur obedire alteri, ſed Deo tantùm. Tum quia Legiſlator non poteſt ferre legem de his, de quibus iudicium ferre non poteſt, ſed non poteſt iudicium ferre de internis, cùm ſibi incognita ſint, ſolus enim Deus eſt ſcrutator cordium; ergo non poteſt ferre legem reſeruationis.

Sup. hac & ſeq. doctrina lege Reſ. 22. & 29. & §§. eius primæ not. & pro cenſuris contentis in hoc textu, latiſſimè in to. 5. tr.1. Reſ. 14. & in tom. 6. tr. 3. poſt ferè tres paginas à principio Reſ. 2. à verſ. Sed vt cognoſcat & in to. 5. tr.8. Reſ. 5. §. Notandum eſt & in Reſ.29. §. Ei tandem, & ſeq. & ibi in tr. 10. Reſ. 93. in fine verſ. nam Hæreticus, & in tom.2. tract.6. Reſ. 171. §. verum, à lin.3.

2. Sed mihi placet poſſe maximè Summum Pontificem reſeruare peccata mortalia interna. Ita docet Coninck *de Sacrament. diſp.8. dub.11. n.76.* Suar. *de Pœnitent. diſp.29. ſect.3. n.3.* Vaſq. *in 3. part. tom.4. quæſt.91. dub.3.* Sanc. *in ſumma, tom.1. lib.2. cap.8. num.8.* Auerſa *de ſacram. Pœnitent. q.17. ſect.2.* Miranda *tom.2. q.34. art.3. concl.1.* Quare ſi Pontifex vellet ſibi reſeruare conſenſum voluntatis in hæreſim, reſeruatio teneret, ſi diceret, Nolo vt quiſpiam abſoluere poſſit ab hæreſi, etiamſi mente tantùm ſit concepta; per hæc enim verba ex eo quòd intelligeretur inferioribus ſacerdotibus limitata iuriſdictio, ita vt ad mentalem hæreſim non extenderetur, porrò hæc intelligeretur reſeruata.

3. Obiicies ex ſupradictis *primò*, Eccleſia non poteſt propter peccata interna cenſuras imponere; ergo non poteſt illa reſeruare. Reſpondeo cùm Suario *loco citato*, conceſſo antecedente negandam eſſe conſequentiam; Eccleſia enim non poteſt imponere cenſuras propter interna peccata, quia cenſura eſt pœna pertinens ad iuriſdictionem fori contentioſi, quæ nullo modo extenditur ad actus internos; reſeruatio verò non eſt pœna, ſed tantùm limitatio iuriſdictionis fori pœnitentialis, quæ per ſe cadit etiam in actus internos.

4. Obiicies *ſecundò*. Eccleſia non iudicat de peccatis internis: ergo non poteſt ea reſeruare. Reſpondeo, verum quidem eſſe, quòd Eccleſia in foro exteriori nihil poteſt circa peccata interna, vnde nec poteſt illa ſpecialiter prohibere, nec punire; tamen in foro interno habet iuriſdictionem, vt de illis iudicium ferat: eo etiam maximè quòd pœnitens teneatur iure diuino illa deferre ad hoc iudicium, & in eo eſſe accuſator ſui ipſius, & teſtis contra ſe. Vnde eſt, vt Eccleſia poſſit iudicium de his peccatis internis committere deſignatis quibuſdam iudicibus, ita vt hi tantùm poſſint ab iis abſoluere, & non alij.

5. Et poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere etiam Amicum *tom.5. diſp.5. ſect.5. n.163.* vbi ſic ait. Ad vndecimum negatur conſequentia. Ratio diſcriminis eſt: quia poteſt Pontifex interna peccata ſibi reſeruare per reſtrictionem iuridicæ poteſtatis abſoluendi, vt *in 8. tom. de Pœnitentia diſp.13. ſect.10.* docet. Quâ reſtrictione factâ nequit inferior Sacerdos defectu iuriſdictionis ab huiuſmodi peccatis abſoluere. Nam etſi poteſtas abſoluendi à peccatis in Sacramentali ſit à Chriſto Domino, illà tamen ſaltem quoad exercitium pendet à Pontifice, à quo pro bono Eccleſiæ regimine limitari poteſt. Ita ille, & ego.

6. Dico igitur, loquendo de poſſibili, poſſe Pontificem peccata interna reſeruare, quia non minus requiritur iuriſdictio in Confeſſario ad hæc peccata abſoluenda, quàm ad externa. Si ergo Superior neget hanc facultatem, non remanet iuriſdictio in inferiori. Nec facit ad rem, quòd Eccleſia non habet facultatem ad præcipiendos, vel prohibendos actus merè internos: quia in præſenti poteſtas non eſt ad peccata, ſed ad confeſſionem iuriſdictionis in ordine ad abſolutionem, quæ abſolutio eſt actus externus. Sicut etiam Pontifex reſeruat ſibi diſpenſationem voti meri interni circa aliquas materias.

7. Loquendo

7. Loquendo autem de facto, licet apud Religioſos aliquando reſeruata fuerint peccata etiam interna; Pontifex tamen nunquam ea ſibi reſeruat: neque etiam Epiſcopi communiter conſueuerunt ea reſeruare. Si aliquis autem Epiſcopus aliquod peccatum internum propter eius ſpecialem grauitatem reſeruaret, v. g. hæreſim internam, prout aliquis dicitur reſeruaſſe, valida erit reſeruatio. Sot. tamen *diſp.* 18. *q.* 2. *art.* 5. reprehendit acriter talem reſeruationem. Et quidem rarò expediet, maximè ſi non ſolùm confeſſariis delegatis, ſed etiam habentibus iuriſdictionem ordinariam immediatam negetur poteſtas abſoluendi. Reſeruatio enim exigit, ad hoc, vt prudenter fiat, neceſſitatem coërcendi, aut adhibendi remedium ſpeciale, quod ad peccata merè interna communiter non reperitur: quia ſi peccator reuera non corrigitur, & emendatur, citò progredietur ad actum externum, ratione cuius reſeruari poterit. Et hæc omnia præter Doctores citatos docet etiam Cardinal. Lug. *de Pœnit. diſput.* 20. *ſect.* 2. *num.* 13. *&* 14.

RESOL. XXXIII.

An Pontifex poſſit reſeruare omnia peccata mortalia externa.

Et an hoc validè, licet illicitè facere poſſit? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 54.

§. 1. NEgat Bordonus *in conſil. Regul. tom.* 1. *reſol.* 73. *numer.* 10. Quia Papa tantam poteſtatem habet, quanta ſibi tributa fuit à Chriſto, cuius eſt in terris Vicarius; ſed credibile eſt, & rationi conſonum, quòd Chriſtus non contulerit Eccleſiæ tam amplam facultatem reſeruandi ſibi omnia peccata mortalia: ergo illa ſibi validè reſeruare non poteſt. Minor ſuadetur, & quia poteſtas à Chriſto communicata Eccleſiæ rationabilis eſt, cuiuſmodi non eſſet hæc, & quia eſt in ædificationem fidelium, & non in deſtructionem, vt eſſet hæc. Cum quia Papa habet facultatem reſeruandi ſibi peccata non ad proprium libitum, & commodum, ſed ad vtilitatem animarum, vt eas retrahat à peccatis: ergo hæc facultas regulanda eſt à commodo fidelium, non à proprio, conſequenter, vbi non ſubeſt vtilitas fidelium, vt in hac re, neque adeſt talis facultas. Tum quia Tridentinum *ſeſſ.* 14. *c.* 7. dicit quòd Summi Pontifices pro ſuprema poteſtate in Eccleſia vniuerſa ſibi tradita, cauſas aliquas grauiores criminum poſſunt ſuo peculiari iudicio reſeruare illis verbis. Vnde meritò Pontifices maximi pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia vniuerſa tradita, cauſas aliquas criminum grauiores ſuo poterunt peculiari iudicio reſeruare. Dicit enim aliquas & non omnes, vt inſinuaret, talem poteſtatem non poſſe extendi ſuper omnia mortalia, vt etiam colligitur ex comparatiuo, *grauiores*; ergo non poteſt omnia ſibi reſeruare. Tum quia lex inutilis, & quæ non eſt in bonum commune fidelium, non obligat, neque meretur nomen legis, Soto *lib.* 1. *de iuſtit. q.* 1. *art.* 2. Vaſquez *diſp.* 151. *cap.* 2. Salas *diſput.* 1. *ſect.* 8. *num.* 50. quos pro ſe citat Bonacin. *part.* 1. *de legibus, num.* 9. ſed talis reſeruatio eſſet inutilis, & contra bonum commune, cùm præiudicaret omnibus fidelibus, qui cogerentur accedere Romam, etiam ex partibus tam longinquis. Tum quia ſententia continens errorem intolerabilem nulla eſt, & nequaquam obligat, *cap. per tuas*, 40. *de ſentent. excommunicat. & ibi gloſſ.* 11. intolerabilem errorem: ergo idem dicendum eſt de lege reſeruationis omnium mortalium eſſe nullam, quia eſt error intolerabilis in præiudicium totius Eccleſiæ.

2. Sed non deſeram hìc apponere ſententiam affirmatiuam defenſam à noſtro P. Megala *in inſtit. peregr. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. vbi ſic ait. Pone Summum Pontificem velle omnia ſimul peccata mortalia ſibi reſeruare, quæritur, an poſſit? Et videtur reſpondendum negatiuè, & ratio eſt, quia Summus Pontifex non habet poteſtatem reſeruandi ſibi caſus tanquam dominus, & ad proprium commodum; ſed tanquam Chriſti Vicarius ad vtilitatem ſubditorum: at ſi omnia ſimul mortalia peccata à Summo Pontifice reſeruarentur, maximum inde incommodum, & ſpirituale damnum ſubditis eueniret; ergo omnia peccata mortalia ſimul Summus Pontifex reſeruare non poſſet. Pro reſolutione tamen reſpondendum erit cum diſtinctione; nam duobus modis intelligi poteſt ly *an poſſit*, ſcilicet, an poſſit ſine peccato, & an poſſit ita, vt valida ſit reſeruatio; & quoad primum modum, reſpondendum erit negatiuè, tum per nuper dictam rationem; tum etiam, quia vt ſuperior, quicumque ſit, poſſit abſque peccato caſus aliquos ſibi reſeruare, neceſſariò requiritur, vt cauſa aliqua legitima interueniat, vt affirmat Suarez *de Pœnit. diſp.* 29. *ſect.* 4. *in princip.* nulla autem legitima cauſa interuenire poteſt, vt omnia ſimul peccata mortalia reſeruentur; ergo omnia ſimul abſque peccato reſeruari non poſſunt. Sup. his, & doctrina ſeq. huius Reſ. ex Reſ. ſeq. lege §. vlt. & ſignāter à verſ. Hūc infero.

3. Quoad ſecundum verò modum intelligendi ly *an poſſit*, ſcilicet an poſſit ita, vt valida ſit reſeruatio? Reſpondetur affirmatiuè, & ratio eſt, nam cùm omnis huius ſpiritualis fori iuriſdictio à Summo Pontifice quoad inferiores omnes emaneat, & ab illo pendeat, vt *ſuprà* probatum eſt, ita inferioribus datur, vt poſſit ab illo limitari & auferri, prout illi videbitur, in quantum pertinet ad abſolutam eius poteſtatem; nam illam aliis quocumque modo concedendo, nunquam intendit ſe priuare iure ſuo, ac ideò factum teneret etiamſi abſque conueniente ratione fieret, vt probat idem Suarez *in dicta ſect.* 4. *num.* 7. Nec obſtat ratio in contrarium adducta, nam habet locum quoad primum huius diſtinctionis membrum ſcilicet, vt fieri non poſſit abſque peccato.

4. Et ideò Cardinalis Lugo *de ſacram. Pœnitent. diſp.* 20. *ſect.* 3. *num.* 30. ſupponit Summum Pontificem validè reſeruare poſſe omnes caſus, licèt illicitè id faceret, quando nimia reſeruatio eſſet potius in deſtructionem, quàm in ædificationem Eccleſiæ: reſeruatio tamen valeret, quâ iuriſdictio omnium inferiorum dependet, vt ſuppono, à Summo Pontifice, quare licèt ipſe peccaret, non relinquendo ordinem debitum, & poteſtatem neceſſariam in inferioribus, validè tamen id faceret.

RESOL. XXXIV.

An Pontifex validè poſſit ſibi reſeruare abſolutionem caſus, & excommunicationis etiam in articulo mortis.

Ex quo infertur reſeruationem factam à Papa abſque cauſa, valere reſpectu omnium confeſſorum, non tamen eſſe licitam. Ex part. 10. tr. 14. & Miſc. 4. Reſ. 7. alias 5.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Texeda *in Theologia morali, tom.* 2. *lib.* 3. *tract.* 3. *numer.* 134. quia poteſtas à Chriſto Domino tradita Pontifici ad Sup. hoc lege infrà §. vlt. Reſ. 41.

ad gubernandam ſuam Eccleſiam, ad expendendóſque Chriſti theſauros, non eſt ei data in deſtructionem membrorum eius, ſed in eorum ædificationem, & meliorem profectum in via ſalutis æternæ & perpetuæ pacis: at ſi ſummus Pontifex poſſet reſeruare caſus, & excommunicationem in articulo mortis, non diſpenſaret Eccleſiæ theſauros iuxta facultatem ſibi traditam: ergo talem poteſtatem non habet Pontifex. Secundò, quia Pontifici non eſt tradita poteſtas à Chriſto, niſi ad lucrandas animas Fidelium è morte æterna, eáſque traducendas in vitam æternam, & non ad pendendum eas: at ſi Pontifex haberet poteſtatem reſeruandi ſibi excommunicationem, & caſus in articulo mortis, talis poteſtas eſſet ei tradita ad perdendum eas, cum multi è vita decederent abſque remedio ſalutis, cùm ad Pontificem adire non poſſent: ergo. Tertiò, quia vnuſquiſque habet ius intrandi in vitam æternam: ergo in Pontifice non eſt poteſtas impediendi iſtud ius, qualiter impediretur ſi Pontifex haberet poteſtatem ſeruandi ſibi caſus & cenſuras in articulo mortis: ergo talis poteſtas non eſt ei collata. Tandem quia hæc ſententia eſt contra Concilium Tridentinum, *ſeſſione* 24. cuius verba ſunt. Cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, vbi patet, omnes Sacerdotes poſſe abſoluere in articulo mortis à reſeruatis non ſolùm indirectè, & per accidens, ſed per ſe, & directè: quia omnes Sacerdotes pro illo articulo habent veram Iuriſdictionem, etiamſi ſint ſimplices. Vnde ex his patet reſponſio, an reſeruatio facta à Papa abſque legitima cauſa, ſit valida reſpectu omnium Confeſſorum. Neque Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *artic.* 5. Ruardus, *art.* 3. *contra Caluinum*, Vaſquez *quæſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 4. & Luyſius *de Pœnit. diſp.* 31. *dub.* 4. Loquendo de reſeruatione reſpectu confeſſariorum ordinariorum, qui ex officio habent iuriſdictionem Epiſcopi, & Parochi; licet eſſe validam affirment reſpectu Sacerdotum, qui non ex officio, ſed ex ſola delegatione ſuperioris habent iuriſdictionem.

2. Sed his non obſtantibus, puto ſententiam affirmatiuam eſſe ſatis probabilem, quam tuetur Bonacina *tom.* 3. *diſputatione* 1. *q.* 22. *punct.* 2. *n.* 13. & ante illum Suarez *in* 3. *part. tom.* 2. *diſputatione* 3. *ſectione* 3. aſſerentes, poſſe Pontificem in articulo mortis reſeruare excommunicationem, ita vt nullus ab ea abſoluere poſſit, quamuis ita faciendo malefaceret, & non eſſet immunis à mortali culpa. Hinc infero reſeruationem factam à Papa abſque legitima cauſa, valere reſpectu omnium confeſſorum, non tamen eſſe licitam, quia iuriſdictio omnium inferiorum dependet à ſummo Pontifice: ergo licet ipſe peccet, non relinquendo ordinem debitum & poteſtatem neceſſariam in inferioribus, validè tamen id faciet. Sic. Maior. *in diſp.* 17. *q.* 5. Angelus *verb. Caſus.* Syluester *verb. Confeſſor.* 1. *quæſtione* 3. Henricus, *quodlibet* 1. *quæſt.* 17. Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 6. Ægidius, *diſp.* 8. *dub.* 11. Hurtado, *diſp.* 11. *difficul.* 2. Lugo, *diſp.* 20. *n.* 30. *pag.* 462. Ochagauia, *tract.* 2. *q.* 1. *num.* 2. Villalobos *tract.* 9. *difficul.* 57. *num. vlt.* licet contrarium aſſerant Doctores ſuperiùs citati. Itaque, vt dixi, circa ſupradictas difficultates, vtraque opinio eſt probabilis.

Sup. his, & ſeqq. in Reſ. præterita, §. Sed non vſq, in finem dictæ Reſ. & ſignanter in dicto §. à verſ. Pro reſolutione.

RESOL. XXXV.

An Pontifex poſſit auferre à ſimplicibus Sacerdotibus iuriſdictionem abſoluendi à peccatis venialibus.

Idem eſt dicendum de peccatis mortalibus aliàs confeſſis & rectè abſolutis.

Et an ab vllo alio inferiori Prælato poſſit talis iuriſdictio auferri, aut limitari.

Et an ſimplices Sacerdotes habeant poteſtatem abſoluendi à venialibus, & mortalibus alias rectè abſolutis, niſi ſint ab Epiſcopo approbati.

Et quæritur etiam, à quonam iure hoc habeant, an à iure diuino, vel per conceſſionem Eccleſiæ.

Et an Summus Pontifex habeat ordinariam iuriſdictionem in foro Pœnitentiæ quoad totam Eccleſiam, idque à iure diuino cum primùm eſt electus.

Et ideo, an poſſit aliquem delegare pro tota Eccleſia etiam repugnantibus Epiſcopis & Parochis.

Idem eſt dicendum de Epiſcopo, pro tota ſua Diœceſi, repugnantibus Parochis. Ex part. 8. tract. 1. Reſ. 55.

§. 1. Negatiuè videtur reſpondendum, nam Capreolus *in* 4. *diſt.* 19. *q.* 2. *artic.* 3. *ad* 1. *contr.* 3. *concl.*. Plaud. *quæſt.* 2. *art.* 3. *num.* 25. Sot. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 2. *ad* 3. Ledeſm. *part.* 2. *q.* 22. *art.* 1. Caietan. *in ſumma, verb. Abſolutio*, & *tom.* 1. *opuſc. tract.* 7. *quæſt.* 1. indicant, Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *quæſt.* 93. *art.* 1. *dub.* 6. & Kelliſon. *quæſtion.* 8. *artic.* 5. *dub.* 3. contendunt quemlibet Sacerdotem habere hanc totam facultatem de iure ipſo diuino, adeóque non poſſe ab Eccleſia auferri: ideò non poſſe peccata venialia, ac ſimiliter mortalia aliàs ritè abſoluta, ampliùs ab Eccleſia reſeruari.

Sup hoc ſuprà in Reſ. 31. ſignāter §. 1. ad lin. 2. & in aliis §§. & verſ. eius annot. & in tom. 1. tr. 4. Reſ. 10. &c.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ per totam.

2. Sed Bordonus *in conſil. Regul. tom.* 1. *reſol.* 36. *q.* 20. *n.* 57. putat ſimplices Sacerdotes non habere poteſtatem abſoluendi à venialibus, niſi ſint ab Epiſcopo approbati. Sic enim aſſerit. Quæro, an pro abſolutione venialium præciſè, aut etiam mortalium, aliàs tamen ritè remiſſorum, & pro articulo mortis requiratur approbatio Epiſcopi? Reſpond. Requiritur pro peccatis venialibus, & mortalibus iam ſemel ritè etiam remiſſis; non autem pro articulo mortis. Primum ſuadetur. Tum quia ex illo capite nullus poteſt audire confeſſiones perſonarum ſæcularium, niſi approbatus ſit ab Epiſcopo, aliàs nulla eſt attentata abſolutio, vt de communi Doctorum refert Barboſa ad hoc *cap.* 15. *ſeſſion.* 23. *n.* 4. Sed tam eſt confeſſio facta de venialibus, quàm de mortalibus; ergo de vtriſque eſt ibi ſermò. Tum quia ad abſoluendum à peccatis etiam venialibus requiritur poteſtas iuriſdictionis, vt conſtat ex iis; quæ adduxi *q.* 5. §. *Secunda*, & bene probat Faber *diſp.* 25. *de Pœnit. n.* 73. hanc autem nemo habere poteſt, niſi ex præuia approbatione Epiſcopi, ad quam ea conſequitur, *vt ibidem* probaui, §. *Quarta*, & ſine approbatione non tenet abſolutio, ex probatis de communi *ibidem ex* §. *Prima*, ergo ad abſoluendum à venialibus requiritur approbatio. Tum quia benè probat Faber *diſput. citat. à n.* 71. *ad* 76. Sacerdotem ſimplicem carere iuriſdictione reſpectu venialium, niſi ad hæc approbetur ab Epiſcopo, quod enim aliqui aiunt ad tollenda huiuſmodi non requiri iuriſdictionem; iam oppoſitum probatum eſt, aut ſi requiritur, eam habere à iure diuino, hoc non probatur, quia ſi haberent, multò magis quoad mortalia, cùm horum abſolutio ſacramentalis neceſſariiſſima ſit, aut ab vniuerſali Eccleſiæ conſuetudine, non reperitur de hac conſuetudine textus, authoritas, Concilium, aut Papa, qui de illa teſtetur, neque quis illam dedit; ergo ex his inferendum eſt nullum

Sup. hoc infrà in hac ipſamet Reſ. §. His igitur, curſim propè finē, & infrà in Reſ. 39. §. Nec obſtat, ſi dicas, breuiter ad medium, verſ. ab ordinario admiſſus, & in §. Infert. etiam, ſed lege eā à principio, & §§. eius primæ annot. & in tom. 1. tr. 4. Reſ. 10. & in to. 7. tr. 1. ex Reſ. 87. §. 2. poſt mediū à verſ. docet Sacerdotes.

nullum Sacerdotem eam poteſtatem habere, niſi ei delegetur per approbationem; quòd ſi proueniret aliàs à conſuetudine, ſine dubio ſublata fuit per dictum caput, ibi, *conſuetudine quacumque etiam immemorabili.* Ita tenent citatus Faber *diſput.* 25. *à n.* 71. *ad* 76. vbi hoc clarè exprimit, & Beia *p.* 3. *caſ.* 37. Et hæc omnia docet Bordonus *vbi ſuprà.*

Alibi in tom. 1. tr. 4. Reſol. 10. & hîc ſupra lege à lin. 2. Reſ. 31.

3. Sed hanc ſententiam ego alibi reprobaui, & eſt contra communem. Dico igitur contra primam ſententiam, ſimplices Sacerdotes non habere poteſtatem abſoluendi à venialibus, ex iure diuino, ſed immediatè ab Eccleſia, quia hoc Sacramentum, vt optimè obſeruat Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *d. diſp.* 18. *ſect.* 3. *num.* 44. Caſpenſis *in curſ. Theol. tom.* 2. *tract.* 14. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *num.* 27. Suarez *in* 2. *part. tom* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 5. & alij, &c. hoc Sacramentum, ſiue verſetur circa mortalia, ſiue circa venialia, ſemper exercetur per modum iudicij, atque ideò, in miniſtro ad valorem abſolutionis requiritur iuriſdictio ordinaria, vel delegata, vt dixit expreſsè Tridentinum illa *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ſed in Sacerdote ſimplici non eſt iuriſdictio ordinaria, cùm ipſe non ſit Paſtor, nec Prælatus; alioquin omnes eſſent ſibi inuicem Paſtores, & ſubditi; quod perturbaret omninò ordinem debitum in Eccleſia. Ergo ſolùm habent iuriſdictionem delegatam ab eo, qui habet ordinariam, nempe, à Summo Pontifice, qui eam poteſt pro libito validè auferre, & aliquando licitè, & prudenter aufert ab excommunicato vitando. Non tamen reſeruantur communiter peccata venialia, quia cùm non ſit obligatio illa confitendi, fruſtrà, aut cum paruo fructu reſeruarentur, & aliunde non eſt materia digna reſeruatione, quæ ſolùm adhiberi ſolet ad grauiora crimina coërcenda.

Quoad hoc ſupra in fine §. 1. huius Reſ. & ſupra in Reſol. 31. per totam, & in alio §. eius primæ not. poſitæ contra titulum.

4. Confirmatur: quia nemo habet iuriſdictionem ordinariam in hoc Sacramento, qui aliunde non habeat aliquam ſuperioritatem, & gubernationem, etiam extra Sacramentum: ideò enim Pontifex, Epiſcopi, Parochi, & Prælati habent iuriſdictionem ordinariam, quia incumbit illis ex officio gubernare, & paſcere illos ſubditos. Sed Sacerdos ſimplex nullam prorſus habet ſuperioritatem, aut gubernationem circa alios Sacerdotes; & multò minus circa Epiſcopos, & Cardinales. Non eſt ergo eorum Paſtor ex officio in ordine ad peccata venialia, ſed ſolùm ex delegatione ſupremi Paſtoris, & Pontificis; à quo accipit illam iuriſdictionem delegatam.

5. His igitur ſuppoſitis, ſequitur poſſe Pontificem auferre à ſimplicibus Sacerdotibus facultatem abſoluendi à peccatis venialibus: & ita docet Coninck *de Sacrament. diſp.* 8. *dub.* 2. *num.* 17. vbi ſic ait. Nota quartò, quæ hactenus dicta ſunt, præcipuè procedere circa peccata mortalia, à quibus nondum ſumus directè abſoluti. Nam circa venialia, aut peccata mortalia, à quibus ſumus ſemel directè abſoluti, eſt particularis difficultas, quam fusè diſputant Medina *de Pœnitentia, tract.* 2. *quæſt.* 36. Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 5. P. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 10. *punct.* 2. *paulò ante finem*, de qua etiam diuerſas ſententias citat Henriquez *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 4. *&* 8. Qua in re communiter Doctores conſentiunt quemlibet Sacerdotem nulla cenſura impeditum poſſe ab his validè abſoluere: diſputant tamen quo iure id fiat; quidam enim putant id fieri iure diuino; Sed meliùs auctores citati *ſuprà*, id dicitur fieri per conceſſionem Eccleſiæ. Et probatur: quia Eccleſia poteſt ſua prohibitione efficere, vt tales inualidè ab iis abſoluant, ſubtrahendo iis iuriſdictionem neceſſariam, vt de facto eam ſubtrahit excommunicatis non toleratis, ac degradatis. Illud autem eſſet falſum, ſi haberent eam iuriſdictionem iure diuino: quia etſi poſſet tunc efficere vt illicitè abſoluerent; non tamen poſſet efficere, vt inualidè abſoluerent pœnitentem benè diſpoſitum. Ita Coninck, cui adde Nugnum *in* 3. *part. quæſt.* 8. *art.* 4. *dub.* 10. Cardinalem de Lugo *de Pœnitent. diſp.* 19. *ſect.* 3. & Auerſam *de ſacrament. Pœnitent. quæſt.* 16. *ſect.* 3. vbi affirmat quemlibet Sacerdotem, quamuis non deputatum ad audiendas confeſſiones, eſſe idoneum miniſtrum, habereque ſufficientem iuriſdictionem erga quoſlibet fideles circa materiam liberam confeſſionis, id eſt, peccata venialia, ac ſimiliter mortalia, aliàs ritè confeſſa, & abſoluta: ſed hanc iuriſdictionem habere quoque immediatè ab Eccleſia, & non ſimpliciter de iure diuino.

Sup. hoc ſupra in §. 1. huius Reſ. & in alia Reſ. §§. & verſ. eius primæ not. & hîc infra in Reſ. 37. per totã, & ſignanter à §. Quæro vnde: & reciſtanter in §. vlt.

Sup. hoc ſupra in §. Sed Bordonus. huius Reſol. & in aliis eius not.

6. Probatur à poſteriori in eo quòd etiã de facto Sacerdos excommunicatus vitandus, eſt ita omni iuriſdictione priuatus, vt etiam de peccatis venialibus, & ſimiliter mortalibus aliàs confeſſis, non ſolùm illicitè, ſed etiam inualidè tentaret abſoluere: vt communiter Doctores aſſerunt, vel ſupponunt, & ipſe etiam Vaſquez *tract. de excommunic. dub.* 4 *num.* 3. Ex quo planè apparet, hanc facultatem & iuriſdictionem pendere ab Eccleſia; poſſeque iuſtè auferri. Et à priori: quia dici non poteſt quilibet Sacerdos habere iuriſdictionem ordinariam ad abſoluendum quoſlibet fideles ab iis peccatis: iuriſdictio enim ordinaria conuenit ſolùm Paſtoribus animarum, quibus ex officio earum cura & gubernatio incumbit. Ad ſummum ergo dici debet habere iuriſdictionem delegatam vtique ab Eccleſia, per vniuerſalem conceſſionem quoad hoc factam omnibus Sacerdotibus. Nec rectè ait Sotus, nulla ad hoc indigere iuriſdictione. Nec Caiet. recipere eam ab eodem pœnitente independenter ab Eccleſia. Certè enim hoc miniſterium exerceri non poteſt abſque iuriſdictione: cùm etiam ſuper materiam liberam exerceatur per modum iudicij. Et hæc iuriſdictio non poteſt ab ipſis ſubditis tribui, qui eam non habent: ſed electio ſolum Sacerdotis fit à pœnitente, iuriſdictio verò non niſi à ſuperiore confertur. Sed quia quoad hanc partem, iam ab vniuerſali Eccleſia omnibus Sacerdotibus collata eſt, non poteſt ab vllo inferiori Prælato cuiquam auferri, aut limitari, niſi infligendo, & publicè denuntiando excommunicationem, iuxta ſuas regulas, & ſimiliter ſuſpenſionem. Itaque ſolus Pontifex poteſt illam auferre.

Sup. contexto in his ſeptẽ primis lin. huius §. in tom. 1. tr. 4. Reſ. 11 & in alio §. eius not.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 31 §. vlt. poſt medium, curſim in verſ. de reliquis. & in tom. 1. tr. 4. ex lata doctrina Reſ. 10. §. penult. à lin. 4.

7. Confirmantur ſupradicta.

Primò ex Concilio Florentino, & Tridentino, ſolum duplex iuriſdictio in Eccleſia agnoſcitur ſcilicet ordinaria & delegata: vtraque autem recipitur ab Eccleſia, prior quidem ex iure, cùm tribuitur officium: poſterior verò ex ſuperioris commiſſione.

8. *Secundò*. Niſi ſit quæſtio de nomine, & æquiuocatio in modo loquendi, qui dat alicui poteſtatem abſoluendi, debet cenſeri dare iuriſdictionem, cùm iuriſdictio non ſit aliud, quàm moralis poteſtas ius dicendi, & ferendi ſententiam, atqui Eccleſia dat poteſtatem abſoluendi, vt patet ex communi modo loquendi in Bullis Iubilæorum. Imò idem dicendum eſt; etiamſi dicamus Eccleſiam ſubiicere perſonas, in re enim nihil eſt aliud, quàm Sacerdoti tribuere moralem poteſtatem ius dicendi tali perſonæ.

9. *Tertiò*, Eccleſia dicitur reſtringere poteſtatem Sacerdotum, interdum eiſdem omnem poteſtatem adimere, quæ plano ſenſu deſignant ipſum principium morale, per quod miniſter conſtituitur potens ius dicere pendere ab Eccleſia.

10. *Quartò*, Paſtor non Sacerdos poteſt ſuum

parœcianum alteri ſubiicere in ordine ad ſacramentum Pœnitentiæ; ergo habet in illum iuriſdictionem etiam in ordine ad forum pœnitentiæ: hanc tamen non poteſt dici aliunde habere, quàm ab Eccleſia; ergo. Prior conſequentia probatur, non poteſt alteri ſubiicere ſibi non ſubditum, & eum, in quem nullam habet iuriſdictionem. Minor verò probatur, quia in caſu poſito non poteſt habere iuriſdictionem iure diuino ratione characteris ſacerdotalis, cùm ſupponatur illo carere: non poteſt etiam oſtendi ex alio capite quòd eam habeat iure diuino, quòd ſi talis paſtor habeat iuriſdictionem iure humano, non eſt quòd aſſeramus illam conferri iure diuino.

11. Aduerte ex eo quòd iuriſdictio Sacerdotibus tribuatur ab Eccleſia, quæ eam poſſit limitare, ſuſpendere, auferre, nullum periculum animabus creare, quia Spiritus ſanctus, qui regit Eccleſiam, & Summum Pontificem, nunquam patietur eum omnino ſubtrahere iuriſdictionem huic Sacramento neceſſariam.

12. *Nota* tamen hîc obiter, quòd Summus Pontifex habet ordinariam iuriſdictionem in foro Pœnitentiæ, quoad totam Eccleſiam, idque iure diuino cùm primum eſt electus. Et ideò poteſt aliquem delegare pro tota Eccleſia, etiam repugnantibus Epiſcopis & Parochis, cùm eius poteſtas ab his minimè pendeat, & his etiam inuitis non tantùm validè, ſed etiam licitè eâ vti poſſit, quando ita iudicat expedire.

13. Confirmatur ab experientia, quâ conſtat varios auctoritate Pontificum à iuriſdictione Epiſcoporum, vel Parochorum eſſe exemptos. Poſſunt etiam Epiſcopi delegare pro tota Diœceſi, etiam repugnantibus Parochis: hi tamen non poſſunt repugnante Epiſcopo, vel Summo Pontifice, quemadmodum nec poſſunt Epiſcopi eodem Pontifice repugnante, cùm inferiores habeant poteſtatem delegandi cum ſubordinatione ad ſuperiores, quibus in ſuo munere ſubiiciuntur: vnde eſt nulla, & irrita delegatio inferioris, facta repugnante ſuperiore, & tali deputationi reſiſtente, & per conſequens actus ex ea exercitus eſt inualidus. Et hæc omnia docet etiam Præpoſitus *in 3. part. D. Thomæ, quæſt. 7. de miniſtro ſacram. Pœnitent. dub. 3. & 4.*

RESOL. XXXVI.

An Pontifex poſſit delegare facultatem audiendi confeſſiones in perpetuum, & an priuatiuè quoad Epiſcopos?

Et an, qui iuriſdictionem habent à Pontifice, poſſint confeſſiones audire vbique terrarum, nulla licentia petita ab Ordinariis locorum, ſicut qui delegatam habet ab Epiſcopo, poteſt in tota Diœceſi?

Et an, qui delegauit iuriſdictionem ſuo arbitrio, poſſit ſine alia cauſa reuocare illam, non ſolum validè, ſed etiam licitè.

Quæritur etiam, à quo videlicet Confeſſarius Papæ accipiat poteſtatem illum abſoluendi. Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 83.

§. 1. Quoad primum reſpondeo affirmatiuè, quia in ipſo reſidet ſuprema poteſtas communicandi hanc iuriſdictionem, tam ordinariam, quàm delegatam: ergo poteſt definire modum conceſſionis magis, vel minùs permanentis. Præterea ex vſu ipſo certiſſimo conſtat hæc poteſtas, nam priuilegia, in quibus hæc poteſtas Religioſis conceditur, perpetua ſunt, quamuis illa reuera ſolùm fuerit delegatio quædam. Item ſimiles facultates conceſſæ à Summis Pontificibus regulariter ita intelliguntur: quia iura, quæ ſtatuunt, quòd iuriſdictio delegata etiam à Summo Pontifice, ſi cauſa non eſt inchoata, cenſeatur extingui per mortem concedentis, loquuntur tantùm de iuriſdictione fori contentioſi, quæ non datur in fauorem ipſius iudicis, nec habet rationem gratiæ, ſed tantùm iuſtitiæ. Vnde in negotiis fidei, in fauorem eius conceſſum eſt Inquiſitoribus, vt iuriſdictio eis delegata non ceſſet per mortem concedentis, etiam ad cauſas nondum inchoatas, *cap. ne aliqui, de hæreticis in 6.* Ex quo euidenter concluditur non deeſſe Summo Pontifici poteſtatem ad delegandam ſuam iuriſdictionem perpetuam ante, vel poſt cauſam inchoatam, prout expedire cenſuerit, neque hoc determinari ex ſolo iure naturæ, vel diuino, ſed ex Eccleſiaſtico, & ex voluntate ipſorum Pontificum. Quoad forum autem pœnitentiæ non inuenimus aliquid circa hoc Pontificio iure diſpoſitum, & alioqui hoc magis eſt forum gratiæ, quàm iuſtitiæ: & delegatio iuriſdictionis in hoc foro habet rationem gratiæ, & fauoris tam reſpectu eius, cui delegatur, quàm reſpectu pœnitentium, propter quos delegatur: ergo duratio huius iuriſdictionis non eſt menſuranda per delegationem fori contentioſi, ſed per regulam gratiæ, & fauoris, de quibus eſt regula iuris non expirare per mortem concedentis, *cap. ſi ſuper gratia, de officio deleg. in 6. & cap. ſi cui, de præbendis in 6.* Sic ergo certum, in Pontifice eſſe hanc poteſtatem, & frequenter illâ vti: & probabilius nobis ſit; reſcripta, & conceſſiones eius quoad hanc partem, ita eſſe regulariter intelligenda, niſi vel ex eorum verbis aliud apertè conſtet, vel in aliquo particulari caſu, aut munere, vſus ipſe declaret aliam eſſe Pontificum mentem.

2. Sed difficultas eſt, an poteſtas delegandi iuriſdictionem perpetuam reſideat priuatiuè in Summo Pontifice, ita vt non competat Epiſcopis. Et negatiuam ſententiam tenet Nauarrus *in cap. placuit, de pœnitentia, diſtinct. 6. numer. 161.* quia delegatio huius iuriſdictionis non eſt penſanda per regulas iuſtitiæ, vt ſic dicam, ſed gratiæ; regula autem gratiarum eſt, vt non expiret per mortem concedentis, vt in ſuperiori puncto allegatum eſt. Et hanc ſententiam ſatis probabilem exiſtimat Suarez *in 3. part. tom. 4. diſputat. 26. ſect. 3. num. 9* Sup hac quæſtione pro Epiſcopis lege doctrinam Reſ. ſ q. not.

3. Verùm contra ipſum tenet nouiſſimè Amicus *in curſu Theolog. tom. 8. diſput. 15. ſect. 2. n. 49.* vbi ſic ait. Deducitur ſecundò, hanc iuriſdictionem à Pontifice delegari poſſe in perpetuum, non autem à reliquis inferioribus Prælatis, niſi ipſis viuentibus: quia in ſolo Pontifice reſidet ius vniuerſale, non ſolùm quoad perſonas, quibus delegatur; ſed etiam quoad modum, quo ipſa iuriſdictio delegatur, vt conſtat ex priuilegiis conceſſis Religioſis. Eſt contra Suarez *diſput. citata, ſect. 3.* qui docet non ſolùm à Summo Pontifice, ſed etiam ab Epiſcopo, hanc facultatem abſoluendi, in hoc foro pœnitentiali delegari poſſe in perpetuum. Ita Amicus, cuius ſententiam probabiliorem ego exiſtimo, ſtando in rigore iuris: ſed ſententiam P. Suarez non audeo tanquam improbabilem damnare; quia hoc non videtur excedere Epiſcoporum poteſtatem: vnde cùm aliàs hoc non ſit eis prohibitum aliquo iure, integrum ius habent ad concedendam iuriſdictionem hoc modo duraturam ſi voluerint. Neque in hoc aliquid facient, quod deroget

roget iuri ſuorum ſucceſſorum : quia ſatis illis eſt, quod poſſunt has conceſſiones reuocare, & quamdiu non reuocant, videntur tacitè eas admittere. Et aliunde multa incommoda ſequi poſſent, ſi per mortem Epiſcopi, ipſo facto ceſſaret tota hæc iuriſdictio delegata in toto Epiſcopatu : nam inde moraliter ſequeretur, vt multæ fierent confeſſiones inualidæ, & ſine iuriſdictione, interim dum Epiſcopi mors omnibus innoteſcit.

Sup. hoc infra in tr. 2. Reſol.145.§. Notandum, & pro licentia Regularium in iſto caſu in tom. 7. tr. 1. Reſ. 74. & 75.

4. Atque hinc fortaſſe (quod me maximè mouet) videtur conſuetudine receptum, vt mortuo Epiſcopo, hæc iuriſdictio durare cenſeatur, donec à Capitulo, vel ſucceſſore reuocetur. Atque ita exiſtimo poſſe in praxi securè obſeruari, ſiue hoc ſit, quia delegatio Epiſcopi, vt ab ipſo facta eſt, durat : ſiue quia per tacitam conceſſionem Capituli, vel ſucceſſoris continuatur, quod ad rem moralem parum refert. Vnde etiam conſtat idem eſſe dicendum quacumque ratione Epiſcopus priuetur Epiſcopatu, ſiue deponatur, ſiue ipſe cedat, aut renuntiet, ſiue aliò transferatur : nam, quantum ad præſens attinet, eadem eſt ratio in omnibus his caſibus, illa enim diuerſitas materialis eſt : formale autem eſt quòd ſuam iuriſdictionem amittat.

5. *Notandum* eſt hîc obiter *primò*, quòd qui iuriſdictionem delegatam habet à Pontifice, poteſt confeſſiones audire vbique terrarum, nulla licentia petita ab ordinariis locorum : ſicut qui delegatam habet ab Epiſcopo, poteſt in tota Diœceſi. Non ſolent tamen huiuſmodi licentiam concedere, niſi ordinariis, & Parochis non inuitis, & non repugnantibus : vt conſtat ex Bulla Gregorij XIII. in qua concedit Societati IESV facultatem abſoluendi quoſcumque accedentes, modò non repugnent ordinarij locorum. Et in tali caſu poteſt Epiſcopus, vel Parochus iure dare conſenſum, etiamſi ſit excommunicatus, quia non confert iuriſdictionem, ſed eſt ſola conditio ſine qua non.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Reſol. 23. §. Nota, & in aliis eius not.

6. *Notandum ſecundò*, quòd is, qui delegauit iuriſdictionem ſuo arbitrio, ſine alia cauſa poteſt reuocare, non ſolùm validè, ſed etiam licitè, per ſe loquendo, quia vtitur iure ſuo, & quaſi re propria: ſuperior autem non poteſt reuocare delegationem factam ab inferiore ſine aliqua rationabili cauſa, idque non tam propter ius acquiſitum à delegato, quàm propter ius ipſius delegantis, quod habet ex vi ſuæ iuriſdictionis ordinariæ, & quod habet ad committendam illam alteri : nec poteſt hoc vſu priuari ſine rationabili cauſa. Imò, ſi euidenter ſit iniuſta reuocatio, videri poteſt nulla, quia eſt priuare alterum rationabiliter inuitum re ſua : ſicut ſuperior ſi velit ſuſpendere ſubditum à ſuo munere iniuſtè, & ſine vlla cauſa, non poterit, neque aliquid validè efficiet. Quæ ratio probabilis eſt in Epiſcopis, quia poteſtatem habent communi iuri magis addictam. At ſi Summus Pontifex id faciat, factum tenebit, propter dependentiam, quam habent ab illo omnes inferiores in iuriſdictione, quia omnes ab illo, & per illum eam recipiunt.

Sup. doctrina contenta in hoc §. tam pro ſæcularibus, quàm pro Regularibus Confeſſariis, in tom.7. tr.1. Reſ.74.§.vlt. & in aliis Reſol. & §§. eius not. & pro parte in annot. prima dictæ Reſ. & quãuis non tam plenè ſup. hoc lege tamen ibi Reſ. 78. & alias Reſ. & §. eius primæ & ſecundæ annot.

7. Sed hîc non eſt relinquenda curioſa quæſtio, à quo, videlicet, Confeſſarius Papæ accipiat facultatem illum abſoluendi. Et quidam aiunt Confeſſarium Papæ ab ipſo Chriſto immediatè accipere iuriſdictionem. Vide Opatouium *de Sacrament. tract. de Pœnitent. diſp.* 10. *quæſt.*2. *num.*29. Aliqui verò aſſerunt, quòd Pontifex poſſit à quolibet Sacerdote, cui ſpontè ſe ſubmiſit, abſolui : nam quilibet Sacerdos iure diuino habet poteſtatem abſoluendi quemcumque voluntariè ſe ſubmittentem, modò non ſit ab Eccleſia prohibitus : ſed Summus Pontifex à nullo prohiberi poteſt, quin ſe voluntariè ſubmittat, cuicumque ipſe voluerit, cùm nullum habeat in terris ſuperiorem. Nec eſt eadem ratio de poteſtate excommunicandi : quia cùm hæc concernat forum contentioſum, non eſt communicata niſi Summo Pontifici, quam nequit in ſeipſum alteri communicare. Et ita docet Amicus *tom.*8. *diſp.*1. *ſect.*1. *n.*13. putant enim Sacerdoti competere de iure diuino poteſtatem abſoluendi à peccatis.

Sup. contento in hoc & ſeq. §. ſupra in Reſ.28. §. vlt. & infra in Reſol.37. recitanter in §. Secundo ſaluat. & etiã recitatiuè inferiùs in tr.3. Reſ.18. §. Neque, curſim in fine, & in tr.2. Reſol.5. §.1.

breuiter ad medium, verſ. Dixi iuxta aliquos.

8. Sed Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.*7. *dub.*3. *n.*26. hoc negat ; explicat tamen quomodo Summus Pontifex poſſit ſacramentaliter abſolui. Cùm enim ſit ouis Chriſti, poteſt in ſuum bonum alteri iuriſdictionem reſpectu ſui in hoc foro concedere, quemadmodum poteſt reſpectu aliorum : nam hæc iuriſdictio fauorabilis poteſt concedi ab eo, qui vniuerſalem habet iuriſdictionem in Eccleſia reſpectu cuiuſcumque, qui eſt membrum Eccleſiæ, & ouis Chriſti, quæ conditio etiam in ipſo Pontifice reperitur. Vide etiam Tannerum *tom.*4. *diſp.*6. *q.*9. *dub.*3. *num.*45.

RESOL. XXXVII.

An ſummus Pontifex potuerit annullare confeſſionem factam cum Confeſſario non approbato ab Ordinario, vt patet in Concilio Tridentino ſeſſ.23. cap.15. de reformat.

Quæritur etiam, vnde Sacerdos habeat iuriſdictionem in foro Pœnitentiæ?

Et ex doctrina huius Reſolutionis aliqua alia notabilia circa ſupra dicta explanantur. Ex part. 8. tract.1. Reſol.84.

§.1. QVoad primum ſuppono non omnem Sacerdotem poſſe validè abſoluere à peccatis mortalibus non anteà abſolutis, ſed ex hac parte, vltra ordinationem ſacerdotalem in miniſtro requiri peculiarem aliam facultatem, quæ dicitur iuriſdictionis. Ita omnes Theologi & morales Auctores docent. Et apertè definiuit Tridentinum *ſeſſ.*14. *cap.*7. atteſtans etiam de perpetua exiſtimatione, & praxi Eccleſiæ, dicens : Perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem : vbi planè hanc requirit ad Sacramenti valorem, & non ſolùm ad licitum vſum. Et in hoc fundamento firmat quoque reſeruationem caſuum in Eccleſia conſuetam. De qua rurſus *can.*11. damnat qui diceret, caſuum reſeruationem non prohibere quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat. Idem iam anteà & omni tempore conſtabat ex Concilio Florentino *ſeſſ. vltim. in decreto Eugenij*, ex *cap. omnis vtriuſque ſexus*, & ex aliis antiquis iuribus, & ex perpetua traditione ac doctrina Eccleſiæ. Atque *in cap. finali, de pœnitent. diſt.*6. iuſſum fuerat, vt Sacerdos non admiſſus confeſſiones excipere tentans, gradus ſui periculo ſubiaceret, id eſt, eſſet ſuſpendendus ab officio. Quod Riccius *part.*2. *deciſ.*146. *&* 644. & Portelius *in dub. Regular. verb. Pœna*, *num.*12. intelligunt, vt in perpetuum non admittatur ad confeſſiones audiendas, & ad tempus Miſſarum celebratione priuetur.

2. Deinde in Concilio *ſeſſ.*23. *cap.*15. *de Reformat.* ſic habetur : Nullum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis,

priuilegiis, & conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtantibus. Hæc approbatio eſt conditio quædam à iuriſdictione diſtincta; eſt enim declaratio quâ habilis, & idoneus miniſter ad hoc exercitium publicatur. Eſtque ex decreto Concilij neceſſaria, non ſolùm ad licitè, ſed etiam ad validè hoc miniſterium exercendum. Et ita indubitanter omnes intelligunt, vt rectè obſeruat Auerſa *de ſacrament. Pœnitent. quæſt. 16. ſect. 6.*

3. Hoc ſuppoſito, difficultas eſt, an Pontifex potuerit in dicto Decreto Concilij annullare confeſſionem factam Confeſſario non approbato; & ratio dubitandi eſt, quia quæ ſunt neceſſaria neceſſitate Sacramenti, ſpectant ad neceſſitatem Sacramenti: atqui Eccleſia non habet poteſtatem in ea, quæ ſpectant ad neceſſitatem Sacramentorum; nam hæc pendent à ſola voluntate Chriſti inſtituentis Sacramenta: ergo ſi ante Concilium talis approbatio neceſſaria non fuit neceſſitate Sacramenti, neque nunc erit neceſſaria.

4. At his non obſtantibus communis Doctorum ſententia eſt, approbationem Epiſcopi poſt Tridentinum eſſe neceſſariam neceſſitate Sacramenti, & non tantùm præcepti, adeò vt, ſi quis tentet, nihil efficiet: vnde pœnitens, etiamſi bona fide accedat ad Sacerdotem ab Epiſcopo non approbatum, tenebitur iterùm peccata confiteri, cùm primùm id nouit: atque ita ferunt declaraſſe Congregationem Cardinalium, qui authoritatem habent explicandi Concilium. Fundamentum eſt; quia poteſt Eccleſia in Sacerdote requirere aliquam conditionem, ſine qua ille non eſſet capax iuriſdictionis ad abſoluendum: cùm enim poteſtas abſoluendi in hoc foro conferatur à Chriſto, dependenter à ſuo Vicario, facta prohibitione, ne vllus ſine licentia ſuperioris abſoluat, ſtatim iure diuino requiritur talis licentia. Vnde ſicut potuit Eccleſia ad validitatem huius Sacramenti licentiam ſuperioris requirere; ita requirere potuit Epiſcopi approbationem, vt conditionem, ſine qua Sacerdos non eſſet capax talis licentiæ, & iuriſdictionis. Confirmatur à paritate ſacramenti Matrimonij, ad cuius validitatem poſt Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 1. de Reformat.* requiritur præſentia Parochi, aut alterius Sacerdotis de ipſius Parochi, vel Ordinarij licentia, cum duobus, vel tribus teſtibus; quæ tamen anteà non requirebatur. Pari ergo ratione ad validitatem ſacramenti Pœnitentiæ requirere potuit approbationem Epiſcopi, quæ anteà non requirebatur.

5. Ad rationem dubitandi reſpondeo, minorem eſſe veram de poteſtate directa, & immediata: falſam verò de indirecta, & mediata: per quam mutando aliquam circumſtantiam, quæ immediatè pendet ex ipſius authoritate, indirectè, & mediatè mutat eſſentiam Sacramenti, quæ ex Chriſti inſtitutione pendet ex tali circumſtantia, Eccleſiaſticæ poteſtati ſubiecta. Et hæc omnia docet Amicus *in curſu Theolog. tom. 8 diſp. 15. ſect. 3. num. 92.* qui etiam *ſect. 2. num. 35.* rectè obſeruat, quòd, etſi omnem abſoluendi poteſtatem in hoc foro pœnitentiali Sacerdos habeat à Chriſto in Ordinis ſuſceptione: quia tamen illam habet dependenter in actu ſecundo à Vicario Chriſti, qui pro recto regimine illam poteſt impedire, & de facto impediuit per multos canones, præſertim, per *cap. placuit, diſt. 6.* & per *cap. omnis vtriuſque ſexus:* poſita autem vniuerſali prohibitione Pontificis, poteſtas ipſa abſoluendi iure diuino manet ſuſpenſa in Sacerdote, donec accedat facultas, & licentia ab ipſo Pontifice, ad vſum talis poteſtatis exercendum, quæ licentia, & facultas, etſi non addat nouam poteſtatem abſoluendi, priſtinam tamen reddit expeditam, & efficacem ad ſuum effectum operandum, tollendo impedimentum, quod erat canonicè appoſitum. Et hæc omnia ſatis conferunt ad noſtram materiam de Poteſtate Pontificis in ordine ad Sacramenta.

6. Sed vt magis ipſa clareſcat, cum difficultate etiam propoſita in titulo huius reſolutionis, obiici poteſt quòd vnuſquiſque Sacerdos in ſua ordinatione accipiat poteſtatem remittendi peccata, vt patet ex forma: *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittentur eis;* quæ poteſtas datur illimitatè; & proindè vnuſquiſque Sacerdos iure diuino habet poteſtatem remittendi peccata reſpectu cuiuſcumque, quæ proindè poteſtas non poteſt efficaciter per Eccleſiam impediri quin validè exeat in actum, ſi pœnitens ſit diſpoſitus, quantumuis Sacerdos peccet, ſi contra Eccleſiæ prohibitionem aliquem abſoluat in hoc Sacramento, vel abſoluat à certis caſibus: hæc obiectio petit difficultatem, vnde competat Sacerdoti iuriſdictio in foro Pœnitentiæ. Itaque.

7. Quæro vnde Sacerdos habeat iuriſdictionem in foro Pœnitentiæ. Aliqui cenſent poteſtatem iuriſdictionis pro foro pœnitentiæ competere iure diuino, eſſeque ipſum characterem ſacerdotalem, nec quidquam tribui per Eccleſiam Sacerdoti, quod ſe teneat ex parte cauſæ efficientis, ſed per eam ſolum applicari materiam, ſeu ſubiici perſonas, in quas Sacerdos ius poſſit in hoc Sacramento dicere, tenet Angelus *verb. Confeſſio 3. n. 4.* Maior *diſt. 19. quæſt. 1. in fine.* Vaſquez *tom. 3. in 3. part. diſp. 239. cap. 5. in fine, & tom. 4. quæſt. 93. art. 1. dub. 2. num. 25.* Alij cenſent per ordinationem dari iuriſdictionem in habitu: per Eccleſiam verò dari in actu, ita Nauarr. *cap. 4. ſummæ, num. 3.* Alij cenſent iuriſdictionem competere Epiſcopis, & paſtoribus iure diuino: aliis verò concedi ab Eccleſia, indicat Petrus Soto *lectione 5. de Confeſſione.*

Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſol. 11. & 35. & ſignanter §§ earum primarum annotationum.

8. Sed mihi placet magis opinio Patris Amici *tom. 8. diſp. 15. ſect. 2. num. 10.* & aliorum aſſerentium quemlibet Sacerdotem vi ſuæ ordinationis iure diuino accipere completam poteſtatem ius dicendi in quæcumque peccata ſacramentaliter confeſſa, & in quemcumque Chriſtianum, qui ſe ſpontè ſubmiſerit huic ſacramentali iudicio ſub conditione tamen, niſi Eccleſia prohibuerit. Vnde accedente Eccleſiæ prohibitione, abſolutio impenſa à Sacerdote pœnitenti, quantumcumque voluntariè ſe ſubmittenti, erit nulla, eo quòd Sacerdos non accipit hanc poteſtatem exercendam contra prohibitionem Eccleſiæ. Quare etſi ante Eccleſiæ prohibitionem potuerit Sacerdos abſoluere quoſcumque, qui ſe voluntariè ſubmiſiſſent in hoc ſacramentali foro; poſita tamen prohibitione, non poteſt quemquam validè abſoluere, niſi in quem ex authoritate Eccleſiæ ordinariam, aut delegatam acceperit iuriſdictionem. Nam poſita prohibitione Eccleſiæ, ipſa ſacerdotalis poteſtas abſoluendi à peccatis iure diuino redditur inualida, idque ad conſeruandum debitum ordinem Eccleſiaſtici regiminis.

9. Et hæc doctrina mihi ſummoperè placet, quia, vt ait Amicus, ſaluat omnia, quæ de hoc Sacramento docent Theologi. Saluat.

10. *Primò*, cur initio naſcentis Eccleſiæ omnes Sacerdotes iure diuino poterant quoſcumque pœnitentes, voluntariè ſe ſubmittentes à quibuſcumque peccatis abſoluere, quod ſupponit Caietanus *tom. 1. opuſcul. tract. 7.* & apertè docet Syluester *verb. Confeſſor. primo, quæſt. 1.* & Nauarrus *loco prænotato, num. 2.* fatetur, hoc omnes teſtari: quod & ipſe deducit ex *citato cap. placuit*, in quo Vrbanus II. prohibet.

prohibet, ne deinceps vlli Sacerdoti liceat, quemlibet alteri Sacerdoti commiſſum, ad pœnitentiam ſuſcipere, ſine eius conſenſu, cui priùs ſe commiſit: nam dictio, inquit, *deinceps*, & ſimiles denotant conſtitutiones, in quibus ponuntur, præterita non comprehendere. Nec obſtat quòd ante Vrbanum II. qui floruit circa annum milleſimum centeſimum, Caliſtus I. & Dionyſius I. quorum ille floruit anno 228. hic 250. ſtatuerint, ne vllus Sacerdos alterius Parochiæ ſubditum iudicaret: qui propterea vnicuique Parocho ſuam aſſignant Parochiam. Non, inquam, hoc obſtat: quia potuit hoc ſtatutum non eſſe vniuerſale; ſed ſolùm comprehendere eos, quibus fuerant per Parochias aſſignati ſubditi. Saluatur autem hoc in noſtro modo: quoniam initio ob paucitatem Sacerdotum, nulla erat Eccleſiæ prohibitio: quâ non exiſtente, quiuis Sacerdos iure diuino poterat quoſcumque ad ſe ſpontè accedentes abſoluere.

Sup. hoc ſuprà ex Reſ. 28. lege doctrinam §. vlt. & ex Reſ. 36. §. penult. & vlt. & recitanter in aliis §§. eius vlt. annot.

11. *Secundò* ſaluat, quòd Summus Pontifex poſſit à quolibet Sacerdote, cui ſpontè ſe ſubmiſit, abſolui: nam quilibet Sacerdos iure diuino habet poteſtatem abſoluendi quemcumque voluntariè ſe ſubmittentem, modò non ſit ab Eccleſia prohibitus: ſed Summus Pontifex à nullo prohiberi poteſt, quin ſe voluntariè ſubmittat, cuicumque ipſe voluerit, cùm nullum habeat in terris ſuperiorem. Nec eſt eadem ratio de poteſtate excommunicandi: quia cùm hæc concernat forum contentioſum, non eſt communicata niſi Summo Pontifici, quam nequit contra ſe ipſum alteri communicare.

12. *Tertiò* ſaluat, quòd omnes Apoſtoli iure diuino acceperint hanc poteſtatem abſoluendi quoſcumque ad ſe ſpontè accedentes: nam illam acceperunt cum omni plenitudine à Chriſto, nec fuit illis à Petro ad certa peccata, certáſque perſonas limitata.

Sup. hoc latè infrà in Reſ. 41. 42. & 43.

13. *Quartò* ſaluat, cur omnes Sacerdotes in articulo, & periculo mortis plenam habeant poteſtatem abſoluendi quoſcumque à quibuſcumque delictis: nam tunc ceſſante Eccleſiæ prohibitione, iure diuino omnes habent hanc poteſtatem, quam neque Eccleſia prohibere poteſt, cùm non ſit Eccleſiæ communicata poteſtas in deſtructionem; ſed in ædificationem animarum.

Sup hoc ſuprà vide Reſol. poſitas in annot. §. Quæro vnde, huius Reſ.

14. *Quintò* ſaluat, cur omnes Sacerdotes, vt communis Scholaſticorum opinio fert, poteſtatem habeant, quoſcumque abſoluendi à peccatis venialibus, & mortalibus aliàs ritè confeſſis; quia cùm neutra ſint neceſſariò ſubiicienda clauibus Eccleſiæ, prohibitio de non confitendo niſi proprio Sacerdoti, non cenſetur cadere, niſi ſuper ea, quæ ſunt neceſſariò confitenda.

RESOL. XXXVIII.

An non obſtante Decreto ſupra dicto Concilio Trid. ſeſſ. 23. cap. 15. de reformat. *ſuppleat hodie Summus Pontifex iuriſdictionem in aliquo caſu, vt Sacerdos non approbatus ab Epiſcopo poſſit excipere confeſſiones?*

Et quando Sacerdos excipit Epiſcopi confeſſiones, vnde habeat iuriſdictionem?

Et alij quinque diuerſi caſus ſæpius contingentes in praxi, diſcutiuntur in textu huius Reſolutionis, circa iuriſdictionem Confeſſarij Epiſcoporum, Cardinalium, & familiæ illorum, & etiam Prælatorum Regularium pro eligendis ſibimetipſis Confeſſariis. Ex part. 8. tract. 1. Reſ. 85.

Infrà in Reſolutionibus quæ hîc ſunt infrà 41. 42. & 43.

§. 1. DE Sacerdotibus excipientibus confeſſiones in articulo mortis latiùs dicemus *infrà*, nunc aliquos caſus adducam: & ideò aſſero certum eſſe Summum Pontificem, vigore *cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* præbuiſſe Sacerdotibus iuriſdictionem confitendi Epiſcopos. Et ideò Opatouius *de Sacrament. tract. de Pœnitent. diſput.* 10. *quæſt.* 2. *num.* 18. ſic ait. Quæres, quando Sacerdos excipit Epiſcopi confeſſionem, vnde habet iuriſdictionem, ſiquidem nec neceſſaria eſt, nec illam ex vi ordinationis habet? Reſpondeo. Etiam quoad hunc actum confeſſionis neceſſariam eſſe iuriſdictionem: cámque talis Sacerdos accipit ab Eccleſia, & à Summo Pontifice, ſaltem per tacitum conſenſum, vt habet *cap. ne pro dilatione, extrà de pœnitentiis, & remiſſ.* vbi Gregorius IX. permittit Epiſcopis, vt poſſint ſibi prouidum eligere Confeſſarium. Ex quo collige, quòd talis Confeſſarius non ab Epiſcopo, cuius excipit confeſſionem, ſed à Summo Pontifice accipit clauem iuriſdictionis. Ita Opatouius, cui etiam adde Machadum *tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 6. *tract.* 2. *docum.* 1. *num.* 1. *&* 2.

2. *Notandum* eſt tamen hîc cum Eminentiſſimo Lugo *de ſacrament. Pœnitent. diſp.* 19. *ſect.* 1. *n.* 3. Epiſcopos vti poſſe dicto priuilegio, etiamſi verſentur in curia Pontificis, quia conceſſio generalis eſt; & licèt habeant apud ſe Religioſos, qui ex facultate Papæ poſſunt abſoluere, poſſunt tamen alium ſibi eligere, qui talem facultatem non haberet. Nomine autem Epiſcoporum comprehenduntur ibi alij Prælati ſuperiores exempti; quia ita voluit Pontifex, & expreſſit in eodem indulto: quales ſunt Abbates, exempti, & immediati Pontifici, & alij, qui habent ſimilem iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem: non tamen intelligitur Vicarius Epiſcopi, neque etiam Parochi, qui non ſunt Prælati, & multò minus Abbatiſſæ, licet ſint exemptæ, quia hæ non habent iuriſdictionem Epiſcopalem, nec nomen Prælati. Eodem indulto gaudent Prælati Regulares, præſertim Generales, & Prouinciales, imò, & Superiores locales, qui etiam ſunt Prælati, & habent iuriſdictionem in vtroque foro. Et hæc omnia, me citato, docet Lugo *vbi ſupra.*

Sup hoc in tom. 7. tr. 1. Reſol. 92. §. Quoad verò & in aliis eius primæ not. & lege etiam doctrinam Reſ. & §§ annot. primæ poſt ſeq. huius Reſ.

3. Sed difficultas eſt, an hodie Pontifex, ſtante dicto decreto Concilij Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. tribuat etiam iuriſdictionem Sacerdotibus, vt poſſint eligi ab Epiſcopis extra ſuam Diœceſim, non obſtante quòd non ſint approbati. Et aliqui affirmatiuè reſpondent, negantes in dicto decreto Concilij incluſos eſſe Epiſcopos. Et ita tenent Doctores, quos ego citaui *in* 3. *part. tractat.* 2. *reſolut.* 3. Sed non eſt recedendum à contraria ſententia, nempè Epiſcopos includi in verbis Concilij, vt annuit Gregorius XIII & declarauit ſæpiùs ſacra Congregatio Concilij. Et nos, qui ſcribimus Romæ, de dictis declarationibus dubitare non poſſumus; ſcimus enim veras eſſe, niſi voluntariè velimus in luce meridiana cæcutire. Et hanc ſententiam docent commmuniter Doctores, quibus addo Dominum meum Cardinalem de Lugo *de ſacrament. Pœnitent. diſp.* 1. *ſect.* 1. *num.* 3. vbi ſic ait Infertur ſecundò, Prælatos, & Epiſcopos ſæculares eo decreto comprehendi, ita vt licèt à iure habeant facultatem eligendi Confeſſarium idoneum, non poſſint eligere, niſi vel Parochum, vel approbatum ab Ordinario; quia omnes alij declarantur ab Eccleſia non idonei. Ita Suarez *in præſenti, diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 7. qui dicit ita declaraſſe Gregorium XIII. cuius verba refert *infrà ſect.* 6. *num.* 7. Coninck *in præſenti, diſp.* 8. *dub.* 7. *n.* 50. & alij communiter, non quia auferatur priuilegium, aut facultas,

Quæ hîc eſt in tom. 7. tr. 1. Reſol. 92. §. 1. & 2. & in tom. 1 tr. 3. Reſol. 23. §. Quæro quartò, & in Reſ. 31. §. Sed hîc quæro, ad medium, & in aliis §§. earum annotationũ. Et pro contento à verſ. Infertur ſecundò, & huius textus in Reſ. ſeq. §. Septimus caſus ad medium, verſ. Idonei autem, & in

tom. 1. tr. 3. Reſ. 22. §. 1. ad medium. & in Reſ. 23. §. Deinde.

facultas, quam Prælati habebant eligendi Confeſſarium idoneum, ſed, quia declaratur à Concilio, quis ſit, & quis non ſit de cætero Confeſſarius idoneus. Ita Lugus. Idem etiam docet Amicus *tom.8. diſput.15. ſect.2. num.58.* Præpoſitus *in 3. part. quæſt.7. de miniſtr. ſacrament. quæſt.8. dub.2. num.7.* Tannerus *tom.4. diſp.6. quæſt.9. dub.3. n.50. & 52.* & alij.

4. *Secundus caſus* erit, an ſi Epiſcopus iniuſtè deneget approbationem Regularibus pro audiendis confeſſionibus, an, inquam, tunc Summus Pontifex præbeat ipſis iuriſdictionem audiendi confeſſiones? Et affirmatiuè reſpondent plures, quos ego citaui *in part.3. tract.2. reſolut.24.* quod probatur primò ex *Clementina, Dudum. §. ſtatuimus, de ſepulturis*, vbi Epiſcopo nolente tribuente licentiam prædictis Patribus præſentatis à ſuis Prouincialibus, &c. eo modo, quo ibi præſcribitur, Pontifex eam concedit; cui Clementinæ non derogat Tridentinum, quia per clauſulam generalem non ſufficienter cenſetur alteri iuri derogari. *Secundò* venia petita, & iniuſtè negata cenſetur conceſſa. Et hanc ſententiam probabilem exiſtimaui *in part.4. tract.4. reſolut.200.* & tanquam probabilem docet, & defendit Ludouicus à Cruce *in Bull. Cruciata, diſp.1. cap.2. dub.19. num.13. & ſeqq.* reſpondens ad contraria.

Quæ nunc inuenietur in tom.7. tr.1. Reſol. 65. & latè in omnibus aliis eius primæ annot.

Quæ hic eſt in tom.7. tr. 1. Reſol.77. quamuis ibi nihil plenè ſup. hoc. Sed in Reſ. not. præteritæ.

5. Sed ego nunc talem opinionem prorſus non admitto. Dico igitur externam approbationem Epiſcopi eſſe etiam pro Regularibus ita neceſſariam, vt quamuis iniuſtè negetur, ij nec licitè, nec validè abſque ea poſſint confeſſiones audire. Ita ſentiunt Nugnus, & Syluius *in 3. part. D. Thomæ, quæſt.8. artic.6.* Vaſquez *quæſt.93. artic.3. dub.3.* Suarez *diſput.28. ſect.5.* Coninck *diſput.8. dub.7.* Lugus *diſput.21. ſect.3.* Pitigianus *in 4. diſtinct.17. quæſt.1. art.4. dub.4.* Filliucius *tract.7. num.257.* Barboſa *in collectan. tom.3. part.2. lib.3. in Clement. Dudum, numer.8.* Homobonus *in conſult. part 5. reſponſo 124.* Tamburinus *tom.2. diſput.6. quæſt.12. num.6.* Floronus *in caſib. reſeruat. part.1. cap.4. §.16. num.2.* Valerus *in differ. var. fori, verb. nullitas, differ.5. num.2.* Bordonus *tom.1. variar. reſolut.36. quæſt.1.* aliíque vt plurimum Et in praxi ita ſeruatur. Patet expreſsè ex verbis Concilij, *ſanè ideò dictum eſt: Nullum etiam Regularem.* Et expreſsè: *Priuilegiis non obſtantibus.* Quare reuocata ſunt illa priuilegia, quamuis ex diſpoſitione iuris, & in corpore iuris inſerta: quia id planè ſonat noua lex & diſpoſitio Concilij Tridentini. Imò in eadem Clement. *Dudum*, ea iuris diſpoſitio reſtringebatur ad illos miniſtros, qui erant neceſſarij pro multitudine populi: cuius neceſſitatis iudicium ſpectabat quoque ad Epiſcopum. Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra ad medium §. Sed difficultas, à verſ. Infertur ſecundo huius Reſ. &c.

6. Itaque dicendum eſt, Regulares in tali caſu non poſſe Confeſſarios excipere, quia Concilium nullum vult reputari idoneum, qui huiuſmodi approbationem non obtineat, etiam Religioſum, qua loquendi forma ſiguificat non ſufficere etiam petuiſſe, ſed requiri reipſa obtinere; nec verum eſt licentiam debitam, etiam iniuſtè negatam, cenſeri conceſſam, vt etiam *ſuprà* diximus,

7. Ad argumenta in contrarium adducta, dico, quòd licèt nihil aliud poſſemus reſpondere; poſſe dici, quòd ſufficienter derogetur iſti priuilegio, cùm Concilium deroget priuilegiis. *Secundò* tamen dico quod vt vi conſtitutionis Concilij Tridentini Religioſus non poſſit excipere Confeſſiones ſecularium, Epiſcopo etiam iniuſtè negante approbationem, non ſit opus derogare Clementinæ citatæ: pro quo *notandum*, in prædicta Clementiua Superiores Prædicatorum & Minorum non debere præſentare ſuos, vt ſolùm per Epiſcopum iudicentur idonei ad confeſſiones excipiendas, ſed vt Epiſcopus eis concedat facultatem illas excipiendi, atque adeò, vt illis det iuriſdictionem, quo iniuſtè negante eam concedit Poutifex. Hæc clarè patent ex textu: vnde ea Clementina non agit de eo, de quo Tridentinum *cap. citato*, & vtrumque ius optimè poteſt ſimul conſiſtere vt videlicet, ſi præſentatis iuxta modum in Clementina præſcriptum Epiſcopus nolit iuriſdictionem concedere, eo ipſo concedat Pontifex, cuius tamen iuriſdictionis alterutro modo obtinendæ non ſint capaces poſt Tridentinum, niſi præcedat Epiſcopi approbatio. Vbi obiter.

8. Aduerte per hanc approbationem non dari eo ipſo iuriſdictionem, ſed ſolùm Sacerdotem auctoritatiuè iudicari capacem, cui poſſit iuriſdictio à Paſtoribus vel aliter delegari. Patet, quia conſtat varios Religioſos ita approbari ab Epiſcopis, vt tamen iuriſdictio eis immediatè conferatur à Pontifice. Confirmatur, quia varij ſtatim poſt approbationem poſſunt abſoluere à variis caſibus, à quibus Epiſcopi abſoluere nequeunt: ergo ſignum eſt per approbationem, præcisè ibi ſiſtendo, non conferri iuriſdictionem, ſed perſonam auctoritatiuè & iuridicè declarari capacem, cui iuriſdictio delegetur, ergo, &c.

9. Et tandem non deſeram hîc adnotare cum Cardinale de Lugo *de ſacrament. Pœnitent. diſp.21. ſect.3. num.55.* ſententiam contrariam Nauarri, & aliorum *ſuprà* relatam, etiamſi probabilis eſſet, ad praxim tamen parum, aut nihil poſſe conducere: quia facultas illa Prælatis Regularibus conceſſa exponendi ad confeſſiones eos, quos præſentatos Epiſcopus nollet acceptare, conceſſa quidem fuit cum multis limitationibus, quæ habentur in dicta Clementina, *Dudum, de ſepulturis*; præſertim, quòd renuente Epiſcopo aliquem ex ſibi præſentatis admittere, Prælatus regularis alium illius loco debeat ſubrogare. Item: quòd non plures præſententur Epiſcopo, quàm ſint neceſſarij: ſed numerus, inquit, perſonarum aſſumendarum ad huiuſmodi officium exercendum, eſſe debet, provt vniuerſitas cleri, & populi, ac multitudo, vel paucitas exigit eorumdem. Quæ limitatio, licèt ſolùm procedat quoad priuilegium ibi conceſſum, & non de facto, quia de facto Religioſus idoneus ius habet, vt approbetur, licèt non ſit neceſſarius, vt *ſuprà* vidimus: qui tamen volunt vti priuilegio illius Clementinæ, deberent illo vti cum illa limitatione ibi poſita. Poteſt autem Epiſcopus ſemper, aut ferè ſemper dicere, ſe nolle approbare illos Regulares, quia pro numero pœnitentium illius loci non ſunt neceſſarij plures pro nunc: cuius contrarium in praxi probare difficillimum erit, atque adeò in praxi non video, quomodo poſſit vtilis eſſe illa ſententia, cuius aſſertio aliunde non deſeruit, niſi ad irritandos, & exacerbandos Epiſcoporum animos contra perſonas regulares. Et ideò caueant Regulares à ſupradicta Nauarri, & aliorum ſententia; alioquin in eorum damnum, & Religionis triſtes tragœdias ſuſcitabunt.

10. *Tertius caſus* erit, de Sacerdotibus excipientibus confeſſiones Dominorum Cardinalium; ſed contrarium aſſerit Azorius *tom.2. lib.4. cap.3. quæſ.16.* non deſunt tamen Doctores contra ipſum ſentientes, quos ego citaui *in part.5. tractat.2. reſolut.10.* ſed ſaltem dicendum erit, poſſe Cardinales eligere Confeſſarium non approbatum à ſuo Epiſcopo, dummodo ſit eius commenſalis. Et ita docet Ludouicus à Cruce *in Bull. Cruc. diſp.1. cap.2. dub.23.*

Quæ nunc inuenietur in tom.9. tr 7. Reſ.47. & in to.1. tr.3

Reſol.23. § Quæro ſecundo. & in aliis §§ earum annotationum. Et pro ſuis familiis contentis ad lin. 12. huius § in Reſ.1. huius not. prope finem §.1. & prope finem §.2. & in Reſ. 2. in eodem §. in fine.

dub 23 *n.*10. vbi docet quòd Cardinales ex ſibi ſubditis, ſeu commenſalibus, adhuc poſt Concilium Tridentinum poſſunt ſibi, & ſuis familiis eligere quem maluerint Sacerdotem idoneum in confeſſorem, abſque vlla prævia Diœceſani approbatione. Hæc concluſio valdè probabilis eſt, & mihi ſane videtur ſatis rationi conſona, & in eius favorem poſſunt adduci Caietan. *in ſumma verb. abſolut.* 2. *num.* 9. & Reginald. *lib.* 1 *ſua praxis pœnitent. cap.* 5. *ſect.* 1. *num.*32 & alij, quos ſilentio prætermitto, quia nec ex allegatis, nec ex aliis inveni aliquem, qui dictam noſtram concluſionem poſt Concilium Tridentinum diſtinctè defendat, neque etiã impugnet. Eam tamen non improbatus vſus oſtendit, quoniam praxis Romanæ curiæ communiter recepta, Summo Pontifice vidente vel ſciente, & non contradicente, ſatis ſufficiens ſignum eſſe videtur eiuſdem ſupremi Paſtoris taciti ſaltem conſenſus, cuius adminiculo ſuffulta conſuetudo iam multis abhinc annis introducta, & obſervata noſtram comprobat concluſionem. Sed illam inſuper ſic probo; quia, ſi Epiſcopis licet ex ſibi ſubditis eligere quem maluerint in Confeſſorem, nulla alterius Diœceſani requiſita approbatione, quamvis extra propriam Diœceſim inveniantur (vt omnes plerumque fatentur) & colligitur ex ſupradicta Cardinalium declaratione: ergo & Cardinalibus idem ſimiliter licet ex ſuis commenſalibus; vtrorumque enim par ratio eſt. Probo conſequentiam, quoniam commenſales Cardinalium ſunt eiſdem ſubditi in ſpiritualibus, vt ſæpè diximus, & ferè omnes communiter affirmant. Hinc etiam ſequitur poſſe eoſdem commenſales de Cardinalium licentia alicui ex ipſiſmet confiteri, abſque vlla alterius Ordinarij prævia approbatione. Probo conſequentiam, quia commenſales Cardinalium ſunt ipſis (vbicumqne commorentur) tanquam propriis ordinariis immediatè ſubiecti.

Sup. his magis latè, & amplè in tom.1. tr. 3. Reſol.23. §. Imo. & ſeqq. & in tom.9. tr.7. Reſ.47. §. vlt.

11. Sed quæres, an ſi Cardinalis habeat commenſalem Sacerdotẽ Regularem aliàs exemptum, poſſit eundem, tanquam ſibi quodammodo ſubditum, eligere ſibi in Confeſſorem, nec non cæteris ſuæ familiæ ſimiliter deputare, abſque alterius Ordinarij approbatione? Reſpondetur affirmatiuè, quoniam ſicut (teſte Suarez *tom.*4 *diſput* 28. *ſect.*6. *num.* 14.) Epiſcopus poteſt ſibi in Confeſſorem eligere Sacerdotem Regularem ſuæ Diœceſis, vtique ratione domicilij ſeu habitationis ſibi aliquo modo ſubiectum: ita pariter poterit Cardinalis ſibi, ſuæque familiæ in Confeſſarium eligere Sacerdotem Regularem, quamvis exemptum, ſi ſuæ ſit familiæ licito modo adſcriptus. Probatur, quoniam vtriuſque par ratio videtur; ſiquidem non minus aliquis ratione huius commenſalitatis Cardinali quodammodo ſubiacet, quàm alius ſubeſt Epiſcopo ratione domicilij, ſeu habitationis. Non eſt igitur denegandũ, quod Epiſcopo conceditur, præſertim cùm potior ſit ſuperioritas illius in ſuos commenſales, quàm iſtius in propriam familiam. Et hæc omnia docet à Cruce *loco citato*.

RESOL. XXXIX.

Enumerantur alij caſus, in quibus Pontifex ſupplet iuriſdictionem, vt Sacerdos non approbatus audiat confeſſiones. Ex part.8. tract.1. Reſol. 86.

ſup. contento in hoc, & tribus ſeqq. §. ſupra lege doctrinam

§.1. QVartus caſus erit de Sacerdotibus excipientibus confeſſiones peccatorum venialium, vel mortalium, quæ iam confeſſa fuerunt cum approbato: nam ſimplex Sacerdos poteſt illa abſolvere ex iuriſdictione delegata Summi Pontificis, quamvis hoc neget Ludovicus à Cruce *in Bullam Cruc. diſput.* 1. *cap.*2. *dub.* 5. *numer.* 13. vbi ſic ait. Omnes igitur præcitati Auctores conveniunt, poſſe quemlibet Sacerdotem, etiam non approbatum, validè de peccatis venialibus abſolvere, eſto diſſideant ipſi in explicanda ratione. Ego autem etiamſi tantorum Patrum authoritas me quaſi aſtringat idem ſentire, ratione tamen, ac iuſtitia cogor ab eorundem ſententia diſcedere, & oppoſitam amplecti. Atque in primis, videtur mihi voluntariè dictum ex communi illa ſententia, quòd præceptum confeſſionis annuæ obliget ſolùm ad mortalium confeſſionem inferri, quòd validè poſſit ſimplex Sacerdos à peccatis venialibus abſolvere; immo ſi attendamus Concilium Tridentinum, dum ait, nullam eſſe abſolutionem, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, ſeu delegatam non habet iuriſdictionem; contrarium potiùs ſentiendum eſt; Concilium enim non diſtinguit de mortalibus, aut venialibus. Præterea, cum abſolutio ſacramentalis ſit actus iudicialis, vt vtriuſque Concilij Florentini, ac Tridentini decretis oſtenſum eſt *ſupra*: iudicium autem nequeat validè exerceri abſque iuriſdictione, conſequenter nemo poteſt etiam à venialibus validè, & ſacramentaliter abſolui à non habente iuriſdictionem.

Reſol.35. & aliarum Reſ. & §§. eius annotationum. & ſignanter in tom.1. tr. 4. Reſ. 10 & hic infra in Reſol.41. §. Sed circa. curſim in fine, & ſupra in Reſol. 4. breuiter ad medium §.2. cum Salas hoc negante.

2. Nec obſtat, ſi dicas, cuicumque Sacerdoti licitum eſſe à venialibus abſolvere ex conceſſione à Summis Pontificibus orta, & ex eorundem tacito conſenſu ſemper continuata, vt tenet Suarez *num.*10. quia mihi non ſatisfacit, ſed videtur potiùs voluntariè dictum: debuiſſet namque in medium producere textum aliquem, vel authoritatem ſaltem vnius, duorúmve Doctorum gravium ex antiquis, qui dignè poſſet atteſtari, hanc iuriſdictionem fuiſſe vnquam ab Eccleſia ſimplicibus Sacerdotibus collatam. Fatetur autem Navarrus ſtatim *citandus*, ſe textum, authorémve ſimilem nullibi legiſſe, ſicut nec ego legi. Immò Suarez licèt affirmet antiquos Doctores ſupponere huiuſmodi conſuetudinem, ipſe tamen nullum talem in ſuæ opinionis favorem adducit. Ac ſimiliter, nec agnoſco nunc eſſe in vſu hanc conſuetudinem, vt Sacerdos nondum ab Ordinario admiſſus abſolvat etiam à venialibus; quin potiùs Faventius *vbi ſuprà*, *num.* 76. arbitratur, quòd ſi quis id attentaret, nihil faceret, & peccaret ſaltem venialiter, quippe committeret ſacrilegium, in re tamen levi. Vnde ipſe conſtanter noſtram tuetur ſententiam. Et quaſi nobiſcum ſentit etiam Navarrus *in cap. placuit*, *de pænitentia*, *diſtinct.* 6. *num.* 21. Nec ſimpliciter diſſentire audet Medina *de quæſt.* 40. *C. de confeſſ. non neceſſitate*, *ſed voluntate facta*. Fatetur etiam idem Suarez, *ſub num.* 1. oppoſitum reddi ſatis incertum poſt Tridentinum, ſaltem quoad Sacerdotes non expoſitos, quoniam eſto ad iudicandum de venialibus non ſit neceſſaria magna ſcientia, ad diſcernendum tamen venialia à mortalibus aliqua profectò neceſſaria eſt. Atque hinc infert neceſſarium eſſe vt is, qui de venialibus iudicatus eſt ſine poteſtate circa mortalia, ſciat diſcernere inter lepram, & lepram, id eſt, inter venialia, & mortalia: ac proinde poſſet hac de cauſa in illo exigi approbatio.

Sup. hoc ſupra latè in Reſ 35.§.Sed Bordonus,& in aliis §§. eius not.

3. Nec obſtat ratio adducta de reſervatione venialium; quamvis enim non poſſint ſimpliciter reſervari, ſicut nec quis poteſt ad eorum confeſſionem cogi; attamen, ſi quis vnquam habens ſola venialia, vellet ſe foro pœnitentiali ſubiicere,

Sup. hoc ſupra in Reſol. 31.& in aliis eius primæ annot. poſitæ contra titulum.

poſſet ſuperior iuriſdictionem circa venialia confeſſario tribuere cum reſeruatione alicuius venialis, Vnde Vaſquez *num.* 8. ait, quòd quamuis talis reſeruatio eſſet æſtimata irrationalis, teneret tamen quia delegans poteſt pro ſua voluntate facultatem limitare, & de facto Eccleſia priuat aliquando Sacerdotem hac iuriſdictione: Sacerdos enim excommunicatus, & nominatim denunciatus, nunquam validè abſoluit, etiam de ſolis venialibus.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 4. curſim ad medium §. 2. & in Reſ. 35. §. 1. & ſignáter §. 2. & in aliis §§. eius annot. & infra in Reſol. 41. §. Sed circa. breviter in fine. & in tom. 1. tr. 4. Reſ. 10.

4. Infert etiam Suarez idem eſſe ſentiendum de mortalibus iam ſemel confeſſis, ac de venialibus nondum in confectione expoſitis cùm de omnibus ſit eadem ratio, & ſicut iſta, ita & illa ſunt materia non neceſſaria: & ſic videtur ſentire, quòd etiam ex conſuetudine Eccleſiæ, & tacito ipſius conſenſu poſſit quilibet Sacerdos de mortalibus iam confeſſis licite abſoluere. Refert tamen *ibidem* Sotum ſentientem, quòd non cuilibet Sacerdoti id licet; cuius opinio mihi probatur, tum quia circa mortale ſemper eſt neceſſaria iuriſdictio, atque illa ex ſe ſunt materia neceſſaria, per accidens autem eſt quòd ſint iam confeſſa. Ita a Cruce. Sed non eſt recedendum a communi Doctorum ſententia.

Sup. hoc quinto caſu in tom. 1. tr. 3. Reſ. 14. §. 1. & 2. & in tom. 7. tr. 1. Reſol. 69. §. Tertium. & ſqq. & in Reſol. 87. & 343. §. 2. & ſignáter §. 3. & in tom. 4. tr. 4. Reſ. 6. §. 1. ad medium. à verſ. Deinde & ibi in tr. 3. Reſ. 20. §. vlt.

5. *Quintus caſus* ſecundùm aliquos, erit de ſuperio ribus Regularium, aſſerentes poſſe abſque Epiſcopi approbatione audire confeſſiones ſecularium. Ratio dubitandi eſt, quia ille eſt Parochus ſuorum ſubditorum: ergo, ſicut alij Parochi ſic nec ipſe indigebit approbatione Epiſcopi. Vnde non deſunt, qui id concedant. Henriquez *lib. 7. de Indulgentiis, cap. 2. num. 3. in gloſſa littera K.* refert Martium, Gallum Medinam, & Bannez in ea fuiſſe ſententia, quam tenet etiam Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb Nullitas, differ. 5. num. 3.*

6. Sed, me citato, contrariam ſententiam meritò docet Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de Pœnitentia, diſput. 21. ſect. 1 num. 10.* quia talis prælatura non eſt propriè beneficium parochiale, nec id erat iuxta mentem Concilij: quod clarè voluit in hoc ſubiicere Epiſcopis Confeſſarios regulares quoad examen, & approbationem, non obſtantibus eorum priuilegiis. Et quidem quando eligitur Prælatus regularis, non multum attenditur ſemper ad eius doctrinam, vt ideò approbatus cenſendus ſit ad audiendas confeſſiones ſecularium

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Reſ. 29 §. penult. & magis latè in Reſ. 31.

7. *Sextus caſus*, ſecundùm aliquos, erit de Sacerdotibus excipientibus confeſſionem alicuius, qui non confitetur proprio Parocho, ratione ignorantiæ; vnde ſupponendum eſt ex Vaſquez *in 3. part. quæſt. 3. art 2. dub 3.* & aliis contra Coninck *de Sacrament. diſput. 8. dub 8.* Sotum *in 4. dict. 18. quæſt. 4. artic. 2.* & alios, in caſu ignorantiæ proprij Parochi permitti pœnitentibus confiteri alieno Sacerdoti abſque licentia proprij, & meritò, quia *in dict. can placuit*, abſque dubio id permittitur pro confeſſione ſacramentali ordinata ad abſolutionem ſacramentalem, quia in eo eſt ſermo de confeſſione prodicta abſolutione, & facienda Parocho, vt Parocho, tum quia in eo prohibetur pœnitentem commiſſum uni Sacerdoti tanquam Parocho admitti ab altero ad confeſſionem, niſi in caſu ignorantiæ proprij; tum etiam, quia in eo eſt ſermo de confeſſione, media qua inuenitur gratia, & facienda ei qui habet poteſtatem ligandi atque ſoluendi, de qua eſt ſermo *in primo canone dictæ diſtinctionis*: confeſſio autem abſolutè dacta, & facienda Parocho, vt Parocho, & ei qui habet poteſtatem ligandi, & ſoluendi, eſt confeſſio ſacramentalis ad abſolutionem ſacramentalem ordinata.

8. Hoc ſuppoſito, difficultas eſt, an talis in iſto caſu poſſit eligere Sacerdotem non approbatum? & aliqui à decreto Concilij Tridentini excipiunt eum, qui ex vi canonis *placuit*, poteſt eligere Confeſſorem, putantes eum eligere poſſe etiam non approbatum ab Epiſcopis. Sed huic ſententiæ non acquieſco, ſed exiſtimo debere eſſe approbatum: quia Concilium Tridentinum *loco citato*, omnia priuilegia revocat, dum dicit, debere eſſe approbatum, ibi, *priuilegiis, & conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtantibus* Et ita hanc ſententiam tenet Ochagauia *de Sacramentis, tract. 2. de confeſſ. Sacram. quæſt. 36. num. 17.* imò *notandum* eſt cum Tannero *tom 4. diſp 6 quæſt. 9. dub. 3. num 52.* non videri probabile, nec conforme prædicto *cap. placuit*, poſſe eligi in eo caſu aliquem alias nullo modo iuriſdictionem, & poteſtatem talem abſoluendi habentem, verbi gratia, Parochum, aut cooperatorem alterius Parochiæ, poſito quód quis habeat copiam alicuius Confeſſarij, qui etiam alias eum, ſaltem per priuilegium poſſet abſoluere. Quamuis enim de hoc nihil apud Auctores expreſse notatum legerim; ea tamen ratio videtur planè conuincere, quòd eo caſu non deeſt occaſio Confeſſarij etiam proprij, cui rectè confiteri poſſis. Ita Tannerus cuius ſententiam docet etiam Hurtadus *de Sacrament. diſp. 10. de Pœnitent diffic. 11.* Vide etiam Cardinalem Lugo *de Pœnitent. diſput 19. ſect. 1. num. 11.* hanc materiam pertractantem

Quamvi non plenè ſup. hoc, lege tamẽ doctrinam Reſ 2. not præteritæ à medio §. 1. à verſ. Adduntur.

9. *Septimus caſus*, ſecundùm aliquos, apud Sotum *in 4. diſt. 18 quæſt. 4. art. 3.* erit de Sacerdotibus excipientibus confeſſiones virtute Bullæ: quia qui per diploma facultatem habet, vt poſſit eligere Confeſſarium, debet qui eligitur, ſupponi Confeſſarius per Epiſcopi approbationem, vel Parochiale beneficium. Probatur *ſecundò*, quia ſemper in diplomate adiicitur, *Confeſſores idoneos*, idonei autem non dicuntur, niſi qui vel approbatione Epiſcopi, vel Parochiali beneficio ſunt approbati, cùm iudicium idoneitatis non ſit relinquendum perſonis priuatis, ſed publicis. *Tertiò*, quia non cenſetur Pontifex per huiuſmodi indulta quemcumque Confeſſarium approbare, alioqui anſam daret eligendi quoſcumque idiotas, & indignos; ſed ſolùm eos, qui publicum teſtimonium habent de idoneitate.

Quoad hoc in tom. 4. tr. 3. lege doctrinam Reſ 17. & 18.

Sup. hoc in Reſ. præteritæ §. Sed difficultas, ad medium, à verſ. Infertur ſecundò. & in tom. 1. tr. 3. Reſ. 22 §. 1. ad medium. & in Reſ. 23. §. Denique.

10. Sed negatiuam ſententiam, me citato, optimè probat Amicus *tom 8. diſput. 15. ſect. 3. num. 101.* Nam quotieſcumque Pontifices non exprimunt, ſemper præſumendum eſt facultatem concedere in ſuis Bullis iuxta formam Concilij Ratio, quia cùm contrarium ſit diſpenſatio à lege communi, non præſumitur Pontifex illam concedere, niſi id ſpecialiter declaret, cùm ſemper Principes ſtare præſumantur pro legibus, quæ ſuam vim iam obtinuerunt. Et ideo Vaſquez *tom. 4 quæſt. 93. art. 1. dub. 5. num. 3.* ſic ait etiam de Pontifice exiſtimo maximè probabile, non concedere ita generalem licentiam (niſi ipſe aliud explicet) in priuilegiis generalibus, vt eligi poſſit arbitrio pœnitentis cuiuſcumque Sacerdos quicumque non prohibitus alias, ſed neque approbatus, nec expoſitus. Hoc dixerim, non quia non poſſet Pontifex id concedere, vt factum teneret, ſed quia reuera periculoſum eſſet committere idiotis, & rudibus eligere quem vellent, ſola ipſorum approbatione probatum, nec præſumendum eſt cùm eſſet periculoſum concedere Pontificem, imò ſi concederet de facto, quamuis abſolutio teneret; ſed non

eſſet

eſſet licitum id concedere, vnde non eſt credendum ita conceſſiſſe vnquam in generali conceſſione. Ita ille.

11. *Octauus caſus*, ſecundum aliquos, erit de Sacerdotibus licenciatis in ſacra Theologia, vel iure Canonico in aliqua vniuerſitate. Et ita hanc ſententiam amplexati ſunt grauiſſimi Doctores Ordinis Prædicatorum, Gallus, Medina Bannez quos ſecuti ſunt Sebaſtianus Perez Epiſcopus Oxomenſis, & Doctor Petrus Martinez Compluten. vt refert Henriquez *lib. 6. cap. 6. liter E*, quorum ſententia probari poteſt: quia Academia, ſeu vniuerſitas per facultates & indulta ſibi conceſſa à Sede Apoſtolica, examinat, & approbat prædictos licentiatos, nomine ipſius Papæ: ergo tales iam obtinent à iure approbationem, mediante publico teſtimonio ſuæ idoneitatis ab Academia nomine Papæ ſibi expedito, atque exhibito.

12. Sed prorſus hæc opinio reiicienda eſt. Probatur *primo* ex verbis Concilij Tridentini ſupra citatis *ſeſſ. 23. cap. 15.* nam, cùm ibi dicitur, *vel alias idoneus iudicetur* non ſignificatur, quòd quando publicè conſtat de ſufficientia & idoneitate alicuius non ſit neceſſaria Epiſcopi approbatio, vt falsò prædicti Doctores interpretentur, ſed ſolùm ſignificatur quòd ad hoc, vt Epiſcopus approbet aliquem in Confeſſarium, non eſt neceſſarium præmittere examen, ſi aliàs ſciat illum eſſe idoneum, & ſufficientem; quam intelligentiam eſſe apertam mentem Concilij, & verba ipſa niſi extorqueantur, ſatis indicant. & vſus ipſe confirmat, cum nullus, quantumcumque graduatus, audeat ſine Epiſcopi approbatione, confeſſiones audire.

13. *Secundo* probatur, quia Pius V. conceſſit aliquando pro magno priuilegio fratribus Mendicantibus, vt lectores illorum graduati in Theologia poſſent ſine alia approbatione Epiſcopi audire confeſſiones ſæcularium, vt refertur in Motu proprio Gregorij XIII. qui inſeritur communicatio edicto ſanctæ Inquiſitionis, quam conceſſionem poſtea ipſe Pius V. reuocauit anno 1571. teſte Henriquez *vbi ſuprà*, declarans, Regulares etiam graduatos, & Lectores præſentandos eſſe Epiſcopo, licet vetet eos examinare: ergo manifeſtum eſt gradum Doctoratus non eſſe ſufficientem ſine Epiſcopi approbatione ad audiendas confeſſiones: & ita docent communiter omnes Doctores.

Sup. contento in hoc §. in tom. 1. tr. 3. Reſ. 31. §. in vno. & in tom. 7. tr. 1. Reſol. 92. §. Quoad. & in Reſ. 94. §. vit & in Reſ. 96. 97. 98. & 99. §. 1.

14. Et tandem *nouus caſus* certus erit de Sacerdotibus excipientibus Confeſſiones Regularium cum ſuorum ſuperiorum licentia. Dicendum eſt igitur in decreto ſupra citato Concilij Tridentini, non comprehendi pœnitentes Regulares, qui confiteri poſſunt cuilibet Sacerdoti ab Epiſcopo non approbato. Vnde non tenentur, ſuperiores Religionum, cùm Confeſſarios aſſignant ſuis ſubditis, eos Epiſcopo præſentare, vt approbentur ad confeſſiones ſuorum ſubditorum audiendas: quin etiam concedere eis poſſunt facultatem, vt extra Religionem cuilibet Sacerdoti ab Epiſcopo non approbato confiteri poſſint. Fundamentum eſt, quia Concilium hanc legem expreſsè limitat reſpectu ſecularium: & ex alio capite, Religioſi iure antiquo validè confiteri poterant cuilibet Sacerdoti. Hinc infertur, quando ſuperior concedit ſubdito licentiam eligendi ſibi Confeſſorem in itinere poſſe ſibi eligere quemcumque, etiam ab Ordinario non approbatum: nam hoc ipſo quòd licentia non limitatur, cenſetur conceſſa in ſua amplitudine.

15. Sed difficultas eſt, an idem dicendum ſit de Equitibus D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. & ad illam ſic, me citato, reſpondet Amicus *tom. 8. diſput. 15. ſect. 3. num. 97.* Dubium eſt an hoc priuilegio fruantur Equites S. Ioannis, S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, Monteſæ. Affirmant communiter Doctores apud Dianam *tract. 2. de dubiis Regul. reſolut. 30.* Fundamentum eſt; quia iſti ſunt veri Religioſi per tria vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ in manibus ſuorum Prælatorum emiſſa: ergo non ſecus ac reliqui Religioſi, confiteri poſſunt cuiuis Sacerdoti ſiue ſeculari, ſiue regulari, etiam ab Epiſcopo non approbato. Quæ licèt de iure vera ſint; de facto tamen, vt notat *ibidem* Diana, conſuetudo eſt in contrarium. Ita Amicus.

Quæ hîc eſt in tom. 7. tr. 1. Reſ. 99. §. 2. & in tom. 1. tr. 3. Reſ. 22. §. Quæ ad. & hîc infra in Reſol. 79. §. Ex quibus ante medium, & in aliis earum annotationum.

RESOL. XL.

An Summus Pontifex potuerit, & de facto conceſſerit Regularibus, vt poſſint excipere alienas confeſſiones ſine licentia Parochi in ordine ad præceptum annuæ confeſſionis.

Et quid de Sacramento Euchariſtiæ, an poſſint Religioſi laicis diſtribuere eam abſque licentia proprij Parochi, & Paſtoris toto anno, excepto Feſto Paſchæ Reſurrectionis; Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 88.

§. 1. Reſpondeo minimè dubitandum Summum Pontificem poſſe dare facultatem confitendi aliis præter Parochum, cùm ipſe ſit omnium Parochus, & Paſtor. Et id definitum fuit à Ioanne XXII. *in Extrauagant. Vas electionis, de hæreticis*, contra quendam Ioannem de Poliaco, quamuis neque ipſe negauerit, vt bene aduertit Vaſquez *in 3. part. tom. 4. quæſt. 93. art. 1. dub. 6. num. 2.* talem poteſtatem extare Summo Pontifice, ſed ſolùm dixerit, decreto Concilij Lateranenſis *in cap. omnis vtriuſque ſexus*, non poſſe tolli à Papa obligationem confitendi Parocho, niſi illi decreto derogetur. Vnde non ſolùm dictus Poliacus, ſed etiam Henricus de Gandauo *quodlib. 10. quæſt. 2.* exiſtimarunt fideles confitentes dictis Religioſis non ſatisfacere præcepto annuæ confeſſionis, ac proinde ſemel in anno teneri omnia ſua peccata mortalia, quantumuis dictis Religioſis iam confeſſa, ſuo Parocho confiteri, aut alteri de eius licentia. *Primò*, quia *in cap. omnis vtriuſque ſexus*, dicitur, fideles teneri omnia ſua peccata mortalia proprio Sacerdoti, aut alteri de eius licentia ſaltem ſemel in anno confiteri; per priuilegia autem Religioſis conceſſa non eſt derogatum dicto capitulo, quia in eo continetur & determinatur præceptum diuinum confitendi proprio Sacerdoti, aut alteri de eius licentia ſaltem ſemel in anno: præcepto autem diuino nequit derogari per priuilegia Eccleſiaſtica? Ergo qui proprio Sacerdoti, alteri de eius licentia non confitetur ſemel in anno, quantumuis dictis Religioſis confiteatur, non ſatisfacit dicto præcepto. *Secundò*, *quia in Extrauagant. Ad vberes fructus*, edita à Martino V. quæ refertur ab Henriquez in qua Martinus concedit Mendicantibus idem priuilegium audiendi confeſſiones, addit: Volumus autem quòd hi qui fratribus confitebuntur, teneantur proprio Sacerdoti ſaltem ſemel in anno, prout generale Concilium conſtituit, confiteri. Et *in Extrauagant. Vices, de Treuga & Pace*, edita à Sixto IV. dicitur quòd fratres Mendicantes deſiſtant prædicare quòd Parochiani non ſunt obligati tempore Paſchatis proprio Sacerdoti confiteri, quia ad id de iure tenentur.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. lege doctrinam. Reſ. 25. ſignanter à § Sed quidquid, & vide etiã in tom. 5. tr. 10. Reſ. 82. Signanter ante medium à verſ. vnde explodenda. & in tom. 2. tr. 2. Reſ. 23. lege Decretum S. Congregationis poſitum in §. Die 9. Iulij.

Sup. hoc lege doctrinam §. & verſ. non prætermittas.

2. Sed

2. Sed his non obſtantibus, Papam, vt dixi, habere poteſtatem Regularibus hoc concedendi, non eſt dubium, & de facto conceſſiſſe certum eſt, vnde hodie dicendum eſt, fideles ſatisfacere præcepto confeſſionis annuæ, confitendo Religioſis habentibus à Summo Pontifice facultatem, nec debere iterum eadem, aut alia peccata confiteri Parocho: nam priuilegia Regularium, præſertim moderna, clariſſimè loquuntur, & fidelium omnium vſus ita obſeruat: & Clemens VIII. ſpeciali Breui ita declarauit 22. Decembris, anno 1592. vt refert Cardinalis de Lugo *de Sacrament. Pœnit. diſp.* 19. *ſect.* 2. *n.* 27. & Coninck *de Sacrament. diſp.* 8. *dub.* 9.

3. Sed dices *Primò* priuilegium non dari alicui in præiudicium alterius; daretur autem, ſi fideles confeſſi Religioſis, non tenerentur confiteri proprio Parocho, tum propter alias rationes, tum quia Parochus non poſſet agnoſcere vultum pecoris ſui, & iudicare an fideles digni eſſent, quibus Euchariſtia adminiſtraretur. Reſpondeo nullam fieri iniuriam Parocho, quòd Papa, vel Epiſcopus, quibus ipſius iuriſdictio aliquo modo eſt ſubordinata, per ſe fidelium ſibi ſubditorum confeſſiones audiant: ergò neque quòd id præſtent per alios ab ipſis deputatos, cùm non minùs hoc, quàm illud agere poſſint. Et ſatis eſt quòd ipſi hunc, aut illum iudicauerint idoneum ad Euchariſtiam recipiendam: eorum enim ſententiæ Parochus ſtare debet, & tutus eſt in conſcientia.

4. Dices *Secundò*, *in cap omnis vtriuſque ſexus*, præcipi vt quilibet ſemel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, aut alicui de illius licentia. Reſpondeo, per propium Sacerdotem ibi non ita intelligi Parochum, vt ſuperiores excludantur: ſi enim hoc ita eſſet, ſequeretur nullum poſſe in Paſchate confiteri Epiſcopo, aut etiam Summo Pontifici, ſine Parochi licentia, quod abſurdiſſimum eſt. Per proprium ergo Sacerdotem intelligendus eſt omnis ille, qui habet iuriſdictionem ordinariam in hoc foro, cuiuſmodi ſunt Summus Pontifex, & Epiſcopus. Quare ſatis eſt confiteri illis, aut de eorum licentia, quæ pœnitentibus conceſſa cenſetur, eo ipſo quòd aliquos, ad confeſſiones eorum audiendas, deputauerint.

5. Ad alia verò argumenta ſuperiùs poſita, reſpondeo, quòd ex conceſſione facultatis data Regularibus non derogatur iuri diuino modificato *in cap. omnis vtriuſque ſexus*, confitendi proprio Sacerdoti vel alteri de licentia illius: ſaltem ſemel in anno, quia, qui ex licentia & ex priuilegio Romano Pontificis audit confeſſiones (vt audiunt Religioſi) verè audit illa ex licentia proprij Sacerdotis, quia Romanus Pontifex, quamuis non ſit proprius Parochus eſt tamen proprius Sacerdos. & Paſtor omnium fidelium, & non alienus; & *in dicto cap. omnis*, nomine proprij Sacerdotis non tantùm intelligitur Parochus, ſed etiam quicumque habens iuriſdictionem ordinariam, ſed quam etiam habent Romani Pontifices, & reliqui Epiſcopi. Ex quo conſtat ad prius fundamentum aduerſariorum.

6. Et ad poſterius, deſumptum ex Martino V. & ex Sixto IV. reſpondemus, eo tempore priuilegium audiendi confeſſiones antea à Bonifacio VIII. *in Extrauag. ſuper Cathedram, de ſepulturis*, & Benedicto X I. *in Extrauag. Inter cunctas de priuilegiis* abſolutè abſque exceptione alicuius confeſſionis. Mendicantibus conceſſum, quod Ioannes XXII. ſupponit *in Etrauag. Vas electionis, de hæreticis*, in qua ſententiam Ioannis de Poliaco damnauit, fuiſſe eo modo dictum limitatum à Martino V. & à Sixto I V. iam tamen antiquum priuilegium conceſſum à Bonifacio VIII. & à Benedicto XI. fuiſſe abſolutè, abſque exceptione alicuius confeſſionis à Romanis Pontificibus, iterum noſtris, & reliquis Mendicantibus reuocatum, vt conſtat ex Bullis ipſis conceſſis. Et ideò Cardinalis de Lugo *vbi ſuprà* ſic ait. De illa limitatione Martini V. & Sixti I V. dicendum videtur illos non voluiſſe quidem obligare pœnitentem ad confitenda eadem peccata item Parocho; id enim abſurdum eſſe dixit Benedictus X I. *Extrauaganti*, *Inter cunctas*, *de priuilegiis*; ſed ſolùm, vt ſicut nunc poſſunt apud Religioſos Euchariſtiam ſumere, excepta communione Paſchali, ſuam debent à Parocho recipere: ſi tunc, licèt per totum annum poſſint confiteri Religioſis, Paſchali tamen tempore, quando pro communione annua ſuſcipienda debebant confiteri, eam confeſſionem apud Parochum facerent, vel apud alium de eius licentia. Vnde, qui tunc non haberet materiam neceſſariam confeſſionis, non debebat Parocho confiteri: & hoc pro tunc in vſu fuit, vt hoc ſaltem actu Parochum recognoſcerent; poſtea tamen hoc etiam ſublatum fuit, & relicta ſola communio Paſchalis apud Parochum ex obligatione facienda. Ita Lugo; cui adde Vaſquez *loco citato, num.* 18.

7. *Notandum* eſt tamen hîc obiter, quòd licet *in Clementina Religioſi, de priuilegiis*, prohibitum ſit generaliter omnibus Religioſis, Euchariſtiam laicis diſtribuere abſque licentia proprij Paſtoris; iam tamen à Sede Apoſtolica conceſſum eſt Minoribus Obſeruantiæ. & Societati, (& conſequenter omnibus aliis, quibus Mendicantium priuilegia communicantur) vt toto anno. excepto feſto Paſchæ Reſurrectionis. poſſint omnibus fidelibus in ſuis templis Euchariſtiam miniſtrare imò vt concedant facultatem aliis Sacerdotibus vt eam in dictis templis omnibus fidelibus miniſtrent.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Reſ. 22. & in aliis eius annot.

8. Sed circa hoc priuilegium conceſſum à Pontifice Regularibus, *nota* quòd Nauarrus *in ſumma, cap.* 21. *num.* 52. & Henriquez *lib.* 8. *cap.* 55. nomine feſti Paſchæ, intelligunt diem ipſum Reſurrectionis, & Paſchatis, ita vt in eo nequeant dicti Religioſi Euchariſtiam ſæcularibus miniſtrare, non ſolùm illis, qui eam ſumunt ad ſatisfaciendum præcepto annuæ communionis, ſed nec illis qui ex ſola deuotione illam ſumere intendunt.

9. Sed contraria opinio eſt tenenda cum Vaſquez *in* 3 *part. tom.* 3. *diſput.* 219. *cap.* 3. Suarez *diſp.* 72. *ſect.* 2. & aliis; qui nomine feſti Paſchæ, ſeu Reſurrectionis intelligunt communionem propriam illius feſti, prout extenſi ad quindecim dies, à Dominica in Ramis numerantur iuxta vſum Eccleſiæ, ita vt Religioſi ſic priuilegiati tantùm prohibeantur adminiſtrare communionem, quâ intenditur ſatisfieri præcepto annuæ communionis. Quod etiam re ipſa ſentit Ægidius *quæſt.* 82. *art.* 3. *n.* 31. & meritò: quia Pontifices dicta exceptione tantùm intendunt excipere communionem, quia ſatisfit præcepto annuæ communionis, vt fideles pro impletione præcepti annuæ communionis ad proprios Parochos recurrant. Ergo nomine feſti Paſchæ intelligunt totum tempus Paſchale, in quo poteſt ſatisfieri præcepto non materialiter, quaſi toto eo tempore non poſſint Religioſi ſic priuilegiati Euchariſtiam adminiſtrare volentibus ex ſola deuotione communicare, quia verè poſſunt etiam in de ipſo Reſurrectionis; ſed formaliter, ita vt tantùm prohibeantur Euchariſtiam miniſtrare volentibus præcepto annuæ communionis ſatisfacere.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Reſol. 18. §. Nec obſtat ſententia & in Reſ. 23. §. Difficultas. ſed lege eam per totam & in Reſ. 22. §. Nota tamen curſum ante medium, verſ. ſecundus. & in tom. 4. tr. 2. Reſol. 57. §. 2 ante medium à verſ. ſi ſumant. & in Reſ. 58. 5. ſed contra: curſiſſimè ad lin. 2.

Sup. hoc in Reſol. 2. not. præteritæ §. Hoc ſuppoſito. & in aliis eius not. & not. præteritæ.

RESOL.

RESOL. XLI.

An Pontifex in articulo mortis, ſaltem dum abeſt Sacerdos approbatus ſuppleat, & conferat iuriſdictionem ſimplici Sacerdoti illam non habenti?

Et an Sacerdotes talem iuriſdictionem in articulo mortis habeant à iure diuino ſeu à Deo immediatè, vel à Pontifice, & ab Eccleſia?

Et an etiam præſente Parocho vel approbato, in articulo mortis Pontifex conferat iuriſdictionem ſimplici Sacerdoti ita vt illo præſente poſſit eligi à pœnitente, & abſolui ab omnibus peccatis, & cenſuris quomodolibet reſeruatis?

Et an Pontifex non ſolum in articulo mortis, ſed etiam in periculo conferat ſupradictam iuriſdictionem?

Et an Pontifex poſſit prohibere ne quis Sacerdos in extrema neceſſitate validè abſoluat? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 90.

§. 1. SVppono, (vt ex ſuperiùs dictis patet,) non omnes Sacerdotes habere iuriſdictionis poteſtatem ad validè abſoluendum quemlibet pœnitentem requiſitam. Hæc aſſertio in his terminis eſt de fide ex Concilio Florentino, decreto vnionis, in quo propterea non quilibet Sacerdos, ſed habens authoritatem abſoluendi, miniſter huius Sacramenti deſignatur, & in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ſupponitur, fieri poſſe, vt Sacerdos nullam habeat iuriſdictionem, nec ordinariam, nec ſubdelegatam, in aliquem pœnitentem.

2. Neque de hoc eſt inter Doctores vlla controuerſia Niſi quòd Armacanus *lib.* 11. *quæſt. Armen à cap* 1. *vſque ad* 6. fauente etiam Durando *in* 4 *diſt.* 19 *quæſt.* 2 & Alman. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt. vnica*, olim docuit, Sacerdotes in ipſa ordinatione iure diuino accipere veram poteſtatem abſoluendi à peccatis, quoslibet pœnitentes; ita vt abſolutio quidem, ſi bona fides ex parte pœnitentis interueniat, ſit valida; quamuis, ſi contra Eccleſiæ præceptum, & diſpoſitionem fiat, non ſit licita; ſicut etiam in poteſtate ordinandi accidit. Sed quæ ſententia ex dictis meritò ab omnibus reiicitur tanquam falſa prorſus & improbabilis, imò erronea, apud Caietanum *tom.* 1. *opuſc tract.* 7 *quæſt* 1. Sotum *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 2. *& diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art* 5. Petrum Sotum *lect.* 5. *de conf.* Canum *relect. part.* 5. Valentiam *quæſt.* 10. *part.* 2. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 5. Vaſquez *quæſt.* 93. *art.* 1. *diſt.* 2. poſt ſanctum Thomam, & alios *in* 4. *diſt.* 17. *&* 19,

3. *Sed* ſupra dicta iuriſdictio tam ordinaria, quàm delegata tribus modis acquiritur, videlicet, à iure, ab homine, & à conſuetudine. de quibus latè Doctores *citandi.* His itaque ſuppoſitis, & non obſtantibus in articulo mortis omnes Sacerdotes, etiam non approbati, quoslibet pœnitentes a quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt, ſaltem vbi non adeſt proprius Sacerdos, aut alius. qui etiam aliàs iuriſdictionem habeat. Ita docet Concilium Tridentinum *ſeſſ* 14 *cap.* 7. *de pœnit. poſt cap. fœlicis, de pœnit in* 6 *cap. paſtoralis, de offic Ordin cap. cupientes, de pœnit. in Clementinis, cap inter cunctas de priuileg. in Extrauag. commun* itémque Cœleſtinus Papa *epiſt.* 2. *cap.* 2. *&* 4. & Concilium Carthaginenſe III. *cap.* 3. & Toletanum *cap.* 11. & conſentiunt omnes Doctores.

Sup. hoc in-frà in §. verum quoad huius Reſ. & in aliis eius annot.

4. Sed circa præfatam doctrinam communiter receptam aliquæ extant difficultates, an talem iuriſdictionem Sacerdotes in articulo mortis habeant à iure diuino, ſeu à Deo immediatè vel à Pontifice, & ab Eccleſia Et à Pontifice, & Eccleſia haberi reſpondeo cum D. Thom *in* 4 *diſt* 9 *quæſt.* 1 *art* 3. *& diſt* 20 *quæſt* 1 *art.* 1. *quæſt.* 2. Bonauentura *diſt.* 19. *art* 3. *q* 1. docent Maior *quæſt.* 1. Almain. *quæſt.* 1. Sotus *diſt* 18 *quæſt.* 4. *art* 4. Ledeſma 2 *part.* 4 *q.* 21. *art* 6. *& quæſt* 22. *art.* 1. Medina *Cod. de conf quæſt. de alieno* Petrus Sotus *lect.* 5. *de conf* Victori. *in ſumm n.* 136. Couarruuias *in cap alma. part* 1. §. 6. *n* 8. Henriquez *lib* 6 *c.* 10 *n* 2. Suarez *diſp* 26. *ſect* 4. *num* 7. & Vaſquez *quæſt.* 93 *art.* 1. *dub* 3. *n* 3. contra Durandum, Capreolum Paludanum, Canum, Ruardum, & Armillam *verb Abſolutio.* Ratio eſt; tum quia nullum eſt fundamentum contrariæ ſententiæ; & noſtra indicatur in Concilio Tridentino *loco citato*; tum quia hæc poteſtas in executione pendet à diſpoſitione Eccleſiæ: & quamvis licite non poſſit adimi vniuerſim poſſet tamen ex parte perſonarum abſoluentium, & pœnitentium limitari. Quòd ſi omnes Sacerdotes, quoad hanc poteſtatem, iure diuino eſſent pares. non poſſet Eccleſia impedire, etiam in aliorum præſentia, & non valeret abſolutio Eſt igitur vt rectè dixit Suarez iuriſdictio hæc delegata ab Eccleſia. Et ideò Pater Franciſcus de Lugo *opuſc de Sacrament. cap* 11 *num.* 8 ſic ait. Ex Eccleſiæ conceſſione quilibet Sacerdos habet iuriſdictionem. *Primò*, ſuper venialia tantùm *Secundò*, ſuper mortalia priùs ſacramentaliter remiſſa *Tertio*, in articulo, vel periculo mortis, dum abeſt proprius Sacerdos

Sup. his duobus primis ſupra in Reſ. 37. à principio, vſque ad § Quintus caſus, & in aliis eius not & pro tertio & ſeq. in principio huius §. verum quoad. ſuprà ad medium § 3. huius Reſol. & in Reſolutionibus. & §§. poſitis infra in annot. §. Itaque. huius Reſol. & pro ſequentibus à lin. 7. huius §. verum. à verſ Qui inſuper. vſque ad not. ſeq. magis latè in tom. 1. tr. 4. Reſ. 43. &c. & ſi vocas otio lege etiam alias Reſ. not. ſeq.

5. Verum quoad hoc vltimum Patris de Lugo digladiantur Doctores, an ſcilicet, etiam præſente Sacerdote approbato in articulo morti Pontifex conferat iuriſdictionem ſimplici Sacerdoti, ita vt illo præſente, poſſit eligi à pœnitente, & abſolui. Negat Lugo. vt viſum eſt, cui adde Vaſquez *in* 3. *part tom.* 4. *quæſt* 93 *art* 1 *diſt.* 4 *num.* 19. Qui inſuper addit: Cùm hæc facultas concedatur ad ſupplendum defectum, hoc ordine ſecundùm rationem intel igitur conceſſa vt deficiente Sacerdote, qui habet iuriſdictionem *Primò* eligatur qui examine approbatus eſt, etiamſi alias iuriſdictionem non habeat. *Secundò*, hoc deficiente, eligatur non approbatus, non excommunicatus, ſed aliàs ſufficiens. *Tertiò*, hoc deficiente, excommunicatus Catholicus, etiamſi nominatus ſit *Quartò* denique, hæreticus; quia Eccleſia concedit iis facultatem in defectum.

6. Idem docet Suarez *diſp* 26 *ſect.* 4. *num* 4. vbi dicit. requiri neceſſitatem etiam ex parte Sacerdotis, vt non ſit alius, ad quem ex officio, vel delegatione tale munus pertineat. Quapropter. inquit, ſi adſit Parochus, v. g. vel alius, qui habeat iuriſdictionem, non poteſt ſimplex Sacerdos abſoluere, quia iam non eſt articulus neceſſitatis, comparatione illius. Et eadem ratione Sacerdos non expoſitus, non poteſt in eo caſu abſoluere, ſi adſit approbatus, qui poſſit, & velit id facere, etiamſi alioqui iuriſdictionem non habeat: & ſimiliter ſi adſit Sacerdos excommunicatus, vitandus, aut præciſus, non poteſt abſoluere: ſi adſit ſimplex Sacerdos toleratus, etiamſi antea iuriſdictionem non haberet. Idem quoad excommunicatum nominatim, docet Valentia *quæſt.* 11. *part.* 2.

7. Qui proinde citati omnes cùm in eo quidem conſentiant, eiuſmodi abſolutionem tantùm habere locum ac valere, ſi non adſit alius, ad quem aliàs ex officio, vel delegatione tale munus pertineat, ſolus tamen Suarez, & Vaſquez vniuerſum aſſerunt de ſupradicto ordine inter Confeſſarios ſeruando. Quæ ſententia quidem probabilis eſt, maximè

maximè ob auctoritatem Doctorum, ſed non ſatis iure, vel ratione probatur, maximè quia ſcrupuloſus ille delectus, ſi neceſſitate Sacramenti neceſſarius eſſet, facilè poſſet in periculum animarum cedere. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Cardinalis Lugo *de Pœnitent. diſput.* 18. *ſect.* 2. §. 2. *num* 24.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 4. Reſ. 43 & lege alias Reſ. & §§. eius annotationum, & Reſ. not. ſeq. & aliarum annotationum earum, & in dicto tom. 1. tr. 5. ex Reſ. 7. Vid. §. Notandum eſt, & in tom 8. tr. 1. Reſ. 7. & hic infra lege Reſ. ſeq.

8 Itaque ergo puto abſolutè, & ſimpliciter in articulo mortis Pontificem & Eccleſiam conferre iuriſdictionem ſimplici Sacerdori etiam præſente proprio Parocho, vel approbato, vt poſſit abſolvere ab omnibus peccatis, & cenſuris quomodolibet reſeruatis Et ita docet Paludanus *in* 4 *diſt.* 15. *q* 1. *art.* 2. Capreolus *diſt.* 19. *q.* 1. *ad* 4. Maior. *q.* 1. Durandus *diſt.* 24 *q.* 5. Canus *relect. de pœnitent. p.* 5. Henriquez *lib* 6. *c.* 11. *n* 4 *in annot* Caſtro *l.* 2. *de hæret. puni. c* 24 Nauarrus *Man. cap.* 26 *num.* 16. *& cap.* 27 *n.* 270. Sylueſter *verb Confeſſor.* 1. *in fine*, & Sa *verb. Abſolutio*, *edit antiq. & noua*, & ſignificant, Ruardus *art.* 5 Eckius *lib* 3 *de primatu Petri*, & Couarruuias *in cap. Alma, part* 1. § 11. *n.* 8. qui loquuntur abſque limitatione. Ratio ſumitur ex verbis Concilij Tridentini, quod non dicit in caſu neceſſitatis, aut ſi neceſſarium ſit, ita poſſe abſoluere quemlibet Sacerdotem, quaſi aliqua neceſſitas etiam requiratur ex parte ipſius etiam confeſſarij; multò minus dicit, ſi proprius Sacerdos, aut alias idoneus non adſit: ſed abſolute pronuntiat, in eo articulo nullam eſſe caſuum reſeruationem, & quoſlibet pœnitentes à quibuſlibet Sacerdotibus poſſe abſolui. Et ſi etiam loquuntur *cap quod de his, & cap. paſtoralis, de offic. iud. ordin.*

9. Ratio eſſe debet, non quòd ipſo iure diuino ea poteſtas & iuriſdictio omnibus Sacerdotibus conueniat, vt multi ex citatis ſentiunt, ſed quia iure Eccleſiaſtico, communi omnium Pontificum & Conciliorum conſenſu, potiùs ex ipſa Apoſtolorum inſtitutione, abſoluendi poteſtas & iuriſdictio in articulo mortis omnibus Sacerdotibus conuenit Nec ſuppetit firmum fundamentum eius poteſtatis vſum quoad valorem reſtringendi. Nec obſtat *cap Presbyter*, 16 *q.* 6. Hoc enim tantùm de præcepto ex parte ipſius confeſſarij loquitur, & reſpicere videtur reconciliationem in foro externo. Recognoſce me ipſum, & Doctores, quos cito *in part* 1. *tract.* 5. *reſol.* 5. & hanc ſententiam, me citato, probabilem eſſe fatetur Caſpenſis *in curſu Theolog. tom.* 2. *tract.* 14. *diſput.* 5. *ſect.* 5. *num.* 4

Quæ hic eſt in tom. 3. tr 8. Reſ. 26 &c.

Sup. ſequentibus & contentis in hoc §. in tom. 1. tr. 4. Reſ. 22. & ſi vacas otio lege aliam Reſ. eius primæ not. &c.

10. *Nota* tamen, quòd ſtando etiam in contraria ſententia, ſi adeſſet Sacerdos approbatus, & nollet audire, vel abſoluere, tunc ſanè poterit adhuc quilibet ſimplex Sacerdos: quia idem eſt, ac ſi non adeſſet. Si ob periculum inſtans inceperat infirmus confeſſionem cum ſimplici Sacerdote, & interim adueniat Parochus, vel alius appobatus, poteſt cum illo confeſſionem perficere, ab eóque abſolui: quia incepta iam cauſa, effectus ille erat legitimus miniſter, & iudex. Aut ſi fortè confeſſionem irritam feciſſet, quamuis abſolutus erat, poterit coram eodem confeſſionem repetere, & iterum ab eo validè abſolui: quia idem eſt, ac ſi confeſſionem incepiſſet, & non fuiſſet adhuc abſolutus. Ac prætera, ſi incepta confeſſione ex vrgentia periculi, interim ceſſet periculum, adhuc poterit talis Sacerdos proſequi & audita tota confeſſione pœnitentem abſoluere. Non tamen poſſet pœnitens poſt receptam abſolutionem, & ſublato periculo, illi iterum confiteri de aliis peccatis, fortè oblitis. Et hæc omnia, me citato, docet Auerſa *de ſacram. Pœnitent. q.* 16 *ſect.* 3.

Sup. hoc in Reſ. not. præteritæ §. Sed. ad medium verſ. ſecus &c.

11. Verùm ſi aliquis curioſus inquirat, an Pontifex non ſolùm in articulo mortis, ſed etiam in periculo conferat iuriſdictionem, vt *ſuprà* aſſeruimus. Reſpondeo, quoſdam non improbabiliter diſtinguere inter articulum, & probabile, ſeu morale periculum mortis: verius tamen videtur, hæc in præſenti non eſſe diſtincta; ſed idem de vtroque caſu dicendum.

Sup. hoc periculo in tom. 1. tr. 4. Reſ. 59. & ibi in tr. 5. Reſ. 12. & 7 in primis eius lin. & in tom. 5. tr. 1. Reſ. 206 §. vlt. in principio. & in tom. 9. tr. 7. Reſ. 126.

12. *Primam partem*, hæc duo, videlicet eſſe diſtincta, & quæ de articulo mortis tunc hactenus dicta ad nudum periculum mortis non eſſe extendenda, ſentiunt Canus, Sotus, Couarruuias, Graſſius, & Valentia *q.* 10. *puncto* 2. qui aiunt, periculum mortis eſſe, cùm eſt probabile dubium, & frequenter ſolet in tali caſu mors accidere; qualis eſt morbus periculoſus, longa nauigatio, actuale bellum, ſeu imminens prælium, partus primus mulieris, idémque de ſimilibus arbitrio prudentis iudicandum: articulum autem mortis eſſe, quando mors proximè inſtat, & iam moraliter certa, & ineuitabilis, quaſi in fieri eſt, ſiue ex cauſis intrinſecis naturalibus, vt fit in morbis lethalibus; ſiue extrinſecis, vt ſi aliquis ſit damnatus ſupplicio mortis, &c. Fundamentum eſt, quia Concilium loquitur de articulo mortis, qui ex ipſa vi nominis, plus ſonat, quàm periculum mortis.

Sup his in fine Reſ. 1. not. præteritæ, & in Reſ. 3. §. vlt. & in Reſ. 4. àlin. 5. & in Reſ. 5. §. vlt. ad lin. 7. & in Reſ. 6. per totam.

13. *Secundam partem* tradunt gloſſa *in cap. paſtoralis, de offic. Ordin. & cap. quid in ſe, de pœnitent. & remiſſ.* Paludanus *diſt.* 17. *q.* 5. *art.* 2. *& diſt.* 20. *q.* 1. *art.* 2. Adrianus *q.* 3 *de conſ.* Sylueſter *verb. confeſſor* 1. *q.* 6. & interdictum 5 *quæſt.* 7. Nauarrus Man. *cap.* 16. *cum.* 31. *& cap.* 27. *n.* 271. Sà *verb. Abſolutio.* Henriquez *lib.* 6 *cap.* 11. *numer.* 11. *& lib.* 13. *cap.* 27. *num.* 5. Suarez *diſtinct.* 26. *ſect.* 4. *num.* 3. & Vaſquez *q.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. Probatur ex *cap. ſi quis ſuadente*, 17. *q.* 4. vbi poſita reſeruatione, excipitur periculum mortis; *& cap. eos qui, de ſent. excommun. in* 6. nunc periculum, nunc articulus mortis appellatur. Vnde patet hæc duo in iure pro eodem reputari: præterquam quòd fauores ſunt ampliandi. Ratio eſt; tum quia morale periculum in malis culpæ perinde cauendum eſt, ac euentus ipſe. Tum quia aliàs non ſatis eſſet conſultum neceſſitati fidelium, vtpote, qui de articulo mortis incerti; facilè ſine confeſſione aliquando eſſent deceſſuri. Tum quia præceptum diuinum confeſſionis non minus obligat in periculo morali, quàm in articulo mortis. Eſt ergo vtrobique par ratio, hanc amplitudinem miniſtrorum concedendi. Et ita docet Præpoſitus *in.* 3. *part, q.* 7 *de ſacrament. Pœnitent. dub.* 5. *num* 43. & me citato, Cardinalis Lugo *de pœnitent. diſput.* 18 *ſect.* 2. §. 1. *num.* 21. Caſpenſis *vbi ſuprà*, *num* 15. vbi poſtea, ſic aſſerit. Dices, ex hoc videtur ſequi, quemlibet ſimplicem Sacerdotem poſſe abſoluere à cenſuris & caſibus reſeruatis omnes parturientes, partus quidem dolores iam ſentientes, vel partui proximè vicinas, tanquam conſtitutas in periculo mortis. Reſpondetur negando ſequelam loquendo de omnibus prægnantibus, & concedendo eam de prægnante quæ primum partum ſit editura, vel de his, quæ difficiles, & periculoſos partus ſolent habere. Ita ille; cui adde Sotum *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 1. *art.* 5. Sed de hoc ego alibi.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 5. Reſ. 5. 6. & 8. §. Nota. & in tom. 9. tr 7. in fine Reſ. 126

Alibi in Reſolutionibus not. præteritæ.

14. Sed an Pontifex poſſit prohibere, ne quis Sacerdos in extrema neceſſitate valide abſoluat, concedunt Maior, & Vaſquez. Negant verò Durandus, & Canus *relectione de pœnitent par.* 5. *ad* 2. & Angelus *verb. confeſſio* 3. *num* 2. & alij. Quibus magis aſſentior: quia, vt recte Durandus, numquam intelligitur priuilegium conceſſum capiti in deſtructionem, ſed in ædificationem membrorum,

Et Sup. contéto in hoc §. vlt. lege ſuprà doctrinã Reſ. 34.

cùm

cùm caput ſit propter membra, Quæ doctrina intelligenda eſt de omnibus Sacerdotibus, etiam ſuſpenſis, degradatis, apoſtatis, & hæreticis, vt habet communis ſententia Vide etiam Ludouicum à Cruce *in Bull Cruc. diſp. 1. cap. 2. dub. 5. num. 19.*

RESOL. CXLII.

Reſpondetur ad omnia argumenta contra ſententiam ſuperius poſitam in ordine ad illam practicandam; & aliqua alia curioſa inuenies circa opinionum probabilitatem.

Sed ex doctrina huius Reſolutionis oritur, an in articulo mortis poſſit quis cum Sacramento pœnitentiæ ſupplere præceptum contritionis.

Sed adhuc remanet iſta difficultas, an ſit obligatio habendi contritionem in articulo mortis ex alio capite, ſcilicet diligendi Deum? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 91.

Superiùs in Reſ. quæ nūc eſt antecedēs, ſignāter à §. Itaque. & in aliis eius not. Sed lege dictā Reſp. per totam.

§. 1. Aduerſùs doctrinam ſuperiùs tanquam probabilem admiſſam, nempe poſſe in articulo mortis præſente approbat eligi in confeſſarium Sacerdotem non approbatum.

2. Obiicies *Primò*, dictam opinionem ſecundùm Præpoſitum *in 3. part. quæſt. 7. de ſacrament. Pœnitent. dub. 5. num* 40. & alios, eſſe quidem probabilem ſpeculatiuè, non autem tutam in praxi. *Secundò* licèt quis amplecti poſſit opinionem probabilem relictâ probabiliori; hæc tamen non videtur procedere in articulo mortis, tunc enim magis tuta, & ſecurior opinio amplectenda eſt.

3. Reſpondeo his obiectionibus ex mente aliorum, &

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Reſ. 10. & ex doctrina Reſ. 26. & 9. & ibi in tr. 4. Reſ. 38. §. Nota vero.

Ad primum dicunt opinionem probabilem ſpeculatiuè eſſe probabilem, & tutam practicè: nam à ſpeculatiua probabilitate connaturaliter, & prudenter oritur probabilitas practica tanquam effectus à cauſa. Ideò ſiquidem conſcientia practicè dictat, hîc & nunc licere talem operationem, quia probabilis opinio docet, ſub talibus, circunſtantiis licere. Cùm enim hæc ſpeculatiua cognitio reſpiciat praxim tanquam obiectum ſuum & dirigat voluntatem ad opus, id operamur licitè, quod ſpeculatione morali probabiliter iudicamus licere. Itaque dicendum eſt, quòd probabile eſſe ſpeculatiuè, nihil aliud eſt, quàm habere pro fundamento rationem ſufficientem, qua duce operari culpæ tribui non poteſt, nec temeritati, ſed prudentiæ, quo conſcientia tuta manet. Et ſuppoſita ſufficienti ratione in ſpeculatiuis, neceſſe eſt, quòd apponatur in practicis; quia ſi ſufficiens ratio in illis, & in his ſufficiens erit, & quæ talis iudicatur in illis, neceſſariò in his iudicanda; cùm ratio vim ſuam non amittat magis in his, quàm in illis, & hæc ſit præcipua vis veræ rationis, vt conſtans in omnibus ſit; non defectibilis magis in his, quàm in illis, niſi diuerſa adſit circumſtantia, quæ factum, & ſimul rationem mutet, de quo nunc non loquimur, ſed dum omnia æqualiter ſe habent.

4. Et ideò non deſinam hîc apponere verba Ioannis Machadi *in diſcur. pract. art. 4. §. 2. ante tom. 1. de perfecto confeſſario*, vbi ſic ait. [Algunos Dotore, y eſpecialmente Granado 1. 2. *tractat.* 12. *diſput.* 4. *ſect.* 4. *n.* 32. Iuzgan, que la opinion puede ſer, ſpeculatiuè, probable, però no practicè, y que la que aſſi fuere, no ſe puede ſeguir ſeguramente en conciencia. Però el Doctor Sanchez *in diſp* 44. *num.* 63. y en la 54. *num.* 11. prueuà doctamente, que en niguna manera ſe deue admitir, à quien deſpues ſigue, y refiere Diana 2. *part. tract.* 13. de opinione probabili, *reſol.* 5. porque es coſa imperceptibile, que ſiendo vna opinion eſpeculatiuamente probable, no lo ſea tambien praticamente, ſupueſto que la probabilidad pratica, que aſſegura el obrar, ha de nacer forçoſamente de la probabidad eſpeculatiua, y eſta ſolamente ſe deſtingue de aquella, como el efeto de ſu cauſa. Pues es cierto, que qualquera accion buena, ò mala, que obra el hombre prouiene de que eſpeculatiuamente juzgò, que la podia hazer. Porque como dize Thomas Sanchez aunque diferente propoſito en el libro ſegunde de matrimon. *diſtinct.* 41. *num.* 5. el conocimiento eſpeculatiuo, es el que mueue la voluntad para obrar praticamente. De manera que la opinion, que eſpeculatiuamente fuere probable, lo ha de ſer tambien praticamente, per lo qual dixo el miſmo Autor en el lugar citado, que la eſpeculacion probable en las coſas morales miraua à la pratica, como à ſu objeto, y que por conſiguiente de ninguna vtilidad ſeria la eſpeculacion probable, ſi en llegando à obrar praticamente ſe hallaſſe impepida: pues eſte conocimiento eſpeculatiuo es el que ha de mouer la voluntad para la obra. Y aſſi el Dotor Sanchez *in dip.* 54. *n.* 11. ſe perſuade à quel el que no ſe atreue a obrar praticamente por la opinion probable eſpeculatiua, que auia concebido en ſu entendimiento, de que le es licito el obrar alguna accion, lo haze, porque no es firme el aſenſo que conciciò de la probabilidad eſpeculatiua de la opinion, aunque el ſe perſuada à que lo es. Pero al contrario confeſſamos, que bien puede ſer vna opinion probable praticamente por principios extrinſecos, que es, como ya hemos dicho, la autoridad del Dotor, ò Mæſtro que la tiene: no ſerlo eſpeculatiuamente per principios intrinſecos, que es la probabilidad que cada vno juzga, quo tiene la opinion por el fundamento de ſus razones.] Ita ille. Et ita hanc ſententiam, me citato, tenet Pater Franciſcus de Lugo *de principiis Theolog. moral. part. 1. cap. 2 quæſt. 4. numer.* 42. Idem, me citato, tenet Ioannes Eſcobar *de confeſſar ſollicit. part. 2. quæſt. 2. n.* 41. Et tandem etiam, me citato, Narbona *de ætate requiſita ad humanos actus, anno* 60. *quæſtion.* 2. *num.* 13.

Quæ nunc eſt in tom 8. tr. 1. Reſ. 26.

5. *Nota* verò dictum Narbonam me abſolutè pro ſua ſententia citare; ſed malè quidem: nam vt rectè obſeruat Pater Lugo *vbi ſuprà*, ego non docui hanc ſententiam, ſed eius probabilitatem Lectoribus cogitandam reliqui; & quod tunc feci, nunc iterum facio.

Sup. hoc. in tom. 8. tr. 1. Reſ. 8.

6. Ad ſecundum argumentum, reſpondeo negando in articulo mortis aliquem non poſſe ſequi opinionem probabilem. Et ita, me citato, docet nouiſſimè Pater. Franciſcus de Lugo *vbi ſuprà, de principiis Theolog. moral part. 1. cap. 3. quæſt. 5. num.* 44. vbi ſic ait. An etiam in articulo mortis liceat amplecti opinionem minus probabilem, & minus tutam? Negare videtur Thomas Sanchez *lib. 2. Decal. cap. 1. num.* 6. dicens, conſtitutum in articulo mortis, in quo agitur animæ ſalus, ſubinde teneri partem amplecti, quàm reputat tutiorem, & probabiliorem. Vnde colligit, infidelem, cui proponitur noſtra fides vt magis credibilis, dum adhuc eius ſecta probabiliter credibilis appareat, non teneri ad recipiendam noſtram fidem extra mortis articulum; ſecùs in illo.

7. Probabiliùs videtur oppoſitum. Nam conſcientia

pariter ligate extra mortis articulum, ac in illo. Sicut ergo probabilis opinio licitam reddit operationem, vel omiſſionem extra mortis articulum, ſic etiam in illo. Nec mortis articulus inducit nouam regulam operationum moralium; etſi nonnunquam inducat obligationem particularis præcepti tunc vrgentis, non antea. Ita Pater Lugo; cui adde, me etiam citato, Ioannem Eſcobar *tract. de Confeſſar. ſollicitant. part. 2. q. 2. §. 2 num. 37.* docentem vt non ſolum in vita quis vti poſſit opinione probabili, & omittere probabiliorem, ſed etiam in articulo mortis, quia nullibi adeſt peccatum. Et tandem idem etiam, me citato, tenet Paſqualigus.

8. Ex ſupradictis oritur reſolutio alterius celebris quæſtionis, videlicet, an in articulo mortis poſſit quis cum ſacramento Pœnitentiæ ſupplere præceptum contritionis? & negatiuè reſpondent Suarez, Valentia, & alij quo citaui *in part. 3 tract. 4 reſol. 98.* ex ratione ſuperius adducta; quia homo, ratione charitatis, quam erga ſeipſum, & Deum debet habere, tenetur tutiorem viam in eo articulo eligere: aut tutior via eſt, præter ſacramentum confeſſionis, adhibere medium contritionis, quia opinio, quæ affirmat ſolam attritionem coniunctam cum Sacramento ſufficere ad iuſtificationem, non eſt certa. Igitur poterit eſſe falſa. Data ergo, quòd ſit falſa, ſic accedens ad Sacramentum non iuſtificabitur: quoniam vt iuſtificemur, non pendet ex opinione noſtra probabili, ſed ex ipſa inſtitutione Sacramenti: ergo in tali caſu propria charitas obligat, ne nos æternæ damnationis periculo exponamus. *Secundò*, eſto opinio illa certa ſit, adhuc poſſumus eſſe dubij, ne quid ex parte noſtra, vel miniſtri omiſſum ſit, quod ad validitatem Sacramenti ſit neceſſarium. Ergo, &c.

Quæ nunc eſt in tom. 1. tr. 3 Reſ. 91. & in Reſ. 2. & in aliis earum annotationum.

9. Verùm his non obſtantibus *vbi ſuprà*, cum multis Doctoribus affirmatiuæ ſententiæ adhæſi, quos, me etiam citato, adducit, & ſequitur Cardinalis Lugo *de ſacrament. Pœnitent. diſp. 7. ſect. 13. n. 262.* quibus addo Amicum *tom 8, diſp. 9. ſect. 4. numer. 67.* & Eſcobar *in Theolog moral. tract. 7. exam. 4. cap. 7 num 35.* Probatur, ait Lugo, quia ſi adeſſet eiuſmodi obligatio, obligaretur etiam Confeſſarius inſtruere, & admonere pœnitentem de eiuſmodi obligatione, atque adeò qui excipit confeſſionem ægroti conſtituti in mortis periculo, non poſſet eum abſoluere, niſi conaretur habere contritionem, alioquin pœnitens non eſt ſufficienter diſpoſitus, cùm non habeat animum ſeruandi præceptum, quod obligat ipſum ſub mortali; imò non ſolum confeſſarios, ſed quilibet alius tenetur ex charitate admonere, & inſtruere ægrotum de illo debito. Et ideò teſtatur Lugo nouiſſe doctum aliquem, qui illa obligatione perterritus ægrotos omnes periculoſos fugiebat: quòd licèt imprudenter ille faceret, occaſionem tamen ab ea ſententia ſatis apparentem habuerat ita faciendi. Multas alias rationes adducit Lugo *vbi ſuprà*; ſed mihi admodum placent fundamenta Patris Amici, quia in lege Euangelica præceptum contritionis commutatum eſt in præceptum confeſſionis: ergo in omnibus caſibus, in quibus antea obligabat contritio, nunc ſuppleri poteſt per ſacramentum Confeſſionis. Conſequentia conſtat. Antecedens probatur: tum quia alioqui Chriſtus per præceptum confeſſionis non alleuaſſet, ſed aggrauaſſet onus. Nam præter præceptum contritionis, addidiſſet præceptū cōfeſſionis: tū quia hinc ſequeretur, ſacramētum confeſſionis remittere peccata in voto contritionis, ſuo tempore exercendæ. Quod falſum eſt: nam potius contritio peccata remittit in voto confeſſionis, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 4* eſt enim ſacramentalis abſolutio vltima ſententia decretoria, abſoluens reum ab omni vinculo peccatorum, quo ligatus tenebatur, iuxta illud Ioann. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.*

10. Tum quia, ſi iuſtificatus per ſacramentum Confeſſionis tenetur vlteriùs conteri, vel tenetur præcepto charitatis erga ſe, vel erga Deum; vel ex virtute ipſa pœnitentiæ, qua Deo debet pro illata iniuria ſatisfacere. Non ex primo, cùm ſit iam iuſtificatus, & certus moraliter de ſua iuſtificatione. Non ex ſecundo: quia licèt hoc obliget in fine vitæ, non tamen obligat ad deteſtanda peccata iam conceſſa, & remiſſa. Non ex tertio: quoniam Deus eſt magis contentus ſatisfactione, quam ei exhibemus in ſacramento Pœnitentiæ. Nam hæc operatur in virtute meritorum Chriſti, quæ medio hoc Sacramento, teſte Tridentino *ſeſſ. 6. cap. 7.* nobis communicantur.

11. Nec obſtat dicere id quod *ſuprà* adduximus, nempe quòd negari non poteſt quòd ſit probabilis ſententia contraria, quæ docet obligationem eſſe eliciendi contritionem propter illud periculum; non poteſt ergo homo in re tanti momenti conformare ſe practicè cum noſtra ſententia, licèt ſit probabilior: quid eſto in aliis materiis poſſimus ſequi ſententias probabiles, & habere iudicium practicum iuxta illas ad licitè operandum: id tamen locum non habet quando id cederet in detrimentum ſalutis propriæ, vel aliorum: & ideò non poſſumus adhibere Baptiſmum cum materia, aut forma probabiliori, relicta magis ſecura, & certa, quia exponeremus periculo ſalutem æternam, ſi fortè illa ſententia eſſet falſa. Cum ergo probabilis ſit ſententia, quam modò impugnamus, & illa ſit magis ſecura, non poſſumus practicè amplecti noſtram, licèt, ſpeculatiuè loquendo, ſit probabilior.

12. Reſpondeo concedendo negatiuam ſententiã eſſe probabilem, ſed eius probabilitas non impedit iudicium practicum, quo aliquis poſſit in operando amplecti noſtram ſententiam. Regula enim illa, quòd in operando liceat ſequi ſententiam probabilem, vera eſt in vniuerſum, ſi ſermo ſit de vltimo iudicio circa licitũ, vel illicitũ hic, & nunc. Nec obſtat illa alia regula quæ dicit, circa materiã, & formam ſacramenti Baptiſmi, & Ordinis ſaltem Sacerdotij non licere ſequi ſententiam probabilem: nam ibi non eſt ſermo de probabilitate circa licitum, ſed circa valorem, v. g. materiæ, vel formæ. Igitur in quæſtione practica hîc & nunc, licitum ſemper eſſe amplecti ſententiam probabilem. Similiter ergo in caſu noſtro, licèt agatur de ſalute æterna, ad quam debemus adhibere remedia certa, & non probabilia ſolùm: circa hoc tamen quæſtio non ſit, an attritio cum Sacramento ſit remedium, vel non; ſed an ſit obligatio adhibendi aliud remedium contritionis propter incertitudinem illius, & ſit ſententia probabilis multorum dicentium, non dari talem obligationem; non obſtante ſententia negante iuſtificationem per attritionem cum Sacramento, non eſt, cur non poſſit aliquis conformare ſe in operando cum hac ſententia, & negare in ſe eiuſmodi obligationem. Vnde patet reſponſio ad fundamentum Suarez, & aliorum: nego enim hominem etiam in articulo mortis, teneri tutiorem viam ſub præcepto eligere, ſed ſufficit, vt eligat rectam & moraliter certam, quæ omne practicum dubiũ tollat oppoſitæ partis; præſertim quando neque pars tutior tollit metaphyſicè

phyſicè omne dubium, ſed ſolùm à tuta differt ſecundùm magis, & minus intra eundem gradum moralis certitudinis. Nam ſi quis conetur ad habendum contritionem, nunquam erit metaphyſicè certus de illa.

13. Sed adhuc remanet difficultas, an ſit obligatio habendi contritionem in articulo mortis, orta ex alio capite, ſcilicet, ex præcepto diligendi Deum, quod quidem dicunt communiter Theologi obligare ad actum mortis Dei ſaltem in fine vitæ: de quo videri poteſt Thomas Sanchez *lib.2.in Decalogum, cap. 35. num. 9.* & Coninck *diſput. 24. de charitate, dub. 3. num. 51.* quam tamen obligationem negat Azorius *tom. 1. lib. 9. cap. 4. quæſt. 1.* Sed quidquid de hoc ſit, quod ſpectat ad tractatũ de charitate, in primis illa non eſſet obligatio habendi contritionem, ſed dilectionem Dei; deinde ratione illius obligationis non teneretur Confeſſarius, aut quilibet alius ex debito charitatis admonere moribundum de obligatione illa diligendi Deum; cùm enim dilectio non eſſet neceſſaria neceſſitate medij, ſed præcepti, poſſet relinqui conſcientiæ ſuæ, ſicut in aliis præceptis, nam vel infirmus ſcit obligationem diligendi Deum in illo articulo, vel eam ignorat: ſi eam ſcit, non indiget admonitione; ſi verò eam ignorat, adhuc confeſſarius non videtur teneri ad docendum pœnitentem de illa obligatione: tum quia prudenter poteſt credere, quòd in vita ſæpè habuit actum amoris Dei, & ſatisfecerit præcepto diligendi Deum; obligatio autem habendi illum actum etiã in articulo mortis, non eſt ita certa, vt graues Doctores eam non negent, vt vidimus: non debet ergo Confeſſarius laqueos iniicere pœnitenti in re incerta: tum præſertim quia regulariter timere prudenter poteſt, ne ea occaſione exponat infirmum periculo peccandi mortaliter; ſi enim infirmus propter ſuam imperfectionem non mouetur ex ſe, & ex imminente iam morte, ad diligendum Deum, quem offendit, ſed ſolùm ad odium peccati propter pœnas inferni, vel aliud ſimille motiuum; timeri poteſt, ne propoſita obligatione diligendi Deum, incipiat iam imputari ad culpam omiſſio dilectionis, quæ priùs propter ignorantiam, vel inaduertentiam non imputabatur. Expedit ei itaque & oportebit exigere, & excitare pœnitentem ad dolorem de peccatis propter Deum, & ad perfectam contritionem, ac dilectionem Dei ſuper omnia, poſitis motiuis opportunis; non tamen expedit regulariter proponere obligationem, & laqueos iniicere, in materia præſertim adeò incerta, vt viſum eſt. Et hæc omnia docet Eminentiſſimus Lugo, & Amicus *locis citatis.*

Sup. hoc fine vitæ in tom.6. tr. 1. ex lata doctrina Reſ.3. ſignanter §. Dico ſecundo.

RESOL. CXLIII.

An Pontifex in articulo mortis tribuat facultatem abſoluendi Sacerdotibus ſchiſmaticis, & hæreticis.

Et quibus de excommunicatis, & ſuſpenſis, an ſit neceſſarium, vt ſupradicti ſint à peccato mortali contritione, aut aliter iuſtificati in ſupradicto caſu.

Et an Summus Pontifex in articulo mortis ſuppleat iuriſdictionem in laico ſaltem prima Tonſura initiato, vt poſſit abſoluere moribundum à cenſuris, qui non potuit confiteri? Ex part. 8. tr. 1. Reſ.92.

Sup. hoc in tr.4.Reſ.40. 41.& 41.tom

§. 1. PRrima opinio eſt Soti *in 4. diſtin. 18. q. 4. art. 4.* & Nauarri *in ſumma, cap. 26. n. 26. & cap. 27. num. 272.* & Ledeſmæ *2. 4. quæſt. 21. art. 6. non longè à fine, & 22. art. 1.* aſſerentium hanc facultatem non fuiſſe conceſſam hæreticis Apoſtatis, benè tamen vniuerſaliter concedunt conceſſam eſſe excommunicatis, & quomodocunque ſuſpenſis, imò etiam ſchiſmaticis, inquit Nauarrus, modò hæretici non ſint. Rationem huius nullam reddit Nauarrus; Sotus verò eam reddit de hæreticis, quia carent fide, & conſequenter fundamento neceſſario iuriſdictionis, quæ neceſſaria eſt ad legitimam abſolutionem. Ledeſma non reddit hanc rationem, ſed quod Eccleſia negauerit illis, ſcilicet hæreticis, iuriſdictionem, non verò ex communicatis; hoc tamen non video quâ ratione probet: alij verò credunt committi poſſe iuriſdictionẽ, & de facto commiſſam eſſe. Sotus refert Syluestrum pro ſua ſententia; ſed reuera oppoſitam ſequitur.

1. & in tr. 5. Reſ. 2. curſium in §. 1.

2. *Secunda opinio* eſt aſſerentium nullum Sacerdotem excommunicatum, aut ſuſpenſum etiam Catholicum, quanto magis hæreticum, eſſe proprium Sacerdotem, hoc eſt, habere facultatem in articulo neceſſitatis, & poteſt Concilium Conſtantienſe docent authores huius ſententiæ hoc tantùm eſſe intelligendum de nominatim excommunicato, aut manifeſto Clerici percuſſore, iuxta decretum illud vulgatiſſimum, *Ad euitanda*, quia non denunciatus ſi abſoluat, tenet factum, extra articuculum etiam neceſſitatis, vt omnes fatentur. Huius ſententiæ eſt Medina *C. de Confeſſion. quæſt. Cui fieri debeat confeſſio, & quæſt. de alieno ſine licentia proprij de facto abſoluente, in reſponſione ad 3.* Marſil. *in 4. q. 12. art. 2. 4. part. concl. 2.* & Couarruuias *in cap. Alma mater, 1. part. relectio. §. 6. n. 8,* quamuis non ſatis ſe explicet, in hanc tamen magis inclinat: de hæretico verò, qui cùm ſit excommunicatus à iure, non tamen eſt nominatim denunciatus, an poſſit tunc abſoluere, non diſputat Medina: nec Couarruuias in eo, aut in alio aliam videtur ſequi rationem, quàm excommunicationis, nullam verò mentionem faciunt rationis Soti. De excommunicato ergo nominatim, id docent hac ratione, quia excomunicatio ipſo facto tollit iuriſdictionem, quæ etiam in articulo mortis neceſſaria eſt, cùm ſit ibi vera ſententia, & iudicium.

Sup. hoc in Reſolutionibus not. præterit æ.

3. *Tertia opinio*, cui prorſus adhærendum eſt, aſſerit, omnem Sacerdotem aliàs quocumque modo impeditum etiam hæreticum, & excommunicatum, & ſuſpenſum, eo tempore eſſe legitimum iudicem. Ita docet Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 7. de miniſtr. ſacram. Pœnitent. dub 5. num 40.* Hurtadus *de Pœnitent. diſp. 18 ſect. 2. §. 1. num. 18.* & alij penes ipſos.

4. Prrbatur hæc opinio; quoniam etiamſi dicamus, vt diximus, iure humano competeret etiam in articulo mortis quemlibet poſſe abſoluere, quod tamen hæreticis ſit negata hæc facultas, & ſublata materia dupliciter contingere poteſt. *Primò*, quia ipſi in ſe incapaces efficiuntur ipſa infidelitate, aut quia Eccleſia de facto negauit illis materiam, non verò excommunicatis: primum nullo modo dici poteſt, quia ſicut infidelitate non deletur quoad vtramque poteſtatem ex parte effectiui principij, ſcilicet quoad conſecrandum, & abſoluendum, ſed ita conſtituti manent à Chriſto iudices ad abſoluendum, per illa verba: *Accipe Spiritum ſanctum*, &c. ſicut per illa: *Accipe poteſtatem Miſſas celebrandi*, Sacerdotes ad conſecrandum; ergo idonei manent, vt eis ſubdi poſſit authoritate Eccleſiæ materia iuriſdictionis in quam poſſint operari; ergo falſum docuit Sotus fidem eſſe fundamentum iuriſdictionis, cùm non ſit fundamen-

fundamentum characteris, & ita neque clauis in ordinatione collatæ, & conſequenter, nec iuriſdictionis, actualiter habentis materiam ſibi ſubditam.

5. Illa ergo prima ratio non obſtat quin hæreticus in articulo mortis poſſit quemlibet abſoluere, & ex opinione Soti ſequeretur etiam abſolutionem collatam ab hæretico interiori eſſe nullam, etiamſi bona fide facta fuerit, quia in illo deerat fides, vnde & fundamentum iuriſdictionis, quod tenerentur omnes confeſſiones repetere, quas integrè & perfectè coram parocho fecerunt, quem tamen cognouerunt poſtea hæreticum fuiſſe interiorem eo tempore, & à fortiori ſequitur hac ratione ſchiſmatico non eſſe ablatam facultatẽ abſoluendi in eo articulo. Sed neque ſecundo modo id dici poteſt, quòd Eccleſia ſcilicet ſubtraxerit materiam hæreticis, non verò excommunicatis, quoniam hoc nullo fundamento probari poteſt, cùm abſolute Eccleſia, vbi huius rei fit mentio, omnibus videatur committere hanc facultatem, quia nullum excipit ſacerdotem, & verè committit iis, qui aliàs facultatem ad hoc non habebant facultatem ab ſoluendi à reſeruatis, quod idem eſt. Imò in Concilio Tridentino *ſeſſ. 14 cap. 7 in fine* aſſerit in illo articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & Cenſuris abſoluere poſſunt, quæ facultas magis vniuerſaliter, vt omnes complecteretur hæreticos, & excommunicatos, conferri non potuit: conſtat ergo hæreticos etiam poſſe habere, & de facto ab Eccleſia accepiſſe.

6. Et ideò hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet Iacobus Granado *in 3 part controuerſ. 7. tract. 10 diſput. 4 ſect. 2. num 9.* vbi ſic ait Colligitur abſolutè, & ſimpliciter loquendo, eſſe certiſſimum, nulli Sacerdoti deeſſe iuriſdictionem requiſitam, & ſufficientem, vt in articulo mortis abſoluat quemlibet pœnitentem, & à quolibet peccato. Video tamen, à nonnullis Doctoribus adhibere limitationem: nam. S. Thomas *in 4 diſt. 10 q. 1. art 2. quæſtiunc. 2. ad 3.* & alij dixerunt non poſſe validè recipi hoc Sacramentum ab excommunicato non tolerato. Et Sotus *diſt. 18. q. 4. art. 4. verſ. At verò*, negat, licet aliquamtulum dubitans, miniſtrum præciſum ab Eccleſia poſſe validè abſoluere. Sed profecto abſque vlla limitatione dicendum eſt, nullum excipi Sacerdotem excommunicatum, hæreticum, vel degradatum, vt benè Vaſquez *q. 1. 3. art. 1. dub. 4.* Suarez *diſp. 26 ſect. 4.* Auila *de cenſuris, art. 2. cap. 6. diſput. 3. dub. 1. concluſ. 4* Autor deciſionis caſuum articuli mortis *cap. 4 dub. 4. num. 20.* cum multis alij, quos referunt: quia Tridentinum nullam prorſus limitationem adhibet, vt patet ex verbis illius, & ex ratione, qua nititur, ne ſcilicet homo pereat defectu Sacramenti; id enim probat, recurrendum eſſe tunc ad quemlibet Sacerdotem, ſi alioqui in diſcrimen adduceretur æterna ſalus. Solùm notant prædicti authores in caſu, quo pœnitens timeret prudenter à Confeſſario hæretico fore peruertendum, aut alioqui magnum ſcandalum ab ea confeſſione proueniret, abſtinere debere à tali confeſſione; quia aliter peccaret pœnitens grauiter non euitando tantum malum, & conſequenter confeſſio illa nec eſſet bona, nec valida. Et in hoc euentu intelligitur, quod Sanctus Thomas docet *loco citato*; præterquam quòd ſcripſit ante Tridentinum & in hac *quæſt. 8. Additionum, art 6.* ſine limitatione vlla docet, quemlibet Sacerdotem abſoluere poſſe in articulo mortis. Hucuſque Granado.

7. Nec obſtat, Hermenegildum filium Regis Hiſpaniæ à ſancto Gregorio laudari, quòd maluerit mori quàm Euchariſtiam accipere de manu Epiſcopi Ariani, nam illud Sacramentum non erat ita neceſſarium, ſicut pœnitentia: & illa Euchariſtiæ ſuſceptio tunc fuiſſet quædam Arianiſmi profeſſio. Quod ſi in pœnitentia eueniret, conandum etiam eſſet potiùs iuſtificari per contritionem, quàm hæreſim approbare. Cæterùm non videtur poſſe moraliter contingere, quòd pœnitens non poſſet illud periculum ſcandali tollere ſi apertè proteſtaretur, ſe hæreſi illius Sacerdotis non conſentire, ſed petere in ea neceſſitate abſolutionem in remedium animæ ſuæ: qua proteſtatione facta, rariſſimè obligaretur pœnitens propter ſcandalum aliquorum quod iam non videretur eſſe paſſiuum; exponere ſe periculo damnationis æternæ; ſi fortè vera contritione careret, cum poſſet cum attritione per Sacramentum iuſtificari.

8. *Nota* tamen cum Hurtado *vbi ſuprà*, quòd quamuis dicti Sacerdotes præciſi poſſunt validè dictos pœnitentes abſoluere; vt tamen licitè poſſint, neceſſarium eſt quòd ſint à peccato mortali, contritione, aut aliter iuſtificati, niſi quando periculum ægroti iam vrget, vt ob ipſum ſtatim audiendum nequeant conteri, nec aliter iuſtificari, quia tunc licite poſſunt, quamuis ſint in peccato mortali: quamuis Sacerdos non ſit licite adminiſtraturus abſolutionem, quia iuſtificari poteſt, & non vult, tunc pœnitens in articulo mortis exiſtens poteſt ab illo abſolutionem petere (quando pœnitens non timet ſubuerſionem ob communicationem cum eo Sacerdote, & quando ob communicationem cum eo non apparet profitere errorem aliquem illius Sacerdotis) quia tunc petit, quòd Sacerdos ille poteſt licitè facere, ſi velit: quod etiam eſt verum, quamuis Sacerdos ille non ſit paratus ad illicitè abſoluendum, quia regula illa, nempe quod nequeat quis inducere aliquem ad id in quo peccaturus eſt, quando qui inducitur non eſt paratus ad id, tantùm eſt vera, quando inducenti non eſt in præcepto id ad quod inducit; confeſſio autem, & receptio abſolutionis in dicto articulo eſt pœnitenti in præcepto, ergò ipſi miniſtro eſt in præcepto audito, & abſolutio.

Sup. contento in hoc §. in tom. 1. tr. 4. lege doctrinam Reſ. 40. & aliorum eius annot.

9. Sed hîc obiter tangenda eſt illa quæſtio, an Summus Pontifex in articulo mortis ſuppleat etiã iuriſdictionem in laico ſaltem prima Tonſura initiato, vt poſſit abſoluere moribundum à cenſuris, qui non potuit confiteri. Et negatiue reſpondent Nauarrus *de pœnitent. diſtinct. 6 cap. 1. in principio, num. 83. & ſeqq.* Faber *de cenſuris in 4. ſententia, diſp. 25. c 8.* Turrianus *de cenſur. lib. 2. diſp. 24. dub. 4.* Couarruuias *in cap. Alma mater, part. 1. §. 11. num. 9.* Corduba *in ſumma, quæſt. 18. art. 2. dicto 1.* Henriquez *lib. 3. de excommun. cap. 27. num. 4.* Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 4.* Paludanus *in 4. diſt. 17 quæſt. 3.* Vgolinus *tab. 1. cap. 4. §. 5. num. 7.* Auila *2. p. cap. 7. diſp. 1. dub. 3. concl. 1.* & alij.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Reſ. 210. 211 212 213 & 214. §. Sed in & in Reſ. 208. §. Sed aliqui.

10. Sed affirmatiua ſententia placuit Syluestro *in verb. Abſolutio 1. n. 8.* Panormitano *in cap. Paſtoralis. § propterea, de officio Ordinarij.* Angelo *verb. Abſolutio 3. n. 39.* De la Cruz *in direct. part. 7. de excommun. dub. 5. concl. 1.* Sancio *in ſelectis. diſp 44. num 7* Tabienæ *verb. Abſolutio 2. n. 8.* Feliciano *de Excommunicatione, cap. 42.* Antonio *3. part. tit. 17. c. 4.* & aliis, Sed de hac quæſtione à nobis alibi actum eſt.

Alibi in Reſolutionibus nor. præteritæ.

RESOL.

RESOL. XLIV.

An ſummus Pontifex etiamſi Sacerdos non ſit, poſſit tollere pœnitentias ſacramentales in confeſſione appoſitas

Et explanatur per Indulgentias non tantùm indirectè, & mediatè, ſed etiam directè, & immediatè tolli ſacramentales pœnitentias.

Ex quo etiam infertur non teneri pœnitentem ad ſeruandam pœnitentiam, quam in vindictam ſuorum peccatorum in foro ſacramentali accepit, ſi probabiliter Indulgentias lucratus eſt

Et quid, ſi pœnitentia ſit medicinalis: Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 80.

Quāuis pro Epiſcopo in hoc caſu, etiamſi Sacerdos non ſit, in tom. 4. tr. 8. ex Reſ. 74. lege doctrinam §. An vero. & alterius verſ. eius annot.

§. 1. NOn eſt leuis hæc difficultas, & pro parte negatiua arguitur. *Primò* ex dictis de ſacramentali confeſſione patet, non poſſe vnum Sacerdotem extra Sacramentum mutare pœnitentiam ſacramentalem ab alio ſacerdote impoſitam: ergo multò minùs id poterit non Sacerdos, qui poſſet Indulgentias extra Sacramentum concedere. *Secundo* probatur pars negatiua, quia pœnitentia ſacramentalis eſt per modum vltimæ ac definitiuæ ſententiæ nulli homini, ne quidem ipſi Summo Pontifici ſubiectæ, ac ſubordinatæ, cùm illa proferatur in perſona Chriſti cuius vices gerit Sacerdos in hoc Sacramento. Porrò cauſa ſemel cognita, & definita in vno ſupremo Tribunali, non poteſt ad aliud reuocari. Cum igitur ſacramentum Pœnitentiæ ſit ſupremum Tribunal, vtpote in quo principalis iudex eſt Chriſtus, qui per Sacerdotem tanquam per ſuum miniſtrum ſententiam fert, non poterit ſententia in eo ſemel lata, ab alio extra illud, ne quidem à Summo Pontifice per Indulgentias, reuocari. Confirmatur, nam poteſtas ſoluendi eſt proportionata poteſtati ligandi. Nullus autem extra hoc Sacramentum ligare poteſt, ergo nec ſoluere. Cum igitur Indulgentiæ non attingant hoc internum forum ſacramentale, ſoluere non poterunt ea, quæ in hoc foro imponuntur. Et ideò preſſus hoc argumento Suar. *tom. 4. in 3. p. diſp. 50. ſect. 2.* opinatur, per Indulgentias pœnitentias ſacramentales tolli ſolùm mediatè, & indirectè, quatenus ſublato reatu pœnæ tollitur debitum pro ea ſatisfaciendi, vndecumque tale debitum prouenerit, cùm repugnet, manere debitum ſoluendi pœnam, ſublata tota pœna.

2. Sed his non obſtantibus omninò dicendum eſt poſſe Pontificem etiamſi Sacerdos non ſit, per Indulgentias remittere pœnitentias ſacramentales à confeſſario pro peccatis iniunctas, non quà medicinales, & præſeruatiuæ; ſed quà merè peccatorum vindicatiuæ ſunt. Idque conſtat tum ex formula earum Indulgentiarum, in quibus expreſſa mentio fit de pœnitentiis in foro ſacramentali iniunctis: tum ex eo, quòd ſæpè canones, & Concilia prohibent nimiam facilitatem Indulgentias concedendi, ne pœnitentialis ſatisfactio eneruetur, vt loquitur *cap. cùm ex eo, de pœnitent. & remiſſ.* & Concilium Tridentinum *ſeſſ. vlt. in decreto de Indulgentiis*, ita ſcribit: In his nempe Indulgentiis concedendis, moderationem iuxta veterem, & probatam Eccleſiæ conſuetudinem adhiberi cupit, ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina eneruetur, quæ verba manifeſtè ſupponunt, per Indulgentias tolli, ac relaxari ſacramentales pænitentias, quarum ſublatione, ac relaxatione Eccleſiaſtica diſciplina eneruatur.

Sup. his infrà ino. Nec obſtat quod. ante mediū. & ante verſ. Quod quidē & in aliis eius annot.

3. Et ita Coninck *de Sacrament, diſput. 12. dub. 3. concluſ. 2.* Henriquez *lib. 5. cap. 21. num. 5* & alij contra Suarez putant per Indulgentias non tantùm indirectè, & mediatè, ſed etiam directè, & immediatè, tolli ſacramentales pœnitentias, quæ ſententia probabilior eſt. Et ratio eſt; quia potuit Chriſtus inſtituere ſacramentum Pœnitentiæ tanquam ſupremum Tribunal in ferenda ſententia de peccatis, & offenſis contra ſe commiſſis, & nihilominus retinere poteſtatem relaxandi pœnas in eo latas: quam poteſtatem potuit per Indulgentias ſuo Vicario communicare. Ex eo enim quod Pontifex nomine Chriſti miſericorditer per Indulgentiarum theſaurum relaxat pœnitentiam à Sacerdote vice Chriſti in foro ſacramentali iniunctam, non retractat, aut reuocat ſententiam Sacerdotis: nam hæc a Sacerdote lata fuit ſub tacita conditione, ſi Chriſtus, in cuius honoris defenſionem lata fuit, noluerit talem pœnitentiam remittere.

4. Vnde patet reſponſio ad argumentum Suar. Nam concedo ſententiam Sacerdotis in foro pœnitentiæ latam eſſe definitiuam, & à nomine mutari poſſe in ratione ſacramentalis iudicij de peccatis in eo iudicatis, niſi fortè pœnitens iterum voluerit ſua peccata ab vno iudicata, alteri iudicanda ſubiicere, vt *ſupra diſputatione de ſatisfactione*, oſtendimus. Nego autem, manente eadem ſententia definitiua de peccatis ex parte iudicis, non poſſe pœnitentiam, per talem ſententiam decretam, nomine Chriſti liberaliter remitti: ſicut manente eadem ſententia definitiua in iudicio humano poteſt pœna per talem ſententiam lata gratis remitti ab offenſo, ad cuius recompenſandam iniuriam impoſita fuit. Ad confirmationem, ſimiliter concedo pœnitentem ſemel ſacramentaliter ligatum in hoc foro, à nemine eodem iudicij genere, incognita cauſa, abſolui poſſe: nego autem, abſolui non poſſe alio abſolutionis genere, nempe liberalis remiſſionis nomine Chriſti factæ.

Sup. hoc in tom. 1. t. 6. Reſ. 14. § 1. prorè ſinem à verſ. Arbitror. & in Reſ. 14. §. Nota etiam, hîc obiter, & ſeqq. & in Reſ. 25. §. At hic. ad medium, à verſ. His tamē. & in Reſ. 27. §. vlt. ad lin. 4. verſ. de commutatione & in Reſ. 31. §. Nota hîc. & curſim ad medium §. Et tandem hanc. & in Reſ. 32. §. Qui etiam.

5. Nec obſtat dicere, quòd nunquam licet ſacramentum Pœnitentiæ mutilare, mutilaretur autem, ſi omitteretur pœnitentia, quæ eſt pars integrans hoc Sacramentum. Reſpondeo, maiorem eſſe veram de mutilatione quoad partem eſſentialem, non autem quoad partem integralem, cuiuſmodi eſt ſatisfactio, quæ in multis caſibus licitè omitti poteſt, inter quos eſt, quando conſtat pœnitentem adæquatè ſatisfeciſſe pro tota pœna peccatis debita. Et omnia ſuperiùs dicta inuenies apud Patrem Amicum *in curſu Theolog. tom. 8. diſp. 20 ſect. 3. per totam.*

6. Sed non deſeram hîc apponere verba Iacobi Granado *in 3. part. D. Thomæ, controu. 12 tract. 2. diſp. 4 num. 8.* vbi ſic ait. Licet iungere aliquam ſatisfactionem, ſeu pœnitentiam, & illam implere ſi ſit ex iure diuino & propterea nullus, præter ipſum Deum, videatur in ea re diſpenſare poſſe; quod verò pœnitentia ſit hæc, aut illa, vel ſit maior, aut minor, pendet ex arbitrio confeſſarij, vt certum eſt, & habetur in iure: ac proinde præceptum, quo determinata pœnitentia iniungitur, Eccleſiaſticum, & humanum eſt: ergo Pontifex poteſt illud abrogare, præſertim quando concedit Indulgentias commutando pœnitentias confeſſarij in illud pium opus, quo quis diſponitur ad indulgentiam conſequendam, & ſupplendo ex theſauro id ſatisfactionis quod deeſt.

7. Nec obſtat, quòd iniunctio pœnitentiæ pertineat ad ſecretiſſimum conſcientiæ forum: nam id ſolùm conuincit non eſſe manifeſtandum à confeſſario, quia iniunxerit pœnitenti; non verò probat

non

non poſſe Pontificem pro ſua poteſtate modo dicto pœnitentiam immutare: præſertim cum adeſt tacita voluntas ipſius pœnitentis, vt verè adeſt in hoc negotio. Quis enim non ferat libenter, aut patienter ſibi pœnitentias a confeſſario iniunctas relaxari? Poſterior pars primi antecedentis ſatis, vt opinor, probata in primo argumento authoritate Eccleſiæ, Ita Granadus, qui etiam *num.* 13. rectè obſeruat, quòd cùm dicimus Pontificem virtute Indulgentiarum tollere obligationem implendi pœnitentias, intelligendum eſt de illis, prout imponuntur ad ſatisfaciendum, non verò quatenus ſunt præſeruatio & medicina. Quod quidem non ita accipiendum eſt, quaſi quòd quomodolibet eſt medecina præſeruans teneatur pœnitens implere, licet Indulgentiam conſequatur, ſic enim quamlibet pœnitentiam implere tenetur. *Primò*. quia iuxta Tridentinam *ſeſſ.* 14 *c* 8. confeſſarius in iniungenda pœnitentia habere præ oculis debet, vt illa ſit ad nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis, medicamentum. *Secundo*, quia nulla pœnitentia, ſeu ſatisfactio eſt quæ non præſeruet in futurum aliquo modo quatenus reddit difficiliùs iterum peccare, ne cogatur homo iterum acceptare, & implere ſatisfactionem. Quod ſane ſi admitteretur, nullius momenti eſſent hactenus dicta: nec Pontifices abſolverent ab iniunctis. Intelligenda ergo eſt prædicta limitatio de illa pœnitentia, quæ ſpeciali aliquo titulo, eſt præſeruatiua, vt ſi Petro, cui fuit occaſio ſæpiùs peccandi, ingreſſus in hanc, aut illam domum, iniungeret confeſſarius, ne deinceps ingrederetur. Extra hunc verò, aut ſimiles caſus conceſſio Indulgentiæ liberat ab obligatione implendi pœnitentiam: & ipſa bona opera, quibus ad conſequutionem Indulgentiæ diſponitur, non ſolùm iuuant ad ſatisfactionem, ſed etiam ad præſeruandum in futurum.

Sup. his ſupra in hac Reſ. §. Sed his. curſim ad lin. 5. & latè in tom. 4 tr. 5 Reſ. 16. ad medium §.2. & in tom. 1. tr. 6. Reſ. 27. §. 2. poſt medium, à verſ. Dictus. Autho.. & in Reſ. 17 § Difficultas, & curſim in fine Reſ. not ſeq. à verſ Intelligendo tamen.

8. Ex ſupradicti infertur *primò*, non teneri pœnitentem ad ſeruandam pœnitentiam, quam in vindictam ſuorum peccatorum in foro ſacramentali accepit, ſi probabiliter Indulgentias lucratus eſt: quamuis optimum conſilium ſit, adhuc lucratis Indulgentiis, eam adimplere. Corollarium hoc eſt commune Doctorum, vno reclamante Valentia *diſp.* 7. *de indulgentiis*, *quæſt.* 10. *punct.* 3. §. *ſunt autem circa hanc Indulgentiæ formam.* Ratio verò Corollarij eſt, quia non tenetur pœnitens bis pro eodem debito ſoluere: igitur ſi pro eadem pœna adæquatè ſoluit per Indulgentias, non tenetur iterum pro eadem per propriam ſatisfactionem ſoluere.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ & in Reſ 5. §. 1. & in tom. 5. tr. 1. Reſ. 201. §. penult & vlt.

Sed ex ſuperiùs firmatis oritur pulchra quæſtio hìc neceſſariò tractanda; ideò quæro.

RESOL. XLV.

An Pontifex per Indulgentias intendat non ſolum liberare à pœnitentiis iniunctis in confeſſione, ſed etiam à non iniunctis.

Et diſcutitur, quid eſt ſentiendum de Indulgentiis antiquitùs conceſſis.

Et infertur, quod cum conceditur Indulgentia 40. *vel* 100. *dierum, vel annorum, non intelliguntur dies, vel anni pœnarum, quas in Purgatorio eramus ſoluturi.* Ex part 8. tr. 1. Reſ. 81.

§. 1. Digladiantur Doctores circa præſentem quæſtionem.

Prima ſententia affirmat ſolùm liberari homines virtute Indulgentiarum à pœna debita peccatis pro quibus confeſſarius pœnitentiã iniunxit. Hanc amplectuntur Alexander 4. *part. quæſt.* 23, *commentario* Durandus *in* 42 *diſtinct.* 20. *q.* 4. Caietanus *tom* 1. *opuſculorum*. *tractat.* 20. *c.* 2. & 7. & alij. Probatur, quia Eccleſia ſolùm concedit Indulgentias, quibus homines liberentur à pœnitentiis iniunctis: ergo illarum effectus eſt ſola relaxatio pœnitentiæ iniunctæ. Conſequentia eſt euidens: antecedens verò probatur, quia conſuetus tenor concedendi Indulgentias eſt ſub illis verbis: Abſoluimus ab iniunctis; vel Relaxamus iniunctas pœnitentias; & ſi aliquando ſimiles particulæ non apponuntur, intelligendum eſt, Indulgentias concedi, iuxta vſitatum modum. Confirmatur *primò* quia *in cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſionibus*, coarctatur poteſtas concedendi Indulgentias, quam Epiſcopi habebant; ſed ſi virtute Indulgentiarum abſoluerentur homines a non iniunctis, non eſſet reſtricta ea poteſtas: ergo. Minor probatur, quia ibi præcipitur Epiſcopis ne concedant, niſi annum, vel quadraginta dies indulgentiæ de pœnitentiis iniunctis; ſi autem abſoluere poſſent etiam à non iniunctis, non eſſet coarctata poteſtas, poſſent enim abſque vlla limitatione concedere Indulgentias, quibus liberarent à non iniunctis. Confirmatur *ſecundo*, quia in formula vſitata Indulgentiarum conceduntur ſeptem anni, quadraginta dies, decem quadragenæ, &c. Hi autem modi loquendi ſignificant pœnitentias, quæ olim à confeſſariis iniungi ſolebant, iuxta Canones pœnitentiales: ergo effectus Indulgentiarum, quæ modò conceduntur, eſt ſola relaxatio pœnitentiæ iniuncta.

2. *Secunda ſententia* affirmat duo; *vnum* eſt, ſi in forma conceſſionis Indulgentiæ nulla limitatio adhibeatur, ſed abſolutè relaxetur pœna peccatorum, intelligendum eſſe, virtute illius remitti etiam pœnam non iniunctam. *Alterum* eſt, ſi expreſsè apponatur illa particula, *de iniunctis*, intelligendum eſſe conceſſionem reſtringi ad ſolam relaxationem pœnitentiæ à confeſſario iniunctæ.

3. *Prior pars* probatur, quia Pontifex habet poteſtatem relaxandi pœnas, etiamſi non deleantur, peccatis in confeſſione explicatis, vt omnes fatentur: ergo quando abſolutè pœnam relaxat, non eſt cur limitetur ad ſolas pœnitentias iniunctas, præſertim cùm beneficium Principis amplè intelligendum ſit. Dico, interpretandum ſi nihil obſtet, vt in præſenti verè non obſtat, ſed potiùs verba conceſſionis hanc explicationem præ ſe ferant. Vnde ad rationem primæ ſententiæ reſpondetur negando antecedens: ad probationem verò dicitur illum non eſſe ſemper tenorem conceſſionis, ſæpè enim præſertim in Iubilæis, relaxatur abſolutè pœna: cuius rei habemus exemplum in extrauaganti, *Aliquorum. de pœnitentiis & remiſſionibus*, vbi Bonifacius VIII. concedit non ſolùm plenam, & largiorem, imò & pleniſſimam omnium veniam peccatorum; vbi gloſſa ait, Pontificem declaraſſe, ſe concedere Indulgentiam, tam plenam quàm poſſet poteſtate clauium. Cùm ergo verba prædicta nullam mentionem faciant pœnitentiæ iniunctæ, & aliundè certum ſit poſſe Pontificem etiam à non iniunctis abſoluere, ad non iniuncta etiam extenditur hæc Indulgentia, quam poſtea conceſſit etiam Clem. VI. in Extrauaganti; *Vnigenitus eod tit.* quinquageſimo quoquo anno; quod verò Caietanus reſpondet, ſcil. vereri ſe ne Pont. eam declarationem adhibuerit vt priuatus Doctor, & conſequenter errauerit, hoc inquam valdè diſplicet, vel ea ſolùm ratione quòd cùm in poteſtate Papæ ſitum ſit abſoluere etiam à non

non iniunctis, quocumque modo declarauerit, id fuiſſe voluntatis, & mentis ſuæ, ſatis ſuperque erit, vt credamus, præfatam. Indulgentiam extendi etiam ad non iniunctas.

4. *Poſterior pars* ſupradictæ ſententiæ probatur, quia certum eſt, Pontifices poſſe concedere Indulgentias de iniunctis pœnitentiis: ergo quando id, & non aliud exprimunt in forma conceſſionis, non eſt extendenda conceſſio ad non iniunctas. Patet conſequentia, quia ſi id facere liceret, multi textus, & litteræ Apoſtolicæ pro libito cuiuſlibet extenderentur ad caſus in eis non contentos, quod ſine ſufficientiſſima ratione illicitum eſſet. Confirmatur, quia Indulgentiæ, vt eſt commune Theologorum, & Canoniſtarum proloquium, tantum valent, quantum ſonant: totus enim effectus earum pendet ex voluntate concedentis. Voluntas autem concedentis non ſe extendit vltra verba in ipſa conceſſione poſita: quando igitur in conceſſione ponitur verbum, de iniunctis pœnitentiis, Indulgentiæ non ſe extendunt vltra pœnam, pro qua iniuncta eſt pœnitentia. Et ita hanc ſententiam tenet Durandus *in 4. diſt. 20. q. 4. n. 9.* Caietanus *tom. 1. opuſculorum, tr. 15. de Indulgentiis, q. 7.* Sotus *in 4. diſt. 21. q. 2. art. 1. concl. 3.* Petrus Sotus *lect. 2. de Indulgentiis, ad finem.* Angelus *verb. Indulgentia 1. circa finem.* Nauarrus *tract. de Indulgentiis.* Bellarminus *lib. 1. de Indulgentiis, cap. 7. propoſitione 5.* Henriquez *lib. 7. de Indulgentiis, cap. 6. & 3. part. n. 8.* Valentia *ſuprà citatus.* Nugnez *3. part. tom. 2. q. 25. art. 1. difficult. 3. concluſ. 4.*

5. *Tertia ſententia.* Docet Suarez *in 3. part. tom. 4. diſp. 50. de effectu Indulgentiarum, ſect. 3. aſſert. 3.* Coninck *diſput. 12. dub. 3. concluſ. 3.* Filliucius *tract. 8. de cauſa finali Indulgentiarum. c. 7. q. 1.* & alij putant, cùm conceditur Indulgentia de iniunctis pœnitentiis, eam non ſolùm extendi ad pœnam, pro qua iniuncta eſt pœnitentia ſacramentalis; ſed etiam ad alias, pro quibus nulla pœnitentia iniuncta eſt. Fundamentum Suarez eſt: quoniam hæc verba de iniunctis pœnitentiis, non ſunt reſtrictiua, ſed ampliatiua; habent enim hunc ſenſum, ut non ſolùm Indulgentia extendatur ad pœnas, quibus nulla iniuncta eſt pœnitentia, ſed etiam ad eas, quibus pœnitentia eſt iniuncta. Igitur cui conceditur Indulgentia de pœnitentiis iniunctis, à fortiori conceditur etiam de pœnis, quibus nulla eſt pœnitentia iniuncta. Antecedens probatur: tum quia maius eſt remittere pœnam pluribus, quàm paucioribus titulis debitam; ſed pœna, cui impoſita eſt ſacramentalis pœnitentia, non ſolùm eſt debita lege naturali, & diuina, ſed etiam humana Sacerdotis illam imponentis. Tum quia in iudicio humano faciliùs eſt remittere pœnam ante ſententiam à iudice decretam, quàm poſt ſententiam latam; ergo etiam in hoc iudicio. Tum quia probabile eſt, per voluntarias pœnitentias, quas pro noſtris peccatis exſoluimus, priùs nobis remitti pœnas eorum peccatorum, ad quas perſoluendas non habemus ſacramentales pœnitentias, quàm eorum, ad quas perſoluendas iniunctas habemus pœnitentias: nam harum remiſſio, quantum fieri poteſt, reſeruatur facienda per pœnitentiam à confeſſario iniunctam.

6. *Deinde* probatur, quia beneficium Principis largiſſimè interpretandum eſt: ſed conceſſio Indulgentiæ eſt beneficium Principis Eccleſiaſtici: ergo largiſſimè interpretandum eſt iuxta dicta in primo argumento. Minor, & conſequentia patent: maior habetur *in cap. olim. de verborum ſignificatione*, & declaratur exemplo: ſi enim Epiſcopus concedat ſimplici Sacerdoti poteſtatem abſoluendi à reſeruatis, conſequenter concedere cenſetur poteſtatem abſoluendi à non reſeruatis; tum quia iſta gratia largè accipienda eſt: tùm etiam quia conceſſo difficiliori, concedi putatur quod facilius eſt.

7. *Tertiò* probatur, quia ex eo quòd Indulgentiæ reſtringantur ad pœnitentias iniunctas, nullum commodum, ſed potiùs incommoda proueniunt; ergo non eſt credendum, vnquam fuiſſe de mente Pontificis prædictam coarctationem. Antecedens probatur, nam in primis, quid obſecro, emolumenti affert relaxari potiùs pœnitentiam iniunctam, quàm non iniunctam, cùm vtraque in foro diuino debeatur, & aliundè id quod in foro Eccleſiæ debetur, non omninò tollatur, ſed ad hoc teneatur homo iniunctam à confeſſario pœnitentiam implere? *Deinde* potius varia incommoda proueniunt ex eiuſmodi reſtrictione: primum enim ſi homo iuſtus ſit, nolitque modò confiteri, ac proinde non habeat pœnitentiam iniunctam, non potietur Indulgentia, cùm tamen eius fructum percipiat peccator, cui iniuncta pœnitentia eſt in confeſſione. *Præterea*, ſi quis diligens ſit in pœnitentiis iniunctis adimplendis, ita vt tempore Indulgentiæ nullam debeat, non conſequetur Indulgentiam, quia non habet pœnitentias iniunctas; è contra verò illam obtinebit, qui negligens fuit in adimplendis, quod ſanè abſurdum videtur.

8. Vidiſti, amice Lector, pugnantes inter ſe ſententias: ego, vt verum fatear tertiæ magis libenter adhæreo, & nunc de facto puto cum Amico *in curſu Theologico, tom. 8. diſp. 29. ſect. 3. numer. 52.* omnes Indulgentias extendi ad quaſcumque pœnas, etiam pro quibus nulla eſt iniuncta pœnitentia. Et ratio eſt, quia nunc pœnitentiæ, quæ à confeſſariis pro peccatis confeſſis iniunguntur, ſunt adeò exiles, vt parum vtilitatis pœnitentibus afferrent Indulgentiæ, ſi tantùm eas pœnas remitterent, pro quibus illæ iniunctæ ſunt. Quare etiam quando Pontifices addunt prædictam adiectionem, de iniunctis pœnitentiis, intelliguntur ex benigna interpretatione, Indulgentias extendere etiam ad pœnas, pro quibus nulla iniuncta eſt pœnitentia; cùm non præſumantur velle tam exiguum fructum per Indulgentias fidelibus concedere. Atque in confirmationem huius partis faciunt argumenta à Suarez adducta. Quid autem dicendum ſit de Indulgentiis antiquitùs conceſſis vide Amicum *vbi ſuprà*, qui *num. 60.* optimè infert, *Primò*, Indulgentiam non ſolùm remittere pœnitentias iu foro ſacramentali à confeſſario iniunctas, ſed etiam pœnas ipſas, pro quibus ſacramentales pœnitentiæ ſunt iniunctæ. Alioqui ſi Indulgentia ſolùm liberaret à pœnitentiis ſacramentaliter iniunctis, & non à pœnis, pro quibus illæ iniunguntur, nullum afferret pœnitenti lucrum, ſed potiùs damnum, quatenus tolleret pœnitentias, quibus homo ſatisfaceret pœnis propter peccata contractis, & ſimul relinqueret pœnas ex condonatis peccatis relictas. Infertur *Secundò*, cùm conceditur Indulgentia 40. vel 100. dierum, aut annorum, non intelliguntur dies, vel anni pœnarum, quas in Purgatorio eramus ſoluturi, cùm vix putet Sotus *in 4. diſt. 21. q. 2. art. 1.* poſt ſecundam concluſionem, maximam Purgatorij pœnam excedere 20. aut 10. annos, quod an ſit verum, nunc non diſputo; ſed ſolùm cum communi Doctorum ſententia aio, intelligi dies, vel annos earum pœnitentiarum, quæ iuxta antiquam Eccleſiæ conſuetudinem imponebautur pœnitentibus. Vt enim ſuprà vidimus, propter vnum peccatum mortale graue imponebatur pœnitentia ſeptem annorum,

annorum, vt videlicet pœnitens ſemel, aut bis in hebdomada ieiunaret, ſe flagellaret, aut pſalmos recitaret, vel quid ſimile. Vnde quadragena erat pœnitentia continua 40. dierum, ſicut ſeptena erat pœnitentia continuata per ſeptem dies continuos, vel vt alij volunt, per ſeptem annos. Indulgentia igitur 40. aut 100. dierum vel annorum, liberat ab illa pœna, pro qua ſatisfeciſſet pœnitens, ſi adimpleuiſſet iniunctam pœnitentiam 40. aut 100. dierum, vel annorum. Quo fit, vt non tanta reſpondeat remiſſio pœnæ vnius anni in Purgatorio, quanta remittitur hic per pœnitentiam vnius anni; quia cùm pœna Purgatorij ſit longè acerbior quacumque pœna huius vitæ, vix ad ſoluendam pœnam vnius diei, in Purgatorio ſufficit pœnitentia vnius anni in hac vita facta: ac proinde per indulgentiam ſeptem annorum vix fortaſſe remittitur pœna ſeptem dierum Purgatorij. Sed ad alia procedamus.

RESOL. XLVI.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt aqua vino conſecrando non miſceatur.

Et an neceſſitas admiſcendi aquam vino conſecrando proueniat ex præcepto Diuino, aut Eccleſiaſtico.

Et an permittendus ſit Armenis mos conſecrandi in ſolo vino abſque aqua, ſicut Græcis conſecrandi in fermentato? Ex part. 8. tract. 1. Reſ. 22.

Pro doctrina, & quæſt. contenta in hoc. & ſeqq. §§. in tom. 2. tr. 1. lege doctrinam Reſp. 209. & alterius §. eius annot.

§. 1. Solutio huius quæſtionis pendet ex alia, an neceſſitas admiſcendi aquam vino conſecrando, proueniat ex præcepto Diuino, vel Eccleſiaſtico. Prouenire ex præcepto Diuino, docet Granado *in 3. part. contr. 6. tract. 2. diſp. 4. ſect. 1. diſput. 3. n. 9.* vbi citat Valentiam, Caſtrum, & Hoſium. Probat hanc ſententiam.

2. *Primò* auctoritate Patrum. Et in primis illuſtria ſunt verba ſextæ Synodi *can. 32.* In omni Eccleſia, vbi ſpiritualia lumina refulſerunt, hic ordo diuinitùs traditus ſeruatur, vt ſcilicet aqua miſceatur vino in ſacramento Euchariſtiæ. Et Concilium Carthaginenſe III. *can. 24.* In Sacramentis corporis, & ſanguinis Domini, nihil ampliùs offeratur, quàm ipſe Dominus tradidit: hoc eſt, panis, & vinum aquæ miſtum. Quæ verba miror à Gabriele Vaſquez explicari, ita vt cadant ſuper vinum tantùm. Deinde S. Cyprianus *in epiſt. 63.* Dominus inquit, calicem, docuit exemplo magiſterij ſui, vini & aquæ coniunctione miſceri. Nec reſponderi poteſt, ideò hoc dici traditùm à Domino, quia ad eius exemplum, & imitationem fit ab Eccleſia: etenim id non eſt tradi, aut præſcribi, ſed ſolùm ob oculos poni, vt illud imitetur, qui volet.

3. *Secundò* probatur, quia Chriſtus Dominus, cum calicem conſecrauit, admiſcuit aquam vino: ergo hæc miſtio cadit ſub diuinum præceptum. Antecedens patet, *Primò* authoritate omnium Scholaſticorum, S. Thomæ, Alexandri, Soti, Bonauenturæ, & omnium recentiorum quos ſuprà adduximus. *Secundò* teſtimoniis Conciliorum; id enim docuit ſexta Synodus *ſuprà*: Florentinum *in decreto Eugenij.* Iuxta teſtimonia (inquit) ſanctorum Patrum creditur, ipſum Dominum in vino aquâ permiſto hoc inſtituiſſe Sacramentum. Tridentinum ait, ita credi Dominum feciſſe.

4. Deinde notandum etiam *Primò*; quia peracta conſecratione dictum eſt à Domino: Hoc facite in meam commemorationem; vbi præcepiſſe videtur, non ſolùm quod ad Sacramenti ſubſtantiam erat abſolutè neceſſarium, ſed quòd ad ritus maximi momenti, & myſterijs pleniſſimos, cuiuſmodi eſt aquæ admiſtio. *Secundò*, quia cùm integra calicis conſecratio, per modum vnius peracta ſit, nimium conſecrando vinum aqua miſtum, non videtur vllum reperiri fundamentum, cui nitamur ad aſſerendum miſtionem illam relictam fuiſſe arbitrio diſcipulorum. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Henriquez *lib. 8. cap. 12. num. 4.*

5. Sed mihi magis placet contraria ſententia, vnde hoc præceptum Scotus *in 4. diſt. 11. quæſt. 8. §. ad ſecundam quæſtionem.* Sotus *diſtinct. 9. quæſt. 1. art. 6. §. colligitur ergo.* & plures alij, exiſtimant eſſe humanum.

6. Quorum ſententia eſt probabilior, *Primò*, quia eſt magis conformis Concil. Trident. *ſeſſ. 22. c. 7.* dicenti: Monet deinde ſancta Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, vt aquam vino calice offerendo miſcerent; quamuis enim nihil veter id quod à Deo iubetur, etiam præcipi ab Eccleſia, modus tamen loquendi Concilij innuit præceptum eſſe à ſola Eccleſia; ſi enim agnoſceret diuinum, non debuiſſet prætermittere, cùm id ad redarguendos hæreticos multum iuuiſſet.

7. Confirm. Concilium poſt verba citata dicit, tam quòd Dominum ita feciſſe credatur; quibus verbis indicat inter cætera motiua præcepti Eccleſiaſtici eſſe Chriſti factum ſcilicet citra præceptum, quod ipſum indicatur in Florent. *Secundò*, quia eſt magis conformis canoni, *Cum omne*, qui eſt Iulij Papæ, vbi dicitur aquam debere permiſceri in calice, iuxta canonum præcepta, quibus verbis ſolùm præceptum Eccleſiaſticum inſinuatur. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet etiam Vaſquez *tom. 3. in 3. part. diſp. 177. cap. 2.* Suar. *tom. 2. diſp. 45. ſect. 2.* Ochagauia *de Sacram. tract. 1. de Euchar. q. 10. n. 6.*

8. Nec obſtat dicere, Chriſtus conſecrauit in vino aquâ mixto: ergo vinum aquâ mixtum eſt materia neceſſaria ad valorem conſecrationis. Conſequentia patet, quia ex eo deducimus, vinum vitis, & panem triticeum, eſſe materiam neceſſariam ad valorem conſecrationis, quia Chriſtus in eis conſecrauit. *Secundò*, quia ſi mixtio aquæ cum vino non eſt neceſſaria ad valorem conſecrationis; ergo permittendus eſt Armenis mos conſecrandi in ſolo vino abſque aquâ, ſicut Græcis permittitur mos conſecrandi in firmamento.

9. Non, inquam, hæc obſtant: nam reſpondeo concedendo Chriſtum in vino aquâ mixto conſecraſſe; negamus tamen eo ſuo facto ad id nos obligaſſe: quia non tenemur Chriſtum imitari quoad omnia, quæ pertinent ad conſecrationem, & adminiſtrationem Sacramentorum, ſed tantùm quoad ſubſtantialia, quale non eſt miſcere aquam vino conſecrando.

10. Vnde ex his ad quæſitum principale reſpondendum eſt, poſſe Pontificem in hoc præcepto, vrgente cauſa, diſpenſare. Et in terminis tenet Hurtadus *de Sacram. diſp. 11. de Euchar. diffic. 11. in fin.* Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 74. art. 7. num. 54.* & Amicus *in curſu Theolog. tom. 7. diſp. 16. ſect. 4. num. 49.*

RESOL. XLVII.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt conſecratio Eucha-riſtiæ efficiatur ſub vna tantum ſpecie.

Et an præceptum conſecrandi Euchariſtiam ſub vtra-que ſpecie ſit diuinum, vel humanum.

Et an ſit falſum Innocentium VIII. diſpenſaſſe, vt aliquæ nationes conſecrarent ſub ſpecie tantum panis, & hoc conceſſiſſe Noruegis? Ex part.8. tr.1.Reſ.13.

Sup. hoc præcepto, & doctrina ſeq. huius Reſ. in tom. 2. tr.1. Reſ. 128. §. Et ita, & ex Reſ. 229. §. Verum, ſed lege eas per totas, & non pigebit, & vide etiam alium verſ. aſſignatũ in annot. prima Reſ. 2. huius annot.

§. 1. PRo reſolutione huius quæſtionis, videndum eſt, an præceptum conſecrandi Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie ſit diuinum, aut tantùm humanum. Et eſſe præceptum diuinum putat Vaſquez *in 3. part. tom.3. diſp.213. cap.3.* Suarez *tom.3.diſp.43. ſect.4.* Coninck *de Sacram. q.83. art.1. dub.5. concluſ.3.* Nugnus *in 3. part. q.74. art.1.* Sotus *in 4. diſtinct.9 quæſt.2. artic.1. in fine.* Caietanus *in 3.par. q.80. artic.12.* Marſilius *in 4. quæſt.6. art.1. part.1. dub.3. & 4.* cum aliis. Docent igitur conſecrationem vtriuſque ſpeciei ſimul eſſe iure diuino poſitiuo Chriſti præceptam; quod ſignificat Tridentinum *ſeſſ.22. cap.1.* dum poſtquam dixit, Chriſtum Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini obtuliſſe, ſubdit: Ac ſub earundem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc noui Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, vt ſumerent, tradidit; & eiſdem, eorúmque in Sacerdotio ſucceſſoribus, vt offerrent præcepit per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*; vti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit. Et idem indicatur *Lucæ cap.22.* illis verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*, ex quibus Tridentinum deducit, Chriſtum præcepiſſe conſecrationẽ vtriuſque ſpeciei ſimul; quia quamuis apud Lucam non dicatur: hæc facite, ſed *hoc facite in meam commemorationem*, & ea verba tantùm fuerint expreſſa immediatè poſt conſecrationem panis, nihilominus ſatis indicatur ea etiam fuiſſe repetita à Chriſto poſt conſecrationem calicis, dum ſubditur, *ſimiliter & calicem*; quia aduerbium, *ſimiliter*, refert repetitionem omnium quæ dicta fuerunt poſt conſecrationem panis.

2. Et id ratione congruenti probatur, quia Chriſtum præcipere conſecrationem vtriuſque ſpeciei ſimul, ex ſuppoſitione quòd fieret conſecratio, fuit maximè conueniens, quia ad eſſentiam ſacrificij fuit requiſita, & ad integritatem Sacramenti; ergo credi poteſt illam præcepiſſe.

3. Deinde Sacramentum Euchariſtiæ eſt eſſentialiter inſtitutum in ſacrificium realiter expreſſiuum cruenti ſacrificij Crucis: ergo ſicut illud importat realem, ita hoc ſacramentalem ſeparationem corporis à ſanguine: ſed ratio perfecti ſacrificij præualere debet cuicumque vtilitati animarum: ergo. Antecedens conſtat ex illis verbis Luc.22. *Hoc facite in meam commemorationem*, ex quibus Trident. *ſeſſ.22.cap.1.* colligit, Chriſtum præceptum dediſſe Apoſtolis, eorúmque in Sacerdotio ſucceſſoribus, offerendi Deo Patri in ſacrificium ſuum corpus, & ſanguinem ſub ſpeciebus viſibilibus panis, & vini. Conſequentia verò patet, quia repræſentans debet exprimere repræſentatum. Vide apud Syluium plura *ibid.*

4. Nec ſufficit, vt ſanguis implicitè tantùm repræſentetur ſub ſpeciebus panis, vel contrà: nam vt ſit expreſſiuum cruenti ſacrificij, debet vtrumque exprimi ſub forma viſibili. Minor probatur, quia ratio ſacrificij reſpicit immediatè cultum Dei, vtilitas verò animarum, quam reſpicit vt Sacramentum, non eſt ſimpliciter neceſſaria: ſed cultus Dei præualere debet cuicunque bono non neceſſario animarum: ergo.

5. His tamen non obſtantibus, non deſunt Doctores contrariam ſententiã tenentes, vt Adrianus *in 4. quæſt.6. de Euchariſt.* Maior etiam *in 4. diſtin.9. quæſt.3.* & alij, docentes, conſecrationem ſub vtraque ſpecie non eſſe præceptam iure diuino, ſed tantùm iure humano Eccleſiaſtico. *Primò*, quia Chriſtus in caſtello Emaus ſpeciem tantùm panis conſecrauit; ergo ipſe non præcepit conſecrationem vtriuſque ſpeciei, quia ipſe non faceret contra id, quod aliis præceptum relinquebat. *Secundò*, quia ſi conſecratio vtriuſque ſpeciei eſſet præcepta à Chriſto, maximè quia eſſet neceſſaria, vt per conſecrationem vtriuſquè fieret commemoratio paſſionis Chriſti, quaſi per conſecrationem vnius non fiat; ſed per conſecrationem vnius tantùm ſpeciei fit prædicta commemoratio, ſicut fit ſumptione vnius tantùm ſpeciei, vt indicatur *Luc.22.* dum poſt conſecrationem corporis ante conſecrationem ſanguinis dicitur: *Hoc facite in meam commemorationem.* *Tertiò*, quia ſi conſecratio vtriuſque ſpeciei eſſet iure diuino Chriſti præcepta, non poſſet diſpenſatione Romani Pontificis vna ſola conſecrari, quia Romanus Pontifex nequit in iure diuino diſpenſare. Legimus autem Romanum Pontificem aliquibus nationibus conceſſiſſe, vt ſub ſpecie tantùm panis conſecrarent, quia Innocentius VIII. id conceſſit Noruegis, vt refert Volaterranus *lib.7. Geographiæ c.4.*

6. Probatur etiam hæc opinio aliis rationibus. *Primò*; Hoc Sacramentum inſtitutum eſt propter vtilitatem animarum: ergo in caſu, quo defectu vini non poſſet in vtraque ſpecie conſecrari, diſpenſari poſſet, ne tot animæ priuarentur vtilitate huius Sacramenti.

7. *Secundò*; Concurrentibus duobus præceptis, ſeruandum eſt maius: maius autem eſt in articulo mortis communicare, quàm in vtraque ſpecie conficere, quia illud cedit in vtilitatem animarum.

8. *Tertiò*; Non minus de integritate Extremæ-vnctionis ſunt quinque vnctiones, quàm Euchariſtiæ ſpecies panis, & vini: ſed moribundis interdum datur vna vnctio ſine alia, vt cùm ſuperueniente morte non poſſunt omnes perfici.

9. *Quartò*; De iure diuino eſt confeſſionis integritas, & tamen in aliquo caſu licet confeſſionem dimidiare: ergo licèt de iure diuino ſit in vtraque materia celebrare, in aliquo tamen caſu licebit in vna tantùm Sacramentum hoc conficere.

10. *Quintò*; Hoc non eſt intrinſecè malum, & aliunde expedit ſaluti animarum. Maior conſtat, quia in multis caſibus neceſſarium eſt, in vna tantùm ſpecie cõſecrare. *Primò*, quando conſecratâ hoſtiâ deficit Sacerdos, definitum eſt in Concil. Tolet. VII. & XI. vt alius Sacerdos ſuccedat ad calicem tantùm conſecrandum. *Secundò*, ſi conſecrata hoſtia immineat Sacerdoti periculum mortis, poteſt ſumptâ hoſtiâ calicem omittere, & fugere. *Tertiò*, ſi poſt ſumptum corpus aduertat, in calice fuiſſe alium liquorem, & vinum haberi non poſſe ſine periculo mortis, aut graui ſcandalo, poteſt ſacrificium abſoluere.

11. *Sextò*; Nonnulli Patres teſtantur, Chriſtum communicaſſe diſcipulos euntes in Emaus in ſpecie tantùm panis.

12. *Septimò*; Totus Chriſtus continetur ſub qualibet

ſpecie: ergo quæuis ſufficit ad integrum Sacramentum, & ſacrificium.

13. *Octauò.* Legitur ab Innocentio VIII. diſpenſatum fuiſſe cum Noruegis anno 1490. vt refert Volaterranus *lib.7.c.4.* cuius gratiâ docet, legationem eò miſſam fuiſſe.

14. *Nonò.* Quoniam, vt definit Trident. *ſeſſ.21. c.2.* eſt in Eccleſia poteſtas, vt ſaluâ Sacramentorum ſubſtantiâ, ſtatuat, vel mutet, quæ ſuſcipientium vtilitati, & Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicauerit: ergo vrgente graui, & publica neceſſitate, poteſt in hoc diſpenſare.

15. *Decimò.* Poteſt in aliis iuribus diuinis diſpenſare, vt in voto ſolemni, in matrimonio rato & non conſummato, in reſidentia perſonali Paſtoris, in miniſtro Confirmationis & Ordinis: ergo etiam in hoc.

16. Et licèt ad omnia hæc argumenta reſponſiones adhibeat Amicus *vbi infrà*, tamen ipſe contrariam ſententiam probabilem putat.

Sup. hoc in Reſ.1. not. præteritæ, curſim in fine §.1. verſ. Neque cum diſpenſatione, & in Reſ. 2. §. 2. ad mediũ, verſ. Tum quia graues.

17. Vnde ex his diuerſis opinionibus patet reſolutio ad quæſtionem propoſitam; nam Sotus, Vaſquez, & Coninck, quos citat, & ſequitur Hurtadus *de ſacrif. Miſſæ, diſp.1. diffic.9.* docent Romanum Pontificem non poſſe in præcepto diuino conſecrandi ſimul vtramque ſpeciem diſpenſare: vnde falſum putant Innocentium VII. in dicto præcepto diſpenſare. Et ita hanc ſententiam mordicùs, & doctè ſuſtinet Card. de Lugo *de ſacr. Euch. diſp.19. ſect.8. per totam.*

18. Sed ego ſatis contrariam ſententiam probabilem eſſe puto, quam vt talem admittit etiam Amicus *in curſ. Theolog. tom.7. diſput.16. ſect.9. numer.158.* vbi ſic ait: Probabile eſt poſſe in hoc iure, ob publicam dumtaxat vtilitatem, à Summo Pontifice, per iuris interpretationem diſpenſari: probabilius tamen eſt, nec ob publicam vtilitatem id poſſe. Prioris partis fundamentum eſt authoritas tot Doctorum, & rationes quæ hanc opinionem reddunt practicè probabilem. Ita ille; cui adde Caſtrum Palaum *tom.1. diſputat.6. punct.3. num.6.* vbi docet probabilem eſſe, poſſe authoritate Pontificis in vna tantùm ſpecie ſacrificium offerri, vrgenti, graui, & communi bono alicuius Prouinciæ; ſed tunc Pontifex non diſpenſabit in iure diuino, ſed declarabit doctrinaliter ad illum caſum non ſe extendere. Pro quo ſupponendum eſt in hac ſententia offerri ſacrificium ex iure diuino eſſe: at quòd ſit in vtraque ſpecie, non eſſe per ſe ex iure diuino, ſed ex iure naturali dictante, ſi offeratur ſacrificium Deo, integrum, & perfectum eſſe offerendum. Cùm ergo Pontifex permitteret in aliqua Prouincia ſacrificium in vna ſpecie offerri, declarat vtique præceptum naturale ſacrificandi integrè ad illum caſum non ſe extendere. Sic Suarez *lib.10. cap.6. fine,* vbi aduertit hanc declarationem fieri non poſſe ab alio præter Romanum Pontificem, quia eſt res grauiſſima, & ſatis dubia. Hæc Palaus.

19. Imò Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcep.2. lib.3.c.5. n.5.* putat ſententiam aſſerentem poſſe Pontificem in tali caſu diſpenſare, eſſe probabiliorem. Vide illum, & non pigebit.

RESOL. XLVIII.

An Pontifex poſſit in aliquo caſu facultatem præbere, vt plures Sacerdotes ſimul conficiant Euchariſtiam.

Et dubium eſt, quomodo id licitè poſſit fieri.

Et deciditur, quam intentionem debeant habere Sacerdotes nouiter ordinati, quando cum Epiſcopo in Miſſarum ſolemniis conſedebant.

Et notatur, quod Epiſcopus, qui conſecratur, celebrat cum Epiſcopo conſecrante, & olim Presbyteri Cardinales ſimul cum Pontifice concelebrare conſueuerunt.

Et an in Eccleſia Græca ſoleat alius Sacerdos ſimul cum Epiſcopo celebrare? Ex part.8. tract.1. Reſ.44.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè, quod patet ex conſuetudine recepta, & à Summis Pontificibus approbata Latinarum Eccleſiarum, quâ Sacerdotes recens ordinati, ſolent verba conſecrationis ſimul cum Epiſcopo celebrante proferre, idque ſuper eandem materiam. Cùm enim Eccleſia in re tanti momenti errare non poſſit; hinc manifeſtum eſt, plures ſimul Sacerdotes eandem materiam validè conſecrare poſſe. Sup. doctrina contenta in hac Reſ. in tom.2. tr.5. Reſ.20. & lege alias Reſ. eius not. & latè in Reſol. annot. ſeq. per totam.

2. Dubium eſt autem non leue, quomodo id licitè poſſit fieri; Et ratio dubitationis eſt, quia moraliter loquendo, impoſſibile eſt, vt plures Sacerdotes formam Conſecrationis eodem inſtanti abſoluant, quare ſemper euenit in dicto caſu, vt materia tantùm ab vno conſecretur, nimirum ab illo, qui priùs formam abſoluit. Vnde vlteriùs ſequitur, alios nihil efficere, & verba conſecrationis proferre ſuper materiam conſecratam, quod ſacrilegium redolet. Imò ſæpè contingere poteſt, vt ipſe Epiſcopus celebrans non conſecret, ſi nimirum aliquis ex ordinatis priùs formam perficiat: hoc autem magnum eſt inconueniens, quia celebrans tunc non ſacrificat.

3. Reſpondeo, ad cauenda prædicta incommoda, Sacerdotes recens ordinatos debere habere intentionem conſecrandi, non abſolutam, ſed conditionatam; ſi nimirum verba ſimul cum Epiſcopo abſoluant, aliàs non. Inde enim fit Epiſcopum, qui eſt principalis miniſter, ſemper conſecrare, ſiue alij conſecrent, ſiue non; & conſecratione peracta, ſi aliquorum verba nondum peracta ſunt, ea nonniſi materialiter proferri ſuper materiam conſecratam: quâ cautelâ magis vitatur periculum ſacrilegij, aut irreuerentiæ, quàm ſi formaliter, & cum intentione conſecrandi recitarentur.

4. Neque dicas fieri non poſſe, vt idem ſimul proferat verba conſecrationis, & materialiter, ita vt non ſufficiant. Oppoſitum enim manifeſtè colligitur ex Baptiſmo ſub conditione collato: nam ſi infans eſt baptizatus, verba proferuntur tantùm materialiter, ſine animo baptizandi: ſi verò non eſt baptizatus, proferuntur formaliter, & cum intentione eum baptizandi. Quis autem neget Baptiſmum eo modo validè, imò & interdum licitè conferri? Quia tamen plerumque contingit, vt ordinati prædictas intentiones accuratè diſtinguere neſciant, optimum erit conſilium quoad praxim, vt quilibet ordinatus habeat intentionem generalem proferendi verba conſecrationis iuxta ſenſum, & mentem Eccleſiæ, quæcumque illa ſit.

5. *Nota* etiam quòd Epiſcopus qui conſecratur, celebret cum Epiſcopo conſecrante: & olim Presbyteri Cardinales ſimul cum Pontifice concelebrare ſolebant, vt teſtatur Innocentius *lib.3. de myſt. Miſſ. cap.19.* quam tamen conſuetudinem ſuo tempore non extaſſe refert Durandus *in 4. diſt.13. q.3. num.4.* Et in Eccleſia Græca ſolet alius Sacerdos ſimul cum Epiſcopo celebrare. Et licèt Durandus *vbi ſuprà,* videns moralem impoſſibilitatem, vt omnes qui verba proferunt, reuera conſecrent, non

Sup. hoc in tom.4. tr.8. Reſ.89.

Sup. hoc in §. vlt. Reſ. not. ſeq.

Sup. hac cõſuetudine magis latè in tom. 4. tr. 8. Reſ. 91. & in §§. ſeqq. huius Reſ.

non laudat hanc conſuetudinem, qua plures Sacerdotes verba proferant; ſed tanquam periculoſam cenſet magis eſſe abolendam, quàm retinendam. Gabriël etiam *in lect. 6. in Canon.* Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 2.* & Angelus *verb. Euchariſtia 2. n. 3.* non multum eam approbant. Moralitèr enim euitari non poteſt, quin aliqui verba proferant ſuper materiam iam conſecratam: quod per ſe inane & ſacrilegum eſt. Et eò magis abſurdum eſt, ſi alius Sacerdos verba abſoluat ante Epiſcopum principaliter celebrantem, & ſic Epiſcopus ipſe non conſecret. Accedit, quòd Sacerdotes nouiter ordinati, non communicant de calice conſecrato: ſed tamen qui celebrant, debent in vtraque ſpecie communicare. Attamen hæc Durandi cenſura tanquam temeraria meritò ab aliis pluribus reprehenditur. Cùm non ſolùm in quibuſdam particularibus Eccleſiis, ſed in ſola Romana & vniuerſali, illa conſuetudo ſeruata, & retenta ſit. Atque in Romano Pontificali, tum veteri, tum nouo præſcripta, & ab omnibus Epiſcopis ordinantibus vbique ſeruanda proponitur.

Sup. hoc melius in tom. 4. tr. 8. Reſ. 90. § penult. & vlt. & verſ. in alio verſ. eius not.

Sup. hoc ad mediũ præcedentis §. huius Reſ. verſ. non laudat. & in alia Reſ. eius not. quæ eſt tertia dicti §.

6. Et ideo hanc conſuetudinem approbant, & tuentur communiter Doctores, & inter illos, noſter amiciſſimus Pater Auerſa *de ſacram. Euchar. q. 10. ſect. 2.* qui poſt varias ſententias adductas, tandem ipſe putat dicendum, ſingulos Sacerdotes celebrantes, debere verba proferre, formaliter quidem cum intentione conſecrandi, ſi contingat ea ſimul cum Epiſcopo complere, aut ſi Epiſcopus formam, vel intentionem peruerteret; ſecus autem non conſecrandi, ſed materialiter tantùm recitandi, ſi poſt, vel antea compleant. Hoc etiam videtur maximè conformare Rituali ipſi, & Pontificali Romano. Ideo enim ſeriò admonentur Sacerdotes, vt ſtudeant ſimul cum Epiſcopo verba proferre: quæ admonitio debet etiam ad intentionem accommodari, vt intendant conſecrare ſimul cum Epiſcopo, & non aliter.

7. Sic ergo redditur licita, & laudabilis hæc conſuetudo. Ac vitantur inconuenientia in aliis modis allata. Non enim malum, aut ſacrilegum eſt, verba materialiter, & recitatiuè proferri ſuper materiam conſecratam, vel conſecrandam, quando id non fit cum deceptione eorũ qui expectant fieri Sacramentum, vel cum iniuria ipſius Sacramenti. Sed pium, & laudabile eſt in præſenti caſu, dum fit cum debita reuerentia, & ad ſeruandum Eccleſiæ ritum. Neque neceſſe eſt, Sacerdotes nouiter ordinatos, etiamſi contingat, vt ſimul cum Epiſcopo verba compleant, atque adeò verè conſecrent, communicare etiam de calice ad conſummandum ſacrificium, quia ſatis eſt, Epiſcopum ita communicare, & conſummare: & ad ſummum ſi Epiſcopus deficeret, deberet aliquis alius ex peculiari debito eius celebrationis id perficere. Dicuntur demum alij Sacerdotes concelebrare cum Epiſcopo ordinante: quia & omnia recitant, & debent etiam formaliter intendere conſecrare, ſi iunctim cum Epiſcopo verba compleant.

8. Subdit verò Auerſa, quia communes Clerici non ſunt de his Theologicis ſubtilitatibus inſtructi: & quia variæ opiniones de hac re extant, approbandum eſt conſilium Caietani dicentis, hos nouiter in ſacerdotium ordinatos, non oportere habere intentionem determinatam conſecrandi, vel determinatam non conſecrandi; ſed poſſe habere indefinitè intentionem debitam: hoc eſt, proponat apud ſe: Intendo dicere cum ea intentione quâ debeo dicere, ſic enim inquit, tutiſſima via omnes ordinati incedunt. Similiter Layman. *lib. 5. Moral. Theolog. tract. 2. cap. 7. num. 2.* & Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 50.* notant, vt nouiter ordinati habeant intentionem proferendi verba ſecundùm voluntatem Eccleſiæ. Et idem eſt ſi dicatur, vt intendant proferre meliori modo & via qua fieri conueniat. Ita Auerſa, & iterum ego. Vide Hurtadum *de Sacram. Euch. diſput. 11. diffic. 2.* Præpoſitum *in 3. part.*

Quæ hîc eſt in tom. 2. tr. 5. Reſ. 20.

R E S O L. X L I X.

An Pontifex potuerit prohibere, ne laici ſumant communionem ſub vtraque ſpecie.

Et an iure diuino præcepta ſit communio ſub vtraque ſpecie? & an qui ſub vna ſola ſpecie communicat, impleat præceptum, quo dicitur, Niſi manducaueritis carnem filij hominis; & biberitis eius ſanguinem, &c.

Et notatur, quòd hodie Cardinalis Diaconus miniſtrans ſummo Pontifici communicat ſub vtraque ſpecie: & ſimiliter Rex Franciæ in ſua inauguratione.

Et tandem quæritur, an aliquando ſit licitum laico ſanguinem ſumere? Ex part. 8. tract. 1. Reſ. 24.

§. 1. Reſpondeo quòd ſub annum 1412. Petrus Ereſdenſis, & Iacobellus Miſnenſis in Bohemia docuerunt, iure diuino præceptam eſſe communionem ſub vtraque ſpecie, & proinde Romanam Eccleſiam iniuſtè laicis negare vſum calicis, vt videre eſt apud Æneam Syluium *in hiſtoria Bohemorum, cap. 35.* hos ſecuti ſunt hæretici noſtri temporis, nam quamuis Lutherus fuerit varius, tãdem cenſuit vtriuſque ſpéciei ſumptionem etiam laicis eſſe neceſſariam, vt refert Bellar. *lib. 4. de Euchariſtia, c. 20.* idem cenſet Caluinus, & alij, eodem Bellarm. teſte.

2. Sed omnino dicendum eſt, quòd laicis, & Sacerdotibus non celebrantibus, communio ſub vtraque ſpecie non eſt præcepta iure diuino. Ratio *prima*; Chriſtus Dominus ſumentibus vnam ſpeciem, promittit vitam æternam, vt: *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Ratio *ſecunda*; Conc. Conſtant. *ſeſſ. 13.* & Trident. *21 ſeſſ. can. 1.* ſub pœna excommunicationis prohibent, ne Sacerdotes audeant quemquam ex populo communicare ſub vtraque ſpecie. Ratio *tertia*; Licèt ex gentibus conuerſi Chriſtiani de calice communicarent, id ideò factum eſt, quia aſſueti erant bibere de libaminibus Idolorum; ſed hic mos poſtea abolitus. Ratio *quarta*; *Act. 2.* dicitur, quòd erant perſeuerantes in fractione panis; fractio autem panis ſignificat diſtributionem Corporis Dominici. Ratio *quinta*; Moris antiquiſſimi fuit in Eccleſia ſeruare corpus Domini ſub ſola ſpecie panis propter infirmos. Ratio *ſexta*; Olim viris dabatur Euchariſtia in manu, mulieribus autem in nitidis linteaminibus, quæ Dominicales vocabantur, vt refert *can. 3.* Concilij Altiſiodor. Vnaquæque mulier, quando communicat, Dominicalem ſuam habeat, quòd ſi non habuerit, vſque in alium diem Dominicum non communicet. Idem corpus Dominicum tempore perſecutionis dabatur Chriſtianis, vt domum deferrent, & quando commodum eſſet, vt tunc ſumerent. Sed calicis nulla fit mentio. Ergo antiquitùs Chriſtiani contenti erant communione ſub vna ſpecie panis.

3. Sed obiicies. Qui ſub vna ſolùm ſpecie cómunicat, non implet præceptum, in quo dicitur: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Reſpond. ſufficienter adimpleri hoc præceptum, quando ſub vna ſpecie communicatur. Et ratio eſt. Quia ſub ſpecie panis ex vi verborum, vt ſuprà docuimus, eſt corpus; per concomitantiam verò eſt ſanguis, tunc ſi eſt corpus, neceſſariò eſt viuum: vnde ſine ſanguine non poteſt eſſe; vnde verificatur hæc, quòd qui manducat corpus Chriſti, etiam bibit ſanguinem Chriſti, quia ſanguis ſub illa ſpecie panis cum corpore Chriſti continetur.

4. Inſtabis *Secundò*. Quando Chriſtus de calice dixit: *Bibite ex eo omnes*; iam quaſi præuidebat, quòd quidam futuri erant, qui calicem fidelibus adimerent; vnde illos his verbis confutat. Reſpond. Horum verborum, *Bibite ex eo omnes*, hunc eſſe ſenſum, quia vnum calicem porrigebat, ex quo ſinguli debebant bibere, ideò addidit: *Bibite ex eo omnes.* Hæc verò verba ad ſpecies panis non addidit, dicens: *Comedite ex eo omnes*; quia non porrigebat illis vnum integrum panem diſtribuendum per ſingulos, ſed dabat duodecim partes ſingulis ſingulas. Sine fundamento igitur vrgent Bohemi, apud quos hæc controuerſia de calice eſt excitata, concedendi ſibi calicem. Et quamuis poſſit hoc Eccleſia diſpenſare, non ſolet tamen niſi ex iuſtis cauſis; vix tamen vlla iuſta, & rationabilis inueniri poſſet. Et hæc omnia docet Opatouius *de Sacram. tract. de Euchariſt. diſput.*8. *quæſt.*7. *num.*30. & alij communiter, quod apertè patet ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.*13. & Tridentino *ſeſſ.*21. *can.*1.

5. Vnde ex his deueniendo ad reſolutionem principalis quæſiti, aſſero Pontificem & Eccleſiam potuiſſe prohibere, ne laici ſumant Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie; & ſufficientes cauſas habuiſſe ad hoc præcipiendum. *Primum* definitur à Tridentino *ſeſſ.*21. *cap.*2. & colligitur ex Paulo 1. *ad Corinth.*4. ex illis verbis: *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*, & *cap.* 11. cùm multa per epiſtolam de hoc Sacramento ordinaſſet, *cætera* inquit, *cùm venero, diſponam. Secundò* conſtat tum ex iis, quæ in aliis Sacramentis pro temporum, locorum, & perſonarum varietate, ſaluâ eorum ſubſtantiâ, mutauit, vt quòd Baptiſmus, qui priùs fiebat per immerſionem, nunc fiat per aſperſionem; quòd ſacramentum Pœnitentiæ priùs obligauerit ter in anno, nunc ſemel tantùm; quòd ſacri Ordines nunc includant ſolemne votum caſtitatis; anteà non: quòd matrimonia nunc non habeantur rata, niſi præſente Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus, tum ex iis, quæ de hoc eodem Sacramento pro diuerſis temporibus, ac locis, Eccleſia conſtituit: vt quòd nunc non debeat hoc Sacramentum dari paruulis: quòd Græci conficiant in fermentato; Latini verò in azymo. *Tertiò* à priori. Etenim certum eſt, Eccleſiam inſtitutam eſſe à Chriſto ſapientiſſimo inſtitutore: vnicuique autem benè inſtitutæ Reipublicæ, pro rectò gubernationis regimine, neceſſaria eſt poteſtas, vt pro circumſtantiarum varietate, ſaluâ legum ſubſtantiâ, poſſint varij ritus accidentales mutari, cùm non omnia poſſint legibus, quæ quoad fieri poteſt, eſſe debent vniuerſales ac breues, comprehendi.

6. *Secundum* probo, afferendo cauſas, quibus mota eſt Eccleſia ad communionem ſub vtraque ſpecie prohibendam. *Prima* eſt, ad refellendam hæreſim, quòd ſub ſpecie panis ſit tantùm corpus, ſub ſpecie vini tantùm ſanguis: vt multi ex Lutheranis, teſte Bellarmino *lib.*4. *de Euchariſtia, cap.*28. id aſſerunt, irridentes concomitantiam ſanguinis Chriſti cum corpore in ſpecie panis. *Secunda*, ad refutandum errorem, quòd ſola ſpecies panis ad ſalutem non ſufficiat: in quo ferè omnes hæretici verſantur. Harum duarum cauſarum expreſſam mentionem faciunt Concilia, Conſtantienſe *ſeſſ.* 13. & Tridentinum *ſeſſ.*21. *can.*1. *&* 3. *Tertia*, ad debitam reuerentiam huic Sacramento præſtandam, nam ob populi multitudinem vix euitari poſſet frequens ſanguinis effuſio. Alia quoque ſunt inconuenientia, quæ Baſileenſe Concilium refert in compendioſa narratione de Bohemorum vocatione ad Concilium, initio poſita. Et hæc omnia docet Amicus *in Curſu Theolog. tom.*7. *diſput.*29. *ſect.*8. *num.*97. cui ego addo Hurtadum *de Sacr. diſp.*10. *de Euchariſtia, difficul.*5. ſic ait: Suppoſito quòd laicos communicare ſub ſpecie tantùm panis, & non ſub ſpecie vini, ſit licitum, & non contra præceptum diuinum, ac proindè capax præcepti humani, aut prohibitionis humanæ, facilè conſtat, prohibitionem Eccleſiaſticam, quâ Eccleſia Latina laicis interdixit vſum calicis, eſſe iuſtam, & rationabilem: quia ex vna parte in Eccleſia eſt poteſtas ad ferendam dictam prohibitionem & legem: & ex altera parte ad illam ferendam ſunt iuſtiſſimæ, & admodùm rationabiles cauſæ; ergo dicta prohibitio, & lex eſt iuſta, & rationabilis. Conſequentia patet. Antecedens autem quoad vtramque partem probatur. Et in primis, quòd in Eccleſia ſit dicta poteſtas, definit Tridentin. *ſeſſ.*21. *cap.*2 & etiam generaliter poteſtas circa vſum Sacramentorum deducitur ex Paulo 1. *ad Corinthios cap.*4. dum ait: *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* Et ſpecialiter poteſtas circa vſum Euchariſtiæ deducitur ex Paulo 1. *ad Corinthios. cap.*11. dum, poſtquam locutus fuerat de vſu huius Sacramenti ait: *Cætera cùm venero diſponam.* Et idem ratione conſtat, quia nihil eſt quod obſtet, vt Eccleſia poſſit liberè ferre leges in his, quæ circa vſum Sacramentorum non ſunt iure diuino præſcripta. Deinde, quòd ſint iuſtiſſimæ, & rationabiles cauſæ ad prohibendum vſum ſanguinis laicis, conſtat ex incommodis quæ in vſu illius reſpectu tantæ multitudinis contingere poſſunt. Inter alia autem quæ communiter enumerantur, præcipuum eſt, quòd iam in tanta fidelium multitudine, & varietate maximum periculum ſit quòd aliquid ſanguinis effundatur, in quo maxima indecentia, & irreuerentia reperitur, quia ſanguis ſemel effuſus colligi nequit. Iuſtiſſimè ergo & admodùm rationabiliter dicta prohibitio facta eſt ab Eccleſia, & iuſtiſſimè, & admodùm rationabiliter defraudantur laici gratia correſpondente ſpeciebus vini, etiamſi ſpecies vini aliquam ratione ſui conferant. Hucuſque Hurtadus, & alij communiter.

7. Nec obſtat dicere, quòd quamuis communio ſub vtraque ſpecie non ſit diuino iure præcepta, non poteſt tamen Eccleſia vſum ſanguinis laicis prohibere, cùm ex inſtitutione huius Sacramenti ius habeant ad illum ſumendum: quemadmodum non poteſt vniuerſaliter priuare fideles ſacramento Confirmationis, quamuis illud non ſit in præcepto.

8. Reſpondeo, negando aſſumptum, ad cuius probationem dico fideles habere ius ſumendi Euchariſtiam, qua proinde ſine rationabili cauſa priuari non poſſint: vt verò hoc, vel illo modo ſumant ſub hac, vel illa ſpecie, ſub vna, vel vtraque, non habere ius independenter ab Eccleſia, quæ pro exigentia temporum poteſt conſtituere, id quod iudicat conuenientius vtilitati

litati fidelium, vel Sacramentorum venerationi.

9. Ad id quod de Confirmatione affertur. Reſpondeo, negando eſſe ſimile, quia ſi Eccleſia fideles priuaret ſacramento Confirmationis, eos priuaret vno Sacramento pro communitate inſtituto, & ad quod ſinguli ius habent; prohibendo verò vſum calicis, non priuat vſu Sacramenti, ſed ſolùm negat certum modum illud ſumendi, ad quod iuſtis de cauſis mouetur.

10. Dices, ſaltem priuat fideles magno fructu, qui ex vtriuſque ſpeciei ſumptione perciperetur. Reſpondeo, quidquid ſit de eo, non obſtare; quia ſi noua gratia per ſumptionem ſanguinis accedat, ea non eſt ad ſalutem neceſſaria: in iis autem, quæ non ſunt neceſſaria ad ſalutem, Eccleſia poteſt habere, & habet re ipſa maiorem rationem reuerentiæ Sacramentorum, & vt omne periculum incommodi circa illa euitetur, quàm alicuius gratiæ non neceſſariæ, hinc enim fit, vt non det hoc Sacramentum paruulis, vel amentibus propter periculum vomitus: vel ne expuant, &c.

Sup. hoc pro Cardinali in ſeq. Reſ. § penult. poſt medium, & pro rege Franciæ infrà in Reſ. 102. §. Sed quia, paulo poſt initiũ.

11. Nota tamen hìc obiter cum Ioanne Præpoſito *in 3. part. D. Thomæ. q.80. artic. 12. dub.2. num.70.* quòd hodie Cardinalis Diaconus miniſtrans ſummo Pontifici communicat ſub vtraque ſpecie, vt ſimiliter Rex Franciæ in ſua inauguratione.

Sup. hoc ſupra in Reſ.1. §. poteſt etiã inferri ſecundo, & infrà in Reſ. ſeq. lege §. Notandum eſt. & in tom.2. tr.2. Reſ.98.

Sup hoc in Reſ.3. not. præteritæ. §. vlt. & in tom. 2. tr.1. Reſ. 238. in fine.

12. Sed ſi aliquis hìc obiter quærat, an aliquando ſit licitum laico ſanguinem ſumere? Reſpondet ad hoc dubium Amicus *vbi ſuprà num.*103. vbi ſic ait. Cæterum quæri poteſt, an aliquando licitum ſit laico, ſanguinem ſumere? Reſpondeo, nunquam ei licitum eſſe, ne quidem in articulo mortis, etiamſi ſignanter caſus, in quo moribundus vel non haberet, vel non poſſet ſub ſpecie panis; haberet autem, vel poſſet ſub ſpecie vini communicare: quia cùm hoc Sacramentum non ſit ſimpliciter neceſſarium, non obligat, niſi cum debitis circumſtantiis ab humano præcepto præſcritis, dependenter à quo ſæpè præcepta obligant. In vno tantùm caſu licitum eſſe laico ſanguinem ſumere, in periculo ſcilicet irreuerentiæ, aut effuſionis, vel iniuriæ, aut corruptionis in defectum Sacerdotis, excipio etiam caſum in quo ſanguinis ſumptio cenſeretur ad ſalutem infirmi neceſſaria.

13. Obiicies; nunquam Eccleſia cenſetur prohibere Sacramenta in caſu neceſſitatis, vt conſtat de ſacramento confeſſionis, quod nunquam in caſu neceſſitatis prohibet, ſicut nec Baptiſmum, Confirmationem, & Viaticum tempore interdicti: ergo etiam vbi non eſt permiſſa communio ſub vtraque ſpecie, poterit infirmus in articulo mortis, communicare ſub ſpecie vini, ſi non poſſit vel habere, vel ſumere ſpeciem panis.

14. Reſpondeo, negando non poſſe Eccleſiam prohibere, etiam in caſu neceſſitatis propter immutabilem obſeruantiam legis, & reuerentiam Sacramentis debitam, ea Sacramenta, quæ non ſunt ſimpliciter neceſſaria, cuiuſmodi eſt hoc Sacramentum. Præſtat enim conſtans, & perpetua obſeruantia legis debita Sacramenti adminiſtratione vnius: vel alterius perſonæ deuotioni: præſertim cùm facilè poſſit ex vno caſu ad alios extendi huiuſmodi legis interpretatio, nec eſt eadem ratio de ſacramento confeſſionis, quod eſt Sacramentum neceſſitatis, ſicut & ſacramentum Baptiſmi. Quod autem Eccleſia tempore interdicti non prohibeat alia etiam Sacramenta ad ſalutem non neceſſaria, Confirmationem, Viaticum pro infirmis, & Matrimonium, id ideò eſt, quia hæc pendent à poteſtate Eccleſiæ, quæ potuit pro tali tempore hæc Sacramenta concedere, ſicut in articulo mortis concedere potuit communionem ſub ſpecie vini, in defectum alterius ſpeciei: de facto autem id non conueniſſe, colligimus ex vniuerſali prohibitione abſque vlla exceptione. Cæterùm non damnarem peccati mortalis, qui in eo caſu vtens benigna legis interpretatione communicaret ſub ſpecie vini. Ita Amicus.

RESOL. L.

An Pontifex, ſicut potuit præcipere tantùm vſum panis, potuerit etiam præcipere tantùm vſum ſanguinis.

Et notatur olim in Græcia morem fuiſſe iis, qui præ ægritudine ſpeciem panis deglutire non poterant; ſolam ſpeciem vini, argentea cochlea in os effundere.

Et quid de conſuetudinibus Græcorum, Æthiopum, Moſcouitarum, & Pariſiis in Conuentu Cluniacenſi, & de Diacono Cardinali Romæ in Miſſa Papali ſibi, & aliis Cardinalibus miniſtrante Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie? Ex part.8, tr.1. Reſ.25.

§. 1. AD hanc quæſtionem affirmatiuè reſpondet Fagundez *de Præcept. Eccleſ. præcept.3. lib.3. cap.4. num.10.* vbi dicit potuiſſe Eccleſiam præcipere vſum tantùm calicis, & vetare vſum panis, ſed non docuiſſe, propter rationes *num.6.* tactas; quia non minùs continet vna ſpecies, quàm alia; ſub ſpecie enim ſanguinis adeſt corpus, & ſub ſpecie corporis adeſt ſanguis, vt definit Concilium Tridentinum *de fide, ſeſſ.13. canone 3.* ibi: Si quis negauerit in venerabili ſacramento Euchariſtiæ, ſub vnaquaque ſpecie: & ſub ſingulis cuiuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri, anathema ſit. *Et cap. 2. euſdem ſeſſionis* ita ait expreſsè: Quapropter veriſſimum eſt, tantundem ſub alterutra ſpecie, atque ſub vtraque contineri: totus enim, & integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & ſub quauis ipſius ſpeciei parte, totus idem ſub vini ſpecie, ſub eius partibus exiſtit. Ex obiecto ergo benè poterat Eccleſia præcipere vſum tantùm calicis, ſicut præcepit vſum corporis, & vetuit calicis; cùm contineat tantundem vna ſpecies, quàm alia: non tamen decuit, nec conueniens erat reuerentiæ tanti Sacramenti, vt præciperet vſum calicis, & vetaret vſum panis, ob rationes ſuprà tactas *num.6.* quæ adeò fortes, & vrgentes ſanctiſſimis Patribus, & ſapientiſſimis viris, qui Concilio Tridentino interfuerunt, viſæ ſunt, vt in eodem Concilio *ſeſſ.21. canone 2.* hæretici iudicentur, & anathemate feriantur, qui huiuſmodi cauſas non iuſtas, neque ſufficientes iudicauerint, ad vſum panis præcipiendum tantummodò, & vetandum vſum calicis; ita enim ibi: Si quis dixerit ſanctam Eccleſiam Catholicam non iuſtis de cauſis, & rationibus adductam fuiſſe, vt laicos, atque etiam Clericos non conficientes ſub panis tantummodo ſpecie communicare, aut in eo errallè, anathema ſit. Inſtituit enim Chriſtus Dominus huiuſmodi Sacramentum, ſed nihil præcepit de modo, & ordine illius ſumendi; imò totum id negotium commiſit diſpoſitioni Eccleſiæ, vt docet Diuus Auguſt. *epiſt.*118.

2. *Notandum* eſt tamen hìc obiter, olim quidè in Græcia morem fuiſſe, iis infirmis, qui præ ægritudine ſpeciem panis deglutire non poterant, ſolam ſpeciem vini argentea cochlea in os infundere, vt inſinuat Toletus *in Ioannem, cap.6. notabili 27.* &

Quoad hoc lege §. Sed ſi, & ſeqq. Reſ. præteritæ, & ſuprà in Reſ. 1. §. Poteſt

etiam inferri ſecundò, & in tom.1. tr 2. Reſ.98.

& colligitur ex Concilio Toletano XI. *cap.*11. & Carthaginenſi I V. *cap.*76.& refertur *cap.de his* 26. *quæſt.*6. & habetur ex D. Cypriano *ſermone in Cœna Domini*, & docet etiam expreſsè Henriquez *lib.*8. *Euchariſt.æ*, *cap.*44. *num.*7. & apud Ruſſios, ſeu Moſcouitas, ſub vtraqut ſpecie datur omni populo Euchariſtia: datur enim corpus Chriſti ſanguine intinctum, perfuſúmve in cochleari, ne periculum effuſionis, aut caſus detur, vt refert idem Henriquez *allegatus*, & Petrus Comeſtor *in Hiſtoria ſcholaſtica*, *cap.*151. qui mos etiam aliquandiu in Hiſpania viguit tempore Concilij Toletani I. vt colligitur ex eodem Concilio:& denique Romæ,dum Summus Pontifex ſolemniter ſacrificium offert,ſumpto Chriſti corpore in Altari, poſtea ſedet, & Diaconus Cardinalis ei calicem ſumma reuerentia bibendum defert.Deinde idem Cardinalis communionem ſub vtraque ſpecie aliis Purpuratis præbet: eis enim calicem Domini ſimiliter miniſtrat,vt refert Henriquez *proximè citatus*,& patebit *infra*: nunquam tamen in tota ac venerabili Eccleſia Catholica mos fuit introductus circa vſum calicis tantùm. Hucuſque Fagundez; qui etiam poſtea *num.*22. ſic ait; Non eſt improbanda conſuetudo, quæ in aliquo caſu obtinuit,vt alicui perſonæ detur vtraque ſpecies,ſi talis conſuetudo ſcita ſit, & ſaltem tacitè approbata à Sede Apoſtolica: ſic Romæ conſuetudo eſt; vt Diaconus, qui miniſtrat Summo Pōtifici in ſolemni Miſſa, ſub vtraque ſpecie communiter & in eadem Miſſa ſolemni aliis Purpuratis communionem ſub vtraque ſpecie præbeat, etiam Diaconis, & Subdiaconis, vt refert Henriquez *lib.*8. *Euchariſt. cap.* 44. *num.*7. & nos diximus *num.*10. quam tamen conſuetudinem intermiſſam fuiſſe à Paulo I I. Summo Pontifice in odium Bohemorum,& Huſſitarum, refert Turrian. *lib.*8.*Conſtit Apoſtol. cap.*31. Addit etiam Claudius *repet.*10. *cap.*20. & Soarius *allegatus prædicta diſp.* 71. *ſect.*3. *fol* 10. *col.*2. Pariſiis obſeruari ſimilem conſuetudinem communicandi ſub vtraque ſpecie in Conuentu Cluniacenſi, vt interim prætercam alias conſuetudines Græcorum, Æthiopum, & Moſcouitarum, de quibus egimus *num.*10. qui eundem vſum obſeruant communicandi ſub vtraque ſpecie: quamuis Græci in hoc non videantur eſſe ſchiſmatici; quia de licentia Eccleſiæ Romanæ id faciunt, & nec ob eam conſuetudinem, de noſtra male ſentiunt,vt olim malè ſentiebant Bohemi. Ita ille.

Sup. hoc in præcedenti Reſ.§.Nota tamen.

3. Sed fallitur cum Henriquez,aſſerendo, Romæ in Miſſa Papali, Diaconum Cardinalem miniſtrare aliis Cardinalibus Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie,hoc enim eſt falſum;vt omnibus patet.

RESOL. LI.

An Pontifex poſſit eximere aliquem à præcepto communionis annuæ?

Et an Pontifex teneatur ad præceptum annuæ communionis?

Et an quamuis Pontifex peccet mortaliter, ſi illud non obſeruet, non incurrat tamen excommunicationem propter hoc, nec poſſit declarari,aut Eccleſiaſtica ſepultura priuari, nec contra eum ſententiam ferri de incurſione delicti? Ex part.8. tract.1. Reſol.26.

§. 1. AD hanc quæſtionem reſpondet Fagundez *de Præcept. Eccleſ. præcep.*3. *lib.*1. *cap.*6. *num.*9. & aſſerit, quòd hoc vel poteſt intelligi, an poſſit Summus Pontifex diſpenſare in obligatione huius præcepti cum aliqua perſona particulari veluti cum Eremita viuente extra humanum conſortium;vel cum aliqua Prouincia in particulari,vrbe, aut oppido: ſed hoc dubium magna ex parte iam ſolutum eſt in præcepto de annua confeſſione: ibi enim etiam quæſiuimus, vtrùm Summus Pontifex poſſit cum aliquo diſpenſare in præcepto Confeſſionis; & quod ibi diximus, hic ſimiliter erit applicandum, ob parem rationem. Breuiter autem dico, poſſe Summum Pontificem licitè ex cauſa rationali, cum aliqua perſona particulari, imò & cum aliqua Prouincia,oppido,aut vrbe,in præcepto humano, & Eccleſiaſtico Euchariſtiæ diſpenſare; non tamen in præcepto diuino illius, quatenus eſt medium, & remedium neceſſarium ad ſalutem: poſſe, inquam, ad tempus,v.g. per tres,aut quatuor annos; non tamen poſſe cum aliqua perſona in particulari,oppido, aut Prouincia per totam vitam licitè diſpenſare. Et ratio eſt:quia licèt in omnibus præceptis humanis, & Eccleſiaſticis, qualia ſunt præcepta annualis Euchariſtiæ, & confeſſionis, ex iuſta cauſa poſſit Papa diſpenſare, vt patet ex gloſſa textus *in cap. propoſuit, de conceſſione præbendæ*;nunquam tamen poterit licitè per totam vitam cum aliquo diſpenſare, vel cum aliqua Prouincia. Enimverò diſpenſatio,& exemptio, vt legitima ſit,& licita,requirit legitimam cauſam:aut nulla cauſa legitima dari poteſt, vt Papa concedat talem, & tam abſolutam diſpenſationem atque exemptionem per totius vitæ ſpatium. Ita docet Soarius *tom.*4. *de pœnit.ſect.*1.*n.*6.*&* 7. & Sotus *in* 4. *diſt.*18. *q.*1.*artic.*5. Azorius *tom.*1.*Inſtitutionum moralium*, *lib.*7.*cap.*40. *quaſ.*9. *& quaſ.*10. D. Thomas *in* 4. *diſt.*17. *quæſt.*3. *art.*1. *quæſtiunc.*5.Richard.*ibid.art.*2.*q.*7. Paludanus *ibidem*,etiam *quæſt.*2. D. Antoninus 3 *p.tit.*14.*c.*19. §.1. & alij. Et quamuis omnes loquantur de exemptione,& diſpenſatione præcepti Eccleſiaſtici annuæ confeſſionis; tamen eadem eſt ratio de præcepto Eccleſiaſtico annuæ communionis quoad hunc effectum, vt conſideranti patebit.

Ibi in Reſol. quæ hic eſt ſupra 26. & in aliis §§. eius annot.

2. An verò Pontifex teneatur ad præceptum annuæ communionis? Nonnulli exiſtimant non teneri, ac proinde non peccare lethaliter, ſi illud non impleat, ex eo fundamento, quia ſupremus Princeps ſuis legibus non tenetur, *l. Princeps, ff.de legibus.* Et quia lex Pontificia ſucceſſores obligare non poteſt ex regula, *Par in parem non habet imperium*, *cap. innotuiſti*, *de elect.* Atque ita docent, poſt Ioannem Andream, & Felinum, Nauarrus *in cap.placuit, de pœnit. diſt.*5.*num.*32.vbi id ex eo fundamento probat, quòd Summus Pontifex, iuxta communem Theologorum ſententiam, ſit ſuperior Concilio Generali:vnde neceſſe eſt,quòd huic legi de annua perceptione Euchariſtiæ, & confeſſione non ſit ſubiectus, cùm ea lata ſit in Generali Concilio Lateranenſi, ex quo deductum fuit *cap. omnis vtriuſque*, *de pœnit. & remiſſ.* in quo huiuſmodi lex continetur, quæ poſtea pro tota Eccleſia Catholica fuit approbata. Dicendum tamen eſt, obligari Papam ſub lethali culpa ad hoc præceptum, ſicut obligatur etiam ad præceptum confeſſionis, quoad vim directiuam,non verò quoad pœnas,& vim coactiuam; & ideò peccare mortaliter, ſi illud non ſeruet; non tamen incurrere excommunicationem; nec poſſe declarari, aut Eccleſiaſtica ſepultura priuari, nec contra eum ſententiam ferri de incurſione delicti. Ita docet Soarius *tom.*4. *de pœnit. diſp.*36. *ſect.*2. *num.*5. Azor. *tom.*1. *Inſtitutionum moralium*, *lib.*7. *cap.*40.*quaſ.*11. Et quamuis illi loquantur de præcepto annuæ confeſſionis; tamen eadem eſt ratio de præcepto annuæ communionis. Docet etiam Couarruuias *in cap. Alma mater.*

Quamuis pro confeſſione in hoc caſu,quia eadem eſt ratio pro hac quæſt. ſuprà lege doctrinam Reſol. 28. & in tom 1. tr.3. Reſol.48. & vide etiam doctrinam Reſolutionum annot. primæ poſt ſeq.

Sup. hoc in Reſol.1. not.præteritæ lege doctrinam § 2. ad medium.

mater, 1.*part*. §.1. *num*.5. & Azorius *dicto tom*.1. *lib*.5. *cap*.11. *per totum caput*., vbi citat multos, & conſequenter docere debent omnes, qui in materia

Sup.hoc latè in tom.6.tr.1.Reſol.52. & 53.& in Reſ.1.not. primæ huius §. lege §.Sed ego, & Vide eam à principio.& ſi placet etiam doctrinam alterius Reſ. eius primæ annot.

de legibus tenent, Principes obligari de legibus à ſe conditis, quoad directionem, non quoad coactionem: & hi ſunt D.Thomas 1. 2. *quæſt*.96. *art*.5. *ad* 3. Victoria *in relect*.3. *num*.21. Sotus *lib*.1. *de Iuſtit. quæſt*.6. *art*.7. Menchaca *illuſtrium quæſtionum*, *cap*.45. Et ratio eſt, quia naturalis ratio poſtulat, vt caput conformetur toti corpori ſuo: nam, ſicut reliqui Principes ſeculares ſub hac conditione à principio iuriſdictionem à populo acceperunt, & poteſtatem condendi leges, vt ad illas quoad vim directiuam tenerentur: ſic Papa, veluti ſub hac conditione immediatè à Chriſto accipit hanc eandem poteſtatem condendi leges Eccleſiaſticas, vt ad illas quoad directionem teneatur, non quoad coactionem. Deinde, quia iſta lex annuæ perceptionis Euchariſtiæ, eſt lex quædam generalis; & quando Principes legem ferunt generalem, totum populum comprehendentem, ad eandem legem obligantur; quamuis non obligentur ad pœnas illius: nam, quando materia legis eſt generalis, comprehendens totum populum, comprehendit etiam caput populi, ſeu Principem illius: quando verò materia legis non eſt ita generalis, ſed ſpecialis, vt non totum populum, ſed partem illius comprehendat, & obliget: tunc quidem ad eam non tenetur Princeps: neque quoad vim directiuam, neque quoad vim coërcitiuam. Quamobrem, ſi lex eſſet de non ferendis armis noctu, de nõ vtendo ſerico, aut ſatellitio puerorum, non obligaretur Princeps: quia materia ſpecialis illius, illum non comprehendit; indecens enim eſt, & minimè conueniens ſtatui, & conditioni Principis inarmatum, inſociatum, & ſerico non veſtitum incedere. Quamobrem, cùm materia legis Euchariſtiæ comprehendat omnem populum Chriſtianum, ex iure quodam naturali videtur etiam comprehendere Summum Pontificem, qui eſt caput illius. Et per hæc patet non benè omninò dixiſſe Richardum *in* 2.*diſt*.17. *quæſt*.4. *art*.2. *ad* 5.

Sup. hoc in tom.6.tr.1. Reſol.52.§. Sed difficultas, & in alio §.eius not.

& Scotum *ibid. quæſt*.1.*art*.1. non teneri Papam ſub lethali ad hanc legem, ſed tantùm ſub congruitate quadam morali, & honeſtate, ac proinde ſub veniali. Et hæc omnia docet Fagundez *vbi ſuprà*, *num*.12. & poſt illum Trullench *in Decalog. tom*.1. *lib*.3.*cap*.5.*dub*.2.*num*.20.

RESOL. LII.

An Pontifex poſſit præceptum annuæ communionis penitus abrogare?

Et an ſi Pontifex ſine cauſa abroget in toto, & in ſolidum prædictum præceptum, quamuis peccaret, valeret tamen prædicta abrogatio?

Et an poſſit Pontifex reſtringere præceptum ipſius Euchariſtiæ?

Et an in primitiua Eccleſia fuerit præceptum quotidie communicandi?

Et aduertitur, quàm cautè debeant procedere Confeſſarij in concedenda licentia laicis de communione quotidiana. Ex part.8.tr.1.Reſol.27.

Sup. hoc in tom.1. tr.3. Reſol.67.§. Nota verò. & vt magis clareſcat doctrina huius Reſ. lege ſupra Reſ.25.

§.1. QVæſtio tribus modis poteſt intelligi. *Primò* faciendo, vt non obliget pro ſingulis annis, ſed pro tribus quibuſque, aut pro quinque, aut ſex: & quoad hunc modum fortaſſis non repugnabit, poſſe Eccleſiam peruenire ad eum ſtatum, vel Regnum aliquod, aut Prouinciam, vt ex cauſa licita, & rationabili id poſſit Summus Pontifex efficere. *Secundò*, tollendo omninò Eccleſiaſticum præceptum annuæ perceptionis Euchariſtiæ: & quamuis Summus Pontifex abſolutè hoc poſſit efficere, cùm ſit ſuprà omne ius Eccleſiaſticum; tamen nunquam id poterit licitè efficere: quia nunquam poteſt dari iuſta, & rationabilis cauſa tollendi hoc modo in ſolidum tam vtile, ac neceſſarium præceptum, licèt ſit iuris humani, & Eccleſiaſtici.

2. Vnde ſi ſine cauſa abrogaret ex toto, & in ſolidum prædictum præceptum, peccaret quidem Summus Pontifex mortaliter; valeret tamen prædicta abrogatio: vt optimè animaduertit Soarius *citatus*, *num*.8. ſicut etiam valet diſpenſatio, & exemptio ſine cauſa data, & licitè ea vti poteſt diſpenſatus ac exemptus, licèt diſpenſans & eximens mortaliter peccet.

3. *Tertiò* reſtringendo tempus perceptionis ipſius Euchariſtiæ, ita vt pluries teneantur fideles ex præcepto in anno communicare, & in diuerſis temporibus à Paſchate, & non eſt negandum, id poſſe fieri ex cauſa iuſta: & quamuis nulla alia ſubeſſet, quàm fidelium fructus, & vtilitas, ea ſatis omninò eſſet, modò ea frequentia non cederet in contemptum tam ſancti, ac venerabilis Sacramenti: faciliùs enim poterit Summus Pontifex hoc efficere, quàm extendere obligationem huius præcepti ad plures annos; quia facilior cauſa dari poteſt ad hanc reſtrictionem faciendam, quàm ad maiorem ampliationem, extenſionémque obligationis prædicti præcepti, vt conſideranti patebit. Et hæc omnia docet ex Soario, & Azorio, Fagundez *de Præcept. Eccleſ. præcept*.3.*lib*.6.*cap*.6.*num*.6. quibus ego addo Trullench *in Decalogum*, *tom*.1. *lib*.5. *cap*.5. *dub*.2. *num*.19.

4. Sed ex verbis paulo ſuperiùs adductis, diſcutienda venit difficilis quæſtio, An in primitiua Eccleſia fuerit præceptum quotidie communicandi. Affirmant Alenſ.4. *part. quæſt*.11. *n*.2. *art*.4. §.1. S.Thomas 3.*part. quæſt*.80.*art*.10.*ad* 5. Richard. *in* 4.*diſt*.12. *art*.6. *quæſt*.1. Sotus *quæſt*.1.*art*.11. & reliqui Scholaſtici communiter: quibus conſentit Vaſquez *diſput*.214. *cap*.3. & Henriquez *lib*.8.*de Euchariſt.cap*.5. Fundamentum eſt authoritas Anacleti Papæ, qui ſucceſſit Clementi: is enim epiſtola prima ad Epiſcopos, & fideles omnes, & refertur *can. Epiſcopus*, *de conſecrat.diſt*.1. & *can. peracta de conſecrat.diſt*.2. expreſsè teſtatur, fuiſſe præceptum in primitiua Eccleſia quotidie communicandi, his verbis: Peracta conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus; ſic enim & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet Eccleſia; qui non ſolùm verbis, ſed etiam pœna eliminationis ab Eccleſia hoc præceptum exprimit. Idem præcipitur 10.*Can. Apoſtolorum*.

5. Hæc ſententia eſt ſatis probabilis; ſed contrariam probabilem etiam eſſe puto, quam tuetur Bellarminus *lib*.2.*de Miſſa*, *cap*.10.*ad arg*.8. Suarez *in* 3.*part.tom*.3.*diſp*.60. *ſect*.2. Probatur hæc opinio, quia non potuiſſent Chriſti fideles, præſertim coniugati, ea corporis, & animi diſpoſitione, quà par eſt, ad hoc Sacramentum accedere. Cùm enim Concilia, ob reuerentiam tanti Sacramenti prohibeant, ne coniugati ad ſacramentalem communionem accedant ea die, quâ ſuas coniuges carnaliter nouerunt, non eſt probabile, quòd Apoſtoli ſub præcepto obligare voluerint omnes fideles ad quotidianam communionem. Alioqui vel ſimul illos obligaſſent ad ſemet abſtinendum à coniugali copula, vt dignè potuiſſent quotidie hoc Sacramentum ſumere, quod fuiſſet matrimonia deſtruere: vel certè nihil curaſſent, quominus fideles cum ea

Sup. hoc in tom.2. tr.2. Reſ.50.& in aliis Reſ.§. & verſ.eius primæ annot.

animi

animi & corporis diſpoſitione ad tantum Sacramentum accederent, cum qua poſteriora Concilia & Patres decreuerunt, vt omnes accederent: veroſimile autem non eſt, ſolicitiores fuiſſe poſteriores Eccleſiæ Paſtores, quàm primos fundatores de hac debita animi, & corporis communicantium diſpoſitione. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Amicus *tom 7.diſp.29.ſect.3.n.24.* qui reſpondet ad auctoritatem Anacleti Pontificis, aſſerendo cum Bellarmino, & Turriano *de Canon. Apoſtol.lib.1.cap.22.* illum tantùm loqui de Clericis, qui aſſiſtebant Epiſcopo ſolemniter celebranti,

6. In Canone autem Apoſtolorum, vt explicatur in Concilio Antiocheno *can.2.* non præcipitur communio, ſed ſolùm imponitur pœna iis, qui ex aliqua ſuperſtitione communionem auerſabantur, erántque cæteris perturbationi. Adde quòd in citato canone, prout habetur in primo tomo Conciliorum, non determinatur tempus communionis, ſed ſolùm dicitur, quòd fideles laici ingredientes Eccleſiam communicare debeant; quod non neceſſariò intelligitur, quòd debuerint ſingulis diebus Eccleſiam ingredi, ſed feſtis dumtaxat diebus. Vnde ad ſummum ex eo ſolùm colligitur præceptum communionis in feſtiuis diebus. Nec vrgent illa verba Act.2. *Quotidie quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione, & ſimplicitate cordis.* Nam hæc intelliguntur de ſumptione cibi communis, & vſualis, iuxta morem naſcentis Eccleſiæ, quòd fideles non ſolùm conueniebant in templo ad ſumendam refectionem ſpiritualem, ſed etiam corporalem. Ita Amicus. Videant modò Confeſſarij quàm cautè debeant procedere in concedenda laicis communione quotidiana. Quicquid aſſerat Sancius, contra quem meritò inſurgit P. Perlinas *in ſacro Conuiuio, diſt.5.per totam.*

Sup. hoc in tom.2. tr.2. Reſ.36.& lege eam per totam, & hic infra §.1.2. & 3. Reſ.55.

RESOL. LIII.

An Pontifex poſſit concedere facultatem, vt Euchariſtia miniſtretur infantibus ante vſum rationis?

Et an hoc expediat, & teneatur hoc facere, quando infantes ſunt in articulo mortis, quia præceptum ſumendi Euchariſtiam extat etiam de iure diuino?

Et quid circa hoc factum eſt in diuerſis locis, & Regionibus, in textu huius Reſolutionis explanatur.

Et an ſi infantes caſu inuenirent Hoſtiam, vel vinum conſecratum, & ex gula, vel leuitate puerili ſacras ſpecies ſumerent, acciperéntne gratiam ſacramentalem? Ex part.8.tract.1. Reſol.45.

§. 1. NOn loquor, an expediat, ſed an poſſit fieri, quod ſemel dictum eſſe volo pro multis caſibus ſuperiùs reſolutis, & inferiùs reſoluendis. Ideò ad caſum propoſitum videtur negatiuè reſpondendum; vnde Petrus Soto *lect.8. de Euchariſt.* & Catherin. *opuſcul.de commun.paruulor.* negant omnino eos eſſe huius Sacramenti capaces. Et indicat Caiet. *hac quæſt.art.11.* & dubitat Sotus *in 4.diſt.12. quæſt.1. art.9.* Suaderíque poteſt ex Apoſtolo dicente: *Probet ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat.* Sed qui ratione carent, ſe ipſos probare non poſſunt: ergo nec de pane illo edere, & ratio eſt, quia ad fructum huius Sacramenti requiritur voluntaria ſuſceptio: ſi quis enim caſu comederet hoſtiam neſciens eſſe conſecratam, vtique nullum perciperet fructum.

Sup. hoc in tom.2. tr.2. lege doctrinam Reſ.7.

Sup. hoc infra lege §.vlt. huius Reſ.&c.

2. Sed his non obſtantibus affirmatiuæ ſententiæ adhæreo; nam infantes ſunt capaces huius Sacramenti, & ſolo poſito præcepto eis hoc prohibetur. Quod probatur, nam apertè conſtat in quibuſdam olim Eccleſiis conſuetudinem fuiſſe præbendi Euchariſtiam paruulis poſt Baptiſmum. Cuius rei pro antiquo tempore meminit Dionyſ. *cap.3. Eccleſiaſt. Hierarch.* & pro mediis temporibus Alcuinus *lib.de diuinis officiis, cap. de Sabbatho ſancto,* & Vgo de ſancto Victore *lib.1. de Sacrament. cap.20.* vbi ſic ait; Pueris recèns natis idem Sacramentum in ſpecie ſanguinis eſt miniſtrandum digito Sacerdotis, quia tales naturaliter ſugere poſſunt. Vnde Trident. *ſeſſ.21.cap.4.* inquit: Neque damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſeruauit, vt enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt, &c. Hoc etiam habetur expreſsè in ordine Baptiſmi Æthiopum, qui habetur in tom.4. Biblioth. Patrum; vbi poſt Baptiſmum, & Vnctionem Chriſmatis, ſic legitur. Poſtea ſumunt Sacramentum ſanctum, & viuificans, ſpondente Sacerdote pro eis, corpus ſcilicet ſanctum, & ſanguinem venerandum Domini Dei, & Redemptoris noſtri IESV CHRISTI. Ad marginem verò additur hæc notatiuncula: Videlicet ſi adulti ſint; alioqui enim pollicem tantùm immittit in Chriſti ſanguinem, & eorum linguæ immittit. Quod videtur conforme vſui adhuc hodie perſeueranti apud Græcos etiam Catholicos, qui paruulis ſaltem in ægritudine dant Euchariſtiam ſub vna ſpecie, ſcilicet ſub ſpecie vini: vt fit apud Ruthenos, & magis vniuerſaliter apud Græcos etiam Catholicos, vt teſtatur Petrus Arcadius *de Sacramentis Eccleſiæ Orientalis, lib.3. cap.40. & lib.1. cap.13.* Ex quibus apparet, cautè ſatis loqui Catechiſmum Romanum *part.2. de ſacrament. Euchariſt.* §.62. dum dicit veterem fuiſſe in quibuſdam locis conſuetudinem, vt infantibus etiam ſacram Euchariſtiam præberent. Conſtat enim ex ſuprà adductis, in omnibus ferè Prouinciis vſum illum viguiſſe: nam in Orientali Eccleſia hodie durat; in Occidentali verò, ſeu Latina vidimus, Africam, Hiſpaniam, Galliam, Romam ipſam hunc morem tenuiſſe, vt omittam Æthiopes & Ruthenos, qui hodie etiam eum ritum obſeruant, ſed ij magis ad Orientalem Eccleſiam ſpectare videntur. Quæ omnia ideo attuli; quia P. Suarez *diſp.62. ſect.4. circa medium*, indicat, tenuem habere notitiam illius antiqui vſus, illam ſcilicet, quæ ex paucis locis ab ipſo adductis colligi poterat; ſed re vera conſuetudinem illam fuiſſe ſatis receptam, negari non poteſt, vt ex ſuprà adductis ſatis conſtat. Et hæc omnia docet Auerſa *de ſacram. Euchariſt. quæſt.8.ſect.1.* & Cardinalis de Lugo *diſp.13. ſect.2. num.11.*

Sup. doctrina, & contétis in hoc §. in tom 2. tr. 2. ex Reſ.7. lege §. Sed præcipua.

3. Sed dices, ergo non ſolùm Pontifex videtur poſſe poteſtate abſoluta dare facultatem, vt infantes communicentur, ſed etiam expedire, & teneri hoc facere; quando infantes ſunt in articulo mortis, quia etiam iure diuino extat præceptum ſumendi Euchariſtiam, vt docet D.Thomas *in 3.part. quæſt.80. art.11.* & *ibi* Sylvius, Nugnus, Coninck, Peſantius, Valentia *quæſt.8. puncto 4.* Suarez *diſput.69. ſect.1.* Vaſquez *diſput.213.* Lugus *diſp.16. ſect.1.* Becanus *cap.23. quæſt.4.* Henriquez *lib.8. cap.3. num.2.* Emmanuël Sà *verb. Euchariſtia, num.1.* Layman *lib.5. Theol.moral.tract.4.cap.5.* Fagundez *de Præcept. Eccleſ.præc.3.lib.1.cap.3.* Angles *quæſt.2.art.9. concl.1.* Reginald. *lib.29.num.57.* & alij.

Sup. hoc infra in Reſol. 57.§. Probatur primo, & ſeq. & in tom.2. tr.1. Reſol.1.& in aliis eius primæ not.

4. Probatur ex ipſa Scriptura, illis verbis Chriſti: *Hoc facite*, præcepit enim tunc fidelibus, vt faceret quod ipſe tunc dicebat: *Accipite, & comedite.* Illáque iuſſio ad Sacerdotes quidem refertur, vt conficiant, & ſuſcipiant; ad reliquos fideles, vt ſuſcipiant Sacramentum,

Sacramentum. Et perſpicuè Ioann. 6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis*, quæ verba de reali ſuſceptione huius Sacramenti, iuxta frequentem Patrum expoſitionem, intelligenda eſſe ſupponimus.

5. Sed reſpondendum eſt, quòd præceptum communicandi in articulo mortis, non extenditur ad infantes: ſeu Eccleſia non tenetur ad dandum illis Sacramentum in articulo mortis; quia hoc Sacramentum non eſt medium neceſſarium infantibus ad ſalutem, ſed Eccleſia tantùm tenetur prouidere infantibus media ad eorum ſalutem neceſſaria, non verò omnia, quæ poſſunt eſſe vtilia: nam in his debet etiam ipſorum Sacramentorum venerationi proſpicere, ut ſtatuit ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 2.* ergo cùm hoc ſacramentum Euchariſtiæ non ſit neceſſarium neceſſitate medij paruulis ad ſalutem, & conferendo illud infantibus, non proſpiceret Eccleſia venerationi diuiniſſimi huius Sacramenti, cùm nulla actuali deuotione illud paruuli ſumerent: non tenetur illis in articulo mortis conferre, ob hoc diuinum præceptum. Tum quia in eodem ſacro Concilio *ſeſſ. 21. c. 4. de doctrina,* decernitur, paruulos vſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ communionem; ſiquidem per Baptiſmi lauacrum regenerati, & Chriſto incorporati, adeptam iam filiorum Dei gratiam, in illa ætate amittere non poſſunt, ergo in articulo mortis non tenetur Eccleſia parvulis Euchariſtiæ ſacramentum conferre; ſiquidem infantes nulla obligantur neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ communionem, vt inquit ſacrum Concilium.

Sup. hoc medio neceſſario, in tom. 2. tr. 2. lege doctrinam, Reſ. 1. & Reſ. & §. eius primæ nor.

6. Nec obſtant aduersùs ſupradicta verba ſuperiùs allata Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*; ergo cùm præceptum hoc Domini ſit vniuerſim latum, paruulos obſtringet in articulo mortis. Reſpondetur, infantes contineri in illo præcepto, ſi de ſprituali ſuſceptione verba illa intelligantur; non autem, ſi de ſacramentali Euchariſtiæ communione: ad hoc enim infantes non tenentur, ſed ad ſpiritualiter communicandum; & hoc ſufficit ad ſalutem pro paruulis, quia vnuſquiſque fidelium corporis, & ſanguinis Domini particeps fit, ſcilicet ſpiritualiter, quando in Baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur: at verò, quando iam pueri incipiunt aliqualem vſum rationis habere, vt poſſint deuotionem concipere huius Sacramenti, tunc poteſt eis hoc Sacramentum conferri: ergo, &c. Patet igitur ex ſupradictis poſſe Pontificem facultatem præbere, vt infantes communicentur, hoc autem non expedire, neque etiam in articulo mortis.

7. Verùm ex omnibus ſupradictis oritur curioſum dubium, an ſi infantes caſu inuenirent hoſtiam, vel vinum conſecratum, & ex gula, vel leuitate puerili ſacras ſpecies ſumerent, acciperentne gratiam ſacramentalem? Cardinalis Lugo *de ſacrament. Euchariſt. diſp. 3. ſect. 2. num. 23.* affirmatiuè reſpondet: Prout, ait ipſe aliqui etiam Theologi graues in Hiſpania reſponderunt, quia in illis nulla intentio præſens, vel præterita deſideratur, ſed ſola Chriſti inſtituentis hoc Sacramentum, & ſolùm exigentis voluntatem, & intentionem ab iis, qui capaces ſunt, vel fuerunt eam habendi: non ergo apparet, cur Sacramentum in illis ſuum effectum verè non operetur. Et hanc ſententiam præter Lugum, tenet nouiſſimè Pater Aueria *de ſacrament. Euchariſt. q. 8. ſect. 1.*

Quoad hoc lege duas lt. lin. §. 1. huius Reſ & ſup. hoc in tom. 1. tr. 2. Reſ. 7. per totam.

RESOL. LIV.

An ſummus Pontifex poſſit concedere, vt ſæpius in die Euchariſtia ſumatur.

Et an eodem die ſæpius communicare non ſit prohibitum iure diuino.

Et an in aliquo caſu, non obſtante Eccleſiaſtica prohibitione, poſſit quis ſumere Euchariſtiam bis in die, & Sacerdos duas Miſſas celebrare.

Et an Cardinalis in Miſſa Papali Natiuitatis Domini ſumens Euchariſtiam è manu Pontificis poſſit antea, vel poſtea dicere ſaltem duas Miſſas.

Idem dicendum eſt de Canonico Baſilicæ D. Petri, qui in die Natiuitatis Domini cantat Euangelium in Miſſa, & ſumit Euchariſtiam à Sacerdote celebrante.

Et an alij Sacerdotes non poſſint extra Miſſam bis, aut ter communicare in illa die Natiuitatis Domini? Ex part. 8. tract. 1. Reſ. 87.

§. 1. Svppono cum Ochagauia *de Sacram. tr. 2. de Euchariſt. effect. & vſu, q. 16. numer. 6.* Præpoſito *in 3. part. q. 83. art. 2. dub. 3. num. 134.* & aliis, eodem die ſæpiùs communicare, non eſſe prohibitum iure diuino, quia non nobis conſtat tale ius. Sine dubio tamen eſt prohibitum iure Eccleſiaſtico laicis eo ipſo, quòd Sacerdotibus præcipitur, *cap. conſuluiſti, de celebratione Miſſarum, & canon. ſufficit, de Conſecrat. diſtinct. 1.* ne plus, quàm ſemel in die celebrent. Verba canonis hæc ſunt: Sufficit Sacerdoti vnam Miſſam in die vna celebrare. Ratio prædicti canonis, quæ generaliter noſtrum propoſitum concludit, hæc eſt: quia Chriſtus ſemel tantùm mortuus eſt, & ideò Sacerdos, qui in ſuo ſacrificio efficit commemorationem Paſſionis Chriſti, ſemel tantùm debet celebrare. Quæ ratio etiam currit in communione laicorum, in qua commemoratur Paſſio Chriſti ſecundùm Paulum 1. ad Cor. 11. nihilominus *in cap. conſuluiſti*, permittitur, in die natalis tres Miſſas celebrare, & cùm quis præpoſitus eſt duobus Eccleſiis, duas Miſſas celebrare in die Dominica, & aliis feſtis; Laicis verò non conceditur, vt bis in eodem die communicent.

Sup. hoc quod hic ſupponitur in tom. 2. tr. 2. Reſ. 36. §. vlt. ſed lege eam à principio.

2. Et ideò Hurtadus *de Sacrament. diſp. 9. de Euchar. diffic. 22.* ſic ait: Supponimus non ſolùm non eſſe conueniens, ſed etiam iure Eccleſiaſtico prohibitum Sacerdotibus, in eodem die plus quàm ſemel celebrare, vt conſtat ex *canon. ſufficit, de Conſecratione*, qui eſt Alexandri II. & ex *cap. conſuluiſti, 3. de celebratione Miſſarum.* Et eamdem prohibitionem vſu Eccleſiæ extendendam eſſe ad laicos, ne in eodem die plus quàm ſemel communicent. Permittitur tamen Sacerdotibus *in dict. cap. conſuluiſti*, vt in die Natalis Domini tres Miſſas celebrent: laicis verò nunquam permittitur plus quàm ſemel in die communicare. Ita ille, & communiter DD.

3. Hoc ſuppoſito, reſpondendum eſt ad quæſitum poſſe Pontificem diſpenſare, vt quis ſæpius ſumat Euchariſtiam, quia vt dictum eſt contrarium non iure diuino, ſed Eccleſiaſtico prohibitum inuenitur. Ergo Pontifex, qui eſt ſupra ius Eccleſiaſticum, ex iuſta cauſa poſſet in hoc diſpenſare. Et ideò obſeruat Præpoſitus *vbi ſuprà*, Leonem Papam ſeptem, vel etiam nouem Miſſas in die celebraſſe. Et Amicus *tom. 7. diſp. 33. ſect. 11. n. 319.* teſtatur, Paulum III. in Bulla edita anno 1549. conceſſiſſe Patribus Societatis in locis infidelium bis in die Miſſam celebrare. Et Cardinalis Lugo

de

de ſacrament. Euchariſt. diſput. 20. ſect. 1. num. 43. teſtatur in Regno Valentiæ ex diſpenſatione, & priuilegio Pontificio in die 2. Nouembris Sacerdotes bis celebrare.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Reſ. 91 per totam. & in aliis eius annot.

4. Sed difficultas eſt, an in aliquo caſu, non obſtante Eccleſiaſtica prohibitione, poſſet quis ſumere Euchariſtiam bis in die; & reſpondeo affirmatiuè, quoad Sacerdotes, nempe ex cauſa neceſſitatis; & ideò *in cap. conſuluiſti, de celebrat. Miſſar.* dicitur, Reſpondemus quòd, excepto die Natiuitatis Dominicæ, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, ſufficit Sacerdoti ſemel in die vnam Miſſam ſolummodo celebrare. Quia verò Pontifex illam neceſſitatem vlteriùs non explicat, ſed videtur reliquiſſe iudicio prudentis determinandam, varij Authores plures caſus congerunt, quibus liceat ſæpiùs in die celebrare, quos videre poteris apud Præpoſitum *loco citato.*

Sup. hoc in fine §. 1. not. præteritæ, & in Reſol. 92. tom. 2. tr. 1. inter principium, & medium, à verſ. El caſo, & in aliis eius annot. & ibi à principio dictæ. Reſ. pro quibuſcumque diebus ferialibus contentis à lin. 8. huius §.

5. Sed ego puto dictos caſus difficulter in praxi accidere poſſe, vnus tantùm communiter admittitur, quando idem Sacerdos habet duas Parochias in diuerſis pagis, vel oppidis, & propter paupertatem non poteſt habere adiutorem, tunc vt ſatisfaciat ſuis Parochianis, poteſt duas Miſſas eadem die celebrare. Hoc autem Suarez *diſp. 80. ſect. 3.* non limitat tantùm ad dies feſtos, ſed ad quoſcumque dies feriales, modò frequentia populi, qui Miſſam audire cupit, ſit moraliter tanta, vt pro ea debeat ſecunda Miſſa celebrari. Ratio eſt; quia non ſolùm debet Parochus prouidere ſuis Parochianis de Miſſa die feſto ad præceptum Eccleſiaſticum adimplendum, ſed etiam die feriali, ad deuotionem populi augendam, ac promouendam. Addo autem in tali caſu, præſertim ſi ſint dies feſtus, non ſolùm licere, ſed etiam obligari Parochum ad duas Miſſas celebrandas, poſito quòd non poſſit aliunde illis de alio Sacerdote prouidere: quia cùm ex iure habeat facultatem in tali caſu duas Miſſas celebrandi; & ex alia parte ex iuſtitia teneatur ſuis Parochianis Miſſam procurare, ſi aliunde non poterit, ipſe tunc tenebitur, vt huic debito ſatisfaciat, duas celebrare.

Quoad hoc in tom. 1. tr. 2. ex Reſ. 38. lege doctrinam §. vlt. & Reſo. & §§. eius annot.

6. Sed quid dicendum? quoad laicos ego puto in duobus caſibus poſſe bis in die Euchariſtiam ſumere. Et *primus caſus* erit, quando immineret periculum aliquod irreuerentiæ ab aliquo inferendæ Sacramento, & non eſſet alia via ſeruandi Sacramentum; ita Amicus *vbi infrà*, Hurtadus, & Ochagauia *vbi ſuprà*, & communiter Doctores.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Reſ. 73. ante medium, à verſ. Sed pro. & in Reſol. 74. 75. & 81. §. Sed quia. & ibi in tr. 1. ex Reſ. 133. §. Sed ſi. & pro parte doctrinæ huius, & duo ſequentium §§. ſupra in Reſ. 71. & in aliis eius not.

7. *Secundus caſus* erit, quando quis manè communicauit, & poſt prandium, verbi gratia, incidit in articulum mortis; tunc enim ad ſeruandum præceptum diuinum de ſumenda Euchariſtia tempore mortis, poteſt ſecunda vice ſumere in eadem die Euchariſtiam. Et ideò Hurtadus *loco citato*, ſic aſſerit, Laicis nunquam permittitur plus quàm ſemel in die communicare, niſi quando neceſſarium ſit iterum Euchariſtiam ſumere ad impediendam iniuriam, aut irreuerentiam Euchariſtiæ inferendam, ne in manus infidelium veniat, vel ne incendatur, & ne quis decedat ſine viatico, qui poſt communionē in ſanitate, aut extra periculum factam incidit in eodem die in periculum mortis. Ita ille.

8. Sed circa hunc caſum inſurgunt aliqui, quos ego citaui *in part. 5. tract. 3. Reſol.* 33. & 42 quibus nunc addo Amicum. *tom. 7. diſp. 27. ſect. 2. n. 13.*

9. Sed affirmatiuam ſententiam præter Hurtadum & alios, *vbi ſuprà* à me adductos, tenet, me citato, Zambellius *in repet. caſ. conſcient. verb. Euchariſtia, n. 20.* vbi admittit quòd Euchariſtiam poteſt ſumere pro viatico quis poſt prandium, cadens in periculum mortis, etiam quòd eodem manè illam ſumpſerit ob deuotionem. Et ex Societate Iesv hanc ſententiam admittit nouiſſimè Pater Eſcobar *in reſolut. moral. tract. 7. exam. 6. c. 5. n. 62.* vbi ſic ait: Manè communicauit valens, aut ſacrum fecit, & à prandio incidit in mortis periculum: Poteſt iterum communicare conformiter ſententiæ aſſerenti per priorem illam communionem non eſſe præcepto diuino communicandi in articulo mortis ſatisfactum. Ita Hurtado; vberiùs tamen Chriſtophorus Garſia ex noſtra Societate Mitimnenſis, cuius opera moralia egregiæ quidem notæ iam iam lucem aſpicient. Ita ille. Et ideò hæc opinio fuit practicata cum P. Claudio Aquauiua Generali Societatis Iesv, vt teſtatur Hurtadus, & Amicus; & teſtati ſunt mihi P. Terentius Alciatus, & P. Torquatus de Cupis, viri docti, & amiciſſimi, cum P. Albricio Sanctiſſimi D. N. Concionatore egregio, qui etiam hoc factum fuiſſe cum alio Patre hîc Romæ teſtatus eſt. Idem factum fuit Panormi in Domo Profeſſa, vt ego ſcio, & bis Matriti teſtatur Hurtadus. Vnde cùm hæc opinio ſit validiſſimis rationibus fulcita, & ſapientiſſimorum viuorum auctoritate vallata, & in religioſiſſima, & doctiſſima Societate Iesv in praxi poſita; neſcio quare non ſit conſulenda: & practicanda ad ſolamen, & adiutorium infirmorum, qui in illo articulo mortis egent ſpirituali adiutorio, & conſolatione tanti Sacramenti.

10. *Nota* tamen, quòd licèt Amicus noſtram ſententiam non teneat, illam tamen admittit *diſp. 29. ſect. 4. num. 37.* in caſu ſequenti, vt ſi nimirum quis manè cōmunicauit, & veſperi incidit in articulum mortis, & habeat conſcientiam peccati mortalis, nec adſit copia Confeſſarij, cui poſſit illud confiteri, adſit tamen Diaconus, qui poſſit illi Euchariſtiam miniſtrare, vt ſaltem per ſuſceptionem huius Sacramenti fiat de attrito contritus. Et reddit rationem, quoniam in eo euentu iterata communio cenſeretur maximè ad ſalutem neceſſaria: nam ſatis probabile foret, quòd talis cum communione ſaluaretur, abſque communione verò non ſaluaretur, quia virtute Sacramenti fieri poſſet ex attrito contritus, quam contritionem ſine Sacramento non aſſequeretur; & licèt non ſit certum, Euchariſtiam in aliquo caſu facere ex attrito contritum, ſufficit vt ſit probabile: nam etiam ad media probabilia certiora tenetur moribundus. Vnde citati Authores in hoc caſu non negarent, poſſe moribundum Euchariſtiam iterare. Ita Amicus. Sed tu abſolutè in omni caſu noſtram ſententiam tene.

11. At ſupereſt hîc apponere curioſam difficultatem, an Cardinalis, in miſſa Papali Natiuitatis, ſumens Euchariſtiam è manu Pontificis, poſſit anteà dicere ſaltem duas Miſſas? & negatiuè reſpondet Eminentiſſimus Lugo *de Sacram. Euchar. diſp. 20. ſect. 1. num. 43.* vbi ſic ait: Dubitatum fuit Romæ, vtrùm Cardinalis, qui vt Diaconus miniſtrat Summo Pontifici illa die in Miſſa ſolemni, & communicat ſub vtraque ſpecie in eadem Miſſa, poſſit ipſe (ſi Sacerdos ſit) alias duas Miſſas priuatas celebrare. Reſpondi, nullam Miſſam poſſe ipſum illa die ante, vel poſt illam communionem celebrare. Ratio eſt, quia facultas ſolùm eſt ad communicandum bis, aut ter in Miſſa ſeu facienda duo, aut tria ſacra per quod ſolùm diſpenſatur in prohibitione celebrandi pluries, non verò in prohibitione communicandi bis in eadem die. Quare alij Sacerdotes non poſſent extra Miſſam bis, aut ter communicare illa die, nec poſſent etiam ſemel communicare extra Miſſam, & rurſus celebrare vnum, vel duo ſacra; quia obligatio communis non celebrandi ea die, quâ communio accipitur extra Miſſam, non eſt ablata

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Reſ. 96. & ex Reſ. 128. lege doctrinam §. Sed. & in tom. 4. tr. 8. Reſ. 94.

ablata vnquam pro illa die. Cùm ergo cardinalis in illa Miſſa accipiat communionem, non vt Sacerdos, nec celebrans, non poteſt eadem die ſacrificare, niſi Pontifex peculariter cum eo diſpenſet, in hoc enim non eſt conceſſa facultas pro illa die, ſed ſolùm ad communicandum pluries celebrando, non ad communicandum pluries quomodocumque; provt tunc fieret, ſi ſemel, aut bis in Miſſa, & ſemel extra miſſam communicaret. Ita Cardinalis de Lugo, cui ego adhæreo; & idem dicendum eſt de Canonico Baſilicæ D. Petri, qui in die Natiuitatis cantat Euangelium in Miſſa, & ſumit Euchariſtiam à Sacerdote celebrante.

Sup. hoc in Reſol. 1. not. præteritæ. §.

RESOL. LV.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt Sacerdos celebret, vel laicus ſumat Euchariſtiam non ieiunus?

Et an in aliquibus caſibus licitum ſit ſumere Euchariſtiam fracto ieiunio?

Et an ſingulo quoque anno Pontifex diſpenſet in ieiunio ſaltem tacitè cum Cardinali, qui celebrat coram eo in nocte Natiuitatis Domini vel an pro illa nocte in eius Capella Pontifex anticipet diem naturalem?

Et quid Venetijs de Primicerio S. Marci ante mediam noctem in illa die celebrante? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 89.

§. 1. Videtur negatiuè reſpondendum; nam præceptum de ſumenda Euchariſtia cum ieiunio naturali, eſſe præceptum Chriſti, putauit Sot. *in 4. diſt. 12 quæſt. 1. art. 8.* & probabile putauit Scotus *diſt. 8. quæſt. 3.* & Gabriel *lect. 10.* Sed eſſe præceptum inſtitutum ab Eccleſia omnino dicendum eſt, & patet ex Concilio Carthaginenſi III. *can. 29.* Toletano VII. *can. 2.* Trullano VI. Synodi *can. 29.* & ex Concilio generali Conſtantienſi *ſeſſ. 13. in initio.* Et licèt prædicta Concilia exprimant ſolos Sacerdotes celebrantes, Eccleſiaſtica tamen conſuetudo declarat illud præceptum omnes fideles communicantes comprehendiſſe, provt eam obligationem, & conſuetudinem declararunt, & approbarunt Patres in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ. 19. paulo poſt principium*, §. *In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis*; his verbis: Sacrorum Canonum auctoritas laudabilis, & approbata cõſuetudo Eccleſiæ ſeruauit, & ſeruat, quòd huiuſmodi Sacramentum non debet confici poſt cœnam, nec à fidelibus recipi non ieiunis, niſi in caſu infirmitatis, aut alterius neceſſitatis à iure, vel Eccleſia conceſſo, vel admiſſo; quod definit tanquam dogma contra eos, qui erroneè contrarium aſſerere præſumpſerint. Colligitur etiam ex *dicto canon. 6. Concilij Matiſconenſis III.* cuius vltima verba ſunt hæc: Quæcumque reliquiæ ſacrificiorum poſt peractam Miſſam in Sacrario ſuperſederint quarta, vel ſexta feria innocentes ab illo cuius intereſt, ad Eccleſiam adducantur, & indicto eis ieiunio, eadem reliquias conſperſas vino recipiant. Si ergo paruuli debebant eſſe ieiuni ad communicandum, a fortiori erat præceptum ieiunij pro adultis.

2. Hoc ſuppoſito, reſpondet Amicus *tom. 7. diſp. 27. ſect. 3. n. 29.* hoc præceptum non eſſe abſolute, & ſimpliciter indiſpenſabile, cum eadem Eccleſia, quæ illud condidit, tollere, vel diſpenſare poſſit. Et de facto aliquando diſpenſauit; & ideò, vt habetur in Concilio Carthaginenſi III. in primitiua Eccleſia quinta feria Hebdomadæ ſanctæ, ob ſingularem memoriam Cœnæ Domini, & Sacerdotes celebrabant, & fideles communicabant cœnati; quem morem ſeruatum fuiſſe aliquandiu in nonnullis priuatis Eccleſiis, teſtatur Auguſtinus *Epiſtola 118 ad Ianuarium*. Et ſingulo quoque anno Pontifex diſpenſat ſaltem tacitè cum Cardinali, qui celebrat in nocte Natiuitatis, vt ſentit Paſqualigus.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 3. Reſol. 12. §. Ad id. & cur. ſim in alio verſ. eius annot.

3. Vnde verba illa appoſita in die 24. Decembris in ordine recitandi diuinum Officiũ impreſſo Romæ hoc ãno 1645. apud Dominicum Marcianum, videlicet, Miſſa huius ſacratiſſimæ nocti debet celebrari poſt mediam noctem; aliter Sacerdos non celebraret ieiunus. Celebraturus ante mediam noctem ex priuilegio, vel legitima conſuetudine non diſpenſatur in ieiunio neceſſario ad Miſſam, id eſt, à pridiana nocte ieiunet, neque in Miſſa vigiliæ ſumat purificationem. Hæc ibi, hæc, inquam, verba ſunt nimis manca, & truncata, maximè cùm liber ille ſit impreſſus Romæ. Nam, vt patet omnibus, Eminentiſſimus Cardinalis, qui coram Pontifice celebrat in nocte Natiuitatis, in Miſſa vigiliæ ſumit Purificationem, & lautè, ſi vult, manè comedit, vt notum eſt. Ergo verba ſupradicta intelligenda ſunt de aliis hoc priuilegio gaudentibus, vt nimirum poſſint in vigila Natiuitatis dicere Miſſam ante mediam noctem; nam concedo debere eſſe ieiunos, vt facit Venetiis Primicerius ſãcti Marci. Sed ego puto cum Lugo & Auerſa, quos alibi citaui, Summum Pontificem pro illa nocte in eius Capella anticipare diem naturalem, & ideò Cardinali celebrat illam Miſſam ieiunus, non obſtante quòd manè comederit.

Sup. hoc Primicerio in tom. 2. tr. 3. Reſol. 11. §. Nota verò inter principium, & medium, cum ſim in verſ. Sed hæc doctrina.

4. Non deſinam tamen hîc adnotare etiam in aliquibus caſibus licitum eſſe ſumere Euchariſtiam fracto ieiunio, de quibus ſigillatim agit Marchinus *de ſacrament. Ordinis, tract. 3. part. 3 cap. 3. num. 10. & ſeq.*

RESOL. LVI.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt laici, vel etiam fœmina in articulo mortis miniſtrent Sacramentum Euchariſtiæ ſibi, & alijs?

Et an purus laicus, & etiam fœmina non egeat diſpenſatione vt poſſit miniſtrare hoc Sacramentum infirmo, aut ſibimet in articulo mortis?

Et an peccet mortaliter laicus, qui in peccato mortali deferret Euchariſtiam ad infirmum ob extremam neceſſitatem illius?

Et ex ſupra dicta quæſtione deducitur, an in caſu neceſſitatis poſſit Sacerdos ſeipſum communicare?

Et quid deuotionis cauſa, qualibet diei hora, modo ſit ieiunus, & abſit ſcandalum? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 48.

§. 1. Videtur negatiuè reſpondendum, cùm miniſter huius Sacramenti ſit Sacerdos, vt patet ex Apoſtol. 1. Corinth. 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*, & loquebatur de Sacerdotibus. Habetur in iure *cap. peruenit, de conſecrat. diſt. 2.* Declaratum eſt in Tridentino vnà cum atteſtatione perpetuæ conſuetudinis, & Apoſtolicæ traditionis *ſeſſ. 13. cap 8.* Semper in Eccleſia Dei mos fuit, vt laici à Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes ſe ipſos communicarent: qui mos tanquam ex traditione Apoſtolica deſcendens, iure ac meritò retineri debet. Dicique debet id fuiſſe inſtitutum à Chriſto, quia ſicut Sacerdotibus contulit poteſtatem conficiendi hoc Sacramentum, ita etiam commiſit officium diſpenſandi. Et ſupponitur ab Eccleſia in Hymno corporis Chriſti cuius officium committi voluit ſolis Presbyteris,

Sup. hoc in tom. 2 tr. 2. ex doctrina Reſ. 68. cur. ſim in § Et quidam Pontifex.

Presbyteris, quibus ſic congruit, vt ſumant, & dent cæteris. Eratque ita conueniens, vt poteſtatem accipiebant ſuper corpus Chriſti verum in conficiendo hoc Sacramento, ſoli etiam acciperent ſuper corpus Chriſti myſticum, id eſt, Eccleſia in diſpenſando.

2. Sed hæc vera ſunt, & procedunt quoad miniſtrum ordinarium Euchariſtiæ: ſed non exinde ſequitur, non poſſe Pontificem præbere laico facultatem, vt ſibi, vel aliis in caſu neceſſitatis hoc Sacramentum non miniſtret. Et ideò Cardinalis de Lugo *de ſacrament. Euchariſt. diſp.* 18. *ſect.* 1. *num.* 25. Marchantius *in reſol. Paſtoral. de Sacrament. tract.* 6. *cap.* 3. & Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 219 *cap* 1. teſtantur Mariam Reginam Scotiæ ex priuilegio Pontificis in fine mortis ſacramentum Euchariſtiæ, quod habebat ſecum ſuis manibus, deuotè ſumpſiſſe.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Reſ. 53. §. An vero. in fine, & in Reſ. 65. §. Sed quid. & ſeqq & in Reſ. 667. & 68. & in tom. 1. tr 2. Reſ. 5. curſum in principio §. Ex his & ibi in tr. 3. Reſ. 148. §. 1. ante medium. à verſ. Reſpondeo.

3. Sed, vt verùm fatear, in tali caſu neceſſitatis dum Sacerdos non adeſſet, ego puto laicos non egere diſpenſatione Pontificia. Negat hoc mordicùs nominatim contra me Eminentiſſimus Lugo *vbi ſuprà, num.* 22. quod probat ex conſuetudine Eccleſiæ. Cui, ait ipſe, aliqui reſpondere conantur, de conſuetudine non poſſe conſtare, quia cùm hodie ſit tanta copia Sacerdotum, caſus hic rariſſimus eſt; &, non occurrente caſu, non poteſt probari conſuetudo contraria. Hoc tamen reſponſum non ſatisfacit, quia caſus, de quo nunc loquimur non eſt ita rarus, præſertim in oppidis, in quibus eſt vnus Sacerdos, & accidit ſæpè, plures mori abſque viatico propter abſentiam Parochi, quibus ſi poſſet æditiuus afferre viaticum, deberet vtique id facere: & tamen nunquam à multis ſæculis id factum audiuimus, nec vllus, vt fieret conſuluit.

4. Valentia verò, quem idem Diana affert *tom.* 4 *diſp.* 6 *quæſt.* 10. *punct.* 1. *in fine*, ſolum dicit, illam ſententiam non eſſe impobabilem, quod fundat in eo quòd laicos in neceſſitate poteſt licitè tangere Euchariſtiam. Aliud tamen eſt tangeret, aliud, diſtribuere, quæ eſt actio orta ex poteſtate, & quaſi dominio quod non eſt penes ſingulos, ſed penes Eccleſiæ miniſtros. Quòd verò vrgeat neceſſitas proximi, ne moriatur abſque viatico, non refert, quia hoc Sacramentum non eſt neceſſarium ad ſalutem. Et quidem minus eſt, quod Sacerdos celebret abſque planeta ad dandum viaticum moribundo; & tamen id Eccleſia non permittit, quanto minus, quòd laicos deferat, & miniſtret, abſente Sacerdote. Ita Lugo.

5. Hæc ſententia eſt ſatis probabilis, ſed affirmatiuam non exiſtimo carere etiam ſua probabilitate. Et ideò contra Lugum me defendit nouiſſimè Pater Aueſa *de ſacrament. Euchariſt. quæſt.* 10. *ſect.* 4. vbi ſic ait: Dubitatur num ex neceſſitate poſſit purus laicus, vel etiam fœmina miniſtrare hoc Sacramentum infirmo, aut ſibimet ſumere in mortis articulo. Negant Vaſquez, Lugo, &c. Concedunt Diana, & alij. Et priſcis quidem temporibus quando Euchariſtia dabatur in manus proprias laicorum, & interdum per laicos mittebatur ad infirmos, vt narrat Euſebius *lib.* 6. *hiſt. cap.* 36 facilè eſt id licuiſſe. Sed etiam poſt rigoroſam prohibitionem, quæ habetur in citato cap. *peruenit*, & non multis antè annis, narratur etiam ac laudatur, Mariam Scotiæ Reginam in Anglia detentam, inſtante ſibi ob Catholicam fidem morte, per ſe ſumpſiſſe ſacram Euchariſtiam, quam ad hunc finem à Catholico Sacerdote receptam ſecum aſſeruabat. Quare id etiam his temporibus in caſu præcisè neceſſitatis cenſeri poteſt licitum.

6. Non enim vim huius exempli elidunt Vaſquez, & Lugus, interpretando, illam Reginam id feciſſe ex peculiari diſpenſatione Pontificis: vel excuſando quòd fecerit bona fide, & aliquorum conſilio: vel recurrendo ad aliud caput neceſſitatis reſpectu ipſius Sacramenti, ne deueniret ad manus hæreticorum qui illud irreuerenter tractarent, vel ſuarum famularum, quæ non habebant ſimile priuilegium illud retinendi. Nam nec conſtat de ſpeciali diſpenſatione Pontificis Et ea admiſſa, ſi Pontifex in hoc diſpenſauit, iam prohibitio Eccleſiæ non apparet adeo rigoroſa, vt in caſu talis neceſſitatis adhuc vrgere debeat, & ſimilis conceſſio præſumi non poſſit. Non, inquam, ea prohibitio eſt adeò rigida, ſicut ne Sacerdos celebret abſque veſtibus ſacris, aliæque ſimiles, quæ neque pro mortis articulo relaxantur. Quòd autem Regina Maria, bona fide, & aliquorum conſilio illud fecerit, libenter fatendum eſt: ſed talis bona fides fuit etiam rationabilis. & tale conſilium fuit prudens ac laudabile. Quòd verò fecerit, ne Euchariſtia deueniret in manus hæreticorum, vel famularum, non eſt ad rem: quia debet ſupponi illam apud ſe retinuiſſe ad effectum ſumendi in mortis articulo: & minus rationabile appareret, alio fine, & animo retinuiſſe. Hucuſque Auerſa. Et hanc ſententiam abſolutè ex Societate tenet Suarez, Filliucius, Valentia, & ex Suarez Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 29 *cap.* 5. *num* 93. & illam eſſe probabilem fatentur ex eadem Societate Præpoſitus *in* 3 *part. quæſt.* 82. *art.* 3. *dub.* 1. *n.* 21. & Hurtadus *de ſacram. Euchar. diſp.* 11. *diffic.* 3.

7. Et tandem, poſt hæc ſcripta, noſtram ſententiam inuenio docere etiam ex Societate Antonium de Eſcobar *in Theolog moral. tract.* 7. *exam.* 6. *cap.* 5. *num* 62. vbi ſic ait: Scio in caſu neceſſitatis poſſe Sacerdotem ſeipſum communicare: rogo an extra neceſſitatem deuotionis causâ poſſit? Extra Miſſam ex præconſecratis hoſtiis vbi alius Sacerdos non adeſt, à quo accipiat Euchariſtiam, poteſt ſeipſum deuotionis causâ communicare, Suario authore, qualibet autem diei hora, modò ſit ieiunus; & abſit ſcandalum, Doctore Henriquez. Adiicio ex Suario laicum in mortis articulo conſtitutum, ſi miniſtrum idoneum non habeat, à quo Euchariſtiam ſumat, nil obſtare videri, quominus ſe communicare poſſit, exemplo Mariæ Scotiæ Reginæ; quo in caſu haud debet manibus, ſed labiis miniſtrantibus tam venerabile abſumere Sacramentum. Coninck aſſerit in dicto caſu laicum poſſe alios communicare. Dixerim apponendo eorum ori cuſtodiam, non manu hoſtiam deferendo. Ita ille.

Sup. his in tom. 2. tr. 4. Reſ. 40. & 41 & in aliis earumannotationum, & proquælibet diei hora contenta in hoc textu latè ibidem in Reſ. 37. & in aliis eius primæ annot.

8. Et tandem inueni nouiſſimè hanc ſententiam approbare P. Franciſcum de Lugo *opuſcul. de Sacrament. cap.* 2 *quæſt.* 7. *num.* 59. vbi ita aſſerit: Doctores nuper relati communiter loquuntur de laico baptizante priuatim ob neceſſitatem. Idem tamen videtur dicendum, ſi laicus exiſtens in mortali deferat Euchariſtiam ad infirmum ob extremam neceſſitatem illius, qui nullum aliud Sacramentum in eo mortis articulo receperit. Non enim peccabit mortaliter ſic miniſtrando, quia non eſt illa miniſtratio Sacramenti ſolemniter facta nec à miniſtro per ſe conſecrato ad tale munus ſolùm priuatim ex neceſſitate, ſicut de Baptiſmo dictum eſt. Hæc Lugo, qui citat Suarez cum Henriquez *lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 4. & Paludanum *in* 4. *diſt.* 5. *quæſt.* 2. *concluſ.* 3.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Reſol. 65. §. Itaque. in fine, & in Reſ. 67. §. vlt. in principio & ibi in tr. 1. Reſol. 195. § Notat. paulo poſt initium, à verſ. ex quo laicus. & in tom. 1. tr. 2. Reſol. 9 §. Ex his

RESOL.

RESOL. LVII.

An Pontifex poſſit præcipere vſum Sacramenti Extremæ Vnctionis, & contra tranſgreſſores pœnam imponere.

Et an ſit præceptum in articulo mortis ſuſcipiendi Sacramentum Extremæ Vnctionis?

Et dum tale præceptum non extat, ſecluſo contemptu & ſcandalo an omiſſio huius Sacramenti non inducat peccatum mortale non ſolum in infirmis ſed etiam a fortiori in illis qui curam gerunt de ipſis, vt in coniuge, Domino. Patre, Tutore, &c.

Et an per accidens hoc Sacramentum poſſit alicui eſſe ad ſalutem neceſſarium.

Et diſcutitur an ſit præceptum diuinum ſumendi etiam Euchariſtiam. Ex part 8. tr. . Reſ. 58.

Sup. doctrina contenta in hoc & ſeqq. §§ in tom. 2. tr. 4. Reſ. 24. §. 1. curſim in fine, & lege etiã Reſ. & §§. eius vlt. annot.

§. 1. SCio aliquos Doctores docere adeſſe præceptum ſuſcipiendi in articulo mortis Sacramentum Extremæ vnctionis. Ita docet Petrus Soto *lect. 2. de hoc Sacramento*, ſentit hoc Sacramentum eſſe ſub præcepto Probatur ex Concilio Colonienſi anni 15, 6. *part. 7. c. 50.* vbi dicitur: Eſt autem vnctio impendenda cũ expoſitione vnctionis, & mandati Apoſtolici, vbi per illa verba, *mandatum Apoſtolorum*, denotatur hoc Sacramentum eſſe ſub præcepto. Et probatur ex Concilio Senonenſi *in decreteis fidei, decreto* 10. ſub illis verbis: Ne hîc noſter vngendi infirmos ritus Chriſti præceptum, non tamen Sacramentùm eſſe videtur, dixit Iacobus, *infirmatur quis in vobis.* Ex quo loco patet, homines obligari ex Chriſti præcepto ad recipiendum Sacramentum hoc. Et hanc ſententiam docet etiam Maior *in 4 diſt. 23 c 3* & inclinat Turrianus *in ſumma part. 1. c. 136. dub 1. concl. 1.*

2. Et fundari etiam poteſt talis obligatio, tunc in ipſa rei natura, ſuppoſita inſtitutione huius Sacramenti: quia tenetur homo in articulo mortis, omni conatu, & medio opportuno conſulere, & prouidere ſuæ ſaluti: ſed hoc tunc eſt opportuniſſimum medium, quo ſe ad mortem præparet ac diſponat, quo ſe armet, & muniat aduersùs grauiſſimas moleſtias ac tentationes tunc vrgentes, quo ſe roboret, & confortet ad perſeuerandum ac decedendum in gratia: ergo tenetur illud aſſumere. Tũ etiam poſitiuo præcepto Apoſtolico, vel diuino: Iacobus enim videtur hoc præcepiſſe, vel Chriſti præceptum promulgaſſe, dicendo, *Infirmatur quis in vobis; Inducat Presbyteros Eccleſiæ*, &c. Tum præcepto, ſeu teſtimonio Eccleſiæ: Conciliũ enim Tridentinum *c. 3.* damnat eos, qui dicunt hanc vnctionem, non continere mandatũ Dei, & eos qui dicunt poſſe à fidelibus ſine peccato contemni. Tũ demum ex ipſa conſuetudine Eccleſiæ, & fidelium, quæ ſanè communiſſima eſt, tam ex parte infirmorũ illud ſuſcipientium, quàm Paſtorum illud ſollicitè miniſtrantium, ac etiam familiarium, qui illud in memoriam infirmo reducere ſtudent, & Parochum aduocare: ſemper inquam, quando adeſt tempus, & commoditas, vt id fieri queat.

3. Sed contrariam ſententiam communiter tenent D. Thomas, Paludanus, Gabriel, Sylueſter, Caietanus, Victoria, Couarruuias, Nauarrus, Henriquez, Valentia, Suarez, quos citat, & ſequitur Tannerus *tom. 4 diſp 7. quæſt. 1. dub. 3 num* 56. quibus adde Opatouium *de ſacram tract de Extrem. vnct. q. 8 num* 27 Eſcobar *in Theol moral tr. 8. exam. 7. cap. 4. n. 68.* Caſpenſem *in curſu Theolog. tom. 2. tract. 27 diſput. 4. ſect. 2. num. 13.* Villalobos *in ſumma. tom. 1. tract. 10. diſp c 5 num. 1.* Probatur hæc opinio, quia nullum extat de hoc Sacramento præceptum neque poſitiuum neque naturale Non poſitiuum: nam vel hoc eſſet diuinum, vel humanum Neutrum autem eſt, cum nullibi tale præceptum extet Atqui nullum præceptum poſitiuum aſſerendum eſt, niſi manifeſta oſtendatur authoritas à qua tale præceptum conditum ſit. Neque eſt præceptum naturale: quia cum non ſit medium ad ſalutem neceſſarium, quod ſolùm obligat ſub præcepto naturali, nequit eſſe ſub præcepto naturali Quod autem non ſit medium ad ſalutem neceſſarium, conſtat tum à poſteriori: nam hoc Sacramentum prohibetur tempore interdicti; quo tamen non prohibentur media ad ſalutem neceſſaria Tum à priori: nam illud medium dicitur ex natura ſua ad ſalutem neceſſarium, quod inſtitutum eſt ad primam gratiam conferendam; atqui hoc Sacramentum non eſt per ſe inſtitutum ad conſerendam primam gratiam, ad quam duo tantùm Sacramenta, Baptiſmus, & Pœnitentia, inſtituta ſunt: ergo non eſt medium ad ſalutem neceſſarium.

4. Atque hæc vera ſunt ſpectata ſola inſtitutione, & natura huius Sacramenti. Cæterùm ratione ſcandali, vel contemptus poſſet infirmus grauiter peccare hoc Sacramentum omittendo Sec uſo verò contemptu, & ſcandalo, ſi nulla ſubſit cauſa illud omittendi, peccabit quidem venialiter.

Sup. hoc infrà in §. Sedlum. huius Reſ. & ſimiliter pro hoc peccato veniali in tom. 2. tr. 4. Reſ. 25. §. 1. ad medium à verſ An verò. & in alio §. eius not.

5. Stando igitur in hac opinione, illa tamen non obſtante, puto Pontificem poſſe præcipere vſum ſacramenti Extremæ vnctionis; quod ſupponunt Opatouius *de Sacram tr. de Extr. vnct q.* 7 *n* 28. Laym. *lib. 5. tr 8 c. 5. n. 1.* & alij, dum aſſerunt non extare neque præceptum Diuinum, neq; Eccleſiaſticum, de ſuſceptione dicti Sacramenti: ergo ſupponunt potuiſſe Pontificem illud præcipere, quod magis aptè ſupponunt Præpoſ *in 3. part quæſt. vnic. de Extr vnct dub. n 9.* & alij.

6. Probatur *Primo*, quia aliquis poſſet dicere non deeſſe DD. aſſerentes Chriſtum Dominum non impoſuiſſe præceptum de ſumenda Euchariſtia, quod tamen Eccleſia fecit, vt patet *in cap. omnis vtriuſq. ſex. de pænit. & remiſſ* Ergo licet ex inſtitutione Chriſti non adeſſet præceptum de ſumenda Extrema vnctione, poſſet Pontifex illã adhuc præcipere Maiore docent Alex. *4. p q 11 memb 2 art* 4. Bonau. *in 4 diſt. 12 p. 2. diſtinctionis art 1 q. 1.* S. Th. *diſt. 6. q. vlt art. 1 quæſt* 2. Gabr. *in Canonem Miſſæ lect 87 lit X* Tert. 4 *contra Gentes, c* 61. Sylu. *verb. Euch* 3. docentes non eſſe præceptum diuinum ſumendi Euchariſtiam, quia illud ex nullo fundamento conſtat: quia ſi ex aliquo maximè ex illo Ioan. 6. *Niſi manducaveritis*, &c ex eo autem non efficaciter deducitur, quia illud intelligi poteſt de ſola manducatione ſpirituali per fidem.

Sup hoc præcepto ſuprà in Reſ. 53. §. Sed dices. & in tom. 1. tr. 2. Reſ. 1. & in alis eius primæ annot.

7. Sed hæc opinio mihi non placet, puto enim adeſſe præceptũ diuinum de ſumenda Euchariſtia; quod patet ex verbis Luc 22. & 1. ad Cor. 11. *Hoc facite in meam commemorationem*, in quibus verbis Iuſtinus Martyr *in Apolog. 2. pro Chriſtianis, ad Antonium Pium* agnoſcit præceptum ſumendi Euchariſtiam à Chriſto latum: & etiam *Trid. ſeſſ. 13. c. 2.* vbi poſtquam dixit Chriſtum diſceſſurum ex hoc mundo ad Patrem hoc Sacramentũ inſtituiſſe, ſubdit: Et illius ſumptione colere nos ſui memoriam præcepit, ſuámque annuntiare mortem. Trid. ergo ſentit, in dictis verbis Lucæ contineri præceptum Chriſti ſumendi Euchariſtiam. Et ita docet D. Th. *in 3 p q 80 art* 11. & *ibi* Coninck, Suarez *diſp* 69. Vaſquez *diſp* 213. Valentia *diſp. 6. q 8. punct. 4.* & alij communiter; itaque reiecta approbatione ad aliam deueniamus.

8. Probatur *Secundò* à ſimili; nam, vt *ſuprà* viſum eſt,

Sup. hoc ſu-

prà in Reſ.9.

eſt, nullum præceptum ſumendi Confirmationem fuit impoſitum a Chriſto Domino, & tamen Pontifex illud ordinandis impoſuit, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.7.can 1.2. & 3.* Sic & in noſtro caſu poſſet Pontifex imponere præceptum ſumendi Extremam-Vnctionem ex aliqua iuſta cauſa, vt ſi, v. g. inciperit abuſus inter fideles non ſumendi in fine mortis vltimum ſacramentum Extremæ-Vnctionis, quod exemplum, & ſcandalum aliis afferret, & forſitan ex omiſſione periculum contemptus: Tunc quidem Pontifex poſſet præcipere ſuſceptionem dicti Sacramenti, vel etiam imponere pœnam, vt ſi quis non ſumeret Extremam Vnctionem in articulo mortis careret Eccleſiaſtica ſepultura. Quod a fortiori probatur ex his quæ obſeruat Reuerendiſſimus (non ſolum nomine, ſed moribus, & doctrina) P. M. Candidus *tom. 1 diſquiſ. 3 art. 8. dub.* in *Concil. Colonienſi ſub Adulpho c.vlt* vbi ſic habetur. Relatum nobis in Concilio eſt quoſdam homines infirmitatis ſuæ tempore, vnctionem ſacram reſpuiſſe ac contempſiſſe. quamobrem ſtatuimus, vt ſi quis Sacramentum illud nobis à B. Apoſtolo tantopere commendatum contempſerit, Eccleſiaſtica careat ſepultura. Hæc ibi.

Sup.contẽ o in hoc §. ſupra recitan te: in §. Atque ... Reſol. & in tom.2. tr.4. Reſ. 24. §. Sed his, & in Reſol. 25.

9. Sed dum tale præceptum non extat, certum eſt, ſecluſo contemptu, & ſcandalo, omiſſionem huius Sacramenti non inducere peccatum mortale, vt diximus, non ſolum in infirmis, ſed a fortiori in illis, qui curam gerunt de ipſis, vt in coniuge, domino, patre, tutore, &c. Ita docet Layman *vbi ſupra, lib. 5. tract. 8 c 5. n. 2.* ſic aſſerens: Denique, Extremam-Vnctionem ex contemptu omittere, fatentur omnes eſſe peccatum mortale. Adde mortaliter peccari poſſe ratione ſecuturi ſcandali, ſi videlicet infirmus interrogatus, num ante vitæ exitum ſacramentum Vnctionis accipere nulla rationabili cauſa allata, renuat, atque exinde audientes vel falſam ſuſpicionem hæreſis de illo concipere, vel ob hominis authoritatem ad huius Sacramenti vilipenſionem moueri poſſint. Et quod dictum eſt de ipſo infirmo ſimiliter ſentiendum eſt de iis, qui infirmi curam gerunt, ſi Extremam Vnctionem iis procurare ſine rationabili cauſa intermittant, non peccare eos mortaliter, niſi coniunctus ſit contemptus, vel graue ſcandalum. Ita ille. Licèt in tali caſu ſupradictos peccare mortaliter ſuſtineat Reuer. Candidus *vbi ſuprà, dub 6* Verùm ſententiam Layman confirmat nouiſſimè Amicus *tom. 8. diſp. 19. ſect. 11. num. 190.*

Sup. hoc infra in Reſol. 59. §. His ſuppoſitis. cuiſim poſt mediũ. verſ. Vt ab eo pẽdeat. & quãuis nõ plenè ſuper hoc, lege tamen, ſi placet in tom.2. tr. 4. doctrinam Reſol. 28, & ſignanter in Reſ.29. poſt medium, à verſ. & accidere poteſt.

10. Aduertendum tamen eſt hîc cum Præpoſito *in 3.p.q. vnic de ſacram. Extr. vnct. dub. 2.n.11.* per accidens hoc Sacramentum poſſe alicui eſſe ad ſalutem neceſſarium, vt ſi quis in mortale incidiſſet, & ſolùm attritus de eo peccato non poſſet recipere ſacramentum Pœnitentiæ, quia antequam in amentiam incideret nullo ſigno oſtendit ſe velle confiteri, nec aliud poſſet recipere Sacramentum, eo caſu quo ſacramentum Extremæ-Vnctionis ei eſt ad ſalutem neceſſarium.

11. Vnde rectè obſeruat Amicus *vbi ſuprà, n.192.* vix moraliter dari poteſt caſus, quo infirmus defectu aliorum mediorum obligetur ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum: quia cùm hoc Sacramentum neceſſariò miniſtrari debeat a Sacerdote, poterit loco huius Sacramenti infirmus ſuſcipere ſacramentum Pœnitentiæ, vi cuius directè abſoluerentur à peccatis confeſſis, indirectè verò ab oblitis. Solus fingi poſſet caſus, quo Sacerdos vel nollet, vel non poſſet, quia ab idiomate ignoraret, infirmi confeſſionem excipere, vellet autem, & poſſet ſacramentũ Extremæ-Vnctionis miniſtrare, an tunc infirmus teneretur hoc Sacramẽtum ſuſcipere. In quo caſu diſtinguendum eſt: nã vel infirmus eſt conſcius alicuius peccati mortalis, & tunc tenetur conari ad eliciendam contritionẽ, & poſt illam hoc Sacramentũ ſuſcipere; quia cùm non poſſit eſſe certus de vera contritione, tenetur adhibere certius medium ad ſuam iuſtificationem: hoc autem in eo caſu aliud eſſe non poſſet, quàm hoc Sacramentum (ſuppono enim neque Euchariſtiam eum ſumere poſſe) quod inueniens ſubiectum attritum, redderet illud contritum. Quanquam in hoc caſu dubitare videtur Suarez *diſp. 44 ſect. 1 num.7.*

12. Sed Amico res certa videtur, quia nunquam poteſt infirmus ita de ſua contritione eſſe certus, vt dubius non maneat. Vel infirmus nullius mortalis peccati ſibi conſcius eſt: & tunc non puto, illum obligari ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum, ſed ſolum ad conandum ad actum contritionis, vel dilectionis erga Deum, quo in illo mortis articulo ſe præparet ad tranſitum ex hac vita in aliam. Nam cùm ex vna parte non vrgeat conſcientia peccati mortalis, & ex alia hoc Sacramentum non ſit neceſſarium ad ſalutem, non appatet, vnde hæc obligatio oriri poſſit: cùm ad conſequendam remiſſionem peccatorum inuincibiliter ignoratorum ſufficiat contritio, vel dilectio Dei. Et hanc ſententiam præter Amicum tenet etiam Ochagauia *de Sacram. tract. vnico, de Extrema-Vnct. quæſt. 9. num. 3.*

RESOL. LVIII.

An Pontifex poſſit præbere facultatem Presbyteris benedicendi oleum Extremæ Vnctionis?

Et an hæc benedictio neceſſariò debeat fieri per Epiſcopum? Ex part. 8. tract 1 Reſol. 30.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenet Henriquez *lib 3 cap 8 num. 2.* Valentia *diſp. 8. quæſt. 1. punct. 2.* Sub dubio aſſerit Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 3.* Probabile putat Nugnez *in 3. p. tom. 2. quæſt. 29. art. 6. diffic. vnica, concl. 2.* Idem colligitur ex Scoto *in 4. diſt. 7. quæſt. 1.* & Caietano *3. p. quæſt. 72. art. 3.* qui, dum id affirmant de Chriſmate materia Confirmationis, idem dicerent de oleo materia Extremæ vnctionis.

2. Et nouiſſimè hanc ſententiam tenet Ioannes Præpoſitus *in 3 part. quæſt. vnica de ſacram. Extrem. Vnct. dub. 4 num. 15.* vbi ſic aſſerit: Dubitatur an hæc benedictio neceſſariò fiat per Epiſcopum? negat Victoria, Valentia, Henriquez & Viualdus, quorum ſententia eſt valdè probabilis; nam, vt refert Petrus Arcadius *de concordia Eccleſiæ Occidentalis, & Orientalis in Sacramentorum adminiſtratione, lib. 5. cap. 2.* Presbyteri in Eccleſia Orientali ſolent benedicere oleum ſacramenti Extremæ-Vnctionis idque ex antiqua conſuetudine, etiam ante ſchiſma. Non eſt autem exiſtimandum totam illam Eccleſiam errare in re tanti momenti præſertim, cùm ea in parte non notetur ab Eccleſia Latina, quin potiùs ille vſus ab ea approbetur: nam Clemens VIII. *in ſua inſtitutione ſuper ritibus Græcorum, anno 1595. vltimo Auguſti,* ita loquitur: Non ſunt cogendi Presbyteri Græci præter Chriſma ab Epiſcopis Latinis diœceſanis accipere, cùm huiuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum, & Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu conficiantur, ſeu benedicantur, quibus verbis tacitè permittit, vt Græci in ſuo ritu pergant, nimirum materiam conſecrandi eo tempore, quo ſacramentum Extremæ Vnctionis adminiſtrant, non verò neceſſariò debeant vti oleo ab Epiſcopo benedicto in die Cœnæ, vt faciunt Latini.

Sup. hoc in tom. 2.tr.4. Reſol.1.§.1. ante medium, à verſ. Deinde de neceſſitate. & in fine dicti §. & in Reſ.14. § vlt.

3. Ex

3. Ex quibus patet Presbyteros poſſe ex commiſſione Pontificis, & poteſtate extraordinaria benedicere oleum ſacramenti Extremæ Vnctionis, & Innocentium I. Tiriliter, & Concilia, quæ videntur aliud dicere, intelligi de poteſtate ordinaria, id eſt, quòd ſolis Epiſcopis ordinaria poteſtate vi ſuæ ordinationis competat benedicere oleum infirmorum non verò aliis negare extraordinariam poteſtatem. Huculque Præpoſitus.

4. Sed his non obſtantibus negatiuam ſententiam ex Bellarmino, Suarez, Coninck, Layman, Filliucio, & Nugno, docet nouiſſimè doctiſſimus Pater Amicus *in Curſ. Theolog tom.* 8. *diſput.* 19 *ſect.* 3. *num.* 45. & fundamentum huius ſententiæ adducit: nam eadem Concilia, quæ definiunt, materiam huius Sacramenti eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum, ſimul probant, non poſſe ab alio, quàm ab Epiſcopo validè benedici. Quia cùm abſolutè, & abſque vlla limitatione hoc aſſerunt, nullum relinquunt fundamentum contrarium opinandi. Dicere autem, quòd Concilia ſolùm definiant materiam, quæ de facto ex vſu, & praxi Eccleſiæ huic Sacramento ſupponitur, eſt Conciliorum authoritatem eneruare ad materiam huius Sacramenti ſtabiliendam. Nam pari ratione quis dicet, cùm Concilia definiunt, materiam huius Sacramenti eſſe oleum benedictum, non definire materiam, quæ eſſentialiter ad hoc Sacramentum requiritur, ſed quà de facto Eccleſia vtitur. & ſic tolleretur omnis benedictio tanquam aliquid eſſentialiter requiſitum ex parte materiæ, quod nullus cordatus Theologus admittit. Confirmatur: nam dum Concilia huius Sacramenti materiam tradunt, non dicunt illam ordinariè eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum, vti dicunt, cùm aſſignant miniſtrum ſacramenti Confirmationis, ſed abſolutè pronuntiant, eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum: quod non leue argumentum eſt, in ſecundum diſpenſationem cadere poſſe, non in primum.

5. Deinde, quando Concilia aſſignant miniſtrum ſacramenti Confirmationis, non dicunt abſolutè miniſtrum huius Sacramenti eſſe Epiſcopum, ſed addunt, ordinarium, vt ſignificent extraordinarium poſſe eſſe alium ab Epiſcopo. Cùm verò aſſignant materiam Extremæ Vnctionis, non dicunt, ordinariè, ſed abſolutè eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum. Præterea in miniſtro ſacramenti Confirmationis eſt aliquando in Eccleſia Dei diſpenſatum; in materia autem Extremæ Vnctionis, nunquam legitur fuiſſe diſpenſatum, vt vel in oleo non benedicto, vel benedicto tantùm à ſimplici Sacerdote fuiſſet hoc Sacramentum confectum. Quod autem ſemper fuit in Eccleſia ſeruatum, habetur pro indiſpenſabili. Et hæc ſunt placita DD. circa præſentem quæſtionem.

6. Ego verò vtramque ſententiam probabilem eſſe exiſtimo, licet ſecundam probabiliorem; & ideò præter DD. citatos, primam ſententiam affirmatiuam probabilem etiam putat Azor. & Bonac. teſte Aueiſa *de ſacrament. Extrem. Vnct ſect.* 2. vbi citat Petrum Arcadium *de concord Eccleſ. Orient. & Occident. lib.* 5. *cap.* 2. aſſerentem ex antiquo apud Græcos, Sacerdotes, ex commiſſione Summi Pontificis benedicere oleum infirmorum, Et reuerà apud me vrget nimis hoc argumentum; nam ſi Summus Pontifex non poſſet concedere ſimplici Sacerdoti, vt benedicat oleum Extremæ Vnctionis, ſequeretur, Eccleſiam Græcam vſque adhuc caruiſſe, & carere hoc Sacramento; quod dicere videtur abſurdum. Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſol. 1. not. præteritæ §. paulo poſt initium, verſ. Multóque magis, & poſt mediū ictiū §. verſ. Quæ omnia in Reſ. 2. vlt. ad medium.

Tom. III.

RESOL. LIX.

An Pontifex aliquando ſuppleat iuriſdictionem in Miniſtro Extremæ Vnctionis?

Et ſupponitur quod ſolus Sacerdos eſt Miniſter Extremæ Vnctionis; quare quæuis vnctio a laico imo à Diacono in quocumque euentu facta non erit Sacramentum.

Et an hoc Sacramentum miniſtrandum non requiratur vt Sacerdos ſit expoſitus, & ad confeſſiones audiendas approbatus?

Et an Parochus publicè excommunicatus poſſit licentiam concedere Sacerdoti ad hoc Sacramentum miniſtrandum?

Et explanatur, quod & ſi validè hoc Sacramentum a quouis Sacerdote adminiſtrare poſſit, non tamen licitè niſi in extrema neceſſitate, vel de proprij Paſtoris tacita ſaltem licentia quare Religioſi, qui ſine licentia ſpeciali Paſtorum perſonis non Religioſis hoc Sacramentum, vel Euchariſtiam conferunt, incurrunt pœnam excommunicationis ipſo facto. Ex part. 8. tr. 1. Reſol. 16.

§. 1. Suppono, & dico *primò*, quod ſolus Sacerdos eſt miniſter ſacramenti Extremæ Vnctionis Probatur ex Iacobo cap. 5. *Inducat Presbyteros Eccleſiæ*; licet enim nomen *Presbyter*, ſignificet aliquando, Senem; in nouo Teſtamento, at iuxta declarationem Eccleſiæ ſignificat, Sacerdotem, nec moueat quemque, quòd Iacobus agat de Presbyteris, non de Presbytero, id enim non ſignificat requiri plures Sacerdotes ad conficiendum hoc Sacramentum, cum certum ſit vnum ſufficere, ſed ſolùm denotatur, Sacerdotes eſſe miniſtros Extremæ Vnctionis, ſiue vnum, ſiue plures, prout fuerit neceſſarium pro multitudine infirmorum.

2. *Secundò* Probatur, quia ita definitum eſt à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *in canonibus*, *de Extrema Vnctione*. Vnde certa eſt aſſertio noſtra ſecundùm fidem. Aduertendumque eſt, non in eo tantùm ſenſu eam eſſe veram, quòd nimirum ex officio, & ordinariè, ſolus Sacerdos poſſit vngere, ſed etiam quòd nullus alius poteſt Extremam Vnctionem conficere: quare quæuis vnctio à laico, imò à Diacono in quocumque euentu facta non erit Sacramentum.

3. Nec obſtat dicere, quòd Innocentius I. *in epiſt.* 1. *cap* 8 *ad Decentium*, ait, non ſolùm Sacerdotibus, ſed omnibus Chriſtianis licitum eſſe vti hac vnctione: ergo non eſt ſolius Sacerdotis hoc Sacramentum miniſtrare. Propter hanc authoritatem Thomas VValdenſis putauit, poſſe laicum in abſentia Sacerdotis hoc Sacramentum miniſtrare. Sed hoc pluſquam falſum. Sotus *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 2 *art.* 1. cenſet, hoc loco Pôtificem non loqui de vnctione ſacramentali, ſed de vnctione, quâ deuotionis cauſa ad infirmitatem curandam antiquitùs vtebantur etiam laici. Verùm hæc Soti reſponſio vix textui accommodari poteſt.

4. Dicendum igitur eſt, citata verba Pontificis non eſſe intelligenda de vſu actiuo, ſed paſſiuo huius Sacramenti: conſtat ex textu in quo de hoc vſu paſſiuo immediatè antè locutus fuerat Pôtifex. Explicãs enim verba Iacobi, ita ſcribit: Quod nõ eſt dubiũ de fidelibus ægrotãtibus accipi, vel intelligi debere, qui ſancto oleo Chriſmatis perungi poſſunt. Poſt quæ verba ſtatim ſubiungit. Quo, nempè Chriſmate ab Epiſcopo cõfecto, non ſolùm Sacerdotibus, ſed omnibus vti Chriſtiani licet in ſuâ

G 3 aut

aut ſuorum neceſſitate, quæ verba cùm ſint declarativa præcedentium, referunt eundem ſenſum.

Sup. contento in hoc §. lege doctrinam. & §§ aunot. ſeq.

5. Dico *ſecundò*, quòd etſi validè hoc Sacramentum à quovis Sacerdote adminiſtrari poſſit, non tamen licitè, niſi vel in extrema neceſſitate, vel de proprij Paſtoris tacita ſaltem licentia. Vnde in *Clementina* 1. *de priuilegiis*, ipſo facto excommunicantur Religioſi, qui Clericis, aut laicis præſumpſerint abſque Parochi licentia in articulo mortis tam hoc, quàm Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare. Dicitur *qui preſumpſerint*, nam qui vel ignorantia, vel ſub ratihabitione id fecerit, excommunicationem non incurrit, quæ ſoli Papæ reſeruata eſt. Dicitur, *Clericis* nempe ſæcularibus, & laicis: nam ſi hoc Sacramentum à Religioſis miniſtretur aliis Religioſis, non incurritur excommunicatio. Dicitur, *niſi extrema neceſſitate*; quoniam in eo caſu Eccleſia non cenſetur cum tanto damno infirmi velle Sacerdotem excommunicationis vinculo innodare.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 4. Reſ. 25. vlt. & in Reſ. 29. per totam.

6. His ſuppoſitis, difficultas eſt an ſi Parochus in articulo mortis non vult miniſtrare Sacramentum Extremæ vnctionis infirmo, neque vult præbere licentiam alicui ſimplici Sacerdoti, vt illud ægro conferat; an, inquam, in tali caſu Summus Pontifex ſuppleat iuriſdictionem, ita vt talis ſimplex Sacerdos poſſit ſine peccato, non ſolùm validè, ſed etiam licitè Extremam vnctionem infirmo miniſtrare; quod erat quæſitum huius reſolutionis: & reſpondeo affirmatiuè cum Granado *in* 3 *part. controu.* 8. *tract. de ſacram. Extrem vnct. diſp.* 1. *n* 5. vbi ſic ait: Dubitari poteſt, an ſufficiat licentia tacita vel præſumpta proprij Paſtoris, vt Sacerdos ſæcularis, vel religioſus poſſit alicui miniſtrare hoc Sacramentum. Reſpondetur cum Soto *in diſp.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 1. quando clarè præſumitur proprium Paſtorem id velle; tunc poſſe licitè miniſtrari hoc Sacramentum à quolibet Sacerdote. Vnde rectè addunt Suarez *diſp.* 44 *ſect.* 2 & Henriquez *cap.* 13. §. 4. ſi ægrotus ſit iam proximus morti, & obtineri nequeat licentia à proprio Parocho, ſiue quia abeſt, ſiue quia non vult illam concedere; poſſe alium Sacerdotem conferre illi hoc Sacramentum, quia proprius Parochus non eſt rationabiliter inuitus, & ſaltem credi debet, Summum Pontificem id tunc velle ne æger priuetur hoc Sacramento, quod licèt non ſit de neceſſitate ſalutis, eſt valdè vtile, & accidere poteſt, vt ab eo pendeat ſalus æterna; ſi nimirum virtute illius Sacraméti conſequatur remiſſionem peccatorum mortalium, vt aliquando obtinere poteſt. Ita Granadus, cui adde Amicum *tom.* 8. *diſp.* 19. *ſect.* 8 *n.* 150. Averſam *de ſacram. Extrem. vnct ſect.* 10. qui, me citato, optimè obſeruat, quòd quamvis Sylveſter, & D. Antonius 3. *petit.* 24. non concedat Religioſis ob talem neceſſitatem, & præſumptam licentiam miniſtrare, ſtante illa ſpeciali prohibitione, & cenſura eos percutiente: tamen non eſt putandum Pontificem voluiſſe pro tali caſu loqui, ſed verè etiam Religioſi tunc poterunt abſque excommunicationis periculo, vel peccati ſcrupulo miniſtrare; quia in tali caſu, vt diximus, cenſura non ligat illos, & Pontifex præbet iuriſdictionem contra irrationabilem voluntatem Parochi: quod etiam docet Moure *in medulla caſuum part* 3 *cap.* 10. §. 1. *num.* 8.

Sup. hoc ad litteram in §. 1. Reſol. 2 not. prætereat.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 57. §. Aduertendum. & ſi placet lege etiam doctrinam alterius Reſol. annot.

7. Et tandem non deſeram hic apponere verba Ochagauiæ *de Sacram tract. de Extr. vnct. quæſt.* 8. *num.* 8. ſic aſſerentis: Non eſt tamen ſilentio prætereundum, quemuis Sacerdotem extra caſum neceſſitatis ſine licentia Parochi validè miniſtrare hoc ſacramentum quia non eſt actus iuriſdictionis, non tamé licitè, ſaltem ſine ratihabitione, quia conferre Sacramenta attinet ad officium Paſtoris. Quare Religioſi, qui ſine licentia Paſtorum ſpeciali, perſonis non religioſis Sacramentum hoc conferunt, incurrunt pœnam excommunicationis ipſo facto, ex *Clementina* 1. *de priuilegiis* Alij Sacerdotes tamen propter hoc non excommunicantur, licèt, grauiter peccent, in neceſſitate tamen, quando ægrotus eſſet moriturus ſine hoc Sacramento, quilibet Sacerdos poteſt licitè illud miniſtrare, etiam Parocho diſſentiente, quia Eccleſia dat in eo caſu iuriſdictionem; ita recentiores Theologi, & meritò, quia Sacramentum eſt magnæ vtilitatis; vnde credendum eſt, piam matrem Eccleſiam concédere in iſto caſu facultatem cuilibet Presbytero, ne homines tanto beneficio priuentur. Ita ille; cui etiam adde Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 10. *diffic.* 6. *num.* 3.

Sup. hoc melius in tom. 2. tr. 4. Reſol. 29. poſt medium, vſque in finem.

8. *Notandum* eſt tamen hîc obiter, quòd nec ad hoc Sacramentum miniſtrandum requiritur, vt Sacerdos ſit expoſitus, & ad confeſſiones audiendas iuxta Tridentini decretum approbatus, cùm hoc nullam requirat in adminiſtrante iuriſdictionem, cùm non ſit Sacramentum iudiciale, vti eſt ſacramentum Pœnitentiæ. An autem poſſit Parochus publicè excommunicatus licentiam concedere Sacerdoti ad hoc Sacramentum adminiſtrandum; Negat Suarez *diſp.* 34 *ſect.* 2. *num.* 5. Affirmant verò communiter alij, & quidem probabiliùs, eò quòd licentiam concedere ad hoc Sacramentum miniſtrandum, non ſit actus iuriſdictionis, quâ publicè excommunicatus priuatur. Vide Petrum à ſancto Ioſeph *in idea Theologiæ ſacrament. cap.* 34. *reſol.* 4. & alios.

RESOL. XL.

An Pontifex poſſit permittere, vt tempore peſtis ex penuria Sacerdotum poſſit miniſtrari Sacramentum Extremæ Vnctionis vnica Vnctione?

Et an in periculo contagij ſufficiat vnica Vnctio in aliqua corporis parte?

Et inter alia quæ circa hoc explanantur, tandem infertur Parochum tempore peſtis non teneri adminiſtrare Sacramentum Extremæ Vnctionis cum periculo vitæ, ſi infirmus ſaltem confeſſus fuerit?

Et explanatur licitum eſſe in adminiſtratione Sacramenti, vti opinione probabili, relicta probabiliori.

Ex part. 8. tr. 1. Reſol. 21.

Sup. doctrina huius textus in tom 2. tr. 4. Reſ. 12. §. Adde. & in Reſol. 16. §. Tertia. & lege. ibi doctrinam. Reſ 20. per totã, & ſignanter §. 2. & in tom. 4. tr. 8. Reſol. 12. §. Confirmatur. & ſeqq. & ne deſeras videre doctrinam Reſ. & §§. not. ſeq. & in tom. 2. tr. 4. ex Reſ. 40. vlt. curſim inter mediũ, & finem.

§. 1. Videtur reſpondendum negatiuè; nam vnctiones quinque ſenſuum eſſe neceſſitate Sacramenti, tradunt communiter Doctores, D. Thomas, Bonaventura, Richardus, Durandus, Maior, Gabriel, Paludanus, Sotus, Valentia, & Suarez, quos citat, & ſequitur Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt. dub.* 1. *num.* 17. quibus adde Nugnez *in* 3. *part. tom.* 2. *quæſt.* 32. *art.* 6. Bellarminum *de ſacrament Extrem. vnctionis, cap. vlt.* Opatovium *de Sacrament tract. de Extrem vnct. quæſt.* 3. *num.* 14. Petrum à S. Ioſeph *in idea Theolog. ſacram. cap* 34. *reſol.* 2. Ioannem Petit *in Theolog. ſacram. tract.* 6. *ſect.* 90. Hurtadum *de Sacram. Extrem. vnct. diffic.* 6. & alios. Probatur hæc opinio ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ ſemper infallibiliter vngit in quinque ſenſibus. In quo nunquam eſt diſpenſatũ. Et confirmatur, quia ſicut contritio cordis, & confeſſio oris ſunt partes eſſentiales ſacramenti Pœnitentiæ; & quia ordinantur ad eundem finem ſcilicet ad efficiendam ſatisfactionem Deo pro peccatis commiſſis, ideò conſtituunt idem Sacramentum.

Et

Et conſecrationes panis, & vini in Euchariſtia, quia ordinantur ad perfectam refectionem, & ad perfectum conuiuium ſpirituale, ſunt idem Sacramentũ; eodem modo vnctiones quinque ſenſuum, qui ordinantur ad delendas omnes ſordes peccatorum omnibus ſenſibus contractas conficiunt idẽ ſacramentum Extremæ vnctionis. Quod Sacramentum dicitur vnum per compoſitionem, quia ex omnibus vnctionibus, & ex omnibus formis verborun reſultat Sacramentum, quod ordinatur ad vnum finem. Et confirmatur ratione D.Thom. quia hoc Sacramẽtum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes reliquias peccatorum; ergo in partibus debet adhiberi, vbi ſunt radices peccatorum; iſtæ autem radices ſunt in quinque ſenſibus: ergo in illis omnibus debet applicari hoc Sacramentum. Et confirmatur, quia iſtæ omnes vnctiones ordinantur ad integram ſanitatem animæ ſignificandam, & operandam; ergo non habent perfectam ſignificationem, niſi omnes compleantur, nam ſicut Chriſtus exiſtens in terris numquam contulit, niſi integram ſanitatem, ita non inſtituit Sacramenta, niſi vt integrè ſanent animam.

2. Verùm, his non obſtantibus, aſſero poſſe Pontificem permittere, vt tempore peſtis ſacramentum Confirmationis propter timorem contagionis miniſtretur vnica vnctione; quia hæc ſententia eſt ſatis probabilis, quicquid aſſerat Ochagauia *de Sacram. tract. de Extrem. vnct. quæſt.* 3. *n.* 7. & illam docet Syluius; & Chappeauilla apud me ipſum *in* 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 168. & ex Societate Becanus *de Sacram cap.* 27. *q.* 3. *&* 7. quam ſententiam non improbant Suarez *diſput.* 40. *ſect.* 1. *num.* 8. Coninck *diſp.* 19. *dub.* 3. Laym. *lib.* 5. *tr.* 8. *cap* 3. *n.* 3. Baunius *in Theolog. mor. tom.* 1. *tract. vlt. q.* 2. probabilem vocat Tannerus *tom.* 4. *diſput.* 7. *q.* 1. *dub.* 1. *num.* 18. & me citato, Caſpenſis *in curſ. Theolog. tom.* 2. *tract.* 27. *diſp.* 4 *tom.* 7. Et illam admittit Granadus *in part. contr.* 8. *de ſacram. Extrem. vnct. diſp.* 7. *n.* 12. eamque approbauit, vt obſeruat, me citato, Amicus *vbi ſuprà*, Vniuerſitas Louanienſis *anno* 1588. & ſimul approbante Octauio Tricaricenſi Nuntio Apoſtolico in Germania. Quin expreſsè illam graſſante peſte proponit, & conſulit duplex Paſtorale Mechlinienſe *de ſacramento Vnctionis can.* 9. & Paſſauienſe *can.* 11. his verbis: In morbis contagioſis, & peſte graſſante, vt periculum vitetur, ſufficit iniungi ſenſus organum magis ad vnctionem expoſitum, & detectum, dicendo: Per iſtam ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus, quicquid diliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, tactum, & greſſum. Hæc citata Paſtoralia.

Quæ hîc eſt in tom 2. tr, 4. Reſ.10. & ibi in Reſ.8. paulo poſt initium, à verſ. & doctiſſimus Barboſa. vſque in finem dictæ Reſ.& in Reſ. 11. & 16. ad medium à verſ. Sed an in tali caſu. & in Reſ.35. §.vlt. & recitanter in Reſ. 40. §. Prima, & §. Secunda. & ne prætermittas legere doctrinam Reſ. & §§.not. præteritæ.

3. Probatur autem hæc ſententia multis rationibus, & *Primò*. Quoniam ex verbis Apoſtoli non colligitur, niſi quòd debeat infirmus inungi: ſed per quamcunque vnctionem, cuicunque parti corporis adhibitam, homo verè dicitur inunctus: ſicut per quamcumque ablutionem cuicunque parti corporis adhibitam dicitur ablutus. Confirmatur: nam ſicut ex illis verbis Matthæi vltimo. *baptizantes eos*, non colligitur, niſi vna ablutio ad validitatem Baptiſmi neceſſaria: ita ex illis verbis, *vngentes eos*, colligi non debet, niſi vna vnctio ad validitatem Extremæ vnctionis neceſſaria, cùm vtrobique ſit eadem forma, & tenor verborum.

4. Neque hæc multiplex vnctio colligi poteſt ex vſu, & praxi Eccleſiæ: nam vſus Eccleſiæ ſolùm oſtendit, quid in praxi debeat fieri, quando nulla vrget neceſſitas, ſiue id neceſſarium ſit neceſſitate Sacramenti, ſiue præcepti: non autem declarat, quæ ſint eſſentialia, ſine quibus non fieret Sacramentum. Neque etiam dici poteſt, hanc multiplicem vnctionem colligi ex Florentino, in quo pro materia huius Sacramenti ſeptem aſſignantur vnctiones: quia, cùm in omnium ferè ſententia duæ vltimæ, quæ fiunt in renibus, & pedibus, non ſint neceſſariæ, dici non poteſt, quòd ſaltem reliquæ quinque ſint neceſſariæ, cùm non ſit maior ratio de reliquis quinque, ac de duabus vltimis. Vnde Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. nullum certum numerum vnctionum pro materia huius Sacramenti aſſignauit; ſed ſolùm dixit, huius Sacramenti materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum: nam vnctio, inquit aptiſſime Spiritus ſancti gratiam, quâ inuiſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat. Nullus igitur certus vnctionum numerus poteſt ex Conciliis colligi.

5. Probatur *ſecundò*; nam veroſimile non eſt, Eccleſiam Romanam, quæ eſt magiſtra veritatis, permittere, vt Eccleſiæ particulares hanc ſententiam non modò doceant, ſed etiam in praxi ſeruent, & in ſuis Ritualibus tanquam Canonicam regulam ab omnibus ſeruandam proponant, ſi exiſtimaret, illam eſſe falſam, & contra Sacramenti validitatem, cùm ad ipſam ſpectat corrigere errores Eccleſiarum particularium: ita Clemens VIII. anno 1602. die 19. Iulij, correxit errorem, qui alicubi inualuerat de abſolutione per literas abſenti impendenda.

6. Probatur *tertiò*. Multi Doctores probabiliter affirmant, in ſingulis vnctionibus conferri gratiam ſacramentalem, etiamſi non fiat integrum Sacramentum, quòd ſolùm conſurgit ex omnibus vnctionibus. Sicut per quamlibet ſpeciem Euchariſtiæ confertur gratia ſacramentalis, eſto integrum ſacramentum non conſurgat, niſi ex vtraque ſpecie ſimul: ergo poterit in caſu neceſſitatis vna tantùm vnctio adhiberi, quæ gratiam ſacramentalem conferat, ſitque verum Sacramentum, licèt non integrum. Neque vlla iniuria fit Sacramento, quòd non integrè perficiatur: ſicut nulla iniuria fit eidemmet Sacramento, omittendo duas vltimas vnctiones renum, & pedum, quibus etiam integratur hoc Sacramentum. Neque hinc inferas, etiam in caſu neceſſitatis ad ægrotum communicandum, poſſe vnam tantùm ſpeciem conſecrari: nam hoc non tantùm eſt Sacramentum, ſed etiam ſacrificium in Dei cultum ordinatum: ſacrificium autem neceſſariò vtramque ſpeciem poſtulat. At verò Extremavnctio eſt tantùm Sacramentum per ſe ſolùm ordinatum ad ſalutem, & ſubleuamen fidelium infirmorum. Vnde nulla fit illi iniuria, ſi in caſu neceſſitatis ad ſubueniendum infirmo in vna tantùm vnctione miniſtretur. Et hæc omnia docet Amicus *vbi ſuprà*, qui poſtea *num.* 73. ſic aſſerit. Probabilis eſt hæc ſententia, non modò propter authoritatem duorum Paſtoralium citatorum, & Doctorum, qui illam approbant, ſed etiam propter rationes à nobis allatas. Vnde ſi peſte graſſante timeatur, vt ſi omnia organa ſenſuum inungendo, contagio contrahatur, poterit Sacerdos iuxta hanc ſententiam, etiam nulla conditione adhibita, vnum tantùm organum magis obuium, & expoſitum inungere ſub forma exprimente omnes ſenſus, qualem prædicta Paſtoralia præſcribunt. Atque ita hanc ſententiam obſeruari ferunt tempore peſtis, in Belgio, & hîc in Auſtria, vt mihi retulerunt illi ipſi qui ea, tempore peſtis, vſi ſint. Quia præſtat hoc Sacramentum conferre ſub probabili ſaltem materia, quàm nullum

nullum omninò conferre. Nam fieri poteſt, vt ſi hæc ſententia vera eſt, infirmus ſuſcepto Sacramento ſaluetur, quia aliàs damnaretur. Nec vlla fit iniuria Sacramento, quando propter periculum contagioni, tutior ſententia in praxi ſeruari nequit: quia talis actio honeſtatur vtilitate, quam afferre poteſt infirmo. Quin interdum nequit aliter hoc Sacramentum miniſtrari niſi vnam partem corporis inungendo, vt in caſu, quo peſte affectus ita pronus iaceret, vt non poſſet in facie inungi. Cæterùm in huiuſmodi caſibus, etſi Sacerdos non teneretur; poſſet tamen ad maiorem cautelam, & Sacramenti reuerentiam hoc Sacramentum miniſtrare ſub tacita conditione. Ita Amicus.

7. Nec deſinam etiam hîc apponere verba Iacobi Marchantij *in reſol. Paſtor. de Sacram. tract. 6. cap. 3.* vbi ita ait. Quæritur, poſtremò, quantum ad Extremam-vnctionem, an in periculo contagij ſufficiat vnica vnctio in aliqua corporis parte: Reſpondeo, hanc opinionem probabilem omninò eſſe, tum ob auctoritatem Doctorum, tum ob multiplicem rationem, ideoque à nonnullis hoc tempore in praxi vſurpari.

8. *Primò* quidem auctoritatem illi dat Paſtorale Gebennenſe. R. Franciſci de Sales Epiſcopi, doctrina & ſanctitate ſpectatiſſimi, in illo ſic lege, *in tit. de Extrema Vnctione*: in morbis contagioſis, vt periculum vitetur, ſufficit inungi organum ſenſus magis ad vnctionem expoſitum, dicendo: Per iſtam vnctionem & piiſſimam ſuam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid deliquiſti per viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum. Idem habet Paſtorale Mechlinienſe anno 1589. quamuis id omiſſum ſit in editione 1607. apud Moretum ſuaſu, vt apparet quorumdam Louanienſium Doctorum, contrariam opinionem ſectantium. Idem habet etiam Paſtorale Ruræmundanum, impreſſum circa annum 1589. Item Paſtorale Bartholomæi ab Aula, per Theologos aliquos Louanienſes probatum anno 1573. Et huius opinionis ſectatores fuere Ioannes Heſſelius celebris Louanij Doctor, & Ioannes Molanus *tractat. Theolog. pract.* Accedit auctoritas Octauij Tricaricenſis Epiſcopi, per Germaniam & Belgium Nuntij Apoſtolici *in direct. Eccleſiaſticæ diſciplinæ*, vbi ſic ait: Et ſi ordinariè ſint inungenda ſingula ſingulorum ſenſuum loca, nec niſi grauiſſima neceſſitas cogat aliter faciendum, conſtabit tamen Sacramentum, & ad euitandum contagium ſuffecerit ſi inungatur ſenſus organum magis expoſitum dicendo: Per iſtam vnctionem, & piiſſimam miſericordiam ſuam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquiſti per viſum, auditum, guſtum, odoratum & tactum. Idem ſequuntur aliqui recentiores, inter quos Franciſcus Syluius *in ſupplem. D. Thomæ*. Conſulunt verò, vt vnctio fiat in capite; quia ibi maximè vigent ſenſus.

9. *Secundò* confirmatur ratione deſumpta ex Tridentino dicente, Eccleſiam Romanam non aliter obſeruare in adminiſtranda vnctione, quantum ad ea, quæ huius Sacramenti ſubſtantiam perficiunt, quàm quod B. Iacobus præſcripſit. At ille nudè vnctionem præſcribit, non verò vnctionem quinque ſenſuum; ergo illam obſeruat Eccleſia vt eſſentialem, non alias, alioqui obſeruaret aliquid, quoad ſubſtantiam, quod Apoſtolus non præſcripſit. Adde deinde poteſt, quòd ex more Eccleſiæ, vngantur non ipſa ſenſuum organa, ſed partes vnicæ, vt patet in oculis, & auribus, & organo guſtûs: vt etiam magis conſtat in iis, qui aliquo ſenſuum organo ſunt orbati: ergo cenſet Eccleſia, non eſſe de eſſentia, vt ſenſuum loca vngantur; ſed ſufficere ad eſſentiam, partem aliquam corporis inungi, cùm vbique ſenſus vigeant, quamuis organa, ſi poſſit fieri; ad expreſſiorem ſignificationem debeant vngi. Denique Florentinum, & alia Concilia enumerant ſeptem vnctiones, nec diſtinguunt: & ita ex illis nequit colligi, quòd quinque magis ſint de eſſentia, quàm ſeptem, & per conſequens non repugnant aſſertioni quæ vnicum dicit perficere eſſentialiter Sacramentum. Hucuſque Marchantius.

10. Sed ego in morbo contagioſo, ſi difficilè inuenirentur miniſtri huius Sacramenti, propter timorem contagij, mediam opinionem conſulerem, quam olim docui adhibendo omnes vnctiones ſub vna tantum forma æquiualente omnibus formis partialibus; vt ſi quis vngendo oculum, aurem, narem, os, manum, dicat: Per iſtas ſanctas vnctiones, & piiſſimam miſericordiã indulgeat tibi Deus, quidquid per viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum diliquiſti: quia vt dixi, talis forma æquiualet omnibus formis partialibus, cùm in ſua ſignificatione complectatur quidquid ſingulæ exprimunt. Nec eſt eadem ratio de formis partialibus Euchariſtiæ, & Ordinis: nam per ſingulas formas partiales Euchariſtiæ debent exprimi diſtincti termini, qui per ſe vi verborum fiunt præſentes ſub ſpeciebus Euchariſticis. Per formas autem partiales Ordinis exprimendæ ſunt diuerſæ poteſtates, quæ in collatione vniuſcuiuſque Ordinis conferuntur. In ſacramento verò Extremæ-vnctionis non ſunt niſi explicanda peccata quæ per ſingulos ſenſus ſunt commiſſa: hæc autem æquè explicari poſſunt per vnam formam totalem æquiualentem pluribus, ac per plures partiales, vt per ſe patet.

11. Et ideò loquens, me citato, de hac opinione ſic aſſerit Amicus, *vbi ſupra numer. 72.* Probabilis eſt hæc ſententia & in morbis contagioſis tuta conſcientia in praxi ſeruari poteſt, non ſolùm propter authoritatem tot Doctorum, ſed etiam propter rationem, in qua fundatur. Nec tantum ſub conditione ſeruari poteſt, vt Suarez putat, ſed etiam abſolutè, nulla conditione adhibita. Iuxta quam ſententiam explicanda ſunt concilia, quæ docent inungendos eſſe omnes ſenſus, de neceſſitate præcepti, & quando non vrget grauis neceſſitas. Ita ille; cui etiam addo Tannerum *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 1. dub. 1. num. 19.* ſic aſſerentem. Potius ergo in neceſſitate vrgente articulo mortis, omnibus aliis poſtpoſitis, perfici poſſet Sacramentum breuiſſima, & tenui lenitione vnius oculi, auris, manus, narium, & oris, etiam abſque ſigno crucis, & ſub vna formula communi: Per hanc ſacram vnctionem, vel has ſacras vnctiones, remittat tibi Deus, quicquid per viſum, auditum, odoratum, guſtum, vel tactum peccaſti: quod benè docet Suarez *cit. ſect. 3.* ſiquidem ad eſſentiam Sacramenti ſufficit ex membris ſimilibus vnum tantùm vngere, v. g. vnam manum, vnum oculum, &c. nec mutato ordine vnctionum tollitur eſſentia Sacramenti, iuxta communem. Ita Tannerus.

Sup. hoc ſignāter in Reſ. 1. not. præceritæ. §. Sed ergo, &c.

12. Et tandem poſt hæc ſcripta inueni noſtram ſententiam placuiſſe Patri Auerſa *de ſacram. Confirm. ſect. 4* ita aſſerenti: Videtur ad valorem Sacramenti ſufficere, ſi miniſter ſub vna deprecatione diceret: Indulgeat tibi Dominus quicquid deliquiſti per viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum, Quoniam reuera completur ex integro tota eadem formalis ſignificatio, abſque materiali repetitione omnium illorum verborum. Et in caſu neceſſitatis poteſt hic modus exerceri, potiùs quàm

ſuatur

ſinatur ægrotus abſque hoc beneficio mori Et ita admittit Suarez *diſp.* 24 *ſect* 2. Et pro tempore peſt is, ad maiorem celeritatem, ob metum contagij, conſulit Diana *part.* 3 *tract.* 4 *reſol* 168. Sic etiam poteſt corrigi, & ad praxim deduci illa doctrina Archiepiſcopi Mechlinienſis cum Doctoribus Louanienſibus: nempe ſub hac forma vngendo omnes quinque ſenſus: quod ferè tam citò fieri poteſt, tangendo vnum oculum, vnam aurem, & ſic per ſingulos alios ſenſus, ac ſimul proferendo verba. Aduertendo etiam, vt quando timetur ne interim expiret infirmus, dicat antea ly *deliquiſti*, & conſequenter, *per viſum, auditum*, &c. quia alioqui ſi ly *deliquiſti* reſeruetur in finem, & interim decedat ægrotus, nullatenus perficitur ſignificatio: ac propterea indubitanter nullus eſt valor Sacramenti, nullus effectus. At ſi dicatur antea ly *deliquiſti*, iam per vnctionem, & nominationem aliquorum, vel alicuius ſenſus perficitur aliqua ſignificatio: ac proinde in ſententia eorum qui volunt, vnctionem vnius partis ſufficere ad valorem, ſiue ſufficere ad conferendum ex tunc aliquem effectum, habebitur aliqua ſpes, & probabilitas de valore, & effectu Sacramenti ad ſalutem infirmi. Hæc ſatis doctè Auerſa.

Quæ nunc inuenietur in tom. 2. tr. 4. Reſ. 10 & vide omnes alias Reſ. & §§. eius primæ not.

13. Stante igitur probabilitate harum opinionum, puto Summum Pontificem poſſe earum vſum permittere nec prohibere, quia melius eſt in tali caſu pro infirmo Sacramentum hoc pacto miniſtrari, quàm non recipere Et in tali caſu Pontifex hoc permittendo, vt rectè obſeruat Granadus *in 3. part. D. Thomæ, controuerſ. 8 de ſacrament Extrem vnction. diſput. 7 num.* 13. non diſpenſat nec affirmat non eſſe neceſſe vngi organa ſenſuum, & repeti verba formæ ad integrum ſacramentum Extremæ vnctionis; ſed ſolum licere in caſu neceſſitatis miniſtrare hoc Sacramentum quaſi diminutum, applicando partem illius, quia non eſt improbabile ſic obtineri aliquam gratiam habitualem, & actualem, imò & corporis ſanitatem; & alioqui cùm non ſit Sacramentum neceſſarium ad ſalutem, excuſari poteſt Parochus ab obligatione conferendi illud integrum, & certum, ne alioqui peſte inficiatur. Ita Granadus.

14. Confirmantur ſupradicta; nam Medina 1. 2. *q.* 19 *art.* 5. & 6. Salon. 2. 2. *q.* 63. *art.* 4. *controuerſ.* 2. *ad* 3. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 63. *cap.* 2. & 3. Thomas Sanchez *de Matrimon lib* 1. *diſput* 20. *num.* 4. & *lib.* 1. *Decalogi, c.* 9. *numer.* 33. Antonius Perez *in Laurea, certam.* 10. *c.* 12. & 13. Villalobos *tom* 1. *tract.* 1. *difficul.* 13. *num.* 1. & 2. Sayrus *in Claui, lib.* 1. *cap.* 7. *numer.* 4. Baſilius Legion. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 9. Caſtro Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 2. *punct.* 5. *num.* 5. & alij aſſerunt licitum eſſe in adminiſtratione Sacramenti vti opinione probabili, relicta probabiliori. Quia in quavis alia materia ſufficit opinio probabilis ad formandum rectum conſcientiæ dictamen circa noſtram operationem, non obſtante formidine, ſeu periculo partis oppoſitæ, nimirum vel alienum retinendi, vel violandi legem. Ergo ſimiliter in adminiſtratione Sacramentorum ſufficiet; nec obſtabit periculum irritandi Sacramentū quominus licitè poſſimus operari iuxta probabilem opinionem, relicta ſententia certa. Nec tam gravis obligatio certam omnino doctrinam ſequendi, miniſtris Sacramentorum imponi debet, potius quam aliis agentibus moralibus: ſiquidem miniſtrando iuxta probabilem opinionem, etiam relicta certa ſententia, prudenter operantur, ſicut & alij; nec exponuntur culpabili periculo Sacramentum irritandi, ſed viam tenent moraliter certam, quam probabilitas opinionum conſtituit. Confirmatur; nam alioquin non liceret confiteri cum attritione cognita nec attritum abſoluere poſſemus, cùm contritio ſit materia certa, & attritio probabilis dumtaxat. Similiter non liceret ſimplici Sacerdoti moribundum abſoluere præſente Parocho, quod durum videtur in his, & ſimilibus caſibus.

Sup. hoc quod hîc aſſerunt, in tom. 8. tr. 1. Reſ. 2. & in Reſ. 4. §. Secundo ſit. & in Reſ. 5. & in tom 7. tr. 1. Reſ. 92. §. Ex his. propè finem, & in tom. 1. tr. 3. Reſ. 127. & in tom. 2. tr. 6. Reſ. 166. §. Reſpondetur primo.

15. Et licet limitent hanc ſententiam Vaſquez, Sayrus, Antonius Perez, Villalobos, Thomas Sanchez *ſupra*, vt ſic miniſtrans iuxta probabilem opinionem non peccet contra Religionem ob fundamentum adductum, peccet tamen contra charitatem, vel etiam contra iuſtitiam erga recipientem; nam obligatio charitatis poſtulat, vt ſi proximo poſſimus certum remedium adhibere, non adhibeamus incertum; quod magis vrget in Baptiſmo, præſertim paruulorum, qui non poſſunt aliter iuſtificari. Iuſtitia quoque ligat non ſolum Parochos, qui tenentur ex officio miniſtrare; ſed quoſlibet alios; nam ſuppoſito quòd miniſtrant, tenentur certa Sacramenta conferre, quaſi ex implicito pacto cum ſuſcipiente, quia nollet niſi certum Sacramentum recipere.

16. Verum in caſu noſtro hæc limitatio non obſtat; nam cùm hoc Sacramentum non ſit neceſſarium ad ſalutem, Sacerdos non delinquit contra charitatem aduersùs proximum, imo adiuuat illum aliquo modo; nam melius eſt ei recipere hoc Sacramentum taliter miniſtratum, quam penitus illud non recipere. Ergo neque peccat contra reuerentiam debitam Sacramento, quia vtitur opinione probabili, neque contra charitatem proximi. Ergo, &c. Et hæc omnia magis firmantur ex doctrina communi contra Claudium Eſpencæum *in Epiſtol.* 1. *ad Timotheum lib.* 3 *Digreſſionum, c.* 19. Sylvium, & alios, nempe Parochum tempore peſtis non teneri adminiſtrare ſacramentum Extremæ vnctionis cum periculo vitæ, ſi infirmus talem confeſſus fuerit, vt tradit Tabiena *verb. Epiſcopus, num.* 5. Armilla *eodem verbo num.* 6. & alij, quos ego citaui *in* 3 *part. tract* 4. *reſol.* 174. & me citato tenet nouiſſime Pater Amicus *in curſu Theolog. tom* 8. *diſput.* 19 *ſect.* 13. *num.....* quia hoc Sacramentum non eſt ad ſalutem neceſſarium, neque neceſſitate medij, vt Baptiſmus, & Pœnitentia, neque neceſſitate præcepti, vt Euchariſtia: ergo, &c. Et hanc opinionem etiam docet Tannerus *tom* 4. *diſput.* 7. *q.* 1. *dub* 3 *num.* 62. & me citato, Machadus *tom* 2. *lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.* 22. *num.* 4. & me etiam citato, doctus, & amiciſſimus Pater Franciſcus de Lugo *opuſc de Sacram. cap.* 2. *q.* 3. *n.* 3. *in fine.*

Quæ nunc inuenietur in tom. 2. tr. 4. Reſ. 26. in fine §. 2. Sed lege eam per totā, & aliā Reſ. eius primæ annot.

RESOL. LXI.

An Pontifex in conſecratione Epiſcopi poſſit diſpenſare, vt adſit tantum vnus Epiſcopus?

Et an ad valorem talis ordinationis requiratur vt fiat a tribus Epiſcopis? Ex part. 8. tract. 1. Reſ. 31.

Sup. prima diffic. huius tituli infrà in textu huius Reſ. à §. Sed quidquid. & in aliis eius not.

§. 1. SVppono ex conſtitutione Eccleſiæ ordinationem Epiſcopi non poſſe, niſi à tribus Epiſcopis fieri; & aliter quam à tribus, illicitè fieri.

2. Eſt tamen difficultas, an ad valorem ordinationis requiratur, quòd fiat a tribus Epiſcopis.

Sup. hoc in tom. 1 tr. 5. Reſ. 2. curſim in fine, & in tom 9. tr. 9 Reſ. 2. breuiter in fine.

Paludanus apud Sylveſtrum *verb. Conſecratio* 1. *num.* 1. partem negatiuam tuetur, quam etiam indicant ipſe Sylveſter, & Armilla *eodem verbo, n.* 2.

&

à verſ. Neque vero. & latiſſimè in tom. 4. tr. 8. Reſ. 17. 18. 25. & 1x Reſ. 40. §. Quæ in conſecration. & lege docti nam Reſ. 125.

& Antoninus 3. *part tit.* 14 *c.* 19 Et id *primò* ſupponi videtur *in can.* 1. *Apoſtolorum*, dum dicitur Epiſcopum debere à duobus, vel à tribus Epiſcopis ordinari: & idem habetur apud Clementem *lib.* 3. *conſtitut cap.* 20. Quòd ſi ad valorem ordinationis non requirantur tres Epiſcopi non eſt ratio aliqua ſufficiens, vt affirmemus vnum Epiſcopum non ſufficere. Et id *ſecundo* etiam ſupponi videtur in Concilio Arauſicano I *cap.* 21. dum ſtatuitur, vt ſi duo Epiſcopi præſumpſerint aliquem inuitum (intellige non omninò, ſed aliqualiter tantùm inuitum) Epiſcopum facere, vterque Epiſcopus ordinans deponatur, & in locum vnius ſubſtituatur, qui vim paſſus eſt, & in locum alterius ordinetur alius, vbi ſupponitur, Epiſcopum verè ordinari à duobus Epiſcopis.

3. Et hanc ſententiam, præter Doctores citatos tenet etiam Granadus *in 3. part. contr. 9. tract. 1. diſp. 3. §. 1. n 7.*

4. Probatur *Primò*, quia in Pontificiali licèt requirantur tres Epiſcopi ad conſecrationem, ſeu ordinationem Epiſcopi, vnus ſolus appellatur conſecrator, & alij duo aſſiſtentes: ergo ſupponit non eſſentialiter requiſitum trium miniſterium: alioqui omnes dicendi eſſent conſecratores.

5. *Secundò*, quia pro varietate temporis videtur variatus numerus Epiſcoporum. Nam *in can.* 1. *Apoſtolorum*, non requiruntur tres, ſed duo, vel tres. In Concilio Carthaginenſi IV. *cap.* 2. non præſcribitur numerus ternarius. S. Gregorius *ſuprà* a tribus, vel quatuor Epiſcopis ait, eſſe Epiſcopum ordinandum. Non ergo eſt ex Chriſti Domini inſtitutione multiplicitas Epiſcoporum, ſed Eccleſiaſticum præceptum.

6. *Tertiò* probatur, quia ſanctus Clemens Romanus *lib.* 8. *conſtit cap.* 27. refert hanc ſancti Simonis Apoſtoli conſtitutionem: Ego Simon Chananæus conſtituo, à quot Epiſcopis debeat ordinari Epiſcopus, ſcil. à duobus, vel tribus Epiſcopis. Sin verò aliquis ab uno Epiſcopo ordinatus fuerit, tum is, qui ordinatus eſt, tum is, qui eum ordinaverit, deponatur. Quòd ſi neceſſitas coëgerit ab vno ordinari, quòd propter perſecutionem, aut aliam cauſam plures adeſſe non poſſint, afferatur decretum commiſſionis plurium Epiſcoporum. Ecce non ſolùm in caſu neceſſitatis, ſed etiam ſine illa validam reputat ordinationem, licèt vnus tantùm ſit Epiſcopus, ſolúmque pœnam diſpoſitionis infligit, quando ſine cauſa fieret.

7. *Quartò* probatur, quia materia, ſcilicet impoſitio manuum, & prolatio formæ poteſt ab vno ſufficienter applicari, nec ſi plures concurrant, applicant aliquid nouum: ergo valida erit ordinatio etiam ab vno ſolo. Confirmatur, quia Baptiſmus ab vno miniſtro collatus eſt validus, quia applicatur ſufficiens materia, & ſufficiens forma: ergo idem erit in propoſito. Et hanc ſententiam tenent etiam Arcadius *lib.* 5 *c.* 3. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 5. *num.* 27. Ochagauia *de Sacram. tract. vnico. de Ordine q* 7. *n* 14.

8. At his non obſtantibus contrariæ ſententiæ adhæret Vaſquez, Coninck, & alij, quos citat, & ſequitur Hurtadus *de ſacrament. Ordinis, difficult.* 19. Dicunt igitur ad valorem ordinationis Epiſcopi ad minus requiri tres Epiſcopos, & meritò, quia ad ordinationem Epiſcopi ex inſtitutione Chriſti requiruntur tres Epiſcopi, ergo requiruntur ad valorem ordinationis illius. Conſequentia patet. Antecedens autem probatur, quia ab initio naſcentis Eccleſiæ ad ordinationem Epiſcopi fuerunt requiſiti tres Epiſcopi, vt expreſſit Anacletus *ep.* 2. & ſignificat Paulus 1. *ad Timoth.* 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epiſcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt, conventus Epiſcoporum. Et idem antecedens expreſſit Anicetus Papa *epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, cap.* 1. vbi loquẽs de ordinatione Iacobi Minoris in Epiſcopum Ieroſolymæ, quàm Anacletus refert factam à Petro, & à Iacobo Maiori, & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: Si autem non minus quam à tribus Apoſtolis tantus vir fuit ordinatus Epiſcopus, patet profectò eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epiſcopis ordinari debere. Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epiſcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantùm fuerit aſſignatus Epiſcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hac aſſignatione facta ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epiſcopi: quia voluerunt tres concurrere ad electionem & aſſignationem illius in Epiſcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epiſcopi.

9. Sed quicquid ſit de his opinionibus dubium eſt, an ſaltem ex diſpenſatione Pontificis, ſufficiat vnus Epiſcopus ad ordinationem alterius Epiſcopi, quod fuit dubium huius reſolutionis; & reſpondeo affirmatiuè: nam licet aliqui (vt *ſuprà* viſum eſt) ſentiant, ad ordinationem Epiſcopi requiri tres Epiſcopos, limitant tamen hanc ſententiam, & aſſerunt, ex commiſſione Pontificis ſufficere vnum; quia id fecit D. Auguſtinus Epiſcopus Cantuarienſis ex commiſſione Diui Gregorij vt ſignificatur *in reſponſione* 8. D. Gregorij ad interrogationes ipſius Auguſtini: & id ſignificat Simon Chananæus Apoſtolus apud Clementem *lib.* 8. *conſtitut. Apoſtolicarum, cap.* 27. aliàs 33. dum, poſtquam dixit, Epiſcopum ordinandum eſſe à duobus, vel tribus, ſubdit, quòd neceſſitas coëgerit ab vno ordinari, afferatur decretum commiſſionis plurium Epiſcoporum. Et ita docet Ochagauia *de Sacrament. tract. vnico, de Ordine, q.* 7. *num.* 15. Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 7. *q* 3. *dub.* 3 *num.* 33. Hurtadus *de ſacram. Ordin. difficult.* 19. & Granadus *in 3. part. contr. 9. tract. 1. diſp.* 3. §. 1. *n.* 5. vbi ſic ait: Si ex ſpeciali diſpenſatione vnus tantùm Epiſcopus manus imponeret, non videtur dubitandum, quin id ſufficeret ad veram Epiſcopi ordinationem. *Primò*, quia cùm ſolus Petrus à Chriſto Domino conſecratus ſit Epiſcopus, ipſe verò reliquos conſecraverit non potuit non conſecrare ipſe ſolus vnũ, vel alterũ aliorum Apoſtolorum. Deinde, quia pro Anglia diſpenſauit ſanctus Gregorius, cùm primum ad fidem converſa eſt, vt conſtat ex eius reſponſione ad octauam interrogationem Auguſtini *tom.* 3. *Conciliorum*, & Gregorius XIII. diſpenſauit etiam cum Patriarcha Æthiopiæ: & modò in India ſolet vnus tantùm Epiſcopus conſecrare Et ita etiam docet Vaſquez *in 3. p. tom* 3. *diſp.* 243. *c.* 6. *n.* 73.

Sup. hac diſſic. & contento in hoc §. in tom. 4. tr. 8. latè in Reſ. 30. & 31. & in aliis earum annotationum.

10. Vnde in Indiis circa hoc fuiſſe diſpenſatum tradit Solorzanus *de iure Indiarum, tom.* 2. *lib.* 3. *cap* 6 *n.* 38. vbi ſic ait: Maximè cùm in eadem conſecratione ob prædicta impedimenta, & diſtantiam locorum. diſpenſatum etiam videamus in his partibus Indiarum, vt licèt ad eam ſaltem tres Epiſcopi requirantur, *cap. Epiſcopi & cap. Epiſcopum,* 64 *diſt cap porrò,* 67. *diſt.* gloſſ *in cap. ne Epiſcopi, de tempor. ordinat lib.* 18. *tit.* 5. *partit.* 1. Ita vt multi teneant, nullam omninò eſſe ſi à paucioribus fiat, vt latè videbis apud D. Anton. *in ſumm. part.* 3. *tit.* 14. *cap.* 6. §. 9. Syluest. *verb. Conſecratio.*

Sup. hoc in Reſ. 2. not. præteritæ.

in

in princip. Armilla *eodem verbo*, *num.* 2. Azor. *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.*30. *verſ. quæritur item* Henriquez *in ſumma*, *lib* 10. *cap.* 7. *num.* 3 optimè Vaſquez *de ordine*, *diſp.* 246. *cap.* 6. *num.* 59. *& ſeqq.* Filliucius *in ſumma*, *tom.* 1. *tract.* 9. *de ſacrament. Ordin. cap.* 5. *n.*106. cum aliis, quæ tradit Illuſtriſſim. Bracharenſ. *in notis ad cap. Epiſcopum.* 5. 61. *diſtinct. num.* 2. Poſſit tamen ab vno tantùm Epiſcopo fieri, qui in defectum aliorum duas dignitates, vel Canonicos mitratos ſibi in ſocios aſſumat provt quotidie fieri vidimus, quia Papa poteſt mutare hanc formam, quamvis fuerit ab Apoſtolis inſtituta, vt tradunt Hugo, & Præpoſit *in dicto cap. porrò*, quos ſequitur Gregor Lopez *in dict. l.* 28. *tit.* 5. *part.* 1. *gloſſ.* 2. & notatur *in cap. Archiepiſcopus*, *& in cap. ne Epiſcopi*, *de tempor. ordinat.* & per Dom Brachar. *in cap. de abiectione* 3. 64. *diſt.* & extat de hoc expreſſa declaratio Sacr. Congregat. Cardinal. quam refert Farinac. *ad Concil. Trident ſeſſ.* 23. *cap.* 1. vbi ait, ſic declaratum fuiſſe à maiori parte Theologorum, qui conſulti fuerant, & ita Pium V. diſpenſaſſe. Ita Solorzanus; cui etiam adde Machadum *de Perfect. Confeſſ. tom.* .. *lib.* 4 *part* 6 *tract.* 1. *document.* 6. *n.* 5. ſic aſſerentem. *La mayor difficultad deſta materia conſiſte en averiguar ſi el Pontifice podrà diſpenſar en eſte numero de Obiſpos, que como hemos dicho ſon neceſſario para conſagrar al nueuo Obiſpo. Algunos ſon de parecer que no, fundados en que por derecho divino es de neceſſidad del acto de la Conſagracion, que interuengan en el tres Obiſpos: de tal modo que iuzgan ſeria nula la Conſagracion ſi ſe celebraſſe ſin el dicho numero de Obiſpos. Si bien graves Autores afirman, que puede el Pontifice diſpenſar en el dicho numero de Obiſpos, como vemos que ha diſpenſado Pio V. en las Indias, para que con ſolo vn Obiſpo, y dos Dignidades, ò Canonigos que le aſſiſtan ſe pueda celebrar la Conſagracion del Obiſpo nueuo.* Hæc ille.

11. Sed quia hic ſermo adfuit de ordinatione Epiſcoporum, ponam hîc curioſum dubium, de quo olim mihi magna quæſtio fuit cum P. M. Cattrega Ordinis Prædicatorum, vt viro pio, docto, & amiciſſimo: quæro igitur.

RESOL. XLII.

An Epiſcopus ordinans in Epiſcopum infantem ante vſum rationis, validè illum ordinet?

Et an infantes ſint capaces ordinum ante vſum rationis. Ex part. 8. tract. 1. Reſ. 32.

up. hoc latè n tom. 4. tr. Reſ. 48. à lin. rima, & tiâ pro omi contento i tribus ſeq. §. huius Reſ. & lege octrinâ Reſ. annot. ſecunlæ præcitaæ Reſ. & rca hoc lee hic infrà octrinam Reſ. 76. & ſi lacet etiâ Reſ. eius anotationum.

§. 1. SVppono infantes eſſe capaces Ordinum, etiam ante vſum rationis, tum ex *cap. vnic. de Clerico per ſaltum promoto*, vbi Innocentius III. præcipit, vt qui ante annos diſcretionis ad minores Ordines fuerat promotus, & omiſſo Diaconatu, fuerat Sacerdos ordinatus, in Diaconum ordinetur, non repetitis minoribus Ordinibus, cum enim alioqui in cuiuſque Ordinis functione, requiratur vſus rationis, nec vllus ſit Ordo, qui non ad huiuſmodi functionem ordinetur; planè fatendum eſt, eandem quoad hoc eſſe rationem maiorem & minorem Ordinum.

2. Rationem aſſignat rectè S. Thomas *loc. cit.* Quia ex vna parte, potentia ſupernaturalis, vt & naturalis, prior eſt actu & ab hoc independens: ex altera parte, omnia Sacramenta poſſunt ab infantibus validè ſuſcipi, quæ in ſuſcipiente intrinſecè non includunt, vel ſupponunt actum humanum, ſeu facultatem ad illum, vt videre eſt in Baptiſmo, Confirmatione, Euchariſtia: ſecus in Pœnitentia, Matrimonio, & Extrema-vnctione. Siue ergo conſideretur Ordo, vt eſt potentia, ſeu facultas ſupernaturalis, ſiue vt Sacramentum, fatendum eſt, validè recipi poſſe, etiam ab infantibus.

3. Nec obſtat quòd Epiſcopus ordinans ſæpius ad ordinandum dicit: Accipe; quod videtur ordinandi acceptationem includere, Nam vt cum Bonaventura *art.* 2. *q.* 2. *ad* 2. rectè notat Vaſq. *diſput.* 246. *cap.* 2. *num.* 15. verbum illud non denotat acceptationem recipientis, ſed veram traditionem, ex vi poteſtatem conferentis; adeóque potius imperium, & poteſtatem dantis, quàm executionem accipientis; ſicut etiam in Baptiſmo ad infantem dicitur: Epheta, adaperire, item Accipe ſal ſapientiæ; &c.

4. Hoc ſuppoſito, difficultas eſt, quoad Epiſcopatum, ſuppoſita opinione, quòd ſit Ordo: & negatiuè reſpondet D. Thom. *in* 3. *quæſt.* 39. *art.* 2. quia Epiſcopatus ſecum affert iuriſdictionem erga corpus myſticum Eccleſiæ: puer autem ſaltem ante annos diſcretionis non eſt capax iuriſdictionis. *Secundò*, quia Epiſcopus eſt ſponſus Eccleſiæ, cuius Paſtor conſtituitur: diſponſatio autem petit vſum rationis. Sed ſanè rationes iſtæ non vrgent, quia in Epiſcopatu aliud eſt quod ad iuriſdictionem ſpectat, aliud quod ad Ordinem præcisè; hîc autem non aſſeritur, infanti conferri poſſe iuriſdictionem, ratione cuius dicitur ſponſus Eccleſiæ, & illius Paſtor, ac Rector: ſed ſolùm contenditur, impreſſionem characteris convenire poſſe infanti, vt poſtea poſſit ei deſignari Eccleſia, cui ſi voluerit, deſponſabitur: & quoad hoc non maiorem ætatem requirit Epiſcopatus, vt validè conferatur, quàm Presbyteratus, ad quem etiam pertinet habere poteſtatem erga corpus myſticum Eccleſiæ, abſoluendo fideles à peccatis: ergo ſi poteſtas Ordinis ſacerdotalis conferri poteſt infanti, licèt tunc non conferatur iuriſdictio; etiam conferri poterit Epiſcopalis. Confirmatur *Primò*, quia ratio adducta pro ſecunda ſententia, ſi quam vim habet, vt perſuadeat aliquos Ordines conferri poſſe infantibus; habet etiam eandem, vt probet conferri poſſe Epiſcopalem. Confirmatur *Secundò*, quia Ordo ſacerdotalis, quo confertur poteſtas conſecrandi corpus & ſanguinem Chriſti Domini, præſtantior eſt in ratione Ordinis, quàm quod illi ſuperaddit Epiſcopatus: ergo ſi puero imprimi poteſt character ſacerdotalis, etiam poterit Epiſcopalis.

Sup. hac diffic. latè in Reſ. 1. not. præteritæ, & lege eam per totam.

5. Sed Granadus, his non obſtantibus, *in* 3. *part. contr.* 9. *diſp.* 1. *num.* 7. licèt negare non poſſit affirmatiuam ſententiam eſſe probabilem; coactus tamen auctoritate D. Thomæ, ipſius opinionem ſequitur.

6. Verùm non deſunt præſtantiſſimi Theologi, qui affirmatiuam ſententiam mordicùs tuentur. Dico igitur ſatis probabiliter in Epiſcopo diſtingui characterem, & poteſtatem Epiſcopalem ab onere gubernandi Eccleſiam, & prius poſſe conferri infāti licèt poſterius quod requirit liberum conſenſum recipientis, non poſſit ei imponi. Cùm ergo ordinatio Epiſcopalis tendat ad prius, non autem neceſſariò, & eſſentialiter ad poſterius, nihil obſtat, quò minùs etiam infanti conferri poſſit; ita vt infanti per illam ordinationem conſtituatur in eo gradu, per quem poſſit ei committi Eccleſiæ gubernatio, & conſtitui ſponſus alicuius Eccleſiæ, non tamen reipſa ita committatur, vt ſine vlteriori conſenſu præſtando, quando pervenict ad vſum rationis, obligetur Eccleſiæ curam ſuſcipere. Et ita docet

docet Turrianus *in ſumma part.* 2. *cap.* 80. *dub.* 2. *n.* 1. Propoſitus *in* 3. *part. de ſacr. Ordin quæſt. vnica dub.* 6 *num.* 163, Ochagauia *de ſacram. Ordin tract. vnico . quæſt.* 9. *num.* 3. Auerla *de ſacr. Ordin quæſt* 3. *ſect.* 5. Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 3. *dub.* · *n* . o & alij.

Sed redeamus ad poteſtatem Summi Pontificis.

RESOL. LXIII.

An Pontifex poſſit ſolo verbo Sacerdotes creare?
Et ſimili modo quæritur, an Pontifex ſolo verbo poſſit quem in Epiſcopum creare
Et an Papa poſſit tollere ab Epiſcopis facultatem validè confirmandi, & ordinandi: ita vt ſi ille tentet aliquem ordinare, aut confirmare, nihil efficiat? Ex part.8.tr.1.Reſ.28.

Sup. contento in hoc & tribus ſeqq. §§.1. tom.4 tr.8.Reſ.26.

§. 1. VT ſi dicat, v. g alicui, eſto Sacerdos. An per iſta verba promotus fiat verè Sacerdos, & recipiat poteſtatem offerendi Miſſæ ſacrificium, & remittendi peccata. In qua controverſia partem affirmantem tuetur Angelus, quem refert, & ſequitur Felinus *in cap.* 1. *de conſtit. num.* 23. Decius *ibidem, lect.* 1. *num* 50. Ruffeus *in praxi beneficior. tit. de Cler. à quibus, & quomodo creentur, num.* 9. *&* 10. quibus conſentiunt Hieronymus Gigas *tract. de penſionibus q.* 8. Franciſcus Victoria *de ſacram Ordin. q.* 5. Simili modo poſſe Pontificem ſolo verbo quem in Epiſcopum creare licèt hoc non ſoleat, ſuſtinet idem Angelus relatus ab eodem Rebuffo. *tit. de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis num.* 11.

Sup. hoc in Reſ. non. præterit.

2. Fundamentum huius ſententiæ præcipuum illud eſt: quia Summus Pontifex introduxit formam huius Ordinis ſacerdotalis, & Epiſcopalis, cuius tenor non extat in Evangelio: ergo illam poſſet abrogare, & aliam ad beneplacitum ſuum conſtituere. Verùm hoc fundamentum inane eſt: quia vtraque forma, ſaltem implicitè in Evangelio continetur. Prior quidem in illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, quibus verbis Chriſtus Apoſtolos conſtituit Sacerdotes, & dedit illis poteſtatem offerendi Miſſæ ſacrificium pro viuis, & defunctis. Secunda expreſſa eſt in Evangelio, Ioan. 20 *Quorum remiſeritis peccata*, &c.

3. Quamobrem oppoſita ſententia communis eſt inter Theologos, quam poſt alios tradit Coſmus Philiarchus *de officio Sacerdotis, part.* 2. *lib.* 1. *c.* 14. *per totum*, quæ primò probatur ex eo, quia Pontifex non habet poteſtatem immutandi ius divinum, nec alternandi materias, aut formas Sacramentorum nobis à Chriſto determinatè relictas; quia inferior non habet poteſtatem abrogandi legem ſuperioris: ſed Chriſtus nobis reliquit formam illam, *Accipite Spiritum ſanctum. Quorum remiſeritis*, &c.

4 Deinde eadem Felini, & aliorum ſequacium opinio reprobatur ex eo, quia vnaquæque forma Sacramenti debet expreſsè ſignificare effectum, quem realiter efficit; ſed per illa verba: Eſto Sacerdos, non expreſsè ſignificatur poteſtas conficiendi corpus Chriſti, & remittendi peccata: ergo. Confirmatur: ſicut enim ſi Pontifex alicui non baptizato diceret: Eſto Chriſtianus, iſta per verba non tolleret peccatum originale, nec illi verum Baptiſmum impertiret; ita ſimiliter per illa verba: Eſto Sacerdos, Pontifex Sacerdotem non ordinaret, nec poteſtatem conficiendi corpus Chriſti, & remittendi peccata illi tribueret.

Sup. hoc in

5. *Notandum* eſt etiam hìc obiter quod Panormitanus, Innocentius, & alij *in cap. quando, de conſuetudine*, aſſerunt poſſe Papam tollere ab Epiſcopo facultatem validè confirmandi, & ordinandi; ita vt ſi ille poſtea tenet aliquem confirmare, aut ordinare, nihil efficiat. Verùm, vt rectè dixit Sotus *in* 4 *diſt.* 13. *q.* 1. *art.* 8. quoties ſimplices iuris Canonici Doctores, qui Theologiæ operam non nauarunt, volunt de divino iure ratiocinari, toties errarunt. Nam licèt Chriſtus potuiſſet Epiſcopalem poteſtatem, nec non ſacerdotalem ita inſtituere, vt quoties Epiſcopus, vel ſimplex Sacerdos, vel quicunque alius Clericus fuiſſet labe peccati maculatus, aut excommunicatione, aut alia cenſura innodatus, vel degradatus, vel hæreſi infectus, Deus non ampliùs Ordinis characterem conſeruaret, atque ita tales miniſtri poteſtatem Ordinis amitterent; nihilominus de facto non ita hoc Sacramentum fuiſſe à Chriſto inſtitutum, ſacræ Paginæ, Summi Pontifices, & Generalia Concilia non obſcurè tradiderunt, ſed de hac difficultate iterum redibit ſermo.

Validitate ordinandi, & confirmandi lege doctrinam Reſ. ſeq. & ſuprà ex Reſ. 15. § Ex quo. & ex Reſ. 19. §. vlt. & Vide in tom. 4. tr. 8. doctrinam Reſ 75. & in tom 1. tr. 5. Reſ. 12. per totam.

Iterum in Reſ. ſeq.

RESOL. LXIV.

An Pontifex poſſit tollere poteſtatem Epiſcopis circa Sacramentalia.
Et diſcutitur, an minores Ordines, & Subdiaconatus ſint ſolum Sacramentalia, & non Sacramenta, & ideo poſſit Pontifex ab Epiſcopo auferre poteſtatem conferendi Subdiaconatum, & minores Ordines? Ex part.8. tr.1. Reſ.29.

§. 1. AD hoc dubium ſic reſpondet Marchinus *de ſacram. Ordin. tract.* 1. *part.* 2. *c.* 18. *num.* 19. Colligo poſſe Pontificem tollere ab Epiſcopo eam poteſtatem, quam habet circa Sacramentalia, vt circa conſecrationem Calicis, Altarium, Virginum, circa veſtimentorum ſacerdotalium benedictiones, &c. ita vt poſt prohibitionem, ſi Epiſcopus aliquid horum tentaret, nihil faceret. Ratio eſt: quia hæc poteſtas Epiſcopi circa Sacramentalia, iure humano potius, quam diuino illi conceſſa videtur. Et ita ſentit Alphonſus à Caſtro *lib.* 2. *de iuſta hæreticorum punitione, cap.* 22. Didacus Couarruuias *variarum reſolutionum cap.* 10. *num* 8. Quare ſi minores Ordines & Subdiaconatus ſunt ſolùm Sacramentalia, non Sacramenta, vt multis placet, poſſet Pontifex ab Epiſcopo auferre poteſtatem conferendi Subdiaconatum, & minores Ordines. Sed quia hoc conſequens inconueniens in Dei Eccleſia ſanè videtur, ideò vnum horum dicendum eſt: vel quòd Subdiaconatus, & minores Ordines ſint vera Sacramenta, non Sacramentalia: vel iure diuino conuenire Epiſcopo poteſtatem circa Sacramentalia, ac proinde à Papa auferri non poſſe.

Sup. hoc lege doctrinam §. vlt. Reſ. præteritæ, & §. 2. Reſ. ſeq. ad lin. 10 & aliarum Reſ. dicti §. 2.

RESOL. LXIV.

An Summus Pontifex poſſit habere inualidas collationes minorum Ordinum factas ab Epiſcopis excommunicatis, ſuſpenſis, &c.
Et quid quoad collationem primæ Tonſuræ?
Et explanatur, quod Epiſcopus hæreticus, ſchiſmaticus, aut degradatus validè poſſit ordines conferre.
Et an ordines minores ſint Sacramenta?
Et quid de Tonſura: Ex part.8.tr.1 Reſ.41.

§. 1. SVppono Epiſcopum hæreticum, ſchiſmaticum, excommunicatum, aut degradatum, validè

Sup. hoc quod hìc

ſupponitur, in tom. 2. tr. 5. Reſ. 23. in fine, & latè in tom. 4. tr. 3. Reſ. 61. §. vlt. ad medium, verſ. Quippè ſed lege eam per totam, & in Reſ. 99. §. 2.

validè poſſe Ordines conferre. Hæc concluſio non ſolùm eſt contra hæreticos; ſed etiam contra nonnullos iuris canonici Profeſſores, inter quos eſt Ioannes *in cap. accedens, diſtinct.* 50. gloſſa *ibidem, & in cap. degradatio, de pœnis in 6.* qui dicunt, quemcunque Clericum degradatum Ordinis characterem amittere. Ad eandem ſententiam accedunt Panormitanus, Innocentius, & alij *in cap. quanto, de conſuetud.* Probatur ex Vrbano II. vt refertur *in cap. Daibertum*, 1. *quæſt.* 7. vbi, cùm ad ipſum fuiſſet relatum, quendam Diaconum fuiſſe ab hæretico Epiſcopo ordinatum, primò, illi Ordinis vſum interdixit: deinde exigente Eccleſiæ neceſſitate ad eundem eiuſdem Diaconatus vſum admiſit, his verbis: Vtilitatibus Eccleſiæ pro viribus inſudantes, ex integro, Eccleſiæ neceſſitate ingruente, conſtituimus. Per quod verbum, *conſtituimus*, licèt nonnulli intelligant nouam ordinationem, tamen ſine dubio errant, quia Pontifex non poteſt abſentem ordinare: ait Diaconus ille erat abſens; ergo dum Pontifex dicit: Ex integro conſtituimus. Idem eſt, ac ſi dixiſſet: Suſpenſionem tollimus, ac vt talem Ordinem exercere poſſit, facultatem concedimus. Quem ſenſum manifeſtè indicant ſequentia verba, quòd non reiterationem exiſtimari cenſemus, ſed tantùm integram Diaconij dationem. Quod etiam clarè patet ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 8. *&* 15. ex Concilio Arelatenſi *cap.* 12. ex Africano *cap.* 15. & ex Tridentino *ſeſſ.* 7. *can.* 12. vbi ſic aſſeritur. Si quis dixerit, miniſtrum in mortali exiſtentem, modò omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, vel conferendum pertinent, ſeruauerit, non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema ſit. Vbi, etſi Concilium loquatur ſolùm de miniſtro exiſtente in mortali, tamen militante eadem ratione extenditur ad miniſtrum hæreticum, excommunicatum, & degradatum: ſicut enim non polluitur Sacramentum per miniſtri prauitatem, ita non inualidatur per quamcumque eiuſdem hæreſim, excommunicationem, vel degradationem: præſertim cùm omnis hæreticus, & ab Eccleſia præciſus, in mortali maneat: ſed quicumque miniſter manens in mortali, poteſt ex Concilio Sacramenta validè conficere: ergo etiam Epiſcopus quocumque modo ſit ab Eccleſia præciſus, validè poterit Ordines conferre.

2. Hoc ſuppoſito, ad dubium propoſitum reſpondeo cum Præpoſito *in* 3. *part. de ſacram. Ordinis, quæſt. vnica, dub.* 12. *n.* 114. Vaſquez *diſp.* 243. *c.* 1. *&* 2. & aliis, quòd Ordines, qui non ſunt Sacramenta, nec ſunt à Deo inſtituta, ſed ab Eccleſia, poteſt eadem irritare, & habere inualidam illorum collationem factam ab hæretico, excommunicato, &c. quemadmodum è contrario poſſet cenſere validam factam à ſimplici Sacerdote. Itaque deciſio caſus præſentis quæſtionis pendet ex illa difficultate, an Ordines minores ſint Sacramenta; qui affirmant, conſequenter dicunt Eccleſiam non poſſe habere irritas eorum collationes factas ab Epiſcopis ſuſpenſis, hæreticis, &c. Affirmant verò Ordines minores eſſe Sacramenta D. Thomas *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3. Bonauentura *art.* 1. *quæſt.* 1. Richardus *art.* 3. *quæſt.* 3. Valentia *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *part.* 4. Couarruuias 1. *reſolutionum. cap.* 10. Ægidius *diſput.* 20. *numer.* 47. Adamus *diſput* 7. *quæſt.* 2. *dub.* 2. Sebaſtianus Cæſar *quæſt.* 4. §. 1. & plures alij quod ſatis inſinuat Eugenius IV. *in ſuo Decreto*, dum, poſtquam definiuit Ordinem eſſe Sacramentum, & materiam illius eſſe illud per cuius traditionem confertur Ordo, & aſſignauit materiam Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus, addit, & ſimiliter de aliis per rerum ad ſua miniſteria pertinentium aſſignationem; quo abſque dubio ſupponit etiam minores ordinationes eſſe Sacramentum. Et id etiam indicat Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. *&* 3. *& can.* 3. quia poſtquam *cap.* 2. enumerat dictos ſeptem Ordines maiores, & minores, poſtea *cap.* 3. *& can.* 3. abſolutè, & abſque vlla limitatione ordinationem appellat ſacram, & definit eſſe Sacramentum, ac proinde appellat ſacram non in eo ſenſu, in quo Ordines maiores dicuntur ſacri, ſed quia eſt Sacramentum.

Sup. hac diffic. infrà in Reſ. 68. §. 1. ad medium, à verſ. qui tamen, & curſim ex doctrina Reſ. præteritæ poſt mediũ, ad verſ. Quare, & in tom. 5. tract. 3. Reſ. 57. in fine, verſ. quia ſcilicet. & ibi in tr. 7. Reſ. 3. recitanter in §. Et quidem. & in tom. 2. tr.

5. Reſ. 119. §. 2. à lin. 5. & hìc infrà in tr. 3. Reſ. 80. §. penult. ad medium, à verſ. Quibus adde.

3. Verùm qui negant ordinationes minores eſſe Sacramenta, affirmabunt etiam poſſe Eccleſiam inualidas eorum collationes decernere. Negant verò Ordines minores eſſe Sacramenta Magiſter *in* 4. *diſt.* 14. Sotus *quæſt.* 1. *art.* 4. Gratianus *in Decreto, diſt.* 21. Vaſquez *diſp.* 237. *cap.* 2. Medina *lib.* 1. *de continentia, cap.* 46. & plures alij: quia non fuerunt à Chriſto inſtituti; quia in primitiua Eccleſia non fuerunt omnes quatuor minores Ordines, quia Acolythatûs nulla fit mentio vſque ad Cyprianum, & Cornelium, qui ducentis & quinquaginta annis poſt Chriſtum vixerunt: & quamuis Exorciſtatus fuerit in primitiua Eccleſia, cuius mentionem faciunt Clemens, & Ignatius, tunc tamen non fuit Ordo: quia vt affirmat Clemens *lib.* 8. *Inſtitut. cap* 26. alias 22. non fiebat ordinatione, & ab Epiſcopo, & illum reducit ad gratiam ſanitatum. Ergo, &c.

4. Sed quicquid ſit de hac quæſtione, quam ex vtraque parte probabilem eſſe puto, certum eſt, Eccleſiam, vt obſeruat Auerſa *de ſacrament. Ordinis, quæſt.* 3. *ſect.* 2. de facto non irritaſſe Ordines minores collatos ab Epiſcopis excommunicatis, ſuſpenſis, &c. vt etiam fatetur Vaſquez *vbi ſuprà*: quod quidem, ex Auerſa poſſet aliquis dicere, demonſtrat Ordines minores eſſe verè Sacramentum, & quòd irritari non potuiſſent. Cùm alioqui modus loquendi ſacrorum Canonum talis ſit, vt niſi aliunde conſtaret non poſſe Ordines irritari, denotare poſſet, intentionem Pontificum fuiſſe eos verè irritare.

5. Sed circa præſentem quæſtionem eſſet minor difficultas quoad collationem primæ Tonſuræ: nam Theologi communiter aſſerunt, collationem primæ Tonſuræ non eſſe Sacramentum, cùm non ſit Ordo Eccleſiaſticus: Ordo enim, quòd eſt Sacramentum Eccleſiæ, conſtat materia, & forma: ſed Tonſura nullam habet formam, licèt habeat pro materia, capillorum abſciſſionem: ergo Tonſura non eſt Ordo. Minor probatur. Nam verba illa relata in Pontificiali Romano, *Dominus pars hæreditatis meæ*, ſunt cæremonialia, non ſubſtantialia: quare etiam ſine illorum prolatione quis fieret Clericus non tonſuratus per ſolam tranſlationem illius à ſtatu laicali ad Eccleſiaſticum: quod concedunt plures Doctores.

6. Denique illud, cui conuenit definitio Ordinis, eſt Ordo, ſed Primæ Tonſuræ non conuenit talis definitio, Ordo enim definitur, quòd ſit ſignaculum quoddam, per quod ſpiritualis poteſtas tribuitur ordinato: ſed primâ Tonſurâ initiato nulla poteſtas tribuitur, cùm ad nullum certum officium in Eccleſia habendum deputetur, & ſi ad aliquod deputaretur, non tamen ordinatur per ſe ad Euchariſtiæ miniſterium, ad quod reliqui omnes Ordines ordinantur: non igitur prima Tonſura erit Ordo, ſed potiùs erit vt diſpoſitio ad formam. Sicut enim in naturalibus non datur tranſitus ab extremo ad extremum, niſi per medium, ita nec decebat laicos immediatè ad maiores Ordines promoueri, niſi

Sup. hoc quod Tonſura non ſit Ordo, in tom. 5. tr. 5. Reſ. 12. §. 2. à lin. 4. & in Reſ. 13. § 2. à lin. 2. & in Reſ. 14. curſim in fine, & in Reſol. 138. §. Quare. ad mediũ, & ibi in tr. 3. Reſ 12. à lin. 4. & in Reſ. 25. §. 4. ad lin. 3. & in Reſ. 34. à lin. 10. & in fine §. penult. & vlt. & hìc infrà in tr. 5. Reſ. 14. à lin. 3. & in tr. 3. ex Reſ. 80. §. penult. curſim ad medium.

niſi per primam tonſuram, veluti per quandam mediam viam priùs aptarentur. Vnde Catechiſmus de Ordinis ſacramento, primam Tonſuram præparationem ad Ordines vocat. Vt enim inquit, homines ad Baptiſmum exorciſmis, ad matrimonium ſponſalibus præparari ſolent: ita, cùm tonſo capillo Deo dedicantur, tanquam aditus ad Ordinis ſacramentum illis aperitur. Et ita hanc ſententiam contra Canoniſtas tenent, vt dixi, communiter Theologi, quibus magis adhæreo, quia prima Tonſura ab antiquis Patribus, & Doctoribus non computatur inter Ordines. In Conc. Carthag. IV. vbi ſingulorum Ordinum ritus præſcriptus eſt, non recenſetur inter eos prima Tonſura. Ac tandem in Concil. Trid. numerantur, ac nominantur ſinguli Ordines, nec tamen inter eos ponitur prima Tonſura: quinimò diſtinctè, ac ſeparatim commemoratur, tanquam præuium quid ad omnes Ordines: dicitur enim ibi *cap.* 2. Vt qui iam clericali Tonſurâ inſigniti eſſent, per minores ad maiores Ordines aſcenderent: & conſequenter recenſentur ſinguli Ordines deſcendendo à Sacerdote ad Oſtiarium. Itaque planè Concilium non computat clericalem Tonſuram inter Ordines. Similiter in Pontificali Romano, non vocatur ordinatio ad primam Tonſuram, ſicut vocatur ad alios dictos Ordines, Ergo, &c. Opinio tamen Canoniſtarum non caret probabilitate.

RESOL. LXVI.

An Pontifex poſſit diſpenſare, ne contactus phyſicus inſtrumentorum adhibeatur in Sacramento Ordinis.

Et diſcutitur, an contactus inſtrumentorum in ſumendis Ordinibus ſit de neceſſitate Sacramenti. Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 40.

Sup hac diffic. in tom 2. tr. 5. Reſ. 1. §. Notandum autem & in Reſ. 7 §. Probatur. ad medium, & in Reſ. 9 §. 2 prope finem, & in Reſ. 11. §. 1. ad medium, à verſ. & hæc à fortiori, & in Reſ. 19. §. Vide à lin. 8. in tom. 4. tr. 8 Reſ. 19. à lin. 4.

§. 1. Reſolutio huius quæſtionis pendet ex illa difficultate, an contactus inſtrumentorum in ſumendis Ordinibus, ſit de neceſſitate Sacramenti? Et ſententiam affirmatiuam tenet Caietanus *quodlibet.* 1. *q.* 16. *& tom.* 1. *opuſcul. tract.* 26. Victoria *in ſumma*, *q.* 230. *& in veteri edit. q.* 211. Henriquez *lib.* 10. *de Ordine, cap.* 10. Valentia *diſput.* 9. *quæſt.* 1. *punct.* 5. §. *quarta quæſtio.* Emmanuël Sà *verb. Ordo.* Ægidius Conink *de Sacram. diſp.* 20. *dub.* 7. *num.* 7. Martinus Fornarius *de Ordine, cap.* 2. *n.* 4. Fernandez *in examine moralis Theologiæ*, *part.* 3. *c.* 11. §. 6. Faber *in* 4. *ſent. diſp.* 24. *q.* 1. *diſput.* 1. *c.* 4. *num.* 121. *& ſeq. de ſacram. Ordinis.*

2. Probat Caietanus, præcipuus huius ſententiæ propugnator, quadruplici ratione.

Primò à ſimili. In omnibus aliis Sacramentis, ſi non ſit phyſicus contactus, Sacramentum nullum eſt: vt ſi aqua baptizandum non contingat, nullus eſt Baptiſmus; quia non verificatur forma eius: Ego te abluo, & idem dicitur in Confirmatione, & Extrema-vnctione: ergo ſimili modo idem fatendum erit in hoc Ordinis ſacramento.

3. *Secundò* arguit ex efficacia, & veritate formæ Ordinis, in qua dicitur: Accipe hoc, aut illud, in quibus verbis imperatur contactus corporalis: ſi ergo contactus non fiat, veritas formæ non implebitur, & ita nullum erit Sacramentum; oportet enim ad valorem Sacramenti veritatem formæ eius adimpleri. Porrò illis verbis: *Accipe*, &c. imperari contactum corporalem, probat; quia non impetratur actus interior, quia Eccleſia de ſolis interioribus non iudicat: ergo impetratur actus exterior interiori coniunctus, quo deficiente deficiet Sacramentum.

4. *Tertiò*, ſi in Euchariſtia, ad verificanda verba formæ: *Hoc eſt corpus meum*, requiritur contentum ſub ſpeciebus panis non ſolùm cadere ſub ſenſu, ſed etiam eſſe Sacerdoti præſens; ita vt ſine illis demonſtrationibus ſenſibelibus, propter illud pronomen, *hoc*, nullum eſſet Sacramentum; ita cùm Epiſcopus dicit, *Accipe*, oportet imperium iſtud per ſenſum impleri: ergo, ſi nullus erit contactus ſenſibilis, nullum etiam erit Sacramentum.

5. *Quartò*, non minùs neceſſarium eſt ad hoc Sacramentum, quod dicitur, quàm quòd fit, ſecùs verba inania eſſent, ſed quod fit, nempe, impreſſio characteris, eſt omninò neceſſaria ad valorem huius Sacramenti: ergo etiam contactus corporalis, qui per verba exprimitur, erit omnino neceſſarius. Confirmatur: porrectio ipſa actiua inſtrumentorum, quæ ſunt materia Ordinis ab Epiſcopo facta, ſecundùm omnes prærequiritur ad valorem huius Sacramenti: ergo & acceptio paſſiua corporalis, quæ fit mediante contactu, ad idem Sacramentum validandum exigitur.

6. His tamen nonobſtantibus, plures Doctores ego adduxi *in part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 185. contrariam ſequentes ſententiam. Probatur hæc opinio. Quia talis contactus, neque ex ſenſu Eccleſiæ, neque ex ratione ſuppoſitis fidei principiis colligi poteſt.

Quæ nunc inuenietur in tom. 2. tr. 5. Reſ. 8.

7. Prius probatur. Concilium Florentinum ſolùm dicit: Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, vbi ſolùm exigit porrectionem, quæ morali iudicio poteſt cenſeri fieri, quamvis ille, cui res porrigitur, eam phyſicè non tangat. Neque ex Romano Pontificiali phyſicus contactus poteſt colligi tanquam neceſſarius; nam licet dicat: tangunt, non tamen indicat huius contactus neceſſitatem.

8. Poſterior pars probatur. Per hoc Sacramentum traditur poteſtas per porrectionem inſtrumentorum proportionatorum officio: quando autem traditur poteſtas, morali hominum iudicio non requiritur, vt is cui datur poteſtas, phyſicè contingat inſtrumenta: nam dum accedit ad acceptandum altero porrigente, cenſetur ſufficienter acceptare, quamuis illa non tangat, vt patet in Principe, & proinde cenſetur poteſtatem recipere.

9. Confirmatur. Forma poteſt eſſe veriſſima: Accipe poteſtatem, &c. etiam ſubintelligendo, per hæc inſtrumenta, licèt ordinatus non tangat inſtrumenta; cùm ergo non conſtet aliunde huiuſmodi contactum requiri, verius eſt ſufficere, ſi inſtrumenta porrigantur, vt verbis formæ, ſignificantibus certam poteſtatem tribui, reſpondeat materia, circa quam hæc poteſtas tribuitur.

10. Itaque dicendum eſt, quòd contactus, qui in ordinatione prærequiritur, valdè differt ab aliorum Sacramentorum contactu: nam in Baptiſmo, & Extrema-vnctione contactus ordinatur ad determinatam actionem ſuſcipiendi Sacramentum inferendam, puta ad abluendum, vngendũ, in qua actione tota ratio Sacramenti conſiſtit, at in ordinatione contactus ſolùm ordinantur ad determinandam intentionem ordinantis, quæ determinatio fieri poteſt per hoc ſolùm, quòd Epiſcopus demonſtret præſentem materiam & ſuſcipiens vſum illius intelligat, & acceptet. Ergo veriſimile hoc modo fuiſſe à Chriſto tale Sacramentum inſtitutum. Et hanc ſententiam præter alios tenet Albertus Magnus *in* 4. *ſent. diſt.* 24. *artic.* 38. *ad* 2. quam ob Magiſtri reuerentiam Diuus Thom. ſuppreſſo nomine retulit.

11. Nec

11. Nec obſtat dicere, quòd praxis Eccleſiæ eſt oppoſita, vtpote quæ cum exhibitione materiæ, eius acceptionem, & contactum exigit, quæ praxis, per traditionem ſæculorum omnium, ex Chriſti inſtitutione profecta ad nos vſu continuo peruenit.

12. Reſpondendum, inde aliud non colligi, quàm quòd talis contactus præcipiatur ab Eccleſia, proindéque omni ope curandum eſſe ordinando, vt tali præcepto ſatisfaciat, inferioribus digitis calicem, ſuperioribus patenam tangendo, vt eſt in Pontificali, idque ſi fieri poteſt, ſimul cum prolatione verborum Epiſcopi, quòd tamen moraliter eſt accipiendum, cùm authore Victoria *de ſacrament. Ordin. num.*230. ſufficiat paulo ante verba prolata, aut poſt, id facere: ſimiliter & de materiis cenſendum eſſe docet Vaſquez *diſp.*246. *c.*2. *num.*19. quæ cenſentur moraliter, quantum eſt ſatis, ad culpam vitandam, apprehendi in continente, vaſi ſcilicet vbi ſunt; patet in vino quod in calice oblato Sacerdoti cùm ordinatur, ſufficienter omnium iudicio tangi cenſetur. Quòd ſi cauſam huiuſcemodi praxis in Eccleſia ſcire aues. Reſpondebo, non aliam eſſe, quàm vt traditio, & acceptio ſpiritualis poteſtatis, quæ ordinando datur, ſignificetur expreſſiùs cùm ordinando ſymbolum materiale, quo talis poteſtas innuitur, manu ipſemet apprehendit, aut tangit.

13. Igitur ex his opinionibus poſſet aliquis inferre reſolutionem dubij iam poſiti: nam Doctores primæ ſententiæ, qui aſſerunt contactum phyſicum eſſe de neceſſitate Sacramenti; reſpondebunt, non poſſe Pontificem in tali contactu diſpenſare. Auctores verò ſecundæ ſententiæ affirmabunt. Et ita in terminis reſpondet Marchinus *de ſacr. Ordinis, tract.*1. *part.*1. *c.*16. *num.*22. vbi docet, quòd contactus phyſicus in ſacramento Ordinis, poſſet à Papa diſpenſari, ſuppleri, vel omitti. Sed ſpectat ad prouidentiam Dei etiam ſtante opinione affirmatiua, quòd Summus Pontifex nunquam diſpenſabit in contractu phyſico ſacramenti Ordinis; quia ſi vera eſſet opinio negatiua, irritum remaneret Sacramentum, & nulla iuſta cauſa diſpenſationis adeſſe poteſt. Ergo, &c.

RESOL. LXVII.

An Summus Pontifex poſſit permittere, vt Græci adminiſtrent Sacerdotium ſine inſtrumentorum porrectione.

Et multa alia inueniuntur in textu huius Reſolutionis circa materias Sacramenti Ordinis. Ex part.8. tr.1. Reſ.42.

§. 1. SAtis ardua quæſtio, quæ torquet doctorum hominum ingenia: nam materiam Presbyteratus eſſe porrectionem patenæ cum pane, & calicis cum vino, tradunt Doctores, quos ego citaui *in part.*3. *tract.*4. *reſol.*187. & patet ex Concilio Florentino *in inſtructione Armenorum*, vbi ſic dicitur: Sextum Sacramentum eſt Ordo, cuius materia eſt illud, per cuius traditionem confertur Ordo, ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem.

Quæ nunc inuenietur in tom.2. tr. 5. Reſ.6.

2. Probatur *Secundò* magis ex eo, quia Sacerdos per ſuam ordinationem primò, & per ſe accipit poteſtatem in ordine ad corpus Chriſti verum, quæ eſt poteſtas conficiendi Euchariſtiam: & deinde accipit poteſtatem in ordine ad corpus Chriſti myſticum, quæ eſt poteſtas remittendi aliis peccata. Atqui per impoſitionem manuum non accipit Sacerdos poteſtatem conficiendi corpus Chriſti verum, vt conſtat ex forma eiuſdem, quæ eſt forma remiſſionis peccatorum. Oportet igitur aſſignare materiam, circa quam verſetur hæc poteſtas ſacerdotalis conficiendi corpus, & ſanguinem Chriſti Domini, quæ nihil aliud erit, quàm panis, & vinum conſecrandum.

3. *Tertiò*, accedit validiſſimum argumentum: ſiquidem Sacerdotes recenter initiati, antequam manuum impoſitionem ab Epiſcopo accipiant, ſimul cum eodem proferunt verba conſecrationis ſupra panem, & vinum ab eodē Epiſcopo conſecrandū: ergo independenter ab ipſa manuum impoſitione poteſtatem habent perficiendi corpus, & ſanguinē Chriſti, quæ eſt præcipua poteſtas ſacerdotalis: quare, ſicut in cōſecratione panis, & vini, ſacrificij Miſſæ ſubſtantia, ſaltem maxima ex parte conſiſtit; ita in poteſtate tranſubſtantiandi panem, & vinum in corpus, & ſanguinem Chriſti, ſacerdotalis poteſtas, & character Presbyteratus præcipuè conſiſtet.

4. Et licèt aliqui aſſerant ſatis quidem probabiliter, quòd ſacra ordinatio Presbyteri; cùm duabus partialibus ordinationibus perficiatur, ideò duas materias & duas formas ad completam eſſentialem conſtitutionem requiri. Et prioris quidem ordinationis materia eſt traditio calicis cum vino, & patenæ cum pane: forma verò, accipe poteſtatem offerendi ſacrificium Deo, &c. ſicut conſtat ex Pontificiali, & Florent. *in decreto Eugenij*, §. *ſextum Sacramentum.* Poſterioris verò ordinationis materia, eſt impoſitio manuū facta ab Epiſcopo: forma autem, accipe Spiritum ſanctum, quorū remiſeris peccata, &c. vti colligitur ex Tridentino cit. *c.* 3. *de Extr. vnct.* Dionyſius Areopagita *praxi* 1. *Eccleſiaſt. hierarchiæ, c.*5. *part.*2. Sacerdos coram ſancto Altari ponens vtrumq; genu, in capite habet Pontificis dextram, & in hunc modum à ſacrante Præſule ſanctiſſimis inuocationibus conſecratur; & Conc. Carthag. IV. *c.*3. Presbyter cùm ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manuum ſupra caput eius tenente. Eandémque ſententiam docuit Scotus, *in* 4. *diſt.*24. *art.*3. Plaudanus *q* 6. *art.*4. Bellarminus *de ſacram. Ordin. c.*9. Franciſcus Turrianus *lib.*8. *conſtit. cap.*21. Henriquez *lib.*1. *cap.*6. *& cap.*11. *n.*10. Vaſquez *diſp.*239. *c.*3. Coninck *diſp.*20. *dub.*7. *concl.* 2. contra Sotum *in* 4. *diſt.*34. *q.*1. *art.*4. *concl.*5. Valentia *part.*5. imò etiam antiquos Scholaſticos, vt S. Thomas *diſt.* 24. *q.*2. *art.*3. *& quæſt.*3. Richardus *art.*4. *q.*3. Durandus *quæſt* 3. *art.*2. arbitrantes, manuum impoſitionem eſſe tantùm accidentalem cæremoniam. Sed contrà eſſe videtur, quòd verba in Sacramentis determinantia ſenſibile ſymbolum, ſiue materiam, id efficiunt quod ſignificant: ſed illa verba, *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata*, &c. quæ vnà cum manuum impoſitione ab Epiſcopo proferuntur, ſignificant tum gratiam ſacramentalem, vti colligitur ex Tridentino *ſeſſ.*23. *can.*4. tum etiam poteſtatem ſuper corpus Chriſti myſticum: ergo vtrumque efficiunt, & conſequenter ad eſſentialem rationem Sacramenti ſpectant.

Sup. hoc in Reſ. not. præteritæ, & ſuprà latè in Reſ. 11. à principio, & in tom.1. tr. 3. lege latiſſimam doctrinam Reſ.2. & in tom.4. tr.8. Reſ.22. curſim in §. vlt. ad medium.

4. Igitur ex his opinionibus apparet, porrectionē inſtrumentorum patenæ, & calicis, eſſe de neceſſitate Sacramenti, & eius partem eſſentialem. Ergo nullo modo poteſt Pontifex diſpenſare, ſeu permittere, vt Presbyteratus Ordo abſque dictorum inſtrumentorum porrectione adminiſtretur; nam alioquin mutaret materiam Sacramenti, quod facere non poteſt. Vnde ex his ſequi videtur Eccleſiam Græcam caruiſſe, & carere Ordine Presbyteratus, & per conſequens Epiſcopus, & ex hoc

hoc (bone Deus) quanta ſequerentur abſurda, & inconuenientia.

6. Vidiſti (amice Lector) ſyrtus, & ſcopulos huius quæſtionis? vidiſti quanta laboramus in Charybdi? Sacer aliquis Neptunus optandus eſt, qui procelloſum pelagus tranquillet, & is erit ſapientiſſimus Pater Amicus, qui latè *in ſuo curſu Theologico, tom.7. diſp.2. ſect.4.* hanc opinionem pertractat, & *num.*31. aſſerit, omnes materias, & formas Sacramentorum eſſe à Deo, vel à Chriſto inſtitutas, non tamen ſingulas quoad ſpeciem, ſed aliquas quoad genus tantùm, determinandas quoad ſpeciem ab ipſis Apoſtolis, vel Eccleſia: inter quas eſt materia, & forma ſacramenti Ordinis, cuius ſingulæ materiæ, & formæ ſingulorum Ordinum non fuerunt à Chriſto Domino determinatæ in ſpecie, ſed tantùm in genere, ſub aliquo ſigno ſenſibili expreſſiuo poteſtatis, quæ per ordinem traditur.

Sup. hoc in Reſolutionibus aſſignatis in §. Dicendum: huius Reſ.

7. Duplex autem huius ſententiæ eſt fundamentum.

8. *Primum* ductum ab ipſa varietate formæ & materiæ, quibus diuerſis temporibus vſa eſt Eccleſia ad hoc Sacramentum conferendum. Certum autem eſt, non poſſe Eccleſiam in materiis, & formis ſubſtantialibus Sacramentorum errare: ergo dicendum eſt, nullam materiam, vel formam in ſpecie fuiſſe à Chriſto determinatam ad hoc Sacramẽtum conficiendum, ſed tantùm in genere ſub aliquo ſigno ſenſibili expreſſiuo illius poteſtatis, quæ per Ordinem traditur. Maior conſtat: minor probatur; quia nequit Eccleſia errare in aſſignandis mediis ad ſalutem neceſſariis, ad hoc enim datæ ſunt illi claues cum infallibili Chriſti promiſſione, vt non ſint portæ inferi contra eas præualituræ. Atqui ſacramentum Ordinis eſt maximè ad ſalutem neceſſarium, cùm ex eo pendeant duo Sacramenta ad ſalutem apprimè neceſſaria, cuiuſmodi ſunt Pœnitentia, & Euchariſtia, quæ non niſi à legitimo miniſtro per veram materiam & formam ordinato confici poſſunt.

9. *Secundum* fundamentum ducitur ab authoritate Clementis VIII. qui peculiari Bulla edita anno 1595. die 31. Auguſti, qui incipit: *Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa VIII. in fine*, ex ſententia Congregationis ſuper reformatione Græcorum (ſunt verba Bullæ) decernit, declarat, mandat, conſtituit Romæ habendum eſſe Epiſcopum Græcum Catholicũ, qui Græcos Epiſcopis Latinis Italiæ, & Inſularum adiacentium ſubiectos ab Epiſcopo Græco ordinari volentes cum illorum dimiſſoriis ad id tantùm concedendis ritu Græcò ordinet. Ex quo Pontificis decreto euidenter deducitur aſſertio poſita hoc pacto. Non poteſt non eſſe validus ritus ille ordinandi, quem peculiari Bulla Summus Pontifex approbat: atqui Summus Pontifex peculiari Bulla approbat ritum ordinandi Græcorum; ergo non poteſt ille non eſſe validus. Sed ritus ordinandi Græcorum eſt quoad materiam & formam diuerſus à ritu ordinandi Latinorum: ergo neuter eſt per ſe determinatè neceſſarius ad validitatem Sacramenti, ſed poterit ſub alterutro collatus eſſe validus. Maior patet: quoniam, vt *ſuprà* probatum eſt, nequit Pontifex in declarandis mediis ad ſalutem neceſſariis errare. Minor aſſumpta probatur; quia dum per Bullam declarat habendum eſſe vt Catholicum illum Græcum Epiſcopum, qui Græcos ſubditos Epiſcopos Latinis cum eorum dimiſſoriis Græco ritu ordinat, ſimul declarat, Ordinem per talem ritum collatum, eſſe validum, alioqui nec poſſet cum detrimento animarum propria Bulla talem ritum permittere, nec Catholicum Epiſcopum declarare, qui ab eſſentiali ritu conferendi hoc ſacramentum à Romana Eccleſia recederet. Ergo ritum illum permittit, & Catholicum Epiſcopum declarat, qui eo vtitur, quia iudicat illum eſſe validum.

11. Ex dictis deducitur, *Primò*, quo pacto ſacramentum Ordinis ſemper validè fuerit in Eccleſia Dei collatum, non obſtante ſignorum varietate, ſub quibus pro diuerſis temporibus, diuerſiſque Eccleſiis, fuerit, & de facto nunc in Eccleſia Græca & Latina conferatur: quia cùm hoc Sacramentum ex inſtitutione Chriſti nullum habeat certum ſignum in ſpecie, ſub quo conferri debeat, ſed tantùm in genere, quatenus aliquo modo expreſſiuum eſt poteſtatis, quæ per ordinem traditur, cúmque hoc in ſpecie determinare ſit penes Eccleſiam, potuit pro variis temporibus, variiſque Eccleſiis varia ſigna materialia ad eandem Ordinis poteſtatem exprimendam determinare. Vnde ante ſcripta Euangelia in ordinatione Diaconi adhibebat ſolam manuum impoſitionem, quam etiam ſolam adhibebat in ordinatione Presbyteri, vt conſtat, tum ex præcitato Concilio Carthaginenſi IV. tum ex Nicæno I. *can.*9. tum ex ritu Græco, tum maximè ex ſacris Oraculis, in quibus ſola mentio fit de impoſitione manuum, *Act.*13. Cùm Apoſtoli Saulum & Barnabam Presbyteros crearunt; *Tunc* inquit textus, *ieiunantes, & orantes, imponentéſque eis manus, dimiſerunt illos.* 1. ad Timotheum 5. *Manus*, inquit Paulus Timotheo Epiſcopo, *citò nemini impoſueris*; & 2. ad Timotheum 1. *Admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei quæ eſt in te, per impoſitionem manuum mearum*, & ibid. cap.4. *Noli negligere*, inquit, *gratiam, quæ eſt in te, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterij.* Hanc eandem manuum impoſitionem ſeruat nunc Eccleſia Latina in ordinatione Diaconi, & Presbyteri, ſed præter eam ad maiorem collatæ poteſtatis expreſſionem, adhibet in ordinatione Diaconi traditionem Euangeliorum, cum verbis clariùs exprimentibus poteſtatem legendi Euãgelia in Eccleſia Dei: in ordinatione Presbyteri traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, cum verbis clariùs ſignificantibus poteſtatem ſacrificandi. Dixi, cum verbis clariùs exprimentibus: nam aliqua verba implicitè ſaltem & confusè ordinis poteſtatem ſignificantia ſemper fuerunt neceſſaria, cùm omne Sacramentum nouæ legis conſtare debeat ex rebus, & verbis.

11. Deducitur *Secundò*. Ritu Græco per vnicam impoſitionem manus, vnicámque formam duplicem conferri poteſtatem, Subdiacono quidem contrectandi vaſa ſacra, & legendi Epiſtolas; Diacono diſpenſandi corpus, & ſanguinem Chriſti, ex commiſſione Sacerdotis, nec non legendi Euangelium; Presbytero conſecrandi corpus, & ſanguinem Chriſti, & ſimul à peccatis abſoluendi: ritu verò Latino, non niſi per duplicem materiam, duplicémque formam.

12. Deducitur *Tertiò*. Quo pacto concilianda ſint non modò Concilia, ſed etiã graues Authores, qui varias materias huic Sacramento aſſignant. Nam Concilium Nicænum I. *can.*9. Carthaginenſe IV. *c.*3. Tridentin. *ſeſſ.*14. *cap.*3. *de Extrema vnctione*, Presbyteratum manuum impoſitione conferri docẽt: Florentinum verò traditione calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia. Inter Scholaſticos Bonauentura *in 4. diſt.24. part.2. art.& quæſt. vlt. ad.* 2. Scotus *quæſt. vnica* §. *de ſecundo.* Durandus, *q.*3. *n.*8. Diaconatum conferri putant per ſolam manus impoſitionem cùm forma competente. Alij per ſolam Euangeliorum traditionem cum forma correſpondente, vt S. Thomas *in 4. diſtinct.*24. *q.*2. *artic.*3. *ad*

Sup. hoc in tom.2. tr.5. Reſ.6. & lege etiam alias Reſ. eius annotationũ. Et pro Diaconatu contento ad medium huius §. ibidem in Reſ.5.

ad 5. Richardus *artic.* 4. *q.* 3. Palatius *diſp.* 7. *poſt primam concluſ.* Vaſquez 3. *part. diſp.* 238. *cap.* 4. Modus autem eos conciliandi eſt, quòd omnes ſufficientem materiam Sacramenti Ordinis aſſignent: quia cùm hæc non ſint in ſpecie determinata, ſed tantùm in genere ſub ratione ſigni ſenſibilis Ordinis poteſtatem exprimentis, quæuis ex aſſignatis erit ſufficiens materia Ordinis, modò accedat forma ſufficienter poteſtatem exprimens.

13. Et tandem deducitur, potuiſſe Eccleſiam pro variis temporibus, varias adhibere materias huius Sacramenti irritando priorem, & nouam ſtatuendo. Conſtat *primò* à paritate ſacramenti Matrimonij, in quo antea adhibebat quemcumque contractum, etiam clandeſtinum; poſt Concilium verò Tridentinum non adhibet, niſi publicum, clandeſtino irritato. *Secundò* euidenter deducitur ex iacto principio. Etenim ſi penes Eccleſiam eſt, materiam huius Sacramenti aſſignare, aſſumendo illam vt ſignum expreſſiuum poteſtatis, poterit pro vno tempore aſſignare vnam materiam pro ſigno expreſſiuo poteſtatis; pro alio verò aliam, priorem irritando. Nam cùm illa in ratione ſigni formaliter ſignificantis pendeat ab Eccleſia, poterit pro vno tempore ſtatuere vnum ſignum, vt expreſſiuum poteſtatis Ordinis, pro alio verò tempore nolle ampliùs illud ſtatuere vt ſignum expreſſiuum poteſtatis eiuſdem: ſicut poteſt Reſpublica pro aliquo tempore aſſumere certam vocem ad ſignificandam certam rem, pro alio verò aliam, priori voce abrogata. Et hæc omnia, vt dixi, docet Pater Amicus *vbi ſuprà*, qui ex multis aliis rationibus, ſuam confirmat ſententiam, & ad contraria reſpondet.

14. Sed quia quæſtio eſt ſatis inſignis, & his temporibus agitata; non deſeram etiam hîc adnotare, præter Amicum, eius ſententiam antea docuiſſe Petrum à Sancto Ioſeph *in Idea Theolog. Sacram.* 35. *reſol.* 3. vbi ſic ait: Difficultas eſt, quænam ſit materia huius Sacramenti. Reſpondeo, materiam illius remotam eſſe, res quæ traduntur ordinando, nempe calicem cum vino, & patenam cum hoſtia non conſecrata, proximam verò eiuſmodi rerum traditionem. Probatur, tum ex decreto Eugenij ſæpiùs citato, tum ea ratione communi, quia generatim in omnibus Sacramentis, quæ in vſu conſiſtunt, materia remota eſt res, quæ applicatur ſuſcipienti Sacramentum; proxima verò ipſa applicatio materiæ remotæ, vt ſatis patet ex ſupradictis. Tum denique ex communi ſenſu Theologorum, & Prælatorum, qui non putarent aliquem validè ordinatum eſſe in Sacerdotem, ſi prædicta cæremonia prætermiſſa eſſet. Vnde ſedulò curant, non tantùm vt ordinando porrigantur calix & patena cum pane & vino, ſed etiam vt ab eo tangantur.

[...]. in hoc [...]erſis §§. [...]erſ huius [...]ſ. ſignan[...] à medio [...] Nota tam. à verſ. [...] nunc & [...]§. eius [...]t.

15. Verùm contra hoc grauis eſt obiectio, de ordinatione Græcorum, quæ ſine inſtrumentis peragitur, vt plerique teſtantur, & ipſe à Græco quodam viro docto audiui. Vnde poſſet aliquis exiſtimare, porrectionem illam inſtrumentorum non eſſe de eſſentia Ordinationis ſacerdotalis.

16. Ita reſpondet Theologus quidam doctiſſimus, cui hanc difficultatem olim propoſui. Hæc tamen reſponſio, vt ingenuè dicam neque mihi tunc placuit, neque iam arridet, cùm antedicta debeant intelligi de materia eſſentiali, eo vel maximè, quia illi reſpondet, & ſuper eam cadit forma illa: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium, &c. quæ haud dubiè eſt eſſentialis, cùm per eam detur ordinato poteſtas conficiendi corpus, & ſanguinem Chriſti.

16. Quare dicent alij, Græcos carere vero ſacerdotio, defectu materiæ eſſentialis. Verùm hæc reſponſio nobis dura videtur, tum aliis de cauſis, in fuſiori tractatu relatis, tum præſertim, quia cùm Græci eo modo ordinati, non tantùm alibi, ſed etiam Romæ Sacrum celebrent, ſciente, & probante Summo Pontifice, dici non poteſt, ſine graui iniuria Sedis Apoſtolicæ eorum ordinationem eſſe inualidam.

17. Dicendum igitur videtur, ex Chriſti inſtitutione in materia Ordinationis eſſe quandam latitudinem; ita vt per ſe loquendo, ea conſiſtat in porrectione calicis, & patenæ cum pane, & vino: ex conceſſione tamen Sedis Apoſtolicæ, ad eam ſufficiat ex parte materiæ, manuum impoſitio, ſine illa inſtrumentorum porrectione. Quemadmodum ex eadem Chriſti inſtitutione, in miniſtro Confirmationis eſt aliqua latitudo: nam per ſe loquendo, Epiſcopus ſolus poteſt validè tale Sacramentum conferre; ſi tamen accedat conſenſus. Sedis Apoſtolicæ, ſimplex Sacerdos illud validè adminiſtrare poteſt. Neque mirum eſt, quòd in Sacramentis admittatur quædam latitudo, quoad partes ipſorum eſſentiales: quia cùm non ſint res phyſicæ, ſed morales, ex voluntate Chriſti pendentes, non opus eſt vt conſiſtant in indiuiſibili. Si quis tamen conuenientiorem, & ſolidiorem huiuſmodi ſolutionem ſuggeſſerit, eam libentiſſimè amplectar. Huc uſque à Sancto Ioſeph: cui etiam addit Ioannem Præpoſitum *in* 3. *part. quæſt. vnica, de ſacram. Ordin. dub.* 10. *n.* 109. alibi à me citatum, Arcudium *in Concil. lib.* 6. *cap.* 4. Fornarium *de ſacram. Ord. c.* 2. & duos doctiſſimos Cardinales, Lugum *de Sacram. tom.* 1. *diſp.* 1. *ſect.* 5. vbi latè, & doctè, vt ſemper ſolet, hanc pertractat materiam; & Bellarminum *lib. de Sacrament. Ordinis, c.* 7. *in fine*, vbi ſic ait. Credibile autem eſt, Dominum inſtituiſſe iſtas omnes materias Ordinum, non quidem in particulari, ſed generatim, monendo Apoſtolos, vt Ordines conferrent per cæremonias inſtrumentorum, quibus ſignificaretur eorum poteſtas. Ita ille. Sed nota, quòd inter inſtrumenta intelligendæ ſunt etiam manus quæ ſunt inſtrumentorum inſtrumenta, ac proinde etiam manuum impoſitio recenſenda eſt inter cæremonias inſtrumentorum, quibus ordinandi poteſtas ſignificatur.

Alibi ſignāter in tom. 2. tr. 5. Reſ. 2. & latè in Reſ. 1. & ſuprà in hac ipſamet Reſ. cum eodem præpoſito, ſed in alio loco in §. Vidi[...] ad medium; & in tom. 4. tr. 8. Reſ. 78 §. 2. ante medium, à verſ. ipſe tamen, non deſignauit. vſque in finem dictæ Reſ.

18. *Nota* tamen, (amice Lector) quòd poſt hæc ſcripta, doctiſſimus, & amiciſſimus Pater Franciſcus de Lugo, Societatis IESV, germanus Eminentiſſimi Cardinalis, dono mihi dedit ſuum ſatis eruditum opuſculum *de Sacramentis in genere* vbi *in cap.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 70. *&* 73. omnia ſuperiùs dicta approbat, & docet; & eius verba hæc ſunt. Poteſt vrgeri magis ex ordinatione Sacerdotum, & Diaconorum; quia Sacerdotium, & Diaconatus conferebantur olim per ſolam manuum impoſitionem, vt habetur in Concilio Carthaginenſi IV. *can.* 3. *&* 4. tradúntque Dionyſius, Clemens, Damaſus, Auguſtinus apud Bellarminum *tom.* 2. *lib. vnico de Ordine, c.* 9. Videatur Arcudius, *de concordia Eccleſiæ Occidentalis, & Orientalis in Sacramentorum adminiſtratione lib.* 6. *c.* 3. Vaſquez 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 239. Ioannes de Lugo *tract. de Sacramentis diſp.* 12. *ſect.* 5. Et nunc in Eccleſia Græca non ſolùm Epiſcopi Schiſmatici, ſed etiam Catholici, & qui Romæ degunt, dum Græcos Presbyteros ordinant, ſciente atque conſentiente Summo Pontifice, non per calicis & patenæ porrectionem id faciunt, ſicut Latini, ſed per manus impoſitionem ſuper caput ordinandi, dicente Epiſcopo: Diuina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & quæ [...] ſunt, ſupplet, creat ſeu promouet N. venerabilem

Sup. hoc ſupra in d[...]ſis §§. & [...] huius Reſ. & in tom. [...] tr. 5. Reſ. [...] §. Nec [...] ante [...] verſ. [...]

  Diaconum

Diaconum in Presbyterum. Oremus igitur pro eo, &c. Similiter ordinant ſuos Diaconos ſine traditione libri vel calicis per ſolam manuum impoſitionem cum his verbis : Diuina gratia promouet hunc Diaconum, &c. Ergo non ſufficit eadem materia , & forma ſacramenti Ordinis pro vniuerſa Eccleſia.

19. Sed reſpondetur materiam, & formam ſacramenti Ordinis eo modo , quo Chriſtus illas inſtituit,vbique terrarum eaſdem eſſe; Chriſtum tamen in particulari non determinaſſe materiam , & formam materialiter ſumptas , ſed genericè ſolùm, & in communi præſcripſiſſe, quòd conferretur Ordo per aliquod ſignum ſenſibile ſignificatiuum poteſtatis,quæ traditur,& per hæc verba hoc ipſum exprimentia , ſubindeque fuiſſe commiſſum Eccleſiæ determinare materiam,& formam in particulari,ſiue particularia ſigna poteſtatis per Ordinem collatæ. Quapropter Eccleſia vtens hac poteſtate ſibi conceſſa pro diuerſis temporibus , aut Eccleſiis diuerſa ſigna determinauit, ſiue diuerſam materiam, & formam ordinationis materialiter ſumptam.

20. Probatur ex *cap. Presbyter , de Sacram. non iterand.* vbi docet Innocentius I V. communiter receptus , Apoſtolorum tempore formam ordinationis fuiſſe ſolam manuum impoſitionem. Vnde credimus (inquit) quòd niſi eſſent formæ poſtea inuentæ, ſufficeret Ordinatori dicere , ſis Sacerdos vel alia æquipollentia verba ; ſed ſubſequentibus temporibus formas, quæ ſeruantur , Eccleſia ordinauit. Ergo ſicut Eccleſia pro diuerſis temporibus diuerſa ſigna particularia determinauit in ordinatione, ſic etiam potuit pro Græcis & Latinis determinare diuerſa : ita tamen vt vtraque Eccleſia Græca, & Latina conferat ordinationem per ſenſibile ſignum & verba rectè ſignificantia traditionem poteſtatis , & per conſequens vtraque validum Sacramentum efficiat,quia ſeruat, formaliter loquendo, materiam & formam inſtitutam à Chriſto , licèt materialiter vtatur ſignis diuerſis , quatenus Græci magis confusè ſignificant poteſtatem Diaconi, vel Sacerdotis ſolo nomine Diaconi , vel Presbyteri : Latini verò magis explicitè , quatenus in Diacono duplicem exprimunt poteſtatem legendi Euangelium , & miniſtrandi ſolemni ſacrificio ; in ſacerdote pariter poteſtatem ſacrificandi, & abſoluendi diſtinctè ſignificant. Hucuſque Pater Franciſcus de Lugo. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem ſatis quidem difficilem, ex cuius reſolutione plures difficultates faciliùs reſoluuntur : etſi aliter dicendum eſſet , vbique vepres & ſpinæ inuenirentur.

RESOL. LXVIII.

An Pontifex poſſit diſpenſare. Vt ſimplex Sacerdos conferat Ordines minores?

Et notatur Epiſcopum non poſſe non Epiſcopo committere poteſtatem conferendi Ordines etiam minores , ſique committat , nihil fieri.

Et an Cardinales Presbyteri poſſint conferre Ordines minores? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 33.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 8. Reſ. 25. per totam & ſignanter paulo poſt initium, à verſ. vnde colligit.

§. 1. IN hac quæſtione cenſet Adrianus *in 4. q. de ſacramento Confirmationis, art. 3. §. Secundo principaliter* , nouum , quod dicitur, à Presbyteris Cardinalibus nullo modo Ordines minores , ne dum maiores , verè conferri poſſe , eo quòd exiſtimet diuina inſtitutione ſolùm Epiſcopum eſſe miniſtrum huius Sacramenti; & minores Ordines Sacramenta eſſe ; ac proinde neque Eccleſiam poſſe hoc miniſterium alteri committere, quia circa miniſtri inſtitutionem à Deo factam Eccleſia nihil poteſt immutare : cúmque aſſerat, fore,vt poſſet concedi Presbyteris collatio minorum Ordinum , ſi iure tantùm Eccleſiaſtico Epiſcopis reſeruata eſſet, planè ſentit , in eorum tantùm ſententia , qui putant minores Ordines non eſſe Sacramenta à Chriſto inſtituta poſſe Sacerdotibus ſimplicibus collationem eorum concedi , qui tamen docet , minores Ordines eſſe Sacramenta, cenſet etiam,nullo modo prædictam facultatem ſimplicibus Sacerdotibus, etiam ad minores,poſſe concedi, vt ſaltem ex commiſſione aliquos eorum conferre poſſent. Adriano conſentit Maior *in 4. diſt. 7. q. vnica , §. Secundo argumento,* non longè à fine (vbi ſolùm dicit, hoc placitum eſſe tutius) qui exiſtimat, minores Ordines eſſe Sacramenta. Addit Adrianus , & erraſſe Gregorium , committendo miniſterium Ordinis ſimplicibus Sacerdotibus. Maior etiam de facto illo Gregorij circa ſacramentum Confirmationis, dicit curandum non eſſe.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 65. §. à lin. 10. & in aliis eius annot.

2. Sed prorſus contrariæ ſententiæ adhærendum eſſe puto , & ideò DD. Cardinales poſſe conferre Ordines minores ego ſatis probaui *in part. 5. tr. 2. reſol. 5.* Et ideò ſimplicem Sacerdotem poſſe ex commiſſione Pontificia conferre minores Ordines, docet D. Thom. *in 4. diſt. 25. q. 1. artic. 2. ad 3.* Paludanus *ea diſtinct. quæſt. 1. artic. 2.* Scotus *diſt. 24. quæſt. vnica §. de tertio.* Sylveſter *verb. Ordo 3. q. 7.* Couarr. *lib. 1. var. cap. 10. num. 9. & 10.* Richardus *in 4. diſtinct. 25. art. 1. quæſt. 7.* quorum ſententiam ſupponit Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 10. de reformatione , & cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo , qui renuntiauit Epiſcopatui ,* confirmátque praxis quotidiana Abbatum.

Quæ nunc inuenietur in tom. 9. tr. 7. Reſ. 1. & hîc infrà in Reſ. 71. curſim propè finem , verſ. quia modo.

3. Itaque non eſt recedendum ab affirmatiua ſententia ; & meritò quidem , eo quòd non tantùm antiquitùs , ſed nunc etiam conceſſum videamus, Cardinalibus non Epiſcopis , & Abbatibus exemptis primam Tonſuram, & minores Ordines conferre : in quo Summum Pontificem , qui hoc priuilegium conceſſit , & hoc miniſterium commiſit, erraſſe, ſicut dixit Adrianus, abſque ingenti temeritate dici non poteſt. Neque verò hæc facultas reuocata fuit per Concilium Tridentinum , imò verò potiùs confirmata:nam *in ſeſſ. 23. c. 10. de reformatione* præcipitur Abbatibus,& aliis quibuſcunq; exemptis , intra fines alicuius Diœceſis exiſtentibus , ne vlli , niſi ſubdito regulari primam Tonſuram,aut Ordines minores conferant. Concedit igitur,aut permittit, vt antiquo priuilegio vtentes, ex commiſſione ſubditis regularibus minores Ordines conferant. Accedit,quòd ſi infrà probatum fuerit, pro hoc Sacramento non ſolùm eſſe miniſtrum ordinarium , ſed etiam ex commiſſione eſſe poſſe, negari non poterit , Sacerdotem non Epiſcopum ad conferendos minores Ordines ad minimum miniſtrum eſſe poſſe ex commiſſione.

4. Nec ſuperioribus obſtat dicere, quòd poteſtas conferendi minores Ordines conſiſtit in charactere Epiſcopali;ſed ſimplex Sacerdos non habet characterem Epiſcopalem : ergo non poteſt minores Ordines conferre. Confirmatur,quia commiſſio,vel licentia Summi Pontificis non tribuit ſimplici Sacerdoti maiorem poteſtatem Ordinis , quàm antea habebat : ſed ſine commiſſione,aut licentia Papæ, non habet ſimplex Sacerdos poteſtatem conferendi minores Ordines, & ſi id tentare præſtet, nihil omninò efficiet : ergo quantumuis Summus Pontifex concedat hanc poteſtatem , non poterit ſimplex Sacerdos hos Ordines conferre. Reſpondetur ; obiectionem hanc fore difficiliorem , ſi non haberet

haberet eandem vim ad probandum non poſſe ſimplicem Sacerdotem ex commiſſione Summi Pontificis, eſſe miniſtrum ſacramenti Confirmationis, quod non niſi ab Epiſcopo ordinariè miniſtrari poteſt; & tamen veriſſima ſententia eſt, id poſſe committi Sacerdoti ſimplici, & re ipſa commiſſum eſſe. Dico ergo, poteſtatem conferendi minores Ordines, ſicut & Confirmationem, conſiſtere quidem in charactere Epiſcopali, quando hæc collatio fit ordinariè, & ex officio, ſatis eſt character ſacerdotalis. Ad confirmationem, conceſſis maiori, & minori, negatur conſequentia: quia hæc eſt Summi Pontificis poteſtas, ita declarante Eccleſiæ praxi vt concedere poſſit Sacerdoti ſimplici facultatem iuriſdictionis quaſi ſimul cum charactere ſacerdotali ſufficiat ad conferendos aliquos Ordines, & ſacramentum Confirmationis: nemo enim dubitabit ita Chriſtum Dominum inſtituere potuiſſe: quòd autem inſtituerit ſufficienter Eccleſiæ perſuaſum eſt.

5. *Notandum* eſt hîc cum Reginaldo *tom. 2. lib. 30. tract. 1. cap. 5. num. 25.* Epiſcopum non poſſe non Epiſcopo committere poteſtatem conferendi Ordines etiam minores, ſique committat, nihil fieri: & rationem adducit; quia licèt habeat pleniſſimam poteſtatem circa corpus Chriſti Myſticum; circa corpus tamen Chriſti verum, non habet maiorem poteſtatem, quàm alius Sacerdos. Quia ergo poteſtas conferendi Ordines ſupponit poteſtatem ſupra corpus Chriſti verum, iuxta illud quod *in cap. ex literis, de exceſſib. Prælat.* dicitur, Pontificale officium ſine Altaris miniſterio non valere adimpleri, non poteſt alteri committi, quàm Sacerdoti, qui ſolus habet poteſtatem ſupra corpus Chriſti verum. Ergo, &c.

RESOL. LXIX.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos conferat Ordinem Subdiaconatus?

Et praxi huius quæſtionis adducitur quædam Bulla Papæ, in qua conceditur quibuſdam Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, vt poſſint conferre Ordinem Subdiaconatus, & Diaconatus Religioſis eiuſdem Ordinis. Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 34.

Sup. hoc infrà in Reſ. 71. & in tom. 2, tr. 5. Reſ. 27. §. Partē, ad medium, verſ. Imo. in tom. 4. tr. 8. Reſ. 25. lege eam per totam, & ſignāter paulo poſt initium, à verſ. Vnde colligit.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet D. Thomas *in 4. diſt. 25.* Richardus *in 4. diſt. 25. art. 1. q. 7.* & hanc ſententiam eſſe communem teſtatur Nauarrus apud Layman *lib. 5. tract. 9. cap. 9. num. 4.* quam tenent ex neotericis Candidus *tom. 4. diſp. 4. art. 3. dub. 17.* & Molfeſius *in Summa, tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 3.* Azorius *tom. 2. lib. 3. cap. 48. quæſt. 16.* Sayrus *de cenſuris lib 6. cap. 8. num. 8.* & alij.

2. Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo quam tuetur Granadus *in 3. part. tract. 2. diſp. 2. n. 3. & 4.* vbi ſic ait: Difficultas eſt, an ſimplex Sacerdos ex Summi Pontificis commiſſione conferre poſſit Ordines maiores? quoad Diaconatum, & Subdiaconatum non pauci ſunt qui negant. Alij verò contrarium affirmant, non ſolùm vt poſſibile, ſed vt re ipſa conceſſum. Nam Ledeſma *in illo tract. 1. cit. in fine*, id docet, affirmans ſe ita accepiſſe ab homine fide digno, qui teſtabatur ſe vidiſſe Pariſiis diploma, in quo Summus Pontifex concedebat nonnullis Abbatibus poteſtatem conferendi Subdiaconatum. Refert etiam Ledeſma quendam Bernardi Monachum ipſi dixiſſe, Abbatem ſui Monaſterij conſueuiſſe ordinare Subdiaconos. *Deinde* Victoria *in Summa, quæſt. 216.* Vidi (inquit) ego Bullam Papæ quibuſdam Abbatibus Ordinis Ciſtercienſium concedentis, quòd poſſent conferre Subdiaconatum. Et alij dicunt quòd Diaconatum etiam. Si hoc ita eſt, ego dico quòd factum tenet, excepto Sacerdotio: alias eſſet intolerabilis error. Hæc Victoria. *Tertiò* Henriquez *c. 23. §. 2. in commentario, littera C.* Poteſt (inquit) Papa ſimplici Sacerdoti committere, vt ordinet Subdiaconos. *Quartò* Rodriguez *tom. 2. cap. 14. in fine*, ait ex commiſſione Papæ poſſe ſimplicem Sacerdotem conferre Subdiaconatum, & Diaconatum. *Denique* Nauarrus *ſupra num. 1.* refert, ante Tridentinum conceſſum fuiſſe à multis Pontificibus cuidam Abbati priuilegium ordinandi Subdiaconos.

Sup. hoc ex contento in hoc & ſeqq. §§. infrà in Reſ. ſeq. §. 2. & latè in Reſol. 1. poſt ſeq. paulo poſt initiū, & in tom. 2. tr. 5 Reſ. 80, 9. ſeu an. & in Reſ. 82.

3. Ego quidem, vt verum fatear, negare non poſſum, à Summis Pontificibus fuiſſe conceſſum ſimplici Sacerdoti priuilegium ordinandi Subdiaconos: quia ita teſtantur viri grauiſſimi, & doctiſſimi. Quòd autem id facere potuerit, perſuadet tum authoritas Vicarij Chriſti Domini, quem in hoc negotio erraſſe putandum non eſt, cùm ſit res grauis, & ad Eccleſiæ mores pertineat: tum etiam maxima eius poteſtas, & iuriſdictio, quæ non eſt in Scriptura, aut Patribus, aut praxi Eccleſiæ reſtricta, vt nequeat prædictam facultatem concedere, ſicut concedit ad Ordines minores. Hucuſque Granadus.

4. Nec deſeram etiam hîc apponere verba Ioan. Præpoſiti *in 3. part. de ſacrament. Ordinis, quæſt. vnica, dub. 13. num. 120.* vbi ita aſſerit: Victoria aſſerit ſe vidiſſe Bullam Pontificis concedentis quibuſdam Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, vt poſſent conferre Subdiaconatum, & Reuerendus admodum Dominus Daſſignies, Abbas de Nizelle in Brabantia Gallicana, mihi retulit ſe vidiſſe Reuerendiſſimum eorum Generalem vno die conferentem ſacrum Subdiaconatus Ordinem quinque Religioſis Monaſterij Cambronenſis in Hannonia Ordinis Ciſtercienſis. Imò Rodriguez *tom. 2. quæſtionum Regularium*, refert Bullam Innocentij VIII. anno 1489. quâ concedit Abbati Ciſtercienſi poteſtatem conferendi Ordinem Subdiaconatus, & Diaconatus Religioſis eiuſdem Ordinis, quam poteſtatem etiam concedit quatuor præcipuis Abbatibus eiuſdem Ordinis reſpectu Religioſorum ſui Monaſterij. Eandem Bullam ſe vidiſſe refert Vaſquez *ſupra*, & Maior *loco citato, ſub finem*, aſſerit per Bullam Pontificis prædictis Abbatibus id aliquando conceſſum fuiſſe, mihique affirmauit quidam Religioſus Monaſterij de Vaucelles, eiuſdem Ordinis Generalis hanc habere poteſtatem. Idem plures alij Religioſi eiuſdem Ordinis mihi retulerunt hac de re à me conſulti, quorum teſtimonium in re ad eos ſpectante non poteſt prudenter reijci, vel eleuari. Et ideò hanc ſententiam tenet etiam Opatouius, Ochagauia, Hurtadus, Caramuël, & Auerſa *locis citandis in ſeq. reſol.*

5. Ad auctoritatem verò D. Thomæ, & aliorum, reſpondeo cum Ledeſma, & Granado, eos locutos fuiſſe de poteſtate magis generali, & ordinaria, quæ ex decretis iuris Canonici conſtet; ſecundùm hanc enim non poteſt Papa concedere priuilegium conferendi Ordines maiores; benè tamen de poteſtate abſoluta.

RESOL. LXX.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos conferat Ordinem Diaconatus?

Et priuilegia conceſſa aliquibus Abbatibus conferendi Subdiaconatum, & Diaconatum, an hodie ſint reuocata per Concilium Tridentinum? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 35.

 §. 1. Nega

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in tom. 2. tr. 5. Reſol. 27. §. Partem. ad mediũ. verſ. Imo & in tom. 2. tr. 8. vide Reſ. 25. per totam & ſignanter paulo poſt initium, à verſ. Vnde colligit.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Turrianus *in annot. ad Concil. Nicanum, num.* 54. & alij Doctores citati in principio ſuperioris reſolutionis. Et in hanc ſententiam inclinat Granadus *in 3. part. contrresponse. 9. tract. 2. diſp. 2. num.* 5. vbi ſic ait: Si verò quis petat vlteriùs, an Pontifex concedere poſſit ſimplici Sacerdoti poteſtatem ordinandi Diaconos. Reſpondetur, ſi conſtaret id factum fuiſſe à Summo Pontifice, conſequenter dicerem id potuiſſe; ſed non inuenio ſufficiens teſtimonium: quia priuilegia quorum authores citati meminerunt, agunt de Subdiaconatu: & Victoria ſolùm ait, nonnullos id affirmare etiam de priuilegio conferendi Diaconatum. Aliunde verò obſtat, communis Theologorum, quæ id negare videtur, & maior excellentia Diaconatus, quia eſt Ordo ſacratior, & proinde petit potiori iure Epiſcopum, vt miniſtrum. Ita Granadus.

2. Sed affirmatiuam ſententiam meritò docent Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſp.* 243. *cap.* 9. *num.* 38. Opatouius *de Sacrament. tract. de Ordine, diſp.* 5. *num.* 14. Ochagauia *de Sacrament. tract. vnico, de Ordine, quæſt.* 7. *num.* 10. Hurtadus *de ſacram. Ordin. diffic.* 18. Præpoſitus *in 3. part. de ſacrament. Ordin. quæſt. vnic. dub.* 13. *num.* 122. Vnde doctiſſimus, & amiciſſimus Caramuël *in comment. ad Regulam D. Benedicti, cap.* 62. *num.* 1626. ſic ait. Aſſerunt communiter Theologi, neminem præter Epiſcopos poſſe conferre Ordines ſacros, illos, inquam, quos maiores dicimus: contrarium tamen probabilius

Sup. hoc lege doctrinã Reſ. præteritæ à §. Sed ego. & Reſ. ſeq. paulo poſt initium, & in tom. 2. tr. 5. Reſ. 80. §. Sed an. & in Reſ. 82.

eſt legitima praxi confirmante, nam Abbati Ciſtercij, & quatuor primis Coabbatibus conceditur ab Innocentio VIII. anno 1489. vt Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines conferant; ille nimirum quibuſcumque totius Ordinis, iſti ſuorum Monaſteriorum Religioſis. Hoc priuilegium eſt in praxi, & hodie ſuperſunt qui ad maiores Ordines ab his Abbatibus fuerunt promoti. Ita Caramuël, cui etiam non grauabor addere doctum P. Auerſam *de ſacrament. Ordin. quæſt.* 3. *ſect.* 3. rectè aſſerentem, quòd admiſſa commiſſione de Subdiaconatu, conſimilis & par ratio apparet etiam de Diaconatu: ſupponendo nempè vtrumque eſſe verum Sacramentum, & inſtitutum à Chriſto: quia adhuc vterque Ordo manet infra Sacerdotium, & de vtroque eſſe poterat ſufficiens conuenientia, vt à Sacerdote ex commiſſione conferri valeant. Imò, qui negabant, Subdiaconatum, ſicut & minores Ordines eſſe Sacramentum inſtitutum à Chriſto, non relinquebant niſi Diaconatum, quem dicerent eſſe Sacramentum, & poſſe conferri per commiſſionem. Ratio autem, quam affert S. Thomas de omnibus maioribus Ordinibus, quia ſcilicet habent immediatam relationem ad corpus Chriſti, & ideò non poſſit eorum collatio committi ſimplici Sacerdoti: hæc, inquam, ratio tam de Diaconatu, quàm de Subdiaconatu, non probat: ſed ad ſummum procedit de Sacerdotio.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 5. Reſol. 82. §. Obiicies. & ſeqq.

3. Sed, an dicta priuilegia conceſſa aliquibus Abbatibus conferendi Subdiaconatum, & Diaconatum hodie ſint reuocata, negatiuè reſpondet Præpoſitus *in 3. part. de ſacrament. Ordin. quæſt. vnica, dub.* 13. *num.* 125. vbi ſic ait: Petes, an priuilegium conceſſum Abbatibus, vt poſſent conferre Diaconatum, & Subdiaconatum ſuis Religioſis, ſit reuocatum per Tridentinum? Aſſerit Rodriguez *tom.* 3. *quæſtionum Regularium, quæſt.* 18. *art.* 4. Vaſquez *cap. citato, in fine.*

4. Sed verius eſt non eſſe: nam Trident. *ſeſſ.* 2. *cap.* 10. *de reformatione*, ita habet: Abbatibus, ac aliis quibuſcumque, quantumuis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alicuius Diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines conferre, quibus verbis non prohibet, vt Subdiaconatum (ſi aliàs conferre poterant) non conferant, neque poteſtatem circa hoc illis factam reuocat, ſed ſolùm ne aliis, quàm ſuis Regularibus Tonſuram, vel minores Ordines conferant. Non ergo tam prohibet ne Ordines conferant, quos antè conferre poterant, quàm ne minores certis perſonis conferant. Ita præpoſitus, cui adde Caramuëlem *in Regulam D. Benedicti, cap.* 62. *num.* 1626.

5. Verùm talia priuilegia eſſe reuocata, nec ampliùs fas eſſe illis vti, docet etiam ex Nauarro Auerſa *de ſacrament. Ordin. quæſt.* 3. *ſect.* 3. Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 4. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 243. *cap.* 4. *n.* 44. Et quidem in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. vnuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur. Et *cap.* 10. non niſi Tonſuræ, & minorum Ordinum collatio permittitur Abbatibus erga ſolos ſubditos regulares. Et *cap.* 12. dicitur de Regularibus: Nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur, priuilegiis quibuſcumque quoad penitùs excluſis. Vnde addit Nauarrus, quamuis confirmata fuerint priuilegia Ciſtercienſium à Gregorio XIII. poſt Concilium; tamen confirmata eſſe cum clauſula reſtrictiua: Dummodò ipſi Concilio non aduerſentur, & ideò non comprehendi in confirmatione dictum priuilegium adeò exorbitans, & aduerſans ipſi Concilio. Vnde ſi quis eo vti tentaret, non ſolùm grauiter delinqueret, ſed nihil faceret, deberéntque Ordines per manus legitimi miniſtri ex integro conferri: quoniam Eccleſiæ commiſſio requirebatur, non ſolùm ad licitam, ſed etiam ad validam Ordinum collationem. Ita præfati Doctores.

RESOL. LXXI.

An ex commiſſione Summi Pontificis poſſit ſimplex Sacerdos Ordinem Subdiaconatus, & Diaconatus conferre?

Et an de minoribus Ordinibus non ſit difficultas, quia modo ea facultas conceſſa eſt Cardinalibus, etiam non Epiſcopis, & Abbatibus exemptis? Ex part. 10. tract. 16. & Miſcell. 6. Reſol. 22. alias 21.

§. 1. NEgant plures Doctores, quos nouiſſimè citat, & ſequitur Martinus de Sancto Ioſeph *in Monita Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 3. *de Ordine, num.* 2. ſed affirmatiuam ſententiam non eſſe minus probabilem ego oſtendi *in part.* 8. *tract.* 1. *reſolut.* 38. *&* 39. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Leandrum *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 6. *diſp.* 4. *quæſt.* 18. *&* 19. Baunium *in Theolog. Moral. tom.* 4. *tract.* 3. *quæſt.* 9. *aſſert.* 3. Palaum *tom.* 3. *tract.* 27. *punct.* 14. *num.* 10. & Dicaſtillum *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 5. *dub.* 17. *num.* 243. *& ſeqq.* Sed ſapientiſſimus, & amiciſſimus Pater Martinus de Eſparza S. Theologiæ Profeſſor in Collegio Romano Societatis IESV teſtatus eſt Mihi Patrem Gallum dixiſſe, nouiſſimè in Vniuerſitate Burdigalenſi ab aliquibus Doctoribus, hanc opinionem cenſura iniuſtam fuiſſe; riſi, dum hæc audiui, & ideò iterum dictam ſententiam tanquam probabilem admitto; & cenſuram dictorum remitto cenſurandam ſapientiſſimæ Parienſi Sorbonæ ad defenſionem præclariſſimi eius filij Magiſtri, & Socij, vt vocant Ioannis Yſambert, qui noſtram ſententiam tenet *in* 3. *part. D. Thomæ, diſp.* 6. *de Sacram. Ordinis,*

Quæ hîc sũt Reſolutiones antecedentes, & in aliis earum primarum annotationum.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 79. §. Sed ergo. ante medium, & in Reſol.70. §.2.ante medium; & in tom.2. tr.5. Reſol.80. §. Sed an. & in Reſ.82.

Ordinis, *art.*1. *num.*5. vbi ſic aſſerit: Altera pars proportionis de Subdiaconatu, & Diaconatu,patet ex priuilegio per Innocentium Octauum anno Domini 1488. conceſſo Abbatibus Ciſtercij, & quatuor eiuſdem ordinis Monaſteriorum, quæ vulgò dicitur, quatuor filias, quo Abbas Ciſtercij poteſt quibuſcunque Monachis ſui Ordinis & reliqui Abbates dictarum filiarum Religioſis ſuorum Monaſteriorum conferre validè, & licitè ordines Diaconatus,& Subdiaconatus: quoque priuilegio dicti Abbates non tantùm ante Tridentinum Concilium vſi ſunt,ſed etiam,& hoc ipſo tempore adhuc vtuntur, videntibus, nec repugnantibus, imò conſentientibus, & probantibus Epiſcopis in quorum Diœceſi prædictæ Abbatiæ ſunt conſtitutæ: nam dictos Religioſos à ſuis prædictis Abbatibus in Subdiaconos, & Diaconos ordinatos, & ad ſe pro ſuſcipiendo ordine Presbyteratus miſſos, viſis eorum Diaconatus, & Subdiaconatus litteris,cũ obedientia ſuorum Abbatum, ſine vlla difficultate,vel ſcrupulo conſcientiæ ordinant Sacerdotes: Igitur cùm à facto ad poſſe valeat conſequentia, & hæc praxis nunquam fuerit reprehenſa, vel à Summo Pontifice,aut Epiſcopis:ſed potius ipſo vſu confirmata: fit,vt rectè dicamus, ſimplices Sacerdotes,de quorum dumtaxat conditione (quantum ſpectat ad Ordinum Eccleſiaſticorum collationem) ſunt prædicti Abbates, poſſe per diſpenſationem Summi Pontificis etiam conferre Subdiaconatus,& Diaconatus ordines. Huc uſque Yſambertus. Et de ordine Subdiaconatus idem ſentit aliter Socius Sorbonicus non minus doctus, & eruditus Franciſcus Haller *de Sacris electionibus*, *& ordinat. ſect.*5. *cap.*1.§.3. *per totum*; licet §.5.de Diaconatu probabiliter hoc neget; ſed Petrus de San Ioſeph doctor Gallus in Theol.Sacram.approbata à Doctoribus Sorboniſtis Hobier, & Bollé, *cap.*36. *reſol.*1. ſic ait: Satis certum videtur ex commiſſione Supremi Pontificis poſſe Sacerdotem non Epiſcopum Diaconatum, & Subdiaconatum conferre. Ita ille. Ratio verò potiſſima pro hac firmanda ſententia, ſumenda eſt ex eo quod Pontifices aliquando id fecerint, vt credamus ita Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacramentum, vt etiam tanquam à Miniſtro extraordinario, & ex commiſſione conferri poſſit à Presbytero;ideò merito Auctores huius ſententiæ ad facta prædicta, & ſimilia inueſtiganda recurrunt; neque enim credendum eſt,in re tantum momenti permiſiſſe Deum Summos Eccleſiæ Paſtores à recto tramite deflexiſſe: Imò ex illo à ſimili poſſumus etiam rationem deducere non omninò contemnendam, quia non minus eſt proprius, & ordinarius Miniſter Confirmationis Epiſcopus, quàm Ordinis, & tamen ex commiſſione poteſt eius adminiſtratio Presbyteris concedi, vt ibidem probauimus: ergo pari ratione id poſſumus colligere pro adminiſtratione Ordinis. Fundamentum verò pro vtroque Sacramento contemnendum non eſt: quamuis enim Sacerdos non habeat proximam, ordinariámque poteſtatem,habet tamen radicalem; tota enim radix poteſtatis in Corpus Chriſti myſticum eſt in poteſtate, quam habet Sacerdos in Corpus Chriſti verum. Vnde fit, eſſe capacem vt poſſit eligi; eíque committi,ſaltem extraordinariè prædicta poteſtas;tamen neque hæc, neque alia quæuis ratio efficacitatem habere poteſt; ſed omninò recurrendum eſt in omni materia Sacramentorum ad inſtitutionem Chriſti,& hæc debet nobis innoteſcere ex aliqua traditione, vel auctoritate Eccleſiæ,nobíſque probabiliter innoteſcit ex priuilegiis adductis, & præſertim Innocentij VIII. conceſſum Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis; nec eſt cur Coninch. *tom.*2. *diſput.*20. *dub.*9. *concluſ.*4. priuilegium hoc in dubium reuocet;nam ipſemet Vaſquez *diſp.*243. *cap.*4. *num.*39. teſtatur, ſe in quodam vetuſto Codice Collegij Complutenſis,qui inſcribitur, Collecta Bullarum Ordinis Ciſtercienſis, legiſſe Bullam, quâ conceſſum fuit ab Innocentio Octauo anno 1489. eiuſdem Ordinis Abbatibus, vt ſui Ordinis Monachis Subdiaconatus,& Diaconatus Ordines conferre liberè poſſint; & continetur in citata Compilatione Priuilegiorum, priuilegio 118. & quoad Subdiaconatum,Minoréſque Ordines teſtatur Victoria *in Summa*, *num.*235. ſe vidiſſe Bullam Pontificis,in qua concedebatur eiſdem Abbatibus facultas eos Ordines conferendi ſuis ſubditis, & quoad Minores Ordines, conſtat etiam, quia modo ea facultas conceſſa eſt Cardinalibus etiam non Epiſcopis, & Abbatibus exemptis. Quamuis in Trident. *ſeſſ.*25. *cap.*10. *de reformatione*. Abbatibus, & aliis quibuſcumque exemptis prohibitum ſit,quando exiſtunt intra aliquam diœceſim, id facere, nec vlli, niſi ſubdito regulari primam tonſuram, nec Minores Ordines conferre poſſint. Accedit, quod poteſtatem ordinandi teſtantur viri fide digni (vt ait Tannerus *diſp.*7. *quæſt.*3. *dub.*1. *num.*30.) re ipſa conceſſiſſe Pontifices Prælatis Franciſcanis in India. Prædictáque priuilegia etiam conceſſa fuiſſe teſtatur Rodrig. *tom. Regularium*, *quæſt.*18 *art.*3. Et hæc omnia docet Dicaſtillus *vbi ſuprà*. Valeant igitur Doctores Burdigalenſes cum ſua cenſura, ſed ego firmiter exiſtimo, totum corpus illius celeberrimæ Academiæ in talem cenſuram non iuiſſe,ſed ſolùm paucos profeſſores ex priuata æmulatione cum quibuſdam Viris Doctis.

Sup. his ſupra in Reſol. 68.ſignanter in §. Sed prorſus., & ſeq.& in alia Reſol.eius not. pro Cardinalibus.

RESOL. LXXII.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos ex commiſſione conferat Ordinem Presbyteratus?

Et notatur poteſtatem committendi hoc miniſterium iure Diuino Pontifici Summo, & Eccleſiæ conuenire. Ex part.8.tract.1. Reſol.36.

Sup. hoc in tom.2. tr.5. Reſol.27.§. Partem. curſim ad medium; & in tom.4. tr.8. lege doctrinam Reſ.25. per totam, ſignanter paulo poſt initium, à verſ. Vnde colligit.

§. 1. NEgatiuam ſentẽtiam docet Opatouius *de Sacrament. tract. de Ordine*, *diſp.*5. *num.*16. Candidus *tom.*4. *diſp.*4. *art.*3. *dub.*17. & alij communiter: & ideò Auerſa *de ſacram. Ordin. quæſt.*3. *ſect.*3. ita aſſerit: Extra dubitationem etiam eſſe debet non poſſe Sacerdoti non Epiſcopo committi ordinationem alterius Sacerdotis, ſeu collationem Ordinis ſacerdotalis. Ita Doctores communiter aſſerunt, vel ſupponunt. Et meritò: quia cùm iam conſtet, miniſtrum ordinarium eſſe Epiſcopum, non debet ſanè,nec poteſt hoc miniſterium extendi ad alium per commiſſionem abſque ſolido antiquitatis fundamento: quare pro huius rei perſuaſione ſufficiet, ſi nullum tale fundamentum reperiatur. Ita Auerſa: vnde Granadus *in* 2. *part. controu.*9. *tract.*2. *diſp.*2. *num.*4. obſeruat nullum Doctorem, quem ipſe legerat, dubitare de hac re.

2. Sed vir doctus non omnes Doctores legerat: nam gloſſa *in can. peruenit*, *diſt.*95. Innocentius IV. *in cap.*4. *de Conſecrat. num.*4. Panormitanus *num.*4. Angelus *verb. Ord.* 2. *num.*2. & Aureolus apud Capreolum *in* 4. *diſt.*25. *quæſt.*1. *art.*2. affirmatiuam ſententiam docuere, quam ego in fauorem Sedis Apoſtolicæ, & auctoritatis Summi Pontificis ſatis probabilem exiſtimo, & illam ex neotericis docent Vaſquez *in* 3. *part. tom.*3. *diſp.*243. *cap.*4. *num.*40. Ochagauia *de ſacram. Ord. tract. vnic. quæſt.*7. *n.*11. Hurtadus *tract. de ſacram. Ordinis*, *diffic.*18. & alij.

2. Probatur

2. Probatur *primò* ex Eugenio IV. *in ſuo Decreto*, dum ait: Ordinarius miniſter huius Sacramenti (nempe Ordinis) eſt Epiſcopus, quia eo iudicat, non Epiſcopum poſſe ex commiſſione eſſe miniſtrum ſacramenti Ordinis, ac proinde omnium dictarum ordinationum, quia omnes ſunt Sacramenta, & non eſt maior ratio vnius, quàm alterius. Et quamuis ordinatio Epiſcopi ſit Sacramentum, tamen nequit eſſe miniſter principalior illius; & ob diſcrimen inter ordinationem Epiſcopi, & inter ordinationem reliquorum miniſtrorum: quia Epiſcopus eſt ſuperior omnibus aliis miniſtris, & indecens eſt, quòd ab inferiori benedicatur & conſecretur, tanquam à principaliori miniſtro, & ob id creditur ex Chriſti inſtitutione ordinationem Epiſcopi non poſſe committi non Epiſcopo, tanquā principaliori miniſtro.

3. Probatur *ſecundò* ex facto Eccleſiæ: nam Concilium Antiochenum *can.10.* poſtquam conceſſit Chorepiſcopis, vt ordinarent Lectores, & Subdiaconos, atque Exorciſtas, addit Concilium hæc verba: Neque Presbyterum verò, neque Diaconum audeant ordinare (vt habet tertia quædam tranſlatio) præter conſcientiam Epiſcopi: ergo à contrario ſenſu, ſciente, & conſentiente Epiſcopo, benè poſſunt iſtos Ordines conferre: illi autem Chorepiſcopi, probabile eſt, quòd non fuerint Epiſcopi. Ita ſentiunt aliqui recentiores cum Ayala *de traditionibus Eccleſiaſticis 3.part.conſider.4.* Probatur *primò* ex Ioanne III. *epiſt.vnic.in medio, in.2.tom. Concilior.* vbi ait: Chorepiſcopos veros Epiſcopos non fuiſſe quòd ab vno tantùm ordinati eſſent; & Damaſcenus *epiſt.4.* idem defendit, dum dicit eos non eſſe Epiſcopos, quia minus, quàm à tribus ſunt ordinati; & *can.10. Concil. Antioch.* quod oppoſitum indicat, dum ait: De Chorepiſcopis, quamuis manuum impoſitionem Epiſcoporum perceperint, & vt Epiſcopi conſecrati ſint, reſpondet Vaſquez *diſp.238.c.vlt.* vbi de hoc latè diſputat, per illa verba, *& vt Epiſcopi ſint conſecrati*, potiùs denotari non fuiſſe veros Epiſcopos, quia particula *vt*, diminuit.

4. *Notandum* eſt tamen hîc, quòd licèt commiſſio huius miniſterij Sacerdoti non Epiſcopo fiat ab homine, ſcilicet ſtatuto Eccleſiæ, aut Summi Pontificis voluntate; tamen poteſtatem committendi hoc miniſterium iure diuino Pontifici Summo, & Eccleſiæ conuenire; ſicut etiam de poteſtate committendi miniſtrum Confirmationis dici ſolet: nam circa materiam, formam, & miniſtrum Sacramentorum, nihil poteſt Eccleſia mutare, aut ſtatuere, niſi diuino iure id ei commiſſum ſit. Hæc autem poteſtas non aliunde melius colligi poteſt, quàm ex ipſo facto Eccleſiæ, quæ diuino Spiritu ducitur.

RESOL. LXXIII.

An Summus Pontifex ante conſecrationem poſſit concedere ſimplici Sacerdoti, vt conferat minores, & maiores Ordines?

Sed notatur, quod licet Miniſter Ordinarius Sacramenti Confirmationis ſit Epiſcopus ex commiſſione tamen Pontificis poteſt eſſe ſimplex Sacerdos. Ex part.8.tract.1. Reſol.37.

§.1. RESpondeo affirmatiuè cum Ioanne Præpoſito *in 3.part.quæſt.vnica, de ſacram.Ordin. dub.13.num.122.* vbi ſic ait: Omnino ergo verius eſt ſimplicem Sacerdotem poſſe ex conceſſione Pontificis, non ſolùm minores, ſed & maiores Ordines, Subdiaconatum, & Diconatum conferre, etiam in ratione Sacramenti. Quam poteſtatem poteſt concedere Pōtifex etiam nondum conſecratus in Epiſcopum, quia hæc authoritas non conuenit Pontifici ratione conſecrationis Epiſcopalis, ſed ratione ſummæ iuriſdictionis, quam habet in Eccleſiam, quam ſupremam poteſtatem obtinet poſita legitima electione etiam ante conſecrationem Epiſcopalem. Ita ille.

2. *Notandum* eſt tamen hîc obiter, quòd, ſicut probatum eſt, miniſter ordinarius ſacramenti Ordinis eſt Epiſcopus; & tamen ex commiſſione Summi Pontificis poteſt eſſe ſimplex Sacerdos. Sic etiam, licèt miniſter ordinarius ſacramenti Confirmationis ſit Epiſcopus, ex commiſſione Pontificis, poteſt eſſe etiam ſimplex Sacerdos. Probatur, quia, vt obſeruat Granadus *in 3.part. controu.5.tract.2. diſp.1. num.5.* Concilium Florentinum *in decreto Eugenij*, disertè teſtatur re ipſa ita factum fuiſſe. Et ſine dubio, id non reprobat, ſed approbat: quòd autem factum fuerit, conſtat ex Gregorio Papa *lib.3.regiſtri, epiſt.26.* qui, cùm prohibuiſſet confirmationem exhiberi à ſimplici Sacerdote, & inde in Sardinia ſcādalum, aut potiùs triſtitia oriretur, ſic eos conſolatus eſt: Nos quidem ſecundùm vſum veterem Eccleſiæ noſtræ fecimus, ſed ſi omninò hac de re aliqui contriſtantur, vbi Epiſcopi deſunt, vt Presbyteri etiam in frontibus baptizandos Chriſmate tangere debeant, concedimus. Vbi disertè Summus Pontifex non ſolùm permittit, ſed etiam concedit à Presbyteris in caſu neceſſitatis, Confirmationis ſacramentum miniſtrari: nec dici vlla ratione poteſt, tantum Pontificem in re tanti momenti erraſſe, & ſine ſufficiente ratione declaraſſe, id licere in prædicto euentu. Et ita etiam Gregorius XIII. conceſſit hoc Patribus Societatis pro India, vt tradit Præpoſitus *in 3.part.quæſt.72. art.11. dub.2. num.49.* Sed de hac quæſtione alibi fuſiùs.

Sup.hoc Miniſtro ſupra in Reſ.11. & in aliis eius primæ annot.

RESOL. LXXIV.

An Pontifex poſſit dare licentiam, & facultatem vt Diaconus alium Diaconum, vel ſaltem Subdiaconum ordinet? Ex part.8.tract.1.Reſol.38.

§.1. NEgatiuè reſpondet Sylueſter *verb. Ordo 3. q.7.* Victoria *in Summa.233.* & D.Thom. *in 3.part.quæſt.38.art.1.ad.3.* Sed contrarium tenuit gloſſa *in cap.quantò, de conſuetud.* Probatur: quia etſi, qui alium ordinat, & illum ad Eccleſiaſticum Ordinem eleuat, eundem habeat dignitate ſuperare; tamen etiam Diaconus Subdiaconum dignitate antecellit, & Subdiaconus alios in minoribus Ordinibus conſtitutos: ergo. Deinde, Diaconus, vt à Papa ad tale officium delegatus, eſſet alio Diacono ſuperior, licèt in eodem Ordine conuenirent; non enim ex vi ſui Ordinis, ſed ex poteſtate ſibi commiſſa tale munus exercet. Accedit ex Pontificis priuilegio vnum Epiſcopum poſſe ab alio ſolo conſecrari, licèt ex diuina inſtitutione ad eius conſecrationem tres Epiſcopi requirantur: cur ergo non poterit vnus Presbyter ab alio, vel vnus Diaconus ab alio, de Pontificis mandato, & facultatis plenitudine creari?

Et ideo ego hanc ſententiam iudicio, & cenſuræ ipſius Summi Pontificis remitto.

RESOL. LXXV.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt fœmina primâ Tonſurâ, vel minoribus Ordinibus initietur?

Et an fœmina iure Diuino ſit incapax Sacramenti Ordinis?

Et

Et explanatur, quod Abbatiſſæ ſuæ Moniales benedicere, & Euangelium legere, aut prædicare non poſſunt.

Et quæritur etiam, an Pontifex poſſit delegare poteſtatem ferendi cenſuras fœminæ?

Et an Pontifex poſſit laico infideli etiam poteſtatem ferendi cenſuras committere?

Et an Infidelis poſſit eſſe arbiter inter Chriſtianos? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 39.

ap. hoc in om. 7. tr. 1. eſ. 332. §. 2. nter princi- ium, & me- ium. à verſ. ui tamen. & ic ſupra ex ata doctrina eſ. 5. §. vlt. d medium. verſ. Vnde. t melius & nagis latè n tom. 4. tr. . Reſ. 54. . 2. à lin. 8. : verſ. ſed uoad fœ- ninas.

§. 1. SVppono, tanquam certum, quòd fœmina iure diuino eſt incapax ſacramenti Ordinis, ita vt ſi attentetur ordinatio, ſit irrita, & nulla. Eſt certa, quæ probari poteſt ex ipſo ſenſu, & praxi Eccleſiæ, quæ nunquam permiſit vllam fœminam ordinari.

2. Confirmatur *primò*. Ordo eſt inſtitutus à Chriſto ad docendum, & præſidendum in Eccleſia, mulier autem prohibetur in Eccleſia docere, & præeſſe, vt patet ex Apoſtolo 1. *ad Corinth.* 14. ergo conueniens eſt, vt non ſit capax Ordinis ad id inſtituti.

3. Confirmatur *ſecundò*, ex eo quòd neque Chriſtus, neque Apoſtoli mulieres etiam ſanctiſſimas ordinârint. Neque contra hæc eſt argumentum alicuius momenti: nam Diaconiſſæ & Presbyteræ, quarum apud antiquos fit mentio, non ita vocabantur ab aliquo Ordine recepto deſeruienti Altari, ſed Presbyteræ vocabantur vxores Presbyterorum, quas hi duxerant ante ſuam ordinationem, de quibus *can. Presbyter. diſtinct.* 21. vel erant viduæ vnius viri, *can. mulieres, eadem diſtinct.* Diaconiſſæ erant viduæ, vel virgines deputatæ ad cuſtodiendas ianuas Templi, pér quas ſolebant mulieres ingredi, & ad miniſtrandum Sacerdoti in Baptiſmo mulierum.

4. Probatur etiam hæc concluſio eo quòd miniſter Ordinis debet vicem Chriſti gerere, eiuſdémque perſonam repræſentare; ſed mulier Chriſti perſonam referre nequit, cùm Chriſtus ſexum fœmineum non aſſumpſerit, ſed maſculinum, per quem humani generis reparatio fieri debeat, ſicut per originale viri peccatum ceciderat. Hinc mulier non dicitur creata ad imaginem Dei, 1. *ad Cor.* 11. & *cap. mulier debet*, & *cap. hæc imago* 33. *quæſt.* 5.

5. Vnde Villalobos *in Summa*, *tom.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 10. *num.* 1. ait. *La muger es incapax deſte Sacramento, de ſuerte, que aunque el Opiſpo intentaſſe de ordenarla: no haria nada. Aſſi lo dize S. Ambroſio, y es doctrina de S. Thom. y de todos, y colligeſe de las palabras de S. Pablo.* Mulierem in Eccleſia docere non permitto, neque dominari in virum. *y conſta de la coſtumbre de la Igleſia.*

ap. hoc in & verſ. Re- l. 3. not. æteritæ.

6. Sed difficultas eſt, an ſaltem fœmina, ex priuilegio Summi Pontificis, poſſit prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus initiari; Et negatiuè reſpondet Marchinus *de ſacrament. Ordin. tract.* 1. *part.* 4. *cap.* 1. *num.* 17. vbi ſic ait: non obſtat *tertiò*, quòd ſaltem dici poſſet, mulieres ad minores Ordines admitti poſſe, cùm probabilis ſententia ſit, minores Ordines non eſſe Sacramenta, ſed Sacramentalia ab Eccleſia inſtituta: ergo ex diſpenſatione Pontificis poſſet fœmina hæc Sacramentalia recipere, & minoribus Ordinibus initiari. Reſpondeo, etſi Paludanus *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 1. *concl.* 1. concedat, poſſe mulierem ex Papæ diſpenſatione ad primam Tonſuram admitti, quia prima Tonſura non eſt Sacramentum, ſed Sacramentale; nihilhominus hoc prorſus repugnat: quia etiamſi prima Tonſura, & minores Ordines eſſent Sacramentalia; tamen important quandam deputationem, & gradum in Sacerdotium tendentem. Cùm igitur mulier non ſit capax Sacerdotij, neque erit capax primæ Tonſuræ, aut minorum Ordinum. Ita Marchinus.

7. Et hanc ſententiam tenet etiam doctiſſimus, & amiciſſimus Pater Candidus (meritò à Sanctiſſimo D. N. dum hæc ſcribo, ad Magiſterium Sacri Palatij Apoſtolici aſſumptus) *de ſacram. Ordinis, diſquiſ.* 4. *art.* 5. *dub.* 4. quia prima Tonſura non eſt aliud, quàm conſecratio, ac deputatio perſonæ ad eum ſtatum, ex quo ad Eccleſiaſticos Ordines, & gradus aſcendi poſſit; ſed mulier incapax eſt huius aſcenſus; ergo incapax eſt primæ Tonſuræ.

8. Tum quia, ſicuti Nouitiatus eſt diſpoſitio ad Profeſſionem Religioſam, & perſonæ quæ ſunt incapaces alicuius Religionis ſuſcipiendæ ad Nouitiatum coaptari non poſſunt; ergo cùm prima Tonſura ſit fundamentum, & diſpoſitio ad Ordines, vt docet D. Thomas 3. *part. in addit. quæſt.* 40. *art.* 2. nequit ad primam Tonſuram admitti, qui ad Ordines aſcendere non poteſt; ſed mulier Ordinibus initiari nequit; ergo neque etiam prima Tonſura.

9. Idem etiam docet Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 3. *dub.* 1. *num.* 7. vbi ſic ait: Colligitur inſtitutione diuina, mulieres eſſe incapaces propriè dicti Ordinis; & vt minimùm errorem eſſe cenſendum, ſi quis contrarium aſſerat; & ſi aliqui apud S. Thomam *hîc cit. art.* 1. dixerint, ſexum virilem eſſe quidem de neceſſitate præcepti, ſed non de neceſſitate Sacramenti; cùm reuera ſit etiam de neceſſitate Sacramenti, vt dictum eſt. Quod proinde etiam vniuerſim de omnibus Ordinibus, tum maioribus, tum minoribus dicendum eſt: imò etiam de prima Tonſura, non ſolùm ſecundùm eos, qui exiſtimant, eſſe Ordinem, & Sacramentum, ſed etiam abſolutè, hoc ipſo quòd prima Tonſura ſuâ naturâ eſt præparatio quædam ad Ordines, & ad miniſterium aliquod, ſeu functionem publicam in Eccleſia ordinatur. Ita Tannerus, cui tandem adde Vaſquez *in part. tom.* 3. *diſp.* 245. *cap.* 2. Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 6. *num.* 2. Ochagauiam *de Sacrament. tract. vnico de Ordine*, *quæſt.* 8. *num.* 4. & Leonem *de cenſuris*, *recollect.* 2. *num.* 58.

10. Sed his non obſtantibus, ſententiam affirmatiuam tenet (vt ſupra viſum eſt) Paludanus, inclyti Ordinis Dominicanorum præſtantiſſimus Theologus *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 1. ex Societate IESV Pater Hurtadus *de Sacrament. tract. de Ordine, difficult.* 20. vbi ita aſſerit: Obſeruandum eſt cum Paludano ex diſpenſatione Pontificis fœminas poſſe validè Tonſurâ clericali initiari; etiamſi prima Tonſura tribuatur maſculis tanquam præuium ad ordinationem: quia hæc ordinatio eſt ex ſola inſtitutione Eccleſiæ, & non repugnat fœminam eſſe capacem illius, quod in maſculis eſt præparatio præuia, quamuis non ſit capax eius, ad quod eſt præparatio in maſculis. Et ob eandem rationem poſſent ex diſpenſatione Pontificis quatuor minoribus Ordinibus initiari, ſi non eſſent ex Chriſti inſtitutione, ſed tantùm ex inſtitutione Eccleſiæ. Ita Hurtadus.

11. Et nouiſſimè hanc etiam ſententiam docet Ludouicus Caſpenſis *in Curſu Theolog. tom.* 2. *tract.* 27. *diſp.* 3. *ſect.* 3. *n.* 20. vbi ſic aſſerit: Subiectum capax Ordinum eſt vir, non fœmina. Ex diſpenſatione verò Romani Pontificis poſſunt fœminæ prima Tonſura initiari, quia hæc ordinatio eſt ex ſola inſtitutione Eccleſiæ. Idem dicendum eſt de quatuor minoribus in ſententia illorum, qui dicunt non eſſe verè Sacramenta ex inſtitutione Chriſti, ſed tantùm ex inſtitutione Eccleſiæ. Ita Caſpenſis. Vnde licèt prima opinio videatur mihi probabilior, hanc tamen ſecundam affirmatiuam non audeo tanquam improbabilem damnare.

12. Sed

Sup. hoc in to n. 6. tr. 1. Reſol. 20. §. Verum. & in to n. 7. tr. 1. Reſ. 332. §. 2. inter principium, & medium. à verſ. qui tamen. vſque in finem Reſ.

12. Sed hîc pro curioſis non deſeram aliud dubium pertractare, an Pontifex poſſit delegare poteſtatem ferendi cenſuras fœminæ? & negatiuam ſententiam docet Auila *de cenſur. part.* 1. *dub.* 6. *concl.* 1. vbi docet, quòd fœmina, nec iure communi, nec ex commiſſione Papæ, poteſt ferre cenſuras. Probatur, quia poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis ordinatur ad clauem Ordinis, ſcilicet ad remittendum peccatum, & habet ortum ex illa, & ideo, ſolùm eſt in iis, qui habent clauem Ordinis, vel poſſint habere; ſed mulier eſt omnino incapax etiam ſtando in iure diuino, poteſtatis Ordinis; ergo & iuriſdictionis ſpiritualis. *Secundò*, nam videmus quòd nec Chriſtus, nec Eccleſia contulit vnquam hanc poteſtatem alicui fœminæ, vt benè perpendit Innocentius III. *cap. noua, de pœnit. & remiſſionibus*. Hinc ſequitur, quòd licèt nonnullæ Abbatiſſæ poſſint aliquo modo ſuſpendere ab officio, & beneficio, & largo modo interdicere, & ſuſpendere ab Ordine clericali ſubiectos ſuæ iuriſdictioni, v. g. præcipiendo eis, ne celebrent, donec ſatisfacerent; propriè tamen loquendo non poſſint interdicere, nec ſuſpendere interdicto, & ſuſpenſione, quæ ſint veræ cenſuræ Eccleſiaſticæ, & inducant irregularitatem, ſi violentur.

13. Confirmatur ex *cap. noua, de pœnit. & remiſſ.* vbi Innocentius III. notauit: Licèt Beatiſſima Virgo Maria dignior, & excelſior fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen illi; ſed iſtis omnibus Dominus claues regni cœlorum commiſit. Quare *ibid.* prohibet ne Abbatiſſæ ſuas Moniales benedicere, Euangelium legere, aut prædicare præſumant, conuenienter Apoſtolo 1. ad Corinth. 14. *Mulieres in Eccleſia taceant.*

Sup. hoc lege doctrinā §§. & verſ. nor. præteritæ.

14. Et ideò hanc ſententiam tenet Coninck *de Sacrament. diſp.* 13. *dub.* 4. *num.* 33. vbi ſic ait: Nota nullo modo poſſe committi fœminæ, quia hæc eſt incapax omnis iuriſdictionis exercendæ per claues. Quod omnes fatentur verum eſſe reſpectu inferiorum Papâ. Aliqui tamen dubitant, an Pontifex hanc poteſtatem poſſit fœminæ committere. Sed dicendum eſt non poſſe: quia hæc poteſtas clauium iure diuino (in quo Papa nequit diſpenſare) tantùm data eſt Apoſtolis, atque eorum aliqua ratione ſucceſſoribus: Fœminæ autem nullo modo poſſunt Apoſtolis ſuccedere. Et confirmatur ex eo quòd neque Chriſtus, neque Eccleſia vnquam talem poteſtatem vlli fœminæ commiſerunt: vt benè notat Innocentius III. *cap. noua, de pœnitentiis, & remiſſionibus.*

15. Nec his obſtat *cap. dilecta, de maioritate*, vbi Pontifex iubet obſeruari ſuſpenſionem, qua quædam Abbatiſſa ſibi ſubiectos ab officio ſuſpenderat. Quia ſuſpenſio ibi latè ſumitur non pro cenſura, ſed pro præcepto, quo illa ſibi ſubditis ob inobedientiam interdixerat adminiſtrationem officij, & beneficij. Vnde Pontifex ibi præcepit cuidam Abbati, vt per cenſuras compellat tales ſubditos Abbatiſſæ obedire: clarè oſtendens Abbatiſſam cenſuras ferre non poſſe. Ita Coninck, cui etiam adde Caſpenſem *in Curſu Theolog. tom.* 2. *tract.* 25. *cap.* 1. *ſect.* 2. *num.* 14.

16. Sed alij contrariæ ſententiæ adhærent. Dicunt igitur poſſe Summum Pontificem de plenitudine ſuæ poteſtatis facultatem ferendi cenſuras communicare fœminis. Ita docet Armilla *verb. excommunicatio, num.* 24. Hanc opinionem dicunt probabilem, Paludanus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 3. Sylveſter *verb. ſuſpenſio, quæſt.* 2. & alij apud Alterium *cit. diſp.* 7. *lib.* 3. *cap.* 5. *verſ. propter hanc rationem*, Sayrus, & Filliucius, quos ſequitur Hurtado *de cenſuris in communi, num.* 13. *ad fin.* Sequitur eandem hanc opinionem Ruard. noſter *lib.* 2. *in Bull. Cœnæ, cap.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 32. Hanc opinionem non eſſe improbabilem aſſerit Bonacina *diſp.* 2. *de cenſuris, q.* 1. *punct.* 2. *ad finem.* Probat Paludanus, quia hoc cùm ſit purè poſitiuum, licèt non poſſet Papa ordinare fœminam, quod eſt diuinum; poſſet tamen, inquit ipſe, conferre fœminæ primam Tonſuram, quod eſt humanum: ſed vt quis ſit capax huius poteſtatis, ſufficit ſi habeat primam Tonſuram. Ergo, &c.

17. Sed quia aliqui hoc non admittunt, vt viſum eſt *ſuprà*, licèt ſecundùm nos probabiliter ſit dictum; aliqui firmiùs argumentantur, vt Alterius, & aſſerit, quòd fœmina poſſit excommunicare, non eſt contra ius diuinum, ſicuti quòd fœmina poſſit ordinari, ſed tantùm eſt contra ius poſitiuum: ſed in iure poſitiuo Papa poteſt diſpenſare; ergo. Et hanc ſententiam tenet etiam Suarez *de cenſur. diſp.* 2. *ſect.* 3. *num.* 7. Cardinalis Lugo *de Fide, diſp.* 23. *reſol.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 112. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. Sotus *in diſtinct.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 4. *circa* 4. *argum.* & alij. Vnde ad contraria argumenta ſuperiùs poſita reſpondeo cum S. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 2. Abbas & Sylveſter *locis citatis*, duplicem eſſe clauem Ordinis, & Iuriſdictionis. Illius incapax omninò eſt mulier, ſecundùm Chriſti inſtitutionem: huius autem capax eſſe poteſt, ſaltem ex commiſſione, & quoad exercitium, ſicuti & merè laicus capax eſt: cùm tamen Apoſtolorum ſucceſſor cenſeri non debeat, quandiu extra Clerum conſtitutus eſt. Interim fatemur, neque Chiſtum, neque Eccleſiam vnquam eiuſmodi poteſtatem per cenſuram homines ligandi mulieri conceſſiſſe: cùm id neque expediens, neque decens ſit. Idque ſolùm probari poteſt ex *ſuprà cit. cap. noua*, non autem quòd iuri diuino abſolutè repugnet.

18. *Notandum* eſt etiam hîc obiter, poſſe Summum Pontificem committere laico poteſtatem ferendi cenſuras. Ita Auila *vbi ſuprà*, & alij. Et ratio eſt, quia prima Tonſura ſolo iure poſitiuo eſt requiſita ad ferendas cenſuras, in quo iure Papa diſpenſare poteſt.

19. Et hoc poteſt facere ſolus Papa, quia non ſufficit diſpenſatio Epiſcopi: nam ſolus Papa poteſt in hoc iure diſpenſare. Vnde quando Couarruias ait, quòd laicus eſt incapax iuriſdictionis ad excommunicandum, intelligendus eſt de incapacitate proueniente ex iure communi.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Reſol. 20. §. Verum, poſt medium à verſ. ſicut & poteſt. & in tom. 9. tr. 2. Reſ. 14. §. 1. & pro contento in hoc §. Et hoc poteſt. ibidem in eius §. 2.

20. Sed difficultas eſt, an Pontifex poſſit laico infideli etiam poteſtatem ferendi cenſuras committere. Et negatiuam ſententiam tenet Suarez *diſp.* 2. *de cenſuris, ſect.* 3. *ſub num.* 12. ſequuntur Duardus *ſuprà lib.* 1. *in Bullam Cœnæ, quæſt.* 3. *num.* 33. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *puncto* 2. *verb. ſit tertia conditio*, vbi aſſerit, hanc eſſe opinionem Henriquez ea ratione, quòd non baptizatus, non ſolùm iure Eccleſiaſtico, & poſitiuo, ſed iure etiam diuino & naturali quodammodo eſt incapax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. Nec obſtat quòd infidelis poſſit validè baptizare, quia negatur, ex hoc inferri, eſſe ipſum capacem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, cùm ad baptizandum ſufficiat materia, & forma, cum intentione miniſtri, ideóque, ſecundùm omnes fœmina poteſt in neceſſitate baptizare: ad ſententiam autem cenſuræ requiritur etiam iuriſdictio Eccleſiaſtica coërcitiua, vt dixi. Accedat quòd nunquam reperitur conceſſum infidelibus baptizare, ſed ſi reperitur aliquem infidelem de facto baptizare; eo caſu tantùm declaratur talis quòd ſit verè baptizatus, & ſic habet in hoc caſu locum regula: *Multa*

facta

facta tenent, *quæ ſi non eſſent facta*, *non tenerent*, & hoc non abſque ratione, ſcilicet ne quis cogeretur iterum baptizari.

21. Confirmatur, quia ſi verum eſſet ſimpliciter, infideles poſſe baptizare, non ſolùm de poteſtate abſoluta, Summus Pontifex, vt loquuntur Doctores, ſed etiam de ordinaria, poſſet concedere tam fœminæ, quàm infideli poteſtatem ferendi cenſuras quod negant aduerſarij. Sequela patet, nam ſi abſque diſpenſatione habent poteſtatem baptizandi; ergo tantò magis cum diſpenſatione cuiuſlibet Ordinarij. Signum eſt igitur non ſequi ex hoc, quòd poſſit baptizare, ſeu, vt rectiùs loquar, quòd Baptiſmus ab eo collatus, valeat, & teneat; ergo eſt etiam capax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ cenſuras ferendi, &c. Accedat, quòd hoc caſu tractatur de inferenda pœna contra Chriſtianos, quòd expreſsè eis prohibetur *in c. nulla, diſt.* 54. *& in cap. & ſpeciali, de Iudæis*, latè Ricciulus *de iure perſonarum. lib.* 2. *cap.* 22. *&* 23. vbi quod nequeat etiam eſſe arbiter inter Chriſtianos.

22. His tamen non obſtantibus non deſunt Doctores hanc poteſtatem Pontifici tribuentes, vt obſeruat Cardinalis Lugo *de fide*, *diſp.* 23. *ſect.* 3. *cap.* 4. *n.* 112. Et hi ſunt Vgolinus *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 2. *§.* 9. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 5. Alterius *lib.* 3. *diſp.* 2. *cap.* 6. *verb. ſi poſtulet aliquis*, & ex inclyta Societate IESV doctus Pater Gaſpar Hurtadus *de Sacram. tract. de cenſuris in communi, diffic.* 4. *n.* 13. vbi ſic ait: Quia tamen merè laicus, & fœmina, & Clericus coniugatus, & non baptizatus, ſunt incapaces prædictæ poteſtatis ex ſolo iure Eccleſiaſtico, in quo Papa diſpenſare poteſt; ideò quilibet Ordinarius ex Papæ diſpenſatione poteſt ſuam iuriſdictionem delegare, non ſolùm non Clerico, & multò meliùs Clerico coniugato, in quo Doctores conueniunt; ſed etiam viro non baptizato, vt contra Suarez docet Sayrus *lib.* 1. *cap.* 5. Ita Hurtado. Et hæc quidem omnia, non incurioſa, pro Lectoribus fuiſſe exiſtimo.

RESOL. LXXVI.

An Pontifex poſſit infantem ante vſum rationis ſacris Ordinibus initiatum reddere inhabilem ad matrimonium?

Et an de facto Pontifices hoc fecerint?

Et an poſſit Eccleſia conſtituere, ne in poſterum ad primam Tonſuram, vel ad Ordines minores promoueantur, niſi qui ſe voto caſtitatis ſolemni adſtrinxerint, ſicut præcipit de Ordinibus laicis? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 43.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sanchez *de matr. lib.* 7. *diſp.* 30. *n.* 5. vbi contra Ledeſmam inuehitur, & aſſerit non poſſe Eccleſiam reddere inhabiles ad matrimonium, initiatos Ordine ſacro ante rationis vſum. Quia potuit Eccleſia id apponere ordinatis propria voluntate: & nulla alia ratione eos ad Ordines admittere; quia cùm voluntariè ſubinde ad caſtitatem obligantur, ad quam nullum inuitum poteſt Eccleſia cogere: quamobrem poteſt Eccleſia ſtatuere, ne in poſterum quiſpiam minoribus Ordinibus initietur, niſi promiſſa caſtitate: at iam initiatis id onus imponere nequit, ne inuiti cogantur ad continentiam. Cùm ergo infans abſque omni prorſus voluntate ſit Ordine ſacro inſignitus, caret Eccleſia poteſtate ipſum inuitum ad continentiam compellendi, reddens ipſum matrimonij incapacem. Ita Sanchez, & alij.

[Margin: uoad hoc ge doctrinam. Reſol. ot. ſeq. & rca hoc vi: ſupra §. 1. & 3. Reſ. 2. & alte- us Reſ. eius inot.]

2. Sed ego aduersùs illum puto cum Ledeſma, poſſe Pontificem, ſi vellet, puerum ante vſum rationis ordinatum reddere inhabilem ad matrimonium. Et ita noſtram ſententiam præter Ledeſmam tenet etiam Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 9. *cap.* 17. *dub.* 2. *n.* 19. vbi ſic ait: Exiſtimo non excedere hoc omnino Eccleſiaſticam poteſtatem, quia licet Eccleſia, per ſe loquendo, (vt ſic dicam) non poſſit hoc præceptum abſolutè imponere vel generaliter, vel ſpecialiter alicui perſonæ, tamen in caſu ob grauem cauſam ad bonum Religionis pertinentem poteſt hoc præceptum imponere, etiamſi ex accidenti contingat, vt eius obligatio & effectus aliquem liget abſque eius conſenſu. Vt, v. g. in præſenti caſu, ſi Eccleſia expedire iudicaret vt perſona conſecrata per ſacrum Ordinem, quacumque ratione ordinari contingat, maneat inhabilis ad matrimonium, poſſet abſolutè coniungere hoc impedimentum cum tali ordinatione, ita vt habeat effectum etiam in illo, qui ſine proprio conſenſu ordinatur. Quia ſatis eſt quòd per ſe, & ex intentione Eccleſiæ talis Ordo dandus non ſit niſi volenti; quòd verò alicui indiuiduo detur abſque conſenſu eius accidentarium eſt, & præter intentionem Eccleſiæ; tamen quia vno inconuenienti dato, ex malitia ordinantis, alterum ex duobus incommodis neceſſariò conſequitur, ſcilicet, vt vel ſic ordinato imponatur onus caſtitatis abſque voluntate eius, vel vt perſonæ ſic ſacratæ permittatur coniugium, poterat Eccleſia propter euitandum hoc poſterius, prius illud eligere ſi ad maiorem decentiam, & honorem ſacris Ordinis expedire iudicaret, quia priuatum incommodum communi poſtponendum eſt. Ita Suarez, quem poſtea ſequitur Pater Perez *de matrim. diſp.* 37. *ſect.* 3. *num.* 3.

3. Verum difficultas eſt, ſi de facto Pontifices hoc fecerint, negat Vaſquez *in* 3. *part. diſp.* 246. *c.* 3. *n.* 25. Coninck *de Sacram. diſp.* 20. *dub.* 14. *n.* 144. Sanchez, Suarez, & Perez *vbi ſuprà*, & Doctores, quos citat, & ſequitur *loco citato*. Probatur hæc.

4. *Primò*, quia de facto Eccleſia nunquam contrarium ordinauit, nec poſuit tale impedimentum niſi ei, qui voluntariè ordinatur, vt conſtat ex *cap.* 1. *qui Clerici*, *vel vouentes*. Et fortè inter alias cauſas, ob hanc etiam ſemper explicat hoc impedimentum per modum voti, quia ad illud requiritur voluntarius conſenſus, ſaltem in ipſam ordinationem. De illo verò caſu, in quo infans, vel puer ante vſum rationis ordinatur, iura nihil dicunt; cúmque ille modus ordinationis ſit contra intentionem iuris, & alioqui onus caſtitatis omninò ab extrinſeco impoſitum, & nullo modo propria voluntate acceptum, grauiſſimum ſit, non poteſt rationabiliter commune & ordinarium ius ad illum extraordinarium extendi caſum, maximè cùm id neceſſarium non ſit ad eam decentiam ſacri Ordinis, quam ius intendit. *Secundò*, quamuis iure diuino, & etiam naturali indecens videretur, vt ſemel ordinatus in Sacris matrimonium contraheret; tamen id ſolùm locum haberet in eo, qui conſenſu proprio ſtatum illum ſacrum elegiſſet, in eo verò, qui abſque vllo ſuo conſenſu ordinatus eſſet, non item. Sicut enim Chriſtus voluit continentiam ſolùm eſſe conſilij, & neminem ſine ſuo conſenſu obligari, ita Eccleſia neminem vult alia ratione ad eam obligare, præſertim immeritum, cui fieret iniuria, ſi ei omnino inuito tantum onus imponeretur. Igitur quamuis ei, qui ſe ſponte Deo obtulit in Sacerdotem, indecorum videretur ad nuptias tranſire, & illis vti: tamen ei, qui talem ſtatum non elegiſſet, nullo modo indecens eſſet.

5. His tamen non obſtantibus Paludanus *in* 4. *diſt.* 37. *q.* 1. *art.* 1. D. Anton. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 8. *concl.* 2. Ledeſma 2. *part.* 4. *q.* 55. *art.* 4. Rebellus *lib.* 3. *q.* 12. *concl.* 5. & Gaſpar Hurtadus *diſp.* 16. *diffic.* 2. docent Ordinem ſacrum ſuſceptum ante vſum rationis dirimere matrimonium, & obligare ad caſtitatem.

[Margin: Sup. hoc quod hîc, & in ſeqq. §§. docetur in tom. 1. tr. 7. Reſ. 74. Sed ad pleniorẽ, & quamuis nõ plenè ſup. hoc, lege tamẽ aliã r cius]

6. *Primò*, quia, vt dicitur *in regulis iuris* 42. *in* 6. Anteceſſorium natura ſequi congruit principalis. At principale

principale hîc ſunt character,& poteſtas Ordinis:obligatio autem ad continentiam eſt acceſſorium ; ergo cum illa validè conferantur, hæc etiam valida erit.

7. *Secundò.* Ius Eccleſiaſticum dirimens matrimonium eſt abſolutè annexum Ordini ſacro non minus, quàm iura Eccleſiaſtica ſunt annexa Baptiſmo ; ergo ſicut iura Eccleſiaſtica comprehendunt baptizatum ante vſum rationis, ita etiam ius Eccleſiaſticum dirimens matrimonium annexum Ordini ſacro comprehendit ſacris initiatos ante vſum rationis.

8. *Tertiò.* Validè indecens eſt, & contra religionis cultum debitum Sacerdotio, eum qui ad gradum Sacerdotis promotus eſt, ad matrimonij ſtatum deſcendere.Cuius rei iudicium eſt,quia in Eccleſia Græca, in qua Sacerdotes in aliqua Prouincia habent vxores,& eis certis temporibus vtuntur, quamuis ex matrimonio ad ſacerdotium aſcendant;tamen à ſacerdotio ad matrimonium nullo modo permittuntur.

9. Vnde ex his ego puto,vtramque ſententiam probabilem eſſe. Sed ſi aliquis vellet ſtare in opinione negatiua , dicendum eſt , infantem ordinatum ante vſum rationis,poſſe,ſi Ordine vti nolit,ad matrimonium tranſire,& ideò dum fuerit ſui compos,dandam eſſe optionem, velitne in Ordine permanere, an reſilire. Quòd ſi velit permanere , iam voto caſtitatis manebit ligatus : ſi autem reſilire eligat , manebit ſuſpenſus vſu Ordinis.

Sup. hoc vide doctrinā, Ref. annot. præteritæ.

10. *Notandum* eſt tamen in omnium ſententia, poſſe Eccleſiam conſtituere , ne in poſterum ad primam Tonſuram , aut Ordines minores promoueantur , niſi , qui ſe voto caſtitatis ſolemni aſtrinxerunt, ſicut præcipit de Ordinibus ſacris.Quia non eam Eccleſia matrimonij ineundi poteſtatem auferret , quàm ipſi ſuo facto ea ſe ipſos priuarent,eligentes ſua ſponte ſtatum, cui id votum annexum eſt. Et poſſe Eccleſiam hactenus initiatis præcipere caſtitatem , aut vt omni Clericorum priuilegio careant. Sicut *cap. vnico , de Cleric. coniug. in 6.* ſtatuit Clericos ducentes vxorem his , aut viduam , deſtitui omni priuilegio. Et ita docet Azorius *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 13. *quæſ.* 4. & Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 31. *num.* 4.

RESOL. LXXVII.

An Pontifex poſſit diſpenſare , vt ſacris Ordinibus initiatus matrimonium contrahat ?

Et deciditur nullum eſſe ius diuinum prohibens matrimonium , vel vſum eius Ordinatis in Sacris; atque adeo non eſſe in illis de iure diuino continentiam perpetuam , tametſi ea ſit quid iuri diuino maximè conſentaneum , quod idem dicendum eſt de Epiſcopis.

Et diſcutitur , an ea obligatio ſit ſolum ex Eccleſiæ præcepto , directè præcipiente illis caſtitatem , vel immediatè ſit ex voto caſtitatis in Ordine ſacro tacitè emiſſo ? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 72.

§.1. NEgatiuè prima facie videtur reſpondendum; nam Ioannes Maior *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 2. Thomas VValdenſis *tom.*2. *de Sacrament. c.*128. Michaël Medina *lib.* 1. *de ſacror. homin. continent. c.* 99. *&* 100.Iodocus Clictouæus *lib. de continent.Sacerdot. c.* 4. Franciſcus Turrianus *in lib. de ſexta, ſeptima, & octaua Synodis, & lib.*2. *de dogmaticis verbi Dei characteribus* ; & quidam alij opinati ſunt, de iure ipſo diuino & inſtituto Chriſti Domini annexam fuiſſe Ordinibus continentiam,non quidem omnibus,ſed maioribus , & ſacris , incipiendo videlicet à Subdiconatu.Et vel volunt,iure diuino interdici tantùm,ne Clerici poſt ſuſceptum maiorem Ordinem contrahant matrimonium , vel etiam ne vti poſſint matrimonio, quando poſt illud ſuſcipiunt Ordinem : quod totum contendit præcipuè Turrianus.

2. Sed his non obſtantibus affirmatiuæ ſententiæ adhæreo , pro qua ſuppono nullum eſſe ius diuinum prohibens matrimonium , vel vſum eius Ordinatis in ſacris, atque adeò non eſſe in illis de iure diuino continentiam perpetuam , tametſi ea ſit quid iuri diuino maximè conſentaneum.Ita D. Thomas, 2.2. *quæſt.*88. *art.*1. & eſt communis ſententia Theologorum. Prima pars oſtenditur , quia nullum eſt principium ex quo tale diuinum ius colligi queat, quia in Scriptura , ſeu in nouo Teſtamento non habetur. Nec Chriſtus Dominus ſuis Diſcipulis , vel Apoſtolis hoc , inquam,tanquam præceptum poſuit , ſed tanquam permiſſionem. Neque in nullo loco D. Paulus ſignificauit præceptum aliquod præſertim à Chriſto Domino datum , quo prohibeatur Epiſcopus, etiam poſt Epiſcopatum , ſumere matrimonij ſtatum. Nec denique ex traditione ſatis infertur. Nam etiam demus hanc traditionem dari à temporibus Apoſtolorum ; adhuc indè non colligitur præceptum diuinum : nam præcepta Apoſtolica ſunt humana , non diuina , iuxta dictum Pauli 1. Corinth. 1. *Præcipio ego, non Dominus* ; & de iſtis præceptis, vel conſuetudinibus introductis ab Apoſtolis , conſtat quoque ex traditione ab ipſorum temporibus. Igitur ex traditione Apoſtolica non ſatis colligitur præceptum diuinum, niſi aliunde, aut ex materia , aut ex aliis indiciis innoteſcat ; nihil autem horum in præſenti reperitur.

3. Probatur ex Concilio Ancyrano *cap.* 10. vbi dicitur : Diaconi quicumque (cùm ordinantur) ſi in ſua ordinatione proteſtati ſunt, dicentes velle ſe habere vxores , nec poſſe ſe continere , ij poſtea ſi ad nuptias venerint , maneant in miniſterio, propterea quòd his Epiſcopus licentiam dederit. Quicumque ſanè tacuerunt , & ſuſceperunt manus impoſitionem profeſſi continentiam , ſi poſtea ad nuptias venerint , à miniſterio ceſſare debebunt. Ex quo Concilio patet,continentiam non eſſe iure diuino ſacro Ordini annexam: nam eſt improbabile , illud Concilium ſatis vicinum temporibus Apoſtolorum , in re adeò graui erraſſe. Confirmatur : nullo Pontificis, vel Concilij decreto talis error in eo Concilio notatus eſt, qui tamen præteriri non debuiſſet, vtpotè Eccleſiæ maximè noxius.

4 Igitur dicendum eſt , obligationem Clericorum ad continentiam , eſſe ſolùm iure Eccleſiaſtico annexam ordinatis in ſacris. Patet ex præcedentibus dictis : nam cùm prædicta inſtitutio non ſit iure naturæ præſcripta, nec ſit diuina, vt oſtenſum eſt, alia eſſe non poteſt niſi humana Eccleſiaſtica , cùm illa legitima ſit, & honeſta, & vim habeat obligandi, vt ipſo vſu ſatis euidenter conſtat , & expreſsè traditur ab Innocentio Papa II. *in cap.*40. *vlt.lex.*27. *quæſt.* 1. vbi ita cùm ſtatuiſſet, ſi Epiſcopi, vel alij in ſacris Ordinibus vxores ducant , debere ſtatim ſeparari , & pro tantis exceſſibus condignam pœnitentiam agere,ſubdit rationem , ſic dicens, prædictam copulationem contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam. Conſtat igitur ex ordinatione Eccleſiæ de facto caſtitatis obligationem eſſe coniunctam cum Ordinibus ſacris , ſecundùm præſentem vſum Eccleſiæ Latinæ. Vt etiam expreſsè docuit Tridentinum *ſeſſ.* 24. *canon.* 9. vbi continentiam Clericorum in ſacris in legem refert Eccleſiaſticam. Ergo ſi continentia annexa eſt ſacris Ordinibus ex conſtitutione Eccleſiæ , ſequitur poſſe Pontificem ex magna aliqua cauſa diſpenſare, vt Clericus initiatus ſacris Ordinibus matrimonium contrahat.

Sup. hoc in tom.1. tr. 7. Ref. 74. §. Sed reſolutio, & ſeqq. & in tom. 2. tr.5.Ref.113. in fine.

5. Et ideò noſtram ſententiam , nempe , continentiam non eſſe annexam ſacris Ordinibus ex iure diuino , ſed Eccleſiaſtico, docent Doctores, quos citat & ſequitur doctus , & amiciſſimus Pater Auerſa *de*

ſacramento

*ſacramento Ordinis,quaſt.*4. *ſect.*3.qui cùm variis rationibus probaſſet noſtram ſententiam,poſtea teſtatur,illam approbare facta Pontificũ, & ideò ſic aſſerit:Accedit etiam,quòd interdum in ipſa Romana Eccleſia à Summo Pontifice diſpenſatum eſt,vt aliquis ſacro Ordine inſignitus,poſſet vxorem ducere: quæ diſpenſatio neutiquam fieri debuiſſet, aut potuiſſet, ſi obligatio continentiæ eſſet annexa ſacro Ordini de iure diuino. Nec refert quod Michaël Medina reſpondet,nunquam diſpenſatum fuiſſe,vt quiſquã ſimul deinceps in ſacro Ordine miniſtraret. Nam certè,ſi hac in re adeſſet ius diuinum,non obligaret ſolùm ad hoc,ne quiſquam retineat ſimul exercitiũ Ordinis,& vſum matrimonij,ſed ne ſimpliciter iniret matrimonium , aut illo vteretur poſt ſuſceptũ Ordinem:ſi ergo ad hoc non obligat,neque ad illud. Sed abſolutè potuiſſet etiam Eccleſia diſpenſare, vt Clericus ordinatus inter matrimonium,eóque vteretur, & in ſuo Ordine miniſtraret. At quia in hac re Eccleſia non diſpẽſat,niſi ex maxima cauſa,ob rigorem,& grauitatem ipſius Eccleſiaſticæ inſtitutionis:neque occurrit cauſa,vt ſimul exercitium Ordinum concedatur,cùm abunde ſuperant cœlibes viri qui in Ordinibus miniſtrent, ideò in hoc non eſt diſpenſatũ. Sed aliàs benè conceſſum fuit , vt coniugati proueherentur ad ſacros Ordines,ac deinceps poſſent & matrimonio vti, & in Ordinibus miniſtrare,nempe apud Græcos. Nec etiam ſatisfacit quod reſpondet Maior , non eſſe quidem iure diuino irritum matrimonium poſt Ordines contractum,ſed eſſe illicitum:& in hoc poſſe Pontificem ex graui cauſa diſpenſare,ſicut poteſt in aliis votis.Supponimus enim neutiquam poſſe Põtificem diſpẽſare in diuinis præceptis:licèt poſſit in noſtris votis,relaxãdo vinculũ noſtræ promiſſionis.

Sp. hoc in Reſol. & §§. ſeq. præterit.

6. Sed cõſtito iam ex ſola Eccleſiæ conſtitutione teneri huiuſmodi Clericos ad ſeruandam caſtitatẽ, non parũ refert diſcutere,an ea obligatio ſit ſolùm ex Eccleſiæ præcepto directè præcipiẽte illis caſtitatem,vt præcipit audire Miſſam diebus Dominicis, vel immediatè ſit ex voto caſtitatis in Ordine ſacro tacitè emiſſo,mediatè verò ex Eccleſiæ conſtitutione,quæ id votum Ordini ſacro annexit , quod iure diuino annexum non erat. Nam ſi eſt merum præceptum Eccleſiaſticum,valida erit diſpenſatio Pontificia ad contrahendum matrimonium ſine cauſa conceſſa,& poteſt poſt initium matrimonium peti debitum. At ſi eſt obligatio ex voto, non eſt valida diſpenſatio abſque legitima cauſa conceſſa ; & poſt matrimonium initum obligat votum , in quantum patitur ſtatus matrimonij,nempè ad non petendum debitum. Valentia *tom.*4.*diſp.*9.*punct.*5.§.1.docet,nõ eſſe id proprium votum,ſed Eccleſiæ ſtatutum. Alij verò communiter cum D. Thoma 2.2.*q.*88. *art.*7. *&* 11. cenſent hanc obligationem eſſe ex vero , ac proprio voto;quod etiam,cum multis ,quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.*7.*diſp.*27. *n.* 10.Et manifeſtè oſtendi videtur, quia,vt patet ex D. Gregorio *epiſt.* 42.& refertur *cap.*2.*diſt.*28. Eccleſia præcipit nullum ordinari Subdiaconum, ni continentiam promittat,quod etiam Epiſcopi obſeruant. Nam ordinandis proponunt hoc votum , qui hoc ipſo quo poſtea Ordinem ſuſcipiunt, cenſentur illud vouere.

7. Sed ego puto, obligationem ſeruandi caſtitatẽ in Clerico in ſacris, & illius inhabilitatẽ ad matrimonium ſubſequens,oriri non tantùm ratione voti ſolẽnis caſtitatis, ſeu iuris Eccleſiaſtici annexi voto caſtitatis,ſed etiam ratione Ordinis ſacri,ſeu ratione iuris Eccleſiaſtici ſibi annexi. Ita Rebellus *lib.*3. *quaſt.*12.*num.*2. & Gaſpar Hurtado *diſp.*16. *diffic.* 1. *num.* 1.Probatur,nam quòd tale impedimentum reſultet in ordinato ratione impliciti voti ſolẽnis annexi ex conſtitutione Eccleſiæ, manifeſtè conſtat ex *cap. vnico, de voto in* 6.Et firmari poteſt,quia hoc impedimentum ordine naturæ,vt ſic dicam , diſponit obligationem non ducẽdi vxorem,hæc autem obligatio quantum eſt ex intentione Eccleſiæ oriri debet ex voto per ſacram ordinationem ſolemnizato. Præterea quòd tale impedimentum proueniat quoque ex ſola ordinatione in ſacris , ſatis firmatur cõmuni ſenſu Doctorum conſtituentium, vt diſtinctũ impedimentum , Ordinem,& Votum. Fauet etiam Tridentinum *ſeſſ.*24.*cap.*7.vbi continentiam Clericorum in ſacris,& inhabilitatem ad contrahendum matrimonium,non ad votum refert ſolemne;ad hoc enim refert inhabilitatem Regularium,qui caſtitatẽ ſolemniter profeſſi ſunt;ſed ad legem Eccleſiaſticam adiunctam ipſi Ordini ſacro.Ergo,&c.Et hæc omnia ſupradicta docet clarè , & doctè , vt ſemper ſolet,Pater Perez *de matrimonio, diſp.*28.*ſect.* 1.*&* 2. cui adde Suarez *de Relig.tom.*3.*lib.* 9.*c.*13.Sanchez *de matrimonio, lib.*7. *diſp.*27.Henriquez *lib.*10.*cap.*14. Coninck *de Sacrament. diſp.*20. *dub.* 11. *&* 12. Becanum *de ſacrament.Matrim.c.*20. *quaſt.*10. Arcadium *de concord.lib.*7.*cap.*33. Sotum *de iuſtitia,lib.*3. *quaſt.*4.*art.*2. & Præpoſitum *in* 3.*par. quaſt. vnica, de ſacrament.Ordin.dub.*20.*num.*191.

8. Cùm igitur ex ſupradictis appareat,vt dictũ eſt, continentiam Clericorum ex inſtitutione Eccleſiæ dimanaſſe,ſequitur poſſe Pontificẽ diſpenſare,vt ordinati in Sacris matrimoniũ contrahant;quod præter Doctores citatos docet Marchinus *de ſacrã.Ordin. tract.*2.*part.*6.*diffic.*7.*n.*4.Et ideò noſtris temporibus à Summo Pontifice in Hiſpania diſpenſatum fuit, vt quidam Subdiaconus matrimonium iniret.

RESOL. LXXVIII.

An Pontifex poſſit diſpenſare , vt Religioſus vxorem ducat ?

Et curſim explanatur , an ſuper habenda proprietate poſſit etiam Pontifex diſpenſare cum aliquo Monacho ? Ex part.8.tract.1.Reſol.73.

§.1. NEgatiuè reſpondet D. Thomas *in* 22.*q.*88. *art.*11.vbi *in fine corporis* concludit, & ideò in voto ſolemnizato per profeſſionem Religionis non poteſt per Eccleſiam diſpẽſari.Et *ad* 2.in voto temporalis continentiæ per profeſſionem ſolemnizato non diſpenſari , hoc non eſt in quantum eſt actus, caſtitatis ſed in quantũ incipit ad latriam pertinere,per Profeſſionem Religionis.In medio etiam corporis cùm recitaſſet opinionem contrariam,ſibi aliquando approbatam eam reiicit, & ad argumentum quo *in* 4. *diſt.*38. motus fuerat , hìc *ad primum* reſpondet:Periculis rerum humanarum obuiandum eſſe per res humanas , non autem per hoc quòd res diuinæ conuertuntur in vſum humanum : profeſſi autem Religionem mortui ſunt mundo , & viuunt Deo;vnde non ſunt reuocandi ad vitam humanam occaſione cuiuſcumque euentus. Et *art.*12. *huius ad* 3. loquens de plenitudine poteſtatis Romani Pontificis circa diſpenſationem votorum,non dicit abſolutè eum poſſe diſpenſare in omnibus votis,ſed in omnibus votis diſpenſabilibus.

Ad magis elucidã̃dam doctrinam huius quæſt. & Reſ. lege latam doctrinam Reſ. ſeq. ſignãter in §.1. propè finem , & §. Ad ſecun. & infra Reſ. 95. §. Sed, ego , propè finem , verſ. Tertio Pontifex , & in tom.2. tr. 6. vnde §. vlt. Reſ.125. & ſi placet lege eam per totam.

2. Probat autem hanc ſententiam ex *cap. cùm ad monaſterium , tit. de ſtatu Monachorum*, vbi Innocentius III. ita loquitur:Nec æſtimet Abbas quòd ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare ; quia abdicatio proprietatis,ſicut & cuſtodia caſtitatis,adeò eſt annexa regulæ monachali,vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licẽtiam indulgere.Addit & rationem ex Scriptura petitam

Sup. hac proprietate in Reſol.ſeq. Nec obſtat. curſim in principio, & breuiter [illegible] in §. Quod poſſet, [illegible] lin.8 & inferiùs in [illegible] 2. Reſ.66.

titam, *Quod ſemel eſt ſanctificatum Deo, non poteſt in alios vſus commutari*, vt habetur *Leuitici vltimo. Animal quod immolari poteſt Domino, ſi quis vouerit, ſanctum erit, & mutari non poterit.* Et poſtea generaliter, *Quidquid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum Sanctorum erit Domino*; ergo ſimiliter, ſi qua perſona eſt per ſolemne votum Religionis ſanctificata Deo, ſcilicet ad eſſentialia Religionis, inter quæ eſt debitum perpetuæ continentiæ, non poteſt in alios vſus mutari. Et ideò hanc ſententiam tenent ferè omnes diſcipuli S. Thomæ, Sotus *de iuſtit. lib. 7. q. 4. art. 2.* Syluester *verb. Votum 4. q. 5.* Torre *de Relig. tom. 1. q. 98. art. 11.* Armilla *verb. diſpenſatio, num. 11.* Tabiena *eodem verbo, quæſt. 7.* & alij.

3. Sed ego cōtrariæ ſententiæ adhæreo, quam ex Thomiſtis docet Caietanus in locum citatum D. Thomæ, D. Antoninus *part. 2. tit. 11. cap. 2. §. 9.* Plaudanus *in 4. diſt. 38. q. 4. art. 3. concl. 11.* Durandus *in 4. diſt. 38. q. 2.* omnes ex ſchola D. Thomæ, quibus adde Tannerum *tom. 3. diſp. 5. q. 4. dub. 6. n. 122.* Ioannem Valerum *in differentiis vtriuſque fori, verb. Diſpenſatio, differ. 6. n. 5.* Vaſquez *in p. 2. diſp. 165. n. 104.* Henriquez *lib. 12. c. 5. n. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 12. cap. 9. q. 1.* Medina *lib. 5. de fide, c. 47. & ſeq.* Nauarrus *in manual. cap. 12. n. 71.* Richardus, Scotus, Maior, Herueus, Angelus, Roſella, Leſſius, Valentia, & alij. Dico igitur poſſe Pontificem etiam in voto ſolemnis caſtitatis religioſæ diſpenſare ſaltem ex cauſa publicum & commune bonum Eccleſiæ concernente.

4. Probatur hæc ſententia, tum ex facto Pontificū, quos ſæpius in hoc caſu feliciter diſpēſaſſe legimus; & quidem fide indubitata, vt fusè proſequitur Azor, & Platus. Tum quia quoad valorem diſpenſationis Eccleſiaſticæ, eadem eſt ratio voti ſimplicis, & ſolemnis; neque hoc ex natura ſua habet maiorem obligationem, quàm illud. Tum quia ſecundùm S. Thomam, & alios, poteſt diſpēſari in voto caſtitatis per Ordinis ſuſceptionē, quod non minus ſolemne eſt, quàm religioſæ Profeſſionis; & ſi hoc diſcrimen ſit, quòd hoc tolli non poſſit, niſi ipſo etiam ſtatu (religionis) à perſona ſublato, &c. quod non eſt neceſſe in priori caſu. Tum denique quia nihil obſtat eius voti diſpēſationi. Non traditio; quia etiam ſimplex votum aliquando traditionem continet. Accedit, quòd etiam res in Regis dominiū redactas poteſt Prorex, ſi maior vtilitas & honor Regis id expoſcat, alienare. Non voti ſolemnitas: quia hæc ſolo iure Eccleſiaſtico introducta eſt. Non ipſa religionis natura, quia licèt de huius eſſentia ſit caſtitas; tamen non eſt de eſſentia eius, qui ſemel Religioſus eſt factus, vt maneat Religioſus, vt dicetur. Nec demum conſecratio. Non ſolùm quia benedictio ipſa propriè non conſtituit Religioſum, ſed etiam, quia hæc ipſa poteſt à re integra ſeparari, vt mox dicetur.

5. Sed hæc omnia probanda ſunt exemplis, quæ affert, vt dixi, Azorius, & Medina. Legimus enim in vita B. Laurentij Iuſtiniani, Iuſtinianos omnes ad vnum, aut ferro, aut morbo, extinctos fuiſſe, præter aliquos ſenes, qui ad ſobolem procreandam apti non erant: eueniſſe tamē, vt vnus tantùm ſupereſſet adoleſcens Nicolaus nomine apud Monachos S. Nicolai. Tunc Vitalis Dux Venetiis impetrauit ab Alexandro III. Pontifice Romano, vt liceret adoleſcenti Monacho ſoluere vinculum Religionis ad ſuſcitandā ſobolem gentis, eíque vnicam filiam nomine Annam deſpondet: fauſtæ fuere nuptiæ, donauit, eos Dominus ſex filiis maſculis, & tribus fœmellis. Lætus tam proſpera ſobole Nicolaus & Deo gratias agens voti veteris, & Religionis non immemor, ædificato priùs apud Amianum Cœnobio Virginū ſub nomine S. Adriani, in quo Anna vxor ipſa quoque monaſticam vitam cœpit, ad Monaſterium reuerſus eſt: multis miraculis ambo claruerunt. Item eſt etiam litteris conſignatum, ac proditum Ramirū Aragoniæ Regem Monachum factum, cùm pater eius ſine prole deceſſiſſet, Romani Pontificis auctoritate è Cœnobio eductū purpura, & regio ſceptro ornatum vxorem duxiſſe, & ex ea filiam ſuſcepiſſe.

7. Legimus quoque Caſimirum huius nominis primum Poloniæ Regē Cluniacenſem Monachum ſancti Benedicti Religionem profeſſum, & Diaconum effectum, auctoritate Benedicti IX. vel Clementis II. Romani Pontificis à voto, profeſſione monaſtica abſolutum, ad Regnum maiorum ſuorū euectum, vxorem accepiſſe, & liberos procreaſſe. Conſtātia Rogerij Regis Siciliæ filia iam ferè quinquagenaria Cœleſtini III. Romani Pontificis conſenſu, & indulgētia à Cœnobio Panormitano educta, & votiua virginitate ſoluta Henrico VI. nupſit. Auctoritate itidem Clemētis VII. multis Religioſis Equitibus profeſſis in Ordinibus militaribus Calatrauæ, & Alcantaræ conceſſum eſt, vt ſi vellent, vxores acciperent; & tamē profeſſi erant Religionem; nec eſt, quòd Sotus opponat ſacros Milites, quamuis Religionem profeſſos, non eſſe verè ſimpliciter Religioſos: nam etſi id locum habeat in iis ſacris Militibus, qui caſtitatem ſolùm coniugalem ſolemni profeſſione promittunt, cuiuſmodi ſunt ſacri Milites ſancti Iacobi in Hiſpania, & ſancti Stephani, ſub Magno Duce Florentino: verum non eſt in iis, qui ſimpliciter caſtitatem profitentur, quales ſunt ſacri Milites ſancti Ioannis Hieroſolymitani, & tales erant milites, tunc temporis Calatrauæ, & Alcātaræ, licèt tunc caſtitatem coniugalem promittant.

7 At Syluester, Sotus, & alij hæc incerta eſſe teſtantur, aut hos non Monachos veteranos, ſed tyrones non Religionem profeſſos, ſed Nouitios adhuc in probatione extitiſſe. Dicant illi quidquid volunt, certè negare non poſſūt, quod Annales, & hiſtoriæ prodiderunt, Ramirus ne Nouitius erat, at fertur fuiſſe ſancti Facūdi Cœnobio Præfectus, & Abbas, poſtea Pampilonenſis Præſul, & poſt quadraginta annos in Tomerienſi Cœnobio exactos ſobolis gerendæ cauſa vxorem duxiſſe Romani Pontificis auctoritate compulſus. Num Caſimirus Nouitius, & tyro fuit? at ſancti Benedicti regulam profeſſus dicitur, & Diaconus factus, & profeſſionis Monaſticæ; & ſacri Ordinis religione ſolutus ad Regnum prouectus, & vxorem duxit, & liberos procreauit. Incerta ſunt hæc? at teſte Chrom. *lib. 4 de orig. & reb. geſtis Polonorum*, ſcriptore diligentiſſimo, vera ſunt, quæ dixi Caſimiro; & pro hoc Romani Pontificis beneficio, agnoſcunt Poloni iniunctum [illegible] vt de ſingulis capitibus, exceptis Nobilibus, ſiue Equitibus, & qui Sacris addicti ſunt, quotannis obolus vnus in lucernam perpetuò in æde ſancti Petri Romæ arſurā pendatur: qui etiamnum ſancti Petri nummus vocatur. Deinde præſcriptum, vt omnes Poloni rotunda in morem Monachorum tonſura capillorum vtantur; nec infra auriculas ritu barbarico quiſquam omninò comam permittat. Feſtis ſolemnibus dum Sacra fiunt, vt ſinguli Equites faſciam lineam candidam in modū ſtolæ, qua in ſacris vtuntur Sacerdotes, atque Diaconi, è collo ſuſpenſam ferant, quæ Pontificis præcepta non grauatè Polonorum Legati ſuſcepere, & totam Poloniam Pontificiis decretis obſtrinxere. Hæc Chromerus. An quæ in vita Beati Laurentij Iuſtiniani referuntur, falſa ſunt, ita vt fidē facere non poſſint. An Conſtantia Nouitia fuit; an hiſtoria eſt incerta; ſed teſte Fazello rerū Sicularum ſcriptore *lib. 7. cap. 6. in decade poſter* eam hiſtoriam Siculi Annales quotquot extant, commemorant, auctores plurimi tradunt, diplomata, & decreta Cœleſtini, quę hucuſque in Archiuio Romano aſſeruantur,

aſſeruantur, id habent. Nec eſt, quod Sylueſter, Sotus,& alij reſpondeant,id quidem feciſſe Pontifices,ſed poteſtate feciſſe,non iure:& feciſſe quidem probabilem Doctorum ſententiam ſequutos, ſed nõ definiiſſe:& alia multa, ait Sylueſter,facere cõſueuerunt,quæ faciunt quidem,& non ſine aliorum offenſione,at non iure. Cæterùm hoc eſt argumenti vim fugere, non argumentum ſoluere, ſed quidquid dicat ille,certè exiſtimo id feciſſe Pontifices,& in re tam graui, & ſeria, Theologos, & vtriuſque iuris peritos, conſilium dediſſe.

8. Concludam igitur hanc reſolutionem cum verbis Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.*14. *diffic.7.n.2.* vbi ſic ait. *El voto ſolemne de la Religion no dirime el matrimonio por derecho diuino, ò natura, ſine ſolo por derecho Eccleſiaſtico. Eſta ſentencia tengo por la mas probable, porque como la ſolemnidad del voto es de derecho Eccleſiaſtico, como dize el derecho lo que de ahi ſe ſiguiere tambien ha de ſer de derecho Eccleſiaſtico. De lo qual ſe infiere,que puede el Papa en eſto diſpenſar,como lo ha hecho muchas vezes.* Ita ille, cui præter Doctores citatos,adde Præpoſitum *in 3.par. q.7.de impedim.matrim. dub.5.n.27.& ſeq.* Coninck *de Sacram.diſp.*31.*n.*7.Sanchez *lib.*7.*diſp.*2.Pontium *lib.7. c.22.* Leſſium *lib.2. cap.42. n.*78. Reginaldum *lib.* 31.*n.* 123. Rebellium *lib.3. q.2. n.* 5. Aureſam *de ſacram. Matrim. q.* 15. *ſect.2.* & alios penes ipſos.

RESOL. LXXIX.

An Pontifex, ne remaneat extincta quædam Illuſtris Familia, poſſit præbere licentiam, vt Eques Religionis Hieroſolymitanæ tranſeat ad Religionem D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c.

Ex quo infertur, an Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religionis?

Et quid de voto ſolemni paupertatis?

Et ſupponitur poſſe, & ſolere Summos Pontifices præbere licentiam, vt aliquis Religioſus tranſeat ex vna Religione ſtrictiori ad aliam laxiorem iuſta exiſtente cauſa.

Et quæritur, an ſupradicti Equites D. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ,&c. ſint veri Religioſi,& poſſint eligere Confeſſarium, ab Ordinario non approbatum,& gaudere priuilegio Canonis, fori, & exemptione gabellarum, & in multis alijs comprehendantur vt Religioſi?

Et infertur, quod ſi Capucinus, Minimus, Mercenarius cum licentia Pontificis tranſiret ad Canonicos Regulares,vel ad Carmelitas Clauſtrales, &c. non tenerentur ad votum paupertatis tã rigidè vt antea: nec ad votum Quadrageſimale, nec ad votum redemptionis Captiuorum.

Et an diſſoluatur vinculum prioris profeſſionis,ſi Religioſus profeſſus legitimè tranſeat ad alium Ordinem, vt ibi denuò profiteatur?

Et docetur, quæ cauſa ſit iuſta ad diſpenſandum in voto ſolemni Religionis.

Et an in ſecundo gradu nunquam diſpenſetur niſi inter magnos Principes. Ex part. 10. tract. 12. & Miſc. 2. Reſol. 1.

§. 1. CErtum eſt,nec indiget probatione,poſſe, & ſolere ſummos Pontifices præbere licentiam,vt aliquis Religioſus tranſeat ex vna Religione ſtrictiori ad aliam laxiorem, iuſta exiſtente cauſa; vt inter alios firmat Ricciullus *de Iure perſonarum.lib.8. cap.4.n.4.* Difficultas eſt,an poſſit hoc facere in caſu noſtro: Primò,quia Religio diui Iacobi,Alcantaræ,& Calatrauæ,non eſt vera Religio vt plures Auctores docent. Ita Sotus *de Iuſt. lib.7. quæſt. 5. art.3. ad* 3. qui tamen contrarium dicit de Equitibus Hieroſolymitanis:ergo. Secundò,quia in illis prius nominatis Religionibus non emittitur votum caſtitatis abſolutum, ſed votum caſtitatis coniugalis:ergo Pontifex diſpenſaret in voto caſtitatis ſolemni;quòd negat poſſe eum facere D. Tho. *in 2. 2.quæſt.*88. *art.*11.Raphaël de la Torre,Sotus, Sylueſter, Armilla, Tabiena, & omnes Thomiſtæ.

Sup. hoc infrà in §. Ad ſecundum. huius Reſ. & in alia Reſ. eius not.

2. Verùm,his non obſtantibus,ad caſum propoſitum videtur affirmatiuè reſpondendum;quia communior, & probabilior Doctorum ſententia tenet Equites Diui Iacobi,Calatrauæ,&c. eſſe verè Religioſos; & ita docent fere 60. Doctores,quos etiam, me citato,citat & ſequitur Ambroſius Machin. Archiepiſcopus Calaritanus, *in Alleg. pro iuriſdictione Ordinum Militarium,artic.* 1. *num.7.&* 25. Quibus ego addo Sanchez *in Summa, tomo* 2. *lib.*7. *c.* 27. *num.* 105. Suarez *de Religione, tomo* 4. *lib.* 1. *c.* 4. *à num.* 8. *vſque ad* 17. Pellizarium *in Manual. Regular. tom.*1. *tract.*1.*cap.* 3. *num.*48. Pizzarum *in Diſcurſu Apologetico pro Ordinibus militaribus, num.*19. *cum ſeqq.* Valenzuelam *conſil.*85. *num.* 9. Valeſcum *conſult.* 108. *n.* 27. & me citato Larream *tomo* 1. *Allegat.*64. *num.2.&* 3. & me citato Sperellum *tomo* 1. *deciſ.* 2. *num.* 64. Fernandez de Caſtro *in Portugal conuincida,par.*1.*ſect.*1.*lit. A.* Gallaratum *in Allegat. iuris pro Defenſ.D.Eduardi de Portugal. num* 8. & me citato Amaiam *in Codicem leg. vlt.de incolis,lib.*10.*tit.* 39. *num.*15. Anſaldum *conſult.* 78 *num.* 45. Carleualium *de Iudicijs,tomo* 1. *lib.*1. *tit.*1. *diſt.2.quæſt.6.num.*416, Ferentillum *in deciſionem* 2. *Burati*,& me citato Zipæum *de Iuriſd.lib.1.cap.21. num.* 1. Guazzinum *Defenſ.* 20. *num.*16. Riccium *in Praxi,tom.4.reſol.*170.*&* 176.Lezzanum *in Summa, tom.2.cap.5. num.*6.& me citato Bordonum *in Conſil. Regu.tom.*1.*reſol.*28.*n.*23.& me citato Leandrum *de Sacrament.tom.1.tract.*5. *diſp.*11.*quæſt.* 47. Martinum de San Iuan *in Monita Confeſſ.tom.*1.*tract.*14. *de Pœnitent.num.*4. Sancium *in Selectis, diſput.* 49. *n.* 10.Fauſtum *in Theſauro, lib* 5.*quæſt.*11. Pereiram *dec.*58. Megalam *tom.* 4. *lib.4.cap.* 20.*q.5.n.*40. Merendam *controu.Iur. lib.*14. *cap.*49.*num.*40. Fabrum *in Codice, lib.* 6.*tit.*12.*differ.*33.*num.*2. Tranſmieram *de Poligamia,lib.3.quæſt.22.num.*26.Valerum *in differ.vtriuſque Fori,verâ Munera,differ.1.n.* 12. *&* 23. Nouarium *in Lucerna Regularium, num.* 16. & alios penes ipſos.

Sup. hoc in tom.7. tr. 3. Reſ.54.à lin. 3. & ibi in tr. 1.Reſ.99. §.2.ante medium.à verſ. Verè Religioſos. & curſim in Reſ. 100. & etiã breuiſſimè in Reſ. 149. §. Quæro ſecundo. ad lin.8.& in tom. 4. tr.3. Reſ.98.à lin. 1. & verſ. ex doctrina. & in Reſ. 99. à lin. 2. & in tom.5. tr. 7. Reſol. 34. §. Adde, & in Reſ. 35. §.1. curſim propè finem & in Reſol.36. §. Nec valet. inter mediũ & finẽ. verſ. Reſpondeo, & in tom. 8. tr. 1.Reſ.11. §. 1. & ſeqq. & ibi in tr.4. Reſ.28.à lin. 2. & in tom. 9. tr. 2. Reſ. 261. §. 1. à lin.5. & curſim in Reſ. 167. & 169.

3. Dicendum eſt itaque,votum caſtitatis coniugalis non ſufficere iure communi ad conſtituendum votum ſolemne caſtitatis:ſed negandum, id non poſſe fieri priuilegio; cum enim ſolemnitas voti ſit iure humano inducta, poteſt illa minui, vel augeri rationabili cauſa ſubſiſtẽte:& ita ſicut Papa poteſt facere Religioſo facultatem aliquo modo teſtandi, moderando ſolemnitatẽ voti paupertatis, ita etiam facere facultatem vtendi cõiugio legitimo minuendo ſolemnitatem voti caſtitatis. Deinde, licet voti obligatio ſit iure naturali, & diuino inducta; ſolemnitas tamen voti à iure humano Pontificio inuenta eſt; Pontifices enim maximi induxerunt, vt ad faciendum ſolemne votum requiratur, primò, quod conſtet ex tribus votis, ſcilicet, caſtitatis integræ, Paupertatis, & Obedientiæ:Secundò, quòd hæc tria fiant in Religione approbata:Tertiò,quod fiant in manibus eius, qui poteſt vouentem incorporare Religioni;& quod alioquin non ſit ſolemne ſecundum omnes. Et ideò ſicut Papa ſtatuit,& induxit, vt omnia prædicta requirantur ad hoc, vt aliquod votum dicatur ſolemne, & ſufficiens ad faciendum aliquem verum Religioſum,& ad alios certos effectus, ita poteſt ſtatuere, vt aliquid amplius requiratur,vel aliquid minus ſufficiat;& cõſequẽter

poteſt efficere, quod non ſolum votum caſtitatis integræ, ſed etiam votum caſtitatis coniungalis ſufficiat; cùm omnes Pontifices maximi æqualem, imò eandem poteſtatem Eccleſiaſticam immediatè à Deo, ſicut ipſe Petrus accepit habeant, & accipiant. Arg. *cap. In nouo* 21. *diſt. cap. Cuncta, cap. Ipſi ſunt.* 9. *quæſt.* 3. *& c.* 1. *de homicid. in* 6. Quò fit, quod licet omnes Religioſi emittant votum Paupertatis; non tamen omnes pari modo ad eam ſeruandam obligantur. Franciſcani enim de Obſeruantia, & Capuccini tenentur eam ſeruare in particulari, & in communi, at Religioſi non Mendicantes, tantùm in particulari, non in communi. Quin & Mendicantes ante Concilium Tridentinum, non poterant habere in communi, niſi cum certa limitatione; nunc autem poſt Concilium Tridentinum poſſunt habere ſine illa, per *cap.* 2 *ſeſſ.* 25. Quin & aliqui Religioſi, etiam quibus non licet habere proprium, poſſunt ex priuilegio certo modo teſtari per limitationem voti Paupertatis. Et non ita eſt cur quis miretur, Pontifices maximos ſtatuiſſe, vt aliquot Religioſi Religionum ad militiam armatam conſtitutarũ propter maximam difficultatem ſeruandi votum caſtitatis integræ, conuerſando ferè ſemper cum ſecularibus hominibus, & fœminis, ſatisfacerent voto caſtitatis Religioni neceſſariæ, ſeruando coniugalem.

4. Sed pro Religionibus Hiſpanis, & in fauorem Hiſpani Oratoris, non erit incongruum Hiſpanum Auctorem audire de hac quæſtione loquentem: ideò noſtram ſententiam tribus rationibus nouiſſimè confirmat me citato *Hieronymus Garzias* in Politica regulari, tract. 1. difficul. 5. dub. 4. punct. 2. num. 3. vbi ſic ait: *La primera, que no es de eſſencia de la Religion, que los votos ſean ſolemnes, como ſe vè en la Campañia, en la qual con ſolos los votos ſimples, que hazeo al cabo de los duos años, que dan perfettos, y rigoroſos Religioſos: verdad es, que de derecho comun, eſſentiales ſon los tres votos ſolemnes como conſta* ex cap. Religioſo, de ſentent. excommunicat. in 6. & ex Clement. 1. de Religioſis domibus. *Però puede diſpenſar el Papa, como de hecho ha diſpenſado con los Padres de la Compañia y con eſtos militares, y aſſi, aunque no ſo ſolemnes los que hazen eſtos Caualleros; però no obſtante eſſo, baſtan para conſtituir los verduaderos Religioſos. Lo ſegundo porque les Bullas Pontificias, qua confirman eſtas Religiones, llaman à eſtos Caualleros, Religioſos. Ni vale la diſtinction de algunos Canoniſtas, que explican ſe han de entender Religioſos lato modo; porque ai, dizen, dos maneras de Religiones,* vnas perfectiſſimas, *y otras* ſecundùm quid: *Pero contra eſto arguye* Suarez *y* Baſilio, *probando ſe ha deſir con cautela en eſta diſtinction; porque por lo menos ſe ha de entender, que ablan los Pontifices de los que eſſencialmente ſon Religioſos; pues aliàs auriannot de confeſſar, que los Pontifices hablan impropriamente, y eſto temeridad; y luego por lo menos hemos de conceder, que ſon eſſencialmente Religioſos, aunque aliàs tengan con mas anchura la obſeruancia de los votos, que otras Religiones. La Terzera, porque eſte eſtado puede ſer eſtado de perfeccion, para loqual tiene todos los medios proporcionados, ſegun el fin y inſtituto deſtas milicias; y aunque los votos ſe obſeruan con alguna latitud, però no tanta, que no quedan dentro de la eſfera de ſufficiencia, para poder conſtituir Religion; y maxime profeſſandolos de baxo de regla approbada por la Sede Apoſtolica, y haziendo eſtos Caualleros entrega de ſu perſona à la Religion, nada de lo ſuſtancial les falta parauſer Religioſos. Hucuſque doctus Pater Garcias.*

5. Ex quibus ego in meis operibus ſparſim olim collegi cum multis Auctoribus, dictos Equites, Primò, gaudere priuilegio Fori, & Canonis, & exemptione Gabellarum: Secundò, emiſſa profeſſione, relinquendo Ordinem, eſſe Apoſtatas: Tertiò, non poſſe emittere profeſſionem, nec ante annum decimum ſextum expletum, nec niſi expleto Nouitiatus anno: Quartò, dictos Equites poſt profeſſionem fornicantes committere Sacrilegium, & teneri hanc circunſtantiam in confeſſione aperire, tam ipſe quã mulieres cum ipſis fornicantes: Quintò, deſerentes portare habitum, peccare mortaliter & in excommunicationem incidere: Sextò, tanquam verè Religioſos fuiſſe à Clement. VIII. exceptos ne comprehenderentur in Bulla, qua interdixit Religioſis munerum largitionem: Et tandem ſeptimo, poſſe dictos Equites, vt verè Religioſos eligere ſibi Confeſſarium non approbatum ab Ordinario, vt docent Riccius *in Praxi, tom.* 4. *reſol.* 170. *num.* 2. Nouarius, *de elect. Fori, quæſt.* 69. *num.* 23. *ſect.* 2. Leandrus *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 5. *diſp.* 11. *q.* 47. & Martinus de San Ioſeph *in monita Confeſſar. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 24. *de Pœnit. n.* 4. vbi ſic ait: *Lo miſmo ſe deue dezir de los Caualleros de las Ordenes de San Iuan, ſan Iago, Calatraua, y Alcantara, que ſe podran confeſſar con qualquier ſimple Sacerdote idoneo, regular, ò ſeglar aunque no eſtè expueſto, porque ſegun la mas verdadera opinion, ſon verdaderos Religioſos.* Ita ille. Vnde patet reſponſio ad Argumenta in contrarium adducta & ad primum Soti & aliorum aſſerentium, Equites diui Iacobi, Calatrauæ, &c. non eſſe verè Religioſos: reſpondeo, contrarium aſſerendum eſſe, cùm opinio affirmatiua ſit communior, & probabilior; vt patet ex ſuperius dictis. Hinc Pontius *in tract. de imped. Matrim. cauſa* 27. *q.* 1. *§.* 4. ſic ait; dictos Equites eſſe verè, & ſubſtantialiter Religioſos, adeo certum exiſtimo, vt oppoſitum iudicem nimis licentioſè dictum, ne dicam aliquid grauius; cùm pleno ore litteræ Pontificiæ illos appellent Religioſos; & etiam cùm caſtitate coniugali vera Religio conſtare poſſit; eo quod, ſicut in paupertate latitudo eſt, ita etiam in caſtitate, quæ eſt materia voti. Ita Pontius. Et quidem in caſu noſtro, nemo niſi bardus diceret, Pontificem, ſi vellet, non poſſe huic ſententiæ adhærere, cùm ſit tantorum virorum authoritate fulcita, & validiſſimis rationibus roborata.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 39. §. vlt. & in tom. 1. tr. 1. Reſ. 22. §. Quoad ſecundum. & in tom 2. tr. 2. Reſ. 22. §. 2. ante medium, & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 87. curſim, in fine, & in Reſ. 96. §. 1. & in Reſ. 99. §. 2 & in Reſ. 100. & in tom. 9. tr. 2. Reſ. 162. propè finem.

6. Ad ſecundum argumentum, reſpondeo, primò, quod doctrina illa, negans Pontifici authoritatem diſpenſandi in voto ſolemni caſtitatis, ſemper mihi diſplicuit, & ideò puto contrariam eſſe communiorem, & probabiliorem, quam tutatus ſum in *Par.* 8. *tr.* 1. *reſol.* 73. cum Tannero, Vaſquez, Henriquez, Azorio, Præpoſito, Coninch, Sanchez, Leſſio, Reginaldo, Rebellio, & aliis: vnde in Schola Patrum Societatis hæc opinio eſt communis. Et ratio eſt, quia Pontifex poteſt diſpenſare in voto ſimplici caſtitatis perpetuæ: ergo etiam poterit diſpenſare in voto ſolemni. Probo conſequentiam, quia ſolemnitas voti ſolo Eccleſiæ decreto eſt introducta, vt expreſsè definitur *in cap. vnico de voto in* 6. ergo Summus Pontifex, ſi ſubſit iuſta cauſa, poteſt in eo diſpenſare; quia poteſt ſuum decretum relaxare. Tum quia Pontifex poteſt relaxare votum ſolemne caſtitatis Clericorum vt Diuus Thomas communiter receptus, teſtatur: ergo etiam poterit relaxare votum ſolemne Religioſorum. Probo conſequentiam, quia cùm vtrumque ſit ſolemne, æqua debebit eſſe vtriuſque ratio.

Sup. hoc ſuprà in fine, §. 1. huius Reſ. & in Reſ. citata ad lin. 6. huius §. Quæ nunc eſt antecedens. & infrà in Reſ. 95. §. Sed ego, propè finẽ, verſ. Tertiò Pontifex. & quamuis nõ plenè ſup. hoc lege tamen in tom. 2. tr. 6. §. vlt. Reſ. 115. & ſi placet lege eam per totam.

6. Nec obſtat, quod in *c. Cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, habeatur; *Neque æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo diſpenſare; quia abdicatio proprietatis ſicut &*

Et ſup. hac proprietate & cuſtodia Caſtitatis, & etiã pro ſe-

quentibus in hoc §. in Reſ. præterita, §. 2. & pro parte proprietatis infrà in hac Reſ. curſim paulo poſt initium, §. ſeq. & inferius in tr. 2. Reſ. 66.

& cuſtodia Caſtitatis adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam, neque etiam Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere. Ad hoc enim reſpondet Durandus *in 4. diſt.* 28. *q.* 2. conſultò Textum dicere, non poſſe Romanum Pontificem licentiam dare, quia non poteſt ad libitum, & abſque cauſa iuſta. Alij verò, & rectiùs dicunt, non poſſe Pontificem diſpenſare, vt Religioſus quandiu manet Religioſus; proprium habeat, vxorem ducat, ac liber ſit ab omni obedientiæ iugo, eo modo, quo ſunt cæteri Sæculares, ſucceſſiuè tamen benè fieri poteſt, ex aliqua vrgenti, & multum rationabili cauſa, & authoritate Apoſtolica, vt qui aliàs erat Religioſus, deſinat Religioſus eſſe, & fiat Sæcularis, habeatque proprium, & Matrimonium contrahat, & liber ſit ab omni obedientia. Et ego obſeruo, non ſolùm cum Regibus, & Principibus magnis Pontifices diſpenſaſſe, ſed etiam cum viris nobilibus; & ideò Alexander III. vt in vita beati Laurentij Iuſtiani apud Surium, 8. Ianuarij legitur, diſpenſauit cum Nicolao Iuſtiniano Veneto, Religioſo in Monaſterio ſancti Nicolai, qui ſolus tunc ex familia Iuſtiniana ſupererat; vt vxorem acciperet, & hoc, vt rectè obſeruat Fauſtus *in Theſ. lib. 7. quæſt.* 48. ne Familia tam illuſtris extingueretur. Quod exemplum valdè notandum eſt in caſu noſtro in fauorem Oratoris. Eſt etiam aliud exemplum Gregorij XIII. qui diſpenſauit cum germano Cardinalis Ioyoſæ, Sacerdote profeſſo, & Prouinciali Ordinis Capuccinorum. Sed plus obſeruo in fauorem Oratoris, nempe vt notat Azorius, *tom.* 1. *lib.* 12. *c.* 7. *q.* 1. & Rocaſus *in Praxi Theologiæ Moralis tom.* 2. *lib.* 3. *parte Decalogi*, *c.* 4. *num.* 504. Clementem VIII. cum multis Religioſis Equitibus profeſſis in Ordinibus Alcantaræ, & Calatrauæ diſpenſaſſe, vt vxores acciperent eo tempore, quo caſtitatem abſolutam vocabant; nam vt notat Ambroſius Machin. *in Alleg. pro iuris Ordin. Milit. artic.* 2. *num.* 21. *ante Bullam Leonis X. Eſtos Caualleros hazian voto de Caſtidad abſoluta, como las demas Religiones, y como la Orden de ſan Iuan.* Vnde ex his ego nunquam perſuadere mihi potui ſanctum Thomam hanc auctoritatem Romano Pontifici negaſſe, ſed ſolum docuiſſe, vt optime Caietanus annotauit, Romani Pontificis authoritate fieri non poſſe, vt quis ſit Religioſus, & coniux, vel dominium habeat; pugnat enim cum natura Religionis, coniugij, & dominij vſus. At Pontificia authoritate fieri poteſt, vt Religioſus deſinat eſſe Religioſus, & ſic Matrimonium contrahat, & res vt proprias poſſideat. Verùm demus abſolutè D. Thomam, hanc authoritatem Pontifici denegaſſe; eius opinio ceſſat in caſu noſtro, in quo Pontifex, non facit de Religioſo non Religioſum, ſed transfert Religioſum de vna ad aliam Religionem in qua verè exiſtente Religioſo, non tenetur tamen ad votum caſtitatis abſolutæ, ſed coniugalis. Itaque in caſu de quo loquimur, Pontifex non diſpenſat abſolutè in voto caſtitatis ſolemni, ſed illud communicat in votum caſtitatis coniugalis.

8. Quod poſſe fieri præter ſuperius dicta confirmatur ex *cap. Cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, in quo patet poteſtatem Pontificis in diſpenſatione voti Paupertatis, & Caſtitatis, procedere pari paſſu. Sed vt notat Pater Ouiedo Benedictinus *de Republica Regul. part.* 1. *c.* 1. *tract.* 9. *q.* 9. Cùm Pontifex confert alicui Religioſo penſionem, ſolet priùs diſpenſare in voto Paupertatis vt mecum factum fuit à Sanctiſſimo Domino noſtro annis elapſis; Ergo Pontifex poterit etiam ex iuſta cauſa diſpenſare etiam in caſu noſtro, & ſimul commutare votũ caſtitatis abſolutæ, in votum caſtitatis coniugalis, quia vt dictum eſt, poteſtates diſpenſandi in voto paupertatis, & in voto caſtitatis æquiparantur: & ſicut poteſt habere latitudinem votum Paupertatis, poteſt etiam habere latitudinem votum caſtitatis. Vnde commutatio voti continentiæ in caſtitatem coniugalem non mutat ſubſtantiam Regulæ; vt docet Sacra Rota *Diuerſ. parte ſecunda, deciſione ducenteſima ſexageſima ſexta num.* 6. quod etiam notauit Riccius *in Praxi*, *part.* 4. *reſol.* 76. *n.* 3. Machin. *vbi ſuprà*, *art.* 2. *num.* 12. Sperellus; *tom.* 1. *deciſ.* 2. *num.* 64. & alij, adde vt obſeruat Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *cap.* 5. *num.* 29. Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 3. *n.* 322. Lezana, *tom.* 2. *c.* 5. *n.* 9. ſupradicta vota coniugalia in dictis Religionibus poſſe dici aliquo modo vota ſolemnia, quoad perpetutiatem abſolutam: ergo, &c.

Sup. hoc ſuprà in §. Nec obſtat, huius Reſ. curſim ad lin. 3. & in aliis eius not. pro hac quæſt.

9. Poſſet etiam aliquis dicere, quod in caſu noſtro Pontifex non diſpenſat in voto ſolemni caſtitatis, ſed tantùm ponit, verbi gratia, Oratorem in alio ſtatu, in quo amplius dicti voti obligatio illum non aſtringit. Itaque in hoc caſu, de quo loquimur; non adeſt pura diſpenſatio, nec diſpenſatio mixta cum commutatione, ſed tranſlatio cum iuſta cauſa, ex vno ad alium ſtatum; in quo poſteriori non adſunt obligationes eodem modo, quo in priori aderant. Et ideò ſi aliquis Capuccinus cum licentia Pontificis tranſiret ad Canonicos Regulares vel ad Franciſcanos Clauſtrales; non teneretur ad votum paupertatis tam rigidè vt anteà, per ea, quæ docet Machin. *vbi ſuprà*, *art.* 3. *n.* 34. & Cenedo *de Paupertate Religioſa dub.* 50. *num.* 18. Sic etiamſi aliquis Minimus, vel Mercenarius tranſiret, verbi gratia, ad Carmelitas Clauſtrales, non teneretur ad votum quadrageſimale, nec ad votum Redemptionis Captiuorum, non quia Papa diſpenſauit in omnibus ſupradictis votis, ſed quia tranſtulit dictos Religioſos in ſtatum, in quo non adeſt amplius obligatio illa vota obſeruandi. Et ratio horum omnium eſt, quia per legitimum tranſitum ad aliam Religionem, diſſoluitur vinculum prioris Profeſſionis, quatenus vnus ſtatus religionis mutatur in alium, iuxta diuerſitatem Profeſſionis, quæ in talibus Religionibus reſpectiuè emittitur; vt optimè obſeruat Sanchez *in Summa, tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *n.* 87. & Pellizzarius *in Manual. Regul. tom.* 1. *tr.* 1. *c.* 2. *n.* 34. qui poſt *tr.* 3. *c.* 5. *ſect.* 1. *n.* 11. quærens, an diſſoluatur vinculum prioris profeſſionis, ſi Religioſus profeſſus legitimè tranſiens ad alium Ordinem, ibi denuo profiteatur? reſpondet diſſolui, & quidem, ita vt ſi quod aliud votum, ſiue ſolemne, ſiue non ſolemne, erat annexum priori profeſſioni, omnino deſinat obligare, ſi excipias votum de non petenda, aut acceptanda dignitate extra Religionem; quod in præſenti non ceſſat ex Conſt. Vrbani VIII. in ordine 140. per quacumque Religioſi tranſlationem, aut habitus priuationem, ac dimiſſionem.

10 Sed vt verum fatear, communiter Doctores agnoſcunt in licentia à Pontifice conceſſa ad laxiorem Religionem adeſſe quandam in ſolemni Religionis ſtrictioris voto diſpenſationem, etſi partim admiſceatur commutatio; & ita docet Sanchez *in Summa, tom.* 2. *leg.* 6. *c.* 7. *n.* 52. Ricciullus *de Iure perſonarum, lib.* 4. *c.* 8. *n.* 4. cum aliis: & ideò talis licentia abſque iuſta cauſa à Pontifice non poſſet concedi.

11. Stando igitur in hac opinione, reſtat modo videre, an ſummus Pontifex habeat in caſu noſtro iuſtam cauſam præbendi talem licentiam Oratori, vt poſſit tranſire ex Religione Hieroſolymitana ad Religionem D. Iacobi, Calatrauæ, &c diſpenſando implicitè & ſimul cõmutando votum caſtitatis abſolutũ, in votum caſtitatis coniugalis, vt dictum eſt? Et affirmatiuè videtur reſpondendum; adeſt enim &

iuſta cauſa priuata,& publica. Adeſt iuſta cauſa priuata,nempe periculum damni ſpiritualis ipſius Oratoris, remanendo in dicta Religione Hieroſolymitana propter eius fragilitatem; & ideò hanc eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi in voto caſtitatis, dixit Ochagauia *de Sacram. tract. 4. de diſpenſ. Matrim. q. 6. n.6.* qui citat Nauarrum, Suarez, & Sayrum,quibus ego addo Io. Præpoſitum *in par.2. D. Thomæ,c.98. dub.3. n.18.* Raphaëlem de la Torre *in 2.2. D.Thomæ, tom.1.q.88.art.12.diſp.4.art.4.* Martinum Perez *de Matr. diſp. 45. ſect.5. num. 13.* Layman.*l.tract.4.c.8.num.5.*Stephanum *de Sacram. l.3. cap.113. num.5.* Leſſium, *2.c.40.dub.17. n.120.* Sanchez *in Summ. tom. 1. lib.4.c.41.n.40.* & iterum Leſſium *in Auctar. Caſ. Conſ. ad part. 2.D. Thomæ, verb. Sponſalia, c.7. n. 18.*

12. Nec obſtat dicere,Gratianum *diſcep.457. n.10.* non admittere talem cauſam, vt poſſit Pontifex diſpenſare in voto caſtitatis Equitum Hieroſolymitanorum; nam reſpondeo, Gratianum loqui in illo caſu,in quo Eques petebat diſpenſationem abſolui à voto, & Religione,quod non accidit in caſu noſtro,in quo Orator manet Religioſus nec obtineret diſpenſationem abſolutam à voto; ſed votum caſtitatis abſolutum commutatur in votum caſtitatis coniugalis. Secundo reſpondeo, Gratianum intelligendum eſſe caſu, quo Eques Hieroſolymitanus non adduceret aliam cauſam,niſi ſolam ſuam fragilitatem in obſeruando; ſecus autem ſi adduceret etiam aliam cauſam: nam,vt obſeruat Caſtrus Palaus,*tom.5.diſp.4.tract.vlt.§.12.n.2.* Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. diſp.24. q. 23.* Perez *de Matrim. diſp. 45.ſect. 5 num. 13.* Hurtadus *de Matrim. diſp. 26. diffic.5. n. 13.* Trullench, *de Sacram. lib.7. c.10.dub.2. num.18.* & alij, plures cauſæ aggregatæ ſufficiunt, quarum ſingulæ non ſufficerent: ſed in noſtro caſu, præter fragilitatem adductam in obſeruando voto,adeſt inconſideratio, & leuitas cum quibus emiſſum fuit; quam iuſtam cauſam eſſe ad diſpenſandum tradit Caſtrus Palaus *tom.3.tract.15. punct.9. num.7.* Stephanus, *de Sacram. lib.3.c.113. n.3.* Ochagauia, *tract. 4. de Matrim. q.7.n.5.*Et indiuidualiter pro caſu noſtro, ſupradictas cauſas, nempè leuitatem in emiſſione voti, & periculum labendi ex fragilitate, eſſe ſufficientes, licitè præbeatur licentia tranſeundi ad laxiorem Religionem, tradit Sanchez *in Summa, tom.2. lib.6. c. 7. n. 72.* Adeſt etiam pro iuſta cauſa auctoritas, & merita intercedentis pro Oratore, qui eſt Auguſtiſſimus Rex Hiſpaniarum; & hanc eſſe cauſam iuſtam diſpenſandi, & per conſequens præbendi licentiam,de qua loquimur,tradiderunt Coninch *de Sacram.diſp. 23.dub. 5.n. 49.* Sanchez *de Matrim. l.8. diſp.19. num.22.* Hurtadus *vbi ſuprà, num.11.*Perez *num.5.* Villalobos,*tom.1. tract.1. diffic.26.n.7.*Molfeſius, *in Summa,tom.1. tr.4. c.12. n.57.*Reginaldus, *tom.2.lib.31. c. 26.n.16.* Palaus, *tom.1.diſp.4. punct. vlt. §. 2. n. 1.* Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. diſp. 24. q. 24.* Et ratio eſt, quia multum expedit Eccleſiæ, habere Reges ſpecialiter deuinctos.

Sup. hac leuitate infrà in tr. 2. Reſ. 80.

13. Verùm his omnibus cauſis omiſſis,quæ tamen multum mouere poſſent benignitatem Sanctiſſimi D.N. non dubito, præcipuam eſſe illam,quæ pertinet ad bonum publicum, ne pereat videlicèt,& extincta remaneat,vna ex nobiliſſimis Familiis Regni Maioricarum:nam hanc cauſam pertinere ad commune, & publicum bonum, firmarunt vno ore Doctores magni nominis,& patet *ex l.1.§. Denunciare, verſ. Publicè,ff.de vent.inſpicien.*Et ita ex Henriquez, Sanchez, & Coninck, Gaſpar Hurtadus, *de Matrim. diſp. 26. diffic. 3. n.12.* quibus adde Martinum Perez, *de Matrim. diſp.45.ſect.5.n.10.* Baunyum *in Theol.mor.tom.1.tract.12.q.2.prapoſ.4.* Caſtrum Palaum, *tom.5. diſp. 4. punct. vlt. §. 2.n. 2.* Balſæum *in Flor.Theol. Pract.verb. Matrim.num.5.* Stephanum *de Sacram.lib. 2.c. 113. n.3.* Trullenck *de Sacram. lib.7.c.10.dub.2.n.9.*Vnde aſſerit Villalobos *in Summa, tom. 1.tr.14. diſp.26 .num.6. Que por eſta cauſa* (ne periret videlicet familia nobis) *diſpensò Gregorio XIII. con D. Lucia Condeſſa de Sancta Gadea para caſarſe con ſu tio, con quien auia eſtado caſada vna hermana ſuya, y ella tenia hecho voto de caſtidad.* Ita ille. Quod quidem votum fuerat à dicta Comitiſſa emiſſum in manu Epiſcopi; vt notat Henriquez *lib.12.c.3.n. 9.in Gloſſa lit. D.* Et quidem fuit hæc materia diſpenſationis:nam Pontifex,primò diſpenſauit in voto caſtitatis coram Epiſcopo emiſſo:ſecundo diſpenſauit,vt Comitiſſa contraheret cum marito olim ſuæ ſororis:tertiò diſpenſauit, vt contraheret cum Patruo. Et hoc ſolum,vt dictũ eſt, ne extincta remaneret Familia illa nobilis, quia ad publicum & commune commodum ſpectabat.

14. Et tandem in fauorem Oratoris ponderandus eſt Textus Concilij Tridentini,*ſeſſ.24.c.5.de Reformatione Matrimonij* in quo habetur,quod in ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi *inter magnos Principes:& ob publicam cauſam.*Et tamen hoc non obſtante;vt obſeruat Auerſa *de Matrim. quaſt.19. ſect.4.* Sanchez,*lib.8. diſp.19. n.2.* Villalobos *tom.1. tr.14.difficul.26. n.4.* Trullench,*de Sacramnet. lib.7. c. 10.dub.2.n 15.* Filliucius *tom.1. tr.10. part.2. c.10. n. 318.* Zerola, *in Praxi, part.1. verb. Diſpenſatio, §.1.* Zipæus,*in Analyſ. Iur. Can. lib.4. tit. de eo, qui cognouit vxor.n. 7.* Ochagauia, *de Sacrament. tract. 4. de Matrim. q. 7. n. 6.* Baldellus, *tom. 1. lib. 5. diſp.51.n.8.*Pontius, *de Matrim.lib.9.c.14.n.12.* Rocafull.*in praxi Theol.mor.par.3. lib.6. c.17. q.4.*Pontifices in ſecundo gradu aliquando ſolent diſpenſare inter Barones Feudatorios,& alios viros nobiles nec ex cauſa publica, vt vult Concilium, per ſe,& directè tangente ad bonum publicum, ſed bonum priuatũ;& remotè ad bonum publicũ ſpectante:nam vt patet ex ipſo Concilio Tridentino *ſeſſ.15.c.18.de Reformatione* non ſemper requiritur ad iuſtitiam cauſæ diſpenſationis faciendę,quod proximè & immediatè tendat in commune bonum,ſed ſatis eſt ſi remotè,& indirectè;bonum enim publicum pendet ex bono priuatorum,vnde bonum priuatum aliquatenus bonum commune dici poteſt. Et in Dataria vidimus, Pontifices diſpenſare cum Perſonis inferioris notæ, licet non adſit cauſa publica directè bonum commune reſpiciens,hinc quando D. Thomas *in par.2.q.97.art.4.*Sotus *de Iuſt.lib.1.q.7.art.3.* & alij aſſerunt, infidelem fore diſpenſatorem, niſi propter bonum commune diſpenſaret; intelligendi ſunt ſaltem indirectè.Et ideò etiam in diſpenſatione,de qua loquimur,nempè voti ſolemnis caſtitatis, ſufficere priuatam cauſam ex parte vouentis,docuerunt Henricus de Güedano. *Quodlib. 5. q. 28.* Richardus *in 4. diſt. 38. art.9.* Cardinalis Caietanus, *tom.2.opuſcul. tract.27.de diſpenſat. Matrim.q.vnica,* quam ſententiam non audet damnare Medina *de Sacram.hom.contin.lib.5.c.35. & 37.* vtpotè in praxi poſitam à Clement. VIII. in diſpenſatione cum Equitibus Calatrauæ,& Alcantaræ,vt ſuprà viſum eſt: & illam tanquam probabilem admittit Valentia,*tom.3. diſp.6.q. 6. punct.7.* nam contrariam ſententiam,quam ipſe docet, vocat tantum veriorem.

Sup. hoc infrà in tr. 2. Reſ. 126. & 127.

15. Sed licèt hæc omnia ſatis conducant ad iuſtificandam petitionem Oratoris;tamen in noſtro caſu illis non egemus, quia sũmus Pontifex non diſpenſat ſimpliciter,nec facit de Religioſo,non Religioſum;ſed commutat votũ caſtitatis abſolutæ, in votum caſtitatis cõiugalis, ſtante licentia, quã præbet

tranſeundi

tranſeundi ex Religione Hieroſolymitana ad Religionem Diui Iacobi: pro quo tranſitu ſufficere tantùm donum priuatum, firmauit Sanchez *vbi ſuprà*: quantò magis in caſu noſtro pro conſeruanda illuſtri Familia; quòd pertinere ad bonum publicum ſatis ſuprà probatum eſt. Itaque ex his omnibus ad caſum propoſitum affirmatiuè reſpondeo preſſus auctoritate Doctorum, & rationibus adductis: & quia in his materiis ſemper adhærendum eſt ſententiæ, quæ fauet & ampliat poteſtatem Pontificiã, vt rectè obſeruat Michaël Medina *de Sacrament. hom. Contin. lib.5.* & Pellizzarius, *tom.1. tract.3. c.5. ſect.1. n.26.* Sic ego ſentio ſalua corectione Sanctiſſimi D. N. & doctorum virorum iudicio.

RESOL. LXXX.

An Summus Pontifex poſſit diſpenſare, vt ſocer ſumat in vxorem nurum ſuam.

Et aſſeritur iure naturæ nullum eſſe matrimonium inter nouercam & priuignum; & inter omnes affines in primo gradu lineæ rectæ, quales ſunt etiam gener & ſocrus; ſocer & nurus.

Et an non raro Pontifices diſpenſent pro foro conſcientiæ in dicta affinitate orta ex copula fornicaria.

Et an matrimonium intra fratrem & ſororem ſit irritum iure naturæ.

Et an iuſta concurrente cauſa in eo diſpenſare Pontifex poſſit? Ex part.4. tr.4. & Miſc. Reſ.93.

up. hac affinitate ex ure naturæ n Reſ.ſeq.& ıfrà in tr.1. ɩeſ.128.§.1. lin.4.

§. 1. Negatiua ſententia ſuaderi poteſt, quia affinitas in primo gradu lineæ rectæ dirimit matrimoniũ iure naturali, quod probatur primò ex rationibus; nam filius, v. g. eandem reuerentiam debet vitrico, quam parentibus, hoc ipſo quòd vna caro cum parentibus facti ſunt; eadémque eſt ratio nurus & ſoceri, generi & ſocrus, quia & illi reſpectu horum quaſi filij cenſentur; vnde Pomponius *in l.17. ff. ſolut. matrim.* obſeruat, quòd parentis locum ſocer obtinet, & D. Auguſt. *lib.22. contra Fauſtum cap. 61.* relatus *in cap. ſi vir 33. quæſt. 3.* aſſeruit: Si vir & vxor non duo, ſed vna caro ſunt, non aliter eſt nurus reputanda quàm filia; vnde rectè vitricus priuignæ marito apud Ouid. *lib. de Ponto* aſſerebat.

Nam tibi quæ coniux, eadem mihi filia penè eſt.

2. Secundò probatur ex authoritate Scripturæ, nã D. Paul. 1. *Corinth. 5.* ait, *Auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris ſui aliquis habeat.* Vnde D. Thom. *ibi lect.1.* ait: Vxor patris repellitur à matrimonio ſicut perſona patris, vel matris, hic Spartianus *in Seuero*, qui nouercam matrem, quin imò in vxorem duxit; & *in Caracalla*, matrem enim (non alio dicenda erat nomine,) duxit vxorem, ad parricidium iunxit inceſtum.

3. Tertiò probatur ex Conciliis, nam in Concil. Aruerenſ. ſub Vigilio Papa *c.11.* cùm prohibitum eſſet matrimonium cum priuigna, ſubditur, eum qui ſecus auſu ſacrilego authoritatem diuinæ legis & iura naturæ prorumpere, &c. in quibus verbis apparet affinitatem in primo gradu lineæ rectæ dirimere matrimonium iure naturali; quod confirmatur *in l. auunculo, §. nouerca, ff. de condition. ſine cauſa*, vbi ſic habetur. Nouerca priuigno, nurus ſocro pecuniam dotis nomine dedit, neque nupſit, ceſſare conditio prima facie videtur, quoniam iure gentium inceſtum committitur, &c. vbi Anton. Faber Iuriſconſultus eminentis literaturæ, dicit in hæc verba, ius naturale vocari ius gentium, & ideo matrimonium inter ſocrum & nurum aſſerit eſſe prohibitum de iure naturali.

4. Quartò probatur ex auctoritate Doctorum aſſerentium iure naturę nullum eſſe matrimonium inter nouercam & priuignum, inter vitricum & priuignam, & inter omnes affines in primo gradu lineæ rectæ, quales ſunt etiam gener & ſocrus, ſocer & nurus, & ita docent DD. quos citat Sanchez *vbi infrà n.6.* quibus ego addo Syluium *in addit. ad 3. part. D. Thom. q.55. art.6. concl.3.* Tanner. *in Theol. ſcholaſtica tom.4. diſp.8. q.4. dub.7. n.122.* Layman *in Theol. moral. lib.5. tract.10. part.4. cap.6 num.5.* Coninch *de Sacram. diſp.32. dub.4. concluſ.3. n.53.* Zanardum *in director. Theol. part 1. de ſacrament. matrim. cap.25. §. 6.* Bizzozerum *de Sacram. p.8. c.3. §. de impedimento affinitatis, num.6.* Zecchium *de ſacram. matrimon. cap.18. prop.2. in fine* Guliel. Eſtium *in 4. ſent. diſt.41. §. 3.* & Camerotam *de Sacram. tract.12. c.5. dub.11.* quorum ſententia confirmatur ab experientia, eo quòd non extat memoria, vt Pontifex in aliquo matrimonio in caſibus ſupradictis diſpenſauerit.

5. His tamen minimè ſuffragantibus exiſtimo Summ. Pontificem poſſe diſpenſare in ſupradictis caſibus, quia affinitas in primo gradu lineæ rectæ non dirimit matrimonium iure naturali, & ita hanc ſententiam videtur docere D. Thom. *in 2. 2. q 154. art.9. ad 3.* & illam etiam tenent 14. Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7. diſp.66. num.7.* quibus ego addo Præpoſitum *in addit. ad 3. par. D. Thom. q.7. de impediment. matrim. diſp.11. n.69.* Hurtadum *tract. de matrim. diſp.20. diffic.4. num.11.* Ludouicum Mæratium *in D. Thom. tom.3. tract. de matrim. diſp.9. ſect.13. n.4. & ſeq.* Pontium *de matrim. lib.7. cap.34. num.5.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part 2. de ſacram. matrim. art.5. dub.9. concl.1.* Archangelum Rubeum *de Sacram. diſp.40. & 41.* latiſſimè Guttierrez *de matrim. c.99. n.9.* Bonacinam *de matrim. q.3. punct.12. n.7.* & duos doctiſſimos viros, quorum codices, quia rari ſunt, ponam verba per extenſum. Villalobos *in ſumma tom.1. tract.14. diffic.17. n.11.* ſic ait. [*Ningun grado de affinadad irrita el matrimonio de derecho natural, el fondamento es porque ſe dirimiera el matrimonio de derecho natural fuera lo miſmo en todas las occaſiones loqual no es, porque Adonias pidio à Abiſac Sunamitide, para ſu muger como conſta* 3. Reg. 2. *y ella hauia ſido muger de David ſu Padre como dize la miſma eſcritura* 2. Reg. vlt. *y Valerio Maximo* lib 5. cap... *Plutarcho* in vita Demetrij *refieren, que Seleuco dio à ſu hijo Antioco por muger à Eſtrathonica ſu propria muger y pudieranſe traer para eſto otros muchos exemplos, de loqual ſe infiere que ſi el infiel contraxo matrimonio en primero grado de affinidad (no eſtando prohibido entre ellos) conuertendoſe à la fe no ſe han de apartar.*] Sed audiamus Ludouicum *de San Iuan* in ſumm. q.6. de ſacram. matrim. art.7. diffic.5. dub.1. concl.1. ſic aſſerentem. [*Mas prouable es, que la affinidad en el primero grado en la linea recta no dirime el matrimonio por derecho natural, ſi no por el poſitiuo porque hablando en verdad y propriedad, ni el ſuegro es Padre ni ſu ſuegra madre como diçe la contraria opinion; luego eſta affinidad no ha de impedir como la conſanguinidad en el primiero grado en los aſcendentes por linea recta, quales la de los Padres y abueles, lo ſegundo ſe prueua, porque muy de ordinario diſpenſa la Silla Apoſtolica en ſemejantes affinidades contrahidas por copular illicitas por excuſar grandes inconuenientes, y yo he aconſejado ſe pida diſpenſacion en caſos ſemejantes y ſe han alcançado.*] Sic ille. Et tandem hanc noſtram ſententiam docet inſignis Theologus Salmaticenſis Petrus Ochagauia *de Sacram. tract.3. de impediment. matrim. q.60. concl.1.*

Sup. hoc in Reſ. & §. not. præcitæ.

Sup. hoc in Reſ. ſeq §. Ex quo ſequitur primo.

*concl.*1. *n.*5. vbi ſic ait: Primus gradus affinitatis non irritat iure naturæ matrimonium, vnde inter nurum & ſocrum non eſt tanta naturalis amicitia, vt ex ea careſcat vehementer ardor libidinis, neque nurus habet ita ſtrictam naturalem reuerentiam & ſubiectionem ſocero vt inter eos implicet copula coniugalis. Ita Ochagauia; & hanc opinionem affirmatiuam præter Doctores citatos qui abſolutè illam tenent, probabilem etiam eſſe docent Rebellius 1. 2. *lib.*3. *q.*15. *n.*10. Filliucius *tom.*1. *tract.*10. *part.*2. *cap.*6. *n.*109. Fernandez *in exam. Theol. moral. p.*3. *cap.*16. §.2. *ſect.*2. *num.*7. Molfeſius *in ſumm. tom.*1. *tract.*4. *cap.*10. *num.* 109. & ex authoribus contrariæ ſententiæ Sotus, Coninch, Tannerus & Laym. *vbi ſuprà.*

6. Verùm præter rationes adductas à Villalobos & San Iuan probatur hæc opinio primò, quia vt obſeruat Hurtado & alij, inter dictos affines nulla reperitur ſuperioritas contra cuius reuerentiam ſit vſus matrimonij, quia ſuperioritas tantùm eſt in eo, qui eſt principium naturale alterius, & non in eo, qui eſt affinis, quamuis fiat vna caro cum principio naturali, quia propriè non fit vna caro cum illo, ſed tantum, quia fiunt principium vnius carnis, ac proinde quamuis in acceſſu filij ad vxorem patris iam defuncti ſit ex natura rei aliqua indecentia, ſed non irreuerentia, aut impietas, benè tamen in acceſſu ad vxorem patris viuentis non ipſi nouercæ facta, ſed patri, & maximè, quia ei fit maxima iniuria adulterij.

7. Secundò hæc probatur opinio ex decretis Conciliorũ: nam vt obſeruat Pontius, *in con.*61. *Concilij Agathenſis, & can.*30. *Epannenſis*, expreſsè prohibetur matrimonium cum priuigna, cum nouerca, relicta fratris, relictáque auunculi, & tamen præcipitur ne ante eam prohibitionem matrimonia contracta diſſoluantur, quod euidenti argumento probatur illa coniugia valere, & diſpenſabilia ea impedimenta in primo gradu, quod etiam confirmatur ex Concil. III. Aurelianenſi *can.*10. vbi ſic habetur de inceſtis coniunctionibus: Ita quæ ſunt ſeruentur, vt hi qui aut modò ad Baptiſmum veniunt, aut quibus Patrum ſtatuta ſacerdotali prædicatione antea in notitiam non venerunt, ita pro nouitate conuerſionis, ac fidei ſuæ credidimus conſulendum vt contracta hucuſque huiuſmodi coniugia non ſoluantur, ſed in futurum quod de inceſtis coniunctionibus in anterioribus Canonibus interdictum eſt, obſeruetur, i. vt ne quis ſibi ſub coniugis nomine ſociare præſumat relictam patris, filiam vxoris, relictam fratris, ſororem vxoris, ſobrinam, conſobrinam, vel relictam auunculi, vel patrui. Ita Concilium *ibi*, in quibus verbis apertè apparet, quòd vult manere huiuſmodi coniugia in infidelitate contracta, & non diſſolui; ergo gradus affinitatis inter vitricum, & priuignam, inter priuignum & nouercam, &c. non dirimit matrimonium iure naturali. Imò & eos qui ignorantia legum Eccleſiaſticarum ea matrimonia contraxerunt, idem Concilium decernit non ſeparandos: vnde ſubdit Pontius, verè phœnix ingeniorum, quia hæc noſtri Theologi minimè viderunt, non eſt mirum ſi circa præſentem quæſtionem in varias opiniones diſtrahantur.

8. Tertiò hæc opinio non leuiter confirmatur ex eo quòd Pontifices non rarò pro foro conſcientiæ diſpẽſãt in dicta affinitate orta ex copula fornicaria, & tamen eſt eiuſdem rationis cum ea, quæ oritur ex copula coniugali, quia fornicarij eodem modo fiunt vna caro per copulam ac coniuges, vt rectè probatur *in addit. ad cap.*20. *num* 9. *praxis Archiepiſcopalis nouiſſima M. Ant. Genuenſis*, & rectè Rebellio 1. 2. *lib.*3. *q.*15. *concl.*2. & alij. Pius V. conceſſit Henrico Cardinali Luſitaniæ facultatem diſpenſandi in affinitate cuiuſcumque gradus orta ex occulta fornicatione.

Sup. hoc ibidem, §. in fine § Probatur ſecundo, & à lin.5. §. Ex quo ſequitur, & ſeqq.

9. Reſtat modò reſpondere ad argumenta adducta pro contraria ſententia, ideo.

Ad primum patet reſponſio ex his, quæ dixi in primo argumento pro firmanda affirmatiua ſententia, nam licèt parens, v. g. per matrimonium, præſertim conſummatum, efficiatur vna caro cum nouerca alicuius; nihilominus priuignus nec ab ea accepit eſſe, nec ita coniungitur, vt coniungitur conſanguineus in primo gradu collaterali, vnde licèt priuignus magnam reuerentiam nouercæ debeat, non tamen tantam, quæ iure naturali videatur obſtare coniunctioni matrimoniali, ſed ſolùm quæ cauſet aliqualem indecentiam in tali coniunctione, ſi deſint cauſæ, & idem dicendum eſt de nuru cum ſocero, vnde largo modo, & impropriè ſocrus dicitur pater, & nurus filia, vt afferebat Pomponius, & D. Auguſtinus.

10. Ad ſecundum argumentum deſumptum ex D. Paulo, aſſero nihil inde concludi, quia inceſtuoſus ille Corinthius nouercam carnaliter cognouit viuente patre, aliàs non dixiſſet D. Paulus, huiuſmodi peccatum non eſſe auditum inter gentes, certum enim eſt ex hiſtoriis apud quaſdam gentes, viſitata cum nouercis coniugia patre mortuo, vt patet apud Theodoretum *lib. de legib. verſus finem*, hanc eſſe germanam huius loci expoſitionem, patet ex alio loco D. Pauli 2. *Corinth.*7. in illis verbis. *Igitur etſi ſcripſi vobis non propter eum, qui fecit iniuriam, nec propter eum, qui paſſus eſt*, &c. in quibus verbis aſſerendo illum inceſtuoſum feciſſe in patrem iniuriã, apparet illud crimen commiſſum fuiſſe viuente patre, nam propriè non irrogaret iniuriam patri ſuo ſi illius demortuam vxorẽ cognouiſſet, & ita hunc locum D. Pauli explanant DD. citati pro ſecunda ſententia, quibus adde D. Anſelmum, Cornel. à Lapide, & Gulielmum Eſtium. Ad authoritatem D. Thom. omnium Magiſtri, reſpondeo ſtandum eſſe eius vltimo teſtamento, quod eſt ſumma, vbi, vt dictum eſt *in* 2.2. *q.*154. *art.*9. *ad* 3. clarè videtur docere inter ſolos parentes, & filios iure naturæ prohiberi matrimonium: videatur omnino Caietanus *ibi*. Vnde hanc ſententiam eſſe communem inter Thomiſtas teſtatur Ludouicus de San Iuan *in ſumm. tom.*1. *q.*6. *de ſacram. matrim. art.*7. *diffic.* 5. *dub.*1. *concl.*1. Sup. hoc ibidem, §. Obiicies, primo & ſeqq.

11. Ad tertium reſpondeo cum Baſilio Pontio *de matrim. lib.*7. *c.*13. *n.*10. Concilium in illis verbis demonſtrare quòd iure naturæ matrimonium illud videatur turpitudinem aliquam continere, atque adeò illicitum, niſi iuſta excuſetur cauſa, propter quam etiam Eccleſia diſpenſare poſſet iuſtè in ſua prohibitione. Adde etiam Sanchez *de matrimon. tom.*2. *lib.*7. *diſp.*66. *num.*9. *in fine, & diſp.*52. *n.*7. vbi probat matrimonia ſupradicta, licèt non aduerſentur iuri naturali primariò, & irritanti, aduerſari tamen iuri naturali ſecundariò, quatenus nudè ac ſecundùm ſe cõſiderata & pro libito priuatorum inita ſine peculiaribus circumſtantiis cohoneſtantibus indecentiam quamdam naturalem continent, & ita intelligendus eſt textus *in l. auunculo*, quod etiam probatur ex D. Ambroſio *epiſt.*66. *ad patruum*, vbi dixit illicitum eſſe iure naturæ, vt patruus ducat nepotem, quæ verba ſunt intelligenda de iure naturæ ſecundario modo quo ſuprà explicatum eſt, & ideò Henriquez *lib.*12. *cap.*13. *num.*9. *in gloſſa lit. D.* Villalobos *in ſumma tom.*1. *tract.*14. *difficult.*26. *n.*7. & alij aſſerunt Summum Pontificem Gregor. XIII. diſpenſaſſe cum Comitiſſa de ſancta Hadea, vt in matrimonium iniret cum ſuo patruo.

12. Ad confirmationem verò poſitam in quarto argumento reſpondeo quòd licèt hactenus diſpenſatum

ſatum non ſit in tali matrimonio à Romanis Pontificibus, parum refert, quia iuſta cauſa & quæ neceſſaria in eo gradu eſſet non occurrit, & inquiro, vt bene obſeruat Pontius *c.* 32. *n.* 10. quando audiuimus, vel legimus diſpenſare Pontificem, vt quis nubat duabus ſororibus, & tamen noſtra ætate diſpenſatum in eo eſt Clement. VIII. Vnde non valet argumentum, non fuit diſpenſatum in tali matrimonio; ergo non eſt diſpenſabile.

ip. hoc in- à in Ref. 4. per to- im.

13. Verùm pro coronide huius reſolutionis ponam hîc aliud pulchrum, & difficile dubium, an matrimonium inter fratrem & ſororem ſit irritum iure naturæ, vt non poſſit circa illud Summ. Pontifex diſpenſare. Eſſe irritum de iure naturæ docet Præpoſitus *in addit. ad* 3. *part. q.* 7. *de impedim. matrim. dub.* 9. *n.* 73. Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *diſp.* 52. *n.* 11. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 10. *q.* 5. *punct.* 1. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 9. *n.* 4. Vaſquez *in* 1.2. *q.* 74. *art.* 8. *diſp.* 112. *num.* 7. Bellarm. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 28. Perer *in Gen. tom.* 2. *lib.* 16. *diſp.* 14. *num.* 221. & Doctores cit. pro prima opinione ſuperioris quæſtionis. Ratio eſt, quia Innoc. III. *in cap. gaudemus, de diuort.* ait: Conuerſos ad fidem qui antea in ſecundo gradu & in vlterioribus gradibus contraxerunt, non eſſe ſeparandos: vnde videtur ſupponere ſeparandos eſſe qui in primo gradu contraxerant, ac proinde eorum matrimonium fuiſſe nullum & iure naturali, quia ante Baptiſmum non tenebantur iure Eccleſiaſtico, & hoc argumentum ita firmum viſum eſt Soto *in* 4. *ſent. diſt.* 40. *quæſt. vnic. art.* 4. vt eo ductus damnauerit contrariam ſententiam tanquam erroneam.

p. hoc in- in Reſ. . § Reſtat. hic infrà §. etiam ſtat hu- Reſ.

14. Sed immeritò quidem, nam ipſimet aduerſarij, vt Sanchez & Præpoſitus *locis cit.* probabilem eſſe exiſtimant, & illam abſolutè tenent ex Theologis Societ. Iesv Hurtado *tract. de matr. diſp.* 17. *diffic.* 5. *num.* 12. vbi citat Caietanum, Scotum & alios, & hanc ſententiam tenet etiam, qui inſtar multorum erit, Baſilius Pontius *de matr. lib.* 7. *c.* 32. *n.* 3. vbi citat D. Thom. Richardum, Durandum. Carthuſianum, Abulenſem, Armillam. Veracruz, Oleaſtrum, Heruetum, & ita cenſuiſſe magnum virum illum Aloyſium Legionenſem ſub Philippo II. Matriti *die* 22. *April.* 1589. teſtatur.

15. Probatur hæc opinio, quia nullo ſufficienti fundamento oſtendi poteſt ex natura rei, ſeu iure naturali, deberi reuerentiam conſanguineis qui non ſunt aſcendentes & naturaliter ſuperiores; ergo abſque ſufficienti fundamento dicitur in copula inter ipſos irreuerentiam reperiri ex natura rei, & eorum matrimonium ad eam ordinatum eſſe ex natura rei nullum, imò & eſſe illicitum; non nego tamen ob tantam ſanguinis coniunctionem in primo gradu indecentiam manifeſtam reperiri in copula inter eos, & in matrimonio ad eum ordinatum, ob quod ferè ab omnibus gentibus iure poſitiuo fuerit vetitum, cæteras rationes videbitis apud Pontium *vbi ſuprà.*

16. Reſtat modò reſpondere ad *cap. gaudemus.* Dico igitur quòd ibi Innoc. III. definitur id, quòd certum erat circa in quod ſibi fuit propoſitum, an ſcilicet coniuges conſanguinei in ſecundo & vlterioribus gradibus conuerſi ad fidem, erant ſeparandi; circa conſanguineos verò in primo gradu, quia ſibi non fuit propoſitum, nihil definiuit. Nec etiam obſtat quòd *in cap. literas de reſt. ſpoliat.* Pontifex dicat non poſſe diſpenſare in gradibus prohibitis diuina lege, vbi gloſſa *in ver. diuina lege,* explicat de gradibus interdictis *Leuit. cap.* 18. ſed gradus de quo loquimur, eſt prohibitus *in d. loco Leuit.* 18. ergo, &c. non, inquam, hoc obſtat, quia ibi Pontifex dum ait diſpenſare non poſſe in illis gradibus, intelligi debet, non debere, nec expedire ſæpiùs facere ſine magna cauſa, & conſtat ſic accipiendum, quia ſtatim additur in illo textu, non conſueuiſſe Pontificem in illis gradibus diſpenſare, quod additum ſuperfluum eſſet, ſi verè non poſſet, & hoc patet experientia: nam *Leuit.* 18. erat prohibitum matrimonium cum vxore fratris, & conſequenter eſt prohibitum *in d. cap. litteras*; & tamen certum eſt Pontificem ſæpiùs ex magna cauſa diſpenſaſſe in tali matrimonio, vt ipſemet Innocent. III. cum Libionenſibus, vt patet *in cap. fin. eodem tit.* Alex. VI. cum Emanuele Rege Luſitaniæ, Iulius II. cum Henrico VIII. cuius diſpenſationem Clem. VII. approbauit, ergo clarum appatet Pontifices diſpenſaſſe in aliquibus caſibus prohibitis *Leuit.* 18. *& in d. c. literas,* quicquid in contrarium aſſerat Bellamera *conſil.* 38. & Pariſ. *vol.* 4. *conſil.* 68.

17. Patet igitur ex dictis iure naturæ validum eſſe matrimonium inter fratres & ſorores, vnde & iuſta concurrente cauſa diſpenſare in eo poſſet Pontifex. Iuſta tamen, ait Pontius *loc. cit.* mihi cauſa videtur vt quod, exempli cauſa, dictum ſit, ſi Hiſpaniarum Princeps cùm ex vna parte digna tanta regia maieſtate vxor non eſſet, nec ſine graui inconuenienti iuxta præcedentem æſtimationem etiam adhuc illum ducere non poſſet, & ex illa parte illæ, quæ pari coniugio copulari poſſent, eſſent aut hæreticæ, aut ſuſpectæ, vnde probabile periculum immineret, vel peruertendi Regis, vel inficiendi Regni, quod non eſt difficile euenire, poſſet certè iuſtè diſpenſari, vt cum ſorore nuberet, maximè ſi vterina non eſſent. Ita mihi videtur, ait Pontius, ſub Sedis Apoſtolicæ iudicio, cuius etiam determinationi ego humiliter omnia dicta ſubmitto.

RESOL. LXXXI.

An Pontifex poſſit diſpenſare, vt matrimonium ineatur inter priuignum & nouercam: vel priuignam & vitricum: ſocrum, & nurum: aut ſocrum & generum.

Et an poſſint Pontifices ex iuſta cauſa diſpenſare, vt affines in primo gradu lineæ rectæ inter ſe matrimonium contrahant.

Et an affinitas dirimat matrimonium ipſo iure naturæ.

Et explanatur, quod ſi quis in infidelitate fuiſſet copulatus matrimonio ſuæ nouercæ, validum fuiſſe matrimonium Patre defuncto, nec eſſe diſſoluendum, cum ad Fidem conuerteretur.

Idem dicendum eſt, ſi quis duceret eam, quam Parens fornicariè cognouit. Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 67.

§. 1. Negatiuè reſpondent Doctores, quos citat, & ſequitur Coninck *de Sacra. diſp.* 32. *dub.* 4. *num,* 53. aſſerentes in primo gradu affinitatis lineæ rectæ irritum eſſe matrimonium iure naturæ. Probatur hæc opinio; quia copula carnis, ad quam matrimonium ex ſua natura ordinatur, nequit ex natura rei fieri abſque irreuerentia inter affines in dicto gradu: nam vxor, v. g. patris ex coniunctione carnali ad patrem fit vna caro cum ipſo patre, atque idcò in acceſſu filij ad vxorem patris, vtpote carnem patris, nequit non eſſe irreuerentia ex natura rei, quam irreuerentiam ſatis ſignificauit Apoſtolus 1. *Cor.* 5. ſic dicens: *Audiatur inter vos fornicatio, & talis, qualis neque inter gentes, ita vt vxorem patris ſui quis habeat.* Igitur matrimonium nequit validè fieri inter illos, quia nequit conferri ius iuſtitiæ, quale confertur per matrimonium, ad id, quod ex obiecto, & ab intrinſeco eſt malum, & inhoneſtum.

2. Sed ego contrariam ſententiam latè docui *in p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 93. & nunc iterum doceo cum Quæ nunc eſt Reſ. ante

Diuo

cedens & in a.10 §. eius primæ not.

Diuo Thoma *in 2. 2. quaſt.* 154. *art.* 3. *ad* 3. Aliæ verò perſonæ, quæ non coniunguntur ſecundùm ſe ipſas, ſed per ordinem ad parentes, non habent ita ex ſeipſis indecentiam, ſed variatur circa hoc decentia, vel indecentia ſecundùm conſuetudinem & legem humanam, vel diuinam. Probatur *primò* ex illo *Reg.* 3. *cap.* 2. vbi legitur Adoniam filium Dauid petiiſſe Abiſac in vxorem, quæ erat vxor patris ſui Dauid, quam quidem non acciperet vxorem, neque ei data eſſet, ſi inter priuignum, & nouercam matrimonium eſſet iure naturæ prohibitum. *Secundò*, quia ideò in primo gradu lineæ rectæ conſanguinitatis impeditur, & dirimitur matrimonium, quia conſangunei media carnali copula efficiuntur vna caro cum antea id eſſent per vnitatem ſanguinis: ſed affines in primo gradu non erant idem per vnitatem carnis; ergo in illis non eſt eadem ratio, ac in conſanguineis.

3. Obiicitur; quia *Geneſ.* 39. maledicitur Ruben; eo quòd cum vxore patris dormierit, vt legitur *Gen.* 36. ergo cùm tunc nulla extaret ſcripta lex illud prohibens, & alias ſit prohibitum tanquam ſcelus peſſimum, ſequitur eſſe prohibitum iure naturali. Reſpondeo cum Caietano; ideò peccatum narratur fuiſſe abominabile, quia fuit peccatum adulterij: quia viuente patre Ruben dormiuit cum vxore patris, ſcilicet, & ideo peccatum illud habuit grauiſſimam adulterij rationem.

Sup. contento in hoc §. in Reſ. not. præteritæ.

4. Probatur *ſecundò*, ex *canone* 61. *Concilij Agathenſis*, & *canone* 30. *Epaunenſis*, vbi expreſsè prohibetur matrimonium cum priuigna, cum nouerca; & ſimul præcipitur ne ante eam prohibitionem matrimonia contracta diſſoluantur. Quod euidenter demonſtrat illa coniugia valere & diſpenſabilia eſſe illa impedimenta in primo gradu. Idem quoque conſtat ex Concilio Aurelianenſi III. *canone* 10. vbi hæc habentur: De inceſtis coniunctionibus iſta quæ ſunt ſeruentur, vt hi, qui aut modò ad Baptiſmum veniunt, aut quibus Patrum ſtatuta ſacerdotali prædicatione antea in notitiam non venerunt, ita pro nouitate conuerſionis, ac fidei ſuæ credidimus conſulendum, vt contracta hucuſque huiuſmodi coniugia non ſoluantur, ſed in futurum, quod de inceſtis coniunctionibus in anterioribus canonibus interdictum eſt, obſeruetur, id eſt, vt ne quis ſibi ſub coniugij nomine ſociare præſumat relictam patris, filiam vxoris, &c. Quibus verbis claret velle Concilium huiuſmodi coniugia in infidelitate contracta manere, & non diſſolui. Ergo gradus affinitatis inter vitricum & priuignam, inter priuignum & nouercam non dirimit iure naturali. *Secundò*, eadem concluſio ratione oſtenditur, quia inter dictos affines nulla reperitur ſuperioritas, contra cuius reuerentiam ſit ſimpliciter & ſemper vſus matrimonij. Patet, quia ſuperioritas tantùm eſt in eo qui eſt principium naturale alterius, & non in eo qui eſt affinis, quamuis fiat vna caro cum principio naturali, quia propriè non fit vna caro cum illo, ſed tantùm quia ſiunt principium vnius carnis; ergo quamuis in filij acceſſu ad vxorem patris iam defuncti, ſit ex natura rei aliqua indecentia, ſed non irreuerentia, & impietas adeò iuri naturæ ab intrinſeco oppoſita, vt nullo euentu, qualibet iuſta ſubſiſtente cauſa, irrita ſit, & nulla. Vnde non video ſufficiens fundamentum ad talem nullitatem iure naturæ ponendam. Denique id non leuiter firmatur ex eo quòd Pontifices non rarò pro foro conſcientiæ diſpenſant in dicta affinitate lineæ rectæ in primo gradu orta ex copula fornicaria: quæ tamen videtur eſſe eiuſdem rationis cum ea, quæ oritur ex copula coniugali, quia fornicarij eodem modo fiunt vna caro per copulam, ac coniuges.

Sup. hoc ibidem. §. Tertiò, hæc opinio. & infrà ad medium.

§ Ex quo ſe- quitur primo huius Reſ.

5. Vnde ex his dicendum eſt, quòd licèt parens per matrimonium, præſertim conſummatum efficiatur vna caro cum nouerca alicuius, nihilominus priuignus, nec ab ea accepit eſſe, nec ita illi coniungitur vt coniungitur conſanguineus in primo gradu collaterali, vnde licèt priuignus magnam reuerentiam nouercæ debeat, non tamen tantam, quæ iure naturali videatur obſtare coniunctioni matrimoniali: ſed ſolùm quæ cauſet aliqualem indecentiam in tali coniunctione, ſi deſint cauſæ.

Sup. contento in hoc §. ibidem, ſignanter pro hoc primo ibi in §. His tamen. ad medium, à verſ. De loqual ſe infiele. & pro ſecundo ibidẽ in §. Tertiò hæc opinio. & curſim ſuprà in fine §. Probatur ſecundo. huius Reſ. & pro contento in hoc §. obiicies primo. ibidẽ in Reſ. præterita §. Ad ſecundũ.

6. Ex quo ſequitur *primò*. Si quis in infidelitate fuiſſet copulatus matrimonio ſuæ nouercæ patre defuncto, validum fuiſſe matrimonium, nec eſſe diſſoluendum, cùm ad finem conuerteretur. *Secundò*, idem longè potiori iure dicendum, ſi quis duceret in vxorem eam, quam parens fornicariè cognouit. Confirmatur ex eo quòd Pius V. conceſſerit Henrico Cardinali Luſitaniæ facultatem diſpenſandi in affinitate cuiuſcumque gradus orta ex diocculta fornicatione, vt refert Rebellius 2. *part. de obligationibus iuſtitiæ*, *lib.* 3. *q.* 15. *concl.* 2.

7. Obiicies *primò*, quod Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 5. dicit: *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris ſui aliquis habeat.* Reſpondeo nihil inde concludi: verius enim eſt inceſtuoſum illum Corinthium nouercam carnaliter cognouiſſe viuo patre, ex eo quòd Apoſtolus dicat eum commiſiſſe talem fornicationem, quæ nec inter gentes auditur: certum autem ſit ex hiſtoriis apud quaſdam gentes vſitata cum nouercis coniugia patre mortuo. Videri poteſt Theodoretus *lib. de legibus verſus finem.*

8. Adde Apoſtolum 2. *Ad Corinth.* 7. indicare illum inceſtuoſum fuiſſe in patrem iniurium, eius vxorem cognoſcendo, his verbis: *Igitur, etſi ſcripſi vobis, non propter eum qui fecit iniuriam, nec propter eum qui paſſus eſt, ſed ad manifeſtandam ſolicitudinem noſtram*, &c. propriè autem non irrogaſſet iniuriam patri ſuo, ſi illius demortui vxorem cognouiſſet, cùm per mortem vinculum matrimoniale fuiſſet ſolutum, & proinde nulla fuiſſet cauſa iniuriæ.

9. Obiicies *ſecundò*, quod vitricus ſit quaſi pater, eíque magna debeatur reuerentia. Reſpondeo id quidem oſtendere matrimonium inter vitricum, & priuignam etiam intra limites legis naturæ minùs honeſtum, niſi debitis circumſtantiis cohoneſtetur, quod fatemur: non tamen ſufficienter oſtendere eo ipſo eſſe irritum.

10. Obiicies *tertiò*, quòd Pontifices nunquam ſoleant in huiuſmodi gradu diſpenſare. Reſpondeo non oriri ex eo quòd non poſſint, ſed quòd minimè deceat: cùm rarò detur cauſa diſpenſandi in gradu ita accedente ad gradus certiſſimè iure naturæ irritantes.

Sup. hoc infrà in Reſol. 83.

11. Itaque dicendum eſt matrimonium aui & nepris, auiæ & nepotis, & aliorum aſcendentium & deſcendentium præter primum gradum, non eſſe iure naturæ, & ab intrinſeco illicitum, ſecluſo iure poſitiuo. Ita communiter Doctores. Ratio eſt, quia illi non dicuntur verè parentes, nec debetur illis naturaliter eadem reuerentia, idem honor qui patri & matri, ſolùm enim ſecundùm receptiſſimam conſuetudinem nationum benè inſtitutarum, debetur illis maior honor tanquam altiori principio per accidens concurrenti. Firmatur manifeſta diſparitate patris, & aui; nam pater eſt per ſe principium filij; auus verò tanquam per accidens; cùm poſſit eſſe filius ſine auo, vt patet in filiis Adami: minor etiam eſt participatio ſanguinis inter auum, & nepotem, quàm ſit inter patrem & filiam; ergo non debetur tanta reuerentia auo, ſicut & ipſi patri; ergo tametſi matrimonium patris & filiæ, vel matris & filij ſit iure naturæ omninò illicitum ab intrinſeco, non ſequitur idem

idem dicendum eſſe de matrimonio aui & neptis, vel auiæ & nepotis.

§. hoc in ... ſ. præteri... à §. His men, & in ... §. & lin. ... primæ ... ar.

12. Ex quo ſequitur poſſe Pontifices ex iuſta cauſa diſpenſare, vt affines in primo gradu lineæ rectæ inter ſe matrimonium cõtrahant Doctores pro hac ſententia adduxi ad ſatietatem *vbi ſuprà*, quibus nunc addo me citato, Auerſam *de ſacram. Matrim. q. 17. ſect. 2.* & Caramuelem *in Theol. moral lib. 1. n. 591.* vbi ſic ait: Petis vtrùm affinitas dirimat matrimonium ipſo iure naturæ? Qui aſſerunt leui fulciuntur fundamento, ac propterea negatiuam ſententiam eligo, quam aptè Baſſæus vocat probabiliorem; & probo ſic: Sæpe Eccleſia diſpenſauit in primo gradu affinitatis: ergo potuit. Patet conſequentia, quia aliàs diceretur excedere limites propriæ authoritatis, quod eſſet manifeſta iniuria Tunc ſic: Atqui ſi affinitas ex natura ſua matrimonium dirimeret, non poſſet Eccleſia diſpenſare: ergo Minorẽ probo. Eccleſia, non habet authoritatem mutandi eſſentias rerum: ergo ſicut non poteſt cõcedere quòd homo non ſit rationalis, non poterit concedere, quòd ſummus affinitatis gradus matrimonium non dirimat, ſi affinitas, & matrimonium ex ſe, & neceſſariò opponantur.

13. Eccleſiam diſpenſaſſe in primo affinitatis gradu dixi, dixerunt ante me Baſſæus *verb. Matrimonium, n. 72.* & alij in quorum gratiam, & confirmationem aliquas diſpenſationes recenſebo, quæ ab Eccleſia conceſſæ hodie inueniuntur authenticè adnotatæ.

§. hoc la... ... Reſ. ...

14. Duas ſorores ſucceſſiuè duxit Emanuel Luſitanorum inuictiſſimus Rex Alexandro III. Pontifice Romano diſpenſante Catharina vxor fratris ſine prole defuncti nupſit Henrico VIII. Angliæ Regi ex Iulij II. diſpenſatione.

15. De nouerca, cùm ſit in primo etiam gradu eſt eadem omninò difficultas, Bellarminus *controuerſ de matr lib 2 de impedim* & ex eo Beyerlingius, *in Theatro, verb matrimon pag 328.* nunquam diſpenſatum fuiſſe ab orthodoxa Eccleſia credit: Baſſæus autem *in florib. verb matrim n. 72.* (cito edit. prim.) non matrimonium ſolum, ſed & matrimonia fuiſſe celebrata cum nouercis ex diſpenſatione Eccleſiæ affirmat, ſed non probat. Ita Caramuel.

RESOL. LXXXII.

An Pontifex poſſit diſpenſare vt quis contrahat matrimonium cum vxore fratris ſui, vel ut fœmina nubat viro ſuæ ſororis?

Ex quo deducitur, quod nullus affinitatis gradus in linea tranſuerſa dirimit matrimonium iure naturæ?

Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 68.

§. hoc, & ... ni conté... hac ... lege do... nam Reſ. præcedentis ... ignanter, ... recitatiue ... Duas ſo... res.

§. 1. NEgat Paludanus *in 4. diſt. 41. q. 1. art. 5. concluſ. 2.* & aliqui ex veteribus; & mordicus ſuſtinent hanc ſententiam Nouatores noſtri temporis. Probatur hæc opinio; quia *in cap. gaudemus, de diuort. is.* decernitur, infideles coniunctos in ſecundo gradu ſeparandos non eſſe; ergo vt notum ſupponitur, ſecus eſſe in primo gradu atque ideò in eo gradu irritum eſſe iure naturæ matrimonium

2. Verùm ego puto affinitatem ex copula coniugali in primo gradu lineæ tranſuerſæ non dirimere matrimoniũ iure naturali & proinde poſſe Pontificem ex iuſta cauſa inter dictos affines diſpenſare, vt matrimonio copulentur. Probatur hæc opinio, quia in antiquo Teſtamento, Iacob accepit duas ſorores in vxores, *Geneſ. 29.* Thamar nurus Iudæ Patriarchæ matrimonio iuncta eſt duobus eius filiis, *Geneſ. 38.* quæ tamen non reprehenduntur à Scriptura, nec indicatur in diuina diſpenſatione factum.

3. *Secundo*, *Leuit. 18.* dicitur *Sororem vxoris tuæ pellicatum non accipies nec reuelabis turpitudinem eius illa viuente* quibus poſtremis verbis inſinuatur non fuiſſe illicitum in antiquo Teſtamento accipere in vxorem ſororem coniugis defunctæ

4. *Tertiò* Pontifices aliquoties diſpenſarunt vt affines in eo gradu matrimonium inter ſe contraherent. Alexander VI diſpenſauit cum Emanuele Rege Luſitaniæ, vt acciperet in vxorem ſororem vxoris defunctæ. Iulius II. diſpenſauit cum Catharina vidua Regis Angliæ, vt copularetur fratri mariti defuncti omnibus penè orbis Chriſtiani Academiis tale matrimonium approbantibus. Videri poteſt Nauarr *c. . n 84.* Clemens VIII diſpenſauit cum Rege Poloniæ, vt acciperet in vxorẽ ſororem vxoris ſuæ defunctæ. Denique licet inter huiuſmodi perſonas ſit ſatis arcta neceſſitudo quæ reddat matrimonium aliquo modo indecens, niſi ſubſit cauſa: non tamen eſt tanta vt illud irritet.

5 Dices *primo Math. 14.* Ioannes Baptiſta dicebat Herodi: *Non licet tibi habere eam* ſcilicet Herodiadem *vxorẽ fratris tui*; cùm tamen Herodes Gentilis legibus Iudaicis non aſtringeretur, & proinde eius matrimonium debuerit eſſe irritũ iure naturæ Reſpondeo, fuiſſe vere irritum iure naturæ, quia acceperat eam in vxorẽ, fratre ſuo viuo vt plures in illũ locum obſeruant Vide Hieronymum. Vel ſi dicamus cum quibuſdã fratrem Herodis mortuum fuiſſe, dicendum nihilominus non licuiſſe ei vxorem fratris ſui accipere in vxorẽ cùm Herodes profiteretur legem Iudaicam quæ prohibebat fratrẽ matrimonio copulari vxori fratris defuncti, vt patet *Leu. 18.* quãdo ſcilicet frater reliquerat ſemen, vt hic contigit.

6. Dices *ſecundo, cap citato Leuit* dicitur: *Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis* Reſpondeo, hanc legem in nouo Teſtamento non obligare. Adde intelligi quando maritus defunctus reliquerat ſemen, nam ex *c. 25. Deuter* conſtat licuiſſe vxori coniungi fratri viri ſui, qui ſemen non reliquerat.

7. Dices ſaltem, quo caſu proles relicta eſt ex priori matrimonio vxor videtur iure naturæ prohiberi, ne fratrem defuncti in maritum accipiat, vt patet ex *c. vltim. citato* vbi Pontifex concedens, vt ij qui cum relicta fratris ſui matrimonium inierant cum ea remaneant, addit, fratribus decedentibus ſine prole. Reſpondeo: Pontificem non velle eo ſolo caſu remanere, ſed vel maximè poſſe eo caſu. Ex his patet nullum affinitatis gradum in linea tranſuerſa matrimonium dirimere iure naturæ.

8 Poteſt igitur Pontifex in illo diſpenſare, ſicut de facto diſpenſauerũt. Vnde apponã hic verba Franc. Ramos *in conſult. iuridic.* &c de hoc caſu *n 437.* vbi ſic ait. *El Pontifice Alexand. VI diſpenſo ano 1500. con D. Manuel Rey de Portugal para que caſaſſe con la Infanta Doña Maria hija de los Señores Reyes Catholicos, y hermana de la Reyna Doña Iſabel de qui en eſtaua viudo como lo refiere deſpues de otros el padre Ioan de Mariana, lib. 27 de ſu hiſtoria de Eſpaña c. 8. y de los Theologos el Cardinal Caietano in 2. 2. D. Thome q 154 art. 9 in gloſſa reſponſ. ad 3.*

9. *Pocos anos deſpues en el de 1509. Iulio II. ſucceſor de Alexãdro diſpensò con Henrique VII. Rey de Inglatierra, para que caſaſſe con la Reyna Doña Cathalina hija de los Reyes Catholicos, y viuda de Arius, Principe de Cales hermana de Hẽrique, como teſtifica Henrico Spondano; in auctario annal. Baron anno 1509. Mariana lib. 26. c. 17 y demas de auer cõfirmado eſta diſpẽſacion Leon. X. y Adriano VI. hauiẽdoſe deſpues a cauſa del deſẽfrenado appetito de aquel Rey mouido pleyto ſobre el valor de la diſpẽſaciõ, y matrimonio, la confirmo, y la declarò, per legitima con parecer de las Vniuerſidales Catholicas de Europa, y aſſenſo*

del Eminentiſſimo Collegio de Cardinales en publico Conſiſtorio Clemente VII. en veinte y tres de Março año de 1534. cuya ſententia, y decreto pone a la letra el P. Fr. Alfonſo de Caſtro lib. 1. de poteſtate legis pœnalis cap. 12.

10. *El miſmo Clemente VII. diſpensò con el Adelantado Pedro de Aluarado Gouernador de vn gouierno particular de las Indias Occidentales, para que caſaſſe con Beatriz hermana de Franciſca ſu primera muger como eſcriue Guilermo Eſtio ſobre el 4. de las ſentencias diſt. 43 §. 1.*

11. *Clemente VIII. con el Duque de Francauilla para el matrimonio que contraxo con hija del Conde de Salinas deſpes de auer eſtado caſado con otra hermana, hija tambien del Conde veaſe a Fr. Luis de S. Iuan ſobre el 4 de las ſentencias tom. 1. q 6 art. 7 conc. 1.*

12 *Gregorio XIII. con la Condeſſa de S Gadea, para que ſin hembargo del voto de caſtidad, que auia hecho en manos de vn Obiſpo caſaſſe con ſu tio hermano de ſu padre; con quien antes auia eſtado caſada otra hermana ſuya, que fue diſpenſacion de tres impedimientos de los mayores; aſſi affirma el P. Henrique in ſumma 3 p. lib. 12. c. 3 n 9 littera D.*

13. *Paulo V con Sigiſmundo Rey de Polonia, para que caſaſſe cõ hija del Archiduque de Auſtria, hermano de ſu muger primera teſtificado el P. Eſteuan Baunio de Sacramentis tr. 12 q 2 § de impedim aff. nit conc. 1. & 3.*

14. *Y vltimamente en nueſtros dias he viſto copias de diſpenſaciones de nueſtro muy S. Padre Vrbano VIII. en Eſpaña con D. Miguel de Noroña, y D. Maria de Caſtro hija del Marques de Caſtel Rodrigo y en Flandes con Claudio Lamoral Principe de Ligne, y Clara Maria de Ligne Princeſſa de Naſau, y prima hermana ſuya para que no obſtante eſſe impedimiento, y el de ſer Doña Maria hermana de la muger primera de D. Miguel, y la Princeſſa de Naſau viuda de hermano de Principe de Ligne, pudieſſen contraher matrimonio.*

15. *Eſtas razones, y ſobro todas las authoridad del decreto de Clemente VII. y demas exemplares referidos, ha hecho que deſpues dellos la primera opinion que affirmaua no ſer diſpenſable por ſu ſantidad el impedimiento del primer grado de affinidad en los tranſuerſales, no ſolo ne ſe iuzgue probable, ſino falſa, y erronea como la califica el P. Fr Alfonſo de Caſtro, de poteſtate legis pœnalis, lib. 1 c. 12. y otros graues Auctores y la opinion ſecunda, que ſeguimos de que eſte impedimiento es diſpenſable eſte como eſta oy fuera de toda controuerſia, y diſputa entre Catholicos.* Ita ille, qui poſtea pro hac ſententia plures Doctores adducit; quibus adde Theologos ſubſcriptos in quodam voto impreſſo in praxi Genuenſi, edita Romæ apud Maſcardum anno 1630. c. 20.

16. Reſtat modò reſpondere ad argumentum deſum; tum ex *c. gaudemus, de diuortiis*, & reſpondeo ibi ſolùm eſſe ſermonem de gradibus conſanguinitatis, & de illis quo pacto ſit intelligendum ſupponere cũ Martino Perez *de matrim. diſp. 38. ſect. 5. n. 1.* quod ibi quæſitũ fuerat à Pontifice an Pagani, qui in ſecũdo, vel tertio, vel vlteriore gradu lineæ tráſverſalis cõtraxerant matrimoniũ in Paganiſmo poſtea ad fidem conuerſi poſt Baptiſmum, deberẽt ſimul remanere, vel ab inuicẽ ſeparari Reſpódet non eſſe ſeparandos, quia in prædictis caſibus Pagani licite contrahunt matrimoniũ, quia conſtitutionibus Canonicis non arctantur. Ergo apertè definit Pótifex ſaltẽ virtute, non eſſe valida iure naturæ matrimonia illa in ſecundo, tertio, & vlterioribus gradibus. Nec verò inde inferendũ eſt cum Soto *in 4. diſt. 40. quæſt. vnica. art 4* manifeſtè prædicto textu definiri in primo gradu eſſe irritũ matrimoniũ iure naturæ. Quia hoc non fuerat a Pontifice poſtulatũ, & ita nihil circa hoc eo capite decernit. Quare ibi ſolùm declarauit id quod certum erat, relinquẽs primum gradum, qui ſub dubio manet. Sicut ex eo quòd Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. de Pœnitentia, can 7.* definiat, circumſtantias mutantes ſpeciem eſſe neceſſariò confitendas; non ſequitur declarare eas, quæ non mutant, ſed intra eandem ſpeciem notabiliter aggravant, non eſſe neceſſariò in confeſſione explicandas. Præterea idem oſtenditur, quia viri in Scriptura ſacra valdè commẽdati inierunt matrimonium in ſecundo gradu. Abraham enim duxit Sará, quæ aliter dicta eſt Ieſcha, filiam fratris ſui Aram, vt patet *Gen. 11.* Aram quoque Pater Moſis duxit Iochabed, ſororem patris ſui, *Exod. 6. n. 20.* quã *ibi* Latinus textus vocat patruelẽ; ſed Hæbreus textus habet patruam. Signum igitur eſt inter hos conſáguineos matrimonium iure naturæ irritũ non eſſe. Ruſus idẽ conſtat ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformatione matrimonij c. 5.* vbi ſtatuit, vt in ſecundo gradu nunquã diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam. At diſpenſari ab Eccleſia non poſſet in hoc gradu, ſi matrimoniũ in hoc ipſo gradu contractũ alio iure quàm Eccleſiaſtico, nempe iure naturæ eſſet irritũ. Et certè quod iam ſæpius ab Eccleſiæ capite Romano Pótifice, tã in hoc, quã in vlterioribus gradibus, re ipſa diſpẽſatũ non dubiũ eſt. Denique idẽ ratio ſatisfacere videtur, quia inter eos conſãguineos in linea tráſverſa, nulla eſt ſuperioritas naturalis, & à ſecũdo gradu non eſt táta ſanguinis cõiunctio, vt in eorũ carnali cõiunctione fiat irreverẽtia notabilis, quãvis nõnulla appareat indecẽtia præſertim in ſecũdo gradu.

RESOL. LXXXIII.

An Pontifex poſſit diſpenſare ex iuſta cauſa, vt matrimonium ineatur inter auum & neptem, vel inter auiam & nepotem?

Et docetur matrimonium inter auum & neptem, & inter nepotem & auiam eſſe validum iure naturæ?
Ex part. 8. tr. 1 Reſ. 69.

§ 1. NEgatiuè videtur reſpondendum; quia inter dictos, matrimonium de iure naturæ eſt interdictum. Et ita tenet Coninck *de Sacram. diſp. 32. dub. 1. n. 16. conc. 3.* vbi ſic ait: Videtur ibidem dicendum de matrimonio aui & neptis, auiæ & nepotis, & probabiliter abſolutè de omnibus deſcendentibus reſpectu aſcendentium per lineam rectam. Ita expreſſe deciditur *l. nuptiæ 53. & l. vlt. ff de rit. nuptiarum*, quæ ſumptæ ſunt ex Caio, & Paulo antiquis Iuriſconſultis; in quibus dicitur aſcendente in infinitum iure gentium (qua ratione Iuriſconſulti ius naturæ appellant) inceſtuoſas nuptias contrahi, eaſque conſiſtere non poſſe. Et meritò; quia hi omnes dicuntur verè parentes, & debetur iis naturaliter idem honor, qui patri & matri, imò ſecundùm receptiſſimam conſuetudinem maior, tanquam veris, & altioribus principiis. Et apud omnes gentes hæc matrimonia non fuerunt minus abominabilia, quàm patris cum filia; imò huius exempla faciliùs reperies, quàm illorum. Atqui vt patet ex dictis *n. 13. & 14.* matrimonium patris & filiæ ideò præcipuè à Deo negatum iure naturæ eſt irritum, quia eſt contra reuerentiam parenti debitam; ergo vbi ſimilis iure naturæ debetur reuerentia erit ſimiliter irritum.

2. Nec obſtat, quòd *cap. non debet de conſanguinitate* dicitur hanc non dirimere matrimonium vltra quartum gradum, quia loquitur de conſanguinitate in linea tranſuerſa, non autem in recta: quia ius non cõſiderat caſus moraliter impoſſibiles, qualis eſt, vt quis

Sup. hoc ſupra in Reſ. 80. § Verum, ad medium, & §. Reſtat.

Sup. conte to in hac Ref. ſuprà in Reſ. 81. ſignanter in § Itaque, dicẽdum, ſed legi eam per totam.

quis ducat filiam abnepotis ſui,cùm poſt Euangeliũ nullum legatur exemplum alicuius,qui viderit filiā abnepotis ſui:multò minus qui potuerit eam ducere.

3. Sed his non obſtātibus contrariæ ſententiæ adhæreo,quam tuetur Sanchez *lib.7 diſp.51.num.19.* Quia auus & cæteri aſcendentes non ſunt principium nepotum per ſe,ſed per accidens;ad rationem enim filij,vt filius eſt,ſolùm deſideratur,vt à parentibus originem trahat:ac per accidens eſt, vt ſuus pater alium patrem habuerit; filij enim Adami carentes auo,ita veri filij fuerunt, ac illum habentes. Ac proinde reuerentia debita auis à nepotibus,non eſt debita neceſſariò,& per ſe,ſed per accidens, vtpote quæ in ſola ratione principij,& cauſæ per accidens fundatur. Non ergo ea reuerentia, & ſuperioritas per accidens,ita impedimentũ de iure naturæ præſtabit matrimonio inter eos, vt illud eodem iure irritet. Et confirmatur quia auus reſpectu nepotis non habet rationem genitoris, ſed ſolam rationem cauſæ quaſi applicantis genitorem,at cauſa applicans aliam cauſā ſuo effectui,non eſt per ſe,ſed per accidens cauſa illius effectus. Quare loquendo de reuerentia naturali,non eſt verum maiorem exhiberi auo quia reuerentia naturalis reſpectu aui eſt per accidens: at reſpectu patris eſt per ſe.At eſt verum de reuerentia politica; auum enim vt primum dominum,& primum in gubernādo principium reueremur. Et ideò huius ſententiæ videtur expreſsè D. Thomas 2.2.*q* 154 *art.*9. *in ſolutione ad* 3.vbi ait in commixtione perſonarum coniunctarum aliquid eſſe, quod eſt ſecundùm ſe indecens, & repugnans naturali rationi, ſicut quòd commixtio fiat inter parentes,& filios, quorum eſt per ſe,& immediata cognatio:alias verò perſonas quæ non coniunguntur per ſe ipſas, ſed per ordinem ad parentes, non habere ita ex ſe ipſis indecentiam, ſed variari circa hoc decentiam,vel indecentiam,ſecundùm conſuetudinem & legem humanam. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Bonacina *de matrimon.q.3 punct* 5. *§.1.n.8* & nouiſſimè Caramuel *in Theol moral.l.1 n.* 543.vbi docet matrimonia inter auum & neptem. & inter nepotem & auiam eſſe valida iure naturæ, Vnde ſequitur poſſe Pontificem diſpenſare, vt inter illos matrimonium contrahatur.

RESOL. LXXXIV.

An Pontifex poſſit diſpenſare,vt fratres & ſorores contrahant inter ſe matrimonium.

Et explanatur . an matrimonium fratris cum ſorore ſit iure naturali nullum? Ex part.8.tract.1.Reſ.70.

§.1. NEgatiuè reſpondet Vaſquez,Rebellius,Sāchez, & alij, quos citat & ſequitur Bonacina *de matrim.q.3 punct 5 n* 1.quibus adde Mæratium *de ſacram. Matrim.diſp.9 ſect.*7.Probatur hæc opinio ex *Geneſ*, 12. ex quo videtur patere matrimonium fratris cum ſorore iure naturæ eſſe nullum;non enim potuit Abraham ſuadere Saraï, vt diceret ſe eius ſororem ad hoc, vt non haberetur eius vxor,niſi quia compertum eſſet inter fratrem, & ſororem matrimonium inire non poſſe,eamque eſſe communem opinionem, quæ non potuit aliunde procedere,quam quòd ex ipſo lumine naturæ matrimonium huiuſmodi cenſeretur nullum. cùm nondum vlla lex poſitiua hac de re eſſet lata Confirmatur ex eo quòd Sara dicta eſſet ſoror Abrahæ, Pharao exiſtimauit non eſſe vxorem.Conſimilia habentur *cap* 20.

(Margin: §. conten- t in hac Reſ. lege Reſ.& §.not ſ.)

2.Probatur *ſecundò* ex Auguſtino *lib* 15.*de ciuitate Dei,c.*16 qui poſtquam oſtendiſſet matrimonium fratris,& ſororis in initio mundi fuiſſe neceſſarium ad generis humani propagationem, dicit: Quòd profectò,quanto eſt antiquius, compellente neceſſitate,tanto poſtea factum eſt damnabilius religione prohibente. Et *infrà*: Fieri ergo debuit,quando potuit,vt exiſtente copia inde ducerentur vxores, quæ non erant iam ſorores, & non ſolùm iſtud vt fieret; nulla neceſſitas eſſet, verùm ſi fieret, nefas eſſet.Idem docet *l.21. contra Fauſtum,c.*35.ex quo loco patet fratrem, & ſororem ex altero tantùm parente ſe contingentes iure naturæ non poſſe inter ſe coniungi.

3. Probatur *tertiò*, teſte eodem Auguſtino *c. citato de ciuitate*,gentes,quæ fraterna coniugia permiſerunt,fuerunt grauiter reprehenſæ, meliore ſcilicet conſuetudine talem exhorreſcente licentiam, quod etiam reprehendit Theodoretus *l.de legibus, ſub mediũ*.Huius rei ratio non ita commodè videtur adferri poſſe;nihilominus non videtur contemnenda ea moralis ratio,quòd ex ipſo lumine naturæ conſtet fratrem,& ſororem maximam ſibi inuicē reuerentiā debere,cui repugnat nimia familiaritas quæ in actu coniugali cernitur, & turpitudo coniuncta cum irreuerentia reſpectu eius, qui carnaliter cognoſcitur. Quod tamen ſuperiori dubio diximus, ex diuina diſpenſatione poſſe ſubſiſtere matrimonium filiæ cum patre,vel filij cum matre, longè potiori iure dicendum ex eadem poſſe ſubſiſtere matrimonium ſororis cum fratre.

4. His tamen non obſtantibus, ego affirmatiuam ſententiam probabiliter docui *in part.4. tr.4. reſol.* 93.& nunc iterum doceo cum D.Th.2.2.*q* 145.*art.* 9 *ad* 3.& *ibi* expreſsè Caietanus. Pro hac ſententia etiam *loco citato* adduxit Hurtad. Præpoſitum, & Pontium, quibus nunc addo Baunium *in Theol. mor. tom.1. tr.12.de Imp.Conſi.q.2.*& Patrem Perez *de matr. diſp.* 28 *ſect.5.n.*4. Probatur hæc opinio, quia fratres non habent inter ſe immediatam coniunctionem, & obſeruantiam, ac reuerentiam, ſed tantùm ratione parentum:quæ non videtur ita aduerſari matrimonio vt hoc irritet. *Secundò*, non videtur intelligibile Deum voluiſſe inter eos irritum eſſe matrimonium, per quos volebat genus humanum initio propagari,& ita illud inſtituere,vt neceſſe fuerit in filiis Adæ inſtitutionem immutare, concedendo,vt ij inter ſe contraherēt,qui per matrimonij inſtitutionem ad hoc erant inhabiles;ergo euidens eſt non negaſſe fratribus facultatē transferēdi dominiũ ſui corporis mutuo,cùm id non ſit intrinſecè malũ,nec rectæ rationi naturali neceſſariò repugnans.Quamuis enim in prædicto matrimonio reperiatur ex natura rei aliqualis indecentia, ob tantā ſanguinis coniunctionem, ratione cuius illicitũ eſt inter prædictos matrimonium,ſicut eſt illicitũ inter aſtrictos voto caſtitatis ſimplici in ſæculo,non tamen ideò tale matrimonium inualidum erit,ac irritum.Denique,res adeò grauis,qualis eſt irritatio matrimonij,nequit ſtatui ſine fundamento ſufficienti,quod hîc non eſt, vt patebit ex ſolutione argumentorum,quæ propoſita ſunt pro contraria ſententia. Quæ hic eſt ſuprà Reſ.80 à §. Verum pro coronide.

5. Ad argumenta verò contraria reſpondendum,illicitũ eſſe tale coniugium iure naturali ſine magna cauſa;negari enim non poteſt ob tantam ſanguinis coniũctionem reperiri indecentiam manifeſtam in copula inter eos,& in matrimonio ad eā ordinato; ob quod ferè ab omnibus gentibus fuit iure poſitiuo vetitum;hinc tamen non colligitur eſſe irritum iure naturali:nam maior, vel ſaltem æqualis turpitudo grauis cernitur in eo quod idem duas ſorores ducat vxores,aut duo fratres eidem vxori copulentur,vtroque conſummato matrimonio,& tamē diſpenſari

ſpenſari in eo poſſe,& iure naturali valere matrimonium fatetur omnes. Æquè etiam grauis turpitudo cernitur in eo,quòd quis nouercam,aut priuignam ducat vxorem,vel relictam auunculi;& tamen ſolo Eccleſiaſtico impedimento ea coniugia dirimuntur. Denique non minor turpitudo relucet,quòd matrimonium infidelium cõſummatum diſſolui poſſit, & vterque cum altera conſummare coniuge ſuperſtite; & tamen auctoritate Pontificis fieri poſſe multi exiſtimant. Non ergo ratio illa ex irreuerentia, ac turpitudine deſumpta efficax eſt, ſed infirma.

6. Et quidem,ſi mores hominum conſulantur,cùm aliquid ab omnibus recipitur,ſatis indicatur ab ipſo iure manare naturæ,quod verò modò ab his,modò ab illis ſatis etiam oſtẽdit non deduci neceſſariò ex naturæ principiis. Id certè inuenitur in matrimonio inter fratres:nam apud multas gentes fuit reprobatum & reiectum;apud alias verò etiam laude dignas fuit vſu, & conſuetudine probatum, ac receptum. Nam apud Ægyptios fuiſſe in vſu matrimonia ſororum,& fratrum referunt Deodorus, & Pauſanias *in Atticis* Ptolomeum nupſiſſe Arſionẽ ſorori tradunt hiſtorici. Apud Athenienſes id in more receptum affirmat interpres Ariſtopanis, faceturque Ludouicus Viues *ad lib* 1. *de Ciuitate Dei,cap.*16. Addo ex ſacris litteris non leue colligi fundametum exẽplo Thamar ſororis Amon. Quæ vt habetur 2.*Reg.* 13. dixit ad illum *Noli frater mi, noli opprimere me, vel facere ſtultitiam hanc,quin prius loquere ad Regem, qui non negabit me tibi.* Quibus verbis inaniter ſe defendere conaretur puella ſi illicitum,inauditum, non vſu receptum,aut quòd iuſta ſubſiſtente cauſa, fieri non poſſet coniugium. Et hæc omnia docet Perez *vbi ſuprà.* Et ideò hanc ſententiam , præter Doctores citatos , tenet etiam Caſpenſis *in curſu Theolog.tom.*2.*tract.*26 *ſect.*5.*n.*41.

7. Vnde non grauabor hîc apponere verba R.P. M. Texeda *in Theol moral.tom.* 2.*lib.*4 *tract.* 2.*n* 26. vbi ex Victoria obſeruat quòd inter ea,quæ prohibẽtur *Leuit.*8 præter primum gradum lineæ rectæ, id eſt , inter aſcendentes, & deſcendentes, fortaſſe omnia alia ſunt prohibita iure naturali ſecundariò, hoc eſt,ſunt prohibita abſolutè,& non vrgente aliqua graui cauſa,& rationabili.Quod oſtendo, nam ex tali matrimonio iure naturali ſecundariò prohibito ſẽper ſequitur aliquid,quod licèt finem principalem matrimonij non tollat,tamen ex parte officij vel obſtat fini vel eſt contra reuerentiam naturalem debitam conſanguineis, vt quòd nepos dominetur amitæ, & ſit caput eius , aut materteræ, cui debetur idem honor,qui matri; & non videtur rationi naturali conſentaneũ,vt amita ſerviat nepoti, & ipſa nepotem timeat.Cæterùm omnia iſta,quæ videntur ſecum aliquam indecentiam afferre,non ſunt ita intrinſecè mala quin poſſint aliquo magno bono honeſtari,& compenſari, quod ex tali matrimonio ſequi poteſt. Et ideò, etſi iure naturali interdicatur quòd quis habeat duas vxores ſorores,tamen id licitum fuit tempore Iacob,qui habuit duas ſorores vxores. Atque eodem pacto dico, quòd etſi matrimonium inter fratrem,& ſororem ſit interdictũ iure naturali,cùm tamen non ſit interdictum iure naturali primariò , quò ea prohibentur, ſemper ſunt mala, nec ex quacumque cauſa poſſunt honeſtari: ſed iure naturali ſecũdariò,quo ea,quæ prohibentur,etſi abſolutè mala & inhoneſta ſint,poſſunt tamen honeſtari, & fieri licita ob aliquam magnam cauſam;& ideò ob illam ſi occurrat,rectè poteſt fieri diſpenſatio,vt frater contrahat matrimonium cũ ſorore, ſicut temporibus priſtinis diſpenſatum eſt, vt quis duas haberet vxores. Vnde dico,quòd licét prohibitum ſit fratrem contrahere matrimonium cum ſorore ſua,tamen ſi occurrat aliqua grauiſſima cauſa ad cõtrahendum matrimonium inter illos, illud ius naturale , quod interdicebat inter fratres matrimonium,illudmet præcipit, vt ob vrgentem cauſam occurrentem licitum ſit id facere,quia non eſt intrinſecè malum , & pro ſemper , ſed propter maius bonum fieri poteſt. Hucuſque Texeda,

8. Et tandem hanc ſententiam eſſe probabilem fatentur ipſimet aduerſarij vt Coninck *de Sacram. diſput* 32.*dub.*1. *num.* 19. Vnde Franciſcus Ramos in ſua erudita,& docta allegat.iur.*de impedim.matr. num.*51. ſic ait: *A los fundamentos conſiderados, por la ſentencia contraria , ſe reſponde breuemente ; al primero , que la ſuppoſicion , de que el impedimento del primer grado de conſanguinidad en los tranſuerſales , como entre hermano , y hermana haze irrito el matrimonio por derecho natural , aunque es conforme à la opinion mas comun , y recibida pero no de manera , que la contraria dexe de ſer muy probable , como la renonce aun de los que ſiguen la primera , Pedro Ochagauia* de Sacrament.tract.de matrim quæſt.55. num.7. *el P.Sanchez* lib.7.de matrim.diſp.52.n.10. & 11. *que repetidamente la llama valde probabilis , y a la verdad lo es por razon y autoridad pues de mas de ſanto Thomas, que claramente fue deſte ſentir.*2.2. quæſt.154 in reſponſ.ad 3 *y S. Buenauentura , Alexandro de Halles,Scoto, Durando,Cayetano, el Abulenſe y otros veinte y quatro auctores,que cita por eſta parte Sanchez* dict num 10 *la ſiguen tambien,y fundan copioſamente , que el matrimonio no es irrito por derecho natural entre hermano , y hermana, y que eſte impedimento es diſpenſable deſpues de Richardo , el Carthuſiano, Ol*[illegible] *Gentiano Heruetto, Guillermo Hamero los maeſtros Fr. Luis de Leon, y Fr. Baſilio de Leon, que refiere* lib 7. de matrimon cap.32.n.3. & ſeqq *y prueue eſta ſentencia con teſtimonios de la ſagrada Eſcritura , y Concilios , y de S. Hieronymo, S. Auguſtin, Clemente Alexandrino, a que annado la ley vlt* D.de ritu nupt.*ſiente lo miſmo con Prepoſito, y Gaſpar Hurtado,Antonino, Diana* 4 parte tract.4. miſcell.reſolut 93.verb ſed immeritò,*y fuera de todos los referidos Adam Tannero* tom.4.in 3.p.D.Th. diſt.8.de matrimon. quæſt.4.dub.4.num.59. & 60. *Eſtevan Baunio* de Sacram.tract.11.quæſt.2.aſſert.1. *Ægydio Coninck* eodem tr.2.tomo, diſp.12 dub 1. concluſ 4.num.19.in fine, *& ex Valerio Reginaldo* lib.31. num.119. *Andres Molfeſio* in ſumma,tom.1. n.110. *y no hauer baſta oy en la Igleſia exemplar de diſpenſacion ſemejante, no impide pueda hauerle, pues tam poco le huuo diſpenſacion in radice matrimonij en Eſpaña haſta la edad de Bonifacio VIII. Summo Pontifice,y D.Sancho el* 4 *Rey de Caſtilla,con quien ſe diſpensò y deſpues muy frequentemente con otros, como lo obſerua eruditamente el Señor D. Iuan.Bautiſta de la Rea, grande en Cathedra , toga, y eſcritos* 1 to.deciſ.Granat.8 n 20.& 24. Hucuſque Ramos, licèt ipſe,vt dixi contrariam ſententiam magis probabiliorem teneat. Vt in annot. præterita.

9. Sed poſt hæc ſcripta,inueni noſtram ſententiam docere etiam ex Societate P.Eſcobar *in Theol. moral.tract.*7. *exam.* 9.*c.*9.*n* 107. & putare euidentem doctiſſimum,& amiciſſimum Caramuelem *in Theol. mor.lib.*2. *diſp.*3. *art* 5.*n.*544. *concl.*2. Quia ait ipſe, primi fratres non contraxerũt contra ius naturæ,& tamẽ matrimonium contraxiſſe de fide eſt. Nec iuuat ad neceſſitatem extremam recurrere , quia rerum naturæ neceſſitatis violentia non mutantur.

RESOL. LXXXV.

An poſſit dari caſus , quod Pontifex poſſit præcipere

pere patri, vt ſumat in vxorem filiam ſuam?

Et in primis quæritur, an matrimonium inter Patrem & filiam ſit iure naturæ irritum?

Et an, ſi daretur caſus, quod in mundo ſupereſſent tantum Pontifex pater, & filia an Pontifex teneretur ſumere in vxorem illam fœminam, & diſpenſare ſecum in cœlibatu?

Et quid, ſi in ſupradicto caſu Pontifex fuiſſet impotens, & inhabilis ad contrahendum? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 71.

§. 1. CAſus eſt curioſus. Sed anteà videndum eſt, an matrimonium inter patrem, & filiam ſit iure naturæ irritum; & in partem negatiuam inclinat Caramuel *in Theolog. mor. lib. 1. n.* 545. *Quis credet auditui noſtro?* Accipe eius verba. Matrimonium in primo gradu rectæ lineæ (puta patris & filiæ, filij & matris) irritum iure naturæ docent omnes, ſubſcribo ne ſingularis videar, licet nō reperiā rationem, quæ perſuadeat eſſe hoc impedimentum naturale. Si cōtingat Authores reperiri, qui negent, illis me adnumerabo, alias in ſententia cōmuni remaneamus dicentes eſſe contra naturæ ius, licet lumine naturæ conſulto non videatur aliquam habere repugnantiam; melius eſt enim intellectum in doctrina obſequium captiuare, quam aperire nouam in materia grauiſſima.

2. Sed ſtatim Caramuelis ſcrupulum demiraris, quē ſcis non turbari, cùm ſolus vias nouas frequentiſſimè ingreditur & maximè in hoc opere, quod totum novæ vitæ aperiendæ, & firmādæ conſcribitur. Et reſpondeo puſillanimè eſſe, qui in ſcientiis naturalibus claras notitias proprias alienis cōiecturis poſtponit. Et quia multæ quæſtiones in Theologia ſūt, quæ mores non tāgunt, etiam puſillanimem quem aliena authoritas moretur contra rationes ſolidas. At vbi de Sacramentorum valore, & conſcientiæ ſecuritate agitur, non tam libere procedendum eſt. Eſto neſciam, cur matrimonia patris & filiæ, filij & matris debeant credi irrita iure naturæ, eſto rationes fortes videātur mihi contrariū perſuadere; faciliùs eſt vnum quàm omnes Doctores errare; ideoque prudēter, vt opinor, doctrinæ communi ſubſcribam, quādiu non niſi ſolus ab illa diſcedere poſſim; quod ſi reperiam comites ſufficientes, vt contraria ſententia euadat authenticè probabilis, ſi illis adnumerer, dolor eſſet in cauſa timor meus, quòd illa probabilitate careret. ac ideò illicò eiſdem ſubſcriberem. Ita Caramuel qui anteà *num.* 541. obſeruat connubia patris, & filiæ non fuiſſe contra legem naturalem, expreſſè docuerunt multi Ethnici, quorum hiſtorias quotidie legimus in variis libris. Hiberni ingenio ſunt felices. & præcones habuerunt viros præclaros, & doctos: antequam Euangelium admitterent, in ſua idololatria fuerunt exacti timorati, & ſoliciti; nihilominus aliquando publica reſolutione decretum licere filiam duci à patre. Hiſtoriam expēdit Suarius die Maij xv. ex Petro Cameracenſi & aliis, aſſerens B. Dympnam pulcherrimam adoleſcentem Regis Hiberniæ filiā, & cœleſti lumine illuſtratam, nomē dediſſe Chriſtianæ Religioni. Mortua matre in comitiis de Dympnæ ſponſo, Regis genero, imò futuro Rege tractabatur. Dilectæ filiæ Rex Monarcham tanta dignum Principe exoptabat. Examinatur, controuertitur, diſputatur & tandem ex plurium ſuffragiis conſcripti Patres reſoluerunt, cuinam deberet nubere, & Legati belli & pacis doctiſſimi Regi anxio Concilij reſolutionē inſinuarunt. Nos quidē, inquiunt inuictiſſime Rex, Maieſtatis tuæ iuſſis obtemperantes, nullū præter te tanta Principe dignū reperire potuimus, & præter Dympnā, nulla eſt inter Principes digna te cōiuge. Si placet iube illam tibi potiùs felici matrimonio coniungi. Placuit parenti reſolutio. diſplicuit virgini, quæ ſub initiū diſſimulans in Belgium profugit, vbi capitur, in patriam redux cùm cōſtans remaneret, vltima ſententia condemnatur.

3. Omitto huius hiſtoriæ circūſtantias aliquas, licèt digniſſimas ponderatione. Video tamen inter Hibernos ſupponi talia matrimonia eſſe licita quia ſi ipſi ſentiſſent illa iure naturæ cui etiā in Gentiliſmo tenebantur, eſſe irrita, nullo modo decreuiſſent connubiū nec inſolenti decreto acquieuiſſet Rex; aut ſaltē vt vulgo ſatisfacerent, colore & prætextu iuris excuſaſſent. Præſumendum eſt igitur non fuiſſe inſolens decretum nullo contradicente.

4 Nec ſufficit reſtitiſſe conſtanter Beatam Principē quia ipſa Chriſtiana erat & in noſtra Religione interdicunt talia matrimonia. Imò hinc videtur deduci coniecturā aliquam contrariam. Ideò Dympna corde virili reſtitit, quia Chriſtianis in primo gradu contrahere matrimoniū non licet; ergo ideò Regis Conſiliarij, imò & ipſemet Rex connubium huiuſmodi inſtituerunt, quia in Religione idololatrica permittebant; forte eò collineantes, vt illam longiùs à Chriſtianiſmo auerterēt. Hæc Caramuel.

5. Hæc opinio poteſt probari; quia matrimonium initum inter perſonas conſanguineas in primo gradu lineæ cō ſanguinitatis non aduerſatur ſubſtātiæ eius, nempe fini principali, ob quem inſtitutum eſt, nēpe prolis generationi: ergo non eſt ipſo iure naturali irritum. Antecedens eſt manifeſtum, quia inter patrem & filiam rectè poteſt eſſe prolis generatio, quæ eſt finis matrimonij. Conſequentiā oſtendo quia ſolùm matrimonium eſt iure naturæ irritum, quando ſubſtantia matrimonij deſtruitur.

6. Sed nullo modo eius ſententia eſt admittenda. Dico igitur, matrimonium in gradu primo conſanguinitatis lineæ rectæ, vt inter patrem & filiam, matrem & filium, iure naturæ eſſe illicitum, ita communis omnium Doctorum ſenſus. Et ratio eſt, quia tale matrimonium continet talem indecentiam notabilem, vt omnes gentes aliquo modo bene inſtitutæ illud ſemper abominatæ ſint, & ſi quæ illud permiſerint, habitæ ſūt omninò barbaræ & belluinæ: ergo id matrimoniū iure naturæ illicitum eſt. Hinc omninò incredibile videtur Deū dediſſe homini poteſtatem transferendi in alium dominium corporis ſui, ad eum caſum, qui nullo vnquam caſu futurus fuiſſet non ſummè inhoneſtus, & quē recta ratio ſummè deteſtatur; ſed talis eſt omnis vſus matrimonij inter filiam & patrem, vel inter filium & matrem, vt conſtat: ergo omninò incredibile eſt illis conceſſiſſe illam poteſtatem contrahendi; fieret igitur illicitè, ac iniquè tale matrimonium.

7. Vnde colligo tale matrimonium, nullo vnquā caſu, ſine expreſſa Dei conceſſione licitè & honeſtè cōtrahi poſſe, tametſi ſoli pater & filia ex omni hominum genere ſupereſſent, propter eius maximam indecentiam, ita à ratione abhorrentem. Vnde in eo caſu potiùs præſumi debet Deum velle totum humanum genus perire, quòd permiſiſſet in eum ſtatum incidere, in quo non poſſet vlteriùs licitè conſervari ſine conceſſione rei, quā ita ipſa natura abhorret, præſertim cùm infinitis aliis modis decētiſſimis potuiſſet eum caſum impedire.

8. Obiicies, nōnullos ſanctos Patres, vt Chryſoſtomum *homil.* 44. *in Geneſim,* & B. Ambroſ. *lib.* 1 *de Abraham c.* 3. excuſare filias Loth cum patre dormientes, à peccato, quia hoc fecerunt exiſtimantes omnes alios homines periiſſe. Vnde in tali caſu cēſent hi Patres hoc fore licitū. Reſpondeo negādo antecedens: ſolùm enim prædicti Patres volūt eas ex perturbatione erraſſe, tam circa mundi interitū,

quàm circa neceſſitatẽ huius remedij. Nam etiamſi vere tunc illi ſoli fuiſſent in mũdo, & tali caſu licitè filia patri nuberet; tamen illæ excuſari ſine ratione non poterant, quæ ſine vllis nuptiis patri copulatæ ſunt, cùmque aſtute inebriarunt, vt ad tantum ſcelus ignarum pellicerent, quod ſcribant ſobrium nũquam admiſſurum: falſum igitur eſt prædictos Patres dixiſſe, ſecluſa ignorantia, & omni animi perturbatione, potuiſſe illa vnquam licitè fieri.

9. Et ideò nouiſſimè inuenio hanc ſententiam firmare Baunium *in Theolog. moral. tom.* 1 *tract.* 12. *impedim. cognat q* 1. & Magiſtrum Texedã *in Theolog. moral. tom* 2. *lib* 4 *tract.* 2. *n.* 11. *&* 12. vbi ſic ait. Dicendum eſt matrimonium inter conſanguineos in primo gradu lineæ rectæ initum, eſſe ipſo iure natura irritũ Sic docent omnes Doctores tam Theologi quàm Iuriſtæ. Probatur ratione D. Thom. *in* 4 *diſt* 40 *quæſt. vnic. art.* 2. *in corp.* quem ſequuntur Sotus *ibi ad* 2. *conſil.* 2. Caietanus 2. 2. *q.* 154. *art.* 3 *ad* 3. quia in matrimonio cõiuges efficiuntur ſocij, & pares in ordine ad maritale connubium: at hoc eſſe non poteſt inter filias, & parentes, cum filij ex natura ſua ſint parẽtibus impares, & ſubiecti illis, quibus debent maximam reuerẽtiam præſtare; ergo matrimonium inter illos eſt iure naturali irritum; imò ſi benè perpendatur, matrimoniũ inter parentes, & filias aduerſatur lumini naturæ, & ideò matrimonium inter illos reputatur res nefaria.

10. Obiicitur: poſſunt parentes, & filij ad inuicem ſibi mutuam corporum tradere poteſtatem cum vera dominij tranſlatione ad vitam indiuiduam peragendam, poſſunt enim procreare filios, ac cum maiori amore & amicitia illos nutrire, &c. Reſpondeo matrimoniũ inter parentes, & filios non ideò prohiberi iure naturali, quia aduerſetur omninò ſubſtantiæ eius, neque fini principali: ſed quia aduerſatur debito ordini, & conuenientiæ, quæ inter contrahentes ſeruari debet; cùm autem matrimonium eò tendat, vt perſonæ, quæ aliàs inter ſe ſunt diſtinctæ, per coniunctionem, communicationem, & amicitiã efficiantur vna caro, peruertitur ordo ſi pater contrahat cum filia, & filius cum matre: nam filij ſunt aliquid patris, & ſubſtantia eius, & ideò matrimonium inter ipſos aduerſatur iuri naturali, & eius lumini, quod dictat filios ſubditos eſſe debere parentibus, & non illis æquari. Ita Texeda.

11. His ſuppoſitis, & non obſtantibus, quæro, an poſſit dari caſus, in quo Pontifex poſſit præcipere patri, vt ſumat in vxorem filiam? Reſpondeo affirmatiuè, videlicet, ſi in mundo ſupereſſent tantum Pontifex, pater & filia. Dices in hoc caſu propter præceptum obligans cõſeruandi ſpeciem humanam propter bonum commune, Põtifex teneretur ſumere in vxorem illã fœminam, & diſpenſare ſecum in cœlibatu. Sed demus Pontificem eſſe impotentem, & inhabilem ad cõtrahendum, cùm in tali caſu remanerent tãtùm pater & filia, quid faciendum? Eritne in tali caſu licitum patrem & filiam inter ſe cõtrahere: Mæratius *de ſacram. Matrim. diſp.* 9. *ſect* 6. & Coninck *diſp.* 32. *n.* 14. & Hurtado *diſp.* 18 *diffic.* 3. negant licere ſine expreſſa Dei cõceſſione Probant, quia etiam in dicto caſu irorgatur maxima irreuerentia oppoſita pietati, aut obſeruantiæ cui priuatus cedere, aut acquieſcere nequit, cùm ſit oppoſita pietati, aut obſeruantiæ & non iuſtitiæ, cuius damno poteſt ex rationabili cauſa cedere, & acquieſcere. Addunt tamen ex Dei conceſſione, qui poteſt debitum reuerentiæ extinguere, aut aliter coniunctionem inter dictos conſanguineos honeſtare, poſſe inter illos matrimonium licitè contrahi.

12. Sed plus addit Perez *de matrimonio. diſp.* 38. *ſect.* 3. *num.* 11. docet enim, & ſi ſolus pater & filia, vel mater & filius ex omni hominum genere ſupereſſent, non fore licitum in eo caſu matrimonium cõtrahere, nec Deum poſſe talem facultatem cõcedere. Et probatur, quia illud eſt adeò intrinſecè malũ & ita à ratione abhorrens, non ſecus ac mendaciũ, vt nulla decenti cauſa cohoneſtari poſſit. *Secundum* liquet, quia cùm talis vſus nequeat vllo modo honeſtari propter intrinſecam indecentiam, non ſecus ac odium Dei & mendacium, non videtur poſſibilis Dei conceſſio ad tale matrimonium, & vſum peragendum. Vnde in eo euentu iudicandum eſt Deum velle totum genus humanum perire, ne talis indecentia committatur, præſertim cùm facilè potuiſſet eum caſum impedire infinitis aliis modis decentiſſimis.

13. His tamen minimè ſuffragantibus, Baſilius Põtius *de matrimonio lib* 7. *c.* 31 *n.* 5. Henriquez *lib.* 12. *c.* 9. Baunius *in Theolog. moral tom.* 1. *tract.* 12. *de imped. conſanguin q.* 2. *aſſert.* 3. Filliucius *tom* 1. *tr* 10. *part.* 2. *c.* 5 *n.* 168. Caſpenſis *in curſu Theolog. tom.* 2. *tr.* 26 *ſect.* 5. *n.* 39. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 51. *num* 10. & alij, quos ipſe refert, affirmant licere tale matrimoniũ in caſu extremæ neceſſitatis propagandi genus humanum. Probant, quia malum Ordinis inferioris, quale damnũ, priuatum irreuerentiæ paternæ conſurgẽs ex tali matrimonio, debet cedere & cohoneſtari propter ſuperioris Ordinis bonum commune conſeruationis ſpeciei humanæ, vt nimirum huic cõſulatur, ſicut ſolet & debet damnum vitæ cohoneſtari propter bonum rationis.

14. Et præter Doctores citatos hanc ſententiã tenet nouiſſime Magiſter Texeda *in Theolog moral. tom* 2. *lib.* 4 *tract.* 2. *num.* 15. vbi ſic ait. Si roges, an matrimoniũ inter patrem, & filiam initum, & inter filium & matrem, ita malum ſit, vt nulla circumſtantia honeſtari poſſit, niſi Deus in illo diſpenſet. Caſus, qui proponi poteſt, vt ſi ſolus pater & filia permanerent, aut ſola mater, & filius. Dico tamen cum Caietano 2. 2. *q.* 154. *art.* 9 *ad* 3. Soto *in* 4. *diſt.* 40. *quæſt. vnic. art* 3. *verb. igitur*, matrimonium inter patrem & filiam, & inter matrem & filium non eſſe ita intrinſecè malũ, quin non poſſit ex aliqua iuſta cauſa honeſtari, quia ex matrimonio patris cum filia, & matris cum filio, poſſibilis eſt prolis generatio. Et ideò ſi contingat quòd in mundo nullus alius remaneret, Titius, v. g. & Caia eius filia, inter eos licitum eſſet matrimonium propter extenſionem generis humani, ad quam homines tenentur maiori vinculo naturali, quàm tenentur parentes non contrahere cum filiis.

15. Quare D. Chryſoſtom. *homil.* 44. *in Geneſ.* & D. Ambroſ. *lib.* 1. *de Abrabam c.* 6. meritò excuſauit filias Loth à peccato, dum cũ patre concubuerint, exiſtimabant poſt deſolationem illarum ciuitatum ſolas cum patre in mundo remanſiſſe, atque vt genus humanum non totaliter deſtrueretur, & finiretur bonum commune, cum patre concubuerant, vt ex illo filios acciperent. Ita Texeda.

16. Stante igitur in hac poſteriori ſententia, reſpondendum eſt ad quæſitum ſuperiùs factum, poſſe Pontificem in tali caſu præcipere patri & filiæ, vt matrimoniũ contrahant, & ipſi tenerentur obedire. Et ratio eſt, quia ſi aliquando pater poteſt præcipere filio, vt certum contrahat matrimonium & filius tenetur obedire & cõſentire, vt indicant Sotus *in* 4 *diſt.* 39. *q.* 1. *art.* 4. *concluſ.* 3. Nauarrus *in manual cap.* 13. *num* 15. & ex cauſa magnæ neceſſitatis admittit Pater Auerſa *de ſacram. Matrimon. quæſt.* 4. *ſect.* 3. & alij. Quanto magis dicendum eſt in noſtro caſu; poſſe Pontificem præcipere patri, vt ducat in vxorem filiam ſuam, propter euitandum damnum commune interitûs vniuerſi; cui cedere debet damnum

num priuatum irreuerentiæ paternæ,ex tali matrimonio conſurgens:& in tali caſu Pontifex non diſpenſaret,ſed declararet ius naturale non obligare.

RESOL. LXXXVI.

An Pontifex poſſit diſpenſare , vt fidelis matrimonium contrahat cum fideli vel hæretica?

Et an matrimonium fidelis cum infideli non ſit irritum neque iure diuino,neque iure naturali, ſed tantum iure Eccleſiaſtico?

Idem dicendum eſt de matrimonio fidelis cum hæretica.

Et an in locis , in quibus conſuetudine legitima derogatum eſt , ne petatur diſpenſatio ad contrahendum matrimonium cum Hæreticis , procedat etiam in Regibus? Ex part. 8.tract. 1.Reſol.74.

§.1. Videtur negatiuè reſpondendum,quoad infidelem : nam *primò in cap.9. & 10 lib. 1. Eſdræ*,ſeparati ſunt Hebræi à coniugibus infidelibus , duxerant ; & ideo Vaſquez *in 3.part tom 4. diſp.2.cap 4.n.20.* & alij,quos citat Sanchez *lib 7. diſp.71.n.6.* aſſerunt matrimonium fidelis cum infideli eſſe irritum iure diuino.Cōfirmatur ex auctoritate D.Pauli 2.Corinth 6 *Nolite iugum ducere cum infidelibus*,qua verba ſanctus Hieronymus *lib.1.contra Iouinianum*,accipit de matrimonio cum infidelibus cautionio,ne ſenſim fideles inclinētur ad eorum infidelitatem,& vitia.Et quamuis prædicta verba intelligantur de vitando fidelium commercio ; inde etiam vrgens deſumitur argumentum:nam ſi ipſum commercium prohibetur,ne contagione ſua fidelis pereat multò magis abiicienda connubia,in quibus cum illecebris voluptatis ſerpunt doctrinæ peſtiferæ,& ſeſe animis tantùm inſinuabunt periculoſiùs, quanto dulciùs. Idem firmatur verbis illis 1.Cor.7. *Si dormierit vir eius* (id eſt , mortuus ſit, *cui vult nubat,nubat tantùm in Domino*,id eſt,in Chriſtianiſmo,ſeu nubat viro probo,& Chriſtiano. Ita Ambr. Theodoretus , Theoph. Anſelmus , Sedulius , D. Thom *ibi*,& Auguſtinus *1.de adulter coniug.cap.21.* & Tertullianus *lib.2.ad vxorem*

2. *Secundò*, eo ipſo, quòd Chriſtus matrimonium perſonæ baptiſatæ inſtituit in Sacramētum,videtur irritaſſe matrimonium illius cum infideli,quia tale matrimonium adhuc ex parte perſonæ baptiſatæ nequit eſſe Sacramētum,quia ratio Sacramenti tantùm conuenit toti matrimonio quod in vtroque cōtrahēte reperitur,& non in vno ſolo.Firmatur,quia aliàs Eccleſia nō poſſet irritare matrimonium fidelis cum infideli,vtpotè, quæ in hunc nullam habet facultatem.

3. His tamen non obſtantibus, dicendum eſt,matrimonium fidelis cum infideli non eſſe irritum,neque iure diuino,neque naturali.Et ita tenet Rebellius *lib.3.quæſt 9.n.2.*Præpoſitus *in 3.part quæſt.7 de impediment. matrimon. dub. 17. num. 156.* Hurtadus *de matrimon.diſp 24 difficult. 1. num.2.* Coninck *de Sacrament.diſp.32. num.3.* & alij communiter.Non eſſe prohibitum iure naturali patet,nam Eſther nupſit Aſſuero Regi infideli in infidelitate manenti. Item ſancta Monica virum habuit Paganum, teſte Auguſtino *lib. 9 Confeſſ. cap.9.* S. Clotildis nupſit Clodoueo Regi Francorum Ethnico,teſte Gregorio Turonēſi *l.2 c.28.*Et ratio eſt,quia cultus diſparitas non omnino ac directè opponitur fini matrimonij, ita vt contra ſubſtantiam eius eſſe dicatur. Neque enim pugnat cum indiuidua vitæ ſocietate,cùm fieri poſſit,vt nec diſcordiæ,nec diſſenſiones oriātur,aut raro.Neque etiam impedit matrimonij finem , hoc eſt , filiorum procreationem,& educationem, quia licèt difficilè poſſet tamē rectè in pia religione proles inſtitui. Vnde quamuis perſonæ contrahentes aliquando non expediant ad prolem benè educandam , non ſufficit,vt matrimonium inter eas ſit ex natura rei nullum;quia quando id contingit , prouenit per accidens ex malitia perſonæ infidelis:aliàs etiam eſſet nullū inter perſonas infideles ex natura rei , quia iſtæ potiùs conuenient ad malam prolis educationem.Non eſt igitur fundamentum aliquod vt dicamus,matrimonium cum infideli irritum eſſe iure naturali : erit quidem illicitum ex natura rei, quando eſt probabile periculum malæ educationis prolis aut deſertionis fidei in perſona fideli,ſed non erit irritum Firmatur, nam matrimonium perſonæ fidelis cum hæretica ferè eadem incommoda affert contra matrimonij finem,ac fidelis cum infideli;aduerſatur enim bonæ prolis educationi,mutuæ cōiugum tranquillitati ac paci,eſtque non leue periculum , euertendi fidelem:& tamen nullus dicit hoc matrimonium eſſe iure naturæ irritum;ergo.

4 Sed neque dictum matrimonium eſt irritum iure diuino.

Probatur *Primò*,nam,vt obſeruat Præpoſitus *vbi ſupra*.Paulus V. in Bulla quæ incipit *Vt animorum ſaluti*,data anno 1616.21. Iunij conceſſit Epiſcopo Funaneñſi in Iaponia & ſuperioribus Societatis in regno Chinarum,vt ad decennium poſſent diſpenſare in impedimento diſparitatis cultùs,vt matrimonia eſſent legitima : ergo hoc impedimentum non irritat matrimonium iure diuino.cùm Pontifex in impedimento iuris diuini non poſſit diſpenſare. Nec ſimiliter dirimit iure naturæ quod præcedenti concluſione diximus , quia Pontifex nequit etiam in tali impedimento diſpenſare.

5. Probatur *Secundò*;non apparet ex Scripturæ,traditione,vel Eccleſiæ ſenſu de tali impedimento,ſed potiùs apparet cōtrarium ex eo quòd Chriſtus non dederit vlla præcepta morum , ſed ſolùm fidei , & Sacramentorum,quoad ea ſuſcipienda. Confirmatur: Chriſtus ſolùm eleuauit matrimonium ad eſſe ſacramentale , de cætero quoad neceſſaria contractus legitimi illud relinquens legi naturæ,iuxta quā non irritatur matrimonium fidelis cum infideli.

6. Probatur *Tertiò*;initio Eccleſiæ vix aliter potuerunt fideles matrimonia inire,quàm cum fidelibus. Cōfirmatur ex eo quòd S.Monica nupſerit viro infideli, vt teſtatur Auguſtin *lib. 9 Confeſſionum.cap 9.* cuius matrimonium non fuit iudicatum inualidum, & ex eo quòd S.Hieronymus *lib. 1.aduerſus Iouinianum* , teſtetur ſuo tempore frequentia matrimonia fidelis cum infideli, quæ licèt valde improbet,non tamen cenſet inualida. Similiter & Auguſtinus *lib. de fide.& operibus,cap.19* agens de matrimoniis fidelis cum infideli,ait:Quæ noſtris temporibus iam non putantur eſſe peccata, quoniam reuera in nouo Teſtamento nihil inde præceptum eſt.

7. Dicendum eſt igitur, matrimonium fidelis cum infideli eſſe ſolo iure Eccleſiaſtico irritum. Ita cōmuniter Doctores,& ſequitur ex præcedentibus dictis. Quia verò clarè non conſtat de iure aliquo ſcripto, dicendum eſt, id patere ex receptiſſimo & antiquiſſimo Eccleſiæ vſu vim legis obtinente,& ex Apoſtolorum traditione. Vnde Pontifex in eo diſpenſare poteſt , quia in omni iure Eccleſiaſtico poteſt diſpenſare. Ita Hurtadus, & alij *vbi ſuprà.*

8. Reſtat modò reſpōdere ad argumenta ſuperiùs poſita. Et ad locum Eſdræ reſpondeo ; præceptum illud quatenus irritās prædicta matrimonia iudiciale fuit,& conſequenter morte Chriſti expiravit.Quòd fuerit iudiciale,liquet ex eo,quia cū ſolis infidelibus incolis terræ Chanaam coniugia interdicta fuere.

Vnde cùm *Eſdræ* 1.*cap* 9. numerantur Ægyptij inter eos infideles,ſermo eſt de Ægyptiis ciuitatem terræ Chanaam incolis, vt notauit rectè Caietanus. In noua verò lege gratiæ idem conſtat;quia generaliter in lege gratiæ nullum ius diuinum purè poſitiuum agnoſcitur. Tum quia nullus eſt locus Scripturæ ſacræ in nouo Teſtamento,in quo ea irritatio cótineatur. Tum etiam,quia in lege gratiæ nullum ius diuinum purè poſitiuum agnoſcitur,præterquam fidei,& Sacramentorum Cùm ergo præceptum hoc non pertineat ad fidem,vel Sacramenta ſuſcipienda, ſed ad contractum naturalem à Chriſto eleuatum ad Sacramenti rationem ritè celebrandum, ſi naturale non eſt,vt probaui nec diuinum poſitiuum erit. Non enim Chriſtus Dominus in matrimonio aliquid immutauit, quòd ad ius naturæ pertineret, ſed tantùm id, quòd contractus quidam naturalis erat, eleuauit ad eſſe Sacramenti.

9. Ad confirmationem teſtimoniorum D.Pauli reſpondeo teſtimonia relata ſolùm probare id matrimonium iure diuino eſſe prohibitum; in illis tamẽ nulla de eius irritatione mentio fit. Ex alio capite ſtat matrimonium iure naturali,vel poſitiuo prohiberi, & non eſſe irritum eo iure.ná matrimonium contra priorem ſponſalium fidem, vel aduerſus ſimplex caſtitatis votum emiſſũ in ſeculo, eſt prohibitum iure naturali dictante fidem homini per ſponſalia datam eſſe præſtandam, & iure diuino eſſe Deo ſoluendam fidem; & tamen cóſtat in neutro euentu matrimonium eſſe irritum.

10. Ad ſecundum argumentum reſpondeo, Chriſtum non inſtituiſſe in ſacramentum Matrimonium perſonæ baptizatæ adhuc vt parté Sacramenti,niſi quando etiam eſt cũ altera baptizata,quamuis non poſſet fieri Sacramentum: quia etiam matrimoniũ inter non baptizatos poteſt validè fieri,quamuis nó fiat Sacramentum. Quare dictum matrimonium tametſi irritũ ſit in ratione Sacramenti,quia nequit diuino iure conſiſtere,niſi inter duos fideles baptizatos:non tamen erit inualidum in ratione contractus naturalis,attento ſolo iure diuino ſed ſolo iure Eccleſiaſtico. Ad confirmationé negatur ſequela. Nam ſatis eſt Eccleſiam habere poteſtatem in perſonam fidelem baptizatam,vt poſſit eius matrimonium cum infideli irritare; quia cùm matrimonium neceſſariò exigat duos contrahentes habiles, eo ipſo quòd Eccleſia reddit inhabilem fidelem,vt cum infideli contrahat, corruit omninò matrimonium quod nequit claudicare,

11. Sed quid dicendum de matrimonio fideli cum hæretica,an ſit nullũ. Ratio difficultatis pro parte affirmatiua deſumitur ex VI. Synodo *can.*72. dum matrimonium inter perſoná Catholicam & hæreticam dicitur irritum, & eſſe diſſoluendum.

Quamuis nõ plenè ſup. hoc,& ſeqq. lege tamen in tom 2.tr. 6.doctrinam Reſ. 11.

12. Conueniunt tamen communiter Doctores, matrimonium inter dictas perſonas eſſe validũ.Ita Sancius *lib* 6.*diſput.* 72. & Ægidius *diſp.* 31. *dub.*3. & id ſupponitur *in c decreuit.* 14 *de hæreticis, in* 6. Et ratione conſtat,quia id nullo iure irritatur,quia non Eccleſiaſtico ſcripto,quia nullum extat;dictus autem *can* 72 in quo irritum dicitur,nullius eſt authoritatis, quia non fuit editus à VI. Synodo, ſed poſt ipſam diſſolutam,cum multis aliis canonibus, quos Trullanos vocat,editus fuit à nonnullis Epiſcopis: neque id irritatur iure aliquo Eccleſiaſtico, quod conſuetudine ſit introductũ,aut eſſe conſtet, quia non fuit Eccleſiæ in vſu, ſed potiùs oppoſitum.

13. Addimus tamen, matrimonium inter dictas perſonas eſſe prohibitum iure Eccleſiaſtico,vt patet ex concilio Chalcedonenſi *can* 13.& ex cómuni conſuetudine Eccleſiæ id habentis vt illicitum:& non eſſe prohibitum alio iure, non diuino,quia de eo non conſtat, neque naturali,quia id non eſt contra rationé, ſecluſo probabili periculo peruerſionis perſonæ Catholicæ,& malæ educationis prolis, cui verè poteſt obuiari. Vnde Pótifex in dicta prohibitione diſpenſare poteſt, vt inter dictas perſonas poſſit licitè contrahi matrimonium. Ita Hurtadus *de matrimon. diſp* 24 *diffic* 2.

14 Et ideò Perez *de matrimon diſput.*46 *ſect.*2.*n.*7. docet poſſe Papam diſpenſare,vt fidelis cum hæretico contrahat, ſicut vt & fidelis cum infideli non baptizato contrahat Hoc eſt certum,quia Pontifex diſpenſare poteſt in omni iure Eccleſiaſtico, quo attento matrimonium cum hæretico illicitum eſt, & illud aliud cum infideli eſt irritum. Quòd ſi Pontifex diſpenſet ex iuſtiſſima cauſa. vt ſi hæreticus,vel infidelis eſſet potens,& ſperaretur eius conuerſio,& publicum ſubditorum bonum ſpirituale, nec immineret periculum prolibus, quia paratus eſſet permittere,vt catholicè educarentur;quo caſu illud matrimonium deſineret iuri naturæ repugnare,tunc certè talis diſpenſatio non ſolùm eſſet valida,ſed licita, & omni prorſus culpa vacans. At ſi diſpenſaret Pontifex ſine vlla iuſta cauſa;ea diſpenſatio non excuſaret contrahentes à peccato mortali contra ius naturæ, at efficeret validum matrimonium, vtpotè quod ſolo iure Eccleſiaſtico irritetur. Vnde iſtud matrimonium valeret,ſed illicitè contraheretur, quatenus iure naturæ eſt illicitum. Sicut ſi Pontifex diſpenſaret abſque legitima cauſa, vt Sacerdos vxorem duceret.valeret matrimonium, quo ſolo iure Eccleſiaſtico erat irritum; at peccaret mortaliter Sacerdos contra votũ caſtitatis quod iure naturali diuino impedit matrimoniũ.Ita Perez; ſed hîc obiter quære, an in locis,in quibus conſuetudine legitima derogatum eſt, ne petatur diſpenſatio ad contrahendum matrimonium cum hæreticis,procedat etiam in Regibus.Et affirmatiuè reſpondet Emin.Cardinalis Lugo *in doctiſſimo tr. de Fide diſp.*21.*ſect.*22 *num.*10 quia ſi non tenentur petere diſpenſationes ſubditi:ergo neque Princeps: ſed ego nego conſequentiam, nam eſt diſpar ratio inter matrimonia Regum,& aliorum, nam matrimonia regum ſunt maioris momenti & poſſunt multa pericula & inconuenientia adducere; quæ quidem diiudicanda, & perpendenda ſunt non ab alio,niſi à S. Pontifice, & ideò noſtram ſententiam tenet Hurtadus de Mendoza *vol.*1.*de Fide, diſp.*76. §. 233. itaque in permiſſione dictæ conſuetudinis, nunquam Pontifex intelligitur includere Reges.

RESOL. LXXXVI.

An Pontifex poſſit diſpenſare in radice matrimonij ita vt legitimatus ſuccedat etiam ad temporalia.

Et aduertitur Pontificem grauiter peccaturum, ſi ſine aliqua magna cauſa hanc legitimationem, ſeu diſpenſationem in radice concederet.

Et ex doctrina ſupra dicta quæſtionis infertur, an vocatus ad feudum, maiorem, fideicommiſſum, & ideò excluſus, quia profeſſus in approbata Religione, vel Sacris initiatus, ſi à Papa diſpenſetur, vt nubat; an iſte ſic diſpenſatus ſuccedat in maioratu feudo, & fidei-commiſſo, non obſtante quod ſubſtitutus in pacifica maneat poſſeſſione? Ex part. 8. tr.1.Reſ.75.

§. 1. Diximus *ſuprà*, poſſe Pontificem diſpenſare in radice matrimonij. Nunc videndum eſt, an hoc procedat etiam ad temporalia, & negatiuè

negatiuè reſpondet Nauarrus *lib.4.conſilior.in 2.editione,tit.qui filij ſint legitimi,conſil.2.*vbi ait, Gregorium XIII.anno Domini 1584.noluiſſe diſpenſare, dicendo, ſe non poſſe legitimare filios ſuſceptos ex matrimonio irrito, ſicut non poteſt diſpenſare quoad ſæcularia cum ſpuriis abſque matrimonio. Eiuſdem opinionis memini fuiſſe Molinam *tom.3 de iuſtitia, tract.2. diſp.614. num.3.* & Ceruantes *l.12. Tauri, num. 106.* quibus adde Hurtadum *de matr. diſp.26.diffic.1.num.5.* Coninck *de Sacram. diſp. 3. dub. 4.* & nouiſſimè amiciſſimum Perez *de matrim. diſp.44. ſect.5. num.4.*

2. Sed ego puto omninò affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſſe,quam canonizauit ſacra Rota in nouiſſimis *deciſ.*1121.coram Seraphino; & in Syracuſana illegitimitatis 19. Octobris 1573.coram Clemente VIII.Puteus *deciſ.*483.*lib.*2.& communiter Iuriſconſulti,quibus adde Sanchez *de matrim.lib.8. diſp.7.num* 4.Sanctarellum *in variis reſolut.quæſt 43. n* 3.& alios. Vnde ſacra Rota *vbi ſuprà*,addit,hanc diſpenſationem in radice inducentem prolis legitimitatem eſſe tantæ virtutis, & potentiæ, vt operetur etiam in præiudicium tertij aliàs vocati ad ſucceſſionem, ſeu ſucceſſuri; nam cum hac diſpenſatione matrimonium de facto reponatur in tali ſtatu validitatis,in quo fuiſſet,ſi illud legitima diſpenſatio præceſſiſſet, ſeu tollatur impedimentum,ac ſi non fuiſſet, in quo ſtatu matrimonium fuiſſet validum,ad eundem etiam ſtatum reducitur proles ex eo matrimonio ſuſcepta. Quare prout ſi talis proles eſſet genita ex vero,& legitimo matrimonio,procedente legitima diſpenſatione ſuccederet patri,nec illius ſucceſſio diceretur in præiudicium tertij cùm ille tertius non eſſet vocatus ad ſucceſſionem,niſi in caſu deficientiæ prolis legitimæ,vnde illa exiſtente verum eſſet dicere,nulli præiudicium ex ſucceſſione ſimilis prolis fieri,ita eodem modo dicendum eſt de filio nato ex matrimoio nulliter contracto de facto, ſuperueniente ſuper illo diſpẽſatione in radice,quæ matrimonium reddit validum, ex tunc & filios ex illo ſuſceptos legitimos ex eodem tempore, & ab initio ſuæ conceptionis, vt *ſuprà* oſtenſum eſt. Ex quo etiam infertur,vt in tali caſu nõ poſſit propriè dici præiudicium alicui tertio illatum, ſeu inferri, cùm numquã huic tertio ius ſuccedendi competierit ſtante tali prole ab initio ſuę conceptionis legitimæ per diſpenſationem in radice.Et quamuis(ſubdit Rota *in fine dict. num.* 16.) dum iſta diſpenſatio non obtinetur,haberet ille tertius aliquam ſpẽ ſuccedendi, illa euanuit per diſpenſationem in radice ſubſecutam. Confirmat Rota *num.* 17. huiuſmodi diſpenſationem in radice operari in præiudiciũ tertij(ſi id præiudiciũ vocari poteſt,)quia ſublato per diſpenſationem impedimento,iſtud præiudiciũ venit cõſecutiuè,quod non attenditur per Doctores à Rota *dict.num.*16.relatos:vnde ſi dicas, ſublato per Papam impedimento ceſſare quidem illegitimitatẽ quoad ſpiritualia,& damna ſecuta iure ciuili,in quo nequit Summus Pontifex,niſi pro ſtatu ſuo temporali diſpenſare, & conſequenter requiri in effectibus ex eodem iure ciuili inſurgentibus.

3. Reſpondet Rota(eodem modo ſoluit Sanchez *dict.diſp.7. num* 4.) Papam in his effectibus de iure ciuili ſecutis nõ poſſe directè diſpenſare,at poſſe indirectè,& per quandam conſequentiam deſtruendo legem canonicam,& Eccleſiaſticam,ex qua tanquã ex fundamento effectus, ſeu damna à iure ciuili inducta pendebant. Aliqua enim, quæ indirectè, & principaliter fieri nequeunt,indirectè,& per quandam conſequentiam fieri poſſunt, ex Bartol. *in l.1. n.1,ff de auth.tut.* dicente,quòd quando aliquid per ſe ſeparatim ab alio eſt prohibitũ,ſed illud neceſſariò ſequitur ad poſitionem alterius permiſſi, quod non licet directò, licet per conſequentiam; vt *in l.ſi vnius, §. illud, ff.de pactis,l.ſi is,qui duos, in fine ff.de liberatione legata, & l.non ſolum ff de in integrum reſtitutione.* Et conſtat etiam ex *cap.ex literis,de iurepatron.* iuxta quod caput iuſpatronatus, quod per ſe,ac directè vendi non poteſt abſque labe ſimoniæ, in conſequentiam tamen venditur, vendito fundo, cui annexum eſt.

4. Neque obſtat, quòd Princeps ſæcularis habens plenam poteſtatem legitimãdi in terris ſuæ ditioni ſubiectis,non poſſit tamen illud facere in præiudicium tertij habentis ius ad ſuccedendum in aliqua primogenitura, quantumcumque talis legitimatio operetur quoad alios effectus: nam militat diuerſa ratio in Summo Pontifice,qui habet poteſtatẽ diſpenſandi ſuper matrimonio, & qui præcipuè illud legitimat,& approbat,& ſuper illo de facto cõtracto in radice diſpenſat.Ex quo ſequitur,vt proles ex tali matrimonio ſuſcepta ſit legitima vt ab initio:& ex his in conſequentiam neceſſariam venit effectus talis diſpenſationis,etiam in præiudicium tertij.

5. Quæ poteſtas diſpenſandi ſuper matrimonio, ſeu legitimandi ſuper radice matrimonij, cùm deſit in Principe ſæculari,eò quòd hæc diſpenſatio, ſeu legitimatio ſpectet ſolùm ad Romanum Pontificẽ, & nõ ad Principes ſæculares,neque etiam ad Imperatorem,vt tradunt Hoſtienſis *in cap. per venerabilem,qui filij ſint legitimi,num.8.verſic.ſi ergo Papa, ibid.* Ioannes Andrea *col.3. verb. Imperator autem,* Socinus *in rubric.ff.de liber.& poſthum.n.7.& conſil. 65.num.8.lib.3.*& Paritius *conſil.2 num.22.lib.2.*quos refert, & approbat Ioan. Baptiſta Lup.*de illegit.& natal. reſtit. lib. dict. comment.4.§.1.num 58.*non mirum ſi illius legitimatio non operetur in præiudicium tertij. Et quamuis Antonius Gabriel *dict. tit.de legit.mat concluſ 3.num 2.*dicat plures Doctores(quos *ibidem* refert) tenere legitimationem hanc ſuper radice matrimonij fieri nõ poſſe per Imperatorem;ſubdit tamen contrarium eſſe verius de iure. immo tanquam certum eſt tenendum:& Doctores ab eodem Antonio Gabriele allegato,Ioan. Baptiſta Lupo *dict.num* 58.ait, non agere de legitimatione, per quam diſponatur, ſeu diſpenſetur ſuper radice matrimonij,ſed tantùm de reſtituenda prole naturæ & ingenuitati antiquæ,ac proinde de legitimatione per reſcriptum,non habita ratione ad matrimonium, id quod declarant Socinus *in l. Gallus, §.ſi eius,col.4 in principio, verſic.ſed vltra ea,quæ ipſe dicit,ff.de liber.& poſthum.*& alij,tum relati a Ioanne Baptiſta,tum ab ipſo Gabriel.In quo caſu verũ eſt legitimationem hanc à quolibet Principe ſæculari concedi poſſe,non verò legitimationẽ ſuper radice matrimonij, quæ prouenire poteſt à ſolo ſummo Põtifice,qui in cauſa matrimoniali,aut altera ſpirituali dependente à lege canonica ſupremam habet poteſtatem; *cap.propoſuit,* vbi gloſſa *in verb. ſupra ius,de conceſſ præb.cap.ſi Papa, diſt.40.cap.vt con- ſtitueretur. diſt.50. cap. nouit,* & *ibi* ſcribentes *de iudiciis*, & Doctores in præcedentibus allegati.

6. Aduertit tamen Nauarrus *num.15. conſiliorum ſuper num 322. relatorum* (quem in hoc ſequuntur Sanchez *lib.8.dict.diſp.7 num 5.*& Sanctarellus *dict. quæſt.43.num 13.in fine*) Summum Pontificem grauiter peccaturũ,ſi ſine aliqua magna,& iuſta cauſa hanc legitimationem,ſeu diſpenſationem in radice (quæ reſultare poteſt in graue damnum tertij,ſcilicet,ſuccedentis in hæreditatẽ,ſi proles talis non legitimaretur)concederet;quia non debet vti plenitudine poteſtatis ſine tali cauſa: licèt poſſit ita vti, vt valeat actus, ſecundùm Innocentium communiter receptum *in cap.innotuit,de elect.*ab eodem Nauarro allegatum,

allegatum. Propter quæ neſcio an ſit credibile, quod refert additionator *ad conſil. Nauarri in fine dict. conſil. 2. tit qui filij ſint legitimi*, *in 2. edit.* ſcilicet, Gregorium XIII. menſe Nouemb. 1584. negaſſe petitam hanc diſpenſationem in radice, ac addidiſſe ſe non poſſe: ſi enim Pontifex ita reſpondit, credendum id feciſſe, quia in caſu ſibi propoſito deeſſet iuſta cauſa.

7. Et ideò hanc ſẽtentiam tenuit nouiſſimè Fragoſus *de Republicæ regim. p. 1 lib. 3. diſp. 6. n. 27.* vbi quæres, an Papa poſſit legitimare, quoad ſæcularia & temporalia, filios genitos ex matrimonio irrito, reſpondet poſſe. Quia, ait ille, poteſt ſuam legem Eccleſiaſticã reuocare, quoad effectus iure humano ex ea ſequutos, atque etiam incurſos tollere, perinde ac ſi nunquam ea lex ſancita eſſet, vt conſtat ex *Clement. vnica, de immunitate Eccleſiaſt.* ibi, quidquid ex eis ſecutum eſt, vel ob eas, penitus reuocamus, & eas habere volumus pro infectis Nec circa hoc poteſt eſſe dubium, cùm in iis quæ ſunt de iure poſitiuo, ampla ſit illius poteſtas. Idem, quia diſpenſando in radice matrimonij, reuocandóque impedimentum, retrotrahitur ad principium matrimonij diſpẽſatio illa, remanéntque filij ſuſcepti ex eo matrimonio, perinde ac ſi nati ſint ex eo ab initio valido, vt cum multis ibi oſtendimus, præter quos id etiam tenent Ludouicus Lopez *2. part. inſtruct.* vbi *de matrimon cap. vltim. col. 2. concl. 3* Borges *de irregular. 2. part. tit. de interpretation. extenſione. & reſtrictione diſpenſationis, n 19* Couarruuias *in epitome 2. part c. 8. §. 8. n 13.* Anaſtaſius Germon. *de ſacror. immunitatibus lib. 3. c. 11. n. 105.* Royas *epitome ſucceſſionum c. 23. n. 113.* & alij dicentes, poſſe Summum Pontificem indirectè, & per quandam conſequentiam legitimare, & habilitare ad temporalia, diſpenſando in ipſa matrimonij irriti radice, delendo, reuocãdoque omnia damna ex eo matrimonio incurſa, reſtituendoque prolem natalibus, quæ haberet, ſi ex matrimonio valido naſceretur.

8. Nec obſtat ſi dicas poſſe Papam diſpenſare in iis, quæ ſunt iuris Eccleſiaſtici, accedente nouo conſenſu, vt matrimonium ſubſiſtat, non tamen poſſe cõtraire damnis ex iure ciuili ſecutis, quia fatemur, non poſſe in illis diſpenſare directè, ſed indirectè, reuocando legem ſuam Eccleſiaſticam, ex qua omnia pendebant, quæque prius matrimonium irritabat. Quod adeò verum eſt, vt poſſit Pontifex ad hunc effectum etiam mortuis parẽtibus diſpenſare in radice matrimonij, quod diſpenſatio hæc non innitatur in ablatione prioris impedimenti dirimẽtis, vt validè de nouo contrahatur matrimonium, quod fieri non poteſt, ſed tantùm innititur revocationi Pontificiæ legis; qua poſita extinguũtur effectus ex matrimonio irrito provenientes; ita Navarrus *lib. 4. conſil. in 1. edit. tit. de ſponſalibus, conſil 3. à n 10. & penult in 2. edit. tit. qui filij ſint legitimi, conſil. 2. à n. 10.* Sylveſter *verb Papa, ad finem* Ancharanus *conſil. 409 col. 2.* Ant. de Roſell. *de legit. lib. 2. in principio, n. 22.* quos ſequitur Molina *de prim* poſt alios *ibi* relatos *lib. 3. c. 2 n. 2. verſ. ſi verò impedimentũ ex ſolo iure canonico procedebat* dicens poſſe filium in primogenio, atque in cæteris bonis temporalibus remouente Summo Pontifice ab eo matrimonio, in quo conſenſus interuenit, impedimẽtum, validumque matrimonium declarante.

9. Vnde noſtram ſententiã contra Molinam mordicus tuetur Ioannes del Caſtillo *tom. 5. controu. c. 105. & n. 28.* & nouiſſimè etiam inſurgens contra Molinam Petrus Gonzales *de lege politica l. 2. c. 1 n. 24. & ſeq.* quæ quidẽ opinio procedit etiam ſi tolleret, vt dictum eſt, ius ab alio quæſitum, ſiue cederet in præiudicium eorum, qui in hæreditate iam ſucceſſiſſent. Quod probatur: tum quia Pontifex, dum tollit legem ſuam Eccleſiaſticam, cuius abrogationem retrotrahit ad tempus præteritum, vtitur iure ſuo, conſequenter nemini facit iniuriam: tum quia poſita illa legis abrogatione, filius legitimatus efficitur habilis ad illam hæreditatem adeundam, quam vocati illa conditione tacita adierant, niſi alij habentes potius, & firmius ius exiſtant. Sic Decianus *conſ 5. num. 67. & ſeqq. lib. 1.* Puteus *deciſ. 483. num. 2 lib. 2.* Ancharanus, Peregrinus, & alij, quos allegans ſequitur Sanchez *dict. lib. 8 de matrimon. diſp. 7. num. 6.* Baſilius Pontius cum aliis per eum relatis, *dict. lib. 11. de matrimonio cap. 5. §. 3. num 10.* quibus acceſſit Barboſa *ad cap. per venerabilem, num. 6. qui filij ſint legitimi*, in ſuis collectaneis.

10. Ex quibus infertur ad illam quæſtionem, an vocatus ad feudum, maioratum, fideicommiſſum, & ideo excluſus, quia vel profeſſus in approbata Religione, vel ſacris initiatus, ſi à Papa diſpenſetur, vt nubat, an iſte ſic diſpenſatus ſuccedat in maioratu, feudo, & fideicommiſſo, non obſtante, quòd ſubſtitutus in pacifica maneat poſſeſſione; dicendum enim eſt, hunc ſuccedere: ſiquidem ablato per Papam impedimento, iam ille factus eſt habilis ad maioratum, vel fideicommiſſum, ac ſi nunquam aliud impedimentum habuiſſet, non ſecus ac ſi primò deceſſione, deinde diuina virtute ad vitam reuocatus fuiſſet: ita non obſtante iure alterius quæſito, iſte ſic diſpenſatus ad maioratum, feudum, vel fideicommiſſum, purificatis omnibus eius conditionibus, reſtituitur.

11. *Notandum* eſt etiam hìc obiter, conſtare Clementem IV. Alphonſi III. Portugalliæ Regis, ex Beatrice illegitimè ſuſceptos, viuẽte adhuc Methildã, Bononiæ Comitiſſa, legitima eius vxore, eadem poſtea mortua, legitimaſſe, regnóque ſucceſſiſſe, vt poſt alios teſtatur Auguſtinus Barboſa *de officio Epiſcopi, part. 1. tit. 3. c. 2. n. 101.* item, ex hoc textu *in dict. cap. per venerabilem, §. Rationibus igitur*, manifeſtum eſt filios Philippi Auguſti, Francorum Regis, ab Innocentio III. ad effectum ſuccedendi in paterno regno legitimos effectos. Quod ſi poſtea iſti regno non ſucceſſerunt, ſed Ludovicus VIII. ortus ex Iſabella prima eiuſdem Philippi legitima vxore, quemadmodum ſcriptum reliquit Cuiacius *in dict. cap per venerabilem*, & latiùs Paulus Emilius *in vita Philippi Auguſti*; certè id parum ad rem noſtram referre videtur, cùm noſtra diſceptatio ſit tantummodo de poteſtate Papæ legitimandi non ſubditos, etiam quoad iura ſuccedendi; & cùm Pontifices in his relatis caſibus, hac poteſtate in facto vſi fuerint, non videtur de illa amplius ambigendum.

12. Et hæc omnia latiùs præter meum inſtitutum adnotare volui, quia diſplicet mihi aliquos Theologos recentiores nolle huic opinioni in fauorem Pontificiæ iuriſdictionis adhærere, quam communiter amplexi ſunt Doctores, & ipſamet Tribunalia Principum ſæcularium.

RESOL. LXXXVIII.

An poteſtas ſtatuendi impedimenta matrimonij, ſpectet priuatiue ad ſummum Pontificem.

Et ſicut ius integrum eſt Summo Pontifici in vniuerſa Eccleſia impedimenta matrimonium dirimentia ſtatuere, an ita Epiſcopus in ſuis diœceſibus. Et part 8. tr. 1. Reſ. 76.

§. 1. POſſe ex vi ſui muneris, ſi ſolùm ius diuinum, & naturale inſpiciatur, ſicut integrum eſt Summo Sup. doctrin. ſeq. huius

ictus in im 2. tr. 6. ſ. 70. §. r. & in alia ſol. eius not.

Summo Pontifici in vniuerſa Eccleſia impedimẽta matrimonium dirimentia ſtatuere, ita Epiſcopis in ſuis diœceſibus, affirmant Sanchez *lib.7. diſp.1.n.9.* ex Couarruuia 4 *Decretalium 2. part. cap.* 6. §. 10. *num* 16 Baſilius Pontius *lib.11.num.12.* Gaſpar Hurtado *diſp.12.diffic.2.num* 5. & alij. *Primo*, Epiſcopus ex vi ſui officij eſt plenè, & perfectè Paſtor, & Princeps in ſua Diœceſi, quamuis ſubordinatus Pontifici; ergo habet plenam poteſtatem condendi in ſua diœceſi quaſcumque leges, & ſtatuendi quidquid ſaluti ſpirituali ſuorum ſubditorum expediat; ergo & ſtatuendi impedimenta matrimonij. *Secundò*, olim ab Epiſcopis conſtituta fuere multa impedimenta tantùm in ſuis Diœceſibus, & a Conciliis Prouincialibus, & nationalibus, quæ poſtea ab vniuerſali Eccleſia vel præcepta ſunt, vel approbata, vel partim recepta, ſeu approbata, & partim exploſa.

Sed contrariam ſententiam tenet Pater Perez *de matrimon diſput.* 21 *ſect.*4 *num.*4. *& ſeq.* vbi ſic ait.

2. Suppono *Primo*, quod videtur mihi veriùs, Epiſcoporum iure diuino non habere actu determinatam poteſtatem iuriſdictionis, ſed eam iure Eccleſiaſtico à Papa accipere, nec habere maiorem, quam hîc concedat. Ratio eſt, quia tametſi poteſtas ordinis Epiſcopalis, & dignitas eam conſequens ſit iuris diuini, attamen nullus Epiſcopus ex vi ſuæ ordinationis præciſè habet vllam iuriſdictionem, ſed eam habet iure humano à Papa. Patet, quia nihil Epiſcopis competit, præciſè ex iure diuino, niſi quòd habent ex vi ordinationis; at Epiſcopus ex ſua ordinatione præciſè non habet vllam iuriſdictionẽ, aut aliquos ſubditos, vt conſtat in Epiſcopis merè titularibus, qui nullos ſubditos habent, atque adeò nec vllam iuriſdictionem, quæ ſine ſubditis eſſe non poteſt. Quòd igitur habeant tantam, vel tantam Diœceſim, aut tam paruam, aut tam magnam iuriſdictionem, pendet à iure humano, atque adeò Epiſcopi habent totam ſuam iuriſdictionem à Summo Pontifice.

3. Suppono *Secundò*, Epiſcopos vt hanc, vel illam iuriſdictionis poteſtatem nullo modò habeant, non eſſe opus Papam eam ipſis negare, ſed ſufficere, quòd eis non concedat. Ratio eſt, quia poteſtas iuriſdictionis non eſt ex natura rei in Epiſcopis, vt dictum eſt, ſed eam habent totam à Papa; ergo vt illam habeant, non ſatis eſt, vt non prohibeatur, ſed neceſſe eſt, vt concedatur; ergo nec mutare, nec diſpẽſare in legibus Papæ poſſũt, niſi ab ipſo concedatur. Addo id adeò eſſe verum, vt etiamſi admitterẽ, quod probabile eſt, vt multis Doctoribus probatur, Epiſcopos iure diuino quoque habere ſuam iuriſdictionis poteſtatem, idem dicendum eſſet; quia ea, quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt; cùm ergo poteſtas Summi Pontificis ipſo iure diuino ſuperior ſit, & ſuperna, etiamſi alij Paſtores, & Epiſcopi eodem diuino iure ſub illo inſtituti eſſent cum poteſtate iuriſdictionis, haberent ex ſupremo Paſtore proportionatam illã poteſtatem; quæ talis non eſſet, ſi facultatem ex ſe haberent, ad diſpenſandum in legibus ſuperioris, abſque illius conceſſione; hoc enim monſtruoſũ eſſet.

4. His præmiſſis dico, poteſtatem impedimenta matrimonij inducendi nullo modo competere Epiſcopis etiam ſecluſa omni Pontificis prohibitione. Moueor duplici ratione. *Prima* eſt, quia talis poteſtas nec iure diuino illis competit, vt conſtat ex ſuppoſitione prima; ne iure Eccleſiaſtico, quia nullum tale extat; ergo illam non habent. Patet conſequentia quia iſta eſt maior poteſtas, quàm ſit poteſtas diſpenſandi, & maioris authoritatis, & dignitatis: ergo pendet ex conceſſione Papæ, iuxta ſuprà dicta. *Secunda* ratio traditur à noſtro Coninckio, quæ mihi videtur ſatis efficax, nam per talia impedimẽta matrimonium propriè, & per ſe irritatur, quatenus eſt contractus merè ciuilis, & tantùm conſequenter, quatenus eſt Sacramẽtum: ergo dum Eccleſia ſibi hanc poteſtatẽ aſſumit, vtitur poteſtate illa indirecta, quã habet circa res temporales, vt de iis diſponat, quatenùs hoc expedit bono ſpirituali fidelium, quæ immediatè conceſſa eſt toti Eccleſiæ, & eius capiti ſupremo; nullo verò modo ſingulis Epiſcopis. Quia circa res ciuiles inuitis Principibus nihil poſſunt ſtatuere, tametſi ſaluti fidelium expediat, dummodo non ſit eorum ſaluti omninò neceſſarium. At inducere noua impedimenta matrimonij, tametſi poſſet eſſe fidelibus expediens, ſed non eorum ſaluti omninò, ac ſimpliciter neceſſarium: ergo non eſt talis facultas in Epiſcopis. Hucuſque Perez, qui poſtea reſpondet ad argumenta ſuperiùs poſita. Et hanc ſententiam ante Perez docuit Coninck *de Sacram. diſp.*30.*dub.*1.*num.*80.

5. Sed quicquid ſit de his opinionibus, & dato quòd opinio Sanchez, & aliorum eſſet probabilis, hodie certum eſt ex contraria conſuetudine vim legis habente ſoli Romano Pontifici poteſtatem inducendi impedimenta matrimonij reſeruatam eſſe. Et ita rectè obſeruat Caſſienſis *in curſu Theolog.tom.*1.*tract.* 26.*diſp.*9.*ſect.*1.*num.*7. Layman *lib* 5. *tract.*10.*part.*4 *c.*1.*num.*4. Auerſa *de ſacrament. Matrimon.quæſt.*19.*ſect* 3. Pontius *lib* 6 *cap* 1 *n.*21 Franciſcus de Lugo *opuſc de ſacram.cap.*15.*num.*12. Sup. hoc in Reſ. post. præteritæ, & in eodem §.

RESOL. LXXXIX.

An Pontifex habeat poteſtatem eximendi fideles ab impedimentis conſtitutis à Principibus Ethnicis, ſi in eorum Prouincijs habitent.

Et ſi quis Iudæus ſit ſubditus Regis infidelis, an in illis ſeruandis impedimentis ſubiaceat eidem Regi?

Et quid eſt dicendum, ſi ſubditus ſit Romani Pontificis, vt Romæ Iudæi degentes, an ei ſubiaceant in ſtatutis impedimentis in Eccleſia pro ſolis baptizatis? Ex part.8.tract.1.Reſol.77.

§.1. NEgatiuam ſententiam tenet Becanus *de ſacrament. Matrim.c.*49.*quæſt.*21. Sanchez *de Matrim lib.*7 *diſp* 3 *num* 7. Coninck *de Sacram. diſp.*30.*dub.* 1.*n.*7 & Perez *de matrim diſp.*21.*ſect.*5. *n.* 3. vbi ſic ait: De Principe infideli ſupremo conueniunt Doctores omni tempore fuiſſe in eo, & in Republica libera, & eſſe poteſtatem impedimenta ſtatuendi ex iuſta cauſa ſuis infidelibus, vt notauit benè D.Thomas *in* 4.*diſt.* 39 *quæſt vnica, art.*1 *ad* 1. Et ratio eſt, quia in iſtis Principibus eſt poteſtas ferendi leges ad tranquillitatẽ, & bonum Reipublicæ tuendum; ergo ſicut ad hunc finem poſſunt ſtatuere leges circa alios contractus ciuiles, & poſſunt aliquos, v.g. prodigos, & pupillos reddere inhabiles circa alios contractus, ita etiam circa contractum matrimonij, qui eſt ciuilis, in officium cõmunis boni inſtitutum poſſunt condere leges tam impedientes, quàm illum irritantes, eſt enim planè eadẽ ratio, quia matrimonia infidelium Sacramenta non ſunt, nec infideles ſunt ſubiecti Eccleſiæ, ſed ſolis ſuis Principibus. Vnde fit, vt matrimonium contractum ab infidelibus contra leges à ſuis Principibus latas matrimonium dirimẽtes, nullũ ſit. Hinc.

2. Colligo *Primò* id, quod de aliis infidelibus dicitur, extendi etiam debere ad Hebræos; cùm enim iſti veram Rempublicam liberam non habeant, ſed aliorũ Principum gubernationi ſubiiantur, tenentur legibus irritãtibus matrimonium, quas Principes infideles tulerũt, quorũ domino ſubduntur, leges enim eorũ cæremoniales ceſſarũt, & ſtatuta lege

Moſaica

Moſaïca, *Leuitici* 18. expirarunt Chriſti paſſione, & morte Quod intelligendum videtur, niſi Principes infideles, quorum dominio ſub ſuntur, illis copiam fecerint patriis legibus vtendi, atque ſecũdùm illas viuendi Nam in eo caſu vim haberent, non quia ipſorum Hebræorum leges eſſent, ſed quia ab eorum Principibus infidelibus approbarentur, aut permitteren tur.

3. Colligo *Secundò* Principes Gentiles ſtatuentes impedimenta matrimonij dirimentia obligare etiã fideles in ſuis partibus commorantes, qui civiliter ſunt illis ſubiecti. Neque Eccleſia illis hanc poteſtatem, vtpote ſibi non ſubditi potuit adimere, cum hoc ad bonum ſpirituale fidelium non ſit abſolutè neceſſarium. Quare ſi aliquo impedimento dirimente à Principibus prædictis ſtatuto, fideles iſti contraherent, eſſet nullum matrimonium, quia ratio Sacramenti ſuperaddita matrimonio fidelium, non impedit in Principibus poteſtatem ſtatuendi impedimenta dirimentia, ſed ſola reſeruatio Pontificia, quæ ad principes infideles extendi nequit. Neque enim conſtitutionibus Eccleſiaſticis hanc ſibi reſeruantibus poteſtatem arctantur, vt habet *cap. gaudemus de diuortijs*. Ita Perez.

4. Vnde Villalobos *in ſumma, tom* 1. *tract.* 14. *diff. c* 1 *num* 5. hæc ait · *Lo ſegundo ſe infiere, que ſi los Chriſtianos que habitan en tierras de infideles contraxeſſen grado prohibido entre ellos en los caſos en que eſtan ſugetos a ſus leyes, de lo qual diximos en ſu lugar ſeria el matrimonio nulo, como dize Sanchez. porque alli no ay reſeruacion del Pontifice que lo impida; como en los demas contratos deuen guardar ſus leyes, tambien en eſte.*

5. Sed his non obſtantibus. contrariam ſententiã tenet Layman *lib* 5. *tr* 10. *part.* 4 *c* 1. *n.* 3. vbi ita ait: Porrò quod dicunt Sanchez, & Coninck, fideles ſubiectos Principibus Ethnicis aſtringi impedimentis matrimonij, iuxta ritum ac leges eorum ciuiles; id alij Doctores non meminerunt, contrariúmque probabilius eſt, quod attinet ad impedimenta dirimentia ſicuti notauit Adamus Tannerus *de matrim theſi* 137. Cùm non excedat poteſtatem indirectam Eccleſiæ, omnes vbique terrarum degentes Chriſtianos eximere legibus ciuilibus, & ſubiicere Eccleſiaſticis, quod attinet ad matrimonij validitatem, aut inualiditatem; quippe cum plurimum propter Sacramenti dignitatem interſit, in hac re vniformitatem inter omnes Chriſtianos exiſtere. Hæc Layman; cuius ſententiæ ego libenter adhæreo, & ad illam magis firmandam adduco auctoritatem Caſpenſ *in curſu Theol tom* 2 *tr.* 26. *diſp.* 9 *ſect.* 1. *n.* 5. vbi ita aſſerit. Infertur *Secundò* Si aliquis Chriſtianus ſit ſubditus Regis infidelis, qui pro ſua republica aliqua inſtituit impedimenta dirimentia, eundem Chriſtianum non ſubiacere his impedimẽtis, ſed ſolùm ſubiici ſtatutis ab Eccleſia, quia in eo articulo non eſt ſubditus illius Regis, ſed ſolius Eccleſiæ: eo vel maximè, quia eius matrimonium contrahentium eſt verè Sacramentum. Vnde à contrario infertur; ſi aliqui Iudæus, v. g. ſit ſubditus Regis infidelis in illis ſeruãtis impedimentis ſubiacere eidem Regi; quia neque ipſe eſt Chriſtianus, neque eius matrimonium Sacramentum. Quod ſi ſubditus ſit Romani Pontificis (vt Romæ Iudæi degentes) ei non ſubiacet in ſtatutis impedimentis in Eccleſia pro ſolis baptizatis. Cæterum ſi Romanus Pontifex, vt dominus temporalis eorum, vellet eis ſtatuere impedimenta, tenerentur ipſi Iudæi iis impedimentis, cùm hæc iam non conſerentur Eccleſiaſtica, ſed purè ciuilia. Sic ille; cui adde Auerſam *de ſacrament. Matrimon. quæſt.* 9. *ſect.* 2. & ante omnes ſapientiſſimum Baſilium Pontium *lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 7.

RESOL. XC.

An Pontifex poſſit ſupplere conſenſum in matrimonio, vel ſaltem præcipere, vt ab aliquibus contrahatur?

Et an Deus aliquando coniunxerit matrimonium inter aliquos ſine illorum conſenſu: Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 82.

§. 1. RESpondeo aliquos aſſerere, neque Deum de potentia abſoluta poſſe ſupplere cenſenſum in matrimonio. Ita docet Pontius *de matrim lib.* 2. *c.* 3. Ochagauia *de Sacram tr.* 2. *q.* 8 *n.* 2. Sanchez *l.* 2. *diſp.* 26 *n.* 5. & alij. Probatur *Primò*, quia matrimonium vt ſic, eſt coniunctio animorum, quæ ſine conſenſuum vnione non poteſt intelligi. *Secundò*, Deus non poteſt conſtituere relationem in aliquo abſque fundamento, puta paternitatem abſque generatione: vinculum autem hoc relatio eſt, cuius fundamentum eſt conſenſus. *Tertiò*, matrimonium eſt traditio ad ſtatum matrimonialem, ſicut votum eſt traditio ad religionis ſtatũ ergo ſicut hoc nulla ratione fieri poteſt abſque vouentis conſenſu, ita nec illud. *Quartò*, copulatio animorum inter coniuges pendet ab illorum voluntate, & conſenſu, non tantùm in genere cauſæ efficientis, ſed quodammodo etiam in genere cauſæ formalis; ſicut viſio pendet à potentia viſiua, & coniunctio affectiua amantis, & amati, ab amore voluntatis: hæ autem fieri nequeunt abſque propriis cauſis.

2. Sed mihi placet omnino contraria quam tuetur Henriquez, & Coninck, quos citat & ſequitur Hurtadus *de matrim diſp.* 3. *difficult.* 6. Quibus adde Mæratium *diſp* - *ſect.* 1. Auerſam *de ſacram. Matrim. q* 3. *ſect.* 1. Valentiam *tom.* 4. *diſp* 10 *quæſt.* 3 *punct.* 1. Tannerum & Caſpenſem *vbi infra* Becanum *de Sacram cap* 45. & alios. Dico itaque quòd poſſit Deus de abſoluta ſua potentia facere inter duos matrimonium, non accedente conſenſu. *Ratio prima*: Conſenſus eſt cauſa efficiens matrimonij. Sed Deus cuiuſlibet cauſæ efficientis ſe ſolo poteſt vicem ſupplere, vt ſine ſole poteſt illuminare, ſine alimento poteſt vitam animalium conſeruare, ſicut ſe ſolo nullo interueniente auxilio alicuius efficientis mundum ex nihilo produxit. Ergo etiam poterit abſque conſenſu inter duos ſtabilire matrimonium. *Ratio ſecunda*: Deus tanquam Dominus abſolutus habet poteſtatis plenitudinem, non ſolum in bona ſed etiam in vitam, & in corpus cuiuſlibet hominis, Sed Deus poteſt alicuius bona alteri tradere illo inuito; ſicut Ægyptionũ tradidit Hebræis. Ergo & corpus vnius poteſt tradere in poteſtatẽ alterius ad vſum matrimonij. *Ratio tertia*: Deus maiorem habet poteſtatem in hominem, quàm homo in ſemetipſum. Sed homines ſuis propriis voluntatibus poſſunt ſe in matrimonium colligáre, facto inter ſe pacto; ergo & Deus qui eſt Dominus voluntatis humanæ, poterit ſine conſenſu voluntatum ſtabilire matrimonium; quod enim facit conſenſus voluntatũ in matrimonio, hoc Deus ſe ſolo poterit facere.

3. Sed aliquis curioſus inquiret, an Deus aliquã do coniunxerit matrimonium inter aliquos ſine illorũ cõſenſu. Reſpondeo; Victoria exiſtimat duplex tale matrimoniũ extitiſſe. *Primò*, quando adduxit Deus Euam ad Adam. Nam de illorũ conſenſu in matrimoniũ, nihil expreſſũ habet ſacra Scriptura. Quòd enim Adam dixit expergefactus, *Hoc os ex oſſibus meis*. id, (vt docet D. Auguſtinus) locutus eſt ſpiritu

Prophetico.

Prophetico. Vnde videtur illud matrimonium iuſſu diuino eſſe perfectum. *Secundò*, accidit in coniugio Oſeæ, cui Dominus præcepit: *Accipe tibi vxorem fornicariam.* Nam mulieres fornicarias ſine illarum conſenſu tradidit Deus in poteſtatem illius.

4. Veriſimilius tamen eſt, vt cum Soto dicamus *in* 4.*diſt.*27.*quæſt.*1.*art.*2. vbi dicit: Non eſt credibile, quòd Deus aliquos coniunxerit in matrimonium ſine illorum conſenſu. Et cùm dicit ſacra Scriptura, quòd Deus adduxit Euam ad Adam, illa adductio potuit fieri cum conſenſu libero Euæ. Nam Deus omnia ſuauiter diſpoſuit; & hoc maximè in ſtatu innocentiæ ſeruauit. Idem de matrimonio Oſeæ intelligendum, cùm Deus illi præcepit, accipere mulierem, videlicet, accedente illius conſenſu, quia ſciebat Deus illam conſenſuram, & vt conſentiret id facturus erat.

5. His tamen non obſtantibus, quoad primum dubium propoſitum reſpondeo, quòd potuit Deus hanc poteſtatem communicare Eccleſiæ, non tamen communicauit. Ratio, quia non expediebat; tale enim matrimonium eſſet violentum: ſed nullum violentum eſt perpetuum, quia eſt diſſolubile. Deinde ſic violenter coniuncti nullum amorem mutuum inter ſe retinerent; nec debitam curam prolis: quia quod quis non eligit, etiam non diligit & facilè contemnit, (vt ait Papa Nicolaus 20.*q.*2.*cap.præſens.*) Vnde nulla poteſtas, neque Eccleſiaſtica, neque ciuilis, poteſt inter aliquos conſtituere matrimonium ſine illorum conſenſu. Quod confirmatur: tum quia aliàs pari modo vinculum matrimoniale poſſet humana poteſtate diſſolui. Tum quia cùm matrimonium ſua natura ad ſobolis educationem, mutuúmque amorem ordinetur, aduerſatur fini ac naturæ eiuſdem, vt aliena voluntate hominis coaleſcat, per quam ſubortus inde defectus compenſari nullo modo poteſt; ſecus fit in aliis contractibus, in quibus etiam ſolis Eccleſia, ſiue Reſpublica maius dominium habet, quàm homo ipſe.

6. Nec obſtat *cap.his qui fidem* 2.*de ſponſalibus*, vbi decernitur, ſponſalia tranſire in matrimonium per copulam ſubſequutam, & ex *cap.final.de conditionibus appoſit.* vbi etiam decernitur, matrimonium ſub conditione impoſſibili contractum eſſe validum; & tamen in his ſæpè deficit conſenſus contrahendi: ergo poteſt Eccleſia abſque coniugum conſenſu eos vinculo coniugali alligare. Reſpondetur, in neutro ex illis caſibus in foro interno matrimonium fieri, ſi conſenſus deficiat: tamen, quia ex facto ab Eccleſia præſumitur talis conſenſus, in foro exteriori matrimonium validum eſſe indicat, & probationem diſſenſus contra talem præſumptionem non admittit.

7. Obiicies *ſecundo*, quia Eugenius IV. dixit, cauſam efficientem matrimonij regulariter eſſe mutuum conſenſum contrahentium; ergo aliquando extra morem ordinarium poteſt eſſe aliud, neque humana poteſtas, cauſa efficiens matrimonij, hoc eſt, vinculi coniugalis, vt *ſupra* expoſuimus. Reſpondetur, particulam, *regulariter*, non eſſe conſtituendam cum illo verbo, mutuus conſenſus, ſed cum illo, per verba de præſenti expreſſus; quia expreſſio etſi regulariter fiat per verba, quandoque tamen fit per nutus, & alia ſigna, vt in muto contrahente, &c.

8. Quoad ſecundum dubium, aſſero, quòd licèt non poſſit Pontifex ſupplere conſenſum in matrimonio, poteſt tamen ex aliqua iuſta cauſa, cogere aliquos ad contrahendum. Et ita tenet Adamus Opatouius *de Sacrament. tract.de matrimonio, diſp.*2.*quæſt.*7.*num.*67. vbi ſic ait: Nota quòd licèt poteſtas Eccleſiaſtica non poſſit ſupplere conſenſum, poteſt tamen licitè aliquos cogere ad matrimonium contrahendum, quando eſt publica neceſſitas. Et *ratio* eſt *prima*, quia Eccleſia in corpora hominum, licet non habeat directum dominium, habet tamen indirectum. *Ratio ſecunda*, quia quilibet Chriſtianus obligatur obtemperare Eccleſiæ, ſub reatu peccati mortalis, quando illi aliquid iuſtum, honeſtum, idémque vtile præcipitur. Vnde tali cauſa poſtulante, videlicet neceſſitate publica, poteſt Eccleſia aliquos in particulari obligare ad matrimonium. Ita ille; cui adde Caſpenſem *in curſu Theologico*, *tom.*2. *tract.*26. *diſput.*3. *ſect.*1. *num.*8. Tannerum *tom.*4. *diſp.*7. *quæſt.*3. *dub.*7.*n.*146. Henriquez *lib.*11. *cap.*6. *num.*11. & Sanchez *lib.*2. *diſp.*17. *num.*3.

RESOL. XCI.

An Pontifex poſſit conſtituere impedimenta dirimentia, & potuerit irritare matrimonium clandeſtinum, vt patet in Concilio Tridentino ſeſſ.24. cap.1. de Matrim.

Et an ſit licitum contrahere matrimonium clandeſtinum, ita vt ſit ratum?

Et notatur Eccleſiam habere poteſtatem ad irritandos contractus immediatè, & directè ad reddendos eos nullos, & habere etiam poteſtatem ad irritandas perſonas ad tales contractus, quod eſt irritare ipſos contractus indirectè. Ex part.8.tract.1. Reſol.59.

§.1. Videtur negatiuè reſpondendum. *Primò*, quia Eccleſia non recepit à Chriſto poteſtatem Excellentiæ, vnde non poteſt mutare ſubſtantiam Sacramentorum; ergo Pontifex non potuit inhabiles perſonas facere, quia hæ perſonæ ſunt materia matrimonij. *Secundò*, matrimonium clandeſtinum eſt validum de iure naturæ: ergo Eccleſia non potuit illud irritare, quia nequit ius naturæ mutare. Et ideò ex his rationibus, quidam ex Catholicis olim, priuſquam res hæc ab Eccleſia in Conc.Trid.eſſet definita, ea de re vehementer dubitarunt, ita vt quadraginta Epiſcopi, multíque alij DD. qui ad Conc. Trid.conuenerant, in ea fuerint ſententia, Eccleſiam non poſſe matrimonia clandeſtina, adeóque impedimentum dirimens matrimonij conſtituere. Eadémque ratione Ruardus Tappetus *artic.*20. rem fere indeciſam reliquit, an poſſit Eccleſia irritare, ſubiungens, ſi Eccleſia irritet, falſæ inniti præſumptioni fraudis, ac proinde ceſſante fraude, valere matrimonium. Et apud Sanchez *lib.*3.*diſput.*4. *num.*1. refertur etiam Sotus *in* 4.*diſt.*28.*quæſt.*1.*art.*1. *in ſolutione ad* 1. quaſi id ſimiliter indeciſum reliquerit, iudicióque Eccleſiæ definiendum; ſed quod apud eum non reperi, cùm potiùs contrarium expreſsè doceat *in* 4. *diſtinct.*34.*quæſt.*1. *art.*1. Alij verò concedunt quidem, Eccleſiam poſſe matrimonium irritare indirectè, nimirum inhabilitando perſonas, non autem directè annullando immediatè ipſum contractum, vt inferiùs dicetur. Cæterùm nunc ex fide conſtat, Eccleſiam poſſe eiuſmodi impedimenta conſtituere, quod qua ratione, & quouſque fieri poſſit ſequentibus aſſertionibus declaratur.

2. Sed his non obſtantibus certam eſſe contrariam ſententiam patet ex definitione Concil. Trid. Dico igitur, quamvis iure ipſo naturali vnuſquiſque liber eſt ad contrahendum etiam clandeſtinè, hoc eſt, ex ſua creatione, & ex conditione naturæ ſuæ, rectè dicitur, quòd quis habeat facultatem ad contrahendum matrimonium illud; verùm ius hoc non eſt præcepti, ſed permiſſionis, & idem eſt, quod facultas ad contrahendum: quamvis autem iuri naturali, vel diuino, quod eſt præcepti, nulla lege humana, etiam Eccleſiaſtica derogari poſſit, etiam per modum conditionis

ditionis ad contractum requiſitæ, vt non poſſet Eccleſia ab eo, qui vult ordinari, exigere ſub conditione vt fornicaretur, vel, vt conferret Sacramenta in alia forma à Chriſto inſtituta; iuri tamen naturali, & diuino permiſſionis, & facultatis rectè derogari poteſt, non ſolùm per modum conditionis requiſitæ ad contractum, ſed etiam abſolutè, hac ratione iuri naturali libertatis, quod quis habet, derogari potuit per ius gentium, per quod introductæ ſunt ſeruitutes.

3. Et hac ratione iuri naturali, quod quis habet, vt poſſit nubere cuilibet clandeſtinè, Eccleſia derogauit per hoc quòd perſonas efficit inhabiles ad matrimonium, vt conſanguineos intra quartum gradum, & ad contrahendum clandeſtinè, ſicut Eccleſia prohibet, vt certis diebus non veſcamur carnibus, cùm iure naturali non eſſet prohibitum eis veſci omnibus diebus, ſed liceret eo iure.

4. Et ad magis explicandam præſentem quæſtionem, *nota*, Eccleſiam habere poteſtatem ad irritandos contractus immediatè, & directè ad reddendos eos nullos, & habere etiam poteſtatem ad irritandas perſonas ad tales contractus, quod eſt irritare eos contractus indirectè. Quòd poſſit irritare contractus directè, probatur *primò*, quia contractus humanus eſt actus hominis ſubordinati alicui communitati, cuius ſit pars, & à qua pendeat, quantum ad politicam gubernationem; ergo poteſt, quando conueniat bono communi, Eccleſia hos contractus ſuorum membrorum irritare. *Secundò* probatur, quia Eccleſia irritauit alios contractus, vt profeſſionem factam ante annos 16. expletos, & ante annum expletum Nouitiatus, vt conſtat ex Trident. *ſeſſ.25. de Regularibus, cap.15.* Et etiam irritauit matrimonium contractum inter liberum, & ſeruam, cùm ignoratur conditio ſeruilis, vt patet ex *cap.2. de coniugio ſeruorum.* Ergo poteſt irritare alios contractus. Quòd autem Eccleſia poſſit irritare indirectè inhabilitando, perſonas, patet, quia in his, quæ ad bonum ſpirituale Eccleſiæ pertinent, quale eſt matrimonium, fideles ſubiiciuntur illi, tanquam eius membra; ergo, quando expedit tali bono ſpirituali, poteſt eos inhabiles reddere ad contrahendum certo modo. Et confirmatur, quia reſpublica ciuilis potuit aliquas perſonas inhabiles reddere ad contrahendum abſque aliquibus conditionibus, vt effecit minores inhabiles ad contrahendum ſine licentia, & authoritate tutorum; ergo Eccleſia poteſt idem facere.

5. His ſuppoſitis ſit *prima concluſio*. Eccleſia irritauit directè matrimonium clandeſtinum, irritum reddendo huiuſmodi contractum. Ita defendunt Henriquez *lib 11. de matrimon. cap.5. num.3.& 4.* & Sanchez *lib.3. de matrimon. diſt.4.* Probatur ex Tridentino *ſeſſ.24. cap.1. de matrimon.* his verbis: Eiuſmodi contractus irritos, ac nullos eſſe decernit, prout præſenti decreto irrito facit; vbi eſt ſermo de matrimonio clandeſtino. *Secunda concluſio.* Eccleſia irritauit matrimonium clandeſtinum indirectè inhabilitando perſonas in ordine ad illud, ita Doctores citati, & probatur ex ipſo Tridentino *ibidem*, vbi loquens de clandeſtinè contrahentibus, ait, eos ad ſic contrahendum inhabiles reddens.

6. Ex his ſequuntur duo notatu digna. *Primum* eſt, Eccleſiam irritando, huiuſmodi contractũ matrimonij clãdeſtini directè, etiam indirectè irritaſſe ſacramentũ Matrimonij clandeſtini, quia cùm ſacramentũ Matrimonij fundetur ſupra cõtractum, deſtructo contractu, conſequenter, & indirectè deſtruitur Sacramentum, *Secundò* ſequitur, Eccleſiam irritando matrimonium clandeſtinum mutaſſe materiam, & formam ſacramenti Matrimonij, non proximam, ſed remotam: proxima enim materia, & forma ſunt mutuus conſenſus ſignis, vel verbis expreſſus ſufficiens ad validè, & mutuò tradendum corporum dominium, & hæc ſemper manent inuariata, & hæc elegit Chriſtus ad eſſe ſacramenti Matrimonij; remota verò materia, & forma ſunt iſtæ, vel illæ perſonnæ cum iſtis, vel illis conditionibus, cum hoc, vel illo modo: & hæc variantur ab Eccleſia modò requirendo hunc modum, modò illum: modò admittendo has perſonas, modò alias, ſicut viderit pro qualitate temporum expedire, ſicut fecit in Trident. *loco citato.* Vbi præſentiam Parochi & teſtium ad valorem matrimonij requiſiuit: tum, quia oportebat, rem tanti momenti cum ſolemnitate fieri; tum, quia clandeſtini matrimonij modus, erat contrarius fidei matrimonij, & indiſſolubilitati, facilè enim vxores ſic habitæ deſerebantur.

7. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria in principio appoſita; ideò ad primum, reſpondeo *primò*, Eccleſiam in hac conſtitutione non attingere matrimonium in ratione Sacramenti, ſed quia matrimonium eſt contractus coniugalis; attingit igitur in ratione contractus: ita, quòd potuit declarare hunc, & talem contractum, cui hæ conditiones deſunt, Parochus, teſtes, denuntiationes, nullum eſſe; quia hic contractus eſt iuris humani: vnde ſubeſt poteſtati Eccleſiæ.

8. Reſpondeo *ſecundò*, Eccleſiam non poſſe immutare, aut conſtituere materiam, & formam Sacramentorum, quia hoc ad Chriſtum pertinet, in quo plenitudo poteſtatis excellentiæ reſidebat: eſt tamen in poteſtate non ſolùm Eccleſiæ, ſed cuiuſlibet priuati efficere in particulari, vt aliqua res non ſit materia alicuius Sacramenti, v. g. aqua, ſi tantum vini habeat admiſti, vt ſuam naturam amittat, iam ſic non poterit eſſe materia baptiſmi. Similiter, ſi quis vino admiſceret tantam quantitatem aquæ, vt deſineret eſſe vinũ, iam nõ erit materia conſecrationis calicis. Pari ratione Eccleſia non facit, vt contrahentes & illorum conſenſus ſint materia & forma ſacramẽti Matrimonij (quia hoc ad Chriſtum Dominum ſpectat:) ſed ſolum hoc facit, vt aliqui contrahentes non poſſint habere rationem materiæ, & formæ, hîc, & nunc, cum his, & illis circumſtantiis. Sicut enim Reſpublica ſæcularis reddit aliquos inhabiles ad celebrandos actus politicos, v.g. ad contractus emptionis, & venditionis: ita & Eccleſia aliquos reddit inhabiles ad celebrandum contractum matrimonij. Et licèt aſſiſtentia Parochi, & teſtium ſit aliquid accidentale, hæc tamen in his locis, in quibus promulgatum eſt Concil. Trident. ita ſunt neceſſaria ad validitatem contractus matrimonialis, vt ſine his aut ſine aliquo horum, ſit omninò nullus contractus matrimonialis, & nullam inducens obligationem.

9. Reſpondeo *tertiò*. Negari in Eccleſia eam poteſtatem, eſt omnino hæreticum. Nam dogma Catholicum eſt, Eccleſiam in rebus definiendis, quæ ſpectant ad fidem, & ad promouendos bonos mores, non poſſe errare, vt habetur *can.3.& 4. ſeſſ.24.* in quibus dicitur, Eccleſiam habere poteſtatem conſtituendi impedimenta, quæ dirimant matrimonium, & quòd in eo non poſſit errare.

10. Itaque ex his omnibus concedendum eſt, quòd Eccleſia non poſſit mutare materiam, & formam Sacramentorum, non enim ideo dicenda eſt mutare materiam, & formam matrimonij, quia hæc non ſunt perſonæ, & conſenſus quomodocumque ſpectati, ſed perſonæ legitimæ, ſimiliter legitimi conſenſus. Porrò Eccleſia non facit, vt perſonæ legitimæ, & conſenſus legitimus non ſufficiant ad valorem matrimonij, ſed ſolùm vt perſonæ aliter contrahentes, quàm præſcribit, nec ſint, nec cenſeantur legitimæ: ſimiliter quòd conſenſus aliter præſtitus non ſit legitimus, quod poteſt facere, eò quòd matrimonium non tantùm ſit Sacramentum, ſed ſit etiam contractus ciuilis, qui ſubeſt publicæ poteſtati humanæ, ita

ita vt hæc poſſit varias conditiones in cõtractu requirere, ſine quibus nõ ſubſiſtat, nec cenſeatur legitimus, vel etiam materia legitima. Ex quibus patet diſcrimen inter hoc Sacramentum, & Baptiſmum, & quòd non ſequatur Eccleſiam non poſſe irritare matrimonium, eò quòd non poſſit inualidum reddere Baptiſmum.

11. Ad ſecundum argumentum, videlicet, matrimonium clandeſtinum eſt validum de iure naturæ: ergo Eccleſia non poteſt illud irritare, quia nequit ius naturæ mutare. Ad hoc enim reſpondetur, matrimonium clandeſtinum eſſe validum de iure naturæ, quando conſenſus eſt legitimus, & non irritatus per Eccleſiam, quia tamen modò eſt irritatus, ideo non valet tale matrimonium, in quo caſu Eccleſia mutauit ius naturæ remotè, & materialiter, non proximè, & formaliter, vt modò dicebamus.

12. Non deſinam tamen hìc animaduertere, quòd Eccleſia poteſt impedimenta matrimonij dirimentia vtroque modo conſtituere, non ſolùm ſcilicet indirectè inhabilitando perſonas, ſed etiam directè, & immediatè annullando ipſum contractum. Ita docent Henriquez *lib.* 11. *cap.* 5. *n.* 3. *&* 4. Suarez 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 2. *ſect.* 6. & Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 4. *num.* 4. Nec re ipſa diſſentiunt Sotus 4. *diſt.* 26. *quæſt. vnica*, Paludanus *quæſt.* 4. *art.* 3. Adrianus *in* 4. *quæſt.* 1. *de matrimon.* dum docent, Eccleſiam poſſe conſtituere impedimenta dirimentia matrimonij, reddendo materiam inhabilem, non autem variando eſſentialia matrimonij, præſuppoſita materia idonea; quod ad modum ſuperiùs explicatum rectè aſſertum eſt. Sunt tamen alij nonnulli, qui videntur ſentire, Eccleſiam tantùm primo modo conſtituere poſſe matrimonij impedimenta: è quibus à Sanchez *loco cit. num.* 3. referuntur Palatius *diſt.* 28. *diſp.* 3. & Petrus Ledeſma *quæſt.* 45. *art.* 3. aliique nonnulli.

13. Probatur aſſertio. Tum quia ipſe etiam in ſe contractus magis quodammodo, quàm ipſi contrahentes ſubiiciuntur poteſtati eius Reipublicæ, ad quam pertinet, ſeu in qua peragitur. Tum quia Eccleſia re ipſa etiam ita irritauit alios contractus; puta profeſſionem factam ante annum Nouitiatus, vel ſexdecim annos expletos, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regularib us, c.ap* 16. itémque ſimoniacam beneficiorum commutationem, *cap. cum olim. & cap. quæſitum, de rerum permutatione.* Tum quia ſine controuerſia Reſpublica ciuilis ita poteſt irritare contractus merè ciuiles, impediendo ſcilicet, ne conſenſus contrahentium ſufficiat ad transferendum dominium, ſine certis conditionibus. Denique verius eſt Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24, *c.* 1. *de reform. matr.* reipſa nunc irritaſſe vtroque modo matrimonia clandeſtina, quandoquidem non ſolùm perſonas ad ſic contrahendum inhabiles reddit, ſed inſuper adiungit: Eiuſmodi contractus irritos ac nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit.

14. Sed ſi quæras hìc obiter, an ſit licitum clandeſtinè contrahere matrimonium, ita vt ſit ratum? Reſpondeo, Dominicus Soto *in* 4. *diſt.* 28. *quæſt.* 2. *art.* 2. ob certas cauſas licere docet. *Prima*, ſi aliqua perſona videlicet virgo iam plena nubilis annis, & quæ vigeſimum quintum annum exceſſit, detinetur à tutoribus ne nubat, & interim illius bona paterna conſumuntur: aut ſi præuideat, quòd minus ſibi conueniens perſona nuptui eſt tradenda. *Secunda*, ſi quis ex aliqua repentina cauſa, vt ex ſubito vulnere valet ſibi mortem inſtare, & cum muliere cum qua diſſolutè vixit, contrahit matrimonium, vt liberi, quos ex ea ſuſcepit, ſint legitimi. *Tertia*, ſi videt; quòd aliter inſtantem mortem euadere non poſſit, vt deprehenſus in ſtupro, niſi nubat: tunc licitè, & validè contrahere poteſt. Ita Sotus, quem ſequitur Opatouius *de Sacram. tract. de matrimon. diſput.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 115.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Ref. 71. & in aliis eius not.

Sup. hoc ibidem, in eius §. 1. & 2.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Reſ. 154. §. 1. & in alio eius primæ not.

Sed ſacram Congregationem ſentio contrarium reſpondiſſe, & de hac quæſtione ego alibi.

Alibi in Reſ. & §§. not. præteritæ.

RESOL. XCII.

An poſſit Pontifex aliquos priuatos reddere inhabiles ad contrahendum matrimonium? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 60.

§. 1. Reſpondeo, Pontificem ex iuſta cauſa poſſe etiam priuato, ac particulari impedimento dirimente conſtituto, aliquos priuatos reddere inhabiles, ne inter ſe matrimonium poſſint contrahere, puta ob cauſam vitandæ magnæ perturbationis Reipublicæ, aut grauium diſcordiarum, vt poſt Oſtienſem, Ioannem Andr. Ancharanum, Felinum, itémque Paludanum 4. *diſt.* 32. *q.* 1. *art.* 1. Antoninum 3. *p. art.* 1. *c.* 16. docent ſupplementum Nauarri *lib.* 4. *tit. de matrim. contra interdictum. edit.* 2. *conſil.* 1. & Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 1. *n.* 7. qui referunt id à Pontifice re ipſa factitatum, licèt olim dubitauerit Nauarrus *lib.* 4 *conſil.* 24. *de ſponſal. edit.* 1. *& conſil.* 1. *tit. de matrim. contra interdictum, edit.* 2. Ratio eſt, quia non eſt maior ratio totius Eccleſiæ, quàm aliquarum particularium perſonarum. Et probabile eſt, ob grauitatem delicti poſſe Pontificem aliquem etiam perpetuò inhabilem reddere ad matrimonium, vt cum quibuſdam Canoniſtis docet etiam Sanchez *ibid. num.* 8.

2. Sed non deſeram hìc apponere verba Boſſij *tract. de contract. matrim. cap.* 11. *n.* 32. *&* 33. vbi ſic ait: An autem Pontifex poſſit interdicere, & prohibere alicui ad tempus, puta ad annum, ne contrahat cum tali certa perſona, & ſi ſecus fiat, ſit nullum. Nauarr. *lib.* 4. *conſil. tit. de ſponſal. conſil.* 24. *in* 1. *edit. & conſil.* 1. *tit. de matrimon. contracto contra interdictum Eccleſiæ, in* 2. *edit.* Reſpondet, Papam ex iuſta cauſa, puta ad impedienda peccata, quæ inde poſſunt prouenire, (vt puta ſi filius iuuenis nobiliſſimæ familiæ vellet inuito patre, cum viliſſima muliere contrahere) poſſe tali iuueni ad tempus (vt interim mediis ſuaſionibus, vel orationibus iuuenis, ſi fieri poteſt, induceretur ad deponendum prauum propoſitum) interdicere, ne cum tali muliere contrahat inuito patre; & etiam Parocho, & Epiſcopo iuuenis, aut fœminæ interdicere, & prohibere ne tali matrimonio aſſiſtant, vel alij Sacerdoti licentiam aſſiſtendi concedant: ſed ait, quòd huiuſmodi impedimentum ex prædicta prohibitione proueniens, eſſet quidem impediens, ſed non dirimens, & nullo modo expedire, vt Summus Pont. ſuo interdicto particulari perſonas alias habiles ad contrahendum matrimonium inhabiles reddat; ita, vt contractum ſit nullum, neque huiuſmodi rei extare in Eccleſia exemplum. Quod idem tenuit Henriquez *lib.* 11. *c.* 2. *num.* 1. *in textu, & comm. litt. C*, & eiuſdem ſententiæ videtur eſſe Bellarminus *ad can.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimon. in addit. n.* 6. At Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. in diſput.* 1. *num.* 7. ad id allegans Oſtienſem, Cardinalem, & alios, aſſerit, quòd ſicut Papa ex iuſta cauſa poteſt reddere inhabiles ad matrimonium omnes perſonas certi generis, v. g. conſanguineos vſque ad quartum gradum, ita licitè poteſt reddere inhabiles perſonas priuatas ex graui cauſa (qualis videtur allegata) id poſtulante, cùm ex parte poteſtatis Papæ non ſit maior ratio vnius, quàm alterius; & de facto huiuſmodi poteſtate vſum fuiſſe Summum Pontificem, ait Additionator ad Nauarr. *d. conſ.* 1. *de matrimon. cont. interd. Eccl. contract.* vbi ita habet: Aduertendum tamen temporibus noſtris Papam ex cauſa, prædictæ conſimili, inhabilitaſſe quandam Illuſtriſſimam perſonam ad contrahendum cum quadam muliere. Itémque,

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. lege doctrinam Reſ. 70. per totam & aliarum eius annot. primæ penult. & vlt. & ſignanter ad medium §. 1. verſ. Imo idem dicendum eſt.

& quendam alium, qui, vt eluderet ſponſalia de futuro, pro quibus lis mouebatur, tentabat cum alia contrahere matrimonium de præſenti: timebantur autem in vtroque caſu non leuia ſcandala; imò Sanchez *d. diſp.* 1. *n.* 8. aſſerit Papam in pœnam alicuius grauis delicti poſſe reddere aliquam perſonam perpetuò inhabilem ad matrimonium, quæ aliàs iure naturæ habilis ſit; idque confirmat authoritate Calderini, & Alexandri de Næuo. De quo tamen poteſt dubitari; maximè, ſi matrimonium tali perſonæ eſſet neceſſarium. Et hæc omnia docet Aueria *de ſacramento Matrimonij, quæſt.* 9. *ſect.* 4. cui adde Coninck *de Sacrament. diſp.* 30. *dub.* 1. *num.* 9. & Perez *de matrimon. diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 8.

RESOL. XCIII.

An Pontifex ſine iuſta cauſa irritando aliqua matrimonia ſint inualida? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 61.

§. 1. Reſpondeo, requiri iuſtam cauſam ad hoc, vt Pontifex impedimenta matrimonij dirimentia conſtituat; qua non exiſtente, probabile eſt, matrimonium contra eiuſdem prohibitionem initum valere, vt ex communiori, poſt Hoſtienſem *in ſumma, tit. de matrimonio contracto contra interd. Eccleſ. n.* 3. Henricum *cap. fin. n.* 1. *eodem tit. & cap. quanto, n.* 8. *de conſuetud.* Ledeſma 2. *part. quæſt.* 53. *art.* 4. & alios quoſdam docet Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 1. *n.* 6. etſi contrarium dixerint Veracrucius 1. *part. art.* 46. & Vega *tom.* 2. *cap.* 34. dubitante etiam Hoſtienſi *cap. tua fraternitas, ſub finem, de ſponſa duorum.* Ratio eſt, quia cùm matrimonium ſit alioqui iuris naturalis, & diuini, non poteſt Pontifex illud pro libitu interdicere, nec eius contrahendi ius adimere.

2. Nec obſtat dicere quòd multa poteſt peccando efficere Pontifex, cùm tamen factum teneat. *Secundò*, quia cùm olim potuerit dirimere matrimonium intra ſeptimum conſanguinitatis gradum contractum, vt conſtat ex *cap. ad ſedem* 35. *quæſt.* 5. donec gradus reſtricti ſunt. *cap. non debet, de conſang. & affin.* ita hodie poterit in vlterioribus gradibus matrimonium initum diſſoluere.

3. Non obſtant hæc: nam reſpondeo, fatendo Pontificem diſpenſando in iis, quæ ſunt de iure humano abſque cauſa, peccare, aut validam eſſe diſpenſationem. Secus autem eſt, dum interdicit matrimonium in gradibus iure naturæ conceſſis, non exiſtente iuſta cauſa. Et olim dum Eccleſia interdixit matrimonium vſque ad ſeptimum conſanguinitatis gradum, iuſtam interdicendi cauſam habuit: at pòſt, ſucceſſu temporis experientia docuit expedire gradus reſtringere, vt dicitur *cap. non debet, de conſanguinit. & affinit.* & ita *ibi* reſtricti ſunt. Poſſet autem Pontifex etiam modò plures gradus prohibere, ſi iudicaretur adeſſe nouam cauſam plures interdicendi. Id enim non poſſe iuſtè, nec validè, circa iuſtam cauſam, affirmamus. Et ita præter Doctores citatos, noſtram ſententiam tenet Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 4. *dub.* 1. *num.* 11.

RESOL. XCIV.

An Pontifex habeat poteſtatem ſoluendi matrimonium ratum, ſed nondum conſummatum?

Et an etiam in dicto caſu poſſit diſpenſare ob communem pacem, altero ex contrahentibus inuito?

Et an non ſit de iure diuino, nec naturali vinculum, ſeu ſeparationis prohibitio talis matrimonij rati, & non conſummati?

Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in matrimonio rato?

Et notatur aliquem euectum ad Pontificatum ante matrimonium conſummatum, poſſe diſpenſare in matrimonio rato.

Et quid in tali caſu dicendum eſt, ſi matrimonium ſit conſummatum? Ex part. 8. tract. 1. Reſol. 62.

§. 1. Svppono, communiter Doctores aſſerere matrimonium conſummatum baptizatorum non poſſe ab Eccleſia, nec à Pontifice diſſolui; quia ex vna parte eſt indiſſolubile iure diuino, & naturali, & ex altera neque in Eccleſia, neque in Pontifice agnoſcitur peculiaris aliqua facultas ad id conceſſa, abſque qua nequit diſſoluere, quod iure diuino, & naturali eſt indiſſolubile.

2. Hoc ſuppoſito circa præſens dubium negatiuam ſententiam tenet Sotus *diſt.* 31. *quæſt. vnica*, §. *tertio modo dici poteſt.* Paludanus *diſt.* 27. *quæſt.* 3. *art.* 3. Sotus *quæſt.* 1. *art.* 4. §. *his tamen non obſtantibus.* Victoria *de matrimonio*, *n.* 281 Petrus Ledeſma *quæſt.* 67. *de matrimonio, art.* 2. *dub.* 1. *concl.* 2. & plures alij citati à Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 14. *num.* 1. Sup. hoc i: Reſ ſeq.

3. Probatur *primò*, quia matrimonium ratum eſt indiſſolubile, vt patet ex definitione matrimonij ſuprà allata; ergo nequit per Pontificem diſſolui. *Secundò* probatur, quia aliàs poſſet Pontifex in matrimonio conſummato diſpenſare, quia ſolùm differt accidentaliter à matrimonio rato. *Tertiò* probatur, quia aliàs poſſet diſpenſare Epiſcopus in matrimonio rato, quia hoc non inuenitur ei prohibitum, & quidquid poteſt Papa in toto Orbe, poteſt Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu. *Vltimò* probatur, quia aliàs poſſet matrimonium ratum cum vna contractum diſſolui per matrimonium cum alia conſummatum: patet, quia primum matrimonium eſt ſolubile, & ſecundum, minimè. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet Baſilius Pontius *de matrimon. lib.* 9. *cap.* 3. Couarruuias 4. *Decret p.* 2. *cap.* 7. §. 4. *n.* 14. & alij, quos citat & ſequitur ex Societate IESV Mæratius *de matrimon. diſp.* 6. *ſect.* 7. Sup. cōtenti in hoc §. in Reſol. not. præteritæ ſignanter in eius §. Nec obſtat. Et ſup contento in hoc verſ. Tertiò infrà in Reſ 98. & leg eam per totam, & alia Reſol. & §§ eius annotationum.

4. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe exiſtimo, quam tuetur Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 14. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 19. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 8. *n.* 11. & alij plures penes ipſos. Probatur hæc ſententia *primò*, ex facto Pontificum præter relatos ab Antonino *ſuprà*. Nauarr. *loco cit.* refert Paulum III. & Pium IV. ter vel quater ex eius conſilio diſpenſaſſe, vt quædam matrimonia omnino clandeſtina, nondum conſummata ſoluerentur in remedium animarum alioquin probabiliter periturarum, Gregorius XIII. dicitur vno die cum vndecim diſpenſaſſe, refert Henriquez *lib.* 11. *cap.* 8. *num.* 11. *in commentario litera F*, atqui non eſt vllo modo veriſimile Pontifices in re tanti momenti errare, cùm eorum error grauiter Eccleſiæ noceret. nam non ſolùm eſſet in facto, ſed redundaret in doctrinam Eccleſiæ pernicioſam, quia ſuo facto implicitè docent poſt matrimonium ratum coniuges poſſe à ſe inuicem ſeparari ſine iniuria, & ſine graui irreuerentia erga Sacramentum.

5. Confirmatur; eorum error eſſet circa vnum ex præcipuis capitibus Religionis noſtræ, qui ſanè eſſet intolerabilis.

6. Dices, errorem tantùm eſſe ſpeculatiuum, in quo excuſantur, eò quòd ſequantur probabilem variorum Doctorum ſententiam. Reſpondetur, id non ſatisfacere, cùm etiam error ſpeculatiuus in doctrina morum, vel ex facto, ex quo ſequeretur error in doctrina morum & præſertim in Sacramentis, eſſet pernicioſiſſimus Eccleſiæ. Vnde dicendum Pontificem in hoc non ſolùm excuſari propter Doctorum authoritatem, ſed potiùs ex eo quòd adhibito maturo examine id fecerit, confirmari Doctorum ſententiam.

7. Confirma

7. Confirmatur propoſitio, nullus poteſt dubitare quin Dominus Deus non ſolùm in fauorem religionis, ſed etiam variis aliis de cauſis poſſit matrimonij vinculum ſoluere, nec poteſt meritò dubitari quin poſſit hanc facultatem communicare Eccleſiæ; cùm ergo nihil ſit quod apertè contrarium euincat ex facto Pontificum, omninò dicendum eſt eam communicaſſe ne alioquin Eccleſia ex eorum facto grauiſſimè deciperetur.

8. Dices, aliqui doctiſſimi, & ſanctiſſimi Pontifices huiuſmodi diſpenſationes negarunt, exiſtimantes ſe id non poſſe, Innocentius VIII. Adrianus VI. Pius V. vt refert Ledeſma *ſuprà*. Reſpondetur, tanquam priuatos Doctores ita reſpondiſſe, quibus hac in parte præualet diſpenſatio ab aliis facta tanquam ab Eccleſiæ Paſtoribus: quod de Adriano VI. confirmat quod dicit Rebellius *lib. 2. quæſt.* 14. *ſect. 3. num.* 4. reſpondiſſe ſcilicet eum, ſe dare quod poſſet, ſed tamen credere nihil poſſe.

9. Dicendum eſt igitur, matrimonium ratum non eſſe indiſſolubile naturâ ſuâ: rumpi ergo Papæ auctoritate poterit, cùm erit neceſſe. Conſequentia probatur, quæ nec naturæ, nec diuinæ repugnant legi, hæc à Pontifice concedi poſſunt mortalibus, cùm eſt ad Dei gloriam aut eorum bonum neceſſe, ea non negari, at tempora incidere ea poſſunt, quibus è re communi multorum, aliquorum autem priuata ſit, ac Dei matrimonium ratum diſſolui, vt ſi viro non conueniat cum fœmina, ſi illi iſta, & iſti viciſſim, ille exoſus ſit ac grauis, ſi ex quo mutuam ſibi, ac reciprocam fidem ſunt polliciti, cauſa ſe noua diffidij prodidit, ac verò etiam futuri inter eos diuortij, puta quia amborum alter, turpi ac fœda laborat inualetudine, quæ ne contagione ad ſanum penetret, eúmque malè perdat, metuendi iuſta eſt cauſa. Antecedens eſt certum, profeſſio cœnobitica matrimonium inane reddit, ac nullum, teſtimonio Tridentini *in ſeſſ.* 24. *can.* 6. vbi eſt his verbis: *Si quis dixerit matrimonium ratum, non conſummatum per ſolemnem profeſſionem alterius coniugis, non dirimi, anathema ſit.* Idem dixere Pontifices, Vrbanus III. *in Decretali ex part.* 9. Alexander III. *in cap. ex publico* 7. *de conuerſione coniugatorum.* Ibi enim ſcribit, quod Dominus in Euangelio dicit, non licere viro niſi ob fornicationis cauſam, vxorem ſuam dimittere, intelligendum eſſe, ſecundùm prolationem ſacri eloquij, de his quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum: ergo ſi erit duntaxat ratum, conceſſione Pontificis ſecedere alteri ab altero fas erit.

upr. in Reſ. uæ hic eſt tiam ſuprà . in eius §. 1.

10. Deinde, vt *ſuprà* diximus, nòn eſt credibile à Chriſto negatam eſſe ſuo Vicario poteſtatem, quæ ad bonam decentémque Eccleſiæ gubernationem eſt neceſſaria: at exigit conueniens Eccleſiæ gubernatio, vt Pontifex ſoluendi rati matrimonij poteſtatem habeat, cùm ſæpè multum ad eius bonum pertinere poſſit eius ſolutio; eam ergo poteſt Pontifex concedere, ex iuſta cauſa, ſic vt vtrique parti liberum ſit cum alio contrahere.

11. Et tandem non minus repugnat Pontificem errare in moribus, quàm fide: at diſſolutio matrimonij rati, eſt quidpiam ad mores pertinens, quam tamen diſpenſationem Pontifices indulſiſſe pluribus hiſtorici narrant, vt de Martino V. Antoninus 3. *part. tit.* 1. *cap.* 2. de Eugenio IV. Nauarrus, de Paulo III. Iulio III. Pio IV. & Gregorio XIII. Henriquez *in ſumma, lib.* 11. *de matrimon. cap.* 8. *n.* 11. *in comment. littera F*, de aliis Caietanus *tom.* 1. *opuſc. tract.* 28. quorum tam teſtimonia, quàm ſacrorum Pontificum facta, materiam ſic argumentandi nobis ſuppeditant, in dubiis ſtandum eſt ſententiæ Superiorum, *cap. ad aures, extra de temporibus ordinationum, & can. quid culpatur* 23. *quæſt.* 1. at Pontifex eſt Superior, & diſpenſat in matrimonio rato: ergo, &c. Et ita præter Doctores citatos hanc noſtram ſententiam tenet Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 5. *dub.* 4. *n.* 62. & Ioannes Valerus *in differ. vtriuſque fori, verb. diſpenſatio, differ.* 6. vbi teſtatur Summum Pontificem ſæpenumero diſpenſaſſe in tali matrimonio rato, & non conſummato, teſtatur Diuus Antoninus *ſuprà tit.* 1. *c.* 22. Ledeſma *in* 2. 4. *quæſt.* 69. *art.* 7. *col.* 5. Caietanus *in opuſcul. dicta quæſt.* 25. Et in hac ſpecie ter, vel quater diſpenſaſſe Pium V. teſtatur Nauarrus *in addit. ad manual. cap.* 28. *fol.* 45. & facit *cap. fin. de ſponſ. duor.* ibi *de cætero.* Vbi matrimonia antea contracta non reuocat. Et Henriquez *de matrim. cap.* 8. §. 11. *in gloſſa F.* teſtatur Gregorium XIII. vno die diſpenſaſſe cum vndecim, & in text. dicit ſæpè idem feciſſe Paulum IV. & Martinum V. Eugenium IV. & Benedictum, & etiam poſſe, ob communem pacem, diſpenſare, altero ex contrahentibus inuito, quod eſt mente tenendum, & vidimus ita feciſſe Greg. XIII. cum Duce Albano, vulgò de Aula de Tormes qui contraxerat primò matrimonium de præſenti per procuratorem, cum filia Ducis de Alcala, Hiſpali; & ſecundò cum alia, quod conſummauerat. Ex quibus conſtat non eſſe de iure diuino, nec naturali, vinculum, ſeu prohibitionem ſeparationis talis matrimonij rati, & non conſummati; & conſequenter Papam poſſe in eo diſpenſare, & ita eſt tenendum.

Sup. hoc inuito infra in Reſol. 96. §. Vnde, propè finem, verſ. vbi notandum. & in alio §. eius not. & pro parte lege ibi §. Notandum ſecundò, & §. eius not.

12. Et certè ſufficere deberet cuicumque Chriſtiano, quamtumuis literato, Romanii Pontifices (& præcipuè Pium V. alioqui ſanctiſſimum, ac eximium Theologum) ſæpè diſpenſaſſe in prædictis matrimoniis nondum conſummatis, quod facere ſolent, vel pro pace ſeruanda, vel pro odio, & inimicitiis euertendis, ortis poſt contractum matrimonium, vel propter lepram ſuperuenientem, vel promouendum virum ad Epiſcopatum ratione maioris boni, vt dicit Borgaſ. *vbi ſuprà in fin.* vel vt permaneat in ſecundo conſummato. Ita Henriquez *vbi ſupra*, §. 12. *gloſſa Q. in fine.* Sufficere etiam debet, eoſdem Romanos Pontifices declaraſſe non fuiſſe de mente Chriſti, *Matth.* 5. *&* 19. includere prædictum matrimonium cui interpretationi ſumma fides adhibenda eſt, *cap. hæc eſt fides* 24. *quæſt.* 1. & docet Innocent. *in cap. quod ſuſcepti muneris, de foro compet.* & Nauarr. *in cap. nouit, de iudic. notab.* 3. *coroll.* 4. *& in cap. fin. de ſimon. notab.* 3.

13. Reſtat modò reſpondere ad argumenta ſuperiùs in contrarium poſita. Et ad *primum* reſpondetur, matrimonium ratum eſſe indiſſolubile, quia nequit mutuo conſenſu contrahentium, & ea facilitate qua alij contractus diſſoluuntur, diſſolui; at diſpenſatione Pontificis ſolui poteſt. Ad *ſecundum* reſpondetur, matrimonium ratum, & conſummatum non differre, accidentaliter, neque eſſentialiter, ſed ſolùm integraliter, ſicut homo integer in membris, & homo manu orbatus: integratur enim matrimonium per copulam, ſicut venditio integratur per poſſeſſionem rei venditæ. Ad *tertium* dicimus, non poſſe Epiſcopum in matrimonio rato diſpenſare, quia res ita ardua alteri ſuperiori reſeruatur *in cap. ex literis, el ſecundo, de ſponſalibus.* Ad *vltimum* reſpondetur, matrimonium conſummatum cum vna, poſt ratum cum alia, non poſſe diſſoluere ratum, quia non eſt validum, neque Pontifex poſſet hoc ſtatuere, quia daretur occaſio dirimendi matrimonia rata.

14. Nec etiam obſtat dicere *primò*, quòd Chriſtus Dominus, dixit Matt. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*; non ſolùm loquutus eſt de matrimonio conſummato, ſed ſolùm de rato. Et confirmatur, quia eadem ratione liceret affirmare, poſſe Romanum Pontificẽ diſpenſare in polygamia vnius viri cum multis vxoribus; hæc autem fundamenta infirma ſunt. Nam ad *primum* reſpondetur, quamuis concedamus illam

Chriſti ſententiam comprehendere etiam matrimonium ratum non conſummatum; adhuc tamen aſſerendum eſt, Romanum Pontificem non poſſe diſſoluere tale matrimonium vt hominem, & vt humana pollentem poteſtate, qua ratione in Regibus, & Principibus talis poteſtas non reſidet: ſed vt Vicarium Chriſti & diuina pollentem auctoritate, quo ſenſu non dicitur homo, ſed quaſi Deus ad eum modum, quo *Matth.* 16. ſecundùm expoſitionem Hieronymi, Apoſtoli non homines, ſed Dij appellantur. Ad *ſecundum* reſpondetur, non poſſe Romanum Pontificem diſpenſare in polygamia, cùm poſſit in matrimonio rato, quia polygamia prohibetur iure naturali antecedenter ad omnem voluntatem hominum, & conſequenter abſtinere ab illa, eſt iuris naturalis promanantis à ſolo Deo, & non à voluntate hominum: idcirco diſpenſare in illa eſt ſolius Dei, vt olim in veteri lege, vnde ſuperat poteſtatem Romani Pontificis: at ius naturale, & obligatio vinculi matrimonij non ſe habet hoc modo, ſed oritur ex iure naturali pendente à voluntate hominum, quæ cùm ſit ſubiecta ſuperiori Romano Pōtifici, hic poteſt diſpenſare ſuper huiuſmodi iure, & rumpere vinculum, quod inducit humana voluntas, ſiue in vinculo matrimonij, ſiue in obligatione voti, & iuramenti, ergo, &c.

14. Hinc *notandum* pro curioſis, aliquem euectum ad Pontificatum ante matrimonium conſummatum, poſſe diſpenſare in ſuo matrimonio rato. Ita docet Sanchez *tom.* 3. *lib.* 7. *diſp.* 38. *num.* 20. ſed quid in tali caſu faciendum, ſi matrimonium ſit conſummatum? Reſpondeo, quòd ſi vir abſque licentia vxoris ad ſummum eueheretur Pontificatum, poteſt ab ipſa reuocari, vt ei teneatur debitum reddere. Cùm enim hoc ſit ius iuſtitiæ prius, non potuit lædi per Pontificatum, quantumuis bona fide aſſumptum, eò quòd vxor mortua crederetur. Ita docent gloſſ. *cap. ſi quis pecunia, verb. non Apoſtolicus, diſt.* 79. & *ibi* Archidiac. *ad fin.* & *ibi* Turrecr. citato Hugone, *art.* 3. *n.* 12. Ioann. Andr. *cap. conſtitutus, in fin. de conuerſion. coniungator. & ibi* Anton. *fin.* Ancharan. *fin.* idem Abb. *cap. vxoratus, in fin eodem tit. & cap. licet de vitanda, n.* 4. *de elect.* Henric. *cap. coniugatus, n.* 3. *de conuerſ. coniug.* Monald. *ſumma*, vbi de voto, *tit. de voto coniugatorum, verſ. item ſi vir ſuſcepit Ordinem.* Aſtenſis *ſumm.* 2. *part. lib.* 8. *titul.* 22. *art.* 2. *q.* 1. Anton. 3. *part. tit.* 1. *cap. fin.* Sylveſt. *matrim.* 8. *q.* 12. *dict.* 3. ſupplementum ſummæ Piſanæ, *verb. impedimento* 11. *n.* 2. Maiolus *lib.* 1. *de irregul. c.* 34. *num.* 3. Quamuis Doctor quidam, quem refert tacito nomine Bellamera *dict. cap. ſi quis pecunia, in fine* ſenſerit minimè reſtituendum eſſe vxori, nec teneri ei reddere debitum; quòd ob maius commune bonum vxor priuanda ſit abſque culpa iure ſuo: & ipſe cogitandum relinquit.

RESOL. XCV.

An Pontifex poſſit diſpenſare, ſeu potius diſſoluere matrimonium ratum, & non conſummatum.
Et quid circa hoc ipſum de Epiſcopis?
Et diſcutitur, an quidquid poteſt Papa in tota Eccleſia, poſſit Epiſcopus in ſua diœceſi?
Et infertur an Princeps Gentilis poſſit diſſoluere matrimonia rata ſuorum ſubditorum? Ex part. 8. tr. 3. Reſol. 97.

§.1. NEgatiuam ſententiam ex Neotericis mordicus ſuſtinet Baſilius Pontius *de Matrim. lib.* 9. *c.* 3. *n.* 3. *& ſeq.* & nouiſſimè P. M. Texeda *in Theolog. mor. tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *n.* 290. *& ſeq.* cum aliis penes ipſos.

2. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæſi *in tract. de poteſtat. Pontif.* circa ſacramenta, & nunc etiam adhæreo. Probatur *primò*; quia Chriſtus ſuo Vicario contulit plenam poteſtatem ad ea quæ bono Eccleſiæ regimini neceſſaria ſunt, ſed poteſtas diſpenſandi in matrimonio rato eſt valdè neceſſaria in Eccleſia; nam eius diſſolutio ſæpe expedire poteſt bono fidelium, & aliàs fieri poteſt abſque magno inconuenienti; ergo ſine fundamento negari non poteſt Pontificem peculiarem poteſtatem accepiſſe à Chriſto ad id, quod non leuiter firmatur, quia id ſæpiſſimè fecerunt Pontifices. Et Nauarrus *in ſumma cap.* 22. *num.* 21. affirmat ſe obtinuiſſe plures diſſolutiones factas à Paulo III. & Pio IV. Et refert Suarez *lib.* 6. *citat. cap.* 16. *num.* 6. ſe vidiſſe Bullam Gregorij XIII. continentem diſpenſationem in matrimonio rato. Atque hoc argumentum ab effectu eſt magni habendum, quia non eſt veriſimile Pontifices doctiſſimos, & pios temerè vſos fuiſſe poteſtate in re tam graui; ſed adminimum exiſtimaſſe hanc partem probabiliſſimam eſſe, maximè cùm hîc non ſolum tractetur an hoc liceat, ſed etiam an factum teneat. *Secundò*, conſtat ex ſectione tertia, matrimonium ratum diſſolui per profeſſionem ſolemnen in Religione, & diſſolui non iure naturali profeſſionis, neque iure diuino, ſed iure Pontificis; ergo Pontifex diſſoluere poteſt matrimonium ratum baptizatorum. *Tertiò*, Pontifex habet poteſtatem remittendi vota omnia etiam ſolemnia religionis, vt tenuit verior ſententia, & multis probat Leſſius *de Iuſtit. c.* 40. *dub.* 14. & Suarez *lib.* 6. *citat. cap.* 16. ergo potiori iure poterit diſſoluere matrimonium ratum. Patet conſequentia, quia votum ſolemne eſt fortius vinculum, cùm diſſoluat matrimonium ratum; & vtrobique eſt traditio, & minor in matrimonio, cùm fiat ſoli homini; in voto autem Deo, & homini.

In Reſ. præterita.

Sup hoc ſuprà in Reſ. 78. & 79. & ſignanter § Ad ſecundam, &c.

3. Nec obſtat dicere *primò*, ſi matrimonium ratum à Pontifice poteſt diſſolui, poterit & conſummatum, cùm inter ea non ſit alia diuerſitas, quàm accidentalis. *Secundò*, ſi id facere Pontifici licitum eſt reſpectu totius Eccleſiæ, idem quoque concedendum erit Epiſcopo in ſua Diœceſi, cùm ſemota omni reſeruatione, idem hic poſſit in locis ſuæ iuriſdictionis, ac ille in tota Eccleſia, quæ duo tamen ſunt abſurda. *Tertiò*, matrimonium eſt ex lege diuina indiſſolubile, at Pontifex in lege diuina diſpenſare non poteſt, *can. ſunt quidam* 25. *quæſt.* 1. *Quartò*, Pontifex Sacramenta mutare non poteſt: ergo nec matrimonium ex indiſſolubili reddere ſolubile.

Sup. contentis in hoc §. In Reſ. præterita § Probatur, & pro ſecundo cōtento ad lin. 4. huius §. infrà in hac ipſamet Reſ. §. Secundi argumenti. & in aliis eius annotationum.

4. Non, inquam hæc obſtant; & ideò reſpondendum eſt.

Ad primum argumentum, falſum eſſe matrimonium conſummatum à rato diſtingui tantùm accidentaliter, differt enim tanquam integraliter perfectum, ab imperfecto, nec enim conſummatio, perfectio eſt merè accidentalis, ſed integralis, quæ matrimonium complet in perfecta ſignificatione, vnionis ſcilicet Chriſti cum Eccleſia, per carnem aſſumptam, in qua fundatur omnimoda indiſſolubilitas matrimonij conſummati, & hanc perfectionem integralem non habet matrimonium ratum, licet habeat rationem integram ſigni, quæ eſſentialiter conſtituit Sacramentum; quare matrimonium ratum à conſummato non accidentaliter differt, nec eſſentialiter, ſed medio modo, ſicut totum integrale perfectum, ab eo quod caret parte aliqua.

5. Secundi argumenti neganda eſt ſequela; cùm enim ſit incertum, an id Pontifex poſſit, multo magis eſt incertum, an id Epiſcopus vendicare ſibi queat. Vnde Suarez *de cenſ. diſp.* 7. *n.* 5. & alij, rectè obſeruāt Axioma illud: quidquid poteſt Papa in tota Eccleſia, poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi prohibeatur,

Sup. hoc in Reſ. 1. not ſeq. & in aliis eius annot. primæ.

Sup. hoc ſuprà in hac

ſamet Reſ. Nec obſtat, verſ. Secundo. & inde à in Reſol. §. vlt. & aliis eius annot. & magis latè inferius in tr. Reſ. 27. à principio, & Reſ. 22. §. Notandum. Verſim. prope finem, & Reſ. 25. §. & §. Itaque. & ſeqq. atque ad §. Hinc in aliis rum annotationum. Vt in ant. 1. huius Reſ.

hibeatur, exiſtimat, abſolutè loquendo, non eſſe verum; quia nec ratione fundari poteſt, nec inductione probari. Nam Epiſcopus cum ſuis ſubditis nequit diſpenſare in gradibus prohibitis ad contrahendum matrimonium, quia licèt non ſit illi expreſsè prohibitum, non eſt tamen expreſsè conceſſum. Potuit etiam Papa irritare clandeſtina matrimonia, quod ſine dubio non potuiſſet Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu. Poteſt etiam Papa perſonas reddere inhabiles ad matrimonium ratione delicti, quod nullus concedit Epiſcopus in ſuis Diœceſibus. Denique inſtituto cenſurarum ita eſt propria Summi Pontificis, vt ab Epiſcopis in ſuis Diœceſibus propria auctoritate fieri non poſſit, non quia ſit illis prohibitum, nullibi enim talis prohibitio inuenitur, ſed quia non eſt conceſſum.

6. Sed circa præſentem quæſtionem vide ea, quæ diximus *in tractat. de poteſt. Pontificis circa Sacramenta*; vbi etiam reſponſum eſt ad tertium argumentum ſuperiùs adductum. Et ſi denuò obſtabis.

7. *Primò*, quod *Matth.* 19. dicitur: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet*, ergo nullus homo, quantumuis Summus Pontifex, poteſt matrimonium, quamuis nondum conſummatum, diſſoluere. Et ratione probari poteſt.

8. *Primò*, quia matrimonium, etiam nondum conſummatum, eſt Sacrementum ſignificans vnionem Chriſti cum Eccleſia; ergo ſicut vnio Chriſti cum Eccleſia nequit abſolui, neque Pontifex poterit diſſoluere matrimonium, quamuis tantùm ratum.

9. *Secundò*, quia aliàs Princeps Gentilis poſſet diſſoluere matrimonia rata ſuorum ſubditorum, quia non habet minorem auctoritatem circa contractus ciuiles, & profanos ſuorum, qualis eſt contractus matrimonij eorum, quàm Pontifex circa contractum matrimonij ſacrorum baptizatorum; quia Princeps Gentilis etiam habet ſupremam auctoritatem in ſuos.

10. Sed ad hæc argumenta faciliùs reſpondetur.

Ad primum igitur dico, teſtimonium *Matth.* 19. adductum, tantum intelligitur de matrimonio conſummato, vt conſtat ex contextu, & ait Alexander III. *in cap. 7. de conuerſione coniugatorum*. Et ad primam rationem reſpondemus, matrimonium ratum defectu commixtionis corporum, qua coniuges fiunt vna caro, non ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia factam media Incarnatione, quam conſummatum ſignificat; ratione tamen coniunctionis animorum pertinentis ad ipſum matrimonium ratum, quod quodammodo eſt indiſſolubile, nempe à Pontifice poteſtate ordinaria; & quodammodo eſt indiſſolubile, nempe poteſtate extraordinaria Pontificis, congruenter fuiſſe aſſumptum ad ſignificandam vnionem Chriſti cum Eccleſia media charitate factam, quæ eſt indiſſolubilis quoad Eccleſiam ſemper ſanctam, & diſſolubilis, quoad membra particularia.

11. Ad ſecundum reſpondeo, Principem Gentilem non poſſe diſſoluere matrimonium, adhuc tantùm ratum, ſuorum ſubditorum: quia non habet poteſtatem peculiarem ad id à Deo, ſed tantùm habet ordinariam ſuperioris humani, quia neque Pontifex poteſt.

12. Vnde pro ſuperiùs dictis, *notandum* eſt, diſſolutionem matrimonij rati baptizatorum, non fieri à Pontifice auctoritate generali ſuperioris humani, ſed quaſi ſupernaturali, vt gerente vicem Dei peculiari, & extraordinaria poteſtate, ſuperaddita poteſtati humanæ. Moueor, quia vt probatum eſt *ſuprà*, indiſſolubilitas matrimonij etiam rati, prouenit ex ipſa inſtitutione diuina, qua Deus illud decreuit, nec hominibus aliter conceſſit facultatem transferendi dominij vſus corporis, niſi per indiſſolubile vinculum; vnde prædicta matrimonij inſolubilitas ex iure diuino poſitiuo; ergo nequit Pontifex eam diſſoluere poteſtate ordinaria ſuperioris humani, ſed extraordinaria, qualem etiam habet ad diſſoluendam profeſſionem ſolemnem.

RESOL. XCVI.

An Pontifex, ſine cauſa poſſit diſſoluere vinculum matrimonij rati.

Et notatur, quod poſita graui cauſa Pontifex non neceſſario requirat conſenſum partium ad diſſoluendum matrimonium, ſed id poſſit, etiam eis inuitis, quamuis non expediat.

Et an Pontifex poſſit legem ferre, vt matrimonium ratum per ſubſequens conſummatum diſſoluatur.

Et notatur, quod matrimonia ſeu rata, ſeu conſummata Infidelium non baptizatorum, non poteſt Pontifex ſua Pontificia poteſtate diſpenſando ſoluere?

Et an ſit circa hoc alia ratio Hæreticorum.

Et quid ſi Pontifex habeat ſupremam iuriſdictionem temporalem in quoſdam infideles? Ex part. 8. tr. 1. Reſ. 63.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent, qui cenſent inſolubilitatem matrimonij rati, oriri ex ſolo humano iure: quamuis enim Princeps peccet diſpenſans ſine cauſa in ſua lege, diſpenſatio tamen eſt valida, vt communiter Doctores. Verùm ex eo capite nullo modo videtur probabile Pontificem poſſe abſque cauſa tollere vinculum matrimonij rati, quia eſt omninò improbabile, quòd inſolubilitas matrimonij rati oriatur ex ſolo iure humano.

2. Alij ergo omninò veriùs cenſent requiri iuſtam cauſam, non tantùm vt licitè fiat, ſed etiam vt validè; cùm enim vinculum matrimonij etiam rati, vt minimum ex iure diuino ſit inſolubile, & proinde Pontifex non poſſit illud propria authorite ſoluere, ſed ſolùm vicaria; nullo autem modo ſit veriſimile Deum dediſſe poteſtatem ſuo Vicario pro arbitrio validè matrimonium ſoluendi, omninò veriùs eſt requiri iuſtam cauſam ad valorem diſpenſationis in voto, vel iuramento. Confirmatur; talis poteſtas non poſſet cenſeri cedere in bonum Eccleſiæ, & ædificationem animarum, ſed cederet in maximum detrimentum, vt cuiuis facile patere poteſt. Verius ergo eſt Pontifici non eſſe ita illimitatè poteſtatem conceſſam, ſed ex graui cauſa ſaltem prudenter exiſtimata. Non tamen videtur exigi certi generis, ſed exiſtimo omnem eam ſufficere, quam pro qualitate tam grauis negotij prudentes iudicarint ſufficientem.

3. Vnde ſufficit ſi ex permanentia in matrimonio grauis perturbatio in Regno, vel Republica meritò timeatur, ita vt pax eius turbetur, & diſſidia inteſtina oriantur propter huiuſmodi coniunctionem, quæ ſit ſopienda per diſſolutionem matrimonij. Iuſta enim cauſa cenſeri poteſt, ſi eadem diſſidia inter magnates, & primarias familias alicuius Reipublicæ oriantur ex aliquo matrimonio, cùm harum familiarum diſſidia communiter cedant in grauem Reipublicæ perniciem. Magna inæqualitas contrahentium poteſt iuſtam cauſam ſuppeditare ad diſſoluendum matrimonium, cùm ex huiuſmodi coniunctionibus valde infelices exitus in matrimonio ſequantur; denique quælibet grauis cauſa, quæ iudicio prudentum cenſeri poſſit proportionata diſſolutioni matrimonij. Vbi *notandum* quòd poſita graui cauſa Pontifex non neceſſariò requirat conſenſum partium ad matrimonium diſſoluendum, ſed id poſſit etiam eis inuitis, quamuis non expediat. Et hæc omnia docet Præpoſitus *in 3. part. D. Thomæ, quæſt. 5. de inſolu-*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 94. §. Et tandem. curſum poſit in ... verſ. Et ...

p. ñ., & in- fra in hac ipſo ne: Reſ. §. Notan ũ eſt tamen hic primo.

bilitate matrimonij, *dub*.8. *n*.62. cui adde Tannerum *tom*.4. *diſp*.8 *q*.5. *dub*.4.*n*.68.

4. Sed non deſeram etiam hîc apponere verba Hurtadi *diſp*.8. *de matrim.diffic*.3. *n*.12. ſic aſſerentis. Adjmus tamen, diſſolutionem matrimonij rati baptizatorum non fieri à Pontifice auctoritate generali ſuperioris humani, ſed vt gerente vicem Dei, peculiari, & extraordinaria poteſtate ſuperaddita poteſtati ordinariæ, qua non poſſet ſeparare, quod Deus coniunxit. Et quia Pontifex id non efficit poteſtate ordinaria ſuperioris humani, ſed extraordinaria, credimus, vt optimè Sancius, & plures alij, diſſolutionem matrimonij rati abſque rationabili cauſa factam, non ſolùm eſſe illicitam, qualis etiam eſſet, ſi poteſtate ordinaria fieret abſque cauſa, ſed etiam inualidam, quia credendum non eſt, eam poteſtatem extraordinariam accepiſſe Pontificem ad id validè faciendum pro ſolo arbitrio abſque cauſa. Ita ille, cui adde Baunium *tom*.1. *Theolog. moral. tract*.12. *de impedim. matrim*.*q*.5.

Sup. cauſis & contento in hoc §. in Reſ.ſeq.lege §. Sed his, & §. Nam.

5. Et tandem ex Sanchez Ochagauia *tract*.2.*de ſacrament. Matrim. eſſentia*, *q*.5. *n*.5. adducit etiam cauſas, ex quibus ſtantibus poteſt Pontifex diſpenſare in matrimonio rato, & non conſummato: ait enim, quòd iuſtæ aliquæ cauſæ ſunt. *Prima* eſt notabilis in qualitate diſparitas. *Secunda* eſt, quando magnum ſcandalum timetur, & magnæ rixæ inter ſponſos, aut conſanguineos eorum oriri poſſunt. *Tertia* eſt lepra, aut alius grauis morbus ſuperueniens, ratione cuius nunquam poſſit ſponſus ad ſponſam accedere. *Quarta* impotentia ſuperueniens matrimonio rato. *Quinta* eſt, vt vir maximè conueniens bono communi efficiatur Epiſcopus.

Sup. hoc ſuprà in §. Vnde, huius Reſ. propè finem, à verſ. Vbi notandum, & in alio §. eius annot.

6. *Notandum* eſt tamen hîc *primò*, quòd iuſta exiſtente cauſa diſpenſare poteſt Pontifex in matrimonio rato abſque mutuo conſenſu coniugum. Ratio eſt, quia poteſtas hæc diſpenſandi non in gratiam ac bonum præcipuè priuatum ipſorum coniugum, ſed in primis ipſius Eccleſiæ neceſſum eſt.

Et Sup cõtento in hoc §. Notandũ ſecundo ſuprà in Reſ. 94. §. Et tãdẽ poſt mediũ, verſ. Et etiam poſſe & infrà in Reſ.ſeq. §. Sed hic.

7. *Notandum ſecundo*, Pontificem poſſe legem ferre, vt matrimonium ratum per ſubſequens conſummatum diſſoluatur, licèt id olim in Eccleſia factum fuiſſe, atque ita etiamnum futurum eſſe, niſi obſtaret *cap. licet*, *de ſponſa duorum*, dixerit Medina: quem benè refellit Sanchez. Certe *in cap. licet*, *cit.* ſignificat quidem Alexander III. aliquando à ſuis quibuſdam prædeceſſoribus ita fuiſſe iudicatum, dirimi matrimonium ratum per ſubſequens conſummatum. Sed particulare id iudicium non habebat vim, ſeu rationem canonis vniuerſalis, ſed ſolùm cuiuſdam deciſionis in lite particulari, adeoque propriè non tam ius, quàm factum concernebat.

8. *Notandum tertiò*. Matrimonia ſeu rata, ſeu conſummata infidelium non baptizatorum, non poteſt Pont. Pontificia ſua poteſtate diſpenſando ſoluere. Videtur communis Doctorum ſententia, qui ſolùm de matrimonio rato Chriſtianorum loquuntur. Ratio eſt; quia diſpenſatio, cùm ſit vſus quidam iuriſdictionis, non habet locum niſi in ſuperiore erga ſubditos: atqui verò Pontificiæ poteſtati, & iuriſdictioni non ſubiiciuntur infideles Ethnici, iuxta Apoſtolum 1. Corinth.5. verſ.12. *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, iudicare*? Alia ratio eſt hæreticorum, qui cùm baptizati ſint, Pontificiæ, & Eccleſiaſticæ poteſtati omnino ſubiiciuntur.

9. Dixi verò, Pontificia poteſtate, quia ſi Pontifex habeat ſupremam iuriſdictionem temporalem in quoſdam infideles, tunc probabiliter, vt alij ſupremi domini temporales, ad quos eiuſmodi infidelium cauſæ temporales, vtpote merè politicæ, pertinent, poterit eiuſmodi matrimonia infidelium rata, non conſummata, ex cauſa rationabili ſoluere: cùm, vti ſuprà dictum eſt, ipſa ratio naturalis ſuadeat, talem poteſtatem ſupremo Principi cuiuſque communitatis conuenire, reſpectu eorum matrimoniorum, quæ ipſius alioqui poteſtati iudicanda incumbunt.

RESOL. XCVII.

An Pontifex poſſit diſſoluere matrimonium ratum, & non conſummatum ſolum inter magnos Principes?

Et explanantur cauſæ diſpenſandi in matrimonio rato.

Et an Pontifex lege vniuerſali ſtatuere poſſit, vt matrimonium ratum diſſoluatur per ſubſequens matrimonium conſummatum? Ex part.8. tract.1. Reſ.65.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Baſilius Pontius *de matrimon. lib*. 9. *c*. 3. *n*. 14. Et ratio eſt, quia obligatio ſtatus monaſtici apud Deum non maior eſt, ac ſtrictior, quàm cuiuſlibet alterius voti ſimplicis; & tamen cùm Pontifex quotidie diſpenſet in votis ſimplicibus, ſtatu monaſtico nullum liberat, niſi alicuius regni deficiat hæres, quia matrimonium quoddam ſpirituale, cui ſe etiam tradidit, contractum eſt. Et tamen ſæpe ex non diſſoluto ſtatu monaſtico graues rixæ, inimicitiæ, infelices exitus, fornicationis pericula, amicus auerſus ab inſtitutis Regularibus ſine probabili correctionis ſpe, defectus conſenſus, quem vt præſtent, induci non poſſunt, morbi contagioſi ſuperuenientes, quibus redduntur inhabiles ad obſequia præſtanda Religioni, cui ſe traditionis contractu obligarunt, mutuus etiam Religionis, & Religioſi conſenſus. Quòd ſi nulla iſtarum cauſarum idonea cenſeatur ad diſpenſandum in obligatione ſtatus monaſtici, in matrimonij vinculo iure ſaltem diuino inſolubili, & ex cuius diſſolutione maiora poſſunt incommoda ſequi, quàm ex diſſolutione ſtatus monaſtici, adeò leues cauſæ ſufficient.

2. Sed his non obſtantibus, contrarium dicendum videtur, ex cauſis, quas afferunt Doctores, poſſe Pontificem diſſoluere matrimonium ratum; vnde Baun. *in Theolog. moral. tom*.1. *tract*.12. *de impedim. matrimon. q*.5. ſic ait. Cauſæ diſpenſandi in matrimonio rato ſunt hæ. *Prima*, notabilis in qualitate diſparitas, quæ eſt mutuæ amicitiæ, concordiæque, ad quam matrimonium ordinatur aduerſa, vt quàm maximè. *Secunda*, ſi lepra ſuperueniens, amorem vtriuſque erga ſe inuicem imminuat, cùm enim non alius ſit matrimonij terminus, quàm vitæ, incredibile eſt à Deo Pontifici ius negatum leuandæ eſſe diſſolutione matrimonij tantæ moleſtiæ, quanta angi coniuges in vita eſt neceſſe, quorum in ſe mutuo nullus eſt amor. Cauſa *tertia* eſt, timor ſcandali, vt ſi rixarum inter conſanguineos coniugum, aut ipſoſmet, ob diſparitatem amborum in genere, ſtirpe, & opibus periculum immineret. *Quarta* eſt, defectus voluntatis contrahendi in alterutro, ipſius maximè teſtimonio, qui non conſenſit, nec induci ad conſentiendum poteſt. Ita ille, & ante illum Sanchez *lib*.8. *diſp*.16.

Sup. his cauſis, & cõtento in hoc §. Ex Reſ. præterita, lege §. Et tandem.

3. Vnde ad propoſitam quæſtionem contra Pontium negatiuam ſententiam tenet Perez *de matrimon. diſ*.20.*ſect*.7. *num*.11. putans, nimis rigidum eſſe, aſſerere, non eſſe diſpenſandum à Papa in diſſolutione matrimonij rati, niſi cum magnis Principibus, & vbi alicuius regni iactura imminet. Moueor, tum ex ipſo vſu, nam, vt docent viri graues, diſpenſarunt de facto Pontifices cum aliis viris, qui non erant magni Principes, nec imminebat regni alicuius iactura. Vſus autem, & conſuetudo multum valet

hac

hac in re ; non enim veriſimile eſt Pontifices pios, & valdè doctos temerè vſos fuiſſe ſua poteſtate in re tam graui. Tum etiam , quia cùm matrimonium ratum ſit præcisè vinculum mutuo conſenſu coniugum initum, non videtur ita indiſſolubile , quin per poteſtatem publicam ſupernaturaliter conceſſam diſſolui nequeat ad bonum Eccleſiæ regimen , & ad ſalutem fidelium ſpiritualem. Ita Perez; qui poſtea reſpondet ad argumenta Pontij, & obſeruat, ſatis iuſtas eſſe cauſas enumeratas à Sanchez,& ab aliis, vt poſſit Pontifex diſſoluere matrimonium ratum.

4. Nam in primis notabilis in qualitate diſparitas, quando contrahentes ſunt notabiliter conditione impares, & affectione cæca, & magna leuitate ducti ineunt matrimonium , cauſa iuſta cenſetur ; quia nihil magis aduerſatur mutuæ amicitiæ ac concordiæ ad quam ordinatur matrimonium , quàm notabilis diſparitas ; inde enim, experientia teſte,infelices exitus oriuntur. Præterea grauis timor ſcandali magni futuri , vnde graues rixæ, ac neces oriantur in magnum damnum commune , cauſa eſt ſufficiens ; quia inde facilè ad diſcordiam perpetuam, & vxoris necem deueniri poteſt. Rurſus lepra alteri ſuperueniens, quæ impediat mutuum corporis vſum ob magnum contagionis periculum , cauſa eſt vrgentiſſima. Nam matrimonium ordinatur ad mutuum corporis vſum, ratione prolis procreandæ,& etiam ad extinguendum ardorem libidinis;& lepra hunc vſum legitimè impedit ob magnum contagionis periculum, vnde abſolutè finis matrimonij ordinarius non obtinetur. Vnde refert Burgaſius *de irregularitate,part.6. titul. de ſponſal. num.* 74. Martinum V. diſpenſaſſe ob lepram. Sufficiens eſt etiam cauſa illa , vt vir efficiatur Epiſcopus , ſi id ſit valdè neceſſarium ad bonum commune : nam cauſa bono communi conſulendi, ſufficiens eſſe cenſetur. Denique mutuus coniugum conſenſus, non ſolus præcisè , ſed prout eſt coniunctus cum tali odio , ac diſcordia , vt inde infelices exitus timeantur abſque vlla remedij ſpe , ſufficiens eſt cauſa , vt conſtat ex ſecunda cauſa iam adducta.

[...]p. hoc in [...]eſ præteri[...] §. Notan[...]m ſecun[...].& in alio [...]ius not.

5. Sed hîc obiter non deſeram apponere quæſtionem illam, an Pontifex lege vniuerſali ſtatuere poſſit, vt matrimonium ratum diſſoluatur per ſubſequens matrimonium . conſummatum. Affirmant aliqui, quos citat Sanchez *de Matrimon. lib. 2. diſp.* 14. *n.*3. ergo contrarium ſentio , & ideo dico , non poſſe. Id enim præberet maximam cauſam ſuperinducendi aliam , quod cederet in grauem iniuriam matrimonij & coniugis.

6. Dices, *cap. licèt*, *de ſponſa duorum* , Alexander III. ait : Si inter virum & mulierem legitimus conſenſus interueniat de præſenti , ita quidem quòd vnus alterum in ſuo mutuo conſenſu verbis conſuetis expreſsè recipiat, &c. non licet mulieri alij nubere, & ſi nupſerit , etiamſi carnalis copula ſit ſecuta, ab eo ſeparari debet, & vt ad primum redeat, Eccleſiaſtica diſtrictione compelli,quamuis aliter à quibuſdam prædeceſſoribus noſtris ſit aliquando iudicatum. Inde enim videtur aliquando id factum , quod tamen ſit reuocatum per prædictum capitulum , ita aliqui. Reſpondeo negando aſſumptum. Nam ex *cap. citato*, non ſatis conſtat, num prædeceſſor ille de quo agit Alexander III. id Eccleſiæ propoſuerit per modum conſtitutionis ; an verò ſolùm vt priuatus ſententiam dixerit in re fortè, tunc non ita clara. Ex qua ſolutione corruit argumentum hæreticorum , qui ex prædicto *cap.* conantur , probare Pontifices poſſe errare in docenda Eccleſia , cùm vel errauerit Alexander III. vel eius prædeceſſor contraria ſibi inuicem docentes.

[...]p. hoc la[...] in tom. 9. [...]. per to[...]m, & ſi[...]anter in [...]s Reſ. 2.

7. Sed *primò* dicendum id minimè ſequi , etiamſi vterque tanquam Pontifex egiſſet. Solùm enim ſequitur , quòd Alexander III. reuocaſſet conſtitutionem ſui prædeceſſoris , qua decreuerat , vt matrimonium ratum ſolueretur per ſubſequens conſummatum , quod non arguit eos contraria docuiſſe.

8. Dicendum *ſecundò* , prædeceſſorem nihil propoſuiſſe Eccleſiæ tanquam Paſtorem , ſed ſolùm vt priuatum ſuam ſententiam declaraſſe. Vide etiam Sanchez *vbi ſuprà n.* 4.

RESOL. XCVIII.

An Epiſcopus in caſu aliquo raro poſſit diſſoluere matrimonium ratum & non conſummatum?

Et docetur , quod non poteſt Epiſcopus diſpenſare in aliquo euentu in profeſſione ſolemni Religioſorum.

Et adducitur etiam , an Epiſcopus in [...]a Diœceſi poſſit quidquid Papa poteſt in tota Eccl[...] niſi ab eo prohibeatur ? Ex part. 8. tract. 1. Reſ.

§.1. CAſus eſſet in eo euentu , in quo neceſſ[...] eſt , valdè vrgens , ita vt ſi non diſſolueretur , animarum & corporum periculum magnum immineret , abſque vlla remedij ſpe , & acceſſus ad ſummum Pontificem ſit tardus , ac difficilis , ita vt ſit manifeſtum periculum in mora. Affirmatiuè reſpondet Baunius *in Theolog. moral. tom.*1. *tractat* 12. *de impediment. matrim. q.* 5. vbi ſic ait. Addo defendi poſſe probabiliter , Epiſcopum in caſu neceſſitatis, idem in hac materia , facere poſſe , quod Papæ eſt permiſſum ex cauſa , pro qua ſententia faciunt Sanchez , *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 61. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi , part.* 2. *allegat.* 53. aſſerunt enim hi omnes, Epiſcopum in ſua Diœceſi poſſe quidquid Papæ licitum eſt in tota Eccleſia , niſi ab eo prohibeatur. Ita Baunius.

Sup. hoc ſu[...]à curſim in Reſ 94. §. Probatur , verſ. Tertio probatur. & § Reſtat.poſt mediū , verſ. ad tertium. & in Reſ 95. §. Nec obſtat. verſ. ſecundo , & in principio §. 2.

2. Sed hanc ſententiam prorſus refellendam eſſe exiſtimo , & carere omni probabilitate conſtanter aſſero : vnde illam reiicit nouiſſimè doctiſſimus Pater Perez *de matrimon. diſp.*29. *ſect.*8. *n.*2. vbi probat facultatem hanc diſſoluendi matrimonium ratum non conſummatum , nullo modo eſſe extendendam ad Epiſcopos ſine expreſſa Papæ delegatione , in quocumque caſu , & quantacumque neceſſitas excogitetur. Probo id *primò* , ex ipſo vſu , vel potiùs non vſu. Numquam enim legimus , vel audiuimus Epiſcopum aliquem in aliquo euentu vſurpaſſe ſibi talem poteſtatem. Vſus autem eſt optimus interpres legum. *Secundò* , manifeſtum eſt iuris principium , generalem clauſulam non comprehendere caſus ſpeciales, in quibus ſuperior veroſimiliter non eſſet aliquid conceſſurus : ſed poteſtas diſpenſandi in matrimonio rato ſecundùm præſentem ſtatum , & vſum Eccleſiæ eſt valdè ſpecialis , quam non legimus vnquam Pontificem inferioribus conceſſiſſe ; habétque tantam facultatem , ac tam difficilem vſum, vt ipſi Pontifices raro illâ vtantur ; ergo nunquam licet per Epikeiam interpretari in aliquo caſu eſſe conceſſam Epiſcopo. *Tertiò* , in voto caſtitatis ſimplici , & ſimilibus reſeruatis , ideò colligunt Doctores poſſe Epiſcopos diſpenſare in caſu vrgentis neceſſitatis , quia vſus , & antiqua conſuetudo diſpenſandi in hac occaſione indicat , vel non fuiſſe mentem Pontificis hæc vota in ſimilibus caſibus ſibi reſeruare , vel ſaltem poſtea ad diſpenſandum in eis tacitè eam facultatem conceſſiſſe : ergo è contra cùm nunquam fuerit vſus , vel conſuetudo diſpenſandi in matrimonio rato , nullam omninò in ordine ad illud facultatem habuerunt. Et certè hic vſus manifeſtè indicat caſum tantæ neceſſitatis adeò extraordinarium eſſe , vt moralis non reputetur , ideòque propter illum non eſſe veroſimiliter factum

Sup.hoc tertio latè infrà in tr. 2. Reſ. 75.& in aliis eius primæ not.

factam à Pontificibus hanc exceptionem, vel huius poteſtatis delegationem, ſine qua non poteſt in inferioribus eſſe ea poteſtas. Denique idem firmatur, quia vt omnes Doctores affirmant, non poteſt Epiſcopus diſpenſare in aliquo euentu in profeſſione ſolemni Religioſorum; ergo neque in matrimonio rato.

Alibi in Reſ. quæ hic eſt ſuprà 95. §. Nec obſtat. verſ. Secundi argumenti. & in Reſ. 94. §. Probatur. verſ. Tertio probatur. & magis latè infrà in tr. 2. Reſol. 27. à principio, & in Reſ. 21. §. Notandum. propè finē, & in Reſ. 25. §. 2. & §. Itaque. & ſeqq. vſque ad §. Hinc. & in aliis earum annotationum.

3. Ad argumentum verò quod adducit Baunius ſatis alibi à nobis reſponſum eſt; & ad illum reſpondet Perez, dictum illud Doctorum, poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi quidquid Pontifex in toto Orbe, ſic eſſe intelligendum, vt excipi debeant res tam arduæ, & graues, circa quas adhuc de Pontificis poteſtate ab ipſis Doctoribus dubitatur. Cùm enim deceat grauiſſimas cauſas ſummo Chriſti Vicario reſeruari, cenſendum eſt Chriſtum illi ſoli reſeruaſſe. Addo expreſsè reſeruari in iure Canonico diſſolutionem matrimonij rati Summo Pontifici, dum præcipit Pontifex Epiſcopis vt compellant ad ſponſalia, & multo magis ad matrimonium ratum ſeruandum. In qua lege, cùm ſit ſuperioris, nequit Epiſcopus diſpenſare. Extat *cap. ex litteris Syluani, de ſponſalibus, & matrimoniis*, vbi Alexander III. præcepit Epiſcopo Pictauienſi, vt compellat iuuenem quendam accipere illam, quam iurauerat ſe ducturum in vxorem. Extat etiam *cap. licèt, de ſponſa duorum*, vbi etiam Alexander III. præcipit Salernitano Archiepiſcopo, vt Eccleſiaſtica diſtrictione compellat virum, qui primò contraxerat matrimonium ratum cum vna, & poſtea alij mulieri nupſerat copulâ ſecutâ, vt ad primum matrimonium ratum redeat, nam poſterius matrimonium conſummatum fuit prorſus irritum.

RESOL. XCIX.

An poſſit Pontifex diſpenſare in matrimonio conſummato Infidelium, quando ambo baptizantur?

Et an Pontifex ex cauſa poſſit diſpenſare in matrimonio fidelium conſummato? Ex ¡ art. 8. tract. 1. Rel. 66.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Reſ. 125. §. Sed ſi. & ſeq.

§. 1. HOc dubium mouet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib 2. diſp.* 27. & ſic ait. Videtur non poſſe, cum per Baptiſmum fiat illud matrimonium, ſacramentum, vt dixi hoc *lib. 2. diſp. 9. n. 5.* & cum ſit iam conſummatum, repræſentabit indiſſolubilem vnionem Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt ratio omnimodæ indiſſolubilitatis matrimonij conſummati, vt dixi *diſp. 13. n. 7.*

2. Nauarr. *lib. 3. conſiliorum, tit. de conuerſio. infidelium, in prima editione, conſil. 1. in 2. conſil. 3. in ſolutione ad ſecundum dubium, à n. 12.* latè hoc tractat, & defendit poſſe. Cuius ſententia mihi placet: quia firmius eſt matrimonium ratum fidelium, quàm conſummatum infidelium, maiorem enim firmitatem ſortitur matrimonium ex ratione ſacramenti, quam habet ratum fidelium, quàm ex ratione contractus naturalis, quam ſolum habet matrimonium conſummatum infidelium, vt latè probaui *dict. diſp. 13. num.* 7. & ita illud dicitur ratum, hoc autem non *cap. quanto, de diuor. & cap. fin. 28. q. 1.* cùm ergo poſſit Pontifex diſpenſare in matrimonio rato fidelium, poterit à fortiori in conſummato infidelium, & fauet Abbas *cap. ex publico, n. 14. de conuerſ. coniugat.* vbi ait, ex ſtatuto Eccleſiæ diſſolui matrimonium per conuerſionem ſolam alterius coniugis. Nec obſtat argumentum propoſitum, quia cùm poſt factum Sacramentum, nondum conſummatum ſit, non repræſentabit indiſſolubilem vnionem Chriſti cum Eccleſia per carnem, & ita reputabitur tanquam matrimonium ratum fidelium, quod Pontificis diſpenſatione diſſolui poſſet. Hucuſque Sanchez.

3. Sed aduerſus illum inſurgit Pontius *lib. 9. c. 2. n.* 8. negans matrimonium infidelium conſummatum poſſe diſſolui auctoritate Pontificis, & hanc fuiſſe hactenus communem ſententiam Doctorum affirmat. Et Pater Vaſquez *diſp. 2. de matrimonio c. 6. n.* 58. falſiſſimam docet eſſe quorundam doctrinam, qui ex eo quòd indiſſolubilitatem matrimonij ex ſignificatione vnionis hypoſtaticæ oriri exiſtimauerint, deducere non dubitarunt, matrimonium conſummatum infidelium, cùm ad fidem conuertuntur, diſſolui poſſe auctoritate Pontificis, eo quòd non ſit ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia. Id quod anno Domini 1588. cùm ipſe Gabriel Vaſquez eſſet Romæ, à Summo Pontifice Sixto V. obtinere pro viribus contenderunt, & repulſam paſſi ſunt, in quorum ſententiam ipſum nunquam ſcribere voluiſſe affirmat.

4. Vnde ex his nouiſſimè Pater Perez *de matrimonio. diſp. 20. ſect 10. n.* 8. ſententiam Sanchez non admittit, & exiſtimat, cùm vterque coniugatus eſt conuerſus ad fidem, & baptizatus, & matrimonium conſummatum erat ante Baptiſmum, non poſtea, adhuc in eo caſu non poſſe Pontificem diſpenſare, nec tale matrimonium diſſoluere. Et ratio eſt quia iam ſuſcepto Baptiſmo eſt illud matrimonium ratum, & conſummatum. Parum autem refert quòd ante Baptiſmum conſummatum fuerit: tum quia reuera effecti ſunt vna caro: tum maximè, quia ex matrimonio conſummato ante Baptiſmum, naſcitur poſt baptiſmum affinitas, vel irregularitas, vt communiter docent omnes Doctores, & ſuo loco dicetur: ergo reputatur pro conſummatione, ac ſi poſt Baptiſmum facta fuiſſet; aliàs ea impedimenta non orirentur ex copula habita ante Baptiſmum.

5. Ex quo patet ſolutio ad argumenta oppoſita, diuerſam eſſe rationem de matrimonio rato fidelium, & de illo infidelium conſummato; nam cùm iſtud ſit iam conſummatum, & ſit effectum vna caro, & ex ipſo ante Baptiſmum conſummato naſcatur poſt Baptiſmum affinitas, vel irregularitas, reputatur pro conſummato, ac ſi poſt Baptiſmum factum, fuiſſet conſummatum; & ideo eſt in hoc ſenſu pluſquam matrimonium ratum, atque omnino indiſpenſabile à Papa, & indiſſolubile.

6. *Notandum* eſt hîc obiter malè aliquos Iuriſperitos dixiſſe, poſſe Pontificem ex cauſa diſpenſare in matrimonio conſummato: quos refert, & reprobat Couarru. 4. *Decret. 2. part. cap. 7. §. 4. n.* 15. & multi alij. Et Henriquez *lib. 11. de matrimon. cap. 2. n. 3. in commento, littera T*, refert D. Antoninus *3. part. titul. 1. c. 21. §. 5.* aſſerere Martinum V. & Eugenium IV. diſpenſaſſe in matrimonio conſummato, diſpenſationes tamen fuiſſe irritas: ſed falſo id imponit Diuus Antoninus, nam de matrimonio rato loquitur.

RESOL. C.

An Pontifex poſſit transferre Epiſcopum ex vna Eccleſia ad aliam ob pinguiores redditus, & quonam iure ſit prohibita tranſlatio Epiſcopi ex vna ad alteram Eccleſia, an iure diuino, an vero Eccleſiaſtico?

Et cur Pontifex hoc matrimonium ſpirituale per conſecrationem conſummatum magis diſſoluere poſſit, quam carnale conſummatum?

Et in textu huius Reſolutionis cauſæ iuſtæ apponuntur, ad hoc faciendum.

Et

Et curſim infertur poſſe Epiſcopum cogere Parochum digniſſimum, vt ſe opponat concurſui alicuius beneficij Curati, aut Canonicatus Magiſtralis.

Et breuiſſimè deducitur, quòd vinculum matrimonij carnalis morte ſoluitur, ita vt non teneatur redire ad vxorem reſuſcitatam. Ex part.11.tract.4. & Miſc.4. Reſ.40.

§.1. Reſpondeo negatiuè, & ad hanc difficultatem enodandam prius videndum eſt: quonam iure ſit prohibita tranſlatio Epiſcopi ex vna ad alteram Eccleſiam, an iure diuino, vel Eccleſiaſtico, & eſſe prohibitam de iure diuino docuit Vaſquez *in 3.part.D.Thomæ tom.3. diſp.*241. & alij.

2. Probatur ex *cap. inter corporalia de tranſlatione Epiſcoporum*, dicens, quòd inter Epiſcopum, & Eccleſiam eſt ſpirituale vinculum matrimonij, quod eſt fortius, quam vinculum matrimonij naturalis. Et eſſe hoc vinculum inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ait: conſtat non tam conſtitutione Canonica, quàm authoritate diuina; quod clarè videtur docuiſſe Euariſtus Papa *Epiſt. 2. quæ eſt de Epiſ. eiectis*, dicens quòd Chriſtus eſt ſponſus, & Eccleſia eius ſponſa, cuius nos filij ſumus; Sacerdotes verò, id eſt Epiſcopi vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia, & ſicut ei ſua coniuncta eſt ſponſa, id eſt Eccleſia, ſic Epiſcopi iunguntur Eccleſiæ vnicuique proportione ſua. Idem docet Caliſtus Papa *Epiſt.2. ad omnes Galliarum Epiſcopos c.1. & ſic cap. licet, de tranſl.* dicit idem Innocentius III. quòd hoc matrimonium Epiſcopi cum ſua Eccleſia in electione initum, ratum in confirmatione, & in conſecratione intelligitur conſummatum. Cùm ergo fortius ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, ſicut iſtud iure diuino naturali, & non ſolum Eccleſiaſtico eſt inſolubile, ita potiori ratione vinculum ſpirituale.

3. Verùm Pater Suarez *de Religione tom.3. lib.1. c.16.n.6. cum ſeq.* putat dictam tranſlationem eſſe vetitam de iure Eccleſiaſtico, & hæc opinio mihi placet, quod patet ex Praxi Eccleſiæ; & ad argumenta Vaſquez reſpondeo; iuriſdictionem, & indiſſolubilitatem in actu primo, atque in ordine ad vniuerſalem Eccleſiam, vel ad aliquam peculiarem vage, ita eſſe de ratione intrinſeca Præſulatus iure diuino, vt impoſſibile penè ſit vnum ſine altero ſimul inueniri; ſecus verò cenſendum eſt de indiſſolubilitate cum hac, vel illa certa Eccleſia, quæ pendet ex iuriſdictionis applicatione, iure Eccleſiaſtico Pontificio facienda. Omnia autem iura à Vaſquez allata, tum ex fine ad quæ ſancita ſunt; tum ex tenore, tum ex Gloſſis, tum ex vſu Eccleſiaſtico ſic explicanda ſunt, vt velint, non poſſe huiuſmodi vinculum cum Eccleſia, propria auctoritate Epiſcopi ſolui, ſed ſolum ex facultate Pontificis, vt probè Panormitanus *capite tuam, de ordin. coniug. num.3.* nec ordinaria, ſed ſpecialiter ei conceſſa; atque in hoc ſenſu, & iam abſoluta, dicenda diſpenſatio in hoc vinculo propter grauem profectò cauſam deſiderauit; non tamen adeò grauem, ac requiſitam in diſpenſatione ad ius diuinum, ſine qua ſi habeatur, etſi illicita, valida tamen erit.

S. hoc in t.4. tr.8. R.51. pau. poſt initium, à verſ. Vide translatio.

4. Vnde ex his aſſero, tranſlationem Epiſcopi ex vna ad alteram Eccleſiam eſſe faciendam à Pontifice ex iuſta cauſa, & ideò ad neceſſitatem, vel euidentem, publicam, communemque vtilitatem Eccleſiarum, iuſtitia, atque vrgentia cauſarum tranſlationis reducenda eſt, quibus Papa diſpenſans proſpicere tenetur. Deduco ex *cap. quanto de tranſl.* non enim homo (ait Innocent.III.) ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex (qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in Terris) Eccleſiarum neceſſitate, vel vtilitate penſata, non humana, ſed diuina potius authoritate diſſoluit, & ni diſpenſatio hos habeat neceſſitatis, vel vtilitatis cardines, profectò non videtur appellanda diſpenſatio, vt notat Abbas hîc *num.5.*

5. Probatur deinde, quia quod detrimentum Reipublicæ Chriſtianæ poteſt excogitare maius, quàm ambitioni oſtium reſerare: ab amore ſponſæ, quo maximè proſequi eam tenetur ſponſus Epiſcopus, & auocari, & recedere, qui quidem cum altera mox contrahere, vt ſperat ita inertiæ locum dare, quæ aggredi tenebatur difficilia omittere præclara, & laborioſa ad bonum ouium ſpectantia potius declinare, ac per tranſlationem ſubterfugere; Immò ſcandali præbere occaſionem non vulgarem carpendi Eccleſiam Catholicam ſtultiloquis hæreticis, quippe qui Præſulatus negotium ad quæſtum potius, lucrumque temporale, ac priuatum commodum referri, paruula licet data occaſione blaterant, qua ad commune bonum Chriſtianæ Reipublicæ, ac ſpirituale cuiuſcumque, quippè, quod vt ſic, & vt partis in totius corporis bonum commune dici poterit etiam redundare? quæ ac ſexcenta alia abſurda lectori primo etiam intuitu occurrentia, demonſtrabunt, quam vrgentes cauſas requirat hæc tranſlatio. Tertiò probatur concluſio ex *cap. ſcias frater 7. q.1.* quod cauſam neceſſitatis, aut communis vtilitatis neceſſariam oſtendit ibi: Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati, aut voluntati præferenda eſt. Etenim illuc decet Prælatum accedere, vbi plus lucri ſpiritualis facere poteſt, licet maior ibi ſit pœna, vt habet Gloſſa verbo plurimorum ex *cap. ſancta 2.q.8.* Demus finem huic aſſertioni.

6. Et tandem exponam hîc vnum à conſiliis à Cardinale Bellarmino ſanctitate vitæ, ac ſapientia Eminentiſſimo, quinto loco exaratum in ſcriptura, quam Clementi VIII. Pontifici Maximo ex magno Chriſtianæ Eccleſiæ zelo tradendam curauit, atq; habetur *c.5. lib.3.eiuſdem Vitæ*, ait itaque: Quinta res (Bellarmini ſunt verba, quibus libenter vtor, ne meis præclaram tanti viri doctrinam obſcurem) eſt facilis tranſlatio Epiſcoporũ de vna Eccleſia ad aliã; Tranſlatio enim Epiſcoporũ ſecundùm canones, atque vſum veteris Eccleſiæ, neceſſitatem, vel maiorem vtilitatẽ: neque enim inſtitutæ ſunt Eccleſiæ propter Epiſcopos; ſed Epiſcopi propter Eccleſias. Nunc autem quotidie tranſlationes fieri videmus ea ſolum de cauſa, vt Epiſcopi vel honore vel opibus augeantur. Propterea notum eſt ex *cap. inter corporalia, de tranſlatione Epiſcoporum*, vinculum matrimonij ſpiritualis eſſe aliquo modo maius, quam vinculum matrimonij corporalis, & ideò non poſſe ſolui, niſi à Deo, ſiue à Vicario Dei declarante voluntatẽ Domini ſui; Quis autem credat velle Deum vt ob ſolum temporale lucrum, vel honorem vinculum huius ſancti coniugij diſſoluatur? præſertim; cum id ſine detrimento animarum fieri nequeat, vt experimentum ipſum docet; neque enim Epiſcopi Eccleſias diligunt, quas breui ſe deſerturos ſperant, vt ad alias commodiores tranſeant. Adhæc autem Pontifex ſcripto ſuo in oris ſingraphæ Bellarmini, vt aliis præſtiti monitis hiſce reſpondit. Nos cum difficultate transferimus, & non defuimus monere Principes per nos, & per Nuntios noſtros. Hæc verba tum Eminentiſſimi Cardinalis, tum Sanctiſſimi Pontificis expreſſi, vt omnibus pateat, quam cautè Pontifices, & Reges in his tranſlationibus procedere debeant.

7. Notandæ ſunt tamen hîc aliquæ cauſæ ex ſacris canonibus ad tranſlationem Eccleſiarum faciendam Prima cauſa malitia eſt Plebis, quando Plebs adeo duræ ceruicis exiſtit, vt proficere nequeat. Sic habetur

habetur *in cap. niſi cum pridem, de renunciat.*

8. Secunda cauſa, veræ ac notabilis perſecutionis ex Math. 10. *ſi vos perſequuti fuerint in vna Ciuitate, fugite in aliam*, quæ affertur ſeptima *q.1. cap. ſicut alterius*, non ob priuatum ſolum Epiſcopi bonum, ſed ne cura Paſtoris in detrimentum vertatur ouium. Quamobrem addit Textus, ſi autem vtilitatis cauſa fuerit mutandus, &c. ac infrà neceſſitatis, &c.

9. Tertia eſt ſenectus, illa videlicet, per quam impotens redditur Epiſcopus ad exequendum officium paſtorale ex *cap. niſi cum pridem, de renunciat. §. alia cauſa.* Verum hæc cauſa licet ad renunciationem ſufficere videatur iuxta *cit. cap.* non tamen ad tranſlationem, ne reſpectiuè modo infrà declarando.

10. Et tandem reliquum eſt mihi adnotare, neque defectum œconomiæ atque adminiſtrationis rei temporalis Eccleſiaſticæ, neque ad diſciplinam Eccleſiaſticam conſeruandam prudentis, notam abſolutè ſufficere ad tranſlationem, ſed ad coadiutorem dandum, vt conſtat ex *cap. quia frater 9. quaſt. 1.* Pelagij Papæ, & meritò, cùm hi defectus cuicumque adminiſtrandæ Eccleſiæ noceant: non tamen inficior, non tantum alicui, vel prudentiæ, vel œconomiæ, vel aliarum ad regimen deſideratatum aliquando virtutum eſſe neceſſarium, quantum ad vnam Diœceſim, & Eccleſiam, quam in præſentia regit, adminiſtrandam aliquando requiritur, quod ſatis profectò conſetetur ad minorem Eccleſiam regendam, ad quam facultas fieri poſſet abſque eius tamen detrimento tranſeundi ob hanc ipſam cauſam, atque ob bonum Eccleſiæ quam relinquit, quod etiam dictum volo de ſenectute, corporiſque imbecillitate; quæ quidem ex ſe, vt paulò ante inſtitui dicere, ad mutationem Eccleſiarum minimè ſufficiunt, ſed ſolum ad coadiutorem habendum ex *capit. petiiſti. 7. q. 1.* verum reſpectiuè, vt ita dixerim, quæ impedimento eſt ſenectus, vel afflicta valetudo regimini magnæ Diœceſis, poterit ſanè non obſtare alteri minoris, immò ſalubritas aëris, cœlique temperies Ciuitatis, ad quam fit tranſitus, ad hanc poterit tranſlationem prodeſſe; dummodò non Epiſcopi tantum conſulatur perſonæ, ſed vel bono communi Eccleſiæ quæ dimittitur, nec probè regi à ſene, vel attritæ valetudinis Præſule poteſt, vel alterius, ad quam tranſire ſe habetur, ſeruatis ſemper iis, quæ probè notantur in *cap. niſi cum pridem, de renunc. §. alia verò cauſa est.*

11. Et hæc omnia docet Genuda *de Epiſc. tom. 1. lib. 1. diſp. 1. cap. 4. & tom. 2. l. 7. diſp. 11. c. 2. & 3.* & circa præſentem quæſtionem ne deteras etiam recognoſcere Hurtadum *var. tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 9 limit. 2. num. 1595. cum ſeq.* qui *num.* 1628. reſpondit ad quæſitum huius reſolutionis, ſic enim aſſerit; Nullus Epiſcopus quamuis digniſſimus dimoueri poteſt à ſuo Epiſcopatu, præcisè vt ei pinguius beneficium conferatur; niſi alia ſubſit cauſa rationabilis. Quod ſi Epiſcopus nolit transferri, nequit Pontifex ipſum cogere, niſi ſubſit magna Eccleſiæ vtilitas, vel niſi transferatur, aliquod magnum damnum timeatur vel Reipublicæ, vel Eccleſiæ; ſufficit tamen, vt Pontifex poſſit id præcipere, quod ſperetur aliqua vtilitas vel in temporalibus, vel in morum reformatione illius Eccleſiæ, ad quam fit tranſlatio. Propter quam rationem exiſtimo poſſe Epiſcopum cogere Parochum digniſſimum, vt ſe opponat concurſui alicuius beneficij Curati, aut Canonicatus Magiſtral. Ita Hurtadus.

12. Sed ex ſuperius dictis: ſi aliquis curioſus inquirat cur Pontifex hoc matrimonium ſpirituale per conſecrationem conſummatum magis diſſoluere poſſit, quam carnale conſummatum? Ratio eſt, quia matrimonium carnale conſummatum Chriſtus induxit ad ſignificandam indiſſolubilem vnionem Chriſti, cum Eccleſia per carnem aſſumptam, & proinde ex ratione huius ſignificationis habet omnimodam indiſſolubilitatem; at verò matrimonium ſpirituale etiam per conſecrationem conſummatum, non habet per hanc ſignificationem, vti nec matrimonium carnale ratum, & nondum conſummatum, quod proindè per ingreſſum Religionis diſſolui poteſt, vt poſteà dicetur.

S. p. hoc infrà in tr. 2. ex doctrina

Reſ. 2. curſiſſime in fine §. Aliqui.

13. Quo pacto ergo inquies in *c. inter corporalia 2. h. t.* dicitur, ſpirituale vinculum fortius eſſe carnali? Reſpond. non dici fortius quoad omnimodam indiſſolubilitatem, quandoquidem variis modis diſſoluatur, veluti tranſlatione, depoſitione, renunciatione, auctoritate ſummi Pontificis facta; Sed quoad alios reſpectus, veluti quia per matrimonium ſpirituale ſolui poteſt carnale, & ſpirituale ad ſe trahit carnale, non è contra. Nam, vt diximus, matrimonium carnale ratum non conſummatum, diſſoluitur per ingreſſum Religionis, etiam altero inuito *c. ex publico 10. de conuerſione coniugat.* & poſt matrimonium carnale, etiam conſummatum, poſſunt coniuges mutuo conſenſu Religionem profiteri, vt etiam poſteà dicetur: è contra verò matrimonium ſpirituale non diſſoluitur per carnale, nec ſemel profeſſi Religionem poſſunt poſtmodum contrahere matrimonium carnale: Adde, quod matrimonium ſpirituale etiam indè fortius vinculum dici poſſet, quod operetur fortius, quatenus imprimit characterem, qui etiam poſt mortem manet, cum interim matrimonium carnale per mortem alterius prorſus ſoluatur, & hæc omnia docet Andreas Vallenſis *in Paratitla ad decret. lib. 1. tit. 7. n. 4.*

14. Vnde non deſeram hìc apponere verba alterius Profeſſoris Louanienſis, & ideò Henricus Zoeſius *in comment. ad decretales lib. 1. tit. 7. num. 2.* ſic ait, Solius enim Romani Pontificis eſt authoritas transferendi Epiſcopos *d. can. ſicut in fine c. 1. & 2.* vbi quod dicit Innocentius, vinculum matrimonij ſpiritualis eſſe fortius vinculo carnalis, non meretur reprehenſionem, quaſi ſecum pugnaret Pontifex, vt quidam volunt in ſedem Apoſtolicam minus bene affecti, cum optimus ille, ſanctiſſimuſque omnium iudicio habitus Pontifex, rectè prætulerit vinculum ſpiritualis matrimonij, quaſi fortius carnali, quod hoc ſoluatur morte; Ita vt non teneatur redire ad vxorem reſuſcitatus, ſecundum Apoſtolum ad Roman. 7. & communem opinionem, de qua infra *tit. de ſecund. nupt* Præterea per ingreſſum, & conuerſionem alterius, vt dicetur *ad tit. de conuerſ. coniugat.* Spirituale verò non tollitur per mortem propter impreſſum characterem & per tranſlationem, non aliàs quam auctoritate ſummi Pontificis, cui ſoli vt iam dictum eſt, auctoritas transferendi Epiſcopos, Et hoc eſt quod in *d. c. 2.* ſolum intendit diſputare Pontifex. Hæc Zoeſius.

RESOL. CI.

An Papa ſit Dominus bonorum Eccleſiaſticorum, & beneficiorum, ita vt de potentia abſoluta poſſit priuare quoſlibet Prælatos, vel Beneficiarios etiam ſine cauſa, & bona Eccleſiæ arbitratu ſuo alienare poſſit.

Vel de plenitudine poteſtatis an poſſit dare bona Eccleſiæ, Monaſterij, &c. cui voluerit, & res vnius Eccleſiæ, vel Monaſterij in aliam Eccleſiam, vel pium vſum transferre?

Sed curſim docetur, quod ſi aliquis aliquid acceperit

à

à Papa ſine cauſa dante, tenetur reſtituere. Ex part. 11. tract. 3. & Miſc. 3. Reſ. 14.

Sup. hoc infrà in tr. 2. Reſ. 172. §. 1. curſim poſt mediũ, verſ. Ratio in primis. & in Reſ. 173. §. Hoc ſuppoſito, paulo poſt initium & in §. vlt. ad medium, à verſ. Quod autem.

§. 1. NOuiſſimè Michaël Tarrada *in amplitudine Beneficiaria diſp.* 1. *quaſt.* 1. *numer.* 37. affirmatiuam ſententiam docet, ſic enim ait; Summus Pontifex eſt dominus abſolutus rerum, & perſonarum Eccleſiaſticarum. Communis & veriſſima opinio Doctorum *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitutionibus, & in cap.* 2. *de præbendis in* 6. Textus *in cap. inter, de fide inſtrumentorum cap. propoſuit de conceſſ. præbendæ, Clement.* 1. *vt lit. pendente*, Gloſſa *in Canone conſequens diſtinct.* 11. *Panormitanus in diſp.* 1. *incipiente Epiſcopus colum.* 1. Barbatius *in dict. cap. quod tranſlationem n.* 92. *&* 93. Mendoza *in reg.* 6. *cancell. q.* 1. *n.* 3. Rebuffus *in tra. nominationum. q.* 11. *n.* 54. *cum duobus ſeqq.* Ideò poteſt priuare de potentia abſoluta quoſlibet Prælatos, vel beneficiatos etiam ſine cauſa *cap.* 20. *de donation.* Gloſſa *in Canone per principalem* 9. *quæſt.* 3. & hanc veriſſimam aſſerit eſſe ſententiam Abbas *in cap.* 1. *de voto Innocent. in cap. inquiſitioni de re iudicata DD. in dict. c.* 2. *de præben. in* 6. Decius *in cap. vlt. de confirmat. vtili notatur in cap. ex geſtis*, licet ibi fuerit iuſta cauſa deponendi Anaſtaſium Cardinalem tituli Sancti Marcelli de Clericis non reſidentibus, Corraſius *in c.* 1. *ſecund. par. ſuæ paraphraſeos*, vbi dicit, quod priuatio poteſt fieri in qualibet parte mundi à domino Papa tanquam Epiſcopo totius orbis, Archidiaconus, & Ioannes Andreas *in c.* 1. *de conſtit. in* 6. *extrauag. Sancta, de elect. in comm.* Gomez. *in proœmio regull. cancellariæ q.* 2. *verſ. conſiderata*, & quoad hoc nullum eſſe dubium debet, quicquid dicat Rebuff. *in tract. nomin. q.* 15. *n.* 30.

2. Hoc tamen non facit Summus Pontifex, licèt illud de iure poſſit, Guillelmus de Monte Lauduno *in clement.* Romanus *de præbendis*, quia ſanctus eſt *can. in ſancta de conſecratione diſtinct.* 1. *can.* 1. *diſtinct.* 70. vbi eſt bonus Textus Symmachi Papæ, & omnes in ſua iuſtitia, iureque confouet *cap. licet, de ætate, & qualitate*, ſuum cuique ſeruari deſiderans *can. fuit ſemper* 9. *q.* 3. quia iura cuncta in ſcrinio ſui pectoris habere dignoſcitur *dicto cap.* 1. *de conſtit. in* 6. Ideò nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram omninò declinat, ſed incedit via regia, provt ipſe aſſerit in ſua decretali vna, vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.

3. Obiicies; id quod noſtrum eſt non poteſt à nobis tolli ſine noſtra culpa, toto *tit. de reſtit. ſpoliat.* ſed beneficia ſunt beneficiatorum, vt eſt communis & vera opinio Doctorum; ergo non poſſunt eis auferri ſine illorum culpa. Reſpondeo maiorem quidem eſſe veram quoad inferiores Papæ, ſed non quoad Papam, qui omnimodam habet poteſtatem in res, & perſonas Eccleſiaſticas per *c. propoſuit de conceſſ. præbend.* cum infinitis aliis.

4. Inſtabis nemini debet fieri iniuria ab vllo ſiue Papa, ſiue Imperatore *c. nuper de donat. inter virum, & vxorem*, & probatur argumento deducto ex *cap. ex parte de foro compet.* qui eo caſu peccarent eò grauius, quò ſunt maiores cæteris Gloſſ. *in cap.* 3. *verb. maiores de tranſl. Epiſcopi*, ſed ſi auferrentur beneficia poſſeſſoribus legitimis à Papa fieret eis iniuria. Ergo non poteſt Summus Pontifex illa tollere. Reſpondeo conceſſa maiore, nego minorem; Ille enim non cenſetur facere iniuriam, qui iure ſuo vtitur, *cap. cum Eccleſia de elect. c. dilectus de officio legati*, licet inferatur præiudicium alteri ſecundariò, quod tanquam conſecutiuum non conſideratur. Huc vſque Tarrada.

5. Sed Papam non eſſe dominum, ſed ſummum adminiſtratorem bonorum Eccleſiaſticorum tradunt communiter Theologi, & ideò ex hoc Leſſius *de Iuſt. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *n.* 19. infert, quòd Papa non poteſt vnius Monaſterij bona ſine iuſta cauſa dare alteri Monaſterio, vel Eccleſiæ abſque peccato iniuſtitiæ: cuius ratio non eſt alia, quàm quòd non habeat illorum dominium, ſed ſolùm ius adminiſtrationis. Et hoc etiam docet Caramuël *in Theolog. Regular. diſp.* 56. *num.* 825. vbi ſic ait, Quodcumque Benedictinorum Monaſterium (idem dicito de quacunque Congregatione habente bona in communi) habet verum, perfectum, priuatum, & actuale dominium proprietatis, in omnia illa bona tam mobilia, quam radicalia, quæ ſua dicuntur. Dominium iuriſdictionis immediatè pertinet ad Abbatem domus, quæ eſt mater eiuſdem Monaſterij: hic enim ex natura rei, ni dentur ſanctiones legitimæ, quæ aliter diſponant, habet dominium iuriſdictionis in omnes filiationes, vt videbimus inferius ſuo loco. Dominium iuriſdictionis ſupremæ pertinet ad Pontificem Maximum, ad quem ſpectat etiam dominium politicum perfectum, ratione cuius poterit, ſi detur cauſa grauis id exigens, bona vnius Monaſterij dare alteri eiuſdem, vel alterius Ordinis, vel alij Eccleſiæ. Cauſam grauem id exigentem poſtulo, vt Pontifex poſſit bona vnius Monaſterij dare alteri, vt præcludam aditum adulatoribus, & oſtendam dignitatem Pontificiam ad bonum publicum Eccleſiæ eſſe inſtitutam, non autem ad confuſionem, & turbationem ſingularium: Non poſſe Pontificem pro arbitratu ſuo ſine cauſa bona vnius Cœnobij ſibi adſumere, vel alteri, aut Monaſterio, aut Eccleſiæ dare (Eccleſiæ etiam nomine Epiſcopos intellige; & S. R. E. Cardinales) docet Leſſius ſubſcribens communi Doctorum opinioni. Quoniam ad hoc vt Pontifex Summus poſſet ſine cauſa bona mei Monaſterij auferre, deberet habere in bonis dicti Monaſterij ius dominij actualis, quale habet ſæcularis in ſuis bonis, & quale ipſemet Pontifex in bonis Capuccinorum, & Fratrum Minorum de Obſeruantia. Cæterum in bonis aliarum Religionum dominium actuale non ad ſummum Pontificem pertinet, ſed ad communitatem. Ita ille.

6. Hanc autem ſententiam tenet Layman. *lib.* 3. *tract.* 4. *c.* 10. *num.* 15. vbi ſic ait; Quid de ſummo Pontifice ſentiendum, vtrum bona Eccleſiæ arbitratu ſuo alienare poſſit? Reſpondeo cum Nauarr. *Comment. de ſpoliis clericorum* §. 2. *&* 3. licet Papa Canonici iuris ſolemnitatibus abſolutè loquendo aſtrictus non ſit, ſicut alij Prælati: tamen & ipſe naturali, ac diuino iure prohibetur alienationes inutiles efficere, cum bonorum Eccleſiæ non dominus, ſed Summus adminiſtrator à Chriſto conſtitutus ſit, non ad diſſipandum, ſed ad diſpenſandum. Quare, ita diſtinguit Nauarr. *cit.* §. 3. *num.* 8. *iuncto* §. 15. *numer.* 4. Quod alia alienatio rerum Eccleſiaſticarum facta à Papa eſt iuſta, & valida, quæ videlicet rationabili cauſa nititur: alia eſt valida, & non iuſta, ſi abſque rationabili cauſa res vnius Eccleſiæ in aliam Eccleſiam, aliiumvè pium vſum transferatur: alia denique neque iuſta, neque valida, ſi res Eccleſiæ ſine rationabili cauſa in vſus prophanos alienentur, verbi gratia laicis ſine iuſta cauſa donentur. Huc vſque Layman, cui adde Dicaſtillum *de iuſt. lib.* 2. *tract.* 3. *diſp.* 1. *dub.* 15. *n.* 19. *& tract.* 15. *diſp.* 1. *dub.* 6. *par.* 2. *n.* 262. aſſerens Pontifices eſſe conſtitutos à Chriſto adminiſtratores bonorum Eccleſiaſticorum, non autem dominos.

7. Hoc etiam docet Epiſcopus Malderus *de iuſt. tract.* 1. *cap.* 4. *dub.* 8. firmans Papam non eſſe dominum bonorum Eccleſiaſticorum, ne quidem ſpecialiter pertinentium ad Eccleſiam Romanam *cap. non licet* 12. *quæſt.* 2. neque enim poteſt pro ſuo ar-

bitrio hæc bona alienare, ſed tantùm vt fidelis, & prudens diſpenſator; idem etiam dicit Fragoſ. *tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 9. §. 4. *num.* 1. Turrecremata *in Summa l.* 2. *c.* 113. Sanchez *in Sum. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *n.* 96. Vnde Tannerus *t.* 3. *diſp.* 10. *q.* 6. *dub.* 8. *n.* 311. Loquens de domino bonorum Eccleſiæ dixit, vel eſſe penes ipſam communitatem Eccleſiaſticorum, vel penes ſolum Deum, vel Chriſtum Dominum. Ergo Papa dicendum eſt eſſe de talibus bonis tantùm ſummum adminiſtratorem.

8. Et ideò occaſione illorum verborum D. Pauli 1. Cor. 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſtrorum Dei:* hîc iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur, dicit Sotus *de Iuſt. lib.* 3. *q.* 6. *art.* 2. *ad* 5. Non eſt opus argumento, vbi Apoſtolica tuba canit, à qua ius Canonicum diſcrepare non potuit, nec credendus eſt Pontifex aſſenſiſſe vnquam aſſentationi dicentium eſſe eum dominum. Et ideò D. Thomas *in* 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. *ad* 1. in quo loco Cardinalis Caietanus ſic ait; ſub nomine Eccleſiaſtici Prælati clauditur etiam Papa, eſt enim Chriſti miniſter, & diſpenſator miniſteriorum Dei; ideò oportet fideliter diſpenſare, & *q.* 43. *art.* 8. addit, quod ſi quis aliquid acceperit à Papa, ſine cauſa dante, tenebitur reſtituere, ſicut depoſitarius, & diſpenſator. Ita Caietanus. Et idem Sanctus Magiſter in eadem 2. 2. *q.* 100. *artic.* 1. *ad* 7. ſic ait; Quamuis enim res Eccleſiæ ſint eius (hoc eſt Papæ) vt principalis diſpenſatoris, non tamen ſunt eius vt domini, & poſſeſſoris. Idem docet ibidem Caietanus tradens Papam non eſſe dominum rerum Eccleſiaſticarum, ſed diſpenſatorem, nec de plenitudine poteſtatis poſſe ad libitum dare bona Eccleſiæ cui voluerit, ſed teneri fideliter diſpenſare, vt recta ratio ſuadet iuxta illud. Hinc iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur, ſic Caietan.

9. Quæ quidem omnia antea dixerat D. Bernardus ad Eugenium Papam *de conſiderat. l.* 3. *c.* 1. Diſpenſatio (ait) tibi credita eſt, non data poſſeſſio. Si pergis vſurpare, & hanc; controdicit tibi qui dicit meus eſt orbis terræ, & plenitudo eius; poſſeſſionem, & dominum cede huic; tu curam illius habe; pars tua hæc, vltra ne extendas manum.

10. Verùm his non obſtantibus Filliucius *tom.* 3. *tract.* 44. *c.* 3. *n.* 10. putat eſſe opinionem probabiliorem illam, quæ aſſerit Pontificem eſſe dominum bonorum Eccleſiaſticorum, & beneficiorum, & vſque ad *n.* 56. latè diſcurrit, quo pacto Pontifex poſſit alienare bona Eccleſiaſtica, vel auferre bona alicui Eccleſiæ, & dare aliis Eccleſiis, aut beneficium vni collatum, alteri tradere, & ideò quando hi caſus occurrerint, dictum Filliucium adi, & non pigeat, qui licèt, vt diximus, teneat, Papam habere verum dominium bonorum Eccleſiaſticorum, & beneficiorum, tamen in ſupradictis caſibus ſæpius arctat, vt par eſt, manus Pontificis, & eius auctoritatem, & demonſtrat quando illicitè tali vteretur dominio.

11. Sed quid ego ſentiam in hac quæſtione dicam breuiter. Abſit quòd cum Soto parum modeſtè Canoniſtas aſſentatores Pontificis vocem; diſplicet tamen id, quod aſſerit Filliucius, eorum opinionem eſſe probabiliorem: itaque adhæreo ſententiæ Theologorum aſſerentium, Papam non eſſe dominum bonorum Eccleſiaſticorum, & beneficiorum, ſed tantùm ſummum adminiſtratorem; Et ideò præter Leſſium *vbi ſuprà*, & alios vide Molinam *de Iuſt. tractat.* 2. *diſp.* 29. Fragoſum *tom.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 1. *n.* 5. Azorium *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 12. *quæſt.* 7. Stephanum Fagundez *in præcepto Decalogi tom.* 2. *l.* 8. *cap.* 22. *num.* 2 *cum ſeq.* Probatur noſtra ſententia ex D. Paulo *ad Cor.* 4. *fol.* 147.

12. Secundò, quia ſi Papa eſſet verus dominus omnium beneficiorum, poſſet omnes fructus eorum in ſuam propriam, & peculiarem vtilitatem conuertere, & pro libito eis vti, quod nemo ſanæ mentis dicet. Et tandem iura, quæ allegantur pro opinione, & parte contraria, & præcipuè Clementina 1. *vt lite pend.* quæ commendat plenam, & liberam diſpoſitionem ſupremamque diſpenſationem ſummorum Pontificum, circa omnia beneficia Eccleſiaſtica, Epiſcopatus etiam, & Archiepiſcopatus, eò tantum tendunt, vt Papa non ſit dominus, ſed ſupremus diſpenſator illorum; & quòd dicatur libera, id tantùm ſignificat quòd Papa nullum agnoſcat ſuperiorem in terris, non tamen vt ſit dominus illorum. Vnde cum ita ſit libera, & ſuprema, vt nullum ſuperiorem habeat, non excuſatur à peccato. Libera ergo plenitudo poteſtatis ſummi Pontificis in beneficialibus reſpicit tantùm facultatem conferendi beneficia validè, vt ſibi placuerit, cum à nemine pendeat, & nemo ei contradicere valeat, non tamen vt illicita prouiſio deſinat eſſe illicita.

13. Diſtinguendum eſt igitur inter beneficiorum prouiſionem, & priuationem, & de primo negotio aſſerit ſummum Pontificem prouidere licitè beneficia cuicumque voluerit, dummodò prouiſus idoneus ſit comparatione non digni; & dummodo conferat digniori reſpectu digni: ſi tamen dignis, relictis dignioribus; aut indignis relictis dignis conferat, aſſerit peccare, ſed prouiſionem tenere, quia eſt ſummus diſpenſator, & non habet iudicem in terris. Ex his infertur, quòd Papa non poſſit de plenitudine poteſtatis licitè auferre beneficia iis, qui illa pacificè obtinent pro mero arbitratu ſuo abſque vlla cauſa, & ſatisfactione illorum, qua de re duæ ſunt opiniones. Probat hoc Fagundez ex variis rationibus, & reſpondet ad omnia ea, quæ Canoniſtæ adducunt aduerſus ſuperius dicta, præſertim ad Textum *cap.* 2. *de præbend. in* 6. *& Clem.* 1. *vt lit. pend.* meritò igitur teſte Sarmiento *lib.* 1. *Select. cap.* 8. *num.* 25. Pius V. dicere ſolebat Pontificem non eſſe dominum beneficiorum, ſed diſpenſatorem, & proinde beneficia non eſſe manualia.

RESOL. CII.

An Pontifex, ſi propter tremorem manus dexteræ non poteſt eleuare Calicem, nec frangere Hoſtiam, poſſit ſecum diſpenſare ſuper hos Ritus, & cæremonias vt Miſſam celebret.

Quamuis non plenè ſup. prima diffic. huius tituli, lege tamen, & non pigebit, in tom. 2. tr. 1. doctrinam & rationes Reſ. 140.

Et an habeat iuſtam cauſam diſpenſandi ſuper hoc?

Et an ad id teneatur?

Et quæritur, & diſcutitur, an fractio, & miſtio Hoſtiæ pertineant ad eſſentiam Sacrificij.

Et an Pontifex poſſit diſpenſare cum aliis ſuper ſupradictos Ritus.

Et notatur Regem Galliæ ex diſpenſatione aliquoties in communione ſumere vtramque ſpeciem.

Et Carthuſienſes non eleuare Sacrum Calicem pro conſeruatione ſuarum cæremoniarum.

Et aſſeritur Principem Supremum poſſe licitè diſpenſare abſque cauſa.

Et docetur in aſſumptione vtriuſque ſpeciei non concedi abundantiorem gratiam, quam ſub vna tantum.

Et an ſit obligatio præcepti diuini celebrandi Miſſam ſaltem ter, vel quater in anno?

Et diſcutitur, an habens priuilegium Bullæ Cruciatæ audiendi Miſſam tempore interdicti, & habens Breue audiendi Miſſam in priuato Oratorio, teneatur illam audire.

Et

Et aduertiur, quod licet quis ex præcepto diuino teneatur integrè confiteri, tamen pro adimpletione talis præcepti non tenetur adhibere medium, etiam ſi facile poſſet, vt ſcribere peccata; etiam ſi certo ſciat tempore confeſſionis non omnia in memoria occurrenda.

Item pro adimplendo præcepto annuæ confeſſionis, ſi pœnitens, v. g. eſſet mutus, vel confeſſarius ſurdus, non tenetur pœnitens confiteri per ſcripturam, etiam ſi commodè poſſet hoc facere.

Item ſimiliter excommunicatus, aut interdictus licet facile poſſit abſolutionem à cenſura obtinere, excuſatur tamen à præcepto Miſſæ, ſi illam non obtineat. Ex part. 12. tract. 3. & Miſc. 4. Reſ. 3.

Quæ hîc eſt [ſu]prà Reſ. [..]. in eius §. [..]. & in aliis [e]ius primæ [a]nnot. cum [e]odem Lugo [h]ic infrà citato.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, quoad primum punctum, nam vt ego firmaui *in par. 8. tract. 1. reſolut. 1. cum ſeq.* Summus Pontifex, licèt non poſſit diſpenſare, nec mutare ea, quæ pertinent ad eſſentiam Sacramentorum, poteſt tamen diſpenſare, & mutare ea quæ pertinent ad eorum accidentalia, ritus, & cæremonias, quod etiam obſeruat Eminentiſſ. Cardinal. Lugo *de Sacrament. Euchariſt. diſput. 19. ſection. 8. numer. 1. & alij communiter.* Sed in Sacrificio Miſſæ, vt benè docuit Pater Dicaſtillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. diſput. 1. dub. 4 numer. 69.* ritus cæremoniæ, & ipſe Canon pertinent ad eſſentiam ſacrificij, nec fuerunt à Chriſto Domino compoſitæ, ſed ab Apoſtolis, & ab ipſa Eccleſia, ergo cum in caſu noſtro nihil diſpenſetur, vel mutetur circa ſubſtantialia Sacrificij miſſæ, ſed tantùm circa accidentalia, ſequitur neceſſariò poſſe ipſum Summum Pontificem circa ſupradictos ritus diſpenſare, aut aliquid immutare, vtpotè non pertinentes ad eſſentiam Sacrificij.

2. Nec obſtat dicere celebrantem non poſſe per alium efficere id, quod pertinet ad eſſentiam Sacrificij, non enim poſſet per alium conſecrare Hoſtiam. Ergò neque per alium frangere, vt faciendum eſt in caſu noſtro; nam Guilielmus Eſticus *in 4. ſentent. tom. primo, diſtinct. 12.* Melchior Canus *de Locis Theol. lib. 12. ſuper 13. ad quartum argumentum*, Valentia *tom. 4. diſput. 6. quæſt. 9. punct. prima, §. cum aliis*, docent fractionem, & mixtionem Hoſtiæ pertinere ad eſſentiam Sacrificij; ergo facienda eſt neceſſariò ab ipſo celebrante. Reſpondeo; hanc opinionem communiter à Doctoribus non approbari, & ideò illam refellit Mercerus *de Sacrament. in 3. part. Diui Thomæ, quæſtion. 83. dub. 3. propoſ. 3.* Cardinalis Lugo, *de Sacrament. Euchariſt. diſput. 19. ſect. 3. numer. 40.* Suarez *in 3. part. tom. 3. diſput. 75. ſect. 3. §. Tertiò dicendum.* Dicaſtillus, *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. diſp. 1. dub. 9. numer. 149.* Granadus *in Tertiam partem controu. 6. tract. 14. diſput. 3. ſect. prima, numer. 1. & 2.* Hurtadus *diſput. 1. de Sacrificio Miſſæ difficult. 6.* Coninchus *de Sacrament. quæſt. 83. artic. 1. dub. 5.* Caſpenſis *in Curſ. Theol. tom. 2. tract. 23. diſput. 1. volum. 2. num. 21.* Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſput. 222. cap. 2.* Filliucius *tom. 1. tract. 5. de Euchariſt. cap. 1. numer. 22.* Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. diſp. 1. quæſt. 15.* Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 8. difficult. 5. numer. 4.* Caſtrus Palaus *to[m]. 4. tract. 22. quæſt. 2. numer. 2.* Tannerus *tom. 4. diſp. 5. quæſt. 9. dub. 2. numer. 40. & 41.* Ioan. Vvigers, *de Sacrament. quæſt. 83. dub. 9. numer. 35.* Henriquez *lib. 9. cap. 9. numer. 19.* Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 83. artic. 1. dub. 6. numer. 33.* Aueſa *de Sacrament. Euchariſt. q. 13. ſect. 2. & alij communiter.* Probatur ex D. Thoma *in 3. part. quæſt. 83. art. 6. ad 6.* vbi docet, ſi contingat fractionem omitti non fore propterea imperfectum Sacrificium. Secundò, quia Miſſale Romanum in Rubricis docet, nihil eſſe repetendum, ſi Hoſtia ante fractionem incidat in calicem per negligentiam, vel aliter, ideóque relinquenda erit Hoſtia in calice, vſque ad ſumptionem. Tertiò, quia huius fractionis non fit mentiò in Lithurgia Sancti Baſilij, proinde non fuit vſitata per Eccleſiam vniuerſam. Quartò, quia Chriſtus non eſt vſus myſtica fractione, illa enim, quam adhibuit, fuit in ordine ad diſtributionem in Diſcipulos. Similiter Chriſtus mixtione non fuit vſus, panis enim, quem Iudæ porrexit, non erat conſecratus, neque vino intinctus, ſed iuſculo. Licèt itaque Chriſtus panem fregerit, tamen illa fractio non ſe habuit formaliter ad rationem Sacrificij, ſed ſolùm materialiter, vt Sacramentum diſtribueretur Apoſtolis. Nec obſtat quod habet Apoſtolus *1. Corinth.* vbi pro eo, quod habeamus, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur, in Græco κλῶ μενον frangitur, quia Apoſtolus non vult fractionem, quæ adhibetur ab Eccleſia eſſe de ratione noſtri Sacrificij, ſed alludens ad ſacrificia cruenta, ita loquitur: nec aliud vult, quam hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis offertur, non intendens id fieri per realem ſpecierum fractionem. Ita Doctores citati, quibus etiam adde Baunium *in Theol. moral. tom. 1. tract. 6. quæſt. 4.* & omninò videndum Auguſtinum Bernal. *de Sacrament. diſput. 22. ſection. 1. §. ſecundo, numer. 13. cum ſeq.* Ergo cum fractio, & mixtio non ſint de eſſentialibus Sacrificij Miſſæ, ſequitur poſſe illas Summum Pontificem diſpenſare, vel aliquid immutare, vt faciet in caſu noſtro, vndè Dicaſtillus *vbi ſuprà dub. 12. numer. 259.* & Leſſius *in 3. part. quæſt. 82. artic. primo, dub. 6. numer. 28.* indiuidualiter notauit fractionem Hoſtiæ, vel mixtionem particulæ cum ſanguine in Calice, eſſe tantùm cæremoniam nudam, licèt grauem, & ſignificatiuam, & eleuationem Sacramenti non eſſe de ſubſtantia docet Serra *in 3. partem Diui Thomæ, quæſt. 83. articul. 1. dub. 2.* vbi notat, quod Carthuſienſes non eleuant Sacrum Calicem, ex priuilegio, vt reor, Summi Pontificis, pro conſeruatione ſuarum cæremoniarum, quod eſt valdè notandum, quia à multis non obſeruatum. Ergo poteſt Pontifex circa hos ritus diſpenſare. Et ideò ad confirmationem omnium ſupradictorum non deferam hîc apponere verba Petri de Ledeſma *in Summa tom. primo, de Sacrament. Euchariſt. cap. 24. concluſ. 10.* vbi ſic ait, *Seria peccado mortal dezir Miſſa ſin meZolar el aguden el vino, mas por diſpenſacion del Pontifice auiendo cauſa legitima, podria ſer licito lo contrario. Lo que ſe hà dichio deſta cæremonia ſe hà de dezir tambien de otra muy graue ceremonia, y vecina ala ſuſtancia del Sacrificio, qual es el dezir Miſſa con pan ſin leuadura, el diuidir la Hoſtia, y mezclar la Hoſtia con la eſpecie del vino.* Ita ille, & poſt illum Pater Franciſcus Lugo *de Sacrament. lib. 5. capit. 9. quæſtion. 3. numer. 25.* vbi docet quod, *ſi Sacerdos non poſſit eleuare Hoſtiam, vel frangere poſſe* ex iuſta cauſa Pontificem diſpenſare. Si ergo Pontifex cum aliis in ſupradictis ritibus, & cæremoniis poteſt licitè iuſta exiſtente cauſa diſpenſare, quanto magis dicendum eſt poſſe cum ſe ipſo in caſu noſtro.

[S]up. hac fractione in [T]om. 2. tr. 1. [R]eſ. 53. §. Verum his.

3. His itaque ſuppoſitis, poſſe Sanctiſſimum Dominum noſtrum celebrare exiſtimo cum Sacerdo-

dote aſſiſtente, hoc pacto videlicet. In conſecratione, ſi non poteſt ſumere Hoſtiam in manibus, tangat illam, & proferat verba conſecrationis; deinde, quia non poteſt manibus eleuare Calicem, ſine periculo euerſionis ſanguinis, faciat eleuare illum à Sacerdote aſſiſtente, & ipſe Pontifex tangat manu pedem Calicis dum eleuatur, & tandem in fractione, & mixtione cum ſpeciebus vini, dum hæc efficiuntur à dicto Sacerdote, quia Pontifex non poteſt hoc facere ſuis manibus, dicat tamen verba, quæ dici debent, & poſtea ſuo tempore ſumat ſpecies etiam ex manibus dicti Sacerdotis, aſſerendo ipſe verba, *Domine non ſum dignus*, &c. & alia, quæ dicenda ſunt. Et ſic ſupradicti ritus non prorſus tolluntur, ſed tantùm in aliquo immutantur cum adiutorio Sacerdotis aſſiſtentis; nec nouum eſt in Sacrificio Miſſæ celebrantem aliquid operari cum aſſiſtente, circa ritus, & cæremonias ipſius Sacrificij, vt patet in Miſſa Papali, & etiam in Miſſa ſolemni, & vt vulgò dicitur cantata, in qua Diaconus infundit vinum in Calicem, & ſimul offert cum Sacerdote dicens, *Offerimus*, &c. tenens interim dextera pedem calicis, & ſiniſtra brachium Sacerdotis, & in aliis pluribus, de quibus Caſtaldus *in Cæremon. lib.* 1. *ſect.* 7. *cap.* 5.

4. Sed quia ad licitè diſpenſandum, opus eſt iuſta cauſa, ideò reſpondeo ad ſecundum punctum affirmatiuè, nam vt aſſerit Præpoſitus *in* 3. *part. quæſtion.* 8. *diſpenſ. matrim. dub.* 9. *numer.* 29. Arriaga *in Curſ. Theol. tom.* 4. *diſput.* 30. *ſubſection. ſecunda*, *numer.* 10. & alij communiter dignitas perſonæ, cui concedenda eſt diſpenſatio, iuſtam cauſam præbet diſpenſandi, vnde dignitas Imperialis fuit iuſta cauſa diſpenſandi, vt Carolus Quintus Sacram Synaxim ſumeret poſt cibum, vt obſeruat Pater Famianus Strada *in Hiſtor. Belgica lib.* 1. *decad.* 1. Et etiam dignitas Regalis præbuit iuſtam cauſam diſpenſandi, vt Rex Galliæ aliquoties in communione ſumeret vtramque ſpeciem, vt teſtatur Cœllotius *de Hierar. Eccleſ. lib.* 5. *cap.* 17. §. *ſecundo*, Iacobus Gualtenus *in Tabula Chronographica ad annum* 1437. Ergo quanto magis dicendum eſt in caſu noſtro dignitatem Pontificiam; præbere iuſtam cauſam diſpenſandi, ſicuti coniunctam cum pietate, & deuotione puto præbuiſſe etiam iuſtam cauſam diſpenſandi Leoni III. vt plures Miſſas quotidie celebraret, vt teſtatur Pater Henriquez *in ſumma* & Cardinalis Baronius *tom.* 6. *anno* 816. & Pio III. vt celebraret ſedendo, ſicuti habetur in Diariis Romanis Magiſtri cœremoniarum. Et quidem, [illegible] Diuus Paulus ad Hebræos, *capit.* 5. dixit. *Omnis Pontifex ab omnibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis, & propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſemetipſo Sacrificium offerre.* Et ideò Sanctus Cyprianus *Epiſt.* 54. *ad Cornelium*, ſic ait, *Epiſcopatus noſtri honor grandis, & gloria hoc eſt Euchariſtiam dediſſe Martyribus, vt Sacerdotes, ideſt vt Epiſcopi Sacrificia Dei quotidie celebremus hoſtiam Deo, & victimas præparemus.* Vt enim notat ibi Paneſius *numer.* 12. *mos erat apud veteres, vt quotidie Sacrificia celebrarent Epiſcopi.* Ergo ex his iuſtam cauſam habere in caſu noſtro Pontificem diſpenſandi, vt Miſſam celebrare poſſit nemo cordatus negabit. Imò Arriaga *in curſ. Theol. tom.* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 1. *num.* 8. & 9. *in fine* docet eſſe probabilem ſententiam aliquorum aſſerentium Principem ſupremum poſſe licitè diſpenſare abſque cauſa, quod etiam docet ex Gloſſa, Bartholo, & aliis Ioan. Machadus. *de Perfecto confeſſario, tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 8. *tract.* 3. *docum.* 7. *num.* 3.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 49. §. Nota tamen. curſim in fine.

Sup. hoc quamuis pro validitate diſpenſationis ſine cauſa, lege infrà in tr. 2. doctrinam Reſ. 7. ſignanter à lin. 4. verſ. cum iniuſtũ ſit principẽ. & ſi placet vide etiam alias Reſ. eius not. & pro licita diſpenſatione in hoc caſu lege ibi Reſ. 8. & alias eius primæ not.

5. Sed quidquid ſit de hoc in caſu noſtro Pontifex iuſtam habet cauſam diſpenſandi, ideò quæritur, quod erat tertius punctus, an teneatur in rigore & ſub onere peccati mortalis diſpenſare.

6. Et affirmatiuè videtur reſpondendum ex doctrina Sancij *in ſelectis diſp.* 43. *num.* 8. & aliorum, quos citat Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 10. *numer.* 2. quia ſi cauſa iuſta adeſt exercendi poteſtatem diſpenſandi, Prælatus tenetur illam exercere, alias contra debitum ſui muneris faceret; ſed in caſu noſtro adeſt cauſa diſpenſandi, vt viſum eſt. Ergo Summus Pontifex tenetur hanc poteſtatem diſpenſandi ſecum exercere.

7. Verum mihi placet ſententia aliquorum, videlicet poſſe dari caſum ſufficientem ad diſpenſandum, ſi velit Superior: non tamen ſufficientem ad illum conſtringendum ad diſpenſationem præſtandam; *niſi adeſſet publicum ſcandalum, vel diſpenſationis negatio noceret notabiliter, & grauiter bono communi, vel ſpeciali alicuius perſonæ.* Et ita ego olim docui *in par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 27. & ante me docuit Salas *de legibus tract.* 14. *diſput.* 20. *ſect.* 7. *in fine.* Sanchez *vbi ſupra num.* 6. Suarez *de Legibus lib.* 6. *cap.* 18. *numer.* 21. & *de Religione tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 20. *numer.* 15. Hurtadus *de Matrim. diſp.* 5. *difficult.* 20. *numer.* 31. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſput.* 6. *punct.* 8. *numer.* 10. & *alij.* Sed in noſtro caſu non adeſt ſcandalum publicum, quia ſi Pontifex non celebrat, hoc euenit ex manifeſta eius infirmitate, quæ omnibus patet; & ipſe frequenter ſacram Euchariſtiam coram omnibus, audiendo Miſſam, deuotè percipit; quod ſcandalum ergo (his ſuppoſitis) ex non celebratione Pontificis oriri poteſt, niſi Phariſaicum, quod nullus euitare tenetur iuxta doctrinam D. Thomæ, *in ſecunda ſecundæ quæſt.* 33. *art.* 7. Deindè in caſu noſtro ingens damnum boni communis non apparet, nam celebratio vnius Miſſæ Summi Pontificis quid addit, vel minuit, ad Miſſas infinitas, quæ quotidie in Eccleſia offeruntur. Et tandem non adeſt ingens damnum boni ſpiritualis ipſius Pontificis, nam vt dictum eſt ipſe frequenter ſacram Synaxim ſumit, & licèt celebrando ſumeret vtramque ſpeciem corporis, & ſanguinis, vnde ſecundum aliquos abundantiorem gratiam acciperet, vt tenet Cardinalis Lugo, *de Sacrament. Euchariſt. diſput.* 12. *ſection.* 3. Bernal. *de Sacrament. Euchariſt. diſput.* 41. *ſection.* 2. §. 1. Leandrus *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 7. *diſput.* 11. *quæſt.* 25. & alij penes ipſos. Attamen non deſerunt Doctores magni nominis aſſerentes in ſumptione vtriuſque ſpeciei non concedi abundantiorem gratiam, quàm ſub vna tantùm. Et ita ego ſentio, cum D. Thoma *in* 3. *par. quæſt.* 80. *art.* 11. *ad* 3. & ibi Caietanus, Araujo, Nugnus, Serra, Syluius, & alij expoſitores Sancti Magiſtri, quibus adde Cardinalem Bellarminum *lib.* 8. *de Euchariſt. capit.* 23. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 8. *numer.* 2. Coninchum *de Sacram. q.* 79. *art.* 1. *dub.* 2. *n.* 34. & 46. Suarez *in* 3. *par. diſp.* 63. *ſect.* 6. & *diſp.* 72. *ſect.* 1. 2. 3. & plures alios penes ipſos. Vnde pro hac ſententia Leandrus adducit 20. Doctores *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 11. *quæſt.* 25. Ergo ex his apparet Sanctiſſimum Dominum Noſtrum in rigore loquendo non teneri ſub peccato mortali in caſu noſtro diſpenſare, vt celebrare poſſit eo modo, quo ſuperius dictum eſt.

Quæ hic eſt frà in tr. 2. Reſ. 15.

Sup. hoc i tom. 2. tr. 1 Reſ. 34. & 35.

8. Dices, quando adeſt obligatio adimplendi aliquod

aliquod præceptum, quis tenetur vti priuilegio, quo poſito poteſt præceptum adimplere, & ſic habens priuilegium Bullæ Cruciatæ audiendi Miſſam tempore interdicti, & qui habens Breue audiendi Miſſam in priuato oratorio tenetur illam audire, & vti illis priuilegiis, vt tradunt Authores, quos citat, & ſequitur nouiſſimè Gallegus *in Bullam Cruciatæ capit.4.dub.28.* Tanner. *tom.3.diſp.5. quæſt.6. dub.2.* Præpoſitus *in 3. part. quæſt.83. art.6. dub.4.* Bardi. *in Bulla Cruciatæ tract.2. cap.2. ſect.6.* Andreas Mendo *in Bull. diſp.15. cap.3.* & alij. Ergo cum adſit obligatio præcepti Diuini celebrandi Miſſam ſaltem ter, vel quater in anno, vt tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur nouiſſimè Thomas Hurtado *in var. tom.1. tract.2. cap.7. reſolut.29. §.2. num.337.* ſequitur Summum Pontificem ad implendum hoc præceptum teneri vti priuilegio, *videlicet authoritate, qua potitur diſpenſandi.*

Sup. his priuilegiis, pro priuilegio Bullæ Cruciatæ infra in Reſolutionibus. annot. 1. poſt. ſeq. & pro priuilegio Oratorij in Reſ. annot. vlt. §. ſeq. & in aliis earũ notationũ.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. lege doctrinam. Reſ. 58. ſignanter §. vlt.

9. Sed ad hoc reſpondeo non deeſſe Doctores præſtantiſſimos, qui hæc omnia negant, & ideo docent aliquem non teneri pro adimplendo præcepto, vti priuilegio, & ſic aſſerunt habentes priuilegium Bullæ cruciatæ, non teneri audire Miſſam tempore interdicti, & ita docet Auila, & alij plures quos ego citaui *in par.1. tract.11. reſol.2.* & hanc ſententiam nouiſſimè tanquam probabilem, problematicam admittit, & tuetur me citato Remigius *in pract. Confeſſ. tract.6.c.7. §.1. num 6.* & me citato Merolla *in Theol. moral. tom.3. cap.6. dub 2. difficul.2. num.59 & 68.* & me citato Dicaſtillus, *de Sacram. tom.1. tract.5. diſp.5. dub.10. num.156.* vnde Eſcobar de Mendoza *in pract. Confeſſ. par.2. lib.3. cap.8. num.84.* in caſu ſimili ſic ait. *Vn Ciego ſabelos Pſalmos no eſta obligado à recitar los Maytines pues no puede leer las leciones, ni eſta obligado à buſcar qui en la ayude. Ni eſta obligado a admittir le porque rezar, con compañero, es priuilegio, del qual puede vno vſar, y dexar de vſari libremente.* Ita ille, cui adde Remigium *in pract. Confeſſ. tract.5. cap.7. §.15. num.3.* Ioan Henriquez *in qq. Pract. ſect.36. quæſt.26. num.63.* Sancium *in ſelect. diſput.15. num.8.* & Poſſentium *in Recoll. qq. moral. verb. Horæ Canonicæ cap.1. num.24.* Et ſic plures negant ex eadem ratione habentem priuilegium à Sũmo Pontifice, audiendi miſſam in Oratorio priuato domus ſuæ, ſi ſit infirmus, vel carceratus; negant inquam teneri ad præceptum audiendi Miſſam in diebus feſtiuis, & ita docet Homobonus *in reſp. caſ. conſc. vol.1. reſp.41.* Ledeſma. *in ſumm. de Sacram. Euchariſt. cap.27. conſil.15.* Eſcobar. *in Theolog. moral. tract. 1. exam.11. num.97.* & me citato Pellizzarius *in man. Regul. tom.1. tract.8. c.2. n.159.* Ergo & in caſu noſtro licèt Pontifex habeat priuilegium, id eſt authoritatem diſpenſandi non tenetur ea vti, vt ſupponitur in argumento contrario, ſtante obligatione præcepti Diuini, vt ſacerdos aliquando celebret.

Quæ nunc inuenietur in to.4. tr.3. Reſ. 134. & ibi in tr. 2. Reſ. 35. §. 1. ad medium, & in Reſ. 36. §. Sed his. ad mediũ, verſ. Tum. & ex doctrina §. 1. & §. præteriti, & ſeq. huius Reſ.

Et ſup. Cæco contento in hoc textu infra in tr. 6. Reſ. 36. & 97. §. 2. alias 3. & verſ. Ex quibus, & latè in multis aliis earum notationũ.

Sup. hoc in principio §. præteriti huius Reſ. & magis latè in tom. 4. tr. 2. Reſ. 35. & 36. hìc infrà in § ſeq. huius Reſ.

10. Sed quidquid ſit de veritate harum opinionum, ego puto nihil contra nos efficere, eſt enim diſpar ratio inter adductos caſus, & caſum noſtrum; nam in allatis exemplis, Bulla Cruciatæ ſupponitur iam ſumpta, & ideo illi tenentur audire miſſam, quia vrget obligatio præcepti, & impedimentum per ſuſceptionem Bullæ, iam ablatum eſt. At in noſtro caſu diſpenſatio adhuc non extat, & quæritur, an Pontifex teneatur illam adhibere, quod nos negamus? ſicuti omnes negant in allatis exemplis non teneri tempore interdicti quis ſumere Bullam, ſi illam non habeat ad audiendum ſacrum, nec infirmus, vel carceratus, ſi non habet priuilegium de Oratorio priuato, teneri illud petere a Pontifice etiamſi certò ſciret conceſſurum. Ita & in caſu noſtro, & ideo, vt dixi allata exempla ſunt magis in fauorem noſtræ ſententiæ, quam contra.

11. Inſtabis, quod obligatus ad implendam aliquam legem, præſertim ordinatam ad implendum præceptum diuinum, vt eſt in caſu noſtro, tenetur adhibere media, quæ non ſunt magnæ difficultatis. Reſpondeo diſtinguendo; ſi ſunt ſolita, nec cadunt ex interpretatione ſub obligatione legis: nego. Et ratio eſt, quia quando lex non poteſt ſeruari eo modo, quo communiter, & vniuerſaliter ſolet ſeruari, deſinit obligatio.

12. Confirmantur ſuperius dicta aliis exemplis, & Primò; licèt quis ex præcepto diuino, teneatur integrè confiteri, tamen pro adimpletione talis præcepti; non tenetur adhibere medium, etiamſi facile poſſet, vt ſcribere peccata, etiamſi certò ſciat tempore confeſſionis non omnia in memoriam occurrenda; ita Poſſentius *in recollect. quæſt. moral. verb. confeſſ. Sacrament. num.2. punct.2. §.1. num4. & alij* Item pro adimpletione præcepti annuæ confeſſionis, ſi pœnitens v.g. eſſet mutus, & Confeſſarius ſurdus, non teneretur pœnitens adhibere medium, & remouere hoc impedimentum, confitendo videlicet per ſcripturam præſente Sacerdote; etiamſi commodè poſſet hoc facere. Ita docent 13. Doctores, quos etiã me citato adducit Leandrus *de Sacram. tom.1. tract.5. diſp.3. quæſt.61.* Similiter excommunicatum, aut interdictum licèt facile poſſit abſolutionem à cenſura obtinere, excuſari tamen à præcepto Miſſæ, ſi illam non obtineat, & ita me citato tenet Dicaſtillus, vbi infra, & etiam me citato Leandrus *de Præceptis Eccleſiæ tract.2. diſp.2. q.5.* Iſambert. *in 3. part. quæſt.80. diſp.6. art.2.* Azorius *par.1. lib.7. cap.41. diſp.3.* Fagundez *præcep.3. Eccleſ. lib.1. cap.6. num.7. & alij* Ratio verò horum hominũ eſt illa, quam adducit Dicaſtillus *de Sacram. tom.1. tract.5. c.5. dub.10. num.134.* quia nemo tenetur ſe conſtituere in numero eorum, qui præcepto comprehenduntur, ſi ab illo ex lege non comprehenditur; ſed ſolum tenetur præceptum implere, quando eſt in ſtatu, quod à lege ſub ipſo præcepto comprehenſum eſt. Ergo ex his omnibus infertur, & patet, Pontificem in caſu noſtro in rigore non teneri ſub peccato mortali mediante diſpenſatione, ſe conſtituere in ſtatu, quo poſſit adimplere præceptum celebrandi; nec ad dictam diſpenſationem faciendam obligari, ſed poſſe tuta conſcientia non celebrare ratione impedimenti, quo patitur iuxta doctrinam omnium Magiſtri D. Thomæ *in 3. par. quæſt.82. art.10. ad 3.* vbi ſic ait: *Debilitas, vel ægritudo ſuperueniens ordini Sacerdotali ordinem non tollit, executionem autem ordinis tollit quantum ad conſecrationem Euchariſtiæ.* Ita ille, cuius doctrinam includere etiam Summum Pontificem indiuidualiter tradit Maiolus *de irreg. lib.2. c.4. n.8.*

Sup. hoc in tom.1. tr.3. ex doctrina Reſ.64. ſignanter prope finem, & melius in Reſ.70.

Sup. hoc in tom.1. tr.3. Reſ.72. &c.

Sup. hoc excommunicato in to.5. tr.1. Reſ.129. & 130. & in tom.2. tr.3. Reſ.14. §. vlt. à principio.

DISCEPTATIONES APOLOGETICÆ, DE PRIMATV SOLIVS D. PETRI: AC DIFFERENTIA INTER IPSVM ET D. PAVLVM.

An Diuus Paulus fuerit Pontifex, & Caput Eccleſiæ cum D. Petro.

IN quadam Epiſtola impreſſa Pariſiis anno 1645. & ad Sanctiſſimum D. N. nunc feliciter regnantem directa, eius Auctor Anonymus, mordicus affirmatiuam ſententiam tuetur. Et ad illam firmandam, coaceruat ex impio M. Antonio de Dominis, quam plurimas SS. Patrum auctoritates, in quibus aſſerunt, Pontifices eſſe Succeſſores, & Vicarios D. Petri, & D. Pauli, in quibus etiam aſſerunt, D. Petrum, & D. Paulum fuiſſe Epiſcopos Romanos, Collegas, Principes Apoſtolorum, Fundamenta, Cardines, Duces, Coryphæos, Paſtores, Apices, Columnas, Diademata, Oculos totius Eccleſiæ, ac ſimilia Encomia ſignificantia æqualitatem inter D. Petrum, & D. Paulum. Vnde ipſimet Pontifices, multis in locis fatentur, multa facere auctoritate ſibi præſtita à D Petro. & D. Paulo. Ex quibus Anonymus, infert hanc concluſionem, & conſequentiam. Ergo D. Paulus ſimul cum D. Petro fuit Caput & Pontifex Eccleſiæ.

Sed hanc opinionem prorſus refellendam eſſe puto: vnde diuidam hanc diſceptationem in tres ſectiones; in prima firmabo, Primatum Eccleſiæ fuiſſe collatum vni & ſoli Petro. In ſecunda demonſtrabo, Paulum in ordine ad Primatum, fuiſſe ſubditum Petro. In tertia, reſpondebo ad argumenta Anonymi.

SECTIO PRIMA.

An Primatus Eccleſiæ fuerit collatus ſoli Petro, priuatiuè quoad alios.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè. Probatur primò ex verbis Chriſti Matth. 16. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum, &c.* In quibus verbis demonſtratur expreſsè, Chriſtum promiſiſſe collaturum Primatum Eccleſiæ ſoli Petro & non aliis. Et ideo dixit Bernardus *lib. 2. de Conſ. cap. 8. Priuilegium Petri ſingulare*, & Cypr. *de Vn. Eccleſ. Petri Cathedra ſingularis.* Et ideo ſancti Patres vno ore aſſerunt Primatum Eccleſiæ *vni ſoli*, *& tantummodo B. Petro* collatum fuiſſe. Ne ſim longior, paucos ex multis adducam. D. Gregor. *lib. 4. Epiſt. 36.* Certè *Petrus Apoſtolus primum membrum*, ſanctæ, & vniuerſalis Eccleſiæ eſt. *Paulus, Andreas, Ioannes,* quid aliud *quam ſingularia ſunt Plebium capita*? Rupertus *in Euang. lib. 1. cap. 25.* cui titulus eſt, De Primatu Petri Apoſtoli, inter Principes Regni Dei. Itaque, ait, poteſtas quidem eſt communis omnium, *ſed vnum, & ſingulare vnius eſt Petri Priuilegium,* cui prius, & ſingulariter dictum eſt, *& tibi dabo claues, &c.*

2. Sanctus Burcardus VVormiacenſis Epiſcopus *in Decret. part. 1. lib. 1. cap. 1. & 2.* In nouo Teſtamento poſt Chriſtum à Petro Sacerdotalis cœpit ordo, cui ipſi primo Pontificatus in Eccleſia ſancta datus eſt, dicente Domino ad eum; *Tu es Petrus*, &c. Itaque hoc Priuilegium *beato clauigero Petro ſua vice ſolummodo commiſit.*

3. Damaſus *Epiſt. 2. Princeps Apoſtolorum Petrus ſolus, & præ omnibus creditus eſt,* atque percipere meruit à Chriſto claues Regni cœlorum.

4. Pacianus *Epiſt. 3. ad Sympronianum: Ad Petram* locutus eſt Dominus *ad vnum ideo, vt veritatem fundaret ex vno.*

5. Cyprianus *Epiſtol. 73. ad Iubaianum:* Eccleſia vna eſt, & *ſuper vnum*, qui claues accepit, Domini voce fundata eſt. Et *lib. de Vnitat. Eccleſiæ. Super illum vnum ædificat Eccleſiam ſuam*, & illi paſcendas mandat oues ſuas.

6. S. Thomas ex Cyrillo Alexandrino *lib. 1. contra errores Græcorum, cap. 32.* Habetur ex Doctorum Græcorum authoritatibus, quod Romanus Pontifex in Eccleſia plenitudinem poteſtatis habeat. Dicit enim Cyrillus Patriarcha Alexandrinus; ſicut Chriſtus accepit à Patre ſceptrum Eccleſiæ gentium, & Iſraël, egrediens ſuper omnem Principatum & poteſtatem: ſic & Petro, & eius ſucceſſoribus pleniſſimam poteſtatem pleniſſimè commiſit, *vt etiam nulli alij quam Petro Chriſtus*, quod ſuum eſt plenum, *ipſi ſoli* dedit.

7. D. Leo *ſerm. 2. de Natali Apoſt. Petri & Pauli?* dicens Beato Petro Apoſtolo: Tibi dabo claues Regni Cœlorum, & quæcunque ligaueris ſuper terram, &c. Tranſiuit quidem in Apoſtolos alios ius iſtius poteſtatis, *ſed non fruſtra vni commendatur,* quod omnibus intimetur. *Petro enim ſingulariter* hoc creditur, Et *ſerm. 3. de Anniuer. ſui Pontificatus: Vnus de toto mundo Petrus eligitur*, qui & vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur.

8. Optatus Mileuitanus *lib. 2. contra Parmenionem: Solus Petrus claues accepit.* Et iterum: Negare non potes ſcire te in Vrbe Roma, à Petro primo Cathedram Epiſcopalem eſſe locatam, *in qua ſederit omnium Apoſtolorum Caput Petrus.* Audiat Anonymus, quod Petrus Romæ ſedit caput omnium Apoſtolorum, ergo Pauli; & ideo infra vocat illam Petri Cathedram, *Cathedram ſingularem*, vt vocauit Bernardus loco citato *de Conſil. lib. 2.* Idem Optatus *lib. 7. de Schiſm.* Petrus præferri Apoſtolis omnibus meruit, & claues Regni Cœlorum communicandas cæteris *ſolus accepit.*

9. Petrus Damianus *ſerm. 27. Vnus eſt*, quem prænobilitant *ſingularis Primatus inſignia.*

10. D. Auguſtinus *ſerm. 49. de verbis Domini: In Petro vno* Chriſtus firmat Eccleſiam. Et *lib. 3. de Baptiſm.*

*Baptiſm.cap.*17. *Vnus eſt Petrus*, qui figuram Eccleſiæ gerat. Et rurſus: *Vni Petro* in typo vnitatis Dominus dedit poteſtatem. Et *ſerm.*24. *de Sanctis*. Paulum cum Petro laudans aſſerit: *In vno Petro figurabatur vnitas* omnium Paſtorum. Hoc etiam dicere voluit D. Leo *Epiſt.*8. in illis verbis: Firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, *per Petrum* cæteris confertur. Hinc D. Thomas *in* 4. *ſentent. diſt.*24. *quæſt.*3. *art.*2.*q.*3.*ad primum argum.* aſſerit: Quamuis omnibus Apoſtolis data ſit poteſtas communiter ligandi, & ſoluendi, tamen vt in hac poteſtate aliquis ordo ſignificaretur, primo *ſoli Petro* data eſt, vt oſtendatur *quod ab eo in alios* debet ita poteſtas deſcendere. Et *lib.*4.*contra gentes, cap.*76. hoc ipſum confirmat, dicendo: Dominus *ſoli Petro* promiſit, Tibi dabo claues Regni Cœlorum, vt oſtenderet, quod poteſtas *Clauium erat per eum* ad alios deriuanda ad conſeruandam *Eccleſiæ vnitatem*. Et ante omnes hoc etiam docuerat Tertullianus in Scorpiaco: Si Cœlum, ait, clauſum putas, memento claues eius hic Dominum Petro, *& per eum* Eccleſiæ reliquiſſe. Nota illud, *per eum*, quia vt dixit Optatus *vbi ſupr.* Solus Petrus claues accepit.

11. Vnde meritò Iulius Primus *Epiſt.* 2. *ad Theodorum*, exponens illa verba, Tu es Petrus, &c. Habet inquit, *Petrus poteſtatem ſingulari priuilegio*, ſibi conceſſam aperire, & claudere ianuas Regni Cœleſtis, quibus voluerit, &c. Rectè itaque dixit Pius II. *Epiſt.*228. Poſt Chriſtum *Petrus fuit Pontifex vnus*, qui Eccleſiæ præfuit, Petro mortuo, eius Succeſſores. Alias Patrum authoritates adducam vbi infra in probatione 2. & 3. Nunc tantum addam verba piiſſimi, & doctiſſimi Alberti Pighij *Eccleſ. Hierarch. lib.*5.*cap.*7. vbi teſtatur, *Sanctorum omnium Patrum fuiſſe communem, & concordem ſententiam, Primatum Eccleſiæ vni Petro ſingulariter datum.* Ita ille, & poſt illum de hac communi ſententia Patrum, nempe *ſoli Petro fuiſſe* à Chriſto traditum Primatum Eccleſiæ, teſtatus eſt etiam Nauclerus *de Monarch. tom.*1. *part.*2. *lib.*1. *cap.*8. *fol.*305. omnino videndus, & Salmeronius *tom.*4. *tract.*21. *part.*3. aſſerit, *quod traditio Patrum vnum Petrum agnoſcit* poſt Chriſtum Eccleſiæ fundamentum.

12. Sed Anonymus dicet, multos alios Patres ab ipſo congeſtos, & allatos aſſerere contrarium, nempe Primatum Eccleſiæ extitiſſe etiam penes Diuum Paulum. Reſpondeo hoc eſſe merum ſomnium, nam Patres ab ipſo adducti nunquam dixerunt Primatum Eccleſiæ fuiſſe penes Paulum, & expreſsè, & verbis rotundis dixerunt de Petro, & eorum verba ſanè interpretanda eſſe, & reducenda ad bonum ſenſum, vt inferius, & in poſteriori Diſceptatione patebit. Et plura loca Patrum ab Anonymo adducta, fuerunt deſumpta ex penu Martini Lutheri, & Marci Antonij de Dominis, vnde illa deberet Anonymus veteri in Proſcenium adducere, nec obſtat dicere Lutherum, & Spalatrenſem ex illis locis Patrum adductis, in quibus videtur Paulum æqualem fuiſſe Petro, falſum inferre, Petrum videlicet non fuiſſe Pontificem, ſed Anonymus hoc non admittit, ſed infert ſimul cum Petro Paulum Pontificem fuiſſe. Hoc, inquam, non obſtat, nam ex illis locis Patrum malè intellectis, Spalatrenſis, & alij hæretici peccarunt per defectum, nullum Pontificem in Eccleſia admittendo. Anonymus verò peccat per exceſſum, duos conſtituendo. Vnde ex his omnibus meritò Michaël Nauclerus *de Monarch. Eccleſ. tom.*1.*part.*2. *lib.*1.*cap.*1. ſic ait: *Poteſtas ſumma penes vnum Principem ſpiritualem, Paſtorémque vniuerſalem eſſe debet, cui oues ſuas, & agnos Chriſtus Dominus paſcendos, regendoſque ſublimi authoritate conceſſit. Hunc verò Paſtorem Oecumenicum Monarchicúmque Principem alium à Sancto Petro, & ſucceſſoribus eius legitimis Apoſtolicæ Sedis hæredibus à Chriſto Domino fuiſſe creatum quis mentiendo audebit imprudenter aſſerere, niſi quem Dæmonum præſtigiis dementatum nefanda impiáque hæreticorum dogmata fefellerunt?* Ita Nauclerus. Quid ad hæc reſpondebit Anonymus, Gallus eſt, qui loquitur, & doctor ſapientiſſimus, ex inclyto Muſæo Sorbonico.

13. Probatur ſecundò noſtra opinio, ex alio loco ſacræ Scripturæ *Ioan.* 21. vbi Chriſtus dixit Petro: Paſce oues meas, in quibus verbis apparet Primatum Petri fuiſſe gratiam ſpecialem, ei tantummodo conceſſam. Nam ſicut *Matth.*16. poſt illam eximiam Petri confeſſionem: Tu es Chriſtus filius Dei viui, fuit ſpecialiter ei promiſſus primatus totius Eccleſiæ. Et ego dico tibi: quia tu es Petrus, &c. Ita & hic, poſt eximiam amoris ſignificationem, per tres geminatas reſponſiones: Tu ſcis Domine quia amo te, fuit ei ſpecialiter Primatus conceſſus in his verbis: Paſce oues meas, in quibus caput totius Eccleſiæ fuit conſtitutus. Nam idem eſt: paſce oues meas, nemine excepto, etiam Apoſtolos, etiam Paulum, & ſic exponit dicta verba Pitigianus *in* 3. *ſent.tom.*2. *diſt.*15. *quæſt.*2.*art.*1. *concl.*2. Duvallius *de Rom. Pontif. part* 1. *quæſt.*3. *&* 4. Bellarminus *lib.*1. *de Rom. Pontif. cap.*16. Corduba *in qq. lib.*10. *de poteſtate Papæ, quæſt.*14. Caſtillo 4. *ſent. in tom.*2. *diſp.*16.*q.*2. *n.*4 *& ſeqq* qui reſpondent ad aliqua loca D. Pauli adducta à Luthero, qui contendebat Paulum non efficere ouem Petri, ſed illum ei æqualem conſtituere. Idem etiam aſſerit Suarez contra Regem Angliæ *lib.* ... *cap.*10.*n.*3. *& n.*20. *& c.*11. *n.*8. iuncto *n* 20 Sed audiamus Valentiam *tom.*3. *diſp.*1. *quæſt.*1. *punct.*7.§.29. Abſolutè, inquit: paſce oues meas, quo ipſo apertè ſignificaret alienum fore à ſuo ouili, quicumque Petrum paſtorem non agnoſceret, quamobrem, nec Apoſtolos quidem à Petri cura eximit. Niſi fortè non illi fuerunt Chriſti oues. Ita ille.

14. Audi etiam Maldonatum *in Ioan. cap.*25. *ver.*15. Quæſo cùm Chriſtus dicit: paſce oues meas, paſce agnos meos, quas oues, quos agnos intelligit? Dicam clarius, comprehendit cæteros Apoſtolos, an non? Qui id affirmauerint, reperiuntur Euſebius, Cyprianus, quin & Auctores Græci à Romano Pontifice ſtudio nationis abhorrentes. Qui verò negauerit, præter Lutheranos, & Caluiniſtas nuper repertus eſt nemo, quorum facillimè poteſt opinio refutari? quid enim eſt: paſce oues meas, niſi paſce gregem meum, paſce Eccleſiam meam? Quicumque ergo intra Eccleſiam erant, paſcendos illi tradidit, reliqui verò Apoſtoli extra Eccleſiam, vt opinor, non erant. Denique Chriſtus non dicit Petro: has, aut illas oues, ſed paſce oues meas, omnium ergo ſuarum ouium curam illi dedit. Hæc Maldonatus.

15. Sed egregie Caietanus ſupra omnes *in opuſc. tom.*1. *tract.*3 *de Romano Pontif. inſtitut.cap.*10. paſce oues meas, inquit, aut omnes, aut iſtas, aut nullas, vel vagè oues committuntur. Et quidem quod non has, vel illas determinatè commiſerit, verba ipſa teſtantur, quòd verò nullas, veritati aduerſantur: quod autem vagè reliquerit & Chriſti ſapientiæ derogat, & veritati pronominis adiuncti contrariatur. Sapientis enim Gubernatoris, & Potentis eſt definire, prouidere, non vagam relinquere prouiſionem ſuam, & conſtat quod ex hoc ipſo, quod ſolo pronomine *Meas* demonſtrat oues non vagè, ſed indefinitiuè loquitur, ſed ex hoc ipſo, quod nullas ſuas eximit, omnes ſuas comprehendit, dicendo: paſce oues meas, & propterea non oportuit apponere omnes, quia quæcumques oues ad quas extendens pronomen *Meas*, comprehenduntur, cùm dicitur: paſce oues meas, ſicuti *Ioan.* 10. omnes comprehenſæ ſunt Chriſti oues, cum dixit

Dominus : Animam meam pono pro ouibus meis, & rurſus : Oues meæ vocem meam audiunt , vnde ly *Meas*, vniuerſalis ſigni ſupplere effectum , altiori ratione neceſſario appoſitum patet. Et hinc confirmatur ſenſus Catholicus, quoniam , quod ibi *Ioan.* 21. videlicet, Chriſtus promiſit , hic exhibuit,& propterea qui ei totam Eccleſiam promiſit , hîc omnes oues commiſit. Et confirmatur rurſus ex verbis *D. Ioann.* 10. Alias oues habeo , quæ non ſunt ex hoc ouili , & illas oportet me adducere , & fiet vnum ouile , & vnus paſtor. Si enim ex omnibus ouibus, ouile vnum conſtare debet ſub vno paſtore , *conſequens eſt , vt cum vnus paſtor inſtituitur , & dicitur. paſce oues meas , illius vnius ouilis cura committatur:* Hucuſque acutiſſimus Caietanus , qui in fine dicti c. 10. aſſerit in dictis verbis : paſce oues meas , Chriſtum dediſſe poteſtatem Petro etiam ſupra Paulum. Hinc Epiſcopus Maſſilienſis Coeffeteau contra Marcum Antonium de Dominis *lib* 1. *c.* 5. *num.* 2. *ſic ait: Cum Petrus Princeps Apoſtolorum vocatur , nedum reliquorum , ſed etiam ipſius Pauli Princeps ſignificatur , quod non ſecus, quam reliqui , ſit in numero ouium, quas paſcendas ſuſceperit Petrus.* Ita ille. Quod etiam nouiſſime docet eruditus Pater Ioannes Bagoſius *in Apologetica fidei p.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 8. *cap.* 3. *ſect.* 1. vbi firmat de iure diuino fuiſſe Petrum conſtitutum à Chriſto Principem, & caput Apoſtolorum. Et poſtea *cap.* 4. *ſect.* 1. idem confirmat , & inter Apoſtolos apponit etiam D. Paulum , & ſubditum ; ac inferiorem Petro fecit.

16. Recte itaque ex omnibus ſupradictis communiter aſſerunt Sancti Patres , in citatis verbis : paſce oues meas, ſolum Petrum, & non alium fuiſſe in Eccleſia Paſtorem ſupremum conſtitutum. Nam omnes alios tanquam oues ab ipſo regendas Chriſto in dictis verbis ei ſubiiciuntur , quod patet ex contextu ipſius litteræ. Vnde Theophylactus exponens iſta verba : paſce oues meas , præfectura ait ouium totius Mundi *Petro commendatur , non alteri , ſed huic traditur.* D. Cypr. *lib. de vnit. Eccl.* ſic aſſerit Petro iterum poſt reſurrectionem ſuam dicit : Paſce oues meas , ſuper illum vnum ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas, & quamuis Apoſtolis omnibus , poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat , & dicat , ſicut miſit me Pater , & ego mitto vos , *Tamen vt vnitatem manifeſtaret,* vnam Cathedram conſtituit , & vnitatis eiuſdem originem *ab vno incipiente* ſua authoritate diſpoſuit. Hoc erant vtique & cæteri Apoſtoli , quod & Petrus pari conſortio præditi, & honoris & poteſtatis , ſed exordium ab vnitate proficiſcens , Primatus *Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia , & Cathedra vna monſtrentur.* Sic ille. Sed non minus eleganter Bernard. *lib.* 2. *de conſid. c.* 8. Paſce oues meas : oues meas , inquit, cui non planum non deſignaſſe omnes ? Nihil excipitur , vbi diſtinguit nihil & fortè præſentes cæteri condiſcipuli erant , *cum committens vni* , vnitatem omnibus commendaret in vno grege , & in vno paſtore. Idem etiam docet D. Leo *ſerm.* 3. *de anniuerſ. ſui Pont.* de toto mundo , *vnus Petrus eligitur* , qui & vniuerſarum gentium vocationi,& omnibus Apoſtolis cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur. Vt quamuis in populo Dei multi Sacerdotes ſint multi Patres, *omnes tamen regat Petrus* , quod principaliter regit & Chriſtus , & paulò poſt : *Ideò Petro ſingulariter hoc creditur* , quo cunctis Eccleſiæ Rectoribus forma proponens , &c.

17. Et tandem adducam hîc authoritatem D. Chryſoſtomi , qui ex dictis verbis , paſce oues meas , non ſolum firmat Petrum fuiſſe conſtitutum Eccleſiæ ſupremum paſtorem, ſed etiam Paulum , vt talem eum exiſtimaſſe. Paſce , inquit , oues meas. Cur tandem aliis prætermiſſis de his ſolum Petrum affatur : Singularis , ſiue eximius ex Apoſtolis , & os diſcipulorum , & cœtus , ac vertex erat. *Idcircò & Paulus* aſcendit , vt eum ſtudioſè videret præter cæteros, ita Chryſoſtomus, *Hom.* 87. *in Ioan.*

18. Dicendum eſt igitur cum Duvallio *de Rom. Pont. p.* 1. *q.* 3. Azorio *tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 9. *q.* 1. Caſtillo *vbi ſup. n.* 19. & aliis in his verbis : Paſce oues meas, Chriſtum compleuiſſe promiſſionem factam Petro *Ioan.* 21. Et ego dico tibi quia tu es Petrus,&c. Ergo ſicut ibi verba Chriſti ſatis exprimunt,& vnanimiter S. Patres exponunt , & declarant primatum ſoli , & tantummodo D. Petro, & non aliis fuiſſe promiſſum, ſic dicendum eſt hic cum iiſdem Patribus, etiam ſoli, & tantummodo Petro traditum fuiſſe , vt iam ſatis firmauimus.

19. Sed contra ſuperius dicta , poſſet aliquis dicere in fauorem Anonymi non obſtare verba : paſce oues meas ; nam ſicut non eſſet hæreticum ; imò ſatis probabile , aſſerere ſecundum aliquos ex priuilegio Beatam Virginem exceptam fuiſſe ex illis verbis generalibus ; Omnes in Adam peccauerunt. Ita dicendum eſt , non eſſe hæreticum aſſerere cum Anonymo , Paulum ex priuilegio fuiſſe exceptum ab illis verbis : paſce oues meas, ſed ſatis probabile ex authoritate Patrum , quos ipſe adducit. Reſpondeo , eſſe magnam diſparitatem inter exceptionem Beatæ Virginis quam admittunt Doctores ab illa regula generali . Omnes in Adam peccauerunt ; & inter exceptionem Diui Pauli ſecundum Anonymum ab illis verbis , paſce oues meas. Nam primò , adſunt multæ rationes , quare excipienda ſit Beata Virgo ab illis verbis : Omnes in Adam peccauerunt , quas enumerat , & obſeruat Valentia *tom.* 2. *q.* 11. *punct.* 11. Sed nulla ratio adeſt pro exceptione D. Pauli ab illis verbis : paſce oues meas, imò contrarium dicendum apparet, nam præter alias rationes,ex dicta exceptione, Status Eccleſiæ Monarchicus ſaltem minueretur, contra id quod dixit Ezechielis *cap.* 34. Suſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum, & *cap.* 37. Erit vnus Paſtor omnium veſtrum ; deinde ex dicta exceptione ſequeretur abſurdum , & ad quod tollendum dixit Hieronymus *lib.* 1. contra Iouinianum *Inter duodecim vnus eligitur* , vt capite vno conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio. Secundò , non deſunt ex S. Patribus quamplures Doctores aſſerentes B. Virginem fuiſſe exceptam propter multas rationes , ab illis verbis generalibus : Omnes in Adam peccauerunt. Sed nullus Pater,nullus Scholaſticus, vſque adhuc auſus eſt dicere ab illis verbis : paſce oues meas,exceptum D. Paulum,imò omnes Paulum in dictis verbis includunt,& docent in regimine fuiſſe ſubditum D. Petro. Patres verò quos Anonymus adducit in fauorem nihil aſſerunt,vt ego ſatis in hac Diſcept. & in ſequenti probaui. Tertiò,quia in aliquibus generalibus locutionibus B. Virgo non includitur, vt colligitur ex Trident. vbi declarat Virginem non comprehendi ſub definitione ſua generali,de peccato originali, & conſequenter idē declarat , vel certè dat declarandi facultatem de locutionibus Scripturæ, quia Concilium id definit , quod cenſet in Sacra Scriptura doceri. Confirmatur hoc à ſimili,quia tam ſunt generales locutiones illæ de peccato actuali:Non eſt homo,qui non peccet. 2. *Paral.*6. Et in multis offendimus omnes, *Iacob.*3. In quibus verbis non intelligitur excludi Virginis priuilegiū. Ergo eodem modo videntur explicandæ locutiones generales Scripturæ de peccato originali. Ergo non valet argumentū in fauorem Anonimi, deſumptum ex verbis: Omnes in Adam peccauerunt,vt ſicut ex illis excluditur Beata Virgo , ita & poteſt excludi D. Paulus ex illis : paſce oues meas. Nam vt probauimus , diſpar eſt ratio inter exceptionem Beatæ Virginis ab illa regula generali:

generali: Omnes in Adam peccauerunt, & inter exceptionem prætenſam ab Anonymo D. Pauli ab illis verbis: paſce oues meas. Itaque notabiliter dicendum eſt cum Ioanne Præpoſito inſigni Societatis IESV Theologo *in p.2. D.Thomæ, q. 83. dub.4. §. poſter.* & aliis, quod propoſitiones vniuerſales Sacræ Scripturæ non includunt illos, quos aliunde colligitur habere priuilegium in contrarium, vel ex alio loco Sacræ Scripturæ, aut Patrum authoritate, vel alia ratione, vt aliqui Doctores in Beata Virgine in ordine ad peccatum originale dixerunt. At in noſtro caſu, neque ex rationibus, neque ex aliquo loco Sacræ Scripturæ, neque ex authoritate Patrum poteſt colligi priuilegium exceptionis D. Pauli ab illis verbis: paſce oues meas; imò rationes, Scriptura, & Patres ſunt in contrarium, vt ſuprà probauimus. Ergo videant quo pacto poſſent Aduerſarij excipere D. Paulum ab illa propoſitione vniuerſali: paſce oues meas. Vnde non deſinam hic apponere verba Franciſci de Ouiedo inſignis Theologi Societatis IESV *in p. 2. D. Thomæ, tract.6. controuerſ.9. punct.1. num.1.* vbi ſic ait: Cenſeo aliquem excipere ſine fundamento à propoſitione vniuerſali reuelata, non ſolùm eſſe temerarium, erroneum, & ſuſpectum de hæreſi, ſed manifeſtè hæreticum: eſt enim negare obiectum proxime actum, terminare aſſenſum formalem & immediatè in ſe ipſo reuelatum. Propoſitio enim vniuerſalis immediatè de omnibus particularibus reuelatur, neque alio modo credimus innumera fidei myſteria, niſi propter reuelationes vniuerſaliter factas. Ideò tenet communis Theologorum ſententia in materia de fide, ſimilia omnia contenta in propoſitione vniuerſali reuelata de fide eſſe. Hucuſque Ouiedo. Ex cuius doctrina videant Aduerſarij, ſi poſſunt excipere Paulum ex illa propoſitione vniuerſali: paſce oues meas, & quam cenſuram eius opinio mereatur. Nec obſtat recurrere ad authoritatem Patrum, quos ipſi adducunt, nam nihil aſſerunt ad rem, & optimè explicantur à Theologis, vt à nobis latius in his diſceptationibus explicandum eſt. Probatur tertiò noſtra ſententia ex ſymbolo Nicæno in illis verbis: Et vnam Sanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Dicitur enim Eccleſia vna præter alias rationes, vt obſeruant Patres ab vno Paſtore ſuo Epiſcopo, cum plebs Chriſtiana (vt Cyprianus *lib.4. Epiſt.9.* inquit, adunata cohæret, & ita docet Valentia *tom. 3. diſput. 1. part. 1. punct.7. §. 15* Franciſcus de Caſtillo *in 4. ſent. tom. 2. diſp.3. quæſt.10. num.11.* Bellarminus *de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 9.* & omnes Theologi communiter. Quod ita certum eſt, ait Duvallius *de Rom. Pontif. part. 1. quæſt. 2.* vt à quoquam, citra fidei iacturam negari non poſſit. Ezech. enim *cap. 14.* de fidelibus in noua lege ante fuerat pronunciatum. Suſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum, & *cap. 37.* Et erit vnus Paſtor omnium veſtrum, & Ioan. 10. poſtquam Chriſtus de filiis Iſrël locutus eſſet, ſubiunxit: Alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili; & illas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus Paſtor. *Quibus accedit plurimum Conciliorum definitio, & vnanimis veterum Patrum omniumque Chriſtianorum conſenſus*, cui reſiſtere ex Auguſtino *Epiſt. 118. inſolentiſſima eſt inſania.* Hucuſque Duvallius. Sed dicet Anonymus ſuam ſententiam non lædere vnitatem Eccleſiæ & ſtatum Monarchicum, quia licet ipſe aſſerat Paulum, & Petrum fuiſſe Pontifices, non tamen dicit conſtituiſſe duo Capita, ſed ambo vnum Eccleſiæ caput effeciſſe. Ergo in tali ſententia vnitas, & Eccleſiæ Monarchia non offenditur, & adducit exemplum Sanctiſſimæ Trinitatis, cuius ſtatus eſt perfectè Monarchicus, quia licet tres perſonæ diſtinctæ, omnes tamen habent tantùm vnam potentiam ſupremam, & independentem in ſingulis, quam in omnibus, vnde ſunt vnus Dominus; vnus Rex ſecundum fidem.

20. Reſpondeo, & miror, quod res tam grauis, ita gratis ab Anonymo aſſeratur. Proferat quidem vnum ſolùm Patrem; qui aſſerat Paulum, & Petrum Pontifices effeciſſe vnum Eccleſiæ Caput: ego dabo Caput meum; proferat locum vnum, & vincat, ſed omnio de ſuo cerebo fingit, vnde poſtquam ex verbis Patrum malè intellectis ſtatuerit in Eccleſia duos Pontifices, Paulum, & Petrum, vt fugiat conſequentiam: Ergo Eccleſia fuit corpus biceps ſine auctoritate, ſed gratis aſſerit Paulum, & Petrum effeciſſe vnum caput, & ita conſtituunt vnitatem Paſtoris in Eccleſia. Sed omninò talis ſententia reprobanda venit, nam Sacræ Scripturæ ita communiter à Sanctis Patribus intellectæ, & explicatæ clamant, vnitatem Eccleſiæ à Chriſto Domino fuiſſe ex vno ſolo Petro fundatam. Vnde ſapientiſſimè dixit Caietanus *tract. de Rom. Pontif. inſtit. cap.5.* Oportet ſaluare non ſolum ſignificationem, ſed etiam deriuationem, hoc eſt, non ſolum vt vnitas Eccleſiæ ſignificetur per vnitatem Petri, *ſed etiam vt vnitas Eccleſiæ proficiſcens ab vnitate Petri, ita vt initium habeat Eccleſiæ vnitas ab vno Petro.* Ita Caietanus.

21. Sed audiamus Patrum verba. Pacianus *Epiſt. 3.* ad Sympronianum. Ad Petrum, inquit, locutus eſt Dominus, *ad vnum ideò, vt vnitatem* fundaret ex vno. Cyprianus *lib. de vnit. Eccl.* loquitur Dominus ad Petrum. Ego tibi dico, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram, &c. Et eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit: Paſce oues meas, & quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat: Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos, ſi cui remiſeritis peccata, remittuntur illis. Tamen vt vnitatem *manifeſtaret vnitatis eiuſdem originis ab vno incipiente* ſua auctoritate diſpoſuit. Et *Epiſt. 40.* Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, & vna Eccleſia, & Cathedra vna ſuper Petrum Domini voce fundata. Vide alia aurea verba Cypriani adducta paulò ſupra in probatione prima.

22. Iulius II. *quæſt. 1. ad Epiſcopos Orientales.* Connexio totius corporis vnam ſanitatem, vnam pulchritudinem facit, & hæc quidem connexio totius operis vnanimitatem requirit, *Quoniam & inter Beatiſſimos Apoſtolos* in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cum omnium par eſſet electio, *Vni tamen* datum eſt, vt cæteris præemineret.

23. Optatus *lib. 2. contra Parmenidem:* Cathedra vna eſt, quæ eſt prima de dotibus, *in ea ſedit primus Petrus*, ſuccedit Linus, Lino Cletus, &c.

24. Alexander II. *in Concilio Romæ celebrato.* Cùm omnibus diſcipulis parem legandi, atque ſoluendi poteſtatem Dominus daret, Petro pro omnibus claues Regni Cœleſtis ſe daturum promiſit. Quicumque ergo ab vnitate Eccleſiæ, *quæ per Petrum intelligitur*, fuerit alienus, execrare poteſt, conſecrare noc poteſt.

25. Anſelmus *in cap. 16. Matth.* Eam poteſtatem ideò quaſi *vni Petro conceſſit ſpecialiter, vt ad vnitatem nos inuitaret.* Ideò cum Principem Apoſtolorum inſtituit, vt Eccleſia quaſi vnum principalem Vicarium Chriſti habeat.

26. Iterum Cyprianus *Epiſtol. ad Iubaianum: Eccleſia quæ vna eſt ſuper vnum*, qui claues accepit, voce Domini fundata eſt.

27. D. Auguſtinus *lib. de Paſtor. cap. 14.* Imò verò & in ipſo Petro vnitatem commendauit, *multi erant Apoſtoli, & vni dicit: Paſce oues meas.* Sed non deſinam hic apponere verba Summi Pontificis Bonifacij VIII. *in extrauagant.* Vnam Sanctam, ſic enim inquit, vnam Sanctam Eccleſiam virgen e

fide

fide credere cogimur,& tenere. Igitur Eccleſiæ vnius, & vnicæ vnum corpus, vnum caput, non duo capita quaſi monſtrum, *Chriſtus videlicet, & Chriſti Vicarius Petrus, Petrique ſucceſſor.* Hæc pauca verba iugulant Anonymum, primo aſſerit Pontifex, vnum corpus, vnum caput. Et ſtatim explicat,quid intelligat in his verbis, Vnum corpus, vnum caput, *Chriſtus videlicet, & Chriſti Vicarius Petrus, Petrique ſucceſſor.* Ergo ſecundum Bonifacium conſtituunt in Eccleſia vnitatem coporis, & capitis *Chriſtus, Petrus, & Pontifex:* quæro ego ab Anonymo,quare ipſe contra Bonifacium addit & Paulum,quis ei hanc tribuit auctoritatem? ſunt meræ nugæ; rerum omnibus ſupradictis addamus auctoritatem aliquorum recentiorum. Itaque Nicolaus Sanderus *de Claue Dauid, lib. 3. c.5.* vbi probat vnitatem Eccleſiæ ex inſtitutione Chriſti ab vno Petro proceſſiſſe, ſic ait: Deus per naturam vnus, & in perſonis trinus, atque ideò nec vnitatis primum fabricandæ, nec multitudinis ex vnitate poſtea propagandæ vnquam immemor, ſicut primum firmauit vnum Adamum, ac deinde ex illo vno fecit omne genus hominum. Itémque ſicut populum ſibi peculiarem ſelecturus, primum vocauit vnum Abrahamum(vt Iſaias ait) ac deinde benedixit ei & multiplicauit eum. Sicut etiam ex Ægypto populum ſuum educturus, primum vocauit vnum Moyſem; ac deinde tulit de ſpiritu eius, tradiditque eum ſeptuaginta viris, vt ſuſtinerent onus populi vnà cum illo. Sic etiam veteribus adaptans noua, naturam perficiens, figuram adimplens, & legem ſtatuens: vnum Simonem Ioannis *filium vocauit Cepham*, hoc eſt petram. Deinde Ieſu Chriſti diuinitatem ei, primum, ac per eius Confeſſionem, aliis reuelans, promiſit ſe ſupra petram ædificaturum Eccleſiam ſuam. Mox eidem Petro claues Regni Cœlorum contulit,quarum vſum poſtea cæteris Apoſtolis communicauit. Eum quoque fecit primum Apoſtolorum, cui poſtea vndecim ſocios adiunxit, qui onus Eccleſiaſticæ molis vnà cum illo ſuſtinerent. Ei præterea fidem contulit tam ſtabilem, & firmam, vt fratres ſuos confirmare tum poſſet, tum deberet. Eum poſtremò in gradu ſingulari, quo Chriſtum cæteris Apoſtolis plus amauit, Paſtorem ouium,atque agnorum conſtituit, alios poſtea ſimul cum illo ad docendum,ac baptizandum omnes gentes mittens. Ita & in Eccleſia ædificanda primus, ac ſolidiſſimus militantium lapidum eſt Petrus, & in familia gubernãda Princeps moderandarum clauium eſt Petrus, & in legatione obeunda Chori Apoſtolici Coryphæus eſt Petrus, & in fidei cauſis decidendis columna maxima immobilis eſt Petrus, & in grege plus aliis amando, paſcendóque, *Vnus & ſingularis paſtor eſt Petrus.* Vndique igitur Apoſtolici ordinis caput eſt, cui Dominus tam eminentem gratiam, ac poteſtatem contulit, vt nemini maior, nemini par, nemini aliqua omnino poteſtas daretur. Vna eſt igitur Eccleſia, ſuper Petrum fundata, ab ipſo incepit, per ipſum conſeruatur. Hæc Sanderus. Sed audiamus Staniſlaum Socoleuium Polonum, virum ſuo æuo celeberrimum *lib.2. de vera, & falſa Eccleſiæ diſcrimine, cap. 3. fol. 237.* Capitis, inquit,vnitas quæ? non alia quam vnitas Paſtoris;quis hoc doceret? Chriſtus Dominus,& erit vnum ouile,& vnus Paſtor;quis Paſtor? quis alius, niſi ſponte errare velis, quia ille,cui munus paſcendi toties repetitis vicibus: paſce oues meas, paſce agnos, committitur? Ita ille. Rectè itaque dixit alius Staniſlaus Cardinalis Hoſius *in Confeſſione Cath.fidei,cap.26.* Vnitatis conſtituendæ principium Chriſtus, & retinendæ per eundem Chriſtum *Petrus ſtatuitur.* Quoniam verò præſentiam ſui corporalem Eccleſiæ ſubſtracturus erat, vnius vti miniſterio voluit, per quem vnitas hæc retineret: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram, &c.

28. Cùm igitur ex ſupradictis Sacræ Scripturæ locis clarè pateat, & Patres aſſerant, vnitatem Eccleſiæ Chriſtum ex vno, & in ipſo Petro fundaſſe; neceſſe ſequitur propoſitionem Anonymi non eſſe admittendam, nempe Paulum fuiſſe cum Petro Pontificem, quia & contra Symbolum Nicænum, & contra Scripturas, & Patres,vnitas Eccleſiæ non ex vno, ſed ex duobus à Chriſto fundata fuiſſet. Ergo, &c.

29. Ad exemplum verò, quòd ipſe adducit de Sanctiſſima Trinitate. Reſpondeo,in Trinitate vnam habere Monarchiam, quia tres perſonæ ſanctiſſimæ Trinitatis habent vnam potentiam, vnam voluntatem,vnam intelligentiam, & vnam eſſentiam ſimpliciſſimam, ſed in Paulo, & Petro non extabat vna voluntas, vna eadémque forma, eſſentia, & natura ſimpliciſſima,& per conſequens non poterat exiſtere vna mens, vna potentia, vna voluntas. Ergo, &c.

30. Dicendum eſt igitur ad vnitatem Eccleſiæ, & gubernationem Monarchicam ex inſtitutione Chriſti Pontificatum ſuper vnum conſtitutum fuiſſe, vt rectè obſeruat Salmeronius *tom.4. part. 5. tract. 5.* Duardus *in Bulla Cœnæ,lib.2.cap.1. q.5.* Ioan. Gerſon. *lib. de Auſer. Papæ, conſider. 8.* Duvallius *de Rom. Pont. part. 1. q. 2.* Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 11.* vnde contra Almainum, & Ocham teſte Ioanne Maiori *in 4. ſentent. diſt. 24. quæſt. 3.* dicendum eſt, quod ex nulla vrgenti cauſa poſſit ſummus Pontificatus duobus æqualiter dari,nam tribus modis fingi poſſet duos ſummos eſſe Pontifices. Primò, vt ſumma poteſtas in duos diuideretur, quorum vnus in Oriente, ſumma Eccleſiæ adminiſtratione potiretur; alter verò in Occidente, vt olim duo erant Imperatores, Orientalis, & Occidentalis. Secundò, vt æquè ſinguli ſummam in Eccleſia poteſtatem haberent; ita vt vterque in ſolidum gubernaret, & ita fuerunt aliquando duo Imperatores Auguſti. Tertiò vt ambo ſimul Primatum tenerent, ita vt neuter ſine altero quidquam poſſet, ſed omnia ſimul ambo præſtarent. At nullo ex prædictis modis poſſunt duo eſſe Summi Pontifices, quia ſic neceſſario fieret, vt ſumma Pontificis ex parte minueretur: nam ſi duo primo modo crearentur, eſſet eorum poteſtas diuiſa, ac proinde neuter in totum orbem, nec vnus omnia præſtare poſſet. Si verò ſecundo modo, toti Eccleſiæ duo Summi Pontifices præficerentur, etiam vtriuſque poteſtas ex parte minueretur, nam vterque eſſet Chriſti ouis, & tamen vnus non alteri præeſſet, ac proinde neuter in vniuerſas Chriſti oues poteſtatem haberet. Nec tertio item modo duo eſſe poſſunt Eccleſiæ Pontifices, neuter enim ſummam haberet poteſtatem, vt qui vnus ſine altero nihil poſſet. Et hæc omnia rectè obſeruat Azorius *vbi ſuprà*, quæ quidem accidiſſent etiam cum D. Paulo, & Petro, ſi fuiſſent ambo Pontifices,vt vult Anonymus: Ergo, &c.

31. Reaſſumendo igitur omnia, quæ vſque adhuc dixi, aſſero propoſitionem hanc:Paulus fuit Pontifex ſimul cum Petro, eſſe contra textes Euangelij *Matth. 16. Ioan. 11.* à Sanctis Patribus communiter ita intellectos,& declaratos,nempe,Primatum Eccleſiæ fuiſſe largitum à Chriſto Domino vni, & ſoli D. Petro, ex quo vno Chriſtus Dominus fundauit vnitatem Eccleſiæ in Symbolo Nicæno expoſitam ſub illis verbis; Et vnam ſanctam,&c. Addam etiam verba Patrum Concilij Florentini, ſic Aſſerentium. Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum orbem tenere primatum & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & in ipſo Beato Petro paſcendi, regendi & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe. Si igitur Concilium in dictis verbis definit Pontificem eſſe ſucceſſorem Beati Petri.

Ergo

Ergo non Pauli, quia alioquin trunca & manca eſſet doctrina,& definitio Concilij, quod abſurdum eſt dicere. Item Concilium aſſerit beatum Petrum fuiſſe Principem Apoſtolorum, ergo & Pauli. Et tandem firmat Pontifici in Beato Petro à Chriſto traditam eſſe poteſtatem. Si in Petro, ergo non in Paulo. Quod etiam fatetur Innocentius tertius, *in cap. ſolitæ, de maiorit. & obedient.* aſſerens: Nobis in Beato Petro ſunt oues Chriſti commiſſæ, dicente: paſce oues meas. Et in Petro dixit ſucceſſoribus ſuis: Quodcunque ligaueris, &c. Vide Concilia & Canones, quando loquuntur de primatu nullam efficere mentionem de Paulo, ſed tantum de Petro, & tamen Anonymus contra Scripturam, Concilia & Canones vult in primatu Eccleſiæ Paulum Petro aſſociare.

SECTIO II.

An Diuus Paulus quoad Primatum Eccleſiæ fuerit ſubditus Diuo Petro, licèt æqualis quoad Apoſtolatum.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè; vnde ſuppono, diſtinguendum eſſe inter Apoſtolatum & Primatum. Et ideò licet Apoſtoli fuerint pares Diuo Petro quoad munus Apoſtolatus, & quoad clauem doctrinæ, fuerunt tamen inferiores quoad regimen & primatum. Clarè hoc patefecit Hieronymus *lib. 1. contra Iouinianum:* Super Petrum inquit, fundatur Eccleſia. Et licet id ipſum in alio loco ſuper Apoſtolos fiat, & coniuncti claues Regni Cœlorum accipiant, & ex æquo (quod attinet quidem ad prærogatiuam Apoſtolatus) ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur: *tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt Capite conſtituto Schiſmatis tollatur occaſio.* An verò ab Hieronymo, vel amplius aliquid ad æqualitatem in Apoſtolatu declarandam, vel clarius ad Petri nihilominus præeminentiam in authoritatem Regiminis tuendam, dici potuit? Et D. Leo *Epiſt. ad Anaſtaſium Tartenſem Epiſcopum*: Inter Beatiſſimos inquit, Apoſtolos, in pari honoris conſortio fuit quædam diſcretio poteſtatis. Et cùm omnium par eſſet electio (nempe ad Apoſtolatum) *vni tamen datum eſt vt cæteris emineret.*

2. Sed audiant Lectores, aurea verba incomparabilis viri Cardinalis Baronij *tom. 1. ann. 34.* ſic aſſerentis: Sicut enim, quæ cæteris Apoſtolis æquè ac Petro contulit, & communia omnibus eſſe voluit, euidenter expreſſit, nimirum cùm dixit de his, quæ ad ſacrificium pertinent: Hoc facite in meam commemorationem. Quæ ad verbi prædicationem, quæque ad Baptiſmum: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos. Quæ inſuper ad remiſſionem peccatorum ſpectarent: Quæcunque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo, & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo. Vel cùm dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum remiſeritis, retenta ſunt Siue cùm aperit illis ſenſum, vt intelligerent Scripturas. Ita etiam, quæ pecularia voluit eſſe Petri, apertè ſignificauit. Siue cùm dixit: Tu vocaberis Cephas. Vel cùm ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Aut cùm ſubdit: Et tibi dabo claues Regni Cælorum. Ac denique cum eodem modo perficiens, ac adimplens, ait: Paſce agnos meos, & paſce oues meas. *Ex his igitur videas Dominum noſtrum, certo quodam diſcrimine adhibito, quæ communia eſſent omnibus Apoſtolis, & quæ Petro tantummodo contuliſſet, egregiè diſtinxiſſe:* vt non mireris, ſi eadem adhibita diſtinctione Patres dixerunt aliquando, omnes Apoſtolos pari fuiſſe præditos poteſtate; aliquando Petrum cæterorum Caput, & Principem. Hæc Baronius.

3. Suppoſita igitur hac diſtinctione, & differentia inter Apoſtolatum, & primatum, quam nemo ex Catholicis negabit, aſſero conſtanter, quoad munera Apoſtolatus, fuiſſe Paulum Diuo Petro æqualem, ſed contrarium dicendum eſt in ordine ad primatum, & ad poteſtatem iuriſdictionis. Nam in hoc Paulus non fuit æqualis, ſed minor D. Petro. Et ita obſeruat ex doctoribus Sorbonicis, piiſſimus, & doctiſſimus Andreas Duvalius *in tract. de Rom. Pontif. 1. quæſt. 3. in fine.* firmat enim Paulum, & Petrum fuiſſe æquales, tum in fidei feruore, tum denique in paſſione; quia eodem tempore, & loco, & ſub eodem Tyranno Martyrium ſubierunt; *non autem in ratione poteſtatis.* Idem etiam, ex eodem Muſæo Sobornico, docuit Nicolaus Coeffeteau Epiſcopus Maſſilienſis, ex almo Ordine Prædicatorum, contra M. Antonium de Dominis *tom. 1. lib. 1. cap. 3. fol. 56.* vbi ſic ait: Breuiſſimè dico, poſſe Paulum conferri cum Petro duplici reſpectu, ſcilicet vel ratione priuatæ ſanctitatis, laboris pro Eccleſia ſuſcepti, zeli, adeòque Officij, & gradus Apoſtolici, & hoc reſpectu Paulum Petrum parem facere non dubitamus. Rectè enim Leo dicit: De eorum meritis, atque virtutibus, nihil nos debere ſentire diſcretum. *Vel ratione iuriſdictionis, & poteſtatis, ſicque Paulum primas concedere Petro aſſeueramus.* Ita ille.

4. Vnde vtinam Aduerſarij veſtigiis Doctorum Sorbonicorum adhærerent, inter quos etiam, tanquam illorum, & omnium Magiſter ponendus eſt Angelicus Doctor D. Thomas, qui *in lect. 2. Epiſt. 2. ad Galat.* exponens illa verba D. Pauli: Cùm autem veniſſet Petrus Anthiochiam in faciem reſtitit, cum Gloſſa ibi dixerit: Reſtitit ei tanquam par. D. Thomas interpretans, quo pacto ſint dicta verba Gloſſæ intelligenda, aſſerit: *Dicendum eſt quod Apoſtolus fuit par Petro in executione authoritatis, non in authoritate regiminis.* Quid ad hæc reſpondebunt Aduerſarij; Thomas eſt, qui loquitur. Si leo rugit, quis non pauebit ad eius occurſum? Sed iterum audiant ipſum, de directo contra ipſos loquentem. Ipſi aſſerunt, Diuum Paulum fuiſſe æqualem D. Petro. Thomas aſſerit fuiſſe ſubditum D. Paulum D. Petro. Accipe eius verba in ſuo vltimo teſtamento, nempe *in 2. 2. quæſt. 33. art. 4. ad ſecundum*, vbi firmans illam concluſionem, quod ſubditus, & inferior poteſt cum debitis circumſtantiis ſuperiorem corripere, ſic aſſerit: *Paulus qui erat ſubditus Petro*, propter imminens periculum ſcandali circa fidem Petrum publicè arguit. Ita ille & ante illum, hanc opinionem eſſe communem teſtatur Abulenſis *in cap. 18. Matth. quæſt. 86.* ſic aſſerens: Vbi tamen ſpecialiter imminet periculum fidei, niſi Prælati publicè arguantur, poſſunt ſubditi, imò debent arguere Prælatos ſuos. *Vnde Paulus etiã ſi eſſet ſubditus Petro*, vt communiter aſſeritur propter imminens periculum ſcandali, arguit Petrum publicè. Hæc Toſtatus. Idem docuit D. Antonius *in Chronica part. 1. tit. 6. cap. 4.* ſic aſſerens: Quando dicitur ſpecialiter de Petro & Paulo, quod ſunt pares, intelligendum eſt, vel quoad meritum & præmium, vt videtur ſentire Ambroſius & Leo Papa, vel quoad poteſtatem Ordinis. Quantum autem ad iuriſdictionem. Petrus maior Paulo, & omnibus aliis fuit Gabriel Biel *in Can. Miſſæ, lect. 74.* Paulus, ait, qui erat ſub Petro, propter imminens periculum ſcandali Petrum publicè arguit. Et quamuis Hieronymus *ad Galat. 2.* dicat: Paulus Petrum reprehendit, quod non auderet, niſi ſe non imparem ſciret, ſed hoc non de officio Eccleſiaſticæ dignitatis, ſed de puritate vitæ, & ſanctitate conuerſationis intelligitur. Solus enim Petrus inter Apoſtolos primatum gerebat. Ita ille. Idem

firmat

firmat etiam Cardinalis Turrecremata in *ſumma de Eccleſia lib. 2. cap. 13.* vbi ſic aſſerit: Patet quomodo, ſiue in quo Paulus non dicebatur inferior Petro, ſcilicet in duobus. Primò hoc, quod à Chriſto immediatè erat inſtitutus Apoſtolus, vt Petrus, & alij. Secundò in hoc, quod à Deo perfectè inſtructus in Euágelio erat, ſicut & ipſe Petrus. Non autem dictus eſt par Petro in poteſtate iuriſdictionis, quoniam non latebat ipſum Paulum, Petrum caput eſſe Eccleſiæ. Vnde eum vocabat Cephas, quod caput ſecundum linguam Græcam ſonat, vt dicit Beatus Iſidorus. Cæterum licet Paulus non immediatè à Petro Apoſtolatus officium ſuſceperit, ſicut nec alij Apoſtoli, ſed à Chriſto immediatè, non ſequitur quod B. Petrus non fuerit Pauli, ſicut & aliorum Apoſtolorum Princeps & Prælatus. Hæc Turrecremata, cui adde Beatum Ioannem à Capiſtrano *de Auctor. Papæ, p. 1. fol. 8. & part. 7. fol. 113.* Thomam Vvaldenſem *tom. 1. lib. 2. c. 3.* Paludanum *lib. de Eccleſ. poteſt. art. 1. concl....* Cardinalem Iacobatium *de concilijs lib. 10. art. 7. fol. 669. & 717. litt. B.* Cardinalem Caietanum *tom. 1. Opuſc. de Auct. Papæ, & Concilij capit. 3.* Cardinalem Polum *in defenſ. vnit. Eccleſ. lib. 2. fol. 69.* Cardinalem Baronium *tom. 1. ann. 34.* Cardinalem Bellarminum *de Roman. Pontif. lib. 1. cap. 17. per totum.* Io. Driedonium *tom. 1. lib. 4. cap. 3. part. 3. fol. 237.* Albertum Pighium *de Hier. Eccleſ. lib 3. cap. 11.* Nicolaum Sanderum *de viſibili Monarch. lib. 6. cap. 6.* Laurentium Arturum *in diſp. Theol. de Petri Principatu, num. 41.* Pueronium *de Ariſtocratia Regulari, tom. 1. cap. 3. num. 11. 21. & ſeq.* Petrum de Sot. *in Defenſione Catholicæ Confeſſionis, cap. 89. part. 1.* Alphonſum Aluarez *in Theſauro Chriſtianæ Religionis, cap. 1. num. 59.* Campanellam *de Monarch. Meſſiæ, cap. 12.* Genebrardum *in Chronologia, lib. 4. ann. 32.* Nauclerum *de Monarch. Eccleſ. tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 3.* Simancham *in inſtit. Cathol. tit. 45. n. 5.* Bzouium *de Rom. Pont. c. 36.* Pitigianum *in 3. ſent. tom. 3. diſt. 25. q. 2. art. 1.* Ioannem Vviggers *in tom. 2. 2. D. Thom. tract. de Pont. art. 10. q. 1. dub. 1. num. 68. & ſeq.* Bagotium *in Apologetico Fidei, part. 1. lib. 3. diſp. 8. cap. 4. ſect. 1.* Lorinum *in Acta Apoſt. cap. 28. verſ. 30.* Ioſ. Stephanum *de poteſtate coërcitiua Pontificis, cap. 8. n. 2.* M. Antonium Capellum *de Pont. Petri, diſp. 1. c. 12.* Syluium *in 2. 2. Diui Thomæ, quæſt. 33. art. 10.* Tannerum *tom. 3. diſp. 1. q. 4. dub. 2.* Agricolam *de Primatu Petri, cap. 7.* Coninch *de fide, ſpe, & charitate, diſput. 12. dub. 1. n. 11. & diſp. 28. dub 4 n. 52.* Salmeronium *in Epiſt. 2. ad Galatas*, & latius *tom. 4. part. 3. tract 5. fol. 423.* Serarium *opuſc. de vita D. Paul, part. 4. n. 70.* Valentiam *tom. 3. diſp. 2. q. 1. punct. 7. §. 31.* Becanum *de Republic. Eccleſ. lib. 2. c. 7.* Perez *in Pentateucum Fidei, lib. de Rom. Pontif. cap. 20.* Cornelium *in Epiſtol. 2. ad Galat. verſ. 7. n. 3.* Bañez *in 2. 2. D. Thomæ, q. 1. art. 10. dub. 4. in reſponſio. ad primum argumentum.* Chriſtophorum Marcellum *de auctor. Papæ contra Caluinum, lib. 1. ſect. 1. c. 12. 29. & 38.* Panuinum *de Primatu Petri, part. 2. c. 3. & in reſponſ. ad 2. & 3. argum.* Echium *de Primatu Petri, lib. 3. c. 37.* Xiſtum Senenſem *in Biblioth. lib. 6. annot. 269. & 271.* Arcudium *tract. de purgat. contra Barlaanum.* Cariophylum *in refutat. contra Galganum Blaſpemia 33. & 35.* Nardium *de Papatu Romano, c. 1. fol. 10.* Arriaga *in p. 2. D. Thom. tom. 2. diſp. 18. ſect. 1. n. 3. & 4.* Amicum *in curſu Theologiæ, tom. 2. diſp. 6. ſect. 2. n. 77. & ſeqq.* Thomam Campegium *opuſc. de Rom. Pont. c. 12. n. 6. 7. & 8.* Alphonſum Mendoza *in quodlibeto, q. 4. Scholaſt. n. 1.* Antonium Delphinum *de Eccleſia, lib. 2. fol. 114.* Franciſcum de Caſtillo *in 3. ſent. tom. 2. diſp. 16. quæſt. 2.* Alex. Carenium *de Poteſt. Rom. Pont. lib. 1. c. 1.* Antonium Polum *in Lucidario poteſt. Pap. lib. 4.* Gordonum *in Epitom. Controuerſ. tom. 1. contr. 25. n. 8. & ſeqq.* & alios penes ipſos.

5. Quid dicet Anonymus ad tantam nubem teſtium? Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum. Qua fronte poterit ſe opponere torrenti Doctorum, quos ego omnes in fronte vidi, firmantes cum primis Magiſtris Sacræ Theologiæ D. Thoma & Petro Lombardo, Paulum fuiſſe æqualem Petro in ordine ad Apoſtolatum, ſed in ordine ad regimen & Primatum fuiſſe inferiorem, & ſubditum D. Petro, & vt ait Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 3. cap. 11. num. 21.* illum recognouiſſe vt caput & Principem ſuum?

6. Quod etiam probatur ex facto ipſius Pauli *ad Galat. 1.* cum ad videndum Petrum accederet. Non, vt ait Hieronymus ibidem, dicendi ſtudio, quia & ipſe eundem prædicationis haberet Authorem, *ſed honoris priori Apoſtolo deferendi.* Quæ verba, vt rectè obſeruat Coeffeteau *lib. 1. cap. 9. num. 27. non prioritatem ætatis, vocationis, aut ordinis*, ſed ſublimiorem Principatum demonſtrant. Et ideò rectè ibidem D. Ambroſius dixit: Dignum fuit, vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apoſtolos, cui delegauerat Saluator curam Eccleſiarum. Hinc D. Chryſoſtomus *homil. 87. in Ioannem*, aſſerit: Petrus os erat Apoſtolorum, & Princeps, propterea & Paulus eum viſurus aſcendit. Quod etiam docuit Theodoretus, & Oecumenius *apud Baronium, tom. 1. annotat. 38.* & Theophylactus aſſerit etiam Paulum aſcendiſſe Hieroſolymam videre Petrum, quia voluit honorare eum, ceu maiorem ſe, vide Simancham *in Cath. inſtit. tit. 45. num. 5.* Bañez *in 2. 2. D. Thom. q. 10. art. 1. rub. 4.* Valentiam *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 3.* Tannerum *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 4. dub. 2.* Antonium Paulum *in Lucidario Poteſtatis Papalij, lib. 4.* Capellum *diſp. 1. de Poteſt. ſummi Pontificis, cap. 9.* & Sorbonicum Doctorem Michaëlem Nauclerum *de Monarchia, tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 3.* aſſerentes, Paulum aſcendiſſe videre Petrum tanquam Principem ſuum, & caput. Vide etiam Eſtium *in Epiſt. 1. ad Gal. n. 18.* & Salmeronium *tom. 15. diſp. 21.* cum Nicolao Sandero *de viſibili Monarchia, lib. 6.* & Alberto Pighio *de Hierarch. Eccleſ. lib. 3. cap. 11.* & Bozio *de ſignis Eccleſ. lib. 3. cap. 2. & lib. 5. cap. 3.*

7. Sed audiamus æqualitatem, & differentiam inter Diuum Petrum, & D. Paulum, à Diuo Thoma, & Scholaſticis ſuperius poſitam, etiam à Sanctis Patribus antea confirmatam. Agmen ducat Auguſtinus, ſic itaque aſſerit, *ſerm. 3. in feſto Diui Petri, & Pauli*, Cùm omnes Beati Apoſtoli parem gratiam apud Dominum Sanctitatis obtineant, neſcio quo tamen pacto Petrus, & Paulus videntur præ cæteris, peculiari quadam in Saluatore, fidei virtute præcellere. Quod quidem ex ipſius Domini iudicio poſſumus approbare. Nam Petro, ſicut bono diſpenſatori Clauem Regni Cœleſtis dedit; Paulo, tanquam idoneo Doctori gentium, Magiſterium Eccleſiaſticæ inſtitutionis iniunxit: ſcilicet, vt quos iſte erudierit ad fidem, ille ſuſcipiat ad ſalutem, vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat Regna Cœlorum. Clauem enim quodammodo à Chriſto ſcientiæ & Paulus accepit. Clauis enim dicenda eſt, qua ad fidem peccatorum corda reſeruantur, mentium ſecreta panduntur, & quicquid intrinſecus tenetur clauſum, in palam rationabili manifeſtatione producitur. Clauis, inquam, eſt, quæ & conſcientiam ad confeſſionem peccati aperit, & gratiam ad æternitatem Myſterij Saluatoris includit. *Ambo igitur Claues à Domino acceperunt, ſcientiæ iſte; Ille potentiæ.* Ita Auguſtinus. Ergo non potuit Paulus par eſſe Petro in eodem genere Primatus: nam ipſe accepit clauem ſcientiæ, Petrus autem potentiæ.

8. Hoc etiam confirmatur ex aureis verbis Gregorij

Gregorij *lib.4. Epiſt.38. indict.13.* ſuperius citatis: Certè ait, Petrus Apoſtolus primum membrum Sanctæ, & vniuerſalis Eccleſiæ eſt. *Paulus, Andreas, Ioannes,* quid aliud quam ſingulares ſunt plebium capita? Quid clarius dici poteſt. Vide quomodo à Gregorio, reſpectu Primatus, & ordinariæ Iuriſdictionis, Petrus ſolus ponatur; Paulus verò cum cæteris Apoſtolis conſtituatur. Itaque concedimus Paulo parilitatem cum Petro in munere Apoſtolatus, non autem in Primatu. Idem, clarè docuit Innocentius III. *ſerm.98. de D. Petro, & Paulo*: Petrus, ait, ſocium habuit Beatiſſimum Paulum, vnde cum ſingulariter præmittitur: Duc in altum, pluraliter ſubditur, Et laxate retia in capturam. Quia *Solus Petrus tanquam vniuerſalis Princeps Eccleſiæ*, in altitudinem ſupremæ Prælationis aſcendit: *Sed ipſe cum Paulo, retia prædicationis ad capiendos homines in Vrbe laxauit.* Recognoſce in his verbis differentiam inter Petrum, & Paulum, & quod ille acceperit Clauem potentiæ, & regiminis, iſte verò Clauem ſcientiæ; & prædicationis. Solus igitur in regimine fuit Petrus, licèt in prædicatione ſocium habuerit Paulum.

9. Hæc veritas etiam expreſſa inuenitur apud Diuum Leonem *ſermone 1. in Natal. Petri, & Pauli*, vbi de vtroque loquens, ſic ait: Iſti ſunt viri, per quos tibi Euangelium Chriſti Roma reſplenduit. & quæ eras Magiſtra erroris, facta es Diſcipulina veritatis. Iſti ſunt patres tui, veríque Paſtores, qui te Regnis Cœleſtibus inſerendam multo melius, multóque felicius condiderunt, quàm illi quorum ſtudio prima mœnium tuorum fudamenta locata ſunt, ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraterna te cæde fœdauit. Iſti ſunt, qui te ad hanc gloriam prouexerunt, vt gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis & Regia, per *Sacram Beati Petri Sedem*, Caput Orbis effecta, latius præſideres Religione diuina, quàm dominatione terrena. Vide Lector in his verbis tanquam Patres, & Paſtores Romanæ Eccleſiæ laudatos Petrum & Paulum à Magno Pontifice, qui *tamen ad Cathedræ Petri faſtigium ſuæ dignitatis originem conſtantiſſimè ſemper retulerit.* His ergo duobus Apoſtolorum Principibus, tanquam firmiſſimis columnis nixa Eccleſia Romana, vtrumque illorum laudibus in Cœlum vehit, ſed Petro Principatum iuriſdictionis aſſerit, Paulo verò Primatum Scientiæ adſcribit, vt in diſpari genere circa Primatus Petri labefactionem, aut euerſionem Apoſtolorum Principes meritò cenſeantur.

10. Hanc etiam æqualitatem, & differentiam inter hos duos Apoſtolos agnoſcens Fortunatus *in lib.3. Carminum* in honorem Petri, & Pauli ita cecinit.

Cœlorum portæ, læti duo lumina Mundi,
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.
Inter Apoſtolicas radiante luce coronas.
Doctior hic monitis, celſior ille gradu.
Hunc per corda hominum reſerantur, & aſtra per illum
Quos docet iſte ſtylo, ſuſcipit iſte polo.
Pandit iter Cœli hic dogmate, clauibus alter,
Eſt via cui Paulus, ianua fida Petrus.

11. Et tandem non deſinam hic apponere eximia verba Hugonis de S. Victore, qui eadem diſcrimina inter hos Apoſtolos *in ſerm.64. de Apoſt. Petri, & Pauli*, ita complexus eſt. Petrus cæteris eminet excellentia Poteſtatis, Paulus excellentia Prædicationis. Petrus Sol, Paulus Luna: Petrus Sol per collatam ſibi diuinitus potentiam, Paulus Luna, per collatam ſibi cœlitus ſapientiam. Luminare maius fecit Deus, dum dixit Petro: Caro, & ſanguis fidei Sacramentum non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui eſt in Cœlis. Et illum tunc lucere in Cœlo præcipit, dum illi Claues Regni Cœlorum contradidit; Luminare minus fecit, dum Saulum ſtrauit, & Paulum erexit. Petrum Soli comparo, cum Petro ſoli dictum eſſe conſtet: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c. Petróque ſoli inter cæteros & præ cæteris à Domino cura Paſtoralis principaliter, & ſpecialiter iniuncta eſt, vbi dixit: Paſce agnos meos. Hucuſque Hugo.

12. Vnde ex his omnibus apparet minimè admittendam eſſe opinionem Anonymi, aſſerentem D. Paulum fuiſſe æqualem Petro, & ſimul cum ipſo Pontificem & Caput Eccleſiæ. Nam in ordine ad primatum dicendum eſt, Paulum non ſolum non fuiſſe æqualem, ſed ſubditum Petro. Sicuti de cæteris Apoſtolis tradit Granadus *in 2. 2. contr.1. tract.7. diſp.1. ſect.2. n.10.* Duvallius *de Rom. Pont. part.1. q.4.* cum Valentia *tom.3. diſp.1. q.5. punct.7. §.28.* & aliis. Et ideo D. Thomas, & Toſtatus *vbi ſuprà*, vt viſum eſt, dixerunt, *Paulum fuiſſe ſubditum Petro*, quod antea dixerat B. Petrus Damianus *lib.6. Epiſt.18.* in qua loquens de correctione, quam ad *Galat.2.* fecit Petro D. Paulus, ſic aſſerit; Quid eſt Beate Paule, quod *Priorem* tuum increpationibus laceras: obiurgationibus exacerbas? Quo pacto non vereris, eum ante hominum ora confundere, *cui ſpeciali iure* conceſſum eſt vniuerſi totius Eccleſiæ Orbis præſidere, &c. In quibus verbis, velint nolint, opus eſt, Aduerſarij recognoſcant, non ſolum Primatum Petri, ſed inferioritatem Pauli erga ipſum, cùm Damianus apertè vocat Petrum Priorem, id eſt, Superiorem Pauli.

13. Sed audiamus Diuum Cyprianum *Epiſt.71. ad Quintum*, idem aſſerentem, loquitur ibi de eadem correctione facta Petro à D. Paulo, & exaggerans humilitatem, cum qua Petrus illam ſuſtinuit, ſic ait: Nam nec Petrus, ſuper quem ædificauit Dominus Eccleſiam ſuam, cùm ſecum Paulus de Circumciſione diſceptaret, poſtmodum vindicauit ſibi aliquid inſolenter, aut arroganter aſſumpſit, vt diceret ſe *Primatum* tenere, & obtemperare, à nouellis, & poſteris ſibi potius debere, &c. Videant aduerſarij, quomodo D. Cyprianus clarè ſentit, Paulum fuiſſe Petro ſubditum, & inferiorem: nam alioquin non bene dixiſſet, quod correctus à Paulo poterat ei obiicere ſuum Primatum, & Superioritatem in alios. Hinc dixit etiam D. Auguſtinus *lib.2. de Baptiſm.* contra Donat. *cap.1.* in Scripturis Sanctis didicimus Apoſtolum Petrum, in quo *Primatus* Apoſtolorum tam excellenti gratia præeminet, aliter, quam veritas poſtulat de Circumciſione agere ſolitum: *à Poſteriori* Apoſtolo Paulo fuiſſe correctum, & ſi aliquis aſſerat, Patres in dictis locis loqui *de Prioritate, & Poſterioritate ordinis, aut ætatis.* Reſpondeo hanc eſſe reſponſionem impij Marci Antonij de Dominis, ex cuius piſtrino farinam ſuorum argumentorum, & reſponſionum ſæpius accipit Anonymus. Sed talem reſponſionem non eſt dubium ex ipſis verbis Patrum eluſam remanere. Nam, vt legentibus patet, apertè faciunt mentionem de *Prioritate Regiminis, Iuriſdictionis.* Quod etiam fecit Venerabilis Beda, exponens verba D. Pauli, *Epiſt.2. cap.3.* Sicut chariſſimus noſter Paulus, &c. Ecce inquit, Primus Apoſtolorum quaſi oblitus ſui *Prioratus, & datarum ſibi Clauium Regni Cœleſtis*, datam Paulo ſapientiam miratur, quia nimirum moris eſt electorum, vt aliorum magis, quam ſuas mirentur virtutes, per quas ſe ad perfectum excitent. Ita ille. Perpende in his verbis, Bedam tribuere clauem potentiæ, & regiminis Petro; Paulo verò clauem ſcientiæ, & eius inferioritatem erga Petrum clarè conſtituere, nam ſi Paulus Petro in Primatu eſſet æqualis, ineptè dixiſſet Beda, ad Petri humilita-

tem extollendam ipſum Prioratus ſui pene oblitum, & claues receptas, Pauli ſapientiam glorificaſſe. Dicendum eſt igitur cum communi ſententia Patrum, & Thelogorum, Paulum Petro non fuiſſe æqualem, ſed inferiorem. Hinc rectè D. Gregorius *homil.18. in Ezechielem*, Paulum cum Petro comparans, *Minorem fratrem eum appellat*. Vide etiam omnino Thomam Vvaldenſem *tom.1. lib.2. art.1. cap.3.* vbi ex multorum Patrum authoritate aduerſus Vvicleſ, apertè probat inæqualitatem inter Paulum, & Petrum, & illum hoc fuiſſe inferiorem demonſtrat. Et quia ſemper aduerſariis debitor ſum, contra ipſos aliquem Doctorem Sorbonicum adducere, videant Genebrardum Chronologia *lib.3.ann. Chriſti 32.fol.368.* vbi docet, ex multis Patribus Petrum Paulo fuiſſe maiorem.

14. Et quidem reſpondent mihi aduerſarij: Si Paulus fuit ſimul cum Petro Pontifex, vt ipſi contendunt, afferant quæſo aliquam Pauli actionem, in qua appareat tanquam Caput Eccleſiæ, & Pontificem ſe geſſiſſe, voluant, & reuoluant totum Euangelium, certè non inuenient. Sed ego illis oſtendam contrarium, videlicet *in Act. Apoſtol. cap.15.* nam cùm Antiochiæ orta eſſet quæſtio, aut Gentiles Chriſtiani deberent circumcidi, & ſeruare legem Moyſi, miſerunt D. Paulum & Barnabam Hieroſolymam ad Apoſtolos. Ergo Paulus non fuit Pontifex cum Petro, nam ſi Pontifex eſſet, Chriſtiani Gentiles, & Iudæi acquieſcerent eius determinationi. Venit igitur D. Paulus Hieroſolymam, vbi ad illius quæſtionis deciſionem celebratum fuit primum Concilium, de quo mentionem fecit Synodus Conſtantinopolitana II. *Collat.8.* in concluſione trium Capitulorum. In iſto verò Concilio adfuit Paulus, vt cæteri Apoſtoli, & ſeniores. Petrus autem vt ſolus Pontifex, & caput, & vt Iudex quæſtionem definiuit, & abrogauit legalia. Vnde Lucas *vbi ſuprà*, aſſerit: Cùm autem magna conquiſitio fieret, ſurgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, &c. Quaſi (ait D. Antoninus *in Chronica, tom....tit.6. cap.2. §.10.* explanans dicta verba) Princeps Apoſtolorum, & Pontifex Eccleſiæ, qui audita controuerſiæ in vtramque partem diſceptatione, hic tam primus quaſi iudex definit, vnde mox eius ſententiam ſequitur Iacobus, & alij. Quod etiam obſeruat hic Iacobus Gagneus Theologus Pariſinus, Ioannes Lorinus, Gaſpar Sanctius, & Cornelius à Lapide, quibus adde Cardinalem Turrecrematam *in ſumma de Eccleſia, lib.1. cap.5.* Cardinalem Baronium, *tom.1. anno Chriſti 51.* Salmeronium *tom. 12. tract.43.* Sotum *in 4. diſt.20. quæſt.1. art.2. concluſ.4.* Chriſtophorum Marcellum Archiepiſcopum Corcyræ *de auctoritate Papæ contra Lutherum, lib.1. cap.20.* Et omnino videndum Ioannem Bagotium *in Apologetico Fidei, part.1. lib.4. diſputat.6. cap.2. num.2.* Pitigianum *in 3. ſentent. tom.2. diſtinct.25. quæſt.2. art.1.* Tannerum *tom.3. diſp.1. quæſt.4. dub.2. num.73.* Bouerium in Cenſura contra M. Antonium de Dominis *part.2. lib.1. cap.10. fol.232.* Capellum *de Pontific. B. Petri, diſp.1. in cap.11. num.10.* Panuinum *de Primatu Petri, part.2. cap.3. reſponſ.1. ad primum argumentum.* Gauinam *in controu. tom.2. lib.4. art.2. fol.488. & tom.3. part.2. controu.3. art.1. fol.85. ad quintum argumentum.* Coëffeteau *de Rep. tom.1.lib.1. cap.9. num.25.* Becanum *in Man. contr. lib.1. cap.4. num.45. & 51.* Sanderum de Claue Dauid *lib.2. cap.5.* Agricolam *tract. de Primatu Petri, cap.7. ſub monit. ad Lectorem.* Bañez *in 2.2. D. Thomæ, quæſt.10. art.1.dub.4.* Ioan Vvigers *in 2.2. Diui Thomæ, quæſt.1. art.10. dub.1. num.94.* Alphonſum de Caſtro *aduerſ. hæret. lib.10. verſ. Papa.* Bellarminum *de Roman. Pontif. lib.1. cap.22.* Paulianum *de Iubil. lib.3. cap.1.* Antonium Polum *in Lucidario poteſtatis Papalis, lib.4. fol.37.* Pueronium *de Ariſtocratia Regulari, tom.2.cap.3. num.26.* Qui omnes firmant, D. Petrum in ſupracitato Concilio tanquam omnium Caput extitiſſe, & vt Pontifex lege lata, quid de Circumciſionis præcepto, ac Idolatitiis obſeruandum eſſet, præſcripſiſſet. Et ideò Diuus Hieronymus *Epiſtol.89. quæ eſt 11.* inter Epiſtolas Diui Auguſtini *cap.3.* rectè aſſeruit *Petrum fuiſſe Principem illius Decreti.* Et Tertullianus *lib. de Pudicitia, cap.21.* dixit Petrum omnium ſpiritu inſtinctum de nationum vocatione præfatum. Et quod Paulus fuerit præſens in dicto Concilio, tanquam vnus ex Apoſtolis, & non tanquam Caput eorum, vt Petrus, patet ex ſupradictis Doctoribus, & ex verbis Scripturæ, & dixit Theodoretus *Epiſt.113. ad Leonem Papam*, vbi ita ait: *Si Paulus præco veritatis, Tuba S. Spiritus ad magnum Petrum accurrit, vt iis, qui Antiochiæ de legalibus inſtitutis contendebant, ab ipſo afferrent ſolutionem.* Multo magis nos, qui abſentes ſumus, & puſilli ad Apoſtolicam veſtram Sedem currimus, &c. Quod etiam ex Sophronio Patriarcha Hieroſolymitano *Epiſt. ad Honorium Papam*, obſeruarunt Nauclerus *de Monarch. tom.1. part.2. lib.3. cap.12.* & Bozius *de ſignis Eccleſ. tom.1. lib.5. cap.3.* & ne deſeras videre Rodolphum Cupres *tract. de Sacroſancta vniuerſali Eccleſia, verb. Statuta Papæ, art.2. fol.159.* Videat modo Anonymus, ſi Paulus fuit Pontifex ſimul cum Petro, & Caput Eccleſiæ, vt ipſe perperam vult, cùm in dicto Concilio Hieroſolymitano tanquam vnus ex aliis Apoſtolis interfuerit ſub Principe, & Capite Petro.

15. Libet etiam hîc animaduertere Petrum immediatè à Chriſto Epiſcopatum accepiſſe; Paulum verò ab Apoſtolis, vel vt alij volunt, Lucio & Manahen miniſtris Eccleſiæ, vt patet *in Act. Apoſtol. cap.13. verſ.1.2.& 3.* Et ita etiam docet Cardinalis Bellarminus *de Rom. Pontiſ. lib.1. cap 23.* vbi ſic ait: Saltem Paulum, quem Chriſtus de Cœlo vocauit, & Apoſtolum fecit, non Epiſcopum ordinauit, ſed iuſſit ordinari per manus impoſitionem miniſtrorum Eccleſiæ, vt patet *Actor.13. & ex Leone in Epiſt. ad Dioſcorum quæ eſt 81. in operibus eius, ſed in tomis Conciliorum 79.* vbi loquens Leo de ordinatione Epiſcoporum, exemplum hoc Pauli adducit: & ex Chryſoſtomo, qui in hunc locum Actorum dicit, adeò veram fuiſſe Pauli Ordinationem, vt in ipſa nomen mutauerit. Statim enim ſubiungitur, Saulus, qui & Paulus. Ita Bellarminus.

16. Sed non deſinam hic apponere etiam verba Patris Bouerij in Cenſura Marci Antonij de Dominis *part.2.lib.2.cap.2.* vbi loquens de Paulo, & Barnaba, ſtatuit illos accepiſſe Epiſcopatum è manibus Apoſtolorum; & non immediatè à Chriſto vt perperam voluit Spalatrenſis. Sic itaque Bouerius aſſerit: Cùm Epiſcopatus quædam dignitas ſit, quæ propriè Eccleſiæ gubernationem reſpicit, *ea ſanè ab alio conferri non poteſt, præterquam ab eo, cui vniuerſalis Eccleſiæ gubernatio, vt capiti credita eſt, vel ab illo, cui ea poteſtas delegata ſit*; Chriſtus quidem necdum in Cœlum aſſumptus viſibiliter decem Apoſtolos Epiſcopos inſtituit, ac vndecimum Petrum omnium Epiſcoporum Pontificem creauit: quapropter, eo in Cœlum aſſumpto, hoc creandorum Epiſcoporum munus in Petrum velut Chriſti Vicarium, & viſibilem Eccleſiæ Monarcham tranſlatum fuit; quod ſanè ad eum ſolum ſpectare debuiſſet, niſi ſingulari priuilegio, id Apoſtolis quoque à Chriſto conceſſum, ac velut delegatum fuiſſet. Cùm itaque hi Apoſtoli poſt Chriſti aſcenſionem tantùm Epiſcopatum acceperint, quando,

hæc

hæc creandorum Epiſcoporum poteſtas tantùm penes Apoſtolos manebit : hinc velut indubitatum ſtatuimus, eos ab Apoſtolis Epiſcopos ordinatos fuiſſe.

17. Neque obiicere potes, hos Apoſtolos ſimul cum Apoſtolatu Epiſcopatum à Deo immediatè accepiſſe ; *Nam cum Epiſcopos creare ad Eccleſiæ iuriſdictionem pertineat* ; poſtquam ſemel Chriſtus Eccleſiæ poteſtatem inſtituit, nam nunquam poſtea aut abſtulit, aut diminuit ; ſed quæ Eccleſiæ propria ſunt, Eccleſiæ integra eſſe voluit ; quæ verò Dei, Deo perficienda reliquit. Ita fit, vt horum quidem electionem ad Apoſtolatum, ad quam Eccleſiæ poteſtas pertingere non poterat, Deus per ſe ipſum præſtiterit : Epiſcopatum verò, qui ab Eccleſiæ poteſtate pendebat, & ab ea perfici poterat, non per ſe, ſed per Apoſtolos iiſdem conferre voluerit. Hucuſque Boërius, egregiè quidem pro caſu noſtro.

18. Nec obſtat dicere Paulum *Epiſtol.2. ad Galatas*, aſſerere, Apoſtolos nihil ei contuliſſe. Nam reſpondeo cum Henriquez, & Cornelio, hoc enim ipſe à Chriſto didicit ; ſicut Apoſtoli, quibus quoad Apoſtolatum æqualis fuit. Scio Legionenſem *in cap.* 1. *Epiſtol. ad Galat.* Caietanum *in Acta Apoſtolor. cap.* 13. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſputatione* 34. *ſect.* 1. & alios aſſerere *in loco ſuprà citato, Actor.* 3. Paulum non fuiſſe ordinatum Epiſcopum ; quia illa manuum impoſitio, de qua textus ille loquitur, non fuit ordinatiua, ſed deprecatiua : at communis ſententia eſt in contrarium. Et ratio eſt, quia nuſquam legimus, Saulum, & Barnabam ordinatos fuiſſe Epiſcopos, niſi hîc, vnde poſtea *in cap.*14. *Actor. & ſeq.* inuenimus, Epiſcopalia munia obiiſſe, ordinando per ciuitates Presbyteros. Et nunquam in Scripturis apparet Paulum, præter Apoſtolatum, ac diuini Verbi diſſeminandi poteſtatem aliud à Deo accepiſſe : nam ſi eius vocationem perpendas, quando is primò ad fidem & Apoſtolatum à Deo accerſitus fuit, nihil amplius de eo ſcriptum inuenimus, niſi : Vade, quoniam Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus & Regibus, & filiis Iſraël, vbi de ſolo Apoſtolatu agitur. Et idem Paulus, præter Apoſtolatum, nihil à Deo ſe accepiſſe commemorat, cùm ait : Paulus Apoſtolus, non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum, & Deum Patrem.

19. Dicendum eſt igitur, quod quia Chriſtus ordinauit Apoſtolos Epiſcopos, hi alios, & alios: ergo & Paulus ab iis ordinatus eſt, hoc enim poſtulabat ordo Hierarchicus à Chriſto inſtitutus, vt cum ipſe Petrum, & Apoſtolos ordinarit, cæteri omnes ab eis, vel eorum ſucceſſoribus ordinarentur ; & ita, vt dixi, docent communiter Doctores ; vt videre eſt apud Cornelium à Lapide, & apud Ioannem Lorinum *vbi ſuprà in Act. Apoſtolor. cap.* 13. quibus omnibus adde ſapientiſſimum Salmeronium *tom.*12. *tractat.*36. vbi ſic ait Arator in ſui Poëmatis principio *lib.*2. inſinuat, Saulum, & Barnabam ordinatos fuiſſe Antiochiæ à Beato Petro, dicens :

Spiritus accenſam verbo radiante lucernam
Sub modio lucere vetans, ſecernite Saulum
Dixit in oris opus : quem mox ſacravit euntem
Impoſita Petrus ille manu. Cui ſermo Magiſtri
Omnia poſſe dedit.

20. Quæ, ſi vera ſunt, colligimus, Petrum poſt liberationem carceris Antiochiam veniſſe, quæ extra Herodis Agrippæ ditionem poſita erat, & vbi Marſus Syriæ Præſes parum gratus Agrippæ gubernabat. Quòd ſi ille non adfuit ; profectò non deerant iam multi Epiſcopi per Apoſtolos promoti, qui Paulum, & Barnabam poſſent ad ſacros Preſbyteratus, & Epiſcopatus Ordines promouere. Vnde & Oecumenius exiſtimat Saulum, & Barnabam accepiſſe manuum impoſitionem à Lucio, & Manahen. Et cùm Spiritus ſanctus tantùm iuſſiſſet ſegregari Barnabam, & Saulum : at illi addiderunt ieiunia, & preces, & impoſuerunt manus, docebántque in ipſis Eccleſiæ exordiis quid poſteris eſſet faciendum. Ita Salmeronius, cui etiam adde Gaſparum Sanctium *in Acta Apoſtolorum, cap.* 3. *numero* 5. & 6. & Henriquez *in ſumma, lib.* 10. *cap.* 3. *numero* 3. & Chriſtophorum Marcellum *de Auctoritate Pontificis contra Lutherum, libro* 2. *cap.* 14. Videat modò Anonymus, ſi poſſit Paulum Petro in Pontificatu coæquare, dum fuerit ordinatus Epiſcopus à Miniſtris Eccleſiæ, vel ab Apoſtolis.

21. Patet igitur ex omnibus ſupradictis, Paulum, ſecluſo Apoſtolatu, in ordine ad poteſtatem Regiminis, non fuiſſe æqualem, ſed inferiorem D. Petro. Meritò itaque dixit Bzouius *de Romano Pontific. cap.* 34. Neque Paulus, qui plus omnibus laborauit, neque Andreas maior natu, neque aliquis Apoſtolorum alius, *ſed ſolus vnicus Petrus Claues accepit.*

22. Nec aduerſus ſupradicta obſtant primò, verba nimis vrgentia Diui Cypriani *lib. de vnitat. Eccleſ.* aſſerentis. Hoc erant vtique cæteri Apoſtoli, quod erat Petrus, pari conſortio præditi, & honoris & poteſtatis. Quod etiam habetur *in cap. loquitur Dominus* 24. *quæſt.* 1. Vnde Innocentius III. *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, aſſerit, Paulum accepiſſe plenitudinem poteſtatis. Reſpondeo, magnam eſſe differentiam inter poteſtatem Pauli, & aliorum Apoſtolorum, & inter poteſtatem Petri. Ideò Anacletus *Epiſtola* 2. ſic ait : Cæteri Apoſtoli cum eodem (ſcilicet Petro) pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſúmque Principem eorum eſſe voluerunt. Et Melchiades Papa *Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ.* Inter Beatos Apoſtolos fuit quædam diſcretio poteſtatis, & licet cunctis par electio foret, Beato tamen Petro conceſſum eſt, vt & aliis præemineret.

23. Concedo igitur Apoſtolos habuiſſe quidem poteſtatem in vniuerſum Orbem, ſed extraordinariam tanquam delegatos, Petrum verò habuiſſe poteſtatem ordinariam tanquam Caput, & ex officio. Itaque poteſtas data eſt Petro, vt per ſucceſſionem perpetuò in Eccleſia duraret : aliis verò Apoſtolis ſolùm data eſt per modum cuiuſdam legationis, & perſonalis muneris finiendi cum vita eorum. Inſuper hæc poteſtas, quoad actum ferendi leges, in Petro erat ſimpliciter ſuperior, & independens ; in Apoſtolis verò, inferiori modo, & cum multa differentia, quia Petrus poterat ſuis legibus, vel præceptis alios etiam Apoſtolos obligare, & nullus poterat eius leges reuocare : alij verò Apoſtoli nec Petrum obligare poterant, & Petrus in rigore poterat eorum leges non admittere, ſeu reuocare. Et ita docet (reſpondens ad textum Diui Cypriani) Suarez *de legibus, lib.* 4. *capite* 3. *num.* 7. 8. & 9. cui adde Acugnam in Decretum Gratiani *part.* 1. *diſtinctione* 21. *cap.* 2. *numero* 6. Dominicum Bañez omnino videndum *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſtione* 1. *artic.*10. *dub.*4. *in reſponſ. ad primum argument.* Granadum *in* 2. 2. *D. Thomæ, controuerſ.* 1. *tract.*7. *diſp.*1.

ſect.2. num. 10. Amicum *in curſu Theolog. tom.4. diſputatione 6. ſect.2. num.79.* Perez *in Pentateuchum fidei, lib. de Roman. Pontif. cap.21.*Valentiam *tom.4.diſput.1.punct. 7. §. 28.* Driedonum *lib.4. de varijs dogmatibus cap. 3. part. 3.* Aluarum Pelagium *de planctu Eccleſ. lib. 1. cap. 60.* Canum *de loc. Theolog. lib.8. cap.vlt.ad argument.11.*Sotum *in 4. diſtinct.20.quaſt.1. artic. 2. & 3.* Becanum *in manual. controuerſ. lib. 1. cap.4. num.47.& ſeq.* Bouerium *in controuerſ. tom.2. lib.1. Demonſt.3.* Symboli *de vnitate capitis viſibilis art.9.*Alexand.Turre.*de Eccleſ.Hierarch.lib.4.Rad.12.* & alios.

24. Et hanc differentiam procedere etiam in Paulo indiuidualiter patet ex Suarez vbi ſuprà *num.4.* iuncto *num.7. & ſeq.* Et docet etiam expreſsè eruditus ex numquam ſatis laudata Societate Ieſu Theologus Nicolaus Serrarius *opuſcul. de vita Diui Pauli part.4.num.70.* vbi ſic ait: Cum ſummo Pontificatu auctus eſſet Petrus, ſoluſque ordinariam in totam quacunque diffuſam Eccleſiam poteſtatem haberet: omnes tamen alij Apoſtoli,& maximè ſanctus Paulus, extraordinariam accepit. Sic enim initio decebat, vt omnium omnibus Eccleſiarum ſolicitudo quædam ineſſet, omnes omnium Prouinciarum procurationem, quadantenus haberent, vt tanto & facilius, & citius, & diligentius Euangelium, omnes in oras, & regiones ſpargeretur. Ordinaria tamen, & legitima cura, & adminiſtratio penès vnum Petrum, eiuſque poſteros ſemper manſit. Sicuti cum Sacerdotio ſummo initiatus eſſet Aaron, ordinario is munere fungebatur; quod eius etiam poſteri retinuerunt: extraordinariam tamen ſimul etiam tenebat eius frater Moyſes.[Quare Patres ſi quando comparationem inter Petrum,& Paulum inſtituunt, quatuor ferè hæc docent. Primò hoſce duos Apoſtolos aliis omnibus antecellere. Secundò, vter illorum virtutibus, & meritis altero maior ſit, nobis incertum eſſe. Tertiò, Paulum ſcientia, & doctrina, Petro anteſtare. Quartò, Petrum, & poteſtate, & auctoritate primas tenere.] Hæc Serrarius nimis conducentia ad caſum noſtrum, pro reſponſione ad authoritates Patrum ab aduerſariis adductas, ad quas latius infra.

25. Nec obſtat dicere ſecundò, omnia ſupradicta eſſe vera, ſed procedere loquendo de D. Paulo ſeorſum ſumpto, ſecus ſi de Paulo cum Petro coniuncto, efficientibus vnicum in Eccleſia Principem, & caput. Reſpondeo hoc eſſe verbis illudere, & hanc nouam D. Pauli mixtionem: Dico nouam, quatenus aſſerit D. Paulum effeciſſe cum D. Petro, vnum Caput, atque conſtituiſſe vnicum principem Eccleſiæ. Hanc, inquam nouam D. Pauli mixtionem cum Petro non agnoſcunt, neque indicant ſacræ Scripturæ, nec veteres Patres,nec Theologi; ergo tanquam figmentum chimæricum admittenda non erit; cùm igitur Scripturæ abſolutè ad ſolum Petrum Primatum Eccleſiæ conferant,& veteres Patres quos plena manu, & ad ſatietatem ſuperius adduxi in prima, ſecunda, & tertia probatione, cum omnibus Scholaſticis, etiam ſimpliciter ſolum Petrum,& non aliud Caput, & Pontificem Eccleſiæ vocant, prorſus negantes D. Paulo Clauem Potentiæ, & iuriſdictionis eo modo,vt Petro competit. Neſcio quo pacto Paulus poſſit ab Aduerſariis vocari Eccleſiæ Pontifex,Princeps, & Caput, vt Petrus.

26. Sed inſtabis dicendo, cum aduerſariis *numer.14.*non officere,ſi aliqua loca Sanctorum Patrum faciant mentionem ſolum de Primatu Petri, & non Pauli; quia etiam in aliis locis Patrum, ſolius Pauli Primatus aſtruitur: non, inquam, ſecundum ipſos, hoc obſtat? quia in Scripturis, Pater Deus appellatur; ita & filius, Dominus: & tamen hoc non obſtante, non excluditur Diuinitas Filij, cum Patri Diuinitas attribuatur, nec Dominatio Patris excluditur, cum filio conferatur. Sic & in noſtro caſu non excluditur Primatus Pauli, dum attribuitur Petro à ſanctis Patribus? nec excluditur Primatus Petri,dum attribuitur Paulo, & ſic nominato Petro intelligitur nominatus Paulus, & nominato Paulo, intelligitur nominatus Petrus, vt eorum indiuidua æqualitas demonſtretur.

27. Sed hæc reſponſio non eſt admittenda, & eſt ſatis futilis, & ſtraminea. Nam in Scripturis, expreſſa Diuinitate Patris, non excluditur Diuinitas Filij, quia alibi Scriptura facit mentionem de Diuinitate Filij; & expreſſa Diuinitate Filij alibi Scriptura facit mentionem de Diuinitate Patris, intelligitur Diuinitas Filij expreſſa: & expreſſa Diuinitate Filij, intelligitur expreſſa Diuinitas Patris. Sed ego quæro ab Aduerſariis, cùm in Scriptura habeamus expreſſum Primatum ſolius Petri, vt in multis locis apparet: afferant ipſi aliquem locum Scripturæ tribuentem Paulo Primatum Eccleſiæ, & ego dabo manus, & argumentum eorum vim habebit. Sed cùm in Sacris litteris tantum de Primatu Petri (vt viſum eſt) efficiatur mentio, & nulla mentio efficiatur de Primatu Pauli, ſequitur, non poſſe argumentari de vno ad alium, ſicut argumentum de Diuinitate Patris ad Diuinitatem Filij, & è contra.

28. Nec valet dicere, hanc mentionem Primatus Pauli, docere aliquos Patres. Nam cùm Scriptura (cui ſtandum eſt) de tali Primatu ne quidem vnum verbum aſſerat;ideò Patres(ſecundum mentem Aduerſariorum) hoc aſſerentes,reducendi ſunt ad bonum ſenſum, & interpretandi ſunt iuxta differentias, & diſcrimina,quæ diximus ſupra, adducta à D. Thoma, & aliis Patribus, & Theologis Scholaſticis, vt infra magis in particulari dicemus. Et ideò Patres ab Anonymo adducti,quando poſteà, apertè, & in terminis loquuntur de Primatu Eccleſiæ, ſemper faciunt mentionem de Petro, & ne verbum quidem aſſerunt de Paulo? imò, vt probatum eſt, & fatentur Paulum quoad Primatum fuiſſe Petro ſubiectum & inferiorẽ. vnde miror quo pacto Aduerſarij poſſint hæc verba proferre, *num.20.* videlicet à Chriſto ipſo indiſſolubili modo conſtrictam Pauli cum Petro in eundem loci Primatum ſocietatem? Bone Deus, in quonam quæſo Sacræ Scripturæ Textu, hunc Primatum Pauli cum Petro obſeruauerunt; In lucem quidem promant: quia ego, nec vlli ante me inuenerunt. Quando Chriſtus dixit Petro: Paſce oues meas, inter illa etiam erant Apoſtoli, & etiam Paulus. Sed quando & quo pacto fuerit ex oue poſtea effectus Paſtor (vt volunt Aduerſarij) mihi & Theologis ignotum eſt. Deſinant igitur Aduerſarij admirari; ſi patribus(ſunt eorum ipſiſſima verba, *num. 19.*) credimus Petro Eccleſiæ Primatum aſſignantibus? quid eſt, cur eundem Paulo aſſerentibus non patiamur? Reſpondeo breuiter, Primatum Petri credimus,quia in Scriptura habetur expreſsè, & ideò apertè à ſanctis Patribus etiam aſſeritur. Verum Primatum Pauli non credimus, quia non ſolum non habetur in ſacra Scriptura,ſed nec etiam in ſanctis Patribus inuenitur, ſed tantum ex laudibus, & encomiis, quæ D. Paulo ſimul cum Diuo Petro Patres attribuunt, Aduerſarij illud non bene deducunt; & inferunt: nam ſanctorum Patrum loca, vt probatum eſt, & probabitur, de Primatu non ſunt intelligenda. Ergo credimus Patribus aſſerentibus Primatum Petri, quia cum ſacra Scriptura hoc manifeſtè dicunt. Non credimus Aduerſariis Pauli Primatum aſſerentibus, quia id Scriptura non dicit, nec Patres

ab ipſis adducti, benè intellecti, & expoſiti, hoc aſſerunt.

29. Hinc benè perpendant Aduerſarij, quomodo audeant ſummo Pontifici perſuadere, eorum opinionem eſſe certiſſimam traditionem omnium Patrum, & totius vniuerſalis Eccleſiæ. Dicant quæſo, quis ex Patribus dixit, non ſolum Petrum, ſed etiam Paulum fuiſſe Caput Eccleſiæ, & Patrem cum Petro, quoad ſupremum eius Primatum? Certè ferè nullus. Hoc inuenio dicere Auctorem huius Epiſtolæ, qui illud deducit, ſed malè, ab aliquibus Patribus perperam ab ipſo intellectis. Et quidem ſi talis opinio eſſet admittenda tanquam omnium Patrum, & Eccleſiæ traditio (vt volunt Aduerſarij) ſequeretur, D. Thomam, & totam ſcholam Theologorum negantem expreſsè æqualitatem Pauli, quoad primatum cum Petro, ſequeretur, inquam, aduerſari directè communi traditioni Eccleſiæ, & ſanctorum Patrum, quod abhorrent aures audire, & in Eccleſia Dei, in re tam graui D. Thomas cum omnibus Theologis, pugnaret contra omnes Patres. Agnoſcant aduerſarij, quanta laborant in Charybdi?

30. Et videant ſi nouus Papatus Diui Pauli ab ipſis inuentus dici poſſit totius Eccleſiæ traditio. Nam quidem traditiones Eccleſiæ ſunt apertiſſimæ, & luce meridiana clariores. Quis enim ſcit, paruulos eſſe baptizandos ex traditione Eccleſiæ, ait Auguſtinus *lib.* 10. *Geneſ. ad litteram*, *cap.* 23. Quis non ſcit Symbolum fidei eſſe verè canonicum, & Apoſtolicum, de quo Baronius *tom.* 1. *ann.* 44. Quis non ſcit in Calice ante conſecrationem, eſſe aquam admiſcendam, vt obſeruat Cyprianus *lib.* 2. *epiſtol.* 1. Quis non ſcit obligationem ieiunij Quadrageſimalis, de quo D. Leo *ſermone* 7. *de ieiun.* Et ſic dicendum de omnibus aliis Eccleſiæ traditionibus, & præſertim diuinis, & Apoſtolicis, quæ omnibus fidelibus patent, & vt tales ab omnibus creduntur. Sed dicant mihi Aduerſarij, iſta eorum traditio de nouo Papatu Diui Pauli, quandonam in Eccleſia innotuit? quis vſque adhuc, ex Chriſti fidelibus illam ſciuit? Quis ex Theologis, & Controuerſiſtis, quando de traditionibus Eccleſiæ agunt, de illa fecerunt mentionem? Certè nullus. Ipſi ſoli poſt 1646. annos in Eccleſia Dei, talem traditionem prædicauerunt. Dicere autem Patribus ab ipſis citatis innotuiſſe, & de illa teſtari, ſunt meræ nugæ, eſt merum ſomnium, vt infra ſatis patebit. Cùm itaque vna ex Notis traditionum Eccleſiæ ſit conſenſio, vt optimè obſeruat eruditus Ioannes Bagotius in Apologetico fidei *part.* 1. *lib.* 4. *diſput.* 4. *cap.* 2. *ſect.* 1. *num.* 4. Valentia *tom.* 1. *diſput.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 45. & alii communiter. Et in aſſertione aduerſariorum, quod Paulus fuerit Pontifex cum Petro, non ſolum eſt conſenſio inter Doctores, ſed poſitiua diſſenſio. Nam ex ſanctis Patribus, & ex ipſa ſacra Scriptura D. Thomas, & omnes Scholaſtici contrarium firmant, nempe Paulum fuiſſe inferiorem, & ſubditum Petri, nec ei æqualem in regimine. Bone Deus! qua fronte audent Aduerſarii aſſerere eorum ſententiam eſſe certiſſimam traditionem vniuerſalis Eccleſiæ, cùm habeat tot, tantóſque inſignes contradictores, quos vſque ad ſatietatem ſupra retulimus. Vereantur igitur vocare eorum ſententiam traditionem Patrum, & Eccleſiæ. Nam traditio Eccleſiæ eſt in contrarium, & ſi in hac diſceptatione breuitati non ſtuderem, latius demonſtrarem diſcurrendo per priora, & poſteriora ſæcula, Patres ſemper docuiſſe Primatum ſoli, & vni Petro collatum fuiſſe, licet breuiter hoc firmatum ſit ſupra in probatione prima, ſecunda, & tertia. Vnde rectè dixit magnus Salmeronius *tom.* 4. *tract.* 2. *part.* 3. noſtram ſententiam eſſe *traditionem Patrum*, & tamen Anonymus contendit, ſuum figmentum, Patrum eſſe traditionem. Ergo habebimus in Eccleſia duas traditiones Patrum ſibi inuicem aduerſantes, quid abſurdius dici poteſt? ſed prorſus eliminanda, & deteſtanda eſt hæc noua aſſociatio Pauli cum Petro in regimine, & Primatu Eccleſiæ, quam Anonymus nouiſſimè in Proſcenium deduxit.

31. Nam regimen Eccleſiæ militantis fuit inſtitutum, vt optimè ex multis obſeruat Duvallius *de Roman. Pontif. part.* 1. *quæſt.* 2. Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 9. Pueronius *de Regul. Ariſtocrat. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. Paulianus *de Iubil. lib.* 3. *cap.* 1. & alii, ad inſtar Eccleſiæ triumphantis tanquam quædam eius imago, & ſicut in Eccleſia triumphante præter Deum, & poſt lapſum Luciferi, non adfuit alius Princeps, niſi ſolus Michaël ſine ſocietate alterius Angeli. Sic & in Eccleſia militanti præter Chriſtum non eſt admittendus alius Princeps, & Caput, niſi ſolus Petrus ſine ſocietate Pauli, & poſt ipſum eius ſucceſſores. Adde quod Gerſonius Cancellarius Pariſienſis *lib. de Auferibilitate Papæ*, *Conſider.* 8. aſſerat nullam aliam politiam in Eccleſia conſtituiſſe Chriſtum immutabiliter præter Monarchiam, & contrarium aſſerere, putat eſſe hæreticum. Sed ſi Chriſtus poſt inſtitutum Pontificem Petrum, inſtituiſſet poſtea, vt vult Anonymus, etiam Paulum, mutaſſet regimen Eccleſiæ contra id quod firmat Gerſonius, & tunc Eccleſia dici potuiſſet mutata, ſicut etiam quælibet res publica cenſetur mutari, quando modus, ſeu forma gubernandi mutatur: quod de Eccleſia dicere videtur abſurdum, vt optimè obſeruat Beccanus *in Man. Contr. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 25. Ergo contra Anonymum dicendum eſt cum Gerſone regimen Monarchicum Eccleſiæ, ſemper immutabiliter extitiſſe penes ſolum, & vnum Petrum.

32. Et ideò Concilia Generalia alium Pontificem non agnoſcunt niſi Petrum, & eius ſucceſſores, ſupra adduximus Concilium Florentinum, cui nunc addo Concilium Nicænum, *Can.* 19. *Arabico.* Concilium Nicænum 1. *Can.* 4. Concilium Chalcedonenſe 3. *Act.* 3. Et Concilium Epheſinum, *tom.* 2. *cap.* 16. vbi ſic habetur. Nulli dubium, imò ſæculis omnibus notum eſt, Sanctum, Beatúmque Petrum, Apoſtolorum Principem, & Caput, fideíque columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum à Chriſto Regni Claues accepiſſe, nec non per ſucceſſores ſuos hucuſque viuere. Celebris eſt etiam locus alter *Concilij Generalis Lugdunenſis ſub Gregorio X.* Ipſa quoque (ait) ſancta Romana Eccleſia, ſummum, & abſolutum Primatum & Principatum, ſuper omnem Eccleſiam Catholicam obtinet, quem ſe ab ipſo in Beato Petro Apoſtolorum Principe, & vertice, cuius Romanus Pontifex eſt ſucceſſor, cum poteſtatis plenitudine recepiſſe veraciter, & humiliter recognoſcit. Agnoſce quæſo quomodo Concilia, quando apertè, & clarè loquuntur de Primatu Eccleſiæ, ſolum faciant mentionem de Petro, & nunquam de Paulo, & tamen Anonymus audet Paulum in Primatu Petro conſociare: ergo Patres in omnibus Conciliis Generalibus, dicendum eſt, immemores fuiſſe Primatus Pauli in Eccleſia? Ergo eorum verba in re tam graui fuerunt ſemper trunca, & manca? Abſit hoc dicere, ſed de Paulo nunquam mentionem fecerunt; quia Chriſtus Dominus aliud Caput in Eccleſia non reliquit, niſi Petrum. Itaque iſtum nouum, & alterum Pontificem, Paulum videlicet noſtro Anonymo relinquamus; nos autem cum tota Eccleſia Diuum Paulum tanquam Apoſtolum,

Apoſtolum, & inter Apoſtolos maximum, humiliter veneramur; ſed Pontificem à Chriſto inſtitutum ſolum, & vnum Petrum priuatiuè quoad Paulum conſtanter credendum eſſe putamus.

33. Et tandem, vt finem imponam huic ſectioni, non deſeram hîc apponere aliquas Patrum auctoritates, in quibus faciendo mentionem de Petro, & Paulo, Petrum prærogatiua Primatus in Eccleſia extollunt; Paulum verò aliis laudibus condecorant; vnde ex hoc manifeſtè patet, Paulum cum Petro minimè Pontificem fuiſſe, vt perperam vult Anonymus. Pulcher locus eſt ille Cyrilli Hieroſolymitani *Catec.* 6. vbi ait: Errorem autem aut latius ſe proferentem coarguerunt duo viri boni huc perlati, Petrus, & Paulus Eccleſiæ Præfecti, & Simonem ſe Deum oſtentantem, talemque exiſtimatum confeſtim morte affecerunt. Nam cum Simon ſe ſe ſublimem in Cælos latum iri profiteretur, & in aërem dæmoniorum vehiculo ferretur, genibus flexis prouoluti ſerui Dei, precum interuentu in magum eiaculati ſunt, & in terram eum deiecerunt. Vide lector quod in his verbis Petrus, & Paulus vocantur Eccleſiæ Præfecti, quis detinebit Anonymum, vt ex illis non inferat ſuam ſolitam conſequentiam; Ergo Paulus & Petrus fuerunt ſimul Pontifices; ſed audi quid poſtea ſubiiciat Cyrillus: Nihilque mirum videtur tametſi mirabile ſit; Petrus enim is erat, qui Claues Cœlorum circumferebat, nec admiratione dignum; Paulus enim is erat, qui ad tertium vſque Cœlum, & Paradiſum raptus, arcana verba audierat, quæ homini proloqui nemini licet. In quibus verbis patet, quod Cyrillus ſimul, & in eodem contextu loquens de Petro, & Paulo, Petro Primatum Eccleſiæ attribuit, alludens ad illa verba Chriſti: Et tibi dabo Claues Regni Cœlorum, vnde in *Catech.* 17. vocauit etiam illum Principem Apoſtolorum, & Regni Cœlorum Clauigerum. Sed aliis laudibus Cyrillus Paulum exornat, nec cum Petro participem de Primatu Eccleſiæ facit, verum alio nomine commendat, quòd nimirum ad tertium vſque Cœlum, & Paradiſum raptus fuiſſet.

34. Quod etiam factum inuenio apud Gregorium Nazianzenum Orat. 26. in qua ſic aſſerit: Paulus Magnus veritatis præco, gentium in fide Magiſter, qui ad tertium vſque Cœlum peruenit, qui Paradiſi ſpectator fuit, &c. Sed ſtatim, & in eodem contextu loquens de Petro, dicit: Hic quidem Petra vocatur, & fundamenta Eccleſiæ fideique credita accipit, &c. Vide quomodo charactere Primatus Eccleſiæ diſtinguat Nazianzenus Petrum à Paulo, Paulum multis exornat encomiis, ſed Eccleſiæ Primatum vni Petro tribuit. Idem fecit D. Chryſoſtomus *Homil.* 9. *de pœnit.* in qua plura encomia confert Petro, & Paulo; ſed Primatum Eccleſiæ ſoli Petro attribuit. Et ſupra adduxi alia verba D. Chryſoſtomi *Homil.* 87. *in Ioann.* vbi ita loquitur. Cur tandem aliis prætermiſſis, de his ſolùm Petrum affatur; ſingularis ſiue eximius ex Apoſtolis, & os diſcipulorum & cœtus vertex erat. Et ſtatim addit: Idcircò Paulus aſcendit, vt eum ſtudioſè videret. Vnde ex omnibus ſuperius dictis manifeſtè patet, quod Patres, quando loquuntur clarè & apertè de Primatu Eccleſiæ, tantùm faciunt mentionem de Petro, & non de Paulo; & hoc etiam in illis locis, & in eodem contextu, in quo nominant Paulum ſimul cum Petro, & illis laudibus exornant; Primatum enim Petro ſoli conferunt. Et ideò in terminis aliqui aſſerunt, Paulum, quoad Primatum fuiſſe Petro ſubditum, & inferiorem. Vide etiam præter citatos Patres Nicolaum Pontificem *Epiſt.* 1. ad Imperatorem Michaëlem, vbi laudat Petrum, & Paulum, tanquam duo lumina magna Cœli, in Eccleſia Romana conſtitutos; ſed cùm præciſè de dignitate, & auctoritate ſuæ ſedis loquitur, ſoli Petro illam tribuit. Ioannes VIII. *in Epiſt.* 18. ad Epiſcopos Manaducenſem, & Equilenſem, cum aliàs Petrum & Paulum Principes Apoſtolorum nuncupaſſet, tamen cùm de ſedis Apoſtolicæ auctoritate preſſius agit, ſedem vocat Petri. Et Leo IX. Ep. 1. ad Michaëlem Imperatorem loquens de Petro, & Paulo: Cathedralem, & Primatum tribuit Petro, Paulum verò Doctorem gentium vocat. Alios etiam Patres inuenies in ſectione ſequenti.

35. Sed piaculum exiſtimarem, ſi ad confirmationem ſupradictorum, non adducerem verba Clem. VI. in Extr. Vnigenitus Dei Filius; &c. vbi ſic aſſerit: Quantum apud homines glorioſi Principes Terræ, Petrus, & Paulus, per quos Euangelium Chriſti Romæ reſplenduit, & per quos Eccleſiæ religionis ſumpſit exordium, qui facti Chriſtiani populi per Euangelium genitores, gregis Dominici Paſtores, fidei Lucernæ, Eccleſiarum Columnæ, præ cæteris Apoſtolis peculiari quadam prærogatiua in ipſo Saluatore fidei virtute præcellunt. Quorum VNI, ſcilicet Apoſtolorum Principi, ſicut bono diſpenſatori Claues Regni Cœlorum commiſit. Alteri tanquam idoneo Doctori, Magiſterium Eccleſiaſticæ eruditionis iniunxit, in ſpeciali veneratione haberi debeant, &c. Vidiſti amice Lector æqualia encomia, & laudes, quibus Clemens Pontifex exornat ſimul Petrum & Paulum, vocat enim illos Paſtores gregis Dominici, Lucernas fidei, Columnas Eccleſiarum; ex quibus verbis encomiaſticis Anonymus noſter certè inferet: Ergo Paulus & Petrus fuerunt ſimul Pontifices. Sed Clemens talem infringit concluſionem, nam ſtatim declarat illam æqualitatem à ſe poſitam inter Paulum, & Petrum, non eſſe in ordine ad Primatum; & ideò illicò differentiam ponit inter Paulum, & Petrum, quoad ſupremum Eccleſiæ regimen: nam vni ſoli Petro tribuit (vt loquitur D. Auguſtinus, & D. Maximus) Clauem Potentiæ, Paulo verò Clauem Scientiæ, dicens, vt viſum eſt; Quorum VNI, ſcilicet Apoſtolorum Principi, ſicut bono diſpenſatori Claues Regni Cœlorum commiſit; altieri tanquam idoneo Doctori Magiſterium Eccleſiaſticæ eruditionis iniunxit. Hæc, vt dixi, Clemens Pontifex: cuius verba deſumpta ſunt à D. Maximo Taurinenſi Epiſcopo *Hom.* 3. de Petro, & Paulo, qui, teſte Gennadio, ferè mille ducentis annis ante ipſum vixerat. Hanc etiam inæqualitatem inter Paulum & Petrum manifeſtat Eccleſia in orationibus appoſitis in Miſſa, quas recitat in eorum feſtiuitatibus. Nam in Oratione Diui Petri ſic ait: Deus qui B. Petro collatis Clauibus Regni Cœleſtis ligandi, atque ſoluendi Pontificium tradidiſti, &c. In oratione verò D. Pauli, hæc profert: Deus qui multitudinem Gentium B. Pauli Apoſtoli prædicatione docuiſti, &c. Vide quomodo Eccleſia tribuat Petro Primatum, & Clauem potentiæ, alludens ad alia verba Chriſti: Et tibi dabo Claues Regni Cœlorum; Paulo verò tribuit Apoſtolatum, & Clauem ſcientiæ, iuxta illud, quod dixit Chriſtus: Vas electionis erit mihi iſte, vt portet nomen meum in Gentibus.

36. Denique, ſi aliquis curioſus mihi inſtaret, an præter verba ſuperius allata: Aſcendi Ieroſolymam videre Petrum, in Epiſtolis D. Pauli extaret aliquis locus, qui pro Primatu Petri ſupra alios poſſet adduci. Et reſpondeo affirmatiuè ex conſideratione Cardinalis Baronij *tom.* 2. *ann.* 57. *num.* 3. ex qua apparet Paulum in ſuis Epiſtolis, Primatum Petri ſupra alios oſtendiſſe: nam 1. *Cor.* 1. ait; *Ego quidem ſum Pauli: ego autem Apollo: Ego verò Cephæ: ego autem Chriſti.* Ex quibus verbis Baronius colligit, quòd cum Petrus Corinthi nondum prædicaſſet, ſed tantùm Paulus, & Apollo: qui ſe Pauli, aut Apollo eſſe dicebat, ſe quidem tanquam ad prædicationis auctores referebant: qui ſe verò ſe Cephæ, aut Chriſti eſſe

aſſer

affirmabant, cùm ad rationem prædicationis ſibi vendicare non poſſent, ij ad Chriſtum, tanquam Fidei auctorem, & ad Petrum velut Eccleſiæ Caput à Chriſto inſtitutum, tantùm reſpiciebant: neque hi à Paulo reprehenduntur; ſed priores illi tantùm, qui ſe aut Pauli aut Apollo eſſe contentiosè affirmabant, vt ex eodem Paulo conſtat, qui poſtea tantùm in eos inuehitur, qui ſe aut Pauli, aut Apollo eſſe aſſerebant. Et licèt hanc Baronij conſiderationem impugnet impius M. Antonius de Dominis *lib.* 1. *c.* 9. *n.* 27. illam tamen defendunt Epiſcopus Maſſilienſis Coëffeteau, & Pater Bouerius, & meritò. Nam quæro primò; Corinthij ſolùm Cepham, qui nondum ipſis prædicauerat, neque illis præterquam nomine notus erat, inter alios Apoſtolos in Caput ſibi conſtituerunt; cùm enim id neque prædicationis, neque ſolius Apoſtolatus intuitu præſtarent, planè nulla alia videtur eſſe ratio, cur id dicerent, niſi quòd Petrum in Eccleſia ſupremum Primatum gerere non ignorarent. Quòd verò non tantùm Paulus Cepham ſuperaddiderit; ſed ipſi Corinthij id de Cepha dixerint, apertè teſtatur Paulus, cùm ait: Ego autem dico, quod vnuſquiſque veſtrum dicit: *Ego quidem ſum Pauli: Ego autem Apollo: Ego verò Cephæ.* Quo fit, vt falſum ſit, Paulum ad exemplificationem tantùm nomen Cephæ ſuperaddidiſſe. Deinde certum eſt Paulum tantùm, qui ſe aut Pauli, aut Apollo; non qui Cephæ, aut Chriſti eſſe dicebant, reprehendiſſe.

37. Adducam etiam & alium locum D. Pauli manifeſtantis primatum Petri ſupra alios; ſic enim *Cor.* 15. aſſerit: *Tradidi enim vobis, quod accepi, quod Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris, & reſurrexit tertia die, & quia viſus eſt Cephæ & poſt hæc vndecim.* Quæ verba videlicet, *Et quod viſus eſt Cephæ,* explanans Theophylactus, ſic aſſerit: In primis, qui cæteris omnibus præeminebat auctoritate, ponit. Vnde Pater Iuſtinianus ex Societate Ieſu etiam dicta verba exponens, *n.* 6. hæc profert: ait Apoſtolus ſe tradidiſſe Corinthiis, Chriſtum ſe videndum præbuiſſe Cephæ, tanquàm Apoſtolorum Principi, cuius apud omnes authoritas ſumma eſſe deberet. Ita Iuſtinianus; cui adde Eſtium, aſſerentem Paulum primo loco dixiſſe Chriſtum viſum eſſe Cephæ, id eſt Petro, quia Petri tanquam Apoſtolorum Principis prima erat auctoritas, qui proinde primus nominandus erat. Et adducit Oecumenium obſeruantem, quod Chriſtus apparuit primùm Petro tanquam primario Duci venerandi diſcipulorum Chori. Et tandem alium locum Pauli adducit pro Primatu Petri ſupra alios. Ioſeph Stephanus Valentinus *in lib. de poteſtate coactiua Rom. Pont. cap.* 8. vbi ſic ait: Glorietur licet Paulus, ſe ipſum gentium Apoſtolum, & à Hieroſolymis ad Illyricum vſque Euangelium detuliſſe; nunquam tamen ſibi ſuo iure, quemadmodum Petrus, totius Orbis curam vendicabit. Habuit Paulus ſuos ſibi præſcriptos terminos. Aliis etiam omnibus ſecundum cuiuſque menſuram, & regulam ſingulatim ſua regio contigit. Solius tamen Petri auctoritas, nullis certis terminis circumſcripta, non ſolum ſingulas, ſed omnes prouincias moderabatur, omniaque diuina auctoritate ſibi commiſſa gubernat. *Nos autem*, ait Paulus 2. *ad Corinth. c.* 10. *non in immenſum gloriabimur, ſed ſecundùm menſuram regulæ, qua menſus eſt nobis Deus, menſuram pertingendi vſque ad vos: non enim quaſi non pertingentes ad vos, ſuperextendimus nos.* Sed ſingula diligenter perpendamus. *Non* inquit, *in immenſum gloriabimur,* εἰς ἄμετρα, id eſt, non diffusè, ac ſine modo extollimur, & de alienis laboribus, vt ait Theodoretus efferimur, ſed *ſecundùm menſuram regulæ, qua menſus eſt nobis Deus,* ἐμέρισεν id eſt, partitus eſt nobis Dominus, atque ſingulatim diſtribuit, menſuram pertingendi vſque ad vos. Suus cuique modus & menſura præſcripta fuit, nec totus orbis, vt in eo præeſſent ſinguli Apoſtolis contingit, ſed pars. *Quibus tanquam agricolis vineam diſtribuit Deus*, vt ait Chryſoſtomus, & Theophylactus in hoc loco, *ſi orbem terrarum per ſingulas partes diſpertiuit, & aſſignauit,* vt in eas quas quiſque ſuſceperat colendas, diligenter incumberet. *Petro tamen omnes creaturæ ſunt traditæ* (vt S. Greg. lib.7. Epiſtol. 95.) *cum ipſe* (vt idem eſt auctor lib. 4. Epiſt. 38.) *primum ſanctæ, & vniuerſalis Eccleſiæ membrum fuerit, Paulus, Andreas, & Ioannes, ſingularium plebium capita.* Ita Ioſeph Stephanus, ex eius tamen ſententia. Sed iſtam inferioritatem Pauli, erga Petrum, aliqui obſeruant, bis hîc Romæ Paulum demonſtraſſe. Nam vt notat ex Dionyſio Areopagita *Epiſt. ad Timoth.* Melchior Canus *de locis Theol. lib.* 6. *cap.* 3. Alexander Turre *de Hier. Eccleſ. lib.* 4. *rad.* 12. & alij, cum Petrus & Paulus ducerentur ad ſupplicium, extremas ſalutes ſibi dederunt, & Paulus dixit Petro: Pax tecum fundamentum Eccleſiarum, Paſtor ouium, & agnorum Chriſti; in quibus verbis recognouit illum vt Caput ſuum, & totius Eccleſiæ, alludens ad illa verba *Matth.* 16. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; & etiam alludens ad alia verba *Ioan.* 21. paſce oues meas. Deinde obſeruant Rodolphus Cupers *in tract. de Sacroſanct. Eccleſ. ad cap. oportebat diſt.* 79. *fol.* 123. & alij, quod cùm Simon Magus per aëra à dæmonibus veheretur, dixit Paulus Petro. Tuum eſt impetrare, meum eſt orare; vt ſuperioritatem Petri demonſtraret. Et ideò ſapientiſſimus Ioannes Echius *de Primatu Petri lib.* 3. *c.* 37. ſic aſſerit. Quantum verò ad Regimen, & poteſtatem attinet, ſic Petrus fuit ſuperior Paulo, quem velut Eccleſiæ Caput venerabatur, & quod Illuſtriſſimus Princeps Georgius Saxoniæ Dux ponderabat pro Petro, quod cùm Simon Magus illud ederet populo, dixit Sanctus Paulus ſe oraturum, vt Petrus præciperet. Vide, imperium agnouit in Petro, & in hoc ei ceſſit. Ita Echius.

38. Quod confirmatur ex his, quæ obſeruant Nauclerus *tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 3. nempe hanc deiectionem Simonis Magi, à D. Petro factam, demonſtrare ſummam eius Præfecturam & Monarchiam in Eccleſia Chriſti. Sed ſatis inconcuſsè in hac ſectione firmatum eſt, Paulum (vt cæteros Apoſtolos) fuiſſe parem Petro in ordine ad Apoſtolatum, at in ordine ad Regimen fuiſſe Petro ſubditum & inferiorem, & præter Doctores vbi ſuprà vſque ad ſatietatem citatos, vide Bouerium *in cenſura contra M. Antonium de Dominis lib.* 1. *c.* 3. Videat modò Anonymus, quo pacto potuerit Paulum, Pontificem cum Petro facere.

SECTIO III.

Continens Reſponſiones ad argumenta adducta ab Anonymo pro Papatu D. Pauli.

§. 1. Reſtat modò (vt magis noſtra ſententia firmetur) reſpondere ad argumenta in contrarium adducta ex authoritate multorum Patrum, qui indiſſolubili ſocietate annectentes Paulum cum Petro, æqualitatem inter ipſos adfuiſſe demonſtrare videntur. Sed ex ſuperius dictis clara eſt reſponſio: nam fuiſſe æquales in eodem genere, nego; ſi in diuerſo genere concedo. In ordine ad Apoſtolatum, concedo; in ordine ad Primatum, nego. Quoad clauem potentiæ, nego; quoad clauem doctrinæ, concedo. Verùm perpendamus aliqua loca adducta ab aduerſariis; Aſſerunt primò, Petrum, & Paulum

vocari ab aliquibus Patribus Principes Apoſtolorũ & quòd ſummitatem principalem Apoſto latus obtinuerunt. Sed quid ad rem? Ergo Paulus eſt æqualis Petro in ordine ad Primatum? Nego conſequentiam. Audiat Anonymus ipſos Sorbonicos. Sic itaque aſſerit Epiſcopus Maſſilienſis Coëffeteau *contra M. Antonium de Dominis*, *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 2. Petrum, & Paulum Principes Apoſtolorum vocarunt, Hieronymus, Moſes Barcephas Syrus, Nicolaus I. Ioannes VIII. & alij. In diuerſo genere fatemur, in eodem negamus. Hoc diſcrimen: de quo plura aliàs, ipſi Sanctiſſimi Patres nos docuerunt. Maximum, qui Gennadio teſte, ante ferè mille ducentos annos Eccleſiam Taurinenſem, ſumma pietate, & doctrina rexit, ſat fuetit hic teſtem citaſſe. Is igitur cùm Chriſtianæ fidei, ac Eccleſiarum omnium Principes nuncupaſſet, quo ſenſu accipiendum eſſet, ſtatim ſignificandum dixit. Cùm (inquit) omnes Beatiſſimi Apoſtoli parem gratiam apud Dominum Sanctitatis obtineant, neſcio quo tamen pacto Petrus, & Paulus videntur præ cæteris, peculiari quadam in Saluatore, fidei virtute præcellere; quod quidem Petro (attende diſcrimen) ſicut bono diſpenſatori Clauem Regni Cœleſtis dedit, Paulo tanquam idoneo Doctori, Magiſterium Eccleſiaſticæ Inſtitutionis iniunxit, ſcilicet, vt quos iſte erudierit ad ſalutẽ, ille ſuſcipiat ad quietem; vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat regna cœlorum. Clauem enim quodammodo à Chriſto ſcientiæ & Paulus accepit. Ambo igitur Claues à Domino acceperunt, ſcilicet ſcientiæ iſte, ille potentiæ: diuitias immortalitatis ille diſpenſat, ſcientiæ Theſauros iſte largitur. Itaque vides Petro ſuum conſtare Primatum etiam ſi Paulus Princeps, & ipſe Apoſtolorum dicatur. Eſt enim Princeps Petrus iuriſdictionis auctoritate, eſt idem Paulus merito Doctrinæ. Hucvſque Coëffeteau. Et ante illum Cardinalis Bellarminus, quem audent Aduerſarij pro ſua ſententia adducere: ſic enim ait, *lib.* 1. *de Romano Pontif. cap.* 27. Sicut Petrus dicitur Princeps Apoſtolorum, qui inſtitutus eſt Caput, & Paſtor ouium, ita etiam Paulus dici poteſt Princeps Apoſtolorum, quia munus Apoſtolicum exuberantiſſimè adimpleuit. Ita ille; cui etiam adde Ioannem Vviggers *in* 2. 2. *D. Thomæ, de Fide, & Spe, & Charitate, ad quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 1. *num.* 102. *tract. de Pontifice.* Ergo licet Paulus etiam vocetur Princeps Apoſtolorum, non ſequitur (vt volunt aduerſarij) fuiſſe Pontificem cum Petro, & Caput Eccleſiæ, cum in diuerſo genere dicatur Paulus Princeps Apoſtolorum à Petro. Et hoc dicere volunt Patres adducti, nec aliter intelligendi ſunt. Et ideò, præter Doctores citatos vide Zachariam Bouerium *in Cenſura contra M. Antonium de Dominis*, *lib.* 1. *cap.* 5. vbi optimè explicat in quo ſenſu Patres vocent Petrum, & Paulum Principes Apoſtolorum, abſque præiudicio Primatus Petri? quod etiam probauit *in c.* 11. Itaque, quando Petrus ſeorſim vocatur Princeps Apoſtolorum, tunc intelligitur eſſe Princeps reſpectu omnium Apoſtolorum, etiã reſpectu Pauli, quia reſpectu omnium habet curam, & gubernationem paſtoralem, Nemo enim excipitur ab eo, quod illi dictum eſt, paſce oues meas. Quod autem Petrus, & Paulus ſimul vocantur Principes Apoſtolorum, hoc intelligendum eſt, non de vero Pricipatu, aut gubernatione Paſtorali; ſed de eminentia laborum, ac moleſtiarum, in quibus illi duo præcelluere. Ita magna eſt differentia inter Petrum, & Paulum. Primò, quia Petrus duplici titulo vocatur Princeps Apoſtolorum: tum propter eminentiam poteſtatis, ſeu præfecturæ, tum propter eminentiam laboris. At Paulus, poſteriori tantùm. Secundò, Petrus, & ſeorſim ſolus, & coniunctim cum Paulo vocatur Princeps. At Paulus ſeorſim nunquam; quòd benè notandum eſt. Et ita docet Martinus Becanus *ae Republ. Eccl. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 15.

2. Secundò. Alias Patrum auctoritates adducunt aduerſarij, aſſerentes, Petrum, & Paulum fuiſſe fundamenta Eccleſiæ, concedo: ergo fuerunt in ſumma Poteſtate, & Iuriſdictione: ergo conſtituunt vnicum Principem, & Caput Eccleſiæ, nego. Et alioquin de omnibus Apoſtolis hoc poſſet dici; nam non ſolum à Patribus, ſed etiam à ſacris litteris vocantur Eccleſiæ fundamenta. Audi itaque ex præclara Societate Ieſu Turrianum *t.* 1. *in* 2. 2. *D. Thomæ, diſp.* 15. *dub.* 1. ita aientem: Tribus modis Apoſtoli dicuntur fundamenta Eccleſiæ ſine vllo tamen Petri præiudicio. Vno modo, quia ipſi primi Eccleſias vbique fundarunt. Secundò, ratione Doctrinæ illis reuelatæ, quam omnes prædicauerunt. Tertiò quia omnes habuerunt poteſtatem in omnes Eccleſias, quamuis Petrus peculiariter, vt illi in Primatu ſuccederetur. Hæc Turrianus. Nihil igitur officit ad Primatum Petri, quod Paulus cum ipſo vocetur à Patribus fundamentum Eccleſiæ: nam ex hoc (vt patet ex Turriano) non poteſt deduci, fuiſſe æqualem D. Petro in Regimine; vt malè inferunt aduerſarij. Qui quidem audiant etiam Zachariam Bouerium, *in controuerſ. tom.* 2. *in demonſtrat.* 3. *Symboli de Vnitate capitis viſibilis*, *art.* 8. aſſerentem, cum qua differentia, Paulus cum cæteris Apoſtolis, & Petrus dicantur fundamenta Eccleſiæ. Apoſtoli (ait idcircò fundamenta nuncupantur, quia fundauerunt Eccleſiam in fide, & Doctrina Chriſti. Quemadmodum ait Paulus 1. *Corinth.* 3. Vt ſapiens Architectus fundamentum poſui. Quod etiam tradit Beatus Ignatius *Epiſt.* 5. Vna eſt Eccleſia (inquit) quam fundauerunt Sancti Apoſtoli in Sanguine Chriſti, propriis ſudoribus, & laboribus. Petrus verò ſingulari quodam modo Eccleſiæ fundamentum dicitur, quia ſupremus Rector, ac Gubernator Eccleſiæ à Chriſto inſtitutus eſt. Ita ille, quod etiam fuſius docuit *in Cenſura contra M. Antonium de Dominis, part.* 2. *lib.* 1. *c.* 6. Vide etiam Tannerum *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 1 *punct.* 7. §. 28. Ioannem Vviggers *in* 2. 2. *D. Thom. tract. de Pontifice ad q.* 1. *art.* 10. *dub.* 1. *n.* 24. *cum ſeq.* Alphonſum de Caſtro *aduerſus Hæreſ. lib.* 10. *verſ. Papa.* Dico itaque quod Paulus, & alij Apoſtoli dicuntur fundamenta Eccleſiæ, quia omnes fundarunt vbique illam, non enim Petrus ſolus per ſe conuertit totum Mundum ad fidem, ſed diuerſas Religiones ſuſceperunt, ad fidem Chriſti adiuuerunt. Vnde Paulus *ad Rom.* 15. ait. Sic autem prædicaui Euangelium hoc, non vbi nominatus eſt Chriſtus, nè ſuper alienum fundamentum ædificarem. Admittimus igitur Paulum, & alios Apoſtolos ſuis modis dici fundamenta Eccleſiæ, ſed tamen addimus peculiarem fundamenti rationem competere Petro. Vnde ſequitur proindè, quod ſit ipſe vniuerſalis Rector, & Caput Eccleſiæ. Vide præter Doctores citatos Pitigianum *in* 3. *ſent. tom.* 2. *diſt.* 25. *q.* 2. *art.* 1.

3. Tertiò. Non obſtat authoritas aliquorum Patrum vocantium Paulum Collegam D. Petri: nam hoc nomen etiam vſurpatur in eo, qui minorem habet poteſtatem, & dignitate ſit inferior; alioquin omnes Epiſcopi eſſent pares Summo Pontifici, & in eodem honoris culmine, ac dignitatis Eccleſiaſticæ æquali gradu collocati; vt nouiſſimè perperam voluit impius Claudius Salmaſius *de Primatu Papæ lib.* 1. *cap.* 6. *fol.* 94. *&* 95. nixus authoritate D. Cypriani *Epiſt* 2. *ad Antonianum*, in qua vocauit Cornelium Pontificem Romanum Collegam ſuum. Et ideò dicendum eſt quod ſicut D. Cyprianus, vocando Pontificem Collegam ſuum, non intellexit facere illum

illum æqualem ſibi, vt certum eſt. Ita & Patres ab aduerſariis adducti vocando Paulum Collegam Petri, non intenderunt facere Paulum æqualem Petro: nam, vt dictum eſt, nomen, Collega, aliquando non ſignificat omnimodam parilitatem, vnde adducam hic verba eruditi Iacobi Pamelij *in Epiſt*.4. *Cypriani*, vbi vocauit etiam Fabianum Pontificem Collegam ſuum, & ideò Pamelius ait: Collegæ dicuntur, non illi dumtaxat, qui eiuſdē poteſtatis ſunt, vt duo Conſules, duo Tribuni, ſed & qui eiuſdem ſunt Collegij. Vnde & presbyteri Epiſcoporũ Collegæ dicuntur à Concilio Carthaginenſi IV. can.25. Atqui quãto ſint Epiſcopis inferiores presbyteri, infrà demonſtrabimus. Poteſt ergo quis Collega eſſe ſui ſuperioris, non ea tamen ratione, qua ille ſuperior eſt. Hinc in Concilio Africano Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi Collegæ dicuntur] omnes Epiſcopi, Conſacerdotes, ac Coepiſcopi, can.21.22.ac 31. Et tamē tanta fuit Carthaginenſis Epiſcopi præeminentia, vt nihil, illo inconſulto, cæteris Epiſcopis, ac Primatibus Numidiæ, ac Mauritaniæ, agere licuerit, can.20.eiuſdē Concilij. Hucvſque Pamelius. Quæ quidem deſumpſit à Doctore Pariſino, Remundo Rufo, *qui in Apologia pro Pontifice Romano, contra Molineum fol.* 119. poſt multa ſic aſſerit: Poteſt ergo quis Collega eſſe ſuperioris ſui, non ea tamen ratione, qua ille ſuperior eſt. Suetonius de Auguſto ſic ſcribit: Perpetuam Tribunitiam poteſtatem recepit, in qua ſemel, atque iterum per ſingula luſtra Collegam ſibi cooptauit. Ibidemq; ait de Cæſare: Nemini vero dubium eſt Tribunum illum Collegã Auguſti poteſtate, dignitateque, niſi Tribunitia parem non fuiſſe. Ita ille. Dico igitur, quod ſicut presbyter dici poteſt Collega Epiſcopi, non quatenus Epiſcopus eſt Epiſcopus, ſed quatenus Epiſcopus eſt etiam Presbyter. Ita Paulus Apoſtolus dicitur à Sanctis Patribus collega Petri, non quatenus Petrus Papa & Caput Eccleſiæ eſt, ſed quatenus Petrus eſt etiam Apoſtolus. Itaque Paulũ, & Petrum concedo Collegas fuiſſe ratione prædicationis, & Apoſtolatus; ſed in regenda Eccleſia, & quoad Primatum, Paulum inferiorem fuiſſe Petro, dicendum eſt.

4. Quartò, ad argumentum, quod aduerſarij adducunt, & de quo exaltant, & Io triumphe videntur canere, D. Epiphanium aſſerere, Paulum, & Petrum fuiſſe Epiſcopos Romanos: Ergo fuit par Petro in Primatu Eccleſiæ. Reſpondeo primò. Quod Epiphanius loquendo in terminis de Primatu Eccleſiæ, ſic ait, *in lib. Anchoratus, non longe ab initio:* Ipſe Dominus conſtituit Petrum primum Apoſtolorum, Petram firmam, ſuper quam Eccleſia Dei ædificata eſt. Itaque ſecundum Epiphanium in primatu Paulus nõ eſt par Petro; quia ait ipſe, Petrum fuiſſe à Chriſto conſtitutum primum Apoſtolorum: Ergo & Pauli. Et ſuper Petrum Eccleſiam fundatam eſſe: ergo non ſuper Paulum. Deinde *lib*.2. *Hæreſ*. 51. poſt multa ſic concludit. Quare Petrum Diſcipulorum ſuorũ Principem elegit, vti perſpicuè declaratum eſt. In quibus verbis Dionyſius Perauius animaduertens *n*. 17. ſic ait: Egregius locus, ex quo liquet Petrum Andreæ, ac cæteris Apoſtolis, non ætatis, aut vocationis ordine, ſed Principatus, ac Dignitatis anteponi. Ergo etiam & D. Paulo. Itaque D. Epiphanius, quando dixit Paulum fuiſſe Epiſcopum Romanum, reducendus eſt ad bonũ ſenſum, & explicandus. Ideò reſpondeo ſecundò, contra Primatum D. Petri, hoc argumentum adduxiſſe terram illam peſtem Eccleſiæ, Marcum Antonium de Dominis. Dico igitur, ſolum Petrum Epiſcopum Romanum extitiſſe. Vnde paſſim Patres Romanã Eccleſiam, Petri Cathedram vocant. Pro omnibus adducam tantũ Optatum *lib*.2. *contra Donatiſtas*, ſic aſſerentem? Negare non potes, ſcire te in Vrbe Roma Petro primam Cathedram Epiſcopalem eſſe collatam in qua ſederit omnium Apoſtolorum (ergo & Pauli) Caput Petrus; vnde & Cephas appellatus eſt. Ita ille. Igitur dicitur à D. Epiphanio Paulum cum Petro, Epiſcopum Romanum fuiſſe, non quia propriè, & in rigore fuerit, ſed quia ſocius, & Collega D. Petri, fundauit ſimul cum ipſo Eccleſiam Romanam, cuius tamen Epiſcopatus penes Petrum ſtetit. Vide Franciſcum Agricolam *tract. de Primatu S. Petri Apoſt. cap*. 10. *in ſua monitione ad Lectorem*. Igitur quando Epiphanius dixit Paulum fuiſſe Epiſcopum Romanum, hac ratione dixit, qua Epiſcopalia munera Romæ exercuit.

5. Quod poteſt confirmari ex opinione Feuardentij Doctoris Sorbonici in Diuum Irenæum *lib*.3. *cap*.3. vbi ſic ait: Mihi perplacet Sanderi doctiſſimi Theologi conciliatio, Petrum quidem Clementē ordinaſſe, *Sed huic Linum, & Cletum in Catalogo Epiſcoporum Romanorum præponi, quod eos Petrus ſibi coadiutores aſciuiſſet*. Ita ille. Si igitur ſecundùm Feuardentiũ aliqui Patres appoſuerunt, & vocant, Epiſcopos Romanos Linum, & Cletum, non quia verè fuerunt Pontifices, ſed quia in vita D. Petri fuerunt eius Coadiutores: quid mirũ, ſi D. Paulus ab Epiphanio vocetur etiam Romanus Epiſcopus, non quia talis fuiſſet, ſed quia magis quàm Linus, & Cletus D. Petrũ coadiuuit & in Eccleſia Romana fundanda fuit eius ſocius, & Collega. Sed notandum eſt hic cum P. Zacharia Bouerio *in Cenſura M. Antonij de Dominis lib*.4. *c*.1. quod duplex fundationis genus quoad rem ſpectat, conſiderandum eſt, vnum quidem, quod per Euangelij diſſeminationē, & fidei prædicationem peragitur: ea verò eſt huius fundamenti ratio vt tum primum aliqua Eccleſia fundari dicatur, cum populus ab errore reuocatus, ad Chriſti fidem conuertitur. Alterum eſt cum populo ab errore conuerſo, & Chriſti fide imbuto, nouus ibi Epiſcopatus erigitur, & Epiſcopalis Sedes in Eccleſia fundata à ſuo Epiſcopo adminiſtratur. Primum quidem fundationis genus, ſi Romanam Eccleſiã ſpectamus, Petro, & Paulo æquè conuenire poteſt, vterque enim Romæ Euangelium diſſeminauit, vterque in Romana Vrbe ad Chriſti fidem introducendam laborauit, quanquam prior Petrus ad eam acceſſerit, quo fit, vt etiam vterque hoc fundationis genere ipſius Eccleſiæ fundator appellari queat. Vnde ex hoc ſequitur, vt Romani Pontifices Petrum, & Paulum Romanæ Eccleſiæ auctores cognoſcunt, Bullas ſub vtriuſque nomine conficiant, vt infrà dicemus, plumbeum ſigillum vtriuſque imagine connectant, vtriuſque officium ſimul coniungant ac in omniferè Pontificali munere, cum B. Petri memoriam celebrant, Paulum à Petro nunquam diſiungant, neq; enim id alia ratione præſtant: quàm quod æquè à Petro, & Paulo Romanam Eccleſiã hoc fundationis genere fundatam eſſe profitentur: at verò ſi alterum fundationis genus ſpectes, Petrus dumtaxat Romæ Eccleſiæ fundator fuit, is enim ſolus Romanã Eccleſiam vt proprius Epiſcopus rexit, ſolus ſine Paulo eam Eccleſiam, ac ſimul cunctas Orbis Eccleſias Pontificia auctoritate adminiſtrauit. Vide etiam eumdem Bouerium *lib*.2.*c*.7. *& c*.4. vbi firmat, quod licet Paulus cum Petro in Romana Eccleſia fundanda laborauerit, non tamen illius Epiſcopus fuit, aut Roma ſimul duos Epiſcopos habuit, ſed vnum Petrũ dumtaxat. Dicitur itaque Romana Eccleſia à duobus Apoſtolis fundata, eo quod Petrus primùm, deinde Paulus Romanum populum Chriſtiana fide imbuerint; at Epiſcopatus tantummodò apud Petrũ manſit. Et ita hanc ſententiam in terminis, præter Bouerium vbi ſupra, tenet Coëffeteau *contra Rempubl. M. Antonij de Dominis tom*.2. *lib*.4. *cap*.1. *n*.8. *&* 11. vbi ſic ait: Iunxiſſe operas Principes Apoſtolorum, ac de communi conſilio, cum alterum Romæ natus

eſſet, rebus Eccleſiæ conſuluiſſe, nullus dubitat. Sed Paulum egiſſe Romæ Epiſcopum, ſi Eccleſiaſtici vocabuli vis,& energia attendatur, vix eſt, vt concedi poſſit, cùm Cathedram ibi figere non potuerit, occupata (vt omnes Patres aſſerunt) ea Sede à Petro Apoſtolorum Corypheo. Accedit, quod cùm Paulus Gentium Apoſtolus diuinitus conſtitutus eſſet, vt omnibus nationibus Euangelij lucem præferret,nulli certo loco aſtringi, ac veluti alligari debuit.Quod ergo à quibuſdam ſcriptoribus Paulus inducitur Epiſcopus Romanus, ad functiones Epiſcopales, quas Paulo vbique obire licuerit, omninò referendum eſt, non ad Cathedræ illam erectionem, quam vni Petro acceptam habet Eccleſia Romana. Sic ergo intelligendus Epiphanius,qui expreſſis verbis Paulum cum Petro Epiſcopum Romanum facit:ſcilicet ad munera Epiſcopalia reſpexit, cum tamen eum non lateret Epiſcopatus Romani propriè ſpectati fundamenta, vnum feciſſe Petrum. Hinc ſcilicet, vt oſtendimus, plerique eorum,qui Catologos Romanorum Pontificum contexunt,à Petro, prætermiſſo Paulo,initium ducunt, ac demum ad Linum,Clementem, ac deinceps alios progrediuntur. Huc uſque Epiſcopus Maſſilienſis. Vnde D. Auguſtinus *Epiſt.*164. recenſet Epiſcopos Romanos à S. Petro, ad Anaſtaſium *tom.*2.his verbis: Quanto certius, & verè ſalubriter ab ipſo Petro numeramus,cui totius Eccleſiæ figuram gerenti, Dominus ait: Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Petro enim ſucceſſit Linus, Lino Clemens, &c. Vide etiam Amicum *tom.*4. *diſput.*5. *ſect.*1. *num.*6. qui adducit D. Irenæum. Hinc Patres apertè, & clarè Romanam Cathedram, & Epiſcopatum D. Petro tribuunt, vt Gregorius *Epiſt.*37. *ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum.* Hieronymus *lib. de viris illuſtribus. c.*1. Damaſus *in vita D. Petri.* Seuerus Sulpitius *Hiſt.Sacr.lib.*2.D.Leo *ſerm.*1.*in natal. B. Petri,& Pauli.* Bernardus *Epiſt.*237. *ad Eugenium Papam*, & alij communiter. Et ideò ſententiam ſuperius impugnatam,nempè,Paulum fuiſſe etiam Epiſcopum Romanum,latè,præter doctores adductos,refellit Martinus Becanus *de Republ. Eccleſiaſt. lib.*3. *cap.*2. *per totum*, & ideò Ioannes Lorinus *in Acta Apoſt. c.*28. *verſ.*31. *in fine* loquens de Petro, & Paulo ſic aſſerit: Dempta Primatus, & Romani Epiſcopatus in Petro prærogatiua, paria ferè omnia de vtroque prædicant Patres, vt proprio de hac re ſermone demonſtraui. Nec aliter Epiphanius ambos vocans Romanos Epiſcopos intelligendus eſt, quàm propter functiones Epiſcopales, quas vbique licuit Paulo obire, etiam Romæ, ſed ſalua dicta Petri prærogatiua Capitis. Hæc Lorinus. Vide etiam ex Doctoribus Sorbonicis Nauclerum *de Monarch. tom.*1. *part.*2.*lib.*4 *cap.*10.

6. Ex his omnibus breuiter contra Aduerſarios aſſero,Petrum,& Paulum fuiſſe Epiſcopos Romanos hoc modo,videlicet Petrum propriè,ac titulo;Paulum officio adiutoris Petro ſubordinati. Hinc Photius *in Bibliotheca cap.*254.*fol. mihi* 1403. loquens de Ioanne Apoſtolo Epheſi Epiſcopo, ſic ait:Ab exilio reuocatus, Epheſinæ præfuit Sedi, & per ſe cum ſeptem Epiſcopis Epheſinam Diœceſim rexit.Ita ille. Itaque tempore D. Ioannis, regebant Eccleſiam Epheſinam octo Epiſcopi,non quia omnes eſſent Epiſcopi Epheſini, ſed Ioannes erat propriè, ac titulo Epiſcopus, alij verò ſeptem erant Epiſcopi officio adiutorum, Ioanni ſubordinatorum. Sic dicendum eſt in caſu noſtro, fuiſſe Petrum, & Paulum Epiſcopos Romanos, Petrum propriè, Paulum tanquam eius coadiutorem.

7. Et tandem ad confirmationem ſupradictorum, apponam hic verba Sulpitij Seueri *lib.*2.*Hiſt* ſic aſſerentis: Et tempore Diuina apud Vrbem Religio inualuerat Petro, vti Epiſcopo gerente, & Paulo poſteà quam ab iniuſto Præſidis Iudicio Cæſarem appellauerat, Romam deducto, ad quem audiendum plures conueniebant, qui veritate intellecta, virtutibuſque Apoſtolorum, quas tunc crebrò ediderant, permoti ad cultum Dei ſe conferebant In quibus verbis apertè patet,Sulpitium Epiſcopatum Romanum ſoli Petro tribuere,cùm tamen faciat mentionem de Paulo, & ipſum conſociet Petro in virtutibus, & prædicatione, non autem in Epiſcopatu. Quod etiam patet apud D.Hieronymum,in Catalogo ad Dextrum Prætorij Præfectum, vbi docet Petrum Romæ vigintiquinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuiſſe, & ſtatim loquens in eodem contextu de Paulo aſſerit tantùm,quod pro Chriſto Romæ truncatur. Et in libro Pontificali, qui Damaſo,vel Anaſtaſio tribuitur, hæc de Petro habentur: Petrus ingreſſus Vrbem Romam ſub Claudio Cæſare, ibi ſedit Cathedram Epiſcopatus annos vingiquatuor, menſem vnum, dies octo. Hic martyrio cum Paulo coronatur poſt paſſionem Domini annis triginta octo. Vide quomodo apponat Paulum ſocium Petro in martyrio, non autem in Cathedra. Malè igitur Anonymus auſus eſt conſociare Paulum cum Petro in Epiſcopatu Romano: nam Cathedra Romana ſemper penès vnum Petrum fuit. Recognoſcat etiam Anonymus Bedam *in Act.Apoſt.cap.*15. vbi ſic ait:Scimus Petrum,& Paulum Apoſtolos anno poſt reſurrectionem Domini trigeſimo octauo, id eſt vltimo Neronis anno paſſos fuiſſe martyrium,& B.Petrum Romæ vigintiquinque annos Epiſcopalem ſediſſe Cathedram. Vide quomodo Beda loquens de Petro, & Paulo Romæ ſimul degentibus, in Cathedra tamen ſolùm Petrum conſtituat,& Epiſcopum Romanum eſſe dicat.Quod etiam manifeſtat Prudentius Hymno 2.de ſancto Stephano. Hic Romæ iam regnãt duo Apoſtolorum Principes. Alter vocatur Gentium. Alter Cathedralem poſſidens primam, recludit creditas Æternitatis Ianuas. Satis igitur ex omnibus ſupradictis remanet labefactatum argumentum deſumptum ex Epiphanio, qui vocauit Petrum,& Paulum Epiſcopos Romanos, nã ſano modo Epiphanius intelligendus eſt, & in eo ſenſu, in quo ſupra à nobis explicatum eſt. Adde, quod etiam negandum eſt Aduerſariis, Epiphanium vocare Petrum, & Paulum Epiſcopos Romanos, ſed vt ex textu Græco tranſlatandum eſt,Epiſcopos apud Romam, eſt enim magna differentia, aliquos v. g. eſſe Epiſcopos Cathanenſes, & eſſe Epiſcopos in vrbe Cathanæ. Latius hoc argumentum refellere volui, quia defenſores Anonymi Achillem ſuum putabant.

8. Quintò, non obſtat argumentum ab Aduerſariis adductum, nempè Pontifices vocari ſucceſſores D. Petri,& Pauli; nam reſpondeo, ita Patres locutos fuiſſe,non quaſi Paulus cum Petro iunctus,fuerit Caput Eccleſiæ, & Pontifex Romanus; ſed quia cum Petro fundauit Eccleſiam, Prædicatione,Miraculis, Martyrio, &c. Et ideò ex hoc Patres vocant Pontifices, ſucceſſores Petri, & Pauli. Sed non deſeram hîc apponere verba Ioannis à Capiſtrano de *Auctor. Papæ*, *part.*3. *ſecundæ partis principalis. fol.* 113. vbi ſic ait: Romanus Pontifex non ſolùm Petri, ſed etiam Pauli ſucceſſor eſt, Petri quidem in plenitudinem poteſtatis, Pauli verò in plenitudinem legationis, id eſt Scientiæ. Ergo Pontifices dicuntur ſucceſſores Petri, & Pauli, non in eodem, ſed in diuerſo genere. Et vt penitus remaneant Aduerſarij conuicti,adducam hic verba D. Epiphanij Hæreſ.41. fol. mihi 300. vbi ſic ait: *Credo, Hyginy Papa temporibus fuit, qui in Apoſtolorum Iacobi, & Petri, & Pauli ſucceſſione nonum locum tenebat.* Quid ad hæc verba reſpondebunt Aduerſarij;ſi ipſi aſſerunt Petrũ,

&

& Paulum fuiſſe Pontifices, quia Patres aſſerunt Pontifices fuiſſe ſucceſſores Petri, & Pauli, non ſolùm duos, ſed etiam tres Pontifices in Eccleſia habebimus, quia vt vidiſti, Epiphanius dicit Hyginium Papam, non ſolum fuiſſe ſucceſſorem Petri, & Pauli, ſed etiam Iacobi. Hic locus D.Epiphanij penitus Aduerſarios euertit & conuincit, & ideò rectè obſeruauit Bouerius *in Cenſura M. Antonij de Dominis lib.* 1. *cap.* 5. Quod ſi Romani Pontifices æquè in eorum bullis Petri, & Pauli nomen vſurpent, hos duos Apoſtolos meritò venerantur, eo quod ſimul Romanam Eccleſiam fundauerint, & eandem proprio ſanguine conſecrarint, manente tamen illibato Primatu Petri. Vnde modo ſuperius explicato, venit intelligendus Euſebius *lib.* 3. *c.* 21. *Hiſtor.* aſſerens Clementem III. in vrbe Roma tenuiſſe Pontificatum poſt Paulum, & Petrum. Quæ omnia confirmantur ex reſponſione ad aliud argumentum Anonymi, aſſerentis Pontifices ſedere in Throno D. Petri, & Pauli, vt de ſeipſo teſtatur Gregorius VII. in Excommunicatione lata contra Henricum IV. anno 1580. Ergo, ait Anonymus, Paulus fuit Pontifex ſimul cum Petro; ſed non obſeruant, vel noluit obſeruare, Gregorium VII. in dicta Bulla poſuiſſe, & agnouiſſe differentiam inter Petrum, & Paulum; vnde in principio dictæ Bullæ ſic ait: Beate Petre Princeps Apoſtolorum, & tu Beate Paule Doctor Gentium dignamini quæſo aures veſtras ad me inclinare, &c. Ergo dicendum eſt ſedere Pontifices in Throno D. Petri, & Pauli, quia ſunt eorum ſucceſſores, ſed diuerſo genere, dicuntur enim ſedere in Throno D.Petri in ordine ad Clauem potentiæ, & ideò dixit Gregorius VII. Beate Petre Princeps Apoſtolorum; dicuntur ſedere in Throno D. Pauli in ordine ad Clauem ſcientiæ, & ideò dixit Gregorius, & tu Beate Paule Doctor Gentium, &c. Igitur Pontifices ſedent in Throno D.Petri, & D. Pauli, & dicuntur eorum ſucceſſores, quia ambo Eccleſiam Romanam fundauerunt: Petrus vt Caput habens Clauem Potentiæ, Paulus vt Apoſtolus Clauem Scientiæ. Vnde ex his patet reſponſio ad aliam auctoritatem Patrum aſſerentium Pontifices eſſe Vicarios D.Petri, & Pauli. Nam reſpondeo hoc eſſe verum, ſed diuerſa ratione. Audi Coëffeteau vbi ſuprà contra M. Antonium de Dominis *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 12. Pontifex dicitur Vicarius Apoſtolorum, quod in labores eorum introierit. Dicitur Vicarius Pauli, quod Romam ſuæ authoritatis ſedem nactus ſit, quam Paulus ſua doctrina illuſtrarit, ac etiam ſuo ſanguine conſperſerit, & veluti ſacrarit. Dicitur verò Vicarius Petri, quod eam Cathedram inſideat, in qua Petrus Epiſcopus ſedit.

9. Sextò; non obſtat etiam argumentum deſumptum ex verbis Pontificum aſſerentium efficere aliquid authoritate D.Petri, & D. Pauli. Nam ad illud optimè reſpondet Martinus Becanus *de Repub. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. Cui adde Nicolaum Coëffeteau loco citato contra M. Antonium de Dominis *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 12. aſſerit enim Apoſtolicam authoritatem, qua potitur Pontifex, etiam in Paulo reſediſſe, quippe qui non ſecus ac Petrus, Chriſti Apoſtolus fuerit. Quare mirum eſſe non debet Pontificis, quem hæredem Apoſtolorum nuncupat Hieronymus, poteſtatem ad Paulum etiam referri; maximè verò, quod cum Petro operam nauarit, & Eccleſiam inſtituerit, quodque totum ſanguinem cum doctrina ei profuderit. Igitur, dicuntur Pontifices multa præſtare authoritate Petri, & Pauli, quod vterque nouellam illam plantam excolerit, ac demum cruore ſuo aſperſerit, ac irrigarit. Sed primas in ea Eccleſia fundanda habuit Petrus, tum quod primus Romæ Euangelium promulgarit, tum quod eam ſedem pro authoritate Capitis Eccleſiæ ad ſummæ dignitatis gradum euexerit. Paulus equidem eum ſecutus, inſtitutos in fide Romanos confirmauit, ſed ſedem Romæ non fixit, cuius ratione eius Vrbis Epiſcopus cenſeri poſſit. Ita ille, quem ex induſtria ſæpius in hac Diſceptatione adducere volui, vt appareat arma contra aduerſarios deſumpta, etiam eſſe à præclaro Muſæo Sorbonico.

10. Confirmant hanc reſponſionem verba noſtri Patris Duardi *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 5. vbi ſic ait: Licèt Pontifex dicat Cenſuras ferre authoritate Petri, & Pauli, non intelligitur eas ferre authoritate diffuſa in eum à Paulo, ſicut diximus de Petro, ſed quia Diuus Paulus Eccleſiæ Romanæ vnà cum D. Petro fuit cooperator, & fundator, non tamen fuerunt in eodem tempore duo Pontifices, quia in Eccleſia duo Pontifices eodem tempore eſſe non poſſunt, quoniam hoc eſſet contra Chriſti inſtitutionem, qui vnum duntaxat Principem totius Eccleſiæ conſtituit, & tanto fortius, quia minueretur Pontificia poteſtas; per coadiutorem autem Pontificis Maieſtas in nullo minuitur, quoniam penès coadiutorem non ius ipſum, ac titulum poteſtatis transferre dicitur, ſed tantùm adminiſtrationem maiorem, vel minorem ad ſui libitum. Hæc Duardus.

11. Nec deſeram hîc apponere verba Antonij Poli, quæ ſatis deſeruiunt pro reſponſione, quo ſenſu Pontifices dicuntur ſucceſſores D.Petri, & D. Pauli, efficere aliquid authoritate D. Petri, & D. Pauli, & quo pacto dicuntur Petrus, & Paulus Epiſcopi Romani, ſic itaque aſſerit in Lucidario poteſtatis Papalis *lib.* 4. *fol.* 36. Solus Petrus fuit ſuperior, omnes alij ſubditi, etiam Paulus, ſed in rebus geſtis Papalibus Paulus Petro coniungitur, quia vrbem ſuo martyrio conſecrarunt, & in paſſione fuerunt ſocij. Ita ille.

12. Vnde Bouerius, vt ſupra obſeruauimus in Cenſura Contra M. Antonium de Dominis *lib.* 4. *cap.* 1. rectè notat, quia Petrus, & Paulus fundauerunt Eccleſiam Romanam prædicatione, & Romanos ad Chriſti fidem conuerterunt; hinc fit vt Romani Pontifices, Petrum, & Paulum Romanæ Eccleſiæ authores agnoſcant, Bullas ſub vtriuſque nomine conficiant, plumbeum ſigillum vtriuſque imagine cohoneſtent, vtriuſque officium ſimul coniungant, ac in omni ferè Pontificali munere cum B.Petri memoriam celebrant, Paulum à Petro nunquam diſiungant, *neque enim id alia ratione præſtant, quàm quod æquè à Petro, & Paulo Romanam Eccleſiam prædicatione fundatam eſſe profitentur.* Malè igitur Anonymus ex verbis, quæ aliquando in Bullis Pontificiis apponuntur, videlicet auctoritate D. Petri & D.Pauli, &c. malè, inquam, infert æqualitatem Pauli cum Petro in primatu Eccleſiæ, nam quoad primatum ſemper fuit Paulus ſubditus Petro, & ei ſubordinatus. Itaque dicendum eſt, Pontifices aſſerere aliqua facere ſubnixos auctoritate Petri, & Pauli, quia fuerunt hæredes Apoſtolorum, & ideò D. Bernardus ad Eugenium lib. 3. vocat illum hæredem Apoſtolorum, poteſtate Petrum. Et D. Hieron. *Epiſtol.* 2. *ad Damaſum.* Qui Apoſtolos inquit, honore ſequeris, ſequaris & merito. Vnde in Symbolo Nicæno dicitur: Et vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, quia præter alias rationes, Apoſtoli, vt obſeruat Franciſcus del Caſtillo *in* 3. *ſentent. tom.* 2. *diſput.* 13. *quæſt.* 11. *p.* 4. *num.* 13. Becanus *in Man. contr. lib.* 1. *cap.* 3. *concluſ.* 2. *num.* 14. & alij Sanctam Eccleſiam fundauerunt. Et ideò Pontifices aliquando vocati ſunt Epiſcopi Apoſtolici, & Eccleſia à D. Hieronymo *lib.* 2. *contra Ruffinum.* vocatur Sedes Apoſtolica. Et D. Auguſtinus *Epiſt.* 162. ſic ait: In Romana Eccleſia ſemper Apoſtolicæ Cathedræ viguit Principatus. Dum igitur Pontifices aſſerunt aliquid efficere auctoritate D. Petri,

& D. Pauli, hoc modo intelligendi ſunt, videlicet auctoritate D. Pauli, vt Apoſtoli, auctoritate verò D. Petri, non ſolùm vt Apoſtoli, ſed vt Apoſtolorum Capitis. Conſociant verò Pontifices ſemper Paulum & non alium Apoſtolum cum Petro, quia Paulus cum Petro in Eccleſia fundanda ſimul laborauit, & in paſſione, & morte ſocij fuerunt.

13. Ad illud verò de Imagine Pauli ad dexteram Petri collocata, Reſpondeo, quod eius ſolutio patet lippis, & tonſoribus. Videtur Ioannes Vviggers *in 2.2. D. Thomæ. Tract. de Pontifice ad quæſt.1. art. 10. dub.1. num.*103. Alexander Carerius *de poteſtat. Rom. Pontif. lib.*1. *cap.*5. Iuſtinianus *in Epiſtola Pauli tom.*1. *diſput.*1. *de Apoſtolatu cap.*9. Bellarminus *lib.* 1. *de Rom. Pont. cap.*27. *&* 29. eius validus defenſor Iacobus Gretſerus, cum Amico *in Curſu Theologico tom.*4. *diſp.*6. *ſect.*2. *num.*82. & Becano *de Republic. Eccleſiaſt. lib.*3. *cap.*2. *num.*7. Dico igitur hunc maiorem honorem Eccleſiam Paulo detuliſſe, non propter maiorem poteſtatem, ſed propter maiorem ſapientiam & doctrinam, qua Eccleſiam illuſtrauit; vti ſolet ſæpè Eccleſia minores Sanctos maiori ſolemnitate celebrare; propter illuſtriora exempla, quæ poſteris reliquerunt. Vel dicendum eſt morem fuiſſe apud antiquos, iuniorem ambulantem cum ſeniore incedere à dextris ſenioris, eumque obſequij cauſa paululum præcedere. Ex qua conſuetudine fieri potuit, vt etiam in Imaginibus Paulus depingeretur à dextris Petri.

14. Et tandem ex ſuperioribus adductis patet etiam reſponſio ad omnes alias Patrum auctoritates, quas Aduerſarij plena manu cumulant, ex quibus propter indiuiduam Pauli cum Petro ſocietatem, & propter eximias, & titulos eis æqualiter præſtitos, conantur firmare parilitatem inter illos. Nam vnica cum ſchola omnium Theologorum reſpondetur (vt ſupra dictum eſt) dictos Patres locutos fuiſſe in ordine ad intrinſecam, & eſſentialem poteſtatem Apoſtolatus, non autem de poteſtate extrinſeca, quæ in ordine, & diſpoſitione regiminis poſita eſt, qua inferiorem Paulum fuiſſe Petro, conſtanter dicendum eſt. Quando igitur Patres videntur æquare Paulum Petro, loquuntur (vt in ſcholis dicimus) de Petro vt Apoſtolo, non de Petro vt Papa. Et ita rectè præter Doctores, vbi ſupra citatos, tenent Suarez *de legibus lib.*4. *cap.*3. *num.*4. Reſpondeo ſecundò. Quòd licèt Patres ex verbis Encomiaſticis datis Petro, & Paulo in eorum feſtiuitatibus, vel vigiliis, panegyricè, & non dogmaticè loquentes, videantur aliquando illos pares conſtituere; intelligendi ſunt de paritate, quæ non dicit omnimodam æqualitatem, ſed tantùm ſimilitudinem, vt optimè obſeruat in terminis Cardinalis Turrecremata *in ſumma de Eccleſia lib.*2. *cap.*12. Sic ego inuenio Sanctum Clementem in principio *Epiſt.* 2. ad D. Iacobum, Fratrem Domini, vocare illum, Epiſcopum Epiſcoporum, & Epiſcopum omnium Eccleſiarum Dei; quæ quidem verba, certum eſt competere ſoli Petro, & eius ſucceſſoribus: ſed quia ibi Clemens enomiaſticè loquitur, ideò ſane intelligendus eſt, & eius verba ad bonum ſenſum reducenda, vt fecit Pueronius *de Regularium Ariſtocratia, tom.*2. *cap.*3. *num.*34. Sic & in caſu noſtro; licèt aliqui Patres in Encomiis datis Petro, & Paulo videantur illos æquare, tamen, quia panegyricè loquuntur, eorum verba ſano modo interpretanda veniunt, vt ſuprà viſum eſt. Et ne deſeras etiam recognoſcere Bouerium in Cenſura M. Antonij de Dominis, *lib.*1. *cap.*11. vbi contra Anonymum explicat plura loca Sanctorum Patrum, æqualitatem inter Petrum & Paulum ſignificantia, ſed in diuerſo genere intelligenda eſſe manifeſtè demonſtrat. Vnde ego obſeruo, quòd aliqua loca Sanctorum Patrum videntur ſignificare, Paulum Petro præcellere; alia æqualem eſſe; alia dubium eſſe vter præcellat. Origines *lib.*1. *contra Celſum*, vocat Paulum fundatorem Eccleſiarum poſt Chriſtum præcipuum. Ambroſius *lib.*2. *de Spiritu ſancto in fine*, ſic ait: Vna enim gratia fulgebat in his, quos Spiritus vnus elegerat. Nec Paulus inferior Petro. Idem Ambroſius *ſerm.*66. *de Natal. Petri, & Pauli*, aſſerit: Beati Petrus, & Paulus eminent inter vniuerſos Apoſtolos, & peculiari quadam prærogatiua præcellunt. Verùm inter ipſos, quis cui præponatur incertum eſt. Ergò ſupradicta, & alia ſimilia verba Sanctorum Patrum, de Petro & Paulo loquentium, intelligi non poſſunt de Iuriſdictione, Regimine, & Primatu, nam alioqui Patres inter ſe eſſent contrarij; non enim inter ſe cohærent hæc tria. Paulus præcellit Petro Iuriſdictione, Paulus par eſt Petro Iuriſdictione, Paulus vtrum præcellat Petro Iuriſdictione, dubium eſt. Itaque ſupradicta verba Patrum, vel ſimilia adducta ab Anonymo exponenda ſunt de vocatione ad Apoſtolatum, de virtutibus, de ſcientia, de laboribus, de meritis, &c. Et ideò Patres non pugnant inter ſe. Nam optime poſſunt cohærere inter ſe hæc tria: Paulus in laboribus, & doctrina præcellit Petro. Paulus eſt par Petro in ordine ad Apoſtolatum, Paulus vtrum præcellat meritis Petro apud Deum, incertum eſt. Hinc dixit Auguſtinus Triumphus *de poteſt. Eccleſ. quæſt.*7. *art.*6. Paulus fuit minor Petro, & maior, & æqualis; Minor quidem fuit poteſtate Prælationis; quia ſolus Petrus fuit Cephas, id eſt Caput totius Eccleſiæ; Maior autem prerogatiua electionis, quia electus fuit à Chriſto poſt Reſurrectionem, & poſt Glorificationem; vnde in Bulla Papæ Paulus ponitur à dextris, Petrus autem à ſiniſtris. Sed æqualis fuit officio prædicationis. Ita ille. Concludendum eſt igitur, ex omnibus ſuperius dictis, quod duplex poteſt conſtitui comparatio inter Petrum, & Paulum. Vna, quoad Apoſtolatum, & ſic fuit par Petro, quoad Sanctitatem, Sapientiam, Laborem, & Zelum, & his etiam fuit vel potuit eſſe Paulus par, vel maior Petro. Altera comparatio inter Paulum & Petrum poteſt conſtitui quoad Regimen & Iuriſdictionem, & ſic Petrus fuit maior Paulo; vt ſatis ſuprà contra Anonymum firmatum eſt.

15. Et quidem, ſi ex eius opinione aliud non ſequeretur inconueniens, (quod eſt negandum) niſi admiratio Hæreticorum, eſſet quidem penitus reſpuenda. Nam profectò poſſent ipſi exclamare Manhù, quid eſt hoc; Papani, & Romanenſes, dicerent (ipſi per deriſum nos vocant) per tot annorum myriades pugnarunt contra nos vſque ad ſanguinem, negando Paulum fuiſſe æqualem Petro, nunc verò concedunt. Et vſque adhuc, pro aris, & focis aduerſus nos contenderunt Caput Eccleſiæ fuiſſe ſolùm Petrum, nunc verò addunt ſimul etiam & Paulum. Quid, inquam, quæſo ex his nouitatibus, Hæretici ore impio in Romanam Eccleſiam non effutirent; Quaſnam quæſo illationes, & conſequentias ex hac opinione contra Primatum Petri, ipſi peſſimè non inferrent; Hoc cogitandum prudentioribus relinquo. Prorſus igitur talis ſententia refellenda venit, & his nouitatibus aures claudendæ, nec à ſemitis, quas Patres noſtri vnanimiter calcarunt, diſcedendum eſt, vt per calles inuios incedamus.

16. Nec obſtat dicere, id quòd Aduerſarij aſſeruerunt *num.*19. & 20. Infirmari Petri primatum, Pauli primatu conuulſo, cum eadem & paria ſint Sanctorum Patrum de Petri, & Pauli primatu teſtimonia; tolli, & obſcurari alterum non poſſe, vt non alter continuò collabatur, nec ſperni de altero Patrum ſententias, quin de vtroque condemnentur. Sed hæc omnia neganda ſunt. Primatus enim Petri non eget ſocietate Pauli; ſatis enim firmatus eſt, non ſemel, ſed

ſed toties in apertis Sacræ Scripturæ locis in traditione Eccleſiæ, & in Sanctorum Patrum teſtimoniis luce meridiana clarioribus; & authoritates Patrum ab Aduerſariis adductæ, ſatis ſupra explicatum eſt, quando interpretandæ veniant. Ideò obſeruandum eſt multa tribui Petro, Quæ etiam Paulo tribuantur propter communem Apoſtolatus dignitatem, qua vterque tam inſigni gloria effulſit, vt difficile ſit cenſere, quis cui ſit hac parte anteferendus. Cæterùm, vt plurimum propter capitis authoritatem, qua Paulum vicit Petrus, cùm eis eadem tribuuntur, non eodem reſpectu tribuuntur, ſed in Paulo quidem Patres ſedulitatem, diligentiam, curas, peregrinationes, eximiam ſapientiam, virtutes, ſigna, prodigia, reuelationes, & ærumnas, & labores in diſſeminando Euangelio ſuſceptos ſpectant, à quibus eum commendent. Cùm verò Petrum iiſdem laudibus ornant, ad Primatum, Principatum, & ſupremam poteſtatem, quam à Chriſto ſit conſecutus, reſpiciunt. Non valet igitur argumentum Aduerſariorum de laudibus æquè datis Paulo, & Petro à Sanctis Patribus: nam dicta loca explicata, vt ſupra excellentiam Pauli demonſtrant, & Primatum Petri confirmant, & bene intellecta, tribuunt Petro & Paulo ea, quæ ipſis de iure competunt.

17. Ad id verò, quod aſſeritur *num.* 13. de extraordinaria, & ſingulari cauſa qua ſecundum mentem Aduerſariorum mandatus fuerit duobus Apoſtolis totius Eccleſiæ Principatus, ob diſſimilitudinem morum, & ſtudiorum inter gentiles, & Iudæos: & ideò Paulus Gentibus deſtinandus fuerat, Petrus verò Iudæis, ex authoritate D. Hieronymi. Reſpondeo Matthæum Illyricum in legenda *de Petri Epiſcopatu, & Papatu* dixiſſe, Petrum conſtitutum fuiſſe *Epiſcopum, vel Papam Iudæorum, & Paulum Gentium*, ſed hæc ſunt deliramenta hæreticorum. Dico igitur, redeundo ad caſum noſtrum, Paulum à Chriſto fuiſſe conſtitutum Apoſtolum Gentium in ordine ad prædicationem, modo quo infra declarabitur, non autem in ordine ad iuriſdictionem, ita vt cum Petro fuerit Princeps Eccleſiæ, & Caput (vt volunt Aduerſarij.) Et ideò quando *ad Galat.* 2. *& Act.* 9. *&* 13 de Pauli electione ad Apoſtolatum mentio efficitur, tantùm ibi de prædicatione, & ne verbum quidem de Iuriſdictione dicitur, vt omnes obſeruant Expoſitores, Antonius Capellus *in diſput.*1. *de Summo Pontificatu Petri, cap* 8. Salmeronius *tom.*15. *diſp.* 24. *in Epiſt.*2. *ad Galat.* Tannerus *tom.*3. *diſp.*1. *quæſt.*4. *dub* 2. *num.*98. *&* 99. Bellarminus *de Roman. Pontif. lib.* 1. *cap.* 6. Peuronius *de Ariſt. Regul. tom.*2. *cap.* 3. *num.* 32. Granina *in controuerſ. tom.*4. *part.* 2. *in Continent. quæſt.* 1. *fol.* 28. Vnde Sanderus *de viſibili Monarch. lib.*6. *cap.* 6. aſſerit, Paulum in dicto loco dixiſſe ſe Apoſtolum Gentium, non ad coarctandam Petri poteſtatem, nec ad metas Petro circumſcribendas, verùm ad Euangelium dilatandum, ſaluo interim Primatu Petri, quem Paulus etiam poſt tot Gentes Chriſto ſubiectas agnouit, & honore, quo par erat, affecit, ab eoque diſſolutionem controuerſiæ, quæ Antiochiæ orta erat, & dexteras ſocietatis expetiit: non quod ipſe de ſua doctrina (quam à Chriſto immediatè acceperat) dubitaret, ſed vt tota Eccleſia ſciret, illum vnitatem amare, Primatū Petri agnoſcere, & eundem Spiritum ſanctum in ſe, atque in aliis Apoſtolis eſſe confiteri, Ita ille & ante illum Cardinalis Turrecremata *in ſumma de Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. exponens dictum D. Pauli, negat expreſsè, quod per illa verba, Paulus æquiparaſſe ſe vellet Petro in poteſtate Regiminis, quem ſciebat Rectorem conſtitutum, & Caput totius Vniuerſalis Eccleſiæ, nec Paulus credidit Petri poteſtatem reſtrictam eſſe ſolum ad Circumciſos, licet appropriatè pro illo tempore, ad illos ſpecialiter verbum prædicationis extenderet. Quoniam Petrus in Antiochia, ſedit, & in Hieruſalem, & multos conuertit ibidem, & alibi ex gentibus; ſicut patet Actuum 10. de Cornelio, & 11. vbi reprehenſus legitur à Circumciſis fratribus, quod ad gentes ingreſſus fuiſſet, & cum conuerſis ex gentibus manducaſſet. Hæc Turrecremata, cui adde Capellum, Tannerum, & alios citatos ſuprà. Itaque non bene Aduerſarij, ex deſtinatione Pauli ad prædicandum Gentibus Euangelium, eius Primatum inferunt. Nam non valet argumentum de prædicatione ad Iuriſdictionem.

18. Ideò piaculum exiſtimarem, ſi non apponerem hic verba Cardinalis Baronij *tom.* 1. *Anno Chriſti* 34. *fol.* 205. ſic aſſerentis: Quod pertinet ad Apoſtolicum munus Euangelij prædicandi, atque peccata ſoluendi, æque omnes Apoſtolos pleniſſima poteſtate in vniuerſum mundum miſſos eſſe, idem ipſe Gregorius profitetur, qui & eadem ratione, Paulum Apoſtolum Caput Gentium eſſe, & totius Eccleſiæ principatum obtinuiſſe teſtatur. *Cæterum quantumlibet ampliſſimus fuerit eius Apoſtolatus, quem accepit ad gentes ſaluandas: tamen nihil eſt, quod poteſtate æquari poſſit Principi Apoſtolorum omnium Petro*, quem cum præfecerit Dominus vniuerſo Gregi, Gentes etiam eiuſdem ſubdidit poteſtati. Futuræ enim erant & ipſæ Chriſti oues, de quibus ait aliquando: Alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus paſtor. Cùm itaque non niſi omnium ouium dicat vnum ouile eſſe futurum, vnumque paſtorem, cuius Dominus oues ſuas omnes, & agnos curæ ſubiecerit: *Illum ipſum fuiſſe Petrum, nec alium præter ipſum, eadem poteſtate, quia ipſum in vniuerſali Eccleſia vnicum inſtitutum eſſe paſtorem, ex his quæ dicta ſunt, neminem puto, niſi fortè delirum, & mente captum, non intelligere.* Hucvſque Baronius. Vide etiam Ioannem Driedonem *tom.* 1. *lib.*4. *c.*3. *par. fol.*237. vbi explicat verba D. Ambroſij aientis: Quod ſicut Petrus Primatum accepit ad fundandam Eccleſiam Iudæorum: ita, & Paulus Primatum accepit ad fundandam Eccleſiam Gentium. Explicat inquam, dicta verba de Primatu Prædicationis, non autem de Primatu Gubernationis, & Regiminis, quod ad ſolùm Petrum pertinere probat. Et tandem Reginaldus Cardinalis Polus in defenſionem vnitatis Eccleſiæ ad Henricum VIII. Regem Angliæ *fol.*69.70.71. ex multis probat D. Paulum fuiſſe inferiorem D. Petro; & reſpondet ad argumentum cuiuſdam Sampſonis hæretici, qui, vt vult etiam Anonymus, ex dictis verbis D. Pauli *ad Galat.* 2. contendebat ipſum eſſe æqualem D. Petro. Vide etiam Albertum Pighium *de Hierarch. Eccl. lib.* 3. *cap.* 11.

19. Itaque dicendum, eſt diuiſionem illam factam inter Petrum, & Paulum de Iudæis & Gentilibus non pertinuiſſe ad iuriſdictionem, ſed ad propagandum Euangelium: quæ tamen diuiſio ita accipienda, vt obſeruat Ioannes Vviggers *in* 2.2. *D. Thomæ tract. de Pontif. quæſt.* 1. *art.*10 *dub.*1. & alij communiter. Marcus Antonius Capellus *diſput.*1. *de Pontif Petri, cap.*12. Adamus Tannerus *tom* 3. *diſp.*1. *quæſt.* 4. *dub.* 2. *num.*99. Alexander Carerius *de poteſt. Roman. Pontif. lib.*1. *cap.*5. & alij, quod ſcilicet Petrus præcipuam operam collocaret pro illo adhuc tempore, ſicut & prius fecerat, circa conuerſionem Iudæorum: non autem, quod idcirco poteſtate prædicandi gentibus eſſet priuatus, vel à prædicatione inter gentes prohiberetur. E contra autem Paulus principaliter incumberet conuertendis gentibus ad fidem, non tamen ita vt ideò interdictum ei foret, etiam Iudæis per occaſionem, & opportunitatem Euangelium annuntiare.

20. Quod etiam iſta partitio hoc modo ſit intelligenda, manifeſtum eſt ex ſcripturis: nam & Petrus *Act. cap.* 10. prædicauit Cornelio, & domui eius toti: & ibidem cæleſti viſione ter admonitus didicerat etiam ſe ad gentes deſtinari, vt eis Euangelicam gratiam annuntiaret. Vnde & cap. 15. dicit Petrus: *Vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere:* ſic tamen, vt ab initio debuerit ſtudere conuerſioni Iudæorum, vti diximus: quem ordinem indicat Chriſtus *Act. cap.* 1. quando ſic locutus eſt ad Apoſtolos: *Et eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria vſque ad vltimum terræ.* Et propterea etiam diximus, quòd pro illo adhuc tempore principaliter Petrus incumberet prædicationi apud Iudæos: nam poſtquam Romam venit, longè lateque etiam inter gentes Euangelium per ſe, & per alios diſſeminauit, vt cumulate impleret, quod audierat Act. cap. 10. *Occide & manduca*, vt notat Eſthius circa prædicta D. Pauli verba.

21. Quod Paulus quoque non fuerit prohibitus prædicare Iudæis patet ex cap. 9. Act. vbi Chriſtus de illo dicit: *Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Iſraël.* Vbi licèt ſignificetur, quod primario deſtinetur ad conuerſionem gentium quæ primo loco exprimuntur, tamen etiam indicatur, quod poſſit, imò quòd & portabit nomen Chriſti coram filiis Iſraël. Hinc etiam factum eſt, quod quocumque per gentes, & nationes proficiſceretur, intraret quoque & euangelizaret in Synagogis Iudæorum, vbi eæ reperiebantur, vt *Act. cap.* 13. apud Salaminam, & Antiochiam Piſidiæ feciſſe legitur, & cap. 14. apud Iconium, cap. 16. apud Theſſalonicam, & 1. ad Corinth. 9. dicit: *Et factus ſum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer.* Docet autem hæc ita ſe habere Hieron. ad hunc locum Pauli, vbi propoſita quæſtione, an non licuerit Petro gentilem trahere ad fidem, & Paulo Iudæum, Reſpondet omninò licuiſſe, imò hoc fuiſſe vtriuſque propoſitum, vt ex toto mundo Eccleſiam congregarent: ſed tamen Petrum habuiſſe principale mandatum de Iudæis, ſaltem vt ab illis inciperet, ſicut hoc explicuimus: Paulum autem de gentibus.

22. Volui (amice Lector) hanc diuiſionem Petri, & Pauli, quoad Iudæos, & Gentiles latius explicare, vt prorſus labefactata remaneat opinio Anonymi aſſerentis diſſimilitudinem morum, & ſtudiorum inter Iudæos, & Gentiles fuiſſe cauſam, & rationem, & quare Chriſtus, poſt Primatum datum Petro, voluerit poſteà Paulum cum ipſo in Primatu aſſociare, quod merum figmentum eſſe ex ſuperius dictis patet: nam nullam Iuriſdictionem, quoad Primatum, Paulus accepit, dum fuit factus Apoſtolus Gentium à Chriſto Domino. Et ideò dum Antiochiæ orta eſſet inter Gentiles, & Iudæos diſſenſio de obſeruatione legalium, Paulus illam non determinauit, ſed ad Petrum, vt obſeruat Theodoretus proeius determinatione cucurrit, vt patet Actor. 15. vbi (vt viſum eſt ſuprà) Petrus, tanquam Caput Eccleſiæ congregauit Concilium, & ſententiam in fauorem Gentilium tulit. Et miror quomodo Anonymus poſſit pro ſua ſententia adducere verba D. Hieronymi, quæ nihil pertinent in ordine ad Primatum, ſed loquuntur de Apoſtolatu. Et ideò Hieronymus, quando in ſpecie locutus eſt de Primatu, ſoli Petro tribuit; ideò dixit lib. 1. contra Iouinianum: *Inter duodecim vnus eligitur, vt capite conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio.* Et lib. 3. in Matth. circa cap. 6. *Simoni, qui credebat in Petram Chriſtum, Petri largitus eſt nomen, & ſecundum Metaphoram Petra rectè dicitur ei ædificabo Eccleſiam meam ſuper te.* Et in cap. 1. ad Galat. exponens illa verba D. Pauli, Aſcendi Hieroſolymam videre Petrum. *Iui (inquit) non diſcendi ſtudio, ſed honoris priori Apoſtolo deferendi.* Et tandem Epiſtol. 57. ad Damaſum ſcribens, ſic ei aſſerit. *Beatitudini tuæ, id eſt Cathedræ Petri conſocior.* Et Epiſt. 58. *Ego* (inquit) *clamito ſi quis Cathedræ Petri iungitur meus eſt.* Vide quomodo Hieronymus, quando de Primatu agit, apertè, & verbis claris illum tantùm Petro tribuat. Malè itaque pro ſua ſententia Hieronymum adducit Anonymus; nam in loco ab ipſo adducto, (vt diximus, & patet) non loquitur de Primatu, ſed de Apoſtolatu.

23. Verùm quia in hac diſceptatione non ſolùm Theologis, ſed etiam Dominis Canoniſtis debitor ſum, videant ipſi ſuam Gloſſam *in cap. Paulus, & Petrus 2. q. 7. verſ. Imparem*, vbi notat, Paulum fuiſſe parem Petro in meritis, non autem in adminiſtratione. Et *in cap. Puto, eodem loco*, docet, Paulum fuiſſe æqualem Petro in martyrio, & tamen Petrum fuiſſe maiorem in dignitate. Et Paulò infrà *in cap. Beati Petrus, & Paulus*, habentur in ſummario hæc verba. Æquales fuerunt meritis, licet gradu differentes Petrus, & Paulus. Et ſupradictis textibus adde etiam *cap. in illis* 80. *diſt. cap. Fſt. Et aliud* 14. *quæſt.* 1. *cap. pl. rimos* 82. *diſt. cap. multis* 17. *q.* 1. & ſupra adduximus *cap. ſolitæ, de maior. & obedient.* Et Extrauagant. *Vnam ſanctam, & vnigenitus.* Videatur etiam inter alios Canoniſtas, Cardinalis Iacobatius *tract. de Conciliis lib.* 10. *art.* 7. *fol.* 717. *litt. B*, vbi aſſerit cum D. Thoma, & aliis Theologis, Paulum in Regimine, & Primatu fuiſſe inferiorem D. Petro, quod etiam Aluarez ex Iuriſconſultis confirmat *in Theſ. Chriſt. Relig. c.* 1. *per totum.*

24. Sed dices (vt receptui canam) ſi æqualitas Pauli cum Petro conſiſtit tantùm, vt probatum eſt, in ordine ad Apoſtolatum, hæc quidem fuit communis aliis Apoſtolis. Quare ergo Patres, & Pontifices ab aduerſariis citati; tot eximiis, & iiſdem laudibus, & titulis, Paulum ſolùm ſimul cum Petro exornant, & ſemper conſociant? Reſpondeo ex tribus rationibus. Primò, vt rectè obſeruat Angelicus Doctor *in Epiſtol.* 1. *ad Galat. cap.* 1. propter præclaras circumſtantias ſuæ electionis ad Apoſtolatum: Fuit enim electus Apoſtolus à Chriſto poſt ſuam Reſurrectionem, & Glorificationem. Vnde ipſe dixit ad Galat. 1. Creditum eſt mihi Euangelium Præputij, ſicut Petro Circumciſionis. Qui enim operatus eſt mihi inter gentes, &c.

25. Secundò, propter plures exantlatos labores in prædicatione Euangelij, ita vt ipſemet dixerit: plus omnibus laboraui, & fatetur ſe habuiſſe ſolicitudinem omnium Eccleſiarum. Vide Alexandrum Carerium *de poteſtat. Roman. Pontif. lib.* 1. *cap.* 5. Adde & propter plura, & doctiora, quæ ſcripſit, in quibus non ſolùm æqualis fuit cæteris Apoſtolis, ſed etiam ipſo Petro excellentior. Vnde dixit Auguſtinus *lib.* 3. *ad Bonifacium, cap.* 3. Apoſtolus dum dicitur, ſi non exprimatur quis Apoſtolus, non intelligitur niſi Paulus, quia pluribus eſt Epiſtolis notior. Et notat indiuidualiter Ioannes Vviggers *in* 2. 2. *tract. de Pontifice ad quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 1. *numer.* 102. Iuſtinianus *in Epiſt. Pauli tom.* 1. *d ſ.* 1. *de Apoſt. cap.* 9. & Amicus *in curſu Theolog. tom.* 3. *diſp.* 6. *ſect.* 2. *n.* 81. Vide etiam Peuronium *in Ariſtocratia Regulari tom.* 2. *c.* 3. *n.* 33.

26. Tertiò. Propter Martyrium in eodem tempore, & loco, cum Petro paſſum, Romanam Eccleſiam condecorauit, & propter prædicationem Euangelij, Romanis exhibitam ſimul cum Petro

cum

cum differentia tamen, quam obſeruat Cardinalis Baronius *tom.* 1. *anno* 41. *num.* 15. vbi ſic ait: Cæterum, quod ſpectat ad Irenæi ſententiam, cùm dicat tunc à Matthæo Euangelium ſcriptum eſſe, cùm à Petro, & Paulo Romana Eccleſia fundaretur: non ſic accipienda eſſe putamus eius verba, vt non niſi poſt Pauli Romam aduentum id factum eſſe voluerit ſignificare, ſed potius intellexiſſe, ipſo initio fundationis Romanæ Eccleſiæ, à Matthæo Euangelium eſſe conſcriptum; cùm ſcilicet Petrus Romam acceſſit, & tantæ molis erigendæ poſuit fundamentum, quod factum eſt poſt quatuor annos, anno ſcilicet ſecundo Claudij Imperatoris, Dominique quadrageſimo quinto, nec ſic Irenæum de Paulo meminiſſe credimus, quaſi non ante Pauli Romam aduentum Matthæus ſcripſerit; ſed communi potius, tum ipſius, tum cæterorum Patrum vſu loquendi, cùm de Romanæ Eccleſiæ fundatione fit mentio, Paulum æquè, ac Petrum nominaſſe, *non quod Paulus eodem quo Petrus tempore Romam venerit, ac ſimul cum Petro primum fundamentum iecerit, ſed quod deſuper ædificauerit, ac denique eandem Eccleſiam vna cum Petro ſanguine conſecrauerit.* Ita Baronius, quicquid contra illum latret impius Spalatrenſis aſſerens, Petrum prius Romæ Euangelium, non prædicaſſe, quam Paulus ad eam vrbem acceſſerit; ſed hoc falſum eſt, nam Baronij ſententia eſt vera; ſiquidem ex omnium ferè vetuſtiſſimorum Scriptorum Monumentis conſtat, Petrum, ſecundo, vel quarto Claudij Imperatoris anno, Romam acceſſiſſe qui fuit annus quadrageſimus ſecundus, vel quadrageſimus quartus poſt Chriſtum. Paulum verò imperante Nerone, non antea Romam veniſſe, tunc ſcilicet, cùm Cæſarem ſub Feſto appellauit, qui fuit annus quartus Imperij Neronis (annum quippe integrum in nauigatione expleuerat) & quinquageſimus annus poſt Chriſtum, certum eſt. Cùm igitur Claudius quatuordecim ferè annis Romanum Imperium rexerit, ſi tres Imperij Neronis his addas, certè Petrum quindecim, aut ſaltem tredecim annis Paulum Romæ præceſſiſſe reperies.

27. Quod quidem fatetur ipſe Paulus Epiſt. 1. ad Romanos, dicens: Deſidero enim videre vos vt aliquid impertiar vobis gratiæ ſpiritualis *ad confirmandos vos*, id eſt, ſimul conſolari in vobis per eam, quæ inuicem eſt, fidem veſtram, atque meam. Ad quem locum ita Theodoretus. Quia primus eis magnus Petrus doctrinam Euangelicam præbuit, neceſſariò intulit. *Ad confirmandos vos.* Non aliam, inquit doctrinam affero, *ſed eam, quæ iam oblata eſt, confirmare, & arbores iam plantatas irrigare volo.* Quid clarius dici potuit; Cum igitur in vita D. Petrus, & D. Paulus, in fundatione Eccleſiæ Romanæ fuerint ſocij, & collegæ, vt loquitur Auguſtinus *lib. de baptiſm. contra Donatiſtas cap.*4. & Cyprianus Epiſt.71. eo modo quo ſupra ex Baronio, & aliis explicauimus, meritò ipſa Eccleſia poſt mortem in eorum veneratione, & laudibus ſocios, & collegas etiam illos efficere voluit. Et ex hoc Patres quaſi indiſſolubili ſocietate, ſimul alios pariter, æqualibus encomiis extollere conſueuerunt; manente tamen illibato Primatu Petri.

28. Glorietur itaque Sancta Romana, & Catholica Eccleſia, & recognoſcat fundamenta, & originem ſuam à Beatiſſimis Apoſtolis Petro, & Paulo, ſub diuerſa tamen ratione, & formalitate. A Diuo Petro tanquam à Capite, ac primam ſupremam, & ordinariam Iuriſdictionem habente A Diuo Paulo: tanquam in munere Apoſtolatus, in virtutibus, in meritis, in Prædicatione, in ſanctitate, & in Martyrio D. Petro pari; imò D. Petro ſuperiori, in laboribus, in ſapientia, & circumſtantia electionis ad Apoſtolatum, iuxta ea quæ ſuperius dicta ſunt.

29. Dicendum eſt igitur, Paulum quoad regimen fuiſſe ſubditum Petro, qui ſolus a Chriſto Domino fuit Pontifex inſtitutus, & vnicus Epiſcopus, qui Cathedram Romanam rexit. Nam duos ſedentes vna ſedes non capit. Nec Romanos geminos vnum Regnum capere potuit, quos vnum vteri excepit hoſpitium. Et quidem ſi Eccleſia comparatur cum exercitu bene ordinario; *Cant.*6. 3. Item cum Regno, *Dan.* 2. 24. Item cum Ouili, *Ioan.*10. 16. Item cum Domo 1. *Timoth.* 3. 15. Item cum humano corpore. 1. *Corinth.*12. ſequitur, quòd ſicut exercitus bene ordinatus regitur ab vno Imperatore, Regnum ab vno Rege, Ouile ab vno Paſtore, Domus ab vno Patrefamilias, corpus humanum ab vno Capite; ita etiam Eccleſiam ab vno Rectore Petro, & eius ſucceſſoribus gubernandam fuiſſe, dicendum eſt: vt ſupra ex apertis verbis Bonifacij VIII. probauimus in Extrauagant. Vnam ſanctam, quam confirmauit Concilium Lateranenſe ſub Leone decimo. Et exemplo etiam Synagogæ Veteris Teſtamenti, quæ fuit figura Eccleſiæ, vt notat Becanus *in Annalib. vet. Teſtamenti cap.*6. *quæſt.*3. & alij. Nam ſemper gubernata fuit ab vno Capite, ſeu Monarcha, nimirum à Pontifice, cui reliqui omnes erant ſubiecti, vt patet *Deut.* 17. 12. & fatetur ipſe Caluinus *lib.*4. *Inſtitut. cap.*6. §. 2. & Magdeburgenſes *Cent.*1 *lib.*1. *cap.*7. Et tandem exemplo rerum naturalium, tam animatarum, quam inanimatarum, in quibus natura, vt obſeruat Reinhardus Koning *in Theatro politico parte prima capite* 10. *numero* 7. *cum ſeq.* Henricus Velſtenius *Politicarum Quæſtionum, Decad.* 7. *quæſt.*3. Monarchiam expreſſit, ſic rerum principia vnam cauſam, apes & grues vnum Regem, partes corporis cor vnum, orbis lineas vnum centrum, ſtellas omnes Solem vnum, & ſummatim res quaſlibet naturales aliquod vnum habere præeminens cernimus. Reſpuenda eſt igitur iſta noua, inaudita, & chimærica mixtio, & conſociatio Pauli cum Petro in Regimine Eccleſiæ. Aquila Imperialis conſtat ex vno corpore, & duobus capitibus, nunc verò Anonymus vult formare Aquilam Eccleſiæ ex duobus corporibus & vno capite. Vſque adhuc in Eccleſia credidimus Deum vnum, & trinum, nunc Anonymus cogit nos credere Papam binum & vnum. O lepidum inuentum? Dicendum eſt igitur regimen Eccleſiæ tanquam Monarchicum, & Regale; vt rectè docent Doctores Sorbonici Andreas Duuallius *de poteſtate Romani Pontificis parte prima, quæſtione ſecunda.* Alliacenſis *tractatu de origine Eccleſiaſticæ poteſtatis concluſ.* 2. Celaia *in* 4. *ſententiar. diſtinct.*24. *quæſt.*4. & 7. cum aliis, fuiſſe conſtitutum à Chriſto Domino ſuper vnum Petrum, & eius ſucceſſores immutabiliter: Ergo non ſupra Paulum, quia eſſentia, & ratio Monarchiæ, aliter non conſtat, quàm ſi vnus præſideat, vt patet ex Platone *in dialog. de Regno.* Ariſtotele 8. *Ethicor. cap.* 10. Simplicio 1. *Phyſicor. tex.* 19. Aphrodyſeo *Metaphyſic.*12. & notant Henricus Hænonius *in diſputationibus Politicis diſput.*9. *n.*3. *littera A.* Henningus Arniſæus *in doctrina Politica cap.*9. Theodoretus Reinchinch *de regimine ſæculari, & Eccleſiaſtico libro* 1. *Claſſ. capite* 1. *numero* 1. Chriſtophorus Beſodus *in Synopſi Politicæ doctrinæ lib. capite* 4. *numero* 2. Gregorius Schonborner *in Politica lib.*5. *cap.* 1. & alij communiter. Vnde hoc ſuppoſito dixit Cancellarius Pariſienſis Ioannes Gerſonius *in lib de Auferibilitate Papæ conſiderat.* 8. Nullam

aliam politiam in Eccleſia inſtituit Chriſtus immutabiliter præter Monarchicam, & quodam modo Regalem, & oppoſitum ſentientes, quod videlicet fas ſit eſſe plures Papas, errant in fide, & vnitate Eccleſiæ, contra articulum hunc: *Et vnam ſanctam Eccleſiam*. Et ſi pertinaciter maneant, iudicandi ſunt Hæretici, ſicut Marſilius de Padua, & alij. Ita Gerſonius.

30. Quibus omnibus adde aurea verba Pij II. Pontificis *in Bulla Retract. tom.4. Concil.* vbi ſic ait: Non duos inſtituit Dominus, qui ſuum locum tanquam capita tenerent æqualia; ſed VNVM conſtituit, vt Verticem, & Ducem, & Paſtorem vniuerſi Gregis, Simonem Petrum dicens: Tu es Petrus, &c. Quæ nulli alteri ſeorſim dicta leguntur, niſi Petro, vt in Petro Vnitas, & ſumma contineretur Auctoritas. Ita Pontifex. Et tandem claudat hanc diſceptationem Euſebius Epiſcopus Alexandrinus *homil. de Reſurrectione*, qui explanans illa verba: *Dicite Diſcipulis, & Petro.* Sic introducit Chriſtum loquentem: Veni Petre; ne timeas: nihil Tibi de gloria Chori Apoſtolici minui, non Te à dignitate remoui, non dedi alteri Claues; ne timeas Petre, qualis eras, talis es. Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis; ne timeas Petre, quod promiſi impleo, ſuper tuam fidem, quæ ſit Petra, ædificabo Eccleſiam meam. Hæc Euſebius. Quid clarius dici potuit ad apertè manifeſtandum primatum Eccleſiæ fuiſſe ſingulare priuilegium vnius Petri, priuatiuè quoad alios; ſeclusis tamen Romanis Pontificibus ſuis ſucceſſoribus.

31. Meritò igitur dixit Doctor Pariſienſis Almaynus *de poteſtate Eccleſiar. cap. 3.* quod VNI PETRO & ſucceſſoribus eius data fuit poteſtas conſtituendi Canones per vniuerſum orbem. Si VNI PETRO, ergo non etiam & Paulo, vt vult perperam Anonymus. Itaque deſinat ipſe in poſterum ex omnibus ſuperius dictis Paulum Petro in Primatu conſociare. Sed Eccleſiæ Primatum ſoli Petro tribuat, Paulum verò quoad munus Apoſtolatus, ſupra omnes alios exuberantiſſimè expletum, & propter alia eius egregia merita meritò ſummis laudibus extollat; & ſic ſecundum iuſtitiam, dabit vnicuique quod ſuum eſt. Memor Vlpiani Iuriſconſulti ſtatuentis duos in ſolidum dominos eſſe non poſſe vnius rei, quod obſeruant Doctores communiter *in quamuis, ff. de iuriſdict.* teſte Ioanne Coruino *de iuriſprudentia Romana libro* 1. *capite* 68. & quidem ſi in Concilio Nicæno *Can.*8. teſte D. Auguſtino *Epiſtol.*110. ſtatutum fuit, duos Epiſcopos non eſſe conſtituendos in vna Ciuitate; quanto magis dicendum eſt in vna Eccleſia Chriſtum duos non inſtituiſſe Pontifices. Solus igitur Petrus, vt habetur *in cap. in nouo diſtinct.* 21. Eccleſiæ Pontificatum accepit, & ideò ſubdit ibi Pontifex, Petrum reliquos Apoſtolos habuiſſe pro eorum PRINCIPE: ergo neceſſariò ſequitur ſecundum Anacletum auctorem dicti Canonis, etiam Paulum recognouiſſe Petrum vt Principem ſuum; niſi Anonymus velit dicere Paulum non fuiſſe Apoſtolum. Sed comprimendus eſt calamus, nam in immenſum iret. Stet igitur firma noſtra tam ſæpè reiterata concluſio, Paulum quoad Pontificatum minime æqualem Petro fuiſſe; ſed inferiorem; & ſubditum, nec aliam Eccleſiam agnoſcere poſt Chriſtum ſupremum Caput, niſi ſolum, & vnicum Petrum, eiuſque legitimos ſucceſſores. Hæc fides Orthodoxorum.

DISCEPTATIO APOLOGETICA POSTERIOR, DE PRIMATV SOLIVS D. PETRI:

CONTINENS RESPONSIONES, AD PLVRA LOCA Sanctorum Patrum in Manuſcripto cuiuſdam Anonymi pro nouo Papatu D. PAVLI perperam intellecta.

Reſponſiones ad Scripturam cuiuſdam Anonymi in fauorem noui Papatus D. Pauli.

§. 1. SVPERIORI diſceptatione iam compoſita, & præterito menſe Ianuario Sanctiſſ. D.N. humiliter exhibita, ſtatim poſt paucos dies Eminentiſſ. dominus meus Cardinalis Panziroli mihi legendum præbuit manuſcriptum ad manus Sanctiſſimi delatum, ſine nomine Auctoris, quem tamen non exiſtimo Auctorem Epiſtolæ, ſed alium congerentem ex libro lingua Gallica conſcripto, plura Sanctorũ Patrum loca quæ opinionem nouam de Primatu D. Pauli videntur firmare. Et licet ex dicta mea priori diſceptatione ad omnia dicta loca facilis pateret reſponſio, neceſſarium tamen duxi clarè, & breuiter more meo, ſigillatim ſupradictas auctoritates refellere, ſeu, vt melius dicam, ad verum ſenſum, ſecundum intelligentiam Theologorum, exponere. Et ideò ſuppono, id quod breuiter in priori diſceptatione, ſed nunc aliquantulum fuſius, & magis clarè, declarabo; ſuppono inquam in Apoſtolis (& inter ipſos D. Paulum includo) tria ſeorſim conſideranda eſſe. Primò Apoſtolatum. Secundò, Sacerdotium; ſeu Presbyteratum. Tertiò, adminiſtrationem ſacræ Politiæ, quæ deſignatur nomine Pontificatus. Quoad inſtitutionem, & munera Apoſtolatus, omnes Apoſtolos pares confitemur. Quoad inſtitutionem & munera Presbyteratus item: at inæquales aſſerimus ratione Pontificatus. Elegit duodecim, eoſque nominauit Apoſtolos, *Matth.*10. *Marc.*3. *Luc* 6. quorum munus eſſe voluit, euangelizare, teſtificari omnibus gentibus, miracula patrare.

2. Eoſdem Sacerdotes ordinauit, *Matth.*26. *Marc.*14. *Luc.*22. 1. *ad Corinth.* 11. collata poteſtate conficiendi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, & offerendi Deo incruentum ſacrificium corporis, & ſanguinis ſui. Huic poteſtati, mox annexuit alteram, dimittendi peccata in foro interiori, *Ioan.*20.

3. Ad Apoſtolatum, & Sacerdotium, quæ communia fuerunt Chriſto cum Apoſtolis, accedebat in

Chriſto

Chriſto iuriſdictio, & adminiſtratio politica rerum ſacrarum, quæ in eo ſolo tanquam in ſupremo Capite reſedit, quandiu terras incoluit. Tranſlata nimirum à Synagoga ad Eccleſiam, à Leui ad Iudam, ab Aarone ad Chriſtum Cathedra Moyſis quicquid religioſum eſt, ad Deum attinet, perinde ac ouile ad paſtorem ſuum iure Pontificatus ad Chriſtum pertinebat.

4. Hanc aſcenſurus ad Patrem non conceſſit Redemptor aliis Apoſtolis (quando enim?) *ſed vni Petro*; ſicut ante tot ſymbolis ſe facturum promiſerat, conſequenter vno iſto iure quoad ordinem Politicum omnibus aliis Apoſtolis Petrum præpoſuit, omnes alios Apoſtolos Petro ſubiecit.

5. Itaque ex his dicendum Paulum, & alios omnes Apoſtolos in poteſtate Ordinis, & ratione Apoſtolatus fuiſſe æquales; ſinguli enim poteſtatem Euangelium vbique terrarum prædicandi, ligandi, & ſoluendi, & omnium, quæ pro mundi conuerſione moraliter erant neceſſaria, à Chriſto, non à Petro acceperunt. In ratione tamen Officij Paſtoralis inæquales fuerunt; tum quia Petrus à Chriſto Paſtor vniuerſalis eſt inſtitutus, vt expreſsè habet Chryſoſtomus, explicando verba hæc, *Paſce oues meas, id eſt, eſto præpoſitus loco mei, & primus in medio fratrum.* Quò fit, vt vniuerſalis poteſtas in Petro, tanquam in vero, & legitimo Paſtore ordinariè reſederit, in cæteris verò Apoſtolis tantùm extraordinariè, & per accidens, atque propter neceſſitatem: quia ſcilicet in diſperſionem gentium erant abituri, & longis locorum interuallis à Petro ſeparandi, vt pro Eccleſiarum, quas ipſi fundabant, neceſſitatibus, vix ac ne vix quidem eum poſſent conuenire.

6. Ex quibus ſequitur, quòd duæ res ſunt in quibus Petrus Apoſtolus antecelluit reliquis Apoſtolis, non quidem propriè, vt Apoſtolus, ſed vt ſingulare fundamentum, & caput Eccleſiæ, & Paſtor ouium Chriſti, & Cœli ianitor conſtitutus. Vna eſt, quòd illam Apoſtolatus auctoritatem in vniuerſo orbe, accepit ipſe à Domino tanquam ordinariam, & duraturam, ſuiſque adeò ſucceſſoribus relinquendam: eo quod vniuerſæ Eccleſiæ, quæ vnquam futura eſſet, fundamentum eſt conſtitutus, nec talis fundamenti locum ipſe perpetuò, niſi per ſuos etiam ſucceſſores tenere potuit. Reliqui verò Apoſtoli eam auctoritatem non eo modo acceperunt; ſed eorum quaſi extraordinarium priuilegium fuit, quòd & in orbem vniuerſum, & à Chriſto proximè illam auctoritatem Apoſtolatus acciperent. Itaque illis è vita decedentibus; dignitas etiam eiuſmodi Apoſtolatus eſſe deſiit.

7. Altera res, in qua Petrus reliquis Apoſtolis antecelluit, eſt, quòd ipſe quidem poteſtatem accepit etiam quandam in ipſos Apoſtolos: tanquam omnium videlicet (nemine excepto) qui ad Eccleſiæ ædificium, & ad Chriſti gregem pertinent, fundamentum, & paſtor ſingulariter conſtitutus. Itaque regere ipſos atque in fide confirmare cum auctoritate potuit, iiſque præſcribere, & modum, & locum ad fungendum miniſterio Apoſtolico, quatenus ad Eccleſiæ bonum id expediret. Et hæc omnia firmat Tertullianus *de præſcript. cap.* 20. & docet Caietan. *in opuſc. tom.* 1. *tract.* 1. *de auctor. Papæ Concilij*, *cap.* 3. cum tota Theologorum Schola.

8. His ſuppoſitis, quia Anonymus ſuam Scripturam diſtinguit in tres claſſes auctoritatum, nempe Summorum Pontificum, veterum Sanctorum Patrum, & Eminentiſſimorum Cardinalium, eodem ego procedam ordine, & ipſiſſima Anonymi verba adducam; & poſtquam verba Sanctorum Patrum ab ipſo adducta ſecundum verum ſenſum expoſuerim, adducam ex iiſdem Patribus verba, quæ in aliis locis loquendo apertè *de Primatu Eccleſiæ, illum tribuunt Petro*, vt ex his clarè appareat, quæ fuerit mens dictorum SS. Patrum, & loca eorum obſcura declarentur per clara.

Reſponſiones ad loca Summorum Pontificum.

§. 1. AD primum locum S. Leonis Pontificis *ſerm.* 1. *de Nat. Apoſt.* reſpondeo, quod nihil facit ad rem, quia licèt ipſe faciat pares Petrum & Paulum; hoc intelligendum eſt, in electione ad Apoſtolatum laboribus, & morte, quod concedimus: ergo in regimine nego conſequentiam. Nec obſtant illa verba, quod *Chriſtus Paulũ, & Petrum inter omnia Eccleſiæ membra prouexerit in tantum Apicem, vt duo lumina conſtituant in corpore, cui caput eſt Chriſtus*; nam reſpondeo hanc auctoritatem impium M. Antonium Spalatrenſem adduxiſſe, vt efficeret Paulum Petro æqualem, ſed ad illam ſic reſpondet Doctor Sorbonicus, & Epiſcopus Maſſilienſis Coëffeteau *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 24. vbi ſic ait: Res ſimilis monſtri eſt Leonem, qui ſexcentis locis Petrum omnibus Apoſtolis, & cunctis Eccleſiæ Paſtoribus Præpoſitum ſcribit, teſtem huius æqualitatis quam inter Petrum & Paulum ſomniat Spalatenſis proferri. Et ſupra clariſſimo eiuſdem Patris teſtimonio oſtendimus, Petrum totius Eccleſiæ ſpectabile Caput illi habitum: hinc verò propterea Petrum, & Paulum, tanquam geminum lumen oculorum in Eccleſiæ corpore poſuit, quo illos cum Chriſto conferat æterno Eccleſiæ capite, à quo lucem ſint mutuati, qua Eccleſiam colluſtrarunt. Sed hic rurſus aduertere debuit aduerſarius, vt duo lumina Eccleſiæ cenſeantur Petrus & Paulus, propterea æqualitatem inter eos admittendam non eſſe. Sol & Luna duo ſunt clariſſima ſydera, & lumina cœli, nec tamen Luna Solis ſplendorem exæquat. Ita Coëffereau. Vide aliam reſponſionem apud Becanum *de Regim. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 7. *obiect.* 7. *num.* 68.

2. Vel etiam dici poteſt, Vocari duo lumina Eccleſiæ Petrum & Paulum, quia Romanam Eccleſiam ambo fundarunt per prædicationem, manente tamen illibato Primatu D. Petri. Et quod hæc ſit mens D. Leonis patet ex eius *Epiſt.* 84. vbi ſic ait: Quoniam & inter Beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret. Cùm ergo ex mente D. Leonis vnus fuerit (id eſt ſolus Petrus) qui Primatum inter omnes Apoſtolos obtinuit, malè modo ex verbis D Leonis non bene intellectus ab Anonymo aſſeritur, D. Paulum habuiſſe etiam Eccleſiæ Primatum, nam D Leo vni Petro attribuit. Sed ſentiant Aduerſarij D. Leonem clarè etiam loquentem alibi *Serm.* 3. *Anniu.* De toto mundo vnus Petrus eligitur (ergo non Paulus) qui, & vniuerſarum Gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis (ergo etiam, & Paulo) cunctiſque Eccleſiæ præponitur.

3. Et tandem non deſeram hic apponere alia verba eiuſdem S. Pontificis *Epiſt.* 87. *ad Viennenſes.* Ita Dominus noſter Ieſus Chriſtus, humani generis Saluator inſtituit, vt veritas, quæ antea legis, & Prophetarum præconio continebatur per Apoſtolicam tubam in ſalutem vniuerſitatis exiret: ſicut ſcriptum eſt, *in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Sed huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, *vt in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocare*: vt ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua, velut in corpus omne diffunderet. Videat modo Anonymus

quo pacto poſſit adducere S. Leonem pro ſua ſententia.

4. Ad ſecundum locum D. Gregorij *lib.4. in 5. Reg. in quo D. Paulus dicitur effectus Caput nationum, & obtinuiſſe totius Eccleſiæ Principatum.* Reſpondeo hæc Encomia non ſolùm dari poſſe D. Paulo, ſed etiam aliis Apoſtolis: nam vt optimè obſeruat Duvallius Doctor Sorbonicus *tract. de Rom. Pontif. part.1. quæſt.3.* Apoſtoli ratione gubernationis, fuerunt nationum Capita; ſed tamen non eodem modo, quo Petrus; illi enim in gubernatione Eccleſiæ ſummam, & ampliſſimam poteſtatem, vt Legati, & Apoſtoli ſortiti ſunt: At verò Petrus, tanquam Paſtor ordinarius eam habuit. Et ideò, Paulus, & Apoſtoli particularia Eccleſiarum vocantur capita ab ipſomet D. Gregor. *lib.4. Epiſt.38.* Petrus verò, totius vniuerſalis Eccleſiæ. Deinde aſſero non ſolùm Paulum, ſed etiam alios Apoſtolos obtinuiſſe Eccleſiæ Principatum: nam, vt obſeruat Bouerius *Controuerſ. tom.2. lib.1. Demonſtr.6. Symboli, art.5. fol.293.* Apoſtoli tametſi Petrum ſibi, ac toti Eccleſiæ Prælatum à Chriſto agnoſcerent, tamen cum extraordinaria pro Chriſto legatione fungerentur, vniuerſas orbis Eccleſias ſibi ſubiectas habebant, & ideò omnes Apoſtolicum ius exercere poterant. Itaque D. Gregorius quando aſſerit Petrum, & Paulum obtinuiſſe Eccleſiæ Principatum. Reſpondeo diſtinguendo, quòd Paulus, & alij Apoſtoli obtinuerunt Principatum Eccleſiæ, ratione poteſtatis extraordinariæ, quam habebant in totam Eccleſiam; Petrus verò, ratione poteſtatis ordinariæ, & tanquam Caput. Vide etiam Cardinalem Baronium *tom. 1. annum.* 34. exponentem hunc locum ab Anonymo adductum.

5. Nec obſtat, alia auctoritas D. Gregorij aſſerentis in oratione de Diuo Paulo & Petro, *Deus qui ligandi, ſoluendique licentiam tuis Apoſtolis contuliſti &c.* Nam reſpondeo, hæc verba etiam aliis Apoſtolis competere; nam vt rectè obſeruat Cardinalis Baronius *tom.1. ann.34.* Chriſtus dixit eis: Quæcumque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo; & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta, & in Cælo. Sed in his verbis, vt rectè notat Bañez *in 2.2. quæſt.2. art.10. fol.326.* non infertur aliqua poteſtas Iuriſdictionis, ſed Ordinis: ergo malè pro primatu Pauli adducuntur. Dicendum eſt igitur cum Tannero *tom.3. diſput.1. q.10. dub.2. num.96.* Petro ſoli nominatim Claues ſoluendi, & ligandi traditas eſſe, tanquam ſupremo patrifamilias & gubernatori Eccleſiæ; Paulo verò, & reliquis Apoſtolis, vſus potius clauium, quam abſoluta poteſtas ac poſſeſſio clauium tradita eſt; ſed de hoc infra iterum redibit ſermo.

6. Verùm quia Anonymus adducit pro ſua ſententia D. Gregorium; ſentiat quid ipſe aſſerat clarè loquens de Primatu Eccleſiæ. Apertè enim D. Petro tribuit, & nihil loquitur de Paulo; vide *lib.1. quæſt. 24. lib.3. Epiſt.33. lib.6. Epiſtol.37. & lib.4. cap.32.* ad Mauritium Imperatorem ſcribens ſic ait: Cunctis Euangelium ſcientibus liquet, quod voce Dominica *Sancto & omnium Apoſtolorum Principi Petro Apoſtolo totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt.* Ipſi quippe dicitur, *Petre amas me? Paſce oues meas, &c.* Ecce claues Regni cœleſtis accipit, poteſtas ei ligandi & ſoluendi tribuitur, cura ei totius Eccleſiæ, & Principatus committitur. Imò idem D. Gregorius apertè fatetur, Petrum habuiſſe Eccleſiæ Primatum, & Paulum ei fuiſſe inferiorem; ſic enim loquens de correctione facta Petro à Paulo, aſſerit *Homil.18. in Ezech.* Quatenus, qui primus erat in Apoſtolatus culmine, & primus eſſet in humilitate. Penſate ergo in quo mentis vertice ſtetit Petrus, qui Epiſtolas Pauli laudauit, in quibus ſcriptum ſe vituperabilem inuenit. Ecce à MINORI SVO reprehenditur, & reprehendi non dedignatur, ſed caueat Anonymus, reſponſionem hæreticorum aſſerere, nempe, Paulum minorem eſſe Petro ætate, nam D. Gregorius clarè mentem ſuam aperuit, nempe in quo D. Petrus ſe maiorem minoremve Paulo dicat, aſſerit enim: *Vt qui primus erat in Apoſtolatus culmine, eſſet primus in humilitate.* Ergo iſta verba conſtituunt Petrum Paulo maiorem non ſolùm ætate, ſed dignitate. Ergo in ordine ad Primatum Eccleſiæ, ſtandum eſt verbis claris D. Gregorij, qui apertè Petro ſolo tribuit.

7. Ad tertiam auctoritatem Adriani 1. *Epiſt. ad Conſtantinum, & Helenam Imperat.* in qua Anonymus notat ponderanda omnia, nempe, *quod Papa Petri & Pauli Vicarij, eorumque Throni ſucceſſores dicuntur, quòd Eccleſia Romana, eorum Eccleſia; quod Petrus, & Paulus Apoſtolorum Coriphæi, & Orthodoxæ fidei fundatores appellantur. Sed hoc maximè, quod eorum vtriſque collata à Deo poteſtas ligandi & ſoluendi peccata in Cœlo & in terra dicitur.* Reſpondeo, & concedo totum. Ergo Petrus & Paulus fuerunt æquales in regimine; dico bardam eſſe conſequentiam: nam diuerſo modo, omnia ſupradicta competunt Petro & competunt Paulo. Itaque dicuntur Pontifices Vicarij & Succeſſores D. Petri, & D. Pauli, diuerſa tamen ratione, vt obſeruat Beatus Ioannes à Capiſtrano *de Auctoritat. Papæ, part. 3. fol.113.* Dicuntur Petri Vicarij, & Succeſſores, in plenitudine poteſtatis, Pauli verò in plenitudine legalitatis, id eſt ſcientiæ. Dicitur Eccleſia Romana, D. Petri & D. Pauli, rectè quidem; quia ambo illam prædicatione, & martyrio fundauerunt, & Epiſcopi fuerunt, Petrus tamen propriè, ac titulo; Paulus vero, ordine, & officio adiutoris, & ideo quia Paulus fuit ſocius & collega Petri in fundanda Eccleſia Romana, rectè dixit Adrianus Pontifex *illam eſſe Eccleſiam Petri, & Pauli.* Ergo Paulus fuit in Primatu cum Petro, nego conſequentiam. Dicuntur etiam ab Adriano, *Petrus, & Paulus Coryphæi*; ſed vt vult Coëffeteau contra M. Antonium de Dominis *tom. 1. lib. 1. cap.4. n. 1.* Petrus iuriſdictionis auctoritate, Paulus merito doctrinæ, vel vt aſſerit Bellarminus *libro primo de Rom. Pontifice, cap.27.* quia Petrus inſtitutus eſt Caput & Paſtor omnium. Paulus, quia munus Apoſtolicum exuberantiſſimè adimpleuit. Dicuntur Petrus, & Paulus, Orthodoxæ fidei fundatores, concedo; & hoc etiam de omnibus Apoſtolis dicendum eſt, vt docet D. Ignatius *Epiſt.5.* ergo Paulus & alij Apoſtoli fuerunt Petro æquales; nego, conſequentiam: nam diuerſo modo Petrus fuit fundator fidei, ac Paulus, & cæteri Apoſtoli: Paulus, & Apoſtoli fundatores fidei fuerunt, ſine tamen Petri præiudicio, quia ipſi Eccleſiam fundauerunt in ſanguine Chriſti propriis ſudoribus, & laboribus: Petrus verò ſingulari modo dicitur fundator fidei, quia ſupponimus Rectorem, & Gubernatorem Eccleſiæ inſtitutum fuiſſe. Dicitur itaque Petrus fundamentum Eccleſiæ, & fidei quia dictum fuit ei à Chriſto *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*; Paulus verò vocatur Eccleſiæ, & fidei fundamentum, eo quod diuina luce colluſtratus, egregios pro Eccleſia Dei labores ſuſceperit, eam aduerſus Pſeudo-Apoſtolos magna conſtantia, ac zelo defenderit, ac nihil non geſſerit, vt omnes Chriſto lucrifaceret. Vide Tannerum *tom.3. diſp.1. quæſt.4. dub.2. n.96.* Valentiam *tom.3. diſput.1. quæſt.5. punct.7. §.28.* Turrianum *in 2.2. tom.1. diſp.15. dub.1.*

8. Et tandem concedimus poteſtatem ligandi, & ſoluendi Petro, & Paulo fuiſſe conceſſam; ſed diuerſa ratione, vt infra probabimus, & docet Duvallius

Duvallius *de Rom. Pontif. part.1. quæſt.2.* Nam Paulus, & alij Apoſtoli acceperunt quidem quandam auctoritatem quoad vſum Clauium, vt ſcilicet clauderent Cœlum, aut aperirent, retinendo, vel remittendo, ſeu quod idem eſt, ſoluendo, vel ligando peccata. *Math.28. Ioann.20.* Claues autem ipſæ, hoc eſt, plena, atque ſumma poteſtas id omni ratione faciendi Petro ſoli promiſſæ, atque adeò tributæ ſunt. Vide Valentiam *tom.3. diſputat.1. quæſt.1.punct.7.* & Pitigianum *in 3.ſent.tom.2.diſt.25. q.2.art.1.circa finem.*

9. Ad quartam auctoritatem Nicolai I. *Epiſt.1. ad Michaëlem Imperatorem, in qua aſſeritur Paulum Apoſtolorum Principem in Eccleſia Romana tanquam luminare maius diuinitus conſtitutum, & non à Petro, ſed à Domino facultatem poteſtatis ſuper vniuerſam Eccleſiam recepiſſe*; ſed omnia hæc non faciunt Paulum Petro æqualem in Primatu; quia Paulus vocatur Princeps Apoſtolorum, vt ſupra vocatus fuit ab Hadriano I. Coryphæus Apoſtolorum: igitur fuit Princeps Apoſtolorum merito doctrinæ, non auctoritate iuriſdictionis, vt Petrus. Sic Coëffeteau, & Bellarminus paulò ante. Et ideò omnes Apoſtolos S. Leo *ſerm.3.* vocauit Principes Eccleſiæ. Dicitur autem luminare maius, quia vt ipſemet Paulus aſſerit in fundanda Eccleſia plus omnibus aliis Apoſtolis laborauit, & ideo obſeruauit Naucleꝛus de Mornachia *tomo.1. parte 2.libro 4.capite 10.* Paulum non fuiſſe aſſignatum Epiſcopum alicuius Eccleſiæ particularis, quia in omnibus Eccleſiis debebat laborare. Dicitur poteſtatem non à Petro, ſed à Domino accepiſſe; ſed quid ad rem; Hoc enim de omnibus Apoſtolis dicendum eſt? & ideò quoad hoc, omnes ſunt æquales Petro, manente tamen illibato eius Primatu.

10. Et ideò Granadus *in 2.2. Controuerſ. 1. tractat.7. diſputat.1. ſect.2. numero* 10. docet, & ſupra nos etiam docuimus, Apoſtolos fuiſſe æquales in Apoſtolica dignitate, in eo nimirum quod à Domino electi ſunt tanquam fundamenta Eccleſiæ, & iuriſdictionem acceperunt in vniuerſum Orbem; id quod tantum voluit ſanctus Cyprianus *libro de vnitate Eccleſiæ*, dum dixit, Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem tributam fuiſſe parem poteſtatem: nam quòd Petrus fuerit omnium Caput, ipſemet ibidem teſtatur, & probat ex Euangelio; & eodem modo Victor Epiſcopus Carthaginenſis *in Epiſtola Synodica, quæ legitur tom.2. in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. conſult.2.* dicit: Omnes Apoſtolos pari honoris, & poteſtatis conſortio præditos. Excelluit ergo Petrus in eo, quòd cæteri Apoſtoli erant illi ſubiecti, non autem ſibi inuicem; & in eo etiam quòd Petrus hanc in vniuerſum Orbem iuriſdictionem habuit ex officio, cæteri ex delegatione. Itaque concedimus Aduerſariis, Paulum non accepiſſe facultatem in vniuerſalem Eccleſiam à Petro, & id certum eſt: ergo fuit æqualis Petro in primatu: hoc negamus, & eſt impertinens conſequentia. Itaque pro Papatu Pauli, nihil officit auctoritas adducta Nicolai. I. ſed Anonymus pro ſua firmanda ſententia relinquit Pontifices, & tranſit ad Patres.

Reſponſiones ad loca Sanctorum Patrum.

§. 1. Itaque adducit primò plura lota D. Chryſoſtomi, & incipit *ex homil.18.in Epiſt.ad Romanos*, vbi aſſerit: *Chriſtus S. Paulo omnem Euangelij prædicationem, omnia vniuerſi mundi negotia, myſteria ſua, & omnem denique Eccleſiæ adminiſtrationem concedit.* Sed hæc farina deſumpta ex piſtrino M. Antonij de Dominis, qui hunc locum Chryſoſtomi perperam, vt Anonymus adducit. Sed reſpondeo, hæc verba, poſſe etiam competere omnibus Apoſtolis, præcipuè tamen competunt Paulo, qui, vt ipſe fatetur, habuit ſollicitudinem omnium Eccleſiarum, ſed nullam mentionem faciunt de Primatu, vt rectè obſeruat Epiſcopus Coëffeteau *tom.1. lib. cap.11. fol.287.* contra M. Antonium de Dominis. At Anonymus quod eſt de prædicatione dictum, ſemper perperam more ſuo, ad gubernationem transfert.

2. Secundò adducit verba *Homil. 2. in Epiſtol. ad Romanos*, vbi ait: *Quæri tunc temporis non potuiſſe à Paulo, cur ſeſe in magnæ huius Vrbis regimen ſeu gubernationem ingereret, reſpondiſſet enim hanc ſibi neceſſariam eſſe curam vtpote à Deo imperatam*: ergo ex hoc ſequitur Paulum Petro fuiſſe æqualem in Primatu; nego conſequentiam. Nam Paulo fatemur verè hanc poteſtatem imperatam fuiſſe à Deo, vt Delegato, Petro verò vt Ordinario. Vide Bannez *in 2.2. quæſt.1. art. 10. fol.327.* Vel dicendum eſt ex doctrina Caietani *opuſc. 1. de Auctor. Papæ cap.3.* apud Chryſoſtomum verbum *regimen* ſignificare executionem, non auctoritatem regiminis, quod ſonat imperium. Verum, ait Caietanus, quia vnum pro alio quandoque poni poteſt, ſi etiam inueniretur paritas in auctoritate regiminis, piè exponendum eſſet, pro executiua potentia, dedit enim Saluator omnibus Apoſtolis communiter vt exequi poſſent in eis, ad quos mittebantur, omnia quæ poterat exequi Petrus, puta inſtituere Eccleſias, Epiſcopos docere, excommunicare, &c. Petro autem abſolutè dedit poteſtatem omnium. Et ſi Paulus aliquo modo, id eſt, executiue erat par Petro quantum ad defenſionem fidei, vt ex ſecunda ſecundæ dictum eſt. Et ſi non penetras differentiam hanc, inter poteſtatem executiuam, & præceptiuam, vide illam in exemplo, Epiſcopi habent officium prædicandi, & Fratres prædicatores habent officium prædicandi (cum ad hoc inſtituti ſint) ſed differenter, quia Epiſcopi ex propria auctoritate hoc faciunt, Fratres verò prædicatores authoritate Papæ delegantis eis id officium, hanc prædicationis exercendæ poteſtatem. Sic enim proportionaliter de poteſtate gubernandi Eccleſiam in Petro, & aliis Apoſtolis fuit: Petrus enim ex propria ſui Pontificatus officij authoritate gubernabat, alij verò Apoſtoli, ex priuilegio Domini, delegantis eis gubernatoris officium. Huc vſque Caietanus; vnde patet reſponſio ad verba Chryſoſtomi ab Anonymo adducta.

3. Tertiò adducitur *Homil.7. in Epiſt. ad Epheſ.* vbi aſſeritur: *Petrum, & Paulum ambos ea quæ ſurſum ſunt & deorſum, & ipſas Cæli & terræ claues hæreditate accepiſſe, & poſſediſſe.* Reſpondeo eſſe verba emphatica; & diuerſo modo, vt ſupra probatum eſt, Claues Paulus, & cæteri Apoſtoli acceperunt, quàm Petrus. Audi Origenem *tract.6. in Matth. ferè in medio.* Quoniam oportebat, inquit, aliquid maius habere Petrum, ideò illi quidem ſic dicit; Et tibi dabo claues Regni Cœlorum, & quæcumque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in Cœlis. Non ergo modica differentia eſt, quod Petro quidem ſint datæ claues non vnius Cœli, ſed multorum Cœlorum, vt quæcunque ligauerit ſuper terram, ſint ligata non tantùm in vno Cælo, ſed in omnibus Cœlis, & quæ ſoluerit ſuper terram, ſint ſoluta non ſolùm in vno Cœlo, ſed in omnibus Cœlis. *Ad eos autem, qui multi ſunt ligatores, & ſolutores in terra, ſic dicit, vt ſoluant, & alligent non in Cœlis, ſicut Petrus*, ſed in vno Cœlo, quia non ſunt in tanta perfectione ſicut Petrus. Item Beatus Leo *Epiſt. 89. ad Epiſcopos per Viennenſem Prouinciam conſtitutos*: Petro, inquit: *præ cæteris eſt* ...

dita ſoluendi, atque ligandi poteſtas. Vide acutiſſimum Caietanum *tract. 3. de Roman. Pont. Inſtitut. c. 5.* vbi doctè docet differentiam traditionis clauiũ factæ Petro,& aliis Apoſtolis à Chriſto Domino: quod etiam facit Pitigianus *in 3. ſentent. tom. 2. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. in reſp. ad argument.* & Ioannes Vviggers *in 2. 2. D. Thomæ de Pontif. quæſt. 1. art. 10. dub. 1. n. 39.*

4. Quartò affert verba *in cap. 2. ad Galatas* explicans verba Pauli, qui dedit Petro in Apoſtolatum, dedit & mihi inter gentes. *Non ſe* (aſſerit) *comparat Paulus aliis Apoſtolis, ſed eorum capiti oſtendens eandem dignitatem vtrique collatam fuiſſe.* Reſpondeo cum M. Antonio Capello *in diſput. 1. de ſummo Pontificatu Petri, cap. 12.* Salmeronio *tom. 15. diſput. 24. in Epiſt. 2. ad Galatas fol. 105.* Tannero *tom. 3. diſputat. 1. quæſtio. 4. dub. 2. num. 98. & 99.* & aliis communiter, quod in dictis verbis D. Pauli *ad Galatas 2.* nulla mentio de Primatu efficitur, ſed tantùm de prædicatione. Ergo verba D. Chryſoſtomi adducta non ſunt intelligenda de dignitate Primatus,ſed de dignitate Apoſtolatus;& ideò Paulus dictus eſt Apoſtolus Gentium, Petrus Apoſtolus Iudæorum;ſed hoc non arguit eorum paritatem in Primatu,vt optimè obſeruat Campegius *de poteſtate Roman. Pontif. cap. 11. num. 7.* & nos latè in priori Diſceptatione probauimus.

5. Quintò in proſcenium adducit locum *Hom. 1. Epiſtol. ad Romanos.* Ibi enim dicitur: *Mutatum fuiſſe Paulo, ſicut & Petro nomen, vt eandem, quam habebat Petrus Caput Apoſtolorum ſuper eos prærogatiuam, & ipſe haberet.* Reſpondeo & fateor ſuprà omnes alios Apoſtolos Paulum & Petrum habuiſſe prærogatiuam mutationis nominum. Sed ſi aliquis ex hoc inferret; ergo Paulus in Primatu fuit æqualis Petro; Anathematizo talem conſequentiam, tanquam nimis impertinentem: diſtat enim nimis mutatio nominis à Primatu. Adde quod, vt optimè obſeruat Becanus *in Manuali controuerſ. libro 1. capite 4. numer. 45.* ſola mutatio nominis in Petro, non indicaret Primatum, & eminentiam eius ſuper omnes alios Apoſtolos, niſi ſimul adiuncta eſſet cum aliis prærogatiuis Petri, quæ ſimul ſumptæ eius indicant primatum, videlicet. Primò, quod quando in Euangelio recenſentur nomina Apoſtolorum, ſemper primo loco ponatur Petrus. Secundò, quod Scriptura loquatur de Petro, tanquam de Principe: de aliis Apoſtolis, tanquam de ſubditis. Tertiò, quòd Petrus ſæpè loquatur nomine omnium Apoſtolorum, tanquam illorum Anteſignanus. Quartò, quod inter omnes Apoſtolos,ſoli Petro facta ſit prima reuelatio diuinitatis Chriſti. Quintò, quod ſoli Petro inter Apoſtolos promiſſa ſit ſtabilitas fidei, & cathedræ. Sextò, quod Chriſtus pro ſolo Petro, & ſeipſo voluerit, tributum ſolui in Capharnaum. Septimo, quod poſt Reſurrectionem inter omnes Apoſtolos, ſoli Petro primum apparuerit. Octauò, quod Petrus ſua authoritate vocauerit alios ad electionem noui Apoſtoli, in locum Iudæ proditoris. Nonò, quod primus promulgauerit Iudæis Euangelium, poſt acceptum Spiritum Sanctum. Decimò, quod primum miraculum apud Iudæos fecerit, in confirmationem Euangelij. Decimo primo, quod etiam primus prædicauerit gentibus Euangelium, & quod ipſi oblata ſit viſio cœleſtis, de vocatione gentium. Decimo ſecundo, quod primus in Concilio Hieroſolymitano ſententiam dixerit. Igitur malè Anonymus ex ſola mutatione nominis Pauli infert, Primatum Eccleſiæ habuiſſe, vt habuit Petrus; nam Primatum in Petro arguimus, non ex ſola mutatione nominis, ſed ſimul ex aliis prærogatiuis ſupra enumeratis quibus caret Paulus.

6. Sextò, profertur locus *in c. 1. Epiſt. ad Gal.* vbi ait: Paulum Petro nulla re indiguiſſe, nec illius voce, ſed illi dignitate parem fuiſſe. Reſpondeo, & angor ſæpius eadem repetere, ſed Anonymus ad id me agit. Dico igitur verum eſſe Paulum Petro vlla in re indiguiſſe, & dignitate parem fuiſſe, nam à Chriſto immediatè accepit poteſtatem, & dignitatem Apoſtolatus, & non à Petro; ſed non ex hoc ſequitur, in Primatu fuiſſe æqualem Petro; quando igitur Chryſoſtomus dicit, Paulum parem fuiſſe dignitate,intelligitur de dignitate Apoſtolatus,non de dignitate Primatus. Et ideò aſſeritur in capite eo minus *diſt. 19 Huius muneris Sacramentum, ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit; at in B. Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocauit.* Quibus verbis apparet, conformitas quædam æqualitatis, paritatiſque in munere, officioque communi omnium horum primorum, Chriſti Diſcipulorum: quod omnes eſſent Apoſtoli, miſſi in omnem terram, ad prædicandum omni creaturæ Euangelium. At diſtinctio magna iuriſdictionis, & authoritatis, quod omnes, licèt immediata Chriſti conceſſione, creati ſunt Apoſtoli, à Sancto Petro, in iuridica functione penderent, eius ſubditi poteſtati: ſic iubente, & ordinante Domino, paſce oues meas, his verbis illum ſuæ Monarchicæ dominationis, per participationem conſortem faciente. Vide Duvallium *de Roman. Pont. part. 1. q. 2.* Campegium *de poteſt. Rom. Pont. c. 11. n. 2.* & alios communiter.

7. Et tandem concludit Anonymus D. Chryſoſtomum innumeris in locis vocaſſe Paulum etiam ſeorſim à Petro Principem, Ducem, Coryphæum Apoſtolorum, primum omnium à Chriſto, quæ omnia ſubordinationem, & dependentiam à Petro non ſonant,ſed potius æqualitatem. Sed hoc vltimum gratis dicitur,& prorſus negandum eſt;& quo ſenſu Paulus dicatur Princeps, Dux, Coryphæus Apoſtolorum & primus omnium ſuperius explicatum eſt, & inferius etiam explicabitur.

8. Sed contra Anonymum neceſſe eſt adducere aliqua loca Diui Chryſoſtomi, in quibus loquens apertè de Primatu, illum Petro tribuit Et ideò non deſeram hic apponere eius verba *Homil. 87. in Ioannem,* ſic enim ait: Paſce oues meas. Cur tandem aliis prætermiſſis de his ſolùm Petrus effatur; *Singularis, ſiue eximius ex Apoſtolis, & os diſcipulorum, & cœtus vertex erat.* Idque comparatione D. Pauli, de quo continentet addit. Idcirco & Paulus aſcendit, vt eum ſtudioſè videret præter cæteros. *Et Homil. 55. in Matthæum,* ait: Petrum Paſtorem, & Caput fuiſſe, & vniuerſo terrarum Orbi à Chriſto præpoſitum. *Et Homil. 17.* ex variis Matthæi locis, aſſerit: Princeps Apoſtolorum Petrus, ſuper quem Chriſtus fundauit Eccleſiam. Vide eundem *lib. 2. de Sacerdot. hom. 2 de Encom. Petri, & Pauli.* Vide Coëffeteau *tom. 1. lib. 1. cap. 111. num 25.* vbi contra M. Antoniũ Spalatrenſem ex cuius penu Anonymus multa deſumit,ex multis aliis locis D. Chryſoſtomi probat, illum in ordine ad Primatum, Petrum Paulo prætuliſſe.

9. Verùm deueniamus ad auctoritates deſumptas à Diuo Ambroſio, ſiue vt ipſemet fatetur à Pſeudo-Ambroſio.

Primò, *in cap. 1. Epiſtol. ad Galatas*, ait: Paulum à Petro viſum propter affectum Apoſtolatus, & vt ſciret Petrus hanc ſibi datam licentiam, quam ipſe acceperat. Concedo Paulum non eguiſſe licentia Petri ad prædicandum Euangelium, cùm hanc à Chriſto immediatè acceperit,vt cæteri Apoſtoli: ergo fuit par Petro in Primatu, nego conſequentiam: non enim valet argumentum de prædicatione ad iuriſdictionem. Vide M. Antonium Capellum *diſp. 1. de Pontif. B. Petri capite 11.* & alios communiter.

10. Secundò,

10. Secundò, *in cap. 2. Epiſt. eiuſdem*, ait: Gratiam Primatus ſibi vendicat ſoli conceſſam à Deo, ſicuti & ſoli Petro conceſſa eſt inter Apoſtolos. Diſtinctione opus eſt. Duplex eſt Primatus: Primatus Iuriſdictionis, & Primatus Prædicationis. Primatum Iuriſdictionis ſolus Petrus accepit: dixit enim Rupertus Abbas in Euangel. *lib. 2. cap. 25. Primatum eſſe vnum, & ſingulare vnius Petri priuilegium*: Primatum verò prædicationis, Petrus & Paulus à Chriſto acceperunt; hoc modo videlicet, vt optimè obſeruat Ioan. Driedonius *tom. 1. lib. 4. cap. 3. part. 3. fol. 237.* quia Petrus deſignatus eſt ad prædicandum Iudæis; (& ideò dictus Apoſtolus Hebræorum) Paulus verò deſignatus ad docendas gentes, & ideò Apoſtolus gentium dicitur; ſed hoc intellige ſalua facultate quam alij Apoſtoli, & ipſe Petrus, & Paulus habebant vbique, & promiſcuè prædicandi tam gentibus, quam Iudæis. Sed obſerua verſutiam Anonymi, qui, vt talem reſponſionem effugeret, non adducit verba, quæ D. Ambroſius ante dixerat. Itaque totus locus Ambroſij ſic ait: Ab Apoſtolis, qui clariores inter cæteros erant, quos & firmitatis cauſa, columnas appellat, quique cum Domino ſemper in ſecretis fuerant, gloriam eius digni in monte reſpicere: ab his itaque probatum dicit donum, quod accepit à Deo, vt dignus eſſet habere: *Primatum in prædicatione gentium ſicut & habebat Petrus in prædicatione Circumciſionis.* Et ſicut dat Petro ſocios viros egregios inter Apoſtolos, ita & ſibi iungit Barnabam, qui Diuino iudicio ei adiunctus eſt; gratiam tamen Primatus ſibi ſoli vendicat conceſſam à Deo, ſicut & ſoli Petro conceſſa eſt inter Apoſtolos. Ita Ambroſius. Sed Anonymus hæc vltima verba adducit, & tacet priora; & tamen vltima verba explicantur à prioribus, in quibus Ambroſius, (vt clarè legentibus patet) non agit de Primatu regiminis, de quo eſt quæſtio, ſed de Primatu prædicationis. Vnde apparet quo pacto Anonymus non quærit veritatem, ſed voluit; & reuoluit ſe ad nos fallendum, vt melius poteſt.

11. Teriò, adducit locum Ambroſij *in 2. cap. eiuſdem Epiſt. ad Galat.* ſic aſſerentis. Quis eorum, nempè Apoſtolorum, auderet Petro primo Apoſtolorum, cui Claues Regni Cœlorum Dominus dedit, reſiſtere, niſi alius talis, qui fiducia electionis ſuæ ſciens ſe non imparem conſtanter improbaret, quod ille ſine conſilio fecerat. Sed miror, hunc locum Ambroſij adducere Anonymum: cùm habeat capillos nimis canos, & ad illum reſponderint omnes Theologi, & eorum Anteſignanus Diuus Thomas *in cap. 2. Epiſt. ad Galat. lect. 2. & gloſſa in cap. Paulus, & Petrus 2. quæſt. 7.* nempè Paulum fuiſſe parem Petro in meritis Apoſtolatus, non in adminiſtratione regiminis. Vide etiam Cardinalem Turrecrematam *in ſumma de Eccleſ. lib. 2. cap. 13.*

12. Quartò, adducit verba *in Epiſt. 2. ad Corinth. cap. 11.* Hoc ergo dicit (nempè Paulus) quia minor non eſt, neque in prædicatione, neque in ſignis faciendis, Apoſtolis prædeceſſoribus ſuis non in dignitate, ſed tempore. O bone Deus, ad quid deſeruiunt verba iſta pro Primatu Iuriſdictionis, cum nihil de ipſo agant, & loquantur tantùm de prædicatione, & miraculis. Patientia nobis neceſſaria eſt, vt dixit Chriſtus in Euangelio. Sed, vt verum fatear, hæc verba, & alia, quæ vltimo adducit Anonymus ego non inuenio in meo Codice apud Ambroſium. Sed modò ſentiat Anonymus quid dicat iſte Pſeudo Ambroſius, quando loquitur clarè de Primatu Eccleſiæ; explanans enim illa verba *ad Galatas primo.* Deinde poſt annos tres aſcendi Hieroſolymam videre Petrum, ſic inquit. Dignum fuit videre Petrum, quia primus erat inter Apoſtolos, cui delegauerat Saluator curam Eccleſiarum. Vide quomodo in his verbis clarè deſignet Primatum Petri.

13. Ad tertiam auctoritatem D. Auguſt. *Sermone 25. de Sanctis*, ſic aſſerentis: Chriſtus etſi Petrum priorem, tamen ambos (Petrum ſcilicet, & Paulum) vno ditauit honore. Reſpondeo malè ab Anonymo hæc verba citari pro honore Primatus, ſunt enim intelligenda de honore, & vocatione ad Apoſtolatum. Et ita tenet, vt patet ex Dominicanorum inclyta Familia Petrus de Soto *in Defenſione Catholicæ confeſſionis, cap. 89. part. 3.* vbi docet, quoad honorem Apoſtolatus, Paulum non fuiſſe inferiorem Petro; & ita etiam docet Sixtus Senenſis *in Bibliotheca, lib. 6. Annot. 271.* nam ſicut Chriſtus Petrum ad Apoſtolatum immediatè aſſumpſit, ſic etiam & Paulum, & ideò dicuntur (vt loquitur Auguſtinus) vno honore ditari, manente tamen Primatu penes ſolùm Petrum. Et ideò, in fine dicti ſermonis, dicitur: Beatiſſimum Petrum Piſcatorem modo genibus prouolutis adorare gentium multitudinem. Quod apertè patet apud eundem Auguſtinum *lib. 2. de Baptiſm. contra Donatiſtam, cap. 1.* vbi ſic ait: In ſcripturis ſanctis dicimus, Apoſtolum Petrum, in quo PRIMATVS Apoſtolorum, tam excellenti gratia præeminet, aliter quam veritas poſtulat de circumciſione agere ſolitum à POSTERIORI Apoſtolo Paulo fuiſſe correctum. Vide quo pacto Diuus Auguſtinus Primatū regiminis in ſolo Petro cognoſcat, & ei Paulum inferiorem faciat. Hinc idem Auguſtinus *in Pſalm. 108.* aſſeruit Petrum Primatum in diſcipulis habuiſſe. Vide eundem Diuum Auguſtinum *quæſt. 75. ex nouo Teſtament. tract. 56. & 66. in Ioannem, ſerm. 13. de verbis Domini, Epiſt. 108. & 165. ſerm. 124. de tempore. Et lib. 1. de Baptiſm. cap. 15.* ait: Vnus eſt Petrus, qui figuram Eccleſiæ gerat. Et rurſus: Vni Petro in typo vnitatis Dominus dedit poteſtatem. Idem alibi *Serm. 27. de Sanctis*, Paulum cum Petro laudans aſſerit: In vno Petro figurabatur vnitas omnium Paſtorum. Agnoſcat igitur Anonymus, quod quando D. Auguſtinus apertè loquitur de honore Primatus, illum ſoli, & vni Petro tribuat; itaque locus adductus ab ipſo, intelligendus eſt de honore Apoſtolatus.

14. Ad quartam auctoritatem Maximi Taurinenſis Epiſcopi *Homil. 4. in natal. Apoſtol. Petri, & Pauli*, in qua ſic aſſeritur. Quos pro iuſtitiæ pietatiſque plenitudine Saluator mundi, humano generi, & Patres dedit eſſe, & Iudices. Reſpondeo, quod hoc non ſolùm concedimus Petro, & Paulo, ſed omnibus Apoſtolis, nonne de iis canit Eccleſia in Hymno. Vos ſæculi iuſti Iudices, &c. Dicere autem cum Anonymo, apud Maximum idem eſſe Iudicem humani generis, ac habere Clauem Potentiæ, ſuper humanum genus, & ita ſic ſe explicat *Homil. 1. in eodem natali*, in quo Petrum, & Paulum Claues Cœli occupaſſe, ait. Et Eccleſiarum omnium Principes diſpenſatione Cœleſti factos eſſe dicit.

15. Sed reſpondeat mihi Anonymus, ſi Maximus eo quod dixit, Paulum recepiſſe Claues Cœli, accepit æqualem Primatum cum Petro, & Clauem Potentiæ. Ergo omnes Apoſtoli fuerunt etiam Pontifices vt Petrus. Probo conſequentiam, quia Diuus Hilarius *lib. 6. de Trinitate*, docet Apoſtolos accepiſſe Claues Regni Cœlorum, ſic enim ait. Vos, ò Sancti Beati viri (Apoſtolos alloquitur) ob fidei veſtræ meritum Claues Regni Cœlorum ſortiti, & ligandi atque ſoluendi in cœlo, & in terra ius adepti, &c. Quid reſpondebit Anonymus? videat in quas anguſtias ſe iniecit. Si Paulus accipiendo Claues Regni Cœlorum, Papa effectus eſt, etiam Apoſtoli Pontifices erunt; quia ſecundum Hilarium etiam illi Claues acceperunt.

16. Habe

16. Habebimus itaque tredecim Pontifices, Petrum cum duodecim Apoſtolis, & Paulum. Dicendum eſt itaque contra illum, quod quando aliqui Patres aſſerunt, Paulum, & alios Apoſtolos Claues Regni Cœlorum occupaſſe, hoc non eodem ſenſu eſt intelligendum, quo Beato Petro promiſſæ, & traditæ ſunt, ſcilicet principaliter, & vt ſupremo Eccleſiæ poſt Chriſtum Rectori, &c. Ianitori: ſed eatenus Apoſtolos quoque eaſdem accepiſſe; quatenus videlicet ius etiam ligandi, & ſoluendi à Chriſto ſunt conſecuti, quod ius, Clauium poteſtas quidem in ſe quoque concludit, & poſſidet, ſed longè tamen latius patet, & ſeſe extendit generale nimirum, & ſupremum Eccleſiæ regimen deſignans, atque complectens, quod vni ſolique Petro, non aliis Apoſtolis à Chriſto promiſſum, & datum eſſe Hilarius non obſcurè fatetur, cum ait, Sanctum Petrum ſua fidei confeſſione quam ſolus, tacentibus cæteris Apoſtolis, ediderat ſupereminentem locum, promeruiſſe. Quatenus igitur Clauium poteſtas ligandi, & ſoluendi, remittendi item, & retinendi peccata facultatem includit, ſuo, ſed non pari modo, cæteris Apoſtolis cum Beato Petro eſt communis, licèt illa ſub nomine Clauium, illis nec data ſit nec promiſſa: quatenus verò Primatum, & generalem totius Eccleſiæ, ac ſupremam curam, & moderationem, omnium Chriſti fidelium deſignat. Et ita in hoc ſenſu dixit Optatus Mileuitanus *lib.* 1. *contra Parmenionem*, *ſolus Petrus claues accepit*: Vnde (vt ſuperius explicatum eſt) locum D. Hilarij explicat Franciſcus Agricola *tract. de Primatu S. Petri, cap.* 3. *fol.* 47. Vide etiam Valentiam *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 28. Quando verò Maximus aſſerit Petrum, & Paulum diſpenſatione diuina factos eſſe Principes omnium Eccleſiarum. Reſpondeo: Quod ſicut Petrus, & Paulus dicuntur Principes Apoſtolorum non in eodem, ſed in diuerſo genere; ſic & in noſtro caſu dicuntur facti fuiſſe Principes omnium Eccleſiarum. Petrus quò ad Primatum, & ſupremum regimen, Paulus verò in ordine ad prædicationem. Etenim alij Apoſtoli fuerunt, vt Epiſcopi alicui particulari Eccleſiæ addicti, Paulus verò nulli, quia omnes Eccleſias prædicando debebat ſua ſapientia erudire. Et ideò Iſidorus Peluſiota *lib.* 3. *Epiſt.* 176. ſic ait: Vnuſquiſque Apoſtolorum, vt ita dicam, vna regione ſuſcepta, eam optimè informauit: Paulus verò tanquam alatus agricola, orbem penè vniuerſum perluſtrauit, & ad ipſos terræ fines vltimos peruenit. Ex hoc ergo dicitur factum fuiſſe Principem omnium Eccleſiarum. Vnde agnoſcat Anonymus loca Patrum in quibus videtur triumphare, vt fumum euaneſcere, quia ab ipſo malè ſunt intellecta, & ſimul audiat, quando Maximus quem ipſe citat loquitur apertè de Primatu Eccleſiæ quid ſentiat, ſic enim ait Hom. 1. *Hic eſt Petrus cui Chriſtus aſcenſurus ad Patrem paſcendas ouiculas ſuas, agnóſque commendat*, vt quos ille pietate miſerationéque redemerat, hic fidei ſuæ virtute ſeruaret, & rectè ſanè ei arbiter occultorum Dei filius *paſcendas oues ſuas, tuendáſque commiſit*, cui nouerat in nutriendo grege Dominico, nec ſtudium deeſſe, nec fidem. *Et homil.* 3. *de iiſdem.* Quanti ergo meriti apud Deum ſuum, Petrus erat, *vt ei poſt naniculæ paruæ remigium totius Eccleſiæ gubernacula tradidit?*

17. Ad quintam authoritatem Sancti Fulgentij *Serm.* 58. *in natal. Apoſtol.* ita aientis: O beata Apoſtolorum merita, vt vna duobus conceſſa ſit gratia, &c. Hic nota, ait Anonymus, vnam ambobus gratiam datam non ab alio quàm à Chriſto. Concedo totum, nam rectè ipſe Paulus *ad Galat.* 2. dixit, creditum eſt mihi Euangelium præputij, ſicut & Petro circumciſionis: qui enim operatus eſt Petro in Apoſtolatum circumciſionis, operatus eſt mihi inter gentes. Quæ quidem verba (vt probat Cardinalis Turrecremata *in ſumma de Eccleſia, lib.* 2. *cap.* 13. & Cardinalis Baronius *tomo primo, anno* 38. & alij Theologi communiter) non ſunt intelligenda de Primatu, ſed de prædicatione. Itaque quando Diuus Fulgentius aſſerit, vnam gratiam Petro, & Paulo datam fuiſſe, intelligendus eſt de gratia Apoſtolatus, & prædicationis: fuerunt enim ambo in hoc æquales: & ideò Petrus dicitur Apoſtolus circumciſionis, Paulus præputij. Nam ex ſpeciali quodam Dei mandato, & ſpiritus inſtinctu, præcipua, præter Gentiles, Iudæorum cura, Petro, vt Apoſtolo commiſſa fuit: præcipua gentium, præter Iudæos Paulo credita; ita vt poſſet tamen vnuſquiſque & gentibus, & Iudæis promiſcuè euangelizare, vt de facto fecerunt. Vide Bellarminum *de Roman. Pontif. lib.* 1. *cap.* 16.

18. Ad ſextam auctoritatem Primaſij Vticenſis Epiſcopi *in Epiſtol.* 2. *ad Galat.* aſſerentis: Non illi (id eſt Petro ait Paulus) ſum inferior, quia ab vno ſimul ambo in vnum miniſterium ordinati; Concedo Paulum Petro non fuiſſe inferiorem in ordine ad Apoſtolatum, quia fuerunt à Chriſto ambo ad dictum miniſterium ordinati. Ergo Paulus fuit æqualis Petro in Primatu, nego conſequentiam: nam non valet argumentum de Apoſtolatu ad Primatum. Vnde clarè patet, Anonymum coaceruare Sanctorum Patrum auctoritates, quæ ad rem non faciunt; Et recognoſcat Sixtum Senenſem *in Bibliothec. lib.* 6. *Annot.* 269. vbi adducit hunc locum Primaſij ab Anonymo adductum, & negat ex illo poſſe deduci æqualitatem Pauli cum Petro, quoad regimen, benè quidem quò ad Apoſtolatum, docendi officium, & Euangelicæ prædicationis curam.

19. Ad ſeptimam auctoritatem Synodi Oecumenicæ Octauæ *in Synod. Epiſtol. ad Adrian.* 2. vbi ſic aſſeritur, Chriſtus olim quidem illuſtrem, & præcipuam operatus eſt veſtram magnam Ciuitatem Romanam per eos Sanctos lapides, qui ab Oriente ad eam deuoluti ſunt, Petrum aio, & Paulum, eximiam, & principalem Apoſtolorum ſummitatem. Reſpondeo Petrum, & Paulum dici eximiam, & principalem Apoſtolorum ſummitatem, non in eodem, ſed in diuerſo genere; Petrus, vt Caput, Paulus verò, quia fuit excellentior, non ſolùm omnibus Apoſtolis, ſed etiam Petro. Primò, in prædicatione: vnde tota Eccleſia Paulum, quaſi ſuum, totiuſque orbis Doctorem colit, & indigitat, atque antonomaſticè Apoſtolum nominat. Vnde in collecta de S. Paulo ita precatur. Deus qui vniuerſum mundum S. Pauli Apoſtoli prædicatione docuiſti. Quare meritò S. Paulum admiratur Chryſoſtomus *hom.* 4. *de eius laudibus.* Etenim inquit, homo ignobilis (Paulus) abiectus, & circumforaneus, qui artem exercebat in pellibus, in tantum virtute progreſſus eſt, vt vix triginta annorum ſpatio Romanos, & Perſas, & Parthos, & Medos, & Indos, & Scythas, & Æthiopes, & Sauromatas, & Saracenos, & omne prorſus humanum genus, ſub iugum mitteret veritatis.

20. Secundò, excellentior fuit aliis, in laboribus: Vnde ipſemet ſcribens *ad Corinthios, Epiſt.* 1. *cap.* 11. ait: Abundantius illis laboraui; Catalogum ſuorum laborum exponens; *in Epiſt.* 2. *cap.* 11. aſſerit: In laboribus multis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modum, &c. Et ideò rectè D. Hieronymus *Epiſtola ad Paulinum*, ita affatur: Subitus calor, longum vincit teporem. Paulus Apoſtolus de perſecutione mutatus; nouiſſimus in ordine: primus in meritis eſt; quia extremus licet, plus omnibus laborauit.

21. Et tandem tertiò, Paulus in doctrina etiam alios Apoſtolos: & etiam Petrum excelluit: Vnde Toſtatus *in lib.* 3. *Regum, cap.* 20. *quæſt.* 8. docet, quod Paulus

Paulus fuit excellentior in doctrina omnibus Apoſtolis; ſed ſubdit, non tamen in poteſtate. Ergo ſecundum Toſtatum contra Anonymum, non fuit Paulus par Petro in poteſtate, quia ſi talis eſſet vtique excelleret, quoad hoc, Apoſtolos, ſicut excelluit Petrus. Dicendum eſt itaque, rectè cum Sancta Synodo, vbi ſupra, Petrum, & Paulum fuiſſe eximiam, & principalem Apoſtolorum ſummitatem, in diuerſo tamen genere, vt dixi, non in eodem. Et ideò debebat Anonymus aduertere, alias Synodos Generales, loquentes de Primatu Eccleſiæ, ſolùm D. Petro tribuere, ita Concilium Florentinum in Decreto vnionis *ſeſſ.* 25. determinat, Pontificem eſſe Vicarium Chriſti, & ſucceſſorem D. Petri. Concilium Nouum Oecumenicum ſic ait: Si quis tanta efferatur audacia quemadmodum Photius, & Dioſcorus, ſiue ſcripto, ſiue ſine ſcripto, inſanos quoſdam contra Cathedram Coryphæi Apoſtolorum Petri iactare audeat, eandem cum illis ſententiam damnationis ſubeat.

22. Ad octauam auctoritatem Beati Laurentij Iuſtiniani *Sermone de Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo*, aientis: Ambo igitur iuſtificati gratis à Domino; ambo dum Apoſtolatus adepti ſunt apicem, Dei gratiam in ſe exhibuere laudabilem, de imis ſi quidem ad ſummam prouecti, omnium fidelium effecti ſunt Principes. Reſpondeo, ad hæc omnia patere reſponſionem ex paulò ſuperius dictis. Concedo Petrum, & Paulum adeptos apicem Apoſtolatus, & ad ſumma perueniſſe: ſed aduertit Becanus *de Repub. Eccleſ. lib. 2. cap. 7. obiect. 7. num. 53.* inter ſummos, vnum poſſe eſſe altiorem, quàm reliquos. Nec etiam obſtant verba ſequentia Diui Iuſtiniani, videlicet, Meritò igitur Clauium Cœleſtis Regni poteſtate præditi, ligandi animas, atque ſoluendi officio fungebantur; nam alio modo Petrus accepit Claues Regni Cœlorum, ac Paulus, & alij Apoſtoli, vt ſupra ſæpius oſtendimus; ſed nunc etiam Anonymo addam auctoritatem Hieronymi *lib 1. contra Iouinianum.* Supra Petrum, inquit fundatur Eccleſia, & licèt idipſum in alio loco, ſuper Apoſtolos fiat, & cuncti Claues Regni Cœlorum accipiant, *& ex æquo*, (quod eſt pro qualitate Apoſtolorum cum Sancto Petro ratione Apoſtolatus obſeruandum) ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur: *Tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio.* Sed videamus quid ſentiat Beatus Iuſtinianus de Primatu Eccleſiæ quando apertè de illo loquitur. Sic itaque aſſerit *cap. 12. de Obedientia.* Huis ſiquidem Apoſtolicæ Sedis arcem, hucuſque Catholicæ Eccleſiæ Monarchiam *Apoſtolus Petrus primus accepit*, quando Dei filium eſſe Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum confeſſus eſt, dicens: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Quamobrem ab eodem Domino audire promeruit. Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Verum tandem Anonymus deuenit ad tertiam claſſem locorum Eminentiſſimorum Cardinalium, & ideò illa expendere neceſſe erit.

Reſponſiones ad loca Eminentiſſimorum Cardinalium.

§. 1. AD primam auctoritatem Petri Damiani *Opuſc. 31. cap. 4.* aientis: Quandam ſi dici liceat, cum Chriſto ſimilitudinem Paulus tenet, dum non vni dumtaxat Eccleſiæ, ſed omnibus præſidet. Et infra. Planè ipſe toto terrarum Orbe vniuerſalem fundauit Eccleſiam, ſic enim in omnibus ius tenet præſidendi. Reſpondeo, quòd in dicto Opuſculo præfata dixit, cum clauſula, ſaluo cæterorum Apoſtolorum iure. Ergo à fortiori, multo magis, ſaluo iure Petri, quem ibidem *Senatus Apoſtoli Primum Principem* vocat, quod nunquam de Paulo dixit, Ad id verò quod aſſerit *de fundatione Eccleſiæ Vniuerſalis*, reſpondeo, quod communi ratione Apoſtolatus, omnibus Apoſtolis conuenire poteſt, ſed Paulo præcipuè, propter maiores labores in fundanda Eccleſia ſuſceptos. At verò D. Petro fundatio vniuerſalis Eccleſiæ competit tanquam eius capiti, & ideò ſingulari ratione, vnde Chriſtus dixit: Tu es Petrus, &c.

2. Ad locum *Opuſc. 4.* in quo dicitur eſſe ſacrilegium negare Petrum, & Paulum, in Apoſtolici Senatus culmine principatum poſſidere. In quibus verbis docet Anonymus luculentiſſimè inter Petrum, & Paulum æqualitatem expreſſam fuiſſe. Reſpondeo diſtinguendo, ſi enim aſſeris Petrum, & Paulum in Apoſtolici Senatus culmine Principatum poſſidere in eodem genere, & nego: ſi aſſeris diuerſo genere, & concedo. Deinde dici poteſt Principatum in quo Paulus, Petri frater eſt, eſſe ipſum Apoſtolatum, de quo dicitur *Pſalm. 138.* Nimis confortatus eſt Principatus eorum. Vnde omnes Apoſtoli ſunt Eccleſiæ Principes conſtituti ſuper omnem, & Principes populorum congregati cum Deo Abraham. *Pſalm. 44. & 46.* Principatus verò, ſeu Primatus inter, ac ſuper cæteros Apoſtolos vnius eſt Petri. Itaque aſſero, Petrum in Apoſtolici Senatus culmine Principatum poſſidere, tanquam Caput, & Paſtorem omnium Paulum verò, quia munus Apoſtolatus exuberantiſſimè plus quàm alij Apoſtoli (vt ſupra probauimus) adimpleuit. Vide Bellarminum *lib. 1. de Roman. Pontifice, cap. 27.* Et ideò optimè dicit Coeffeteau *tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 7.* quòd quando Patres aſſerunt, Petrum, & Paulum accepiſſe principatum Eccleſiæ, reſpondendum eſt accepiſſe diuerſo modo, Petrum præcipuè, & tanquam Caput, primam curam totius Orbis ſuſcepiſſe: Paulum, & etiam alios Apoſtolos tanquam ipſius ſocios: & ideò non cum pari dignitate, cùm ipſe eſſet in Collegio Princeps. Vide Albertum Pighium *de Eccleſiaſtica Hierarchia, lib. 3. cap. 8.* & Cardinalem Baronium *tom. 1. ann. 34.*

3. Ad locum *Serm. 17.* ego verba adducta in illo ſermone non inuenio. Sed reſponſio patet ex ſupradictis.

4. Ad locum *lib. 2. Epiſt. 1.* in qua Damianus vocat Petrum, & Paulum Lateranenſis Eccleſiæ brachia, quibus, ſubdit Anonymus, nihil æqualius: ergo Petrus & Paulus inæquales inter ſe eſſe non poſſunt? O pulchra conſequentia. Reſpondeat Anonymus mihi quæſo, ſi quis vellet illum fuſtibus percutere, vel alapis, ſeu colaphis cædere; nonne ipſe optaret percuti, & cædi magis brachio ſiniſtro, quam dextro? Certè quidem. Sed ne iocoſa inter ſeria miſceamus.

5. Reſpondeo, quod quando Damianus vocauit Petrum & Paulum brachia Eccleſiæ, non voluit ſignificare omnimodam paritatem, inter ipſos, ſed ſimilitudinem, vt cæteri Patres, quando Petrum, & Paulum iiſdem laudibus encomiaſticè condecorarunt. Et quod iſta fuerit mens Petri Damiani in ſupracitatis verbis clarè apparet *in ſua Epiſt. 8. lib. 6.* quam citauit *in Diſcep. priori*, & etiam hic apponere volo. Sic itaque ait loquens cum Paulo *de correctione facta Petro.* Quid eſt B. Paule quòd PRIOREM tuum increpationibus laceras? Quo pacto non vereris eum ante hominum ora confundere, cui ſpeciali iure conceſſum eſt vniuerſi totius Eccleſiæ Orbis præſidere? In quibus notanda ſunt tria. Primò quòd Petrus vocetur Prior, id eſt ſuperior Pauli: Ergo quomodo Paulus erit æqualis cum Petro. Secundò quòd præſidentia totius orbis, dicitur Petro conceſſa ſpeciali iure. Quòd ſi Paulus eſſet æqualis, hoc verum non eſſet; neque Damianus poterat D. Paulo dicere illa verba; Quo pacto non vereris, &c. quia Paulus

paſſus

poſſet reſpondere, ſe reprehendiſſe Petrum caput Eccleſiæ; quia ipſe etiam habebat Eccleſiæ Principatum, vt caput;tanquam Petrus:Agnoſcat igitur Anonymus, Damianum ſenſiſſe Paulum Petro inferiorem fuiſſe. Idem Damianus *ſerm.27.* ſic ait, loquens de Petro. *Vnus eſt enim, quem prænobilitant, ſingularis Primatus inſignia.* Sic Damianus aſſerit Primatum fuiſſe ſingulare priuilegium conceſſum vni Petro:gratis Anonymus hoc priuilegium concedit etiam Paulo. Videat etiam eundem Damianum *ſerm.31.*vbi docet, *Curam ouilis totius Sanctæ Eccleſiæ, Petro à Chriſto commiſſam fuiſſe.* Sed moris eſt noſtri Anonymi, obſcura indigitare, clariora relinquere,vtinam ipſe ad indagandam veritatem libros volueret, & non ad defendendum id, quod ſemel dictum eſt.

6. Ad ſecundam auctoritatem Cardinalis S.Georgij,*de Iubilæo,c.12.*vbi vocat Petrum, & Paulum baſes Eccleſiæ, Religionis Apices, fidei conditores, auctores,præduces,& fontes. Reſpondeo hæc encomia etiam aliis Apoſtolis competere, nec obſtare Primatui Petri, ſupra illos. Pariunt tamen aliquam difficultatem, alia verba eiuſdem Cardinalis aſſerentis, *Petrum, & Paulum in eiuſdem loci Primatu iunctos fuiſſe.* Reſpondeo hoc Encomium Paulo tribui, qui ipſe ſolus inter alios Apoſtolos cum Petro fundauit Eccleſiam Romanam;nam Ioannes Romæ parum extitit,& ideò dicitur à Damiano habuiſſe ſimul cum Petro eiuſdem loci Primatum; ſicut etiam dicitur ab Epiphanio *Hæreſi 27.* Epiſcopus Romanus,non propriè; vt ſupra dictum eſt, ſed officio adiutoris, Petro ſubordinati. Et ideò dixit D.Leo *ſerm.5.de nat. Apoſt.* Ad hanc ergo ſortem, tu beatiſſime Petre Apoſtole, venire non metuis, conſorte gloriæ tuæ Paulo Apoſtolo aliarum ſolum adhuc Eccleſiarum ordinationibus occupato. Vide reſponſionem ad ſequentem auctoritatem. Adde etiam,vt ſuprà ex Ambroſio obſeruauimus, duplicem eſſe Primatum, Prædicationis, & Regiminis. Quando ergo dicitur,Paulum habuiſſe in citato loco Primatum cum Petro, intelligitur de Primatu prædicationis;quia inter omnes Apoſtolos,ipſe ſolus cum Petro fidem Romæ prædicauit, & Romanam Eccleſiam plantauit;Petrus tamen primò, deinde Paulus, confirmando eos,quos Petrus ad fidem traxerat; vt optimè obſeruat Becanus *de republ. Eccleſ. lib.3.cap.2. n.5.* & alij. Vnde ex hac ratione, Patres vocauerunt etiam Petrum & Paulum Collegas.

7. Ad tertiam auctoritatem Godofredi Cardinalis Sanctæ Priſcæ *l.b.1. Epiſt.7.*aientis:Romanum Pontificem ſedere in Petri, & Pauli ſede. Concedimus quidem,ſed diuerſo tamen modo hæc ſedes competit Petro,ac Paulo; & ideò Pontifices dicuntur Vicarij, & ſucceſſores D.Petri,& Pauli, & multa efficere auctoritate D.Petri, & D.Pauli non in eodem genere, ſed diuerſa ratione,vt ſupra in priori diſceptatione,ſæpius explicatum eſt. Sed omnino Anonymus, præter alios recognoſcat Antonium Delphinum *de Eccleſia, lib.2. fol.114.* vbi fusè probat, Pontifices non eſſe ſucceſſores *D.Pauli,quoad iuriſdictionem, ſed quantum ad miniſterium Apoſtolatus*, & quatenus Paulus fundauit Eccleſiam Romanam prædicatione vnà cum Petro:& ideo dicuntur à Cardinali Godofredo, Pontifices ſedere in Petri,& Pauli ſede. Nota quod Anonymus in hoc loco nimis ſe extendit in declarando quo pacto Patres tribuant Petro clauem potentiæ,& Paulo clauem ſcientiæ: neque ex hoc putat inferri poſſe inter ipſos inæqualitatem; nam alioquin ſi diceretur ſolam potentiæ clauem conueniſſe Petro, vt Paulo ſolam ſcientiæ, in hoc etiam Paulus Petro præferretur. Sed reſpondeo cum Epiſcopo Coëffeteau *tom.1.lib.1.c.11. n.25.* quod Apoſtolica quidem auctoritate maximus fuit Paulus,ſed Apoſtolorum caput non fuit, vna cum reliquis Apoſtolis, Petro commendatus, & commiſſus. Petrus verò etſi ſumma fidei cognouit, quippe quem pater cæleſtis docuerit, non ægrè tamen ſcientiæ, ac ſapientiæ palmam Paulo concedit, ab eáque eum commendat. Chariſſimus(*inquit Epiſt.2.cap.3.*) frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis. Itaque Patres vt ſignificent Primatum Petri ſuper omnes Apoſtolos, & Paulum, rectè aſſerunt Petrum habuiſſe clauem potentiæ Paulum verò ſcientiæ, eo modo, quo ſupra explicauimus.

8. Ad quartam auctoritatem Cardinalis de Cuſa *Epiſt.2.*de vſu communionis ad Bohemos. Dico Anonymum facere de illa,vt loquuntur Iuriſconſulti,magnum feſtum,& ideò ait: Notanda omnia, quæ dicit dictus Cardinalis, & quod ambo Paulus, & Petrus, vnicam communis Principatus ſedem fundauiſſe, ambo ſuum vnicum primatum ſucceſſoribus reliquiſſe, ambo immediatè ſub Chriſto,ita vt neuter alteri ſubeſſet, ambo poteſtatis vniuerſalis tam in Iudæos, quàm in gentes plenitudine præditi dicuntur.Sed reſpondeo, hæc omnia reduci poſſe ad bonum ſenſum, ex diſtinctionibus ſæpè ſuperiùs adductis; nec terrere nos debent illa verba: quod Petrus, & Paulus ambo immediatè dicuntur ſub Chriſto, ita vt neuter alteri ſubeſſet; nam intelligenda ſunt quo ad miſſionem prædicandi vbique Euangelium;& ideò M.Antonius Capellus *diſp.1.de Pont.B.Petri, c.12.* ita aſſerit:Nos, tantum abeſt, vt Paulo eximio Apoſtolorum Petrum anteferamus in munere Apoſtolatus, vt potius, & Paulum,& omnes alios, Petro in poteſtate Apoſtolatus pares eſſe dicamus,neque Apoſtolos,qua Apoſtolos,miſſos arbitramur à Petro;ſed à Chriſto, ſi enim eos non Chriſtus, ſed Petrus miſiſſet, non amplius Apoſtoli Chriſti, ſed Petri Apoſtoli eſſent. *Tota inæqualitatis noſtræ ratio in ſolo ordine politico poſita eſt, cuius hic apertè Paulus primas Petro concedit.* Ita Capellus; & ideo Cardinalis de Cuſa, vbi loquitur apertè de primatu Iuriſdictionis,& regiminis ſoli Petro tribuit, vt patet in eadem *Epiſt.2.* ab Anonymo citata,vbi ſic aſſerit: Si ſcire velis an in Eccleſia exiſtas.hac veſtiges ratione,ſi cathedræ Romani Pontificis adhæreas quæ per continuas ſucceſſiones bonorum malorúmque in Petrum Principem continuatur. Vnde *lib.2. de Concordant. Cathol. cap.34.* hæc etiam aſſerit:In hac quidem gratia dicimus quo ad Apoſtolatum omnes Apoſtolos æquales; ſicut quoad ipſum ſacerdotium omnes ſacerdotes,ſed abundantiori gratia dicimus Petrum inter Apoſtolos primum.Ita dicit Auguſtinus ſuper Ioan *ſerm. vlt.* Quod Petrus abundantiori gratia fuit vnus,idémque primus Apoſtolus, & propter Primatum Apoſtolatus gerebat figurata qualitate perſonam Eccleſiæ. Et illum Primatum Petri, quo ipſe abundantiori gratia à Chriſto dotatus fuit, Sacræ litteræ mihi exprimunt ibi,cum Chriſtus diceret;Tu es Cephas. Et paulo infra citans D.Hieronymum,ſic ait:Super Petrum fundatur Eccleſia:licèt alio loco ſuper omnes Apoſtolos fiat,& cuncti claues Regni Cœlorum accipiant,& ex æquo ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur:tamen propterea inter duodecim vnus eligitur; vt capite conſtituto, ſchiſmatis tollatur occaſio. Ecce ſententiam D.Hieronymi, cui non licet contradicere. Ex qua habetur Petrum conſtitutum caput Apoſtolorum, & eis per Chriſtum Prælatum.Hæc Cardinalis Cuſanus,qui vt patet concedit rotundis verbis Primatum Petro, ſine vlla Pauli ſocietate. Sed tamen poſtea peſſimè docet, hoc non obſtante, Concilium eſſe ſupra Papam. Vnde videat Anonymus, Cardinalis Cuſani opinionibus non eſſe facilè adhærendum:ipſe enim adfuit in Conciliabulo Baſilææ. Qui docuit etiam peſſimè teſte Pitigiano *in 3. Sent.tom.2 diſt.25. q.2. art.1.in fine,*per conſenſum Eccleſiæ, & non ex iure diuino, Primatum Petri, & ſucceſſorum eius, introductum fuiſſe.

9. Ad

ni Veneti tract. de Poteſtate Romani Pontificis; Reſpondeo me talem opuſculum præ manibus non habere, & verba, quæ adducit Anonymus, reduci poſſunt ad bonum ſenſum. Adde, quod mihi dixit Eminentiſſimus Dominus Cardinalis Spada, plures Patres in Synodo Tridentina Congregatos aſſeruiſſe, opuſculum citatum eſſe cautè legendum.

10. Non deſinam tamen hic obſeruare, quod ego penès me habeo quãdam Epiſtolam dicti Cardinalis impreſſam Florentiæ annò 1558. directam Paulo IV. vbi loquens de compoſitionibus, facit mentionem de dicto opuſculo citato ab Anonymo de poteſtate Pontificis, & ſic ait: Iam enim cùm eſſem laicus, incidiſſemque in locum, vbi oportebat Maieſtatem, & Auctoritatem huius SANCTISSIMÆ SEDIS tueri, non tantum verbis, & oratione id præſtiti, verum etiam amico cuidam meo viro grauiſſimo, opuſculum quoddam conſcripſi: quo, quantum pro temporis anguſtia, & per negotia, quæ mihi obeunda tunc erant, licuit ſatis perſpicuè, ni fallor, oſtendi SVMMAM HANC PONTIFICIS AVCTORITATEM nullo humano iure conſtitutam fuiſſe; ſed à DEO OPTIMO, VNICOQVE EIVS FILIO, collatam fuiſſe ſanctiſſimo Petro, eiuſque ſucceſſoribus. Ita Cardinalis Contarenus. In quibus verbis, vt clarè patet, teſtatur ſe in dicto opuſculo, quod pro ſe citat Anonymus, firmaſſe ſupremam poteſtatem Pontificis collatam fuiſſe D.Petro, & nullam facit mentionem de Paulo. Ergo verba adducta ab Anonymo, interpretanda ſunt de auctoritate Apoſtolatus, quæ æqualis fuit inter Petrum, & Paulum: & non de auctoritate Primatus; nã quãdo de Primatu loquitur apertè Cardinalis Contaren⁹, ſoli D.Petro tribuit. Ergo, &c.

11. Ad auctoritatem ſextam Cardinalis Poli *libr.2.* de vnione ad Henricum IX. Reſpondeo quod non facit ad rem, & ipſe Cardinalis in toto *libr.2.* apertiſſimis verbis tuetur Petri Cathedram, & Petri Primatum: & in fine dicti *libr.* faciens mentionem de Paulo ſic ait: Charitas, inquit; per quam domus Dei regitur, eum morem, vt ab inferioribus ſuperiores reprehendi non ſoleant, perpetuo retineri nòn patitur: ſed vbicumque Eccleſiæ vtilitas poſcere videtur, nequaquam dubitat inferior ſuperiorem reprehendere. *Quemadmodum Paulus eo tempore fecit dum Petrum ſe ſuperiorem reprehendit.* Ita ille. Ex quibus Cardinalis Polus apertè declarat, Paulum fuiſſe inferiorem Petro. Sed moris eſt noſtri Anonymi in luce meridiana velle cæcutire. Et ideò Ludouicus Maioratus *in clypeo militantis Eccleſiæ lib.3. cap.44. tom.220.* in fauorem noſtræ ſententiæ adducit Cardinalem Polum; ſed ad maiorem Anonymi confuſionem adducam hic verba Cardinalis Poli *in tract. de ſummo Pontifice quæſt.6.* vbi ſic ait: Et ſi Paulus ſciebat ſe Apoſtolum eſſe gentium, tamen Petrum multo ante hoc officio cum ſibi à Deo commendatum fuiſſet fungi inſtituiſſe, Paulum autem ex eius conſenſu, vtriuſque verba oſtendunt; ſic enim apud Lucam Petrus loquitur, ſicut elegit Deus gentes per os meum audire verbum eius. Paulus autem de eodem munere loquens ſe illud quidem iubente Deo, ſed ex conſenſu Petri obire inſtituiſſe teſtatur cum Cepham dexteram ſibi dediſſe cum aliis ſocietatis, vt Petrus in circuncifione, ipſe gentibus euangelizaret. At Petrus nullo cæterorum conſenſu requiſito id ipſe tamquam ſummus vniuerſi gregis paſtor ſuſcepit, cui & oues & agros commendans Chriſtus, totius gregis curam tradiderat. Hæc omnia Cardinalis Polus. Videat modò Anonymus, qua fronte potuerit Polum pro ſua ſententia, & pro nouo Papatu Pauli adducere.

12. Ad auctoritatem ſeptimam Cardinalis Bellarmini *lib.3. de Romano Pontifice cap.2.* vocantis Petrum, & Paulum Epiſcopos Romanos; iam in eam priori diſceptatione fuit reſponſum, nempe Paulum dici Epiſcopum Romanum, quia Romæ munia Epiſcopalia exercuit. Fuit igitur Epiſcopus Romanus, officio adiutoris Petri ſubordinati, non autem titulo, ac propriè, vt Petrus. Nec obſtant alia verba dicti Cardinalis *lib.1.cap.27.* ibi enim loquitur ex hypotheſi, *& ideò in dict. cap.27.* per totum demonſtrat apertè inæqualitatem inter Petrum, & Paulum. *Et eodem lib.1. cap.16.* apertè aſſerit, Paulum fuiſſe Petro ſubiectum, & Petrum fuiſſe maiorem Paulo in officio gubernandi. Et tamen Anonymus audet Bellarminum pro ſua ſententia adducere.

13. Denique audiamus Anonymum claudentem ſuam ſcripturam his verbis: His omnibus auctoritatibus coronidem imponet Angelici Doctoris præcipui Scholæ Pariſienſis Magiſtri doctrina, qui verba hæc *in cap.2. Epiſt.ad Galat.* commentans, mihi enim qui videbantur eſſe aliquid (inter quos Petrum numerat) nihil contulerunt, ſic loquitur in perſona Pauli. Ab his autem ſcilicet Petro, & Ioanne, licet ad horam ceſſerim eis, nihil tamen accepi ab eis poteſtatis vel doctrinæ, & ibi licet eſſent magnæ auctoritatis (Petrus ſcilicet & Ioannes,) tamen nihil addiderunt doctrinæ meæ, nec poteſtati. Ita Anonymus. O frontem! Et quis quæſo auderet citare Angelicum Doctorem pro hoc nouo Papatu D. Pauli; qui in eademmet *Epiſtol.2. ad Galat. lect.2.* apertè docet, Paulum non fuiſſe æqualem Petro in regimine, & Primatu, quod notauit etiam ex dicto loco D. Thomæ, Caietanus *in opuſc.1. de auctoritate Papæ, cap.3.* Vnde *in 22. quæſt.33. art.4. ad 2.* apertè dixit, *Paulum fuiſſe ſubditum D. Petro*, & tamen Anonymus Paulum Petro æqualem facit, & audet D. Thomam pro ſe citare, qui etiam alibi *opuſc.1.* videlicet contra Græcorum errores *par.2.* aſſeruit primatum Eccleſiæ *Soli Petro, & non alij datum fuiſſe.* Itaque quando in perſona Pauli D. Thomas aſſerit Petrum, & Ioannem nihil addidiſſe ſuæ doctrinæ aut poteſtati. Reſpondeo concedendo nihil Petrum addidiſſe doctrinæ Pauli, nam omnia quæ pertinebant ad fidem à Chriſto ipſe didicerat, & fuerat diligenter inſtructus, vt obſeruat inter alios Ioan. Vviggers *in 2. 2. D. Thomæ de fide ſpe & Charitate Tract. de Pontifice ad quæſt.1. art.10. dub.1. num.70.* & Bellarminus *lib.1. de Rom. Pont.c.16.* concedo etiam, Petrum non addidiſſe aliquid ſuæ poteſtati extraordinariæ: videlicet, quia hanc etiam à Chriſto, Paulus ſicuti & cæteri Apoſtoli in vniuerſam Eccleſiam accepit. Vnde D.Cyprianus *lib.1. de Vnitate Eccleſiæ*, dixit: Omnes Apoſtolos fuiſſe eadem poteſtate præditos, & docet Suarez *de fide diſputat.10. ſect.1. num.25.* Caietanus *opuſc.1. de Auctoritate Papæ, cap.3. & alij.* Ergo Paulus par fuit Petro in Primatu, nego conſequentiam; nam poteſtas extraordinaria, quam Paulus, & cæteri Apoſtoli acceperunt à Chriſto, in Petro fuit ordinaria tanquam ex officio, & vt Capite, ac omnium Apoſtolorum, & etiam Pauli, Principe, vt obſeruat Xyſtus Senenſis in Bibliotheca *lib.6. annot.169.* & Theologi communiter cum Andrea Duvallio *de Rom. Pontif. part.1. quæſt.2.* Sed nota, quod licèt Paulus nihil poteſtatis aut doctrinæ, vt dictum eſt à Petro acceperit, tamen Euangeliũ à Chriſto acceptũ noluit prædicare niſi prius, vt ita dicã, fuiſſet bullatus à Petro tanquã Capite Eccleſiæ. Hoc eruditè, vt ſemper ſolet ex SS. Patrũ auctoritate probat Pater Franciſcus Turrianus præclariſſimæ Soc. Ieſu vir celeberrimus, aduerſus Magdeburgenſes pro *Epiſt. Pont. lib.2. cap.4.* vbi ſic ait. Sciebat quidem Paulus ſe eſſe diſcipulum.

13. Ad quintam auctoritatem Cardinalis Contare- Chriſti,& è cœlo edoctum,nec enim ab homine accepit,quod dicit,ſed per reuelationem Ieſu Chr.ſciebat inquam nihil ſibi doctrinæ ex illa cum Iacobo, Petro, & Ioanne communicatione acceſſurum, nec illa quicquam Paulo contulerunt, vt ipſe teſtatus eſt. Sciebat tamen ſic à Domino ſancitum eſſe in Euangelio, quod ſibi reuelatum erat, vt Cephas eſſet omnium Hierarcharum ſiue Epiſcoporum Princeps: à quo tanquam petra, & capite omnes fratres firmando, ac ſolidandi, ac dirigendi eſſent in iis, quæ ad dogma fidei pertinerent, itaut periculum eſſet ne in vacuum currerent, dum id non fieret. Narrauit itaque Galatis dogma fidei, auctoritate Cephæ, Ioanne & Iacobo in conſilium adhibitis,firmatum ac ſolidatum,& veluti ſigillo Apoſtolicæ Petræ ſignatum, ac munitum. Ita Turrianus, cui adde Valentiam *in Analyſi fidei Catholicæ, libr.7. cap.6.* ſic aſſerentem. Diuus Paulus ſignificat quidem Apoſtolatus dignitate parem ſe Petro fuiſſe; quod minimè ſanè impedit quominus, vt ipſe etiam ouis Chriſti erat, Petro inferior fuerit. Iam quod nihil ſibi à Petro, & ab illis collatum eſſe dicit, ſignificat quidē nihil ſe ab illis didiciſſe quod pertineret ad fidem, vt qui erat ab ipſo Chriſto eo in genere eruditus. Quamquam approbationem quidem Euangelij ſui à Petro,vt à Principe hoc eſt ab Eccleſiæ auctoritate, cui Petrus præſidebat petiit. Hæc Valentia. Dicendum eſt igitur ex ſuperius adductis Primatum Eccleſiæ fuiſſe collatum vni & ſoli Petro,& contrarium dicere aduerſatur, vt probaui in priori diſceptatione, verbis Matth. 16. Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt. Et ego dico tibi; quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Et tibi dabo claues Regni cœlorum. In qua promiſſione Pontificatus, voluit Chriſtus Dominus, ita ad viuum delineare Petrum, vt clarè oſtenderet, gratiam Primatus, fuiſſe tanquam ſingularem, conceſſam indiuiduæ perſonæ Petri, vt egregiè probat omninò videnduus Gregorius de Valentia *in Analyſi fidei Catholicæ, libr.7. capit.2.* per totum. Ruardus Tapper. *in declaratione Articul. Louanien art.13.* & Albertus Pighius *in controuerſiis part.2. Contr.16.* Et quidem, vt optimè obſeruat ante omnes Caietanus, & poſtea Bellarminus, *de Rom. Pontif. libr.1. cap.12.* Duvallius *part.2. qu.3.* Vviggers *in 2.2.tract. de Pont. ad quæſt.1. artic.10. dub.1.* & alij; Nullus Notarius in Concilio alicuius teſtamenti poſſet delineare tam diligenter, & exactè aliquem Legatarium,aut Hæredem,vt apparet Chriſtum Dominum delineaſſe perſonam Petri in promiſſione Primatus Eccleſiæ: Nam primò vocat illum nomine autiquo, Beatús es Simon; poſteà verò addit ſtatim nomen Patris:Beatus es Simon Bar-Iona,vt faciunt Notarij in teſtamentis, vocando Hæredem, vel Legatarium nomine proprio,& addendo nomē patris, V.G Franciſcus quondam Ioannis. Et hoc ad diſtinguendum Petrum à Simone fratre Thadæi.Deinde vocat illum nomine, quo tunc vtebatur. Et ego dico tibi,quia tu es Petrus, & ſtatim reiterat idem nomen. Et ſuper hanc petram, videlicet,& ſuper te Petrum ædificabo Eccleſiam meam. Et tandem ſubiungit. Et tibi dabo, &c. quæ quidem ſunt pronomina, certam perſonam deſignantia. Ergo in dictis verbis, tam particulariter delineantibus Petrum,manifeſtè patet Chriſtum voluiſſe demonſtrare, ſe collaturum Primatum Eccleſiæ ſingulariter vni Petro priuatiuè quoad omnes alios. Quod poſtea manifeſte feciſſe, patet *Ioan.21.* Nam adimplendo hanc promiſſionem Petro factam, dixit ei:Petre paſce oues meas. Non dixit(ait Bernardus *lib.2.de Conſid. cap.8.* Bonifacius VIII. *in Extrauag. vnam ſanctam, de Maior. & Obedient.* Et omnes Expoſitores) has,vel illas; ſed indefinitè,oues meas;videlicet,omnes oues meas,nemine excepta. Ergo contulit Primatum Eccleſiæ Petro priuatiuè, quoad omnes alios. Probo conſequentiam:Nam clarè patet per illa verba; Paſce oues meas conſtitutum fuiſſe ſolum Petrum paſtorem,cæteros verò in Eccleſia tanquam oues remanſiſſe; Ergo Primatus Eccleſiæ fuit collatus vni, & ſoli Petro, cæteris omnibus excluſis. Ergo propoſitio iſta non eſt admittenda, Paulus fuit ſimul Pontifex cum Petro;quia facit Paulum Petro æqualem, contra expreſſa verba Chriſti conſtituentis Petrum Paſtorem,& Superiorem Pauli, & conſtituentis Paulum ouem, & ſubditum Petri. Nam quando Chriſtus dixit Petro, paſce oues meas, idem eſt ac ſi dixiſſet, paſce Paulum:Propoſitio enim generalis cenſetur immediatè reuelata de omnibus particularibus & contrarium aſſerere, docet eſſe hæreticum, Franciſcus Ouiedo *in part.2. D. Thomæ Tract.6. controu.9. punct.1. num.1.* & alius Societatis Ieſu præſtantiſſimus Theologus Adamus Tannerus *Tom.3. diſput.1. quæſt.1. dub.3. num.71.* ergo iſta propoſitio, Paulus fuit Pontifex cum Petro,refellenda venit, quia facit Paulum Petro æqualem, & non ouem Petro ſubiectam contra propoſitionem generalem expreſsè reuelatam.

14. Nec obſtat dicere cum defenſoribus Anonymi, ſupradicta procedere, & vera eſſe, ſi Paulus ex priuilegio non fuiſſet exceptus ex illis verbis, paſce oues meas;& ex oue à Chriſto poſtea factus paſtor,ſimul cum Petro totius ouilis Eccleſiæ. Sed reſpondeo, quòd hoc ſine fundamento aſſeritur, nec Patres ab Anonymo adducti,vnquam hoc dixerunt,& ita prorſus negandum eſt, vt patet ex ſuperius dictis in mea priori diſceptatione, & P. Ouiedo vbi ſupra docet excipere aliquem ſine fundamento ex verbis generalibus S.Scripturæ, non ſolum eſſe temerarium,erroneum & ſuſpectum de hæreſi, ſed eſſe hæreticum, quia propoſitio vniuerſalis immediatè ab omnibus reuelatur. Facit etiam ad horum confirmationem doctrina viri celeberrimi Patris Amici, etiam ex Societate Ieſu *in Curſu Theologico, tom.4. diſputat. 16. ſect.2. num.33. & diſput.7. ſect.1. num.35.* in quibus locis firmat, quòd quotieſcunque in aliqua propoſitione reuelata continetur alia implicitè, non ſolùm expreſsè reuelata, ſed etiam implicitè contenta, pertinet ad eamdem fidem, non quidem vt deducta, ſed vt explicita, & ideò aſſerit illam propoſitionem eſſe hæreticam, quæ directè opponitur alicui veritati reuelatæ, aut concluſioni per euidentem diſcurſum explicatæ, vt implicitè, & virtualiter contentæ in aliqua expreſsè reuelata. Ergo cùm expreſsè in Scriptura habeamus reuelatum, omnes oues Chriſti fuiſſe ſubiectas in illis verbis, Paſce oues meas, ſub regimine Petri Paſtoris vnici; implicitè, & virtualiter habemus etiam in dictis verbis reuelatum, Paulum tanquam Chriſti ouem, fuiſſe etiam ſub Regimine Petri conſtitutum. Ergo qui illum facit Pontificem cum Petro, & ei æqualem, peſſimè facit; quia contradicit veritati virtualiter contentæ,in veritate expreſsè à Chriſto Domino in Scriptura reuelatæ.

15. Sed penes me ſuperiùs dicta confirmátur ex illa vera & celebri doctrina,quòd quando loca Scripturæ non ſunt adeò clara, ſi in eodem ſenſu explicantur communiter à SS. Patribus tunc concors illa ſententia Patrum demonſtrat illum eſſe verum ſenſum Scripturæ, & piaculum eſt, ab illo recedere, imò hæreticum. Ita docet expreſsè ex Societate Ieſu P. Azorius *tom 1. lib 8. cap.2. quæſt.2.* ita docent Doctores noſtri ſacri Tribunalis, Antonius Saura *in vot.Platonis Prælud.4.* Simancha *in Inſtitut. Cath. tit.54. n.5.* Pegna *in Direct. Inq. 1. part.2. comm.27.*

16 Et

16. Et ideò non deſeram hic apponere verba Pitigiani, *in 3. Sentent. tom. 2. diſt. 25. quæſt. 1. art. 10,* ſic aſſerentis. Quinque ſunt teſtimonia ordinaria, ſiue Iudices infallibilis veritatis fidei; Sacra Scriptura, Traditiones Apoſtolicæ, Definitio Concilij Generalis, Definitio Papæ, & Conſenſus omnium Doctorum, & Patrum: qui dicitur conſenſus totius Eccleſiæ. Hæc Pitigianus. Vnde Iacobus Gretſerus *in Reſponſo ad Theſes Hunnianas cap. 15.* dixit, Sanctorum vnanimem traditionem tuendam eſſe, ac ipſas Sacras litteras. Quibus adde omnino videndum Gregorium de Valentia *in Analyſi fidei Catholicæ libro 8. capite 8.* Melchiorem Canum de locis *Theolog. libr. 7. cap. 3. concluſ. 5.* Petrum de Soto *in Defenſione Catholicæ confeſſionis part. 2. capite 53. & 69.* Alphonſum de Caſtro *aduerſ. Hæreſ. lib. 1. cap. 7.* Salmeronium *tom. 8. tract. 2.* Granadum *in p. 2. D. Thomæ tract. 8. diſput. 2. ſect. 2. numer. 5.* & alios penes ipſos. Itaque communis opinio Patrum declarat verum ſenſum Scripturæ, & ideò eorum communis ſententia in expoſitione alicuius ſcripturæ loci, conſtituit catholicam veritatem, non quia id ab ipſis ſimpliciter aſſeritur, ſed quia id aſſerere, ſacram ſcripturam teſtantur. Non eſt igitur communis ſenſus Patrum formaliter ipſa Reuelatio, aut veritas Diuina, ſed eſt teſtificatio de veritate diuina, & ideò creditur communi conſenſui Patrum, non tantum quia ipſi ita ſenſerint, ſed quia ita ſenſiſſe ſcripturam demonſtrent, & eam eſſe traditionem Eccleſiæ manifeſtent.

17. Et quidem, cum traditiones credere neceſsè ſit, & ad ſcripturæ intelligentiam eaſdem adiungere oporteat, vt tradit Lyrinenſis, *cap. 2.* Traditiones non aliundè agnoſcuntur, quàm ex ſenſu Patrum, vt rectè obſeruat Grauina *in contr. tom. 3. part. 1. libr. 4. contr. 2. quæſt. 3. art. 7. fol. 251. & 3. lib. 4. art. 4. fol. 505.* Bagotius *in Apologetico Fidei tom. 1. lib. 4. diſputat. 4. cap. 2. ſect. 1. & 2.* cum aliis. Conſequens ergo eſt, vt ipſorum vnanimis conſenſus ſit ipſa Eccleſiæ vox, traditio. Quod confirmatur; quoniam ſicuti quia Iudæis tradita erant eloquia Dei, oportebat (vt dicit Hilarius *in Pſalm. 2.*) ad Seniores illos recurrere pro intelligentia ſcripturarum, quæ in numero, & officio illorum ſeniorum conſeruabatur, multò magis dicendum eſt hoc meruiſſe fidam Chriſti Eccleſiam, vt non ſolùm ei crederentur eloquia Dei, ſed ſenſus quoque illi apertè traderetur, præſertim cùm Euangelium primario in corde Eccleſiæ deſcriptum ſit, nec tantum in verborum foliis, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla ſit exaratum. Ad Patrum ergo intelligentiam, in quibus ſenſus Eccleſiæ cernitur, eſt confugiendum, Et ideò *in 6.* Synodo Generali *can. 19.* ſic dicitur: *Si ad ſcripturas pertinens controuerſia aliqua excitata fuerit, non eam aliter interpretentur Epiſcopi, quàm quomodo Eccleſiæ luminaria, & Doctores ſuis ſcriptis expoſuerunt.* Quod etiam determinauit Concilium Meldenſe *canon. 34. Concilium Senonenſe decret. 4. Concilium Lateran. ſub Leone X. ſeſſ. 11. & Concilium Tridentinum ſeſſ. 4.*

18. Vnde hoc quod mandarunt aliis Sacra Concilia circa amplectendum ſenſum communem Sanctorum Patrum in facti contingentia ſemper obſeruarunt; Idcirco in Concilio Epheſino *in Epiſtol. Alexandrinæ Synodi ad Neſtorium*, cùm contra Neſtorium definita eſſent ſic dicitur: *Hoc itaque rectæ fidei ratio proteſtatur, in tali ſenſu Sanctos Patres fuiſſe comperimus, ideoque illi non dubitauerunt Sanctam Virginem dicere Theotocon, &c.* Et in Epiſt. Synodi contra Neſtorium Patres Concilij ad definitionem ſe accingentes, dicunt. *Sequentes itaque omnium Sanctorum Patrum confeſſiones quas loquente Spiritu ſancto protulerunt, & intentioni eorum æquis veſtigiis inhærentes, profitemur &c.*

19. In Chalcedonenſi Concilio *Act. 1. & Act. 4.* dicitur *ſequentes Sanctos Patres docemus, &c. Act. 5.* acclamatur. *Hæc eſt fides Patrum. Act. 6.* poſt Epiſcoporum ſubſcriptionem piiſſimus Imperator ad ſanctam Synodum dixit: *Pia, & Catholica fide à ſancta, & vniuerſali Synodo ſecundùm Patrum expoſitionem declaratam, iuſtum ſimul, & expediens eſſe noſtra tranquillitas approbauit, omnem de cætero contentionis occaſionem, de ſanctæ fidei religione penitus amputari.*

20. *In Conc. Nicæn. 2.* cùm contra Iconomachos ageretur, teſtimoniis Patrum Nyſſeni, Baſilij, Chryſoſtomi, Cyrilli &c. Imagines tenendas definitum eſt, vt patet *Act. 2. & 4. in actione 7.* ſic concluſum eſt. *His ſic ſe habentibus, Regiam viam incedentes, & ſanctorum noſtrorum, & diuinorum Patrum doctrinæ inſiſtentes, & Catholicæ Eccleſiæ, in qua Spiritus ſanctus inhabitat, & traditionem obſeruantes, definimus cum omni diligentia, &c.* & declarans quomodo eis debeatur cultus ſubdit. *Sic ſanctorum noſtrorum Patrum optima diſciplina, vel traditio Catholicæ Eccleſiæ, quæ à finibus vſque ad fines Euangelium ſuſcepit, &c.* Et ita in fine acclamatur: *Hæc eſt fides Apoſtolorum. Hæc eſt fides Patrum, hæc eſt fides Orthodoxorum.*

21. Et tandem in Concilio Florentino teſtimoniis ſanctorum Patrum de proceſſione Spiritus ſancti contra Græcos diſputatum eſt. Vide *ſeſſionem 25.* & multas præcedentes.

22. Meritò igitur Dionyſius *de Cœleſti Hierar. lib. 1. cap. 1.* ſic ait: Ad ſanctiſſimam Scripturarum intelligentiam, prout illas à Patribus accepimus contuendas pro viribus pergamus. Vnde Vincentius Lyrinenſis *aduerſ. hæreſ. Nouat. c. 39.* ita aſſerit: *Quicquid, vel omnes, vel plures Patres,* vno eodemque ſenſu manifeſtè, frequenter, perſeueranter accipiendo, tenendo tradendo firmauerunt, id pro indubitato, certo ratoque habeatur. Ita ille, Vide Grauinam *tom. 4. in continuat. par. 2. fol. 185. & tom. 2. l. 4. fol. 502. & 503.* Itaque applicando omnia ſupradicta in caſu noſtro aſſero cum cõmuni Patrum ſententia (vt ſatis firmaui *in priori diſcept. probat. 1. 2. & 3.*) exponendo hæc loca Sacræ Scripturæ, Tu es Petrus, &c. Tibi dabo claues, &c. Paſce oues meas, &c. quæ inter ſe mutuam relationem habent, aſſerat in dictis verbis Primatum Eccleſiæ, ſoli Petro & non aliis promiſſum, & traditum fuiſſe; ſequitur hanc propoſitionem nempe, Paulus fuit Pontifex cum Petro, ſequitur iniquam eſſe deteſtandam; quia eſt expreſsè contra ſacram Scripturã, ita ſecundum traditionem Eccleſiæ, & communem ſententiam Patrum expoſitam & intellectam, aſſerẽtem, videlicet, Primatum Eccleſiæ ſoli Petro à Chriſto domino collatum fuiſſe. Et ideò Bouerius ad M. Antonium de Dominis *in Cenſura p. 2. l. 1. cap. 6.* ſic ait: Quæris, cur Petrus ſolus à nobis Caput, & Paſtor ordinarius Eccleſiæ aſſeratur, Dicimus, id à nobis affirmari, quia illi ſoli à Chriſto dictum fuit, Tu es Petrus, &c. Quæris vlterius, cur Petrum, illis verbis, facimus, ſingulare quoddam fundamentum, *quod alij Apoſtoli non fuerint? Reſpondemus, eò quod ea verba, ex omnium Patrum ſententia eum ſenſum præſeferant.* Ita ille. Vnde Andreas Duvallius Doctor Sorbonicus *in 2. 2. D. Thomæ tract. de fide, q. 1. art. vlt.* rectè docuit in expoſitione Sacræ Scripturæ conſulendam eſſe primùm iugem & continuam Eccleſiæ traditionem, vbi enim omni tempore in Eccleſia recepta fuit obſcura alicuius loci expoſitio ab ea ſine piaculo recedi non poteſt, alias non tantùm hæc expoſitio negaretur, ſed etiam ipſa traditio, & Eccleſiæ auctoritas. Ita ille.

23. Sed in noſtro caſu iugis & continua Eccleſiæ traditio fuit, vt patet ex Patribus omnium ſæculorum, ex ſacris Canonibus, & Conciliis Generalibus verba Matth. 16. & Ioan. 21. eſſe intelligenda de Primatu Eccleſiæ vni, & ſoli Petro conceſſa. Ergo hunc eſſe verum ſenſum Scripturæ, neceſſariò fatendum erit. Quod etiam manifeſtè patet ex Bulla Ioannis XXII. contra Marſilium de Padua, & Ioannem Iandunum, datam Auenione X. Kalend. Nouembris, Pontificatus ann. 12. in qua Pontifex dogmaticè, & ex Cathedra loquens excommunicat dictos hæreticos, & aduerſus illos ſupra citatis locis S. Scripturæ ſtatuit Primatum Eccleſiæ fuiſſe collatum à Chriſto Domino vni, & ſoli Petro, & inter alia hæc aſſerit: *Quod autem B. Petrus pluſquam alij Apoſtoli auctoritatis habuit, ex prædictis euidenter concluditur. Certum eſt enim, quòd maior eſt auctoritas Paſtoris, quàm gregis. Petrus autem totius gregis Dominici generalis conſtitutus eſt Paſtor,* QVOD DE NVLLO ALIO APOSTOLO DICI POTEST, &c. Quid ad hæc verba reſpondebit Anonymus; Si Pontifex aſſerit, Petrum ita fuiſſe conſtitutum Paſtorem ouilis totius Eccleſiæ, VT HOC DE NVLLO ALIO DICI POSSIT. Quo pacto ipſe poſt tot annorum myriades, audet alium Paſtorem in Eccleſia conſtituere nempe Paulum; Cuinam credendum erit, amice Lector, Anonymo, an Pontifici; Sunt nugæ nugarum, & durum eſt contra ſtimulum calcitrare. Recognoſce omnino dictam Bullam Ioannis XXII. in qua inuenies confirmata omnia à nobis ſuperius dicta, videlicet Primatum Eccleſiæ fuiſſe priuilegium ſingulare vnius Petri, & regimen Eccleſiæ Monarchicum, fuiſſe ipſi ſoli collatum ſupra omnes alios Apoſtolos, & per conſequens ſupra Paulum. Bullam verò Ioannis inuenies per extenſum apud Bzouium *in Annalib. Eccleſ. tom. 13. anno Chriſti* 1327.

24. Et tandem pro curioſis Lectoribus, & pro coronide huius diſceptationis, non deſeram hic apponere aliquas authoritates recentiorum Doctorum, qui in indiuiduo opinionem Anonymi refellunt, & quam malè oleat demonſtrant, & primò, celeberrima facultas Pariſienſis in Cenſura contra M. Antonium de Dominis *libr.* 1. *cap.* 5. *num.* 18. ſtatuit iuriſdictionem Apoſtolicam ordinariam extitiſſe in ſolo D. Petro, & contrarium aſſerere, putauit eſſe ſchiſmaticum & hæreticum, & hanc cenſuram Sorbonicam contra opinionem Anonymi in ſpecie adducit, & approbat eruditiſſimus, & doctiſſimus Iſaacus Habert *lib.* 2. *de Cathedra ſingulari S. Petri cap. in fine.* Dicere autem cum Anonymo ſe conſtituere Paulum Pontificem, poteſtate extraordinaria, Petrum verò poteſtate ordinaria, hoc eſt verbis eludere: nam realiter, & in effectu, ambos veros Pontifices efficit, independenter vnum ab altero, ſine vlla ſubordinatione, contra regimen Monarchicum Eccleſiæ, inſtitutum à Chriſto ſuper vnum immutabiliter. Facultas verò Pariſienſis, fecit mentionem de poteſtate Apoſtolica ordinaria ad differentiam poteſtatis extraordinariæ Apoſtolorum, quæ tamen nullam æqualitatem tribuebat illis cum Petro in ordine ad Primatum Eccleſiæ. Sed poteſtas extraordinaria quam Anonymus tribuit Paulo, conſtituit illum Summum Pontificem ſimul cum Petro, & ſine vlla ad Petrum ſubordinatione, vt Petro ſubordinati erant alij Apoſtoli. Ergo, &c. Item Michaël Nauclerus *de Monarch. Eccleſ. & Sæcul. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. inquit: Conſtituere in Eccleſia alium à Sancto Petro, & ſucceſſoribus eius Paſtorem, eſt dogma Hæreticorum. Andreas Duvallius *tract. de Rom. Pont. part.* 1. *quæſtio.* 2. docet Regimen Eccleſiæ inſtitutum fuiſſe à Chriſto immutabiliter Monarchicum in VNO Paſtore; & hoc ita eſſe certum, vt à quoquam circa fidei iacturam negari non poſſit. Et poſtea *quæſtio.* 3. & 4. probat, illum vnicum Paſtorem fuiſſe Petrum, & firmat Paulum fuiſſe Petro ſubditum, & inferiorem. Ioannes Gerſonius Cancellarius Pariſienſis *tom.* 1. *lib. de Statibus Eccleſiaſt. conſider.* 1. ait, Statum Papalem Monarchicum, & Regalem fuiſſe à Chriſto immediatè collatum Petro ſuper alios Apoſtolos, & contrarium dicere firmat eſſe Schiſmaticum, impium & hæreticum. Si Primatus, ſecundum Gerſonium, fuit à Chriſto collatus Petro ſuper alios Apoſtolos: ergo neceſſario ſequitur, & ſuper Paulum, quod apertè probat Becanus *de Republ. Eccleſ. cap.* 4. *num.* 15. & Coëffeteau *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 5. nam alioquin Paulus non fuiſſet ouis Chriſti, nec Apoſtolus.

25. Sed relinquamus Doctores Gallos Franciſcus del Caſtillo *in* 3. *ſent. tom.* 2. *diſp.* 16. *quæſt.* 4. *n.* 4. *cum ſeq.* 10. Vviggers *in* 2. 2. *D. Thom. tract. de Pont. q.* 1. *artic.* 10. *dub.* 1. *num.* 2. iuncto *num.* 59. & 68. *cum ſeq.* Bellarminus *de Rom. Pontif. lib.* 1. *cap.* 16. Pueronius *de Ariſtocratia regulari, tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 11. 30. & *ſeq.* Alphonſus Mendoza *quæſt.* 4. *Scholaſtica num.* 1. *in fine.* Bannez *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſt.* 5. *artic.* 10. *dub.* 4. Suarez *contra Regem Angliæ lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. & 20. & *cap.* 11. *num.* 8. iuncto *num.* 10. aſſerunt eſſe de fide Petrum habuiſſe iuriſdictionem ſuper omnes Apoſtolos, & inter illos apponunt D. Paulum, reſpondendo ad aliqua loca *Epiſt.* 2. *ad Galat.* ex quibus Hæretici inferre contendunt, æqualitatem Pauli cum Petro. Et tandem Antonius Polus, *in lucidario poteſtatis, lib.* 4. Carena *in praxi S. Officij, part.* 1. *tit.* 1. §. 4. *num.* 34. Amicus *in curſu Theologico, tom.* 4. *diſput.* 6. *n.* 68. iuncto *n.* 127. docent eſſe de fide, Pontificatum fuiſſe inſtitutum ſupra ſolum Petrum, & contrarium firmant eſſe hæreticum. Concludendum eſt itaque alium Pontificem à Chriſto in Eccleſia non fuiſſe inſtitutum, niſi ſolum, & vnicum Petrum, & poſt Petrum Romanos Pontifices eius Succeſſores. Ita docent Oracula S. Scripturæ per traditionem & vniuerſalem Eccleſiæ conſenſum, ac concordē Sanctorum Patrum ſententiam nobis expoſita, & declarata. Ita docent Cōcilia generalia, & Sacri Canones. Ita omnes Theologi, Scholaſtici, Poſitiui, Polemici, & Morales. Ita Doctores vtriuſq; iuris, tam Ciuilis, quam Canonici; vnde aliter ſētire, ac docere, nefas eſſe manifeſtè patet.

26. Et hæc dicta ſufficiant, circa nouum Papatum D. Pauli, quem ego ex ſuperius dictis, hic Romæ ante omnes reprobaui, & poſt me alij viri doctiores, feliciter refellerunt, quod vbique locorum faciendum eſſe puto. Nota tamen Lector, quod licet ego in his Diſceptationibus, opinionem Anonymi, tam acriter vt par erat, impugnauerim; tamen exiſtimo illum reconditæ eruditionis virum, & ad oſtendendum ingenij acumen, hanc quæſtionem pertractandam, ſuſcepiſſe. Vnde ſpero in poſterum, quod tanquam pius, & Catholicus pro publico Eccleſiæ bono, ad vtiliora ſcribenda, calamum ſuum conuertat, exemplo D. Auguſtini, & Pij II. Pontificis, qui aliqua ſcripſerunt, quæ poſtea reſpuerunt.

MONITIO AVCTORIS AD LECTOREM POST HVIVS Operis impreſſionem.

Nota Lector, quod poſt haſce diſceptationes impreſſas, antequam licentiam à Reuerendiſſimo P. Mag. S. P. illas publicandi obtinuiſſem; emanauit Decretum ſacræ congregationis ſancti Officij, in quo SS D. N. INNOCENTIVS X. ſententiam à me in ſuperioribus diſceptationibus impugnatam, tanquam hæreticam merito damnat, declarat. Decretum impreſſum fuit in Typographia Cam. Apoſtolicæ, factum ſub die 24. *Ianuarij* 1647. & *publicatum die* 25. *eiuſdem Menſis.*

TRACTA

TRACTATVS SECVNDVS *DE* DISPENSATIONIBVS.

RESOL. PRIMA.

Quid ſit diſpenſatio?

Et notatur inter diſpenſationem, & diſpenſandi poteſtatem eſſe quoddam diſcrimen, ex eo quod diſpenſatio eſt ſtricte interpretanda: poteſtas vero diſpenſandi, etiamſi delegata ſit, eſt late interpretanda, ſeu intelligenda. Ex part. 8. tractat. 3. Reſolut. 1.

§. 1. DEFINITVR diſpenſatio à gloſſa *in cap. requiritis, 1. quæſt. 7. verb. & pleriſque*, iuris communis relaxatio, facta cum cauſæ cognitione ab eo, qui ius habet diſpenſandi. Cæterùm hæc definitio ſupponit, ad validè diſpenſandum neceſſariam eſſe cauſæ cognitionem, quod controuerſum eſt inter Doctores, quorum aliqui cenſent etſi non licitam, validam ſaltem fore diſpenſationem, etiamſi abſque cauſa concedatur. Quamobrem illam ſic alij definiunt: Diſpenſatio eſt iuris relaxatio à poteſtatem relaxandi habente facta. Alij demum, omiſſa cauſa efficiente, per formalem ſic breuiùs perſtringunt: Diſpenſatio eſt iuris relaxatio, per quam *Primò* differt à legis interpretatione, quòd hæc declarat tantùm legem vim obligandi non habere in aliquo caſu, vel perſona particulari: illa, adhuc vigente legis obligatione, iuſta aliqua exigente cauſa, ſubditum eximit à legis obligatione, qua alioqui obligatus teneretur. Quo fit, vt legem interpretari, non ſit tantùm ſuperioris, ſed etiam ſubditi, qui per Epikeiam poterit in caſu particulari declarare, legem non obligare, vt in extrema, vel graui neceſſitate non obligare legem de non contrectanda re aliena inuito domino: in probabili periculo infirmitatis, ſcandali, aut alicuius notabilis damni non obligare præceptum de ſacro audiendo die feſto. Contra verò, in lege diſpenſare non poteſt, niſi ſuperior cùm ſit actus iuriſdictionis, qui ſuperioritatem requirit in diſpenſante, & ſubiectionem in eo, cum quo diſpenſatur. Et hæc omnia docet Amicus *in curſ. Theolog. tom. 5. diſp. . ſect. 1. n. 5.* cui ego addo Granadum *in part. 2. D. Thomæ, tract. 2. diſp. 6. ſect. 1. num. 1.* Pontium *de Matrim. lib. 8. cap. 3.* Caſtrum Palaum *tom. 1. tract. 3. diſp. 3. punct. 1. num. 2.* & alios penes ipſos.

2. *Notandum* eſt tamen hîc cum Granado *vbi ſuprà, tract. 3. part. 2. diſp. 17. num. 1.* inter diſpenſationem, & diſpenſandi poteſtatem eſſe quoddam diſcrimen, quòd nimirum diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda cùm ſit relaxatio iuris, & quodammodo contra ius, cuius correctio vitari debet, quoad poſſibile fuerit. Poteſtas verò diſpenſandi etiamſi delegata ſit, eſt latè interpretanda, ſeu intelligenda, cùm ſit beneficium conceſſum ab eo, qui poteſtatem contulit, quando nulli iuri contrariatur, vt verè non contrariatur iſta poteſtas. De hoc diſcrimine legendus eſt Thomas Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſput. 1.* & 2. vbi varias exceptiones, & limitationes, atque ampliationes huius generalis doctrinæ ſolita eruditione exhibet, & declarat. Sed de hac materia *infrà* iterum redibit ſermo.

[Left margin: ...u conten- / o n hoc / . Reſol. / no ſeq.]

[Right margin: Infra in Reſolutionibus quæ hic ſunt etiam infra 10. 48 & 49. & pro parte in aliis §§. earum notationum.]

RESOL. II.

An poſſit Pontifex diſpenſare in iure Diuino poſitiuo.

Et an poſſit Pontifex authoritate diuina diſpenſare, & relaxare vota, & iuramenta? Ex p. 8. tr. 3. Reſ. 2.

§. 1. AFfirmant Canoniſtæ, & aſſerunt in omni iure diuino poſitiuo, ſecluſis fidei articulis, poſſe ex cauſa graui, & vrgente Pontificem diſpenſare. Sic Panormitanus *in cap. propoſuit, de conceſſ. prœbend. num. 20.* Felinus *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. num. 19. & 20.* & pluribus exornat, *& in cap. de conſtitution. num. 2*. Dec. *conſ. 112. num. 3. & in ſupradicto cap. quæ in Eccleſiarum, n. 44. in nouis.*

2. Aliqui etiam Legiſtæ *in leg. manumiſſiones, ff. de iuſt. & iure, & l. 2. Cod. de ſeruitutibus.* Confusè autem loquuntur de lege diuina poſitiua, & naturali, & interdum ſub lege diuina comprehendunt ius gentium, & de diſpenſatione impropriè, & latè, vt comprehendit interpretationem; loquendo autem in rigore, & in noſtra ſpecie ſuadetur hæc ſententia ideò inducta, nam Pontifex diſpenſat. *Primò*, in miniſterio Confirmationis, vt ſit ſimplex Sacerdos; cùm tamen iure diuino ſit Epiſcopus. *Secundò*, in reſidentia Epiſcoporum, ad quam ipſi iure diuino tenentur. *Tertiò*, in voto etiam ſolemni, cùm ſit ex inſtitutione diuina: nam ſtatus religioſus a Deo inſtitutus eſt. *Quartò*, in illa lege Dei: *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*; vel diſpenſando in matrimonio rato, *l. in vinculo ſpirituali*, inter Epiſcopum, & Eccleſiam ſponſam ſuam, iuxta mentem Innoc. III. *cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.*

[Right margin: Sup. ſeqq. in hoc, & ſeq. §. infra in hac ipſamet Reſ. à §. Reſtat & pro hoc primo magis latè ſuprà in tr. 1. Reſ. 11. & in aliis eius primæ annot & pro Vinculo ſpirituali contento in lin. 3. ante finem S. 2. huius Reſ. magis latè ſupra in tr. 1. Reſ. 100. §. Sed.]

3. *Secundò*, ex ratione illius textus: nam Pontifex quando hæc facit, non operatur poteſtate humana, ſed diuina: nihil ergo mirum eſt, quòd in iure diuino diſpenſet, manifeſtum enim eſt Deum poſſe hanc poteſtatem concedere; nam quod poteſt per ſe facere in hoc genere, poteſt facere per hominem, ſicut inter homines ſuperior poteſt inferiori concedere, vt in ſua lege diſpenſet. Et hanc poteſtatem videtur Deum dediſſe illis verbis, *Paſce oues meas: Quodcunque ligaueris, & ſolueris*, &c. Et hæc diſpenſatio interdum eſt valdè conueniens, & non poſſumus accedere ad Deum ipſum, vt diſpenſet: non enim gubernamur ordinariè immediatis Dei conceſſionibus, vel reuelationibus, licèt interdum miraculosè fiant: ergo pertinuit ad ſuauem Dei prouidentiam vt hanc poteſtatem ſuo Vicario relinqueret, ſicut nunc etiam pertinet ad prudentiam Pontificis concedere inferioribus Epiſcopis, vt in aliquibus legibus Pontificiis diſpenſent.

4. Sed his non obſtantibus, Theologi prorſus contrariam ſententiam tenent, ques citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.1. tract. 3. diſputat. 6. punct.3. num.5.* & ratio eſt, ait ille, quia Pontifex non habet hanc poteſtatem, niſi à Chriſto Domino illi ſit ſpecialiter commiſſa. At hæc commiſſio non conſtat, *Primò*, ex illis verbis: *Quodcumque ligaueris ſuper terram*; tum quia illa verba nimis generalia ſunt. Ex verbis autem ita generalibus non debet inferri conceſſio rei ita grauis, & extraordinariæ; quia propter eius grauitatem ſpecialem conceſſionem deſiderabat. Quocirca nunquam intellexerunt Pontifices illis verbis eſſe talem poteſtatem conceſſam, aliàs ſæpè vſi illa fuiſſent, ſicuti vtuntur aliis poteſtatibus ſibi datis, quaſque habere agnoſcunt. Item hæc poteſtas non cædebat in ædificationem Eccleſiæ, ſed potiùs in illius deſtructionem; deſtruebat enim veritatem, & firmitatem Eccleſiæ: Eccleſia enim per totum orbem terrarum eſt vna, non ſolùm in articulis fidei, ſed etiam in religioſo cultu, qui in ſacrificiis, & Sacramentis continetur: ſi igitur hic religioſus cultus variari poſſet decurſu temporis, vix vnitas Eccleſiæ agnoſceretur. Adde Chriſtum Dominum nulla alia præcepta poſitiua Eccleſiæ impoſuiſſe, præter illa quæ pertinent ad fidem, & ad Sacramenta, & ſacrificia, ſi igitur in his admittatur diſpenſatio, facilè Eccleſia corruere poterit, cùm eius fundamenta corruant. Denique nulla poteſt cogitari cauſa legitima diſpenſandi in aliquo præcepto diuino, quæ in omnibus præceptis locum non habeat: at concedere poteſtatem diſpenſandi in omnibus, videtur Eccleſiæ vnitati & ſtabilitati omnino perniciosum. Ergo etiam videtur perniciosum concedere poteſtatem diſpenſandi in quolibet ex his præceptis diuinis. Maiorem probo exemplis. Sæpè continget caſus, vt ob defectum aquæ paruulus abſque Baptiſmo moriatur; ſæpè, vt Sacerdos non adſit abſoluendo. Poterit ergo in his caſibus diſpenſare, vt aqua roſata pro naturali apponatur; & laicus nomine Sacerdotis abſoluat? Abſit. Item in aliqua religione eſſe poteſt ſumma penuria tritici, in alia vini. Diſpenſet ergo Pontifex, vt in pane hordeaceo, vel in ſicera conſecretur? Item ex obſeruatione ſigilli Confeſſionis, graue damnum Sacerdoti, vel Regno imminere poteſt. Diſpenſet ergo Pontifex in tali præcepto? Quòd ſi in his, & aliis dari non poſſit diſpenſatio, in nullo præcepto diuino eſt concedenda; quia firmitas horum præceptorum magis expedit Eccleſiæ, quàm quælibet alia cauſa, quæ pro diſpenſatione illorum excogitari poteſt. Et hæc omnia docet Palaus *vbi ſuprà*, cui ego addo Merollam *tom.2. diſp.4. cap.6. dub.10. per totum*, omninò videndum.

Sup. hoc ſupra ad medium, §. 2. huius Reſ. Verſ. Primo. &c.

5. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria ſuperiùs poſita, & ad obiectionem de Miniſtro Confirmationis, aſſero, vel inſtitutionem Chriſti non fuiſſe omninò limitatam ad Epiſcopum, ſed cum illo addito, quod ponunt Concilia, ordinarium miniſtrum eſſe ſolùm Epiſcopum: vel certè in eo caſu ſpecialiter conceſſit Deus poteſtatem diſpenſandi, vt colligi videtur ex vſu, & traditione Eccleſiæ, non verò in aliis: in exemplo verò de reſidentia, Sot. 13. *Inſtitut. quæſt.3. artic.4.* ſentit tantùm poſſe id fieri per modum interpretationis: aliqui illum reiiciunt, quia tunc reuera tollitur obligatio, quæ inhæret; ergo illa non eſt interpretatio pura, ſed materiæ mutatio: nam illa non eſſet obligatio iuris diuini poſitiui, ſed naturalis, in quod non cadit diſpenſatio, ſed materiæ mutatio, qua facta ceſſat obligatio. Nam obligatio illa oritur ex officio Paſtoris, & promiſſione in eo incluſa; Paſtor autem ſupremus poteſt credere quaſi iure acquiſito, & promiſſione, & curam ouium alij committere, & ita ceſſat obligatio: idem ſuprà agentes de lege naturali diximus in voto, & matrimonio rato. Solemnitas autem voti non eſt de iure diuino, & indiſſolubilitas matrimonij, ſi aliquo modo eſt maior in lege noua, ſolùm eſt in matrimonio conſummato, & illa omninò indiſpenſabilis eſt, & ita patet ad omnia exempla poſita in primo argumento.

6. Ad ſecundum verò argumentum reſpondeo talem diſpenſationem non fuiſſe vtilem futuram Eccleſiæ, quia præcepta diuina poſitiua ſunt pauciſſima, & facillima; & propterea multò magis commodum eſt, vt immutabilia ſemper retineantur, quàm quod poteſtas ſit in illis diſpenſandi, ad euitandum in aliquo rato caſu aliquod incommodum priuatum.

7. Poteſt Pontifex authoritate diuina diſpenſare, & relaxare vota, & iuramenta, ſed hoc non eſt propriè diſpenſare in lege noua diuina: ſolum eſt cedere iuri Dei quæſito ex voto, vel iuramento, per authoritatem quam habet ad talem ceſſionem, tanquam eius œconomus, ſeu diſpenſator.

RESOL. III.

An Pontifex poſſit diſpenſare in his, quæ ſtatuta ſunt à iure Canonico poſitiuo.

Et an poſſit Pontifex diſpenſare in legibus Epiſcopi, & aliorum Prælatorum imo, & in Concilio includenti ipſum Pontificem?

Et an poſſit fieri lex in Concilio, qua ſub mortali obligetur Pontifex ad non diſpenſandum ex vlla cauſa?

Et an in lege, & præceptis Apoſtolorum Papa diſpenſare poſſit?

Et ex doctrina huius Reſolutionis aliqua alia notabilia inferuntur, & explorantur. Ex parte 8. tract.3. Reſol.3.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè ex *capite propoſuit, de conceſſ. præben.* Dico igitur, quod Papa poteſt diſpenſare in legibus Epiſcopi, & aliorum Prælatorum; quia inferior poteſtas non obligat, niſi cum ſubordinatione ad ſuperiorem, & cum dependentia à ſuperiore. Idem eſt de æquali in eadem ſede & iuriſdictione; qualis eſt ſucceſſor: quia, moraliter loquendo, idem cenſetur. Sic Pontifex diſpenſare poteſt in toto iure Canonico: quia ipſe eſt æqualis ſuis Anteceſſoribus, imò & Concilio includenti etiam ipſum Pontificem; maior verò Concilio ſolo, & ſine Pontifice ſumpto. Idem docet Couarruuias *part. 4. cap.6. §. 9. numer.6.* Turrecremata *3. ſummæ, cap. 52. & 53.* Vaſquez *diſput. 178. cap. 2. numer.15.* Viualdus *append. ad candelab. cap.12. à numer. 17.* Victoria *relect. de poteſt. Papæ, numer.4. & ſeqq.* Gloſſa *cap vbi periculum, de elect. in 6.* Panormitanus *c. ſignificaſti, de electione*, & alij multi, quos referunt, & ſequuntur Vaſquez *ſuprà*, Azorius *tom. 1. lib.5. cap.15. quæſ.5.* qui cum aliis meritò carpit Victoriam *ſuprà prop. 12.* affirmantem poſſe fieri legem à Concilio, qua ſub mortali obligetur Pontifex ad non diſpenſandum vlla ex cauſa. Nam Concilium nullam poteſt legem condere, qua Papæ auferat poteſtatem diſpenſandi validè in illa, etiam ſine cauſa, aut licitè, cùm affuerit cauſa, quæ in omni lege poſitiua contingere poteſt. Neque poteſt definire Concilium nullam talem cauſam contingere poſſe. Et eſto definiret, & eſſet verum; tamen tunc non lege Concilij, ſed diuina ligaretur: vide Viualdum *append. ad candelab. cap.12 numer. 20.* & Cordubam *l.4. quæſt.8.* qui tamen nimis fauet Victoriæ.

2. Addit Cordub. *lib.8. q.8. & 9.* etiam illos, qui dixerunt, Concilium eſſe ſupra Papam, non fuiſſe auſos negare, Papam poſſe in legibus Concilij diſpenſare: quia videlicet cùm Concilia non ſemper exiſtant, expedit ad bonam gubernationem Eccleſiæ: vt in eorum legibus Pontifex diſpenſare valeat, qui ſemper moraliter adeſt. Et ita in ea ſententia eſſe dicendum, ait Victoria *ſuprà prop.* 14. Sed negat in ea opinione poſſe irritare omnem legem Concilij, quia in re non loqui conſequenter, ait Corduba *illa quæſt.9.* Addimus & nos, Pontificem poſſe diſpenſare in quacunque lege Apoſtolica humana, vt optimè docet D. Thomas *quodlib.*4. *artic.*13. Victoria *relect.de poteſtat.Papæ*, Couarruuias cum multis. quos refert, *2.part.4. cap.6.* §.9. *num.6.* Nam vt ait Molina *tract.1. de Iuſtit. diſput.5. in princip.* ius poſitiuum diuinum eſt, quod à Deo in ſe vel humanitate ſua de iis, quæ ad naturale ius non ſpectant, latum eſt, idque ſine miniſterio Angeli, ſiue alicuius alterius ſuorum ſeruorum, vt Moyſis, vel Apoſtolorum condiderit. Ius verò humanum ſunt reliqua præcepta, quæ homines tulerunt accepta à Deo poteſtate pro miniſterio, & dignitate cuiuſque ad leges condendas. Vnde colligitur, præcepta, quæ Apoſtoli, quatenus Paſtores, & Rectores Eccleſiæ tulerunt, ad ius humanum pertinere: cuiuſmodi ſunt præcepta de ieiunio Quadrageſimæ, de obſeruatione diei Dominicæ, de bigamo non ordinando, de quo 1. *Timoth.*3. & alia huiuſmodi. In his ergo præceptis Apoſtolorum Papa diſpenſare poteſt, quia poteſt in omni iure Eccleſiaſtico: quamuis Apoſtoli in aliis prærogatiuis, & gratiis fuerint excellentiores: tamen in poteſtate iuriſdictionis Pontifex non eſt inferior illis, etiam Petro, cuius eſt ſucceſſor. Et hæc omnia docet Salas *de legibus, diſput.*20. *ſect.*3. *num.*16. cui ego addo Suarez *lib.*10. *cap.*14. *num.*2. Pontium *de Matrim. lib.*8. *cap.*5. *num.*2. Couarruu.4. *Decret.*2. *ſo. cap.*6.§.3.*n.*6.

RESOL. IV.

An Pontifex poſſit directè ſecum diſpenſare in his omnibus, in quibus cum aliis poteſt?

Et an hoc etiam tribuatur Epiſcopis, Principibus ſæcularibus, & Prælatis etiam Regularibus? Ex part.8. tract.1. Reſol.5.

[Su] contentis in hac Re[ſ.] infrà in Reſolutionibus poſitis in [fi]t. annotatione huius Reſ. ſignanter in prima in ei[us] §. De Summo, & in Reſ. 2. §. B[en]is, &c.

§. 1. **R**Eſpondeo quòd Summus Pontifex poteſt ſecum directè diſpenſare in his omnibus, in quibus cum aliis poteſt. Ita ſentiunt D. Thomas *in 4. diſtinct.*20. *quæſt.*1. *articul.*5. *quæſtiuncula* 4. *ad tertium.* Syluester *verb. lex, quæſt.*14. *in fine.* Caiet. 1.2. *q.*96. *articul.*5. *col.*3. & Leſſius *lib.*2. *de voto, c.*40.*dubitat.*17.& probabile putat Suar. *lib.*6. *de voto, cap.*11.

2. Probatur *primo*; quia poteſt Summus Pontifex ſibi concedere Indulgentias abſoluendo ſe à vinculo pœnæ immediatè, & directè, vt præclarè nobis ſignificarunt D. Thomas *in 4. diſtinct.*20. *quæſtion. vnic. articul.*5. *verſus finem*, & alij graues Doctores; ergo, & poteſt ſecum directè diſpenſare.

3. *Secundò* probatur, quia poteſt ſecum diſpenſare in votis à ſe emiſſis; ergo in aliis rebus. Antecedens probatur, quia diſpenſatio voti, nihil eſt aliud, quàm quædam condonatio facta nomine Dei alicui homini per Prælatum Eccleſiæ, qui in terris gerit vicem Dei, vt optimè docuerunt Suarez *lib.*6. *de voto, cap.*9. & Leſſ. *loco cit.* Sed condonatio non poſtulat diſtinctionem perſonarum, nam qui habet à Rege facultatem condonandi omnibus debita, poteſt etiam ſibi condonare pecuniam debitam Regi; ergo Summus Pontifex poteſt ſecum diſpenſare in votis.

4. *Tertiò*, quia duplex eſt iuriſdictio, alia contentioſa requirens partis citationem, & probationem teſtium, ſiue coactiua, & punitiua, vt iuriſdictio ad excommunicationem ferendam: alia ſolùm iuriſdictio eſt directiua, & voluntaria, vt diſpenſandi poteſtas. *Prima* quidem videtur requirere neceſſariò diſtinctionem perſonarum; at *Secunda* minimè: vnde ſecundam poteſt quis in ſe exercere.

5. *Quartò* probatur, quia in omni opinione poteſt Pontifex, & alius ſuperior, cùm diſpenſat cum tota aliqua communitate, in qua ipſe eſt, frui tali diſpenſatione, in quo caſu indirectè ſecum, & conſequenter diſpenſat, & vtitur iuriſdictione: ergo etiam poteſt ſecum directè, & ſeorſum diſpenſare; nulla enim inter hæc duo conſiderabilis differentia apparet.

6. *Quintò* probatur; quia aliàs peioris eſſet conditionis, & ſortis Summus Pontifex quantum ad hoc, quàm alij ſubditi, quia alij habent hominem, qui poſſit circa eos directè diſpenſare, & Pontifex minimè: imò propter has rationes idem tribuit Sanchez *tom.*5. *diſput*3. Epiſcopis, Principibus ſæcularibus, & Prælatis etiam regularibus, quia iſti habent in ſuos ſubditos Religioſos poteſtatem quaſi Epiſcopalem. Iuxta Nauarr. *in ſumma cap.*12 *n* 75. & etiam idem tribuit habentibus poteſtatem vniuerſalem delegatam in aliquam communitatem, cuius ipſi partes ſunt. Sed de his infrà iterum redibit ſermo.

Sup. his Epiſcopis, Principibus, &c. in Reſolutionibus not. ſeq.

Infrà in duabus Reſ. ſeq. & interius in tr.3. leg. [illegible] ctrinã [illegible] 19. & aliatũ eius primæ annot.

RESOL. V.

An qui habet poteſtatem diſpenſandi in lege cum aliis, poſſit ſecum diſpenſare.

Ita vt non ſolum Summus Pontifex, & Epiſcopi, ſed etiam omnes Prælati, & Superiores Eccleſiaſtici tam ſæculares, quam Regulares etiam locales, & illis abſentibus vice Rectores, & vice Priores, &c. habentes iuriſdictionem ordinariam diſpenſandi tam in votis & iuramentis, quam in aliis rebus poſſint diſpenſare ſecum eodem modo, quo poſſunt cum aliis ſubditis.

Imo, & habentes iuriſdictionem delegatam diſpenſandi in vniuerſum cum aliqua communitate, cuius ipſi ſunt partes, ſecus vero quando haberent limitatam poteſtatem, diſpenſandi cum certis perſonis.

Idem dicendum eſt tam de Supremo Principe ſæculari, quam de omnibus aliis Superioribus ſæcularibus habentibus poteſtatem ordinariam, aut vniuerſaliter delegatam ad diſpenſandum in rebus ſæcularibus. Ex p.8. tr.3. Reſol.16.

§. 1. **V**T, v. g. in votis irregularitatis, præceptis Eccleſiæ, &c. Et ſupponendum dupliciter poſſe aliquem cum ſeipſo diſpenſare: vno modo indirectè, vt cùm Princeps in aliqua lege diſpenſat cum tota communitate, indirectè & conſequenter intelligitur diſpenſare cum ſeipſo in eadem communitate contento: ſicut cùm Pontifex per Iubilæum diſpenſat cum tota Chriſtianitate, vel cum ipſa vrbe, indirectè & conſequenter intelligitur diſpenſare ſecum ipſe in eadem Chriſtianitate; & vrbe incluſo. Alio modo poteſt quis ſecum ipſe diſpenſare, delegando ſuam poteſtatem alteri, vt ſecum diſpenſet. Vt ſi Princeps ſuam poteſtatem in lege diſpenſandi alicui committat, vt iuxta eam ſecum diſpenſet. Sicut cùm iuxta aliquos

Sup. contentis in hac Reſ. dempta diffic. not. ſeq. in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq. & infrà in tr. 5. Reſ 18. & in aliis eius primæ annot.

Summus Pontifex ſuam iuriſdictionem abſoluendi à peccatis delegat proprio Confeſſario, vt iuxta eam ipſum abſoluat. Dixi, *iuxta aliquos*:nam iuxta meam ſententiam hanc poteſtatem abſoluendi Summum Pontificem à peccatis in ſacramento Pœnitentiæ quiuis ſacerdos habet à Chriſto vi ſacerdotij, quod etiam docet Amicus *tom.* 8. *diſputat.* 15. *ſect.*1. Alio modo poteſt quis ſecum diſpenſare immediatè & directè, vt ſi Princeps immediatè ſibi legis diſpenſationem applicet. De diſpenſatione mediata, & indirecta duobus prioribus modis facienda,nullus rationabiliter dubitare poterit, cùm per eam non idem in ſeipſum niſi tantùm remotè, ſed alius in ſe iuriſdictionis actum exerceat. Ergo totus controuerſiæ cardo verſatur in eo, an idem directè & immediatè poſſit cum ſeipſo diſpenſare. Et negatiuè reſpondet Azorius *tom.* 1. *lib.*5. *cap.* 15. *quæſtion.* 6. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 6. *de voto*, *cap.*11. *numer.*4. Henriquez *lib.* 6. *de pœnitent. capite* 4. *numer.*3. *in gloſſa littera I*, *& capite* 7. *numer.* 5. *littera B*, *& libro* 7. *de Indulgentiis capite* 28. *numer.*1. *littera H*, cum aliis.

Sup. hoc recitanter, & contrariũ,in Reſol.3.not. præteritæ in fine, §. Neque, & magis latè ſuprà in tr. 1. Reſ.36.§.penult. & vlt. & in aliis eius not.

2. Probatur hæc opinio vniuerſaliter,quia idem ſuper ſe ipſum iuriſdictionem exercere nequit, *l.ille,à quo*, *ff. ad Trebell. & l. penult. ff. de recep. arbitr.* & docet D. Thomas *in* 4. *diſtinct.*20. *quæſtione* 1. *art.*5. *quæſt.*4. *ad primum.* At diſpenſare cum aliquo, eſt erga eum iuriſdictionem exercere; ergo nullus Prælatus poteſt ſecum diſpenſare. Confirmatur, quia diſpenſare eſt actus ſuperioris in ſubditum,atque adeò diſpenſatio non ſubditis minimè prodeſt: at nemo ſe ipſo ſuperior eſſe poteſt.

3. *Secundò* probatur, quia eiuſdem eſt ligare,& ſoluere, *cap. inferior*, *diſtinct.*21. *& cap. cùm inferior, de maior. & obed.* At nemo poteſt ſe lege aliqua ligare; ergo neque poteſt ſe ipſum à legis obligatione abſoluere, ſecum diſpenſando. Confirmatur, quia communis Theologorum ſententia *in* 4. *diſtinct.*20. ſuſtinet, nec Romanum Pontificem poſſe ſibi indulgentias directè concedere, & hoc non alia ratione, niſi quia concedere Indulgentias eſt actus iuriſdictionis.

4 *Tertiò* probatur ex *cap.fin.de inſtit.* vbi deciditur eum qui beneficium conferre poteſt, non poſſe ſe ipſum inſtituere. Et redditur ratio his verbis:Cùm inter dantem, & accipientem debeat eſſe diſtinctio perſonalis. At diſpenſans eſt beneficium diſpenſationis,impertiens is verò,cum quo diſpenſatur,eſt id beneficium recipiens.

5. His tamen non obſtantibus, affirmatiuæ ſententiæ adhæreo: & ideò apponam hic ea, quæ circa præſentem quæſtionem obſeruat, & docet Granadus *in part.*2.*controu.*1.*tractat.*3. *diſput.*17. *ſect.*2. *num.*12. Dicendum eſt igitur Principem, ſeu Prælatum, qui poteſt diſpenſare cum ſubditis, poſſe etiam immediatè,& directè ſecum diſpenſare. Doctores commodiùs referam in ſecunda probatione huius aſſertionis. Nunc

6. Probo *primò*; quia diſpenſatio non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, aut coactiuæ, in qua oporteat produci teſtes, aut puniri reum, hæc enim videntur exigere diſtinctionem perſonarum, ſed eſt liberalis & gratuita relaxatio iuris, quæ quidem nihil habet, quod neceſſariò exigat diſtinctionem inter perſonam relaxantem, & eam cui relaxatur, præſertim cum nullo iure id caueatur, vt ex dicendis patebit.

7. *Secundò* probatur deſcendendo in ſpeciali ad Prælatos. In primis enim Summum Pontificem poſſe diſpenſare ſecum in ſuis legibus, docent Syluester *verb. lex*, *quæſtion.* 14. *in fine.* Suarez *lib.*6. *cap.*12. Sanchez *lib.*8. *de matrimon. diſputat.*3. *num.*6. cum multis quos refert. Et probatur tum ex ſuprema Pontificis dignitate, & poteſtate; tum ex eo quòd ipſe poteſt validè ſe eximere à lege ſua etiam ſine cauſa, vt *diſputat.*5. & dicemus in ſequente: ergo poterit etiam diſpenſare in illa, quod eſt multò minus. Et idem ob eaſdem rationes dicendum eſt de ſupremo Principe ſæculari, ſcilicet Rege, aut Imperatore, qui in ſuis etiam legibus poterit diſpenſare, vt rectè tres authores proximè citati.

8. Deinde licèt Prælati ſint inferiores,v. g.Epiſcopi, poſſunt diſpenſare ſecum in legibus, quas ipſi condiderunt,vt rectè notauit Suarez, quia comparatione iſtarum legum omnino plenam poteſtatem habent,& cùm poſſint ſe ab illis validè eximere, etiam ſine cauſa, ſicut Summus Pontifex à ſuis, vel ſuorum Anteceſſorum poterunt etiam ſecum in illis diſpenſare, quod minus eſt.

9. *Tertiò*, licet lex non ſit lata ab ipſo Epiſcopo, ſed à Summo Pontifice, vel Concilio, poterit ſecum diſpenſare eo ipſo quod poſſit cum ſubditis. Sic ſentit Sanchez *numer.*8. & probatur prima ratione; & præterea; quia cùm poſſit indirectè ſecum diſpenſare, quando nimirum cum tota Diœceſi ſua diſpenſaret, iuxta *ſuprà* dicta, non eſt cur non poſſit diſpenſare directè. *Quartò* idem cum eodem Thoma Sanch. dicendum eſt de Prælatis Religionum, etiam localibus, eſt enim eadem ratio, & videtur expreſſa ſententia S.Thomæ 2. 2.*quæſt.*185. *art* 8.*in fine corporis*, vbi ait: Prælatos Religionum poſſe ſecum diſpenſare in præceptis, ſeu ordinationibus ſuæ Regulæ, cùm tamen non ab ipſis, ſed à ſuperiori poteſtate dimanent, vt in plurimum.

10. Denique valdè probabile videtur, quod Sanchez addit *concl.*5. cum Manuele Rodriguez, ſcil. licèt quis habeat delegatam poteſtatem ad diſpenſandum cum omnibus perſonis alicuius Communitatis, cuius ipſe eſt pars, conſequenter poſſe etiam diſpenſare ſecum directè, & immediatè, quia eadem ratio eſt illius atque eius qui habet poteſtatem ordinariam. Secus verò eſſet, ſi poteſtatem ſolùm haberet ad diſpenſandum cum aliquibus,nam eo ipſo cenſeretur reſtricta ad illos, & non poſſet ad ipſum diſpenſantem extendi,vt *in concluſ.*6. Idem Sanchez aduertit.

11. Reſtat reſpondere ad argumenta contraria, &

Ad primum dico,iuriſdictionem hanc voluntariam poſſe ab aliquo in ſemetipſum exerceri, & ſatis eſſe, ſi eadem perſona, reſpectu ſui ipſius, ſit ſuperior, & inferior, ſecundùm diuerſas rationes

12. Ad ſecundum reſpondeo; diſtinguendum eſſe id Axioma; eiuſdem eſſe ligare, & ſoluere; eſt enim verum ad hunc ſenſum, vt nemo poſſit in vniuerſum ſoluere legem, niſi, qui illa ligare poteſt. Ad intellectum in quolibet caſu ſpeciali, non eſt vniuerſaliter verum, ſed ipſemet, qui facultate diſpenſandi cum communitate gaudet, quamuis ſe ipſum non poſſit lege ligare, poteſt tamen ſecum diſpenſare. Sicut videmus Epiſcopum, qui lege ieiunij generali non ligat, poſſe in illa lege in caſu ſpeciali diſpenſare,licèt nequeat illam in vniuerſum ſoluere.

13. Ad confirmationem reſpondetur,eſſe valdè probabile contrarium vt de Pontifice ſuſtinet Henriquez *lib.*6. *de pœnit. cap.*7. *num.*5. *& lib.*7. *de Indulgent. cap.*28. *num.*1. *comm. littera H.* Suarez *de Indulgent. diſp.* 2. *ſect.* 1. *num.*22. & licèt *num.*19. non definiat idem de Epiſcopis, ſed iudicandum dicit

cit iuxta conceſſiones eis factas:at hoc non innuitur, quia concedere indulgentias ſit actus iuriſdictionis, neque quia requiratur diſtinctio perſonarum:ſed ratio huius traditur à D. Thoma *in 4. diſtinct.20. quæſt.1. art.5.quæſtiunc.vlt.* quod nulla poſſit iuſta cauſa ſubſiſtere, vt Prælatus poſſit ſibi directè indulgentias concedere.

14. Ad tertium reſpondetur, deciſionem illius textus non eſſe generalem, ſed reſtringi ad beneficiorum collationes,vt docet Panormitanus *in d.c.fin.n.5.* dicens, id ſtatuiſſe Pontificem in eo textu, eo quòd pernicioſi exempli eſſet, ac ambitionem ſapiens, ſi Prælatus beneficia, quorum diſtributor eſt, ſibi conferret. Vnde dum textus *d. cap. fin.* reddit eius deciſionis rationem,quòd inter dantem, & accipientem debeat eſſe diſtinctio perſonalis,dicendum eſt, hanc rationem non eſſe generalem, ſed eſt ſpecialis in illo caſu, vt vitetur iniquum ambitionis exemplum in prælatis.

15. Itaque ex his omnibus dicendum eſt, poſſe non ſolùm Summum Pontificem, & Epiſcopos, ſed etiam omnes Prælatos, & ſuperiores Eccleſiaſticos, tam ſæculares, quàm regulares habentes iuriſdictionem ordinariam diſpenſandi, tam in votis, & iuramentis,quam in aliis rebus ſecum diſpenſare, eodem modo quo poſſunt cum aliis ſubditis, imò & habentes iuriſdictionem delegatam diſpenſandi in vniuerſum cum aliqua communitate, cuius ipſi ſunt partes, ſecus quando haberent limitatam poteſtatem diſpenſandi cum certis perſonis, aut cum certo perſonarum numero. Et idem dicendum eſt tam de ſupremo principe ſæculari, quàm de omnibus aliis ſuperioribus ſæcularibus habentibus poteſtatem ordinariam, aut vniuerſaliter delegatam ad diſpenſandum in rebus ſæcularibus,in omnibus enim etiam hi ſecum propriè poterunt diſpenſare, in quibus poſſunt cum ſubditis. Ita docet Sanchez *lib.8. de matrimon. diſput.3. à n.6. vſque ad 11 & lib.4. Decalogi, cap.37.num.45.*

Sup.hoc in ſuprà præteritæ in Reſ. eiuſ §.Ex his

16. De Summo Pontifice id docent Authores ſecundæ opinionis, & rationes factæ pro illa id probant,& Flaminius *de reſig. Benefic. lib.5.quæſtion. vlt. num.*130. & Suarez *3.tomo,in 3.part.quæſtion.*82. *art.*11.*diſput.*36. *ſect.2.verſ. ſolet verò, col. antepenultima, & tom.*4. vbi de Indulgent. *diſputat.*52. *ſect.*1. *n.*20. & Caietan. 1.2.*quæſt 96 art.5.col.3. verſ. Ad hoc dubium præmittenda ſunt*; & Sotus *in 4. diſtinct.*18. *quæſt.1.art.5.concluſ.2. & lib.1.de Inſtit. quæſt.6.art.7. ad finem.* De Epiſcopis idem docet Sanchez *d. lib.*8. *de matrimonio, diſput.3. n.*8. & Rodriguez *in Bulla Cruciatæ,§.8.dub.6. num.*11. *& tom.2.ſummæ, cap.*30. *n.*4.& alij.

Sup.hoc in §. 1. not. præteritæ. §. Ex in Reſ. Secun & infrà n.3. Reſ. §.Et ita.

17. De Prælatis Regularibus, ſiue Generalibus, ſiue Prouincialibus, ſiue aliis ſuperioribus localibus, qui toti domui præſunt,& illis abſentibus de Vicerectoribus,& Vicepriorib us ſuperiorum abſentium vicem gerentibus, quando eis hæc iuriſdictio non reſtringitur, idem docet ipſe Sanchez *d. lib.8.de matrimonio,diſp.3.n.6.* Armilla *ver.Monachus,n.9.* Molina *tom.1. de iuſtit. tract.2. diſp.*547. *verſ. Prælati in Religione.* Azorius *lib.7. Inſtit. moral. c.*29. *q.6.tom.*1. Rodriguez *duplici loco, modò allegato.*

Sup.hoc in præteri. §.vlt.& in Reſ. ſeq. §. in vlt. pro Principibus, & ſuperiori ſæcularibus,in Reſ. 1. huius & infra §. vlt. hu.

18. De habentibus poteſtatem delegatam ad diſpenſandum in vniuerſum cum aliqua communitate, cuius ipſi ſunt partes, docet idem Sanchez *citatus, n.*10. & Rodriguez *tom.2.ſummæ, cap.30. num.*4. De Principibus, & ſuperioribus ſæcularibus,ſiue ſint ſupremi, ſiue non ſupremi, idem docet Sanchez *allegatus,num.7.* & Syluester *verb. lex, quæſt.14.in fine*, vbi generaliter loquens ait: poſſe Principem ſecum diſpenſare.

19. Et ratio generalis, quæ in omnibus ſuperioribus iuriſdictionem, & poteſtatem ordinariam, tam ciuilem & politicam, quàm Eccleſiaſticam habentibus militat,eſt,quia iuriſdictio hæc ſecum diſpenſandi,non eſt contentioſa, quæ, teſtium probatione,ac partium citatione egeat,vt diſtinctionem perſonarum exigat,quaſi iniquum ſit in propria cauſa ſibimet ipſi ius dicere contra ius ab aduerſario inuentum,*l.vnica, C.ne quis in ſua cauſa*; ſed ſolùm eget directione, & prudenti iudicio ad perpendendam iuſtam diſpenſationis cauſam; quod non repugnat erga ſe ipſum habere.

ius Reſ.& in §. Ex his, Reſ. ſeq.

20. Neque hæc iuriſdictio eſt coactiua,aut punitiua,quæ in ſemetipſum exerceri repugnat:ſed eſt voluntaria iuriſdictio,quæ tali repugnantia caret, neque eſt inſtar excommunicationis ſententiæ, quæ ſicut diſtinctionem poſtulat inter excommunicantem, & excommunicatum, ita eam poſtulat inter abſoluentem, & abſolutum, cùm per modum iudicij proferatur; neque pertinet ad abſolutionem ſacramentalem, quæ iure diuino poſtulat diſtinctionem perſonarum inter abſoluentem, & abſoluendum, & hanc diſtinctionem conſtituerunt D.Thomas *in4.diſtinct.20.q.1. art.5.quæſtiunc.4.ad 3.*& Sotus *in 4.diſtinct.21.quæſt.1. art.4. in fine corporis*, & Ludouicus Lopez 2. *part. Inſtructorij*, vbi de Indulgentiis *cap.5. col.33. ante verſiculum,Præterea circa illam*; aſſerentes actum qui inſtar ſententiæ exerceretur, vt excommunicare, non poſſe ab aliquo erga ſe ipſum exerceri; ſecus de actu, qui per modum diſpenſationis fit.Ratio verò,quæ poteſt militare in iis dumtaxat, qui poteſtatem habent delegatam, eſt, quia poteſtas illa non eſt limitata, ſed in vniuerſum conceſſa, alioqui enim ipſi peioris eſſent conditionis, quàm cæteri ſubditi, cum quibus ipſi ex generali commiſſione poſſunt diſpenſare.

21. De Principibus ſæcularibus patet, quia non minorem habent poteſtatem, & iuriſdictionem in temporalibus,quam Papa,& Prælati in ſpiritualibus. Quare ſicut illi poſſunt ſecum in ſpiritualibus diſpenſare; ita & hi in temporalibus. Item,quia capite, *per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, decernitur Regi integrum eſſe ſobolem propriam illegitimam legitimare diſpenſando cum ea,quoad ſucceſſionem,& dignitates temporales.

Sup. hoc ſupra in §. De habentibus ad medium verſ. De Principibus, & in aliis § eius not. pro hac q.

RESOL. VI.

An Prælati poſſint diſpenſare in propriis votis, ſicut poſſunt diſpenſare in votis ſubditorum; idem eſt de irregularitatibus, præceptis Eccleſiæ, atque de cæteris omnibus, quoties id poſſunt cum ſubditis diſpenſare.

Ex quibus infertur non ſolùm Summum Pontificem poſſe ſecum diſpenſare in his omnibus, in quibus poteſt cum ſubditis, ſed & idem eſt de aliis Principibus ſæcularibus Supremis, cum habeant pleniſſimam poteſtatem in temporalibus, ſicut Pontifex in ſpiritualibus.

Idem eſt de Epiſcopis, & Prælatis Regularibus ſiue Generalibus, ſiue Prouincialibus, ſiue Præpoſitis localibus, qui toti domui præſunt; & in eorum abſentiam vices gerentibus, vt ſunt vice Rectores, vice Priores &c.

Idem eſt de habente poteſtatem delegatam ad diſpenſandum in vniuerſum cum aliqua Communitate, cuius ipſe eſt pars, ſecus uerò ſi haberet limitatam poteſtatem diſpenſandi cum certis perſonis, vel cum determinato numero perſonarum. Ex part.10.tr.14. & Miſc.4.Reſol.27.alias 25.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docent Molina *tō. 1.de Iuſtit. tract.2. diſt 2.q.7.* Suarez *tom.4. part.3. tract.de Indulgent. diſtinct.52. ſect.5. numer.*20. &

Sup.contentis in hac Reſ. in dubus præce.

décibus Reſ. & infrà in tr.3. lege doctrinam Reſ. 17. & 18 & in tom.1. tr. 5. Reſ.67. §. His tamē, & in tom.4. tr. 6. Reſ.3. §.2. ad lin 5. & verſ. Et ſicut.

& tom.3. in 3. part. quæſt.82. art.11. diſt.36. ſect. 2. Henriquez *lib.6. de Pœnit. cap.4. numer.3.* Azorius *lib.7. inſt.mor. cap.19. quæſt.6.* Emanuel Sà *in Summ. verb Religioſus, num.47.* Sanchez *lib.8. de Matrim. diſtinct.3. & in Summa lib.4. cap.39. numer.10.11. & 12.* Salas *de legib. quæſt.90. tractat.14. diſput.2. ſect.12.*

2. Sed aduerſus ſupradictos Doctores inſurgit Magiſter Texeda *in Theol. Mor. tom.2. lib.3. tract.3. §.3. contr.7. q.2. n.38.* quia nemo poteſt eſſe in ſua propria cauſa, nec ſibi ipſi Superior. Secũdò, quia diſpenſatio in votis eſt actus iuriſdictionis, quam nemo in ſeipſum exercere poteſt, *l. penult. ff. de reſcr. arbitr.* Tertiò, quia is, qui poteſt, & tenetur beneficium alteri conferre, non poteſt ſibi illud applicare, cuius ratio eſt, quia inter dantem, & recipientem debet eſſe perſonalis diſtinctio, *cap. fin. de Inſt.* Scio tamen præfatos Auctores ad priora argumenta reſpondere, nullum inconueniens indicari, vt in moralibus eadem perſona ſecundùm diuerſas rationes diuerſa poſſit exercere officia, & ideò non repugnare fatentur, quod idem Prælatus Regularis hanc diſpenſandi iuriſdictionem poſſit erga ſeipſum exercere; ſicut illam poteſt erga ſubditos, diſpenſando cum illis in ſuis votis: & adducit exemplum Suar. quia idem ſub diuerſis rationibus non eſt inconueniens quod ſit agens, & patiens, & Sanchez adducit exemplum de Chriſto Domino, qui vt Deus homo ſatisfecit de rigore Iuſtitiæ; & quatenus vna erat ex perſonis diuinis ſibi ipſi ſatisfecit debitor etiam incertorum de rigore iuſtitiæ ſoluit, ſi ſibi (quatenus pauper eſt) debitum applicet; tunc enim, vt debitor ſatisfacit de Iuſtitia, & vt pauper eſt, recipit beneficium reſtitutionis à ſeipſo: Ex qua deducunt poſſe Regulares Prælatos cum ſibi ipſis in votis diſpenſare, ſicut poſſunt cum ſuis ſubditis.

3. Sed contrà, quia actui Iuriſdictionis ex natura ſua repugnat, quod poſſit exerceri ab eodem erga ſe, nam actio Iuriſdictionis præſupponit in exercente illam ſuperioritatem, quam erga ſe nemo habet; non enim aliquis eſt ſibi Superior, excepto Chriſto, qui ratione humanitatis eſt inferior ad ſeipſum in quantùm Deus. Confirmatur, quia nemo poteſt eſſe ſubditus, & Prælatus; at ſi Prælatus poſſet ſecum in votis propriis diſpenſare, ſimul eſſet Prælatus, & Superior, & ſimul ſubditus; & inferior: ergo. Confirmatur ſecundò, quia ex oppoſita ſententia ſequeretur, quod idem confeſſor poſſet ſibi ipſi Sacramentum Pœnitentiæ impendere, & ſeipſum abſoluere à peccatis, quod falſum eſt; cùm inter abſoluentem, & abſolutum debeat eſſe diſtinctio perſonalis, & quod vna ſit ſuperior ad alteram ſuperioritate iuriſdictionis. Nec exempla à præfatis Auctoribus adducta ſunt alicuius momenti: non Primum, quia licèt hoc idem ſecundùm diuerſas rationes poſſet eſſe agens, & patiens, non tamen ſecundùm aliquam poteſt exercere Iuriſdictionis actum in ſeipſum: nec etiam Secundum; nam Chriſtus Dominus, vt Deus homo ſatisfaciens de toto rigore Iuſtitiæ, & vt vna erat ex perſonis Diuinis, non exercuit aliquem Iuriſdictionis actum in ſeipſum, nec ſibi ipſi fuit inferior. Et ex hoc conſtat ad exemplum alterum de debitore, qui ſoluens debita incerta, donat ſibi aliquam partem tanquam pauperi; non enim tunc exercet aliquem Iuriſdictionis actum, ſicut exercet is, qui in Votis diſpenſat, ſed tantùm exercet actum reſtituendi.

4. Obiicitur. Religionis Prælati ſiuè ſint Prouinciales, ſiuè Generales, ſiuè Præpoſiti Locales, qui totius domus curam habent, non debent eſſe peioris conditionis, quàm ſubditi, cum quibus ipſi Superiores diſpenſant: ergo ſicut Regulares Prælati poſſunt cum ſubditis diſpenſare, poſſunt etiam in Votis propriis id facere. Reſpondetur, ſufficere, & ſatis eſſe vt Regulares Prælati non ſint quantum, ad hoc peioris conditionis, quàm Religioſi ſubditi, quod in eorum Votis poſſint alij diſpenſare: nam in Votis Prælati localis poteſt diſpenſare Prouincialis & in Votis Prouincialis Generalis, & in votis Generalis Summus Pontifex, cui immediatè ſubiicitur tanquam Superiori, vel poteſt in illis diſpenſare Capitulum generale, &c. Et hæc omnia docet Texeda *loc. cit.*

5. Sed ego puto contra ipſum, non eſſe recedendum à ſententia Molinæ, & aliorum *vbi ſuprà.* Dico igitur poſſe Prælatos erga ſeipſos diſpenſare directè, verè, ac propriè in votis, Irregularitatibus, præceptis Eccleſiæ, atque in cæteris omnibus, quoties id poſſunt cum Subditis.

6. Probatur hæc opinio, quia non repugnat iure naturæ, hanc diſpenſandi Iuriſdictionem ab aliquo erga ſeipſum exerceri, neque Eccleſiaſtico: ergo poterunt Prælati exercere illam erga ſeipſos. Quod non repugnat iure Eccleſiaſtico, patet quia nullus reperitur Textus hoc vniuerſaliter interdicens. Dixi vniuerſaliter, nam *c. fin. Inſtit.* in caſu ſpeciali collationis Beneficiorum, aduertendum pernicioſum Prælati exemplum, deciditur eum qui beneficium conferre poteſt, non poſſe ſeipſum inſtituere. Ita Abbas *ibi, numer.5.* Quod vèro non repugnet iure naturæ. Probatur. Primò, quia iuriſdictio hæc ſecum diſpenſandi, non eſt contentioſa, quæ teſtium probationem, ac partis citationem deſideret, vt vel ſic diſtinctionem perſonarum exigat, quaſi iniquum ſit in propria cauſa, ſibimet ius dicere, contrà ius ab aduerſario intentum *leg. Vnica Cod. ne quis in ſua cauſa.* Sed ſolùm poſtulat veluti directionem ex prudenti iudicio ad perpendendam diſpenſationis cauſæ ſuffitiam, quod non repugnat erga ſeipſum ab aliquo haberi, quamuis expedientius foret alieno iudicio ſtare. Neque eſt hæc Iuriſdictio aliqua punitiua, ſeu coactiua, quam in ſemet exerceri repugnat: Sed eſt voluntaria Iuriſdictio, ac proindè huiuſmodi repugnantia caret. Neque eſt propriè aliqua ſententia, per quam quis condemnatur, vel abſoluitur, vt ita requirat diſtinctionem perſonarum; cuiuſmodi eſt abſolutio Sacramentalis, quæ iure Diuino poſtulat diſtinctionem perſonalem inter Abſoluentem, & abſolutum. Atque ita diſcrimen hoc inter actum iuriſdictionis contentioſæ, ſeu coactiuæ, & iuriſdictionis voluntariæ conſtituerunt D. Thom. *loco cit. ad 3.* & ibid Durand. *quæſt.4. num.10.* Ledeſm. *2. part.4. q.29. art.4. fin.* Sot. *diſt.21. quæſt.1. art.4. in fin. corp.* Lopez, *2. part. Inſtr. vbi de Indul. cap.5.* Valent. *4. part. diſp.7. quæſt.20. punct.3.* Confirmatur, quia in voluntaria Iuriſdictione, poteſt quis plurium vices ſuſtinere dummodò exercitium vnius actus, non obſtet exercitio alterius. Quod latè probat Abbas, *cap. Ex litteris, num.11. de Probation.* & conſtat *ex leg. ſi conſult. ff. de adopt.* vbi ſi filiusfamilias Præſes ſit, poteſt ſemetipſum emancipare, vel in adoptionem tradere; & hoc non alia ratione, niſi quia non repugnat, eandem perſonam ſecundum diuerſas rationes, diuerſa munera obire, ac eſſe ſubditum, & Superiorem reſpectu ſui ipſius.

Sup. his iprà in R... §. vlt. ſec... ge eam ... totãm, & n Reſ. 5. § ... ſummo, ... De habe... bus, ad ... dium, & ... vlt. Et ... Epiſcopi

7. Ex his infertur, non ſolùm Summum Pontificem poſſe ſecum diſpenſare in iis omnibus, in quibus poteſt cum Subditis, & idem de aliis Principibus ſupremis Sæcularibus, cùm habent pleniſſimam poteſtatem in temporalibus, ſicut Pontifex in Spiritualibus; verùm etiam Epiſcopi poſſunt ſecum diſpenſare eo modo, quo poſſunt cùm Subditis; qui vt probauimus ſuprà, vti hac Iuriſdictione erga ſeipſum non repugnat iure naturæ. Nec etiam iure Eccleſiaſtico

p, infrà in c3. Reſ. 18. & in aliis earn annotionum.

cleſiaſtico, quia ius Eccleſiaſticum petens diſtinctionem perſonalem inter dantem, & accipientem, non generaliter id decidit, ſed in caſu ſpeciali collationis Beneficiorum, ad vitandum pernicioſum Prælati exemplum.

Sp. hoc in Rſ. 1. not. peteritæ ſiganter in §. v. & in Reſ. 21. De prælatis, & infra i tr. 3. Reſ. 1 §. Et ita, mus ibi quæſtio p diſpēſat. fta à conſario ab iis electo, & & lege eum doctrinam aliarum R. & §§. eum notationum pro b quæſt.

8 Secundò infertur, idem dicendum eſſe de Prælatis Regularibus, ſiuè Generalibus, ſiuè Prouincialibus, ſiue Præpoſitis localibus, qui toti domui præſunt, & eorum abſentium Viceſgerentibus, vt ſunt Vicerectores, Vicepriores; hi enim omnes poſſunt ſecùm diſpenſare in omnibus iis, in quibus poſſunt cum ſubditis: quia hi omnes iuriſdictione quaſi Epiſcopali funguntur in ſuos Religioſos; vt probat Nauarr. *lib. 1. conſ. in 2. edit. tit. de tempor. ord. conſ. 36. n. 1. & in Sum. c. 12. n. 75.* Et ratio eſt; quia ſunt Paſtores ordinarij ſuorum Religioſorum, ſicut Epiſcopi Sæcularium: ergo idem dicendum eſt de ipſis, quod de Epiſcopis diximus ſuprà.

9. Et tandem idem dicendum eſt de habente tantùm poteſtatem delegatam ad diſpenſandum in vniuerſum cum aliqua Communitate, cuius ipſe eſt pars, quòd ſcilicet, poſſit in iiſdem rebus ſecum quoque diſpenſare; tùm quia poteſtas illa non eſt limitata; tùm etiam, ne peioris conditionis ſit, quam cæteri ex ea Communitate: denique quia procedit eadem ratio in Superioribus ponderata in fauorem Ordinariorum, nempè, ipſum Diſpenſantem cum eadem Communitate, poſſe quoque illa diſpenſatione frui. Secus verò dicendum exiſtimo quando quis haberet limitatam poteſtatem diſpenſandi cum certis perſonis, vel cum determinato numero perſonarum, quamuis illæ non exprimantur; tunc enim nequiret ſecum diſpenſare. Prior pars conſtat, quia poteſtas illa non extenditur vltra conceſſionis limites. Cùm ergo ſit ad certas perſonas, in quibus ipſe non comprehenditur, non poterit erga ſeipſum. Poſterior verò pars probatur, quia cùm ſit ad certum numerum perſonarum reſtricta, non videtur mens concedentis, vt in eo comprehendatur ipſe Delegatus. Item, quia deficit ratio potiſſimùm ſupra ponderata in habente poteſtatem diſpenſandi cum aliqua Communitate, cuius ipſe eſt pars: nam in caſu noſtro, nulla Communitas ei ſubeſt, cum qua diſpenſare poſſit, ſed tantùm poteſt cum numero determinato.

RESOL. VII.

An Pontifex poſſit diſpenſare ſine cauſa, & diſpenſatio ſit valida? Ex part. 8. tr. 3. Reſol. 4.

Sp. hoc in- in Reſ. & 39. §. ideo, & o doctrina ntentia à 4. huius xtus, ſuprà tr. 1. Reſ. 2. §. Sed ia, in fine, verſ. Imò rriaga. amus ibi o diſpenſaone licita, ge eius dorinam.

§. 1. Quidam negant, inter quos refertur Fortunius Garcia *in repet. l. Gallus. §. & quid ſit tantùm, num. 296. & 297. col. 135. ff. de liber. & poſthum.* vbi ait, cùm iniuſtum ſit Principem contra leges diſpenſare ſine cauſa, ſe neſcire, quomodo id efficere poſſit: nec quoad veram iuſtitiam ſecurum eſſe, eum cum quo ita diſpenſatur. Et Mendoza *1. de pactis quæſt. 2. num. 35.* & quando diſpenſatio eſt magni momenti, ita vt noceat, idem tenet Menchaca *lib. 1. quæſtionum illuſtrium, cap. 25. num. 16. & c. 26. num. 26.* & non valere in foro conſcientiæ; ſed in externo, tenet Loazez *de matrim. Regis Angliæ, dub. 4. num. 14. & 15.* eandem ſententiam tenuere Bernard. Hyppolyt. & Iaſon apud Couarruuiam *2. part. de Matrimon. c. 6. § 9. num. 8.* & Azorem *tom. 1. lib. 5. cap. 15. quæſtion. 3.* eamdem in manuſcriptis ſecutus fuerat Vaſquez, ſed in codicibus impreſſis, *diſput. 178. c. 3.* ex profeſſo quidem eam explicuit, confirmauit, & defendit.

2. Et ratio eſt, quia diſpenſatio Papæ in lege propria procedit à poteſtate clauium, quæ eſt miniſterialis, & data Pontifici in ædificationem, & non in deſtructionem: & ideò non eſt data, vt ea quiſpiam ad libitum abutatur, ſed ſub certa regula, & menſura ad bonum commune pertinenti, ſub qua non continetur illa diſpenſatio ſine cauſa; erit ergo irrita, nec mirum, cùm ſit contrarium ius diuinum, quod prohibet, ſine cauſa diſpenſare in iure humano.

3. His tamen non obſtantibus, affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſſe puto, quam ipſe Vaſquez fatetur eſſe communem inter Theologos, & illam ex neotericis tenet Paulus *tom. 1. tract. 3. diſput. 6. punct. 8. §. 1. num. 1.* qui citat Suarez, Sanchez, Salas, Pontium, & Couarruuiam, quibus ego addo Granadum *in part. 2. controuerſ. 7. tract. 3. part. 2. diſp. 7. ſect. 3. num. 26.* Valentiam *tom. 3. diſp. 5. q. 2. punct. 2.* Sotum *de Iuſt. lib. 1. q. 7. art. 3.* Sancium *in ſelectis, diſp. 54. n. 38.* Aragon. *in 2. 2. q. 89. art. 9.* Henriquez *lib. 5. c. 22. n. 5.* Molfeſium *in ſumma tom. 1. tract. 10. cap. 4. n. 51.* & alios penes ipſos.

4. Probatur hæc opinio, quia lex pendet ex voluntate imponentis illam: ergo ſi ipſemet voluntate ſua reſpectu alicuius aufert illam, ablata manet reſpectu illius, licèt fortaſſe peccet eam auferendo: vnde gloſſa *l. relegati, ff. de pœnis*, ait vt lex poſitiua non liget, eſt in Principe pro ratione voluntas.

5. Probatur *ſecundò* quia alios obligari, & hunc non obligari ex voluntate Principis ſine cauſa rationabili, non ſunt res incompatibiles ex terminis, nec poteſt ſatis oſtendi, vnde habeant incompatibilitatem: quia eſto peccet Princeps eximendo aliquem ſine cauſa; tamen non inde ſequitur, exemptionem eſſe nullam: nam etiam peccat dando beneficia indignis, aut minus dignis, & alia multa faciendo, quæ tamen valida ſunt: & ſicut aliquis poteſt malè vti dominio proprietatis prodigè donando, & aliis modis, tamen facta tenent: ita poteſt Princeps malè vti poteſtate, & dominio iuriſdictionis in diſtributione officiorum, honorum, vel onerum (in quibus leges, & mandata comprehenduntur) ita tamen, vt factum teneat.

6. Probatur *tertiò*; quia quando duo habent eandem cauſam diſpenſationis, & non eſt contra bonum commune diſpenſare cum vtroque, ſi diſpenſetur cum vno, & non cum altero, diſpenſatio eſt valida, quamuis alteri nonnulla irrogetur iniuria, & is, cum quo non diſpenſatur, iure offendi poſſit: ergo ſimiliter, ſi omnibus eandem cauſam obligationis habentibus, aliqui obligentur lege, & alij non ſiue in principio, ſiue poſtea, factum tenebit, eſto contineat aliquam iniuriam, & offenſionem eorum qui lege obligantur.

7. Reſtat modò reſpondere ad argumentum contrarium ſuperiùs poſitum; ideò dico iure quidem diuino prohibitam, ſed non irritam eſſe diſpenſationem in propria lege ſine cauſa: ſicut lex diuina naturalis diuites aſtringit ad ſuperflua in graui neceſſitate pauperibus eroganda: non tamen reddit irritam retentionem. Et poteſtas clauium, quamuis ſit veluti miniſteralis, & inſtrumentoria in ordine ad diſpenſationem in votis, & indulgentiis, & iuramentis; tamen in ordine ad diſpenſationem in propria lege eſt principalis, & ideò, licèt ſine cauſa diſpenſatio in propria lege fiat, & diſpenſans peccet, tamen diſpenſatio tenet.

RESOL. VIII.

An Pontifex diſpenſando ſine cauſa peccet mortaliter, vel venialiter.

Et an Princeps ſecum diſpenſans in legibus, quas ipſe debet ex honeſtate obſeruare, peccet mortaliter, vel venialiter.

Et

Et infertur ſubditum petentem diſpenſationem ſine cauſa peccare eodem genere peccati, quo peccat Superior illam concedens.

Contingere autem poteſt, vt excuſetur ſubditus, ſi ignorantia inuincibili laboret, & non excuſetur Superior, cognoſcens cauſam non adeſſe, & e contra. Ex part.8.tr.3.Reſ.6.

Sup. hoc in Reſ.ſeq.& in Reſ. 1. poſt ſeq.§.vlt.in principio, & ſuprà in tr.1. Reſ.27.& ex Reſ.102.lege §. Sed quia, in fine, verſ. Imo Arriaga,& in to 4. tr.7. Reſ.27. §.2. Vide ibi à lin.8. & verſ. Imo,& ibi in tr.6. Reſ. 70. §. vlt.

§. 1. Eſſe mortale fatentur non pauci, quia eſt contra iuſtitiam diſtributiuam, vel legalem & quia ex ſe multum derogat communi bono,& occaſionem præbet,vel leges paruipendantur,& violentur. Vnde Tridentinum *ſeſſ.25. cap.18. de reform.* ait, ſine cauſa diſpenſare nihil aliud eſſe, quàm vnicuique ad leges transgrediendas aditum aperire, & *ſeſſ.25. c.5. de reform.* grauiter prohibet diſpenſationes ſine cauſa. Confirmatur, quia ſine malitia extrinſeca ex propria materia poteſt talis culpa eſſe grauis, vt diſpenſare in pluralitate beneficiorum, in cælibatu Sacerdotum, in obſeruatione Quadrageſimæ, & ſimilibus, quæ ad graues Eccleſiæ obſeruationes pertinent: ergo ex proprio genere talis culpa grauis eſt. Et ita hanc tenet Suarez *de legibus, lib.6. c.18. num.17.* Couarruuias *in 4. Decret.2. part. cap.6.§.9. num.7.* Sanchez ſibi contrarius, vel ſe retractans, *in opuſc. lib.5. cap.1. dub.5. num.6.* Malderus *in part.2. quæſt.97. art.2. dub.2. poſt.1. concluſ.* & Granadus *in part.2. controuerſ.7. tract.3. part.2. diſp.17. ſect.3. num.24.* qui hanc rationem adducit; quia argumenta ſuperiùs adducta probant eſſe grauem inordinationem in eo, quòd ſuperior ſine cauſa relaxet legem ſuam in materia graui, & alioqui ſi ſolùm eſſet culpa venialis,non tam expreſsè Concilia cauſam exigerent ad diſpenſandum, nec tantam curam adhiberent Pontifices in eo, quòd ordinarij verificent cauſas diſpenſationis.

2. Et poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam docere Gordonum *in ſumm. lib.2.q.15. c.5.n.1.* vbi ſic ait: Dicendum *primò* eſt, non poſſe legiſlatorem vllum (etiamſi ſupremus ſit) licitè diſpenſare in lege ſua, abſque iuſta cauſa,multo minus in aliena; eſt D. Thomæ aſſertio 1.2.*q.97. art.3.* quem ſequuntur alij Theologi, cum Caietano *q.96. art.4.* & Sot.1.*de Iuſtit. q.7. art.3.* & in hanc communem ſententiam Nauarrus *cap. ſi quando, de reſcript. except.8. n.13.* & recentiores conſentiunt. Ratio eſt, quia vt legiſlatores leges debent ſtatuere, (non certè ob ſuam priuatam vtilitatem) ſed ob bonum publicum;ita quando cum hoc, vel illo diſpenſant ſine vlla iuſta cauſa, tunc & officiunt bono communi, & imprudenter agunt, abutentes ſuo munere,& legem minuentes inſtitutam ad bonum publicum.

Sup. aliena infrà in fine §. Sed ego, huius Reſ.& infrà in Reſ. 35.§.1.

3. Eſt autem hoc peccatum mortale ex genere ſuo, nempe quòd intra propriam ſpeciem poteſt eſſe mortale ex grauitate materiæ. Exemplum clarum dant Theologi,cùm quis ſine cauſa diſpenſat de recitandis precibus Canonicis. Ita Caietanus *in ſum. verb. diſpenſatio.*

4. Deinde certum eſt hoc eſſe contra iuſtitiam legalem, & diſtributiuam, præſertim dum legiſlator abſque vlla cauſa perſonas excipit: violata autem iuſtitia conſtituit ex genere ſuo peccatum mortale, ex recepta Theologorum doctrina. Continget tamen interdum hoc peccatum eſſe veniale; ſcilicet in leuioribus legibus ex leuitate materiæ.

Sup. hoc infrà in hac ipſamet Reſ.§. Ex his infertur, ad medium, à verſ. Et contra,& in aliis eius annot. Et

5. Ex his facilè colligo, ſubditum poſſe grauiter peccare, ſi abſque cauſa petat talem diſpenſationem; quod contingit, quando nititur ſciens & prudens inducere ad id Prælatum, quia cooperatur ad mortale peccatum. Hucuſque Gordon.

6. Sed ego negatiuam ſententiam docui *in part. 1.tract.10. reſol.35.* Dico igitur Pontificem diſpenſando ſine cauſa peccare tantùm venialiter, ſecluſo ſcandalo,& damno notabili aliorum. Probatur; quia non videtur grauis deformitas partem toti non ſe conformare. Ergo ſecluſo ſcandalo, & damno aliorum, non eſt graue peccatum ſine cauſa diſpenſationem concedere. Quocirca, ſi conceſſa diſpenſatione ſine cauſa, ſumerent diſpenſati occaſionem grauem contemnendi legem; tunc certè teneretur Princeps ſub mortali diſpenſationem talem negare. Et idem eſt, ſi graue damnum Eccleſiæ, vel ſubditis ex tali diſpenſatione proueniret, & ſine dubio proueniret, ſi cum Sacerdote abſque vlla cauſa diſpenſaretur in cœlibatu,vel in recitatione continua horarum, vel in pluralitate beneficiorum. Et ex his ſoluitur fundamentum contrarium: ideò enim Concilium prohibet grauiter diſpenſationem ſine cauſa, quia ex illa oriuntur ſupradicta inconuenientia. Quare in caſu, in quo illa ſequuntur, erit mortale. Adde inferioribus præcipi grauiter poſſe, ne diſpenſationem ſine cauſa concedant,quia hi mortaliter peccant, vt dicemus,eò quòd nulla ſit diſpenſatio.

Reſ. citat in lin.2. h ius. §. Sed ego,hanc quetur.

Sup. hoc ſim ſuprà hac Reſ.§. ad lin.5.& aliis eius not.

7. Ex his infertur,Principem ſecum ſine cauſa diſpenſantem in legibus, quas ipſe debet ex honeſtate obſeruare, peccare mortaliter,vel venialiter,iuxta diuerſas ſententias nuper relatas, quia iure naturæ tenetur non diſcordare à ſubditis ſine cauſa. Quòd ſi dicas, poſita ſecum diſpenſatione, iam diſcedit cum cauſa, obſtat, quia hanc diſpenſationem concedere ſibi non poteſt, & conceſſam tenetur reuocare. *Secundò* infertur ſubditum petentem diſpenſationem ſine cauſa peccare eodem genere peccati, quo peccat ſuperior illam concedens, quia petit rem intrinſecè malam. Contingere autem poteſt, vt excuſetur ſubditus, ſi ignorantiâ inuincibili laboret, & non excuſetur ſuperior cognoſcens cauſam non adeſſe. Et è contra contingere poteſt, vt excuſetur ſuperior putans eſſe cauſam; cùm tamen ſubditus non excuſetur, qui optimè nouit cauſam, non adeſſe. Sic Suarez *lib.6.c.18.n.12. & 13.* Baſil. & Leon. *lib.8. c.14. num.5.* Et ita hanc ſententiam tenet Pontius,Salas,Valentia,Nauarrus,Sanchez,quos citat, & ſequitur Palaus *tom.1. tract.3. diſp.6. punct.6. §.1. n.5.* quibus ego addo nouiſſimè Tannerum *in part.2. diſp.5. ſect.7. dub.2. n.29.* Layman. *lib.1. tract.4. c.22. n.13.* Reginaldum *tom.2. lib.31 cap.26. num.193.* Molfeſium *in ſumm. tom.1. tract.4. cap.12. n.27.* Eſcobar *in Theolog.moral.tract.1. exam.16. cap.44. n.124.* Merollam *tom.3. c.6. dub.21. num.293.* Opatouium *de Sacram. tract.de Matrimon. diſput.4.quæſt.18.n 66.*& Trullench. *in Decal.tom.1. lib.3.c.2.dub.7.n.28.*

Et pro c tento in h. §. Ex his i fertur, inf in Reſ.12 lin.9.& ve conueniuo & ſignant in Reſ.13

Sup. hoc p ſubdito ſuprà in ha Reſ.§.Ex l facile, & i frà in Re ſeq.§ 2. c ſim poſt n dium, vel perete, & Reſ 1. po ſeq.§.vlt medium, in Reſ.2.p ſeq. & ſu in tr.1. R 27.§. vlt.

8. Et tandem non deſeram hîc apponere verba Villalob. *in ſumma tom.1. tract.2. diffic. 41. num.6.* ſic aſſerentis. *El ſuperior que diſpenſa en ſu propria ley, ſin cauſa, peca, como dizen ſanto Thomas, Soto, Cordoua, Couarr. y otros. El fundamento es, porque la tal diſpenſacion es contra el buen gouierno, y en agrauio de los otros que quedan obligados à la ley: y aſſi eſta tal diſpenſacion, mas ſe ha de llamar diſſipacion,como dizen Archidiacono, y Iuan Andres.*

9. *Y no obſta contra la concluſion de Z.r, que el Papa diſpenſa muchas vezes ſin cauſa en grados prohibidos: porque de verdad no diſpenſa ſin cauſa, que la cauſa en tal caſo es el mas dinero que da para los gaſtos de la Igleſia, el que pide la diſpenſacion ſin cauſa: como tambien ſe da cauſa de las Indulgencias que ſe conceden en la Bulla, la limoſna, que ſe da, con la qual y las demas, ſe junta vn teſoro para defender la Igleſia de los enemigos: lo qual todo es muy importante al bien comun.*

10. *La duda es entre los Dotores, que pecado ſea el diſpenſar ſin cauſa en la propria ley? Couarruuias dize, que por ventura muchas vezes es pecado mortal:*

mortal: mas yo tengo por mas probable, que de ordinario no es mas que pecado venial: ſino es en caſo que huuieſſe graue daño de otros, ò eſcandalo. Ita ille, & ego.

11. Ad argumenta verò contraria, reſpondeo, non omne peccatum contra iuſtitiam diſtributiuam (contra quam ſolam directè, & per ſe limitat hoc pactum) eſſe ex genere ſuo graue, & mortale: ſed ea tantùm, in quibus reperiri poteſt materia grauis, ſecluſis ſcandalo, & aliis incommodis extrinſecis. Hanc autem materiam grauem negamus hîc reperiri poſſe, niſi recurramus ad ſcandalum, & alia incommoda extrinſeca; nam iniuria inæqualitatis, quæ fit inter ſubditos, ſi aliquis ſine cauſa ab onere legis liberetur, cùm per ſe non cedat in maius onus alterius, vel in aliud damnum, leuis eſt in tota latitudine propria: ſecus ea, quæ interuenit in diſtributione honorum & dignitatum. nam per ſe tribui minus digno cedit in magnum damnum digniorum, Reipublicæ, & Eccleſiæ.

12. Ad primam confirmationem ex Tridentino ſumptam reſpondeo, diſpenſare ſine cauſa eſſe aliquam occaſionem violandi legem, & interdum eſſe tantam, vt ſit ſcandalum, & peccatum mortale: id tamen eſſe per accidens; ob hæc tamen incommoda extrinſeca grauiter prohiberi poteſt, diſpenſare ſine cauſa, quando illa timentur. Inferioribus etiam grauiter præcipi poteſt, ne in legibus ſuperiorum ſine cauſa diſpenſent: quia id ex genere ſuo mortale eſt, cùm tales diſpenſationes ſint nullæ.

13. Ad ſecundam confirmationem, iam dictum eſt, diſpenſationem ſine cauſa in illis graue peccatum eſſe propter dedecus, & damnum Eccleſiæ, vel ſtatus Eccleſiaſtici.

RESOL. IX.

An ſi Superior diſpenſet in propria lege ſine cauſa peccet mortaliter?
Idem quæritur de ſubdito diſpenſationem petente ſine cauſa, & illa vtendo. Ex part. 1. tr. 10. Reſ. 35.

Su[p.] hoc in R[eſ.] præterita in Reſ. [ſ]eq. §. vlt. in [pr]incipio, & [ſ]uprà in tr. 1. Re[ſ.] 27. & in [T]o. 4. tr. 7. Re[ſ.] 27. §. 2. à li. 8. verſ. In, & ibi tr. Reſ. 70. & c.

§. 1. Aliqui reſpondent eſſe poſſe, ex genere ſuo, peccatum mortale: & pro hac ſententia Sanch. *de matr. tom. 3. diſput. 18. n. 6.* citat Caietan. Armillam, Ledeſmam, Vegam, Rodrig. & alios. Idem etiam docet Gran. *contr. 7. tr. 2. p. 3. diſp. 17. ſect. 3. n. 24.*

2. Sed tu tenè contrariam ſententiam, quam docet citatus Sanchez *n. 7.* Valentia *tom. 2. diſp. 7. q. 5. punct. 5.* & alij, quos citat, & ſequitur Salas *de legib. diſp. 20. ſect. 5. n. 54. & 55.* quibus ego addo Villalobos *in ſum. tom. 1. tr. 2. dub. 4. n. 6.* ita aſſerentem: *Duda es entre los Doctores, que pecado ſea el diſpenſar ſin cauſa en la propria ley,* Couarr. *dize, que por ventura muchas vezes es pecado mortal: mas yo tengo por mas probable, que de ordinario no es mas, que pecado venial, ſi no es en caſo, que huuieſſe graue daño de otros, ò eſcandalo.* Ita ille. Itaque, ſecluſo ſcandalo, & graui aliorum damno, non eſt peccatum mortale diſpenſare, ſeu petere diſpenſationem, & illa vti ſine iuſta cauſa: imò ego puto probabiliter, non peccare neque venialiter, ſi aliquis vtatur diſpenſatione obtenta ſine iuſta cauſa: quia, cùm talis diſpenſatio ſit valida, nulla ampliùs legis obligatio remanet, cuius tranſgreſſio ad culpam venialem obligare poſſit. Ergò, &c. Et hanc opinionem probabilem vocat Sanch. *n. 10.* & Salas *vbi ſup.* & nouiſſ. Mald. *in p. 2. q. 97. a. 4.* qui cit. Suar. & alios.

Su[p.] hac pe[t]it ne diſ[p]enſationis in [R]eſ. 1. not. [pr]æteritæ, §. Ex his facilè & §. Ex his infertur. ad medium, & pro petitione & vſu in Reſ. ſeq. & eo m, §. ad medium, & in liis eius [pri]mo pro v[t]ente.

RESOL. X.

An diſpenſatio ſine cauſa in lege propria, vel inferioris ſit valida?
Et an diſpenſans ſine cauſa peccet mortaliter, vel tantum venialiter?
Idem diendum eſt de petente diſpenſationem ſine cauſa. Ex part. 1. tract. 10. Reſol. 32.

§. 1. Negatiuè reſpondent aliqui, quos nouiſſimè ſequitur Vaſquez *in part. 2. tom. 2. diſp. 178. cap. 4. per tot.*

Sed contrariam ſententiam communiter docent Doctores, quorum nomina inuenies apud Salas *de leg. diſp. 20. ſect. 4. n. 37.* & Suarez etiam *de legib. lib. 6. c. 19. n. 6.* & ex neotericis docet etiam hanc ſententiam Pontius *de matr. lib. 8. cap. 14. n. 7.* Lorca *in p. 2. tom. 2. diſp. 27.* & Villalobos *in ſum. tom. 1. tr. 2. dub. 41. n. 5.* vbi ſic ait: *Quando diſpenſa el Papa en ſu propria ley, aunque ſea ſint cauſſa, es valida la diſpenſacion. Eſta concluſion es comun: el fundamento es, porque aquella ley era propria, y pende de ſu voluntad, la qua, puede mudar. Lo miſmo ſe ha ſe dezir de Obiſpo, y del qualquiera Prelado, que diſpenſa en ſu propria ley.* Ita ille.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 7. & infrà in Reſ. 39. §. E Deo.

2. Nota tamen hîc obiter contra Suar. *de leg. lib. 6. c. 18. n. 9.* Valentiam *tom. 2. diſp. 7. q. 5. punct. 6.* & alios, Superiorem diſpenſantem in propria lege, ſine iuſta cauſa, non peccare mortaliter, ſed tantùm venialiter; ſecluſo tamen ſcandalo & graui alterius damno. Et ita docet Layman *in Theol. mor. lib. 1. tr. 4. c. 22. n. 13.* & alij penes ipſum, quibus adde Tannerum *in p. 2. diſp. 5. q. 7. dub. 2. n. 29.* quod etiam verum eſt in petente diſpenſationem: nam tantùm venialiter peccat; licèt poſteà in vſu dictæ diſpenſationis ſine iuſta cauſa obtentæ, nullam culpam, etiam venialem, committat. Et ita ego ſentio contra Laym. & Sanch. *de mat. lib. 8. diſp. 18. n. 12. & 13.* fretus authoritate Mald. *in p. 2. q. 97. art. 3. dub. 2.* Suar. *de ll. l. 6. n. 14.* Azor. *p. 1. l. 5. cap. 15. q. 3.* & aliorum.

Sup. hoc in duabus præcedentibus, Reſ. & in aliis earum primarum annot. Pro petente diſpenſationem in Reſ. ſeq. & aliis eius not. & pro vtente diſpenſatione ſine cauſa infrà, in Reſ. 12. & in aliis eius primæ annot.

RESOL. XI.

An petens diſpenſationem à Superiore ſine cauſa peccet mortaliter, vel tantum venialiter? Ex part. 8. tract. 3. Reſ. 8.

§. 1. Reſpondeo id non eſſe mortale ex genere, licèt poſſit eſſe mortale per accidens ratione ſcandali, vel damni Principis, aut aliorum, ita Nauarr. *præl. 9. num. 12. & cap. 12. n. 37.* Sanchez 8. *de matrimon. diſp. 18. n. 8.* Probatur; quia Princeps diſpenſando ſine cauſa, ſolùm peccat venialiter ex genere, & per ſe, vt diximus: ergo & ſubditus petendo diſpenſationem ſolùm peccat venialiter ex genere, & per ſe; ſecus per accidens: quo pacto poſſunt intelligi Petrus Ledeſma, & Couarr. *ſuprà.*

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 8. §. Ex his facilè & §. Ex his infertur. ad medium, & in Reſ. 9. §. 2. poſt medium, verſ. petere, & in Reſ. 10. §. vlt. ad medium, & ſuprà in tr. 1. Reſ. 27. §. vlt. ad lin. 7.

2. Dices, ſi peccatum, eſt ſaltem veniale, diſpenſationem ſine cauſa petere: ergo qui quotidie expreſsè petunt diſpenſationes ſine cauſa à Pontifice concedi, ad euitanda dubia, quæ circa cauſarum, quæ allegantur, veritatem ſuboriri ſolent, peccant. Reſpondet Sanchez *ſuprà, & diſput. 19. num. vltimo,* quamuis non detur cauſa ex parte perſonæ, cum qua diſpenſetur, dari ex parte Pontificis, qui ad ſumptus boni communis taxat aliquam pecuniariam compoſitionem. Adde, ſatis magnam cauſam eſſe conciliare animos Principum, & nullum dubium relinquere de valore diſpenſationis: quòd tamen eſſet, ſi nollet diſpenſationem abſque cauſa, quæ narratur, vel taceatur, validam eſſe. Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos, tenet etiam Valentia *tom. 2. diſput. 7. quæſt. 5. punct. 9.* & Sot. *de iuſt. lib. 1. quæſt. 7. art. 3.* ait forſan non eſſe culpam lethalem.

Q RESOL.

RESOL. XII.

Sup. hac prima diffic. huius tituli ſuprà in Reſ. 9. §. vlt. curſim poſt medium, verſ. & illa vti, & in Reſ. 10. §. vlt. poſt medium, verſ. licèt poſtea, & lege etiã doctrinam Reſ. 2. not. ſeqq. & infrà ex Reſ. 35. §. 2. ſuprà in tr. 1. Reſ. 27. §. Con eſta opinion.

Sup. hoc legiſlatore ſuprà in Reſ. 8. §. Ex his infertur, & infrà latè in Reſ. ſeq.

An vtentes diſpenſatione à Superiore facta ſine cauſa peccent.

Et an peccet grauius Legiſlator iniuſta diſpenſatione ſecum vtendo, quàm ſubditus?

Et an Legiſlator in tali caſu peccet duplici titulo, vno eam non reuocando, dum poteſt: altero ea vtendo? Ex part. 8. tr. 5. Reſ. 9.

§. 1. PEccare ſaltem venialiter, docet Amicus *tom. 5. diſp. 6. ſect. 7. n. 109.* Quoniam licèt talis non peccet contra legem humanam, quæ per diſpenſationem etiam iniuſtam tollitur, peccat tamen contra legem naturalem, quæ dictat, non debere partem abſq; legitima cauſa à toto diſcordare. Cæterùm notant huius noſtræ ſententiæ authores, tale peccatum in ſubdito non excedere malitiam culpæ venialis. Conueniunt tamen grauius peccare legiſlatorem, iniuſta diſpenſatione ſecum vtendo, quàm ſubditum: tum quia legiſlator peccat duplici titulo; vno eam non reuocando, dum poteſt; altero ea vtendo: ſubditus verò vno tantùm titulo ea contra legem naturalem vtendo. Tum quia grauius eſt, & rationi difformius, vt caput, quod reliqua membra ſua virtute, & exemplo regere, & ad bonum publicum per legis obſeruantiam promouere, & animare debet, ab eis diſcordet, quàm vt vnum priuatum membrum ab alio. Ita ille, cui adde Sanchez *lib. 8. diſp. 18. n. 12.* Salas *de legib. diſp. 20. ſect. 6. n. 52.* Syluium *in part. 2. q. 97. art. 4.* & alios.

2. Sed mihi magis placet contraria ſententia quam tuetur Gordon. *in ſum. lib. 2. quæſt. 13. cap. 5. n. 4.* Pontius *lib. 8. cap. 14. num. 5.* Suarez *de leg. lib. 6. cap. 19. n. 14.* Vaſquez *diſput. 178. cap. 4.* Et ratio eſt, quia non peccat contra legem poſitiuam, quæ iam non eſt, neque etiam contra naturalem, quia diſpenſator non tenetur ex iure naturæ ſe aliis conformare; habet enim cauſam legitimam exemptionis, ſcilicet diſpenſationem validam, etiamſi illicitè obtentam. In quo eſt valdè diuerſa ratio ſubditi, & ſuperioris. Superior namque vtens diſpenſatione ſibi ſine cauſa in lege conceſſa peccat, quia tenetur diſpenſationem reuocare, & poteſt: at ſubdito non incumbit tale onus. Neque etiam eſſe poteſt peccatum, quia cooperatur diſpenſationi iniquè à ſuperiore conceſſæ, quia ſolùm cooperatur, cùm petit, petita iam, & conceſſa vtitur illa, qui vſus non videtur ſpecialiter eſſe prohibitus.

RESOL. XIII.

Superius in Reſolutionibus poſitis in annot. 1. Reſ. præteritæ, & in ipſamet Reſ.

Sup. hoc in Reſ. præterita ad lin. 9. & ſuprà in Reſ. 8. §. Ex his infertur.

An ſi Superior ſine cauſa ſecum diſpenſaret eſſet licitus vſus talis diſpenſationis, vt de ſubdito ſuperius diximus? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 10.

§. 1. REſpondet negatiuè Granad. *in part. 2. controuerſ. 7. tr. 3. part. 2. diſp. 17. ſect. 3. n. 28.* & ita aſſerit, quòd ſi ſine cauſa ſuperior ſecum diſpenſaſſet in lege, non poſſet licitè vti illa; quia ſemper manet obligatus, ſaltem ex vi iuris naturalis ad ſeruandam legem, ita vt caput concordet cum membris, quæ adhuc tali lege obligabantur; ſi verò diſpenſaſſet cum ſubdito, poſſe iſtum licitè, vti diſpenſatione; quia iam verè exemptus eſt à lege pro tempore, quo durat diſpenſatio, & nec eſt in eius poteſtate reuocare diſpenſationem, nec ad ipſum ſpectat obligatio concordandi cum cæteris ſubditis legem obſeruantibus, niſi fortè per accidens, quando inde oriretur ſcandalum, aut aliud damnum, quod ſubditus vitare teneretur. Ita Granad. cui adde Vaſquez *diſp. 178. c. 4.* Salas *de legib. diſp. 20. ſect. 5. num. 60.* & Suar. *lib. 9. cap. 19.*

2. Putant igitur hi Doctores hanc legiſlatoris diſpenſationem eſſe inutilem, & nullam, tum quia tenetur iure naturali, quoties cauſa non excuſat, ſeruare ſuam legem. De hoc autem iure diſpenſandi poteſtate caret; tum quia hæc naturalis lex, eſt huic legiſlatori lex ſuperioris: de lege autem ſuperioris non poteſt, vti *ſuprà* dixi, inferior diſpenſare ſine cauſa; ergo ſic diſpenſans, diſpenſaret de lege non ſua: quod ſine cauſa irritum eſſet.

3. His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam tenet Amicus *tom. 5. diſp. 6. ſect. 7. n. 105.* cum Caiet. *in part. 2. quæſt. 96. artic. 5.* Probat hanc ſuam ſententiam; nam alioqui deterioris conditionis foret Princeps, quàm ipſi ſubditi. *Secundò*, quoniam, vt ipſemet Suar. concedit, ſi lex ſit de irritando aliquo contractu, vel inhabilitanda perſona, tales effectus non incurruntur à Principe iniuſtè ſecum diſpenſato. Velut ſi Pontifex ſine cauſa ſecum diſpenſaret in matrimonio, & in gradu iure humano prohibito, tale matrimonium à Pontifice contractum eſſet ratum, & validum etiamſi contra legem naturalem peccaret, non conformando ſe vt caput reliquo corpori. *Tertiò*, quoniam eodem modo ab obligatione legis fit immunis Princeps ſine cauſa diſpenſatus, ac ipſe ſubditus: ergo ſi valida eſt diſpenſatio ſubditi ſine cauſa data, valida etiam erit diſpenſatio Principis ſine cauſa ſecum facta. Conſequentia patet: nam validitas diſpenſationis rectè colligitur ex liberatione à lege: quemadmodum è contra, inualiditas diſpenſationis colligitur ex non liberatione à lege. Antecedens probatur: nam non ideò ſubditus ſine cauſa diſpenſatus liberatur à lege, quia illam non ſeruando, culpam & reatum pœnæ non incurrat, cùm hæc incurrat vi legis naturalis, quæ per ſublationem humanæ non tollitur: ſed quia non incurrit proprios effectus legis humanæ, qui ſunt obligare ad determinatam pœnam, irritare actus, inhabilitare perſonas, & huiuſmodi. Atqui hæc eodem modo non incurruntur à Principe ſine cauſa ſecum diſpenſato, atque ab ipſo ſubdito: ergo eodem modo Princeps, ac ſubditus ſine cauſa diſpenſatus eſt immunis à lege; Vt ſi Princeps ſine cauſa ſecum diſpenſaret in ſolemnitate teſtamenti, vel Papa in matrimonio, eodem modo in vtroque Principe actus eſſet ratus, & validus, atque in ſubdito ſine cauſa diſpenſato.

4. Confirmatur; quia nullus aſſignari poteſt effectus legis humanæ, quem incurrat Princeps ſine cauſa ſecum diſpenſatus, & non incurrat ſubditus etiam ſine cauſa diſpenſatus: igitur non minus valida diſpenſatio Principis cum ſe ipſo, quàm cum ſubdito ſine cauſa facta. Antecedens probatur: nam effectus legis humanæ, eſt violatio iuris humani, ſi ea non ſeruetur, in obedientia, incurſio taxatæ perſonæ, irritatio actus, inhabilitatio perſonæ: nullum autem ex his effectibus incurrit Princeps ſine cauſa ſecum diſpenſatus, ſed effectus dumtaxat legis naturalis, qui ſunt culpa, & reatus pœnæ in communi, ſi violetur: ergo.

5. Ad fundamentum Suarez, concedo Principem ad propriam legem ſeruandam non obligari immediatè à ſua voluntate, ſed à lege naturali, & rationis dictamine, cui per iniuſtam diſpenſationem non derogatur: nego tamen hinc ſequi, non poſſe validè ſecum ſine cauſa diſpenſare, vti poteſt cum ſubditis, ob rationes *ſuprà* aſſignatas: ſed ad ſummum hinc tantùm ſequi, Principem, ſiue in propria lege ſecum diſpenſet, ſiue non diſpenſet, eam non ſeruando, nunquam eos effectus incurrere, qui pendent ex pura lege

lege humana, & voluntate ipſius legiſlatoris cuiuſmodi ſunt certa pœna, actus irritatio, inhabilitas perſonæ, &c. quod probabile, quamquam hæc ipſa non obſeruatio propriæ legis ſecum inuoluit implicitam ſaltem diſpenſationem. Hucuſque Pater Amicus, cui ego addo Gordonium *in ſumma lib.* 2. *q.* 1. *c.* 5. *n.* 3. cuius verba hîc non grauabor apponere; ſic enim ait: Sanè obligatio Principis per legem propriam in radice quidem ſua, naturali rationi conſona eſt: ægrè tamen euinci poteſt hanc obligationem eſſe merè naturalem, & propriè ſic obligare: nam vt commemoraui *q.* 9. *num.* 31. non obtemperare legi ciuili, cùm ſubditus eam tranſgreditur, eſt contra rectam rationem naturalem; non tamen licèt inferre hanc tranſgreſſionem eſſe propriè contra legem naturæ: lex enim humana ibi ſe habet, vt cauſa proxima, & ſecunda; ita vt ſi non poneretur, non ſequeretur effectus & culpa. Ita ergo in præſentia æquitati naturali conſonum eſt, vt Princeps ſine cauſa non diſcordet à lege ſua: ſi tamen aliter faciat, tranſgreſſio eſt legis humanæ poſitiuæ; planè in ſubdito operante contra legem ſui ſuperioris: nec iuſtum aliquod inter hos diſcrimen profertur, quod etiam modo notaui *quæſt.* 6. *n.* 4. legem quidem naturalem concurrere cum omni oblatione, & iuſta lege: ſed hoc tantùm eſt generali quadam ratione attingere illarum legum effectus, & mediatè: manet ergo, legiſlatorem ſecum validè quidem diſpenſare ſine cauſa; tamen malè, *q.* 9. *num.* 49. vt cùm diſpenſat malè cum ſubdito. Ita Gordonus. Et ideò ego huic ſententiæ libenter adhæreo.

RESOL. XIV.

Quænam ſint cauſæ iuſtæ ad diſpenſandum? Ex part. 8. tract. 3. Reſol. 7.

§. 1. RESpondeo, quòd cauſa, quæ diſpenſationem licitam reddit, duplex eſt.

Altera intrinſeca, quæ fundatur in aliqua oppoſitione ad ipſam obſeruantiam legis, reddens illam aut difficilem & oneroſam, aut moraliter impoſſibilem, vt debilitas corporis reddit ieiunij obſeruantiam grauem & difficilem; abſtinentia à carnibus die Veneris, aut Sabbati in eo qui alios cibos ad comedendum non habet, redditur moraliter impoſſibilis. Vnde iuxta priorem modum lex dicitur negatiuè ceſſare, quoniam etſi poſſit eius non obſeruantia hominem excuſare, ipſius tamen obſeruantia non redditur iniqua, cùm adhuc licitè poſſit, ac ſæpè debeat ſeruari, donec accedat ſuperioris diſpenſatio. Iuxta poſteriorem modum dicitur lex ceſſare contrariè, quia nimirum eius obſeruantia redditur illicita, & contraria fini atque intentioni legis, ad cuius obligationem tollendam non eſt opus ſuperioris diſpenſatione, ſed ſufficit epikeia & interpretatio.

2. Altera cauſa, quæ diſpenſationem licitam reddit, eſt extrinſeca, deſumitúrque ex variis circumſtantiis, tum perſonæ, cum qua diſpenſatur, velut ex eius neceſſitate, vtilitate, virtute, nobilitate: vnde Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *de reform.* monet, in diſpenſationibus concedendis perſonarum delectum habendum eſſe: tum perſonæ diſpenſantis, ad oſtendendam videlicet ſuam erga ſubditos clementiam, & liberalitatem: tum Reipublicæ, cultuſque diuini, in cuius incrementum & promotionem omnis diſpenſatio redundare debet.

3. Porrò quæuis cauſa ex enumeratis ſufficiens eſt, ad licitam & iuſtam reddendam diſpenſationem, quiimmo & aliquando debitam. Quocirca duplex diſtinguitur in iure diſpenſatio: altera debita, altera gratioſa, ſeu gratuita, vt conſtat ex *c. quanto à nobis* 2. *q.* 4. vbi *debita*; & ex *c. didici* 1. *q.* 7. *& c. Apoſtolicæ, de Clerico excom. & c. licet, de electione in* 6. vbi diſpenſatio appellatur *gratia*. Cæterum diſpenſatio poteſt eſſe debita, vel ex præcepto, ſi ad eam concedendam ius, aut ſuperior præceptiuis verbis vtatur, ſecus ſi ſolùm vtatur verbis permiſſiuis: vel ex iuſtitia, ſi illa neceſſaria cenſeatur ad publicum bonum Reipublicæ, aut priuatam vtilitatem ſpiritualem ſubditi petentis: vel ex miſericordia, & charitate, quæ in graui periculo damni ſpiritualis, aut temporalis obligat ſuperiorem ad diſpenſandum. *Gratioſa* eſt, quæ etſi aliquam iuſtam cauſam habeat, non tamen ſuperiorem cogit ad eam concedendam; cùm nimirum illa non cenſetur neceſſaria ad aliquod notabile damnum ſpirituale, aut temporale ſubditi vitandum. Et hæc omnia docet Amicus *tom.* 5. *diſp.* 6. *ſect.* 6. *n.* 78. *&* 79. cui adde Granado *in part.* 2. *controuerſ.* 7. *tr.* 3. *ſect.* 3. *n.* 23. & Salas *de legibus*, *diſp.* 20. *ſect.* 8. *n.* 75.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. lege §. Sed ſi & ſeqq.

SECTIO XV.

An quando intercedit iuſta cauſa, tenetur Superior ad diſpenſandum?

Et etiam quæritur, quando diſpenſatio eſt debita, & quando eſt gratia.

Et explanatur, quod in quatuor caſibus diſpenſatio eſt debita, extra quos non erit debita, ſed gratia.

Et infertur, quod tenetur Epiſcopus diſpenſare cum Clerico, nè reſideat ratione ſtudij, & in denunciationibus matrimonij, & interſtitiis, & aliis ſimilibus. Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 27.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Sancius *in ſelect. diſput.* 43. *n.* 8. & alij, quos citat Sanchez *de matr. l.* 3. *diſp.* 10. *n.* 2. quia poteſtas diſpenſandi commiſſa eſt Prælatis in bonum Reipublicæ, & ſubditorum: ergo ſi cauſa iuſta adeſt exercendi hanc poteſtatem, videtur Prælatus teneri illam exercere; aliàs contra debitum ſui muneris faceret. Ita Suarez *de legibus*, *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 20. Salas *diſp.* 20. *ſect.* 7. *n.* 70. Sanchez *de matr. lib.* 3. *diſp.* 10. *n.* 6. Sancius *in ſelect. diſp.* 43. *n.* 8. Sed reſpondeo non ſemper exiſtente iuſta cauſa, diſpenſationem eſſe debitam, ſed quandoque eſſe gratiam.

Sup. hoc ſuprà in tr. 1. Reſ. 10. §. Verùm. ſed lege ibi à §. Sed quidquid.

2. Sed ſi quæras quando diſpenſatio eſt debita, & quando gratia? Reſpondetur in quatuor caſibus eſſe debitam, extra quos non erit debita, ſed gratia. *Primò*, quando ius diſponit, ac præcipit, vt exiſtente tali cauſa concedatur diſpenſatio, ſeu debeat Prælatus diſpenſare, tunc enim erit debita diſpenſatio, vt *in d. can. Domino ſancto*, vbi id notant gloſſ. & Turrecrem. Quando verò ius ſolùm concedit, vt poſſit diſpenſari, non eſt debita diſpenſatio, vt notant Doctores *in d.* §. *de adulteriis*, ex ipſo textu. Similiter poteſt eſſe debita diſpenſatio per præceptum ab homine, vt diſpenſationibus, quas concedit Pontifex, remittens cauſas Ordinariis, vel diſcreto Confeſſario, mandans, vt diſpenſent, ſi preces veritate nitantur, tunc enim, impleta conditione, diſpenſatio eſt debita.

Sup. hoc, & ſeqq. in hac Reſ. in Reſ. præterita §. vlt. paulo poſt initiũ, verſ. Cæterum.

3. *Secundò*, quando eſt neceſſaria ad commune bonum, vel vitandum publicum ſcandalum, vel quid ſimile. Ita notatur *in can. cùm conſtitueretur*, *diſt.* 50. vbi gloſſ. & Turrecrem. *n.* 9.

4. *Tertiò*, quando fuerit neceſſaria ad ſpirituale bonum poſtulantis, vel ad vitandum graue periculum animæ. Quia Prælatus ex officio tenetur prouidere in his caſibus ſaluti ſubditi.

5. *Quartò*, ſi ſubditus grauiter ea diſpenſatione indiget ad vitandum aliquod graue damnum in perſona, vel aliis rebus temporalibus, & ſine diſpenſatione poteſt

poteſt illi concedi; tunc enim Prælatus tenetur, ſaltem ex charitate, eam diſpenſationem concedere.

6. Ex his infertur, quòd tenetur Epiſcopus diſpenſare cum Clerico, ne reſideat ratione ſtudij, ex *cap. cùm ex eo, de elect. in 6.* quia *ibi* apponitur hæc cauſa, ex qua poteſt diſpenſari; ſic relato Ioanne Andrea, Decio, Franco, docet Sanchez, Suarez, & Salas *ſuprà*. Item tenetur diſpenſare in denunciationibus matrimonij, ſi probatur adeſſe ſuſpicionem malitioſi impedimenti. Item in interſtitiis, ſi id vtilitati Eccleſiæ viderit expedire, ob eandem rationem.

RESOL. XVI.

An ſaltem delegatus teneatur diſpenſare, ſi adſit cauſa ſufficiens.

Et an excuſentur Regulares nolentes diſpenſationes votorum concedere pœnitentibus virtute ſuorum priuilegiorum?

Et quid, ſi priuilegium ſit conceſſum in fauorem pœnitentis, vt eſt priuilegium Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi? Ex part. 8. tract. 3. Reſol. 28.

Sup. hoc pro Bulla Cruciatæ, & priuilegiis Regularium in tom. 4. tr. 3. Reſ. 72. per totam.

§. 1. Reſpondeo, quòd Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 12.* loquens de voto diſtinguit inter Delegatos habentes priuilegium diſpenſandi in ſui fauorem conceſſum, vel in fauorem diſpenſaturi. Et de habentibus priuilegium in ſui fauorem, negat teneri diſpenſationem concedere poſtulanti, eo quòd nemo teneatur ſuo priuilegio vti, & ſic excuſat Regulares nolentes diſpenſationem votorum concedere pœnitentibus, quia ipſi non aſtringuntur vti ſuo priuilegio: at ſi priuilegium conceſſum ſit in fauorem pœnitentis, vt eſt priuilegium Bullæ, & Iubilæi, affirmat teneri electum Confeſſarium diſpenſationem concedere, quia pœnitens petit ius ex priuilegio ſibi conceſſum.

2. Sed aliter exiſtimat eſſe in hac parte diſtinguendum, aut enim loqui poſſumus de Confeſſario, antequam pro diſpenſatione votorum, vel impedimentorum illum eligat, vel facta electione, & ab ipſo acceptata; ſi poſt factam electionem, & acceptationem deneget tibi Confeſſarius diſpenſationem, pro qua obtinenda cauſam iuſtam habes, infidelis eſt, & iniuſtus; quia iam quaſi ex iuſtitia ratione acceptatæ electionis obligatus eſt concedere. Et hoc ſiue concedenda ſit diſpenſatio ex priuilegio in tui fauorem conceſſo, vel in fauorem diſpenſantis. Quia iam ipſe priuilegiatus ſe ipſum obligauit vti priuilegio ſuo, eo quòd electionem acceptauerit. Verùm ſi loquamur antequam ipſe Confeſſarius acceptet electionem ſui ad diſpenſationem concedendam, nullo modo tenetur tibi diſpenſationem concedere, etiamſi confeſſionem audiat, quia priuilegium conceſſum per Bullam, non eſt ad arctandum Confeſſarium ad diſpenſationem concedendam, ſed eſt priuilegium concedens facultatem diſpenſandi Confeſſori volenti, non renuenti; aliàs quilibet Sacerdos approbatus requiſitus per Bullam teneretur confeſſionem cuiuſlibet pœnitentis, qui illum requirit, auſcultare: quod eſt ſine fundamento dictum.

RESOL. XVII.

An cauſa diſpenſationis debeat eſſe manifeſta iuſta, an potius ſufficiat cauſa iuſta dubia?

Et an idem dici poſſit, quando Superior diſpenſat in cauſa tantum probabili?

Et quid, quando dubium eſt, an cauſa aliqua diſpenſandi exiſtat? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 29.

§. 1. Reſpondeo quod Ioannes Medina *C. de Pœnitent. quæſt. de diſpenſatione ſuper Confeſſ. reuel. ad finem*, & Bonacina *de legibus, diſput. 1. q. 2. punct. 3. n. 7.* aſſerunt peccare diſpenſantem, quando cauſa non eſt manifeſtè iuſta, non tamen explicant, an diſpenſatio ſit valida, necne.

2. Sed contrariam ſententiam, & rectè, docet Merolla *tom. 2. diſputat. 4. cap. 6. dub. 3. diffic. 1. numer. 307.* Quia in eo dubio eſt in benigniorem partem inclinandum, & credendum eſt, facultatem ſuperiorum extendi etiam ad cauſam dubiè iuſtam, hoc enim videtur petere bonum, & ſuaue Eccleſiæ regimen, eſſet enim multis ſcrupulorum occaſionibus expoſita poteſtas, ſi ad cauſas ſolas certò iuſtas extenderetur, & vix auderent ſuperiores diſpenſare. Sic docent Sylueſter *verb. Diſpenſatio, quæſt. 14. numer. 20. in fine.* Palacios *in 4. diſt. 38. diſp. 3. verſ. Eſt igitur diſpenſatio.* Sanchez *lib. 4. ſumm. cap. 45. n. 10.* Si verò non verſaretur dubium circa cauſæ ſufficientiam: ſed an cauſa aliqua diſpenſandi exiſteret, non poſſet diſpenſare. Quia poteſtas diſpenſandi neceſſariò exigit cauſam, atque adeò extendi non debet ad dubium, an ſit aliqua cauſa, nec recta Eccleſiæ gubernatio petit eam poteſtatem, ſicut petit, quando conſtat de cauſa, & de ſola eius ſufficientia dubitatur; vt benè inquit Sanchez *loco citato.* Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt, ſubditum eſſe tutum in conſcientia, ſi dubius de cauſa, rem totam exponat ſuperiori, ſi ille diſpenſet. Quia ſuum non eſt iudicare, an in rei veritate cauſa adſit, ſed ſuperioris iudicio ſtare poteſt, ergo, &c. Et ita reſpondendum eſt ad propoſitam quæſtionem, in tali caſu diſpenſationem non ſolùm eſſe validam, verùm etiam ſuperiorem nullo peccati vinculo ſe aſtringere. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Amicus *tom. 5. diſp. 6. ſect. 6. num. 81.* vbi ſic ait. Quòd ſi ſuperior de iuſtitia cauſæ dubitet, an licitè diſpenſare poſſit. Negant aliqui, eo quòd ſuperior exponeret ſe periculo diſpenſandi ſine iuſta cauſa. Affirmant, & quidem probabiliùs alij, inter quos Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 4. cap. 45.* Ratio, quoniam in dubio præſumendum eſt, ſuperiorem concedere facultatem diſpenſandi inferiori, cùm hoc poſtulet prudens, & diſcreta gubernatio ad tollendos ſuperiorum ſcrupulos. Confirmatur; nam in caſu dubio reſeruato præſumitur ſuperior (vt communior fert opinio) facultatem concedere inferiori ab illo abſoluendi: ergo etiam in cauſa diſpenſandi dubia. A fortiori id ſequitur, ſi ſuperior in ſua lege diſpenſet, eò quòd in cauſa dubia inclinare debet in benigniorem partem ſubditi petentis. Cæterùm intelligendum eſt de dubio ſpeculatiuo, non autem practico. Nam qui in cauſa dubia diſpenſat, debet practicè iudicare, licitum ſibi eſſe in tali caſu diſpenſare: alioqui peccaret in dubiis diſpenſando, iuxta ea, quæ de conſcientia dubia diſputata ſunt 3. *tomo.* Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ reſpondeo idem dici poſſe, quando ſuperior diſpenſat in cauſa tantùm probabili, cùm tamen omnes concedant, in cauſa probabiliter iuſta licitè poſſe ſuperiorem diſpenſare. Ratio eſt, quia dubio futuræ diſpenſationis ſine iuſta cauſa præualet certa vtilitas tum ſpiritualis quietis ſuperioris diſpenſantis, tum ſpirituale, vel temporale bonum diſpenſandi. Ita Amicus, cui ego, vt dixi prorſus adhæreo.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & in tom 4. tr. 6. Reſ. 3. §. 2. in principio.

RESOL. XVIII.

An Superior poſſit diſpenſare in dubio, ſi cauſa ſit iuſta.

Et docetur pro praxi, cum dubitatur, an ſine diſpenſatione

ſatione teneatur quis ieiunare,vel aliam legem ſeruare, eo ipſo eſſe ſufficientem cauſam ad diſpenſandum, nec opus eſſe aliqua commutatione. Ex part.4. tr.3. Reſol.44.

up.hoc in ...eſ.præteri..a,& in Reſ. ...eq.& in to. ...tr.6.Reſ.3. ...reuiter in ...rincipio ...2.

§.1. Reſpondeo affirmatiuè cum Sanchez *in ſumma tom.1.lib.4.c.44.n.*10. vbi ſic ait : Quia in benigniorem partem eſt in eo dubio inclinandum,& credendum, facultatem Superiorum eſſe in hoc dubio,id enim petit bonum,& ſuaue Eccleſiæ regimen, eſſet enim multis ſcrupulorum occaſionibus expoſita poteſtas. Si ad cauſas ſolas certas extenderetur, & vix auderent Superiores diſpenſare. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Syluester *ver. diſpenſatio quæſt.* 14. vbi agens de Prælatis Regularium, quibus permittitur diſpenſare in regulis, ſic ait : Diſpenſare poſſunt quando eis conſtat de cauſa legitima,& etiam ſi dubitent, quia ad clementiorem partem declinandum eſt. Ita Sanchez, licèt contrariam ſententiam teneat Bonacina *de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *num.*7. Verùm mihi placet opinio affirmatiua, quam præter Sanchez, & Syluestrum tenet Caietanus *in* 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 4. *in principio*, & nouiſſimè Iacobus Granado *in* 1. 2. *D.Thomæ contr.*7. *tract.*2. *diſp* 6. *ſect.*1. *n.*2. vbi etiam cum aliquibus iunioribus docet, cùm dubitatur an ſine diſpenſatione teneretur quis ieiunare, vel aliam legem ſeruare, eo ipſo eſſe ſufficientem cauſam ad diſpenſandum, nec opus eſſe aliqua commutatione.

up.hoc in ...om.4.tr.6. ...eſ.3.§.2.& ...gnanter à ...rincipio, & ...aliis eius ...rimæ nor. ...oſitæ con...a titulum.

RESOL. XIX.

An licitè poſſit Prælatus diſpenſare, quando dubitat, vtrum cauſa diſpenſationis ſit iuſta? Ex part. 1. tr. 10. Reſ.31.

up.hoc.in ...uabus præ...edentibus ...eſ.& in ...om.4.tr.6. ...eſ.3.§.2. in ...rincipio.

§.1. Negatiuè reſpondet Bonacin. *de legib. diſp.*1. *q* 2. *punct.* 3. *n.*7.quia fieri poteſt, vt cauſa re ipſa non ſit ſufficiens : ſed qui periculo ſe exponit diſpenſandi ſine iuſta cauſa peccat:ergo,&c.

2. Hæc opinio eſt probabilis:ſed contrariam probabiliter docet Sanchez *in ſum. tom.*1. *lib.*4. *cap.*45. *n.* 10. quia in benigniorem partem eſt in dubio inclinandum; & credendum eſt,facultatem Superiorum eſſe in hoc dubiam : id enim petit bonum,& ſuaue Eccleſiæ regimen : eſſet enim multis ſcrupulorum occaſionibus expoſita poteſtas, ſi ad cauſas ſolas certas extenderetur, & vix auderent Superiores diſpenſare. Ita ille. Et hanc opinionem docuit etiam doctiſſimus Syluester *verb. diſpenſat.p.*14. *n.*10. vbi agens de Prælatis Regularibus, quibus permittitur diſpenſare in Regulis,ſic aſſerit: [Diſpenſare poſſunt, quando eis conſtat de cauſa legitima, & etiam ſi dubitent : quia ad clementiorem partem declinandum eſt.] Hæc doctrina eſt valdè attendenda:quia multi ſcrupuli ex illa tolli poſſunt.

RESOL. XX.

An inferior poſſit diſpenſare in lege Superioris, quando dubitat, an caſus egeat diſpenſatione? Ex part.8. tr.3.Reſ.72.

Sup.hoc in Reſ.ſeq.& in Reſ.1.poſt ſeq.ſignanter in §. 2. & in tom.2. tr. 6.Reſ.131.§. vlt.&hic in-

§.1. Reſpondeo, quòd quidem ſi dubium ſit poſitiuum, non excludens probabilitatem, certum eſſe debet poſſe diſpenſandum abſque diſpenſatione operari, nulli enim morali periculo ſe exponit, ſequens opinionem probabilem. Sic Bonacina *diſp.*1. *q.*2. *punct.* 1. *n.* 18. & multis relatis Barboſa 2. *part. de poteſtate Epiſcopi*, *allegat.* 35. *num.* 18. At ſi dubium ſit negatiuum, neque valet iudicium probabile efformare, tibi diſpenſationem ſuperuacaneam eſſe in tali caſu, exiſtimat Bonacina *ſuprà*, diſpenſationem petendam eſſe à Sede Apoſtolica,ne te exponas periculo faciendi contra legem ſuperioris, & quia praxis ita obtinuit.

frà lege doct. in am Reſ. 78 & alterius verſ.eius primæ not. quamuis ibi ſit quæſtio de dubio valore voti.

2. Sed iſtam Bonacinæ ſententiam impugnat Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tractat.* 3. *diſp.*6. *punct.*5. *num.*10. & aſſerit. Si æquè dubium ſit, an caſus indigeat, vel non indigeat diſpenſatione, reputandum eſſe non indigere; quia tunc eſt præſumptio pro libertate,neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponeris; ſi verò inclines te indigere diſpenſatione : adhuc exiſtimo te reputari poſſe non indigere illa,quia non debes cenſeri lege adſtrictus, quouſque de lege tibi certò moraliter conſtet. Conceſſo tamen gratis in illo dubio tibi eſſe neceſſariam diſpenſationem, exiſtimo Epiſcopalem ſufficere : tum quia non videtur Pontifici reſeruatus caſus dubius, ſed certus : tum quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Ita Paulus.Et quo ad hoc vltimum idem docet ex Sà Salas *de legibus*, *diſp.*20. *ſect.*3.*n.*28.

Sup.in Reſ. 1.not.præteritæ §.2.ad medium.

Sup.hac poteſtate ... in Reſ.... vlt.a ... & infra in Reſ.22. cir... ſita in §.... propè fi... & in Reſ.4... & in alio §. earum an... tationum.

RESOL. XXI.

An Epiſcopus, v. g. quando dubitat, an res egeat diſpenſatione, poſſit in lege Superioris diſpenſare? Ex part.4.tr.3. Reſ.46.

§.1. Ad hanc dubitationem reſpondet Bonacina *de legibus diſp.*1. *quæſt.*2.*punct.*1.*n.*18.diſtinguendo, vel probabiliter ait:Opinamur rem non indigere diſpenſatione, & tunc non eſt neceſſe diſpenſationem petere à Summo Pontifice, vel Epiſcopo, quia licitum eſt ſequi opinionem probabilem depoſito practicæ dubio; vel non probabiliter opinamur, ſed practicè dubitamus opus eſſe diſpẽſatione,& tunc cẽſeo petendam eſſe diſpenſationẽ à Sede Apoſtolica.Et ratio eſt,tũ quia non debemus exponere nos periculo delinquendi contra legẽ Superioris, in qua Epiſcopus exceptis quibuſdam caſibus diſpenſare non poteſt:tum quia praxis in oppoſitum extare videtur, Ita ille.

Sup. hoc in Reſ.præterita, & in aliis eius primæ annot.

2. Sed ego contrariam ſententiam probabiliorem eſſe cenſeo, quam tuetur Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tr.*3. *diſp.* 6. *punct.* 5. *num.*10. Layman *lib.* 1. *tract.*4. *c.*22. *num.*4. Emanuel Sà *ver. diſpenſatio*, *num.*1. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 35. *n.*19. & alij penes ipſos. Ratio eſt, quia in tali caſu adeſt præſumptio pro libertate, neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponeris; & etiamſi inclines te indigere diſpenſatione, adhuc exiſtimo te reputari poſſe non indigere illa, quia non debes cenſeri lege adſtrictus,quouſque de lege tibi certò moraliter conſtet. Conceſſo tamen gratis in illo dubio tibi eſſe neceſſariam diſpenſationem, exiſtimo Epiſcopalem ſufficere; tum quia non videtur Pontifici reſeruatus caſus dubius, ſed certus; tum quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Sic Caſtrus Palaus *loco citato.*

Sup hoc in Reſ præterita ad medium §.2

RESOL. XXII.

Quando caſus dubius egeat diſpenſatione?
Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in lege Pontificia, quando dubium eſt, an caſus egeat diſpenſatione?
Et an Prælatus inferior poſſit diſpenſare in legibus Superioris. Si ei interdictum non ſit?
Et an Epiſcopus poſſit in ſua Diœceſi, quidquid poteſt Papa pro tota Eccleſia, niſi à pontifice prohibeatur?
Ex part.3. tract.6.& Miſc.2. Reſ.82.

§. 1. Hic caſus frequenter poteſt accidere, & quidem ſi dubium ſit poſitiuum, non excludens probabilitatem, poteſt diſpenſandus abſque diſpenſatione operari, nam ſequitur opinionem probabilem. Ita Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 35. n.* 18. difficultas verò eſt, quando dubium eſt negatiuum,& iudicium, affirmare quis non poteſt diſpenſationem ſuperuacaneam eſſe; & quidem in hoc caſu Bonacina *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 1. *n.*18. putat diſpenſationem petendam eſſe à Pontifice.

2. Sed Caſtrus Palaus *in opere morali, tom.* 1. *tr.* 3. *diſp.*6. *punct.*5. *n.*10. exiſtimat, quòd ſi æquè dubium ſit, an caſus indigeat,vel non indigeat diſpenſatione, reputandum eſſe non indigere, quia tunc præſumptio pro libertate;ſi verò inclines te diſpenſatione indigere,adhuc exiſtimat te reputari poſſe non indigere illa; quia non debes cenſeri aliquo præcepto ſeu lege obligatus, ſi de lege moraliter certò non conſtet. Sed dato, & conceſſo, quòd in tali dubio neceſſaria ſit ad rectè operandum,diſpenſatio Epiſcopalis ſufficit;quia Pontifici non videtur reſeruatus caſus dubius, & poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Ita Barboſa *vbi ſupra*, *n.* 19. Emanuel Sà *ver. diſpenſatio*, *n.* 1. & hanc ſententiam probabilem eſſe docet Salas *de leg. diſp.* 103. *n.* 28. & loquens de voto reſeruato docet Suarez *de Relig. tom.*2. *lib.*6. *c.*26. *n.*6. & Sanchez *in ſumma*, *tom.*1. *lib.*4. *c.*49. *n.* 26.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 20. & 21. & in aliis poſitis in annot. prima Reſ 1. huius annot.

Sup. hac poteſtate in fine Reſ. 1. not. præteritæ, &c.

3. Notandum eſt hîc obiter, vt *ſuprà* etiam curſim adnotauimus, aliquos docere, Prælatum inferiorem poſſe diſpenſare in legibus Superioris, ſi ei interdictum non eſt. Ita D. Antoninus *part.*1.*tit.*17. §.20. Sotus *in* 4. *diſt.* 27. *q.*1. *art.*4. §.*at quo tandem* Couarruu. *in cap. alma mater,part.*1.§. 7.*n.*8.& alij.Et hanc ſententiam probabilem eſſe putat Bonac. *de legib. diſp.* 1. *q.*2. *punct.*1. *n.*27. & alij, & faciunt pro hac ſententia Sanch. *de mat. tom.*1. *lib.*1. *diſp.*61. *n.*3. & DD. quos citat Barboſa *de poteſt.Epiſc. part.*2. *alleg.*33. *n.*17. aſſerentes Epiſcopum in ſua Diœceſi poſſe quidquid poteſt Papa in tota Eccleſia,niſi a Pontifice prohibeatur.

Sup. hoc infrà in Reſ. 24. & 25. & lege etiam doctrinam Reſ.23.& ex Reſ. 27. §. Probatur, ad medium,&c.

4. Verùm ego contrariæ ſententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam tuetur Gutierr. *in qq. can. lib.*1. *c.*5. *n.* 10.Suarez *de legib.lib.* 6. *c* 24.*n.*4. Baſilius Pontius *de matrim. l b.*8. *c.*6. *n.* 1. Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.* 20. Barboſa, & Bonacina *vbi ſupra*, & colligitur *ex cap. cùm inferior*, *de maior. & obedien. & ex Clem. Ne Romani, de elect.* vbi cauetur inferiorem non poſſe ſuperioris iura mutare. Adde quòd plures ſint irregularitates, & inhabilitates à iure ſtatutæ, in quibus nequeunt Epiſcopi ex proprio munere diſpenſare, etiam ſi non inueniantur prohibitæ.

Et ſup. hoc, quod hîc aſſeritur de Epiſcopis infrà in Reſ. 27.& in aliis Reſ. & §§. eius primæ not.

RESOL. XXIII.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in lege Pontificia, quando in ea diſpenſare poſſe conceditur, non tamen cui concedatur?

Et aliqua alia notabilia circa hoc in textu huius Reſolutionis explanantur. Ex part.8. tr. 3. Reſ. 18.

Ad elucidandam doctrinam huius Reſ. lege duas Reſ. ſeqq. & §. Notandum, Reſ.præteritæ, & infrà ex Reſ.27.§. Probatur, ad mediũ, verſ. Vnde, & inferius in tr.3.

§. 1. Hanc quæſtionem clarè, & doctè pertractat Amicus *tom.* 5. *diſp.*6. *ſect.* 5. *n.*63. *& ſeqq.* vbi ſic aſſerit. Quotieſcumque in canone, ſeu lege ſuperioris additur, *niſi in ea diſpenſetur*, nec explicatur,à quo facienda ſit diſpenſatio:tacitè cenſetur ſuperior facultatem diſpenſandi inferiori Prælato concedere, hanc regulam tradunt communiter Theologi, Canoniſtæ. Ratio regulæ eſt, quoniam nullum debet eſſe verbum in lege, aut canone, quod ſuum effectum non habeat. At niſi verbum *niſi diſpenſetur*, in lege, vel canone ſuperioris poſitum, intelligatur per Prælatum inferiorem, nullum habebit effectum: ergo. Maior patet; quia nullum verbum otioſum ac fruſtraneum præſumitur legiſlator in ſua lege ponere. Minor probatur;quia cùm certum ſit, per ſuperiorem in tali lege, vel canone diſpenſare poſſe, fruſtrà tale verbum in ea poneretur, niſi per illud legiſlator intelligeret, poteſtatem diſpenſandi inferioribus Prælatis concedere. Ab hac regula.

Sed ego, & vide etiam aliam Reſ. eius ſecunda not.

2. Excipitur *primò*, niſi lex, vel canon ſuperioris aſtringat ſolùm Prælatum inferiorem: quia tunc non videtur eſſe mens ſuperioris, vt ipſe Prælatus inferior poſſit ſecum ipſe in propria cauſa diſpenſare. Nam licèt hoc non repugnet, vt *ſuprà* oſtenſum eſt; non eſt tamen abſq; vrgente cauſa admittendum. Vnde conſultius eſſe diximus, ſi id ſemper per alium fiat. Dixi *ſolùm Prælatum*: quia ſi ſimul cum Prælato aſtringat etiam communitatem, non dubito, quin poſſit tunc ſuperior directè diſpenſando cum tota communitate, indirectè etiam & mediatè diſpenſare ſecum.

3. Excipitur *ſecundò*, niſi canon ſit ſolius Pontificis, & non etiam alicuius Concilij Generalis, cuius decretis vt derogetur, neceſſaria eſt expreſſa mentio: nec ſufficit tacita & implicita Pontificis conceſſio, vt ordinaria praxis docet, & communiter teſtantur Doctores, qui legi poſſunt apud Henriquez *lib.*7. *de Indulgent. c.*27. *n.*3. *in comment.ſub littera S.* & Sanchez *lib.*3. *de matrimon. diſp.* 26. *n.* 7.

4. Cæterùm etſi omnis canon, etiam Concilij Generalis, à Pontifice dimanet, aliquis tamen peculiariter tribuitur Pontifici, aliquis Concilio, ratione originis, ex qua eius materia ortum ducit. Etenim ſi ortum ducit ex Pontifice, quia nimirum Pontifex fuit primus, quis canonis materiam Concilio diſcutiendam propoſuit, dicitur canon, ſeu lex Pontificis: contrà verò ſi ortum ducit ex Concilio, quia Concilium eius canonis materiam primò examinandam ac definiendam propoſuit,dicitur lex, ſeu canon Concilij, eſto firmitatis robur accipiat à Pontifice: ſigna autem ex quibus dignoſci poſſit, quæ decreta originem ducant ex Pontifice,quæ verò ex Concilio, hæc eſſe poſſunt. Quando Pontifex legem ſeruandam proponit, nulla mentione facta Concilij, tunc ſignum eſt, illam proponere vt ſuam; quando verò illam ſeruandam proponit authoritate Concilij, vult vt acceptetur tanquam lex Concilij. Vt cum illam proponit his verbis: Sacro approbante Concilio:authoritate ſacri Concilij decernente nobiſcum ſacro Concilio: definimus eum, vel ex conſilio Concilij; quoniam, vt optimè cum aliis aduertit Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. diſputat.* 5. *num.* 11. conſenſus, cùm ſit actus voluntatis, importat immediatum influxum in legem per modum obligantis. Conſilium, cùm ſit actus intellectus, importat remotum dumtaxat influxum in legem per modum tantùm dirigentis & conſulentis. Præterea quando in ipſa canonis ſubſcriptione additur, *ex Concilio*, originem trahere cenſetur ex Concilio: nam particula *ex*, proximam cauſam denotat. Secus ſi dicatur, *in Concilio*; quia tunc ſi Concilio interfuit Pontifex, originem duxiſſe cenſetur ex ipſo Pontifice, ſolùmque per huiuſmodi verba ſignificatur, illum editum fuiſſe in Concilio.

5. Contra hanc exceptionem ſentit Sanchez *citata diſputat.* qui non obſtante, quòd ipſe putet decretorum Concilij Generalis faciendam eſſe expreſſam mentionem, vt illis derogare cenſeatur: adhuc tamen docet, poſſe Epiſcopum diſpenſare in canone, quando Pontifex concedit in eo diſpenſari poſſe, etiamſi talis canon originem ducat ex Concilio, eúmque Concilij authoritate ſeruandum proponat: alioqui fruſtraneè, inquit, adderentur ea verba, cùm nullum haberent effectum. Sed dicendum cum aliis, ea verba poni, ne ſit poſtea opus ſpeciali mentione Concilij,

Concilij, quando Pontifex talis decreti diſpenſationem concedit.

6. Excipiunt *tertiò* aliqui, quando lex, vel canon iniungit pœnam, quæ à ſolo ſupremo Principe iniungi poteſt: nam tunc ſicut ſolius ſupremi Principis eſt, pœnam imponendo damnare: ita eiuſdem ſolius erit, pœnam tollendo, abſoluere, cùm eius ſit ſoluere, cuius eſt damnare. Hanc tamen exceptionem cum Alciato reiicit Sanchez *lib. 8. de Matrimon. diſput. 5. n.* 4. Ducitur eodem fundamento: quia alioqui verbum, *niſi diſpenſetur*, fruſtra poneretur. Sed dici poſſet illud poni ad faciliùs impetrandam ab ipſo ſupremo Principe diſpenſationem. Et hæc omnia docet Amicus *loco citato*, cui ego addo Merollam *tom. 2. diſput. 4. c. 6. dub.* omnino videndum; qui optimè materiam hanc examinat.

RESOL. XXIV.

An Epiſcopus iure Ordinario poſſit diſpenſare in lege Concilij, ſeu Summi Pontificis, quoties facultas diſpenſandi non admittur? Et notatur, quod quando Concilium, ſeu Summus Pontifex cenſuræ abſolutionem non reſeruat, poteſtatem Epiſcopis abſoluendi ab illa videtur conceſſiſſe. Ex part. 3. tr. 5. & Miſc. 2. Reſ. 23.

[Sup. hoc in R. ſeq. & in Reſ. 25. Notandum. & lege doctrinam Reſ. 23. & infrà ex R. 27. §. Probatur, ad aliũ, verſ. Vide. & inſ. in tr. Reſ. 88. §. ed ego. & vide etiam in Reſ. ſecundæ annot.]

§. 1. NEgatiuam ſententiam docent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. diſput. 40. num. 1. & tom. 2. lib. 7. diſput. 7. num. 6.* vbi ſic aſſerit. Eo ipſo quòd lex editur à Pontifice vel Concilio, nec conceditur diſpenſatio, nequit Epiſcopus diſpenſare, ſed cenſetur reſeruata diſpenſatio, propter id principium generale, quòd inferior nequit in lege ſuperioris diſpenſare. Ita Sanchez, & nouiſſimè Vgolinus *de poteſt. Epiſc. cap.* 57. §. 1. Alterius *de cenſuris tom. 2. diſput. 8. cap. 3 verſ. ſed controuerſia.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat.* 33. *num.* 18. Reginaldus *in praxi tom. 3. lib. 31. cap. 27. num.* 202. Molinus *de ritu nup. lib. 2. differ. 11. num.* 145. Gutierrez *in can. qq. lib. cap. 5. num.* 10. Gratianus *in diſceptat. forenſib. cap.* 397. *numer.* 33. & alij penes ipſos.

2. Non reticeam tamen aliquos contrarium docere, & quia apud me Baſilius Pontius inſtar multorum eſt, ponam eius verba *lib. 6. de matrim. cap. 8. n.* 11. vbi ſic aſſerit. Quæritur an Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt adhibeatur ſolemnitas nuptialis temporibus prohibitis. Equidem olim iure ordinario potuiſſe Epiſcopum diſpenſare, indubitatum eſt. Deinde extraordinario iure planum videtur diſpenſare poſſe, ſcilicet ſi aliquis caſus vrgeat, & non ſit facilis aditus ad Pontificem, ſicut in multis aliis iudicandum eſt. An autem extra hunc caſum poſt legem latam à Concilio vniuerſali diſpenſare poſſit Epiſcopus, ex eo pendet an inferior Ordinarius in lege lata à Superiori poſſit aliquando diſpenſare, quod nulli negant, quos refert, & ſequitur Sanchez, alij è contra affirmant poſſe, ſequuti Sotum *in 4. diſt. 32. q. vnic. art. 3. in fine*, qui nec ſunt numero pauci, nec auctoritate inferiores; quorum accedo ſententiæ. Diſpenſare itaque Epiſcopum poſſe aſſero, interim dum illi non admittitur facultas diſpenſandi. Ita Pontius, qui magnam tribuit Epiſcopis auctoritatem, vnde etiam ſi facilis eſſet aditus ad Summum Pontificem, poſſent ex iuſta cauſa, & de iure ordinario ſuper leges Concilij generalis diſpenſare. Sed his non obſtantibus, ego à negatiua ſententia non diſcederem.

[Sup. hoc lege doctrinam Reſ. & §§.]

3. Notandum verò hìc obiter, quòd ſtando in prima ſententia, quam ego teneo, quando Concilium, ſeu Summus Pontifex cenſuræ abſolutionem non reſeruat, poteſtatem Epiſcopis abſoluendi ab illa videtur conceſſiſſe. Ita Miranda *in manuali Prœl. tom. 2. quæſt. 30. art. 10. concl. 2.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. diſp. 61. num. 3.* Suarez *de legibus, lib 6. cap. 14. num. 3.* Henriquez *lib. 10. cap. 35. num. 2. in gloſſa littera D.* Sayrus *de cenſ. lib. 2. c. 19. à num. 2.* Gutierrez *can. qq. lib. 1. cap. 5.* & alij communiter.

[not. præteritæ & ſignanter in tom. 5. tract. 1. Reſ. 39.]

RESOL. XXV.

An Epiſcopus ſine aliqua delegatione poſſit diſpenſare in legibus Summi Pontificis, quando non conſtat à Pontifice reſtrictam fuiſſe poteſtatem illius?

Et an quidquid poteſt Papa in toto Orbe, poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi expreſsè prohibeatur. Et inter cætera, quæ in corpore huius Reſolutionis explanantur, & inferuntur, tandem notatur Parochos non poſſe diſpenſare in legibus, ſi attendatur ius præciſe, ſed ex conſuetudine tamen diſpenſat in ieiuniis, & obſeruatione Feſtorum, etiamſi adiri poſſit Epiſcopus. Ex part. 8. tract. 3. Reſol. 11.

§. 1. QVidam affirmant, quia Epiſcopus eſt Paſtor ordinarius in ſua Diœceſi, ſicut Pontifex in toto Orbe, licèt ſit ipſi ſubiectus: ergo in ijs, in quibus Pontifex non limitat eius iuriſdictionem, habet poteſtatem ordinariam: & ſic poteſt diſpenſare in omnibus caſibus non reſeruatis Papæ: ſicut Confeſſor ordinarius poteſt abſoluere ab omnibus peccatis non reſeruatis Papæ, aut Epiſcopo. Suadetur etiam hæc ſententia *in capite nuper, de ſententiis excom. in 6.*

[Sup. hoc in Reſ. præcedenti, & in aliis eius primæ annot.]

2. Vbi eo ipſo quòd Papa ſibi non reſeruat abſolutionem excommunicationis, poteſt inferior Prælatus ab ea abſoluere: ergo ſimiliter eo ipſo quòd non reſeruat ſibi diſpenſationem, poteſtatem diſpenſandi concedere videtur. *Secundò*, grauius eſt diſpenſare in votis, quàm in legibus; quia hæ ſunt merè humanæ; vota verò obligát iure diuino naturali; ſed Epiſcopus poteſt diſpenſare in omnibus votis non reſeruatis ſuperiori: ergo, &c. *Tertiò* quia in legibus Feſtorum, & ieiuniorum diſpenſat Epiſcopus, eò quòd illi prohibitum eſt: ergo idem eſt in aliis legibus Pontificijs, in quibus diſpenſatio non fuerit illi prohibita. *Quartò*, quia diſpenſatio in his legibus eſt moraliter neceſſaria ad bonam populi gubernationem: ergo cùm hæc gubernatio committitur, conſequenter datur hæc poteſtas, niſi peculiariter excipiatur. Et ita hanc ſententiam tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Baſilius Pontius *in relect. de ſacram. Confirm. part. 4. cap. 3. n. 5.* quibus ego addo Valerum *in different. vtriuſque fori, verb. Diſpenſatio, differ.* 8. Vegam *in cap. 4. de iudiciis, §. de adulteriis, num.* 41. *& in cap. 2. eodem tit. n.* 150. *&* 151. Solorzanum *de Indiarum iure, tom. 2. lib. 3. cap. 10. numer.* 31. Marchinum *de Sacrament. tract. 1. part. 2. cap. 13. num.* 19. Anguianum *de legibus, lib. 2. controuerſ. 5. num.* 25. Torre *in 2. 2. D. Thomæ, tom. 1. quæſt.* 87. *art. 3. diſput.* 8. *num.* 3. Monetam *commut. vlt. volunt. cap. 5. num.* 310. Homobonum *in reſp. caſ. conſcient. tom. 1. part. 2. reſp. 67. & part. 4. reſp.* 207. Baunium *in Theolog. moral. tom. 3. lib. 2. tract. 9. quæſt. 12. aſſert.* 3. & alios, aſſerentes, Epiſcopum idem poſſe circa ſibi ſubditos, quod Papa in vniuerſali Eccleſia, niſi circa expreſsè reſeruata.

[Sup. lib. 6. §. 9. alter caſus 8.]

3. Sed ad propoſitam quæſtionem negatiuè omninò reſpondendum eſt ex auctoritate D. Thomæ *in part. 3. quæſt. 97. articul. 4. ad 3.* vbi ſic ait. In lege humana publica non poteſt diſpenſare, niſi ille, à quo lex authoritatem habet, vel is, cui ipſe commiſerit. Conſentiúntque huic ſententiæ fere omnes Doctores, quorum plures refert, & ſequitur Suarez *lib. 3. cap.*

[Sup. hoc infrà in hac ipſamet Reſ. à §. Itaque, vſque ad §. Hinc & magis latè infrà in Reſ. 27. & ...]

ſuperiùs in tr.1.Reſ.94. §.probatus, verſ. Tertio, curſim in fine,& in Reſ. 95.§ Nec obſtat, verſ. Secundo, & in §.Secundi arguméti, & in Reſ.98. §. 1. in fine, & in §.vlt.& inferius in tr.3. Reſ.4.§. Sed nota.prope finem,verſ. porque por derecho. & hic infra in Reſ.131.§.2. inter principium, & medium, verſ. Cierto es.

*cap.*14. *num* 4. & nos ſtatim aliquos referemus. Probatur;quia inferior non habet poteſtatem in ſuperiorem,imò contrà potiùs illi ſubiectus eſſe debet; ergo non poteſt propria authoritate diſpenſare in legibus illius. Patet conſequentia; quia id eſſet exercere poteſtatem erga ſuperioré,& quaſi deſtruere quod ſuperior fecit; cùm diſpenſatio ſit actus iuriſdictionis, & relaxationis iuris inducti per legem.Et ideò hanc ſententiam tenet Sanchez *lib.*8. *de matrimon.diſputat.*5. *num.*9. Guttierrez *lib.*1.*can.qq.cap.*5.*num.*10. Valentia *tom.*2.*diſputat.*7.*quæſt.*5.*punct.vlt.*Syluius *in part* 2. *quæſt.*9. *art.*4. Salas *de legibus*, *diſputat.*20. *ſect.*3. *num.*20. Granadus *in part.*2. *controuerſ.*7. *tractat.*3. *part.*2.*ſect.* 1.*n.* 4.Gordonus *in ſumma*, *lib.*3. *quæſt.*13. *cap.*3.*num.*6. Amicus *tom.*5. *diſputat.*6. *ſect.*4.*num.*55. & Azorius *tom.*1.*lib.*5.*cap.*15.*quæſt.*7.

4. Dicendum eſt igitur, nullum inferiorem habere poteſtatem diſpenſandi in legibus ſuperioris,niſi ſuperior expresſè,vel tacitè concedat,quod ſatis colligitur ex *cap.inferior,diſt.*21.& ex *cap. cùm inferior*, *de maioritate,& obedientia*,vbi dicitur ſuperiorem ab inferiori abſolui non poſſe. Et ex *Clementina,ne Romani*, *de elect. & electi poteſt.* in qua decernit Clemens V. legem ſuperioris tolli non poſſe, neque in ea diſpenſari per inferiorem. Vbi gloſſa *verb.inferiorem*, & hoc maximè,inquit,cùm ille inferior ab illo ſuperiore recipit poteſtatem.Ratio eſt: tum quia multa ſunt in quibus de facto vt ordinariæ poteſtatis Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt in legibus Pontificiis, etiamſi eorum diſpenſatio expresſè eis prohibita non ſit. Tum quia quandiu voluntas ſuperioris lege explicata non reuocatur, ſemper obligat: ſed voluntas ſuperioris lege explicata nequit per inferiorem reuocari :ergo quandiu illa ab ipſo ſuperiore non reuocatur,retinet ſuam vim obligandi.Maior patet,quoniam ex ea formaliter pendet legis obligatio.Minor probatur, quia nequit inferior ſuperioris voluntatem reuocare,niſi per implicitam ſaltem poteſtatem ſibi ab ipſo ſuperiore conceſſam, quia cum nullum ius inferior habeat in voluntatem ſuperioris, non poterit illam reuocare, niſi per poteſtatem ſibi ab ipſo ſuperiore conceſſam. Atqui ex vi ordinariæ poteſtatis, quam inferior accipit ad ſubditos gubernandos, nullam accipit,neque explicitam,neque implicitam poteſtatem diſpenſandi in omni lege & voluntate ſuperioris,nam eam tantùm poteſtatem cenſetur implicitè à ſuperiore cum ipſo officio gubernandi accipere,quæ neceſſaria eſt ad rectam ſuauémque ſubditorum gubernationem:ad hanc autem neceſſaria non eſt poteſtas diſpenſandi in omni lege, & voluntate ſuperioris: quin potius ad directam gubernationem pertineret, non poſſe inferiorem cum ſuis ſubditis diſpenſare in omnibus,in quibus poteſt ſuperior,vt debita ſubordinatio inferioris cum ſuperiore,quæ ad rectam gubernationem neceſſaria eſt, meliùs arctiúſque conſeruetur.

5. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria ſuperiùs poſita: Et

Ad primum ex *cap.nuper* reſpondeo, non eſſe eandem rationem de abſolutione à cenſuris, & de diſpenſatione in legibus. Nam abſolutio à cenſuris non eſt contra,aut præter legem ſuperioris;ſed ſecundùm illam:canones enim inſtituerunt cenſuras,vt homines corrigerentur,vnde qui iam ſunt correcti,non poſſunt cenſuris puniri,ſicut aliis pœnis:& ſi poſt cenſuras inflictas corrigantur, debent ſtatim abſolui à Parocho, niſi abſolutio ſit reſeruata ſuperiori.Ideo nihil mirum ſi cum officio concedatur, poſſe ab inferiori dari abſolutionem,quando non reſeruatur. Diſpenſatio verò eſt contra legem, vnde *cap. cùm illorum de ſentent. excommun.*difficilior cenſetur diſpenſatio, quam abſolutio. Præterea abſolutio à cenſura, præſertim excommunicatione,ordinatur ad bonum animæ, & eſt neceſſaria ad vſum Sacramentorum;ideò ex conſuetudine meritò conceſſa intelligitur, quando non reſeruatur:quod ſecus eſt de irregularitate,& ſimilibus. Vnde non ſolùm Epiſcopo,ſed etiam Parocho cenſetur conceſſa abſolutio cenſuræ canonis non reſeruata *d.cap.nuper*: nemo autem dicet, Parochum etiam diſpenſare poſſe in omni lege canonica non ſpecialiter reſeruata.

6. Ad ſecundum reſpondeo non eſſe ſimile de votis, quia diſpenſare in votis non eſt diſpenſare in lege naturali, vel diuina,imò nec humana propriè dicta,ſed in lege priuata largè dicta, quam vouens ſibi impoſuit: ſed potius eſt cedere iuri Dei prouenienti ex tali voto, & ideo in votis omnibus non reſeruatis iure vel conſuetudine, id poteſt Epiſcopus, qui hanc à Deo poteſtatem habet, animarum ſaluti neceſſariam. Reſpondeo *ſecundò*, in votis, quia frequenter occurrunt, præſumptam eſſe Papæ commiſſionem: idem eſt in ieiuniis, & feſtis quia valdè onerosum eſſet frequenter ad Principem recurrere; ideò veriſimile eſt, ipſum velle, vt in his Epiſcopi diſpenſent.

7. Ad tertium, & quartum argumentum patebit reſponſio in ſequenti reſolutione.

Itaque dicendum eſt, quòd Axioma illud, Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi, quidquid poteſt Papa in vniuerſa Eccleſia, niſi ab ipſo Pontifice prohibeatur, nullo iure fundatum eſt, & in rigore eſt falſum, niſi multis modis limitetur, vt benè inquit Suarez *lib.*6. *de legibus cap.*14. *num.*6. Nam in primis ſupponit, Epiſcopos habere ex iure diuino, abſolutam, & vniuerſalem iuriſdictionem intra ſuas Diœceſes, limitabilem tamen à Summo Pontifice, hoc enim falſum eſt. Nam apud me certum eſt Epiſcopos immediatè habere iuriſdictionem ab ipſo Summo Pontifice, ad quem etiam ſpectat, gradum & modum illius iuriſdictionis definire.

Sup. hoc ſupra in hac ipſamet, Re §.2.ſignanter in fine, & i aliis multis eius annot.

8. Deinde, multa ſunt, quæ poteſt Papa in vniuerſa Eccleſia, quæ, in rigore, numquam potuerunt Epiſcopi;ſaltem eo modo,quo illa poteſt Pontifex,vt, v.g. committere Presbytero miniſterium ſacramenti Confirmationis,vel Ordinis;ſaltem quo ad minores: diſpenſare in matrimonio rato non conſummato vel in voto ſolemni:concedere Indulgentias abſolutè pro viuis, & defunctis, vſque ad plenariam remiſſionem: inſtituere cenſuras,canonizare Sanctos eo modo quo à Pontifice fit.

9. Denique, ſi in aliquo ſenſu tolerari poteſt illud Axioma,ſolum eſt, quo ad ea, quæ pertinent ad ordinariam gubernationem moraliter neceſſariam, vel conuenientem ad ſalutem animarum,& conſiderando poteſtatem Epiſcoporum, priuſquam Pontifex aliquid agendum ſtatuat,vel prohibeat:ſic enim intelligitur vnuſquiſque Epiſcopus habere in tota ſua Diœceſi totam poteſtatem; quia ex vi muneris conceditur, & vt ſic ſpectata non habet vnde limitetur. Poſtquam verò Pontifex aliquid particulare per ſuam legem præſcribit,aut prohibet,eo ipſo excipit illud ab ordinaria iuriſdictione inferioris & ideò,niſi aliunde ei concedatur poteſtas diſpenſandi, non habet illam ex vi ſolius ordinariæ poteſtatis.

10. Tandem dici poteſt legem ipſa eo ipſo quòd ſuperioris eſt, ſecum afferre prohibitionem, vt nullus inferior audeat in eam falcem mittere, niſi ei concedatur, neque præter virtualem,& quaſi innatam prohibitionem,alia formalis,& expreſſa per ſe requiritur. Vnde illud Axioma vel falſum eſt, vel malè ad præſentem materiam applicatur: quia in diſpenſatione legis ſuperioris,vel inuoluit repugnantiam,vel aliquid ſuperfluum,& ſine fundamento requirit;& limitatum eo modo,quo dixi,nihil in propoſito deſeruit.

11. Hæc

11. Hæc fuſiùs tractare volui, ne Epiſcopi (ego ſcio quid loquor) putent ſe in ſuis Diœceſibus eſſe Romanos Pontifices, ex illo falſo principio Canoniſtarum, quod quicquid poteſt Pontifex in toto Orbe, poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi expreſsè prohibeatur. Vide Layman *lib.*1. *tract.*4. *c.*7. §.2. *num.*5. Suarez *in* 3. *part. diſp.* 36. *ſect.* 2. §. 2. *pars*, & alios Doctores pro noſtra ſententia citatos.

Sup. hoc in pr.& §.not. præteritæ.

12. Hinc refellenda venit opinio Valeri *verb. diſpenſatio, diffic.* 8. *n.* 4. aſſerentis, Parochos circa proprias oues, poſſe etiam omnia quæ Epiſcopus poteſt, niſi ſpecialiter ſint reſeruata. Sed hoc eſt falſum, vt benè obſeruat Granadus *in part.*2. *controuerſ.*7. *tr.* 3. *part.* 2. *diſp.* 17. *ſect.* 1. *n.* 9. vbi ſic ait. *Notandum* eſt Parochos non poſſe diſpenſare in legibus, in quibus poſſunt Epiſcopi, ſi attendatur ius præciſè; quia in hoc non confertur talis poteſtas; ex conſuetudine tamen diſpenſant in ieiuniis, etiamſi adiri poſſit Epiſcopus, vt rectè Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 9. *n.* 27. & idem poterunt in obſeruatione feſtorum; vbi fuerit legitima conſuetudo, ſecus verò non. Ita Granadus, & ego.

RESOL. XXVI.

An ſint aliqui caſus, in quibus Epiſcopi poſſint diſpenſare in legibus Pontificiis, etiam ſi non habeant expreſſam poteſtatem.

Et pro praxi ſuperioris difficultatis in textu huius Reſolutionis aliqui diuerſi caſus enumerantur, & inferuntur, in quibus poteſtas diſpenſandi debet dici ordinaria, potius quam delegata.

Et notatur etiam poteſtatem, quam habet Legatus, & ex priuilegio Superiores Religionum ad diſpenſandum cum Religioſis, & ad illos abſoluendum eſſe etiam Ordinariam, & non delegatam.

Ex quo infertur poſſe hanc poteſtatem delegare.

Et tandem quæritur, an Epiſcopus poſſit cum ſubdito diſpenſare, vt nunquam in tota vita ieiunet, vel vt Sacerdos nunquam recitet? Ex part.8. tr. 3. Reſ. 12.

§.1. AD hoc dubium reſpondeo, eſſe varios caſus, in quibus licet Prælato inferiori diſpenſare in lege ſuperioris, non ſolùm quando ipſum ius vel ipſe ſuperior expreſsè tribuit hanc poteſtatem, tunc enim res eſt omnino indubitata, ſed etiam ſi non tribuerit.

2. *Primus* eſt in rebus, quæ frequenter occurrunt, vt ſunt ieiunia, recitatio horarum, auditio Miſſæ, & ſimiles: licèt enim Summus Pontifex ſuis legibus ad hæc obligauerit, poteſt Epiſcopus, vel Rector Collegij Religioſorum cum ſuis ſubditis diſpenſare; quia foret intolerabile in his recurrere ad Papam, imo & contra ipſius Papæ voluntatem; quare tacitus, imo & debitus conſenſus eſt in Pontifice, vt prædicti Prælati diſpenſent. Sic Caietanus *in hac q.* 97. *art.* 4. Sotus 1. *de Iuſtitia, q.* 7. *art.*3. Valent. *diſp.*7. *q.*5. *punct.*9. Manuel Rodriguez, cum Medina *tom.* 1. *quæſt. regular. q.* 22. *art.* 9.

3. *Secundus caſus* eſt, quando materia leuis, ſeu exigui momenti: appellat autem Sotus rem leuis momenti eam, quæ non obligat ſub mortali, & in eodem ſenſu id approbat Suarez *ſuprà num.* 9. & reliqui Doctores citati conſentiunt. Probatúrque ratione, quia valdè moleſtum eſſet in his minimis recurrere ad ſupremum legiſlatorem, qui eo ipſo quòd inferiores Prælatos conſtituerit, videtur illis conceſſiſſe poteſtatem adhæc minima, licèt res magni momenti ad ſe aduocauerit. Vnde meritò dubitat Sotus, an Epiſcopus poſſit cum ſubdito diſpenſare, vt nunquam in tota vita ieiunet, & ego crediderim non poſſe, ſicut nec diſpenſare, vt Sacerdos nunquam recitet, eſt enim res hæc magni momenti, & quæ non frequenter accidere ſolet; quare non eſt cur credatur Pontifex voluiſſe committere inferiori eam diſpenſationem.

4. *Tertius caſus* eſt, quando materia legis non eſt communis, ſed propria ſolùm ſubditorum talis Epiſcopi, vel prælati, v. g. ſi Pontifex aliquid præcepiſſet ſolis ſubditis Archiepiſcopi Hiſpalenſis, poſſet iſte cum illis diſpenſare. Sic Caietanus *ſuprà*, & Medina *ad artic.* 4. *q.* 97. Valentia, & Sotus. Probatur, quia cùm ea lex ſit lata ſolùm propter commodum, & vtilitatem particularem talium ſubditorum, videtur Summus Prælatus tacitè relinquere relaxationem illius inferiori Prælato, cui ſpecialiter incumbit eorum ſubditorum gubernatio. Vide hanc doctrinam diſplicuiſſe Franciſco Suarez *ſuprà n.*10. quia nec in iure, nec in vſu putat habere ſufficiens fundamentum. Sed nihilominus authoritas prædictorum Doctorum, & ratio quam attulimus, eam ſufficienter probabilem reddunt.

5. *Quartus caſus* eſt, quando recurſus ad ſuperiorum eſſet valdè difficilis, ſeu quando occurreret magna valdè neceſſitas, & eſſet periculum in mora. Tunc enim ex præſumpta voluntate Pontificis poſſet Epiſcopus diſpenſare in lege illius, quæ doctrina recepta eſt à Doctoribus, quos refert, & ſequitur Suarez proximè relatus: & in controuerſia de matrimonio celebris eſt caſus, in quo Doctores tribuunt Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi in impedimento matrimonij iam contracti bona fide ſaltem vnius contrahentis, cùm non poteſt Summus Pontifex commodè adiri.

Sup hoc inferiùs in Ref. 132. §. 1. à lin. 2. & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc infrà in Ref. 130. & in aliis eius primæ not.

6. Et hos caſus, præter Doctores citatos enumerat Granadus *in part.* 2. *D. Thomæ, contr.* 7. *tractat.*3. *part.*2. *diſp.*17. *ſect.*1. *n.* 5. Salas *de legibus, diſput.* 20. *ſect.*3. *n.* 22. Gordonus *in ſumma lib.*3. *q.*13. *c.*3. *n.* 2. & Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.*6. *punct.* 5. vbi ponit alios duos caſus.

7. *Primus*, quando leges non ſunt communes aliis Prouinciis, ſed propriæ vnius; ita Valentia *tom.*2. *diſp.*7. *quæſt.* 5. *punct.*9. & Azorius *tom.* 1. *lib.*5. *c.* 15. *q.* 7. ſed hunc caſum Palaus non approbat cum Suarez *lib.* 6. *c.* 14. *n.*10.

8. *Alter caſus* appoſitus à Palao, eſt, ſi conſuetudine præſcribatur inferiorem in lege ſuperioris diſpenſare. Nam conſuetudo legitimè præſcripta iuriſdictionem concedit, vt conſtat ex dictis de conſuetudine: & traditur *cap. cùm contingat, de foro competenti*, & aliis *ibi* per gloſſam. Ex quo fit Parochos, quibus de iure non competit diſpenſatio, diſpenſare ſolere in feſtorum, & ieiuniorum obſeruatione, videbatur enim maximè neceſſaria illis hæc poteſtas ob frequentes caſus expoſtulantes hanc diſpenſationem. Sic Sanchez *lib.* 8. *diſput.* 9. *numer.* 27. Suarez *lib.* 6. *cap.* 14. *in fine.* Baſilius *cap.* 6. *numer.* 8. *lib.*8. Ad huiuſmodi caſum reduci poteſt poteſtas, quam ſinguli Epiſcopi habent pro ſua Diœceſi diſpenſandi in legibus Concilij Prouincialis; erat enim maximè expediens hanc illis Concilium facultatem concedere, ne ſubditi obligati eſſent pro diſpenſatione obtinenda ad Pontificem recurrere, vel aliud Concilium prouinciale expectare. Sic docuit Suarez *lib.*6. *cap.*15. *num.* 7. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt. ſecunda, punct.* 1. *numer.* 14. Neque valet dicere Archiepiſcopum hanc poteſtatem habere, quia neque à iure illam habet, cùm ſit inferior Concilio, ſicuti reliqui alij Epiſcopi. Neque à Concilio inuenitur ei aliquo modo ſpecialiter commiſſa. Quocirca dicendum eſt cuilibet Epiſcoporum pro ſua Diœceſi commiſſam eſſe. Ita Suarez *ſuprà*, Sanchez *lib.*8. *diſp.* 17. *n.*35. & ſeq.

Sup. hoc in Ref. præterita §. vlt. & pro votis etiam occurrente neceſſitate, &c. lege infrà §. vlt. Ref. 75.

9. Et

Sup. contento in hoc §. in Reſ. ſeq. §. vlt. & infra in Reſ. 75. §. Et hanc.

9. Et tandem non deſeram hic apponere verba Patris Amici *tom. 5. diſput. 6. ſect. 4. num. 57.* vbi ſic ait. Cæterùm, in quibus caſibus poſſit inferior vi ſuæ ordinariæ poteſtatis diſpenſare in lege ſuperioris, optimè declarat Caietanus *loco citato.* Nam *primò* diſpenſare poteſt circa ea, quorum diſpenſationem, vel ius, recepta conſuetudo illi concedit, *Secundò*, diſpenſare poteſt circa leuia, cùm non ſit rationi conſonum; nec iuxta Principis voluntatem, aut rectam, & ſuauem gubernationem, vt ſemper pro leuibus ad ſuperiorem recurratur, etiam ſi ad eum facilis ſit recurſus. *Tertiò*, circa ea, quæ frequenter occurrere ſolent, cuiuſmodi ſunt diſpenſatio in ieiunio, in feſtis celebrandis, & ſimilibus: nam & graue eſſet Principi, & nimis difficilis redderetur gubernatio, & ſatis limitata eſſet authoritas gubernantis, ſi in huiuſmodi præceptis diſpenſandis ſemper recurrendum eſſet ad ipſum Principem. *Quartò*, circa ea, quæ ita propria ſunt vnius communitatis, vt nullo modo conueniant aliis, niſi inquit Caietanus, caſus adeò notabilis ſit, vt meritò ſit ſuperior conſulendus. Ratio verò huius quartæ tacitæ conceſſionis communiter aſſignatur: quoniam ea, quæ ſunt propria vnius communitatis, ſunt magis nota, & perſpecta immediato gubernatori, quàm ſupremo Principi, aut Prælato: ac proinde melius ipſe, quàm ſuperior de iis iudicare poterit.

10. *Notandum* eſt tamen hic hanc poteſtatem inferiorum diſpenſandi in omnibus ſupradictis caſibus debere dici ordinariam, potius quam delegatam: tum quia conceditur ratione muneris, & officij, tum quia eſt perpetua, quæ ſunt conditiones iuriſdictioné ordinariam conſtituentes, vt tradit gloſſa *in cap. fin. de offic. ordin.* Felinus *in cap. licèt, eodem tit.* plures referens Couarruuias 3. *variarum, cap. 20. num. 6 & 10.* Sanchez *lib. 2. de matrimon. diſput. 40. num. 14.* Suarez *lib. 6. cap. 15. num. 1.* Baſilius *lib. 8. cap. 6. num. 9.* Ex quo infertur *primò*, poteſtatem, quam habet Legatus ad diſpenſandum in legibus, & votis ordinariam eſſe, quia eſt annexa illi officio, & muneri in perpetuum. Sumitur ex *cap. quòd tranſlatio, de officio Legati*, & tradit Panormitanus *in cap. vlt. de tranſactionibus n. 5.* Speculator *tit. de diſpenſationibus §. conſequitur.* Suarez, & Baſilius *ſuprà. Secundò* infertur poteſtatem, quam habent ex priuilegio ſuperiores Religionum ad diſpenſandum cum religioſis, & ad illos abſolvendum, eſſe etiam ordinariam, & non delegatam, quia eſt in perpetuum conceſſa: ſic ex Collectore priuilegiorum Fratrum Minorum *verb. abſolutio ordinaria, quoad fratres, in fine, num. 27. dub.* 2. tradit Baſilius *ſuprà num. 9. Tertiò* infertur poſſe hanc poteſtatem delegare. Sic Suarez, & Baſilius *ſuprà* Emanuël Rodriguez *tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 22. art. 11. circa finem.* Ita Palaus *loco citato.*

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Reſ. 94. §. 1. à lin. 8. à verſ. Sed Guardiani quamuis ibi abſque priuilegio.

RESOL. XXVII.

An Epiſcopi habeant tantam poteſtatem in ſuis Diœceſibus, quantam habet Summus Pontifex in vniverſo Orbe, vbi agitur quæſtio, an poſſint diſpenſare in legibus Pontificiis? Ex part. 7. tract. 10. & Miſc. 1. Reſ. 36.

Sup. hoc & prima diffic. poſita in titulo huius Reſ. Supra, in Reſ. 22. §. Notandum. curſim prope finem, & magis latè in

§. 1. HAnc quæſtionem fuiſſe agitatam apud Patres Concilij Tridentini teſtatur Paul. Donatus *in tract. de iure eligendi miniſtros Eccleſiæ. cap.* 7. & quia ipſe acriter inuehitur in affirmatiuam ſententiam, & codex difficillimè inuenitur, apponam hic per extenſum eius verba: ſic itaque aſſerit. Ex his colligi poteſt, quam pernicioſiſſimus eſſet in Eccleſia error illorum, qui in Concilio Tridentino tentabant determinari tantam eſſe in ſuis Diœceſibus Epiſcoporum iuriſdictionem, quanta eſt Papæ in vniuerſo orbe. Qui enim affirmat Epiſcopum in ſuis Diœceſibus tantam habere poteſtatem, quantam habet Papa in vniuerſo orbe, negare debet Petro commiſſas eſſe oues Chriſti ſimpliciter, & abſolutè, quia quicumque plenitudinem poteſtatis habet, is caput, & princeps eſt ac per conſequens ouis eſſe non poteſt, alioqui & Petrus ouis eſſet. Diceret tamen aliquis Epiſcopos oues eſſe Chriſti, & paſtores, in eorum Diœceſibus. At verò decipiuntur, nam qui plenitudinem poteſtatis Eccleſiaſticæ habet, immediatè, eſt ſub Chriſto, & propterea ſi Epiſcopi habent plenitudinem poteſtatis, non ſunt aſſumpti in partem ſolicitudinis ipſius Petri, nec ſunt oues Chriſti, quia ſunt commiſſæ Petro, ac inſuper Petrus non eſſet caput omnium Eccleſiarum, nec eſſet Paſtor ouium, & Paſtorum, quod aduerſatur D. Bernardo. Præterea dicant quæſo mihi Epiſcopi, an Parochi in ſuis Diœceſibus plenitudiné poteſtatis habeant necne? certè affirmare non poſſunt eos plenitudinem poteſtatis habere? cur ego non habent? Nunquid Parochorum auctoritas non eſt de iure Diuino? ſi eſt ſicut, & illa Epiſcoporum, cur vultis vos habere plenitudinem poteſtatis in tota veſtra Diœceſi, & non vultis habere Parochos? An fortaſſis, quia vobis eſt de iure Diuino cura animarum veſtræ Diœceſis demandata, non autem Parochis, qui aſſumpti ſunt in partem ſolicitudinis? At verò ſi hac ratione vobis plenitudo poteſtatis conuenit, & nequaquam Parochis, quia ſunt aſſumpti in partem ſolicitudinis. Cur cùm & vos aſſumpti ſitis in partem ſolicitudinis, plenitudinem poteſtatis in veſtris Diœceſibus vobis arrogatis? Ac demum dicere Epiſcopos in ſuis Diœceſibus, tantam habere poteſtatem, quantam habet Papa in vniuerſo orbe, eſt negare verbum Chriſti Petro ſingulariter dicentis: *Paſce oues meas*, non enim Petrus paſcere poteſt oues Chriſti, ſi vos in veſtris Diœceſibus plenitudinem poteſtatis habetis, quia in illis Summus Pontifex nullam haberet iuriſdictionem. Nec dicere poſſunt Papam paſcere oues Chriſti, quia Paſtores in Eccleſia conſtituit; nam nonne & Paſtores ſunt oues Chriſti; A quo paſcuntur? A ſummo Pontifice; Minimè ex veſtra ſententia, ſunt enim Petro in ſuis Diœceſibus æquales, ergo Papa non paſceret oues Chriſti, ſi Epiſcopi plenitudinem poteſtatis haberent. Hæc Donat.

Reſ. 25. §. 2. & à, §. Itaque vſque, ad § Hæc fuſiùs, & ſuperiùs in tr. 1. Reſ 94. §. Probatur, verſ. Tertiò in fine, & in Reſ. 95. § Nec obſtat, verſ. Secundo, &. §. Secundi argumenti & in Reſ. 98 §. 1 in fine; & vlt. & hic infra Reſ 131 §. 2. inter principium & medium verſ. Certo eſt, & inferius in tr. Reſ. 4. §. Se nota prope finem, ver porque de. recho.

2. Non deſunt tamen Doctores recentiores aſſerentes eſſe ſatis receptam ſententiam, quòd Epiſcopus poteſt in propria Diœceſi quidquid Pontifex in vniuerſali Eccleſia, vbi aliquid non ſit à Pontifice reſeruatum. Et hanc ſententiam tenet nouiſſimè Dicaſtillus *de Iuſt. lib. 1. diſp. 3. dub. 14. num. 175.* & ante illum Henriquez *lib. 6. de Pœnit. cap. 14. num. 7. in Gloſſa littera K, & lib. 10. cap. 35. num. 2. & lib. 12. c. 3. num. 2. in Gloſſa littera N*, Arragonius *in 2. 2. q. 88. art. 12. ante 2. concl.* Maiolus *de Irregular. lib. 15. cap. 51. num. 4.* Sotus *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 4. diſt. 32. q. 1. art. 3. in fine, & de Iuſt. lib. 10. q. 1. art. 3. ad 2.* & alij quos citat Sanchez *de Matrim. tom. 1. lib. 1. diſp. 61. num 3.*

3. Probatur hæc opinio, quia Epiſcopus eſt Paſtor ordinarius in ſua Diœceſi, ſicut Pontifex in toto orbe, licèt ſit ipſi ſubiectus. Ergo in iis in quibus Pōtifex non limitat eius iuriſdictionem habet poteſtatem ordinariam, ſicut quilibet Confeſſarius poteſt æquè ac Pontifex ab omnibus peccatis abſoluere, niſi per Pontificem, aut Epiſcopum caſus aliquis reſeruetur. Vnde ex his ſequeretur poſſe Epiſcopum vi ſuæ poteſtatis ordinariæ diſpenſare in totam legem Pontificiam in qua illi expreſsè, iure, aut conſuetudine prohibitum non ſit. Vide Henriquez *lib. 14. de Irregular. cap. 19. num. 2.* Et ideo Gloſſa *in cap. nuper, de ſentent. excommunic. verb. non retinuit.* aſſerit Epiſcopos

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 24. 25. & Reſ. 22. §. Notandum eſt. & leg etiā doctrinam. Reſ.

&infrà in tr. 3. reſ. 88. §. Sed ego. à li. 3. & Vide etiam alm Reſ. eius ſecundæ n.

copos poſſe diſpenſare vbi ſpecialiter diſpenſatio non eſt illi prohibita.

4. Sed hæc omnia mihi non placent, nec admitto poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi id quod poteſt Pontifex in toto orbe: licèt aliquid ei prohibitum non ſit; nam vt rectè obſeruat P. Amicus *tom.5. de Iuſt. diſp.6. ſect.* 4. *num.56.* & alij, & patet ab experientia, multa ſunt, in quibus Epiſcopi non poſſunt ex vi ordinariæ poteſtatis diſpenſare, etiamſi eorum diſpenſatio expreſsè eis prohibita non ſit. Et ideò communis, & recepta ſententia eſt Epiſcopos non poſſe ex vi ſuæ poteſtatis ordinariæ diſpenſare in legibus Pontificiis, niſi expreſsè, vel tacitè hoc eis fuerit conceſſum. Quia cùm nullum ius inferior habeat in voluntatem ſuperioris, non poterit illam reuocare, niſi per poteſtatem ſibi ab ipſo ſuperiore conceſſam. Atqui ex vi ordinariæ poteſtatis quam inferior accipit ad ſubditos gubernandos, nullam accipit, neque explicitam, neque implicitam poteſtatem diſpenſandi in omni lege, & voluntate ſuperioris: nam eam tantum poteſtatem cenſetur implicitè à ſuperiore cum ipſo officio gubernandi accipere, quæ neceſſaria eſt ad rectam ſuauémque ſubditorum gubernationem: ad hanc autem neceſſaria non eſt poteſtas diſpenſandi in omni lege, & voluntate ſuperioris: quin potius ad rectam gubernationem pertinet, non poſſe inferiorem cum ſuis ſubditis diſpenſare in omnibus, in quibus poteſt ſuperior, vt debita ſubordinatio inferioris cum ſuperiore quæ ad rectam gubernationem neceſſaria eſt, meliùs, arctiúſque conſeruetur.

Sup. contenta in hoc §. in Reſ. præcita, per tam. & ſignanter §. penult. & infra in Reſ. 7. §. Et hinc.

5. Cæterum in quibus caſibus poſſit inferior vi ſuæ ordinariæ poteſtatis diſpenſare in lege ſuperioris, optimè declarat Caietanus 1. 2. *quæſt.* 97. *art.*4. Nam primò diſpenſare poteſt circa ea, quorum diſpenſationem, vel ius, vel recepta conſuetudo illi concedit. Secundò, diſpenſare poteſt circa leuia: cum non ſit rationi conſonum, nec iuxta Principis voluntatem, aut rectam, & ſuauem gubernationem, vt ſemper pro leuibus ad ſuperiorem recurratur, etiam ſi ad eum facilis ſit recurſus. Tertiò, circa ea quæ frequenter occurrere ſolent, cuiuſmodi ſunt diſpenſatio in ieiunio, in feſtis celebrandis, & ſimilibus: nam & graue eſſet Principi, & nimis difficilis redderetur gubernatio, & ſatis limitata eſſet authoritas gubernantis, ſi in huiuſmodi præceptis diſpenſandis ſemper recurrendum eſſet ad ipſum Principem. Quartò, circa ea quæ ita propria ſunt vnius Communitatis, vt nullo modo conueniant aliis, niſi, inquit Caietanus, caſus adeo ſit notabilis, vt meritò ſit ſuperior conſulendus. Ratio vero huius quartæ conceſſionis citatæ communiter aſſignatur, quoniam ea, quæ ſunt propria vnius communitatis ſunt magis nota, & perſpecta immediato Gubernatori, quàm ſupremo Principi, aut Prælato, ac proinde melius ipſe, quàm ſuperior de iis iudicare poterit. Vide Valentiam *tom.* 2. *diſput.*7. *q.* 5. *punct. vlt.* Suarez *de Legibus lib.* 5. *cap.* 4. Azorium *tom.*1. *lib.*5. *cap.*15. *quæſt.*7. Sanchez *de matrim. tom.*1. *lib.* 8. *diſput.* 4. *num.*1. *& libro* 8. *diſputatione* 5. Salas *de Legibus diſputat.* 20. *ſectione* 3. *difficul.* 7. Syluium *in parte* 2. *quæſt.*97. *art.*4. & alios penes ipſos.

RESOL. XXVIII.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare non admonito Summo Pontifice, quem in caſu pauperum ſuis ſumptibus admonere poteſt? Ex part. 1. tract. 10. Reſol. 37.

Sup. hoc infrà in Reſ. 2. §. vlt.

§. 1. Negatiuè reſpondet Vaſquez *in p.* 2. *tom.* 2. *diſp.*178. *c.*2. *n.*16. quia in tali caſu non apparet neceſſitas diſpenſandi, cùm periculum non ſit in mora, & ad Pontificem recurri poſſit per litteras Epiſcopi, qui poteſt, & tenetur pauperum neceſſitati ſubuenire. Ergo, &c. Et hanc opinionem poſt Vaſquez amplexus eſt etiam Bonacina *de legib. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 19. & ideò ſecundùm hos Doctores, Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quoties ipſe poteſt Summum Pontificem per litteras certiorem facere, & paupertati partium, cum quibus diſpenſandum eſt ſuis expenſis, & redditibus occurrere.

2. Sed hæc opinio nimis oneroſa videtur pro Epiſcopis: ideò contrariam ſuſtinendam eſſe cenſeo: & illam docet Sanch. *in ſum. tom.*1. *l.*4. *c.*40. *n.*39. & Salas *de legib. diſp.*20. *ſect.*3. *num.*27. vbi ſic aſſerit: [Aduertit Vaſquez, quoties Epiſcopus poteſt certiorem facere Pontificem, & paupertatem eorum, cum quibus diſpenſandum eſt, ſupplere, vt negotium ad Pontificem deferatur, diſpenſare non poſſe: nam, ſi hoc modo Pontifex conſuli poteſt, qua ratione Epiſcopus in lege Pontificia diſpenſabit? Ego verò credo, Epiſcopum non teneri in impetrandis his diſpenſationibus redditus ſuos conſumere: poterit ergo diſpenſare ob paupertatem partium, cùm ipſe eam paupertatem ſupplere poteſt: & ita habet praxis, & ſentiunt Doctores: nam ſine illa limitatione docent licitum Epiſcopo eſſe diſpenſare in neceſſitate, quando propter paupertatem partium difficilis eſt ad Pontificem aditus.] Ita Salas.

RESOL. XXIX.

An Metropolitani poſſint diſpenſare cum Epiſcopis ſuffraganeis? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 13.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenet Auila, Henriquez, Sanchez, Molfeſius, Barboſa, Sayrus, & alij quos citat, & ſequitur Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *num.*140. Et ratio eſt, quia Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus habet iuriſdictionem ordinariam in ſuffraganeos, vt colligitur ex *cap. ſuffraganeis, de elect.* vbi Panormitanus *num.* 1. Quod ex eo etiam patet, quia poteſt illis præcipere, eoſdémque negligentes ad officium compellere, vt docent gloſſ. *in cap. Paſtoralis, & ibi* Panormitanus *num.*1. *de offic. ordin.* & colligitur ex *cap. ſollicitudinem, de appellat. & can.* 1. 2. *& ſeq.* 9. *quæſt.*3. Item poteſt illos excommunicare, vt colligitur ex *cap.*1. *§. fin. de offic. ordin. in.* 6. ergo multò magis poterit cum illis diſpenſare. Probatur conſequentia, quia Epiſcopi ſuffraganei ſubduntur Archiepiſcopo in ſibi odioſis, multò magis poſſunt ſubdi in fauorabilibus. Et confirmatur, quia Prælati Religionum, licèt aliàs ſint exempti à iuriſdictione Epiſcoporum, poſſunt tamen ab eis diſpenſari in votis, iuramentis, & aliis, vt *infrà* dicemus; ergo multo magis poterit Archiepiſcopus diſpenſare, cum ſuffraganei exempti non ſunt à iuriſdictione ipſius.

Sup. hoc infrà in tr. Reſ. 8. §. 2.

Infra in Reſ. quæ hic eſt 43.

2. Sed hunc caſum non admittit Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.*6. *punct.* 8. §. 3. *num.*2. tum quia ex iure non conſtat hæc poteſtas: tum quia non eſt neceſſaria. Nam vel diſpenſatio concedenda eſt in legibus Archiepiſcopi, & his non ligantur Epiſcopi, neque illius ſuffraganei: & ſic pro his nulla eſt diſpenſatio neceſſaria; vel concludenda eſt diſpenſatio in legibus Pontificiis, & Concilij generalis, & in his æquè omnibus inferioribus eſt interdicta diſpenſandi poteſtas. Quando verò Archiepiſcopus cum ſuis ſubditis, in his diſpenſare poteſt, poteſt etiam Epiſcopus cum ſuis ſubditis, & ſecum. Ergo nullo caſu hæc poteſtas neceſſaria eſt. Et idem eſt de votis, iuramentis & irregularitatibus. Ita Palaus, cui adde Pontium *l.* 8. *c.*5. *n.*10. & Suarez *tom.*2. *lib.*6. *de Voto, cap.* 11. *n.*3. & Fagundez *in Dec. tom.*2. *l. c.* 41. *n.* 14.

RESOL. XXX.

An Metropolitani poſſint diſpenſare cum ſubditis ſuorum ſuffraganeorum?

Et An ſaltem, ſi Epiſcopus ſuffraganeus diſpenſationem petitam deneget, quando diſpenſare tenetur, poſſit Archiepiſcopus per appellationem aditus diſpenſare?

Et quid, ſi adſit cauſa iuſta, ſed non tenetur, vel non ſit ſubditis debita, ſed mere gratuita: aut partim gratuita, & partim debita? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 14.

§. 1. RESpondeo negatiuè, quia Archiepiſcopus non habet ordinariam iuriſdictionem, niſi in ſua Diœceſi & ſolùm eſt iudex in cauſis Diœceſis ſuffraganeæ per appellationem ad eum deductis, *c. 1. de officio delegati, cap. duo, de officio ordinarij, cap. Paſtoralis, eodem titul.* ibi, cùm in eum, exceptis quibuſdam articulis, nullam habeat poteſtatem, vbi ſermo eſt de Epiſcopo in ſubditum ſuffraganei. Probatur etiam ex *cap. noſtro de electione*, vbi tanquam quid ſpeciale conceditur Archiepiſcopo poſſe concedere indulgentias in Diœceſi ſuffraganea, & cùm hæc ſit ſpecialis conceſſio, ſignum eſt in aliis ſpecialiter non conceſſis eum poſſe; & ita docet Sanchez *lib. 4. Decalogi, cap.* 38. *n.* 11. Syluester *verb. Votum* 4. *quæſt.* 3. *dicto* 4. Sotus *lib.* 7. *de Iuſtit. quæſtion.* 4. *art.* 3. *col.* 4. *verſ. Præter* Angles *in floribus* 2. *par. quæſt. vnica, de voto, art.* 8. *diffic.* 9. *concluſ.* 7. Aragonius 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *fol.* 1042. *pag.* 2. *concl.* 3. Antonius Gomez *in Bulla Cruciatæ, clauſula* 10. *n.* 59. Sayro *in Claui Regia, lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 79. Suarez *tom.* 2. *de Religion. tractat. de voto, lib.* 6. *c.* 10. *n.* 8. Henriquez *lib.* 14. *de irreg. cap.* 18. *num.* 3. Auila *de cenſuris, part.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. *poſt.* 1. *concluſ. notabili* 2. & 2. *part. c.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 10.

Sup. hoc infrà in tr. 3. Reſ. 8. §. vlt. & in tom. 2. tr. 6. Reſ. 90. §. 1. ante medium, à verſ. Secundo extra tempus.

2. Nihilominus ſi Epiſcopus ſuffraganeus diſpenſationem petitam deneget, quando diſpenſare tenetur poterit Archiepiſcopus per appellationem aditus diſpenſare: quia in hoc caſu eſt legitimus iudex ſubditorum ſuffraganei.

3. Sed difficultas eſt, quando Epiſcopus poteſt diſpenſare, quia adeſt iuſta cauſa diſpenſandi, ſed non tenetur, an poſſit in caſu ſubditus adire Metropolitanum, ſi Epiſcopus nollet diſpenſare. Et negatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 7. §. 3. *n.* 2. vbi ſic ait: Scio non deficere authores, qui ſolùm ex eo quòd inferior renuat diſpenſationem concedere, cauſa diſpenſandi interueniente, aſſerant poſſe Metropolit. auxilium implorari, vt ex miſericordia diſpenſet, vel faciat, vel inferior diſpenſet. Sic docet Henriquez *lib.* 14. *de irregular. cap.* 18. *num.* 3. Auila *de cenſur.* 7. *par. diſput.* 10. *dub.* 6. *notab.* 2. *circa, primam concluſ.* Sanchez illos referens, & ſequens *lib.* 4. *ſumm. cap.* 38. *num.* 12. Sed quod diximus tenendum eſt, vt probabilius, ſcilicet non poſſe, niſi cauſa ita neceſſaria, ſit vt malè faciat inferior diſpenſationem denegans, idque manifeſtum ſit, quia alio modo negligens reputari non poteſt inferior, vt loco illius Metropolitanus ſubrogetur. Ita Palaus. Itaque cùm Epiſcopus non teneatur diſpenſare, conſequenter non poteſt reputari negligens, vt loco illius Metropolitanus ſubrogetur. Et hanc opinionem videtur approbare Quarant. *in ſumm. Bull. verb. Archiepiſcopus, n.* 22. dum ait, extra cauſam negligentiæ, non ſuccedere Archiepiſcopum.

4. At hæc ſententia mihi non placet, & adhæreo affirmatiuæ ſententiæ, quia vt docent Bartolus *in l.* 1. *num.* 11. *ff. de iuriſd. omn. iud.* & Iaſon §. *ſupereſt, num.* 65. & 66. *Inſtit. de action.* Officium iudicis miſericorditer imploratur, quando id, quod pars petit, debitum non eſt, ſed iudex ex officio efficere poteſt, vt ſibi concedatur. Et hæc opinio mihi videtur probabilior, quam ſequuntur etiam Borgaſ. *de irreg. part.* 2. *princ. fol.* 27. *titul. Quæ diſpenſatio dicatur debita,* Nec obſtat ratio à Palao in contrarium adducta, nam illa tantùm probat, non poſſe adiri Metropolitanum per viam appellationis.

5. *Notandum* eſt tamen hîc obiter, quòd quando Epiſcopus teneatur diſpenſare, non eſt facile iudicare; tunc tamen tenebitur dictam diſpenſationem concedere, quando notabile bonum publicum, aut priuatum vouentis, aut iurantis ſpirituale prædictam diſpenſationem exigit, nec per meram, ſimplicem, & puram commutationem poteſt commodè huic damno obuiari, & bono ſpirituali diſpenſationem petentis conſuli, ac proſpici; quia cùm poteſtas Prælatorum ſit in ſubditorum bonum, ac ex officio teneantur conſulere ſpirituali illorum ſaluti, ratione proprij muneris neceſſariò aſtringentur tunc hac diſpenſatione, vti, quoties illa ad eum finem neceſſaria arbitrio prudentis fuerit, & quando ſubditus tenetur eam diſpenſationem petere. Ita Sanchez *lib.* 4. *Decalog. cap.* 46. *n.* 9. & Fagundez *in Decalog. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 41. *n.* 16.

6. Si verò diſpenſatio non ſit ſubditis debita, ſed merè gratuita, aut partim gratuita, partim debita, non poſſunt ſubditi ab Epiſcopis ſuis ad Archiepiſcopum appellare; poſſunt tamen officium illius tanquàm ſuperioris, data cauſa iuſta, ad ſecum diſpenſandum implorare, vt ex miſericordia diſpenſet, vt optimè animaduertit Sanchez *lib.* 4. *Decalog. cap.* 38. *n.* 12. & *c.* 47. *n.* 10. & *lib.* 3. *de matrimon. diſp.* 20. à *n.* 20. *vſque ad* 24.

RESOL. XXXI.

An Metropolitanus extra caſus ſuprà dictos poſſit ſaltem tempore viſitationis diſpenſare cum ſubditis ſuffraganeorum, ſicut poteſt confeſſiones audire, & abſoluere pœnitentes. Ex part. 8. tract. 3. Reſol. 15.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Auila *de cenſuris, part.* 2. *c.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 10. Henriquez *lib.* 14. *c.* 18. *n.* 3. Gomez *in Bull. Cruc. clauſ.* 13. *n.* 58. & Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 39. *n.* 19. & rationem adducunt; quia Archiepiſcopus tempore viſitationis, poteſt ſubditos ſuffraganeorum abſoluere à peccatis: ergo etiam poterit cum ipſis diſpenſare. Antecedens patet ex *cap. fin. de cenſib. lib.* 6. ibi: poteſt etiam idem Archiepiſcopus, dum viſitat, ſubditorum ſuffraganeorum confeſſiones audire, ac abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares.

Sup. hoc infrà in tr. 3. ex doctrin[a] Reſ. 8. & pr[o] abſolutione in tom. 2. tr. 6. Reſ. 90. §. 1. paulo poſ[t] initiũ, verſ. caſus autem

2. At hæc opinio non placuit Caſtro Palao *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 7. §. 3. *n.* 2. vbi ſic ait. Tertius caſus eſt, dum Metropolitanus viſitat, quia tunc videtur eſſe ſuperior. At non eſt ſuperior ad diſpenſandum, ſed ſolùm ad abſoluendum, *cap. fin. de cenſib. in* 6. Aliàs poſſet dimiſſorias concedere, quod communiter reprobatur. Ita ille, qui citat Suarez, Pontium, & Sanchez quibus adde Sayrum *in Claui Regia, lib.* 6. *c.* 11. *n.* 8.

3. Et vt verum fatear, Archiepiſcopus nihil poteſt in Diœceſibus Suffraganeorum, præter ſibi ſpecialiter in iure conceſſa. At nullibi conceditur ipſi diſpenſandi poteſtas, tempore viſitationis, ſed tantùm abſoluendi à peccatis, vt conſtat ex *d. cap. fin.* Nec poteſtas diſpenſandi eſt neceſſariò coniuncta cum

poteſtate

poteſtate abſoluendi, vt patet in Parochis, qui ſolam poſteriorem habent. Item, quia dum viſitat, non poteſt illis ſubditis ſuffraganeorum concedere dimiſſorias ad Ordines, vt benè inquit Franc. *in d. cap. fin. num. vlt.* nec poteſt diſpenſare cum eis in denunciationibus matrimonio præuiis, cùm vterque ſit etiam actus iuriſdictionis ordinariæ: ergo neque in aliis diſpenſare poterit.

4. *Nota* tamen, quod poſt hæc ſcripta inueni Fagundez *in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 41. num. 13.* hanc docere ſententiam; ſic enim ait: Sunt multi, qui dicunt poſſe Archiepiſcopum diſpenſare in votis cum ſubditis ſuorum ſuffraganeorum tempore viſitationis, dum viſitat Diœceſim ſuffraganeam, & ſic limitant non poſſe extra tempus viſitationis; at poſſe in tempore viſitationis, & quia eſt legitimus ſuperior, & quia tunc poteſt eos abſoluere à peccatis, & confeſſiones illorum audire, vt patet ex *cap. finali, de cenſibus*, ibi: Poteſt etiam idem Archiepiſcopus, dum viſitat ſubditorum ſuffraganeorum confeſſiones audire, ac abſoluere confitentes, & illis pœnitentias iniungere. At dicendum eſt, nec etiam tempore viſitationis poſſe, quia, vt diximus, Archiepiſcopus nihil præter ſibi ſpecialiter conceſſa poteſt in ſuffraganea Diœceſi, ſed nullibi in iure ipſi conceditur talis diſpenſatio, ſed abſolutio tantùm à peccatis, vt conſtat ex prædicto *cap. finali, de cenſibus*, nec poteſtas diſpenſandi eſt coniuncta cum poteſtate abſoluendi, vt conſtat in Parochis, qui ſolam poteſtatem abſoluendi habent, non diſpenſandi. Deinde, quia dum viſitat, nequit concedere illis ſubditis ſuffraganeis dimiſſorias ad Ordines, vt benè tradit Francus eo *cap. finali, numer. vltim.* nec poteſt diſpenſare in denunciationibus in matrimonio præuiis, cùm vterque etiam ſit iuriſdictionis ordinariæ actus. Ergo ſimiliter nec in votis, aut iuramentis Deo præſtitis. Ita Fagundez.

RESOL. XXXII.

An in extraordinario aliquo euentu poſſint inferiores diſpenſare in legibus ſuperiorum, ſiue lex ſit de matrimonio impediendo, vel de aliqua irregularitate, vel reſeruatione voti, aut ſimilium.

Et an quoties Epiſcopus poteſt certiorem facere Pontificem, & pauperem eorum, cum quibus diſpenſandum eſt, ſupplere, vt negotium ad Pontificem deferatur, diſpenſare Epiſcopus non poſſit? Ex part. 8. tract. 3. Reſol. 71.

Su hoc pro matrimonio impediendo in Reſ. 13. §. 2. & in liis eius & pro reſeruatione voti infra in Reſ. 75. & in iis eius præ

§. 1. RESpondeo, quòd in extraordinario aliquo euentu, quando vrget neceſſitas diſpenſandi, éſtque periculum in mora, neque facilè ad legiſlatorem poteſt recurri, ſiue lex ſit de matrimonio impediendo, vel de aliqua irregularitate, vel reſeruatione voti aut ſimilium. De omnibus his aſſeritur poſſe inferiorem diſpenſare, ſi vrgeat neceſſitas; quia tunc ex præſumpta legiſlatoris voluntate cenſetur inferiori commiſſa diſpenſandi facultas. Negare enim in his caſibus poteſtatem diſpenſandi, videtur eſſe contra charitatem, ſuaue Eccleſiæ regimen & commune bonum, quod non eſt præſumendum. Adde quod ſæpè abſolutionem alicuius criminis reſeruat Pontifex ſibi, præterquam in mortis articulo: & tamen ſi ad Pontificem recurſus non ſit, poteſt Epiſcopus abſolutionem concedere. Ergo ex neceſſitate vrgenti præſumi poteſt poteſtas conceſſa diſpenſandi. Sic relatis multis docent Thomas Sanchez *lib. 2. diſp. 40. num. 3. & lib. 8. diſp. 6. num. 20.* Suarez *de legib. lib. 6. cap. 14. num. 10.* Pontius *lib. 8. cap. 6. num. 7.* & alij.

2. Sed Vaſquez *diſp. 178. cap. 2. n. 16.* aduertit, quòd quoties Epiſcopus poteſt certiorem facere Pontificem, & pauperium eorum cum quibus diſpenſandum eſt, ſupplere, vt negotium ad Pontificem deferatur, diſpenſare non poſſe. Nam ſi hoc modo Pontifex conſuli poteſt, qua ratione Epiſcopus in lege Pontificia diſpenſabit? Alias verò poterit, inquit, id facere ex voluntate præſumpta Pontificis, ne incommoda, & damna ſequantur. Ego verò credo, Epiſcopum non teneri in impetrandis his diſpenſationibus reditus ſuos conſumere, maximè cum aliis melioribus, aut æquè bonis, & neceſſariis poſſunt impendi: poterit ergo diſpenſare ad paupertatem partium, etiam cùm ipſe eam paupertatem ſupplere poteſt, & ita habet praxis, & ſentiunt Doctores: nam ſine illa limitatione docent, licitum Epiſcopo eſſe, diſpenſare in neceſſitate, quando propter paupertatem partium difficiliùs eſt ad Pontificem aditus. Et ita hanc limitationem Vaſq. impugnat Salas *de legibus diſp. 20. ſect. 3. num. 27.* Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 4. cap. 40. n. 39.* & alij, quibus ego libenter adhæreo.

Sup. contentis in hoc §. ſupra in Reſ. 18.

RESOL. XXXIII.

An ſit valida diſpenſatio facta ab inferiori in lege ſuperioris, non præcognita prius cauſa, quando re vera cauſa erat iuſta, & legitima.

Et ſi ſubditus vtatur tali diſpenſatione, neque peccet venialiter? Ex p. 1. tr. 10. Reſ. 34.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Azorius *part. 1. lib. 5. c. 15. q. 9. & 10.* aſſerens, in neutro foro valere dictam diſpenſationem: quia facultas diſpenſandi cenſetur commiſſa præmiſsâ cauſæ cognitione. Sup. hoc in Reſ. ſeq.

2. Sed contraria ſententia probabilior mihi videtur: nempe, huiuſmodi diſpenſationem validam eſſe in foro conſcientiæ, donec in foro exteriori reuocetur: & præter Doctores, quos citat & ſequitur Sanch. *de matr. tom. 3. lib. 8. diſp. 17. n. 11.* Salas *de legib. diſp. 20. ſect. 9. num. 79.* docet etiam hanc ſententiam Villalob. *in ſumm. tom. 1. tractat. 2. dub. 41. num. 4.* vbi ita ait: *Quando de hecho de verdad ay iuſta cauſa, mas el Prelado diſpensò en conocimiento della, vale la diſpenſacion en el fuero interior haſta tanto, que ſe le reuoque en el fuero exterior, y es la razon, porque no ay derecho, en que ſe irrite la tal diſpenſacion, y como en ella ſe guarda el fin, baſta eſſo aunque falte la ſolemnitad de derecho.* Vnde contra Azor. putat, & benè Salas, *vbi ſupr. n. 81.* ſi ſubitus vtatur tali diſpenſatione, neque venialiter peccare.

RESOL. XXXIV.

An diſpenſatio inferioris in lege ſuperioris, exiſtente iuſta cauſa, ſed ſine eius cognitione, valida ſit?

Et in dicto caſu quamuis diſpenſatio valida ſit, an ita diſpenſans peccet mortaliter? Ex p. 8. tr. 3. Reſ. 21.

§. 1. HOc dubium ſatis difficile pertractat P. Amicus *tom 5. diſputat. 6 ſection 7. num. 91.* vbi ſic ait: Oritur non leue dubium, An in foro conſcientiæ valida ſit diſpenſatio data ab inferiori in lege ſuperioris, legitima quidem exiſtente cauſa, non tamen ea à diſpenſatore cognita. Affirmat Sanchez *lib. 8. de Matrimon. citata diſp. 17. n. 11.* Cuius ratio eſt, quia talis diſpenſatio nullibi declaratur inualida. Confirmat, nam lex etiam temere promulgata ſi iuſta ſit, obligat: ergo etiam diſpenſatio temerè data, ſi iuſta, valida erit. Quòd, ſi quando in diſpenſatione apponitur clauſula, vt non niſi cauſa cognita diſpenſetur, vt Tridentinum *ſeſſ. 25. c. 18. de reformat.* Sup. hoc in Reſ. præterita.

teſtatur, id intelligendum eſt, in foro tantùm externo, non autem in foro interno conſcientiæ.

2. Negat verò Azorius *lib.6. moralium inſtitution. cap.15. quæſt.9.* & alij cum ipſo; quæ ſententia probabilior eſt. Cuius fundamentum eſt: quoniam ſub hac conditione ſuperiores facultatem diſpenſandi committunt inferioribus, vt nonniſi cognita, & examinata cauſa per poteſtatem ſibi delegatam in lege ſuperioris diſpenſent, vt expreſſis verbis *citato loco*, docet Tridentinum: Quapropter, inquit, ſciant, vniuerſi, ſacratiſſimos canones exactè ab omnibus, & quoad eius fieri poterit, indiſtinctè obſeruandos. Quòd ſi vrgens, iuſtaque ratio, & maior quandoque vtilitas poſtulauerint, cum aliquibus diſpenſandum eſſe: id cauſa cognita ac ſumma maturitate, atque gratis à quibuſcumque, ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum, aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.

3. Confirmatur *primò*, nam quando ſuperiores cum hac conditione facultatem diſpenſandi committunt inferioribus, ſuam conſcientiam exonerant in conſcientiam inferiorum, in eoſque obligationem cauſas examinandi transferunt, vt conſtat ex verbis, quæ apponere ſolent in clauſula diſpenſationis, quam ad inferiores dirigunt: In hac re tuam conſcientiam oneramus, ſi preces veritate nitantur, diſpenſa.

4. Confirmatur *ſecundò*; quia non eſt præſumendum, quòd ſuperior velit inferiori concedere facultatem diſpenſandi per actum illicitum, & peccaminoſum, qualis eſſet actus, quo inferior diſpenſaret in lege ſuperioris, non cognita, nec examinata cauſa.

5. Ad fundamentum Sanchez reſpondetur, huiuſmodi diſpenſationem declarari inualidam exercitè, hoc ipſo quòd in ea non ſeruetur conditio à ſuperiore requiſita. Ad confirmationem, diſpar eſt ratio: nam lex proximam vim obligandi habet à voluntate ſuperioris legem promulgantis: vnde etiamſi temerè illam promulget, valida eſt, ſi iuſta ſit. Diſpenſatio autem proximam vim deobligandi habet à voluntate ſuperioris; facultatem diſpenſandi committentis inferiori: ergo niſi ea ſeruetur, valida non erit. Cùm igitur ſuperior facultatem diſpenſandi committat inferiori ſub conditione, vt priùs cauſas examinet, inualida erit, ſi ea detur cauſa non examinata. Cæterum ſine fundamento aſſeritur, quòd talis conditio apponatur ſolùm in ordine ad forum externum: nam ſicut reliquæ conditiones de iure, aut ſtylo Curiæ requiſitæ, ipſomet Sanchez fatente, non ſolùm apponuntur in ordine ad forum externum, ſed etiam internum: ita & hæc. Quòd ſi de voluntate ſuperioris conſtet abſque huiuſmodi obligatione facultatem diſpenſandi delegare inferiori, vel inferior bona fide putet, cauſam examinatam eſſe à ſuperiore, valebit diſpenſatio data ab inferiore, etiam cauſa non cognita, nec examinata. *Primum* patet: *ſecundum* probatur; quia in tali caſu præſumitur ſuperior ratam habere diſpenſationem bona fide datam ex cauſa probabiliter putata à ſuperiore examinata. Et hæc omnia docet Amicus *loco citato*.

6. Sed his non obſtantibus, ſententiam Sanchez affirmatiuam tuetur Merola *tom.1. diſp.4. cap.6. dub.12. num.211.* Salas *de legibus diſputat.20. ſect.9. num.76.* & Villalobos *in ſumma tom.1. tractat.2. dificult.41. num.4.* vbi ſic ait: *Quando de hecho de verdad ay juſta cauſa, mas el Prelado diſpensò ſin conocimiento della, vale la diſpenſacion en el fuero interior: haſta tanto que ſe le reuoque en el fuero exterior. Eſta concluſion es mas probable que lo contrario, como latamente prueua Sanchez deſpues de otros. Y es la razon, porqueno ay derecho en que ſe irrite la tal diſpenſacion: y como en ella ſe guarda el fin, buſta eſſo, aunque falte la ſolemnidad del derecho.* Ita ille.

7. Hinc infertur, quando Pontifex, vel Epiſcopus, vel alius potens diſpenſare in votis, vel iuramento ſiue iure ordinario, ſiue delegato, (niſi in delegatione habeatur ſpecialis forma, petens præmitti cauſæ cognitionem) diſpenſat in illis, legitima cauſa exiſtente, quamuis ſibi non cognita, peccare quidem mortaliter, at diſpenſationem fore validam in foro conſcientiæ, quia eadem eſt ratio, ac quando Epiſcopus diſpenſat in lege Pontificis.

Ad argumenta verò contraria ſuperiùs poſita.

8. Reſpondeo ad primum, id quod dici ſolet à Doctoribus inferiori cenſeri commiſſam diſpenſationem; præcedente cauſæ cognitione, intelligendum eſſe, vt ritè, ac rectè fiat. Imò neque peccabit diſpenſans, quamuis cauſæ examinationem non præmiſerit, quando cauſa notoria eſt, quia in notoriis non exigitur ordo iuris, nec notorium eget examinatione, *cap. manifeſta.2. quæſt.1.* Imo ſi ſibi cauſa conſtaret, non peccaret diſpenſans non examinando cauſam, quia id examen petitur ne temerè diſpenſet, quæ temeritas ceſſat, vbi certus eſt de cauſa.

9. Ad confirmationem reſpondetur, locum Tridentini in contrarium ibi adductum, non obſtare, quia æquè loquitur de Papa, ac inferioribus, cùm tamen conſtet diſpenſationem Papæ in iure humano (de quo loquitur Concilium) abſque cauſæ cognitione, validam eſſe. Quare explicandum eſt Concilium, vt loquatur, quoad fori externi præſumptionem, & ideò dicit, ſubreptitia cenſeatur, & non dicit eſſe verè eam ſubreptitiam, ſed præſumi impetratam per ſubreptionem.

RESOL. XXXV.

An inferior poſſit diſpenſare ſine cognitione cauſæ, ſi in poteſtate diſpenſandi exprimantur nomina, nulla facta mentione cognitionis cauſæ?

Et ex doctrina huius quæſtionis infertur inferiorem diſpenſationem ſine cauſa in lege ſuperioris peccare, & ſubditum ita diſpenſatum peccare toties, quoties dicta diſpenſatione vtitur. Ex part. 8. tractat. 3. Reſol. 19.

§.1. SVppono quòd diſpenſatio facta per inferiorem, circa legem ſuperioris in caſibus ſibi permiſſis, debet fieri ex cauſa iuſta: aliàs tam diſpenſans, quàm diſpenſatus peccant, ſecundùm Innocentium, receptum *in cap. veniens, num. 2. de filiis Presbyterorum*, Abbas *in cap. de multa, num.9. de prab. & in cap. à nobis, de iurepatron.* Caietanus *1. 2. quæſt.96. art.5. in vltima annotatione, ad fin.* Couarruuias *lib.1. variar. cap.17. num. 9. & in 4.2. part. cap.6. §.9. num.7.* Et diſpenſatio aliter facta, eſt nulla ex Concilio Tridentino *ſeſſ.25. cap.18.* Nauarr. *cap.25. num.74. in man.* cum traditis *infr. in differentia 4.* Debétque conſtare de dicta cauſa per informationem ſuper veritate ipſius receptam. Sup. hoc ſu-poſito ſup in Reſ.8.§ curſim a lin. 5. & i fine, §. S ego.

2. Hinc colligitur, diſpenſatum ſine iuſta cauſa, peccare toties, quoties dicta diſpenſatione vtetur, ſicut peccaret, ſi abſque ea contraueniret legi, ſuper qua obtinuit diſpenſationem. Ratio eſt, quia illa diſpenſatio, cùm ſit nulla, nihil ei prodeſt, nec excuſat quoad Deum. In foro tamen exteriori, excuſat prædicta diſpenſatio; quia non poterit diſpenſatus accuſari, vel puniri, ſi contraueniat legi virtute ſuæ diſpenſationis, quæ aliàs nulla eſt. Sup hoc ge ſupra d ctrinam F ſol. 1:.& eius prir annot. pe tæ conti titulum.

3. Hoc

3. Hoc ſuppoſito ad quæſtionem propoſitam negatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom.1. tract.3. diſp.6. punct. 8. §. 2. num.4.* vbi ſic ait: Secundò temperant alij, niſi in poteſtate diſpenſandi exprimantur nomina eorum, quibus diſpenſatio eſt concedenda, nulla facta mentione cognitionis cauſæ, quia tunc diſpenſans cenſetur merus executor, & præſumere debet committentem certiorem eſſe factum de diſpenſationis cauſis; ſic relato Felino, Speculatore, Garibay, docet Sanchez *num.6.* At licèt hoc ſit probabile, mihi tamen probabilius apparet teneri cauſas diſpenſationis inueſtigare, quia abſolutè ipſe diſpenſat. Quòd vero poteſtatem concedens nullam fecerit mentionem de cauſarum cognitione, non arguit omittendam eſſe, cùm à iure ipſo moueatur diſpenſans debere cauſas diſpenſationis examinare, id meritò Princeps debebat ſupponere. Ita Palaus.

4. Sed opinionem Sanchez tenet nouiſſimè Merolla *tom.2. diſputat.4. cap.6. dub.11. numer.205.* cui ego addo Villalobos *in ſumma tom.1. tract. 2. difficult.41. num.2.* vbi ſic ait. *Infiereſe deſta concluſion, que ni por la Bula ſe puede diſpenſar ſin cauſa: como dize Soto, ni tampoco puede el Legado à latere diſpenſar ſin cauſa: porque la autoridad que le dan para diſpenſar, es viſto darſela conforme a derecho: como dize Sanchez, deſpues de otros.*

5. *Haſe de aduertir, que quando el ſuperior comete à ſu inferior, que diſpenſe con alguno, ſin hazer, mencion de cauſa, entonces el inferior ex mero executor, y deue preſumir, quien le cometio la diſpenſacion, conoce la cauſa antes, y no tiene que meterſe en eſſo, como dize Gambara.* Ita ille. Vnde vtramque ſententiam probabilem eſſe puto.

RESOL. XXXVI.

An valida ſit diſpenſatio à Prælato inferiori, bona fide diſpenſante in cauſa non iuſta; & ideò in tali caſu, an tutus ſit ſubditus, quamuis poſtea conſtet cauſam non fuiſſe ſufficientem? Ex p.1. tr.10. Reſ.33.

u hoc in
...c ſeq. &
...n lege
...orinam
...79.

§. 1. Negatiuè reſpondet Salas *de legib. diſp.20. ſection. 4. num.35.* & alij penes ipſum: quia bona fides non ſolet acta alioqui nulla reddere: & ideò cognita inſufficientia cauſæ non poteſt quis in foro conſcientiæ huiuſmodi diſpenſatione gaudere.

2. Sed opinio contraria probabilis etiam videtur, quam docet Sanchez *de matrim. tom 3. lib.8. diſput. 17. num.8.* vbi ſic aſſerit: [Non valet diſpenſatio inferioris in lege ſuperioris, licèt ſit aliqualis cauſa; ſi tamen eam illegitimam eſſe conſtet: hoc tamen limitarem, niſi prudenter, ac bona fide iudicaret Prælatus cauſam eſſe iuſtam; tunc enim credo valere diſpenſationem, licèt verè non fuerit cauſa ſufficiens: quia non eſt credendum, aliam eſſe Pontificis intentionem circa ſuas leges, & Dei circa ſuas; in quibus permittitur inferiori diſpenſare.] Quod clarè ſignificat Azorius *p.1. l.7. c.29. q.9.* vbi hæc ait: [Si Prælatus aliquis bona fide lege ieiunij aliquem liberet putans cauſam eſſe iuſtam, relaxatio prodeſt: quia bona fide facta eſt.] Ita ille. Et ideò tutus erit ſubditus in tali caſu, quamuis poſteà conſtet, cauſam non fuiſſe ſufficientem.

...p. hoc ſi-
...nter in
...2. not.
...eritæ §.
...ego, ad
...5. verſ.
...quæras.

RESOL. XXXVII.

An ſi Prælatus bona fide indicauerit cauſam diſpenſandi eſſe iuſtam, cum reuera non ſit, valeat diſpenſatio? Ex p.8. tr.3. Reſ.20.

§. 1. Negatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom.1. tr. 3. diſp.6. punct.8. §.2. num.5.* vbi ita aſſerit. Tertiò temperant, niſi bona fide inferior Prælatus procedat, exiſtimans adeſſe cauſam legitimam, cum tamen non ſit. Quia non eſt credendum aliam eſſe Pontificis mentem circa ſuas leges, & Dei circa ſuas, ſiquidem hac ratione ſcrupulis obuiatur, & conſcientiæ ſecuræ redduntur, & geſta à Prælatis firma permanent: quæ omnia rectæ Eccleſiæ gubernationi conducunt. Sic docet Sanchez *lib.8. diſputat. illa 17. num.8.* cum Azorio *lib.7. Inſtitut. moralium, cap.29. quæſt. 6.* conſentit Ioannes Sanchez *in ſelect. diſputat.54. num 39.* At hæc limitatio mihi non probatur. Tum quia ad rectam gubernationem Eccleſiæ non pertinet firmare diſpenſationes ſine cauſa, ſeu illas excuſare, aliàs pertineret etiam ad rectam gubernationem, vt quoties diſpenſandi putarent bona fide, nullam ſibi diſpenſationem eſſe neceſſariam, validos actus efficerent, nulla adhibita diſpenſatione, & ſic contrahentes bona fide in gradibus prohibitis validè contraherent: quod non eſt admittendum. Tum quia allegantes ſuperiorem abſque legitima cauſa diſpenſaſſe, audiuntur, etiamſi ſuperior bona fide proceſſerit; ergo ſignum eſt manifeſtum, bonam fidem diſpenſantis non firmare diſpenſationem. Ita Paulus, cui adde Pontium *de Matrimonio libro octauo capite 14. numero octauo* Bonacinam *de legibus, diſputatione prima quæſtione ſecunda puncto tertio numero octauo.*

Sup hoc in Reſ præterita, & infra lege doctrinam Reſ.79.

2. Non deſinam tamen adnotare Merollam *tom. 2. diſputat.4. cap.6. dub.11. num 209.* opinioni Sanchez affirmatiuæ adhærere: non eſt enim humanum in his rebus ſemper attingere punctum æqualitatis, & ideò non eſt veriſimile, Chriſtum, vel Pontificem conceſſiſſe hanc poteſtatem cum tanta limitatione, vt ſi in re ipſa non attingat veram æqualitatem, inualida ſit diſpenſatio. Sufficit ergo, vt ſecundùm regulas prudentiæ humanæ cauſa iudicetur proportionata. Confirmatur: quia non plus petit Chriſtus Dominus à ſuo miniſtro, niſi, vt fideliter, & prudenter diſpenſet, iuxta illud Matth.24. & Luc.12. *Quis putas eſt fidelis ſeruus & prudens.* Imò neque inter homines plus requiritur vt geſta, vel diſpẽſata ab aliquo œconomo, valida ſint. Confirmatur *ſecundò* exemplo indulgentiarum; nam licèt ad earum valorem, requiratur cauſa proportionata, ſeu æqualis effectui Indulgentiæ, vt dicunt magis communiter Doctores: nihilominus hæc æqualitas, ſeu proportio, non ſemper ſumitur ex re ipſa, ſed prout cadit ſub prudentem electionem concedentis, id eſt; conſiſtit in ſola quadam prudenti æſtimatione morali illius proportionis, quæ ſeruari debet inter medium, & finem, ita vt illa cauſa cenſeatur adæquata Indulgentiæ, ad quam obtinendam, vel procurandam, hîc, & nunc, penſatis omnibus circumſtantiis, conceſſio talis Indulgentiæ, prudenter exiſtimatur medium proportionatum & conueniens, vt benè probat Suarez *tom.4. in 3. part. diſputat.54. ſect.3. num.8. & ſeqq.* ergo ſicut in diſpenſatione Indulgentiarum, ſatis eſt ad illarum valorem, vt cauſa ſit prudenter exiſtimata æqualis; à fortiori idem dicendum eſt de aliis diſpenſationibus, à Prælatis Eccleſiæ conceſſis; hoc enim poſtulare videtur recta Eccleſiæ gubernatio, vt ſcrupulis fidelium obuietur. Et ita hanc affirmatiuam ſententiam tenet etiam Reginaldus *tom.2. lib.31. cap 26. numer. 95.* Vnde quando caſus acciderit, puto non eſſe ſcrupulos iniiciendos.

3. Vnde Villalobos *tom.2. tr.2. diffic.41. num.3.* ita aſſerit. *Aduierte, que ſi el Prelado con buena fe, penſando que ay cauſa legitima, diſpenſar, y de hecho*

 R 2 de

de verdad no la vuieſſe, toda via valdria la diſpenſacion, como ſeria en la ley de ayuno, como dize Azor. Y es la razon, porque conuiene aſſi albuen gouierno para quitar eſcrupulos: y deſta manera ſe cree que tienen los Prælados inferiores poteſtad para diſpenſar: porque como es coſa moral, no ha de conſiſtir en indiuiſible; y en duda el ſubdito ſe al de ſuietar al iuyzio del ſuperior, como queda dicho.

RESOL. XXXVIII.

An quando inferior diſpenſat in lege Superioris, poſſit imponere aliquod onus ei, cui diſpenſatur?

Et quid ſi Epiſcopus diſpenſet ſuper aliqua irregularitate orta ex delicto?

Et an quando ipſemet legiſlator diſpenſat in lege ſua, tunc, ſi diſpenſatio non eſt debita, ſed gratia, poſſit imponere aliquod onus ei cum quo diſpenſat? Ex p. 8. tr. 3. Reſ. 22.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 3. diſp. 6. punct. 10. num. 4.* vbi ſic ait: Quòd ſi diſpenſans inferior legiſlatore ſit, & in lege ſuperioris tibi concedit diſpenſationem, probabilius exiſtimo non poſſe ſub onere aliquo, & pecuniaria mulcta illam concedere. Sic Sotus 4. *diſt. 28. quaſt. 1. art. 2. verſ. ex his.* Ludouicus Lopez 2. *part. inſtruct. de matrim. cap. 39. §. ſed ſi quis.* Thomas Sanchez *lib. 3. de matr. diſp. 10. num. 9. & lib. 8. diſp. 14. à num. 2.* Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 54. num. 40.* Probatur, quia ad illud onus, & pecuniariam mulctam obligari non poteſt ex contractu, aliàs redoleret ſimoniam, ſi ob diſpenſationem tibi conceſſam in lege imponeretur obligatio pretio æſtimabilis. Neque etiam ex lege præcedenti obligari potes, quia inferior non valet legem præexiſtentem ad aliam materiam extendere, neque de nouo legem, aut præceptum imponere. Vnde enim conſtat talis poteſtas. (Sup. hoc infrà in tr. 4. Reſ. 7.)

2. Quòd ſi dicatur à legiſlatore illam habere, eo quòd debet præſumi legiſlatorem concedere poteſtatem diſpenſandi in lege, prout melius ipſi videbitur, abſolutè, vel miſcendo commutationem. Negamus id poſſe præſumi, aliàs præſumi poſſet datam eſſe poteſtatem inferiori commutandi ſuperioris legem, in aliquod opus piū, quoties viderit ſubdito conuenientius eſſe. Quocirca inferiori Prælato ſolùm committitur poteſtas relaxandi legem cauſa iuſta intercedente: at ſubrogandi loco illius aliam, nullo modo. Ita Palaus; cui adde Sancium *in ſelectis, diſputat. 54. num. 40.* Filliucium *tom. 2. tract. 10. part. 1. capite 5. numer. 21.* & alios penes ipſos quibus ego libenter adhæreo.

3. *Nota* tamen affirmatiuam ſententiam docere Syluestrum, Armillam, Tabienam, Angelum, & alios Doctores, quos adducit Merolla *tom. 2. diſput. 4. cap. 6. dub. 12. num. 216.* ſed ipſe meritò ibi negatiuam ſententiam docet. Nec obſtat dicere, quòd ex noſtra ſententia ſequeretur, omnes Prælatos, ſeu iudices Eccleſiaſticos eſſe damnandos, qui diſpenſantes in aliqua lege Pontificis in caſu eis permiſſo, imponunt aliquam mulctam pecuniariam per modum cuiuſdam conſummationis. Reſpondeo, eſſe non damnandos; tum quia innituntur ſententiæ probabili grauiſſimorum Doctorum, dicentium, id eſſe licitum. Et ad rationes pro noſtra ſententia adductas, poſſet reſponderi, id poſſe prædictos Prælatos ex tacita commiſſione Pontificis. Nam eo ipſo, quòd Epiſcopis, tanquam ordinariis ea poteſtas conceditur, cenſetur etiam conceſſum, vt vel integrè diſpenſent, vel aliqua commutatione admiſta.

4. Limitatur noſtra ſententia, niſi Epiſcopus diſpenſaret in aliqua irregularitate orta ex delicto? tunc enim poſſet imponere aliquod onus ei cum quo diſpenſat, non per viam commutationis partialis, ſed in pœnam delicti. Quando verò ipſemet legiſlator diſpenſat in lege ſua: tunc ſi diſpenſatio non eſt debita, ſed gratia, poterit imponere aliquod onus ei cum quo diſpenſat, vt colligitur ex *cap. licitè de fer.* Quia, cùm non teneatur legem relaxare, poterit illius obligationem in alia materia ſubrogare. Secus verò ſi diſpenſatio eſt debita, onus imponi non poteſt, Ita Ioannes Sanchez *diſputat. 54. ſelect. numer. 40.* & alij, ſed vt dixi, negatiuam ſententiam ſequor. (Sup. hoc infra in tr. Reſ. 8. §. limitatur.)

RESOL. XXXIX.

An diſpenſatio inferioris in propriis legibus abſque cauſa ſit valida?

Idem dicendum eſt, quando Superior, vel æqualis Succeſſor diſpenſat abſque cauſa in lege inferioris, vel æqualis prædeceſſoris: Et quid, ſi Epiſcopus in Synodo Diæceſana, vel Archiepiſcopi in Synodo prouinciali diſpenſant ſine cauſa?

Et quid de Legato Apoſtolico, qui plenam habet à Pontifice poteſtatem, an proinde eius diſpenſatio ſine cauſa etiam data ſit valida? Et additur Epiſcopum regulariter loquendo non poſſe diſpenſare ſine cauſa in ſua lege, quando illa tranſiſſet in contractum. Ex parte octaua, tractatu tertio, Reſol. 26.

§. 1. QVoad primum reſpondeo: validam eſſe illam diſpenſationem; quia militat eadem ratio, quæ in Pontifice reſpectu ſuarum legum, tunc enim non diſpenſat in voluntate aliena, ſed in propria, à qua ſola vim habent leges illæ. Et hanc ſententiam ſuſtinent Panormitanus *in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis, num. 10. de iudic.* & *ibi* Decian. *in noua edit. num. 98.* Felinus *num. 6.* Alexander de Neuo *num. 16.* Angelus *verb. Beneficium, num. 22.* Syluester *verb. Diſpenſatio, quæſt. 13. num. 19.* Nauarr. *in ſumma cap. 25. n. 74. & cap. fin. n. 4. de ſimon.* Azorius *l. 5. Inſtitut. moral. cap. 15. quæſt. 3.* Salas *de legibus, diſput. 20. ſect. 4. num. 47.* & alij quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 8. de Matrimon. diſputat. 17. num. 27.* qui bene addit *num. 28.* cum Nauarro *in ſumma, prælud. 9. num. 15.* & Suarez *tom. 4. in 3. part. diſput. 56. ſect 2. num. 11.* idem dicendum eſſe, quando ſuperior, vel æqualis ſucceſſor diſpenſat abſque cauſa in lege inferioris, vel æqualis prædeceſſoris. Quia in voluntate ſuperioris eſt quando eminenter inferioris voluntas, & ſucceſſor æqualis reputabatur quaſi eadem perſona, ratione eiuſdem officij. (Sup. hoc infra in Reſ. 41. recitan in princip.)

2. Et ideò, præter Doctores citatos hanc ſententiam tenet cum aliqua limitatione etiam Granadus *in tract. 3. part. 2. diſputat. 17. ſect. 3. num. 27.* vbi ſic ait. Infertur validam eſſe diſpenſationem, quam ſine cauſa exhibet Prælatus ſuperior legi inferioris, quando ſimpliciter, & abſolutè eſt inferior? vt ſunt Epiſcopi comparatione Summi Pontificis, & Synodus comparatione Epiſcopi; habet enim eiuſmodi Prælatus plenam authoritatem erga ſubditos ſui inferioris. Secus verò dicendum eſt de Archiepiſcopo reſpectu legum Epiſcopi ſuffraganei, quia non eſt abſolutè ſuperior, ſed ſolùm in quibuſdam caſibus, Similiter nullus Epiſcopus diſpenſare poteſt validè ſine cauſa in legibus Concilij Prouincialis: hoc enim conſtat ex multis Epiſcopis, quorum authoritas maior, & ſuo modo ſuperior eſt auctoritate ſingulorum

p.hoc in .noc. ritæ à iſ.

gulorum. Addit autem Sanchez *num.*29.Epiſcopum, regulariter loquendo, non poſſe ſine cauſa diſpenſare in ſua lege, quando illa tranſiiſſet in contractum, ita vt diſpenſatio cederet in damnum alicuius tertij, qui ius acquiſiuiſſet ad aliquid, medio tali contractu, v. g. inquit, ſi fuerit ſtatutum vt omnes ad vrbem confluentes gauderent aliquo priuilegio, non poſſet reuocare reſpectu eorum, qui iam venerant ad vrbem.

3. Sed hic *notandum* eſt, quòd ab hac communi doctrina aliqui excipiunt Legatum Apoſtolorum, qui plenam habet à Pontifice poteſtatem, ac proinde ipſius diſpenſatio etiam ſine cauſa data valida erit, non minus, quam ſi data eſſet àb ipſo pontifice. Sed meritò exceptionem hanc reiicit Sanchez *lib.*8. *de Matrimon. diſputat.*17. *num.*4. eo quod nunquam præſumitur Pontifex plenitudinem ſuæ poteſtatis alteri concedere in deſtructionem aliorum, niſi id in ipſa conceſſione explicet, vt ſi apertè dicat validam fore ipſius diſpenſationem etiamſi abſque cauſa concedatur: vel illum conſtituat purum executorem ſuæ diſpenſationis quam dari iubeat ab inferiori abſque vlla cauſæ cognitione.

4. Sed quæro hic obiter, an diſpenſatio Epiſcopi, aut Archiepiſcopi in conſtitutionibus Synodi Diœceſanæ, facta abſque cauſa, valida ſit. Et reſpondeo affirmatiuè; quia ſolus Epiſcopus habet iuriſdictionem, ac ſuffragium deciſiuum in Synodo Diœceſana, cæteri aſſident illi, vt conſilium præbeant, vt conſtat ex ipſomet tenore Synodi, in qua ſolus Epiſcopus decernit, & ſubſcribit, nulla aſſeſſorum mentione facta. Et ita docet Suarez *de legibus, lib.*6.*c.*15.*n.*8. Salas *diſp.*20.*ſect.*4.*num.*33. Azorius *tom.*1. *lib.*5.*cap.*15.*quæſt.*3. Hinc infertur contra Medinam *in part.*2. *quæſt.*96.*artic.*5. *dub.*2. *concluſ.*1. Epiſcopum non teneri legibus Synodi Diœceſanæ, quo ad vim coactiuam, ſed tantum, quoad directiuam, ſicut diximus, legiſlatorem ſuis legibus adſtringi. Ratio eſt, quia cæ leges à ſolo Epiſcopo vim obligandi habent, ac in illis diſpenſat. Et etiam infertur, poſſe Epiſcopum ſolū ſine conſenſu Capituli, diſpenſare in legibus Synodi diœceſanæ; non ſolùm ea ratione, quia ſic habet conſuetudo, ſed etiam de rigore iuris. Probatur, quia nullo iure oſtendi poteſt habere in hoc actu Epiſcopum dependentiam à Capitulo. Ita gloſſa *in cap. cùm ex eo, de elect. in verb.* 6. *Epiſcopi.*

p.hoc in .6. tr.1. latam ctrinam eſ.17.

5. Quæro etiam *ſecundò*, an diſpenſatio Archiepiſcopi in legibus Synodi Prouincialis, abſque legitima cauſa, valida ſit. Reſpondeo negatiuè cum Doctoribus *ſuprà* citatis. Probatur; quia Archiepiſcopus eſt inferior Synodo Prouinciali, leges eas ferente, vt benè inquit Nauarr. *lib.*1. *conſil. in priori edit. tit. de offic. Ordin. conſil.*7. *& in poſteriori, tit. de maior. & obed. conſil.*6. ergo non valet diſpenſatio Archiepiſcopi, facta abſque legitima cauſa in illius legibus, quia inferior non poteſt in lege ſuperioris diſpenſare abſque cauſa, vt probauimus. Antecedens probatur; quia ab inferiori ad ſuperiorem, vt tradunt *gloſſ. fin. cap. a collatione, de appell. in* 6. non datur conſequentia.

6. Et ideò omnia ſupradicta confirmat Villalobos *in ſumma tom.*1. *tract.*2.*diffic.*41. *num.*5. vbi ſic ait. *Quando diſpenſa el Papa en ſu propria ley, aunque ſea ſin cauſa, es valida la diſpenſacion. Eſta concluſion es muy comun: tienen la Innocentio, Syluestro, Soto, Couarruuias, Cordaua, y los modernos. El fundamento es, porque aquella ley era propria, y pende de ſu voluntad, la qual puede mudar.*

S.hoc ſu- p in Reſ. 7. 10.

7. *Lo miſmo ſe ha de dezir por la miſma razon del Obiſpo, y de qualquiera Prelado que diſpenſa en ſu propria ley. Y lo miſmo del que ſucede en el oficio del Obiſpo, ò Prelado, que puede diſpenſar en la ley de ſu anteceſſor, que ſe reputa como vna miſma perſona con*

S.hoc ma-

el: como dizen Nauarro, Suarez: ſaluo ſi la tal ley eſtuuieſſe confirmada por el Papa: que entonces ſe opoſitaria por ley del miſmo Papa. como dizen Angelo y Syluestro.

gis late in Reſ.ſeq.& in alio §. eius

8. *Lo miſmo ſe ha de dezir del ſuperior reſpeto de las leyes del inferior: y lo miſmo del Obyſpo; ò Arcobiſpo reſpeto de las leyes de ſu Synodo: porque eſſas no tienen fuerça ſin ſu autoridad: como dize Sanchez, deſpues de otros. Y lo meſmo viene à ſer por la miſma razon, del Prouincial reſpeto de las conſtituciones, de ſu Capitulo, y del Generali, reſpeto del Capitulo General.*

9. *Mas no es lo miſmo del Arcobiſpo, reſpeto de las conſtituciones del Synodo Prouincial: porque aqui no es ſuperior à toda la Congregacion, ſino inferior: y aſſi ſe ha como el Dean reſpeto de ſu Cabildo: como dize Nauarro, por loqual ne podra diſpenſar validamente ſin cauſa: como dize Sanchez, deſpues de otros muchos, probandolo latamente.* Ita ille; cui adde Caſtrum Palaum *tom.*1.*tract.*3. *diſputat.*6. *punct.*4. *numer.*3. *& ſeq.*

RESOL. XL.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare in ſuis Conſtitutionibus à Papa confirmatis? Ex p.8.tr.3. Reſol.73.

§. 1 NEgatiuam ſententiam docet Sanchez *lib.*8. *diſput.*17. *num.*30. ſed non caret difficultate: nam aliqui Doctores aſſerunt, Epiſcopum poſſe diſpēſare in lege Papæ pertinente ad ſolam illam Diœceſim. Ergo à fortiori in lege propria cōfirmata per Papam, cùm ad ſolam illam Diœceſim pertineat. Sed non eſt admittenda hæc ratio; & illam opinionem non approbat Azorius *tomo primo libro quinto capite decimoquinto* vbi ſic ait. Sciendum eſt eſſe aliquas cauſas, in quibus ob conſuetudinem moribus vtentium receptam poſſunt Epiſcopi in iure communi Canonico indulgentiæ beneficio vti, & aliquos ipſis legibus ſoluere. *Primò*, ratione conſuetudinis legitimo tempore præſcriptæ. *Secundo*, ratione grauis, & magnæ neceſſitatis, vel vtilitatis ſubitò contingentis, ita vt facilè & commodè non pateat ad Principem aditus; item ratione alicuius neceſſitatis crebrò accidentis. *Tertiò* ratione leuitatis, & paruitatis materiæ; eſſet enim difficile in minimis Principem adire, & conſulere. *Quartò* ratione frequentiæ; vt ſi crebrò caſus certus accideret. Hæc Sylueſter, Sotus, & Caietanus *locis ſuprà citatis*: imò Sotus, & Caietanus alium quartum caſum excipiunt, quando lex ſuperioris quidem eſt, ſed pertinet ad proprium bonum ciuitatis, vel cōmunitatis: vt ſi lege regia ſtatuatur, ne frumentum, vel vinum in oppidum aliunde aduchatur, poterit, qui oppido præeſt, relaxare. Sed certè hoc ideò eſt, quoniam lata lex videtur ſolùm in bonum proprium, non commune: videlicet, vt vendi, & imponendi poſſunt proprij priuatorum ciuium fructus ex bonis collecti, & percepti. Ita Azorius. Ex quibus, doctrina Sanchez negatiua circa præſentem quæſtionem admittenda videtur.

Sup hoc in Reſ.præterita §. Lo meſmo ſe ha de decir. poria, curſim in fine,& in Reſ. ſeq. §. ante medium, à verſ. ſecundo,niſi.

2. At vt verum fatear, mihi placet, quo ad præſentem difficultatem, opinio Salas *de legibus, diſput.*20. *ſect.*3.*numero* 29. putat enim videndum poſſe, quomodo ſint confirmatæ per Papam; ſi enim Papa ſolùm eas confirmat declarando, eſſe laudabiles, & debere obſeruari à ſubditis non facit eas proprias, nec tribuit eis nouam vim, ſed declarat, quam habebant: ideò Epiſcopus poteſt non ſolùm in eis diſpenſare; ſed eas abrogare, ac ſi non eſſent per Pontificem confirmatæ: ſi verò velit eis robur addere, & illas facere proprias, non poterit Epiſcopus eas abrogare; poterit

tamen in eis diſpenſare, vel non diſpenſare, ſicut in aliis legibus Pontificiis ad eam ſolam Diœceſim directis iuxta opiniones relatas *diffic.*8. ſed ſi diſpenſet ſine cauſa, diſpenſatio erit nulla, ſicut quando ſine cauſa diſpenſat in aliis legibus Pontificiis.

RESOL. XLI.

An in aliquo caſu diſpenſatio Epiſcopi in ſuis legibus ſine cauſa ſit valida?

Et quid, ſi illæ conſtitutiones fuerint auctoritate Pontificis confirmatæ?

Et quid eſt dicendum, ſi prædictas conſtitutiones Epiſcopus iuramento confirmauerit? Ex part.9. tr.6. & Miſc.1.Reſ.46. alias 41.

Alibi in Reſ.not.ſeq. à principio.

§. 1. ALibi ſatis firmaui, diſpenſationem Epiſcopi ſine cauſa, peccaminoſam eſſe, non tamen inualidam: modò quæro, an dicta doctrina poſſit in quibuſdam caſibus limitari: Et reſpondeo primò affirmatiuè, quando lex illa Epiſcopi tranſierit in contractum incommodum alterius, vt ſi fieret ſtatutum, vt omnes ad Vrbem confluentes gauderent aliquo priuilegio; non poſſet illud Epiſcopus reuocare reſpectu eorum, qui iam venerant, abſque legitima cauſa ſuperueniente: quia ius ex illo contractu iam in illis eſt acquiſitum. Sic, aliis relatis; Sanch. *lib.*8. *de matrimon. diſp.*17. *numer.* 29. Secundò, niſi illæ Conſtitutiones fuerint authoritate pontificia confirmatæ: quia ex ea confirmatione gaudent authoritate Papæ, & reputantur ac illius leges; ac proinde ſe habet ad illas Epiſcopus, ac ad ius commune: quia nequit eam confirmationem ex parte tollere. Ita Syluester *verb. Beneficium*, 3. *q.*9.*n.*13. Angelus *verb. Beneficium, n.*22. & *ibi* Armilla *n.*27. Tabiena *verb. Beneficium*, 2.*q.*15.*n.*17. Sayrus *de cenſuris, lib.*6. *c.*11. *n.*11. Azorius *lib.*5. *inſtitut. moral. c.*15.*q.*7. & alij, quos refert, & ſequitur Sanchez *vbi ſuprà*, *n.*30. Et hanc opinionem ſequitur etiam Salas *de legibus, diſput.*20. *ſect.*3.*n* 29. quando Pontifex ita confirmat, vt velit illis Conſtitutionibus robur addere, & illas facere proprias: ſecùs verò, ſi ſolùm eas confirmat, declarando eſſe laudabiles, & debere obſeruari à ſubditis. Tertiò, ſecundùm aliquos, niſi Epiſcopus eas Conſtitutiones iuramento confirmauerit: quia cùm non poſſit ſecum in iuramento diſpenſare, nequibit etiam diſpenſare in iis Conſtitutionibus. Ita Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Sayrus, & Azorius *vbi ſuprà*.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 39.§. Et ideo poſt mediũ verſ. Addit.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in alio §. eius annot.

2. Sed vt verum fatear, huic tertio dicto non poſſum adhærere: puto igitur, quòd licèt Epiſcopus diſpenſaret in dictis Conſtitutionibus iuratis abſque iuſta cauſa, valeret adhuc diſpenſatio, quamuis ſit periurus: quia periurium non impedit actus valorem. Sicut ſi quis iuraſſet, non prodigè ſe expenſurum pecunias, peccaret prodigè expendendo, ſed factum teneret. Ita Gambarus *de auth. Legati, lib.*10. *n.*452. & Sanch. *d. diſp.*37.*n.*31.

RESOL. XLII.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare, quamuis petens prius adierit Pontificem, qui diſpenſationem negauit, iudicans cauſam propoſitam non eſſe iuſtam.

Et notatur eum, qui impetrauit diſpenſationem à Pontifice voti, in quo poterat Epiſcopus diſpenſare, poſſe ad eum confugere, vt diſpenſet.

Dicendum eſt etiam poſſe confugere ad potentem ex priuilegio, vt diſpenſet. Ex p.8.tr.3. Reſol.49.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sanchez *de Matrimonio, lib.*8. *diſp.*14.*n.*5. vbi ſic ait. Quando Pontifex de eo caſu conſultus denegauit diſpenſationem, iudicans non adeſſe cauſam, credo, niſi noua cauſa proponatur, non poſſe diſpenſare Epiſcopum. Quia eo ipſo quòd Pontifex denegauit, videtur facultatem auferre inferioribus cum illo ſingulari diſpenſandi, niſi ex noua cauſa emergenti. At ſecus eſſet, vbi huic ſingulari non denegaſſet, at conſtat ſolitum eſſe Pontificem aliis denegare ob eas cauſas diſpenſationem, reputando eas non iuſtas. Tunc enim poſſet Epiſcopus cum illo, cui denegata non eſt, iudicans eas eſſe cauſas iuſtas diſpenſare: quia cùm iure ordinario ſibi ea diſpenſatio competat, non aſtringitur ad diſpenſandum ex iis ſolis cauſis, quibus Pontifex exiſtentibus vult diſpenſare. Nec Pontificem denegaſſe aliis ex ea cauſa diſpenſationem, ligat ordinariam Epiſcopi facultatem, ne valeat diſpenſare cum in hoc, cui Pontifex non denegauit. Ita Sanchez & poſt illum Guttierrez *de Matrimon. c.* 123. *n.*18.

Sup. hoc infrà ex doctrina Reſ. 91. prope finem, à verſ. Quæ doctrina.

2. Igitur eo ipſo quòd Pontifex denegauit diſpenſationem ex ea cauſa, videtur facultatem auferre inferioribus diſpenſandi cum illo ſingulari, niſi ex noua cauſa emergente, ſeu propoſita. Sicut poſtquam Pontifex aliquem condemnauit, non poteſt Epiſcopus illum abſoluere, licèt fortaſſe potuiſſet, ſi cauſa priùs ad illum delata fuiſſet.

3. Et ideò hanc ſententiam tenet Rodriguez *in ſumma tom.*1. *cap.*157. *num.*1. vbi ſic ait: *Quando el Sumo Pontifice conſultado negò la diſpenſacion en cierto caſo, en el qual podia el Obiſpo diſpenſer iuzgando no auer cauſa ſuficiente, no podra el Obiſpo diſpenſar en el, ſi ſobreuiene otra cauſa ſufficiente, porque negando el Papa la diſpenſacion en eſte caſo es viſto quitar la authoridad en el al Obiſpo, ſaluo ſi otra perſona pide la dicha diſpenſacion en caſo de la miſma eſpecie, porque puede el Obiſpo diſpenſar con ella. Lo primero por auer otras cauſas. Lo ſegundo porque aunque aya las miſmas reſpeto deſta perſona, puede juzgar que ſon ſufficientes, aunque reſpeto de la otra las iuzgo el Papa por no tales.* Sic ille.

4. Sed contrariam ſententiam tenet Suarez *de legibus, lib.*6. *c.*22.*n.*4. vbi ſic ait: Ablatio poteſtatis, præſertim ordinariæ, mihi non videtur ſufficienter probari, quia illa præſumptio nullo iure fundatur, neque ex illo facto ſufficienter colligitur, conſiderata natura diſpenſationis, quæ eſt quædam gratia. Cùm enim diſpenſatio non ſit debita, poteſt denegari à Pontifice ex ſola voluntate: ergo per hoc non eſt, cur cenſeatur auferre ab inferiori poteſtatem illam concedendi, ſi velit. Deinde denegatio diſpenſationis poteſt prouenire ex particulari iudicio, quòd talis cauſa non ſufficiat ad iuſtam diſpenſationem; ſed Epiſcopus non tenetur conformari Pontifici in hoc iudicio: ergo neque in eo caſu tenetur præſumere fuiſſe mentem Pontificis in illo caſu, ſibi auferre poteſtatem diſpenſandi. Imò poteſt præſumi, voluiſſe ſe exonerare, tacitè ſubditum ad ſuum ordinarium remittendo. Conſequentia cum maiori videtur clara. Minor autem patet; quia licèt Papa non ſoleat diſpenſare ex aliqua cauſa, neque admittere illam, vt ſufficientem, poteſt Epiſcopus diſpenſare ex illa, ſi probabiliter iudicet eſſe legitimam. Quod concedit idem Sanchez *ſuprà*, quando de illa conſuetudine, ſeu iudicio Pontificis ex aliis caſibus in generali conſtat: non verò, quando in particulari caſu præceſſit denegatio diſpenſationis.

5. Sed non video, quid hoc referat, aut cur inde cenſeatur ligata poteſtas inferioris, cùm illa denegatio tantùm ſit applicatio propriæ voluntatis ad operandum iuxta proprium iudicium, cui non repugnat,

vt alteri relinquatur ſua poteſtas, & arbitrium etiam iuxta iudicium ſuum. Neque per hoc derogatur poteſtati Pontificis, quia inferior, dum non prohibetur, poteſt in ſuo foro vti ſua poteſtate, vt iudicauerit expedire; hic autem nulla facta eſt prohibitio. Nec petitio priùs oblata Pontifici operatur præuentionis effectum, ne liceat poſtea id ab inferiori petere, tum quia in vſu iuriſdictionis voluntariæ, non habet locum hæc præuentio, cùm liberum ſit poſtulanti recedere à priori petitione, & aliam intentare, vt ſenſit Nauarr. *conſil.* 1. *de offic. deleg.* & idem Sancius *n.* 3 tum etiam, quia ſuperior negando diſpenſationem, iam quodammodo à ſe abiecit caſum illum. Vnde etiam non eſt ſimile, quod de condemnatione à ſuperiori facta afferebatur, quia condemnatio fit per ſententiam, quæ includit præceptum, & imponit obligationem, quam non poteſt inferior auferre; negatio autem diſpenſationis non fit per ſententiam iuridicam, nec præceptum aliquod, vel obligationem ſuperior per illam imponit, ſed ſolùm relinquit præexiſtens vinculum, denegando vſum propriæ poteſtatis; ergo non eſt, cur inde cenſeatur ligata, & diminuta inferior poteſtas.

6. Cenſeo igitur, in illo caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, & conſequenter, ſi id faciat non ignorans priorem denegationem, & iudicans, cauſam eſſe legitimam, diſpenſationem eſſe validam, quia neque habet defectum poteſtatis, nec voluntatis, nec iuſtitiæ. Hucuſque Suarez; cui adde Salas *de legibus, diſp.* 20. *ſect.* 13. *n.* 106. & huic ſententiæ contra Sanchez ego adhæreo; cui etiam nouiſſimè adhæret Amicus *tom.* 5. *diſp.* 6. *ſect.* 8. *n.* 121. quia ipſe, in tali diſpenſatione nullus apparet defectus diſpenſationem irritans: falſa quippe eſt aſſignata præſumptio, quòd ſuperior negando diſpenſationem ſubdito petenti, eo ipſo auferat inferiori Prælato facultatem cum illo diſpenſandi, cùm nullus præſumatur ſuo iure priuatus, niſi illi expreſsè conſtet: & ex alia parte non tenetur inferior Prælatus diſpenſationem concedere: vel negare ex iudicio ſuperioris, ſed ex ſuo proprio, cùm aliæ cauſæ poſſint ad diſpenſationem concedendam illum mouere. Quo fit vt, etiamſi inferior ſciat, diſpenſationem negatam fuiſſe à ſuperiore, adhuc poſſit illam validè, atque iuſtè concedere, modò ex cauſa probabiliter iuſta ſaltem putata illam concedat.

7. Et hanc ſententiam contra Sanchez tenet etiam Portel. *in reſponſ. moral. tom.* 2. *caſ.* 49. *n.* 17. vbi etiam notat, quòd ſi quis obtinuit reſcriptum Papæ, vt poſſit à certo Confeſſario Doctore diſpenſari: eo reſcripto non obſtante poterit recurrere ad Epiſcopum, vel alium ſuperiorem aliàs diſpenſare. Reſcriptum enim non priuat Epiſcopum facultate, quam aliàs habet ad diſpenſandum in illo caſu.

8. Nec obſtat dicere, quòd ſaltem quando Epiſcopus ignorat priorem recurſum ad Pontificem, diſpenſationem negauit, ne ſi de facto ipſe diſpenſet ex eadem cauſa Pontifici propoſita, non fore validam diſpenſationem, tanquam ſubreptitiam, & ex defectu voluntatis Epiſcopi, quia de illo meritò præſumitur, non fuiſſe conceſſurum diſpenſationem, ſi ſciret, fuiſſe à Pontifice denegatam, cùm inferior teneatur præſumere, ſuperiorem iuſtè negaſſe diſpenſationem; ergo illa taciturnitas, ſeu ignorantia cauſat in Epiſcopo iuſtum inuoluntarium, & conſequenter illa diſpenſatio erit inualida ex defectu voluntatis.

9. Reſpondeo cum Suarez *n.* 6. etiam in hoc caſu taciturnitatem illam non reddere diſpenſationem ſubreptitiam, vel nullam, quia ſuppoſita poteſtate, quo ad voluntatem eadem eſt ratio in inferiori, quæ in æquali, vel ſuperiori. Accedit, quòd nullibi inuenitur in iure cautum, eam denegationem Pontificis exprimendam eſſe Epiſcopo, ne diſpenſatio ipſius ſubreptitia cenſeatur.

10. *Notandum* eſt etiam hîc, eum qui impetrauit diſpenſationem à Pontifice voti, in quo poterat Epiſcopus diſpenſare, poſſe ad ipſum confugere, vt diſpenſet; dicendum eſt etiam, poſſe confugere ad potentem ex priuilegio. Vt ſi, verbi gratia, fuit votum pœnale caſtitatis, vel religionis, poterit adire Religioſos, qui ad diſpenſandum in eo priuilegium habent, vel ad Confeſſarium per Bullam Cruciatæ electum, vt in illo diſpenſent, non obſtante impetratam fuiſſe à Pontifice commiſſionem diſpenſandi, factam Ordinario, vel Confeſſario. Quia adiiſſe Pontificem, nullum præuentionis effectum operatur, & commiſſio in fauorem huius facta, non debet in eius odium retorqueri. Nec iam Ordinarium, vel Confeſſarium diſpenſare virtute commiſſionis, obſtat, quin poſſit hic adire habentem priuilegium diſpenſandi, aut vti priuilegio Cruciatæ, redeundo ad priorem voti obligationem. Et ſic, tanquam noui voti poſſit diſpenſationem, aut commutationem impetrare, non facta prioris mentione. Et quamuis Pontifex ſemper huiuſmodi vota commutet in menſtruas confeſſiones, & certa pœnitentiæ opera, & ſolùm quando adeſt incontinentiæ periculum; hoc tamen non impedit commutationem fieri per Bullam in ſubſidium belli, prout ipſa concedit: & per priuilegia Religionum, & quæcumque opera pia, vt ea expreſsè concedunt, & virtute horum diſpenſare ex aliis cauſis iuſtis, quamuis non adſit incontinentiæ periculum, vt benè inquit Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſputat.* 14. *n.* 7. qui tamen hoc limitat, dummodo huic ſingulari non ſit denegata diſpenſatio à Pontifice, vel Pœnitentiario. Sed hæc limitatio mihi non placet, propter rationes ſuperiùs adductas.

RESOL. XLIII.

An Epiſcopus poſſit cum Regularibus exemptis diſpenſare, ſi ipſi cedant exemptioni.

Et an hoc intelligatur caſu, quo in Prælato Superiore non eſſet poteſtas abſoluendi, vel diſpenſandi.

Et an in nomine Epiſcopi in præſenti intelligatur tantum Epiſcopus loci, in quo Religioſus ortus eſt, vel habet domicilium, aut ſaltem commoratur? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 44.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè cum Auila *de cenſuris, part.* 2. *c.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 6. *concl.* 2. vbi ſic ait. Prælatus Monaſterij exempti poteſt ex æquitate iuris ſponte ſe ſubiicere quoad hoc Epiſcopo, atque adeò abſolui ab illo, & idem poteſt facere Religioſus particularis cum licentia Prælati. Ita Federicus Senenſ. *conſil.* 14. Pater Henriquez *lib.* 7. *de Indulgentiis, c.* 25. *n.* 2. *& lib.* 4. *cap. vltim. in fine*, quia hoc eſt quid fauorabile, & per conſequens non eſt deperditum per exemptionem, quæ etiam eſt fauorabilis, & ſecundùm regulam iuris in 6. *Quod in gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.* Dico, *ex æquitate iuris*, quia P. Henriquez *ibidem in gloſſ. littera M*, dicit ſecus eſſe ſtando in rigore iuris pro foro exteriori. Dixi *cum licentia*, quia ſine illa non poteſt, ita Paulus III. citatus à Patre Henriquez *ibidem littera N.* Hucuſque Auila.

Sup hoc pro ſubdito & Prælato cõtentis in hoc §. infrà in tr. 3. Reſ. 7. §. 1. & 2 & § vlt. & in tom. 7. tr. 1. ex Reſ. 1. §. Nec obſtat, tertio, lege ad medium verſ. Tertio faciunt, & §. ſeq.

2. Sed affirmatiuam ſententiam, ſine vlla difficultate, tenendam eſſe puto, quam tuetur Sanchez in 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 30 *ſect.* 1. *n.* 3. *& tom.* 5. *diſput.* 45. *ſect.* 2. *n.* 12. Henriq. iterum *lib.* 6. *c.* 16. *n.* 8. & Sanch. *in ſumma tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 19. *n.* 32. Et ratio eſt, quia exemptio Religioſorum eſt potiſſimum inducta in fauorem

fauorem Religionis, vt eius Religioſi quietiùs Deo famulentur, & ne paſſim ab Ordinibus perturbentur: vnde in iis, quæ quietem, & fauorem Religionis concernunt, non debent eſſe peioris conditionis, quàm alij de eadem Diœceſi non exempti. Nec rationi conſonat, vt exemptionis priuilegium, in hoc caſu, contra eius finem operetur, impediens hanc ſubiectionem; & ideò in his ita fauorabilibus, cenſetur, per Epikeiam, tota Religio conſentire. Debet autem, vt per Epikeiam hæc licentia Pontificis præſumatur, conſtare ſubdito licentiam à Prælato regulari iniuſtè negari, nam in caſu dubio, an iuſtè, vel iniuſtè neget, poſſidet lex exemptionis in fauorem Religionis facta, ac proinde non poterit adiri Epiſcopus. Sic Molina *tom.4. de. Iuſtit. tractat.3. diſp.61.n.5.* Thomas Sanchez *lib.4. ſumm. cap.39. n.36.* Baſilius *lib.8.c.5.n.14.*

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ §. Limitanda.

3. Sed hæc omnia optimè limitat Sanchez *n.38.* Molina *ſuprà n.3.* Baſilius *n.15.* vt intelligatur caſu quo in Prælato ſuperiore non eſſet poteſtas abſoluendi, vel diſpenſandi; nam ſi hæc eſſet, debebat Religioſus prius ad illum recurrere, quàm ad Epiſcopum, quia dum intra Religionem remedium quærere poteſt Rligioſus, non eſt cenſendum Pontificem tollere exemptionem: tum quia id noceret debitæ ſubditorum ſubordinationi; tum quia fruſtranea eſſet caſuum reſeruatio facta ſuperiori Præfato, ſi Religioſus adire poſſet Epiſcopum pro illius abſolutione, & diſpenſatione, quoties immediatus Præfatus non poteſt, vel non vult diſpenſare. Placet mihi hæc limitatio adhibita moderatione, quam Baſilius apponit, ſcil. niſi neceſſitas vrgeat impetrandi diſpenſationem, & ſuperior Prælatus longè abſit, & facilè adiri non poſſit, cui moderationi non videtur contradicere Sanchez, & Molina *vbi ſuprà.*

4. Quòd ſi nullus Religionis Prælatus poſſit ſubditum abſoluere, vel diſpenſare, probabilius exiſtimo de licentia ſui Prælati poſſe Religioſum adire Epiſcopum pro abſolutione, vel diſpenſatione obtinenda; quia adire hoc modo Epiſcopum non obſtat priuilegio exemptionis, ſi quidem præſumi poteſt fieri ex licentia Religionis cuilibet Prælato communicata. Neque etiam obſtat bono regimini illius, & debitæ ſubditorum obedientiæ, cùm ex licentia ſuperioris fiat. Ergo.

5. *Nota* tamen nomine *Epiſcopi* in præſenti, intelligi tantùm Epiſcopum loci, in quo Religioſus ille ortus eſt, vel habet domicilium, aut ſaltem commoratur, habitatione requiſita, vt cenſeatur aliquis, Epiſcopo illi, quo ad hoc, ſubiectus, quæ habitatio eſt, ſecundùm aliquos, commorari in ea, aut habere animum commorandi maiore anni parte. Et ita docet Merol. *tom.2.diſp.4.c.6.n.145.*

RESOL. XLIV.

An ſola patientia Prælati ſufficiat pro diſpenſatione.

Et an ſi quis ex pacto dederit Papæ pecuniam pro aliquo beneficio, eo ipſo, quod in eum ipſum contulerit, cenſeri diſpenſaſſe ſuper ſimoniam?

Idem dicendum eſt de aliis Inferioribus Papæ, quoad diſpenſandum in eorum ſtatuta. Ex part.8. tr.3. Reſ.17.

§. 1. Verbi gratia, ſi Pontifex, vel Epiſcopus videat irregularem celebrare, vel habentes impedimentum, contrahere matrimonium, in quo impedimento poſſent ipſi diſpenſare. Et negatiuè reſpondet Suarez *de legib. lib.6. c.13. num.22* Sayrus *de cenſur.lib.7. c.14. n16.* Bonacina *de legibus, diſp.1. q.2.punct.1. n.18.* & alij. Et ratio eſt, quia ſola taciturnitas, & patientia Prælati, per ſe, ac præciſè ſumpta, non eſt ſufficiens ſignum conſenſus, vt ait gloſſ. *in cap.cum iam dudum, de prabend.* & colligitur etiam ex *cap. ſuper eo, de cognat. ſpirit.* nam licèt dicatur quis conſentire indirectè, quando tenetur impedire, & non impedit; non tamen inde colligi poteſt directa voluntas, qualis ad diſpenſandum requiritur. Et hoc eſt, quod Canoniſtæ dicunt illa, quæ tantùm in patiendo conſiſtunt, non eſſe ſufficiens ſignum diſpenſationis, quæ actum poſitiuum requirit.

2. Sed mihi magis placet affirmatiua ſententia, quàm nominatim contra Suar. tenet Amicus *tom.5. diſp.6.ſect.6.n.70.* vbi ſic ait. Quotieſcumque inferior diſpenſat in lege ſuperioris, diſpenſat ipſo ſuperiore vidente, & tacente. Hanc regulam tradunt Sotus *in 4. diſtinct.18. q.4. art.3. §. circa conceſſiones.* Henriquez *lib.6. de pœnit.c.3 n.13.* Sanchez *lib.3. de matrimon. diſp.35. n.20.* & alij quamplurimi: licèt id tantùm doceant de facultate abſoluendi à peccatis ſed eadem ratio militat de poteſtate diſpenſandi, cùm eadem facultas ſuperioris requiratur ad abſoluendum à peccatis, atque ad diſpenſandum in ipſius lege. Ratio regulæ: quia cùm videat ſuperior agi contra ſuam legem, & nihilominus id tacens permittat, præſumitur talem actum abſque ſuo, & diſpenſationis peccato velle permittere, & conſequenter præſumitur in ea lege tacitè velle diſpenſare. Antecedens probatur, quoniam, vt conſtat ex *l.merito, ff.pro ſocio*, quotieſcunque actus exerceri poteſt cum peccato, vel ſine peccato, præſumendum eſt legiſlatorem velle illum exerceri ſine peccato. Exerceretur autem talis actus in peccato, ſi ſuperior in tali caſu non haberet voluntatem diſpenſandi: quia vel eſſet cauſa inualiditatis actus; vel ſubditum periculo exponeret, ne opinione obtentæ diſpenſationis multa ageret, quæ defectu validitatis diſpenſationis cum damno, & ſcandalo aliorum non ſuſtinerent. Cæterum notant præcitati authores hanc tacitam ſuperioris voluntatem tantùm ſufficere ad approbandum actum illum, qui eo tempore fit, non ad concedendam poteſtatem pro actibus in futurum exercendis.

Sup.hoc magis latè in tom.1.tr.1. Reſ.5.& in aliis eius primæ not

3. Contra hanc regulam opinatur Suarez *lib.6.de legibus,c.13.* Ducitur hoc duplici fundamento; *Primò*, quia ſola taciturnitas non eſt ſufficiens ſignum conſenſus, ſed ad ſummum permiſſionis, quæ ad diſpenſationem non ſat eſt, quippe quæ poſitiuum requirit conſenſum. *Secundò*, quia vel ſæpe talis permiſſio eſſe poteſt abſque vllo peccato Prælati, vel ad vitandum maius malum, vel propter indiſpoſitionem ſubditi, vel propter aliorum ſcandalum, vel eſto illa ſit cum aliquo peccato negligentiæ; aut puſillanimitatis Prælati, non propterea ſtatim præſumitur in eo actu cum ſubdito diſpenſare. Verum hæc Suarez argumenta tanta non ſunt, vt propter ea cogamur communem ſententiam Doctorum deſerere. Quare ad eius argumenta dicendum eſt, eſto Prælati taciturnitas non ſit euidens ſignum poſitiui conſenſus diſpenſandi cum ſubdito in eo actu, eſſe tamen probabile ob rationem à nobis aſſignatam, quod ſufficit ad ſubditi conſcientiam quietandam. Ita Amicus, cui ego addo Palaum *tom.1 tractat.3. diſput.6. punct.12. n.3.* & Salas *de legibus diſp.20.ſect.9. n.87.*

4. Cognoſcitur verò hæc tacita diſpenſatio (vt optimè obſeruat Palaus) ſi tibi à Prælato mandetur actus; qui ſine diſpenſatione fieri non poteſt; vel ſi videat te diſponi ad operandum contra legem, & non impediat cùm facilè poſſit. Probatur verò noſtra ſententia, quia illa taciturnitas eſt ratihabitio de præſenti, quæ ſufficit ad concedendam veram iuriſdictionem ad audiendas confeſſiones, & reliqua exercenda: ergo multò magis ſufficiet ad concendendam diſpenſa-

diſpenſationem, *Secundò*, quia cùm Prælato ex officio incumbat, delictis ſubditorum obuiare cum ea videt, ac facilè contradicere poteſt, præſumitur grauiſſimum delictum Prælati non contradicentis, niſi ipſum cenſeri diſpenſare dicamus.

5. Ad argumentum verò pro ſententia Suar. & aliorum reſpondetur, quòd licèt taciturnitas illa, & patientia Prælati, per ſe, ac præcisè ſumpta, indicet tantùm promiſſionem; tamen per accidens, hîc & nunc, & vt excludatur Prælati delictum, cenſetur ſufficiens ſignum poſitiuæ voluntatis diſpenſandi.

S.. hoc in ..1.5 tr.7. R. 1.& curſ.. in fine a..rius Reſ. e.. primæ n..

6. *Notandum* eſt tamen hîc obiter id quod dicit Angelus *verb. ſimonia* 7. §.5. Si quis ex pacto dederit Papæ pecuniam, pro aliquo beneficio, eo ipſo quòd in eum, ipſum contulerit, cenſeri diſpenſaſſe ſuper ſimonia, & ſic poſſe retinere beneficium tutâ conſcientiâ. Quod mirabiliter ampliat idem Angelus *d. verb. ſimonia* 5. §.7. ſiue ſit de iure diuino, ſiue poſitiuo: vtroque enim caſu non incurret pœnas iuris, committens ſimoniam cum Papa ſciente, etiamſi non dicat ſe diſpenſare in ipſis; quia ſcientia Principis purgat illud vitium. Quod eſt mente retinendum, licèt contrarium teneat Abbas, & malè *in cap.1.de ſimonia, num*8. quia argumentatur à facto Epiſcopi, ad factum Papæ, in quo fallitur, cùm in Principe ſit ſpeciale, vt ſine expreſſa diſpenſatione, ſed ſolo facto diſpenſet: quod ſecus eſt in inferiore, per dicta *ſuprà*. Et licèt ſimonia ſit de iure diuino, pœna tamen eius eſt de iure poſitiuo, & ſic non mirum, ſi eas non incurrit, committens eam cum Papa. Et obſerua idem quod dictum eſt de Papa, dicendum eſſe de aliis inferioribus, quoad eorum ſtatuta, ſecundùm Salas *de legibus diſp.14.ſect.*..*n.*34. Et hæc docet etiam Valerus *verb.diſpenſatio, differ.*3. *num.*4.

RESOL. XLV.

An v. g. Prælatus Superior poſſit diſpenſare circa pœnas impoſitas à Prælato inferiori ipſo renuente?

Et aduertitur, ſi condemnans finierit officium ſuum, poſſe tunc Prouincialem, aut Generalem ſubditum condemnatum à Rectore abſoluere, nulla requiſita licentia à Rectore moderno, ſeu ab eo, qui reum condemnauit. Ex part.8. tract.3. Reſol.31

..p conten.. in hac ..ſ. in tom. ..r.1.Reſ.9. ..lt.

§.1. NEgatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom.1. tract.3. diſp.5. punct.6. num.*13. vbi ſpecialiter aſſerit pro Religioſis poſt latam ſententiam, & condemnationem factam à iudice ordinario, v.g. à Rectore Conuentus; ſi velit Prouincialis diſpenſare, poſt latam ſententiam à Prouinciali ſi velit Generalis, id efficere non poterit renuente iudice ordinario: colligitur ex Tridentino *ſeſſ.14. cap.1. de reformat.* vbi ſuſpenſum ab ordinario non poteſt Metropolitanus, neque alius contra voluntatem ipſius Prælati ſuſpendentis Promouere. Ratio eſt, ne authoritas iudicantis contemnatur à ſubditis. Sic expreſsè Man. Rodrig. *tom.1. quæſt. regul. quæſt.*21. *art.*8. vbi aduertit, ſi condemnans finierit officium ſuum, poſſe tunc Prouincialem, aut Generalem ſubditum condemnatum à Rectore abſoluere, nulla requiſita licentia à Rectore moderno, ſeu ab eo, qui reum condemnauit, quia tunc authoritas Prælati, qui condemnauit, non contemnitur, ſiquidem iam deſinit eſſe Prælatus: quæ erat ratio prohibitionis Concilij.

RESOL. XLVI

An in diſpenſationibus locum habeat argumentum ab identitate rationis à maiori ad minus.

Et pro praxi huius difficultatis in textu huius Reſolutionis plurimi explanantur caſus ſæpius contingentes in facto, & tota doctrina eſt valde notanda. Ex part.8.tr.3. Reſ. 1.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Decius *in cap. quia in tantum, in noua edit. à n.15. vſque ad* 19. *de præb. & reg. Non debet cui.21. n.6. de regul. iur.* Hyppolytus *repet. ad cap. At ſi Clerici*, §. *de adulteriis, num.*86. *& ſeq. de iudic.* Francus *in cap.cui de non ſacerdotali, n.5. notab. vlt. de præb. in* 6. & Merolla *de irregul.lib.5. c.50.n.*10. Ad confirmandam doctrinam huius Reſ. lege Reſ.not.ſeq.

2. Probatur *primò* hæc ſententia, quia in re pœnali, & odioſa, id argumentum locum habet, vt apertè colligitur ex *l. nec in ea 22.ff.ad Iuliam, de adult.* ibi; Sed, qui occidere poteſt adulterum, multò magis contumelia poterit eum iure afficere.

3. *Secundò* probatur ex *cap.ex parte tua, de decim*; vbi priuilegium ſuper decimis non ſoluendis, conceſſis Eccleſiaſticis, extenditur ad noualia, & ea ratio redditur in textu, ibi. Quia vbi maius conceditur minus conceſſum eſſe videtur: at eiuſmodi priuilegium eſt odioſum, cùm ſit contra ius.

4. *Tertiò*, quia *in cap.per venerabilem, qui filij ſint legit.* hoc argumento vtitur Pontifex, ibi; Quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in minori. Et fit ibi hoc argumentum à maiori ad minus in diuerſa ſpecie, vt à ſpiritualibus ad temporalia, & non ſolùm à maiori, ſed à ſimili arguit Pontifex, ibi: Per ſimile quoque, & eo, vel maximè, quod legitimatio ad temporalia eſt odioſa, vtpote, quæ ius legitimorum minuit.

5. *Quartò*, nam Pius V. diſpenſauit cum Monialibus, vt poſſint exire à Monaſterio, ex cauſa magni incendij, infirmitatis lepræ, aut epidemiæ tantùm, & tamen ea diſpenſatio extenditur ad alios caſus, ob identitatem rationis. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam probabilem eſſe, ex ſupradictis concedit Sanchez *de matrimon.lib.8.diſp.1.n.*32.

6. Sed ipſe ibi, & meritò, negatiuæ ſententiæ adhæret, licèt illam limitet *n.*39. vt non procedat quando diſpenſatio rationem expreſſam conceſſionis, ſeu diſpenſationis, continet: tunc enim volunt, extendi eam diſpenſationem ad caſum non expreſſum, vbi reperitur eadem ratio. Et ita etiam tenet Valerus *de different. vtriuſque fori, verb. diſpenſatio, num.vlt.*

7. Sed, vt verum fatear, hæc limitatio non caret difficultate, quia vt *ſuprà* dixi, tota efficacia diſpenſationis, à voluntate concedentis, in ea ſignificata, dependet: at ipſe concedens verbis exprimit ſuam voluntatem. Cùm igitur verba diſpenſationis caſum ſimilem non comprehendant, ad illos diſpenſatio extendi non poteſt. Nec eſt eadem ratio de extenſione legis de caſu ad caſum, ob identitatem rationis: quia lex pendet à ratione: nam ratio eſt anima legis, vt dicunt communiter Doctores; diſpenſatio verò dependet à voluntate diſpenſantis. Sicut, quamuis lex pœnalis, quo ad obligationem, extendatur de caſu ad caſum, ex identitate rationis, non tamen quo ad pœnam, quia pœna non dependet à ratione, ſed tantùm à voluntate legiſlatoris, vt *ſuprà* dictum eſt. Et hæc opinio eſt probabilior, loquendo de diſpenſationibus ab homine conceſſis: licèt ſecus ſit de conceſſis à iure. Et ita hanc ſententiam tenetur ſequi Suarez *de legibus, lib.8. cap* 8. *num.*11. dicens, priuilegium non extendi de caſu ad caſum ex identitate rationis etiam in lege expreſſæ.

8. Limitan

Sup. hac prima limitatione in §.1. 2. & 3. Reſ. ſeq. & pro cæteris limitationibus contentis in hoc §. magis latè infrà in tr.6. Reſ.65 à §. Notandũ eſt, vſque ad §. Et tandẽ, excluſiuè.

8. Limitanda eſt tamen opinio noſtra negatiua. *Primò*, quando minus eſt annexum cum maiori, vel in eo incluſum, tanquam pars eius: tunc enim diſpenſatio in caſu maiori extenditur ad minorem; quia conceſſo toto, partes conceſſæ videntur. Vt diſpenſatio ad Sacerdotium, extenditur ad omnes inferiores Ordines. *Secundò*, vt non valeat argumentum à maiori in diſpenſationibus ab homine conceſſis: ſecus in iis, quæ a canone, vel lege indicuntur, quia illæ ſtrictè, hæ verò largè interpretandæ ſunt. *Tertiò*, non procedit in caſibus à iure æquiparatis: vnde Clericus diſpenſatus, vt poſſit frui fructibus beneficij in abſentia, vt vacet ſtudio Theologiæ, cenſetur etiam ad id diſpenſatus, ſi ius Canonicum audiat, quia hæ ſcientiæ ſunt in iure æquiparatæ. *Quarto*, vt locum non habeat noſtra ſententia tantùm, quando maius, & minus ſunt in diuerſis generibus: ſecus, ſi vtrumque ſit in eodem genere; tunc enim diſpenſatio in maiori extenditur ad minus.

9. Hinc infertur, Epiſcopum, vel Monachum, cui concedit Pontifex teſtandi facultatem, poſſe quoque codicillum facere, & cauſa mortis donare: quia hæc ſunt partes vltimæ voluntatis, quæ conceſſo teſtamento, cenſentur conceſſa. Aliqui ex hoc etiam inferunt illegitimum diſpenſatum ad beneficium parochiale, ſeu curatum, cenſeri etiam diſpenſatum ad Canonicatum, & perſonatum & è contra, quia omnia hæc ſunt in eodem genere. Sic videtur apertè tenere Felinus *loco citato*. Sed hæc opinio non mihi probatur. *Primò*, quia gratis dicitur huiuſmodi beneficia eſſe in eodem genere, niſi largo modo. *Secundò*, quia diſpenſatio, cùm ſit ſtricti iuris, non ſolùm non eſt amplianda, etiam intra propriam, ac naturalem ſignificationem verborum, ſed potiùs reſtringenda: ergo, ſi eſt conceſſa ad beneficium curatum, nulla eſt ratio, cur debeat extendi ad Canonicatum, & perſonatum, & è contra.

10. *Quintò* limitatur noſtra ſententia, vt non procedat in diſpenſatione fauorabili, ſed tantùm in odioſa: quia hæc eſt ſtrictè interpretanda. Et ita docet Sanchez *lib.8. de matrimonio, diſp.1. n.33.* qui tamen malè exemplificat in diſpenſatione illegitimi ad Ordines, hæc enim non eſt fauorabilis, ſed odioſa, & ideo reſtringenda, vt ipſemet fatetur *d. diſp.1. n.26.* Quòd ſi fortè hic Auctor voluit loqui de diſpenſatione, ſimpliciter facta cum illegitimo, ſuper defectu natalium, ad hunc effectum, vt ſimpliciter legitimus ſit, quæ propriè appellatur *legitimatio*, & non diſpenſatio, adhuc ſibi ipſi non conſtat: nam huius contrarium expreſsè dicit inferiùs, *diſp.2. num. vlt.* vbi tenet, poteſtatem quidem legitimandi eſſe fauorabilem, exercitium verò legitimandi, ſeu legitimationem ipſam eſſe odioſam.

11. Addi etiam poteſt *tertia* contradictio, quæ reperitur in dictis eiuſdem authoris: etenim in ſuprà citata *diſp.1. n.33.* expreſsè ait, legitimationem cenſendam eſſe fauorabilem, etiamſi vergat in præiudicium aliorum, ad quos hæreditas aliàs pertineret, ea ratione motus, quia id præiudicium iura paruipendunt, cùm talis ſpes ſit potiùs in iure odioſa, arg. *l. poſt emancipationem, iuncto §. 1. ff. de liber. leg.* At verò *in diſp.2. n.28* aſſerit, non modò legitimationem ipſam eſſe odioſam: verùm etiam poteſtatem legitimandi, quæ aliàs fauorabilis eſt, & extendenda, vt *ibi* concedit *num. vlt.* cenſendam eſſe odioſam, quando cederet in præiudicium tertij. Vnde quamuis concedat *ibi*, potentem ex priuilegio legitimare adulterum, & inceſtuoſum, poſſe etiam, quando vtrumque vitium in eadem perſona concurrit: ſecus tamen ait, quando id cederet in præiudicium tertij, tunc enim ea poteſtas, tanquam odioſa, reſtringenda eſt, vt non extendatur ad caſum mixtum, nempe quando perſona legitimanda, eſt ſimul ex inceſtu, & adulterio nata. Et huius rationem reddit; quia Princeps cenſetur velle, quàm minimum poſſit, damnum tertio inferre. Et omnia ſuperiùs dicta etiam latè docet Merolla *tom.1. diſp.4. c.4. n.64. & ſeqq.* cui ego addo Salas *de legibus, diſput.30. ſect.10. § 2. per totum.*

12. Vnde non deſeram hîc apponere ea, quæ docet Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. diſpenſatio, different.9.* quòd diſpenſatus, vel habilitatus ad habendam dignitatem, non poteſt habere beneficium ſimplex, niſi ſpecialiter de eo facta ſit mentio. Sequitur Tiraquell. *de nobilitat. quæſt.15. n.16.* Similiter diſpenſatus ad beneficiũ, non extenditur ad beneficium extra eius Diœceſim, ſecundùm Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſatione ad plura beneficia, n.35.* Nec poterit illud obtinere in Eccleſia Cathedrali, ſecundùm Rotam *antiq.45.* Et diſpenſatus, vt poſſit etiam habere in Cathedrali, non poterit habere in Metropolitana. Rebuff. *in concordant. in rub. de collat. §.1. pag.2-8.* Nec etiam poterit habere in Eccleſia, vbi pater illegitimi illud beneficium, vel aliud obtinuit. Concil. Tridentin. *ſeſſ.25. cap.15.* Et diſpenſatus ad duo incompatibilia, non poteſt alterum eorum permutare cum alio, ſine noua diſpenſatione, ex *gloſſ. ſing. verb. ea quæ, in cap. Ordinarij, de offic. Ordin. lib.6.* quam *ibi* ſequitur Domin. Hinc dicit *gloſſ. fin. in cap. litteras, de filiis Presbyter.* diſpenſatum ad Ordines, intelligi tantùm de minoribus, vt ſic diſpenſatio reſtringatur, quam gloſſ. commendat Panormitan. *in cap.2. numer.5. de cohabit. Cleric. & mul.* Præpoſit. *in cap. Cleros 21. diſtinct.* Albert. Troti. *de vero, & perfect. Cleric. lib.1. c.7. in fin* & Socin. *reg.381.* incip. *Priuilegia debent ſtrictè interpretari*, vbi ponit ampliat. & 10. limitationes. Adde gloſſ. *verb. Diſpenſationem, in cap. Ordinarij, de Offic. Ordin. lib.6.* quæ ſecundum Felin. *vbi ſuprà*, dicit iſtum eſſe vnum caſum, in quo beneficium Principis ſtrictè interpretatur, etiamſi neminem lædat, niſi ius commune, quam gloſſ. dicit ſing. Panormit. *in cap. dilecti, col.3. de foro comp. & in cap. quod, dilectio, de conſang. & affin.* & Iaſon *in l. fin. n.18. de conſtit. Principum.*

Sup. hoc in tom.5. tr.5. Reſ.143. §. Non deſu... curſim in fine.

Sup. hoc infrà in Reſ. 53. & 54. §. Sed quid, ... ſeq. & in tom.5. tr.5 Reſ.144. §. Sed quia, curſim in principio.

13. His omnibus adde ea, quæ obſeruat Fagundez *de præcept. Eccleſ. part.5. lib.3. c.2. n.8.* vbi ſic ait: Diſpenſatus à Papa ſuper illegitimitatem, vt promoueri poſſit ad ſacros Ordines, & ad omnes honores, & dignitates Eccleſiaſticas, non poteſt pro moueri ad Epiſcopatum, quia ſub nomine ſimplicis dignitatis, nõ cõprehenduntur maiores dignitates, vt Epiſcopatus, & Archiepiſcopatus. Ita docet expreſsè Iacobus de Graffis *lib 2. deciſ. cur. cap.97. numer.38.* Panormitanus modò *citatus, n.8.* gloſſa notabilis *ad cap.2. de prabend. n.6.* vbi tenet, quòd in diſpenſatione ad dignitates ſimpliciter non comprehenditur dignitas Epiſcopalis, cùm ſupremum ſit dignitatum culmen, vt dicitur *in cap. penult. de prabend.* Et ratio eſt, quia omnes diſpenſationes ſunt odioſæ iuri communi, & mores illius, & ideò reſtringendæ, & ſtrictè interpretandæ, ita vt ſaluentur tantùm verba diſpenſationis, vt optimè probat Sancius *lib.8. de diſpenſat. matrimon. diſput.1. num.3.* & habetur expreſsè *in cap.1. §. Ille verò, de filiis Presbyteror. in 6. & in cap. dilectio, eodem tit.* Et addit Panormitanus (& optimè) *in d. cap. Vintonienſ. de elect. n.8.* idem dicendum eſſe, ſi in diſpenſatione fiat mentio de dignitate Epiſcopali, quia tunc non extenditur ad dignitatem Archiepiſcopalem. Et ideò etiam diſpenſatus ad minores Ordines, non cenſetur diſpenſatus ad maiores, iuxta eundem Panormitanum citatum, & gloſſam *in cap. dilectus, de filiis Presbyter*, non comprehenduntur enim maiores Ordines in minoribus, vt

Sup. hoc prope fine... Reſ 3. no... præteritæ, ...ge doctrin. verſ. Nec ... diſpẽſation... & ſignante... & ...clius, ... tom.7. tr.1 ex Reſ.287 §. Sed vt ma... gis, à lin...

vt patet : & materia odibilis, ac odioſa iuri, qualis eſt diſpenſatio, non eſt ampliãda, ſed reſtringenda, vt ſaluentur tantùm verba diſpenſationis, vt præter Sancium allegatum docet etiam idem Panormitanus, & Oldradus *conſ.*14. Imò diſpenſatus à Papa, vt Clericus fiat, intelligitur tantùm diſpenſatus ad omnes Ordines minores, non autem ad ſacros Ordines, vt optimè docet Sancius *lib.* 8. *de diſpenſat. matrimonij, diſput.*1.*n.*26. cum multis, quos *ibi* allegat : quia cùm ſtrictè ſit diſpenſatio interpretanda, ſatis eſt, vt in minoribus ſuum effectum ſortiatur : nec tamen ad ſolam primam Tonſuram reſtringitur, quia quamuis prima Tonſura intra Ordinem clericalem hominem conſtituat, tamen cùm ea diſpenſatio aliquid beneficij habeat, & ſit permiſſio in genere, permiſſio quidem in genere mediocritatem reſpicit. *l. finali*, §.1. *Cod. communia de legat. & l. legato generaliter, ff. de legat.*1. & Ordines minores medij ſunt inter primam Tonſuram, & ſacros. Et quamuis Papa cum aliquo diſpenſet in omnibus Ordinibus, & vt promoueri poſſit ad omnes Ordines, vt Clericus fiat; tamen adhuc ſolùm id intelligitur de omnibus Ordinibus minoribus, niſi iam illegitimus diſpenſatus conſtitutus ſit in minoribus. Et ita docet Henriquez *lib.*4. *de excommunicat. cap.*8. *num.*10. & Maiol. *lib.*1. *de irregularitate, cap.*8. *n.*6. & Sayrus *tom.*1. *Theſauri, lib.*6.*cap.*11.*num.*19. & id etiam tenet Sancius *prædicto loco allegato*, videlicet, *lib.*8. *de diſpenſat. diſp.*1. *n.*26. *ad finem*, & ideò gloſſa *in cap. finali, de filiis Presbyter. in* 6. *verb. Ad omnes Ordines ſacros*, ait, cautè additam fuiſſe illam particulam *ſacros*, quaſi diceret: quia ſi non apponeretur, non de illis intelligeretur. Si verò diſpenſetur cum illegitimo ad omnes Ordines abſolutè, non addita illa particula, vt Clericus fiat; eo caſu diſpenſatur etiam ad ſacros, propter particulam vniuerſalem, vt probat Sancius *allegatus*, *n.*27. Hucuſque Fagundez, quæ omnia ſatis firmant ea, quæ firmauimus; nempe, diſpenſationem ſtrictè eſſe interpretandam, neque eſſe extendendam à paritate, vel maioritate rationis, prout ſuprà explicatum eſt.

[Left margin notes, partly cut off: ...hoc in- ...à Reſ. ...3 lin.4.& ...Reſ 54. §. ...2. | ...hoc in ...e lutioni- ...not.præ- ...ræ. | ...hoc in- ...à Reſ. ...Verū, ...edium, ...ecus.]

RESOL. XLVII.

An diſpenſatio reſpuat extenſionem, & argumentum ex identitate rationis.

Et notatur certum eſſe diſpenſationem extendi ad annexos, & acceſſorios, & incluſos ſub diſpenſatis; vnde diſpenſatus ad duo beneficia curata, cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia alterius, &c. Ex p.8. tr.3. Reſol.102.

§. 1. SVprà affirmatiuè reſponſum eſt; ſed cum Sanche duas adduximus limitationes. *Prima*, vt quando eadem expreſſa in diſpenſatione procedit in caſu non expreſſo, tunc diſpenſatio extenditur ad caſum non expreſſum.

2. Sed hanc limitationem impugnat Salas *de legibus, diſp.*20. *ſect.*10. *n.*95. tum quia nullum profertur eius exemplum, in quo eius veritas cernatur, imò aliqua adduci poſſunt, quæ falſam illam comprobent. v. g. diſpenſatur cum Sanctimoniali expreſsè propter eius infirmitates, vt à clauſtro egrediatur, & in ſæculo curetur, non proinde cenſetur cum aliis eadem ratione habentibus diſpenſatum. Diſpenſatur cum aliquo propter obſequia exhibita Eccleſiæ; vt habeat in domo ſua Oratorium. Eadem ratio eſt, vt diſpenſetur cum illo, vt poſſit intereſſe Sacro tempore interdicti : tamen non propterea cenſetur in hoc cum illo diſpenſatum. Tum propter argumentum Felini, quod non videtur ſufficienter ſolutum à Decio : cur enim quando eſt maior ratio dicitur extenſio, & non quando eadem, ſiue ſit eadem ratio expreſſa in conceſſione, ſiue non? Expreſſio enim, vel non expreſſio nihil ad hoc referre videtur. Confirmatur, quia ille caſus non eſt verè in conceſſione expreſſus; ergo verè conceſſio dicitur extendi ad illum: vt quando leges, vel conceſſiones latè interpretamur. Denique plus eſt concedere duos caſus, quàm vnum: ergo licèt eadem ratio ſit in vtroque, non eo ipſo quòd Princeps concedit vnum, cenſetur concedere alium. Sicut qui donat vnum nummum aureum ob amicitiam, non cenſetur donare etiam alium ob amicitiam : quia plus eſt donare duos, quàm vnum. Ita Salas.

[Left margin note, partly cut off: ...à in Reſ. ...nunc eſt ...cedens, ...ro hac ...a limi- ...one ſig- ...er ibi- ...§.Limi ...a eſt, & ...etiam ...rinā §§. ...i annot.]

3. Et hanc limitationem probabilem ego puto, quam admittit etiam Merolla *vbi infrà*, & Rodrig. *in quæſt. Regular. tom.*1. *quæſt.*46. *artic.*11. & fundatur in doctrina gloſſ. *verb. Italiæ, in cap.*1. *de tempor. ordin. lib.*6. dicentis, quòd vbi eſt eadem ratio, & penitus omnimoda ſimilitudo, non propriè dicimus extendere. Allegat. *l. ſi poſtulauerit*, §. *Idem ff. de adult.* (quem §. non inueni.) Allegat. etiam *l. quædam.* §. *Numularios. ff. de edendo*, qui text. non loquitur in materia odioſa, Melius probat doctrinam dict. gloſſ. text. *in* § *vnico, Inſtit. de legitim. patronorum tutela*, vbi fit extenſio de vno caſu legis, ad alium omninò ſimilem; nec dicitur extenſio, ſed eiuſdem legis diſpoſitio, & comprehenſio. Vide ad idem bonum text. *in l. ideò quia ff. de leg b. & l.*1. *C. de interdictis*, quæ ita ſummatur : Statutum Prætoris, per rationis identitatem, interpretationem recipit extenſiuam, vbi Salic. idem tenet, & Hippol. *conſil.*61. incip. *Poſt redditum conſilium, num* 6. *vol.*1. Bald. *in l. ea quæ, in fin de condict. indeb.* & dictam gloſſ. dicit ſing. Abb. *in cap. nihil de elect. & in cap. ſacris.n.*6. *de his, quæ vi.* Barbat. *in rep. rub. de fide inſtrum.* Franc. de Aretin. *in l. fin. Cod. de reuoc. donat.* Bald. & Alexand. *in l. curatoris, de negot. geſt.* idem Abb. *in rubr. Proœmij Decret. n* 14. *lect.*2. vbi bona addit. Card. *in Clement.*1. *de reſcript.* Deci. *in conſil.*372. incip. *Viſis, & diligenter, n.*5. *&* 7. vbi reddit bonam rationem, & Abb. *in d. cap. At ſi Clerici*, §. *de adult. n.*8. *de iudic.* vbi dicit, quòd vbi eſt omnino eadem ratio, non dicitur extenſio, ſed incluſio ex tacita mente ſtatuentis, adde Bernard Diaz. *regul.*286. *verb. Extenſio.* Et intellige prædicta de diſpenſationibus in iure incluſis. Nam in factis per hominem, certum eſt, ac indubitatum, non extendi ad aliam perſonam, quàm ad expreſſam, quamuis ad alium caſum eiuſdem perſonæ quandoque extendantur.

[Right margin note, partly illegible: Sup. hoc liuè in tom.7. 1 Reſ 304. §. Cõfirmatur, & in Reſ. 313. § Sed hæc prope finem, à verſ. Vnde caſus, & in Reſ 1. § Nec obſtat primo, ad medium, à verſ. & in tali caſu. & in Reſ.3.§.1. prope finem, à verſ. Et ideo, & in tom.2.tr.1. Reſ.179 §.2. & tom.9. tr.1.Reſ 113. § Probatur tertio, ad medium, à ver. Hinc eſt. & ibi in t.7 Reſ 95. §. Probatur tertio, ante medium, à verſ. Hinc eſt.]

4. *Secunda limitatio*, quam adducit Sanchez, eſt in diſpenſationibus pertinentibus ad fauorem animarum. Sed hanc limitationem non approbat Ioannes Valerus, *in differentiis vtriuſque fori, verb. Diſpenſatio, different.*9.*n.*2. vbi ſic ait : Secunda limitatio, quam tradunt Doctores ad regulam ſuprà dictam, eſt non procedere in rebus ad forum animæ ſpectantibus. Ita Felinus *dict. cap. poſtulaſti, num.*9. *in ſecunda limitatione, verſ. Et idem ſi fauore animarum.* Sanch. *vbi ſuprà*, qui malè allegat pro hac limitatione *cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.* Quamuis enim illum textum notet. Abb. *in dict. cap. at ſi Clerici*, §. *de adulteriis, n.*8. *&* 10. & dicat ſe neſcire alibi, ad hoc, quòd diſpenſatio extenditur, quando fit in rebus ſpiritualibus. Veritas tamen ſtat in contrarium per dicta in præcedenti limitatione. Siue enim loquamur de rebus prophanis, ſiue de rebus ſpiritualibus, ſiue pertineant ad forum exterius, ſiue ad interius; ſemper diſpenſatio tanquam odioſa, & à iure exorbitans, eſt reſtringenda, nec poteſt extendi per inferiorem, ad alium caſum, etiam ſimili ratione. Nec obſtat ille text. quia quæ ibi dicuntur in principio, vſque ad

verſ.

verſ. *Rationibus igitur his*,&c. eſt allegatio partis, vt conſtat ex eodem text. quia Papa iudicat contra allegata *ibidem*; quidquid dicat communis allegata per Felin. *in dict. ſecunda limitatione*. In dicto etiam cap. *per venerabilem*, agitur de habente facultatem diſpenſandi. Quo caſu diſpenſatio non eſt odioſa, nec reſtringibilis, niſi reſpectu illius, cum quo diſpenſatur, vt tradit Abb. *in d.§. de adulteriis, n.6. &* 11.& *ibid.* Felin.*n.5.* idem Abb. *in cap.fin.n.3. de ſimon.* Hucuſque Valerus.

5. Sed ego puto etiam ſupradictam limitationem eſſe ſatis probabilem, & ideo illam admittit Merolla *tom.2. cap...dub...n...* cui adde Salas *loco citato*.

Sup. hoc infrà in Reſ. 56.§.1, inter principium, & medium,à verſ. Ex quo fit.

6. Sed *notandum*, certum eſſe, diſpenſationem extendi ad connexos, & acceſſorios, & incluſos ſub diſpenſatis. Et ita docet gloſſ. *in cap. quia in tantum, verb. plures de prabend.* quam commendat. Abbas, & Imola *ibidem, num.6.* Iaſon *in l. final. num.43. ff.de conſtit. Princip.& in l. omnium,num.13.C. de teſtament.* Felin. *dict. cap. poſtulaſti, num.10.de reſcript.* ſimilis *gloſſ.2. in cap. ſi quis à Clero 7. quaſt.1.* commendata à Felin *in cap.2. col. fin.de ſimon.* & Abb. *in cap. extirpandæ, §. qui verò, columm.2. de prabendis, & in cap. cùm in cunctis, §.1. num.7. de elect.* & *ibi* eius addit. Vbi quòd diſpenſatus in vno,cenſetur diſpenſatus ad conſecutiua ad illud. Ad idem gloſſ.*verb. Retinere, in cap. non poteſt, de prabendis, lib.6.* vbi diſpenſatus ad duo beneficia curata, per conſequens cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia alterius, quam gloſſ. ſequitur Felin. *dict. cap. poſtulaſti*, & Iaſon *dict. l. fin.* & Andr. Sicul. *de præſtant. Cardinal. 1.part. quaſt.12. colum.3.* & dicit communem Rip. *reſponſ.26.* incipit: *Plura, n.32.* & eam commendat Abb. *dict. cap.quia in tantum, numer.4.* ad hoc quòd diſpenſatus ſuper duabus Eccleſiis, non tenetur vni ſeruire per ſe, & alteri per Vicarium; ſed poteſt interpellatim vtrique ſeruire, quod verum eſt quando commodè vtrumque fieri poteſt; quia ſcilicet ſunt non longè diſtantes. Ex his itaque collige diſpenſatum ad aliquid, cenſeri diſpenſatum ad acceſſorium, ſeu ad id, quod eſt illi connexum. Quod intelligendum eſt de acceſſorio,& connexo inſeparabili, & ſine quo principale non poteſt ſubſiſtere iuſtè, & vtiliter, vt in exemplis *ſuprà* relatis, & ſimilibus. Secus de acceſſorio ſeparabili, vt in exemplo gloſſ. *in cap. ſtatutum, in princip. verb. Canonicis, de reſcript. lib.6.* quæ dicit, ſi puero, maiori ſeptennio, detur Canonia, non proinde poſſe ei committi cauſam aliquam per ſedem Apoſtolicam,quam gloſſ. cõmendat Iaſon *in l. Barbarius Philippus, n.11.ff. de offic. Prætor.* & docet Rebuff. *in prax. benefic.titul de diſpenſatione ad plura beneficia, n.70.*eam etiam commendat Tiraquell. *de vtroque retract. titul. 1. §. 7. gloſſ.12.* Abb. *in cap. cùm apud, de ſponſal.* & Felin. *in c.1.n.8.verſic. Nota 7.eodem tit.*

Sup. hoc in Reſ. not. præteritæ, & in eodem §. ad medium.

RESOL. XLVIII.

An diſpenſatio ſit ſtrictè interpretanda?

Ex quo deducitur, reſolutio aliquorum caſuum in particulari. Ex part.8. tr.3. Reſ.32.

Sup. hoc ſuprà in Reſ.1. §. vlt.& in tom.7. tr. 1. ex Reſ. 287. §.Et tandem omnia.

§.1. HAnc quæſtionem pertractant plures, ſed ego hîc apponam ea, quæ circa illam docet P. Amicus *tom.5. diſp.6. ſect.2.n.16.* aſſerit enim, diſpenſationem eſſe ſtrictè interpretandam:colligitur ex *cap.is qui,de filiis Presbyterorum in 6.* vbi habetur, diſpenſationem tanquam odioſam eſſe reſtringendam iuxta regulam 15. iuris, *Odia conuenit reſtringi.* Et cauſa *ibidem* aſſignatur, cur odioſa ſit diſpenſatio, quia nimirum exorbitat à iure: vnde & iuris vulneratio,exorbitatioque dicitur. Huic rationi ſuffragatur *regula 28. iuris*, quæ ſic habet: *Quæ a iure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda.* Et ratio id etiam demonſtrat: quoniam odioſum eſt, eximi à lege, quæ æqualiter omnes obligat. Cæterùm hæc intelligenda ſunt de diſpenſatione in materia odioſa, cuiuſmodi eſt diſpenſatio à lege communi: ſecus verò eſt de diſpenſatione in materia fauorabili, quæ nulli præiudicat; tunc enim tanquam fauor à ſuperiore conceſſus ſubdito,latè interpretanda eſt.

2. Infertur *primò*, diſpenſationem quamtumuis odioſam extendi ad partes ſub toto conceſſo comprehenſas,iuxta regulam 80. iuris: *In toto partem non eſt dubium contineri.* Vnde ſi cum aliquo diſpenſetur in ſacerdotio, conſequenter diſpenſatur in reliquis Ordinibus à ſacerdotio præſuppoſitis.Cum quo diſpenſatur, vt teſtari poſſit, conſequenter etiam diſpenſatur, vt poſſit codicillum facere.

3. Infertur *ſecundo*, omnem diſpenſationem,etiã odioſam, extendi ad ea ſine quibus non poteſt diſpenſationis effectus conſiſtere. Exemplum primi ſit: diſpenſatio cum minori ad beneficium parochiale habendum, cum quo conſequenter diſpenſatur, vt non teneatur intra annum ad Presbyteratum promoueri. Exemplum ſecundi ſit: ſi cum aliquo in Quadrageſima diſpenſatur ad non ieiunandum, nam eo ipſo cum eo diſpenſatur ad carnes comedendas, cùm non poſſit vnum ſeparari ab alio: benè tamen ſequitur, ſi cum aliquo diſpenſatur, vt poſſit in ieiunio oua comedere, cum eodem etiam diſpenſatur, vt poſſit lacticinia etiam comedere. Verùm quando diſpenſatio ipſa intelligenda ſit odioſa & reſtringenda, quando verò fauorabilis & amplianda, conſtabit ex dicendis de priuilegiis.

4. Infertur *tertiò*,eam tantùm diſpenſationem eſſe ſtrictè interpretandam,quæ priuatis perſonis conceditur, non autem quæ conceditur toti communitati, aut integræ Religioni: nam talis diſpenſatio æquiparatur legi communi, ac proinde iuxta naturam fauoris, & beneficij, erit latè interpretanda. Eadem quoque eſt de diſpenſatione, quæ clauditur in corpore iuris: nam hæc etiam æquiparatur legi, ac proinde amplam admittit interpretationem.Et hæc omnia docet Amicus *vbi ſuprà.*

5. Sed circa præſentem quæſtionem omninò videndus eſt Merolla *tom.2. diſp.4.c.6. dub.1. per totum*; vbi poſtquam probauit diſpenſationem eſſe ſtrictè, interpretandam; tamen hanc doctrinam vndecim modis poſtea limitauit.

RESOL. XLIX.

An poteſtas diſpenſandi ſit latè, vel ſtrictè interpretanda?

Et ex doctrina huius quæſtionis reſoluendi erunt varij caſus.

Et tandem quæritur, in dubio an poteſtas diſpenſandi, extendatur, vel virtute illius poſſit diſpenſari in aliquo caſu, interpretandum ſit extendi?

Et quid in dubio, an diſpenſatio extendatur ad aliquem caſum, an tunc interpretandum ſit non extendi? Ex part.8. tr.3. Reſ.41.

§. 1. SVprà ſatis probauimus, diſpenſationem eſſe ſtrictè interpretandam, ex quo deduximus reſolutionem multorum caſuum in particulari. Nunc verò videndum eſt, an idem dicendum ſit de poteſtate diſpenſandi, vnde poſtea varij etiam caſus reſoluendi erunt. Dico igitur cum Amico *tom.5. diſput.6. ſect.2. numer. 21. & ſeq.* poteſtatem diſpenſandi

Suprà in Reſ. quæ eſt antecedens.

Sup. hoc ſupra in Reſ. §.vlt. & in ne Reſ. 1

R.22.§. cum ... fine, & m.7.tr. R.287. ... ndem ..., & le- h infrà ... nam ... q. & ſi ... etiam ... ius ... not.

ſpenſandi amplè eſſe interpretandam, non obſtante quòd diſpenſatio ſit ſtricte intelligẽda. Ratio eſt, quoniam poteſtas diſpenſandi eſt gratia, & beneficium principis: gratia autem, & beneficium amplè interpretandum eſt; ergo & poteſtas diſpenſandi. Minor conſtat, tum ex regula 15. iuris: *Fauores conuenit ampliari.* & 16. *Decet conceſſum à Principe beneficiũ eſſe manſurum.* Maior probatur. Nam principalis finis, qui in hac, & in omni alia benigna & liberali conceſſione ſpectatur, non eſt ipſa diſpenſatio, ſed fauor, & dignitas, qua Princeps per communicationem ſuæ poteſtatis diſpenſaturum honorat: ergo licèt diſpenſatio, vtpote directè contra ius commune, ſit odioſa, adeóque ſtrictè interpretanda; ipſa tamen poteſtas diſpenſandi tanquam Principis beneficium eſt amplè intelligenda. Confirmatur, quoniam licèt eximi à lege communi ſit odioſum, poſſe tamen à lege communi eximere, non eſt odioſum, ſed gratioſum, quia eſt vices Principis gerere: in Principe autem maximè gratioſum eſt, poſſe ſubditos à communi lege eximere.

2. Ab hac cõmuni ſententia excipitur *primò*, quando hæc facultas diſpenſandi cõceditur à principe pro certis perſonis in ipſa conceſſione expreſſis: nam tunc ſtrictè interpretanda eſt, vt colligitur *ex cap. ſi cui nulla, de præbendis in 6.* vbi Pontifex definit, quando facultas aliqua conceditur alicui abſque expreſſione perſonarum, pro quibus conceditur, interpretandam eſſe, vt gratiam, & beneficium eius, cui conceditur: ſecus quando conceditur cum expreſſione perſonarum, pro quibus conceditur. Vnde conceſſam primo modo, ait non expirare morte concedentis; contra verò conceſſam ſecundo modo expirare morte concedentis: quoniam primo modo conceſſa eſt, vt gratia, & beneficium eius, cui confertur: conceſſa ſecundo modo non confertur, vt gratia & beneficium eius, cui conceditur, ſed eius, pro quo conceditur. Vnde interpretanda eſt ſecundùm naturã ſui actus, propter quem conceditur: igitur ſi actus eſt in materia odioſa, eſt ſtrictè interpretandus, vti eſt diſpenſatio à lege cõmuni, etiam poteſtas ipſa diſpenſandi tali modo conceſſa, erit odioſa & ſtrictè intelligenda.

3. Limitant aliqui hanc exceptionem, niſi diſpenſandi facultas conceſſa ſit non ad inſtantiam eorum, cum quibus diſpenſandum eſt, ſed ad inſtantiam eius, qui diſpenſaturus eſt, quia tunc etiam cenſetur concedi vt gratia & beneficium eius, qui illam ſibi concedi petit: proinde amplam admittit interpretationem.

4. Excipitur *ſecundò*, quando poteſtas diſpenſandi cum vno, non cedit in damnum tertij: nam tunc præſumitur poteſtas concedi cum minore damno alterius. Sic facultas conferendi beneficia à Summo Pontifice conceſſa, eſt odioſa, & ſtrictè interpretanda, quando talis beneficiorum collatio ſpectat ad Epiſcopum: ſecus quando ſpectat ad ſolum Pontificem, quia tunc nulli alteri, quàm ipſi Pontifici fit præiudicium. Et hæc omnia docet Amicus *vbi ſuprà.* Sed plures alias limitationes huius noſtræ affirmatiuæ ſententiæ apponit Salas *de legibus, diſp. 20. ſect. 11. per totam* & Sanchez *de Matrimon. lib. 8. diſp. 2 per totam,* & alios penes ipſos. Vide etiam Molinam *tom. 1. tract. 2. diſp. 173.* & Suarez *de legibus, lib. 6. cap. 17.*

5. Ex ſupradictis tamen obſerua, quòd ſicut in dubio, an diſpenſatio extendatur ad aliquem caſum, interpretandum eſt, eam non extendi; ita in dubio, an poteſtas diſpenſandi exetendatur, vt virtute illius poſſit diſpenſari in aliquo caſu, interpretandum eſſe extendi. Ratio diſparitatis, eſt quia illa ſtrictam, hæc autem amplam interpretationem ſortitur. Ita Stunica *de voto, q. 5. n. 57.* & alij.

RESOL. L.

An Priuilegia Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi quatenus continent poteſtatem diſpenſandi, ſint ſtrictè vel latè interpretanda?

Et quid dicendum de facultate conceſſa alicui eligendi confeſſarium, qui eum abſoluat à peccatis, & cenſuris, (loquor extra Iubilæum, & Bullam Cruciatæ,) an ſit ſtrictè, vel latè interpretanda?

Ex part. 8. tract. 3. Reſol. 48.

§. 1. Eſſe ſtrictè interpretanda tenet Coninck *de Sacram. diſp. 33. dub. 2. n. 14.* Salas *de legibus diſp. 20. ſect. 11. n. 100.* Sanchez *de Matrimon. lib. 8. diſp. 2. n. 7.* & alij. Et rationem adducunt; quia non ſunt priuilegia actiua, ſeu beneficium ipſius diſpenſantis, ſed paſſiua ipſius perſonæ Bullam accipientis, vel Iubilæum obtinentis, & ideo, cùm contineant iuris communis relaxationem, tanquam odioſa reſtringenda ſunt.

2. Sed ego meritò, *tract. de Bull. Cruc. reſol. 98.* docui priuilegia Bullæ, & Iubilæi, quatenus continent facultatem diſpenſandi, eſſe latè interpretanda. Et ita hanc ſententiam præter Henriquez, Villalobos, Torrez, & Suarez, quos ego, *vbi ſuprà*, adduxi, me citato tenet Trullench. *in Bull. Cruc. in Prooemio, dub. 4. n. 4.* & etiam me citato Merolla *tom. 1. diſp. 4. cap. 6. n. 91.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 3. diſp. 4. punct. 1[?]. n 7.* & alij. Et ratio eſt; nam etſi ex vi rationis adductæ pro ſententia Sanchez, & aliorum hæc facultas eſſet ſtrictè interpretanda: at ob fines, & circumſtantias huius conceſſionis latè explicanda eſt: ſicuti de diſpenſatione in fauorem piæ cauſæ, & religionis diximus. Nam finis præcipuus huius facultatis non eſt aliquod priuatum commodum ſumentis Bullam, & obtinentis Iubilæum, ſed eſt commune bonum Eccleſiæ, & ſubuentio illius in aliqua publica neceſſitate: ergo ex hac parte latam accipit interpretationem. Item hæc poteſtas diſpenſandi, & abſoluendi ordinatur ad lucrandum efficaciùs indulgentiam, & remiſſionem peccatorum conceſſam: Indulgentia autem, & remiſſio cùm ſit Principis beneficium, nemini nocens, nec iuri communi aduerſum, latè eſt explicandum, ergo etiam & hæc poteſtas. Igitur dicendum eſt, ſi priuilegia Bullæ ſumantur provt continent poteſtatem diſpenſandi, commutandi, vel abſoluendi, non ſunt ſtrictè, ſed latè interpretanda, & extendenda ad caſus quoquomodo adaptabiles caſibus in poteſtate expreſſis, & ſublata verborum ſignificatione. Ita Trullench *vbi ſuprà.*

Quæ tunc inuenietur in tom 4. tr. 3. Reſ. 16. & in alijs §. eius annot. quã- ui pro in- dulgentia, & vide etiam à lin. 4. el. præteritæ, & ſi placet, alias Reſ. & §§. eius annot.

3. Sed quid dicendum de facultate conceſſa alicui eligendi Confeſſarium, qui eum abſoluat à peccatis, & cenſuris, loquor extra Iubilæum, & Bullam Cruciatæ, an ſit ſtrictè, vel latè interpretanda? Azor. *lib. 5. cap. 23. q. 2.* affirmat ſtrictè interpretandam eſſe, ac proinde limitari ad cenſuras, & peccata præcedentia facultatem, niſi aliter conſtet de mente concedentis. Mouetur, quia ſi pro peccatis committendis daretur, anſam præberet liberiùs peccandi: ergo non eſt extendenda ad illa; friuola ratio, cùm hoc per accidens ſit, & non à facultate prouenięns, ſed à malitia abutentis.

Quamuis nõ plene ſup. hoc lege tamen in tom. 1. tr. 5. doctrinam, & conſequentias Reſ. 15.

4. Sententiam verò Azorij ſequitur Caſtrus Palaus *tom. 1. diſputation. 4. punct. 11. num. 8.* vbi ſic ait: Abſolutè dicendum videtur hanc facultatem ſtrictè interpretandam eſſe, ſi ob bonum priuatum ipſius abſoluendi conceſſa fuerit: ac proinde ad ſolas cenſuras contractas, & peccata commiſſa extendi poſſe, non ad committenda, quia eſt fauor ſingularis perſonæ derogans legi communi reſeruationis;

eſt enim illi facultas inchoata diſpenſatio, & exemptio à lege communi, quia cæteri adire ſuperiorem tenentur pro abſolutione; ipſe verò ab illa obligatione eximitur: ergo tanquam diſpenſatio in lege eſt ſtrictè interpretanda: ergo non debet extendi ad omnes caſus, quibus verba adaptari poſſunt. Notanter appoſui ſtrictè interpretandam eſſe, ſi ob bonum priuatum abſoluendi conceſſa fuit facultas: nam ſi ob bonum commune, vel ob aliquod ſingulare ita graue, & neceſſarium, vt eius grauitas præponderet derogationi legis communis, conceſſa facultas latè tunc interpretanda erit. Ita Palaus, cui ego addo Suarez *de Religion.tom.2.lib.6. de voto, cap.16.n.2.*

5. Sed affirmatiuam ſententiam, nempe talem facultatem eſſe latè interpretandam, tradunt aliqui, ac proinde comprehendere non ſolùm peccata commiſſa, ſed etiam committenda: tum quia verba generaliter prolata, generaliter ſunt intelligenda; tum etiam quia fauet animæ ſaluti, ne peccator in peccatis ſordeſcat. Et ita tenent Salas *de legibus, diſp.17.ſect.8. num.51.* & Bonacina *diſputat.1. quæſt.3. punct.7. §.1. num.11.*

RESOL. LI.

An Pontifex poſſit diſpenſare in recitatione Horarum Canonicarum?

Et an recitatio Horarum Canonicarum ſit de iure diuino, vel etiam de iure naturali; & qualitas Officij ſit de iure poſitiuo Eccleſiaſtico?

Et an Papa poſſit diſpenſare cum quocumque Clerico, vel Regulari, vt licitè poſſit vti Breuiario quod ei libuerit?

Et è contra an non poſſint Epiſcopi, & Prælati Regulares cum ſuis ſubditis diſpenſare, vt non recitent Officium diuinum iuxta ritum Breuiarij Pij V. ad quod tenerentur, ſed iuxta aliud Breuiarium approbatum?

Et an ex rationabili cauſa in hoc poſſint diſpenſare, vt aliquando non tamen in perpetuum, nec per modum Conſtitutionis recitent de Sancto, die, qua eſſent recitaturi de Feria? Ex part. 8. tractat. 3. Reſol.101.

§.1. RESpondent negatiuè aliqui Canoniſtæ cum Panormitano *in cap.1. de celebrat. Miſſ.* negantes Papam poſſe in hoc diſpenſare: quia putant, id eſſe de iure diuino, iuxta illud Pſalm.7. *Septies in die laudem dixi tibi*, vel etiam de iure naturali, cum quibus ex Summiſtis ſentit etiam Angelus *verb. Hora, num.6.* & Roſella *eodem*, & ex Theologis Sotus *l.10. de Iuſtit. quæſt.5. art.3. in fine*, qui aſſerunt, Papam ſolùm poſſe diſpenſare in modo recitandi officium, id eſt, vt dicatur hoc, vel illud, non autem in ſubſtantia ipſa, & omninò, vt Eccleſiaſtici nihil dicant: quod tamen eſt falſum.

2. Dico igitur, quòd ſiue quis teneatur ad Horas ratione Ordinis ſacri, ſiue ratione beneficij Eccleſiaſtici, aut profeſſionis religioſæ, poteſt Pontifex cum illo diſpenſare, vt non recitet, cùm omnis huiuſmodi obligatio ſolùm ſit de iure poſitiuo, vt notat Syluester *verb. Hora, quæſt.8.* Nauarr. *in manual. cap.25. num. 102. & cap 11. de orat. num.24. 25. & 31.* Azor. *part.1.l.10. cap.13. quæſt.9.* Suarez *de Horis Canonicis, c.27.n.37.* Sanchez *lib.7. conſil. cap.2. dub.53.* Vaſquez *de benefic. cap.4. §.1. art.1. dub.12. num.54.* Tol. *lib.2. cap.14.* & alij.

3. Hinc à fortiori infertur, poſſe Summum Pontificem diſpenſare cum quocumque Clerico, vel Regulari, vt licitè poſſit vti Breuiario, quod ei libuerit, ac proinde poſſe diſpenſare cum aliquo, vt non recitet Officium iuxta Breuiarium Romanum, ad quod antea tenebatur, & cum eo, qui tenebatur recitare cum Breuiario ſuæ Religionis, v.g. ſancti Benedicti, & non iuxta illud, nec iuxta Romanum Breuiarium, ſed poſſit vti Breuiario ſancti Dominici, vel quocunque alio alterius Eccleſiæ, vel Religionis, Ratio eſt; quia ſuperior poteſtatem habet diſpenſandi in ſua lege, ſed ſecundùm communem ſententiam qualitas Officij eſt de iure poſitiuo Eccleſiaſtico; ergo poteſt Pontifex in eo diſpenſare. Hæc eſt communis ſententia. Angelus *verb. Hora, num. 6.* Tabiena *dicto 15. num 16.* Syluester *q.8. num.9.* Armilla *num 11.* Nauarr. *cap.11. num.31. dicto 4. de oratione: & cap.19. n.217. dicto 3.* P. Suarius *tom.2. de Relig. lib.4. de horis Canonicis, cap.23. n.16.* P. Reginaldus *lib.18. cap 12. ſect.6. dub.2 n.170. propoſit.2.*

4. E contra verò aſſerendum eſt, non poſſe Epiſcopos, & Prælatos Religionum diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt non recitent Officium iuxta ritum Breuiarij Pij V. ad quod tenerentur, ſed iuxta aliud Breuiarium approbatum. Ratio eſt; quia illa obligatio naſcitur ex lege Summi Pontificis, in qua non poteſt inferior diſpenſare ſaltem ſine cauſa, vnde ſi ita diſpenſet, non ſolùm iniuſta, ſed etiam inualida erit diſpenſatio, ita Nauarr. *c.11. de oratione, n.30. §. ſecundò infertur.* P. Azor. *par.1. lib.10. c.13. q.11. fine*, P. Suarius *tom.2. de Relig. lib.4. de horis Canonicis, c.11. num.6 & c.23. n.17.* P. Reginaldus *lib.18. ſect.6. dub.2. num.170. propoſitione 2. fin.* P. Filliuc. *tom.2. tr.123. c.6. q.2. n.186.* Bonac. *tom.1. tr. de horis Canon. diſp.1. q.3. punct 1. n.19.*

Quam... non ple... ſup. hoc doctrin... ius §. ne... pro ſubd... in priuat... ſed in pu... ca recita... ne, lege... men in... in tr.6. d... ctrinam Reſ. 108

5. Concedo tamen poſſe Epiſcopos, & Prælatos Religionum diſpenſare cum ſuis ſubditis, ex rationabili cauſa, vt aliquando, non tamen in perpetuum, nec per modum conſtitutionis, recitent Officium de Sancto, die, qua eſſent recitaturi de feria; ſi præſertim mutatio fiat ſecundum rubricas illius Breuiarij, quo ipſis vti licet, ita docet Tabiena *verb. horæ, dicto 16. num. 17.* Armilla *ibi, num.13.* qui referunt pro hac ſententia Magiſtrum Vincentium *in conſtitutionibus fratrum Prædicatorum, diſt.1. cap.1.* idem docet P. Suarius *tom.2. de Relig. lib.4. de horis Canon. cap.11. num.6. fin.* P. Filliucius *tom.2. tract.23. cap.7. quæſt.4. dicto.2. num.129.* Dari tamen poteſt iuſta cauſa ſemel, vel bis diſpenſandi, in vno, vel alio occurrente caſu, non autem ad dandam diſpenſationem permanentem, vt quis poſſit ſemper, & pro arbitrio ſuo id facere, ita P. Suarius *cap.23. n.17.* P. Reginaldus, & P. Filliucius *locis citatis*; ſi verò diſpenſatio daretur ad mutandum Officium propriæ Religionis cum Romano in priuata recitatione, etiam ſine cauſa dari poteſt: nam ſecundùm noſtram ſententiam, etiam ſine diſpenſatione fieri poteſt. Ad mutandum verò Officium vnius Religionis, cum Officio alterius, ſemel, aut bis, ex rationabili cauſa diſpenſatio concedi poſſet: aduertit autem P. Suarius *loco citato, n. 17. fin.* maiorem cauſam neceſſariam eſſe, ſi detur licentia ad faciendas mutationes alias communi iuri, & conſuetudini repugnantes, adeò vt ob hanc rationem videatur nulla, ſi à tali Prælato abſque cauſa concedatur.

Sup. hoc... adimple... ne præc... & abſqu... ſpenſati... lege inf... tr. 6. do... nam Re... 86. & al... rius §. ... not. & ... annot. ... teritæ.

Sup. hoc... adimpl... ne præc... & etiam... que di... ſatione... fra in ... Reſ. 10... in aliis... primæ... & pro ... tione ... vnius ... gionis... officio... rius vi... Reſ. 10... lin.6. & ... ſed di... tas: & aliis ci... nor.

RESOL. LII.

An diſpenſatio conceſſa Subdiacono, vt poſſit vxorem ducere, liberet eum à recitatione Officij diuini.

Et quid eſt dicendum, ſi fingamus Titium matrimonium ratum cum Catharina contraxiſſe & deinde clam ad Diconi, vel Subdiaconi ordinem, & gradum eſſe promotum?

Et circa hoc aliqua alia notabilia explanantur. Ex part.8. tract.3. Reſ.34.

§.1. Nega

u conten- o i hac ein tom. . 2. Reſ. 6 gnanter r dio §.1. e Quare ir infero. ſq: in fi- ei Reſ. nuis ibi ciacer- ot.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Bonacina *de Horis Canonicis*, *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *num.* 5. & Azorius *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 5. *quæſt.* 5. vbi ſic ait. Quæritur, an ſi Romanus Pontifex concedat, vt aliquis Subdiaconus vxorem ducat, hoc ipſo eum ſoluat lege Horarias preces Canonicas recitandi. Item, quid ſit dicendum, ſi fingamus Titium matrimonium ratum cum Catharina contraxiſſe; & deinde clam ad Diaconi, aut Subdiaconi Ordinem, & gradum eſſe promotum; quem canonum iure, & auctoritate ab Ordinis officio, & munere deiectum Summus Pontifex ad ſuam vxorem accedere compellit: quæritur, an eo ipſo liber ſit ab Horarum Canonicarum penſo? Reſpondeo, minimè: nam Græci Sacerdotes matrimonio ſunt iuncti, & tamen diuinum Officium præſtare coguntur. Deinde, qui Principis beneficio ab vna aliqua lege ſoluitur, non continuò ſoluitur ab alia, & ab vno vinculo ſolutus, non ſoluitur ab aliis: & relaxatio iuris communis beneficio Principis facta, non amplè, ſed strictè eſt interpretanda. Nihilominus tamen iuſta ſubeſt cauſa, qua Romanus Pontifex huiuſmodi Diaconum, vel Subdiaconum ſoluat lege preces canonicas recitandi, eo quòd difficile, & graue ſit onus Clerico rei familiari, & vxoriæ vacanti. Ita Azorius. Confirmatur hæc opinio, quia diſpenſatio eſt odioſa, & ſtrictè interpretanda. Ergo non eſt extendenda ad acceſſoria, ſeu connexa ſeparabilia.

2. Sed his non obſtantibus, contrariam ſententiam & meritò, docet Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 8. *n.* 11. vbi ſic ait. Hinc infero, Sacerdotem cum quo diſpenſatum eſt, vt matrimonium ineat, teneri ad Officium diuinum: dum habitum non mutat ad vtendum diſpenſatione. Quòd nondum à ſtatu ſacerdotali receſſerit, & poteſt interim celebrare, ac beneficij fructibus frui; ac cæteris Clericorum priuilegiis. Secus autem vbi clericatum deſerit, habitum ſæcularem induens, vt vtens diſpenſatione ad nuptias tranſeat. Quòd iam tranſlatus ſit ad ſtatum ſæcularem, ſolo indelebili charactere manente: nec gaudeat priuilegiis Clericorum. Quare ſimiliter debet manere ab oneribus exemptus ſacerdotio annexis. Nec eſt ſimile de degradato, quem omnes fatentur clericalibus priuilegiis deſtitui, & tamen ad penſum horarium aſtringi. Quia hic ob ſuam culpam priuilegia amittit, & ideò ne ex ea commodum reportet, tenetur ad onera. Ita Sanchez.

proc ad e m cum dn San- e in fine ſ. eſ. not. ritæ.

3. *Nota* tamen, quòd ampliatio Sanchez vt non ſolùm à die contracti matrimonij non teneatur Subdiaconus recitare Officium diuinum, ſed neque à die, quo habitum ſæcularem induit, vt vtens diſpenſatione, ad nuptias tranſeat. Quia iam tranſlatus eſt ad ſtatum ſæcularem, ſolo indelebili charactere manente, nec gaudet priuilegiis Clericorum.

4. Sed hanc, inquam, ampliationem non eſſe admittendam puto cum Squillante *tract. de priuileg. Cleric. cap.* 7. *num.* 39. retractans ſe de his, quæ dixerat *in tract. de oblgat. Cleric. part.* 1. *dub.* 17. Et ratio eſt; quia antequam Subdiaconus contrahat matrimonium, etiam ſi habitum ſæcularem induit, non dicitur aſſumpſiſſe ſtatum incompatibilem, ſeu contrarium clericali, quod ex eo patet, quia non amittit beneficia Eccleſiaſtica, vt concedit idem Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. diſp.* 46. *num.* 13. neque priuilegia Clericorum, vt eſt communis opinio: ergo non debet manere exemptus ab oneribus, ſtatui Subdiaconi annexis.

RESOL. LIII.

diffic.

An illegitimus diſpenſatus, vt poſſit recipere Ordines, cenſeatur diſpenſatus etiam ad Ordines ſacros? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 36.

huius [illegible] ſignanter in Reſ. 2. not. ſeq. §. Sed quid. & ſeq. & in Reſ. 1. §. Vnde. ad medium, & in alio §. earum notationum.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tenet Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 26. vbi ſic ait: Deducitur, quid dicendum ſit de illegitimo, cum quo diſpenſatur ad Ordines, vel vt Clericus fiat? Philippus relatus ab Antonio *cap. litteras*, *num.* 10. *de filiis Presbyter.* cenſet diſpenſationem hanc extendi quoque ad Ordines ſacros; quia ſi reſtringenda ſit, id erit ad primam Tonſuram, quod aduerſarij negant. Et Suarez *de cenſuris, diſp.* 41. *ſect.* 3. *n.* 3. ait difficile eſſe vniuerſaliter acceptare hanc regulam, vt ea diſpenſatio intelligatur ad ſolos Ordines minores; quia in his rebus indefinita æquipollet vniuerſali, vnde ait iuxta materiam ſubiectam, & maximè iuxta receptum verborum ſenſum, & vſum, in particulari iudicandum eſſe. At dicendum eſt, eam diſpenſationem de ſolis Ordinibus minoribus intelligi. Quòd cùm ſtrictè interpretanda ſit, ſatis eſt, vt in minoribus Ordinibus ſuum effectum ſortiatur. Nec tamen ad primam Tonſuram reſtringitur, quia aliquid beneficij habet, & permiſſio in genere mediocritatem reſpicit, *l. finali*, §. 1. *C. communia de legat. & l. legato generaliter, ff. de legat.* 1. At Ordines minores medij ſunt inter primam Tonſuram, & ſacros. Ita Sanchez, & alij penes ipſum.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 46. §. vlt. ad medium, à verſ. Imo diſpenſatus. & infrà in Reſ. ſeq.

2. Sed contrariam ſententiam dicit eſſe probabilem Coninck *de Sacram. diſp.* 33. *dub* 2. *n.* 29. Quia diſpenſatio non eſt ita reſtringenda, vt non extendatur ad omnia, quæ ſub rigoroſa verborum ſignificatione continentur, vt docent Calderinus, Decius, Rebuffus, Nouarius, Couarruuias, & alij: ſed prædicta verba in rigoroſo ſenſu, tam ſignificant ſacros Ordines, quàm minores; ergo etiam ad ſacros ſunt extendenda. Et confirmatur hoc; nam ſi reſtringenda eſſet dicta diſpenſatio, deberet intelligi tantùm de prima Tonſura. *Secundò*, quia in his rebus, indefinita æquipollet vniuerſali. *Tertiò*, nam petens eam diſpenſationem à Pontifice, apertè innuit, ſe petere diſpenſationem, etiam pro ſacris Ordinibus, nam aliàs non fuiſſet neceſſarium adire Pontificem pro ea diſpenſatione, cùm Epiſcopus potuiſſet cum eo ad minores Ordines diſpenſare: quare Pontifex abſolutè diſpenſando, videtur etiam pro ſacris diſpenſare.

3. *Nota* tamen, quòd poſt hæc ſcripta inueni Texedam *in Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 3. *num.* 29. docere, quòd ſi Pontifex diſpenſet cum aliquo, vt Ordines recipiat, talis diſpenſatio extendi poteſt ad Ordines maiores. Tum, quia diſpenſatio extendenda non ſit vltra propriam verborum ſignificationem; intra illam tamen benè poteſt extendi, ſed intra propriam verborum ſignificationem Ordinis clauduntur non ſolùm Ordines minores, ſed maiores; ergo diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, vigore talis diſpenſationis, poteſt recipere Ordines maiores. Tum etiam; quia Ordo vt ſic per ſe ſumptus ſupponit tanquam pro principaliori ſignificato pro Ordine maiori, cùm ſit quaſi nomen analogum. Tum etiam, quia præſumendum non eſt Pontificem cum aliquo abſolutè ad Ordines diſpenſantem, velle vt maneat cum Ordinibus minoribus: nam diſpenſatio ſcienter facta non debet fruſtrari ſuo effectu, neque inutilis effici, *cap. ſi Papa de priuil. in* 6. Quare benè docet Couarruuias, & Sarmient. diſpenſationem non ita ſtrictè interpretandam eſſe, vt illuſoria reddatur, & à vera ſignificatione extrahatur.

4. Infertur ex hac doctrina contra Sanchez illegitimum abſolutè diſpenſatum à Papa ad Ordines ſuſcipiendos, poſſe vigore talis diſpenſationis ad ſacros Ordines promoueri, quia cùm Pontifex ſcienter cum cognitione illegitimitatis abſolutè cum illegitimo diſpenſarit, vt Ordines accipiat, piè credendum

eſt eum non velle, vt ſolùm cum Ordinibus minoribus maneat; illa enim diſpenſatio cum illegitimo ad ſuſcipiendos Ordines abſolutè, & ſine reſtrictione aliqua eſt propoſitio indefinita, quæ æquiualet vniuerſali,& ideò ſi Pontifex diceret: Ego diſpenſo cum tali illegitimo,vt recipiat omnes Ordines, reuera vigore talis diſpenſationis poteſt talis illegitimus non ſolùm minores, ſed etiam maiores ſuſcipere, eodem pacto dicendum eſt illegitimum poſſe Ordinem ſacrum recipere ſi Pontifex cum eo diſpenſet abſolutè, & ſine aliqua reſtrictione,vt Ordines ſacros recipiat.

Sed ego non diſcederem à ſententia negatiua.

RESOL. LIV.

An illegitimus diſpenſatus, vt Clericus fiat, cenſeatur diſpenſatus ad omnes Ordines minores, vel tantum ad primam Tonſuram?

Et an diſpenſatus ad Ordines cenſeatur diſpenſatus ad Ordines ſacros?

Et quid eſt dicendum, ſi Pontifex diceret, diſpenſo tecum ad omnes Ordines?

Et notatur diſpenſatum ad Ordines recipiendos non extendi ad beneficium obtinendum.

Et deducitur diſpenſatum ad Sacerdotium non cenſeri diſpenſatum ad beneficium curatum, vel Epiſcopatum; & diſpenſatum ad beneficium curatum non intelligi diſpenſatum ad canonicatum, & ideò Regularis illegitimus admiſſus ad Ordines non poteſt ſine peculiari Summi Pontificis diſpenſatione admitti ad Prioratum, vel ad aliam dignitatem? Ex p.9. tr.8. & Miſc.3. Reſ.22.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 49. §.vlt. ad medium, à verſ.Imo diſpenſatus. & in Reſol.53. a lin.4.

§.1. PVtat Merolla *tom.2.diſp.4. cap.6. n.43.* talem diſpenſationem tantùm ad primã Tonſuram eſſe reſtringendam: quia, acceptatione primæ Tonſuræ, verè quis efficitur Clericus, & diſpenſatio, tanquam odioſa,eſt adeò ſtrictè interpretanda, vt ſi aliquid operetur,extendenda ampliùs non ſit,vt concedit Sanch.*de matrim.lib.8.diſp.1.n.3.* Idem dicendum exiſtimo, quamuis diſpenſaretur cum illegitimo, vt ordinetur in Clericum,quidquid dixerit Gloſſ.*in cap. Litteras,verb.Ordinari.de fil.Presbyt.* quia militat eadem ratio.Nec obſtat dictio illa,*Ordinetur.* Nam etiã collatio primæ Tonſuræ,ſecundùm communem vſum loquendi Canonum Ordinatio appellatur,vt colligitur apertè ex cap.*Cùm contingat, de ætat.& qualit.*

2. Ego verò cenſeo, in tali caſu illegitimum ſic diſpenſatum cenſeri diſpenſatũ ad Ordines minores: quia,quamuis prima Tonſura intra Ordinem clericalem hominem conſtituat; tamen cùm ea diſpenſatio aliquid beneficij habeat, & ſit permiſſio in genere; permiſſio quidem in genere mediocritatem reſpicit, *l.finali,§.1.C.Communia,de legat. & l.Legato generaliter,ff.de legat.1.* & Ordines minores medij ſunt inter primam Tonſuram, & ſacros Ordines. Ergo,&c. Et ita hanc ſententiã docet Fagundez *in Præcept. Eccleſ. Præcept.5.lib.3.c.3.n.4.* & Sanch. *lib.8. d ſp.1.n.16.*

3. Sed,quid dicendum,an diſpenſatus ad Ordines, cenſeatur diſpenſatus ad Ordines ſacros? De hac re *alibi* diximus,nunc breuiter obſeruabo, affirmatiuam ſententiam docere Marchinum *de Sacram.Ordin.tr.1. p.9.c.4.n.10.* Quia petens diſpenſationem illã à Summo Pontifice, intendit eam impetrare pro omnibus ſacris Ordinibus: nam cùm Epiſcopus quoad ſolos minores cum eo diſpenſare potuiſſet,nõ recurriſſet ad Summum Pontificem, qui, cùm abſolutè ad Ordines cum eo diſpenſet,pro omnibus,& conſequenter etiam pro Sacris diſpenſaſſe nõ irrationabiliter præſumitur. Secundò licèt diſpenſatio ſit odioſa, & ideò reſtringenda; ſemper tamen debet ſaluari rigoroſa verborũ ſignificatio, ſed nomine Ordinis in omni rigoroſa

Alibi in Reſ. præterita. & ſupra in Reſ. 46. §.Vnde. ad medium, à verſ. Hinc dicit. & in tom.5. tr.5. Reſ. 144. §. Sed quia. in principio.

ſignificatione intelliguntur etiam ſacri Ordines; qui magis propriè præ cæteris ſunt Ordines: imò verbum abſolutè prolatum rectè intelligitur pro primo analogato, & ſic pro ſacris Ordinibus. Demum non eſt veriſimile, bis petendam eſſe diſpenſationem in defectu natalium, primò pro Minoribus,ſecundò pro Sacris,ita vt poſt minores adhuc ligatus maneat, nec poſſit ampliùs aſcendere. Et pro hac ſententia citat Marchinus Suarez *de cenſur.diſp.41.ſect.3.n.3.*

4. Verùm Suarez,& magis probabiliter negatiuæ ſententiæ adhæret,vt patet clarè *lib.6.de legibus,cap. 28.n.16.* Item Sanchez *vbi ſuprà.* Azorius *tom.2.lib.6. c.3.q.6.* Reginaldus *lib.30.tr.2.n.75.* Molfeſius *tom.1. tr.2.c.16.n.8.* Campanilis *Rubr.11.c.13.n.95.* & alij penes ipſos.Secùs autem dicendum eſt,ſi in diſpenſatione vteretur Pontifex his verbis: *Diſpenſo tecum ad omnes Ordines.*Nam tunc ſine dubio hæc diſpenſatio etiam de omnibus Sacris intelligenda eſt,vt Sanch.& alij etiam fatentur.Quidquid Sylueſter,Henriquez,& Sayrus ſine fundamento dicãt,ſcilicet,adhuc diſpenſationẽ ad omnes minores Ordines eſſe reſtringendã.

Sup. hoc ſuprà in ſi. Reſ.46. ve ſi vero.

5. Notandum eſt etiam hîc obiter pro caſibus quotidianis,aliquos aſſerere, diſpenſationem ad Ordines recipiendos non extendi ad beneficium obtinendum. Ratio eſt,quia hæc duo ſunt ſeparabilia,& exequutio vnius poteſt ſtare ſine alterius exequutione: & ideò hanc ſententiam ſuſtinet Gloſſa *in c.2. de fil.Presbyt.* & *ibi* Geminianus, Tabiena *verb.Beneficium,num.18.* Borghaſius *tr.de irreg.part.5. in Rubr.de filiis Presbyt. n.9.* Rebuffus *in praxi benefic.tit.de diſpenſat.ſuper defectu natalium, n. 46.* Campanilis *in diuerſorio Iuris canonici,rub.11.c.13.n.95.* quos etiam refert,& ſequitur Barboſa *de Officio Epiſcopi, allegat.45. n.7.* Nicolaus Garcias *de beneficiis,part.1.cap.6.n.70.* Martinus Antoninus *variar.reſolut.lib.1.reſol.19. num.10.* Azorius *Inſtit.moral.part.1.lib.6.c.3.q.5.* Sed nota,Sanch. *lib.8. diſp.2.n.27.*quoad hoc,diſtinctionem quandam adducere,quem videbis omninò;& ego illum *alibi* adduxi.

Sup. hoc Reſ.ſeq.& tom.5.tr. Reſ. 144. ſed quia. Paulo pôſt initiũ, ve & diſpẽſat ad Ordin & hic in vide doct nam Reſ.5 & alterius Reſ.eius p mæ not.

6. Ex his deducitur,diſpenſatum ad Sacerdotium, non cenſeri diſpenſatum ad beneficium curatum vel Epiſcopatum;& diſpenſatum ad beneficium curatum, non intelligi diſpenſatum ad Canonicatum:quia hæc eſt dignitas,vel quaſi,quæ nõ venit nomine beneficij curati.Diſpenſatus verò ad maius,cenſetur diſpẽſatus ad minus;& diſpenſatus ad vnũ beneficium ſimplex, vel curatum,cenſetur diſpenſatus ad omnia beneficia eiuſdem rationis. Ita Campanilis,Barboſa,& alij,*vbi ſuprà:* Quia diſpenſatio eſt exorbitans à Iure;& ideò reſtringenda, vt ea comprehendat, quæ ab inuicem ſunt ſeparabilia. Hinc etiam fit,vt Regularis illegitimus admiſſus ad Ordines, non poſſit ſine peculiari Summi Pontificis diſpẽſatione admitti ad Prioratum, vel ad aliam dignitatem,vt teſtantur Nauarrus *lib.5. de irreg.c.51.n.13.* Sayrus *de cenſuris,lib.7.c.14.n.22.*

Alibi in R not.præte tæ. Sup.hoc p Epiſcopat infrà in R 58 curſim eius pen lin. & contento lin. 3. hu §. in tom tr.5 Reſ. §. ſed q poſt med & pro co tẽto in v Hinc etia huius §. tom 7. tr ex Reſ lege doc nam §.1. & Reſ. primæ an not.

RESOL. LV.

An diſpenſatio, vt illegitimus, vel irregularis poſſit ſumere minores Ordines, ſit extendenda, vt beneficij ſimplicis capax ſit?

Et aduertitur,quod ſi Papa diſpenſet cum illegitimis ad beneficium, non poſſunt per hoc, niſi vnum obtinere. Ex part.8.tr.3 Reſ.87.

§.1. AFfirmatiuè reſpondet Emanuel Sà *verb. diſpenſatio,n.14.* Sayrus *de cenſur. lib.7.c.14. num.2.*& alij. Et ita hanc ſententiam probabilem eſſe putat Merolla *tom.2 diſp.4.c.6.n.50.*

Sed negatiuè reſpondendum eſt cum Patre Theſauro (viro quidem docto) *in praxi de pœnis,part.2. cap. 2.* vbi ait, nonnullos affirmare, quia illegitimus non eſt incapax beneficij illius, niſi ratione irregularitatis,

Sup. hoc Reſ.præt ta §. Not dum. & alio §. not. & doctrina Reſ. ſeq alterius eius pri annot.

laritatis, ob quam non poteſt ad Ordines promoueri: & ita docent Henriquez *lib.14. de irregularitate, c.8. n.10.* & alij, quos citato nomine refert Azorius *tom.2. lib.6. c.3.q.4.* Sed communis ſententia negat, vt teſtatur Azorius *ibidem, quæſt.4. & 5.* tenet Auila *part.7. diſput.3. dub.6.* §.4. *notandum*, & plurimi quos allegat, & ſequitur Garcias *part.1. de benefic. cap.6. n.71. & part.7. cap. 2.num.68.* quia diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & irregularitas illa intelligitur auferri ſolùm quoad expreſſa: & facit quod habetur *in d. c.1. de filiis Presbyter. in 6.* §. *ille verò*, quòd ſi Papa diſpenſet cum illegitimo ad beneficium, non poteſt per hoc, niſi vnum obtinere, quia diſpenſatio eſt exorbitans, inquit textus, & tanquam odioſa reſtringenda.

[...] hoc in- [...] Reſ. [...] in aliis [...] primæ [...] re.

2. Itaque dicendum eſt illegitimum, ſeu irregularem diſpenſatum ad Ordines, non cenſeri diſpenſatum ad beneficia ſimplicia. Ratio eorum eſt, quia Ordo, & beneficium ſunt diuerſa, nec neceſſariò connexa. Cùm igitur diſpenſatio, tanquam odioſa, ſit potius reſtringenda, quàm amplianda; conſequenter ſi eſt conceſſa tantùm ad Ordines, non debet extendi ad beneficia. Et ita præter Theſaurum tenet hanc ſententiam Suarez *de cenſur. diſp.41. ſect.3. num.3. in fine.* Maceratenſis *lib.1. reſol.19. n.10.* Campanile *in diuerſ. iur. Can. rubr.11. c.13. n.96.*

RESOL. LVI.

An illegitimus, vel irregularis diſpenſatus ad Ordines ſacros cenſeatur diſpenſatus, vt poſſit obtinere beneficium ſimplex?

Ex quo infertur priuilegium, ſeu diſpenſationem, quantum odioſa ſit, extendi debere ad ea, quæ illi ſunt neceſſariò connexa, & ſine quibus effectum habere non poteſt, & pro praxi explanantur aliqui caſus.

Et an dicta in hac, & ſuperiori Reſolutione non procedant, quando cum illegitimo diſpenſaretur abſolutè in irregularitate, quia tunc extenderetur diſpenſatio non ſolum ab beneficia ſimplicia, ſed ad curata? Ex part.8. tract.3. Reſol.38.

[...] hoc in [...]5. tr.5. [...]143. §. [...]uia, [...] poſt [...]m, & [...] hic do- [...]am Ref. [...]ritæ, & [...]um §§. [...]primæ

§.1. Affirmatiuè reſpondeo cum Caſtro Palao *tom.1. tract.3. diſp.4. punct.9. n.8.* vbi ſic ait: Nunquam eſt facienda interpretatio priuilegij ita ſtrictè, vt reddatur priuilegium inutile, *non dubium C. de legibus*, quia inutilem, & fruſtraneam actionem efficere, non decet Principem. Quapropter cùm priuilegium tendat ad concedendum aliquid priuilegiato, quod aliàs ei non liceret, ſemper extendenda eſt interpretatio, quantum fieri poteſt, vt hunc effectum operetur; neque contenti eſſe debemus, vt confirmet, quod aliàs licet priuilegiario, niſi ad id manifeſta ratio coget: ſic tradit Nauarr. *ſumm. c.12. n.79. & in Apologet. de reditibus, quæſt.3. membr.6. num.3.* Salas *de legibus, diſput.17. ſect.8. numer.46.* Suarez *lib.8. de legibus. c.28. n.2.* Ex quo fit, priuilegium, ſeu diſpenſationem, quantumuis odioſa ſit, extendi debere ad ea, quæ illi ſunt neceſſariò connexa, & ſine quibus effectum habere non poteſt; quia dans formam, dat conſequenter quæ ad illam requiruntur: ſic Angelus *verb. diſpenſatio, num.9.* Syluester *q.5. num 9.* Bonacina *diſp.1. quæſt.3. punct.7.* §.1. *num.5.* Suarez *lib. 6. cap.11. numer.10.* Sanchez *lib.8. de matrimon. diſput.1. num.19.* vbi pluribus relatis docet, diſpenſatum ad plura beneficia, ſimul eſſe diſpenſatum in reſidentia vtriuſque, & diſpenſatum in minori ætate, vt beneficium parochiale habeat, eſſe diſpenſatum in obligatione aſſumendi intra annum Sacerdotium, & Parochum diſpenſatum, ne intra annum ordinetur, ſimul eſſe diſpenſatum, ne eius beneficium vacari poſſit, quia non vacatur, niſi ob culpam, quæ nulla eſt ſtante diſpenſatione, & idem aliis relatis docet Sanchez *num.24.* de Epiſcopo, cui eſt diſpenſatio conceſſa differendi conſecrationem vltra tres menſes à iure præſcriptos, non inquam, eius beneficia vacari poſſe; quia nullam committit culpam. Aliud etiam exemplum adducit *num.27.* quod mihi optimè probatur, inquit enim, ſi cum illegitimo, vel aliàs irregulari diſpenſetur ad omnes Ordines, vel ad ſacros Ordines, diſpenſari ſimul ad beneficium aliquod ſimplex, quo poſſit Ordinibus inſigniri: quia ſine huiuſmodi titulo nequit promoueri in ſacris, ex Trident. *ſeſſ.21. de reformat.* Neque obſtat habere patrimonium, ſeu penſionem, quia penſio, aut patrimonium non per ſe ſufficiunt ad Ordines ſacros recipiendos, niſi adſit neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ. Hucuſque Palaus *loco citato.*

[...] hoc ſu- [...] Ref. [...]3. Sed [...]ndum.

[...] hoc in [...]not.præ- [...]æ, & in [...] §. an- [...]edium.

2. Et ratio noſtræ affirmatiuæ ſententiæ eſt, quia licèt Ordines ſacri, & beneficium ſimplex, diuerſa ſint: tamen ſunt annexa quaſi inſeparabiliter, cùm non deceat quempiam ad ſacros Ordines promoueri abſque titulo beneficij, idque prohibuit Concilium Trident. *ſeſſ.21. cap.2. de reform.* quamuis promouendus patrimonium, aut penſionem habeat; niſi quaſi diſpenſatiuè, ratione neceſſitatis, vel vtilitatis Eccleſiæ. Ergo, &c.

2. *Nota*, quòd dicta in hac, & ſuperiori reſolutione non procedunt quando cum illegitimo diſpenſaretur abſolutè in irregularitate, tunc extenderetur diſpenſatio non ſolùm ad beneficia ſimplicia, ſed etiam ad curata. Quia tunc ſignum eſt, diſpenſationem eſſe totalem: tum quia verba abſoluta integram abſolutionem important: tum etiam, quia non eſt maior ratio, cur ea diſpenſatio, ad vnum potiùs, quàm ad alium effectum protrahatur, niſi vbi facultas diſpenſantis coarctata eſſet: tunc enim diſpenſatio adæquabitur poteſtati.

RESOL. LVII.

An illegitimus diſpenſatus ad Ordines ſit capax penſionis.

Et diſcutitur illegitimum diſpenſatum ad beneficia non cenſeri diſpenſatum ad penſionem. Ex part.8. tr.3. Reſol. 39.

§. 1. Ad hoc dubium ſic reſpondet Pater Theſaurus *in praxi de pœnis, part.2. c.2.* Illegitimus eſt incapax penſionis ob irregularitatem; ſed an diſpenſatus ad Ordines remaneat capax penſionis, aliqui dicunt eſſe incapacem, niſi ſuper hoc etiam diſpenſetur: & hanc probabiliorem ait Caſtro Palao *tom.2. de Religione, tract. de benefic. diſp.1. punct. 11.* §. *3. n.5.* & tenet Rebuffus *in praxi tit. de diſpenſatione ad plura n.65.* vbi ait, illegitimum diſpenſatum ad beneficia non cenſeri diſpenſatum ad penſionem, per *cap. quamuis, de præbend. in 6.* tamen contrariam probabilem ait Caſtro Palao & *ibidem* &, ita tenet Rota *deciſ. Seraph.1164. num. 2.* vbi plures referunt deciſiones; & affert rationem Rota, quia illegitimus non eſt incapax penſionis, niſi ratione defectus ad clericatum vnde inquit diſpenſatum ad clericatum non indigere vlla diſpenſatione ad penſionem: & idem habet Rota Buratti *deciſ. 53. n.2.* excipítque penſiones ſuper beneficio parentum, ex Trident. *ſeſſ.25. cap.15.* ref. Buratt. *ibid. n.4.* Hucuſque Theſaurus.

Sup. hoc in tom.5.tr.5. Ref.143. §. Verum in fine, & ſeq.

2. Non deſeram tamen adnotare, Merollam *tom 1. diſp.4. cap.6. n.50.* & Garſiam *de beneficiis, tom 1. part.1.*

*part.1.cap.5.num.*120. obſeruaſſe contra deciſionem Rotæ in contrarium allegatam, eſſe ſtylum Datariæ, & Cancellariæ, cui magis ſtandum eſt, tanquam magis propinquo Papæ. Ideo tu cogita.

RESOL. LVIII.

An diſpenſatio cum illegitimo ad beneficium arctanda ſit ad primum beneficium?

Et notatur diſpenſationem ſimpliciter conceſſam illegitimo, vel irregulari, vt poſſit obtinere beneficia, intelligendam eſſe de beneficiis ſimplicibus, & non extendi ad curata, & dignitates?

Et quæritur, an diſpenſatus ad beneficium Curatum non egeat noua diſpenſatione pro Epiſcopatu?

Et homicida, ſi per diſpenſationem legitimam ſit habilis ad omnes ordines ſacros, & illorum vſum, an videatur factus habilis ad beneficium curatum, & Pontificale? Exp.8.tr.3.Reſ.40.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 31. *num.* 11. vbi ſic ait: Quando diſpenſatio eſſet partialis, quoad actum, vt in voto caſtitatis, aut religionis, ad contrahendum matrimonium, non caret magna probabilitate aſſerere eam diſpenſationem primo actu extingui. Vt probant rationes *num.*6. adductæ. At probabiliùs reputo non extingui, ſed licere ad alia matrimonia tranſire permanente eadem diſpenſationis cauſa. Ducor, quòd ea reſtrictio tantùm videatur excludere, ne voto caſtitatis ligatus excuſetur à ſacrilegio, fornicando: & ne vouens religionem poſſit non inito matrimonio manere in ſæculo (vt *num.*7. explicauimus.) Non autem videtur excludere tranſitum ad alias nuptias prioribus ſolutis. Quando enim id intenditur, expreſſis verbis dicitur, (vt diximus *num.*2.) *Secundò*, quia cùm abſoluta ſit diſpenſatio in ordine ad matrimonium ineundum tollit abſolutè vinculum matrimonio obſtans. Nihil ergo impediet tranſitum ad aliud. *Tertiò*, quia quando abſolutè diſpenſatur cum illegitimo ad beneficium, eſt ſatis probabile eam diſpenſationem non arctari ad primum beneficium, ſed eo dimiſſo extendi ſucceſſiuè ad aliud, & aliud, quod tuentur Ioann. Andr. *cap.*1. *de filiis Presbyter. in* 6. *& cap. non poteſt, num.*5. *de præbend. in* 6. Angelus *verb. beneficium, num.*24. & *ibi* Armilla *num.*29. Syluest. *verb. beneficium* 2. *quæſt.*11. *num.*14. Tabiena *verb. beneficium* 2. *quæſt.*17. *num.*19. & reddit Ioann. Andr. rationem, quia diſpenſatio illa reddens illegitimum capacem, non reſpicit beneficium, ſed perſonam. Et clarè hoc videntur indicare verba textus *d. cap. in fine*, ibi: Niſi vnicum beneficium obtinere. Tantùm enim ſignificant non licere illi virtute diſpenſationis, niſi vnicum retinere beneficium, non autem duo ſimul. Nec obſtat ratio *num.*6. adducta contra hanc declarationem, quia textus ille de omni beneficio loquitur: & ita quid ſpeciale decernit in irregulari, ratione ſtrictæ intelligentiæ diſpenſationis: Nam ſi is non eſſet irregularis, poſſet ſimul duo beneficia compatibilia, quorum neutrum decenti ſuſtentationi ſufficiens eſt retinere, quod illicitum eſt irregulari, cum quo abſolutè diſpenſatur ad beneficium. Hucuſque Sanchez.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 55. §. 2. curſim in fine & in tom. 5. tr. 5. Reſ. 143. §. 1. in fine, & in Reſ. 144. §. Sed quia, à verſ. Et diſpenſatus ad beneficium.

2. Sed hanc ſententiam non approbat Merolla, imò falſam exiſtimat, *tom.*1. *diſputat.*4. *cap.*6. *num.* 51. non enim admittit argumentum Sanchez, nempe, quia diſpenſatio illa reddens illegitimum capacem, non reſpicit beneficium, ſed perſonam. Sed hæc ratio debilis eſt, nam per eam diſpenſationem, vt ſupponimus, non aufert Pontifex irregularitatis impedimentum, ortum ex illegitimitate, neque legitimat illegitimum (tunc enim vera eſſet opinio Sanchez;) ſed tantùm concedit, vt, non obſtante eo impedimento, poſſit illegitimus conſequi beneficium. Cùm igitur diſpenſatio ſit odioſa, intelligenda eſt de primo beneficio.

3. *Notandum* eſt etiam hîc, diſpenſationem ſimpliciter conceſſam illegitimo, vel irregulari, vt poſſit obtinere beneficia, intelligendam eſſe de beneficiis ſimplicibus, & non extendi ad curata & dignitates. Ratio eſt, quia diſpenſatio eſt odioſa, & per conſequens ſtrictè interpretanda, ita vt ſi aliquid operetur, extendenda ampliùs non ſit; niſi diſpenſatio eſſet ad quæcumque beneficia; vel ſi conceſſa fuiſſet cum clauſula, *Motu proprio.* Vnde ex dictis deducitur falſam eſſe doctrinam Henriquez *lib.*13. *cap.*8. §.10. dicentis, quòd diſpenſatus ad beneficium curatum, non eget noua diſpenſatione pro Epiſcopatu; & quòd homicida, ſi per diſpenſationem legitimam, fiat habilis ad omnes Ordines ſacros, & illorum vſum, videtur factus habilis ad beneficium, etiam curatum, & Pontificale; & quòd diſpenſatus ad omnes Ordines, etiam Presbyteratus, poteſt conſecrari Epiſcopus, & idem dicit *lib.* 14. *cap* 8. §.10

Sup. hoc timo ſu in Reſ.5. vlt. curſi ad lin.2.

RESOL. LIX.

An valida ſit diſpenſatio circa irregularitatem homicidij, ſi non fuiſſet explicata circumſtantia Sacerdotij, ſi occiſus erat Sacerdos.

Et an hoc etiam procedat, ſi Pontifex non eſſet diſpenſationem conceſſurus, ſi ſciret dictam circumſtantiam Sacerdotij? Ex p.1.tr.10.Reſ.38.

§.1. NOn eſſe validam, docet Suarez *de legib.lib.* 6.*c.*24.*n.*12. Rodriquez *in ſum.tom.*1.*c.* 179 *n.*10 *concluſ.*5. & Auila *de cenſur.part.*7.*diſp.*10. *dub.* 8 vbi ſic ait: [Qui voluntarie occidit Presbyterum, & in petenda diſpenſatione ſolùm dicit, ſe occidiſſe hominẽ? non manet tutus, nec diſpẽſatio eſt valida.]

Sup. hoc Reſ.ſeq. tom.5. tr. Reſ.10. lin.5.& 2. poſt. dium, Et ad exemplum.

2. Sed contrariam ſententiam puto probabiliorem eſſe & illã docuit Sanchez *de matr. tom.*3.*lib.*8. *diſp.* 21.*n.*22. poſt illum Salas *de legib. diſp.*10. *ſect.*15. *n.*122. & nouiſſimè Sanctarellus *var. reſol.p.*1. *q* 62. *n.*2. Pontius *de matrim. lib.*8.*c.*15. §.4.*n.*24. & Layman *in Theol. mor.tr.*4. *c.*32. *n.*21. Et ratio eſt: quia talis circunſtantia, nec iure, nec ſtylo Curiæ, nec conſuetudine exprimenda apparet: ergo, &c. Et hoc puto adhuc verum eſſe, etiamſi Pontifex non eſſet diſpenſationẽ conceſſurus, ſi ſciret dictã circũſtantiã ſacerdotij, ex his, quæ tradit idem Salas *loco cit.n.*148.

Sup. hoc §. vlt. p. mediũ. 1.not.p. ritæ & aliis eius annot.

RESOL. LX.

An diſpenſatio irregularitatis ſit ſubreptitia, ſi non explicetur occiſum fuiſſe Presbyterum? Ex p.8 tr.3. Reſ.51.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Naldus *in ſumma, verb. Irregularis*, & alij, quos ego citaui *in part.*1.*tr.*10.*n.*37. quia iura iubent exprimi delictum, ex quo orta eſt irregularitas; & delictum erat Presbytericidium, quod eſt grauiſſimè qualificatum: ergo. Et hanc ſententiam nouiſſimè tenet P. Perez *de matrimonio, diſp.*46. *ſect.*4.*n.*7. & Gordonus *in ſumma, lib.*2.*q.*13.*c.*6.*n.*19.

Quæ nu eſt Reſ. cedens, in alia Reſ. lin. & ve eius pri annot.

2. Sed ego, *vbi ſuprà*, contrariam ſententiam putaui probabiliorem cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Pontium *de matrimon. lib.*8. *cap.*15. §.4. *num.*24.

*num.*24. & Molinam *de Iuſtit. tom.*4.*tract.* 3. *diſp.*19. *num.*9, Et ratio eſt, quia, cum irregularitas homicidij impoſita ſit, non tam ob delicti grauitatem, ſiquidem multo grauioribus delictis, vt blaſphemiæ, periurio, &c. non ſit impoſita, quàm ob perfectæ lenitatis defectum, fuiſſe presbyterum aut quemcumque alium hominem interfectum, eſt qualitas omninò extrinſeca, & nihil ad irregularitatem faciens.

3. Et ita hanc ſententiam, præter Doctores citatos, tenet Portel. *tom.*1.*reſp. moral. caſ.* 49.*n.*9. vbi ſic ait: Dico, illum, qui occidit Sacerdotem, & pro diſpenſatione irregularitatis obtinenda ſolùm dicit ſe occidiſſe quemdam virum, non exprimendo quòd erat Sacerdos, validam obtinuit diſpenſationem. Sic tenet Bonacina *citat. num* 20. cum Sanchez, Salas, Sanctarello, Molina, Layman: quidquid oppoſitum cenſuerint Nauarrus, Rodriquez, & Suarez *ibi* citati. Ratio eſt, quia, nullo iure, & conſuetudine præcipitur, vt exprimatur talis circumſtantia Tum quia licèt occiſio Sacerdotis ſit maius peccatum ratione ſacrilegij, non facit tamen irregularitatem ſpecie diſtinctam. Ita Portel cui adde nouiſſimè, me citato, Merollam *tom.*2.*diſp.*4.*c.*6.*n.*360

4. Et poſt hæc ſcripta inueni Magiſtrum Texedam *in Theolog. moral. tom.*2. *lib.*3. *num.* 187. noſtram ſententiam docere; ſic enim aſſerit. Verum omninò eſt non vitiari diſpenſationem, ſi in litteris impetratoriis qualitas perſonæ iugulatæ taceatur, dummodo, exprimatur homicidium, ob quod incurritur, eſt irregularitas. Quod oſtendo, quia irregularitas non eſt iniuncta ob peccati grauitatem præciſè, ſed præcipuè ob manſuetudinis defectum, & lenitatis, quibus vult Eccleſia miniſtros ſuos eſſe præditos: alias enim periuriis, blaſphemiis, & aliis grauioribus peccatis eſſet irregularitas iniuncta: & ſic qui periuraret aut blaſphemaret, eſſet irregularis, quod falſum eſt. *Secundò*, quia non efficitur inualida diſpenſatio ex taciturnitate cuiuſcumque vitij, cuius ſi diſpenſans eſſet conſcius, ſe retraheret à diſpenſatione concedenda ſed ſolùm quando ius decidit talem vitij qualitatem eſſe neceſſariam ad incurrendam cenſuram, & nihilominus tacetur; ergo cùm in iure irregularitas iniuncta non ſit, niſi ratione homicidij, & non ratione ſacrilegij, quod iugulans Clericum committit ex taciturnitate Clericatus, non efficitur diſpenſatio ſubreptitia, ſi tantùm exprimatur delictum homicidij. Hæc Texeda,

S . hoc in . Reſ. not. pteritæ, & l. ſſimè in- f. in Reſ. 9 & ſignan- t in Reſ. 9 §. Itaque. & n aliis eam n annotatinum.

RESOL. LXI

An impedimentum pluriũ irregularitatũ ſufficiat ſeparatim exprimere, & de illis diſpenſationem obtinere? Idem dicendum eſt de aliis ſimilibus pœnis. Et an qui plura homicidia commiſit, ſi vno tantùm narrato velit vnius irregularitatis diſpenſationem obtinere, nihil fiat?

Et pro firmanda doctrina ſupradictæ difficultatis alij diuerſi caſus adducuntur ſæpius contingentes in praxi. Ex p.8.tr.3.Reſ.57.

Quoad hoc ira in Reſ. . & 100. & terius §. ea- n annota- num.

§. 1. AD hoc dubium, & optimè, reſpondet amiciſſimus Pater Perez *de matrimon. diſput.* 46.*ſect.*5.*num.*7. In diſpenſationibus aliis irregularitatum, & aliarum inhabilitatum, & pœnarum, per ſe loquendo, vnam irregularitatem poſſe tolli ſine alaa, vt irregularitatem homicidij poſſe tolli abſque alia illegitimi. Ita omnes. Ratio eſt quia inter has irregularitates, & pænas non eſt connexio, & taciturnitas vnius non confert aliquid ad diſpenſationem alterius, niſi quatenus tollit aliquam maiorem difficultatem, quam fortaſſe haberet Princeps in diſpenſando, ſi omnes cognoſceret. Hoc autem non ſufficit ad ſubreptionẽ, niſi vel ius aliquod cogat, vel aliæ circumſtantiæ, & rationes concurrant. Hic autem nullũ eſt ius, nec ratio fauet, quia multitudo irregularitatum, vel ſimiliũ vinculorum ad ſummũ reddit perſonam magis inhabilem extenſiuè, & minus dignam quocumque beneficio: hoc autem non ſufficit ad ſubreptionem, quia cum eo ſtat quòd diſpenſatio fiat cum plena voluntate, & cum cognitione omnium, quæ ad valorem actus neceſſaria ſunt. Quod firmatur à ſimili; nam qui plures habet excommunicationes, minus dignus eſt quacumque abſolutione, & tamen ſi impetret abſolutionem vnius, tacitâ alterâ, valebit, vt concedunt omnes, quia nullo iure plus exigitur. At nec in irregularitatibus poſtulatur. Pręterea, qui plura habet crimina, minus dignus eſt beneficio, & ſi eſſent cognita, difficiliùs illud obtineret, vel fortè non obtineret, & tamen collatio valida eſt, ſecluſo alio maiori impedimento. Rurſus, qui propter diſtincta crimina obnoxius eſt multis pænis, minus dignus eſt cuiuſlibet remiſſione, & difficiliùs illam obtineret, ſi omnia ſimul remittenda proponeret, & tamen valida eſt remiſſio vniuſcuiuſque, tacitis aliis, niſi vbi lex aliud diſponit, vel vnum non poteſt ſine alio ſufficienter explicari, quia cùm ſint omninò diuerſa, nullam connexionẽ habent in remiſſione: & illa difficultas, quæ per taciturnitatem euitatur, non cauſat inuoluntariũ, niſi valdè accidentarium, & diminutũ, quod non impedit valorem actus: Igitur idem dicendum eſt in irregularitatibus, & aliis ſimilibus pœnis, per ſe loquẽdo, valere diſpenſationem vnius, ſine expreſſione alterius.

2. *Notandum* eſt tamen, quòd qui plura homicidia commiſit, ſi vno tantùm narrato velit diſpenſationem vnius irregularitatis obtinere nihil faciet, quia tametſi illæ irregularitates ſint numero diuerſæ, moraliter tamen quaſi efficiunt vnam grauiorem, ita vt vna earum non ſatis explicetur ſine alia. Sed de hac quæſtione iterum redibit ſermo.

Iterum in ſeq. Reſ. & in aliis eius primæ not.

RESOL. LXII.

An committens plura homicidia contrahat diuerſas irregularitates in diſpenſatione explanandas?

Et pro firmanda doctrina huius quæſtionis, alij quatuor diuerſi caſus in exemplum apponuntur in textu huius Reſolutionis. Ex par. 8. tractat. 3. Reſol.58.

Sup. hoc in Reſ. quæ ſub hoc eodemque num. eſt: Reſ.62. hìc appoſita, poſt §. ſeq. huius Reſ. & infra in Reſ.63. & recitatiuè in §. vlt. Reſ. præt ritæ, & lege infra doctrinam §. vlt. Reſ.116.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Suarez *de legibus, lib.*6.*cap.*14.*num.*12. vbi ſupponit, ex diuerſis homicidiis diuerſas incurri irregularitates, quæ non ſatis in diuerſis vicibus explicantur quia licèt irregularitates illæ ſint numero diſtinctæ, moraliter tamen quaſi efficiunt vnam grauiorem, vel certe vna illarum non ſatis abſque alia explicatur.

2. Verum Caſtrus Palaus *tom.*1.*tractat.* 3.*diſp.* 6.*punct.* 16.§.4. *num.* 16. contrarium tenet. Non enim video, ait ipſe, quare vna irregularitas non ſatis abſque alia explicetur, cùm ſatis vnum homicidium abſque alio explicari poſſit, nec cur vnius diſpẽſatio cum alia colligata ſit, ſiquidem ex diſtincta omnino cauſa procedit, neque ex pluribus illis irregularitatibus vna coaleſcit, ſed ſunt diſtinctæ, ac ſi quælibet in ſuo obiecto diſtincto exiſteret. Adde, ſicut poteſt remiſſio vnius homicidij ſine alio impetrari, cur non poterit diſpenſatio irregularitatis vnius homicidij ſine diſpẽſatione alterius obtineri; Denique ſi percuſſiſſes plures Clericos, poſſes obtinere abſolutionem vnius excommunicationis, non obtenta abſolutione alterius,

Ergo ſimiliter contingere poteſt in irregularitate. Denique non caret probabilitate contracta vna irregularitate ob homicidium, non contrahi aliam numero diſtinctam, etiamſi aliud homicidium committas; cum irregularitas ſit inhabilitas per modũ habitus, non potes ampliùs ex eadem cauſa inhabilitari; neque vna cauſa ſuper aliam operari. Sic tradit Henriquez *lib.*12. *cap.*10. §.3. *& lib* 14. *cap.* 7. §.3. Thomas Sanchez *lib.*8. *diſp.*14. *num.*7. Auila *diſp.*10. *de irregularib. dub.*8. & in excommunicato, qui pluries in excommunicatione celebrauit, tenet Nauarr. *conſil.*3. *de raptoribus*, *num.*6. Zerolla *in praxi* 2. *part. verb. irregularitas* §.12. *ad finem.* Garcias hos referens 8. *par. de benefic. cap.*3. *num.*80. *vſque ad* 87. & confirmari ſatis poteſt ex copula cum conſanguinea ſæpius repetita, quæ non inducit nouum impedimentum, neque eſt neceſſariò facienda mentio omnium illorum delictorum, ſufficit ſi vnius tantùm mentionem faciat & docet Sanchez *lib.*8. *diſput.*24. *num.*7. Toletus *lib.* 7. *cap.*19. *ad finem* Azorius 3. *part. lib.*3. *cap.*10. *quæſt.* 1. Garcias *num.*77. Idem, ſi quis teneat in Baptiſmo plures filios alicuius, vnica tantùm eſt compaternitas. Garcias *num.*78. Et ſi quis ter, vel quater contraxit nuptias, non eſt neceſſarium id exprimere in diſpenſatione bigamiæ. Garcias *num* 79. Sanchez *lib.*7. *diſput.*87. *num.*24. Henriquez *lib.*12. *cap.* 6. §.9. Nauarr. *conſil.*2. *de bigam.* Vgolin *de irregula. cap.*56. §. 7. *num.*3. Auila *de cenſuris* 7. *part. diſputat.*8. *in fine.*

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ §. 2. in fine.

Sup. his tribus caſibus ſeqq. in Reſ. 1. not. primæ huius Reſ. in §. vlt. & pro primo, & tertio in Reſ. 2. in eius §. 1. paulo poſt initium, & in §. Minor, per totum.

SEQVITVR ſub hoc eodem numero huius Reſolutionis 62. eadem quæſtio, videlicet.

An qui plura homicidia commiſit, contraxerit plures irregularitates in diſpenſatione manifeſtandas?

Idem eſt de excommunicato, qui pluries in excommunicatione celebrauit.

Et explanatur, quod copula ſæpius repetita non induit nouum impedimentum, nec eſt neceſſarium facere mentionem omnium delictorum in diſpenſatione.

Item, qui in Baptiſmo tenet plures filios alicuius, vna eſt tantum compaternitas.

Et qui ter, vel quater contraxit nuptias, non eſt neceſſarium id exprimere, quando petiit diſpenſationem bigamiæ. Ex p.4. tr.2. Reſ.86.

Sup omni contento in hac Reſ. quæ antea hic eſt, ſub hoc eodemque numer. Reſ. 62. per totam, & in alijs eius annotationum.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Coninch *de Sacram. diſp.* 18. *dub.* 4. *num.*112. Suarez *de legib. lib.*6. *cap.*24. *num.*12. vbi ſic ait: Similiter cenſeo, qui plura homicidia commiſit, ſi vno tantum narrato, velit diſpenſationem vnius irregularitatis obtinere, nihil faciet, quia licèt illæ cenſeantur irregularitates numero diuerſæ, moraliter efficiunt vnam grauiorem, vel certè nulla illarum ſatis explicatur ſine alia. Ita ille & hanc ſententiam docet etiam Emanuel Rodriquez quem citat Auila *de cenſur. part.*7. *diſp.*10. *dub.*8.

2. Sed ipſe ibi contrariam ſententiam docet, quam etiam tuentur Henriquez *lib.*12. *cap.*10. §.3. *& lib.*14. *cap.*7. §.3 Filliucius *tom.*1. *tract.*10. *part.*2. *cap.* 10. *quæſt.*7. & 8. & Sanchez, quem citat & ſequitur Caſtrus Palaus *in opere morali tom.*1. *tract.*3. *diſp.*6. *punct.*16. §.4. *num.*16. vbi ſic ait: Non caret probabilitate, contracta vna irregularitate ob homicidium, non contrahi aliam numero diſtinctam etiamſi aliud homicidium committas, quia cùm irregularitas ſit inhabilitas per modum habitus: non potes ampliùs ex eadem cauſa inhabilitari, neque vna cauſa ſuper aliam operari. Ita ille, & ſic de excommunicato qui pluries in excommunicatione celebrauit, tenet Nauarrus *conſil.*3. *de raptoribus*, *num.*6. Zerola *in praxi Epiſcop. part.*2. *tit. de irregularitate*, §.12. *ad finem*, Garcias *de benefic. tom.*2. *part.*8. *cap.*3. *num.*80. *vſque ad* 87.

Sup. hoc ibidē poſt medium §. 2.

3. Quæ omnia confirmantur, nam copula ſæpiùs repetita non inducit nouum impedimentum, neque eſt neceſſariò facienda mentio omnium illorum delictorum, ſed ſufficit ſi vnius tantùm mentionem faciat, vt docet Sanchez *lib.*8. *diſp.*24. *num.*7. Azorius *part.*3. *lib.*3. *cap.*10. *quæſt.*1. Garcias *num.* 77. Item ſi quis teneat in Baptiſmo plures filios alicuius, vnica tantùm eſt compaternitas, vt tenet Garcias *num.*78. Et tandem ſi quis ter vel quater contraxit nuptias: non eſt neceſſarium id exprimere; quando petit diſpenſationem bigamiæ. Ita Vgolinus *de irregularitate cap.*56. §.7. *num.*3. Auila *de cenſur. part.*3. *diſp.*8. *in fine.* Garcias *num.*79. Sanchez *lib.*7. *diſput.*86. *num.*24. Verùm his non obſtantibus aſſerunt multi hanc ſecundam opinonem non eſſe tenendam, quia ſtylus Curiæ eſt in contrarium.

Sup. contento in hoc ibidem in medium & finem eius vlt.

RESOL. LXIII.

An ſi quis commiſit plura homicidia contrahat plures irregularitates neceſſariò in diſpenſatione manifeſtandas?

Et in exemplum adducuntur alij duo diuerſi caſus in corpore huius Reſolutionis.

Sed difficultas ſupradictæ Reſolutionis pendet ex iſta quæſtione: An ſtylus Curiæ obliget in foro conſcientiæ?

Et explanantur Declarationes Cardinalium editas Romæ authoritate Papæ circa Concilium Tridentinum eſſe inuariabiles, & tamen non faciunt ius commune, eo quod non ſunt promulgatæ toti Eccleſiæ, Ex p.11. tr.6. Miſc.6. Reſ.44.

§. 1. NOn eſt tamen facilis iſta quæſtio, vt quidã Miniſter huius Romanæ Curiæ olim putabat, vnde ponam hic per extenſum verba Doctorum, ſic itaque aſſerit Caſpenſis *in Cur. Theol. tom.*2. *tr.*25. *diſp.*9. *num.*59. Infertur, eum qui plura homicidia cõmiſit, contrahere plures irregularitates neceſſariò in diſpenſatione manifeſtandas, & ita tenet Suarez *de legib.*6. *cap.*24. & videtur eſſe ſtylus Curiæ? ſed certè oppoſita ſententia eſt ſatis probabilis, quam tenet Caſtrus Palao *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 16. §. 4. quem plures & graues Doctores ſequuntur. Et probatur à ſimili, quia copula ſæpius repetita non inducit nouum impedimentum, neque eſt neceſſario facienda mentio omnium illorum delictorum, ſed ſufficit ſi vnius tantùm mentionem faciat, vt tradit Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*24. & qui ter, vel quater contraxit nuptias non eſt neceſſe vt id exprimat quando petit diſpenſationẽ bigamiæ, vt docet idem Sanchez *lib.*7. *diſp.*86. Hæc Caſpenſis. Stephanus Baunius *in Theol. moral. tom.*2. *tract.*11. *quæſt.*40. poſtquam adduxerat Henriquez, Filliucium, & Palaum pro ſua opinione, ſic ſubdit: Contraria tamen ſententia Romæ eſt in vſu, vbi fama eſt eam opinionem in animis miniſtrorum fori Pontificii, pridem (incertum qua ex cauſa) inueteraſſe planè, vt ſentiant conſcientiæ ſuæ ſatis non facere, qui ſuppreſſa eiuſdem facti iteratione, à quo canonica lege irregulares ſunt facti, contenti ſunt narrare Pontifici, abſolutè tales ſe eſſe numero non notato, quo in eius legem committentes, laqueo ſe irregularitatis induere, quam ego praxim, vt magis tutam, ita in conſcientia (niſi eam ſummus Pontifex ſeruari in Eccleſia, impetrauerit) non neceſſariam exiſtimo.

Sup. hoc duabus R præcedentibus, quæ ſub vno eodemque numero Reſ 62.

Sup. hoc ibidem in vt que Reſ. præteritæ

2. Obiicies, cùm de relaxanda irregularitate, Pontifici ſupplices libelli dantur, non plures, ſed vnam dumtaxat vt rogatur, remittere ei eſt animus, at tot quanquam numero tantùm diuerſas in cenſura, v. g. qui celebrat incurrit, quot Deo in ſacrata Eccleſiæ nomine

nomine ſacrificia offert, ac dicat, ergo earum facienda eſt in prædicto libello mentio.

3. Minor eſt falſa, quia cùm irregularitas ſit inhabilitas eaque per modum habitus non poteſt operans ex eadem cauſa magis inhabilis reddi, cum tota inhabilitas quanta eſt, prima celebratione in cenſura, aut ſuſpenſione ſit producta. Et licet (quod non admittimus) ſecus eſſet quam dicimus, vnius tamen tantùm meminiſſe ſatis foret, in cuius rei fidem exempla produci ſolent à ſcriptoribus varia, trium Diana meminit *de irregul. part.4. reſol.86.* omnium clariſſimum eſt quod de repetitis nuptiis profertur, has enim, etſi quarto, quinto, aut ſæpius quis frequentauerit, non eſt tamen huius iterationis neceſſario facienda mentio, quando petitur bigamiæ diſpenſatio, ſecundum Vgolin. *de irreg.c.*56.§.7. Auil. *de cenſ.p.*7.*diſp.*8. ergo nec earum rerum quæ ex vno eodemque principio irregularitatem pariunt. Eodem mihi pertinere videtur, quod de impedimentis matrimonij dicitur. Certum enim eſt ex coitu illicito affinitatem contrahi, quæ matrimonio ad ſecundum vſque gradum incluſiuè opponit obicem, fac ergo aliquem rem habuiſſe non ſemel, ſed centies cum conſanguinea eius, cuius tenetur amoribus, ac deſiderio coëundæ cum ea ſocietatis vitæ ac lecti, quæro ecquid ſit neceſſe Pontifici hunc numerum exprimere, an non ſit ſatis rem nude, hoc eſt factum exponere? id ſi conceditur, concedere quoque eſt neceſſe, cum de diſpenſatione ſuper irregularitate conſequenda agitur, fungi eum officio, qui cauſam Papæ clarè, ac disertè ex qua ea fit nota ſignificat non expreſſis vicibus, quibus ei ex iteratione eiuſdem cauſæ principium eſt factum. Hucvſque Baunyus.

4. Difficultas igitur huius quæſtionis pendet ex reſolutione, an ſtylus Curiæ obliget in foro conſcientiæ. Negat Sapientiſſimus Granado, Henriquez, Villalobos, Ceuallos, Rebuffus, à me alibi adducti, & quos me etiam citato adducit, & ſequitur doctus Leander *de Sacram. tom.*2. *tr.*9. *diſp.*24. *quæſt.*48. per totam, quibus ego addo Præpoſitum *in* 3.*p.D.Thom. q.*8. *de diſpenſ.matrimon. dub.*6. *num.*61. Caramuelem *in Theol. fundamentali fun.* 23. *n.*468. Martinum de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. tom.*1. *lib.*1. *tr.*46. *de matrim.num.*1. Martinum Perez *de matrim.diſp.*46.*ſect.*6. *n.*4.*&* 9. Hurtadum de Mendoza *vol.*2.*diſp* 170.*ſect.*1. *n.* 197. Marcum Vidalem *in Arca Theol. mor. tit. de duello reſponſ.*3. *num.* 22. Pellizarium *in man. Regul. tom.*2. *tr.*8. *cap.*5. *num.* 195. Fagundez *part.*2.*Eccleſ. l.*8. *c.*8. *n.*36. Creſcentium *in Præſidio Romano lib.*3. *num*.... & latiſſimè Portel *in reſponſ. tom.* 1. *part.* 3. *caſ.*5.*num.*3. vbi ſic ait; Moueor ſecundò, quia principale fundamentum quo nititur Sanchez de ſtylo Curiæ, videtur iam hodie non obligare ſaltem in Hiſpania. Nam Rodrig. *additione ad ſumm. tom.*4. *cap.* 39. *concl.* 5. in ſimili materia, ait, quod ſtylus Curiæ non obligat in Hiſpania: citat in primis ad hoc Staphileum, Ferretum, Azeuedo, & Rebuffum, & addit paucis abhinc annis in Ciuitate Toletana bis à Vicario Generali fuiſſe iudicatum contra ſtylum Curiæ. Et probatur quia ad hoc vt ſtylus Curiæ obliget tanquam ius commune, oportet illum eſſe ſcriptum, promulgatum, & à Summo Pontifice approbatum: quod non conſtat de aliquo ſtylo Curiæ: maximè quia hîc ſtylus multoties mutatur pro arbitrio Summ. Pontificum, prout notant Mandoſ. & Rebuffus ibi citati à Rodriq. cùm ergo fundamentum Sanchez de ſtylo Curiæ non vrgeat, poterit ſecurè teneri opinio oppoſita Henriq. &c. Ad Capitulum verò quam graui, de crimine falſi, dico primò, illud Capitulum eſſe iam antiquatum per contrarium vſum, ſicut aliqua contenta in corpore iuris, ſaltem in decreto; dico tunc ſtylum Curiæ facere ius, quando talis ſtylus fuerit ſcriptus, promulgatus, & inuariabilis. Quod confirmari poteſt à ſimili: nam declarationes Cardinalium editæ Romæ authoritate Papæ circa Concilium Tridentinum, ſunt inuariabiles, & tamen iuxta grauium Doctorum opinionem non faciunt ius commune, eo quod non ſint promulgatæ toti Eccleſiæ. Sic ſentit Delrio *lib.*9. *Magic. diſquiſ. cap.*1. *ſect.*3. *propè finem.* Et Valero Cartuſiano *l. de differ. vtriuſque fori, verb. Nullitas, different.* 5. §. *ſed certè*, vbi citat Nauarr. *concl.*34. *de præb.* & alij viri doctiſſimi, quos ſuppreſſo nomine citat Rodriquez, *tom.* 1. *qq. q.*11. *art.* 2. & fauent tradita à Sanchez *lib.*2. *de matrim. diſp.*14. *num.*4. Si ergo hæ declarationes factæ authoritate Papæ, cùm ſint inuariabiles, non faciunt ius commune obligans totam Eccleſiam, eo quod non promulgantur vt lex communis; Minus faciet ius commune ſtylus Curiæ non promulgatus Eccleſiæ & quotidie variabilis pro arbitrio ſuccedentium Pontificum. Et hæc omnia docet Portel *vbi ſuprà.*

Sup. hoc ita tom.6. tr.1. Reſ.23. § Sed circa. & in Reſ. 24. §. Contra doctrinam. ſed lege eas per totas, & placet etiam aliàs earum primarum annotationum.

5. Itaque ſupracitati Doctores firmiter tenent, ſtylum Curiæ facere ius ad ſummum quoad forum externum, non autem quoad forum internum, & quoad hoc non tollere probabilitatem alterius opinionis, quam tuto in conſcientia ſequi poteſt. Sed his non obſtantibus ego non recedo à ſententia, quam olim docui cum Sanchez, Merolla, & aliis, nec enim oportet ſapere, pluſquam oportet ſapere. Itaque in his materiis exprimendis cautè ſe gerant Authores, & tu Lector à multis tricis eris liber ſi noſtræ ſententiæ adhæreas.

RESOL. LXIV.

De diſpenſatione cuiuſdam irregularitatis homicidij voluntarij, caſus curioſus, & nouus & poſitus in principio textus huius Reſolutionis.

In quo etiam diſcutitur, an fuerit in eo quis diſpenſatus; & an dicta diſpenſatio proſit ei pro foro externo?

Ex quo ſequitur, quod in conceſſione abſoluendi à reſeruatis in Bulla Cœnæ, non venit facultas abſoluendi à caſu hæreſis.

Et tandem deducitur, an abſolutio à cenſuris obtenta vigore facultatis Bullæ Cruciatæ, proſit pro foro exteriori.

Et an iudex non ſolum poſſit, ſed teneatur recipere dictam abſolutionem in foro exteriori obtentam in foro interiori.

Vbi etiam agitur de diſpenſatione cuiuſdam irregularitatis in cauſa Toletana. Ex part.12.tract.3.& Miſc. Reſol.7.& 8.

§.1. CVm anno 1630. peſtis graſſaretur in Ciuitate Mediolanenſi, Sanctiſſimus D. N. Vrbanus VIII. edidit Bullam, ſeu Literas datas ſub die 10. Iunij eiuſdem anni, in quibus dabat facultatem Sacerdotibus ſeruientibus peſte infectis eligendi Confeſſorem *qui ipſos à quibuſvis peccatis, necnon à cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis, ac etiam irregularitate quomodolibet contracta poſſint abſoluere, & diſpenſare.* Vigore itaque huius facultatis Sacerdos N. fuit à ſuo Confeſſario diſpenſatus in quadam irregularitate contracta ex homicidio voluntario; Habet nunc difficultatem. Primò an fuerit ritè diſpenſatus. Secundò, an dicta diſpenſatio proſit ei pro foro externo.

2. Hic caſus tranſmiſſus mihi fuit ab Eminentiſſimo Domino, meo Cardinali N. & ad primum dubium negatiuè prima facie videtur reſpondendum; quia in facultate diſpenſandi ſuper irregularitate nun-

quam

quam in illa cenſetur comprehenſa irregularitas contracta ex homicidio voluntario, vt tradunt Lezana *in Summa tom.1.cap.18.n.42.* Gibalinus *de Irregul. cap.6. quæſt.5.num.12.* Homobonus *in exam. Eccleſ. part.1. tract.8. cap.7. quæſt.18.* Pellizarius *tom.2. tract.7.cap.1.num.30.* & Garſias *in polit. Regul. tom.2. tract.10. difficult.6. dub.5. punct 4.num.31.* vbi ſic ait: ***Lo tercero, aduierto ambos Rodriguez Manuel*** tom.1. qq.Regular.qu.41.art.4. *Geronymo* reſolut.19. num.4. ***que aunque en algunos Priuilegios venga clauſula general, de poder diſpenſar en qualquier irregularidad, no por eſſo es juſto dar poder para diſpenſar en la bigamia, y mutilacion de miembro: por que eſtas ſiempre ſe entienden exceptuadas, ſi no ſe eſpecifican.*** Ita ille. Probatur hæc opinio *ex leg. obligatione,* & ibi Gloſſa *ff. de Pignoribus, & ex capit. in generali de Regul. Iuris in 6.* In quibus locis apparet, quod in generali conceſſione non intelliguntur conceſſa ea, quæ in ſpecie Princeps non eſſet veriſimiliter conceſſurus, & ideo in conceſſione abſoluendi a caſibus in Bulla Cœnæ, non venit facultas abſoluendi à caſu Hæreſis, vt tenent DD. quos etiam me citato adducit Paſqualigus *de Iubileo quæſt.227. num.3.* Ergo, & in noſtro caſu in facultate diſpenſandi ab irregularitatibus non intelligitur comprehenſa diſpenſatio irregularitatis, Homicidij voluntarij, quia ſemper cenſetur, vt ex praxi patet Pontifex illum reſeruare, niſi ſpecialiter in conceſſione id exprimatur, vt obſeruant Doctores citati, & hæc omnia maximè procedere in caſu noſtro dicendum eſt in quo irregularitas erat publica, & deducta in forum contentioſum.

Sup. hoc infra in §. Ad argumentũ, & ſeqq. & in aliis eius not.

3. At ego his non obſtantibus affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, propter particulam *quomodolibet* appoſitam in dicto Breui, quæ quidem particula comprehendit ***quemcumque modum, qui comprehendi poteſt, & nullum caſum excludit,*** vt patet *ex cap. indemnitatibus §. ſi qua vero.* Archidiaconus Ioannes Andreas *de elect. in 6. & ex Clement.2.* & ibi Gloſſa *verſ. Quomodolibet, de ſentent. excommun.* quod etiam tradunt communiter Doctores quoſque ad ſatietatem adducit Ceneda *ſingul. 95.* & Barboſa *dictione 330.* quibus ego addo Thomam Vallaſcum *tom.1. allegat. 29. num. 125.* Quintanadueñas *de præceptis Eccleſiæ tom.3. tract.3. ſing.3. num.2. & 3.* Fragoſum *de Repub. tom.2. lib.2. diſp.6. §. 5. num.53.* Bordonum *in Sacro Tribunali cap.23. num.26.* Frances *in Paſtorali Regularium part.1. clauſula 15. num.10. cum ſequent.* Et ideo dictio *quomodolibet* comprehendit, ea, quæ aliàs non comprehenderentur, & facit venire ea, quæ aliàs non venirent, vt obſeruat Merolla *in diſput. Theolog. tom.3. diſp.6. cap.4. dub.5. n.28.* Alexander *conſ.155. num.3. vol.2.* Ruinus *conſ.68. num.10. vol.4.* Gratus *conſ.163. num.19. & 20. vol.2.* & alij; vnde ipſa quoque confert, vt docet Paſqualigus *cent.4. quæſt.356. num.13.* & alij, *vt conceſſio æquipolleat conceſſioni ſpecificæ.* Et ante illum dixi Giuniparus *in defenſ. Iuris Pontif. diſp.4. cap.2. num.13* hanc particulam habere vim ſpecialis, ac indiuiduæ expreſſionis. Ergo cum Vrbanus VIII. in Breui de quo loquimur conceſſerit facultatem diſpenſandi in irregularitatibus *quomodolibet* contractis, dicendum eſt vigore dictæ particulæ omnem irregularitatem comprehendiſſe, & nullam excludiſſe, & ideo rite Sacerdotem N. fuiſſe ab irregularitate homicidij voluntarij diſpenſatum.

4. Et ne noſtra ſententia careat in terminis authoritate Doctorum aſſero illam docere in caſu ſimili Portel. *in addict. ad dubia Regul. verſ. diſpenſare n.5.* Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. Reſolut. 52. num.25.* P. Lezana *verſ. irregularitas n.72.* & Martinus de Sancto Ioſeph *in Addict. poſt regulam Sancti Franciſci verb. Guardianos num.4. edit. ſecundæ fol.538.* vbi ſic ait: ***Por otra mas ampla conceſſion de Paulo Tercero, que ſe refiere en el Bullario de Fr. Manuel.*** fol.217. *Bulla 12. hecha a los Monjes Benitos, Puedan los Prelados diſpenſar a ſus ſubditos en el primer lunes de la primera ſemana de Quareſma, vna vez cada año de todas las irregularidades contraidas, por qualquiera occaſion, o cauſa, à donde no ſe limita el homicidio voluntario, notorio, ni la bigamia, y aſſi dize Portel,* in addict. ad dub. regul. *verb.* diſpenſare, n.5. *& Hieronymus Rodriquez* in compendio qq. reſolut.52. num.25. *que es prouable, que ſe puede vſar, deſta conceſſion, en la diſpenſacion de todas las irregularidades, aun publicas, notorias? y en materia tam graue, y exquiſita ſe deue fundar de propoſito la prouabilidad: yo lo haré aſſi, excediendo los limites de compendio; y digo lo primero, que la opinion deſtos authores, parece, que ſe opone claramente al derecho, quando dize diuerſas vezes: que en la general conceſſion de coſas no van concedidas las queſſi particularmente ſe pedieran, no ſe concedieram, regula in generali, &c.* & l. obligatione 6. & ibi Gloſſa, ff. de pignoribus, l. Scio amico 10. §. 1. de annonc. legat. *Y aſſi qualquier conceſſion general de los caſos del Pontefice ſiempre va exceptuada la heregia, ſi no ſe declara expreſſamente, y en qualquiera Priuilegio de diſpenſacion de irregularidades, por general, que ſea ſiempre van exceptuadas las de bigamia, y homicidio voluntario, ſi no ſe eſpecifican. Por eſta razon, que es fortiſſima, tengo por mas prouable, y ſeguro, que por el priuilegio dicho no ſe puede diſpenſar la bigamia, però iuzgo por bien prouable, con los Autores referidos lo contrario. La razon es porque el priuilegio de Paulo Tercero, es mas general, pues vltra de que dize ſe puede abſoluer de toda irregularidad: añade, quavis occaſione, & cauſa contracta. Con que ſe reſponde al fundamento de la opinion contraria, que la Regla in generali, y las leyes citadas ſe entienden quando las palabras de la conceſſion ſon ſolamente generales? pero no quando ſe añaden otras tan vniuerſales, como en el priuilegio præſente: Quavis occaſione, & cauſa contracta, quæ conforme à la Gloſſa referida comprehenden maiora expreſſis. De mas: que el derecho dize, que el Priuilegio del Principe ſe ha de interpretar latiſſimamente,* capit. quamuis pleniſſimâ de præbendis in 6. *de mas de que ablando tan generalmente: vbi ius non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus. Conforme a lo qual ſe hà de entenden, come ſuena* l.1. proſpexit ff. de legat. præſtand. *Y caſa ſemeiante tiene por prouables.* Suarez *tom.5. in 3. p. ſect 5. num.12. in fine.* & hæc omnia docet Martinus à Sancto Ioſeph, vbi ſupra, quæ quidem militant indiuidualiter pro caſu noſtro, in quo Pontifex vtitur particula *quomodolibet,* ac ſi diceretur *quocunque modo, vel quauis occaſione, & cauſa irregularitas contracta,* talis enim particula, vt ſupra probatum eſt, omnia comprehendit, & nullum caſum excludit, ergo; &c.

Sup. hoc tom. 7. ti... Reſ. 291. Notandu... & in Re... 293. § 1 p... medium verſ. Illu... eſt. & in R... 296. §. S... hoc. à lin... & in R... 287. § C... firmatur doctrina, medium, in tom. 5. 8. Reſ. 36. Nominat...

5. Vnde patet reſponſio ad Argumentum contra noſtram ſententiam ſuperius adductam; dico igitur, Patrem Lezana, & alios Doctores loqui in caſu quo verba conceſſionis eſſent ſolum generalia, & non continentia alia verba magis illam generalitatem explicantia, & hanc eſſe mentem Patris Lezana patet per ea, quæ ipſe docuit *verb. irregularitas, num.71.* Sed in noſtro caſu non conceditur facultas cum verbis tantùm generalibus videlicet diſpenſandi in irregularitatibus, ſed *quomodolibet,* ac ſi diceret vt ſupra notauimus quocumque modo, cauſa, occaſione contractis; ergo, &c. Et ideo noſtram ſententiam præter Martinum de Sancto Ioſeph loco citato docet etiam Quintanadueñas *de Præcept. Eccleſ. tom. 2. tract. 6. ſingul. 3. num. 7.* vbi de quodam Priuilegio Pauli III. Patribus Benedictinis conceſſo, vt poſſint eorum Abbates in quibuſuis irregularitatibus, quavis occaſione, vel cauſa contractis diſpenſare, putat in

hac

hac clauſula generali eſſe incluſam, ergo, & idem dicendum diſpenſationem homicidij voluntarij, & bigamiæ, vt in caſu noſtro vigore particulæ *quomodolibet*, in verbis conceſſionis Vrbani V I I I. fuiſſe incluſam, etiamque irregularitatem homicidij voluntarij.

6. Ad argumentum vero adductum de abſolutione ab hæreſi, non cenſentur conceſſa in generali facultate abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ. Reſpondeo plures Doctores contrarium aſſerere, quos videre poteris apud Paſqualigum de Iubilæo *quæſt.227.n.1.* quibus adde in recentioribus Leandrum *de Cenſuris tom.4. mat. 2. diſp.13.* & hanc ſententiam probabilem putant ipſimet Aduerſarij, vt Suarez *de cenſur. diſp.7.q.3.n.12.* Teſte Gobat *de Iubilæo cap.33.n.143.* vt ex Quintanadueñas *de Iubilæo duarum hebdomadarum c.25. n. 1.* Sed huic ſententiæ adhætere non poſſum, ideo.

7. Reſpondeo ſecundò, facultatem generalem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, non eſſe extendendam ad caſum hæreſum, quia in hoc apertè mentem ſuam declararunt Pontifices, vt Pius V. ann.1572. Gregorius X I I I. ann.1576. & Innocentius in decreto particulari ſub die 23. Maij anno 1652. à me per extenſum adducto in tract. de ſcriptionibus, & collocutionibus, quæ prohibentur tempore Conclauis *Reſolut.28.* Et nouiſſimè Sanctiſſ. D. N. Alexander V I I. vt patet ex infraſcripto Decreto, quod authenticum vidi penes digniſſimum Dominum meum, D. Franciſcum de Cabrera merito Regis Catholici in ſuprema Inquiſitione à Conſiliis, Decretum verò eſt tenoris ſequentis.

Feria V. die 23. Martij 1656.

In Congregatione Generali S. Rom. & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico apud S. Petrum coram Sanctiſſimo D. N. D. Alexandro Diuina prouidentia Papa VII. ac Eminentiſſimis, & Reuerendiſſ. DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana aduerſus hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

§. 1. L*ecto Memoriali D. Franciſci de Cabrera tenoris ſequentis videlicet. Beatiſſimo Patre Don. Franceſco de Cabrera del Conſiglio della General Inquiſitione di Spagna eſpone alla Santità V. como non oſtanti diuerſe dicharationi da alcuni Predeceſſori della Santità V. & in particolare vna della fel. mem. d'Innocentio X. fatta ad inſtanza dell' Oratore alli 23. di Maggio del 1552. nelle quali hanno dichiarato, che neſſun Confeſſore poſſa aſſoluere del crimen di hereſia in virtù delle facoltà, che ſi concedono nelli Giubilei di aſſoluere da caſi reſeruati,* etiam in Bulla Cœnæ, *ſe non che gli ſia data queſta facoltà eſpreſſamente. Con occaſione del Giubileo conceſſa dalla Santità V. nel. felice ingreſſo del ſuo Pontificato, alcuni Confeſſori, e Pralati; in particolare il Veſcouo Valliſoletano hanno preteſo di poter aſſoluere in virtù del detto Giubileo dal ſopradetto crimen di hereſia con preteſto, che à loro non gli coſta delle ſopra dette dichiarationi, e che quando gli conſtaſſe, come è materia che depende dall' intentione del Sommo Pontifice, che concede il Giubileo, dalle dichiarationi delli Predeceſſori non ſi puol ſapere l'intentione della Santità Voſtra: E perche dal ſopradetto riſultano molti, e graui inconuenienti, ſuppplica la Santità voſtra ſi compiaccia di mettere rimedio conueniente, dichiarando per Breue, ò in altra forma, che in neſſun Giubileo ſi compredo detta facoltà, ſe non che eſpreſſamente ſia conceſſa, che l'Oratore lo riceuerà per gratia ſingolariſſima dalla Santità Voſtra. Quam Deus, &c.* Quo Memoriali audito Sanctiſſimus D. N. D. Alexander VII. prædictus inhærendo declarationibus aliàs à Prædeceſſoribus ſuis factis, ad remouendam omnem dubitandi occaſionem, & ne circa poſterum vllo tempore hæſitari contingat, cum crimen hæreſis cæteris grauiſſimum ſpeciali nota dignum ſit, decreuit facultatem abſoluendi ab hæreſi in Iubilæis, vel aliis ſimilibus conceſſionibus non cenſeri comprehenſam, niſi expreſſis verbis concedatur facultas abſoluendi ab hæreſi.

2. *Ioannes Lupus S. Rom. & Vniuerſalis Inquiſitionis Notar. Regiſt fol.52.* Sed per hanc declarationem apertam mentis Pontificum non habemus circa irregularitatem contractam ex homicidio voluntario, vt non includantur in clauſula generali diſpenſandi in irregularitatibus, quomodolibet contractis, vt eſt in caſu noſtro. Ergo non valet argumentum adductum in caſu hæreſis ad irregularitatem homicidij.

3. Reſtat modo videre, quid dicendum ad dubium ſecundum, videlicet, an dicta diſpenſatio valeat pro foro externo, & prima facie videtur etiam negatiuè reſpondendum; Probatur, nam aliter ſequeretur magna perturbatio iudiciorum, & Tribunalium & etiam maxima ſcandala, ſi reus in publico non ſe gereret tanquam irregularis, & ideò communiter aſſerunt Doctores abſolutionem à cenſuris obtentam vigore facultatis Bullæ Cruciatæ non prodeſſe pro foro exteriori; Ita tenent Doctores quos citat, & ſequitur Bald. *in Bull. Cruc. part.2. diſp.6. cap. 6. ſect. 1. numer.8.* quibus ego addo Fragoſum *de Repub. tom.2. lib.2. diſp.7. numer.11.* Hurtadum *de excommun. diſp.15. diffic.4.* Auilam *de cenſuris part.2. cap..... diſp.3. dub.12.* Sotum *in 4. diſtinct.22. quæſt.2. art.3.* Machadum *tom.1. lib.1. part.3. tract.8. docum.5. num.3.* & alios penes me *in part.1. tr.11. Reſol.26.* & nouiſſimè hanc ſententiam docet Garſias *in Repub. Regul. tom. 2. tract.10. difficult. 7 dub.3. num.5. cum ſequent.* vnde *numer.7.* ſic ait: *Vemos en el eſtilo de los Pontifices, que jamas pretenden dar facultad para el fuero exterior en ſus Priuilegios, y Iubileos. Veſe eſto manifeſtamente en todos los Iubileos pleniſſimos, deſte Clemente V I I I. y antes, en los quales en todos ellos ſaluan los Pontifices el fuero exterior, y repiten muchas vezes, las palabras* tantùm in foro conſcientiæ; *yo los he leydo con cuydado caſi todos; y en ninguno hallo que no eſten eſtas palabras ſiendo pues verdad que donde mas los Romanos Pontifices abundan con los Fieles, y eſtienden ſu poder en fauor de los reos, en los Iubileos pleniſſimos, y en eſtos ſaluan el fuero exterior, luego à fortiori hemos de dezir, que pretende eſto miſmo en la Bula de la Cruzada.* Ita ille, & hanc ſententiam fuiſſe declaratam ab Vrbano V I I I. tradit Bardi *vbi ſupra numer. 10.* & Gallego de Vera *in Bull. Cruciatæ capit. 9. clauſula 9. dub. 154.* & Lezana *verb. Bulla Cruciata num. 27.*

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

Quæ nunc inuenietur in tom.4. tr. 3. Reſ.62. & ibi in Reſ. 63. & 64. & in tom.7. tr. 1. Reſ.246. in fine. ſed aduerte obſecro ad doctrinam §. vlt. Reſ.1 huius not. quia multum eſt ad rem huius quæſt. & lege etiam doctrinam alterius Reſ. poſitę in annot. 1. dicti §.

Sup. hoc ex Reſ.3. not. prætteritę, lege §. Peroya. & ſeqq. & alium verſ. annot. quæ eſt appoſita in fine præcitati §.

4. Verum ego puto in caſu noſtro diſpenſationem ab irregularitate validam fuiſſe etiam pro foro externo. Probatur, nam intentio, & finis Pontificis in conceſſione præſenti diſpenſandi, &c. vt patet ex verbis appoſitis in principio Bullæ fuit allicere Sacerdotes, vt ſe vltro ingererent ad ſeruiendum peſte infectis, ſed ſi talis facultas obtinendi diſpenſationem ab irregularitatibus intelligeretur tantum pro foro interno, Pontifex non quidem facilè finem ſuum intentum in tali facultate conceſſa obtineret, nam Sacerdotes difficulter exponerent vitam ſuam, ſi ſolum diſpenſatio valeret pro foro conſcientiæ, &

quod

quod poſtea non obſtantibus tot laboribus perceptis cum periculo vitæ poſſent moleſtari in foro externo, & quod deberent celebrare in occulto propter ſcandalum & in publico, ſe habere tanquam irregulares, ergo dicendum eſt intentionem Pontificis fuiſſe largiendi dictam facultatem pro vtroque foro. Quod confirmatur, quia Vrbanus VIII. in dicta Bulla non limitat forum, ſed abſolutè, & ſimpliciter concedit facultatem diſpenſandi ſine limitatione fori. Ergo pro vtroque foro, nempe interno, & externo iudiciali eſt dicendum valere. Adde, quod cum dicta facultas ſit fauor debet ampliari ex leg. beneficium de conſtit. Principum, & in caſu dubij Priuilegium interpretandum eſt, pleno iure, & non debiliori, *ex leg.quoties 2. ff.de rebus dubiis*, & obſeruat Suarez *de cenſ. diſp.7. ſect.5. n* 21. Bonacina *eodem tr. tom.*1. *diſp.*53. *punct.*10.*n.*2. Candidus *diſp.*22.*art.*24.*num.*2. & alij. Itaque cum verba Vrbani VIII. in noſtro Breui generalia ſint in ſua ampliſſima ſignificatione capi debent, neque enim gratia, & beneficium Principis reſtringendum eſt, quod etiam in dubio benignius interpretandum foret. Et quando Pontifices volunt hanc facultatem operari tantùm in foro interno, id exprimunt, vt in Iubilæo Pij V. anno 1568. & Gregorij XIII. anno 1574. habetur, itaque quando nullam limitationem apponunt, in vtroque foro valere volunt vt ex iiſdem Iubilæis Pij V. & Gregorij XIII.

5. Ad argumentum verò in contrarium deſumptum ex exemplo Bullæ Cruciatæ, cuius vigore abſolutio valet tantùm pro foro interiori? Reſpondeo primo non deeſſe Doctores magni nominis contrarium aſſerentes, nempe abſolutionem obtentam per Priuilegium Bullæ Cruciatæ ſatisfacta parte, non ſolum validam eſſe pro foro conſcientiæ, ſed etiam valere pro foro exteriori. Quia Bulla abſolutè, loquitur, & non diſtinguit; neque limitat, & ita docent Medina, & Ioannes de la Cruz ex inclyto Ordine Dominicanorum cum Nauarro, Rodriquez, Suarez, Ludouico à Cruce, & Filliucio, quos citat Gibalinus *de Cenſuris, diſp.* 9. *q.*7. *num.* 26. quibus ego addo Trullench. *in Bullam Cruciat. lib.* 1. §.7. *dub.*9. Vgolinum *de cenſ. tabul.*1. *cap.*10.§.4. *num.*5. Garſiam *de beneficiis part.*2. *cap.*5. *num.*55. Quintanaduenam *de Precept.Eccleſ. tom.*2. *tract.*.... *ſingul.*4. *num.* 5. Marcum Serium *in Bull. Cruc. diſput.*1. *difficult.*10. §.8.*q.*25.*num.*5. in fine, doctiſſimum Patrem Andream Mendo *in Bullam Cruciatæ diſp.*25. *cap.*14. & omni commendatione dignum Fratrem Leandrum à Sanctiſſima Trinitate *de cenſ. tom.* 4. *tract.* 2. *diſp.*17. *quæſt.*97. & hanc ſententiam eſſe probabilem conceſſerunt ipſimet Aduerſarij, & ideo Hieronymus Garſias *in Polit. Regul. tom.* 2. *tract.*10. *difficult.*7. *dub.*5.*num.* 4. ſic ait: *No ſe puede negar, ſi no que eſta opinion es prouable, aſſi por los Autores que la tienen, como por ſus razones*, & ad verb. *Vrbani VIII.* quibus nimis adhærent Gallego, & Bardi, vbi ſupra, reſpondet Leander loco citato, & de illis mentionem fecit Garſias, & tamen, vt viſum eſt, ſententiam in fauorem Bullæ Cruciatæ, vocat probabilem, & poſt dictam Bullam Vrbani VIII. ſcripſit etiam Quintanaduenas, *vbi ſupra.*

Sup. hoc in tom. 4. tr. 3. Reſ.62. §. Aduertunt. & in Reſ.63. §.vlt.ad medium, à verſ. ſi iudex eſt benignus.

6. Reſpondeo ſecundo, quicquid ſit de ſupradictis ſententiis ſibi inuicem oppoſitis, dico tamen, omnes eorum Authores concordare, poſſe Iudicem in foro externo talem abſolutionem vigore Cruciatæ obtentam admittere, & illam recipere pro foro exteriori. Ita Bardi *vbi ſupra num.*14. qui citat Henriquez, Coninch, Auilam, & Layman, quibus ego addo Hieronymum Garſias *vbi ſupra n.*6. Nauarrum *lib.*5.*de ſentent.excommunic. conſ.*47.*num.*4. Alterium *de cenſur.lib.*4.*diſp.*4 *cap.*4. Guazinum *in tract. moral. lib.*2.*defenſ.*6.*c.*11.*n.*31. Lezanam *verb.Bullæ Cruciatæ num.*27. Gibalinum *de cenſur.diſquiſit.*9.*q.*5.*num.*23. Quintanaduenas *vbi ſupra*, Serium *n.*4. Mendo *num.* 158. Leandrum *quaſt.*99. Imo in tali caſu Iudicem non ſolum poſſe, ſed teneri recipere in foro exteriori abſolutionem obtentam in foro interiori tradit nouiſſimè, quod valde notandum eſt, Vrbanus ab Aſcenſione *in Theol.moral. tract.*2.*part.*2.*diſt.*1.*cap.*1. *Regul.*11. vbi ſic ait. *Abſolutionem datam vigore dictæ Bullæ, vel aliarum ſimilium extendi ad vtrumque forum externum, & internum, tum quia non limitatur ad vnum potius, quam ad aliud, nec Priuilegia Religioſorum ſunt occulta, vt occulte operentur in foro tantum interno, quia datur poteſtas abſoluendi ſimpliciter, quod non fieret ſi reſtringeretur ad vnicum forum, cum præſertim abſolutio data tantum in foro interno foret parum vtilis, redderetque pœnitentem valde perplexum, nec tantum coram Eccleſia, cum in ea palam nequiret agere: vnde fit, vt nec Iudex Eccleſiaſticus poſſit amplius cognoſcere de tali cenſura, ſi ſatisfactum ſit Parti, nec pœnitens iterum abſolui publicè, ſed tenetur ille huius abſolutionem acceptare, modo de ipſa conſtet per teſtimonium ſufficiens, cum ſic nulla inferatur iniuria Eccleſiæ, quæ tam potuit per Summos Pontifices committere poteſtatem à cenſuris abſoluendi in vtroque foro per delegatos, quam per Ordinarios Iudices, & reipſa fecit in Priuilegiis de quibus agimus.* Huc vſque Vrbanus cui adde Patrem Eſcobar *in Theolog. moral. tom.*1. *lib.*7.*sect.* 2. *Prou.*41. *numer.*587. Sed ſtando in opinione aliorum aſſerentium Iudicem poſſe, ſed non teneri in foro externo dictam abſolutionem recipere; ſequitur hanc doctrinam applicandam eſſe in caſu noſtro. Dico igitur Epiſcopos poſſe, vel potuiſſe diſpenſationem, quam Sacerdos N. obtinuit in foro interiori recipere pro foro externo, & declarare illum fuiſſe diſpenſatum ab irregularitate, nec pro illa amplius moleſtandum eſſe ſtante atteſtatione ſubſcripta à Confeſſario, Notario, & Teſtibus, quam originaliter vidi, & concordia inita cum parte aduerſa.

7. Reſpondeo tertio, & melius noſtram ſententiam abſolutè ſuſtinendam eſſe, nempe diſpenſationem irregularitatis, de qua loquimur non ſolum validam eſſe pro foro interiori, ſed etiam pro exteriori ex rationibus ſuperius adductis. Nec obſtat argumentum contrarium de abſolutione obtenta vigore Priuilegij Bullæ Cruciatæ, nam vt obſeruant Doctores, vbi ſupra, ritè dicta abſolutio in rigore non valet pro foro externo, nam vnuſquiſque faciliter tali Priuilegio vti poteſt, comprehendit enim ferè omnes, & eſt quaſi perpetuum, & cum paucis aliis acquiritur. Et ideo vigore talis Priuilegij facilè, & quotidie perturbaretur forum iudiciale, & Authoritas Iudicum, ac proinde optimè abſolutio obtenta per Bullam debet coarctari tantùm in forum internum, vt intacta remaneat authoritas Epiſcoporum, & ſcandalum aliorum tollatur. Sed in noſtro caſu hæc inconuenientia ſequi non poteſt, nam pauci ſunt, qui propter diſpenſationem irregularitatis ſe exponunt ad ſeruiendum peſte infectis & dictum Priuilegium fuit temporaneum durante tantùm peſte in Ciuitate Mediolanenſi, & emptum pretio ſanguinis: maiorem enim charitatem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis, vnde non eſt mirum ſi eius diſpenſatio fuerit largita etiam pro foro externo, nam rarò ex illa perturbaretur, & Iudicum authoritas læderetur, quod vt diximus non accidit in Bulla Cruciatæ. Eſt igitur magna differentia inter abſolutionem à cenſuris obtentam vigore Bullæ Cruciatæ, & diſpenſationem irregularitatis obtentam vigore Bullæ Vrbani VIII. pro ſeruientibus

bus peſte infectis; hi enim pauciſſimi ſunt atque ideo leuiter ne dicam prorſus ex tali diſpenſatione enervata remanet in foro externo authoritas Iudicum, quod non accideret in abſolutione obtenta vigore Bullæ Cruciatæ, vt apertè patet, ergo, &c. Itaque ex omnibus ſuperius dictis concludo poſſe probabiliter ſuſtineri validitatem diſpenſationis huius irregularitatis; & ideo Domini Epiſcopi in foro externo poſſent, ſi velint non moleſtare dictum Sacerdotem, ſed relinquere, vt celebret ſicuti ab ipſo vſque adhuc factum eſt, & ita hanc ſententiam approbarunt, & manu propria firmarunt, Pater Martinus Eſparza Sanct. Theologiæ in Collegio Romano publicus Profeſſor, Pater Torquatus de Cupis ex eadem Societate Epiſcoporum Examinator, Magiſter Ferreri Dominicanus Regens Studiorum Mineruæ, & Pater Raphaël Auerſa Generalis Clericorum Minorum, omnes viri ſapientiſſimi.

8. Verum his non obſtantibus ego conſului præfato Sacerdoti; vt pro finali reſolutione huius dubij præter ſacram Congregationem Concilij, ex qua ſi forſitan exiret aliqua declaratio contraria iis quæ, ſupra firmaui, ex nunc pro tunc, tanquam non ſcripta eſſe volo, & declarationi ſacræ Congregationis adhæreo; ſemper enim ego Purpuratorum Patrum reſponſa humiliter veneratus ſum.

AGITVR ETIAM DE

Diſpenſatione Cuiuſdam Irregularitatis in cauſa Toletana.

Sp. hoc late infrà in tr.3. Reſ.45. & in his eius annot.

§. 1. SVppono illud eſſe homicidium voluntarium, quod in ſe, & formaliter eſt volitum, & directè; & ex propoſito intentum, vel in cauſa ita propinqua, vt ſit moraliter impoſſibile illam velle mortem, ita docet Ioannes Præpoſitus *in 3. part. D. Thomæ quæſt. 5. de Irregular. dub. 8. n. 55.* Cornejo *in 3. par. tom. 2. tr. 5. de Irregular. q. 6. dub. 1.* Leſſius *in 3. part. c. 3. de Irregul. n. 21.* Emanuël Sà *verb. Homicidium n. 4.* Caſpeus *in Cur. Theolog. tom. 2. tr. 25. diſp. 5. ſect. 8. n. 53.* Caſtro Palaus *tom. 6. diſp 6. punct. 15. §. 1. & alij penes ipſos.*

2. Hoc facto fundamento, ſuppoſita veritate facti, aſſero homicidium de quo eſt difficultas non eſſe homicidium voluntarium, ſed caſuale. Probatur. Nunquam habuit animum occidendi, quod apertè patet, nam in prima rixa, aliud non fecit, niſi pugnis inimicum cædere, in ſecunda verò rixa, iterum ab ipſo pugnis altercatum eſt, ſed cum Ioannes vellet ſicam ab ipſo auferre, Petrus tunc dixit, quod ſe retineret, licèt poſtea ipſum in ſtomacho vulnerauit. Vnde apparet homicidium nunquam fuiſſe à Petro directè, & per ſe volitum, ſed poſtea ex occaſione, quod Ioannes voluit ſicam abripere ab ipſo, illum vulnerauit, fuit itaque ex noua cauſa, & rixa repentine orta tale homicidium perpetratum, ergo non voluntarium, ſed caſuale dicendum erit; Et ideo à teſtibus in Iudicio interrogatis tale homicidium caſuale examinatum fuit.

3. Nec obſtat dicere Petrum commiſiſſe homicidium dando operam rei illicitæ, vt patet ex verbis & pugnis præcedentibus. Reſpondeo talem cauſam non fuiſſe proximam, & per ſe tendentem ad mortem, & vt talem cognitam, & præuiſam, ſed fuiſſe quidem illicitam, & ideo incurrunt quidam irregularitatem homicidij caſualis, non autem voluntarij. Adde quod ex Vaſquez docet Turrianus *de Cenſur. lib. 9. diſp. 63. dub. 1.* Homicidium voluntarium in cauſa.

4. Nec obſtat ſecundò aſſerere, quod committere quis poteſt ex ſubita ira, & rixa inopinata homicidium voluntarium, liberè, & indirectè mortem alterius intendendo; ergo homicidium Petri voluntarium, & non caſuale dicendum erit, nam eius voluntas directè occidendi, potuit ſtare cum rixa inopinatè orta cum Ioanne propter ſicam. Et ita docet Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ diſp. 37. c. 6. n. 67.* & qui inſtar multorum eſt Magiſter Ioannes de S. Thom. *in 2. 2. D. Thom. q. 64. diſp. 19. art. 1. & alij.*

5. Reſpondeo hanc ſententiam eſſe quidem ſatis probabilem, ſed contrariam, pace ſapientiſſimi viri Ioannis de Sancto Thoma, vbi ſupra, non improbabilem, vt ipſe putat, ſed probabilem, & tutam eſſe exiſtimo. Et vt talem illam admiſi in meis Reſolutionibus Moralibus *part. 2. tract. 15 reſol. 19.* cum Perez, Henriquez, Rodriguez Salzedo, Auila, & Coninch, viris doctiſſimis; quibus nunc addo Gaſparem Hurtadum *de Irregul. diſp. 2. diffic. 20. num. 66.* & me citato Antonellum *de Regim. Eccleſ. lib. 2. cap. 8. num. 13.* & me citato Marchinum *de Sacram. Ordinis tract. 1. diſp. 9. diffic. 3. n. 10* & me citato Machadum *tom. 1. lib. 1. part. 3. tract. 16. docum. 7. n. 2.* vbi ſic aſſerit. *Graues Authores defienden, que el homicidio voluntario de que el Obiſpo no pueda diſpenſar en ſu irregularidad, nò baſta, que ſea como quiera voluntario, ſi nò que ſe aya intendado de caſo penſado, y animo deliberado de commetterle, por que ſe à caſo ſe trouaſſe la rieſga por hauerle dicho à alguno algunas palabras affrentoſas, ò por qualquiera otra razon, que fueſſe caſualmente, y nò de caſo penſado, aunque el tuuieſſe intencion, y voluntad de matar, y ſe ſiguiſſe le effeto, no ſeria homicidio voluntario, ſi no caſual, fundanſe en las miſmas palabras del Concilio, que en una parte dizen*; Per induſtrias, & per inſidias, id eſt, non ex propoſito, ſed caſu. Huc vſque Machadus, & præter Doctores citatos hanc ſententiam docet nouiſſimè Ioannes de Soria *in Epilogo ſummarum part. 2. tr. 1. ſect. 2. diſp. 5. §. circa homicidium.* Vide etiam Gibalinum *de Irregular. c. 5. q. 1. notat. 1. num. 4. in fin.* Dicendum eſt itaque ex omnibus ſuperius, Petrum non incurriſſe irregularitatem homicidij voluntarij, ſed caſualis, quia mortem Ioannis nunquam fuiſſe ab ipſo directè, & per ſe intentam, patet ex dictis & licet poſtea illum vulnerauit ex quo vulnere mors ſequuta eſt, tamen illa rixa repentinè orta fuit, & dato quod liberè, & voluntariè tunc illum vulneraſſet, tamen illud homicidum non fuit perpetratum ex conſilio, aut matura deliberatione, ſed ex ſubiecta ira volitio. Ergo caſuale, & diſpenſabile dicendum erit, ſtantibus illis verbis Concilij *ſeſſ. 14. cap. 7. de Reform.* cum eorum, qui per inſidias, aut per induſtriam occiderit proximum de altari euelli debeat. Item ex illis; ſi vero homicidium non ex propoſito, ſed caſu, &c. Videtur itaque ſi placuerit Sanctiſſ. Domino Noſtro poſſe aperire Theſauros benignitatis ſuæ, & ſuper hanc oratoris irregularitatem miſericorditer ex ſuperius allatis diſpenſare, maximè cum homicidium fuerit multis abhinc annis perpetratum, & pax cum parte aduerſa inita ſit. Ita ſentio ſaluo aliorum meliori iudicio.

Quæ nunc eſt infrà in tr. 3. Reſ. 45. &c.

RESOL. LXV.

Quando Pontifex diſpenſat, vt ante Nouitiatus annum emittatur profeſſio, quomodo facienda ſit renunciatio bonorum iuxta Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. c. 16. *de Regularibus.*

Idem dicendum eſt, ſi minor ſit ſexdecim annis, atque ita abbreuiaretur tempus profeſſionis à iure praeſcriptum. Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 23.

§. 1. AD hunc caſum ita reſpondet Sanch. *in ſumma tom. 2. lib. 7. c. 5. num. 83.* quòd ſi è contra ex diſpenſatione Pontificia Nouitius nono menſe profeſſurus eſſet, vel minor ſexdecim annis, atque ita abbreuiaretur tempus Profeſſionis iure præſcriptum, poſſet aliquis cenſere, ſufficere bimeſtri ante id profeſſionis tempus renunciationem hanc fieri, quia diſpenſatio, quantumuis ſtricti iuris ſit, extenditur ad connexa, vt probaui *lib. 8. de Matrim. diſp. 1. n. 19.* Cùm ergo ex hoc decreto connexum ſit profeſſioni, vt renunciatio fiat bimeſtri ante illam, diſpenſatio, vt fiat profeſſio ante legitimum tempus, extēdetur quoque ad hanc renunciationem bimeſtri proximo faciendam. Præterea, quia ſi non poſſet renunciatio fieri, niſi ſeruata forma huius decreti, Nouitius ille nullo tēpore poſſet bonis renuntiare, quia iam decimo menſe erit profeſſus. Sed verius credo non poſſe renuntiare bimeſtri illo ante profeſſionem ſed renunciationem debere fieri proximè profeſſioni, vt eodem die, vel præcedenti. Ducor, quòd diſpenſatio non extenditur ad acceſſoria ſeparabilia, ſed ad neceſſariò inſeparabiliter connexa, vt diximus *eadem diſp. 1. n. 19. & 20.* At non eſt inſeparabiliter connexum, vt renunciatio fiat integro bimeſtri ante profeſſionem: Tridentinum enim id ſpatium concedens egit de profeſſione completis legitima ætate, & anno nouitiatus facienda; ergo ea diſpenſatio non extenditur ad totum id tempus. Sed quia profeſſioni eſt annexa facultas diſponendi antea de bonis, vtpote quòd poſt profeſſionem fieri nequit, dicendum eſt, diſpenſationem illam extendi, vt renunciatio fiat ante profeſſionem, etſi non ſeruato omninò tempore deſignato per Tridentinum, quia ſeruari nequit; erit tamen ſeruandum in quantum fieri poteſt, facta renunciatione proximè profeſſioni; credendum enim eſt Pontificem quàm minimum fieri poteſt voluiſſe derogare Tridentino, ſic enim ſer[uabi]tur in quantum fieri poteſt, matura deliberatio [an]te renunciationem in decreto petita. Hucuſque S[anc]hez.

2. Sed contrariam ſententiam tenet Merolla *tom. 2. diſp. 4. cap 6. numer. 30.* Quia Decretum Tridentinum *ſeſſ. 25. de Regular. cap 15.* vbi ſtatuitur, non poſſe Nouitium profiteri ante completum annum nouitiatus, eſt exorbitans, & correctorium iuris antiqui, quo ſpectato, potuiſſet antea fieri profeſſio, conſentiente Prælato Religionis, & per conſequens, diſpenſatio conceſſa à Pontifice, vt poſſit quis emittere profeſſionem ante finitum tempus nouitiatus, cenſenda eſt fauorabilis; quia reducit ad ius antiquum, quod eſt fauorabile. At verò diſpenſatio fauorabilis extenditur etiam ad acceſſoria, ſeu connexa ſeparabilia: ergo ſi Nouitius profeſſurus eſt in nono menſe nouitiatus ex diſpenſatione Pontificis, poterit renunciationem bonorum facere toto bimeſtri ante id profeſſionis tempus. Et hoc multò magis procedit, ſi ea diſpenſatio eſſet conceſſa cum clauſula, *Motu proprio*, quia hæc fauorabilis eſt ſecundùm omnes, & ita extenditur etiam ad acceſſoria ſeparabilia.

3. *Secundò* nam aliàs gratia, quam facit Pontifex Nouitio, diſpenſando cum eo, vt poſſit emittere profeſſionem ante tempus ordinarium, retorqueretur in eius odium, contra regulam iur. *in 6.* Quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum. Patet, hoc quia arctaret illum ad faciendam renunciationem bonorum ipſomet die profeſſionis, vel paulò antè, & ita priuaret Nouitium libertate, quam alias haberet, faciendi illam, toto bimeſtri ante profeſſionem. Et confirmatur, nam, quòd Concilium conceſſerit totum id bimeſtre Nouitio ad diſponendum de bonis, fuit in gratiam ipſius, cui non præſumitur Pontifex velle derogare, concedendo eam diſpenſationem. Et huic opinioni Merollæ ego adhæreo.

RESOL. LXVI.

An Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni paupertatis, & obedientiæ.

Et quid de Religioſo facto Epiſcopo? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 100.

§. 1. NEgatiuè reſpondet D. Thomas *in 2. 2. quæſt. 88. art. 21.* vnde Syluius *ibidem, in fine*, ſic aſſerit. Quod verò attinet ad ſolemnia vota paupertatis, & obedientiæ Religioſorum; ſimiliter exiſtimamus illa eſſe indiſpenſabilia. Nam de voto quidem paupertatis pari modo loquitur Innocentius III. ſicut de voto caſtitatis: de voto autem obedientiæ idem eſt iudicium, vt proinde fieri nequeat; quòd Monachus ſolemniter profeſſus verum habeat rerum temporalium dominium, ſeu proprietatem ſitque in vniuerſum abſolutus ab obligatione obediendi ſuo ſuperiori, ſi aliquem habeat. Quare cum illis Religioſis, qui fiunt Epiſcopi, non diſpenſatur, vt poſſideant aliquid proprium, ſed bonorum communium diſpenſatio, ſeu adminiſtratio illis conceditur. Neque etiam diſpenſatur ſuper voto obedientiæ, quia obedientia reſpicit ſtatum prælationis in eo, cui oportet obedire: & ideò quòd ille qui ſub Prælato eſſe deſiſtit, non teneatur alicui obedire, non eſt ex hoc quod obligatio voti deficiat, ex parte vouentis, ſed quia ſubtrahitur prælatio ex parte eius, cui tenebatur obedire. *[Margin: Sup. hac parte paupertatis ſu prà in tr. 1 R. 78. §. Pr[o]bat autem in Reſ. 79. Nec obſta quod, in principio, §. Quod poſſet, à [.] 8.]*

2. Sed contrariam ſententiam tenet Leſſius *lib. 2. c. 40. dub. 14. n. 112.* Azorius *tom. 1. lib. 12. cap. 7. q. 2.* Imò Sotus *lib. 10. de iuſtit. q. 5. art. 7.* ratus, paupertatis votum non eſſe tam intrinſecum Religioni, vt caſtitatis, putat, re ipſa cum Epiſcopis Monachis diſpenſatum eſſe in voto paupertatis; imò etiamnum toties diſpenſari, quoties fiunt Epiſcopi, quos putat portionis ſibi debitæ verè dominos eſſe, &c. Et fauet *cap. ſtatuum*, 18. q. 1. vbi dicitur, Statutum eſt, vt Monachus, quem electio Canonica à iugo regulæ, & profeſſionis Monachalis abſoluit, & ſacra ordinatio de Monacho Epiſcopum fecit, veluti legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea iure vendicandi poteſtatem habeat. Et hanc opinionem Soti ego ſatis probabilem olim exiſtimaui cum aliis, & nunc etiam exiſtimo. *[Margin: Sup. hoc [in]frà in §. [.]ces primo huius Reſ[.] in Reſ. 1. [.] ſeq. §. 2. a[d] mediũ, v[bi] veluti leg[iti]mus, & i[n] aliis eius [.] not.]*

3. Et ideò hanc ſententiam nouiſſimè tenet ex Societate IESV Petrus VVadingus *tract. de contract. diſp. 2. dub. 2. §. 2. n. 6.* vbi ſic ait: Secunda claſſis Beneficiariorum ſunt Epiſcopi, de quibus controuerti poteſt, an quando Monachus, aut alius Religioſus aſſumitur ad Epiſcopatum, liber ſit à voto paupertatis, & dominium acquirat, poſſitque liberè contractus inire, ſicut alij Epiſcopi non regulares. *[Margin: Et pro[.] ſic. conter in lin. 4. [.] ius §. Et ideo, à ve[.] an quand in tom. 7. 1. ex doc[.] na Reſ. 2[.] ſignanter Reſ. 27. & [.] tom. 6. tr Reſ 9. & tom. 4. tr Reſ. 26. § Verum, & [.] tè cum m[.] tis DD. it[.] tr. 8. Reſ. 106. & in [.] 9. tr. 7. [.] 84.]*

4. Negant quamplurimi, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 6. de precept. cap. 6. n. 8.* & Henriquez *lib. 10. c. 32. & 33.* & ex profeſſo Suarez *tom. 4. de Religion. lib. 3. c. 17.* & ſine dubio multò plures eam tenent, quàm contrariam.

5. Aſſerit habere dominium multis in locis; ex profeſſo, autem id agit *lib. 10. de Iuſtit. cap. vltimo*, conatùrque oſtendere D. Thomam in eadem fuiſſe ſententia Anglez *2. part. quæſt. de voto, art. 2.* Mich. Medina *lib. 5. de continent. Sacerdot. cap. 26.* Palacios *in 4. diſt. 38. diſp. 2.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 65. cap. 8.* & fuſiùs *in opuſc. de redit. cap. 3. dub. 7.* Baſilius Pontius *lib. 7. de matrimon. cap. 13. num. 9.* & Sanchez *ſuprà, num. 13.*

n.13. fatetur eſſe ſententiam probabilem, & practicè ſecutam.

6. Dico *ſecundò*; quamuis prior ſententia propter Doctorum authoritatem in re practica videatur eſſe probabilior, tamen poſterior practicè eſt probabilis, & ſecura. Probatur hæc poſterior pars *Primò*; quia tot Doctores recentiores magni nominis eam ſequuntur, argumentis contrariæ ſententiæ benè perpenſis. *Secundò*, quia vtitur argumento iuris à parte contraria hactenus non benè ſoluto, *cap. ſtatutum* 18. q. 1. vbi dicitur, Epiſcopum ex Monacho factum, velut legitimum hæredem habere poteſtatem ſibi vendicandi paternam hæreditatem, &c. & deſumptus eſt canon ex Concilio apud Althem. celebrato præſente Legato Sedis Apoſtolicæ, & ab Eccleſia longo vſu recepto, ibique ſtatuitur Epiſcopum ex Monacho poſſe tanquam legitimum hæredem ſibi vendicare hæreditatem paternam, ſi dominium non haberet, ſibi non vindicaret, ſed monaſterio, aut Eccleſiæ, cùm fatentibus aduerſariis Religioſi carentes dominio non ſibi vendicent, ſed monaſterio. Sed argumenti vis patebit ampliùs ex ſolutione reſponſionum, quæ ad iſtum canonem paſſim adferuntur.

hoc ſu- in §. 2. s Reſ. aliis annot. hac q.

7. Dices *Primò*, *l. Deo nobis. C. de Epiſcopis, & multis aliis illo tit. & de ſacroſanctis Eccleſiis*, ſtatuitur Sanctimoniales, vel alios Monachos ſibi poſſe vendicare hæreditatem parentum; & tamen Monachi profeſſi non habebant dominium Reſp. In hoc videri lapſos aduerſarios, quòd putauerint ab initio Monachos ſemper fuiſſe priuatos omni dominio: nam vt multis probari poſſet, tempore Iuſtiniani cœpit inhabilitas quædam induci, non tamen ſimul ſed paulatim: nam primò fuerunt Religioſi priuati dominio bonorum, & quæ ſecum tulerant in Monaſterium, & transferebatur eorum dominium in Monaſterium, vt patet ex *l. nunc autem, C. de Epiſcop. & Cleric.* quæ eſt deſumpta ex *Nouella* 5. *cap.* 5. & variis legibus; illo autem tempore fuit ipſis relicta facultas ſuccedédi ab inteſtato, & vendicandi proprio nomine hæreditatem, ſiue ſibi, vt patet *cit. l. Deo nobis*, poſtea cœpit ea res adhuc magis reſtringi, & monaſterium ſuccedere loco filij, vt dicemus *infra* ſuo loco: cùm ergo poſtquam Monachi facti ſunt inhabiles ad ſuccedendum proprio nomine, ſiue ſibi vendicandi hæreditatem, Epiſcopi ex monaſteriis aſſumpti facti ſunt habiles ad ſuccedendum tanquam legitimi hæredes, & ad vendicandam ſibi hæreditatem paternam, clarum iudicium eſt reſtitutum illis ab Eccleſia dominium, quo anteà fuerant priuati.

8 Dices *ſecundò*; ille canon commodè poteſt intelligi hoc modo, quòd ex Monacho factus Epiſcopus iam non acquirat monaſterio, ex quo diſceſſit, ſed ſuæ Eccleſiæ, cùm alij Monachi acquirant monaſterio: & hoc inſinuatur apertè in fine canonis, vbi dicitur debere eum omnia Eccleſiæ reſtituere. Reſpond. hanc explicationem, quæ tamen valdè placet recentioribus multis, non videri ſubſiſtere, cùm dicat textus, eum ſibi vendicandi iure habere poteſtatem, quia non eſt idem vendicare ſibi, & vendicare ſuæ Eccleſiæ; alioquin Monachus propriè, & vſu iuris diceretur ſibi acquirere, vel habere ius ſibi vendicandi; quæ acquirit Monaſterio. Nec refert, quòd in fine canonis dicatur debere reſtituere Eccleſiæ: quia hoc intelligitur de tempore mortis. Et hic habet locum illa, quam adferunt, diſtinctio: nam illa quæ poſt mortem Epiſcopi talia manent, non Monaſterio, ſed Eccleſiæ debentur. Verùm hoc nihil illos iuuat; quia non ſequitur, debent in morte relinquere ſuam ſubſtantiam Eccleſiæ: ergo in vita non fuerunt domini, nam teſtamenti factio Clericis ſæcularibus iure negatur; etiamſi in communiori ſententia ſint domini redituum beneficij. Epiſcopi ergo ex Monaſterio aſſumpti à iure æquiparantur Epiſcopis ſæcularibus, nec facilè diſcrimen inter eos reperio.

9. Dices *tertiò*; Epiſcopus ille manet Religioſus; ergo non habet dominium. Reſpond. Quidquid ſit de antecedenti, nego conſequentiam? quia vt §. præcedenti diximus, inhabilitas ad acquirendum, vel transferendum dominium, eſt ex iure poſitiuo, nec fuit ſemper annexa ſtatui religioſo, vt benè deducit Baſil. *tom. 7. de matrimonio*, c. 13. & Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 8. c. 7.* potuit ergo ius relicta in tali Epiſcopo obligatione voti paupertatis reddere illi dominium: nec ex hoc deſinet eſſe verus Monachus. Nec obſtat *cap. cum ad monaſterium, de ſtatu Monach.* quia Scholaſtici Societatis IESV habent dominium bonorum, tamen habent veram abdicationem proprietatis, quæ in iſto cap. requiritur ad conſtituendum Monachum: abdicatio enim proprietatis non eſt abdicatio dominij, ſed vſus indepentis à voluntate ſuperioris. Hæc enim eſt illa proprietas, quam canones inſectantur, & Pontifex *in iſto cap.* nempe Religioſos aliquid detinere tanquam ſuum contra ſuperioris voluntatem, velléque de illa re diſponere independenter à ſuperiore. Deinde, quid eſt abſurdi, ſi dicatur non manere verum, & perfectum Religioſum, ſed tantùm ſecundùm quid iure diſpenſante in voto paupertatis id exigente ſtatu illo, in quo eſt, & relicta obligatione duorum aliorum votorum: quod fieri poſſe, ſuo loco oſtendetur. Hucuſque VVadingus.

10. Vnde apparet, quàm immeritò aliqui contra me obmurmurauerint, cùm hanc ſententiam probabilem eſſe olim firmauerim. Sed rectè dicitur in Euangelio: *Patientia vobis neceſſaria eſt.*

RESOL. LXVII.

An ſi quis habeat votum Caſtitatis, & Religionis, & petat à Pontifice diſpenſationem vnius, teneatur alterum narrare? Ex part. 8. tractat. 3. Reſol. 56.

§. 1. Reſpondet Suarez *lib. 6. de legibus*, in eo caſu validam fore diſpenſationem voti Religionis, ſi ab eo inchoëtur, nulla etiam facta mentione voti caſtitatis. Secus verò ſi priùs petatur diſpenſatio voti caſtitatis; tunc enim diſpenſatio illius erit ſubreptitia, ſi non explicatur etiam votum Religionis.

Quāuis non plene ſup. hoc lege tamen infrà doctrinam Reſol. 99. & 100. & ex illis aliquid inferes pro hac quæſt.

2. Priorem partem probat, tum ratione priori loco poſita, tum etiam, quia votum caſtitatis faciliorem potius, quàm magis difficilem facere poteſt diſpenſationem voti Religionis; nam faciliùs diſpenſari ſolet cum eo, qui perpetuam caſtitatem eſt conſeruaturus, quia in hoc aliquam participationem Religionis retinet. Et præterea poteſt per ſe dari cauſa ſufficiens, ad tollendum votum Religionis, relicto alio, v. g. neceſſitas parentum, vel mala valetudo: ergo rectè poterit poſtulari pura eius diſpenſatio, ſine mentione alterius voti. Secus verò eſſet, ſi cauſa honeſtans diſpenſationem voti Religionis, ſumeretur ex ordine ad matrimonium contrahendum, etiam in generali: nam tunc oportet votum caſtitatis explicare, quatenus impedimentum eſt ad quodlibet matrimonium contrahendum.

3. Poſteriorem verò partem probat, tum rationibus poſteriori loco factis, tum etiam, quia habenti votum Religionis, irrationabilis videtur liberatio ab obligatione caſtitatis, cùm nec ad matrimonium contrahendum illi ſufficiat, neque etiam liberet à vinculo Religionis, & quia maximè docet, vt qui Religionis

Religionis obligationem habet, caſtitatem interim ſeruet. Propter quæ non eſt veriſimile, Pontificem fuiſſe conceſſurum telem diſpenſationem ſolam, ſi alterius voti conſcius fuiſſet. Et confirmat hoc, quia non videtur poſſe dari cauſa iuſta, ad diſpenſandum in voto caſtitatis cum eo, qui ligatus eſt voto Religionis: tum quia votum Religionis etiam obligat ad non nubendum, & licèt non obliget ſtatim ad caſtitatem, tamen obligat ad promittendam illam: tum etiam, quia, talis perſona, licèt difficultatem habeat in ſeruanda continentia, non poteſt illi ſuccurrere per matrimonium, ratione alterius voti, & ſecluſo hoc medio, tenetur abſolutè vincere illam: ergo tunc cauſa eſt ſufficiens, & irrationabilis ad talem diſpenſationem. Et quo ad hoc, benè æquiparantur hæc duo vincula cum aliis impedimentis matrimonij.

4. Sed his non obſtantibus, Baſilius Pontius *de matrimonio, lib.8.cap.17. num.24.* & Caſtrus Palaus *tom.1. tract.3. diſp.6. punct.16.* §.4. *n.13.* credunt ſatis eſſe probabile impetrare poſſe diſpenſationem in voto caſtitatis, etiamſi taceas votum religionis. Quia votum Religionis non obligat ad perſeuerandum: ergo diſpenſatio pro voto caſtitatis vtilis eſſe poteſt, caſu quo in religione non perſeueres. Item eſſe vtilis poteſt toto tempore, quo Religionem experiris, ne tot peccata committas: & ex hac vtilitate dari poteſt ſufficiens cauſa diſpenſationis. Secus verò dicerem de ſolo voto non nubendi, quia non videtur adeſſe poſſe cauſa diſpenſandi in illo, ſi votum Religionis perſeueret.

RESOL. LXVIII.

An qui vouit ſe perſeueraturum in Religione, & explicet ſe vouiſſe Religionem, diſpenſatio ſit valida? Et an, ſi voto Religionis ſuperaddas votum illius perſeuerantiæ, ad amplius obligeris? Ex part.8. tr.3 Reſol.53.

§.1. NEgatiuam ſententiam tenet Merolla *tom.1. diſp.4. cap.6. num.358.* qui citat Nauarrum, Philiarchum, Lopez, Rodriguez, & Sanchez, quibus ego addo Salas *de legibus, diſputation.26. ſect.15. n.122.* vbi ſic ait. Dubium quintum eſt, an ſit diſpenſatio ſubreptitia, cum quis vouit ſe perſeueraturum: tamen ſolùm expreſſit ſe vouiſſe Religionem. Reſpondeo eſſe ſubreptitiam, quia hæc vota ſunt diuerſa. Ita ille.

2. Sed hæc reſolutio pendet ex illa ſatis difficili quæſtione, an ſi voto Religionis ſuperaddas votum illius, perſeuerantiæ, ampliùs obligeris. Ratio difficultatis eſt; quia votum Religionis non eſt votum ſolùm de ſuſcipiendo habitu, ſed de perſeuerando in illo media profeſſione; quia eſt votum de Religione, quæ non eſt abſque profeſſione, ſeu trium votorum in Religione approbata emiſſione: ergo votum perſeuerandi, & profitendi, voto Religionis nihil addit. Deinde obligati non potes ad profitendum, niſi præmiſſa probatione: quia non potes obligari contra formam, & diſpoſitionem iuris communis. Sed de ratione intrinſeca probationis eſt, vt ſi probatum conſentaneum inuentum fuerit, admittatur, ſin minus, reſpuatur: ergo quantumcumque ad profeſſionem faciendam obligeris, poteris probatam Religionem reſpuere, ſi tibi incongrua viſa fuerit; ſicuti potes, cùm Religionis ſuſcipiendæ voto ligatus es: ſic docuit Aragon 2.2. *quæſtion.88. art.3 circa ſolut. ad 2.* Sotus *lib.7. de Iuſtit. quæſtion.2. art.1. ad 3.* Petrus de Ledeſma 2. *tom. ſumm. tract.10. c.3. dub.7. caſu.4.* Emanuël Sà *verb. votum, num.13.*

Sup. hoc in tom 8. tr. 4. Reſol. 30. & curſim & recitatiue in §.vlt. Reſ.31. & in tom. 4. tract 3. Reſolut. 100. à lin. 3. & in Reſ.101. § 1. prope finé, à verſ. Pero ſi hico voto, & ſeq. Sed lege eas per totas.

Et hanc ſententiam Leſſius *lib.2. cap.41. dub.5 numer.46.* & Suarez *de Relig. tom.3. lib.4. cap.4. numer.2. & ſeqq.* probabilem exiſtimant. Sed alij contrarium docent. Vide Layman. *lib.4. tractat.5. c.6.n 13.* Azorium *tom.1. lib.11. c 22. q.8.* & alios penes ipſos.

3. *Nota*, quòd poſt hæc ſcripta inueni Magiſtrum Texeda *in Theolog. moral. tom.2. lib.3. tractat.3. n.183.* docere diſpenſationem, de qua loquimur, non eſſe ſubreptitiam.

RESOL. LXIX.

An quando falsò exprimitur ſubſtantia voti, corruat diſpenſatio? Ex part.8.tr.3. Reſ.66.

§.1. REſpondeo, quòd ſi votum falsò explicatum ſit grauius, ac difficilioris diſpenſationis, ita diſtinguendum eſt. Si vtrumque ſit omninò diuerſum, ita vt neutrum includatur in alio, eſt irrita diſpenſatio. Vt ſi proponatur votum Ieroſolymitanæ peregrinationis, cùm ſit Compoſtellanæ, aut votum caſtitatis, cùm ſit ieiunandi vnica die. Ratio, eſt, nam cùm ſint diuerſa vota, nec vnum claudatur in altero, diſpenſatio in vno nequit explicari, vt cenſeatur in altero conceſſa. Si verò vnum includatur in altero, tanquam pars in ſuo toto: vt ſi fuit votum non nubendi, aut non fornicandi, & explicetur votum caſtitatis, valebit vtique diſpenſatio; quia cùm diſpenſans in toto, cenſeatur in eius parte diſpenſare, illa vota verè emiſſa clauduntur in diſpenſatione. Similiter, ſi explicetur votum Ordinis ſacri; cùm tamen ſit non ineundi matrimonij, valet diſpenſatio: quia illud obligat ad non ineundum matrimonium, & ad aliquid ampliùs. Si verò votum emiſſum eſſet non fornicandi, non valeret diſpenſatio; quia votum propoſitum ſuſcipiendi Ordinem ſacrum, non obligat ad non fornicandum, & proinde votum verum non clauditur in expreſſo. Sic tenent Suarez *tom.2. de relig. lib.7. de voto, cap. vlt. n.6. & ſeqq.* Sanchez *lib.4. ſumma cap.47. n.28. & ſeqq.* & alij.

RESOL. LXX.

An facultas delegata diſpenſandi vota extendatur etiam ad ea commutanda? Ex part.8 tr.3. Reſ.43.

§.1. NEgatiuam ſententiam tenet Valentia *tom.3. diſput.6. quæſt.6. punct.7.* Azorius *tom.1. lib.11. c.20.q.4. & c.18.q.7.* Sanchez *de Matrimon. lib.8. diſp.2.n.15.* & alij. Probatur hæc opinio, quoniam hæ poteſtates ſunt diuerſæ rationis, neque vna continetur in alia: ergo cui conceditur, vna, non hoc ipſo cenſetur conceſſa & altera.

2. Confirmant *Primò*, quoniam maior ſcientia requiritur in commutandis, quàm in diſpenſandis votis: ergo cui conceditur poteſtas diſpenſandi, non eo ipſo conceditur poteſtas commutandi, cùm minor ſcientia requiratur ad diſpenſandum, quàm ad commutandum. *Secundò*; nam non hoc ipſo, quòd alicui aufertur poteſtas commutandi aufertur poteſtas diſpenſandi: ergo non eo ipſo, quòd alicui confertur poteſtas diſpenſandi, confertur poteſtas commutandi. Conſequentia probatur, quia ſi valet argumentum à maiore ad minus affirmatiuè, vt poteſt maius; ergo & minus, valebit etiam argumentum à minori ad maius negatiuè, vt non poteſt minus; ergo nec maius.

Sup. in [illegible] tom.8. [illegible] Reſolu[illegible] §. Secu[illegible] ad mec[illegible] Docet [illegible] & in t[illegible] tr.3. R[illegible] quamu[illegible] ctrina [illegible] vlt. Re[illegible] à contr[illegible] ſenſu [illegible] rogati[illegible]

3. Sed

3. Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Suarez *de legibus*, *lib.6. cap.16. num.7.* Leſſius *lib.2. cap.4. dub.11. num.94.* Layman *lib.4. tract.4.cap.8.num.20.* Henriquez *lib.7.cap.30.num.5.* Syluius *in 2. 2. quæſt.88. artic.12. concluſ.4.* Reginaldus *lib.8. num.339.* Aragon. *in 2. 2. quæſt. 88. articul.12. & quæſt.89.articul.2.* Sayrus *in Claui Regia lib.6. 12. num.15.* Sotus *de Iuſtit. lib.7. quæſt.4. artic.3.*

4. Probatur hæc opinio, *primò*, quia cui licet quod eſt plus, licet quoque minus, *regul. cui licet, 53. de regul. iur. in 6.* quæ vera eſt ſecundùm omnes, quando minus continetur in maiori, tanquam pars in toto, vel tanquam ſpecies in ſuo genere. At commutare eſt minus, quàm diſpenſare, vt clarè patet, & continetur in diſpenſatione tanquam pars in ſuo toto, quia diſpenſatio remittit omninò vinculum voti, commutatio autem remittit partem, nempè, vt non impleatur in materia promiſſa, ſed in alia æquali.

5. *Secundò*, quia confeſſarius ad remittendum totum debitum, non excedet ſuæ poteſtatis limites, immò fidelius aget rem committentis, ſi illud in aliam rem æqualem commutet. Cùm ergo per diſpenſandi poteſtatem, committatur facultas totius voti remittendi, non excedet Delegatus limites ſuæ poteſtatis, ſed fidelius aget Dei negotium, commutando illud in rem æquè Deo gratam. Confirmatur, quia potens remittere totum debitum, poteſt partem eius: at potens diſpenſare ex priuilegio, poteſt remittere totum voti debitum; ergo & poterit partem, nempe, vt id in alia ſpecie æquali ſoluatur, quod eſt commutare.

6. *Tertiò*, quia in commutatione duo continentur. Alterum eſt ablatio vinculi à priori materia, & hoc non repugnat poteſtati diſpenſandi, immo id illa efficit. Alterum verò eſt, transferre in materiam æqualem, & ad hoc ſatis eſt prudens arbitrium, iudicans æqualitatem, cum acceptatione illius, cui votum commutatur; ergo hæc commutatio non excedit limites delegatæ poteſtatis diſpenſandi.

7. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria, quæ parum vrgent, nam eſto quòd hæ poteſtates ſint diuerſæ, vna tamen continetur in alia, vt minus perfecta in perfectiori; eſt enim poteſtas relaxandi ex parte; poteſtas verò relaxandi, eſt poteſtas relaxandi ex toto: ſiquidem poteſtas commutandi eximit ab vno debito, & obligat ad aliud: at poteſtas diſpenſandi tollit omne debitum.

8. Ad primam confirmationem, *primò* negatur antecedens, nam etiam ad diſpenſandum requiritur ſcientia, qua cognoſcatur cauſa ad diſpenſandum ſufficiens. *Secundò*, negatur conſequentia, nam eſto maior ſcientia requiratur ad commutandum, quàm ad diſpenſandum, huius tamen maioris ſcientiæ defectum ſupplere poterit commutans per conſilium acceptum ab aliis.

9. Ad ſecundam, negatur conſequentia, nam ablatio poteſtatis eſt odioſa, adeóque ſtrictè interpretanda: ergo ablata poteſtate commutandi, non eo ipſo aufertur poteſtas diſpenſandi. Collatio verò poteſtatis eſt gratioſa, proinde amplè intelligenda; ergo collata poteſtate diſpenſandi, cum ea cenſetur conferri poteſtas commutandi.

RESOL. LXXI.

An quando adſunt expreſſè ſimul votum, & iuramentum ſoli Deo factum, & non explicetur vtrumque vinculum, diſpenſatio ſit inualida? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 67.

§. 1. Affirmatiuè aliqui reſpondent & ideo in caſu noſtro Petrus Ledeſm. 2. *tom. ſumm. tract.11. cap.3. in fine*, ait explicandum eſſe vtrumque vinculum. Idem tenentur dicere Doctores, aſſerentes, facultatem delegatam ad diſpenſandum in votis, vel iuramentis, non extendi, quando adſunt expreſſè votum & iuramentum eiuſdem rei. Et ratio eſt, quia ſunt duo vincula æquè principalia, quæ maiora ſunt altero expreſſo.

2. Non deſunt tamen Doctores contrarium aſſerentes, ſufficere alterutrius vinculi mentionem, etiam altero negato. Probatur *primò*; quia, vt benè Suarez ait, alterutro vinculo ſublato, eſt æquè probabile tolli alterum indirectè, per ſubtractionem materiæ, in quam alterum cadit. *Secundò*, quia, vt idem auctor dicit *c.14.num.vlt.* rem moraliter, & practicè ſpectando, parum refert ad voti obligationem in ordine ad Deum, vtrouis modo accedat iuramentum, nec eſt minor obligatio in voto & iuramento, ſiue ſint vincula æquè principalia, ſiue vnum ſit alteri acceſſorium. Et vt dicit idem met *n.25.* per id nouum vinculum non augetur grauitas intenſiua, ſed extenſiua. Atque idem dicendum eſt, quamuis iuramentum illud nullam includat promiſſionem, ſed ſoli Deo fiat, per ſolam ſui nominis intentionem. Et hanc ſententiam tenet Sanchez *lib.4.ſumm.c.47.n.31.*

RESOL. LXXII.

An facultas conceſſa ad diſpenſanda vota, & commutanda extendatur ad vota, & iuramenta eiuſdem rei, cum ſimul duo vincula concurrant.

Et pro explanatione prædictæ difficultatis aliqua alia notabilia ſupponuntur, quæ contingere poſſunt in ſupradicto caſu, videlicet, quid dicendum ſit, ſi non præſtetur iuramentum in voti confirmatione, ſed independenter ab illo; vt ſi quiſpiam prius iurauit ieiunium, & poſtea vouit idem, vel ſi prius vouit, & poſtea iurauit, non quaſi votum confirmans, ſed vel eius immemor, vel omnino independenter.

Et quid in dubio, an iuramentum poſterius emiſſum ſit præſtitum ad ſolum confirmandum votum.

Et tandem quæritur, an facultas delegata ad diſpenſanda, vel commutanda vota virtute Cruciatæ, & Iubilæi extendenda ſit ad vota emiſſa poſt publicationem dicti priuilegij? Ex p.8.tr.3.Reſol.46.

§. 1. De hac quæſtione latè tractat Azorius *tom.1. lib.11. cap.10. quæſt.2.* vbi ſic ait, Quidam ſentiunt in hac quæſtione ſic eſſe dicendũ: Promiſſio, quæ Deo facta iureiurando firmatur, dupliciter confirmari poteſt, & ſolet. *Primò*, aliquando votum Deo nuncupatur abſque vllo iureiurando, & deinde temporis interuallo, vel eodem etiam momento iureiurando munitur. *Secundò*, plerumque iuſiurandum fit, nec tamen vllum votum Deo nuncupatur: vt cùm quis iurando promittit Deo, ſe aliquid facturum. Hoc poſito reſpondet, Confeſſarium, qui poteſt votum commutare, poſſe quoque iuſiurandum, quod ex interuallo temporis, vel eodem temporis puncto ad votum acceſſit. Et in hoc, inquiunt, prima opinio locum habet. Nam ſublato principali, quod eſt votum, aufertur quoque, quod ei eſt annexum, eique poſtea acceſſit: non tamen poſſe commutare votum ſecundo modo factum, quoniam non eſt votum ſimpliciter factum; ſed iuſiurandum, quo quis ſe Deo obligauit: & in hoc, aiunt, eſt vera ſecunda opinio, eo quòd non conceditur Confeſſario facultas commutandi iuſiurandum, ſed votum; at voti, & iuriſiurandi vincula diuerſa ſunt.

Sup. hoc in tom.4. tr.3. lege doctrinam Reſ 55. & ibi in tr. 4. Reſ. 19.

2. Aliis tamen non videtur opus eſſe diſtinctione: Idem, inquiunt, iuris eſt, ſi primùm Deo aliquid voueas, ac deinde interuallo temporis iureiurando corrobores, ac ſi ſimul iureiurando voueas: quare ſi Confeſſarius vnum poteſt, & reliquum, quòd ſi nec vnum poteſt, non poteſt & alterum. Mihi tamen placet prædicta diſtinctio ex parte, & ex parte diſplicet. Placet quidem, eo quòd exiſtimo aliud eſſe ſi voueas te aliquid facturum, idque iureiurando confirmes: aliud verò, ſi iures te aliquid Dei cauſa facturum. Nam in primo ſunt duo vincula coniuncta voti, & iuriſiurandi, & votum eſt materia iuriſiurandi: in ſecundo, ſolùm eſt vinculum iuriſiurandi, nec enim eſt vllum votum, quod ſit materia iuriſiurandi. Nauarrus hæc non diſtinguit, ſed ſolùm loquitur de iureiurando ſecundo modo facto. At verò, ſiue iuſiurandum fiat primo modo, ſiue ſecundo, vt ſimpliciter dicam puto veriorem eſſe ſecundam ſententiam, quia reuera, aut ſunt voti, & iuriſiurandi duo vincula diuerſa, ac proinde cui facultas demandatur vnum ſoluendi aut commutandi, non eo ipſo poteſtas committitur tollendi, aut mutandi alterum. Nam difficilius eſt duo vincula ſoluere, quàm vnum. Item, promiſſio, aut votum metu factum, irritum eſt; & inane: at iureiurando roboratum ſubſiſtit, vt firmum: ergo ex hoc, quod votum dirimitur, iuſiurandum abſoluitur: & qui ſimpliciter promittit ſe ſoluturum vſuras, non cogitur eas ſoluere; cogitur tamen, qui promiſit, & iurauit ſe ſoluturum *cap. debitores de iureiuran.* Aut eſt tantùm vnum iuriſiurandi vinculum: & tunc exiſtimo etiam veram eſſe ſententiam ſecundam, quia votum, & iuſiurandum ſunt vincula diuerſa, & non cui committitur facultas abſoluendi vnum, committitur vt poſſit alterum ſoluere. Ita Azorius, cui etiam adde Leſſium *lib.2. cap.4. dub.11. num.94.* Henriquez *lib.7. cap.30. num.5.* & alios penes ipſos.

Sup. hoc in Ref. ſeq. §. Notandum, & latè in tom.4. tr.3. Reſ.84. & in aliis eius Primæ not.

3. *Nota* verò quòd Sanchez *de Matrim. lib.8. diſput.2. num.23.* abſolutè docet, quòd ſi non præſtetur iuramentum in voti confirmationem, ſed independenter ab illo, vt ſi quiſpiam priùs iurauit ieiunium, & poſtea vouit idem: vel ſi priùs id vouit, & poſtea iurauit non quaſi votum confirmans, ſed vel eius immemor, vel omninò independenter, tunc priuilegium erga votum minimè extendetur ad votum, & iuramentum ſimul. Cùm enim ſint duo vincula diuerſæ ſpeciei, nec vnum pendeat ab alio vt ſic illo ſublato ceſſet, fortiora ſunt vno ſolo, quod priuilegium concedit: ergo id priuilegium non extendetur ad vtrumque. In dubio autem an iuramentum poſterius emiſſum, ſit præſtitum ad ſolum confirmandum votum, credo ſic præſumi, quòd ſemper ſoleat ſic præſtari, quoties votum præceſſit; ſicut quando votum repetitur. Quare priuilegium conceſſum circa vota extendetur in eo dubio ad votum, ſimul cum iuramento. Ita Sanchez.

4. His tamen non obſtantibus, non deſunt Doctores aſſerentes in his euentibus poſſe illam facultatem commutandi vota, vel in eis diſpenſandi, idem efſici, quando votum, & iuramentum ſimul concurrunt, quamuis non præſtetur iuramentum in voti confirmationem, ſed independenter ab illo. Et ita docet Suarez *de Relig. tom.2. lib.6. c.14. n.19. & ſeq.* Probatur hæc opinio, quia licèt id iuramentum ſit voto coniunctum, non efficit, vt votum maneat reſeruatum, nec vt maneat iuramentum firmatum, loquendo per ſe, ſed tantùm eadem materia manet ſubiecta obligationi iuramenti, nec eſt, cur vnum poſſit impedire vſum poteſtatis erga aliud: ergo ea coniunctio non impediet, quin illa facultate poſſit tolli nunc vnum, nunc aliud, nam ſi alterutrum eſſet ſolum, poſſet per illam tolli.

5. *Secundò*, nam habens delegatam poteſtatem commutandi vota, aut in eis diſpenſandi, poteſt non tantùm ſemel, ſed ſæpius cum eadem perſona diſpenſare, vel commutare circa obligationem religionis erga Deum per vota, vel iuramenta ſoli Deo præſtita. Ergo poſtquam Delegatus conceſſit diſpenſationem, aut commutationem voti, poteſt eandem concedere circa iuramentum, & eadem ratione poterit ſimul tollere vtrumque, quaſi duas diſpenſationes ſimul concedendo.

6. *Tertiò*, quia licèt ſint duo vincula diuerſa ſpecie, tamen in ordine ad diſpenſationem, & commutationem reputantur quaſi vnum, & idem & eiuſdem rationis, nec vnum addit alteri nouam grauitatem intenſiuam, ſed ſolùm extenſiuam; id eſt, plura vincula.

7. Idem dicendum eſt quando facultas illa delegata ſit ad commutanda iuramenta Deo facta, nullam votorum faciendo mentionem, ea enim extenderetur ad vota de eadem materia concurrentia cum illis iuramentis; quia militat eadem ratio, ac quando dicta facultas eſt ad vota. Vnde ex his omnibus ego puto, omnes has ſententias eſſe probabiles; ſed tertia Suarez probabilior.

8. *Notandum* eſt hic obiter contra Sotum *de Iuſtit. lib.7. q.4. art.4. verb. poſt hæc, de priuilegiis.* Cordub. *in ſumma, q.149.* & alios, facultatem delegatam ad diſpenſanda vel commutanda vota, virtute Cruciatæ, vel Iubilæi, extendendam eſſe ad vota emiſſa poſt publicationem dicti priuilegij. Et ratio deſumitur ex doctrina gloſſæ *cap. quia circa, de priuileg.* vbi docet, verba indefinitè & generaliter expreſſa in priuilegiis, extendi ad futura. Cùm ergo verba Bullæ, & Iubilæi concedentia votorum commutationem, ſint generalia, & indefinita, extenditur ad vota etiam futura. Et idem dicendum eſt, quando priuilegium concederet diſpenſationem votorum, quia militat eadem ratio. Et ita docet Sanchez *in ſumma tom.1. lib.4. c.53. n.26.* & alij penes ipſum.

Sup contento in hoc §. in tom.1. tr. 3. Reſ.71. & in Reſ. 49. §. 1. in fine, & ſeq.

RESOL. LXXIII.

An poteſtas delegata diſpenſandi, vel commutandi extendatur ad relaxanda iuramenta ſoli Deo facta?

Et quid è contra?

Et an hoc procedat etiam, quamuis iuramentum non habeat incluſam promiſſionem, ſed abſque ea ſoli Deo fiat?

Et an ea facultas delegata ad vota extendatur ad iuramenta adiecta contractui, in quo eſt turpitudo, & iniuſtitia in creditore, vt iuramentum factum homini ſoluendi vſuras, aut metu extortum? Ex part. 8. tr.3. Reſ.44.

§.1. NEgatiuam ſententiam tenèt Azor. *tom.1. lib.11. cap.10. quæſt.2.* Ledeſma *in ſumma tom.2. tract.11. cap.4. diff.4.* Leſſius *lib.2. c.42. dub. 12. n.60. & 62.* & alij. Probatur hæc opinio, quoniam maius non continetur in minori: atqui maius eſt, diſpenſare, vel commutare vota iurata, quàm non iurata: quia votum iuratum includit duplex vinculum, promiſſionis, & iuramenti: atque adeò poteſtas ipſa diſpenſandi, vel commutandi vota iurata eſt maior poteſtate diſpenſandi, vel commutandi vota non iurata, cùm illa habeat virtutem abſoluendi à duplici vinculo, hæc tantùm ab vno. Confirmatur; nam de facto in Bulla Pauli III. quæ incipit *Dilecti filij*, conceditur Societati IESV facultas commutandi omnia vota, exceptis vltramarinis SS. Petri, & Pauli de Vrbe, S. Iacobi in Compoſtella, Religionis, & Caſtitatis; in qua tamen facultate,

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

cultate, non comprehenditur facultas commutandi vota iurata, nam hæc conceditur in Bulla Gregorij XIII. quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem*, vbi eadem illa facultas à Paulo III. conceſſa, extenditur etiam ad vota iurata: ergo hæc in illa non comprehendebatur, alioqui fruſtrà per hanc ſecundam Bullam conceſſa fuiſſet.

hoc in .tr.4. 8.§.2. o.4.tr. ſ.83.&

2. Sed magis mihi placet contraria ſententia: ideò aſſero, poteſtatem delegatam ad diſpenſandum, vel commutandum vota extendi ad diſpenſationem, & commutationem iuramentorum, quæ ſoli Deo fiunt. Ita Caietanus 2.2.*quæſt* 89. *articul*.9. *paulò poſt princ*. Henriquez *lib*.7. *de Indulgent. cap*.30. *num*.5. Emanuël Sà *verb. Iuramentum*, *num*.32. & *verb. votum*, vbi de voti irrit.& diſpenſat. *num*.16. Arag.2.2. *quæſt*.88.*articul*.12. *dict*.1. & *quæſt*.89.*articul*.9. *verſ. Dico quartò*. Viuald. *Candelab. ſacrament*.3.*part.cap*.14.*num*.8. Sayrus *in Claui Regia*, *lib*.5. *cap*.8.*n*.9.*verſ. Dixi*. Sorbus *in compend.priuil. Mendic.verſ. votum*, *in ſuis annot.notab*.5. Suarez *tom*.2.*de Relig. tract. de Voto*, *lib*.6. *cap*.14. *num*.6.& *ſeq*. vbi latiſſimè hoc probat Sanchez *lib*.8. *de Matrimon. diſput*.2.*n*.18.

3 Probatur hæc opinio; quia ad diſpenſandum in eis iuramentis, vel illa commutanda, nulla eſt opus facultate circa ipſa iuramenta directè, ſed ſatis eſt facultas circa votum in eis virtute incluſum, quo ſublato per diſpenſationem, aut eo commutato, ex conſequenti, & quaſi per accidens, deſtruitur, vel commutatur iuramentum, vtpote, quod innitebatur illi promiſſioni, tanquam fundamento. At verò priuilegium, ſeu poteſtas delegata ad diſpenſandum in votis, vel ea commutanda extenditur ad omnia vota; ac proinde, etiam ad id, quod verè eſt tale, virtute incluſum in eis iuramentis; ergo ex conſequenti extenditur ad ea iuramenta.

4. *Secundò* probatur, quia diſpoſitum in vno æquiparatorum, cenſetur diſpoſitum in altero, *l. tantum* §. *de ſeruo*, *Cod. de furt.* & docet gloſſ. *cap. ſi poſtquam*, *verb. Confirmatione*, *de elect. in* 6. At, quo ad hæc priuilegia, verè æquiparantur huiuſmodi iuramenta, & vota, quoniam in eis priuilegiis conceditur facultas remittendi, aut commutandi obligationem ex virtute religionis ſoli Deo tanquam creditori acquiſitam, & ſolùm ſpectatur, an etiam homini ius comparatum ſit vt euenit in iuramentis homini præſtitis. At tam voti, quam iuramenti ſoli Deo præſtiti obligatio tantùm Deo acquiritur; ergo facultas circa vota extenditur ad iuramenta. Hinc ſequitur è contra, quòd ſi priuilegium eſſet ad commutanda iuramenta ſoli Deo facta, vel in eis diſpenſandi, extenderetur etiam ad vota, quia militat in hoc caſu hæc ſecunda ratio à nobis allata, nempe, quòd hæc iuramenta voto æquiparantur, quo ad diſpenſationem, & commutationem. Ita Suarez *d. cap*.14. *num*.24. & Sanchez *vbi ſuprà num*.19. qui addit, hoc eſſe verum, quamuis iuramentum non habeat incluſam promiſſionem, ſed abſque ea ſoli Deo fiat, quia reputatur tanquam votum, cùm ſoli Deo obligatio ex illo quæratur ex virtute religionis. Idem dicit Suarez *loc. cit. num*.11.

5 Reſtat modò reſpondere ad fundamenta in contrarium ſuperiùs poſita: dico igitur, quòd non viget ratio duplicis vinculi nam vtrumque hominem ligat erga Deum eadem virtute religionis: ac proinde eadem poteſtas potens eſt ſoluere vtrumque debitum eodem religionis iure Deo acquiſitum: ſicut eadem virtus religionis potens eſt vtrumque vinculum inducere. Confirmatur; nam hæc poteſtas debet amplè interpretari: ergo ſi poteſt ſingula vincula circa diuerſas materias ſoluere, poterit ea ſoluere circa eandem materiam.

6 Nec etiam vrget Bulla Gregorij XIII. quæ priuilegiũ Pauli III. Societati IESV conceſſum de diſpenſando in votis, extendi etiam ad vota iurata: nam id Pontifex fecit; vel ad maiorem Declarationem, vti ſolent Romani Pontifices in aliis materiis id facere, vel ad tollendum omnem omninò ſcrupulum, qui in alia ſententia probabili eſſe poterat.

7 *Notandum* eſt tamen hic, aliquos hanc noſtram ſententiam ampliare, vt ea facultas delegata ad vota, extendatur ad iuramenta adiecta contractui, in quo eſt turpitudo, & iniuſtitia in creditore, vt ad iuramentum factum homini ſoluendi vſuras, aut metu ex tortũ. Ratio eorum eſt, quia per hæc iuramenta nullum homini illi, cui fiunt, ius acquiritur ſed ſoli Deo ac proinde voti rationem induunt. Ita Barthol. Ledeſm. *in ſum. Sacr. tract. de Matrim. dub*.23 *poſt*.3 *concluſ*. & Rodriguez 1.*part. ſum. in* 2.*edit. cap*.131. *num*.4. & *cap*.189.*num*.9 & *cap*.244.*num*.4.

Sup. hoc in Reſ præſenti § Aliis prope finem à verſ. Cogitur tamen & magis late in tom.4.tr. 3 R. 84. & in aliis eius primæ annot.

8 Sed contrarium dicendum exiſtimo cum aliis quia licèt per illa nullum homini, cui fiunt, ius comparetur: at cùm non fiant intuitu pietatis, nec Deo, nullam voti rationem induunt, ſed meræ promiſſionis humanæ, ac proinde nomine votorum non veniunt. Sic tenent Petrus Ledeſma *de Matrim. q*.47. *art*.3. *dub*.5. quod mouet circa ... *ſed adhuc eſt aduertendum* Sanchez *lib*.1. *de Matrim. diſp*.32. *n*.7. Suarez *tom*.2. *de Relig. tract. de iuram.* 1. *lib*.2. *cap*.41, *num*.13. & *tract. de voto*, *cap*.14. *num*.13.

RESOL. LXXIV.

Quidam diſpenſatus à Summo Pontifice in voto Religionis ratione infirmitatis poſt multos annos conualuit: quærunt, an ad ingreſſum Religionis ſub mortali teneretur.

Etiamque quæritur, an Sacerdos Beneficiarius diſpenſatus ab onere recitandi Horas Canonicas ex infirmitate oculorum, ſi poſtea conualuerit, teneatur ſub mortali Officium Diuinum recitare, vel fructus reſtituere.

Ex quibus infertur, quod ceſſante cauſa finali diſpenſationis, adhuc valet diſpenſatio. Ex p.6.tr.7.& Miſc.2.Reſ.45.

§.1. CONſului, vt Religionem ingrederetur. Sed inſtabat. An aliqua eſſet probabilis opinio, quæ illum à tali onere liberaret. Et tunc reſpõdi affirmatiue ex Doctoribus, quos ego citaui *in part*.1. *tr*. 10.*reſol*.41. aſſerentibus quòd ceſſante cauſa finalis diſpenſationis adhuc valet diſpenſatio. Et ita hãc ſententiã nouiſſimè me citato tenet etiam Auctor caſuũ Conſcientiæ Bononiæ diſcuſſorum anno 1628. menſe Maio *caſu* 1.*fol*.35. vbi quærit an Sacerdos Beneficiarius diſpenſatus ab onere recitandi horas Canonicas ex infirmitate oculorum, ſi poſtea conualuerit, teneatur ſub mortali recitare officium; & reſpondet negatiuè ex rationibus à me adductis *in citata reſolut*. 41. Quia dato, quòd ceſſauerit omnino cauſa finalis diſpenſationis, poſt quam diſpenſatio fuit executioni demandata adhuc tamen valet diſpenſatio: ita vt qui à principio obtinuit diſpenſationem cum cauſa rationabili & ſufficienti, etſi poſtea decurſu temporis ceſſauerit totaliter illa cauſa (vt accidit in caſu propoſito) non peccet vtens tali diſpenſatione ſic obtenta, cùm per eam abſolutè & ineuitabiliter verè fuerit ſimpliciter relaxata lex illa, eiuſque obligatio conſequenter omnino extracta: vnde per ceſſationem illius cauſæ, ob quam fuerat conceſſa diſpenſatio, non poteſt reuiuiſcere obligatio prædicta, ceſſante namque cauſa finali, non ceſſat ideò effectus conſummatus, & perfectus, (ſecus quando nondum conſummatus eſt) vt multis probat Tiraquellus *tract. ceſſante cauſa*, *limit*.12. Menochius *de præſumptionib. lib*.4. *præſumpt.*

Quæ licet infra Reſ. 146. & late in alia Reſ. eius no. Et ſup. diffic. à lin. 9. huius textus & verſ. an Sacerdos infra in tr.6 Reſ. 39.§. vlt. & lege etiam doctrinam Reſ hic ſupra citatæ.

ſumpt.189. num.197. Totalis autem effectus diſpenſationis eſt ipſa legis relaxatio, quæ per illam fit: cum ergo conſummata ſit, diſpenſatione ſemel iam facta, nihil obeſſe poteſt in poſterum ceſſatio cauſæ. Gratis autem & abſque fundamento dicitur relaxatio illa fuiſſe ſolùm ſub conditione à Principe facta, nempè dum cauſa perſeuerauerit.

2. Vnde ſuppoſita probabilitate ſupradictæ opinionis: quòd ſcilicet Titius modo dicto ſimpliciter diſpenſatus ab onere recitandi horas Canonicas propter oculorum morbum, quo tempore diſpenſationis impetratæ grauiter laborabat; adhuc gaudeat beneficio diſpenſationis, etiam poſtquam ab eo morbo perfectè conualuit; ita vt non peccet omittendo in poſterum officij diuini recitationem; probabile eſt eundem Titium in dicto euentu, nec teneri ad vllam fructuum beneficij ab ipſo poſſeſſi reſtitutionem. Hucvſque Auctor ſupra citatæ deciſionis, quæ omnia deſeruiunt pro caſu noſtro. Vide etiam Zambellum *in reper. Mor. verb. Diſpenſatio, num.5.* vbi me citato docet, quod diſpenſatio habita pro neceſſitate, illa tranſacta, adhuc valet, & diſpenſatus illa vti poteſt.

RESOL. LXXV.

An aliquando Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto caſtitatis abſoluto, ac in aliis votis Papæ reſeruatis.

Et notatur in hoc caſu, quis cenſebitur difficilis ad Pontificem aditus, & quæ cauſa legitima?

Et an ſi occurrat prædicta neceſſitas, & aditus neque ad Epiſcopum pateat, poſſit Parochus diſpenſare, ex præſumpta Pontificis voluntate? Ex p.11.tr.8.& Miſc.8. Reſ.5.

Sup. hoc in tom.8.tr.4. Reſ.38.§ vlt. & hic infra in Reſ.133.§. Probatur, paulo poſt initium, à verſ. Secundo votum, & magis late in tom.7.tr. 1. Reſ. 177. §.1. & 2. & in tom. 4. tract 3. Reſ. 119. in diuerſis illius verſ. & ſignãter §.Sed eius, & hic ſupra in Reſ. 32. curſim in §. 1. & ſuperius in tr. 1. Reſ.98. §.2. poſt mediũ, Verſ. Tertio in voto.

§.1. AFfirmatiue reſpondet Raphaël de la Torre *to.1. in 2.2. Diui Thomæ. q.88. art.12. diſp.3. num.14.* Probatur, quia iure diuino conceſſa erat facultas diſpenſandi ſuper omnibus votis diſpenſabilibus, & hæc poteſtas Summi Pontificis auctoritate limitatur, ne in actum exeat reſpectu aliquorum: ſed credendum non eſt Summum Pontificem interdicere hanc poteſtatem, quando aliàs non patet facilis aditus ad ipſum, vel ad alium habentem delegatam poteſtatem ſuper hæc vota diſpenſandi: ergo ineſt modò Epiſcopis talis poteſtas. Probatur minor: quoniam talis prohibitio eſſet in graue præiudicium Eccleſiæ, & in Chriſti offenſam: multi ſiquidem haberent legitimam cauſam ad diſpenſationem petendam; nec tamen poſſent propter difficilem aditum ad Pontificem. Sed dubitabit quiſpiam, quis cenſebitur difficilis aditus, & quæ cauſa legitima? Quia in re præcipuè ſtandum eſt arbitrio prudentis viri, qui conſiderabit locorum diſtantiam, temporis opportunitatem, perſonæ qualitatem, aliaſque omnes circumſtantias, inter quas præcipuè ponderanda erit indigentia, & pecuniæ inopia, ſi enim quis nummos non habeat pro diſpenſatione obtinenda, etiamſi aliàs facilè poſſet adire Romam, cum eo poterit Epiſcopus diſpenſare: ſimiliter ſi imminet graue periculum tranſgreſſionis voti, & recurſus ad Pontificem, eſt quaſi moraliter impoſſibilis. Aduertat tamen Epiſcopus quod ſi vouentis neceſſitati poſſet ſubuenire per ſolam ſuſpenſionem executionis voti, non debet totaliter in voto diſpenſare; quia præfata poteſtas ſolùm fundatur in quadam æquitate, & pia interpretatione: ergo extendi non debet vltra id, quod exigit moralis neceſſitas: quando igitur per ſolam dilationem executionis voti, ſatisfit neceſſitati vouentis, non debet totaliter votum auferri. Et hæc omnia docet Raphaël *vbi ſuprà.*

2. Et hanc ſententiam tenet etiam Syluester *verb. votum 4.§.4. clarius, verb. diſpenſatio §.9.* Nauarrus *cap.12. n.42.& 75. cum ſequentibus.* Suarez *lib.6. c.26. num.9.* Sanctius *lib.8. de matrimon. diſp.9.n.22. & ſequentibus,* & videatur etiam Caiet. 1.2. *quæſt.97. art.4.* aſſerens in leuibus, in periculoſis, in frequentibus cauſis poſſe Epiſcopum diſpenſare, etiamſi aliàs huiuſmodi cauſæ ſint Pontifici reſeruatæ. Et his omnibus adde duos alios doctiſſimos Patres Dominicanos Magiſtrum Ledeſma *in ſumma tom.2. tr.10. de voto cap.8. ver. en la tercera parte,* & Magiſtrum Gallego *in Bulla Cruciatæ cap.9. par.3. §.1. dub.159.* Quintanaduenam *de iubilæo duarum hebdomadarum cap.12. num.12.* Gobat. *de Iubil. cap.42. quæſt.114. num.321.* Suarez *de Relig. tom.2. tract. de voto cap.26. num.9.* Leſſium *lib.21. cap.49. dub.13. num.186.* Sanchez *in ſumma tom.1. l.3. cap.40. n.32. & 34.* Valentiam *tom.3. diſp.6. punct.7.* Martinum de San Ioſeph, & alios in ſequenti Reſolutione citandos.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 26. per totam, & ſignanter à § Et eandem, & in Reſ.27 §.vlt.

Quæ eſt in tom.4.tr.3. Reſ.119.

3. Sed ſi aliquis hic quærat, An ſi occurrat prædicta neceſſitas, & aditus neque ad Epiſcopum pateat, poſſit Parochus diſpenſare præſumpta Pontificis voluntate? Reſpondeo negatiuè contra Gabrielem *in diſt.38. quæſt.1. art.5. concluſ.2.* & contra Rodrig. loco infra adducendo, quia in Parocho nulla eſt poteſtas ordinaria ad diſpenſandum in votis etiam non reſeruatis, neque ad illa commutanda, vt latè probat Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.9. n.27.* ratione, & auctoritate; nemo enim poteſt vota commutare, niſi habeat iuriſdictionem vel Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem in foro externo, vel habeat priuilegium, vt contra Rodrig. *tom. qq. regular. art.9.* probat Sanchez, *loco citato,* & Bard *in Bulla Cruciatæ part.2. tract.7. cap.2. ſect.5. n.143;* cui adde Quintanaduenam *vbi ſupra.*

RESOL. LXXVI.

An Epiſcopus valeat diſpenſare, vt contrahens cum voto Caſtitatis poſſit petere debitum?

Et quid circa hoc quoad Regulares virtute priuilegiorum; aſſignatos tamen per Prouincialem, vel etiam non aſſignatos virtute alterius priuilegij Iulij II?

Et quid de Confeſſario virtute Bullæ Cruciatæ?

Et notatur, quod ſi ſupra dictus vouens Caſtitatem, vel cum voto Religionis facto ante matrimonium, vel poſt matrimonium ratum facto, nondum conſummauit matrimonium, in iſtis caſibus neque Epiſcopus, neque Regularis, neque Confeſſarius virtute cruciatæ poteſt diſpenſare. Ex p.11. tr.8. & Miſc.8. Reſ.4.

§.1. AD hoc dubium reſpondet Dicaſtillus de *Sacr. tom.3. tract.10. diſput.8. dub.4.* vbi ſic ait; Addunt etiam Henriquez, & Valentia ſupra, Epiſcopum poſſe diſpenſare cum iis, qui poſt votum caſtitatis ſimpliciter contraxerunt matrimonium, vt poſſint licitè petere. Quod tamen alij negant, quia id eſſet diſpenſare in aliqua parte ſubſtantiali voti caſtitatis ſimpliciter, quod nullo iure videtur concedendum Epiſcopo.

Sup. hoc. ſupra in Reſ. 133. §. vlt curſim ad medium, in tom.4. tr.3. Reſ.107. 2. & ſeqq. in tom.7. tr. 1. Reſ. 27 recitanter fine §.2.

2. Hoc tamen non obſtante mihi videtur probabile, quod prædicti Doctores docent, nam qui vouit caſtitatem ſimpliciter, & eo non obſtante contraxit matrimonium, in eum ſtatum peccando ſe reduxit, in quo interim dum durat, non teneatur ad caſtitatem ſimpliciter, atque adeò votum pro illo tempore durantis matrimonij non eſt in ſtatu voti caſtitatis ſimpliciter, rediturum tamen ad ſtatum caſtitatis

ſtitatis ſimpliciter, ſi ſuperuiuat alteri coniugi; ergo Epiſcopus diſpenſando pro illo tempore, vt poſſit petere debitum, tantum diſpenſat in parte voti pro illo tempore, non caſtitatis ſimpliciter; cum teneatur vouens reddere debitum coniugi, & quoad illam partem conſeruare caſtitatem.

3. Eandem diſpenſationem concedere poſſunt Confeſſarij noſtræ Societatis, quibus Prouincialis Præpoſitus id commiſerit; de quo fit mentio in noſtris Priuilegiis *in compendio*, *verbo*, *diſpenſatio*, §.9. atque adeo aliæ Religiones, quæ habent communicationem Priuilegiorum cum Franciſcanis, quibus id conceſſit Pius V. 26. Octobris anno 1569. Ita Dicaſtillus, & ante illum quoad auctoritatem Epiſcoporum Leander *de ſacramentis tit.* 2. *tract.* 9. *diſput.* 24. *quæſt.* 18. qui plures citat, & verum eſſe affirmat contra Azorium, etiam caſu, quo matrimonium non fuerit conſummatum: in illo namque, etiam poterit Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum, etiam priori bimeſtri poſt initum, nec conſummatum. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſput.*12. *num.* 6. *&* *diſput.* 16. *num.* 3. *&* *lib.*4. *ſumm. cap.*40. *num.* 63. Vide etiam in fauorem Epiſcoporum Gallego *in Bull. Cruciatæ cap.*9. §.1. *dub.* 169. & Andream Mendo etiam *in Bulla Cruciatæ diſputatione* 26. *cap.*11. *num.* 119. qui tamen negant hanc auctoritatem Confeſſariis virtute Bullæ Cruciatæ, & rectè quidem.

4. De Confeſſariis autem Regularibus Leander *quæſt.* 17. reſpondet non poſſe quidem vti dicta facultate abſque commiſſione ſuorum Prælatorum; nempe Prouincialium, aut Conuentualium. Nam quorumlibet horum eſſe neceſſarium, & ſufficere, conſtat ex priuilegiis, & indultis Pontificum. In primis namque, quod ſit neceſſaria, & ſufficiat commiſſio Prouincialis, conſtat ex indulto Pij V. ſupra relato, ex quo hanc primam noſtræ reſponſionis partem, vt certam docent Doctores nuper pro ſecunda ſententia adducti. Deinde, quoad dictam facultatem vtendam etiam ſufficiat commiſſio Prælati Conuentualis, docet Ioannes de Cruce *in ſumm. quæſt.*4. *de matrim. dub.*12.*concluſ.*3.*& in Epit.cap.*6. *leg.* 2. *dub.* 6. per hæc verba; Iſti Religioſi ex commiſſione ſuorum Prouincialium poſſunt, in foro tantum conſcientiæ, diſpenſare cum coniugibus, qui carnaliter peccauerunt cum conſanguineis alterius ſui coniugis, vt poſſint petere debitum à ſuo coniuge. Ita conceſſit Pius V. inter viua vocis orac. *n.*9. Cardinali Cribelo pro Minoritis. Imo, & Iulius II. Bulla 23. cùm Martinus V. iam conceſſerat Priori, ſeu Præſidenti Monaſterij Benedictini Valliſoleti, & tribus, aut quatuor Monachis eiuſdem Conuentus per priorem, ſeu Præſidentem deputandis, & ad nutum reuocandis, vt poſſint in ſuo Monaſterio, imo & extra, vt ex contextu colligi videtur, cum prædictis diſpenſare. Et iſta conceſſio, vt in eadem Bulla habetur, eſt iam extenſa ad alia Monaſteria dicti Ordinis. Et conſequenter aliis Ordinibus communicata. Hucvſque Cruz, & poſt illum Candidus *loc. cit.* vbi ſic ait; Per priuilegium tamen Iulij II. conceſſum Congregationi Sancti Benedicti Valliſoleti, poſſunt id facere ſine commiſſione Prouincialis. Ita ille. Hucvſque Leander. Vnde noſtri Confeſſarij poſſunt hanc auctoritatem exercere cum licentia ſolius Præpoſiti domus.

5. Nota tamen hîc cum Gallego *vbi ſupra. Que ſi alguno de los caſados hizo voto de Religion antes del matrimonio, y no le ha conſumado, ò ſi le hizo deſpues, y tampoco le conſumò entonces, ni el Obiſpo, ni el Confeſſor electo por la Bula puede diſpenſar, ò comutar para que pida el debito, porque non ſe halla impedido para executar el voto, y pues puede entrarſe en Religion, eſtà obligado à comprirle, lo qual no tuuiera ya lugar deſpues de conſumado el matrimonio. Eſta doctrina enſeña nueſtro Maeſtro Fray Domingo de Soto in* 4. *diſtinct.*38. *quæſt.*2. *art.*1.*col.*7. *à quien ſigue Thomas Sanchez lib.*4. *moral. cap.*40.*n.*64. Ita ille, qui citat Ledeſmam, & Sanchez.

RESOL. LXXVII.

De quodam voto conditionali, poſtea confirmato, an poſſit per Epiſcopum diſpenſari?

Verbi gratia N. febri acuta correptus magno cum vitæ diſcrimine vouit ingredi religionem, ad hoc vt priſtinam recuperaret ſanitatem, quod votum poſtea ſanitati reſtitutus confirmauit, an &c. Ex p.tr.8. & Miſc.3. Reſol.16.

PVto in ſupradicto voto poſſe Epiſcopum diſpenſare cùm non ſit votum abſolutum Religionis, ſed conditione: & licèt impleta conditione obligatio ſit abſoluta, tamen initium, origo, & radix dictæ obligationis fuit imperfecta voluntas pendens à futuro euentu, quæ ſemper in ipſa obligatione imbibita manet, & idem ſemper eſt verum dicere eam obligationem ortam eſſe ex conſenſu quodam imperfecto. Ergo poterit Epiſcopus diſpenſare. Et ita ego docui *in part.*1. *tract.*11. *reſol.*54. cum Sanchez, cui nunc addo Trullench. *in decalogum*, *tom.*1. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*40. *num.*5. Villalobos *in ſumma tom.*2. *tractat.*34. *difficul.*26. *numer.*10. Caſtrum Palaum *tom.*3. *tractat.*15. *diſput.*2. *punct.*12. *numer.*15. Raphaëlem de la Torre *in.*2.2 *D. Thoma*, *quæſtion.*88. *art.*12. *diſput.*3. *num.*9. Cæleſtinum *in Theol. Moral. tract.*5. *cap.*6. *num.*5. & alios penes ipſos. Et hanc ſententiam probabilem putant etiam aduerſarij, vt Pontius *in Matrim. lib.*8. *cap.*9. *num.*7. Leſſius *lib.*2. *cap.*40. *dub.*18. *num.*118. *&* *ſequent.* Layman. *lib.*4. *tract.*4. *cap.*8. *num.*10. Nec obſtat quod poſt adimpletam conditionem confirmatum fuit votum, nam talis confirmatio cadit ſupra votum à principio non abſolutum, ſed conditionale; ergo dicendum eſt nullam maiorem obligationem addere ſecundum votum ad primum, nam ſecundum votum non fuit ſe aſtringere ad maius vinculum, quàm in prima emiſſione voti adſtrictus erat. Ergo ſicut prius votum non fuit votum abſolutum Religionis, & ideo ab Epiſcopo diſpenſabile, ideo nihil addidit quoad hoc eius confirmatio.

Quæ nunc eſt in tom.4. tr.3. Reſ.90. & in tom.8. tr 4 Reſ.78. § vlt. & hic infra in fine h. ſol. ſeq à Verſ. vnde, & in Reſol.80. §.2. à lin.2.

RESOL. LXXVIII.

At in dubio de valore voti reſeruati poſſit Epiſcopus diſpenſare?

Ex quo colligitur poſſe Epiſcopum diſpenſare in eiuſmodi votis reſeruatis, quando emiſſa ſunt ex metu Cadenti in virum conſtantem.

Vnde cum dubium ſit, an vota pœnalia, & conditionalia ſint reſeruata, ſequitur ratione eius dubij poſſe Epiſcopum in eis diſpenſare, etiam purificata conditione, & commiſſo delicto. Ex p.4. tr.3. Reſ.59.

§ 1. REſpondeo affirmatiuè, quomodocumque dubium illud oriatur, ſiue quia non ſunt coniecturæ ſufficientes, ſiue quia ſunt probabiles rationes ad dubitandum; quia cùm reſeruatio ſit odioſa, reſtringenda eſt ad caſus certos. Ex quo colligitur poſſe Epiſcopum diſpenſare in eiuſmodi votis reſeruatis quando emiſſa ſunt ex metu cadente in virum conſtantem. Nam licèt aliqui exiſtiment talia vota valere iure naturali & poſitiuo, vt docet Suarez

Quãuis non plene ſup. hoc lege tamen ſupra doctrinam Reſol. 20. & aliarum eius primæ not. & in tom.1. tr.5. Reſ 40. §. Ad ſecundum.

inter mediũ & finem à Verſ. Ad quod eſt optima.

Suarez *lib.6. de voto*, *cap.26. num.4. & 5.* attamen probabile votum eſt, an ea vota valeant, vel ſint nulla iure Eccleſiaſtico, vt tradit Sanchez *in ſumma tom.1. lib.4. cap.40. num.31.* & ideo, quia eorum votorum valor eſt ſub opinione, poterit in eis Epiſcopus diſpenſare. Deinde colligitur in dubio etiam an ſit aliquod votum reſeruatum, nec ne, in benigniorem partem eſſe interpretandum, & cenſeri non reſeruatum, & poſſe in eo Epiſcopum diſpenſare. Vnde cùm dubium ſit an vota pœnalia & conditionalia ſint reſeruata, ſequitur ratione eius dubij poſſe Epiſcopum in eis diſpenſare, etiam purificata conditione, & commiſſo delicto; & hæc omnia docet Baſilius Pontius *de matrimon. lib.8. cap.9.n.14. & ſeq.*

Sup. hoc in tom.8.tr.4. Reſolut.40. §. vltim. ad lin.5. &c. Sup. hoc in Reſ.præterita,& in aliis eius annot. & in tom.4. tr.3. Reſ 89. §. 2. ad medium.

RESOL. LXXIX.

An bona fide diſpenſatus in voto, exiſtimans adeſſe cauſam, cum tamen non ſit valeat diſpenſatitio?

Et in textu huius Reſolutionis aliqua alia explanantur pro intelligentia ſupra dicta difficultatis. Ex p.6. tr.7. & Miſc.2. Reſ.23.

Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſol.36.& 37.

§.1. NEgatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom.3. tract.15. diſput.2. punct.9. num.4.* vbi ſic ait. Verius credo ob cauſam legitimam, ſed in re illegitimam, non ſubſiſtere diſpenſationem, eſto diſpenſans, & diſpenſatus excuſentur à culpa. Quia ad ſedandos ſcrupulos, & pacandas conſcientias id neceſſarium non eſt: ſufficit enim quòd præſumatur legitimam eſſe diſpenſationem quæ rectè præſumi poteſt, quoties conceditur ex cauſa, quæ creditur legitima, imò ex cauſa, quæ dubia eſt. Nam ſtante hac præſumptione tutus eſt diſpenſatus, & ſecuré procedit. Quòd verò diſpenſatio detecta nullitate cauſæ ſubſiſtat, neque ad rectam gubernationem, neque ad ſcrupulos vitandos, ſedandáſque conſcientias expedit: ſed potiùs expedit contrarium, ne Deus cenſeatur errori fauere. Adde iura & Doctores clamare ad diſpenſationis valorem cauſam legitimam requiri: ergo veram, & non apparentem tantùm. Ita ille, cui adde Doctores quos citat & ſequitur Bonacina *tom.2. diſp.1.quæſt.2. punct.4.n.8.*

2. Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo: quam tenet Leſſius *lib.2.cap.40. dub.17 num.119.* Sanchez *in ſumma tom.4. lib.44. num.10.* quibus adde nouiſſimè Ægidium Trullench. *in Decalogum tom.1. lib.2. dub.33. num.24.* vbi ita aſſerit. Si quæras an prædictis caſibus corruat diſpenſatio; detecta poſtea veritate in contrarium. Reſponde, ſi dubium erat de ſola Superioris poteſtate, an ille eſſet legitimus, ſi reuera habebat titulum coloratum, valebit diſpenſatio: nam eius acta valent, *leg. Barbarius ff. de offic. Prætor.* Secus ſi non habebat titulum. Si autem dubium ortum ſit ex aliis cauſis, vt quia dubitatur, an poteſtas delegati extendatur ad hunc caſum: aut an id votum ſit reſeruatum, aut an cauſa fuerit ſufficiens, tunc diſpenſatio bona fide conceſſa non corruet, detecta poſtea veritate in contrarium: quia diſpenſatio non fuit conditionalis, nec valor pendens à futuro euentu: hoc enim petit recta Eccleſiæ adminiſtratio, nec aliter vitarentur innumeri ſcrupuli, qui ſuboriri poſſent. Demum ſi dubium fuit ex ratione veritatis tacitæ, aut falſæ cauſæ expreſſæ, aut in illa fuerit finalis, corruet diſpenſatio iuxta dictum hoc dubium. Quæres quartò, quia hoc non pertinet ad Superioris poteſtatem, quæ in bonum Eccleſiæ eſt latè interpretanda: ſed ad ſolam eius voluntatis veritatem reducitur, quæ eſt tantùm diſpenſare iuxta propoſitam ſibi veritatem. Hucvſque Trullench. Itaque æquitati conſonum eſſe videtur ad ſedandos ſcrupulos, pacandáſque conſcientias, & Eccleſiæ rectam gubernationem, vt Deus remiſſionem voti nomine ipſius bona fide factam approbet, & confirmet, nec debet in noſtro caſu à futuro euentu dependere.

Sup. hoc ſignanter ſed curſim in vltimis lin. Reſol. 1. annot. præteritæ.

RESOL. LXXX.

An leuitas in vouendo præſtet ſufficientem cauſam diſpenſandi, etiam ſi vouens non habeat difficultatem exequendi votum?

Et pro intelligentia huius quæſtionis adducitur, quod ſi in tenera ætate votum emiſiſti, vel interueniente metu, vel in triſtitia, aliave paſſione, vel errore circa cauſam impulſiuam; vel quia cauſa, ob quam motus fuiſti ad vouendum, ceſſauit; in his caſibus iuſtam habes diſpenſandi cauſam, in voto, etiamſi difficultatem illud exequendi non habeas; Sed in prædictis caſibus ſemper cum diſpenſatione admiſcenda ſit aliqua commutatio.

Et quæritur, an votum Religionis intelligatur attenta forma iuris communis, quod annum probationis cõcedit ad experiendum; & quis ſatisfaciat voto animo experiendi, & Nouitiatus tempore exeat ex iuſta cauſa.

Et quid, ſi exeat ſine iuſta cauſa, & ex leuitate, an tunc teneatur iterum ingredi? Ex part.6. tract.7. & Miſc.2. Reſ.24.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Valentia *tom.3. diſp.6. quæſt.6. punct.7.* Quia ceſſante graui difficultate exequendi votum, grauíque periculo tranſgreſſionis nulla adeſſet cauſa obſtans executioni voti. At omnes Doctores ſentiunt cauſam legitimam diſpenſationis illam tantum eſſe, quæ voti exequutioni obſtat: ergo defectus plenæ libertatis in vouendo, non præſtat in ſupradicto caſu legitimam diſpenſationis cauſam. Conſentit Suarez *lib.6. de voto cap.17. num.14.* vbi ait: licèt votum fuerit temerè factum, ſi tamen non nocet, ſed potiùs vtile inuenitur, non erit illa ſufficiens cauſa tollendi votum.

Sup. hoc ſupra in tr.1. Reſol. 79. §.Nec obſt: dicere, ad medium, Verſ. & leu caſ. cum quibus.

2. Sed affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto. Dico igitur, quòd ſi in tenera ætate votum emiſiſti, vel interueniente metu, vel in triſtitia, aliáve paſſione: vel in errore circa cauſam impulſiuam: vel quia cauſa, ob quam motus fuiſti ad vouendum ceſſauit: in his caſibus iuſtam habes diſpenſandi cauſam in voto; etiamſi difficultatem illud exequendi non haberes. Et ita docet Caſtrus Palaus *tom.3. tract.15. diſput.2. punct.9. numer.6.* Sanchez *de matrimonio tom.2. lib.8. diſput.20 num.12. & ſeq. & in ſumma tom.1 lib.4.c.45.n.28.*

Sup. doctrina content in hoc §. leg ſupra latam doctrinam Reſ 77 & alterius Reſ. & §. eius not.

3. Nec obſtat ratio Valentiæ adducta in contrarium: nam concedo cauſam ſufficientem ad diſpenſandum debere executioni voti obſtare. Negamus tamen defectum plenæ deliberationis non eſſe huiuſmodi, per ſe enim obſtat, cùm votum emittitur, licet poſtea non obſtet: ſed hoc eſt per accidens. Secundo reſpondeo cum Sanchez in locis allegatis cauſam obſtantem exequutioni voti requiri pro diſpenſatione voti perfectè voluntarij, ſecus pro diſpenſatione voti imperfectè voluntarij. Quod ſatis colligitur ex voto per vim & dolum extorto, quod, (vt ſtatim dicam) diſpenſari poterit, tametſi nullum periculum habeas violationis.

4. Notandum eſt tamen cum citatis Doctoribus, quibus adde Trullench. *in Decalog. tom.1 lib.2. cap.2. dub.33. num.8.* quod in ſupradictis caſibus licèt leuitas iuſtam præbeat cauſam diſpenſandi tamen

tamen frequenter cum diſpenſatione admiſcenda videtur aliqua commutatio. Et ita ego olim conſului potuiſſe Summum Pontificem diſpenſare in voto Religionis emiſſo ex quadam vehementi paſſione? licèt vouens nullam aliam difficultatem pro executione haberet. Verùm talem conſulentem ad illud votum ampliùs non teneri, ego tunc probabiliter conſului: quia iam ingreſſus fuerat Religionem, licèt abſque cauſa iuſta poſtea fuerit egreſſus: nam fateor opinionem probabiliorem docere talem voto non ſatisfeciſſe, & teneri iterum Religionem ingredi: tamen contraria ſententia eſt probabilis, & vt probabilem illam nouiſſimè admittit Fragoſo in Regimine Chriſt. Reipubl. *part.1. lib.1. diſput.2. num.329.* vbi ſic ait. Votum Religionis intelligitur attenta forma iuris communis, quod annum probationis ad experiendum concedit; & quis ſatisfacit voto, ſi ingrediatur animo experiendi, nouitiatus tempore exeat ex iuſta cauſa. Non tamen deſunt, qui doceant egreſſum ſine iuſta cauſa, ſed ex leuitate non peccare contra votum, neque teneri iterum ingredi: quæ opinio eſt ſatis probabilis. Ita Fragoſo & Doctores, quos ego adduxi *in 4.part. tract.4. reſolut.25.* Vide etiam Trullench. *in Decalogum tom.1. lib.2.cap.2.dub.20.n.5.*

e hic eſt om.8.tr. ef.29.& m.4.tr. ef.101. ad lin.5. t.

RESOL. LXXXI.

An ſit credendum dicenti ſe habere poteſtatem delegatam diſpenſandi?

Ex quo ſequitur credi poſſe Epiſcopo promouenti ad ordines non ſibi ſubditum, dicenti in titulo collationis Ordinum ſe illum promouiſſe ex licentia proprij Epiſcopi.

Etiamque infertur credi poſſe litteris Summi Pœnitentiarij aſſerentis ſibi viuæ vocis Oraculo commiſſum eſſe, vt diſpenſet in aliquo caſu Pontifici reſeruato. Ex part.8. tr.3. Reſ.30.

§.1. RESpondeo quòd in foro conſcientiæ, cuicumque viro timorato, ac Confeſſario, dicenti, ſibi delegatam eſſe poteſtatem ad abſoluendum, vel diſpenſandum, vel ad aliquid aliud, fides haberi poteſt. Quod experientia ipſa demonſtrat; facultas enim abſoluendi à reſeruatis, & diſpenſandi, medio Confeſſario, ſolet à pœnitentibus impetrari. Quoad forum verò exterius, communis concluſio eſt, commiſſionem delegatam probandam eſſe, oſtenſo delegationis inſtrumento, & aliàs non eſſe credendum eam aſſerenti, vt conſtat ex *cap. cùm in iure, de offic. deleg.* vbi gloſſ. & Canoniſtæ omnes. Ratio eſt, quia cùm ſit quid facti, non præſumitur.

2. Limitant hoc aliqui, niſi delegatus ſit perſona conſtituta in excelſa dignitate, vt eſt Legatus Cardinalis. Sic Anton. *cap.ad eminentiam, num.4. & 5. de ſentent. excomm.* Panormit. *in cap. quod ſuper, num.5. de fide inſtrum.* Calder. *conſ.2. tit. de offic. Legat.* Ioan. Monach. *in cap. vnico, de ſchiſm. in 6.* Paul de Caſtro *conſil.307. lib.2.* Roman. *conſ.59. dub.4.* & alij, quos refert, & ſequitur Gratian. *reg.290.n.vnico.*

3. Sed hæc limitatio ſolùm eſt vera, quando non agitur de præiudicio tertij, vel ſaltem non graui, vt in facultate data ad abſoluendum, diſpenſandum, &c. tunc enim creditur illi, quamuis ſuæ delegationis litteras non oſtendat; ſecus verò ſi agatur de notabili præiudicio tertij. Sic Panormit. *loco citato.* Menoch. aliis relatis *d. præſumpt.15. num.4. & 9.* Guttier. *lib.2. quæſt. Canonic. cap.17. in fin.* Sanchez alios referens *lib.8.de matr. diſp.17. num.18.& 19.*

4. Ex his infert Sanchez *lib.8. diſp.17. num.19.* aſſerenti ſe habere poteſtatem diſpenſandi, abſoluendi, concedendi Indulgentias, credi poſſe; quia agitur de nullo, vel minimo præiudicio: cautè tamen hæc illatio accipienda eſt, non enim cuilibet in hac parte credi debet, ſed viro timorato, & in dignitate conſtituto, & de quo præſumi non poſſet falſum dicere. Tum; quia eſto hæc poteſtas nullum, vel minimum præiudicium ordinariis afferat: habenti illum ſpecialem honorem, & authoritatem, ob cuius cauſam præſumi poteſt tibi falsò arrogare. Non ergo eſt credendum, niſi probet. Et ita hanc ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.1.tr.3. diſp.6.punct.10.n.4.*

5. Sequitur etiam ex ſupradictis, credi Epiſcopo promouenti ad Ordines non ſibi ſubditum, dicenti in titulo collationis Ordinum, ſe promouiſſe ex licentia proprij Epiſcopi, quia agitur de modico præiudicio. Et ita tenent Rebuff. *in prax. benef.tit.de forma Dimiſſoriarum, num. 36.* & relato Cardinali, Menoch. *de arbitr. lib.1. quæſt.76. num.10.* Gutierr. *lib.2. qq.Canon.cap.17. num. penult.* & Sanchez *loco citat.num.20.*

6. *Secundò* infertur, credi litteris ſummi Pœnitentiarij, aſſerentis, ſibi, viuæ vocis oraculo, commiſſum eſſe, vt diſpenſet in aliquo caſu Pontifici reſeruato, quòd id in nullius præiudicium vergat. Et ita Paulo *citato*, docent Cardin. *Clemen. ne Romani. §. Eo tamen prouiſo, num.1. de elect.* Francus *cap.1. num.4. de tempor. ordin. in 6.* & *ibi* Domin. *§.vltimo, num.1.* Octauianus Veſtr. *de officiis Curiæ Romanæ, lib.1. cap.2.* & Sanchez *diſput.17. num.21.*

RESOL. LXXXII.

An diſpenſatio in votis, vel aliquo alio impedimento poſſit fieri, inuito eo, cum quo diſpenſatur.

Et an Superiores poſſint irritare vota, & iuramenta ſubditorum, illis nolentibus, & inuitis, ſicut poteſt fieri abſolutio ab excommunicatione inuito? Ex p.8. tract.3. Reſ.86.

§.1. QVæſtio eſt curioſa, & negatiuè reſpondent. Et ideò licèt Aragon.2.2. *quæſt.89. artic.9. paulo poſt principium*, & Suarez *tom.2. de Relig. tract. de voto, lib.6 cap.1. ad finem*, Sayro *in claui Regia, lib.5. cap.8. num.6.* concedant, poſſe ſuperiores irritare vota ſubditorum, illis nolentibus, & inuitis; id tamen *ibidem* de diſpenſatione loquentes negant, ex his fundamentis. *Primò*, quia diſpenſatio eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis; & eſt beneficium quoddam quod inuito non conceditur, nec prodeſt. *Secundò*, quia irritatio poteſt fieri licitè, & validè ſine cauſa: at non ita diſpenſatio voti, aut iuramenti; probauimus enim *ſupra*, nec licitè, nec validè ſine cauſa fieri poſſe; quare cùm illa ſine cauſa fieri poſſet, non pendebit talis irritatio à vouentis, vel iurantis, voluntate: pendebit autem diſpenſatio, cùm ſine cauſa fieri non poſſit. *Tertiò*, quia diſpenſatio datur in fauorem eius, cum quo diſpenſatur: ergo non debet in eius onus eo inuito retorqueri, iuxta *reg.61. Quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. Quartò*, quia eo ipſo quòd ſubditus diſpenſationem non acceptat, videtur iterum votum emittere de nouo.

2. His tamen non obſtantibus, affirmatiuam ſententiam tenet Sanchez *in ſumma lib.4. cap.24. num.26. in medio*, vbi expreſsè ait, diſpenſationem

voti concedi poſſe ſubdito inuito, ita vt eum voti obligatione liberet, & ita cum Sanchez tenet Beja *in ſuis reſponſionibus, part.2. caſu 9. notab.2.* Et ratio, ac fundamentum eſt *Primò*, quia ſubditus nequit ſua voluntate præiudicare poteſtati ſuperioris ad diſpenſandum, quando ſuperior iuſtam cauſam diſpenſandi habet. *Secundò*, quia etſi, regulariter loquendo, diſpenſatio ſit beneficium, & fauor illius, cum quo diſpenſatur, at quando id, bono communi poſtulante, poteſt, non in eius beneficium conceditur, ſed in beneficium boni communis.

3. Nec fundamenta contrariæ ſententiæ vim habent. *Ad primum*, enim reſpondeo, etiam abſolutionem ab excommunicatione eſſe actum iuriſdictionis ſpiritualis, & eſſe beneficium quoddam: & tamen poteſt conferri inuito, & illi prodeſt, vt ab eo vinculo liberetur, vt docet Sanchez *lib.4. Decalogi, cap.24. num.26.* & traditur paſſim in materia de excommunicatione; & beneficium etiam quod in bonum commune referri poteſt, licèt alicui immediatè proſit, poteſt ei inuito concedi, non ratione beneficij ei collati, ſed ratione beneficij, quod bono communi confert. *Ad ſecundum* reſpondeo, in hoc verſari diſcrimen, quòd irritatio poteſt ad libitum ſuperioris concedi validè inuito vouenti, nulla ſubſiſtente cauſa: at diſpenſatio non poteſt ei inuito validè concedi niſi iuſta cauſa data, poſcenteque bono communi, aut alia vrgenti neceſſitate occurrenti, data autem iuſta cauſa etiam non pendet à voluntate ſubditi, ſicut nec pendet irritatio. *Ad tertium* dico, eam gratiam per accidens retorqueri in onus vouentis, non enim ob eius onus fit, ſed ob fauorem boni communis. *Quartum* nullam habet difficultatem, quia eadem ratio militat prorſus in irritatione, dum enim ſubditus irritationem non acceptat, videtur quaſi de nouo votum emittere, & tamen contrarij Doctores aſſerunt imitationem fieri poſſe vouenti, & iuranti inuitis, quare quamuis de nouo fiat, adhuc poteſt ſuperior eius obligationem tollere vouenti inuito.

Sup. hoc in tom.5.tra.1. Reſ. 89 & pro validitate & licite in alis eius annot.

4. Monet tamen Sanchez, & benè, *dict.lib.4. Decalogi, cap.24. num.26.* vt rectè, & firmiter diſpenſatio hæc inuitis vouentibus, & iurantibus fiat, debere fieri non ſolùm diſpenſando, ſed etiam prohibendo ſimul voti, & iuramenti materiam: ſic enim fiet, vt poſtea emiſſum votum de illa ſit irritum, tanquam de re illicita, quia prohibita, quod idemmet Suarez *tom.2. de Relig. tractat. de voto, lib.6. cap.1. ad finem*, ait, idem eſſe etiam neceſſarium, vt irritatio rectè fiat inuito ſubdito.

5. Idem docet Beja *dicta part.2. in ſuis reſponſionibus, caſu 9. notab.2.* de commutatione voti. At dicendum eſt, inuitis vouentibus, & iurantibus prædictam commutationem fieri non poſſe; quia per commutationem non tollitur obligatio, ſed transfertur in aliam materiam, & ſic nequit alia obligatio de nouo contrahi abſque vouentis voluntate, & ita docet Sanchez *d. lib.4. Decal.c.34.n.27.* & Suarez *mòdo allegatus.*

6. Non deſinam tamen hîc adnotare Ochagauiam *de ſacram. Matrim. diſpenſation. tractat.4.q.7. num.6.* reſpondens ad quæſtionem propoſitam, docere regulariter id, non poſſe fieri per diſpenſationem contra voluntatem eius, in cuius fauorem diſpenſatur, quia cùm diſpenſatio ordinetur in leuamen eius, non debet in eius grauamen retorqueri, iuxta *regulas iuris.61. & 69. in 6.* ita notauit Suarez *2. tom. de religione. ſol.1144.* Credo tamen in eo caſu, quo diſpenſatio maximè eſſet neceſſaria, vel ad bonum commune, vel ad bonum ſpirituale eius, cum quo diſpenſatur, poſſe concedi diſpenſationem eo inuito, non ſolùm validè, quod certum eſt, quia diſpenſatio tantùm dependet, cùm ſit actus iuriſdictionis, ex voluntate diſpenſantis, & ex cauſa ſufficienti; ſed etiam licitè, cùm ſuperior contra voluntatem inferioris poſſet ab eo auferre impedimenta ſalutis.

RESOL. LXXXIII.

An diſpenſatio impetrata pro aliquo proſit, ſi eo ignorante impetrata eſt?

Et diſcutitur, an diſpenſatio impetrata ab altero volentium matrimonium inire, vel, qui irritum inierunt, proſit vtrique, quamuis alter prorſus impedimentum, ad diſpenſationem ignoret? Ex part.8.tr.3. Reſol.87.

§.1. Negatiuam ſententiam tenet P. Leone ex Societate IESV *in ſua vtiliſſima praxi Pœnitentiariæ, part.1.fol.34.* ex ſequentibus rationibus.

2. *Primò*, quia preces debent veritate niti, & præcipuè in rebus ſubſtantialibus: quomodo preces veritate niterentur, ſi orator non eſſet verè orator, id eſt, falſus, cùm non ipſe oraret, hoc eſt, peteret gratiam, ſed alius, eo proſus inſcio?

3. *Secundò*, quia Sedes Apoſtolica non admittit ſupplicationes, quæ non fiunt de conſenſu illius, pro quo ſupplicatur, *c.innotuit 20.§. fin.de elect.* ergo neque Maior Pœnitentiarius, qui Sedis Apoſtolicæ vices gerit.

4. *Tertiò*, daretur occaſio mercimonij ſuper litteris Maioris Pœnitentiarij, cùm vnuſquiſque ad libitum poſſet ſibi fingere caſus, & diuerſa deſuper Breuia congerere de rebus communiter contingentibus, illaque poſtea magno recepto pretio egentibus tradere, ſeu potiùs vendere: quod tamen totis viribus impediendum eſt, argument. *cap. nonnulli, 28. §. ſunt & alij, de ſcript.* vbi gloſſ. & omninò repellendum à ſancto, & immaculato S. P. Officio.

4. *Quartò*, iſtæ gratiæ pendent à mente & voluntate concedentis, *cap. mandatum 38. de reſcriptis, cap. cùm cauſam 36. de præbend. cap. vlt. de procurat.* Mens autem M. P. & S. P. eſt, illas ſolùm petentibus concedere, vt ex ipſiſmet verbis diplomatum patet: & mihi clariſſimè conſtat experientia annorum quatuordecim, quibus munus Procuratoris in S.P. Officio exercui. Immò benè recordor, quemdam ſolicitatorem grauibus minis redargutum, eiuſque, quamplurima Memorialia à me retenta & lacerata, de mandato Illuſtriſſimi D. Regentis, ob ſolam ſed probabilem ſuſpicionem, quòd illa non fuiſſent confecta & protecta de egentium conſenſu, & ſcientia.

6. Sed ego puto talem diſpenſationem omninò prodeſſe, ſicut & alia priuilegia, etiamſi motu proprio concedantur, niſi oppoſitum velit Pontifex. Ita ſentiunt Emanuel Sà *in ſumma, verb. gratia, num.23.* & Vaſquez *2. tom. in part.2. diſputat.156. num.33.* Probatur *primò* ex *l.vniuerſi 6. C.de precibus Imperat. offer.* quæ decernit, non referre, à quo impetratum ſit priuilegium, dummodo à Principe conceſſum ſit. *Secundò* probatur ex *cap. ſi motu proprio, de præbend. in 6.* ibi, ſecus ſi ad petitionem illius, vel alterius pro eodem; ex quo colligitur litteras ad beneficia poſſe impetrari ſine mandato generali, vel ſpeciali eius, cui impetratur; ergo eadem eſt ratio de impetratione diſpenſationis. Vnde ſi quis diſpenſationem obtineat pro conſanguinitate, quia coniunctus erat cum Maria, hæc diſpenſatio, etiamſi à Maria ignoretur, ei proderit, cùm illud impedimentum commune ſit vtrique. Ad hoc verò,

vt

vt diſpenſatio mandetur executioni, debet priùs ab eo, in cuius fauorem conceſſa eſt, acceptari, vel ab habente ſpeciale mandatum eius. Quam doctrinam circa beneficia docent Felinus *cap. nonnulli*, *§. ſunt, num.46. de reſcriptis*, & alij, & generaliter quantum ad priuilegia docet nouiſſimè Vaſquez *loco citato, cap.2.* Et eadem videtur eſſe ratio, quod attinet ad diſpenſationem matrimonij, imò eandem doctrinam in ſpecie noſtri caſus docuit Salas *tom. de legibus, q. 96. tractat.14. diſput.12. ſect.7. numer.29.* Probatur verò, vt diſpenſatio effectum ſuum ſortiatur, requiritur acceptari eam ab eo, cui intereſt, quia diſpenſatio conceditur in fauorem priuatæ perſonæ, vt licitè poſſit contra legem communem operari, & ita nondum cenſetur ei prodeſſe, quovſque habeat notitiam illius; diuerſo verò modo loquendum eſt, cùm ſit reuocatio totius legis ſtatuentis aliquod impedimentum dirimens, quoad totam Rempublicam, nam poſt reuocationem talis legis promulgatam debito modo etiamſi quis contraheret cum mala fide, exiſtimans ſe laborare illo impedimento dirimente, quia neſcit tale impedimentum eſſe ablatum per nouam illam legem reuocatoriam; ſi tamen habeat animum contrahendi matrimonium eo modo, quo poſſit, validum matrimonium contrahet; quia tunc valor matrimonij non oritur ex priuilegio, quod nullum eſt conceſſum in eo caſu, ſed ex abrogatione legis, quæ conſtituerat impedimentum, quæ abrogatio, quia non fit in fauorem alicuius priuati, ſed potiùs totius Reipublicæ, non requirit ſcientiam priuatam, ſed communem, quæ ſufficienter habetur media promulgatione legitimè facta.

7. *Nota* tamen, quod P. Leone *vbi ſuprà*, limitat ſuam ſententiam in perſonis coniunctis, & putat, quoad noſtrum propoſitum, gratias ſacræ Pœnitentiariæ obtentas à conſanguineis, & affinibus vſque ad quartum gradum, ſuffragari indigentibus, etiamſi abſque eorum mandato, & ſcientia fuerint obtentæ. Nam in iſtis regulariter præſupponitur affectio, & non mercimonium, atque auiditas lucri: argum. *Auth. An mater, vel auia, C. de excuſat. tutor.*

8. Idémque exiſtimo dicendum de gratiis obtentis ab indigentium Confeſſariis vel amicis non leui amore coniunctis, ob rationes ſuperiùs allatas. Vide Sanchez *de matrimon. lib.3. diſputat.36. & lib.8. diſput.26.*

9. In ſumma, quando abeſt mercimonium, & auaritia, exiſtimo à quolibet poſſe impetrari huiuſmodi gratias. Vnicuique enim Deus mandauit de proximo ſuo. Ita ille.

10. Sed hìc diſcutienda venit illa quæſtio, an diſpenſatio impetrata ab altero, volentium matrimonium inire, vel qui irritum inierunt, proſit vtrique, quamuis aliter prorſus impedimentum, ac diſpenſationem ignoret. Videtur, quòd non, tum quia diſpenſatio, cùm ſit ſtricti iuris, non extenditur de perſona ad perſonam; tum etiam, quia cùm vtrique diſpenſatio deſeruire debeat, nec proſit, niſi à tempore ſcientiæ, videtur neceſſarium, vt vtrique conſtet.

oc in ıtibus Reſ. ınfra nam §. eſ.164. rius ſ. usnot.

11. Sed ita diſtinguendum eſt, vel impedimentum neceſſariò afficit vtrumque, vt eſt conſanguinitas, & affinitas vel afficit alterum ſolùm, vt eſt votum caſtitatis, aut ita commune, vt ſit tamen in vtroque diuerſum, vt ſi vterque caſtitatem promiſerit.

12. Quando impedimentun eſt prioris generis, ſatis eſt diſpenſationem ab altero obtineri, vel acceptari, vt proſit etiam alteri ignoranti. Ratio eſt quia diſpenſatio ad neceſſariò connexa extenditur. At diſpenſatio vnius ad contrahendum cum fœmina, eſt neceſſariò annexa diſpenſationi fœminæ ad contrahendum cum eo. Et eo ipſo quòd alter ex his ſuam diſpenſationem acceptat, ſit habilis ad contrahendum cum altero, quod fieri nequit, niſi vterque habilis ſit. Ergo proderit diſpenſatio illa alteri ignoranti. Sic docent Nauarr. *lib.4. conſ. in.1. edit. tit. de ſponſal. conſil.14. num.2. & in 2. lib. tit. de reſcript. conſ.3. num.2.* Henriquez *lib.11. de matrimon. cap.3. num.6.* Sanchez *lib.2. de matrimon. diſputat. 26. num.6.* & alij.

13. Quando verò impedimentum eſt poſterioris generis, tunc neceſſe eſt, vt ille, qui impedimento affectus eſt, etſi vterque illam acceptet, quamuis abſque eius mandato poſſit impetrari. Ratio eſt; quia diſpenſatio directè impetratur habenti impedimentum, nec impetrata vni, impetratur per quandam neceſſariam conſequentiam alteri, ſicut contingit in priori caſu. Ergo is, qui illa eget, debet eam noſſe, & acceptare, & ſi vterque egeat, vterque, &c. Ita Sanchez *loco citato, num.7.*

RESOL. LXXXIV.

An in diſpenſatione ſubreptio circa vnam partem vitiet etiam alteram, ſi partes reſcripti ſint omnino ſeparatæ?

Ex quo ſequitur, quod ſi in eodem reſcripto impetret quis diſpenſationem voti caſtitatis, ac peregrinationis Ieroſolymitanæ; allegata ſcienter falſa cauſa circa alterum votum, vera autem circa alterum, non vitiatur diſpenſatio circa vtrumque, ſed tantum circa illud, in quo cauſa falſa fuit; ſecus verò ſi duplicis impedimenti ad matrimonium contrahendum diſpenſatio in eodem reſcripto obtineretur, vt voti caſtitatis, & conſanguinitatis, &c. Ex part.8. tract.3. Reſ.90.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Panormitanus *in cap. ſuper litteris, de reſcript.* Sed contrarium eſt tenendum. Et probatur, quia hæc irritatio eſt in pœnam doli, & malitiæ: ergo eſt extendenda vltra caſum in eo textu expreſſum, qui eſt, quando impetratur vnum reſcriptum, diuerſa continens, quorum vnum connexionem habet cum altero, quia pertinet ad eandem cauſam decidendam. Sup. hoc infra in Reſ. 103. § Nec deſeram;

2. *Secundò*, quia, cùm diuerſæ gratiæ, abſque nulla connexione, in eodem reſcripto conceduntur ſunt virtute duo reſcripta, ac omninò per accidens, & materialiter vnum. Ergo nil confert ſubreptio circa vnam gratiam, ad alterius irritationem.

3. *Tertiò* quia *cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* vbi deciditur, reſcriptum ad beneficium, ſiue cum cura, abſque illa obtentum, tacito defectu legitimæ ætatis ad curatum: cùm tamen legitima eſſet ad ſimplex, validum eſſe ad obtinendum beneficium ſimplex, non verò curatum, hanc noſtram opinionem probare videtur: ibi enim ſunt diuerſæ gratiæ, & omninò ſeparatæ, & ad diuerſos effectus, nimirum altera ad beneficium ſimplex, altera ad curatum, & ideo ſubreptio circa vnam, non vitiat alteram. Et quamuis Panormitanus *in cap. ſuper litteris, num.5. de reſcript.* Felinus *in cap. ſedes, num.2. eodem tit.* Franc. *d. cap. ſi eo tempore, num.4.* Guttierrez *quæſt. Canonic. lib.2. cap.15. num.45.* ſentiant, intelligi *d.c. ſi eo tempore*, quando ſubreptio fuit per ignorantiam: hæc tamen expoſitio eſt ad libitum, ſeu gratis facta: nam textus indiſtinctè loquitur.

4. Ex his ſequitur, ſi in eodem reſcripto impetret quis diſpenſationem voti caſtitatis, ac peregrinationis Ieroſolymitanæ, allegata ſcienter falſa cauſa circa alterum votum, vera autem circa alterum, non vitiari diſpenſationem circa vtrumque, ſed tantùm circa illud, in quo cauſa falſa fuit. Ratio eſt, quia

ſunt diſpenſationes omninò ſeparatæ ſecus verò, ſi duplicis impedimenti ad matrimonium contrahendum, diſpenſatio in eodem reſcripto obtineretur, vt voti caſtitatis, & conſanguinitatis, nam ſubreptio doloſa in altero vitiabit totam diſpenſationem, quoniam, cùm ſit reſcriptum ad eandem cauſam, eundémque finem reſpiciens, quoad vtramque partem cenſebitur prorſus vnum. Vide Sanchez *de matrimonio, lib.8. diſput.21. num.71. & 72.* cui ego addo Merollam *tom.2. diſp.4. cap.6. num.403.* & alios penes ipſos.

RESOL. LXXXV.

An ſubreptio doloſa, vt totum reſcriptum vitiet, ſufficiat, vt ſit circa cauſam etiam impulſiuam?
Et quid, ſi ſubreptio ſit circa cauſam finalem? Ex p.8. tr.3. Reſ.91.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Syluester *verb. Reſcriptum, quæſt.6. & 7.* Corduba *in ſumma, quæſt.45. opin.1. punct.1.* immediatè ante 3. rationem, Guttierrez, *quæſt. Canonicar. lib.2. cap.15. numer.134.* & ita aſſerunt, *cap. ſuper litteris de reſcript.* indiſtinctè intelligendum eſſe ſiue ſubreptio doloſa verſetur circa cauſam finalem, vel impulſiuam.

2. At ego contrarium ſentio, & aſſero, ſolam ſubreptionem circa cauſam finalem illam vitiare, dicendum eſt, quantumuis malitia, & dolus adſit in tacenda veritate, vel exprimenda falſitate ſolius cauſæ impulſiuæ totius, vel partis reſcripti, nihil ipſius vitiari. Et ita intelligitur *d. cap. ſuper litteris*; quare ſolùm diſpenſationes, & cætera reſcripta cenſentur, quando, ſiue ignoranter, ſiue dolo, eſt taciturnitas veri, ſiue expreſſio falſi in cauſa finali. Et tunc, ſi ea ſubreptio, tacendo verum, ſiue exprimendo falſum contingat in cauſa finali totius reſcripti, & ita totum reſcriptum afficit, vitiabit totum, ſiue per fraudem, ſiue per ignorantiam contingat.

Sup. hoc late infra in Reſ. 103. & ſignāter à ṅ. 5. §. 1.

3. Et ideo textus *in cap. ſuper litteris*, intelligendus eſt de ſubreptione circa cauſam finalem; quia agit de taciturnitate veritatis, vel expreſſione falſitatis cauſæ conducentis ad valorem reſcripti: at cauſa impulſiua non eſt huiuſmodi, ſed ſola cauſa finalis, vt probauimus in ſuperioribus; ergo de ſola ſubreptione circa cauſam finalem agit. *Secundò*, quia textus, quoad hoc, æquiparat prorſus malitiam, & fraudem in tacenda veritate, vel exprimenda falſitate: ſed tacens veritatem, quam explicare non tenetur, qualis eſt circa cauſam impulſiuam, non poteſt fraude, vel malitia notari, hæc enim culpam implicant: cùm tamen nulla ſit in eorum taciturnitate, quæ quis explicare non tenetur. Nec obſtat, quòd in mendacij expreſſione delictum ſit: nam ſi non contingat circa cauſam conducentem ad reſcripti valorem, non afficitur id delictum malitia ſpeciali mendacij, ratione reſcripti, in quo contingit, vt benè inquit Sanchez *loco citat.* Sicut mentiens in Confeſſione ſacramentali, circa rem non neceſſariò confitendam, reus eſt mendacij ſimplicis, & non mendacij ad confeſſionem attinentis. Sicut ergo hoc mendacium non vitiat confeſſionem, vt benè probat Suarez *tom.3. in 3. part. diſp.22. ſect.10. num.5.* ita neque illud debet vitiare reſcriptum.

RESOL. LXXXVI.

An in dubio, vtrum cauſa expreſſa in narratiua alicuius reſcripti ſit finalis, vel impulſiua, cenſenda ſit impulſiua, & non finalis?
Idem dicendum eſt, quando dubium eſt, an ſatis probetur veritas narratorum: vel quia eſt dubium, an cauſa falſa allegata ſit finalis. Ex p.4. tr.3. Reſ.64.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Villalobos *in ſumma tom.1. tract.2. difficult.43. num.7.* vbi ſic ait: [*Quando vuieſſe duda ſi la cauſa fue ſolo impulſiua o final, algunos dizen que ſe ha de preſumir impulſiua, y dizen que en duda en eſte caſo haura de valer la diſpenſacion. Otros tienen que no ſe ha de preſumir ſi no final, anſi lo tienen Baldo y Socino, y eſta ſentencia tengo por mas cierta, y que en duda no ha de valer la diſpenſacion por que la ley eſta en poſſeſſion, y aſſi es meneſter que la diſpenſacion ſea cierta.*] Ita ille, & ante illum Molina *de iuſt. tom.1. tract.2. diſput.173.* & hæc opinio eſt probabilis.

Sup. ho[...] Reſ. ſec[...] in Reſ [...] poſt ſeq. §. vlt. & [...] ciranter [...] fra in R[...] 102. §. D[...] quarto, [...] principi[...] lege doc[...] nam Reſ[...] not. ſeq[...] princip[...]

2. Sed ego contrariam non minus probabilem eſſe exiſtimo, quam tuentur Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *de matrimon. tom.9. lib.8. diſput. 21. num.20.* quibus ego addo Sanctarellum *var. reſol. part.1. quæſt.59. num.5.* Granado *in 1.2. D. Thoma, controuer.7. tract.3. diſp.17. ſect.4. num.30.* Caſtrum Palaum *tom.1. tract.3. diſput.6. punct.16. §.5. num.3.* Menochium *vol.2. conſil.106. num.91.* & Laurentium de Portel *in reſponſ. mor. part.3. caſ.8. numer.2.* aſſerentes in caſu dubio an ſit cauſa finalis, an verò ſolùm impulſiua, præſumi impulſiuam, & non finalem, quia ſemper debet ſtare præſumptio in fauorem actus; quod idem dicendum eſt cum Palao *vbi ſuprà*, vt ego alibi adnotaui, quando dubium eſt, an diſpenſatio valida ſit, quia dubium eſt, an ſatis probetur veritas narratorum, vel quia eſt dubium an cauſa falſa allegata ſit finalis; nam in his caſibus præſumendum eſt validam eſſe diſpenſationem. Vide Sanchez *vbi ſuprà num.25.* illuſtriſſimæ Societatis Ieſu decus & ornamentum.

Alibi i[...] in Reſ. [...] 89. & 10[...] vltim. a[...] medium

RESOL. LXXXVII.

An in dubio, ſi cauſa tacita in diſpenſatione ſit finalis, vel impulſiua, diſpenſatio ſit inualida? Ex p.8. tr.3. Reſ.62.

§. 1. De hac quæſtione ego egi *in part.4. tract.3. reſolution.64.* & pro parte affirmatiua adduxi Molinam, & Villalobos, quibus nunc addo Ochagauiam *de ſacrament. Matrimon. tractat.4. q.9. num.710.* Guttierrez *pract. quæſtion. lib.3. quæſt.17. num.115.* Menochium *conſil.272. num.57. vol.3.* & Baldum *conſil.355. vol.1.* Probatur *primò*, quia Pontifex concedit Ordinario, aut Confeſſario, vt diſpenſet, ſi preces veritate nitantur, at quando eſt dubium, non nituntur veritate. *Secundò*, quia cùm de impedimento conſtet, & diſpenſatio dubia ſit, ſtat poſſeſſio pro impedimento.

Quæ hi[...] Reſ. ant[...] dens, & [...] Reſ. ſeq. vlt. & rec[...] tiuè in [...] §. eius. [...]

2. Sed ego, *vbi ſuprà*, negatiuæ ſententiæ adhæſi cum multis Doctoribus; quibus nunc addo Riminaldum *conſ.275. num.17. vol.3. & conſ.562. n.6. & ſeq. vol.5.* Salas *de legibus. diſput.20. ſect.15. num.122.* & Bonacinam *diſput.1. quæſt.2. punct.6. in fine.* Quia in dubio ſemper actus præſumendus eſt validus.

3. Et ad primum argumentum contrariæ ſententiæ reſpondet Sanchez, quòd cùm in eo dubio præſumatur pro valore diſpenſationis, præualet ea pars, vt preces veræ ſint.

4. Ad ſecundũ dicit, quòd poſſeſſioni illi, ſtanti pro impedimento, prępõderat præſumptio valoris actus, qui

qui in dubio, & quantum fieri poteſt, præſumendus eſt. Nam præſumptio faciens actum valere, reputatur reliquis firmior, & potentior, vt probat Menochius *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 4.*

5. *Nota* tamen quòd poſt hæc ſcripta, inueni doctum, & amiciſſimum P. Martinum Perez *de matrim. diſp. 46. ſect. 1. n. 4.* ſententiam Sanchez docere; nempe, in dubio, an cauſa ſit finalis, vel impulſiua, diſpenſationem eſſe validam; & pro illa citare Hurtadum, & Coninck: vnde ego hanc ſententiam puto ſatis probabilem eſſe.

RESOL. LXXXVIII.

An qui dubitat, num diſpenſatio obtenta, ſit valida, poſſit ea vti?

Et notatur, quod quando dubitatur, an cauſa in diſpenſatione, vel gratia, aut priuilegio, tacita, vel falſo expreſſa ſit finalis, vel tantum impulſiua, præſumendum ſit eſſe cauſam impulſiuam, & non finalem. Ex p. 4. tr. 3. Reſ. 45.

hoc in ſeq. & in Reſ. §. vlt. edium, rſim in 1. not. n fine.

§. 1. Reſpondeo, quòd in tali caſu præſumendum eſt diſpenſationem eſſe validam. Ita tenet Riminaldus *lib. 3. conſ. 275. num. 17. & lib. 5. conſ. 562. num. 26.* quem citat, & ſequitur Sanctarellus *variar. reſol. tom. 1. quæſt. 59. num. 1.* Et ratio eſt, quia in re dubia iudicandum eſt in fauorem actus, vt ſcilicet magis valeat, quàm pereat ex *cap. Abbate, de verb. ſignificat.* & ex *l. quoties, ff. de rebus dub.* Nec valet dicere, quòd, v. g. conſtat eſſe impedimentum, & diſpenſatio eſt dubia. Ergo poſſeſſio ſtat pro impedimento; & cùm melior ſit conditio poſſidentis, dicendum eſt diſpenſationem non valere; nam reſpondeo meliorem eſſe conditionem poſſidentis, ſi illi aliquid aliud non præualeat, vt præualeat in caſu noſtro, nam in dubio præſumendum eſt pro validitate actus.

hoc in us prædiibus & reciinfra ſ. 102. incipio

2. Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd quando dubitatur, an cauſa in diſpenſatione, vel gratia, vel priuilegio tacita, vel falsò expreſſa ſit finalis, ita vt ſine illa non concederetur diſpenſatio, vel gratia; an verò ſit tantùm impulſiua, ita vt etiam ex expreſſa Princeps concederet diſpenſationem, vel gratiam, præſumendum eſt cauſam eſſe impulſiuam, & non finalem; quia, vt dictum eſt, in dubio præſumendum eſt in fauorem valoris actus vt valeat, & non pereat. Ita Sanctarellus *vbi ſuprà n. 5.* cum aliis penes ipſum, licèt etiam probabiliter contrariam ſententiam teneat Molina *de iuſt. tom. 1. diſp. 173.* Baldus *lib. 1. conſil. 355. num. 2.* Bartholomæus Socinus *lib. 2. conſ. 273.* aſſerentes in tali præſumendum eſſe, quòd ſit cauſa finalis; ſed noſtra opinio eſt probabilis, & tuta in praxi; ſed de hac quæſtione infrà iterum redibit ſermo.

iterum ſ. 1. not. ritæ.

RESOL. LXXXIX.

An in dubio circa diſpenſationem matrimonij, diſpenſatio cenſenda ſit valida, v. g. vt ſi cauſa tacita, vel falſo inter alias veras expreſſa ſit finalis, vel tantum impulſiua?

Idem eſt, quando dubium eſt, an ſatis probetur veritas narratorum in ſupplicatione, &c. Ex part. 3. tr. 6. & Miſc. 2. Reſ. 9.

difſic. huius in Reſ.

§. 1. Hic caſus frequenter poteſt accidere, vt ſi v. g. cauſa tacita, vel falsò inter alias veras expreſſa ſit finalis, quæ vitiat diſpenſationem, vel tantùm impulſiua, quæ non vitiat; item quando dubium eſt, an ſatis probetur veritas narratorum in ſupplicatione, &c. & negatiuam ſententiam docet Coninch *de Sacram. diſput. 33. dub. 6. num. 93.* vide etiam Guttierez *lib. 3. pract. qq. quæſt. 17. num. 115.* Menochium *volum. 3. conſil. 262. num 57.* Barboſam *part. 1. leg. 1. numer. 84. pro ſolut. matrim.* & alios penes ipſos. Hæc opinio eſt probabilis.

præterita, & ſup. doctrina huius textus lege ibi Reſ. eius ſecundæ not & infra in Reſ. 102. §. vlt. ad medium.

2. Sed non minus probabilem contrariam eſſe exiſtimo, quam tuetur Salas *de legibus, diſput. 20. ſect. 15. num. 122.* Sanchez *de matrim. lib. 9. diſput. 21. num. 25.* & alij, quia in dubio ſemper præſumitur actus validus, *cap. Abbate, de verb. ſignificat.* & conſequenter dicendum eſt, quòd poſſeſſio ſit pro valore actus, & in dubio cauſa præſumitur ſemper impulſiua. Cæteras rationes videbis apud Sanchez; adi illum, & non pigebit. Vide etiam Riminaldum *volum. 3. conſ. 275. num. 17. & volum. 5. conſ. 562. num. 26. & ſequent.* & Bonacinam *de legib. tom. 2. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 6. num. 4.* hanc ſententiam docentes.

3. Verùm poſt hæc ſcripta inueni nouiſſimè Franciſcum Merollam *in ſuis diſp. 3. cap. 3. diffic. 3. coroll. 14. num. 178.* negatiuam ſententiam aduersùs Sanchez docere; ſed ego his non obſtantibus, non diſcedo ab eius ſententia affirmatiua, quam præter citatos Doctores, etiam docet, & ſuſtinet amiciſſimus Pater Sanctarellus *tom. 1. variar. reſol. quæſt. 59. per totam.* Dico igitur, quòd quando dubitatur an diſpenſatio ſit valida, an ſubreptitia, præſumendum eſt, quod ſit valida; nam in re dubia iudicandum eſt in fauorem actus. Ideo hæc omnia Confeſſarij mente teneant, nam vt dixi, pluries hæc dubitatio in facti contingentia poteſt accidere; & ſecundùm hanc opinionem conſulentes, ſeu pœnitentes à multis laboribus liberabuntur.

RESOL. XC.

An taciturnitas veri reddat ſubreptitiam diſpenſationem, quando tacetur aliquid, quod ſecundum ſtylum Curiæ eſt neceſſario declarandum? Ex p. 1. tr. 10. Reſol. 42.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Sanchez *tom. 2. lib. 8. diſput. 21. quæſt. 1.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 22. numer. 18.* Et ratio eſt: quia ſtylus Curiæ facit ius, vt ex multis probat Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 1. titul. 2. cap. 11. numer. 3.* Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. ſignanter in §. Itaque. & lege Reſol. not. ſeq.

2. Sed Granado *in part. 2. contr. 7. tract. 3. part. 2. diſp. 17. ſect. 6. num. 46.* docet, tunc ſtylum Curiæ facere ius, quando conſtat, eum eſſe talem, vt prudentis arbitrio inducat obligationem etiam in foro conſcientiæ; quod non ſemper conſtat: imò Henriq. *lib. 12. cap. 3. num. 7.* aſſerit, taciturnitatem veri non vitiare diſpenſationem in foro conſcientiæ, ſed ſolum in externo; licèt ſtylus Curiæ petat vt non taceatur: & Ceuallos *in qq. pract. quæſt. 737. à num. 20.* ait, eiuſmodi ſtylum non obligare extra Curiam? quod idem ſentiunt alij Doctores: & præterea ſtylum Curiæ variari, variato Pontifice, & non obligare, niſi ſit ſcriptus, & à Papa approbatus, Quod quidem deſeruiet, vt non reputetur ſubreptitia diſpenſatio, in qua tacetur verum contra ſtylum Curiæ; niſi certò conſtiterit, talem eſſe ſtylum, vt in foro animæ obliget, & in eo loco

Sup. hoc ſtylo curiæ latiſſime ſuprà in Reſ. 63. §. difficultas. & in multis aliis eius annot. & in Reſ. ſeq. §. Itaque. & in aliis eius not.

in quo traditur diſpenſatio. Hæc Granado, licèt contrarium ſentiat Salas *de legib. q. 97. tract. 14. diſp. 20. ſect. 15. numer. 117.* & Sanctarellus *variar. reſolut. p. 1. q. 50. num. 17.* vbi docent ſententiam Sanchez, & impugnant Henriquez, & Ceuallos quorum ſententia tutiſſima eſt, cum oppoſita ſit periculoſa: quando taciturnitas reddit diſpenſationem difficiliorem.

RESOL. XCI.

An taciturnitas veritatis diſpenſationem vitiet, quæ ſola eſt cauſa finalis conceſſionis, & ſecus vero, quando eſt ſola cauſa finalis impulſiua?

Et docetur, quæ ſit cauſa finalis, & quæ vero impulſiua.

Ex p.8. tr.3. Reſ.50.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & lege Reſ. & §§. not. ſeq.

§. 1. RElictis aliis ſententiis, aſſero ſolùm vitiari gratiam, & diſpenſationem tacita veritate, quæ eſt cauſa finalis conceſſionis; ſecus verò quando eſt ſolùm cauſa finalis impulſiua. Appello cauſam finalem illam, qua cognita, Princeps gratiam non conceſſiſſet: impulſiuam verò, qua cognita, conceſſiſſet quidem, ſed cum maiori difficultate. Et ita hanc ſententiam tenet Pater Molina *de Iuſtit. tom. 1. tractat. 2. diſput. 173. verb. vt item legitimatio.* Emmanuël Sa *verb. Gratia, num. 10.* Couarruuias *lib. 1. variar. cap. 20. num. 5.* Menochius *de arbitr. lib. 2. cent. 4. caſ. 201. num. 3.* & alij, quibus adde nouiſſimè ſapientiſſimum P. Amicum *tom. 5. diſp. 6. ſect. 8. num. 114.*

2. Probatur hæc opinio ex *capit. dudum, verſ. Nos igitur, de præbend. in 6.* vbi ad valorem conceſſionis beneficij, ponderat Pontifex, non obſtare taciturnitatem veri, quo cognito, adhuc conceſſiſſet, ibi, *Conſiderantes quoque, quòd nos, expoſito nobis de poteſtate prædicta, nihilominus litteras gratioſas daremus.* Item ex *cap. fin. de fil. presbyt. in 6.* vbi decidens textus, non valere diſpenſationem ad aliud beneficium impetrandum, ab illegitimo obtentam, ſi aliud priùs impetrauerat, niſi prioris defectus mentionem faciat, reddit rationem his verbis: *Cum non ſit veriſimile, ſedem ipſam cum illo prædictum patiente defectum, voluiſſe, ſi hoc fuiſſet expreſſum, diſpenſare.*

3. *Secundò*, probatur, quia ratio huius ſubreptionis, & efficaciæ gratiæ, tacita veritate, conſurgit ex ignorantia illius veritatis in Principe, ac proinde defectus voluntatis concedendi, ignorantia enim, voluntarium aufert. At ſubreptio, & defectus cauſæ impulſiuæ, quæ ſolùm retardaret à tam felici conceſſione, non irritat dependentia à gratuita voluntate, nec aufert voluntarium ad eorum valorem requiſitum, ſed tunc tantùm, quando omnino retraheret à conceſſione, & ſic ex defectu in cauſa finali, vt conſtat ex *l. cum tale, 71. §. falſam cauſam, ff. de condit. & demonſtr.* vbi deciditur, tunc vitiari legatum ex cauſæ defectu, ſi probetur fore, vt cognita veritate teſtator non legaret. Ergo à fortiori, gratiæ, & diſpenſationes, quæ non omninò gratuitæ ſunt, ſed ad Principis officium ſpectant, & in quibus concedendis, aut denegandis, ratione ipſum duci oportet; tunc tantùm vitiabuntur, ac inuoluntariæ cenſebuntur, quando ignorantia, aut error Principis verſatur circa cauſam finalem, qua verè cognita, gratiam non conceſſiſſet.

4. Confirmatur, quia in cæteris omnibus diſpenſationibus, defectus cauſæ impulſiuæ non impedit valorem actus, ſed ſolius cauſæ finalis, vt dicunt communiter Doctores, ex *cap. cùm ceſſante, de appell. & leg. ſi mulier, Cod. de iure dot. & leg. 1. §. ſexum, ff. de poſtul.* ergo idem dicendū eſt in gratiis, & diſpenſationibus.

5. Dicendum eſt igitur non cuiuſcumque veritatis taciturnitate diſpenſationem vitiari, ſed ſolùm ea, quæ cognita diſpenſatorem retraxiſſet à diſpenſatione concedenda, quæque per ſe ad diſpenſationem facit. Prior aſſertionis pars probatur; nam tunc vitiatur ſubſtantialiter diſpenſatio, quando non procedit ex efficaci, & abſoluta voluntate diſpenſatoris: quotieſcumque tacetur veritas, qua cognita, conceſſa non fuiſſet diſpenſatio, non procedit ex efficaci, & abſoluta voluntate diſpenſatoris: ergo ſubſtantialiter vitiatur. Maior patet: nam valor diſpenſationis pendet ex voluntate concedentis: ergo quando ea non eſt efficax, abſoluta, ſed tantùm, conditionata, non erit ſufficiens ad valorem diſpenſationis, conditione non ſubſiſtente. Minor probatur; quia quando veritas, quæ tacetur, eſt talis, vt ea cognita, non fuiſſet conceſſa diſpenſatio, præſumitur, voluntatem diſpenſatoris non fuiſſe, abſolutè talem diſpenſationem concedere, ſed ſub conditione, niſi omittatur veritas, qua cognita, diſpenſatio non concederetur. Cæterùm limitatur aſſertio, niſi veritas, quæ tacetur, ſit notoria, quia tunc cenſetur nota diſpenſatori.

6. Poſterior pars aſſertionis conſtat. *Primò*, ſi quis multis criminibus irretitus, beneficium à Pontifice impetraret, qui tamen ſi ab eo cognitus fuiſſet, ob ſua crimina non impetraſſet: cùm tamen nemo dicat, huiuſmodi impetrationem eſſe inualidam, ex eo quòd ſi Pontifex beneficiati crimina cognouiſſet, beneficium illi non contuliſſet. *Secundò*, quia non præſumitur diſpenſator ſuam diſpenſationem concedere ſub tacita conditione cuiuſcumque ſuppreſſæ veritatis, quæ expreſſa ipſum retraxiſſet à diſpenſatione concedenda, ſed eius dumtaxat, quæ ad diſpenſationem pertinet, alioqui innumeræ ſunt veritates, quæ ſi explicarentur, diſpenſatorem retraherent à diſpenſatione concedenda: vnde nunquam diſpenſatus poſſet eſſe in conſcientia ſecurus de diſpenſationis valore. Ratio eſt, quoniam diſpenſator, cùm diſpenſat, per ſe tantùm attendere præſumitur ad ea, quæ extrinſeca ſunt diſpenſationi, quæque per ſe ad illam pertinent.

7. Porro, quæ ad diſpenſationem pertinere cenſentur, duplicis ſunt generis, alia intrinſeca, vt eſt cauſa finalis: alia extrinſeca, à iure requiſita, vel conſuetudine introducta, vel ex ſtylo Romanæ Curiæ præſcripta, quorum omnium taciturnitate vitiatur diſpenſatio: quia dum diſpenſator diſpenſationem concedit, præſumitur eam concedere ſub tacita conditione, niſi prætermittatur aliqua veritas de iure, vel ſtylo Romanæ Curiæ, aut recepta conſuetudine apponi ſolita. Quo fit, vt hæc etiam ex ignorantia omiſſa, diſpenſationem vitient, quia pertinent ad ſubſtantiam valoris, qui pendet ex voluntate diſpenſantis. Et hæc omnia docet Amicus *vbi ſuprà.*

† Sup[...] ſtylo [...] in to.6 [...] Reſ.31. [...] quid. [...] ſupra i[...] 63. §. [...] cultas. [...] & in R[...] 90. §.2. à li[...] & infrà i[...] 102. §. [...] ſecund & in Reſ[...] §. 1. in fi[...] & §.2. et[...] fine, in Reſ.11[...] pe finē: in tom. 5. [...] Reſ.13. [...] multis [...] DD. i[...] §. Vnd à lin 6.8 [...] Adden[...] & in to. [...] Reſ. 1[...] §. Imò

8. Itaque in diſpenſatione non ſolùm exprimenda ſunt ea, quæ iura iubent exprimi. Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. vltim. num. 5.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſput. 21. numer. 13.* & alij. Sed etiam idem dicendum videtur de qualitate, quæ, † ex ſtylo Curiæ Romanæ, in reſcriptis exprimenda eſt; talis enim eſt neceſſariò explicanda in impetratione diſpenſationis, vel alterius gratiæ, ne reddatur ſubreptitia, quamuis conſtet eâ expreſsâ, Principem adhuc gratiam fore concedendum. Ratio eſt, quia cùm ſtylus Curiæ fiat ius, *cap. quàm graui, de crimin. falſ.* nec ab eo ſit recedendum, vt, multis citatis, probat Maſcard. *de probat. concluſ. 1317. numer. 51.* Idem de hac qualitate ſentiendum eſt, quod de illa, quam iura exprimi iubent. Sic docent Decian. *in cap. ad aures, in nou. edit. concluſ. 2. numer. 28. de reſcript.*

reſcript. Menoch. *de arbitr. lib. 2. centur. 3. caſu* 201. *num.* 28. Maſcard. *de probat. concluſione* 846. *num.* 8. Guttierr. *qq. Canonic. lib. 2. cap. 15. num.* 51. Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 10. *quæſtione* 2. *num.* 14. Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib. 1. cap. vlt. num.* 5. Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſput.* 21. *num.* 16. Et idem bene inquiunt Menoch. Maſcard. Gutier. Suarez & Sanchez *ibidem* quando ex conſuetudine Principis, qualitas aliqua narranda eſt, quia conſuetudo pro lege obſeruatur, *l. minimè, ff. de legib.* Ex quo fit, neque ignorantiam excuſare harum qualitatum taciturnitatem, ſicut idem diximus de qualitatibus iure exprimendis. Excuſat autem à ſubreptione, expreſſio harum qualitatum per æquipollens, vel ſi probatur per teſtes, Principem ſciuiſſe illud, quod expreſſum non fuit, & nihilominus gratiam conceſſit, vt cenſuit Rota Romana, teſte Flaminio *de reſign. benefic. lib.* 10. *quæſtione* 2. *num.* 9. Et hæc omnia ſatis confirmant ea, quæ *ſuprà* docuit P. Amicus; & ideo recedo ab his quæ dixi *in tract. de legib. reſol.* 42. cum Henriquez, & aliis.

[ef. cita- lin. vlt. s §. Ita- , hic eſt cedens.]

9. Non deſeram tamen hîc obiter adnotare, multos aſſerere, non ex omnis veritatis taciturnitate reddi gratiam ſubreptitiam, quamuis ea cognita Princeps non conceſſiſſet, ſed tunc ſolùm, quando tacetur veritas quam iura habent exprimi. Et ita docet gloſſa *in Clement.* 1. *verb. vel alteri, de præbend.* Flaminius *de reſignat. benef. lib. 6. quæſtione* 2. *num.* 86. *& lib.* 20. *quæſt.* 2. Henriquez *lib.* 12. *de Matrimon. cap.* 2. *n.* 6. *& cap.* 3. *num* 7. Petrus de Ledeſma *de Matrim. quæſt.* 56. *art. vltim. dub.* 25. *diffic.* 2. *concl.* 2. Emmanuel *in ſumma, verb. Diſpenſatio, num.* 10. Rodriquez 1. *part. ſummæ in* 1. *edit. cap.* 238. *num.* 1. *& qq. regul. tom.* 2. *quæſt.* 46. *art.* 6.

10. Probatur hæc ſententia, quia voluntas Principis præſumitur talis, qualis eſt intentio iuris, *l. ex facto, in princip.* & *ibi* Bald. *ff. de vulgari*; ergo vbi iuris intentio ad diſpenſationis valorem non exigit expreſſionem alicuius veritatis, nec voluntas Principis præſumetur eſſe, vt ea exprimatur.

11. Sed hoc argumentum parum vrget: nam reſpondeo, intentionem iuris eſſe, vt defectus circa cauſam finalem, ſeu qualitatem intrinſecam, vitiet gratiam. Nam quando taciturnitas eſt cauſa finalis concedendæ gratiæ, ita vt ea non exiſtente, minimè concederetur, iura expreſsè iubent eas qualitates exprimi, quod probatur ex doctrina Bartol. *l.* 1. *n.* 7. *ff. de vulgari*, &, aliorum Iuriſtarum, quos refert, & ſequitur Menochius *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 34. *numer.* 32. dicentium, expreſſum non tantùm dici, quod ſpecialiter dicitur, ſed etiam, quod in genere. At in genere ſtatutum eſt in iure, omnes diſpoſitiones ex gratuita voluntate pendentes, vitiari ex ſubreptione circa cauſam finalem, vt *ſuprà* oſtenſum eſt; ergo. Adde quòd nullo alio modo intelligi valet, quando ius qualitatem aliquam exprimi iubeat. Nam ſi benè attendamus ad diſpenſationes, quas Doctores omnes iudicant ſubreptitias, eò quòd veritas aliqua tacita ſit, raro inueniemus, vbi ſpecialiter ius eam qualitatem exprimi iubeat.

Sed ex doctrina in hac reſolutione adducta, reſoluendi ſunt aliqui caſus in particulari.

RESOL. XCII.

An taciturnitas diſpenſationis prius petitæ, & non obtentæ vitiet ſequentem diſpenſationem, poſtea ab eodem Superiore obtentam?

Eadem ratio erit, ſi negata ab vno Superiore obtineatur ab alio, nulla facta mentione negationis ab alio Superiore datæ.

Et quid, ſi Prælatus, qui modo diſpenſat, ſit inferior illo, qui diſpenſare prius noluit?

Imo quid ſi qui diſpenſat, habeat poteſtatem delegatam, qui vero diſpenſare noluit, habeat poteſtatem ordinariam? Ex part. 8. tract. 3. Reſ. 54.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Menochius apud Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſput.* 22. *num.* 14. eo quòd veriſimile eſt, quòd ſi ſuperior recordaretur, antea ſe eandem diſpenſationem negaſſe, denuò requiſitus illam non eſſet conceſſurus. Negant, & quidem probabiliùs, *ibidem* Sanchez, & Suarez *lib.* 6. *de legibus, cap.* 22. eo quòd nulla ſit ratio talem diſpenſationem damnandi vt inualidam: nec aſſignata præſumptio ſolido nititur fundamento, cùm potiùs præſumi debeat, ſuperiorem iterum rogatum negatam antea diſpenſationem conceſſurum, ob nouam ſubditi ſupplicationem, quæ diſpenſationis neceſſitatem magis oſtendit. Eadem ratio erit, ſi negata ab vno ſuperiore, obtineatur ab alio, nulla facta mentione negationis ab alio ſuperiore datæ, vt ſi ab vno Pontifice negata, obtineatur ab alio: vel negata ab Epiſcopo, impetretur à Pontifice. Et hæc omnia docet Amicus *tom.* 5. *diſp.* 6. *ſect.* 8. *num.* 120. cui adde Granadum *in part.* 2. *contr.* 7. *tract.* 2. *part.* 2. *diſput.* 17. *ſect.* 5. *num.* 48. vbi ſic ait. Infertur validam eſſe diſpenſationem obtentam à ſuperiori, licèt ab alio ſuperiori priùs petita fuerit, & eam negauerit, & qui diſpenſationem obtinuit, id non declaret, ſed taceat. Probatur, quia ipſe aliunde habet ſufficientem cauſam, vt cum eo diſpenſetur, eámque repræſentat ſuperiori; quod autem alius noluerit diſpenſare, non eſt ſufficiens iudicium, quòd iſte non diſpenſaturus eſſet, ſi id ſciret: ergo taciturnitas huius veritatis non obſtat valori diſpenſationis, præſertim cùm nullo iure caueatur, vt talis veritas declaretur. Quæ doctrina vera eſt, etiamſi Prælatus, qui modò diſpenſat, ſit inferior illo, qui diſpenſare prius noluit. Imò licèt qui diſpenſat, habeat poteſtatem delegatam, qui verò diſpenſare noluit, haberet poteſtatem ordinariam, vt bene Suarez, eſt enim eadem ratio, & accidere poteſt ſuperiorem nolle diſpenſare, vel quia ſcrupuloſus eſt, vel quia magis rigidus, & non propterea tollere ab inferiori poteſtatem diſpenſandi, ſi ipſi videbitur cauſam eſſe ſufficientem. [Sup. hoc magis latè ſupra in Reſolut. 42.]

RESOL. XCIII.

An taciturnitas prioris diſpenſationis obtentæ reddat poſteriorem inualidam.

Et an ſi quis obtineat vnam diſpenſationem cum vna cognata, & illa mortua, ſecundam petat pro alia in eodem gradu, vel diuerſo coniuncta, ſit valida ſecunda, licet obtineatur ſine mentione primæ.

Et quid, ſi talis perſona non fuerit vſa priori diſpenſatione quacumque ex cauſa, & petat ſecundam, non facta mentione prioris? Ex part. 8. tractat. 3. Reſolut. 55.

§. 1. Negant aliqui, aſſerentes, quantum eſt ex vi diſpenſationis, validam eſſe poſteriorem, etiamſi nulla mentio fiat de priori, niſi aliunde conſtet de voluntate Principis, qui minimè conceſſurus fuiſſet poſteriorem, ſi mentio facta fuiſſet de priori, quia tunc videtur ſub conditione conceſſiſſe poſteriorem, niſi aliam priorem conceſſiſſet.

2. Diſtinguunt tandem alij: nam vel vtraque diſpenſatio eſt propter diuerſos fines & effectus: & tunc quantum eſt ex vi diſpenſationis, neceſſaria non eſt mentio prioris, vt valida ſit poſterior. Vel vtraque eſt

propter eundem finem, & effectum: & tunc neceſſaria eſt explicatio prioris ad validitatem poſterioris. Exemplum primi eſſe poteſt: ſi Diaconus diſpenſationem nubendi obtinuit, & poſtea velit aliam diſpenſationem cum conſanguinea impetrare; in quo caſu nulla eſt neceſſitas mentionem faciendi de priori diſpenſatione. Exemplum ſecundi eſt. Obtinuit quis diſpenſationem non ſoluendi decimas, quas debebat ratione vineæ, vt eandem obtineat ratione fundi, debet prioris diſpenſationis mentionem facere. Addunt aliqui, niſi cauſa, quam diſpenſandus affert ad impetrandam poſteriorem diſpenſationem, ſit per ſe ſufficiens ad talem diſpenſationem faciendam.

3. *Notandum* eſt tamen obiter hîc ex ſupradictis cum Sanchez *lib.8. diſput.22. num.13.* quòd ſi quis obtineat vnam diſpenſationem cum vna cognata, & illa mortua ſecundam petat pro alia in eodem, vel diuerſo gradu coniuncta, valida erit ſecunda, licèt obtineatur ſine mentione primæ, quia ſunt de rebus diſtinctis, & vna non habet connexionem cum alia, neque aggrauat illam, aut difficiliorem reddit, & vnaquæque poteſt habere propriam cauſam ſufficientem, non obſtante alia, & independenter ab illa, etiamſi talis perſona non fuerit vſa priori diſpenſatione quacumque ex cauſa, & petat ſecundam, non facta mentione prioris.

Sup. hoc in Reſ.noc. ſeq.

4. Sed quoad hoc vltimum diſſentit Pater Perez *de matrim. diſput.46. ſect.3. num.5.* putat enim in hoc caſu eſſe ſecundam diſpenſationem ſubreptitiam, quia tunc ſecunda diſpenſatio coniungitur primæ, & ex vtraque ſimul reſultat vna gratia exorbitans, quæ non cadit ſub intentionem Pontificis; neque enim ſine ſcientia & conſenſu Pontificis poſſunt illæ duæ diſpenſationes validæ ſimul permanere, quia eſt indulgentia quædam nimis extraordinaria. Quare ad valorem ſecundæ, neceſſarium eſt exprimere priorem, quo illud incommodum vitetur. Vnde non eſt ſimile, quando prior diſpenſatio ſuum vſum habuit per quem extincta eſt, nam tunc non coniunguntur diſpenſationes, ſed quælibet eſt vnica pro ſuo tempore: eſſet autem ſimile: ſi abſque vſu prior diſpenſatio fuiſſet extincta per mortem alterius partis, vel per aliud impedimentum perpetuum, nam tunc ex defectu obiecti euaneſceret prima diſpenſatio, & ideò eſt impertinens eius memoria.

Quæ nunc hanc ſequitur.

5. Sed ego *in part.1. tract.de legibus, reſol.*40 opinioni Sanchez adhæſi, quam etiam tuetur Layman, & Bonacina. Non nego tamen ſententiam Perez, & Suarez eſſe ſatis probabilem, quam nouiſſimè tenet etiam Merolla *tom.2. diſput.4. cap.6. num* 446.

RESOL. XCIV.

An qui obtinuit diſpenſationem ad contrahendum cum affine, vel conſanguinea, ſed ea minimè ſit vſus: poſtea petens aliam diſpenſationem cum aliqua alia conſanguinea, vel affine teneatur in hac ſecunda petenda, mentionem prioris diſpenſationis facere?

Et an idem ſit dicendum, licet Fœmina reſiliat, nolens primo conſanguineo nubere, ac impetrat poſteriorem diſpenſationem ad nubendum alis, &c. Ex p.1.tr.10. Reſ.40.

Sup. hoc in Reſ.præteri ta à §. Notandum eſt, vſque in finem, ſed le-

§.1. Hic caſus in praxi hoc anno mihi propoſitus fuit. Affirmatiuam ſententiam docet Suarez *de legib. lib.6. cap.21. num.*20. vbi ſic aſſerit: [Cenſeo in iſto caſu, poſteriorem diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, & neceſſarium eſſe exprimere priorem diſpenſationem, vt vel Pontifex eius renunciationem acceptet, vel illam irritet, vel vtramque ſimul validam eſſe concedat: alioqui enim veriſſimum eſſe cenſeo, ſine ſcientia, & conſenſu Pontificis non poſſe illas duas diſpenſationes validas ſimul permanere; quia eſt indulgentia quædam nimis extraordinaria, & parum rationi conſentanea; & longè veriſimilius eſt, non fuiſſe Pontificem eam conceſſurum, ſi proponeretur.] Ita Suar.

ge eam principio

2. At ego contrariam ſententiam probabiliorem eſſe puto: & illam docet Sanch. *de matrim. tom.3. lib.8. diſput.22. num.13.* & poſt illum Layman *in Theol.mor. lib.1. tract.4. cap.22. num.*20. Guttierrez. *tract.de matrim. cap.123. num.*20. vbi ſic ait: [Dubitari forſan poſſet de alia ampliatione eiuſdem Authoris? nempe, vt idem ſit dicendum, licèt fœmina reſiliat nolens priori conſanguineo nubere, ac impetret poſteriorem diſpenſationem ad nubendum aliis: credit enim, in vtroque caſu mentionem prioris diſpenſationis neceſſariam non eſſe, eò quòd ſint ſuper diuerſis matrimoniis, & neutra habet connexionem cum altera. Et licèt hæc ratio concludat in præcedentibus dictis: at in hoc poſteriori de fœmina reſidente à prima diſpenſatione; nolente priori conſanguineo nubere, ac impetrante poſteriorem diſpenſationem, non videtur ſufficiens: ſiquidem ſecunda diſpenſatio eſt noua gratia in derogationem prioris. Sed nihilominus adhuc credo, hanc ampliationem quoque eſſe veram ex eo, quòd nihil intereſſe videatur quoad irritationem poſterioris, quòd fœmina hæc nubat illi conſanguineo priori, vel huic ſecundo, iuxta mentem, & intentionem Papæ concedentis, de quo ſi ei fuiſſet facta mentio, eum non remoueret à conceſſione ſecundæ gratiæ, ſiquidem hæc non fuit ſubreptitia in cauſa finali, nec impulſiua.] Ita Guttierrez. Ad argumentum verò Suarez reſpondetur, quòd, licèt vtraque diſpenſatio ſtare nequeat; tamen in vſu illarum datur optio: vel dic, quòd per impetrationem poſterioris diſpenſationis impetrans renunciauit priori in manu Pontificis, à quo poſteriorem impetrauit; & ita ea ampliùs vti nequibit, ſed ſola poſteriori.

RESOL. XCV.

An ſiquis obtinuit diſpenſationem contrahendi cum conſanguinea, & poſtea actu contrahat cum alia, diſpenſatio illa cenſeatur renunciata, vel reuocata? Ex p.8.tr.3.Reſ.74.

§.1. Reſpondet Gordon. *in ſum. lib.2. quæſt.13. cap.7. num.1.* quòd quamuis in hoc rerum ſtatu ceſſet cauſa, non ceſſaſſe diſpenſationem datam, ſed licitum eſſe ea vti. Ratio eſt, quia hac diſpenſatione ſoluitur vinculum legis, & nulla ſuperioris reuocatio interuenit, vt nunc pono; ſola autem cauſæ ceſſatio non eſt ſufficiens reuocatio, tum quia gratia diſpenſationis iam completa eſt per legis reuocationem; tum quia non pendet in ſuo eſſe ab huiuſmodi cauſa. Exemplum afferri ſolet de eo, qui cum diſpenſatum eſt ad Ordines ob paupertatem. Licèt enim ante promotionem fiat ditior; tamen non ceſſat diſpenſatio. Neque admittendum eſt hanc diſpenſationem eſſe datá velut ſub conditione, & in quantum extabit cauſa. Hoc quidem verum eſt in his diſpenſationibus quæ inuoluunt ex natura rei tractum ſucceſſiuum, vt loquuntur Doctores, v.g. cúm quis diſpenſationem accipit, ne ieiunet in Quadrageſima propter infirmitatem corporis. Res enim ſucceſſionem

Sup. hoc Reſ.ſeq in Reſ.noc q.

ſucceſſionem reſpiciens, eſt annexa ſuæ cauſæ ex rei natura. At verò quando diſpenſatio eſt tota ſimul & in vnica re accepit ſuum effectum & ſolutionem vinculi legalis, eſt ratio omnino diuerſa, vti demonſtratum eſt; ſed de his *ſupra*, & alibi dictum eſt: nunc volui adducere tantùm ſententiam Gordoni.

S rà & alib n Reſ. q: hîc eſt ii à Reſ n. in eius § enult. & v & in Reſ. p terita.

RESOL. XCVI.

An qui obtinuit diſpenſationem cum conſanguinea, ſi alteri copuletur, poſſit, iſta mortua, vti priori diſpenſatione? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 85.

Si hoc legel doctrinā præcedentis R & ſi placet pro parte ide Reſ. ... ndæ an... ne

§. 1. AD hoc dubium affirmatiuè reſpondent Doctores, & inter illos nouiſſimè Perez *de matrimon. diſp.* 47. *ſect.* 1. *num.* 7. quia, ait ipſe, diſpenſatio in materia matrimonij eſt fauor, ſeu priuilegium quaſi abſolutum, non reſpiciens alterum; ad cuius renunciationem neceſſaria eſt ſaltem concedentis acceptatio. Patet, quia renunciatio priuilegiati non mutauit voluntatem Prælati concedentis, ſed eadem perſeuerat; ergo quamdiu non conſtat de illius mutatione, liberum eſt priuilegiato mutare voluntatem ſuam, & priuilegium acceptare. Firmo, nam ad ſuperiorem per ſe pertinet tam mutatio priuilegiorum, quam conceſſio, & ab illius conſenſu per ſe pendet tum priuilegij effectus, tum etiam effectus, priuilegio contrarius. Ita etiam expedit humanæ gubernationi vt omnia ordinatè fiant. Et certè omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, ſi diſſolubilis ſit. Cùm ergo ad priuilegij acquiſitionem exigatur concedentis, & eius cui conceditur voluntas; ſimiliter ad eius deſtructionem vtraque deſiderabitur. Quare ſicut quando alter coniux verè conſenſit, & alter fictè vt matrimonium conualeſcat, ſatis eſt, ſi altero in priori conſenſu permanente, ille fictus conſentiat: ita vt priuilegium, vel diſpenſatio, cui prius quis renunciauit, conualeſcat, ſatis eſt noua renunciantis voluntas ſuperiori manente in priſtina voluntate, vt pote, qui nondum renunciationem acceptauit.

2. Hinc reſoluit noſtrum quæſitum Perez *n.* 10. & ſic ait. Quando diſpenſatione obtenta, vt inter duos conſanguineos matrimonium ineatur, alter vel vterque aliis nuptiis copulatur, relictis illis ad quas diſpenſatio obtenta eſt, poſſe viduos effectos iungi inter ſe matrimonio virtute prioris diſpenſationis. Ratio eſt, quia cum ſemel ablatum ſit impedimentum conſanguinitatis, & illi habiles effecti ſint ratione diſpenſationis præteritæ, non eſt cur ratione ſequentis matrimonij impedimentum illud reuiuiſcat. Et quamuis tacita fuerit illius diſpenſationis renunciatio per tranſitum ad alias nuptias; non tamen fuit à concedente acceptata. Idem dico tametſi impedimentum ablatum non ſit eo, quòd Ordinarius, vel Confeſſor, cui diſpenſationis executio commiſſa eſt, nondum illam ſint executi: quia cùm tacita illa renunciatio non ſit acceptata, non periit facultas illa ad exequendam diſpenſationem. Ita ille.

3. Vnde Ochagauia *de ſacrament. Matrimon. diſpenſ. tract.* 4. *q.* 13. *n.* 12. noſtram ſententiam etiam docet, & aſſerit, in caſu quo diſpenſatio obtinetur circa conſanguinitatem, vt aliqui eo impedimento ligati inter ſe contrahant, & iſti pro tunc non contrahant inter ſe, ſed cum aliis non conſanguineis, poſtea tamen ea matrimonia morte naturali diſſoluantur, poſſe eos ex vi prioris diſpenſationis inter ſe contrahere matrimonium, dummodo antiqua cauſa diſpenſandi omninò perſeueret. Probatur hoc quia ex vi prioris matrimonij ab vtroque celebrati, nullus eorum cenſetur renunciare gratiæ diſpenſationis ſibi antiquitus conceſſæ, quia illi rectè nouerant poſſe ſibi caſum viduitatis accidere, in quo vtile foret tale priuilegium, quod etiam in eo euentu videtur habere vim, quo Summus Pontifex diſpenſationem concedens nouerit eos conſanguineos cum aliis extraneis matrimonia contraxiſſe, quia cum partes, ad quas attinet diſpenſatio, nullo modo renunciauerint diſpenſationi, Pontifex cognoſcens etiam prædicta matrimonia renunciationem non acceptauit, neque reuocare cenſetur primam illam gratiam à ſe commiſſam.

RESOL. XCVII.

An quando prima diſpenſatio matrimonij fuit irrita, neceſſarium ſit in ſecunda mentionem facere de nullitate primæ? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 59.

§. 1. AD hoc dubium ſic reſpondet Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 21. aſſerit enim, quòd quando prior diſpenſatio, priuſve priuilegium, ſunt irrita, non eſt neceſſaria illorum mentio in poſteriori; quia cùm illa nullius valoris ſint, perinde videtur ac ſi impetrata non eſſent. Nec enim præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, *reg. non præſtat. de regul. iuris in* 6.

2. Limitat tamen hoc, vt intelligatur quoties prius reſcriptum irritum fuit impetratum ab vno ex aduerſariis, & poſterius ab altero. Secus quando vtrumque ab eodem impetratum eſt; tunc enim eſt narrandum prius. Sic Menochius *de arbitrariis, lib.* 2. *caſu* 203 *fine*, ac refert pro ſe Dominicum *conſil.* 141. *n.* 2. *verſ. in contrarium oſtenditur*, vbi loquens de litteris gratiæ, id aſſerit. Sed ait Menochius ex ipſius ratione colligi idem dicendum eſſe de iuſtitiæ litteris. Ita Sanchez.

3. Sed nouiſſimè hanc ſententiam non approbat P. Magiſter Texeda *Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 4. *tractatu* 3. *num* 39. nam docet in prædicto caſu opus non eſſe mentionem facere de nullitate prioris in ſecunda diſpenſatione. *Primò*, quia ad id non compellunt iura, tunc etiam, quia cùm prior diſpenſatio fuerit nulla, nullum effectum operata eſt, & ideò ſuppreſſio, ſeu taciturnitas in ſecunda diſpenſatione nocere nequit, nec obſtare, aut impedire valorem diſpenſationis.

4. Obiicit Sanchez, ſi legitimè impetrans priorem gratiam validam, id eſt, diſpenſationem, tenetur de illa in ſecunda mentionem facere; ergo à fortiori tenetur id facere iniuſtus impetrator, cùm non ſit peioris conditionis iniuſtus impetrator, quàm legitimus, & iuſtus. Reſp. conceſſo antecedente, negando conſequentiam. Ratio eſt manifeſta, quia ex priori diſpenſatione cùm ſuum effectum ſortita fuerit, redditur ſecunda diſpenſatio circa eandem rem difficilior, & ideò neceſſaria eſt noua cauſa, aut illius cognitio, ne Princeps cenſeatur inuoluntarius, quod tamen non contingit, quando prima diſpenſatio nulla fuit. Hæc Texeda.

RESOL. XCVIII.

An quando contrahentes ſunt in eodem gradu duplicato, verbi gratia, tam ex parte matris, quam Patris, teneantur in petitione diſpenſationis illum gradum in eodem genere manifeſtare? Ex part. 8. tractat 3. Reſolut. 60.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Molina *de Iuſtit. tom.* 1. *tractat.* 2. *diſput.* 161. vbi ſic ait.

Illud tamen eſt aduertendum,quamuis collaterales eo gradu diſtent inter ſe, quo eorum remotior diſtat à trunco, nihilominus alterum collateralem proximiorem eſſe trunco, efficere difficiliorem diſpenſationem in eo gradu, eáque de cauſa id eſſe exprimendum in diſpenſationibus obtinendis, vt validæ ſint: nempè vtrùm comparatione trunci ſint in quarto, & tertio gradu inſimul, vt vocant, vel in tertio & ſecundo, aut in alio proximiori. Quia etiam difficilior eſt diſpenſatio quando fœmina proximior eſt trunco,quàm quando eſt vir, eo quòd cùm ſit comparatione viri, vir ea de cauſa debeat eam reuereri, & illa è contrario, cum ſit vxor, ſuſcipere debeat virum, id quoque in petitione diſpenſationis eſt neceſſariò exprimendum. Exprimendum quoque eſt, ſi duplici ex capite ſint conſanguinei, nempe ex parte patris & matris, aut etiam ſimul ſint affines, & in quo gradu vtrinque ſe attingant. Ita Molina.

2. At contrariam ſententiam tenet Magiſter Texeda *in Theolog. moral. tom.2. lib.4. dub.2.n.58.* vbi citat Ledeſmam, Rodriguez, & Vegam, & probat ſuam ſententiam, quia ex illo eodem gradu conſanguinitatis duplicato, affinitatis, &c. ſolum naſcitur vnicum impedimentum; ergo ſolùm vnus gradus exprimendus in litteris impetratoriis eſt. Confirmatur, & explicatur: Eccleſia ſolùm interdicit matrimonium inter coniuges, qui laborant aliquo impedimento ex adductis; ergo cùm in narratione litterarum de tali impedimento fiat mentio, nihil aliud reſtat exprimendum. Antecedens certum eſt, ſed probatur conſequentia:quia illa eiuſdem gradus multiplicitas eſt materialis,& valida per accidens reſpectu intentionis Eccleſiæ, & vinculi ex illa orti. *Secundò*,quia ex pluribus actibus fornicationis eiuſdem ſpeciei, & cum eadem perſona non naſcitur niſi vnica affinitas, quæ ſolùm debet in impetratione explicari, ſicut excommunicatus, qui pluribus excommunicationibus eſt irretitus, conſecrauit, non tenetur in impetratione diſpenſationis exprimere pluralitatem conſecrationum, ſed ſolùm eſſe irregularem. Et ſicut qui ex duplici adulterio natus eſt, cùm vult ad Ordines promoueri, non tenetur impetratione pro diſpenſatione obtinenda, exprimere ſe eſſe adulterinum ex vtroque parente,ſed ſufficit,& ſatis eſt,ſi dicat eſſe adulterinum, quòd incautè contrarium affirmant aduerſarij, quia ex illa duplicata adulterina copula, ex qua natus eſt, ſolùm naſcitur vnicum impedimentum, cuius ſolùm debet Pontifex eſſe conſcius, dum cum tali diſpenſat: ergo ſufficit, & ſatis eſt exprimere in narratione ſolum gradum propinquiorem, ex quo naſcitur conſanguinitas, vel affinitas, tacendo eius multiplicitatem.

RESOL. XCIX.

An poſſit peti diſpenſatio ſuper aliquo impedimento matrimonij, tacito alio impoſterum diſpenſando? Ex p.1.tr.10.Reſ.39.

Sup. hoc in Reſ.ſeq.& lege ſup. à doctrinam R ſ 61 & intrà §.vlt. Reſ.116 à principio.

§.1. NEgatiuè reſpondet Suarez *de legib. lib.6. c.24.n.6.* Guttierrez *de matrim. c.123.n.21.* Sanchez *de matrim.tom.3.lib.8. diſp.23. n.2.* Sanctarellus *var. reſol p.1.q.65.* Layman *in Theol.mor. lib.1. tract 4. c.22. n.19.* Garſias *de benef. tom.2.p.8. cap.3. n 54.* & alij. Et ratio eſt: quia ſic decipitur Pontifex: nã putat, petentem vno ſolo impedimento laborare.

2. Sed contrariã ſententiã docet Emanuël Sà *verb. diſpenſatio, n.16.* Henriq.*lib.12.c.3.n.6.in gloſſa, litt.N.* Salas *de legib.diſp.20 ſect.15.n.122.in fin.*&alij,vt Nauarrus, Rodrig. Vega, Genuen.apud Garſiã *vbi ſupr. n.53.* Vnde,ſi qui ſint ſimul conſanguinei, & affines, poterunt in quibuſdam litteris conſanguinitatem proponere, tacita affinitate; & in aliis affinitatem, tacita conſanguinitate: & vtraque diſpenſatio valida erit quoad ſuum impedimentum. Rationes pro hac ſententia, inuenies apud Sanchez, *vbi ſuprà, n.1.* qui in fine ſic aſſerit: [cùm hæc ſententia tot patronos habeat, & rationes non parui momenti, eſt probabilis; nec poteſt iuſtè damnari, qui illam amplecteretur. Et hanc opinionem probabilem eſſe docet etiam Villalobos *in ſumm. tom.1. tract.14. diffic.27.n.7.* At his non obſtantibus, hæc opinio eſt contra praxim, & vſum Romanæ Curiæ, ex quo infringitur eius probabilitas.

RESOL. C.

An diſpenſatio in vno vinculo, abſque mentione alterius, ſit ſubreptitia?

Sed difficultas maior eſt, quando in eadem perſona duo ſunt impedimenta, quorum alterum occultiſſimum eſt, ex cuius reuelatione, ſi ſciatur, ſequitur perſonæ eo laboranti magnum detrimentum, & alia grauiſſima damna; quid in tali caſu faciendum eſt? Ex p.8.tr.3. Reſ.25.

Sup. hoc Reſ.præc ta, & vid etiam do ctrinam a terius.Re §. eius no

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Sanchez *de Matrimon. lib.8. diſput.23. num.2.* nam frequenter aſſerunt Doctores, non valere diſpenſationem in vno impedimento, tacito alio, vt patet ex Panormitano *in cap. non debet, de conſanguinit. & affinit. num.12.* quem multi Summiſtæ imitantur, & ſupplement. Gabriël. *in 4. diſtinct.41. art.3. dub.7.* & in ſimili Couarr, *in 4.2. part. cap.6. §.4. num.11.* Poſſent autem hi authores exponi, vt intelligant non valere, id eſt, non ſufficere, ſeu non valere ad matrimonium contrahendum: an verò valeat ad vnum impedimentum tollendum, non definire. Sed difficilis, & dura expoſitio, quia non dicunt, non valere matrimonium, ſed non valere diſpenſationem, & Couarr. dicit eſſe irritam. Denique multi alij authores in propriis terminis dicunt, talem diſpenſationem eſſe ſubreptitiam. Fundamentum huius ſententiæ reducitur ad principium poſitum, vt diſpenſatio legitimè obtineatur neceſſarium eſſe proponi Pontifici totum vinculum diſſoluendum ſecundùm totam grauitatem, quæ intrinſecè poteſt diſpenſationem difficiliorem reddere: vnum autem impedimentum cenſetur moraliter habere maiorem grauitatem in illo genere, quando eſt coniunctum aliis, quàm ſolitariè ſumptum; ergo. Minor probari ſolet *primò* ex *cap. ex tuarum, de authoritat. & vſu pallij* quod allegat Panormitan. Sed,iudicio meo, nihil, vel parum probat. Item citatur *cap. Paſtoralis, de priuileg.* quod nihil etiam iuuat, nec plus valet capite, *poſtulaſti, de reſcriptis,* quod Couarruu. allegat: nam regula *ibi* conſtituta in beneficiis non habet locum in diſpenſationibus, vt ſuprà notatum eſt cum Panormitano, *in cap.pen. de præſcriptionibus.* Denique allegatur *cap.1. de treug. & pace*, quoniam ibi dicitur, Funiculus triplex difficilè rumpitur. Reſponderi autem poteſt,in præſenti etiam cumulum impedimentorum difficiliùs tolli, quia vel requirit vnam diſpenſationem difficiliorem, vel cumulum diſpenſationum. Ratione igitur probatur illa maior, quia impedimenta ſimul iuncta ſine dubio reddunt perſonam minus dignam diſpenſatione, etiam in ſingulis, vnde etiam ſimul propoſita magis auertunt animum Principis ad concedendum tale matrimonium, vel habilitandam talem perſonam, vt experientia ipſa docet, & per ſe videtur prudentiæ conſentaneum, Vnde in remiſſione

pœnarum,

pœnarum, cùm in aliqua perſona plura ſunt atrociora delicta, ſingula difficiliùs remittuntur in humano iudicio. Confirmatur; quia aliàs aperitur via fraudibus, obtinendo per plures diſpenſationes, quod ſæpiſſimè Pontifex, re tota intellecta, per vnam non concederet.

2. His tamen non obſtantibus, negatiuam ſententiam tenet P. Amicus *tom.5. diſput.6. ſect.8. num.127.* Suarez *de legibus*, *lib.6. cap.24.* & alij. Et ratio eſt, quia ex vna parte nullum eſt ius, quod hanc conditionem vniuerſaliter requirat: ex alia parte, cùm integrum proponatur vinculum per ſecundam diſpenſationem Principi ſoluendum, non eſt, cur ad validitatem ipſius debeat mentio fieri prioris antea obtentæ.

3. Nec obſtat fundamentum quod pro ſua ſententia adducit Sanchez, quoniam vnum vinculum ex coniunctione cum aliis redditur grauius, & diſpenſatur difficilius, quia reddit perſonam minus habilem, & dignam diſpenſatione. Reſpondetur: Eſto plura vincula ex ſe reddant perſonam minus dignam diſpenſatione: diſpenſationemque ipſam conceſſu difficiliorem; quia tamen talis indignitatis expreſſio ad diſpenſationem non facit, valebit diſpenſatio in vno vinculo, tacitis aliis, quando ſine mentione aliorum ſufficienter explicari poteſt. Confirmatur, nam qui plures habet excommunicationes, minus dignus eſt, vt abſoluatur ab vna, cùm tamen abſolutio vnius ſine abſolutione aliarum valida ſit. Item qui plura habet peccata, minùs dignus eſt beneficio: quia tamen expreſſio talis indignitatis non facit ad collationem beneficij, valet beneficij collatio, etiamſi ei beneficium collatum non fuiſſet, ſi ipſius peccata à collatore ſcita fuiſſent. Et ita hanc ſententiam docet Salas *de legibus, diſput.20 ſect.15. num.122.* vbi ſic ait. Quæritur an cùm multa impedimenta concurrunt, oporteat omnia illa in eadem diſpenſatione referre, an ſat ſit in diuerſis. De hac re latè Sanchez *lib.8. de Matrimon. diſp.23.* mihi placet ſententia multorum, quos refert *num.* 1 ſcilicet ſat eſſe in diuerſis diſpenſationibus referri, licèt ipſe cum aliis oppoſitum putet probabilius, *num.* 2. Ita Salas. Sed aduersùs illum nouiſſimè inſurgit Magiſter Texeda *in Theolog. moral. tom.2. lib.4. tract.3. num.51.* qui in caſu quotidiano optimè ſic ait. Difficultas maior eſt, an quando in eadem perſona duo ſunt impedimenta, quorum alterum occultiſſimum eſt, ex cuius reuelatione ſi ſciatur, ſequitur perſonæ eo laboranti magnum detrimentum, & alia grauiſſima damna. In qua difficultate dico cum Ledeſma *de Matrimon. q.56. artic. vlt. dub.2.* Eman. *tom.1. ſummæ cap.238. num.6.* ſufficere, & ſatis eſſe in narratione ad Pontificem miſſa impedimentum publicum dumtaxat exprimi debere, tacito altero occulto; cum hac tamen conditione, vt impedimentum occultum proponatur etiam Pontifici in ſacra Pœnitentiaria ſimul cum publico, vt vtriuſque notitiam habeat, qualiter exigitur vt diſpenſatio ſit valida.

4. Si dicas, ſi neceſſarium eſt quòd impedimentum occultum proponatur Pontifici ſimul cum publico, iam ex tali notitia, & cognitione reſultat coniugatis prædicto impedimento laborantibus detrimentum numeratum, & grauia illa damna ob quæ vitanda diximus illud impedimentum occultum ſub ſilentio in narratione poſſe prætermitti. Reſpondetur tamen, quòd quando in ſacra Pœnitentiaria impedimentum occultum Pontifici proponitur, & exprimitur, non declarantur partium nomina; & ideò proponendo illud Pontifici in ſacra Pœnitentiaria occurritur inconuenienti, & propterea ſaluatur quod neceſſarium eſt, vt rectè & validè concedatur diſpenſatio abſque vllo prorſus periculo incurrendi contrahentes aliquod graue damnum, cùm nomina eorum non publicentur. Vide etiam Merollam *tom.2. diſp.4. c.6. num.451.*

RESOL. C I.

Quo tempore in diſpenſatione debeat verificari cauſa finalis; an ſufficiat cauſam ſubfuiſſe, cum diſpenſatur, an vero requiratur etiam, vt perſeueret, dum initur matrimonium.

Et quid, quando committitur inferiori? Ex part.8. tr.3. Reſ. 77.

Sup. hoc infrà in Reſ. 115. § penult. & vlt. & latè in Reſ. not. ſeq. vt, ita melius hanc quæſt. diſſoluere poſſis, & lege etiam Reſ. not. vlt. huius Reſ.

§.1. HAnc quæſtionem latè pertractat Merolla *tom.2. diſp.4. c.6. num.313. & ſeq.* omninò videndus, & alij penes ipſum. Ego breuiter aſſero, *primò* non ſufficere, neque requiri ad valorem diſpenſationis, cauſam finalem verificari tempore petitionis diſpenſationis, ſed requiri eam verificari eo tempore, quo Pontifex, vel alius ſuperior diſpenſationem concedit, vel committit alteri eam concedendam, tum quia illa clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, hunc ſenſum reddit, ſcilicet, ſi preces mihi propoſitæ veræ ſunt in præſenti tempore. Et probatur ex *cap. quia circa*, *de conſanguinitate*, vbi dicitur falſam fuiſſe allegatam cauſam, ad diſpenſandum, ſcilicet prolem habitam; & redditur ratio, quia filia iam erat mortua. Ita ſentiunt Corduba *in ſumma quæſt. 45. opinione 2. punct. 1.* Vega *1. tom. ſummæ, cap.88. caſu 4.* *Secundò* reſpondemus, quòd ſi aliquæ cauſæ diſpenſationis maneant, valida eſt diſpenſatio, licèt illæ non eſſent ſufficientes à principio ad concedendam eam, ſi illæ tantùm fuiſſent propoſitæ Pontifici, modò tamen illæ coniunctæ cum his, quæ à principio poſitæ ſunt, ſufficientem conſtituerint cauſam ad impetrandam diſpenſationem. Ita docuit Sanchez *lib.8. de Matrimon. diſp.30. num.8.* Cuius ratio eſt, quia aliàs magnum oſtium aperiretur ſcrupulis; continuò enim homines eſſent ſoliciti, an maneat ſufficiens cauſa, & an poſſint vti diſpenſatione ſibi conceſſa. In dubio autem, an diſpenſationis cauſa ceſſauerit, vel non cenſetur minimè ceſſaſſe, ac per conſequens diſpenſatio iudicatur valida in eo dubio, poſtquam fuit ſemel legitimè conceſſa, quia poſſeſſio fauet ei. *Tertiò* reſpondemus, quòd ſi diſpenſatio ſit deducta ad vltimum effectum, & is commodè diuidi non poſſit, vt ſi quis, cum quo diſpenſatum eſt in voto caſtitatis, matrimonium celebrauit, qui quidem nequit diſcedere ab vxore ſine ſcandalo, neque cohabitare cum illa ſine periculo incontinentiæ petendi debitum, tunc licèt cauſa finalis ceſſet, non ceſſat tamen diſpenſatio. Et hæc videtur eſſe mens Pontificis, hócque videtur eſſe conueniens regimini Eccleſiæ, ne grauia detrimenta ex ea oppoſita reſolutione ſequantur. *Quartò* reſpondemus, requiri verificationem cauſæ finalis, eo tempore contingere, quo Ordinarius exequitur diſpenſationem, quia tunc diſpenſatio completur, & reuera fit; ergo tunc neceſſe eſt, cauſam finalem præſentem eſſe. Ita cum aliis Couarruuias 4. *Decretal. 2. part. cap. 6. §. 9. num. vltim.*

Sup. hoc infrà in Reſ. 118. & in aliis eius primæ annot. & in §§ annot. præteritæ.

2. Sed non deſeram hîc apponere verba Ioannis Præpoſiti *in 3. part. D. Thomæ, quæſt.8. de diſpenſation. Matrimon. dub.4. num.35.* vbi ſic ait. Dubitatur, an quando diſpenſatio committitur inferiori, ſufficiat cauſam ſubfuiſſe, cùm res proponeretur Romæ, vel Nuntio, vel cùm litteræ ex parte eorum conficerentur? An verò inſuper requiratur, vt cauſa perſiſtat, dum diſpenſat is, cui committitur negotium? v. g. aliqua petit diſpenſationem, vt poſſit contrahere cum cognato in quarto gradu, eo quòd propter defectum

Quoad hoc lege inf. à latā doctrinā Reſ. 141 2.

dot.

principio vſque ad §. vlt.

dotis non poſſit facilè ſibi æqualem inuenire; petitur num diſpenſatio ſit valitura, ſi antequam diſpenſauerit is, cui committitur, ſufficientem dotem comparauerit? Reſpond. videri verius non valere, vt docet Sanchez *lib.8.diſp.30.num.12.* quia antequam inferior reipſa diſpenſauerit, diſpenſatio nondum eſt perfecta, cenſetúrque adhuc in fieri, atqui ceſſante cauſa, antequam perfecta ſit diſpenſatio, vt ex communi Doctorum tradit Sanchez *ſuprà.*

3. Dubitari verò poteſt, an ſufficiat cauſam ſubfuiſſe, cùm diſpenſatur, an verò etiam requiratur, vt perſeueret, dum initur matrimonium? Sanchez *ſuprà, n.14.* cenſet requiri, vt perduret vtroque tempore; ſed non eſt improbabile ſufficere ſi ſubfuerit tempore diſpenſationis, quod etiam cenſet probabile Sanchez *ſuprà in fine, num.13.* quia per hanc diſpenſationem homo legitimè eximitur à lege, ergo poteſt validè matrimonium inire, quamuis ceſſet cauſa, propter quam diſpenſatio eſt impetrata. Hucuſque Præpoſitus. Vide etiam Hurtadum *de Matrim.diſp.26.diffic. 3.n.14.* & Baſilium *lib.8.c.20.*

RESOL. CII.

Quæ falſitas vitiet reſcriptum in quacumque diſpenſatione?

Et hic apponuntur aliquæ regulæ, ex quibus multos caſus Confeſſarij, & Reſponſores caſuum conſcientiæ extricare poterunt. Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 53.

§. 1. HÆc quæſtio eſt quotidiana pro materia diſpenſationum ad Ordines, matrimonia, &c. ideo hîc ponam regulas aliquas, ex quibus multos caſus confeſſarij & reſponſores caſuum conſcientiæ extricare poterunt.

Sup. hoc pro motu proprio poſito in textu huius §. latè infrà in Reſ. 105. & pro parte in Reſ. 124. §.1. ad medium.

2. Dico igitur primò quòd ſi in reſcripto apponatur vnica cauſa, illa finalis, & non motiua cenſenda eſt, & ideo ſi falſa erit, vitiabit reſcriptum, quia cenſetur Papa priuilegium & diſpenſationem velle concedere ex cauſa allegata, etiamſi ex motu proprio, & ex cauſa ſcientiæ dicat concedere. Ita Caſtrus Palaus *in opere morali tom. 1. tract. 3. diſp. 6. punct. 16. §.3. num.1.* Gutierrez *canon.qq.lib 2. c.15.num.103. & 104.* Sanchez *de matrim. tom.3. lib. 8. diſput.21. n.41.* & alij.

Sup. hoc lege ſuprà doctrinam Reſ. 90 & §§. eius ſecūdæ not. & in Reſ. 91. §. Itaque. &c.

3. Dico ſecundò illorum taciturnitatem impedire conceſſionem, quæ à iure, ſtylo, & conſuetudine mandantur exprimi, & illorum expreſſionem falſam vitiare conceſſionem quibus ſecundùm ius, ſtylum, & conſuetudinem mouetur Princeps in reſcripto concedendo, ita vt iure cautum ſit quòd eis expreſſis gratiam Princeps non conceſſiſſet. Ita Garſias *de benef.tom.2.part.8. c.3. n.20.* Caſtrus *vbi ſuprà num.3.* Salas *de legib. diſp. 20. ſect.15. num. 115.* & Pontius *vbi infrà.*

Sup. hoc in Reſ. 2. not. ſeq. §. Vnde. & in alio §. eius annot.

4. Dico tertiò, quòd ſi plures cauſæ proponantur, ſi vtraque eſt inſufficiens per ſe, & integrent vnam cauſam ſufficientem, ſi aliqua earum eſt falſa, corruit diſpenſatio, quia illis nititur voluntas diſpenſantis: iudicabitur autem vtramque eſſe inſufficientem, quando ex quacumque illarum ſeorſim non ſolet concedi diſpenſatio. At ſi vna cauſa ſit ſufficiens ex conſuetudine & ſtylo, & ea vera, alia verò quæ additur ſit falſa, communior ſententia eſt quòd valet diſpenſatio, nec vitiatur reſcriptum. Ita Baſilius Pontius *de matrim.lib.8.c.17. §.vlt. num.41.* Sanchez *loco cit. n.32.* Suarez *de Relig. tom.2. lib.6. de voto c.27. n.11.* licèt Caſtrus Palaus *vbi ſuprà §.5.n.2.* hoc intelligat de cauſa extrinſeca diſpenſationis, & quæ per ſe non ſolet mouere Principem ad diſpenſationem concedendam, quis dicere poterit hîc & nunc ex vtraque ſimul motum non eſſe. Ita ille. Sed Pontius *vbi ſuprà* abſolutè loquitur, & confirmat ſupradicta Laurentius Portel *in reſp.mor. part.3. caſ.8. num.2.* vbi docet, quòd quando in reſcripto narrantur plures cauſæ copulatiuæ, quorum aliæ veræ ſunt, aliæ falſæ, ſpectanda eſt cauſa qua nititur reſcriptum, eáque exiſtente vera, non obſtare cæterarum falſitatem; & addit, quod cùm cauſæ narrantur diſiunctiuè, ſufficit alteram eſſe veram, ne reſcriptum ſit ſubreptitium.

Sup hoc infra in Reſ. 117. & 118.

5. Dico quartò, quòd in dubio an ſit cauſa finalis, quæ exprimitur in reſcripto, ſeu diſpenſatione pertinens ad ipſam diſpenſationem intrinſecè, an verò ſolùm impulſiua & motiua extrinſecè diſpenſationem concernens cenſendum eſt eſſe motiuam, & non finalem, quia ſemper ſtare debet præſumptio in fauorem valoris actus. Et idem dicendum eſt, cùm dubium eſt, an diſpenſatio valida ſit, quiá dubium eſt, an cauſa falsò allegata ſit finalis. Ita Caſtrus *loco citato §.5. num.3.* & Portel *vbi ſuprà*, qui citat Sanchez *de matrim. lib.8. diſp.21. num.20 & 25.* licèt Villalobos *in ſumma tom.1. tract. 2. diffic. 43. num.7.* cum Molina contrarium ſentiat; ſed vtraque opinio eſt probabilis.

Sup.hoc è ſupra in C 86.&in i eius pr æ not.

Sup. ho prà in 89.&in eius pr not.

RESOL. CIII.

An expreſſio falſi vitiet diſpenſationem?

Et pro praxi explanantur aliqui caſus particulares, & alij deducuntur, & annotantur. Ex part.8. tr.3. Reſ. 61.

§. 1. SVperius diximus, quando taciturnitas veri, reddat diſpenſationem inualidam, & multos caſus in particulari tractauimus: nunc è contra videndum, quænam expreſſio falſi noceat diſpenſationi, & poſtea ad caſus particulares deueniemus. Prima ſententia affirmat, diſpenſationem eſſe irritam, & inualidam, etiamſi cauſa falsò expreſſa ſit impulſiua, quia ſcilicet, eâ non leuiter mouetur Princeps ad gratiam concedendam, quamuis, ea non narrata, etiam conceſſiſſet. Ratio eſt, quia litteræ conceſſionis habent tacitam conditionem, ſi preces veritate nitantúr, *cap.2. de reſcriptis.* Cuius ſignum eſt quia Pontifex priùs narrat in ſuis litteris ea, quæ pars propoſuit, & poſtea ſubdit, ſi ita eſt diſpenſatum.

Superius Reſ. qua eſt 91.

Sup. hoc ge ſupra ctrinam 85.

2. Probatur etiam hæc ſententia ex *cap. poſtulaſti, de reſcriptis*, (quod iuxta multorum ſententiam intelligitur de omnibus gratiis) vbi refertur, quendam à Pontifice obtinuiſſe beneficium, tacendo vicariam perpetuam victui ſufficientem, quam poſſidebat; & conſultus Pontifex reſpondit, gratiam fuiſſe ſubreptitiam, cùm tamen cauſa ſilentio prætermiſſa non videretur eſſe finalis, ſed impulſiua. Et confirmatur ex *cap. non poteſt, in princip. & cap. ſi motu proprio, de prabendis in 6. & cap. ſi proponente, de reſcriptis,* vbi hæc doctrina expreſsè continetur. Ita ſentiunt Maſcardus *de probationibus conſil. 846. num. 1.* Gutierrez *quæſtion. Canon. lib.1.cap.15.num.12.* Et eidem ſententiæ adhæret Rebellus *2. part. de obligationibus iuſtit. lib. 3. de impedimentis matrimonij, q. 5. ſect. 4. num. 25.*

3. Sed mihi placet opinio, quæ docet ſolius cauſæ finalis, non autem impulſiuæ falſæ expreſſione diſpenſationem irritari, quæ ſententia probabilior eſt, & conformior dictis de taciturnitate veritatis. Hanc docet Ioannes Medina *C. de rebus reſtitut. q. 24. ad 4. & 5. argumentum:* vbi ait, donationem factam ob cauſam falſam finalem eſſe nullam; ſecùs factam ob cauſam impulſiuam: eadem autem ratio eſt de diſpenſatione, & quacumque alia gratia.

4 Prior

4. Prior pars conſtat, quoniam error in cauſa finali impedit voluntarium ad conceſſionem gratiæ ſubſtantialiter requiſitum: ergo reddit illam inualidam. Conſequentia patet. Antecedens probatur: nam omnis gratiæ conceſſio requirit liberam Principis voluntatem, cùm ſit donum ab ipſius voluntate eſſentialiter pendens: ergo vbi illa deeſt, deeſt ſubſtantiale principium, à quo illa pendet. Poſterior pars probatur; nam expreſſio faciliùs tantùm impellentis, non tollit voluntarium ad conceſſionem gratiæ ſubſtantialiter requiſitum, nam hoc eſt tantùm illud, ſine quo gratia ſimpliciter conceſſa non fuiſſet: at ſine expreſſione falſi tantùm impellentis conceſſa fuiſſet gratia ſimpliciter, licet non cum ea facilitate, vt ſupponitur; ergo non impedit ſubſtantiale principium, ex quo diſpenſationis conceſſio pendet.

5. Cæterùm fundamentum oppoſitæ ſententiæ intelligendum eſt, quòd preces niti debeant veritate eorum dumtaxat, ex quibus conceſſio gratiæ ſubſtantialiter pendet, cuiuſmodi non eſt cauſa merè impulſiua, ſine qua adhuc conceſſa fuiſſet gratia. Et ita noſtram ſententiam tenet Henriquez *lib. 12. de matrimonio, c.3. num.7.* Sanchez *lib.8. diſp.21. num.32.* Couarruuias *lib.1. variar. c.20. n.5.* Ochagauia *de ſacrament. Matrimon. tract.4. q.9. num.6.* doctus & amiciſſimus Domin. meus Merlinus *controu. for. cap.54. n.5.* quibus ego addo nouiſſimè P. Magiſtrum Texeda *in Theol. morali. tom.2. lib.4. tract.3. §. 2. controu.24. n.4.* Nec obſtat, ait ipſe, *cap. Poſtulaſti, de reſcript.* vbi habetur quòd conſultus Pontifex de quodam Clerico, qui obtinuit quoddam beneficium, tacendo ſe habere vicariam perpetuam, reſpondit impetrationem beneficij eſſe nullam, gratiàmque ei conceſſam fuiſſe ſubreptitiam: ex qua reſponſione Pontificis ſic poteſt argumentum deduci; ſed cauſa illa tacita fuit ſolùm impulſiua: ergo ex taciturnitate eius redditur ſubreptitia diſpenſatio. Reſpondeo fuiſſe ibi tacitam cauſam finalem, quæ ſi à Pontifice ſciretur, non concederet gratiam illam, taciturnitas enim illa vicariæ perpetuæ fuit cauſa finalis concedendi beneficium: nam ſi Pontifex ſciret Clericum illum illam habere, non concederet gratiam beneficij, ſic docet Dec. ſuper prædictum cap. *nota 11. num.11.*

P. is ſu- a Reſ.

6. Nec deſeram hîc apponere verba Portel *in reſponſ. moral. tom.1. caſ.49. n. 5.* vbi ſic ait. Si verum taceatur, vel falſum exprimatur in vna tantùm parte reſcripti, vitiat, & irritum reddit reſcriptum quoad eam partem, in qua eſt ſubreptio, non verò quoad reliquas partes reſcripti. Quòd vitiet, & irritet quoad illam partem, in qua eſt ſubreptio, ab omnibus conceditur, quia tunc quoad illam partem preces non nituntur veritate. Quòd non reddat inualidum quoad alias partes, ratio eſt, tum quia vtile non debet per inutile vitiari, vt habet regula iuris *in 6.* Tum quia reſcriptum pendet à voluntate concedentis: ſed concedens voluit concedere, & conceſſit reſcriptũ, neque indicauit nolle reliquias reſcripti ex parte valere, quando ſubreptio non fuit cauſa finalis: ergo reſcriptum validum eſt, quoad illas partes, in quibus non contingit ſubreptio; & hoc in terminis decernitur *in cap. ſuper litteras, de reſcriptis.* Hoc tamen limitandum eſſe docet, dummodo partes in quibus non contigit ſubreptio, ſeparabiles ſint quoad valorem à parte in qua fuit ſubreptio. Nam ſi ſeparabiles non ſint, ſed ſint acceſſoriæ, reſcriptum corruit; nam acceſſorium corruit deſtructo principali. Hinc colligit Bonacina, quòd ſi quis in vno reſcripto obtinuit diſpenſationem in voto caſtitatis, & peregrinationis ad limina Apoſtolorum, narrata falſa cauſa in vno voto, poterit vti diſpenſatione quoad aliud votum in quo non contigit ſubreptio, quia vnum votum iſtorum non eſt acceſſorium, & dependens ab alio. Sic ille.

7. Ex his deducitur non vitiari diſpenſationem ex falſa cauſæ expreſſione, quando ea verè expreſſa facilior eſſet diſpenſatio: vt ſi impetrans beneficium, narret id eſſe curatum, vel dignitatem, cùm tamen ſit ſimplex, aut officium. Quod intelligendum eſt, quando, cauſa demonſtrationis, ea qualitas adiungitur, ſecus ſi cauſa taxationis. Sic docent Panormitanus *in cap. ſignificante, num.6. & ſeq. de reſcript.* vbi Felinus *num. vltim. verſ. Vlteriùs tangit.* Rebuffus *cap. nulla, artic.2. poſt 4. concluſ. verſ. Noteris, de conceſſ. præbend* Staphil. *de litter. grat.* vbi de forma & modo impetrandi, *tit. Præterea eſt dare dignitatem, num.4. & ſeq.* Sylu. *verb. Reſcriptum, quæſt.3.* Couarruu. allegata Rotæ deciſione *lib.1. variar. cap. vltim. n.6.* Guttier. *quæſtion. Canonic. lib.1. cap.15. num.83. & 84.* Sanchez *lib.8. de matrimonio, diſp.21. n.35.* Quòd ſi petas quando cenſeatur cauſa demonſtrationis, & quando taxationis qualitas adiecta, vide Sanchez *vbi ſupra*, cui ego addo Merollam *tom.2. diſp.4. c.6. n.371.*

RESOL. CIV.

An ſi per ignorantiam, vel ſimplicitatem quis expreſſit cauſam falſam, & diſpenſatus fuit, validè contraxerit.

Et notatur, quod diſpenſatio variis modis poteſt ceſſare. Primo per renunciationem, &c. Ex part.8. tr.6. Reſ.69.

§. 1. VT, ſi v.g. per ignorantiam, aut ſimplicitatem allegaſti defectum dotis, cùm tamen verè non fuerit, & Ordinarius facta informatione declarauit defectum dotis exiſtere, & ſic diſpenſauit, & ex hac declaratione, & diſpenſatione conceſſa ad contrahendum matrimonium proceſſiſti, videris validè contrahere, neque poſſe tale matrimonium oppugnari, ex *cap. cùm inter, de ſentent. & re iudic. cap. ei, qui appellat. §. ſi verò, 2. quæſt.6.* Et ita hanc ſententiam docet Baſilius Pontius *de Matrimon. l.8. c.16. n.5.* & facit doctrina Felini, & Socini in ſuperiore reſolutione allata. Sup. hoc infrà in fine §.1. Reſ.124.

Quæ hîc eſt infrà Reſ 167. ſignanter in eius §. vlt.

2. Verùm contrariam ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.1. tract.3. diſp 6. punct.16. §.5. n.4.* quia tale reſcriptum, vt pote in falſa cauſa fundatum, nullum eſt, neque ignorantia prodeſſe poteſt ad valorem ipſius, ſed ſolùm ad excuſandum impetrantem, à culpa commiſſa, & videtur expreſsè decidi, *cap. ſuper litteris, de reſcript.* vbi æquè de taciturnitate veritatis, ac de expreſſione falſitatis, quando contingit circa totum reſcriptum, dicitur nullum eſſe, etiamſi per ignorantiam, & ſimplicitatem factum ſit. Si verò (inquit textus) per huiuſmodi falſitatis expreſſionem, vel ſuppreſſionem etiam veritatis literæ fuerint impetratæ, qua tacita, vel expreſſa, nos nullas literas dediſſemus, à delegato non eſt aliquatenus procedendum.

3. *Notandum* eſt tamen hîc obiter, quòd diſpenſatio variis modis poteſt ceſſare, ac *Primò* per renunciationem, & quidem, vniuersè loquendo, certum eſt diſpenſationem renunciatione ceſſare, ex *cap. ad Apoſtolicam de regular.* hanc nonnulli diſtinguunt in expreſſam & tacitam: illa voluntatem & verba requirit; & hæc renunciatio retractari non poterit, vbi ſemel renunciationis notitia peruenerit ad diſpenſantem. Sup. contento in hoc & ſeq. §. lege ſupra doctrinam Reſ.95. & ſi placet etiam aliã ū eius primæ, & ſecundæ not.

4. Tacitæ renunciationis vſus non ita ſolitus eſt, v. g. cùm facto aliquo inducatur renunciandi volun-

tas:

tas: vt ſi quis diploma quo conceſſa illi fuit diſpenſatio, laceret, aut comburat: hoc, inquam, non ſufficit ad reuocationem diſpenſationis, niſi cum hoc ſigno externo adſint, tum voluntas renunciandi, tum acceptatio facta à diſpenſante: nam ante hanc acceptationem poteſt impetrans ſemper reuocare ſuam renuntiandi voluntatem. Similiter impetratio ſecundæ diſpenſationis, non eſt iuſta reuocatio tacita; nec ſufficiens ſignum renunciationis, niſi fortè ſecunda diſpenſatio repugnet priori.

RESOL. CV.

Quid operatur in diſpenſationibus clauſula Motu proprio, *quando adeſt vitium ſubreptionis.* Ex part.8. tr.3. Reſ.70.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 101. §. Dico igitur.

§. 1. Sic diſtinguit ex Sanchez Pater Amicus *tom. 5. diſp.6. ſect.8. n.153.* ſi ſubreptionis vitium ſit in expreſſione cauſæ falſæ finalis, illud per clauſulam, *Motu proprio*, non ſuppletur. Suppletur autem, ſi ſit per ſuppreſſionem cauſæ finalis. Ratio diſcriminis eſt: quoniam motus proprius non firmat gratiam contra concedentis intentionem. Sed quando diſpenſatio eſt ſubreptitia expreſſione falſi finaliter mouentis ad diſpenſationem concedendam, diſpenſatio eſt contra intentionem concedentis, ſiquidem falſitate declarata, eam non conceſſiſſet: ergo motus proprius non poteſt eam firmare. Poteſt autem motus proprius firmare diſpenſationem, quæ poſitiuè non ſit contra intentionem concedentis. Sed quando diſpenſatio eſt ſubreptitia ſuppreſſione tantùm, & taciturnitate cauſæ finalis, non eſt poſitiuè contra intentionem concedentis: quia ignorata cauſa finali, non potuit diſpenſator poſitiuam intentionem habere negandi diſpenſationem; quia cùm hic ſit actus voluntatis, non poteſt exerceri circa obiectum per ignorantiam occultum. Ex his infertur, per clauſulam, *Motu proprio*, non validari diſpenſationem, ſi ſit, contra ius tertij, nec tollere à perſona inhabilitatem, ſi taceatur.

2. Sed non deſeram hîc apponere ea, quæ docet Portel *in reſponſ. moral. tom.2. caſ.49. num.7.* vbi ſic ait. Dubium eſt, an ſi in narratiua detur vitium tacendo veritatem, vel exprimendo falſitatem, & nihilominus Papa in diſpenſatione dicat, ſe diſpenſare ex motu proprio: per talem clauſulam, *Motu proprio*, ſuppleatur vitium ſubreptionis, & inualiditatis poſitæ in narratiua? Reſpondet Bonacina *n.21.* cum Suarez *ibi* citato, diſtinguendo. Nam vel Papa concedit hanc diſpenſationem motu proprio, abſque petitione, vel narratione petentis, ſed ex mera liberalitate: vel illam concedit ex præuia petitione, & informatione petentis. Si concedit primo modo, diſpenſatio, ſeu priuilegium valent, etiamſi à parte rei ſubſit impedimentum. Ratio eſt, quia cùm Princeps concedit ex mera liberalitate, non ex cauſa ſibi falsò narrata, vel veritate tacita, cùm priuilegiatius non loquatur, nec aliquid operetur, niſi acceptando gratiam, cenſetur Princeps tollere liberaliter omne impedimentum obſtans, per illam clauſulam. *Motu proprio.* Et ſic habetur *in cap. ſi motu proprio, de præbend. in 6.* Si verò Papa concedat diſpenſationem cum clauſula, *Ex motu proprio*, præcedente petitione, vel informatione petentis, & in informatione taceretur veritas, vel narratur falſitas, tunc illa clauſula *Ex motu proprio*, non ſupplet illum defectum, & proinde diſpenſatio eſt nulla. Probatur principaliter: quia *in cap 2 de reſcriptis*, dicitur, quòd in reſcriptis ſemper intelligitur appoſita clauſula. *ſi preces veritate nituntur.* Hic autem preces non nituntur veritate. Tum, quia impetratio beneficij non explicata eius qualitate, non valet etiamſi fiat motu proprio, vt docet Panormitanus *cap. ad aures, de reſcriptis, n.5.* & alij. Ita Portel.

RESOL. CVI.

An ſi diſpenſatus ex falſo nomine in reſcripto appoſito intelligat perſonam ſibi notam, vitietur diſpenſatio. Ex p.7.tr.10. & Miſc.1. Reſ.35.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Sanch. *de matri. lib.8. diſp.21. n.38.* putat enim in hoc caſu validam eſſe diſpenſationem, nec hunc errorem obſtare, ſi conſtaret, eodem modo concedendam diſpenſationem Petro incognito, ſi expreſſus eſſet, ac conceditur Ioanni eius noto, & familiari. Mouetur, quia in his Princeps non debet ſpectare, quis eſt ſibi propoſitus, ſed quis verè diſpenſationem petit, & indiget: ſicuti adminiſtrator ſacramentorum, excepto matrim. non ſpectat, quis ſit cui eſt adminiſtrandum ſacramentum, ſed ſuam mentem dirigit ad eum, qui ſibi eſt præſens. Sup. hoc ſupra in Reſ. 108. §. Sed ego, ad li...

2. Sed his non obſtantibus adhæreo ſententiæ affirmatiuæ, quam tuetur Petr. à S. Ioſeph, *in idea Theol. moral. lib.1.c.11. reſol.5.* vbi ait: Notandum diſpenſationem valere quando erratur circa nomen perſonæ, pro qua diſpenſatio petitur, quia ſcilicet diſpenſatio petitur pro tali perſona, eique confertur, quidquid ſit de illius nomine. Confirmatur, nam ex communi Iuriſtarum ſententia, valet legatum, etſi teſtator in nomine legatarij errauerit, modò de perſona conſtet. Sup. hoc Reſ. ſeq. Reſ.1. p. ſeq. §. vl... lin. 5. & Reſ. 2. p. ſeq. §. 2. ... ſim pro... nem.

3. Excipe, niſi diſpenſans ex falſo nomine propoſito, intelligat perſonam aliquam ſibi notam: tunc enim diſpenſatio valere nequit, cùm diſpenſans non intendat eam concedere perſonæ, pro qua petitur, ſed alteri. Nec dicas Sacram. validè conferri etſi miniſter errat in perſona recipientis: hoc enim verum eſt, quando intendit Sacram. conferre perſonæ præſenti, quæcumque ſit, in dicto autem caſu legiſlator non dirigit intentionem ad eum, in cuius gratiam diſpenſatio petitur, ſed ad alium ſibi notum: quare diſpenſatio tunc valere nequit. Ita ille, & ante illum Caſtrus Palaus *tom.1. tr.3. diſp.6. punct.6. §.2. num.8.* Confirmatur hæc opinio præter rationem adductam, ex *§. ſi quis in nomine Inſtitut. de legatis*, vbi error nominis, aut pronominis legatarij non obſtat legato, notanter apponitur, quando aliàs de perſona conſtat, quia tunc eſt error accidentalis: at in præſenti caſu non conſtat de perſona, cui petitur diſpenſatio, & relatio facit, vt prorſus intelligatur diſtincta. Ergo Secundò confirmo *ex capite ſignificante, de reſcrip.* vbi reſcriptum datum contra Vicarium Remenſis Diœceſis, cùm tamen fuerit Leodienſis, irritum decernitur, quia non conſtabat aliunde de perſona, contra quam erat reſcriptum impetratum ſed in caſu noſtro, de perſona cui petitur diſpenſatio, non conſtat, imò potius intelligitur dari omnino diſtinctæ. Ergo.

4. Nota tamen ſententiam negatiuam quam tuetur Sanch. approbare etiam P. Amicum *tom 5. de iuſt. diſp.6. ſect.8. n.143.* eo quòd in gratiis concedendis præſumitur Princeps ſi aliunde contrarium non conſtet, attendere ad merita cauſæ, propter quæ gratia petitur, cuiuſcumque tandem perſonæ ſint merita, propter quæ gratia petitur. Et ideo vtramque ſententiam puto probabilem eſſe.

RESOL.

RESOL. CVII.

An diſpenſatio ſit ſubreptitia, quando erratur nomine perſonæ? Ex part.8. tr.3. Reſol.63.

§. 1. Reſpondeo negatiuè, & eſt communis Doctorum ſententia, eaque apertè colligitur ex *Inſtitut. de legatis*, §.29. ibi, *Si quis in nomine, cognomine, prænomine, agnomine legatarij teſtator errauerit, ſi de perſona conſtat, nihilominus valet legatum; idémque in hæredibus ſeruatur rectè.* Et rationem reddit: *nomina enim*, inquit, *ſignificandorum hominum gratia reperta ſunt, qui ſi alio quolibet modo intelligantur, nihil intereſt.* Quam doctrinam Sanchez *citata diſput.*21. *num.*38. veram exiſtimat, etiamſi diſpenſator noſſet perſonam, cui diſpenſatio petitur, errato nomine veri petentis, eo quòd in gratiis concedendis præſumitur Princeps, ſi aliunde contrarium non conſtet, attendere ad merita cauſæ, propter quæ gratia petitur, cuiuſcumque tandem perſonæ ſint merita, propter quæ gratia petitur. Et ita hanc ſententiam tenet etiam nouiſſimè Merolla *tom.*2. *diſput.*4. *c.*6. *n.*374. cum Doctoribus, quos ego citaui *in part.*1. *tractat. de legibus*, *reſolut.*36. quibus etiam adde Perez *de matrimonio*, *diſput.*46. *ſect.*8. *numer.*16. & Portel *in reſponſ. moral. tom.*2. *caſ.*49. *num.*2. cuius verba in ſequenti reſolutione adducam.

RESOL. CVIII.

An diſpenſatio ſit ſubreptitia, quando erratur nomine Diœceſis?

Et quid, ſi erratur nomine perſonæ? Ex part.8. tr.3. Reſ.64.

§. 1. Hanc quæſtionem ego poſui in loco ſuperiùs citato; & pro affirmatiua ſententia adduxi Villalobos, Monetam, & Sanchez, quibus nunc addo Merollam *tom.*2. *diſp.*4. *cap.*6. *n.*377. quia in hoc caſu non eſt error tantùm in nomine proprio, qualis eſſet, ſi diceretur, appellari Vicarium veræ Diœceſis, Petrum, cùm appellaretur Ioannes, ſed erratum eſt, aſſerendo poſtulantem eſſe Diœceſis Neapolitanæ, ac proinde, virtute, petita eſt commiſſio Vicario Neapolitano. At Pontifex noluit illi committere, cùm omiſſio fuerit inuoluntaria, vtpote ex errore orta. Et quamuis, ſi petita eſſet vero Ordinario Capuano, illi committeretur, tamen illi nec petita eſt, nec commiſſa.

2. Confirmatur, quia error, quantumuis culpâ vacans, non efficit, vt reſcriptum extendatur ad caſum: qui ſub verbis eius non comprehenditur, quamuis, ſi is petitus eſſet, reſcriptum ſimiliter conceſſum fuiſſet, vt benè docent Innocentius *in cap. ſuper litteris*, *num.*3. *verſ. Et nota*, *de reſcript.* & *ibi* Ioan. Andr. *n.*5. Panormitan. *n.*3. *in fine*, Deci. *in noua editione*, *n.*13. vbi alios refert. Et ponunt hi hoc exemplum. Si impetrans narrauit in reſcripto, Titium ſibi obligatum ex mutuo, petens, vt cogatur ſatisfacere, & errauit in cauſa debiti, vt pote, quod ex alio contractu conſurgit, non poterit eo reſcripto iuuari.

3. Confirmatur *ſecundò* ex doctrina Baldi *in l. præſcriptione*, *num.*15. *C. ſi contra ius*, vbi reſcriptum ſubreptitium vocat, ſi quis in ciuitate Peruſina, ſe nummos mutuo dediſſe cuidam, narret, & impetret reſcriptum, deſtinans in ea ciuitate iudicem, qui debitorem compellat ſoluere. Rationem huius aſſignat Baldus: quia ſi Princeps noſſet, contractum cum eo initum eſſe, qui alias non ſubeſt iuriſdictioni Peruſinæ, non commiſiſſet illi iudici cauſam: quoniam vbi quiſquam ſortitur forum Ordinarij, ſortitur etiam forum delegati, vt docent Innoc. *in cap. dilecti*, *n.*3. *verſ. ſed dic. ae ſoro compet.* Ergo &c.

4. Sed ego, *vbi ſuprà*, negatiuæ ſententiæ adhæſi, quam me citato, tenet nouiſſimè Amicus *tom.*5. *diſp.*6. *ſect.*8. *num.*145. quia quando à Pontifice petitur diſpenſatio, ipſius intentio fertur ad Diœceſanum ipſius diſpenſandi proprium. Quare ſicut error in perſona diſpenſandi non tollit intentionem ſufficientem ad valorem diſpenſationis eo, quòd diſpenſantis intentio fertur in materia cauſarum, quæ proponuntur, cuiuſcunque tandem perſonæ illæ ſint: ita nec error in Diœceſi tollit intentionem ſufficientem ad valorem diſpenſationis, eo quòd Pontificis intentio fertur ad Diœceſanum ipſius diſpenſandi proprium, quicunque tandem ille ſit, qui Pontificis diſpenſationem cum ipſo diſpenſando executurus ſit. Confirmatur: nam ſupponitur, quòd ſi expreſſum fuiſſet nomen propriæ Diœceſis, adhuc gratia diſpenſationis conceſſa fuiſſet per proprium Diœceſanum exequenda: ſed quando expreſſio falſi eſt talis, qua ſublata, adhuc maneret voluntas diſpenſantis, non vitiat diſpenſationem, vt ex dictis conſtat: ergo. Sup. hoc ſupra in Reſ. 106.

5. Nec obſtat dicere cum Sanchez, quia *in cap. ſignificante*, *de reſcriptis*, declaratur irritum reſcriptum, in quo erratum fuit in nomine Diœceſis Rhemenſis, pro Leodienſis: tum quia error in Diœceſi reddit inuoluntariam Pontificis conceſſionem reſpectu proprij Diœceſani. Nam reſpondetur *in d. cap. de reſcriptis*, irritum declarari reſcriptum, non quia erratum fuit in nomine Diœceſis, ſed quia ex aliis circunſtantiis non potuit ſciri perſona, pro qua reſcriptum impetratum fuit. Ad rationem, negandum, errorem in Diœceſi inuoluntariam reddere diſpenſationem Pontificis: nam licèt illa non ſit voluntaria formaliter, & expreſsè, eſt tamen voluntaria virtualiter, & implicitè cùm per eam intendat facultatem diſpenſandi delegare proprio Diœceſano ipſius diſpenſandi.

6. Et ita hanc ſententiam præter Amicum, & alios Doctores à me citatos, tenet nouiſſimè Magiſter Texeda *in Theol. moral. tom.*2. *lib.*4. *tract.*3. *numer.*51. Quia ait ipſe, error ille ſe tenet ex parte voluntatis materialis Pontificis, qui non nocet, nec aufert valorem diſpenſationis. *Secundò*, quia tunc diſpenſatio eſt valida, quando adeſt iuſta cauſa, vt concedatur: ſed in præſenti adeſt iuſta cauſa, vt concedatur; ergo, &c. *Tertiò*, quia voluntas formalis Pontificis, & diſpenſatio conceſſa terminatur ad illos, qui impedimento ligati contrahere prætendunt, ergo quòd per errorem committat diſpenſationem Vicario alterius Epiſcopi, cuius diſpenſati non ſunt ſubditi, per accidens ſe habet reſpectu intentionis Pontificis, qui ſi reuera ſciret Vicarium proprium diſpenſaturum, eodem modo committeret ei diſpenſationem; ea enim quæ per accidens contingunt, nec vitiant actum de ſe validum nec cadunt ſub conſideratione diſpenſantis. Vnde noſtram ſententiam ſatis probabilem, & tutam in praxi exiſtimo.

7. Sed poſt hæc ſcripta inueni P. Perez *de matrimonio diſputat.*46. *ſect.*8. *num.*18. & 19. ſententiam Sanch. docere, ſic enim aſſerit. Si erretur in Diœceſi, cuius eſt is cui impetratur diſpenſatio, vt ſi dicatur eum eſſe Diœceſis Cæſarauguſtanæ, cùm tamen ſit Valentinæ, certum videri non poſſe Officialem Cæ-

ſarauguſtanum eam diſpenſationem exequi. Patet, quia deficit intentio Pontificis committentis, quæ iuxta præſcriptum in Tridentino *ſeſſ.22.cap.2. de reformat.* eſt committere legitimo Ordinario impetrantis, qui eſt officialis Valentinus.

8. Dico vltimò, nec poſſe officialem Valentinum, qui eſt legitimus Ordinarius, illam exequi diſpenſationem. Ratio eſt, quia in hoc euentu non eſt error in nomine, qualis eſſet, ſi diceretur appellari officialem veræ Diœceſis Petrum, cùm appellaretur Paulus: ſed erratum eſt, aſſerendo poſtulantem eſſe Diœceſis Cæſarauguſtanæ, & virtute petita eſt commiſſio officiali Cæſarauguſtano, at illi noluit Pontifex committere, cùm conceſſio fuerit inuoluntaria, vtpote ex errore orta. Et quamuis ſi petita eſſet vero Ordinario Valentino, illi committeretur, at illi nec petita eſt, nec commiſſa. Vnde error quantumuis culpa careat, non efficit, vt reſcriptum extendatur ad caſum qui ſub verbis eius non continetur, tametſi is petitus eſſet, litteræ ſimiliter concederentur. Sicut, ſi quis narraſſet in reſcripto Petrum ſibi obligatum ex mutuo, petens vt cogatur ſatisfacere, & erraret in cauſa debiti, vt pote quod ex alio contractu conſurgit, non poſſet eo reſcripto iuuari. Hucuſque Perez.

9. Sed, vt dixi, noſtra ſententia eſt probabilis: vnde præter Doctores citatos, nō deſeram hîc apponere verba Portel *in reſponſ. moral. tom.2.caſ.49.n.2.* vbi ſic ait. Valida eſt diſpenſatio quando erratur in nomine perſonæ, quia error in nomine perſonæ non mutat intentionem diſpenſantis. Bonacina *citato loco, n.6* citans multos, vbi ponit hunc caſum. Si petens diſpenſationem dicat eſſe ſe Diœceſis Eborenſis, cùm tamen ſit Diœceſis Olyſipponenſis, & Papa remittat diſpenſationem faciendam ab Ordinario nominato in narratiua, cùm non ſit verus ordinarius impetrantis: poterit in tali caſu diſpenſare cum illo ſuus Ordinarius Olyſſipponenſis. Nam Papa ibi intendit dare facultatem diſpenſandi Epiſcopo ipſius impetrantis. Ita *ibi* Bonacina cum Salas contra Sanchez dicentem in tali caſu neutrum Epiſcopum poſſe diſpenſare. Sic ego vidi in caſu ſimili. Miſit Petrus, v.g. famulum, vel amicum, qui ſibi afferret quandam Bullam Cruciatæ ſoluit Officiali Cruciatæ eleemoſynam conſuetam; ſed famulus, vel officialis Cruciatæ errauit in nomine, & loco Petri dixit Franciſcum. Reſpondi Bullam valere Petro, non obſtante errore nominis: quia intentio Papæ, vel Commiſſarij Cruciatæ fuit dare Bullam illi: qui ſoluit eleemoſynam. Aliud exemplum ponit Bonacina *eodem num.6.* dicens, quòd ſi ſcriptor Bullæ Romanæ dixit Papam per illam diſpenſare in tertio gradu affinitatis, cùm impetrans petierit diſpenſationem pro tertio gradu conſanguinitatis, ait Bonac. Commiſſarium, cui committitur diſpenſatio, poſſe diſpenſare à voluntate Principis mandantis: & in hoc caſu conſtat de voluntate Papæ, quòd velit diſpenſare cum iſto in impedimento quod petiit. Ita Portel. Et tandem noſtram ſententiam contra Perez tenet nouiſſimè Eſcobar *in Theolog. moral. lib.1. exam.16 c.4.n.124.*

Sup. hoc in Reſ.præterita, & in aliis §§.eius primæ not.

Sup. hoc in Reſ.ſeq §. vlt.

RESOL. CIX.

An ſit valida diſpenſatio, quando erratur nomine Diœceſis, vt ſi Petrus ſit Diœceſis Panormitanæ, dicatur eſſe Diœceſis Meſſanenſis?

Et quid, ſi erratur nomine perſonæ?

Et notatur, quod reſcriptum non vitiatur, vt à commiſſario mandari non poſſit, ſi error aliquis in curia ſcriptoris irrepſerit, vt ſi pro tertio gradu affinitatis poſitus ſit tertius gradus conſanguinitatis, &c. Ex par.1. tr.10.Reſ.36.

§.1. NEgatiuè reſpondet Sanchez *de matr.tom.3. diſp.21.n.39.* & poſt illum Moneta *de commut.vlt.vol.c.12. concl.9. n 206.* & Villalobos *in ſum. tom.1.tr.2.dub.43.n.11.* vbi ſic ait: *Quando ſe hierra en el nombre, y no en la perſona, no es la diſpenſacion ſubreticia, mas no es lo miſmos quando la diſpenſacion viene errada en el Obiſpado, come ſi ſe comete al Prouiſor de Zamora, y el que ha de ſer diſpenſado, es del Obiſpado de Salamanca: porque como no ſe comete al de Salamanca, no puede diſpenſar, y anſi eſto no es error en nombre, ſino en la perſona: aſſi lo tiene Innocentio, y Abad.*] Ita ille.

2. Sed ego non ſolùm puto eſſe validam diſpenſationem; quando erratur in nomine perſonæ: vt quando nomen Petri exprimitur nomine Pauli, vt docet Pontius *de matr. lib.8 c.15. §. vlt.n.43.* Moneta *vbi ſupra, n.205.* Layman. *in Theol.mor.lib.1. tract.4. c.32.n.26.* ſed etiam, quando erratur in Diœceſi Panormitana; cùm tamen ſit Meſſanenſis: quia conſtat, intentionem Papæ eſſe, vt ſolus proprius petentis Ordinarius cū illo diſpenſet: & ſi Ordinarius poteſt diſpenſare, quando erratur in nomine petentis; ſic etiam poterit, quando erratur in nomine ipſius Epiſcopi. Et ita aduersùs Sanch. docuit Salas *de legib. diſput 20. ſect.16. n.123.* Sanctarellus *var. reſ. p.1.q.63. per tot.* Et hæc opinio bis, me conſulente, poſita eſt in praxi.

3. Nota etiam ſecundùm Laym. *in Theol.mor.lib.1. tr.4.c.32.n 26.* quòd reſcriptum non ita vitiatur, vt à Commiſſario executioni mandari non poſſit, ſi error aliquis incuria ſcriptoris irrepſerit, vt ſi v. g. Papa commiſit Officiali, quòd ſi preces veritate niti cognouerit, cum Titio, & Caïa, apoſtolica auctoritate diſpenſet: ſed erratum fuit in Bulla pontificia; nam pro tertio gradu affinitatis, poſitus fuit tertius gradus conſanguinitatis.

RESOL. CX.

An error commiſſus circa perſonam, cui committitur reſcriptum expediendum, vitiet illud? Ex part.7. tr.10.& Miſc.1. Reſ.34.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom. 1. tr.3. diſp.6. punct.16.§.2. n.6.* cui adde Pet.à S.Ioſeph, *in idea Theol. mor.lib.1. c.11. reſol.5.* vbi ſic ait: Notandum 3 non valere diſpenſationem, quando erratur in perſona, quæ deſignatur ad expediendum Reſcriptum. Sit exemplum: cùm petis diſpenſationem ad ineundum matrimonium, fingis te eſſe Diœceſis Pariſienſis, cum tamē ſis Rothomagenſis. Vnde fit, vt executio Reſcripti, quo tibi diſpenſatio illa conceditur; Officiali Pariſienſi committatur. In eo caſu dico diſpenſationem eſſe inutilem, cùm nequeat Officialis Pariſ. eam exequi, eo quod intentio Pontificis eſt, talem executionem tuo Ordinario committere; nec etiam Rothomagenſis, quia ad eum non dirigitur. Ita ille. Probatur hæc opinio, quia *in cap. ſignificante, de reſcrip.* declaratur irritum reſcriptum, in quo erratum fuit in nomine Diœceſis Rhemenſis pro Leodienſis, tum quia error in Diœceſi reddit inuoluntariam Pontificis conceſſionem reſpectu proprij Diœceſani.

2. Sed ego non diſcedo à ſententia negatiua, quam docui olim, & quam me cit. tenet. P.Amicus, *tom.5. de iuſt.diſp.6.ſect.8.n.145.* quia quando à Pontifice petitur diſpenſatio, ipſius intētio fertur ad Diœceſanum proprium ipſius cui diſpenſandum eſt. Quare ſicut error in perſona diſpenſandi non tollit intentionem

intentionem ſufficientem ad valorem diſpenſationis, eo quòd diſpenſantis intentio fertur in merita cauſæ, quæ proponuntur, cuiuſcumque tandem perſonæ illa ſint: ita nec in Diœceſi error tollit intentionem ſufficientem ad valorem diſpenſationis, eo quòd Pontificis intentio fertur ad Diœceſanum proprium eius cui diſpenſandum eſt, quicunque tandem ille ſit, qui Pontificis diſpenſationem cum ipſo, cui diſpenſandum eſt, executurus ſit. Confirmatur: nam ſupponitur, quòd ſi expreſſum fuiſſet nomen propriæ Diœceſis adhuc gratia diſpenſationis conceſſa fuiſſet per proprium Diœceſanum exequenda: ſed quando expreſſio falſi eſt talis, qua ſublata, adhuc maneret voluntas diſpenſantis, non vitiat diſpenſationem, vt ex dictis conſtat, ergo.

3. Ad cit. cap. de Reſcriptis, Reſp. ibi irritũ declarati reſcriptum, non quia erratum fuit in nomine diœceſis, ſed quia ex aliis circumſtantiis non potuit ſciri perſona, pro qua reſcriptum impetratum fuit. Ad rationem, negandum, errorem in Diœceſi voluntariã reddere diſpenſationem Pontificis: nam licèt illa non ſit voluntaria formaliter & expreſsè, eſt tamen voluntaria virtualiter & implicitè, cùm per eam intendat facultatem diſpenſandi delegare proprio Diœceſano ipſius cui diſpenſandum eſt.

Quæ hic eſt ... antecedens. Sed legẽtiã aliã ... eius ... primæ not.

Recognoſce meipſum *in part. 1. tr. de legib. reſ. 36.*

RESOL. CXI.

An diſpenſatio inter conſanguineos, vel affines ſit ſubreptitia non facta mentione de copula habita inter eos?

Et an in tali caſu non teneantur, qui diſpenſationem petunt, ad interrogationem ordinarij de copula reſpondere, ſed poſſint ſine peccato negare, imo, & quamuis in reſcripto dicatur, ſi copula non fuerit? Ex part. 1. tr. 10. Reſ. 44.

Sup. hoc in dubus Reſ. ſeq & infrà in Reſ. 121. §. Sit hæc, & in Reſ. 163. ... cum, & ... rtẽter ... eius §. 1. ... Reſ. ... §. 1.

§. 1. HIc caſus frequenter ſolet accidere: & talem diſpenſationem eſſe ſubreptitiam docuit nouiſſimè Layman. *in Theol. mor. lib. 1. tr. 4. c. 22. n. 18.* Rebellius *lib. 3. q. 5. ſect. 4. n. 24.* Riccius *part. 4. deciſ.* 308. Garſias *de benef. tom. 2. part. 8. c. 3. n. 32.* Sanctarellus *par. 1. var. reſol. q. 52.* & ante illum Sanch. *de matrim. tom. 3. lib. 8. diſp. 25. n. 8.* & alij penes ipſos. Et ratio potiſſima eſt: quia id exigit ſtylus Curiæ.

2. Non reticebo tamen, contrariã ſententiam eſſe probabiliſſimam, & tutã in praxi: & præter Nauarrũ, Vegam, Ouandum, Salzedum, Bernardũ Diaz, Henriquez, Coſta, Guttierrez, Ceuallos, & Rodrig. docet etiam hanc ſententiam abſolutè ante, & poſt contractũ matrimoniũ, Baſilius Pontius *de matr. lib. 8. c. 17. §. 6. n. 32.* & poſt contractum matrimoniũ Villalobos *in ſum. tom. 1. tr. 14. diff. 27. n. 7.* quia copula illa carnalis, ſi fuiſſet expreſſa, faciliorem reddidiſſet Pontificẽ ad diſpenſandum. Ergo, &c. Et ideò in tali caſu non tenentur, qui diſpenſationem petunt, ad interrogationem Ordinarij de copula reſpondere? ſed poſſunt ſine peccato, negare reticendo in mente: Vt tibi dicã. Imò, & quamuis in reſcripto dicatur: *Si copula non fuerit* ſi ea diſpenſatio ſit obtenta pro foro externo, adhuc valet, quãuis negetur: dummodo ea copula non probetur in externo foro; quia illa clauſula intelligẽda eſt iuxta naturã eius diſpenſationis. Et ita hanc ſententiã probabilem etiam vocat Sanch. *vbi ſuprà n. 12.* Ad argumentũ contrariæ ſententiæ ita reſpondet Villalobos: (*Al eſtilo de la Curia digo, que no es derecho, ni haze irrita la diſpenſacion en el fuero interior, el callar la qualidad, que conforme a el ſe deuia explicar.*) Et de tali ſtylo Curiæ valdè dubitat Pontius, *vbi ſupr.* Notentur hæc omnia: quia paſſim ... obuia.

Sup. hoc in ... not. ſeq.

S. hoc in ... 2. not. ... næ huius ... §. Quin. ... vl. & inf. ... Reſ. 116. ... prope ... m, à ... ſ. Quod ... ierit. & in ... 163. recenter in ... §. & ſeq. & ... ſtylo curiæ ... contẽ ... in lin. 5.

RESOL. CXII.

An diſpenſatio inter conſanguineos, vel affines ſit ſubreptitia, non facta mentione de copula? Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 135.

ante finem huius. Reſ. ſupra in Reſ. 91. §. Itaque & in aliis eius not.

§. 1. PRo affirmatiua ſentẽtia multos Doctores adduxi *in 1. part. tract. de leg. bus. reſol.* 44. quibus nunc addo Petrum Ochagauiam *de Sacram. tr. 4. de matrim. q. 11. n. 4.* Homobonum *de exam. Eccleſ. part. 3. tr. 13. c. 11. q. 24.* Filliucium *tom. 1. tr. 10 part. 2. c. 12. n. 336.* & Tannerum *vbi infrà.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius primæ not.

2. Sed negatiuam ſententiã docent plures Doctores, quos *ibi* citaui, & præter illos hanc ſententiam docet etiã ex Dominicanorum familia Ioan. de la Cruz *in direct. conſcien. p. 2. de matrim. §. de diſpenſationibus, dub. 14. concl. 2.* & ex Societ. IESV Gaſpar Hurtado *de matrim. diſp. 26. difficult. 5. n. 22.* & Io. Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. q. 8. de diſpenſationibus matrimon. dub. 6. num. 61.* & hanc opinionem probabilem eſſe docet etiam ex eadem Societate Adamus Tannerus *tom. 4. diſput. 8. q. 4. dub. 9. num. 160.* quia inceſtus neque eſt impedimentum, quod ratione ſui egeat diſpenſatione, neque iure præcipitur exprimi, quia non præcipitur iure ſcripto, vt patet, neque iure introducto, conſuetudine, ſeu ſtylo Curiæ, cùm non ſemper exprimatur ex conſilio virorum doctorum, quamuis aliquando ex conſilio aliorum exprimatur, & quando exprimitur, non eſt cauſa motiua ad negandam diſpenſationem conſanguinitatis, aut affinitatis; & quamuis ſit cauſa ad concedendam diſpenſationem cum aliquibus additamentis, non tamen pertinet ad cauſam motiuam, quia illa non adduntur pro diſpenſatione conſanguinitatis, aut affinitatis, ſed in pœnam copulæ expreſſæ. Congregatio vero Cardinalium, quæ in contrarium adducitur, ſequuta eſt partem probabilem & tutiorem, ſed forſan non probabiliorem, quòd ſi taciturnitas copulæ habitæ ante commiſſionem Papæ non dirimit diſpenſationem conſanguinitatis, vel affinitatis, multo minus dirimet, ſeu irritabit taciturnitas copulæ habitæ poſt commiſſionem Papæ ante expeditionem diſpenſationis ab Ordinario. Hæc omnia Hurtado *loco citato*, & Præpoſitus *vbi ſuprà*, etiam docet ſtylum Curiæ & declarationem Cardinalium procedere in foro exteriori.

3. Verùm his non obſtantibus ego puto in hac quæſtione non eſſe recedendum à ſententia affirmatiua in vtroque foro, propter ſtylum Curiæ, qui in hoc facit ius, non obſtante ea quæ dixi *in p. 1. tract. de legibus, ſect.* 44. Vt in annot. præteritæ.

RESOL. CXIII.

An in diſpenſatione impedimentorum matrimonij, ſit explicanda copula iam habita.

Et quid, ſi Pontifex diſpenſauerit cum conditione, dummodo copula non interuenerit.

Et an in tali caſu non teneantur, qui diſpenſationem petunt ad interrogationem ordinarij de copula reſpondere, ſed poſſint ſine peccato negare copulam, dummodo ſit occulta, & ſecus ſi fuerit publica.

Et explanatur, quod inceſtus cum conſanguinea non eſt impedimentum proueniens ex iure naturæ, neque ex iure Diuino poſitiuo, nec denique ex iure humano inductum. Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 81.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent aliqui, & ideò aſſerunt, quòd diſpenſatio obtenta à Pontifice poſt ...

Sup. hoc in dubiis pr...

cedentibus Reſ. & infrà in Reſ 119. §.1. & in Reſ. 121.§. Sed hæc, & in Reſ.163. curſim & recitanter in eius §.1.

poſtquam præceſſit copula inter conſanguineos, vel affines, prorſus nulla eſt, ſi eius copulæ nulla mentio fiat in petitione diſpenſationis, hanc concluſionem tuentur Guttierrez *quæſt. Canonic. lib.2. c.15. n.133.* Petrus Ledeſma *de matrimon. quæſt.56. art. vlt. dub.2. diffic.2.* & Sanchez 3. *tom. de matrimon. lib.8.diſp.25.*

2. Probatur *Primò*, quia, vt *ſuprà* vidimus, id, quod ſtylus Curiæ Romanæ, & conſuetudo Pontificis obſeruant in diſpenſationibus, neceſſariò obſeruandum eſt, aliàs diſpenſatio erit ſubreptitia; ſed ſtylus Curiæ Romanæ requirit mentionem prædictæ copulæ, cùm impetratur diſpenſatio, vt ſaltem timore manifeſtandæ copulæ homines arceantur à copula inceſtuoſa. Imò conſuetudo Pontificis hoc etiam obtinuit, quia manifeſtato inceſtu non ſolet Pontifex diſpenſare abſolutè in gradibus affinitatis, & conſanguinitatis, ſed cum quibuſdam conditionibus, & limitationibus, vt exigendo maiorem quantitatem pecuniæ, imponendo aliquam pœnitentiam, & aliquod grauamen, vt ſcilicet ſuperſtes eo matrimonio ſoluto ad aliud matrimonium migrare non poſſit; neceſſarium ergo eſt, efficere mentionem copulæ præcedentis, vt diſpenſatio robur obtineat.

3. *Secundò* probatur ex declaratione Cardinalium relata à Marcilla *loco cit.* quæ hoc eleganter explicat his verbis: Congregatio Cardinalium Concilij cenſuit, diſpenſationem cenſeri ſubreptitiam, ſi inter conſanguineos, vel affines, vel ſpirituali cognatione coniunctos carnalis copula præceſſiſſet, cuius mentionem in ſupplicatione non feciſſent.

4. Probatur etiam hæc opinio, eo quòd inceſtus cum propria conſanguinea eſt impedimentum; ergo eſt exprimendum, quam opinionem tenet gloſſ. *in cap. de inceſtis 35. quæſt.3. gloſſ. final. in cap. ſi quis viduam 32. quæſt.7.* Hoſtienſis & Abbas *in cap.1. de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris.* Angelus *in ſumma, verb. inceſtus, §. vltimo.* Anton. Cuchus *lib.5. maior. inſtit. tit.12. n.27. & 28.* text. *in cap. quia circa, de conſanguinit. & affinit.* vbi decernitur faciendam eſſe mentionem Summo Pontifici de omni eo, quod illum reddat difficiliorem ad diſpenſandum, ſequitur Iaſon *in l.1. num.2. C. ſi contra ius, vel vtil. public.* ex traditis *in cap. dudum, de elect. & cap. ſuper litteris, & cap. poſtulaſti, de reſcriptis.* Curt. Iun. *conſ.27. in fine, conſ.32. in fine, conſ.83. Præſupponitur in facto, num.9.* Crauet. *conſ.296. col.4. & reſponſ. pro republica Sauib. num.124.* Decius *conſ.541. num.20.* Gozadin. *conſ.6 num.6.* vbi dicitur, quòd ſubreptio inducitur, quando vel ratione iuris tertij, vel ob ius commune, non fit mentio alicuius, quod poteſt inducere Principem ad non concedendum.

5. Sed hoc non obſtante, non deſunt Doctores negatiuam ſententiam tenentes. Et ita, me citato; hanc ſententiam tenent nouiſſimè Auerſa *de ſacram. Matrimon. quæſt.19. ſect.6.* vbi alios plures adducit. quibus ego addo Ochagauiam *tract.4. de ſacrament. Matrimon. diſpenſ. quæſt.11. numer.4.* Perez *in matrimon. diſput. 46. ſect. 6. per totam.* Præpoſitum *in 3. part. quæſt.8. de diſpenſat. matrimon. dub.6.n.41.* Hurtadum *de matrimon. diſp.26. diffic.5. num.23.*

6. Dicendum eſt igitur in noſtro caſu, diſpenſationem non eſſe ſubreptitiam tacita copula, quia inceſtus non eſt impedimentum habitus cum conſanguinea, ſecundùm veriorem opinionem, teſte Sanchez *de matrimon. lib.7. diſputat.15. num.16. & lib.8. diſputat.25. num.8.* Ergo ſi non eſt impedimentum, non eſt declarandum. Inceſtus autem cum affinibus licèt præſtet impedimentum, eſt tamen abrogatum ob contrariam conſuetudinem, neque vlla eget diſpenſatione, vt probat Sanchez *d. lib. diſputat 17.* vbi *num.9. & præcedentibus*, de hoc latè. Quòd verò inceſtus cum propria conſanguinea nullum ſit impedimentum, probatur, quia non eſt impedimentum proueniens ex iure naturæ, neque ex iure diuino poſitiuo, nec denique ex iure humano inductum. Igitur nec impedit, nec dirimit, nec eſt exprimendum in precibus, cùm nullo modo ſit impedimentum inceſtus cum propria conſanguinea, vt docet Couarruuias *in epitome 2.part. cap.6. n.4. verſ. Qua in re.* Veracruz *in ſpeculo, 1. part. art.23.* Florentin. *3. part. tit.1. cap.16. §.4.* Caſtro *lib.1. de poteſtate, l. pœnal. cap.7.* vbi dicunt hanc eſſe communem, ſequitur Cordub. *in quæſtion. lib.1. q.42.* Ledeſma *de matrimon. in. 7. quarti, quæſt.60. art.4.* Matienz. *in rubric. tit.1. lib.5. nouæ collect. gloſſ.1. num.138.* Ergo non eſt facienda mentio copulæ cum propria conſanguinea, & ſine expreſſione illius valet diſpenſatio, vt tradit Nauar *in ſumm. cap.22. n 65.* docens ſe nunquam vidiſſe inceſtuoſos petere diſpenſationem ad contrahendas nuptias. Valet ergo diſpenſatio ſuppreſsâ copulâ in precibus oblatis, vel ſupplicatione, vt etiam affirmat idem Nauarr. *conſ.8. & duobus ſeqq. in.2. edit. tit. de conſanguinit. & affinit.* cùm non ſint narranda, niſi quæ iura præcipiunt, quamuis illius conditionis ſint, vt illis expreſſis difficiliùs Papa diſpenſaret. At nullo iure cauetur quòd exprimatur copula inceſtuoſa. Ergo, &c.

7. Ad argumenta verò contraria, reſpondendum eſt, *Primò*, inceſtum cum conſanguinea ſecundùm veriorem, non eſſe impedimentum cum affine, licèt fuerit impedimentum olim, hodie per non vſum eſſe omninò ſublatum. Ad reſolutiones ſacræ Congregationis reſpondent Henriquez, & Sà, ac Læl. Zechius, & alij *vbi ſuprà*, procedere quando inceſtus fuit publicus; ſecus quando eſt occultus, tunc enim non eſt ſubreptitia diſpenſatio, etiamſi doloſè occultetur inceſtus. Henriquez *d. cap.2. num 2. litt. E, & n.6. §. cæterùm.* Sup. hoc §§. not.ſec

8. Quin etiam addit Sà *verb. diſpenſatio, n.10.* quamuis dicatur Ordinario in diſpenſatione, vt diſpenſet, niſi copula præceſſerit, velle Summum Pontificem, vt non diſpenſetur, ſi conſtet legitimè copulam non eſſe occultam in foro exteriori, vbi reus non tenetur dicere verum, niſi iuridicè interrogetur poſt ſufficientia indicia. Vnde non habent reſponſiones ſacræ Congregationis locum in foro conſcientiæ, quando copula inceſtuoſa eſt occulta, ſed in foro exteriori, quando occulta non eſt.

9. Neque vrget argumentum de ſtylo Curiæ, quod magni pendit Menoch. *conſ.316.n.12.* dicens tunc variari gratiam, quando ſupprimuntur, vel falsò narrantur qualitates, quæ ſecundùm claram iuris diſpoſitionem, vel ſecundum ſtylum Curiæ narrandæ ſunt. Ad quod reſpondet Ceuall. *quæſt.737. num.19.* Nauarrum, qui diu Romæ fuit, ibique ætatis ſuæ centeſimum impleuit annum, de tali Curiæ ſtylo, an fortè eſſet, non depoſuiſſe, neque illius Henriquez, & Sà, qui Romæ ſcripſerunt, mentionem faciunt.

10. *Notandum* eſt tamen quòd in iſta ſententia, vt obſeruat Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.14. dub.27. numer.7. Se ha de aduertir, que ſi el Papa diſpenſa debaxo de condicion. Dummodo copula non interuenerit, en tel caſo eſta clauſula ſe ha de entender, ſegun la materia de la diſpenſacion, como dizen, Sanchez, y Sà, de ſuerte que ſi la diſpenſacion ſe concede en el fuero exterior, no tienen obligacion de confeſſar la copula, ſino es que ſe les pregunte auiendo precedido indicios, ò infamia, como dize Enriquez,*

Sup. contento in hoc § ſuprà in Reſ. 111. à medio § vlt & infra in Reſ. 116 §.2. prope finem, à ver. Quod ſi fueri, & in Reſ. 163. recitanter in §.2. & ſeq.

3 en

y en el cometo dize, que no ſe ſuele eſta clauſula poner por via de condicion, ſino como modo. Mas ſi la diſpenſacion ſe comete con aquella condicion en el fuero de la conciencia, en tonces tiene obligacion à reſponder al Confeſſor de la copula, aunque ſea oculta: y aſſi en el primer caſo no ſeria la diſpenſacion irrita, aunque negaſſen la copula, y eſto aunque fueſſe con juramento, y cometiendo en ello pecado de periuro: mas en el ſegundo caſo, ſi ſaluo ſi tuuieſſen ya diſpenſacion de la copula.

RESOL. CXIV.

An ſaltem copula ſit exprimenda, quando habita fuit ad faciliùs obtinendam diſpenſationem.

Et an, ſi ſponſi habuerint inter ſe copulam hac ſpe, & intentione faciliùs obtinendi diſpenſationem, neceſſarium ſit non ſolum exprimere copulam, ſed etiam hanc ſpem, & intentionem.

Et quid, ſi ab vno illorum tantum ſpes concipiatur?
Ex part.8.tr.3. Reſ.82.

[…]conten- hac in dua- […]ſeqq. & […]in Reſ. […]prope […]§.Reſ- […]eo.

§.1. PRo reſponſione huius dubij, apponam ea, quæ circa illud docet Aueſa *de ſacrament. Matrimon. q.19. ſect.6.* vbi ſic aſſerit. Si ſponſi habuerint inter ſe copulam, hac ſpe, & intentione faciliùs obtinendi diſpenſationem, communiter notari ſolet, neceſſarium eſſe, non ſolùm exprimere copulã, ſed etiam hanc ſpem, & intentionem. Et communiter etiam ratio redditur, quia copula ex tali animo habita, tantum abeſt, vt ſit cauſa facilioris diſpenſationis, quòd potiùs eam reddat difficiliorem, & retrahat Pontificem ab ea concedenda. At, hanc rationem reiiciens Sanchez *diſp. 25. numer. 38.* vult in ſolo quoque Curiæ ſtylo fundari: quo conſuetum eſt, in litteris diſpenſatoriis apponi hanc clauſulam, *Dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis.* Vnde ait, etiamſi quando prætermittatur talis cauſa, adhuc ſubintelligi, & ideo non valere diſpenſationem, niſi narrata copula habita ex illa intentione, Pontifex abſolute diſpenſet. Dixerat autem *num.21.* id procedere, quando ex parte vtriuſque fuit habita copula ex tali intentione: alioqui ſi ex parte, vnius habita ſit ſolùm ex fragilitate, ſeu libidine, & non ex tali intentione & fraude; non ſit neceſſarium exprimere animum & dolum alterius.

[…]p hoc in […]eſeq. §. […]ed quid. & […]n §. ult. hu- […]us Reſ.

2. Verùm ſi adhuc aliæ ſufficientes cauſæ, diſpenſationis, quæ ſolæ abſque allegatione copulæ valeant obtinere diſpenſationem: tunc neceſſe non erit exponere copulam, atque adeò nec eam intentionem qua habita eſt. At quando ex copula ipſa accipi debet cauſa, & ſponſi hanc cauſam adducunt vt diſpenſationem obtineant, quia habuerunt inter ſe copulam, & ideo imminent grauia damna, & ſcandala, niſi inter ſe contrahant: tunc quidem oportet exponere, ſi ea intentione, & fraude habuerunt copulam, vt hac de cauſa faciliorem diſpenſationem obtinerent. Ita aduertit Pontius *numer.32.* dicens cum Nauarro, id non oriri ex decreto Concilij, ſed per ſe ex natura rei. Idem etiam volunt alij, qui propterea eam rationem reddebant. Et quidem eo ipſo, quòd dicuntur aliqui habuiſſe copulam ſpe, & intentione faciliùs obtinendi diſpenſationem, intelligitur, quòd voluerint; & velint ex cauſa & allegatione copulæ impetrare diſpenſationem. Alioqui non cogitaſſent, ſibi prodeſſe copulam ad faciliorem diſpenſationem. Attamen, copula habita ſolùm ex fragilitate & libidine, poteſt quidẽ & ſolet eſſe cauſa rationabilis, inducens Pontificem ad diſpenſandum, ſed habita ex ea intentione & fraude, retrahit potiùs à diſpenſatione concedendã. Et ideo, quando copula allegatur pro cauſa, debet exponi cum ſua vera qualitate, & qua intentione habita ſit, ne diſpenſatio euadat ſubreptitia, & irrita. Et hoc ipſum eſt quod ſtylo Curiæ confirmatur: apponitur enim ea clauſula in litteris diſpenſatoriis, quando copula allegatur pro cauſa. Ac etiam ſi non apponatur, per ſe ſubintelligitur.

3. Vnde non deſeram hîc apponere verba Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.14. diffic.27. n.70.* vbi ſic ait. *Los que tuuieren copula con eſperança de alcançar mas facilmente la diſpenſacion, obligacion tienen à hazer mencion deſto en la ſuplica, y ſino ſerà la diſpenſation ſurreptitia, como dize Iuan Gutierrez, Fr. Luys Lopez, Thomas Sanchez, y el Padre Fray Manuel Rodriq. con otros que citan: aunque algunos dizen, que ſolo fue eſto verdad en tiempo de Pio V. El fundamento de la concluſiones, porque ſe ſuele poner eſta clauſulas conforme al ſtilo de la curia: Dummodo copula habita non ſit, ſpe facilioris diſpenſationis. Y aunque alguna vez eſta clauſula no ſe puſieſſe, es regla de Abad, y Sylueſtro, y otros, que las clauſulas, que ſe ſuelen poner, conforme al ſtilo de la Curia, es viſto eſtar pueſtas.* Ita ille.

4. Et tandem Portel *in reſponſ. moral. tom.2. caſ.49. num.11.* hanc ſententiam firmauit, ſic aſſerendo. In obtinenda diſpenſatione exprimenda eſt neceſſariò copula inceſtuoſa, ſi habita ſit ſpe faciliùs impetrandi diſpenſationem, vel cum tractatu matrimonij, vel cum ſcientia, vel ignorantia impedimenti. Non enim ſufficit exprimere copulam, ſed etiam explicandus eſt animus (quamuis alter eorum tantùm talem habuerit animum) vel tractatus, quem contrahentes habuerunt ante expeditam diſpenſationem: ſic enim ſeruat ſtylus Curiæ. Sic Bonacina *citato punct. 5. n.10.* Sed in hoc quod ille ait, exprimendam eſſe copulam habitam cum ſpe faciliùs obtinendæ diſpenſationis, etiamſi ab vno illorum tantùm ſpes concipiatur, & aliàs fore diſpenſationem inualidam: in hoc vltimo illi non aſſentior, quin potiùs dico, quòd ſi vnus coniugum in copula inceſtuoſa concipiat illam ſpem faciliùs impetrandæ diſpenſationis, impetratio erit valida, expreſsâ copulâ, licèt non exprimatur illa ſpes facilius impetrandi ab vno tantùm concepta. Ita expreſsè tenet Sanchez *lib.8. de matrimon. diſp. 25. num.31.* licèt Bonacina illum citet pro ſe *in n.24. eiuſdem diſp. 25.* quod clarè, & efficaciter probat ex Concilij Tridentini verbis, vt *ibi* poteris videre. Ac proinde tenet quòd ſi vnus tantum fornicantium inceſtuosè ſpem concipiat faciliùs impetrandæ diſpenſationis, idque alteri non reuelet: diſpenſatio erit valida, etiamſi in petitione non exprimatur copulam fuiſſe habitam cum ſpe facilioris impetrationis. Hæc omnia Portel. Quæ omnia maturè conſideranda ſunt ante petitionem diſpenſationis, ne vitio ſubreptionis laboret.

Sup. hoc ſupra in fine § 1. huius Reſ. & infra in Reſ. ſeq. § Sed quid.

RESOL. CXV.

An qui copulam habuit, vt facilius poſſit à Summo Pontifice diſpenſationem obtinere, teneatur hanc intentionem explicare, ſi illa tantum interiùs concepta fuerit, & non manifeſtata.

Et quid, quando ita facta fuit ex parte vnius tantum?

Et notatur, quod quando copula fuit habita poſt conceſſionem diſpenſationis per Pontificem factam, ante tamen quam ordinarius illam exequatur, diſpenſatio valida fuit circa impedimentum ſupra narratum, ſed tenentur in hoc caſu contrahentes diſpenſationem ab Epiſcopo obtinere.

Et quid eſt dicendum, ſi ea ſpe, vt facilius Papa diſpenſet, contrahit matrimonium, vel conſummat matrimonium cum impedimentis, de quibus Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. c. 3. *agitur?* Ex p.9. tr.7. & Miſc. 2. Reſ.36.

Sup. in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq. & infrà in Reſ.163 prope finem §. Reſpondeo.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent Doctores: aſſerunt enim abſolutè, & ſine vlla diſtinctione, copulam cum illa ſpe explicandam eſſe. Ita docet Guttierrez *in can. qq. lib.1. cap.15. num.20.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp.25. num.38.* Rebellius *part.2. lib.3. q.5. num.24.* & alij: quia ſtylus Curiæ habet, vt in litteris diſpenſationis impedimenti conſanguinitatis, vel affinitatis, explicata copula addatur clauſula conditionalis; hæc *Dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis.* Quare, licèt ea non addatur, nec explicetur copula, amplectendo opinionem probabilem dicentem, non eſſe eam neceſſariò explicandam, adhuc non ſuppletur hæc clauſula, & diſpenſatio erit ſubreptitia non explicata copula hoc animo habita: eò quòd ſtylus Curiæ declararit, mentem Pontificis eſſe, non diſpenſare in hoc caſu, niſi id exprimat.

2. Tamen, his non obſtantibus, Caſtrus Palaus, *tom.5. diſp.4. punct.vlt. §.3. num.9.* putat probabile, hanc intentionem iniquam copulæ ad faciliorem diſpenſationem obtinendam, manifeſtam eſſe debere: nam ſi interiùs tantùm concepta ſit, cùm humanæ poteſtati non ſubdatur, non videtur neceſſariò exprimenda. Et hanc ſententiam abſolutè tenuit Gaſpar Hurtado *de matrim. diſp 26. diffic.5. n.26.* vbi ſic ait: [Quando verò commiſſio Papæ ſit pro foro conſcientiæ, vt quando committitur diſcreto viro, & in ea ponitur, aut clauſula illa, *dummodo copula non fuerit*, aut illa, *dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis*, tunc diſpenſatio erit nulla in priori caſu, ſi copula fuit verè habita, quamuis ſit omninò occulta, & non conſtet commiſſario, & in poſteriori, quando copula verè fuit habita dicta ſpe; quia tunc commiſſio fit commiſſario, vt diſpenſet dependenter à veritate non habitæ copulæ, aut non habitæ dicta ſpe, tanquàm à conditione, dummodo ſpes ſit exteriùs ſignificata, & non tantùm interiùs concepta: quia ſpes interiùs concepta, non ſubeſt humanæ poteſtati.] Ita ille.

Sup. hoc in Reſ ſeq. §.2. ante medium & in alio §. eius annot. Sup contento ab hoc verſ. Quando. in Reſ ſeq §. 2. ad mediũ, à verſ. Mas quando. & infra in Reſ. 163. §. Quando.

3. Et hanc doctrinam P. Martinus Perez *de matrim. diſp. 46. ſect.7. n.7.* extendit ad matrimonium contractum cum impedimentis, de quibus Concilium Tridentinum, *ſeſſ.24. c.3.* cum animo, vt faciliùs ex hoc Papa diſpenſet: ſic itaque aſſerit: [Si prædictum matrimonium eo animo ineatur, vt faciliùs Pontifex diſpenſet; hunc quoque animum ſimul cum matrimonio explicandum eſſe: vt valeat diſpenſatio. Hoc etiam mihi videtur certum: quia Tridentinum *d.c.5.* ideò ſtatuit, vt ſcienter contrahens illud matrimonium, careat, ſpe diſpenſationis ad compenſandam multorum audaciam qui ea ſpe freti inibant ac conſummabant matrimonium, non obſtante impedimento dirimente. Igitur Tridentinum volens punire eam deordinatam ſpem facilioris diſpenſationis ex facto ipſo præſumptam, à fortiori formalem ipſam ſpem puniet, volens ipſam explicari. Idem dico, ſi ea ſpe conſummetur matrimonium; eſt etiam conſummationis, & illius ſpei mentio facienda.

4. Eſt verò notandum, hanc ſpem, cuius eſt mentio facienda, debere eſſe exteriùs ſignificatam, & non tantùm interiùs conceptam: quia ſpes interiùs tantùm concepta non ſubeſt humanæ poteſtati.] Hæc P. Perez cum Hurtado conſentiens, quæ quidem valdè notanda ſunt.

Sup. hoc in Reſ. præteri.

5. Sed quicquid ſit de hoc Sanch. *n.31.* putat, non eſſe neceſſarium mentionem facere de copula cum ſpe facilioris diſpenſationis, quando fuit facta ex parte vnius tantùm, quod etiam firmat Perez *loco citato, n.13.* Quæ omnia ſatis in dies practicabilia ſunt. Sed circa præſentem quæſtionem, ſi caſus acciderit, ne deſeras vide Leandr. *de Sacram. tom. 2. tract. 10. diſp.25. q.31. & 32.*

ta in fr... & in §. ...

6. Notandum eſt etiam hîc, Texedam *in Theolog. moral. tom.2. lib.4. tr.3. contr.24. n 8.* cum Rodriquez, Vega, & Nauarro, docere contra Sanch. *vbi ſuprà, n.8.* quòd, quando copula fuit habita poſt conceſſionem diſpenſationis per Pontificem factam, ante tamen quam Ordinarius illam exequatur, diſpenſatio valida fuit circa impedimentum narratum. Ratio eſt; quia eo caſu veritas fuit narrata, & cauſa vera exiſtit diſpenſandi, nec vitium aliquod preces continent: ergo ex nullo capite diſpenſatio eſt ſubreptitia.

Sup. con... to in h... ſeq. §. ... in Reſ. ... §. 1. & ... infrà in ... 118. & ... aliis ea... annotat... num p... hac qu...

7. Obiicit Sanch. Ad valorem diſpenſationis inter conſanguineos eſt ſimpliciter neceſſaria veritatis narratio facta Pontifici: ergo, dum exequuta non fuerit diſpenſatio per eum, cui commiſſa eſt expeditio, redditur ſubreptitia. Probatur conſequentia ex illis verbis à Pontifice adiectis, quando committit commiſſario facultatem diſpenſandi: *Si ita inueneris*, &c. Reſpondetur, nihil probare argumentum: nam illa verba adiecta in commiſſione faciunt hunc ſenſum: *Si ita inueneris mihi fuiſſe eo tempore narratum.* Vnde, cùm veritas fuiſſet Pontifici narrata, & tunc nulla fuiſſet inter contrahentes conſanguineos copula; valida eſt diſpenſatio, nec proinde ad Pontificem recurrendum eſt pro noua diſpenſatione. Fateor tamen, eo caſu indigere contrahentes illos diſpenſatione Epiſcopi, atque ita commiſſarius diſpenſationis tenetur de prædicta copula Epiſcopum conſulere, & ante eius diſpenſationem exequi: ſic audiui à multis Patribus Magiſtris meis Salmanticæ, vbi ſimilis caſus occurrit, & iudicatũ fuit ab illis id, quod à nobis relatũ eſt.] Hucvſque Texeda. Tu cogita, an probabiliter.

RESOL. CXVI.

Si quis habuit copulam cum affine, vel conſanguinea, vt facilius obtineret diſpenſationem, quæritur, an, tali intentione Pontifici non explicata, diſpẽſatio ſit valida.

Et docetur intentionem occultam, & alteri non manifeſtatam habendi copulam cum ſpe facilioris diſpenſationis, non vitiare diſpenſationem, neque eſſe fatendum etiam in commiſſione data in ordine ad forum conſcientiæ.

Et quæritur, an contrahentes non teneantur copulam fateri niſi caſu, quo interrogentur ab ordinario præcedentibus indiciis, aut infamia?

Imo, quamuis in dicto caſu ſit infamia, aut ſemiplena probatio copulæ; & quamuis contrahentes interrogati negent illicitè, diſpenſatio ab ordinario facta erit valida.

Et an non ſit neceſſarium in eadem ſupplica omnia impedimenta eiuſdem qualitatis explicare, ſed ſufficere vnum poſt alterum in diuerſis ſupplicationibus, & temporibus explicare, & de illis diſpenſationem obtinere? Ex p.10. tr.11. & Miſc.1. Reſ.44.

Sup. h... in duabus ... cedenti... Reſ. & ... in Reſ... prope f... §. Reſp...

§. 1. SI in diſpenſatione apponatur clauſula, *Dummodò copulam non habuerint, ſpe facilioris diſpenſationis*, certum eſt; quòd diſpenſatio erit nulla. Difficultas igitur procedit, ſi ſecluſa dicta clauſula, diſpenſatio ſit valida. Et negatiuam ſententiam docet Sanchez, *lib.8. diſp.25. num.3.* & alij penes ipſum.

2. Verùm affirmatiuæ ſententiæ adhæret Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. diſput.24. quæſt.32.* vbi citat Henriquez, Ledeſmam, Pontium, & alios, quibus adde Martinum de San Ioſeph, *in mon. Conf. ſſ.*

Confeſſ. tom. 1. *lib.* 1. *tract.* 46. *de Matrim. numer.*3. vbi ſic ait. *Tambien me parece mas probable, que no ay obligacion de declarar en la ſuplica la copula, que ſe tuuo con animo de facilitar la diſpenſacion, porque no ſiendo neceſſario declarar la copula, tampoco ay neceſſidad de declarar la malicia del animo; y no ay Derecho, que mande ſignificar tal coſa: y porque Sanchez* lib.8. de Matrim. diſput.25 num.38. *y otros Autores de la contraria ſentencia, hazen es fuerço con vna declaracion de Pio V. en que dixo, que ſino ſe declaraua eſte animo, non era ſu intencion de diſpenſar; ſe reſponde, que ſiendo cierta la declaracion de Pio V. durò ſolamente por ſu tiempo.* Ita ille. Sed quicquid ſit de his opinionibus, de quibus ego alibi; certum eſt, Me rectè his diebus conſuluiſſe, intentionem occultam, & alteri non manifeſtam habendi copulam cum ſpe facilioris diſpenſationis, non vitiare diſpenſationem, neque eſſe fatendam etiam in commiſſione data in ordine ad forum conſcientiæ, vnde apponam hic verba eiuſdem Martini de San Ioſeph, *loco citato, num.* 7. ſic aſſerentis: *Mas quandò la commiſſion, que dà el Pontifice para diſpenſar, es para el fuero de la conciencia, y và di rigida à algun varon diſcreto con la clauſula, y condicion*, Dummodò copulam non habuerint, *o* dummodò non habuerint ſpe facilioris diſpenſationis *aurà obligacion de confeſſar la verdad, aunque ſea de la copula muy occulta, y ſino ſe haze aſſi, ſera nula la diſpenſacion, porque el Pontifice la dio con aquilla condicion para el fuero de la conciencia, Lo miſmo es de la eſperança de la facilidad en la diſpenſacion; que ſi & intiento, quando ſe tuuo la copula, ſe ſignificò exteriormente, aurà obligacion de confeſſario al varon diſcreto, aunque ſea oculto: pero ſi el intiento no ſe ſignificò, ſino ſolamente ſe retuuo en el animo; no aurà obligacion de declararlo: porque los conceptos del anima, que no ſe ſignifican exteriormente, no eſtan ſugetos à poteſtad humana.* Hæc Martinus, cui adde Leandrum, *quæſt.*34. & ante illos eadem aſſeruit Hurtadus *de Matrim. diſput.* 26. *difficult.*5. *num.*26. ſi verò intentio fuit manifeſtata, licèt copula ſit occulta, quandò apponitur clauſula, *Dummodò copula habita, &c.* tunc diſpenſatio non valeret. Quòd ſi fuerit obtenta pro foro externo, & directa ordinario, valebit diſpenſatio, quamuis negaret copulam, dummodò hæc non probetur in foro exteriori. Ratio eſt, quia dicta conditio ſeu clauſula, *Dummodò copula non interuenerit*, intelligenda eſt iuxtà naturam diſpenſationis conceſſæ: vnde contrahentes non tenentur copulam fateri; niſi caſu, quo interrogentur ab Ordinario, præcedentibus indiciis, aut infamia. Sic Henriquez *lib.* 12. *de Matrim. cap.*2. *num.*7. Sà *verb. diſpenſatio, num.*10. Baſilius, *lib.*8. *cap.*17. *num.*33. & Hurtadus, *diſp.*26. addens, quòd quamuis in præfato caſu ſit infamia, aut ſemiplena probatio copulæ, & quamuis contrahentes interrogati negent illicitè (vt facient, ſi negent) diſpenſatio ab Ordinario facta ſit valida; dummodò copula Ordinario non plenè conſtet; quia dum non conſtat plenè, non dicitur interueniſſe copula modo ſufficienti, eò quòd, cùm commiſſio facta fuerit Ordinario in foro exteriori, ſeu iudiciali, etiam clauſula intelligenda eſt in eodem foro: at ſi Ordinario plenè conſtet, & diſpenſet, diſpenſatio erit nulla, quia clauſula illa eſt conditionalis, qua commiſſio ei limitatur. Vide Leandrum, *quæſt.*33.

Su hoc in Re præterita. 2. in principio. & ... in Reſ. 16 §. vlt.

... hoc in ... not. præteritæ, ante ... ium à ... et Quando & infra ... eſ. 163. §. Quando.

... hoc ſupra in Reſ. 1. §. vlt. & aliis §§. ... s annot.

3. Nota obiter Martinum *vbi ſuprà tractat.*45. *num.*7. & Leandrum *quæſt.* 35. admittere tanquam probabilem illam ſententiam aſſerentem, non eſſe neceſſarium explicare in eadem Supplica omnia impedimenta eiuſdem qualitatis, ſed ſufficere vnum poſt alterum in diuerſis ſupplicationibus, & temporibus explicare, & de illis diſpenſationem obtinêre & ad ſtylum Curiæ in contrarium; reſpondent, illum extrà Romam non obligare; vel obligare in foro externo, & non in foro conſcientiæ. Ita Leandrus *quæſt.*48. Martinus Perez, *de Matrim. diſp.*46. *ſect.*6. *num.*4. & 9. & alij penes ipſos. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo.

... p. hoc ſupra in Reſ. ... & 99. & ... placet, le... alias Reſ. ... rum notabilium.

Sup. hoc latè ſupra in Reſ. 91. §. Itaque, & in aliis eius not.

RESOL. CXVII.

Solet Pontifex diſpenſare vel ratione iacturæ famæ, vel ratione copulæ; ſed hac ſola exiſtente, vt facilius diſpenſatio impetraretur, quidam appoſuerunt in petitione, quod adfuit copula, & quod adeſt iactura famæ, quæritur, an talis diſpenſatio ſit valida: Ex part. 10. tract. 11. & Miſc. 1. Reſol. 43.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Corduba, & alij, quos citat Sanchez *de Matrim. lib.*8. *diſp.*21. *n.*45. aſſerentes, quod in caſu, quòd quis petat à Pontifice diſpenſationem in ſecundo gradu Conſanguinitatis, allegans ex vna parte copulam inter conſanguineos ipſos habitam; & ex alia, ſcandalum & infamiam ſecutam, aut ſubſequendam; ſi prima cauſa ſit falſa, etiamſi ſecunda ſit vera, ſit irrita, & inualida diſpenſatio. Confirmatur hæc opinio ex doctrina Guttierrez *in QQ. Canonic. lib.*2. *cap.*15 *num.*108. aſſerentis: diſpenſationem ad matrimonium eſſe ſubreptitiam, ſi vel vna cauſa, ex pluribus allegatis ſufficientibus, falſa ſit.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. à principio vſque ad §. Vnde. & ſupra in Reſ. 101. & 102. §. Dico tertio, & in Reſ. 115. §. penul. & vlt.

2. Sed meritò Sanchez *lib.*8. *diſput.*21. *à num.*42. *vſque ad* 45. affirmatiuam ſententiam tenet indiuidualiter in caſu noſtro; quia Pontifex, ſecluſa copula, ob ſolam iacturam famæ Fœminæ, ad timorem, vt ob id innupta remaneat, ſolet diſpenſare; ergo copula tacita, adhuc ea diſpenſatio concederetur: ergo non eſt ſubreptitia, ea falsè propoſita. Et hanc ſententiam tenet etiam Leandrus *de Sacram. tom.*2. *tract.*9. *diſput.*24. *quæſt.*51. Ochagauia, *tract.*4. *de Matrim. quæſt.* 9. *num.* 12. Bonacina *de legibus, diſput.*1. *quæſt.* 2. *punct.*4. *num.*2. & Martinus de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.*40. *de Matrim. num.*4. vbi ſic ait: *Mas quando ſe allegan muchas cauſas, que vnas ſon verdaderas, y otras falſas; no es irrita la diſpenſacion, ſi alguna de las cauſas verdaderas, que ſe alegaron es tal, que ſuele el Pontifice diſpenſar con ella: porque baſta, que la principal ſea verdadera*, argum. ex §. ſic plures. Inſtitut. de excuſat. tutor. *y quando en la narratiua ſe ponen muchas copulatiuas, que de Derecho ſon neceſſarias*; reſoluitur copulatiua in diſiunctiuam, *ex cap. Iamdudum de Præbendis*, & quando narrantur cauſæ diſiunctiuæ, ſufficit alteram eſſe veram, *ex cap. inter cæteras de reſcript. Y aſſi, quando ſe puſieron por cauſas, que auia auido copula, y que quedraria infamada la muger, no ſe haziendo el caſamiento: ſi eſta cauſa vltima fueſſe verdadera (què es tal, que con ella ſola ſuele diſpenſar el Pontifice) no ſe viciaria la diſpenſacion, aunque no fueſſe verdad que interuino copula.* Ità ille; cui adde omninò videndum, Baſilium Pontium *de Matrim.* qui addit hanc ſententiam procedere, etiam ſi falſis teſtibus ea cauſa probetur, dummodò vera illa ſit; ſic enim ait *lib.*8. *cap.*17. §. *vlt. num.*41. Si plures cauſæ proponántur, ſi vtraque eſt inſufficiens per ſe, & integrant vnam cauſam ſufficientem; ſi aliqua earum eſt falſa, corruit diſpenſatio; quia illis nititur voluntas diſpenſantis. Sumiturque hæc doctrina *ex cap. Poſtulaſti de Reſcriptis*, quam latè docet Couarruuias, *lib.* 1.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ, ſignanter à principio.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. primæ huius Reſ. § Vnde occaſione & in Reſ. 3. ... ...

certio in principio.

Variarum. cap.20. num.5. Iudicabitur autem vtramque inſufficientem eſſe, quando ex quacumque illarum ſeorſim non ſolet concedi diſpenſatio. At ſi vna cauſa ſit ſufficiens ex conſuetudine, & ſtylo; & ea vera, alia autem, quæ additur ſit falſa: communior ſententia eſt, quæ docet, valere. Quod verum eſt, etiamſi falſis teſtibus ea cauſa probetur, dummodò illa vera ſit. Hæc Pontius, & ego.

RESOL. CXVIII.

An ſi allegata copula, & exinde iactura famæ, & ſcandali, ſi vere iuſta adſint, Papa diſpenſet, diſpenſatio ſit irrita, copula non ſequuta?

Et an, ſi in ipſa petitione plures proponantur cauſæ, debeant omnes ad hoc, vt diſpenſatio valida ſit, verificari?

Et an ſola expreſſio cauſæ falſæ finalis, quæ ſi vere exprimeretur, non concederetur diſpenſatio, diſpenſationem irritet?

Et in §. vltimo huius Reſolutionis alius caſus valde notandus adducitur, qui ſæpius contingit in praxi, & ex quo etiam deducuntur alij diuerſi caſus. Ex p.8. tr.3. Reſ.65.

Sup. hoc ex doctrina Reſ. præcedētis ſignanter in §.2. ad lin.3 & ſupra in Reſ. 102. §. Dico tertio. ad lin.7. & lege doctrinam Reſ. 101. & ſignāter verſ. Quarto reſpondemus. lin. 6. ante finem. & ex Reſ. 115. §. penult. & vlt.

§. 1. MVlti affirmatiuè reſpondent, & inter illos Corduba *in ſumma, quæſt.45.* vbi ponit hunc caſum. *Pedro, y Maria primos hermanos en ſegundo grado; ſe tuuieron grande amor y conuerſacion demaſiada: de manera que fue ſin copula: por lo qual huuo grandes ſoſpechas y riñas entre parientes. Ellos para remediar eſto, y ſatisfacer à ſu amor, dieronſe las manos ſecretamente delante dos, otres teſtigos, y con iuramento ſe recibieron por palabras de preſente, por marido y muguer, con que el truxeſſe del Papa la diſpenſacion para caſarſe in facie Eccleſiæ. Y aſſi el fue à Roma con harto trabajo por ſer poore: y por medio de vn curial, alcanço del Papa vna comiſſion para vn perlado deſte reyno, que por quanto Pedro y Maria primos hermanos en ſegundo grado auian intentado caſarſe, y auian conſumado el matrimonio, y aun por ventura de la tal còpula ella quedaria preñada: de lo qual auia eſcandalo y ſe temia mayor, por tanto ſu ſantidad a peticion de los dichos cometio ſu auctoridad al dicho parlado, para que hecha la informacion, ſi aſſi era, diſpenſaſſe con ellos que ſe caſaſſen in facie Eccleſiæ, y les dieſſe penitencia ſaludable.*

2. *Auida eſte comiſſion, dixole el Curial, que no la pudo alcançar de otra manera, ſino haziendo falſa relacion, diziendo, que auia tenido copula la qual no auia hauido: y que para hazer verdadera eſta relacion era neceſſario procuraſſe auer la copula, antes que el perlado a quien eſto ſe cometia diſpenſaſſe: porque en la informacion que antes auia de hazer halleſſe que auia auido la copula porque de otra manera, no diſpenſaria. Y aſſi ſe hizo, que el Pedro buelto de Roma dixo a ſu eſpoſa Maria que traya todo recado, y que era meneſter primero, que diſpenſe el perlado, auer copula, porque iuren la verdad en la informacion que ſe hauia de hazer. Y ella aſſi lo creyo y tuuieron la copula, aunque ella entendio, que pecaua en ello antes de la diſpenſacion. Y aſſi al tiempo que ſe hizo la informacion iuraron que hauian tenido copula, ſin dezir quando, porque no ſe lo preguntaron, que ſi lo preguntaran, iuraran diziendo la verdad, que deſpues de trayda de Roma la condicion del Papa. I aſſi diſpensò aquel perlado con ellos, que ſe caſaſſen, como ſe caſaron in facie Eccleſiæ, y los abſoluio de la cenſura y los dio ſu penitencia, conforme a la comiſſion. Y deſpues de algunos dias, que hazian y a ſu vid à maridable, ella en vna confeſſion tratando la manera de ſu caſamieto, ſupo que no eſtauan bien caſados, por auer ſido la diſpenſacion ſubreptitia. Preguntaſe agora, ſi es valido eſte caſamiento: y ſino que remedio podia hauer en ello.* Ita ille. Et poſtea reſpondit talem diſpenſationem fuiſſe ſubreptitiam. *Pues,* ait ille, *conſta claramente, por el dicho del Curial, que alcanço eſta diſpenſacion, que la relacion falſa que hizo a ſabiendas (diziendo que y a auia auido copula) fue cauſa de la diſpenſacion. Y el Papa ſi ſupiera la verdad en ninguna manera concediera la tal diſpenſacion, o no la concediera tan facilmente. Y agora la tal copula ſea cauſa final, agora impulſiua, mediata, o immediata, total, o parcial, pues al tiempo de la impetracion y relacion auia de ſer verdadera la tal cauſa y copula paſſada, y no baſta que lo ſea deſpues, ſegun Panormit.* in cap. quia circa, de conſanguinit. & affinit. *La qual entonces no fue verdadera: y aſſi fue ſubreptitia, ſcienter facta. Y por conſiguiente la diſpenſacion fue nulla: pues fue contra la forma de la comiſſion del Papa, que diſpenſaſſe aquel perlado, ſi era verdadera la relacion, que ſe hizo al Papa, a la qual tambien ſe remite el perlado en la diſpenſacion que hizo. Y aſſi dize eſta ſegunda opinion en eſte primero punto, que no pueden hazar vida maridable: y que es neceſſaria otra diſpenſacion del Papa, haziendole relacion verdadera, y de la ſubrecion que vuo en la diſpenſacion paſſada: y aſſi mas facilmente diſpenſara, ò ſuplira la falta paſſada, viendo que ay algun tiempo que eſtan caſados in facie Eccleſiæ, &c. Y eſta opinion es mas comun, y mas verdadera.* Hæc Corduba; cui adde Vegam *in ſumma part.1. caſ.88.*

Sup. hoc in Reſ. not. præteritæ.

3. Sed ego aſſero, quòd ſi Papa diſpenſaret cum conſanguineis, allegatâ copulâ, ex qua mulier iacturam famæ paſſa eſſet, & inde ſcandala ſubſequenda, & ea copula non eſſet habita, tamen verum eſſet, mulierem iacturam famæ paſſam eſſe, & inde ſcandala ſubſequenda eam diſpenſationem non eſſe ſubreptitiam. Et ita docet Sanchez *lib.8. diſp.21. n.45.* Bonacin. *de legibus, diſput.1. quæſt.1. punct.4. §. ſi verè conceditur,* & Merolla *tom.2. diſp.4. cap.6. num.386.* Probatur hæc opinio; non ſola copula cum conſanguinea, cùm crimen inceſtus ſit, non poteſt, recta iuſtitia, Principem mouere ad diſpenſandum, vt benè docet Couarruu.4. *Decretal. 2. part. cap.6. §.10. n.13.* Immo hæc copula difficiliorem reddere ſolet diſpenſationem, ac proinde iniungitur illis pœnitentia compoſitionis cuiuſdam pecuniariæ. At verò infamia, & ſcandala inde ſecuta, & quòd mulier remaneret innupta, præbent iuſtam diſpenſandi cauſam. Cùm ergo hæ cauſæ veræ ſint, valebit diſpenſatio. Et confirmatur, quia Pontifex, ſecluſa copula, ob ſolam iacturam famæ fœminæ, ac timorem, vt ob id innupta maneat, ſolet diſpenſare. Et hanc opinionem videtur etiam apertè tenere Gaëta *can. ad limina 30. quæſt.1. §.4. q.134. & num.365.* vbi ait, valere diſpenſationem impetratam à Pontifice ex falſa relatione initi, & conſummati matrimonij inter conſanguineos; cùm tamen nondum eſſet conſummatum; quia ſimiliter, immò faciliùs, non habita conſummatione, ſolet diſpenſare.

4. Et ideo præter Doctores citatos, hanc ſententiam tenet nouiſſimè Amicus *tom.5. diſput. 6. ſect.8. n.150.* vbi ſic ait. Ex his colligitur, quòd diſpenſante Papa cum conſanguinea, allegata copula pro cauſa, & infamia mulieris cum ſcandalo ſecuta, etiamſi copula habita non eſſet, modò infamia cum ſcandalo ſecuta foret, valere diſpenſationem: quia adhuc manet cauſa finalis mouens Pontificem ad diſpenſationem cencedendam, quæ eſt ad conſulendum famæ mulieris, & ad vitanda ſcandala ex præſumpta copula ſecuta: eſt enim copula ſolùm materia, & occaſio, non ratio mouens ad diſpenſationem concedendam. Ita ille;

ille; cui etiam adde Texedam *tom.2.lib.4. tract.3. numer.9.* & Portel *in reſponſ. moral. tom.2. caſu.49. num.4.* cuius verba hîc non grauabor apponere; ſic enim aſſerit. Si petatur diſpenſatio ad contrahendum cum conſanguinea, & allegetur pro cauſa, quòd copula præceſſit, quæ tamen reuera non præceſſit, diſpenſatio nulla eſt, quia narratur vna tantùm cauſa, & illa eſt falſa. In omni diſpenſatione Papæ ſemper intelligitur hæc conditio, *ſi preces veritate nitantur.* Et in hoc caſu narrata vna tantùm cauſa, & illa falſa, preces non nituntur veritate. Bonacina *num.8.* vbi addit, quòd ſi petatur diſpenſatio à Papa ad contrahendum cum conſanguinea, allegatis multis cauſis copulatiuè, videlicet, quia præceſſit copula, & eſt periculum ſcandali, & infamiæ inde ſuborituræ, valet diſpenſatio, etiamſi copula non præceſſerit: quia Papa ſolet illam diſpenſationem concedere ob ſolum periculum infamiæ, quod ibi verè interceſſit, & proinde preces veritate nituntur, licèt illud de copula falſum fuerit. Addit quod quando narrantur duæ cauſæ diſiunctiuè, ſufficit quòd aliqua illarum ſit vera, vt valida ſit diſpenſatio. Ita Portel.

hoc in ... geri- ... §. in- ... dium, ... n, ... plures ... & re- ... r in ... ius

5. Vnde occaſione huius quæſtionis quærendum eſt in generali, An ſi in ipſa petitione plures proponantur cauſæ, debeant omnes, ad hoc, vt diſpenſatio valida ſit, verificari? Affirmant aliqui apud Sanchez *diſp.21. num.43. de diſpenſ. gratioſa*, ſecus, de contentioſa, quæ ad lites ineundas impetratur. Ratio, quia id indicat tacita clauſula in omni diſpenſatione ſubintellecta, *ſi preces veritate nitantur.* vbi per preces intelliguntur omnes cauſæ in petitione expoſitæ.

6. Negant verò alij, quos ſequitur ipſe Sanchez *num.44.* Idque ſequitur ex noſtra doctrina. Nam ſola expreſſio cauſæ falſæ finalis, quæ ſi verè exprimeretur, non concederetur diſpenſatio, diſpenſationem irritat. Reliquæ autem cauſæ etiamſi falſæ ſunt, diſpenſationem non irritant, eo quòd adhuc illis verè explicatis, conceſſa fuiſſet diſpenſatio.

7. Vnde ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ reſpond. prædictam clauſulam intelligendam eſſe de cauſa tantùm finali, quæ ſola cenſetur ſubſtantialis ad diſpenſationem impetrandam. Nec refert, quòd plurali numero exprimatur; quia interdum cauſa finalis adæquata conſurgit ex pluribus cauſis partialibus. Hinc fit, vt ſi cauſæ finales ſint plures adæquatæ, ex quarum qualibet conceſſa fuiſſet diſpenſatio, vna tantùm vera ſufficiat ad diſpenſationis validitatem. Secus quando ſunt partiales integrantes vnam cauſam totalem adæquatè mouentem Principem ad diſpenſationem concedendam. Et hæc omnia docet Amicus *vbi ſupra*; quæ deſeruient pro reſolutione multorum caſuum in dies ſuccedentium.

8. Sed quia accedit ſermo de copula, apponam dubium, quod ex Bonacina notauit Portel *in reſp. moral.tom.2. caſ.49. num.9.* ſic enim ait. Sequitur caſus poſitus à Bonacina, de quo ipſe ait ſæpiùs fuiſſe conſultum, qui talis eſt: petiit Petrus diſpenſationem à Papa ad contrahendum matrimonium cum Antonia conſanguinea, cum qua habuerat iam copulam. Papa per ſuas litteras commiſit Epiſcopo, vel Confeſſario, vt in illo caſu cum illo diſpenſaret. Sed antequam diſpenſatio executioni mandaretur ab Epiſcopo, copulam carnalem habuit cum eadem Antonia conſanguinea. An litteræ diſpenſationis illi ſuffragentur non ſolùm pro copula habita ante petitionem diſpenſationis, verùm etiam pro copula habita poſt petitionem antequam diſpenſatio executioni daretur ab Ordinario? Reſpondet Bonacina prædictas litteras ſuffragari, & Ordinarium virtute illius facultatis ſibi commiſſæ poſſe diſpenſare. Ratio eſt, quia non inducitur nouum impedimentum per ſuperuenientem copulam, ſed idem manet, cuius auferendi facultas datur Ordinario: nam ex actionibus pluribus eiuſdem ſpeciei in eodem ſubiecto fit vnum numero accidens. *Secundò*, quia irretitus aliquo impedimento non teneretur exprimere numerum actuum, per quos impedimentum contraxit, v.g. Irregularis non tenetur exprimere numerum actuum, per quos contraxit irregularitatem; vt quoties celebrauit exiſtens excommunicatus: & citat ad hoc multos, & graues Doctores. Excipit tamen ille quando aliquis facit multa homicidia, per quæ incurritur irregularitas: nam tunc in petitione diſpenſationis explicanda ſunt omnia homicidia, quia tot ſunt irregularitates, quot ſunt homicidia. Et præterea, quia ex ſtylo Curiæ ſic exprimi ſolet. *Tertiò* probat, quia qui petiit diſpenſationem voti à Papa, & Papa commiſit Epiſcopo, vel Confeſſario, vt diſpenſaret: ſed is poſt commiſſionem Papæ, ſed ante executionem Epiſcopi, vel confeſſoris votum iterauit, poteſt adhuc his talis diſpenſari in voto prædictæ facultatis virtute: quod probat ex Suarez *ibi* citato, & Sanchez *lib.4. Decalogi, cap.47.n.35.* Benè tamen ibi aduertit, quòd ſi hic qui petiit diſpenſationem ad contrahendum cum conſanguinea, poſtquam Epiſcopus, vel Confeſſor expediuit, diſpenſationem, copulam iterum habuit cum conſanguinea; nondum contracto matrimonio, non poterit iam Epiſcopus cum illo diſpenſare, quia iam functus eſt munere ſuo. Et præterea per iam factam diſpenſationem ſublatum eſt impedimentum, quod antea extiterat, non verò id quod denuò ortum fuit: & propterea ſi iſte talis ſic matrimonium contrahat, erit matrimonium nullum, quia contrahit cum vero, & nouo impedimento, Ita Portel.

RESOL. CXIX.

An diſpenſatio ſuper impedimento cognationis, vel publicæ honeſtatis, non facta mentione de copula, ſit ſubreptitia? Ex part.5. tract.14. & Miſc.2. Reſ.28.

Sup. contentis in hoc titulo in duabus Reſ. ſeqq.

§.1. VT alibi notaui, communiter negatiuam ſententiam docent, quam tenet Sanchez *de matrim. tom.3. lib.8. diſput.25. numer.4.* Gutierrez *in qq. Canon. lib.1. cap.23. num.15.* Menochius *de arbitrariis caſ.501.* Garſias *de beneficiis, tom.2. part.8. cap.3. num.64. & 66.* adducunt Concilium Tridentinum *ſeſſ.24. c.5. de reform. matr. & c. 2. de eo, qui cognouit conſ. vxor. ſuæ.*

Alibi ſupra in Reſ. 111. 112. & 113. & hæc intellige pro copula habita inter conſãguineos, vel affines. & vt particula *Alibi* poſita in lin. 1. huius textus verificetur ſignanter in Reſ. 1. huius not. & aliis §§. poſitis in annot. 1. Reſ. 3 huius annot.

2. Non deſinam tamen hîc adnotare, negatiuam ſententiam quoad impedimentum publicæ honeſtatis docere Henriquez *lib.12. cap.3. num.8. in gloſſa lit. P*, & poſtea doctus Ochagauia *de Sacram. tract. 4. de matr. quæſt.11. concl.2. num.14.* vbi ait, quòd prædictum decretum Concilij tantùm intelligitur de his, qui cum impedimento dirimente, conſanguinitatis, & affinitatis laborarent, & non alio, matrimonium auſi ſunt contrahere, & probat hanc ſententiam. Primò ex quadam declaratione Cardinalium relata à Marzilla *lib.3. de conſanguin. cap.3.* in qua Cardinales declarantes illud verbum Concilij. *ſpe diſpenſationis careat*, ſic inquiunt. Quando ſcil. impedimentum prouenit ex conſanguinitate, & affinitate, non autem ex impedimento iuſtitiæ publicæ honeſtatis, ad quod prohibitio hæc non ſe extendit. Secundò probatur, quia perſonis impedimento conſanguinitatis & affinitatis ligatis frequentiùs accidunt dicta matrimonia; ergo conueniens fuit ea ſtrictiùs prohibere, leges enim malis frequentioribus ſua ſolent adhibere remedia. Ita Ochagauia.

RESOL.

RESOL. CXX.

An diſpenſatio obtenta ſuper impedimento publicæ honeſtatis, ſeu cognationis ſpiritualis, tacita copula inter impetrantes, ſit valida?

Et aduertitur, quod etiam quando inceſtus cum conſanguinea eſt impedimentum, oportet, quod copula ſit perfecta, effuſo ſemine viri intra vas, & non ſufficit, quod fœmina ſeminet.

Et additur non eſſe copulam narrandam, quando fuit inceſtuoſa ex parte alterius tantum, nempe, quando alter ignorabat conſanguinitatis, vel affinitatis nexum. Ex p. 8. tr. 3. Reſ. 83.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq.

§. 1. AFfirmat Gallego *de cognatione ſpirituali, cap.* 24. *num.* 3. Guttierrez *d. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 15. Matienz. *in rubr. tit.* 1. *gloſſ.* 1. *numer.* 137. *lib.* 5. *nouæ recopil.* Menoch. *de arbitr. centuria* 6. *caſu* 502. *dict. num.* 1. *vſque ad* 30. quos referens ſequitur Garcia *de benefic. part.* 8. *cap.* 3. *num.* 64. dicentes, eſſe nullam, ſi taceatur inceſtus commiſſus, non ſolùm cum conſanguineis, & affinibus, ſed etiam cum cognatis cognatione ſpirituali, & publica honeſtate.

2. Sed alij negant; quia non oritur impedimentum ex copula cum cognata legali, vel ſpirituali cum non ſit propriè inceſtus, nec ſit textus impedimentum inducens, niſi quando eſt copula cum conſanguineis, ſeu affinibus, 32. *quæſt.* 1. *cap.* 1. Conſtat autem cognatos ſpiritualiter tantùm, non eſſe nec conſanguineos, neque affines, vt habetur expreſsè *in cap.* 1. 30. *quæſt.* 3. Ideo non quæcumque veri taciturnitas vitiat diſpenſationen, ſed illa, quam iura præcipiunt exprimi. Cùm ergo copula inter cognatos ſpirituales non ſit verus inceſtus, non eſt cur eius taciturnitas reddat gratiam ſubreptitiam. Ita Nauarr. *lib.* 4. *conſ. in* 2. *edit conſ.* 8. *numer.* 8. *&* 9. Palacios *in* 4. *diſt.* 34. *diſp.* 2. *col.* 11. *verſ. Cæterùm fortè.* Caietanus 2. 2. *quæſt.* 154. *artic.* 9. *col.* 2. Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 15. *num.* 8. adeò, quòd etiam quando inceſtus cum conſanguinea eſt impedimentum, oportet, quòd copula ſit perfecta effuſo ſemine intra vas.

Sup. hoc inceſtus magis ample, & late in tom. 5. tr. 5. Reſ 152. & ſignanter in tom. 2. tr. 8. Reſ. 243. §. 1. à lin. 2. §. Hinc. & curſim in alio §. eius not. etiam pro contento in hoc §. vlt. huius. Reſ.

3. Vnde ſi vas penetratur abſque ſeminis effuſione, non fit inceſtus verus, ſed inſtar cuiuſdam tactus impudici, quia cùm hæc ſint pœnalia, ſtrictè ſunt accipienda: quare in ea opinione, quæ tenet reddi gratiam ſurreptitiam tacitâ copulâ habitâ ab impetrantibus, non habet locum, quando inceſtus non fuit verè conſummatus cum aliis circumſtantiis requiſitis in affinitate, vt etiam vult Viuald. *de matrim. num.* 69. & Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſput.* 15. *num.* 11. *& lib.* 8. *diſp.* 25. *num.* 10. vbi addit non eſſe copulam narrandam, quando fuit inceſtuoſa ex parte alterius tantùm, nempe quando alter ignorabat conſanguinitatis, ſeu affinitatis nexum, quia requiritur, quòd ſit ex vtraque parte coitus inceſtuoſus, vt incurratur pœna. Quod minus bene negat Garcia *vbi ſupra* ſcriptus, *num.* 98. dicens ad contrahendum impedimentum inceſtus cum conſanguinea ſufficere penetrare vas, abſque ſeminatione, quia talis verè eſt copula inceſtuoſa: ſed fallitur, quia requiritur ſeminatio ex parte viri. Quin addit Sanchez *lib.* 2. *de matrimon. diſp.* 21. *num.* [illegible] non conſummari matrimonium fœmina ſeminante, ſi vir vas penetret abſque ſeminatione, quod etiam vult. Syluest. *de matrimon.* 8. *quæſt.* 15 *diſt.* 2. & Sotus *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 4. *verſ. Cauta dimend, & verſ. Hoc autem perplexum.* Ergo non datur inceſtus, niſi vir ſeminet, & conſequenter non debet narrari in precibus. Nec proinde erit ſurreptitia diſpenſatio, ex taciturnitate illius. Et hæc omnia docet Fragoſa *de republic. part.* 1. *l.* 3. *diſp.* 6. §. 4. *num.* 63.

RESOL. CXXI.

An qui ligati ſunt impedimento cognationis legalis, ſpiritualis, vel publicæ bonitatis, ſi inter eos interceſſit copula, teneantur illam explicare in diſpenſatione?

Et an ad valorem diſpenſationis in impedimento conſanguinitatis, & affinitatis non ſit neceſſarium mentionem facere de copula, ſi ea inter conſanguineos; vel affines interceſſerit? Ex p. 9. tract. 7. & Miſc. 2. Reſ. 37.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam contra Sanchez tenet Caſtrus Palaus *tom.* 5. *diſp.* 4. *punct. vlt.* §. 3. *num.* 7. quia copula habita ab iis, qui matrimonium contrahere impediuntur in reuerentiam alicuius virtutis, inceſtuoſa eſt, vel ſacrilega, vt ipſe Thomas Sanchez, pluribus relatis, tradit *lib.* 7. *diſp.* 5. *num* 6. *&* 7. At copula habita inter eos, qui impedimento cognationis ſpiritualis, legalis, & publicæ honeſtatis obſtricti ſunt, prohibetur in reuerentiam virtutis religionis, vel pietatis, vt ipſemet Sanchez fatetur *num.* 10. ergo eſt ſpecialis mentio illius facienda in ſupplicatione diſpenſationis horum impedimentorum, ſicut fit, cùm petitur diſpenſatio impedimenti conſanguinitatis, vel affinitatis. Præterea negare non poſſumus, expreſſa hac copula Pontificem non eodem modo diſpenſationem in his impedimentis concedere, ac ſi expreſſa copula non fuerit: quia maiorem pecuniæ compoſitionem exigit, pœnitentias iniungit, & ſuperſtitem prohibet, ne ad aliud matrimonium tranſeat: quæ eſt ratio, ob quam Sanchez fatetur, illius eſſe mentionem faciendam, cùm impetratur diſpenſatio in impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis.

Sup. hoc duabus præcedentib Reſ.

2. Sed, his non obſtantibus, puto, ſententiam Sanchez eſſe probabilem, quam in ordine ad impedimentum cognationis legalis, & publicæ honeſtatis tenet Texeda *tom.* 2. *lib* 4. *tract.* 3. *contr.* 25. *num.* 12. quia, ait ipſe, in his, propriè loquendo, non reperitur inceſtus.

3. Sed hæc difficultas ceſſat in opinione aſſerentium, ad valorem diſpenſationis in impedimento conſanguinitatis, & affinitatis, non eſſe neceſſarium mentionem facere de copula, ſi ea inter conſanguineos, vel affines interceſſerit. Ita plures Doctores magni nominis, quos ego *alibi* citaui, quibus nunc adde Martinum Perez *de matrim. diſp.* 46. *ſect.* 6. *per totam.* & Ioannem Præpoſitum *in* 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 8. *de diſpenſ. dub.* 6. *num.* 41. Qui reſpondent ad argumenta contraria, videlicet, quòd ſtylus Curiæ, qui videtur contrarius, fortè id tantùm requirit pro foro externo; & proinde in foro conſcientiæ valet diſpenſatio, etiamſi taceatur inceſtus. Quod etiam dicendum, quamuis Pontifex in diſpenſatione ponat: *Dummodo copula non interceſſerit*, quia, vt ait Sà, *verbo, Diſpenſatio, num.* 10. dici poteſt, id intelligi, modò in foro externo non conſtet de copula. Idem dicendum de quadam declaratione Cardinalium *circa cap* 5 *de reformatione matrimonij*, *ſeſſ.* 24. *Concil. Trid.* quòd, ſcilicet, intelligatur de foro exteriori, in quo diſpenſatio dici poteſt nulla, quando conſanguinei, vel affines, qui ſe carnaliter cognouerunt, non meminerunt copulæ. Ergo, ſi, ſecundùm hos Doctores, non eſt neceſſe exprimere copulam habitam inter conſanguineos, & affines; à fortiori dicendum, neque exprimendam eſſe ſi interceſſerit

Alibi ſup in Reſ. 212. 119. §. 1 frà in Re 163. curſ in §. 1.

ceſſerit inter ligatos impedimento cognationis legalis ſpiritualis, & publicæ honeſtatis. Et ideò Perez *vbi ſuprà*, ſic ait: [Dico, non eſſe neceſſariò exprimendam copulam habitam ante commiſſionem Papæ, vt diſpenſatio valida cenſeatur. Moueor: quia hic inceſtus non eſt impedimentum egens diſpenſatione de ſe, vt conſtat. Nec iure aliquo iubetur copula exprimi, cùm nullum extet ius ſcriptum: neque eſt ius introductum conſuetudine, ſeu ſtylo Curiæ, cùm non ſemper exprimatur ex conſilio virorum Doctorum ſecundæ ſententiæ, tametſi aliquando fiat ex conſilio Doctorum primæ ſententiæ. Deinde ſtylus Curiæ, vt ait Rodriguez ex multis Iuriſperitis, non obligat extra Curiam, niſi confirmetur Decreto aliquo Papæ, quod hîc non eſt. Præterea, quando ex ſtylo Curiæ exprimitur, non pertinet ad cauſam motiuam in ordine ad diſpenſandum, vel non diſpenſandum in conſanguinitate, vel affinitate, ſed ſolùm tanquam quid impellens ad concedendam diſpenſationem cum illis additamentis, quæ non adduntur pro diſpenſatione præcisè, ſed in pœnam eius culpæ expreſſæ. Tandem Congregatio Cardinalium, quæ ſolet in fauorem contrariæ adduci, ſequuta eſt partem probabilem, & tutiorem, inquit Hurtadus; ſed non probabiliorem. Qui optimè addit, à fortiori verum hoc eſſe etiam, de cognatis ſpiritualiter: ſi enim non eſt exprimenda copula inter cognatos naturales, minùs erit inter ſpirituales, inter quos non eſt tam arcta cognatio.] Hæc Perez, quæ ſecundùm mentem ſupradictorum Doctorum dicta eſſe volo: nam ſtylus Curiæ eſt in contrarium.

RESOL. CXXII.

An diſpenſationes poſſint reuocari ad libitum?

Et quid, ſi gratis diſpenſet Pontifex, & non per modum contractus.

Et docetur in duobus caſibus peccare mortaliter Pontificem, ſi diſpenſationem reuocaret.

Et aduertitur non poſſe diſpenſationes in foro conſcientiæ conceſſas reuocari abſque cauſa ſufficienti? Ex part.8. tr.3. Reſ.89.

§.1. RESpondeo *primò*, conceſſa diſpenſatione à Pontifice circa aliqua impedimenta matrimonij per modum contractus. Vt in remunerationem meritorum ex ſola gratitudine impellentium voluntatem Pontificis, vel conceſſa in compenſationem pecuniæ datam ab his, qui impedimentis laborant in Dataria Romana ad ſumptus Pontificis ſubleuandos, tunc non poſſe Pontificem eam diſpenſationem reuocare licitè abſque cauſa aliqua ſufficienti. Ita docuit Sanchez *lib.8. de matrimonio, diſtin.*33. *num.*3. *&* 13. vbi alios Doctores in huius veritatis confirmationem profert. Huius ratio eſt, quia quemadmodum quilibet priuatus homo tenetur ad ſeruandum contractum à ſe celebratum, ita etiam Summus Pontifex tenetur ad conſeruandam ſuam diſpenſationem, quam per modum contractus ſemel conceſſit, ſi tamen de facto Pontifex prædictam diſpenſationem reuocaret, valida eſſet reuocatio, quia in rebus à iure Eccleſiaſtico dependentibus liberam habet facultatem. Imò addimus, etiamſi gratis diſpenſet Pontifex, & non per modum contractus, ſi tamen ex aliqua cauſa ex his, quas *ſupra* probauimus, diſpenſat, & res eodem modo ſe habeant, & cauſæ diſpenſandi eodem modo perſeuerent, poſſe Pontificem validè reuocare diſpenſationem pro libito, & abſque cauſa, propter rationem proximè allegatam. Peccaret tamen ex eo, quòd abuteretur poteſtate ſpirituali quod peccatum (quamuis de magna in rebus agendis prouidentia Summi Pontificis præſumendum nunquam ſit) communiter tantùm erit veniale, poterit tamen in duobus euentibus eſſe lethale.

2. *Primò*, cum Pontifex ſub peccato lethali tenetur ad diſpenſandum propter bonum commune, vt cùm neceſſarium eſſet, Regem Hiſpaniæ contrahere matrimonium cum Regina Galliæ ad maiorem fidei dilatationem, vel cùm Pontifex eodem modo tenetur diſpenſare propter vrgentem neceſſitatem alicuius priuati hominis, vt cùm quis exiſtens in domo ſuæ conſanguineæ cerneret, ſe eſſe in grauiſſimo periculo committendi peccatum luxuriæ cum illa, & non poſſet ab eius domo ſeparari ſine publico totius populi ſcandalo.

3. *Secundò* reſpondetur eidem ſecundæ difficultati, non poſſe diſpenſationes in foro conſcientiæ conceſſas à ſacra Pœnitentiaria abſque cauſa ſufficienti reuocari, quia Pœnitentiaria tunc diſpenſat ex commiſſione Pontificis, quæ commiſſio non cenſetur collata ad talem reuocationem præſtandam, quia cederet in damnum ſpirituale animarum; ergo non poteſt talis diſpenſatio ſine cauſa reuocari: cum cauſa verò ſufficienti poteſt ſacra Pœnitentiaria diſpenſationes à ſe conceſſas reuocare, licèt id non poſſint præſtare Ordinarij diſpenſantes ex commiſſione Pontificis, quia ei amplior, quàm his conceſſa videtur poteſtas. Et hæc omnia docet etiam Martinus Perez *de matrimonio, diſp.*47. *ſect.*3. *n.*10. & alij.

RESOL. CXXIII.

De cauſis, per quas Pontifex ſolet in matrimonijs diſpenſare. Ex p 8.tr.3.Reſ.93.

§.1. RESpondeo, quòd in genere loquendo, cauſæ ad diſpenſandum legitimæ cenſentur extinctio magnæ litis, pax conſanguineorum, quæ aliter, quàm inito matrimonio nō conciliabitur, euitatio ſcandali, quod alioquin meritò timetur inter cognatos propter periculoſam, & ſuſpectam aliquorum conuerſationem, vel quòd niſi mulier matrimonium cum certo ineat, famæ iacturam ſit paſſura, quæ cauſæ cùm validè rationabiles iudicentur, vt diſpenſetur quando matrimonium nondum fuit contractum, longè potiori iure cenſendæ ſunt ſufficientes, vt diſpenſetur, quando matrimonium bona fide contractum eſt cum impedimento dirimente, eò quòd in tali circumſtantia faciliùs debeat diſpenſari: quia communiter maiora damna meritò poſſunt timeri, ſi hæc matrimonia diſſoluantur, quàm ſi non ineantur quæ nunquam ſunt contracta, & præſumpta legitima.

2. Sufficiens etiam cauſa cenſetur, ſi fœmina propter defectum dotis non poſſit facilè inuenire ſibi æqualem, & quidem in loco domicilij, quod colligi poteſt ex declaratione Cardinalium circa *cap.* 5. Concil. Tridentin. citatum, quia nimis moleſtum eſſet fœminæ, ſi cogeretur nubere extra locum proprium, & à parentibus, & conſanguineis ſeparari, quod rurſum moraliter eſt intelligendum; ita vt non deſinat ſubeſſe hæc cauſa, licèt omninò pauci ſint in eodem loco, quibus ſine ampliori dote poſſint coniungi: cùm non deceat libertatem matrimonij ita reſtringi.

3. Eſt etiam cauſa ſufficiens diſpenſandi ſplendor generis, & amplitudo, vnde oriatur: quòd aliquis in ſuis patribus non poſſit facilè ſibi æqualem inuenire. Item ſi matrimonium inter aliquos ſit neceſſarium ad conſeruandam illuſtrem familiam in eodem ſanguine.

4. Sufficiens etiam cauſa cenſeri debet excellen-

tia merita eius, qui petit diſpenſationem; valdè enim facit ad bonum Eccleſiæ augendum, ſi perſonæ de Republica, vel Eccleſia bene meritæ huiuſmodi beneficia conferantur: inde enim fit, vt vel illa, vel ſimiles magis excitentur ad præclarè pro Eccleſia ſe gerendum. Qua ratione poteſt cenſeri abundè ſufficiens cauſa, quòd Rex, vel magnus Princeps etiam pro alio huiuſmodi petat diſpenſationem. Ex quibus patet, quòd facilius poſſit diſpenſari cum magnis, quàm cum hominibus communibus, ex quorum coniunctione commune bonum non ita poteſt promoueri.

5. Et omnes has cauſas enumerat Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tractat.* 14. *diffic.* 26. *num.* 6. vbi ſic ait. *Sañalan los Dotores muchas cauſas; que ſuele aceptar ſu ſantidad, como iuſtas. La primera, el acabarſe con eſſo vn grande pleyto: y a eſta ſe reduze el euitar el eſcandalo, porque con la diſpenſacion ſe quita en eſſo gran pecado. La 2 es la eſtrechez a del lugar, que no ſe peuede caſar con ſu ygual, porque no le ay: y tambien aunque el lugar ſea grande, ſi la parentela de muger eſta tan eſtendida, que no ſe halla en el ſu ygual con quien ſe pueda caſar, ſino es que ſea pariente. La razon deſto, porque conuiene que los matrimonios ſe hagan entre perſonas yguales, como prueua latamente Tiraquelo, y el refran Caſtellano dize: ſi quieres bien caſar, caſa con tu ygual. Y no es meneſter para verificar eſta cauſa, que ſe buſque puntualiſſimamente todo el lugar, que baſta que la mayor parte de los de la ciudad, ò lugar donde viue, de ſus yguales ſean parientes, que no ſe ha apretar tanto vna muger, que le obliguen à caſar ſe con vno ſolo, ò vno de dos, ſino que den à eſcoger; porque los matrimonios han de ſer libres, y no todas las perſonas ſon à propoſito, que ſon meneſter muchas condiciones para que vna perſona ſea ygual, como tiene Sanchez con otros. Y no es meneſter para verificar la narratiua, ſe buſquen los lugares circumuezinos, que no han de obligar a la muger que ſe caſe fuera de ſu lugar: aſſi lo declararon los Cardinales al Arcobiſpo de Milan el año de mil y quinientos y ſeienta, cuya declaracion refiere Sanchez, por eſta palabras:* Clauſula illa, quæ diſpenſationis, occaſione dotis, incompetenti apponi ſolet, videlicet, quia virum non conſanguineum, vel affinem paris conditionis inuenire inquit, verificatur, & iuſtificatur per diligentiam dumtaxat præſtitam in ipſo loco mulieris, & non in locis circumuicinis. *Otra declaracion de Cardinales al miſmo tono refiere Proſpero Farinacio. La tercera cauſa, es faltarle à la muger la dote competente para poder caſar con otro que ſea ſu ygual, y no ſu pariente: y no ſe dira que carece de dote, quando tiene padres ricos à quien ha de heredar forçoſamento, aunque no aya heredado: mas diraſe pobre, y que no tiene dote, aunque tenga hermano rico que tiene voluntad de dotarla, mientras no ay pacto, ò promeſa que le obligue à dotarla. Eſtas cauſas pone Nauarro, y ay para ellas algunas declaraciones de Cardinales en Proſpero Farinacio. Mas ſiempre ſe ha de aduertir, que quando dixeren que no tiene dote, ſea ceſſante fraude, & dolo, que no aya renunciaciones engañoſas: porque ſi eſſo huuieſſe, y ſe dixeſſe al Pontifice, es ſin duda que no diſpenſaria.*

6. *Otras cauſas ponen tambien los Dotores. La primera, quando el matrimonio ſe hizo con buena fè: y parecio ſer nulo por algun impedimento occulto, y aunque ya tiene hijos. La ſegunda, ſer muy benemerita la perſona con quien ſe diſpenſa, como es vno que ha hecho grandes hazañas en la guerra, para que ſe animen otros à hazer otro tanto. La tercera, el conſeruar en la miſma parentela alguna grande hazienda, que conuiene à la Republica tener nieruos y hueſſos: eſto es; que tenga familias ricas. La quarta el conſeruar la familia illuſtre en la miſma ſangre: y por eſta cauſa refiere Enriquez, que diſpenſo Gregorio XIII. con D. Luyaz Condeſſa de ſanta Gadea para caſarſe con ſuſio, con quien auia eſtado caſada vna hermana ſuya, y ella tenia hecho voto de caſtidad.* Hucuſque Villalobos, cui adde Ochagauiam *de Sacrament. tract.* 4. *de Matrimon. diſpenſ. quæſt.* 6. *num.* 7. *& ſeq.* Conink *de Sacrament. diſputat.* 33. *dub.* 5. Sanchez *lib.* 8. *diſput.* 19. Hurtadum *diſputat.* 26 *dub.* 3. *n.* 13. Auerſa *de ſacram. Matrim. quæſt.* 19. *ſect.* 4. Baunium *in Theol. moral. tom.* 1. *tractat.* 12. *quæſt.* 2. *propoſ.* 5. & alios penes ipſos.

7. Notat tamen Ochagauia *vbi ſuprà*, quòd vt matrimonium ſit inter æquales, non eſt attendenda ſola æqualitas in genere, & diuitiis, ſed etiam in moribus, & ne vir ſit valde diſpar in ætate, nec filios ex alio matrimonio habeat, vel ſit aſperi ingenij, aut fœmina hos defectus patiatur reſpectu viri.

8. Et apponam etiam hîc verba eiuſdem Ochagauiæ ſic aſſerentis. Iuſta eſt cauſa diſpenſandi in tertio gradu conſanguinitatis, cùm aliqui conſanguinei conſtituti ſunt hæredes ſub ea conditione, non adquirendi hæreditatem, niſi inter ſe matrimonio copulentur, imò eſt cauſa ad diſpenſandum in conſanguinitatis impedimento ſufficiens, cùm patrimonium fœminæ magna ex parte eſt litibus implicatum, & non reperitur aliquis extraneus cum ea volens matrimonium contrahere, qui ita lites penetrare queat, ac ille conſanguineus, qui ſe offert in ſponſum, propter quam rationem nouimus his annis diſpenſaſſe Pontificem.

9. Pauper autem dicitur filia, quando non habet ius ad aliqua bona, quæ efficiant dotem competentem, etiamſi habeat parentes diuites, vt in his Regnis Nauarræ noſtræ, vel Aragoniæ, in quibus, licet parentes ſint diuites, tamen ſecundùm ius commune cuilibet poſſunt liberè bona ſua dare, vel poſt mortem relinquere, quibuſdam quinque florenis, vel aliis rebus parui momenti relictis filiis, vel cùm legitima debita filiæ non eſt ſufficiens ad dotem competentem conſtituendam, niſi à patre ex bonis liberis ſuis augeatur: licèt enim hæc filia à parentibus vehementer diligatur, & ideo ſpem habeat magnam dotem conſequendi, adhuc tamen pauper iure optimo reputatur, dum non habet ius iuſtitiæ ad bona ſufficientia ſibi. Ita ſentit optimè Nauarrus *lib.* 1. *conſiliorum in* 2. *edit. tit. de reſcript. conſil.* 19. Præterea fœmina verè inops appellanda eſt, ita vt ratione inopiæ faciliùs ei poſſit concedi diſpenſatio, quando non quidem gratia obtinendæ diſpenſationis, quia huiuſmodi factum potiùs ei nocere deberet, ſed propter alios fines bonis renunciauit. Ita ille.

10. Aduerte etiam hic cum Hurtado. *Primò*, aliquando plures cauſas aggregatas ſufficere, quarum ſingulæ non ſufficiunt. *Secundò*, faciliùs poſſe diſpenſari in impedimento poſt matrimonium bona fide ſaltem vnius publicè celebratum, imò tunc regulariter ſufficere, fuiſſe contractum; quia ex ſeparatione contrahentium grauia incommoda regulariter oriuntur, præſertim quando matrimonium fuit conſummatum, & maximè, quando iam fuit proles genita.

RESOL. CXXIV.

An ſi aliqua fœmina remaneret innupta propter deformitatem. v.g. ſed in diſpenſationis petitione ponitur, quod remaneret innupta, ex defectu dotis, quæritur;

quæritur an talis diſpenſatio ſit valida ?
Idem eſt, ſi alios defectu notabiles fœmina patiatur, pro quibus innupta remanebit ſi ita non impetrat diſpenſationem talem cum prædicta narratiua. Ex p. 10. tr. 11. & Miſc. 1. Reſ. 42.

§. 1. **C**Aſus frequenter poteſt accidere; nam Curiales vident, quod in his petitionibus non apponitur pro cauſa ægritudo mulieris; v.g. deformitas, ſenectus, infamia alicuius criminis, &c. Sed vſus Pontificis eſt, vt diſpenſet ex defectu dotis. Et ad quæſtionem negatiuè videtur reſpondendum: & ideo aſſerunt Doctores, quòd qualiſcumque ſit falſa cauſa, ſi ipſa ſola proponatur Pontifici, vitiat diſpenſationem; quia Pontifex non aliter diſpenſare intendit, niſi cauſa, precibus ipſi propoſita, verificata: ergo ipſa à veritate deficiente, deficiat etiam diſpenſatio, ſic Sanchez *in Summa lib 4. cap 47. n. 17.* Gutt ierrez, *QQ Can. lib 2 c. 15 num. 103. & 104. vbi n. 133.* addit & bene hoc procedere, etiam caſu, quo per ſimplicitatem aut ignorantiam, aut errorem contingeret ea falſitas.

2. Sed non deſunt Doctores aſſerentes firmiter in tali Caſu diſpenſationem eſſe validam, ſi ſemel verificabitur fœminam innuptam remanſuram, licèt id non ex defectu dotis, ſed alio defectu, nempe ex eo, quòd ſit grandæua, vel deformis, vel de aliquo crimine infamata, ob hoc aut illud punita, vel fillios ex alio Matrimonio habeat, vel aliunde ille proueniat. Ratio eſt; quia id quòd mouet Pôtificem ad diſpenſandum, eſt, nè prædicta fœmina innupta maneat: ergo ſi ſemel verificetur fœminam præfatam innuptam fore; parùm refert, ſi id illi ex alio capite, aut ex defectu alio, Pontifici non detecto, dimanet, & proueniat. Valida ergo erit talis diſpenſatio. Et ità præter Sanchez *de Matrim lib. 8. diſp. 19. num. 29.* hanc ſententiam tenet Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. diſp. 24. quæſt 52.* cui adde nouiſſimè Martinum de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. tom 1 lib. 1. tract. 40. de Matrim. num 4.* vbi ſic ait. *De que ſe colige, que ſi ſe alegé por cauſa, que no haziendoſe aquel caſamiento ſe quedara la muguer ſin caſar por la falta de dote, ſi fue falſo el dezir, que no tenia dote, pero era verdad, que ſe quedaria por caſar, ò por ſer mayor de edad, ò por que tiene hiios de otro Matrimonio, ò porque la caſtigaron por algun crimen, ò por ſe fea; no ſerà inualida la Diſpenſacion, porque baſta, què ſea verdad, que ſe quedarà por caſar por qualquiera deſtas cauſas, aunque fueſſe falſo el dezir; que no tenia dote.* Ità ille. Et ad rationem in contrarium, rectè reſpondet Leandrus, Pontificem ſcilicet non moueri ad diſpenſandum ob defectum dotis, tanquam ob cauſam finalem & motiuam, cùm ſolùm ſit cauſa motiua, nè fœmina innupta maneat, & propter hanc concedit Diſpenſationem: quare defectus dotis expreſſus in petitione ſolùm efficit, vt Pontifex credat talem fœminam innuptam permanere, niſi cum illa diſpenſet.

RESOL. CXXV.

An diſpenſatio in cauſa matrimoniali ſit late, vel ſtricte interpretanda ? Ex part. 8. tract. 3. Reſol. 33.

§. 1. **E**Sſe ſtrictè interpretandam docet Sanchez *de matrimonio, lib 8. diſp. 1. num. 10.* Guttierrez *in quæſt. canonic lib. 2 cap. 15 num. 127.* & alij penes ipſos. Quia nullo iure probatur diſpenſationem in cauſa matirmoniali eſſe fauorabilem, & ita extendendam. Nec obſtat *c. quòd dilectio, de cõſang.* vbi diſpenſatio in certo conſanguinitatis gradu reſtringitur, cauſa vitandi ſcandali, ad caſum, quo vterque contrahens æquè diſtat à ſtipite: ergo à contrario ſenſu, ſi non eſſet ſcandalum, ea diſpenſatio ampliandа eſſet. Nam reſpondet Sanchez ex eo textu non colligi, diſpenſationem in cauſa matrimoniali, eſſe ampliandam, ſed tantùm poteſtatem diſpenſandi, quod verum eſt.

2. His tamen non obſtantibus, Merolla *tom 1. diſput. 4. c. 6. dub. 1. n. 28.* contrariam ſententiam tenet, quia ratio Sanchez parum vrget: nam dici poteſt, diſpenſationem in cauſa matrimoniali cenſendam eſſe fauorabilem; quia reducit ad ius naturæ, quod eſt fauorabile. Vnde, licèt diſpenſatio in impedimentis matrimonij ſit contra ius commune Eccleſiaſticum; nihilominùs, quia hoc ius Eccleſiaſticum eſt odioſum, cùm exorbitet à iure naturæ, quo ſpectato, validum eſſet matrimonium v.g. inter conſanguineos in linea tranſuerſali, ſaltem excepto primo gradu, per conſequens huiuſmodi diſpenſatio erit fauorabilis, quia per eam fit reditus ad ius naturæ, quod eſt fauorabile.

RESOL. CXXVI.

An in ſecundo gradu ſit diſpenſandum ſolum inter magnos Principes, & pro cauſa publica?
Et an Summus Pontifex in omnibus gradibus conſanguinitatis lineæ tranſuerſ. excepto primo gradu diſpenſare poſſet, ac proinde ſoleat ? Ex part. 8. tr. 5. Reſ. 92.

§. 1. **R**Eſponſio huius dubij, pendet ex intelligentia & explicatione Concilij Trident. *ſeſſ 24 de matrim cap 5* & ideo, quia caſus eſt quotidianus, adducam Doctores per extenſum. Villalobos *in ſumma, tom. 1 tract. 14 diffic. 26. num. 4 & 5.* ſic ait *A cerca del ſegundo grade, dize el Concilio Tridentino.* In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam *Por nombre de grandes Principes ſe han de entender ſeñores titulados como prueua Sanchez por dotrina de Baldo, aunque algunos quieren, que tambien ſe entienden hombres muy ricos. Y ha ſe aduertir que aunque el Concilio no dize grados de Conſanguinidad comunemente los Dotores lo entienden dellos porquer el impedimento de afinidad no es tan grande, mayormente quando nace de copula ilicita y aunes mucho menor el de la publica honeſtidad, como dizo Nauarro* Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſupra in tr. 1. Reſ. 79 §. Et tandem.

2. Tambien ſe ha de aduertir que ſu Santidad ſuele algunas vezes por ſu benignidad diſpẽſar con perſonas no tan graues, y por cauſas particulares; y fundaſe en que en el miſmo Concilio hablando de las diſpenſaciones, ſe dize aſſi: Quod ſi vrgens, iuſtaque ratio, & major quandoque vtilitas poſtulauerint, cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate, &c La primera cauſa ſuele ſer, quando vno ignorancia de la prohibicion, que no ſabian que eſtaua prohibido en derecho. La ſecunda el tener ya hijos. La tercera, el auer mucho que eſtauan caſados, aunque mal. La quarta el eſcandalo que auria ſi ſe apartaſſen. La quinta la miſericordia de ſu Santidad, que mira la pobreza de la donzella, y que ſe quiere caſar ſu tio con ella, y dotaria Y no ſolo eſtas cauſas ſon ſufficientes, ſino tambien otras ſemejantes à ellas, como diſpensò muchas vezes Pio V. y aſſi lo dize Nauarr. y no ha de peſar nadie que ay accepcion de perſonas en diſpenſar con los ricos y nobles, porque eſto es muy importante en la Republica para la paz que es bien comun, como dize S. Thom Ita ille.

3. Fraciſcus Zipæus *in Anal. Iur. Pont. lib 4. tit.*

tit de eo, qui cognbuit, num. 7. In ſecundo gradu verat Concilium, niſi ob publicam cauſam, & inter magnos Principes: in aliis requirit Concilium cauſam tantùm non itidem publicã. De primo gradu mentionem non facit, præſupponens nunquã in ea diſpenſandum prout Pius V. declarauerat eſſe ſuæ intentionis, etſi tamen ſæpiùs id factum ſit etiam inter priuatos; credere licet, importunitate petẽtium; quãdo ea deformitas & à lege exorbitantia pœnali auro caſtigatur. Quæ lex etiã naturæ igniculis claret: vſque adeò, vt quamuis Claudius Imperator quo amoriſuo & Agrippinæ obſequeretur, a Senatu decretum impetraſſet, quo iuſtæ inter patruos fratrùmque filias nuptiæ ſtatuebuntur, præter eum tamen non eſt repertus niſi vnus, talis matrimonij cupitor, Tallidius Seuerus, inquit Tacitus *lib.* 2. *Annal.* Sed & hic tamen ſecundus gradus eſt ſi iuris computatio fiat; primus, & ſecundus, ſi iuxta Bullam Pij, quæ propinquiorem vult exprimi.

4. Magni porrò Principes *in d c.* 5. intelligendi ſunt, vt Guttierrez *tract de Matrim cap.* 128. *n.* 4. qui poſt Sanchez æſtimat dominos ſolos titulares æquales eſſe debeant, vt voluit Suarez præſertim cùm etiam ſæpe diſpenſet Papa cum ſimplicibus nobilibus, & qui infra eos ſunt Neque tamen de valore talis diſpenſationis dubitandum. Guttierrez *ibidem.* quamuis ſpecialis derogatio Concil. Tridentin. non ſoleat inſeri litteris. Hucuſque Zypæus.

5. Ochagauia *de Sacrament tract.* 4. *de Matrim. diſpenſ quæſt.* 6 *num* 6. Suppono, quòd licèt in Tridentino *ſeſſ.* 24. *de Matrim. cap.* 5. ſtatuatur ne in ſecundo gradu diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam. At cùm tale decretum ſolùm decernat id, quod melius eſt, & non adſtringat Pontificem, quotidiana experientia demonſtrat, ſolere Pontificem cum perſonis inferioris notæ ob priuatum earum bonum, quod indirectè ad bonum commune attinet, diſpenſare in dicto gradu. Cuius *prima cauſa* eſſe ſolet, quòd inter eos conſanguineos ſit matrimonium initum cum ignorantia rigoris prohibitionis Tridentini; *ſecunda*, quòd proles ſit ſuſcepta; *tertia*, diuturnitas matrimonij iam diu contracti; *quarta* ſcandalum ex ſeparatione oriturum; *quinta* quòd puella pauper ſit, & patruus velit eam ducere, ac honeſtè dotare. Ita docent Henriquez *lib.* 11. *de Matrimon. cap.* 3. *num* 9. Vega 2 *tom ſumma, cap.* 34. *caſu* 167 imò faciliùs cum diuitibus, & potentibus ſine acceptione perſonarum diſpenſatur, quia, vt benè docet D. Thom. 2. 2 *quæſt.* 63 *artic.* 2. maximè bono communi intereſt pax inter eos, & concordia, & maiorem cauſam requirit diſpenſatio in cognatione ſpiritùali, quàm incarnali, quia oritur à potiori principio.

6 Layman *in Theol. Moral. lib.* 5 *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *num* 6. His ita explicatis colligitur, quòd Summus Pontifex in omnibus gradibus conſanguinitatis linæ tranſuerſæ, exceptio primo gradu, diſpenſare poſſit, ac proinde etiam ſoleat. Quamuis Tridentin. Concil *ſeſſ.* 24. *cap.* 5 *de reformat. matrimonij* velit, vt in ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſã. Vbi nomine magnorum Principium ait Sanchez *lib.* 8 *diſp.* 19. *num.* 3. intelligi magnates, ſeu nobiles, qui ſunt in aliquo potentatu, ſeu Baronia. Verùm hoc non obſtante, Summus Pontifex ex benignitate ſua, ob cauſam vrgentem, etiam priuatam, diſpenſare interdum ſolet cum perſonis inferioris conditionis.

7. Sanchez *de Matrim. lib* 8. *diſput.* 19. *num* 4. At cùm id Tridentini decretum Pontificem non conſtringat, & rigor vnius iuris ſit temperandus per alterius benignitatem, ſolent Pontifices ex benignitate diſpenſare cum perſonis inferioris notæ, licèt non adſit cauſa publicum bonum directè ſpectans, ſed priuatum. Huiuſmodi autem cauſæ ſunt: *Prima*, matrimonium eſſe inter hos iam initum ignorantia rigoris prohibitionis Tridentini. *Secunda* proles iam habita. *Tertia* diuturnitas matrimonij malè cõtracti *Quarta* ſcandalũ ex ſeparatione oriturũ. *Vltima*, clemẽtia Põtificis, quòd puella pauper ſit, velitque patruelis ipſã ducere, ac honeſtè dotare.

8. Vide etiam Auerſam *de ſacrament. Matrim. quæſt.* 19. *ſect* 4. Et hæc obſervare volui, contra aliquos, qui nimis rigidi, conſulunt ſemper reſpondendum eſſe, Nihil, Nihil; cùm ex ſupradictis appareat, ſolere Pontificem aliquando aperire Theſauros beneficentiæ ſuæ. Scio equidem diſpenſationes eſſe vulnerationes iuris; ſed ſcio etiam, quòd rigor iuris aliquando molliendus eſt. Neque ſemper arcum tendit Apollo.

RESOL. CXXIIV.

An ſit annuendum quibuſdam Oratoribus petentibus ſecum à Summo Pontifice diſpenſari in ſecundo gradu conſanguinitatis? Ex part. 8. tr. 7. & Miſc. 2. Reſ. 8.

§. 1. Rigor Sacrarum Canonum clamat aduerſus petitionem Oratorum; ſed quia aliquando molliendus videtur, ideò aſſero, quòd licèt Concilium Tridentium *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de reform. matrim.* decernat, vt in ſecũdo gradu numquã diſpenſetur niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam; vbi nomine magnornm Principum, aiunt nonnulli, intelligi Magnãtes, ſeu magnos Nobiles, qui ſunt in aliquo Potentatu, ſeu Baronia. Verùm, hoc non obſtante Summus Põtifex ex benignitate ſua ob cauſam vrgentem etiam priuatã diſpenſare interdũ ſolet cum perſonis inferioris cõditionis, vt rectè obſeruat Villalobos *in Summa tom* 1. *tract.* 14 *diffic.* 26. *n.* 5. Sanchez *de matrim tom.* 3. *lib.* 8 *diſput.* 19 *n.* 4. Ochagauia *de Sacram. tract.* 4. *de matrimon. quæſt.* 6. *n.* 6. Layman *in Theolog moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *n.* 8. & alij. Ergo dicendum videtur, quòd ex benignitate ſua Sãctiſſimus Dominus Noſter poſſit petitioni Oratorũ annuere, maximè ſtantibus iuſtis & vrgẽtiſſimis cauſis adductis, quæ pietatẽ Sãctiſſimis excitare poſſunt, videlicet diuturnitas matrimonij malè cõtracti, ex *cap de gradibus.* 35. *quæſt.* 8. *& ex lege, qui in prouincia, ff de ritu nuptiarum.* Deinde proles iam habita, ex *cap. finali* 35. *q.* 8 & ex *dict. leg.* §. *dinus.* Et tandem ſcãdalum inde oriundum & priuilegium mortis, ex *cap. quia circa de conſang. & affin.* Quas Quidem cauſas optimè approbat Honorius, *in compendi iur. Canon. lib.* 4. *tit.* 14. *n.* 18. Ochagauia, Sanchez, & Villalobos *vbi ſuprà.*

Su Ref. præt ta & ſupr tr. 1. Reſ. §. Et tand

2. Igitur ſtantibus ſupradictis, reſpondeo ad caſum mihi propoſitum, eo pacto quo reſpõdit Nauarrus indiuidualiter. *lib.* 4. *conſ.* 13. *de conſang* quòd ſicut miſericordiæ Domini non eſt numerus, ita miſericordiæ Sãctiſſimi Domini Noſtri nemo alius ab ipſomet modum neceſſarium imponere poteſt.

RESOL. CXXVIII.

An Summus Pontifex poſſit licite acquieſcere petitioni cuiuſdam Oratoris volentis contrahere cum muliere ſibi coniuncta in ſecundo gradu affinitatis? Ex p 7. tr. 12. & Miſc. 3. Reſ. 36 alias 34.

§. 1. Poſſe

§.1. POſſe validè in hoc impedimento Sum.Pontificem diſpenſare non eſt dubium, cum non ſit prohibitum iure naturali, vel diuino,ſed tantùm iure poſitiuo. Et quidē ſi pontifex poteſt diſpenſare in primo gradu affinitatis, vt olim conſultus reſpondi in cauſa Matrimonij Ducis Mantuæ, quod tunc contrahere intendebat,ex D. Thoma *in* 2.2.*q*.154.*art* 9. & aliis Doctoribus penes me ipſum *in p*. 4. *tr*. 4 *reſol*. 93. & me citato docet nouiſſimè Raphaël Auerſa *de Sacram. Matr q*.17.*ſect* 2.Quantò magis dicendum eſt poſſe diſpenſare in caſu noſtro, cum impedimentum ſit tantùm in ſecundo gradu.

e hic eſt in tr.1. 10.& in Reſ.eius & late itaque.

2. Tota ergo difficultas conſiſtit, an licitè Sum. Pont.præbere poſſit dictam diſpenſationem.Et affirmatiuè reſpondeo.Nam Pontifex tunc licitè diſpenſat,quando adeſt iuſta cauſa diſpenſandi. Sed in noſtro caſu iuſta cauſa adeſt.Ergo licitè diſpenſabit. Quod autem iuſta cauſa exiſtat,patet ex auctoritate Gaſparis Hurtado *de Sacr.diſp*. 26.*diffic*.3.*n*.11.Coninch *de Sacram diſp*. 33. *dub*. 5.*n* 45. Sanchez *de Matrim. tom* 8. *diſp*.19.*n*.8.*&* 9.Reginaldi.*in Praxi tom*.2 *lib*.31.*c*.26 *n* 196.Cāpan.*in Diver.iur.Can.Rubr*. 6.*c*.5.*n* 41.Raphaëlis Auerſa *de Sacr.Matr.q*.19 *ſect*. 4.Molfeſij *in ſum.tom*.1.*tr*.4.*c*.12.*n*.50.*&* 51.& aliorum aſſerentium inter alias cauſas iuſtas, vt Pontifex diſpenſet in impedimentis Matrimonij dirimētibus, præcipuè tres annumerari.Prima neceſſitas magni ſcandali vitendi vt patet ex *c.quia conſang.& affin*.Secunda euitatio inimicitiarum,rixarum,& homicidiorum ex *cap*.2.*de diſpenſ.imp*.Tertia dotis incompetentia:multum enim intereſt puellas nobiles dotem ſufficientem habere *ex leg*.1.*ff ſolut.Matrim. & c*.1 *de conſ.& affin*.Sed in noſtro caſu puella dotem ſufficientem non habet,& ſi diſpenſatio à pietate Summi Pontificis non obtineretur,diffamata & innupta remaneret cum maximo ſcandalo totius Ciuitatis, imò à parentibus interficeretur præter alias capitales inimicitias,& neces,quæ inter Oratorem.& conſanguineos fœminæ neceſſariò ſequerentur. Ergo manifeſtè patet,adeſſe iuſtas cauſas,ex quibus ſumma pōtificis pietas licitè poſſit petitioni Oratoris acquieſcere,& petitā diſpēſationē præbere.

3.Nec obſtat in contrarium aſſerere Concilium Tridentinum *ſeſſ*.24.*c*.5.*de refor.matr* prohibere, vt in ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes,& ob publicam cauſam.Et licet ſub nomine magnorum Principum, ſecundum aliquos, includantur Domini Titulares, cum orator non ſit talis, ſtante dicta prohibitione Concilij,videtur ſummus Pontifex non poſſe licitè diſpenſationem, de qua eſt quæſtio, concedere.

4.Reſpondeo,ex *c.ſignificaſti de Elect*.poteſtatem Pontificiam à Decretis Conciliaribus ſemper excipiendā eſſe;& ipſum Concilium Trident *ſeſſ*.25.*c*.18. *de refor*.rectè ſtatuit,rigores Canonum relaxandos,& benignandos eſſe,ſi vrgens,& iuſta cauſa id expoſceret,vt eſt in caſu noſtro.Cùm igitur experientia teſte, dictum Decretum Concilij prohibens diſpenſationem in ſecundo gradu, niſi inter magno Principes,obſeruari non poſſe,ni cum plurimis ſcandalis,periculi,& incommoditate fidelium, Pontifices animaduertiſſent;Ideò, vt patet ex exemplis penes Datariam, conſueuerunt in ſecundo affinitatis gradu,non ſolùm inter magnos Principes & Dominos Titulares,ſed etiam inter viros nobiles ordinarios concurrentibus iuſtis cauſis diſpenſationes interponere. Vnde Franciſcus Zipæus *in ſuo Iure nouo Pontificio*,*lib*.4.*tit.de eo qui cogn.conſang.vxor.n*.7.exponens textum *ſuprà* citatum Concilij Tridentini aſſerit,illo non obſtante ſæpe Pontifices diſpēſare cum ſimplicibus nobilibus,& qui infrà eos ſunt,neque de valore talis diſpēſationis dubitandum,quamuis ſpecialis derogatio Concilij Tridentini non ſoleat litteris inferri. Ita Zipæus, cui adde Guttierrez *de Matr* 128.*n* 4.Raphaëlem Auerſa *de Sacr Matrim. q*.19 *ſect* 4 *in fine*,cum aliis; & ita intelligendus eſt Henriquez *lib*. 12. *c*. 3. *n*. 6. *&* 9.

RESOL. CXXIX.

An Epiſcopi in caſu valde raro poſſint aliquando diſpenſare in impedimentis matrimonij?

Et pro praxi prædictæ difficultatis explanantur aliqui caſus, in quibus Epiſcopus poteſt diſpenſare.

Et quia eſt dicendum in caſibus præditiis in textu huius Reſoluoionis, quando non eſt facilis recurſus ad Pontificem, eſt tamen ad Apoſtolicum legatum?

Ex p. 8. tr 3. Reſ. 78.

§. 1. REſpondet negatiuè Sotus *de iuſtit.lib*.1 *q*.7.*art*.3. *& in* 4.*diſt*.1 *quæſt.vnica*.quia nequit Epiſcopus in lege Pontificia vel Concilij diſpenſare. Sed ergo reſpondeo affirmatiuè Et. Sup. hoc infrà in Reſ. 132. §.1. & ſupra in Reſ. 2 .§ Quartus.& ſeq.& inferius in tr 3 Reſ.52. § Suffragatur.

2.*Primus caſus* eſt, impedimentum ſit occultum, quod non poteſt ſine notabili infamia, aut periculò grauioris mali propalari, v g. ſi proueniat ex eo quòd vir matrem,vel ſororem alicuius fornicariè cognouit, ex quo factus eſt illi affinis

3. *Secundus*, ſi matrimonium in facie Eccleſiæ ſit contractum, ita vt ab Eccleſia præſumatur validum.

4.*Tertius*.ſi ſeparatio ſit futura difficilis,vt quia vel vnica pars nouit impedimentum,quod vel non poterit probare in iudicio,vel ſaltem propter graue periculum propriæ, vel alienæ famæ non tenetur extra confeſſionem reuelare, vel etiamſi vtraque pars illud nouerit, non poteſt tamen probare.

5.*Quartus*,ſi ſit difficilis recurſus ad Pontificem: vt ſi Ioannes acceperit Annam in Vxorem in facie Eccleſiæ cum impedimento dirimente occulto, quòd non facile poſſit in aliorum notitiam venire, poſſitque difficulter matrimonium diſſolui,eo quòd vel ille vnus ſciat impedimentum, quod probare non poterit in iudicio,vel ſaltem non tenetur extra confeſſionem propalare, & difficulter poſſit adiri Pontifex, verbi gratia, ob paupertatem, vel aliam cauſam; Epiſcopus poteſt diſpenſare,vt partes validè contrahant,ſi ſaltem quædam aliæ conditiones adſint,de quibus paulò pòſt.Ita tenent Syluester *verb.diſpenſatio*,*q*.9.§.15.Fumus *eodem verbo*, *num*.20.Nauarr *cap*.22.*num*.85. Henriquez *lib*. 11. *cap*. 3. *num*.2.addens vſu multorum Epiſcoporum confirmari Sanchez *lib*.2.*diſp*.40. *num* 3. Vaſquez *tom*.2.*in* 1.2.*diſput*.178.*c*.2.*in fine*, & alij. Sup. hoc in Reſ.not.ſeq.

6.Probatur hæc opinio: nam Epiſcopi ex cauſa grauiſſima poſſunt diſpenſare in lege Pontificia quando non eſt facilis recurſus ad Pontificem, vt in variis materiis docent plures authores; quidni ergo poterunt in circumſtantiis relatis diſpenſare in impedimento dirimente?

7.*Secundo*:Diſpenſatio in impedimentis dirimentibus matrimonium non debet ita ſtrictè reſeruari Pontifici,vt inferiores circa illam nihil poſſint etiā quo caſu ſit ad ſalutem animarum ſummè neceſſaria, & ad impediendum ſcandalum,cùm in tali circumſtantia ſit magis ex bono publico Epiſcopum poſſe diſpenſare, quam non poſſe; ergo dicendum eſt poſſe ex tacita Pontificis licentia, quia non videtur velle generari gravia ſcandala,vel animas illaqueare perpetua fornicatione, vel incurri notabilem infamima; ſequeretur autem aliquod illorum ſi Epiſcopus non poſſet in eo caſu diſpenſare: nam vel oriretur grauis populi perturbatio, ſi matrimonium communi opinione validum nulla allata

allata cauſa diſſolueretur, vel partes non valentes probare impedimentum cogerentur cohabitare cum manifeſto incontinentiæ periculo, vel interdum impedimentum non poſſet declarari abſque infamia eius, cuius culpa contractum eſt.

Sup. hoc infra in Ref. 137. 8. Et hanc doctrinam, Perez *de Matrimon. diſput.* 4 *ſect.* 6 *num.* 4. putat eſſe veram, quamuis contrahentes non ſint pauperes; quia etiam in diuitibus poteſt vrgens neceſſitas occurrere ex diſtantia ab vrbe Roma, & magno incontinentiæ periculo, vt docent Sanchez & Baſilius *citati*. Et certè ſi Epiſcopus cum paupere diſpenſare poteſt, qui ratione inopiæ non habet recurſum ad Pontificem; cur non poterit ſimiliter idem præſtare, quando ratione vrgentis neceſſitatis animæ & periculi magni incontinentiæ in ipſa mora conſulendi Pontificem.

9. Habet etiam locum prædicta doctrina, quamuis occurrant duo occulta impedimenta, ſiue etiam plura, vt docent quoque Sanchez *diſp. citat num* 6. & Baſilius *cap.* 13. *num.* 3. quia quando committitur alicui facultas delegata diſpenſandi in aliquo impedimento, tametſi non poſſit diſpenſare repertis duobus, quia mixtum ſub ſimplici non comprehenditur; attamen cùm in hoc caſu neceſſitatis ſit, quæ tollit reſeruationem, ſicut tollit comparatione ſimplicis, tollit etiam comparatione mixti. Et ideò noſtram ſententiã, præter Doctores citatos tenet Ochagauia *de ſacr. Matr diſpenſ. tr* 4. *q* 2 *n.* 7. Pontius *de Matr lib* 8 *cap.* 13. Coninck *diſput.* 33 *dub.* 3. Salas *de legibus diſput* 20. *ſect.* 3. *num.* 25. Hurtadus *de matrimon diſputat.* 26. *diffic.* 2. *num* 7. Tannerus *tom.* 4. *diſputat.* 8. *quæſt.* 4. *dub.* 9. *num.* 161. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 14. *dub.* 25. *n.* 3.

Sup. hoc infra in Ref. 134. §. Sed difficultas. 10. Sed an caſibus ſupradictis Epiſcopus poſſit diſpenſare, ſi ſit facilis recurſus ad Legatum Apoſtolicum? Henriquez *cap. cit. num.* 1. & potiſſimum *in commentario litera H.* affirmat.

11. Sed omninò videtur non poſſe, ſi Legatus hac in parte priuilegium aliquod habeat à Pontifice: cùm enim Epiſcopus nihil poſſit in ſimilibus impedimentis poteſtate ordinaria, ſed ſolùm, ex tacita Pontificis conceſſione propter vrgentem neceſſitatem, cui non poteſt aliter commodè occurri, nõ poteſt dici ſublata hac neceſſitate reſpectu Epiſcopi Pontificem tacitè facultatem concedere; hæc autem aufertur, ſi adeſit alius, qui ex eiuſdem Pontificis particulari conceſſione poſſit diſpenſare.

RESOL. CXXX.

An in caſibus ſupradictis, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare, requiratur, vt matrimonium ſit contractum bona fide ſaltem ex parte vnius?

Et quid, ſi cum mala fide cùm ſupradicto impedimento ambo contraxerint?

Et quid, ſi cum mala fides, quamuis procedat ex lata culpa, & ignorantia craſſa, & culpabili, ſed requiratur, vt ſcienter præſumatur?

Et in quibus verò caſibus poteſt Epiſcopus diſpenſare, an non ideò poſſit eius Vicarius Generalis, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo id ei committatur? Ex p. 8. tr. 3. Ref. 79.

Sup. contento in hoc, & duobus §§. ſeqq in Ref. ſep. per totam, & infra in Ref. 134. §. Verum. & ſupra in Ref. §. 1. NEgat Henriquez *lib.* 12. *cap.* 3 *num.* 2. ſed licèt hæc ſententia videatur verior, communiter loquendo; tamen, ait Præpoſitus *in* 3. *par quæſt.* 7 *de impedim. Matrimon. dub.* 2 *num.* 12. quòd ſententia Henriquez videtur probabilis in caſu aliquo valdè raro: nam quando valdè magni referret ad bonum publicum conſeruandum, vel ad impediendas diſcordias inter illuſtres familias matrimonium aliquod non ſolui, Epiſcopus poſſet diſpenſare in impedimento etiam cum iis, qui mala fide cum illo contraxerunt. Confirmatur ex eo quòd Sanchez *diſputat citata*, *numer.* 7. doceat Epiſcopum poſſe ex vrgentiſſima cauſa diſpenſare etiam ante matrimonium contractum. Quamuis ergo in noſtro caſu coniuges ſint indigni diſpenſatione: quia tamen bonum commune id poſtulet, Pontifex videtur tacitè conſentire, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare. Ita Præpoſitus. Sed tu cogita, hoc enim mihi non placet: tum quia ipſi contrahentes ſunt iam conſcij nullitatis matrimonij, poſſunt, ac debent interim abſtinere, aut ſedere, donec obtineatur diſpenſatio à Pontifice. Tum præſertim, quia dum Concil. Tridentinum *ſeſſ.* 24 *cap.* 5. præſcripſit, vt qui ſcienter intra gradus prohibitos matrimonium contrahere, & multò magis ſi conſummare præſumpſerint, ſpe diſpenſationis careant: planè non reliquit locum Epiſcopi arbitrio, & æquitati, ad concedendam talem diſpenſationem, Idémque decernit *ibi* Concilium, ſi cum ignorantia impedimenti contractum ſit matrimonium, ſed neglectis ſolemnitatibus ab Eccleſia requiſitis. Dicit *neglectis*: non verò ſi iuſtè, & de licentia ſuperioris fuiſſent prætermiſſæ, & ita docet Auerſa *de ſacrament. Matrimon. quæſt* 19. *ſect.* 2. & alij. 26. §. Quartus caſus in fine, & q.

2. Nec valet dicere, poſſe Epiſcopum diſpenſare ſi vnus coniugum contraxit bona fide, quamuis alter mala fide contraxiſſet; quia Concilium iniungit illam diſpenſationi priuationem in vim pœnæ: ſed æquum non eſt puniri innocentem ob delictum alterius. Sed obſtare videtur, quòd Concilium de vno etiam in ſingulari loquitur. Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, aut ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates neglexerit, &c. Quòd ſi adhuc ſub verbis Concilij vterque coniux ſimul & coniunctim comprehendi dicatur, ſaltem obſtat ratio: quia illa pars quæ conſcia impedimenti contraxit, ſe ſe voluntariè in has anguſtias & pericula ſubiecit: quare debebit quoque tolerare iacturam famæ, aut aliud incommodum, detegendo, impedimentum alteri parti, curando tamen id fieri cautiori modo quo poſſit. Et præcipuè apparet quòd eius potiùs intereſt, matrimonium validari per diſpenſationis impetrationem, quàm alterius partis, quæ fortè cognito impedimento libentius diſcindet, quàm confirmabit matrimonium: quare iuſtum eſt, vt illa pars ſubeat pœnam, quæ fortaſſe alteri parti non erit pœna, ſed res grata.

3. Dicendum eſt igitur, ex dictis, vt Epiſcopus in impedimento dirimente poſſit diſpenſare, requiri vt matrimonium bona fide ſaltem vnius ſit in facie Eccleſiæ contractum præmiſſis denunciationibus (niſi ſuper eis impetretur diſpenſatio ab Ordinario,) & impedimentum ſit occultum, ſitque difficilis ſeparatio, & Pontifex vel alius ſpecialem habens facultatem non poſſit commodè adiri, in quo euentu Epiſcopus diſpenſare poteſt, non tantùm, quando vnicum eſt impedimentum, ſed etiamſi plura concurrant, propter rationes allatas.

4. Quibus verè caſibus poteſt Epiſcopus diſpenſare, non ideo poteſt diſpenſare eius Vicarius Generalis, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo id ei committatur, vt cenſent varij; quia tacita Pontificis conceſſio non videtur ad hoc extendi: poteſt tamen Epiſcopus id alicui ſpecialiter committere. Ita Præpoſitus *ſupra*. Vide etiam Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tr.* 14 *dif.* 25. *n.* 4. Sup. hoc infra lege ... Hic ſup... ſitis. Ref. 135. & ex... la infe... quid pr... hac qu...

5. Non deferam etiam hîc adnotare, Perez *de Matrimon. diſput.* 44. *ſect.* 6. *num.* 9. docere quòd tunc

tunc dicenda ſit mala fides, quando nimirum coniuges non ſolùm ſciunt impedimentum cùm contrahere voluit, ſed etiam ſciunt indè oriri impedimentum dirimens ad matrimonium contrahendum nec eſt mala fides, quamuis procedat ex lata culpa, & ignorantia culpabili quia Tridentinum citatum expreſsè petit, vt ſcienter præſumatur: at non verè dicitur ſcienter facere, qui ex ignorantia craſſa facit, ſed dolus requiritur. Vnde ſolùm excludetur hæc bona fides, quando ignorantia eſſet adeò craſſa, vt eſſet ingens temeritas; quia tunc æquipararetur dolo.

RESOL. CXXXI.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium, quando contractum eſt mala fide, ſi ſequantur periculum, aut ſcandalum? Ex p. 5. tr. 14. & Miſc. 2. Reſ. 18.

...hoc in ...ous, pri... §§ Reſ. ...ccedetis, ...in altis ...s primæ ...

§. 1. Negatiuè reſpōdet Pontius *de matr lib* 8. *c.* 13 *n* 4. Coninck *de Sacr. diſp.* 33. *dub.* 3 *n.* 33. Bonacina *de matr. quæſt.* 3 *punct.* 15 *n.* 4 Tannerus *tom* 4 *diſp* 8 *quæſt.* 4 *dub.* 9 *n.* 162. Vaſq *in part.* 2. *diſp.* 178 *cap.* 2 *n* 16. Rebellius *part.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 5. *n.* 20. Salas *de legibus diſp.* 10 *ſect.* 3 *n* 25. Sanchez *de matr. lib* 2 *diſp* 40. *n.* 4 Hurtado *de mat. diſp.* 26 *diffic.* 2 *n.* 6. Ochagavia *de Sacrement tract.* 5. *de matrim. quæſt.* 2 *n* 7. Villalobos *in ſumm tom.* 1 *tract.* 14. *diffic.* 25 *n* 4. Præpoſitus *in* 3 *p. quæſt* 8. *de diſpenſ. matr. dub.* 2. *n.* 12. & alij communiter, aſſerentes, tunc Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis dirimentibus, quando matrimonium eſt bona fide ſaltem vnius contractum, & publicè, & impedimentum eſt occultum, & ſeparatio coniugum nequit fieri abſque magnæ famæ iactura, aut ſcandalo, aut alio magno inconveniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium diſpenſandi, aut ſi adiri poteſt, diſpenſatio tamen differri nequit abſque probabili periculo peccandi. Et ratio huius ſententiæ eſt quia mala fide contrahens indignus eſt, cui fauor huiuſmodi præſtetur ergo non poteſt præſumi tacita conceſſio Pontificis, vt Epiſcopus in eo caſu diſpenſet. Quod confirmatur ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de reform. matr.* vbi ſic habetur. Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat.

2. Sed quia hic caſus frequenter in praxi poteſt accidere, his non obſtantibus, affirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè doctus Alphonſus Moſcoſo *in ſumm. tract.* 10 *cap.* 29 *num.* 22. vbi ſic ait. *Quando el matrimonio inualido es celebrando con eſta mala fe, la commun tiene, que en ninguna manera puede el Obiſpo diſpenſar, aunque aya grandes eſcandalos y difficultades de acudir por diſpeſacion à ſu Santidad, y aya peligro de incontinencia, y fornicacion. Mas la experiencia que yo tengo de ver almas afligidas, y deſconſoladas, viendoſe en peligro de perdicion, caſi impoſſibilitadas de hallar remedio, ſi los Obiſpos no las remedian, me mueue à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fe en ambos caſados, puede el Obiſpo diſpenſar concurriendo las cauſas dichas de ſer el matrimonio publico, y el impedimento ſegreto, que no ſe puede publicar, y grande eſcandalo en apartarſe, y dificultad notable de acudir à ſu Santidad. Y eſta opinion tiene Enriquez* lib. 12. de matrimon. cap. 3. num. 2. *otros modernos con el, y las razones, que ay en ſu fauor ſon fuertes. Cierto es, que el Obiſpo iure diuino puede en ſu Obiſpado como Paſtor del lo que ſu Santidad en la Igleſia vniverſal Verdad es que el poder del Opiſpo eſta ſubordenato al de ſu Santidad, que le puedo impedir que no vſe del como lo haze, quando conuiene: mas quando le impide no ſe le quita, ni le impide en todas occaſiones, ſino en las ordinarias, quando no ay peligro de perderſe las almas: porque auiendole, quien duda, ſino que la voluntad de ſu Santidad es, que el Obiſpo las remedie, diſpenſando, y vſando de la poteſtad que Dios le tene dada, y dezir, que en ſemejantes caſos ſu Santidad no quere que el Obiſpo diſpenſe, parece que es dezir, que ſu Santidad no haze oficio de Padre, y que vſa mal de ſu poder en perjuizio de las almas. Y como mandando el Conſilio de Trento* ſeſſ. 24. cap. 5. *que no ſe diſpenſe con los que con mala fè ſe caſen en grados prohibidos, no ata las manos à ſu Santidad, para que no pueda diſpenſar quando conuiene, tanpoco las ata al Obiſpo, pues el vno, y el otro tienen poder de iure diuino, el Papa per ſe, y el Obiſpo per accidens, quando ſe lo tiene prohibido ſu Santidad, y es neceſſaria ſu diſpenſacion para el bien, y remedio de las almas, concurriendo las cauſas dichas. Manda Dios nueſtro Señor que ninguna perſona mate al proximo; mas ſi vn hombre no puede conſeruar ſu vida, ſin quitar la ſuya al* proximo propter inculpatam tutelam. *Dios permite ſe las quite à eſta ſemejanza. Manda el Concilio que no ſe diſpenſe con los parientes, que mala fide ſe caſen, mas ſiendo neceſſaria la diſpenſacion para el bien, y vida eſpiritual, es mucha razon ſe diſpenſe, y no porque eſtos mal caſados con mala fè, y engaño, y por ſu gran culpa, ſe ayan pueſto en tal mal eſtado, y de ſu parte ſe ayan hechos indignos, y no merezcan, que la Igleſia los fauorezca, dexa al Obiſpo como Padre de tener obligacion à los remediar, y amar, y vſar con ellos de miſericordia en eſtado tan miſerable, y digno de ſer fauorecidos, diſpenſando con ellos para ſacarlos de aquella miſeria, como lo eſtà qualquiera à vſar de caridad y miſericordia con el, que eſtà en eſtrama neceſſidad; aunque ſea por aver diſſipado ſus bienes en grandes maldades, ò como deſeſperado ſe aya echado en vna balſa de agua à alogarſe, ò vn lazo a la garganta para ahorcarſe, pudiendo remediar à eſtas eſtremas neceſſidades; quien duda el auer obligacion à ello con ley de caridad, vſando de miſericordia con el miſerable: lo que es razon de aduertir, que de ſemejantes diſpenſaciones no ſe ha de vſar, ſino quando es claro aver grandiſſima neceſſidad para el remedio de las almas, y conſiderarlo con mucho acuerdo, y prudencia, y imponer penitencias algo peſadas; pero lleuaderas.* Hucvſque Moſcoſo; licèt Præpoſitus *in* 3 *part quæſt.* 8. *de diſpenſ. matrim. diſt.* 1 *num.* 12. hanc opinionem in caſu aliquo valde raro putet probabilem eſſe, nam quando valde magni referret ad bonum publicum conſeruandum, vel ad impediendas diſcordias inter illuſtres familias matrimonium aliquod non ſolui, tunc putas Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimento etiam cum iis, qui mala fide cum illo contraxerunt. Verùm affirmatiuam ſententiam abſolutè probabilem eſſe docet Villalobos *in ſumm. tom.* 1. *tractat.* 14. *difficul* 25. *numer.* 4. vbi contrariam quam ipſe tenet vocat probabiliorem. Sed an hæc ſententia verè probabilis ſit, remitto me iudicio aliorum.

Sup. hoc late ſuprà in Reſ. 7. & in al... ... a iis Reſ. & §§ ... primæ an... not.

RESOL. CXXXII.

An Epiſcopus ex vrgentiſſima cauſa, & neceſſitate poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimomonium ante contractum i. um matrimonium?

Et late explanatur quid in prædictis impedimentis poſt contractum matrimonium Ex part 2. tr. 16. & Miſc. 2. Reſ. 17. alias 19.

Pro doctrina & diffic. contenta in hoc §. ſupra in Reſ. 129. & in Reſ. 26 §. Quartus caſus, & ſeq. & infra in tr. 3. Reſ. 52. §. ſuffragatur.

§. 1. DIxi, ante contractum, ipſum matrimonium, nam poſt contractum, quando ipſum impedimentum eſt oculum, & matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque ſcandalo, nec ad ſummum Pontificem patet recurſus propter paupertatem, vel locum diſtantiam vel ob alia legitima impedimenta, clarum eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare contra Sotum, Medinam, & Cordubam. Ita tenet communis DD. ſententia, Coninch. *de Sacr diſp.* 33 *dub* 3 *n* 32. Sylveſt. *ver. diſpenſatio, q.* 9. §. 15. Fernand. *in exam. theol. p.* 3. *c.* 15. §. 4. *n.* 1. Rodriquez *in ſum. tom* 3. *c.* 35. *num.* 7. Franc. Leo. *in theſ. for Eccl. p.* 2. *c* 8 *num.* 43. Gomez *in Bull. Cruciatæ, clauſ.* 9 *num.* 58 Nauarr. *c.* 22 *n.* 85. Valent. *tom* 4 *diſput.* 10. *q.* 5. *punct.* 5. Leſſius *lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 18 *num.* 128. Guttiett. *can. q. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 18. *& de matrim. cap.* 49 *num.* 6. *& ſeq.* Armilla *verſ diſpenſatio n.* 20. Henriq *lib.* 12 *c.* 3 *n* 2. Sanch. Villalob Bonacina, Regin. *vbi infra*, & alij.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſ 1. poſt ſeq. §. Hoc ipſum. & in Reſ. 2. poſt ſeq. §. 1. & 2. & in Reſ. 3. annot. præteritæ & in eodem §. ante medium, & ſupra in Reſ. 32. in principio.

2. Tota igitur difficultas eſt an poſſit ante contractum matrimonium, Solus Sanchez *de matrim. lib.* 2. *cap.* 40 *num.* 7. nullius authoris (vt ipſe ait) patrocinio fretus aſſervit, poſſe Epiſcopum diſpenſare aliquando in impedimento dirimente, antequam matrimonium contrahatur, quando vrgentiſſima neceſſitas id poſtularet: ponit exemplum. Accedit manè confeſſura, quæ reperitur habere impedimentum dirimens, cuius detectio infamiam ei pareret, & ſunt omnia iam parata ad nuptias celebrandas veſpere, & tentatis omnibus mediis, nulla euadendi via aperitur ad tollendam infamiã, vel ſuſpicionem gravis delicti in confeſſione manifeſtati, ſi tunc non celebrentur nuptiæ, in tali caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, ait Sanchez.

3. Hanc ſententiam non audebam conſulere, ſed modò conſiderando rationes, quas adducit Sanchez, & quia inueni multos Doctores, qui illum ſequuntur, puto hanc opinionem eſſe probabilem, Doctores qui ſequuntur Sanchez, hi ſunt, Henriquez de Villalobos *in ſum. tom.* 1. *tract.* 14. *diffic.* 25 *n.* 6. Bonac *tract. de matr. q.* 3 *punct.* 15. *n.* 6. qui male citat pro hac opinione Valentiam, & Henriq. *vbi ſuprà*; & tandem inueni, docere etiam hanc opinionem Molfeſ. *in ſum. tom* 1. *tract.* 4. *c.* 12. *n.* 35. Barboſ. *de poteſt Epiſ. p.* 2. *alleg.* 35 *n.* 5. Homobon *de exam Eccleſ p* 1. *tr.* 5. *c.* 5 *quæſt.* 32. Victorel. *in notis ad man. Navarr. cap.* 22 *num* 85. Baſil. Pontium *de matrim. lib.* 8. *cap.* 15. *num.* 6. qui citat Vaſquez & Salas, Valerium Reginald. *in praxi tom.* 2. *lib.* 31. *c.* 27 *num.* 205. Fretus igitur authoritate horum Doctorum, dico quando nulla alia media ſufficerent, ad magnam neceſſitatem, quæ vrget, euadendam, tunc poſſe Epiſcopum, etiam ante matrimonium contractum in impedimento matrimonij, dirimente diſpenſare. Et ratio eſt, quia impedimentum dirimens eſt de iure humano, & ideo ſicut Epiſcopus, ex magna neceſſitate poſt contractum matrimonium, vt aſſerunt omnes DD. poteſt diſpenſare in impedimento dirimente, cur non poterit antea; militat enim eadem ratio, Cætera argumenta videbis apud Sanch.

RESOL. CXXXIII.

An in aliquo caſu Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimento dirimente ante contractum matrimonium?

Et an Epiſcopus poſt matrimonium contractum diſpenſatione impedimenti ſubreptitiè obtenta, poſſit diſpenſare in eo impedimento, confirmando diſpenſationem Pontificis?

Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus ſuperuenientibus matrimoniis iam contractis impedientibus petitionem debiti?

Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum his; qui poſt votum Caſtitatis ſimpliciter contraxerunt matrimonium, vt poſſint licitè petere? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 80.

§. 1. HAnc ſententiam ego alibi pertractavi; & me citato, ad illam ſic reſpondet Auerſa *de ſacrament. Matrimon. q.* 19. *ſect.* 2. Addunt aliqui, poſſe talem caſum neceſſitatis occurrere ante etiã contractum matrimonium, vt Epiſcopus valeat quoque tunc diſpenſare; pariter enim eadem ratio militabit Et fauet textus *ſuprà* allatus de impedimento ætatis: vnde poteſt ſumi argumentum ad alia impedimenta, occurrente ſimili neceſſitate. Deſignat caſum neceſſitatis Sanchez: ſi ſponſa matrimonium iam contractura, accedens ad confeſſionem, aperiat ſe habuiſſe copulam cum fratre ſui ſponſi, nec poſſit abſque infamia, aut gravi periculo retrocedere. Sed tamen, moraliter loquendo, poſſet in tali caſu ſubvenire tali remedio, vt ſponſa dicat, ſe recordatam eſſe cuiuſdam voti caſtitatis, fuiſſéque admonitam à Confeſſario, ne cum tali voto contrahat, ſed potiùs diſpenſationẽ expectet: & vt verum dicam, poterit tunc reipſa facere votum vſque ad tempus, reticebit tamen apud propinquos hanc temporis limitationem: & interim procurabitur ſecreta via diſpenſatio illius veri impedimenti, dum palam dicetur quæri diſpenſatio voti. Et ſanè oporteret hoc remedio vti, etiamſi eſſet ab Epiſcopo petenda diſpenſatio: ſi Epiſcopus diſtet aliquo itineris ſpatio ab eo oppido, in quo ſponſi parati erant contrahere: aut etiam in eadem ciuitate ſi ſponſi cum comitatu adierant Eccleſiam, vel vocarant Parochum in ſuam domum, vt contraherent, vbi non adſit tunc præſens Epiſcopus. Alium caſum deſignat Pontius: Si quis morti proximus, ad legitimandos liberos, vel ad reſtaurandum honorem, vel pro bono pacis, deberet citò contrahere. Verùm ſi impedimentum erat ocultum, hæc non habent locum. Si erat notum, non debet ad id extendi poteſtas Epiſcopi, maximè pro foro externo, vt ex concluſione ipſa ſupponimus. Itaque vix poteſt occurrere caſus, in quo ante contractum matrimonium poſſit Epiſcopus diſpenſare. Hucuſque Auerſa.

Alibi in R... præterita

Tota igi... & in a... eius ann...

2. Sed ego iterum puto cum Villalobos *in ſumma to.* 1 *tract.* 14. *diffic* 25. *n.* 6. & Præpoſito *in* 3 *part. q.* 7. *de diſpenſ. impedim. Matrim dub.* 2 *n.* 16. Epiſcopũ poſſe ex cauſa maximè vrgente diſpenſare in impedimento dirimente, etiam ante contractum matrimonium, ſi omnibus tentatis diſpenſatio iudicetur neceſſaria ad vitandam grauem infamiam, vel graue ſcandalum, quia ſumma neceſſitas, cui aliter occurri non poteſt, eam facultatem tribuit Epiſcopo ex tacita Summi Pontificis licentia.

3. Probatur hæc opinio *primò*, quia impedimentum hoc eſt iuris humani, ſtatutum lege Pontificia, vel Concilij; ſed in hac lege ex magna neceſſitate poteſt

poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt docent Doctores graues, quos refert idem Sanch. *diſp.*40. *n.*3. Cùm ergo magna in prædicto euentu neceſſitas vrgeat, quid obſtat, ne Epiſcopus poſſit? *Secundò*, votum ſimplex caſtitatis impedit matrimonium contrahē-dum,& eius diſpenſatio Pontifici reſeruatur:& tamen in caſu vrgentis neceſſitatis, quando magnum incontinentiæ periculum vrget, nec conſuli poteſt Papa, ratione paupertatis, vel quia eſt graue periculum in mora, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt docet Angelus, Syluester, Nauarrus, Palacios, Enriquez, & Aragon, quos *ibi* refert dictus Sanchez ergo poterit diſpenſare in impedimento dirimenti in caſu præſenti, vbi vrgentior eſt neceſſitas. *Tertiò*; quia opinio docens poſt contractum matrimonium, poſſe Epiſcopum diſpenſare, illi innititur fundamento, quòd poſſit Epiſcopus in lege Papæ, vel Concilij diſpenſare in caſu vrgentis neceſſitatis; ergo ſimiliter poterit ante matrimonium, vrgente neceſſitate pari, vel certè maiori. *Vltimò*, negari non poteſt, quin hæc ſententia aliquam habeat probabilitatem: at quando notabile proximi damnun imminet, licitum eſt, omiſſa probabiliſſima, & communiſſima opinione, eam amplecti, quæ aliquam habet probabilitatem, vt docet cum Soto, & Nauarro idem Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 36. *n.* 8.

[margin: hoc ſu- in Reſ. in aliis primæ not.]

4. *Nota* tamen obſervare gloſſ. Cardinalem, Henriquez, & Alexandrum *in cap. quia circa*, *de conſanguinitate*, Epiſcopum poſt matrimonium contractum, diſpenſatione impedimenti ſubreptitiè obtenta poſſe diſpenſare in eo impedimento, confirmando diſpenſationem Pontificis; & id probabile cenſet Baſilius Pontius *de Matrim lib.*8. *c.*13. vt notat Hurtadus *de Matrimon. diſp.* 26. *diffic.* 2. *n.* 8. quod mihi non placet.

[margin: hoc in ſeq. §. andem & infrà Reſ. 136.]

5. Id verò, quod docent Valentia *tom* 4. *diſp.*10. *q* 5. *punct.*5. & Baſilius, nempe Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis dirimentibus ſuperuenientibus matrimonio iam contracto, impedientibus petitionem debiti, vt poſſit licitè peti, abſque ſufficienti fundamento dicitur. Sicut etiam id quod docet idem Valentia, nempe, Epiſcopum diſpenſare poſſe cum his, qui poſt votum caſtitatis ſimpliciter contraxerunt matrimonium, vt poſſint licitè petere, falſum exiſtimamus; quia id eſſet diſpenſare in aliquo ſubſtantiali voti caſtitatis ſimpliciter, quo etiam poſt matrimonium tenentur, quamuis teneātur, reddere, dum matrimonium perſeuerat, id tamen ex privilegio Pontificis poſſunt Patres Societatis, quibus Prouincialis commiſerit.

[margin: hoc ſu- in Reſ. & in eius præ an- ... hoc in not. ... Eadem. & & in aliis not.]

RESOL. CXXXIV.

An Epiſcopus poſſit aliquando diſpenſare in impedimentis matrimonia dirimentibus?

Sed difficultas eſt, an ſi adſit Legatus, aut Nuntius poſſit tunc diſpenſare Epiſcopus?

Et notatur Epiſcopum poſt matrimonium contractum, diſpenſatione alioquin impedimenti ſubreptitiè obtenta, poſſe diſpenſare in eo impedimento, confirmando diſpenſationem Pontificis.

Et an bona fides requiratur in contrahentibus, vt poſſit Epiſcopus in impedimentis dictis diſpenſare?

Et quid, ſi mala fides interceſſit.

Et aduertitur tunc malam fidem dicendam eſſe, quando coniuges non ſolum ſciunt impedimentum, & contrahere volunt, ſed etiam ſciunt inde oriri impedimentum dirimens matrimonium, contrahendum, &c.

Et an ſupra dicta extendantur ad forum externum?

Ex par. 11. tr. & Miſc 8. Reſ. 3.

§. 1. De hoc caſu ex Mexico interrogatus affirmatiuè reſpondi,& cum pluribus Doctoribus me etiam citato probat Leand *de Sacram. to.* 2. *tr.*9. *diſp.* 24. *q* 7.& me citato Dicaſtill *de ſacram. tom* 3. *tr.* 10. *diſp.* 8. *dub.* 4. *n.* 3. docet enim pro foro conſcientiæ poſſe diſpenſare aliquando Epiſcopū ex tacita Pontificis conceſſione in iis, quæ iure naturali non dirimunt. Quæ doctrina intelligenda eſt pro caſu quo impedimentum eſt occultum quidem, matrimonium verò publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo neque ad Summum Pontificem patet recurſus propter paupertatem, aliavè damna gravia, aut locorum diſtantiam, aut ob alia legitima impedimenta, aut quia quamuis poſſit adiri Pontifex, interim tamen cum ſeparari non poſſint abſque graui ſcandalo, ſunt in magno periculo cohabitantes ſimul. Quæ ſententia etiam locum habet in diuitibus, qui quamuis habeant, quantum ſatis eſt, vt poſſint mittere ad Pontificem, eſt periculum interim grauium malorum, quæ prudenter timentur.

2. Probatur hæc opinio, quia non eſt credib le Pontificem pro tali caſu, quando prædicta inconuenientia ſequuntur, velle talem diſpenſationem ſibi reſeruare Nam, cùm reſeruatio (ſicut & quæuis alia ſimilis lex) ordinetur in ædificationem animarum; non in deſtructionem, credendum non eſt, quod pro tali caſu ſub iis circumſtantiis, ſub quibus, ſi reſervatio fuiſſet, vrgeret in damnum animarum: velit Pontifex eam reſeruationem locum habere.

3. Hoc ipſum poſſe Epiſcopum etiam ante contractum matrimonium probabiliſſimum eſt pro caſu neceſſitatis; quando non patet aditus ad ſuperiorem, vt quando quis eſt morti proximus, & vult legitimare filios vel reſtaurare concubinæ honorem, vel ita oportet fieri pro bono pacis. Sup. hoc in Reſ.not.ſeq.

4. Quod verò in contrarium aſſerit doctus, & amiciſſimus Pater Auerſa, quem ego adduxi *in part.*8 *tract.*3. *reſol.*80. parum roboris habet. Contendit enim prædictos caſus non poſſe, aut vix habere locum, nam ſi impedimentum erat notum, non debet extendi poteſtas Epiſcopi (maximè pro foro externo) ad id; ſi autem erat occultum non habent locum ea damna. Hoc (inquam) parum roboris habet. In caſu enim occulto falsò negat Auerſa quod dāna non ſequantur (attende quæſo.) An proles, quæ ob vitium occultum non fuiſſet reuera legitimata, quia defuit diſpenſatio, iuſte ſuccederet parentibus, aut aliis ſiue ab inteſtato, ſiue ex teſtamento, præſertim ſi id tandem euidenter conſtaret? An ſi aliqui quidem ſciant impedimenta; licèt non tot, quot ſufficiant, vt res cenſeatur publica, & notoria, non poſſet decurſu temporis res propalari & inde ſequi multa mala? An non tiam inter illos paucos, qui ſciunt, poſſent eſſe aliqui, qui rem vehementer ſentirent, & poſſent ab illis, & ab aliis quibus id communicarent, timeri ſcandala, rixæ inimicitiæ, & ſimilia? Itaque hodie eſt ſatis recepta, & tuta, & ipſis etiam Pontificibus nota ſententia prædicta affirmans.

[margin: Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in Reſ. 1. poſt præteritam; §. Tota. & ſeq. & infrà in Reſ.ſeq.& ſuprà in Reſ. 32 § 1. inferius in tr. 3. Reſ. 52. §. Suffragatur. ad medium, verſ. Confirmatur. & in alio verſ. eius not.]

5. Sed difficultas eſt an ſi adſit Legatus, aut Nuncius, poſſit tunc diſpenſare Epiſcopus? Vtraque pars affirmatiua, & negativa eſt ſatis probabilis. Affirmatiua pars probatur ex præiacto fundaméto, quod Pontifex pro tali caſu vrgentis neceſſitatis non cenſeatur reſeruare. Vnde ſi ſecluſa reſeruatione poteſt Epiſcopus, per accidens eſt, quod ſuperueniat aliquis habens delegatam iuriſdictionem. Idque adhuc maiorem probabilitatem habet in hoc caſu, quam in illo de abſolutione à cenſuris. Nam quod attinet ad abſolutionem à cenſuris,

[margin: Sup. hoc ſuprà in Reſ. 129. § penult.& vlt.]

expreſſe dicitur in Textibus ibi citatis adeundum eſſe Legatum Pontificis ſi poſſit adiri,& in defectu Pontificis, vel Legati poſſe Epiſcopum abſoluere. In hoc autem caſu non habetur ſimilis Textus.

6. Oppoſita tamen ſententia non modo tutior, ſed probabilior videtur, vt ex aliis me etiam citato tenet Dicaſtill. *vbi ſup. n.* 61. Quia Epiſcopus ſolum poteſt in hoc caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis Sed quando adeſt alius,qui poſſit diſpenſare, ceſſat neceſſitas: ergo pro tali caſu non cenſetur Pontifex eam facultatem concedere Epiſcopo, vel non abſtuliſſe ab Epiſcopo quando reſeruauit, nec reſeruatio tunc cedit in deſtructionem animarum.

Sup. hoc in Reſ. præcita §. Nota tamé.& latè infrà in Reſ. 136.

7. Notandum eſt etiam hîc quod docet Gloſſa, Card. in Hoſtienſ. Henriquez, & Alexand. *in cap. quia circa de conſanguin* Epiſcopum poſt matrimonium contractum diſpenſatione impedimenti alioquin ſubreptitiè obtenta poſſe diſpenſare in eo impedimento, confirmádo diſpenſationem Pontificis. Idque probabile putat Baſilius, nec mihi videtur improbabile (quidquid alij reclament) ſi crimen ſubreptionis ſit omnino occultum, nec facile poſſit adiri Pontifex, vel timeatur graue ſcandalum, aut periculum peccati interim, dum expectatur legitima Pontificis diſpenſatio. Ita Dicaſtill. *n.* 63. licet Leander *vbi ſup q* 12 probabilius contrarium putet; ſed Dicaſtilli ſententiam probabilem etiam putat Pontius *de matrim lib* 8.c.13.*n.*7.

8. Verùm,an bona fides requiratur in contrahentibus vt poſſit Epiſcopus in impedimentis ſuperius dictis diſpenſare hoc opus,hic labor eſt. Ego cùm multis ſententiam affirmatiuam docui *vbi ſup reſol.* 79. ſed Dicaſtillus *loco citato* negatiuæ ſententiæ adhæret, ſic enim aſſerit *numer.* 66. Nihilominus quamvis hoc probabiliſſimum ſit,& quantum fieri poteſt in praxi ſeruandum,non poſſum mihi perſuadere voluiſſe Concilium,aut Pontifices, qui illud confirmarunt,hanc reſeruationem locum habere in iis caſibus,in quibus diximus poſſe Epiſcopum diſpenſare propter graviſſima damna, & inconvenientia ſcandali peccatorum & impotentiam adeundi Pontificem; nam tota ratio ob quam pro tali caſu dicimus poſſe Epiſcopum in foro conſcientiæ,eſt,quia ſi non poſſet, reſeruatio cederet in deſtructionem animarum,& non eſt credendũ Pontificem cum damno,& periculo animarum velle pro tali caſu, & circumſtantiis reſeruare, cùm licita non eſſe reſeruatio, quidquid ſit de valore, atqui etiam fieri poteſt.vt quamvis mala fide contractum ſit matrimonium,ſequantur eadem damna,& pericula animorum, & ſi eadem moralis impotentia adeundi Pontificem, idemque periculum in mora: ergo eodem modo credendum eſt, non eſſe mentem Pontificis, quod Epiſcopus pro tali caſu non poſſit.

Quæ nunc eſt ſupra Reſ. 130. in tribus primis eius §§.& in Reſ. 131. & 26.§. Quartus caſus in fine.

9. In citato autem *cap.*Tridentinum loquitur pro foro exteriori in quo ſi ſemel conſtet de prædicto impedimento, præcaueri poterunt reliqua damna, & ſeparari coniuges.Quod ſi in eo caſu ſequantur ſcandala,& alia incommoda,tunc non ſequuntur ex ipſa ſeparatione illorum & ex negatione diſpenſationis,& ſpei illius obtinendæ;ſed ex ipſa notorietate, vel probatione externa commiſſi delicti. In quo caſu maiora inconuenientia ſequerétur ex eo, quod permitterentur non ſeparari, aut ex facilitate diſpenſandi cum illis quam ex ipſa ſeparatione,& negatione diſpenſationis,imo hoc deſeruiret ad tollendum ſcandalum. In caſu autem quod delictũ eſt omninò occultum, & tantum agitur de foro conſcientiæ; ſi in eo foro ſit periculum in mora expectandi Pontificis diſpenſationem vel ſit moraliter impoſſibilis aditus ad illum, & ſcandalum in ſeparatione,longe alia ratio eſt.Vnde quando Concilium dixit: Non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ benignitatem facile experiatur.&c Tantum intelligendum eſt pro caſu, quo ex mera benignitate concedenda eſſet diſpenſatio Pro noſtro autem caſu diſpenſatio concedenda eſt, non ex mera benignitate, ſed ex obligatione, quam habet ſuperior prouidendi bono animarum, & auertendi præcauendique peccata ſubditorum, & ſcandala. Quæ omnia vt ſupponit noſter caſus, moraliter præcaueri non poſſunt; niſi diſpenſatio concedatur, & matrimonium legitimè fiat.

10. Et hæc omnia docet Dicaſtill. *vbi ſub.* qui etiam in tali caſu reprobat conſilium datum coniugatis à Sanchez, Guttierez, & Bonacina quod quando Confeſſarius in confeſſione detegit impedimentum aliquod dirimens,poſſe hoc remedio vti ad vitandam ſuſpicionem alicuius criminis,vel infamiæ inter ſponſos,nempè quod ille,vel illa voueat caſtitatem ad menſem, vel duos menſes,deinde dicat conſanguineis, aut etiam aliis ſe caſtitatem vouiſſe ideoque à Confeſſario ſibi iniunctum eſſe, vt abſtineat à matrimonio donec obtineatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica,cauere tamen debet,ne dicat votum eſſe ad tempus,ne audientes opponant ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, & ea ratione remedium deludatur.

11. Verùm,ait Dicaſtill.cùm eiuſmodi conſilium, & medium ſit apud varios, & notos Auctores, & homines in mundo proni ad ſuſpicandum ſint, aut in deteriorem partem interpretandum acta aliorũ, non eſt facile vtendum tali remedio clauſa porta; nec debet facile Confeſſarius dare eiuſmodi conſilium,niſi vbi,& quando moraliter certum ſit,quod ea ratione fœmina non veniat in ſuſpicionem.Adde, quod hac ratione poteſt maritus multo eam minùs æſtimare, imò & licitè reſilire ab ipſo contractu, & magnum detrimentum inde reſultaret fœminæ, eiuſque exiſtimationi. Eſt ergo cautiſſimè eo medio vtendum, ſi tamen aliquando vtendum eſt; quia vix poterit adhiberi ſine periculo infamiæ.

12. Nota etiam ſententiam Dicaſtilli tanquam probabilem admittere etiam Ioannem de Soria *in epilogo ſummarum par* 2. *tract.* 1. *ſect.* 10. *§. circa diſpenſationem.* Et Martinum de San Ioſeph *in Mon Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 4. *de matrimon. num* 5. vbi ſic ait: *Pareceme probable la opinion de los que affirman, que el Obiſpo puede diſpenſar en eſtos caſos, con las condiciones referidas en el numero precedente, aun en caſo, que interueniaſe ſe mala fe en ambos caſados, quando contraxeros matrimonio; porque aunque eſtos ne merezcan que ſe vſe con ellos de miſericordia, por auerſe hecho de ſu parte indignos della, los Obiſpos ſon Padre eſpirituales de ſus ſubditos, y tienen obligacion de caridad, de mirar por ſus almas, honra, y fama en eſtado tan miſerable, que tambien ay obligation de caridad à ſacard del poco, al que deſeſperando ſe arrojo en el, y à cortar el lazo del, que ſe le echò à la garganta para ahorcarſe. Sic Alphonſus Moſcoſo Epiſcopus Malacitanus* in ſumma tract. 10. cap. 29. num.22. *Henriq.*lib 12. de matrim. c.3.n.2.in gloſſ. lit.R,& O, *& reputat probabile Villalob.* 1.p. tr. 14. diffic. 25. num 4. *La caridad el muy benigna y pienſo, que ſe puede ofrecer caſo tan apretado, que tenga obligacion el Obiſpo a diſpenſar en el, porque en ſemejantes occaſiones*, ſententia humanior eſt tenenda, *l pro hærede* 20. *§ ſi quid, & in gloſſ. human. ff. de conſt.pecuniar.*Et quando æquitas eſt ex vna parte,& ius ſcriptum ex alia; æquitas eſt præferenda;

Gloſſ. 1.

Gloſ. 1. *l. Placuit. C de iudic.* Et neceſſitas facit probabile, quod alioqui de ſe probabile non foret, *l. qui potuerunt 27 in addit margin ff. de manumiſſ. teſtament. donde ſe dize tambien*, quæ non ſolum neceſſitas non habet legem, ſed ipſa legem facit. Hucvſque Martinus.

13. Sed obſerva etiam ſupradictam ſententiam Leandrum *de Sacr. tom. 2. tr. 9. diſp. 14. q. 9.* extendere ad forum externum, ſic enim ait; Epiſcopus etiam poteſt diſpenſare in impedimentis publicis, & foro externo, caſu (& non aliter) quo de facto detur neceſſitas maxima in illis diſpenſandi, & non pateat aditus ad Pontificem, aut ſi patet, eſt periculum magnum in mora. Probatur primò. Quia ea ſola, aut præcipua de cauſa, poteſt Epiſcopus, in dicto eventu, diſpẽſare impedimentis occultis, & pro foro interno; quia videlicet, ob vrgentem diſpenſandi in illis neceſſitatem, præſumitur à ſummo Pontifice facultatem habere, vt docet Sanchez, Baſilius, & alij Doctores *q. 7. & 8.* pro nobis relati: ergo ſi detur caſus, in quo vrgeat neceſſitas magna, etiam in impedimentis publicis & pro foro externo, diſpenſandi, cenſeri etiam debet habere eandem facultatem à ſummo Pontifice ad diſpenſandum in illis: nam vtrobique currit eadem ratio.

14. Secundò probatur rationibus pro parte negatiua adductis, nam certè hanc noſtram modò explicatam, apertè probant. Quia dato caſu præaſſignato, Romanus Pontifex, id verè concederet ob animarum ſalutem, ſi de eo requiſitus eſſet: ergo. An autem de facto poſſit occurri caſus, cuius magna neceſſitas vrgeat Epiſcopum ad diſpenſandum in aliquo impedimento publico, videant ipſi. Mihi, etſi difficile accidere poſſe videatur, non tamen impoſſibile, vt ex dictis facile colligi poteſt. Ita ille.

15. Sed ego omnia ſupradicta ſecundùm mentem ſupradictorum Doctorum dicta eſſe volo, ego enim non recedo à ſentẽtia, quã olim docui, nempè non eſſe locum diſpenſationi, quando mala fides interceſſit, ſed adverte tunc dicẽdam eſſe malam fidem, quando coniuges non ſolum ſciunt impedimẽtum, cum contrahere volunt, ſed etiam ſciunt inde oriri impedimẽtum dirimens matrimonium contrahendum, nec cenſendam eſſe malam fidem, quamvis procedat ex lata culpa & ignorantia culpabili, quia Tridentinum citatũ expreſsè petit, vt ſcienter præſumatur, at non verè dicitur ſcienter facere, qui ex ignorantia craſſa facit, ſed dolus requiritur. Vnde ſolum excludetur bona fides quãdo ignorãtia eſſet adeo craſſa, vt eſſet ingẽs temeritas, quia tunc æquiparetur dolo. Et valde notẽtur à Cõfeſſariis omnia, quæ in his tribus Reſolutionibus à me ſuperiùs dicta ſunt, nam in praxi facilè poſſunt accidere.

RESOL. CXXXV.

An Epiſcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, authoritatem ſuo Vicario, vel aliis poſſit delegare.

Et an ipſemet Epiſcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, poſſit diſpenſare? Ex part. 9. tr. 7. & Miſc. 2. Reſ. 39.

Su contento hoc, & fec. ſuprà in ſ. 132. à §. ta. & in ali eius an- nc

§. 1. MAgna quæſtio eſt inter Theologos recẽtiores, an Epiſcopus in impedimẽtis dirimentibus ante contractum matrimoniũ diſpenſare poſſit? Et negat noviſſimè Texeda *in Theol mor. tom. 2. lib 4. tract. 3. controu. 23. §. 1. num. 25.* quia, ait ipſe, antequàm matrimonium contrahatur, cùm nulla poſſit vrgere neceſſitas ad diſpẽſandũ in impedimentis matrimonium dirimentibus nec poſſit eſſe ad Pontificem facilis tranſitus; non præſumitur adeſſe Pontificis conſenſus, qui neceſſarius eſt, vt Epiſcopus in ipſius lege diſpenſet. Cõfirmatur: nam ſi poteſt Epiſcopus diſpenſare in impedimẽtis matrimonium dirimẽtibus, poſtquàm iam initum eſt, ideò eſt, quia cõſtat de publicitate matrimonij, cùm initũ ſit in faciem Eccleſiæ, iuxta formam a Concilio Tridentino petitã, & non conſtat de impedimento, cùm ſit occultum; & alias ſi non diſpenſaretur in illo, oriretur ſcandalum ſi prædicti coniuges ſeparentur: at hæc ratio non currit, quando matrimonium non eſt initum, cùm poſſit tempus protrahi, & ad Pontificem recurri pro obtinenda diſpenſatione: ergo in tali caſu non poteſt Epiſcopus diſpenſare in impedimento dirimente ante contractum matrimonium. Secundò, quia ſi permitteretur, quòd Epiſcopus diſpenſaret in impedimentis dirimentibus ante cõtractum matrimonium, aperiretur quidem ianua ad multa fraudulẽta matrimonia, cùm poſſit fingi neceſſitas vrgens, vbi nulla eſt, & allegari difficultas recurrendi ad Pontificem vbi talis non eſt, nec vrgere poteſt tã grauis neceſſitas, quæ difficilem reddat ad Põtificem pro obtinenda diſpenſatione tranſitum: nam, ſi aliquis caſus poteſt contingere in quo horum modernorum ſententia, verificari poſſit, ſolus eſſe poteſt, quando duo conſanguinei in gradu prohibito habuerunt copulam carnalem inter ſe ſub ſpe futuri matrimonij, & ne vir à promiſſione facta recedat, ſi fortaſſe timetur periculum in mora, ne fœmina violata remedio maneret deſtituta; & ob maiorem temporis accelerationem, vt obuietur tanto malo, poterit quis dicere poſſe Epiſcopum diſpenſare. Cæterùm, nec in iſto caſu vrgere grauiſſimam neceſſitatem nec difficilẽ ad Põtificem recurſum reperire, ex eo mihi perſuadeo: quia in tali caſu inueniuntur duo impedimenta, quorum neceſſariò Pontifex debet fieri certior, nec vrgens neceſſitas inſtat, vt difficilis ad Pontificem ſit acceſſus. Et prætereà arguitur: quia copula illa inter illos conſanguineos habita ſub ſpe futuri matrimonij, vel eſt manifeſta, vel occulta: ſi eſt manifeſta, neceſſarium eſt, vt pro diſpenſatione obtinenda recurratur ad Pontificem, vt notum eſt: ſi eſt occulta, cùm non ſit periculum in mora & poſſit Pontifex conſuli, neceſſariò ad illum recurrendum eſt: nam in eo caſu non præſumitur voluntas Pontificis adeſſe, quod neceſſarium eſt, vt Epiſcopus in caſu neceſſitatis vrgentis, poſſit in impedimentis dirimentibus diſpenſare.

2. Sed ego ſatis probabiliter affirmatiuam ſententiam teneo, & præter Vaſquez, Sanch. Hurtad. & Poncium, hoc etiam docet Caſtr. Pal. *tom. 5. diſput. 4. punct. vlt. §. 1. n. 9.* quod colligitur ex *c. 2. de diſpenſ. impuber.* ibi: *Diſtrictiùs iubemus, ne aliqui ante ætatem à Canonibus præſcriptam coniungantur, niſi fortè aliqua vrgentiſſima neceſſitate interveniente, vtpote pro bono pacis talis coniunctio toleretur. Toleretur*, inquam, non permiſſiuè, ſed approbatiuè, vt advertit Baſilius Poncius *lib. 8. c. 13. n. 6.* Ergo ex vrgẽti neceſſitate ante contractum matrimonium poteſt Epiſcopus in impedimento ætatis diſpenſare: ſed eadem eſt ratio in aliis impedimentis. Ergo in omnibus admitti debet hæc diſpenſatio. Ratio autem id manifeſtè conuincit, ideò namque conceditur Epiſcopo poteſtas diſpẽſandi in his impedimentis matrimonio contracto; quia communi Republicæ bono, animarúmque ſaluti expedit, ne vrgente neceſſitate homines remedio ſalutari deſtituantur: at ante matrimonium contractũ vrgere ea neceſſitas diſpenſationis poteſt, vt compertum eſt: ergo concedenda eſt Epiſcopis hæc poteſtas. Vnde

patet,

patet,non benè dixiſſe Texedam , in illo ſolo caſu *ſuprà* adducto,noſtram ſententiam verificari poſſe: nam in multis verificatur,vt cùm aliquis proximus matrimonium contrahere aſtringitur ob legitimandam prolem,ob reſtaurãdum honorem, ob diſcordias ſedandas,vel ob propriæ animæ ſalutem.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 130. §. Quibus.

3. His ſuppoſitis, ad quæſtionem propoſitam *in titulo Reſolutionis* reſpondeo affirmatiuè. Dico igitur,Epiſcopum poſſe ſuo Vicario, & cuilibet alteri poteſtatem diſpenſandi in impedimentis ob vrgentem neceſſitatem ſpecialiter delegare,ſicuti docuit Couarruvias *lib.3.var.cap.20. à num.6.* Sanch. *lib. 2. diſp.40.à n. 15.* Guttierrez *de matrim.cap. 4. num.16.* Ratio ea eſt : quia hæc poteſtas à Pontifice conceditur Epiſcopis,quatenus tales ſunt At iuriſdictio Principis privilegio competens alicui , non qua talis perſona eſt ; ſed quatenus talem dignitatem, vel officium retinet,non eſt delegata, ſed ordinaria, & iuriſdictionis ordinariæ iura habet , vt tradit Bartolus *in l. Ambitioſa,n.34.ff.de decretis ab ordine faciend.* Couarruu. *d.c.20. n.6.*Sanch.*diſp.40. num.14.* Guttierrez *n. 16.* Ergo hæc poteſtas Epiſcopis competens, cùm eorum dignitati, & officio perpetuò ſit annexa,delegari poteſt, iuxta Gloſſ.*in cap. fin. de officio Ordinarij.* Quod adeò verum eſt, vt non ſolùm poſſit Epiſcopus hãc poteſtatẽ delegare pro vno,vel alio caſu occurrẽte,poſtquàm ipſe caſus evenerit,vt placuit Henriquez *lib.6.de pænit. cap. 14. num. 7. iuncto commento lit. O . & lib. 4. de irregularit cap.19.in fine*:ſed antequàm caſus vllus evenerit,poterit hanc poteſtatẽ ſuo Vicario,vel alteri, ad omnes caſus evẽturos ſpecialiter delegare.Verbũ enim,*ſpecialiter*,non ſpecialem caſum exigit ; ſed ſpecialem , & expreſſam delegationem, vt tradit,aliis relatis, Sanch. *d. diſp.40.n.17.*Guttierrez *c.49.n.21.*Et hanc opinionem tenet etiam Hurtadus *de matr.diſp.26.diffic.2. n. 7.* cui adde Martinum P.re. *diſp.44.ſect.7.n.3.*

4. Nec obſtat Concilium Tridentinum *ſeſſ.2.c.6. de reformatione*, vbi concedit Epiſcopis caſus Põtifici occultos,& explicat,per ſe, vel per Vicarium: ergo clarè denotat,non poſſe Epiſcopos delegare, vbi non committitur Epiſcopis delegandi poteſtas. Reſpondeo Conciliũ ſolùm velle Vicariũ Epiſcopi non habere ex generali commiſſione Vicariatus, prædictos caſus,niſi ſibi ſpecialiter committantur; non verò intendere Epiſcopo negare poteſtatem generaliter delegandi.

RESOL. CXXXVI.

An Epiſcopus poſt matrimonium contractum , diſpenſatione ſubreptitia obtenta , poſſit diſpenſare in eo impedimento , diſpenſationem Pontificis confirmando ? Ex part.9.tr.7.& Miſc. 2. Reſ.40.

Sup.hoc ſuprà in Reſ. 132. §. Nota tamen. & in Reſ. 133. §. Notandum eſt.

§.1. AFfirmatiuè videtur reſpondere Hurtadus *de matrim. diſp. 26. difficul. 2. num. 9.* quia hoc videtur conceſſum in cap. *Quia circa,de affinit. & conſanguinit.* quatenus Pontifex conſultus de his qui ſubreptitia diſpenſatione contraxerunt;reſpondit Epiſcopo interroganti : *Diſſimulare poteris , vt remaneant in copula ſic contracta, cùm ex ſeparatione videas graue ſcandalum imminere* illa namque diſſimulatio,diſpenſatio eſt.Nam,licèt diſſimulatio Superioris , quæ ſuo facto , & impunitate fit,non ſit diſpẽſatio,vt probat textus in cap.*Cùm iam dudum. de præbend.* at diſſimulatio verbis facta,diſpenſatio cenſeri debet;quia eſt quædam approbatio.Et circa hanc ſententiam dubius manet Baſilius Poncius *de matr.lib.8.c.18.*

2 Mihi verò prorſus diſplicet. Dico igitur cum Perez *de matr. diſp.43.ſect. 6. n. 15.* non eſſe talem facultatem Epiſcopo conceſſam,quia textus ſolùm habet,Epiſcopum diſſimulare poſſe ; vt remaneant illi in matrimonio mediãte diſpẽſatione ſubreptitia contracto,ſi ex ſeparatione graue immineat ſcãdalum.Nam.coniuges bona fide exiſtimabant,ſe legitimè cõiugatos eſſe & ex veritatis detectione timebatur graue ſandalum:quaporpter Papa tacendum, & diſſiulandum eſſe dicit, illóſque in matrimonio putatiuo,& invincibili ignorãtia excuſaio,permittendos eſſe.Nec oppoſita ſententia ex textu in cap. *Quia circa* , vllatenus colligere poteſt, Pontificem Epiſcopis hanc poteſtatem conceſſiſſe:ad ſummum enim probaretur,eo caſu datam fuiſſe illi Epiſcopo eam facultatem , non tamen inde inferendum eſt, omnibus Epiſcopis datam eſſe. Sed neque hoc ex prædicto textu probatur:non enim Pontifex alicuius diſpenſationis meminit ; ſed ſolùm dixit , ob graue ſcandalum ex ſeparatione imminens permittendos eſſe illos coniuges in ſua bona fide perſeuerare.Si autem ipſe Põtifex diſpenſaret, vel facultatem diſpenſandi Epiſcopo concederet,monendi eſſent coniuges,vt matrimonium reualidarent ; quia copula ſubſequens,cùm procederet ex errore, quo credebant ſe matrimonio eſſe ligatos,matrimoniũ conſtituere non poterat,vt falsò, & ſatis inconſequenter à ſuis principiis exiſtimavit BaſiliusPõcius *dicto lib.8.cap.13. num.7.* vt interpretationem legitimam Th.Sanch.*lib 2.de matr.diſp.38.num.12.* impugnaret:vt optime obſervat Caſtr. Palaus *tom. 5. diſput. 4. punct. vlt. §. 1. num. 11.*Non benè itaque Gloſſam,Cardinalem Hoſtienſem,Henricum, Alexandrum de Nevo , Battachinum , Conradum, Henriquez,& alios affirmatiuæ ſententiæ adhæſiſſe dicendum eſt.

3 Nec ſupradictis obſtat,Epiſcopos in ſua Diœceſi , & Legatos in terminis ſuæ legationis videri poſſe diſpẽſare in impedimẽto conſanguinitatis, & affinitatis, iuxta Trid. *ſeſſ. 24. c. 5. de reform. matr.* vbi Concilium permittit certis conditionibus diſpenſationẽ in gradibus prohibitis,non explicans à quo hæc diſpenſatio fieri poſſit:atque ita cenſetur concedere facultatem Epiſcopo,cum alioquin permiſſio nihil operatur. Confirmatur. Concilium etiam generale non poteſt Sũmo Pontifici præſcribere,quibus conditionibus poſſit diſpenſare : cùm ergo prædicto capite id fiat, apparet per illud dari Epiſcopis poteſtatem diſpẽſandi.Reſpondetur, negando Epiſcopis competere facultatem,de qua *ibi* eſt ſermo:quod patet ex ipſa Eccleſiæ praxi:nullus enim ordinariè recurrit ad Epiſcopos pro impetrãda diſpenſatione in gradibus prohibitis.Vnde dico, Concilium *eo loco* non permittere diſpenſationem; ſed tacitè rogare Summum Pontificem,vt iis, quæ *in prædicto capite* ponũtur,ſeſe velit cõformare non facilè diſpenſãdo,niſi conditiones ibi requiſitæ inveniantur in petentibus diſpenſationem.Ex quibus patet reſponſio ad confirmationem, quòd ſcilicet, Concilium nullas imponat conditiones Pontifici, tanquam ſuperiori ; & tamen illud caput aliquid operetur;quia operatur per modum ſupplicationis ipſi Summo Pontifici factæ.Nec contrarium ſuſtineri poteſt , vt præter rationes ſupradictas confirmat vniverſalis conſuetudo , & praxis Eccleſiæ, contra quam faxit Deus,quòd quidam Antiſtes miſerrimè his temporibus non fuerit operatus , & in errore lapſus : & ideò hanc ſententiam, & omnia ſupradicta docet Perez *vbi ſup.n.14.*&Præpoſ.*in 3. p.q.8.de diſp.dub.2.n.6.* & alij communiter.

RESOL. CXXXVII.

An detur caſus, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare cum diuitibus ſuper impedimento aliquo dirimente ex illo capite, quod non pateat aditus ad Pontificem? Ex part.8. tr.3. Reſ. 96.

§. 1. SVprà dictum, in aliquibus caſibus poſſe Epiſcopum diſpenſare in impedimẽtis dirimentibus. Hoc ſuppoſito, videtur negatiuè reſpondendum ex his quæ docet Auerſa *diſp.19 ſect 2.* vbi ſic ait. Deſignari ſolet huiuſmodi caſus magnæ neceſſitatis, quando contractum iam ſit publicè matrimonium cum occulto impedimento dirimente, & non poſſint tales coniuges ſeparari, quia ex ſeparatione ſequerentur magna damna, & ſcandala. Vbi ſanè manifeſtè apparet neceſſitas obtinendi diſpenſationem, & conualidandi matrimonium. Deſignatur etiam vt plurimum caſus quo non pateat aditus ad Pontificem, quando coniuges propter inopiam non poſſent facere expenſas conſuetas ad impetrandam diſpenſationem à Pontifice: adeò vt aliqui dubitent, num in diuitibus poſſet etiam occurrere talis difficultas adeundi Pontificẽ, ſiue procurandi ab illo diſpenſationem. Ita ille.

hoc ſu- in Reſ. § Quar- , & ſig- ter §. Et

2. Sed contrarium docet Baunius *in Theolog moral. tom. 1 tract. 12. de impediment. Matrimon q 1.* vbi ita aſſerit. Quarta conditio eſt, vt ad Pontificem, aut alium, cui diſpenſandi ius ac poteſtas eius conceſſione competat, non ſit acceſſus facilis, ob coniungum paupertatem, loci diſtantiam, aut cauſam ſimilem, quæ eos Romam ire, aut eò mittere non ſinit.

3. Quid ſi contrahentes claris ſunt orti parentibus? quid ſi ſunt diuites? proindéque neceſſariis non deſtituti commeatibus ad Romanum iter?

Reſpondeo, Epiſcopum diſpenſare poſſe non ſecus, ſi res ſi locus ſi neceſſitas, eaque grauis, id exigunt, nempe, quia Roma longè abeſt, quia infeſta ſunt itinera latrociniis, conſequenter intuta, periculoſa; poſtremò, quia longa mora, reditúque nuntij ex vrbe coniungum periclitatur continentia, nam ſi cum paupere humaniter ac benignè poteſt Epiſcopus agere, cum eo diſpenſando in impedimẽto, quod in eius coniungio, quia ei non eſt facile ſuper eo Papã conſulere, quid eum prohibet pari erga diuitem benignitate vti, quando ratione neceſſitatis, vrgentiſque periculi in mora, recurrere ei ad Papam non licet; Hæc Baunius, cui libenter adhæreo.

RESOL. CXXXVIII.

An ſi quis matrimonium contrahat ante diſpenſationis notitiam, ſit validum?

Et docetur, quando nempe diſpenſatio cenſetur ſuum effectum operari; an à die ſuæ conceſſionis, vel à die notitiæ, & receptionis, & acceptationis? Ex part.8.tr.3.Reſ.88.

§. 1. REſponſio huius difficultatis pendet ex illa quæſtione, quando nẽpe diſpenſatio cenſetur ſuum effectum operari, à die ne conceſſionis, an notitiæ & acceptationis? Cùm enim diſpẽſatio ſit quædam conceſſio, ſeu licentia à ſuperiore facta, cumque illa multo tempore antè à ſuperiore obtineri poſſit, quàm innoteſcat, & acceptetur ab inferiori, non leuè dubium emergit, an ſuum effectum incipiat operari ſtatim atque à ſuperiore obtinetur an potiùs poſtquam illa diſpenſatio innotuit, ab eoque acceptata fuit.

Sup hac qu. in tom. tr. 9. Re 26. in pri pio.

2. Pro cuius difficultatis ſolutione dicendum eſt diſpenſationem per ſe ſuum effectum non operari niſi poſtquam fuerit nota & accepta ab ipſo diſpẽſando. Ratio eſt; quoniam diſpenſatio per ſe eſt, relaxatio à lege adhuc vigente, & ol li; ante: ergo vt licitè ſuum effectũ operari valeat, debet eſſe nota ipſi diſpenſando. Antecedens conſtat ex dictis. Conſequentia probatur; nam quamdiu diſpenſando ſuperioris diſpenſatio non innoteſcit, non eſt ei licitum contra legem agere. Igitur ante notitiam diſpenſationis nequit diſpenſatio ſuum effectum operari. Conſequentia probatur; quoniam effectus diſpenſationis eſt, licitus vſus contra legem vim obligandi habentem: igitur ſi ante diſpenſationis notitiam nequit eſſe licitus vſus contra legem vim obligandi habentem, non poterit ante talem notitiam diſpenſatio ſuum effectum in diſpenſando operari.

3. Confirmatur; quia non eſt de ſuperiore præſumendum, quòd velit ſubditum à legis obligatione eximere, niſi quando tuta conſcientia & abſque peccato poteſt contra illam agere. Atqui non poteſt tuta cõſcientia, & abſque peccato contra illam agere, niſi poſt diſpenſationis notitiam, cùm ante talem notitiam lex alioquin in conſcientia ſubditi obtineat ſuam vim obligandi. Hinc fit vt ſi Paulus v. g. in ſacris conſtitutus matrimonium cõtrahat cum, Catharina ante diſpenſationis notitiam, matrimonium ſit nullum, defectu voluntatis diſpenſatoris, qui non præſumitur velle ſuam diſpenſationem valorem contra legem habere, antequam ipſius notitia ad diſpenſandum perueniat.

Itaque ex dictis negatiuè reſpondendum videtur ad propoſitam quæſtionem. Et hæc omnia docet P. Amicus *tom. 5. diſput. 6. ſect. 1. numer. 11. 12. & 13.*

RESOL. CXXXIX.

An diſpenſationes valeant ante literarum expeditionem?

Et infertur diſpenſationes, & alias gratias non expirare mortuo Pontifice ante earum expeditionem,

Et an ſola probabilis coniectura de obtenta diſpenſatione ſufficiat ad validitatem, & honeſtatem actus. Ex part, 8. tr. 3. Reſ. 84.

§. 1. REſpondeo *primò* quod gratiæ ad ſuum valorem, ſeu ſubſtantiam non indigent litterarum expeditione, Hanc ſententiam defendunt communiter Doctores, gloſſ. *in Clem. Dudum, de ſepulturis.* Abbas *cap in noſtra, num. 11. de reſcriptis,* Ripa *reſponſo 13. n.4. de reſcriptis* Molina *tomo de Iuſtit. diſp 599. n.1.* Sayro *de pœnitentia, cap. 12. n.3. fine* & alij Probatur *primò* ex *Clement Dudum de ſepulturis,* vbi hæc omnia valida eſſe dicuntur, vniuerſa priuilegia, gratias, vel indulgentias verbo vel ſcripto, ſeu quamcumque forma *Secundo* probatur; quia gratia eſt quædã liberalis donatio, hęc autem eo ipſo quòd ſit, eſt in ſe perfecta, non indigẽs aliquo ſcripturæ inſtrumẽto; ergo gratiæ litterarum expeditione non egent; hæc autem concluſio ita vniuerſaliter, & abſolutè vera eſſe debet, vt nulla prorſus egeat limitatione, aut moderatione.

Sup. hoc lege doctrinã Reſ. ſeq.

2. Reſpondeo *Secundò*, quòd diſpenſatio non prodeſt, neque vim habet in foro externo, ſi litteræ non expediantur, poſtquã tamen expeditæ ſunt retrotrahuntur, & proſunt à puncto conceſſionis, & vim habet, etiamſi ſuper eum litteræ expediantur mortuo iam Summo Põtifice, qui eas conceſſit. Ita

tuentur

tuentur Pater Molina *tom.3.de Iuſtit diſp.599 n.1.*& Bartol.Soncin. *conſil.41 n.3.vol.3.* Prima pars concluſionis,quòd ſcilicet non proſit diſpenſatio in foro externo,donec litteræ expediátur,probatur ex regula Cancellariæ 53. quæ apud Rebuff. *in praxi benefic.* vbi *de regulis Cancell.*eſt *regula* 57.vbi pronunciatur diſpenſationem non ſuffragari niſi litteris expeditis;verbum enim *ſuffragari* ſignificat aliquid pertinens ad forum contentioſum , vt docet Molina *loco cit* quòd autē diſpenſatio ſcripta proſit à tempore conceſſionis patet,quia regulæ Cācellariæ, que petunt litterarum expeditionem,non petunt litteras eſſe expeditas à tempore,quo iudicium incipit;ergo credendum eſt,cùm hæc res ſit fauorabilis,ſufficere etiam ad forum externum expeditionem quocumque tempore factam.

3. Hinc fit , diſpenſationes, & alias gratias non expirare in iſto caſu mortuo Pontifice ante earum expeditionem. Probatur, quia iam gratia erat viua voce perfectè facta; ergo non perit morte concedentis. Ita ſentiunt Pater Molina *loco cit.* & Sayro *de panit c.22 n.3.in fine.*& alij.

4. Secundò fit ex prima,& ſecunda concluſione certum , poſſe Quemlibet in foro conſcientiæ vti diſpenſatione & gratia ante litterarum expeditionem. Ita docent Molina *loco citato* , & Henriquez *lib 12.de matrimonio cap.3. n.7.*& alij multi. Patet, quia gratia ſine litterarum expeditione in ſe eſt valida,& ſolùm requiritur expeditio pro foro externo, vt patet: ergo in foro interno, & conſcientiæ valida eſt. Et hæc omnia, præter Doctores citatos, etiam docet Ochagauia *tract de ſacrament. Matrimon diſpenſ.q 13.n.1 & ſeq.*

5.Nec deſeram hîc etiam ſupra dicta confirmare ex his, quæ docet Ioannes Præpoſitus *in 3.part D. Thomæ.q.8 de matrimon.diſp dub 7.nu.46 .& ſeq.* Dico igitur cum ipſo. *Primo*,in foro externo non ſuffragari, litteris non expeditis Ita decernitur *regula 56. Cancellariæ* apud Rebuffum. *Secundò* in foro tamen conſcientiæ valet diſpenſatio, etiam ſi nondum ſcripta ſit , ſtantim ſcilicet, ac ſimplici verbo conceſſa eſt.

6. Deducitur ex ſententia plurimorum Doctorum , qui docent ad valorum gratiæ in foro conſcientiæ nō requiri ſcripturā,quia ea neque requiritur ex natura rei ad donationē , & fauorē Principis, neque cōuincitur requiri ex iuris diſpoſitione.

7. Hinc ſequitur *Primò*,quòd ſi Summus Pontifex moriatur, antequam expediantur litteræ diſpēſationis,is, cum quo diſpenſatum eſt,poſſit in foro conſcientiæ illa vti *Secundò*,quòd ſimiliter vti poſſit diſpenſatione,& matrimonium cōtrahere is,cui à fide digno eſt ſignificatum Pontificem diſpenſaſſe,etiamſi litteræ nondum miſſæ,vel etiam expeditæ fuerint;vt ſi quis bona fide inito matrimonio in gradu prohibito occultè obtineat diſpenſationem ſuper impedimentum,& vt matrimonium reualidetur,poteſt illud in conſcientiæ reualidare,quamuis litteræ nondum ſint confectæ.

8.Dices videri obſtare regulam Cācellariæ Gregorij XIII. quam refert Sanchez *lib.8. diſp.19.*in qua dicitur:Nulla talis diſpunſatio cuiquam in iudicio, vel extra ſuffragatur antequam ſuper ea litteræ Apoſtolicæ ſint confectæ.Reſpond. negando aſſumptum , quia Pontifex noluit receptæ Doctorum ſententiæ aduerſari, ſed ſolùm voluit,quòd in foro externo,ſiue in iudicio , ſiue extra illud,nulla diſpenſatio ſuffragetur ante expeditionem litterarum, non verò agit de foro conſcientiæ.

9.At hic obiter non eſt omittendum dubitum, quod ponit Amicus *tom.5.diſp.6.ſect 1 n.14.*an videlicet ſola probabilis coniectura de obtenta diſpenſatione,ſufficiat ad validitatem,& honeſtatem actus.Et lōgè probabilius exiſtimat non valere: nā ſi ſufficeret,ideò eſſet,quia diſpenſator cū hac cōditione diſpenſationem conceſſit,vt ſuum effectum operaretur ſtatim poſt probabilem coniecturam de obtenta diſpenſatione à diſpenſando habitā.Atqui veroſimile non eſt, diſpenſatorem cum huiuſmodi coditione diſpenſationem concedere : ergo .Maior patet , quia diſpenſatio non operatur vltra voluntatem,& intentionem cōcedentis.Minor probatur, tum quia talis modus concedendi diſpenſationem non eſt conſuetus. Tum maximè quoniam talis modus eſt expoſitus fraudibus,& erroribus,quibus non debet prudens diſpenſator patrocinari. Nam facilè quiſque priuato affectu perſuadere ſibi poſſet, obtentam eſſe diſpenſationem, quæ tamen re ipſa obtenta non eſſet. Vnde multa poſſet ex præſumpta validitate contractus, ſpe obtentæ diſpenſationis celebrari,facere , quæ poſtea diſpenſatione non obtenta,non ſubſiſterent; neque ea poſſent abſque graui ſcandalo reuocari.Multi tales caſus fingi poſſent in contractu matrimoniali celebratio ſpe obtentæ diſpenſationis:qui tamen poſtea diſpenſatione non obtenta nec ſubſiſterent , nec ſine magno ſcandalo revocari poſſent.

RESOL. CXL.

An diſpenſatio à Pontifice conceſſa,& ſignata valeat in foro conſcientiæ

Ex quo deducitur, an ſi lex, vel ſtatutum decreuit, vt teſtamentum ſine ſolemnitate nullam faciat fidem in iudicio,& extra iudicium an cenſeatur ipſo facto, etiam quoad forum conſcientiæ irritare teſtamentum ſine tali ſolemnitate conditum ? Ex p.10. tr. 16. & Miſc.6.Reſ. 55.

§. 1. AD hunc caſum ſatis practicabilem reſpōdeo,quod Sanchez *de Matrim lib 8.diſput.19.n.12.* agens de intellectu regulæ Cancellariæ 50 Gregorij XIII. in qua dicitur, quod nulla diſpenſatio,licet aliàs viua voce Summi Pontificis conceſſa,vel iam per manum eiuſdem Summi Pontificis ſignata cuiquā in iudicio,vel extra iudicium ſuffragetur, antequam ſuper ea litteræ Apoſtolicæ ſint expeditæ,ſeu cōfectæ,quæ regula hodie eſt 52. dicit mentem Pōtificis in illis verbis,extra iudiciū, non eſſe, vt diſpenſatio iam Summo Pontifice cōceſſa,& ſignata,non valeat,aut proſit in foro conſcientiæ (ſicut antea, quando in dicta Regula tantum dicebatur,quod diſpenſatio non ſuffragaretur niſi litteris expeditis, talis diſpenſatio ex ſola ſignatura conſebatur quoad ſubſtantiam valida , & prodeſſe in foro conſcientiæ,vt eſt communis Doctorum ſententia,quod referunt,& ſequuntur Sanchez, *d diſput.19* & Garzias *de Benefic part.4 c.2.n.28.& 30*)ſed ſolùm vt extra forum conſcientiæ ad nullam aliū affectum proſit,ſiue verè,& propriè iudicium ſit,quale eſt contentioſum inter partes ſiue ad alios effectus , vt quis velit ratione huiuſmodi diſpenſationis nondum litteris expediti admitti ad aliqua officia, ſiue ad alios actus in iudicio,vel extra quorum ſecluſa diſpenſatione eſt incapax.Confirmat Sanchez quia Regula non dicit,vt diſpenſationes non valeāt, ſed vt non ſuffragentur in iudicio,vel extra;ita vt ſi aliquis,etiam extra iudicium ſe opponat,non ſuffragetur talis diſpenſatio,& hanc doctrinam, ſeu intelligentiam præfatæ Regulæ approbat etiam Ioannes Lugo, *de Iuſt.tom.2. diſp.22. n.263*, Et hæc omnia docet etiam Bellius, *in Mor. tom.3 tit.14.§.1.n.164.*

Sup. hoc ge doct nam Re: præterita infra §. v huius Re

2. Confir-

2. Confirmatur opinio ſupradicta ex doctrina Molinæ *de Iuſt. tract. 2. diſp.* 81. & Baſilij Pontij *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 14. quærentium, an ſi lex vel ſtatutum decernat, vt teſtamentum ſine ſolemnitate factum nullam faciat fidem in iudicio, & extra iudicium, an cenſeatur ipſo facto etiam quoad forum conſcientiæ irritare teſtamentum ſine tali ſolemnitate conditum. Et reſpondent, per huiuſmodi legem ſeu ſtatutum nullam auferri vim à teſtamento ſine tali ſolemnitate facto, ſi alias valeat iure gentium, & naturali inſpecto, ſed ſolùm decerni, vt tale teſtamentum non faciat fidem, ſitque inſufficiens, vt ex illo quicquam vel in iudicio, vel extra iudicium probetur, & ita per tale teſtamentum non poſſe impediri hæres ab inteſtato, quin hæreditatem obtineat per iudicis ſententiam, vel etiam abſque iudicis ſententia, & hoc idem probabile putat Ioãnes de Lugo, *tom.* 2. *de Iuſtit. dicta diſp.* 22. *num.* 263. ſi enim lex vellet ipſo facto reddere teſtamentum huiuſmodi nullum omninò, etiam in foro conſcientiæ, dixiſſet, vt teſtamentum aliter factum non valeat. Verùm, his non obſtantibus, Salonius *in* 2.2. *D. Thomæ, quæſt.* 5. *de dominio, art.* 3. & Vaſquez *opuſcul. de teſtament. capit.* 3. *dub.* 1. *numer.* 1. putant in hoc caſu, legem, ſeu ſtatutum reddere nullum, & irritum teſtamentum ipſo facto etiam in foro conſcientiæ quia eo ipſo quod lex ſtatuit, vt nullam faciat fidem etiam extra iudicium, vult nullam habere vim etiam quoad forum conſcientiæ, alioqui illa verba, etiam extra iudicium, nihil operarentur. Vnde Ego puto, vtramque ſententiam probabilem eſſe; ſententiæ tamen Pontij, & Molinæ tanquam probabiliori magis adhæreo.

3. Sed quia caſus propoſitus in titulo reſolutionis eſt ſatis, vt dixi, practicabilis, nota quod affirmatiuam ſententiam, quam ſuperius docui poſt hæc ſcripta inueni docere noſtrum amiciſſimum, & doctum Paſqualigum *in deciſionibus Varijs, deciſ.* 411. vbi probat, ad profectionem gratiæ ſufficere, quod ſignetur ſupplicatio, quia gratia non habet aliam cauſam efficientem, niſi voluntatem Pontificis, ſeu Principis; vnde hac poſita, & manifeſtata per ſcripturam, qualis eſt ſignata ſupplicationis, habetur completa ipſa gratia; nam poſita completa, & perfecta cauſa habetur completus, & perfectus effectus. Expeditio autem litterarum non continet aliquod complementum gratiæ, ſed tantùm authenticationem in foro fori, & inſeruiunt, vt auctoritatiuè conſtet de conceſſione. Clauſulæ autem illæ, quæ apponuntur in litteris non pertinent ad conceſſionem gratiæ, quaſi ſine ipſis non habeatur conceſſio, ſed ſicuti formulæ vſitatæ litterarum; ſunt enim formulæ explicationis conceſſionis, non autem forma conceſſionis: ſed ſupponunt conceſſionem factam iuxta formam ſupplicationis petitoriæ: quia ſignatio ſupplicationis facit, quòd intelligitur cõceſſum quidquid in ipſa petitum fuit; & pertinent tantum ad ſtylum Curiæ, quo conceſſio facta expediri, & explicari ſolet. Ex quibus patet, quod poteſt quis vti ſibi gratia facta à Pontifice ante expeditionem litterarum, quantum ſpectat ad forum conſcientiæ, quia ante expeditionem habetur perfecta conſcientiæ, quia licèt non admittatur in foro fori, in foro tamen conſcientiæ valet; quia iam de ipſa conſtat apud tale forum. Hæc Paſqualigus, quæ etiam ſuperius firmat Sanchez, & Boſſius, quibus prorſus adhæreo.

RESOL. CXLI.

An ſit valida diſpenſatio, ſi fœmina repudiauit legatũ ad finem obtinendi diſpenſationẽ ob paupertatem? Et quid ſentiendum eſt, ſi ante quam mitteret Romam, vel poſtquam miſit, antequam Pontifex diſpenſaret, inſtituta ſit in prædicta hæreditate, vel legato? Et an valida ſit diſpenſatio, ſi fœmina, quæ dote ſufficienti caret, vt nubat extraneo, ad obtinendam diſpenſationem alleget ſe innuptam remanſuram ob defectum dotis, ſi non nubat cum conſanguineo, &c? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 94.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 19. *num.* 27. vbi ſic ait. Difficultas eſt, quando fœmina verè carebat dote, quando diſpenſatio impetrata eſt ratione dotis incompetentis: at antequam expediretur per ordinarium, eſt inſtituta hæres, aut legataria maximæ quantitatis, an tutè poſſit hæreditatem hanc, aut legatum repudiare, ne ea effecta diues fruſtretur diſpenſationis valore, quaſi ceſſante cauſa; Et quidem ſi fœmina cederet, aut renunciaret in fauorem alicuius, manifeſtum eſt iam illam acquiſiſſe hæreditatem, vel legatum, & effectam fuiſſe diuitem. Cùm in ea ceſſatione includatur priùs natura tacita aditio (vt probaui *lib.* 6. *diſputat.* 4. *numer.* 17.) ac proinde renunciatio illa doloſa non proderit, ſicut ſi à principio facta eſſet. At difficultas eſt, an poſſit abſolutè renunciare hæreditati illi, vel legato, ne diſpenſationis effectu defraudetur; Et partem negantem ſuadet, quòd in foro conſcientiæ non liceat hæc renunciatio in creditorum fraudem (vt probaui *lib.* 6. *diſputat.* 4. *num.* 9.) ſed id beneficium in ſolo foro externo prodeſt. Ergo ſaltem in foro conſcientiæ diſpenſatio illa ceſſabit. Et confirmatur, quia ſi legatum conſiſtat in ſpecie, transfertur dominium in legatarium à die mortis teſtatoris, non expectata hæreditatis aditione. *l. à Titio ff. de furtis.* Cùm ergo domina effecta iam ſit illius legati, ceſſabit paupertas, ac ſubinde diſpenſatio. Sed his non obſtantibus, exiſtimo integrum eſſe in vtroque foro huic fœminæ renunciare illi hæreditati, vel legato: antequam tacitè, vel expreſsè acceptet, ne valor diſpenſationis ceſſet, ſiue renunciarit, antequam mittat Romam pro diſpenſatione obtinenda, ſiue poſtquam Pontifex illam expediuit. Ducor quòd iura concedant prædictam renunciationem hæreditatis, vel legati, cenſeántque id non eſſe proprium patrimonium minui, ſed tantùm non acquirere (vt explicaui *lib.* 6. *diſputat.* 4. *numer.* 8.) vbi etiam oſtendi dominium legati non acquiri perfectè, ſed dependenter ab acceptatione. Ergo poteſt in vtroque foro hæc fœmina iure illo ſibi per leges conceſſo vti, ne acquiſitio illa nota ſibi ſit. Quia quamuis in fraudem creditorum, dicendum ſit diuerſimodè in foro interno, & externo: eo quòd lex iuſtitiæ qua creditoribus debitor tenetur, obligat ad acquirendum, quando aliàs non eſt ſoluendo. At in noſtro caſu non eſt cur inter vtrumque forum differentia conſtituatur.

Quamuis non plene Sup. hoc lege tamen ſupra ex Reſ. 101. §. ſed non, à lin 7. & verſ. An vero, ſed lege eam à principio.

2. Cùm nulla ſit alia lex ad acquirendum obligans, nec fraus Pontifici fiat, non enim tenetur hæc diuitias in ſuum damnum acquirere. Quare idem ſentio, ſi antequam mitteret Romam, vel poſtquam miſit, antequam Pontifex diſpenſaret, inſtituta ſit in prædicta hæreditate, vel legato: poteſt enim illis ſimili modo renunciare ad effectum prædictæ diſpenſationis obtinendæ. Quia in hoc nulla fraus verſatur, cùm nil de patrimonio deperdat, ſed tantùm non acquirat: nec ad acquirendum aliqua lege obligetur. Non tamen poterit vti diſpenſatione, ſi nolit renunciare, nec acceptare; quippe verè non eſt pauper, vt potè quæ adhuc ius ad rem æquiſitum per teſtatoris mortem retinet.

3. Quòd ſi hæres, vel legataria inſtituta ſit, at inſtitutionis inſcia, eò quòd fuit in partibus remotiſſimis, miſit Romam pro obtinenda diſpenſatione, allegando paupertatem, & conceſſa ſibi ea diſpenſatione iniit matrimonium, ac poſt initum peruenit ad eius notitiam inſtitutio, poteſt acceptare, nec defraudabitur ſuo valore matrimonium; quia vera paupertas allegata eſt Pontifici, cùm nondum hæc acceptaſſet, & inſcia fuerit huius iuris ad rem: & hanc piè credendum eſt, eſſe Pontificis mentem, ne diſpenſationes, & matrimonia periculo exponātur: & ceſſatio cauſæ poſtquam effectus illius conſummatus eſt. nil obeſt, vt ſuo loco dicemus Hucuſque Sanchez.

4. Sed aduersùs illum inſurgit Ochagauia *de Sacrament. tractat.* 4. *de Matrimon. diſpenſat. quæſt.* 6. *numer.* 12. ſic aſſerens. Nullo tamen modo meretur diſpenſationem, quicquid contradicat Sanchez, fæmina illa, quæ repudiat hæreditatem ad ſe delatam, antequam eam acceptet ad hunc tantùm finem obtinendi diſpenſationem à Pontifice, quia his fraudibus aperiretur via ad ſæpiùs contrahendum matrimonium cum conſanguineis, quod vitare contendit Eccleſia. Vnde cum iſta paupertate diſpenſatio à Pontifice obtenta inualida eſſet, & ſubreptitia, niſi modus paupertatis explicaretur Pontifici. Ita ille.

5. Verùm nouiſſimè ſententiam Sanchez amplexus eſt Pater Auerſa *de ſacrament. Matrimon. quæſt.* 19. *ſect.* 4. vbi loquens de cauſis ſufficientibus ad diſpenſandum, ſic aſſerit. Tertia cauſa eſt inopia perſonæ, præſertim defectus dotis competentis in fœmina, quando inter coniunctos paratus eſt aliquis eam dotare, vel abſque dote competenti accipere. Et cenſetur fœmina pauper, ac dote deficiens, quando non habet tantam, quanta requiritur, & conſueta eſt, vt nubat pari. Etiamſi habeat parentes diuites, quos tamen cogere non poſſit ad competenter dotandam, vel qui non poſſint ſe in vita ſua tanta bonorum parte priuare, quanta requiritur ad competentem dotem filiæ tribuendam. Item etiamſi habeat fratres, aut alios propinquos diuites, à quibus ſperat agendam ſibi dotem: quia non per hanc ſpem deſinit in ſtatu præſenti eſſe pauper. Rurſus etiamſi habuerat antea magnam facultatem, ſed ei ceſſerat: dummodo tamen hoc non fecerit in fraudem ad finem obtinendi titulo paupertatis diſpenſationem impedimenti. Si inquam habuerat; quia ſi nondum habuiſſet, ſed fuiſſet ſolùm inſtituta hæres, aut legataria, & noluit acceptare, & acquirere talem facultatem animo ſibi prouidendi per impetrationem diſpenſationis; id non obſtaret, quominus habeat iuſtam cauſam impetrandi ob paupertatem, vt concedit Sanchez. Hæc Auerſa.

6. *Nota* hîc cum Ochagauia *vbi ſuprà*, validam eſſe diſpenſationem, ſi fœmina, quæ dote ſufficienti caret, vt nubat extraneo, ad obtinendam diſpenſationem à Pontifice, vt nubat conſaguineo, alleget ſe innuptam remanſuram ob defectum doctis, ſi non nubat conſanguineo, quamuis hæc aliàs innupta remanſura eſſet propter multitudinem filiorum, propter deformitatem, vel alias cauſas: quia Pontifex eò tendit, ne iſta maneat innupta, & illa quo plures defectus habet, eo maiore dote indiget, & difficiliùs nubet cum periculo incontinentiæ, quare tunc diſpenſatio vtilis eſt ad hoc, vt poſſit contrahi matrimonium, & valida.

Sup. his cauſis lege ſupra doctrinā R. ſ. 124. ſignanter §. 2

RESOL. CXLII.

An quis poſſit libere contrahere, ſi dubitet de impedimento ante matrimonium contractum?

Et quid, ſi autem dubites, an impedimentum habeas, eo quod ſcias te habuiſſe verum impedimentum, neſcias tamen, an obtinueris veram diſpenſationem. Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 95.

§. 1. AD hoc dubium affirmatiuè reſpondet Caramuel *in Theolog. moral. lib.* 3. *n.* 1347. vbi ſic ait. In dubio, an detur impedimentum ante matrimonium contractum, potes liberè contrahere ſine diſpenſatione. Patet, quia ſtandum eſt pro tuæ poſſeſſione libertatis: ita vniuerſaliter Ioannes Sancius *in ſelectis, diſput.* 43. *numer.* 44. quod eſt intelligendum de homine libero, & nulli certo impedimento obnoxio; tunc enim datur vera libertatis poſſeſſio Si autem dubites, an impedimentum habeas, eo quòd ſcias te habuiſſe verum impedimentum, neſcias tamen an obtinueris validam diſpenſationem, tunc etiam ſtandum pro poſſeſſione eſt, & cùm impedimentum in poſſeſſione ſit, cenſendum impedimentum.

2. Emanuëlem Sà, virum aliàs ingenio forti, claro, imò & audaci præditum, video, *verb. diſpenſatio, n.* 1. in re clariſſima hærentem, & ſcrupulizantem, in tali caſu deſiderat recurri ad Epiſcopum, vt declarat, quòd non requiratur diſpenſatio: aut ſi & ipſe dubitet, vt in dubio diſpenſet. Sed neſcio an ſecura ſit illa Epiſcopi declaratio, rarò enim ipſi tam docti, vt præponi debeant Theologiæ Profeſſoribus. Felix iudicio Belgium, ab ipſo enim erectionis initio, Epiſcopatibus doctiſſimos viros præfecit, ſed ignorare Sà non poterat in multis Prouinciis ad ſummas dignitates nobiles, aut fortè diuites promoueri, & in tali caſu quid facturus eſſet cum Epiſcopi declaratione non ſcio. Illa quidem diſpenſatio in dubio conceſſa nocere non poſſet; hîc non ſolùm requiritur, quid poſſit, ſed quid debeat fieri; & dicimus diſpenſationem illam in dubio non debere peti, ſed poſſe, multa enim inutilia poſſunt licitè fieri. Ita Caramuel.

RESOL. CXLIII.

An diſpenſatio prima vice, qua illa vtimur, extinguatur? Ex part. 5. tr. 14. & Miſc. 2. Reſ. 30.

§. 1. VT, v.g. emiſit quis votum caſtitatis, vel Religionis, & obtinet diſpenſationem contrahendi matrimonium, non obſtante voto, quæritur an iſte ſemel tantùm poſſit inire matrimoniū ex vi dictæ diſpenſationis, an ſæpiùs; Sanch. *de matr. tom.* 3. *lib.* 8. *diſp.* 31. docet diſpenſationē non extingui prima vice ſi abſolutè concedatur, ſed ex vi illius ſæpius poſſe celebrari matrimonium, quia in eo caſu tollitur votum, quod impediebat matrimonium, tale ergo votum nunquam obſtabit, etiamſi ſæpiùs vouens velit contrahere matrimonium, & ideo aſſerit Sanchez diſpenſationem conceſſam in voto, non ſecundùm ſe totum, ſed ſecundùm partem; vt ad celebrandum matrimonium, ſi cauſa ſemper permaneat, propter quam diſpenſatio conceſſa eſt, ſemper ac ſæpiùs prodeſſe, vt matrimonium licitè celebretur. Imò eandem doctrinam defendit in eo caſu, quo diſpenſatio tantùm ſit conceſſa ad contrahendum matrimonium cum certa quadam perſona, ſcil. cùm in eius fauorem conceſſa eſt talis diſpenſatio, poſſe contrahere cū qualibet fœmina, dū tamen cauſa diſpenſationis vim habeat reſpectu cuiuſlibet fœminæ, ſcil. periculum incōtinentiæ, quod quis propoſuit Pontifici, vt cū eo diſpenſaret,

penſaret, ad hoc vt poſt votum caſtitatis emiſſum poſſit contrahere cum certa quadam fœmina. Ita Sanchez.

2. Sed quoad omnia ſupradicta illum impugnat Petrus Ochagauia *de Sacr.tr.4.de matr.q.13.n.8.& 9.* vbi firmat, quòd cùm diſpenſatio non explicat, an ad plura matrimonia, vel ad vnicum tantùm ſe extendat, ſiue ſit abſoluta, ſine limitatione conceſſa, atque in totum alicuius voti impedientis matrimonium, ſiue ſit partialis; vt cùm in ea conceditur facultas tantùm ad matrimonium celebrandum, non obſtante voto; ſi tamen diſpenſatio prædicti voti poſtuletur à Pontifice cum expreſſione finis intenti ineundi matrimonium, ſolùm cenſetur prodeſſe ad hoc, vt vnicum tantùm matrimonium licitè poſſit celebrari. Ita Ochagauia. Et ante illum Henriquez *lib.12.c.5.n.7. in gloſſa lit.V.* Sed ſententiam Sanchez ſequitur, quod mirum eſt, eius acerrimus impugnator Baſilius Pontius *de matr.lib.8.cap.20.§.vnic.n.13.* Vnde ego puto vtramque opinionem eſſe probabilem. Sed circa præſentem quæſtionem, quando ceſſet diſpenſatio per primum vſum eiuſdem diſpenſationis præter Pontium, & Ochagauiam *vbi ſuprà*, vide Salas *de legibus diſp.17.ſect.13.& diſp.20.ſect.19.* cum Azorio *tom.1. lib.5. cap.23. quæſt.5.*

RESOL. CXLIV.

An commiſſio diſpenſandi in impedimentis matrimonij, vel irregularitate, & alijs, quæ in foro externo, vel interno committuntur, cum clauſula, Si preces veritate nitantur, ***expiret morte concedentis re integra?*** Ex part.8. tr.3.Reſ.98.

§.1. PRacticabilis, & curioſa quæſtio, & ad illam affirmatiuè reſpondent Nauarrus *lib.1. conſil. in prima edit. tit.de tempor. ordin. conſil.38. in fine, & in 2. tit de fil.presbyt.conſil.3.& in ſum.n.19.n.253. verſ. Nono.* Vgolin.*de irregul.lib.4. cap.6.n.6.* Gigas *de penſ. quæſt.91. num.5.* Sayr. *de cenſur. lib.7. cap.14. num.9.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapolit. cap.54. n 2.edit.* Eandem opinionem videtur etiam tenere Guttierrez *qq.Canon.lib.1.cap.15.n.34.* vbi ait, gratiam conceſſam per verbum, *fiat*, non expirare morte concedentis, ſecus, quando mandatur aliquid faciendum. Et in terminis decreti, *ſi in euidentem*, vt non poſſit expediri à commiſſario, mortuo Pontifice, re integra, tenent Lodou. à Peguere *deciſ.128.* Fontanell. *de pact.nupt.tom.1.clauſ.4.gloſſ.12. part.1. num.43.* Riccius *collect.394.& tom.1.prax. reſol.94.* Bonac.*de legibus, quæſt.3.punct.1. num.14. & punct.7.§.1. n.19. prope finem.*

Su hoc ſe- u & do- tiva .ſeq. x.ef. ſeq. e§§.quan- lo ero, & ec. & vide e & §§. n primæ o ſeq.

2. Probatur hæc opinio ex *capit. ſi cui, de præbend. in 6.* vbi poteſtas collata alicui ad conferendum beneficium non determinatis perſonis, cenſetur non expirare gratia facta. Expirare autem poteſtatem conferendi beneficium determinatæ perſonæ, quando non in fauorem conferentis conceſſa poteſtas eſt, ſed in fauorem recipientis. Vbi gloſſa rationem reddit, quia tunc gratia non eſt perfectè facta, ſed facienda. Quia tunc non fit propriè gratia illi, qui talem actum effecturus eſt, ſed illi, in cuius commodum actus eſt efficiendus: nam tota gratia ordinatur ad illum actum, & ideo dum ille non eſt factus, non cenſetur gratia facta, ſed facienda, & conſequenter commiſſio poteſtatis ad illum actum faciendum non eſt firmata; re integra: vt in exemplo *dict. capit. ſi cui*, ſi Papa committat Epiſcopo, vt det beneficium quod vacauerit, Petro, gratia cenſetur conceſſa Petro, & antequam beneficium conferatur, cenſetur facienda non facta, & ideo expirat in eo ſtatu exiſtens per mortem concedentis.

3. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo. Dico igitur, ſupradictas commiſſiones non expirare morte concedentis, & ita docet Maiolus *lib.5. de irregul. cap.51. num.6.* Suarez *tom.5. in 3. part. diſp.42. ſect.2. in fine, & lib.6. de legibus, cap.17. num.6. & 9. & lib.8. cap.31.num.3.* Henriquez *lib.7.de indulgent.cap.21. n.7. & lib.12. de Matrim. cap.1. num.8. & cap.3. num.vlt.* vbi in commento *littera V.* refert aliquos Doctores Salmanticinos pro hac ſententia, Emanuel Sa *verb. Gratia, num.3.* Petrus de Ledeſma *in ſumma Sacram.* vbi de matrim. *cap.27. verſicul.ſecunda concluſ. in fine illius.* Rodriguez *qq. regul. tom.1. quæſtione 46. art.7. & part.1.ſumm. cap. 136. num. 3. concluſ. 3.* Sanchez *lib.8. de Matrimon. diſput. 28. num. 87.* Gutierrez *de matrim. cap.625. n.21.* Reginald. *tom.2.lib.31.cap.27. num.210.* Garcias *tom.1 de benef.part.5.cap.2.num.51.* & alij.

4. *Notanda* tamen ſunt duo. *Primum* eſt, quoties committitur alicui poteſtas diſpenſandi cum determinatis perſonis, & neſcitur, an ea poteſtas ſit in fauorem diſpenſaturi conceſſa, an in fauorem perſonarum, cum quibus diſpenſandum eſt, ſed eſt dubium: cenſenda eſt, fuiſſe datam in fauorem perſonarum, cum quibus diſpenſatur, ac proinde eam non eſſe gratiam factam, ſed faciendam, & conſequenter expirare morte concedentis, re integra. Vnde alleganti eſſe factum in fauorem diſpenſaturi, incumbit onus probandi. Sic Ioan. Andr. *cap. in cauſis, num.38. de elect. & cap. ſi cui nulla, de præbend. in 6.* & *ibi* Domin. *num.6.* Franciſcus *num.1.* Sanchez *dict. cap.28. num.90* & alij.

5. *Secundum* eſt diſpenſationes, ſeu commiſſiones diſpenſandi, quæ a Legato Apoſtolico, vel à Summo Papæ Pœnitentiario, expediuntur, non expirare morte Pontificis, re integra, quamuis dicamus, eas eſſe gratias faciendas; quia neutrum officium expirat morte Pontificis, re integra: vt de officio Legati deciditur expreſsè, *cap. legatos, de offic. legati in 6.* & idem deciditur de officio Pœnitentiarij *in Clement.2. §. Eo tamen prouiſo, de elect.* Ita Sanchez *vbi ſuprà, num.92.* Guttierrez *de matrim. cap.125. num.23.* Reginald. *d. cap.27. num.210.* & alij. Sup hoc ibidem.

6. Probatur verò noſtra concluſio; quia quando in litteris gratiæ in fauorem alicuius conceſſis, miniſter executurus eſt voluntarius, eò quòd ei non præcipitur, vt exequatur, ſed tantùm facultas exequendi conceditur, non fauore ipſius, ſed eius, cui gratia eſt concedenda, tunc non eſt gratia facta, ſed facienda, & per conſequens expirat morte concedentis, re integra. At verò quando eſt executor neceſſarius, vt quia præcipitur ei, vt exequatur, *ſi preces veritate nitantur*, tunc eſt gratia facta, ac proinde non perit morte concedentis, re integra. Ratio differentiæ eſt; quia in priori caſu, nemini eſt ius quæſitum per illas literas, non enim quæritur de legato executuro, eo quòd in eius fauorem conceſſæ ſunt, cui gratia facienda eſt; quia non ſolùm voluntati delegati relinquitur, velit ne diſpenſare, an non; ac proinde ea gratia eſt omnino facienda, cùm in eam nulli ſit acquiſitum ius. At in poſteriori eſt iam ius acquiſitum ad rem illi, in cuius fauorem gratia conceſſa eſt, & per conſequens dicitur facta reſpectu illius, ac ſola eius executio deſideratur, quæ per Commiſſarium neceſſariò facienda eſt, ac proinde habet hic locum text. *in cap. ſi ſuper gratia, de offic. deleg.at. in 6.* Quod etiam clarè colligitur ex *capit. ſi cui nulla, de præbend. in 6.* ibi, *ſecus ſi ſuper prouiſione certæ perſonæ facienda, data ſit poteſtas eidem,* &c. Vbi tex-

tus vſus eſt *verb. poteſtas*, ad ſignificandum vt ſit gratia facienda, dictum Commiſſarium debere eſſe voluntarium, qui, ſcilicet, poteſtatem habeat, ſed non præceptum exequendi. Cùm igitur in his diſpenſandi commiſſionibus non relinquatur voluntati Ordinarij, vel Confeſſarij diſpenſationem concedere, aut denegare, ſed ipſis præcipiatur, vt, reperta precum veritate, diſpenſent, gratia hæc non cenſetur facienda, ſed facta, ac proinde non extinguetur morte concedentis.

7. Verùm circa præſentem quæſtionem, apponam etiam hîc ea, quæ circa illam docet Pater Perez *de Matrimon. diſput.* 47 *ſect.* 5. *num.* 7. nam loquens de prima ſententia, quam ſuperiùs adduxi, ſic declarandam eſſe putat, vt nimirum, ſi facultas, quæ datur alicui in ordine ad aliam determinatam perſonam, ſit in vtilitatem exequentis, vel delegati, & non ſubditi, verè expiret morte concedentis, re integra: ſi verò ſit in vtilitatem, & fauorem ſubditi, vel illius, cui conceditur, non expiret, adhuc re integra. Ratio eſt, quia in priori caſu non eſt gratia facta, ſed facienda, & ad illum cui conceditur poteſtas exequendi, tantùm pertinet, tanquam mandatum, quod expirat morte mandantis. Quod etiam limitandum eſt, niſi ea gratia, quamuis facienda ſit acceſſoria gratiæ iam factæ. Quæ eſt deciſio Pontificis *in cap. ſuper gratia, de offic. & poteſtat. delegat. in* 6. vbi fuit caſus de quodam Canonicatu creato à Papa, & exhibito, verbi gratia, Petro, cui dedit executores ad compellendum Canonicos; antequam illi exequerentur mandatum, Papa mortuus eſt, fuit oppoſitum quòd poteſtas ipſorum executorum expirauerat per mortem Papæ, Conſultus Papa reſpondet, vt ſicut ipſa gratia, nempe Canonicatus, licèt nondum ſit in eius executione proceſſum, morte non perimitur concedentis, nec etiam re integra perimatur executoribus data poteſtas: quam veluti gratiæ prædictæ acceſſoriam, naturam ſequi congruit principalis, ne gratiam reddi omninò inutilem contingat. Vbi expreſsè Pontifex ideo non vult perire poteſtatem datam executoribus ſuper gratia iam facta, licèt ea poteſtas adhuc non habuiſſet effectum, & potius reſpiceret commodum alterius, quàm executorum, quia erat acceſſoria gratiæ factæ. Vnde ſicut hæc non perit morte concedentis, ita neque æquum eſt perire eam poteſtatem executoribus datam, cùm ſequatur naturam principalis, ne aliàs gratia facta reddatur inutilis. In ſecundo verò caſu, ſi facultas ſit conceſſa ſubdito, in fauorem, & vtilitatem ipſius ab ipſo accepta, cùm ſit iam gratia facta, non expirat morte concedentis. Sic iuxta hanc doctrinam facultas conceſſa Petro, verb. g. vt eligat, ſiue determinatè, ſiuè indeterminatè Confeſſorem, non expirat morte concedentis, quia cùm non ſit ob fauorem Confeſſoris, ſed Petri pœnitentis, iam eſt gratia facta, & beneficium legitimè, & plenè poſſeſſum à pœnitente, cui præcipuè ea conceſſione fauetur. Idem dico de facultate eligendi aliquem: qui diſpenſet ſuper aliquo voto, vel matrimonij impedimento, vt cùm committit viro docto & diſcreto in Theologia, vel in iure canonico, quamuis decedat Pontifex, nondum electo eo, qui diſpenſaturus eſt, non expirat, quia fuit illa gratia facta comparatione eligentis; ſicut & de facultate conceſſa alicui ad comedendum carnes in die ieiunij, vel dicendi Miſſam in Oratorio priuato, vel etiam in dimiſſoriis ad Ordines ſuſcipiendos. Quia hæc omnia ſtatim atque acceptata ſunt ab eo cui conceditur, iam ſunt gratia facta illis, qui acceptarunt, & non ſunt in gratiam & fauorem eligendi ad id munus implendum, ſed in gratiam, vel fauorem eius, cui ea facultas conceditur. Denique idem dico de poteſtate data alicui Confeſſori ad audiendam confeſſionem determinatæ perſonæ, ſi nihil ſpeciale in prædicta conceſſione exprimatur, non expirare integra re, per mortem concedentis; quia eſt in gratiam pœnitentis. Quod manifeſtè conſtat, ſpectato ipſo iure Pontificis, *in cap. ſi cui nulla* 36. *de præbendis.* vbi expreſsè deciditur facultatem conceſſam conferendi beneficium certæ perſonæ, non ob cauſam, ſed eius cui prouidetur mandati gratiam, vel fauorem, expirare omninò, ſi concedens re integra moriatur. Vbi notanda eſt particula illa, *non ob ſuam*, qua declarat, vt expiret ea gratia conceſſa alicui in ordine ad determinatam perſonam, debere eſſe ob ſolam gratiam tertij cui committitur talis facultas, id enim ſignificat illa vox, *non ob ſuam.* Quare ſi ſimul ſit in gratiam, & fauorem vtriuſque, iuxta prædictam deciſionem non expirabit; quia ex parte perſonæ determinatæ ſit fauor, & gratia facta non expirat; cumque non poſſit claudicare ex aliqua parte, neceſſariò per conſequentiam ſit, vt ex omni parte maneat. At in prædicto indulto, in quo datur alicui poteſtas ad audiendam confeſſionem determinatæ perſonæ, quis non videat, in ea conceſſione interuenire gratiam, & fauorem vtriuſque tam Confeſſoris, quam pœnitentis, communiter loquendo. Igitur in eo caſu non expirat talis facultas, re integra per mortem concedentis. Quare prædicta reſcripta, & conceſſiones, ita ſunt regulariter intelligendæ, niſi vel ex eorum verbis aliud apertè conſtet, vel in aliquo particulari caſu; aut munere, praxis ipſa, vel vſus declaret aliam eſſe Ponrificis mentem. Hæc omnia Perez.

8. Ad argumenta verò, quæ ipſe Perez adducit in fauorem affirmatiuæ ſententiæ, & nos ſuperiùs adduximus, reſpondet Garcia *dict. cap.* 2. *numer.* 301. illud *cap. ſi cui nulla*, procedere tantùm, quando mandatur prouideri certæ perſonæ de incerto beneficio vacaturo; quia tunc eſt gratia facienda, cùm non reſpiciat aliquod beneficium certum, & ideò dicitur expirare mandatum morte concedentis re integra. Secus verò ſi mandaretur prouideri certæ perſonæ de beneficio certo, quia tunc eſt gratia facta, & per conſequens non expirat morte mandantis etiam re integra. Quòd verò hæc ſit gratia facta, probat Garcia *num.* 300. quia ex tali mandato acquirit illa perſona ius ad rem, hoc eſt, ad illud beneficium, licèt non habeat ius in re. Ex quo infert *numer.* 309. quòd alicui ſit gratia conceſſa, per quam committitur aſſignatio certæ penſionis in partibus, huiuſmodi gratia non expirabit morte Papæ concedentis re integra, ſed executor poterit ad illius executionem procedere, quia in hoc caſu gratia de penſione eſt iam facta per Papam, licèt illius aſſignationem executori in partibus committat. Secus verò, ait, ſi committeretur aſſignatio penſionis incertæ, nempe quantitatis, quæ videbitur executioni, tunc enim expiraret morte Papæ, re integra, quia non eſſet gratia facta, ſed facienda.

9. Verùm hæc reſponſio non mihi probatur, exiſtimo enim, etiam gratiam, ſeu mandatum de prouidendo alicui de incerto beneficio vacaturo, non expirare morte concedentis re interegra, quia hæc etiam dicitur gratia facta, tum, quia executor non eſt voluntarius, ſed neceſſarius; tum etiam, quia ex tali mandato de incerto beneficio acquiritur ius; ad rem, hoc eſt, ad aliquod beneficium indeterminatè; ergo dicitur gratia facta, quia militat eadem ratio, quam aſſignabat Garcia, cur quando mandatur prouideri de beneficio certo dicatur gratia facta. Quod confirmari poteſt exemplo, quia non ſolùm, quando promitto dare Petro equum certum in indiuiduo, acquirit

Sup. hoc & ſeqq. in hoc §. in Reſ. ſeq. à §. Nota hic obiter primo, vſque in finem datæ Reſ. & ſignanter §. Quando, & §. Et tandem & in tom. 1. tr. 3. Reſ. 8. & lege doctrinam alterius Reſ. eius not.

acquirit Petrus ius ad rem promiſſam, ſed etiam quando promitto dare equum vagè, & indeterminatè, acquirit ius ad aliquem equum ſibi tradendum, quod ex eo patet, nam ſi non trado aliquem equum, pecco contra iuſtitiam, quia violo ius alterius. Et hoc, quod dixi de mandato de aſſignando beneficio incerto, dicerem etiam de penſione.

10. Reſpondetur ergo *ſecundò*, & meliùs, cum Sanchez *dict. diſp.* 28. *num.* 87. textum *dict. cap. ſi cui nulla*, non intelligi de mandato obligante, ſed de facultate, ſeu poteſtate prouidendi certæ perſonæ de beneficio, & conſequenter, cùm executor ſit miniſter voluntarius, non eſt mirum, ſi dicitur ibi, commiſſionem illam expirare morte concedentis re integra. Nec obſtant illa verba, quæ in eodem textu ſubſequuntur, *mandatur prouideri*. Nam intelliguntur, id eſt, committitur, vt conſonet cum verbo præcedenti, *poteſtas*, vt benè inquit Sanchez *loco citato*, *num.* 87.

RESOL. CXLV.

An diſpenſatio, ſeu potius facultas teſtandi conceſſa Epiſcopis, Monachis, vel aliis, quibus teſtandi interdictum eſt, expiret morte concedentis?

Vbi etiam aliæ curioſæ quæſtiones reſoluuntur, ſæpius contingentes in praxi pro licentiis, gratiis, & priuilegiis, an expirent morte concedentis, necne?

Et aduertitur, quod teſtamentum factum ſine licentia conualidatur, ſuperuenienti facultate teſtandi.

Idem dicendum eſt, ſi Princeps alicui licentiam indulſerit ad ædificandum molendinum illicitè iam factum.

Idem etiam infertur pro aliis ſimilibus caſibus. Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 99.

[Sup. hoc q muis pro ſ s Cardin bus in t 9. tr. 7. le: doctri Reſ. 92.]

§. 1. SOcin. iun. *conſil.* 89. *num.* 33. *& ſeq. vol.* 1. & Couarruu. *cap. cùm in officiis, in prima edit. n.* 8. *verſic. Qua ratione, de teſtam.* dicunt eam facultatem expirare morte concedentis, quia eſt facultas ad actum odioſum, ac iuri communi repugnantem.

2. Sed negatiuam ſententiam meritò tenet Riccius *in praxi tom.* 2. *reſol.* 386. cui ego addo Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 82. Garciam *de benef. tom.* 1. *part.* 6. *c.* 2. §. 3. *n.* 328. Fontanellam *de pact. nupt. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſſa* 13. *num.* 38. Gutierrez *in pract. qq. lib.* 2. *q.* 75. *num.* 1. *& ſeq.* Henriquez *lib.* 7. *c.* 21. *num.* 6. Molinam *tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 141. & alios.

[Sup. hoc in to. 7. tr. 2. exactiſſima doctrina R Vnicæ, ſignanter in §. quod etiā pr atur, ante edium, à rſ. ſi teſta non lice]

3. Sed difficultas eſt, num teſtamentum factum ſine licentia ex ſuperuenienti facultate teſtandi conualidetur. Et affirmatiuè reſpondeo cum Riccio *vbi ſuprà*, cui addo Salas *de legibus, diſp.* 20. *ſect.* 10. *num.* 89. Sanchez *lib.* 8 *diſp.* 1. *n.* 10. & Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *num.* 12. vbi ſic ait. Hinc infertur licentiam teſtandi conceſſam Epiſcopis, facere conualeſcere teſtamentum antea factum; quia id non eſt extendere diſpenſationem, ſed eam intelligi ſecundùm terminos iuris, quod ad valorem teſtamenti, etiam antea facti, ſolùm petit adeſſe facultatē teſtandi tempore mortis, à quo robur ſumit. *l. ſi quis filio exhæredato*, §. *irritum, ff. de iniuſto, rupt. & irrit. teſtament.* Ita Merolla.

4. Et ideo etiam licentia conceſſa Monacho ad teſtandum, vt porrigatur ad teſtamentum iam factum, voluerunt Bald. *in l fin. Cod. vnde legitimi, & in Authentic. Niſi rogati, Cod. ad Trebellianum, & in l. ſi quando, Cod. de inofficioſo teſtamento*, Ludouiſ. Gozadin. *in conſil.* 41 *n.* 3. & de licentia ad teſtandum, vt proſit, & producatur ad iam conditum teſtamentum, Franciſc. Marc. *deciſ.* 2104. Riccius *in pract. aurea, reſ.* 294. *n.* 2.

5. Vnde fit quòd ſi Princeps alicui licētiam indulſerit ad ædificandum molendinum, porrigitur dicta licentia ad molendinum illicitè antea iam factum, docent Paulus Caſtrenſis *in dict. l. ſi quis filio*, §. *irritum, n.* 5. per text, *ibi, ff. de iniuſto, rupto, & in dict. l. iam facta, ff. de condit. & demonſtrat. & in leg. & militibus, Cod. de teſtamento milit.* Iaſon *in l. quominus, n.* 127. *& ſequentibus*, vbi alia adducit, *ff. de fluminibus*, Hyppolitus de Marſil. *in repetition. rubric. de fideiuſſoribus, n.* 82. Ioannes Falcon. *in regula* 380. *num.* 7. Curtius iunior. *conſil.* 103. *num.* 7. *lib.* 1. Boër. *deciſ.* 264. *num.* 27. Caſſaneus *in conſuetudinib. Burgund. rubric.* 13. §. 9. *pag.* 1492. Flaminius Pariſius *de reſignation. benefic. lib.* 11. *tom.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 90. Narbona *in leg.* 10. *gloſſ.* 3. *num.* 19. *titul.* 6. *lib.* 1. *Recopil. part.* 3. Mieres *de Maioratu* 4. *part. quæſtion.* 2. *num.* 77. Petr. Surd. *conſil.* 351. *numer.* 48. *volum.* 3. *& conſil.* 462. *à n.* 21. *cum ſeqq.* quod procedere dicit, ſiue Princeps ſciat, ſiue ignoret iam eſſe factum dictum teſtamentum. [Sup. hoc ex conſequētia & doctrina §. not. præteritæ.]

6. Ex qua etiam doctrina infert, & probat Bartholomæus Socinus *in conſil.* 260. *In cauſa, col.* 2. *verſic. ſecundò principaliter*; quòd conſenſus Regis, vt quis poſſit habere in Regno beneficium, habet locum in beneficio iam habito, & obtento ante conſenſus impetrationem, ac ſi à principio dimanaſſet, & fuiſſet præſtitus, quem citat Rebuffus *in tract. de pacific. poſſeſſor. n.* 266. *pag.* 312. & Mieres *de maiorat. dict.* 4. *part. q.* 2. *ſub. n.* 78.

7. Cui doctrinæ benè conſonat alia tradita ab Alphonſo Azeued. *in l.* 3. *titul.* 7. *dict. num.* 7. *lib.* 5. *Recopil.* poſt Paulum de Caſtro *in dict. l. & militibus* Narbona *vbi proximè, num.* 21. & cum Ioanne de Imola *in cap. non poteſt* 21. §. *illud, de præbendis, lib.* 6. Riccius *in practica aurea, reſolut.* 294. *per totam*, quòd licentia Pontificis, & diſpenſatio ad obtinendum, duo vel tria beneficia incompatibilia, poteſt diſpenſatus eius virtute etiam obtenta iam retinere, quia ſicut poteſt aſſequi in poſterum de nouo, ita iam aſſequutum retinere, quia cui permittitur aliquid de nouo facere, multo fortius iam factum conſummare, licèt multum huic doctrinæ obuiare videatur text. *in dict. cap. non oportet* 21. *de præbend. lib.* 6.

[Sup. hoc & ſeqq. vſque in finem huius Reſ. in Reſ. præterita §. Verum circa, ſignanter ante medium, à verſ. In ſecundo, & in §. 1 not. ſeq in principio, &c. Sup. his literis dimiſſoriis infrà in tr. 5. Reſ. 10. §. Faciunt, curſim in fine, & in Reſ. 12. §. Notandum eſt tamen.]

8. *Nota* hîc obiter *primò* quòd ex ſuperiùs dictis deducitur, literas dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos, non expirare morte Epiſcopi, eas concedentis; quia cùm contineant licentiam, ordinando conceſſam, vt ad Ordines promoueatur, ſunt gratia facta, & per conſequens non expirant morte Epiſcopi concedentis. Ita Nauarr. *lib.* 1. *conſil. in* 2. *edit titul. de reſcript. conſil.* 5. *n.* 1. Henriquez *lib.* 7. *de indulg. c.* 21. *n.* 6. *& lib.* 10. *de ſacrament. Ordin. c.* 22. *in fine.* Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 27. *ſect.* 4. *dub.* 3. *n.* 8. & Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 83. qui benè addit, idem dicendum eſſe de litteris dimiſſoriis, conceſſis à Capitulo Sede vacante, quando eas concedere valet, non enim expirant, finita Capituli poteſtate per noui Epiſcopi aduentum; & idem eſt de conceſſis à Vicario Epiſcopi, eo quòd Epiſcopus in remotis ſit, iuxta *c.* 3. *de temp. ordin. in* 6. vel de ſpeciali facultate ſibi conceſſa ab Epiſcopo; & de dimiſſoriis conceſſis à Prælatis Religionum ſuis ſubditis, quia in his omnibus militat eadem ratio.

[Sup. hoc in Reſ. not. 1. præcedentis §. huius Reſ. & eodē verſ. & in §. 1. dictæ Reſ. & ſeqq.]

9. Et etiam deducitur, licentiam non reſidendi, conceſſam ab Epiſcopo Clericis beneficiatis, cauſâ ſtudij, non expirare morte concedentis, quia eſt gratia facta. Idem dicendum eſt de licentia faciendi aliàs prohibita, vt edendi carnes, vel non ieiunandi in Quadrageſima, ac de licentia prædicandi, & aliis, propter eandem rationem, ſic, aliis relatis, Sanchez *loco cit. num.* 77. *&* 78. qui idem dicit *num.* 76. cum Nauarro, & aliis, de licentia ab Epiſcopo conceſſa [Sup. hoc ibidem.]

ad celebrandum in priuato Oratorio. Sed hodie hanc licentiam non poteſt dare Epiſcopus, ſed pertinet ad Pontificem ex declaratione S. Congregationis.

10. *Notandum ſecundò* contra Paludanum *in* 4. *diſt*.17.*q*.4.*art.vlt. concluſ*.7.*n*.25. D. Anton. 3. *part. tit*.17. *c*.9. *in fine*, Philiarch. *de offic. Sacerd. tom*.1. *part*.2. *lib*.2. *cap*.24. *ad finem*, facultatem delegatam audiendi confeſſiones, non expirare mortuo Epiſcopo concedente, aut eius amotione ab officio, ſeu Epiſcopatu. Et ratio eſt; quia omnia iura decidentia, poteſtatem iuriſdictionis delegatæ perire morte delegantis, re integra, loquuntur de poteſtate iuriſdictionis delegatæ contentioſæ, qualis non eſt poteſtas delegata ad audiendum confeſſiones: illa enim non computatur inter gratias, ſed inter iuſtitiæ litteras, hæc autem inter gratias, quare eius duratio non eſt metienda iuxta naturam litterarum iuſtitiæ, ſed iuxta naturam litterarum gratiæ, quæ ſi gratiæ factæ ſunt, non expirant morte concedentis, etiam re integra. At hæc facultas audiendi confeſſiones, computatur inter gratias factas, quamuis ſit in pœnitentium fauorem, quia cùm non concedatur reſpectu perſonæ determinatæ in peculiarem illius fauorem, vel ad ipſius petitionem, reputatur potiùs gratia facta ipſiſmet Sacerdotibus, vtpote, quæ in maximum eorum fauorem redundat, & ſtatim ac ipſis conceditur, eſt gratia perfectè conceſſa, & à nullius executione dependens, quæ eſt definitio gratiæ factæ; ſed gratia facta non expirat morte concedentis, etiam re integra, ſicut etiam dicunt communiter Doctores de priuilegiis, quòd ſcilicet, non expirent morte concedentis, quamuis priuilegiarij nondum eis vſi fuerint.

Sup. hac facultate ſuprà in tr.1. Reſ. 36.§. Verũ. prope finem, verſ. & aliũde, & pro confeſſariis Regularibus in hoc caſu in tom.7. tr. 1. Reſ.74. & 75.

11. Quando verò, (vt obſeruat Sanchez *lib*.8. *diſp*.28. *n*.73.) facultas conceſſa eſſet Sacerdoti audiendi confeſſiones pœnitentis determinati, in illius tantùm pœnitentis fauorem, expiraret ea facultas morte concedentis re integra, id eſt, quo ad confeſſionem nondum antea cœptam. Quia, cùm illa gratia ſit in illius pœnitentis fauorem, & nondũ ſit perfecta, ſed per confeſſarium exequenda, non habet gratiæ factæ rationem, ſed faciendæ, quæ morte concedentis expirat, ſicut dicendum eſt de poteſtate diſpenſandi cum perſona determinata in illius tantùm fauorem.

Sup. hoc in Reſ.præterita à principio, & ſaltẽ à verſ. ſecus quando, poſt medium §.1. & in §. Verũ circa, ante medium, verſ. In Secundo, & in aliis eius not.

12. Sed his non obſtantibus, contrariam ſententiam probabilem putat Caſtrus Palaus *tom*.1. *tract*.3. *diſput*.4. *punct*.16. §. 4. *num*.5. cenſet enim poteſtatem tibi datam ad diſpenſandum, vel abſoluendum, non ſolùm eſſe gratiam illius, cui eſt abſolutio, vel diſpenſatio concedenda, ſed etiam tui, ſiquidem tu vt magis idoneus electus ad illam diſpenſationem concedendam: & ita tenet Emanuel Sà *verb. diſpenſatio num*.6. in editione genuina, & reformata, & indicat *verb. gratia n*.4. Salas illum referens *diſp*.20. *ſect*.17. *fine*, & in poteſtate ad abſoluendum probabilius cenſet Suarez *cap*.31. *num*.18. *ad finem*, inclinat maximè, & ſecurum reputat Baſilius de Leon. *lib*.8. *de diſpenſat.c*.19.§.1.*n*.5. *&* *n*.8. abſolutè eam tenet.

13. Neque obſtat textus *in cap.ſi cui nulla, de præbendis in* 6. ibi enim ſolùm deciditur; facultatem conceſſam alicui ſuper prouiſione certæ perſonæ facienda expirare, ſi non ob ſuam, ſed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, & fauorem ſit conceſſa: quare ſi non ſolùm ob gratiam eius cui prouideri mandatur ſed etiam ob prouiſorem facultas concedatur, gratia non expirat. At cùm facultas abſoluendi, & diſpenſandi videatur, non ſolùm in fauorem diſpenſandi, & abſoluendi, ſed etiam in fauorem abſoluentis, & diſpenſantis fieri, perſeuerare dicendum eſt, quia ſaltem ex vna parte iam eſt gratia facta, ſcilicet ex parte diſpenſantis: & cùm hæc perſeuerare non poſſit, niſi ſimul perſeueret gratia facienda diſpenſando, vtraque perſeuerat, vt multis allegatis probat Sanchez *lib*.8. *diſput*.28. *n*.80. *&* 81. Adde ſatis probabile videri, quamlibet facultatem datam alicui ad effectum cauſandum in alio eſſe gratiam factam illi, cui data eſt talis facultas, etiamſi ex ſpeciali intentione ad alium referatur, ac proinde non perire morte concedentis, niſi in his caſibus, in quibus ex iure aliud colligitur, qui ſolùm duo ſunt. *Primus* in materia ambitioſa, qualis eſt beneficialis, ex *d. cap.ſi cui nulla, & cap. ſi ſuper gratia, de officio delegat. in* 6. *Alius* in materia fori contentioſi, vt *in cap. gratum, cap.relatum, de officio delegat.* ad quem reducuntur externi contractus, & negotia humana, & aliæ leges, quæ ſtatuunt mandatum expirare morte mandantis, ſic Suarez *lib*.8. *c*.31. *n*.14. & ex illo Baſil. de Leon. *lib*.8. *c*.19.§.1.*n*.5.

14. Et tandem *notandum tertiò*, ex dictis deduci quid dicendum ſit de licentia alicui conceſſa ab Epiſcopo, vel alio Prælato, eligendi Confeſſarium, an expiret mortuo concedente, vel eo amoto ab officio, re integra. Aliqui dicunt expirare, niſi Epiſcopus, præmiſſa cauſæ cognitione, & conſentiente Capitulo, eam licentiam concederet. Sic Abb. *cap. fin. n*.9. *in fine, de offic. legat.* Roland. *conſ*.38. *num*.12. *vol*.3. Angel. *verb. Indulgentia, n*.7. & *ibi* Syluest. *quæſt*.5. *dicto* 7. *n*.16. *& verb. Confeſſor*.1. *quæſt*.7. Corduba *in quæſtionar. lib*.5. *quæſt*.36. *circa principium.* Immo Felin. *in cap. licet vndique, num*.1. *ad finem, de offic. deleg.* abſolutè docet, eam licentiam perire morte concedentis. Et ratio eſt, quia hæc licentia virtute continet delegationem iuriſdictionis exercendæ, quæ ceſſat obitu delegantis, re integra, vt habetur *in cap. gratum, cap. relatum, & cap. licet vndique, de offic. deleg. Secundò*, quia ea iuriſdictio non datur Sacerdoti eligendo, donec actu eligatur, vt patet; non enim iuriſdictio dari poteſt incertæ perſonæ, gloſſ. *cap. ad hæc, de reſcript. verb. Elegerint*: at quando eligitur, non poteſt ei iuriſdictio dari ab Epiſcopo mortuo, nec datur à pœnitente, quia ſæpè eſt laicus, vel mulier: nec ſucceſſor in Epiſcopatu eam concedit, vt ſupponimus; ergo.

Sup. hoc i[n] Reſ.præterita §. Verum circa, ante medium, verſ. In ſe[-] cundo ver[...] caſu.

15. Sed mihi placet opinio aſſerentium, hanc licentiam eligendi Confeſſarij, conceſſam, ſiue à Pontifice, ſiue ab Epiſcopo, aut ab alio Ordinario potente eam concedere, non expirare morte concedentis, etiam re integra, vel amotione ab officio; quia hæc facultas, non tanquam iuriſdictio delegata, ſed tanquam gratia facta cenſenda eſt: ergo morte concedentis non expirat. Antecedens patet, quia in hoc caſu non datur directè facultas Confeſſario, ſicut contingit, quando datur illi licentia audiendi confeſſiones: ſed tota gratia conceditur directè pœnitenti, & per quandam conſequentiam, ac indirectè confeſſario electo: ac proinde ſtatim, ac conceſſa eſt, cenſetur gratia abſoluta, & perfectè facta, reſpectu pœnitentis, cui id priuilegium conceditur. Et ita hanc ſententiam tenet Gonzales *ad reg. Cancellar*.8. *gloſſ*.12. *n*.39. Suarez *tom*.4. *diſp*.27. *ſect*.4. *n*.8. *& ſeq.* Pontius *de matrimon. lib*.8. *c*.19. §.1. *num*.7. Sanchez *lib*.7. *diſp*.25. *n*.75. Henriquez *lib*.7. *c*.21. *n*.6. & alij penes ipſos.

16. Ad primum autem argumentum contrariæ ſententiæ, reſpondet Sanchez, eam iuriſdictionem non eſſe contentioſam, ſed voluntariam in foro conſcientiæ, quæ non expirat morte concedentis.

17. Ad ſecundum reſpondet Suar. *d. ſect. ſeſſ*.4.*n*.20. dictam iuriſdictionem dari à ſucceſſore, quatenus, non reuocando facultatem, virtute, ſeu tacitè illam ratam habet.

18. Reſpon

18. Reſpondet *ſecundò* idem auctor, quem ſequutus eſt Sanchez *vbi ſuprà*, eam iuriſdictionem dari à concedente licentiam, cuius virtus manet moraliter in ipſa gratia ita conceſſa: & ratio eſt, quia concedens facultatē hanc, ex tunc transfert iuriſdictionem in alium, quantum eſt ex efficacia voluntatis, quam tunc habet, quæ dum non retractatur ab ipſomet, vel ſucceſſore, ſufficit, abſque noua voluntate, & ſolùm deeſt applicatio quaſi materialis ad talem perſonam, quæ ſufficienter fieri poteſt virtute dicti priuilegij, ſeu gratiæ permanentis.

RESOL. CXLVI.

An ceſſante cauſa diſpenſationis, ceſſet ipſa diſpenſatio?

Et in exemplum huius difficultatis adducuntur diuerſi caſus in textu huius Reſolutionis. Ex part. 1. tr. 10. Reſ. 41.

ıp hoc latè Reſ. ſeq. lege ſupra ꝺctrinam ef. 74. & terius §. us ſecundæ annot.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam ſuſtinet Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 8. diſp. 30. num. 14.* & alij penes ipſum. Et ratio eſt, quia faciliùs tollitur priuilegium, quale eſt diſpenſatio, quàm ius commune, at ius commune ceſſat, ceſſante eius cauſa finali: ergo à fortiori ius ſpeciale. Multas alias rationes adducit Sanchez.

2. Sed, licèt hæc ſententia ſit probabilis; contrariam probabiliorem eſſe iudico, quam tuentur Pontius *de matr. libr. 8. c. 20. num. 4.* Salas *de legib. diſp. 20. ſect. 5. num. 64. & ſeq.* Granado *in part. 2. contr. 7. tract. 3. part. 2. diſput. 17. ſect. 4. num. 36.* Guttierrez *canon. qq. lib. 3. cap. 15. num. 30. & 132.* & nouiſſimè *tract. de matrim. cap. 126. num. 2.* cum Sà *verb. gratia, num. 6.* & alij penes ipſos: & ideò aſſero, quòd ſi quis à principio obtinuit diſpenſationem cum cauſa rationabili & ſufficienti; poſteà tamen decurſu temporis ceſſauit totaliter illa cauſa; non peccat vtens tali diſpenſatione. Et ratio eſt; quia per illam diſpenſationem verè relaxata eſt illa lex, ac eius obligatio extincta: ergo non poteſt reuiuiſcere, eò quòd cauſa ceſſauit. Cæteras rationes vide apud Sanchez, qui licèt contrariam opinionem teneat, vt diximus; tamen *in fin. num. 13.* ſic aſſerit: [Qui hanc ſententiam amplecteretur, damnari non poſſet, cùm graues, per ſe Authores habeat, nec rationibus deſtituta ſit; nec oppoſitæ ita concludant, quin ſolui poſſint. Vnde ex his infertur cum Suarez *de oblig. lib. 6. cap. 20. num. 15.* quòd irregularis diſpenſatus ad Ordinem propter paupertatem propriam, vel propter indulgentiam miniſtrorum Eccleſiæ, licèt poſteà ceſſet illa cauſa ante ſuſceptos Ordines; nihilominùs poteſt licitè ordinari ex vi illius diſpenſationis. Item, ſi quis eſſet diſpenſatus ad non ieiunandum per totam vitam, ſi illæ cauſæ poſteà omninò ceſſarent; nihilominùs poſſet vti illa diſpenſatione.] Vnde aſſerit Salas *vbi ſuprà, num. 65. in fin.* [Abſurdum aliquibus videtur, diſpenſatum in perpetuum ad eſum carnium propter infirmitatem, ea ceſſante illis veſci. Sed reſpondeo, non peccare mortaliter; ſed ad ſummum venialiter: quia diſpenſatio retinet ſuum valorem, donec reuocetur. Dices: In omni diſpenſatione intelligitur conditio, modò cauſa permaneat: ergo cauſa ceſſante ceſſabit diſpenſatio; aliàs iniquus eſſet diſpenſans, quia vellet diſpenſationem ſine cauſa manere. Reſpondetur, talem diſpenſationem eſſe abſolutam, nec iniquum eſſe diſpenſatorem, quia probabiliter putauit, cauſam fore perpetuam, & ideò diſpenſauit, vel limitauit, ſeu reſtrinxit; ſed ſciens poſteà cauſam ceſſaſſe, debet diſpenſationem reuocare. Dicendum eſt igitur abſolutè, quòd ſi valida fuit diſpenſatio in lege propria, vel inferioris, vel in iis, quæ pertinent ad ius diuinum, vt in votis, vel iuramentis; vſus talis diſpenſationis contingens poſt ceſſationem cauſæ, non eſt ex genere ſuo peccatum mortale, & probabile eſt nec eſſe veniale; ſed rem omninò licitam.]

RESOL. CXLVII.

An ceſſet diſpenſatio, ceſſante cauſa poſt integrè & perfectè obtentam diſpenſationem?

Et pro praxi prædictæ quæſtionis explanantur aliqui caſus, & tota doctrina huius Reſolutionis eſt valde notanda. Ex p. 8. tr. 3. Reſ. 24.

§. 1. PRo declaratione quæſtionis ſuppono *primum*; Licèt ceſſet cauſa impulſiua, ſeu minus principalis, adhuc manere in ſuo robore diſpenſationem, ſi non ceſſauerit cauſa finalis, ſeu præcipua. *Secundum* eſt, licèt ceſſet pars cauſæ finalis, ſi non ceſſauit omninò, ſeu quoad omnes partes, adhuc valere, & durare diſpenſationem, imò in dubio an ceſſauerit omninò cauſa, vel an cauſa, quæ ceſſauit, fuerit finalis, an compulſiua, cenſendum eſt perſeuerare diſpenſationem, & eius effectum, quia in dubio, an valeat, diſpenſatio, ſtandum eſt valori illius. *Tertium* eſt ſi poſtquam à Papa, v. g. commiſſa eſt facultas diſpenſandi, antequam Commiſſarius diſpenſet, ceſſauerit omninò cauſa diſpenſationis, nulla prorſus erit diſpenſatio, quia tempore diſpenſationis non ſubſiſtit cauſa, ſine qua Papa non dat facultatem diſpenſandi. *Quartum* eſt, ſi cum diſpenſatio reducta iam ſit ad actum irreuocabilem, ceſſet cauſa diſpenſationis, non propterea vim ſuam amittit diſpenſatio. v. g. Diſpenſauit Papa in impedimento conſanguinitatis propter paupertatem fœminæ, ſi poſt contractum matrimonium obtineat diuitias, non ideò redditur matrimonium irritum; & idem verum eſt, ſi actus, vel effectus non poteſt commodè reuocari. v. g. Collatum eſt alicui beneficium diſpenſando cum illo propter aliquam cauſam, licet poſtea ceſſauerit, non amittit beneficium, quia id foret incommodum. Similiter ſi irregularis diſpenſatus eſt ad omnes Ordines recipiendos, & poſt ſuſceptum Subdiaconatum ceſſaret cauſa diſpenſationis, poſſet ad reliquos Ordines aſcendere, quia oppoſitum eſſet illi valde incommodum & difficile.

2. His ſuppoſitis ſupereſt grauis quæſtio, an ſi poſt conceſſam diſpenſationem, & executioni mandatam, ceſſet omninò cauſa finalis diſpenſandi, & actus poſſit ſine incommodo reuocari, ceſſet diſpenſatio, nec deinceps liceat illa vti. v. g. Diſpenſauit Pontifex cum aliquo in voto caſtitatis propter vehementes tentationes, & frequentes lapſus; quæritur, an ſi decurſu temporis ceſſent omninò tentationes & lapſus, reuiuiſcat votum caſtitatis, & proinde ceſſet diſpenſatio. Similiter diſpenſauit Papa cum aliquo in præcepto recitandi, aut ieiunandi propter infirmam valetudinem, quæritur an ſi poſtea conualeſcat, teneatur recitare, aut ieiunare. Diſpenſauit denique in irregularitate propter cauſam ſufficientem, petitur an ea ceſſante, redeat irregularitas, & ſic de aliis innumeris.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & ſupra lege doctrinam Reſ. 74. & alterius §. eius ſecundæ not.

3. Et affirmatiuam ſententiam ex Sanchez nouiſſime docet P. Amicus *tom. 5. diſput. 6. ſection. 10. num. 173.* Quoniam omnis diſpenſatio præſumitur iuſte conceſſa ab ipſo diſpenſatore: vt autem ſit iuſte conceſſa, debet hanc tacitam conditionem includere,

dere, ſi cauſa propter quam conceditur, permaneat: ergo ea ceſſante, ceſſat diſpenſationis valor. Maior cũ conſequentia conſtat. Minor, in qua tantùm eſt difficultas, ſic probatur. Non minus moralis effectus voluntatis Principis diſpenſantis, eſt ipſa perſeuerantia diſpenſationis quam prima productio eiuſdem: ergo non minus perſeuerantia ipſa, quam prima productio diſpenſationis debet a iuſta voluntate Principis diſpenſantis procedere: nequit autem perſeuerantia diſpenſationis à iuſta voluntate Principis procedere, niſi ſub tacita conditione, ſi cauſa ipſa ſit perſeuerantia; ergo vt iuſta ſit voluntas Principis reſpectu perſeuerantiæ diſpenſationis, debet ad illam ferri ſub tacita conditione, ſi cauſa perſeueratura ſit. Antecedens patet: nam tam prima productio, quàm perſeuerantia diſpenſationis, eſt a Principe intenta tamquam moralis effectus ipſius. Prior conſequentia conſtat, quoniam reſpectu omnis eius, debet Principis voluntas eſſe iuſta, cuius eſt moralis cauſa. Minor probatur; nam ſicut non poteſt prima productio diſpenſationis procedere à iuſta voluntate Principis, niſi ſub tacita voluntate, ſi preces veritate nitantur, ita nec perſeuerantia eiuſdem, cùm non minus vnum, quàm aliud debeat à voluntate Principis diſpenſantis procedere.

4. Confirmatur *primò*; nam ceſſante cauſa diſpenſationis, reuiuiſcit ius commune obligans ad ſui obſeruantiam: ergo ceſſante cauſa diſpenſationis, ceſſat diſpenſationis valor. Conſequentia patet; quia valor diſpenſationis eſt deobligatio à lege communi: ergo ſi ea reuiuiſcit ceſſante cauſa diſpenſationis, ceſſat diſpenſationis valor. Antecedens probatur; nam ceſſante cauſa diſpenſationis, diſpenſatus naturali iure ſubiicitur legi communi, quia ceſſante cauſa diſpenſationis, lex naturalis dictat, diſpenſatum ſubiici debere iuri communi: igitur ceſſante cauſa, lex naturalis diſpenſatum ſubiicit legi communi.

5. Confirmatur *ſecundò*, quoniam probabilius eſt, vt ex ſuprà diſputatis conſtat, hunc non poſſe abſque peccato, ſaltem veniali, contra legem communem ſine cauſa diſpenſatione vti: ergo præſumi non poteſt, quòd Princeps talem vſum illicitum, & peccaminoſum voluerit: voluiſſet autem ſaltem implicitè, ſi abſolutè talem diſpenſationem conceſſiſſet, cuius vſus probabiliter teneri poterat aliquando peccaminoſus, & illicitus. Et hæc omnia docet Amicus *vbi ſuprà*, cui adde Portel *in reſponſ. moral. tom.2. caſ.49. num* 18. vbi ſic ait. Si Papa conceſſit Epiſcopo facultatem, vt diſpenſaret cum Petro irregulari ad Ordines ſacros recipiendos, aſſignans pro cauſa paupertatem parentum, & antequam Epiſcopus diſpenſet, ceſſauit cauſa diſpenſationis, vt quia parentes mortui ſunt, vel facti ſunt diuites præter ſpem, iam non poteſt Epiſcopus diſpenſare, cùm ceſſauerit cauſa diſpenſationis. Facultas enim illa diſpenſandi conceſſa fuit Epiſcopo conditionaliter, ſi preces veritate nitantur; & in hoc caſu iam non eſt verum, quòd parentes Petri pauperes ſunt. Sic Bonac. *punct.* 10. *num.*3. vbi ait cum Sanchez *ibi* citato, hoc eſſe intelligendum, quando cauſa diſpenſationis ceſſauit in toto vel omnino. Si enim ſolùm ceſſauit ad tempus, tranſacto paruo tempore reuixit cauſa diſpenſationis, poterit diſpenſare; quia in tali caſu non fuit cauſa verè ablata, ſed ſuſpenſa. Et hinc colligitur, quod cauſa ob quam Papa alicui concedit vt diſpenſet, non ſolùm debet exiſtere quando Papa Romæ concedit illam facultatem, vt diſpenſetur: ſed debet etiam illa cauſa exiſtere tempore, quo delegatus à Papa diſpenſat. Bonac. *citat. punct.* 10. *n.*4. cum aliis *ibid.* citat.

6. Licèt aliqui DD. graues citati à Bonac. *punct.* 10. *num.*4. cenſeant, quod diſpenſatio iam obtenta ob cauſam tunc ſubſiſtentem, non ceſſet, etiamſi poſtea ceſſet cauſa: verior tamen, & tutior ſententia eſt, quòd ceſſante cauſa ob quam diſpenſatum eſt, ceſſat etiam diſpenſatio: hanc tenet Sanchez, Tiraquellus & multi ab vtroque citati, quos ſequitur Bonacin. *punct.*10. *num.*5. & 9.§. *Hac ſententia.* Probatur, quia diſpenſatio pendet à voluntate ſuperioris: ſuperior autem non cenſetur velle, vt locus diſpenſationi ſit, ſi cauſa diſpenſationis ceſſet. Non enim præſumitur velle aliquem ab obligatione legis eximere, eique concedere facultatem faciendi contra legem non ſubſiſtente iuſta cauſa, alioqui talis conceſſio, ſeu diſpenſatio eſſet iniqua. Et vltra alia exempla adducta à Bonacina, facit exemplum in praxi: nam diſpenſatio veſcendi carnibus in Quadrageſima ob certam infirmitatem, ceſſat ceſſante illa infirmitate, quæ fuit cauſa diſpenſationis, & hoc exemplum recipitur communiter in tota Eccleſia. Hinc ſequitur *primò*, diſpenſatum in ieiunio propter aliquam infirmitatem, teneri ad ieiunium ceſſante infirmitate. Sequitur *ſecundo*, diſpenſatum in aliqua lege humana, vel diuina, vt in iuramentis, vel votis, non videri immunem à peccato iuxta materiæ, & præcepti grauitatem, ſi tali diſpenſatione vtatur poſtquam omninò ceſſauit cauſa diſpenſationis. Ita Portel.

7. Sed negatiuam ſententiam ſatis probabilem, & tutam in praxi exiſtimo, & ita ex Suarez Salas, & aliis, docet ſapientiſſimus P. Granadus *in part.2. controu.7. tractat.*3. *part.*2. *diſput.*17. *ſect.*4. *num.*36. Et patet apertè ex gloſſa *in cap. ex tua, de filiis presbyter.* verb. *irritare*, vbi ait, diſpenſationem ſemel factam non eſſe amplius reuocandam, ſicut nec iniuriæ remiſſionem. Sentit ergo non ceſſare, niſi reuocaretur, poſtquam ſemel conceſſa eſt.

8. Probatur aſſertio, vnica ratione: diſpenſatio eſt relaxatio, virtute cuius eximitur ſubditus ab obligatione legis, ita vt perinde poſſit contra legem operari, ac ſi lex non eſſet: ergo etiamſi ceſſet cauſa diſpenſationis, non ceſſat diſpenſatio. Probatur conſequentia, quia ceſſatio cauſæ non obſtat, quo minus illa relaxatio verè facta fuerit: ergo non obſtat, quominus extincta ſit obligatio; ergo adhuc manet ſubditus deobligatus.

9. Confirmatur *primò*, quia legiſlator eſt, qui imponit obligationem ſeruandi legem; ergo vt ſubditus teneatur illam ſeruare quando ceſſat cauſa diſpenſationis, neceſſe eſt iterum à Legiſlatore imponi obligationem: ſed ex nullo capite colligi poteſt hæc impoſitio; ergo adhuc ceſſante cauſa diſpenſationis retinet diſpenſatio vim ſuam, qua abſtulit obligationem.

10. Dices legiſlatorem diſpenſaſſe ſub tacita conditione, quòd nimirum cauſa diſpenſandi duraret, vnde ea non durante, quaſi reuiuiſcit obligatio legis, quippe quæ ſolùm ablata fuerat pro tempore, quo cauſa duraret. Sed hoc facilè refellitur, quia falsò ſupponitur ineſſe diſpenſationi hanc tacitam conditionem: verba enim diſpenſationis abſoluta ſunt, & nullam conditionem eiuſmodi ſignificant, vt videmus in quotidianis diſpenſationibus.

11. Confirmatur *ſecundò*, quia quod ſemel deſtructum eſt, non reproducitur niſi ab eo, qui habet vim reproducendi, ſed ſolus legiſlator eſt, qui habet vim reproducendi, ſeu iterum condendi legem, ergo quandiu ille non condit iterum illam, non redit lex. Sola autem ceſſatio cauſæ non eſt ipſe legiſlator; ergo non habet vim faciendi, vt redeat iterum lex.

12. Nec obſtat dicere, quòd abſurdum eſt, ſi alicui detur diſpenſatio ad edendas carnes propter infirmam

infirmam valetudinem, aut dubium de illa, poſſe etiam comedere carnes, licèt omninò conualeſcat, & manifeſtum ſit poſſe iam à carnibus abſtinere. Et idem eſt de illo, cum quo diſpenſatum fuiſſet in lege ieiunij.

13. Nam reſpondet Suarez eſſe aliquas diſpenſationes, quæ habent tractum ſucceſſiuum, quarum vſus nimirum non conſiſtit in indiuiſibili, ſed per multos dies, aut actiones exercendus eſt, & eiuſmodi verum eſſe, ceſſante cauſa ceſſare diſpenſationem; quia non eſt conceſſa niſi pro tempore, in quo durat cauſa. Itaque diſpenſatus in lege ieiunij, vel abſtinentiæ à carnibus ob infirmam valetudinem, non poteſt vti diſpenſatione in diebus, in quibus benè valet, quia diſpenſatio hæc habet tractum ſucceſſiuum, & non conceditur niſi ſub ea conditione, quòd nimirum cauſa perſeueret. Sed hæc ſolutio difficilis eſt: nam in aliis diſpenſationibus reperitur iſte tractus ſucceſſiuus, quas tamen Suarez non dicet ceſſare ceſſante cauſa. v. g. Diſpenſatio conceſſa eſt alicui vt ducat vxorem propter periculum incontinentiæ, poteſt iſte ducere vxorem cras, vel poſt menſem, vel annum; & tamen ſi hodie poſt obtentam diſpenſationem voti caſtitatis ceſſet tale periculum, poterit nihilominus matrimonium inire. Et diſpenſatus in irregularitate propter paupertatem, poteſt hodie, vel cras, vel poſt menſem ordinari, licèt parentum neceſſitas ceſſet, antequam ordinari incipiat.

14. Propterea fortaſſe Ioannes de Salas *ſuprà, in fine illius ſectionis*, concedit poſſe illum hominem non ieiunare, aut comedere carnes, etiamſi ceſſet cauſa diſpenſationis, quin propterea peccet niſi ad ſummum venialiter. Quam ſolutionem ſic explico; dupliciter poteſt Pontifex cum aliquo diſpenſare in ieiunio ob infirmitatem; vno modo, quia infirmitas eſt temporanea, & quæ prudenter credunt poſt aliquod tempus ceſſatura, & tunc ſine dubio non poteſt infirmus vti diſpenſatione, cùm iam conualuerit, quia ſaltem tacitè conceſſa eſt pro tempore determinato, in quo durauerit infirmitas, non pro maiori: altero modo, quia infirmitas arbitrio Medicorum creditur ſemper duratura; ſolent enim eſſe aliqua morborum genera, quæ prudenter creduntur non finienda, & tunc exiſtimo poſſe infirmum vti diſpenſatione, ac proinde comedere carnes, v. g. per totam vitam, licèt fortaſſe conualeſcat; quia diſpenſatio fuit abſolutè data, & in perpetuum: quòd autem caſu extraordinario ceſſauerit cauſa, non tollit conceſſionem abſolutam, & ſine limitatione, quam prudentiſſimè tribuit Pontifex. Quod autem Salas addit, ad ſummum pèccaturum venialiter illum qui tunc vteretur diſpenſatione, non improbo, quia aliquid indecori affert nunquam ieiunare, cùm nihil ſit, quod obſtet.

Cæteras rationes, quas contra hanc negatiuam ſententiam adducit Sanchez optimè ſoluit Granadus *vbi ſuprà*. adi illum, & non pigebit.

15. *Nota* tamen quòd poſt hæc ſcripta inueni Io. Præpoſitum *in part. 2. D. Thom. quæſt. 97. dub. 3. num. 31.* hanc pertractare quæſtionem, & ſententiam negatiuam tanquam probabilem admittere: vnde non grauabor hìc per extenſum eius verba apponere. Sic itaque aſſerit. Notandum quando alicui diſpenſatio eſt conceſſa, eam non ceſſare, quamuis diſpenſatus renunciet, niſi renuntiatio acceptetur à Legiſlatore legis, & hoc iugum implicitè rurſum ab eodem imponatur; quia ſubditus non poteſt ſua authoritate ſibi legem imponere à qua eſt liberatus. Similiter non ceſſat diſpenſatio, ſi antequam aliquis ex ea operetur, ceſſet cauſa, quia cauſa, adfuit quando gratia facta eſt ſcilicet quando ſublatum fuit vinculum legis, quæ quoad remotum effectum non debet perdurare. Aliqui aliter ſentiunt, ſed quod diximus videtur probabilius, quia per diſpenſationem legitimè factam ius eſt acquiſitum diſpenſato, quando autem alicui ius eſt acquiſitum, non ſolet reuocari ex cauſæ ceſſatione.

16. Confirmatur; quemadmodum eſt legiſlatoris legem condere, ita eius eſt alicui obligationem illius de nouo imponere; quando ergo aliquis per diſpenſationem à lege eſt exemptus, vt iterum ea obligetur ceſſante cauſa, debet à legiſlatore imponi; ex nullo autem capite deducitur imponi, quia ceſſatio cauſæ non aptè concludit deciſionem effectus, vt etiam patet in naturalibus. Si tamen ſolum datum eſſet mandatum diſpenſandi, illud non poſſet mandari executioni ſi cauſa ceſſaret, poſſet tamen ſi quando cauſa reuiuiſceret.

17 Aduerte tamen aliquos contrarium tenere, quia eſt gratia facta diſpenſando, vnde cenſent poſſe fieri quamuis committens mortuus ſit, quod non videtur omninò improbabile.

18. Dices, ex paulo antè dictis ſequeretur eum, qui non valens ieiunare, impetraſſet diſpenſationem, poſſe non ieiunare, quamuis non eſſet debilis. Reſpondeo negando ſequelam; ſi diſpenſans non ſupponatur peccare in ſua diſpenſatione; ſed velle prudenter diſpenſare, quia hæc diſpenſatio generali modo facta eſt virtute multiplex, & virtute includit conditionem quandiu cauſa ad diſpenſandum durabit. Videri poteſt Layman *de legibus, cap. 2. num. 16.* & quidam alij, qui cenſent quando diſpenſatio eſt de re diuidua & ſucceſſiua, & conceſſa eſt ob cauſam diuiduam, ceſſante cauſa ceſſare diſpenſationem, quia diſpenſatur quamdiu fuerit cauſa: in præſenti autem non perdurat cauſa, vt ſuppono, Aliqui tamen non improbabiliter cenſent, quòd quando diſpenſatio facta eſt eo quòd iudicio Medicorum infirmitas cenſeatur futura perpetua, cenſeri poſſit abſoluta, & non tenetur aliquis ieiunare quamuis valetudinem recuperet. Hucuſque Præpoſitus.

RESOL. CXLVIII.

An ſi diſpenſatus circa aliquod impedimentum criminis, poſtea incidat in aliud ſimile crimen teneatur mentionem facere de priori diſpenſatione, & quid de criminibus diuerſi generis? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 75.

§. 1. Reſpondeo in eo caſu, quo circa idem peccatum, vt circa idem crimen occiſionis vxoris, & adulteri cum animo ducendi adulteram, ſit ſemel diſpenſatum, vt eam ducat, ſi iterum diſpenſatur ille incidat in aliud ſimile crimen, & petat ſecundam diſpenſationem, hanc ſecundam non valere, niſi fiat mentio prioris. Patet, quia non cenſetur Pontifex bis velle remittere idem genus peccati, iuxta *l. 3. Cod. de Epiſcopali audientia*, ibi, *remiſſionem veniæ crimina niſi ſemel commiſſa non habeant*, ſi autem eſſet aliud genus criminis, vt fides data cum adulterio, tunc ſemel impetrata diſpenſatione ad vnum matrimonium propter primum crimen, ſi adhuc impetratur ſecunda diſpenſatio propter ſecundum, primæ non eſſet mentio neceſſaria; quia peccata ſunt diuerſa, & vnius remiſſio non obeſt remiſſioni alterius. Ita Couarruuias *lib. variarum, cap. 20. num. 3.* Guttierr. *qq. canon. lib. 2. cap. 15. numer. 89.* quibus adde Ochagauiam *de ſacrament. Matrimon. diſpenſat. tract. 1. quæſt. 9. num. 17.* qui etiam contra Sanchez *lib. 8. diſput. 22. num. 22.* docet, exiſtente priori diſpenſatione nulla, non eſſe neceſſarium, eius mentionem facere in ſecunda, ſiue prior ſit conceſſa cum

cum limitatione, & ſecunda minimè, ſiue vtraque ſit conceſſa abſolutè. Ita ſentiunt, dum de reſcriptis loquuntur, Molina *lib.4. de primogenis, c.3. n.32.* & P. Molina *tom.3. de iuſtit. diſput.656. num.2.* Probatur hoc reſponſum; quia efficere mentionem eius diſpenſationis nullius, non eſt neceſſarium ex diſpenſatione alicuius iuris, vt conſtat; præterea non eſt neceſſarium ex natura rei, quia cùm prior diſpenſatio fuerit nulla; non eſt maior ratio habenda illius, quàm ſi nullo modo fuiſſet conceſſa; ergo tacere illam in petitione diſpenſationis ſecundæ, non poteſt obeſſe ſecundæ diſpenſationi concedendæ.

RESOL. CXLIX.

An diſpenſatio obtenta per vim, & metum ſit valida? Ex part.8. tr.3. Reſ.76.

§.1. Reſpondeo, quòd diſpenſatio conceſſa ex iuſta cauſa, etiamſi concedatur propter metum cadentem in virum conſtantem, valida eſt. Patet, quia de iure naturæ valida eſt, & aliàs de iure poſitiuo non annullatur voluntas coacta concedentis diſpenſationem, quia de tali iure non conſtat nobis; ergo illa diſpenſatio ex nullo cap. erit inualida; & licet *in cap. vnico, de his, quæ vi, in 6.* annulletur abſolutio à cenſura, quando metu extorquetur, hæc lex, tanquam odioſa, non eſt extendenda ad alium caſum, vt probè conſiderauit Suarez *tom.2. de religione cap. fin.* Et voluntas diſpenſandi ſufficientibus ſignis externis explicanda eſt; nulla tamen eſt præſcripta forma verborum, aut ſignorum, quibus explicetur, vt notauit Syluester *verb. votum 4. quæſt.8.*

Sup. hac nullitate in to. 5. tr. 1. Reſ. 20. &c.

Sup hoc infra Reſ. 156. & in alia Reſ. eius nor. pro hac quæſt.

Vide circa præſentem quæſtionem inter alios Caſtrum Palaum *tom.1. tract.3. diſput.6. punct.16 §.1.*

RESOL. CL.

An ſi quis petat facultatem à Superiore ad diſpenſandum in quodam caſu quem, data opera, non explicat, quia timet de excluſiua Epiſcopi, impetratio ſit valida? Ex part.8. tr.3. Reſ.52.

§.1. Negatiuè reſpondeo cum Salas *de legib. diſput.20. ſect.15. num.122.* vbi ſic ait. An ſi quis petat facultatem à ſuperiore ad diſpenſandum in quodam caſu cum aliquo, non exprimens, quis ſit ille caſus, quia credit, ſi exprimeret, negandum illi eſſe facultatem, ſit valida, Reſpondet Sanchez *num.24.* Si petens norit, prælatum eſſe in contraria voluntate habituali: quia in ſimilibus caſibus nunquam vult diſpenſare, vel quòd ſe non poſſe opinetur, vel quòd nolit, non valebit impetratio: nam concedendi intentio deficit. Quia ſicut in generali conceſſione non veniunt intelligenda, quæ quis veriſimiliter non eſſet in ſpecie conceſſurus, *reg. in generali, de reg. iur. in 6.* ita nec in illa indeterminata conceſſione venit caſus, qui habituali concedentis voluntati aduerſatur. Si autem non adeſſet hæc habitualis voluntas, nec opinio contraria, ſed tantùm creditur, fore, vt à conceſſione aliqualiter retardetur, & fortè nolit, eo quòd minutiſſima ſpectet, vel ſcrupulis agitetur, valida erit impetratio: quia abſolutè Prælatus conceſſit, & nulla eſt actualis, vel habitualis voluntas. Hæc ille. Sed priorem partem intelligo eſſe veram, ſi nomine habitualis voluntatis intelligatur præcedens voluntas formalis ſpecialis, vel generalis non reuocata, quam communiter vocamus virtualem; quia manere cenſetur, dum non retractatur. Hucuſque Salas; cui adde Bonacinam *de legibus, diſput.2. quæſt.2. punct.5. numer.22.* & nouiſſimè Perez *de matrimonio, diſputat.46. ſect.8. num.10.* circa præſentem quæſtionem, ſic aſſerit. Quid dicendum de conceſſione impetrata ab Epiſcopo, vel alio ſuperiore, ad diſpenſandum in quodam caſu, quando impetrans datâ operâ tacet caſum, quia exiſtimat fore, vt eo expreſſo Prælatus deneget: & prælatus non interrogans caſum, ſed fidens petenti, concedit illi ſuas vices ad diſpenſandum? iuxta ſuperiorem doctrinam, meo iudicio, eſt diſtinguendum. Nam ſi petens ſciat Prælatum eſſe in contraria voluntate habituali iuſta & rationabili, quia in ſimilibus caſibus nunquam vult ex rationabili cauſa diſpenſare, non valebit impetratio, quia concedendi intentio deficit. Nam ſicut in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis veriſimiliter non eſſet in ſpecie conceſſurus, *reg. in generali, de regul. iuris in 6.* ita nec in illa conceſſione determinata, venit caſus, qui habituali, ac prudenti concedentis voluntati aduerſatur. Si autem non adeſſet hæc habitualis voluntas rationabilis, & ex iuſta cauſa, nec opinio contraria probabilis, ſed tantùm creditur fore, vt à conceſſione aliqualiter retardetur, & fortè nolit, quia minutiſſima ſpectet, vel ſcrupulis agitetur, valida erit impetratio; quia abſolutè Prælatus conceſſit, & nulla eſt actualis vel habitualis voluntas rationabilis in contrarium.

2. Et tandem, non deſeram hîc apponere verba Portel *in reſponſ. moral. tom.2. cap.44. num.15.* ita aſſerentis. Si aliquis indigebat diſpenſatione in certo caſu, & noluit caſum manifeſtare ſuperiori, timens; quòd ipſe ſuperior non erat diſpenſaturus: & ideò obtinuit ab illo facultatem, vt alius ſecum diſpenſaret, non exprimendo ſuperiori qui caſus eſſet; & ſuperior commiſit alteri vt cum illo diſpenſaret: quæritur an iſta diſpenſatio fuerit valida? Reſpondeo, quòd ſi iſte ſuperior habuit antea animum nunquàm in tali caſu diſpenſandi, quia fortè credebat ſe in tali caſu non poſſe diſpenſare, idque aliquando ore protulit, in tali caſu diſpenſatio eſt inualida, quia non adeſt intentio concedendi: ſicut enim in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus, ſi ſpecialiter rogaretur, vt dicitur *de regul. iuris in 6.* Ita nec in illa indeterminata conceſſione venit caſus, quem veriſimiliter non eſſet conceſſurus, quique virtuali concedentis voluntati repugnat. At ſi ſuperior nunquam habuit animum non diſpenſandi in tali caſu, & aliàs poterat diſpenſare, valida eſt diſpenſatio, & diſpenſationis conceſſio. Ratio eſt, quia facta eſt ab eo, qui facultatem, & voluntatem diſpenſandi habebat. Ita Portel.

RESOL. CLI.

An forenſes, & peregrini poſſint diſpenſari ab Epiſcopis, etiam ſi breui tempore in eorum Diœceſi, commorentur?

Et quid de Scholaribus, Prætoribus, Medicis, Officialibus, &c? Ex p.8. tr.3. Reſ.47.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Baſilius Pontius *de Matrim. lib.8. cap.7. numer.7.* putat enim peregrinos, & forenſes, etiamſi breui tempore commorentur poſſe à Diœceſano illius loci diſpenſari in legibus, votis, & iuramentis, ſicuti poſſunt reliqui alij ſubditi. Probat hanc ſuam ſententiam; quia peregrini, ratione habitationis ſubduntur legibus illius oppidi, quà tranſeunt: ergo non deficit illis ſubiectio neceſſaria ad diſpenſationem obtinendam.

Sup. hoc infra in to. Reſ. 13. gulariter à medio §. 1. Nam & §. ſeq.

Sup. his in Reſ. not. præteritæ in eius §.1. & in alio verſ. eius primæ not.

obtinendam. Quòd ſi Congregatio Concilij, prout refert Farinac. *ſeſſ.24. Trident. cap.6.* declarauit, forenſes & peregrinos poſſe abſolui ab Ordinario loci, quo tranſeunt, non tamen diſpenſari; non eſt, quia deficiat iuriſdictio, & poteſtas ad concedendam diſpenſationem; ſed quia regulariter deficit cauſa requiſita. Vnde ſi cauſa adeſſet, credo diſpenſari poſſe.

2. Sed Suarez *de relig. tom.2. lib.6. de voto c.11. num.11.* Garcias *de beneſ. part.11. num.139.* & alij aſſerentes, vt is, cum quo diſpenſatur, habeat domicilium in Diœceſi Epiſcopi diſpenſantis. Ratio eorum eſt, quia, quouſque quis non acquirit domicilium in illa Diœceſi, non cenſetur verè ſubditus illius Epiſcopi: ergo non poteſt ab eo diſpenſari in lege Pontificis, votis, iuramentis, &c. Et hanc ſententiam tenet etiam Panormitanus *in cap. nullus, n.4. de paroch.* Roſella *verb. Domicilium, num. vnico,* vbi Angelus *num. vnico, ad finem.* Syluester *num.2.* Tabiena *ad fin.* vbi dicunt, Epiſcopum loci, vbi ſcholares, cauſa ſtudij, habitant, non eſſe eorum proprium paſtorem, quo ad Sacramenta voluntaria. Ex quo inferunt Panormitanus, Angelus, Syluester & Tabiena, non poſſe vota dictorum ſcholarium commutari: quia defectu animi perpetuò commorandi, non efficiuntur ſubditi, quoad Sacramenta neceſſaria, vt Confeſſionis, & Communionis. Idem videtur clarè tenere Speculator *titul. de diſpenſat. §. conſequenter, num.5.* vbi ait, Legatum, cui indultum eſt, poſſe diſpenſare cum irregularibus, in prouincia ſibi commiſſa non poſſe diſpenſare cum Scholaſticis, & alienigenis, intra illam ad tempus degentibus, ſed cum perpetuò moraturis.

p. hoc in- in tr. 3. ſ. 13. §. ad literam, ad edium.

3. Verùm alij in hac quæſtione, mediam tenuere ſententiam, & ideo docent, vt forenſes, ſeu aduenæ poſſint diſpenſari ab Ordinario loci, in quo repetiuntur, requiri, & ſatis eſſe, vt illuc confluant, animo ibi habitandi aliquo tempore diuturno, vt pro maiori parte anni, vel ad expediendum aliquod negotium, quod breui tempore expediri non ſolet. Et ita tenent Henriquez *lib.6. cap.14. num.8.* Leſſius *lib.2. capit.40. dub.19. numer.121.* & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.3. de Matrimon. diſput.23 numer.12. & ſeq. & in ſumma tom.1. lib.4. cap.37. num.27.*

4. Probatur hæc opinio, quia ratione huius habitationis diuturnæ, contrahit quis quaſi domicilium, & ſortitur forum externum, vt poſſit ibi de alibi geſtis conueniri: ergo etiam in rebus ſpiritualibus, quales ſunt diſpenſationes, acquiret quaſi domicilium, & ſortietur forum ex hac diuturna habitatione, cùm vterque forus æquè iuriſdictionem petat. Confirmatur, quia durum videtur, vt ſcholaſtici, & alij, qui maiori parte anni, immò & multis annis, in aliqua Diœceſi habitant, non poſſint ibi votorum, & aliorum caſuum diſpenſationem obtinere.

5. Et hæc opinio nullam difficultatem habet quando neceſſitas hoc poſtularet, & ita videmus, Epiſcopos, tempore Quadrageſimæ, & Vigiliarum, indifferenter diſpenſare cum omnibus, qui in eorum Diœceſibus commorantur, vt poſſint veſci cibis paſchalibus, etiamſi aliàs votum ieiunandi haberent. Item diſpenſant, vt in feſtis exerceri poſſint opera ſeruilia. Ratio huius eſt, nam cùm neceſſitas diſpenſandi in his frequenter accidat, rationabiliter interpretatur voluntas aliorum Ordinariorum, vel Summi Pontificis, vt quilibet Epiſcopus poſſit diſpenſare etiam cum exteris, qui aliàs ſibi ſubditi non ſunt. Sicut, quamuis Epiſcopi non poſſint ex ſe diſpenſare in legibus Pontificis: tamen in quibuſdam caſibus aliquando poſſunt, ex præſumpta voluntate Pontificis.

6. *Nota* tamen, omnes iſtas tres ſententias Caſtrum Palaum *tom.1. tract.3. diſput.6. punct.7. §.1. numer.5.* putare probabiles eſſe. Sed ipſe aliter hanc quæſtionem explicat. Sic itaque aſſerit. Vt veritas cognoſcatur aliter de diſpenſatione in lege municipali, & communi, & aliter in diſpenſatione voti, iuramenti, & cuiuſlibet alterius ſpeciei impedimenti, dicendum exiſtimo. Et quidem de diſpenſatione legis municipalis, & communis affirmo cum prima ſententia, diſpenſari poſſe forenſem à ſuperiore illius loci, ſicuti quemlibet alium ciuem; quia ad ſuperiorem illius loci pertinet, vt omnes ibi commorantes leges obſeruent. Ergo etiam pertinet cauſas perpendere, quæ earum obſeruationem impediunt, vel excuſant. Ergo etiam perpendere cauſas, quæ petunt diſpenſationem concedere; ergo & diſpenſare. Confirmo. Forenſem diximus obligari legibus loci illius, quo tranſit, ne deformitatem cauſet. Ergo ſuperior loci illius iuriſdictionem habet cogendi illum ad talem obſeruationem. Ergo & iuriſdictionem, vt poſſit ex cauſa obligationem relaxare. Aliàs forenſis deterioris conditionis eſſet quolibet incola, ſiquidem eſſet obligatus legibus, ſicut ſunt incolæ, & non haberet recurſum ad obtinendam diſpenſationem illarum.

7. De diſpenſatione autem voti, iuramenti, aut alterius ſingularis impedimenti, nullo modo credo ex habitatione tranſeunte acquiri ſubiectionem ſufficientem, vt poſſint à ſuperiore illius loci; quia hæc iuriſdictio multum pendet ex conſuetudine. At hæc conſuetudo ſufficienter declaratur à congregatione Cardinalium admittente abſolutionem propter eius neceſſitatem, negante tamen diſpenſationem, quia ita neceſſaria non eſt. Ergo non debet admitti. Quamobrem Baſilius, qui affirmabat cum his diſpenſare poſſe Ordinarium loci, vbi commorantur, ſubdit id fieri debere vrgente cauſa, vt ſi contrahendum eſſet matrimonium ad reſtaurationem alicuius damni illati fœminæ, vel ad legitimationem filiorum parente exiſtente in mortis periculo, in quibus caſibus concederem eos diſpenſari poſſe non ex iuriſdictione, quam per ſe habent Ordinarij loci circa forenſes ad hoc voluntaria; ſed ex præſumpta voluntate ſuorum Ordinariorum.

8. Ex habitatione autem diuturna, ſi domiciliaris non ſit, probabilius credo non ſufficere, vt loci illius Ordinarius diſpenſationem concedat. Moueor præcipuè ex declarationibus Cardinalium relatis à Garcia, & Farinac. *ſuprà*, quæ de hoc caſu expreſsè loquuntur; inquit enim Congregatio: Abſoluere Ordinarius poteſt ex decreto Trident. in ſacramento Pœnitentiæ forenſem, qui gerit officium Prætoris, Medici, vel officialis, qui habet domum, & commoratur in ciuitate, vel Diœceſi, & in eis Eccleſiaſtica Sacramenta percipit, non tamen poterit cum eiſdem diſpenſare. Item eſt alia declaratio: Qui non eſt ſubditus Epiſcopi, puta Medicus, Prætor, & ſimiles cæteri, qui tantùm habitant in ciuitate, hoc de certo comprehenduntur, etiamſi commiſerint crimina in aliis ciuitatibus: habita tamen hac diſtinctione, quòd ſcilicet poſſint abſolui in ſacramento Pœnitentiæ à ſuis criminibus, non tamen diſpenſari. Et ita Gregorius XIII. audita relatione Congregationis declarauit. Hucuſque Pontius.

Sup. hoc in Reſ. not præteritæ, ſignanter prope finem à Verſ. docet non habere.

Sed vt verum fatear, ſtantibus ſupradictis declarationibus ſacræ Congregationis, adductis, non videtur recedendum ab illis.

RESOL

RESOL. CLII.

An Clericus in Minoribus conſtitutus poſſit exercere medicinam ſine alia Pontificia diſpenſatione?
Et quid, ſi ſit Clericus in Sacris, aut Beneficiarius? Ex p.6. tr.7.& Miſc.2. Reſ.50.

Sup. hoc in Reſ.1. not. ſeq. & in Reſ. 2. §, Hinc. Sup his Beneficiariis in tom.5. tr.5. Reſ.73.§ vlt. & ex Reſ.71. lege doctrinam § ſed circa, & pro Clericis in Sacris ibidẽ curſim in fine §. dicti & magis late in Reſ. 74. & vide etiã Reſ.72.

§. 1. NEgatiuè videtur reſpondendum ex Pirrho Conrado *de diſpenſatione, lib.5 capit.4.* Sed ego inuenio Doctores communiter docere licitum eſſe Clericis medicare in Minoribus conſtitutis: ſecus vero ſi ſint in ſacris, vel beneficiarij. Ita Nauarrus *conſil.3. ne Cleric. vel Monach. ſæcularib. negot. ſe immiſceant.* Graffius *in deciſionibus, tom.1. lib.2. cap.66. num.6.* Zerola *in praxi, part.2. verb. Medici.* Auila *de cenſur. part.7. diſputat.6. ſect.1. dub 10.* & nouiſſimè Paulus Squillante *de obligation. Cleric. part 2. dub. 17. num.52.* Probatur ex *cap.2. de poſtulat.* Et quia non reperitur eis hoc exercitium interdictum: & facit textus *in cap. ſententiam, ne Cleric. vel Monach.* in eo quod prohibet eis artem Chirurgi, quæſtionem vel inciſionem inducit: ſed in phyſica hoc ceſſat: ergo, &c. Vnde ego olim conſului Clericum minorum, qui phyſicam exercuerat tanquam peritus in arte cum omni circumſpectione & diligentia neceſſaria, & cùm conſcientiam haberet quietam, & ſine remorſu potuiſſe ſine vlla irregularitatis diſpenſatione ad ſacros Ordines aſſumi: ita tamen vt in poſterum artem illam non exerceret: nam vt diximus, neque beneficiariis, neque ſacris Ordinibus initiatis hoc fieri ſine pontificia diſpenſatione permiſſum eſt: licet aliquando non nego poſſe gratis perſonis miſerabilibus & conſanguineis mederi, vt obſeruant Doctores penes Squillante *vbi ſuprà*, & docet noſter Nauarrus *de priuil. miſerabil. perſon. priuil.83.*

Sup. hoc aliquando in §. vlt. Reſ. 3. no. præteritę & in alio eius annot.

RESOL. CLIII.

Ex pluribus reſcriptis à Pontifice impetratis quodnam ſit præferendum? Ex part.8. tr.7. & Miſc. 1.Reſ.4.

§. 1. CAſus in praxi ſæpiùs accidere poteſt, & de illo ex neotericis agit Honorius Van Axel. *in compend. iuris Canon. lib.1. titul.3. num.22.* vbi ſic ait: Reſcriptum poſterius derogat priori, de quo mentionem facit *cap. cæterùm, §. 1. de reſcriptis, cap. inter monaſterium, de re iudic. cap. coram, de officio delegat.* ſi in eadem cauſa ad lites impetretur, Felinus *in cap. cæterùm, num.7. hoc titulo*, debet fieri mentio ne dum de primo reſcripto, ſed etiam de omni notabili clauſula eius, puta quòd fuerit communi conſenſu impetratum, *cap. cæterùm, hoc titul. cap. ex conqueſtione, & ibi* Butr. *in 3. not. de reſtit. ſpol. arbitrio iudicis.* Panorm. *in dict. cap. ex conqueſtione, n.4. de reſtit ſpol.* quia iura volunt de prioribus literis faciendam eſſe mentionem ſpecialem, *cap. ex literis, de dol. & cont. cap. in noſtra, hoc tit.* ac de proceſſu inchoato, *cap. inter de re iudic.& ibi* gloſſ. Alleg. concord. *cap. vt debitus, de appell. & ibi* gloſſ. *in verb. ſi dicat.* Panormit. *in cap. ſuper literis in 6. reg. hoc tit.* ſi impetretur ab eodem ad beneficia diuerſa, ſicut Eccleſias; in ſecundo de primo, & proceſſu ex primo reſcripto ſecuto, etiam debet fieri mentio, *cap. in noſtra, hoc tit. & ibi* Panormit. *ſub num.6. & n.7.* &c. aliàs neutrum valet, quia præſumitur impetraſſe fraudulenter. Panormitanus *in dict. cap. in noſtra, poſt num.5. & ibi* Ioannes Andreas & Butr. niſi ipſe vnum reſcriptum impetrauerit per ſe, & aliud impetrauerit eius procurator eo ignorante; quo caſu datur illi optio, quonam reſcripto vti velit *cap. gratia, hoc titulo, in 6.* ad idem verò beneficium, ab eodem plura poſſunt impetrari reſcripta, ex poſt facto ad cautelam nulla priorum facta mentione Panormitanus *in dicto cap. in noſtra, num.6. cap. poſt electionem, & cap. ex parte* Aſten. *de conceſſione præbend.* Huc uſque Honorius.

2. Sed non deſeram etiam hîc apponere verba Andreæ Vallenſis *in Paratul. ad Decretales lib.1. tit.3. §.5. num.1.* vbi ita aſſerit: Si duo diuerſi ad vnum idemque beneficium reſcriptum impetrent; vel etiam ad vnam eandemque litem diuerſa reſcripta ad diuerſos iudices; poſterius priori præferetur, ſi modò prioris mentionem facit: aliàs valebit prius, & poſterius ſubreptitium habebitur, nec obtinebit alicuius roboris firmitatem. *cap. cæterùm hoc titulo.* Niſi primum fuerit impetratum communi conſenſu partium, nam tunc non valet ſecundum impetratum per alteram partem, hoc tacito, *dicto cap. cæterùm*, aut niſi prius ſit generale & poſterius ſpeciale, quia tum ſpeciale poſterius derogat generali priori, quantum ad ea, quæ in ſpeciali ſpecialiter, & contraria contentis in generali exprimuntur, vel in generali non exprimuntur, licèt prioris mentionem non faciat, *capit. 1. & capit. paſtoralis, §. quoniam, eod. tit.* Idipſum obtinet quoque, ſi ſpeciale priùs fuerit impetratum, quia generi per ſpeciem derogatur, *cap. generi, de regulis iuris in 6.* & quia generalis diſpoſitio, quæ ſequitur, non refertur ad ſpecialem præcedentem, *l. ſanctio legum, ff. de pœnis.* Quod ſi vtrumque ſit generale, illud attenditur, quod eſt magis ſpeciale. Rebuffus *in dicto tractatu de Reſcriptis, num.104.* Non mirum videri debet, per poſterius reſcriptum reuocari prius: id enim non fit ſine cauſa, cùm quod ad preces ſupplicantis largitur Pontifex, ſit veluti precarium quod jure communi ad voluntatem dantis reuocari poteſt, *l. ait prætor, ff. de precario.*

3. Quod tamen dicitur, *in dict. cap. cæterum*, ſecundum reſcriptum, non habita mentione de priore, non valere, intelligendum eſt, ſi pars opponat. Abbas, & alij ibid. Facit *cap. plerumque, eodem titulo*, vbi poſt annum valent ſecundæ litteræ, quando aduerſarius primis non fuit vſus: nam inde ſequitur, non fuiſſe ab initio nullas. Quòd ſi quis, impetrato reſcripto, videat ſibi fore damnoſum; non cogitur illud præſentare, *capit. ex conqueſtione, de reſtitut. ſpoliatorum.* Imò poteſt ei renuntiare, etiamſi præſentauerit. Abbas *ibidem*, etiam poſt citationem modò parti ſatisfaciat de expenſis, & intereſſe. Aliud dicendum, ſi parti ſit aliquod ius quæſitum. Et hæc omnia docet Vallenſis *loco citato.*

4. Non deſinam tamen hîc adnotare, ſupradicta procedere in Reſcriptis in quibus agitur de conceſſione facta per viam ſimplicis gratiæ, ſed non per viam commiſſionis à ſanctiſſimo D. N. ſignatæ pro confirmatione Concordiæ ſuper bonis Eccleſiaſticis in forma ſolita, ſi in euidentem, aduerſus eam opponi nequit de tali ſubreptione, cum in his conceſſionibus nil aliud moueat ſummum Pontificem, quàm euidens Eccleſiæ vtilitas, tanquàm cauſa finalis, & nulla alia ſubreptio attendi debeat, ſi dicta euidens vtilitas iuſtificetur, prout in terminis firmauit Rota coram Card. Seraphino *deciſ.443. num.2.* coram Card. Mantica *deciſ.101. num.5.* & coram ſanctiſſimo D N. in Rauennatem Pineti, 23. Martij 1607. cum aliis per Rub. *in ſingular. Rotæ part.4. fol.209. num.94. cum ſequent.* & per Genuenſem in praxi Archiepiſcop. Neapol. *cap.90. num.5. in fine*, vbi ſubiungit eſſe valdè notandum. Quæ omnia maturè

maturè fuerunt conſiderata à doctiſſimis Aduocatis in quadam Congregatione, me etiam præſente, coram docto, & Illuſtriſſimo Domino meo Firentillio in caſu particulari ex Sicilia nobis commiſſo.

5 In quo magis procedebat doctrina ſuperiùs appoſita; quia reſcriptum ſuper prima conceſſione expeditum vſque de anno 1637. non fuerit executoribus præſentatum, viuente Vrbano concedente, quoniam huiuſmodi conceſſio morte Papæ concedentis expirat, perinde ac ſi non fuiſſet obtenta, vt pariter in terminis Beneplaciti Apoſtolici in forma ſit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, reſoluit Rota *in recent. deciſ.*473. *num.* 3. *part.*2. *& deciſ.* 306. *in princip. atque in fine, part.*3. & coram Card. Mantica *deciſ.*41. *num.*2. *&* 4. *cum ſeq.* Senat. Catalon. apud Ludouicum de Peguera *deciſ.*128. *num.*2. & per totam, quibus adde Genuenſem *in praxi Archiep. cap.*93. *in nouis, & c.*115. *in antiquis.*

RESOL. CLIV.

De clauſulis diſpenſationum, quæ apponunntur in literis Pænitentiariæ, & primo de prima clauſula, Diſcreto viro Magiſtro in Theologia, &c. & confeſſori ex approbatis, &c.

Et aduertitur errorem eſſe vulgi literas diſpenſationis fruſtrari ſuo effectu, ſi aperiantur, &c.

Sed difficultas eſt de confeſſore, qui fuit approbatus ab ordinario ad audiendas ſacramentales confeſſiones, videlicet virorum dumtaxat, & non mulierum, vel è contra, non tamen ob defectum ſcientiæ, ſed ratione iuuenilis ætatis; an iſte poſſit exequi literas in forma Breuis Sacræ Pænitentiariæ ad fauorem mulieris, v.g. obtentas, vel è contra? Ex p.8.tr.3.Reſ.103.

p. cõtento primis x lin. huius xtus in ſ. ſeq. §. .. à lin. 6.

§. 1. Loquens de hac clauſula ſic aſſerit Salas *de leg bus, diſput.* 20. *ſect.*10. §.3. *num.*97. Aduerte errorem eſſe vulgi, litteras diſpenſationum fruſtrari ſuo effectu, ſi aperiantur à non habente has qualitates: nam in ſolo exequente diſpenſationem requiruntur. Nomine Magiſtri in Theologia, Doctor etiam in Theologia intelligitur: quia iſta nomina ſunt ſynonyma, licèt quædam Vniuerſitates vno vtantur, aliæ alio. Non ſufficit eſſe publicum Profeſſorem Theologiæ vel decretorum, niſi in Vniuerſitate approbata gradus dictos acceperit. Nec ſufficit eſſe iuris ciuilis Doctorem, nec ſufficit eſſe promotum ad gradus Licentiati in Theologia, vel iure Canonico: nec quòd Regularis ſit Magiſter in ſuo Ordine. Ex priuilegio tamen Gregor. XIII. poſſunt has diſpenſationes exequi Sacerdotes Societatis, modò ſint approbati ab Ordinario ante expeditionem, vel executionem ipſarum. Eodem priuilegio gaudent alij Mendicantes, vt docet Rodriguez *tom.*1. *reg. quæſt.*63. *art.*8. *in fine.* Debent tamen omnes ſpecialem habere facultatem ſuperiorum ad talem executionem, aliàs diſpenſatio erit nulla. Quis verò Confeſſarius dicatur ab Ordinario approbatus, tractant Suarez 3. *part. tom.*4. *diſput.* 28. *ſect.*6. *&* 7. & cæteri in materia *de pœnitent.* ſufficiet autem approbatus ab Ordinario, cuius approbatio, ſi de reuocatione non conſtet, ſed ſecundùm communem errorem vulgi approbatio maneat. Ita Salas, & alij.

p. hoc in- in Reſ. 7. §. vlt. principio.

p. hoc in ſ. not. eteritæ. §. otandum.

.hoc ibi- n, §. Sed ueniendo.

2. Sed difficultas eſt de Confeſſore, qui fuit approbatus ab Ordinario, ad audiendas ſacramentales confeſſiones certarum perſonarum, videlicet, virorum dumtaxat, & non mulierum, vel è contra; non tamen ob defectum ſcientiæ, ſed ratione iuuenilis ætatis an iſte poſſit exequi litteras in forma Breuis S. Pœnitentiariæ ad fauorem mulieris, v.g. obtentas, vel è contra.

3. Affirmatiuam ſententiam docet Sanchez *lib.*8. *diſ.*38. *num.*16. quem ſequitur nouiſſimè Pater Perez *de matrim. diſput.*48. *ſect.*5. *num.*5. vbi ſic ait: Verius mihi videtur approbatum ab Epiſcopo cum limitatione perſonarum, non defectu ſcientiæ, ſed ratione ætatis quòd iuuenis ſit, quod contingit dum approbatur ad audiendas ſolas virorum confeſſiones, poſſe eligi ad expediendas prædictas diſpenſationes, ſiue viris, ſiue fœminis conceſſas. Ratio eſt, quia in eis litteris, dum petitur in expedituro approbatio Ordinarij vnà cum gradu Doctoratus, ſpectatur potiùs ſcientia, ac rerum moralium peritia ad earum expeditionem. At hic vtrumque ſuæ ſcientiæ teſtimonium habet. Quod etiam firmatur, quia valde probabile eſt, cenſeri quoque hunc ſufficienter approbatum, vt per Bullam poſſit ad vtriuſque ſexus confeſſiones eligi. Ita Perez.

Sup. hoc in tom.4. tr. 3. Reſ.22. & in aliis eius primæ annot.

4 Confirmatur hæc opinio; nam iſte Confeſſor eſt approbatus ab Ordinario, & propterea de eo verificantur verba illa, *ex approbatis.* Præterea verba ſimpliciter prolata ſimpliciter debent intelligi; ſed iſta ſunt ſimpliciter prolata: ergo debent ſimpliciter intelligi, & non cum ſupradicta limitatione.

5. His tamen non obſtantibus, dicendum eſt, non poſſe exequi litteras Maioris Pœnitentiarij, niſi ad fauorem earum perſonarum, ad quarum confeſſiones audiendas ab Ordinario admiſſus fuit, Emmanuel 1. *tom. ſummæ in* 2. *editione, cap.* 60. *concluſ.*4. Petrus de Ledeſma *ſumma Sacramentorum, de Pœnitent. cap.* 13. *poſt primam concluſionem, dub.*7. Suarez *tom.*7. *de Pœnit. diſp.* 27. *ſect.*7. *num.* 3. & alij. Ratio videtur clara, quia Maior Pœnitentiarius ſequitur ſimpliciter approbationem Ordinarij: ergo præſupponit in exequutore ſuarum litterarũ eam iuriſdictionem, & authoritatem, quam Ordinarius illi; tradidit ad ſacramentales confeſſiones audiendas, ſed iuriſdictio, & authoritas fuit tradita cum limitatione: ergo præſupponit in dicto exequutore iuriſdictionem, & authoritatem cum dicta limitatione: ergo ſicut ille fuit excluſus per Ordinarium ab audiendis confeſſionibus mulierum, vel è conuerſo; ita etiam excluditur à Maiori Pœnitentiario.

6. *Secundò*, Maior Pœnitentiarius non magis intendit dictum Confeſſorem habilitare, & approbare quàm fuerit habilitatus, & approbatus ab Ordinario: ſed ab Ordinario fuit habilitatus, & approbatus cum limitatione, ergo etiam à Maiori Pœnitentiario cum eadem limitatione habilitatur, & approbatur ad exequendas prædictas Pœnitentiariæ litteras. Maior patet, quia in toto prædictarum litterarum corpore nulla reperitur clauſula, ex qua dictæ approbationis ampliatio colligi poſſit.

Ad rationes in contrarium allatas.

7. *Primò* reſpondetur, verba illa, *ex approbatis* non verificari in dicto Confeſſore, quia intelliguntur de confeſſoribus ſimpliciter, & non limitatè approbatis. Nam propoſitiones ſimpliciter admiſſæ excludunt limitationes, & conditiones.

8. *Secundò* reſpondetur, quòd verba ſimpliciter prolata, ſimpliciter debent intelligi, niſi materia, de qua proferuntur, excludat illam generalitatem, & requirat ſpecialitatem (vt eſt in caſu noſtro,) vel niſi contrarium conſtet de intentione proferentis, vt *ſuprà* probauimus. Et hæc omnia docet Pater Leone *in prax. pœnitent. part.*1. *fol.*18. Ego vtramque ſententiam probabilem eſſe puto.

9. Et ſententiam Sanchez, præter Perez tenet Portel *in dubiis Regul. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ, num.*5. vbi ſic ait. Requiritur, quòd talis Doctor ſit confeſſor approbatus, circa quæ, nota ſequentia.

ſequentia. *Primum* ſufficere, vt ſit approbatus ab Ordinario quamuis eſſet occultè reuocata licētia ſuperioris pro audiendis confeſſionibus, ita vt talis reuocationis detur error communis, id eſt ignoretur omninò talis reuocatio, etiam ab ipſo Confeſſore. Si enim de illa conſtet, non poterit aperire. *Secundum* eſt debere eſſe approbatum ab Ordinario, & non ſufficere approbationem Academiæ alicuius. *Tertium* eſt, ſi ſit approbatus cum limitatione, pro maſculis tantùm ob defectum ætatis ſenilis, tamen poterit eligi pro aperiendis his litteris, ſiue id petat vir, ſiue fœmina: quia cùm alias ſit Doctor, vel æquiualeat Doctori iuxta ſui Prælati iudicium, poterit ſufficienter tales litteras aperire, & ad hoc dicetur ſufficienter approbatus.

RESOL. CLV.

An ſemel Confeſſarius electus ex virtute literarum diſpenſationis poſſit vigore eiuſdem Bullæ, inconſulto Maiori Pœnitentiario, variari?

Et an verò, ſi ſupradictæ litteræ aperiuntur à non habente ſupradictas qualitates, ſuo effectu fruſtrentur, aut priuentur?

Et an peccet prædictas literas aperiens, ſi illis qualitatibus præditus non ſit; ſi Ex part. 8. tract.3. Reſ.104.

§.1. NEgatiuè reſpondet Pater Leone *in praxi Pœnitent. part.* 1. *fol.* 22. ſi Confeſſor electus habeat conditiones præſcriptas, & acceptauit ſuam electionem, *c. cùm inter Canonicos* 21. *de elect.* Nauarr. *lib.*2. *conſil. in* 2. *edit. tit. de officio delegati, conſil.*8. *num.*1. Praxis Neapolit. *cap.*21. *de diſpenſationibus matrimonialibus.*

2. Probatur *primò*; quia ſicut non poteſt eligi Confeſſor alius ab expreſſo per Maiorem Pœnitentiarium, ita neque poteſt variari electus vigore prædictæ Bullæ. Confirmatur; quia reſcriptum diplomatis huiuſmodi vnicam tantùm Confeſſarij electionem concedit. Sermo enim ſimpliciter prolatus, intelligitur de vnica vice. *l. boues* 85. §. *hoc ſermone. ff. de verb. ſignif. Secundò*, quia iuriſdictio legata, eſt iuriſdictio delegans, *l.*1. §. *qui mandatum: ff. de officio eius, cui eſt mand. iuriſdict.* Ergo ad delegantem duntaxat ſpectat illam extendere, & non ad partes neque ad iudicem; id enim, quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri nequit. *reg.*1. *d. quod noſtrum* 11. *ff. de reg. iur. Tertiò*, quia iuriſdictio delegata non poteſt de perſona in perſonam, etiam de conſenſu, partium prorogari. *cap. P. & G. per litteras*, 40. *de officio deleg. Quartò*, ſi poſſet fieri huiuſmodi variatio vltra caſum ignorantiæ repertæ, inconſulto Maiori Pœnitentiario, multa inde inconuenientia ſequerentur.

3. *Primò* enim facillimè declinaretur à Confeſſore prudente, docto, & diſcreto, ad imprudentem, ignauum, & indiſcretum, quando per illum penſata qualitate abſolutionis, diſpenſationis, &c. impendendæ, imponeretur pœnitenti canonica ſatisfactio, ac legitimæ pœnitentiæ adimplementum: quæ vt plurimum pœnitentibus odioſa, nimis grauia, & quaſi intolerabilia videntur. *Secundò*, gratuitas delictorum non ſentiretur: Eccleſiæ benignitas, diuinaque miſericordia non cognoſcerentur, paruipenderetur propria ſalus, & aperiretur via ad grauiora delicta perpetranda, cum non modica animarum iactura.

4. Limita tamen, quando eligens reperit electum eſſe ignorantem. *l. de ætate*, 12. §. *finali, ff. de interrog. actio.* Goffred. *in ſumm. tit. de elect. n.*34.

5. Nec obſtat dicere, quòd commiſſio in foro, conſcientiæ facta ſequitur naturam illius fori, quæ eſt, vt pœnitens non teneatur acquieſcere ſententiæ vnius confeſſarij, ſed poſſit plures adire, variare; & propterea Confeſſor electus vigore diplomatis Maioris pœnitentiarij poſſit illo inconſulto variari.

6. Sed hæc obiectio facillimè eliditur, reſpondendo; pœnitentem non teneri acquieſcere vnius Confeſſarij ſententiæ, ſed plures poſſe adire, quando non eſt ei præſcriptus, & limitatus Confeſſor: ſecus verò eſt, quando à ſuperiore eſt præſcriptus Confeſſor, vt patet in Regularibus, quibus à ſuperioribus præſcribi ſolet Confeſſor, cui confiteantur, & tenentur illius ſententiæ acquieſcere, vel à ſuperiore facultatem petere alium eligendi, nec poſſunt per ſe ipſos id facere. Ita etiam pœnitens eligendo Confeſſorem vigore literarum Maioris Pœnitentiarij, ſibi deputat, non authoritate propria, ſed Maioris Pœnitentiarij nomine: ergo inconſulto Maiore Pœnitentiario non poterit illum variare.

7. Huiuſmodi autem commiſſio Maioris Pœnitentiarij ſequitur naturam fori conſcientiæ, quoad ſigillum & ſecretum, non autem quoad libertatem variandi Confeſſorem: & neſcio, quo fundamento dicatur intentionem, & voluntatem Maioris Pœnitentiarij eſſe, vt poſſit ipſo conſulto fieri huiuſmodi variatio, dum expreſsè ſit commiſſio Confeſſori, & non Confeſſoribus per Oratorem eligendis, &c. & ex tot annorum experientia contrarium mihi conſtat de mente Maioris Pœnitentiarij. Et hæc omnia docet Leone *loco citato.*

8. Sed non deſeram hîc adnotare; affirmatiuam ſententiam docere Sanchez *lib.*8. *diſput.* 27. *num.*40. quem etiam ſequitur Perez *de matrim. diſp.*48. *ſect.*5. *n.*7. cui adde Lezanam *in ſumma qq. Regular. tom.*4. *verb. litteræ Apoſtolicæ*, *n.*19. vbi ſic ait: An verò ſi prædictæ litteræ aperiantur à non habente prædictas qualitates, ſuo effectu fruſtrentur aut priuentur, à nonnullis ambigitur. Et verior eſt pars negatiua, quia illæ ſolùm exiguntur pro executuro diſpenſationem, non pro aperturo litteras. Sanchez *ſuprà n.*12. Naldus *in ſumma, verb. litteræ. num.*8. peccabit tamen prædictas litteras aperiens, ſi illis qualitatibus præditus non ſit, quia Papa, vel ſummus Pœnitentiarius ſolùm id committit illas habenti. Naldus *ibid.* Caſu etiam quòd aperiantur ab vno Confeſſario, & ille nolit diſpenſationem concedere, poteſt Orator alium adire, & ab eo ipſam obtinere. Ratio eſt, quia huiuſmodi litteræ conceſſæ intelligantur conformiter ad formam, & naturam confeſſionis ſacramentalis, in qua nullo iure conſtringitur pœnitens quin variare poſſit, cùm non teneatur acquieſcere opinioni vnius Confeſſarij, quoties alium inuenire poteſt habentem aliam opinionem probabilem. Naldus, & Bonacina *ſuprà*, cum Sanchez, & aliis contra Nauarrum *lib.*1. *conſ. de offic. delegat. conſ.*8. Imò ipſe Confeſſarius, qui in principio noluit dictam diſpenſationem concedere; poteſt, mutata ſententia, id poſtea facere, cùm ſapientis ſit mutare conſilium ex iuſta cauſa, Bonacina *ſuprà* aliis relatis. Huc uſque doctus, & amiciſſimus P. Lezana, cui ego libenter adhæreo, & in facti contingentia olim conſului.

Sup. hoc in principio antecedentis Reſ.

RESOL. CLVI.

An Confeſſarius habens facultatem diſpenſandi ſuper certam materiam, diſpenſatio ſit valida, ſi in confeſſione ſacramentali interne illam fecerit, putando tam ipſe, quam pœnitens non eſſe neceſſarium verbis expreſsis facere?

Vel an ſit neceſſarium iterum expreſsè diſpenſare, & proferre

Sup. diff. huius tit. in tom. tr. 4. Reſ. 2 & ibi in tr. Reſ. 16. prope fi.

erſ. & ſuffi- eret, & hic pra in Reſ. 19. §.1. ope finem. in tom.4. .3.Reſ.157. 2.ad lin.4. t pro diffic. in Reſ.ſeq. 1.2.& 3 & Reſ.1.poſt q. & in to. tr.1. Reſ. 30. in fine, in aliis us vlt.not. lege etiã i Reſ.274. alias eius imæ an- t.& infra tr.3. Reſ. .& in om- bus aliis is annota- num, & nanter in not. pe- l. & vlt.

proferre verba diſpenſationis , dicendo , Diſpenſo tecum &c.

At an hæc diſpenſatio poſſit fieri à Sacerdote, etiam ſi diſpenſans ſit abſens ? Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ.118.

§.1. DE hoc caſu olim interrogatus fui, & affirmatiuè reſpondi, nullius tamen Doctoris auctoritate fretus, licèt tunc aliqui contrariam ſententiam docuiſſent; ſed modò noſtram ſententiam docet Turrianus *in ſelect. diſput. part.2. diſput.31.dub.64.* vbi ſic ait. An ſit vera diſpenſatio ſi data facultate Confeſſario diſpenſandi circa certam materiam,& audita confeſſione pœnitentis Confeſſor abſolutionem ſacramentalem dederit illi rectè diſpoſito, & pœnitens & Confeſſor non putauerunt eſſe neceſſarium eſpreſsè dicere, Diſpenſo te. Interrogatus ſum primò, an ſufficiat virtualis diſpenſatio, quæ hîc videtur interueniſſe. Secundò, an ſit neceſſarium iterum expreſsè diſpenſare, & proferre, verba diſpenſationis. Tertiò an hæc diſpenſatio poſſit fieri à Sacerdote etiamſi diſpenſans ſit abſens. Circa primum mihi videtur ſufficere virtualis illa diſpenſatio. Secundo, cùm non ſit ſacramentalis abſolutio, non video eſſe neceſſariam illam diſpenſationem repetere per verba expreſſa. Ad tertium reſpondeo abſolutionem ſacramentalem non poſſe fieri abſente pœnitente, iuxta deciſionem Clem. VIII. ſed hæc diſpenſatio non eſt abſolutio ſacramentalis, vt ſuppono, & ita fieri poteſt abſente perſona cui conceditur diſpenſatio, vt conſtat in aliis diſpenſationibus,quæ omnia non ſolùm vt probabiliora,ſed vt vera approbata ſunt à viris doctiſſimis huius Curiæ Matritenſis. Hæc Turrianus,quæ hîc tranſcribere volui aduersùs illos,qui, quando ſupradictam ſententiam ego conſului, ægrè illam tulerunt.

RESOL. CLVII.

An diſpenſatio in litteris Pœnitentiariis fieri debeat in confeſſione ſacramentali ?

Et an Confeſſarius debeat eſſe approbatus ſine limitatione ?

Et an ad valorem diſpenſationis ſufficiat, ſi confeſſio ſit inualida ?

Et an, opus ſit, vt talis delegatus, ſit Doctor iuris Canonici, vel Magiſter in Theologia in Academia approbata, & non Licentiatus, nec cæteri alij ?

Et notatur, quod Regulares, quibus Superiores permiſerint, habent priuilegium expendendi has litteras, etiamſi non ſint doctores, vel Magiſtri.

Et alij caſus circa ſupradicta explanantur, & pro cæteris aliis clauſulis prædictarum literarum. Ex p.4.tr.4.& Miſc. Reſ.71.

S. hoc in R. ſeq. & e Reſ. præ- ti a ante mium, à v. Tertio. &

§.1. FRequenter in praxi occurrit iſte caſus, ideo circa præſentem quæſtionem in gratiam Confeſſariorum magis practicabilia adnotabo; & quoad primum quæſitum affirmatiuè reſpondet Baſil. Pontius *de matrimon. lib.8. cap. 21. §. 1. num.17.* Reginald. *tom.2. lib. 31. cap. 28. num. 217.* & ratio eſt, quia omnia quæ iniunguntur in tali clauſula ſecundùm communem de eis loquendi & intelligendi modum, ſpectant ad ſacramentum Pœnitentiæ. Accedit quòd ad Confeſſarium dirigatur commiſſio diſpenſandi, eúmque approbatum, quam conditionem Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.15.* introduxiſſe in ordine ad auditionem confeſſionum, verba illius dubitare non ſinunt, & requirendo in confeſſario qualitatem approbationis; ſuperuacanea videtur poſita qualitas Magiſterij, ſi confeſſio non eſſe neceſſaria.

2. Verùm negatiuam ſententiam docuit Sanchez *de matrimon. lib.8. diſputat. 34. numer.29.* Salas *de legib. diſput. 20. ſect.10. numer. 98.* & Caſtrus Palaus *tom.1. tractat.3. diſput.6. punct.15. 15.§.1. numer.6.* quia Pontifex non dicit diſpenſationem expediendam eſſe pro foro pœnitentiæ, ſed pro foro conſcientiæ; forum autem conſcientiæ non eſt forum ſacramentale, ſed ſecretum & extraiudiciale. ergo, &c.

3. Sed licèt hæc ſententia negatiuè olim eſſet ſatis probabilis, hodie tamen non poteſt ſuſtineri, ſed prima opinio affirmatiua eſt tenenda, per ea quæ adducit Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap.10. numer. 355.* vbi ſic aſſerit. Notandum ſecundò an exigatur confeſſio ſacramentalis, nécne ? olim erat probabile non requiri quia non addebatur clauſula *audita confeſſione, non aliter, neque alio modo*, ſed tantùm in foro conſcientiæ, quod diſtinguitur à foro pœnitentiæ, & medium eſt intra forum externum, & forum pœnitentiæ ſacramentale, quòd ſcilicet fiat, non publicè adhibitis teſtibus & notoriè, ſed ſecretè in foro animæ internæ, ſed extra confeſſionem, vt poteſt quis abſolui à cenſura ab Epiſcopo, & tunc ſine confeſſione. Hodie autem ex clauſula dicta confeſſio eſt omninò neceſſaria. Sic ille, & nouiſſimè etiam Ant. Fernandez *& in inſtruct. confeſſ. part.1. docum. 4. §. 1. num.6.* vbi ſic ait: *Tercera clauſula deſtos dos breues dice que le abſuelua del voto, y que le imponga penitencia ſaludable. Sanchez dice que no es meneſter que ſea en confeſſion, pero Reginaldo tiene lo contrario, porque deſpues aca ſe añade en las letras que ſea en confeſſion, y aſſi ſe ha de hazer.* Hæc ille.

4. Cùm igitur hodie ſit neceſſaria confeſſio, vt patet ex tenore literarum, quæritur an ad valorem diſpenſationis ſufficiat ſi confeſſio ſit inualida? & de hoc caſu olim ego interrogatus fui, & reſpondi quòd ſi confeſſio eſt inualida defectu doloris, vel integritatis circa alia peccata, non autem circa id, de quo petitur abſolutio, vel circa rem, de qua petitur diſpenſatio, ſatis eſt dicta confeſſio, licèt inualida; ſecus autem ſi non eſſet integra, vt dixi reſpectu eius cuius quæritur diſpenſatio, & ita in facti contingentia liberaui quemdam pœnitentem & Confeſſarium ex magnis anguſtiis ſtante ſupradicta diſtinctione & doctrina, quam docet Suarez *tom. 4. diſputat. 31. ſect. 4. numer. 9.* & Filliucius *tom. 1. tractat. 10. part. 2. capit. 10. numer.355.* Sup. hoc in fra in Reſ. 159.

5. Sed deueniendo ad ſecundum quæſitum, videlicet au dicta confeſſio ſit facienda cum Sacerdote approbato abſolutè, vel ſufficiat, ſi ſit approbatus pro viris, verb. grat. & non pro mulieribus, pro perſonis huius oppidi, &c. affirmatiuam ſententiam,nempe ſufficere ſi ſit aliquo modo approbatus, docet Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib.8. diſputat. 34. numer.16.* & ratio eſt, quia litteræ aſſerunt Confeſſarium debere eſſe approbatum ab Ordinario;ſed talis Confeſſarius, de quo loquimur, eſt approbatus ab Ordinario, ergo, &c. non enim approbatio reſtringenda eſt ad approbationem abſolutam. Sed ego prorſus negatiuam ſententiam tenendam eſſe puto, ſi reſpectu petentis diſpenſationis approbatus non ſit, & ita docet Riccius *in deciſ. Cur. Arc. tom.4. deciſ. 34. num.2.* Baſilius Pontius Sup. hoc ſupra in Reſ. 251 § Sed difficultas.

6. *Tertiò*: Confeſſor in hoc caſu adimpleuit omnia requiſita ex parte ſua pro legitimè,& canonicè adminiſtranda autoritate ſibi in diplomate demandata,vt præſupponitur. Ergo ex parte ſua validè concedit dilationem,commutationem , diſpenſationem, &c. Pœnitens autem per ſacrilegam confeſſionem non redditur incapax recipiendi ea beneficia,quæ de ſui natura eſſe poſſunt ſine ſacramentali confeſſione,immo cum ſacrilega confeſſione : ergo validè recipit huiuſmodi dilationes , commutationes , &c. Hucuſque Leone ; qui alias adducit rationes , & reſpondet ad contraria.

7. Et ita etiam hanc opinionem ex Suarez tenet Eſcobar *in Theolog. moral. lib.*1. *exam.*16. *cap.*4. *num.*124. optimè limitans ſi defectus confeſſionis non oriretur ex defectu integritatis circa rem de qua petitur diſpenſatio.

RESOL. CLX.

De clauſula diſpenſationum propter periculum incontinentiæ. Ex p.8. tr.3. Reſ.107.

§. 1. Circa cauſam diſpenſandi allegatam , videlicet , timorem incontinentiæ ; reſpondeo cum Portel *in dubiis Regul. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ , num.*6. quòd non ſufficiunt quæcunque tentationes carnis , nec quoduis periculum lapſus in illas , nec timor vnius , vel alterius lapſus , ſed requiritur maximum periculum frequentis lapſus, ita vt ea perſona dici queat viuere incontinenter. Hoc patet ex verbis clauſulæ , ibi , *Continenter viuere poſſe non ſperat* ; quæ ſonant habitum viuendi incontinenter : & conſequenter periculum vnius,vel alterius lapſus non eſt iuſta cauſa in hoc diſpenſandi. ſufficiet tamen ad diſpenſandum ſi hoc grande periculum frequentis lapſus proueniat , vel ex fragilitate complexionis ; vel ex prauo habitu acquiſito.

2. Et ideò Salas *de legibus , diſputat.*20. *ſect.*10. §.3. *num.*97. ſic ait : In diſpenſationibus voti caſtitatis , vel religionis pro foro conſcientiæ adhiberi pro cauſa ſolet timor incontinentiæ propter ſtimulos carnis , quos quis patitur , & tentationes occurrentes. Tunc autem neque ſufficit quæuis tẽtatio,nec quoduis periculum , ſed magnum , ſiue oriatur ex praua inclinatione, aut complexione naturali , ſiue ex prauo habitu. Ita ille , cui adde Filliucium *tom.*1. *tract.* 10.*part.*2.*cap.*10. *num.*353.

RESOL. CLXI.

De clauſula diſpenſationum in ordine ad diligentem oratoris examinationem.

Et pro praxi ſupradictæ difficultatis aliqua alia annotantur , & explanantur. Ex part. 8. tractat. 3. Reſ.108.

Sup. hoc ſupra Reſ. 157. §.vlt. recitãter paulo poſt initium,à lin.8. verſ. circa ſecundam.

§. 1. Circa hanc clauſulam Perez *de matrimon. diſputat.* 48. *ſect.* 5. *num.* 9. obſeruat, quòd diligens examen præmitti debet, non receptis teſtibus , ſed ipſo ſolo cum quo diſpenſaturus eſt, examinato. Cùm enim hæc diſpenſandi facultas cõmittatur in ſolo ſecretiſſimo conſcientiæ foro , illius fori leges aptari debent , quæ ſunt , vt confeſſioni pœnitentis integra fides habeatur. Vnde nec iuramentum de veritate dicenda petendum eſt, tametſi contrarium dicat Baſilius Pontius *lib.*8. *cap.*21.*n.* 16. Et quamuis in hoc aſſimiletur iſta examinatio abſolutioni ſacramentali , ſed non in omnibus. Nam in ſacramentali abſolutione eſt omninò iudicium ferendum iuxta pœnitentis confeſſionem. At in eiuſmodi diſpenſatione , ſi Confeſſarius ſciat aliunde, quàm ex confeſſionis Sacramento preces allegatas in ea diſpenſatione eſſe falſas , aut tacitam veritatem eſſe neceſſariò explicandam , non debet diſpenſare, quamuis pœnitens eas veras aſſerat. Addo cùm examen hoc aſſignetur pro forma executionis, adeò neceſſarium videtur;vt eo non præmiſſo, quamuis cauſæ veritas ſubſiſteret , nulla eſſet diſpenſatio,vt bene Sanchez *diſputat.* 34. *citat. num.* 26. & Baſilius Pontius *num.* 16. Ratio eſt ; quia fit expreſſio in litteris huius conditionis , alio modo , quàm iure ineſt , & ideò inducit formam. Iure enim tantùm ineſt , ſi preces veritate nitantur ; at in noſtro caſu additur , ſi per diligentem examinationem inueneris ſic eſſe,ſeu preces veritate niti. Ergo , &c.

2. Et hæc omnia maximè contra Pontium,quòd non ſit exigendum iuramentum , tenet Lezana *in ſumma tom.*4. *verb. litteræ Apoſtolicæ , num.*23. & Portel *in dubiis Regul. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ, num.*7. vbi ſic ait. Tenetur Confeſſarius examinare diligenter iſtam cauſam in ſecreto abſque teſtibus. Neque tenetur à pœnitente exigere iuramentum,quia ad conſcientiæ forum id non permittitur , ſed debet in Deo obteſtari , vt vera loquatur ; quòd ſi Confeſſor per aliam viam nouerit pœnitentem falſum dicere , non poterit diſpenſare. Vnde intelliges quòd quando in Concil. Trident. *ſeſſ.*22. *cap.*5. *de Reformat.* dicitur , diſpenſationes Pontificias non valere, niſi præſententur Ordinario illius,qui impetrauit,id intelligi de diſpenſationibus fori externi , non verò de his , quæ ſunt fori interni. Si verò Confeſſor iſte diſpenſaturus id iam nouit antea ex confeſſione ſacramentali, non indiget nouo examine. Si autem Confeſſor neque examinet , neque conſcius aliàs ſit de illa iuſta cauſa ; & re vera à parte rei eſt iuſta cauſa , quam ille neque ſcit , neque examinat , & tamen diſpenſat : diſpenſatio nulla eſt, quia non ſeruauit formam ſubſtantialem præſcriptam pro actu illo faciendo. Ita ille , cui adde Salas *de legibus ; diſputat.*20. *ſect.*10. §. 3. *num.*97. & Guttierrez *in qq. Can. lib.*2.*cap.*15. *num.*112.

2. *Nota* tamen , quòd in ordine ad monita , & conſilia danda pœnitenti antequam Confeſſor diſpenſet , debet Confeſſor monere , vt veritatem integrè , & ſincerè declaret , quia illa negata diſpenſatio non valebit. Attamen ſi Confeſſor talia conſilia,& monita omittat,ſeruando reliqua, diſpenſatio valida erit.

RESOL. CLXII.

De clauſula diſpenſationum in ordine ad confeſſiones, & alias pœnitentias iniungendas.

Et adducuntur diuerſi caſus contingentes in praxi pro adimplendis ſupradictis pœnitentiis. Ex p.8. tr.3.Reſ.109.

§.1. Ad hæc elucidanda , ſic reſpondet Portel *in dubiis Regul. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ , num.*10. Circa pœnitentias iniungendas taxatas in prædictis litteris de Confeſſione facienda ſingulis , menſibus , &c. Nota *primò* teneri Confeſſorem iniungere aliquas confeſſiones ſtatis temporibus faciendas , & aliqua pœnitentiæ opera perpetua , quorum aliqua ſint quotidie exercenda. Id enim clarè innuitur in dictis litteris. *Secundò* eo non obſtãte,committitur arbitrio Confeſſoris quantitas aliorum operum pœnitentiæ , & pietatis , præter illa , quæ quotidie facienda iubetur imponere. *Tertiò* , circa confeſſionem ſingulis menſibus iniunctam,relinquitur arbitrio Cõfeſſoris,vt poſſit eſſe bimeſtris:attento ſtatu pœnitentis occupati, diſtracti & ſimiliter

Sup. hoc ſupra in F. 167.§.vlt. citanter à medium à verſ. cir tertiam.

ſimiliter impedita ; tali enim oneri forte ſuccumberet cum periculo animæ, patet ex verbis clauſulæ de confeſſione menſtrua, cum dicitur : *vel quoties tibi videbitur*. Quod verò attinet ad obligationem pœnitentis, in hac confeſſione menſtrua facienda. Nota *quarto* ; ſatisfacere tali pœnitentiæ ſi confiteatur quouis die cuiuſuis menſis. Vt ſi verbi gratia, pro menſe Decembris confiteatur prima die Decembris ; pro menſe verò Ianuarij confiteatur vltima die ſequentis Ianuarij. Si verò talis pœnitens omittat confeſſionem in aliquo menſe (quidquid ſit de peccato omiſſionis) non tenebitur in conſcientia illam omiſſam confeſſionem ſupplere menſe ſequenti ; quia fuit onus præcedentis menſis ; ſicut dicitur de diuino Officio omiſſo in vno die. Neque tempore Quadrageſimæ in illo menſe quo confitetur vt Eccleſiæ ſatisfaciat, tenebitur ad hanc menſtruam confeſſionem iniunctam : quia ſummus Pœnitentiarius nouit fore, vt in aliquo illorum menſium concurrat Eccleſiæ præceptum, & tamen ad duplicem confeſſionem non obligat. Neque ſi ille pœnitens alias ex voto, vel ex pœnitentia iniuncta ab alio Confeſſore tenetur confiteri ſingulis menſibus, per has menſtruas confeſſiones non ſatisfaceret huic præcepto, de quo loquitur pro iſta diſpenſatione, ſed tenetur illas duplicare ſingulis menſibus. At Confeſſor huius obligationis confirmat prudenter aget ſi hanc non obligaret ad aliam confeſſionem menſtruam, ſi inde lapſus, vel omiſſionis periculum timeret : ſed poſſet commutare, aut quandam aliam imponere, quia ei datur arbitrium circa talem confeſſionem menſtruam.

[illegible] hoc & [illegible] in hoc tom. 1. & Reſ. 43. [illegible]

2. Circa alia opera pietatis, pœnitentiæ iuſta imponi putat Sãchez *vbi ſupra n. 4.* ſufficere vt in quauis hebdomada vna die qua poteſt veſci carnibus, ab illis abſtineat, vel vna die ſingulis hebdomadis ieiunet, vel vna die cilicio vtatur, vel flagellis carnem verberet, vel quoduis horum operum faciat vna die in quauis hebdomada. Quòd ſi videat Confeſſarius hoc graue fore pœnitenti debili, poterit iubere, vt quoduis illorum operum faciat non ſingulis hebdomadis, ſed vna die in duobus, vel tribus hebdomadis. In particulari verò de operibus Religionis, quæ iubentur imponi quotidie pro diſpenſando voto Religionis, vt ea quotidie exequens recordetur voti quo tenebatur, putat Sanchez ſufficere quòd quotidie iniungantur, vel Litaniæ, vel Pſalmi Pœnitentiales, vel quinquies Oratio Dominica, cum oratione Angelica. Quando verò diſpenſandum eſt votum caſtitatis, iubet ſummus Pœnitentiarius, vt imponantur aliqua opera pietatis quotidie implenda, vt meminerit prioris voti, quæ opera pietatis poſſunt eſſe quæcumque opera miſericordiæ, vt recitare quinquies Orationem Dominicam, & Angelicam pro animabus Purgatorij, vel pro viuis in peccato exiſtentibus, vel eleemoſyna quotidiana, vel quoduis opus miſericordiæ. Et hæc omnia latius docet etiam Perez *de Matrimon. diſp. 48. ſect. 4. n. 1. vſque ad n. 8.*

RESOL. CLXIII.

De clauſula appoſita ſolita in diſpenſationibus, dummodo copula non interuenerit.

Et quid de alia clauſula, Dummodo copula non interfuerit ſub ſpe facilioris diſpenſationis, *an in tali caſu, ſi ſpes non fuerit exterius ſignificata, ſed tamen interius concepta, an in tali caſu, ſi copula ſecuta, diſpenſatio ſit valida.* Ex part. 1. tr. 5. & Miſc. 5. Reſ. 36.

§. 1. SVppono tanquam probabile, tacitum retentam copulæ in petitione diſpenſationis non irritare diſpenſationem. Ita Pontius, Hurtadus, Perez, & alij à me alibi adducti.

Sub. hoc. quod hic ſupponitur ſupra in Reſ. [illegible]

2. Sed quid dicendum ſi Pontifex in diſpenſatione apponat clauſulam, dummodo copula non interuenerit.

3. Reſpondeo, quod ſi talis clauſula apponatur, & commiſſio à Papa facta eſt pro foro externo, quando ea copula Ordinario non plane conſtat, etiamſi procurrat infamia, aut ſemiplena probatio copulæ, & etiamſi concedamus eos tamen fateri copulam, quando infamia exiſtit, aut ſemiplena probatio, ſed non quamuis illicite negent copulam, valida erit diſpenſatio facta ab Ordinario. Nam quando ordinario non plane conſtat, non cenſetur interueniſſe copulam modo ſufficienti, quia commiſſio facta fuit Ordinario in foro externo, ſeu iudiciali ; atque adeo clauſula illa intelligenda eſt in eodem foro. Si verò Ordinario copula plane conſtet, & diſpenſet, diſpenſatio nulla erit, quia clauſula illa eſt quædam conditio reddens commiſſionem conditionalem, atque adeo commiſſio ei limitatur, vt iuriſdictio diſpenſandi dependeret à talis conditionis veritate [illegible]. Et ob eandem cauſam, quando in petitione exprimitur copula, in commiſſione vero Papæ additur clauſula illa *dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis*. Si ordinario ſuperius conſtet ſub ea ſpe habitam fuiſſe, nulla erit diſpenſatio, ſi verò ei plenè non conſtet ſub ea ſpe fuiſſe habitã, valebit diſpenſatio, etiamſi vere fuerit ſic habita.

Sup. [illegible] ſupra [illegible] Reſ. [illegible] per totam.

4. Quando verò commiſſio Papæ ſit pro foro interno conſcientiæ, qualis eſt in litteris datur *Diſcreto viro Confeſſori, &c.* & in ea ponitur clauſula: *Dummodo copula non fuerit*: aut alia, *Dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis*, etiamſi copula ſit omnino occulta, & non conſtet Confeſſori Commiſſario: aut etiamſi ſpes illa ſit eodem modo occulta, diſpenſatio erit nulla ſi in præſenti caſu copula fuit verè habita, aut in poſteriori caſu fuit habita ſub ea ſpe ; quia tunc commiſſio data fuit Confeſſori Commiſſario ad diſpenſandum dependenter à veritate non habitæ copulæ, aut non habitæ ſub ea ſpe, tanquam à conditione. Et ita docet Dicaſtillus, *de Sacr. tom. 2. tr. 10. diſp. 8. dub. 7. n. 114.* quem citat, & ſequitur Leander, *vbi ſupra q. 33. & 34.*

[illegible]

5. Sed difficultas eſt, an quando pro foro conſcientiæ interno in commiſſione Papæ apponitur clauſula, *Dummodo copula non interuenerit ſub ſpe facilioris diſpenſationis*: an ſi quidem in tali caſu, ſi ſpes non fuerit exterius ſignificata, ſed tantum interius concepta ; an ſi quidem in tali caſu ſi copula ſecuta, diſpenſatio ſit inualida? Ego olim negatiue reſpondi, ſed nominatim contra me Dicaſtillus. Verum ego adhuc puto noſtram ſententiam probabilitate non carere, & præter Caſtrum Palaum, Hurtadum, & Perez, tenet etiam Leander *de Sacram. tr. 10. diſp. 22. quæſt. 14.* & Martinus de San Ioſeph *in Manuali Confeſſ. tom. 1. tit. 1. tract. 16. de matrim. num. 7. in fine.* At circa ſuperius dicta vide notandam opinionem, quam docet Henriquez & probabilem putat Martinus de San Ioſeph, *vbi ſupra à numero 1.* vbi ſic ait. *Bien es verdad que Henriquez*, lib. 12. cap. 2. num. 7. litt. X. *dize, que la clauſula* : Dummodo copulam non habuerint : *no la ſeñala el Pontifice, como condicion, ſino como modo, y carga, que ſe pone al Ordinario en el modo del examen ſuyo : parece ſegun eſtrechar la diſpenſacion por copula nulla, que no manda el Derecho declarar.* Ita ille ; cui adde Bonacinam de Sacra *in Epitoga Summarum par. 2. tractat. 2. [illegible] 1.*

Sup. hoc ſupra [illegible] Reſ. [illegible]

6. *Tertiò*: Confeſſor in hoc caſu adimpleuit omnia requiſita ex parte ſua pro legitimè,& canonicè adminiſtranda autoritate ſibi in diplomate demandata,vt præſupponitur. Ergo ex parte ſua validè concedit dilationem,commutationem , diſpenſationem, &c. Pœnitens autem per ſacrilegam confeſſionem non redditur incapax recipiendi ea beneficia,quæ de ſui natura eſſe poſſunt ſine ſacramentali confeſſione,immo cum ſacrilega confeſſione : ergo validè recipit huiuſmodi dilationes , commutationes , &c. Hucuſque Leone ; qui alias adducit rationes , & reſpondet ad contraria.

7. Et ita etiam hanc opinionem ex Suarez tenet Eſcobar *in Theolog. moral. lib.*1. *exam.*16. *cap.*4. *num.*124. optimè limitans ſi defectus confeſſionis non oriretur ex defectu integritatis circa rem de qua petitur diſpenſatio.

RESOL. CLX.

De clauſula diſpenſationum propter periculum incontinentiæ. Ex p.8. tr.3. Reſ.107.

§. 1. Circa cauſam diſpenſandi allegatam , videlicet , timorem incontinentiæ ; reſpondeo cum Portel *in dubiis Regul. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ* , *num.*6. quòd non ſufficiunt quæcunque tentationes carnis , nec quoduis periculum lapſus in illas , nec timor vnius , vel alterius lapſus , ſed requiritur maximum periculum frequentis lapſus, ita vt ea perſona dici queat viuere incontinenter. Hoc patet ex verbis clauſulæ , ibi , *Continenter viuere poſſe non ſperat* ; quæ ſonant habitum viuendi incontinenter : & conſequenter periculum vnius,vel alterius lapſus non eſt iuſta cauſa in hoc diſpenſandi. ſufficiet tamen ad diſpenſandum ſi hoc grande periculum frequentis lapſus proueniat , vel ex fragilitate complexionis ; vel ex prauo habitu acquiſito.

2. Et ideò Salas *de legibus* , *diſputat.*20. *ſect.*10. §.3. *num.*97.ſic ait : In diſpenſationibus voti caſtitatis , vel religionis pro foro conſcientiæ adhiberi pro cauſa ſolet timor incontinentiæ propter ſtimulos carnis , quos quis patitur , & tentationes occurrentes. Tunc autem neque ſufficit quæuis tẽtatio,nec quoduis periculum , ſed magnum , ſiue oriatur ex praua inclinatione, aut complexione naturali , ſiue ex prauo habitu. Ita ille , cui adde Filliucium *tom.*1. *tract.* 10.*part.*2.*cap.*10.*num.*353.

RESOL. CLXI.

De clauſula diſpenſationum in ordine ad diligentem oratoris examinationem.

Et pro praxi ſupradictæ difficultatis aliqua alia annotantur , & explanantur. Ex part. 8. tractat. 3. Reſ.108.

Sup. hoc ſupra Ref. 157. §.vlt. recitãter paulo poſt initium,à lin 8. verſ. circa ſecundam.

§. 1. Circa hanc clauſulam Perez *de matrimon. diſputat.* 48. *ſect.* 5. *num.* 9. obſeruat, quòd diligens examen præmitti debet, non receptis teſtibus , ſed ipſo ſolo cum quo diſpenſaturus eſt, examinato. Cùm enim hæc diſpenſandi facultas cõmittatur in ſolo ſecretiſſimo conſcientiæ foro , illius fori leges aptari debent , quæ ſunt , vt confeſſioni pœnitentis integra fides habeatur. Vnde nec iuramentum de veritate dicenda petendum eſt, tametſi contrarium dicat Baſilius Pontius *lib.*8. *cap.*21.*n.* 16. Et quamuis in hoc aſſimiletur iſta examinatio abſolutioni ſacramentali , ſed non in omnibus. Nam in ſacramentali abſolutione eſt omninò iudicium ferendum iuxta pœnitentis confeſſionem. At in eiuſmodi diſpenſatione , ſi Confeſſarius ſciat aliunde, quàm ex confeſſionis Sacramento preces allegatas in ea diſpenſatione eſſe falſas , aut tacitam veritatem eſſe neceſſariò explicandam , non debet diſpenſare, quamuis pœnitens eas veras aſſerat. Addo cùm examen hoc aſſignetur pro forma executionis, adeò neceſſarium videtur;vt eo non præmiſſo, quamuis cauſæ veritas ſubſiſteret , nulla eſſet diſpenſatio,vt bene Sanchez *diſputat.* 34. *citat. num.*26. & Baſilius Pontius *num.* 16. Ratio eſt ; quia fit expreſſio in litteris huius conditionis , alio modo , quàm iure ineſt , & ideò inducit formam. Iure enim tantùm ineſt , ſi preces veritate nitantur ; at in noſtro caſu additur , ſi per diligentem examinationem inueneris ſic eſſe,ſeu preces veritate niti. Ergo , &c.

2. Et hæc omnia maximè contra Pontium,quòd non ſit exigendum iuramentum , tenet Lezana *in ſumma tom.*4. *verb. litteræ Apoſtolicæ* , *num.*23. & Portel *in dubiis Regul. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ, num.*7. vbi ſic ait. Tenetur Confeſſarius examinare diligenter iſtam cauſam in ſecreto abſque teſtibus. Neque tenetur à pœnitente exigere iuramentum,quia ad conſcientiæ forum id non permittitur , ſed debet in Deo obteſtari , vt vera loquatur ; quòd ſi Confeſſor per aliam viam nouerit pœnitentem falſum dicere , non poterit diſpenſare. Vnde intelliges quòd quando in Concil. Trident. *ſeſſ.*22. *cap.*5. *de Reformat.* dicitur , diſpenſationes Pontificias non valere, niſi præſententur Ordinario illius,qui impetrauit,id intelligi de diſpenſationibus fori externi , non verò de his , quæ ſunt fori interni. Si verò Confeſſor iſte diſpenſaturus id iam nouit antea ex confeſſione ſacramentali, non indiget nouo examine. Si autem Confeſſor neque examinet , neque conſcius aliàs ſit de illa iuſta cauſa ; & re vera à parte rei eſt iuſta cauſa , quam ille neque ſcit , neque examinat , & tamen diſpenſat : diſpenſatio nulla eſt, quia non ſeruauit formam ſubſtantialem præſcriptam pro actu illo faciendo. Ita ille , cui adde Salas *de legibus* ; *diſputat.*20. *ſect.*10. §. 3. *num.*97. & Guttierrez *in qq. Can. lib.*2.*cap.*15. *num.*112.

2. *Nota* tamen , quòd in ordine ad monita , & conſilia danda pœnitenti antequam Confeſſor diſpenſet , debet Confeſſor monere , vt veritatem integrè , & ſincerè declaret , quia illa negata diſpenſatio non valebit. Attamen ſi Confeſſor talia conſilia,& monita omittat,ſeruando reliqua, diſpenſatio valida erit.

RESOL. CLXII.

De clauſula diſpenſationum in ordine ad confeſſiones, & alias pœnitentias iniungendas.

Et adducuntur diuerſi caſus contingentes in praxi pro adimplendis ſupradictis pœnitentiis. Ex p.8. tr.3.Reſ.109.

§. 1. AD hæc elucidanda , ſic reſpondet Portel *in dubiis Regul. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ* , *num.*10. Circa pœnitentias iniungendas taxatas in prædictis litteris de Confeſſione facienda ſingulis , menſibus , &c. Nota *primò* teneri Confeſſorem iniungere aliquas confeſſiones ſtatis temporibus faciendas , & aliqua pœnitentiæ opera perpetua , quorum aliqua ſint quotidie exercenda. Id enim clarè innuitur in dictis litteris. *Secundò* eo non obſtãte,committitur arbitrio Confeſſoris quantitas aliorum operum pœnitentiæ , & pietatis , præter illa , quæ quotidie facienda iubetur imponere. *Tertiò* , circa confeſſionem ſingulis menſibus iniunctam,relinquitur arbitrio Cõfeſſoris,vt poſſit eſſe bimeſtris:attento ſtatu pœnitentis occupati, diſtracti & ſimiliter

Sup. hoc ſupra in Ref. 167.§.vlt. citanter medium verſ. circa tertiam.

ſimiliter impediti, tali enim oneri fortè ſuccumbet cum periculo animæ, patet ex verbis clauſulæ de confeſſione menſtrua, cùm dicitur: *vel quoties tibi videbitur.* Quod verò attinet ad obligationem pœnitentis, in hac confeſſione menſtrua facienda: Nota *quartò*, ſatisfacere tali pœnitentiæ ſi confiteatur quouis die cuiuſuis menſis. Vt ſi verbi gratia, pro menſe Decembri confiteatur prima die Decembris; pro menſe verò Ianuarij confiteatur vltima die ſequentis Ianuarij. Si verò talis pœnitens omittat confeſſionem in aliquo menſe (quidquid ſit de peccato omiſſionis) non tenebitur in conſcientia illam omiſſam confeſſionem ſupplere menſe ſequenti; quia fuit onus præcedentis menſis, ſicut dicitur de diuino Officio omiſſo in vno die. Neque tempore Quadrageſimæ in illo menſe quo confitetur vt Eccleſiæ ſatisfaciat, tenebitur ad hanc menſtruam confeſſionem iniunctam: quia ſummus Pœnitentiarius nouit fore, vt in aliquo illorum menſium coincidat Eccleſiæ præceptum, & tamen ad duplicem confeſſionem non obligat. Neque ſi iſte pœnitens aliàs ex voto, vel ex pœnitentia iniuncta ab alio Confeſſore tenetur confiteri ſingulis menſibus, per has menſtruas confeſſiones non ſatisfaceret huic præcepto, de quo loquitur pro iſta diſpenſatione, ſed tenetur illas duplicare ſingulis menſibus. At Confeſſor huius obligationis conſcius prudenter ageret, ſi hunc non obligaret ad aliam confeſſionem menſtruam, ſi inde lapſus, vel omiſſionis periculum timeret: ſed poſſet trimeſtrem, aut quadrimeſtrem imponere, quia ei datur arbitrium circa talem confeſſionem menſtruam.

p. hoc & qq. in hoc n tom. 1. 6. Reſ. 43. r totam, & o parte in is eius ſecundæ not.

2. Circa alia opera pietatis, pœnitentiæ iuſſa imponi putat Sáchez *citata diſputat. n.* 4. ſufficere vt in quauis hebdomada vna die qua poterat veſci carnibus, ab illis abſtineat, vel vna die ſingulis hebdomadis ieiunet, vel vna die cilicio vtatur, vel flagellis carnem verberet, vel quoduis horum operum faciat vna die in quauis hebdomada. Quòd ſi viderit Confeſſarius hoc graue fore pœnitenti debili, poterit iubere, vt quoduis illorum operum faciat non ſingulis hebdomadis, ſed vna die in duabus, vel tribus hebdomadis. In particulari verò de operibus Religionis, quæ iubentur imponi quotidie pro diſpenſando voto Religionis, vt ea quotidie exequens recordetur voti quo tenebatur, putat Sanchez ſufficere quòd quotidie iniungantur, vel Litaniæ, vel Pſalmi Pœnitentiales, vel quinquies Oratio Dominica, cum oratione Angelica. Quando verò diſpenſandum eſt votum caſtitatis, iubet ſummus Pœnitentarius, vt imponantur aliqua opera pietatis quotidie implenda, vt meminerit prioris voti, quæ opera pietatis poſſunt eſſe quæcumque opera miſericordiæ, vt recitare quinquies Orationem Dominicam, & Angelicam pro animabus Purgatorij, vel pro viuis in peccato exiſtentibus, vel eleemoſyna quotidiana, vel quoduis opus miſericordiæ. Et hæc omnia latiùs docet etiam Perez *de Matrimon. diſp.* 48. *ſect.* 6. *à n.* 1. *vſque ad n.* 8.

RESOL. CLXIII.

De clauſula apponi ſolita in diſpenſationibus, dummodo copula non interuenerit.

Et quid de alia clauſula, Dummodo copula non interfuerit, ſub ſpe facilioris diſpenſationis, *an in tali caſu, ſi ſpes non fuerit exterius ſignificata, ſed tantum interius concepta, an in tali caſu, ſi copula taceatur, diſpenſatio ſit valida.* Ex part 11. tr. 5. & Miſc. 5. Reſ. 36.

§. 1. Svppono tanquam probabile, taciturnitatem copulæ in petitione diſpenſationis non irritare diſpenſationem. Ita Pontius, Hurtadus, Perez, & alij à me alibi adducti.

Sub. hoc, quod hic ſupponitur ſupra in Reſ. 111. & in aliis eius primæ not. & pro contento in hoc §. 2. Sed quid. ibidem §. vlt. poſt medium, & in aliis eius vlt. not.

2. Sed quid dicendum ſi Pontifex in diſpenſatione apponat clauſulam, dummodo copula non interuenerit.

3. Reſpondeo, quod ſi talis clauſula apponatur, & commiſſio à Papa facta eſt pro foro externo, quando ea copula Ordinario non plane conſtat, etiamſi concurrat infamia, aut ſemiplena probatio copulæ; & etiamſi concedamus eos teneri fateri copulam, quando infamia exiſtit, aut ſemiplena probatio, adhuc quantumuis illicitè negent copulam, valida erit diſpenſatio facta ab Ordinario. Nam quando ordinario non plane conſtat, non cenſetur interueniſſe copulam modo ſufficienti, quia commiſſio facta fuit Ordinario in foro exteriori, ſeu iudiciali; atque adeo clauſula illa intelligenda eſt in eodem foro. Si verò Ordinario copula plane conſtet, & diſpenſet, diſpenſatio nulla erit, quia clauſula illa eſt quædam conditio reddens commiſſionem conditionalem, atque adeo commiſſio ei limitatur, vt iuridicè diſpenſet dependenter à talis conditionis veritate iuridicè conſtante. Et ob eandem cauſam, quando in petitione exprimitur copula, in commiſſione vero Papæ additur clauſula illa *dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis.* Si ordinario iuridice conſtet ſub ea ſpe habitam fuiſſe, nulla erit diſpenſatio; ſi verò ei plenè non cõſtet ſub ea ſpe fuiſſe habitã, valebit diſpenſatio, etiamſi verè fuerit ſic habita.

Sup. ſeqq. ab hinc vſque ad finẽ huius Reſ. lege ſupra doctrinã Reſ. 1: 4. 115 & 116. Per totas.

4. Quando verò commiſſio Papæ fit pro foro merè interno conſcientiæ, qualis eſt in litteris datis: *Diſcreto viro Confeſſori, &c.* & in ea ponitur clauſula: *Dummodo copula non fuerit:* aut alia, *Dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis,* etiamſi copula ſit omnino occulta, & non conſtet Confeſſori Commiſſario: aut etiamſi ſpes illa ſit eodem modo occulta, diſpenſatio erit nulla; ſi in priori caſu copula fuit verè habita, aut in poſteriori caſu fuit habita ſub ea ſpe; quia tunc commiſſio data fuit Confeſſori Commiſſario ad diſpenſandum dependenter à veritate non habitæ copulæ, aut non habitæ ſub ea ſpe, tanquam à conditione. Et ita docet Dicaſtillus, *de Sacr. tom.* 2. *tr.* 10. *diſ.* 8. *dub.* 7. *n.* 134. quos citat, & ſequitur Leander, *vbi infra q.* 33. *&* 34.

Sub hoc in Reſ. 2. not. præteritæ, §. 2. ad lin. 8 & in Reſ. 3. §. 2. ad medium.

5. Sed difficultas eſt, an quando pro foro conſcientiæ interno in commiſſione Papæ apponitur clauſula, *Dummodo copula non interfuerit ſub ſpe facilioris diſpenſationis*; an inquam in tali caſu, ſi ſpes non fuerit exterius ſignificata, ſed tantùm interius concepta; an inquam in tali caſu ſi copula taceatur, diſpenſatio ſit inualida? Ego olim negatiuè reſpondi, ſed nominatim contra me Dicaſtillus. Verùm ego adhuc puto noſtram ſententiam probabilitate non carere, & præter Caſtrum Palaum, Hurtadum, & Perez; tenet etiam Leander *de Sacr. tom.* 2. *tr.* 10. *diſp.* 25. *quæſt.* 34. & Martinus de San Ioſeph *in monitor. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 46. *de matrim. num.* 7. *in fine.* At circa ſuperius dicta vide notandam opinionem, quam tradit Henriquez & probabilem putat Martinus de San Ioſeph, *vbi ſupra numero* 5. vbi ſic ait, *Bien es verdad que Henriquez* lib. 12. cap. 2. num. 7. litt. X. *dixe, que la clauſula*: Dummodo copulam non habuerint: *no la ſeñala el Pontifice, como condicion, ſino como modo, ò cargã, que ſe pone al Ordinario en el modo del examen pues parece rigor irritar la diſpenſacion por copula oculta, que no mande el Derecho declarar.* Ita ille; cui adde Ioannem de Soria *in Epilogo Summarum par.* 2. *tractat.* 2. *ſect.* 1. *diſputat.* 10.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 115. §. 2. ad lin. 4. & in Reſ. 116. §. 2. ad medium, à verſ. Mas quando.

diſputat. 10. §. *de diſpenſatione*: qui etiam ſententiam Henriquez probabilem putat, Sed vt verum fatear, vt plurimum Doctores illam non approbant.

RESOL. CLXIV.

De clauſula diſpenſationum, Dummodo impedimentum inde proueniens occultum ſit.

Et notantur, & explanantur illa, quæ in litteris Pœnitentiariæ aliquando apponuntur, vt coniux impedimenti ignarus certior fiat de prioris conſenſus nullitate. Ex p.8.11.3.Reſ.110.

§.1. EX doctrina multorum Doctorum hoc dubium examinat Lezana *in tom.*4. *verb. litteræ Apoſtolicæ,num.*28. vbi ſic ait. Circa particulam illam in forma diſpenſationis matrimonij, ſcilicet, *Dummodo impedimentum inde proueniens occultum ſit*; *notandum*, hîc *occultum* ſumi, vt diſtinguitur contra publicum. Quare licèt ab aliquibus tale impedimentum ſciatur, ac proinde probari poſſit, dicitur occultum;& tunc ſolùm non dicetur occultum, ſed publicum, quando eſt publicum non ſolùm in ciuitate, ſed etiam in maiori parte viciniæ, Collegij, Monaſterij, vel Parochiæ, dummodo ſaltem decem perſonæ inueniantur in quauis dictarum communitatum, in quibus id publicum eſt. Ita Sanchez *ſuprà*, *num.*55. Filliucius *ſuprà*, *num.*360. Bonacina *ſuprà*, *num.* 7. poſt Salas, Reginaldum, & Suarez, quos refert. Dicetur adhuc hoc impedimentum occultum, ſi copula ipſa ſit publica in ratione copulæ,non verò ſit publica in ratione impedimenti, id eſt, ſi ſciatur copula, at non ſciatur illud eſſe impedimentum dirimens matrimonium.Neque enim verè dicetur delictum publicum, ſi tantùm actus illius materialiter ſit publicus, niſi ſit publicus formaliter, id eſt, quatenus eſt delictum. Quia qualitas adiuncta verbo, debet intelligi ſecundùm qualitatem eius. *l.in delictis*. §. 1. *ff.de noxalibus*. Nauarrus *in man. cap.*17. *num.*55. Sanchez *ſuprà,n.*56. Bonacina *ſuprà*. Si tamen hoc impedimentum iam ſit deductum ad forum contentioſum, non dicitur occultum; quia iam ſpectat ad forum externum, in quo caſu Papa non vult, vt diſpenſatio concedatur. Reginald. *ſuprà. num.*119. Portel *ſuprà*, *num.*13. & alij communiter. Quod intellige, niſi pœnitens deductus ad forum externum,fuit ibi abſolutus,quia in tali caſu crimen dicetur occultum. Suarez *de cenſur. diſp.*41.*ſect.*2. Sayr. *in theſauro*, *tom.*1. *l.*4. *cap.* 17. *num.*23. Portel.*ſuprà,numer.* 14. Etiamſi falſis teſtibus ſe defenderit; quia hoc non tollit quin crimen maneat occultum, cùm non amiſerit famam, per ſententiam enim illam recuperauit. Sanchez *ſuprà num.* 57. Bonacina, & Portel *ſuprà*. Dummodo contra ipſum non fuerit ſaltem ſemiplena probatio, quia crimen poſitum in foro externo cum ſemiplena probatione, etiamſi abſoluatur, cùm ex illo oriatur infamia,iam non poteſt dici occultum. Suarez *ſuprà num.*6. Bonacina, & Portel *ſuprà*, contra Sanchez etiam *ſuprà, num.*58. Placet etiam quòd idem Bonacina *ibidem* aduertit contra eundem Sanchez, quòd ſi delictum eſt plenè, vel ſemiplenè probatum etiamſi nondum ſit intimatum reo, cenſeri publicum, tum quia tunc adeſt infamia ipſius,tum quia, quæ iudicialiter fiunt coram iudice perſonam publicam ſuſtinente,publica dici debent,Hucuſq; Lezana.

2. *Notandum* hîc obiter ex Sanchez, Portel *in dubiis Regular. verb. Confeſſor aperiens litteras Papæ, num.* 17. adnotare illa verba, quæ in litteris Pœnitentiariæ aliquando apponuntur; vt coniux impedimenti ignarus certior fiat de prioris conſenſus nullitate, non eſſe de eſſentia diſpenſationis, ſed inſeruire quaſi inſtructionem Confeſſarij, vt contractus matrimonij ſequentis ſit certior. Dat cauſam præcipuè, quia ſæpius hæ fruſtrarentur diſpenſationes, ſi id eſſet neceſſarium. Sæpe enim continget non poſſe detegi nullitatem abſque periculo detegendi delictum, & maximè, ſi impedimentum ſit ex parte fœminæ,cuius delictum ſi viro detegatur, erit cauſa multorum iurgiorum, ac periculorum: & ſic Doctores multi conſulunt peti hanc diſpenſationem occultè, tacita nullitate prioris conſenſus. Sic explicat Sanchez. Ego credo illum ſic clariùs exponendum, ſi matrimonium fuit nullum, quia fœmina, verbi gratia, ante matrimonium habuit copulam cum fratre præſentis mariti, tunc vt hoc matrimonium denuò ineatur, non eſt manifeſtandum delictum huic viro putato marito, quod delictum fuit cauſa impedimenti. At credo omninò quòd dicendum eſt viro ſaltem remotè, & quaſi conditionaliter, vt ſi fortè antea matrimonium fuerit nullum, denuo conſentiat. Si enim hoc ſaltem modo non conſentiat denuò, non iterabitur verè, neque contrahetur matrimonium, eo modo quo profeſſus nulliter ob occultum impedimentum ignoratum, non ratificat profeſſionem per quemcunque actum externum, niſi illi conſtet de impedimento, ſaltem in confuſo, & dicat ſe denuo conſentire, ſaltem ad cautelam. Ita Portel, cui ego adhæreo.

Sup hoc ſupra ex lata, & curioſa doctrina Reſ.83. ſignanter à §. Sed hic. & ſeqq. & in tom. 4. tr.3 curſim in Reſ.143.

RESOL. CLXV.

De clauſula literarum diſpenſationum Sacræ Pœnitentiariæ, nempe Gratis Vbique. Ex part.8.tr.3. Reſ.111.

§. 1. LOquens de hac clauſula Salas *de legibus, diſputat.*20. *ſect.*10. §.3. *num.*99. ſic ait, Difficultas eſt circa illam clauſulam apponi ſolitam in litteris ſacræ Pœnitentiariæ, *gratis vbique*, quæ denotat nihil pro his accipi poſſe, etiam per viam compenſationis; ſed eas gratis omninò expediri, quod adeò verum eſt, vt neque ſummus Pœnitentiarius has litteras dans poſſit in ſignum gratitudinis aliquid etiam ſponte datum recipere, vt teſtatur Nauarr. *lib.*4.*conſ.*50. *de ſponſal.*in diſpenſationibus verò pro externo foro ſpecialiter prohibetur, vt Ordinarius ulla poſſit munera recipere, dum exequitur diſpenſationes, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.

Sup. hoc i. Reſ. ſeq. & ſupra in Re 157. §. vlt prope finē & in tom.5 tr.7. late i Reſ.46.& i tom.4. tr.1 Reſ.40. §. Neque. ad medium.

2. Dubitari verò poteſt, an licita ſit conſuetudo, qua in aliquibus Diœceſibus accipiunt iſti Commiſſarij quantitatem aliquam pecuniæ pro labore quem ſubeunt in receptione teſtium ad confirmandam veritatem precum, & in illa diſpenſatione expedienda.

Sup. ſequentibus in ha Reſ.lege doctrinā.Reſ. not.præteritæ.

3. Aliqui hanc conſuetudinem damnant, quoniam hæc clauſula vniuerſaliter prohibet omnem præmij receptionem, & cuicumque iudici delegato prohibitum iure communi eſt,aliquid accipere præter eſculenta, & poculenta gratis oblata;ita habetur *cap. ſtatutum.* §.*inſuper de reſcript.in* 6.

4. Dico tamen *primò*, per ſe loquendo, peccatum mortale eſt, accipere pretium in hac clauſula prohibitum, incurrique excommunicationem propter illud:quia licèt in principio ſolùm ponatur verbum, *monemus*; tamen intentio præcipiendi lata excommunicatione declaratur.

5. Dico *ſecundò*, per accidens, vbi viget conſuetudo accipiendi aliquid non eſſe peccatum, quia hæc clauſula ſolùm prohibet acceptionem pretij, non munerum

munerum gratuitorum, item ſolùm prohibet accipere ſtipendium, quod animum iudicis corrumperet, quale non eſt illud, quod conſuetudine datur.

6. Deinde illa clauſula generalis non derogat priuatæ conſuetudini ſufficienter præſcriptæ, textùſque ille in contrarium adductus ſolum loquitur de iudice delegato per litteras iuſtitiæ ad litem inter partes agitandam: qualis non eſt iſte executor. Hæc omnia Salas.

7. Sed non deſeram hîc apponere ea, quæ circa præſentem quæſtionem latè obſeruauit Pater Perez *de Matrimon. diſputat.* 48. *ſect.* 2. *num.* 6. vbi ſic ait.

8. Dico *primo*, certum videri; ſi dictus officialis expedita omninò diſpenſatione, & finita delegatione munera reciperet, non cōtrauenire huic clauſulæ, nec incurrere illius excommunicationem. Patet, quia ceſſat iam omninò tota prohibitionis cauſa, cùm iam fuerit ſuo munere functus. Quòd ſi ſpe dicti muneris, ac remunerationis poſt finitam diſpenſationem oblati, moueretur iudex ad minus bene munus ſuum obeundum, illicita illi eſſet talis muneris ac præmij receptio, & cenſuram incurreret; quia mens Pontificis in prædicta prohibitione eſt, ne Ordinarius muneribus excæcatus non rectè fungatur ſuo officio. Vnde ſi munus illud finita executione dandum, illum etiam excæcat, & corrumpit, manifeſte contrauenire videtur prædictæ clauſulæ, & cenſura ligari. Firmo hoc verbis vltimis reſcripti diſpenſationis, ſic dicentibus: *Mandamus, quatenus depoſita per te omni ſpe cuiuſcumque muneris, aut præmij etiam ſponte oblati, à quo te omninò abſtinere debere monemus.* Vbi ponderanda eſt illa particula, *depoſita omni ſpe. Volumus autem, quòd ſi ſpreta monitione noſtra, eiuſmodi aliquid muneris, aut præmij occaſione dictæ diſpenſationis exigere, aut oblatum recipere, temerè præſumpſeris, excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras:* quæ verba, ſi rectè ponderentur, comprehendunt quoque munus acceptum finita diſpenſatione, ſi ſpe illius allectus officialis ſuum obierit miniſterium.

9. Dico *ſecundò*; per talem clauſulam non prohiberi officiali Commiſſario, laboris impenſi in exequenda diſpenſatione ſtipendium aliquod, ſi illud ſit iure, vel conſuetudine debitum. In hoc conuenio cum Sanchez, ob rationem dictam *num.* 5. Addo tamen, cùm expeditio diſpenſationis communiter ſit breuiſſima, & facillima, vix credi poſſe, vt iure aliquo, vel conſuetudine ſit pro ea obeunda deſignatum ſtipendium aliquod. Nam iudici delegato, qualis eſt ipſe Officialis in Ordine ad diſpenſationis executionem, prohibetur ſtipendium quod ſit alicuius ponderis, vel momenti.

10. Dico *tertiò*, prohiberi officiali prædicto, munus aliquod, quod ſit alicuius momenti, ſub excommunicationis pœna. Patet ex verbis clauſulæ adductis *num.* 5. Tum etiam, quia, vt conſtat ex *cap. citato, ſtatutum,* iudici delegato, qualis eſt, in ea cauſa diſpenſationis ipſe officialis, prohibetur aliquid recipere à partibus tanquam munus oblatum, etiamſi in gratitudinis præmium ſponte offeratur, adeò vt teneatur ad reſtitutionem, non obſtante quauis partium remiſſione.

11. Dico *vltimò*, prædicto officiali non eſſe prohibitum accipere eſculentum, vel poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis diebus conſumitur.

12. Moueos *primò*, quia id permiſſum eſt accipere iudici delegato, vt conſtat ex *cap. ſtatutum, de reſcriptis, in* 6. *Secundò*, eiuſmodi eſculenta, & poculenta ſolùm exiberi ſolent non ad corrumpendum iudicem, vt minùs bene munus ſuum obeat, ſed vt maiori diligentia, ac breuitate perficiat ſuam commiſſionem. *Tertiò*, quia iam videtur vſu, & conſuetudine receptum, vt in grati animi ſignificationem prædicta eſculenta, & poculenta, exhibeantur ad conciliandam beneuolentiam; & ſimiliter acceptentur ob eundem finem, & ne ea offerentes ægrè ferant, & indignentur, ſi non recipiantur. Vnde infero in tali reſcripti clauſula ſolùm prohiberi munera, præſertim à manu, vt pecuniam, equum, torquem, annulum, & his ſimilia; & ab his meritò dici, vt omninò abſtineant. Et prohibitio cuiuſcumque muneris, intelligenda eſt de hoc genere munerum à manu, quod ſolet eſſe maioris æſtimationis, pretij, ac valoris apud homines. Huc uſque Perez. Sed aduersùs eius doctrinam tenet, & adducit multas declarationes Cardinalium Garcias *de benef. tom.* 2. *part.* 8. *cap.* 1. *numer.* 102. *& ſeq.* omninò videndus.

RESOL. CLXVI.

An pro expediendis diſpenſationibus recipere quis aliquid poſſit? Ex part. 4. tractat. 4. & Miſc. Reſ. 84.

§. 1. NEgatiuè reſpondendum eſt, & ita in ſacræ pœnitentiariæ literis hæc verba ſemper apponuntur. *Gratis vbique*; verùm hoc procedere putat Sanchez & Filliucius, quos citat & ſequitur Homobon. de Bonis *in exam. Eccleſ. part.* 3. *tract.* 13. *cap.* 11. *quæſt.* 31. *ſuppoſ.* 4. quando munera exhibentur ante expeditionem, ſecus ſi peracta diſpenſatione aliquid gratitudinis gratia reciperetur, quia in tali videtur ceſſare ratio prohibitionis. Imò non deſinam hîc adnotare Guttierrez *de matrimon. cap.* 128. *num.* 2. Homobonum *vbi ſuprà*, & alios docere quòd in ſupradictis verbis interdici cenſentur ea tantùm dona, quibus recipientis animus corrumpi poteſt, & à tramite iuſtitiæ auelli; ſed alij contrarium docent.

Sup hoc in Reſ præterita, & in aliis eius primæ annot.

RESOL. CLXVII.

An curialis, qui, vt facilius diſpenſationem impetret, mutat narrationis ſubſtantiam, incurrat excommunicationem? Ex part. 8. tr. 3. Reſ. 68.

§. 1. QVoad hanc quæſtionem, ſuppono cum Portel *reſponſ. moral. tom.* 1. *caſ.* 49. *num.* 6. validum eſſe reſcriptum, quoad illam partem, in qua non contingit ſubreptio, etiamſi Curialis, vel ſolicitator ſcienter ſubreptionem in ea parte commiſerint, inſcio illo, in cuius fauorem reſcriptum obtinetur, qui verum Curiali propoſuerat Ratio eſt, quia ſupreptio contingit ſolùm in vna reſcripti parte ſeparabili ab alia, vt ſupponitur; tum quia impetrans non dicitur obtinere reſcriptum per dolum, vel malitiam. Tum quia *cap. ſuper litteris*, decernitur, dum ſupreptio contingit, inualidum eſſe reſcriptum in pœnam peruerſitatis ipſius impetrantis. Hîc autem non adeſt culpa, ſeu peruerſitas ipſius impetrantis, ſed in ſollicitatore: ſollicitator autem graues pœnas incurrit, vel meretur ſupreptionem committendo.

2. Sed difficultas eſt, an talis ſollicitator incurrat cenſuram; affirmatiuè reſpondet Henriquez *l.* 12. *cap.* 3. *numer.* 7. vbi ſic ait: Curialis, ſollicitator, aut ſcriptor, qui vt faciliùs diſpenſationem impetret, mutat ſubſtantiam narrationis, aut commiſſionis, manet

net excommunicatus. Ita ille, qui in gloſſa *littera K*, citat motum Pij V. Cardinalem, Gigantem, & Nauarrum.

3. Sed, vt verum fatear, hoc omninò negandum eſt, quia motus Pij V. nullam imponit excommunicationem, ſed ſolùm decernit; vt pœna falſitatis plectantur; & ita docet Sanchez *lib.*8. *diſputat.* 21. *num.*58. cui adde Merollam *tom.*2. *diſput.* 4. *cap.*6. *num.* 397.

4. *Notandum* eſt tamen hic obiter non eſſe tenendum quod docet Barthol. Soc. *conſil.* 270. *Conſideratis, ad finem vol.*2. nempe quando ſubreptio non commiſſa eſt ab eo, cui reſcriptum impetratur, quia veritatem narrauit; ſed ab alio, vt à Curiali, vel ſollicitatore, qui vel falſum expreſſit, vel veritatem ſibi propoſitam conticuit, ignorantiam partis impetrantis excuſare, ne reſcriptum ſit ſubreptitium. Et refert Rotam dixiſſe, ſic deciſum eſſe ab Vrbano Papa in beneficialibus. Et ait iura loquentia in beneficialibus extendi à Doctoribus ad alias Principis gratias. Idem ſuſtinet Felinus *cap. ſuper litteris, num.*7. *verſic. demum circa prædicta, de reſcript.* Cæterùm hoc non eſt tenendum, quia intentio concedentis deficit quoties eſt ſubreptio circa cauſam finalem, æquè procedit, quando ipſemet impetrans commiſit generaliter ſubreptionem, vel alius eo inſcio. Idem probatur ex *cap. ſi motu proprio, de præbend. in* 6. ibi, ſecus ſi ad petitionem illius, vel alterius pro eo oblatam.

RESOL. CLXVIII.

An beneficiis titulus reualidetur per regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione, aut aliam præſcriptionem, non obſtante pœna inhabilitatis, aut priuationis impoſita prouiſo, nec alia opus ſit diſpenſatione, aut tituli habilitatione?

Et quid de poſſidente beneficium pacifice per triennium, ſed mala fide, vel ſi quis ſimoniace ſit inſtitutus in beneficium, per ignorantiam?

Et an penſio non reualidetur per regulam de triennali?

Et an obligatio reſtituendi fructus, v. g. beneficiorum non tollatur per regulam de triennali?

Et aliqua alia circa ſupradicta docentur, & explanantur. Ex part. 7. tractat. 10. & Miſc. 1. Reſol. 26.

Sub. doctrina quæ in hoc, & duobus §§. ſeqq. docetur in Reſ. ſeq. §. vlt. ex in Reſ 1 poſt. ſeq. à principio vſque ad §. Quæro ſecundo. & ibi in §. penult. & vlt & in Reſ. 2. poſt ſeq. à §. Quæro ſecundo. vſq §. Quæro tertio.

§. 1. CAſus eſt ſatis practicabilis, & de illo ego ſæpius interrogatus fui, & affirmatiuè reſpondi cum P. Theſauro *in Praxi de pœnis part.*1. *cap.*50. *quæſt.*3. vbi docet inhabilem ex pœnà, vel irregularitate ad beneficium obtinendum & non ex conditione perſonæ, vt ſunt mere laici, ſi bona fide obtineat à legitimo Collatore beneficium triennali pacifica poſſeſſione tutum eſſe, & titulum reualidari: excepta inhabilitate ex ſimonia ſcienter contracta, vel ex violenta intruſione, vel quando Beneficium eſſet reſeruatum reſeruatione clauſa in iure communi; quia hos ſolos caſus regula excipit; ita tenet quoad inhabiles quæ quidem intelligenda ſunt vbicumque non adſit clauſula derogatoria huius regulæ.

2. Sed pro elucidatione huius Quæſtionis non deſeram hic apponere ea, quæ circa illam obſeruat nouiſſimè doctus P. Dicaſtillus *de iuſt. lib.*2. *tract.*1. *diſput.*1. *dub.*12. *num.*249. *& ſeq.* vbi ſic aſſerit. Illud etiam eſt maximè aduertendum, tanquam ſpeciale per regulam Cancellariæ, de triennali poſſeſſ. Quod, ſi quis beneficium Eccleſiaſticum triennij, ſpatio pacificè poſſideat, ſine ingreſſu ſimoniaco, ius in eo acquirit, quod certum eſt in ordine ad actorem, ſeu petitorem quemcumque, vt cum tali exceptione expellere poſſit.

3. Controuerſia tamen eſt inter Doctores, an etiam locum habeat abſolute, vt beneficij Eccleſiaſtici dominus efficiatur abſque eo quòd teneatur alium titulum exhibere. Couarr. *Regula Poſſeſſor. part.*2 §.10. *num.*10. Molina. *diſput.*70. cum gloſſa *in cap. coniungit. de dolo & contumacia.* Negant ex *regula* 1. *iuris in* 6. quod Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine iuſtitutione Canonica obtineri; hæc tamen auctoritas non conuincit, cum reſponderi poſſit eam regulam veram eſſe iure ordinario, ſecluſo extraordinario remedio vſucapionis. Ideò contrariam affirmantem ſcilicet partem tenet Nauarrus *lib.* 3. *Conſiliorum, conſil.* 3. *de præbend. & lib.* 1. *conſil.*8. *num.*2. *de renunt. edit.* 2. Sa *verb. beneficium num* 14. Leſſ. *cap.*6. *dubit.* 10. *in fine.* Et *cap.* 35. *dubit.*25. *num.*140. Nicol. Garz. *tract. de beneficiis, part.* 8. *cap. num.* 15. Rebuff. *tractat. de Pacif. poſſeſſ. num.*241. Sanchez *lib.*7. *Moral cap.*29. *num.*89. qui tres poſteriores, & aliqui alij recentiores reſoluunt, ſi aliquis ſimoniacè inſtitutus fuit per ignorantiam v. g. quando Pater pro filio ignorante numerauit pecuniam; prodeſſe regulam triennalem poſſeſſori cum bona fide, & eiuſmodi titulo colorato, neque alia opus eſſe diſpenſatione, aut tituli habilitatione.

Sup. hoc infra in Reſ. 171. §. Quæro quarto.

4. Omnino tamen diſplicet, quod Nauarrus ait *citato conſ.*8. & Sà *cit. num.* 14. triennio poſſidentem beneficium pacifice, etiamſi mala fide, fieri eius dominum, cuius rei veritatem non aſſequor (quamvis cum prædictis Doctoribus ſentiant alij) nam ad acquirendam vim titulo præſcriptionis, requiritur bona fides. Non me latet aliqua eſſe argumenta, quibus id ſibi videantur probare. Primò, quia per regulam Cancellariæ aliquid de nouo inducitur vltra ius commune; ſed nihil operaretur, nec de nouo induceret, ſi requireretur bona fides, Secundò, quia regula tantùm petit titulum coloratum: & duos excipit, ſcilicet, Simoniacum, & intruſum in beneficium vacans apud ſedem. Tertiò, quia in temporalibus, in negotio præſcriptionis agitur de maiori præiudicio, cùm per præſcriptionem verum ius, & dominium acquiratur. Ideò mirum non eſt quòd requiratur bona fides. Per hanc verò Regulam Cancellariæ tantùm acquiritur poſſeſſio ad vitam poſſidentis duratura. Ita Ludouicus Gomez *regula de Triennali, quæſt.*42. qui teſtatur bis in Rota ſic eſſe deciſum, aitque hanc exceptionem de poſſeſſione triennij mala fide reddere tutum etiam in foro conſcientiæ poſſidentem; quia Papa ad vitandas lites, & ſcrupulos hoc potuit facere; imò & dare verum ius, & dominium propter pleniſſimam in beneficialibus poteſtatem, quam habet; in quo videtur conſentire Couarruuias *n. illo* 10. quamuis dicat non reddere tutum in conſcientia.

Sub cõtento in hoc, & ſeq. §. late in Reſ. ſeq. principio vſque ad §. vlt. & infra in Reſ. 171. §. Quæro tertio. vſque ad §. Quæro quarto.

5. Verius tamen eſt (vt dicebam) requiri bonam fidem nec eſt credibile Papam fauere peccanti malæ fidei poſſeſſori: deinde generalis illa regula iuris. *cap. Poſſeſſor. de Regulis iuris. in* 6. ſcilicet malæ fidei poſſeſſorem nullo tempore præſcribere, etiam in ſpiritualibus locum habet, vt rectè Gloſſ. *cap. contingit. de dolo.* Dicaſtillus *loc. citato.*

6. Notandum eſt tamen hîc obiter, Primò. quòd penſio non reualidatur per regulam de triennali, quia regula loquitur de beneficiis propriè dictis, quæ collatione, præſentatione, vel inſtitutione obtinentur, vt Gomez *ſuper reg. de triennali quæſt.*4. & ita de penſionibus concludunt Gomez *ibi, quæſt.* 50. Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.*91. Sanch. *opuſc. lib.*2. *cap.*1. *dub.*29. *n.*12.

7. Notandum

7. Notandum ſecundò, quòd obligatio reſtituendi fructus, v. g. beneficiorum, non tollitur vigore regulæ de triennali, quia hæc reualidat titulum beneficij tantùm, non autem iuuat ad fructus acquirendos, quando à lege impeditur acquiſitio, vel infertur priuatio: ſed bene tollitur dicta obligatio vſucapione triennali, ſi interuenerit continua bona fides eo triennio, ſcilicet ob ignorantiam inuincibilem dictæ pœnæ priuationem inferentis (niſi vbi lex derogat poſſeſſioni.) Imò tunc, ſecundum multorum probabilem ſententiam, neque eam pœnam priuationis incurrit, qui inuincibiliter eam ignorauit: hæc omnia Sanch. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 11. *&* 12. cum ibi allegatis. Item quòd fructus nulliter percepti ex beneficio, vel penſione ob titulum vitioſum, præſcribantur triennio cum bona fide, docet Sanchez *conſ. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 16. *n.* 20.

RESOL. CLXIX.

Si quis per triennium pacifice poſſedit beneficium, ſed à principio cum mala fide, quæritur, an adiuuetur regula Cancellariæ de triennali poſſeſſione?

Et quid, ſi à principio poſſedit bona fide?

Et notatur triennalem poſſeſſionem iuuare, quando prouiſus beneficiis eſt capax: Ex part. 11. tr. 5. & Miſc. 5. Reſ. 3.

[...]). hoc in [...]ſ. præteri- [...]§. Omni- [...]. & ſeq. & [...]ra in Reſ. [...]1. §. Quæ- [...] tertio. & [...].

§. 1. Affirmatiuam ſententiam conatur ſtabilire P. Thom. Hurtadus. *var. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 1. §. 17. *num.* 948. *cum. ſeqq.* vbi ſic ait; Pontifex in præfata regula ſolum excludit ſimoniacos, & intruſos, exceptio autem firmat regulam in contrarium: ergo quamuis quis ſit inhabilis quia excommunicatus, aut quia ſine ætate requiſita, aut quia illegitimus, ſi tamen per triennium pacificè poſſedit, non poteſt beneficium ab alio impetrari, ſed ad ordinarium pertinet examinare quo titulo beneficium poſſideat. Quæ doctrina etiam eſt vera, non ſolum ſi adſit bona fides, ſed etiam ſi mala, vt tenent Ludouic. Gomez *vbi ſupra quæſt.* 42. & Couarru. *conc.* 4. cùm enim Pontifex in hac regula ſtatuenda intendat lites euitare perpetuas, ſi eſſet requiſita bona fides, impetrans beneficium obiiceret poſſeſſori quod bona fide careret, quod non eſt difficile? & rurſus poſſeſſor probare deberet ſe habuiſſe bonam fidem; quod valde difficile eſt, & ſic lites non euitarentur. Vnde Rota apud Farinacium *tom.* 2. *deciſ.* 181. *num.* 2. de anno 1606. dicit, quod in quærendis non requiritur bona fides ex Balbo 2. *part.* 3. *partis quæſt.* 13. *num.* 9. Quod qua ratione ſit intelligendum dixi ſupra *tract.* 8. *cap.* 1. *&* 2. Tenet etiam verùm in foro conſcientiæ, ita vt poſſeſſor, etiam malæ fidei ciuili poſt triennalem poſſeſſionem pacificam ſecutus ſit in conſcientiæ foro, & non ſolum in iudiciali. Ita contra Thom. Sanchez *lib.* 7. *in decalog. cap.* 29. *num.* 89. Lud. Gomez *quæſt.* 42. *citata*, vbi dicit, *ſic ibi fuiſſe deciſum in Rota ſuo tempore.* Et deciſio Rot. 181. clarè dicit, quod in bonis acquirendis non requiritur bona fides, ſed voluntas principis, potentis ſic diſponere, vt potuit Papa propter pleniſſimum dominium quod habet in Beneficiis omnibus, & ſic fecit in regula de triennali ad ſedandas lites, & ſcrupulos auferendos. Sicuti qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ ſubdens peccata clauibus, cum dolore illorum, & ſi accedat cum ignorantia culpabili mortalis, & ſic accedat cum mala fide, tamen accipit verum, & validum Sacramentum etſi informe, vt dixi *Reſolut. de Confeſſ. informi*, quæ typis dabitur *part.* 2. *huius tom. tract. vltim.* Quia Chriſtus habens plenitudinem poteſtatis ſic ſtatuit. Ita quamuis quis pacificè poſſidens per triennium (niſi ſit ſimoniacus, & intruſus in beneficia in corpore iuris Papæ reſeruata) mala fide beneficium poſſideat, acquirit validum titulum, vt ſecurus ſit in conſcientia, quia ad euitandum maius inconueniens, ita ob bonum publicum Pontifex determinauit in Præfata Regula.

2. Neque ex hoc ſequitur quod Pontifex faueat peccanti, quia hoc eſt per accidens, ſicut nec Chriſtus per hoc quod qui accedit cum ignorantia mortaliter vincibili ad Confeſſionem accipiat Sacramentum verum, & validum, licet informe, peccatori fauet, quia hoc eſt per accidens, non ex intento Chriſti, & Pontificis, quia Chriſtus ſemper intendit Sacramentum formatum, & Pontifex bonam fidem excludentem peccatum. Quando autem dicitur in regula *Poſſeſſor*, quod Poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit *de reg. iur. in* 6. intelligitur quando poſſeſſor eſt malæ fidei ob titulum reprobatum, vt quia poſſidet rem furtiuam vel inuaſam iniuſtè: tamen ſi ſit poſſeſſor alicuius beneficij, etiamſi non habeat titulum validum, quia erat incapax illius, vel ex defectu ætatis, vel quia erat excommunicatus; & ſic habeat malam fidem, tamen Princeps ſupremus, qualis eſt Pontifex, poteſt determinare quod poſt poſſeſſionem triennalem habet titulum, quo in conſcientia tutus poſſit retinere Beneficium, quamuis aliàs illud obtinuerit incapax. Vt enim optimè notauit Thom. Sanchez *vbi ſupr. num.* 85. iſte Clericus excommunicatus, aut non habens ætatem ſufficientem, non eſt omnino incapax, ſicut laicus qui incapax eſt, & tituli, & poſſeſſionis, ſed eſt incapax ſolum tituli, non poſſeſſionis. Quare Pontifex poſt triennalem poſſeſſionem diſpenſando in illa incapacitate ad titulum, reducit poſſidentem ad ſtatum, in quo poſſit retinere Beneficium, & vt faciat fructus ſuos. Sicut dum diſpenſat in radice Matrimonij, reducit contrahentes, ac ſi extunc valide contraxiſſent, & ſic filij nati ſunt legitimi, vt ſupra dixi §. 4. Sed in hoc de poſſeſſore malæ fidei peccaminoſæ nihil determino, ſed ſubiicio dictamen ſapientioribus. Huc vſque Hurtadus; qui poterat in fauorem ſuæ ſententiæ adducere Caſtrum Palaum à me alibi adductum. Et hæc ſententia, quod magis eſt, extat apud Emanuelem Sà in editione Romana expurgata à Magiſtro Sacri Palatij *verb. Beneficium numer.* 16. vbi ſic aſſerit; Triennio poſſidens beneficium pacificè, etiamſi mala fide, fit eius dominus; quibus adde nouiſſimè Patrem Vrbanum *in Theologia morali tract.* 3. *titul.* 17. §. *Poſſeſſio triennalis pacifica fol.* 670. Alibi ſignanter in Reſ. 3; non. præteri, tæ & in eodẽ § Quarto tertio.

3. Sed hanc opinionem prorſus refellendam eſſe puto, vt communiter refellunt Doctores, & improbat nouiſſimè Steph. Baunius *in praxi beneficiorum diſp.* 11. *q.* 5. Primò, quia præſcriptio in ordine ad acquirendum rei præſcribendæ dominium nullarum eſt virium ſine bona fide; at triennalis poſſeſſio præſcriptio quædam eſt, ergo.

4. Confirmatur. Nulli ſuum ſcelus patrocinari debet; faceret verò, ſi exacto triennio, ei mala ſua fides, acquirendi beneficij cauſa foret, cum ex eo lucrum caperet.

5. Et quidem ſi de canonibus agitur, peractum eſt negotium, cùm ſententiæ cui noſtra eſt oppoſita, aduerſetur *Canon finalis*, *de præſcriptionibus*, ex Concil. Lateranen. ſumptus, ſunt hæc eius verba, *Quoniam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt; Synodali iudicio definimus, vt nulla valeat ſine bona fide præſcriptio, tam canonica, quam ciuilis cum generaliter ſit omni conſuetudini, & conſtitutioni derogandum, quæ abſque peccato mortali obſeruari non poteſt. Vnde oportet, vt qui præſcribit, in nulla temporis*

poris parte alienæ rei conſcientiam habeat. Hactenus Canon.

6. Sanè eſt regula de triennali poſſeſſione ſine vi ad affectum transferendi dominij rei quæ præſcribitur, ſine colorato titulo: at eſſe hic cum mala fide non poteſt cùm qui alienum occupat ſine vero aut probabili titulo, ac colorato, ſit violentus, & intruſus, ergo, &c.

7. Tertiò, abhortet à prudentia credere, Pontifices Romanos tantùm ab antiqua deſciuiſſe Petri Apoſtoli virtute ac fide, vt authoritate ſua viam velint munitam eſſe ad ſcelera, quæ ſeueritate cenſurarum tam acerbè caſtigant in nocentibus: at id eos moliri eſt certum intelligentibus, in hac temporum corruptela, morumque, & animorum, nihil eſſe procliuius, quam vt opum cupidi, ac honoris ſupra meritum, in alienum ſe inferant, ſpe non modò impunitatis propoſita, ſed & iuris ac poteſtatis illud acquirendi, vt fieret, ſi malæ fidei poſſeſſor triennio illud præſcriberet.

8. Quartò, quia commune eſt peritorum axioma, malæ fidei poſſeſſorem non præſcribere: ſic enim Pontifex *reg. 2. de regul. iuris in 6. Poſſeſſor malæ fidei vllo tempore non præſcribit.* Et hæc omnia docet Baunius *vbi ſupra*, qui reſpondet ad argumenta: quæ in fauorem affirmatiuæ ſententiæ adduci poſſunt. Et ideò rectè Layman *in Theolog. moral. lib. 3. tract. 1. c. 8. num. 16.* contra Emanuelem Sà; & Nauarrum inuehitur. Vide etiam Reginaldum *tom. 2. lib. 3. tract. 3. cap. 18. num. 260.* Bzouium *tom. 2. lib. 7. c. 31. q. 1.* Ioann. Baptiſtam Parolletum *in Paleſtra Cleric. part. 3. cap. 1. lit. Z.* Vgolinum de Perez *Epiſt. part. 2. c. 50. §. 16. num. 4.*

Sup. contento in hoc §. in Reſ. præterita, in tribus eius primis §§. & in aliis eius primæ annot.

9. Sed nota hic obiter, triennalem poſſeſſionem iuuare quando prouiſus eſt beneficij capax: nam mulier, coniugatus, bigamus, excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, Regularis ad beneficium ſæculare ſine legitima facultate, & è contra per huiuſmodi non iuuantur hac regula: Poſſeſſio enim, etiam longiſſimi temporis non tribuit ius incapaci. Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. numer.* 206. Tamen Gomez *quæſt. 2.* in hac regula affirmat, incapaces hac regula iuuari, quia ſolùm ſimoniaci, & intruſi excipiuntur Conciliantur diſtinctione; incapaces non iuuantur, vt mulier, & huiuſmodi, vt de hæreticis iuribus, & rationibus probat Ricc. *2. part. reſol. 5.* Iuuantur bene, quia ſunt aliqui capaces, ſed à iure canonico priuati. Parolletus *fol. 15. part. 3.* Primam ſententiam mordicus tenet Baunius *vbi ſupra quæſtione 2. & 3.* Secundam ſententiam docet Hurtadus *loco citato num.* 948. Tertiam ſententiam diſtinguentem docet Parocletus *vbi ſupra litt. X. declarat. 2. numer. 5.* Vnde ex his ego olim interrogatus reſpondi, illegitimum gaudere priuilegio regulæ triennalis poſſeſſionis. Idem puto de excommunicato, aut qui ſine ætate requiſita Ordines ſuſcepit, ac de ſimilibus.

RESOL. CLXX.

An dubia excutiantur circa Regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione. Primo, an irregularis poſſit adiuuari hac trienna poſſeſsione?

Secundo, an hac regula de triennali ſuffragetur in gratia ſubreptitia?

Et tandem notatur collationem beneficij factam inualido, vel ſuſpenſo non eſſe ipſo iure inualidam, ſed irritandam.

Ex quibus aliqua alia inferuntur circa ſupradicta. Ex part. 11. tractat. 5. & Miſ. 5. Reſ. 4.

§. 1. Quæro primò, an irregulares poſſint adiuuari hac triennali poſſeſſione? Sup. hoc & ſequentib vſque ad § Quæro ſecūdo. hui Reſ. ſupra Reſ. 168. tribus primis eius § & in alis eius prim. annot.

Negat Baunius *in praxi de Beneficiis diſput. 11. quæſt. 6.* his verbis; Mens mihi eſt, ſicut & Reginaldo, & Rebuffo. Etenim ad rationem colorati tituli, ſine quo non ſubſiſtit triennalis poſſeſſio ſubiecti capacitas eſt neceſſaria: at eam irregularis non habet: ergo, &c. Maior oſtenditur: Moniales etſi centum annis Eccleſiam viro deſtitutam occupent, à regula tamen de triennali poſſeſſione conſequenti beneficij ius ac facultatem habituræ ſunt nullam. Rebuff. *de pacif. ampliat. 3. num. 4. & 5.* Fabricius *de beneficiis tam virorum, quam mulierum num.* 40. At huius rei cauſa non eſt alia, quàm earum incapacitas: ergo, &c. Sed ego adhæreo affirmatiuæ ſententiæ, quam ipſe Baunius concedit eſſe probabilem & ſecuram, nempe quod irregulares, & id genus homines culpa ſua beneficij incapaces, non ſint de eorum hominum genere, qui excluduntur priuilegio regulæ, quales ſunt intruſi, ſimoniaci, & prouiſi de beneficio reſeruato Pontifici, reſeruatione quæ ſit in corpore iuris iuclusa; & ita tenet Pariſius *vol. 4. conſ. 96.* Gomez *quæſt. 1. 10. 15. & 27.* Sanchez, & alij. Præcipua ratio noſtræ ſententiæ eſt, quia, vt diximus, excipiuntur tantum in hac regula ſimoniaci, & intruſi: ergo ea iuuari irregulares quid vetat?

2. Conſequentia probatur. Exceptio in non exceptis firmat regulam, vt *ex can. dominus 22. quæſt. 7.* Dinus probat *in libro 2. de regul. iuris pag. 4. num. 5. & ſeqq.* At non alij vulgò exiſtimantur indigni, qui regulæ huius priuilegio gaudeant, quàm qui ſimoniaci ſunt, & intruſi: irregulares ergo, modò tamen incogniti, & occulti, ab eius vſu, commodiſque non debent excludi; ſic ille.

3. Ex his Baunius *quæſt. 7. & 12.* infert, inhabilem iure Eccleſiæ, iuuari hac regula, ſi eſt eius inhabilitas occulta.

4. Ratio eſt, quod neſcitis, cuius eſt inhabilitas occulta acquirendi tituli colorati incapax. At hunc occulta inhabilitas non impedit, cum collationis impedimentum ex hypotheſi lateat.

5. Secundò, ab hac excludendi regula ſunt hi tantùm, quos excluſos Pontifex voluit: at de hoc non ſunt numero, niſi ſimoniaci, & intruſi: ergo in eorum non ſunt claſſem includendi irregulares quilibet, ſed hi duntaxat, quorum eſt manifeſta inhabilitas.

4. Tertiò, ſunt actus omnes quos exercet occultus inhabilis, validi: at id eſſe non poſſet, ſi titulum coloratum non haberet, iuxta Thom. Sanch. *de matrim. diſp. 22. num. 49.*

7. Ex his patet, illegitimo huius regulæ ope, ac beneficio, acquiri Sacerdotium, quod ei fuit collatum, quia non eſt de exceptis in regula: ergo cum exceptio firmet in non exceptis *regulam 22. q. 7. can. 6.* fiunt illegitimi per præſentem, poſſeſſores beneficij à ſe pacificè triennio poſſeſſi.

8. Patet ſecundò, Idem eſſe de ſæculari iudicium ſi beneficium regulare tribus annis ſine turbis ac tumultu poſſideat, & contra ſi regularis ſæculare, nam neuter eſt exceptus à regula, ergo cum per diſpenſationem Pontificis ambo beneficiorum ſint capaces, regularis quidem ſæcularium, ſæcularis autem regularium cenſendi ſunt ad ea diſpenſati eſſe per hanc regulam.

9. Quæro ſecundò, an hæc regula de triennali, poſſeſſione habeat locum in conſcientia? Negat Couarruuias *in Regul. poſſeſſor. 2. part. §. 10. concl. 7.* eo quod Pontifex in ſua regula moleſtiam poſſeſſori triennali, exacto poſſeſſionis ſuæ triennio, creari quidem nolit; ſed de beneficio ab eo retinendo, ne verbum quidem habeat, quod eſt argumento per hanc Sup. h: in Reſ. ſe §. 1. à lin. 8

hanc regulam, ius ad beneficium irreuocabile, firmumque ac ſtabile non dari triennali poſſeſſori, ſed tantùm aduerſario, id eſt actori, actionem in eum non tribui, vi cuius, de poſſeſſione deiici queat ac beneficio ſpoliari: *Non moleſtari enim, ſeu non inquietari, idem important de iure canonico, quod ſilentium imponere, ac audientiam denegare*, Gomeſius *in hanc regul. quæſtion.* 58. at vetare alicui, ne ſit in repetitione rei ſuæ moleſtus alteri, non eſt iſti ius in illam, dominiumque plenum dare: ergo, &c.

10. Confirmatur. Exceptionis conceſſio non eſt iuris in rem collatio: ſed per hanc regulam, datur tantum triennali poſſeſſori exceptio, & non actio, & ſic ei per hanc regulam non acquiritur titulus. Ita Gomez. *quæſtion* 13. §. *tamen iſtis non obſtantibus*, ex quo ſequitur, in eius ſententia regulam hanc non habere locum in conſcientiæ foro, ſed in ciuili tantùm,

11. At ego prorſus affirmatiuam ſententiam amplectendam eſſe puto. Probatur euidenter, nam quæ à Romano Pontifice beneficia catholico dantur homini, hæc eum iure quam optimo poſſidere, nemo, qui quod libet Pontifici in beneficiorum materia ſcit licere, ambigit; at hæc cùm ſunt poſſeſſa triennio, vult ad eum pertinere Pontifex; qui poſſedit ſine lite: ea ergo retinere ſibi poteſt licitè ac validè.

12. Secundò, quæ præſcriptione quis acquirit, hæc illæſo conſcientiæ iure, ſua eſſe iuſtè poteſt dicere, id pacis inter ciues retinendæ gratia, Imperatore non ſinente modò, ſed volente. At Pontificis maior eſt in Eccleſiam poteſtas, eiuſque bona, quo de numero ſunt beneficia, quàm Cæſaris imperium: ergo quod ille de prædiis, agris, ac domibus decernit, nēpè vt in ius præſcribentis transeant, hoc Pontifici in rebus, quæ ſui ſunt iuris, vt Sacerdotia, honeſtè negari nequit: cum ſint hæc ergo de Chriſti ſupellectili, patrimonioque, eaque iuſtas ob cauſas illius eſſe velit, qui triennio ea ſeruauit, illi de peccato, aut de poſſeſſionis ſuæ æquitate religionem iniicere, non eſt vt quàm minimum dicam, ſapere.

13. Tertiò, non vult Calixtus poſt exactum annorum trium ſpatium, vllum poſſeſſori de ſic poſſeſſa iniici ſcrupulum: ergo pro poteſtate, qua præſtat in Dei Eccleſia, ius beneficij titulo tantùm colorato poſſeſſi, in eum, pro quo hic, ac triennalis poſſeſſio faciunt, transfert, patetque *per regulam Cancellariæ* 33. *& canones ante citatos*, quarum maximè *de ſupplenda negligent.* vbi hoc ipſo, quo aliquem Eccleſia, poſſidere beneficium pacificè patitur, ius ei ad illud dare creditur.

14. Ex dictis infertur, non peccare eum, qui poſt beneficium bona fide annis tribus pacificè poſſeſſum, illud cum facultate Papæ, aut Ordinarij cedit alteri, quia vt eſt eius poſſeſſor ac dominus, de eo arbitrari ac ſtatuere poſſe, quæ iuri non ſunt contraria, vt eſt reſignatio in manibus Papæ facta, quis non videt? Et ita ex his hanc ſententiam ſuſtinet Baunius, *vbi ſupra quæſt.* 12. *dub.* 5.

15. Et huic ſententiæ, vt dixi ego adhæreo, & quidem, ratio eſt, quod præſcriptione legitima, id eſt toto eo continuata tempore, quod eſt præſtitutum legibus, verum dominium rei præſcriptæ ſic acquiritur: vt ea retineri poſſit ac ſeruari in conſcientia: etenim quia id erat neceſſe ad ſedandos ſcrupulos, pacandas conſcientias, tollendam dominiorum incertitudinem, Imperatoribus placuit dare præſcriptioni vim tranſlatiuam dominij rei quæ eſſet præſcripta legitimè. At præſcriptioni æquiualet hoc triennium, ex ſententia omnium: ergo vt per illam rei præſcriptæ, ita & per triennalem poſſeſſionem beneficij titulus ac dominium acquiritur, & non tantum ius ac poteſtas actoris excludendi à ſua poſſeſſione. Scio Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tractat.* 13. *diſp.* 2. *punct.* 35. *n.* 3. *&* 4. dicere, quod triennalis poſſeſſio non concedat titulum inhabili, & incapaci, ſed exceptionem aduerſus quemlibet moleſtantem, & beneficium impetrantem; ſed ego puto & titulum, & exceptionem præſtare, vt tradunt Doctores, S. Thomas, Nauarrus, quos ipſe citat, quibus ego addo Theſaurum *in praxi de pœnis part.* 1. *cap.* 30. *q.* 4. & Baunium *vbi ſupra q.* 10. *in fin.* Sup. hoc in Reſ. præterita §. vlt. & in aliis eius not.

16. Quæro tertio; An regula de triennali ſuffragetur in gratia ſubreptitia. Negatiuè reſpondet Riccius *in praxi tom.* 1. *reſ.* 577. & ibi Ioann. Baptiſt. Thoro, quibus adde etiam Ioann. Baptiſtam Paroletum *in Paleſtra Cler. part.* 3. *cap.* 1. *lit X. declarat.* 1. *num.* 3. at contrariam ſententiam firmat Baunius *in praxi de benefic. diſp.* 11. *quæſt.* 8. vbi & probè docet ſubreptitiam collationem titulum coloratum efficere, vocatur autem ſubreptitia collatio, quæ per falſam narrationem, aut taciturnitatem obtinetur eius, quod deberet exprimi. Cauſa eſt, quod titulus colorem habeat à collatione ordinarij: at quod hæc ſit ſubreptitia non impedit quominus ab eo fiat, cuius eſt beneficia mandare dignis: ergo, &c.

17. Dicendum idem, quando beneficium primò datur vni deinde alteri, nā primus verum titulum accipit, & ſecundus coloratum, Gomez *in hanc regulam quæſt.* 28. Similiter cùm datur beneficium viuentis, ipſo decedente, retinet alter coloratum titulum. Gomez *quæſt.* 44. Item quando in impetratione beneficij verus valor non exprimitur, eius collationem coloratus titulus ſequitur, Gomez *ibid. quæſt.* 51. Denique quando datur beneficium litigioſum, aut contra aliud decretum Cancellariæ, manet tamen nihilominus coloratus titulus, Gomez *ibid. quæſt.* 28. Quorum omnium vnica eſt ratio, nempe quod hic nihil excipi debeat, quod non excludat regula, iuxta illud commune axioma iuris, *exceptio in non exceptis firmat regulam.* At Cancellariæ & concordatorum regula nihil eorum excipit, quorum eſt in hac quæſtione facta mentio: ergo, &c.

18. Nota hîc obiter, Thomam Hurradum *Var. tom.* 2. *tractat.* 11. *cap.* 1. §. 20. *num.* 142. inſurgere nominatim contra me, quia aſſerui collationem beneficij factam inualido, vel ſuſpenſo, non eſſe ipſo iure inualidam, ſed irritandam; vnde infert interdictum ſiue ſuſpenſum non poſſe impetrare Bullas, vt prouideatur, & talis impetratio eſt nulla, quia incapax eſt beneficij, & cuiuſcumque medij ad illud obtinendum. Vnde neque poteſt eſſe oppoſitor in concurſu, & ſi opponatur ſuſpenſus, collatio eſt nulla, etiamſi abſoluatur ante collationem. Et examinatores peccant mortaliter, & ſunt digni pœna, ſi illum ſuſpenſum admittant ad examen, *argumen. ex capit. ſi celebrat. de Clericorum excomm.* Sup. contento in hoc. & ſeq. §. lege doctrinam Reſ. & §§. annot. primæ huius Reſ. & etiam à principio huius Reſ. vſque ad §. Quæro ſecūdo & ſignāter in tom. 5. tr. 3. Reſ. 19. & 17.

19. Sed licèt hæc opinio ſit valdè probabilis, ego tamen non recedo à ſententia quam tenui cum Suarez, Cornejo, Alazario, Turriano, Coninch, Hurtado & aliis, quibus nunc addo Stephanum Baunium *in praxi de Benefic. diſput.* 6. *quæſtion* 4 ſic aſſerentem: Aduertendum eſt, quod de inhabilitate dicitur, de ea duntaxat intelligi, quæ ſententiam ſequitur, vt probauimus *tom.* 2. *qui eſt de cenſur. tractat.* 8. *quæſtion.* 8. *dub.* 7. quæ etiam eſt opinio P. Suarez *de cenſ. diſput.* 27. *ſect.* 5. *num.* 25. Sylueſt. *verb. Excommunicatio* 4. *num.* 5. quam Leſſius *lib.* 2. *de iuſt cap.* 34. *dub.* 22. *num.* 116. & Tolet *lib.* 2. *cap.* 1;. §. *vltim.* improbant. Sed malè, cum Cæleſt. III. Baron. Arch. det in mandatis, vt qui beneficium cùm ſuſpenſi eſſent, adepti erant, hos iiſdem pro auctoritate ſpoliaret, facit idem Innocent. III. in

in cap.cum inter 16.de elect. Abbati enim de cella S. Petri præcipit, *vt ſi conſtiterit quod electio facta fuerit a ſuſpenſis, ea omnino caſſetur.* Non erat ergo iure inualida: ergo nec collatio, ſi quæ illis obtigiſſet aliqua. Huculque Baunius. Idem etiam docet Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 1. *numer.* 3. & Caſtrus Palaus *tom.* 6. *diſput.* 14. *punct.* 3. §. 2. *num.* 3. aſſerentes collationem, & ſi ope iudicis veniat irritanda, quia nullus eſt textus, ex quo irritatio ipſo iure colligatur. Neque eſt verum per ſuſpenſionem te priuari iure radicabili percipiendi fructus; aliàs titulo beneficij poſſeſſi priuareris, ſed ſolum priuaris iure proximo libero, & expedito prædictos fructus percipiendi. Quinimo Suarez *dicta diſp.* 26. *ſect.* 1. *num.* 27. meritò probabile reputat, ſi nullum beneficium habens, crimen committas, cui annexa eſt ſuſpenſio à beneficiis, te non eſſe priuatum noui beneficij acquiſitione, quia hæc pœna cenſetur ferri aduerſus beneficiarios, qui ex ſuſpenſione à beneficiis poſſeſſis ſuſpenduntur, & ex conſequenti priuantur aliis acquirendis.

RESOL. CLXXI.

Plura dubia elucidantur ad praxim conducentia pro ornatu Regulæ 33. Cancell. de poſſeſſione triennali.

Et notatur validam eſſe profeſſionem factam eodem die ſuſceptionis habitus, vel complementi ſexti decimi anni.

Etiamque advertitur annum Nouitiatus debere eſſe continuatum continuatione phyſica, non morali, ita vt ſi per vnam, aut duas horas interrumpatur, non eſſet validum, etiamſi Novitius habitum Religionis obtinuiſſet. Ex p.9.tract.9. & Miſc.4. Reſ.68. alias 67.

Alibi ſupra in Reſ. 68. &c.

§. 1. Materia eſt ſatis practicabilis, & quotidiana, & ego illam alibi curſim tetigi, nunc in fauorem Confeſſariorum, & Reſponſorum caſuum conſcientiæ, aliqua explanabo dubia. Verba igitur dictæ Regulæ ſunt hæc. Eum qui pacificè aliquod beneficium abſque ſimoniaco ingreſſu, vel intruſione triennium poſſedit, præſcribere contra actionem cuiuſlibet impetitoris. Quæro itaque primò, an dicta Regula procedat non ſolùm in foro externo, ſed etiam interno; negatiuè reſpondet Couarruuias *ad Regul. poſſeſſ. malæ fidei. part.* 2. §. 10. *n.* 10. Molina *tom.* 1. *diſp.* 70. *n.* 1. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 47. *dub.* 5. *n.* 1. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 2. *punct.* 33. *n* 3. & alij. Et ratio eſt, quia beneficij titulus acquiri non poteſt aliter quàm Canonica inſtitutione *cap. ex frequentibus, de inſtitutionib. & cap.* 1. *de reg. in* 6. Ergo præſcriptione acquiri non poteſt Ergo triennalis poſſeſſio titulum non concedit. Adde ſi triennalis poſſeſſio titulum concederet, & ſecurum in conſcientia redderet poſſeſſorem, non poſſet Ordinarius à triennio poſſidente beneficij titulum exigere & examinationi ſubiicere.

Sup. hoc ſignanter in Reſ. præterita. § quæro ſecundo.

2. Verum ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Leſſius, Azorius, Sanchez, Garzias, Rebuffus, Nauar. quos citat, & ſequitur Hurtadus *de iuſt. diſp.* 2 *difficul.* 8. quibus ego addo Vvigers *de iuſt. tractat* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *num.* 22. Gordonum *in ſumma lib.* 8. *quæſt.* 4. *cap.* 5. §. 2. *num.* 24. *& lib.* 1. *quæſt.* 4. *cap.* 3. §. 8. *n.* 13. Layman *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 8. *n.* 17. Tannerum *tom.* 3. *diſp.* 4. *quæſt.* 1. *dub.* 6. *num.* 93. Beccanum *de iuſt. cap.* 9. *quæſt.* 19. *concl.* 6. *num.* 7. Reginaldum *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 18. *num.* 259. Et hanc ſententiam eſſe ſatis tutam, & probabilem putat Cardinalis de Lugo *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 7. *ſect.* 7. *num.* 107. Dicendum eſt itaque, quia ſicut ex communi ſententia præſcriptio, quæ in rebus ciuilibus fit, auctoritate Ciuilis Magiſtratus, locum habet in conſcientia: ita etiam in cauſis Eccleſiaſticis habere debet præſcriptio, quæ fit auctoritate Papæ: vt ſit ea quæ per propoſitam Regulam de triennali pacifico poſſeſſore, eſt in bonum commune introducta: tum ad lites minuendas, quæ ſolent eſſe innumeræ, nonnunquam interminabiles: tum ad ſolatium plebis, vt ſuum Paſtorem verum agnoſcant, nec falſum ipſis obtruſum eſſe dubitent: ſaltem poſt ipſum habitum per triennium beneficij ſui pacificum poſſeſſorem. Adde quòd Papa ſtatuens in eadem Regula, vt talis poſſeſſor moleſtari non poſſit, apertè indicet, quod is iniuſtè ac legitimè retineat Beneficium poſſeſſum: quandoquidè per id alioqui juſtus poſſeſſor prohiberetur petere quod ſuum eſt, & poſſeſſor iniuſtus in ſua iniuſtitia foueretur. Neque obiici poteſt, quòd in cæteris rebus præſcriptio requirat tempus triennio longius, de quo latè Ludouicus Molina *de iuſt. & iure tract.* 2. *diſp.* 58. & aliquot ſequentibus: quia beneficia ſunt bona Eccleſiæ, de quorum acquiſitione Pontifex Romanus plenam habet diſponendi auctoritatem: neque deeſt in tali præſcriptione ſufficiens inſtitutio; quia cùm modus conferendi beneficia Eccleſiaſtica non ſit de iure diuino, ſed tantùm de iure Eccleſiaſtico, eo ipſo, quod Papa ſtatuit vt aliquis ſinatur poſſidere beneficium, aut ſtatuit ne in eo moleſtetur, ſupplet id quod deeſt ex vero titulo: cenſeturque illud interea conferre, iuxta *c. litteras de ſupplenda neglig. Prælat.* iuncta gloſſ. finali. Ad argumentum Molinæ, & aliorum, reſpondeo; quòd quamuis iure ordinario beneficium nequeat abſque Canonica inſtitutione obtineri, bene tamen iure extraordinario habito in hac Regula.

3. Quæro ſecundò, an hæc Regula defendat poſſeſſores triennales pacificos aliàs inhabiles, modò non ſint hæretici, vel intruſi, videlicet, an quando titulus eſt inualidus defectu habilitatis recipientis beneficium, vt quia erat illegitimus, vel aliàs irregularis, excommunicatus, &c. ſit titulus coloratus ad effectum huius Regulæ. Quidam enim negant, & ſic dicunt poſſe moleſtari poſt triennium. Ratio, quia poſſeſſio longi temporis non habilitat incapacem. *cap. cauſam & c. accedentes.* vbi Panormitanus, & Felinus *de præſcript.* Nec obſtat quod Regula de triennali, tantùm duos caſus excipiat, & ſic in aliis videatur manere firma regula; quia caſus excepti etiam cum dictione taxatiua, recipiunt extenſionem ad alios caſus ſimiles. Quis enim diceret, non tonſuratum, bigamum, coniugatum, poſſidentem triennio beneficium, iuuari hac regula: & tamen non ſunt de caſibus exceptis. Ergo regula recipit extenſionem ad caſus ſimiles exceptis, at quoties poſſidens eſt inhabilis ad beneficium, eſt caſus ſimilis exceptis; ideò enim excipiuntur violentus & ſimoniacus, quia ſunt inhabiles: ergo. Et ita hanc ſententiam tenet Rebuffus *de pacifica poſſeſſ. à n.* 206 Azorius *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæſt.* 1. *in fine.* Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 30 *tract.* 3. *cap.* 18. *num.* 261. & alij. Sup. contento in hoc & tribus ſeq. §. lege ſupr doctrinam § 1. 2. & 3 Reſ 168. & aliorum eius primæ not.

4. Sed affirmatiuæ ſententiæ ego adhæreo cum Caſtro Palao *tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 2. *punct.* 31. *n.* 9. Sanchez *in opuſc. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 31. *n.* 20. Pariſio *vol.* 4. *conſ.* 96. *n.* 2. P. Theſauro *in praxi part.* 1. *c.* 30. *q.* 4. & aliis. Dico itaque inhabilem ex pœna, vel cēſura vel irregularitate ad beneficium obtinendum, & non ex conditione perſonæ, vt ſunt merè laici, ſi bona fide obtineat à legitimo Collatore beneficium triennali pacifica poſſeſſione, tutum eſſe, & titulum reualidari, excepta inhabilitate ex ſimonia ſciēter cōtracta, vel ex violenta intruſione, vel quando beneficium eſſet reſeruatum reſeruatione clauſa in iure cōmuni

moni; quia hos ſolos caſus Regula excipit. Itaque firma tamen hæc eſt, quia cum hæc Regula tantum excipiat hos tres caſus, in reliquis manet firma. *l. cū quod liquidas ff. de penu legat.* Sic tenet Philippus Probus *addit. ad Cyſinam. Prag.* Sanchez *in tr. de pacif. poſſeſſ.* ſuper verbum *moleſtari, gloſſa 3.* vbi hæc verba dicit, quoad Regulam de triennali, omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui non excluditur in Regula: & ſoli illi, qui in regula excluduntur, dicuntur habere titulos diſcoloratos, licet aliud ſit, quoad effectus iuris communis; & Ludouicus Gomez *Regula de triennali, quæſt. 26. §. quibus non obſtantibus*, vbi hæc verba dicit, vt triennalis poſſeſſio locum habeat, ſat eſt titulus ex alio capite; quam ex defectu poteſtatis conferentis inualidus; illa enim infirmitas ſanatur, & adiuuatur per triennalem poſſeſſionem: & dicit ita ſeruare quotidie Rotam ſine aliqua dubitatione.

5. Hinc infertur cum Sanchez primò, illegitimum obtinentem beneficium, & poſſidentem triennio iuuari hac regula; quia non eſt de caſibus exceptis in ea. Sic Gomez *quæſt. 2.* Paſſerinus *vol. 2. conſ. 90. n. 2.* & idem dicendum eſt de quolibet alio irregulari, cum non excipiatur in Regula: Secundo infertur, quod ſi beneficium aliquod ex fundatione conferendum eſt promoto ad talem gradum, vel habenti aliam qualitatem, detur carenti illa, & ille triennio pacificè poſſideat, iuuatur hac Regula. Tertio infertur, quod ſi ſæcularis abſque diſpenſatione poſſideat beneficium regulare triennio pacificè, vel è contra regularis ſæculare, iuuatur hac regula. Quarto infertur, quod recipiens beneficium ante legitimam ætatem ad ipſum requiſitam, vt minor recipiens curatum, ſi triennio pacificè poſſideat, iuuatur hac regula, quia non eſt de caſibus exceptis. Et tandem infertur quid dicendū ſit de priuato à iure, vel ab homine beneficio, quod poſſidet poſtea triennio, an iuuetur hac Regula, vt ſi recipiat duo incompatibilia, contra Extrauag. *execrabilis, de præb.* quo caſu à iure eſt priuatus altero. Quidā dicunt non iuuari hac regula licet poſſideat triennio. Sed verius eſt contrarium, ſcilicet in vtroque caſu iuuari hac regula, & habere, quoad hunc effectum titulum coloratū, licet eo careat quoad alios effectus iuris communis, quia hic non eſt de caſibus exceptis in ea regula, dummodo poſt acquiſitionē vtriuſque beneficij ſequutum eſt triennium; ſecus ſi antea poſſideat vnum beneficium, & poſt acquiſitionem alterius non ſequitur triennium, quia non iuuatur hac regula. Sicuti etiam ſi eſſet declaratus per ſententiam, eſſe priuatus titulo; tunc enim non gauderet priuilegio huius Regulæ. Scio Eminentiſſimum Dominum meum Cardinalem de Lugo *tom. 2. de iuſt. diſp. 7. ſect. 7. n. 110. cum ſeq.* nimis probabiliter aliqua ex ſupradictis non approbare; ſed ego magis adhæreo Gomezio, Sanchez, Theſauro, & aliis.

6. Nota tamen quod ſi coniugatus, vel mere laicus, vel bigamus recipiat beneficiū, & poſſideat triennio, non iuuatur hac Regula. Ratio eſt, quia licet nō excipiātur hi in Regula, et Regula loquitur de capacibus beneficij Eccleſiaſtici, hi verò ſunt omnino incapaces, in cuius ſignum nec accipere poſſunt beneficiū; & ſi antea acceperant, nempe ante matrimonium, vel bigamiā, eo ipſo perdunt, quia ſunt incapaces acquirendi, & retinendi; at excommunicatus, vel irregularis non eſt omnino incapax. Vnde patet reſponſio ex ſuperius dictis ad abſurda, quæ contra noſtram ſententiam adducunt Reginaldus, & alij Doctores contrarij.

...Hoc ...a in Reſ. ... §. Om... ...o & ſeq. ...at in ... 165. à

7. Quæro tertiò, an beneficiū huius Regulæ procedat etiā in poſſeſſoribus malæ fidei. Affirmatiuè reſpondet Emmanuel Sa correctus à Magiſtro Sacri Palatij *verb. Beneficium, n. 14.* vbi ſic ait: Triennio poſſidens beneficium, etiamſi mala fide ſit eius dominus ſecundum Nauarrum, & Regulā de triennali poſſeſſione, nec tenetur oſtendere titulū, vt declarauit Concilij Congregatio. Ita Sa; cui adde Couarruuiā in Regula *poſſeſſor, par. 2. §. 10. n. 5.* Palaum *tom. 2. tr. 13. diſp. 2. punct. 13. n. ...* & Ludouicum Gomez *in Regul. de triennali poſſeſſ. quæſt. 20.* qui dicit, ita in Rota ſic eſſe deciſum: & dicit hanc exceptionem etiam mala fide poſt triennium poſſidenti [illegible] et à iure concedi [illegible] poſſeſſionē. Quia Papa ad vitandas lites, & ſcrupulos, hoc potuit facere [illegible], & dare [illegible] propter plurimā in beneficialibus [illegible]. Probatur [illegible] primo quia per Regulā Cancellariæ aliquid de nouo inducitur vltra ius cōmune, ſed nihil operaretur, nec de nouo induceret, ſi requireretur bona fides. Secundo, quia Regula tantum petit titulū coloratum, & duos excipit, ſcilicet, ſimoniacum, & intruſū in beneficiū vacans apud Sedem. Tertiò, quia in temporalibus in negotio præſcriptionis agitur de multis præiudiciis, cū per præſcriptionem rerum ius & dominiū acquiratur, [illegible] non eſt, quod requiratur bona fides. Per hanc vero Regulā Cancellariæ tantum acquiritur poſſeſſio ad vitam poſſidentis duratura. Verū, his non obſtantibus, ego puto ad obtinendum beneficiū huius Regulæ, requiri bonam fidem poſſidentis, quia non eſt credibile velle Papam fauere peccatori, ac malæ fidei poſſeſſori. Item quia Regula generalis eſt, malæ fidei poſſeſſorem nullo tempore præſcribere, *c. Poſſeſſor, de Reg. iur. in 6.* quod etiā in ſpiritualibus procedit, vt bene Gloſſ. *in cap. ... de ...* & dicendo hoc aliquid vltra ius cōmune operatur hæc Regula, quia de iure cōmuni ſemper poterat poſſeſſor moleſtari, nec præſcribebatur titulus. Et ita hanc ſententiā nominatim contra Emanuelem Sa tenet Tannerus *tom. 3. diſp. 4. q. 1. dub. 6. n. 9.* Diaſtillus *tit. de iuſt. ...*, Becanus *de iuſt. c. 3. q. 10. conc. 6. n. 7.* Reginaldus *tom. 2. lib. 30. c. 18. n. 184.* Laymann *lib. 4. tr. 2. c. 8. n. 7.* Henriquez *de iuſt. ...* Sanchez *in ſumma tom. 2. l. 7. c. 23. n. 91.* & alij communiter.

8. Non deſeram tamen hic adnotare primam ſententiam Emanuelis Sa, & aliorum, negantem eſſe neceſſariam bonam fidem, minime improbabilitatis nota inurendam eſſe, & poſſe quis eam ſequi ſecundū Eminentiſſimum Cardinalem Lugo, qui poſtquam noſtræ ſententiæ adhæſerit, tandem ſic ait *tom. 1. de iuſt. diſp. 7. ſect. 7. n. 115.* Per hoc tamen non dico, contrariam ſententiam improbabilem eſſe, nec damnarem eum qui ei ſe conformaret, cum Sacra Rota etiā aliquoties in iudicando amplexa fuerit, quæ teſte Ludouico Gomez nunc in hanc, nunc in illam partem declinauit. Ita ille, & Sanchez vbi ſupra Diaſtillus *de iuſt. lib. 2. tract. 1. diſp. 3. dub. 12. n. 132.* noſtram ſententiam veriorem tantum appellant. Ergo ſecundum Sanchez & Diaſtillum, negatiua non eſt improbabilis. Sed quicquid ſit de hoc, abſolute exiſtimo bonam fidem neceſſariam eſſe pro triennali poſſeſſione huius Regulæ, de qua loquimur.

9. Quæro quartò, an ſi aliquis me ignorante, ſimoniacè procurauit mihi beneficiū, & idcirco collatio fuit nulla, prodeſt mihi Regula triennalis, cū verba Regulæ, excludere videntur collationem omnem ſimoniacam, quoquo modo fiat, & in iure damnata, licet nō propter culpam tuam, ſed alienam. De hoc caſu his diebus in facti cōtingentia ego interrogatus fui. Nā patruus nepote ignorante emerat ei beneficiū, & nunc interrogātē reſpondi: mihi Regulam intelligendā eſſe de his qui ſcientes cōmiſſa ſimonia beneficia ingrediuntur; nā in his ignorantibus ſimonia commiſſa ab alio nō credo à fauore huius Regulæ excludi, quia cū ſit pœna, extendi non debet ad ſimoniā, in qua beneficiati culpabiles non ſunt. Quod confirmatur ex ipſis Regulæ

Sup. hoc ſu- pra in Reſ. ... §. Con- ... ... in ... ne.

verbis dum dicit : Si quis non ſimoniace ingreſſus poſſederit,&c. vbi non ſolùm requirere videtur ſimoniam, vtcumque, ſed quæ ſe teneat ex parte ingredientis beneficium : quando autem ſimonia ſe tenet ex parte alterius tertij, licet collatio vtcumque dicatur ſimoniaca ingreſſus tamen,ſeu actio,qua prouiſus ingreditur,non eſt ſimoniaca,nec ipſa punitur,ſed actio mediatoris,quæ fuit ſimoniaca non tamen appellatur ingreſſus,ſed potius apertio portæ vt hic ingredi poſſit : quare cùm verſemur in odioſis,non debet excluſio ad eum caſum extendi. Et ita noſtram ſententiam docet Hurtadus, Layman, & Dicaſtillus vbi infra:quibus adde Trullench. *in Decalogum tom. 2.l.7.c.4.dub.9.n.4.* Vgolinum *tabul.1.c.6.§.4.num.2.* Garſiam *tom. 2 pag.8.c.7.n.15.* Palaum *tom.2. tract. 13. dipſp. 2.punct. 33.n.11.* Dicendum eſt igitur, quòd Regula noſtra intelligenda ſit in ſimoniaco ſcienti; ſecus in ignoranti:vt quia pater, vel frater aliquid dedit pro dando beneficio filio, vel fratri, eo penitus inſcio; licèt enim hic teneatur illud relinquere, nec acquirat verum titulum, at ſi poſſedit triennio, iuuatur hac Regula, quia hic habet titulum coloratū.

10. Nota tamen hîc etiam contra Leſſium *l. 2. c. 35.dub.25.n.140.* Simoniam huius Regulæ non eſſe extendendam ad ſimoniam conuentionalem, & ideo malè citat pro ſe Geneſium *quæſt. 12.*nam ipſe in fine quæſtionis ſe correxit. Et ideo aſſero, verba Regulæ intelligenda eſſe de ſimonia reali completa. non mentali, aut conuentionali : & ita docet Sanchez *in opuſc.tom.1. lib. 2.cap. 1. dub. 32. num. 1.* & Cardinalis Lugo *de iuſt. tom.2. diſp.7. ſect.7 .n.26.*

11. Quæro quintò,an ad tēpus poſſeſſionis triennalis, de qua loquimur, ſit computandus vltimus dies de momento ad momentum,vel ſufficiat vt ſit inceptus:& ſuppono hoc triennium debere eſſe continuum & integrū,eo pacto quo docet Cardin.Lugo vbi.ſup. n.120.ita vt per præſcriptionē triēnalē huius Regulæ, de qua loquimur,non iuuari poſſeſſorē, ſi deeſſet triennio,vel dies vnus,rectè docuerit Gordonus *in ſumma l. 8.q 4.c.5.n.24.*& Reginaldus *tom.2 .l. 30. tract. 3. c. 18. n. 263.* Hoc ſuppoſito,difficultas eſt, an vltimus dies huius triennij ſufficiat quod ſit inchoatus. Caſus eſt curioſus, & ego à nemine pertractatum inuenio in terminis poſſeſſionis triennalis huius Regulæ. Et affirmatiuè reſpondeo ex doctrina recepta quod tempus vſucapionis computetur ciuiliter de die in diem, ita vt cæptus dies poſtremus pro completo habeatur, vt patet *in l. pen.pr.ff.de diuer.tempor.preſcript.* Et ita docet ex Doctoribus Hulricus Hunnius *in Treutlerum, vol.2.diſp.22. Theſ.4. q. 18.* Martinus Bocerus *in d.ſputationibus de vniuerſo iure tom.2.claſſ.5.diſp.22 n.29.* Hubertus Giphanius *in l. 6.ff. de oblig. & act.* Conanus *lib. 3. Commentar. cap. 12.num.2.& 3.* cum aliis. Quod confirmatur primò ex textu *l. 5. ff. qui teſtam.facere poſſunt,* qua Vlpianus apertè oſtendit, quod annus pubertatis vltimus cæptus pro completo habeatur : proinde & vltimus dies vſucapionis cæptus pro completo habebitur:nec enim ratio vlla diuerſitatis aſſignati poteſt. Secundò,*l.8. ff.de minoribus,* aſſeritur ante annum vigeſimum quintum neminem ad munera admitti,minores proinde 25. annis ad honores admitti non debere:ſubiicit autem Vlpianus, annum 25. cæptum pro completo haberi.Tertiò:pari modo *in l 74. ff.ad.S. C.Trebell.* Cùm teſtator iuſſiſſet hæreditatem ſuam filio reſtitui cum ad annum vigeſimum ætatis perueniſſet,dicitur annum cæptum pro completo haberi.Quartò denique cum *l. Ælia Sentia* cautum eſſet,ne minor viginti annis aliter quàm vindicta manumitteret,quæſitum fuit,vtrumne annus poſtremus, nempe vigeſimus debeat eſſe completus, an ſufficiat diem poſtremum, anni vigeſimi cæptum eſſe?Et reſpondet Vlpianus placuiſſe eum, qui Kalendis Ianuariis natus poſt ſextam noctis pridie Kalendas quaſi annum vigeſimum compleuerit, poſſe manumittere *in l. 1.ff.de manum.* Rectè itaque dixit Bocerus vbi ſupra, tempus de quo loquimur non eſſe à momento in momentum, neque ab hora in horam, ſed à die in diem computandum, ita vt,qui vltimum diem attigerit ſufficeret ; qui igitur hora ſexta diei Kalendis Ianuarij poſſidere cæpit, hora ſexta noctis pridie Kalēdis Ianuarij vltimi anni implet vſucapionem.Et hæc omnia dicta eſſe volo ſecluſo ſtylo Curiæ,vel praxi Cancellariæ, ſi fortè in cōtrarium adeſſent quod neſcio.

12. Nota tamen poſſe aliquem ex dictis confirmare ſententiam noſtri Patris Pelliccionij *in qq. Can.q. 45.per totam*, in qua conatur defendere validam eſſe Profeſſionem factam eadem die ſuſceptionis habitus, vel complementi ſextidecimi anni.Finge v.g.aliquem ſuſcepiſſe habitum primo die Ianuarij anno 1620. hora vigeſima ſecunda,poſt veſperas,& recurrente eadem die prima Ianuarij anni ſequentis 1621. hora decima ſeptima,inter Miſſarū ſolemnia ad profeſſionem fuiſſe admiſſum, cum defectu quinque, vel quatuor horarum ad integritatem anni. In hoc caſu Pelliccionius putat profeſſionem eſſe validam cum Henriquez,Rodriguez,& Palacio.Sed ego puto non eſſe diſcedendum à communi ſententia, quam olim docui, & nouiſſimè me citato docet Sacra Rota in Magiſtrali deciſione Burgenſ. nullitatis Profeſſionis, die 16. Aprilis 1649. coram doctiſſimo D. Arguelles, & me etiam citato mutans ſententiam, doctus & amiciſſimus Barboſa Epiſcopus Vgentinus *de poteſt. Epiſc. p.3. alleg. 101. num. 22.in 3. edit.* & me citato Ciarlinus *in contr. forenſ. tom.1.cap. 108.n.25.* & me citata Bordonus *tract. de Profeſſ. Regul c.4.quæſt.10.* & me citato Lezana *in ſumma tom. 4. verb. Profeſſio Regularis, num. 6* & me citato.Nouarius *in Lucerna Regularium verb. Annus,num.2.*& me citato Narbona *Annalibus Iuris ann. 16.quæſt.vnica.n.6.* Dico igitur, annum probationis computandum eſſe phyſicè, videlicet de momento ad momentum, nec ſufficere, quod vltima dies ſit incæpta.

Pro caſibus contentis in hoc §. in tom.7.tract. 1. Reſ. 15 & 158. & in alio §. earū annotationum

13. Notandum eſt hîc obiter aliquos aſſerere,annum nouitiatus debere eſſe continuum,continuatione morali non phyſica:vnde nouiſſimè Leandrus *in qq.Regul. cap.8. ſuper. 2.Regulæ num 12.* ſic ait : *Me parece, que ſi por eſpacio de vna, o dos horas ſe interrumpieſſe el nouiciado, no ſeria coſa notable, porque eſte es negocio moral, y lo poco ſe reputa por nada: y en eſte caſo ceſſa el fin del decreto del Concilio; porque eſte es, que en el Nouicio experimente las aſperezas de la Religion, y ella ſu natural, y coſtumbres ; y por vna interrupcion tan breue no dexa de experimentarlas. Item, porque la preſcripcion no dize interrumpida por la interrupcion de poco tiempo, como enſeñan los Iuriſtas, maximè Tiraquel. tractatu de Iudicio in rebus exiguis, n. 80 81.* Ita ille. Et ita etiam docet M.Fulgentinus de Ouiedo *in Republica Regulari part. 1.tract. 6. c. 1.quæſt.1.n.4.* Adrianus Moens *in Enchir. Regul. c. 12.n.1.* Zambellus *in Repert.moral. verb. Nouitius, n. 10.* præter alios, quos adduxi *in part. 5. tract. 5.reſol. 19.* Sed licèt ibi nulli opinioni adhæſerim, non tamen exiſtimo contra ſupradictos Auctores, annum Nouitiatus debere eſſe continuum continuatione phyſica, & non morali, ita vt ſi per vnam, aut duas horas interrumpatur, non ſit validum. Et ita docuit Sacra Rota in deciſione citata, cui adde Pellicionium *in qq. Can. quæſt. 24. cap. 3.* qui hoc extendit etiam ſi Nouitius habitum Religionis retinuiſſet. Et ratio eſt, quia alioquin nil certum de interruptione annus nouitiatus eiuſque ſufficientia ſtatuere quis poſſet, ſed relinquen

Sup. hoc Reſolutionibus not.

Quæ nunc eſt in tom. 7. tr. 1. R. 155. Sed ge ibi R. 154. & 1

linquendum eſſet cuiuſcunque arbitrio, quod dicere in re tam graui abſurdum quidem videtur. Et quidem tempus nouitiatus eſt de forma, ſed forma omiſſa in qualibet minima parte actus, vitiat totum actum. Ergo, &c.

RESOL. CLXXII.

Multa de pluralitate beneficiorum ſcitu digna adnotantur.

Et inter alia quæ dicuntur in textu huius Reſolutionis pro prædicta materia, tandem deducitur quod Papa licitè diſpenſare poteſt in pluralitate beneficiorum, quando iuſta ſubeſt cauſa, ſecus grauiter delinquit.

Et quod nemini ſuffragatur diſpenſatio Pontificia ad poſſidendum ſimul plura beneficia, niſi ex iuſta cauſa fuerint obtenta, & aliter peccat mortaliter, neque tutus eſt in conſcientia per huiuſmodi diſpenſationem, ſed tenetur alterum beneficium reſignare.

Et an quando vnum beneficium eſt ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, licitum ſit abſque diſpenſatione Papæ, vel Epiſcopi & nulla alia cauſa tenere plura beneficia ſimplicia, reſidentiam non requirentia, idque ſaltem ex conſuetudine nota & tolerata.

Et in §. penultimo, & vltimo huius Reſolutionis datur grauis doctrina, & in mente & promptu tenenda à Confeſſarijs, quomodò ſe gerere debeant cum ſupradictis circa abſolutionem, niſi ſuperflua erogent in Eccleſiæ vtilitatem, & opera pia, &c. Ex part. 10. tractat. 13. & Miſc. 3. Reſ. 1.

ıp. hoc in ɔm. 4. tr. 8. ef. 72. lege oδtrinam Sed quam. ſeq.

§. 1. ORdinarie non eſt licitum, ſed cum naturali iure pugnat, quod Clericus habeat plura beneficia qualiacumque, quorum vnum ad honeſtam eius ſuſtentationem ſufficit. Ita ſentit ſanctus Bernardus, *epiſtola 271. ad Comitem Theobaldum, & de conſideratione ad Eugenium Papam, lib. 3. cap. 6.* Sanctus Thomas *Quolibet. 9. artic. 15.* & ideo Papa licitè diſpenſare poteſt in pluralitate beneficiorum quando juſta ſubeſt cauſa: nam ſi hæc non ſubſit, tunc & diſpenſans grauiter delinquit, & ille qui diſpenſationem petit, & accipit, ſimiliter peccat, neque tutus eſt in conſcientia per eiuſmodi diſpenſationem, ſed tenetur alterum reſignare. Ita docet D. Thomas *ſuprà* Adrianus *in 4. de pluralitate Præbendarum.* Caietanus *verb. Beneficiorum multiplicatio.* Sotus *lib. 3. quæſt. 6. artic. 3.* Toletus *lib. 5. cap. 71.* Ioannes Maior *in 4. diſtinct. 24. quæſt. 4.* Azorius, *part. 2. lib. 6. cap. 12. quæſt. 12.* Vaſquez *de Beneſic. cap. 4. num. 159.* & Gloſſa, *in caput. Dudum, 2. de Electione verb. Retinere*: Notandum inquit, quod qui habet plura beneficia, quorum alterum per ſe ſufficeret, non poteſt ſine mortali peccato retinere aliud. Et ſumitur *ex cap. Is cui. de Præbendis, in 6.* Is cui conceditur, vt auctoritate Apoſtolica poſſit vni perſonæ idoneæ, in ſua, vel alia Eccleſia prouidere, alicui aliud beneficium ſufficiens obtinenti prouidere non poteſt. Ratio in primis eſt, quia ne quidem Pontifex eſt Dominus beneficiorum, ſed diſpenſator; non poteſt autem diſpenſator pro ſuo arbitrio diſtribuere bona, ſuæ fidei & prouidentiæ relicta diſpenſanda ſeu erogãda: Sed iuxta æquam rationem, voluntatem eorum, qui illa diſpenſanda reliquerunt, aut commiſerunt, obligatur ea diſpenſare, & diſtribuere. Secundò; quia minuitur diuinus cultus, quando vnus plura beneficia poſſidet & Eccleſia deſtituitur ſuis Miniſtris: Vnus enim non pluries legit Horas Canonicas, neq; in diuerſis Eccleſiis miniſtrat: fruſtrantur & alij ſæpius indigẽtes Clerici fortè magis idonei, magiſque vtiles Eccleſiæ, quam qui plura detinent. Hinc Caietan. *in Summa verb. Beneficium*, dixit: Diſpenſatio Papæ cadit ſuper ius poſitiuum, & non ſuper ius diuinum; pluralitas autem beneficiorum ſine rationabili cauſa eſt contra ius Diuinum.

p. hoc in f. ſeq. §. oc ſuppo- o. paulo ſt initiũ, r. Ratio . & latiſſi- in alia f. eius t.

2. Sed quod de iure communi, & naturæ non ſit prohibita pluralitas beneficiorum, ſed tantum canonico, tenuit Innocentius, *in c. Cùm iam dudum. de præbend. & alibi*, quem citat, & ſequitur latè prædictam opinionem probans Cardinalis Zabarella, *in Clem. Gratiæ. de Reſcriptis; quæſtio 19. verſic. Venio ad tertium.* Eandem opinionem quoad beneficia, curam animarum non habentia, ſcilicet, horum multitudinem non eſſe diuina lege prohibitam, tenet Quintanadueñas, *Eccleſ. l. 4. n. 59. & 119.* Gloſſa etiam *in c. Dudum 2. verb. Retinere, de Reſcriptis.* Licet affirmet eum, qui habet plura Beneficia, quorum alterum per ſe ſufficit, non poſſe ſine peccato mortali retinere aliud abſque diſpenſatione; dicit tamen poſſe licitè retinere ex Papæ diſpenſatione, eo quod diſpenſatio reddat licitum, quod non erat licitum. Iuxta omnes tamen Papa abſque legitima, & iuſta cauſa ſcienter diſpenſans malè faceret, & grauiter peccaret. Non eſt tamen recedendum à ſententia Theologorum, quam nouiſſimè ſequitur Layman, *lib. 4. tract. 2. cap. 8. num. 2.* & Boſſius *in Moral. tom. 2. tit. 7. §. 1. n. 1. cum ſeqq.* cauſas verò iuſtas, vt poſſit Pontifex diſpenſare in pluralitate Beneficiorum enumerat Malderus, *de Iuſt. tr. 9. c. 2. dub. 18.* Boſſius *loc. cit. n. 9. & ſeqq.*

3. Verùm aliqui putant, quòd quando vnum Beneficium eſt ſufficiens ad congruam ſuſtentationem licitum eſſe etiam abſque diſpenſatione Papæ, vel Epiſcopi, & nulla alia cauſa tenere plura Beneficia ſimplicia reſidentiam non requirentia, ſi id fiat pura mente non propter auaritiam, aut ambitionem vel aliam cauſam illicitam, idque ſaltem ex conſuetudine nota, & tolerata. Ita Speculator *in tit. de diſp. verſ. Dicendum, n. 8.* Ferretus, *conſ. 255. n. 3.* Capra *reg. 90 n. 66.* ibidem docuit expreſsè Gloſſa *in c. Super eo de Præbend. in 6.* & alibi Hojeda, *de incompat. Beneſ. par. 2. c. 11. n. 2.* Idem approbant Sotus, Valentia, Aragonius, Ledeſma, & alij, quos citat Garcias *de Ben. part. 11. c. 5. n. 264. & ſeqq.* Probant, quia ita conſuetudo obtinuit; & ſeruat quam Papa ſcit, & tolerat, & conſequenter excuſat, & reddit licitam dictam pluralitatem, & aliter dicendo (inquit Cardinalis,) eſſet illaqueare multas Animas, vel, (vt inquiunt alij,) totus Mundus eſſet in ſtatu damnationis, conſuetudo enim generalis poteſt de illicito facere licitum, & è conuerſo, *c. Cum olim. de Cleric. coniug.*

4. Sed hæc ſententia videtur ſublata poſt Concil. Trident. *c. 17. ſeſſ. 24.* vt notat Garcias *tom. 1 part. 11. cap. 5. n. 273* & præfati Doctores intelligebant dictam conſuetudinem procedere, dummodò non eſſet magna Beneficiorum pluralitas & coaceruatio; qua ſtante non videtur poſſe à mortali excuſari, nec acceptantem, nec retinentem, nec conferentem propter deformitatem, deordinationem, & grauiſſimum ſcandalum, quæ inde in Eccleſia ſequuntur ex ſupradictis in probatione primæ concluſionis; vt proinde etiam quando adeſt iuſta cauſa conferendi plura Beneficia vni Clerico, Papa peccet grauiter conferendo ei nimiam Beneficiorum pluralitatem, vt etiam in terminis tradit Azorius, *part. 2. lib. 6. cap. 12. quæſt. 18.* Quando autem ſit magna coaceruatio, & nimia pluralitas Beneficiorum, tradunt Hojeda, *part. 1. cap. 21, à num. 14.* Flam. Pariſius, *de Beneficijs, lib. 3. quæſt. 2. à num. 14.* & Azorius *d. quæſt. 8.* & veriùs eſt relinqui arbitrio boni viri, qui conſideratis numero, & valore Beneficiorum, ac

ac qualitate, dignitate, & idoneitate, ſeu ſufficientia perſonarum, & aliis circumſtantiis, id arbitrabitur vt latè alios referens Hojeda *d. cap. 2. citato num.* 14. & 15. Quamuis Azorius dicat iuxta aliquos cenſeri immodicam coaceruationem decem Beneficiorum, & iuxta alios nouem, vel octo Beneficiorum pluralitatem, & Hojeda *etiam eod cap.* 21. *num.* 16. ex Benedicto Cypra *in tract. regul. & Fallent. reg.* 90. *n.* 135. ait magnam multitudinem dici decem, vel octo Beneficia.

5. Non deſeram tamen hîc adnotare, opinionem relatam, quod pluralitas Beneficiorum ſimplicium excuſetur & etiam in foro conſcientiæ ſit licita ob generalem conſuetudinem in toto Mundo à Papa toleratam, vt tolerari poſſit, eſſe intelligendam, vel quod conſuetudo illa ſolum excuſet in foro conſcientiæ, & etiam in externo, cùm nullum Beneficium eſt per ſe ſufficiens ad congruam ſuſtentationem; vel ſi alterum ex Beneficiis ſit ſufficiens; excuſet quoad forum externum, non vero quoad internum, & coram Deo niſi ſaltem obtineantur, & retineantur non ad propriam commoditatem, & lucrum, ſed ob vtilitatem Eccleſiæ; & cum intentione elargiendi fructus ſuperfluos in vſus pauperum, & in alia opera pia. Quo caſu inſpecto iure Canonum poteſt dicta opinio, quod conſuetudo excuſet etiam in conſcientia, admitti. Et ita docet Boſſius *vbi ſuprà num.* 35. Poſt Tridentinum tamen vbi vnum Beneficium eſt ſufficiens, omnino requiritur Papæ diſpenſatio, vt plura etiam ſimplicia poſſint haberi vtroque foro inſpecto.

Sup. hoc foro conſcientiæ Reſ. not. primæ huius Reſ. in eius § Neque obſcudant.

6. Et tandem notat idem Boſſius *loco citato, n.* 37. Diſpenſationem Papæ circa dictam pluralitatem Beneficiorũ quãtumuis magna pecuniæ quantitate obtentam, quoad forum quidem externum valere, & prodeſſe, non autem quoad forum conſcientiæ, licet etiam pro eodem foro interiori impetretur, niſi ſaltem intelligatur, & ſit obtenta, & conceſſa non ad luxum, & auaritiam, vel ad vanam mundi pompam, nec vt obtinens fiat abſolutus Dominus ad diſponendum pro libito de fructibus Beneficiorum etiam in res illicitas, & prophanas, ſed vt illis licitè vtatur, & ſuperfluos impendat in vſus Pauperum, & opera pia, ac cauſas honeſtas; ita enim obtinens poterit ſaluari in conſcientia, & hoc pacto ſaltem exiſtimo deberi intelligi Gloſſam, & Innocentium, dum dicunt, habenti plura Beneficia ſufficere Papæ diſpenſationem etiam ſine cauſa obtentam. Et talem etiam credendum eſt eſſe intentionem Papæ, dum, vbi eſt vnum Beneficium ſufficiens, diſpenſat quoque ad pluralitatem Beneficiorum; nempe, vt Beneficiatus habeat, & retineat non ad propriam, & priuatam vtilitatem ad ſplendidiorem victum, veſtitum, famulatum, & alia huiuſmodi, (hoc enim eſſet diſſipare Chriſti, & Eccleſiæ Patrimonium, ad quod non extenditur Papæ poteſtas, ac proinde non eſt præſumendum quod Papa ad id velit ſuam extendere diſpenſationem) ſed ad largiùs ex fructibus honeſtæ ſuſtentationis ſuperfluis erogandum in pauperes, & opera pia, ac Eccleſiæ vtilitatem. Et ſi impetrans diſpenſationem habeat prædictam intentionem diſpenſandi fructũs ſuperfluos honeſtæ ſuſtentationi non neceſſarios, & opere compleat, poterit, (licet alterum ſit ſufficiens,) retinere plura beneficia tuta conſcientia. Quod ſi poſt obtentam diſpenſationem, & adepta beneficia, non præſtet, eſto, quod valeat diſpenſatio, & conſequenter licitè beneficia retineantur, erit tamen in ſtatu damnationis; ac proinde non poterit abſolui, niſi reſignet beneficia ſuperflua vel ſaltem dictos fructus honeſtæ ſuſtentationi ſuperfluos in opera pia, & benè impendat. Neque quiſquam ſeſe tueatur diſpenſatione Papæ, quæ ſemper, vel ſaltem in dubio intelligi debet facta cum illa bona intentione, vt beneficia non habeantur ad proprium commodum & luxum, &c. aliàs ſic diſpenſare ex Hoſtienſi, *apud lauacrum conſcientiæ, cap.* 8. eſt cum licentia Papæ in Infernum intrare. Et hæc omnia docet Boſſius, *vbi ſupra, qui poſtea, n.* 39. Subdit hæc dixiſſe ad explicandum qua ratione poſſit aliquo modo in conſcientia ſaluari pluralitas beneficiorum ſimplicium, quæ in tot Clericis, & Prælatis cernitur. Nam quod quando vnum eſt ſufficiens, ſit legitima cauſa habendi plura, vel diſpenſandi quoad dictam beneficiorum pluralitatem, ſi nulla adſit alia legitima cauſa, non caret graui dubio. Quia etiam Clerici digni poſſunt beneficiorum fructus in honeſtos vſus, & pias cauſas inſumere; quibus Propterea ad euitandum iniuſtam Patrimonij Chriſti diſtributionem conferri debent beneficia, ne alioqui, & illis iniuria fiat, & Dei cultus diminuatur. Quod ſi nulli adſint, qui eos fructus piè erogent, tunc erit cauſa legitima conferendi vni plura beneficia; non quia ij, quibus conferuntur, benè fructus impendant, ſed quia deſunt alij Clerici idonei, vt in locis hæreticorum, quia bona Eccleſiarum, & fructus beneficiorum ſibi vſurpant, & diſſipant. Et ideo Azorius *d. c.* 12. *quæſt.* 3. prædictam cauſam non approbat, ſi ſola ſit; & ait non placere aliis multis: additque Cardinalem habuiſſe dictam cauſam pro legitima, quia putauit beneficiorum ſimplicium pluralitatem prohiberi tantum iure Canonico, & conſuetudinem pro dicta pluralitate ſufficere. Ita, Boſſius.

7. Et quidem hoc vltimum quod notat ex Azorio confirmat Io. Vvigers, *de Iuſt. tract.* 7. *c.* 3. *dub.* 19. *n.* 82. vbi docet non eſſe iuſtam cauſam diſpenſandi ſuper pluralitate beneficiorum, vt qui ea obtinere intendit, aut poſſidet, fructus eroget in pios vſus; quod etiam DD. communiter tradunt, teſte Nauarro *in Comment. de pluralitate beneficiorum*; quamuis ipſe quoad retentionem videatur aliter ſentire: ſed ratio videtur euidens, quia diſpenſatio requirit cauſam extraordinariam: quod autem fructus ſuperflui erogentur in pios vſus non eſt quid extraordinarium. Deinde propter bonum aliquem finem per accidens, non debent inuerti Leges, & Statuta quæ ſeruiunt ad bonum finem ipſius rei per ſe multò nobiliorẽ: vnde minus debet ea de cauſa omitti finis per ſe; per accidens autem eſt beneficiis, quod fructus impendantur in alios pios vſus, quam in ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ, quatenus ſcilicet contingit beneficium habere plures fructus, quam Miniſter indigeat, per ſe autem beneficiis conuenit, quod inde alantur Miniſtri Eccleſiæ, & hi iuxta eorum numerum multiplicentur quantum fieri poteſt: ergo &c. Ita ille; cui adde Malderum, *de Iuſt. tractat.* 9. *cap.* 2. *dub.* 18. & Layman, *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 7. *num.* 2. in fine nominatim Cardinalem, & Nauarrum impugnantem. Et hæc dicta ſufficiant in materia tam periculoſa, & lubrica: vnde in facti contingentia videat vnuſquiſque quid faciat, & viros doctos, ac timoratos conſulat nec dicat, ille, vel ille hoc facit: Ergo licitum erit facere, præter DD. citatos legat Petrum Marchant. *in Tribun. Sacram. tom.* 3. *tract.* 10. *titul.* 4. *quæſt.* 2. *concluſ.* 2. qui firmat, quod nemini ſuffragatur diſpenſatio Pontificia ad poſſidendum plura ſimul beneficia niſi ex iuſta cauſa fuerit obtenta.

RESOL. CLXXIII.

An in foro conſcientiæ ſit licita, & poſſit retineri penſio obtenta à Pontifice abſque iuſta cauſa ſine obrepti

obreptione, aut ſubreptione?

Et aliqua ſupponuntur pro intelligentia huius quæſtionis.

Et quæritur, an ſit tutus in foro conſcientiæ reſignans beneficium, ſi omnes fructus beneficij, (vt ſæpe fit, aſſignentur in penſionem ipſi reſignanti, vel tanta pars, vt reſignatarius non poſſit commode ſuſtentari? Ex part.10. tractat. 14. & Miſc.4. Reſ.72. alias 70.

§.1. SVppono cauſas iuſtas imponendi penſiones has eſſe; Pro penſione temporali debet eſſe ſeruitium aliquod Eccleſiæ faciendum ab ipſo penſionario, in cuius ſtipendium illa fructuum Eccleſiaſticorum portio à Beneficio ſeiungitur; vel poteſt eſſe ſeruitium aliquod factum ab ipſo penſionario, vel à ſuis conſanguineis, in cuius obſequij gratitudinem illa penſio conceditur. Pro penſione ſpirituali duplex cauſa aſſignatur à Doctoribus, ſub qua multiplex comprehenditur, lucratiua ſcilicet, & oneroſa. Lucratiua, cùm ob cauſam aliquam piam & honeſtam reſeruatur tibi ex alieno Beneficio pēſio, v.g. quia ſtudiis vacas, hoſpitalitatem exerces, honeſtè viuis, aut alia via de Eccleſia es benemeritus. Oneroſa cauſa; quia ſub onere aliquo Penſio tibi conceditur, vt contingit, cùm conceditur tibi Penſio, quia Beneficium poſſeſſum reſignas, iuxta cap. *Super hoc de Renunciat.* vel quia cedis liti, & iuri prætenſo, iuxta cap. *Niſi de præbendis.* vel quia tuum beneficium cum altero minori permutas, *c. Ad quæſtiones, de rer. permut.* & ita docet Palaus, *tom.2. reſol.13. diſp. 1. punct 11. num.1.*

2. Hoc ſuppoſito aſſero; quod ad quæſtionem propoſitam negatiuè reſpondent Theologi, vt Victoria, *relict. de ſimonia, num.50. & 51.* Aragonius *2.2. quæſt. 63. art.2. verſ. De annuis autem Penſionibus.* Gambarus *de officio Legati, l. 10. n.386.* Emanuel Rodriquez *in ſumma, tom.1. cap.21.* Vega *in ſumma, 2. part. cap.65. caſu.6.* Petrus Ledeſma, *2. part. ſumm. tract.7. cap.1. & tract. 12. concluſ.21.* Toletus, *ſumm. lib.5. cap.83. num.1. verſ. ſecunda eſt.* Leſſius *de Iuſtit. lib.2. capit.34. numer. 204.* Gabriël Vaſquez *in Opuſc. de Benefic. cap.2. §. 3. dub.11. à num.98.* quibus adde Boſſium *in mor. tom. 2. tit.7. §.3. num.60.* qui latè quæſtionem pertractat. Et ratio eſt quia Pontifex non eſt Dominus Beneficiorum, neque illorum fructuum, aliàs ſine culpa poſſet in quemcumque vſum de illis diſponere: ſed eſt illorum Adminiſtrator, & Diſpenſator, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth.4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* At diſpenſator, & Diſtributor ius non habet diſpenſandi, & diſtribuendi, niſi quatenus viſum fuerit ei, cuius eſt Diſpenſator, & Diſtributor. Chriſtus autem Dominus, cuius Pontifex eſt diſpenſator, & diſtributor non conſentit in diſtributione Eccleſiaſticorum bonorum, quæ Eccleſiæ nociua ſit qualis eſt Penſio Beneficiis abſque cauſa impoſita; Ergo inualidè Pontifex illam impoſuit, & inualidè accipit Penſionarius. Itaque non obſtat quod Papa habeat plenam poteſtatem, & adminiſtrationem Beneficiorum: nam non habet vt Dominus abſolutus, ſed vt fidelis diſpēſator in ædificationem, non in deſtructionem; ac proindè ex illa plena poteſtate, & adminiſtratione ſolum ſequitur, vt in foro externo valeat penſio ſine vlla cauſa obtenta à Papa ſcienter ſic diſpenſante; non vero vt illam obtinens ſit tutus in conſcientia, & coram Deo, & vt Papa grauiter non peccet irrationabiliter, & pro ſola ſua voluntate bona Eccleſiæ in vſus non pios diſtribuendo, & diſpenſando, ac diſpergendo. Quare dato etiam quod Papa ſit dominus Beneficiorum, vt multi tenent (licet minus probabiliter) non eſt tamen, nec poteſt dici dominus, vt poſſit de illis diſponere merè pro libito, & voluntate ſua, (ſicut vnuſquiſque de ſuis temporalibus, de quibus habet abſolutum, & expeditum dominium; poteſt diſponere; ſed tantum prudenter, pro voluntate regulata à recta ratione; atque adeò ſine vlla rationabili cauſa non poteſt alteri Penſionem conferre, & ſi faceret, (quod in dubio præſumi de Papa non debet;) peccaret grauiter vt rectè ait Azorius *2. part. Inſtitut moral. lib.8. c.5. quæſ.8.* & etiam obtinens non eſſet tutus coram Deo: vnde ex his inferunt Theologi; reſignantem Beneficium in manibus Papæ in fauorem alicuius cum reſeruatione certæ Penſionis in foro conſcientiæ non eſſe tutum, ſi ſine cauſa prædictam reſignationem faciat, & Penſionem obtinuit præſertim ad ſolam cupiditatem, & ad luxum, & pompam vanam. Ita in terminis Corduba, & Ioannes Valerus. Aſſerunt etiam Theologi, quod non erit tutus in foro conſcientiæ, & coram Deo reſignans, ſi omnes fructus beneficij (vt ſæpè fit) aſſignentur in Penſionem ipſi reſignanti, vel tanta pars, vt reſignatarius non poſſit commode ſuſtentari; vt etiam ſentiunt Sotus, *lib.9. de Iuſtitia, quæſt.7. art.1. verſ. Præterea.* & fructus omnes pro penſione ſtatuere. Vt Palacius *in Annotat. ad ſumm. Caietani, ver. Simonia.* quos ſequitur Ioannes Valerus, *verſ. Penſio, differ.2.* Probat Sotus, quia aduerſatur Diuino iuri, & naturali, ac rectæ rationi, vt quis ſit addictus ſeruitio abſque vllo, vel ſaltem ad congruam ſuſtentationem ſtipendio quod totum, vel pro maiori detur non ſeruienti. Vt enim habetur, *cap. fin. de reſcriptis in 6.* Beneficium datur propter Officium; quapropter rationi diſſonat; vt omnes fructus dentur non ſeruienti, niſi fortaſſe ſeruienti ſufficiant diſtributiones, quæ ſint ita pingues, vt ſatis ſint ad honeſtam ſuſtentationem.

3. Sed his non obſtantibus, quod in Papa non requiratur cauſa ad imponendas Penſiones tradunt Canoniſtæ, vt Filinus *in cap. Ad audientiam 2. de Reſcriptis, num.2. & 4.* Decius *conſil.436.* Gigas *de Penſio. quæſt.6. à num.7. & quæſt.10.* Sarnenſis *in compendio vtriuſque ſignaturæ. verſ. Et eſt aduertendum.* Rebuffus *de Pacificis Poſſeſſoribus, numer. 129. alias 110.* Corraſius, *de Benefic.1. part. cap.4. num.13.* Ioan. Nicolaus Delphinas *de iure patron. l.b.1. n.67. & 70.* Mandoſius *de ſignaturâ gratiæ, tit. de Penſionibus, verſ. Papa,* abſque aliqua cauſa, Camillus Cautius *in tract. de penſione Epiſcopali, num. 10.* qui habetur *15. tom. part.2. tract. Nonorum,* Granucius *ad Simon. de reſeruatio. quæſt.31. num.4.* Petrus Gregorius *de benefic. cap.29. num.2.* Maſcheſ. *de commiſſionibus. 2. part. cap.4. de commiſſione appellationis, num.42.* & Flaminius Pariſius *de reſignat. Benefic. lib.6. quæſt.2. num. 131. & 155.* qui docent, Papam poſſe penſionem imponere ſine cauſa, & etiam ſine conſenſu Beneficiati, & Caputaquen. *deciſ.316. part. 2.* Rota *in vna Camerien. Penſionis 7. Iunij 1591. coram D. Giptio,* vbi reſoluit, quod Reg. de non tollendo iure quæſito, non eſt neceſſaria derogatio in declaratoriis, Gabriël *de Reg. iur. concl.3. num.65.* nec rurſus eſt neceſſaria in impoſitione penſionis, &c. quia Papa pro libito voluntatis poteſt penſiones ſuper beneficiis imponere, & transferre. Pariſius *conſil.60. num.69. lib.4. & in Oxomen. Penſionis, 20. Maij, 1598. coram D. Lita.* & rationem afferunt quod Papa liberam poteſtatem, & plenam adminiſtrationem Beneficiorum, maximè dum vacant, habet, cap.2. *de Præbend. lib.6.* Gl. ſ. *in cap. Gratioſ., de Reſcriptis. eod. tit.* dicens, quod in beneficialibus eſt pro ratione voluntas Papæ; quam Gloſſam commendant ibidem Doctores, & Decius.

[Margin note, partly cut off:] ...o, hoc in- ...in §. vlt. ...us Reſ. ad ...dium, à ...vſ. Quod ...em. & in ...præteri- ...§.1. cur- ...poſt me- ...m verſ. ...tio in pri- ...s, & latiſ- ...e ſupra ...tr.1. Reſ ...1. per to- ...ta.

conſil. 386. *num.* 13. & docent Doctores citati à Garzia, & copiosè Selua, *de beneficiis*, *quæſt.* 1. *per totam.* Ex hac enim plenitudine poteſtatis ſequitur, vt ipſe poſſit penſionem in beneficiis imponere ſine cauſa vlla. Id quod confirmat Ioannes Nicolaus, quia vbi Papa diſponit contra ea, quæ ſunt iuris poſitiui, (vt eſt hoc, quod beneficia conferantur abſque diminutione) non fundatur in ratione naturali, vel diuina, ſed tunc ſola voluntas ipſius Papæ ſufficit pro ratione, & pro cauſa, ſicut multa ſtatuit, in quibus ſola voluntas ſufficit, vt latè per Felinum *in dicto cap. Ad audientiam.* Quare cum Papa id poſſit, tutè etiam in vtroque foro poterit penſio retineri.

4. Et hæ ſunt pugnantes ſententiæ circa præſentem difficultatem. Ego, vt verum fatear, opinioni Theologorum tanquam probabiliori adhæreo; non audeo tamen opinionem Canoniſtarum tanquam improbabilem damnare. Nec diſplicet etiam mihi opinio media Caſtri Palai *tom.*2. *tract.* 13. *diſput.*1 *punct.* 11. *num.* 3. nempe, penſionem à Pontifice impoſitam ſine cauſa validam eſſe, & ſecurè à penſionario accipi, tametſi illicitè fuerit impoſita, & à Pontifice debeat reuocari. Et quidem illicitam eſſe talis penſionis impoſitionem eſt manifeſtum. Tum quia generale eſt quamlibet actionem ſine legitimo fine factam illicitam eſſe. Tum quia contra rationem eſt bona Eccleſiæ diſpenſare extra finem, ad quem fuerunt relicta, ſed fuerunt relicta pro bono Eccleſiæ; & in augmentum fidei, & diuini cultus, vt de ſe conſtat. Ergo diſtributio, quæ in bonum Eccleſiæ non cedit, qualis eſt impoſitio penſionis ſine cauſa, illicita eſt. Quod autem valida ſit, Probo: quia negari non poteſt dominium Eccleſiaſticorum bonorum penes Eccleſiam reſidere, & conſequenter penes Pontificem, tanquam illius caput, & ſuperiorem. Ergo ſi Pontifex hæc bona alienet, validè alienat; tametſi alienationem ipſe, & ſucceſſor reuocare poſſint, & debeant. Deinde, eſto Pontifex Beneficiorum, & Eccleſiaſticorum fructuum dominus non ſit, ſed ſolùm diſpenſator, & diſtributor, ſi tamen inter Clericos illa bona diſpenſet, valida eſt talis diſpenſatio etiam ſine cauſa; quia talis diſpenſatio non eſt in ſubſtantia contra voluntatem Eccleſiæ, & Chriſti; ſi quidem non eſt diſpenſatio extra Eccleſiam, ſed ſolum in modo, & voluntate diſpenſationis, eſt contra voluntatem Chriſti; & Eccleſiæ. Quod exemplo prouiſionis Beneficiorum confirmari poteſt: Beneficiorum enim collatio dignis facta, omiſſis dignioribus, illicita eſt; quia eſt contra bonum Eccleſiæ, & modum ab ipſa præſcriptum: at talis collatio valida eſt, quia non contradicit ſubſtantiali eius intentioni; quæ eſt, vt miniſtris dignis collatio fiat. At ſi penſio non pro Clericis, ſed pro Laicis impoſita ſit, & Pontifex ſolùm ſit Eccleſiaſticorum bonorum miniſtrator, firma non erit ob rationem in prima ſententia dictam; quia eſt contra voluntatem Eccleſiæ talis diſtributio, & alienatio.

Sup. hoc ſupra in hac ipſamet Reſ. [...] Hoc ſuppoſito. paulo poſt initiũ, verſ Ratio eſt. & latiſſimè in alia Reſ. eiusno[...]

TRACTATVS TERTIVS
DE
POTESTATE EPISCOPORVM
QVOAD DISPENSANDVM ET ABSOLVENDVM, vigore, Cap. VI. Seſſ. XXIV. Concilij Tridentini de Reform.

ET ALIÆ DIVERSÆ DIFFICVLTATES ET RESOLVTIONES ad ipſoſmet Epiſcopos ſpecialiter pertinentes: & etiam quoad prouiſiones per concurſum ad beneficia, Canonicatus, dignitates, &c. faciendas per Epiſcopos, Pontifices, & Reges; & pro admiſſione reſignationis beneficiorum, & impoſitione penſionis ſuper ea etiam in hoc tract. diſcutiuntur.

PROLOGVS.

Ante Reſolutionem primam. Tract. 2. Part. 7.

SATIS amplâ poteſtas fuit conceſſa Epiſcopis à Sacro Concilio Tridentino *in cap.*6. *ſeſſ.* 24. *de Reformat.* vbi ſic habetur. *Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario; & exceptis aliis deductis ad forum contenſioſum, diſpenſare, & in quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua, per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem etiam in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantùm, non eorum Vicariis ſit permiſſum.* Ita Concilium. Ego in gratiam Dominorum Epiſcoporum aliquas Quæſtiones in hoc Tractatu occaſione horum verborum agitabo; ideo Quæro.

RESOL. I.

An Epiſcopus electus, & confirmatus, quamvis non conſecratus poſſit vti hoc privilegio?

Et quid eſt dicendum, ſi Epiſcopus tantum ſit electus & non confirmatus?

Et an hæc facultas non competat Epiſcopis carentibus diœceſi,

diœceſi, *&* *Titularibus.* Ex part. 7. tractat. 2. Reſ. 1.

up. hoc in om 4. tr. 8. eſ. 104. §. 1.

§. 1. VIdetur prima facie negatiuè reſpondendum; quia Epiſcopus non conſecratus verè, & propriè, non dicitur Epiſcopus, vt patet ex textu *in cap. eam te*, ibi, *ante promotionem tuam*, & ibi, *neque eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus*, *de reſcript. c. tua*, ibi, *Epiſcopo, vel electo, de his, quæ fiunt à Prælatis, cap. tam. litteris* 33. *de teſtibus.* Ex quibus ita obſeruant. Abb. *num.* 2. Felin. & Dec. & omnes *in dict. cap. eam te*, gloſſ. 1. & communis *in cap. 1. de religioſis domibus*, *gloſſ. verb. Pontificum in Clement.* 2. *de celebratione Miſſar. gloſſ.* 2. *in Clement.* 1. *de pœnis.* Iaſ. *in l. 2. num. 4. ff. de inofficioſo teſtamento*, Gomez *in reg. de triennali quæſt.* 36. Fr. Emmanuel *quæſt. Regularium, tom. 1. q. 18. art.* 2.

2. Sed his obſtantibus potiùs dicendum eſt etiam Epiſcopum nō conſecratum dici verum Epiſcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad poteſtatem iuriſdictionis, cùm nomen, Epiſcopus, videatur ex ſui Etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis poſſeſſione legitima capta totius Diœceſis adminiſtratio & cura incumbit, *cap. cùm in cunctis*, §. *cùm verò*, *iuncta gloſſ. verb. adminiſtrationem*, *de elect.*

3. Igitur ad quæſtionem propoſitam aſſero Epiſcopos electos & confirmatos quamuis non conſecratos poſſe vti Priuilegio Concilij Tridentini *in d. cap. Liceat*; quia dictis Epiſcopis competunt ea, quæ ſunt iuriſdictionis, ſed talis eſt facultas diſpenſandi, ergo.

4. Et ita tenent Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 21. difficult. 9. num.* 4. Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num.* 2. Floronus *de caſ. reſeru. part. 1. cap. 4. §. 7. num.* 9. Suarez, *tom.* 5. *diſput.* 42. *ſect. 2. num.* 7. Alzedus *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 6. num.* 39. Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſputat. 2. numer.* 1. Filliucius, *tom. 1. tractat. 20. cap. 10. num.* 270. & alij. Hinc Epiſcopos electos, & confirmatos, quamuis non conſecratos poſſe diſpenſare in votis & iuramentis, traddiderunt, Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 12. num.* 10... Sanchez *in Summa*, *tom. 1. lib. 4. cap. 38. num.* 7. vbi docet ſecus dicendum eſſe, ſi Epiſcopi ſolùm electi eſſent, quod etiam dicendum eſt in caſu noſtro.

p. conten- in hoc §. Reſ. not. eteritæ, & eodem §. prope fi- m. à verſ. co itaque.

5. Patet etiam ex ſupradictis hanc facultatem non competere Epiſcopis carentibus Diœceſi, vt notat Pharaonius in Promptuar. *tract. 1. ſeſſ.* 18. *caſ.* 30. & alij; Hinc Epiſcopi titulares non gaudent hac facultate, vt notauit Trullench. *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num.* 1.

RESOL. II.

An Epiſcopi, vbi non eſt receptum Concilium Tridentinum, poſſint vti facultate huius decreti?

Et quid, vbi quoad aliquam ſpecialem legem, vel onus non eſt receptum? Ex part. 7. tr. 2. Reſ. 2.

p. hoc in eſ ſeq. & in m. 4 tr. 8. eſ. 104. §. urſus.

§. 1. REſpondeo negatiuè, quia vbi non eſt acceptatum quoad leges oneroſas, neque videtur acceptatum quoad fauorabiles. Ita tenet Amicus *de Iuſtit. & iure diſput. 6. ſect. 3. num.* 50. Caſtrus Palaus, *tom. 1. tractat. 4. diſputat. 4. punctat. 3. §. 1. num.* 2. Caſpenſis *in curſ. Theolog. tom. 2. tract. 25. diſp. 5. ſect. 17. num.* 115. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 21. difficult. 3. num.* 3. Suarez *de Cenſ. diſput.* 41. *ſect... num.* 6. Filliucius *tom. 1. tract. 20. cap. 10. num.* 269. Gauantus *in manual. Epiſcop. verb. abſolutio*, *num.* 6. Boſſius *de Iubileo ſect. 1. caſ. 10. §. 10. num.* 202. Alterius *de Cenſ. tom. 2. diſputat. 8. cap. 5. concl.* 3. Alzedus *in Praxi part. 2. cap. 6. num.* 29. Aluinus *de poteſt. Epiſcop. cap. 26. num.* 19. Trullench. *in decal. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num.* 2. & alii.

2. Sed Sanchez *in Summa tom. 1. lib. 1. cap.* 11. *num.* 3. ſecus intelligit, vbi circa aliquam ſpecialem legem, vel onus, non eſt receptum: nil enim impediret, quo minus, quoad fauores, cum cæteris legibus, & oneribus reciperetur. Quia communis ſententia in tractatu de legibus tuetur ſtare, legem quoad partem eſſe receptam, & quo ad partem non: atque quoad ſolam partem receptam obligare. Inſuper poſſet prædictum Tridentinum, quoad omnia alicubi receptum eſſe: ac obligandi vires ſumpſiſſe: at poſtmodum decurſu temporis abrogatum eſſe contraria conſuetudine legitimè præſcripta, quoad leges & onera manens in robore priſtino, quoad fauores. Quia cùm ſemel ius acquiſitum ſit ad fauores, nec conſuetudo amplius, quam id de quo inducta eſt, abroget; non eſt cur conſuetudine ſolum inducta circa leges, & onera, & proinde illa abroganti, cenſeantur quoque fauores abrogati.

RESOL. III.

An Epiſcopi, vbi Concilium Tridentinum non eſt vſu receptum, poſſint vti priuilegio eis conceſſo per dictum Concilium. ſeſſ. 24. cap. 6. de Reformat.

Et quid circa hoc declarauit Sacra Congregatio?

Et notatur in Gallia Epiſcopos vti facultate diſpenſandi per Canonem, Liceat Concilij Tridentini, *abſque vllo ad Summum Pontificem recurſu.* Ex part. 6. tractat. 8. & Miſc. 3. Reſ. 27.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Franciſcus Zypæus *in conſultat omnibus Canonicis*, *lib. 4. tit. de Congregatione ſpirituali*, *conſult.* 1. vbi ſic aſſerit: Non poſſum accedere facilè ad eorum opinionem, qui negant Epiſcopos, vbi Concil. Trident. nondum eſt receptum, vti poſſe facultate eis per Concilium tributa *ſeſſ. 24. cap.* 6. quos Barboſa *in Collect. DD. ad Concil. Trident. dict. cap. 6. num.* 3. citat. Cùm etiam decretum illud non in gratiam priuatorum, ſed pro ſalute populi ſit inductum: quam remorari non debet, ſicuti hæreſis, peruicacia, aut aliæ quorumdam cauſæ publicationem Concilij impendiant: cùm etiam in priuatis alter alterius odio non debeat prægrauari: vel conditio eius deterior fieri: neque Eccleſia pia mater morbis filiorum idonea quædam remedia auferri velle cenſenda eſt, ideo quia non omnia recipiunt, crudelis medicus crederetur, qui nollet aliter curare. Ita Zypæus.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in alio §. eius annot.

2. Sed Epiſcopos illarum regionum in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum nō eſt non poſſe vti facultate conceſſa in ſupradicto Decreto teſtatur declaraſſe Sacram Congregationem Concilij Nicolaus Garſius *de beneficiis*, *part. 7. cap. 11. num.* 23. Et hanc ſententiam tenet Sanchez *in ſumma*, *tom. 1. lib. 2. cap. 11. num.* 2. & alij, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. part. 2. allegat. 39. num.* 3. Vnde ſuppoſita dicta declaratione, non videtur recedendum ab ea. Nota tamen, quod Andreas Duuallius ex inclyta Academia Pariſienſi præſtantiſſimus Theologus *in tractat. de Summo Pontifice*, *part. 3. quæſt.* 7. docet, in Gallia Epiſcopos vti facultate diſpenſandi per Canonem *Liceat* Concilij Tridentini, abſque vllo ad Summum Pontificem recurſu.

RESOL. IV.

An Vicarius Epiſcopi ex generali commiſſione habeat poteſtatem diſpenſandi in caſibus Papalibus quos poteſt abſoluere, & diſpenſare Epiſcopus ratione alicuius impedimenti?

Et quid de Regularibus, vel de priuilegio Cruciatæ?

Ex part. 9. tractat. 6. & Miſc. 1. Reſol. 55. alias 56.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Reſ. 291. in fine à verſ. An vero, & hic infra lege doctrinā Reſ. 14.

§. 1. QVoad primum affirmatiuè reſpondet P. Boſſius *de iuriſdict. Epiſc. diſcept.* 1. *dub.* 8. *numer.* 49. & rationem colligit ex his, quæ dixit *in tract. de triplici Iubilei priuilegio, ſect.* 3. *caſu* 2. §. 3. *num.* 60. Vicarius enim generalis eſt propriè Ordinarius in tota Diœceſi, & habet eandem iuriſdictionem ordinariam, quam habet Epiſcopus; & cum eodem Epiſcopo conſtituit vnum Tribunal, & idem Conſiſtorium: ergo, cùm dicta facultas abſoluendi impeditos à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, non ſit delegata, ſed ordinaria, vt ex ipſo iure in ſacris Canonibus *ſuprà* allegatis; ſed annexa muneri, & iuriſdictioni Epiſcopali, competet etiam Vicario generali. Confirmatur: quia ſaltem in his, quæ ſpectant ad forum pœnitentiæ, & animæ, vbi Vicarius generalis non excluditur, comprehenditur nomine Epiſcopi. Qua propter Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform.* concedens Epiſcopo facultatem diſpenſandi, & abſoluendi in foro conſcientiæ à caſibus & cenſuris papalibus occultis, excluſit Vicarium generalem, niſi ſpecialiter deputetur ab Epiſcopo. Ex quo ſumitur probabilis coniectura, quòd in aliis caſibus ſit permiſſum Vicario generali abſque alia ſpeciali deputatione; quia exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, vt tradunt Doctores citati *in dict. tract. ſect.* 1. *caſu* 10. §. 1. *num.* 8 & conſtat ex cap. *Dominus* 32. *quæſt.* 7. *cap.* 2. *de coniug. lepros.* Et hanc ſententiam, ex Bonacina, probabilem eſſe putat noſter Leone *de cenſur. recollect.* 2. *num.* 894. *in fine.*

2. Verùm ego magis adhæreo negatiuæ ſententiæ, quia huiuſmodi facultas ſpecialiter Epiſcopo conceditur, ratione ſuæ dignitatis, & officij: ergo niſi ſpecialiter delegetur, non cenſetur conceſſa: nam in generali conceſſione, ſeu commiſſione, non veniunt ſpecialia, quæ non eſſet Epiſcopus veriſimiliter conceſſurus, cap. *cùm in generali. de officio Vicarij, in* 6. & cap. 2. *de pœnit. & remiſſ. in* 6. Ita Sbroz *de Vic. lib.* 2. *c.* 180. Graffius *de effect. Cler. effect.* 9. *n.* 181. 182. & ita ſentire videntur etiam Panormitanus *in cap. De cætero. de ſent. excom.* Silueſter *verb. Abſolutio,* 4. *num.* 5. dum dicunt, hanc facultatem abſoluendi impeditos non competere Prælatis Epiſcopo inferioribus.

Sup. contentis in hoc & duobus ſeqq. §§. in Reſolutionibus poſitis infra in annotatione §. ſed ego, huius Reſ.

3. Vnde nouiſſimè hanc ſententiam tenet Quintanadueñas *tom.* 1. *tract.* 9. *ſing.* 1. *n.* 6. vbi loquens de Regularibus, ait poſſe quidem virtute priuilegiorum diſpenſare in caſibus, qui ex ordinaria ſolùm iuriſdictione, vel à iure, vel conſuetudine Epiſcopo competunt abſolutè; non verò in iis, qui ratione vrgentis neceſſitatis, vt docent Enriq. *lib.* 6. *de pœnit. cap.* 14. *num.* 7. Manuël *in Cruc.* §. 9. *num.* 118. & Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſput.* 40. *num.* 9. Et licet hæc iuriſdictio ſit Epiſcopo ordinaria, quia non ex Principis priuilegio ineſt perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio; & ideò eam vtpote talem poteſt ille delegare, etiam generaliter, vt ex pluribus Doctoribus probat Sanch. *ſupr. num.* 14. *ad.* 17. contra alios, non ideò abſolutè eſt caſus Epiſcopalis, exercitium, huiuſmodi poteſtatis diſpenſandi in caſu grauiſſimæ neceſſitatis, ſed Pontificius: quia Pontifici abſolutè, & Epiſcopo ſecundùm quid, ſeu ratione neceſſitatis competit: & ita Vicarius eius ex generali commiſſione ſibi conceſſa diſpenſandi in impedimentis, hanc facultatem non habet, niſi ei ſit ſpecialiter commiſſa, vt cum aliis docet Sanchez *num.* 12. Nuntius verò Apoſtolicus, vtpote Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, poteſt hanc ſubdelegare. Ita Quintanadueñas.

Sup. contento in hoc §. in §. vlt. Reſ. 2. annot. primæ poſt ſeq.

4. Sed nota, quòd in ordine ad Regulares, contrariam ſententiam probabilem putat nouiſſimè doctus Pater Leander à Murcia *ad cap.* 9. *Regulæ D. Franciſci, quæſt.* 8. *num.* 16. vbi ſic ait: *Prouable es; que pueden los Confeſſores Regulares diſpenſar en los votos, que aunque por razon de la materia ſean reſeruados al Papa, por alguna circunſtancia de neceſſidad vrgente, y cauſa juſta, ò por otras ſemejantes, pueden diſpenſar en ellos los Señores Obiſpos. Eſta ſententia tienen los Autores de la primera opinion, y ſe prueua: porque los Sumos Pontifices conceden facultad à los Confeſſores Regulares para diſpenſar en todos los votos reſeruados à los Obiſpos: los reſeruados al Papa, ſupueſtas las circunſtancias referidas, dexan de ſer reſeruados à el, y quedan reſeruados por derecho ordinario à los Obiſpos: luego puden abſoluer los Regulares dellos. La mayor es cierto, y la dexemos prouada en la quarta concluſion. La menor, en quanto a que los dichos votos, quando concurren las circunſtancias de neceſſidad, y impoſſibilidad, en la perſona que hizo el voto de recorrer al Papa, y de vrgentia, y cauſa juſta para la diſpenſacion; los puedam diſpenſar los Obiſpos, es commun de los Doctores y que queden reſeruados à los Obiſpos por derecho ordinario, ſe prueua: porque por derecho diuino, ſi bien ſubordinado al Sumo Pontifice, tiene el Obiſpo en ſu Obiſpado tanta autoridad, como el Papa en toda la Igleſia, como communmente tienen los Doctores alegados por la quarta concluſion; luego eſte derecho es ordinario en el Obiſpo, y la reſeruacion extraordinaria, y e ſpecial: y aſſi boluiendo à el eſte derecho; y ceſſando por las circunſtancias dichas la reſeruacion al Papa, no le buelue coſa eſpecial, que no tuuieſſe por derecho diuino; luego ſi los Sumos Pontifices conceden à los Regulares que puedan diſpenſar en todos los votos, que pueden los Obiſpos, y en los dichos caſos, por razon de las dichas circunſtancias, pueden diſpenſar por derecho proprio, y ordinario, por el miſmo caſo podran lo miſmo los Confeſſores Regulares.* Ita ille.

Sup. hoc lat ſupra in tr. Reſ. 27. & i aliis not. primæ.

5. Sed ego prorſus puto, non eſſe recedendum à ſententia negante hanc facultatem Regularibus, per ea, quæ dixi *in par.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 50. contra Crouſerum cum Sanchez, Fagundez, Suarez, Henriquez, & aliis, quibus nunc addo Mirandam *in Manual. Prælat. quæſt.* 48. *num.* 4. Poncium *de matrimon. lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 11. Barboſam *de poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 37. *num.* 14. & Caſtrum Palaum *tom.* 3. *tract.* 15. *diſput.* 2. *punct.* 12. *num.* 7. vbi nobiſcum firmat, Regulares mendicantes, & reliquos, quibus comparatione ſæcularium conceſſa eſt facultas, vota Epiſcopalia, diſpenſandi, vel commutandi; diſpenſare vel commutare nullatenus poſſe vota reſeruata in caſu neceſſitatis vrgentis. Quia illa vota non deſinunt eſſe reſeruata; eò quòd Epiſcopis competant in caſu vrgentis neceſſitatis ex benigna Pontificis interpretatione: ſicut non deſinunt eſſe caſus reſeruati, eò quòd in articulo mortis eorum abſolutio concedatur. At his Regularibus ſolùm conceduntur vota, quæ iure ordinario ſunt Epiſcopalia, & non reſeruata: ſecùs quæ extraordinario iure, & per accidens Epiſcopis competunt, & verè reſeruata ſunt. Ergo. &c.

Quæ hic e in tom. 7. tr. 1. Reſ. 17. & leg. ibi d ctrinam Re 267. ſignar ter §. ſed eg & §. vlt. & 1 tom. 4. tr. 3. Reſ. 119. §. Obſeruādū & in tom. tr. 4. Reſ 3 §. vlt. prop finem, à ve Addit.

5. Et hanc ſententiam procedere etiam virtute priuilegij

Sup. hoc

priuilegij Bullæ Cruciatæ exiſtimo, per ea, quæ notat Trullench. *in Bull. Cruc. lib.* 1.§.7. *cap.*3. *dub.*5. *num.*10. & Doctiſſimus Pater Bardi *part.*2. *tract.*7. *cap.*2. *ſect.*5. §.13. *num.*136. Qui rationem diuerſam ab aliis adducit; nempe, ex diuerſitate, quæ reperitur inter poteſtatem ordinariam, & delegatam: poteſtas enim delegata non extenditur vltra caſus illos, qui ſunt conceſſi, quamuis ponatur ſumma neceſſitas in caſibus non conceſſis: nam adæquatum obiectum talis poteſtatis, cùm ſint caſus conceſſi, nequit ipſa ampliari ad caſus non conceſſos: vt ſic enim egrederetur limites ſui adæquati obiecti, quod eſt impoſſibile: ſed quoad poteſtatem ordinariam res non ita ſe habet: quia ipſa, cùm ex ſua natura ad omnes illos extenderetur, niſi fuiſſet limitata? ſeu niſi fuiſſet à ſua efficacia impedita; idcircò quando tales circumſtantiæ concurrerint, in quibus limitatio illa redundaret in detrimentum ſpirituale proximorum; tunc in illis circumſtantiis caſus, circa quem verſabatur limitatio, relinquitur ſub ordinaria poteſtate Epiſcopi, & hoc per quandam explicatam, ſeu tacitam voluntatem Summi Pontificis. Ex quo non valet inferre in illis circumſtantiis abſolutè, & ſimpliciter caſum non eſſe reſeruatum: quia tunc etiam manet ſub reſeruatione, & ſolùm eſt ſub poteſtate Epiſcopi ex quadam benigna interpretatione voluntatis ipſius Pontificis reſeruantis, qui cùm ſit vniuerſalis Paſtor, præſumitur intentionem habere ſubueniendi ouibus, quando neceſſitas occurrit: quia hîc, & nunc occurrit neceſſitas diſpenſandi in tali voto; & diſpenſatio fieri nequit ab ipſomet Pontifice; ne fideles remedio ſint deſtituti conueniens fuit, vt in his circumſtantiis Pontifex non reſeruaret ſibi votum in ordine ad Epiſcopum: ſed illud relinqueret ſub poteſtate ordinaria Epiſcopi; manente tamen reſeruatione quoad alios inferiores; cùm nulla ſit moralis neceſſitas, vt in prædictis circumſtantiis reſeruatio etiam tollatur reſpectu inferiorum. Sed hæc omnia procedunt, non ſolùm in ordine ad priuilegium Bullæ; ſed etiam in ordine ad priuilegia Regularibus conceſſa: ergo, &c. Vnde ex his ego in facti contingentia conſului, non potuiſſe Regulares, ſed Epiſcopum diſpenſare; vt matrimonium contraheret, non expectata Pontificis diſpenſatione, iuuenis quidam voto Religionis, & caſtitatis aſtrictus, qui violauerat virginem, & ad reparationem honoris illius, matrimonium neceſſarium erat, & à cognatis impediendum erat, ſi diſpenſatio pontificia expectaretur.

RESOL. V.

An Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem includantur ſub nomine Epiſcopi in decreto Concilij Tridentini, ſeſſ.24. cap.6. de reformat. *quoad diſpenſandum, & abſoluendum?*

Et an Eminentiſſimi Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum comprehendantur ſub nomine Epiſcopi in hoc decreto? Ex p.7.tr.2.Reſ.4.

Supra hoc lege do inam Re ſeq.

§. 1. NEgant Bonacina *de Cenſ. diſput.*7. *quæſt.*5. *puncto* 1. *num.*6. Filliucius, *tom.*1. *tract.* 20. *cap.*10. *num.*270. Suarez, *tomo* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 2. *num.*6. & *tomo* 5. *diſput.*41. *ſect.*2. *num.*7. Garzias, *de Benef. par.*7. *cap.*11. *num.*13. *&* 17. Campanelli, *in diſſertat. Iuris Canonici Rubr.*7. *cap.*5. *num.*5. Gauantus, *in Man. Epiſcop. ver. Abſolutio*, *num.*5. *& ver. Cenſura*, *num.*2. Ledeſma, *in Summa*, *tom.*2. *tract.*1. *cap.*6. *difficult.*1. Et in hanc ſententiam inclinat. Pater Theſaurus, *in Praxi de Pœnis*, *part.*1. *cap.*23. §.6. & docet expreſsè *in capit.*24. §. *Reſpond. tertiò.*

2. Probatur hæc ſententia, quia licet aliquando ſub nomine Epiſcopi comprehendantur Prælati inferiores, non comprehenduntur tamen in dicto Decreto Concilij: tum quia cùm illa conſtitutio ſit exorbitans, à iure communi, illique deroget, (quo inſpecto ſolus Papa diſpenſare, & abſoluere poterat) non eſt amplianda, ſed potius limitanda, vt nomine Epiſcopi intelligantur ij, qui ſunt verè Epiſcopi ſaltem confirmati: tum quia referentibus Suarez, Garcia, & aliis locis citatis, Sacra Congregatio ita declarauit his verbis: In hoc Decreto non comprehenduntur inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, ſed tantum Epiſcopi priuatiuè quoad omnes alios.

3. Sed ſi hæc declaratio eſſet authentica ei acquieſcerem, interim verò dum mihi non conſtat, puto affirmatiuam ſententiam eſſe ſatis tutam, & probabilem, quam tuetur nouiſſimè Machinus *de Sacram. Ordinis*, *tract.*1. *part.*9. *difficul.*1. *num.*3. *& ſeq.* Caſpenſis *in curſu Theol. tom.*2. *tract.*25. *diſp.*5. *ſect.*17. *num.*118. Villalobos. *in Summa tom.*1. *tract.* 21. *difficult.* 9. *num.*7. & Trullench. *in Decalogum tom.*1. *lib.*1. *cap.*3. *dub.*4 *num.*3. Quibus adde Stephanum Aluinum *de poteſt. Epiſcop. cap.*27. *num.*2. Rodriguez *in qu ſt. Regul. tom.*1. *quæſt.*14. *artic.*13. *&* 17. *& quæſt.*61. *artic.* 9. Saytum *in Claui Regia lib.* 6. *cap.*11. *num.*83. Auilam *de Cenſ. art.*7. *diſp.*10. *dub.* 6. Henriquez *lib.*6. *cap.*16. *num.*1. *& lib* 14 *c.*18. *num.*2. *in Gloſſa*, *littera P.* Portel *in dub. Regular. verbo*; *Prælati poteſtas*, *& cap. num* 30. Pharaonium *in Promptuar. tract.*1. *ſeſſ.*18. *caſ.*34. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſput.*2. *num.* 12. *& in ſumma tom.*1. *lib.*2. *cap.*11. *num.*15. Beja *in Reſponſ. Caſ. Conſcient. part.*4. *caſ.*37. & alij. Et ratio eſt, quia dictum Decretum Concilij eſt fauorabile. Ergo ampliandum, & non reſtringendum Secundò in hoc negotio à Concilio non eligitur induſtria perſonæ: & dato quod aliqua induſtria eligatur, vtique erit illa Epiſcopi, vel habentis Epiſcopalem iuriſdictionem: eiuſmodi ſunt Prælati, de quibus loquimur. Vltimò probatur, quia hi Abbates, & Prælati in ſua Diœceſi habent plenam Epiſcoporum iuriſdictionem poſſunt enim deputare Vicarium, tribunal erigere, remittere denunciationes matrimoniales; diſpenſare in aliis caſibus, in quibus Epiſcopus, approbare ad confeſſiones, exequi defunctorum voluntates, dare litteras dimiſſorias, & facere cætera, quæ ad Epiſcopalem iuriſdictionem ſpectant, vt docent Quint. Mand. *in regul. Cancellariæ, reg.*2. *quæſt.* 2. *num.*8. Aloyſius Riccius *in praxi aurea*, *reſ.*295. *&* 304. & alij à Riccio relati, illis quoque plenè ſubiiciuntur eorum ſubditi quoad receptionem Sacramentorum; ergo in dicto Decreto Tridentini comprehenduntur nomine Epiſcoporum ob rationem identitatis, illiſque conceditur eadem facultas. Et confirmatur, quia alioqui non videretur ita bene prouiſum eorum ſubditis, ſi in huiuſmodi caſibus, pro abſolutione, & diſpenſatione deberent recurrere vel ad ſummum Pontificem, vel ad alienos Epiſcopos, vnde eſſent peioris conditionis hi Prælati, & eorum ſubditi cum aliquo animarum detrimento, quàm alij fideles, Ergo; &c.

4. Non deſinam tamen hic adnotare Beja, & alios reſpondere ad Declarationem Sacræ Congregationis ſuperiùs adductam, aſſerunt enim Sacram Congregationem non loqui de his Prælatis, qui ſunt exempti, & habent proprium territorium, & Diœceſim diſtinctam prorſus ab Epiſcopis, ſed de aliis Prælatis non exemptis, & eidem Epiſcopo in pluribus ſubiectis, qui nec verè; nec æquiualenter ſunt Epiſcopi,

Epiſcopi; quod videtur ſignificare illud verbum, Epiſcopis inferiores.

5. An verò Eminentiſſimi Cardinales in Eccleſiis titulorum ſuorum, comprehendantur in hoc Decreto ſub nomine Epiſcopi, negat Bonacina *de Cenſur. diſput.7. quæſt.5. punct..1. num.7.* ſed vide me ipſum *in 5. parte,tract.2.Reſol.59.*

Quæ nunc inuenietur in tom.9. tr.7. Reſ.37. & in alio §. ex Reſ. eius autor.

RESOL. VI.

An Abbates, & alij Prælati inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, etiam nullius Diœceſis, gaudeant facultate abſoluendi, & diſpenſandi ex Concilij Tridentini ſeſſ.24.c.6.

Et an Capitulum Sede vacante habeat facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis?

Et docetur ſupradictam facultatem competere etiam Superioribus Regularibus circa ſuos ſubdictos. Ex p.4.tr.4. & Miſc. Reſ.211.

Sup. hoc lege doctrinā præcedentis Reſ.

§.1. NEgatiuè reſpondet Gratianus *in diſcept. forenſ. cap.441. num.2.* Toletus *lib.1. cap.83. num 5.* Aragon. *in 2.2. quæſt.88. art.12.* Suarez *in 3.part. tom.4. diſput.30. ſect.2. num.6. & tom.5. diſput.41. ſect.2. num.7.* Ledeſma *in ſumma tom.2. tract.1. c.6. poſt concluſ.2. diffic.1.* & alij.

2. Sed affirmatiuam ſententiam docet Henriquez *lib.6 cap.16.num.1.* Flores de Mena *var. reſolut. lib.3. quæſt.24. num.18.* Auila *de cenſ. part.7. diſp.10. dub.10.* Sanch. *in ſum. tom.1. lib.2. cap.11. num.5.* Duardus *in Bulla Cœnæ lib.3. §. 2. quæſt.8. num.55.* Moneta *de commut. vltim. volunt. cap.5. num. 455.* Sigiſmundus à Bononia *tract. de elect. dub.51.num.8.* & alij aſſerentes, facultatem, quam habent Epiſcopi abſoluendi à cenſuris, & diſpenſandi ſuper irregularitate occulta,&c. ex vigore Concilij Tridentini competere etiam aliis Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; vnde puto vtramque ſententiam probabilem eſſe.

Sup. primo huius §.infra in tr 5. Reſ. 19 & 20.

3. Notandum eſt etiam hîc obiter contra Bonacinam *de cenſ. diſput.7. quæſt.5. punct.1. num.6.* & Altherium *de cenſ. tom.2. diſp.8. de ſuſpenſ. cap.3. ver. ex eodem*, Capitulum Sede vacante habere facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis *in dicto loco Concilij Tridentini.* Ita Sanchez *de matrim. lib.8. diſp.2. num.10.* Garſias *de benefic. part.7. cap.11. num.21.* Beja *part.4. cap. caſ.37.* Sayrus *in claui Regia lib.2. cap.11. num.84* & alij. Sicut etiam contra Amendarium *in addit. ad recopil. leg.* Nauarr. *lib.1. tit.18. leg.7. de irregularitate, num.50.* Garſiam *dicto cap.11. num.13. & 20.* Ledeſmam *vbi ſuprà, poſt concluſ.20. difficult.3.* Suarez, & alios, dicendum eſt ſupradictam facultatem competere etiam Superioribus Regularium circa ſuos ſubditos. Ita Henriquez *loco citato, §.8. & lib.7. cap.25. ſeſſ.2.* Rodriguez *tom.1. quæſt.61. art.9.* Molina *tractat.3. diſp.61. num 4. & 5.* Sanchez *vbi ſuprà, numer.7.* Vecchius *in praxi Nouitiorum diſput.9.à n.4.* & alij.

Sup.hoc magis late in tom.7. tr.1. Reſ.291.

RESOL. VII.

An Epiſcopus ex licentia Superiorum poſſit vti facultate huius Decreti cum Regularibus exemptis?

Et quid dicendum eſt, ſi facultas abſoluendi, aut diſpenſandi, quæ non eſt in immediato Religionis Prælato, eſſet in Prouinciali, aut alio Superiore Religionis, an tunc Epiſcopus abſoluere non poſſet de conſenſu Superioris immediati, niſi accederet etiam conſenſus Prouincialis aut Superioris?

Et ſi Prælatus Religionis abſolutione, aut diſpenſatione indigeat, an poſſit Epiſcopo ſe ſubiicere, ſicut poteſt ſuos ſubditos? Ex part.7.tr.2. Reſ.6.

Sup. ho... pra& in... Reſ. 43. tom.7.tr... Reſ.1. le... ad medi... §.Nec ot... tertio,... Tertio... ciunt.&...

§.1. NEgatiuè reſpondet Roſella, *verb. Abſolutio 3. num. vlt.* Angelus, *verſ. Excommunicatio 5. caſ.1. num.40. & verſ. Exemptio, num.9.* & Tabiena *eodem verſ. quæſt.6. num.7.* & Armilla *num 9.* Rodriguez, *in qq. Regular. tomo 2. quæſt.63. art.10. & tomo 1. quæſt.36. artic.5.* Ledeſma, *in Summa tomo 2. tract.1. cap.6. poſt, 20. concl. difficult.3.* & alij penes ipſos. Probatur hæc opinio, quia in exemptione non ſolius exempti fauor eſt, ſed etiam Superioris, id eſt, Pontificis eximentis, per quam exemptos ſibi immediatè ſubiecit; quare ſua intereſt conſeruare hanc immediatam ſubiectionem. Ergo in hoc euentu non habet locum regula textus *in cap. ad Apoſtolicam, de Regularibus, & l. In conſcribendo, C. de Epiſc. & Cler.* vt valeat quis renunciare fauori pro ſe introducto: illa enim habet locum, quando pro ſe ſolo eſt introductus fauor. Et confirmatur, quia hoc exemptionis beneficium non eſt perſonale, ſed totius religionis. Non ergo priuati Prælati conſenſus ſufficit ad cedendum illi, & ſubiiciendum Religioſum Epiſcopo. Quippe hac ratione decernitur, *cap. ſi diligenti, de for. compet.* non poſſe Clericum conſentire in Iudicem laïcum: ibi: Cùm non ſit beneficium hoc perſonale, cui renunciare valeat, ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publicè ſit indultum, cui priuatorum pactio derogare non poteſt. Deinde Epiſcopus per hoc Decretum nequit abſolutionis, aut diſpenſationis beneficio vti, niſi in ſubditos. Sed Prælatus religionis nequit Religioſum exemptum per Pontificem ſubiicere Epiſcopo. Ergo. Et hæc ſententia eſt ſatis probabilis.

2. Sed contrariam non minùs probabilem eſſe exiſtimo. Et ratio eſt quia exemptio Religioſorum eſt potiſſimùm inducta in fauorem Religionis, vt eius Religioſi quietiùs Deo famulentur,& ne paſſim ab Ordinariis perturbentur, vnde in iis, quæ quietem,& fauorem Religionis concernunt, non debent eſſe peioris conditionis, quam alij de eadem Diocœſi non exempti: Nec rationi conſonat, vt exemptionis priuilegium in hoc caſu contra eius finem operetur, impediens hanc ſubiectionem. Atque ideò in his ita fauorabilibus cenſetur per epiicheiam tota Religio conſentire. Et confirmatur ex *cap. Luminoſo, 18. quæſt.2.* vbi habetur Epiſcopum de conſenſu Abbatis poſſe exercere iuriſdictionem in Monaſterio exempto.Tandem,quia Corduba *in priuilegiorum Mendicantium compendio, in ſuis additionibus, verbo Abſolutio ordinaria quò ad fratres, §.1.* teſtatur diuerſa eſſe Pontificum priuilegia concedentia hanc ſubiectionem Epiſcopo de Superioris licentia faciendam, vt ab ipſo impetretur abſolutio. Quare quidquid ſit de iure, ſaltem Religioſi fruentes priuilegiis Mendicantium, poſſent virtute eorum priuilegiorum ſe ſubiicere ad eum effectum, obtenta Superioris licentia.Et ideò tenet hanc ſententiam Auila, *de Cenſ. parte 2. cap.7. diſp. 1. dub.6.* Henriquez *lib.10. de Sacram. Ordinis, num.2. & in Gloſſa litera H.* Suarez *de Pœnitentia, diſput. 30. ſect.2. numer. 3.* & *de Cenſ.diſp.41. ſect.2. num.12.* Molina *de iuſtit. tom.4. diſp.61. num.4.* Trullench. *in Decal. tomo 1. lib.1. cap.3. dub.4.num.6.* & alij penes ipſos. Quæ quidem omnia extenduntur, vt idem liceat aliquando ex tacita Religionis licentia, vt ſi Prælatus ſit impeditus, quia eſt excommunicatus denuntiatus,aut obiit, aut longè abeſt, nec eſt alius eius vices gerens. Immò & quandoque ſufficit præſente Prælato, nec impedito, vt quando ille iniuſtè denegaret licentiam petitam

Religioſo

Religioſo adeundi Epiſcopum, in caſu in quo ipſe nequit illum abſoluere. Quoniam per epiicheiam non eſt cenſendum voluntatem ſummi Pontificis, & Religionis eſſe, vt Epiſcopus in eo euentu non abſoluat, & cogatur Religioſus vagari, & accedere ad Sedem Apoſtolicam, gratia abſolutionis impetrandæ. Ita Molina *tom. 4. diſp. 61. num. 5.*

ıp. hoc in eſ. 1. not. ræteritæ, §. d hæc.

3. Limitanda tamen veniunt ſupradicta, ſi facultas abſoluendi, aut diſpenſandi, quæ non eſt in immediato Religionis Prælato, eſſet in Prouinciali, aut alio Superiore Religionis tunc enim Epiſcopus abſoluere non poſſet, de conſenſu Superioris immediati, niſi accederet etiam conſenſus illius Prouincialis, aut Superioris: ſed remittendus eſſet Religioſus ad illum, vt per ſeipſum abſoluat, aut alteri ſuas vices committat. Quia cùm in hoc caſu pateat remedium intra Religionem, non eſt viſa velle conſentire, vt extra illam remedium quæratur.

ıp. hoc ibi- ːm in incipio ad ı. 3.

4. Vnde ex his omnibus ſequitur, quòd ſi prælatus Religionis abſolutione aut diſpenſatione indigeat, poterit Epiſcopo ſe ſubiicere, ſicut poteſt ſuos ſubditos, vt rectè obſeruat Trullench. *vbi ſuprà*, & Henriquez *lib. 7. de Indul. cap. 26. n. 2.* & alij.

RESOL. VIII.

An Archiepiſcopus, dum actu viſitat, habeat poteſtatem conceſſam in hoc Decreto?

Et an extra tempus viſitationis poſſit vti dicta facultate diſpenſandi, & abſoluendi circa ſuos Epiſcopos ſuffraganeos?

Et an extra tempus viſitationis poſſit Archiepiſcopus vti hac facultate cum ſubditis ſuffraganeorum ſi malitioſe ſuffraganeus differat abſolutionem, vel ſi ſubditus appellauit ad Metropolitanum? Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 7.

ro faculta- diſpenſādi pra in tr. 2. eſ. 31. & o faculta abſoluēdi tom. 2. tr. Reſ. 90. §. Paulo poſt itium, à rſ. caſus atem.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè: dico igitur Archiepiſcopum dum actu viſitat Diœceſes ſuffraganeorum, habere facultatem diſpenſandi, & abſoluendi eorum ſubditos vigore huius Decreti Concilij. Et ita tenet Caſpenſis *in curſ. Theol. tom. 2. tract. 25. diſput. 3. ſect. 17. n. 120.* Suarez *tomo. 4. diſput. 3. ſect. 2. n. 8.* Sanchez *in Summa, tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 6. & lib. 4. cap. 38. n. 13. & 14.* Auila *de Cenſ. parte 2. cap. 7. diſput. 10. dub. 6 concluſ. 1.* Clauis Regia *lib. 6. cap. 11. num. 73.* Quibus adde nouiſſimè Trullench. *in Decalogum tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. n. 4.* Marchinum. *de Sacram. Ordin. tract. 1. part. 9. diffic. 1. n. 8.* Valerus *in differ. vtriuſque fori. ver. Iuriſdictio 4. n. 1.* Et ratio eſt, quia ſcilicet quo tempore Metropolitanus viſitat Diœceſim, cenſetur illa diœceſis tanquam ſua: tum quia diſpenſatio ſuper irregularitate aliquando ita eſt neceſſaria, ſi non ad recipienda, ſaltem ad adminiſtranda Sacramenta, & ad celebrandum, ſicut abſolutio à cenſuris, ac proinde videtur comprehenſa *in capite vlt. de cenſibus in 6.* dum conceditur Archiepiſcopis viſitantibus poteſtas audiendi ſubditorum ſuffraganeorum confeſſiones, & eos abſoluendi.

ıp. hoc me- us ſupra in . 2. Reſ. 19.

2. Nota etiam non ſolùm tempore viſitationis, ſed etiam extra poſſe Archiepiſcopum vti dicta facultate diſpenſandi, & abſoluendi circa ſuos Epiſcopos ſuffraganeos, ſicut poteſt circa ſubditos ſuæ propriæ diœceſis. Ita Saytus *vbi ſuprà*, Floronus *de caſ. reſeru. part. 1. cap. 4. § 7. num. 14.* & alij, quos citat & ſequitur Boſſius *de Iubileo ſect. 1. cap. 10. n. 227.* cui adde Sanctarellum *tract de Hæreſi, cap. 5. dub. 1. num. 4.* Vnde non eſt audiendus P. Suarez *tom. 2. de Rel. lib. 6. c. 15. n. 3.* qui dubitat de dicta facultate Metropolitani circa ipſos ſuffraganeos, vnde putat attendendam eſſe conſuetudinem.

3. Nota etiam cùm Caſtro Palao *tom. 1. tract. 4. diſp. 4. punct. 3. §. 1. num. 7.* quòd extra tempus viſitationis Archiepiſcopi poſſunt vti hac facultate cum ſubditis ſuffraganeorum, ſi malitioſè ſuffraganeus differat abſolutionem, vel ſi ſubditus appellauit ad Metropolitanum.

Sup. hoc ſuprà in tr. 2. Reſolut. 30. ſignanter in § Nihilominu. & in tom. 2. tr. 6. Reſ. 90. §. 1. tr. an remedium, à verſ. Secundo extra.

RESOL. IX.

An Epiſcopus extra ſuam Diœceſim poſſit vti hac facultate Concilij? Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 8.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 4. punct. 3. §. 1. n. 13.* vbi ſic ait: Mihi verò placet, referenda illa verba, in diœceſi ſua, ad Epiſcopos abſoluentes, & ex illis limitanda eſſe, ita vt Epiſcopus extra propriam Diœceſim exiſtens non poſſit vti hac facultate ſibi conceſſa, ſed neceſſariò debere exiſtere in ſua Diœceſi, vt illa vti poſſit. Sic docent Henriquez *lib. 14. de Irregularit. cap. 20. n. 5.* Manuel *2. tom. ſumm. c. 69. n. 1. fine* Barboſa *alleg. 39. n. 7. fin.* Moueor, quia, vt dixi, illa verba, in Diœceſi ſua, non poſſunt ad ſubditos commode referri. Et ratio congruétiæ efficacius in Prælatis, quàm in ſubditis procedit; magis enim pax, & concordia inter Prælatos offendi poteſt, ex eo quòd vtatur extra propriam Diœceſim exiſtens poteſtate abſoluendi ſibi conceſſa, quàm ex eo quòd exiſtens in propria Diœceſi ſubditum alibi exiſtentem abſoluat. Neque hoc eſt derogare iuri communi, & exercitio voluntariæ iuriſdictionis, quod vbilibet poteſt exerceri, ſicut non eſt derogatio iuris communis, & facultatis abſoluendi, quòd abſolutio ſolùm pro foro coſcientiæ profit. Quia cùm, Epiſcopus in his reſeruatis nullam haberet poteſtatem, potuit Pontifex in conceſſione illius conditiones apponere abſque iuris communis derogatione; quibus ſeruatis facultatem concedit, & illis omiſſis negat: vna autem ex conditionibus eſt, vt abſolutio detur ab Epiſcopo exiſtente in ſua Diœceſi: ſicut eſt, vt ſolùm pro foro interno, & conſcientiæ proſit. Quòd ſi vrgeas, quare in facultate diſpenſandi hæ conditiones expoſtulatæ non ſunt, bene tamen in facultate abſoluendi, cùm vtraque facultas extraiudicialiter exerceri poſſit ſecundum noſtram ſententiam? Reſpondeo præcipuam rationem eſſe voluntatem ſic concedentis, finis vero huius voluntatis potuit eſſe, vt remedium, quod erat ſufficiens delinquentibus occultis daretur, ipſique timerent delicta patrare, & publicare; videntes non poſſe eorum abſolutionē ab Epiſcopis impetrare, niſi delicta occulta ſint, & in foro interno, & exiſtentibus Epiſcopis in Diœceſi. Hæc ſententia eſt probabilis.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. Hinc, & in Reſ. 1. poſt ſeq. & in Reſ. 12. ſignanter in fine §. Sed & melius, & magis late in tom. 9. tr. 7. Reſ. 115. à §. 2. vſque in finem dictæ Reſ. & in Reſ. 116. per totam.

2. Sed contrariam non minus probabilem eſſe puto: Dico igitur poſſe Epiſcopum extra ſuam Diœceſim exiſtentem hac facultate vti. Quod docent Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 30. ſect. 2. n. 3 fine, & tom. 5. diſp. 41. ſect. 2. n. 11. fine.* Petrus de Ledeſma *2. tomo Summæ, tract. 1. c. 6. poſt. 20. concl. diffic. 1.* Idque mihi perſuadeo primò. Quòd per verba tam ambigua, & commodè ſanum ſenſum patientia, non eſt credendum Tridentinum voluiſſe ita arctare facultatem Epiſcopi, ac omnia corrigere, quæ iuriſdictionem voluntariam extra propriam Diœceſim exerceri poſſe docent. Deinde, quia quando extra Diœceſim fieri noluit, non verbis ita ambiguis, ſed clariſſimis explicuit, vt ſeſſ. 6. c. 5. de Refor. *Nulli Epiſcopo liceat Pontificalia in alterius Diœceſi exercere.* Et ſeſſ. 23. c. 1. de

de Reformat.volens, vt antiquior Epiſcopus in propria Diœceſi exiſtens ex ſuffraganeis approbet cauſas abſentiæ Archiepiſcopi, dixit: *Epiſcopo antiquiori reſidenti*, Vbi ea particula, *reſidenti* clarè demonſtrat opus eſſe, vt intra propriam Diœceſim exiſtat. Non enim aliàs dicetur reſidens. Et ita hæc omnia docet Sanchez *in Summa, tom.1. lib. 2. cap.51. num.16.* Vide etiam Mazuchellum, *tract. de caſ. reſeru. diſput.1. quæſt.3. diffic.10. num.29.*

RESOL. X.

An Epiſcopus poſſit vti hac facultate Tridentini cum ſuis ſubditis exiſtentibus extra diœceſim?

Et an poſſit Epiſcopus ſiue exiſtens in propria Diœceſi, ſiue extra illam diſpenſare ſuper irregularitate ſubditorum, ſiue extra Diœceſim, ſiue intra exiſtentium?

Et an ſit neceſſaria Sacramentalis confeſſio ad gaudendum tali facultate? Ex part.7. tract.2. Reſ.9.

Sup. hoc in Reſ. ſeq ſignanter & curſim ad lin. 10. §. 2. & in Reſ. 1. poſt ſeq. in ... e §. ſed. ... in tom.1. ... Reſ.16. ... lt. & in ... n.5. tr. 8. Reſ.15.§.vlt poſt mediũ, & in alia Reſ. eius vlt. not.

§. 1. Negatiuè reſpondet Caſtrus Paulus *tom.1. tract.4. diſp.4. punct.3. §.1. n.12.* vbi ita aſſerit. Cæterum mihi probabilius eſt illa verba, in Diœceſi ſua, limitatoria eſſe facultatis abſoluendi, quod mihi perſuadeo, quia illa verba ibidem appoſita in foro conſcientiæ limitatoria ſunt, quia ex vi illorum non prodeſt abſolutio pro foro externo. Ergo etiam ſunt limitatoria in Diœceſi ſua. Adde, nulla clauſula in decretis ſuperfluere debet, imò neque vlla ſyllaba, vt rectè expendit Thomas Sanchez *lib.3. de matrim. diſp.46. n.6.* Sed ſuperfluerent illa verba, ſi poteſtas abſoluendi, non limitaretur, vel ad ſubditos exiſtentes in propria Diœceſi Epiſcopi, vel ad Epiſcopum exiſtentem in ſua Diœceſi. Ergo ad vnum è duobus limitanda eſt. Minorem probo. Nam conceſſa Epiſcopo facultate abſoluendi à cenſuris, poteſt abſoluere quemcumque ſubditum, quomodocumque ſit ſubditus, vel ratione domicilij, vel ratione habitationis, ita vt ſi ſit ſubditus ratione domicilij, poſſit abſoluere illum vbilibet exiſtentem, quia non amittit ſubiectionem, ſi ſit ſubditus ratione habitationis, dum actu habitat; quia tunc eſt ſubditus. Ergo illa verba, in Diœceſi ſua, nihil operantur. Ergo ſuperfluunt. Hoc autem non eſt dicendum. Ergo dicendum eſt limitationem facultatis abſoluendi ad vnum è duobus, vel ad ſubditos exiſtentes in ſua Diœceſi, vel ad ſeipſum in ſua Diœceſi exiſtentem referendam eſſe.

2. Verùm ſententiam affirmatiuam docet Sanchez *in ſumma tom.1. lib.2. cap.11. n.17.* putat enim Epiſcopum poſſe vti hac facultate conceſſa à Concilio; etſi ſubditi extra Diœceſim exiſtant. Igitur Concilij verba, in Diœceſi ſua, explicanda ſunt, erga ſubditos ſuæ Diœceſis. Probatur hæc opinio, quia ſi Tridentini contextum attentè inſpiciamus, potiùs ea particula, *in Diœceſi ſua*, videtur ad Epiſcopi perſonam referri, vt exigatur ipſum eſſe intra Diœceſim, quam perſonas ſubditas. Sic enim ait contextus: Liceat Epiſcopis, &c. quoſcumque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua abſoluere. Vbi aduerto poſt particulam, *ſubditos*, eſſe virgulam diuidentem eam à particula, *in Diœceſi ſua*: quaſi hæc illi non coniungatur. Item quia ait, *in Diœceſi ſua*: at Diœceſis potiùs dicitur Epiſcopi propria, quàm ſubditorum. Deinde quia ratio congruentiæ, quam adducit Suarez potius ſuadet Diœceſim referri ad Epiſcopum, quam ad ſubditos. Quia ad maiorem pacem, meliorémque ordinem, potiùs ſpectat, ne Epiſcopus extra ſuam Diœceſim exiſtentes, &c. Si ergo dicimus non referri ad Epiſcopũ, ne verbis tam ambiguis eius poteſtas limitetur, & corrigantur iura voluntariam iuriſdictionem extra Diœceſim exerceri concedentia; Similiter dicendum eſt, non referri ad ſubditos: ne poteſtas Epiſcopi in ſuos ſubditos coarctetur; & corrigantur iura, quæ ad exercendam iuriſdictionem voluntariam in ſubditos, non attendunt locum, in quo ipſe Epiſcopus, vel ſubditi ſunt, ſed iuriſdictionem in perſonas. Quare legitimum ſenſum eorum verborum eſſe exiſtimo: *Quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua.* Vt nullatenus iuriſdictionem Epiſcopi limitent: ſed tantùm velint, vt Epiſcopus poſſit abſoluere quoſcumque ſibi ſubditos, & quomodocumque ſibi ſubdantur: nempe, vel quia ſunt ordinarij ſubditi, vt pote qui ibi domicilium habent: vel quia ſubduntur quoad ſolum pœnitentiæ forum: eò quòd in ſua Diœceſi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini.

3. Hinc deducitur, ait Sanchez, poſſe Epiſcopum prædicta facultate vti, etſi tam ipſe, quàm ſubditi ſint extra Diœceſim, quod etiam notauit Doctus P. Theſaurus *in Praxi de Pœnis part. 1. c. 23. §. 6.* Et ideò ego vtramque ſententiam tam Palao, quàm Sanchez probabilem & tutam in praxi eſſe exiſtimo; ſed circa præſentem quæſtionem vide Fagundez *in Præcep. Decal. pr.2. lib.8. c.8. n.34.* cui adde Boſſium *de Iubileo, ſect.1. caſ.10. §.6. n. 167. & ſeq.* qui *n. 166.* optimè notat non eſſe dubium poſſe Epiſcopum ſiue exiſtentem in propria Diœceſi, ſiue extra illam diſpenſare ſuper irregularitate ſubditorum, ſiue intra, ſiue extra Diœceſim exiſtentium, quidquid minus conſideratè dixerit Ricciullus *tract. de iure perſonarum, lib.5. cap.16. n.2.*

Sup. hoc in Reſolutionibus not. præteritæ, & in eiſdem §§. & pro parte in Reſ. præterita, & in aliis eius annot.

4. Ex ſupradictis infertur etiam ſi vera eſſet opinio quod Bulla Cœnæ non derogat huic Decreto Concilij, & non eſſe neceſſariam ad gaudendum tali facultate confeſſionem Sacramentalem: infertur inquam quod Epiſcopus Panormitanus Romæ exiſtens poſſet abſoluere ab hæreſi occulta, ſuum ſubditum exiſtentem Panormi, vel Epiſcopus exiſtens Panormi, abſoluere ſubditum exiſtentem Romæ; & ſic de omnibus aliis caſibus.

Sup. hoc magis late infra in Reſ. 12. & in aliis eius ſecundæ & tertiæ annot.

RESOL. XI.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare in ſuſpenſionibus, & irregularitatibus virtute Concilij Tridentini ſeſſ.24. cap. 6. *tantum in foro conſcientiæ, & intra Diœceſim?*

Et an dicta facultas poſſit exerceri ab Epiſcopo erga ſuos ſubditos in abſentia, & ſiue Epiſcopus, ſiue ſubditi ſint extra Diœceſim? Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 116.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent Henriquez *lib. 14. c.20. num.5.* Auila *de cenſ. part.7. diſp.10. dub.6.* Vgolinus *de poteſt. Epiſc. c.57. §. 2. n.6.* Riccius *in praxi tom.1. reſol. 518. n. 7.* Alzedus *in praxi Epiſc. part.2. c.6. n.42.* Rodriguez, Perez, & alij, aſſerentes Epiſcopum non poſſe diſpenſare in ſuſpenſione extra ſuam Diœceſim virtute illius decreti, & eam diſpenſationem aiunt Perez, Alzedo, Riccius, & Vgolinus valere tantùm pro foro interno.

2. Verùm contrariam ſententiam non minus probabilem eſſe exiſtimo, quam tuetur nouiſſimè Ioan. Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. quæſt.1. de cenſ. in com. dub. 14. num. 99.* & ante illum Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 12.* Nam Concil. Trident. illa verba, *in foro conſc. & in diœceſi ſua*, non apponit in priori parte, in qua conceditur diſpenſandi poteſtas in irregularitatibus & ſuſpenſionibus; quare dicta facultas poteſt exerceri erga ſubditos ſuos ab Epiſcopo in abſentia, & ſiue Epiſcopus, ſiue ſubditi ſint extra diœceſim, atque diſpenſatio non

Sup. omn... contento hac Reſ. ... duabus præ... cedentibu... Reſ. & in Reſ. ſeq. le... eam per t... tam, & p... parte ſuſpenſionis tom. 5. tr... Reſ.9.§.2 ... lin.10 & ... Reſ.38.§. ... lin.8. & id... 2. etiã à ... 8. & in to... 9. tr. 7. R... 115 §. Eſt ... que, ad ... 4, & ve... Quare & ... §. Neque

non ſolùm pro foro interno, ſed etiam pro externo proderit, quia, vt dictum eſt, Concil. Trid. abſolutè & abſque prædictis limitationibus facultatem in his caſibus Epiſcopis conceſſit; & hanc ſententiam ex parte, nempe poſſe Epiſcopum diſpenſare ſuper irregularitate & ſuſpenſione extra diœceſim, tenet etiam Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.1. allegat. 39. num.7.* Fagundez *præc.2. lib.8.c.8.n.35.* & Suarez *in 3.part. tom.5.diſp.41.ſect.2. n.10. & 12. in fine.* & ita in facti contingentia cum viris doctiſſimis his diebus. conſului cuidam Antiſtiti potuiſſe diſpenſare ſuper quadam irregularitate ſui ſubditi, licèt ipſe Antiſtes eſſet in aliena diœceſi, & ſubditus eſſet etiam abſens, quia diſpenſatio dari poteſt abſenti, &, vt dictum eſt, illa reſtrictio in foro conſcientiæ & in diœceſi ſua intelligenda eſt de illa poſteriori parte tantùm, in qua Concilium concedit Epiſcopis facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis.

RESOL. XII.

An Epiſcopi vigore dicti Decreti Concilij poſſint abſoluere extra confeſſionem ſacramentalem, & diſpenſare in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea irregularitate, quæ oritur ex homicidio voluntario?

Et an Epiſcopus poſſit vti prædicta facultate, vt ſi tam ipſe, quàm ſubditi ſint extra Diœceſim?

Et an dicta diſpenſatio valeat pro foro exteriori. Ex p.7.tr.2.Reſ.10.

[margin: o diſpenſione in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ...e præteritam Reſ.& omnes alias Reſ. & §§. ...is annot. pro abſolutione excommuni... in Reſolutionibus ...t. ſeq.]

§.1. NEgatiuam ſententiam tenet Barboſa *de Poteſt. Epiſc. part.2. alleg.39. n.8.* Cum Epiſcopus in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat diſpenſare cum ſibi ſubditis, hac poteſtate vti poterit intra, vel extra diœceſim, iuxta principia diſpenſationum; at verò in abſolutione à quibuſcumque caſibus occultis, etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, de quibus agit ſecunda pars *d.cap.6.* cùm habeat eſſe ſacramentalis, vt ibi oſtenditur in illis verbis, in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari, & non poſſit fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur, quod fiat ab Epiſcopo præſente pœnitente intra diœceſim commorantibus.

2. Et quod verba illa, in foro conſcientiæ, ſint intelligenda, id eſt, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confeſſione Sacramentali, refert pluries ſacrã Cardinalium Congregationem cenſuiſſe Nicol. Garcia *de benef. par.11.c.10.n.139.* reſoluit Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſ.445.n.8.* Et accepi à quodam docto viro, ita tenere praxim S. Pœnitentiariæ. Hucuſque Barboſa, cui adde Garciam *de Beneficiis part.11.cap.10.num.139.*

[margin: ...bi in tom. ...r.8.Reſ.15. ...vlt. & hic ...ra recitã... in §. vlt. ...ſ.10. & in ...m.1. tr. 5. ...e doctri... §.vlt. per ...ũ,Reſ.16. aliorum ...altorũ §§. ...is annot. ...o parte diſpenſationis ...ra in tr.2. ...fine Reſ. 6.]

3. Sed affirmatiuam ſententiam alibi docui, & nunc doceo cum Nauarro *lib.5. conſ.11. n.2. de priu l.* Sanchez *in ſumma tom.1. lib.2.c.11. num.13.* Suarez *de cenſ. diſp.41. ſect.2. n.11. & de Religione, tom.2. tract.6.c.16. n.4.* Florono *de caſ. reſer. part.1.c.4.§.7. n.17.* Pharaonio *in prompt. tr.1. ſeſſ.18. caſ.31.* Gauanto *in man. Epiſcop. verb. abſolutio, n.9.* Lazzario *de monitoriis ſect.4. q.15. n.9.* Claudio Solerti *de poteſt. Confeſſ. c.30.§.1. num.6.* & alij. Et ratio eſt, quia particula illa appoſita in Concilio, *in foro conſcientiæ*, non requirit quòd hæc abſolutio impendatur in ſacramentali Confeſſione, ſed ſolùm importat, vt abſolutio iſta non valeat pro foro externo, forum enim interius aliud eſt Sacramentale: aliud verò conſcientiæ. Vnde non grauabor hic apponere verba Ægidij Trullench. *in decalogum to.1. lib.1.c.3. dub.4.n.7.* vbi ſic ait. Poteſt Epiſcopus, hanc ſententiam ſequutus in abſentia abſoluere ſubditum ab hac excommunicatione, aut alia reſeruata, qua ſublata, poteſt quiuis confeſſarius abſoluere à peccato. Ratio eſt, quia abſolutio excommunicationis poteſt in abſentia impẽdi, vt communis DD. aſſerit: de quo vide quæ diximus in noſtra Bulla *loco citato dub 18 pag.317. à n.10.* Nec Trid. in hoc caſu reſtrinxit, vt in præſentia concederet, vt docent Suarez, & Ledeſma, *ſup.* Manuël *tom.1. ſum. c.131. n 6. & in q. regul q 30.art.10. tom.1.* Henriquez *lib.7. de pœnit. cap.14. n.7* & Sanchez *ſup.n.14.* Obiter tamen nota circa hoc decretum cum Sanchez *ſup.n.12.* facultatem diſpenſandi ibi conceſſam prodeſſe etiam pro foro exteriori, quia non limitatur ad forum conſcientiæ, ſicuti reſtringitur facultas abſoluendi à reſeruatis, vt bene etiam aduertit Suarez *d. ſect.2. n.10. & 12.* illa verò particula, *quoſcumque ſibi ſubditos in diœceſi ſua*, intelligenda eſt, id eſt, erga ſubditos ſuæ Diœceſis tantum, quocumque modo illi ſubditi ſint; vel quia ſunt ordinarij ſubditi, vtpote qui ibi domicilium habent, vel quia ſubduntur quoad ſolum Pœnitentiæ forum, eò quòd in ſua Diœceſi inueniantur tanquam aduenæ, & peregrini, vt bene Sanchez *ſup. n.17.* vnde *n.18.* infert poſſe Epiſcopum prædicta facultate vti, vt ſi tam ipſe, quàm ſubditi ſint extra Diœceſim. Et hæc omnia aſſerit Trullench. *loco citato*, cui adde Sanctarellum *tract. de Hæreſi, c.5. dub.5.n.21.* qui notat Sacram Congregationem primam ſententiam tenuiſſe, quod ſi verum eſſet, non obſtantibus ſupradictis non eſſet ab illa recedendum; Purpuratorum reſponſa, vt par eſt, reuereri oportet.

[margin: Sup. hoc in tom.5. tr.8. lege doctrinã Reſ.18 & §. eius primæ not.]

[margin: Sup hoc melius infra in Reſ.23.§ vlt. poſt mediũ.]

[margin: Sup. hoc late in Reſ.ſeq.& in aliis eius primæ not.]

[margin: Sup. his lege doctrinam trium præteritarum Reſ. & aliarum earum annotationum & ſupra in tr. 2.Reſ.15.in fine.]

4. Ex omnibus ſupradictis apparet acriter reprehendendum eſſe Ricciullum *de iur. perſon. lib.5.c.16. n.2.* vbi docet particulam, *in foro conſcientiæ*, valere etiam quoad priorem partem Decreti Concilij Tridentini, hoc enim falſum eſt, ideò, vt *ſupra* docui facultatem diſpenſandi in irregularitate, & ſuſpenſione cõtracta ob delictum occultum poſſe Epiſcopum exercere extra Pœnitentiæ Sacramentum erga ſuos ſubditos puto omnino certum, & tenent communiter Doctores infrà citandi; quia illa particula *in foro conſcientiæ*, non eſt appoſita in priori parte dicti Decreti Tridentini, vbi conceditur facultas diſpenſandi; proinde poterunt Epiſcopi diſpenſare non ſolùm extra ſacramentum Pœnitentiæ, ſed etiam quoad vtrumque forum, ita vt diſpenſatio proſit etiam pro foro externo, quia dicta facultas diſpenſandi cõceſſa eſt abſque limitatione, vt præter Trullench. obſeruat etiam Boſſius *de Iubileo ſect.1.caſ.10. §.7.num.1.* & alij.

[margin: Supra in Reſolutionibus quæ hic ſunt 9.10.& 11. vel hanc particulam *ſupra*, intellige in principio §. 1. huius Reſ. & §§. poſitos in annot. ſecũda huius Reſ.]

RESOL. XIII.

Quinam includantur nomine ſubditorum in dicto Decreto Concilij?

Et inter alia docetur Legatum habentem facultatem diſpenſandi ab irregularitatibus in Prouincia ſibi ſubiecta non poſſe diſpenſare cum Scholaribus, & alienigenis intra illam ad tempus degentibus, ſed cum perpetuo manſuris.

Et an Epiſcopus poſſit vti prædicta facultate Concilij quoad diſpenſandum cum forenſibus, ſeu non habentibus firmum domicilium, videlicet cum Scholaribus, Mercatoribus, Medicis, Prætoribus, &c. in votis, irregularitatibus, & ſuſpenſionibus Papalibus? Ex p.7.tr.2. Reſ.11.

§.1. NOmine ſubditorum in hoc Decreto intelliguntur primò vagabundi, quia cùm nullibi habent domiciliũ ſubduntur Epiſcopo in cuius Diœceſi reperiuntur: vt late Suarez 4. tom. in 3. part. diſp. 30. ſect.2. n.3. & Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp.25.*

[margin: Sup. doctrina & perſonis contẽtis in hac Reſ ſignanter pro abſo-]

ter pro abſolut. & diſpẽſatione ſupra in tr.2. 151. curſim in §.1. ad medium. verſ. Quod ſi & in fine §. Ex habitatione. verſ. habitationẽ. Et hic ſupra in Reſ. præterita §. Sed poſt mediũ, à verſ. Illa vero.

*num.*4. vbi etiam explicat, qui dicantur vagabundi. Secundò, qui ex æquo duplex domicilium in duplici Diœceſi habent, quia æquè in vtraque habitant, vt in vna in hyeme, in altera in æſtate: ij enim à quolibet illorum Epiſcoporum abſolui poſſunt: etiam tempore, quo in altera Diœceſi habitant, vt tenet ipſe Sanchez *ſup. diſp.*24.*n.*5. & *lib.*2.*oper. mor.c.*11. *n.*8. Tertiò, peregrini, vt ſunt ſcholaſtici, & mercatores propriam diœceſim habentes, ij enim poſſunt abſolui ab Epiſcopo eius diœceſis, in qua inueniuntur, etſi breui in ſuam redituri ſint, nec exigi, vt in ea diœceſi maiori parte anni ſint moram tracturi, vt bene probat Suarez *dict. diſp.*36. *ſect.*2. *n.*3. *& tom.*5. *diſp.*41. *ſect.* 2. *n.*10. *&* 12. & Sanchez *d.cap.*11. *n.*9. Nam etſi quoad diſpenſationes hîc, ſeu alibi Epiſcopis conceſſas exigatur habitatio, aut ſaltem animus habitãdi pro maiori parte anni in ea diœceſi, vt probat ipſe Sanchez *eod. lib.*3. *diſp.*23. & tenet Barboſa *ſuper alleg.*39. *num.*6. *&* 7. non tamen id exigitur ad abſolutionem hæreſis, & cuiuſcumque caſus reſeruati ibi conceſſam: quia ex generali Eccleſiæ conſuetudine: ſeu interpretatiua propriorum Prælatorum voluntate, quicunque extranei ſunt, vt incolæ, & ſubditi Epiſcopi in cuius diœceſi reperiuntur, quod attinet ad ſacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ recipienda, & conſequenter ad abſolutionem excommunicationis, quæ ad hæc ſacramenta præexigitur: de quo vide Suar. *d. diſp.*41. *ſect.*2. *n.*10. *&* 12. Et hæc omnia docet etiam Machadus *de perf. Confeſſ. tom.*2. *lib* 4. *part.*6. *tract.*12. *docum.*3. *num.*2.

Sup. his pro diſpenſatione irregularitatum votorum, &c. in Reſ.1. annot. præteritæ per totam.

2. Et omnia ſupradicta aliqui admittunt non ſolùm quoad abſolutionem caſuum, ſed etiam quoad diſpenſationem irregularitatum, votorum, &c. Sed aliqui hoc non admittũt; & ideò aſſerunt in hoc opus eſſe diſtinctionem, quam ſapientiſſimè adhibuit ſacra Interpretum Concilij Congregatio, his verbis: Qui non eſt ſubditus Epiſcopo, puta Medicus, Prætor, ac cæteri ſimiles; qui tamen habitant in Ciuitate, hoc Decreto comprehenduntur, etiamſi commiſerint crimina in aliis Ciuitatibus: habita tamen hac diſtinctione quòd ſcilicet, poterit abſolui in ſacramento Pœnitentiæ, à ſuis criminibus; non tamen diſpenſari. Et ita ſanctiſſimus Dominus noſter, audita relatione Cardinalium, declarauit. Ratio, cur forẽſis poſſit abſolvi à papalibus occultis ab Epiſcopo loci, in quo moratur, ea eſt quia illa ſubiectio ſufficit ad obtinendam horum criminum abſolutionem in foro conſcientiæ, quæ ſubiectio ad ſacramentum Pœnitentiæ conferendum deſideratur: ſed quilibet forenſis confiteri poteſt peccata ſua in diœceſi, in qua ad tempus moratur; ergo. Ratio cur nequeat diſpenſari in irregularitatibus, illa eſt: quia, qui non poteſt in principali, neque in acceſſorio, *cap. Acceſſorium, de reg. iur.* ſed Epiſcopus nequit forenſibus conferre Ordines: ergo neque diſpenſare in irregularitatibus, quæ ſunt acceſſoriæ ad Ordines. Et ideo hanc partem amplectitur Speculator; *ſub tit. de diſpenſ. §. conſequenter, num.*5. vbi docet, legatum habentem facultatem diſpenſandi ab irregularitatibus in Prouincia ſibi ſubiecta, non poſſe diſpenſare cum ſcholaſticis, & alienigenis intra illam ad tempus degentibus, ſed cum perpetuò manſuris. Eidem traditioni aſſentitur Suarez *diſp.*41. *de Cenſuris, ſect.* 2. *ſub num.*12. loquens de irregularitatibus; & *de religione tomo* 2. *tract. de voto. lib.*6. *cap.*11. *num.* 11. docet, non habere Epiſcopum facultatem diſpenſandi in votis quæ habent ſcholares, mercatores, & alij non habentes ſub eiuſdem Diœceſi firmum domicilium: à quo non diſcordat quoad diſpenſationẽ votorum idem Sanchez *lib.*1. *Operis moralis*, *cap.*11. *num.*9. *ad finem*, & relata ſacræ Congregationis declaratione Garzias *de Benef. part.*11. *c.*10. *num.*139. Riccius *in praxi*, *deciſ.*318. Bonacina *de Cenſuris, diſp* 7. *puncto* 1. *n.*4. Barboſa *de officio Epiſcopi*, *alleg.*39. *n.* 6. qui quatuor Authores conſtanter denegent Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum forenſibus, ſeu non habentibus firmum domicilium in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus Papalibus.

Sup. hoc legato cũ eodem Speculato e hic citato, ad literam in §.2. Reſ. not. ſeq.

Sup. his late ſupra in tr.2. Reſ.151. per totam.

RESOL. XIV.

An Epiſcopus poſſit facultatem diſpenſandi ſibi tributam à Concilio, aliis delegare?

Et an poſſit Epiſcopus etiam alium delegare ad diſpenſandum, etiam extra Diœceſim?

Et an Epiſcopus ſolum per ſe ipſum poſſit diſpenſare ſuper irregularitate occulta orta ex hæreſi, ſicut per ſe ipſum ſolum poteſt ab eadem hæreſi abſoluere iuxta Tridentinum? Ex part.7. tr.2. Reſ. 12.

Quamuis nõ plene ſup. hoc lege tamẽ ſupra doctrinã. Reſ. 4. & in tom 7. tr.1. Reſ. 291. in fine à verſ. At vero.

§.1. NEgat Alterius *de Cenſ. tom.*2. *diſp.*8. *c.*3. *concl.*4. Guttierrez *canon. lib.*1. *c.*13. *n.*29. Anton. Ricc. *de iure perſon. extra gremium Eccleſ. exiſt. lib.*4. *c.*16. *n.*3. Hieron. Pharaon. *in ſuo prompt. tract.*1. *ſect.*18. *caſ.*33. *in fine*,) ex eo probant, quia Concil. *in eodem c.* agit de diſpenſatione, deinde de abſolutione, & facultatem diſpenſandi ſimpliciter concedit Epiſcopis ſine vlla extenſione: poteſtatem autem abſoluendi extendit etiam ad Vicarium ſpecialiter deputatum; ergo clariſſimè apparet mentem Concilij fuiſſe priorem iuriſdictionem communicare tantùm Epiſcopis, quia extenſio, quæ in ſecundo caſu ponitur, & tacetur in primo, apertè ab illo excluditur: conſtitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel ſuppletur, aut limitatur, & reſtringitur, *l. vnica in princ. C. de inoffic. dot.* Cùm igitur Concilium nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commiſſam eſſe Vicario, ſi enim illam voluiſſet concedere Vicario, vtique id expreſſiſſet, ſicut fecit in ſecunda parte, in qua agit de abſolutione, *argum. textus in l. vnica, §. ſin autem ad deficientis, C. de caduc. tollend.* Ratio autem diuerſitatis propter quam Concilium voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem abſoluendi in caſibus reſeruatis, quàm poteſtatem diſpenſandi ab irregularitate & ſuſpenſione, eam aſſignant, quia abſolutio eſt magis neceſſaria ad ſalutem animarũ, quam diſpenſatio: ita Mar. Alter. *d.c.*3. *concl.*4. *verſ. Tertiò notandum*, vbi ex aliis hunc ſequitur intellectum.

2. Sed his non obſtantibus puto affirmatiuam ſententiam eſſe ſequendam, quam tuetur Sanchez *in ſumma, tom.*1. *lib.*2. *c.*11. *n.*25. Suarez *de cenſ. diſp.*41. *ſect.*2. *n.*8. Filliucius *tom.*1. *tract.*20. *cap.* 10. *n.*270. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.*3. §.2. *q.* 11. *n.*34. Gauantus *in Manuali Epiſcop. ver. Abſolutio*, *num.*10. & alij. Probatur hæc opinio, quia in dicto Decreto Concilij, diſpenſatio conceditur abſolutè, non appoſitis illis verbis, vel per Vicarium, &c. quæ conceſſioni facultatis abſoluendi apponuntur, quæque non continet extenſionem, ſeu ampliationem eiuſdem facultatis, ſed limitationem, & reſtrictionem; vt diximus etiam de illis verbis, *in foro conſcientiæ*, & in Diœceſi ſua: & probatur, quia ſi nihil adderetur, poſſet Epiſcopus omnes caſus ſibi in dicto Decreto conceſſos, quoad abſolutionem delegare, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, quia illa facultas abſoluẽdi vi illius decreti annexa eſt dignitati & officio, & conſequenter ordinaria, ac delegabilis; illa verò limitatio per Vicarium ad id ſpecialiter deputatum operatur vt Epiſcopus non poſſit dictam facultatem exercere ſimpliciter per quemcumque Vicarium, etiam ſi ei generaliter facta eſſet delegatio, ſed tantum per Vicarium ſpecialiter pro illis caſibus deputatum,

Secundò probatur; quia non apparet ſufficiens ratio,ſeu cauſa, ob quam Concilium voluerit adeò limitare hanc facultatem diſpenſandi ſuper irregularitatibus,& ſuſpenſionibus; vt per ſe ſolum deberet illum exercere; cùm ſæpe expediat, hanc quoque facultatem, ſicut illam abſoluendi à caſibus occultis concedere dicto Confeſſario, qui poſſit diſpenſationis cauſam melius in conſcientia examinare; ſæpe etiam contingere poteſt, vt ij, præſertim Sacerdotes, qui indigent huiuſmodi diſpenſatione propter varia impedimenta non poſſint accedere ad Epiſcopum, ac proinde conſentaneum fuit, vt Epiſcopi haberent poteſtatem delegandi dictam facultatem diſpēſandi. Confirmatur, quia ita probat vſus, & praxis, ſeu conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres.

3. Et tandem non deſinam hic apponere Villalobos *in ſumma tom.1.tract.* 21. *diffic.* 9.*n.* 13. docere Epiſcopum poſſe etiam ſubdelegare alium ad diſpenſandum etiam extra Diœceſim. Hinc explodendus venit Ricciullus *tract.de iure perſonarum*, *lib.5.c.*16. *n.*3. quod velit Epiſcopum ſolùm per ſe ipſum, poſſe diſpenſare ſuper irregularitate occulta orta ex hæreſi, ſicut per ſeipſum ſolū poteſt ab eadem hæreſi abſoluere iuxta Tridentinum; hoc tamen non eſt verum, quia illa verba, per ſeipſum, appoſita ſecundæ parti dicti Decreti Tridentini, vbi agitur de abſolutione, non reperiuntur in priori, vbi agitur de diſpenſatione.

RESOL XV.

An etiam poſſit Epiſcopus facultatem abſoluendi ex dicto Decreto aliis ſubdelegare?
Et quid de abſolutione ab hæreſi, & ab aliis excommunicationibus Papalibus, & caſibus reſeruatis?
Et an Epiſcopus poſſit committere Confeſſario Monaſterij, vt Monialem abſoluat ab hæreſi externa ſimul? Ex part.7.tr.2. Reſ.13.

[Margin: hoc pro … eſi late … om. 5. … Reſ.14. … Reſ.15. … enult. & … Reſ.16.§. … a tertio … hic lege … trinam … ſeq.]

§. 1. QVæſtio poteſt eſſe de abſolutione ab hæreſi, vel de abſolutionibus ab aliis excommunicationibus Papalibus. Quò ad primam difficultatem, negatiuè reſpondēt Gutierrez & Suarez *vbi ſupra*, Ricciullus *de iure perſonarum*, *lib.* 5. *cap.* 16. *n.*3. Pharaonius *in Prompt.tract.*1.*ſeſſ.*18.*caſ.*33. Ledeſma *in ſumma tom.*2. *cap.* 6. *poſt.* 20. *concl.diffic.* 6. Caſtrus Palaus *tomo* 1.*tract.* 4. *diſp.* 1. *puncto* 3. §.1. *num.* 20. Lorca *in* 2. 2. *diſp.* 45 *n.* 1. Suarez *de fide diſp.* 21.*ſect.*4.*n.*8. Et ratio, quia expreſsè Tridentinum concedit hanc facultatem abſoluendi ab hæreſi ſoli Epiſcopo,& non eius Vicario, ſtatuens hanc differentiam inter cæteros caſus Papæ reſeruatos,& hæræſim,vt ab illis poſſit abſoluere Epiſcopus per ſe,vel per ſuum Vicarium,ad id ſpecialiter deputandum,ab hac autem ſolum per ſe, & non per Vicarium; ibi, eis tantùm, non eorum Vicariis ſit permiſſum. Si autem poſſet Epiſcopus illam alteri committere, nulla eſſet differentia inter abſolutionem ab Hæreſi, & ab aliis caſibus Papalibus occultis.

2. Sed affirmatiuæ ſententiæ adhæreat Sanctarellus *tractat. de Hæreſi, cap.*5. *dub.*4.*num.* 18. Fagundez *de Præcept. Eccleſ. Pr.*2. *libr.* 8.*c.* 8.*n.*36. Sanchez *in ſumma tom.*1.*lib.*11. *cap.* 11.*num* 22. cui adde Layman *lib.*1. *tract.*5. *part.*2. *cap.* 5. *num.* 2. Daardum *in Bull. Cœnæ*, *lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 11. *num.* 34. Fernandez *in Examen Theolog. mor. part.*4. *cap.* 9. *n.*1. Vega *in ſumma part.*1.*cap.*125. *caſ.*12. & alij.

3. Dico igitur quòd Epiſcopus non poteſt dare facultatem generalem alicui, vt ab hæreſi abſoluat, at ſi occurrat, vt quis incidat in hæreſim, poteſt tunc Epiſcopus deputare certum confeſſarium, vt ab eo peccato illū perſonam abſoluat,& ita eſt differentia inter hæreſim,& alios caſus reſeruatos, nam in aliis caſibus occultis poteſt Epiſcopus dare facultatem alicui deputato,vt abſoluat,at in peccato hæreſis non poteſt dare hanc facultatem generalem,vt quotieſcumque homines aliqui incidunt in hæreſim, poſſit Confeſſarius illos abſoluere, ſed quando occurrit caſus particularis, poteſt Epiſcopus deputare in particulari aliquem,vt ab illo peccato hæreſis abſoluat. Quare cum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.*6. de reformatione, dicit, quod in crimine hæreſis ſolùm Epiſcopi poſſunt abſoluere,& non eorum Vicarij, ſenſus eſt, Epiſcopum non poſſe deputare Vicarium, vt generaliter ab omnibus peccatis hæreſis abſoluat,non tamen negare, quin poſſit deputare Vicarium ad ſpecialem caſum hæreſis.

4. Nec valet dicere quod *in cap. vltim.* §. *fin.* de officio delegati dicitur non poſſe eum, cui eſt commiſſum excommunicare, vel abſoluere,vel diſpenſare, concedere aliis hanc poteſtatem; ergo cum Epiſcopo ſit conceſſum, vt poſſit abſoluere à peccato hæreſis, non poterit aliis id committere. Reſpondeo, illum textum eſſe intelligendum, quando alicui conceditur nudum miniſterium faciendi aliquid, non autem quando alicui dignitati, vel officio aliquid conceditur in perpetuum,nam in hoc caſu cenſetur eſſe conceſſa poteſtas ordinaria,& non nudum miniſterium, vt notant Nauarr. *conſil.*15. *de ſententia excommunicationis.* Angelus *excommunicatio* 1. *caſu primo*, *num.* 39. Sylu. *Abſolutio* 4. *quæſtion.* 2. *num.* 6. Bart. *in l. ambitioſa ff. de decret. ab Ordin. facto,num.*34. Couarr. *lib.*3. *var. cap.*20. *num.*6. *initio*, *& num.*9. *&* 10. Compendium Mendicantium *verbo, Abſolutio ordinaria quoad fratres dub.*2. Imola *in cap. finali de Offic.Ordin.in fine.* Felin. *in cap. licet de Offic. Ordin. num.*4. at Epiſcopali dignitati in perpetuum eſt conceſſa facultas, vt poſſit abſoluere ab hæreſi, & ab aliis caſibus reſeruatis, & diſpenſare cum ſuis ſubditis.

5. Obiicies ſecundò, à Concilio Tridentino, dum conceditur hæc facultas, eligitur induſtria perſonæ in Epiſcopali dignitate conſtitutæ, at quando eligitur induſtria perſonæ, facultas non poteſt delegari nec in generali, nec in ſpeciali: Ergo Epiſcopi non poſſunt concedere alicui perſonæ, vt poſſit à peccato hæreſis abſoluere. Reſpondeo, maiorem eſſe falſam, nam quando aliquid conceditur ſuperioribus præſentibus & futuris non cenſetur tunc eſſe electa induſtria perſonæ, cum perſonis incognitis concedatur hæc facultas, vt aſſerit Iaſon. *in l. more*, *ff. de iuriſd. omn. iud. num.* 65. at in dicto decreto facultas abſoluendi & diſpenſandi conceditur omnibus Epiſcopis præſentibus & futuris. Vnde vtramque ſententiam probabilem eſſe puto, de qua etiam vide Machadum *de Perfecto Confeſſ. tom.*2. *lib.*4. *tractat.* 12. *document.* 2. *num.* 3. & Trullench *in Decalogum. tom.*1. *lib.*1. *cap.*3. *dub.*4. *num.*20. vbi rectè docet poſſe Epiſcopum committere Confeſſario Monaſterij, vt Monialem abſoluat ab Hæreſi externa ſimul: nam etſi teneamus facultatem Epiſcopis conceſſam *in Trid. ſeſſ.*14. *cap.*6. *de reformat.* eſſe reuocatam per Bullam Cœnæ, de quo *infra num.ſeq.* poterit tamen id facere ea facultate, qua poteſt impeditos adire Pontificem abſoluere à cenſuris, in dicta Bulla reſeruatis, ex *cap. mulieres, & cap. ea noſcitur de ſent. excomm.* [Margin: Sup. hoc, quod hic docetur in Reſ. ſeq. & lege etiam doctrinam aliarum eius not.]

6. Sed quid dicendum de aliis excommunicationibus Papalibus;poteſt ne Epiſcopus facultatem abſoluendi aliis generaliter committere; Et negatiue reſpondet Henriquez *lib.* 6. *capit.* 14. *numer.* 7. & in Gloſſa *litera O*, & alij; aſſerunt enim poſſe tantùm Epiſcopum committere alteri abſolutionem

lutionem ablato caſu particulari, non autem generaliter delegando ſpeciali commiſſione facultatem abſoluendi in omnibus caſibus, quia Concilium expreſsè concedit Epiſcopis poſſe per ſe diſpenſare, vel per Vicarium ſpecialiter deputatum; & quia hæc facultas conceditur Epiſcopis habito reſpectu ad induſtriam perſonæ.

7. Sed ne deſeras affirmatiuam ſententiam tenere, quam tenet Fagundez & Layman *vbi ſupra* cum Duardo, & Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 23.* & Suarez *de Pœnit. diſp. 30. ſect. 2. n. 9. in fine.* Probatur hæc opinio, quia in Decreto Concilij non eligitur induſtria perſonæ, ſed iuriſdictio illa conceditur ratione dignitatis & officij, ſi enim eligeretur perſonæ induſtria, nec generaliter, nec ſpecialiter poſſet Epiſcopus delegare; Quoties etiam aliquid conceditur Prælatis præſentibus, & futuris in perpetuum, non poteſt dici electam eſſe induſtriam perſonæ, cum perſonæ incognitæ delegetur, vt tradunt Iaſon *in l. more maiorum, num. 65. ff. de iuriſd. omnium iudicum.* Gregor. Lopez *l. 47. in fin. tit. 18. parte 3.* Menochius *de arbitr. quæſt. 64 n. 17.* & Sanchez *loco citat. de matrim.* Quare dicta facultas, cùm ſit ordinaria, vtpote ratione dignitatis, & officij ex iuris priuilegio Epiſcopis competens, poterit ſpeciali commiſſione alicui generaliter delegari, ſicut quælibet alia ordinaria poteſt; ex quibus remanent ſoluta aduerſariæ partis fundamenta.

RESOL. XVI.

An Epiſcopus poſſit committere Confeſſario Monaſterij, vt Monialem abſoluat ab hæreſi externa. Ex part. tract. 4. Miſc. Reſ. 89.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Obiicies, prope finem, à verſ. vbi recte docet, & lege eam à principio, & vide etiam in tom. 5. tr. 8. doctrinam Reſ. 14 & ſi placet etiã aliarum eius annot.

§. 1. DE hoc caſu olim interrogatus fui, & pro affirmatiua ſententia adduxi Homobonum *in exam. Eccleſ. part. 3. tract. 15. cap. 7. q. 20. reſol. 2.* vbi ſic aſſerit. Dico Epiſcopum Confeſſario illius Monaſterij facultatem dare potuiſſe vt Monialem in peccato hæreſis externo actu proditæ abſolueret, nam etſi teneamus facultatem Epiſcopis conceſſam à Concil Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* quoad abſolutionem ab hæreſi eſſe reuocatam per Bullam Cœnæ, licèt multi contrariam ſententiam ſint amplexi, adhuc tamen fatemur impeditos, quominus Sedem Apoſtolicam adire poſſint, per proprium Epiſcopum à caſibus & cenſuris in dicta Bulla reſeruatis abſolui poſſe, ex *cap. mulieres, & cap. ea noſcitur, de ſentent. excom.* Ita Homobonus, qui pro hac ſententia citat noſtrum Patrem Duardum.

RESOL. XVII.

An Epiſcopus, ſi incidat in aliquod delictorum, de quibus agitur in dicto Decreto Concilij, poſſit ab alio diſpenſari, vel abſolui cum poteſtate ab ipſo delegata?

Et an Prælati Religionum poſſint committere Confeſſario ab illis electo, vt cum illo diſpenſet in omnibus, in quibus ipſi poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis?

Et docetur Confeſſarium Papæ ex communi, & veriori ſententia non à iure Diuino, ſed ab ipſomet Papa habere iuriſdictionem ad illum abſoluendum. Ex part. 7. tract. 2. Reſ. 14.

Sup. hoc in tom. 9. tract. 7 Reſ. 115. §. penult. prope finem, à verſ. An vero, & in tom. 1. tr. 5. Reſ. 67. §. 2. ad lin. 3. ver. Nam Epiſcopus.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Alterius *de Cenſ. tom. 2. diſp. 8. cap. 3. concl. 4. verſ. tertio quæri poteſt.* aſſerit enim non poſſe Epiſcopum, cùm ſit delegatus, facultatem Concilij *in dicto cap. 6.* quam habet diſpenſandi, vel abſoluendi, alteri committere vt ſecum diſpenſet.

2. Sed protſus affirmatiua ſententia eſt amplectenda quam tenet Gauantus *in Manual. Epiſcop. ver. abſolutio num. 7.* Alzedus *in Praxi Epiſcop. part. 2. cap. 6. num. 68.* Theſaurus *in Praxi de Pœnis part. 1. cap. 24. ver. reſpondeo tertio.* Floronus *de caſ. reſeru. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 14.* Filliucius *tom. 1. tract 20. cap. 10. num. 272.* Suarez *de Cenſ. tom. 5. diſputat. 41. ſect. 2. num. 9.* Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 11.* Ludouicus à Cruce *in Bull. Cruc. diſputat. 1. cap. 6. dub. 18. n. 1.* Duardus *in Bull. Cœnæ lib. 3. §. 2. quæſt. 11. num 29.* & alij. Dico igitur, in noſtro caſu, poſſe Epiſcopum deputare Confeſſarium, vt ſecum diſpenſet, & ſibi abſolutionem impertiatur. Probatur hæc opinio quia ex vigore dicti Decreti Concilij Tridentini reſeruatio ablata eſt à prædictis irregularitatibus, ſuſpenſionibus, & excommunicationibus occultis, & conſequenter reſpectu Epiſcopi non cenſentur ampliùs caſus reſeruati, ſed vt comprehenſi ſub eligendi Confeſſarij facultate ſibi iure commmuni *cap fin. de Pœnitentia, & remiſ.* conceſſa: ergo poterit alteri Confeſſario committere, ipſum eligendo, vt ſecum diſpenſet, & ſe abſoluat. Confirmatur, quia cum vi dicti decreti poſſit delegare ad diſpenſandum cum aliis, & ad alios abſoluendos, vt probatum eſt, cur non poterit committere in ordine ad ſe ipſum? non enim Prælatus debet eſſe deterioris conditionis, quàm ſubditi, & ſic Sacra Congregatio, vt referunt prædicti Doctores declarauit Epiſcopum poſſe deputare Confeſſarium, qui ſecum diſpenſet in omnibus irregularitatibus occultis, & ſe abſoluat ab omnibus caſibus, in quibus, & à quibus ipſi diſpenſare, & abſoluere poſſunt ſuos ſubditos.

3. Neque repugnat quempiam huiuſmodi iuriſdictionem in ſemetipſum exercere etiam in abſolutione Sacramentali committendo Confeſſario, vt ipſum Prælatum abſoluat, à quo abſoluendi iuriſdictionem habet, vt conſtat ex communiori, & veriori ſententia, aſſerente Confeſſarium Papæ non iure Diuino, ſed ab ipſomet Papa habere iuriſdictionem ad illum abſoluendum. Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra in tr. 1 Reſ. 36. § penult. & vlt.

4. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos docet Sanctarellus *tractat. de Hæreſi cap. 5. dub. 3. num. 16.* Et ideo Prælati Religionum poſſunt committere Confeſſario ab illis electo, vt cum illis diſpenſet in omnibus, in quibus ipſi poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt obſeruat Emanuel Sà *ver. Confeſſar. num. 16.* Sanchez *de Matrimonio lib. 8. diſp. 3. n. 3.* & alij.

Quoad hoc ſuprà in tr 2. ex Reſ. 5 lege doctrinam §. de Prælatis Regularibus quamuis ib abſque electione Confeſſarij fact. ab illis & in aliis eius annot.

5. Vnde omnia ſupradicta confirmat Amicus nouiſſimè viſus *tom. 5. de Iuſt. diſput. 6. ſect. 3. num. 50.* vbi docet, in omnibus caſibus occultis in quibus iuxta Concilium *ſeſſ. 24. cap. 6.* poterit Epiſcopus cum ſuis ſubditis diſpenſare, poſſe & cum ſe ipſo, vel per ſe ipſum immediatè, vt in caſibus qui iure Diuino non requirunt diſtinctionem perſonarum, vel ſaltem per ſuum Confeſſarium, vt in caſibus qui per ſe diſtinctionem perſonarum exigunt.

Et pro contento in ho §. vlt. in Reſ. ſeq. per totam, & lege etiam alia Reſ. & §§. eius prima annot.

RESOL. XVIII.

An Epiſcopus habens poteſtatem diſpenſandi cum aliis poſſit ſecum diſpenſare?

Et quid de abſolutione excommunicationis ſuſpenſionis, interdicti, &c. & diſpenſatione ſuper irregularitate, vel qualibet alia inhabilitate? Ex p. 10. tract. 14. & Miſc. 4. Reſ. 66. aliàs 64.

Ad

p. hòc in vlt. Reſ. præteritæ & .e ſuprà in 2. Reſ. 2. & 6. & ſ.a Reſ. . §. vlt. & tom.4. tr. Reſ.3.§.2. lin. 5. & rſ. Et ſi-c.

§. 1. AD hoc dubium reſpondet Arriaga *in Curſu Theologico, tom.* 4. *diſpu.* 28. *de legibus ſect.* 3. *num.* 14. vbi ſic ait: Maior eſt difficultas quando Pontifex concedit Epiſcopis poteſtatem vt diſpenſent cum ſuis ſubditis in legibus ipſis Pontificiis, an etiam tunc concedat eis poteſtatem, vt etiam ſecùm diſpenſent. Reſpondeo vno verbo, id totum pendere ex voluntate Pontificis concedentis eam facultatem: nam ſi ille eam limitat ad ſolos ſubditos excludendo ipſum Epiſcopum (vt ſine dubio facere poteſt) ſane non poterit Epiſcopus ſecum diſpenſare; ſi verò eam reſtrictionem non ponat, intelligitur eam concedere. Dices, ſemper ponit eam reſtrictionem; nam Papa non dat Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum omnibus, ſed cum ſubditis: ergo per illud verbum excludit ſemper ipſum Epiſcopum. Reſpondeo, eam excluſionem non eſſe, vt Epiſcopus non poſſit ſecum diſpenſare, ſed vt alij aliorum Epiſcoporum ſubditi non includantur; vnde in eo caſu, ſi alia maior excluſio non fiat, non cenſerem excludi ipſum Epiſcopum; quia non cenſetur Pontifex velle illi in hoc puncto minorem fauorem facere, quam facit omnibus illius. Dices: ergo ſi Epiſcopus habeat à Papa poteſtatem diſpenſandi in irregularitate, & homicidio v. g & ipſe occidat aliquem, poterit ſecum diſpenſare: id quod videtur valdè durum. Reſpondeo, eam poteſtatem diſpenſandi in ſimilibus caſibus rarò concedi generaliter Epiſcopo: quòd ſi concedatur, quia ea irregularitas ſupponit culpam, & grauem, crediderim non intelligi conceſſam Epiſcopo, vt ſeipſum ab ea liberet, licèt in aliis materiis, quæ culpam non ſupponunt, vt v.g in lege jejunij, &c. ſi datur ei licentia diſpenſandi cum ſuis, poſſit dici data, & diſpenſandi ſecum. Ratio diſparitatis inter vtrumque caſum quoad poteſtatem ea eſt, quod quando ſupponitur crimen, ob quod incurritur irregularitas, permagni intereſt ad diſpenſationem concedendam cognitio eius delicti, ac iudicium de illo; id quod ad Superiorem ſpectat; idéoque æquum non fuit vt ipſe ſibi poſſet eam pœnam auferre: vnde niſi verba expreſse id dicant, non poteſt præſumi à Pontifice conceſſa illi talis poteſtas, vt ſibi ipſe irregularitatem eam auferret: at quando diſpenſatio eſt in alia lege, quæ nullam ſupponit culpam, non eſt fundamentum vllum vrgens, cur non poſſit illi committi ius diſpenſandi ſecum, ſicut committitur cum aliis. Hæc Arriaga.

2. Sed Vir ſapientiſſimus, & amiciſſimus, in hoc ſcrupuloſè videtur loqui; & ideò puto in tali caſu poſſe Epiſcopum ſecum diſpenſare. Dico itaque abſolutè, Epiſcopos, cæteróſque Prælatos poſſe ſecum diſpenſare in lege Superioris, & in votis, aut iuramentis à ſe factis ſicut poſſunt cum ſuis ſubditis, niſi expreſsè prohibeatur. De cenſuris autem aliter dicendum exiſtimo; ſi enim cenſura aliqua ligatus ſit: v. g. Excommunicatione, ſuſpenſione, aut interdicto, non poteſt, niſi medio Sacerdote à ſe electo abſolui; quia hæc tolli non poſſunt niſi abſolutione, & abſolutio eſt quædam ſententia, quam in ſeipſum quis exercere non poteſt. De irregularitate, depoſitione, & qualibet alia inhabilitate maior eſt dubitatio, an poſſit ſecum diſpenſationem facere? Et quidem ſi per ſententiam contraxerit, certum eſt non poſſe illam à ſe immediatè, & directè nec medio aliquo à ſe electo tollere; quia illam tollere non poteſt, niſi ex commiſſione imponentis, quam non eſt præſumendum concedere, alias fruſtranea eſſet eius conditio. Et in hoc ſenſu veriſſimum eſt, non eſſe ſoluere, cuius eſt ligare. cap. *Cum inferior. de maior. & obedient.* & ita nouit Baſilius de Leon, *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 9. *& cap.* 7. *num.* 17. & ſatis colligitur ex cap. *At ſi Clerici de Iudic. cap.* 2. *de Bigamis.* At ſi pœna, & inhabilitas non per ſententiam; ſed ipſo iure incurratur, credo poſſe Prælatum ſecum diſpenſare, ſicut poteſt cum ſuis ſubditis; quia licèt per iuriſdictionem coactiuam ligatus fuerit, ſolui tamen poteſt ex iuriſdictione voluntaria, & directiua. Item non tam ipſe ſeipſum ſoluit, quàm ſoluit Superior, qui pœnam impoſuit, ipſe enim potuit Prælato committere vices ſuas, vt diſpenſet in omnibus pœnis, & irregularitatibus tam ſecum, quàm cum ſibi ſubditis: ex qua commiſſione ipſe ſecum diſpenſat. Et ita docet Caſtrus Palaus, *tom.* 1. *tractat.* 3. *diſputat.* 6. *punct.* 7. §. 1. *num.* 4. *&* 5. Et quidem Doctores abſolutè controuertunt, an Prælati ſecum poſſint diſpenſare in omnibus, in quibus poſſunt cum ſubditis, & ſpecialiter nominant irregularitates, vt videre eſt apud Sanchez, *lib.* 8. *diſp.* 3. *num.* 4. Quare ſolùm in caſu, quod lex tantùm eſſet pro Prælatis lata, & pœna tantùm ipſis impoſita, cenſerem reſtringendam eſſe poteſtatem, vt relatis aliis docet Sanchez *diſp.* 5.

S. hoc, & ſ..entibus i..oc §. le. g doctrinã p.cedentis R. & alia. r. eius p.æ not. & .nfra ex R. 60. §. S. ſi.

RESOL. XIX.

Quinam dicantur caſus occulti, in quibus Epiſcopus vigore Concilij valeat diſpenſare.

Et an poſſit Epiſcopus diſpenſare, quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in maiori parte viciniæ, vel Collegij? Ex part. 7. tract. 2. Reſ. 15.

§. 1. ALiqui cenſent occultum in præſenti materia intelligendum eſſe ſecundùm terminos iuris, videlicet quod non poteſt probari. Et ita Guttierrez *in qq. Can. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 27. Aug. *in floribus part.* 1. *de Confeſſ. quæſt.* 4. *art.* 5. *difficult.* 6. Rodriguez *in Bull. Cruc.* §. 9. *num.* 69. Graffius *tom.* 2. *Conſ. tit. de Homicidio, conſ.* 2. Garzias *de Benef. part.* 7. *cap.* 11. *num.* 46. Armandariz *in Addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irregularitat. in Declaration. num.* 25. quibus ego addo Antonium Souſam *in Aphor. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 6. *&* 8.

Sup.contento in hac Reſ.in tom. 9. tr. 7. Reſ. 114. §. quando, & ſeqq. & hic infra in Reſ. ſeq. & in tom. 5. tr. 5. Reſ. 88. Verum ad medium, verſ. vnde. Et quamuis pro Commiſſario Cruciatæ, in hoc caſu lege tamen in tom. 4. tr. 3. Reſ. 142. & in tom. 5. tr. 8. Reſ. 15. §. Nec valet, curſim ad medium, verſ. vnde & in Reſ. 16. §. 1. in fine, verſ. quod eſt quando.

2. Sed omnino dicendum eſt occultum in præſenti eſſe id quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur. Et ideo Stephanus Daluin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 26. *num.* 3. ex præſcripto Iuris, & Iuriſperitorum doctrina aliquid occultum dici tripliciter ait. Primò, illud quod non eſt ſua natura probabile, quia vt tale non cadit ſub cognitionem hominis, eiuſmodi ſunt cogitationes hominum, de quibus nec Eccleſia iudicat. Secundò, id quod ſua quidem natura eſt probabile, probari tamen non poteſt, quia nemo illius notitiam habet, vtpote coram nemine factum. Tertiò, illud quod probari quidem poteſt, quia notum, ſed tam paucis, quod neque eſt vulgare, neque in iudicium deductum, & *num.* 9. notat per caſus occultos Sedi Apoſtolicæ reſeruatos, vigore Concilij *d. cap.* 6. Epiſcoporum iuriſdictioni conceſſos non intelligendos eos, qui primo modo dicuntur occulti ſed tantùm eos, qui ſecundo, & tertio modo.

3. Et ita hanc ſententiam tenet Nauarrus, Sanchez, Suarez, Fagundez, Azórius, Leſſius, Duardus, Alterius, & plures alij, quos citat, & ſequitur Boſſius *de iubileo, ſect.* 1. *caſ.* 10. §. 3. *num.* 26. quibus ego addo Marcellum Vulpe, *in Praxi, cap.* 44. *num.* 10. Caſpenſem. *in curſ. Theol. tom.* 2. *tract.* 25. *diſputat.* 5. *ſect.* 17. *num.* 115. Alzedum *in Praxi parte* 2. *cap.* 6. *num.* 10. Marchinum *de Sacramento Ordinis, part.* 9. *diffic.* 2. Bartholomæum à

Vecchis *in Praxi Nouit. diſput. 9. dub. 16. num. 3.* Trullench. *in Decalogum tomo 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 8.* & nouiſſimè Ioan. Machadum *de Perf. Confeſſ. tom. 2. lib. 4. parte 6. tractat. 12. docum. 4. num. 1.* Et ratio eſt, quia in *d. cap. 6.* Tridentini, in facultate diſpenſandi & abſoluendi ibi conceſſa, excipiuntur delicta ad forum contentioſum deducta, ergo non excipiuntur occulta, quæ probari poſſunt, ſi tamen ad forum contentioſum non ſunt deducta; Tum quia occultum in iure plerumque accipitur, non prout eſt improbabile, ſed prout contradiſtinguitur à notorio, publico, vel famoſo, ſecundum Abbatem *in cap. fin. de temp. ordin.* vbi occultum crimen ad hoc vt quis poſſit promoueri, appellat illud, quod opponitur notorio, licet probari poſſit; Idem Abbas *in cap. quæſitum, de pœnit. & remiſ.*

Sup. hoc in Reſolutionibus, & §§. annot. præteritæ.

4. Ex his infertur poſſe Epiſcopum virtute Concilij, *in d. cap. 6.* diſpenſare, quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in maiori parte viciniæ, vel Collegij, vnde in magna Ciuitate quatuor quinque, aut ſex vidiſſe teſtes, non ſatis videtur ad notorium, vt docent Henriquez *d. lib. 13. cap. 5. §. 2.* Sayr. *de cenſ. lib. 2. cap. 12. num. 19.* Sanchez *d. cap. 11. num. 19.* quod me citato etiam notauit Trullench. *vbi ſuprà.*

RESOL. XX.

An Epiſcopus vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione, poſſit diſpenſare in delictis notoriis, dummodò non ſint deducta ad forum contentioſum?

Et explanatur, quando delictum dicatur notorium, & quando occultum. Ex part. 11. tract. 8. & Miſc. 8. Reſ. 68.

Vt melius diſſoluatur doctrina huius Reſ. lege præteritam Reſ. & alias eius primæ annot.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam (attendas quæſo amice lector) nouiſſimè docuit Magiſter Ioan. de S. Thoma *in 2. 2. q. 64. d. 23. art. 3.* vbi ſic ait: Poſt Concilium Tridentinum habent Epiſcopi poteſtatem ad diſpenſandum in irregularitate homicidij caſualis occulti. Hæc concluſio colligitur *ex illo cap. 6. ſeſſ. 24.* vbi conceditur facultas Epiſcopis diſpenſandi in omnibus ſuſpenſionibus, irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto, excepta irregularitate homicidij voluntarij, & aliis deductis ad forum contentioſum: ergo cùm ibi ſolum fiat exceptio de irregularitate homicidij voluntarij, & de aliis irregularitatibus publicis, vtpotè deductis ad forum contentioſum, inter quas non includitur irregularitas homicidij caſualis occulti: & ex alia parte conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omni alia irregularitate prouenienti ex delicto occulto, cuiuſmodi eſt irregularitas homicidij caſualis occulti, manifeſtè conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in illa.

2. Interrogabis tamen quid nomine delicti occulti intelligendum ſit in illa conceſſione generali, ſi quidem homicidium multipliciter poteſt eſſe occultum? Ad hoc reſpondent aliqui Theologi poſſe delictum quadrupliciter dici occultum. Primò modo, quando eſt merè internum, & nullo modo actu externo explicatum: ſed tamen hoc impertinens eſt ad propoſitum, quia per nullum actum iſto modo internum incurritur irregularitas. Vnde primo modo dicitur occultum delictum, quando explicatum eſt in exteriori actu, non tamen poteſt iuridicè probari, quia nullus extat teſtis, vel vt plurimum eſt vnicus ſolus teſtis, nec acceptione maior, nec ſunt indicia, nec clamoroſa inſinuatio. Secundo modo delictum dicitur occultum latè, ſcilicet quādo in iudicio probari poteſt duobus, ſiue tribus teſtibus: eſt tamen occultum, itaut non ſit notorium ſiue plublicum in populo, vel ciuitate, vel vico, cuius delinquens erat pars. Tertiò modo dicitur occultum latiori modo, quando etiamſi probari poſſit coram iudice, & ſimiliter ſit notorium in ciuitate, vel communitate, adhuc tamen de facto non eſt deductum ad forum contentioſum coram iudice, & ita habet eſſe occultum, quatenus opponitur publico in forenſi tribunali.

3. Dico igitur tertiò. In præfato decreto Conc. Triden. nomine *delicti occulti*, intelligitur delictum occultum cum omni amplitudine, & latitudine, etiam vt comprehendit delictum occultum in vltimo modo latiori aſſignato. Itaque vniuerſaliter intelligitur delictum occultum, omne illud quod non eſt deductum ad forum contentioſum, etiamſi probari poſſit iuridicè, & notorium ſit in ciuitate; & ideo ſuper omni irregularitate proueniente ex illo poſſunt Epiſcopi diſpenſare: & ſic eſt intelligenda præſens concluſio. Et quidem iſta tertia concluſio probari non poteſt ſufficienter ex eo, quod cùm conceſſio illa ſit maximum priuilegium, & fauorabile, ſubinde ſit extendenda, quia extenſio huiuſmodi conceſſionibus non poteſt trahi extra proprium genus. At delictum occultum ſecundo, & tertio modo aſſignato eſt omnino extra genus occulti delicti, cùm ex natura ſua ſit publicum iuridicè. Quocirca legitima efficax Probatio noſtræ concluſionis deſumenda eſt ex verbis Concilij videlicet ex illa exceptione, qua à ratione *delicti occulti* ſolum excipit tanquam publicum, illud quod de facto deductum eſt ad forum contentioſum, ſicut ſolum excipit irregularitatem prouenientem ex homicidio propriè voluntario. Cùm igitur exceptio firmet regulam in contrarium, ideo in illa generali cōceſſione eſt habenda tanquam regula generalis, quod omne illud delictum eſt occultum de mente Concilij ad hoc propoſitum, quod de facto non eſt deductum ad forum contentioſum. Hucvſque Ioann. de S. Thoma, cuius doctrina ſi eſſet admittenda plures eſſent immunes petendi diſpenſationes ex Romana Curia. Sed pace viri ſapientiſſimi hæc opinio eſt contra ſtylum Curiæ, contra praxim omnium Epiſcoporum & contra communem ſententiam Doctorum, quos ego adduxi, & ſequutus ſum *in p. 7. tr. 2. reſ. 15.* & vſque ad ſatietatem adducit Barboſa *in dictum locum Concilij n. 26.* & de poteſtate Epiſcopi *p. 2. alleg. 39. num. 24.* Dico igitur in dicto loco Concilij accipi *delectum, occultum*, vt diſtinguitur contra publicum, & ita etſi ab aliquibus ſciatur, & probari poſſit dici occultum: at tunc tantum occultum non eſſe, quando in ratione delecti eſt publicū, vtpotè quod in maiori parte viciniæ, Collegij, vel Monaſterij, vel Parochiæ cognoſcitur, dummodo ſaltem decem perſonæ inueniantur in ea vicinia, Parochia, Collegio, vel Monaſterio, Vide Hermanum Buſembaum *in Medulla Theol. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 5. num. 2.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in alijs eius primæ annot.

RESOL. XXI.

An delectum publicum in vno loco, & occultum in alio in quo non ſit ſpes, vt publicetur, poſſit Epiſcopus vigore Concilij Tridentini diſpenſare?

Et an poſſit Epiſcopus diſperſare in irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio eſt occulta, quamuis manifeſta ſit celebratio. Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 16.

§. 1. Negat

ıp. hoc in Reſ. ſeq. §. .1.

§. 1. NEgat Bonacina *de conſ. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 3. Sanctarellus *tract. de Hæreſi cap.* 5. *dub.* 6. *num.* 26. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 2. quia quod alicubi publicum eſt, ſimpliciter eſt publicum, & non occultum, & moraliter, & regulariter loquendo, qnod in aliquo loco publicum eſt, facile ad alia loca defertur, Ergo. Et hanc ſententiam tenet etiam Caſtrus Palaus *tomo* 1. *tract.* 4. *diſp.* 4. *puncto* 3. §. 1. *num.* 14. vbi ſic ait: Mihi ſententia Suarez maximè probatur, quia negari non poteſt delictum illud publicum eſſe; nã ad hanc denominationem ſufficit vno loco publicari, ſed Concilium excluſit delicta publica à facultate abſoluendi, & diſpenſandi. Item vt delictum ſit ad forum contentioſum deductum, ſufficit, in vno loco deductum eſſe. Ergo etiam ſufficit, vt publicum ſit, in vno loco publicari. Ita ille.

2. Sed etiam probabiliter affirmatinam ſententiã tenet Fagundez *de Præcept. Eccleſ. pr.* 2. *lib* 8. *cap.* 8. *num.* 2?. Auila *de cenſ. parte* 2. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 11. *concluſ.* 3. Sanchez *in Summa lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 20. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 11. *num.* 10. Et ideo ſi contingat delictum in vna Ciuitate eſſe publicum, vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confeſſum, vel quia per Iudicis ſententiam probatum; in alia verò Ciuitate in qua petitur abſolutio, vel diſpenſatio in irregularitate eſſet occultum, tunc licebit Epiſcopo abſoluere, vel diſpenſare, modò notitia talis delicti non ſit illuc facillimè peruentura; quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec ſemper adeſt periculum diffamationis propter locorum diſtantiam.

3. Vnde non gravabor hîc apponere verba Ioan. Machado *de perſ. Confeſſ. tom.* 2. *lib.* 4. *parte* 6. *tr.* 12. *docum.* 4. *num.* 2. vbi ſic ait: (*Con todo eſſo dudan los Dotores, ſi quando el delito es publico, y notorio donde ſe pide la abſolucion del en la forma dicha, pueda el Obiſpo abſoluerle, ò diſpenſarle. Suarez ſiente que no; y que per conſiguiente no ſe eſtiende à el la facultad del Concilio; funda ſe en que lo que en algun lugar es publico, es ſimpliciter publico, y nò occulto; y regularmente hablando, lo que en vna parte es publico, facilmente ſe divulga a otras partes. Sanchez y otros afirman, que como el lugar donde el delito es publico, eſté tan diſtante de aquel donde ſe pide la abſolucion por occulto, que no aya eſperança de que llegaria a el ſu notoriedad, puede el Obiſpo abſoluerle; y aſſi affirma, que lo ſintieron muchos hombres doctos de Salamanca.*) Ita ille.

4. Ex quibus omnibus colligitur poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate prouenientе ab excommmunicato celebrante, quando excommunicatio eſt occulta; licet celebratio ſit manifeſta nam ad hunc effectum cenſura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis ignorantibus, illam tamen eo caſu incurri. Fr. Ludou. Miranda *in man. prel. tom.* 2. *quæſt.* 8. *art.* 14. *concl.* 2. Marchinus *de ſacram. Ord. tract.* 1. *parte.* 9. *diffic.* 2. *num.* 4. Boſſius *de Iubileo ſect.* 1. *caſ.* 10. §. 3. *num.* 33. quicquid dubitet Additionator Nauarri *ad conſ.* 2. *de Clerico non ordinato miniſtrante.*

5. Dicendum eſt igitur, quòd ſi contingat delictum in vna Ciuitate eſſe publicum, vel per facti notitiam, vel, quia in iudicio confeſſum; vel, quia per Iudicis ſententiam probatum; in alia verò ciuitate, in qua petitur abſolutio, vel diſpenſatio in irregularitate, eſſe occultum; tunc licebit Epiſcopo abſoluere, vel diſpenſare, modò notitia talis delicti non ſit illuc facillimè peruentura. Ratio eſt, quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec ſemper adeſt periculum diffamationis propter locorum diſtantiam. Deinde, ſicut excommunicatus denunciatus in vno loco, vel publicus Clerici percuſſor in vna vrbe, non eſt in alia, vbi talis excommunicatio eſt occulta, vitandus ab iis, qui factum norunt, quia in tali loco retinet ius ſuæ famæ: ita ſimiliter in caſu noſtro dicendum videtur. Sup. hoc magis late in tom. 5. tr. 1. Reſ. 145.

RESOL. XXII.

Quandonam delictum dicitur deductum ad forum contentioſum, vt Epiſcopus non poſſit vti facultate Concilij?

Et an, ſi delictum ſit deductum ad forum contentioſum, non poſſit Epiſcopus abſoluere, nec diſpenſare etiam ubi, vbi omnino ignoratur. Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 17.

§. 1. ALiqui putant, quod delictum deductum ad forum contentioſum, ad hoc vt Epiſcopus in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ab eo prouenientibus, diſpenſandi facultatem non habeat, dicitur ſtatim ac denunciatio, aut accuſatio de illo coram legitimo Iudice facta eſt. Ita Mar. Alter. *de c.* 3. *verſ. Poſtulavit.* vbi multis nititur ſuam comprobare ſententiam. Vel vbi primũ citatio eſt facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium, §. *fin. inſtit. de pœna temere litig. gloſſ. in rub. C. de in ius vocando*, vt tenet Aloyſ. Ricc. *in Praxi fori Eccleſ. deciſ.* 522. *in* 1. *edit. & reſol.* 449. *in* 2. *edit.* (Floronus *de caſ. reſer. cap.* 4. §. 21. *num.* 2 nouiſſimè Marcel. Vulpe, *d. cap.* 44. *num.* 10. *in fine*, & alij. Conſentit etiam Henriquez *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 21. Auila, *de cenſ. parte* 2. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 11. *concl.* 3. Sanchez, *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 20. Itaque ſecundum hos Doctores, tunc dicitur delictum deductum ad forum contẽtioſum, cùm denunciatio, vel accuſatio coram legitimo Iudice facta eſt, & reus ratione illius citatus fuit, quia citatio eſt primus actus Iudicij. Sup. hoc infra in § vlt. Reſ. 25.

2. Mihi verò probabilis etiam illa ſententia videtur, quæ aſſerit non dici delictum ad forum contentioſum eſſe plenè & perfectè deductum, quouſque lis conteſtata ſit: ſic defendit Barboſa, 2. *parte de Poteſtate Epiſcopi alleg.* 39. *num* 29. ſequentibus rationibus: Prima quia forum contentioſum dici non poteſt, niſi inter partes ſuper delicto commiſſo contendatur, negando, vel confitendo; quo actu litis conteſtatio etiam in criminalibus inducitur. Secundò forum contentioſum eſt idem ac iudicium, ſed iudicium non eſt perfectum vſque ad litis conteſtationem ex reſolutis per Afin. *in Praxi Florent.* § 1. *cap.* 1. *num.* 14. *& ſeqq.* Lancelot. *de attent in Præfat. num.* 7. Peregrin. *var. lib.* 2. *ſub. rubr. de iudic. num.* 51. Tertiò forum contentioſum non differt à lite mota; quia idem eſt in foro contendere, ac in eo litem mouere: at lis mota dicitur poſtquam litis conteſtatio facta fuerit, vt probat Textus *in cap. ex parte* 30. *de verb ſignif.* & reſoluunt Maranta, *de ord. n. ad. cap. part.* 5 *tit.* & omnia fiant durante inſtantia, *num.* 64. Surdus. *de aliment. tit.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 4. Cab Iluſitan. *deciſ.* 15. *num.* 10. *parte.* 2. Ergo delictum deductum eſſe ad forum contentioſum poſt litis conteſtationem dici debet, & non ante. Et hanc opinionem tenet Gauantus *in man. Epiſ. ver. Abſolutio, num.* 12. Boſſius, *de Iubileo ſect.* 1. *caſ.* 1?. §. 3. *num.* 36. Caſtrus Palaus, *tom* 1. *tract.* 4. *diſp.* 4. *puncto* 3. §. 1. *num.* 11. Trullench, *in Decal. tom* 1. *lib.* 1. *cap.* 3 *dub.* 4. *num.* 9.

3 Et ideò omnia ſupradicta confirmat etiam Ioan. Machadus *de perſ. Confeſſ. tom.* 2. *lib* 4. *parte* 6. *tract.* 12. *docum.* 4. *num.* 3. vbi ſic ait: *La ſegunda condicion, que el Concilio pide para que el Obiſpo pueda*

abſolver

abſolver, ò diſpenſar el delito occulto, es, que no ſe aya deduzido al fuero exterior. Para cuya intelligencia ſe ha de advertir, que aumque eſto es cierto, diſputo por el Concilio: vienne à ſer muy dudoſo entre los Dotores, quando ſe aya de dezir, que el delito eſtè deduzido al fuero exterior, de tal modo, que el Obiſpo no pueda diſpenſar en las irregularidades, y ſuſpenſiones, ni abſolver de la heregia occulta, y demas caſos reſervados à la Sede Apoſtolica. Alterio ſiente que luego que ſe haze la denunciation, ó acuſacion antè el juez, eſta ya deduzido el delito al fuero exterior. Riccio y otros afirman que es neceſſaria citacion de la parte. Barboſa, y otros dizen, que no baſta citacion, ſino que ſe ha de haver conteſtado la cauſa para que ſe diga eſtar deduzida al fuero exterior. Litis conteſtacion, llama el Derecho, quando no ſolo ſe ha citado la parte contraria, ſino que ella tambien ha reſpondido, negando, ó confeſſando en la demanda principal.) Ita Machadus. Quidquid in contrarium aſſerat Marchinus *de Sacram. Ordinis tract. 1. parte 9. diffic. 4. num. 3.* qui nominatim contra me non vult delictum dici deductum ad forum contentioſum poſt litis conteſtationem.

In Reſ. ānot. præteritæ in eodem §.

4. Nota tamen quòd à delicto ſic deducto ad forum contentioſum non poteſt Epiſcopus abſoluere, neque diſpenſare etiā alibi vbi omnino ignoraretur, quia vbicunque fuerit deductum, ſimpliciter eſt deductum. Ita Palaus, *vbi ſuprà*, cum Trullench.

Quoad hoc latè in Reſ. præterita.

RESOL. XXIII.

An ſi reus à delicto deducto ad forum contentioſum fuerit liberatus, poſſit cum illo Epiſcopus vti facultate Concilij, etiamſi reus medijs deprauatis obtinuerit abſolutionem?

Et quid dicendum, ſi accuſator per annum tacuerit?

Et notatur, quod ſi poſt obtentam ab Epiſcopo abſolutionem, & diſpenſationem, exiſtente crimine occulto, idem crimen deinde detegatur, & ad forum contentioſum deducatur, diſpenſatio facta non ſolum proderit in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro externo admittenda eſt. Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 18.

§. 1. Aliqui nagatiuè reſpondent, & dicunt tale delictum non dici occultum, neque Epiſcopum vigore illius Decreti Tridentini poſſe diſpenſare ſuper ſuſpenſione; aut irregularitate ex dicto delicto ſic ad forum contentioſum deducto orta, eſto, non fuerit probatum, & ſequuta ſit ſententia abſolutoria. Quod idem videtur tenere Guttierrez *lib. 1. qq. Can. cap. 3. ad fin.* & Manuel *in ſumma 1. parte cap. 168. num. 16.* probat Garzias, quia Concilium *in d. cap. 6.* abſolutè excipit delicta deducta ad forum contentioſum, & conſequenter ſola deductio ſufficit, vt Epiſcopus vigore dicti Decreti diſpēſare non poſſit. Addit tamen idem Garzias contrariam ſententiam poſſe admitti in ſecundo caſu dicti Decreti Concilij, de abſolutione à caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; quia ibi nihil dicitur de deductis ad forum contentioſum, maximè cùm illa abſolutio detur tantùm in foro conſcientiæ.

2. Marius Alterius, *verſ. Poſtulabit*, & Suarez *de cenſ. diſp. 41. ſect. 2. num. 6.* diſtinguunt; nam vel reus in iudicium delatus fuit abſolutus à tali delicto, quia nullo modo probatum fuit, & ſic remanet occultum, ſicut prius, & poteſt Epiſcopus diſpenſare: vel fuit aliquo modo, ſeu ſemiplenè probatum, & ſic non poterit diſpenſare Epiſcopus, quia ex ſemiplena probatione in foro exteriori facta oritur publica infamia, imperfecta quidem, ſed ſufficiens, vt res non remaneat occulta, ſicut antea; & hanc opinionem videtur tenere etiam Floronus, *de caſ. reſeru. 1. parte, cap. 4. §. 2. num. 2. verſic. Excipitur autem.*

3. Sed ego puto quod finito iudicio, & lata ſententia abſolutoria poſſit Epiſcopus vi dicti Decreti diſpenſare, quia tale delictum adhuc manet occultum, & non poteſt dici deductum ad forum contentioſum cum effectu; eò quia probatum non fuit. Quod etiam verum eſſe puto, etiamſi reus mediis deprauatis obtinuerit abſolutionē ab iniecto crimine: nā etiā in hoc caſu poterit Epiſcopus vti facultate Concilij. Ita docet Caſpenſis *in curſ. Theol. tomo 2. tract. 25. diſp. 5. ſect. 17. n. 178.* Fagundez *in præcep. Eccleſ. pr. 2. lib. 8. cap. 8. n. 26. & 27.* Marchinus *de Sacram. Ord. tract. 1. parte 9. diffic. 4. num. 8.* Henriquez *lib. 14. cap. 27. num. 8.* Suarez. *de cenſ. diſp. 41. ſect. 2. num. 6.* Sanchez. *de Matr. lib. 8. diſp. 34. num. 5.* Bartholomæus à Vecchis *in Paxi Nouit. diſp. 9. dub. 16. num. 7.* Sebaſtianus à Bononia *tract. de elect. dub. 71. num. 12.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 4. diſputat. 4. puncto 3. §. 1. num. 16.* Trullench. *in Decal. tomo 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 9.* Imo Campanili *in diuerſ. iur. can. Rubr. 7. cap. 5. num. 7. & Rubr. 11. cap. 23. num. 144.* tenet quòd ſi iudicium non fuerit ſententia finitum, eò quòd accuſator per annum tacuerit; poteſt ab Epiſcopo elapſo anno diſpenſari, & ordinari. Quod notat etiam Sanctarellus *tract. de Hæreſi cap. 5. dub. 6. num. 28.* Barboſa, Trullench. *vbi ſuprà*, & Caſtrus Palaus *loco citato*, qui etiam notant, quòd ſi duo ſint conſortes criminis eiuſdem, & vnus tantùm in iudicium deferatur, alter abſolui poteſt, quia eius delictum, quatenus ab ipſo proceſſit ad iudicium non eſt delatum.

Sup. hoc infra in fine. §. 1. Reſ. 26.

Sup. hoc in Reſ. annot. præteritæ §. vlt.

4. Nota etiam contra Bonacinam *de Cenſ. diſp. 7. q. 5. puncto 1. num. 5.* & Suarez penes ipſum ſententiam noſtram eſſe veram, etiamſi delictum fuerit ſemiplenè probatum: nam adhuc manet occultum finito iudicio, & lata ſententia abſolutoria; quia vel reus abſoluitur definitiuè, & tunc nullum eſt dubium; aut abſoluitur ab inſtātia, ſeu ab obſeruatione iudicii; & tunc adhuc res manet occultas ſicut prius, etenim per illam ſententiam interlocutoriam id iudicium eſt terminatum, ac ſublata infamia ex deductione in forum orta. Hoc enim diſcrimen tantum intercedit inter abſolui definitiuè, & ſolùm ab inſtantia, ſeu obſeruatione iudicij (vt latè diſcurrit Couar. *lib. 1. var. reſol. c. 1. num. 8.*) quod in priori caſu nunquam poteſt id crimen iterum in iudicium deduci; At in poſteriori poteſt quidem ſed ex nouis indiciis, nouíſque probationibus. Quare in vtroque caſu id iudicium omnino terminatum eſt, & res in priſtinum ſtatum redacta. Ita Doctores citati, & præcipuè Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 34. num. 57.* & Boſſius, qui *n. 44.* optimè obſeruat, quòd ſi poſt obtentam ab Epiſcopo diſpenſationem exiſtente crimine occulto idem crimen deinde detegatur, & ad forum contentioſū deducatur, diſpenſatio facta non ſolùm proderit in foro conſcientiæ, vt aiunt Tolet. *in ſumma lib. 1. c. 89. num. 5.* Garz. *d. cap. 11. num. 51.* ſed à pio, & benigno Epiſcopo, aut altero Iudice etiam in ſeu pro foro exteriori admittenda eſt, ita Henriquez *l. 14. ſum. cap. 21. §. 1. littera E, in textu, & comm.* & Campanilis *d. cap. 23. num. 144.* quia (inquit Henriquez *in com.* (quod Trid. ait pro foro conſcientiæ, videtur reſtringi quantùm ad abſolutionem peccati, aut cenſuræ reſeruatæ, non autem quantùm ad diſpenſationem ſuper irregularitate, aut ſuſpenſione.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 12. §. Sed ad mediū, verſ. Obiter tamen.

RESOL. XXIV.

An ſi delictum fuerit deductum ad forum contentioſum, & probatum, poſt iudicium finitum, & delictum punitum poſſit Epiſcopus adhuc vti facultate Concilij?

Et ſi reus non fuit abſolutus definitiuè defectu probationum, ſed eductus è carcere cum onere ſe præſentandi toties quoties, an tunc Epiſcopus non poſſit vti facultate huius Decreti. Ex part.7.tr.2.Reſ.19.

Quæ nunc hic ſequentur, & in R. 1. poſt ſe §. Sed ad ... lium, & in duobus §§ ſeqq. & in om. 5. ... ex lata doctrina R. 54. §. Quoad tertium, & ſi placet lege ... per totam, & non ... bit, & ... infra in R. 34. §. vlt.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tenet Suarez *de Cenſ. diſp.* 41. *ſect.* 2. *num.* 5. Bonacina *de Cenſ. diſp.* 7. *quæſt.* 5. *puncto* 1. *num.* 6. & alij, quos ego citaui *in parte* 4. *tract.* 2. *reſol.* 97. quibus nunc addo Sanctarellum *tract. de Hæreſi cap.* 5. *dub.* 6. *n.* 29. *in fine.* & Caſtrum Palaum, *tomo* 1. *tract.* 4. *diſp.* 4 *puncto* 3. §. 1. *num.* 17. Probatur hæc opinio, quia euidés eſt, illud delictum notoriũ eſſe, & publicum; ſiquidem eſt in iudicio probatum: ea autem, quæ ſic probata ſunt, notoria ſunt, vt multis relatis Maſcard. probat *concl.* 1101. *num.* 13. & *concl.* 1296. *num.* 15. Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 36. Gloſſa 2. *num.* 44. Menoch. *de arbitr. caſ.* 116. *num.* 6. Item illud delictum eſt cum effectu ad forum contentioſum deductum; ſiquidem ibi eſt probatum, & punitum. Ergo non comprehenditur ſub hoc priuilegio. Probo conſequentiam, quia priuilegium eſt de delicto occulto, neque ad forum contentioſum deducto, cuius contra eſt tale delictum. Item abſolutio, quæ *in ſupra cap.* conceditur: eſt ſolùm pro foro conſcientiæ: at delictum ſic manifeſtum, & publicum non ſolùm indiget abſolutione pro foro conſcientiæ, ſed etiam pro exteriori. Ergo ſub hac conceſſione tale delictum non fuit comprehenſum.

2. Sed licet ſupradicta opinio ſit ſatis probabilis, contrariam etiam probabilem eſſe exiſtimo cum Doctoribus *in d. reſol.* 97. à me citatis; quibus addo Caſpenſem *in curſ. Theol. tomo.* 2. *tract.* 25. *diſp.* 5. *ſect.* 17. *num.* 116. Boſſium *de Iubileo ſect.* 1. *caſ.* 10. §. 3. *num.* 46. Sanctarell. *tract. de Hæreſi, cap.* 5. *dub* 6. *num.* 29. & me citato Marchinum *de Sacram. Ord. tract.* 1. *parte* 9. *diffic.* 4. *num.* 11. Et ratio eſt, quia intentio Concilij fuit conſeruare auctoritatem Iudici, ad quem ſpectat de delicto illo cognoſcere, & non concedere delicta publica, ad hoc vt publicum ſcãdalum caueatur; verùm in hoc euentu vtrumque damnum euitatur: Nam auctoritati Iudicis nil detrahitur, cùm iam functus ſit ſuo officio delictum illud puniendo: ceſſat etiam publicum ſcandalum punitione illa humiliter tolerata à delinquente, cùm per illam purget delictum, & ſatisfaciat Reipublicæ ex eo delicto offenſæ, ergo nil obſtabit, quominus poſſit Epiſcopus diſpenſare; & ita fuiſſe ſæpe obſeruatum in ſimili caſu, teſtatur Auila ſe vidiſſe, nempe impendi abſolutionem per Bullam ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum finito iam iudicio.

3. Vnde Ioannes Machadus *perſ. Confeſſ. tomo* 2. *lib.* 4. *parte* 6. *tract.* 12. *docum.* 4. *num.* 4. ſic ait: *Si deſpues que el delito ſe reduxo al feuro exterior, y alli ſe caſtigò, pueda el Obiſpo abſolverle, ò diſpenſar en la irregularidad que del reſultò es tambien dudoſo, y controuerſo entre los DD. Algunos ſienten que ſi porque ya entonces ceſſa la razon de la prohibicion; conviene à ſaber, que no ſe impidieſe la ſatisfacion publica con la abſolucion del Obiſpo. Otros dizen que no; fundados en que ya eſta el delito deduzido al fuero exterior, y eſto baſta, para que el Obiſpo no pueda abſolverle.* Ita ille. Igitur, vt dixi, vtramque ſententiam probabilem & tutam eſſe puto, & ita putat etiam Trullench. *in Decalogum tomo* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 4. *num.* 9.

4. Notandum eſt tamen hîc, quòd ſi reus non fuit abſolutus definitiuè defectu probationum, ſed eductus è carcere cum onere ſe præſentandi toties, quoties, tunc Epiſcopus non poteſt vti facultate huius Decreti. Ita declarauit Sacra Congregatio, quam adducit Marchinus *loco citato num.* 10. Garzias *de benef. parte* 7. *cap.* 11. *num.* 47. & nouiſſimè Barboſa *de Poteſtate Epiſcoporum part.* 2. *Alleg.* 39. *n.* 35. Sup. hoc infra in Reſ. 26 curſim in fine §. Sed contrarium.

RESOL. XXV.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate, ſi delictum fuit deductum ad forum contentioſum, & iam finito iudicio punitum?

Et quæritur, quando verò dicitur delictum deductum ad forum contentioſum, vt Epiſcopus non poſſit diſpenſare. Ex part.4.tr.2. Reſ.97.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Barboſa *de poteſtate Epiſc. part.* 2. *allegat.* 39. *num.* 35. vbi citat Guttierrez, Rodriguez, Suarez, & Bonacinam; quibus ego addo Sayrum *de cenſ. lib.* 4. *c.* 17. *num.* 23. Garſias *de benefic. tom.* 2. *part.* 7. *c.* 11. *num.* 50. Bartholomæum de Vecchis *in praxi Nouitiorum diſp.* 9. *dub.* 16. *in fine.* Ratio eſt, quia non poteſt negari quòd delictum non fuerit deductum ad forum contentioſum, nec deinde occultum, imò publicum. Nam quæ probantur in iudicio, appellantur publica. Sed Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate concedit Epiſcopis in caſibus occultis, & non deductis ad forum contentioſum, nec vllam adhibet diſtinctionem, ergo, &c. Sup hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ annot.

2. Sed ego puto contrariam ſententiam eſſe probabilem, & tutam in praxi, quam tuentur Gaſpar. Hurtado *de irregul. diſp.* 2. *difficult.* 20. *num.* 68. Sebaſtianus à Bononia *in tract. de electione part.* 2. *c.* 4. *dub.* 71. *num.* 13. Auila *de cenſ. part.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 7. Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 21. Henriquez *lib.* 14. *cap* 7. *num.* 5. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 29. *verſ.* 6. & alij. Ratio eſt, quia in dicta diſpenſatione ſuper irregularitate de qua loquimur, non turbatur tribunal iudicis quod vitare intendit Concilium Tridentinum dicta exceptione; nam intentum Concilij fuit conſeruare authoritatem iudicibus; ſed in noſtro caſu nihil authoritati detrahitur iudicis, quia iam functus eſt iudicio ſuo, ergo, &c. Deinde Concilium ideo requirit delictum eſſe occultum, vt vitetur publicum ſcandalum; ſed hoc ceſſat per punitionem factam per iudicem, humiliter toleratam à delinquente; ergo, &c. ex quibus patet reſponſio ad argumentum pro prima ſententia adductum.

3. Quando verò delictum dicatur deductum ad forum contentioſum, vt Epiſcopus non poſſit diſpenſare ſuper irregularitate, Riccius *in praxi tom.* 1. *reſolut.* 449. putat vbi primùm citatio facta fuerit; ſed tu tene dici delictum deductum ad forum contentioſum poſt litis conteſtationem. Sup. hoc ſupra magis late in Reſ. 12.

RESOL. XXVI.

An Epiſcopus vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. c. 6. de Reformat. *poſſit diſpenſare cum reo, qui accuſatus in ſuo tribunali tranſegit cum fiſco, vel cum parte?*

Et

Et deducitur, quod poſt ſententiam comdemnatoriam, finito iudicio, & reo punito abſque dubio Epiſcopus poteſt diſpenſare, niſi reus ſit infamis.

Et quid, ſi reus fuerit abſolutus etiam falſis probationibus?

Et aduertitur, quod etiam ſi iudicium non fuerit per ſententiam definitiuam, aut interlocutoriam finitum, & determinatum, ſed intermiſſum & derelictum, eo quod accuſator per annum tacuerit, poteſt Epiſcopus diſpenſare.

Idem eſt, ſi ſaltem per aliquod tempus conſtiterit actorem in probatione non progredi. Ex part. 10. tr. 12. & Miſ. 2. Reſ. 33.

§. 1. CAſus eſt practicabilis, & de illo ego ſæpiſſimè interrogatus fui: affirmatiuè reſpondet Genuenſis *in Praxi, cap.* 67. *num.*6. vbi ſic ait: Sed quid ſi aliquis non fuit abſolutus, neque condemnatus, ſed tranſegit ſeu ſe compoſuit cum Curia? Et dicendum eſt delictum non dici amplius deductũ ad Forum contentioſum, quia tranſactio imponit finem liti, & habet vim rei iudicatæ. *leg. Fratris. leg. Non minorem. C. de tranſact.* & ſufficit quod inquiſitus non reperiatur condemnatus; nec dubium eſt quòd codemnetur, dummodo tranſactio non fiat in caſu non tranſigibili; quia tunc induceret confeſſionem, & probationem delicti, *leg.* 1. & 2. vbi Gl. *ff. de his, qui ſibi mortem conſciuerunt. leg. fin. ff. de præuaricat.* Iaſon. *in leg. tranſigere, Cod. de tranſact.* & probationes, & confeſſiones factæ in iudicio, inducunt notorium. Hæc Genuenſis: & poſt illum hanc etiam ſententiam tenet Antoninus Raguccius *in Vaſ. Eccleſ. Diſcipl. tit. de Epiſcopis, quæſt.* 10. *n.*11. ſic aſſerens: Non dicitur deductum ad forum contentioſum in hoc ſenſu, ſi Reus fuerit abſolutus etiam falſis probationibus, Nauarrus *cap.* 27. *num.* 235. neque ſi non fuit abſolutus, nec comdemnatus, ſed ſe compoſuit cum Parte, & Fiſco, ſi delictum eſt tranſigibile, adhuc tamen Epiſcopus diſpenſat. Ita ille.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 22. §. Sed ego ad lin. 6.

2. Sed contrarium tenet Squillante *de Priuil. Cler. cap.* 4. *n.* 166. in fine, ſtante declaratione Sacræ Congregationis adducta à Garcias *de Benefic. tom* 2. *part.* 7. *cap.* 11. *num.* 47. vbi teſtatur, ſtatuiſſe non poſſe vti beneficio dicti Concilij Tridentini illos, qui ratione alicuius delicti non fuerunt abſoluti, neque condemnati, ſed dimiſſi cum promiſſione de ſe præſentando, cùm delictum ſit iam deductum ad forum contentioſum. Quod etiam docet Marchinus *de Sacrament. Ordin. par.* 9. *cap.* 1. *difficult.* 4. *num.* 10. vbi ſic ait: A fortiori deducitur poſt ſententiam iudicialem abſolutoriam à crimine, de quo quis accuſatus fuit, poſſe ab Epiſcopo diſpenſari, & promoueri ad Ordines. Quod eſt extra omnem controuerſiam. Verùm, ſi Reus non fuit abſolutus definitiuè defectu probationum; ſed dimiſſus cum onere ſe præſentandi toties, quoties, tunc non poteſt vti beneficio huius Canonis ex Decreto Sacræ Congregationis.

Sop. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in aliis poſitis in annot. 1. Reſ. 24. & pro vltimo contento in hoc §. in §. vlt. dictæ Reſ. 24.

3. At Aliquis in fauorem Genuenſis poſſet dicere, non deeſſe Doctores aſſerentes Reum punitum, niſi ſit infamis, poſt ſententiam elapſo ſtrepitu iudiciali ab Epiſcopo poſſe diſpẽſari, & ad ordines euehi. Ducor; quia licèt huiuſmodi delictum ſit publicum, & deductum ad forum contentioſum, tamen non generauit infamiam, vt ſupponimus. Cur ergo arceri debet ab Ordinibus Sacris? Nam intentio Concilij fuit, limitare Epiſcopis hanc facultatem diſpenſandi in caſibus ad forum contentioſum deductis, ne iudicium ſæcularium, vel Eccleſiaſticorum authoritas diminueretur, vel perturbaretur: ſed finito ſtrepitu iudiciali, & delicto punito, ceſſat omnis occaſio perturbationis, ergo liberum erit Epiſcopo diſpenſare, & ordinare, ſi ita expedire iudicauerit. Et pro hac ſententia plures adduxi *in part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 97. quibus nunc addo me citato Marchinum *vbi ſuprà, num.* 11. & me etiam citato Martinum de San Ioſeph *in Mon. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 20. *de Pœnitent. num.* 9. vide etiam Sanctarellum *de Hær. c.* 5. *dub.* 6. *n.* 68.

4. Itaque ſi poſt ſententiam condemnatoriam finito iudicio, & Reo punito poteſt Epiſcopus diſpenſare ſecundum ſententiam ſupradictorum Auctorum; idem dicendum videtur in caſu noſtro: nam per tranſactionem cum Parte vel Fiſco iudicium eſt finitum, & ſtrepitus iudicialis ceſſauit: ergo ceſſat omnis occaſio perturbationis: ergo liberum erit Epiſcopo, ſi vult, cum dicto Reo diſpenſare, ſi delictum non generauit infamiam. Verùm Tu cogita: nam Ego obſeruo, quòd illud caput 67. in quo Genuenſis docuit hanc ſententiam in editione Romana 1609. poſtea in alia editione Ramana anno 1638. non fuit impreſſum; forſitan quia docebat hanc doctrinam, & alia, quæ etiam mihi non placent.

5. Notandum eſt tamen hìc obiter quod ex Campanili, & Bonacina, & Boſſius *de Iubilæo, ſect.* 1. *caſ.* 10. §. 3. *num.* 43. aduertit, quod etiamſi iudicium non fuerit per ſententiam definitiuam, aut interlocutoriam finitum, & terminatum, ſed intermiſſum, & derelictum, eò quod accuſator per annum tacuerit, poteſt Epiſcopus diſpenſare. Et hoc idem ait Barboſa in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *num.* 37. ſaltem ſi poſt aliquod tempus conſtiterit Actorem in probatione non progredi.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 23. §. Sed ego prope finem.

RESOL. XXVII.

An Epiſcopi poſſint abſoluere à caſibus occultis vigore Decreti Concilij reſeruatis Papæ poſt dictum Concilium per nouas Conſtitutiones. Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 20.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Floronus *de Caſ. reſeru. part.* 1. *cap.* 4. §. 22. *num.* 5. Garzias *de Benef. part.* 11. *cap.* 10. *n.* 122. & 123. & alij. Et ratio eſt, quia noua Conſtitutio abſolutè reſeruando cenſetur derogare Concilio, cuius (inquit idem Garzias) non eſt neceſſaria expreſſa derogatio, maximè in lege contraria. Tum quia ita declarauit Gregorius XIII. quæ declaratio ſic habet; Quærentibus, an hoc decretum locum habeat in caſibus poſt Concilium Tridentinum ex noua lege Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. S. D. N. Gregorius XIII. audit relatione Congregationis non habere locum reſpondit.

Sup. hoc infra in Re 60. § 1. a te mediu curſim in verſ. Tua denique, in tom. 1. 5. Reſ. 23 penult. & vlt. & hic i frà lege d ctrinam Reſ. 31. ſigt ter duabu vlt. lin. §. Sed vide per totam

2. Ego contrarium teneo quando in noua Conſtitutione non adeſt clauſula ſufficienter derogans huic Decreto Concilij. Ita tenet Bonacina *de Cenſ. diſp. quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 1. Mazuchellus *tract. de caſ. reſeru. diſp.* 2. *cap.* 2. *difficult.* 1. *num.* 24. Peregrinus *tract. de Duello, quæſt.* 33. *num.* 5. Boſſius *de Iubileo ſect.* 1. *caſ.* 10. §. 5. *num.* 249. Gauantus *in Man. Epiſ. ver. Abſolutio, numer.* 4. Suarez *de Pœnit. diſput.* 30. *ſect.* 2. *num.* 12. 13. & 14. Probatur hæc opinio, quia licèt Concilium verbo præteriti temporis vtatur, extenditur tamen etiam ad futura propter naturam legis, cuius eſt proprium comprehendere futura, vt habetur *cap. fin. de conſ.* & *ibid.* Doctores, & confirmatur ex *l. Ariani C. de hæreticis*, vbi habetur legem ſemper eſſe in viridi obſeruantia, & ſemper loqui: Concilium autem Generale vim legis habet, tum quia Concilium concepit Epiſcopis dictam facultatem generaliter, non diſtinguendo inter reſeruationes præteritas, & futuras; ergo genera

generaliter, non diſtinguendo inter reſeruationes præteritas, & futuras; ergo generaliter eſt intelligendum, *leg. pretio, ff. de publ. in rem. act. & cap. ſolitæ, §. fin. de maior. & obed.* Tum quia facultas abſoluendi quæ datur in Iubileis extenditur ad peccata futura. Tum quia Concilium in dicto Decreto ponit regulam generalem circa reſeruationes Pontificias, vt nimirum intelligantur de criminibus publicis, non verò de occultis cum limitatione in eodem decreto poſita. Tum demum, quia tam in reſeruatis, quàm in reſeruandis, eſt eadem ratio abſolutionis, ſi ſunt occulta, ac proinde debet in vtriſque eſſe eadem legis diſpoſitio; cur enim minor erit Epiſcoporum auctoritas in nouis reſeruationibus, quàm in antiquis? Ad declarationem verò S. Pontificis reſpondet de illa non conſtare authenticè; vel debere intelligi, quando noua Conſtitutio in reſeruatione apponeret Clauſulam ſufficientem exprimentem derogationem dicti Decreti Concilij Tridentini. Hinc quæritur.

RESOL. XXVIII.

An ſi quis ex aliquo iuſto impedimento non poſſit Romam perſonaliter adire pro abſolutione à Summo Pontifice obtinenda, teneatur per epiſtolam recurrere ad Pœnitentiariam, vel poſſit ab Epiſcopo abſolui?

Et an ſi impedimentum non ſit futurum perpetuum, Epiſcopus debeat abſoluere ad reincidentiam?

Et in textu huius Reſolutionis explanantur cauſæ, pro quibus impeditus adire Pontificem poſſit abſolui ab Epiſcopo à cenſuris, ſuſpenſionibus, &c. Ex p. 7. tr. 10. & Miſc. 1. Reſ. 23.

[Left margin, partly cut off: ...p. hoc le... doctrinã ...eſ. not. ſeq. omnium ...eſolutio... ...m eius ...notatio... ...m, & do... ...rina reple... ...ris pro ...ultis quæ ...rca hoc ...ntingere ...ſſunt. ... pro con... ...nto à lin. §. 2. huius ...eſ. pro ...ittendo ...ocurato... ...m, nec epi... ...olam, in ...m. 1. tr. 5. ...eſ. 16. & in ...iis eius ...imæ & ſe... ...ndæ an... ...ot.]

§. 1. TEneri recurrere ad ſacram Pœnitentiariam docet nouiſſimè Pater Thelaurus *in praxi de pœnis p. 1. c. 24. §. Reſponſeo tertio, verb. Amplia tertiò*, ſed citat Barboſam & Bonacinam.

2. Ego verò negatiuæ ſententiæ adhæreo quam ex Henriquez tuetur Auila *de cenſ. part. 2. cap. 7. diſputat. 1. dub. 6.* aſſerens, quod qui impeditus eſt ire perſonaliter Romam, non tenetur mittere Procuratorem pro abſolutione, nec Epiſtolam. Et ideò apponam etiam hic verba Ludouici Caſpenſis *in Curſu Theologico tom. 2. tract. 25. diſput. 2. ſect. 12. n. 134.* ſic aſſerentis. Ab excommunicatione reſeruata poteſt abſoluere reſeruans, vel eius ſucceſſor, vel ſuperior, vel habens poteſtatem delegatam, vel priuilegia; Epiſcopus verò ex Tridentino poteſt abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ, quando delictum eſt occultum, imò quando eſt publica excommunicatio, & excommunicatus eſt impeditus, ita vt non poſſit recurrere ad Papam, ex *cap. De cætero, de ſentent. excommun. c.* & ita tenet Nauarr. *cap. 27. n. 9.* Hæc autem impedimenta ſunt. Primò periculum mortis in itinere. Secundò infirmitas longa, etiamſi periculoſa non ſit, ex *cap. De his, & cap. Quamuis.* Tertiò paupertas, nemo enim tenetur mendicare, vt ad Curiam vadat pro abſolutione, niſi aliàs mendicus eſſet, tunc enim ire tenetur, niſi fortè mendicando ſe, vxorem, atque filios aleret, & ad hanc paupertatem reducitur obligatio alendi vxorem, filios ac familiam proprio labore. Quartò, ætas ſiue ſenilis, ſiue puerilis, ſiue in puberibus. Quintò, ſexus fragilitas, vt fœmina cuiuſcumque conditionis. Sextò, qui ſui iuris non eſt, ſed alteri adſtrictus, vt filiusfamilias, & ſeruus qui Papam adire non poſſunt, ſine præiudicio parentis, vel domini. Septimò, curam animarum, vel temporale dominium habentes quando timetur quod per abſentiam oues, aut vaſalli detrimentum patiantur. Octauò, debilitas in viris delicatis qui labores itineris ſuſtinere non valent, ſiue etiam debilitas in membris, vt cœcus, & claudus; ſiue quodlibet aliud impedimentum, quod arbitrio prudentis legitimum iudicetur. Et hæc omnia conſtant ex variis iuribus in quibus ſic decernitur. Adde contra Nauarrum *num. 89.* quòd ſi excommunicatus impeditus eſt ex ſupradictis cauſis adire Papam, non tenetur adire Legatum, vel alium habentem priuilegium Papæ ad abſoluendum, ſed ſatis eſſe non poſſe adire Papam, vt ab Epiſcopo abſolui poſſit, quia nullibi ampliùs requiritur vt poſſit Epiſcopus abſoluere: niſi quòd non poſſit Pontifex adiri. Hucvſque Caſpenſis.

Sup. hoc pro Legato in to. 1. tract. 5. Reſ. 16. §. Secluſa, per totum, & lege etiã Reſ. not. 1. dicti §. Et pro primo contento in hoc §. vlt. ibidem, §. verum, & ſeqq. & pro cautione iuratoria in tom. 5. tr. 1. Reſ. 204. §. 1. poſt medium, verſ. quodomnis, & in aliis §§. eius annot.

3. Nota tamen hanc doctrinam procedere in aliis Cenſuris, videlicet ſuſpenſionis, & Interdicti: Et ſi impedimentum non ſit futurum perpetuum, Epiſcopus debet abſoluere ad reincidentiam, id eſt cum cautione iuratoria, vt cum primùm potuerit comparere coram Sum. Pontifice, mandatum Apoſtolicum recepturus, aliàs reincidat eo ipſo; ſi autem impedimentum eſt perpetuum abſolutè & ſimpliciter abſoluat.

RESOL. XXIX.

An Epiſcopus vigore dicti Decreti poſſit abſoluere ab excommunicatione contracta ob delictum occultum duelli contra Bullam Clem. VIII. Ex p. 7. tract. 2. Reſ. 21.

Sup. hoc in to. 7. tr. 1. ex doctrina Reſ. 264. in fine verſ. ſed quidquid, & in alia Reſ. eius primæ not. & in to. 4. tr. 3. ex lata doctrina Reſ. 40. & aliarum eius primæ annot. ſignanter in §. 7. Item poſſe, curſim ad medium.

§. 1. VIdetur negatiuè reſpondendum ex clauſula derogatoria Conſtitutionis Clem. VIII. quæ eſt *in verſ. ipſas verò ciuitates*, &c. ibi, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibus perſonis, &c. Sed reſpondetur, quòd in clauſula derogatoria nulla fit mentio de Conc. Trid. & ad reuocandam dictam facultatem requiritur, vt ſpecialis mentio fiat de illo, vt communiter docent DD. teſte Couarr. *in lib. 4. variarum reſolutionum, cap. 16. num. 6. verſ. Item Decretales Epiſt. in fin.* Emanuel Roderic. *in ſuis quæſtionib. Regular. tom. 1. q. 8. art. 10.* & Sanchez *de Matrim. tom. 3. lib. 8. diſp. 35. n. 17.* & ita obſeruauit Sixtus V. in ſua Bulla contra Clericos malè promotos, & quotidie obſeruant Pontifices in Bulla Cœnæ Domini.

2. Sed adhuc obſtare videtur declaratio quædam Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium ad interpretationem Concil. Trid. deputata, quam refert Steph. Quaranta *in ſum. Bullarij verb. Confeſ. in fin.* Cum enim Sixt. V. facultatem conceſſiſſet Patribus Congregationis Oratorij S. Mariæ in Vallicella de Vrbe, vt qui ex ipſis præuio examine ad audiendas in ipſa Vrbe Confeſſiones à Vicario approbati fuerint, extra eandem Vrbem abſque alio examine de licentia tamen Ordinariorum locorum Confeſſiones liberè audire valeant, in partibus præcipuè Neapolis fuit in dubium reuocatum priuilegium prædictum ſub prætextu, quòd non contineat præciſam derogationem, neque mentionem faciat aliquam Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 15.* quo cauetur ne quis abſque propriorum Diœceſanorum examine audeat Confeſſiones audire, ideò prædicti Presbyteri Congregationis Oratorij ſupplices deſiderabant ſuper hoc reſponſum, an fuerit neceſſaria derogatio ſacri Concilij Tridentini.

3. Cenſuit Sacra Congregatio, ſi huiuſmodi priuilegium fuerit, vt proponitur à Sede Apoſtolica conceſſum, vtique omnino eſſe obſeruandum, quamuis nullam derogationem, aut mentionem Conc. Trid. contineat. Hæc ille. Ecce quomodo nulla

mentio ſit facta Concilij Tridentini, & tamen dicitur eſſe reuocatum.

4. Sed reſpondetur, quòd licèt in dicto priuilegio non adſit clauſula ſpecialis derogatoria dicti Concilij, ſed tantùm clauſula generalis; tamen quando Pontifex diſpenſat in ſpeciali, & certo caſu contra Concilij Generalis prohibitionem, non requiritur ſpecialis derogatio dicti Concilij, quia cùm clauſula generalis prædicta nequeat vera reddi niſi in eo ſolo caſu contra Concilij prohibitionem, debet hæc generica derogatio reputari pro ſpecifica, & expreſſa, aliàs nullius eſſet momenti. Ita docet Loaces *de Matrim. Regis Angliæ*, *dub.*16. *num. vn.* & Iaſon *in l.*2. *ff. de lib. & poſthum.* vbi multa cumulat; quos refert, & ſequitur Sanchez *de Matrim. tomo* 3. *lib.*8. *diſp.*35. *num.*10. Et hac ratione forſan adducta Sacra Congregatio cenſuit prædictum Priuilegium eſſe obſeruandum: Vnde nihil obſtat contra ea, quæ in ſuperiori Reſol. docui.

5. Dicendum eſt igitur hodie Epiſcopos non obſtante Conſtitutione Clem. VIII. poſſe abſoluere vigore Decreti Concilij Tridentini ab excommunicatione occulta Duelli. Et ita tenet Bonacina *de Cenſ. diſp.*1. *quæſt.*3. *punct.*1. *n.*1. & Peregrinus *tract. de Duello*, *quæſt.*33. *num.*1. quidquid in contrarium aſſerat Marchinus *de Sacramento Ordinis*, *tractat.*1. *part.*9. *cap.*3. *num.*8.

RESOL. XXX.

An Epiſcopus vigore huius Decreti poſſit abſoluere à cenſura occulta contracta ex Bulla Pij V. & Greg. XIII. ob ingreſſum Monaſterij Monialium?

Et an Epiſcopus vigore Concilij poſſit abſoluere à ſuſpenſione, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas intra clauſtra, ſi ſit occulta, quod idem dicendum eſt de Prælatis Regularium?

Et an fas ſit Epiſcopis, vel Prælato Regulari abſoluere Monialem ſibi ſubditam, quæ è ſuo Monaſterio ad malum finem egreſſa eſt, dummodo delictum ſit occultum? Ex part.7. tract.2. Reſol.22.

Sup. hoc in Reſ.ſeq.& in to.4. tr.3. ex lata doctrina Reſ. 40. & aliarum eius primæ not. ſignanter in eius §. Ex his infertur, curſim ad medium, & in tom.7. tr.1. Reſ. 246. §. vlt. ad medium.

§. 1. Negatiuam ſententiam nominatim contra me docet Barboſa *de Poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 39. *n.*45. cui adde Chapeauillam *de caſ. reſeru. c.*41. *q.*3. *diffic.*2. Zecchium *de caſ. reſeru. caſ.*10. *n.*1. Graffium *in Praxi lib.*1. *cap.*5. *num.*7. Gauantum *in Manual. Epiſc. ver. Abſolutio*, *num.*15. Alzedum *in praxi Epiſc. parte* 2. *cap.*6. *num.*21. & 22. & alij; quia aſſerunt ſic declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem; & quia reſeruatio dictæ cenſuræ emanauit poſt Concilium Tridentinum.

2. Sed ſi de tali Declaratione conſtaret authenticè, ego illi omnino adhærerem, dum tamen non conſtat, puto contra Barboſam ſententiam quam ego olim docui eſſe ſatis probabilem, & illam præter Bonacinam, & Beiam tenet nouiſſimè Boſſius *de Iubileo ſect.*1. *caſ.*10. §. 5. *n.*154. & Mazuchellus *tract. de caſ. reſeruatis*, *diſſ.*2. *cap.*2. *diffic.*1. *num.*24. & alij penes ipſum, quia in Bullis Pij V. & Gregorij XIII. non reuocatur facultas de qua loquimur, conceſſa Epiſcopis in Concilio Tridentino, & ita ait Boſſius in Praxi obſeruatur ab Epiſcopis abſoluentibus quando ingreſſus in Monaſteria Monialium eſt occultus.

Sup. hoc in tom.7. tr.1. Reſ. 246. §. vlt. ad medium.

3. Nota etiam hìc obiter cum Sanchez *in ſum. tomo* 2. *lib.* 6. *cap* 17. *num.* 41. poſſe Epiſcopos vigore Concilij abſoluere à ſuſpenſione, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas intra clauſtra ſi ſit occulta, quod idem dicendum eſt, de Prælatis Regularium. Et ratio eſt, quia Epiſcopi, & Prælati regulares virtute Tridentini *d. ſeſſ.*24. *cap.*6. habent facultatem abſoluendi à quibuſuis caſibus occultis, ſuſpenſionibus, & irregularitatibus occultis: ſed hanc facultatem nullum ius nouum, vel abſtulit, vel moderauit, aut limitauit: ergo pari modo fas erit Epiſcopo, vel Prælato regulari abſoluere Monialem ſibi ſubditam, quæ è ſuo Monaſterio ad malum finem egreſſa fuit, dummodò delictum ſit occultum: tum quia Monialis eſt priuilegiata, quæ nequit Papam adire, vt abſoluatur, exemplo fœminæ Clericum percutientis: tum, quia Epiſcopi, & Prælati regulares virtute Tridentini, vt ſæpe dictum eſt, generalem habent facultatem abſoluendi à quibuſcumque caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis.

RESOL. XXXI.

An ingredientes ſepta Monaſterij Monialium, & cum ſacra Virgine inceſtum committentes, ſi caſus ſit occultus, poſſint ab Epiſcopo abſolutionem excommunicationis obtinere?

Et an poſſint ſupradictam abſolutionem obtinere à quocumque Confeſſario vigore Bullæ Cruciatæ? Ex parte 2. tractatu 16. & Miſc. 2. Reſol. 33. aliàs 35.

§. 1. Negatiuè reſpondent Chapeauilla *tract. de caſ. reſer. c.*14. *q.*3. *diffic.*2. Iacob. de Graffis *in pract. lib.*1. *c.*5. *n.*17. Zecchius *de caſ. reſer. caſ.*10. *n.*1. Aloyſius Riccius *in praxi tom.* 1. *reſol.* 544. *n.* 5. cum aliis. Et ita aſſerunt reſpondiſſe ſacram Cardilium Congregationem. Et ratio eſt, quia reſeruatio huius excommunicationis fuit publicata, & facta poſt editum Concilij Trident. Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ not. Sup. hoc latè ſuprà in Reſ. 27. & in aliis eius annot.

2. Sed contrariam ſententiam in terminis noſtræ Bullæ docet Homobonus de Bonis *in exam. Eccleſ. part.*1. *tract.*7. *c.*17. *quæſt.*26. *& in tract. de ſtatibus part.*1. *cap.*22. Zerola *in praxi Epiſ. part.*1. *ver. Moniales*, *quæſt.*8. Sanchez *in ſum. tom.*2. *lib.*6. *c.*15. *n.*76. vide etiam P. Peregrinum *tract. de duello*, *quæſt.*37. *num.*3. & Suarez *in* 3. *diſput.*30. *ſect.* 2. *n.*12. & 13. & alios. Et ratio eſt, quia cum in reſeruatione huius excommunicationis non efficiatur mentio de Concilio Tridentino, non cenſetur illi derogatum, ex communi Doctorum ſententia, quia decreta alicuius Concilij generalis, ita matura deliberatione ſancita ſunt, vt videantur continere vim clauſulæ derogatoriæ ad alia decreta poſteriora contraria, niſi de illis ſpecificam faciant mentionem, vt docet Henriquez *lib.*7. *cap.*26. *num.*3. Viualdus *in Candel. part.*3. *c.*12. *num.*22. vide etiam Menoch. *vol.*3. *conſ.*294. *num.*11. & 12. Gutierrez *in lib. nemo poteſt. de legat.* 1. *n.*173. Caualc. *part.*1. *decal.*29. *num.*16. Couar. *l.*4. *var. c.*16. Pariſium *lib.* 2. *conſ.*2. *n.*30. & alios. Sup. hoc in tom.9. tr.7. Reſ.114. §.1. paulo poſt medium, à verſ. & quidem, & lege doctrinam alterius §. Et perpetuò eam in proprio tene.

3. Dicendum eſt igitur, Epiſcopum vigore Concilij Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. poſſe abſoluere ab excommunicatione dummodo ſit occulta, contracta ex ingreſſu ad Monaſteria Monialium contra prohibitionem Gregorij XIII. quod etiam poteſt facere Confeſſarius vigore Bullæ Cruciatæ.

Sup. hoc in tomo 4. tr.3. Reſ. 40. in principio §. Ex his infertur, &c.

RESOL. XXXII.

Quidam hæreticus externus, ſed occultus impetrauit in foro conſcientiæ abſolutionem ab hæreſi Romæ à quodam Pœnitentiario Summi Pontificis, modò vult ſacros Ordines ſuſcipere; quæritur primò, an propter illam hæreſim incurrerit irregularitatem?

Secun

[illegible], an poſſit Epiſcopus diſpenſare vigore Concilij Tridentini, [illegible] cap. 6.

Et an etiam, quando non ſunt irregulares, & inhabiles ad Officia, qui ex hæreſi [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] ad [illegible]. Ex [illegible] [illegible] Reſol. 24.

§. 1. **A**D primum affirmatiue reſpondet Azorius part. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 13. & cap. [illegible] q. 8. Bonacina [illegible] num. 6. Suarez num. 4. Sanchez num. 2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] num. 20. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] num. 79. & alij. Ratio eſt, quia [illegible] [illegible] non ſequuntur ad irregularitatem, cum ipſa [illegible] [illegible].

2. Quando autem ipſi ſunt [illegible], non [illegible], vt [illegible] [illegible], ſed [illegible] eſt eſſe [illegible]. Hæc ſententia eſt [illegible] probabilior, vt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] num. 11. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & alij.

3. Sed tota difficultas eſt in ſecundo quæſito, de quo [illegible] [illegible] fui. Nam quidam Theologus Societatis IESV, ad quem etiam hoc caſus [illegible], negatiue reſpondit. Probabat enim [illegible] per Concilium Tridentinum Epiſcopis conceſſam eſſe per Bullam Cœnæ [illegible], & ſic [illegible] Epiſcopi modo non poſſunt vigore Concilij abſoluere ab hæreſi occulta, ergo neque diſpenſare ſuper irregularitate ex ipſa hæreſi occulta contracta. [illegible] [illegible] ex [illegible] Clemen. VIII. apud Azorium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Greg. XIII. apud [illegible] Epiſcopum non poſſe in hoc caſibus diſpenſare, in quibus eſt illi prohibitum abſoluere, nam maiora illis [illegible] prohibentur, quibus prohibita ſunt minora. Cum ergo Epiſcopo prohibitum ſit abſoluere hæreticos, prohibitum etiam eiſdem diſpenſare in irregularitate, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] hanc ſententiam [illegible] [illegible] [illegible] R. R. P. P. tenet, & docet Suarez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] num. 2.

4. Sed ego his non obſtantibus contrariam ſententiam teneo, & [illegible], quam docet Sanchez in ſumm. tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 18. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Bulla Cœnæ [illegible] [illegible] facultatem abſoluendi, at de diſpenſatione nullum verbum. Cum ergo ſint res diſtinctæ, & independentes, non eſt [illegible] [illegible] [illegible] ex vna ad alteram. Nec obſtant ea, quæ in contrarium adducuntur. Nam [illegible] Bullam Cœnæ non eſſe [illegible] Epiſcopis [illegible] [illegible] Concilij. Sed quicquid ſit de hoc, ego concedendo maiorem, nego conſequentiam, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

contraria non eſt, imò fauet noſtræ ſententiæ. Nam [illegible] [illegible] [illegible] eſſe abſolutionem, quam diſpenſationem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eſſe prohibitam abſolutionem, [illegible] [illegible]. At non contra [illegible], [illegible] abſolutione [illegible] [illegible] [illegible], non prohiberi diſpenſationem, quod eſt minus, quod eſt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & alios qui [illegible] [illegible] [illegible].

5. Notandum verò Conſeſſarijs circa præſentem materiam, quod Azorius part. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 8. [illegible] [illegible], qui de hæreſi [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hanc irregularitatem, [illegible] [illegible] [illegible] de hæreſi [illegible] [illegible]. Sed contrarium eſt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & alios. Neque enim ſunt irregulares, neque inhabiles ad officia & beneficia. Nam cum [illegible] hæreſis non eſſe [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

RESOL. XXXIII.

An Epiſcopus vigore huius Decreti poſſit diſpenſare in irregularitate [illegible] [illegible]?

Et an non ſolum poſſit Epiſcopus diſpenſare quantum ad vſum Ordinum iam ſuſceptorum, ſed et etiam ad nouos Ordines [illegible] poſſit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? Ex [illegible] [illegible] Reſol. 25.

§. 1. **N**Egatiuam ſententiam docet Suarez, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quam me [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & Barboſa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] neque ex Bulla Cœnæ, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem conceſſam Epiſcopis per Tridentinum [illegible] [illegible] [illegible], ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2. Nec valet dicere quod in noſtra ſententia Bulla Cœnæ [illegible] Epiſcopis facultatem abſoluendi de hæreſi occulta, ergo etiam [illegible] [illegible] facultatem diſpenſandi ab irregularitate. Nam reſpondeo negando conſequentiam, non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Qui non poteſt abſoluere, non poteſt diſpenſare, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible], cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de hæreſi [illegible] [illegible] per Bullam Cœnæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quia [illegible] [illegible] [illegible].

3. Quæ omnia ita vera ſunt, vt Epiſcopus non ſolum diſpenſare valeat in hoc irregularitate quoſcumque Clericos, etiam Diaconos, quoad vſum ad [illegible] Ordinum iam ſuſceptorum, nam hanc facultatem [illegible] [illegible] Tridentinum habebant Epiſcopi, *ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*. Sed etiam vt ad nouos Ordines [illegible] poſſit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] poſt [illegible] [illegible], & de [illegible] [illegible] Summi Pontificis [illegible] [illegible] [illegible]

ſolutos. Nam omnem hanc facultatem habent Epiſcopi à Trident. *d. ſeſſ.24. cap.6. de reformat.*

RESOL. XXXIV.

An dato, & non conceſſo, quod iudex propter ſententiam ſanguinis, morte etiam non ſequuta, incurrat irregularitatem, poſſit obtinere diſpenſationem ab Epiſcopo? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta ex homicidio voluntario omnino occulto?

Et docetur, quod per homicidium omnino occultum, & quod nulla ratione probari poſſit in iudicio, neque in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſſione ipſius occiſoris, nulla incurritur irregularitas.

Et quæritur, an ignorantia inuincibilis excuſet ab irregularitate proueniente ex homicidio voluntario?

Et an homicidium factum ex rixa repentina inducat irregularitatem diſpenſabilem ab Epiſcopo.

Ex quo ſequitur, an ſi aliquis committeret homicidium in Eccleſia ex aliqua rixa repentina, gaudeat eius Immunitate?

Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitatibus deductis ad forum contentioſum poſt punitum iudicium, reum punitum, & pœnitentia peracta? Ex part.12. tr.3.& Miſc. Reſ.6.

§. 1. IN Epiſtola quadam quæ ex Germania ad me miſſa fuit extabat etiam hoc, & alia dubia, de quo infra, & reſponſio prioris pendet ex illa quæſtione an Epiſcopus vigore Concilij Tridentini poſſet diſpenſare in irregularitatibus contractis ex defectu lenitatis, & ex homicidio iuſto, & affirmatiue reſpondet nouiſſimè amiciſſimus, & doctiſſimus pater Ioſeph Ianuarius *de caſ. reſer. tom. 2. reſol.70. num.1.2. vt ſic ait.* Et quia *in Concil. Trident. ſeſſ.24. de reform. cap.6.* habemus, quod Epiſcopus non poteſt diſpenſare in irregularitate occulta, proueniente ab homicidio voluntario, &c. quod idem eſt, ac homicidium illicitum, intentum, & volitum in ſe, ſecundum Nauarr. *cap.72.num.*240. Couarr. *Clem. ſi furioſus part. 2. in init. & §. 1. num. 2.* & nonnullos alios D. D. quos refert in irregularitate proueniente ex homicidio licito, & facto authoritate legitima, & iuſta cauſa; ſic irregularitas proueniens ex defectu lenitatis eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo, tam in ordine ad iudices, quam in ordine ad alios miniſtros; tale enim non dicitur delictum, nec eſt contra ſextum præceptum, vt patet. Ita Ianuarius. Vnde Pater Hieronymus Garſias *in Polit. Regul. tom.2. tract.10. difficul.6. dub. 6. punct. 4. num. 61.* ſic aſſerit. *Eſtando en el derecho antiguo; y en la explicacion que haze el Concilio Tridentino, muy probable es, que pueden los ſeñores Obiſpos à ſus ſubditos, y los Prelados de la Religion à los ſuyos por derecho comun deſpenſar en la irregularidad, que reſulta del homicidio voluntario iuſto, ſea ſe qualquiera, aſſi oculto como notorio; y tieniendo expreſſamente Caietano* in Summa verb irregularitas in fine *y le ſiegue Navarro* in Manual. cap.27. num.240. verſ.3. vota, & *verb.* vota, *aunque en el* num. 194. & 118. *auia dicho lo contrario. Ambos Rodriguez, Manuel, y Geronymo Toledo, Miranda, Covarruvias, Campanilus, Roccus Pallancus, Sa, Medina, y otros que refieren, y ſiguen Candidus* vbi ſupra *hablando de los Prelados de la Religion, Barboſa* in Paſtor. part. 2. allegat. 39. num.47. & de iur. Eccleſ. cap. 11. citato num. 153. *& in Collecta Concilij* ſeſſ. 24. cap. 5. de reformat. num.31. *Marchino* vbi ſupra num. 5. *y la tiene por probable Diana* 4. part. tractat. 2. reſolut. 69. & 70. *Leſana* cap.18. cit. num.43. *Fr. Iuan. de la Cruz* in director. part. 2. de irregul. dub. 9. concluſ.1. *Vitaldus* in ſuo Candelabro aureo part. 2. titul. de irregul. §. de diſpenſ. num. 316. *y en el* num. 327. *dize que aſſi ſe reſoluto en la ſacra Penitentiaria: es tambien eſta opinion muy conforme a lo que dize S. Thom.* 1. 2. quæſt. 88. artic. 6. ad 3. *donde prueba con S. Auguſtin, que el Iuez, ni el Advogado, no ſe dizen homicidas, en ſus ſentencias juſtas: pruebaſe eſta concluſion, lo vno del derecho antiguo, y lo otro del nuevo, que es el Concilio. Del viejo, ò antiguo ſe prueba; por que el derecho antiguo, concedia a los Obiſpos, que diſpenſaſſen en el homicidio injuſto, quanto a obtener beneficio ſimple, con ſer tan atroz; luego mas avia de conceder; reſpeto del homicidio juſto. Pues ſolo ſe les prohibio el voluntario injuſto, luego es viſto conceder les la diſpenſacion del homicidio voluntario juſto, quia exceptio firmat regulam in eodem genere: Verdad es que eſta la coſtumbre en contrario de pedir diſpenſacion al Papa: Però como dize bien Miranda* tom. 2. 2. quæſt. 8. artic. 8. *eſto no quita la probabilidad deſta opinion porque lo hazen ad maiorem animæ quietem.* Hæc omnia Pater Garcias loco citato. Idem docet Antonellus *de Regim. Eccleſ. lib. 2. cap. 8. num. 16.* & idem docet ſapientiſſimus, & nunquam ſatis laudatus meus Caramuël *in Theol. Regul. part. 2. cap. 12. 196. & 197.* vbi extendit hoc ad Regulares ſic itaque aſſerit. *Gregorius XIII. conceſſit Reformatori Generali Obſeruantiæ Hiſpaniæ, & Abbatibus particulare Priuilegium, vt diſpenſent in irregularitate, & ſuſpenſione qualicumque excepta illa; quæ procedit ex homicidio voluntario: quo etiam Priuilegio fruuntur Abbates illi omnes, qui Bullam participationis habent.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in aliis eius primæ not.

Reſ.1. hic citata hanc ſequetur, ſecunda vero hic eſt infra Reſ.38.

Sup. hoc pro Prælatis Regularibus in Reſ. ſeq. §. Quid & in aliis not primæ præcitati §. & pro exteris Confeſſariis Regularibus in tom 5. tr.5 Reſol.88. §. Quod autẽ & in aliis eius annot.

2. *Infertur, ergo ex vi huius Priuilegij diſpenſationem poſſe concedi, quibuſcumque Iudicibus, & Iuſtitiæ Miniſtris, cuicumque Chirurgo, vel Medico. Imò cuicumque militi ſi in bello iuſto militauerit, omnes iſtæ conſequentiæ illatæ ſunt olim in ſimilibus caſibus à Caietano in Summa verb. irregularitas, Armilla ibidem. Couarruuias in Clement.* ſi furioſus de homicid. 2. part. §. 3. num. 7. Nauarrus *cap.27. num.240. ſubſcribit citatus Villaluba, & ordinis Diffinitores.* Hucvſque Caramuël, ſed ego alibi pluries de hac quæſtione egi, & negatiuæ ſententiæ tanquam probabiliori adhæſi, & nunc etiam adhæreo, vnde reſcripſi ad amicum interrogantem ex Germania diſpenſationem ad irregularitatem ex defectu lenitatis non ab Epiſcopo, ſed à Summo Pontifice petenda eſſe. Vide Eſcobar *in Theol. moral. tom.1. lib.7. ſect.2. preuerb.51. num.616.* & alios communiter.

Alibi pluries in duabus Reſ. ſeqq. & in aliis earum primarum notationum & ſecundarum

3. Secundum dubium à me propoſitum in dicta Epiſtola erat an Epiſcopus poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta ex homicidio voluntario omnino occulto? difficilis ſane quæſtio: & ad illam affirmatiuè reſpondet Hieronymus Garſia *vbi ſupra in politica Regulari tom. 2. tract. 10. difficult.6. dub. 5. punct. 4. num.29.* vbi ſic ait. *Lo primero que Alfonſo Coſtro* lib.2 de lege pœnali cap.vltimo verſ 3. *dixo que el homicidio omnino oculto, que no ſe puede provar con teſtigo alguno, que no tiene irregularidad anexa, y riferiendo eſta opinion Miranda* in Manual. tract. 2. quæſt. 8. art. 10. *la esfuerça tanto con apoyo del derecho, y de lugares del miſmo Concilio, que viene à concluyr con eſtas palabras: hæc ſententia non eſt omnino improbabilis, neque in*

Sup. hoc ſecundo vſque ad §. Tertium huius Reſ. hic infra ad medium §. Verum ego huius Reſ. lege inferius doctrinam Reſol.49. aliarum eius primæ not. & ſi infra videbis prius Sed ego huius Reſ. alias Reſ. §§. eius n

notationis facilli.ne hanc quæſt. terminare poteris.

in conſcientia videtur damnandus qui eam fuerit ſecutus, etſi contraria ſit probabilior.

4. *Però ſeaſe lo que fuere deſta probabilidad, por lo menos es comun opinion, que en el homicidio omnino oculto dicho, y à fortiori en la mutilacion de miembro, pueden diſpenſar in foro interiori los Señores Opiſpos, y los prelados de la Religion, aſſi lo tienen Navarro, Covarruvias, Rodriguez, Fr. Iuan de la Crux: y otros, que refieren, y ſiguen Villabos*, vbi ſupra tract.21. diffic.9. num.10. *Lezana* tom. 1. c. 18. num.44. *Diana* 4 part. tract. 2. reſolut. 87.& par. 7. tract.11 *Bordonus* in Conſil. Regular. Reſolut. 11. num.4. *Machado* tom.2. lib 5 par. 3. tract.2 docum. 6. num. 2. *Miranda proxime citatus; la razon es, por que el Concilio no hà innovado en eſte caſo, coſa alguna, que ſolo abla en los lugares arriba citados del homicidio que ſe puede probar, y duyir ſe al fuero contencioſo. Pero Peyrinis* tom. 1. *ſuorum Priuilegiorum* Conſtitut.2. Iulij II. §.29.num. 204. *limita eſta Dotrina, y dize que no ſe hà da entender del que matò. per inſidias per induſtriam aſaſinos, aut ex propoſito; por que aſſi lo eſpecifica el miſmo Concilio, en la* ſeſſ. 14. cap. 7. *Con eſtas palabras. Qui ſua voluntate homicidium perpetrauit etiam ſi crimen id, nec ordine Iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit. Con todo eſto veo que los Dotores citados, no reparan en eſto, ante queren aunque no ſe entiendan eſtas palabras del omnino occulto.* Ita Garſias.

Quæ hic eſt in tom.5. tr. 6. Reſ.10. & lege ibi etiã Reſ 11. & alias eius ſecundæ not. & ibi in tr.5. Vide doctrinam Reſ. 37 & in tom. 7. tract 1. lege Reſ. 292. & alias eius primæ not. & in omnibus pro regatis Regularibus intellige.

5. Sed audiamus in re tam graui etiam verba Fratris Bruni Chaſſaingh. *de Priuileg. Regul. tract.* 4. *cap.* 4. *propoſ.* 1. ſic itaque aſſerit. *Si confeſſarius regularis poteſt diſpenſare ſuper irregularitate homicidij voluntarij, omnino occulti: vt autem ſoluatur notandum eſt duobus modis homicidium dici occultum vno modo, quod ita occultum eſt, vt à nemine poſſit in notitiam hominum adduci, niſi à ſolo occiſore, ſecundo modo, quod poteſt per alium aut alios ad notitiam hominum venire: oppoſito quidam reſpondent per tale homicidium omnino occultum non induci irregularitatem, hæc ſententia eſt multum probabilis, quam vide apud Mirandam* de Miniſtr. Gener. iuriſdict. quæſt.8. art. 10. *& ideo occiſorem non indigere diſpenſatione. Sed quia contraria eſt probabilior, & communior, idcirco reſpondetur iuxta eam poſſe confeſſarium antedictum diſpenſare ſuper dicta irregularitate primo modo occulta, quoniam Epiſcopus poteſt ſuper illa diſpenſare, vt tenent Couar. Abbas, Caſtrenſ. & Angelus à citato Miranda allegati, & Bannes* ſecunda ſecundæ quæſtione 40. artic. 2.dub.4. *Viualdus & alij, ſed confeſſarius Regul. eadem quoad hoc facultate poſſet, ac Epiſcopus, ergo id ſimiliter poteſt.*

6. *Nec obiiciam Tridentinum vetare, & prohibere Epiſcopo diſpenſare ſuper irregularitate homicidij, voluntarij occulti: nam reſpondebitur Concilium loqui de homicidio non omnino occulto: ſed tantum de illo, quo ad iudicium, & notitiam hominum deduci poteſt, & probari, vt optimè reſpondet in eadem materia citatus Miranda: nec refert, quod illud homicidium voluntarium ſit iuſtum, vel iniuſtum, quia in vtroque eſt par ratio.* Huc vſque Chaſſaingh, cui adde nouiſſime Ianuarium *de caſ. reſeru. parr.* 2. *reſolut.* 70. *num.* 112. qui citat Couarruuiam.

ap. hoc omicidio mnino occulto, &c. pra ad medium §.ſecũdũ. huius Reſ. & in tom.5.tr.5.

7. Sed ego quid verò in hac quæſtione ſentiam dicam breuiter, homicidio omnino occulto quod probari non poſſit nullam incurri irregularitatem, etiam præter DD. citatos tanquam probabile admittit Poſſentius *Recollect. qq. moral miſcellan. pro Regul. ſubſect.*5. *num.* 16. Rodriguez *tom.*1. *quæſt.* 34. *artic.*7. & idem videtur ſentire doctiſſimus Andreas Mendo *in Bullam Cruciat. diſp.* 37. *cap.* 6. *num.*70. vbi contrariam ſententiam vocat tantum communiorem, & veriorem. Item clarè ſentit Pellizzarius *in Manu. Regul. tom.*2. *tract.*9. *cap.*3. *ſect.*4. *num.* 140. ait probabile eſſe non incurri irregularitatẽ per homicidium omnino occultum, quod ſcilicet nulla ratione probari poſſit in iudicio, neque in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſſione ipſius occiſoris: & probat. tum ex *cap. ex tenore de temp. Ordin.* vbi ait Alexand. III. Veruntamen quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit, non debet aliqua ratione prohibere (eſt autem ibi ſermo de delicto digno degradatione) tum quia irregularitas incurritur ſolum in caſibus expreſſis; in nullo autem iure expreſſum eſt, quod per delictum omnino occultum incurratur irregularitas: nã iura quæ dicunt irregularitatẽ incurri, quando culpa latet, vel quando delictũ eſt occultũ, non loquuntur de delicto, quod ſit omnino occultum; imo Concil.Trid. *ſeſſ.*14. *de reform.c.*6. quod poſſunt adduci in contrarium, loquitur de homicidio occulto, quod ſcilicet non ſit probatum in iudicio, ſed poſſit probari aliquo modo publicum, non autem de homicidio, quod ſit omnino occultum de quo loquitur Rodriguez, tum quia excommunicatus aut ſuſpenſus ex delicto omnino occulto tenetur abſtinere ab vſu ordinis ne ſe prodat, vt dicunt omnes, teſte Nauarr. *cap.*27. *num.*259. ſicque conſtat Eccleſiam nolle pœnam externam infligere ob delictum omnino occultum, licet enim excommunicatio incurratur ſtatim ob delictum omnino occultum exterius commiſſum quoad priuationem ſuffragiorum, quæ eſt occulta aut ſecreta, at non incurritur, quoad communicationem exteriorem, & participationem Sacramentorum, cum in tauliacuſ excommunicatus poſſit ſe ingerere, ne prodat, ac infamet. Hæc omnia Pellizzarius.

lege doctrinã Reſ. 137. & in tom.7. tr.1. ex Reſ. 294.§. ſed Pater. ad medium, à verſ. putat probabile. & ex Reſ. 295.§. verum ad medium, verſ. Hæc ſententia.

8. Verum ego exiſtimo prorſus contrariam ſententiam tenendam eſſe quam ſimiliter olim docui, & nunc etiam doceo, aſſero itaque ex rationibus, & Authoribus à me alibi adductis homicidium penitus occultum inducere irregularitatem; concedo tamen probabiliter ſaltem ſpeculatiuè loquendo cum citatis Doctoribus quibus adde Nicolaum Brauum *in tract. Monaſt.cap.*15.*num.* 4. & Ludouic. Bail, *de triplici examine in addit. de cenſ. cap.* 23. Epiſcopum; & Superiores Regulares poſſe diſpenſare ſuper dicta irregularitate, dummodo ſit prorſus occulta, & non poſſit probari in foro exteriori, fateor tamen nihilominus negatiuam ſententiam eſſe probabiliorem, & in praxi omnino ſequendam. Vide Fragoſum *de Republic tom.*2.*lib.*8.*diſp.*18.*§.*9.*n.*5.

Docuit præter doctrinã §.præcedentis, & ſupra prope finem §.Infertur ergo. huius Reſ. in Reſolutionibus & §§. not. prætéritæ. Et pro ſeqq. vide Reſ. & §§. poſitos, ſupra in not. §. Secundũ. & §.Pero, huius Reſ.

9. Sed obiter ego quæro an ignorantia inuincibilis excuſet ab irregularitate proueniente ex homicidio voluntario? ſententiam affirmatiuam probabilem eſſe in Suarez, & aliis putat Garſias *in Polit. Regul.num.*2. *tract.*10. *diffic.*6. *punct.* 1. *num.*2. quibus non abhortet nouiſſimè noſter Pater Verricelli *tract. de Miſſion.tit.*25. *quæſt.* 280. *num.*7. *& ad cap. cum illorum de ſenten. excommunic.* reſpondent, quod ibi Pontifex loquitur de ignorantia craſſa, & ſupina. Sed hæc quidem opinio coniuncta cum altera de homicidio penitus occulto, de qua paulo ante diximus, ſi eſſet tanquam probabilis adtenda miniſtri Datariæ, & Pœnitentiariæ pro diſpenſationibus in dictis irregularitatibus parum laborarent, nam plura homicidia committuntur penitus occultè, & quæ probari non poſſunt, & plura quando committuntur, licèt illa perpetrantes ſciant eſſe peccatum, neſciunt tamen inuincibiliter continere pœnam irregularitatis, & liberi eſſent à petendis diſpenſationibus, quod ego dixi in noſtro caſu, negandum omnino eſſe puto.

Sup. hac ignorantia inuincibili in tom.5 tr.5. Reſ.4.5.6. & 7 & ibi in tr.1. Reſ.32. & in tom. 2. tr. 5. Reſ. 241. & in tom. 4. tr. 8.Reſ.104. §. vltim. per totum.

Sup. hoc latè infra in Reſ.45.46. 48.48. & hic infra in §.verum his huius Reſ.

10. Tertium dubium, an homicidium factum ex rixa repentina inducat irregularitatem diſpenſabilem ab Epiſcopo? aſſerunt aliqui eſſe homicidium caſuale, ſi quis rixa, quæ repente ſuboritur, alium occideret, adhuc intendens occiſionem, dum tamen antecedenter ad rixam animum occidendi non habuiſſet, ſed ex Patre Suarez aſſerit Pater Andreas Mendo. *in Bull. Cruc. diſp.37.cap.6.num.67.* hanc eſſe nimiam ampliationem, & extenſionem. Homicidium caſuale eſt, quod non fit ex propoſito: hoc eſt, ex voluntate occidendi: in caſu autem præſenti ille homo directè habet occidendi voluntatem, quæ ſtat cum contentione repente ſuborta, & hanc ſententiam docet etiam nouiſſimè Theodorus Amydenius *de Stylo Datariæ, lib. 1. cap. 13. num. 16.* ſic aſſerens, Hinc alia declaratio exponens verba non ex propoſito,&c.Quod illa verba ad homicidium illud, quod rixa committitur nullo modo extendi poſſunt, quod enim non fit caſu, vel vim repellēdo à contrario ſenſu fit ex propoſito: igitur,qui in rixta occidit, cum armis rem gerat, quibus vt plurimum fit occiſio, ac proinde non caſu, ideſt, non præter intentionem occidat, erit homicida voluntarius, etſi non præmediatè homicidium commiſerit. Adeo vt Doctores occidentem in rixa paſſim homicidam voluntarium appellent, & Io. Andreas & Hoſt. *in cap. de infantibus extra: de his qui fil. occid.* cenſent Patres calore iracundiæ filios occidentes voluntarios eſſe homicidas: quod titulus ipſe demonſtrat, dum dicitur, tales ſponte occidere, id ipſum ſtylus Signaturæ Pœnitentiariæ comprobat, quæ cum iis velut cum homicidis voluntariis agit, non niſi de licentia Sanctiſſimi diſpenſando. Verum tamen eſt digniores eſſe venia, quam illos qui præmeditatè occidunt. Hucuſque Amydenius.

11. Probari poteſt hæc opinio à ſimili; nam Gregorius XIV. ſtatuit ne committentes homicidia intra Eccleſiam gauderent eius immunitate. Quærunt D.D. an ſi aliquis committeret homicidum in Eccleſia ex aliqua rixa inopinata, gauderet immunitate, & negatiuè reſpondet. Ita amiciſſimus, & doctiſſimus ciuis meus Pater Tancredi *de Relig. tract.1. lib. 4.diſp.8.quæſt 5. num.18.* Ianuarius *de caſibus reſeru. tom.1.reſolut.64.num. 27.* Bonacina *diſput. 2. quæſt. 3. punct.26.§.7 num 1.* Farinacius *in append. cap. 6. num.229.* & ex noſtris P. Delbene *de Immunit. tom. 2. cap. 16. dub. 19. ſect.4.n.2.* nam Gregorius XIV. in ſua Bulla ſequitur abſolutè, & non diſtinguit inter homicidium ortum ex rixa, vel ex condicto ſui, & in noſtro caſu Concilium loquitur abſolutè, de homicidio voluntario, & non diſtinguit ſi proueniat ex rixa inopinata, vel non. Ergo.

Sup. hoc in tom.9. tr.1. ex Reſ.28.§. ſed quid dicendum, ſi quis. & in Reſ.75.& 76.

12. Verùm his non obſtantibus non de ſunt Doctores aſſerentes Epiſcopum poſſe diſpenſare, non ſolum in irregularitate orta ex homicidio caſuali, vt dictum eſt, ſed etiam ex homicidio volito, non ex conſilio aut matura deliberatione facto? ſed ex repentina ira, vel rixa. Ratio ſumitur ex illis Concilij verbis ſupra allegatis: cum qui per inſidias, aut per induſtriam occiderit Proximum de altari euelli debeat. Item illis: ſi vero homicidium non ex propoſito, ſed caſu, &c. Ergo vt Epiſcopus diſpenſare in hac irregularitate nequeat, Concilium requirit, vt homicidium fit factum animo deliberato: Ergo ſi per ſubitam rixam contingat, Epiſcopus diſpenſare poterit ſi delictum ſit occultum, & non deductum ad forum contentioſum vel ſi fuerit deductum, iam ceſſarit ſtrepitus iudicialis: & ita hanc ſententiam tenent Auila, Rodriguez, Peyrinus, Coninch, Machadus, & Marchinus, à me alibi adductus, quibus nunc addo Hieronymum Garſiam *in Politic. Regul. tom.2. tract.10.difficult.6. dub.5. punct.3. num. 16.* vbi aſſerit; *Pueden aſſi miſmo los dichos diſpenſar en el homicidio occulto voluntario cometido, no de propoſito, ni con penſada deliberacion, ſino ex motu repentino iræ, vel rixæ. La raſon ſe toma del miſmo Concilio, pareando el. cap.6. de la ſeſſ.24. con el cap.7. de la ſeſſ. 14. donde ſe exceptua el homicidio voluntario no como quiera, ſino el cometido por inſidias, aut ex propoſito, luego en eſto mueſtra el Concilio, que ſolo pretende exceptuar el homicidio, que ſe haze con animo deliberado, y conſultado, y no el que ſe commette de repente movido de vna colera repentina.* Ita ille cui adde nouiſſimè me citato Antonellum *de Regim. Eccleſ. lib.2. cap. 8. num. 13* & me citato Squillante *de Priuil. Epiſc. part. 3. cap.8. num. 13.* Ad rationem vero ſuperius adductam reſpondeo plures Doctores docere contrariam ſententiam. Ita me citato docet Angelus Donatus *de Aſylis Reſolucion. 112.* & alij.

Sup. hoc in Reſolutionibus not. primæ poſt præteritam huius Reſ.

Alibi in Reſolutionibus poſitis in an-

not.5. Tertii huius Reſ.

13. His itaque ſuppoſitis ex ſupractis opinionibus, ego puto priorem negatiuam eſſe, probabiliorem, ſecundam verò affirmatiuam ſua non carere probabilitate.

14. Quartum dubium an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitatibus deductis ad forum contentioſum poſt finitum iudicium, reum punitum, & pœnitentia peracta? Aliqui affirmatiuè reſpondent, & ita præter Henriquez, Auilam, Reginaldum, & alios à me alibi adductos tenet nouiſſimè Ludouicus Buil. doctor Pariſienſis, qui edidit eruditum opus de Triplici examine *in append. de cenſ.§.14.* vbi ſic ait: *Dubitatur etiam de irregularitate orta ex iis, quæ deducta ſunt ad forum contentioſum. Intelligendum vero eſt Epiſcopum non poſſe diſpenſare, quandiu viget accuſatio & litis proſequutio: Nam ſi terminatum ſit iudicium & reus ſatisfecit pœnam delicti luens, aut ſuſtinens, poterit per Epiſcopum diſpenſari; Nam intentum Concilij fuit ſeruare iudicum authoritatem, quæ tota, & integra ſeruata eſt, vbi reus pœnam ſuſtinet:* Ita ille cui etiam nunc adde doctum Patrem Ioſephum Ianuarium *de Caſ. reſeru. par.2. reſolut. 70. num. 103.* & me citato Garſiam *in Politic. Regul. tom.2. tract. 10. difficul. 6. dub.5. punct. 2. num. 17.* & me citato Martinum de Sancto Ioſeph *in mon. Confeſſ. lib. 1.tract.20. de Pœnit.num. 9.* & me citato iterum Garſiam *Theolg. moral. tract. 1. diſput.1. dub.3. punct. 5. num. 17.* & me citato Andream Mendo *in Bull. Cruc. diſput. 23. cap. 6. n.71.* Idem docet Antonius Eſcobar. *in Theol. moral. tractat. 4. exam. 6. cap.5. §.6. num. 155.* Fragoſus *de Repub. Chriſt. tom. 2. lib. 8. diſput. 18. §.4. num. 55.* Antonius Franciſ. *in paſtor. tract. 1. quæſt.2. num. 25.* Chaſſaingh *de Priuileg. Regul. tract. 2. cap. 1. prop. 7.* Vnde ex his apparet quam immeritò hanc ſententiam quidam Religioſus his diebus vocauerit improbabilem. Et hæc omnia in reſponſionem, ſupra dictorum dubiorum, quæ ex Germania propoſita mihi fuerunt nouiſſimè reſcripſi.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 24. & in alcius primæ annot.

RESOL. XXXV.

An irregularitas contracta ex defectu lenitatis ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo, vel Prælato Regularium?

Et an Commiſſarius Cruciatæ poſſit in prædicta irregularitate diſpenſare? Ex part. 4. tractat. 2. Reſ. 69.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docent penes Barboſam *vbi infrà*, decem Doctores, quibus ego addo Præpoſ. *in 3. part. quæſt. 5. de irregularitate, dub. 13. num. 111.* Mauritium Alzedo *in praxi*

Sup. hoc in Reſ præteri ta & in Reſ ſeq. & infra in Reſ.38.

in Reſ. eius primæ annot. & in tom. 5. tr. 5. Reſ. 80. §. vltim. & in Reſ. 88. §. ſed dato. & ſeqq. ſed lege eã per totam, & in Reſ. 89. prima, §. ſed quis, poſt medium.

praxi Epiſc. part. 2. cap. 6. num. 46. Franc. Leo. *in Theſaur. fori Eccleſ. par. 2. cap. 8. num.* 32. Petrum Cornejo *in 3. part. D. Thomæ tract. 5. de irregul. diſp. 11. dub. 3.* Bonacinam *de cenſ. diſp. 7. quæſt. 4. punct. vlt. num. 13.* Hurtadum *diſp. 2. de irregul. diffic. 20. num. 66.* Auilam *part. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 1.* Bannez *in 2. 2. quæſt. 64. art. 8. part. 2. in fin. dub. 2.* Tanner. *in 3. par. 6. quæſt. 10. dub. 11. num. 113.* quia in Concilio Trident. ſolùm conceditur irregularitas ex delicto; ſed hæc irregularitas non eſt ex delicto. ergo, &c.

2. Non deſunt tamen DD. affirmatiuam ſententiam tenentes, vt Emanuel Rodriguez, Couarr. Campanili, Viualdus, Medina, quos citat & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part. 2. allegat. 39. num. 47.* quibus ego addo Nouarium *in nouo iure Pontif. concluſ. 8. num. 3.* Prazam *de delictis lib. 1. cap. 1. num. 11.* Emanuël Sà *ver. irregularitas ex occiſione licita, n. 5.* & Hieronymum Rodriguez *in compend. qq. regul. reſol. 81. num. 3. & reſol. 52. num. 22.*

Sup. hoc in Reſ. 2. not præteritæ, §. it. & in Reſ. 1. poſt eius medium, & in Reſ. 6. §. ſed quis, & ſic infra in Reſ. 39. §. 2. ante mediũ, verſ. qui me citato, & pro confeſſariis regul. in to. 1. tr. 5. Reſ. 88. §. Quod item. &c. Sup. hoc in tom. 4. tr. 3. lege Reſ. 134. & 135. & in tom. 5. tr. 5. Reſ. 89. prima §. ſed quis, paulo poſt initiũ.

3. Quid ego ſentiam dico breuiter. Secunda opinio eſt probabilis, ſed prima eſt probabilior & ſequenda. Verùm quoad Prælatos Regulares puto ſecundam opinionem tenendam eſſe, nam, vt affirmat Auila *part. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 1. concluſ. 2.* Caietanus *in 2. 2. quæſt. 64. art. 8. ad 2.* Mercerus *de Sacram. in 3. part. D. Thomæ quæſt. 24. dub 9 in fine.* & alij, qui habet priuilegium diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepta bigamia & homicidio voluntario, poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis. Sed tale priuilegium habent Prælati Regulares circa ſuos ſubditos, ergo; & ita in terminis noſtram ſententiam tenet Villalobos *tom. 1. tractat. 21. difficul. 28. num. 10.* Filliucius *tom. 1. tract. 19. cap. 10. num. 282* & nouiſſimè Lezana *in ſumma quæſt. regular. cap. 18. num. 43.* niſi tale priuilegium fuerit conceſſum viuæ vocis oraculo. Hinc obſeruat Auila *loco citato*, & optimè, quòd Commiſſarius Cruciatæ poteſt in dicta irregularitate ex defectu lenitatis diſpenſare, quia in eius commiſſione dicitur, *& ſuper quacunque alia irregularitate, quæ non procedat ex homicidio voluntario*, quod eſt valde notandum.

RESOL. XXXVI.

An Epiſcopus vigore Concilij Tridentini poſſit diſpenſare in irregularitate contracta à miniſtris iuſtitiæ ex defectu lenitatis?

Et notatur poſſe Prælatos Regulares diſpenſare in irregularitate contracta ex defectu lenitatis circà ſuos ſubditos. Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 26.

prima Reſ. citata in lin. huius textus nec eſt eſ. Antecedens, & lege alias Reſ. & ſ. eius primæ not. ſecunda vero eſ. hic eſt infra prima poſt ſeq. & lege etiam aliam eius primæ not.

§. 1. EGo *in part. 4. tract. 2. Reſolutione 69. & 70.* plures Doctores adduxi negatiuam, & affirmatiuam ſententiam ſequentes; & ideò me etiam citato ſic aſſerit nouiſſimè Machadus *de perfecto Confeſſ. tom. 1. lib. 1. part. 3. tract. 18. docum. 8. n. 2.* [*Començando pues por los Obiſpos, digo, que es queſtion gravemente controverſa entre los Dotores, ſi puedan diſpenſar en la irregularidad, que, ex defectu lenitatis, contraen por cauſa del homicidio juſto los juezes, y demas miniſtros de juſticia, acuſadores, teſtigos, &c. y los demas de que hemos tratado, que concurren, y cooperan al homicidio juſto. Eſta queſtion es tan dudoſa; por no aver Derecho que la determine: que viene à ſer comun contra comun. Si bien mas recebida la negatiua, la qual tienen Navarro, Suarez, y mas de veynte Autores; fundados en que la facultad, que el Concilio Tridentino concede à los Obiſpos para que puedan diſpenſar en las irregularidades ocultas, y no deduzidas à juyzio, ſe entiende en aquellas, que provenien de alguna culpa; pero no en las que nacen de defetos, y acciones inculpables, como ſon las que contraen los miniſtros de juſticia, acuſadores, teſtigos, &c.*

2. La parte affirmatiua defienden Cayetano, Barboſa, y otros Claſicos Autores; fundados tambien en la miſma facultad, que el Concilio concede à los Obiſpos, para que puedan diſpenſar en todas las irregularidades, que nacen de delitos occultos, excepto el homicidio voluntario. De manera, que no ſiendo homicidio propiamente (ſegun conſto de dotrina de San Auguſtin, y Santo Thomas,) el que es juſto, juzgan, que por eſta razon podran diſpenſar en el los Obiſpos] Ita ille.

3. Puto igitur vtramque ſententiam ſatis probabilem eſſe. Et ratio affirmatiuæ ſententiæ deſumitur ex hoc Decreto Concilij, vbi conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario. Atqui homicidium ex defectu lenitatis non dicitur propriè homicidium: homicidium enim eſt factum iniuſtum lege humana, & diuina prohibitum, vt ex S. Auguſtino *lib. 1. de libero arbitrio, c. 4.* tradit Sanctus Thomas *2. 2. q. 64. art. 6.* Ergo Epiſcopus in homicidio iuſto poterit diſpenſare. Et ita hanc ſententiam me citato tanquam probabilem admittit etiam nouiſſimè Stephanus Baunius Societatis IESV *in Theol. moral. tom. 2. tractat. 11. q. 59. §. dico ſexto, ver. Et tamen contraria opinio.* Sup. hoc in Reſ. præterita. §. Quid. & in aliis eius annot. primæ dicti §.

4. Nota tamen hic obiter cum Caſpenſi *in Curſu Theologico tom. 25. diſput. 5. ſect. 13. num. 94.* poſſe Prælatos Regulares diſpenſare in irregularitate contracta ex defectu lenitatis circa ſuos ſubditos quod ego alibi ſatis probaui.

RESOL. XXXVII.

Quidam miniſter iuſtitiæ ex timore cuiuſdam Magnatis non impediuit homicidium ab illo perpetratum, quare quæſiuit à me, an ſuper irregularitatem contractam poſſit diſpenſationem obtinere ab Epiſcopo vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. c. 6.

Ex quo curſim inferuntur alij diuerſi caſus, videlicet pro Medico, Rege, Gubernatores ſubditis, cuſtodibus viarum, Domino, patre, marito, tuto, curatore, pædagogo, Aduocato, Procuratore; & teſte; pro quolibet eorum eſt difficultas in textu huius Reſolutionis, an incurrant irregularitatem pro homicidio, vel mutilatione ſequuta ex eorum omiſſione, negligentia, & iniuria. Ex p. 10. tr. 11. & Miſ. 1. Reſ. 20.

§. 1. COmmuniter Doctores aſſerunt: ſi teneris ex iuſtitia homicidium impedire, te irregularem fore, non impediendo, cùm poſſis. Sic Nauarrus, *cap. 27. n. 231. & 233.* Henriquez. *l. b. 24. c. 12. numer. 10.* Manuël Rodriguez, *verb. irregularitas, cap. 178. concl. 4. & 5.* Suarez *diſp. 46. ſect. 4. num. 3. & 5.* Auila *7. par. diſp. 6. ſect. 2. dub. 7. concl. 1. & 2.* Toletus, *lib. 1. c. 83. num. 4.* Bonacina, *de irregularitate, diſp. 7. q. 4. punct. 8. num. 37.* & alij apud ipſos. Et probatur; quia cauſa moralis es homicidij; vt dicitur *in cap. Non inferenda & cap. Qui poteſt. 23. q. 3.* ibi. *Qui poteſt obuiare, & perturbare peruerſos, & non facit; nihil eſt aliud, quàm fauere impietati eorum: neque caret ſcrupulo ſocietatis occultæ qui manifeſto facinori deſinit obuiare.* Et *in cap. vlt. eiuſdem cauſæ, & quæſtionis*, dicitur, *Qui deſinit obuiare, cùm poſſit, conſentit.*

Sup. hæc doctrina in to. 5. tr. 5. Reſ. 110 à lin. 5. verſ. infertur, & late in Reſ. 133. & etiam pro multis perſonis deſignatis in hoc textu.

2. Ex his infertur primò irregularem fieri Medicum, publico, vel particulari ſtipendio conductum; ſi eius omiſſione, negligentia, aut ignorantia infirmus moriatur; vnde talis dicitur à Medico occidi; argumento, *Omnis abſit: diſtinct.* 50. Et ratio eſt, quia ratione ſtipendij tenetur ex iuſtitia. Quod etiam procedit, quamuis Medicus infirmum deferat, eò quòd mercedem ei non ſoluit; quia poſtquam ſemel curam infirmi ſuſcepit, perſeuerare tenetur: nam contractus, qui in initio ſunt voluntarij, poſt factum ſunt neceſſarij: & præcipuè cùm poſt infirmi conualeſcentiam, vel mortem poſſit ſtipendia, & ſumptus exigere. Neque excuſatur ex copia aliorum medicorum, qui vocari poſſunt; niſi ipſe alium æquè peritum aduocet, quem pro ſeipſo ſubſtituat. Nec ſimiliter excuſabitur, ſi infirmus nolit ei obedire; licet enim, tunc peccet ægrotus nolendo medicamenta ſumere, vnde ſi moriatur ſibi ſoli debet imputari: quia tamen in hoc caſu tenetur Medicus inuitum curare; in culpa erit ſi, inuito ægroto, Medicus opportuna non dederit ex Gloſſa, *in principio, diſtinct.*83.

3. Infertur ſecundò; irregularem etiam eſſe Regem, & Gubernatorem, ob cuius omiſſionem, & incuriam ſubditus occiditur, aut mutilatur; cùm lege iuſtitiæ teneatur eum defendere. Et idem erit de ſubditis, qui ratione ſubiectionis, ſuperiores ſuos defendere tenentur, ſi eos occidi permittant: argumento *cap. Rege, cap. Adminiſtratoris* 23. *quæſt.* 5. eſt ergo de iure iurando *cap. de form.* 22. *quæſtion.*5. Idem dico de illis, qui ſtipendio aſſumpſerunt cuſtodiam viarum; ſi culpabiliter viatorem occidi, aut mutilari permittant. Similiter eſt irregularis, qui ex promiſſione ſe obligauit ad defendendum alterum, ſi eius defenſionem omittat, & ille occidatur; quod eſt intelligendum de obligatione mercenaria, quia ſi obligatio liberalis ſit, aut iactatoria, irregularis non erit; quia hæc non inducit obligationem ex iuſtitia ſed ad ſummum ex fidelitate. Idem eſt dicendum de domino erga ſeruum, patre erga filium, marito ergo vxorem, tutore erga pupillum, curatore erga minorem, pædagogo erga paruulum, ſi moriantur, eò quòd eis debita alimenta non adminiſtrent.

4. Infertur tertiò, idem eſſe dicendum de aduocato, ac procuratore aſſumptum patrocinium doloſè deſerentibus: ſi reus ob talem deſertionem morte puniatur: imo etiam erunt irregulares ſi patrocinium non deſerentes, ob eorum tamen ignauiam, vel imperitiam in defendendo, reus occidatur. Et idem eſt de teſte in iudicium legitimè adducto; ſi veritatem taceat, & ob eius ſilentium reus morte puniatur.

5. His tamen non obſtantibus probabiliter aliqui opinati ſunt, non impedientes homicidium, non incurrere irregularitatem, etiam ſi ex iuſtitia teneantur illud impedire; quia Textus in contrarium, vbi ſuprà, adducti, loquuntur tam de obligato ex iuſtitia quàm ex charitate. Tum & præcipuè, quia eſto non impediens maleficium, cùm poſſit; fauere dicatur, & in illud conſentire: non tamen fauet directè, & propriè, ſed interpretatione iuris. Ideoque *in leg. Quid ergo verſ. Certè. ff. de his qui notantur infamia* dicitur de hoc omittente, Quodammodo feciſſe videtur: quaſi non perfectè fecerit. *Et in Regul. qui non fecit* 164. *ff. de Regulis Iuris. Qui non fecit quod non facere debet, videtur facere aduerſus ea, quæ non facit.* Expende, non dixiſſe Textum abſolutè, *facit*: ſed, *videtur facere.* Verùm, ſtando in ſententia affirmatiua communi, Reſpondeo ad caſum propoſitum non impedientem homicidium, ad quod tenebatur ex iuſtitia; ſi ex timore hoc fecit, poſſe de irregularitate incurſa diſpenſationem ab Epiſcopo obtinere. Et ita hanc ſententiam docet Caſtrus Palaus, *tom.6. diſp.6. punct.* 15. §... *num.*6. vbi ſic ait: Supereſt dubium, An irregularitas, quæ contrahitur ob non impediendum homicidium, cenſenda ſit irregularitas, ex homicidio voluntario, vel caſuali? Breuiter reſponde; id ſumendum eſſe ex intentione qua moueris ad non impediendum. Si enim ex odio in perſonam non impedis; manifeſtum eſt, te eſſe irregularem ex homicidio voluntario; quia ea omiſſione vis eius mortem euenire. Si autem non ex odio in perſonam, ſed ex alio reſpectu, ſcilicet ex humano timore, negligentia, aut auaritia ceſſas homicidium impedire; nullatenus cenſendus es irregularis ex homicidio voluntario, ſed caſuali; quia præter tuam voluntatem euenit. Ita ille, qui citat Suarez, & Bonacinam, quibus ego, vt dixi, adhæreo.

RESOL. XXXVIII.

An irregularitas orta ex homicidio iuſto ſit per Epiſcopum diſpenſabilis?

Et an Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper irregularitate prouenienre ex bello iuſto? Ex part.4.tr.2. Reſ.70.

§.1. NEgatiuè reſpondet Gauantus *in enchirid. Epiſcopor. ver. irregularitas, numer.* 105. Alzedus *in praxi Epiſcop. part.*1. *cap.*6. *num.*46. Guttierrez *in Can. quæſt. lib.*2. *cap.*6. *num.*170. Cornejo *vbi infra.* Molina *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſput.*79. *num.*8. Filliucius *tom.* 1. *tranct.*19. *cap.*10. *num.* 281. & alij communiter. Ratio eſt, quia Concil. Trident. *in ſeſſ.*24. *capit.* 6. tantùm concedit Epiſcopis facultatem diſpenſandi in irregularitate ex delicto. Aliqui tamen aſſerunt Epiſcopum poſſe diſpenſare in irregularitate iuſtæ occiſionis, quia hoc conceditur Epiſcopis in dicto loco Concilij, dum excipitur homicidium voluntarium nam ibi ſub nomine homicidij volunrarij excipitur tantùm occiſio hominis iniuſta, prohibita in quinto præcepto Decalogi, & ideo hanc ſententiam tenet Barboſa *de poteſtate Epiſcop. part.*2. *allegat.* 39. *num.*47. Bannez in 2.2. *quæſtion.* 40. *articul.*2. *dub.* 4. Medina *in ſumma part.*1. *cap.* 12. §. 12. Campanili *in diuer. iur. Can. rubr.* 11. *cap.*23. *num.*138. Hieronymus Rodriguez *in compend. quæſt. regular. reſolut.* 81. *numer.*3. Nouarius *in iure nouo Pontif. concluſ.*81. *num.* 3. & Ioan. de la Cruz *in director. part.*2. *irregular. dub.*9. *concluſ.*1. probabilem eſſe docet, licèt, & meritò, *in concluſ.*2. negatiuam ſententiam tanquam probabiliorem teneat. Verùm ego puto Prælatos Regulares abſolutè poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper irregularitate prouenien te ex bello iuſto, vt tenent Filliucius *loco citato*, & Hieronymus Rodriguez *in compend. quæſtion. regular. reſolut.*52. *numer.*23. quia ſub nomine homicidij voluntarij, vt ſuprà dictum eſt, & obſeruat in ſpecie Vega *en eſpejo de curas tom.* 2. *cap.*12. §. 32. *numer.* 325. & alij, non includitur homicidium iuſtum, *como* (ait ipſe) *el echo por los miniſtros de Iuſticia vel echo por los ſoldados en guerra juſta.* Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos tenet etiam Petrus Cornejo *in* 3. *part. D. Thomæ tractat.*5. *de irregul. diſputat.*13. *dub.*3. *quæſt.*2.

Sup. hoc in Reſ.ſeq. & ſi placet lege ſupra doctrinã nam Reſ.35. & aliarũ eius primæ not. & infra in Reſ.50. vide à lin.7. ante finem.

Sup. hoc & ſeq. in hoc §. ſupra in Reſ. 35. §. vlt. & in aliis eius annot. primæ dicti §.

RESOL.

RESOL. XXXIX.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare vigore huius Decreti in irregularitate contracta ex homicidio in bello iuſto?

Et docetur Prælatos Regulares, qui habent priuilegium diſpenſandi, excepta irregularitate orta ex homicidio voluntario, poſſe etiam diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio in bello iuſto, & ex alia ex defectu lenitatis incurſa à Miniſtris Iuſtitiæ. Ex part.7. tract.2. Reſol.27.

§. 1. ALiqui affirmant, aliqui negant Doctores quos ego adduxi *in part. 4. tr.2. reſol. 70.* Et vtramque ſententiam ego puto probabilem; & ideò nouiſſimè Machadus *de Perfecto Confeſſ. tom. 1. lib.1. part.3. tract.17. docum.12. num.3.* ſic ait. *Quando la guerra es juſta dudan los Dotores ſi la irregularidad, que en ella ſe contrae la puede diſpenſar otro que el Pontifice; por ſer de homicidio juſto y, que procede*, ex defectu lenitatis.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & lege etiam alias Reſ. eius primæ annot.

2. *Eſta queſtion es tan renida entre los Dotores, que vienne à ſer comun; aunque mas recebida, y demas Autores la parte negatiua, de que ſolo el Pontifice puede diſpenſar en ella, pero no el Obiſpo; porque la facultad que el Concilio en el lugar referido le concede para que pueda diſpenſar, es en las irregularidades, que prouenien de delito: mas no en las que ſe occaſion ſin el, como es el homicidio juſto. La affirmatiua defienden otros muchos, fundados tambien en el miſmo lugar del Concilio; porque la exception que en el haze de homicidio voluntario, juzgan que ſolamente contiene en ſi, y ſe deue entender de injuſto; pero no del juſto, ni de la irregularidad, que por el ſe contrae.* Ita ille qui me citato docet etiam Prælatos Regulares, qui habent Priuilegium diſpenſandi excepta irregularitate orta ex homicidio voluntario poſſe etiam diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio in bello iuſto, & ex alia ex defectu lenitatis incurſa à Miniſtris Iuſtitiæ: quod etiam obſeruat Villalobos *in ſumma tom.1. tract.21. difficult.28. num.13.* contracta ex homicidio in bello iuſto, ſic ait: *Es mucho de notar, que el que tiene priuilegio para diſpenſar en las irregularidades, excepto la que nace de homicidio voluntario, puede diſpenſar en eſta: que debaxo de homicidio voluntario no ſe comprehende aquel que ſe haze iuſtamente, porque eſſe no es, ſimpliciter, homicidio, como nota S. Thom. citando à S. Aug. y como eſtas irregularidades ſon como diſtintas en eſpecie, en la excepcion de la vna, no ſe incluye la otra como dizen Cayet. Cordoua, Armilla, y otros, y anſi los Prelados de las Ordenes Mendicantes, que tienen priuilegio para diſpenſar con ſus ſubditos, excepto en la de homicidio voluntario, podran diſpenſar en eſta: y lo miſmo es en la del juez, y los demas que concurren juſtamente al juyzio de ſangre, por la miſma razon.* Ita Villalobos.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 5. §. vlt. & in aliis eius annot. primæ dicti §.

3. Nota tamen quod poſt hæc ſcripta inueni nouiſſimè Caſpenſem *in Curſu Theologico tom. 2. tract. 25. diſp.5. ſect.12. num 84.* docere Epiſcopos vigore Concilij Tridentini non poſſe diſpenſare in irregularitate contracta in bello, ſed opinio affirmatiua vt diximus eſt ſatis probabilis.

Sup. hoc infra in Reſ. 50. prope finem, verſic. Non deſinam.

RESOL. XL.

An irregularitas contracta ex mutilatione alicuius membri, ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis, & quid de Prælatis Regularium?

Et an qui alium excæcat, ſed oculum foras non eruit, non ſit mutilator, neque irregularis, neque qui fœtum antequam animetur, occidit. Ex part. 4. tract.2. Reſ.71.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tenet Sanchez *in ſumm. tom.1. lib.1. cap.10. num.49.* qui citat Henriquez *lib.14. cap.9. num.3.* & ante illos Medina *in ſumma lib.1. cap.11. §. 12.* & rationem adducunt, quia in Concil. Trident. *ſeſſ.24. cap.6.* ſola diſpenſatio irregularitatis ex delicto conſurgentis conceditur Epiſcopis, vnde ſi non exciperetur ibi irregularitas ex homicidio voluntario, cenſetur excepta eo quòd non ſit ex ſolo delicto, ſed etiam ex ſignificatione. Sed irregularitas ex mutilatione eſt ex delicto & ſignificatione; ergo non cenſetur conceſſa eius diſpenſatio Epiſcopis; & ita hanc opinionem tenet etiam Franciſcus Leo *in Theſaur. fori Eccleſ. part.2. cap.8. num.89.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in tom. 4. tr 3. Reſ. 136. à lin. 4. ſed lege eam per totam.

2. Sed contraria ſententia eſt communis, & illam tenent ſexdecim Doctores, quos citat & ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi part.2. allegat.38. n.49.* quibus ego addo Portel *in dubiis Regularium ver. diſpenſare num. 7. & 9.* Didacum de Arrojo *de Sacram. cap. de irregular. num. 10.* Homobonum de Bonis *exam. Eccleſ. part. 1. tract. 12. cap.3. quæſt.10.* Aizedum *in praxi Epiſc. part.2. cap.6. num.2.* Villalobos *in ſumm. tom.1. tract.21. diffic.21. num.2.* Hurtadum *diſp.2. de irregular. diffic.20. num.66.* Filliucium *tom.1. tract.20. cap.2. num.51.* Gauantum *in enchirid. Epiſc. ver. irregularitas, num.108.* Nouarium *in iure nouo Pontificio, concluſ.81. num.16.* Præpoſ. *in 3. part. quæſt.5. de irregular. dub.9. num.73.* & Tannerum *in 3. part. diſput.6. quæſt. 10. dub.11. num. 229.* Bartholomæum de Vecchis *in praxi nouit. diſp.9. dub.17. n.1.* Vt autem dicatur mutilatio membri, requiritur ipſius abſciſſio, itaque etiamſi aliquis debilitet membrum alterius, & ita quidem vt plenè mutilatus reddatur ineptus functionibus Ordinum, propter quod reddatur irregularis, ipſe tamen non contrahet irregularitatem, ſed ad hoc requiritur, vt membrum abſcindat, & quidem viuum. Ita præpoſitus & multi ex Doctoribus citatis, & ideo ait Fernandez *in exam. Theolog. moral part.2. cap.10. §.14. num.7.* qui alium excæcat, ſed oculum non foras eruit, non eſt mutilator, neque irregularis, neque qui fœtum, antequam animetur, occidit.

Sup. hoc in tom.5. tr. 5. Reſ. 64. in fine.

Sup. hoc membro viuo, in fine Reſ. ſeq. Sup. hoc in tom.5. tr.5. Reſ. 64. §. vlt. Et pro fœtu contento in lin. penult. huius Reſ. in tom. 5. tr.6. Reſ.18.

RESOL. XLI.

An Epiſcopus vigore huius Decreti poſſit diſpenſare in irregularitate orta ex mutilatione alicuius membri.

Et notatur mutilationem membrorum inimici iam mortui non inducere irregularitatem, cum membrum mortui non dicatur, nec ſit ſimpliciter membrum, vt pote carens anima, & vita. Ex part.7. tractat.2. Reſol.28.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè cum Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 21. difficult.21. num.2.* vbi ſic ait: *En eſta Irregularidad que nace de homicidio voluntario, ſolo el Papa diſpenſa, aunque ſea oculto, como conſta del Concilio Tridentino. Mas eſto no ſe ha de eſtender à la mutilacion, aunque, en otras coſas ſe equiparan en derecho, y aſſi puede el Obiſpo diſpenſar con el que mutilò voluntariamente, ſiendo el delito oculto y lo declararon los Cardenales, como refiere Marcilla, y Suarez. La razon es, por que las palabras del Concilio ſe han de interpretar, eſtrechamente, por ſer materia de reſeruacion, que es odioſa.* Ita Villalobos.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in tom. 4. tr. 3. Reſ. 136. à lin.4. Sed lege eam per totam.

2. Dicendum

2. Dicendum eſt igitur licere Epiſcopo diſpenſare in quacunque irregularitate, orta ex cuiuſuis membri occulta mutilatione. Ratio eſt: quia Tridentinum ſolùm prohibuit diſpenſandi facultatem in irregularitate orta ex homicidio: ſed mutilatio non eſt homicidium: ergo Epiſcopus poterit in illa diſpenſare: exceptio enim firmat regulam in contrarium. Vnde venit refellendus Franciſcus Leo *in Theſ.fori Eccleſ. part. 2. cap. 8. num. 8.* & Sanchez cum aliis per eum relatis, dum *lib. 1. Operis Moralis, cap. 10. num 49.* docet, ex eo, quod mutilationis irregularitas non ſolùm ſit ex delicto, ſed etiam ex defectus ſignificatione, id eſt, ex defectu perfectæ lenitatis; idcirco Epiſcopis hanc facultatem non competere, cùm Tridentinum eiſdem Epiſcopis concedat facultatem diſpenſandi in ſolis irregularitatibus ex delicto. Nam, vt benè Garzias *num. 33.* quamuis ratio, & finis imponendi irregularitatem homicidio, & mutilationi, ſit ſignificatio perfectæ lenitatis Chriſti Domini; tamen iſta irregularitas abſolutè, & ſimpliciter eſt ex delicto, & in illius pœnam conſtituta; & ideò prædicta ratio à Sanchez allata non procedit.

3. Et ideo ſententiam affirmatiuam eſſe communiorem, & tenendam docet nouiſſimè me citato Machadus *de Perf. Confeſſ. tomo 1. lib. 1. parte 3. tract. 17. docum. 12. num. 7.* vbi ſic ait: *Queda grauemente dudoſo, y controuerſo entre los Dotores ſi en los caſos de irregularidad; en que el Obiſpo no puede diſpenſar; por ſer de homicidio; pueda por lo menos en la que prouiene de la mutilacion de algun miembro. Sanchez, y otros Autores ſienten que no. Però la contraria opinion (conuiene à ſaber, que es diſpenſable por el Obiſpo la Irregularidad, que ſe contrae por la mutilacion de algun miembro) es mas comun, en cuyo fauor trae Barboſa diez y ſeys Autores, que refiere, y ſigue; ſin otros muchos a quienes cita, y ſegue tambien Diana.* Hæc Machadus; quibus adde Doctores, quos ad ſatietatem etiam me citato adducit Barboſa *de Poteſtate Epiſc. parte 2. Alleg. 39. num. 49.* vide etiam Caſpenſem *in curſu Theol. tomo 2. tract. 26. diſput. 5. ſect. 17. num. 119.*

Sup. hoc in Reſ. præterita §. vlt. curſim prope finem, verſ. & quidem viuum.

Nota hîc obiter mutilantem membrum inimici iam mortui non incurrere irregularitatem, cùm membrum mortui non dicatur nec ſimpliciter membrum, vtpote carens anima & vita, ſicut homo mortuus non dicitur ſimpliciter homo. Ita Toletus *lib. 1. c. 71. num. 11.* Mazuchel *de caſib. reſeru. diſput. 2. cap. 7. quæſt. 3. num. 119.*

RESOL. XLII.

An Epiſcopus poſſit vigore Concilij diſpenſare in irregularitate orta, & contracta ex exceſſu in ſui defenſione?

Et aduertitur, quod qui ob extremam & omnino ineuitabilem vitæ ſuæ defenſionem alium occidit, nullam incurrit irregularitatem, & ideo neque Epiſcopi diſpenſatione eget. Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 29.

Sup. hoc infra in Reſol. 46. §. Sed ad lin. 4. & lege alias Reſ. not. primæ dictæ Reſol. & in tom. 5. tr. 5. ex Reſ. 127. §. vlt. &c.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè: dico igitur poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſcemodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, imò potiùs, licèt non ſit merè neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa fit. Et ita hanc ſententiam me citato ſatis firmat Barboſa *de poteſt. Epiſc. parte 2. Allega. 39. num. 53. & ſeqq.* Et ratio, quia Concilium cùm tribuat facultatem diſpenſandi eum, qui in vitæ ſuæ defenſionem occidit, niſi pariter loquatur de homicida excedente moderamen inculpatæ tutelæ, fruſtra hanc facultatem Epiſcopis conceſſiſſet: ſiquidem, qui non excedit hanc moderationem, ſed ob extremam, & omnino ineuitabilem vitæ ſuæ defenſionem alium occidit, nullam incurrit Irregularitatem. *Clementina, ſi furioſus, de homicidio.* Igitur, neque Epiſcopi diſpenſatione egeret. Et ita me citato tenet etiam Marchinus *de Sacram. Ordinis tract. 1. parte 9. cap. 1. diffic. 3. n. 5.* Vide etiam Caſpenſem *in curſu Theol. tom. 2. tr. 25. diſp. 5. ſect. 17. n. 119.*

RESOL. XLIII.

An Epiſcopus ex hoc Decreto poſſit diſpenſare in irregularitate occulta mandantis, ſi mandatarius exceſſit mandatum, ita vt mors ſequuta ſit?

Et an ſi quis percutiat prægnantem in vtero ſine intentione cauſandi abortum, etiamſi poſtea ille ex huiuſmodi percuſſione ſequatur, non ſit homicida voluntarius, vnde poſſit ab Epiſcopo in irregularitate diſpenſari?

Et an ſi quis mandans homicidium in perſona vnius, ſi committatur in perſona alterius, non incurrat irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, & ideo poſſit Epiſcopus diſpenſare? Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 30.

Sup. hoc delicto in tom. 5. tr. 5. lege doctrinam Reſ. 70. & ſup. hoc caſu infra in Reſ. 49. ſignanter in §. vlt. curſim ad mediū verſ. Item ſi dominus, & pro delicto percutientis pręgnantem cōtento poſt medium §. 1. huius Reſ. in tom. 5. tr. 6. Reſ. 17. §. vlt. à lin. 4. Et pro contento in §. vltim. huius Reſ. in tom. 5. tract. 2. ex doctrina Reſ. 35. prope finem, à v. Nam Congregatio.

§. 1. Affirmatiuè reſpondeo; Ideò aſſero Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret, nam homicidium inde ſequens, non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile. Et ita me citato docet Marchinus *de Sacram. Ordin. tract. 1. parte 9. cap. 1. diffic. 3. num. 6.* & alij penes ipſum, quibus ego addo Alzedum, *parte 2. cap. 6. num. 4.* Molinam *tomo 4. tr. 3. diſp. 3. num. 7.* & Henriquez *lib. 14. cap. 19. n. 3. in Gloſſa littera E.* Et ideo ex hac ratione, ſiquis percutiat prægnantem in vtero ſine intentione cauſandi abortum, etiam ſi poſtea iſte ex huiuſmodi percuſſione ſequatur, non eſt homicida voluntarius, vnde poterit ab Epiſcopo in irregularitate diſpenſari. Ita contra Nauarrum *in Man. cap. 27. num. 240.* & alios tenendum eſt cum Sayro *de cenſ. lib. 7. cap. 7. num. 7.* Et hoc etiam me citato docet Marchinus *vbi ſuprà.*

2. Hinc etiam dicendum eſt, quòd mandans homicidium in perſona vnius, ſi committatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, & ideò poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt me citato obſeruat Barboſa *de poteſt. Epiſ. parte 2. Alleg. 39. num. 52.* & alij penes ipſum.

RESOL. XLIV.

An vigore huius Decreti Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio caſuali, quando eſt publicum: & non ſolum ad minores Ordines, ſed etiam ad maiores, & ſimplex beneficium, & etiam ad beneficium Curatum? Ex p. 7. tract. 2. Reſol. 31.

Sup. hac principali quæſt. huius tituli in to. 4. tr. 8. Reſ. 104. §. Nota tamen, ſed ibi mutata ſententia. Sup. omni doctrina huius Reſ. præter Reſ. & §. not. præteritæ pro diſ-

§. 1. Non eſt dubium, quando homicidium eſt occultum: difficultas eſt quando eſt publicum. Et negat Garzias *de Benef. parte 7. cap. 11. num. 27.* & Alzedus *in Praxi Epiſc. parte 2. cap. 6. num. 6.* vbi ſic ait. Diſpenſat etiam Epiſcopus cum homicida

...ſat. irre-...aritatis ...uenien-...ex homi-...io caſuali ...culto etiã ...maiores ...dines, & ...neficium ...ræ in ...n. 4. tr. 3. ...Reſ. 136. ...ita ad fin ...& hic in-...in Reſ. ...recitan-...in §. vlt. ...principio, ...pro diſ-...ſatione ...micidij ...ſualis etiã ...blici & ...orij ad ...iores Or-...nes & be-...ficiũ, ſim-...x tãtum, ...fine §. 1. ...fine §. ...uius not. ...infra in ...46. §. ...& in Reſ. ...§. vlt. & ...om. 7. tr. ...eſ. 295. §. ...uitur ſe-...do pro-...ſitionem.

homicida caſuali occulto, quoad ſuſcipiendos minores Ordines, & ſimplex beneficium obtinendum. Viualdus *in Candelabr. tit. de irregul. n. 325.*

2. At vero indubitanter teneo poſſe Epiſcopum diſpenſare cum tali homicida caſuali occulto, etiam ad maiores Ordines, & ſimplex beneficium, & etiam ad beneficium Curæ. Et opinio Viualdi procedit in homicida caſuali publico, & indirecte voluntario, cum quo non diſpenſabit niſi ad minores, & ſimplex beneficium; cum occulto verò ad maiores, & ad beneficium Curæ. Ita Alzedus, cui etiam adde Mirandam *in Man. Pral. tomo 2. quæſt. 8. art. 13. concl. 2. & 3.* & Barboſam *de Poteſt. Epiſc. parte 2. Alleg. 39. num. 48.* vbi ſic aſſerit: Infertur Epiſcopum diſpenſare poſſe in irregularitate ex homicidio caſuali prouenienti, modo delictum ſit occultum, ex eo quia Concil. Trid. *d. cap. 6.* Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi concedit in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, ſed homicidium caſuale non eſt propriè voluntarium, Ergo Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate prouenienti ex homicidio caſuali, modo ſit occultum. Sic Barboſa.

4. Sed his non obſtantibus ego probabiliter affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, quam docet Caſpenſis *in curſu Theol. tomo 2. tract. 25. diſput. 5. ſect. 17. num. 119.* Auila *de Cenſ. parte 7. diſput. 6. ſect. 5. dub. 2. concl. 3.* Henriquez *lib. 14. cap. 19. num. 2. in Gloſſa littera R.* Sayrus *de Cenſ. lib. 7. num. 20.* & alij, quos citat & ſequitur Marchinus *de Sacram. Ord. tract. 1. parte 9. cap. 1. diff. 3. num. 9.* vbi probat hanc opinionem ex quatuor rationibus. Primò, quia Tridentinum, quantum ad homicidium caſuale, nihil innouauit: ex alia parte ante Tridentinum Epiſcopi potiebantur facultate diſpenſandi in irregularitate orta ex homicidio caſuali etiam publico, *cap. Continebatur, & cap. Ad audientiam, de homicidio*, ergo neque verum putauimus id quod *d. loco* tradit Garzias, *Trid. ſeſſ. 14. d. cap. 7. de Reform.* ſtatuiſſe, Ordinarios non aliter diſpenſare poſſe, niſi ex Papæ commiſſione: ſiquidem nullum ibi fit verbum de huiuſmodi diſpenſatione Papæ reſeruata; ſed potius declaratur antiqua Epiſcoporum diſpenſandi facultas in irregularitate, ibi: Epiſcopos non aliter diſpenſare poſſe, niſi cauſa cognita, & probatis precibus, & narratis.

4. Secundò, eodem modo, eodemque verborum tenore loquitur ibi Concilium de irregularitate orta ex homicidio caſuali, ac de illa, quæ oritur ex homicidio in ſui tutelam: ſed Epiſcopus ex omnium conſenſu poteſt in poſteriori irregularitate diſpenſare: ergo etiam in priori.

5. Tertiò, irregularitas ex homicidio caſuali notorio nullam inducit infamiam. Poterit ergo in illa Epiſcopus diſpenſare.

6. Quartò, ſi poteſt Epiſcopus diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio volito ob repentinam rixam, & non facto per inſidias, vt dicemus Reſolutione ſequenti, profectò multò magis poterit diſpenſare in illa irregularitate, orta ex homicidio omnino præter intentionem, ſiue occulto, ſiue notorio.

...uæ Reſ. ...eſt infra ...& in aliis ...s not. & ...ſ. 48 con-...rium lege ...§. vlt.

RESOL. XLV.

Frequens hic caſus accidit. In rixa ſubita & inopinata contingenti quis occidit alium, quæritur, an hoc homicidium non dicatur voluntarium ſimpliciter, ſed caſuale, ita vt occidens poſſit impetrare diſpenſationem ab Epiſcopo, qui poteſt vigore Concilij Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. diſpenſare ſuper irregularitatibus occultis contractis ex homicidio caſuali? Ex p. 2. tr. 15. & Miſc. 1. Reſ. 19.

§. 1. FAteor opinionem affirmatiuam eſſe probabiliorem, & illam docet Molina *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſput. 79. num. 7.* & Franc. Suar. *in 3. part. tom. 5. de cenſ. diſp. 44. ſect. 1. n. 3.* qui reddit rationem huius ſententiæ, nam licet rixa inopinate, & ex tempore orta ſit, poteſt tamen quis, libera voluntate, directe intendere mortem alterius. Ergo tale homicidium eſt in ſe directe voluntarium, & ſub hac appellatione in iure comprehenditur, niſi fortaſſe inducat rationem defenſionis, cuius alia eſt conſideratio. Sup. hoc in tribus Reſ. ſeqq. & ſupra in Reſ. 34. §. Tertium dubium, & §. Verum hic, & ſuperius in tr. 2. Reſ. 64. §. Suppono.

2. Sed contrariam opinionem negatiuam, probabilem etiam eſſe iudico. Dico igitur ad irregularitatem homicidij voluntarij, ſuper quam non poteſt diſpenſare Epiſcopus, requiri quod illud homicidium deliberato animo, & inito conſilio fiat: nam ſi ex rixa repente orta, vel ex inimicitia, ob iniurioſa verba, ſubito contracta homicidium perpetratur, caſuale puto eſſe, & non voluntarium, ita vt poſſit Epiſcopus circa irregularitatem ex ipſo contractam diſpenſare: Hanc ſententiam primus docuit Didacus Perez *in lib. 8. ordinamentis, tit. 13. in Rubr. fol. 256. col. 1. ante medium*, vbi id late tractat, & ait in praxi ita ſæpe reſpondiſſe conſultum, poſt Concilium Tridentinum, & poſt illum Henriquez Rodriguez, Salzedo, Auila Societatis IESV Theologus *in tr. de cenſ. c. 7. diſp. 6. ſect. 2. dub. 1. & ſect. 5. dub. 5. concl. 2.* nouiſſimè ex eadem Societat. Coninch. *de Sacram. diſp. 18. dub. 14. n. 121.*

3. Probatur hæc opinio ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 17. de reform.* dicente: [eum etiam, qui per induſtriam occiderit proximum, & per inſidias. &c.] & ex illis verbis; [ſi vero homicidium non ex propoſito, ſed caſu, &c.] quæ verba non ſunt intelligenda, vt aſſerit Sayrus *de cenſ. lib. 7. c. 7. n. 8.* & alij, de homicidio caſuali non volito in ſe, ſed in cauſa: ſed intelligenda ſunt de homicidio, quod caſu ſolo contingit, ad differentiam homicidij voliti ex propoſito. Quod patet, nam Concilium ibi loquitur de homicidio occulto, cuius diſpenſatio reſeruatur Papæ: & tamen certum eſt, quod poſt Concilium Epiſcopus poteſt diſpenſare in homicidio occulto caſuali, volito non in ſe, ſed in cauſa. Ergo non loquitur de hoc homicidio, quod contingit caſu, id eſt, non ex propoſito. Ita fere Rodriguez *in ſum. p. 1. c. 177. num. 2.* Ex his patet reſponſio ad argumenta primæ ſententiæ.

RESOL. XLVI.

An qui rixa inopinata, & non inito conſilio occidit aliquem, incurrat tantum irregularitatem ex homicidio caſuali, vt poſſit ab Epiſcopo diſpenſationem obtinere vigore Concilij Trid. ſeſſ. 24. cap. 6.

Et adaertitur irregularitatem contractam ex exceſſu tutelæ, corporis, vel bonorum temporalium, non eſſe nuncupatam irregularitatem ex homicidio voluntario, ſed caſuali, etiam ſi exceſſus ſit ex propoſito, ex calore rixæ & pugnæ; imo etiam ſi quis iam fugientem ſequatur, & occidat, ita vt talis poſſit diſpenſari ab Epiſcopo ſuper irregularitate?

Et an Epiſcopus poſſit cum homicida caſuali, etiam notorio diſpenſare ad Ordines minores & ad beneficium ſimplex?

Et an cum caſuali occulto homicida poſſit Epiſcopus diſpenſare ad retinendum beneficium Curatum

antea

antea obtentum? Ex part.10. tract. 11. & Miſc.1. Reſol.19.

Sup. hoc in Reſ. præterita & in aliis eius not.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Cornejo *in 3. part. D. Thom.tr.4.de irregul.q.6 diſp.1.dub.*1. vbi ſic ait: Quæres ſecundò an ad iſtam irregularitatem requiratur,vt homicidium fiat ex propoſito, & inito conſilio. Reſpondetur negatiuè; ſed ſatis eſſe,quod quis occidat, aut habeat dictam voluntatem occidendi; quamuis homicidium fiat ex ira inopinatè: & illa voluntas ſufficit: ergo irregularitas, quæ illud ſequitur erit irregularitas homicidij voluntarij; quod eſt intelligendum, niſi tale homicidium fiat cauſa defenſionis. Ita Suarez *diſp. 64. ſect.1. num.3. in fin.* Oppoſitum docuit Salzedo *in Practica*, *c.94. &* Auila 7. *part. de Cenſuris, diſp.2. ſect. 2. dub.* 1. §. *præterea dico*, vbi alios referunt. Quod probat Auila ex Concil. Trid. *ſeſſ.14. cap.7. de reformatione* vbi Concilium diſtinguit homicidium voluntarium à caſuali in hoc,quòd voluntarium fit per induſtriam, & per inſidias, & ex propoſito; caſuale verò fit non ex propoſito, ſed caſu: ergo homicidium repentè factum ex odio ſubito ſuborto ob iniurioſum verbum, vel factum, non erit voluntarium, ſed caſuale, quamuis animus occidendi interfuerit. Confirmatur; quia Concilium ibi loquitur de homicidio occulto, cuius diſpenſatio eſt reſeruata Papæ: ergo cùm poſt Concilium poſſit Epiſcopus diſpenſare in homicidio occulto caſuali volito ſolùm in cauſa, dicendum eſt non loqui ibi de homicidio caſuali hoc modo ſumpto, ſcilicet de eo, quod ſolùm eſt volitum in cauſa; ſed de homicidio caſuali, vt diſtinguitur ab eo, quod fit ex propoſito, quamuis ſit directè volitum. Sed certè verba Concilij non admittunt hanc interpretationem: nam ibi diſtinguitur homicidium factum pura, & ſpontanea voluntate occidendi. ab eo, quod fit voluntate occidendi non pura, & ſpontanea, ſed coacta ob cauſam defenſionis: & primum vocat voluntarium, ſecundum caſuale. Neque ad primum exigit, quòd fiat per inſidias, ac induſtriam, aut inito conſilio; ſed ſolùm fiat voluntate occidendi ſpontanea: vt clarè colligitur ex eo, quod, cùm per inſidias, & induſtriam qui alterum occidit; vocat homicidium voluntarium: non quia per inſidias occiderit; ſed præcisè, quia ſua voluntate homicidium perpetrauit; Neque occidere ex propoſito aliquid amplius ſignificat, quam occidere ex voluntate ſpontanea. Ad confirmationem dico, falſum eſſe, quòd Concilium ibi loquatur de homicidio occulto cauſa defenſionis facto; quia re vera non loquitur niſi de publico, & ad forum contentioſum iam deducto; vt colligitur ex vltimis verbis Capitis,ibi: Niſi cauſa cognita, & probatis proceſſibus, ac narratis, neque aliter diſpenſare poſſit. Hucuſque Cornejo *loco citato*.

2. Sed affirmatiuam ſententiam Auilæ, Salzedi, & aliorum tenet Pater Leſſius *in 3. part. D. Thomæ, cap.4.de irregular. dub.2.num.*36. cui ego adhæreo.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 42. & in to. 5. tr.5. Reſ. 127. §.vlt.& in aliis eius not. & lege doctrinam Reſ.ſeq.

Hinc aduertendum, irregularitatem contractam ex exceſſu defenſionis vitæ, honoris, vel bonorum temporalium non eſſe nuncupandam irregularitatem ex homicidio voluntario, ſed caſuali; etiamſi exceſſus ſit ex propoſito, & calore pugnæ;imò etiam ſi quis iam fugientem proſequatur, & occidat, vt rectè notauit Nauarrus, *cap.27. num.* 240. *& conſil. 36. de homicidio, edit.* Henriquez, *lib. 14. cap. 19. num.* 3. Suarez *diſp.46. ſect.1. num.* 13. *in fine.* Auila 7. *part. diſp.6. ſect. 5. dub.*5. Paulus Layman. *lib.3. ſect. 5. tract.3. part.3. cap.12. aſſert.* 3. Gaſpar Hurtado, *de irregul. diſp.2. diffic. 29. num.*66. Et colligitur ex Tridentino, *ſeſſ.14. cap.7. de Reformat.* vbi homicidium voluntarium definit eſſe, quod fit ex propoſito, & ex induſtria. Hoc autem homicidium cùm ex rixa originem duxerit, & illa durante factum fuerit: caſu contigiſſe cenſendum eſt: ideoque pœna ordinaria hoc homicidium non punitur, vt optimè probat Couarruuias 3. *part.* Clement. *Si furioſus*, §. *vnico num.*3. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos,tenet Caſtrus Palaus,*tom.6.diſp*..... *punct.15.* §.8. *num.*10.

3. Nota etiam hîc obiter,quòd Epiſcopus poteſt cum homicida caſuali, etiam notorio, diſpenſare ad Ordines Minores, & ad Beneficium ſimplex, non ex vi Tridentini,ſed *ex cap.2. & cap. ad audientiam de Homicidio.* Quæ Poteſtas à Tridentino reſtricta non eſt, ſicut tradit Nauarrus, *cap.27. num.*240. Sayrus, *lib.7. cap.7. num.*20. Henriquez *lib.14.cap.19.num.*2. Auila, *diſp.6. ſect.5. dub.*2. Layman. *lib.3.ſum.ſect.5. tr.3.part.3.c.12.aſſert.*6.vbi relatis Nauarro,& Auila ſubiungit poſſe Epiſcopum diſpenſare cum huiuſmodi homicida ad retinendum Beneficium Curatum antea obtentum.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 44.lege eius doctrinam per totam quamuis ibi principalis propoſitio eſt non ſolum quoad minores,ſed etiam ad maiores Ordines, & vide etiam §§ eius annot. vt melius poſſis diſtinguere contingentia pro hac quæſt.

RESOL XLVII.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario ex repentina rixa orto? Ex p.7. tr.2. Reſ.32.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Suarez *de Cenſ.diſp.*44. *ſect.1. num.*3.& Molina *tom.4.tr.3.diſp.79. n.*7. Sed ego contra illos affirmatiuam ſententiam docui *part.2.tr.15. Reſol.*19. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo me citato Barboſam *de Poteſt. Epiſc.part.2. Alleg.39. n.*48. & etiam me citato Marchinum *de Sacram.Ord.tr.1.part.9.cap.1. diffic.3.n.*10. & Stephanum de Aluin *de Poteſt. Epiſc. cap. 26. n.*5. Dicendum eſt igitur licere Epiſcopo diſpenſare non ſolùm in irregularitate orta ex homicidio caſuali,vt dictum eſt; ſed etiam ex homicidio volito, non ex conſilio,aut matura deliberatione facto;ſed ex repentina ira, vel rixa. Ratio ſumitur ex illis Concilij verbis. Cùm qui per inſidias,aut per induſtriam occiderit proximum, de altari euelli debeat. Item ex illis: Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu, &c. Ergo vt Epiſcopus diſpenſare in hac irregularitate nequeat, Concilium requirit,vt homicidium ſit factum animo deliberato: ergo,ſi per ſubitam rixam contingat,Epiſcopus diſpenſare poterit ſi delictum ſit occultum, & non deductum ad forum contentioſum; vel ſi fuerit deductum, iam ceſſarit ſtrepitus iudicialis. Recognoſce meipſum vbi ſuprà, & vide etiam Caſpenſem *in Curſu Theol.tom.2.tract.25. diſp.5. ſect. 17. num.*119. quibus adde Mazuchellum *de caſ. reſeru. diſp.2. cap.7. quæſt. 3. n.* 130. aſſerentes homicidium de quo loquimur eſſe caſuale, ac proinde diſpenſabile per Epiſcopum.

Quæ in Reſ. ſupra Reſ. 45 & in aliis eius annot.

RESOL. XLVIII.

Quod ſit homicidium voluntarium, & caſuale, ex quibus irregularitas incurratur?

Et doctrina huius Reſolutionis eſt valde notanda, & menti tenenda: quia deſeruiet ad explicationem multorum caſuum, quando irregularitas ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis, vel ne, & ex illa Confeſſarij, & Conſultores caſuum conſcientiæ habent principia ſatis ampla ad extricandos multos caſus circa diſpenſationem irregularitatum occurrentes?

Et notatur, quod eſt magna differentia inter Epiſcopos, & Prælatos Regulares quoad poteſtatem diſpenſandi

penſandi circa irregularitatem homicidij caſualis. Nam Epiſcopi poſſunt diſpenſare illam, quando homicidium eſt occultum. Prælati verò Regulares etiam quando homicidium caſuale eſt publicum. Ex p.4.tr.2.Reſ.72.

Sup. hoc le- ge doctrinā tim præ- cedentium Reſolutio- nu.

§. 1. HÆc reſolutio deſeruiet ad explicationem multorum caſuum, vt quis ſcire poſſit quando irregularitas ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis. Dico igitur quòd ſub nomine homicidij voluntarij, & de quo agitur in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap.6.* & in multis priuilegiis Regul. intelligitur homicidium illicitum & prohibitum in quinto Decalogi præcepto, quod per inſidias & ex propoſito ſit. Concilium enim *in d. loco* iterum ac multoties repetit huiuſmodi particulas, *per induſtriam, per inſidias, ex propoſito, propria voluntate*, &c. ad inſinuandum quòd huiuſmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur *ibidem* quòd ſit Summo Pontifici reſeruata, debet eſſe illicitum intentum ac volitum: ſiue voluntarium in ſe. Ita Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 39.n. 47.* & alij communiter, & ideo ex Vaſquez obſeruat Turrianus *de cenſur. lib.9.diſp.63.dub.1.* quòd vt homicidium voluntarium dicatur, neceſſe eſt vt in illo perpetrando adſit voluntas directa & expreſſa, & non ſufficit vt ſit voluntarium in cauſa, quod perpetuò tene menti, & ad maiorem explicationem addit Turrianus poſſe in homine conſiderari triplicem voluntatem, vna eſt expreſſa occidendi, & hæc ſine dubio ſufficit. Secunda eſt expreſſa non occidendi, ſed vulnerandi tantùm, & hæc non videtur ſufficere, vt dicatur voluntarium homicidium per ſe vt diſtinctum à caſuali. Tertia poteſt eſſe voluntas vulnerandi expreſſe, nulla præmiſſa cogitatione de occiſione, & hæc etiam voluntas non videtur ſufficere vt in hac materia dicatur homicidium voluntarium. Homicidium verò caſuale non ſolùm eſt illud quod eſt commiſſum indirectè eo modo, quo explanat Præpoſ. *in 3.part. quæſt.5. de irregular. dub.10. num.74.* qui omnino videndus eſt, ſed etiam quod eſt commiſſum directè excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, & etiam quod eſt commiſſum ex ſubita ira, quamuis directè & plenè voluntariè. Ita Hurtado *diſp. 2. de irregular. difficult. 10.num.66.* ex quibus omnes Confeſſarij & conſulentes caſuum conſcientiæ habent principia ſatis ampla ad extricandos multos caſus circa diſpenſationem irregularitatum occurrentium, licèt quando vulnus per ſe eſt lethale, & voluntariè infertur, aliqui putant eſſe homicidium voluntarium.

Sup. hoc pro Epiſcopis contrarium lege ſupra in vlt.Reſ. 4.& pro parte non ſolum Prælati Regulares, ſed etiā pro quolibet Confeſſario Regulari in tom.7.tr.1. in Reſ.295. Sequitur.

2. Notandum eſt hic obiter quòd eſt magna differētia inter Epiſcopos & Prælatos Regulares quoad poteſtatem diſpenſandi circa irregularitatem homicidij caſualis. Nam Epiſcopi poſſunt diſpenſare illam, quando homicidium eſt occultum. Ita Auila *de cenſur.part.7.diſp. 6.ſect.5.dub.2.concl.2.* & alij. Prælati verò Regulares diſpenſant circa dictam irregularitatem, etiam quando homicidium eſt publicum. Ita Vecchius *in praxi nouiſ.diſp.9.dub.18. num.6.* Sebaſtianus à Bononia *tr.de elect.part.2.cap.4.dub.71. n.14.* & alij.

RESOL. XLIX.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare, vt homicida voluntarius minoribus Ordinibus ſuſceptis vtatur, imo & in Sacris, iuſta interueniente cauſa?

Et aduertitur, quod Concilium Tridentinum non priuat ipſo iure Clericum homicidam voluntarium beneficiis antea acquiſitis.

Et notatur certum eſſe Epiſcopum etiam poſt Concilium Tridentinum poſſe diſpenſare ad ſacros Ordines, & ad quodcumque beneficium cum Clerico, qui commiſit homicidium caſuale, ſi ſit occultum.

Imo, ſi homicidium caſuale ſit publicum, poteſt diſpenſare ad minores Ordines tantum, & ad beneficium ſimplex.

Et pro praxi quod ſit homicidium caſuale, adducuntur alij diuerſi caſus in §.vltimo huius Reſolutionis. Ex p.9.tr.7.& Miſc. 2.Reſ.22.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Magiſter Cornejo *in 3. p.D. Thomæ tr.5. de irreg. diſp.1. dub.2.q.2. n.2.* vbi ſic ait: [Hæc doctrina eſt contra Henriquez *lib.14.de irregular.c.14.n.1.* vbi dicit Epiſcopum poſſe etiam modo poſt Concilium Tridentinum diſpenſare cum homicida voluntario ad vſum ſaltem minorum Ordinum: & *lib.13.de excommunic. c.57. n.1.* docet, poſſe diſpenſare cum eo ad beneficium ſimplex, quia exiſtimat, Concilium Tridentinum non abſtuliſſe ab Epiſcopis id quod alias erat ipſi iure communi conceſſum, vt *c.cap.10. de Clericis pugnantibus in duello*, vbi vtrumque videtur Epiſcopis concedi, &c. Hæc tamen ſententia eſt falſa, vt conuincitur ex verbis Concilij ibi, *Nec* [illegible] *aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferri liceat: ſed omni Ordine, ac beneficio, Officio Eccleſiaſtico perpetuò careant*: Ecce, vbi clarè loquitur de beneficio ſimplici, etiam de vſu minorum Ordinum, cùm talis vſus Officium ſit Eccleſiaſticum: ergo aufertur ab Epiſcopis poteſtas diſpenſandi, etiam in ipſis.] Ita Cornejo.

Sup. contr. to in hoc & ſeq. §. lege doctrinam [illegible] Reſ. & infra & Reſ. [illegible] §. Sed & in Reſ. [illegible] & Reſ. [illegible] Secundum [illegible] [illegible] §. Verum & in [illegible] Reſ. [illegible] [illegible] Sed ego [illegible] Reſ. [illegible] & Reſ. [illegible] [illegible] difficiles.

2. Sed opinionem Henriquez, quam falſam vocat Magiſter Cornejo, probabilem eſſe putat Pater Leſſius, ſic aſſerens *in 3. part. D. Thomæ, c.4. de irregul. dub.2.n.35* [Dico primò: In irregularitate ex homicidio voluntario, etſi occulto, ſolus Papa diſpenſare poteſt, non autem Epiſcopus. Patet ex Concilio Trid. *ſeſſ.24. c.6.* vbi excipit homicidium voluntarium: & *ſeſſ.14.c.7.* ſtatuit Concilium, vt talis homicida careat omni Ordine, beneficio, & Officio Eccleſiaſtico. Vbi tamen aduerte primò: Si iſte habebat antea beneficium, non eſt priuatus ipſo facto, ſed priuandus per Superiorē cauſa cognita. Couarruuias §.3. *n.6.* aduerte ſecundò, probabile eſſe, Epiſcopum poſſe diſpenſare, vt homicida voluntarius, ſi tamen occultum ſit, minoribus iam ſuſceptis vtatur; imò, ſi cauſa iuſta ſubſit, vt etiam in Sacris antea ſuſceptis miniſtret: quia Concilium ſolùm vetat promoueri ad ſacros Ordines. Ita tenent multi ex Recentioribus, & Couarruuias §. 2. *n.4.* qui etiam *n.6.* docet, ab Epiſcopo poſſe admitti ad beneficium ſimplex. quod etſi dubium ſit, ſaltem Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt beneficium anteà obtentum retineat.] Hucvſque Leſſius. Verùm ego non recedo à prima ſententia quam nominatim contra Henriq. ſuſtinet Auila *de cenſur.part.7.diſp.6.ſect. 5. dub.2. concl.2.* qui tamen concedit, quòd Concilium Tridentinum non priuat ipſo iure Clericum homicidam voluntariū beneficiis ante acquiſitis, vnde quantum ad hoc, immutatum manſit ius antiquum.

Sup hoc ſupra lege doctrinam Reſ. 44. per totā. & ſignanter [illegible] ex illis [illegible] [illegible] pro hac [illegible] & pro famulo [illegible] Reſ. 43.

3. Notandum eſt tamen, certū eſſe Epiſcopū etiam poſt Concilium Tridentinum, poſſe diſpenſare ad ſacros Ordines, & ad quodcumque beneficium cum Clerico, qui commiſit homicidium caſuale, ſi ſit occultum. Tale homicidium eſt, quod cōmittitur in ſui defenſionem, ſine debito moderamine: item ſi Clericus, exercens Chirurgiam, aliquem interficiat ex negligentia, vel imperitia; item ſi dominus mandet famulo, vt inimicū percutiat nō lethaliter, & tamē famulus occidat. Hac etiam referri poteſt homicidiū ex ſubita ira cōmiſſū: quia nō cēſetur voluntarium, cùm non ſit

factum per inſidias, vel induſtriam; quod tamen Concilium videtur requirere vt dicatur voluntariũ. Imò, ſi homicidium caſuale ſit publicum, poteſt diſpenſare Epiſcopus ad minores Ordines tantùm, & ad beneficium ſimplex. Ita Leſſius *loc. cit. num.* 36. Auila *dub.* 2. *concl.* 2. *&* 3. & alij.

Sup. hoc ſignanter lege doctrinam in Reſ. not. præteritæ & ſupra ex Reſ. 46. §. vlt. & §. eius annot.

RESOL. L.

An in aliquo caſu Epiſcopus poſſit diſpenſare cum irregulari ex homicidio occulto, vt miniſtret in Ordinibus ſuſceptis?

Et notatur, an Epiſcopus poſſit etiam poſt Concilium Tridentinum diſpenſare cum homicida voluntario ad vſum ſaltem minorum Ordinum & ad beneficium ſimplex?

Et aſſeritur poſſe Epiſcopum in irregularitatem incurſam ex bello diſpenſare cum Clericis conſtitutis in Sacris, ne mendicare cogantur, & ad beneficium obtinendum. Ex p. 4. tr. 3. Reſ. 100.

Sup. contento in hac Reſ dempta diffic. poſita in fine huius Reſ. lege doctrinam Reſ. præteritæ & ſeq. & infra ex Reſ. 52. §. Sed. & Reſ. 53. & in tõ. 7. tr. 1. Reſ. 295 § Verũ. ſignanter ad medium, à verſ. Hæc ſẽtentia. & melius in alio §. eius annot. & ſuprà in Reſ. 34. latè à §. Secundũ dubium. vſque ad §. Tertiũ. Sed ſi ibi prius perlegis. §. Sed ego quid. facilius hanc quæſt. terminare poteris.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè vrgente magna neceſſitate ſcandali, vel alia, & difficili exiſtente recurſu ad Papam, vel propter inopiam, vel magnam diſtantiam; & hoc ſiue ex eius ordinaria poteſtate, ſiue ex tacita Pontificis commiſſione, non enim credendum eſt, Papam ſibi diſpenſationem reſeruaſſe, in tanto animarum periculo, vt de diſpenſatione in impedimentis dirimentibus matrimonij dixit Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 4. *num.* 7. & Doctores communiter. Et ita noſtram ſententiam ex Henriquez, & Syluestro docet doctus Petrus Cornejo. *in* 3. *part. D. Thomæ, tract.* 5. *de irregular. diſp.* 1. *dub.* 4. *quæſt.* 4. & ante illum Auila *de cenſ. part.* 7. *diſp.* 6. *ſect* 5. *dub.* 3. *in fine concluſionis.*

2. Notandum eſt tamen hîc obiter, Henriquez *lib.* 14. *cap.* 14. *num.* 1. docere Epiſcopum poſſe etiam modò poſt Concilium Tridentinum diſpenſare cum homicida voluntario ad vſum ſaltem minorum Ordinum, & *lib.* 13. *cap.* 57. *num.* 1 docet poſſe diſpenſare cum eo beneficium ſimplex, quia exiſtimat Concilium Tridentinum non abſtuliſſe ab Epiſcopis id quod aliàs erat omnibus iure communi conceſſum, vt *cap.* 20. *de clericis pugnantibus in duello*, vbi vtrumque videtur Epiſcopis concedi. Sed hæc ſententia, pace viri doctiſſimi, falſa videtur, & conuincitur ex verbis Concilij, ibi, *Nec illis aliqua beneficia Eccleſiaſtica, etiamſi curam non habeant animarum, conferri liceat, ſed omni Ordine & beneficio Eccleſiaſtico perpetuò careant.* Vbi clarè loquitur de beneficio ſimplici, & etiam de vſu minorum Ordinum, cùm talis vſus officium ſit Eccleſiaſticum. Et hæc omnia docet Cornejo *vbi ſuprà quæſt.* 2. Non deſinam tamen hîc adnotare Gulielmum Mercerum *de Sacram. in* 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 24. *dub.* 9. *n.* 1. aſſerere poſſe Epiſcopum in irregularitatem incurſam ex bello diſpenſare cum Clericis conſtitutis in ſacris Ordinibus ne mendicare cogantur, & ad beneficium obtinendum; ſed hoc etiam videtur contra mentem Concilij.

Sup. hoc ſuprà lege Reſ. 38. & aliam eius primæ not. & ex Reſ. 39. §. vlt.

RESOL. LI.

An irregularitas, quam nemo ſcit, niſi ipſe homicida, ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis, vt miniſtrare poſſit Ordinibus ſuſceptis, licèt non poſſit ad ſuperiores aſcendere? Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. ex Reſ. 51. §. Secundum dubium.

§. 1. Quoad ſecundum dubium affirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè Texeda *tom.* 2. *lib.* 3. *tract.* 3. *num.* 188. vbi ſic ait: Poteſt Epiſcopus diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto orta, dummodo ita ſit occultum, vt nullus alius ſciat id delictum fuiſſe commiſſum à tali perſona, niſi ſolus ipſe homicida. Vnde ſubſunt, quòd cum huiuſmodi irregulari poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtrare poſſit in Ordinibus ſuſceptis, & illos exerceat, licèt non vt aſcendere poſſit ad altiores gradus Ordinis. Immò Couarruuias ipſe admittit opinionem eorum tanquam probabilem, qui fatentur poſſe Epiſcopum diſpenſare cum huiuſmodi homicida voluntario omnino occulto, vt aſcendere poſſit ad ſuperiores ordines. Probatur tamen iſta ſententia, quia Concilium Tridentinum non aufert ab Epiſcopis facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ex homicidio omnino occculto, cuius conſcius nemo ſit, niſi ipſe homicida: ergo ſicut Epiſcopi ante Concilium poterant diſpenſare in prædicta irregularitate, id etiam poſſunt poſt Concilium attento iure communi. Probo conſequentiam; quia in caſu dubio melior eſt conditio poſſidentis: ergo cum lex noua in caſu dubij interpretari debeat, vt in minimo ius cõmune lædatur, neceſſariò iuxta illud lex noua Concilij eſt interpretanda, dum non conſtet expreſſe de abrogatione priuilegij: abrogatio enim legis antiquioris vitanda eſt, vnde cum Epiſcopi attento iure communi diſpenſare poterant in prædicta irregularitate, attento iure communi etiam id poſſunt poſt Concilium: additur etiam, quòd Epiſcopi poſſint diſpenſare in irregularitate ex homicidio omnino occulto, eſt res valde fauorabilis, & ideò clauſula illa Concilij interpretari debet, ſi fieri poteſt, in fauorem Epiſcoporum.

Sup. hoc [...] duabus p[...] cedentibu[...] Reſ. & in[...] aliis co[...] primarum annotatio[...] num.

Sup. hoc [...] Reſ. ſeq.

2. Obiicies: Concilium Tridentinum *in prædicta ſeſſ. cap.* 7. expreſſe aſſerit, quod in homicidio voluntario, (etiamſi fuerit occultum) non liceat diſpenſari. Reſpondeo Concilium non loqui de homicidio omnino occulto, ſed aliquo modo; ſcilicet de illo, quod in iudicio probari non poteſt. Ita reſpondet Couarruuias, quibus ego addo, quamuis aliàs ſciatur aliunde, etſi in iudicio probari non poſſit. Reſpondeo ſecundò, quòd Concilium in illo Decreto ſolùm intendit oſtendere difficultatem maximam, quæ erga diſpenſationem in irregularitate, quæ oritur ex homicidio voluntario fieri debet; non autem intendit limitare auctoritatem Epiſcoporum: & ideò ait, non licet, id eſt, non conuenit vt in huiuſmodi irregularitate fiat communiter, & abſque grauiſſima difficultate diſpenſatio, & pateat aliquo modo de homicidio. Huc vſque Texeda. Sed communis opinio Doctorum aduerſatur huic Texedæ, licèt viri docti, ſententiæ: ſicut & ſtylus, & Praxis Curiæ Romanæ, vt ego alibi docui.

RESOL. LII.

An Epiſcopus in aliquo caſu poſſit diſpenſare cum homicida voluntario ad ſuſcipiendos ſacros Ordines?

Ex quo infertur, quòd vrgente neceſſitate ſeu ſcandalo, & non ſit facilis recurſus ad Summum Pontificem, poteſt Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario, occulto tamen, vt miniſtret in ſuſceptis Ordinibus ſacris.

Etiámque deducitur, dum hæc tria concurrunt in matrimonio celebrato, cum occulto impedimento dirimente, ſcilicet difficilis recurſus ad Summum Pontificem; ſcandalum, ſi fiat ſepa

ſeparatio, & periculum incontinentiæ, poſſe Epiſcopum diſpenſare in hoc matrimonio? Ex part. 9. tract. 8. & Miſc. 3. Reſ. 52.

[...]ſcuſſus eſt [...]e caſus ab [...]thore an[...] cum [...]ouarruuia, [...]Reſ. præ[...]ita, à lin. [...]. & verſ. [...]ò Couarruias. & le[...]etiam do[...]nam a ia[...]n eius pri[...]: not.

§. 1. CAſus eſt curioſus, & à nemine diſcuſſus, niſi nouiſſimè à Fragoſo *in Regim. de Republ. Chriſt. tom. 2. part. 2. lib. 8. diſp. 18. §. 9. n. 20.* vbi ſic ait: ex ſententia Thomæ Sanchez *lib. 2. de matrim. diſput. 40. num. 7.* auſim dicere, poſſe diſpenſare Epiſcopum cum homicida occulto, ſi vrgentiſſimæ neceſſitati ſuſcipiendi Ordines Sacros, non poſſit alio modo obuiari abſque eo, quòd ſacris initietur. Exemplum ſit, quidam vir grauis ratione Canoniæ paratus iam quoad omnia ad ſuſcipiendum Ordinem Sacrum pridie illius, quo Ordines conferebantur, de induſtria patrauit homicidium occultum; in hoc caſu nullum eſt remedium fortius, vt euadat infamiam, niſi ad Ordinem ſacrum promoueri, quòd ſi non promoueatur, apud omnes reputabitur author illius homicidij, & vitæ diſcrimen apertiſſimè ſubibit: ſi ergo Epiſcopus vrgente neceſſitate, aut ſcandalo, aut infamia poteſt, cùm difficilis eſt aditus ad Summum Pontificem, diſpenſare cum Sacerdote occulto homicida, vt miniſtret in ſacris iam ſuſceptis, & ex ſententia Sanchez *d. diſp. 40. n. 7.* poteit diſpenſare in impedimento matrimonium dirimente, antequam matrimonium contrahatur, quando paratis iam omnibus ad nuptias inuenitur impedimentum, cuius detentio infamiam notabilem generabit; & poſt omnia remedia quæſita, ac tentata, nulla via euadendi illam infamiam reperitur, imò vehemens ſuſpicio aſſurgit alicuius criminis, ob quod matrimonium impeditur: ſi ergo in hoc caſu poteſt diſpenſari, cur in noſtro caſu non diſpenſabitur?

[...]. hoc in[...] in §. ſed [...]t, huius [...]

[...]. hoc in[...] in § ult. [...]us Reſol. [...]e med. ũ. [...]rſ. Con[...]atur, & [...]alia Reſ. [...]§. eius [...].

2. Dices, Summum Pontificem in matrimonij impedimentis ſolere diſpenſare plerumque, vt videmus: at cum homicida voluntario occulto rariſſimè, igitur non poterit Epiſcopus diſpenſare in noſtro caſu, cùm Concil. Tridentinum *ſeſſ. 14. c. 7.* dicat: omni ordine careat. Reſpondeo etiam Concilium contra eos, qui ſcienter in gradu prohibito ineunt matrimonium, *ſeſſ. 24 cap. 5.* quòd ſeparentur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careant: quæ pœna imponitur contra eos, qui ſcienter intra gradus prohibitos matrimonium inire præſumpſerint, quæ præſumptio non datur in illo, qui pœnitentia ductus ad Epiſcopum recurrit pro diſpenſatione obtinenda. Item, quia hoc impedimentum non ſuſcipiendi Ordines cum homicida occulto eſt Iuris humani à Concilio ſtatutum, ſed in illo ob magnam neceſſitatem poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt bene notat Roman. *ſingulari 486.* Filliucius *c. 1. fallent. 7. de conſtitut.* Lambertinus *de Iure patron. lib. 1. part. 1. q. 7. artic. 19. num. 2.* Gratianus *regula 433. numer. 8.* Abbas *in capit. At ſi Clerici, § de adulteriis, num. 9. de iudiciis*, & alij, quos ſequitur Guttierrez *Canonic. Quæſt. lib. 1. cap. 23. n. 18.* Et in hoc caſu, ſi non promoueatur, vrget ſcandalum, & periculum vitæ, & vehemens ſuſpicio, quòd fuerit author homicidij patrati; ſi velit abſtinere ab Ordinibus ſuſcipiendis; igitur his omnibus concurrentibus, cùm non poſſit Summus Pontifex adiri, videtur poſſe diſpenſari ab Epiſcopo. Huc uſque Fragoſus.

[...]. hoc ad [...]dium §. 1. [...]us Reſol. [...]ſim à [...]ſ. Si ergo, [...] ſupra in [...]. 49. § 1. [...]2. & in [...] 50 & in [...]s earum [...]narum [...]otatio[...]n.

3. Sed quid dicendum, vtrum vrgente neceſſitate, ſeu ſcandalo, etſi non ſit facilis recurſus ad Summum Pontificem, poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario occulto tamen, vt miniſtret in ſuſceptis Ordinibus ſacris? Negat Nauarr. *conſ. 45. de homicidio in 2. editione, per c. 2. de Cleric. pugnant. in duello*, idem volunt Fr. Manuël *to. 1. in ſumma c. 179. notab. 5.* & Ludouicus Lopez *in inſtr. p. 2. c. 93.* & probatur ex Tridentino *ſeſſ. 14. c. 7.* ibi, omni ordine careat, & vt citati interpretantur, careat ordine, hoc eſt, vſu ſuſceptorum, quibus verbis ait Auila *p. 7. diſp. 6. dub. 3.* tolli poteſtatem Epiſcopis diſpenſandi, quoad vſum Ordinum. Nihilominus idem Auila, ibi, *concl. 1.* credit concurrentibus vrgente neceſſitate, infamia, aut ſcandalo, & difficili recurſu ad Summum Pontificem, poſſe Epiſcopum diſpenſare cum Clerico, vt miniſtret in ſuſceptis Sacris, ſi delictum eſt occultum; conſentit Henriq. *lib. 14. de regul. c. 19. n. 1. & 2.* iuncta Gloſſ. *lit. V.* quia id poterat de iure antiquo: ergo etiam modo id poterit, non obſtantibus verbis dicti *c. 7.* ibi, ab Altari euelli debeat, & omni officio Eccleſiaſtico perpetuò careat; conſtat enim vſum ſacrorum eſſe officium Eccleſiaſticum.

4. Suffragatur praxis communis; qua Epiſcopi vtuntur in diſpenſatione matrimoniorum, quæ fuerunt celebrata cum occulto impedimento dirimente; nam dum hæc tria concurrunt, nimirum difficilis recurſus ad ſummum Pontificem, ſcandalum, ſi fiat ſeparatio & periculum incontinentiæ; poſſunt tunc Epiſcopi diſpenſare in his matrimoniis. Ita Nauarr. *in manual. c. 22. Hiſpanicè, n. 86. Latinè n. 85.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. c. 20. n. 1. & lib. 12. de matrim. c. 3. n. 2.* Spino *in ſpeculo, gloſſ. 15. n. 86.* Capua *lib. 2. deciſ. c. 80. n. 14.* Anton. Gomez *in Bull. Cruciat. clauſul. 10. n. 58.* Manuel *in eadem Bulla, §. 13. n. 6. in fine.* Confirmatur ratione, quoniam quamuis regulariter nequeat Epiſcopus diſpenſare in lege ſuperioris, ſeu Concilij, integrum eſt illi in caſu vrgentis neceſſitatis diſpenſare, Bald. *in l. omnes populi, n. 8. de Iuſt. & Iure*, Guttierrez *canonic. quæſt. lib. 1. c. 23. n. 18.* & Duenn. *regul. 248. limit. 2.* ſed in vtroque caſu tam matrimonij irriti, quod eſt publicum, & impedimentum occultum, quam ſacerdotis, qui commiſit homicidium data opera occultum, vrget ſcandalum, & infamia, & difficilis recurſus ad Papam: igitur ſi cum contrahentibus matrimonium, concurrentibus iis circunſtantiis poteſt Epiſcopus diſpenſare; cur non poterit in homicida occulto, quoad vſum ſuſceptorum Ordinum etiam diſpenſare, cùm ſit delictum occultum, & ipſe Parochus, ſeu Sacerdos ſolitus quotidie celebrare, & periculum infamiæ, ſuſpicandíque illum fuiſſe auctorem homicidij, nec ſit aditus ad Summum Pontificem, niſi difficulter; & hæc omnia docet Fragoſus vbi ſuprà quæ tanquam probabilia non reſpuit Leſſius *in 3. part. D. Thomæ, cap. 4. de Irregul. dub. 2. n. 35.* Sed in his omnibus tu cogita.

Sup. hoc ſupra in tr. 2. Reſ. 132. & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc in Reſ. not. præteritæ à §. Tota igitur, & in aliis eius annot. & hic ſupra in §. 1. huius Reſ. prope finem, à verſ. quando paratis.

RESOL. LIII.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida occulto voluntario quoad ſimplex beneficium retinendum? Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 33.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam non obſtante hoc Decreto Concilij tenet Henriquez *l. b. 14. c. 14. n. 1.* & *lib. 13. c. 1. n. 1.* loquens de diſpenſatione ad ſimplex beneficium acquirendum, nititur illo fundamento, quòd Concilium ſolùm prohibere videatur promotionem, aut vſum maiorum Ordinum, qui ſoli dicuntur ſacri, neque abſtulit Epiſcopis facultatem, quam habebant *in cap. 20. de Clericis pugnantibus in duello*, conferendi duellantibus, & homicidis ſimplicia beneficia. Verum nimium mihi aperta videntur verba illa: Nec illis aliquando beneficia Eccleſiaſtica, etiamſi curam non habeant animarum, conferre liceat: ſed omni Ordine, & beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careant. Sed vſus minorum eſt officium Eccleſiaſticum: ergo opinio Henriquez quoad vtramque partem pugnat cum allata Concilij definitione. Et ita hæc omnia me citato docuit Marchinus

Sup. hoc ſupra & doctrina §. 1. & 2. Reſ. 49. & 50. &c.

chinus *de Sacram. Ordinis*, *tract. 1. part. 9. cap. 1. difficult. 3. num. 2.*

RESOL. LIV.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida occulto voluntario quoad retentionem beneficij Curati?

Idem eſt dicendum de Canonico homicida occulto, vt poſſit intereſſe Choro, & gaudere fructibus Canonicatus? Ex part. 7. tract. 2. Reſ. 34.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Barboſa *de Poteſtate Epiſc. p. 2. Alleg. 39. n. 61.* vbi ſic ait: An autem hodie poſſint Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario ad retinendum curatum, quæſtio eſt non contemnenda, in qua affirmatiuè reſpondent Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de offic. Ordin. deciſ.* 13. Zerola *in praxi Epiſc. p. 2. ver. diſpenſatio*, §. 3. Nauarr. *conſil.* 13. *de offic. Ordin. in antiq. alias conſ.* 45. *ſub tit. de homicid. in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda eſt ex verbis eiuſdem Concilij ſimpliciter prohibentibus Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario, nec diſtinguentibus ad beneficia, vel ad ordines, quinimò expreſsè loquentibus de vtriſque in illis verbis ibi: nec illis aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum conferre liceat, ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careant: ideò ſi quis omne dicit, nihil excipit ex Iuris regula, certè dum in eodem capite ſancitur, vt omni Ordine perpetuo careant, non eſſe eius diſpoſitionem ad ſacros tantùm, aut curata beneficia reſtringendam, ſed ad minores etiam, aut ſimplicia extendendam. Ita Barboſa, qui citat Auilam, Sayrum, Nauarrum, &c.

2. Sed affirmatiuam ſententiam tenet Marchinus *de Sacramento Ordinis tr. 1. part. 9. cap. 1. difficult. 3. n. 3.* vbi ſic ait. Licèt Concilium prohibuerit homicidis collationem noui beneficij; non tamen vetauit Epiſcopis diſpenſare cum iſtis ad ſimplex beneficium retinendum, vel etiam ad retinendum curatum, dummodò per alium illud exerceat: quidquid oppoſitum, quoad retinendum curatum, dicat Barboſa *allegat. 39. n. 61. verſ. An autem de officio Epiſcopi.* Sed immeritò: quia Concilium de ſola collatione noui beneficij loquitur, nec vllo modo diſtinguit de retentione beneficij ſimplicis, vel parochialis. Hæc Marchinus; cui adde Alzedum *in Praxi Epiſc. p. 2. c. 6. n. 7.* vbi docet, quod poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt Presbyter homicida voluntarius occultus, qui antea habebat beneficium Curæ, illud poſſit retinere in futurum, & ſimiliter cum Canonico homicida occulto, vt poſſit intereſſe Choro, & gaudere fructibus Canonicatus.

RESOL. LV.

An irregularitas orta ex bigamia propria & interpretatiua ſit aliquando diſpenſabilis ab Epiſcopo etiam ad ſacros Ordines?

Idem eſt dicendum de Prælatis Regularibus quoad ſuos ſubditos.

Et inter alios caſus, qui pro praxi ſupradictæ quæſtionis adducuntur, tandem quæritur, an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate occulta, quam contraxit Subdiaconus ducens viduam? Ex part. 4. tract. 2. Reſ. 61.

Sup. hoc in duabus ſeqq. Reſ. & lege

§. 1. NEgatiuè reſpondeo, cum communi DD. ſententia, quos affert Mauritius Alzedo *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 6. num. 51.* & Barboſa *de poteſtate Epiſcop. part. 2. allegat. 49. num. 25.* Verùm non grauabor hîc apponere ſententiam Ioan. Præpoſiti *in 3. part. q. 5. de irregularitate, dub. 7. num. 138.* vbi ſic ait: Peculiaris difficultas eſt, an Epiſcopus nonnunquam poſſit diſpenſare in irregularitate orta ex bigamia interpretatiua, v.g. ſi res ſit occulta? Aliqui vniuerſim cenſent non poſſe, quia hæc irregularitas non oritur ex delicto, ſed ex defectu ſignificationis, vel ex ipſo facto coniugij attentati etiam inualidè; non videtur tamen improbabile quòd poſſit in ea quæ oritur ex delicto etiam alieno, v.g. in irregularitate, quam contrahit is, qui cognouit vxorem, poſtquam ea commiſit adulterium cum alio, etiamſi adulterium vxoris ſit occultum, quia talis irregularitas verè oritur ex delicto. Item quòd poſſit in ea, quam contrahit Sacerdos qui poſt mortem vxoris legitimæ exiſtens in Sacris, tentat aliam in vxorem accipere, quia etiam hæc irregularitas oritur ex delicto, idque etiamſi conetur contrahere cum vidua: nam cum matrimonium ſit irritum, non inducit irregularitatem ex defectu ſignificationis, ſed ex peccato. Idem ſi laicus contrahat irregularitatem ineundo matrimonium cum duabus inualidè, vel inualidè cum vidua, quam irregularitatem oriri ex delicto tenet Sanchez *lib. 7. diſput. 84. num. 6. in fine & diſput. 86. num. 12.* cenſet Epiſcopum in noſtro caſu poſſe diſpenſare. Non eſt, inquam, improbabile in his & ſimilibus caſibus, quando irregularitas eſt occulta, Epiſcopum poſſe diſpenſare, non ſolùm quoad minores Ordines recipiendos, vel exercendos, ſed etiam quoad maiores, iuxta poteſtatem ei conceſſam à Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione.* Poſſet etiam diſpenſare in irregularitate occulta, quam contraxit Subdiaconus ducens viduam, quia eius irregularitas eſt ex delicto. Ita Præpoſitus *vbi ſuprà.* Et hanc ſententiam tenet etiam Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. diſput. 9. dubio 15. num. 3.* qui citat Sanchez, & illam extendit ad Prælatos Regulares cum eorum ſubditis, & poſt illum Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. diſput. 17. quæſt. 3. num. 3.* Sed licèt hæc opinio ſit probabilis, tu ne recedas à prima ſententia negatiua.

infra Doctrinam Reſ. 5ª. & 59. & ſignanter pro his & caſibus ſeqq. huius §. dempta diffic. pro Regularibus, in Reſ. 4. huius not.

Sup. hoc in Reſ. 4. not. præteritæ §. His ſuppoſitis, poſt medium, &c.

Sup. hoc infra in §. vlt Reſ. 57. & in tom. 7. tr. 1 Reſ. 292. § vlt. & in Reſ 296.

RESOL. LVI.

An Epiſcopus ex hoc Decreto poſſit diſpenſare in irregularitate bigamiæ interpretatiuæ, ſi ſit occulta, non ſolum quoad minores Ordines, ſed quoad maiores?

Et an in vera bigamia poſſit Epiſcopus diſpenſare ad minores Ordines, & beneficium ſimplex? Ex p. 7. tr. 2. Reſ. 35.

§. 1. HAnc quæſtionem tractaui *in part. 4. tr. 2. Reſ. 71. & 72.* nunc adducam Ioannem Machadum, qui me citato hoc dubium pertractat, *to. 1. de Perf. Confeſſ. lib. 1. p. 3. tr. 17. docum. 4. n. 2.* vbi ſic aſſerit. *Quando la irregularidad es verdadera, ò interpretatiua, comunmente afirman los Dotores, que el Obiſpo no la puede diſpenſar. Si bien de la interpretatiua, quando es ſecreta, y previene, de delito aunque ageno, es muy probable, que no ſolamente para Ordenes menores; ſino tambien para mayores puede diſpenſar el Obiſpo, conforme à la facultad, que goza por el Concilio para diſpenſar en las irregularidades ſecretas, que provienen de algun delito, y no eſtan deduzidas al fuero exterior; fundaſe eſta opinion en que, como dizen Sanchez, y otros graves Autores, la irregularidad que ſe contrae por la bigamia viene à ſer por*

Reſ. 1. hi citata nur eſt antecedens, Secui da verè eſ prima poſ ſeqq. ſed et ſup. hoc i Reſ 57. & l ge doctri nam Reſ. 5

por culpa ; y ſiendolo puede en ella el Obiſpo lo que en las demas irregularidades , que provenien de delito.

up. hoc in-
a in Reſ.
8.& in Reſ.
9. recitan-
r in §.vlt.

2. *Si por lo menos pueda el Obiſpo diſpenſar en la verdadera bigamia, para que el bigamo pueda recebir Ordenes menores , y beneficios ſimples : tampoco conſta del derecho ; y es tambien dudoſo , y rennido entre los Dotores. Villalobos , y otros Autores ſon de parecer, que ni en la bigamia verdadera, ni interpretatiua ; ni para recebir Ordenes menores , ni executar las recebidas , ni para beneficios ſimples puede el Obiſpo diſpenſar con el bigamo. Si bien Sanchez , y otros muchos con mas probabilidad defienden lo contrario : lo qual admitte Villalobos , quando huvieſſe alguna vrgentiſſima cauſa para diſpenſar.* Hucuſque prædictus Machadus. Sed ne deſeras recognoſcere meipſum *vbi ſuprà.* Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem Tractatum in gratiam Dominorum Epiſcoporum elaboratum;ſed pro eius coronide ſatis inſignem practicabilem difficultatem diſcutiendum viſum eſt hîc apponere ; ideò quæro.

Hæc diffi-
cltas , &
ræſitum
nc eſt in-
Reſ.60.

RESOL. LVII.

An aliquando irregularitas orta ex bigamia vera , & interpretatiua ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo ?

Et pro praxi huius quæſtionis adducitur ſingularis , & ſpecialis caſus.

Et an Prælati Regulares in vera bigamia poſſint cum ſuis ſubditis abſolute ante & poſt ſuſceptionem Ordinum diſpenſare ? Ex p.7.tr.11. & Miſc.2. Reſ.43.

§. 1. Aliquos caſus ſecundum mentem Ioannis Præpoſiti adduxi *in part. 4. tract.2. reſolut.61.* nunc & alium adducam ſecundum mentem Stephani Baunij , *in Theolog. Moral. parte ſecunda, tractatu vndecimo,quæſt.59.* vbi ſic ait : Sit pro exemplo,vir quidam,qui cùm procul ab ea prouincia degeret,quam modò incolit,& in qua domicilium ſibi ac rebus ſuis conſtituit,duas ſibi virgines copulauit vxores,quibus fato functis,bona ſe fide ordinandum Epiſcopo obtulit, impedimenti ſui ad ſuſcipiendos ordines occaſione Bigamiæ neſcius, de hoc homine contendo , ei ab Epiſcopo facultatem concedi poſſe , vtendi ordine ſuſcepto Sacerdotij cum hac Bigamia.

uæ hic eſt
ra Reſol.
. & lege
am alias
.ſ.eius pri-
te annot.

2. Primò,quidquid Pontifici in vniuerſa Eccleſia ad animarum bonum & commodum,ius naturale ac humanum vult conceſſum,id Epiſcopo in ſua Diœceſi , cùm eſt neceſſe , niſi Papa ſibi id ſpeciali ſanctione reſeruauerit, tentare, ac facere eſt permiſſum. Sed pro caſu præſenti facit neceſſitas,periculum ſcilicet amittendæ famæ ac opinionis,quam de ſua virtute,vitæque innocentia , præclaris ſuis factis, apud plebem obtinuit,ſi à dicenda Miſſa prædictus Sacerdos, diu cum populi offenſa abſtineat , in eam enim venire mentem poterit,quidpiam in eo ſubeſſe culpæ, quamobrem ad ſacra Miſſarum ſolemnia pro cæterorum more,non niſi rarò, ac infrequenter, audeat accedere.

3. Et quanquam ab ordine repellatur Bigamus *in capite nuper, & capite extremò de Bigamis*, & a Concilio Nicæno,vt eſt in Epiſtola Diui Ambroſij 82. *in Can.2.* Concil. Arelatenſ.tertij ſub Leone Primo, *in Canone primo*, Concil.Romani ſub Hilario, Hiſpalenſis ſecundi circa tempora Honorij,& Siſebuti Regis *Canone quartò*,& Apoſtolorum 17.vbi ſi quis poſt baptiſma,ſecundis fuerit nuptiis copulatus,aut concubinam habuerit , vetatur Epiſcopus eſſe, vel Preſbyter, aut Diaconus, aut prorſus ex numero eorum, qui miniſterio ſacro deſeruiunt ; ſi hæc tamen ſtatuta vim ſuam omnem,ea ſeueritate,quæ ſunt concepta, in iſtum exercerent, de quo fit in quæſtione mentio , in apertum eius exitium haud dubiè cederent, cùm perpetuò ſacris eum altaribus carere cum famæ ſuæ detrimento eſſet neceſſe , aut certè non modico tempore, nempe dum Roma iſtius impedimenti diſpenſatrices venirent literæ , quod quàm à Chriſti Romanique Pontificis benignitate abſit , in eorum opinione relinquo , qui poteſtatem condendarum legum , datam ei ad Catholicæ plebis commodum norunt,nullo modo ad exitium ; fidem ergo omnem ſuperat, velle Pontificem in hac iſtius Presbyteri, de quo nobis eſt ſermo , neceſſario tempore , Epiſcopo facultatem omnem ademptam eſſe , diſpenſandi in eius impedimento.

4. Secundò,qui Canones contra Bigamos, ſunt à Conciliis, aut Romanis Epiſcopis ſcripti ; eos à ſuſcipiendis ordinibus prohibent , nullo modo à ſuſceptorum vſu,in eos ergo committit Epiſcopus, ſi ordinato cum impedimento Bigamiæ , ordinum ſuorum vſum patiatur aut velit eſſe liberum.

5. Tertiò, in Papæ, Conciliorúmque legibus diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eſt neceſſe , nec facilis eſt in Vrbem , Papámque tranſitus , ita culpas lethales, graues, & acerbas, qua vti ſui iuris in Bulla Cœnæ ſibi Pontifex ſeponit , in neceſſitate, pœnitenti condonat Epiſcopus , ſecundùm doctrinam Henriquez *libro ſexto de pœnit. capite decimo-ſexto, numero primo, & capite nono,numero ſeptimo.* Similiter cum res , temporáque exigunt , nec facilis eſt ad Papam recurſus , diſpenſat in impedimentis matrimonij, vt notarunt Sanch. *libro ſecundo de Matrim. diſp.40.num.2.& ſeq.* Coninch.*de Sacrament. Matrimonij*, & alij. Sed res hæ ambæ faciunt pro Sacerdote , de quo eſt quæſtio , ergo ei concedi per Epiſcopum poterit , vt in ſuſcepto ordine miniſtret, eaque præſtet omnia,quæ facere Sacerdotibus eſt in more. Hucuſque Baunius , quæ ſecundùm eius mentem dicta eſſe volo.

6. An verò in vera Bigamia poſſint Prælati Regulares diſpenſare cum ſuis ſubditis abſolutè ante & poſt ſuſceptionem Ordinum , vide Bordonum *in Conſiliis regular. reſol.11.n 35. in fine* vbi affirmatiuam ſententiam tenet,quod etiam docet Baunius *vbi ſuprà quæſt.68.*

Sup. hoc ſuprà propè finem Reſ.55. & in aliis eius vltimæ annot.

RESOL. LVIII.

An ſaltem dicta irregularitas veræ bigamiæ ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo quoad Ordines minores , & ſimplex beneficium ?

Et notatur poſſe Epiſcopum diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria cum eo , qui contraxit cum Virgine, ſecus ſi contraxit cum vidua , vel duplex iniit matrimonium. Ex p.4. tract.2. Reſ.62.

§. 1. Negatiuam ſententiam tenet Villalobos *tom.1. tractat.21. diffic. 31. num.13.* Turrianus *de cenſur. lib. 9. diſputat. 70. dub. 5.* Bizozerus *in ſumma tract. de cenſur. cap. 2. num. 7.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 4. dub.6. num.97.* & alij penes ipſos aſſerentes Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum bigamis in bigamia vera , vel interpretatiua, non ſolùm ad Ordines minores ſuſcipiendos,ſed neque ad vſum ſuſceptorum ; & ratio eſt , quia Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege Pontificis , niſi in caſibus iure conceſſis ; ſed ius excludens bigamos ab omnibus Ordinibus latum eſt à Concilio Nicæno , teſte D. Ambroſio *epiſt.82.* ergo , &c.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 56. § Si por. & infra in Reſ.ſeq.recitanter in §. vlt. & lege Reſ.not.ſeq.

Deinde *in cap. nuper , & cap. vlt. de bigamis* , negatur illis poteſtas ſuſcipiendi Ordines minores.

2. Non deſunt tamen DD. affirmatiuam ſententiam tenentes, vt Petrus Cornejo *in 3. part. D.Thomæ tract.5.de irregul.diſp.10.dub.1.quaſt.5.* Comitolus *in reſponſ. moral. lib.1. q.106.* Sanchez *de matrimon. lib.7. diſp. 86. num.11.* Auila *de cenſ. part. 7. diſp. 7. dub.4.* Azorius *part.2.lib.5. cap. 20. quaſ.2.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 2. quaſt.8. art.2. concl.2.* Sayrus *de cenſ.lib.6.cap.6.num.11.*& alij penes ipſos, quibus adde nouiſſimè Mauritium Alzedo *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 6. num. 52.* Ioan. de la Cruz *in director. part.2. de irregul. dub.1. concluſ.1.*

3. Sed tu ne recedas à negatiua ſententia , quia ita declarauit ſacra Cardinalium Congregatio, vt teſtatur Piaſecius *in praxi part.1. cap.1. art.10. n.11.* Armendar. *in recopil. ad leg. Nauarræ lib. 2. tit.19. num.16.* Garzias *de beneſ.tom.2.part.7. cap.6. num.5.* Molfeſius *in ſumma tom.1. tract.6. cap.7. num.28.* de Vecchis *in praxi nuntior. diſp. 9. dub. 15. n. 2.* Tanburinus *de iure Abbatum tom. 2. diſp.7. quaſt.3. n.2.* Nouarius *tract. de elect. fori quaſt. 52. num. 25.* Leo *in theſaur. fori Eccleſ. part.1. c.8. n. 36.* & ita etiam fuiſſe deciſum in Curia Archiep. Neapolitana, teſtatur Riccius *part. 4. deciſ. 331. numer. 8. in fine.*

Sup.hoc primo delicto in to 5.tr.5. Reſ. 148. & pro ſecundo delicto infrà in Reſ. ſeq. §. His poſt medium à verſ. Poſſe etiam, & in alio verſ. eius not.

4. Notandum eſt tamen hîc obiter cum Turriano & aliis DD. ſupracitatis poſſe Epiſcopum diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria cum eo, qui contraxit cum virgine, contra Maiolum *lib.1. de irregular. cap.33. num.7.* Secus ſi cum vidua, vel ſi duplex iniit Matrimonium, contra Palatinum *in 4.diſt.27. diſp.4.* & Henriquez *lib.12. cap.6. num.11.*

RESOL. LIX.

Si quis contraxit bigamiam cum vidua, vel acceſſit ad propriam vxorem , poſtquam illa adulterium commiſit , an poſſit petere diſpenſationem huius irregularitatis ab Epiſcopo?

Et quid ſi res adulterij ſit occulta?

Et ſupponitur eſſe irregularem ex bigamia interpretatiua , ſi contrahas cum vidua , quæ prius matrimonium conſummauerat , & idem ſi contrahas cum corrupta ab alio ; & ſi acceſſeris ad propriam vxorem , poſteaquam adulterium commiſit , tametſi à principio virgo accepta fuerit.

Et quid eſt dicendum , ſi vir ignorans coniugis adulterium , illam carnaliter bona fide cognouit?

Idem eſt, ſi a principio exiſtimans ducere virginem, duxerit corruptam.

Et quid , ſi maritus per cenſuras cogatur reddere debitum?

Et curſim , an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate , quam contraxit Sacerdos , qui poſt mortem vxoris legitimæ exiſtens in ſacris, tentat aliam vxorem accipere , & quam Subdiaconus contraxit ducens viduam?

Et an laicus contrahat irregularitatem ineundo matrimonium cum duabus inualide ; vel cum vna validè, & cum alia inualidè, vel inualidè cum vidua?

Et breuiter docetur poſſe Epiſcopum cum bigamis proprijs diſpenſare ad minores Ordines , & ad beneficium ſimplex. Ex parte 10. tract.11.& Miſc.1. Reſol. 25.

§. 1. SVppono eſſe irregularem ex bigamia interpretatiua , ſi contrahas matrimonium cum vidua, quæ prius matrimonium conſummauerat. Et idem eſt, ſi contrahas cum corrupta ab alio ; vt deciditur *cap.Præcipimus, diſt.34. & cap. Si quis viduam 50. & cap. Debitum de Bigamis.* Secundò ſuppono, quòd hæc bigamia interpretatiua contingit per acceſſum ad propriam vxorem , poſtquam illa adulterium commiſerit ; tametſi à principio virgo accepta fuerit. Sicuti habetur *cap.ſi Laici 34. diſt.* & tradunt omnes Doctores apud Suarez , *diſp. 49. ſect.3. n.15.* Sanchez *diſp.84. num.15.* & Auguſtinum Barboſam *alleg.49. num.8.* Ratio eſt, quia maritus, cognoſcens vxorem ab alio corruptam , maritus corruptæ nuncupatur , ideóque perinde iudicandus eſt , ac ſi cum corrupta contraxiſſet.

2. Difficultas verò eſt , an hæc irregularitas contrahatur, ſi ignorans coniugis adulterium, illam carnaliter cognoueris ; Et idem eſt, ſi à principio exiſtimans ducere virginem duxeris corruptam , Negant Petrus de Ledeſma , *de Matrim. quaſt.66. art.3. col. penult.* & Emanuel Sà , *verb. irregularitas bigamiæ, n.3.* Moueri poſſunt, quia actus, ob quem irregularitas contrahitur, debet eſſe actus ab homine, quatenus rationalis eſt; ac proinde ab illo quatenus ratione vtitur. Cognoſcens verò vxorem, ignorans eſſe adulteram, nunquam liberè ſuam carnem diuiſit in plures. Ergo nunquam fundamentum præſtitit contrahendi hanc irregularitatem. Verùm in his caſibus irregularitatem contrahi , docent Doctores communiter, Auila *7.p.diſp.8.dub.1.verſ.Tertio modo.* Sanchez *lib.7. diſp.84.n.15.* Paulus Layman *lib.1.Summ.tract.5.p.5. cap.6. num.3.* & alij innumeri ad ipſos. Quippe hæc irregularitas non in pœnam alicuius delicti , neque ob infamiam vllam perſonæ : ſed ob defectum ſignificationis inducta eſt ; quæ ſignificatio eſſe non poteſt , ſi maritus corruptæ fuerit ; quia ſicut ipſa mulier in plures ſuam carnem diuiſit , ſic vir illam cognoſcens, cenſetur in plures ſuam carnem diuiſiſſe.

Sup.hoc infra in §. Sed vt verum, huius Reſ.& in aliis eius not.

3. His ſuppoſitis quæro, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum ſupradictis bigamis ; Et probabiliter affirmatiuè reſpondet Ioannes Præpoſitus *in 3. part. D.Thomæ, q.5.de irregularit.dub.7.n.138.* vbi ſic ait : Peculiaris difficultas, an Epiſcopus numquam poſſit diſpenſare in irregularitate orta ex bigamia interpretatiua, v.g. ſi res ſit occulta. Aliqui vniuerſim cenſent non poſſe, quia hæc irregularitas non oritur ex delicto, ſed ex defectu ſignificationis, vel ex ipſo facto coniugij attentati etiam inualide: non videtur tamen improbabile, quòd poſſit in ea, quæ oritur ex delicto etiam alieno , v. g. in irregularitate quam contrahit is, qui cognouit vxorem poſtquam ea commiſit adulterium cum alio , ſi talis incurrat irregularitatem, etiamſi adulterium vxoris ſit occultum; quia talis irregularitas verè oritur ex delicto , vt oſtendimus. Item, quòd poſſit in ea quam contrahit Sacerdos qui poſt mortem vxoris legitimæ, exiſtens in Sacris, tentat aliam in vxorem accipere ; quia etiam hæc irregularitas oritur ex delicto : idque etiam ſi conetur contrahere cum vidua : nam cùm Matrimonium ſit irritum , non inducit irregularitatem ex defectu ſignificationis, ſed ex peccato. Tertiò, ſi Laicus contrahat irregularitatem , ineundo Matrimonium cum duabus inualidè ; vel cum vna validè , cum alia inualidè ? vel inualidè cum vidua. Quam irregularitatem oriri ex delicto, tenet Sanchez *lib.7.de Matrim. diſp.84 n 6 in fine,* qui pro ea ſententia plures citat,& *diſp.86. n.12.* cenſet Epiſcopum in noſtro caſu poſſe diſpenſare. Non eſt, inquam, improbabile in his, & ſimilibus caſibus, quando irregularitas eſt occulta, Epiſcopum poſſe diſpenſare , non ſolùm quoad minores Ordines recipiendos, vel exercendos, ſed etiam quoad Maiores, iuxta poteſtatem ei conceſſam à Concilio Tridentino, *ſeſſ.14. c.6 de Reformat.* Poſſe etiam diſpenſare in irregularitate occulta, quam contrahit Subdiaconus, ducens viduam, quia eius irregularitas eſt

Sup. aliquibus ex his ſupradictis bigamiis, lege quatuo præcedente Reſ.

Sup.hoc ſupra in R. 55.56.& 5

Sup. hoc ſupra in R. 55. curſit

[illegible]

4. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

RESOL. LX.

[illegible]

[illegible]

§. 1. V[illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

Sup. hoc late in Reſ. not.ſeq lege earum doctrinam.

nibus etſi magnæ ſint authoritatis non eſt neceſſariò ſtandum, vt expreſse dicit Sanch. reſpondens cuidam Deciſioni Cardin. *l.8. de matr. diſp.2. num.10. circa finem*, & de ſtylo curiæ, & deciſionibus Rotæ docet ſimiliter Vaſquez *tom.2. in 2. 2. D. Thom. diſp.* 179. *cap. vlt. num.* 75. vbi optime probat declarationes, deciſioneſve Rotæ non habere vim legis. Adde ſupradictas declarationes facile explicari, vt ſcilicet intelligantur non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum Simoniaco inhabili ab obtinenda beneficia, quibus priuatus fuit per ſententiam: nam ante ſententiam bene poterat: Et hæc explicatio fundatur in vltima declaratione Cardinalium: cùm enim ibi dicat Congregatio, Epiſcopum poſſe abſoluere Sacerdotem ſibi ſubditum à Simonia occulta, & rehabilitare ad ordines, & ad beneficia tam obtenta, quàm obtinenda, poſtea ſubdat, ſed non ad beneficia, quibus propter ſimoniam priuatus fuiſſet, vel ad obtinenda; ne inquam huiuſmodi poſteriora verba prioribus aduerſentur, neceſſariò debent intelligi de beneficiis per ſententiam priuatis. Quare ante ſententiam, & in foro conſcientiæ bene poterit Epiſcopus cum ſic inhabili diſpenſare. Sic Palaus, quæ omnia ex eius mente dicta eſſe volo, nam communis opinio eſt in contrarium, quam in praxi eſſe receptam teſtatur P. Theſaurus *in praxi de pœnis part. 2. c. 23. §.6. & cap.30. q.3.*

Sup. hoc late in tom. 4. tr. 1. Reſ. 21. 22. 23. 24. & in aliis earum primarum aunotationum.

Sup. hoc ſupra lege doctrinam Reſ. 18 per totã, & ſignante §. [illegible] medium in verſ. [illegible] irregularitate & vide etiã doctrinã aliarum Reſ. & §§. eius primæ not.

4. Sed ſi aliquis quærat, an Epiſcopus, ſi fuerit complex in ſimonia poſſit etiam ſecum diſpenſare; reſpondet ad quæſitum Machadus *vbi ſuprà*, & ſic ait: *Es tambien dudoſo, y controverſo, entre los Dotores, ſi ſupueſto que el Obiſpo tenga facultad para diſpenſar en eſta inhabilidad, pueda lo miſmo, aun en caſo, que el aya ſido complice en la ſimonia. Muy probable opinion es, que no; porque parece que por ſu pecado ſe haze indigno de diſpenſar. Si bien Tomas Sanchez, coligiendolo de algunos textos del Derecho, juzga por mas probable, que ſi, y el Concilio Tridentino en el lugar citado, donde ſe funda eſta facultad concedida à los Obiſpos habla indiſtintamente; y aſſi no ſe deve reſtringir.* Ita Machadus.

5. Sed circa reſolutionem quæſtionis propoſitæ præter Doctores citatos, vide Baunium *in Theolog. Mor. tom.1. tractat.8. quæſt.24.* Gauantum *in Man. Epiſ. ver. Cenſura, num* 6. Suarez *de Religione, tom.1. tract.3. lib.4. cap. 61. num.11.* Garſiam *de Benef. part.8. cap.1. num.77.* Comitolum *lib. 6. quæſt.41.* Marchinum *de Sacram. Ordinis, tract.1. part.9. cap.3. num.71.* Alzedum *in Praxi Epiſc. part.2. cap.6. n.41.* & alios penes ipſos.

RESOL. LXI.

An ſi quis habeat à ſuo Epiſcopo literas dimiſſorias pro Ordinibus recipiendis, poſſit abſolui ab irregularitate occulta ab Epiſcopo, qui eum ordinare debet?

Et an peccet Epiſcopus, ſi alienum ſubditum in ſua Diœceſi confirmet?

Et quid eſt dicendum, quando Epiſcopus mittit ſubditum cum dimiſſoriis ad ſuſcipiendos ordines, & ſubditus non eſt confirmatus, an tunc poſſit illum confirmare? Ex part.7. tract.2. Reſol.37.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§. 1. CAſus eſt curioſus, & practicabilis, & ad illum affirmatiuè reſpondet nouiſſimè Ludouic. Caſpenſis *in Curſu Theologico tom.2. tract.27. diſputat. 3. ſect. 3. num. 11.* vbi ſic ait. Hîc inquirit Diana, *de Sacram. reſol.* 24. An ſi quis habeat literas dimiſſorias à ſuo Epiſcopo, vt poſſit ab alio ordinari, hoc ipſo ſi ordinandus non ſit confirmatus, poſſit etiam ab eo Epiſcopo confirmari priuſquam ab ipſo ordinetur. Reſpondet, & bene, affirmatiuè: nam qui concedit finem, concedit conſequenter, quæ ſunt neceſſaria ad eum finem. Ex quo ſequitur, poſſe ſimiliter abſolui ordinandum ab irregularitate occulta, à qua poſſet Epiſcopus abſoluere, quia liberari ab irregularitate eſt medium ad licitè recipiendos Sacros Ordines. Ita ille, cui adde Henriq. *lib. 14. cap. 17. num. 4. vſque ad finem.* Angelum *verſ. irregularit. numer.* 34. Armillam *eodem verſ. num.* 8. & Syluestrum *quæſt. 9. num. 11. in fine.* Sed hanc ſententiam impugnat Sanchez *de Matrim. lib.8. diſput. 2. num.25.* quia à ſeparatis non fit illatio. Sed poteſtas diſpenſandi & initiandi ſunt ſeparata: ergo. Cæteras rationes videbis apud illum. Notandum eſt tamen hîc obiter Machinum *de Sacram. Ordinis, tract.1. part. 5. cap.5. num.* 7. docere nominatim contra me, peccare Epiſcopum alienum ſubditum in ſua Diœceſi confirmantem: ſed noſtra ſententia eſt probabiliſſima, & illam tenet me citato in editione nouiſſima, Barboſa *de Poteſt. Epiſc. part.2. Allegat.* 30. *num.* 14. & præter Doctores à me citatos *in part. 4. tract 4. reſol.* 50. & Caſpenſem, *vbi ſuprà*, noſtram ſententiam tenent etiam à fortiori Alzedus *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. numer.* 21. Zambranus *de caſ. tempore mortis, capit. 2. dub.* 2. *num.2. & 3.* Emanuël Sà. *verſ. Confirmatio, num.2.* & Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſc. verſ. Confirmatio, num.8.* vbi ſic ait. Si confirmante Epiſcopo in propria Diœceſi accurrant etiam accolæ ex aliena, licitè confirmantur ob præſumptionem gratum id fore Epiſcopo ad cuius Diœceſim illi pertinent. Ita ille. Quod à fortiori dicendum, quando illos mittit cum dimiſſoriis ad ſuſcipiendos Ordines; quia qui concedit finem, concedit neceſſaria ad finem talem. Ergo, &c.

Quæ nunc eſt in tom. 1. tr. 2. Reſ. 12. & in tom. 2. tr. 5. Reſ. 100. §. ſed cum caſus.

Quæ hic reperietur in tom. 1. tr. 2. Reſ. 10. 11. & 12. §. Adde, & in tom. 2. tr. 5. Reſ. 100. §. Adde.

RESOL. LXII.

An Epiſcopus, cui commiſſum fuit ab alieno Epiſcopo, vel Prælato Regulari, ſubditum ordinare, poſſit cum eo diſpenſare in irregularitate aut quouis alio impedimento? Ex part. 8. tractat. 3. Reſol. 35.

Sup. hoc in præterita Reſ.

§. 1. REferam hîc pugnantes ſententias. Negatiuam docet Sanchez *de matrim. lib.8. diſput. 1. num.* 25. quia ſublato vno impedimento non cenſetur alterum diſtinctum ſublatum, *cap. ex tuarum, de vſu, & authoritate pallij, l. ſi domus ff. de ſeruitut. vrban.* At in hoc euentu duplex impedimentum concurrit, alterum defectus ſubiectionis ad Ordines: alterum irregularitatis. Sublato ergo priori per initiandi licentiam, non aufertur poſterius. *Secundò*, quia à ſeparatis non fit illatio, *cap. ad audientiam, de decim. l. Papinian. ff. de minoribus.* At poteſtas diſpenſandi, & initiandi ſeparata ſunt. *Tertiò*, quia diſpenſatio non extenditur ad connexa, ſine quibus poteſt conſiſtere, (vt *num.*20. diximus.) At poteſtas initiandi poteſt conſiſtere abſque poteſtate reddendi initiandum habilem ad Ordines: vtpote, qui intelligitur, ſi ille aliàs habilis ſit, vel à legitimo ſuperiori impetret diſpenſationem in ea inhabilitate. Ita Sanchez, & alij penes ipſum.

2. Sed non deſunt affirmatiuam ſententiam tenentes, & inter alios illam docet Auila *de cenſur. part.7. diſp.10. dub.6. verſ. notandum tertiò*, vbi ſic ait. Præterea dico cum Henriquez *cap.18. n.4.* quòd dum Prælatus Religionis, aut Epiſcopus mittit ſubditum, vt ordinetur, cenſetur concedere ſuas vices Epiſcopo ordinanti, vt diſpenſet in defectu occurrenti

occurrenti, aut oblito. Probatur *ex cap. præterea. de offic. delegat.* Ita ille. Et ratio erit, tum quia conceſſo aliquo, cenſentur ſubinde conceſſa ea, ſine quibus id expedire nequit, *cap. præterea, de offic. deleg. & lib.5. C. de iuriſd. omn. iud.* tum etiam, quia diſpenſatio in principali, extenditur ad acceſſorium, ſine quo conſiſtere non poteſt. At promotio ad Ordines fieri non poteſt, eo impedimento non ſublato; ergo.

RESOL. LXIII.

Vtrum illegitimus occultus poſſit diſpenſationem obtinere ſuper irregularitate ab Epiſcopo vigore Concilij Tridentini ſeſſ.24. cap. 6. ad recipiendos ſacros Ordines? Ex parte 2. tractatu 15.& Miſc.1.Reſolut. 21.

[...]p. hoc in [...]abus ſeqq. [...]ſ. & in [...]ſ.3.ſeq.§. [...]..& 3. & vt [...]elius hanc [...]fic.diſſol[...]re poſſis, [...]ge priùs in [...]m.5. tr. 5. [...]ctrinam [...]eſ.144.

§.1. NEgant communiter Doctores Epiſcopum poſſe diſpenſare ſuper illegitimitate ex delicto occulto proueniente. Sic Suarez *vbi infra.* Piaſecius *in praxi Epiſcop. part.1. c.1. n.56. & 6c.* Sayrus *de cenſ. lib.6. c.11. n.8.* vbi 20. Doctores citat pro hac ſententia, & nouiſſimè illam docet Bonacina *de cenſ. diſp. 7. punct.3. q.2. n.15.* Reginal. *in praxi, tom.2. lib.30. tract.2. c.7. n.73.* & Filliuc. *in quæſt. mor. tom.1. tract.19. c.6. n.152.* Ratio eſt, quia Concilium tribuit Epiſcopis authoritatem diſpenſandi ſuper irregularitates contractas ex delicto; ſed hæc irregularitas eſt ex defectu & non ex delicto. Ergo, &c.

2. His tamen non obſtantibus Stephanus de Auila Societatis Ieſu Theologus contrariam docuit ſententiam *in tract. de cenſ. part. 7. diſp. 3. dub. 7.* Nam licèt hæc irregularitas cauſet in homine quendam defectum, tamen intrinſecè dependet à crimine parentum. Ergo ſi huiuſmodi crimen ſit occultum, comprehenditur ſub decreto Concilij. Secundò probatur, nam licèt diſpenſatio poſtquam eſt conceſſa in particulari caſu, eſt odioſa, & ſtrictè interpretenda, at verò poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis, & latiſſimè interpretanda, *cap. fin. de ſimonia.* Hæc Auila, cuius ſententia, licèt improbabilis vocetur à Suarez *in 3. part. tom.5. de cenſ. diſput.50. ſect.5. num.5.* tamen nouiſſimè Ægid. de Coninch ex eadem ſocietate *de Sacram. diſp.18. dub.14. num.117.* tanquam probabilem illam admittit. Ad argumentum contrariæ ſententiæ reſponderi poteſt ex dictis. Nam cum hæc irregularitas intrinſecè dependeat à crimine parentum, videtur etiam incluſa ſub verbis Concilij.

RESOL. LXIV.

An irregularitas occulta ex defectu natalium ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis quoad ſacros Ordines?

Et notatur poſſe Epiſcopum cum illegitimis ex quocunque damnato exitu, ad maiores Ordines & ad beneficium diſpenſare.

Et an hoc etiam procedat ad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum, & in dimidiis portionibus, & inferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis.

Et an hanc diſpenſationem poſſit etiam Capitulum Sede vacante impertire.

Et quid ſi aliquis bona fide ordinatus fuerit, & poſtea cognito natalium defectu, an Epiſcopus poſſit diſpenſare, vt in ſuſceptis miniſtret?

Et quid etiam, ſi mala fide ordinatus fuerit? Ex p. 4. tr. 2. Reſ.64.

§. 1. NEgatiuè reſpondent DD. quos citaui *in p. 2. tract.15. reſol.21.* quibus nunc addo Layman *vbi infrà*, Hurtadum *diſp. 2. de irregular. diffic. 20. num.63.* Alzedum *in praxi Epiſc. part. 2. cap.6. n. 30.* & Turrianum *de cenſ. lib.9. diſp.71. dub. 2.* quia talis irregularitas non prouenit ex delicto, ſed ex defectu, quia quamuis parentes filium illegitimum ſine peccato in amentia generarent, etiam fieret irregularis. Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius not.

2. Sed affirmatiuam ſententiam, licèt improbabilem & ſine fundamento vocet Suarez & Hurtado, tamen, vt *in d. reſolutione* notauimus; illam tenet Auila, & probabilem exiſtimat Coninch, quibus nunc addo Petrum Cornejo *in 3. par. D. Thomæ tract. de irregul. diſp.15. dub.2. quæſt.1.* Layman *lib.2. tract. 10. part. 1. cap.5. num.2.* & 10. Præpoſ. *in 3. part quæſt. 5. de irregular. dub.16. num. 131.* vbi ſic ait. Non eſt improbabile quòd Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate illegitimi, vt inquit Auila, aſſerens viros doctos id ſentire, quia licèt illius prolis hæc irregularitas ſit ex defectu, rem tamen moraliter conſiderãdo oritur ex delicto, & Eccleſia eam inducẽdo voluit punire parentum incontinentiam, atque adeò poteſt ſortiri rationem pœnæ. Confirmatur, quia omnia iura hanc irregularitatem inducentia ſupponunt communiter peccatum in parentibus, ex quo illa oriatur, & variis caſibus vbi peccatum illorum non interuenit, proles non eſt irregularis quamuis nata ſit extra matrimonium verum à parte rei. Nec refert quòd ſi proles abſque culpa parentum naſceretur extra matrimonium, etiam putatum legitimum, cenſenda eſſet irregularis, quia non obſtante tali caſu rariſſimo, & quem lex non ſpectauit, dicendum quòd moraliter & ſecundùm quod communiſſimè accidit, illegitimitas prolis oriatur ex peccato parentum, & quòd lex ſpectauit id, quod ſæpiùs accidit, quamuis in eo caſu rariſſimo, quem non excipit, etiam incurreretur irregularitas, in quo tamen inuenitur actio materialiter mala, & ſufficiens fundamentum malitiæ, ſi adeſſent cætera requiſita. Vnde fit veriſimile quòd Epiſcopus in caſu reſolutionis poſſit diſpenſare abſolutè (ſicut poteſt abſolutè diſpenſare per Concilium) quoad ſacros Ordines & beneficia maiora, ſeu dignitates & prælaturas, hinc ſi quis ſuſceptus ex occulto adulterio habeatur paſſim legitimus, poſſet ab Epiſcopo impetrare diſpenſationem ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, & beneficia duplicia. Hæc omnia Præpoſitus *loc. cit.* & ita hanc ſententiam affirmatiuam cum Auila & ſupracitatis Doctoribus tenet etiam poſt illos Laurentius de Peirinis *tom. 2. de relig. Prælat. quæſt. 2. cap. 5. §. 9. num. 143.* Et tandem nouiſſimè hanc opinionẽ me citato docet Barboſa *de iure Pontificio lib. 1. cap 1.. num. 156.* Verùm his non obſtantibus nouiſſimè ego puto non eſſe recedendum à negatiua ſententia.

3. Notandum eſt tamen hìc obiter poſſe Epiſcopum cum illegitimis ex quocumque damnato coitu ad maiores Ordines, & ad beneficium ſimplex diſpenſare, cum cauſa tamen & eorum ſuffragantibus meritis, & hoc procedit etiam quoad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum, & in dimidiis portionibus, ſeu inferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis, & hanc diſpenſationem modo quo *ſuprà*, poſſe etiam Capitulũ Sede vacante impartiri exiſtimo. Vide Barboſam *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat.45. num. 19. & ſeq.* & Sanctarellum *ver. reſol. part. 1. quæſt.41. per totam.* Nota etiam hic quòd Layman *vbi ſupra*, docet quòd ſi aliquis bona fide ordinatus fuerit, cognito natalium defectu Epiſcopus diſpẽſare poteſt, vt in ſuſceptis miniſtret. Imò fortaſſe etiam ſi mala fide Ordines accepit, vt colligitur ex *cap. niſi cùm pridem, §. perſona, de renunt.* Hæc Layman qui etiam addit quòd

Sup. ſeqq. in hoc §. vſque annot. ſeq. infra in Reſ. 66. §. Verum.

Sup. hoc in §. not. præteritæ, ãte medium & in alia Reſ. & uerſ. eius not. Et ſup. hac bona fide, & ſeqq. in hoc §. in Reſ. ſeq. § penult. & vlt. &

in Reſ. prima poſt ſeq. §. Nota vero. & pro vltim. huius §. ibidem in fine dictæ Reſ.

quòd ſi filius ſciat, aut credat ſe eſſe illegitimum, & ex vna parte cauſa vrgeat cur ſacros Ordines ſuſcipiat, ex altera parte ſi hoc faceret petendo diſpenſationem, ſe infamaret grauiter apud Papam, tunc ſine diſpenſatione poteſt ordinari. Exemplum habes ſi primogenitus Regis occultè ſciens ſe illegitimum eſſe, hæreditatem legitimo fratri non poſſit aliter relinquere quàm ſi fiat Cardinalis, vel Sacerdos, non teneretur ſe infamare apud Summum Pontificem.

RESOL. LXV.

An Epiſcopus vigore huius Decreti poſſit diſpenſare in illegitimis natalibus occultis ad ordines maiores, & ad beneficia Curata?

Et quid, ſi aliquis bona fide ordinatus fuerit, & poſtea cognito natalium defectu, an Epiſcopus poſſit cum eo diſpenſare, vt in ſuſceptis miniſtret.

Et quid etiam, ſi mala fide ſuſcepit ordines? Ex p.7. tract.2. Reſ.24.

Sup. hoc in Reſolutionibus duarum annotationũ ſequentium.

§. 1. AD hoc dubium, ita nouiſſimè reſpondet Marchinus *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *part.* 10. *capite* 2. *difficultate* 3. *num.* 14. Non deſunt Doctores hanc facultatem Epiſcopo concedentes virtute Tridentini, *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. quod concedit Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi in quacunque irregularitate ex delicto occulto proueniente: ſed defectus natalium prouenit ex delicto parentum occulto: ergo poteſt tolli ab Epiſcopo. Et ideo hanc ſententiam ſecutus eſt Auila, *de cenſ. part.* 7. *diſput.* 2. *dub.* 7. & nouiſſimè Diana *moral. reſol. part.* 2. *tract* 15. *Miſcell. reſol.* 21. Cæterùm hanc opinionem omnes alij Doctores, vt falſam omnino eliminarunt. Nauarrus *in Manuali c.* 27. *num.* 194. Toletus, Hugolinus, Suarez, Sayrus, Filliucius, Bonacina, & alij plures *locis ſuprà citatis*, qui impedimentum natalium enumerant inter irregularitates ex defectu, non ex delicto. Quare, vbi tribuit Epiſcopis Tridentinum facultatem diſpenſandi in quacunque irregularitate ex delicto occulto, certè non loquitur de impedimento natalium, quod non eſt delictum illegitimi, ſed defectus: delictum verò parentum non eſt delictum infantis illegitimi: Concilium autem loquitur apertè de irregularitate orta ex delicto proprio, non ex alieno. Hucvſque Marchinus, cui etiam adde P. Theſaurum *in Praxi de pœnis, part.* 1. *cap.* 23. §. 6. *in fine.*

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 63.

2. Sed ego fateor hanc ſuam ſententiam communiter tenere Doctores, & præter ab ipſo citatos, tenent illam Alzedus *in Praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 6. *num* 30. Piaſecius *in Praxi part.* 1. *cap.* 1. *num.* 56. & 60. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 2. *Alleg.* 39. *num.* 44. Stephanus Baunius *vbi infrà*, & alij. Nego tamen id quod Marchinus aſſerit, contrariam ſententiam eſſe falſam, nam puto eſſe probabilem cum Doctoribus, quos citaui *in parte* 2. *tra.* 15. *reſol.* 21. & *part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 64. Vnde me etiam citato Ioannes Machadus *de Perf. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 17. *docum.* 2. *num.* 4. ſic ait: *Si quando la ilegitimidad es oculta, pueda entonces el Opiſpo diſpenſar para Ordenes mayores, y todos beneficios, diſputan tambien los Dotores; Muchos mas comunmente lo niegan fundados en que la facultad que goza por el Concilio, es para diſpenſar en las irregularidades ocultas; que nacen de delito; pero eſta de la ilegitimidad no proviene de delito, ſino de indecencia. Mas non obſtante eſto, Avila, y otros defienden que ſi, fundados en que aunque verdaderamente la ilegitimidad cauſe en la perſona alguna indecencia; con todo eſſo intrinſecamente pende del delito de los padres, lo qual es baſtante para que ſe regule eſta irregularidad como las demas que provienen de delito.* Huc vſque Machadus. Vtramque igitur ſententiam probabilem eſſe puto, licèt prima ſit communior, & probabilior.

Quæ nunc ſunt antecedẽtes Reſolutiones & in Reſ. ſeq. à principio vſque ad §. Nota. & ſignanter §. Verum. & vide prius in tõ. 5. tr. 5. doctrinam Reſ. 144.

Sup. contẽto in hoc & ſeq § in Reſ. præterita §. vlt. à medio vſque in finẽ & infra in Reſ. ſeq. §. Nota vero. per totum.

3. Notandum eſt tamen hic cum Stephano Baunio *in Theol. mor. tom.* 2. *tract.* 11. *quæſt.* 15. quod ſi bona fide illegitimus ſacros arrepſiſſet ordines, iiſque inſignitus eſſet, cum eo Epiſcopus: natalium defectu cognito diſpenſare poſſet, vt in iis miniſtraret, Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. Auila *ſuprà diſput.* 3. *dub.* 6. Imò etiam in quorundam ſententia, ſi mala fide, vitium ſcilicet originis ſuæ occultum ſubticendo, iis initiari ſe eſſet paſſus. Cæleſtinus tertius auctor *in Decretali niſi cum* 10. *de renunciat.* Non tamen propter quamlibet irregularitatem perſonæ, debet ei qui regulariter miniſtrauit, celebrandi licentia indulgeri, vtpote ſi de legitimo matrimonio non ſit natus, quia licèt irregularitatem huiuſmodi non potuerit ſubiicere, ſi tamen & culpa latet, cauſa, cum eo qui laudabiliter ſuum impleuit officium, (iuncta ſibi pœnitentia competenti) poteſt non minus vtiliter, quàm miſericorditer diſpenſari Ita Pontifex, & Baunius *loco citato*, licèt aliqui in his diſſentiant.

4. Et ideò Machadus *vbi ſuprà* ſic aſſerit: *Si el Obiſpo pueda por lo menos diſpenſar con el ilegitimo, que con buena fè ſe ordenò para que exercite las ordenes recebidas, es tambien controverſo entre los Dotores. El Padre Layman, con ſer de la contraria opinion dize, que es ſin duda, que puede; y coligiendolo del Derecho, lo affirma tambien del que ſe halla y a ordenado aunque con mala fè, como ſea oculto el defeto de la ilegitimidad. Si bien Suarez, y otros ſon de contrario parecer en lo vno, y en lo otro.* Sed opinio illa Bauny, & Layman eſt ſatis probabilis.

RESOL. LXVI.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate ex defectu natalium, ſi delictum ſit occultum?

Et an cum illegitimo occulto quoad ſacros ordines, Dignitates, & beneficia Curata ſolus Papa diſpenſare poſſit; ad minores vero ordines, & beneficium ſimplex poſſit Epiſcopus diſpenſare, & hoc cum limitatione, quod tale beneficium ſimplex non fuerit poſſeſſum à Patre, quod tale beneficium non requirat ſacrum ordinem; & ideo cum tali illegitimo non poſſit diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis, cum habeat annexum ordinem ſacrum; poterit tamen ad Canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ?

Et an poſſit Epiſcopus cum prædicto illegitimo diſpenſare ordinato in Sacris bona fide, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtret?

Et quid, ſi mala fide ſacros ordines ſuſcepit?

Et hoc totum dicendum eſt de capitulo ſede vacante.

Et notatur, quod tales illegitimi, cauſa graui vrgente, poſſint promoueri ad ſacros ordines etiam ſine vlla diſpenſatione, ſi hæc peti, & obtineri nequeat ſine propria infamia, & parentum.

Et tandem docetur expoſitos non eſſe irregulares quo ad Ordinem & Religionem. Ex p. 10. tract. 11. & Miſc. 1. Reſol. 24.

§. 1. STomachatur parùm modeſtè in me quidam modernus, quia ego ſæpius quæſtiones pertractatas iterùm pertracto: ſed immeritò quidem: nam cùm hoc facio; ſemper aliquid boni addo; vt obſeruat doctiſſimus Pater Dicaſtillus *de Sacr. tom.* 1. *tract.*

tract.4. *diſput*. 10. *dub*. 3. *num*.40. addendo ſcilicet vel nouas rationes, vel alios Auctores, quibus illa opinio indiget; cùm non ſit ita ab aliis communiter recepta, vel fuerit ab aliis aduersùm me ore tenus contradicta. Ita erit in quæſtione præſentis Reſolutionis. Dico itaque, quòd pro ſententia affirmatiua circa propoſitam difficultatem alibi adduxi aliquos Doctores: ſed quia eget authoritate illorum extrinſeca, adducam nunc & alios. Vnde illam tanquam probabilem admittit nouiſſimè Pater Andreas Gerunda *de Epiſcopatu lib*.2. *diſput*.5. *cap*.2. *num*.2. cum ſequenti; quem rogo Lectores omnino videant: cui adde Magiſtrum Cornejo *in* 3. *part*. *D*. *Thomæ*, *tract*.5. *de irregul*. *diſput*.15. *dub*. 2. *quæſt*. 1. ſic aſſerentem: Sed quid, ſi illegitimas proueniat ex delicto occulto? Reſpondeo, probabilem eſſe partem affirmatiuam, poſſe Epiſcopum diſpenſare, quoad Ordines Sacros, & Beneficia Curata cum illegitimo occulto: hanc vocat probabiliorem Auila, *p*.7. *dub*.5. *diſput*.3. quam probat ex Text. *in cap*. *Niſi cum pridem de renunciatione*, §. *Perſonæ* ibi: *ſi tamen*, *& culpa latet*. Vbi Innocentius III. ſcribens Epiſcopo Arelatenſi, docet, diſpenſandum eſſe cum Illegitimo occulto, qui laudabiliter ſuum impleuit officium. Ex quo videtur Epiſcopo conceſſa facultas diſpenſandi ſaltem in ſuſceptis; vt voluit Henriq. *lib*.14. *cap*.20. *num*. 2. nec fuit mens Tridentini, *ſeſſ*. 24. *cap*. *de Reformatione* reſtringere veterem Epiſcoporum facultatem; ſed potiùs eam ampliare ad Caſus illos occultos, in quibus antea non poterant diſpenſare. Confirmatur Primò, quia adhuc ex dicto loco Tridentini videtur hæc facultas conceſſa Epiſcopis: nam cùm non exprimat, quòd tale delictum debeat eſſe proprium ipſius, cui conceditur, quamuis ſit alienum; videtur comprehendi ſub Decreto Concilij: & fauet ratio periculi, & ſcandali, quæ ex reuelatione occultorum criminum ſequerentur, ſi neceſſe eſſet ad Sedem Apoſtolicam recurrere. Confirmatur Secundò; quia facultas diſpenſandi fauorabilis eſt, & latè interpretanda, licèt ipſa actualis diſpenſatio ſit odioſa, & interpretanda ſtrictè; vt latè Sanchez *tom*.3. *de Matrim*. *lib*.8. *diſput*.2. Vnde minus bene loquitur Suarez *ſect*. 5. *num*. 5. dicens, hanc opinionem eſſe improbabilem, eo quod Tridentinum loquitur de irregularitate contracta ex proprio delicto, quod tamen non eſt omninò certum, cùm non exprimat de quo delicto loquatur; & quamuis daremus loqui de delicto proprio; non eſt eius mens coarctare poteſtatem, quam iure communi habet Epiſcopus, ex *cap*. *Niſi cum pridem*: ſed eam extendere ad irregularitatem ex proprio delicto, in quibus non poterat antea diſpenſare. Ita Cornejo, meritò carpens Suarez; licet poſteà adhæreat negatiuæ ſententiæ, tanquam probabiliori.

[margin: ibi in tribus præcedentibus Reſol. ſed lege eius in to. tract. 5. doctrinam Reſol. 144.]

2. Sed non deſeram hìc apponere ea quæ contra Suarez notat etiam Pater Præpoſitus, *in* 3. *part*. *q*. 5. *de irregularit*. *dub*. 16. *num*. 131. vbi ſic ait: Petes, an ſi occultum ſit, aliquem eſſe illegitimum; Epiſcopus poſſit cum eo abſolute diſpenſare, virtute *cap*.6. de Reformatione, *ſeſſ*.24. Concilij Tridentini? Suarez *diſput*. 50. *ſect*. 5. *num*. 5. refert aliquos id ſentire quorum opinionem iudicat improbabilem; cùm hæc irregularitas non oriatur ex peccato, ſed ex defectu, vitioſa ſcilicet prolis origine, & ex eo quod nata ſit extra Matrimonium legitimum. Imò addit non poſſe diſpenſare, quamuis dicatur oriri ex crimine parentum; quia Irregularitas, ex delicto in Concilio non vocatur, niſi ea, quæ contrahitur ex crimine ipſius, qui eſt irregularis. Paſſim etiam alij videntur ſupponere, Epiſcopum non poſſe in ea diſpenſare, ſaltem quoad Sacros Ordines recipiendos. Auila *part*.7. *diſput*.3. *dub*.7. cenſet poſſe; in quod, quamuis timidè, propendet Henriquez, *lib*. 14. *cap*. *vltimo*, *littera H*. Reſondetur Primò; videtur omnino probabile, quòd Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate proueniente etiam ex delicto occulto alterius: primò, quia verba Concilij id patiuntur, quidquid dicat Suarez. Secundò, quia Concilium non videtur magis voluiſſe fauere irregularibus ex proprio delicto, quàm ex alieno. Tertiò, eadem ratio militat etiam in eo, qui propter alienum delictum eſt irregularis, nimirum, ne ſi quis cogatur Romæ petere diſpenſationem, delictum occultum patefiat, ex quo oriatur infamia. Confirmatur: Poteſtas data in iure communi, & dignitati, latè eſt accipienda, niſi conſtet de contrario: & potiſſimùm in præſenti materia, in qua Epiſcopus quodammodo reducitur ad poteſtatem ſuo gradui conuenientem.

3. Reſpondetur Secundò: Non eſt improbabile quòd Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate Illegitimi; ita Auila, aſſerens viros doctos id ſentire: quia licet reſpectu ipſius prolis hæc irregularitas ſit ex defectu; rem tamen moraliter conſiderando, oritur ex delicto: & Eccleſia eam inducendo, voluit punire parentum incontinentiam, itaque adeò poteſt ſortiri rationem pœnæ. Confirmatur: Omnia iura hanc inducentia ſupponunt communiter peccatum in parentibus, ex quo illa oriatur: & variis caſibus, vbi peccatum illorum non interuenit; proles non eſt irregularis, quamuis nata ſit extrà Matrimonium verum à parte rei, vt patet ex dictis. Nec refert, quòd ſi proles abſque culpa parentum naſceretur extrà matrimonium etiam putatum legitimum, cenſenda eſſet irregularis, quia non obſtante tali caſu rariſſimo, & quem lex non ſpectauit, dicendum, quòd moraliter, & ſecundùm quòd communiſſimè accidit, illegitimitas prolis oriatur ex peccato parentum; & quod lex ſpectauerit id, quod ſæpiùs accidit; quamuis in eo caſu rariſſimo, quem non excipit, etiam incurreretur Irregularitas: in quo tamen inuenitur actio materialiter mala, & ſufficiens fundamentum malitiæ, ſi adeſſent cætera requiſita. Vnde fit veriſimile, quòd Epiſcopus in caſu reſolutionis poſſit diſpenſare abſolutè (ſicut poteſt abſolutè diſpenſare per Concilium) quoad Sacros Ordines, & Beneficia maiora, ſeu Dignitates, & prælaturas. Hinc, ſi quis ſuſceptus ex occulto adulterio habeatur paſſim legitimus; poſſet ab Epiſcopo impetrare diſpenſationem ad Sacros Ordines ſuſcipiendos, & Beneficia duplicia. Hucuſque Præpoſitus, loco citato.

4. Verùm, licet hæc omnia probabiliter dicta ſint; tamen Ego puto cum illegitimo etiam occulto, quòd ad Sacros Ordines, Dignitates, & Beneficia Curata, ſolus Papa poteſt diſpenſare; ad Minores verò, & Beneficium ſimplex poteſt Epiſcopus. Vtrumque deducitur expreſsè in *c*.1. *de filiis Presbyterorum*, *in* 6. vbi generaliter loquitur de quibuſcumque filiis illegitimis. Idem, quod de Epiſcopo, dicendum eſt de capitulo Sede vacante; vt docet Nauarrus *conſ*.7. *de filiis Presbyterorum*. Quod intelligendum eſt cum duplici limitatione. Prima, quòd tale Beneficium ſimplex non fuerit poſſeſſum à patre talis illegitimi, ex toto titulo, *de filiis Presbyter*. & ex Concil. Trident. *ſeſſ*.25. *c*.15. *de Reform*. Secunda, quòd tale Beneficium non requirat Sacrum Ordinem; nam aliàs non poterit Epiſcopus in eo diſpenſare, ſicut nec in ipſo Ordine Sacro; vt ex pluribus reſoluit Sayrus *lib*.5. *cap*.21. *numer*. 11. Quapropter probabiliùs iudico, non poſſe Epiſcopum diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis; cùm iuxta nouam deciſionem Trideninti *ſeſſ*.24. *c*.12. *de Reformat*. habeat annexum Ordinem Sacrum: poterit tamen ad

[margin: Sup. contento in hoc §. ſupra in Reſ. 63. & in Reſ. 64. §. vlt. à principio vſque ad medium & in Reſ. 65. Et pro Capitulo ſede vacante in Reſol. 2. huius Not. & in eodem §. ante medium, verſ. poſſe etiam & magis late quàuis magis ſtricte infra tr. 5. Reſ. 17. & 23. ad lin. 7. verſ. vt illegitimus.]

ad Canonicum Eccleſiæ Collegialis,de qua non loquitur Concilium.

Sup.contento in hoc §. ſupra in Reſol.64 §.vlt. à medio vſque in finem & in Reſ.65. §. penult. & vlt.

5. Nota verò, quòd poſt hæc ſcripta inuenio Caſtrum Palaum,*tom.6. diſp.6. punct.9. num.*10. dicere, probabiliùs ſuſtineri poſſe,quòd Epiſcopus diſpenſare poſſit cum illegitimo Ordinato in ſacris bona fide,vt in ſuſceptis Ordinibus miniſtret,quia per ipſam Ordinationem bona fide ſuſceptam videtur ius aliquod ad vſum acquiſiuiſſe ; vt docuit Nauarrus , *tit. de Filiis Presbyter. conſ.*4. *num.*2. *& conſ.*3. *de ætate, & qualit. Ordinandor. ad ſecundam quæſt.* Henriquez *lib.*12. *de Matrim. cap.* 20. *num.* 2. *& lib.* 14. *cap.*8. *num.*10. Auila *part.*7. *diſp.*3. *dub.*7. *verſ.Sextò notandum.* Paulus Layman, *lib.*1. *Summ.tractat.*5. *part.*5. *cap.*5. *num.*2. fauetque *cap. Lugdunenſis* 9. *quæſt.*2. & ibi,Gloſſa. Quinimò non videtur improbabile,quod tradit Layman, poſſe inquam Epiſcopum diſpenſare cum hoc illegitimo, vt in ſuſceptis miniſtret;tametſi mala fide Ordines Sacros ſuſcepiſſet. Argument.*cap. Niſi cum pridem de renuntiat.*ibi : Licèt irregularitatem non potuerit ſubiicere ; ſi tamen & culpa latet, & cauſa cum eo,qui laudabiliter ſuum impleuit Officium (iniuncta ſibi pœnitentia ſalutari) poteſt non minùs vtiliter , quàm miſericorditer diſpenſari. Ita Palaus, cuius ſententiam tenet etiam Eſcobar , *in Theol.moral.tract.*4. *Exam.*6. *cap.*5. *num.*70. Itaque, licèt ego,vt dixi, circa propoſitam quæſtionem, negatiuæ ſententiæ adhæream ; tamen contra Suarez exiſtimo affirmatiuam nota improbabilitatis inuri non poſſe.

6. Et ideò poſt hæc ſcripta inuenio hanc ſententiam tanquam probabilem, præter Doctores citatos contra Suar. & alios , docere Pellizzarium *in Man. Regul. tom.*2. *tract.*7. *cap.*5. *ſect.*2. *num.*73. Qui etiam *n.* 70. tenet me citato , Expoſitos non eſſe irregulares,quoad Ordines:& ipſe addit, & bene, etiã quoad Religionem;ſiquidem rationes adductæ pro Ordinibus,à fortiori probant intentum etiam de Religione: ſtante,quòd iura,quæ aliàs valde abundant in multiplicandis irregularitatibus, quoad Ordines, de facto non declarant Expoſitos eſſe irregulares , quoad Ordines,quin potius oppoſitũ ſtatuunt:& ſi id ſtatuunt, quoad Ordines,multò magis dicendum eſt idem ſtatuiſſe quoad Religionem ; iuxta regulam:vbi militat eadem ratio,militat & eadem iuris diſpoſitio. Quæ regula maximè habet locum,vbi agitur de extenuandis pœnis,attenta illa alia regula in pœnis benignior interpretatio ſemper facienda eſt. Et tandem notat etiam Pellizzarius *vbi ſuprà n.*71.quòd tales illegitimi,cauſa graui vrgente poſſint promoueri ad Sacros Ordines,etiam ſine vlla diſpenſatione:ſi hæc peti,ac obtineri nequeat ſine propria infamia, & parentum.

Sup. hoc in tom.6. tr.1. Reſol. 32. §. Reſtat paulò poſt initium, à verſ. Ad tertium & in aliis eius not.& quoad Religionem & conſequẽtia præcitati §. ſup. hoc ſupra in fine Reſ.64.

RESOL. LXVII.

An Epiſcopi poſſint concedere Bullas cum poteſtate abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis , & diſpenſare, & commutare in eis, quæ ipſi iure ſuo ordinario poſſint ? Ex p.4. tr.4. & Miſc. Reſ.60.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Nauarrus *conſ.*18.*lib.*5. *de pœnit. & remiſſ.* & Rodriguez *in addit.*§.1. *num.*2. docent enim talem conceſſionem eſſe ſimoniacam iure ſaltem humano prohibitam,in qua nullus inferior Papâ diſpenſare poteſt, diſpenſat autem quando Cruciatam pro belli ſubſidio contra infideles concedit.

2. His tamen non obſtantibus Henriquez *lib.*7. *de Indulgent. cap.*31. *num.* 1. *in gloſſa lit. C.* affirmatiuam ſententiam docet,& ideò tenet poſſe Epiſcopos in Hiſpania & India,quæ diſtant à Papa,ſi ipſe Papa Bullam Cruciatæ non concederet,indulgere data Bulla ea quæ ad illorum facultatem extenduntur,& ita, ait,Epiſcopi Hiſpaniæ anno 1571. ad Regis inſtantiam conceſſerunt Bullas quaſdam ferè ſimiles Bullæ Cruciatæ circa peccata & cenſuras Epiſcopo reſeruatas, & vt fieret compoſitio quædam pro incertis. Hæc Henriquez.

3. Et nouiſſimè Trullench. *in expoſit. Bull. Cruciat.in proœm.dub.*2.*num.*4. cum his tamen limitationibus.Prima,vt Papa Bullam Cruciatæ non conceſſerit.Secunda,vt vrgens & ingens neceſſitas eſſet.Tertia,vt pecunia quæ pro illius conceſſione datur,nullo modo applicetur in vſus & neceſſitates ipſius Epiſcopi,ſed in opus pium ad bonum commune ſpectans. quod probatur à ſimili,nam etſi Concil.Trident. *ſeſſ.* 25.*cap.*18. *de reformat.* prohibeat ne aliquid temporale in diſpenſationibus , tanquam illarum pretium recipiatur ; nihilominus tamen poteſt Epiſcopus abſque labe ſimoniæ,dum diſpenſat vota in quæ ipſe habet poteſtatem, imponere onus largiendi eleemoſynas pauperibus,vel Monaſterio,quia Tridentinum, vt aduertit Leſſius *lib.*2.*c.*35. *dub.*9. *num.*57. tantùm prohibet ne diſpenſans inde ſibi aliquod temporale commodum reportet;ergo dum Bullam ſuam concedit Epiſcopus , poterit abſque ſimonia illam concedere cum honore,vt præſtetur aliqua pecunia in bonum vniuerſalis Eccleſiæ , vel particularis. Et ideo hanc ſententiam abſolutè etiam tenet Perez de Lara *in lib. trium Gratiarum,fol.*13. & *fol.*94. refert D.Didacum de Eſpinoſa Cardinalem & Epiſcopum Siguntinum inſtituiſſe & conceſſiſſe quamdam Bullam, quam vocauit *Carta y Bula de hermandad, y Confradia de nueſtra ſanta fe Catolica*,in qua conceſſit ſuam ordinariam facultatem,& multa priuilegia ac Indulgentias Confratribus hanc Bullam accipientibus;ſolutis tamen duabus drachmis in ſubſidium belli contra Turcas & Agarenos Regnum Granatenſe occupantes , & hæc omnia notauit Trullench *vbi ſuprà* ; & quia dictum Perez de Lara penes me habeo , ponam hîc eius verba , ſic itaque ait. *La Santidad del Papa Pio V. en vn breve dado en Roma à* 20. *de Noviembre an.*1563.*ſuſpendio las Indulgencias de la ſanta Cruzada y aviendo por eſſo ceſſado la limoſna que ſe ſacava,y ofreciendoſe la guerra de la rebelion de los Moriſcos de Granada para ſocorrerſe de la limoſna de los fieles , ſe junto el Cardinal Eſpinoſa Obiſpo de Siguenca Inquiſitor general con muchos Obiſpos de los Reynos, y accordaron de hazer vna Carta,y Bula de Hermandad concediendo à los que entraſſen en ella y dieſſen la limoſna ſeñalada las Indulgencias , y gracias que ellos podian conceder por ſus Prelacias en ſus Dioceſis , la qual ſe publico en eſtos Reynos el anno* 1570. *y ſe faco tanta limoſna como ſe ſolia de la Cruzada.* Sic ille, vbi poſtea per extenſum ponit dictam Bullam. Sed circa dubium huius reſolutionis de meo nihil ego dicam, ſolùm referre volui quod alij dixerunt.

RESOL. LXVIII.

An ad Epiſcopatum ſit præferendus Theologus Caniſta ? Ex parte 7.tr.12.& Miſc.3. Reſ.1. & ibi ad literam in Reſ.34. Sed hic vna tantum Reſ. tranſcribitur.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Petrus de Aragona *de iuſt.quæſt.*63.*art.*2. *concl.*2. vbi ſic ait : De ſcientia competẽti eſt ſpeciale dubium,an Theologia reddat hominem magìs idoneum ad Epiſcopalem dignitatem , quam Iuriſprudentia. Hoſtienſis Abbas *ſuprà c.*1.*de conſanguinitate,& affinitate*, quos etiam

Sup. hoc tom. 4. tr Reſ.71. pr pe finem verſ. Sed eligendus

etiam ſequuntur alij Canoniſtæ ſuam rem agentes dixerunt priſcis temporibus, quando hæreſes vigebant in Eccleſia Epiſcopos debuiſſe eſſe Theologiæ peritos, vt contra hæreticos diſputare, & eorum argumenta ſoluere optimè ſcirent. At verò nunc vbi hæreſes non vigent, iuris prudentes eſſe præferendos, tanquam illi, qui de Eccleſiaſtica, & politica gubernatione, quæ præcipuè eſt neceſſaria plus callent. Cæterum hæc ſententia meo iudicio non ſolùm eſt falſa, ſed & periculoſa, & Eccleſiæ pernicioſa. Ita Atrag. ſed puto quod quando hæc ſcripſit, correptus erat atra bili; magis modeſtè hanc ſententiam pro Theologis propugnat Eminentiſſimus Lugo *tom.2. de Iuſt. diſp.35. ſect.2. n.4.* qui pro illa citat Vaſq. & Turrian. quibus ego addo Sotum *de Iuſt. lib. 2. q.2. art.6.* Caietanum *in 2.2.q.185. art.3.*

2. Sed pro Canoniſtis non deſunt etiam Theologi, qui eorum partes tuentur, vt Henriq. Rodrig. & Azor. quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.2. Alleg.1. n.30.* Pro Canoniſtis etiam pugnant plures alij quos citat & ſequitur Bobadilla *in Politica tom.1 lib.1. c.6. num.14.* & Cenedus *ad Decretum Collect 51. n.5.* quibus adde Alzedum *in Praxi Epiſc. p. 1. c. 3. n. 25.* & Lotterium *de Re Beneficiaria lib. 3. q.7. n.96. & ſeq* Vnde meritò dixit nouiſſimè Machadus *de Perfecto Confeſſ.tom.2.lib.4.p.6. tit.1. docum. 3. n. 5. ſi el Theologo ſea mas à propoſito para ſer Obiſpo, que el Canoniſta, es queſtion gravemente controverſa entre los Doctores Theologos y Iuriſtas, defendiendo cada qual ſu partido.* Ita ille; rationes pro vtraque parte videbis penes citatos Auctores. Sed pro praxi quia video vt plurimum Epiſcopos neque prædicare, neque docere, ideò vt plurimum exiſtimo pro ſeruitio, & bono regimine Eccleſiarum magis ad Epiſcopatum promouendos eſſe Canoniſtas, quam Theologos, in his præſertim partibus, in quibus non vigent hæreſes; non nego tamen ſæpiùs etiam Theologos Epiſcopali dignitate condecorandos eſſe. Optarem tamen ex Theologis & Canoniſtis ſapientiores & digniores eligi, & in hoc eſt difficultas, & non an Epiſcopus eligendus debeat eſſe Theologus vel Canoniſta, eligitur vtlibet vel Theologus aut Canoniſta, dummodò ſit doctior, & dignior & ideo ad hunc effectum luſtrandæ ſunt Academiæ, Collegia, Capitula Eccleſiarum, & Monaſteria Regularium, & ex iſtis digniores eligendi vt faciebat Philippus II. non nego tamen in rigore ſententiam pro Theologis eſſe probabiliorem, quam præter Doctores citatos ſolidè confirmat Bañez *in 2. 2. q.63. art. 2. dub. 2.*

RESOL LXIX.

An profeſſio fidei poſſit fieri per Procuratorem Epiſcopi?

Et de fructuum reſtitutione in hoc caſu etiam agitur.

Et notatur, quod omittens infra terminum duorum menſium profeſſionem fidei amittit fructus, non tenetur tamen illos reſtituere, donec condemnetur, ſeu ſequatur ſententia declaratoria.

Et an non peccet mortaliter, ſi eam omitteret per ignorantiam, ſeu inaduertentiam, neque tenetur fructus reſtituere in foro conſcientiæ, etiamſi in foro externo fuerit condemnatus.

Et notatur, quod Epiſcopus non amittit fructus, ſi procurator, cui mandatum eſt facere fidei profeſſionem, non fecit illum, ipſo neſciente abſque culpa. Ex part. 5. tractat. 14. & Miſc. 2. Reſol. 23.

§. 1. Hic caſus frequenter accidit, & affirmatiuè reſpondet Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 1. difficult.....num.86.* vbi ſic ait. *Eſta profeſſion de la fe, y iuramento ſe puede hazer por Procurador, porque, regularmente hablando, lo que vno puede hazer por ſi miſmo, lo puede hazer por Procurador, y en el Concilio no ay palabra que ſignifique, que la deve hazer por ſi miſmo. Mayor difficuldad ay de la profeſſion que haze el eleto en Obiſpo, por las palabras de la comiſſion que ſu Santidad da, diziendo:* Ne propter hoc ad Sedem Apoſtolicam accedendo perſonaliter laborare cogatur, volentes parcere laboribus, & expenſis, fraternitati veſtræ committimus, &c. *Donde parece que el Papa dà à entender, que es meneſter hazerla por ſi miſmo, como dize Sanchez con parecer de hombres doctos y à mi me parece que lleua mucho camino; aunque el miſmo refiere, que el Obiſpo de Malaga eſtos tiempos la hizo por Procurador, en manos del Obiſpo de Guadix, el qual referiò, que otro Obiſpo lo avia hecho por Procurador. Y aſſi eſtando en pratica ſe puede bien ſeguir.* Ita ille, qui præter Sanchez citat etiam Nauarr. & Azorium, quibus ego addo Campanili *in diuer. iur. Can. rubr.8. cap.3. num.19.* Riccium *part.4. deciſ.8.* Ioannem Mariam Nouarium *in concl. iur. Pontif. concl.114. n. 8.* Ledeſmam *in ſum. tom.2. tract.1. c.4. poſt.10. concl. diffic.6.* Ricciullum *lib.1. cap.13. num.21.* Lauorium *in var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 22. num. 2.* Tamburinum *de iure Abbat. tom.1. diſp.8. quæſt.3. num.11.* Maſſobrium *tract.de Synodo Diœceſana, cap.4. dub. 40. per totum.* Barboſam *de poteſtate Epiſc. part.2. alleg.61. n.20.* Caſtrum Palaum *tom.1. tr.4. diſp.1. punct. 19. n.10.* Viuianum *in praxi iuriſpatr. lib.15 cap.3. n.27.* Ioan.Ant. Nouarium *in ſum. Bullarum titul. de fidei profeſſ. n.8.* Gauantum *in enchir. Epiſc. ver. fidei profeſſio, n.32.* & ratio eſt, quia ea, quæ quis facere poteſt per ſeipſum, poteſt & per procuratorem, niſi à canone, & lege aliqua limitetur, vt patet ex *leg. 1. ff. de procurat.* & ex *c. qui per alium, & c. poteſt, quis de regul. in 6.* Item iuramentum poteſt præſtari per Procuratorem, & ex *c. fin. de iur. calum. in 6.* & ideò ſecundùm hanc ſententiam determinauit ſacra Rota in vna Varmien. Canonicatus 13. Iunij 1608. coram Cardinali Sacrato.

Sup. hoc in tom. 4. tr.8. Reſ.57 §.2. paulo poſt initium, à verſ. ſed difficultas eſt.

2. Verùm his non obſtantibus contrariam ſententiam docet Piaſecius *in praxi Epiſcop. part.2. capit. 5. artic. 3. numer. 90.* Vgolinus *de poteſtate Epiſcopi, cap.50. §. 16. num. 1.* Venerus *in exam. Epiſcop. lib.4. cap.44. num.3.* Riccius ſibi contrarius *in praxi tom. 4. reſolut. 156.* Plat. *lib. 1. deciſ. 77.* Addition. ad Concil. Trident. è Bibliotheca Card. Bellarm. *ſeſſ.24. cap.12. num.7.* Additiones ad conſil. Nauarr. *de iureiuran.* Squillan. *de obligat. Cleric. part.1. num.91.* Gonzales *ad regulam Cancell. 8. §.7. num. 16[illegible]. ver. ſimiliter.* Gratianus *in diſceptat. forenſ. capit.166. num. 22.* Garſias *de benefic. tom. 1. part. 3. cap.3. numer. 75.* Sigiſmundus à Bonacina *de elect. dub.50. n.3.* & alij, aſſerentes fidei profeſſionem debere fieri per ſemetipſam; & ita declarauit ſacra Congregatio die 18. April.1590. teſte Garſia. & nouiſſimè die 12. Septembr. 1620. teſte Barboſa *in ſumma Bullarum, ver. profeſſio fidei 1. §. 2.* Vnde ſi conſtaret authenticè de ſupradictis declarationibus, non eſſet recedendum ab hac poſteriori ſententia propter magnam authoritatem dictæ ſacræ Congregationis, quæ die 2. Auguſti 1631. ex ſpeciali iuſſu D.N Vrbani VIII. mandauit, & præcepit his declarationibus nullam fidem eſſe in iudicio, vel extrà à quoquam adhibendam, ſed tantùm illis, quæ in authentica forma ſolito ſigillo; & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiuſdem

eiuſdem ſacræ Congregationis pro tempore exiſtentium munitæ fuerint.

Quamuis nō plene & ſignanter ſup hac reſtitutione ſi cap. doctrina replere velis pro hac qui lege tamen in tom 4. tr. 8. ex Reſ. 56. § Ex quibus & alias Reſ. & 88. eius annot.

3. Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd omittens intra terminum duorum menſium profeſſionem fidei, amittit fructus; non tenetur tamen illos reſtituere donec condemnetur, ſeu ſequatur ſententia declaratoria; decretum enim Concilij eſt pœnale, ac proinde etiamſi pœnam ipſo iure irroget, non obligat in foro conſcientiæ. Ita Barboſa *de Communis c.17.n.24.* cum Nauarr. Sanchez, & Rodriguez, quibus adde Caſtrum Palaum *tom.1.tract.4.diſp.1.punct. 19.n.16.* licet probabiliter contrarium aſſerat Villalobos *in ſum. tom.1.tract.1. diffic.6. n.9.* Azor. *tom.2. lib 7. c.2. q.1. in fine.* Ledeſma *in ſum.tom.2.tr.1.c.4. poſt.10 .con.diſ.1.* Garcias *de benef. p.3.c.3. n.35.* Vgolin. *de offic. Epiſc. c.50.§.16.n.4.* Squillan. *de oblig. Cleric. part.1. n.98.* Ricciullus *lib.1. c.13. n.43.* & alij.

4. Nota etiam quòd ſi quis omitteret profeſſionem fidei per ignorantiam, incogitantiam, ſeu inaduertentiam, non peccat mortaliter, neque tenetur reſtituere fructus in foro conſcientiæ, licèt in foro externo fuerit condemnatus. Vnde Villalobos *vbi ſupra in ſum. tom.2. tract.1. diſ.6. n.8.* ſic ait. *Tambien aduierto, que el que por ignorancia inuincible del Concilio dexaſſe de hazer la profeſſion de la Fè, no incurriria en la pena, aunque en el fuero exterior le condenarian, por ſer el derecho claro; porque como eſte ſe eſcuſa de la culpa, tambien ſe eſcuſa de la pena.* Ita ille, qui citat Nauarrum, Azorium, & Rodriguez, quibus ego addo Caſtrum Palaum *vbi ſuprà num.17.* vbi recte infert cum Sanchez & aliis, aliquem non amittere fructus, ſi Procurator, cui mandatum dedit faciendi fidei profeſſionem, non fecit ipſo inſcio abſque culpa, quia eſt eadem ratio; priuatio enim fructuum eſt pœna, quæ arctare non poteſt vbi culpa non adeſt.

RESOL. LXX.

An reſidentia Epiſcoporum ſit de iure diuino, & quo pacto poſſit Pontifex in illa diſpenſare? Ex part. 10. tr.14. & Miſc.4. Reſ.68. alias 66.

Sup. hoc in tom.9. tr.2. Reſ 27.5 ſed quidquid per totum.

§. 1. RESidentiam non eſſe de iure diuino docent Ambroſius Catharinus Dominicanus, Archiepiſcopus Compſenſis in Tractatione Quæſtionis, quo iure Epiſcoporum reſidentia debeatur, & Thomas Campegius Epiſcopus Feltrenſis, in Tractatu de Reſidentia Paſtorum: Idem docuit Alphonſus Salmeronius ex Societate Ieſu. Et hanc opinionem nouiſſimè ex eadem Societate docet Pater Andreas Gerunda, *de Epiſcopatu, lib.2 diſp.1. c.4. n.12.* vbi ſic ait: Diſpenſatio autem in Reſidentia Epiſcopi, licèt proprium ſibi vendicatura ſit locum infra, nunc breuiter concedenda non eſt de iure Diuino, ſed de humano; nam tametſi indiſſolubilitas radicalis ad iuriſdictionem pariter aliquo pacto radicalem ſequés cum aliqua Eccleſia vagè, ſit iuris diuini, vt *lib. 1. diſp.12. cap. 12.* demonſtrauimus; actualis tamen connexio cum hac certa Eccleſia huius Epiſcopi, canonici, atque humani eſt iuris, ad inſtar Matrimonij rati vinculi, immò poteſt a Pontifice, facilius diſpenſari, vt *loco citato* diximus, *num.11.* iuxta noſtram tertiam præſentis capitis concluſionem, quod vberiùs infra ſuo loco Deo dante proſequemur. His addo ad vberiorem doctrinam, tametſi daremus iuris eſſe diuini Reſidentiam Epiſcoporum, in eo tamen negamus directe Papam diſpenſare, ſed ſolùm indirectè, ac mediate, mutando materiam, quatenus ex conſenſu, atque humana pendentem voluntate, cuius mutatione facta naturale diuinumque præceptum per ſe ceſſat: etenim reſidendi obligatio non reſultat niſi ex fœdere, ac pacto inter Epiſcopum, & talem Eccleſiam, vt *lib.1. diſput.1. cap.4. num.15.* docuimus, quod quidem cum humana voluntate contrahatur, ex hac parte mutabile cenſendum eſt per ſuperiorem voluntatem Pontificis, vt citato, *n.18.* probauimus, cui ſanè ſubordinatur Epiſcopus, vt ſupremo Paſtori, ſuperiorem, atque excellentiorem in illa eadem Eccleſia poteſtatem habenti, quippe qui quando in tali diſpenſat Reſidentia, decernit qua ratione pro tali tempore illi conſulendum ſit Eccleſiæ, cuius onus, vt probè Soarius *lib 2. de legib. c.14. n.22.* in ſe ſuſcipit: à quo liberat Epiſcopum non per diſpenſationem in præcepto naturali diuino, ſed quia non aliàs Epiſcopus pactum, ac fœdus cum ſua Eccleſia iniit, quam dependenter à Papa neque aliam ſtabilitatem illud fœdus habet, quæ ſolui non poſſit à Summo Pontifice, vt à *num.15.* ac deinceps loco citato ſæpe diximus. Ita Gerunda.

2. Sed vt verùm fatear, communis ſententia Theologorum docet, Reſidentiam Epiſcoporum eſſe de iure diuino; & contra Catharinum ſcripſerunt latè Franciſcus Torrenſis, Bartholomæus Carranta, & Iacobus Naclante *in Opuſc. de hac materia.* Itaque ſtando in hac ſententia aſſero, diſpenſationem Papæ circa Reſidentiam Epiſcoporum non eſſe in iure naturali præceptiuo per ſe ſpectato, ſed in materia eius mutando illud quatenus etiam pendet ex conſenſu, aut voluntate humana; qua mutatione facta, ipſum naturale præceptum per ſe ceſſat obligare. Declaratur hoc, quia illa obligatio reſidendi non inſurgit, niſi mediante pacto, & vinculo inter Epiſcopum & Eccleſiam; hoc autem pactum, & vinculum humana voluntate contrahitur; & ideò ex hac parte mutabile eſt, ſaltem per poteſtatem publicam: *cap. Inter corporalia de tranſlat. Epiſcop.* & ideò per eandem relaxari poteſt, & conſequenter etiam poteſt naturalis obligatio, quæ ex illo naſcitur, vel mutari, vel auferri. Et declaratur ampliùs; quia illud pactum inter proprium Epiſcopum, & ſuam Eccleſiã, ex natura rei ſubordinatur ſupremo Paſtori, itavt in illo pacto includatur conditio offerendi ſe miniſterio talis Eccleſiæ, cum ſubordinatione ad ſupremum Paſtorem, qui habet in illa Eccleſia excellentiorem poteſtatem, & immediatam etiam curam. Quando autem Pontifex diſpenſat in Reſidentia, ipſe ſtatuit quomodo pro tali tempore prouidendum ſit tali Eccleſiæ, & quaſi onus illius in ſe ſuſcipit, & inde conſequenter fit, vt proprius Epiſcopus liberetur perſonali obligatione, non per diſpenſationem in præcepto naturali, ſed quia illo modo re vera implet pactum cum ſua Eccleſia, ex quo illa obligatio præcepti oriebatur. Vel potiùs impletur illa obligatio alio modo incluſa etiam in ipſo pacto, prouidendo Eccleſiæ modo præſcripto à ſupremo Paſtore ex rationabili cauſa; hoc enim ſupponi debet, quia hæc eſt iuſta conditio, quam vinculum ipſum includit. Et hanc opinionem tenent Suarez, *lib 2. de legibus, cap. 14. num.22.* Baſilius Poncius, *lib. 8. de matrimon. cap. 2. num. 15.* Ferd. Caſtro *in opere morali, part. 1. tractat. 3. diſputat.6. punct.4. num.6. ad finem.* Merolla, *tom.2. diſputat. 4. cap. 2. dub.8. num.91.* & alij.

RESOL. LXXI.

An Epiſcopi vltra tempus præſcriptum à Concilio Tridentino, videlicet trium menſium, ſi abſunt à Diœceſi per octo, v.g. vel decem dies, peccent mortaliter?

Et

Et quæritur, an Epiſcopi abſque iuſta cauſa poſſint à ſuis Eccleſiis dictis tribus menſibus abeſſe?

Et in prædicto caſu, ſi ſine cauſa Epiſcopi abſint etiam ſpatio trium menſium, vel minori tempore, teneantur fructus reſtituere pro rata temporis?

Et an Epiſcopi non incurrant pœnas reſidentes prope Diœceſim in loco non diſtanti vltra vnum milliare?

Idem eſt dicendum in omnibus his de Parocho abſente ſupra tempus conceſſum, nempe vltra duos menſes à ſua Parochia. Ex p. 10. tr. 14. & Miſc. 4. Reſ. 69. alias 67.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Pater Paſqualigus *deciſ. Moral. deciſ.* 473. *n.* 4. ex eo quia Concilium taxat tempus, in quo concedit Epiſcopis non reſidere,& hoc per modum indulgentiæ,ideò in dicto tempore includitur totum id, quod rationabiliter indulgeri poteſt,nec extra ipſum habere locum paruitatem materiæ, quia iam Concilium videtur habuiſſe rationem illius: Quamuis cenſeat non eſſe exceſſum per duos, aut tres dies ſupradictum tempus conceſſum. Et hanc ſententiam tenet etiam Paulus Squillante, *tract. de obligationibus, & Priuilegiis Epiſcoporum, part.* 1. *cap.* 2. *num.* 5.

2. Sed opinionem negatiuam tuetur nouiſſime noſter Pater Vidal *in Arca Theologiæ Moralis, tit. de Reſidentia, Inquiſit. vnica, n.* 37. vbi ſic ait: Colligitur ſextò, quod ſi Epiſcopus maneat abſens à ſua Diœceſi vltra tres menſes permiſſos à Concilio Tridentino per alios paucos dies,vt per octo, vel decem dies in toto anno, non cenſetur tempus notabile per ſe ſufficiens ad incurrendam mortalem culpam contra poſitiuum præceptum de Reſidentia: nam tale tempus in comparatione totius anni eſt quid modicum, neque iſta abſentia ſecundùm ſe deſumpta, & conſiderata eſt magni momenti, ſicuti neque tempus à Tridentino permiſſum pro abſentia licita à loco reſidentiæ accipi debet mathematicè, ſed quidem bene moraliter,cùm in moralibus ſit etiam moraliter procedendum: Vnde exceſſus pro octo, vel decem diebus vltra tempus præfixum à Tridentino,non videtur exceſſus talis conditionis, vt excedat terminos temporis conceſſi,& moraliter computati: ideò,&c. Addo hoc idem data paritate, & proportione ſeruata affirmari poſſe de Parocho abſente ſuprà tempus conceſſum,nempe vltra duos menſes,qui ſi à ſua Parochia abſit toto vnius anni tempore abſque neceſſitate, & ſine ſui Prælati licentia per octo, aut decem dies, mortalem culpam non committit; dummodò neque Eccleſia,neque ſubditi in illo tempore abſentiæ detrimentum patiantur. Ita ille, & aliqui docti Neoterici hanc opinionem probabilem putant. Sed Tu iudica.

3. Notandum eſt etiam hìc obiter aliquos docere Epiſcopos abſq;iuſta cauſa non poſſe ab Eccleſiis dictis tribus menſibus abeſſe: Vnde Ioannes Vvigers *de Iuſt. tract.*7.*cap.*3.*dub.*20.*n.* 84. ſic ait: Dico Secundò,Epiſcopi poſſunt continuè,vel diſcontinuè quotannis abeſſe tribus menſibus non petita à Superiori licentia, neque cauſa abſentiæ apud eum explicata,abſque eo quòd pœnam,aut mulctam temporalem incurrant,ſed non vltra. Ita permittit hoc Epiſcopis Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 24. *c.* 1. Quod tamen non ſic intelligendum eſt, quaſi etiam ſine cauſa licitè tanto tempore quotannis abſque peccato abeſſe poſſint,ſed quia ſolét moraliter occurrere ſingulis pene annis aliquæ neceſſitates, quæ Epiſcopi abſentiam ad tempus requirant, hinc ne Epiſcopis videretur imponi conditio durior, ſi omni occaſione deberent cauſas illas Superiori explicare; & veniam abſentiæ accipere, ideò illud committitur ipſorum iudicio,& conſcientiæ,quòd ex cauſis poſſint abſque illo recurſu ad Superiores abeſſe tanto tempore. Quare ſi abſque iſta ratione, etiam tempore illo ſolum abfuerint, erunt coram Deo peccati rei: quod Concilium ibidem manifeſtè ſignificat, quando dicit in illis abſentiis debere rationem haberi,vt æqua ex cauſa fiant,& abſq; vllo gregis detrimento, quod an ita ſit,abſentantium conſcientiæ relinquit.Neque his obſtat, quod Concilium paulò ante præmiſerit: quoniam autem qui aliquantiſper tantum abſunt ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſunt,non enim hoc allegat quaſi abſentia duorum vel trium menſium reputari poſſit quaſi pro nulla,atque ita Epiſcopis liceret abſque peccato, tanto tempore abeſſe circa iuſtam cauſam, vt ex iam allegatis ſatis patet:ſed ad hoc adducit vt intelligatur talis abſentia poſſe conſiſtere cum retentione Epiſcopatus, nec ideò debere ab Officio amoueri,vel ipſe teneatur dimittere,poſſitque etiam diſcretioni eius, & conſcientiæ id committi; cùm è contra quando abſentia deberet eſſe quaſi perpetua, tunc ſecundùm ius diuinum,naturale videretur obligari ad Epiſcopalem curam dimittendam,aut ſi quoque notabiliter frequens, & longa ſit futura, quod tum mereatur examen Superioris. Ita ille. Sed Vidal *vbi ſuprà num.* 34. tenet poſſe Epiſcopum abſque vllo ſcrupulo, & culpa, per tres menſes in anno, vel continue, vel interpellatè abeſſe à ſua Diœceſi, & Eccleſia, etiam animi, & recreationis gratia, vel amicos,aut conſanguineos viſendi. Et hanc ſententiam me citato tenet etiam Paulus Squillante, *de obligationibus, & Priuilegiis Epiſcoporum, part.* 1. *cap.* 2. *num.* 4. vnde in hoc Epiſcopis non eſt ſcrupulum iniiciendum.

4. Notandum eſt etiam hìc aliquos Doctores tenere quod ſi Epiſcopus ſine cauſa abſit etiam ſpatio trium menſium, vel minori, eum fructus ſuos pro rata non facere, ſed teneri reſtituere, vt ſuprà. Ita Garzias *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 28. quia ſi non laborat, non manducet, vt inquit Apoſtolus: Sed alij è contra dicunt non teneri reſtituere, quia non videtur moraliter abfuiſſe ob paruitatem materiæ,vt patet ex eodem Trident. *d. c.* 1. quod eſt verum, dummodo officiũ ſuum per Vicarium idoneum præſtiterit,quatenus fuerit neceſſarium;& hanc tenent multi quos allegat & ſequitur Bonacina, *de oblig. Beneficiatorum, diſp.* 5. *punct.* 4. *n.* 8. *&* 9. cui adde doctum Patrem Theſaurum *in Praxi part.* 2. *de Reſidentia, c.* 1. *n.* 3. quia etiam optimè *limit.* 3. ſubdit, quod Epiſcopus abſens in foro conſcientiæ non teneatur reſtituere præciſè omnes fructus pro rata temporis abſentiæ, ſed poſſit ſibi retinere ob alia munera, vt recitationis horarum, & alia, quibus abſens pro grege ſuo functus eſt, & quoad hanc partem decretum illud pœnale, de quo Trident. *ſeſſ.* 6. *c.* 1. non obligat in conſcientia ante ſententiam. Bonacina *punct.* 4. *n.* 5. Barboſa, *alleg.* 43. *n.* 101. Poſſeuinus *de officio Parochi, cap.* 1. *n.* 35. Et tandem non incurrit pœnas reſidens propè Diœceſim in loco diſtanti vltra vnum milliare, vnde nullum præiudicium officio & animarum neceſſitatibus inferatur, quia parum diſtans moraliter eſt præſens, *leg. pro locis, leg. Mediterraneæ. C. de ann. & trib. lib.* 10. Gonzalez, *gloſſ.* 43. *num.* 11. *& n.* 43. *vſque ad* 83. Beia 4. *part. caſu* 21. *col. pen. & vlt.* Bonacina *de reſid. benef. punct.* 1. *n.* 2. *&* 4. Garzias, *p.* 3. *cap.* 2. *n.* 179. vbi refert declarationes Sacræ Congregationis, quæ licet de Parocho loquantur, multo tamen magis procedunt in Epiſcopo,cùm ipſius ſeruitium non ſit tam frequens, & immediatum. Ita Theſaurus. *vbi ſuprà.*

Sup. hoc in Reſ.ſeq.& in aliis §§. eius annot.

Sup. hoc infra ex Reſ. 73 lege doctrinã §.Notandum eſt. ſignanter in fine.

up.conten-o in hoc §. n Reſ. & §§. nnot. ſeq.

RESOL. LXXII.

An Epiſcopi ſine aliqua cauſa poſsint abeſſe per trimeſtre ab eorum Diœceſibus, ſtante Concilio Trid. ſeſſ. 23. c. 1. Ex p. 5. tr. 13. & Miſc. 1. Reſol. 90.

Sup. contento in hac Reſ. in Reſ. præterita §. Notandum eſt hic obiter. & in Reſ. ſeq. §. penult. & vlt.

§. 1. NOtandum quòd trimeſtris abſentia Concilium *vbi ſuprà*, conſcientiæ Epiſcoporum remittit. Sed Sotus *de iuſtitia lib.* 10. *q.* 3. *artic.* 4. & alij aſſerunt ad hanc abſentiam per trimeſtre honeſtandam ſufficere ſi fiat animi recreandi cauſa, aut conſanguineos, vel amicos inuiſendi. Sed alij hanc cauſam ad menſem vnum putant ſufficientem, rarò vltrà, quia ſatis neceſſitati naturæ illo ſpatio prouidetur. Ita Vaſquez *opuſc. de benef. cap.* 4. §. 2 *artic.* 1. *dub.* 3. *num.* 147. & poſt illum Caſtus Palaus *tom.* 2. *tract.* 13. *diſput.* 5. *punct.* 4. *num.* 1. Verùm cum Soto conſentit Azorius *part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4 *quæſt.* 1. quem refert Sanctarellus *var. tom.* 1. *quæſt.* 4. *n.* 5. aſſerentes, & concedentes Epiſcopis ſpatium abſentiæ ob cauſam animi relaxandi.

RESOL. LXXIII.

An Epiſcopus abſens à reſidentia licitè poſsit continuare trimeſtre vnius anni cum trimeſtri alterius anni?

Et notatur Epiſcopum peccare mortaliter non reſidendo abſque cauſa etiam in tribus menſibus, de quibus loquitur Concilium, non tamen tenetur reſtituere fructus. Ex p. 9. tr. 6. & Miſc. 1. Reſ. 22.

§. 1. DE hoc caſu olim interrogatus fui, & affirmatiuè reſpondi; nulla tamen Doctoris authoritate nixus: ſed, quia nunc inuenio, hanc ſententiam etiam docere doctum, & amiciſſimum Patrem Pellizarium, apponam hîc eius verba: ſic itaque habet *in Man. Regul. tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *ſect.* 3. *num.* 161. [Illud prætereà hîc controuerti poteſt, an beneficiarius, qui, v. g. anno 1645. abfuit à reſidentia per trimeſtre conceſſum in Concilio Tridentino, nimirum, menſe Octobris, Nouembris, ac Decembris; vigore dicti Concilij poſſit anno 1646. item abeſſe toto Ianuario, Februario, & Martio ad rationem trimeſtris abſentiæ poſterioris huius anni, ita vt abſit à reſidentia ſex menſibus continuatis: idque ad expediendum negotium inchoatum in trimeſtri anni 1645.

2. Reſpondeo, videri poſſe abeſſe totis ſex illis menſibus continuatis. Et probatur: tum, quia Concilium Tridentinum concedit, vt beneficiarius quolibet anno per tres menſes abeſſe poſſit à reſidentia; nec vetat immediatam continuationem trimeſtris anni præcedentis cum trimeſtri anni ſequentis: non ergo apparet, cur in præſenti caſu abſentia trimeſtris ſequentis non poſſit continuari cum abſentia trimeſtris præcedentis; cùm lex generaliter loquens, generaliter debeat intelligi; & vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debeamus: tum, quia Sanchez *lib.* 8. *de matr. d.* 34. *n.* 36. *fine:* admittit, diſpenſatum à Sacra Pœnitentiaria cum onere Confeſſionis menſtruæ in perpetuum faciendæ, ſatisfacere, etſi ab vltima Confeſſione pluſquam menſis elabatur; & ſi præcedens Confeſſio ſit facta die 1. Nouembris, ſatisfaciet aliam Confeſſionem faciendo vltima die Decembris: cùm præſcribatur Confeſſio ſingulis menſibus, & in præſenti caſu verificetur, Confeſſionem factam fuiſſe quolibet menſe, quacumque die dictorum menſium ſit facta. Quæ doctrina bene poteſt adaptari præſenti caſui, cùm Conciliũ dicat, quolibet anno; & aliàs cuilibet anno correſpódeat vnicũ tantùm trimeſtre abſentiæ. Sic ego reſpondi in facti contingentia, & reſponſionem approbarunt viri valde docti.

3. Puto autem, hos tres menſes abſentiæ debere computari 28. aut 30. aut 31. dierũ, prout ij in Kalendario occurrerint eo tempore, quo beneficiarius vult abeſſe, & quod ex eo menſe deficit, accipiendum eſſe de ſequenti v. g. incipit beneficiarius abeſſe à die 10. Iulij, poterit abeſſe toto Iulio, Auguſto, Septẽbri, & prætereà primis 10. diebus Octob. ſubſtitutis loco 10. dierum, qui deerant menſi Iulio, & quidem non cõputatis terminis iuxta illud: *Dies termini non computantur in termino.* Hæc omnia Pellizzarius *vbi ſup.*

4. Notandum eſt hîc obiter, Texedam docere, Epiſcopum peccare mortaliter, non reſidendo abſque cauſa, etiam in tribus menſibus, de quibus loquitur Concilium. Sic itaque aſſerit *in Theol. mor. tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 20. *n.* 22. Maius tamen dubium eſt, quo pacto, ſi Epiſcoporum reſidentia eſt de iure diuino naturali, Conc. Trid. conceſſit illis, vt poſſint in ſuis Eccleſiis per tres menſes non reſidere. Et poteſt ratio dubitandi deduci: quia Concilium non poteſt diſpenſare in iure diuino naturali, ex quo talis obligatio reſidendi naſcitur. Cæterum dico, nunquam Concilium Trid. *in prædicta ſeſſ.* 6. concedere licentiam Epiſcopis, vt poſſint eſſe abſentes à ſuis Eccleſiis per tres menſes; ſed voluit cohibere, ſeu reſtringere quendam Epiſcoporum abuſum, quin potiùs dicam, quandam deprauati moris corruptelam, eò quòd Epiſcopi non bene intelligentes Concilium, maiori licentia ad non intereſſendum in ſuis Eccleſiis vtebantur, quàm opus erat, cum maximo ſuarum conſcientiarũ onere; ideò per ſex menſes erant à ſuis Epiſcopatibus abſentes, præſumentes illud tempus eſſe eis à Concilio conceſſũ, vt abeſſe poſſint à ſuis Eccleſiis. Et hanc prauam intelligentiam textus voluit cohibere Concilium, reſtringendo ad tres menſes, vt per illud tempus, & non amplius poſſint Epiſcopi abeſſe, ſeu non reſidere in ſuis Eccleſiis. Et hoc quidem (quod eſt maximè aduertendum) non liberando Epiſcopos, qui per tres menſes in ſuis Eccleſiis non reſident, ſed ſunt abſentes, à mortali culpa: nam certum eſt, Epiſcopos abſque iuſta cauſa in ſuis Eccleſiis non reſidentes, etiam per tres menſes, peccare mortaliter, eſſéque tranſgreſſores Præcepti diuini naturalis: ſed ſolùm eximendo eos à pœnis debitis pro abſentia, iudicando trium menſiũ ſpatium eſſe paruum tempus; quod tamen pro nihilo reputari ſolet, apud viros doctos, & prudẽtes in exteriori foro, in quo humanũ iudiciũ ſuum certum ſedile habet, quantùm ad imponendas, aut remittendas pœnas. Et ideò ſi aliquis Epiſcopus abſque iuſta cauſa per tres menſes in ſuo Epiſcopatu non reſideat, peccat mortaliter coram Deo: non tamen tenetur reſtituere fructus Epiſcopatus, nec alias pœnas. Hucvſq; Texeda.

Sup. contento in hoc & ſeq. §. ſupra in Reſol. 71. §. penult. & vlt. & in Reſ. 72.

5. Sed ego exiſtimo, (vt *alibi* adnotaui,) & obſeruat Barboſa *in Concil. ſeſſ.* 23. *c.* 1. *n.* 16. hoc ſpatium trium menſium concedi poſſe Epiſcopis cauſa animum relaxandi. Idem docet Sanctarellus *var. reſol. p.* 4. *n.* 5. *in fine.* ex quo mollitur, ne dicam, ſoluitur rigor doctrinæ Magiſtri Texedæ.

Sup. hac reſtitutione in §. vlt. Reſ. 1. not. præteritæ. Et pro Alibi contento in lin. 1. huius § vlt. in Reſolutionibus not. primæ huius Reſ.

RESOL. LXXIV.

An Epiſcopus, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Epiſcopatum procurat, peccet mortaliter? Ex p. 4. tr. 4. & Miſc. Reſ. 100.

§. 1. VTinam hic caſus frequenter non accideret, & in illo peccare mortaliter Epiſcopũ, reſpondet Batholomæus Medina *in ſuum lib.* 1. *c.* 16. §. 2. vbi ſic ait. *El Obiſpo ſi deſpues que tiene vn Obiſpado procura otro mayormente por medios humanos y ſeglares*

Quàuis minime ſup. hoc lege tamẽ ſupra in tr. 1. doctrin Reſ. 100. & non pigebi

res regularmente es mortal y eſcandaloſo. Ita ille.

2. Nauarrus etiam *Miſcell.* 42. *de orat. n.* 2. cum Barboſa *de poteſt.Epiſc.p.*1. *tit.*2.*gloſ.*1.*n.*10.docent in tali caſu ſupradictum Epiſcopum peccare grauiter.

3. Verùm Emanuel Rodriguez, vt notat Homobonus *de exam. Eccleſ. part.*3. *tract.*15.*c.*7. *q.*24. *reſ.*1. putauit tantùm venialem culpam dictum Epiſcopum committere.

RESOL. LXXV.

Vtrùm Epiſcopi, & alij ratione maioris doctrinæ, aut Nobilitatis poſſint plus ex redditibus Eccleſiaſticis in ſua ſuſtentatione inſumere?

Et quid, ſi filius Regis Epiſcopus fiat? Ex p.2. tract.16. & Miſc.2. Reſ.24. aliàs 26.

[Qu]oad hoc [...] tom.4.tr. [...] vide do[ct]inā Reſ. [...]. & 23. & [...]nanter §. [Q]uia vero, [...]ius vltim. [...]eſ.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Lorca *in* 2.2.*q.*32. *art.* 9.*diſp.*40.*ſect.*3. *memb.*2. *n.*39. vbi ait. In aſſignanda Eccleſiaſticis congrua ſuſtentatione, non eſt attendenda nobilitas, aut litteræ, ita vt poſſit augere ſtatum, & ſumptus, qui nobilis, vel litteratus præ aliis ad dignitatem Eccleſiæ aſſumitur. Nam non video, quòd intuitu literarum ſibi amplius debitum ſit, præſertim cùm omnes Eccleſiaſtici literis inſtructi eſſe debeant, iuxta exigentiam dignitatum. Titulo autem nobilitatis nullo modo poteſt menſuram ſuſtentationis extendere. Nec ſi filius Regis Epiſcopus fiat, poteſt de bonis Eccleſiæ ampliorem maieſtatem, quàm alius quicumque, in eodem Epiſcopatu gerere; quoniam Epiſcopatus, ſtatus ſanctitatis, & perfectionis eſt, in quo potius nobilitas & faſtus ſæcularis demittendi ſunt, quàm fouendi; & qui illum ſtatum profitetur, potius debet Eccleſiaſticæ modeſtiæ humanam nobilitatem ſubmittere, quàm Eccleſiæ humilitatem ad ſæculi pompam reducere. Nec beneficia Eccleſiaſtica inſtituta ſunt, vt foueatur ſæcularis nobilitas, & pompa illi debita, ſed vt miniſtrorum Eccleſiæ honor pro dignitate officij conſeruetur. Hæc Lorca.

2. At contrariam ſententiam probabiliorem exiſtimo, & illam amplexi ſunt Molina *de iuſt. tom.*1. *tr.* 2. *diſp.* 145. & nouiſſimè Coninch *de Actibus ſupernaturalibus, lib.* 2. *diſp.* 27. *dub.* 11. *n.* 194. Dico igitur, Eccleſiaſticos valde nobiles, aut magnæ litteraturæ, cæteris paribus, poſſe plus aliis minus nobilibus, & minus doctis, in ſui ſuſtentationem inſumere; debet tamen talis exceſſus ſuſtentationis eſſe moderatus, vt non excedat decentem Eccleſiaſticorum modeſtiam. Vnde principum filij non debent tantum in ſua ſuſtentatione expendere ex bonis Epiſcopatus, quantum poſſent inſumere ex bonis patrimonialibus, & ſæcularibus, ſi ea illis æqualia haberent, nam alia ſuſtentatio conueniens eſt Principi ſæculari, alia Eccleſiaſtico. Et hæc etiam intelligenda ſunt, dummodo ſupradicti Eccleſiaſtici non negligant eleemoſynas, quas pauperibus præbere tenentur iuxta obligationem, de qua infrà. Ad argumenta Lorcæ reſpondet Coninch, lege illum, & non pigebit.

RESOL. LXXVI.

Vtrùm Archiepiſcopus factus Epiſcopus poſſit vti pallio?

Et docetur Archiepiſcopum extra ſuam Diœceſim non poſſe vti pallio, etiam de licentia Ordinarij illius Diœceſis, in qua reperitur.

Et an, qui ſemel habuit pallium vnius Archiepiſcopatus, ſi ab illo ad alium transferatur, iterumque redeat ad priorem, indigeat nouo pallio, & primum non ſufficiat?

Et an Archiepiſcopus ad alium Archiepiſcopatum traſlatus non poſſit vti pallio priori, ſed alio nouo indigeat?

Et quid, ſi datur euentus, in quo aliquis Archiepiſcopus ſuum perdat pallium, vel caſu igne comburatur, an aliud debeat petere à Summo Pontifice? Ex p.3. tr.6. & Miſc.2. Reſ.37.

§. 1. NEgatiuè reſpondeo. Primò, quia pallium eſt ſignum proprium poteſtatis, & dignitatis Archiepiſcopalis, & ideo habetur *in cap. niſi, de auctoritate, & vſu pallij*, quòd Archiepiſcopus ante pallij ſuſceptionem, non poteſt ſe vocare Archiepiſcopum. Probatur, ſecundò, quia, vt apparet *in cap. bonæ memoriæ el* 2. *de poſtulatione*, & aduertit gloſſa, Pallium datur perſonæ contemplatione loci, vnde eſt priuilegium ſingulare, indiuiduum reſpectu ſingularis, & indiuiduæ poteſtatis Pontificalis; & ideo ex ſupradicto textu Cæremoniale Romanum *lib.* 1. *c.*16. Azorius *part.* 2. *lib.*3. *cap.*32. *q.*8. D. Lancellotus *in inſtit.can.lib.*1. *tit.*11. *in gloſſa litera H.* Genuenſis *in praxi Archiepiſ.cap.*70. *num.*18. Cuchus *in inſt. can. lib.*4.*tit.*6.*num.*25. Berti *in praxi crim. Regular. tit.*4. *cap.*14.*num.*11. Bagnus *de S. R. E. dignitatibus tr.*14. Zerola *in praxi Epiſc. part.*1. *ver. Archiepiſ. num.*1. Acugna *in decretum Gratiani p.* 1. *diſt.*100. *cap.* 7. *num.*1. Zechius *de Repub. Chriſt. tit. de Patriarchis, num.*5. Quaranta *in ſumma Bull. ver. Archiepiſcopus, ſub num.*23. *author.*32. & alij aſſerunt, quòd Archiepiſcopus ad alium Archiepiſcopatum tranſlatus, non poteſt vti Pallio priori; ſed alio non indiget. Ergo à fortiori, illo vti minimè poterit, ſi ad Epiſcopatum tranſlatus fuerit, cùm non ſit amplius Archiepiſcopus; cui, vt dictum eſt, vſus pallij non ſolùm ratione perſonæ, ſed etiam ratione loci conceditur.

2. Adde, quòd aliqui ita mordicus tenent, quòd priuilegium pallij ſit locale, vt aſſerant Archiepiſcopum extra ſuam prouinciam non poſſe vti pallio, etiam de licentia Ordinarij illius diœceſis in qua reperitur. Et ita docent Barboſa *in Collectaneis tom.*1. *lib.*1.*tit.*8.*c.*6.*n.*2. Proſper de Auguſtino *in addit. ad Summam.* Quaranta *ver. Arch n.*23.*author.*32. Maiolus *de irregul.lib.*2.*c.*2. *n.*7. Pariſius *de reſignat. beneſ. lib.*1.*q.*17.*à n.*20. Ruzzeus *de præeminentia Arch.priuil.*21.*ver.iſtud tamen*, & Gloſſa *in Clem.Archiepiſcopo, de priuilegiis, litera M.* vbi ſic ait. Differunt Pontificalia à pallio, quo non vtitur Archiepiſcopus in aliena prouincia, etiam de licentia illius ad quem ſpectat, niſi ſuper hoc eſſet priuilegium. Ita gloſſa, quidquid aliqui in contrarium aſſerant. Vide etiam pro confirmatione ſupradictorum, pulchrum textum *in cap. ad poſtulationem, de renunciatione*, vbi Archiepiſcopo Raguſienſi propter periculum vitæ renuncianti Eccleſiam, non autem dignitatem, Summus Pontifex concedit exercere officia Pontificalia, attamen negat ei expreſsè vſum pallij.

3. Igitur ex his omnibus, ſatis firmata remanet noſtra ſententia, quam nouiſſimè in terminis, vt aſſerunt, terminantibus tuetur, & docet Venerus *in exam. Epiſc.lib.*4.*c.*10.*n.*12. vbi quærit: Si Archiepiſcopus fit Epiſcopus, potéſtne vti pallio? & negatiuè reſpondet; quia ait ille, pallium eſt ſignum ſoli Archiepiſcopo debitum. Sed dices: Aliqui Archiepiſcopi ad Epiſcopatum tranſlati vſi ſunt pallio. Reſpondeo hoc ipſos effeciſſe ex priuilegio Summi Pontificis, qui Epiſcopis etiam aliquando vſum pallij concedit: vt apertè apparet *in cap. cùm in iuuentute, de probationibus.*

4. Notandum eſt tamen hìc obiter, quod aliqui putant

putant,quòd ſi quis ſemel habuit pallium vnius Archiepiſcopatus, ſi ab illo ad alium transferatur, iterúmque redeat ad priorem,indigeat nouo pallio, & primum non ſufficiat; & in hanc ſententiam inclinat Acugna *in Decretum Gratiani part.* 1. *diſt.* 100. *c.*10. *n.*3. *&* 4. vbi etiam *num.*5. probabiliter aſſerit, quòd ſi detur euentus, in quo aliquis Archiepiſcopus ſuum perdat pallium à Pontifice acceptum, vel caſu igne comburatur, poterit abſque illo Pontificalia munera exercere; licèt Venerus *in exam. Epiſc. lib.*4. *cap.*10. *num.*19. videatur aſſerere, quòd debeat petere aliud à Summo Pontifice.

RESOL. LXXVII.

Vtrum Epiſcopus exiſtens in alterius Diœceſi licitè poſſit celebrare Miſſam in Pontificalibus, ſeu cum Baculo, & Mithra, abſque licentia eius Ordinarij?

Idem dicendum eſt de locis exemptis intra propriam Diœceſim.

Et explanatur, quæ ſint ſigna, & ornamenta Pontificalia. Ex p.3. tr.6. & Miſc.2. Reſ.36.

Sup. his quæ hic ſupponuntur, & eorum ſignificationibus in tom.4. tr. 8. Reſ. 114. 119. 120. & 121. Et ſup. prima opinione huius §. 2 in to.2. tr. 1. Reſ.144.§. vltim. & ibi in tr. 5. Reſ. 32. §. etiam vlt.

§. 1. SVppono Pontificalia inſignia, & ornamenta eſſe Mithram, Baculum paſtoralem, Annulum,Sandalia, Tunicellam, Dalmaticam, Chirothecas, & Crucem pectoralem; vt teſtatur Iſidorus Moſconius *tract. de magnitudine militan. Eccleſ. part.*1. *lib.*1. *cap.*8. quorum ſingulorum ſignificationes exponit Durandus *in ration.diu.offic.lib.*3. *à c.*13.

2. Hoc ſuppoſito; Prima opinio eſt affirmatiua, quia nullus canon prohibet Epiſcopis hoc efficere. Ergo licitum erit. Nec obſtat Concilium Trident. *cap.*5. *ſeſſ.*6. cuius verba ſunt hæc. Nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere,niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia,& in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantùm. Si ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi. Non, inquam, obſtant verba; nam loquuntur de vſu Pontificalium cum aliquo exercitio, vt conſecrare, chriſmare, ordinare, degradare, & ſimilia; vnde exponens hunc locum Concilij Tridentini, ſic aſſerit Villalobos *in ſumma, tom.*1. *tract.* 18. *diffic.* 9. *num.*5. [*Aduierte ſe que actos Pontificales ſon los que pertenecen al orden Epiſcopal, y ſu conſecracion; como ordenar, hazer chriſma,&c.*]Et ita etiam ſupradictus locus Concilij exponitur à quodam viro amiciſſimo,qui tamen nullum Auctorem adducit; ſed ego inuenio Concilium ſic exponere Tamburinum *de iure Abbatum tom.*1. *diſput.*15. *q.* 15. *num.*4. Campanelli *de diuer. iur.can. rubr.*9. *cap.*5. *num.*1. *&* 3. Quaranta *in ſumma Bullar. ver. Archiepiſcopi auctoritas, ſub num.*23. & Coninch *de Sacram. diſp* 16. *dub.*5. *num.*35. Et hanc eſſe veram expoſitionem verborum Concilij patet ex eiuſdem verbis ibi, *exercere*, quod verbum non videtur complecti vſum tantùm Pontificalium, ſed etiam exercitium ſuper alios; idque magis manifeſtant ſubſequentia verba, tum illa, *& in perſonas eidem Ordinario ſubiectas*; tum alia, *& ſic ordinati,* &c. Hinc Campanil.& alij obſeruant,quod Nauarr. *conſil.* 11. *de Cler. excom. miniſt.* aſſeruit, quendam Epiſcopum, qui in aliena diœceſi Pontificalibus inſignibus vſus fuit, incurriſſe pœnam ſuſpenſionis in prædicto decreto Concilij comminatam,non ob ſolum Mithræ, & Pontificalium vſum, ſed quoniam Calicem etiam conſecrauit, & corporalia benedixit abſque Diœceſani licentia. Cùm igitur Concil. Trident.*in d.c.*5.*ſeſſ.*14.prohibeat Epiſcopis exercere officia Pontificalia in alienis diœceſibus,ſequitur quòd in illis poſſit Epiſcopus celebrare in Pontificalibus cum Mithra,& Baculo,quia ſi celebrans non exercet in aliis officia Pontificalia, quæ prohibuit Concilium,ſed tantùm conficit ſacrificium Miſſæ,cum ornamentis Pontificalibus.

3. Quod apertè probatur,nam in hac materia de qua loquimur, vt notant Cochier *de iuriſd. in exemptos,part.*2.*q.*1.*num.*6. Tamburinus *de iure Abbatum tom.*1. *diſp.* 15. *q.* 14 *n.* 2. & alij penes ipſum, locus exemptus,& locus extra diœceſim iudicantur à pari; ex quo ſtatuit Tamburinus *q.*15. *n.*1. quòd Epiſcopi vigore prohibitionis Concilij *ſeſſ.*6.*c.*5.*& ſeſſ.*14. *c.*2. non poſſunt exercere Pontificalia in Eccleſiis exemptis ſuarum diœceſum;& tamen ipſe Taburinus *n.*3. concedit Epiſcopos poſſe in dictis Eccleſiis exemptis vti Pontificalibus inſignibus, & ornamentis, & diuina Officia celebrare in Pontificalibus; quia aſſerit Tamburinus, ſupradicta facere ſine aliquo exercitio, non eſt officia Pontificalia exercere, quæ prohibentur in dictis locis Concilij. Ergo, &c. Sup. hoc infra in §. Ad illud, huius Reſ.

4. Et ideo poſſe Epiſcopum in aliena diœceſi celebrare in Pontificalibus, præter Couarruuiam *lib.*3. *var.reſ.c.*20.*n.*9.& Henriq. *lib.*3.*c.*6. *n.*6. docet etiam Hoſtienſis *penes gloſſam in Clem. Archiepiſcopo, de pœnis, ver. etiam celebrare.* Tabiena *ver. Patriarcha, num.*4. Syluester *eodem ver.* §.*Tertium,* & Barboſa *in Collectaneis tom.*3. *lib.* 5. *tit.*7. *Clement.*2. *n.*6. ſic aſſerit Epiſcopus in aliena diœceſi poteſt Sacra Miſſarum ſolemnia in Pontificalibus celebrare.Hoc etiam docet Layman *in Theol.mor.lib.*1 .*tract.*4. *c* 5. *num.*5.

5. His tamen non obſtantibus, negatiuam ſententiam tenendam eſſe puto,& ideo quoad Mithram docet Riccius *part.*4. *deciſ.* 27. *n.*7. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part.* 3.*alleg.* 80. *n.* 14. & Eraſmus Cochier *de iuriſd.part.*2.*q.*1.*n.*8.quòd Epiſcopus in locis exemptis illa vti non poteſt, niſi inuitatus, & facit mentionem de prohibitione Concilij Tridentini in locis citatis. Quoad Baculum verò, ſic habetur in Cæremoniali Epiſcoporum *lib.*1.*cap.*17.Vtitur Epiſcopus Baculo paſtorali in ſua tantùm ciuitate, vel diœceſi, & etiam alibi,vbi conſecrationes, aut ordinationes, vel benedictiones perſonales facere ei Apoſtolica auctoritate conceditur. Et hanc ſententiam aliqui ita mordicus tenent,vt aſſerant non poſſe Epiſcopum loci concedere vſum Baculi, alteri Epiſcopo in ſua diœceſi exiſtenti; niſi in his, in quibus dicta verba Cæremonialis ex præſcripto ordine neceſſariò requirant Baculum. Vide Campanili *in diu. iur. can. rubr.*9. *c.*5. *n.*3. Et ratio quare Epiſcopi in aliena diœceſi celebrare minimè poſſint cum Baculo, & Mithra,eſt quia Baculus, & Mithra ſunt ſigna iuriſdictionis,*vt infra* dicetur. Et ita noſtram ſententiam in terminis,vt aſſerunt,terminantibus firmat, & docet Fuluius Pacianus *de præl.lib.*2.*cap.*29.*n.*56.*&* 64. qui omnino videndus eſt.

6. Ad illud verò, quod pro contraria opinione adducebatur,nempe Epiſcopum poſſe celebrare pontificaliter in locis exemptis; reſpondeo ex Gratiano *tom.*3. *c.*467. *n.*29. quod eſt diſpar ratio inter locum exemptum intra propriam diœceſim,& inter diœceſim aliam;& ſic poteſt Epiſcopus,vt obſeruat Fuſcus *de viſit. lib.*2. *c.*8. *n.* 6. vti Baculo in locis exemptis, quod facere minimè poteſt in alienis diœceſibus. Et ratio eſt, quia in locis exemptis Epiſcopis conceditur,propter reliquiam præcedentis ſubiectionis. Cùm per exemptionem, vt etiam notant Gonzales *in reg.* 8. *Canon. gloſſ* 43.*num.*187. & alij, talia loca non deſinant eſſe in prouincia, vel diœceſi propria. Sup. hoc ſupra in §. Quod apertè, huius Reſ.

7. Ad loca verò Concilij Tridentini ſuperiùs adducta, reſpondeo ex *l. de interpretatione,ff.de legibus, & cap. cùm dilectus, de conſuet.* cum aliis adductis

per

per Ioannem Marium Nauarrinum *in quæſtionibus forenſibus part.1. quæſt. 85. num.11.* quòd conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ita interpretata eſt mentem Concilij; vnde Epiſcopi non celebrant pontificaliter in alienis diœceſibus ſine Ordinarij licentia. Nec valet dicere, quòd hoc faciant propter quandam reuerentiam & decentiam debitam Epiſcopo diœceſano, & ideo ab illo licentiam petunt; quaſi hoc efficerent Epiſcopi propter ſolam decentiam; quando Epiſcopi diœceſani licentiam celebrandi pontificaliter illis præbere nollent, vt ſæpius accidit, quòd de facto ipſi celebrarent; ſed hoc non audent facere; ergo non poſſunt. Neque propter decentiam, in tali caſu credendum eſt Epiſcopos velle amittere iuriſdictionem, ſi illam haberent.

8. Ad illud verò, quòd Epiſcopus celebrans in Pontificalibus, non exercet officium Pontificale, ſed facit ſacrificium cum ornamentis Pontificalibus; aliquis reſpondebit, quòd Baculus non ſolum eſt ornamentum, ſed etiam ſignum ſuperioritatis, & officij; nam æquiparatur, vt notat Gratianus *tom.5. cap.467. n.6.* vexillo Crucis, quo vtitur Archiepiſcopus. Et quòd, vt diximus, ſit ſignum ſuperioritatis, & iuriſdictionis, docent aperte Tamburinus *de iure Abbatum, tom.1. diſp.21. quæſt.3. n.8.* Venerus *de exam. Epiſcop. lib.4. cap.10. n.22. & 23.* Pacianus *vbi ſupra*, & apparet in verſibus, quos adducit gloſſa *in cap. vnico, § final. verſ. propter hiſtoriam, de ſacra vnct.* & ſic aſſerunt:

In Baculi forma Præſul, datur hæc tibi forma.
Attrahe per primum, medio rege, punge per imum.
Attrahe peccantes, rege iuſtos, punge vagantes.
Attrahe, ſuſtenta, ſtimula, vaga, morbida, lenta.

Et in cæremonia conſecrationis Epiſcopi, conſecrans tradendo Baculum conſecrando, ſic ait: *Accipe Baculum paſtoralis officij, vt ſis in corrigendis vitiis piè ſæuiens, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerens*, &c. Et in libello qui Ordo Romanus inſcribitur, ſic dicitur, *Accipe Baculum paſtoralis officij poteſtatem ligandi atque ſoluendi, vt ſis in corrigendis vitiis perſeuerans*, &c. Vnde, quia Baculi curuatio in Epiſcopis limitatam, & coarctatam poteſtatem ſignificat, ideo illo non vtitur Summus Pontifex, cum poteſtatem habeat vniuerſalem; vt notat, & docet Germonius *de ſacra immun. lib.3. cap.5. num.108. & 110. & de Indulg. Cardin. §. Epiſcopus n. 25. & ſeq.* Cum doctoribus, quos citat Barboſa *in Concil. tom.1. lib.1. tit.15. cap. vnico, §. vngitur, num.15.* Ex quibus apparet, Baculum non ſolum eſſe ornamentum, ſed ſignum iuriſdictionis, & ſuperioritatis, vt etiam erat apud Prætores Romanorum, & apud Iudices Germanorum, teſte Gratiano *d. decreſ. 2. num.7.* & Gregorio Tholoſano *de republ. lib.6. cap.20. num 21.* Ergo nullo modo licitus erit eius vſus in aliena diœceſi, ſine licentia Ordinarij.

RESOL. LXXVIII.

An actualis degradatio debeat fieri à proprio Epiſcopo, vel poſſit alteri Epiſcopo committi?

Et an prædicta degradatio neceſſariò fieri debeat ab Epiſcopo conſecrato, & non ſufficiat, quòd Epiſcopus ſit tantum electus & confirmatus? Ex part.10. tract.11. & Miſc.1. Reſ.50.

§. 1. ACtualis degradatio, quæ eſt ſolemnis executio præfatæ ſententiæ degradationis, fit neceſſariò ab Epiſcopo conſecrato, quia eſt actus non ſolùm iuriſdictionis, ſed ordinis, ex Eccleſiæ inſtitutione conſecrationi Epiſcopali annexus. Sicuti tradit Gloſſa communiter recepta *in cap. Tranſmiſſam, verb. De talibus.* Abbas, *num.4. de elect.* Tolet. *lib.1. cap.50.* Suarez, *diſp.30. ſect.1. num.8.* Sayrus *lib.5. cap.22. num.12.* Bonacina, *diſp.4. punct. vnico, n.11.* Coninch. *diſp.16. n.9.* Layman, *lib.1. Summ. tr.5. part.5. cap.5. num.5.* Difficultas eſt, an ſit facienda à proprio Epiſcopo; Et Bonacina *de Cenſur.* vbi ſupra exiſtimat, huius degradationis miniſtrum Epiſcopum proprium eſſe debere; neque poſſe alteri Epiſcopo conſecrato vices ſuas committere: ductus illis verbis Concilij, & præſertim etiam ad actualem, & ſolemnem degradationem, &c. Verius cenſeo, alieno Epiſcopo committi hoc munus poſſe: quia verba Concilij, *Per ſeipſum*, denotant, non poſſe per Vicarium non conſecratum fieri: non tamen excludunt, quin per alium Epiſcopum conſecratum fieri poſſit, vt bene notauit Suarez *d. ſect.1. n.18.* Layman *d. cap.5. numero 5.* & Machadus, *tom.1. lib.1. part.3. tract.12. document.2. num.2. & 3.* vbi ſic ait: *La Degradacion actual, como conſta del Concilio Tridentino, ſolamente la puede hazer el Obiſpo proprio por ſi; el qual no baſta que eſte electo, y confirmado, ſino que ſegun doctrina comun es neceſſario, que eſte conſecrado; porque eſte es acto contrario al orden, y aſſi ſolo el que puede ordenar, podrà degradar actualmente; y aſſi ſe colige del Derecho. Pero dudan, ſi el Obiſpo proprio puede delegar a otro Obiſpo la facultad de degradar a ſu ſubdito. Bonacina ſiente, que en rigor de Derecho no puede delegarla, porque el Concilio Tridentino, que le da la dicha facultad, dize, Per ſeipſum, con que excluye toda delegacion, ſi bien afirma, que en eſto ſe deve obſeruar la coſtumbre, que huuiere en cada parte. Mas otros Dotores defienden abſolutamente, que la puede delegar, porque ſegun Derecho, Qui per alium aliquid facit, per ſeipſum facere videtur.* Itaque hæc opinio eſt probabilior, & magis communis, quam etiam præter Doctores citatos, tenet Caſtrus Palaus *tom.6. diſp.5. punct.1. num.9.*

Quoad hoc infra in tr.5. ex doctrina Reſ.18. §. 1. in fine, verſ. & remittere.

RESOL. LXXIX.

An Epiſcopus præter caſus in iure expreſſos propter aliud delictum enorme, & qualificatum poſſit Clericum degradare, & tradere brachio ſæculari ad puniendum?

Et quodnam cenſeatur delictum enorme?

Et docetur, homicidium qualificatum Prælati, vel Sacerdotis, fratris, patris; item aſſaſſinium, furtum, ſacrilegium, deprædationem omnium bonorum, & ſimilia; & generaliter omnia delicta, quæ pœna mortis iure Ciuili ſtatuta eſt, ſi plures reperta fuerint, enormitates continere. Ex part.10. tract.11. & Miſc.1. Reſ.52.

§. 1. PRo negatiua ſententia 30. Doctores adducit Chartarius *in Deciſionib. Archiep. deciſ. 66. num. 48.* Et hæc ſententia probatur *ex Cano. Cum non ab homine de Iudiciis*, ponderando verba illa *quibuſcumque criminibus*: ex quibus aperte colligitur Iudicem ſæcularem in omni crimine, quantumcumque graui, & enormi punire non poſſe Clericos: eos tamen deponendos eſſe: & ſi fuerint incorrigibiles, tradendos Curiæ ſeculari, atque ita delicti grauitas non ſufficit, niſi accedat etiam incorrigibilitas. Idem patet *ex cap. de Ligurinis 23. q. 5. & ex cap. Tuæ de pœnis*, & ex Clement. *1. in pr. de pœnis.* Et hanc opinionem in crimine læſæ Maieſtatis approbauit etiam Synodus Toletana decimaſexta celebrata ſexaginta, & vno Epiſcopis, anno Domini 693. ſub Rege Flauio Egica, in ea enim Synodo Sigibertus Toletanæ Sedis Epiſcopus loco, & honore priuatus fuit, quoniam decreuerat Regem prædictum

non tantùm priuare Regno,ſed etiam cum aliis Complicibus interimere, & Genti eius,vel Patriæ inferre conturbium,& excidium:ſimulque perpetui exilij ergaſtulo relegatus : ita vt ſecundùm antiquorum Canonum Decreta, in fine vitæ ſuæ tantùm Communionem reciperet: excepto, ſi Regia eum pietas antea abſoluendum ſtatuerit : Et eadem pœnâ eadem Synodus, mulctandos eſſe voluit cæteros cuiuſcumque Ordinis Religioſos,qui contra Principem talia egiſſe, vel definiſſe reperti extiterint;cuius Toletanæ Synodi mentionem facit Diaz, *c.119.verſ. Tu autem* vltra prædictos & Beretra,*conſil.76.poſt n.12.*

2. Verùm, his non obſtantibus, pro affirmatiua ſententia Chartarius *vbi ſuprà, n.1.* affert plus quam 60. Doctores, quibus præter illos, quos ego adduxi *in part 1.tract.2.reſol.*130.nunc adde doctum,& amiciſſimum Patrem Bardi,*de conſcient.diſcept.6.c.2.§.17. num.7.* Layman *lib.1. tract.5. part.3. cap. 5. in fine*, Baunium, *tom.2. tr.10. quæſt.9. in fine.* Fernandez *in Medulla,part.2.cap.14.§.1. n.13.* Gauantum *in man. Epiſcop. verb. Degradatio, num.9* Baſſæum *eod. verb. num.6.* Viualdum *in cand. tit. de Depoſitione, & Degradat. num.23.* Venerum *in Exam. Epiſcop. lib.5. cap.5. n.6.* & Caſtrum Palaum *tom.6. diſput.4. punct. vlt. num.13.* vbi firmat, pro quolibet crimine enormi, & notabiliter ſcandaloſo, Clericum etiam in Sacris degradari actualiter poſſe, & Curiæ ſæculari tradi,quod experientiâ teſte ſæpè comprobatum eſt. Neque huic conſuetudini obſtat Textus *in cap. Cùm non ab homine, de Iudiciis* exigens incorrigibilitatem, vt Curiæ Sæculari tradatur Clericus puniendus: quia Textus loquitur de quolibet delicto graui, ob cuius cauſam plerumque non eſt tradendus Clericus Curiæ ſæculari, niſi adſit incorrigibilitas, non tamen in eo Textu prohibetur, quin Eccleſia poſſit ob enorme delictum,nulla expectata incorrigibilitate Reum Curiæ ſæculari puniendum committere:quandoquidem ipſa Eccleſia non habet pœnam, quam imponere poſſit delicto dignam. Quòd ſi roges, quodnam cenſeatur delictum enorme? Reſpondeo,Iudicis arbitrio hoc remitti,vt dixit Iulius Clarus *lib.5. § fin. q.36. n.36.* Cenſerem autem eſſe delictum enorme homicidium qualificatum,ſcilicet homicidium Prælati,vel Sacerdotis,Fratris,Patris.Item aſſaſſinium,furtum,ſacrilegium, deprædationē communium bonorum, & ſimilia. Et generaliter omnia illa delicta, ob quæ pœna mortis iure ciuili ſtatuta eſt,ſi pluries repetita fuerint,enormitatem continet; vt bene Layman, *l.1. ſumm.tract.5. p.3. c.5 in fine.*

Quæ nunc inuenietur in tom.9.tr. 2. Reſ. 162. ſignanter in eius §.vlt.& ibi in Reſ. 55.& 328.§. 5.& ſeqq.

3. Sed non deſeram hìc apponere verba Ioſephi Aldrete,viri doctiſſimi ex Societate Ieſu,de Religioſa Diſciplina tuenda, ſic aſſerentis *lib.2. cap.25. n.8.* Nobis ſi quid in hac re arbitrari licet, valde probamus,quæ Gratianus ex Haymone profert verba.Sunt quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi iudices, quam per Antiſtites, & Rectores Eccleſiarum vindicantur, ſicut eſt,cùm quis interficit Pontificem Apoſtolicum, Epiſcopum, Presbyterum, ſiue Diaconum: huiuſmodi Reos Principes mundi damnant. *capit. Sunt quædam 23. quæſt. 5.* Multaque alia in eam ſententiam profert Abbas, Panormitanus, quibus Decius ex Aretino ſatisfacere nititur; & non eſt huius operæ,nec loci diffusè examinare: quod ſi non contendendi animo expendantur: facilè ſuadebunt Abbatis ſententiam optimo Iure fulciri.Nec audiendum Philippum Decium, qui contrariam de Iure veriorem affirmat, *c.5. At ſi Clerici n.253.* Quoniam idemmet fatetur, Abbatis ſententiam habere magnam æquitatem,vt delicta debitâ pœnâ mulctentur, & iuxta grauitatem puniantur. Nam quæ ſententia magnam habet æquitatem,eadem potior in Iure eſt, cùm Ius ſit ars boni,& æqui *leg.1. de Iuſt. & Iure,* & id præualere debet:nam & ſi ſcriptum legis eam ſententiam efficeret; tamen legiſlatoris mentem aliud velle credendum eſt *leg.13. de excuſatio. Tutorum,* & licet edicti verba non patiantur,ſententia tamen ſeruanda eſt, *leg. quamuis de in ius vocando.* Et verba quantumcumque generalia,& ampla Iuris recipiunt interpretationem, *leg. Diuus Traianus de Teſtamento Militis,*vbi Bartolus id notauit,& Alexander *conſ.35. n.1.vol.1.* Sed etiam id ſecundùm rationem naturalem, Iuris conſtitutionem æquum non eſt, vt pari ſupplicio furtum,& parricidium puniatur; cùm pro menſura peccati,ſit plagarum modus imponendus *c. Non offeramus 24.q.1.*quod credi non poteſt fuiſſe ea decretali conſtitutum. Didacus item Couarruuias qui libenter primæ opinioni accedit, nixus verbis eiuſdem decretalis, quaſi dicant, in omni crimine quantumcumque graui, & enormi (ea tamen verba ab eo fideliter non referuntur) & nihilominus admittit,& inficiari ſe non poſſe ait,quin in aliquo homicidio, vel alio crimine ita Reipublicæ pernicioſo, quòd pro loci, temporis, & perſonarum qualitatibus prudentis Iudicis arbitrio poſtulet,iuſtiſſimè traditio fiat,vt à ſæculari poteſtate Clericus puniatur. Atqui id ipſum eſt,quod ſecunda ſententia aſſerit;quia non temerè id fieri concedit. Quòd ſi hoc negari non potuit; nec etiam, quòd ſicut is caſus excipitur, etiam omnes illi ſimiles, in quibus criminis grauitas, & exempli enormitas exigunt, vt crimen non maneat impunitum, vt illa enormia flagitia per Mundi Iudices puniantur,vt ex Haymone tradit Gratianus *in d. cap.Sunt quædam 25. q.5.* Cui ſententiæ minimè obſtat deciſio *cap. Cum non ab homine de Iudiciis*, quā contrariam tenentes nituntur. Vera namque illius Decretalis explicatio eſt, à Romano Pontifice fuiſſe quæſitum,quod initio illius Text. his verbis dicitur. Vtrum liceat Regi, vel alicui ſæculari iudicare Clericos cuiuſcumque Ordinis, ſiue in furto, ſiue in homicidio, vel periurio, ſeu quibuſcumque criminibus fuerint deprehenſi:Reſpondet Romanus Pontifex, non debere, ſed eſſe priùs deponendum ab Eccleſiaſtico Iudice;deinde ſi adhuc fuerit incorrigibilis, eſſe excommunicandum; contumacia creſcente, fore anathematis mucrone feriendum; quòd ſi contempſerit,tunc per Iudicem ſæcularem fore coërcendum.Itaque in ea Decretali ſine actuali Degradatione permittitur Iudici ſæculari, vt Clericum puniat incorrigibilem depoſitum excommunicatum,& anathematizatum.Eſt igitur quęſtioni propoſitæ reſponſio accommodata nulla facta de degradatione mentione,ſed huiuſmodi incorrigibilem ſine illa poſſe à ſæculari Iudice in eo caſu puniri.Hanc expoſitionem tradunt ibi Ioannes Andreas,*n.1.*Abbas,*n.27.*Imola, *n.6.*Felinus,*n.9.* Decius,*n.70.* Couarruuias *in Practicis,cap.32. n.2. verſ. Secundo eſt.* Bernard. Diaz 141. *data incorrigibilitate n.4.* Qui & Couarruuias dicunt communen,& planè negari non poteſt.Iulius Clarus. *§.fin.quæſtione 36.& 37.*Farinacius *1.tom.quæſt.8.n.50.* Decianus *lib.4. c.9. num.230.tractat. criminal.tom.1.* Præſcribitur itaque forma, qua ſeruata ſine degradatione poſſit Iudex ſæcularis Clericum punire Nihilque agitur de eo, quando poſſit illum Epiſcopus degradatum ſæculari tradere puniendum.Ex hac vera illius declaratione colligitur,quòd ſolùm permittitur ſæculari Iudici de cauſa Clerici ſine degradatione cognoſcere, & illum punire; non verò prohibetur Eccleſiaſtico Iudici,quòd pro criminis grauitate poſſit formam aliam in puniendo Clerico ſeruare,nimirùm non expectata incorrigibilitate,ſi criminis grauitas poſtulauerit actualiter degradare, & tradere Curiæ ſæculari: qui enim ordo Iudici ſæculari præſcribitur,non extenditur ad Eccleſiaſticum: nec Iudicis Eccleſiaſtici ligat manus; quominus, ſi aliud expedi

expedire viſum fuerit, non faciat. Itaque is caſus à Canone omiſſus iuris diſpoſitione eſt regulandus. Atque ita vſus, & conſuetudo optima Legum interpres, hanc explicationem approbauit; vt ex ſupracitatis Authoribus patet, qui referunt pluries ita fuiſſe vſu receptum. Atque in aliis caſibus non expectatur incorrigibilitas, neque illa forma obſeruatur, vt poſſit Clericus ſine degradatione puniri, vt *cap. Cum non ab homine cap. Perpendimus de ſentent. Excommunicat.* Couarruuias *d. c. 32. n. 2. in Practicis.* Sed etiam illud auſim affirmare, illam procedendi formam traditam *in d. cap. Cum non ab homine de Iudiciis* numquam fuiſſe ſeruatam in foro Eccleſiaſtico; quòd ſi aliquando fuerit admiſſa, id fuiſſe rariſsimum; cùm verè valde difficile ſit, illum ordinem ſeruare; indicio eſſe poteſt, quod Innocentius IV. & alij eum ſequuti, tradunt in eo capite, poſt depoſitionem eſſe Clericum minori excommunicatione feriendum, poſtea maiori ligandum, ſub anathematis nomine comprehenſam; quia explicationem excluſit, Abbas, Panormitanus, & de ea agit Decius, & Couarruuias *in c. Alma mater. 1. part. §. 8. n. 7. verſ. Subinde,* qui receptam aſſerit eſſe opinionem, de excommunicatione maiori eſſe intelligendam Decretalem & ſecundam de Anathemate, quod excommunicationem ſolemnem, dirarum imprecationem, & maledictionum execrationem publicam continet. Inſuper, vt excommunicatione ligari poſsit Clericus, monitio trina eſſet præmittenda, vel vna peremptoria pro tribus: hæc autem fieri debebat poſtquam depoſitus apparet incorrigibilis; nam ſine ea pro præteritis culpis excommunicatio ferri non poteſt. Hæc omnia, & alia ſuadent, difficilem reddi illius decretalis formam, vt credamus, non fuiſſe vſu receptam, quoad præſcribendam formam Iudici Eccleſiaſtico, vt eam eo modo ſeruaret, vt poſsit Clericum tradere Curiæ ſæculari. Ideóque Proſper Farinacius *d. tom. 1. quæſt. 8. num. 50.* ex Boſsio *in Praxi, tit. de foro competent. num. 133. in fin.* & ex Sigiſmundo Scaccia, *de Iudiciis, lib. 1. cap. 11. num. 53.* tradit, raro fuiſſe formam *d. cap. vſu receptam.* Nos addimus in proprio, & germano ſenſu receptiſsimam, vt nunquam Iudex Sæcularis poſsit ſine illa forma, vel traditione à Iudice Eccleſiaſtico facta, vel in aliis caſibus à Iure expreſsis, Clericorum crimina punire, ſed propriis Iudicibus punienda remittere. Hucuſque Aldrete *vbi ſuprà*, quæ omnia valde notanda ſunt. Vnde in rigore loquendo, non eſſet damnandus Epiſcopus, qui hanc ſententiam ſequi vellet, cùm inter Theologos & Iuriſconſultos ſit communiſsima; tamen ipſis conſulerem, vt in re tam graui ad Pontificem recurrerent. Et ita me citato, tenet etiam inter præſtantiſsimos Iuriſconſultos Hiſpaniæ eruditus Torreblanca, *in Practica Iuris Spiritualis lib. 15. cap. 4. num. 55.*

RESOL. LXXX.

An Epiſcopus conſecrando Chriſma, vel oleum, ſeu conferendo Ordines minores in peccato mortali peccet mortaliter?

Et advertitur Epiſcopum conſecrantem Eccleſiam in peccato mortali non peccare mortaliter.

Idem dicendum eſt, ſi Virgines, Veſtes, Calices, & ſimilia conſecret in mortali.

Et an prima tonſura, & quatuor minores Ordines ſint Sacramenta? Ex parte 3. tractatu 6. & Miſc. 2. Reſol. 67.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. q. 64. art. 6. diffic. 2. concl. 3.* Ledeſma *in ſum. tom. 1. cap. 6. de Sacram. in genere, dub. 10.* Ioan. Medina *C. de pœnit. tract. 1. quæſt. 6.* Cabrera *de Sacr. quæſt. 64. art. 6. diſp. 1. §. 7. num. 60.* & Syluius *in 3. part. quæſt. 64. art. 6. quæritur 1. concluſ. 5.* quia conſecrationes iſtæ per ſe pertinent ad poteſtatem ordinis Epiſcopalis, celebrantúrque in Eccleſia cum magna reuerentia. Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſupra intr. 1. Reſ. 15. §. vlt.

2. Sed tu contrariam ſententiam tanquam probabiliorem, tene, quam docet Fernandez de Heredia *diſp. de Sacram, in genere, part. 10. dub. 3. n. 4.* Io. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de Sacram. in genere, q. 4. dub. 3. concluſ. 1.* Coninch. *de Sacram. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 39.* Suarez *in 3. part. tom. 3. diſp. 16. ſect. 3.* & Villalobos *in ſum. tom. 1. tr. 4. diffic. 14. num. 6.* vbi ſic aſſerit: *El Obiſpo ſi benedixeſſe la chriſma, ò el olio, aunque eſtuvieſſe en pecado mortal, no pecara mortalmente, ſi no ay eſcandalo, ò menoſprecio, ſino ſolo venialmente. Porque en eſto no ſe ha como miniſtro de Dios para ſanctificar almas, y an ſi no es la coſa tan grave.* Vnde patet reſponſio ad argumentum contrariæ ſententiæ.

3. Sed quæres, an Epiſcopus peccet mortaliter, ſi in peccato mortali conferat ordines minores. Affirmatiue reſpondent Ledeſma *in ſum. tom. 1. c. 6. de Sacram. in genere, dub. 10.* vbi ſic ait: *El Obiſpo que haze ordenes menores en pecado mortal, peca mortalmente, porque el Obiſpo eſta conſacrado con eſpecial conſacracion, para aquel miniſterio, y las ordenes menores eſſe Sacramentum*, & hi ſunt Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 9. c. 4. n. 4.* Fabrus *de ſacram. Ordinis in 4. ſent. diſt. 14. q. 1. diſp. 1. c. 3. n. 64.* Villabos *in ſum. tom. 1. tr. 21. diffic. 3 n. 2.* Filliuc. *tom. 1. tr. 9. c. 1. n. 82.* Coninch. *de Sacram. diſp. 21. dub. 6. n. 47.* Valentia *tom. 4. diſp. 9. q. 1. punct. 4.* Io. de la Cruz *in direct. conſc. p. 2. de Sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 3.* & alij penes ipſos.

4. Negatiuam ſententiam docet Nugnus, Coninch, Suarez *vbi ſuprà*, & Syluius *concl. 3.* ſic aſſerens: Exercere functiones minorum Ordinũ in mortali non eſt mortale, quia non ita ſunt propinqui Sacramento altaris, vnde & illorum officia ſunt imperfecta in genere ſacri miniſterij. Ita ille. Quibus adde primam tonſuram & quatuor Ordines minores non eſſe Sacramentum ſecundùm Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſput. 237. cap. 2.* & alios penes ipſum, quorum opinionem probabilem vocant etiam DD. contrarij Ergo Epiſcopus conferens Ordines minores in peccato mortali non peccabit mortaliter. Sup. contento in hoc §. in tom. 2. tr. 5. lege Reſ. 119. Sup. his ſupra in tr. 1. ex doctrin. Reſ. 65. §. 2. à lin. 19. & in aliis eius annot. & in §. Sed circa. & in aliis eius annot.

5. Notandum eſt hic obiter à fortiori contra Ioannem Medinam *C. de pœnit. tract. 1. quæſt. 6.* Epiſcopum conſecrantem Eccleſiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Et ita docet Syluius *vbi ſupr. in 3. part. quæſt. 64. art. 6. quæritur 1. concl. 6.* Filliucius *tom. 1. tract. 1. cap. 6. num. 87.* Coninch. *de Sacram. quæſt. 64. art... dub. 1. n. 39.* & alij *vbi ſuprà.* Idem dicendum eſt, ſi Epiſcopus ſacramentalia, quæ non ſunt actus ordinis, faceret in mortali vt tonſurare, iuriſdictionem fori exterioris exercere, virgines, veſtes, & calices conſecrare, & ſimilia. Et ſup. contentis in hoc §. vlt. in Reſ. ſeq. paulò poſt initium

---

RESOL. LXXXI.

An Epiſcopus conſecrans Chriſma, & benedicens oleum ad infirmos in ſtatu peccati mortalis peccet mortaliter?

Et quid dicendum de conſecrante Aram, Calicem Eccleſiam, &c. in peccato mortali, an etiam peccet mortaliter? Ex p. 5. tr. 13. & Miſc. 1. Reſ. 73.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet nouiſsimè Pater Ioannes de Lugo *de Sacrament. in genere, diſputat. 8. ſect. 9. num. 156.* vbi ſic ait: Infero quartò Sup. contento in hac Reſ. in §. 1. 2. & vlt præce-

dentis Reſol. & ſupra in tr.1. Reſ.15. §. vlt. quartò Epiſcopum conſecrantem chriſma, & benedicentem oleum infirmorum in ſtatu peccati, peccare mortaliter. Hoc eſt contra Vaſquez *c.* 4. *n.* 48. qui eodem modo loquitur de conſecratione Eccleſiæ, ac de conſecratione chriſmatis. Ego tamen iuxta ſupradicta magnum diſcrimen inuenio, nam conſecratio Eccleſiæ, vel aræ, aut calicis (& idem eſt de benedictione corporalium, veſtium ſacrarum, &c.) non ſunt actiones verè ſacramentales, quibus vllo modo conficiatur Sacramentum, quales ſunt conſecratio chriſmatis, & benedictio olei, per quas licèt non perficiantur ſacramenta Confirmationis, vel Extremæ Vnctionis, incipiunt tamen fieri per illas. Suppono enim materiam Confirmationis eſſe chriſma ab Epiſcopo conſecratum, & materiam Extremæ Vnctionis eſſe oleum benedictum. Ipſa ergo conſecratio, vel benedictio conſtituit materiam illam in ratione materiæ, atque adeò ſicut forma aquæ conſtituit aquam in ratione materiæ Baptiſmi, ſic conſecratio illa conſtituit materiam illorum Sacramentorum in ratione materiæ validæ. Sicut ergo conſecratio Euchariſtiæ requirit in omnium ſententia ſtatum gratiæ, quando fit, licèt tunc non applicetur Sacramentum, quia nimirum tunc Sacerdos ponit materiam proximam ſacramenti Euchariſtiæ, quæ poſtea, quando applicatur, dat gratiam; ſic videtur dicendum de conſecratione chriſmatis, per quam Epiſcopus ponit materiam Sacramenti, quæ poſtea dat gratiam. Nam ſi res attente conſideretur, poſtea non datur gratia ſolum intuitu verborum, vel actionis Epiſcopi, aut Presbyteri vngentis, ſed etiam intuitu chriſmatis, vel olei vt benedicti ab Epiſcopo, atque adeò intuitu benedictionis præteritæ: ergo illa actio Epiſcopi benedicentis partialiter concurrit ad gratiam, quæ tunc non datur intuitu olei ſecundùm ſe ſolùm, ſed olei vt benedicti, hoc eſt, olei, & benedictionis: ergo Epiſcopus benedicens non minus ſua actione concurrit ad ſanctificationem eorum, qui vnguntur, quàm Epiſcopus, vel Presbyter vngens, atque ideo non minus requiritur gratia in illo, quàm in his, ſed eo magis, quo illa vnica actio benedictionis eſt cauſa vniuerſalior, extendens ſe ad ſanctificationem plurium, cùm hæc actio vngendi non ſe extendat niſi ad ſanctificationem vnius in particulari. Huc vſque Lugo, & ante illum Henriquez *lib.* 10. *cap.* 13. *num.* 5.

2. Sed ſententiam negatiuam tenent communiter cæteri Scriptores Societatis, & ideo non ſolùm illam docet Vaſquez, ſed etiam Suarez, quem citat & ſequitur Granado *in* 3. *part. de Sacrament. in gen. contr.* 3. *tract.* 5. *num.* 7. vbi ſic ait. Meritò recentiores idem ſentiunt de Epiſcopo conficiente chriſma, aut conſecrante Eccleſiam in mortali, non enim eſt quòd grauiter iſte obligetur ad habendam contritionem, vel confitendum, vt eas actiones ſanctè exerceat. Ite ille. Hanc ſententiam docet Hurtado *de Sacrament. in gen. diſput.* 4. *difficult.* 10. Coninch *de Sacrament. quæſt.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 57. Mæratius *tom.* 3. *de Sacrament. in gen. diſp.* 8. *ſect.* 2. *in fine* Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 3. *quæſt.* 4. *dub.* 3. *num.* 74. & alij, quibus ego libenter adhæreo, rationibus quas penes ipſos videbis.

RESOL. LXXXII.

An ſi Epiſcopus omittat aliquam cæremoniam appoſitam in Pontificali pro benedictione Chriſmatis, dicatur, hoc non obſtante, Chriſma benedictum? Ex p. 6. tr. 8. & Miſc. 3. Reſ. 21.

§. 1. SVppono quod licèt aliqua benedictio in confuſo requiratur ex Chriſti inſtitutione vt Chriſma ſit debita materia Sacramenti Confirmationis & Extremæ-Vnctionis, nulla tamen in particulari ſit ab eo determinata; ſed modus benedictionis Eccleſiæ ſit relictus, vnde is modus ſufficit pro validitate Sacramenti, quem deſignat Eccleſia, qui pro temporum & regionum varietate poteſt eſſe alius, atque alius, & fieri poteſt vt benedictio vno tempore ſufficiens non ſufficiat, alio Pontifice prohibente, & irritante talem benedictionis modum. Hoc ſuppoſito quæritur an ſi aliquid in Rituali poſitum pro benedictione Chriſmatis Epiſcopus omiſerit, Chriſma deſinat eſſe benedictum? Reſpondeo more meo breuiter, & reſolutoriè, non propterea Chriſma non cenſeri benedictum quòd Epiſcopus fortè aliquid in Rituali poſitum omiſerit: quia Eccleſia non ita videtur requirere, vt omnia dicantur vel ſeruentur quæ ſunt præſcripta; vt benedictio reddatur irrita ſi quid fortè omittatur. Non videtur igitur probabile Eccleſiam de facto velle omnes ritus confectionis Chriſmatis eſſe eſſentiales: quia aliàs, ſi quis per aliquam diſtractionem, quod in tam multis ritibus facile poſſet accidere, aliquid omitteret, inualidè Chriſma conficeret, & conſequenter per illud inualidè confirmaret, quod eſſet valde incommodum, nec Eccleſia poteſt cenſeri hoc velle. Itaque cùm non poſſit diſcerni in benedictione Chriſmatis, quæ verba aut ritus ſint eſſentialia, & quæ non, cùm non ſit maior ratio de his, quàm de illis; obſeruatio totius tantùm videtur ex præcepto Eccleſiæ, atque ita validè, etiamſi illicitè alio ritu conſecraretur, dummodò fieret ſufficiens olei & balſami commiſtio, & Spiritus ſancti inuocatio. Et ita hæc omnia docet Ioannes Præpoſitus in 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 21. Coninch *de Sacrament. quæſt.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 4. *n.* 47. Suarez *tom.* 3. *diſp.* 33. *ſect.* 1. §. *Reſtat verò.* Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 12. *num.* 12. & alij, quibus ego etiam calculum meum adiungo. Sup. hoc in tom. 4. tr. 8. Reſol. 87. §. Aduerte.

RESOL. LXXXIII.

An Epiſcopus poſſit erigere Collegiatam cum nouis Canonicis, vel addere nouum numerum Canonicorum aliis antiquis?

Et in tali caſu, an poſſit Epiſcopus inſignire ſupradictos Canonicos ſigno illo, quod vulgo dicitur Almutica, *ſeu* Capuccio, *vel* Zambarda, *ſine aliqua Sedis Apoſtolicæ licentia?* Ex p. 3. tr. 6. & Miſc. 2. Reſol. 38.

§. 1. NEgatiuam ſententiam mordicus ſuſtinet Aloyſius Riccius *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. part.* 3. *deciſ.* 66. docet enim *ibi* Epiſcopum non poſſe creare nouos Canonicos: & citat Baldum *conſil.* 91. *n.* 10. *lib.* 1. Burſatum *conſ.* 27. *n.* 4. *& conſ.* 110. *n.* 6. cum aliis.

2. Verum contrariam ſententiam docet nouiſſimè Ioan. Maria Nouarius *in quæſtionibus forenſibus, part.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 4. vbi probat poſſe Epiſcopum nouum conſtituere Canonicorum numerum, & Collegium nouaſque creare dignitates, & citat Zerolam *in praxi Epiſc. verb. Epiſcopus q.* 17. & Selvam *de benef. part.* 2. *q.* 23. *n.* 16. & addit Nouarius, quòd in tali caſu Epiſcopus poteſt inſignire ſupradictos Canonicos ſigno illo, quòd vulgò dicitur *Almutica*, ſeu *Capuccio*, vel *Zambarda* ſine aliqua Sedis Apoſtolicæ licentia. Ita ille.

RESOL.

RESOL. LXXXIV.

An Epiſcopus poſſit præbere licentiam legendi libros qui prohibiti ſunt, donec corrigantur, non obſtante Bulla Gregorij XV. & Vrbani VIII.

Idem eſt de Inquiſitoribus.

Et notatur libros non omnino prohibitos, ſed cum clauſula donec expurgentur, poſſe retineri, donec oportune eorum correctio, aut expunctio, ſit indulta.

Et aduertitur libros de hæreſi ſuſpectos, ſiue propter ſuſpicionem prohibitos, niſi ſuſpicionem eluerint, non licere legere ſub peccato mortali; ſuſpicionem autem hæreſis incurrunt libri, qui continent propoſitiones hæreſim ſapientes, malè ſonantes, temerarias, vel ſcandaloſas, ex quibus error naſci, aut inferri poſſit.

Et an quis teneatur denunciare S. Officio, ſi ſciat, verbi gratia, Titium legere, & retinere libros non ob hæreſim, ſeu eius ſuſpicionem prohibitos, ſed ob aliam cauſam, vt ſunt relationes Antonij Perez, & alij ſimiles?

Et aduertitur retinentes libros prohibitos contra bonos mores, & continentes res laſciuas, non eſſe denunciandos.

Et an legens alios libros prohibitos, ſeu ſuſpenſos ex alia cauſa, quam hæreſis, aut eiuſdem ſuſpicionis incurrant excommunicationem, aut aliam pœnam?

Et tandem docetur, quod obſeruantia, & conſuetudo ſubſequens declarant verba legis, ſtatuti, &c. Ex p.11. tr.8. & Miſc.8. Reſ.62.

[Left margin: Qoad hoc / ii om.5.tr. / 11 ex Ref. / 14.lege do- / cnam §. / Ntandum, / & igoanter / à erſ. Sed / q, in tali / ca: & ſeq. / §.]

§. 1. Caſus eſt practicabilis, curioſus, & à paucis pertractatus: Et affirmatiuam ſententiam inuenio in Deciſionibus Mutinenſibus, quarum auctor fuit Pater Raphaël Caſtellus Societatis IESV *lib.1.q.13.* vbi ſic habetur; Stante decreto Gregorij XV. de licentiis librorum prohibitorum reuocatis, an Epiſcopi, & inquiſitores poſſint aliquam licentiam dare?

2. Videtur dicendum poſſe licentiam dare librorum corrigendorum, cum in Decreto Gregorij XV. ſit ſermo de libris prohibitis, & ſic in abſoluto, & ſtricto ſuo ſignificatu, ſcilicet quod ſint ſimpliciter prohibiti.

3. Et facit Homobonus *tr.11. q.15. reſ.4. verſus finem*: vbi ait; Aduertendum eſt etiam, non obſtante Sanctione prædicta à doctis, integræque fidei viris ex vrbe referri, libros qui non ſunt hæreticorum, nec de hæreſi tractant, neque contra fidem falſa vel ſuſpecta dogmata continent, aliqua tamen alia ex cauſa prohibiti ſunt, poſſe viris dignis ab Epiſcopo, vel inquiſitore permitti, qui quidem gratis, & ſcripto ſua manu ſubſignato tribuent, & de triennio in triennium facultatem renouabunt, iuxta §.2. Indicis librorum. At in foro conſcientiæ illam licentiam oretenus habere, ſufficere videtur per ea, quæ tradit Gambac. *de caſibus reſeruatis cap. 3. numer. 25.* Hucuſque Deciſ. illa Mutinen.

4. Sed hanc ſententiam ego non approbo; Primò quia verba Pontificis in Bulla abſoluta & generalia ſunt, & vbi lex generaliter loquitur, generaliter intelligenda eſt, vt patet *in leg. de preti de publ. in rem. act. l. fraudem §. vlt. ff. de teſtam. mil. l. 1. §. generaliter ff. de legat. præſt. l. 1. §. quod autem, ff. de aleator. l. fin.* vbi Angelus *C. de dotis promiſſ. cap. ſolitæ §. fin. de maiorit. & obed.* & obſeruat Narbona de appellatione à Vicario ad Epiſcopum *p.1. num.27.* Marcus Antonius *variar. reſ. l.3. reſ.18. num.3.* & alij. Et ideò vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vt patet *ex l. non diſtinguimus ff. de recept. arbitr. l. Præſes, ff. de offic. Præſidis, l.2. §. conuenire, ff. de iudic. l. quos prohibet, ff. de poſtulando, l.1. § generaliter*, vbi Gloſſ. *verb. in infinitum ff. de legat. præſt.* & docet Surdus *conſ. 51. num. 7.* Eſcobar *de Ratiocniis cap.18. num.42.* Ioſeph Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib.2. c.28. n.11.* Souſa *in Bull. Cœnæ, c.2. diſp.8. n.1.* & alij.

5. Probatur ſecundo noſtra ſententia, quia, vt aſſerunt Doctores, obſeruantia ſubſequens declarat verba legis, vnde ſtatuta è praxi, & obſeruantia ipſorum, atque ita provt retro practicata, & obſeruata fuerunt, interpretanda, & vel reſtringenda vel extendenda veniunt, Guid. Papæ *deciſio Gratianopolit.30. n.1. & 2.* Heigius *q.17. num.44. lib.2.* Carol. de Graſſis *de except. ad mater. ſtatutor. except.1. n.13.* Aymo Crauetta *conſil. 735. num. 14. part. 4.* Tiberius Decianus *reſponſ.31. num.17. vol.2.* Hartmannus Piſtoris *quæſt.16. n.11. num.18. lib.1.* Sic enim de legibus *in l.37. ff. de legib.* pro regula traditur; Si de interpretatione legis quæratur in primis inſpiciendum eſſe, quo iure ciuitas retro in eiuſmodi caſibus vſa fuerit, cùm optima legum interpres ſit conſuetudo. Ita quoque idem ad ſtatuta transferendum & accommodandum erit. Vſque adeo, vt interpretatio ſtatutorum è conſuetudine, praxi & obſeruantia deſumi debeat, etiamſi proprietas verborum ſtatuti pugnet, Ioan. de Amicis *conſ. 42. n.16. & 17.* Erneſt. Cothmann. *reſp.48. n.24. vol.4.* Alderan. Maſcard. *de general. ſtatutor. interpretat. concl.2. num.156.* [Right margin: Sup hoc melius infra in Reſol. 86. §. penult. ad mediũ, verſ. Quod confirmatur, & latiſſime in aliis eius not.]

6. Sed in noſtro caſu conſuetudo & obſeruantia ſubſequens interpretata eſt verba Bullæ felicis memoriæ Vrbani VIII. non ſolum includere libros abſolutè prohibitos, ſed etiam prohibitos donec corrigantur. Ergo, &c. Minor patet ex praxi & ſtylo tribunalis Sanctæ Inquiſitionis, quòd ipſum ſolùm præbet licentiam legendi libros prohibitos donec corrigantur: nec aliquis Epiſcopus auſus eſt poſt Bullam Vrbani & Gregorij XV. talem licentiam præbere. Ergo, &c. Vnde me citato hanc ſententiam tenet nouiſſimè Ignatius Lupus *de edicto S. Inquiſitionis p.4. l.25. diſt.7. art. 2. diffic.1.* vbi ſic ait; Notandum itaque Gregorium XV. edidiſſe Conſtitutionem (incipit; *Apoſtolatus*, cui concordat item conſtit. Vrbani VIII. eodemque modo incipit (in quibus omnes, & quaſcunque licentias legendi, atque habendi libros quomodolibet prohibitos omnino reuocant. Simulque præcipit, vt infra duorum menſium ſpatium: ij qui huiuſmodi libros habuerint, eos ad Epiſcopum, ſeu Inquiſitorem deferant, qui illos quanto citius comburere debet; quæ ſanè conſtitutio obligat etiam ad denunciationem detinentium dictos libros: & adimit facultatem concedendi licentiam, niſi à Congregatione S. Off. Romæ concedatur.

7. Verùm non obſtante conſtitutione prædicta à viris doctis, integræque fidei ex vrbe, vt refert Homobon. *de Examine Eccleſiaſtico t.2. tr.11. q.15. ibi 49. reſ. circa fin.* habetur, libros, qui non ſunt hæreticorum, nec de hæreſi, neque falſis dogmatibus contra fidem: aliqua tamen alia ex cauſa prohibitos poſſe viris dignis ab Epiſcopo, vel Inquiſitore permitti; qui quidem gratis, & manu ſua (ſcripto ſubſignato) tribuent, & de triennio in triennium facultatem renouabunt iuxta Indicem librorum prohibitorum, vbi de inſtructione eorum, qui libris tum prohibendis tum expurgandis daturi ſunt operam §. 2. incipit, *Si qui erunt*: Hæc autem licentia deſeruiet pro foro exteriori: At pro foro interiori

interiori conſcientiæ facultas ore tenus habita ſufficere videtur per ea quæ tradit Gambarupta *de caſibus reſeruatis caſ.3. n.21.* Hæc ita paulo priùs practicabantur: hodie autem hanc facultatem concedit ſolum Sacr. Congreg. ex Conſtitutione Vrbani VIII. incipit eodem modo quo illa Gregorij XV. videlicet *Apoſtolatus noſter*, *&c.* Hactenus Lupus. Vnde caueant Epiſcopi ſententiam affirmatiuam in praxim deducere.

8. Nota etiam hîc Marchantium *in Tribun. Sacram.tom.2.tr.2.tit.2.diſp.4 dub.5.* docere, libros non abſolutè prohibitos, ſed cum clauſula *donec expurgentur*, poſſe teneri, donec opportunè eorum correctio aut expunctio ſit indulta, quod ego approbo, ſi diligentia moraliter adhibeatur pro licentia obtinenda: nam ſi non adhibeatur, vel adhibita denegata fuerit, erunt dicti libri Inquiſitoribus conſignandi, nec poſſunt propria auctoritate comburere, vel eluere, vt patet ex conſtitutione dicti Gregorij XV.

9. Nota etiam, dictum Marchant. *vbi ſuprà*, ſic aſſerere, libros de hæreſi ſuſpectos, ſiue propter ſuſpicionem hæreſeos prohibitos, niſi ſuſpicionem eluerint, non licere legere ſub peccato mortali, nullam tamen lego excommunicationem latam, vbi ſola eſt de hæreſi ſuſpicio. Suſpicionem autem hæreſeos incurrunt illi libri, qui continent propoſitiones hæreſim ſapientes, malè ſonantes, temerarias, vel ſcandaloſas, ex quibus error naſci, aut inferri poteſt. Ita ille.

10. Sed Lupus *vbi ſupra de edict.* 8. *Inquiſitionis p.4.diſt.6.art.3.difſic.*1. docet, Legentes libros ob hæreſim, aut ſuſpicionem ipſius prohibitos, non ſolum peccare mortaliter, ſed in excommunicationem incidere, & eſſe Inquiſitoribus denunciandos.

11. Sed hîc obiter quæro dubium curioſum, an quis teneatur denunciare S. Officio, ſi ſciat v.g. Titium legere, & retinere librum non ob hæreſim, ſeu ex eius ſuſpicione prohibitum, ſed ob aliam cauſam, vt ſunt relationes Antonij Perez, & alij libri ſimiles. Et videtur negatiuè reſpondendum ex doctrina Cæſaris Carenæ *p.2. tr.10. § 10. n 66.* aſſerentis, vt ego alibi notaui, retinentes libros prohibitos contra bonos mores, & continentes res laſciuas, non eſſe denunciandos. Et ita docet etiam Ignatius Lupus *in Edict. Inquiſ.p.1.l.25.diſt.8.art.1.diffic.vnic.* Et nouiſſimè Pater Bordonus *in Sacro Tribunali, c.14. q.38. n.78.* ſic ait: Quæres an legens alios libros prohibitos, ſeu ſuſpectos alia ex cauſa quam hæreſis, aut eiuſdem ſuſpicionis incurrat excommunicationem, vel aliam pœnam, Exempli gratia, an ſit excommunicatus legens librum prohibitum propter obſcœnitates, vt Ioannis Baptiſtæ Marini *lib. Adone*, eiuſdem *gli Amori noturni* 4. Febr.1627. Item propter aliquas citationes falſas adductas nomine Sacræ Congregationis, vel propter alios fines, vt Auguſti Barboſæ Remiſſiones ſuper Tridentinum, & eiuſdem Bullarium. Item ad euitandas diſcordias inter aliquos de Iuriſdictione, ſic prohibentur aliqui libri cum nouis iuribus adinuentis, ex quibus compacta pax facilè diſſolueretur, &c.

Alibi in to. 5. tr. 9 Reſ. 99. à principio.

12. Reſpondeo in his caſibus nulla impoſita eſt cenſura contra legentes huiuſmodi libros, aut ſcripta prohibita, vt colligitur ex verbis ſubſequentibus in dicto indice, ibi: *Qui vero libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum quo afficitur, iudicio Epiſcoporum, ſeuerè puniatur.* In edictis autem Inquiſitorum non comprehenduntur huiuſmodi libri, quia vt patet ex verbis relatis *ſub q.* 23. comprehenduntur libri tractantes de hæreſi, aut de illa ſuſpecti, & non alij. Huculque Bordonus.

13. Sed ego, vt verum fatear habeo magnam difficultatem circa doctrinam horum Doctorum, ſtante eo quod obſeruat Selelles *de S. Officio tom. 1. lib.1. c.29.reg.145.n.214.* vbi ſic ait: Dubium excitari poſſe videtur circa habentes, legentes, &c. libros prohibitos ob aliam cauſam, præter hæreſim, an ad iuriſdictionem Inquiſitorum pertineant. Ratio dubitandi inſurgit ex Bulla ſæpius adducta Pij IV. *Dominici Gregis*, vbi quando hoc negotium ad Epiſcopos, ſeu Ordinarios ſpectet, & non ad Inquiſitores, expreſſis verbis ſic diſponitur. Qui autem, inquit, libros alia de cauſa prohibitos legerit, habueritve, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio fore ſe nouerit puniendum. Atque idem habetur expreſsè in fine Regulæ X. Indicis. Nihilominus poſt diſpoſitionem Bullæ Pij IV. & Regulæ X. Indicis prodiit iuſſu S. Congregationis S. Officij Vrbis edictum cum peculiari forma, quo Inquiſitores præcipiunt ſibi denunciari habentes, legentes, imprimentes, ac defendentes libros, non ſolum hæreticorum, aut ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed etiam quocunque modo, ſeu ob aliam cauſam prohibitos, vt tranſgreſſores pro qualitate delicti & perſonæ puniant. Ita ille. Vnde hoc ſtante opinio Carenæ & Bordoni non videtur amplectenda.

14. Certum tamen eſſe puto, quòd qui aſſereret libros ex præſcripto S. Inquiſitionis prohibitos in conſcientia retineri poſſe, quando libri non continent doctrinam contrariam fidei, aut Sacræ doctrinæ, vti aſſertor propoſitionis ſcandaloſæ, & temerariæ, à S. Officio grauiter eſſet puniendus, vt dixit P. Turrianus *ſelect.d.p.1.in cenſura propoſitionum cent. 4. dub.17.* vbi addit talem aſſertorem eſſe S. Officio denunciandum. Et ita ego prorſus teneo.

RESOL. LXXXV.

An Epiſcopus poſſit viſitare Regularem, vt Parochum, vel Vicarium in Eccleſia ſui Monaſterij inſeruientem, aut in Eccleſiis aliis Parochialibus exemptis Vicarium agentem? Ex part. 11. tr. 2. & Miſc.2. Reſ.14.

Sup. hoc latiſſimè in Reſ. ſeq & in tom. 7. tr. 1. Reſ.44 curſim in §. Octauus. Sed lege eius doctrinam à § Hoc ſuppoſito, & §. eius not.

§. 1. EX multis priuilegiis Pontificiis negatiuam ſententiam docet Bruno *de priuileg. Regul. part.1.tr.2.c.3.propoſ.3.* Et poſteà ſic aſſerit: Obiicies primò, Tridentinum *ſeſſ.25. cap.11. de Regul.* decernere, quod in Monaſteriis, ſiue domibus virorum, ſeu mulierum, in quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium (præter eos qui ſunt de eorum Monaſteriorum, ſeu locorũ familia) perſonæ, tam ſæculares, quàm Regulares huiuſmodi curam exercentes, ſubſint immediatè in his quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinẽt, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi in cuius Diœceſi ſunt. Ex quibus videtur colligi, quod Epiſcopus poſſit viſitare hunc Regularẽ in adminiſtratione Sacramentorum, & animarum cura; ſed huic argumento reſpondetur: quod non poteſt iudicari de particula alicuius legis, niſi tota lege perſpecta, vt ait quidam iuriſcõſultus: vnde oportet perlegere totum Capitulum Concilij Tridentini, vbi poſtquam dictam clauſulam argumenti propoſuit, ſtatim in hæc verba prorumpit, excipiẽdo, ea quæ ſequuntur in hunc modum. Excepto Monaſterio Cluniacenſi cũ ſuis limitibus: & exceptis etiam his Monaſteriis, ſeu locis, vbi Abbates, Generales, aut capita Ordinũ, Sedem ordinariam principalem habent: atque aliis Monaſteriis, ſeu domibus in quibus Abbates, & alij Regulares ſuperiores iuriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent. Hæc Conciliũ; ex quibus conſtat ſubſiſtere exemptionem factam in

Curatis illorum trium Ordinum, ac etiam aliorum, qui iuriſdictione ſpirituali, & temporali in ſua Beneficia Curata potiuntur, & denique in aliis Curatis aliorum Ordinum, videlicet Mendicantium, & aliorum, qui cum eiſdem ordinibus in priuilegiis communicant.

2. Quo circa argumento reſpondendo dicimus Primò. Illud decretum non habere clauſulam reuocatoriam priuilegiorum, ac conſequenter, nec illius priuilegij, ac proinde priuilegium ſtare in ſuo robore; Secundò, Quod licet Tridentinum illud reuocaret, ſubſiſteret tamen priuilegium illud, quòd Regularis Curatus in Eccleſia ſui Monaſterij non poſſit viſitari ab Epiſcopo: cum, vt oſtendimus in tractatu de priuilegiis in communi, priuilegia Dominicani Ordinis, & ſpecialiter Mare Magnum, in quo dictum priuilegium expreſsè continetur, fuerint ab Vrbano VIII. expreſsè, vt iam ſupra dictum eſt, confirmata, vt antea Pius V. explicando Tridentin. B. ſæpe dicta, *Et ſi mendicantium*, confirmauerat priuilegia à Sixto IV. à quo prædictum Mare Magnum emanauit, conceſſa.

3. Obiicies ſecundò decretum illud Sacræ Congregationis in proxima præcedenti propoſitione allatum, quo declaratum eſt, *Non poſſe Epiſcopum viſitare Eccleſias Regularium, quibus non imminet cura animarum.* ergo videtur ſentire, quod poteſt viſitare Eccleſias illorum, in quibus imminet cura animarum ergo, & conſequenter Regularem. Reſpondetur primò id non ſentire Sacram Congreg. ſed tantùm declarare dubium quod illi proponebatur, videlicet, *Num Regularium Eccleſiæ, in quibus non imminet animarum cura, viſitari poſſint ab Epiſcopo*; quocirca illa verba interpoſita non poſſe obeſſe priuilegio. Secundò S. Congr. conformiter ad præmiſſum decretum Concilij, vt ibi videbatur declaraſſe, vel meliùs ſic declaraſſe, non in vi decreti Tridentini, ſed poſita Conſtitutione Gregorij XV. *Inſcrutabili*, quam in Gallia, & Hiſpania non valere alibi diximus: Tertiò, quod licet, ita declarauerit, non eſt tamen tanti pôderis, quod officiat priuilegio per Conſtitutionẽ Apoſt. facto, vt ſupra oſtenſum eſt. Accedit, quòd non habet clauſulam reuocatoriam, & quod illud priuil. poſt decretum præfatum fuerit confirmatum cum debitis clauſulis derogatoriis vt dictum eſt.

4. Ex quibus ſecunda propoſitionis ſequitur pars, videlicet Regularem non ſubiici viſitationi Epiſcopi, ſi fungatur Vicarij, vel Parochi munere in Eccleſia exempta, quoniã ex vtroque titulo, ſcilicet exẽptione Eccleſiæ, & perſonæ potitur. Sequitur ſecundò non ſubiici viſitationi Epiſcopi, ſi eodem munere fungatur in Eccleſia non exempta; quoniam licet ab Epiſcopo viſitetur talis Eccleſia: Parochus, ſeu Vicarius Regularis, cùm ſit perſona exempta, ac ſuo Prælato Regulari ſubiecta, ab Epiſcopo viſitari non poteſt, illum corrigere non poteſt, ergo nec viſitare: cum viſiatio, vt iam dictum eſt, ſit via ad correctionem. Probabimus autem in Cap. de exemptione à Poteſtate coactiua Epiſcopi, quod Epiſcopus non poſſit huiuſmodi Regularem corrigere.

5. Petes Primò quid fiet de illo Regulari delinqẽte, ſi non poſſit illum viſitare; Reſpondetur, Epiſcopum viſitando Eccleſiam, & parochiam, poſſe illum per accidens ſic viſitare, & viſitationem factam, Prælato ipſius intimare, & inſtare apud illum, vt caſtiget, vel illum Prælato eidem denunciare, vt informet, & inſtare vt puniat. Hucuſque Brunus.

6. Sed affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, & ita communiter ſeruatur in Praxi, & communiter docent Doctores. Dico igitur, quod Regulares exercentes curam animarum, ſubſunt iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in iis tamen, quæ ad dictam curam pertinent, non obſtante Breui Sanctæ memoriæ Pij V. ſub Dat. Romæ 24. Martij 1567. Et ita reſolutum fuit per ſacram Congregationem Epiſcoporum ſub die 6. Februarij 1617. Vnde Regulares curam animarum ſæcularium perſonarum exercentes, in emolumentis legitimè percipiendis prohiberi poſſunt per Epiſcopum, ne excedant taxam ab eo præſcriptam; Vt declarauit Sacra Congregatio 18. Septembris 1625. Ita Sacra Congregatio die 20. Martij 1621. etiam declarauit, quod Epiſcopus poteſt Regulares in iis, quæ curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, viſitare, & examinare, & contra eos non parentes, & non exequentes decreta in viſitatione facta procedere, eoſque cogere ad exequendum.

7. Ideo noſtram ſententiam contra Brunum ſuſtinet Rodriguez *qq. Regular. tomo 1. quæſt. 36. art. 4.* Nouarius *in ſumma Bullarum part. 1. de Regul. curam animarum habentibus,* Gauantus *in Man. Epiſcop. verb. Viſitatio Epiſcoporum.* Merolla *tomo 3. diſputat. 7. cap. 5. dub. 13.* Leo *in Theſaur. For. Eccleſ. part. 2. capit. 31. num. 3.* Ceſpedes *de exemption. Regul. cap. 8. dub. 168.* Squillante *de priuileg. Epiſcop. par. 1. capit. 3. num. 13.* Lequa *in Examin. Epiſcop. libr. 4. capit. 26. numer. 25.* Marius Antoninus *lib. 1. reſolut. 112. caſ. 10.* Antoninus de Amatis *deciſ. 89 numero 5.* Campanil. *Rubric. 12. cap. 13. numero 51.* Tamburinus *de iure Abbatis. diſputat 17. quæſtion. 3. numero 3.* Vega *in capit. Decernimus. numero. 36. de iudiciis*, Solorzanus *de Indiarum iure tomo 2. libr. 3. capit. 17. numero 51.* vbi more ſuo eruditè, & plena manu plures alios adducit.

8. Et tandem non deſeram hîc apponere verba Machadi *de. perf. Confeſſ. tom. 3. l. 8. par. 6. tr. 10. docum. 5. num. 3.* vbi ſic ait: *Quanto à las perſonas de los Religioſos que exercitan miniſterio de curas, tampoco conſta con diſtincion, en que coſas pueda el Obiſpo viſitarlos, y caſtigarlos. El Dotor Solorzano prueba con muchos textos y Authores, que los Curas Religioſos no pueden rehuſar ſegun Derecho la viſita; y correccion de los Obiſpos: ſaltem in officio, quod dicunt officiando, porque de otra manera no le podia conſtar ſi los Religioſos Curas cumplian con ſu obligacion, ſino era viſitandolos. Que es lo miſmo que Gregorio XV. antes auia diſpueſto por vna eſpecial Conſtitucion ſuya à cerca deſte punto, en la qual dize èſtas palabras, In his, quæ huiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſc. tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus ſubiiciantur. De modo que ſegun dotrina comun de los Dotores, la Conſtitution de Gregorio XV. de que hemos hecho mencion, y otras declaraciones de los Cardenales, conſta que los Religioſos Curas, eſtan ſugetos à la juridicion, y viſita del Obiſpo: y por conſiguiente tiene facultad para caſtigarlos quando no cumplieren con ſu obligacion en la adminiſtracion de los Sacramentos, y en el miniſterio del cuydado de las Almas, y no en otra manera. Tambien ſe ha de aduertir, que por ſer coſa concirniente al miniſterio de Curas, afirma el Dotor Solorzano, como teſtigo mayor de toda excepcion, auerſe reſuelto en Roma en vna cauſa de Lima; que el Obiſpo puede poner taſſa, y aranzel à los Religioſos Curas de los Derechos que deuen lléuar, y por conſiguiente caſtigarlos ſi excedieren della.* Ita ille.

RESOL. LXXXVI.

An Illuſtriſſimus Epiſcopus Laudenſis poſſit examinare, & viſitare Parochum Eccleſiæ Oppidi, ſeu Hoſpitaleti Ordinis S. Hieronymi de Lombardia ad ornatum Concilij Tridentini ſeſſ.25. cap.11. de reformat. Ex part.10. tract.16. & Miſc.6. Reſ.27. aliàs 26.

Sup hoc pro parte in Reſ. præterita, & in aliis §§. eius annot.

§. 1. Videtur prima facie affirmatiuè reſpondendum; nam vt refert Aldanus *in Compen. Canon.reſol.lib.2.tit.5.n.7.* fuit deciſum à ſacra Congregatione *in vna Capuſquen.* 23. *Ianuarij* 1639. Parochum in Eccleſia exempta deputatum, non poſſe exercere curam animarũ, niſi prius fuerit examinatus ab Epiſcopo, & approbatus. Eſt igitur in poteſtate, & arbitrio Prælati regularis deputare, & deſignare aliquem ſuum Religioſum, vel alterum Sacerdotem ad curam animarum ſuæ Eccleſiæ adnexam; non autem id munus eſt Epiſcopi, ad quem præciſè ſpectat examinare, & approbare à ſuperiore deputatum, & non alium. Et ita docet Merolla *tom.3. diſput.7. cap.5. dub.13. num.217.* & Gonzalez *ad regul.8. Cancell.Gloſſa 5. §.3.num.34.* Vnde ſacra Congregatio Concilij in Auguſtana 26. Iunij 1627. cenſuit, Rectores in Eccleſiis Sancti Ioannis Hieroſolymitani curam animarum ſæcularium exercentes ſubeſſe in omnibus viſitationi, correctioni, & iuriſdictioni Epiſcopi, in iis, quæ concernunt curam, & Sacramentorum adminiſtrationem, qui ratione viſitationis, procurationem exigere poſſunt, niſi contraria adeſſet conſuetudo, addenſque non licere Epiſcopo eoſdem Rectores corrigere, aut punire, niſi in actu viſitationis. Vide Cochier. *de Iuriſd. part.2. q.45.n.11.* & alios. Et ideò Regulares exemptos, non ſolùm Epiſcopi viſitationi, & correctioni ſubeſſe, quæ ad curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, ſed etiam in dependentibus ab illa; puta, ſi inquireretur, quomodo conſeruatur Sanctiſſimum Sacramentum, & Eccleſiaſtica ornamenta, Seraphin. *deciſ.*1067. & vt calices, & decentia paramenta ad decorem adminiſtrationis Sacramenti prouideantur. Et ita obſeruat Mauratenſis *var. reſol. lib.1. reſol.112. caſu 5.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part.2.allegat.74. num.20.* cum aliis. Vide etiam ſupradicta confirmantem Guilenzonium *conſ.32. per totum.* Et de hoc non videtur dubitandum poſt conſtitutionem Gregorij XV. quæ eſt in ordine 18. in qua ſic habetur: ſtatuimus, & declaramus, vt deinceps tam regulares, quam ſæculares quomodolibet exempti, ſiue animarum curam perſonarum ſæcularium Monaſteriis, ſeu domibus regularibus, aut quibuſvis aliis Eccleſiis, vel beneficiis, ſiue regularibus, ſiue ſæcularibus incumbentem exerceant, ſiue alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut vnum ex illis miniſtrent, præuia Epiſcopi licentia, & approbatione, ſine quoquo modo in dictæ curiæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel in alicuius ex illis ipſis adminiſtratione de facto abſque vlla auctoritate ſe ingerant, in his, quæ huiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus ſubiiciantur. Hæc in dicta conſtitutione. Sed his non obſtantibus, licet vera ſint, tamen puto, non obſtare, nec procedere in caſu, de quo loquimur, nam in dicto Monaſterio, vt mihi ſupponitur in facto, Reuerendiſſimus Pater Generalis habet ſedem ordinariam, & principalem, & habet idem iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercet: Ergo non poteſt Epiſcopus vllo pacto dictum Parochum examinare, nec dictam Parochiam viſitare. Probatur conſequens apertè ex claro decreto Concilij Tridentini *ſeſſ.25. cap.11. de reformat. regul.* vbi ſic habet: *In Monaſteriis*, &c. Sed ad eius ornatum, & confirmationem noſtræ ſententiæ, quoad primam limitationem, nempe, quod Epiſcopis non competat vlla iuriſdictio, quoad Parochos, & Parochias exiſtentes in Monaſteriis, in quibus Generalis principalem ſedem habeat, vt eſt in caſu noſtro, adducam per extenſum verba Doctorum, & in primis.

Sup. hoc examine in tom. 7. tr.1. lege doctrinam, & priuilegia Reſ. 89. & Melius in aliis §§. eius annot. pro hac quæſt.

2. Nouarius *in ſumm. Bullarum tom.2.tit.de exemptorum priuilegiis num.21.* ſic ait: Declaratur ſecundo, vt in Monaſteriis, in quibus Generales, vel Abbates alicuius Religionis regularium ſedem ordinariam, & principalem habeant, licet perſonæ ſæculares ſint in eodem Monaſterio, curam animarum exercentes, quantum ad ipſam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem ſpectat, nulli viſitationi, ſeu iuriſdictioni Epiſcopi Ordinarij diœceſis, in qua ipſa Monaſteria ſita ſunt, ſint ſubiecta. Et ita declarauit ſacra Congregatio ſub his verbis: in Monaſterio, in quo Generalis alicuius Religionis Regularium ſedem ordinariam principalem habet, licet perſonæ ſæculares ſint in eodem Monaſterio curam animarum exercentes, quantum ad curam ipſam, & adminiſtrationem Sacramentorum ſpectat, nullam viſitationis ſuæ iuriſdictionem habent Epiſcopi ordinarij diœceſis illius in qua Monaſterium eſt fundatum.

3. Pellizzarius *in man.regul.tom.2. tr.8.c.4. ſect.4. num.117.* Aduerte, Epiſcopum non poſſe viſitare regulares Parochias annexas Monaſterio, in quibus degunt Generales: & probat tum ex Trident. *ſeſſ.24. cap.11. de regular.* dicente, Excepto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam his Monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita ſedem ordinariam principalem habent, &c. idque etſi cura adminiſtretur per Clericos ſæculares, tum quia non obſtat, quod alias fuerit deciſum, poſſe ab Epiſcopis viſitari Parochiales Eccleſias vnitas Monaſteriis, quæ ſunt capita Ordinum: Nam Concilium ſupra, eximit à viſitatione Epiſcopi Parochias regulares, in quibus degunt principaliter capita Ordinum, non autem Monaſteria, quæ ſunt capita Ordinum, cum aliqua Monaſteria poſſint eſſe capita Ordinum, abſque eo quod in iis degant Generales: à diuerſis vero non ſit illatio in materia odioſa.

4. Ceſpedes *tract.de exceptione regularium cap.8. dub.165. num.6.* Quæres hic, an Epiſcopus poſſit viſitare Parochias regulares, quæ ſunt annexæ, Monaſteriis, in quibus Ordinum Generales degunt. Affirmatiuè primo aſpectu videtur reſpondendum ex declaratione, quam teſtatur adeſſe Armendariz apud Barboſam *in Concilium ſeſſ.7. citata cap.7. de reformat.* vbi dicit, poſſe viſitari ab Epiſcopo Parochias vnitas Monaſteriis Canonicorum regularium, vbi degit Generalis. Negatiuè tamen eſt reſpondendum, vt colligitur clarè ex Concilij Tridentini *ſeſſ.5. cap.11.* in quo talia verba expreſsè habentur: Excepto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam his Monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita Ordinum ſedem Ordinariam principalem habent, atque aliis Monaſteriis, ſeu domibus, &c. & hoc licet cura adminiſtretur per Clericos ſæculares, Nec eſt contra hoc id, quod teſtatur deciſum Armendariz *loco ſuprà*, apud Barboſam, *& eandem ſeſſ. cap.9. num.17.* ſcilicet poſſe ab Epiſcopis viſitari

tati Parochiales Eccleſias vnitas Monaſteriis, quæ ſunt capita Ordinum, nam ſunt res diuerſæ, *ſeſſ. enim* 25. *cap.* 11. *citato.* Eximuntur à viſitatione Epiſcopi illæ Parochiæ regulares, in quibus degunt capita Ordinum principaliter, non autem Monaſteria, quæ ſunt capita Ordinum eximuntur: poſſunt enim aliqua Monaſteria eſſe capita Ordinum abſque eo quod in eis degant Generales, vt patet multas Religiones conſideranti.

5. Marcellus Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccleſiaſtici cap.*42. *n.*6. Regulares ſi habent Eccleſias cum cura animarum ſæcularium, habito reſpectu ad ipſam curam, ſub iuriſdictione Epiſcopi ſunt, & viſitatione; quia Epiſcopus quoad ipſam curam, eandem iuriſdictionem habet in eos quam in ſæculares Clericos, capit. vnico *de Capell. Monach. l.*6. & Concilij Tridentini *ſeſſ.*25. *cap.*11. *de regul.* idcirco viſitare eos, & corrigere poteſt qui præferuntur huiuſmodi curæ ab Ordinario, vel eius Vicario examinati, & probati eſſe debent; ita enim diſponitur *in dicto cap.* 11. Concilij; & ideò iuxta diſpoſitionem Concilij Tridentini *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. per ſe, vel per alios exempti diebus Dominicis ſaltem, & feſtis diebus ſolemnibus prædicare debent; alioquin ad id per Epiſcopum cogi poſſunt, & de prædictis vide infra conſtitutionem Gregorij XV. Exceptis Monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates, Generales, aut capita Ordinum ſedem Ordinariam principalem habent, vt *in dicto cap.*11. Concilij, etiam ſi ibi perſonæ ſæculares exerceant curam animarum, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij, his verbis. In Monaſterio, in quo Generalis alicuius Religionis regularium ſedem Ordinariam principalem habet, licet perſonæ ſæculares ſint in eodem Monaſterio, curam animarum exercentes: quantum ad curam ipſam, & adminiſtrationem Sacramentorum ſpectat, nullam viſitationis ſuæ iuriſdictionem habeant Epiſcopi Ordinarij Diœceſis illius, in qua Monaſterium eſt fundatum.

6. Squillante *de obligat. & priuileg. Epiſcop. part.*1. *c.*3. *n.*13. Tertio dubitatur, an poſſit Epiſcopus viſitare Eccleſias Parochiales ſuæ Diœceſis, ſubiectas Regularibus ſiue etiam Regularium, ſi in eis ſint Sacerdotes ſæculares, vel ſi in Eccleſia Regularium habent annexam curam animarum. Affirmat Leyna *lib.*4. *cap.*26. *num.*25. & cenſuit ſacra Congregatio, vt refert Armendariz *dicto lib.*1. *tit.* 6. *leg.* 6. *de viſitat. num.*88. Si cura exercetur per Sacerdotes ſæculares. Sic etiam poſſet viſitare Eccleſias Regularium annexam habentes curam animarum, quoad ipſam curam. Item, & perſonas huiuſmodi curam exercentes, ſiue ſint ſæculares, ſiue regulares, in iis, quæ ad dictam curam, & adminiſtrationem Sacramentorum pertinent, quia ſubſunt immediatè iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſita ſunt Monaſteria, ſiue Eccleſiæ iuxta diſpoſitionem Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ.*25. *de Reg. c.*11. Et hoc caſu Epiſcopus dum viſitat Eccleſias Parochiales Regulares, poſſet ſequeſtrare partem fructuum, ad reparanda ea quæ ad curam animarum ſpectant, vel adminiſtranda Sacramenta, puta, Calices, & decentia paramenta, ſecus ad reparandam Sacriſtiam, vel Eccleſiam, vt cenſuit S. Congregatio. Excipiuntur tamen loca, in quibus Generales, & capita Ordinum Sedem ordinariam principalem habent, ſaluo ſemper eorum Epiſcoporum iure, qui maiorem in prædictis locis, & perſonis iuriſdictionem exercent, iuxta Concilium *dicto c.* 11. vt declarauit ſacra Congregatio: Secus autem ſi Monaſteria prædicta eſſent capita Ordinum, abſque eo quod in eis degant Generales, quia poſſunt viſitari, dum adeſt cura animarum. Et hæc omnia *tom.*1. *diſp.*11. *q.*7. *n* 41.

7. Sed audiamus verba Doctorum, quoad ſecundam limitationem appoſitam à Concilio: nempe, Non poſſe Epiſcopos viſitare Parochos, vel Parochias exiſtentes in Monaſteriis, in quibus Abbates iuriſdictionem Epiſcopalem in Parochos, & Parochianos exercent, vt etiam eſt in caſu noſtro.

8. Hieronymus Venerus, ſeu Leyna *in exam. Epiſt. lib.*4. *cap.*11. *n.*8. ſic ait: Quis debet viſitare, & corrigere clericos ſæculares qui ſunt in Eccleſiis Regularium exemptorum ad adminiſtranda Sacramenta; Epiſcopus, excepto Monaſterio Cluniacenſi, & aliis Monaſteriis, in quibus Abbates, vel Priores habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem in ſubditos ſæculares, & Eccleſiaſticos Trident. Syn. *ſeſſ.*25. *c.*11. *& l.*6. *c.*11. *n.*8. In Eccleſiis Regularium exemptis, vbi ſunt clerici ſæculares adminiſtrantes Sacramenta, tales à quo? Ab Epiſcopo, quia ſunt eius ſubditi, & adminiſtrant Sacramenta ſuis ouibus, excepto Monaſterio Cluniacenſi, & aliis, videlicet Ordinum militarium, in quibus Abbates, & Superiores habent Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ſubditos in ſpiritualibus ſibi ſubditos. Trid. Syn. *ſeſſ.*25. *cap* 11. *de reg. & mon.* & non deſinam hic apponere verba Cardinalis Seraphini *tom.* 2. *deciſ.* 1067. *num.* 1. *&* 2. vbi ſic habetur: fuit reſolutum, moderandam eſſe inhibitionem ex pluribus; Primo, quia alias coram R. P. D. meo Gipſio probatum fuit in Diœceſi Ciuitatenſi omnem curam reſidere penes Epiſcopum, & conſequenter Monaſterium, quod aliàs reſolutum fuit non habere Parochiam exercere curam nomine Epiſcopi, qui pro illius exercitio deputat vnum ex Monachis: Vnde non poteſt Epiſcopus impediri in viſitatione Eccleſiæ, & perſonarum exercentium curam, quantum ad ea, quæ hanc curam, & Sacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt: Verum quia ſuper hoc adhuc pendet cauſa in Rota indeciſa, & res adhuc eſt dubia, ſaltem reſpectu Diœceſis, fuit deuentum ad alias rationes; nam etiam, quod cura reſideret penes Monaſterium, ſtante Concilio Tridentino Epiſcopus, non obſtante quacumque exemptione, poteſt viſitare Eccleſiam illi vnitam, iuxta formam *capit.*7. *ſeq. ſeſſ.*6. & idem ſi Eccleſia ſit intra locum monaſterij, eique immineat cura, iuxta formam *capit.* 11. *de Regular. ſeſſ.* 25. in quo datur facultas Epiſcopo viſitandi perſonas tam Regulares, quam ſæculares curam animarum exercentes in iis, quæ ad curam, & adminiſtrationem Sacramentorum pertinent, niſi verſemur in locis, in quibus Abbates, & alij ſuperiores Regularium iuriſdictionem etiam temporalem in Parochianos habent. Ita ille.

9. Et ideò hoc decretum Concilij non habere locum in Monaſteriis, in quibus Abbates habent vtramque Iuriſdictionem, Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, tenuit ſæpius Sacra Rota, & præcipuè in vna Legionenſi Sancti Facundi 19. Martij 1590. coram Cardinali Pamphilio digniſſimo Patruo Sanctiſſimi D. N. & in vna Nullius 11. Februarij 1594. coram eodem, vt teſtatur Barboſa *in dict. locum Concilij n.* 17.

10. Itaque ex his omnibus apparet, Illuſtriſſimum Epiſcopum non poſſe viſitare Parochiam, de qua eſt quæſtio, quia non ſubiacet eius iuriſdictioni, ſtante Concilio Tridentino *in ſeſſ.* 25. *cap.* 11. Cum ſit Parochia exiſtens in Monaſterio, vbi Reuerendiſſimus Pater Generalis habet principalem ſedem, & in quo exercet Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos Vnde patet reſponſio ad argumenta ſuperius in contrarium adducta, non enim loquuntur in caſu noſtro, ſtantibus limitationibus appoſitis in dicto loco Conci-

lij. Vel reſpondeo opinionem affirmatiuam procedere, ſi Parochia eſſet vnita monaſterio, & etiam ſi in illo Generalis haberet principalem ſedem, vt ex Sacra Congregatione obſeruat Lezana *in ſumma to.1. cap.3. num.29.* & Squillante *de obligat. & priuileg. Epiſcop. part. 1. cap.3. num.13.* Merolla *tom.3. diſp.7. cap.5. dub.13. n.114.* Gauantus *in Manual. Epiſcop. verſ. viſitatio Epiſcopi, num.14.* & alij. Quod ſuppono non adeſſe in caſu noſtro, vt mihi aſſerunt, ergo, &c.

11. Nec obſtat Conſtitutio Gregorij XV. nam ipſi non derogat Concilium Tridentinum, & nouiſſimè Hieronymus Garcias *in politica Regulari tom.1. tr.8. diffic.2. dub.4. punct.11. n.11.* firmat, dictam Conſtitutionem non inducere nouum ius.

12. Nec obſtat dicere, ſupradicta admittenda eſſe quoad viſitationem, & correctionem, non autem quoad examen Parochi in ordine ad excipiendas confeſſiones; nam nullus poteſt exercere munus Confeſſarij, niſi ſit approbatus ab Epiſcopo, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.23. cap.15. de reform.* & ex S. Congregatione firmauit Rota *in vna Calaguritana Iuriſdictionis de Nogera 6. Iunij 1611. coram Ortembergo, & in eadem Cauſa die 22. Maij 1613. coram Vbaldo*, quas deciſiones inuenies apud Tamburinum *de iure Abbatum, deciſione 49.* Reſpondeo cap.11. Concilij loqui non ſolùm de viſitatione, & correctione, ſed etiam de examine, vt legentibus patet: ergo, quando poſtea addit illas limitationes, neceſſariò ſequitur appoſitas fuiſſe non ſolùm quoad viſitationem, & correctionem ſed etiam quoad examen, & contrarium aſſerere, eſſet vim inferre verbis Concilij. Quod confirmatur, nam obſeruantia ſubſequens interpretatur legem, & ſtatutum, vt patet ex *lege minimè, ff. de legibus, l. ſi de interpretatione ff. eodem tit. cap. Cum dilectus de Conſuetud.* Syluanus, *conſil. 88. num. 27.* Tiraquellus *de cap.10. num. 7.* Afflictus *Neapol. deciſ. 166. num.9. & deciſ.173. num.3.* Menochius *conſil. 32. num.44. & conſil. 390. num. 21. & conſil. 577. num. 2. & ad volum.3.* Maſcardus *de probat. concl. 1415. num. 10.* Brunor. à Sole *in locis Communibus, verb. Conſuetudo 6.* Cardol. *in praxi Iudicum, & Aduocat. eodem verb. num. 3.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de in integr. reſtit. minor. verbo Contractum, num. 29.* Bellet. *diſquiſit. Cler. part.1. titul. de Clerico debitore, §.12. n. 27.* Mendoz à Caſtro *in praxi Luſit. lib.2. cap.1. n.12.* Camill. Borell. *in Summa omnium deciſ. titul.14. num.88.* Cened. *practic. & Canon. quaſt. lib.1. quaſt.3. num.11.* & nouiſſimè docet Pater Gobat *in Theſ. Indulgent. part.2. cap.5. q.10. n.304.* Sed, vt mihi aſſerunt, numquam Illuſtriſſimus Epiſcopus examinauit Parochum dictæ Eccleſiæ Oppidi Hoſpitaletti: ergo, &c. Et ita ego ſentio, ſaluo aliorum meliori iudicio.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 84. §. Probatur ſecundo, & infra in tr. 6. Reſ. 138 §. Quod patet, in principio, & in tom. 2. tr.1. Reſ. 14. §. Sed non, ad medium, à verſ. Vnde, & in Reſ 88. §. Et tãdem, à principio, & in tom. ~. tr.2. ex latiſſima doctrina Reſ. Vnicæ ſignanter prope finem §. penult. à verſ. Certum eſt enim, & in tom.9. tr. 2 & Reſ.153. §. 2. inter medium & finem, & ibi in tr.7. Reſ. 96. §. His ante medium, & verſ. Et ita, & in Reſ. 108. à lin.12. & verſ. Verum, & in Reſ.110 §.2. paulo. Poſt initium, à verſ. Vnde.

13. Nota, quod poſt hæc ſcripta ſapientiſſimus, & amiciſſimus Pater Lezana edidit ſuas eruditas Conſultationes Morales, & *in Conſul.45. n.148. & ſeqq.* late omnia à nobis ſuperius dicta confirmat in terminis terminantibus.

RESOL. LXXXVII.

An Epiſcopus poſſit cogere, vt populus in diebus Dominicis, aut ſolemnioribus Feſtis ad propriam Parochiam conueniat?

Et an ſi Epiſcopus ferat excommunicationem in eos, qui non audiunt Sacrum in Parochia diebus Feſtiuis, & Dominicis, excommunicatio ſit nulla?

Et deducitur, quod ſtante conſuetudine, & priuilegiis, non tenentur fideles audire Miſſam, & concionem diebus Dominicis, & Feſtiuis in Templis Parochialibus. Ex p.10. tr.13. & Miſc.3. Reſ.25.

§. 1. Affirmatiuè ſententiæ adhæret Iacobus Marchantius, *in Reſolutione Paſtor. de Sacrament. Eccleſia, c.7. §.6.* vbi ſic aſſerit: reſpondetur communiter Regulares, vt priuilegiorum ſuorum fimbrias magnificent, & dilatent phylacteria ſua, Epiſcopum id non poſſe. Rationem afferunt, quia Epiſcopus non poſſit reſtringere ius commune, quod habetur ex vniuerſali conſuetudine. Ita Filliucius, & alij. Item quia Concilium Tridentinum ſolùm dicit, vt Epiſcopus moneat populum diebus Dominicis, aut Feſtis ſolemnioribus ad propriam Parochiam conuenire. Sed in contrarium eſt praxis quorumdam Epiſcoporum, tum in antiquo iure, tum in iure etiam nouo Concilij Tridentini fundata, nec non in ratione, Tridentinum enim *ſeſſione 22.* in Decreto de obſeruandis in celebratione Miſſæ cum multa inſinuaſſet, ac hoc etiam quod iam dictum eſt, ſcilicet monendum eſſe populum, vt frequenter ad Parochias conueniat, immediate ſubiungit: Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt, omnibus locorum ordinariis ita proponuntur, vt non ſolum ea ipſa, ſed quæcumque alia huc pertinere viſa fuerint, ipſi pro data ſibi à ſacroſancta Synodo poteſtate, ac etiam vt delegati Sedis Apoſtolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant: atque ad ea inuiolate ſeruanda cenſuris Eccleſiaſticis, aliiſque pœnis, quæ illorum arbitrio conſtituentur, fidelem populum compellant; non obſtantibus priuilegiis, ac conſuetudinibus quibuſcumque. Ergo vbi populus ad hanc monitionem de frequentanda Parochia negligens cerneretur, opportunis remediis poteſt Epiſcopus prouidere, etiam ſub pœnis præcipiendo. Adde quod idem Concilium *ſeſſione 24.* declaret, teneri vnumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum verbum Dei: imo Dominicis, & Feſtiuis diebus præcipit pueros in Parochiis erudiri, in rudimentis Fidei, & obedientia erga Deum, & parentes. Cùm autem verbum Dei, aut etiam inſtructio rudium, tempore Parochialis Miſſæ, pleriſque in locis ruralibus fiat; ad eam Parochiani compelli poſſunt ab Epiſcopis. Hinc in Diœceſi noſtra Leodienſi tale extat Decretum: Parochianos omnes monemus, & eis mandamus, vt in ſuis Parochialibus Eccleſiis diligentes ſint, ad verbum Dei, aliaque Diuina audienda; alioquin ſi eos ad tres continuas ſeptimanas diebus Dominicis, & Feſtiuis abeſſe abſque legitima cauſa, vel ſui Paſtoris licentia, contigerit; volumus contra eos ad pœnas canonicas, & ſtatutarias antiquas huius Diœceſis, aliáſque arbitrarias procedi. Ita habetur in Synodo, *titulo decimo, capite quarto.* Simile Decretum habetur in Synodo Namurcenſi, *titulo 4. capite 14.* Quis vero hæc audeat condemnare, & Patres Synodi, inter quos multi docti Theologi? Videri poteſt hac de re libellus intitulatus, *Parochianus obediens*, editus Duaci à quodam Patre Capucino 1633. Vbi fusè probat teneri Parochianos audire Miſſam, & verbum Dei in ſua Parochia, ſaltem diebus Dominicis & Feſtiuis Maioribus, ceſſante legitimo impedimento. Hucuſque Marchantius *vbi ſuprà*, & cum ipſo plures in Gallia & in Belgio.

2. Sed prorſus contrariam ſententiam tenendam eſſe puto ſtante conſuetudine, & priuilegiis obtentis à Regularibus, vt late probat Stephanus Baunius *in Theologia morali, tomo 1. tractatu 8. de præcepto audiendi Miſſam, quæſtione 5. per totam*, cui adde Leandrum *de Præcepto Eccleſiæ, tractatu 2. diſputatione 1. quæſtione 21.* Dicaſtillum *de Sacramento, tom.1. tract.5. diſp.5. dub.4. num.59.* & Ioannem Præpoſitum

Sup. doctrina ſeqq. in hac Reſ. in to 7. tr.1. ex doctrina Reſ.255. §.1. curſũm ad mediũ verſ. Nam Primo declaratio, & in tom. 3.

tr.2.Reſ.27. §. Verum ad lin.8. breuiter à verſ. Itaque licet. ſitum *in 3. part. D. Thomæ, quæſt.83. art. 6. dub.4. num.* 208. & alios penes ipſos; quorum aliqui cenſent non eſſe præceptum iure, vt Sacrum in Parœcia audiatur, alij vero cenſent ſaltem contraria conſuetudine illud præceptum abrogatum, & perinde ſatisfieri præcepto de Sacro audiendo; quocunque loco audiatur; verbi gratia in priuato Oratorio, in Sacello extra Parœcialem Eccleſiam ſito, &c. Ex quo patet longo potiori iure huic præcepto eos ſatisfacere, qui Sacro interſunt apud Mendicantes, vt patet ex Bulla Leonis X. quam refert Nauarrus, *capite* 21. *numero* 5. vbi dicitur eos ſatisfacere præcepto Eccleſiæ, qui Sacrum in Eccleſiis Mendicantium audiunt diebus Dominicis, &c. & ex alia Bulla Pij V. quam refert idem Nauarrus *ſuprà*; & denique ex Bulla Clementis VIII. data 22. Decembris anno 1592. quæ incipit: Venerabilis frater. vbi dicitur: Sancimus licere ſæcularibus Chriſti fidelibus vniuerſis libere Miſſas diebus Dominicis, & aliis Maioribus audire in Eccleſiis tam Fratrum Prædicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non etiam Collegij Societatis IESV iuxta illorum priuilegia, & antiquas conſuetudines. Ea vero priuilegia Mendicantibus ſunt conceſſa per Leonem X. & Pium V. & nominatim Societati per Paulum III. in Bulla, quæ incipit: Paulus Epiſcopus, ex quo patet aliquos Paſtores minus prudenter contrarium ſuis Parœcianis inculcare, eorumque conſcientias illaqueare.

3. Dicet fortaſſe aliquis id conceſſum, ſalua remanente obligatione ſacri Parœcialis. Reſpondetur, id dici non poſſe, quia ſi priuilegium ita intelligeretur, nihil plane operaretur; nemo enim ignorat licere vnicuique etiam ſine ſpeciali priuilegio Sacrum audire quouis loco vbi celebrari poteſt, manente obligatione Sacri Parœcialis. Dices Pontifices nolle abrogare laudabiles conſuetudines: ergo non ſunt cenſendi dare priuilegium audiendi alibi Miſſam, quam in Parœcia, vt præcepto ſatisfaciat. Reſpondetur, ſi eſſet lex expreſſa Pontificia, Summus Pontifex eam poſſet abrogare, & cenſeri poſſet illi derogaſſe per huiuſmodi priuilegia: ergo idem dicendum de conſuetudine, ſicubi viguiſſet, quod ſcilicet, quoad vim præceptiuam illi derogauerit; quia in Bullis Leonis, & Pij V. expreſsè dicitur, quòd ſatisfaciant Præcepto audiendi Miſſam. Dices, Pontifex habet poteſtatem in ædificationem, non verò in deſtructionem. Reſpondetur, id præſenti negotio imprudenter applicari, & ſi quid concludat argumentum, non tam concludere Pontificem non derogare virtuti obligandi ipſius conſuetudinis, quàm non potuiſſe derogare, quòd cum iniuria ſedis, & poteſtatis Pontificiæ videtur dictum. Adde, quòd cum per Sacrum Parœciale intelligant, ſolemne illud, quod celebrari ſolet in ſingulis Parœciis, ſi verum eſſet illud dictum, non deberet permitti Fidelibus, vt aliud priuatum etiam intra Eccleſiam Parœcialem audirent, cùm tamen vbique in Templis Parœcialibus paulò celebrioribus varia Sacra fiant, ad quæ fideles conuenientes non exiſtimant ſe vlterius obligari ad Sacrum ſolemne audiendum. Et hæc omnia docet Præpoſitus vbi ſuprà; qui etiam poſtea *num.*209. probat ſecundum rigorem iuris, Fideles non teneri Miſſam Parœcialem audire, nec Concionem. Sed quidquid ſit de hoc, ex ſuperiùs dictis firmatum eſt, & patet Epiſcopos non poſſe ſtatuere, vt Fideles diebus Feſtis ſaltem aliquibus Sacrum in Parœcia audiant; atque adeò, ſi ferant Excommunicationem in eos, qui non audiunt Sacrum in Parœcia, eam eſſe nullam, tum quia non poſſunt quidquam ſtatuere contra priuilegia à Pontificibus conceſſa, tùm quia non poſſunt etiam vniuerſales conſuetudines abrogare. Et ita declarauit Sacra Congregatio Cardinalium. Et ideò Trullench *tractat. de iure Parochi, cap.*6. *numero* 13. quod ſi tota, aut maxima pars Parœcianorum Parœciam deſereret, poſſe Epiſcopum ſimplici mandato præcipere, vt Parœciani ad ſuas Parœcias accedant audiendi Miſſam cauſa, non tamen id pœnis impoſitis præcipere, aut conſtitutionem ſub excommunicatione ferre, quo in caſu Miſſam audientes (ſecluſo Parochi contemptu) eam non incurrerent, optimè exiſtimat.

4. Nec ſupradictis obſtat Sixti V. auctoritas in *Extrauag.* quæ incipit, Vices illius de Treuga, & Patrum qui Trident. Concil. interfuere: quibus placuit *ſeſſ.*22. in decreto de Obſeruandis in celebrationæ Miſſæ, hortari Parochos, vt moneant populum, vt frequenter ad ſuas Parochias, accedat, & maximè diebus Dominicis, & Feſtis. Ad Primum reſpondetur Xiſtum, tantùm illa *Extrauag.* vetare, ne Parochiani Miſſam audiant in Monaſterio contempto Parocho. Ita Azorius, *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 5. *quæſt.* 4. Portelius *in Addit. ad dub. regul. verb. Miſſa, & in Reſponſ. caſu* 29. *part.* 3. Ad ſecundum reſpondetur præceptum de Miſſa audienda in Parochia illis verbis non dari, ſed conſilium vt indicat hæc vox *Moneant.* Vide Eligium Baſſæum *verb. Miſſa* 8 *num.*9. qui licèt aſſerat opinionem Theophili eſſe probabilem, noſtram quam ipſe ſequitur docet apud omnes Fideles eſſe in vſu; & quam præter Doctores citatos, Caſtrus Palaus ſequitur *tom.*4. *tract.* 22. *diſp. vnica, punct. vlt. num.* 22.

5. Et tandem claudam hanc reſolutionem cum verbis docti & amiciſſimi Patris Raphaëlis Auerſa, *de Sacram. Euchar. q.* 11. *ſect.* 19. vbi ſic ait: Communi ſententia, & praxi exploratum eſt, præceptum audiendi Miſſam non reſtringi ad Parochiam ſingulorum, ſed bene poſſe adimpleri in quacumque alia Eccleſia; quia nec iure aliud ſtatutum, nec conſuetudine introductum eſt. Et refertur declaratio S. Congregationis, quod nec Ordinarius poſſit cogere populum ad audiendam Miſſam, aut Concionem in propria Parochia. Concilium verò in priori loco tantùm ait: Moneat Epiſcopus populum, vt frequenter ad ſuas Parochias ſaltem diebus Dominicis, ac maioribus Feſtis accedant, quo loquendi modo ſupponit potiùs id non cadere ſub obligationem. In altero loco ait: Moneat Epiſcopus populum diligenter, teneri vnumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei: vbi planè ſermo non eſt de audienda Miſſa, ſed Concione. Attamen nec ſimpliciter ſub obligatione receptum eſt, audire vel in Parochia, vel in alia Eccleſia Concionem. Ita ille, & ego. Conſulo tamen Regularibus, vt cum Reuerendis Parochis bene ſe gerant, & ſuos Pœnitentes à frequentatione Eccleſiarum Parochialium minimè diſſuadeant.

RESOL. LXXXVIII.

An Epiſcopus poſſit transferre Feſtum alicuius Sancti?

Et in textu huius Reſolutionis alij caſus adducuntur pro praxi huius difficultatis.

Et infertur, quod inferior nullam habet poteſtatem circa id, quod Superior determinauit.

Et an, quando Vigilia S. Matthiæ occurrit in Feriam tertiam poſt Dominicam Quinquageſimæ, poſſit, Epiſcopus eam transferre in Sabbathum præcedens? Ex part. 10. tr. 16. & Miſc. 6. Reſ. 7.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Pater Gobat *in Theſaur. Indulgent. part. 2. c. 7. q. 17. n. 331.* vbi ſic ait: licet Barboſa teſtetur à Congregatione eſſe vetitum, ne feſta aliter transferantur, quam permittant Rubricæ, & Gauantus *part. 4. tit. 9. num. 24.* miretur aliquem Italiæ Epiſcopum auſum fuiſſe anno 1622. Feſtum Annunciationis Deiparæ, quod tunc in diem Paraſceues ceciderat, etiam quoad forum transferre, cùm, & hæc mutatio Feſti vniuerſalis excedat (eius opinione) facultatem Epiſcopi, & eo anno Romæ, Laureti, aliiſque in locis ea mutatio non fuerit facta; ſcio nihilominus multarum Germaniæ, Galliæ, & Belgij Diœceſeon vſu receptum, vt quando id Feſtum occurrit in hebdomada Sancta, integrè transferatur, vel in Sabbatum Palmarum, vel in feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis. Similiter quando Feſtum S. Michaëlis Archangeli cadit extra Dominicam ſolet in locis lacui Acroniano vicinis transferri in vnam alteramue ſeptimanam, ne eius obſeruatio impediat, ſeu interrumpat cœptam iam vindemiam. Quin noui Vicarium Generalem, qui anno 1636. Feſtum SS. Philippi, & Iacobi, quod tunc occurrebat cum Feſto Aſcenſionis, ſuo decreto diſtulit in feriam ſecundam proximè ſequentem, ſed ei decreto ſe oppoſuit Magiſtratus ciuilis, coëgitque reuocare. Poſtremò in quibuſdam Germaniæ Epiſcopatibus, ſolent Epiſcopi, quando vigilia S. Matthæi occurrit in feriam tertiam poſt quinquageſimam, eam transferre in Sabbatum præcedens, quia alioquin plurima peccata per eſum carnium committuntur illa feria tertia. Has omnes praxes (excepta penultima) quidquid dicat Gauantus ego approbo; tum quia nituntur, & longo vſu, & graui cauſa, nec ignorantur à Legatis Pontificiis; tum quia poteſt Epiſcopus circa ſuos ſubditos; quidquid poteſt Papa in vniuerſa Eccleſia, niſi ipſi ſit ſpecialiter prohibitum, vt ex communi Canoniſtarum docet Sanch. *l. 1. de matrim. diſp. 61.* Multos referens. Nec obſtant difficultates, & limitationes, quas contra hoc axioma adfert Suarez, *lib. 6. de leg. c. 14. n. 6. & ſeqq.* Hucuſque Gobat.

2. Sed Ego puto non eſſe diſcedendum à ſententia negatiua, quam docet Gauantus; nam cùm dicta feſta fuerint à Pontifice inſtituta, non poteſt Epiſcopus circa illa aliquid diſponere; nam inferior nullam habet poteſtatem circa id quod Superior determinauit, vt patet ex leg. *Formam*, *Cod. de Officio Præfecti Prætor.* cap. *Cum inferior, de maiorit. & obed. Clem. ne Romani de elect.* Gloſſ. *verb. Figura*, in cap. *Finali de hæreticis, lib. 6.* Gloſſ. *verb. mandamus*, in Clem. *Sæpè, de verbor. ſignificat.* Vnde non licet inferiori contra factum Superioris diſpenſando venire *leg. pen. §. pen. ff. de aqua pluuia arc. leg. Ille à quo §. Tempeſtiuum, ff. ad Trebellian. leg. nam & Magiſtratus, ff. de arbitr. cap. Litteras de reſtit. ſpoliat.* cap. *Super eo, de vſuris*, cap. *vt noſtrum de appellationibus.* Surdus *conſil. 558. num. 2.*

Sup. hoc ſupra in tr. 2. ex doctrina Reſ. 25. per totam, ſignanter in §. Sed ad propoſitum, & ex aliis Reſ. & §§. eius primæ not.

3. Verùm aliquis in fauorem Amiciſſimi Gobat poſſet dicere, iura allegata, & rationem adductam procedere quando inferior tollit factum Superioris: ſecùs autem quando diſtinguit, ſeu qualificat; vt rectè obſeruat Alexander *conſ. 106. num. 15. & 16. lib. 2.* Sed in noſtro caſu Epiſcopus non tollit factum Superioris, quia non aufert feſtum, ſed tantùm qualificat, vt loquitur Alexander *vbi ſuprà*, ideſt feſtum transfert. Ergo, &c. At hoc non obſtante, puto, vt dixi non eſſe recedendum à ſententia Sacræ Congregationis, communi praxi Epiſcoporum. Ad id verò quod aſſerit Pater Gobat de vigilia Sancti Matthæi, quando incidit feria tertia poſt quinquageſimam, licèt Paſqualigus *deciſ. 180. n. 2.* & Homobon. *vol. 1. Conſul. Mor. part. 5. par. 2. Reſp. 67.* docent quod poſſit ab Epiſcopo transferri in alium diem tamen nouiſſimè Leandrus *de præcept. Eccleſ. tract. 5. diſp. 10. quæſt. 42.* contrarium tenet; quia ratio, quæ ad transferendum ieiunium dictæ vigiliæ, aſſignatur, non videtur rationalis, nec ſufficienter iuſta. Nam aliàs, etiam poſſent in alium diem transferre quodlibet ieiunium incidens in diem quemcumque feſtum, cùm etiam multa committantur peccata in ieiuniis incidentibus in feſta; ergo. Secundò, quia à ſæculo non eſt auditum, præfatum vigiliæ ieiunium tranſlatum fuiſſe in alium diem ab aliquo Epiſcopo, eſto, quòd cauſa vitandi peccata in violatione dicti ieiunij, ſemper ſtetit eadem. Tertiò: quia prædicta tranſlatio ieiunij, non eſſet ita conformis diſpoſitioni iuris; ſiquidem hoc ſolum, propter occurentiam alicuius feſtiuitatis ab Eccleſia inſtitutæ, permittit, aut præcipit, quod ieiunium in illam incidens, transferatur: vt conſtat ex cap. *Conſilium de obſeru. ieiun.* Tandem: quia cauſa, quam contrarij ad defendendam ſuam opinionem aſſignant, præuiſa eſt à Summis Pontificibus: & tamen non inſtituerunt tranſlationem dicti ieiunij: non ergo alia ratione, niſi quia ad id non inuenere ſufficientem cauſam, aliàs illam inſtituerunt, ſicut inſtituerunt tranſlationem vigiliæ S. Ioannis Baptiſtæ incidentis in feſtum Corporis Chriſti, anticipando illam in feria quarta antecedentis, Leo X. & Vrbanus VIII. Hucuſque Leandrus, qui obſeruat Paſqualigum non debuiſſe me & Layman abſolutè pro ſua ſententia adducere: Vnde Ego nunc ſententiæ Leandri clare adhæreo. Et Eminentiſſimus meus Cardinalis de Lugo annis præteritis fuit in voto Sanctiſſim. D.N. Innocentium X. non debere dictam vigiliam transferre in aliam diem.

Sup. hoc in tom 4. tr. 6. Reſ. 37.

RESOL. LXXXIX.

An Epiſcopus ſine populi conſenſu poſſit inſtituere dies feſtos?

Et quid, ſi in tali caſu fulminet Epiſcopus excommunicationis fulmen?

Et ſi populus abſque iuſta cauſa contradiceret, tunc, contradictione non obſtante, an ſit ſeruandum Feſtum? Ex p. 4. tr. 4. & Miſc. Reſ. 178.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Michaël de Palacio *lib. 2. de contractibus, c. 10.* vbi *in fine* ſic ait: Si quærit aliquis, num Epiſcopus ſolus poteſt præcipere dies feſtos obſeruari? & quidem ſi Epiſcopus ſolus poſſet facere dies feſtos pro ſuo arbitrio, poſſet præcipere celebrari & obſeruari quos volet, at hoc eſſet in grauamen magnum populi, ſiquidem ſunt pauperes multi, qui ex officio ſuo & labore victarent, & ſi multiplicaret Epiſcopus feſta, iam ipſi grauarentur, quippe non haberent vnde ſibi ſufficientem pararent victum. Adde quòd *in cap. conqueſtus, de feriis*, ſic habetur: Cæteris feriandum ſolemnitatibus, quas Epiſcopi in ſuis diœceſibus cũ Clero & populo duxerint ſolemniter venerandas, igitur Epiſcopus ad inducenda feſta ſolus non habet authoritatem, ſed ipſe cum Clero, hoc eſt, conſentiẽte ſuo Capitulo, & annuente populo, hoc eſt, populi rectoribus, debet ſtatuere huiuſmodi feſta celebrari. Vnde videtur quòd ſi contra tenorem huius Capituli fecerit, non teneri populum ad obſeruationem feſtorum; ſed quid ſi fulminat excommunicationis fulmen? Reſpondeo, facile eſt tunc prouocare ad Metropolitanum, aut ſi hic inſtituit propria authoritate feſta huiuſmodi, ad Papam cauſam deferre. Ita Palacius *vbi ſuprà*, & Doctores, quos ad ſatietatem adducit, & ſequitur Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 5. n. 6.* qui tamen confitetur ſatis eſſe ad feſta inſtituenda Epiſcopum cum Capitulo, quando Epiſcopus inſtitueret feſtum, &

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Reſ. 18. §. Dico igitur, ad medium, & verſ. Euidens eſt.

& populus abſque cauſa iuſta contradiceret, tunc enim tali contradictione non obſtante eſt ſeruandum feſtum.

2. Verùm his non obſtantibus licèt de iure ſupradicta opinio vera ſit, de conſuetudine tamen aſſerunt aliqui, quòd dies feſti ſola Epiſcopi authoritate adhibito conſilio Clericorum, non tamen ſuffragio, ſtatuuntur. Ita Fagundez *præc.* 2. *lib.* 1. *c.* 3. *num.* 11. Imò Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 1. *n.* 3. *in fine*, aſſerit; *que ſolo el Obiſpo puede hazer fieſta à los Santos que tiene la Igleſia Romana pueſtos en el Kalendario.* Adde quod obſeruat Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. & Fagundez *vbi ſuprà*, in caſu, de quo loquimur, ſatis conſentire populum cum Epiſcopo per hoc ſolum, quòd non contradicat, & in Synodo poſſe Epiſcopum ſine populi conſenſu dies feſtos indicere, tradit Gauantus *in enchirid. Epiſcop. part.* 2 *allegat.* 105. *num.* 39. Sit tamen Epiſcopus parciſſimus in inſtitutione feſtorum, vt aduertit Sayrus *in claui Regia, lib.* 7. *c.* 3. *n.* 16.

RESOL. XC.

An Epiſcopus poſſit inſtituere diem feſtum alicuius Beati nondum Canonizati?

Et notatur, quod quando Pontifex concedit Sacerdotibus certæ Religionis, vt certo die dicant Miſſam de aliquo S. Beatificato, tunc non poſſunt facere Octauam, neque in illa dicere Officium, & Miſſam de dicto S. Beatificato.

Et quæritur, an liceat S. Beatificatum inuocare in publicis Litaniis, vel pingere Imaginem viri Sancti nondum Beatificati cum radiis, & diademate? Ex part. 3. tr. 5. & Miſc. 1. Reſ. 9.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docent Sanchez *in ſumma, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 43. *num.* 9. Azorius *tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 26. *q.* 4. Barboſa *in collect. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 9. *c.* 5. *n.* 24. Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 32. *dub.* 1. *n.* 3. & alij.

2. Non reticeam affirmatiuam ſententiam docere Suarez *de relig. to.* 1. *lib.* 2. *de diebus feſtis, c.* 11. *n.* 4. & 5. & poſt illum Fagundez *præc.* 1. *lib.* 1. *c.* 3. *n.* 14. & 15. quia nihil aliud eſt Beatificatio, quàm quædam canonizatio minori apparatu celebrata. Sed his non obſtantibus, negatiuam ſententiam tenendam eſſe puto, quam nouiſſimè docet etiam Lucas Caſtellinus *de Canon. ſanct. c.* 1. *punct.* 34. §. 7. & ideo tempore Pauli V. humiliter petiit Reſpublica Veneta, vt feſtum Beati Salonij in eadem ciuitate coleretur, & idem euenit tempore Greg. XV. pro Beato Alberto Magno, id petente Archiepiſcopo Ratisbonenſi. Nota etiam hîc obiter, quòd quando Pontifex concedit Sacerdotibus certæ Religionis, vt certo die dicant Miſſam de alio Sancto Beatificato, non poſſunt facere octauam, neque in illa dicere Officium, & Miſſam de dicto S. Beatificato, vt apparet apud Turrianum *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſp.* 17. *dub.* 18. cautè enim in his materiis procedendum eſt.

3. Vnde neque licet etiam Sanctum Beatificatum inuocare in publicis litaniis, quidquid aliqui recentiores aſſerant, & ita docet Portel *in addit. ad dubia regul. ver. Reliquiæ Sanctorum*, *n.* 11. Lucas Caſtellinus *de Canon. ſanct. c.* 2. *punct.* 6. §. 2. *& ſeq.* qui etiam optimè *punct.* 51. §. 2. docet facultates Summorum Pontificum in his materiis eſſe potius reſtringendas, quàm dilatandas. Et tandem non ſunt audiendi recentiores cum Molfeſio *cenſ.* 45. *num.* 31. qui aſſerunt licitum eſſe depingere imagines viri ſancti nondum beatificati, cum radiis, vel diademate. Contra quos, & meritò, inſurgunt Bellarminus *tom.* 1. *lib.* 1. *de Beat. ſanct. cap.* 7. Azorius *tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. *q.* 8. Fagundez *præcept.* 1. *lib.* 1. *cap.* Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 17. *dub.* 11. & alij.

[margin:] p. hoc in- … in tr. 6. doctrina … ſ. 91. lege Sed quæ … ur & alios … eius an- … t. Sed Vi- … eam ab … is §. 2. & … iam alias … t. dicti §. & ſignan- … r in to. 9. … 5. ex Reſ. … §. 2. an- medium, … rſ. Præte- … a, & verſ. … em dicen- … m eſt.

RESOL. XCI.

An Reliquiæ alicuius Sancti nouiter inuentæ debeant approbari ab Epiſcopo?

Ex quo etiam oriuntur aliæ difficultates, & ideo quæritur primò, an Reliquiæ Sancti nondum canonizati poſſint approbari ab Epiſcopo?

Quæritur ſecundò, quænam certitudo requiratur, in approbandis ſupradictis Reliquiis?

Tertiò, an vota Theologorum ſint in hoc caſu conſultiua, tantùm, ita vt Epiſcopus poſſit decernere aduerſus eorum placita?

Quartò, an ſi oriatur aliqua grauis quæſtio, & ideo conuocetur Concilium Prouinciale, vota Epiſcoporum ſint deciſiua, & non conſultiua?

Quintò, an Epiſcopus extra Diœceſim poſſit approbare Reliquias vigore Concilij Tridentini ſeſſione 25. *de Reliquiis?* Ex part. 2. tractatu 15. & Miſc. 1. Reſ. 51.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè, ex Concilio Tridentino *ſeſſione vigeſimaquinta de reliquiis & vener. Sanctorum*, vbi ait: Nulla eſſe admittenda noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo, qui ſimul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati conſentanea iudicauerit. Quòd ſi aliquod dubium, vel aliqua de iis rebus grauior quæſtio incidat, Epiſcopus antequam controuerſiam dirimat, Metropolitani, & comprouincialium Epiſcoporum, in Concilio Prouinciali ſententiam exſpectet. Ita Tridentinum. Ex quibus verbis oriuntur aliquæ difficultates, vnde ad elucidationem huius materiæ.

2. Quæritur primò, quænam certitudo requiratur in approbandis ſupradictis reliquiis? Reſpondeo, eſſe neceſſariam certitudinem moralem, deductam ex probabilibus argumentis, non autem euidentiam, & argumenta infallibiliter concludentia. Ita in terminis notauit Ambroſius Morales *in* 2. *p. Hiſtoriæ generalis Hiſp. lib.* 17. *c.* 5. *in fine*, narrans inuentionem Sanctorum corporum, quæ Cordubæ inuenta ſunt anno 1575. & quia codex rarus eſt, ponam per extenſum eius verba. *Para todo loque deſto ſe tratara conviene mucho advertir, como en la materia deſte Sancto negocio no puede haber evidencia ni argumentos, que del todo concluyan, ſino vna buena probabilidad moral, deduzida de buenos principios, y fundamentos de donde ſe forman razones, que tienen toda la fuerza; de que es capaz la materia, por ſer eſtas coſas de ſuyo dificiles de aueriguar, y que ſe deve tener en mucho qualquier apparencia de buena razon, y convertencia que ſe puede hallar.* Et *in lib.* 13. *cap.* 37. loquens de Cruce ab Angelis fabricata, tempore Regis Alphonſi cognominati *el caſto*, ſic aſſerit: *Es meneſter, que tengamos en ſemejantes coſas vna piadoſa affecion en nueſtra alma, la qual ſin falta andando examinando lo todo, no ay nada, que desheche, y condenne. Porque yo pregunto, que milagro podra haber averigado, que reliquias de Santos ciertas, ſino queremos creer con blandura de corazon, ſino porfiar contradiziendo; En todas ſe hallara ſiempre algo, de que ſe pueda dudar, ſi ſe andan eſcudriñando menudencias con rigor ſi ſe deſenbuelben particularidades, ſi poniendolo todo à pleyto queremos que todo eſte averiguado y manifeſto.* Sic ille, quæ omnia ſatis explicant verba illa Concilij quæ

pietati,& veritati cōſentanea iudicauerit,& alia,quæ habentur *in c. placuit, de conſecr. diſt.*1. vbi aſſeritur à Pontifice, quòd illæ reliquiæ ſunt honorandæ,quæ certæ ſunt, videlicet non euidenter,ſed ex rationibus probabilibus. Nam, vt notat noſter Naldus *in ſum. ver. certum, num.* 1. & Sylu. *ver. matrimonium, quæſt.*13. ille dicitur certus, qui probabiliter, & non temere credit.

3. Quæritur ſecundò an reliquiæ Sancti nondum canonizati, poſſint approbari ab Epiſcopo?

Affirmatiuè videtur reſpondere Petrus de Lorca *in* 3. *part. D. Thom. quæſt.* 25. *artic.*6. *diſp.* 98. *num.* 10. Sed contraria ſententia prorſus eſt amplectenda vt contra Lorcam rectè adnotauit Zipæus *in analyt. &c. lib.* 3. *de reliquiis, & vener. Sanctorum. num.* 3. vide etiam Azorium *tom.* 1. *lib* 9. *capit.*8. *quæſt.* 8. Suarez *in* 3. *part. tom.*1. *diſp.*55. *ſect.*2. & Barboſam *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 97. *num.* 10. qui citat multos alios, & ideo illa verba Concilij *reliquias nouas*, accipienda ſunt pro, nouiter repertas.

4. Quæritur tertiò: an vota Theologorum ſint in hoc caſu conſultiua tantùm, ita vt Epiſcopus poſſit decernere aduersùs eorum placita. Reſpondeo affirmatiuè. Ita Bonacina *tract.de legib. diſp.* 3. *quæſt.* 1. *punct.*4. *num.*5. & Sanchez *in ſumma. tom.* 1. *lib.*2. *cap.*43. *num.*15 Et ratio eſt, quia vbi ſolum alicuius conſilium petitur, non eſt neceſſe illud ſequi, vt patet ex *l.cùm pater*, *§. mando*, *ff. de leg.* 2. & probat Menoch. *vol.*1 *conſ*69. *num.* 17. *&* 18.

5. Quæritur quartò: an ſi oriatur aliqua grauis quæſtio, & ideo conuocetur Concilium Prouinciale, an vota dictorum Epiſcoporum ſint deciſiua, & non conſultiua, vt de votis Theologorum diximus ſuprà, Reſpondeo eſſe vota deciſiua. Ita Bonacina,& Sanchez, *vbi ſuprà*, quia Concilium non petit conſilium ab Epiſcopis, ſed ſententiam. Notandum verò quòd maior pars eorum ſententiam faceret, vt ſuprà dicti Auctores notant, nam ſententiam, quam maior pars Concilij tulit, cenſetur à toto Concilio lata, *l. quod maior, ff. ad municip. & cap. apoſtolorum, diſt.* 16. *Et* non ſufficeret, vt maior pars Epiſcoporum ſeorſim, & extra Concilium ſententiam ferat, ſed ipſam conciliariter ferre debet in ipſomet Concilio, vt fecerunt Epiſcopi in Concilio Prouinciali Toletano anno 1583. approbando reliquias nouiter inuentas Sanctorum Fauſti, Ianuario, & Martialis, quas antea approbauerat Epiſcopus ciuitatis Cordubæ, quæ omnia inuenies apud Ambroſium Morales *in hiſt. Hiſpan. lib.*17. *cap.*12.

6. Quæritur quintò, an Epiſcopus extra Diœceſim reliquias approbare poſſit: vigore dicti Conc. Trident. Reſpondet affirmatiuè Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 97. *num.* 14. vbi aſſerit, poſſe Epiſcopum extra ſuam Diœceſim exiſtentem, abſque aliqua Epiſcopi Diœceſis licentia, approbationem facere, & facultatem concedere, vt in ſua Diœceſi publicè reliquiæ collocentur venerandæ. Et ratio eſt, quia hæc non eſt iuriſdictio contentioſa, ſed voluntaria; iuriſdictio autem voluntaria exerceri poteſt extra Diœceſim propriam, etiam ſine facultate Epiſcopi illius loci, in quo exercetur iuriſdictio; vide Bonacinam, & Sanchez *vbi ſuprà*.

RESOL. XCII.

An Epiſcopus teneatur conſtituere Vicarium Generalem?

Et an poſſit Epiſcopus creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus?

Et an Vicarius habeat poteſtatem delegatam, vel ordinariam?

Idem eſt dicendum de Vicario Capituli ſede vacante.

Et an Epiſcopus ad expediendas cauſas poſſit conſtituere duos principales Vicarios, dummodo tamen ij ſint in loco, vbi ſedem habet?

Ex quo fit, quod non poſſit creare duos Vicarios Generales in principalibus locis duarum Diœceſum, æque principaliter vnitarum. Ex part. 10. tract. 15. & Miſc. 5. Reſ. 31.

§. 1. Aliqui affirmatiuè reſpondent. Ita Baldus *in leg. aliquando, num.* 1. *appoſit.* 4. *ff. de offic. Proconſ.* Panorm. *in cap. quoniam, n.*3. *de offic. ordin.* Ruin. *conſ.* 148. *numer.* 41. *vol.*2. Boër *deciſ.* 247. *num.*6. Rebuff. *in praxi titul. de Vicar. Epiſc. num.* 15. *&* 18. Couar. *lib.*3. *variar. reſol. cap.* 20. *num.*4. Foller. *in pract. crim. can. part.*1. *mor. num.*74. Mar. Ant. Cucc. *inſt. maior. lib.* 2. *tit.* 6. *de Epiſc. num.*73. Sbroz. alios referens *lib.*1 *de Vicar. Epiſc. quæſt.*46. *&* 48. Azor. *inſtit. mor. tom.*2. *lib.*3. *cap.*29. *quæſt.*3. *verſ. Quo loco.* Lancellot. *inſtit. Canon. lib.*1. *tit. de offic. Vicar. gloſſ. verb. Non poteſt*, & alij. Vndè nouiſſimè Gauantus, *in Man. Epiſc. verſic. Vicar. num.*1. ſic ait: Non poteſt Epiſcopus creare Vicarium ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus, Sbroz *de Epiſcopi Vicario. lib.* 1. *quæſt.* 46. *num.* 15. Tenetur autem eum creare adepta poſſeſſione, & poteſt cogi, idem *ibid. num.* 3. nimirum à Metropolitano dato certo termino. Statuto termino, & elapſo poteſt creari ab Archiepiſcopo, idem *q.*57. ex Trid. *ſeſſ.* 24. *c.*16. Ita Gauantus.

2. Sed ego puto per ſe loquendo non teneri Epiſcopum conſtituere Vicarium generalem, qui loco ſui iuriſdictionem Epiſcopalem exerceat in eodem Tribunali, ſed poſſe per ſe ipſum illam exercere ſi idoneus eſt; Dixi, per ſe loquendo, quia ſi neceſſitas hoc poſtularet vtique ad id teneretur, vt dicitur in cap. *quondam de offic. Ordin.* & can. *petiſti.* 7. *quæſt.* 1. & docet Gloſſ. *in cap.*2. *ver. Statuantur ne Prælat. vices ſuas.* Et hanc opinionem amplexa eſt Rota Romana, vt videre eſt apud Puteum *deciſ.*43. *lib.*2. Mohed *deciſ.*4. *de offic. Vicar.* & fuit dictum in vna *Viterbien. & Tuſcan. Vicarij, Veneris* 3. *Martij* 1617. *coram D. Caualerio. & vna Calaguritana fructuum* 18. *Martij* 1583. *coram Bubalo, quæ eſt inter deciſ. diuerſ.* 222. *num.*5. *part.*2. vt refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*5. *collect.* 1602. *& in praxi fori Eccleſ. reſol.*484. *in* 2. *edit.* Et quod Communitas loci non poſſit petere manutentionem contra Epiſcopum, vt retineat in illo loco Vicarium generalem, eſt deciſ. Caputaqu. 306. *num.* 3. *part.* 1. eandem opinionem tenent Ioan. Andr. *in cap. cum ab omni de virt. & honeſt. cler.* Archid. *in cap. ſtatutum de reſcript. in* 6. Felin. *in cap. Quoniam de offic. Ordin.* Sanch. *lib.*8. *de matrim.* Flamin. alios referens *de reſignat. benef. lib.*5. *quæſt.*16. *num* 54. Gonzal. *ad reg.*8. *cancell. gloſſ.* 4. *num.* 66. Steph. Grat. *tom.* 1. *diſput. forenſ. cap.* 92. *num.* 15. Quarant. *in ſumm. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas, num.* 21. *prope finem.*

3. Probari poteſt hæc opinio. Primò ex dict. cap. *quoniam*, vbi dicitur teneri Epiſcopum conſtituere ſibi Vicarium quando vrgens neceſſitas poſtulat; ergo arguendo à ſpeciali, citra vrgentem neceſſitatem non tenetur. Secundò, quia nulla poteſt aſſignari ſufficiens ratio, cur non poſſit Epiſcopus facere per ſe ipſum, ſi eſt idoneus id quod facit mediante Vicario.

4. Verùm inſurgit hic difficultas: An Vicarius habeat poteſtatem delegatam, vel ordinariam. Et non habere poteſtatem ordinariam affirmat Alexander *in rub. ff. de offic. eius, n.*17. Goffr. *in ſumma tit. de offic. Vicar. n.*2. Alciat. *in rubr. de offic. ordin. n.*24. Sot. *in* 4. *diſt.*18. *quæſt.*4. *art.* 2. *verſ. Circa conceſſiones*

nes. Anaſt. Germon. *lib.1.animaduer. cap. 6. per totum, & de indult.* Cardin.§. *Tibi quoad vxoris, n.* 43. & 84. Ant. Gom.*in Bull.Cruc.c.4.circa* 4.*q.n.*21.Ioſeph.Gonz.*var. qq. c.27. per totum.*

5. Probatur hæc opinio eo quod iuriſdictio Vicarij extincto Epiſcopo, qui eam conceſſit extinguitur; vt eſt probatum; At quæ eſt ordinaria, mortuo concedente adhuc remanet, in hoc enim à delegata diſtinguitur, quòd hæc cùm res eſt adhuc integra, morte mandatoris expiret. Innocentius III. *in cap. licet vndique 3.de Iudice delegato.* Lucius III. *in decretali relatum.* 19. Vrban. III. *in cap.gratum.*20. *eiuſdem tit.* Ordinaria autem perſeuerat ſine diminutione vlla, proindéque integra.

6. At ego ſententiæ contrariæ adhæreo, quam tuetur Gloſſa.*l.fin.verb.Rectorum. C. de offic.eius, qui vic.& cap.2.de offic. Vicar. in 6.verb.Officialem, &c. Romana, verb.Generaliter de appell.in 6.*Specul.*tit. de offic.ordin.num.2.*& *ibi* Io. Andr.*verb. verius eſt.* Dominic.*in cap.2.de offic.Vicar.lib.6. num. 6. ad fin.* vbi Anchar.*num.2.quæſt.*1.& Franc. *num.* 4.Dec. *rubr.de offic.deleg.num.*3.& ibi Bero. *num.2.&* 8. Bart. *l.1. in fin. ff. quis, & à quo appelletur.* Alex. *in rubr. de offic. eius,num.*15. & 17. Felin. *rubr. de off. deleg. n.*4. Panvin. *de poteſt.Capit.Sede vacante 2. part.princ. quæſt.* 1.*n.*7. Milis *in repert. verb. Vicarius, ſiue Officialis Epiſcopi.* Afflict.*in Conſt. Regn.Neapolit. lib. 1. rubr.* 59.*n.* 12. Rebuff.*in praxi benef. tit. de Vicar. num. 6.* Bolognet.*rubr.de offic.eius.n.*58.Marant.*in pract. part.* 4. *diſt.5. princ. An iudicium ſit ordinarium, num.* 13. Sylu. *verb.Vicarius,quæſt.4.dict.*1.vbi Tabien.*quæſt.5.* Armill.*n.*5.Nauarr. *lib.*4. *conſil.in 2. edit. tit. de clandeſt.deſp.conſ.*14. *num.*1. & *in* 1.*tit. de ſponſal. conſil.* 47.*num.*1 Couarr.*lib.3.variar.cap.*20. *num.*4. Sbroz. *de Vicar.Epiſc.lib.2.quæſt.*55.*num.* 9. Flamin. *de reſig. benefic.lib.3.quæſt.* 11. *num.* 23. & *lib. 7. quæſt.*24. *n.* 25.Guttier.*qq.canon.lib.1.cap.*19.*n.*15. *verſ. Nihilominus,*Steph. Grat.*tom.5. diſceptat.forenſ. cap.*841. *n.* 15. & *ſeq.* & multi alij,quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.3.de matrim.diſp.*29.*n.*3.

7. Probatur hæc opinio, quia Vicarius in certo quopiam loco forum agit & ius dicit. At hæ duæ res Vicario negari nequeunt, ergo nec ordinarij nomen ac dignitas. Secundò ordinarius creatur cum iuriſdictione aut à Principe 2.*quæſt.6can.* aut iudicibus, aut canone, aut ab vniuerſitate. Innocent.*in cap.vt animarum.2. de conſtit. in 6.* in Vicarium cadunt hæ notæ primò de multis, vnus ab Epiſcopo ſeligitur præ cæteris, vt Diœceſi operam collocet quam ad rem à canone quoque iuriſdictio ei conceditur ad miniſterij ſui rationem neceſſaria *cap.2.de offic. Vicarij in 6.* ibi enim à Bonifacio dicitur quod ad eum per commiſſionem officij generalem ſibi ab Epiſcopo factam cauſarum cognitio transfertur, ac pertinet; At inquiſitio, notio, animaduerſio iuriſdictionem in inquirente, ac cognoſcente præſupponunt, ac poſtulant, habet ergo Iuriſdictionem à Canone vicarius, conſequenter eſt Ordinarius.

8. Confirmatur: Idem eſt Tribunal Epiſcopi, & Vicarij, eadem Iuriſdictio; & poteſtas amborum Innocent. IV. teſte *in cap. Romana Eccleſia.3.de appell. in 6.§.cum ſuffraganeorum*, ob quam cauſam ab vno ad alium appellare illicitum, Bonifac. VIII. *cap.2.de conſuet.in6.* Ne ab eodem ad ſe ipſum (cum ſit idem Auditorium vtriuſque) appellatio interpoſita videatur quæ eſt etiam Innocent.IV. ratio *in decretali Romana de apell. in 6.* quare cùm ſuffraganeorum inquit Remenſis Eccleſia ſuorumque Officialiũ, (qui generaliter de cauſis ad ipſorum forum pertinentibus eorum vices ſupplendo cognoſcunt) vnum & idem conſiſtorium ſiue auditorium ſit cenſendum, ab ipſis Officialibus non ad dictos ſuffraganeos, (ne ab eiſdem ad ipſos interponi appellatio videatur) ſed iure ad Remenſem eſt Curiam appellandum. Ergo cùm idem ſit Tribunal Epiſcopi, & Vicarij, nec ab iſto ad illum licita ſit, ac valida appellatio, in Vicarium cadet ordinarij appellatio. Cõſequentia probatur, cum Vicarius ſit Iudex cap.*licèt,de offic.Vicar.in 6 & extra eod. tit.* cap.*ſua nobis.* 5. neceſſe eſt eum eſſe ordinarium, aut delegatum, non poſtremum; Nam à delegato ad delegantem permiſſa eſt appellatio cap.*ſuper quæſtionem* 27.§. *Porrò de officio Iudicis delegati,* non autem à Vicario ad Epiſcopum, cap. *Romana 3.de appell. in 6.* & *cap. 2. de conſuet. Item in 6.* Non eſt hic ergo inter delegatos, ſed inter ordinario Iudices habendus.

9. Ex his infertur quoties in aliquo decreto fit mentio ordinarij, niſi ſubiecta materia aliud poſcat, intelligi non tantùm Epiſcopũ, ſed etiam omnes habentes iuriſdictionem ordinariam, quia omnes illi ordinarij ſunt. In Gloſſ.*in cap. Ordinarij verbo locorum de offic.Ordin.lib.6.*vbi Franc.*n.*3. Dominic. *cap. 2.de conſtit. lib.6.n.*3.Abb. *cap. cum olim de præſcript. num.*2.Sylv. *excommunicatio 9.caſu* 47.*num.*92.*notab.* 2.*verſ. Sed aduerto.*Nauarr *lib.*4. *conſ.in* 1. *edit. tit. de ſponſal. conſ.5.num.* 2. Guttier. *qq. canon. lib.1.cap.* 19, *num.* 15. *verſ. Nihilominus.* Flamin. *de reſign. benefic. lib.3.quæſt.*11.*num.*19. & *ſeqq.* Sanch. *loc. cit. num. 5.* Vnde nomine, ordinarij comprehenditur Vicarius Epiſcopi, cùm verè ordinariam iuriſdictionem habeat ac proinde ordinarius ſit vt probauimus. Sic Nauarr. Guttier. Flamin. Grat. & Sanch. *vbi ſuprà,* qui bene addũt quoties in Tridentino mentio fit ordinarij cõprehendi Vicarium Epiſcopi. Idemque dicendum eſt de Vicario Capituli Sede Vacante, & aliorum habentium Iuriſdictionem Epiſcopalem, cùm verè ordinarius ſit.

10. Quare non ſunt audiendi Doctores quidam dicentes quod quamuis Vicarius habeat ordinariam iuriſdictionem, non tamen dici propriè ordinarium, nec venire nomine ordinarij, ſed eſſe medium inter ordinarium, & delegatum. Hi ſunt Bolognet.*rubr.de offic.eius n.* 55. *in fin.* Anton. Gomez *in explic. Bullæ Cruc.cap.4.num.*21. & *ſeq.* Morla *in empor. iur. tit. 2. quæſt.*27.

11. Cum autem dicimus Vicarium generalem Epiſcopi eſſe ordinarium, intelligendum eſt quoad ea tantùm, quæ ipſo iure veniunt ex generali commiſſione Vicariatus, ſecus verò, quoad ea, quæ ſibi ab Epiſcopo ſpecialiter committuntur, eo quod requirant ſpeciale mandatum, de quibus inferius, nam quoad hæc dicitur delegatus, niſi ſimul cum generali commiſſione Vicariatus committerentur, vt diximus ſupra.

12. Hinc etiam fit, vt quamuis in Concilio Tridentino *ſeſſ.25.c.3. de reformat.* dicatur ſolos Epiſcopos poſſe concedere literas excommunicationis pro rebus deperditis, & ablatis; Nihilominus id poſſe Vicarios generales, nomineque Epiſcoporum venire tradunt Sbroz *lib.2.de Vicario Epiſcopi, quæſt.* 171.*n.* 2. Guttier.*lib.1. Canon.capit.*11.*num.*8. & Henriquez, *l.* 13.*de excommunicatione. c.* 17. & Emmanuel. 1. *tom. ſummæ,2.edit.cap.*79. *n.* 1.contra Bañez 2.2.*quæſt.* 66. *art.6. fol.*404.*col.*2. id negantem, poſſe Vicarium abſque ſpeciali facultate, quod etiam negat. Narbona *de appellat.à Vicario ad Epiſcopum part.*1. *num.* 205. & conſtat ex Concilio Tridentino *dict. cap.* 3. vbi à nemine, præterquam ab Epiſcopo decernendas ſtatuit. Nihilominus affirmatiuam partem poſſe ſcilicet has literas monitoriales ex generali commiſſione Vicarium decernere non obſtante Concilio vltra præcitatos docent Frechil.*de excommunicatione p. 2. art.* 2. *num.* 5. Sayr. *de cenſuris, lib.1.cap.9. num.*33. *verſ. primum eſt.* Auila *eodem tractatu part. 2. cap.5. diſp.2. dub.*

*dub.*3.Graffis,*tom.*1. *conſ.*6. *de ſentent. excommunicat.* Aloyſ.Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 270. *in* 1. *edit.& reſol.*255.*num.*4. *in edit.* Garcia *de Benefic.p.*5. *cap.*8. *num.*94. Vbi pro hac parte triplicem refert declarationem Sacræ congregationis Cardinalium ſuper d.cap.3.Concilij Tridentini.

13. Et tandem nota quod poteſt Epiſcopus ad expediendas cauſas conſtituere duos Principales Vicarios, dummodo tamen ij ſint in loco vbi ſedem habet. Ex quo fit vt non poſſit creare duos Vicarios generales in principalibus locis duarum Diœceſium æquè principaliter vnitarum. Vide Barboſam, *p.*3. *alleg.*54.*num.*126. *&* 129. Gauantum,*vbi ſuprà*,*n.* 15. *&* 16.& fusè Merollam, *tom.*3.

RESOL. XCIII.

An Vicarius poſſit reuocari ad libitum ab Epiſcopo?

Et ampliatur hoc in quolibet Vicario cuiuſcunque Superioris.

Et quid ſi Epiſcopus juraſſet non reuocare Vicarium?

Et infertur poſſe Epiſcopum cauſam coram eius Vicario pendentem ad ſe auocare, & prohibere illi ne iudicet in ea cauſa.

Et quæritur,an per conſtitutionem ſecundi Vicarij cenſeatur primus reuocatus? Et ſupponitur Epiſcopum poſſe conſtituere duos Vicarios Generales. Ex p. 10. tr.15.& Miſc.5 Reſ.24.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Merolla, *tom.*3.*diſp.* 7.*c*.6.*dub*.51.*n*.448. Quia hæc eſt natura Vicariatus vt poſſit ad libitum remoueri. ita Gloſſ.*in Clem. fin. de procur. & Clem. ſi principalis verb. Per electionem,de reſcript.*vbi Card.*num.*10. Anchar. *col.* 2 Panorm.*num.*9.& alij communiter. Ampliatur hoc in quolibet Vicario cuiuſcumque Superioris, vt docent Gemin. *c.*1.*de offic.lib.*6. Bertach.*de Epiſc. lib.*4. *p* 6.*tit.de Vicar.Epiſc.n.*9.Sbroz alios referens *de Vicar.Epiſc.l.*3.*q.*32.*n.*3.

2. Ampliatur ſecundò etiamſi Epiſcopus iuraſſet non reuocare Vicarium.Sic Io.Andr.*c.tua,de offic.Vicar.*vbi Panorm.*n.*5.*in fin.*Paul.de Caſtr.*conſ.*361.*n* 4. *volum.*1.Boër. *deciſ.*347.*n.*1. Rebuff. *in praxi, tit.forma Vicar. Archiepiſc.n.* 193.quibus accedit Gloſ.*in c. fin.de procurat. in fin.* vbi ait Procuratorem reuocari poſſe etiamſi Dominus iurauerit illum non reuocare. Vt autem reuocatio non ſolum validè,ſed etiam licitè fiat, requiritur cauſa rationabilis,vt quia Vicarius malè ſe gereret in adminiſtratione iuſtitiæ,nam aliàs Epiſcopus eſſet perjurus reuocãdo Vicariũ,ac proinde peccaret mortaliter, quamuis eſſet valida reuocatio,niſi abſolutionem à iuramento obtinuerit,ita Rebuff.*loc.cit.*Cucc.*vbi ſuprà*,*n.*138.Sbroz,alios referẽs, *d.q.*32.*n.*8.*& ſeqq.* idem aſſerit gloſſ. *in Clem. fin. de procurat. lib.* 6. *de Domino reuocante procuratorem, quem iurauerat non reuocare.* Hinc infertur à fortiori, poſſe Epiſcopum cauſam coram eius Vicario pendentem ad ſe auocare,ac prohibere illi, ne iudicet in ea cauſa.Patet,quia ſi Epiſcopus poteſt ex toto reuocare Vicarium ad libitũ,vt diximus,ita etiam ex parte prohibendo illi,ne iudicet in aliqua cauſa *l.quæ de toto,ff.de rei vindic.* cap.*Paſtoralis*,§. *Item cum totum de offic.deleg.*

3. Sed licet hæc ſententia ſit ſatis probabilis, quam præter Doctores citatos tenet Garcias *in Addit.ad tract.de benef.par.*3.*c.*7. *num.*22. & Valenzuela, *conſ.*101.*n.*10.*vol.*2. Attamen affirmatiuam ſententiã etiam probabilem eſſe puto, quam præter alios tuetur Sapientiſſimus, & eruditiſſimus Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure, tom.*2. *lib.*3.*c.*8. *num.*48. & Ioannes Baptiſta Larrea *in deciſionibus Granatenſibus deciſ.*2.*num.*1.*cum ſeqq.*quos nouiſſimè ſequitur Machadus,*tom.*2.*lib.*4.*part.*3.*tract.*2.*docum.*6.*num.*4. vbi ſic ait: *El tercero modo con que ceſſa la iuriſdicion del Prouiſor es por la reuocacion que el dicho officio le haga ſu Obiſpo,en lo qual todos los Dotores conuenen. Queda pues dudoſo,y controuerſo entre ellos, ſi el Obiſpo pueda remouer ſin cauſa juſta à ſu Prouiſor por ſola ſu voluntad. El Preſidente Valençuela, y otros muchos antiquos y modernos enſeñan que ſi,y eſto aunque al principio le huvieſſe prometido con juramento no reuocarle el officio. Però no obſtante eſto el Dotor Solorzano juzga y defiende por mas recibida, y praticada opinion que el Obiſpo no puede remover à ſu Prouiſor ſin cauſa, y eſſa grave por la dignidad deſte officio, y eſtimacion de las perſonas que ſe eligen para el. I deſta miſma opinion es don Iuan Bautiſta de Larrea meritiſſimo Fiſcal del Conſejo Real,y merecedor por ſus grandes partes de la Preſidencia.*Ita ille,qui meritò de tali viro encomium facit, fuit enim laude digniſſimus & pluſquam ego mereor nomini meo addictiſſimus.

4. Sed an per conſtitutionem ſecundi Vicarij cenſeatur primus tacitè reuocatus affirmant Ioannes Andreas *in c. tua de offic.Vicar.* Gemin.*in c.licet,n.*14. *verſ.vltimò limita eod.tit.in* 6. Alex. & Iaſ. *in rubric. ff.de offic.eius.* Bertach. *in tract. de Epiſc. lib.*4.*part.* 6. *tit.de Vicar. Epiſc.num.*15. Panvin.*de poteſt.c.* 2. *part. princ.q.*10.*num.*10.Milis *in repert. verb. Vicarius Epiſcopi.*Marc.Ant.Cucc.*inſtit.maior. tit.de Vicar. Epiſc. num.*143.vbi hoc declarat vt procedat, quando Epiſcopus vnum tantùm Vicarium habere conſueuerat.

5. Sed ego adhæreo contrariæ ſententiæ, quam ſequuntur Gloſſa magna *in cap.in Galliarum* 13.*qu.*5. Albert.*in dict.l. ſi quis cum Procuratorio* §.*fin. verſic. Quid in legatis Sedis Apoſtolicæ.* Mart. Leand. *tract. de leg.*§.10.Card.*in dict.cap.tua* 45.*de offic. Vicar.* Panorm. *in cap. Volentes, num.* 11.*de offic. deleg.* & ibi Barbat.*col.* 2.*& ſeq. verſ. Nota, hic textus.* Roman. *ſing.*57.*in fine.* Boer. *deciſ.* 347.*num.*5. *in fine.* Rebuff. *in praxi vbi de Vicar. Archiep. num.*204. Gambar. *de pot.leg.lib.*9.*num.*13.Vant.*de nullit.tit.de nullit. ex def. mand.num.* 166. Sbroz *lib.* 3. *quæſt.* 33. *num.* 2. Ricc. *collect.* 1485. & hanc ſententiam tanquam communem eſſe tenendam ſcribit latè Alphonſ.Carmon ſeu Hojeda *in tract.de Benefic. incompat. part.* 2. *cap.* 10. *num.* 9 Et ratio eſt,quia Epiſcopus poteſt ſibi conſtituere duos Vicarios generales. Cùm ergo reuocatio Vicarij ſit res odioſa, conſtitutio ſecundi Vicarij interpretanda eſt in minorem, ac benigniorem partem, vt ſcilicet facta ſit cumulatiuè ad primam,& non priuatiuè.

6. Nec obſtat argumentum in contrarium allatum de Procuratore, qui cenſetur reuocatus per conſtitutionem ſecundi.Nam reſponderi poteſt cum Panorm. & Boër.*vbi ſuprà*,quod ideò ius præſumit Dominum dando ſecundum Procuratorem cenſeri reuocare primum,quoniam plures Procuratores ſe impediunt per concurſum,quandoque enim vnus affirmat, quod alter negat iuxta *not. in cap. pen. de elect.lib.*6. Secus in pluribus Iudicibus ordinariis, quales ſunt Vicarij generales Epiſcoporum. Nam cùm hi habeant poteſtatem in ſolidum,plures deputari ſolent in eodem officio,vt facilius poſſit Reipublicæ conſuli.*l.vnica,ff.de offic.conſul.*vbi Bart.

7. At ex noſtra ſententia certum eſt quod non procederet ſi ex verbis ſecundæ conſtitutionis Vicarij colligeretur primum Vicarium eſſe reuocatum ex cap. *Si quem de procur.in* 6.vide Baunium, *in Theol. mor. tom.*1.*tract.*9.*quæſt.*5.*paulò ante finem.*

RESOL. XCIV.

An Regularis illegitimus abſque alia diſpenſatione poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi?

Et an talis Regularis illegitimus non poſſit per privilegia Religionis diſpenſari, vt ſit Vicarius Epiſcopi, quia virtute illorum ſolum poteſt diſpenſari quoad Prælaturas in Religione, non ad dignitates extra?

Et an Monachus poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi?

Idem eſt de Vicario Capituli Sede Vacante.

Et dicitur quoſlibet Religioſos, (exceptis Franciſcanis,) eſſe poſſe Vicarios Epiſcopi ex licentia ſuorum Prælatorum: & non eſſe obtinendam licentiam a Generali, vel Provinciali, ſed ſufficere licentiam Prælati immediati.

Et quid eſt dicendum, quando Religioſus non eſſet exemptus a iuriſdictione Epiſcopi, an tunc requiratur licentia Abbatis, & Epiſcopi?

Et quid, ſi diſſentiant?

Et an, ſi Monachus conſtituatur Vicarius Epiſcopi abſque licentia Superioris, teneant geſta, & acta per eum?

Et an omnes Religioſi (exceptis Minoribus,) poſſint eſſe iudices Arbitri, Iudices Aſſiſtentes, Iudices Delegati Epiſcoporum, accedente tamen licentia Prælati, & Monaſterij vtilitate? Ex p. 10. tract. 15. & Miſc. 5. Reſ. 30.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Auguſtinus Barboſa *in Coll. ad c. 1. de filiis preſbyt. num. 8.* & illum adducens Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure, tom. 2. lib. 3. cap. 8. num. 29.* aſſerentes, quod etiamſi ad Vicariatum requiratur qualitas legitimitatis, ſufficit diſpenſatio, quæ in Monachis ſuper hoc defectu inducitur per ingreſſum Religionis. Verum ego puto Solorzanum non aſſerere, ſed recitare hanc ſententiam Barboſæ tantùm. Sit autem Pace viri doctiſſimi, & amiciſſimi illam non approbo, cum ſit contra communem. Dico itaque, quod Religioſus eligendus Vicarius Epiſcopi, debet eſſe legitimus, nam etiam illegitimus, licet enim per profeſſionem ſolemnem quis habilitetur ad ſuſcipiendos ordines ſacros, non tamen aptus fit ad officium Vicariatus propter eius præeminentiam, & iuriſdictionem, ita Campanil. *in diverſor. iur. Canon. rub. 11. cap. 15. num. 118.* Mich. *de irregul. lib. 1. cap. 10. num. 3.* & Sayr. *de cenſuris lib. 6. cap. 1. num. 5.* quibus accedunt Fr. Emman. *de irregularitate, tom. 1. quæſt. 13. num. 13.* & Sanch. *in præcepta Decalog., tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 16.* poſt principium, vbi vult, illegitimos per Religionis profeſſionem non reddi habiles ad dignitates, Prælaturas, aut Beneficia extra quæcumque, & de Prælaturis ſatis conſtat ex cap. 1. *de filiis presbyterorum,* vbi ſiunt habiles ad ordines etiam Sacros, & ad ea: Prælationes autem nullatenus habeant. Quare illegitimi profeſſi non poſſunt eſſe Vicarij Epiſcopi, cum Vicariatus ſit quædam dignitas. Marc. poſt alios *d. cap. 10. num.* Sayr. *d. lib. 6. num. 5. cap. 1.* & Fr. Emmanuel *d. t. tom. 1. reg. quæſt. 13. art. 13.* vbi bene addit, nec poſſe per privilegia Religionis diſpenſari vt ſit Vicarius Epiſcopi, quia virtute illorum ſolum poteſt diſpenſari quoad Prælaturas in Religione, non autem extenditur diſpenſatio ad dignitates extra. ſequitur Anton. *d. t. de iure ad quæſt. de vero ſpectu eodem.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 11. num. 10.* & Abrah. *de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 4.* Quibus adde Fragoſum, *tom. 2. lib. 8. diſput. 19. §. 4. num. 11.*

2. Sed hic obiter notanda ſunt aliqua, & Primò, an Monachus poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi, & negatiuè videtur reſpondendum, quia Monachus habetur pro mortuo, & eſt à omni ſæcularium penitus ſegregatus *l. Deo nobis §. Hoc etiam comprimus, C. de Epiſc. & Cler.* iuncto *cap. placuit il ſecundo,* & *cap. Monachi 16. quæſt. 1.* & hanc ſententiam tenet Guido *decſ. monaſt. 114.* vt refert Sbroz. *de Vicar. Epiſc. quæſt. 8.*

3. Communior vero ſententia illorum poſſe Monachum, ſeu Religioſum de licentia ſui Superioris conſtitui Vicarium, ab Epiſcopo, quia nullo iure probari poteſt eum eſſe incapacem Vicariatus ita Glo. in *cap. de præſumptione verb. Deſinit,* & cap. *Monachi verb. Abbate 16. quæſt. 1.* vbi Monachus poteſt ab Epiſcopo conſtitui Iudex, Panorm. *in cap. cum cauſam de electione cap. ſin. num. 4. de cler. ægrot.* Ioan. Andr. *in Clem. Et ſi principalis de reſcript.* vbi Cardin. *num. 17.* Imol. *num. 16.* Gutt. *Pap. decſ. 50.* Rebuff. *in praxi beneficior. de Vicar. Epiſc. num. 10.* Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 17. num. 100.* Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. num. 8.* Mich. *de regim. verb. Vicarius Epiſcopi.* Sbroz. *de Vicar. Epiſc. lib. 1. quæſt. 38. num. 4.* Sanch. *tom. 2. ſumm. lib. 6. cap. 12. num. 68.* idem dicit Sbroz. *num. 10.* alijs eſſent de Vicario Capituli Sede Vacante, quia eſt eadem ratio, ac de Vicario Epiſcopi. Excipit idem Sbroz. alijs relatis, *quæſt. 40.* Religioſos ordinum Mendicantium, dicens hos non poſſe eſſe Vicarios Epiſcopi. Quod etiam tenet Carolus Antonellus *de regimine Eccleſiæ Epiſcop. lib. 1. cap. 2. num. 1.* Riccius *in decſ. Archiepiſc. tom. 2. decſ. 310.* Franciſcus Marta, *tom. 1. decſ. 309. & 328.*

4. Sed hæc opinio mihi non placet intellecta generaliter de omnibus Mendicantibus, ſed tantùm de Fratribus Ordinum Minorum, quibus tantùm hoc interdictum eſt vt colligitur ex *Clem. Exivi, de verb. ſignif.* Alij verò mendicantibus non prohibetur generaliter ne poſſint eſſe Vicarij Epiſcopi ſed tantùm illis, qui ad Religionem non Mendicantem tranſierunt, vt habetur in *Clem. 1. §. Ad Prælaturas de Regul.* ſic tenet alijs relatis Pellizarius *in man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 6. num. 147.* Sanchez *in Summa, tom. 2. lib. 6. cap. 12. num. 69.* & Marchin *tom. 1. d. 7. cap. 8. lib. 5. num. 18.* & Caſtro Palaus, *tom. 3. tract. 8. d. 4. punct. 12. §. 1. num. 2.* qui putant hanc ſententiam limitatam non procedere in Religioſis Mendicantibus tranſeuntibus ad non Mendicantem, nam ij ab hoc officio excluduntur Argumento *in Clem. 1. §. ad prælaturas de Regular.* Sanch. *ex dictis, cap. 15. num. 68.*

5. Concludendum ergo eſt, quoſlibet Religioſos (exceptis Franciſcanis) eſſe poſſe Vicarios Epiſcopi ex licentia ſuorum Prælatorum, quia in eo officio ſumendo vtilitas Monaſterij attendat non lædi, qualis eſt Epiſcopum habere proprium. Ita etiam omnes Religioſi præter Franciſcanos.

6. Nota ſecundo contra Rodriguez *in qq. regul. tom. 3. q. 76. art. 10.* licentiam neceſſariam, vt Regularis poſſit eſſe Vicarius Epiſcopi, non eſſe obtinendam à Generali, vel Provinciali, ſed ſufficere licentiam Prælati immediati, quia eſt vere Prælatus. Præterea, quia vt Religioſi aliqui poſſit officio Procuratoris, Advocati, Arbitri, quæ ipſi à iure interdicuntur, ſufficit licentia immediati Prælati, vt bene probat Sanch. *tom. 2. ſum. 16. cap. 13. num. 8. & 58.* Ergo idem dicendum eſt in caſu noſtro. Quid autem dicendum ſit quando Religioſus non eſſet exemptus à iuriſdictione Epiſcopi. Aliqui volunt in hoc caſu requiri licentiam Abbatis, & Epiſcopi ſimul, & ſi diſſentiant, dicunt præferendum eſſe Abbatem, ipſique potius obediendum. Ita Card. *in*

Clem-

In hoc in
... n. 11. 1.
Mihi ...
... in ſuo ...
... ſicut e
... extra. &
... doctrina
... ſ hæc ...
... ſemper
... &
... Reſol.
... prima
... ſecunda
... & ...
... ſed 18
... adiuncta ad
... 3. verſ.
... extra.

Clem. 1. *num.* 17. *de reſer.* Sed melius dicit Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 91. ſufficere licentiam vel ſolius immediati Prælati, vel ſolius Epiſcopi, quia vterque eſt legitimus eius Superior. Item videtur aperte dicere Nau. *in com.* 2. *de reg. ad finem ver. addo decimoquinto.* Si verò diſcordant potius Epiſcopo obediendum eſſe tanquam Superiori vtriuſque.

7. Excipitur tamen, niſi generalis Superior, vel Prouincialis ſibi eam facultatem reſeruaſſent vti in Societate Iesv 6. *p. conſt. cap.* 3. §. 7. *in declar. D.* Præpoſito Generali reſeruata eſt; ac proinde nullus Superior, qui ab eo poteſtatem non acceperit, nec dare priuato Religioſo facultatem iudicandi, nec ſibi ſumere poteſt.

8. Sed difficultas eſt, An ſi Monachus conſtituatur Vicarius Epiſcopi abſque licentia Superioris teneant geſta, & acta per eum. Et quidem reſpondet Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 13. *num.* 97. tenens geſta per ſupradictum Monachum Vicarium non valere. Ratio eius eſt quia arbitrium præſtitum à Monacho abſque licentia ſui Superioris eſt ipſo iure nullum: Ergo à fortiori idem dicendum eſt de ſententia ab eo lata tanquam à Vicario. Antecedens probat *num.* 69. ex eo, quia Monachus, ſeu Religioſus æquiparatur ſeruo, at arbitrium ſerui nullum eſt *l. Prædius* 7. §. *In ſeruum, ff. de arbit.* vbi gloſſ. *verb. Nullum*, & hæc eſt communis opinio Doctorum, quos refert idem Sanch. *d. n.* 69.

9. Hanc etiam ſententiam tenet Fragoſus *de Republica, tom.* 2. *lib.* 8. *diſp.* 19. §. 4. *n.* 14. *in fine.* Verum ego ſententiæ affirmatiuæ adhæreo, quia nullus reperitur textus irritans arbitrium datum à Religioſo abſque licentia ſuperioris exceptis Fratribus Minoribus, qui neque de licentia Superiorum poſſunt eſſe Iudices, vel Arbitri, vt colligitur ex Clem. *exiui de verb. ſignif.* Quare meritò Doctores, qui dicunt arbitrium datum à Religioſo abſque licentia Superioris eſſe nullum, loquuntur de Religioſis ordinum Minorum. Et hanc ſententiam tenet Fulu. Pacian. *conſ.* 162. *num.* 72. vbi citat Corn. *conſ.* 2. *n.* 7. *vol.* 2. Alciat. *præſumpt.* 18. *reg.* 3. *n.* 5. & 9. Roman. *conſ.* 255. *n.* 4. *col.* 2. Alex. de Nouo *in cap. Quintauallis, num.* 105. *differ.* 12. *verſ. Sed an poterit de iureiur.*

10. Nec obſtat argumentum Sanchez de æquiparatione ſerui, & monachi, nam argumentum ab æquiparatis validū eſt ſolū in iis, quæ ſunt in omnibus à iure æquiparata per modum regulæ. At verò Monachus, & ſeruus non ſunt in omnibus æquiparati, nam monachus non poteſt ſibi eligere ſepulturam vt habetur *in cap. fin. de ſepult. l. b.* 6. ſeruus verò ſic, vt docet Panorm. *in cap. de vxore ſepult.* Vide Merollam *vbi ſuprà*, *n.* 45. Verum ſtando in opinione Sanchez, intelligenda eſt ſecluſo communi errore; Nam ſi communis error adeſſet, ipſe Sanchez cum Pellizario, *vbi ſuprà*, *num.* 248. putant, licet electio ſit nulla, geſta tamen talis Vicarij eſſe valida per *leg. Barbariem, ff. de officio Prætoris*, & omnia ſupra dicta intelligenda ſunt etiam de vicario Sede vacante, aut locum tenente Vicarij, vt obſeruat Pellizarius.

11. Nota tamen non obſtantibus ſupradictis Peyrinum *in priuil. Minim. tom.* 1. *Conſtit. VI. Sixti IV.* §. 10. *n.* 48. docere ex decretis Clem. VIII. & Pauli V. non poſſe hodie Superiorem Regularium licentiam præbere ſubditis pro munere Vicariatus exercendi. Et Nauar. *in Lucer. Reg. ver.* 6. *verium. n* 1. adducit declarationem Sac. Congregationis ſub die 8. Maij 1615. aſſerentem quod Epiſcopus non debet per Regulares exercere officium Vicariatus; ſic Lezana *in ſum. tom.* 4. *verſ. Vicarij Religionum, n.* 10. dicit, quòd de hac declaratione non conſtat authenticè, & decreta Pauli V. & Clementis VIII. videntur loqui de licentiis particularibus, non verò de licentiis quas Superiores Regularium concedunt, & vi iuris communis, & quæ clauduntur in ipſo corpore iuris, quare numquam derogatur niſi de illo expreſſa mentio efficiatur. Et ideo Auctores, qui poſt dicta decreta Clem. VIII. & Pauli V. ſcripſerunt dempto Peyrino, abſolutè docent hodie poſſe de licentia Superioris, & cum vtilitate Religionis Monachos exercere munus Vicarij Epiſcoporum, vt ſatis ſupra probatum eſt.

12. Poſſunt eſſe Iudices Arbitri, Iudices Aſſeſſores, Iudices Delegati Epiſcoporum accedente tamen licentia Prælati, & Monaſterij vtilitate, quæ omnia ſatis probat Caſtrus Palaus, *vbi ſuprà*, *n.* 6. 7. & 8.

RESOL. XCV.

An Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato poſſit facere concurſum ad beneficium?

Et an Vicario in ſpiritualibus tantum conſtituto poſſit committi ab Epiſcopo poteſtas conferendi beneficia?

Et quid, quando Vicarius conſtitutus eſt tantum in temporalibus? Ex part. 10. tract. 15. & Miſc. 5. Reſ. 23.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Garcias *de Beneficiis, tom.* 2. *part.* 9. *c.* 2. §. 1. *n.* 117. vbi ſic ait. Dubitatur an Vicarius Epiſcopi ex generali commiſſione abſque ſpeciali mandato poſſit facere concurſum ad Parochiales, & ſucceſſiuè ex approbatis digniorem eligere. In quo breuiter reſpondetur affirmatiuè. Nam regulariter Vicarius ex generali commiſſione poteſt exercere, quæ ſunt iuriſdictionis, niſi in caſibus exceptis. Nec obſtat Concilium dicto *cap.* 18. *verſic. tranſactio*, ibi, ab Epiſcopo ſiue eo impedito ab eius Vicario generali, vbi videtur velle Concilium, ita demum Vicarium poſſe facere examen per concurſum, ſi Epiſcopus ſit impeditus, quia reſpondetur per illa verba non tolli, quin coram Vicario poſſit fieri examen, etiam Epiſcopo non impedito, ſed poſita eſſe ad denotandum conuenire quod ab ipſo Epiſcopo ceſſante impedimento fiat examen, &c. ſine cauſa admonitionis. Et ita etiam accipiuntur illa verba: *Vel eo impedito, &c. in cap.* 12. *verſ. prouiſi etiam, ſeſſ.* 24. *de reſor.* Non tamen poterit Vicarius abſque ſpeciali mandato facere collationem ipſarum Parochialium magis idoneo iudicato. Garſias.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, & fundatur in falſo principio nempè Vicarium, &c. poſſe ex generali commiſſione facere omnia ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi exceptis caſibus in iure expreſſis, ſicut dicemus *cap. ſeqq. de poteſtate Capituli Sede vacante* & ita dictus Auctor æquiparat ſeu adæquat poteſtatem Vicarij viuente Epiſcopo cum poteſtate Capituli Sede vacante. Hoc autem non eſt verum, quia in Capitulo tranſeunt ſimpliciter omnino, quæ pertinent ad ordinariam iuriſdictionem Epiſcopi, etiamſi aliàs requirerent ſpeciale mandatum exceptis caſibus in iure expreſſis. At verò in Vicarium Epiſcopi ex generali commiſſione multa non tranſeunt, quæ requirunt ſpeciale mandatum, quamuis in iure non reperiantur expreſſa. Dicendum eſt itaque ſine ſpeciali mandato non poſſe facere concurſum ad Beneficium Parochiale, & magis idoneum repertum eligere, & multò minus inter plures æquè idoneos gratificare, hoc eſt eligere quem maluerit. Nam ſic imponeret neceſſitatem Epiſcopo, vt nulli poſſit Beneficium ipſum parochiale conferre, niſi electo ab ipſo Vicario: hoc tamen non videtur credibile, quia valdè extollit auctoritatem Vicarij. Et confirmatur, quia multa non poteſt facere Vicarius

rius ſine ſpeciali mandato, quæ tamen ſunt minoris momenti, quam facere huiuſmodi concurſum, vt colligi poteſt ex dicendis *dub.*43. Ergo neque poterit facere hoc. Quare Concilium Tridentinum in verbis ſuprà relatis nihil aliud voluit ſtatuere, niſi quod concurſus fiat ab Epiſcopo vel ipſo impedito poſſit illum committere Vicario generali.

3. Quod ſi dicas,ſequeretur, illa verba; ab eius Vicario generali, eſſe ſuperflua, nam etiamſi non fuiſſent appoſita,potuiſſet Epiſcopus dictum concurſum committere Vicario.Reſponderi poteſt non eſſe omnino ſuperflua,quia ſi non fuiſſent appoſita, potuiſſet Epiſcopus ad libitum id committere Vicario etiam abſque aliqua cauſa,vel impedimento rationabili,modo verò id facere non poteſt ſine rationabili cauſa,quamuis ſi abſque vlla prorſus cauſa, Vicario id committeret,factum teneret, quia Concilium non addidit verba irritantia aliter factum. Et hæc omnia docet Merolla,*tom.*3.*diſp.*7.*cap.*6.*dub.*30.*n.*178. *cum ſeqq.*

4. Sed ſi quis hic obiter quærat, an Vicario in ſpiritualibus tantum conſtituto poſſit committi ab Epiſcopo poteſtas conferendi beneficia. Et negatiuè videtur reſpondendum, quia Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo tantùm in ſpiritualibus conſtituto poſſit committi ab Epiſcopo poteſtas conferendi beneficia.Et negatiuè videtur reſpondendum,quia Vicarius conſtitutus ab Epiſcopo tantùm in ſpiritualibus non dicitur Vicarius generalis, vt docet Panvinus *de poteſt. Cap. Sede vacant.*2.*part.princ.q.*10.*num.*6. *in fine* Rebuff. *in praxi, tit. de Vicar. Epiſc. num.*18. Iacob Mellil.*opuſc.de præced. Vicar. cap.*1.*num.*5. & Azor. *tom.*2.*lib.*3.*cap.*43.*quæſt.*7.*&* *cap.*46.*q.*1. idem dicunt à fortiori Rebuff. & Mellil. de Vicario conſtituto tantum in temporalibus. Probant hanc ſententiam *ex cap.penult. de ſuppl. negl. prælat. l.*9. vbi Sede vacante Capitulum, vel eo negligente, Viſitator ab Archiepiſcopo creatus adminiſtrat duas ſpecies iuriſdictionis Epiſcopalis, videlicet temporalem, & ſpiritualem.

5. Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, & videtur apertè colligi ex cap. *cum nullus*, §.*Epiſc.de tempor.ordin.lib.*6.& Concil.Trident.*ſeſſ.*13. *de reſor. c.*1.2. 3. & 4. vbi Vicarius Epiſcopi in Spiritualibus appellatur generalis. Et confirmari poteſt; nam in Breuibus Summi Pontificis ad Epiſcopos directis, Vicarij eorum in ſpiritualibus appellantur generales, his verbis,venerabili fratri Epiſcopo Auerſano, ſiue ſuo dilecto filio eius Vicario in ſpiritualibus generali.Et hanc opinionem tenent Feder.de Sen. *conſ.*302. *num.*4.*verſic. his verbis.* Marcheſ. *de commiſſ. part.*2. *c.*6.*de commiſſ.appell.num.*38.Sanch.*lib.*3. *de matrim. diſp.*29.*num.*11.Garz.*de benefic part.*5.*c.*8.*num.*21. *& ſeqq.*Quibus adde Caſtrum Palaum *tom.*2.*tr.*13. *diſp.* 2.*punct.*30.*n.*6.& Barboſa *de poteſtate Epiſc.p.*3.*alleg.* 54.*n.*57.

RESOL. XCVI.

An ſit nullum examen, in quo interuenerunt Examinatores Synodales deſignati nomine Dignitatis, v.g. Prior S. Dominici, Lector talis Monaſterij, Canonicus Pœnitentiarius, &c.

Et quid, ſi deſignatio fieret hoc pacto: Eligimus in Synodalem Examinatorem Guardianum Capucinorum, & eum, qui pro tempore erit, &c?

Et an Examinatores Synodales poſſint ex conſuetudine aliquod ſtipendium intuitu ſui officij accipere abſque ſimonia tam accipientis, quam dantis?

Et notatur Epiſcopum de ſuo poſſe dare aliquid Examinatoribus. Ex. p. 11. tract. 6. & Miſc. 6. Reſol. 33.

§. 1. Negatiuè reſpondet Petrus de Ledeſma *in ſum.*2.*par. tr.*7. *c.*1. *concl.*7. circa hanc difficultatem: & teſtatur ſic vſu & conſuetudine in Hiſpania eſſe receptum, & à viris doctis approbatum. Et ratio eſſe poteſt, quia illa verba generalia ſunt,& ſufficientia ſucceſſores comprehẽdere; neque talis comprehenſio videtur Concilij diſpoſitioni obſtare: nam eſto ſucceſſores in particulari approbari non poſſint à Synodo, cum ſint incogniti, approbantur tamen in genere titulo dignitatis, & officij ſicut ſub eo titulo deſignantur: Et ſicut Pontifex in ſuis reſcriptis commiſſis Vicario Diœceſano, non ſolùm approbat Vicarium præſentem, & de illius probitate confidit, ſed approbat futurum, & ſucceſſorem, quia credit (moraliter loquendo) neminem in illo officio conſtituendum eſſe, qui aptus non ſit ad munus ſibi commiſſum obeundum: Ita de Examinatoribus Synodalibus ſub nomine dignitatis approbatis, dicendùm videtur. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Villalobos *in ſumma, tom.*2 *tract.*8. *diffic.*5. *num.*3. qui teſtatur de conſuetudine Hiſpaniæ.

2. Alij vero contrariam ſententiam magis ſecuriorem, & veriorem exiſtimant, quam tuetur Salgadus *de Protect.Regia,par.*3.*cap.*9.*n.*76. vbi ſic ait: Ex his apparet, quod cùm ipſi Examinatores ex Concilio, & motu proprio Pij V.ſint approbandi ſcientia,moribus, & vita, eorum deputatio debeat fieri nominatim, & de perſonis certis,non autem in genere, puta Prior ſeu Lectores talis Monaſterij,Canonicus Doctoralis,vel Magiſtralis,ac Pœnitentiarius,ita vt cõprehendantur etiam ſucceſſores, tanquam perſonæ incertæ, in quibus non poteſt cadere approbatio à Concilio Tridentino, & motu proprio. Ita ille, qui citat Garziam, quibus adde Caſtrum Palaum, *to.*2. *tr.*13.*diſp.*3.*punct.*1.§.4.*n.*8. & Thomam Hurtadum, *var.tom.*2.*tr.*12.*c.*1.*reſ.*5.*n.*65.

3. Verùm circa præſentem difficultatem mihi placet adhærere opinioni Patris Tancredi *de Religionē tr.*2.*lib* 4.*diſp.*17. *quæſt.*2. *num.*10. Dicit igitur quod ſi ſint illi iidem, qui fuerunt tempore deſignationis, valeat examen; nam tunc ſufficienter determinatur perſona nominando dignitatem, quam de præſenti, & tempore nominationis obtinet, vt ſi dicant Priorem, v. g. Sancti Dominici certum eſt nominari in Examinatorem Priorem qui tunc in dicto conuentu exiſtit, qui etiam ſi à Prioratu finito tempore remoueretur, & nondum facta mutatione Examinatorum iterum Prior factus eſſet,adhuc eſſet legitimus Examinator Synodalis: nam eſto ſecundùm recentiores probabilius ſit, non venire ſucceſſores in dignitate, tamen in hoc caſu proculdubio venit, quia ceſſat eorum ratio, nempe poſſe euenire vt ſucceſſor non habeat qualitates è Concilio requiſitas in Examinatoribus.

4. Quod ſi deſignatio fieret hoc pacto: Eligimus in Synodalem Examinatorem Guardianum Capuccinorum, &c. & eum qui pro tempore erit tunc dico ſucceſſorem in officio venire. Ducor, quia ex vna parte non extat vllum præceptum Concilij in contrarium, vt conſtat, & ipſi Recentiores fatentur; nec eſt contra eius intentionem, quia ſunt aliquæ dignitates, ad quas ſemper moraliter promouentur viri habentes qualitates à Concilio requiſitas in examinatoribus, nec ex eo, quod Concilium velit, vt ſingulis annis examinatores deſignentur, excluſit poſſe deſignari ſucceſſores in aliqua dignitate; imò, cùm iam videamus in

multis locis ſynodum non celebrari per plures annos, poteſt colligi poſſe ſucceſſores in officio deſignari, modo Concilium Synodale ſuam exprimat intentionem: ex altera parte cùm addit, & qui pro tempore erit, ſuam explicat voluntatem apertiſſimè, non eſt dubium in illo caſu ſucceſſores comprehendi, & eſſe veros, & legitimos Examinatores Synodales. Nec Rotæ Deciſiones, quæ adducuntur in contrarium, loquuntur in iſto caſu. Vnde Gauantus *in praxi Diœc. Synod. cap.* 31. ait, fortaſſe valere in eo caſu; ſed ob dictas rationes mihi eſt certum, ait Tancredi, *vbi ſupra*, qui teſtatur ſic vſu fuiſſe receptum in multis Diœceſibus, & præſertim in Archiepiſcopatu Montis Regalis.

5. Sed quid hic incidit ſermo de Examinatoribus Synodalibus, quæritur an poſſint ex conſuetudine aliquod ſtipendium intuitu ſui officij accipere. Et negatiuè reſpondet Garzias *de benef. par. 9. cap. 2.n.* 368. qui *n.* 374. tres Declarationes Sacræ Congregationis adducit, in quibus ſtatuitur quod neque Epiſcopus, neque Synodus Diœceſana poſſunt ſtatuere aliquod ſtipendium etiam minimum Examinatoribus pro concurſu Parochialium, & ſi ſecus fecerint, decretum ſit irritum, & nullum. Et has declarationes adducit etiam Bellarminus & Barboſa *ad cap.*18.*ſeſſ.*24. Concilij Tridentini. Vide etiam Barboſam *de poteſtate Epiſcop. par.2. Allegat.* 60. *n.* 52. & alios penes ipſos.

6. At his non obſtantibus Pater Hurtado *vbi ſupra reſol.*4 *n.*47. *cum ſeqq.* contrariam ſententiam putat probabiliorem, & pro eo citat Ledeſmam, & Nauarrum, quibus ego addo Franciſcum Zipæum *in iure nouo Pontificio, lib.*5. *tit.de Simonia, n.*5. vbi ſic ait: Porrò rigidiſſimè procedit Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. §. *Caueantque* aduerſus Examinatores promouendorum ad Eccleſias Parochiales per concurſum. Caueantque, inquit, ne quidquam prorſus occaſione huius examinis, nec antea, nec poſt accipiant: alioquin ſimoniæ vitium, tam ipſi, quàm alij dantes incurrant, à qua abſolui nequeant niſi dimiſſis beneficiis, quæ quomodocunque etiam antea obtinebant, & ad alia in poſterum inhabiles reddantur, rigidiſſimè inquam ne quicquam, inquit vnde citati à Barboſa *in Collectan. Doctor. ad Concil. Trid. ad d.* §. *Caueant. num.*13. *& ſeq.* ne minimum quidem permittunt accipi; ne quidem ex interpretatione *cap. & ſi* 10. *de Simon.* occaſione, inquit, huius examinis; non tantùm in pretium, & pactum, ſed etiam cauſa gratitudinis; fidem etiam contra *dict. cap. Et ſi*: nec ante, inquit Concil. Trident. nec poſt etiam contra *d. cap. Et ſi, cap. in tantum eod. c. ad Apoſtol.* 10. *eod.* vbi poſt præſtitia officia non pretium, ſed eleemoſyna, ſeu quid aliud conſuetum accipi permittunt: adeo quidem ſcrupuloſè, vt omnino nihil cauſa laboris, & in vicem ſtipendij, etiam ex fructibus Beneficij vacantis, aut aliàs recipi permittent: niſi fortè Epiſcopus, de quo Concilium non ſtatuit ſtipendium, de ſuo tribuat: at verò vt hic rigor pronos deterreat, non eſt admodum oppugnandus: cæterum verius puto, non tantum quod pro labore, ſtudio, moleſtiave Examinatorum ab Epiſcopo de ſuo ſoluitur, prohibitum hic non eſſe, ſed etiam quod neque ab œconomo beneficij vacantis, ad nutum iudiciúmque Epiſcopi; quinimo ſententiam Concilij eo vergere, vt de concurrentibus agat tantum, vel per ſe, vel per alios, vel eorum nomine aliis tantum agat; ex verbis, tam ipſi, quam alij dantes: idque ad finem peruertendi rectum Examinatorum iudicium ex connexione textus; iurent, inquit, ſe quacumque humana affectione poſtpoſita fideliter munus executuros: & coniungit, caueántque ne quidquam accipiant, &c. agit ergo de accipientibus, & dantibus ad inducendam humanam illam affectionem, ne prorſus extra iuris rationem ſiſtamus, & verba magis, quam mentem ſectemur; quia cùm ea tantum dantur, quæ voluntatem recipientis, inquit, *dict. cap. Et ſi*, inclinare, vel monere non debeant, Eccleſia Romana interpretari non conſueuit accipientem his delinquere, vel donantem. Hucuſque Zypæus, & ad declarationem Cardinalium ſuperius adductam reſpõdet Hurtadus, quod niſi ſit in forma Authentica inducta ab Vrbano VIII. non habet vim. Ad cuius Authenticam formam inter alia, vt vim obligandi habeant, duo requiruntur. Primùm quod Auditor Cameræ Apoſtolicæ ſub cenſura mandet eas obſeruari. Et ſic obſeruat ſtylus Curiæ. Ita Valerus *de differ. verb. Abſolutio diff.* 1. *num.* 20. Secundum, quod dicatur eas factas conſulto Summo Pontifice. Ita Corialonus *de caſib. reſeru. part.*1. *ſect.* 1. *art.* 11. *num.*5. Peyrinis, *tom.* 1. *de Subdit. quæſt.*1. *cap.*25. *concluſ.*1.*pag. mihi* 291 Vnde, & conſulto Summo Pontifice Vrbano VIII. die 2. Auguſti anno 1631. omnes declarationes Cardinalium impreſſæ, vel imprimendæ prohibentur tanquam non authenticæ, niſi illæ quæ in authentica forma ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis præfecti, ac Secretarij eiuſdem Congregationis pro tempore exiſtentis munitæ fuerint, & nobis non conſtat an declaratio illa ſit ita authentica, præcipuè cùm, vt notat Salas *de legibus diſput.* 2.*ſect.*9. *num.* 53. Congregatio non ſemper, ſed in raro caſu, & in grauioribus, & difficilioribus dubiis Summum Pontificem conſulere ſoleat. Hæc Hurtadus: quæ quidem non omnia approbo; nam pauciſſimæ Cardinalium Declarationes vim haberent: vnde circa præſentem difficultatem non audeo à prima ſententia negatiua recedere, propter reuerentiam quam debeo Purpuratorum Patrum Reſponſis.

Sup. hac forma in tom. 6.tr.1. ex latiſſima doctrina Reſ. 23. ſignãter à §. ſed circa. & ſeqq. & ex Reſ. 24.ſignanter à §. contra doctrinam, & in aliis §§. earũ annotationum & ſi placet lege eas per totas & alias earũ primarum annotationum.

7. Nota verò quod ex Garzia docet Maſſobrius *in Praxi habendi concurſum Requiſ.*16. *dub.* 1. poſſe Epiſcopum de ſuo dare aliquid Examinatoribus, quia hoc nullibi reperitur prohibitum.

RESOL. XCVII.

An ſi eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, non adſint Examinatores Synodales, de quibus loquitur Concilium Tridentinum, ſeſſ.24. c. 18. *poſſit Epiſcopus deputare alios abſque Synodi celebratione?*

Et an beneficium ſic collatum poſſit ab alio impetrari?

Et an exiſtentibus in Synodo Doctoribus, Clerici non Doctores poſſint eligi in Examinatores Synodales?

Et quid, ſi quotannis Synodus non fiat, an Examinatores deputati munus ſuum debeant exercere, donec noua Synodus habeatur?

Et an, ſi anno autem elapſo, aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expiret? Ex p. 3. tr.5. & Miſc.1. Reſ.64.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docent Homobonus *de examin. Eccleſ. par.* 1. *tract.* 2. *c.* 3. *q.* 30. *in fine*, Riccius *in praxi, tom.* 1. *reſol.* 355. *per tot.* & Barboſ. *de poteſt. Epiſc.p.*3. *alleg.* 60. *n.* 50. ſtantibus deciſionibus Rotæ in vna Placentina Parochialis 29. Nouembris 1593. in alia Achipresbyteratus 6. Iunij 1582. & in vna Pampilon. Parochialis 23. Ianuarij 1591. Et ratio eſt, quia vbi forma à lege inducta non poteſt præciſè adimpleri, tunc

illa remittetur; ſed cùm Concilium Tridentinum loquatur cum præſuppoſito, quod examinatores ſynodales exiſtant, ergo ceſſante hoc præſuppoſito, ceſſare debet eius diſpoſitio.

2. His tamen non obſtantibus, negatiuam ſententiam docent nouiſſimè Antonius Maſſobrius *in praxi habendi concurſum requiſ.* 12. *num.* 6. *à num.* 4. *vſque ad num.* 10. & Doctus Melchior Lotterius *de re beneficiaria, tom.* 1. *lib.* 2. *quæſt.* 31. *num.* 71. *& ſeqq.* vbi notat affirmatiuam ſententiam, & deciſiones Rotæ procedere, quando concurreret caſus mortis, vel abſentiæ duputationem in Synodo infra annum à die celebrationis eiuſdem Synodi, vt fuit deciſum per Sacram Cardinalium Congregationem, in vna Panormitana Archipresbyteratus, 5. Iulij 1620. coram Illuſtriſſimo Buratto: nam quemadmodum hoc caſu, nihil poſſit imputari Epiſcopo, qui neque ex forma Decreti Concilij Tridenti, neque ex forma antiquorum Canonum, tenetur intra annum vltra quàm ſemel cogere Synodum; ita ſi annus iam eſſet elapſus, omnino imputari ei debet, cur non adimplerit formam Concilij Tridentini, cùm ſuccedente vacatione, illicò poſſit indicere Synodum; & in prima eius ſeſſione deputare Examinatores Synodales, atque ita Decreti formam adhibere. Sic Lotterius; vnde patet reſponſio ad argumentum Riccij, Homoboni, & aliorum *vbi ſuprà.* Et ita etiam hanc ſententiam docet Garſias *de benef. tom.* 2. *part.* 9. *c.* 2. *num.* 92. vbi ſic aſſerit. Magis conformis Concilio videtur ſententia Sacræ Congregationis, nam elapſo anno, defectus Examinatorum contingit culpa ipſius Epiſcopi non facientis Synodum, in qua illi deputentur, vt diſponit Tridentinum, & ſic defectus iſte culpa ſua, & negligentia contingens, non excuſat eum ab obſeruatione formæ, & ſic ceſſat ratio Rotæ. Ita Garſias, & aduersùs Riccium hanc etiam ſententiam tenet Venerus *in exami. Epiſc. lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 12. aſſerens beneficium ſic collatum, poſſe ab alio impetrari, quia prouiſio deuoluitur ad Sedem Apoſtolicam ex expreſſo Decreto Concilij Tridentini. *vbi ſuprà.* & Bulla Pij V. in Bullario 32. irritante prouiſiones factas ſine Examinatoribus ſynodalibus; & ego hanc ſententiam probabiliorem eſſe exiſtimo: quando vero infra annum Synodi Examinatores mortui fuerint, tunc Epiſcopus alios eligat iuxta formam Decreti Clem. VIII. quam afferunt Maſſobrius *vbi ſuprà dub.* 3. *num.* 2. & Garſias *n.* 73.

3. Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd declaratio Sacræ Congregationis à Coſmo Cardinali de Torres ſubſcripta, ſic aſſerit. An exiſtentibus in Synodo Doctoribus, Clerici non Doctores poſſint eligi in Examinatores Synodales? Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trident. reſpondit neceſſariò Examinatores eligi debere, qui ſunt Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut iure Canonico, ſi extent; alioquin alios Clericos eſſe eligendos, qui ad id videbuntur magis idonei.

4. Nota etiam, quòd ſi quotannis Synodus non fiat, Examinatores ſemel deputati munus ſuum debent exercere, donec noua Synodus habeatur, vt refert deciſum Franciſ. Leo *in theſau. fori Ecleſ. part.* 2. *cap.* 3. *n.* 25. ſi anno autem elapſo, aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat; & ita deciſum refert Galetti *in Margarit. caſ. conſcien. ver. Examinatores. n.* 1. vide etiam Venerum *in exam. Epiſcop. lib.* 4. *c.* 25. *n.* 8. *&* 10. & Barboſam *de poteſt. Epiſcop. par.* 3. *allegat.* 70. *n.* 48. *&* 49.

RESOL XCVIII.

An concurſus alicuius beneficij vitietur ex eo, quod cum Examinatoribus Synodalibus adhibeantur alij Examinatores non Synodales? Ex p. 3. tr. 5. & Miſc. 1. Reſ. 65.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Homobonus *de exam. Eccleſ. p.* 1. *tract.* 2. *cap.* 5. *quæſt.* 30. vbi ſic aſſerit. Si tres Examinatores Synodales adſint, & alij duo non ſynodales ad maiorem & abundatiorem cautelam adhibeantur, actus propterea vitiari non videtur, præſertim cùm is actus naturæ vel formæ non repugnet, ſed potiùs ad illius augmentum tendat, nec Concilium id vt ſuperfluum prohibeat, neque vlla taxatiua dictione vtatur. Et ita etiam docet Naldus *in ſumma, ver. examinatores, num.* 3. qui adducit pro hac ſententia quamdam Rotæ deciſionem.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, & ita docet Maſſobrius *in praxi habendi concurſum, requiſ.* 13. *dub.* 1. *n.* 2. & Garſias *de beneficiis tom.* 2. *part.* 9. *cap.* 2. *n.* 83. 324. *&* 341. vbi adducunt declarationes Sacræ Congregationis, ac Rotæ deciſiones, per quas determinatum fuit collationes factas, habito concurſu cum tribus Examinatoribus Synodalibus, vnà cum aliis notis ab Archiepiſcopo Toletano, abſque eo, quòd à Synodo approbati ſint inualidas eſſe, eáſque ad Sedem Apoſtolicam deuolutas eſſe. Ad argumentum verò contrariæ ſententiæ, reſpondet Maſſobrius *vbi ſuprà*, quem omnino vide.

RESOL. XCIX

An quando examinandi ob timorem Examinatorum turbarentur? ſi vere ſint idonei, licitum ſit eos præmonere de punctis, de quibus erunt interrogandi?

Et an hoc locum habeat tantum in examine Epiſcoporum, v. g. coram Pontifice, & in examine Confeſſariorum coram Epiſcopo, & in examine noſtrorum Scholaſticorum coram Præpoſito, & alis Patribus, ſecùs autem in examine ad aliquod beneficium, quod fieret per oppoſitionem, & concurſum? Ex p. 5 tr. 14. & Miſc. 2. Reſ. 89.

§. 1. AD hoc dubium affirmatiuè reſpondet Laurentius de Peyrinis *in priuil. Minim. to.* 3. *cap.* 2. *in conſt. Sixti IV. num.* 25. vbi ſic ait: Sciant Examinatores peccare ſe omnino mortaliter, ſi examinandos præmoneant de punctis, de quibus in examine eos interrogabunt, fraudulenter enim exercent officium ſibi commiſſum. Verùm ſi aliàs examinandi eſſent euidenter idonei, & ob timorem, vel aliam naturalem verecundiam, aſpectu Examinatorum turbarentur, non putarem mortaliter peccare, qui de huiuſmodi punctis præmonerent. Ita ille. Sup. cõtento in hac Reſ. in tom 8. tr. 3. Reſol 5. §. Notandum eſt, per totũ.

2. Sed hæc opinio ita abſolutè prolata mihi non placet, & ideo illam libenter admitto in examine, v. g. Epiſcoporum coram Pontifice; in examine Confeſſariorum coram Epiſcopo; in examine noſtrorum Scholaſticorum coram Præpoſito, & aliis Patribus, &c. Secus autem dicendum eſt in examine ad aliquod beneficium, quod fieret per oppoſitionem, & concurſum, nam in tali caſu examinandus præmonitus ſuper puncta reſponderet melius, quàm alij, ergo præmonitio illa vergeret Sup. hoc examine Epiſcoporũ mutata ſententia cõtra rium lege in Reſ. not piæ. teritæ, & in eodem §.

in damnum tertij, atque ideo eſſet peccaminoſa. Vnde rectè Rodriguez *in ſumma, tom. 1. cap. 54. n. 1.* ſic ait. *Los Examinadores pecan mortalamente comunicando por ſi, o por otros à los amigos que han de examinar los puntos, que les han de preguntar, para que con eſte auiſo reſpondan mejor, que lor demas opoſitores, que no tienen ſemejante auiſo.* Sic ille.

RESOL. C.

An examinatores Synodales teneantur indicare Epiſcopo digniorem, licet ipſe pracipiat ſolum, vt ei dicant, qui, & quot ſunt idonei, & digni? Ex p. 3. tr. 5. & Miſc. 1. Reſ. 112. alias. 111.

§. 1. HIc caſus frequenter ſolet accidere; Epiſcopi vt plurimum negatiuam ſententiam tenent, & pro illis videtur ſtare declaratio Cardinalium apud Marzillam *lib. 1. tit. 2. cap. 19.* ita aſſerentium: Gongregatio Concilij cenſuit non pertinere ad examinatores, ſed ad ſolum Epiſcopum iudicare quis ex concurrentibus ad Parochialem vacantem ſit magis idoneus. Et in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 18.* tantùm habetur, vt examinatores peracto examine renuncient Epiſcopo quoſcunque ab iis idonei iudicati fuerint.

2. Sed his non obſtantibus, Doctores clamant, & docent contrarium, vt Azorius *part. 2. lib.*..... *c. 15. q. 11.* & Medina *in ſumm. c. 14. §. 32. reg. 4.* vbi ſic aſſerit. *Ha ſe de aduertir, que el Obiſpo, ò Prouiſor à cuyo cargo eſta el proueer los beneficios, llama algunas perſonas, para que examinen los tales, eſtan obligados à firmar qual es el digno, y que es el mas digno, porque haziende lo contrario, pecan mortalmente. Porque en dezir el Obiſpo, que le digan qual es el mas digno, ſino que digan ſi ſon dignos, es en buen romance dezir que lo quiera el proueer à quien el quiſiere, y no come manda la ley, y en eſto han de tener animo y peclo para reſponder al Obiſpo, y à los ſemejantes los examinadores, porque es gran laſtima lo que paſſa oy dia, mas ſe ha de mirar lo que manda Dios, que lo que ama el Obiſpo.* Ita Medina, quem poſtea ſequuntur Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 8. diffic. 5. n. 7.* & Petrus de Ledeſma *in ſumma, tom. 2. tract. 7. c. 22. concl. 5. diffic. 13. fol. mihi 166.* vide etiam Zerolam *in praxi Epiſc. part. 1. ver. parochia, §. 2.* & Lopez *in inſtruct. part. 1. c. 27.*

3. Non reticeam tamen primam ſententiam negatiuam probabilem eſſe ſecundùm mentem Ledeſmæ *vbi ſupra*, & illam nouiſſimè docent Venerus *in exam. Epiſcop. lib. 4. c. 25. n. 21.* Lotterius *de re beneficiaria tom. 1. lib. 2. q. 31. n. 98.* & Maſſobrius *in praxi de conuerſ. requiſ. 4. dub. 3. n. 2.* vbi aſſerit, examinatores ex officio, & in exequutionem Concilij, non teneri indicare digniorem; ſecus autem quando Epiſcopus id poſtularet extra caſum Concilij, vt inſtrueret ſuam conſcientiam, vt ſciat vtiliorem facere Eccleſiæ electionem, & magis digno illam conferre. Ita Maſſobrius, Garſia *de beneficiis tom. 1. part. 9 c. 2. num. 108. & ſeq.* cum Viuiano *in praxi iuris patr. part. 2. lib. 10. c. 1. n. 45.*

RESOL. CI.

An in Canonicatibus, Perſonatibus, Dignitatibus, & cæteris Præbendis, & dimidiis Præbendis Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & in Præſtimoniis, & aliis ſimplicibus beneficiis Curam animarum non habentibus, licitum ſit eligere dignum, prætermiſſo digniori?

Et quid, ſi ad Epiſcopatum. Cardinalatum, Decanatum eligatur minus dignus? Ex p. 2. tr. 15. & Miſc. 1. Reſol. 38.

§. 1. PRima opinio abſolute negat. Sic Vaſq. *opuſc. de benef. c. 2. §. 2. dub. 8. num. 78.* vbi ait: Mihi videtur in omnibus beneficiis, eſſe mortale, digniorem prætermittere, quoniam vniuerſaliter docet S. Thom. *2. 2. quæſt. 63.* quòd acceptio perſonarum committitur in beneficiis; ergo etiam in beneficiis non habentibus curam animarum. Ita etiam multi alij, inter quos eſt Bañez *2. 2. quæſt. 63. art. 2. dub. 5.* Sup. hoc lege Reſ. & §. poſitos infra in annot. § Quarta opinio. huius Reſ.

2. Secunda opinio eſt Ferdinandi Rebellij *de oblig. iuſt. part. 1. lib. 3. q. 4. n. 12* vbi diſtinguit inter electioné ad beneficia ſimplicia maiora, & ad beneficia ſimplicia minora, ait enim: Peccatum lethale eſſe videtur, eligere minus dignum ad Cardinalatus, Canonicatus, Decanatus, & alia beneficia ſimplicia magni momenti, quando notabilis, & euidens eſt inter promotum, & digniorem prætermiſſum exceſſus. Si verò paruus ſit, veniale videtur, vel ſi beneficium ſimplex non tanti momenti ſit. Probatur, quia violatio iuſtitiæ diſtributiuæ, per acceptionem perſonarum ex genere ſuo mortale eſt. Quare niſi ex paruitate materiæ per reſpectum ad exceſſum eligendorum, vel beneficiorum excuſetur, lethale erit: ſic etiam tenet hanc ſententiam ex neotericis, Ioan. Malder. *in 2. 2. tract. 9. cap.*.....*dub. 7.* & Leſſius *vbi ſuprà, num. 64.* Sup. hoc in tom. 8. tr. Reſ. 10. principio & in fine, & lege etiam doctrinam R. 2. not. ſec huius Reſ. ſignanter eius §. Secundo & in Reſ. 10 curſim in principio authoribus citatis ibi §. Tertio eiuſdem R.

3. Tertia opinio eſt Regin. *tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 15. num. 179. in fine.* Leſſij *lib. 2. cap. 34. dub. 14. num. 66.* qui aſſerunt in Canonicatibus, & cæteris beneficiis ſimplicibus minoris momenti non videri peccatum mortiferum ſemel, vel bis prætermittere digniorem, modò conferatur ei, qui verè dignus ſit: videtur tamen eſſe mortiferum, ſi quis id paſſim faciat, aut ſi rarò curet, vt digniores præferantur. Et ratio eſt, quia quòd ſemel, vel iterũ dignior Prætermittatur in huiuſmodi beneficiis, non cenſetur notabile incommodum, aut notabilis iniuria Eccleſiarum; paucorum enim mediocritas, aliorum virtute facile compenſatur.

4. Quarta opinio, quam ego libenter amplector, eſt Nau. *de reſtit. lib. 2. cap. 2. num. 172.* Ledeſm. *in ſum. part. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 7. diffi. 15. fol. mihi 170.* Guttierrez *Can. qq. lib. 2. cap. 11. num. 12.* & Garſiæ *de benef. tom. 2. p. 7. cap. 16. num. 16.* vbi abſolute, & ſimpliciter aſſerit, omnia beneficia, quæ curam animarum non habent, ſatis eſt, vt coferantur dignis, etiam prætermiſſis dignioribus. At ſi hæc opinio non eſſet vera, ait, *vbi ſuprà*, Guttierrez, omnes Prælati eſſent in ſtatu damnationis: nam paſſim in beneficiis ſimplicibus eligunt dignos, dignioribus prætermiſſis. Et ratio eſt, quia dum Concilium Tridentinum in diuerſis capitibus ſola Epiſcopalia beneficia, & curata dignioribus eſſe conferenda decreuit, videtur conceſſiſſe cætera beneficia ad arbitrium Prælati diſtribui poſſe: præſertim, quia dum de Canonicatibus loquitur *ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 12.* hortatur, vt in prouinciis, vbi id commodè fieri poteſt, dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus Eccleſiis, & Collegiatis inſignibus conferatur tantùm Magiſtris, & Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia, ſeu iure Canonico: ergo neceſſariò conferri non debent graduatis, & ſic dignioribus, ſed arbitrio ſuperioris legitimi videtur relictum. At verò iura antiqua non ita plana ſunt in beneficiis ſimplicibus, ſicuti in curatis: quæ ſi eſſent, adhuc oppoſitum videtur introductum, Sup. hoc eodem Gutierrez infra citato, in 8. tr. 7. Reſ. 51. curſim in §. vlt. & infra in R ſeqq. lege doctrinam principio que ad §. Verum hi & infra breuiter in §. Reſ. 108.

introductum; & ipſemet Summ. Pontifex prædicta beneficia ſimplicia dignis confert, abſque concurſu; beneficia verò curata, per præuium examen, & concurſum coram ordinariis faciendum, vt quotidie videmus. Ex hoc igitur videtur abrogata conſtitutio iuris antiqui: & talia beneficia ſimplicia non videntur ex natura rei eſſe bona communia, & decertantibus debita, & ita nullam committi iniuſtitiam per acceptionem perſonarum, ſi dignioribus non conferantur, ſed tota res commiſſa videtur Papæ, & aliis Prælatis, vt ipſi arbitrio prouideant bonos miniſtros, qui etſi non ſint meliores, non tamen otioſi, & cum ſcandalo viuant.

RESOL. CII.

Sup. hac generali diffic. & quæſt. in Reſolutionibus deſignatis in annotationibus ſeq. huius Reſ. & infra lege doctrinā in Reſ. 114.

An beneficia Eccleſiaſtica poſſint ex natura rei dari dignis omiſſis dignioribus?

Et docetur, quod doctrina huius Reſolutionis procedit etiam quoad Dominos Proreges, & quoad ſuprema Conſilia Regum, quando proponunt Regi nella nomina; *vt vulgo dicitur, aliquem ad Epiſcopatum, &c. nam in tali caſu tenentur proponere digniores.* Ex p. 11. tract. 4. & Miſc. 4. Reſol. 34.

Sup. hac doctrina vſque ad §. Verum. huius Reſol. lege præcedentem Reſ. per totam & Reſol. & §§. eius annotationum.

§. 1. Nouiſſimè affirmatiuam ſententiam tenet Ioannes Pontius *in curſu Theologiæ diſp. 59. quæſt. 1. concluſ. 4. n. 40.* vbi ſic ait: Ex natura rei officia Eccleſiaſtica poſſunt abſque peccato dari dignis, omiſſis dignioribus, quoties ex hoc non timetur rationabiliter ſecuturum damnum Eccleſiæ, aut animarum. Hanc tenent plures Auctores, quos citat, & ſequitur Diana contra multos alios, quorum tamen aliqui dicunt officia non habentia curam animarum, nec ſunt maiora, poſſe dari digno, omiſſo digniori; alij alias limitationes apponunt; ſed fortaſſis pauci ex illis negarent concluſionem vt à me propoſita eſt, quia videntur ſupponere communiter, quod ex omiſſione dignioris ſequeretur aliquod præiudicium; ergo non ſequeretur, poſſet omitti dignior, quantum ad fundamentum ipſorum.

2. Probatur concluſio ex fundamento propoſito pro ſecunda concluſione, quia omninò ſufficit, vt ij quibus committitur diſtributio horum officiorum in bonum Eccleſiæ, & animarum, prouideant ne incurrant detrimentum, cui obligationi ſufficienter ſatisfaciunt, eligendo dignos.

3. Confirmatur: quia non poteſt oſtendi, ex quo capite obligarentur ad eligendum digniores ſub pœna peccati, præſertim mortalis, de qua obligatione loquor.

4. Confirmatur ſecundò: quia aliàs maxima pars electionum quæ fiunt Epiſcoporum, & Curatorum, eſſet peccaminoſa mortaliter, quod non eſt dicendum abſque vrgentiſſimo fundamento: nam ſanè vix poteſt vllus eligens, aut præſentans ſiue ſit Papa, ſiue Rex, ſiue Capitulum, ſiue Epiſcopus in conſcientia ſua affirmare, quod ipſe putet eum quem eligit, aut præſentat, eſſe digniorem, aut tam dignum, quàm omnes alij qui eligi poſſent: eſſet autem neceſſarium, vt hoc iudicarent, ne peccarent; ſi eſſet illa obligatio eligendi digniorem.

5. Obiicies: Trident. *ſeſſ. 24. cap. 1. de refor.* Omnes verò, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcunque ius, quacunque ratione, à Sede Apoſtolica habent, aut alioquin operam ſuam præſtant, nihil in iis pro præſenti temporum ratione innouando, hortatur, & monet, vt in primis meminerint, nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem vtilius facere poſſe, quam ſi bonos paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoueri ſtudeant eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint: ergo electores tenentur ſub mortali peccato digniores eligere.

6. Reſpondeo diſtinguendo conſequens: quando ſi non eligerentur, ſequeretur periculum aliorum peccatorum, concedo, quando non, nego. Itaque Concilium loquitur in caſu talis periculi, vt manifeſtè patet ex ipſiſmet ſuis verbis, eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi digniores, &c. quibus ſignificat, rationem ob quam mortaliter peccarent, non eligendo digniores, eſſe, quod communicarent peccatis aliorum: ergo ſupponit aliqua peccata committenda ratione electionis minus digni ob quæ vitanda magis dignus eligi deberet: ergo non loquitur Concilium in caſu concluſionis, qui eſt, quando talia peccata non ſequerentur.

7. Poſſet etiam conſequenter Concilium intelligi de dignioribus comparatiuè ad indignos; nam reſpectu horum digni ſunt digniores, quamuis non ſint digniores ſi comparentur ad alios magis dignos

8. Obiicies ſecundò: tam difficile eſt præſertim hoc tempore, animas gubernare, & præſtare, quod ſpectat ad officium Epiſcopi, vt merito quis debeat exiſtimare, neminem, niſi digniorem, abſolutè eſſe dignum: ergo tenetur eligere digniorem.

9. Reſpondeo, negando antecedens, quod ſi eſſet verum, non faceret ad rem, quia concluſio agit de caſu, in quo præter digniorem reperitur alius, quem prudenter iudicat eſſe dignum. Et hæc omnia docet Pontius *loco citato.*

10. Sed non bene me citat; nam ego loquutus ſum quando parum differt dignior à digno, at Pontius magis abſolutè loquitur, & concedit cū opinione Gloſſæ, quæ *in cap. licet ergo 8. q. 1.* ait: Digniorem dimittere, & ſolum dignum aſſumere non æſtimet mortale peccatum: quia nemo tenetur ad melius, ſed ad bonum, & vitandum malum. Et melius operari, conſilium ſit non præceptum. At qui beneficium, aut Epiſcopatum digno conferat, operatur bonum, quamuis melius faceret ſi dignioribus conferret. Saltem ergo digno conferre; etſi dimittatur dignior, mortale non erit. Et idem tenet eadem gloſſa *in cap. conſtitutis, de appellationibus, & cap. 5. iurepatronatus*, refertque Adrianus ibi idem tenuiſſe Ioannem Andream ſuper dictum cap. licet ergo, & id quidem tribuunt Caietano, Iantanculo, 12. & 94.

Sup hoc in Reſ. præterita §. Secūda. ad medium. à verſ Si vero. & in aliis eius not,

11. Verùm his non obſtantibus ego olim docui, & nunc iterum doceo, peccare mortaliter in beneficiis habentibus curam animarum, ſi quis eligeret dignum prætermiſſo digniori, quod latè probant communiter Doctores.

Docuit in Reſ quæ hic eſt infra 104. & lege etiā aliam eius not. primæ ad textum.

12. Dico igitur duos reſpectus interuenire in electione ad beneficium; alterum in ordine ad Eccleſiam, cui debetur dignus miniſter, ratione ſtipendij quod illi applicatur; Qui reſpectus pertinet ad commutatiuam iuſtitiam, cui ſatisfit conferendo beneficium digno, quamuis non ſeruetur debita fidelitas excludendo magis dignum. Alter autem reſpectus eſt ad merita illius, cui beneficium confertur, qui pertinet ad diſtributiuam iuſtitiam, cui non ſatisfit eligendo minus dignum. Et propterea ex duplici

duplici parte, peccatum committitur, & ex defectu debitæ fidelitatis & ex defectu proportionis, quam requirit iuſtitia diſtributiua.

13. Et ex his patet reſponſio ad præcipuam rationem adductam à Ioanne Pontio in fauorem ſuæ ſententiæ *vbi ſuprà*; nam reſpondeo, illam procedere in ordine ad ſeruitium Eccleſiæ; ſed non procedere, & eſſe omnino negandam in ordine ad perſonam, cui beneficium conferendum eſt, & qui propter maiora merita eſt dignior, & ideo ſecundum iuſtitiam diſtributiuam præferendus eſt digno.

14. Et ita hanc ſententiam præter Doctores à me alibi adductos latè, & doctè cum ſuis ampliationibus, & limitationibus nouiſſimè pertractat, me etiam citato Pater Thomas Hurtado omnino videndus *t.1.tr.12. c.1.§.7.n.* 1412. *cum ſeq.* Magiſter Marcus Serra *in 2.2.D.Thom.q 63.art.2. dub.*1. egregiè Pater Gerunda *de Epiſc. tom.2. l.6. diſp.7. cap.1. cum ſeq.* Zapara *de iuſtitia diſtributiua p.2.c.6. per totum*, & alij penes ipſos.

Sup hoc infra in Reſol. 106. & in to 6. [illegible] 3. ex latiſſima doctrina Reſol. 130 [illegible] fine [illegible] penult. ſed lege eam per totam.

15. Nota ſuperius dicta procedere etiam quoad ſuprema conſilia Regum, & quoad dominos Proreges, quando proponunt Regi (*nella nomina*, vt vulgo dicitur) aliquem ad Epiſcopatus, &c. nam in tali caſu tenentur proponere digniores, & ita ego olim docui cum Puente, Hurtado de Mendoza, & nunc inuenio hoc etiam docere Thomam Hurtadum, *loco citato* § 8.*num.*1529. & Magiſtrum Zapara *ſupra*, vbi ſic ait, Idem dicendum cenſeo de iis, quibus à Rege eſt iniunctum, vt ei magis digni pro huiuſmodi Epiſcopatibus, & beneficiis proponantur, peccare item mortaliter, ſi minus dignos ſcientia, aut prudentia, aut morum compoſitione, attenta locorum & ſubditorum neceſſitate) vt ſupra attigimus) dignioribus præferant, promouendos Non ſolum ſi digniores prætermittantur, ſed etiamſi in graduum, & locorum antelatione in conſultationibus poſtponantur. Ita ille, & iterum ego. Verùm poſt hæc ſcripta inuenio Tamburinum multa congerere ad probandum non eſſe peccatum mortale eligere dignum omiſſo digniori; Ita ille *in Decal. p.* 2. *l.*8. *tr.*3.*c.*4. §.4. Sed hæc opinio eſt prorſus refellenda, & ipſemet *n.*11. optimè fatetur non eſſe in praxi conſulendam.

RESOL. CIII.

An aliquando ſit licitum eligere indignum ad beneficia?

Sed maior difficultas eſt: An ſit licitum aliquando eligere in Parochum, vel Epiſcopum hominem improbum, & prauis moribus notoriè indignum, & diffamatum concubinarium, ſi alias non reperiatur alius idoneus ad miniſtranda Sacramenta? Ex p. 11. tract. 4. & Miſc. 4. Reſol. 38.

§. 1. Contra Cardinalem de Lugo negatiuam ſententiam ſuſtinet Thomas Hurtadus *var.tom.2. tract.* 12. *cap.* 1. §. 5. *num.* 1472. Quia licet licitum ſit conſulere minus peccatum vt euitetur maius, vt eſt communis, & certa ſententia; tamen nunquam licet efficere minùs peccatum vt euitetur maius, quia non ſunt facienda mala vt eueniant bona, & multo minus, vt non eueniat maius malum; atqui electio indigni cogniti vt talis, de quo non concipitur ſpes, quod futurus ſit dignus, & idoneus; ſed quod ſemper manebit in ſua indignitate, eſt intrinſecè mala, & iure naturæ prohibita Ergo nunquam licèt etiam ad euitandam electionem indigniſſimi. Neque in hoc gero negotium Eccleſiæ, imò illam euerto, licet non ita malè. Quare licet ego electoribus poſſim conſulere vt eligant indignum, potius quam indigniſſimum; tamen nullus elector poteſt eligere indignum, nec examinator illum approbare. Sicut poſſum conſulere, vt quis abſcindat membrum, potius, quàm occidat, tamen non poſſum concurrere ad abſciſſionem, non enim Pontifex eſt dominus, ſed diſpenſator beneficiorum habentium animarum curam. Quare indigno cognito, vt tali, nequit conferre, & ſic elector inferior nequit licitè concurrere ad electionem indigni, vt euitet electionem indigniſſimi, ſicut poteſt quis concurrere ad furandum 500. vt euitet furtum maius, quia dominus pecuniæ rationabiliter conſentit, quia eſt illius dominus & poteſt, ſi vult, cui placuerit donare. Cùm ergo Pontifici, in quo reſidet tota plenitudo, & dominium Eccleſiæ non ſit ſpes, quod per ſe, vel per alium rectè adminiſtrabit, & in utilitatem Eccleſiæ, nullus inferior poterit eligere, & nullus examinator ipſum approbare: ſed reliquendum eſt Diuinæ prouidentiæ, vt moueat cæteros, vt approbent, vel eligant dignum.

2. Sed in defenſionem Eminentiſſimi Domini mei Cardinalis de Lugo aſſero eius ſententiam eſſe ſatis probabilem: Ponamus itaque eſſe tres oppoſitores, quorum ſolus vnus ſit dignus, qui tamen reiicitur iuſtè, vel iniuſtè ab aliis electoribus, vel reprobatur ab examinatoribus; ſecundus eſt indignus, ſed tertius indigniſſimus, & qui ſuis ſceleribus, conditione terribili, prauis inclinationibus turbabit Eccleſiã, & fortaſſe hæreſim introducet in prouinciam, in quo caſu vtiliter gero negotium Eccleſiæ, ſi eligam indignum, vt auertam electionem indigniſſimi; quamuis enim indignus eligi nequeat, hoc tamen eſt verum quando ſunt digni, qui hic & nunc eligi poſſunt qualiter non eſt in præſenti, quia alij coëlectores illum nolunt: atque ita reſpectu mei perinde eſt, ac ſi non eſſet talis dignus, & ita poſſum eligere minus indignum.

3. Et ita hanc ſententiam præter Leſſium, quem ſequutus eſt Lugo, docet nouiſſimè Pater Gerunda *de Epiſ.tom.* 2.*lib.*6.*diſp.*6. *c.*2. *n.*22. *cum ſeqq.* aſſerit etiam nonnulla eſſe mala intrinſecè ac per ſe ſe, vt nullo pacto neque ex aliqua circunſtantia boni rationem ſortiri poſſint, ſic mendacium; alia verò quæ mutatione circumſtantiæ vel bona, vel ſaltem non mala euadunt, ſic enſem depoſitum Domino negare ex ſe malum eſt; at ſi Dominus furioſus factus fuerit, rationi profecto conſentaneum eſt, vt enſem ei minimè reſtituam: Eligere autem indignum, malum quidem eſt non primi generis, ſed ſecundi, cùm aptitudo vel ineptitudo diſpoſitio ſit reſpectiua in ordine ad commune bonum Reipublicæ gubernandæ. Quamobrem cùm hîc & nunc reſpectu huius Eccleſiaſticæ Reipublicæ hic ineptus ſecundum quid malæ conditionis ſit, defectu melioris licebit eius electio; quam ſolutionem mihi videor deduxiſſe ex D. Thoma 2.2. *q.*120. *artic.*3. *ad* 4. qui cum ſibi oppoſuiſſet minus malum eſſe eligendum, vt vitetur maius, & conſequenter poſſe quempiam mentiri, vt alterum præſeruet ab homicidio. Reſpondet mendacium eſſe malum, non ſolum ex damno quod infert, ſed ex ſuamet inordinatione, ob quam vti diximus, cohoneſtari nequit.

4. Cæteras rationes videbis penes Gerund. *loco citato*, & ideò ex his apparet, poſſe aliquem electorem Imperij eligere indignum, ſi ſciat eligendum indigniſſimum pro Imperatore, quem ſibi conſtaret infectum eſſe hæreſi.

5. Sed maior difficultas eſt in ſequenti dubio, An

An ſit licitum aliquando eligere in Parochum vel Epiſcopum hominem improbum, & prauis moribus notorie indignum, & diffamatum concubinarium, ſi aliàs non reperiatur alius idoneus ad adminiſtranda Sacramenta; affirmatiuè reſpondet Peyrinus *to.1. de ſubdito q. 1. cap. 31. §. 3. concl. 3.* Probat: quia in hoc caſu non eſſet eligere indignum, ſed prouidere bono communi, ad quod electores tenentur, cui nec aliter, nec alio modo, conſulere poſſunt. Etenim quamuis electus adminiſtraturus ſit Sacramenta indignè, tamen electores ad hoc non concurrunt, ſed ſolum permittunt, ſicut permittuntur meretrices ad euitandum maius malum, & ſicut qui petit mutuum ab vſurario, qui non dabit, niſi cum vſuris, & qui petit Sacramenta à Parocho, quem ſcit adminiſtraturum in mortali. Et ratio à priori eſt, quia electus poteſt in gratia, ſi conuertatur ad dominum, miniſtrare: Quod ſi non conuertatur, & in peccato miniſtret, culpa ſua eſt, non electorum, qui ſolum attendunt in illa neceſſitate próuidere bono animarum, quæ indigent adminiſtratione Sacramentorum ad ſalutem.

6. Verum ad hæc argumenta reſpondet Thomas Hurtadus *vbi ſupra §. 1. n.1356. cum ſeq.* & negatiuam ſententiam firmat, quod etiam docet Malderus *in 2. 2. tract.9. cap.2. dub.6.*

RESOL. CIV.

Supra in Reſ. quæ hic eſt 101. & in aliis eius annotationum.

Diximus ſuprà in beneficiis ſimplicibus non teneri Electores eligere digniores, ſed tantum dignos; quæritur modo, an hæc ſententia procedat etiam in beneficiis Curatis, vt ſunt Epiſcopatus, &c. quæ conferunt Pontifices, & Reges?

Et an doctrina ſupradictæ difficultatis non procedat, quando beneficia per concurſum competentium, & oppoſitorum conferuntur? Ex p.2. tr.15. & Miſc.1. Reſ. 40.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 102. ſignanter in §. Verum his, & in Reſ. not. ſeq.

§. 1. NEgant omnes, & eſt communis ſententia. Fernand. *in ſuo exam. Theol. p.4. c.4. §.1. n.2.* Caſtellinus *in tr. de elect. canon. c. 9. per totum.* Molfeſius *in ſum. tom.1. tract.6. tit. de beneficiis, n.6. & 61.* Turrianus *in 2.2. tom.2. diſp.22 dub.1. n.2.* & alij quos citat & ſequitur Barboſa *in collect. to.1. lib.1. tit.6. c.19. n.4.* Valent. *tom.3. diſp. 5. q.7. punct.2.* Vega *in ſum. tom.1. c.109. caſ.1.* Malder. *in 2.2. tract.9. c.2. dub.7.* Vaſq. *opuſc. de benefic. c.2. §.3. dub.1. & 8.* Azor *p.2 l.6. c.15. q.1. 8. & 9.* & D.Th. *2.2. q.63. art.1. ad 3.* cum Caiet. Aragonio, Salonio & Bañez *ibid.* Verba Diui Thomæ hæc ſunt. Vt electio non poſſit innouari in foro iudiciali, ſufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem, quia ſic omnis electio poſſet habere calumniam: ſed ad conſcientiam eligentis, neceſſe eſt eligere meliorem. Rationes vide apud DD. citatos. Addam tantum verba Innocentij III. *in cap. vnico, tit. vt Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur,* vbi ait: Non ex affectu carnali, ſed diſcreto iudicio debuiſti Eccleſiaſticum officium in perſonam magis idoneam diſpenſare: & meritò quidem. Nam dimittendo digniorē ſine cauſa debita, violatur iuſtitia diſtributiua, ex qua beneficia ſunt bona cõmunia, & præmia meritorum, & committitur peccatum acceptionis perſonarum, quod eſt mortale genere ſuo.

2. Sed licèt hæc omnia abſolutè ſint vera, quidquid in contrarium aſſerat gloſſa *in cap. licet ergo 8. quæſt.1. & in c. Monaſterium 16. quæſt.7. & in c.2. de officio cuſtodis, & c.3. de iure patron.* cum Roccho *de iure patron. ver. honorificum q.15. ad finem,* & Pedraza *in ſum. præcit. 7. §. 36.* qui aſſerit abſolutè ſolum eſſe peccatum veniale, eligere dignum prætermiſſo digniore, quamuis peccetur contra iuſtitiam diſtributiuam. Vnde non eſt audiendus Filliuc. *tom. 3. tract.41. cap. 4. n.181.* qui aſſerit: hanc ſententiam eſſe probabilem, & Alexander de Alex. *part.2. q.136. §.2.* qui putat, ſolùm in Epiſcopatibus eſſe peccatum prætermittere digniorem, non autem in cæteris beneficiis, etiam curam animarum habentibus.

3. Tamen difficultas conſiſtit, an opinio communis, quę prorſus eſt amplectenda, procedat etiam quo ad illos, qui ius habent conferendi beneficia per prouiſionem liberam, vt ſunt Reges, & Sum. Pontif. ita vt illi teneantur eligere digniores. Pater Leſſius *lib.2. c.34. dub. 14. num.64.* affirmatiuè reſpondet, vbi ait. Qui liberè conferunt beneficia, grauiter peccant, ſi digniores prætermittant, ſiue ſit Papa, ſiue Princeps ſæcularis; non enim ſunt domini beneficiorum, ſed œconomi. Si hæc opinio eſſet vera, magnum pondus haberent Pontifices, & Reges. Sed mihi probabilis videtur etiam contraria ſententia quam ex neotericis ſuſtinet Reginald. *tom.2. lib.30. tract.3. c.14. num.197.* vbi ſic aſſerit. Qui ius habent conferendi beneficia per prouiſionem liberam, vt Papa, ac nonnunquam Princeps ex priuilegio, vel conſenſu tacito Eccleſiæ, non tenentur eligere digniores, niſi in promptu ſint; ſed ſufficit eligere dignos; alioquin enim ſemper tenerentur digniorem quærere, quod à Papa, vel à Regibus exigere, durum eſt. Hæc Reginaldus, cuius doctrina non procedit, quando beneficia per concurſum competentium, & oppoſitorum conferuntur, ſed quando, vt diximus, conferuntur per prouiſionem liberam.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

Sup. hoc infra in Reſ. 108. §. Difficultas eſt, & in aliis eius not.

RESOL. CV.

An ſummus Pontifex, vel Reges teneantur ad beneficia eligere digniores? Ex part. 8. tract.7. & Miſc. Reſ.83.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam, & merito, communiter docent Doctores; ſed ego notaui *in part. 2. tract. Miſcellan. reſolut. 40.* Reginaldum *tom.2. lib.30. tract.3. cap.14. num.197.* ex errore Typographi, in meo Codice *num. 179.* docere hanc ſententiam limitandam eſſe in Summo Pontifice & Regibus habentibus liberam prouiſionem, ſed hanc limitationem, me citato, non admittit Eminent. Lugo *de Iuſtit. tom.2. diſp.35. ſect.2. num.10. & ſeq.* illam tamen tanquam probabilem, me etiam citato, admittit Ægidius Trullench *in Decal. tom.2. lib.7. cap.11. dub.8 n.4.* vbi ſic ait. Aduerte etiam eſſe valde probabile, & tutum in praxi eos, qui habent ius conferendi beneficia curata, imò & Epiſcopatus, per prouiſionem liberam, vt ſunt Papa, & Rex, aut Princeps, ex priuilegio non teneri eligere digniores, niſi in promptu ſint, ſed ſufficit eligere dignos, alioquin ſemper teneretur quærere digniores, quod à Papa, vel Rege exigere durum eſt. Ita Trullench, & hanc opinionem nouiſſimè etiam me citato Ioannes Machado *de perfect. Confeſſ. tom. 2. lib.6. part. 1. tract.1. docum.18. n.4.* vbi ita aſſerit: *Si el Rey, que preſenta los Obiſpos, eſte obligado à preſentar al mas digno que hallate à mano, ò cumpla con elegir perſona digna, es controuerſo entre los dotores: la mas comun, y recibida opinion es que cumple el Rey con preſentar perſona digna, y que no eſta obligado à buſcar el mas digno porque fuera coſa dura ſi el Papa, y Rey que tiene libre elecion en los Obiſpados ſe hallaſſen obligados à buſcar ſiempre el mas digno.* Ita ille; ſed vt verum fatear, non videtur diſcedendum à ſententia Cardinalis Lugo, quia ferè ſemper digniores in promptu haberi, & cognoſci poſſunt.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens per totam, & ſignanter §. vlt. pro hoc loco Reginaldi, ſed lege eam à principio & aliam Reſ. poſitam in annot. ſecunda dictæ Reſ. quæſt. ad lin.1. textus.

RESOL. CVI.

An Proreges debeant ad Epiſcopatum nominare Digniores, dignis poſtpoſitis, in Nomina, *vt vulgo dicitur, quam mittunt ad Regem?* Ex p.9.tr.7. & Miſc. 2. Reſ. 7.

§. 1. CAſus eſt quotidianus. Ego de illo olim interrogatus fui à Duce Alcalenſi, tunc Siciliæ Prorege, & affirmatiuè reſpondi. Poſtea inueni hanc ſententiam docuiſſe Huttadum de Mendoza, vt *alibi* adnotaui. Nunc inuenio eam docere doctiſſimum P.Ioan.Capatam *in diſcept. de iuſt. diſtribut. p.2. c.6.n.25.* vbi loquens cum D.Petro Fernandes de Caſtro, Comiti de Lemos, ſic aſſerit: [Quare (Chriſtianiſſime Princeps) attentiſſima debent conſideratione penſare ij, quibus iniunctum eſt à ſupremo Rege, vt facta, inter alios, ſimplici, & honeſta diſtinctione, diſcernant, qui fuerint ad illius Regni, nouique Indiarum Orbis Beneficia, & Epiſcopatus digniores; & ipſi, vt ſummo Patrono, eos eligendos proponant; in quorum conſcientia ſuam Rex deponit confidenter, eiique illorum Regnorum credit vtilitatem. Attentè, inquam, & timidè conſultationes exquirant, & non ſemel, aut iterum, promouendorum conditiones examinent, vt ſecundum cuiuſque gradus dignitatem, aut materiam, vnum alteri præferant eligendum. Siquidem illum Rex, vt digniorem aliis, putat ſibi conſultari, quem in loco primo inſpicit collocatum: & eum, qui in ſecundo, debere ei anteponi, qui in tertio, & ſic deinceps. Et quamuis ſupremus Rex, altiſſima ſua determinatione, & rerum omnium conſultiſſima cognitione, alium ex ſuo Marte poſſit deſignare Paſtorem, iis omnibus ſibi conſultis, poſthabitis, id tamen rarò, aut nunquam feciſſe cognoſcimus. Vt tantò maiorem ſuis conſulibus ſollicitudinem ingerat, quò maiorem eis in huiuſmodi rebus fidem adhibet: ita vt non alium præter hos à ſuis conſulibus conſultatos, æſtimet digniorem. At quibus eſt ſub periculo ſalutis æternæ, talis cura à Deo, à Rege, à Regno commiſſa; nonne contra fidelitatem iis omnibus debitam facient, ſi neque Deo inſeruiant, neque Regi obtemperent, neque Regno de ſibi neceſſariis, & melioribus prouideant? Et alio ducti alios minùs dignos, vel quia potentiores, vel quia diligentiores, vel quia à Potentatibus, in ipſorum gratiam, & ob alicuius ſeruitij gratitudinem (quod nefas eſt in Eccleſia Dei) adiutos; dignioribus, doctioribus, rebus ipſis magis expertibus, & terræ ipſi, & eius Incolis accommodatioribus, ætate, ac prudentia magis idoneis, qui & Deo, & Regi, & Regno, poſſint dignum præbere famulatum, præferant, eligant, & diſcernant; & præferendos, eligendos, & diſcernendos offerant Superiori Patrono, Abſit ab eis. Quod à te, tuiſque conſulibus Chriſtianiſſimis, & ſapientiſſimis abeſſe, iamdiu in toto hoc Vniuerſo, in illius noui Orbis prouentum, & vtilitatem manifeſtiſſimè deprehenditur.] Hucuſque Capata, quæ indiuidualiter firmant caſum noſtrum pro Conſiliis ſupremis, & Proregibus quæ quidem, vt boni Principes ſolent obſeruare, ita aliqui cum damno Eccleſiarum in hoc ſcopulo aliquando naufragantur.

Alibi in to. 6. tr. 1. Reſ. 139. ſignanter in §. penult. & hic ſuprà in Reſ. 102.§.vlt.

RESOL. CVII.

Quænam ſint cauſæ excuſantes à peccato eligentes minus dignum, relicto digniori?

Et an habentes concurſus beneficiorum, & Cathedrarum eligendo dignum, prætermiſſo digniori, teneantur ad reſtitutionem?

Et notatur in dicto caſu minus dignum etiamſi ſibi & Electoribus notum ſit digniorem in electione eſſe prætermiſſum, poſſe hoc non obſtante, ſine peccato beneficium, & Catedram acceptare.

Et an minus dignus poſſit ſe offerre ad obtinendum beneficium, &c. Ex p.3.tr.5.& Miſc.1.Reſ.111.alias 110.

§. 1. PRimò, quando exceſſus non eſt notabilis, & manifeſtus. Secundò, quando magis dignus eſt de alia domo, vel Eccleſia? igitur licitè præfertur indigena dignus extraneo digniori; quod perpetuò tene menti.

Sup hoc primo ſupra in Reſ. 101. §. ſecundo, ad medium, à verſ. Si verò, & in aliis eius annot.

2. Tertiò, cum maior pars vult eligere minus dignum, tunc minor pars poteſt non eligere digniorem ſed dare ſuffragium minus digno, quod eſt valdè notandum; & hoc procedit etiamſi electores iuraſſent eligere digniorem; & ſic eligendus eſt minus dignus, quando eſt magis acceptus Conuentui. Quartò, quando ex tribus concurrentibus, ſcilicet digno, magis digno, & indigno eligitur indignus, ſi pro digno ſuffragium non do. Quintò, cùm dignior præeſſet alteri Eccleſiæ, & eſſet poſtulandus. Sextò, quando magis dignus eſt implicatus negotiis externis, vel non ita reſidentiam facit, ſicut minus dignus. Septimò, ſi minus dignus ſit iam expertus, & diſertus circa prælaturam, & dignior inexpertus. Octauò, quando non eſt liberum collatori, vel inſtitutori conferre alteri, vel alium inſtituere, quàm ſibi præſentatum à patrono. Nonò, ſi beneficium ex ſua inſtitutione per Eccleſiam confirmata, vel acceptata, dandum ſit alicui ex certa familia, vel oppido. Decimò, ſi beneficij Parochialis fundator præſentet dignum, & non digniorem, nam hoc ei licitum eſt facere. Vndecimò quando quis beneficium reſignat digno, prætermittens digniorem. Et tandem duodecimò, patronus laicus poteſt eligere, & præſentare minus dignum, relicto digniori. Et hæc omnia inuenies apud Ioan. Valerum *in differentiis vtriuſque fori, ver. electio, diff.1.n.1.* Ioan. de la Cruz *in direct. p.1. pr. q.7. art.2. dub.9. concl.2.* Ric. *p.3. deciſ.214. n.3.* Sylu. *in 2.2. q.63. art.2. quæritur 4. concl.3.* Tanner. *in 2.2. diſp.4. q.8. dub.2. n.17.* Leſſium *lib.2. c.34. dub.13. n.58.* Villalobos *in ſum. tom.2. tract.8. diffic.4. n.6. & ſeq.* vide etiam Malderum *in 2.2. tract. 9. cap. 2. dub.7.*

Sup. hoc vndecimo infra in Reſ 114. Et ſup. duodecimo infra in Reſ 110. lege ean per totam, & aliam eius ſecundæ annot.

3. Notandum eſt hic obiter, quòd licèt ſit probabilior opinio aſſerens in concurſu beneficiorum, & cathedrarum electores, eligendo dignum, prætermiſſo digniori, teneri ad reſtitutionem: attamen opinio contraria eſt probabilis, & tuta in praxi. Vide Villalobos *in ſumma, to.2. tract.8. n.15* Sotum *de iuſt. lib.4. quæſt.6. art.3. ad 6.* Nauarrum *cap.17. n.74.* & alios.

Sup. hoc i Reſ. ſeq. à Difficultas & ſignante in §. Nulle & in tom. 8 tr.7. Reſ 5 &c. dif. 8.

4. Nota ſecundò, quòd in dicto caſu, minus dignum etiamſi ſibi, & electoribus notum ſit digniorem in electione eſſe prætermiſſum, poſſe tamen hoc non obſtante ſine peccato mortali beneficium & cathedram acceptare. Ita Turrianus *tom.2. in 2.2. diſp.22. dub.3. n.8.* & Sotus *de iuſt. lib.3. q.6. art.2. poſt.9. concl.* quidquid in contrarium aſſerat Petrus Nauarra *de reſt. lib.2. c.2. n.63.* quod probabiliſſimum putat Tannerus *in 2.2. diſp 4. q.8. dub.2. n.15.* Verum tu tene ſententiam Turriani, qui *n.4.* notat hoc procedere poſt electionem, nam ante electionem minus dignus, quando certò agnoſcit ex proprio, & aliorum iudicio ſe eſſe minus dignum, omnibus conſideratis, non poteſt petere præbendam, ſeu beneficium curatum; petit enim rem iniuſtam, quam electores non poſſunt facere abſque peccato ſimul, & damno tertiæ perſonæ. Et hanc ſententiam docent etiam nouiſſimè Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 7. concl. 7. diffic.19* & Sylnius *in 2.2. quæſt 63. art. 2. concl. 4.* quando certò & manifeſtè alius eſt dignior, nam ſi alterius maior idoneitas ſit dubia, putétque minus dignus

Et ſup. cor tento in ho §. Nota ſe cundò, in tom 9 tr. ex doctrin Reſ. 9. ſignã ter in §. Ve rum, à lin

gnus Examinatores poſſe aliquid in ipſo aduertere, ob quod eum iudicent æquè dignum,non peccat bona fide ſe præſentans,rémque totam iudicio examinatorum relinquens.

Sed his non obſtantibus Leſſius *lib.* 2. *c.*35. *dub.* 41. *n.* 70. docet minus dignum poſſe ſe offerre ad obtinendum beneficium, non petendo abſolutè,vt ſibi conferatur, ſed reliquendo totum iudicium electori, ſiue collatori.

RESOL. CVIII.

An qui in concurſu, omiſſo digniori,eligit dignum,teneatur ad reſtitutionem.

Idem eſt de electione ad Cathedram, & Canonicatum Eccleſiarum, ſi fiat per concurſum. Ex p. 11. tr. 4. & Miſc. 4. Reſ. 35.

Alibi in Reſ. quæ hic ut ſupra 101. et totam, ſignanter in Quarta. & aliis eius not. pro diffic. ſententia in hoc §. 2. huius Reſ. in Reſ. præterita §. Notandum eſt. & tom. 8. tr. in Reſ. 54. & paſſim ſupra fine Reſ. .o.

§. 1. SAtis quidem probabile exiſtimo: vt alibi probaui,& patet ex Amico *in curſu Theologiæ t.5 diſp.*34.*n.* 24. eligentem dignum extra concurſum,& relicto digniori ad beneficia curata,ad nullam reſtitutionem teneri.

2. Difficultas eſt,an idem dici poſſit de electione in concurſu, & negatiuam ſententiam tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Thomas Hurtadus *tom.* 2. *contr.* 121.*c.*1.§. 12.*n.* 1792. quia ex vi concurſus, & edicti fit quoddam pactum ſaltem implicitum eligendi digniorem eorum, qui ſe examini ſubiiciunt; Vnde in edicto dicitut quod cuique ſeruabitur ius ſuum, ergo ex vi edicti eſt promiſſio electoris faciendi rectum iudicium, & ferendi ſententiam pro digniore, ex vi cuius promiſſionis omnes oppoſitores jus acquirunt, vt inter ipſos dignior eligatur, & non ſolum quod non eligatur alius extra oppoſitores; eſt enim concurſus iſte concertatio quædam propoſito præmio in qua neceſſario imbibitur pactũ de dando digniori; quod includitur in ipſo electo, niſi aliud exprimatur.

5. Et ſic lex, & ſtatutum ordinans, quod beneficium conferatur in concurſu, ſicut ſtatuit Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. de beneficiis parochialibus habet implicitam promiſſionem de dando digniori, immò illam expreſſit Trident. quæ promiſſio cùm oneroſa ſit, habet pactum vltro citroque obligatorium, ſine quo Eccleſia non transfert vices ſua,collatoribus, & diſtributoribus, niſi digniori conferant, & ſic diſtributor ſi ſic non conferat, meritò cenſetur eſſe in fraude & dolo,tenetutque fraudato digniori reſtituere, iſte enim fraudulentus impeditur, vt potè non ſtans promiſſioni, & digniori ius ſuum euertens, de quo euerſo datur digniori ius appellandi, vt determinat Pius V. in ſua Bulla *de conferen. benef.curat.* Et idem ius videtur habere quicunque dignior omiſſus in concurſu cuiuſcumque alterius beneficij, vel Cathedræ, ad quod conuocantur oppoſitores per concurſum.

4. Hucuſque Hurtadus, cui adde nouiſſimè Patrem Gerundam *de Epiſcopo tom.* 2. *l.*6. *diſputat.* 12. *c.* 4. *numero* 4.

4. Sed his non obſtantibus, præter Sotum, Ledeſmam,Nauarrum, & Henriquez citatos ab Hurtado *vbi ſupra*, affirmatiuam ſententiã tuetur Magiſter Ioannes Zapata y Sandoual Auguſtinianus in diſceptatione de iuſtitia diſtributiua impreſſa Valliſoleti anno 1609. & directa ad Comitem de Lemos, ſic itaque aſſerit *p.*3.*c.*3. *num.* 11. Adhuc in noſtra ſententia perſiſtimus,aſſerentes ex eo quod magis dignus prætermittatur,obligationem reſtituendi non oriri.

6. Et ſic ad id, quod ex Concilio deductum aliquid noſtræ determinationi opponi poſſet exiſtimari; Reſpondeo, in Conci Trid. & in motu proprio non dari ius magis digno, vt quaſi proprium ſit illius beneficium, aut iure ſuo debitum,ſed ſolum præcipi,vt dignior eligatur propter vtilitatem Eccleſiæ; quæ quidem obligatio etiã eſt de iure diuino, & naturali Illius tamen tranſgreſſio non obligat ad reſtitutionem, quia tamen datur ius examinationis,& approbationis, ſi alij præter hos eligantur,tenerentur electores ad reſtitutionem, ſcilicet ad eligendum aliquem ex approbatis.Similiter quando ex approbatis, elector eligit vnum tanquam magis dignum habet ius ad petendam inſtitutionem & collationem tituli, non ex maiori dignitate; ſed ex electione illius iam facta. Quod verò poſſit dignior prætermiſſus appellare ad ſuperiorem, vt prior reuocetur electio potius noſtram aſſertionem confirmat. Nam ſi valida fuit prior electio digni, non fuit facta iniuſtitia ſtricta magis digno. Talis enim iniuſtitia ſententiam annullat, ſed propter ipſam vtilitatem Eccleſiæ, quam intendunt Concilium, & Summus Pontifex, datum fuit de nouo ius digniori prætermiſſo, vt appellaret, poſcendo nouum examen. Potuit enim in priori examine reperiri iniuſtitia in modo procedendi, aut in eo, quod non fuerit pronunciatus vt dignior,qui notabiliter,& notoriè magis dignus erat. Nam licet ex tali dignitate non habeat propriè ius ad beneficium collatum, eſt illi ius ad reſcindẽdum priorem electionem, quæ non fuerat rectè, & ad intentum Eccleſiæ facta. Sup. hoc in tom. 8. tr.7. Reſ 54. §. 2 à medio vſque in finẽ.

7. Ex quo infero idem fore dicendum in electione Cathedrarum, Vniuerſitatum, & Canonicatuum Eccleſiarum, quæ per veram,& propriam oppoſitionem, & ſuffragantium placita conferuntur. Sup. hoc in Reſ & §. not.ſeq.

8. Nulla enim ex electione digni, etiam ſi dignior omittatur, obligatio reſtituendi ſuboritur, vt expreſsè M. Soto, Nauarrus, & alij determinant, & omnes ij, qui ſupra citati ſentiunt nullam oriri obligationem reſtituendi, quando beneficium confertur alicui digno, digniori dimiſſo: Nam prorſus militat vtrobique eadem ratio. Non enim digniori Cathedra, Canonicatus, aut beneficium debetur proprio eius iure, aut propriæ iuſtitiæ titulo; ſed Reipublicæ, Eccleſiæ, aut vniuerſitati debetur directè dignus miniſter ex commutatiua iuſtitia, cuius tranſgreſſio in hac parte non obligat ad reſtitutionem:Neque illam petunt Reſpublica, Vniuerſitas, aut Eccleſia quando illis datus dignus miniſter; ſecundarius autem reſpectus, vt magis digni remunerentur, efficit quidem vt grauiter peccent, qui digniores non præferunt; non tamen tribuit titulum vt ipſis aliquid reſtituatur. Et hæc omnia docet Zapata *vbi ſupra*, ex quibus habetur reſponſio ad argumenta,quæ pro ſua firmanda ſententia adducit ſupra Pater Hurtadus. Sup. hoc in Reſ. præterita,§.Notãdum eſt.& in tom. 8. tr.7. Reſ.54.

9. Quid ego ſentiam,dicam breuiter,Prima opinio eſt communior, & ſequenda, & illi ego adhæreo? Sed an opinio contraria Soti, Zapatæ, & aliorum ſit practicè improbabilis, vt vult Thomas Hurtadus, *vbi ſupra*, remitto me iudicio Doctorum virorum.

10. Nam ego abſolutè inuenio Sanchez *in opuſc. tom.*1.*lib.*2.*cap.*1.*dub.*46.*num.*1. vocare illam probabilem,& ad argumenta Hurtadi reſpondere; vocauit illam etiam probabilem Trullench. *Decalog.* 1. *lib.* 7.*cap.* 11.*dub* 8. *num.* 7. *in principio.*

RESOL. CIX.

An præſentatus à Patrono laico ad Eccleſiam Parochialem poſſit ab Epiſcopo examinari coram Examinatoribus non conſtitutis in Synodo.

Et an in Parochialibus iuris Patronatus requiritur examen per concurſum.

Et

Et quid ſi Patronus laicus præſentet plures Clericos ad Parochialem?
Et quid ſi Parochialis eſſet iuris Patronatus miſti partim Eccleſiæ,& partim laici?
Et quid ſi pro duabus partibus pertinet ad laicum & pro vna tantum ad Eccleſiaſticum? Ex p. 9. tr. 8. & Miſc. 3. Reſ. 16.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Barboſa *in Concilium Tridentinum, ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *num.* 51. vbi ſic ait: [Præſentatus à patronis laicis ad Eccleſiam parochialem de iurepatronatus laicorum, ſufficit, quòd examinetur coram aliis Examinatoribus non ſynodalibus.] Ita ille, qui ex Aldano teſtatur ſic declaraſſe Sacram Congregationem ſub die 19. Decembris 1620.

2. Sed contrarium omnino affirmandum eſſe puto, quod patet apertè ex verbis Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 18. *ibi*: [Quod ſi ius patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à patrono præſentatus erit, ab eiſdem deputatis vt ſuprà examinari;] nempe, ab Examinatoribus, quos Concilium *ſuprà* præceperat eligi in Synodo diœceſana. Et ideò, ſtantibus dictis verbis Concilij, Garcias *de benefic. tom.* 1. *part.* 9. *cap.* 2. §. 2. *num.* 255. ſic ait: [Dubitatur, an in Parochialibus iuriſpatronatus requiratur examen per concurſum; In quo dico primò, in Parochialibus iuriſpatronatus laicorum non requiri examen per concurſum; ſed ſolùm præſentatum examinandum eſſe ab Ordinario cum tribus ſaltem Examinatoribus ſynodalibus, & illi idoneo reperto inſtitutionem faciendam, *ex dicto c.* 18. Concilij *verſic. Quòd ſi iuriſpatronatus laicorum.*] Ita ille, & poſt illum Venerus *in Exam. Epiſcop. lib.* 4. *c.* 45. *n.* 33. ſic aſſerens: [Quæritur, quando in prouiſione parochialis Eccleſiæ requiritur examen priuatum, & non concurſus? Reſpondetur primò, in permutationibus, & reſignationibus, quando venit in forma dignus. Secundò, in permutationibus beneficij ſimplicis, & curati. Tertiò in beneficiis Regularium, quæ ſæcularibus conferuntur. Quartò, in Vicariis perpetuis, ſi conferantur ad confirmationem dignitatum, quòd, ſcilicet, dignitates eas habent vnitas. Quintò, in præſentato à patrono laico; in his requiritur examen à ſynodalibus, & non concurſus.] Hæc Venerus. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos, tenet Leſſius *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 16. *n.* 81. *iuncto n.* 79. Leo *in Praxi, p.* 2. *c.* 3. *n.* 39. Pariſius *de reſignat. benef. lib.* 8. *quæſt.* 9. *n.* 111. Vgolinus *de poteſt. Epiſcop. c.* 50. §. 3. *ver.* 3 Alzedus *in praxi Epiſcop. p.* 2. *c.* 9. *n.* 2. & alij penes ipſos.

3. Vnde ex his puto, declarationem adductam à Barboſa *in principio huius Reſolutionis,* tanquam ſpuriam reiiciendam eſſe: nam Patres Purpurei poſſunt declarare id, quod determinatum eſt à Concilio: ſed in Concilio, vt viſum eſt, determinatur præſentatum à patrono laico eſſe examinandum ab Examinatoribus in Synodo diœceſana conſtitutis, ergo, &c. Et ideo, vt appareat apertè, quòd dicta declaratio à Barboſa adducta ſit adulterina, ſciant Lectores, Sacram Congregationem, inhærendo verbis apertis Concilij, noſtram ſententiam declaraſſe, vt patet ex verbis dictæ Congregationis, quæ adducit Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancell. Gloſſ* 6. *n* 134. vbi ſic ait: [Poteſt prouideri Parochialis ſine concurſu, quando eſt iuriſpatronatus laicorum: nam tunc præſentatus à patrono debet ſimpliciter examinari ab Examinatoribus deputatis; & ſi idoneus repertus fuerit, admitti, & inſtitui; vt diſponitur *in eodem c.* 18. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. verſ. Quod ſi iuſpatronatus* Et declarauit Sacra Congregatio Concilij, dicens: Examen per concurſum fieri non debet in vacatione Parochialis, quæ ſit iuriſpatronatus laicorum: ſed ſufficit, quòd deputatus à patronis, examinetur ab Examinatoribus in diœceſana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur, provt ſtatuit hîc Concilium Tridentinum *in §. Quòd ſi iuſpatronatus.*] Hæc Gonzalez, Vnde puto, quòd in verbis Declarationis adductæ à docto, & amiciſſimo Barboſa irrepſerit mendum ex incuria amanuenſis, vel impreſſionis? cùm ipſe *de poteſt. Epiſcop p.* 3. *allegat.* 60. *n.* 18. apertè nobiſcum aſſerat, in Parochialibus de iurepatronus laicorum, præſentatum eſſe examinandum coram Examinatoribus Synodalibus.

4. Notandum eſt tamen hîc, quòd, licèt (vt habetur *in citata Declaratione Cardinalium*) in examine Parochialis iuriſpatronatus laicalis nõ debeat fieri cõcurſus; tamen hoc fallit in tribus, vt obſeruat Garcias Gonzales, & alij *vbi ſuprà.* Primò, quando parochialis eſſet iuriſpatronatus merè laicalis: ſecùs verò, ſi eſſet iuriſpatronatus mixti, partim Eccleſiæ, & partim laici: nam tunc fieri debet concurſus, vt Eminentiſſimorum Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum Cõgregatio declarauit, dicens: Si Eccleſia parochialis ſit iuriſpatronatus, partim Eccleſiæ, partim laici, ſeruanda eſt forma examinis per concurſũ hîc poſita, quam Concilium præſtitit in conferenda Parochiali, quæ, ſit iuriſpatronatus merè Eccleſiaſtici; & idẽ dicendum eſt, quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantùm ad Eccleſiaſticum. Et facto concurſu in hoc caſu, ſi Parochialis eſt de iure patronatus mixto, patronus debet electũ præſentare, & ab Ordinario inſtitutio fieri. Secundò, declaratur, vt procedat, & locũ habeat in iurepatronatus laicorũ ex cõſtructione, fundatione, & dotatione, aut donatione: ſecùs verò, ſi competat ex priuilegio, vel præſcriptione, vel alio quouis modo. Nã iſti patronatus cum quaſi poſſeſſione inde ſequuta (ſaluis his, qui Principibus ſublimibus & ſtudiis generalibus competunt.) ſunt omninò ſublati, & derogati per Concil. Trid. *ſeſſ.* 25 *de Reform. c.* 9. §. *Denique.* Tertiò declaratur quòd procedat, ſi patronus laicus vnum dumtaxat præſentat: ſecùs verò, ſi præſentat plures Clericos ad Parochialem: quia inter ipſoſmet præſentatos, & non alios, debet fieri examen per concurſum, & idonei ſunt ab Examinatoribus approbandi, & ex his approbatis eſt magis idoneus ab Epiſcopo eligendus, vt ſacra Concilij Tridentini Congregatio declarauit, dicens: [Eueniente vacatione Parochialiũ de iure patronatus laicorum, quãdo plures ſunt præſentati, requiritur examen per concurſum, inter ipſos præſentatos tãtùm, vt ex his, qui peracto examine idonei ab Examinatoribus denuntiati ſunt, Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit; atque illum & non alterum inſtituat, iuxta hoc Decretum.]

5. Non deſinam tamen hîc adnotare circa id, quod dictum eſt, ex declaratione Cardinalium, non ceſſare examen per concurſum in beneficiis patronatus mixti laicalis, & Eccleſiaſtici, caſu, quo pars laicalis præualeat in præſentatione; eò quòd præcipua ſit. Et idem dicendum videtur, quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicos, pro vna tãtùm ad Eccleſiaſticum. Ratio verò huius deciſionis eſt fauor Eccleſiæ, vt hac via melius prouideri poſſit. Tamen hæc omnia habent aliquam difficultatem: nam, vt obſeruat Caſtrus Palaus *to.* 2. *tr.* 13. *diſp.* 2. *punct.* 2. §. 5. *num.* 3. ſi pars laicalis in patronatu præualet, neceſſario ab ea præſentatus inſtituendus eſt, ſi idoneus fuerit repertus, iuxta textum Concilij. Quæ ergo vtilitas eſt, ſi in concurſum cum præſentato à patrono Eccleſiaſtico examinetur, cùm hic præſentatus, etſi, dignior, inſtitui poſſit; Adde, etſi fauor Eccleſiæ ſit, examen fieri per concurſum, vt hac via de digniori miniſtro prouideatur; etiam fauor Eccleſiæ eſt patronis laicis fauere, & præſentatum ab eis, modò dignus ſit, inſtituere: quia hac via ad fundandas Eccleſias excitantur.

citantur. Sed authoritas Sacræ congregationis eſt maxima.

RESOL. CX.

Quidam Patronus, qui non erat primus fundator beneficij, quæſiuit à me, an ſub peccato mortali deberet præſentare digniorem.

Et docetur, quod Patronus laïcus non tenetur præſentare digniorem, etiam ad beneficia Curata. Ex. p.2. tr.15.& Miſc.1. Reſ.37.

).hoc ſu- in Reſ. 7.lege §. prope finē ſ.Et tan- n & vide am do- inamReſ. :.ſeq.

§. 1. TVrrianus *in 2.2.tom.2.diſp.22.dub.5. num.6.* Vaſquez *opuſc. de benef.c.2. §.2. dub.5.n.74.* Ioan. Malderus Epiſc. Antverpienſis *in ſuis doctiſſimis commentariis ad 2.2.tract.9.cap.2. dub.2.* Leſſius *lib.2.c.34.dub.14.n.65.in fin.* Azor. *p.2.lib.6.c.21.q.5.* Guttier. *canon.qq.lib.2.c.11.num 26.* Molin. Iuriſconſ. *de primog. Hiſp.lib.2.c.5. n.69.* Ildephonſus Azeuedo *conſ.24. dub.4. n.41* Couar. Sotus, & alij affirmatiuam ſententiam amplexi ſunt. Nam hoc ius, quod ipſi patrono competit à iure, ea conditione conceſſum eſt, vt ipſi tantum incumbat, quod Epiſcopo, aut alij prælato incumbebat; debet igitur ſeruare modum debitum in beneficiis diſtribuendis, quod eſt eligere digniores.

S hoc le- doctrinā ſeq & am verſ. nior. præ- tiæ.

2. Sed contrariam ſententiam probabilem etiam puto, quod patronus laicus non tenetur præſentare digniorem etiam quoad beneficia curata. Sic docet Lambertin. *de iure patron.p.1.lib.2.q.10.art.3. num 17.* Ricc. *in dec.part.3.dec.306.n.4.* Bellet. *in diſquiſ. clerical.p.1.§.4.n.50.* Ioan. Valer. *in diffic.vtriuſque fori, ver. electio, n.1.& ſeq.* & hanc opinionem probabilem vocant, Ledeſm. *in ſum.p.2.tract.7.c.2. concl.7. diffic.9. fol.mihi 164.* & Bañez *in 2.2.q.63. art. 2. dub.4.* & in terminis illam ſequitur nouiſſimè Garſias *de benef. tom.2.p.7.c.16.n.19.* & Petrus à Nauar. *de reſtit. lib.2. c.2.num.150.* Et ratio eſt, quia Concil. Trident. *in ſeſſ. 24. de Reform. c.28.* in Parochialibus iuriſpatronatus Eccleſ. eligendum eſſe digniorem, ab approbatis Examinatoribus in concurſu: dicit, quod ſi iuriſpatronatus laicorum fuerit, debeat, qui à Patrono præſentatus erit, examinari, & ſi idoneus repertus admitti. In quibus verbis cum Concil. Trid. non arctet Patronum, laicum ad præſentandum digniorem, neque nos arctare debemus. Salua ſemper, &c.

RESOL. CXI

An Archiepiſcopus Panormitanus peccet confirmando præſentationem digni, omiſſo digniore, factam ab Illuſtriſſimo Senatu huius Vrbis ad aliquam Parochiam?

Et an Senatus eligendo indignum, amittat pro illa vice ius eligendi? Ex part. 4. tractat. 4. & Miſc. Reſ.170.

§. 1. DE iure communi negatiuam ſententiam tenendam eſſe non dubito, non ſolùm in foro externo, ſed etiam interno; ſed difficultas eſt de iure nouo Concilij Trident. *ſeſſ.24 c.18.de reform.* & ſtante conſtitutione Pij V. edita *anno* 1566. vnde ductus hoc decreto Concilij & Bulla Pontificis aſſerit Petrus de Aragon *in 2.2. q.63.art.2.* per illa corrigi ius commune, & ſic Epiſcopus non debet admittere præſentationem minus digni tanquam inualidam, omiſſo digniori.

2. Sed his non obſtantibus contrariam ſententiam tenendam eſſe puto cum Sanchez *in opuſc. tom.1. lib.2.cap.1. dub.6. n.6.* Dico igitur Concilium & Pium V. noluiſſe in aliquo facultati patronorum derogare, & ſic præſentatio patroni facta de digno eſt valida, & per conſequens admittenda eſt neceſſario à Prælato. Ratio eſt clara, quia à iure antiquo non eſt recedendum, niſi iure nouo expreſſis verbis recedatur; ſed hoc non accidit in caſu noſtro, nam Concilium non irritat præſentationem de digno factam, quæ de iure antiquo valebat, ſed tantum præcipit, vt patronus eligat digniorem, quod etiam de iure antiquo tenebatur facere ergo, &c. alias rationes videbis apud Sanchez.

3. Verùm dato, & non conceſſo, quod opinio affirmatiua Petri de Aragon eſſet vera, non facit pro caſu noſtro, in quo patronus qui præſentat ad parochias eſt laicus, nempe Illuſtriſſimus Senatus huius vrbis, & ideo ſecundum probabilem ſententiam, quā ego ipſe adduxi *in part.2.tr.1. Miſcellan.reſol.57.* poteſt præſentare etiam in foro conſcientiæ dignum, omiſſo digniori, ergo debet Archiepiſcopus Panormitanus præſentationem dictam confirmare, & ad id tenetur, & ſi nollet poſſet cogi à Superiore, quia, vt ait Sanchez *loc.cit.n.8.* confirmatio eſt actus exterior & iuridicus ab habente iuriſdictionem ad confirmādum; ſed talis electio eſt valida in foro externo, & etiā in interno in caſu noſtro, ſecundum probabilem opinionem, ergo. Imo in caſu noſtro ſi maior pars Senatorum ciuitatis eligeret minus dignum ad parochiam minor verò digniorem, teneretur Archiepiſcopus confirmare dignum, nam præſentatus à minori parte, cenſetur non præſentatus. Ita Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *num. 11.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, ſignanter in eius §. 2. & lege etiam verſ. poſitum in not.1. dictæ Reſ.

4. Et tandem nota, quod licet communiter aſſerant Doctores, eligentem indignum priuari poteſtate eligendi pro illa vice, ex *c.cum in cunctis, §. finali, de elect.* tamen ego puto contra Doctores, quos citat & ſequitur Padilla *in l.cum quidam ff.de legat.2.num.17.* Rochus de Curte *tract.de iure patron. ver. honorificū, q.4.n.15.* Probus *in c.ſi tibi abſenti, de præbend. in 6. n.53.* textum illum non habere locum in patrono laico, ſed tantum Eccleſiaſtico, vnde patronus ſæcularis ſcienter præſentans indignum poterit iterum præſentare. Ita Doctores, quos citat ad ſatietatem, & ſequitur Sanchez *vbi ſuprà n.24.* & ideo patet ex dictis, quod ſi Illuſtriſſimus Senatus huius vrbis præſentaret indignum ad aliquam parochiam, non ex hac priuaretur poteſtate iterum alium præſentandi, nec in hoc poſſet inquietari ab Archiepiſcopo.

RESOL. CXII.

An minor quatuordecim annorum poſſit præſentari ad beneficium iuriſpatronatus?

Et an ſufficiat annum 14. eſſe cœptum? Ex p.3.tr.6. & Miſc.2.Reſ.64.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam mordicus ſuſtinet doctus Iuriſconſultus Io. Maria Nouarius *in quæſtionibus forenſibus part.1. q.71. n.5. & ſeq.* quia licet ex depoſitione Concilij Tridentini *ſeſſ.23. c.6. de reformat.* nullus ante decimum quartum annum beneficium poteſt obtinere, tamen beneficium iuris patronatus tunc venit appellatione beneficij, quando adeſt eius fauor, ſecus autem in non fauorabilibus eſt in noſtro caſu.

2. His tamen non obſtantibus contrariam ſententiam tenent Viuianus *in praxi iuris patr.p.2. lib.6. c.6.n 8.* Squillante *de priuileg.clericorum cap. 4. dub.3. num.62.* Riccius *part.3.deciſ.26. & part.4.deciſ.343.* Marius Antoninus *var. reſol.112. caſ.51.* & alij aſſerentes vidiſſe plures diſpenſatos ſuper ætate ad beneficia ſimplicia, etiam iuriſpatronatus, quia Concilium loquitur

loquitur abſolutè prohibendo ne aſſumatur ad beneficium minor quatuordecim annorum. Sed ad hoc reſpondet Nouarius *vbi ſuprà*, vt viſum eſt, & ſecundum ſentẽtiam Nouarij deciſiſſe Rotam Romanam in vna Gerunden. beneficij, 12. Iunij 1579. corã Lancelloto; præter Nouarium teſtatur Garſias *de benef. tom. 2. part. 7. c. 4. n. 10.* & habetur etiam hæc deciſio *in nouiſſ. deciſ. 482. n. 3. in fine, part. 1.* & ita etiam nouiſſimè hanc ſententiam contra Riccium, & alios tenet idem Nouarius *in nouo iur. Pont. concl. 14. n. 7.*

3. Notandum eſt tamen hîc obiter, non oportere eſſe expletum quartumdecimum annum ad obtinendum ſimplex beneficium vt notant Henriq. *l. 10. c. 19. n. 2.* Galleti *in margarita caſ. Conſc. ver. beneficium, n. 4.* Velaſcus *tom. 1. alleg. 8.* Campanili *in diuer. iuris can. rub. 7, c. 6. n. 2.* Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. n. 90.* Azorius *part. 2. lib. 6. c. 5. q. 7.* & alij. Sufficit igitur annum 14. eſſe cœptum; quidquid in contrarium aſſerant Tuſchus *concl. 338. n. 10. & 15. litera E,* Mandoſius *de ætate minorum c. 4. n. 5.*

RESOL. CXIII.

An ſi Teſtator, dicat, vt Capellania conferatur Sacerdoti, conferri poſſit Clerico minorum Ordinum?

Et an ſaltem pro vna, vel altera vice poſſit Epiſcopus diſpenſare ſupra dictam qualitatem? Ex p. 4. tr. 4. & Miſc. Reſ. 227.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 2. allegat. 44. num. 17. & ſeq.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 13. diſp. 1. punct. 6. n. 12.* & alij, quia præſentandus debet habere qualitatẽ à fundatore requiſitam; ſed fundator dixit, Capellaniam eſſe conferendam Sacerdoti; ergo ſi hac qualitate caret, non poteſt eligi, nec valet dicere habere illam aptitudine, quia hoc non eſt propriè habere illam.

2. Verùm ego ſine vllo metu contrariam ſententiam in praxi ſequi poſſe exiſtimo, quam tuetur Perez de Lara *de Capellania lib. 2. cap. 5. num. 16.* Gratianus *in diſcept. forenſ. cap. 133. num. 1. & ſeq.* Pariſius *de reſign. benefic. lib. 3. quæſt. 9. num. 3.* Gonzalez *in Regul. Cancellar. 8. gloſſ. 5. num. 74. & 104.* cum aliis penes ipſos, quando teſtator diſponit per verba affirmatiua, vt ſi diceret inſtituatur Capellanus Sacerdos, qui Miſſas celebret ſecus autẽ ſi diſponeret per verba negatiua, dicens: vt nullus alius, niſi qui actu Sacerdos ſit inſtituatur, quia illa verba aptitudinem ſignificant, non actum, nempe illam Capellaniam Ordinem ſacerdotalem habere annexum, & eſſe ſacerdotalem, & ideo ſicut beneficium parochiale, & Canonicatus ſacerdotales habẽt annexum Ordinem ſacerdotalem & hoc non obſtante, quando alicui conferuntur, non eſt neceſſe, vt actu Sacerdos ſit, ſed ſufficit eſſe aptitudine vt intra annum à die adeptæ poſſeſſionis Sacerdos ordinetur, ſic in noſtro caſu poteſt conferri Capellania non Sacerdoti, dummodo habilis ſit intra annum Sacerdos eſſe.

3. Notandum eſt etiam hîc à fortiori contra Lambertinum *de iurepatron. part. 1. lib. 2. q. 7. art. 17.* Guttierrez *conſil. 1. num. 11. & conſil. 2. n. 15.* Azorium *p. 2. lib. 6. cap. 24. q. 3.* Rodriquez *qq. Regul. tom. 2. q. 112. art. 2.* & alios, quod ſi teſtator dicat: Inſtituatur Capellanus qui Miſſas Celebret, ex iſtis verbis non infertur Capellaniam, actu vel aptitudine proxima debere eſſe ſacerdotalem ſed conferri poſſe cuilibet cõſtituto in ætate 14. annorum. Ita Lara, Gonzales, & Barboſa, quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *loco cit. n. 18* quia ſupradicta verba ſolum ſignificant, Capellanum adſtrictum eſſe Celebrare, ſed huic obligationi poteſt per alium ſatisfacere ergo, &c. & ideo niſi fundator dixerit, vt Capellanus teneatur per ſe ipſum Miſſas celebrare, & non per ſubſtitutum, poterit patronus præſentare Clericum beneficij ſimplicis capacem. Et ita etiam ego docui *in par. 2. tr. 14. reſ. 18.*

4. Et tandem pro coronide huius reſolutionis nota quòd ponendo aliquam Capellaniã actu, vel habitu ſacerdotalem eſſe, ex conſenſu hæredis poſſet Epiſcopus ſupra dictam qualitatem, ſaltem pro vna, vel altera vice diſpenſare, vt conferatur Clerico 14. annorum, ſecundum Aldephonſum de Lara *de Capellania lib. 2. cap. 5. à num. 28.* Cuchus *in inſtitut. lib. 2. tit. 9. num. 62.* Vgolinus *de offic. Epiſcopor. cap. 61. n. 7.* Abbas, Imola, Felinus, Nauarrus, Rebuffus, Zerola, Zecchius, Leo, Sà, Lambertinus, quos citat Caſtrus Palaus *vbi ſuprà num. 21.* licet ipſe *num. 22.* contrarium ſentiat cum Guttierrez *conſil. 1. n. 19.* Garſia *de benefic. tom. 2. part. 7. cap. 1. à num. 107.* quibus ego addo Monetam *de commut. vlt. volunt. cap. 5. num. 302.* Riccium *collect. 158.* Barboſam *in collect. DD. ſuper Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 7. num. 7.* & alios penes ipſos rationem adducentes, quia Concilium Tridentiuum *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 5.* prohibet Epiſcopis, etiam cum conſenſu patroni, tollere qualitates in fundatione beneficiorum appoſitas.

Quæ nunc inuenietur in tom. 2. tr. 1. Reſol. 66. in eius §. vlt. & in tom. 4. tr. 1. Reſ. 21. §. 1. ſignãter poſtmedium à verſ, Et ratio.

RESOL. CXIV.

An obligatio eligendi digniorem extendatur etiam ad reſignantem beneficium ſuum in fauorem alterius?

Et an Collator peccet acquieſcendo reſignationi minus digno, relicto digniori? Ex p. 2. tr. 15. & Miſc. 1. Reſ. 41.

§. 1. NAuarrus *in Miſcellan. 38. num. 7.* Sot. *de iuſt. lib. 3. q. 6. art. 2. in fin,* & nouiſſimè P. Vaſquez *opuſc. de benefic. cap. 2. §. 4. dub. 7. num. 100.* aſſerunt extendi. Vnde Vaſquez ait: Cauere debent renuntiantes, ne prætextu conſanguinitatis, vel alia via, prætextu maioris penſionis renuntient beneficium indigno, aut ſaltem minus digno. Vt enim ſuprà diximus, ſicut & electores, ita & renuntiantes tenentur conſideratis omnibus, digniorem eligere, in quo forſan plurà peccata committuntur, quam aduertantur. Hæc Vaſquez, ſatis quidem rigidè.

Sup. hoc ſupra in Reſ 107. §. 2. prope finem verſ. Vndecimo, quando.

2. Opinio igitur contraria amplectenda mihi videtur, & amplexi ſunt Regin. *tom. 1. lib. 30. tract. 3. cap. 14. n. 170.* Leſſius *lib. 2. c. 34. dub. 13. num. 61.* & Malderus *in 2. 2. tract. 9. c. 2. dub. 7.* qui citat Caietanum, Sà, & Salonium. Et ratio eſt, quia cum iſte reſignans non ſit diſtributor, ſi iure permittatur in fauorem reſignare, poteſt reſignare digno, cui voluerit; neque hîc eſt locus concurſui, tanquam ad commune bonum, ex parte totius diſtribuendum, ſed pars parti ius ſuum transfert. Vnde patet, etiam tunc collatorem non peccaturum acquieſcendo reſignationi minus digno, relicto digniori: & ſic Petrus de Aragona *in 2. 2. q. 63. art. 2.* ait hanc ſententiam eſſe conformem praxi receptæ, etiam ipſius Summi Pontificis.

RESOL. CXV.

An Epiſcopi poſt reſignationem alicuius beneficij factam in eorum manibus poſſint illud conferre ſuis, vel reſignantis familiaribus, affinibus, &c.

Vbi etiam aliqua notabilia inuenies circa intelligentiam Bullæ Pij V. de reſignatione beneficiorum.

Et an vbi prædicta Bulla eſt vſu recepta, Patroni poſſint præſentare ad beneficia hæc reſignata conſanguineos reſignantis.

Et an reſignanti liceat nominare ſucceſſorem, non deducendo in pactum, vt ipſi dentur, ſed ſignificando collatori, vt ſi velit, det ipſi. Ex p.5.tr.14.& Miſc.2. Reſ. 26.

...doctri- ...ntenta ...mac Ref. ...nvis pro ...onia le- ...n tom.5. ...t.7. do- ...Ref. ...§§.eius ...vt ita ...ius poſſis ...quæſt. ...ſoluere.

§. 1. NEgatiuam ſententiam determinatam eſſe in Motu Pij V. qui incipit. *Quanta Eccleſia Dei*, edito anno 1568. obſeruat Filliucius *tom.3. tr.45. c.8. n.29.* & ideo Villalobos *in ſumma, tom.2. tract.37.difficul.32.num.2.* ſic ait. *Pio V. en ſu Eſtrauagante manda à los Colatores de los beneficios reſiñados, que no les den à los ſuyos, ò à los parientes, ò afines ò familiares de los que reſiñan; y que ſi hizieren lo contrario, ſea irrito.* Et ita hanc ſententiam tenet & probat Pariſius *de reſignat. benefic. lib.5.q.6.n.188. & ſeqq.*

2. Verùm his non obſtantibus Caſtrus Palaus *tom.2.tract.13.diſp.6.punct.2 §.1. num.7.* putat quoad hoc hanc Pij V. conſtitutionem non videri vſu receptam, ſed potius à principio fuiſſe ab ea ſupplicatum, & conſequenter nec pœnas ob hanc cauſam ibidem impoſitas. Ita ille, & ante illum Garzias *de beneficiis, tom.2.p.11. cap.3. num.470.* & Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, p.2.alleg.69.num.48.* quibus ego addo Epiſcopum ſatis quidem doctum & Pium, Alphonſum Moſcoſum *in ſum.tr.15.c.10.n.2.* vbi ſic aſſerit. *Pio V en vn proprio moto atò las manos à los Obiſpos, mandando con graues penas, no pudieſſendar eſtos beneficios pueſtos en ſus manos à ſus parientes, ni a ſus familiares, y criados. Fue mandado rigoriſiſſimo para los Obiſpos, que haziendo el dover andan acomodando ſus familiares y parientes ſegun ſus mercimientos, quitandoles vnos beneficios, y dandoles otros, era intolerable obligarlos à que cada paſſo, para hazer eſtas prouiſiones acudieſſen à Roma. Supplico el Señor Rey Felippe II. deſte mandado, y embio cedulas à los Obiſpos, haziendoles ſaber como ſe auia ſupplicado deſta Eſtrauagante, y que con ſegura conciencia podian ſeguir la coſtumbre antigua, yo recebi auiſo en vna cedula real ſobre el Caſo.* Ita Moſcoſus.

3. Sed hi Doctores loquuntur quoad Regna Hiſpaniarum. Vnde pro aliis, vbi dicta Bulla eſt vſu recepta, dubitatur circa illam an patroni poſſint præſentare ad beneficia hæc reſignata conſanguineos reſignantis, quia in prohibitione non loquitur cum his, ſed cũ collatoribus, ne illi conferant. Quod poteſt intelligi ne illis conferant proprio motu, ſecus quando præſentatur à Patrono. Et quamuis pœnæ in dicta Bulla ſtatutæ comprehendant etiam patronos præſentantes, id tamen intelligendum eſt, quando præſentant contra id, quod ibi illis prohibetur, quod tamen non eſt præſentare conſanguineos reſignantis, ſed quod Prælati non admittant nominationem ſucceſſoris factam à reſignante. Et hæc omnia cum multis doctis iunioribus docet Sanchez *in opuſc.tom.1.lib.2.c.3.dub.36.n.24.* qui etiam *n. 23.* circa verba eiuſdem conſtitutionis mouet aliud dubium, an videlicet reſignanti liceat nominare ſucceſſorem, non deducendo in pactum, vt ipſi detur, ſed ſignificando collatori, vt ſi velit, det ipſi. Et reſpondet quod quidam iuniores dicunt, quòd ſi fiat ante renunciationem, non caret ſcrupulo, quia Pontifex intendit euitare omnem modum ſucceſſionis: at ſi fiat poſt factam liberam reſignationem in manibus Prælati, nullum aiunt eſſe ſcrupulum nominare ſucceſſorem, vt illi detur. Et id verum eſſe exiſtimat Sanchez. Imò plus addit non videri contra dictum. Motum proprium Pij V. ſignificare Prælato ſucceſſorem, relinquendo omnino in eius voluntate prouiſionem. Et ita illa verba, *caueant ne nutu, aut verbo*, &c. intelliguntur taliter, vt inducatur pactum tacitum, vel expreſſum, aut de his aſſumendis promiſſio, vel intentio, intelligitur promiſſio, ſcil. expreſſa, vel intentio, in pactum tacitum deducta, alias dicendum eſſet, quod punit ſolum actum internum. Hæc omnia Sanchez quæ apud alios non facilè inuenies, ideo plurimum notanda.

RESOL. CXVI.

An Epiſcopus ex iuſta cauſa poſſit imponere penſiones ſuper beneficia pinguia ſuæ Diœceſis? Ex. p.9.tr.9.& Miſc.Reſ.50.alias 49.

§. 1. CIrca præſentem difficultatem, adeſſe aientem & negantem ſententiam, notauit Machadus *de perfect. confeſſ. tom.2. lib 4. part. 6. tract. docum.7. n.15. 2.* Itaque negatiuam ſententiam tenet Leſſius *lib.2. cap.34. dub.38. num. 206.* Penſionum Conſtitutionem per ſtylum Curiæ reſeruari Summo Pontifici; vnde Ordinarij non poterunt, niſi quatenus id eis priuilegio, vel conſuetudine eſt conceſſum: nam ſtylus Curiæ ius facit; quod maximè in penſionibus verum eſt, quarum ius vniuerſum ferè conſtat conſuetudine. Confirmatur, quia penſionum Conſtitutio eſt contra ius commune, quo ſtatuitur vt beneficia ſine immutatione conferantur, *Decretal. lib.3. tit.12.* Itaque continet in ſe diſpenſationem iuris: at Epiſcopus vtpote inferior non poteſt diſpenſare in iure, niſi quatenus id ei ipſum ius, vel conſuetudo legitimè præſcripta, quæ inſtar iuris habeat, concedit. Idem confirmari poteſt *Extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienand.* Nam Conſtitutio penſionis non minus eſt alienatio quam vel decennalis locatio, vel hypothecatio; quia eſt alienatio rei immobilis; nempe iuris Eccleſiæ competentis; pars enim iuris Eccleſiæ ad fructus alienatur: quod maximè locum habet in penſionibus perpetuis. Ius autem tale inter immobilia cenſeri conſtat. Idem crediderim de penſionibus vitalibus, quia non minus inter immobilia cenſeri debent quam reditus vitales, & vſusfructus. Addo has penſiones plerumque annexam habere aliorum bonorum obligationem, quæ etiam illi *Extrauag. repugnat.* Requirit autem ea conſuetudo, vt legitimè præſcripta cenſeri debeat, ſecundum communiorem ſententiam Doctorum, vel 40. annos cum titulo, vel tempus immemorabile ſine titulo, quia ius commune, & iuris præſcriptio ei obſtat, iuxta *cap.1. de præſcriptionib. in 6.* Ita Leſſius, cui adde Lopez *in inſtruct. tom.1.cap.203.* Sotum *de iuſt. lib 9. quæſt.7. art.2.* vnde Ledeſma *in ſumma tom.2. tract. 12. concluſ. 21.* hæc aſſerit: *Solo el Pontifice entre todos los Prelados Eccleſiaſticos tiene authoridad de poner penſiones ſobre los beneficios Eccleſiaſticos. Eſta concluſion tienen todos los Theologos, y Iuriſtas. Prueuaſe de la comun coſtumbre de la Igleſia. De ſuerte que aunque eſtando en derecho Diuino, qualquier Obiſpo puede poner penſiones ſobre los beneficios de ſu Obiſpado que diſtribuye: pero por derecho poſitiuo eſta facultad eſtà reſeruada al Sumo Pontifice, como conſta por el vſo.* Ita ille. Idem aſſerit Palaus *tom.3.tract.vlt.diſp.3. punct.3.n.3.* Valentia *tom.3.diſp.6.q.16.punct.3.* Aragonius *in 2.2.quæſt.100.art.4.* & alij.

Sup. hoc in tom.5.tr.7. Reſ. 36. §. Probatur ſecundo in fine.

2. Probatur hæc opinio Primò ex ſtylo Curiæ de quo teſtatur præter Leſſium, Cardinalis Toletus *in Summa lib.5. cap.83. num.1.* Secundò ex quodam

Decreto Pauli IV. quod affert Granatius ad ſimoniã *de Reſeruationib.q.62. n.6.& 7.* Mandoſius *de ſignat. tit.de Penſionib.verſ.Hodie tamen, & in tit.de Confirma. verſ. Penſionis ab Ordinario.* Tertio ex Bulla Pij V. quam adducit Pariſius *de Confident.quæſt.*28. *num.* 120. *&* 121. quia verba Pontificis prohibitiua vniuerſalia ſunt; reſpectu omnis Collatoris, ac proinde complectuntur etiam Epiſcopos, vt conſtat ex ſecundo caſu, quem damnat, & punit, & his verbis declarat habendum pro confidentiali; quoties, inquit Collator, aut cedens iuſſerit, vel ſignificauerit ei cui contulit beneficium, vt ſoluat penſionem ſibi, vel aliis, ſeu illi vel illis, quem, vel quos idem Collator, aut cedens, vel alius pro ſe, ſcripto, aut verbo iuſſerit, &c. Ex his enim verbis videtur manifeſtè omni Collatori, ac proinde etiam Epiſcopo ſublata facultas penſiones quaſcumque imponendi. Nam omnis penſio reſeruatur à Collatore ſibi, vel aliis, ſed Pontifex decidit, quoties Collator penſionem ſibi vel aliis in collatione reſeruat, habendum pro ſimoniaco confidentiali. Ergo cùm hanc damnet, prohibeat, & puniat, prohibet quoque talem reſeruationem, vt impoſitionem penſionis. Imo Rebuffus de *Pacificis poſſeſſ. n.*105. notat etiam ante Pium V. per non vſum, & diſſuetudinem, facultatem Epiſcopis conceſſam, penſiones in aliquibus caſibus imponendi ceſſaſſe, & ab aula receſſiſſe.

3. His tamen non obſtantibus, affirmatiuam ſententiam in fauorem Epiſcoporum poſt dicta decreta & Conſtitutiones tenent plures Neoterici, & præcipuè inter alios Garzias *de beneficiis tom.*1.*cap.*5. §.2. *n.*295. Gonzalez *in Regul. Cancell.Gloſſ.*5. §.5. à *n.*17. Barboſa *de iure Eccleſ.lib.*2.*cap.*11.*num.*56. qui addit, quod poteſt eſſe cauſa, vt Epiſcopus imponat penſionem ſuper beneficium, amore quo ille ſuũ ex fratre nepotem proſequitur. Vide etiam Gratianum *in diſceptat.forenſ.tom.*4.*c.*617.*n.*5. vbi ſic ait: Quamuis regulariter ordinarius non poſſit reſeruare penſiones, cùm illæ non reſeruentur, niſi auctoritate Papæ; *Rot. deciſion.*437.*n.*2. *par.*1.*in recentior.* Tamen hoc intelligitur ſine iuſta cauſa; nam illa exiſtente partim ei permittitur reſeruatio; videlicet pro bono pacis, vel pro ſtudio alicuius ſcholaris pauperis, vel in vtilitatẽ Eccleſiæ, pro concordia litis, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro vſu pio, pro renunciantibus ex cauſa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium, & præcedentibus ſimilibus legitimis, & rationabilibus cauſis. Ita ille, qui poſtea num.9. obſeruat quod talis penſio reſeruetur per viam quantitatis pecuniæ, bladi, vel vini, non autẽ per viã quotæ, videlicet quod detur tertia vel quarta, pars reddituum, quia hoc eſſet diuidere beneficium, quod de iure prohibetur, *cap. Maioribus, de præbend. cap.de Cætero, de Tranſaction.* Et in n.13. etiam obſeruat, quòd in caſu quo Epiſcopus poteſt reſeruare penſionem; iſtud intelligeretur, vt reſeruatio ſolum fiat vſque ad vitam onerati, ita vt tantum teneatur ad talem penſionem primus oneratus, non autem ſucceſſor in illo beneficio. Non enim Ordinarius, vel alius inferior poſſet imponere huiuſmodi penſiones perpetuas, & ad ſucceſſores tranſmiſſibiles, & alios, provt facit ſummus Pontifex, nec fructus beneficiorum diuidere, niſi pro bono pacis ex cauſa concordiæ, & ad lites tollendas tales penſiones reſeruaret; quia tunc habet facultatem illas imponendi perpetuo duraturas, & ad ſucceſſores tranſitorias provt Papa ſolet reſeruare. Et tandem n.18. firmat, quòd non ſufficeret aſſertio Epiſcopi dicentis cauſam interueniſſe in ſimilibus penſionibus per eum reſeruatis, ideò aliunde debet conſtare de cauſa.

4. Nec deſunt etiam præter Canoniſtas, Theologi, qui partem Epiſcoporum tuentur, & præcipuè inter alios Filliucius, *tom.*3.*tract.*42.*cap.*2.*q.*3.*n.*3. Azorius, *tom.*2.*lib.*8.*cap.*6. *quæſt.*1. Vviggers *de Iuſt. tract.* 7.*cap.*4.*dub.*15.*num.*89. Malderus *de Iuſt.tract.*9.*cap.*3. *dub.*12. Suarez *de Relig.tom.*2. *lib.*4.*c.*24. *n.*27. & alij Ad argumenta verò contraria reſpondetur, quod iura ſtatuant, ne beneficia conferantur cum diminutione; atqui Epiſcopi non ſunt ſupra Canones, ſicuti Pontifex: ergo non poſſunt reſeruare Penſiones, quia ſic videntur conferre beneficium cum diminutione. Reſpondetur: Flaminius *de Reſignationib. beneficior.q.*2.*n.*3. dicit Canones illos hoc tantùm prohibere velle, ne Collatores ſibi aliquid applicent, aut reſeruent ex ipſis beneficiorum prouentibus. Vel cum aliis reſponderi poteſt, Canones tantum ſtatuere legẽ ordinario Collatori vt tali, qua huic non liceat in permutationibus, aut reſignationibus diminutionem aliquam facere, ſiue penſionem pro altero reſeruare, non autem ibi aliquid ſtatui contra ordinariam poteſtatem Epiſcopi, vt talis. Ad ſtylũ Curiæ de quo teſtatur, Toletus, & alij; Garſias vbi ſupra n.310. negat adeſſe. Ad Decretum Pauli IV. idem Garzias n.301. dicit factum fuiſſe pro Dataria, ſcilicet ne Miniſtri, ſeu Officiales Papæ abſque ipſius licentia penſionem imponant. Ad Bullam Pij V. Filliucius vbi *ſupra n.*5. exiſtimat, nullam facultatem Epiſcopis abrogatã, quâ prius vti licitè poſſent; ſed tantummodo punitam impoſitionẽ penſionis ab ipſis factam ſine cauſa, & hoc non in omni caſu, ſed in collatione beneficij. Ex quo infertur primò, poſſe Epiſcopos extra caſum collationis imponere penſiones, ob illas omnes cauſas, quæ recenſuimus; illas enim Pij Cõſtitutio non attigit. Secũdo infertur in collatione præſumptionẽ confidẽtiæ tantũ adeſſe, cum penſio imponitur primò ſine cauſa vlla probabili; ſecundò cũ reſeruatur in fauorẽ perſonæ declarandæ, tertiò, cũ collatio fit de beneficio vacante ob ceſſionem per reſignationem. Ita Filliucius.

5. Ad id, quod dicunt Rebuffus, & alij, Epiſcopos amiſiſſe facultatem imponendi penſiones ex non vſu reſpondet Garzias *num.*309. quod per non vſum non tollitur facultas aliquid faciendi.

6. Et tandem ad confirmationem ſupradictorum adducitur Deciſio Sacræ Rotæ Mileuitana Canonicatus 6. Martij 1595. coram Millino, dicens, quod pẽſio impoſita per Epiſcopum ad fauorẽ certæ perſonę, etiam de conſenſu prouiſi, etiam corã Notario, præſtito in forma, non facit prouiſionem ſimoniacam, licèt ſit nulla ipſa penſio, ſi non conſtet de cauſa; ſi autẽ penſio fuiſſet impoſita per Epiſcopũ perſonæ ſibi bene viſæ, & poſtea declarandæ, eſſet ſimoniaca, & confidẽtiaria ex Bulla Pij V. quo caſu ſolũ eſt intelligenda. Ex qua Deciſione Rotæ apparet, poſſe Epiſcopos imponere ex iuſta cauſa penſiones; & quod id fuerit eis prohibitũ ex Bulla Pij V. quam cõtra illos afferebat Pariſius; vnde hîc non deſerã apponere verba D.Thomæ *in* 2 2.*q.*100.*art.*4.*ad quartum*, ſic aſſerentis: Si Epiſcopus, antequam beneficiũ alicui conferat, ob aliquam cauſam ordinauerit aliquid ſubtrahendũ de fructibus beneficij conferendi, in pios vſus expendendum non eſt illicitum. Ita Sanctus Doctor. Et ideò, ſtantibus ſupradictis ait Layman. *lib.*4 *tr.*2. *c.*18.*n.*2. Negari non poteſt in caſibus ſpecialibus, ac neceſſariis, v.g. propter paupertatem, ſeniũ reſignãtis, ob litis compoſitionem, aut ad coæquandos fructus in permutatione beneficiorũ, adhuc hodie Epiſcopo competere, vt penſionẽ beneficio imponat; quamuis non in perpetuum, neque cum facultate transferendi ad alterũ, ſed ſolũ ad vitam pẽſionarij, id eſt, eius cui penſio deſignatur, ſicuti habetur *in cap. Niſi eſſent. de præbendis.* Ita pari ratione ſtatuere poteſt Epiſcopus cũ Capitulo ob cauſam neceſſitatis, vel magnæ vtilitatis, vt pars aliqua redituum beneficij ad certũ vsũ pium, v.g. Eccleſiæ fabricam, Religioſorũ ſuſtẽtationem;

nem; item ad debitorum nomine Eccleſiæ contractorum ſolutionem applicetur. Hæc Layman.

7. Nota tamen, vt dictum eſt, vt Epiſcopus validè penſiones imponat, debet ſemper interuenire iuſta cauſa, id eſt legitima, qualē ſcilicet leges præſcribunt. Ex quo infertur primo penſionem collatam ab Epiſcopo nulla cauſa expreſſa, nullam & inualidam eſſe, vt ex pluribus Deciſionibus probat Garzias *part. 1. c. 5.* Secundo poſſe eam argui confidentiæ ſimoniacæ, vt conſtat ex iis, quæ tradit Flaminius *q. 28. de Confid.* & poſt illum Garzias *part. 1. c. 5. §. 2.* Tertiò cauſam expreſſam, ſed non qualem leges permittunt, vitiare etiam impoſitionem penſionis ab Epiſcopo, cui tantum iura concedunt hanc facultatem in certis caſibus & propter cauſas expreſſas, vt bene Nauarrus *conſil. 4. de ſimonia*, & Filliucius, *vbi ſuprà, n. 8.*

8. Verùm, ſi ſtylus Curiæ hodie abſolutè, & ſine vlla diſtinctione, penſiones omnes reſeruat ſoli Pontifici, vt vult Toletus, Leſſius, Binsfeldius, & alij priuatiuè, quoad Epiſcopos videtur ab ipſis omnino ſeruandus, quia ſtylus Curiæ facit ius, & in his materiis Romana praxis eſt regula: vnde cautè procedant Epiſcopi; nam præter iuriſdictionem vſurpatam, beneficiatus tentabit litem contra penſionarium, de nullitate penſionis impoſitæ ab Epiſcopo poteſtatem non habente.

TRACTATVS QVARTVS
DE
POENIS, SEV MVLCTIS
PECVNIARIIS EPISCOPO NON APPLICANDIS.

RESOLVTIO PRIMA.

An Epiſcopi poſſint imponere pœnas pecuniarias etiam laicis ex delictis mixti fori?

Et affirmatiuè reſpondetur.

Et curſim docetur Epiſcopos habere Fiſcum ſaltem ex conſuetudine. Ex. part. 10. tr. 8. Reſ. 1.

§. 1. HAnc quæſtionem à nullo Theologo morali inuenio diligenter pertractatam, & tamen eſt adeò praticabilis, ideo ad communem vtilitatē latè illam examinabo. Et quo ad primum, videtur Epiſcopos non poſſe pœnas pecuniaras imponere, *ex cap. Pauper. 11. quæſtione 3. cap. Si lapſ 50. diſt. cap. 3. de pœnis, cap. Irrefragabilis §. vlt. de Officio ordinar. & cap. vt Clericorum, de vita, & honeſt. Cler.* per quæ iura habetur, quod delinquentes nō ſunt in pecunia puniendi; quia perſonæ delinquunt, & non pecunia, *vt §. Oportet, collat. 3. de mand. Princip.* quare pœna ſuos debet ſequi Authores *leg. Sancimus Cod. de pœnis.* Hinc Iſidorus; citò violatur auro iuſtitia, nullamque reus pertimeſcit pœnam, quam ſcit poſſe redimere, *cap. Pauper. 11. q. 3.* Hoſtienſis *in Summa tit. de Offic. ordin. §. Quid pertinet n. 4.* dicit, quod delicta debent puniri ſecundum ſtatuta Canonica, & non ſecundum quæſtum pecuniæ. Hanc etiam ſententiam docuit Segura Dauolos *part. 2. cap. 10. per totum* & probari poteſt ex authoritate Franciſci Alfari *de Officio Fiſcalis Gloſſ. 9. n. 9.* qui tenet, Epiſcopum non habere Fiſcum.

2. Verùm his non obſtantibus, tanquam certam opinionem affirmatiuam tenendam eſſe puto, nempe Epiſcopos poſſe imponere pœnas pecuniarias, ex praxi vbique recepta, & probatur *ex cap. Dilectus de officio Ordinarij, cap. ſi vos 23. quæſtione 5. c. Cum ſit nimis § vlt. de Iudæis*; & docent communiter Doctores, vt Corneus *conſ. 19 lib. 2. per totum* Farinacius *tom. 1. quæſt. 19. n. 51.* Iulius Clarus, *lib. 5. quæſt. 80. n. 5.* & alij, quos adducit, & ſequitur Mauritius de Alzedo, *de Præminentia Epiſcoporum, p. 1. cap. 12. n. 90.* & Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 197. n. 16.* firmantes etiam Epiſcopos, ſaltem ex conſuetudine habere fiſcum, vt notauit etiam Couarruvias, Bobadilla, Regens de Vico, & Salzedus *in locis infrà citandis.* Et ad iura ſuperiùs allata reſpondent, & Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. ex Ref. 302. §. Cum igitur, curſim ad lin. 2.
concordare nituntur plures, quos inuenies apud Seguram Dauolos *vbi ſuprà.* Itaque certum eſt poſſe Epiſcopos pœnas pecuniarias imponere etiam Laicis ex delictis mixti fori contra Regentem de Vico *in Pragmat. Regni Sardiniæ, tom. 2. tit. 7. cap. 6. num. 7.* & ita firmat Farinacius *tom. 1. quæſt. 19. n. 51.* quia ex talibus delictis Eccleſiaſticæ Iuriſdictioni ſe ſubiiciunt, vt *in cap. Statuimus 16. quæſt. 1. & cap. Quiſquis 17. quæſt. 4.* & notat Abbas *in cap. Licet de pœnis.*

RESOL. II.

Epiſcopos non poſſe pœnas pecuniarias ſibi applicare, ſed applicandas piis locis demonſtratur, etiam ſi ſint impoſitæ per ſententiam, ſiue per Statutum.

Et quid, ſi Epiſcopus ſit adeò pauper?

Et quid eſt ſentiendum de contraria conſuetudine, per quam pars pœnarum applicabatur Vicario, vel Cameræ Epiſcopi, vel fabricæ Eccleſiæ Cathedralis? Ex p. 10. tr. 8. Reſ. 2.

§. 1. SEd difficultas eſt, an Epiſcopus dictas pœnas pecuniarias poſſit ſibi applicare. Et reſpondeo, quod ſtando in iure communi antiquo, ſunt aliqui affirmatiuæ ſententiæ adhærentes, vt docet Bald. *in auth. bona damnatorū lib. 2. C. de bonis proſcriptorum*, Ananias *in cap. Excōmunicamus in princ. n. 9. de hæreticis*, Angelus *de maleficiis, in verb. eius bona, n. 30.* Barbatia *conſ. 12. n. 12. vol. 3.* Gomez *ſuper leg. 7. Tauri n. 75.* Franciſcus Marc. *deciſ. 339. num. 12. p. 1.* attamen minimè hoc procedere, (ait Couarruu. *lib. 2. Var. cap. 9. num. 9.*) vbi ſententia Iudicis pœna pecuniaria infertur: ſed ſi tantùm eadem pœna ſtatuto, aut conſtitutione ſancita fuerit, poterit Iudex Eccleſiaſticus eam in proprios vſus expendere, id etenim fit ſtatuti & legis authoritate: ex quo ſuſpicio auaritiæ abeſt ab ipſo Iudice, cum per ſtatutum ea pœna Epiſcopo, aut Iudici adiicitur, notant Hoſtienſis, Abbas, & Felinus, *in c. Irrefragabili §. cœterum.* Quod etiam ex

ex Neotericis Hiſpanis docet Ber. Diaz. *in Practica criminali, c.*142. Auendagnus *de exequendis mandatis, p.*1. *c.*7. *n.*1. & Bobadilla *in Politica tom.*1. *lib.*2. *cap.*17. *n.*199. *&* 200. vbi ſic ait: *En lo que toca à tener fiſco los Obiſpos y las Igleſias, Baldo y otros Autores afirman, que no lo tienen, excepto el Papa y la Igleſia Romana, ni pueden condenar para ſu Camera: pero lo contrario, ſe guarda por coſtumbre vniuerſal aprovada por comun opinion, aunque no tiene ſu fiſco todos los priuilegios del fiſco Real, lo que applican à ſu Camera los dichos Prelados, deven convertirlo en obras pias, y gaſtos de Iuſticia, ſiendo por via de multa, ò pena arbitraria: mas lo que aplican en virtud de ley, ò eſtatuto, como quiera que en eſto ceſſa la ocaſion de codicia, bien pueden adjudicarſelo à ſi, conforme la diſpoſicion legal: y aun lo vno y lo otro, ſi el Obiſpo fueſſe tan neceſſitado poderia aplicarlo para ſi.* Ita ille.

2. At hæc omnia, & opinio horum Doctorum procedit, vt dixi, in terminis iuris antiqui; tamen hodie ceſſat hæc difficultas: nam ſtante Decreto Concilij Tridentini, *ſeſſ.*24. *cap.*3. *de Reformat.* abſolutè dicendum eſt, Epiſcopos non poſſe vllo pacto, ſibi applicare pœnas pecuniarias, vnde ad compeſcendam aliquorum Epiſcoporum auaritiam, hîc per extenſum apponam verba Doctorum. Et ideò in primis agmen ducat.

3. Ioan. Machadus *de Perfecto Confeſſario, tom.* 2. *lib.*4. *p.*6. *tract.*4. *docum.*2. *num.*2. ſic ait: *Quanto al fiſco ſe ha de advertir, que por Derecho comun era prauamente controverſo entre los Doctores, ſi el Obiſpo podia tener fiſco, y aplicarle penas pecuniarias en que condenaſſe à los Reos: vno lo negauan principalmente quando los Reos eran Seculares: moueuan ſe por vnos Textos del Derecho, que parece lo diſponian aſſi. Otros fundados en otros Textos afirmauan, que era licito, con tal que el Obiſpo no ſe movieſſe por auaricia, ſi no con zelo de juſticia, ni aplicaſſe para ſi las pœnas pecuniarias, ſino que las conuertieſſe en vſos pios. Pero ya en eſtos tiempos eſta quitada ò por mejor dezir compueſta eſta controverſia, por ſer expreſſa diſpoſicion del Concilio Tridentino, que el Obiſpo pueda tener fiſco, y condenar en penas pecuniarias; ſi bien el miſmo Concilio da el lugar citado, por deſmentir la ſoſpecha de auaritia que tan lexos de eſtar de las perſonas Eccleſiaſticas; y principalmente de los Obiſpos ordena expreſſamente, que el Obiſpo no pueda aplicar ſemejantes condenacciones à ſi, ne a ſu Camera, ſino à lugares, y obras pias; y ſegun vna declaracion de los Cardenales quæ refiere Barboſa, ni aun para el ſalario del Vicario las puedan aplicar.*

4. Daniel de Nobilibus *in ſelectis controuerſiis iuris ſacri, & ciuilis, diſp.*30. *num.*66. *&* 67. Has autem pœnas pecuniarias, ſi per ſtatutum iure antiquo, ſint impoſitæ, poterit Epiſcopus per ſe retinere vel ſuæ Cameræ applicare; at ſi per ſententiam imponantur, honeſtius locis piis applicabit, niſi Epiſcopo indigente. Hodie tamen poſt Concilium Tridentinum, *ſeſſ.*25. *cap.*2. *&* 10. *de Reformat.* videtur omninò has pœnas in vſus pios conuertendas, ita, vt nec in fabricam Eccleſiæ, nec in mercedes conuerti poſſint.

5. Ioan. Baptiſta Ciarlinius *in Controuerſ. Forenſ. tom.*1. *cap.* 50. *num.* 37. Certum eſſe cognoſcimus Epiſcopum, & eius Vicarium poſſe mulctare etiam Laicos, & pœnis pecuniariis punire in caſibus ad eius forum ſpectantibus *c. licet,* vbi Abbas, *de pœn. cap. Statuimus* 76. *quæſt.*1. *cap. Quiſquis* 17. *quæſt.*4. *de communi*, Felinus *in cap. Irrefragab li* §. *Cæterum, num.*5. *de offic. Ordin.* Hoſtienſis, Butrius, Anania, Cardinalis *in cap. ad aures, de Simon.* Peregrinus *de Iur. Fiſci, lib.*1. *tit.*2 *num.*106 *poſt multos,* Auguſtinus Barboſa 6. *alleg.*107. *num.*18. perbelle Martta *de Iuriſd. part.*1. *cap.*50. *num.*18. pro quo notandum eſt antiquitus potuiſſe Epiſcopos mulctas ſtatutis Eccleſiaſticis inflictas ſibi applicare, & in proprios vſus conuertere, quas vnico ſuo arbitrio imponebant, locis piis diſtribuere ſolebant ad eu tandam auaritiæ ſuſpicionem. Hoſtienſis *in Sum. tit. de Offic. Ord.* §. *Quid pertinet, verſic. non tamen debe.*. Abbas *in* 6. *cap. licet n.*9. *de pœnis.* Couarruuias *var. reſol. lib.*2. *cap.*9. *num.*11. Marth. *deciſ.*339. *num.*12. *part.*1. tamen hodie Epiſcopi id facere non poſſunt, ſed mulctas pecuniarias eo ipſo, quod exactæ fuerint, locis piis aſſignare debent, adeo vt nec aliquam portionem ſuo valeant applicare Vicario, nec Cameræ Epiſcopali, aut Fabricæ Eccleſiæ Cathedralis, non obſtante quacunque conſuetudine non præſcripta Concil. Trident. 25. *c.*3. *de Refor.* & ita decreuit ſacra Congregatio.

6. Marcellus Vulpe *in praxi Iudiciali, c.*46. *n.*1. *&* 2. Quamuis Iura Canonica videantur prohibere Epiſcopis imponere & exigere pœnas pecuniarias; quia de radice cupiditatis, & auaritiæ prodire videntur, *cap. Irrefragabili* §. *fin. de offic. Ord.* vbi habetur quod Prælati non debent eorum ſtatuta ad quæſtum pecuniæ conuertere: tamen Abbas *in cap. vt Clericorum num.*10. *de vita, & honeſt. Cleric.* dicit communiter per doctores teneri, poſſe ab Epiſcopis pœnas pecuniarias imponi & exigi: & nouiſſimè per Concilium Tridentinum, *ſeſſ.*25. *cap.*3. §. *In cauſis verò de Reformat.* id approbatum eſt, ibi per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus eo ipſo quod exactæ fuerint, aſſignantur. Verùm non ita paſſim pœna pecuniaria imponenda eſt: ſed quando Epiſcopi viderint alias pœnas paruipendi, & pecuniariam timeri. Vnde quando ex vrgenti cauſa pœnæ ſunt imponendæ, illæ ſunt applicandæ locis piis, *Concil. Trid. vbi ſuprà*: immo vt declarauit ſacra Congregatio Concilij, quod conſuetudo contraria, per quam pars pœnarum applicatur Vicario, vel Cameræ Epiſcopali, etiam in minima parte, nec in fabricam Eccleſiæ Cathedralis: nam Epiſcopi tenentur ex eorum redditibus Eccleſiam Cathedraem reparare. Verùm ſi Epiſcopus ſit adeo pauper, vt notoriè egeat, aliud videretur dicendum: & eo caſu eſt conſulenda ſacra Congregatio, notificando e redditus, & onera Epiſcopatus.

7. M. Anton. Genuenſis *in Praxi Archep. cap.* 69. *num.*1. *&* 2. Hoſtienſis *in ſum. de Offic. Ord.* §. *Quid pertinet*, dicunt, quod vbi per ſtatutum imponitur pœna pecuniaria, poteſt Epiſcopus illam ſibi retinere; vbi vero per ſententiam, licet poſſit, honeſtius facit, ſi pro euitanda ſuſpicione auaritiæ, deputetur ad pios vſus: quem ſequuntur mags communiter Doctores, quos numerat Felinus, *in cap. Irrefragabili de offic. Ordin.* Sed poſt Concilium Tridentinum, *cap.*3. *ſeſſ.*25. *de Reformat.* pœnæ pecuniariæ, eo ipſo, quod exactæ fuerint, ſunt aſignandæ piis locis, quod ſeruatur in Curia Archepiſcopali Neap.

8. Paulus Squillante *de Oblig. & Priuileg. Epiſcop. part.*1. *c.*28. *n.*3. Præcipitur Epiſcopis pœnas pecuniarias, eo ipſo quod exactæ fuerint piis locis, & pauperibus diſtribuere, vt expreſſe decernitur in ſacro Concilio Tridentino, *ſeſſ.*25. *c.*3. *& c.*13. *de Reformat.* Eſt autem obſeruandum, quod huiuſmodi pœnæ pecuniariæ ſunt locis piis applicandæ, ſiue ſint impoſitæ per ſententiam, ſiue per ſtatutum, cùm ſacr. Concil. Trident. non diſtinguat.

9. Ioan. Carolus Antonellus *in Regimne Eccleſia Epiſcopalis, tom.*2. *lib.*6. *cap.*5. *num.*2. *& ſeqq.* obſer

RESOL. III.

Et pro aliud iuris Axioma contento à verſ. Vnde in caſu huius Reſ. in tom. 6.tr.1.Reſ. 32.§.Sed inſtabis, prope finem verſ. & quidem iura & latè in aliis eius annot.

re leges.ff.de legib.leg.non aliter ff.de legat.3. leg. nominis & rei §. verbum ex legibus ff. de verbor. ſignificat. & docet Surdus *deciſ.55. num.*14. & ex Soto, Medina, Syueſtro & Salas nouiſſimè Ioſeph & Ianuario *de caſibus reſer. Reſol.* 46. *num.*2. vnde qui ſeruat verba legis in corti ce, & non ſeruat mentem legis eſt tranſgreſſor legis; & ideo *in leg.non dubium Codic. de leg.* Non dubium eſt in legem committere, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem, & *in l.contra ff. de legibus*, fraudem facit legi qui ſuauis verbis legis, mentem eius circumuenit. Sed & hoc ex pluribus probat Hulricus Hunnius *in Encyclopedia iuris p.1.tom.3. c 6.n. 29. cum ſeq.* Sed in noſtro caſu hanc eſſe mentem Concilij non eſt dubitandum, ex Doctoribus vbi ſupra allatis, & quod maius eſt ex ſacra Congregatione, qua à Sanctiſſimo poteſtatem accepit illud declarandi, prout iam declarauit, nempe omnes pœnas & mulctas pecuniarias, Epiſcopo debere locis piis applicare. Ex quibus remanet ſatis ſolutum argumentum in contrarium adductum, & contrariam aſſerere eſſet velle metaphyſicari cōtra communem ſententiam Doctorum, contra Praxim Romanæ Curiæ, & contra Declarationem ſacræ Congregationis. Quod etiam aperte probatur, quia ſi à Concilio Tridentino mulctæ tantùm per ſententiam latæ prohiberentur Epiſcopis ſibi applicare, nihil Concilium diſpoſuiſſet & prohibuiſſet: nam ante ipſum iam Doctores communiter aſſerebant eſſe dictas mulctas in vſus pios applicandas? ergo dicendum eſt Decretum Concilij non ſolùm loqui de mulctis, ſed etiam de pœnis per ſtatuta impoſitis, quas ſibi applicare Epiſcopos poſſe aliqui Doctores, vt viſum eſt, concedebant quod Concilium prohibere voluit. Vnde Genuenſ. *in Manuali Paſtorum cap 78.num.*12. ſic ait: Notandum quod pœnæ pecuniariæ ſunt per Epiſcopos piis locis applicandæ. Ita *Conc. Trid.cap.3.ſeſſ.* 25. quod non diſtinguit an ſint impoſitæ per ſententiam vel per ſtatutum iuxta notata *in cap. irrefragabili de Off.ord.* Ita, & ego.

RESOL. IV

Infertur ex ſupradictis ad ornatum Concilij Tridentini ſeſſ. 28. *cap.* 8. *poſſe Epiſcopos relictis aliis pœnis, punire concubinarios mulcta pecuniaria, locis tamen piis applicanda.* Ex parte 10. tractatu 8. Reſol.4.

§. 1. REmanet itaque ex omnibus ſuperius dictis ſatis firmata noſtra ſententia, nempe poſſe Epiſcopos imponere pœnas pecuniarias, ſed illas non poſſe ſibi applicare. Ex quibus duo valde notabilia obſeruanda ſunt. Et Primò contra Regentem Franciſcum de Vico *in Pragmat.Regni Sardiniæ, tom. 2.tit.7 c.6.n.9.* & contrà Aloyſium Riccium *in Praxi, tom.1.Reſol.319.num.3.* poſſe Epiſcopos, non impoſitis aliis pœnis, de quibus agit Concilium Tridētinum *ſeſſ.24. cap.* 8. imponere pœnam pecuniariam contra Laicum concubinarium. Et ita docet Gabriel Pereira *de manu Regia, part.2.cap.34 num.* 16. Thomas Velaſcus *tom. 2.alleg. 34.n.* 11. *& ſeqq.* Emanuel Themudo *in Deciſionibus Archiepiſc. Olyſſipon. tom.2.deciſ.145.n.4.* & Ioſeph Vela *de Poteſtate Epiſcop.circa inquirendu, &c.part.1 num.* 64. & alij aſſerentes Concubinarium poſſe puniri pœna pecuniaria ante trinam monitionem, quia Concilium ſolùm poſuit illum ordinem quoad excommunicationem ferendam pro contumacia in illo crimine, & per hoc non abſtulit alias pœnas contra adulteros, & Concubinarios inflictas. Et teſtatur ita fuiſſe deciſum in Hiſpalenſi, & Granatenſi Senatu, & Portugalliæ in ſupremo Regij Palatij Senatu. At licet hoc verum ſit, certum eſt pœnam pecuniariam Laïco Concubinario ab Epiſcopo impoſitam, non poſſe illam ſibi applicare, ſed in pios vſus erogandam eſſe ex Sacra Congregatione indiuidualiter firmat Leo Zambellus *in Repertorio morali Caſuum conſcientiæ, verb. Epiſcopus num.24.* & Barboſa, *Collect.579. num.1.& de Poteſt. Epiſcop. p. 3. allegat.* 107. *num.* 18 vbi ſic ait: In Sacra Congregatione Concilij in vna Meſſanenſi fuit reſolutum, pœnas omnes, & multas, ſiue ex Conſtitutionibus Synodalibus, ſiue ex præceptis, ſiue decretis Archiepiſcopi vel Vicarij proueniant, eſſe piis locis, non autem Fabricæ, vel Sacriſtiæ Eccleſiæ applicandas. Item fuit deciſum, pænas pecuniarias, quæ arbitrariæ fuerint, locis piis eſſe omninò applicandas, reliquas autem, quæ non fuerint arbitrariæ, poſſe Epiſcopum ita demum ſibi ſumere, ſi ipſe egeat, dummodo non ſint mulctæ pecuniariæ, vel pœna non reſidentium, aut concubinariorum, quas omnes Concilium mandat locis piis applicari: Hæc Barboſa. Itaque licet, vt diximus, Epiſcopi poſſint abſque illa trina monitione *in Concilio Tridentino, dict.cap.*8. requiſita; aduerſus Concubinarios ad pœnas pecuniarias, vel alias contra illos iure inflictas procedere, tamen dictas pœnas tenentur locis piis, & non ſibi applicare ne ſimiles efficiantur illis, de quibus Segura Daualos *in direct. Iudic. Eccleſ. p. 2. cap.* 10. *num.*1. ſic ait: Primum id meritò aduertendum eſt quod iam eo ventum eſt, nimia aliquorum Iudicum clementia, ſeu facta religio, vt ipſius occaſione pecuniariis pœnis paſſim vtantur, omiſſis corporalibus condignis, & à iure debitis, ita vt cenſum annuum à Concubinariis extorquere quotidie elaborent, quo ſoluto, adhuc indurato animo peccatis ſordeſcant, quia nullam reus pertimeſcit culpam, quam redimere numinis exiſtimat. Ita ille.

RESOL. V.

Poſſe Epiſcopos compoſitiones pecuniarias facere ſuper quibuſdam delictis, ſed piis locis applicandas eſſe firmatur?

Et aduertitur quod vt dictæ compoſitiones pecuniariæ ad effectum, vt ſint licitæ, plura eſſe neceſſaria, quæ in textu huius Reſolutionis explicantur? Ex p. 10. tr.8. Reſ.5.

1. §. SEcundò ex ſuperius firmatis obſeruandum eſt, poſſe Epiſcopos compoſitiones pecuniarias facere ſuper quibuſdam delictis; ſed aduertere debent quòd dictæ compoſitiones pecuniariæ ad effectū vt ſint licitæ plura eſſe neceſſaria. Et Primò in dictis compoſitionibus faciendis, debent interuenire iuſtæ cauſæ, quas enumerat ex Nouario Riccius *in Praxi tom.* 4. *reſolut.* 119. Secundò non valent Epiſcopi accipere compoſitionem ſuper omnibus criminibus, vt fusè tradit Paulus de Caſtro, *in conſil.* 348.*col. fin. per text. cum Gloſſ. in cap. licet.* vbi Doctores *extra de Pœnis.* Felinus *in cap. Qualiter & quando il Secondo §. Ad corrigendum numero* 30. *de accuſ.* Clarus *in Practica criminali, §. fin. quæſt.* 85. *verſ. vlterius quæro*, ſed tunc cum crimina eſſent leuia, vel extraordinaria, in quibus eſt locus pœnæ arbitrariæ; non autem in criminibus grauibus nec vt in illis in quibus eſt taxata pœna iuris; nec etiam quandò crimen eſſet manifeſtum, vel fama ſuper crimine delinquentem vexaret; vt dixit Riccius *vbi ſuprà reſolut.* 121. *numero* 1. Tertiò quod pecuniæ compoſitio tunc demum fiat, quandò ea pœna magis timetur quam alia; vt patet ex *cap.*

Cægno

RESOL. VI.

greg. Concl. *in Ianuen. 5. Iunij 1632. penes Bonfadinum, in Theſauro Eccleſ. deciſ. reſol. 11. num. 16.* Pœnarum nulla portio poteſt aſſignari Depoſitario earundem pœnarum, nec pro veſtiendis Apoſtolis, quibus lauantur pedes in die Cœnæ Domini, nec pro ſupplemento ſalarij Medicorum Eccleſiæ Cathedrali inſeruientium. Sacra Congr. *Conc. in Firmana 16. Aprilis 1633.* quam refert Bonfadinus *dict. reſol. 11. num. 17.* Plura etiam inueniuntur diſpoſita circa præſentem materiam à Gabriele Paleotto *S. R. E. Cardinali in ſuo Archiepiſcopali Bononienſi, part. 4. tit. de cauſis in Foro Epiſcopali fol. 270. & latius part. 6. tit. de adminiſtratione Fori Archiep. fol. 415. & ſeqq.* Multa etiam diſpoſuit Sanctus Carolus Borromæus, quæ referuntur in Concilio Prouinciali Mediolan. 6. *tit. de mulctis, & pœnis,* Et in actis Mediolan. Eccleſ. *part. 2. tit. de Offic. Depoſitarij, in mulctis,* & in inſtructionibus Congreg. *Diœceſan. tit. 22.* quibus cauit, vt pecuniæ ex his condemnationibus redactæ, apud Fidelem ſequeſtrum deponerentur (qui nullo modo ex ſuis domeſticis, & familiaribus eſſet) & omnino (quoad fieri poſſet) in pios vſus eorum locorum conuerterentur ex quibus corrogatæ ſunt, vel vbi delicta commiſſa fuiſſent, quæ tales condemnationes meruerunt. Quæ diſtributio, vel applicatio ſancita etiam reperitur in Concilio Limano III. *part. 2. cap. 122.* Et hæc omnia à Dominis Epiſcopis diligenter eſſent recognoſcenda, imitanda, & obſeruanda.

RESOL. VII.

An Epiſcopi poſſint diſpenſare in lege Pontificia apponendo pœnam pecuniariam,

Et affirmatiua ſententia adducitur.

Pro quo etiam in textu huius Reſolutionis afferuntur multi, & diuerſi caſus pro praxi prædictæ difficultatis. Ex p. 10. tr. 8. Reſ. 8.

§. 1. Sed ad ornatum præſentis materiæ non deſeram hic illam percurrere quæſtionem, videlicet, an liceat Epiſcopis, diſpenſando in lege Pontificis, imponere onus mulctæ pecuniariæ: Diſpenſat v. g. Epiſcopus in lege Ieiunij, & obſeruatione Feſtorum, an poſſit etiam via commutationis illius obligationis imponere aliquam ſummam pecuniæ, ſicut poteſt facere quando diſpenſat in Voto, impoſita aliqua commutatione. Et affirmatiuam ſententiam tenet Innocentius *in cap. 1. num. 2. de obſeruat. Ieiunij,* & ibi Henricus *num. 2.* Ioan. Andreas, *n. 2.* Anton. *n. 5.* Cardin. *n. 3.* Caietanus 1. 2. *q. 97. art. 4. ad finem, vbi* Angelus, *n. 20.* Sylueſter *q. 7. dict. 2. n. 19.* Armilla *num. 6.* Tabiena, *q. 14. num. 15.* Suarez, *lib. 6. de legibus, cap. 16. num. 4.* Azorius, *tom. 1. lib. 7. cap. 29. quæſt. 5.* Nauarrus *in Summa, cap. 21. num. 22.* Limitat Suarez; *num. 9.* hanc ſententiam, vt locum habeat tantum in legibus, per quas ſubditi obligantur ad aliqua onera, à quibus per diſpenſationem eximuntur, vt eſt lex Ieiunij, abſtinendi ab operibus ſeruilibus in die Feſto & ſimiles. Secus verò in illis legibus, quæ non imponuntur per ſe ad imponenda onera ſubditis, ſed propter alios iuſtos fines, pertinentes ad commune bonum, propter ſeruandum debitum ordinem, vel vitanda aliqua incommoda. Talis eſt Lex Tridentini, quæ præcipit, denuntiationes fieri publicè ante Matrimonium, quia ille actus non poſtulatur propter ſe, ſed propter vitanda pericula, & ideò ſi cauſa ſubeſt iuſta ad diſpenſandum, vt Matrimonium fiat omiſſis denuntiationibus, impertinens eſt commutatio per impoſitionem eleemoſynæ; quia in hoc nihil deſeruit ad finem talis legis. Simile exemplum affert Suarez in diſpenſatione circa Interſtitia Ordinum: nam propter illam, imponere pecuniarium onus, etiam ſub ſpecie eleemoſynæ, vel religionis; planè videtur omnino improportionatum, atque adeò iniuſtum, quia nihil deſeruit intentioni talis legis, nec ſubeſt rationabilis titulus illud imponendi. Secus verò inquit, eſſet, ſi ob talem diſpenſationem, imponeretur onus inſeruiendi aliquo tempore in priori ordine; quia eſt onus proportionatum legi, & non iniquum. Idem dicit de licentia, ſeu conceſſione Dimiſſoriarum ad ſuſcipiendum Ordinem ab alio Epiſcopo, nam pro illa imponere onus pecuniarium pro fabrica Eccleſiæ, eſſet abſurdum, & non parùm redolens ſimoniam.

Sup. hoc ſuprà in tr. 2. Reſ. 38. ſignāter à lin. 6. & hic lege doctrinam Reſ. ſeq.

RESOL. VIII.

Negatiua ſententia Authoris, & aliorum Doctorum proponitur, nempe non poſſe Epiſcopos tales pœnas pecuniarias imponere, ſed in vtraque ſententia illas debere locis piis applicare ſtabilitur.

Et quid ſi diſpenſaret in aliqua irregularitate orta ex delicto?

Et notatur pecunias impoſitas pro diſpenſationibus, ſeu commutationibus, modo quo ſuprà, applicandas eſſe ab Epiſcopis piis operibus, vel pro eleemoſynis diſtribuendis. Ex p. 10. tr. 8. Reſ. 9.

§. 1. Verum Ego negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur vterque Sanchez Thomas, & Ioannes, ille *tom. 2. lib. 8. de Matrim. diſput. 14. n. 2.* iſte *in ſelect. diſp. 54. n. 40.* Caſtrus Palaus, *tom. 1. tract. 1. diſp. 6. punct. 9. num. 4.* Bonacina *de legibus diſp. 1. q. 2. punct. 3. num. 23.* Filliucius *tom. 1. tr. 10. p. 1. c. 5. num. 180.* & alij. Et ratio eſt, quia Pontifex ſolum concedit Inferiori facultatem diſpenſandi in lege ſua ex iuſta cauſa; non autem concedit facultatem obligationem legis in aliam materiam commutandi, aliàs ſine iuſta cauſa poſſet eam legis obligationem in aliam materiam commutare, ſicut poteſt Epiſcopus abſque alia cauſa obligationem voti in aliam commutare. Confirmatur; quia plus eſt legem commutare, quàm in ea diſpenſare: ergo, conceſſa per Superiorem facultate diſpenſandi in ſua lege, non ſubinde conceditur commutatio. Antecedens probatur; quia cùm, Inferior diſpenſat, ſolùm tollit omninò obligationem, & vinculum legis: at cùm commutat, non ſolum tollit omnino vinculum legis, ſed etiam imponit nouum vinculum. Non ſic autem eſt in voto, quia in eo plus eſt diſpenſare, quod tollit omnino vinculum Voti, quam commutare; quod non tollit Voti vinculum, ſed idem Votum manet circa materiam commutatam, vnde violatur Votum, ſi materia commutata, non impleatur at non violatur Lex, ſi id, in quod commutatur per inferiorem non impleatur; inferior enim non poteſt legem condere. Et hæc differentia conſtat manifeſtè, quia idem met Vouens poteſt Votum in melius commutare, non tamen obligationem legis. Probatur etiam ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 24. cap. 1. de Matrim.* quod ſolam concedit Epiſcopo facultatem remittendi denuntiationes, & diſpenſandi in Canone eas fieri præcipiente, non autem concedit facultatem obligationem legis in aliam materiam commutandi: aliàs ſine cauſa iuſta poſſet remittere denuntiationes, commutando in aliud opus pium; ſicut poteſt abſque alia cauſſa obligationē voti in aliā commutare. Et confirmatur, quia plus eſt legem commutare, quam in ea diſpenſare: ergo conceſſa

per

per Tridentinum diſpenſatione, non ſubinde conceditur commutatio. Probatur Antecedens, quia cùm diſpenſat Ordinarius, ſolùm tollit omnino obligationem, & vinculum legis; at cùm commutat, tollit omninò vinculum legis, & imponit nouum vinculū: non ſic autem eſt in Voto, in eo enim plus eſt diſpenſare, quia tollitur omninò vinculum Voti; quàm commutare quod non tollit vinculum voti, ſed idem Votum manet circa materiam commutatam, vnde violatur Votum, ſi materia commutata non impleatur: at non violatur lex, ſi id in quod commutatur per inferiorem, non impleatur: Inferior enim non poteſt legem edere. Et conſtat manifeſtè differentia, quia Votum poteſt idemmet vouens in melius commutare, non tamen obligationem legis. Secundò probatur etiam ex Tridentino, *ſeſſ.25. de refor. c.18.* vbi præcipitur diſpenſationem gratis faciendam eſſe: ergo non poteſt imponi aliqua eleemoſyna, aliàs non concedetur gratis diſpenſatio, vt non verè faciam ſacrum pro aliquo gratis, ſi ipſum obligem ad eleemoſynam tertio conferendam. Et confirmatur, quia Epiſcopus concedens ſubdito Dimiſſorias ad ordines, non poteſt ipſum obligare vt eam ob cauſam eleemoſynam alicui largiatur, quia eſſet contrà Tridentinum, *ſeſſ.21.c.1.de reform.* iubens dimiſſorias gratis dari: ergo cùm ſimiliter iubeat, *d.c.*18. diſpenſationes gratis fieri, non poterit diſpenſans aliquam eleemoſynam imponere ex obligatione dandam.

[...]p. hoc ſu[...]a in tr.2. [...]eſ.38.§.L[...]itatur.

2. Limitatur tamen noſtra Sententia niſi Epiſcopus diſpenſaret in aliqua Irregularitate orta ex delicto, tunc enim poſſet imponere aliquod onus ei cum quo diſpenſat, non per viam commutationis partialis, ſed in pœnam delicti. Itaque quando delictum præberet iuſtam diſpenſandi cauſam, vt Concubinatus, aut Virginis defloratio, tunc non ob diſpenſationem, ſed in delicti pœnitentiam, poſſet Ordinarius aliquam mulctam pecuniariam imponere: ſicut quando aliquis petit diſpenſationem delicti, poteſt in delicti pœnam aliquid imponi, iuſtum enim eſt, vt pœnas det. At his non obſtantibus, licet ego vt dixi circa præſentem difficultatem ſententiæ negatiuæ adhęream, puto tamen affirmatiuam eſſe probabilem; vnde excuſatur Epiſcopi, vt obſeruat Palaus, & Sanchez, qui diſpenſantes in aliqua lege Pontificis in caſu eis permiſſo, imponunt aliquam mulctam pecuniariam per modum cuiuſdam commutationis; quia innituntur ſententiæ probabili grauiſſimorum Doctorum, dicentium, id eſſe licitum. Et ad rationes pro noſtra ſententia adductas, poſſet reſponderi, id poſſe prædictos Prælatos ex tacita commiſſione Pontificis: Nam eo ipſo, quod Epiſcopis, tanquam ordinariis ea poteſtas conceditur, cenſetur etiam conceſſum, vt vel integre diſpenſent, vel aliqua commutatione admiſta.

3. Notandum eſt tamen ab Epiſcopis omnes ſupradictos Doctores tam negatiuæ, quàm affirmatiuæ ſententiæ concordanter docere pecunias impoſitas pro diſpenſationibus, ſeu commutationibus modò quo ſupra factis, applicandas eſſe piis operibus, vel pro eleemoſynis diſtribuendis.

Reſolutio ſexta, quæ huic tr. deeſt, vt in propriori loco appoſita eſt in tom.5. tr.10. Reſ.130. Alia vero Reſ. id eſt decima huius tr. inuenietur infra in ſeq. tr. ad n. Reſ.59.

TRACTATVS QVINTVS,

DE

POTESTATE CAPITVLI SEDE VACANTE.

Ad ornatum, *cap. ſi Epiſcopus, de Suppl. negl. Præl. in 6.*

RESOLVTIO PRIMA.

An capitulum Sede vacante ſuccedat in iuriſdictionem Epiſcopi ordinariam? Ex p.8.tr.4. Reſ.1.

§.1. ALIQVI aſſerunt, quòd Capitulum Sede vacante non ſuccedit in omni iuriſdictione Epiſcopi niſi tantum quoad ea, quæ in iure in particulari reperiuntur expreſſa. Ita Gloſſ. *in Clement.* 1. §. 1. *de hæret. verb. Capitulum, & in cap. his quæ, de maior & obed.* Archidiacon. *in cap. Pontifices, 7. quæſt.1. col.* 1. Ioan. Andr. *in cap. pen.§. Epiſcopo, de temp. ord. lib.*6. Gemin. *in can. Presbyteri,* 24. *diſt.* Lambertin. *de iure patr. lib.1. part.2.q.2. art.9. n.2. & lib.2. part.1. q.2. art.14. n.6.* Ioan. Bapt. Coſta *de iudic. num.*44. Probari poteſt hæc opinio ex *c.2. ne Sede vacante,* vbi pontifex, ait, Capitulum non ſuccedere Epiſcopo in collatione beneficiorum, & reddit rationem; quia nullibi reperitur hoc in iure expreſſum; ergo Capitulum ſuccedit tantùm Epiſcopo, in iis, quæ in iure expreſſa reperiuntur.

2. Sed contrariæ ſententiæ ego adhæreo. Dico igitur Capitulum Sede vacante ſuccedere in his omnibus, quæ ad ordinariam iuriſdictionem, & adminiſtrationem Epiſcopi, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus pertinent, vt docemur *in c. cum olim, de maior. & obed. c.2. ne Prælati vices ſuas, c. ad abolendam, in princip. de hæret. c. penult. & fin. de ſupplenda neglig. Prælat. lib.6. c.1. de maior. & obed. c.1. de inſt. c.2. de off. Vicar. eod. lib.* Trid. *ſeſſ.7. cap.10. ſeſſ.23. c.10.* & meliùs *ſeſſ.24. c.16.*

3. Et hanc opinionem docet Solorzanus *de Indiarum iure, tom.2. lib.3. cap.13. num.2.* vbi citat tredecim Doctores, quibus ego addo alios, quos, citat, & ſequitur Merolla *tom.3. diſputat.7. capit.7. dub.* 1. *numer.*2. Idem etiam docet Valenzuela *conſil.* 107. *per totum,* Filicianus à Vega *in cap.5. de iudic. §. de adulteriis, num.*4. Baſſæus *verb. Capitulum Sede vacante, num.*6. & Machadus *de Perfect. Confeſſ. tom.2. lib.4. part.4. tractat.1. docum.6. num.*2. cuius verba hîc non grauabor apponere; ſic enim ait: *Se ha de advertir que todos convienen en*

que

que la juriſdicion que goza el Cabildo Sede vacante, es ſin duda juriſdicion ordinaria como la de ſu Prelado, y que como tal la puede delegar general, ò ſpecialmente. A quanto ſe eſtienda eſta juriſdicion, hic opus & labor. Algunos Dotores ſienten tan eſtrechamente della, que afirman, que el Cabildo Sede vacante ſolamente ſucede en la juriſdicion de aquellas coſas que ſon de juſticia, y neceſſidad, pero no en las quo conſiſten en gracia, y voluntaria juriſdicion; y que por conſiguiente no es ſino vn neceſſario adminiſtrador. Otros ſon de parecer: que el Cabildo Sede vacante ſucede à ſu Prelado, aſſi en la juriſdicion voluntaria, como en la neceſſaria; pero ſolamente en los caſos expreſſados por derecho, y no en otros. Pero la opinion mas recibida, y comun, y con mayores fundamentos en derecho, es la que defienden el Dotor Solozarno, y muchos graues Autores antiquos, y modernos, y la dan por regla general; conviene à ſaber, que la Sede vacante abſolutamente ſucede à ſu Prelado en toda aquella juriſdicion que el gozova, aſſi voluntaria, como neceſſaria; y por mejor dezir: Apud illud quaſi quodam iure accreſcendi manere, *aſſi en las coſas temporales, como eſpirituales; y aſſi quanto à la juriſdicion, como à la adminiſtracion: exceptos ſolamente los caſos expreſſos? en que ſe la negare el Derecho (ſi algunos ay.)*

4. *Siendo pues eſta opinion tan comun, que à falta de Derecho puede ſervit de regula general del con que diſcurrir por los caſos particulares que los Dotores diſputantes ſin duda que con ella con mucha facilidad ſe conocerà lo que en eſta parte puede, ò no la Sede vacante. Pues apenas ſe hallara en el Derecho caſo que ſe le limite à la Sede vacante, ſino es el del modo de conceder las Reuerendas de que luego diremos, y la de elegir Prouiſor, con que viene à quedar ſu juriſdicion igual con la del Obiſpo.* Hucvſque Machadus; ſed ſatis nimis amplè: eius ſententia videtur in multis caſibus limitanda, vt infra patebit.

5. Ad argumentum verò pro contraria ſententia allatum reſpondetur, quòd cùm collatio beneficiorum ſit quædam donatio, vt dicitur *in cap. de multa, de præbend.* & hæc non comprehendatur ſub quacumque ampla, & generali facultate conceſſa, niſi exprimatur, vt diximus *cap. 6. dub. 21.* meritò dixit Pontifex *in dict. cap. 2. ne Sede vacante,* Capitulum non poſſe conferre beneficia; quia nullibi reperitur hoc in iure expreſſum.

RESOL. II.

An Capitulum Sede vacante ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopi delegata?

Et docetur, quod nunquam diſpenſationes matrimoniales diriguntur Capitulis Sede vacante, quamuis id nominatim petatur, ſed Epiſcopis vicinioribus. Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 2.

Ad confirmandá doctrinam huius Reſ. lege infrà §. vlt. Reſ. 22. & §. alium eius not. & vide etiá doctrinam Reſ. annot. ſeq. & ſignanter in tom 7. tr. 1. Reſ. 62. ad medium, & Reſ. 8.. ad medium. Et ſup. hac visitatione latè infra in Reſ. 36. & 37.

§. 1. Negatiuam ſententiam tenent tredeçim Doctores, quos citat & ſequitur Merolla *tom. 3. diſputat. 7. cap. 7. dub. 1. num. 15.* quibus ego addo Solorzanum *de Indiarum iure, tom. 2. lib. 3. cap. 13. n. 4.* vbi ſic ait: Verior ſententia, & in ſcholis, & in foro receptior, eſt, quòd ea, quæ non competunt Epiſcopis iure communi, vel ex iuriſdictione ordinaria, & in eorum officio radicata, ſed accidentaliter, vel ex ſpeciali mandato, commiſſione, aut priuilegio Romani Pótificis, non tranſeunt in Capitulum: quia quamuis ſuccedat in iuriſdictione, non tamé in dignitate Epiſcopali, cui delegatio facta eſſe videtur, maximè ſi in litteris adiectum fuerit, vt procedat tanquam delegãtus Sedis Apoſtolicæ, vt in exemplo dicti cap. *quoniã Abbas,* & in viſitatione Monaſteriorum Monialium exemptorum, de qua *in Clem. 2. de ſtat. Monachor.* & in aliis caſibus ſimilibus. Ita Solorzanus.

2. Non deſunt tamen Doctores affirmatiuæ ſententiæ adhærentes: & ideo Auguſtinus Berous probare nititur in Capitulum Sede vacãte delegatam quoque tranſire, *in cap. quoniam Abbas, num. 21. de offic.* & id ſub quibuſdam diſtinctionibus tenet etiam Pánvinus *vbi ſuprà, quaſt. 11. num. 4. & 15.* quibus ego addo Machadum *de perfect. Confeſſ. tom. 2. lib. 4. part. 4. tract. 1. document. 6. n. 4.* vbi ſic aſſerit: *Lo que mayor difficultad tiene, es el averiguar, ſi en aquellos caſos en que el Obiſpo procede no como juez ordinario, ſino como delegado de la Sede Apoſtolica, que los mas dellos ſon del Concilio Tridentino, y todos los recoge Belarmino, la Sede vacante tenga facultad alguna. Muchos Dotores lo niegan. Pero otros mas probablemente defienden, que en ellos goza abſolutamente el Cabildo Sede vacante juriſdicion ordinaria, y que puede lo miſmo que el Obiſpo; porque todas las vezes que la juriſdicion como quera que ſea, emana del Derecho, ò de algun Canon, ſe deve tener por ordinaria: y como en tal, ſegun la regla general referida, ſucede ſin duda el Cabildo Sede vacante.* Ita ille.

3. Sed ſapientiſſimus Sahagun Salmanticenſis Profeſſor *in cap. quoniam Abbas, de offic. delegat. in reſponſ. ad 3. argum.* inquit, quòd cum hæc materia ardua & grauis ſit, à communi non eſt recedendum, & expendit ſtylum Curiæ Romanæ, qui hodie perpetuò obſeruatur, quatenus diſpenſationes matrimoniales nunquam diriguntur Capitulis Sede vacante, quamuis id nominatim petatur, ſed Epiſcopis vicinioribus, quia Epiſcopalem dignitatem exigunt.

Sup. his diſpenſat. latè infra in Reſ. 77. & lege etiam Reſ. eius primæ annot.

RESOL. III.

An Capitulum Sede Vacante ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopi voluntaria? Ex parte 8. tractatu 4. Reſol. 3.

§. 1. Aliqui putant vt Capitulum ſuccedat tantùm in iuriſdictione Epiſcopi contentioſa, ſeu neceſſaria, & ſic in his tantùm, quæ ſunt iuſtitiæ non autem in iuriſdictione voluntaria, ſeu in his, quæ ſunt gratiæ, niſi in quantum reperiatur in iure conceſſum. Ita Ioan. Andr. *in cap. vnic. de maiorit. & obedient. in 6.* Felinus *in cap. cùm olim, eodem tit. in antiq.* Boër. *de Synodo Epiſcop. 3. part. n. 134.* Petrus Gregorius *de benefic. cap. 38. n. 3.* Azeuedo *in Curia Piſana lib. 1. cap. 9. n. 10.* Flam. *de reſignat. quaſt. 23. n. 13. 35. & 36.* Coſta *de iudic. n. 44.*

2. Cæterum hæc limitatio mihi non probatur, cùm nullo nitatur ſolido fundamento, & ideò meritò ab aliis reiicitur. Ratio eſt, quia iura abſolutè dicunt Capitulum, Sede vacante, ſuccedere in iuriſdictione ordinaria Epiſcopi; nec diſtingunt inter iuriſdictioné contentioſam & voluntariam: ergo neque nos diſtinguere debemus. Et hanc opinionem tenent Panvin. *de poteſtate Capit. Sede vacante, 1. part. quaſt. 5.* Rebuff. *in praxi tit. de deuolut. n. 58. & ſequent.* Federicus de Senis *conſil. 30. num. 2.* Suarez *tom. 5. in 3. part. diſp. 50. ſect. 6.* Sanchez *lib. 1. de matrim. diſput. 40. & lib. 8. diſp. 2 n. 10.* Garz. *de benefic. p. 5. cap. 7. num. 2.* Nauarr. *conſil. 44. de tempor. ordin. & conſil. 7. de filiis Presbyter.* Vgolinus *de cenſuris, tab. 1. cap. 10. §. 2.* Sbroz *de Vicar. Epiſcop. lib. 1. quaſt. 15. & 16.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Cur. Archiepiſcop. Neapol. cap. 85.* Gutierr. *can. qq. lib. 1. cap. 11. num. 10.* Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſolut. 305.* Molina *tract. 5. de Iuſtit. diſput. 11. num 5.*

RESOL.

RESOL. IV.

An Capitulum Sede Vacante ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopi competenti ex conſuetudine. Ex part.8.tr.4. Reſ.18.

ſup. hoc in- ra in Reſ. .o.curſim in .vult.ad nedium, erſ. quam abet Epiſ- opus.

§. 1. SVccedere reſpondet Molina *de Iuſtit. tom. 6. tractat. 5. diſputat.* 11.*num.* 10. vbi probat, quòd ſi iuriſdictio aliqua competat ex conſuetudine Epiſcopo, in ea ſuccedit Capitulum Sede vacante: quoniam acceſſorium ex conſuetudine comparatum, qualitatem ac naturam ſortitur principalis. Ita Panormit. *vbi ſuprà, verſ. decimo,* cum collectario, & Syluest. *vbi ſupr. num.*4. Et hanc ſententiam tenet etiam Merolla *tom.3.diſp.7.cap.7.dub.1.n.*11.*&* Azorius *part. 2.lib.3.cap.39..quæſt.7.*

RESOL. V.

An Capitulum Sede Vacante in aliis caſibus præter mortem Epiſcopi ſuccedat in eius iuriſdictione, ſiue depoſitione, ſiue tranſlatione ad aliam Eccleſiā, ſiue Epiſcopus captus ſit à Paganis, vel Schiſmaticis, aut Hæreticis, quouſque captiuitas perſeuerat?

Et difficultas eſt, an ſi Epiſcopo exiſtente in remotis, moriatur Vicarius, ſuccedat in tali caſu Capitulum in eius iuriſdictione, ita vt poſſit eligere Vicarium? Ex p.8.tr.4. Reſ.4.

§. 1. REſpondeo poteſtatem Capituli, quoad iuriſdictionem Epiſcopi procedere, ſiue vacet Sedes morte naturali Epiſcopi, ſiue depoſitione, vel tranſlatione ad aliam Eccleſiam, niſi ſummus Pontifex de alio prouideret, qui eam Eccleſiam adminiſtraret. Ita gloſſ. *in cap. ſi Epiſcopus, de ſuppl. negl. Prælat. verb. Mortem,* & alij communiter.

2. Idem dicendum eſt, ſi Epiſcopus captus eſſet à Paganis, vel Schiſmaticis, quouſque captiuitas perſeuerat, *vt habetur in dicto cap. ſi Epiſcopus,* & idem dicit gloſſ. *ibi, verb. Paganis,* ſi captus eſſet ab hæreticis; quia militat eadem ratio textus, quòd, ſcilicet, captus à Paganis, videtur effici ſeruus, vt colligitur ex textu, ibi, *Liberati reſtitui,* & fingitur mortuus ciuiliter, vt ait gloſſ. *ibid. verſ. Nota primò,* & ſic habemus hîc caſum, in quo mors ciuilis æquiparatur naturali. Vnde Monetam *de commut. vltim. volunt. cap.5. num.*429.

3. Sed difficultas eſt, an ſi Epiſcopo exiſtente in remotis, moriatur Vicarius, ſuccedat in tali caſu Capitulum in eius iuriſdictione. Mihi placet opinio affirmatiua, & ratio eſt, quia longa abſentia æquiparatur morti, vt docent Cardin. *in Clem. vnic. q.*18.*in fin. offic. Vicar.* Bonifac. *in Clement.*1.§. *volumus quæſt.5. de foro competent.* & ille dicitur eſſe in remotis, cuius præſentia in breui haberi non poteſt, *cap. vnic. §. fin.* vbi Gemin. *ne Sede vacante, lib.*6.& facit gloſſ. *in cap. cùm nullus, verb. remotis, de tempor. ordin. lib. 6.* & hanc opinionem tenent Stephanus Quarant. *in ſumma Bullar. verb. Auctoritas Archiepiſcopi, num* 22. & Proſper de Auguſtin. *ibid. verb. Capitulum, numer.*12. *verſic. Duodecimò dubitatur, in* 1. *edit.* qui referunt, hoc in facti contingentia ſeruatum fuiſſe Neapoli, tempore, quo bonæ memoriæ Annibal de Capua, Archiepiſcopus Neapolitanus exiſtebat in Polonia Legatus ſummi Pontificis. Eandem opinionem ſecutus eſt Moneta *de commut. vltim volunt. cap.5. num.* 418. & videtur apertè tenere Graffius *tom.*1 *conſt. tit. de elect. conſil.*1.*num.*4. vbi ait, Capitulum, abſente Epiſcopo poſſe eligere Vicarium.

Sed cùm ex doctrina ſuperiùs generaliter lata, oriantur plures caſus in particulari, ideò illos indiuidualiter tractando. Quæritur

RESOL. VI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit exercere ſuam iuriſdictionem, ſi Epiſcopus ad aliam Eccleſiam tranſlatus adhuc non acceperit iuriſdictionem?

Ex quo infertur, quod ſtatim, Epiſcopo tranſlato, non tenentur geſta Vicarij poſt tranſlationem, etiam ab eo ignoratam. Ex p.8.tr.4 Reſ.33.

§. 1. REſpondeo in hanc quæſtionem latè pertractare Solorzanum *de Indiarum iure, tom.*2. *lib.3. c.*13. *num.*77. *& ſeqq.* vbi rectè obſeruat plures exiſtimare poſſe Epiſcopum traſlatum etiamſi ſuæ tranſlationis, per Romanum Pontificem admiſſæ, notitiam habuerit, imò & Bullas iam receperit, continuare iuriſdictionem, & adminiſtrationē prioris Eccleſiæ per ſe, vel per ſuum Vicarium, quouſque ad ſecundam peruenerit, eiúſque poſſeſſionem virtute litterarum Apoſtolicarum acceperit; neque ante prioris Sedis vacationem induci, quia nec propriè eouſque traſlatus eſſe videtur, vt conſtat ex gloſſ. *in edicto c. ſi quis traſlatus, cap. cùm in cunctis. §. cùm verò, de elect.* Hoſtienſ. *in cap. olim, el* 1 *de reſt. ſpol.* Felin. *conſ.*40. *col.*1.*& in cap. eam te, de reſcriptis, num.*8.*verſ. & dicitur tranſlatus.* Roman. *conſ.*345.*num.*17. Ioan. Monach. & Philipp. Probus, qui ad partes quæſtionem examinat, *in cap. generali, poſt num.*10.*de elect. lib.6.* Rebuff. *in praxi tit. de deuolution. num.* 70. Hojeda, Azor, Parlador. & alij, quos refert Nicol. Garzia *dicto cap.6. num.*40. ſubiiciens *num.*4. hanc opinionem in Hiſpania frequentiùs de conſuetudine ſeruari, quia quamuis Epiſcopi ex die tranſlationis per Pōtificem approbatæ, non faciant ſuos fructus primæ Eccleſiæ, ſed ſecundæ, neque poſſint prouidere de beneficiis in illa vacantibus, adminiſtrant tamē, & iuriſdictionem exercent in ea, & in eius poſſeſſione permanent, donec poſſeſſionem ſecundi Epiſcopatus adipiſcantur, vel promotus ad primum, poſſeſſionem eius capiat, & pro hoc aliqua exempla adducit, & à ſupremo Cameræ Concilio dari ſolere prouiſiones inquit vt non ante in prima Eccleſia Sedes Vacans publicetur, quàm in ſecunda eſſet accepta poſſeſſio. Quoad hoc lege infra. §. vlt. Reſ.64.

2. Sed puto non eſſe recedendum à contraria ſententia, & ſic quòd primus Epiſcopatus ſtatim vacet per tranſlationem ad ſecundum, & abſolutionem à primo factam à Papa, accedente ipſius tranſlati conſenſu, etiam non adepta poſſeſſione ſecundi, tenet, poſt alios Abb. *in cap. fin. num.*13.*de poſtul. Prælat.* & latius *conſ.*101.*vol.*2. Panuin. *d. prælud. vlt. num.*7. *& 2.part. quæſt.*8. *num.*30. Gregorius Lopez *in lib.3. tit.*16.*part.*1.*gloſſ. penult.* Mandoſius *de ſignat. gratiæ,* 1098. & plures alij, quos refert Maſcard. omninò videndus, *de probation. concl.*183. *num.* 11. *&* 33. *ibi.* Prior opinio locum habet in beneficiis & dignitatibus maioribus, vt in Epiſcopatu, qui etiam ſine adeptione poſſeſſionis ſecundi Epiſcopatus, per ſimplicem traſlationem ſuprà dictam, vacare dicitur, & Nicol. Garcia *dicto cap.6. num.*39. & vltra eos Calderin. *conſ.*10.*de ſent. & re iudic.* vbi multum in noſtris terminis ait: Sententiam latam per Vicarium tranſlati, non valere, quia ab eo dicitur abdicata poteſtas, & hoc habere locum, quamuis idem Vicarius eſſet ignarus tranſlationis, Ioan. Andr. Ægid. Crem. Ioan. Monach. Philipp. Probus, & alij *in c. quod ob gratiam de regulis iuris, in* 6. Cæſar. Ottinel. *in tract. fruct. Eccleſ. poſt tranſlat. percip.* Stephan. Gratian. omninò

omnino videndus *dicto cap. 296. num. 17. & ſeqq.* vbi inquit, nihil referre, quòd conſenſus Epiſcopi præcedat, vel ſequatur abſolutionem factam à Papa à vinculo, quo primæ Eccleſiæ tenebatur, vel quòd apprehenſa fuerit poſſeſſio, vel non. Et mox *n. 19.* ſubdit: Ex quo ſequitur quòd ſtatim Epiſcopo translato, non tenent geſta Vicarij poſt tranſlationem, etiam ab eo ignoratam, cùm enim, vt dictum eſt, ſit abdicata Epiſcopo omnis poteſtas, non operatur ſcientia, aut ignorantia Vicarij. Nam ipſo facto, quando Epiſcopus eſt tranſlatus, expirat officium Vicarij, abſque alia certoiratione, &c. Scipio Rouitus *conſil. 32. num. 2. & 4. vol. 2.* Dom. Valenzuela, qui eos refert, & ſequitur, *dict. conſil. 190. num. 10. & 11.* & nouiſſimè Iulius Laborius *in variis lucubrat. tit. 4 de elect. Canon. cap. 25. num. 17.* vbi expreſsè tenet, quòd ſi Epiſcopus transferatur de vna Eccleſia ad aliam; prima dicitur vacare ſtatim, ac ab illius vinculo abſoluatur in Conſiſtorio Sanctitatis ſuæ, etiam quòd non ſint expeditæ litteræ, nec capta poſſeſſio. Vide etiam Alzedum *in praxi part. 1. c. 3. num. 91.*

3. Et omnia ſupradicta etiam obſeruat Machadus *de Perf. Confeſſ. tom. 2. lib. 4. part. 4. tract... docum. 5. num. 3.* cuius verba libenter tranſcribam; ſic itaque ait: *La primera queſtion es quando el Obiſpo fue promovido de ſu Igleſia, y ſe le deſpacharon las Bulas, ſi antes de tomar poſſeſſion de la ſegunda Igleſia, ſe diga hauer vacado, y quedar en Sede vacante la primera. Eſta queſtion es tan reñida, que viene a ſer comun contra comun. La parte afirmatiua de que la Igleſia primera no queda en tal caſo en Sede vacante, defenden vna gloſſa, y otros muchos, y que puede el Obiſpo continuar ſu juriſdicion por ſi, ò por ſu Vicario, todo el tiempo que tardare en tomar la poſſeſſion del ſegundo Obiſpado. Y Nicolao Garcia afirma que en Eſpaña ſe obſerua, frequentemente eſta opinion por coſtumbre, de que trae algunos exemplos; y aſſi miſmo afirma, que en tales caſos ſe ſuelen deſpachar en el conſejo ſupremo de Camera Prouiſiones para que en la primera Igleſia no ſe publique Sede vacante, haſta que en la ſegunda tome la poſſeſſion el Obiſpo promovido. La contraria tiene, y prueva docta, y latamente el Dotor Solorzano con otros muchos à quienes refiere, y ſigue; fundarſe en que la Igleſia vaca luego que, ab illius vinculo abſoluitur in Conſiſtorio Romani Pontificis, etiamſi non ſint expeditæ litteræ, vel capta poſſeſſio. Y ſi es cierto lo que refiere Alzedo, que ha tenido noticia por relacion de varones grauiſſimos que ſe ha deſpachado Breue, en el qual ſe prohibe à los Obiſpos promovidos adminiſtrar, ò exercer qualquiera coſa en ſu Obiſpado deſpues que tuvieron noticia de ſu promocion, ceſſarian las dudas, y pleitos que ſobre eſte punto ſe ofrecen cada dia.* Sic ille: vnde ego ſententiæ Solorzani, & aliorum libenter adhæreo.

RESOL. VII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit exercere iuriſdictionem in perſonas ſæculares, quando Epiſcopus habebat poteſtatem temporalem.

Et in ſupradicto caſu, an poſſit exercere per alios iuriſdictionem in criminalibus abſque metu irregularitatis: Ex part. 8. tract. 4. Reſol. 16.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè cum Merolla *tom. 3. diſp. 7. c. 7. dub. 1. num. 9.* qui citat Panvinum, & Proſperum de Hugolino, quibus ego addo Rodriguez *in ſumma tom. 1. cap. 71. num. 2.* vbi ſic ait: *El Cabildo Sede Vacante en quanto ſucede al Obiſpo, no es inferior à el, ſino ygual, pues ſegun de derecho tiene la miſma autoridad, como ſubrogado, aſſi lo prueva Iacobo Esbroz, y ſucede pleno jure en toda ſu juriſdicion, aſſi eſpiritual como temporal, como conſta del derecho y lo prueva Federico de Senis. Aunque para exercer lo da el Obiſpo, pues ſucede a el como ygual, y la puede exercer aſſi en las perſonas Eccleſiaſticas, como en las ſeculares, quando el Obiſpo no ſolamente tiene poteſtad Epiſcopal, mas aun juriſdicion temporal pudiendo conocer de las cauſas que ſe mueven, y pleytean entre los ſeculares de ſu Dioceſi, como ſegun derecho la pueden tener; la qual, quanto à lo criminal ſuele ſegun derecho, exercer por otros ſin temor de irregularidad como lo prueva Panvino, y puede exercer la dicha juriſdicion contra cada vno de los capitulares, aunque ſean, Dean y Prepoſito del dicho Cabildo, como la prueva con la comun Navarro.* Ita ille. Sup. hoc & ſeqq. vſque ad not. ſeq. in tom. 5. tr. 5. Reſ. 81. & 89. §. Notandum. Sup. his magis late infra in Reſ. 45.

2. Igitur poteſt Capitulum Sede Vacante, exercere ſuam iuriſdictionem tam in perſonas Eccleſiaſticas quàm ſeculares, quando ſcilicet, Epiſcopus defunctus præter Epiſcopalem, habebat etiam temporalem iuriſdictionem, ita vt poſſet cognoſcere de cauſis, quæ mouentur inter laicos ſuæ Diœceſis argum. tex. *in cap. conqueſtus, de foro compet. & in cap. Romana §. debet, de appell. lib. 6.* quam in criminalibus per alios exercere ſolet abſque periculo irregularitatis, *capit. fin. ne Clerici, vel monachi in 6.*

RESOL. VIII.

An capituli Sede Vacante prima inſtantia cenſeatur præſeruata à Concilio Trid ſeſſ. 24. cap. 20. *de Reformat?* Ex p. 8. tr. 4 Reſ. 21.

§. 1. Affirmatiuè reſpondeo cum Salgado *de examin. Bull. part. 2. cap. 4. num. 23.* vbi ſic ait: Infertur, inſuper Ordinarij appellatione in materia collationis, non ſolùm venire Epiſcopum, ſed etiam alium inferiorem Prælatum, qui conferendi poteſtatem habet vt per Rebuffum *in concordia. tit. de collation. §. præfatio Ordinarij. verbo, Ordinarij collatores.* Flaminius Pariſius *de reſignat. lib. 8. quæſt. 9. num. 27.* Nicolaus Garcia *de benefic. 5. part. cap. 4. num. 2.* Barboſa *de appelation. verbor. vtriuſque que iur. & cap. appellatio 177. num. 4.* qui *num. 3.* dicit Ordinarij appellatione venire Priorem ſancti Ioannis Hieroſolymitani, vt cenſuit Rota *deciſ. 493. n. 5. part. 2. recent.*

2. Hinc etiam fit, vt Capitulum, Sede Vacante, cùm ſuccedat in iuriſdictione ordinaria, & etiam voluntaria in omnibus Decretis, & diſpoſitionibus loquentibus de Ordinariis, ipſum etiam comprehendi, probant poſt alios Thom. Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſput. 19. num. 3. & 4.* communem affirmans, quem ſequitur Ioannes Gutierrez *de matrim. c. 66. num. 13.* & in terminis, vt eiuſdem Capituli, Sede Vacante præſeruata intelligatur prima inſtantia, ex *dicto c. 20. Trident.* Ita Salgadus, qui citat Riccium *in deciſ. Cur. Archiepiſc. part. 4. deciſ. 273. n. 7.* Nouarium, & Barboſam, quibus ego addo Merollam *tom. 3. diſp. 7. cap. 7. dub. 1. n. 42.* vbi ſic ait: deducitur, poſſe capitulum, Sede vacante, cognoſcere cauſas, in prima inſtantia, ita vt non poſſit alius iudex Romanæ Curiæ cognoſcere de eis in prima inſtantia. nec monitoria decernere ad extrahendas partes à ſuis domiciliis. Ratio eſt, quia hoc priuilegium iure ordinario habent Epiſcopi, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat. c. 20.* quibus ſuccedit Capitulum. Ita ille, & ego.

RESOL.

RESOL. IX.

An Capitulum tempore Sedis Vacantis poſſit iudicare de cauſis pertinentibus ad Epiſcopum, vt v. g. quando verteretur quæſtio ſuper proprietatem alicuius iuris, ſeu iuriſdictionis, an ad Epiſcopum pertineat, vel non; vel an aliquis ſit ſubiectus, vel exemptus; an talis locus ſit de Diœceſi, an non; aut an aliquod beneficium ſit de iure Patronatus, vel pertineat ad meram Epiſcopi collationem, &c. Ex part.8. tract.4. Reſol.10.

§. 1. Reſpondeo, quòd quamuis Capitulum tempore Sedis Vacantis ſuccedat Epiſcopo in nudo exercitio iuriſdictionis Epiſcopalis: ſecùs verò, quando verteretur quæſtio ſuper proprietate alicuius certi iuris, ſeu iuriſdictionis, an ad Epiſcopum pertineat, vel non: tunc enim non ſuccederet Capitulum in examinatione illius quæſtionis. Ratio eſt, propter præiudicium quod generari poſſet futuro Epiſcopo, cùm tunc Eccleſia careat legitimo defenſore, *cap. fin. ne Sede Vacante.* Exempla ponit Panormit. *in cap. verum, num. 12. de foro compet.* veluti, ſi contenderetur an aliquis ſit ſubiectus, an exemptus. Item, an talis locus ſit de Diœceſi, vel non. Similiter, ſi dubitaretur, an aliquod beneficium ſit de iure patronatus, vel pertineat ad meram Epiſcopi collationem. Quod intelligitur, etiamſi huiuſmodi cauſæ reperirentur cœptæ, ante vacationem Sedis Epiſcopalis, vnde non poſſunt proſequi à Capitulo, ſed expectandus eſt nouus Prælatus. Sic DD. *in d. cap. fin.* & Panvin. *de poteſtate Capituli, p. 2. quæſt. 9.*

RESOL. X.

An Capitulum Sede Vacante poſſit reuocare licentiam ordines conferendi, & exercendi Pontificalia, conceſſam alicui Antiſtiti, ab Epiſcopo defuncto?

Et quid, ſi Capitulum non reuocauerit prædictam licentiam?

Et aliqua alia inferuntur valde notanda ex doctrina ſupradictarum quæſtionum.

Et tandem aduertitur nullum Epiſcopum poſſe, ordines conferre Religioſis virtute priuilegiorum in Diœceſi, in qua eſt Sedes Vacans ſine licentia expreſſa Capituli ſub pœnis in Concilio fulminatis. Ex p.8. tract.4. Reſ.72.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè: Et quia hanc quæſtionem optimè pertractat Emanuël Themudo *in deciſ. Archiepiſcop. Olyſſiponenſ. part. 1. deciſ. 88. num. 9.* ponam per extenſum eius verba; ſic enim aſſerit.

2. Infertur, quòd ſi Epiſcopus habet facultatem Ordines conferendi, exercendi Pontificalia, ab Epiſcopo mortuo, dum viuus eſſet, Capitulum poſſet reuocare dictam facultatem conceſſam prædicto Epiſcopo ſoſpiti, & prohibere ne ordines conferat, quia cùm Capitulum totam iuriſdictionem habeat ordinariam Epiſcopi mortui, & Epiſcopus mortuus in vita poterat reuocare talem licentiam conferendi Ordines, ita etiam Capitulum poterit reuocare; & confirmatur, quia Capitulum reuocat & remouet Vicarium generalem, & Prouiſorem conſtitutos per Epiſcopum defunctum, & multo meliùs poterit reuocare licentiam conceſſam ad Pontificalia exercenda, & Ordines conferendos.

3. *Secundò* infertur quòd ſi Capitulum non reuocauerit prædictam licentiam, talis Epiſcopus ſoſpes poterit, ſicut antea, Ordines conferre, dum per Capitulum non reuocetur, quia gratia non expirat morte concedentis, vt latè probat Sanch. *de matr. lib. 8. diſp. 28. n. 64. & n. 83.* vbi multa refert exempla, idque intelligit, quando gratia, ſeu licentia facta eſt abſolutè, & ſine limitatione temporis, ſed in hoc caſu, gratia, ſeu licentia conferendi Ordines in Diœceſi aliena, eſt iam facta, & perfecta ab Epiſcopo mortuo huic Epiſcopo extero; ergo non expirauit morte concedentis, ſed poteſt illa vti, quandiu Capitulum non reuocauerit.

4. Faciunt exempla adducta per Sanch. *d. n. 83.* vbi ait, licentiam Petro, v. g. ad ordines non expirare mortuo Epiſcopo concedente: neque etiam expirat, ſi Epiſcopus transferatur ad alium Epiſcopatum, imò ait tertiò, quòd licentia data à Capitulo Sede Vacante ad ordines, tempore quo poterat dare, non expirat talis licentia cum introitu novi Epiſcopi.

Sup hoc melius in §. 2. huius not. in eius principio.

Et pro licētia ſeq. data à Capitulo infra in Reſol. 12. § pen. & ſupra in tr. 2. Reſ. 145. §. Nota hic, ad medium, à verſ. qui bene addit. cum eodem Sanchez hic citato.

5. Quæ exempla videntur probare à ſimili, non expirare morte Epiſcopi licentiam per ipſum conceſſam Epiſcopo extero ad conferendum Ordines in Diœceſi Epiſcopi mortui, ſi conceſſa erat abſolutè, & ſine limitatione.

6. Infertur *tertiò*; quòd hæc doctrina faciliùs applicatur Epiſcopo titulari, qui vocatur Epiſcopus (de Anel) creato, vel inſtituto in Sede, & Diœceſi Epiſcopi mortui, qui ſi habeat facultatem ab Epiſcopo mortuo, cui ſeruiebat, generalem; & abſolutè ſine limitatione, ad toties quoties Ordines conferendum, prædictus Epiſcopus (de Anel) poterit Ordines conferre Religioſis Sede Vacante, ſine licentia Capituli, ſi quidem durat licentia Epiſcopi mortui ad Ordines conferendum; quod intelligitur dum Capitulum non reuocauerit; poteſt enim, iuxta ſupradicta, & clariùs hoc procedit in Epiſcopo (de Anel) quam in Epiſcopo hoſpite, quia cum Epiſcopus (de Anel) non habeat propriam Diœceſim in actu, nam certo modo iſta eſt ſua Diœceſis, quod in ea moratur, in qua creatus fuit, & inſtitutus ad Pontificalia exercendum; & ita conferendo Ordines Regularibus, Sede vacante, & ſine Capituli licentia, tamen cum licentia Epiſcopi mortui, quæ etiam durat, non poterit dici quòd Pontificalia exercet in aliena Diœceſi ſine licentia: neque obſtat quod ſint intra annum vacationis. Ita Themudo, qui etiam *n. 4. & ſeq.* firmat, nullum Epiſcopum poſſe Ordines conferre Religioſis, virtute priuilegiorum, in Diœceſi, in qua eſt Sedes Vacans, ſine licentia expreſſa Capituli ſub pœnis, in Concilio fulminatis.

7. Hæc concluſio eſt expreſſa in dicto Concil. *ſeſſ. 6. cap. 5. de refor.* licèt enim Concilium dicat, ne Epiſcopus exerceat Pontificalia ſine licentia Ordinarij, id eſt Epiſcopi Diœceſis, in qua eſt, & Sede Vacante non adſit Epiſcopus Ordinarius, attamen adeſt Capitulum Canonicorum, quod Sede Vacante eſt Ordinarius, quia ſuccedit Epiſcopo mortuo in omnibus, quæ pertinent ad iuriſdictionem Epiſcopi: ergo, &c. Et omnia ſuprà dicta præter Themudo docet etiam Portel *in reſponſ. moral. tom. 2. caſ. 71. num. 4. & 5.*

RESOL. XI.

An Capitulum Sede Vacante intra annum poſſit dare licentiam alicui Epiſcopo, vt conferat Ordines Regularibus, & Clericis alterius Diœceſis?

Et an Regulares ſint ſubiecti Epiſcopo quoad recipiendos Ordines? Ex part. 8. tractat. 4. Reſol. 73.

Sup. hoc in tom. 5. tr.3. ex Ref. 46. lege §. ſecundo poteſt.

§. 1. AD hunc caſum affirmatiuè reſpondit Emanuel Themudo *in deciſ. Archiepiſcop. Olyſiponenſ. part.1. deciſ. 89. num.3. & ſeq.* Quia quando duæ res ita ſunt differentes, vt vna poſſit fieri ſine alia, prohibita vna, non cenſetur prohibita alia, vt exemplis facilè demonſtrabitur; ſed dare licentiam vni extero Epiſcopo, vt celebret Ordines in aliena Diœceſi, vbi vacat Sedes, eſt res diuerſa ab hoc, quod eſt dare dimiſſorias ſubditis ad Ordines, & vnũ poteſt fieri ſine altero. Ergo prohibito vno, ne ſcil. dentur dimiſſoriæ ad Ordines intra annum, non prohibetur aliud, quòd ſcil. detur licentia Epiſcopo extero, vt celebret Ordines in Diœceſi aliena. Probatur maior, quòd ſcil. ſint res differentes; nam dare licentiam Epiſcopo, vt celebret Ordines in aliena Diœceſi, eſt dare illi licentiam, vt celebret Pontificalia extra ſuam Diœceſim, quod per primum locum Tridentini facere nequit, abſque licentia proprij Ordinarij. At dari dimiſſorias ad Ordines, eſt dare licentiam alicui ſubdito, vt vadat ad alienum Epiſcopum, & ab illo ordinetur, per quas dimiſſorias Epiſcopus illas dans dat teſtimonium, quod ſubditus illas deferens habet ſcientiam, & bonos mores, & ideò Epiſcopus dans dimiſſorias petit ab alio Epiſcopo, vt velit huic ſubdito Ordines conferre.

2. Ecce quomodo differunt inter ſe valdè, dare licentiam vni Epiſcopo, vt celebret Ordines in aliena Diœceſi, & dare dimiſſorias ſubdito, vt ordinetur ab alieno Epiſcopo. Quòd verò vnum horum poſſit fieri ſine alio, patebit clarè ex mox citanda declaratione Cardinalium, per quam conſtabit poſſe Capitulum Sede Vacante, dare licentiam extero Epiſcopo, vt det ordines etiam Clericis alterius Diœceſis, in illa Diœceſi, vbi ſedes vacat, in quo fit vnum ſine altero, id eſt, datur licentia extero Epiſcopo, vt det ordines in aliena Diœceſi, & non datur alterum, quia Capitulũ dans licentiam Epiſcopo, vt celebret Ordines pro Clericis alienæ Diœceſis, non dat dimiſſorias, nec licentiam Clericis alienæ Diœceſis. Cum ergo hæ ſint res diuerſæ, & vna fieri poſſit ſine alia, videtur dare licentiam Epiſcopo, vt det Ordines in aliena Diœceſi, & dare dimiſſorias ſubdito ad Ordines: ſequitur quod prohibito vno per Tridentinum ipſi Capitulo Sede Vacante, non cenſetur prohiberi aliud intra annum vacationis.

3. *Secundo* probatur reſolutio ſuprà poſita, nam illa prohibitio Tridentini, ne Capitulum Sede Vacante det dimiſſorias ad Ordines, ſolùm intelligitur, quoad Clericos ſubditos Capitulo, non verò, quoad Religioſos non ſubditos. Hoc expreſsè tenet Henric. *tom.2. lib.10. c.22. n.3.* vbi ſic habet: Capitulum Sede Vacante non poteſt ſæcularibus Clericis dare reuerendas, &c. intra annum vacationis; ecce quomodo clarè dicit illam prohibitionem ſolùm intelligi, quo ad Clericos, non quoad Religioſos.

4. Conſonat hoc cum quadam declaratione Cardinalium citata à Marſil. 1. *tom. declarationum*, impreſſo anno 1613. & in alio 2. *tom.* impreſſo anno 1618. quam etiam citat Farinacius ad Trid. *d. c.10. de reformatione ſeſſ. 7.* quæ ſic habet, Capitulum Sede Vacante poteſt concedere licentiam extero Epiſcopo exercendi Pontificalia in eorum Eccleſia, & Ordines conferendi, tam Clericis illius Diœceſis, quàm exteris habentibus dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum, iuxta tamen formam huius decreti. Ecce quomodo prohibitio illius decreti, quoad Ordines conferendos intra annum vacationis, ſolùm loquitur, & exponitur de Clericis, nuſquam tamen per Clericos alicubi intelliguntur Religioſi.

Sup. hoc in Reſol. ſeq. §. Porro. & curſim in §. not. præteritæ.

5. Et confirmatur ex ipſo nomine *dimiſſorias*. nam dimiſſoriæ non dantur niſi ſubdito, vt vadat ad Epiſcopum alienum pro Ordinibus recipiendis, vt *ſuprà* diximus. At Religioſi non ſunt ſubditi Capitulo Sedis Vacantis; ergo prohibitio dandi dimiſſorias pro Ordinibus Sede vacante non intelligitur de Religioſis, hi enim ſi Sede Vacante voluerint ire ad alium Epiſcopum alterius Diœceſis pro Ordinibus, non deferunt dimiſſorias Capituli, ſed ſui Prælati regularis.

6. Ex quibus abundè conſtare videtur, quòd poteſt Capitulum Sede Vacante dare licentiam Epiſcopo extero apud ſe commoranti, vel ſuo Epiſcopo titulari, vt intra annum vacationis conferat Ordines religioſis. Et hæc omnia docet Themudo *vbi ſuprà*, qui *n.* 10. reſpondet ad auctoritatem Concilij Trident. *ſeſſ.7. de refor. cap.10.* quæ ſupradictæ ſententiæ videtur obſtare, ait, verba Tridentini dare licentiam ordinandi non ſignificare, quòd detur licentia Epiſcopo dandi Ordines in Diœceſi vacante, ſed ſolùm velle, vt non dentur dimiſſoriæ Clericis intra annum Sede Vacante, videmus enim in principio quòd illa verba Tridentini, Licentia ordinandi, idem ſunt quod dare dimiſſorias; dare verò dimiſſorias, ex ſe non eſt idem quod dare licentiam, vt poſſit dare Epiſcopus exterus Ordines in Diœceſi vacante, cùm ſint res diuerſæ, vt ſuprà videmus: & proinde Concilium *ibidem* ne dentur dimiſſoriæ, niſi modo ibi aſſignato, non prohibere quin idem Capitulum poſſit dare licentiam extero Epiſcopo dandi Ordines intra annum in illa Diœceſi, ſaltem, Religioſis, ac proinde illa verba Tridentini, dare licentiam ordinandi, non ſumuntur actiuè, id eſt vt ordinet Epiſcopus, vt volebat argumentum, ſed paſſiuè, id eſt, vt ſubditi Capituli non ordinentur..

7. Nec obſtat, ait dictus Themudo, quòd Concilium generaliter loquatur, ſeu quòd non diſtinguat, dicit enim, quòd Tridentinum prohibens ordinari ſubditos intra annum, niſi modo ibi aſſignato, non loquitur generaliter de omnibus ordinandis in ſua Diœceſi, ſed de ſolis Clericis ſuis ſubditis, vt clarè oſtendimus in ſecundo argumento ſecundæ reſolutionis. Dicimus prætera ipſam legem, ſeu Tridentinum diſtinguere: nam ipſo facto quòd prohibet dimiſſorias dari intra annum pro ordinibus, clarè diſtinguit, ſe loqui tantùm de Clericis ſubditis, quibus ſolùm poteſt dare dimiſſorias, non verò de Religioſis, quibus illas non poteſt concedere. Et ita Themudo teſtatur in multis Sedibus vacantibus fuiſſe in praxi Olyſiponæ obſeruatum; ſed tu, his non obſtantibus, cogita, ſunt enim Regulares ſubiecti Epiſcopo, quoad recipiendos Ordines. Vide Barboſam de Canon. *cap.42. num.121.*

Quo ad hoc in tom. 7. tr.1. lege latam doctrinã Reſ.127. & §§. & verſ. eius annot.

Nota tamen quòd opinio affirmatiua, quam ſupra docuit Themudo, tenet etiam alius Luſitanus, Ant. Portel. *in reſponſ. moral. tom. 2. caſ. 71. per totum*, quem tamen Themudo non citat.

RESOL. XII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit concedere dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos intra annum à morte Epiſcopi?

Et an Capitulum Sede Vacante poſſit tamen intra annum per alium Epiſcopum Pontificalia exercentem ordinare Diœceſanos ſuos, & ſic reſolutum fuiſſe à Sacra Congregatione?

Et an, elapſo anno, à puncto Sedis Vacantis poſſit Capitulum eis dimiſſorias concedere?

Et an hæ litteræ dimiſſoriæ per aduentum noui Epiſcoſcopi non expirent?

Et an Vicario Papæ non prohibeatur ſtatim poſt Vacantem Sedem dictas dimiſſorias concedere? Ex part.8. tract.4. Reſol.41.

§. 1. Ad

§. 1. AD hoc dubium ſic reſpondet Machadus *tom. 2. l. 4. part. 4. tract. 1. document. 7. num. 1. La Sede vacante por derecho comun luego que gouernaua, podia ſin ninguna duda conceder Reuerendas à las perſonas que juzgaſſe por dignas, y merecedoras de recibir las Ordenes; por ſer eſta juriſdicion ordinaria que legitimamente heredaua de ſu Prelado.*

2 *Deſpues el Concilio Tridentino movido con algunas juſtas cauſas que no eſpreſſa, diſpusò por vn Decreto particular, que el Cabildo* Sede Vacante, *no pudieſſe conceder eſtas Reuerendas, ò dimiſſorias para recibir Ordenes haſta paſſado vn año de la vacante; lo qual prohibiò con grandes penas, aſſi contra la Sede vacante, como contra los que ſe ordenaſſen con las Reuerendas prohibidas; conviene à ſaber, que por el miſmo caſo el Cabildo quede entredicho; y el ordenado ſi fuere de menores Ordenes, no pueda goZar del priuilegio Clerical; y ſi de Orden ſacro, quede ſuſpenſo à voluntad del Prelado que ſucediere. Eſta prohibicion limita el miſmo Concilio en el lugar citado, en caſo que alguno tuvieſſe Beneficio cohartado, como ſucede en el que por razon de algun Beneficio Curato, eſtà obligado a ordenarſe dentro de vn año; y tambien quando alguno goZaſſe alguna Capellenia en que el fundador obligaua à que ſe ordenaſſe dentro de tiempo limitado, y no lo haZiendo aſſi la pierda; que entonçes puede el Cabildo,* Sede Vacante, *dar Reuerẽdas à los tales antes de paſſado el año. Pero ha ſe de aduertir, que en los caſos dichos es expreſſa la cohartacion., y aſſi no padecen duda. Otros ay que diſputan los Dotores. Y aſſi Ledeſma, y otros muchos (aunque no ſin controuerſia) ſientèn, que tambien ſe deue tener por caſo cohartado quando alguno tiene derecho, ò es llamado a algun beneficio vacante, ò Capellania, que requiere cierto Orden de que el carece.* Hucuſque Machadus; cui etiam adde Marchinum *de ſacr. Ordin. tract. 1. p. 6. c. 3. n. 12.* qui optimè notat, quòd ſi quis exceptis literis dimiſſoriis, non illis vteretur; nec Capitulum, nec eius Vicarius in dictas pœnas inciderent: quòd pœna pro aliquo delicto impoſita regulariter non incurratur niſi poſt opus conſummatum, id eſt poſt vſum prædictarum literarum.

3. Porrò, etſi Capitulum, Sede Vacante, vel eius Vicarius non poſſit intra annum ſubditis ſuas dimiſſorias concedere: poterit tamen intra eundem annum, per alium Epiſcopum pontificalia exercentem ordinare diœceſanos ſuos. Atque ſic fuiſſe à Sacra Congregatione reſolutum, referunt poſt Nauarr. *conſ. 27. de temp. ordin.* Ferrar. *de ordin. c. 5. n. 7. verſ. quartò nota.* Molfeſius *in ſum tr. 2. c. 2. n. 28.*

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Conſonat. & curſim in alio §. eius annot.

4. *Notandum* eſt tamen hic, quòd elapſo anno à puncto Sedis vacantis concedere poteſt Capitulum eas literas dimiſſorias, ſicut poſſet Epiſcopus. Et hæ literæ dimiſſoriæ, per aduentum noui Epiſcopi non expirant, vt docent Molina *tr. 5. de Iuſt. diſp. 11. n. 4.* Gonz. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 12. n. 37.* Guttier. *l. 2. can. qq. c. 17. n. 12.* qui tamen conſulit ordinatoribus, vt ſi tempore præſentationis dictarum dimiſſoriarum coram eis, ſciuerint, nouum Prælatum poſſeſſionem eiuſdẽ Epiſcopatus accepiſſe, non admittant eas: quia à nouo Epiſcopo reuocari ſolent. Quòd ſi eas concedat ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere, ſicut tenetur Epiſcopus, vt bene inquiunt Vgolin. *de poteſt. Epiſc. c. 26. §. 15. n. 1.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 10. § Faciũt. curſim in fine, & in alio verſ. eius not. pro hac quæſt.

5. *Notandum* eſt etiam Vicarium Papæ non prohiberi etiam ſtatim poſt vacantem Sedem, dictas dimiſſorias concedere, quia de hoc non loquitur Concilium, vt docent Maiol. *de irregul. l. 4. c. 6.* Henriq. *l. 10. de ſacram. ordin. c. 22. §. 3.* Campanil. *in diuerſ. iur. can. rubr. 9. c. 8. n. 8.* & patet ex praxi.

RESOL. XIII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit ſaltem intra annum concedere literas teſtimoniales? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 42.

§. 1. NEgatiuè videtur reſpondere Nauar. *l. 1. conſ. tit. de temp. ordin. conſ. 19. in 1. edit. & 27. in 2.* At ego puto quòd poteſt Capitulum, Sede Vacante, infra annum literas teſtimoniales de vita, & moribus ordinandi tradere, vbi quis per Pontificium diploma impetraſſet ab alieno Epiſcopo extra ſuam Diœceſim ordinari; Tridentinum *ſeſſ. 23. de reform. c. 8.* ſequentibus verbis: Vnuſquiſque autem à proprio Epiſcopo ordinetur, quòd ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, aut priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus, permittatur, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Sed Capitulum, ſeu eius Vicarius, Sede Vacante, dicitur Ordinarius: ergo ad ipſum ſpectat teſtimoniales ei litteras concedere. Porrò Capitulum, Sede Vacante, ſeu eius Vicarium dici Ordinarium, rectè probat Nauarrus *conſ. 19.* Olim 18. *de tempore ordin. n. 2.* & noſter Moneta *de commut. vlt. volunt. cap. 10. n. 183.* qui etiam refert, allegato quodam diplomate, ſtylum modernum Romanæ Curiæ eſſe, vt Sede Vacante, teſtimoniales literæ dentur ab Epiſcopo viciniore: quod ipſe ita intelligit, vt non ſolus ille dare poſſit, ſed ſimul cum Vicario Capituli, vel habitis ab eodem informationibus de vita ordinandi: nam ſecùs, qua ratione poterit Epiſcopus vicinior de ſubdito non ſuo rectum ferre teſtimonium? Et hæc omnia docet Marchinus *de ſacram. ordin. tract. 1. part. 6. c. 3. n. 17. & 18.* cui adde Molin. *de Iuſtit. tom. 6. tract. 5. diſp. 11. num. 14.*

Quoad hoc in tom. 5. tr. 3. lege §. vlt. Reſ. 46.

2. Non deſinam tamen etiam hìc apponere ea, quæ notat Rodriguez *in ſumm. tom. 1. c. 81. n. 19.* vbi ſic ait: *El Cabildo,* Sede Vacante, *puede dar dentro del año aprobacion de la vida, y coſtumbres a los que por virtud de algun Obiſpo, con la aprobacion de la vida, y coſtumbres, dada por el Ordinario, porque eſta aprobacion, no ſon letras dimiſſorias? ſino vnas letras teſtimoniales de la idoneydad de los que quieren ordenar, las quales no prohibe el Concilio conceder,* Sede Vacante, *como lo prueva Nauarro.* Sic ille.

RESOL. XIV.

An Capitulum Sede Vacante intra annum poſſit ſaltem literas dimiſſorias pro prima Tonſura concedere? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 43.

§. 1. PRima facie videtur affirmatiuè reſpondendum, quia Concilium Tridentinum, vt patet, prohibet licentiam ordinandi; ſed prima tonſura non eſt ordo, ſecundùm communem opinionem Theologorum; & ideo Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 2.* ait: Vt qui iam clericali Tonſura inſigniti ſunt, per minores ad maiores ordines aſcẽdãt. Quibus verbis diſtinguit Conciliũ primam Tonſuram à minoribus Ordinibus. Quod etiã ſatis colligitur ex eo quod idẽ Concilium in diuerſis capitibus de Prima Tonſura & minoribus Ordinibus egit: & *c. 6.* inquit: Nullus prima Tõſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus ante decimũ quartũ annũ beneficium poſſit obtinere. Itaque Concilium nunquam primam Tonſuram, Ordinem vocat; imò eam ab Ordinibus ſemper ſegregat. Hoc, omiſſis aliis; clarè apparet in

Sup. hoc an prima Tonſura ſit Ordo, in tom. 5. tr. 5. Reſ. 13. §. 2. ad lin. Et in Reſ. 12. §. 2. à lin. 2. & in Reſ. 14. curſiſſime in fine, & in Reſ. 138. §. Quære, ad [illegible], à verſ. [illegible] prima Tõſura, & ibi

in tr. 3. Reſ. 12 à lin. 4 & in Reſ. 25. §. 2. ad lin. 3. & in Reſ. 34. ad lin. 10. & in fine §. penult. & ſeq. & hic ſupra in tr. 1. Reſ. 65. §. vlt. à lin. 4.

in Concilio Carthaginenſi, quod pleniùs præ cæteris de Ordinibus egit: nam *in cap. 3. de Presbyteri ordinatione, cap. 4. de ordinatione Diaconi; cap. 5. de ordinatione Subdiaconi; cap. 6. de ordinatione Acolyti; cap. 7. de ordinatione Exorciſtæ; cap. 8. de ordinatione Lectoris; cap. 9. de ordinatione Oſtiarij*; nullibi verò in eodem Concilio tractatur in Ordinum enumeratione de Tonſura.

2. Deinde, eidem Theologorum ſententiæ non parum ſuffragatur Romanum Pontificale: *nam in tit. de tonſurando Clerico*, non apponit, vt moris eſt, dum de aliis minoribus Ordinibus agit, verba illa: *De ordinando Clerico*, ſed adhibet iſta: *De faciendo Clerico.* Statim verò ſequitur: *De ordinatione Oſtiarij, Exorciſtæ*, &c. vbi vides, Romanum Pontificale Tonſuræ collationem ordinationis nomine minimè appellandam iudicaſſe.

3. Vnde Garcias *de benef. tom. 6. p. 5. cap 7. n. 93.* affert quandam declarationem Cardinalium ſic aſſerentiũ, Sacra Congregatio cenſuit, textum hunc non comprehendere Tonſuram, & in minoribus Ordinibus conſtitutos, non ſuſpendi.

4. His tamen minimè refragantibus, negandum eſt poſſe Capitulum, Sede Vacante, literas dimiſſoriales concedere pro prima Tonſura; nam Concilium *in d. cap. 10. in princ.* generaliter dicit, quòd non liceat Capitulo infra annum ordinandi licentiam, aut dimiſſorias concedere; ergo, quamuis prima Tonſura non ſit propriè ordo, tamen litteræ, quæ ad eam ſuſcipiendam conferuntur, dicuntur propriè litteræ dimiſſoriæ, & per conſequens in verbis Concilij videtur comprehenſa prima Tonſura. Accedit, quòd conſuetudo ſic interpretata eſt hoc decretum Concilij, & ita communiter intelligitur, & practicatur.

5. Addo, quòd Canoniſtæ negant primam Tonſuram non eſſe Ordinem.

Primò ex iure Canonico; nam *in cap. cùm contingat, de ætate, & qualitate ordin.* prima Tonſura vocatur Ordo clericalis: & eodem nomine vocat gloſſa *in cap. nullus, de tempor. ordin. in 6. in verb. tonſura.*

6. *Secundò*, primâ Tonſurâ initiati gaudent Clericorum priuilegiis: ſunt enim capaces beneficiorum, quorum ſunt incapaces laici, *c. 2. de inſtit. & c. ex literis, de tranſact.* fruuntur priuilegio canonis, *ſi quis ſuadente*, gloſſ. *in d. c. cùm contingat.* Cùm ergo Tonſura habeat priuilegia aliorum Ordinum, meritò Ordo dici debet.

Sup. hoc in Reſol. 5. not. præteritæ in fine eius §. 1.

7. *Tertiò* arguitur ex Conc. Trid. *ſeſſ. 14. de reform. c. 2.* vbi initiatum prima Tonſura ab alieno Epiſcopo, ſine licentia proprij, ſuſpendit: & *ſeſſ. 23. de reform. c. 4. & 6* eadem prohibitione ligat iſtos qua & minoribus Ordinibus initiatos. Dùm ergo Concilium pares faciat quoad ſupradicta, ſignum eſt, voluiſſe inter Ordines eſſe connumerandam Tonſuram.

8. Ad declarationem verò S. Congregationis in contrarium adductam, reſponderi poteſt cum Garcia *loc. cit. 96.* intelligi tantùm, vt decretum Tridentini non comprehendat primam Tonſuram, quoad pœnas ibi impoſitas contra ordinatos in minoribus, & maioribus Ordinibus: nam appellatione Ordinum minorum, ſecundùm communem vſum loquendi, particulariter eiuſdem Concilij Tridentini, ſolùm veniunt quatuor minores, & non prima Tonſura, quæ ab illis diſtinguitur, vt patet ex *ſeſſ. 23. cap. 4. 5. 6. 10. & 11.*

Et ideo noſtram ſententiam tenet etiam Zypæus *in iure Pontinouo, lib 3. tit. 9. n. 2.*

RESOL. XV.

An ſi Capitulum Sede Vacante ordinet intra annum contra formam Concilij Tridentini, ordinatus tamen poſſit obtinere beneficium? Ex p. 8. tract. 4. Reſ. 44.

§. 1. PRæſentem difficultatem proponit Merolla *tom. 3. diſp. 7. dub. 5. n. 81*, & ſic reſpondet: Videtur, quòd non, quia quòd quis ſit capax beneficij Eccleſiaſtici, eſt clericale priuilegium, vt probatur ex *c. ex litteris, de tranſact.* & ex *cap. de inſtit.* Sed ordinatus contra formam ſupradicti decreti, non gaudet priuilegio clericali, vt ibi dicitur; ergo, &c.

2. His tamen non obſtantibus dicendum eſt, poſſe habere beneficium, quia taliter ordinatus non amittit priuilegium ipſo iure, ſed eſt priuandus per ſententiam, vt docet Nauarr. *conſil. 20. de tem. ordinat. in 1. edit.* & patet, quia Concilium vtitur verbo *gaudeat.* quod cùm ſit futuri temporis, non denotat pœnam ipſo iure impoſitam, ſed imponendam iuxta doctrinam, communiter receptam, quam tradidimus *tom. 2. c. 5.* igitur, donec priuetur, eſt capax Beneficij.

3. Et ita hanc ſententiam docet etiam Rodriguez *in ſum. tom. 1. c. 7. n. 20.* vbi ſic aſſerit: *El ordenado contra la forma de aquel capitulo del Concilio Tridentino de ordenes memores dentro del año de la Sede vacante, aunque quede priuado del priuilegio clerical, puede empero obtener el beneficio, porque ſegun Nauarro, no pierde ipſo iure el dicho priuilegio, ſino procede ſentencia del juez, en la qual ſe priuato, ſe le pone embargo, porque el Concilio Tridentino vſa deſta palabra*, gaudeat, *la qual ya que es de tiempo futuro no induze pena ipſo iure, conforme a vna gloſſa comunemente recibida.* Ita ille.

RESOL. XVI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit diſpenſare, vt quis ordinetur non ſeruatis temporum interſtitiis?

Et quid quoad hoc de Vicario Capituli Sedis Vacantis? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 5.

§. 1 AFfirmatiuè reſpondent aliqui, eo quòd hæc facultas in ipſius Epiſcopi officio, & poteſtate imbibita eſſet, non tam ex commiſſione ſpeciali, quàm ex Concilij diſpoſitione, & Capitulum ſuccedat, non tantùm in ordinaria iuriſdictione iure communi generali ad Epiſcopum ſpectante, verùm in pertinente ad eandem iure communi ſpeciali, iuxta Doct. Abb. *in cap. ſi clerici, num. 17. de iudic.* vbi Decius *num. 150.* idem Abb. *in c. verum, num. 9. de foro compet.* Genuenſ. *in praxi Cur. Archiepiſcop. Neapol. cap. 83. num. 1. & cap. 84. num. 2.* Campanil. *in diuerſ. iur. canon rub. 12. cap. 13. n. 75.* Nicol. Garcia *dicto cap. 7. num. 38. & ſeqq.* & plures congerens Cened. *in collect. 4. ad ſextum, num 3. & in practic. canon. quæſt. 26. num. 28. verſic. Ego tamen.* Emanuël Roder. *1. tom. regular. quæſtion. 61. art. 9.* Sup. hoc in tom. 2. tr. 5. Reſol. 92. §. Obſeruandũ.

2. Et ita in terminis interſtitiorum pluries declaratum fuiſſe per congregationem Cardinalium, teſtatur D. Valenzuela *conſ. 107. num. 17. volum. 3.* & reſoluunt Suarez *tom. 4. diſput. 28. ſect. 5. in princip.* Thom. Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 29. num. 14.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 1. num. 180.*

3. Et

3. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet Rodriguez *in ſumma tom.* 1. *cap.* 71. *num.* 18. vbi ſic ait: *La facultad que concede al Concilio Tridentino, para remitir los interſticios, compete al Vicario del Capitulo Sede Vacante en los caſos que puede conceder licentia para ſi ordenar, como lo dize Eſtefano Quaranta, affirmando que oyo dezir, que la Sacra Congregacion lo declarò aſſi.* Ita ille.

4. Sed aliqui admittunt ita abſolutè hanc opinionem, quoad Vicarium, ſed limitant illam duobus modis. *Primò*, niſi quando Vicarius habuit ad id ſpeciale mandatum à Capitulo, quia in generali mandato non venit poteſtas diſpenſandi. Ita in terminis Merolla *tom.* 3. *diſput.* 7. *cap.* 7. *dub.* 1. *num.* 48. *Secundò* limitant diſpenſationem dictam interſtitiorum, & putant poſt elapſum primum annum Sedis Vacantis faciendam eſſe. Nam cùm Capitulum intra illum non poſſit concedere licentiam recipiendi Ordines, nec ad talem effectum litteras dimiſſorias, *cap. cum nullus*, §. *Epiſcopo, de temp. ordinat. in* 6. Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 10. *& ſeſſ.* 23. *cap.* 10. cum traditis à Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *part. verb. Capitulum num.* 1. prohibita quoque illi videntur ea, quæ ad ipſos Ordines præparantur, argument *l. Oratio de ſponſal.* & eorum, quæ tradit Bart. *in l. cùm lex. ff. de fideiuſſor.* Socin. *in l. legem, num.* 12. *C. de pact.* & Cephal. *conſil.* 175. *n.* 3. *lib* 2.

5. Et ita hanc ſententiam in terminis tenet Zipæus *de iure Pontif. nouo l. b.* 3. *tit.* 9. *num.* 2. & Solorzanus *de Indiarum iure, tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 14. qui etiam obſervat eodem modo practicandam eſſe licentiam, quam Capitulum habet conuocandi Epiſcopum extraneum ad Ordines intra ſuam Diœceſim conferendos ſub cautela, quòd nullum ius ſibi acquirat, de qua *in cap. Pontifices* 7. *quæſt.* 1. *cap. is cui*, 42. *de elect. lib.* 6. gloſſ. *verb. ſpiritualibus, in cap. ſi Epiſcopus, de ſupplend. negligent. Prælat. eod. lib.* Iacob. Put. *lib.* 2. *deciſ.* 407. *n.* 2. Navarrus *conſil.* 44. *de tempor. ordinat.* & Rebuffus *in pract. tract. de devolut. n.* 16.

6. Verùm abſolutè affirmativam ſententiam tenet Machadus *de Perfect. Confeſſ. tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *docum.* 7. *num.* 4. vbi ſic ait: *No es menos dudoſa, y controverſo entre los Dotores, ſi el Cabildo Sede vacante, ya que dentro del año no pueda conceder Reverendas, pueda por lo meno diſpenſar en los interſticios con los ordenantes. Algunos Autores ſienten que nunca puede; porque eſta facultad la concede con eſpecialidad al Concilio Tridentino à la prudencia, y juizio del Obiſpo, que conſiderada la neceſſidad, ò vtilidad de la Igleſia pueda diſpenſar. Y aſſi parece que queda excludido el Cabildo Sede vacante. El Dotor Solorzano ſiente, que como ſea paſſado el año, que el Concilio prohibe al Cabildo dar Reverendas, puede legitimamente diſpenſar en los interſticios; fundaſe come ſiempre en vn principio de Derecho, que dize:* Prohibito vno, cenſentur omnia prohibita, per quæ ad illud pervenitur. *Pero la mas comun, y recebida opinion de muchos Authores es, que en qualquiera tiempo puede el Cabildo Sede vacante, ò ſu Vicario diſpenſar en los interſticios, aunque dentro del año no pueda conceder Reverendas; y aſſi afirman averlo declarado la Sacra Congregacion de los Cardenales fundanſe, en que el Cabildo Sede vacante, no ſolo ſucede en la juriſdicion del Obiſpo que por derecho ordinario le compete, ſino tambien en la que por derecho eſpecial.*

RESOL. XVII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit diſpenſare cum illegitimis quoad ordines minores, & quoad beneficium ſimplex?

Et an etiam Vicarius Capitularis poſſit concedere hanc diſpenſationem, niſi habeat ſpeciale mandatum? Ex p. 8. tr. 4 Reſ. 6.

§. 1. Negativè videtur reſpondendum ex Proſpero de Auguſtino *in addit. ad ſummam Bull. Quarta, verb. Capitulum*; §. *ſecundo quæro*, & Moneta *de commut. vltim. volunt. cap.* 5. *n.* 428. aſſerentes, Capitulum Sede Vacante poſſe tantùm diſpenſare, quando diſpenſatio eſt debita, ſecus autem, quando eſt mera gratia.

Sup. hoc infra in Reſ. 23. ad lin. 7. & magis ample quãvis curſim ſupra in tr. 3. Reſ. 64. §. Notãdum, ante medium, verſ. poſſe etiam, & in Reſ. 66 §. Verum, parũlo poſt initium verſ. Idem quod, quamvis ibi pro parte Sacrorum Ordinum & Minorum.

2. Sed contrariam ſententiam tenent communiter Doctores, & ita docet ex neotericis Felicianus à Vega *in c* 4. *de iudiciis*, §. *de adulteriis, num.* 53. & Solorzanus *de Indiarum iure, tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 13. aſſerentes poſſe Capitulum diſpenſare cum illegitimis ad Ordines minores, & beneficium ſimplex, iuxta *c.* 1. *de filiis Presbyter. in* 6.

3. Sed licèt hoc verùm ſit, ego tamen puto cum Merolla *tom.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 7. *dub.* 1. *num.* 34. hanc diſpenſationem non poſſe concedere Vicarium Capitularem, niſi habeat ſpeciale mandatum. Vnde non deſeram hîc apponere verba Rodriguez *in ſumma tom.* 1. *cap.* 71. *num.* 5. ſic aſſerentis, *El Cabildo Sede Vacante, puede diſpenſar en los caſos que puede el Obiſpo, como con Abbad y otros lo ſigue eſpreſſamente Navarro, diziendo que puede diſpenſar con el illegitimo para las ordenes Minores, y beneficio ſimple, aviendo legitima cauſa, porque aviendo la juſticia ſe executa, mas no lo puede hazer el Vicario ſimplemente dado por el Cabildo, ſaluo ſi concediendole algunos caſos le concede licencia general, como lo tiene Federico.* Ita ille.

RESOL. XVIII.

An ſententia degradationis poſſit fieri à Vicario Capituli Sede Vacante, & actualis ab Epiſcopo, cui ipſe commiſerit?

Et notatur Epiſcopum electum, & confirmatum, non tamen conſecratum poſſe cognoſcere de criminibus depoſitione dignis, & deponere Sacerdotem, & verbaliter degradare, & remittere ad Epiſcopum conſecratum, qui illum actualiter degradet.

Et an Prælatus Regularis non poſſit iure communi deponere, nec degradare ſubditos, niſi competat ei conſuetudine, vel privilegio.

Et an ſit aliquod privilegium, quod extendi poſſit ad depoſitionem verbalem tantum? Ex p. 10. tr. 11. & Miſc. Reſ. 51.

§. 1. SVppono in degradatione adeſſe tres actus. Primus eſt, cognoſcere de crimine merente Degradationem: Secundus eſt, ferre ſententiam: Tertius eſt, exequi degradationem actualem. Et quidem de tertio actu Doctores omnes vnanimiter conveniunt, fieri non poſſe à Vicario Capitulari. Difficultas eſt de aliis duobus actibus: Et affirmativè reſpondeo, cum Avila *de Cenſur. p.* 4. *diſp. vnic. dub.* 2. *concl.* 4. qui teſtatur, in facti contingentia Capitulum Cuzquenſe Sede Vacante, protuliſſe ſententiam Degradationis actualis contra quendam Sacerdotem, propter enorme quoddam homicidium. Et ratio eſt, quia huiuſmodi ſententia non eſt actus ordinis,

ordinis, ſed iuriſdictionis: ergo. Verùm, quia tota difficultas in probando antecedenti conſiſtit; probatur, Primò: nam ſi pertineret ad actum Ordinis; fieret ab Epiſcopo induto Pontificaliter; ſicut fit ipſa executio Degradationis. Secundò: nam hæc ſententia non eſt aliud, quàm punire delictum: ergo pertinet ad iuriſdictionem. Tertiò, ſi hæc ſententia ferretur ab Epiſcopo conſecrato, qui renunciauit Epiſcopatui; non teneret: ergo non eſt actus ordinis. Probo conſequentiam: nam ſi huiuſmodi Epiſcopus conferat ea, quæ ſunt ordinis, facta tenent. Quartò Epiſcopi, qui debent aſſiſtere huiuſmodi ſententiæ, iudicant ſimul cum Epiſcopo proprio, & per conſequens ſunt verè Iudices: ſed loco horum Epiſcoporum poſſunt modò aſſiſtere Abbates, vel aliæ perſonæ in dignitate conſtitutæ; vt vult Concilium Tridentinum, *ſeſſ.13. cap.4.* ergo non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis. Et ideò Felicianus à Vega, *in cap.4. §. de adulteriis, n.28 de iudiciis*, docet pœnam Degradationis actualis ſiue verbalis pro dictis criminibus maioribus, ſiue minoribus, imponi poſſe à proprio Epiſcopo, ſiue ab eius Vicario generali; cum hac tamen declaratione, quod hoc intelligatur reſpectu prolationis ſententiæ, in qua fit condemnatio: non verò quatenus attinet ad factum eiuſdem degradationis actualis, quia illud tanquam concernens exercitium ordinis Epiſcopalis, ſolùm per ipſum Epiſcopum, & non per Vicarium expediri poteſt. Ita Vega. Sed Vicarius Capituli, Sede Vacante ſuccedit Epiſcopo in his, quæ pertinent ad iuriſdictionem, non autem ad ordinem Epiſcopalem: Ergo. Et hoc etiam confirmauit auctoritate Doctorum, & rationibus Ioſeph Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.1.c.3.num.17.& 18.* vbi etiam notat, Epiſcopum electum, & confirmatum, nondum tamen conſecratum poſſe cognoſcere de criminibus depoſitione dignis, & deponere Sacerdotem, & verbaliter degradare, & remittere ad Epiſcopum conſecratum, qui illum actualiter degradet. Ex quibus verbis, ego olim conſului Vicarium Capituli, Sede Vacante, potuiſſe ferre ſententiam degradationis contra aliquem, & actualem degradationem remittere Epiſcopo viciniori, vel alteri.

Sup. hac remiſſione ſupra in tr.3. lege doctrinam Reſ.78.

2. Nota hîc obiter, quòd Prælatus Regularis non poteſt iure communi deponere, nec degradare ſuos ſubditos, niſi competat ei conſuetudine, vel priuilegio Ita Nauarrus *l.3. Conſilior. conſil.58. de Regularibus n.3.* Et quòd priuilegium attinet, nullum tale inueni in compendio Minorum, cæterùm in Compendio Societatis Ieſu, *verb. Prælat.* § 3. eſt quoddam priuilegiũ, quod credo extendi ad hunc caſum, quantum ad depoſitionem verbalem tantùm. Et ita obſeruat Auila *loco citato*, & Pellizzarius *in man. Regular. tom.2. tract.7. cap.3. ſect.4. n.125.*

RESOL. XIX.

An Capitulum Sede Vacante poſſit diſpenſare ſuper omnibus irregularitatibus, ſuſpenſionibus, &c. quibus poteſt Epiſcopus vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap.6?

Et explanatur, quomodo non ſuccedat Capitulum Sede Vacante in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali gratioſo, videlicet priuilegio vel commiſſione Pontificis; & quomodo ſuccedat in his, quæ ſpectant iure communi ſpeciali. Ex part. 8. tract.4. Reſ.7.

Quæ nunc hanc ſequetur. & ſupra in tr. 3 Reſ. 26 §. vlt. in principio.

§. 1. IN *part.7. tract.2. reſolut. 3.* pro negatiua & affirmatiua ſententia plures Doctores adduxi, & ego probabiliter affirmatiuæ adhæſi, quam etiam tenent Baldellus *tom.2. lib.1. diſp. 48. n.22.* Merolla *tom.3. diſp.7. c.7. dub.1. n.26.* Solorzanus *de Indiarum iure, tom.2. lib.3. c.13.* & Felicianus à Vega *in cap.4. de iudic. §. de adulteriis, num.53.*

2. Sed ne deſeras, videre Riccium *in praxi tom.3. reſol.265.* Et ratio eſt, quia Capitulum, Sede vacante, non ſolùm ſuccedit in iuriſdictione ordinaria iure communi ad Epiſcopum ſpectante, ex *d. cap. cum olim, & cap. ad abolendam*, vbi gloſſ. *Epiſcopum pertinente*, ex Abbat. *in d. §. de adult. n.17.* & Dec. *n.150.* & cùm à Concilio Trident *in dicto cap.6.* etiam iure ſpeciali, & hoc Epiſcopis ratione iuriſdictionis concedatur merito Capitulum in dicta iuriſdictione ſuccedit, & in hoc caſu diſpenſat.

3. Nec obſtat, quòd Capitulum non ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali, ex Innocent. *in cap. cùm in cunctis, n.7. de elect.* Abb. *in cap. verum, n.9. in princip. de foro compet.* Azeued. *ad Curiam Piſan. lib.1. cap.8.* ex *n.10.* nam hoc eſt verum in his, quæ competunt iure ſpeciali gratioſo, videlicet priuilegio, vel commiſſione Pontificis, non verò in his, quæ ſpectant iure communi ſpeciali, vt in hac ſpecie Concilij, ita docet Abb. *in dicto cap. verum, n.9.* Felinus *in c. eam te, num.17. de reſcriptis.*

4. Et ideò hanc ſententiam, præter Doctores citatos, tenet Rodriguez *in ſumm. tom.1. cap.71. num.5. & 25.* vbi ſic ait: *Aunque algunos digan, que el Cabildo Sede vacante, no puede vſar dela facultad concedida à los Obiſpos en el Concilio Tridentino* ſeſſione 24. de reformatione, cap.6. *attento que eſta facultad no compete à los Obiſpos ſegun derecho ordinario, ſino extraordinario, y el Cabildo*, Sede Vacante, *ſolamente ſucede en la juriſdicion ordinaria del Opiſpo, como lo afirma Suarez. Empero eſta opinion nunca me quadro, porque la facultad que en el dicho decreto ſe concede a los Oiſpos ya es ordinaria pues el derecho ordinario la concede, lo qual preueno de la que dize el miſmo Suarez, cuyas palabras ſon las ſiguientes.* Præterea Concilium non limitat hanc poteſtatem, vt intelligatur conceſſa Epiſcopis tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ, quod aliis locis facere ſolet, ſed ſimpliciter eam facultatem Epiſcopis concedit, vt ex vi illius decreti videatur hæc facultas iam annexa muneri Epiſcopali, quaſi iure ordinario *Prueuaſe mas, porque el poder de dar grado de Dotor concedido à algun Obiſpo por razon de algun priuilegio, compete al dicho Obiſpo conforme derecho ordinario, y paſſa en el Cabildo* Sede Vacante, *ſi el Obiſpo la tiene por razon de priuilegio perpetuo, el qual da juriſdicion ordinaria, lo qual con mayor razon ſe hà de dezir. quando el dicho priuilegio eſtà concedido por derecho comun, como conſta de lo que trae Panormitano, comunmente recebido. Prueuaſe mas, porque el dicho decreto Concilial ſe hizo en fauor de las almas, per lo qual ſegun derecho mas ſe deue eſtender, que limitar, y ſi el Capitulo* Sede vacante *no pudieſſe vſar de ſu autoridad, bien ſe echa dever el daño que ſe ſigue à las almas, porque muchas vezes acaece eſtar la Igleſia vacante, vno, y dos años, en el qual tiempo las ovejas della carecerian deſte remedio ſaludable contra la mente del miſmo Concilio Tridentino, el qual encomendando la reſidencia à los Obiſpos, dize las ſiguientes palabras:* Hi meminerint diſceſſuri ita ſuis ouibus prouidendum, vt quantum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nullum damnum accipiant. Sic ille; cui adde Doctores, quos citat, & ſequitur Merolla *tom.2. diſp.4. c.6. n.132.*

RESOL. XX.

An Capitulo Sede Vacante competat priuilegium Concilij Tridentini ſeſſ.24. c.6. de Reformat. quoad diſpen

diſpenſandum, & abſoluendum:
Et quid quoad abſoluendum ab hæreſi?
Et an Collegium Cardinalium Sede vacante gaudeat hac facultate Concilij: Ex part. 7. tractat. 2. Reſ. 3.

Cap. hoc inſeſ præterita & ſupra c. 3. Reſ. 6. §. & in principio.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Filliucius, *tom. 1. tract. 20. capit. 10. num. 276.* Suarez *de Cenſ. tom. 5. diſput. 41. ſect. 2. num. 13.* Leo *in Theſ. for. Eccleſ. cap. 10. num. 8.* Alterius *de Cenſ. tom. 2. diſput. 8. cap. 3. concluſ. 4.* Bonacina *de Cenſ. diſputat. 7. quæſt. 5. punct. 1. num. 6.* & Stephanus de Aluin. *de poteſtate Epiſcop. cap. 27. num. 1.* Et quo ad facultatem abſoluendi ab hæreſi tenet etiam hanc ſententiam Ledeſma *tom. 2. tract. 1. cap 6. poſt 20. concluſ. difficult. 1.*

Et pro hac abſolutione ab hæreſi are in Reſ. ſeq. &c.

2. Probatur hæc opinio, quia Sacra Congregatio, vt refert Suarez loco citato & etiam Garz as *de benef. part. 7. cap. 11. num. 13.* declarauit prædictam facultatem concedi ſolis Epiſcopis priuatiuè, quoad omnes alios, ergo in dicto cap. Concilij excluditur Capitulum Sede Vacante. Secundò, quia Capitulum Sede Vacante, ſuccedit in his, quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ iure communi generali ad Epiſcopum ſpectantis, non verò in iis, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali, ex Innocentio, *in cap. cum in cunctis, num. 7. de elect.* Abbate, & aliis, quos allegat Cenedo *inf. cit.* Sed huiuſmodi facultas conuenit Epiſcopo, non iure generali, & ordinario, ſed ſpeciali, & extraordinario, ipſis Epiſcopis conceſſo, ergo non tranſit in Capitulum, Sede vacante. Ergo, &c.

3. Sed his non obſtantibus contrariæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Marcellus Vulpe *in Praxi cap. 41. num. 9.* Piaſecius *in Praxi noua part. 2. cap. 1. num. 16.* Alzedus *in Praxi, part. 2. cap 6. num. 7.* Gavantus, *in Man. Epiſcop. ver. Capitulum, Sede Vacante num. 48.* Caſpenſis *in Curſu Theol. tom 2. tract. 25. diſput. 5. ſect. 17. num. 118.* Sanchez *de Matrimonio lib. 8. diſp. 2. num 10.* Garzias *de benef. part. 5. cap. 7. num. 41.* & me citato cum aliis Barboſa *de Poteſt. Epiſcop. part. Allegat. 39. numer. 16* quibus omnibus adde Sanctarellum, *tract. de Hæreſ. cap. 5. dub. 1. num. 5.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 21. difficult. 9. num. 5.* Et ratio eſt, quia Capitulum, Sede vacante, non ſolum ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure communi generali, *cap. cum olim de Maior. & obed.* Sed etiam in his, quæ iure ſpeciali competunt Epiſcopo tanquam ordinario, & Epiſcopo, & ex iuriſdictione ordinaria: vt in iuriſdictione, quam habet Epiſcopus ex conſuetudine, vt docent Abbas *in dict. cap. cum olim to. num. 5.* & *in cap. at ſi Clerici §. de Adulteriis: De iud.* Decius *ibid. num. 30.* Cenedo *Collectanea 4. ad decretales Sixti num. 1.* Garzias *dict. cap. 7. num. 40.* plures alios citans. At prædicta facultas licet competat Epiſcopo iure ſpeciali dicti Tridentini, tamen competit ei iure communi, & ex iuriſdictione ordinaria ei tributa per dictum decretum, cum ſit poteſtas competens non perſonæ, ſed dignitati, vel officio in perpetuum: & conſequenter ordinaria, ergo Capitulum, Sede Vacante, ſuccedit in prædicta iuriſdictione diſpenſandi, & abſoluendi. Vnde ex his patet reſponſio ad rationes Bonacinæ, & Filliucij adductas in contrarium. Nota etiam hic, quod Collegium Cardinalium Sede Vacante, gaudet hac facultate Concilij. Ita docet Caſpenſis *in Curſu Theologico tom. 2. tract. 25. diſput. 5. ſect. 17. num. 120.*

RESOL. XXI

An Capitulum Sede Vacante poſſit abſoluere ab hæreſi?
Et ex doctrina huius Reſolutionis aliqua alia circa ſupradictam quæſtionem inferuntur, & tandem explanatur, quod ſaltem per ſolam Cœnæ Domini hæc facultas abſoluendi ab hæreſi eſt reſeruata Capitulo Sede Vacante. Ex part. 8. tractat. 4. Reſ. 6.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Suar. *in 3. part. tom. 4. ſect. 2. num. 4.* Ledeſma, quem citat, & ſequitur Trullench, *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 5. num. 2.* Cap. hoc etiam in hac § præcedenti Reſ. & lege d. Reſ. & vi. ...

2. Sed contra P. Baldellus *tom. 2. lib. 2. diſput. 48. num 21.* vbi adducit plures Doctores ſentientes Capitulum, Sede vacante, vere gaudere facultate abſoluendi ab hæreſi, quia, quamuis Capitulum non ſuccedat Epiſcopo in iis, quæ illi competunt iure ſpeciali delegato, vel ex commiſſione ſpecialiter illi facta, de quo poteſt videri Sylueſt. *verb. Capitulum num 3. & 4.* ſuccedit tamen in iis, quæ conueniunt iure ſpeciali ordinario, vt tradit Panormitanus *in cap. ceterum, num. 9 de iure compet.* Felin. *in capit. cum te, num. 17. de reſcript.* & cum illis Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſp. 5 num 10. cit.* & talis eſt hæc tota poteſtas diſpenſandi, & abſoluendi; cum non detur perſonæ, ſed dignitati, & officio in perpetuum quod ſignum eſt poteſtatis ordinariæ, & non delegatæ, vt videre eſt apud eundem Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 40. num 12.* neque dicatur in verbis Concilij, quod detur Epiſcopis, tanquam delegatis Sedis Apoſtolicæ: quod eſſet ſignum poteſtatis delegatæ, quamuis eſſet in perpetuum, ex Gloſſ. *in cap. ad abolendum, de hæret.* Panorm. *ibidem, num. 9.* & aliis apud Sanchez *num. 10. cit.* Neque obſtat in contrarium, inquit Sanchez *ibidem*, declaratio Cardinalium, quod dicta facultas in Tridentino concedatur Epiſcopis priuatiuè quoad omnes alios Prælatos inferiores: tum, quia de tali declaratione non conſtat authenticè, neque eſt promulgata tanquam iuridica, & habens vim legis: tum, quia non eſt intelligenda excludere Capitulum, quod, Sede vacante, verè in omnibus eſt loco Epiſcopi, & ſpecialiter, quoad facultatem abſoluendi.

3. Et ita etiam hanc ſententiam docet Fagundez *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 15. num. 19.* vbi ſic ait. Nomine Epiſcopi comprehenditur Capitulum, Sede vacante. Vnde ſicut Capitulum, Sede Vacante, olim poterat, vigore prædicti decreti Concilij Tridentini, *ſeſſ. 25. de reform. cap. 6.* ab hæreſi, & aliis cenſuris Bullæ Cœnæ ante prædictam Bullam abſoluere; ita hodie poterit in ſecunda opinione, quam probabiliorem iudicamus. Quamuis enim ea, quæ iure ſpeciali competunt Epiſcopis, non tranſeant ad Capitulum, vt cum communi docet Innocentius *in cap. cum in cunctis, num. 7. de elect.* & Abbas *in cap. ceterum, num. 9. de iure compet.* & hæc facultas iure ſpeciali in eo Concilij decreto illis ſit conceſſa: attamen id intelligendum eſt de iis, quæ Epiſcopis competunt ex commiſſione, & ex iure ſpeciali delegato, non verò de iis quæ illis competunt iure ſpeciali ordinario. Hæc autem facultas illis conceditur iure ſpeciali ordinario, non delegato, quia conceditur illis ratione officij, & dignitatis, non perſonæ. Ita Fagundez, cui nouiſſimè addendus eſt P. Bonnius *in Theolog. mor. tom. 1. tract. n. quæſt. 26* vbi ſic aſſerit. Notare libet primo, quod Epiſcopis

de hæreſi occulta poſſit abſoluere, iuris communis eſſe, ea enim priſcis ſæculis eſt laxata à Patribus Epheſini Concilij, cum Quartadecimanos reconciliauere Eccleſiæ Epheſini Concilij *actione 6.p.2.*

4. Deinde quæro, ecquid Epiſcopi facultatem habeat eam remittendi antiquo Lucij tertij beneficio? hæc enim eſt eius oratio *in cap. ad abolendam 9. extra de hæreticis*, ſi qui verò fuerint, qui à lege Diœceſana iuriſdictionis exempti, ſoli ſubiaceant Sedis Apoſtolicæ poteſtati, nihilominus in his, quæ ſunt contra hæreticos inſtituta, Epiſcoporum ſubeant iudicium, quod ergo de hæreſi inquirere, eaque remiſſa reconciliare hominem Eccleſiæ, Epiſcopus valeat, noui non eſt, ac ſpecialis iuris, ſed antiqui.

5. *Secundò*, meminiſſe conuenit, Epiſcopum communi iure de omni caſu poſſe abſoluere, quem ſibi Pontifex ſpeciatim non reſeruauit, Caietan. *verb. excommunicatio, cap.* 1. & expreſſe Innoc III. *cap. nuper 29. de ſent. excom.* his verbis: Quia conditor canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruauit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem relaxandi.

6. Et id quoque in hac materia aduertere eſt neceſſe, hæreſim priſco maiorum æuo, canonúmque lege, Pontifici reſeruatam non fuiſſe, vt patet ex *cap. non erit 49. extra de ſententia excommunicationis, & cap. ad abolendam 9. de hæreticis*, nam ille, id eſt, Honorius III. *cap. non erit 49.* excludit quidem è ſacris, ac de piorum cœtu hæreticos, qui ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ contraria ſervari curant, nec tamen indicat cordi ſibi eſſe, vt non niſi annuente ſe ac probante, reddantur Eccleſiæ, poſteriori autem datur facultas Epiſcopis, quemadmodum & *in cap. per hoc, 17 de hæreticis in 6.* eos iudicandi, puniendi, reſtituendi templis, Eccleſiæ, ac Sacramentis eius, ſi continuò poſt deprehenſionem erroris ad fidei Catholicæ vnitatem ſponte recurrere, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi regionis publicè conſenſerint abiurare, *cap. 9. de hæret.*

7. Quæ oratio ſi eſt vera, ſi canonicis legibus congrua, facilis ſe mihi expeditáque via ad finem poſtremæ huius ſententiæ aperit. Nam quæ poteſtatis ſunt ordinariæ in Epiſcopo, hæc facere Capitulum poteſt Vacante Sede, *vt eſt in cap. cùm olim, de maioritate & obedientia*; ſed abſoluere ab hæreſi iure eſt conceſſum Epiſcopo, eadem enim poteſt in hac cauſa, quæ Inquiſitor fidei, ſicut in decretali *per hoc, 17. de hæretic. in 6.* habet Bonif. ergo & Capitulum, cùm vacat Sedes.

8. *Secundò* non dicit Concil. Epiſcopum abſoluere poſſe de hæreſi tanquam delegatum, aut auctoritate Apoſtolica, facit ergo iure ordinario.

9. Argumentis reſpondendum, *primo* quidem negando propoſitionem eius maiorem; enimverò cùm hæreſeos abſoluendæ authoritas, Inquiſitori ſit communis cum Epiſcopo, vt habetur *in citato c. 17. de hæreticis in 6.* cauſa reddi nulla poteſt, quæ ſuadeat, infularum Epiſcopalium; pedique Paſtoralis vllam à Papa rationem habitam eſſe, in iſtius conceſſione facultatis.

10. Secundi minor item eſt neganda, cùm nunquam non fuerit, quin Epiſcopus ſubditos de hæreſi abſoluerit, vt patet ex citatis antè canonibus.

11. Ad confirmationem dicendum eſt, ad ius commune Epiſcopi, ſpeciale quoque Tridentini acceſſiſſe, non fieri tamen cumulatione hac iuris, vt quod ei ad illam diem permiſſum fuerat ex officio, modò tantum fas ſit illi aggredi precario, ſolóque Patrũ beneficio: Huc vſque B. Pannius contra Suarez.

12. Verùm licèt hæc opinio ſit ſatis probabilis, ſtando in terminis Concilij Tridentini, hodie tamen non eſt in praxi admittenda, ſtante Bulla Cœnæ, quæ hanc facultatem Epiſcopis etiam adimit, vt ego fuſiùs alibi probaui; & abſolutè primam ſententiam tenet Rodriguez *in ſumma tom. 1. cap. 71. num. 25.* vbi ſic ait: *Verdad es que la conceſſion hecha à los Obiſpos para abſolver de la heregia occulta, aunque no eſtuviera derogada, no ſe traſpaſſa al Cabildo, Sede Vacante, porque eſta compete a los Obiſpos por derecho eſpecial, de manera que no ſe comunica a ſus Vicarios.* Ita ille.

Fuſiùs alibi in tom. 5. tr. 8. Reſ. 15. §. Sed his in fine & ſeqq. & in Reſ. 16. §. 1. inter medium & finẽ. verſ. Sed & ego ibi, & in Reſ. 17. & 36. §. Tertium, & in aliis earum annotationum.

RESOL. XXII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit procedere contra Hæreticos?

Et an Vicarius Capituli Sede Vacante iure ordinario debeat aſſiſtere Inquiſitoribus in dictis cauſis Fidei, Ex. p. 8. tr. 4. Reſ. 37.

§. 1. AD hanc quæſtionem, me citato, ſic reſpondet Carena *tract. de S. Officio part. 1. tit. 6.* §. 3. *num.* 10. Capitulum, Sede Vacante, ſuccedit in iuriſdictione, Epiſcopo defuncto, Epiſcopo competenti iure ordinario, non autem iure delegato, Barboſa, qui alios allegat, *de Officio Epiſcopi, part. 3. alleg. 36. n. 10.* vnde cùm in cauſis hæreſis proceditur ex parte Epiſcopi, iure ordinario, non eſt dubium quin Vicarius Capituli, Sede Vacante, debeat aſſiſtere Inquiſitoribus in dictis cauſis fidei, Farin. *quæſt. 186. num. 177.* Diana *Reſol. moral. tract. 8. part. 4. reſol. 35.* & Ferdin. de Caſtro Palao, *dicto puncto 12. §. 1. num. 5.* qui alios referunt.

Quæ nunc inuenietur in tom. 5. tr. 10. Reſ. 60.

2. At in caſibus in quibus Epiſcopus procederet, vti delegatus, vt cũ in cauſis hæreſis proceditur contra exemptos, nam in hoc caſu Epiſcopum non poſſe; vt ordinarium, ſed vt delegatum conſiderari, ſecũdum communiorem opinionem tradidit Farin. *dicta quæſt. 186. num. 7.* tunc non poſſe Vicarium Capituli procedere, magis etiam comm. voluerunt ſcribentes, quos longa ſerie cumulant, & ſequuntur Farin. *vbi ſuprà, n. 181. & ſeq.* Caſtro Palao *n. 6.* & Diana *Verſ. ſed an Capitulum*, & hoc quidem de ſtricto iure procedit, quoniam in contrarium pro Vicar. Capituli ſenſit Quaranta in ſumma Bullarij *in verb. Capitulum*, Sede Vacante, *num. 2. in princip o, verſ. & primò*, vt intelligatur, cuius opinionem in praxi video in noſtra Inquiſitione Cremonæ obſeruatam. Ita Carena; cui adde, me etiam citato, Barboſam *tract. de can. cap. 42. num. 68.* & alios penes ipſum.

Sup. hoc ibidem in §. 2. Sed ad confirmandam hanc quæſt. lege ſupra Reſ. 2.

RESOL. XXIII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit diſpenſare in petitione debiti, & concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis?

Idem eſt dicendum de eius Vicario, aut Proviſore. Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 47.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè cum Molina *de Iuſt. tom. 6. tract. 5. diſp. 11. n. 5.* vbi ſic ait: Dubium eſt vtrum Capitulum, Sede Vacante, & loco illius, Vicarius, ſeu prouiſor illius diſpenſare in iis poteſt ratione Epiſcopalis iuriſdictionis vt in votis, in quibus Epiſcopus diſpenſare poteſt, in petitione debiti, vt illegitimus minores Ordines ſuſcipere poſſit, & obtinere beneficium aliquod ſimplex, iuxta *c. 1. de filiis Presbyter l. 6.* Quamuis autẽ quidam negauerint, ducti, quod diſpenſatio ſit vſus voluntariæ iuriſdictionis, & quod ad Capitulum, Sede Vacante, ſolum deuoluatur iuriſdictio neceſſaria: contrarium tamen eſt dicendum cum Panormitano *c. cum olim, de maioritate & obedient. n. 2. verſic. octauò dubitatur*, cum Nauarr.

Sup. hoc illegitimo magis latè ſuprà in Reſol 17. & in aliis verſ. eius annot.

Navarr. vbi ſupra, conſil. 28. & 30. cum Panormo *vbi ſupra q. 5.* & cum aliis, quos citant, nempe diſpenſare poſſe. Quoniá tota ordinaria iuriſdictio Epiſcopi cenſetur ad Capitulum deuoluí, etiam voluntaria, quæ non fuerit reperta eſſe illi denegata, vt dictum eſt: nullibi autem hanc iuriſdictionem competentem illi eſſe denegatam. Et cùm ſæpè expediens ac neceſſarium ſit cum ſubditis diſpenſare in multis, vt ex ſe eſt notiſſimum, & colligitur ex *c. Domino ſancto, ſancta gloſſ. Lex vero neceſſe,* & tandem *c. vt conſtituerentur, diſt.* 50. non ſufficienter eſſet prouiſum Diœceſibus, ſi iuriſdictio Epiſcopi *ſine* diſpenſandi iuriſdictione ad Capitulum deuolueretur, Sede vacante. Poteſt item concedere facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis, cùm ſit eadem ratio, & ex ſe ſit perſpicuum, affirmatque Panormitanus, *c. [illegible] quæ, [illegible] & cum olim 14. de maioritate & obedient.* & in omnibus cóſentit Pauinus *quæſt. [illegible] part. 1.* Hæc Molina; quæ etiam confirmant aliqua à nobis in ſuperioribus reſolutionibus firmata.

RESOL. XXIV.

An Capitulum Sede Vacante poſſit diſpenſare in legibus Pontificiis, quando non eſt facilis recurſus ad Papam, vel ad Nuncium Apoſtolicum, ſi ad eam diſpenſationem concedendam poteſtatem habeat?

Et an Epiſcopus poſſit prædictam facultatem delegare in ſupradictis caſibus: Ex parte 8. tractatu 4. Reſ. 9.

§. 1. RE ſpondeo affirmatiuè cum Marcilla *tom. 3. auctor. 7. cap. 7. dub. 1. num. 12.* vbi ſic ait: Amplius quæro, vt ſuccedat etiam in iuriſdictione, quam habet Epiſcopus ex præſumpta voluntate Pontificis vt diſpenſádi in legibus Pontificiis in caſu neceſſitatis, quando non facile poteſt adiri Pontifex, vel Nuncius Apoſtolicus, ſi ad eam diſpenſationem concedendam poteſtatem habeat. Ratio eſt, quia Capitulum ſuccedit in totam iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi, vt ſupra probatum eſt, at vero iuriſdictio, ſeu poteſtas, quam habet Epiſcopus diſpenſandi in legibus Pontificiis in caſu neceſſitatis, eſt ordinaria: ergo in ea ſuccedit Capitulum. Minor probatur, nam iuriſdictio annexa perpetuæ dignitati, qualis eſt hæc, eſt ordinaria, vt multis allegatis oſtendimus *cap. 5. dub. 1.* & hinc eſt, quòd poteſt eam Epiſcopus delegare, etiam generaliter, vt bene inquit Sanchez *lib. 2. de matrimon. diſp. 40. num. 12.*

RESOL. XXV.

An Capitulum Sede Vacante poſſit abſoluere à iuramento: Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 23.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondeo cum Marcilla *tom. 3. diſp. 7. cap. 7. dub. 1. num. 1.* qui citat Cardinalem, Felinum, & alios, quibus ego addo Rodriguez *in ſum. tom. 1. cap. 71. num. 6.* Et ratio eſt, quia abſolutionem à iuramento ordinariò, poteſt Epiſcopus concedere, ergo & Capitulum Sede Vacante.

RESOL. XXVI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit diſpenſare in omnibus votis, & iuramentis, quibus poſſit Epiſcopus: Ex parte 8. tractatu 4. Reſol. 25.

§. 1. RE ſpondeo affirmatiuè, & ideò procerto habendum eſt, poſſe diſpenſare in omnibus votis, in quibus poteſt Epiſcopus iure ordinario, cùm in Epiſcopi iuriſdictionem ſuccedat, atq; ita ſentiunt Arag. *22. quæſt. 88. art. 12. concluſ. 5.* Antoninus Cordub. *in Quæſtion., clauſ. 10. n. 6.* Suar. *tom. [illegible] lib. 6. c. 11. n. 9.* Man. Rodrig. *ſum. tom. 2. c. [illegible] 3.* Henriquez *lib. 4. de irregularit. c. 18. n. 2.* [illegible] *16. de pœnitent. c. 6. num. 2.* & ita etiam docet Ludouicus à Cruz *in Bulla Cruciatæ, diſp. [illegible] dub. 3. n. 13.* Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 4. c. [illegible] n. 7.* Molina *de Iuſtit. tom. 6. tract. 5. diſp. 11. n. 3.* & Fagundez *in Decalog. tom. 1. l. 2. c. 4. n. 23.*

RESOL. XXVII.

An Capitulum poſſit cognoſcere cauſas Matrimoniales?

Et an Capitulum poſſit conuocare ſtatuta prædecessoris Epiſcopi, ſi fuerit expediens, & contraria ſtatuere, quæ obligent totam Diœceſim? Ex part. 8. tract. 4. Reſ. 22.

§. 1. PRima facie videtur negatiuè reſpondendum, ex quo Concilium ſimpliciter voluit fieri ab Epiſcopo, & conſequenter minimè extendendum ad Capitulum, prout à ſimili arguit Abb. *in cap. quoniam [illegible] de maiorit. & obedient.* Alexander Neroe, *conſil. [illegible]* Caldas *in conſil. [illegible] de iis, quæ fiunt à Prælato abſque conſenſu Capituli.*

2. Cæterùm contrariam ſententiam veriorem exiſtimo, quam firmarunt *[illegible]* & alii, qui dicunt in materia reſidentiæ Concomitem *ſeſſ. 24.* *in princip. de reform.* atque etiam Pauinus *de officio, & poteſtate Capituli, Sede Vacante, part. 1. quæſt. [illegible] num. 8.* Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante quæſt. 5.* vbi aſſerit per Concilium Tridentinum dicta *[illegible]* diſpoſitum eſſe, quòd cauſæ matrimoniales reliquantur examini, & iuriſdictioni Epiſcopi, tantùm vt excluderentur alij Prælati inferiores: at Capitulum in hoc caſu non ſuccedit inferiores Epiſcopo ſed par.

3. Et idem hanc ſententiam tenet Rodriguez *in ſumma, tom. 1. cap. 71. q. 8.* vbi ſic ait: El Cabildo, Sede Vacante *puede conocer de las cauſas criminales, pues le es concedido conocer de las cauſas matrimoniales, que ſegun derecho ſe cuentan entre las graues, y no le eſtà [illegible] prohibido, y mas que el conocimiento dellas no pertenece al [illegible] ſucceſſor como lo tiene Paulino [illegible] de [illegible]. Ni el Concilio Tridentino diſpone lo contrario por que aunque dize, que el examen de las cauſas matrimoniales ſe deba al examen del Obiſpo, no por eſſo quita eſte poder al Cabildo* Sede Vacante, *pues tiene la jurisdicion Epiſcopal ygual, ſino a [illegible] inferiores jueces, como lo dize Nauarro.* Ita Rodrig. idem Molinam *de Iuſtit. tom. 6. tract. 5. diſp. [illegible] num. 7.* vbi probat Capitulum, Sede Vacante, poſſe facere ſtatuta, quæ obligent totam Diœceſim, & vim habeant obligandi in perpetuum, etiam tempore Epiſcoporum qui in ea Epiſcopatu ſucceſſerint: ſicut Epiſcopus poteſt eadem ſtatuta perpetua facere. Cæterùm quicumque Epiſcopus in ea Epiſcopatu ſuccedens poterit illa reuocare ſicut & reuocare poteſt quæcumque alia condita ab aliis Epiſcopis ſuis anteceſſoribus: neque enim prædeceſſor auferre poteſt ſucceſſori in Epiſcopatu poteſtatem condendi noua ſtatuta, & reuocandi iam condita. Item ſtatuunt in prædictum ſucceſſionem [illegible] nullum quia Sede Vacante nihil ſit [illegible]

cium Epiſcopi, & Diœceſis innouari poteſt, *cap. 1. & ſeq. ne Sede Vacante.*

4. Et ratio huius noſtræ concluſionis eſt, quia Capitulum ſuccedit in tota Epiſcopi iuriſdictione ordinaria, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, vt *ſuprà* dictum eſt, niſi aliquid inueniatur ei prohibitum; at Epiſcopus iure ordinario poteſt condere leges, ſeu ſtatuta pro tota diœceſi, quæ durent etiam poſt mortem ipſius, & hoc non inuenitur prohibitum Capitulo; ergo non eſt illi denegandum. Confirmatur, quia poteſt occurrere neceſſitas corrigendi aliquas prauas conſuetudines: ergo poteſt Capitulum per ſtatuta pœnalia tali neceſſitati prouidere: erunt ergo illa ſtatuta de ſe perpetua; quia hoc eſt de ratione ſtatuti, vt dicunt communiter Doctores. Et quia nihil in hoc præiudicatur futuro Epiſcopo; nam poterit illa reuocare ſi expedire cenſuerit: ergo, &c.

Supra in Reſ. quæ hic eſt 1.

5. Hinc infertur poſſe Capitulum reuocare ſtatuta præcedentis Epiſcopi, ſi fuerit expediens, & contraria ſtatuere, quia eſt æqualis illi in iuriſdictione, & eſt poſterius; ergo, ſicut Epiſcopus ſucceſſor poteſt reuocare ſtatuta Prædeceſſoris; ergo & Capitulum, qui Epiſcopo mortuo ſuccedit in iuriſdictione.

Sup. hoc in tom. 6 tr. 1. ex lata doctrina Reſ. 9 §. Ex his ſed lege eam per totam.

RESOL. XXVII.

An Capitulum Sede Vacante, & eius Vicarius Generalis habeant facultatem dandi licentiam aſſiſtendi matrimonio, & ingrediendi Monaſteria Monialium? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 49.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè, & ideò ſub nomine Ordinarij, qui & aſſiſtere, & aſſiſtendi licentiam dare poteſt *in cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat.* Concilij Tridentini comprehenditur Capitulum, Sede Vacante, & eius Vicarius Generalis, cùm ſuccedat in omni iuriſdictione ordinaria Epiſcopi; & ita docet Gutierrez *de matr. cap. 66. n. 5. & 13.* Pontius *l. 5. c. 10. n. 4.* & Boſſius *cap. 4. §. 21. n. 59.* & alij penes ipſum.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. ex Reſ. 90 §. 1. inter medium & finē. à verſ. Præterea cenſeri Ordinariū,

2. Quoad licentiam verò ingrediendi monaſteria Monialium iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 5 de regular.* Reſpondeo etiam affirmatiuè; & ita tenet doctus, & amiciſſimus P. Pellizarius *tract. de Mon. c. 5. ſect. 5. n. 148* vbi ex Suarez probat ſub nomine Epiſcopi in verbis Concilij venire etiam Capitulum, Sede Vacante, & conſequenter Vicarium Capitularem, cum ſuccedat in ordinaria iuriſdictione Epiſcopali.

RESOL. XXIX.

An Capitulum Sede Vacante poſſit concedere monitoria ad effectum reuelandi? Ex p. 8. tract. 4. Reſol. 17.

§. 1. Affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſt, & ideo Rodriguez in *ſumma tom. 1. cap. 71. num. 6.* ſic ait: *El Cabildo Sede Vacante puede deſcomulgar à los que ſaben quien tiene lo ageno, para que lo deſcubran, y ſalgan del pecado, y puede poner las demas deſcomuniones que puede el Obiſpo, y tiene autoridad para abſolver dellas, como ſe dize en el derecho, ſalvo ſi ſon reſervadas al Papa, pues el poder de deſcomulgar anda a parejas con el poder de abſolver. Aſſi lo tiene deſpues otro Navarro. Y aſſi puede poner vn penitenciario para que abſuelva de todo lo que puede el Obiſpo, como lo determina Panormitano.* Ita ille.

Sup. hoc infra in Reſol. 31. §. vlt.

2. Vnde Merolla *tom. 3. diſp. 7. cap. 7. dub. 1. n. 35.* ſic ait. Deducitur poſſe Capitulum, Sede Vacante, concedere Monitoria ad finem reuelandi bona deperdita, vel ſcripturas, ſub pœna excommunicationis; quia hæc poteſtas iure ordinario competebat Epiſcopo.

Sed de auctoritate ferendi cenſuras, & abſoluendi, ſuperiùs à nobis actum eſt.

Superius in Reſ. quæ nunc hanc ſequetur.

RESOL. XXX.

An Capitulum Sede Vacante, & eius Vicarius poſſit ferre cenſuras?

Et an vero capitulum Sede Vacante poſſit ponere interdictum tam perſonale, quam locale, & etiam ceſſationem à diuinis? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 11.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè cum Hurtado *de cenſur. in communi diffic. 4. n. 10.* vbi loquens de auctoritate ferendi cenſuras, ſic ait. In vicario quoque, ſeu Prouiſore Epiſcopi inuenitur, quia idem eſt tribunal Vicarij & Epiſcopi, vt conſtat ex *cap. 2. de conſuetudine*, & ex *cap. Romana 3. de appellat. in 6.* Reperitur etiam in Capitulo Cathedrali, Sede Vacante, quia ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione Epiſcopali, vt deducitur ex *cap. vnic. de maior. in 6.* Et etiam reperitur in Vicario ipſius Capituli, vt deducitur ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 16. de reformat.* Ita ille.

2. An verò poſſit Capitulum, Sede Vacante, ponere interdictum, tam perſonale, quàm locale: affirmatiuè reſpondet Auila *de cenſur. part. 5. diſp. 2. dub. 1. concl. 1.* qui etiam *part. 6. diſp. 2 dub. 1. concl. 1.* notat, Capitulum, Sede Vacante, poſſe imponere ceſſationem à Diuinis, ſic enim ait. Non ſolùm Papa, ſed etiam Epiſcopi, & alij Prælati habentes poteſtatem Epiſcopalem, poſſunt poteſtate ordinaria ponere ceſſationem. Ita Soto *diſt. 22. quæſt. 3. art. 2. concl. 3.* Syluest. *verb. ceſſatio* Pater Henriquez *n. 1.* Couar. *cap. alma mater, part. 2. §. 2. num. 6.* vbi *verſ. ex quibus*, dicit eſſe communem, vnde idem poteſt Capitulum Sede Vacante. Ita Couarr. & *Gloſſ. cap. ſi Canonici, de offic. ordinarij, in 6.* vbi ait, quòd Canonici, Sede Vacante, poſſunt iure ordinario ponere ceſſationem, quia ſuccedunt in iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi. Ita Auila.

RESOL. XXXI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit abſoluere ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem Clerici, & quid de aliis cenſuris?

Et ſimiliter, an poſſit punire, deponere, ſuſpendere, & priuare beneficiis, & alia facere, quæ ad correctionem ſpectant?

Et an poſſit deputare Pœnitentiarios cum poteſtate abſoluendi ab huiuſmodi excommunicationibus, & aliis caſibus Epiſcopo reſeruatis? Ex p. 8. tract. 4. Reſol. 12.

§. 1. Reſpondeo poſſe Capitulum abſoluere ab excommunicatione lata, tam à iure, quam ab homine, quando ab illa Epiſcopus abſoluere poteſt propter eandem rationem; & habetur expreſsè *in cap. vnic. de maior. & obed. lib. 6.* Excipiunt aliqui excommunicationem latam *in can. ſi quis ſuadente, 17. q. 4* contra percuſſores Clericorum. Ratio eorum eſt, quia *in cap. peruenit, de ſent. excom.* vbi

[illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

RESOL. XXXII.

[illegible]

§. 1. [illegible]

[illegible]

RESOL. XXXIII.

[illegible]

§. 1. [illegible]

2. [illegible]

[illegible]

mortuo Epiſcopo, revocaret omnes licentias & approbationes, non comprehenderentur Religioſi, & ſi etiam de ipſis fieret ſpecialis mentio, nullius momenti eſſet talis revocatio; vel vocatio ad nouum examen. Quod ſi dicas cum Philiberto Marchino *cit. p.* 15. *ſui tract. tem. Peſtil. c.*16. prædictum privilegium fuiſſe abrogatum à Tridentino *in prædicto c.* 15. *ſeſſ.* 23. per clauſulam derogatoriam, non obſtantibus privilegiis. Etenim in dicto Capitulo nomine Epiſcopi, cuius approbatio etiam reſpectu Regularium eſt neceſſaria, comprehenditur Capitulum, Sede Vacante, vt & nos probabimus *infrà* §.3.*n.*26. Quare ſicut Epiſcopus ſucceſſor poteſt revocare approbationem Regulari à ſuo Anteceſſore conceſſam; qua revocata iam amplius non cenſetur iuxta Côcilium approbatus, ita etiam Capitulum, Sede Vacante, poterit, revocare approbationem eidem Regulari ab Epiſcopo viuente conceſſam, eâque revocatione facta iuxta Concilium, iam non erit idoneus ad Confeſſiones ſecularium audiendas, abſque nova approbatione. Reſpondetur negando aſſumptum; derogat enim Concilium duntaxat privilegiis audiendi confeſſiones ſæcularium abſque Epiſcopi approbatione prævia; non aliis privilegiis Regularium circa confeſſiones; vt conſtat ex textu illius Capituli, in quo agitur tantum de neceſſitate approbationis, vt quis Sacerdos, ſive ſæcularis, ſive regularis cenſeatur idoneus ad ſæculariû confeſſiones audiendas: Regulares autem abſolutè approbati ab Epiſcopo viuête eo defuncto remanent approbati, ergo non poſſunt abſque nova cauſa cognita à ſucceſſore reprobari, vt dictum eſt; & ſic iuxta Concilium ſunt idonei ad confeſſiones audiendas in eodem Epiſcopatu: neque à Capitulo ratione prædicti privilegij poſſunt reprobari, vel ad novum examê vocari; eſſet autem neceſſaria approbatio facta à Vicario Capituli, ſi iam non fuiſſent à viuente Epiſcopo approbati, & hoc tantû probat diſcurſus Patris Marchini. Poſſunt etiam Regulares ſimpliciter approbati ab Epiſcopo ſucceſſore in dignitate, & juriſdictione ad novum examen vocari; quia privilegium conceſſum eſt ſolum quoad Capitulum, & non quoad ſucceſſorem in dignitate, Epiſcopo autem ſucceſſori plus quam Capitulo voluerunt Summi Pontifices pro quiete ſuæ conſcientiæ remanere liberam poteſtatem ſubiiciendi novo examini Sacerdotes regulares abſolutè approbatos; quia Capituli juriſdictio, & gubernatio ob Vacationem Sedis regulariter parum durat; & pro parvo illo tempore noluerunt Summi Pontifices, Regulares abſolutè approbatos exhiberi novo examini: ſucceſſoris autem Epiſcopi juriſdictio, & regimen regulariter diu durat, cû non extinguatur niſi cû interitu eiuſdê Epiſcopi, vel amotione ab Epiſcopatu. Hucvſque Boſſius; & de hac quæſtione ego alibi.

RESOL. XXXIV.

An Capitulum, Sede Vacante, poſſit dare licentiam Novitiis diſponendi de eorum bonis temporalibus?

Et an poſſit munus ſyndicandi exercere? Ex p.8.tr.4. Reſ. 53.

§. 1. Reſpondeo affirmativè: Dico igitur poſſe Capitulum, Sede Vacante, licentiam concedere, vt Novitij intra duos menſes ante profeſſionem diſponant de bonis temporalibus: iuxta Concil. Tridentinû *ſeſſ.*25.*de regularibus c.*16. Patet, quia hoc poteſt Epiſcopus iure ordinario, vt conſtat ex *d.c.*16. at Capitulum ſuccedit in omnem juriſdictionê ordinariâ, Epiſcopo competentem, vt probavi *ſupra*, Et hanc opinionem tenent Sanch. *tom.*2.*ſum.l.*7.*c.*5. *n.*67. Barboſa *tom.*3.*de poteſtate Epiſcop. alleg.*99.*n.*4. Barthol. à S. Fauſto *in theſ. relig. l.*4.*q.*195. & alii.

2. *Notandum* eſt etiam hîc obiter quòd cùm ſyndicare ſit actus juriſdictionis, Paris de Puteo *tr. de Syndic. rubr. de offic. Syndic.* §. *iudices ad ſyndic. n.*9. & in illo procedatur tam ex officio, quàm ad inſtantiam partis, vt per eundem *dicta rubr.* §. *proceditur autem*, eo ipſo quòd Capitulum ſuccedit Epiſcopo in juriſdictionalibus, & poteſt de delictis in genere, & in ſpecie inquirere, vt ſuprà firmatum eſt, ſequitur quòd hoc etiam munus ſyndicandi poſſit exercere, ita Rota *dicta deciſ.*166.*n.*3. vbi *num.*4. *cum ſequentibus*, reſpondet contrariis.

Quoad hoc lege doctrinam Reſ. 4. not. ſeq. & alterius eius not.

Supra ie Reſolutionibus quæ hic ſunt 3..per totam & 53.§ Secundo, & 58.per totam, & 44.

RESOL. XXXV.

An Capitulum Sede Vacante poſſit dare licentiam Monialibus exeundi è Monaſterio ex cauſa? Ex p. 8.tr.4 Reſ.39.

§.1. Affirmativè reſpondet Baunius *in Theolog. moral. tom.*1. *tract.*11. *quæſt.*24. vbi ſic ait: Poteſt Capitulum, cum Sedes vacat, Monialibus exêptis, ac immediatè ſubjectis Papæ, dare licentiam egrediendi clauſtro, domóque ex cauſa; quia Vicarius Epiſcopi, eandem cum eo juriſdictionem habet Navarr. *lib.*3. *conſil.* ſecundùm primam editionem *tit. de ſtatu Monach. conſ.*6. Sanchez *lib.*6.*ſumm. cap.*15.*n.*30. niſi hic eam reſtringat: at Epiſcopo competit juriſdictio delegata in Moniales exemptas, quoad egreſſum è clauſtro, ſecundùm Trident. *ſeſſ.*25.*de Regular. cap.*9. *& cap. periculoſo*, & Capitulum, Sede Vacante, vices agit Epiſcopi mortui: ergo hæ ab eo, Vacante Sede, facultatem egrediendi domo ex cauſa impetrare poterunt, cùm eſſe non debeant ſine Prælato ad quem confugiant.

Sup. hoc infra ex lata doctrina Reſ.37.§. Sed his prope finem.

Sed hæc opinio non eſt admittenda ſtantibus Declarationibus ſacræ congregationis, de quibus alibi dicendum erit.

Alibi dicendum, ſed nô dixit ampliùs ſed antea in Reſ. quæ nunc eſt in tom.7 tr.1.335.&c

RESOL. XXXVI.

An Vicarius Sede vacante poſſit viſitare Monaſteria Monialium exemptarum, & Sedi Apoſtolicæ ſubjectarum?

Et explanatur Capitulum Sede Vacante non ſuccedere Epiſcopo in privilegiis conceſſis, cum ſint perſonalia & odioſa. Ex p.7.tr.12.& Miſc.3.Reſ.28.aliàs 26.

§.1. Reſpondeo negativè cum Steph. Baunio *in Theol. mor. p.*1.*tr.*11.*q.*24. Quia, ait ipſe, auctoritas, quæ commiſſa eſt ac legata cuipiam à Pontifice, hæc ab illo ad alium non dimanat, cùm eius ſolius ſit à committente habita ratio præ cæteris, induſtriæque, qua reliquis præſtabat, ſed eſt Epiſcopus Papæ loco, cuius quoque eſt ex beneficentia, in Monialium exemptarum cura ac regimine, delegatus ſuperior, rectorque, Trid. *ſeſſ.*25.*c.*9. Monaſteria ſanctimonialium ſanctæ fidei Apoſtolicæ immediatè ſubjecta etiam ſub nomine Capitulorum ſancti Petri, vel ſancti Ioannis, vel alias quomodocunque nuncupentur, ab Epiſcopis tanquam dictæ ſedis delegatis gubernentur, non obſtantibus quibuſcunque: Ergo Epiſcopo mortuo Capitulum viſitare non poterit Monaſteria exempta Monialium.

Sup. hoc lat in Reſ. ſec & in aliis § eius primæ annot.

2. Secundò, Capitulum non ſuccedit Epiſcopo in privilegiis eis conceſſis, cû ſint perſonalia, & odioſa, ac proinde ſtrictè interpretanda, Innoc. *in cap. dilecti, de donat.* Flam. *de reſignat. leg.*7. *q.*10. *n.*24. Sed quod Epiſcopo ius ſit dicendæ ſententiæ, in ſacras Deo virgines,

virgines, à foro ſuo exemptas, Papæ beneficium eſt: ergo ad Canonicos, Capitulumque, Sede Vacante non pertinens.

3. Et ita fuiſſe deciſum à ſacra Rota *in Burgen. juris viſitandi die 1. Iulij 1596. coram Orano*, teſtatur Barboſa *in Conſil. Trid. ſeſſ. 25. c. 9. n. 1.* vbi pro hac ſententia citat Abbatem, & Felinum.

4. Manet igitur firmatum ex ſuperioribus reſol. Capitulum tempore Sedis Vacantis non ſuccedere Epiſcopo in his quæ illi competunt tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegato.

RESOL. XXXVII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit viſitare Monaſteria Monialium exemptarum?

Et an Capitulum Sede Vacante poſſit concedere licentiam Monialibus immediate ſubjectis Sedi Apoſtolicæ egrediendi è Monaſterio in caſibus permiſſis in Bulla Pij V. quæ incipit: Decori, & honeſtati? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 14.

p. hoc in eſ. præteri- & curſim m eodem rolla hic fra citato pra in Reſ. §. 1. in fine. d lege eã r totam.

§. 1. CElebris, & difficilis quæſtio; & ad illam affirmativè reſpondet Molina *de Iuſtit. tom. 6. tr. 5. diſp. 11. num 8.* vbi ſic ait, Dubitant Doctores, vtrum Capitulum, Sede Vacante, viſitare poſſit ea Monialium Monaſteria, quæ, cùm nulli alteri ſint ſubdita, Sedi Apoſtolicæ ſunt immediatè ſubiecta, & quorum viſitatio *Clem. 1. de ſtatu Monach.* & apertiùs in Concil. Trid. *ſeſſ. 20. c. 9. de regularibus*, etiam eorum gubernatio, Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis committitur. Panorm. *vbi ſuprà verſ. 5.* controverſiam, contrariaſque ea de re ſententias refert, ipſeque in partem negantem propendet Duetus, quod quæ Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato competunt, non tranſeunt in Capitulum, Sede Vacante. In eandem ſententiam propendet Panvinus *quæſt. 7. citata*, tametſi *quæſt. 10. in princip.* illam limitandam cenſeat. Alij, quos Sylveſt. in calce *num. 3.* citatos refert, & in quorum ſententiam propendere videtur, affirmanter reſpondent Dueti ſatis debili fundamento *capitis vnic. de major. & obed. lib. 6.* quod, meo iudicio, nihil ad rem facit. Dicerem attendendum eſſe, num muneri Epiſcopi aliquid juriſdictioni tanquam Sedi Apoſtolicæ delegato in perpetuum committatur, vt ex officio Epiſcopis deinceps competat, atque tunc dicerem eam juriſdictionem per epiikeiam tranſire ad Capitulum Sede Vacante: niſi aliquid opponatur, vnde colligatur, contrariũ fuiſſe intentum Concilij, aut ſummi Pontificis id ſtatuentis; cũ enim perpetuo ei muneri annectatur tanquam pars juriſdictionis eius muneris idque non in bonum, & tanquam privilegium Epiſcopi, ſed in bonum eorum, in quos ea juriſdictio exercetur, aut in bonum aliorum & Eccleſiæ; cenſendum eſt eam partem iuriſdictionis in eum tranſire, in quem Epiſcopalis reliqua iuriſdictio tranſit, ac proinde tranſire in Capitulum, Sede Vacante. Atque in re poſita quis dubitet, quomodo Concilium Tridentinum *cap. 9. citato*, ſic ſtatuit: Monaſteria ſanctimonialium, ſanctæ Sedis Apoſtolicæ immediate ſubiecta etiam ſub nomine Capitulorum ſancti Petri, vel ſancti Ioannis, vel alias quomodocunque nuncupentur, ab Epiſcopis, tanquam dictæ Sedis delegatis, gubernentur, non obſtantibus quibuſcumque. Quis, inquam, dubitet, eam juriſdictionem tranſire ad Capitulum, Sede Vacante. Neque enim mens Concilij fuit, vt toto tempore Sedis Vacantis, ſive per mortem, ſive per captivitatem Epiſcopi, Moniales illæ careant gubernatore, neque id rationi eſſet conſentaneum: vnde per epiikeiam cenſendum non eſt, id Concilium intendiſſe.

2. Quando verò quo ad aliquam cauſam; vel quo ad negotium aliquod particulare, Epiſcopus eſſet delegatus, etiam ſub nomine dignitatis, ita vt delegatio ad ſucceſſorem in Epiſcopatu, iuxta ea quæ inferius dicenda ſunt, tranſiret, tunc ſanè ea juriſdictio non tranſiret in Capitulum Sede Vacante: quoniam Capitulum Sede Vacante non eſt Epiſcopus eius Diœceſis, ſed eſt is, in quem iuriſdictio eius Epiſcopatus tranſivit. Hucuſque Molina, cuius ſententiam tenet Moneta *de commut. vltim. volunt. c. 5. n. 423.* Rodriguez *in qq. regul. tom. 1. q. 6. art. 9.* Cenedo *in qq. Can. q. 26. n. 28.*

3. Probatur hæc ſententia, quia iuriſdictio conceſſa Epiſcopo, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegato, cum ſit perpetuò annexa dignitati Epiſcopali non eſt propriè delegata, ſed ordinaria. Colligit hoc Moneta ex *cap. ad abolendam, de hæret. § fin.* iuncta *Clem. 1. §. 1. & ſeq. eod tit.* Nam quod *in dicto cap. ad abolendam §. vlt.* conceſſum fuerat Epiſcopo, vt Apoſtolica auctoritate, contra exemptos, in cauſis hæreſis procedat *in dicta Clem. 1.* ſimpliciter conceditur tam Epiſcopo quam Capitulo, Sede Vacante, & nulla fit amplius mentio de Apoſtolica auctoritate, quaſi jure ordinario id vtrique competat. Idem confirmat ex eo, quod cùm à canone ea iuriſdictio tribuatur Epiſcopo, iam de iure communi, non autem ſpeciali ei competit; non obſtante quod in ea conceſſione mentio delegationis fiat, argum. *cap. licet in corrigendis, de offic. ord.*

4. Sed his non obſtantibus negativam ſententiam tenet Merolla *tom. 3. diſp. 7. cap. 7. dub. 1. n. 50.* vbi probat Capitulum, Sede Vacante, non poſſe viſitare Monaſteria Monialium exempta, quia hæc viſitat Epiſcopus, non ex poteſtate ordinaria, ſed tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, vt dicitur *in Clem. 1. de ſtat. monach.* & clarius in Concil. Trident. *ſeſſ. 20. cap. 9. de regular.* & hanc opinionem tenuit Rota *in vna Burgen. viſitationis coram D. Orano 1. Iunij 1588. & in alia Burg. procurationis coram eodem 10. Martij 1597.* vbi fuit reſolutum. Capitulum Sede Vacante, poſſe viſitare etiam Monaſteria Monialium non exempta, non autem exempta. Panvin. *de poteſt. Capit. Sede Vacante, loc. cit.* Garz. *tom. 1. de benefic. part. 5. cap. 7. num. 45.* Feder. de Sen. *conſ. 291.* Card. Tuſc. *tom. 1. lit. C. concl 56. num. 50.* Ricc. *tom. 4. prax. reſol. 563.* Graff. 2. *part. deciſ. lib. 3. cap. 28. num. 18. & ſeqq.* Proſper de Auguſt. *in addit. Quarant. verb. Capitulum*, Azor. *tom. 3. cap. 37. q. 15.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg. 73. num. 25.* Idem dicendum eſt de aliis caſibus, in quibus in Conc. Trid. datur Epiſcopo facultas, quod procedat, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, in his enim non ſuccedit Capitulum, niſi adderetur à Concilio illa particula *Etiam*, vt diximus ſupra. Limitant hoc Panvin. *dicta quæſt. 7. prax. Archiep. Neap. cap. 85. num. 30.* & Marc. Anton. Cucc. *lib. 2. inſtit. maior. tit. 9. num. 80. niſi* eſſet neceſſarium id de quo agitur, expediri per Capitulum, nec patiatur dilationem. Cæterum hæc limitatio non eſt neceſſaria, vt benè inquit Garz. *d. cap. 7. num. 46.* nam in caſu vrgente neceſſitatis, intrat juriſdictio ordinaria Capituli; vnde procedere tunc poteſt Capitulum ex poteſtate ordinaria, ſicut etiam ex eadem procedere poſſet Epiſcopus, quamvis nullam poteſtatem delegatam haberet. Ex quo etiam fit, poſſe Capitulum Sede Vacante concedere licentiam Monialibus immediatè ſubjectis Sedi Apoſtolicæ egrediendi è Monaſterio in caſibus permiſſis in Bulla Pij V. quæ incipit, *Decori & honeſtati*, quamvis id pertineat ad Epiſcopum tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum, vt bene inquit San-

Sup. hoc ſupra in Reſ. 35.

chez *tom.2.ſumma lib.6.c.15.n.30.* Quia Monaſteria hæc non debent eſſe abſque Prælato, ad quem in caſu neceſſitatis confugiant.

5. Nec videntur obſtare illata in contrarium à Moneta, nam licet juriſdictio perpetuo annexa dignitati cenſeatur ordinaria, quando ſimpliciter conceditur à Pontifice, ſeu à canone: qualis eſt juriſdictio conceſſa Epiſcopis à Concil. Trident. *ſeſſ.24.c.6. de reſorm.* ad diſpenſandum in aliquibus irregularitatibus, & abſolvendum à caſibus Pontificiis occultis; ſecus tamen eſt quando conceditur cum illo addito, quòd eam exerceat conceſſionarius, tanquam Sedis Apoſtolicæ, ſeu Pontificis delegatus: nam alias hoc additum eſſet ſuperfluum, quod dici non debet.

6. Ad textus verò in contrarium allegatos reſpondeo, ex illis nihil aliud colligi, niſi quod illa juriſdictio, procedendi in cauſa hæreſis contra exemptos, quæ tanquam delegata fuit conceſſa Epiſcopis *in dict. c. ad abolendum*; poſtea Clemente V. fuit illis data, vt ordinaria, *in dicta Clem. 1.*

7. Ad confirmationem reſpondetur, quod licet Epiſcopi habeant eam juriſdictionem iure communi nihilominus non habent illam vt ordinariam, ſed delegatam à canone.

8. Et ita hanc ſententiam tenet Zipeus *tom. 1. Conſult. lib.3. tit. de cenſibus, conſ.1.* Garzias *de benef. tom.1. part.5. cap.7. num.95.* & nouiſſimè Pater Baunius *in Theol. mor. tom.1. tract.11. quæſt.24.* vbi ſic ait: Dico ius Capitulo competere nullum poſſe, ad alia Monaſteria Virginum, Sede Vacante, in capite membriſque viſitanda, quam quæ non ſunt exempta.

9. *Primò*, quæ authoritas commiſſa eſt ac legata, cuipiam à Pontifice, hæc ab illo ad alium non dimanat, cum eius ſolius ſit à committente habita ratio præ cæteris, induſtriæque, quâ reliquis præſtabat, ſed eſt Epiſcopus Papæ loco, cuius quoque eſt eius beneficentia, in Monialium exéptarum cura ac regimine, delegatus ſuperior, rectórque, Trident. *ſeſſ.25. cap.9.* Monaſteria ſanctimonialium, ſanctæ Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta etiam ſub nomine Capitulorum ſancti Petri, vel ſancti Ioannis, vel alias quomodocunque nuncupentur, ab Epiſcopis, tanquam dictæ Sedis delegatis, gubernantur, non obſtantibus quibuſcumque; ergo Epiſcopo mortuo Capitulum viſitare non poterit Monaſteria exempta. Monialium.

10. *Secundò*; Capitulum non ſuccedit Epiſcopo in priuilegiis ei cóceſſis, cùm ſint perſonalia, & odioſa, ac proinde ſtrictè interpretanda, Innoc. *in cap. dilecti de donat.* Flam. *de reſignat. l.7. q.10. num. 24.* Sed quod Epiſcopo ius ſit dicendæ ſententiæ in ſacras Deo virgines, à foro ſuo exemptas, Papæ beneficium eſt; ergo ad Canonicos, Capitulumque, Sede Vacante non pertinens.

11. Ad primum argumentum oppoſitæ ſententiæ. Reſpondendum eſt cœnobia virginum, quæ Papæ voluntate ſunt ab Epiſcoporum cenſura exempta, non contineri intra ambitum poteſtatis ordinariæ Præſulum, cum hoc ipſo quòd ſunt de eorum ſubducta foro, nihil in illarum regimine moliri poſſint efficaciter ac validè.

12. Secundum nihil facit ad rem cum infinita ſit vbique malorum ſeges, quam nec authoritate ſua opprimere Epiſcopus dum viuit, dum nec Eccleſiaſticæ cenſuræ gladio ſecare poteſt.

13. Deinde eſt quod reſpondeam, eſſe ſcilicet admonendum à Capituli Vicario Papam de re integra ac ſi intra ſemeſtre à litteris ad eum datis, malo non occurrat, tum videri honeſtam rationem habere Capitulum, animadvertendi in ſontes, quòd ſi (quod exiſtimo verius) facere id non poteſt, res videtur committenda Deo eſſe, aut ad novi Epiſcopi aduentum remittenda. Ita Baunius, ſatis quidem probabiliter.

RESOL. XXXVIII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit viſitare Diœceſim?

Et an Metropolitanus poſſit mittere Viſitatorem Eccleſiæ Vacanti, ſi Capitulum negligens ſit in exequenda juriſdictione Epiſcopali ad ſe deuoluta?

Et an Capitulum Sede Vacante poſſit ſyndicare Vicarium defuncti Epiſcopi? Ex p. 8. tractat.4. Reſol.13.

§.1. Aliqui exiſtimant non poſſe, & tempore Sedis Vacantis, ſolum Pontificem poſſe deputare viſitatorem. Ita Monachus *in cap. vlt. de ſuppl. neglig. Præl. in 6. n.5.* Imola *in c. 1. ne Sede Vacante n.15* Boërius *deciſ.2. n.29.* & alij.

2. Sed ego ſententiæ affirmativæ adhæreo cum Solorzano *de Indiarum iure, tom.2. lib.3. c.13. num.18.* Mareſcoto *lib.2. variar. reſol. cap.15. num. 14.* Baunio *in Theol. mor. tom.1. tract.8. quæſt.21.* vnde P. Molina *de Iuſtit. tom. 6. tract.5. diſput. 11. num. 7.* ſic ait. Ex eodem fundamento deciditur quæſtio, de qua gloſſ. *Clem.1. de hæret. verb. Capituli*, num ſcilicet Sede Vacante, Capitulum poſſet viſitare generaliter Diœceſim, ſicut eam viſitare poteſt ac tenetur Epiſcopus. Cum enim id ad juriſdictionem Epiſcopi ſpectet, ſanè competit Capitulo, Sede Vacante, non ſolùm quoad crimina particularia, de quibus ſit infamia, quod Doctores contrariæ ſententiæ affirmant, eò quòd tunc viſitatio ſit neceſſaria, ſed etiam generaliter: quia id eſt exequutio iuriſdictionis Epiſcopalis, non ſolùm vtilis Eccleſiis, ac Diœceſi, quod ſufficeret, ſed etiam neceſſario incumbens ex officio habenti curam Epiſcopatus, iuxta *cap. inter cætera, de offic. ord.* & alia iura. Ita Panorm. *vbi ſupra verſ. extra Gloſſam*, Panvin. *loc. cit. quæſt.7.* Sylveſt. *verb. Capitulum, num. 3.* & alij. Sicque vidimus in Sede Vacante præterita huius Eccleſiæ Conchenſis, Capitulum vniuerſaliter viſitaſſe Diœceſim. Conſentit *cap. Eccleſiæ, de ſuppl. neglig. Præl. lib.6.* vbi ſtatuitur, Metropolitanum poſſe mittere Viſitatorem Eccleſiæ vacanti; ſi Capitulum negligens ſit in exequenda juriſdictione Epiſcopali ad ſe devoluta. Hucvſque Molina; cui adde Rodriguez *in ſumma tom.1. cap.171. n.4.* vbi ita ait: *La poteſtad de viſitar la Dioceſi tiene el Cabildo Sede Vacante, como lo prueva Panormitano, y lo tiene alegando otros Bonifacio Vital, ſalvo ſi ſe tiene por cierto, que avia preſto nuevo Obiſpo. Y quando la viſita compete al Obiſpo de derecho eſpecial, como quando viſita à los exemtos immediatamente ſujetos à la Sede Apoſtolica ſin aver alguna neceſſidad de viſita, porque aviendola el Cabildo puede acudir à ſu remedio como lo prueva el Coletario, Y deſta manera ſe entiende lo que ſobre eſto afirman el Cardenal Zabarela, Federico de Senis, Franco, y Philippo Probo* Sic ille.

3. Sed *notandum* eſt cum Solorzano *vbi ſuprà n. 19.* hanc poteſtatem viſitandi, Sede Vacante, ne dum habere Capitulum reſpectu generalis viſitationis, quando nimirum viſitatur Civitas, vel Diœceſis, ſed etiam reſpectu particularis, quæ poteſt inſtitui contra certas perſonas, ſuborta præcedenti diffamatione, vt per Bonif. de Vitalin. *in Clement. 1. num.77.* & Mareſcot. *vbi ſuprà num. 17.* ſuper quo regulam etiam generalem conſtituit Feder. de Senis *conſ. 16. num.1. in fine*, concludens; quod in puniendis exceſſibus,

ſibus,& criminibus, & reformandis moribus, Capitulum, Sede Vacante, idem poteſt quod Epiſcopus Et ideo ipſe Solorzanus *n.21.* teſtatur Limæ fuiſſe à Capitulo, Sede Vacante, ſyndicatum Fiſcalem Archiepiſcopi nuper defuncti.

4. Sed an poſſit ſyndicare Vicarium defuncti Epiſcopi, negatiuè reſpondet Quaranta *in ſumma Bull. verb. Capitulum. Sede Vacante,* q.10.*n.*14. ſed affirmatiuè reſpondet Solorzanus *vbi ſuprà, n.*28. & ita ait, factum fuiſſe Limæ. Ego puto ſeruandam eſſe Prouinciæ conſuetudinem.

RESOL. XXXIX.

An Capitulum Sede Vacante, poſſit dare licentiam erigendi noua Monaſteria?

Et ſupponitur Monaſterium quorumcumque etiam Mendicantium non poſſe erigi, nec ædificari, quamuis adſit licentia Epiſcopi, niſi vocatis, & auditis aliorum Conuentuum Procuratoribus, &c.

Et an Vicarius Capitularis Sedis Vacantis poſſit concedere ſupradictam licentiam?

Et an Conſtitutio Clem. VIII. circa hoc habeat locum quoad erigenda Monaſteria Monialium, & quid ſuper hoc Sacra Congregatio cenſuit? Ex p. 8. tr. 4. Reſol.68.

§.1. SVppono, Monaſteria quorumcumque etiam Mendicantium non poſſe erigi, & ædificari, quamuis adſit licentia Epiſcopi, niſi vocatis,& auditis aliorum Conuentuum Procuratoribus,& aliis intereſſe habentibus,& cauſa cognita, & ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſint; & ſi dicti Procuratores nihil opponant dabitur eis licentia per Epiſcopum. Clemens VIII. *conſt.99. incip. Quoniam ad inſtitutum de* 1603. apud Laërt. Cherub. *in Bull. tom.3. pag.* 146. & apud Lauret. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regular. pag.*97. de cuius materia Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. part.2. deciſ.75. & part.4. deciſ.*131. Ioan. Maria Nouar. *in nouo iur. Pontif. concl.2. de ædificat. nouorum Monaſt.* Ioan. Anton. Nouarr. eius frater *in ſumma Bullar. tit. de Monaſteriorum ædificat. ſuper Bulla Clementis VIII.* Lezana *in ſumm. quæſt. Regul. tom. 1. cap.9. n.35. & tom. 3. verb. Epiſcopus quoad Regulares, n.3. cum ſeqq.* Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.2 allegat.26. n.7.* Quæ quidem Clementis conſtitutio locum etiam habet circa erigenda Monialium monaſteria, vt cenſuit ſacra Congregatio Concilij ſub die 19. Decembris 1620. penes Tamburin. *in tr. de iure Abbatiſſar. diſp.33.q.1.n.4.* Lezana *dict. verb. Epiſcopus, n.4. in fine.*

2. Et eius diſpoſitio, ac tenor adeò includit formã & eſt de ſubſtantia, vt eius omiſſio vitiet conceſſionem, Lauret. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares in quæſt. ſuper hac conſtitu. verſ. ad quartum pag.* 111.

3. Monaſteria noua etiam Mendicantium erigi non poſſunt, niſi in quolibet illorum duodecim Religioſi ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, & cum conſenſu aliorum conuentuum infrà quatuor milliaria exiſtentium, & ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectione conſenſerint, vel aliàs Ordinariis locorum conſtiterit Religioſos Monaſterij ſic erigendi abſque detrimento Religioſorum in Monaſteriis antea in ciuitatibus, ſeu locis huiuſmodi erectis degentium ibi numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali poſſe. Gregorius XV. *conſtit.31. incip. Cum aliàs,* 17. *Auguſti* 1622. apud Lauret de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares, pag.* 100. *cum ſeq.* Laurentius de Peyrinis *de prouileg. Regul. tom.2. circa conſtit. 6. Gregorij X V.* Lezanam *in ſumm. q. Regul. tom.1. c.9. n.35.*

4. Hoc ſuppoſito ad quæſtionem propoſitam negatiuè reſpondeo. Dico igitur Monaſteria noua erigendi licentiam concedere non poteſt Vicarius Capitularis Sedis Vacantis. Ita declarauit ſacra Congregatio Concilij die 19. Ianuarij 1733. teſte Sellio *in Select. can.*18.*n.*12.

RESOL. XL.

An Capitulum Sede Vacante poſſit dare licentiam, vt ædificetur Eccleſia, vt acquiratur ius Patronatus?

Et an Capitulum Sede Vacante poſſit Caritatiuum ſubſidium exigere?

Et an Canonicorum Collegium Sede Vacante, nequeat Statutum concedere, quod tale ſubſidium in futurum ex parte minuatur? Ex p. 8. tr.4. Reſ.54.

§. 1. REſpondeo poſſe Capitulum, Sede Vacante dare licentiam volenti Eccleſiam ædificare, vt acquirat in ea iuſpatronatus propter rationem ſupra aſſignatam. Ita Lambertin. *lib.1. de iure patron. part.2. art.9.* Panvin. *de poteſtate Capituli Sede vacãte, p.5. q.2. n.5.* Garcias *tom.1. de benef. part.5. c.9. n.* 79. Viuian. *in praxi iuriſpatron. part.1. lib.2. c.1. num.* 12. Barboſa *tom.3. de poteſt. Epiſcop. allegat.*70. *n.*23. qui tamen addit *alleg.*71. *n.*14. cum Steph. Grat. *Diſcep. Forenſ. c.*305. *n.*10. *& ſeq.* non poſſe Capitulum præſtare aſſenſum donationi iuriſpatronatus: quòd ſi de facto id faciat, exiſtimant, præſtare titulum coloratum ad præſcribendum, ex déciſ. Seraph. 884. *num.*2.

2. *Nota* etiam hîc incidenter cùm Azorio *part 2. l.9. c.14. q.5.* poſſe Capitulum, Sede Vacante, charitatiuum ſubſidium exigere; qui tamen poſtea *quæſt.* 7. ſubdit, quòd Canonicorum Collegium, Sede Vacante, nequit ſtatutum concedere, quo tale ſubſidium in futurum ex parte minuatur. Bellen. *q.*45. nam quamuis poſſit ſtatuta ponere, cùm hoc ſit iuriſdictionis, & Sede Vacante ſuccedat Epiſcopo in his quæ ſunt iuriſdictionis, *c. his quæ, & cap. cùm olim de maiorit. & obed.* nequit tamen ſtatuto ſuo aliquid detrahere ex his quæ Epiſcopo iure conueniunt, hoc enim eſſet Epiſcopi iura minuere.

RESOL. XLI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit alienare bona Eccleſiæ tam immobilia, quam mobilia?

Et an ſuperueniens Epiſcopus electus, & confirmatus poſſit reſcindere prædictas alienationes factas à Capitulo ſine authoritate Papæ; quod idem dicendum eſt, ſi quid Epiſcopus ſine Capitulo diſtraxerit de bonis Eccleſiæ ſuæ immobilibus? Ex p.8. tr.4. Reſ.38.

§. 1 AD hoc dubium ſic reſpondet P. Baunius *in Theolog. mor. tom.* 1. *tract.* 11. *quæſt.* 27 Capitulo, Sede Vicante, bona Eccleſiæ quæ ſeruando ſeruari poſſunt, diſtrahere ei ex Canonica lege vetitum, *can. ſi qua* 12.2. Ioan. Monachus *in cap. vnic. de maiorit. & obed. in 6.* cauſa eſt quòd in fructibus Epiſcopatus, poſſeſſiones agri, commoda, redituſque poni debeant: at ſunt hi ſucceſſori debiti, nec diſſipandi proinde, *cap. quia ſæpe de electione in 6. & Clementina penultima, eodem titulo*; ſed in vtilitatem Eccleſiæ expendendi ſunt, aut reſeruandi ſucceſſori,

ſucceſſori, Bonifac. VIII. *in cap. quia ſæpe 40. de elect. in 6.*

2. Nec modò bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, abalienare Capitulo non eſt integrum; ſed nec immobilia ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate, Concil. Ilerdenſe *can.* 12. Nullis Clericorum cuiuſlibet ordinis, officij, gradusve ſit, quidquam domo præſumat, vel quod de vtilitate inſtrumenti domus eſſe cognoſcitur, id eſt mobilis, aut immobilis rei Eccleſiaſticæ, conetur inuadere: pœna alienantis ea bona eſt excommunicatio, non latæ, ſed ferendæ ſententiæ, & vix quoque peregrina ei communio concedi debet, Concil. *ibid.*

3. Ad alienationes autem factas à Capitulo ſine auctoritate Papæ quod attinet, eas electus Epiſcopus, cum erit confirmatus, reſcindere, aut ſi ad Eccleſiæ ſuæ vtilitatem pertinent, confirmare poterit vt indicabat *can.* 15. *Ancyranæ Synodi*, his verbis: Si qua de rebus Eccleſiæ, cùm Epiſcopus non eſt, Presbyteri vendiderunt, placuit reſciſſo contractu ad ius Eccleſiæ reuocari: ſimiliter ſi quid Epiſcopus ſine Capituli conſenſu diſtraxerit, de bonis Eccleſiæ ſuæ immobilibus, ea rata fore aut irrita velle poteſt, ſicut docet Abb. *in cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælato.* Ita Baunius

4. Sed circa præſentem quæſtionem, ne deſeras videre Molinam *tom.* 6. *tract.*... *diſp.* 11. *num.* 15. & latiùs Merolla *tom.* 3. *diſp.* 7. *c.* 7. *dub.* 17. *per totum.*

RESOL. XLII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit concedere Indulgentias?
Et quid de conſuetudine iuxta hoc?
Vel an ſit tutius, quòd Capitulum committat alicui Epiſcopo, vt Indulgentias concedat in nomine ipſius Capituli? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 35.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 5. Reſ. 41. §. ad lin. 4.

§. 1. Negatiue reſpondet Rodriguez *in ſum. tom.* 1. *c.* 71. *num.* 22. vbi ſic ait: *El Cabildo Sede vacante, no puede conceder indulgencias, porque aunque el poder para las conceder perteneZca à iuriſdicion Epiſcopal, como lo tiene ſanto Tomas, y conſta del derecho, y nota Zabarela. No ſe comunica eſto al Cabildo, Sede Vacante, por ſer eſte acto propriamente Epiſcopal, y aſſi lo mas ſeguro es, que el Cabildo le cometa à algun Obiſpo, como lo da à entender Zabarela, al qual ſigue Pavino. Lo qual ſe ha de tener aunque Ludovico Boloñino, al qual parece que ſellega Navarro y EnriqueZ, tenga que el dicho Cabildo las puede conceder principalmente ſi la coſtumbre lo ha admitido.* Ita ille; cui adde Genuenſem *in Praxi Archiep. cap.* 87. *num.* 32. Marcellum Culpe *in praxi Ari Eccl. cap.* 44 *num.* 22. Henriquez, Reginaldum, Bonacinam, Tuſcum, Ledeſmam, Cordubam, & alios, quos citat Merolla *tom.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 7. *dub.* 16. *num.* 155.

Sup. hoc ibidem in lin. penult. præcitata in §. not. præteritæ.

2. Sed ipſe contrariam ſententiam exiſtimat probabiliorem, & in eius fauorem adducit plures Doctores, & illam ſignanter tenet Molina *de Iuſtit. tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 6. vbi ſic ait. Poſſe Capitulum concedere indulgentias, quia eſt actus iuriſdictionis, cenſet probabiliùs Panorm. *vbi ſuprà verſ. tertiodecimo*, poſſe illas concedere, ſicut & Epiſcopus; in quam ſententiam inclinant Nauarr. §. *in Leuitico, monitor.* 31. *num.* 6. & 7. quia ait conſuetudine eſſe receptam, Syluest. *verb. capitulum, in calce n.* 5. & alij. Ad eandem ſententiam accedit Panvinus *vbi ſupra, q.* 4. *prima part. principal.* Neque id probo, quod ait: debere ſcilicet Capitulum vt Epiſcopum electum nondum conſecratum eas concedere per Epiſcopum alium conſecratum, quem ad id vocent Neque enim illud eſt poteſtatis ordinis, ſed ſolius iuriſdictionis. Ita Molina, cui adde Azorium *part.* 2. *l.* 3. *cap.* 37. *q.* 9. qui tamen obſeruat tutius eſſe, vt Capitulum committat alicui Epiſcopo, vt indulgentias cedat nomine ipſius Capituli.

RESOL. XLIII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit commutare vltimas voluntates in caſibus, in quibus poterat Epiſcopus? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 34.

§. 1. Reſpondeo affirmativè, quod probatur; quia in huiuſmodi iuriſdictione ordinaria, quæ Epiſcopo competit iure communi, mortuo Epiſcopo ſuccedit Capitulum, vt probatum eſt ſæpius, negari autem non poteſt, quin commutatio vltimæ voluntatis ſit actus iuriſdictionis Epiſcopalis, ergo, &c.

2. *Nota* tamen, quòd in his commiſſionibus commutationum vltimæ voluntatis, que fiunt Epiſcopo in caſibus, in quibus iure ordinario non poſſet Epiſcopus commutare, non ſuccedit ei Capitulum; in aliis verò ſuccedit. Prior concluſionis pars patet; tum quia ea, quæ iure ſpeciali delegato competebant Epiſcopo, non tranſeunt in Capitulum, vt *ſupr. d. præmiſſ. vnic. huius quæſt. circa med.* poſt alios tradidimus; tum quia ſpeciales commiſſiones factas Epiſcopo non tranſeunt in Capitulum, Sede vacante, ſed in ſucceſſorem, ſi factæ ſint ſub nomine dignitatis, textus eſt *in cap. quoniam Abbas, de off. deleg.* Si verò ſub nomine perſonæ, expirat cum perſona, vt ibidem tradunt Doctores, & notauit etiam Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 2. eo quòd ſubiectum, cui inhærebat, deficiat; arg. *l.* 2. *ff. de vſufr. l.* 1. vbi Bart. *in fin. ff. de vſu, & vſufr. leg.* cum ſimil. Poſterior pars probatur, quia in iis, quæ competunt Epiſcopo iure ordinario, & communi, delegatio & commiſſio Papæ non facit eum delegatum ſed ſolùm excitat eius iuriſdictionem, *cap. licet in corrigendis, de off. ord. & cap. fin. de ſimon.* cùm ſimil. atque in ſpecie diſpenſationum tradit poſt alios Sanchez *d. lib.* 8. *diſp.* 2. *num.* 10. *ad fin.* Et hæc omnia docet etiam Moneta *de commut. vlt. volunt. cap.* 5. *num.* 427. *& ſeq.* cui adde Molinam *de Iuſtit. tom.* 5. *tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 5.

RESOL. XLIV.

An Capitulum Sede Vacante poſſit compellere executores teſtamentorum ad eorum complementum.
Et alij caſus circa hoc conferuntur, & explanantur. Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 24.

§. 1. Reſpondeo cum Doctoribus, quos citat, & ſequitur Merolla *tom.* 3. *diſp.* 7. *c.* 7. *dub.* 1. *num.* 36. ſuccedere Capitulum in poteſtate compellendi executores teſtamentorum, & ipſis negligentibus procedendi ad executionem illorum.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 9 Reſ. 40. & hic ſupra Reſ. & §. vlt Reſ. 34.

2. Vnde Rodriguez *in ſumma tom.* 1. *cap.* 71. *num.* 10. ſic ait, *El Cabildo Sede Vacante no ſolamente puede compeler à los executores del teſtamento, mas aun puede executar el teſtamento ſiendo negligentes los executores en ſu complemento. Conforme la comun, que traen Covarruvias, y Pavino, puede compelerlos à que den cuenta de ſu adminiſtracion, como lo afirman Imola, y Fronco.* Ita ille.

3. Igitur Capitulum, Sede Vacante, poteſt ſuccedere

dere cum cura & auctoritate in exequendis vltimis teſtamentorum voluntatibus; Succedit, ſic Ioannes Andreas *in cap. Ioannes, de teſtament.* Panvinus *part.2. quæſt.7.* Poterit igitur Capitulum, Sede Vacante, executores teſtamentorum compellere; vt pias defunctorum voluntates exequantur intra annum, iuxta id, quod habetur *in cap. nos quidem, de teſtament. & authentic. Hoc amplius, de fideicommiſſ.* Poterit etiam pauperes eligere, in quos hæreditas ad hunc vſum relicta diſtribuatur, vbi nulli curatores, vel executores vltimæ voluntatis ſint dati, vel exequi eam non curent. Ioannes Calderinus *conſil. 20. de teſtament.* Panvinus *part.2.q.7.* Poterit itidem executionis diem prorogare. Dominic. *in addition. ad conſilia Calderini conſil. 3. de offic.* Religioſos itidem piarum voluntatum executores poteſt compellere ad reddendas rationes. Panvinus *part.2. q.7.num.6.* Valet etiam Capitulum, Sede vacante, hæreditatem Eccleſiæ legatam adire: quam tamen ſi Epiſcopus damnoſam Eccleſiæ invenerit, beneficio reſtitutionis in integrum repudiabit. Pari ratione poterit Capitulum tranſigere, & compromiſſum facere Panvinus *part. 2. quæſt. 7. numer.* 18. Et hæc omnia docet etiam Azorius *part. 2. lib. 3. cap. 39. quæſt.6.*

RESOL. XLV.

An Capitulum Sede Vacante poſſit ſupprimere Canonicatum?

Et an idem dicendum ſit de Prælatis Regularium circa beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum: Ex p. 8. tr.4. Reſ.50.

Sup. hoc curſiſſime ſupra in Reſ.7. in fine §.1.

§. 1. RESpondeo negativè, & ideo Concil. Trident. *ſeſſ.24. cap.15. de Reformat.* vtitur particula, *Epiſcopus*, non autem *Ordinarius*, quæ latiùs patet. Exiſtimo huiuſmodi facultatem Epiſcopis tantum, & non aliis convenire, ac proinde Prælatos ſæculares juriſdictionem habentes quaſi Epiſcopalem, non poſſe huiuſmodi Canonicatus ſupprimere etiam in caſibus, quibus Epiſcopi poſſint in ſua Diœceſi, ita Nicol. Garc. *de benef.p.12. cap.12.n.75. & ſeqq.* Monet. *de diſtr. quotid. p.1. cap.15. num.30.* vbi hinc ſubdit Collegiatæ Eccleſiæ Prælatum hanc ſuppreſſionem Præbendarum tenuium facere non poſſe, licèt eſſet exemptus, & Eccleſiæ inſignis, idem repetit *de commut. vltim. volunt. cap.11. à num. 124.* vbi *num.* 135. idipſum affirmat de prælatis Regularibus circa beneficia regularia ſuarum Eccleſiarum.

2. Vnde colligo Capitulum; Sede Vacante, non poſſe hanc ſuppreſſionem facere, vt docent Cuchus *inſtit. major. lib 2.tit.9. n.87.* Monaldus *conſ.41. n.5.* Sed circa præſentem quæſtionem ne deſiſtas videre Riccium *in praxi part 4 deciſ.535. per totam*, vbi ſolidè noſtram ſententiam confirmat.

RESOL. XLVI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit creare Clericos Salvaticos: Ex p.8.tr.4. Reſ.51.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Riccius *in praxi tom. 4. reſ.* 227. nam ſicuti Epiſcopus poteſt creare iſtos Clericos ſalvaticos, illoſque ſervitio Eccleſiæ aſſignare, ita pariter hoc ius competit Capitulo, Sede Vacante, cùm illud ſit propriè Ordinarius mortuo Epiſcopo. Novarius *in ſuo opuſculo novi juris Pontificij,concluſ.1.n.4.ſub rubr.de cauſis primæ inſtantiæ coram locorum Ordinariis tractandis, & infra biennium terminandis.*

2. Et illud ſuccedit in iuriſdictione Prælati mortui: ita quod alter Epiſcopus vocetur & in illius locum ſubrogetur, & tanquam ſubrogatus debet ſapere naturam illius. Et huic ſententiæ ego etiam adhæreo.

RESOL XLVI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit providere Pœnitentiariam tunc temporis vacantem?

Et an Capitulum Sede Vacante, ſuccedat in proviſione beneficiorum ad Epiſcopum ſpectante; Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 52.

§. 1. RESpondeo negativè cum Garcia *de benefic. tom.1. part.5. c.4. n.145.* vbi ſic ait: Infertur quod occurrente vacatione Pœnitentiariæ, Sede Epiſcopali Vacante, Capitulum non poterit illam providere, & pœnitentiarium eligere, eſto collatio præbendarum ſit communis Epiſcopi, & Capituli, vel etiam ſolius Capituli, ex quo electio perſonæ & proviſio officij Pœnitentiariij ad ſolum Epiſcopum ſpectat, vt dictum eſt, & Capitulum Sede Vacante, non ſuccedit in proviſione beneficiorum ad Epiſcopum ſpectante, *collatione Sede Vacante*, & dicetur infrà, *c.7.* & cenſuit S. Congregatio ſuper d. c. 8. ibi, ab Epiſcopo inſtituatur ſolo abſque conſenſu Capituli, & etiam ab eodem ſolo eligatur, & licet vacaret ſedes Epiſcopalis, Capitulum nihil poteſt, etiam quòd eo tempore Pœnitentiarius moreretur. Sup. hoc in Reſol. antecedenti. Sup. hoc infra in fine Reſ. 53. vers. Episcop. Et ſup. hoc proviſione benefic. late infra in Reſ. 50.

2. Sed eius proviſio, & electio Pœnitentiarij ſpectabit ad Papam privatiuè; ſtante reſervatione regulæ ſecundæ Cancellariæ de beneficiis ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcunque aliam diſpoſitionem liberam Epiſcopatum pertinentibus, vacantibus de tempore vacationum Epiſcopatuum. Ita Garcias, cui adde Barboſam *tract. de Canon. c.29. num.* 3.

RESOL XLVIII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit facere gratiam?

Et an Capitulum Sede Vacante poſſit diſpenſare, & remittere pœnas per Epiſcopum mortuum impoſitas? Ex p.8.tr.4. Reſ.19.

§ 1. PVgnantes adſunt ſententiæ circa præſentem quæſtionem; nam Mant. *tom. 2. de tacit. convent. lib.15. tit.8. num.11.* & Ioan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſid. remed.115. n.9. & de indic. num 41.* tenent partem negatiuam. Ratio eſſe poteſt, quia facere gratiam poſt ſententiam, eſt, de reſervatis Principi, vt docent Bart. *in l. alia, ff. de re indic.* Salyc. *in l. cum indulgentia, C. de ſent. paſſ.* Boſſ. *in ſua praxi tit. de remed. ex ſola clement. Princ. num.41.* Accedit, quòd, ſecundum multos, hoc denegatur Epiſcopo, ergo multo magis Capitulo. Antecedens docetur à Bern. Diaz. *in practica crim. cap.137.* Follier. *in praxi crim. verb. Et ſi commutari. num.125.* Attam. *conſ.23.* Bonon. *conſ.206.*

2. His tamen non obſtantibus, contrarium exiſtimo probabilius, propter rationem, pluries in ſuperioribus allatam; quia ſcilicet, facere gratiam, pertinet ad juriſdictionem ordinariam Epiſcopi: at in hanc ſuccedit Capitulum, ſiue juriſdictio ſit contentioſa, ſiue voluntaria, vt diximus, & nullibi reperitur exceptus

caſus, de quo loquimur; ergo &c. & hanc opinionem ſecuti ſunt Ricc. *tom.* 1. *in praxi fori Eccleſ. reſol.*301. Ioan. Maria Novar. *qq. forenſ.*102. *part.*1. & Ioan. Antonius Frater *in ſumma Bullar. tit. de Capit. Sede Vacante*, *num.*12. & ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſ. Neapol. refert idem Ricc. *loco cit.*

3. Ad rationem adductam pro contraria ſententia reſpondeo, Epiſcopos poſſe facere gratiam; quia ſunt veri Principes Eccleſiaſtici, & non Vicarij Pontificis, vt bene inquit Bellarmin. *lib.* 1. *de Rom. Pont.cap.*3. *in fin.* & conſequenter idem poterit Capitulum, quod eſt Epiſcopi ſucceſſor, propter rationem aſſignatam.

4. Nec deſinam hîc apponere verba Feliciani à Vega *in cap.*4.*de judic.* §. *de adulteriis*, *n.*63. vbi ſic ait: *Notandum* eſt quòd ex æquiparatione, quam ſuperius tradidimus, de Epiſcopo ad Capitulum, Sede Vacante, quod eodem modo, quo Capitulum ipſum poteſt diſpenſare cum Clerico à ſe verbaliter depoſito, vt notauimus *n.*49. ſic diſpenſare poterit cū depoſito per Epiſcopum, quaſi tunc Epiſcopus ipſe diſpenſare videatur, vt apertè probatur ex ſimili reſolutione, quam tradit Aloyſius Ric. *in praxi fori Eccleſ.deciſ.*357. & iterum *in praxi variarum reſ.* 1. *part. reſolution.* 305. vbi dicit fuiſſe reſolutum per Curiam Neapolitanam, poſſe legitimè Capitulum, Sede Vacante, remittere pœnas condemnatis per Epiſcopum propter prædictam rationem. Et quamvis inibi, *num.*3. quoad aliud propoſitum dicat hanc reſolutionem videri difficilem, quaſi nec Capitulum, nec Epiſcopus poſſit habere authoritatem ad talem remiſſionem, propterea, quòd illa videtur reſervata Summo Pontifici, vel Principi, ſecundum Bart. Salicet. & alios, quos *ibi* refert: huic tamen difficultati ſatisfacit, quaſi ſupponendo dari hanc poteſtatem in Epiſcopo ſimilem, qualem habet ſupremus Princeps. Ita Vega, qui, vt vides affirmativæ ſententiæ circa præſentem quæſtionem adhæret, quam ego etiam libenter amplector: vide etiam Marcellum Vulpe *in praxi cap.*44. *num.*26. vbi firmat poſſe Capitulum, Sede Vacante, diſpenſare & remittere pœnas per Epiſcopum mortuum impoſitas.

RESOL. XLIX.

An Capitulum Sede Vacante poſſit dare licentiam Clerico tranſeundi ad Dignitatem Eccleſiaſticam in aliena Diœceſi? Ex p. 8. tractat. 4. Reſolut 20.

§. 1. Reſpondeo quod gloſſa *in cap. cùm olim*, *de majoritate & obedientia*, tenet partem negativam, ea ratione, quia hæc eſt quædam alienatio perſonæ: at Capitulum, Sede Vacante, non poteſt alienare bona Epiſcopatus, *cap. ſi qua de rebus* 12. *q.* 2. ergo multò minus perſonas, & ad hanc opinionem inclinat Marcus Anton. Cucc. *lib.*2.*inſtit. maior. tit.*9.*num.*75.

2. Contrarium verò dicendum exiſtimo cum Panormitano *in dicto cap. cùm olim*, *num.*2. *verſic. Sed dubitatur*, vbi alij Canoniſtæ, Ioan. Andr. & Ioan. Monach. *in cap. ſi Abbatem, de elect. in* 6. Panvinus *de poteſtate Capituli*, *part.* 1. *quæſt.* 8. Borgas *de irregular. part.* 3. *tit. Virum aliquo tempore Capit. diſpenſare poſſit.* Ratio eſt, quia id non eſt alienatio rerum Epiſcopatus, quæ ſola prohibetur Capitulo: non enim ita præiudicatur Epiſcopo in prædicta alienatione Clerici, ſicut præiudicatur in alienatione bonorum Epiſcopatus, vt ex ſe patet, & conſequenter ab alienatione rerum, non bene arguitur ad alienationem perſonarum.

3. Et ideo Molina *de Iuſtit. tom.*6. *tract.*5. *diſp.*11. *num.*14. ſic ait: Ad Capitulum item, Sede Vacante, tranſit juriſdictio concedendi facultatem tranſeundi ad dignitatem Eccleſiaſticam in aliam Diœceſim, & omnino tranſeundi Eccleſiaſticum in alienam Diœceſim ſicut Epiſcopo eadem juriſdictio competit. Ita adverſus gloſſam *ibi*, Panorm. *in cap. cùm olim. de majorit. & obed. num.*2. *verſ. Sed dubitatur.* Ioan. Andr. & DD. communiter. Neque enim id eſt alienatio rerum Epiſcopatus, vt rectè Panorm. Probat. Ita Molina.

RESOL. L.

An Capitulum Sede Vacante poſſit conferre beneficia ad Epiſcopum pertinentia.

Et aliæ diverſæ difficultates circa hoc adnotantur in textu huius Reſolutionis. Ex p. 8. tractat. 4. Reſol. 25.

§. Tangit hanc quæſtionem Solorzanus *de Indiarum iure*, *lib.*3.*cap.*13. *n.* 31. & aſſerit, Sup. hoc ſupra poſt medium §. 1. Reſ. 47. quòd illud in quæſtionem vocari ſolet, an Capitulum, Sede Vacante, præbendarum, & beneficiorum, quæ eo tempore vacare contigerit, collationem facere poſſit. Et pro parte negativa vrgere videtur, quod hoc ius hodie ex conſuetudine, vel privilegio ſolis Epiſcopis competat, vel eorum Vicariis, quibus ipſi ſimpliciter conceſſerint, text. & DD. *in cap. ex frequentibus, de inſtitutionibus, cap. fin. de offic. Vicar. lib.*6. Oldrad. *conſil.* 77. Rota *de offic. Vicar. deciſ.*3. *in novis*, Rebuffus *in praxi. tit. de collat. num.*12. *& tit. de devolut. num.*88. *&* 90. atque adeò regulariter non tranſeat in Capitulum, Sede Vacante, *cap. vnico, eod. tit. lib.* 6. cum aliis, quæ poſt Abbat. Panvin. Corraſ. & alios adducit Nicol. Garcia *dicto cap.*7. *num.*52. vbi *num.* 52. addit eadem ratione non ſuccedere Capitulum in præſentatione, ſeu electione ſpectante ad Epiſcopum, vt per eundem Panvin. *quæſt.*5.1.*part.num.*3.*&* 4. Lambertin. *de jure patron.*1.*part.lib.*2.*quæſt.*2. *art.*4. Paul. de Citadin. *eod. tract.* 6 *part. quæſt.*33. *num.*28. & Didac. Perez *in l.*2. *tit.*6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 155. *col.* 1. *verſ. Eſt & alia.*

2. Sed hæc tamen de collationibus liberis, & merè voluntariis accipiendum eſt, ſecus de neceſſariis & debitis, quæ magis confirmationes, vel inſtitutiones dicuntur, quales ſunt omnes, quæ in Indiarum Eccleſiis fiunt, ad Regis noſtri, tanquam earum patroni, præſentationem; eas enim Capitulum, Sede Vacante, vel per ſe ipſum, vel per Vicarium ad hoc nominatum bene facere poteſt, vt *in dicto cap. cùm olim, & cap.*1. *de inſtitut. lib.*6. vbi Abb. & DD. Rochus de Curte *de iure patronat. verb. Competens alicui, n.*66. Panvinus *vbi ſupra*, *q.*4. *&* 5. Rebuffus *dicto tit. de devolut. n.*87. *&* 88. & plures alij, quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia *n.*54. *& ſeq.* Ioan. Vvames *conſil.* 259. 260. *&* 267.*n.*2. & Sebaſtianus Nevius tractans de poteſtate Capituli, in feudis, Canonicatibus & ſimilibus conferendis, *in rubric. tit. qui feud. dare poſſunt, n.*25. *& ſeqq.* Et planè olim electio, & collatio dignitatum, & Canonicatuum ſimul ad Epiſcopum cum Capitulo pertinebat, *cap. cùm Eccleſia Vlterana, de electione*, Oldradus *conſil.*244. *n.*19. Rota *ſub titulo de conceſſione præbendarum, deciſ.*4 *in novis*, & Gabriel *conſil.*199 *num.*11. *lib.*1 Et hæc omnia obſeruat Solorzanus *vbi ſupra*, quæ omnia intelligo de beneficiis pertinentibus ad Epiſcopum, ratione ſuæ dignitatis.

3. Et

3. Et ratio horum omnium eſt, quia collatio beneficiorum eſt veluti quædam donatio ſaltem ex ea parte, quia in poteſtate Epiſcopi eſt, potiùs huic quàm alteri illa conferre, ac ea beneficiorum collatio pertinet quaſi ad fructus, & emolumenta Epiſcopatus, vt ait gloſſ. *in cap. cùm olim, de maiorit. & obedient.* idcirco id ius non tranſit in Capitulum, Sede Vacante, ſed ad Pontificem ſpectat ea conferre. Et hoc verum eſt, quamuis beneficium, viuente Epiſcopo, in menſe ipſius vacauerit, ſi tamen mortuus ſit antequam illud conferret.

4. *Nota* tamen *primò*, quòd quamuis Capitulum non poſſit conferre beneficia vacantia, poteſt tamen in illis præfigere œconomum, vt in eis adminiſtret, donec fuerit per Superiorem prouiſum, *cap. cum vos, de officio ord.* vbi Panorm. Gemin. *cap. vnic. de maior. & obed. lib. 6.* Panvinus *loc. cit. quæſt.* 3. Rebuffus *in praxi, tit. de deuolut. num.* 77. quod rationibus comprobat Felin. *in cap. cùm olim, numer. 6. de maior. & obed.*

5. *Nota ſecundò*, ſupradicta non procedere, quando collatio beneficij pertineret ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum, tunc enim, Sede vacante, Capitulum poteſt illud conferre: ſic habetur *in cap. 1. in princip. ne Sede Vacante. lib. 6.* Affirmant Panorm. *in cap. 2. num* 4. *eod. tit.* Nauarr. *lib. 2. conſil. tit. 5. de præbend. conſil.* 20. Molin. *tractat. 5. de Iuſtit. diſp.* 11. *num.* 13. & alij communiter. Ex quo ſequitur, à fortiori, poſſe illorum ſignificationes recipere, vt omnes concedunt. Similiter ſuccedit Capitulum in poteſtate præſentandi, vel eligendi ad aliquod beneficium, quoties ad vtrumque ſpectaret electio, vel præſentatio, vt docet Lapus, quem ſequuntur Geminianus & Franchus *in cap. vnic. de maioritate & obedient. lib.* 6.

6. *Nota tertiò*, ſupradicta intelligenda eſſe tantùm de collatione libera, non autem de confirmatione electi ad beneficium, & inſtitutione præſentati, quæ ſunt neceſſariæ ac debitæ. Nam Capitulum, Sede Vacante, poteſt electos confirmare, *cap. cùm olim, de maioritate & obedient.* & inſtituere præſentatos ad beneficia à patronis, *cap. 1. de inſtit. lib. 6.* ſic Panormitanus *in dicto cap.* 1. Rebuffus *in praxi benefic. tit. de deuolut. num.* 87. *& ſequent.* Panvinus *de poteſtate Capituli, part. 2. princip. quæſtion.* 4. Molin. *tract. 5. de Iuſtit.* 1. *diſput.* 11. *num.* 13. Garz. aliis relatis *tom. 1. de benefic. part. 5. cap. 7. num.* 54 Ex quo fit, quòd ſi electio ad aliquam dignitatem, vel beneficium ſpectaret ad Capitulum, & confirmatio ad Epiſcopum, Capitulum, Sede Vacante, duplici iure fungetur, argum. text. *in leg. ſi conſul. ff. de adoption.* nam eliget iure capitulari, & confirmabit iure Epiſcopali. ſic gloſſ. & DD. *in cap. penult. de ſuppl. negl. Prælat.*

Et omnia ſuperius dicta confirmat Baunius *in Theol. moral. tom. 1. tract. 11. quæſt. 21. in fine.*

RESOL. LI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit facere Collationem beneficiorum neceſſariam, vt quando, v. g. Collatio eſt debita certis perſonis? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 26.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Corraſius *de benefic. part. 1. cap. 7. num. 5. & part. 4. cap. 4. num.* 37. negat. Ratio eius eſt, quia hic caſus non reperitur in iure expreſſus, ſicut expreſſus eſt caſus de confirmatione electi, & inſtitutione præſentati: at in collatione beneficiorum nunquam ſuccedit Capitulum, Sede Vacante, niſi quando in iure id expreſſum inuenitur, vt patet ex *cap. 2. ne Sede Vacante*, ibi, *Cùm nuſquam inueniatur cautum in iure, quòd Capitulum, Vacante Sede, fungatur vice Epiſcopi in collationibus præbendarum.*

2. Verùm mordicus affirmatiuam ſententiam tenet Garzias *de beneficiis tom. 1. part. 7. cap. 5. num. 55. & ſequent.* Quia ideo Capitulum, Sede Vacante, poteſt facere confirmationem electi, & inſtitutionem præſentati, quia ſunt neceſſariæ, debitæ, vt docent Panormitanus *in cap. cùm olim, de maioritate & obedientia, & cap. 2. num. 6. ne Sede Vacante*, Archidiaconus Geminianus & Franchus *in cap. 1. de inſtitut. lib. 6.* Milis *in repertor. verb. Capitulum Sede Vacante poteſt, iuncto §. ſequent. verſic. Sed contrarium dicit.* Sed hæc ratio militat in omni collatione neceſſaria, & debita; ergo idem ius debet eſſe, *l. illud. ff. ad legem Aquil.* Vide dictum Garziam, qui conatur reſpondere ad omnia argumenta Corraſij.

3. Sed opinionem Garziæ non approbat Merolla *tom. 3. diſput. 7. cap. 7. dub. 1. num.* 107. aſſerit enim nimium extendere poteſtatem Capituli, Sede Vacante, circa collationem beneficiorum; nam ſi Capitulum poſſet conferre beneficia, debita, ex fundatione, certo generi perſonarum, v. g. conſanguineis fundatoris, quaſi talis collatio cenſeatur neceſſaria; eadem ratione poſſet conferre beneficia, debita, ex fundatione, conciuibus fundatoris, puta Neapolitanis, & ſimiliter, ſi aliqua beneficia eſſent fundata, vt dentur tantùm regnicolis, & non exteris, poſſet ea conferre Capitulum; & ita omnia beneficia Hiſpaniæ, Capitulum, Sede Vacante, poſſet conferre, quia ſunt debita tantùm illi nationi, & non exteris. Hæc autem omnia ſunt abſurda, & contra communem praxim, cum valde impropriè dicantur huiuſmodi beneficia collationis neceſſariæ.

4. Ex his colligitur, Capitulum, Sede Vacante, eas ſolas collationes neceſſarias facere poſſe, in quibus nulla exercetur liberalitas, vt quando beneficia, ex eorum inſtitutione, ſunt debita certis, ac determinatis perſonis, vt primogenito ſeniori familiæ fundatoris. Vel quando ratione optionis, debetur beneficium antiquiori optanti. Et de hac collatione neceſſaria, intelligendi ſunt Doctores, quos refert pro ſe Garzia, dicentes, Capitulum poſſe facere collationes beneficiorum neceſſarias.

5. Nec obſtat exemplum, quod affert Garzia de patrono præſentante plures Clericos, æquè idoneos; in quo caſu, poteſt Capitulum, Sede Vacante, inſtituere quem maluerit ex præſentatis, & ſic exercere liberalitatem. Nam hoc prouenit per accidens, ex tacita conceſſione, ac permiſſione ipſius patroni, qui cum potuiſſet præſentare vnum tantum, præſentauit plures, dando ipſi Capitulo poteſtatem eligendi, & inſtituendi quem voluerit ex Clericis præſentatis. Sicut etiam poſſet patronus neminem præſentare, ſed dare facultatem Capitulo, vt conferat beneficium, cui voluerit. Et hæc omnia docet Merolla *loco citato*, qui *n.* 109. aſſerit, ſuam opinionem Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 9. §. 1. n. 77. & gloſſ. 45. num.* 19 dicens, ita fuiſſe reſolutum in vna Calaguritana beneficij de Archaya 26. Aprilis coram D. Corduba, vbi fuit dictum, non potuiſſe Capitulum, Sede Vacante, conferre quædam beneficia filiis patrimonialibus. Et in alia Vlixbonen. Prioratus de Caranza, coram D. Seraphino, de menſe Nouembris, anno 1603. vbi fuit dictum eſſe liberam collationem, quamuis ſit facienda vni ex perſonis de certo Collegio, & per conſequens non poteſt fieri à Capitulo, Sede Vacante.

RESOL. LII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit conferre beneficia, ſi iure deuolutionis ſpectaret ad Epiſcopum? Ex p.8.tr.4.Reſ.27.

§. 1. NOn deſunt Doctores aſſerentes poſſe Capitulum, Sede Vacante, huiuſmodi beneficia conferre. Ita Ioan. Andr. *in cap. quanquam, de elect. lib.6.* Panorm. *in cap.2.num.3. ne Sede Vacante,* Petrus Georgius *in ſyntagm.iur.p.2. lib.7. cap.9. num.* 43. Lambert. *de iure patron.lib.2.part.3. quaſt.2. art.8. n.6.*& alij.

2. Probari poteſt hæc opinio, quia hæc deuolutio pertinet ad Epiſcopum ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, in qua ſuccedit Capitulum, Sede Vacante, exceptis caſibus in iure expreſſis. At verò hic caſus nullibi reperitur in iure exceptus: nam licèt *in cap. 2. ne Sede Vacante,* dicat Pontifex, Capitulum non ſuccedere Epiſcopo in collatione beneficiorum; hoc tamen intelligendum eſt de beneficiis, quorum collatio pertinet ad Epiſcopum iure proprio.

3. Et ita hanc ſententiam tenet Molina *de Iuſtit. tom. 6.tract.5. diſp. 11.n. 12.* vbi ſic ait: Quamuis ad Capitulum, Sede Vacante, non pertineat conferre beneficia, quæ conferre pertinebat ad Epiſcopum ratione ſuæ dignitatis, tanquam annexum eius dignitati illa donare; quando tamen ad Epiſcopum deuoluitur conferre aliqua beneficia ob negligentiam, vel delictum inferioris, tunc ea conferre ſpectat ſimiliter ad Capitulum, Sede Vacante, vt cùm Ioan. Andr. affirmat Panorm. *cap. illa, citato, n.3.* & conſentiunt doctores communiter; quoniam ea deuolutio tunc, idque ius pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopalem ratione vtilis adminiſtrationis ſuæ Diœceſis in bonum, & fauorem non Epiſcopi, ſed beneficiorum, ac animarum: in eiuſmodi autem iuriſdictione ſuccedit Capitulum, Sede Vacante. Quod autem in eo euentu collatio beneficiorum ad Capitulum, Sede Vacante, ſpectet, colligitur apertè ex *cap. illa, citato, in fine,* iuncta *gloſſ. vlt.* ibi, Ob negligentiam vero conferendi beneficium intra ſemeſtre à puncto notitiæ vacationis beneficij tranſit ius, quod Epiſcopus habeat ad illud conferendum, ad Capitulum, etiamſi Sedes non vacet, & habetur *cap. nulla, §. vlt. & c. quia, de conceſſ. præbend.* & notat Panvin. *2. part. princ. q.2. §. quadam.*

4. Sed aliqui putant non eſſe recedendum à negatiua ſententia, quam docent Panormitanus ſibi contrarius, *in c. cùm olim, ſub n.2. col.2. de maiorit. & obedient.* Ioan. Monach. *in dicto cap. quamquam, n.7.* & *ibi* Probus *in addit.* Roman. *conſ.311.* Milis *in repert. lit.C. verſic. Capitulum licet ſuccedat,* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. num. 93.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi. p. 3. allegat.126 n. 70.* Marc. Anton. Cucc. *inſt.maior. lib.2.tit.9.n.92.* Garz. alios referens, *de benef.p 5.c.7.n.53.* Panvin. *de poteſtate Capituli, p. 2. q. 2.num.10.* pro quo citat Bald. *in cap. ne pro defectu, de elect.*

5. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia cùm hæc deuolutio, ad Prælatum ſuperiorem inducta, ob negligentiam Prælati inferioris, non deducatur immediatè ex natura rei, nec ex aliqua ratione concludente, ſed immediatè procedat ex diſpoſitione iuris Canonici, ſequitur, eam non eſſe inducendam extra caſus ab eodem iure expreſſos. At nullibi in iure Canonico expreſſum eſt, vt deuolutio, quæ de Prælatis Epiſcopo inferioribus, ex eorum negligentia, facienda eſt, fiat ad Capitulum. Nam. text. *in cap.2. in fin. de conceſſ. præbend.* loquitur ſolùm in deuolutione collationis, iure proprio competentis Epiſcopo negligenti; ergo, &c. 1. ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet Azor. *p.2 l.3. c.38. qu.6.* Vide etiam Rodriguez *in ſum.tom.1.c.75.n.12.*

6. Sed ego, vt verum fatear, primam ſententiam non puto improbabilem eſſe; & ita illam præter Doctores citatos, tenet Andreas Vallenſis *in Paratitla ad Decretales lib. 3. tit.9. num.4.* & doctus, ac amiciſſimus Zypæus *de iure Pontif. nouo. lib.3. tit. ne Sede Vacante,* &c. *n. 6. & 7.* vbi ſic ait: Enimuerò Capitulum non ſuccedit in collatione beneficiorum *c. 2. hoc tit.* & ſpecialiter Pius V. *Conſtit. incip. Sanctiſſimus* declarauit omnem omnino prouiſionem reſeruandam eſſe futuro ſucceſſori; quippe inſtar fructus ſe habet, atqui fructus ſucceſſori debentur. An verè etiam collatio quæ iure deuoluto Epiſcopo competit, ſucceſſori reſeruanda ſit, de iure ſatis problematicè controuertitur. & Quar. *vbi ſupra, quæſt. 9.* putat eam difficultatem nunc eſſe extricatam, propter dictam Pii Conſtitutionem generaliter loquentem. At verò facilè dici poteſt, diſtinctionem ex aliis iuris locis, aut ipſa ratione ſuppleri poſſe: nec eſſe eandem rationem in collatione iure deuoluto competente, quæ eſt in ea, quæ ſuo iure Epiſcopo competit; illa enim vt fructus ex ea dignitate naſcitur; hæc ex accidente prouenit, ſcilicet inferiorum negligentia; ad quam ſupplendam, eiuſmodi deuolutio inuenta eſt, quæ per huiuſmodi reſeruationem augeſcit. Ita ille, ſatis quidem, vt dixi, probabiliter, licèt ego ſententiæ negatiuæ adhæream.

RESOL. LIII.

An Capitulum Sede Vacante, ſi non poſſit conferre beneficia ad Epiſcopum ſpectantia, poſſit ſaltem eorum reſignationes recipere? Ex parte 8. tractatu 4. Reſ.28.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Rebuffus *in praxi. tit. de deuolut. num.94. & ſeq.* Flam. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.7. quæſt.23. num.3. & ſeq.* Proſper. de Auguſt. *in addit. ad ſumm. Bullar.* Quarant. *verb. Capitulum. ſub num. 1. quæſt.9. limit. 5.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.3. alleg.69. n.8.*

2. Sed contraria opinio videtur probabilior. Igitur exiſtimo poſſe Capitulum: Sede Vacante, admittere reſignationes beneficiorum. Ita Federicus *in tit. de rerum permutat. quæſt.36.* vbi etiam Lapus Panormitanus *in cap. cùm olim de maior. & obed. col. pen.* Felinus *ibid. n.4.* Panvinus *de poteſt. Capit. 2. part. q.2. n.11. & ſeq.* Corraſ. *de benefic. part.1. cap.8. num.17.* Marc. Anton. Cucc. *inſtit. maior. lib.2. tit.9. num.40. & ſeq.* Sbroz *lib.2. de offic. Vicar. q.71. n.12.* Azor. *tom.2. lib.3. cap.38. & lib.7. cap.19. quæſt.7.* Garz. *tom. 1. de benefic. p. 11. c.3. n.255.* vbi ſic ait: Vicarius Epiſcopi non poteſt reſignationes admittere, niſi habeat ſpeciale mandatum, vt in illa Spoletana beneficiorum ſuprà relata *num. 225.* Staphileus *dicto §. reſignationis modis, num.19.* Panvinus *de officio, & poteſtate Capituli Sede Vacante, 2. part. quæſt.10.* Rebuffus *in forma Vicariatus, n.106* Cuchus *in inſtitutionibus maioribus lib.2. tit.8. n.82.* Flaminius Pariſius *dicto lib.7. qu. 24.* Sbroſius *de Vicario Epiſcopali lib.2. qu.130.* Zerola *in praxi Epiſcopali, 1. part. verb. renuntiatio, § 4.* & Zechius *dicto cap. 13. num.2. vicarius. verſ. quoque,* & eſt conſilium Calder. *3. de renunciatione.*

3. Sed bene poteſt eas admittere Capitulum, Sede Vacante, cùm fungatur vice Epiſcopi, & ſuccedat in eius iuriſdictione, Abbas *in cap. cum olim, de maior. & obed.* & *ibi* Felin. *n.4.* Rota *deciſ.6. de rerum permutatione, in nouis.* Panvinus *dicta 2. p. q.2. à n.15.* Corraſius *dicto cap.8. num.17.* Cuchus *dicto lib. 2. tit. 9. à num.40.* qui receptum dicit, Flaminius Pariſius *d. lib.*

*lib.*7 *quæſt.*231.*num.*20.& Sbrozius *dict. lib.*2. *quæſt.* 71.*n.*12.qui plures referunt Azor. 2.*p.*2.*l.*3.*c.*38. *q.*3. *& lib.*7.*c.*19.*q.*7.Quamvis contrarium teneat Rebuffus *in praxi,tit.de devolut.n.*94. *&* 95. niſi in reſignatione, quæ fit ex cauſa permutationis,quam ait ſolùm poſſe recipere, quia eſt neceſſaria & cum cauſa, cum quo videtur tenere Ruffinacius *c.*33. *n.*2.

4. Et procedit non ſolum in reſignatione, quæ fit in reſignantis pœnam, ſed etiam in qualibet reſignatione,Panvin.*ſuprà n.*13. & Sbrozius *dicto n.*12. quamuis contrarium cum Lapo dicat Flamin. Pariſius *vbi proximè,n* 35.*&* 36. Zech. *dicto c.*13.*n.*2. *ſub verſic. quinto loco*,& Proſper. de Auguſt. *in additione ad ſummam Bullarij, verb. Capitulum,Sede Vacante, ſub n.*1.*q.*9.*limitat.*5.

5. Nec obſtat ratio Flaminij,quòd Capitulum ſolum ſuccedat in his quæ ſunt iuſtitiæ, non autem in his quæ ſunt gratiæ,Ioan. Andr.*in c.vnico,de maioritate,& obedient.in* 6. Quia reſpondetur, imò regulam eſſe, quòd Capitulum, Sede Vacante,fungitur vice Epiſcopi, & ſuccedit in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ,exceptis caſibus à iure expreſſis,vt dictum eſt *ſuprà* 5. *part. cap.*7. & hic caſus non reperitur in iure exceptus. Hucvſque Garzias, cuius ſententiæ libenter adhæreo,quia,vt dictum eſt,Capitulum,Sede Vacante, ſuccedit in totam iuriſdictionẽ ordinariam Epiſcopi, exceptis caſibus iu iure expreſſis: ſed recipere reſignationes huiuſmodi beneficiorum, pertinet ad iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi,vt ex ſe conſtat, & nullibi reperitur hoc denegatum Capitulo;ergo &c.

6. *Secundò*,quia Capitulum,Sede Vacante,poteſt ex cauſa Clericum ſuo beneficio deſtituere,ſeu priuare:vt oſtendimus *ſuprà*; ergo ex eadem poterit reſignationem admittere. Probatur conſequentia, quia reſignatio habet vim deſtitutionis; vt bene inquit Flaminius *loco citat.q.*10.*n.*6. nam,per eam reſignans, definit eſſe intitulatus, & Prælatus. Et hanc opinionem tenet etiam Merolla *tom.*3. *diſp.*7.*cap.*7. *dub.*11. *num.*126.

Supra in Reſ. quæ hic eſt 31.in fine §. licita, & magis latè infra in Reſ. 58.

7. Sed non deſeram hic apponere verba Rodriguez *in ſumma, tom.*1.*cap.*71.*num.*15.vbi ſic ait: *Puede ol Cabildo Sede Vacante interponer ſu autoridad en la permutacion de los beneficios en dos caſos. El primero, quando la elecion pertenece juntamentà al Obiſpo,y al Cabildo,como lo dize vna Gloſſa notable, donde lo nota Imola. El ſegundo, quando el beneficio pertenece a colacion de tercero, como lo prueva Zaberela, y puede recibir la reſignacion de los beneficios, como lo tiene Panormitano, afirmando, que aſſi lo concluyo la mayor parte de la Rota. Y eſto quando ſe haze la reſignacion por cauſa neceſſaria, como lo dize Reouſo, y quando ſe haze en pena del reſignante, como ſe colige del derecho. Y quando la dicha reſignacion y colacion ſe ha antes de la proviſion hecha de Obiſpo en el conſiſtorio,y aun antes que tome poſſeſſion, como dize Flaminio fue reſuelto en la Rota. Y procede eſto en los beneficios, cuya colacion pertenece juntamente al Cabildo,y Obiſpo, ſalvo ſi el Capitulo Sede Vacante eſtà en poſſeſſion de hazer colacion, y recibir la reſignacion de los beneficios, que pertenecen a ſolo el Obiſpo, como ſe colige del derecho,y lo tiene Decio.* Ita ille.

Sed elector circa præſentem quæſtionem ne deſerat recognoſcere Baunium. *tom.*1. *tract.*11.*qu.*23. *per totam.*

RESOL. LVI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit admittere reſignationes beneficiorum non ſimpliciter, ſed ex cauſa permutationis factas.

Et notatur non poſſe etiam Capitulum præſentare ad beneficium iuris Patronatus Epiſcopo competentis. Ex part.8.tract.4.Reſol.29.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenet Azorius *part.*2. *lib.*3. *cap.*38. *quæſt.*8. vbi ſic ait Quæritur, an Capitulum poſſit admittere reſignationes beneficiorum non ſimpliciter, ſed ex cauſa permutationis factas, hoc eſt, an poſſit recipere, & approbare permutationes beneficiorum. Duæ ſunt opiniones, vna negat, altera affirmat. Veteres quidam negarunt, ſed concedunt Federicus *tractat. de permut. benefic. quæſt.*36. Lapus, Panormitanus, & Felinus *in cap. cùm olim, de maior. & Obed.* Cardinalis,& Imola, & Vitalin. cum Gloſſ. *in Clem.*1. *de rerum permut.* Hæc opinio eſt probabilior. Ea verò intelligitur ſic: Capitulum poteſt quidem recipere permutationes beneficiorum, ſed non conferre beneficia permutata, niſi ius conferendi ad ipſum pertineat, vel communiter ad Epiſcopum & ad ipſum Capitulum ita gloſſ. *loco cit.* ſicut in ſimili poteſt Epiſcopus admittere reſignationem beneficij, quod eſt Romano Pontifici reſeruatum, ſed nequit illud conferre, vt docent Federicus, & Lapus *locis ſuprà citatis*, & Rebuffus *in praxi benefic. tit. de deuolut. n.*94.Hucuſque Azorius.

Sed hæc ſententia non caret difficultate, vt optimè obſeruat Merolla *tom.*3. *diſput.*7. *cap.*7. *dub.*11. *num.*135.

2. *Primò*, quia ſi Capitulum haberet facultatem recipiendi reſignationes ex cauſa permutationis, poſſet etiam dicta beneficia reſignata conferre ipſis compermutantibus; nam hæc collatio non eſt amplius libera, ſed neceſſaria; quoniam beneficia ita reſignata, ſunt debita compermutantibus, & Capitulum ſuccedit Epiſcopo in collatione beneficiorum neceſſaria,vt dixi *ſuprà*. Sicut Vicarius qui habuit facultatem ab Epiſcopo, recipiendi reſignationes beneficiorum ex cauſa permutationis, poteſt ea conferre compermutantibus, vt dixi *cap.*6. propter rationem aſſignatam.

3. *Secundò* nam ſi Capitulum poteſt recipere & de facto recipiat huiuſmodi reſignationem, peto, quid faciendum, ſi poſtea Epiſcopus nolit ea conferre compermutantibus.

4. Reſpondent aduerſarij, Epiſcopum, ſi eam permutationem peficere nolit,poſſe cogi per ſuperiorem ad id faciendum, vel redibunt renunciantes ad eorum beneficia, argum. *cap. ſi beneficia, de præbend. in.*6.

5. Sed contra, nam *primum* eſt omninò gratis dictum, quòd ſcilicet poſſit Capitulum imponere neceſſitatem Epiſcopo ad conferendum beneficium, quod aliàs eſt liberæ collationis. *Secundum* verò videtur falſum, idque impugnat Gambar. *in cap.*1. *de rer. permut. in* 6. *num.*114. *& ſequent.* dicens, quòd ſi Epiſcopus nolit permutationem expedire,compermutantes non poterunt ad eorum beneficia redire, quæ culpâ ſuâ amiſerunt, reſignando, ex cauſa permutationis, coram Capitulo quod non poterat permutationem expedire. Quod confirmari poteſt, nam cum beneficium vacet reſignatione facta ex cauſa permutationis, non poterit ad illud redire reſignans, ſine noua collatione, etiamſi permutatio non ſequatur, ſeu non habeat effectum, vt dicunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Garz. *de benef. part.*11. *cap.*4. *num.*5. licet ſecus ſit in reſignatione ex cauſa permutationis, facta in manibus Papæ; tunc enim,ſi permutatio non habet effectum, poſſunt permutantes, ſine noua collatione, redire ad eorum beneficia, vt probat idem Author *loco cit. num.*7.

6. Pro

6. Propterea probabilius exiſtimo, non poſſe Capitulum reſignationes recipere, propter rationes in contrarium adductas.

7. Vnde ex his omnibus exiſtimat Merolla non poſſe Capitulum, Sede Vacante, dictas reſignationes recipere.

8. *Nota* etiam hîc obiter, non poſſe etiam Capitulum præſentare ab beneficium iuris patronatus Epiſcopo competentis. Ita Merolla *loco citato, dub. 12. per totum.*

RESOL. LV.

An præter caſus ſupradictos poſſit aliquando Capitulum Sede Vacante conferre beneficia? Ex p.9. tr.4. Reſ.30.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè cum Rodriguez *in ſumma tom. 1. cap. 71. num. 13.* vbi ſic ait. *El Cabildo Sede Vacante puede proveer los beneficios, cuya colacion eſtà a cuenta del Obiſpo, y del Cabildo, pues ſegun derecho, y faltando vno, el otro ſucede en eſte caſo en ſu lugar, y lo miſmo es quando el Obiſpo tuviere autoridad de preſentar, o elegir, perteneciendo a entrambos juntamente la dicha preſentacion, y eleccion, como lo tiene Lapo, y Gemin. Franco, Lambertino. Lo qual ſe entiende quando el Obiſpo y Cabildo tiene ygual derecho, como lo nota Geminiano, y lo explica Felipo Probo. Y conforme a eſta doctrina prueva Nauarro, que los que tienen que la prouiſion del penitentiario, en las Igleſias Cathedrales conforme el Concilio Tridentino, pertenece al Obiſpo ſin conſentimiento, ò conſejo de Cabildo, no es del Cabildo* Sede Vacante. *Empero que conforme àla opinion de los que tienen que pertenece al Obiſpo y al Cabildo, juntamente, pertenecerà tambien al dicho Cabildo, y perteneciendo la dicha prouiſion al Obiſpo con conſentimiento, ò conſejo del Cabildo, tambien el dicho Cabildo* Sede Vacante *ſe puede meter en ella.* Sic ille.

Sup. ſequentibus in hoc §. Supra in Reſ. 47. per totam.

RESOL LVI.

An Capitulum Sede Vacante poſſit vnire beneficia? Ex p.8. tract.4. Reſ.31.

§. 1. Negatiuæ ſententiæ adhæret Azorius *pa. 2. lib. 3. cap. 38. quæſtion. 9.* vbi ita aſſerit. Quæritur, an Capitulum vnire beneficia queat? Rebuff. *num. 100. lit. de deuolut.* affirmat poſſe vnire in iis caſibus, in quibus poſſet Epiſcopus, dummodo per vnionem nihil iuri Epiſcopali detrahatur. Et citat Cardinalem, & Imolam *in Clem. 1. de ſtatu Monachor.* Petrum Peruſinum *in tractat. de vnion. Eccleſiarum, cap. 4.* & Felinum *in cap. cùm olim ad finem de maiorit. & obed.* idem ſenſit Lapus *cap. 1. de maior. & obed.* Sed Panvin. *part. 2. quæſt. 3. num. 17.* videtur negare id poſſe Capitulum, quia per vnionem beneficium, quod vnitur alteri ſupprimitur, vel extinguitur, vel alienatur; at Capitulum ſupprimere, vel extinguere, vel alienare beneficium non poteſt, & ita dicendum eſt, nam per vnionem beneficiorum minueretur poteſtas Epiſcopi, is enim vnius tantùm beneficij conferendi ius haberet, cùm antè vnionem haberet poteſtatem duorum beneficiorum. Cæterùm ſupradicti Auctores tantùm loquuntur de vnione, per quam beneficia vnita manent æqualiter principalia: loquuntur enim de vnione, per quam nihil iuri Epiſcopali detrahitur, at ſi beneficium vnitum alteri ſupprimeretur, vel alienaretur, aliquid videretur eſſe iuri Epiſcopali detractum. Hucuſque Azorius; & hanc ſententiam tenet Merolla *tom. 3. diſputat. 7. capit. 7. dub. 14. num. 147.*

2. Sed communiter aſſerunt poſſe Capitulum Sede Vacante, facere vniones beneficiorum, quas poteſt Epiſcopus. Ratio fundamentalis huius ſententiæ eſt, quia Capitulum ſuccedit in tota iuriſdictione Epiſcopi, exceptis caſibus in iure expreſſis. At vnire beneficia, eſt actus iuriſdictionis, & nulli reperitur hoc prohibitum Capitulo; ergo, &c. Hanc ſententiam ſuſtinent Caccialup. *in tract. de vnion. art. 3. quæſt. 6. num. 19.* Petr. de Vbald. eod. *tract. cap. 5. num. 26.* Rebuff. *in praxi tit. de vnion. benefic. num. 36.* Hoieda *de incompat. benefic. 2. part. cap. 3. num. 7. verſ. Similiter Capitulum.* Garz. *de benefic. part. 12. cap. 2. numer. 67.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. cap. 85. num. 25. in 1. edit.* Proſp. de Auguſt. *in addit. ad ſum. Bullar.* Quarant. *verb. Capitulum, quæſt. 9. verſ. Quæ concluſio*, Azor. ſibi contrarius *tom. 2. lib. 6. cap. 29. quæſt. 9.* & alij, quos citat & ſequitur Sanchez in Summa *tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 155.*

3. Quòd ſi dicas Capitulum, Sede Vacante, non poteſt conferre beneficia; ergo nec vnire: probatur conſequentia; quia duo beneficia vnire nequit, niſi vnum conferat ei Eccleſiæ, cui vnit.

4. Reſpondent Azor, & Sanchez, negando conſequentiam, quia beneficium nondum vacans, conferri nequit, cùm tamen vniri poſſit, *Clement. 2. de reb. Eccleſ. non alien.* Item, non eſt idem iuris de conferendo, quod de vniendo; quia conferre, eſt voluntatis, & libertatis: vnire verò, eſt neceſſitatis, nam vnio fieri non poteſt, niſi ob Eccleſiæ neceſſitatem, vel vtilitatem. Neceſſitas eſt, v. g. quando Eccleſia, cui vnio facienda eſt, caret ſufficientibus redditibus ad alendum miniſtrum; Vtilitas verò vt quando propter fructuum tenuitatem, non inueniuntur Clerici idonei ad deſeruiendum; hæc omnia habentur *in c. expoſuiſti. de præb.*

Vide Rodriguez *in ſumma tom. 1. capit. 71. numer. 16.*

RESOL. LVII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit commendare beneficia ad tempus?

Et an hoc intelligatur de beneficiis ſimplicibus tantùm, non autem curatis? Ex part. 8. tractat. 4. Reſol. 32.

§. 1. Ad hoc dubium ſic reſpondet Azorius *part. 2. lib. 3. cap. 38. quæſt. 8.* Quæritur, an Capitulum commendare queat Eccleſias, ſiue beneficia? Poteſt, ad tempus videlicet, non in perpetuum, donec idoneus beneficiarius detur, ſic Panormit *in cap. cùm olim, de maior. & obed.* Innoc. *in cap. illa, ne Sede Vacante.* Ancharan. & Ioan. Andr. *in cap. 1. eod. tit. in 6.* Rebuff. *in praxi beneficior. tit. de deuolut. num. 77.* Ita Azorius, ſed eius doctrina intelligenda eſt de beneficiis ſimplicibus, non autem curatis, vt declarauit Sacra Congregatio, teſte Garcia *de benefic. tom. 1. part. 5. cap. 7. numer. 8.* & Nauarro *in ſumma Bull. tom. 2. titul. de Capitul. num. 88.*

RESOL. LVIII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit priuare Clericos beneſi-

beneficiis, quorum collatio ad Epiſcopum pertinebat? Ex p.8. tr.4. Reſ.40.

Sup. hoc ſupra curſiſſime in fine §. Et ita Reſol. 31. & in Reſ. 53 §. Secundo quia ad lin. 2.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Baunius *in Theol. mor. tract. 11. quæſt. 25.*

Primò, quia caſtigare ſcelera, ordinariorum eſt communis, propriáque Provincia: at Capitulum, Sede Vacante, poteſtatem habet ordinarij, *Extravaganti, Execrabilis, §. cæterum, de præbend.* ergo & plectendi vitia: plectuntur autem, cum eorum author fortunis evertitur ac bonis, eſt id ergo Capitulo facere licitum, cùm quid eſt à reo admiſſum, quod ea pœna ſit dignum.

2. *Secundò*, ſi eſſet Epiſcopus adhuc ſuperſtes, haud dubiè concubinarium recti indocilem, vitáque turpem, ac eius ſimiles, generis humani certa probra, gradu movere poſſet, cùm præſtet Eccleſiam carere labe, quam miniſtros impios habere; ſed ab Epiſcopo fatis functo, tranſit eius omnis authoritas communis & ordinaria, in Canonicorum cœtum, ſeu Capitulum, *c. cum olim, de majoritate & obedient.* Panvinus *tractat. de poteſt. Capituli, Sede Vacante, part. 1.* Flaminius *de reſignat. lib. 7. quæſt. 23. num. 22.*

3. Obiicies, eiuſdem eſt deſtituere, cuius & conferre: at beneficium debet à ſolo Epiſcopo conferri, vt ſupponitur, non à Capitulo; ergo & ab illo, non iſto, indigno tolli.

4. Major eſt vera, cùm omnia ſunt paria, quod hîc non accidit, cum publica vtilitas, dignitaſque Eccleſiæ exigant, Clericum, cuius impuri ſunt mores, vti putre fœtenſque membrum, reſcindi de Eccleſia, quare cum Capitulo, Vacante Sede, permiſſa ſint omnia, quæ juriſdictionis ſunt neceſſariæ, vt dictum eſt antea, nec ferri poſſit, ac debeat, quod in perniciem graſſatur innocentium, cuiuſmodi eſt inſignis culpa, quæ infirmis peccandi eſt cauſa, crederem Capitulo tum permiſſum eſſe, concubinarium civitati notum, aut quemlibet alium, ei vita non diſſimilem, privare magiſtratu, quem in Eccleſia gerit, quemadmodum & beneficia, quorum collatio ad Epiſcopum pertinet, digno demandare, cum res temporáque vrgent; quia in his quæ iuſta ſunt ac neceſſaria, ſuccedit Epiſcopo Capitulum, ſed eſt concubinarij ſubmotio rejectióque à gradu honoris, quo in Eccleſia fruitur, ad iſtius, Deíque gloriam, & bonum fidelium, neceſſaria non tantum, ſed & iuſta nocentis pœna, ita & collatio magiſterij quod obit, alteri facta, eiuſmodi eſt, quæ ad creati Epiſcopi tempora non poſſit differri, ne ea prorogatio inſonti noceat. Ita Baunius.

RESOL. LIX.

An ea omnia, quæ dicta ſunt de Epiſcopis ad imponendas pœnas, multas pecuniarias Clericis, & laicis in delictis miſti fori, vel pro diſpenſationibus, aut commutationibus, procedant in Capitulo Sede Vacante, & eius Vicario, ita vt in quocumque euentu, & caſu ſemper ſint applicanda locis piis?

Et an prædicta applicatio ſtatim fieri poſſit à Vicario Capituli? Ex p.10. tr.8. Reſ.10.

Pro intelligentia omnium quæ in titulo, & textu huius Reſol. proponuntur. lege prius ſupra totum tract. 4. & omnes quæſtiones eius pro Capitulo Sede Vacante applica.

§. 1. Et tandem ad complementum materiæ dicendum eſt, id quod diximus de obligatione Epiſcopi ad applicandas pœnas, & mulctas pecuniarias locis piis, idem dicendum eſſe de Capitulo Sede Vacante, & eius Vicario; vt individualiter docet noviſſimè Paulus Squillante *de obligationibus, & Privilegiis Epiſcoporum, p. 1. cap. 28. n. 9.* vbi ſic ait: Dubitatur an Sede Epiſcopali Vacante, pœnæ pecuniariæ debeant etiam locis piis applicari. Et eſſe applicandas locis piis tradunt. Proſper de Auguſt. Genuenſis, & Merolla; qui fatentur, quod applicatio prædicta, ſtatim fieri poterit à Vicario Capituli iuxta *diſp. Sac. Concilij Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.* & fuit pluries obſervatum in Curia Archiepiſcopali Neapolit. Ita ille; vbi ait quoque quod ſic, ibidem, eſt inveterata conſuetudo pro criminibus dignis compoſitione, compoſitiones facere, cum Epiſcopi Iuriſdictio Sede Vacante ad Capitulum devolvatur, *c. vnico, & ibi Gloſſa, de majorit. & obedient.* taliter, quod ſicut Epiſcopo compoſitiones facere, ita nec etiam id poterit denegari Capitulo, Sede Vacante, quod quovſque durat Sedes Vacans repræſentat Epiſcopum, & agit quæ Epiſcopus facere poterat. Et idem Squillante *paulo infra num. 12* ſic etiam ait: Nomine autem emolumentorum intelligitur pœna impoſita Inobedientibus, ratione contumaciæ, & id etiam quod percipitur ratione decreti, quod interponitur, intelliguntur etiam compoſitiones, & pœnæ pecuniariæ. Quamvis emolumenta, quæ proueniunt ex pœnis pecuniariis ſint applicanda locis piis, *iuxta diſpoſ. S. C. T. ſeſſ. 25. c. 3.* vt dictum eſt; & hanc ſententiam tenet etiam Epiſcopus Riccius *tom. 2. deciſ. 289. per totam*, Genuenſis *in praxi Archiep. c. 69. num. 4.* Proſper de Auguſtino *in Addit. ad Quarantam, verb. capitulum, verſ. Prædicta reſtringo*, quibus adde Merollam *tom. 3. diſp. 7. c. 7. dub. 1. n. 21.* in fine aſſerentem, emolumenta, quæ proveniunt ex pœnis pecuniariis, tempore quo vacat Sedes Epiſcopalis eſſe applicanda locis piis, iuxta diſpoſitionem Concilij Tridentini; quæ applicatio poteſt fieri ſtatim à Vicario Capituli: Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem, quæ omnia pro veritate ſcripſi.

RESOL. LX.

An Capitulum Sede Vacante teneatur ſolvere debita Epiſcopi defuncti ex fructibus Epiſcopatus?

Et docetur Capitulum Sede Vacante te[illegible] eleemoſynas impertiri, ad quas Epiſcopus tenetur. Ex p.8. tr. 4. Reſ.74.

§. 1. Ad hanc quæſtionem ſatis practicabilem, affirmativè reſpondet Themudo *tom. 1. deciſ. 48 num. 6. & ſeq.* ait enim, certum eſſe Capitulum Sede Vacante eſſe adminiſtratorem rerum Epiſcopatus, & primo loco teneri ſolvere debita Epiſcopi defuncti ex reditibus Epiſcopatus, reſiduumque futuro Epiſcopo cuſtodire, *c. quia ſæpe, de elect. lib. 6. c. præſenti 9. de officio Ord. eodem lib. 6.* & *ibi* gloſſ. *verb. ſolutis debitis.* Quarant. *in ſumm. Bull. verb. Cap. Sede vac. §. prædicta*, Azeved. *recopil. l. 1. tit. 2. in lege 6. à num. 4. & 19.* Barboſ. *de poteſta. Epiſcopi, allegat.* 114. *num.* 8. Zerol. *verbo beneficia, verſ. ad 6.* Boër. *diſt.* 340. Gama *deciſ.* 313. *n.* 3. & 4. & *diſt.* 340. *num.* 2. Cardoſ. *verb. bona num.* 29. Fuſc. *de viſitat. l. 2. c. 7. n. 9.* optimum Concilium Eccleſiaſticum Cald. Garc. *de benefic. 2. dq part. cap. 1. à num.* 89. Theſaur. *diſt.* 143.

2. Capitulum namque ſuccedit Epiſcopo in omnibus ac ſi viueret exceptis reſervatis. Quarant. *verb. Cap. Sed. vac. in princ.* & alibi latius diximus; cum ergo ſuccedat Epiſcopo, tenetur ſolvere ſalarium quod debetur Epiſcopo pro regimine vſque ad tempus (fiat) Speculator *lib. 1. tit. de actore §. 1. num. 64. & l. 2. tit. de fruct. & intereſ. §. 1. n. 15. & lib. 4. tit. de ſtat. Monach. num.* 64. Bart. *in l. divortio, initio, ff. ſolut. Matrimonio*; & ratio eſt, quia fructus ſunt acceſſorij beneficio,

beneficio, qui ſemper debetur Prælato pro tempore, quo ſerviuit, *cap.non.licet* 2. *cap. Epiſcopus* 4. *cap. cùm ſecundum* 16. *cap. dilecto filio* 24. *de præbend.* quibus ita propoſitis, iudex Apoſtolicus iuſtè ſententiam protulit condemnatoriam.

3. A qua ſententia, cùm fuiſſet appellatum, & cauſa commiſſa per Illuſtriſſimum Collectorem Apoſtolicum, rei condemnati in libello appellatorio; formarunt articulos vbi deducebant Eccleſiam carere legitimo defenſore, ſine quo proceſſus non poterat ſubſiſtere, *cap.conſtitutis, ne Sede Vacante, cap.* 1. *eodem tit.* ſicut proceſſus minorum ſine curatore, *l.acta, §.vltim.ff.de re iudic.gloſſ.fin.in dicto cap.* 1. *ne Sede Vacante?* ſic etiam acta eſſe nulla ex defectu legitimi defenſoris, vt iura Canonica clamant.

4. *Secundo*, quia in computis rationum certa quantitas non adfuit, vt erat neceſſarium, *l.non ſolum*, *§. is qui rationes, ff. de libera. lib. ſtatu liberum*, *§. ſi quis non dare, ff. de ſtatu lib.* Afflict. *deciſ.* 157. & quando dabatur error calculi, articuli recipi debuerunt. *l.* 1. *C.de error.calculi* 9. vbi gloſſ. *ff. de adminiſtrat. rerum ad civit.pertin.* Bart. *in l.* 2. *C. de iure fiſc. l.* 10. Garc. *forenſ.c.* 9 2 3. *n.* 35 *&* 36.

5. Quibus viſis, & receptis articulis erroris calculi iuxta tradita per Eſcobar *de ration. cap.* 38. *n.* 4. cùm appellantes non probarent, ſententia Auditoris cum Adiuncto confirmata fuit, per aliquot iura allegata, debita enim Epiſcoporum per Capitulum Sede Vacante, ante omnino ſolvi debere iudicavimus, anno 1640. Hucvſque Themudo. Qui etiam *in deciſ.* 75. *n.* 9. docet Capitulum Sede Vacante teneri eleemoſynas impartiri, ad quas Epiſcopi tenentur; & adducit Calderinum, & Tuſchum.

RESOL. LXI.

An intra octo dies, in quibus Capitulum Sede Vacante, cogitat de Vicario eligendo, debeat Archidiaconus iuriſdictionem adminiſtrare? Ex p.8.tr.4.Reſ.36.

§. 1. RESpondet affirmativè Marcellus Vulpe *in Prax. For.Eccleſ.cap.* 44 *num.* 30. eo quòd ad Archidiaconum ſpectet dicta iuriſdictio, cùm ipſe ſit ipſo iure Vicarius, *cap.* 1. *& cap.ad hæc, de offic. Archid.* & de iure habet iuriſdictionem ordinariã, gloſſ. *in c.perlectis, in verb.iurgia diſt.* 25. nec obſtat, quòd dicta iura loquantur Sede plena; quia per mortem Epiſcopi, ea, quæ Archidiacono de iure competunt, ei non auferuntur, Sbroz *de Vicar. Epiſcop. lib.* 1. *quæſt.* 61. Abb. *in cap.dilecto, num* 7. *de offic. Archid.* Foller. *in conſtitut. Regni, incip. Ad audientiam noſtram, n.* 75. vbi dicit, ita ſeruatum fuiſſe Salerni per Capitulum tempore Sedis Vacantis, ob mortem Cardinalis Seripandi Archiepiſcopi, quod Archidiaconus exercuit iuriſdictionem, donec à Capitulo fuit Vicarius deputatus; & hoc non ſine maxima ratione, cum experientia viſum ſit, quod in principio Sedis Vacantis multi improbi, audaciores fiunt, & abſque Dei, & iuſtitiæ timore, confiſi quòd non ſit, qui carceribus, & aliis legitimis proviſionibus eorum audaciam coërceat & refrænet, cùm Capitulum non poſſit ſtatim ſe congregare, & malo occurrere, multa ſcelera & crimina perpetrare non verentur; & exinde perturbationes multæ oriuntur & ſcandala, quibus omnino obviandum eſt. *Clem.* 1. *de effic.ordin.* etiamſi levia, & puſilla ſint, *cap.* 2. *de nov.oper.nunt.* & ad evitanda ſcandala à iure recedi poteſt *cap.non poteſt* 23. *q.* 4. *& Clem.* 1. *de pœn* Ad obviandum ergo inſolentiis quæ evenire ſolent, antequam per Capitulum Vicarius deputetur Archidiaconus, qui primam dignitatem, & locũ primum in Capitulo obtinet, poteſt legitimè exercere; ſalva tamen deciſione Sacræ Concilij Congregationis. Ita Vulpe: cuius ſententiam tenet etiam Solorzanus *de Indiarum iure, tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 51. & Valuenzuela *conſ.* 101. *n.* 21 cum aliis.

2. At, his non obſtantibus, contrariæ ſententiæ adhæret Quaranta *in ſumm.Bull.ver.Capitulum, Sede Vacante, n.* 2. vbi ita aſſerit. *Primò* dubitatur ſtante præfixione termini octo dierum, infra quem Capitulum cogitat Vicarium eligere, quis interim adminiſtrabit. Reſpondeo quòd quamvis videatur dici poſſe Archidiaconum debere tunc temporis vices Vicarij ſuſtinere, per text. *in cap.* 1. *in cap.ad hæc, de offic. Archid.* idque etiam ſentiat Iac. Sbroz. *in tract. de vic. Epiſc. lib.* 1. *quæſt.* 61. tamen quia ex diverſis non fit illatio, & dicta jura loquuntur Sede repleta, non autem Sede Vacante; quo caſu de iure tranſit in Capitulum juriſdictio vt ſatis abundè *ſuprà* ſcriptum fuit, dicendum puto infra octo illos dies totum Capitulum adminiſtrare debere. Ita ille.

Et vt verum fatear, quia juriſdictio Archidiaconi hodie receſſit ab aula, ſententiæ Quarantæ adhæreo, quæ firmatur ex his quæ docet Merolla, *tom.* 3. *diſp.* 7. *c.* 7. *dub.* 1. *n.* 7.

RESOL. LXII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit reſtringere tempus octo dierum, ſtatutum à Concilio Tridentino pro Vicario eligendo? Ex parte 8. tractatu 4. Reſol. 65.

§. 1. NEgativè reſpondet Merolla *tom.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 7 *dub.* 26. *n.* 260. quia quamvis in poteſtate Capituli ſit creare Vicarium etiam prima die poſt Epiſcopi mortem; non tamen ſtatuere poteſt, vt intra breuius tempus aſſignatũ à Tridentino debeat illum eligere, ita vt ad id neceſſitetur; nam cùm Capitulum non ſit ſuperius ſe ipſo, non poteſt ſibi legem imponere, à qua obligetur, quia lex ligat tantùm ſubditos ferentis. at Capitulum non eſt ſubditum ſibi ipſi, quamvis quilibet de Capitulo ſeorſum acceptus, ſit Capitulo ſubditus, & ſtatutis Capituli obligetur.

2. Sed his non obſtantibus, aliqui affirmativæ ſententiæ adhærent; & ideo Quaranta *in Sum. Bullæ verb.Capitulum, Sede Vacante, q.* 12. *§.primo dubitatur, in fine*, aſſerit, poſſe Capitulum Sede Vacante, numerum octo dierum pro Vicario eligendo reſtringere, breviorem ſtatuendo per text. *in cap.Eccleſia veſtra*, vbi Abbas, *not.* 1. *de elect.* & hanc ſententiam tenet etiam Genuenſis *in praxi c.* 88. *n.* 7.

RESOL. LXIII.

An Capitulum Sede Vacante poſſit poſt octo dies antequam Metropolitanus eligat Vicarium purgare moram, & eligere Vicarium? Ex part.8. tractat.4. Reſ. 71.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Garcias *de benefic. tom.* 1. *part.* 5. *c.* 7. *n.* 7. vbi exiſtimat, quòd Capitulum, quod infra octo dies Vicarium non conſtituit, poſſit re integra, antequam Metropolitanus eum deputet, moram purgare.

2. Sed contrarium, & meritò, tenet noviſſimè Emanuel Themudo *in deciſionibus Archiepiſcopalibus Olyſiponenſ. part.* 1. *deciſ.* 22. *n.* 5. vbi ſic ait: Si Capitulũ intra octo dies Vicariũ non conſtituat, devolvitur Vicarij deputatio ad ſuperiorem, vti Conciliũ declarat, vbi dictio, *omnino*, præciſam naturam habet, reſtrictionẽ aliquã non patitur, imo importat præci-

ſam

ſam executionem, præciſè cogit ad factum, præciſamque denotat neceſſitatem, vt multis relatis expreſsè tenet Cened. *pract.* 9. *ſingulari* 24. *à n.* 2. præciſe *n.* 4. *&* 5. & dicit Tuſc. *concl.* 522. quòd excludit omnem gratiam, miſericordiam, & diſpenſationem, vbi nouem conditiones excluſiuas affert, vbi etiam *concl.* 299. dictio, *intrà*, quâ Concilium vtitur, includere tantùm ſua extrema, dicit, & excludere ea, quæ ſunt extrema, ita vt ſi aliquid fieri iubeatur intra decem dies, poſt illos non poſſit fieri, quia includit extrema, & excludit ea, quæ ſunt extra: vnde per *Suar. tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 18. *ſect.* 3. *n.* 2. ait Capitulum quòd Sede Vacante non conſtituit Vicarium, tempore, & modo ibi præſcriptis, facultate conſtituendi eum priuatur. Riccius *coll.* 1602. *initio*, *&* *d.* 473. *tit. de Sed. Vacant.* Quarant. *in ſumm. Bullar. verb. Capit. Sede Vacante*, *n.* 3. *verſ. eidem.*

3. Attamen Garcia *de benef. vbi ſuprà*, *n.* 4. *verſ. ſed reſpondeo*, Riccius *coll.* 1602. dicunt Capitulum etiam tranſactis prædictis octo diebus, poſſe purgare moram, quia cùm Vicariatus non ſit beneficium, ſed officium quoddam temporale, deuolutio deputationis Vicarij, ſolùm intelligitur fieri, vt Metropol. poſſit Vicarium deputare negligente Capitulo, non autem, vt Capitulo omnino tollatur facultas cum deputandi, & purgandi moram, & ita deuolutio ad Metropolitanum, ſolùm fit ad effectum, vt poſſit ſuppleri negligentia Capituli: quibus reſpondet Quarant. proximè *n.* 4. quòd quando iuriſdictio deuoluitur ad ſuperiorem propter negligentiam, non habet locum pœnitentia, quia ipſo iure, tranſactis octo diebus iuriſdictio ex Concilio tranſlata eſt in ſuperiorem, vbi allegat Gemin. *in c fin. n.* 8. *de ſuppl negl. Prælat. in* 6. vnde non obſtante opinione Garciæ, contraria eſt magis conformis iuri, quam proculdubio amplecti oportet. Ita Themudo, cui ego libenter adhæreo.

RESOL. LXIV.

Quid determinet Concilium Tridentinum circa creationem Vicarij Capituli, Sede Vacante?

Et an terminus etiam octo dierum currat capitulo à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam, quando tamen à ſummo Pontifice fuerit abſolutus à vinculo prioris Eccleſiæ? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 55.

§. 1. IN Concilio Tridentino; quoad electionem Vicarij Generalis, ſeu Prouiſoris, ſic *ſeſſ.* 24. *c.* 16. ſancitum eſt. Capitulum Sede Vacante, officialem, ſeu Vicarium intra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare omnino teneatur, qui ſaltem in iure Canonico ſit Doctor, vel licenciatus, vel aliàs, quantùm fieri poterit, idoneus. Si ſecus factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio huiuſmodi deuoluatur. Et ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exempta, Capitulumque, vt præfertur negligens fuerit, tunc antiquior Epiſcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Epiſcopus in exempta œconomum (de quo in eodem capite habitus etiam fuerat ſermo) & Vicarium idoneos poſſit conſtituere. Epiſcopus verò ad eandem Eccleſiam vacantem promotus ex iis, quæ ad eum ſpectant, ab eiſdem œconomo vicario, & aliis quibuſcumque officialibus, & adminiſtratoribus, qui Sede Vacante, fuerint à Capitulo, vel ab aliis eius locum tenentibus, etiam ſi fuerint ex eodem capitulo, rationem exigat officiorum, iuriſdictionis, adminiſtrationis, aut cuiuſcumque muneris, poſſit eos punire, qui in eorum officio, ſeu adminiſtratione deliquerint: etiamſi prædicti officiales, redditis rationibus, à Capitulo vel à deputatis ab eodem, abſolutionem ab eodem, aut liberationem obtinuerint. Eidem quoque Epiſcopo teneatur Capitulum de ſcripturis, ad Eccleſiam pertinentibus, ſi quæ ad Capitulum peruenerunt, rationem reddere. Hucuſque Concilium.

2. *Nota* tamen; quòd intra octo illos dies non arctatur Capitulum ad conſtituendum Vicarium, & ſucceſſiuè poteſt de per ſe adminiſtrare.

3. Terminus autem præfatus octo dierum currit Capitulo etiam à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam, quando tamen à Summo Pontifice fuerit Epiſcopus abſolutus à vinculo prioris Eccleſiæ; & Ioannes Antonius Maſſobrius *in praxi habendi concurſum, requiſ.* 1. *dub.* 9. ſecundum Romanam impreſſionem, atteſtatur reſolutum eſſe, Eccleſiam, à qua volens transfertur ſeu quam dimittit Epiſcopus vacare ab eo tempore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur in Conſiſtorio Sanctitatis ſuæ, etiam ante expeditionem litterarum Apoſtolicarum, vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ: & poſteaquam huiuſmodi abſolutionis notitiam habuerit, etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarij Sacri Collegij, illicò teneri eum abſtinere ab exercitio Ordinariæ iuriſdictionis, cùmque tranſire in Capitulum Sede Vacante, & ita poſſe, & debere Capitulum ſtatim ea iuriſdictione vti, ac Vicarium iuxta Concilij *d. cap.* 6. præſcriptum eligere, Sedémque vacantem publicare. Quoad hoc lege ſupra latam doctrinam Reſol. 6.

RESOL. LXV.

An eligendus ſit pro Vicario Capituli, Sede Vacante, Doctor Canonum, ſi haberi poteſt ſub pœna nullitatis?

Et an in caſu, quod non ſit Doctor, poſſit Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei Conſultorem Doctorem ſibi bene viſum, alioquin an poterit ipſe Vicarius eligere Doctorem Conſultorem, partibus non ſuſpectum, in quibus opus fuerit?

Et an Doctor Theologus non poſſit eſſe Vicarius Capitularis Sede Vacante?

Et an Vicarius Epiſcopi poſſit eſſe non Doctor?

Et ſi Epiſcopus demortuus relinquit Vicarium non Doctorem, Capitulum non debeat illum confirmare? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 56.

§. 1. REſpondet Merolla *tom.* 3. *diſp.* 7. *c.* 7. *dub.* 18. *num.* 186. Sacram Congregationem in vna Tridentina declaraſſe, quòd ſi Capitulum eligit non Doctorem, quando haberi poteſt Doctor, electio eſt nulla. Sic refert Garcias *tom.* 1. *de benefic. p.* 5. *n.* 10. *& ſeq.* Item in vna Macaren. cenſuit his verbis: Si Epiſcopus demortuus reliquit Vicarium, quem elegerat, cùm non eſſet Doctor, Capitulum non debet eum confirmare, ſed alium, qui ſit Doctor, eligere. Et quamuis in hac ſecunda declaratione non explicet Sacra Congregatio, an ſi Capitulum de facto confirmet Vicarium non Doctorem ab Epiſcopo relictum, ſit irrita confirmatio: tamen ex alia declaratione eiuſdem Congregationis, clarè colligitur eſſe irritam, inquit enim, illa verba Concilij, *Omninò teneatur*, &c. referri ad vtrumque, ſcilicet confirmandum, vel conſtituendum, ita vt tam confirmatus, quàm conſtitutus habeat qualitates à Tridentino requiſitas, aliàs electio eſt nulla. Adde, quod etiam hoc colligitur ex illis verbis S. Congregationis ſuprà relatis: Capitulum non debet eum confirmare: nam verbum illud, *non debet*, præciſam neceſſitatem importat, & actum contra geſtum omnino reddit nullum: ergo, &c.

2. Vnde Marcellus Vulpe *in praxi for. Eccleſ.c. 44.num.15.* ſic ait: Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe non Doctor, ſecus Vicarius Capitularis; qui debet deputari Doctor, aliàs deputatio erit nulla: & ſi Epiſcopus demortuus reliquit Vicarium non Doctorem, Capitulum non debet illum confirmare, ſed alium, qui ſit Doctor, eligere. Concilium Tridentinum *ſeſſ.24. c.16. de reformat.* Sed ſi in Capitulo non extat Doctor, poteſt deputare alium, qui ſit idoneus; ita declarauit Sacra Congregatio Concilij his verbis: Congregatio Concilij cenſuit, exiſtentibus Doctoribus in Capitulo, neceſſariò vnum ex illis eſſe eligendum: alioquin deputationem ad Metropolitanum deuoluit: ſed in caſu, quo Vicarius non ſit Doctor, poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem ſibi bene viſum: alioquin poterit ipſe Vicarius eligere Doctorem conſultorem patribus non ſuſpectum in caſibus, in quibus eo opus erit. Ita ille.

3. Vnde Barboſa *tract. de Canon. cap. 42. num. 53.* aſſerit ſub die 28. Auguſti ann. 1621. deciſum fuiſſe, Doctorem Theologum non poſſe eſſe Vicarium Capitularem, Sede Vacante, & Dom. Valençuela *conſ. 120. num. fin. vol. 2.* vbi hanc nullitatem obiicit contra quædam acta à quodam Vicario Theologo electo à Capitulo Eccleſiæ Conchenſis Sede Vacante.

4. Quod ſanè, iuſtè conſtitutum eſſe videtur, Nam viri Theologi, etſi literatiſſimi ſint, non ſatis iuriſprudentiæ praxim, & theoricam callent, & proinde multoties ex capite, & pro arbitrio ſententias proferunt, & vbique à veritatis, & iuſtitiæ tramite deuiant, vt bene aduertit Hieron. Cevallos *in tract. de violentiis, 1. part. gloſſ 6. num.24. pag.66.* & Axia *de exhiben. auxiliis, caſu 5. fol.159.* & nouiſſimè D. Caraſcus *ad leg. Recog. cap.6. num.9. fol.56.*

5. Verùm, his non obſtantibus, non deſeram hic adnotare Ioannem Solorzanum *de Indiarum iure, tom.2. lib.3. cap.13. num.46. & ſequ.* contrariæ ſententiæ adhærere: ſic enim aſſerit. Quidam Arequipenſis Epiſcopus D. Fr. Petr. à Perea Auguſtinianus dum ego in Prætorio Limano ius dicerem, parere recuſabat quibuſdam litteris executorialibus, quas aduerſus eum expediri mandauerat. D. Ioannes Velaſquez electus Archiepiſcopalis Limanæ Eccleſiæ, Sede Vacante, Metropolitanus, & eiuſdem Archidiaconus meritiſſimus, inquiens illum eſſe Doctorem Theologum, & à Capitulo eligi non potuiſſe, in quo plures alij Præbendarij reperiebantur Licentiæ, vel Doctoratus laurea in iure Pontificio donati, & ſatis in eius profeſſione conſpicui.

6. Qua de re cùm ad Regalem Cancellariam negotium ſub occaſione Regij auxilij ab Archidiacono implorati, delatum eſſet, ſuprà dictis non obſtantibus, pro Archidiaconi geſtis & iuriſdictione pronuntiatum fuit. Nam etſi verum ſit, eam (quam diximus) formam à Concilio præſcriptam videri in electione Vicarij Capituli, Sede Vacante, non ita præciſa eſt, quin alium idoneum admittat, vt patet ex illis verbis: Vel aliàs quantum fieri potuit idoneus. Vnde relinqui in arbitrio Capituli hæc alternatiua videtur, quod ex iuſtis cauſis moderari poteſt ita vt Theologum, ætate fortè, prudentia, & rerum agendarum dexteritate excedentem, cunctis in eodem Capitulo exiſtentibus præponat, in quibus prædictæ dotes non reperiantur, vel alia impedimenta conſiderentur.

7. Quo fit, vt dictam formam Concilij parum ſeruari in Eccleſiis Hiſpaniæ fateatur Nicol. Garcias *dicto cap. 7. num.14.* & per eam non excludi arbitrium Capituli iuſtis rationibus ductum, & gubernatum, teneat Nauarr. *conſ.2. de offic. Vicarij*, Saytus *in floribus deciſ.1. eodem tit.* Enriquez *conſ.90.* Azor. *2. part. lib.3. cap.37. in fine*, & Aloyſ. Riccius *in prax. Archiepiſc. deciſ. 473. num. 2.* quibus fauet Paris de Puteo *d. tract. de ſyndic. verb. Doctor, num.3. fol. mihi 236.* Vbi agens de ſtatutis, quæ requirunt, quòd poteſtatis aſſeſſor ſit Doctor, inquit, quòd quamuis hoc gradu inſignitus non ſit, ſi tamen aliàs idoneus, & eminentis ſcientiæ eſſe reperiatur, hoc ſufficit ad Statuti verba, & mentem explendam, argum. *l. vnicuique, Cod. de prax. ſacr. ſcrin. lib.12.* & eorum; quæ tradit Bald. *in l. ſed reprobari ff. de excuſat. tutor.* Lud. Roman. *in l. quid tamen, ff. de arbitr. & in l. cùm quid, ff. ſi cert. petat.* & in terminis Vicarij, de quo agimus, Iacob. Sbrozius *lib. 1. de officio Vicar. quæſt. 36 num.13.* quem refert, & ſequitur (licet ſub aliqua hæſitatione) Iacob. de Graffis *2. tom. conſ. lib.2. conſ. 1. diffic.7. n.4. pag.17.* inquiens poſſe à Capitulo eligi etiam non Doctorem, & non habentem tales qualitates, modò conſulat Aſſeſſorem Doctorem iuris Pontificij, & ita ſe vidiſſe obſeruatum in Epiſcopatu Fanenſi. Et ego teſtor me idem vidiſſe in eadem Eccleſia Limenſi, & in aliis Indiarum Hiſpaniæ in Vicariis electis à Sede Vacante, de quibus loquimur nam in aliis nullum dubium eſt, vt ſtatim trademus.

8. Et quamuis Sacræ Congregationis Cardinalium declarationes contrarium expreſſerint, & talem, tantámque auctoritatem habeant, qualem, quantamque tradit Emanuel Roder. *tom.1. q. regul. q.11. art.1. & 2.* Zerola *in praxi Epiſcop. 1. par. §. auctoritas, in fin. & 2. par. §. abſolutio poſt. princip.* Nicol. Garzias *de benef. in proœm. circa fin.* & Cened. *in pract. Can. quæſt.6. n.9.* Adhuc vbi, nec publicatæ, nec receptæ, aut practicatæ ſint, non videntur tanti ponderis eſſe, vt conſuetudinem vincant, & Conciliarem diſpoſitionem dictam alternatiuam concedentem. Hucvſque Solorzanus. Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Reſ.21. 22. 23. 24. & in aliis earum annotationum.

Sed ne deſeras Lector recognoſcere Ricc. *part. 4. deciſ. 305.* vbi mordicus ſuſtinet electionem Vicarij Theologi eſſe validam, prætermiſſo Canoniſta.

RESOL. LXVI.

An Capitulum, Sede Vacante, debeat eligere Vicarium ex gremio ipſius Capituli?

Et an hoc etiam procedat, quando deuoluitur electio ad Metropolitanum ob negligentiam Capituli?

Et in prædictis caſibus, ſi in Capitulo, in quo non ſunt Doctores, vel Licentiati in iure Canonico, adeſſet aliquis iuris Canonici peritus, & idoneus, debeat eligi: aliàs electio ſit nulla: Ex part. 8. tractatu 4. Reſ.57.

§. 1. RESpondeo non teneri de neceſſitate, ſed ſi adeſſet idoneus cæteris paribus eſſet præferendus ille, qui eſt de gremio Capituli; ita cenſuit Sacra Congregatio Concilij, teſte Mercello Vulpe *in praxi fori Eccleſ. cap.44. num.25.* Nauarro *in ſumma Bull tom.1. tit. de Capitulo, Sede Vacante, n. 28.* Garcia *de benef. tom.1. p.5 cap.7. num.13.* & Merolla *tom.3 diſp.7. c.7. dub.18. n.187.* vbi docet, hoc etiam procedere, quando electio deuoluitur ad Metropolitanum ob negligentiam Capituli, vt ſcilicet non teneatur Metropolitanus eligere Vicarium de Capitulo, vt notauit Auctor. *prax. Cur. Archiep. Neap. cap.84. in 1. edit.* Nec obſtat *cap. ne pro defectu, de elect.* quia id procedit in electione Prælati. An autem ſi in Capitulo adeſſet idoneus, deberet Metropolitanus cæteris paribus illum præferre aliis, non determinat hic Auctor. Ego dicerem, teneri Metropolitanum

tanum eum præferre : quia in hac electione Vicarij ſuccedit in locum Capituli,ac ſupplet eius defectum, ergo tenetur eligere Vicarium,eo prorſus modo, quo tenebatur Capitulum ; vnde non poſſet Metropolitanus eligere non Doctorem , quando haberi poteſt Doctor ; ergo neque poteſt eligere extraneum,quando in Capitulo adeſſet æquè idoneus. Addit Garcia *d. cap.* 7. *n.*13. quòd ſi in Capitulo,in quo non ſunt Doctores ; vel Licentiati iure Canonico, adeſſet aliquis iuris Canonici peritus,& idoneus,deberet eligi, aliàs electio eſſet nulla. Quod probat , tum ex illis verbis , *vel aliàs quantum fieri potuit*, *idoneus* ; tum etiam ex quadam declaratione Sacræ Congregationis , quam refert *num.* 12. vbi dicitur , exiſtentibus Doctoribus in Capitulo , vel Licentiatis , neceſſariò eligendos eſſe Doctores , vel Licentiatos ; ſi verò non ſint,ſufficere,vt vnus eligatur , qui ſit quantum poterit idoneus. Cæterùm quòd dicit hic Auctor procedit tantùm cæteris paribus ; vnde ſi in Capitulo non adeſſent Doctores , vel Licentiati, quamvis exiſterent aliqui idonei ad hoc munus Vicarij ; ſi tamen haberi poſſet extraneus Doctor , vel Licentiatus , hic deberet præferri , vt colligitur ex declaratione Sacræ Congregationis , & *ſuprà* relatis.

RESOL. LXVII.

An Capitulum,Sede Vacante , poſſit eligere Parochum in Vicarium ? Ex p.8. tr.4. Reſ.58.

§.1. HOc dubium tangit Barboſa *tractat. de Canon. cap.*41. *num.*3°. & reſpondit non poſſe Vicarium Parochum habentem curam animarum, niſi illam gereret in eadem ciuitate , & Eccleſia , vt ex ſeq. deciſione conſtat. Petitum fuit à ſacra Congregatione Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum , an Epiſcopali Sede Vacante Canonici eligere valeant in Vicarium generalem Canonicum eiuſdem Eccleſiæ,qui in eadem ciuitate & Eccleſia curam quoque gerit animarum ? Sacra eadem Congregatio affirmatiuè reſpondit , in vna Orien.19. Martij 1591. & 19. Iulij eiuſdem anni vbi etiam fuit dictum quòd contrariæ deciſiones intelliguntur de Parocho rurali. Hæc Barboſa.

2. Vnde ſic intelligendus venit Marcellus Vulpe *in praxi Fori Eccleſ. cap.*44. *num.*18. vbi docet, Parochum habentem curam animarum , non poſſe eſſe Vicarium Capituli , Epiſcopali Sede Vacante; nam ita Sacra Congregatio reſcripſit Archiepiſcopo Surentino,quod etiam notauit Merolla *tom.*3. *diſp.*7. *dub.*18. *num.*191.

RESOL. LXVIII.

An Capitulum , Sede Vacante , debeat eligere Vicarium,qui ſit in ſacris conſtitutus ; Ex part.8.tract.4. Reſol. 59.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Nouarius *in ſumm. Bull. tom.*1. *tit. de Capitulo , Sede Vacante*, *num* 19. vbi ſic ait : Declaratur ſecundò, vt Vicarius Capitularis debeat neceſſario eſſe in Sacris ; nam licèt Sacr. Concil. Trident. hanc qualitatem non petat , tamen Cleme.VIII. in dictis literis hoc expreſsè iubet , vt Canonicus , qui non eſt in Sacris, non poſſit eſſe Vicarius. Ita ille , cui adde Venerum *in Exam. Epiſc. lib.*4. *cap.*1. *n.*18.

2. Sed Nouarius , vt obſeruat Merolla *tom.* 3. *diſp.*7.*cap.*7.*dub.*28. *n.*189. illarum literarum nullum teſtimonium authenticum affert. Et quamvis dictæ litteræ reperirentur , nihilominus hodie non obligarent,quia continent præceptum perſonale latum,ſcilicet ab homine , quod morte dicti Clementis expirauit.

RESOL. LXIX.

An Capitulum , Sede Vacante , in creatione Vicarij teneatur ſeruare formam , Cap. quia propter de electione,& Concilium Tridentinum ſeſſ.25. de Regular. cap.6. *Vel non ſit neceſſarium , vt electio fiat per vota ſecreta* ? Ex parte 8. tractatu 4. Reſolut. 60.

§.1. REſpondeo negatiuè cum Garcia *de benefic. tom.*1. *part.*5.*cap.*7. *n.*21. vbi ſic ait : In electione autem Vicarij Capituli, non requiritur forma *cap. qui propter de electione*, nec decreti Concilij, *ſeſſ.*25. *de regular. cap.* 6. quia non loquuntur de eo, quamvis Fuſcus *d. n.*32. dubitet,an in electione dicti Vicarij ſit ſeruanda forma dicti *cap. quia propter*,qui tamen dicit Cardinalem Alciatum tenuiſſe non requiri : & Zerola *in d. praxi* 1. *part.verb. Capitulum*, §.3. ait iſtam electionem Vicarij , non eſſe neceſſarium fieri per vota ſecreta, vt nonnulli aſſerere videbantur ex Concilio *d. cap.*6. quia ibi loquitur Concilium de electione ſuperiorum Regularium , non ſæcularium.

2. Et ita contra Fuſcum cenſuit Sacra Congregatio , vt in ſequenti declaratione ſuper *d. cap.*16. ibi , *conſtituere , vel exiſtentem confirmare* , &c. Non tamen requiritur ad hoc quòd ſeruetur forma electionis præſcriptæ per Concilium *ſeſſ.* 25. *cap.*6. *de Regular.* poſt *cap. quia propter , de elect.* quia iſti Vicarij vt plurimum,ſunt temporales , & momentanei; & text. hic loquitur de conſtitutione , non de electione. Hucvſque Garcias.

3. Igitur , vt dixi , negatiuè ad propoſitum dubium reſpondendum eſt ; nam *cap. quia propter* , loquitur de electione Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Eccleſiarum Collegiatarum habentium generalem iuriſdictionem,vbi dicit *ibi* Panorm. de mente gloſſ. & Sylueſt. *verb. Electio* 2. *q.*1. quia dict. cap. intendit prouidere ſolùm Eccleſiis Paſtore viduatis, vt patet ex text. ibi , *Eccleſiæ viduatæ* ; at verò per mortem ſolum prædictorum Prælatorum , remanent Eccleſiæ viduatæ,& ſine Paſtore ; ipſi enim appellantur propriè ſponſi Eccleſiæ , vt de Epiſcopis expreſsè dicitur *in can. ſicut q.* 1. Vicarij verò ipſorum non dicuntur ſponſi , quia non ſunt Prælati Principales Eccleſiarum. Concilium autem Tridentinum loquitur tantùm de electione Prælatorum Regularium.

4. Hinc infertur , non eſſe neceſſarium vt electio Vicarij Capitularis fiat per vota ſecreta.

RESOL. LXX.

An Capitulum,Sede Vacante , poſſit eligere duos Vicarios ?

Et quid , ſi eſſet de conſuetudine eligere duos Vicarios? Ex p.8. tract.4. Reſ.61.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Garcias *de benefic. tom.*1.*part.*7.*cap.*7.*num.*37. vbi ſic ait. Sed eſt difficultas,an Capitulum , Sede Vacante , poſſit plures Vicarios conſtituere , & videtur non poſſe; nam Concilium *d. c.*16. loquitur in ſingulari , & ex declaratione 3. ſupra adducta,*num.*23.& hoc quando in vita Epiſcopi non ſolet eſſe niſi vnus Vicarius.

2. Nihilominus dicendum erit poſſe plures conſtituere, ſicut poteſt Epiſcopus. Panvin. *d. quæſt.* 10. *part.* 2. *num.* 6. Sbrozius *dict. lib.* 1. *quæſt.* 30. *& 60. n.* 3. Marc. Anton. Genuen. *ſuprà*, *num.* 2. & Zecchius *d. cap.* 23. *de Vicario Epiſcopi*, §. 1. *num.* 3. facit quod tradit Azeuedo *in l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 3. *recopilat. num.* 12. & videtur ſentire ſacra Congregatio in declaratione vltima ſuprà adducta, *num* 10. & in Abulenſ. adducta, *num.* 11. & ita practicatur in aliquibus Eccleſiis, & Concilium loquitur in ſingulari, quia regulariter non ſolet poni niſi vnus Vicarius; non tamen tollit quod non poſſint eſſe plures & diſpoſitio loquens de vno, habet locum in pluribus, quando eadem eſt ratio in illis, Gloſſ. *cap. ſi compromiſſarius*, communiter recepta ſecundùm Nauarr. *de vſuris*, *ſub num.* 113. *& dict. declaratione* 3. loquitur quando Capitulum volebat vnum ponere, & in controuerſia fuerunt plures aſſumpti, & præterea videtur loqui, quando fuerunt aſſumpti plures quàm duo, ita quòd non conueniret eſſe tot Vicarios, &c. vel quando vnus habebat qualitates requiſitas à Concilio, alij verò non, vt videtur intelligere Marc. Ant. Genuen. *ſuprà*. Hucvſque Garcia.

3. Sed non deſeram hîc apponere verba Machadi *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 4. *tract.* 1. *docum.* 8. *num.* 4. ſic aſſerentis. *Es tambien controverſo entre los Dotores, ſi en la miſma manera que el Obiſpo puede elegir dos Prouiſores, vno para el conocimiento de las cauſas eſpirituales, y otro para el de las temporales: pueda tambien lo miſmo el Cabildo Sede Vacante. Y ſi bien algunos autores lo niegan, ſino es donde huviere coſtumbre legitima, Ragucio Autor grave la concede ſin limitacion. Muchos comunmente lo conceden, eſpecialmente en las partes donde la coſtumbre lo huviere concedido.* Ita ille.

4. Verum Nouarius *in ſumm. Bull. tom* 1. *tit. de Capit. Sede Vacante*, *num.* 15. obſeruat Sacram Congregationem determinaſſe vnum tantùm conſtitui poſſe Vicarium, niſi aliud eſſet de conſuetudine.

RESOL. LXXI.

An Capitulum, Sede Vacante, creando Vicarium, poſſit aliqua ſibi reſeruare?

Et notatur, quod Vicarius conſtitutus à Capitulo non poſſit alium inſtituere, niſi ad modicum tempus, & ex vrgente magna cauſa.

Et quid, ſi Vicarius infirmitate detentus eſſet, vel alio legitimo impedimento occupatus? Ex p. 8. tr. 4. Reſol. 62.

Sup. hoc infra curſim in fine Reſ. 73. §. 1. RESpondeo, quod cum iuriſdictio Vicarij Capitularis dependeat ab ipſo Capitulo, poteſt Capitulum illam limitare, & ampliare, ex quo ipſa iuriſdictio reſidet principaliter penes Capitulum: & non transfertur in Vicarium, niſi exercitium iuriſdictionis tantùm; hinc ſequitur, quod poteſt Capitulum in deputatione Vicarij aliqua ſibi reſeruare, & ita docet Vulpe *in praxi Fori Eccleſ. cap.* 44. *num.* 28. Barboſa *de Canon. cap.* 42. *num.* 43. Nouarius *in ſumm. Bull. tom.* 1. *tit. de Capit. Sede Vac. num.* 17. & alij.

2. Notandum eſt tamen hîc obiter Vicarium conſtitutum à Capitulo, non poſſe alium inſtituere, niſi ad modicum tempus, & ex vrgenti, & magna cauſa, ac non nimis frequenter. Hoſt. *in cap. Clericos, de off. Vicar.* Card. *in Clem vnic. eo l. tit. q.* 19. vel niſi haberet mandatum ſpeciale à Capitulo, vt poſſit alium ſubſtituere cum clauſ. quem ex nunc, prout ex tunc nos ſubſtituimus. Et ſi Vicarius infirmitate detentus eſſet, vel alio legitimo impedimẽto occupatus, poſſet, de conſenſu tamen ipſius Capituli, cauſas tunc pendentes alteri delegare. Sed ſi Capitulum vellet durante infirmitate alium Vicarium deputare, poſſet vtique facere.

RESOL. LXXII.

An tota authoritas Capituli, Sede Vacante, tranſeat in Vicarium etiam in his, que requirunt ſpeciale mandatum? Ex p. 8. tr. 4. Reſ. 64.

§. 1. REſpondent aliqui, totam Capituli auctoritatem, etiam in his, quæ requirunt ſpeciale mandatum, tranſire in Vicarium. Ita docet Garcia *de benef. tom.* 1. *part.* 5 *cap.* 7. *num.* 28. & alij.

2. Sed hæc opinio diſplicuit Rotæ in vna Mauriatenſi penſionis die 25. Iulij 1626. coram Pirovano, vt optimè obſeruat Nouarius *in ſumm. Bull. tom.* 2. *tit. de Capit. Sede Vacant. n.* 10. & Barboſa *de Can. cap.* 42. *num.* 103.

RESOL. LXXIII.

An electo Vicario poſſit Capitulum, Sede Vacante, aliquam exercere iuriſdictionem?

Et an Capitulum poſſit aliquas cauſas alteri delegare?

Et an Vicarius Capituli, Sede Vacante poſſit diſpenſare ſine ſpeciali mandato in caſibus in quibus Epiſcopus diſpenſat?

Et an poſſit Capitulum in ipſa deputatione Vicarij, non tamen poſtea, aliqua reſeruare? Ex p. 6. tr. 7. & Miſc. 2. Reſ. 41.

§. 1. CAſus eſt practicabilis: & negatiuam ſententiam tenet Garzias *de benefic. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 7. *num.* 25. *& ſequentibus*, vbi ita aſſerit. Videtur Capitulum, Sede Vacante, non poſſe in aliquo ſe intromittere circa adminiſtrationem iuriſdictionis, ſeu ſibi aliquid reſeruare: ſed debere totam adminiſtrationem iuriſdictionis liberè Vicario relinquere; licèt antea poſſet dare huic Vicario poteſtatem reſtrictam, & limitatam, vt per Panvinum *quæſt.* 10. *part.* 2. *num.* 6. quamvis hoc non ſeruetur in aliquibus Capitulis, quæ ſolent aliqua ſibi reſeruare, & denegare Vicario. Et ita tenet Marc. Anton. Genuenſ. *ſuprà*, *num.* 3. dicens, quòd poſt Concilium Tridentinum non poteſt Capitulum vnam cauſam alteri delegare: ſiquidem cùm non poſſit adminiſtrare per ſeipſum; ſed per Vicarium, in quem Concilium transfert poteſtatem, non poteſt ab eo illam auferre, & alteri cauſam delegare, niſi ex iuſta cauſa, nempe ſuſpicionis vel alia. Secundò videtur in Vicarium electum à Capitulo, Sede Vacante, eo ipſo tranſire totam iuriſdictionem Capitulo competentem; nec eſſe neceſſarium ſpeciale mandatum, ſeu commiſſionem, quoad ea quæ in Vicarium Epiſcopi non tranſeunt ſine ſpeciali mandato: nam cùm Concilium arctet Capitulum ad conſtituendum Vicarium, qui totam iuriſdictionem adminiſtret, non videtur neceſſaria aliqua ſpecialis commiſſio.

2. Verùm non deſunt alij opinantes poteſtatem, ſeu iuriſdictionem conceſſam Vicario non eſſe priuatiuè ad Capitulum; ſed cumulatiuè: ſicut dicimus de Vicario

Vicario conſtituto ab Epiſcopo: vnde poterit Capitulum, etiam poſt Vicarij electionem ſe intromittere circa adminiſtrationem juriſdictionis, ſicut poterat antea, excommunicando, diſpenſando: cauſas delegando, confeſſarios approbando, &c. ſicut poteſt Epiſcopus etiam poſt conſtitutionem Vicarij. Probatur hæc opinio, quia à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quoad expreſſa in nouo *l. præcipimus, C. de appellat.* Sed ante Tridentinum poteſtas data Vicario à Capitulo Sede Vacante, non erat priuatiuè ad Capitulum, ſed cumulatiuè: ergo idem erit poſt Tridentinum, cum circa hoc nihil innouet Concilium. Minor à nemine negatur; nam mortuo Epiſcopo ſuccedit ei Capitulum in omni iuriſdictione ordinaria, exceptis caſibus in iure expreſſis: ergo ſicut Epiſcopus conſtituendo Vicarium, non cenſetur conceſſa iuriſdictio Vicario priuatiuè ad Epiſcopum ſed cumulatiuè: ergo idem dicendum de conſtitutione Vicarij facta à Capitulo Sede Vacante; nam in iure hoc non reperitur expreſſum. Quòd verò Tridentinum nihil circa hoc innouauerit, patet ex verbis Concilij ſuprà relatis; ſolùm enim arctat Capitulum ad eligendum Vicarium intra octo dies à morte Epiſcopi; aliàs deuoluitur poteſtas deputandi illum ad Metropolitanum. Cùm igitur nihil diſponat circa illud, an iuriſdictio data Vicario ſit priuatiuè ad Capitulum, an cumulatiuè: cenſetur hic caſus omiſſus, ac proinde remanet in diſpoſitione iuris antiqui *l. commodiſſimè, ff. de lib. & poſthum.* ac de iure antiquo iuriſdictio data Vicario non erat priuatiuè, ſed cumulatiuè ad Capitulum; ergo, idem dicendum eſt ſtando in iure nouo Tridentini.

3. Hinc ſequitur primò poſſe Capitulum aliquas cauſas alteri delegare, ſicut poterat ante Tridentinum: quia non eſt priuatum exercitio iuriſdictionis Sede Vacante, quam antea habebat, vt ſupra oſtendi. Sequitur ſecundò in Vicarium à Capitulo ſimpliciter electum Sede Vacante non tranſire maiorē poteſtatem, ſeu iuriſdictionem, quàm in Vicarium electum ab Epiſcopo: quare in eum non tranſit tota iuriſdictio Capitulo competens: ſed neceſſarium eſt ſpeciale mandatum quoad ea, quæ in Vicarium Epiſcopi non tranſeunt ſine ſpeciali mandato. Vnde ſequitur Vicarium Capituli Sede Vacante non poſſe diſpenſare ſine ſpeciali mandato, in caſibus, in quibus Epiſcopus diſpenſat, quia nec Vicarius Epiſcopi id poteſt. Et omnia docet Merolla *tom. 3. diſp. 7. c. 7. dub. 25. n. 252. & ſeq.* qui *n. 272.* etiam docet non eſſe verum, quod dicunt aliqui Recentiores, poſſe quidem Capitulum in ipſa deputatione Vicarij aliqua ſibi reſeruare, non tamen poſtea: nam poteſt Capitulum iuriſdictionem Vicarij quandocunque voluerit reſtringere. *Sup. hoc magis late ſupra in Reſ. 71.*

RESOL. LXXIV.

An Vicarius Capituli, Sede Vacante poſſit ad libitum ſine iuſta cauſa reuocari ab eodem Capitulo?

Et in dicto caſu, an Capitulum, Sede Vacante, teneatur tamen alium Vicarium intra octo dies conſtituere; alias ius deputandi ad Metropolitanum deuoluatur?

Et ſi ipſa fuerit Metropolitana ad antiquiorem Epiſcopum deuoluatur? Ex part. 3. tract. 6. & Miſc. 2. Reſ. 27.

§. 1. Hic caſus frequenter poteſt accidere, & negatiuam ſententiam aiunt reſcripſiſſe ſacram Cardinalium Congregationem, & illam docet Franciſcus Zypæus *in Analitica iuris Canonici lib. 3. tit. de Sede Vacante, n. 4.* Quaranta *in ſumma Bullar. ver. capitulum Sede Vacante, q. 12. n. 3.* & alij. Et ratio eſt, quia reuocare aliquem ab officio eſt maxima pœna, ex *l. 2. ff. de offic. procur.* Cæteras rationes adducit Quaranta. *Sup. hoc in Reſ. ſeq.*

2. Non deſinam tamen hîc adnotare affirmatiuam ſententiam docere Azorium *tom. 2. lib. 3. cap. 38. quæſt. 18.* & Aloyſium Riccium *in praxi, tom. 1. reſ. 505. n. 4.* & Galettum *Margarita caſuum conſcientiæ, ver. Vicarius, n. 5.* vbi ita declaraſſe ſacram Cardinalium Congregationem teſtatur. Igitur ſecundùm hanc ſententiam poteſt Vicarius Capitularis ad libitum Capituli amoueri; tenetur tamen Capitulum alium Vicarium intra octo dies conſtituere, aliàs ius deputandi ad Metropolitanum deuoluitur, & ſi ipſa fuerit Metropolitana, ad antiquiorem Epiſcopum deuoluitur. Ita D D. citati. *Sup. his ſeqq. in fine §. ſed Reſ. not. prætermiſ.*

RESOL. LXXV.

An Capitulum Sede Vacante poſſit ad libitum Vicarium amouere?

Et quid, ſi in nominatione dictum fuiſſet, quod poſſit reuocari, quoties Capitulo viſum fuiſſet?

Et quid eſt dicendum, ſi iuramentum interpoſitum fuiſſet de non reuocando.

Et in dicto caſu, an Capitulum Sede Vacante teneatur alium Vicarium intra octo dies conſtituere alias ius deputandi ad Metropolitanum deuoluatur, & ſi ipſa fuerit Metropolitana ad antiquiorem Epiſcopum deuoluatur?

Et an Capitulum teneatur ad aliquod intereſſe reſtituendum, ſi Vicarium abſque iuſta cauſa remaneat? Ex p. 8. tract. 4. Reſol. 63.

§. 1. Difficilis, & quotidiana quæſtio, & quia illam ad partes tractat Ioannes Solorzanus *de Indiarum iure, tom. 2. lib. 3. cap. 13. num. 55.* apponam per extenſum eius verba; ſic itaque aſſerit. Hic aliam quæſtionem ſatis vtilem, & quotidie contingentem ſubnectemus, nimirum, vtrùm Vicarius ſemel à Capitulo nominatus ab eodem ad libitum reuocari poſſit? Quam quidem quæſtionem Limæ etiam de facto habui in Sede Vacante Dom. Archiepiſcop. D. Bartholomæi Lobo Guerrero. Et omiſſis his, quæ de Vicario electo ab Epiſcopo dixi ſuprà *c. 8. num. 48. & ſeq.* In nominato à Capitulo (de quo agimus) dicendum prima facie videtur, quòd reuocari non poſſit, quia eius electio, etſi à Capitulo fiat, fit tamen in executionem, & implementum præcepti Concilij Trident. *d. ſeſſ. 24. cap. 16.* Vnde Vgolinus, relatus à Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 7. ſect. 3. n. 13.* & Garcia *dicto c. 7. n. 25.* docuit, eius iuriſdictionem à lege, vel canone dependere quod & inſinuat Thomas Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. diſp. 29. n. 4.* & Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. c. 84. ſeu. 86. n. 4.* agnoſcens, poſt Concilium, hanc remotionem difficiliorem eſſe: nam in Collegio (inquit) Eccleſiaſtico, quando tenetur aliquem eligere, improbatur à iure mutatio, vel variato ſine cauſa. Et idem expreſsè ſequitur Quaranta *d. verb. Capitulum Sede Vacante, n. 3.* adducens aliam rationem; nimirum, quòd ſi Canonici pro libito ſuæ voluntatis poſſent auferre Vicario commiſſionem ei factam, ſequeretur abſurdum, ſcilicet quòd ipſe Vicarius ſegniter ſe haberet in adminiſtranda iuſtitia in Canonicos particulares, vel in dependentes ab eis. Quos, & alios Auctores, in hanc opinionem inclinans, refert Nicol. Garcia, omnino *Sup. hoc in Reſ. prætermiſſa.*

videndus, *d. cap. 7. num. 22. & in additionibus ad idem cap. fol. 62. eodem n. 22.* adducens aliquas declarationes Cardinalium, quæ talem remotionem negant: niſi ex cauſa approbanda priùs ab ipſa ſancta Congregatione Cardinalium, quæ certiorari debet, alioqui reuocatio erit nulla. Et idem ſentit, & ſe conſuluiſſe dicit Aloyſius Riccius *in praxi, deciſ.* 482. inquiens, legitimam reuocationis cauſam eſſe poſſe, quòd Vicarius appareat inſufficiens, vel negligens in exercitio officij ſibi commiſſi: idem Riccius *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.* 187. *part.* 4. *& in collect. deciſ.* 5. *par. collect.* 1602. *in fin.* Rague. *de voce Canon. in Capitulo, quæſt.* 37. *n.* 4. & Auguſt. Barboſa *in tract. de Canonicis, cap.* 42. *num.* 47. *& in collect. ad Concil. pag* 458. *n.* 18. *& in Paſtorali,* 3. *part. allegat.* 54. *n.* 171. vbi addit hoc eſſe verum, etiamſi in nominatione dictum fuiſſet, quòd poſſet reuocari, quoties Capitulo viſum fuiſſet, ex Stell. *in Select. cap.* 19. *num.* 43.

2. Sed contrariam ſententiam, nempe hanc reuocationem ad nutum fieri poſſe, tenent alij plures grauiſſimi Patres, quos refert Nicolaus Garcia, nihil quoad hoc referre putantes inter nominatum à Capitulo, Sede Vacante, vel nominatum ab Epiſcopo: & reprobantes doctrinam Vgolini, dum dixit, illius electionem ex Concilij diſpoſitione vires accipere. Eſt quippe certiùs, Concilium nihil ex iure Capituli derogare hac in parte voluiſſe, ſed ſolùm ei modum eligẽdi præcipere, & præfigere, quo meliùs litium, & negotiorum expeditioni cõſuleretur; vt expreſsè docent Quaranta *vbi ſuprà num.* 2. Riccius *d. prax. deciſ.* 474. & Suarez qui à ſententia Vgolini diſcedit *dicta ſect.* 3. *num.* 13. quam non iuuat Thomas Sanchez, qui promiſcuè loquitur de Vicario Epiſcopi, & Capituli, & dum eorum iuriſdictionem à lege, vel canone procedere inquit, ad aſſiſtentiam iuris pertinet, non autem negauit tales Vicarios eam immediatè accipere ab Epiſcopis, vel Capitulis, qui eos nominant, & quorũ vice funguntur, vt ſingulariter explicat Garcia *dicta* 5. *part. cap.* 8. *num.* 24. & Narbon. *de appellat.* 2. *part. fundament.* 4. *n.* 50. Quo fit, vt iuxta regulas iuris communis reuocari poſſit, & ceſſare debeat, vetante, & iubente eo, qui illam conceſſit, *l. iudicium ſoluitur* 58. *de iudiciis. l.* 21. *tit.* 4. *& l* 47. *tit.* 18. *part.* 13. vbi Gregorius Lopez *gloſſ.* 7. provt & apertè in eiſdem terminis deciſum reperitur ab eadem ſancta Congregatione Cardinalium, cuius verba refert Antonius Naldus *dicto verb. Vicarius, n.* 8. & ſic habent: Vicarius Capitularis poteſt ad libitum Capituli, à quo fuit electus, amoueri, & illo caſu tenetur intra octo dies alium conſtituere; aliàs enim ius deputandi deuoluitur ad Metropolitanum; & ſi ipſa fuerit Metropolitana, deuoluitur ad antiquiorem Epiſcopum.

Sup. hoc in fine Ref. not. præteritæ.

3. Et idem, eandem declarationem, & alias ſimiles commiſcentes, tenent Farinacius 4. *part. deciſ.* 102. Marcilla *in notis ad Trident. lib.* 4. *tit.* 3. *cap.* 3. Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *part. verb. Vicarius,* §. 21. *verſic. ſecundum dictum,* Azor. 2. *tom. inſtitutionum moralium, lib.* 3. *cap.* 37. *verſic.* 18. & alij relati à Barboſa *in remiſſ. ad Concil. dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *num.* 2. *& in tract. de Canonicis, cap.* 42. *num.* 48. vbi notabiliter inquit, Vicarium deputatum à Metropolitano ob negligentiam Capituli in vim decreti Trident. *dict. c.* 16. poſſe ad eiuſmodi nutum remoueri, & refert ita fuiſſe deciſum in Kimana 29. Septembr 1623

4. Quibus fauent tradita à Maſtrillo *de Magiſtral. lib.* 1. *cap.* 27. *n.* 13. & 14. Iacob Sbrozius *de Vicario Epiſcop. lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 7. vbi hoc ampliat, etiamſi interpoſitum iuramentum fuiſſet de non reuocãdo, & teſtatur de communi praxi ſimilium reuocationum, provt & facit Riccius *d. deciſ.* 482. *n.* 4. ſic inquiens: Verùm quidquid ſit, ſuprà dictis contrarium eſt tenendum in praxi, vt ſcilicet poſſit Vicarius Capitularis ad libitum Capituli amoueri.

5. Quod certiùs, & ſecuriùs, meo iudicio, procedet, quando tempore nominationis expreſsè de hac libera facultate reuocationis ad nutum Capituli actũ, & pactum fuit; cùm tunc contra nominatum obſtare videatur conuentionis exceptio, cui ipſe conſenſit, iuxta *l. Imperatores ff. de iure fiſci, l.* 1. *ff. de pactis & de conſtit. pecun. l.* 1 *tit.* 16. *lib.* 5. *Recopilat.* cum traditis à Mantica *de conuention.* 1 *tom. lib.* 12. *n.* 52. Molina *de ritu nuptiarum, lib.* 3. *q.* 49. *n.* 18. *& quæſt.* 62. *n.* 23. & in noſtris terminis Nicol. Garcia *in additionib ad dictum num.* 22. *verſic. Sed licèt, pag.* 63. vbi docet poſt Quarantam, quem refert, reuocationem permitti, quoties initio deputationis dictum fuit, vt gereret officium pro tempore voluntatis ipſius Capituli. Hucuſque Solorzanus.

6. Et nouiſſimè ſententiam affirmativam mordicus ſuſtinet Merolla *tom.* 3. *diſp. c.* 6. *dub.* 2. *num.* 266. nam, ait ipſe, ſtando in iure antiquo ante Tridentinũ poterat Capitulum reuocare Vicarium à ſe electum; ergo idem poterit poſt Tridentinum. Conſequentia patet, quia Concilium nihil circa hoc determinat; ergo tanquam caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris antiqui, *l. commodiſſimè, ff de lib. & poſthum.* Antecedens verò probatur, *Primò*, quia Capitulum ſuccedit in tota iuriſdictione ordinaria Epiſcopi, exceptis caſibus in iure expreſſis: at Epiſcopus reuocare poteſt ad libitum Vicarium à ſe conſtitutum; ergo idem poterit Capitulum, cùm nullibi in iure reperiatur hoc ei prohibitum. *Secundò*, quia huiuſmodi Vicarius eſt ad nutum amovibilis, vt bene inquit Molina *tr.* 5. *de inſtit. diſp.* 11. *n.* 1. *verſic. Panvinus*, ſicut dicunt communiter Doctores de Vicario Epiſcopi, & habetur *in Clement. vnica, de procurat. & in Clement. Et ſi principalis, verb. Per electionem*, vbi Cardinalis *num.* 10. *de reſcrip.* vnde ſemper cenſetur conſtitutus ad beneplacitum, licet in commiſſione hoc non exprimatur, & hinc prouenit, quòd iuriſdictio Vicarij, ſiue ſit Epiſcopi, ſiue Capituli, expirat morte conſtituentis, aut amotione ab officio, quamvis non delegata, ſed ordinaria ſit, vt dicam, *dub. ſeq.* Confirmatur ex declaratione Sacræ Congregationis, cuius verba retulimus *ſuprà*, in qua expreſsè, dicitur poſſe Capitulum ad libitum amouere Vicarium à ſe electum, vel confirmatum. Ita Merolla, qui citat Azorium, Molinam & alios; & poſtea *n.* 173. infert Capitulum non teneri ad aliquod intereſſe reſtituendum, ſi Vicarium abſque iuſta cauſa remoueat; quia obligatio reſtitutionis oritur ex violatione iuſtitiæ commutatiuæ, vt dicunt communiter DD in materia de reſtitutione; at in caſu noſtro nulla iuſtitia commutatiua violatur; ergo, &c.

7. Vnde, vt verum fatear, huic ſententiæ ego adhærerem: ſed quia Purpuratorum Patrum Oracula veneror, ideò apponam hic eorum Declarationes pro contraria ſententia. Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccleſ. cap.* 44. & Nouarius *in ſumma Bull. tom.* 2. *tit. de Capit. Sede Vacante n.* 6. & adducunt infra ſcriptam Epiſtolam. *Alli Reuerendi ſignori D. Lelia Potenza Vicario Capitulare, è Canonici, è Capitulo di Cerenza. Appreſſo à quanto vi è ſtato vltimamente ſcritto intorno l'eletione, ch'era ſeguita in perſona di voi D. Lelio per il Vicariato, è ſobra l'alteratione è noua eletione, che era ſeguita in perſona di D. Flauio. La Santita di N. S. alla preſenza del quale s'è trattato in Congregatione, che la ſudetta prima elettione fatta in perſona di voi D. Lelio Potenza, debba reſtar in forma, è valida: è che non ſia ſtato lecito al Capitolo di rimouervi ſenza cauſa, & n'a comandate, che non ſi laſci innouare per l'auenire in queſta materia del Vicariato neſſun altra coſa, ſenza licenza di queſti miei Illuſtriſſimi Signori: è coſi voi, como il Capitolo douete eſequire*

quire ſenza replica, eſtate ſani; di Roma 24. d'Agoſto 1603. Al piacer voſtro. Il Cardinal di Firenze Multas alias declarationes adducit Barboſa *de Can. c.*42. *num.*47.

8. Sed non deſunt Doctores pro ſententia affirmatiua, adducentes etiam in eorum fauorem declarationes ſacræ Congregationis, vt viſum eſt *ſuprà* & inter alios recognoſce Riccium *in deciſion. Archiepiſcop. part.*4. *deciſ.*178. *per totam*; vide quibus anguſtiis premamur. Ego tamen magis negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam poſt hæc ſcripta inueni docere Themudo *in deciſion. Archiepiſcop. Olyſiponenſ. tom.*1. *deciſ.*23. *per totam*; vbi teſtatur ſæpius deciſum fuiſſe, non poſſe Capitulum amouere ad libitum Vicarium.

RESOL. LXXVI.

An Vicarius Capituli Sede Vacante abſens lucretur diſtributiones, & in proceſſionibus debeat habere primum locum, & honorabiliorem?

Idem eſt dicendum quoad diſtributiones de electis in Officialibus, & Viſitatoribus. Ex parte 8. tractatu 4. Reſ.67.

§. 1. Negatiuè reſpondet Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.*2. *alleg.* 54. *n.* 167. & 178. vbi ſic ait: Si in Choro interueniat cum Canonicali apparatu, vt diſtributiones quotidianas lucretur, debet ſedere in loco proprio ſui Canonicatus, antiquiores non præcedendo, Quaranta *vbi proximè, verſic.*8. *dubitatur in princip.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.*475 *in* 1. *edit. & reſolut.*499. *in* 2. *edit.* vbi *num.* 8. dicit deciſum per Rotam in vna Lucana Beneficij, 18. Decemb. 1579. coram Seraphino. ead. Rot. *deciſ.* 188. *n.*2. apud Iarin. *p.*2. *recent.* Vincent. Grilinz. *conſ.* 121. Homobon. de Bonis, *de humanæ vitæ ſtatibus, p.*1. *cap.*7. *verſ. porrò* Sbroz. *lib.*2. *q.*25. *n.*17. vbi *num.*20. reſoluit, quòd quando non eligitur Vicarius ex Canonicis, illi in proceſſionibus præferendus eſt Archidiaconus, ſeu alia dignitas maior, & prima, poſt Epiſcopum, provt eum refert Quaranta *vbi proximè.* Hucvſque Barboſa; cui adde (quoad diſtributiones) Monetam *de diſtrib. p.*2. *q.*11. *n.*83.

Sup. hoc in §. vlt. huius Reſ. & in tom. 6. tr. 1. Reſ.129. pro Vicario Epiſcopi etiam præſente Epiſcopo.

2. Sed quoad diſtributiones, affirmatiuæ ſententiæ adhæret Cenedus *in qq. Can. q.*1. *n.*72. docens, Sede Epiſcopali Vacante, Canonicos Cathedralis Eccleſiæ creatos, & electos in Vicarios Generales, Officiales, & Viſitatores lucrari diſtributiones, abſentes à Choro, etiamſi ratione præfatorum officiorum eis aſſignetur ſalarium; quia cùm de iure ſuccedant, qui ſunt de Capitulo, in iis officiis conſequuntur, quod eis competit. Et hanc ſententiam tenet etiam Garcia *de beneſ. tom.*1. *part.*3. *cap.*2. *n.*359. & nouiſſimè Eſcobar *tract. de horis Canon.* §.2. *de diſtribut. n.*118. vbi citat Caſtrum Palaum, & Trullench, & Barboſam ſibi contrarium.

3. Quoad locum verò in proceſſionibus, ego puto Vicarium Capituli, Sede Vacante, habere primum, & honorabiliorem locum quicquid aliqui in fauorem præſertim Archidiaconi aſſerant; vnde noſtram ſententiam tenet Merolla *tom.* 3. *diſputat.*7. *cap.*7. *dub.*32. *num.*329.

Sup. hoc prope finem §. 1. huius Reſ. & latè in alia eius not.

RESOL. LXXVII.

An Vicarius Sede Vacante poſſit cognoſcere de cauſis delegatis Vicario Generali Epiſcopi, & exequi diſpenſationes in Matrimonij impedimentis, & literis in formam Dignum *quæ huiuſmodi Vicario Epiſcopi ſolent committi?*

Et quid de Vicario Epiſcopi electi, & confirmati à Papa, nondum tamen conſecrati, & de Vicario quorundam Abbatum?

Et notatur Vicarium Capituli Sede Vacante poſſe exequi literas directas ad Vicarium Epiſcopalem ſub nomine Vicarij.

Etiámque poſſe executioni mandare literas Epiſcopo defuncto directas per Sacram Congregationem, & ab eo non executas. Ex part. 5. tract. 14. & Miſc.2. Reſ.29.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docuit Thomas Sanchez *de matr. tom.*2. *lib.*8. *diſp.*27. *n.*32. & 33. cum Salas *de leg. diſp.*20. *ſect.*17. *n.* 124. quibus ego addo duos præſtantiſſimos Theologos inclitæ Academiæ Salmanticenſis, Petrum Ochagauiam *de Sacr. tr.*4 & *de matr. q.*11. *n.*23. & Baſilium Poncium *de matr. lib.*8 *c.*18. §.1. *n.*13. *in fine*, & ratio eſt, quia Capitulum ſuccedit in omni iuriſdictione ordinaria Epiſcopo, & in omni iuriſdictionis cõmiſſione facta Epiſcopali dignitati, & Vicarius Capituli eodem modo ſuccedit Vicario Epiſcopi, & eandem commiſſionem poterit etiam exequi Vicarius Prælati habentis iuriſdictionem Epiſcopalem in ſua Diœceſi, nulli Epiſcopo ſubdita, vt Vicarij quorumdam Abbatum, quia *in Clem.*11. *de reſcriptis*, dicitur Epiſcoporum Vicarios eſſe capaces delegationis à Papa conceſſæ, vel ab eius Legato; nomine autem *Vicarij Epiſcopi* comprehenditur etiam Officialis eius, qui licèt Epiſcopus non ſit, habet tamen iuriſdictionem Epiſcopalem. Ita defendunt & Stephanus & Matthæus *ſup. Clem.* relati ab Imola *in ea Clem. n.*19. & etiam Vicarius Epiſcopi illius, qui eſt electus & confirmatus à Papa, nondum tamen conſecratus, poteſt eaſdem literas diſpenſationis & commiſſionis exequi, quia tunc Epiſcopus & eius Vicarius gaudent iuriſdictione Epiſcopi. Hæc Ochagauia *loc. cit.*

Sup. contento in hac Reſ. infra in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ. 2. curſim in fine §. vlt. Sed lege eã per totam.

2. Sed his non obſtantibus contrariam ſententiam tenent Garſias *de beneſic. tom.*2. *p.*6. *c.*2. *à n.*44. Riccius *p.*1. *deciſ.*44. *ſect.*38. Bonacin. *de legibus, diſp.* 1. *q.*3. *punct.*8. §.1. *n.*8. & alij, attento ſtylo Curiæ & Cancellariæ, quæ Sede Vacante Epiſcopali non dirigit literas in forma *Dignum*, nec diſpenſationes Vicario Capituli, quia non confidit de illo, ſed Epiſcopo viciniori, ſeu eius Vicario, de quo ſtylo teſtatur Hieron. Paul. *in pract. Cancell. in princ. ver. circa qualitatem perſonarum.* & ita declarauit ſacra Cardinalium Congregatio ſub die 24. Maij 1621. aſſerens diſpenſationes matrimoniales directas Epiſcopo, & eius Vicario generali, ſi Sedè vacare contingat, non poſſe per Vicarium Capitularem expediri. Et nouiſſimè ſub die 2. Auguſti 1631. cenſuit Capitulum, ſeu Vicarium Capitularem non poſſe exequi commiſſiones Apoſtolicas in formas *Dignum*, & alias directas Epiſcopo, vel eius Vicario generali intuitu officij; vel ſub nomine dignitatis. Et hæc omnia docet Barboſa *de iure Eccleſ. lib.*1. *c.*32. *num.*57. cui ego addo Ioannem Mariam Nouarium *in ſum. Bullarum de Capitulo Sede Vacante, n.*27.

3. Non deſinam tamen hic apponere quod Gauantus *in Enchir. Epiſc. ver. Capitulum Sede Vacante, n.*55. obſeruat Sacram Cardinalium Congregationẽ Epiſcoporum ſub die 5. Februarij 1601. declaraſſe Vicarium Capituli Sede Vacante poſſe exequi literas directas ad Vicarium Epiſcopalem ſub nomine Vicarij, & ſub die 10. Aprilis 1615 declaraſſe dictum Vicarium poſſe executioni mandare literas Epiſcopo defuncto directas per ſacram Congregationem, & ab eo non executas.

Sup. hoc ſignanter in Reſ. 1. not. præteritæ.

Sup. hoc ibidem §. vlt.

RESOL. LXXVIII.

An Vicarius, ſeu Officialis Capituli Sede Vacante poſſit exequi diſpenſationes directas Vicario Generali Epiſcopi?

Et quid eſt dicendum de commiſſione, ſeu delegatione facta Epiſcopo mortuo? Ex p. 8. tract. 4. Reſ.66.

Sup. doctrina contenta in hac Reſol. in Reſ. præterita & lege etiam doctrinam alterius Reſ. eius primæ annot.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Garcia *de benefic.tom.1. part.6.c.2. n.*40. vbi ſic ait: Dubitatur an Vicarius, ſeu Officialis Capituli, Sede Vacante, poſſit exequi, & expedire dictas litteras in forma *Dignum*, & diſpenſationes directas Officiali, ſeu Vicario, ſimpliciter dicendo, v.g. Officiali Abulen. nam commiſſa Epiſcopo, vel eius Vicario, certum eſt non poſſe expediri per Vicarium Capituli, Sede Vacante, cùm non ſit Vicarius Epiſcopi, ſed iuriſdictionis Epiſcopalis, Gloſſ. *in dict. Clem. & ſi principalis. verb. Epiſcopi, & ibi* Doct. Felin. *in dict. cap. eam te. n.*17. Panvin. *dict. quæſt.* 10.2. *part. n.* 2. Lambert. *de iure patr.* 3. *part.* 2. *lib. q.* 1. *art.* 7. *n.* 3. Cuchus *dict. tit.* 8. *n.* 39. Sbrozius *lib.* 1. *q.* 16. Marc. Anton. Genuenſ. *cap.* 84. *n.* 12. quamuis Zecchius *dict. cap.* 23. *de Vicario Epiſcopi, §.* 1. *n.* 1. dicat dici Vicarium Epiſcopi, etiam qui deputatur à Capitulo Sede Vacante, & quamuis contrarium in propoſito teneat Thomas Sanchez *dict. diſp.* 27. *num.* 33.

2. Et quidem in propoſito dubio videtur affirmatiuè reſpondendum; nam Vicario, ſeu Officiali Capituli Sede Vacante, poſſunt de iure dirigi delegationes, & reſcripta Papæ, non ſecus ac Officiali Epiſcopali, cùm ſit Vicarius, ſeu Officialis iuriſdictionis Epiſcopalis, *dict. Gloſſ. verb. Epiſcopi. dict. Clem. Et ſi principalis, & ibi.* Imola *num.* 20. Cardin. 15. & Abbas *ſub. n.* 1. Panvin. *d. quæſt.* 10. 2. *part. n* 8. *&* 9. Hier. Paul. *in pract. Cancell. §. de iudicibus, & eorum ordine, verſic. item nota.* Rebuff. *in praxi, tit de Vicariis Epiſcoporum, num.* 4. Sbrozius *lib.* 2. *q.* 23. *n.* 3. & Flores *q.* 4. *num.* 11. & alij, quamuis dubitet Bonifacius *in d. Clem. Et ſi principalis, num.* 32 & ita in Hiſpania ſolent Nuntij cauſas delegare Officiali Capituli, Sede Vacante.

3. Et licèt Vicarius, ſeu Officialis, v. g. Abulen. Capituli, Sede Vacante, non ſit verè Vicarius, ſeu Officialis Epiſcopi, vt dictum, eſt, tamen Vicarius, ſeu Officialis Abulen. Capit. Sede Vacante, abſolutè, verè, & ſimpliciter eſt Vicarius, ſeu Officialis Abulen. vt patet; ergo, & ſic practicatum eſt in aliquibus Epiſcopatibus Hiſpaniæ, Sede Epiſcopali Vacante, & ita praxim ſeruare ait Flores *ibi*, & tenet Thomas Sanchez *ſuprà n.* 32.

4. His tamen non obſtantibus, contrarium eſt tenendũ vt certum attento ſtylo Curiæ, & Cancellariæ, quæ Sede Epiſcopali Vacante, non dirigit huiuſmodi litteras in forma *Dignum*, nec diſpenſationes, &c. Officiali Capituli, qui non confidit de illo, ſed Epiſcopo vicinori, ſeu eius Officiali, de quo ſtylo teſtatur Hier. Paulus *in dict. practica Cancellariæ in princip. verſic. circa qualitatem perſonarum*, & eſt notiſſimus omnibus in Curia mediocriter verſatis, & apparet ex litteris quæ huc tranſmittuntur indirectè viciniori, in quibus dicitur, quod quia Sedes Epiſcopatus partium vacat, committitur illi, tanquam viciniori, &c. & clarius ex litteris mutationum iudicum, quæ occaſione Sedis Vacantis 19. notatæ tempori prædictarum literarum directarum Officiali illius Epiſcopatus ſimpliciter, vel ſuperuenientis, ante illarum executionem, in quibus in ſubſtantia dicitur, quòd quia prædictæ litteræ directæ fuerunt Officiali, v.g. Abulenſ. & Sedes dicti Epiſcopatus vacet, ideò vt dictæ literæ debitum conſequantur effectum committit viciniori illarum executionem, &c. & vide ſuper hoc litteras perinde valere datas anno 1600. cuidam prouiſo à Vicario Capituli Abulenſ. Sede Vacante, de quodam beneficio ſimpliciter reſignationem, in quibus dicitur, quòd Officialis procedat ad executionem priorum literarum, in forma *Dignum*, ac ſi à Vicario Capituli executæ non eſſent, abſoluēdo illum ab inhabilitate, propter intruſionem & perceptionem fructuum incurſa, & remittendo ei fructus perceptos; ita tamen vt priùs debeat dimittere liberè dictum beneficium in ſuis manibus, &c. Cùm ergo, Curia & Cācellaria, nolit committere Officiali Capituli, Sede Vacante, apertè conſtat ſub nomine Officialis, ſeu Vicarij, abſolute prolati in litteris, quæ diriguntur Officiali, v.g. Abulenſ. intelligere Officialem Epiſcopi, & non Capituli. Et hæc omnia docet Garcia *loco citato.*

5. Sed ſententiam affirmatiuam Sanchez tenet etiam Monetam *de commut. vlt. vol. cap.* 5. *num.* 500. *& ſeqq.* nominatim contra Garciam, quem tamen nouiſſimè ſequitur Merolla *tom.* 3. *diſput.* 7. *cap.* 7. *dub.* 29. *num.* 296. Sed de hac quæſtione à nobis alibi dictum eſt. Alibi in Reſ. annot. præteritæ.

6. *Nota* etiam quòd noſter Naldus ad Decretales *tit. de hæreticis, cap. ad abolendam.* tenet opinionem Garciæ; qui tamen ſecus dicit de commiſſione, ſeu delegatione facta Epiſcopo mortuo: hanc enim exiſtimat expediri poſſe per Vicarium Capituli: pro quo citat Garciam *loco cit. num.* 48. Sed hæc opinio eſt omninò improbabilis: nam cauſæ delegatæ Epiſcopo mortuo, non poſſunt expediri per ipſum Capitulum? quia non ſuccedit Capitulum in iuriſdictione Epiſcopi delegata, ſed tantùm in ordinaria vt oſtendimus *ſuprà.* Ergo neque poterunt expediri per Vicarium Capitularem; quia in hunc non tranſit maior poteſtas, quàm ſit in hoc ipſo Capitulo. Et hanc ſententiam tenet apertè Garcia *dict. num.* 48. Sup hoc ibidem in fine.

RESOL. LXXIX.

Quando expiret iuriſdictio Vicarij Capituli, Sede Vacante? Ex p.8. tr.4. Reſ.69.

§. 1. AD hoc dubium reſpondet Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccleſ. c.*44. *n.*32. quòd poteſtas, & iuriſdictio Capituli expirat, ſtatim quòd Sedes ceſſat eſſe vacans: & eſt tunc quando nouus Epiſcopus adeptus eſt poſſeſſionem Epiſcopatus, Pāvinus *p.*2. *q.*10. *n.*19. Hoſtienſ. *in cap. cùm olim, il.*1. *de reſtit. ſpoliat.* & non ſufficit, quòd Epiſcopus ſit electus; quia Epiſcopo nominato non licet Vicarium mittere. Abbas *in cap. qualiter, de elect.* & vt Capituli ceſſet poteſtas, neceſſe eſt, quòd capiatur poſſeſſio Epiſcopatus cum Bullarum oſtenſione. Quaranta *loco citato num.* 13. quia Sedes Epiſcopalis intelligitur ſemper vacare, donec literæ Apoſtolicæ Prælati præſentatæ fuerint Capitulo, *Extrauag. iniuncta, de elect.* & poteſt Vicarius Capitularis continuare exercitium iuriſdictionis, donec nouus Prælatus adeptus fuerit poſſeſſionem. Nec obſtat, quod Pariſ. *in tract. de reſignat. lib.* 7. *q.* 23. teneat, ceſſare vacationē per prouiſionem factam, de nouo Prælato, & literis expeditis; & teſtatur ita fuiſſe reſolutum in Rota Romana die 28. Iunij 1583. quia à dicta deciſione fuit receſſum, de menſe Iulij eiuſdem anni 1583. in eadem cauſa, vt refert Gonzales *ſuper regula octaua Cancellariæ, Gloſſ.* 15. § 2. *n.*88 & ita communiter obſeruetur. Et hæc omnia docet etiam *Merol. tom.* 3.

diſput.7.

diſput.7.c.7.dub.35. n.325.& 326. qui etiam optimè notat, quòd ſi Vicarius fuit electus ad tempus determinatum (quod fieri poſſe declarauit ſacra Congregatio ad petitionem Capituli Salernitani) tunc elapſo eo tempore,expirat iuriſdictio in Vicario.

R E S O L. L X X X.

An Vicarius Capituli , Sede Vacante , teneatur ſtare Syndicatui ? Ex p.8. tr.4. Reſ.70.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. ad lin.3.

§. 1. RESpondeo Vicarium Capituli , Sede Vacante,finito officio, teneri ſtare ſyndicatui, ac reddere rationem ſuæ adminiſtrationis nouo Epiſcopo,& ſi malè adminiſtrauerit ſeu exercuerit ſuum officium,poſſe ab Epiſcopo puniri. Sic apertè colligitur ex Trid.*ſeſſ.24.c.16.de refor.*ibi,*Rationem exigat,* &c. Et ita docet Vulpe *in praxi fori Eccleſiaſt. cap. 44. n.19.*Riccius *p.4. deciſ.291 per totam,*omnino videndus.

R E S O L. L X X X I.

An Epiſcopus ſuperueniens poſſit viſitare Capitulum, Sede Vacante?

Et docetur Vicarium Capituli , Sede Vacante , teneri, finito officio , ſtare ſyndicatui , & poſſe ab Epiſcopo ad id compelli , & in aliquo comprehenſum puniri.

Imò , & ipſum Capitulum , facta remotione Vicarij,vel aliorum Officialium à ſe nominatorum , illos poſſe ſtatim compellere ad reddendam rationem adminiſtrationis , ac pro admiſſis culpis punire , & aliqua alia circa ſupradicta explanantur. Ex p.8. tract.4. Reſ.15.

§. 1. REſpondeo affirmatiuè ex Concil. Tridentino *ſeſſ.24.cap 16. de reformat. verſ. Epiſcopus verò,*per quem indubiè Vicarium Capituli, Sede Vacante,teneri finito officio ſtare ſyndicatui,& poſſe ab Epiſcopo ad id compelli, & in aliquo delicto cōprehenſum puniri, aſſerunt Genuenſ. *dicto cap.58. in fin.* Proſper Auguſt. *in addit. ad Quarant.dicto verb. Capitulum Sede Vacante , n.14.* Riccius *in prax. for. Eccleſ. deciſ.481. in 1. edit.*aliàs, 504. *in 2.edit. & deciſ.:91.* Rague.*de voce canon. in cap...q 40.num. 15.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. c.2.§.2. n.2.* Armendariz *ad leges Nauarræ,lib.1.tit.18. l.7. de Epiſcop.num.99.* & Auguſt. Barboſa *in Paſtorali , 3. part. alleg. 34. numer.183.*

2. Quinimò,& ipſum Capitulum,facta remotione Vicarij , vel aliorum Officialium à ſe nominatorum, quòd illos poſſit ſtatim compellere ad reddendam rationem adminiſtrationis,ac pro admiſſis culpis punire : abſque præiudicio tamen alterius ſyndicationis Epiſcopi ſucceſſoris , qui etiam poterit eos ſyndicare,& punire,quamuis à Capitulo fuerint abſoluti,deciſum fuiſſe narrat Nicol. Garcia *d.5. part. cap.7.n.23.* Et hæc omnia docet etiam Solorzanus *de Indiarum iure, tom.2.lib.3. cap.13. num.29.*

TRACTATVS SEXTVS

DE

HORIS CANONICIS,

ATQVE DE ALIQVIBVS RESTITVTIONIBVS

pro omiſſione , vel defectibus commiſſis in earum recitatione.

R E S O L V T I O P R I M A.

An Papa teneatur ſub mortali ad recitandum Horas Canonicas , & ad confeſſionem Sacramentalem ſemel in anno,&c. Ex part. 6. tract. 7. & Miſcell.2. Reſolut.3. quæ nunc inuenietur in tom.1. tract.3. Reſol.48.

R E S O L. II.

An Cardinalatus inducat obligationem recitandi Horas Canonicas?

Et à quo tempore Cardinalatus inducat ſupra dictam obligationem recitandi Horas Canonicas , an à die, quo Cardinalis ſumit Birretum,vel è die , quo ſumit Pileum Rubeum?

Ex quo infertur Beneficiarium non teneri perſoluere Horas Canonicas à die collationis beneficij , ſed à die poſſeſſionis adeptæ. Etiamque deducitur , quod diſtributiones poſſint dari propter laborem & per conſequens expendi poſſunt à Beneficiario , & Cardinali ad libitum; & teſtari de his, & tamen obligare ad Officium Diuinum , & ab eo non excuſatur beneficiarius qui non vult reſidere , & ideo fructus non recipit.

Et docetur , quòd quamuis Præſtimonia propriè non ſint beneficia , non tamen ſequitur , nec eſt probabile ad officium Canonicum non obligare. Ex p.8.tr.7. & Miſc.Reſ.1.

§. 1. CASVS eſt curioſus,à nemine pertractatus ; ideo ſuppono aliquem Cardinalem nullum habere beneficium , nec ſacris Ordinibus eſſe initiatum ; ſed tantùm à S. D. N. fuiſſe inter Auguſtos , & Purpureos Patres aſſumptum. Quæro , an ex vi ſolius Cardinalatus teneatur ad penſum diurni Officij ? Et pro parte affirmatiua facit, quia beneficiū inducit onus perſoluendi Horas Canonicas:ſed Cardinalatus eſt beneficium;ergo inducit obligationem recitādi diuinum Officium.Maior propoſitio argumenti non indiget probatione, quia ab omnibus admittitur.Minor verò probatur ex *c.2. de Clericis non reſidentib.*ibi,Canonicè eſt depo-

ſitus

ſitus:ergo Cardinalatus eſt beneficium. Et ita docet Machadus *de perfect. Confeſſ. tom.1.lib.3. p.3. tract.1. docum.1. num.4.* vbi ſic ait : *Los beneficios dividen communmente los Dotores en beneficio duple, y ſimple : el beneficio duple es el que eſta affecto con alguna calidad del derecho, v. g. de juriſdicion en el Clero, ò adminiſtracion de cauſas Eccleſiaſticas. De aqui inferen, que ſon beneficios dobles el ſumo Pontificado, el Patriarcado, Arcobiſpado, Obiſpado, y Cardinalado.* Idem aſſerit Villalobos *in ſumma tom.2. tractat.9. difficult. 2. num.2.* poſtquam explicauit beneficia, quæ vocantur duplicia ; hæc addit : *Entre eſtos beneficios ſe cuenta el del Papa, el Patriarcado, Obiſpado, y Cardinalado*, & ita nouiſſimè etiam docet Michaël Tarrede *in praxi beneficiaria diſput. 2. quæſt. 2. num. 3.* Quod etiam confirmatur ex auctoritate Leſſij *de Iuſtit. lib.2. cap. 34. dub. 12. num.64.* Dicaſtill. *lib.2. tractat. 2. diſput.8. dub.5. num.88.* ac ſapientiſſimi Cardinalis de Lugo *tom.2. diſput. 35. ſect. 2. num. 10.* aſſerentium dignitatem Cardinaliciam non eſſe conſtituendam inter beneficia ſimplicia, ſed inter beneficia maiora : & ideo digrioribus à Summo Pontifice conferendam. Et nouiſſimè Emanuël Themudo *in deciſionibus Olyſiponenſibus, part.2.deciſ. 90. num. 16.* docet Cardinalatum comprehendi ſub nomine beneficij. Cùm igitur ex iure Canonico, & auctoritate tantorum virorum, pateat, Cardinalatum non ſolùm eſſe beneficium, ſed annumerandum eſſe inter maiora, & duplicia beneficia; ſequitur, vt dicebamus; inducere onus perſoluendi Officium diuinum.

2. Nec obſtat *primò* aſſerere, doctrinam ſuperiùs adductam, non eſſe veram, quando beneficium nullos redditus habet ; vt docent communiter Doctores : ſed Cardinalatus non videtur beneficium habens fructus, & redditus : ergo,&c. Reſpondeo negando minorem : nam Cardinalatus habet fructus, & redditus, nempe ſummam quandam diſtributionem pro rata Dominis Cardinalibus diſtribuendam. Et verum eſſe beneficium, quod nullos habet fructus, ſed tantum conſiſtat in quibuſdam diſtributionibus ; docent Doctores, vt Eſcobar *de hor. Canon. quæſt. 5. §.2. num. 7. 9. 13. & 16.* Trullench. *in Decal. tom.1. lib. 1. cap.8. dub. 1.* Moneta *de Diſtribut. part.1. quæſt.6.* Marchinus *de Sacram.Ordinis,tract.2. part. 6. cap. 1. difficultat. 5. num. 19.* Campanilis *in Diuerſ. iur. rubr. 8. cap. 5. num.29.* Tiberius *in Inſtruct. Ordin. cap. 9. quæſt. 59. §.2.* & alij : ergo beneficium Cardinalatus, licèt non conſiſtat in aliis fructibus, quàm in quibuſdam diſtributionibus,hoc non obſtante beneficium dicendum erit, atque adeò ad Officium diuinum obligabit. Et ideò Toletus *in ſumma lib.2. cap. 14. num. 4.* Bonacina *de Horis Canonicis,diſp.1.quæſt.6. punct.3.num.5.* Baldellus *tom.2. lib.3.diſput.25.num.5.* & alij,aſſerunt, Beneficiarium, qui alios redditus ex ſuo beneficio non percipit, niſi ſolas diſtributiones, teneri perſoluere horas Canonicas. Vide etiam Suarez *de Relig.tom.2.lib.4.cap.20. num. 11.* vbi firmat ſolas diſtributiones obligare ad recitationem Officij.

3. Nec *ſecundò* obſtat dicere aliquem ſaltem Cardinalem non commorantem Romæ excuſari à penſo horarum Canonicarum, quia nulla ei competit portio de dictis diſtributionibus, vt patet ; ergo cùm pro illo tempore nullos percipiat fructus Cardinalatus, erit excuſandus à recitatione Officij Reſpondeo, hoc eſſe negandum ; nam cùm per ipſum ſtet, ne Romæ reſideat, & quo minus percipiat partem dictarum diſtributionum,ſequitur,quòd tenebitur perſoluere horas Canonicas, vt rectè obſeruat Eſcobar *tract. de Horis Canon. q.3. §.5. n.12.* Suarez *de Relig.tom.2.lib.4.c.20.n.12.* Sanch. *in opuſc. tom.1. lib.2.c.2. dub.72. n.1.* Filliucius *tom.2. tract.23. c.5. num.166.* Azorius *part.1. lib.10. cap.4. quæſt. 6.* & alij, quos citat, & ſequitur Perſicus *tract. de Horis Canonicis, cap.5. dub.13. num.9.* vbi ſic ait : Poteſt contingere ex voluntate ipſius Beneficiarij,quia non vult reſidere, & ideò fructus non percipit ; quia fructus ſolùm dantur reſidentibus : & in hoc caſu, certum eſt dictum Beneficiarium teneri Officium recitare;quia per ipſum ſtat quò minus fructus percipiat. Ita ille. Sed hoc totum accidit in Cardinalibus Romæ reſidere nolentibus : ergo,dicendum eſt, teneri horas Canonicas perſoluere.

4. Sed his non obſtantibus ; pro negatiua ſententia, nempe Cardinalatum, vt Cardinalatum,non inducere obligationem perſoluendi horas Canonicas, teſtatus eſt quidam Antiſtes ſe vidiſſe votum ſubſcriptum à duobus viris doctis Societatis IESV, quos mihi nominauit, Romæ commorantibus. Probari poteſt hæc opinio.

5. *Primò*, quia Cardinalatus largo modo beneficium dicitur,vt obſeruat Gonzalez *ad regul.8.Cancellar. gloſſ.7. n.39.* Selua *de benefic. part.1.q.2.n.54.* Hojeda *tract. de benefic. incompat. part. 1. in præfat. n.5. & 7.* Pariſius *de reſignatione benefic. lib.2.q.1. num.33.* & Moneta *de commut. vltim. volunt. cap. 12.num.75.* & alij. Ergo,&c.

6. *Secundò*, quia diſtributiones, quas percipiunt Cardinales,ſunt mera ſtipendia laborum, & dantur eis propter aſſiſtentiam,quam præbent Romæ Summo Pontifici. Et ideo Cardinalis Albanus *tractat..... lib.de Cardinalatu, quæſt.48.* & Azor. *tom.2. lib.4. cap.3.q.6.* docent Cardinales poſſe diſponere, & teſtari de his, quæ accipiunt intuitu Galeri purpurei abſque licentia Papæ : ergo diſtributiones,quas percipiunt Cardinales, non ſunt fructus beneficij, ſed ſtipendia perſonalia laborum ; & ideo non inducunt onus dicendi horas Canonicas.

Sed ad hæc argumenta auctores primæ ſententiæ poſſent reſpondere. Et

7. Ad primum poteſt quis dicere etiam, dato, & non conceſſo, quòd Cardinalatus ſit tantùm largo modo beneficium ; non ex hoc minimè obligationem inducere dicendi diuinum Officium. Probatur ; nam, vt obſeruat Caſtrus Palaus *tom.2. tractat.7. punct.1. §.2. num.2.* licèt probabile ſit Præſtimonia propriè non eſſe beneficia, non tamen ſequitur,neque eſt probabile ad Officium Canonicum non obligare, quod patet ex conſtitutione Pij V. Romæ data 12. Kalend. Octobris 1571. & notauit etiam Vaſquez *opuſcul. de benefic. capit.4.§.1. dub.3.* & Suarez *de Relig. tom.2. lib.4. capit.22. num.10.* ergo poteſt aliquod beneficium eſſe largo modo beneficium, & tamen obligare ad horas Canonicas. Neganda eſt igitur conſequentia, Cardinalatus eſt largo modo beneficium : ergo non obligat ad Officium diuinum.

8. Ad ſecundum argumentum dicere etiam quis poſſet, quòd licet diſtributiones dentur propter laborem ; tamen aliquando, vt obſeruat Eminentiſſimus Lugo *de Iuſtitia, tom.1. diſputat. 4. ſect. 3. numer. 26.* hoc non obſtante, inducunt obligationem perſoluendi horas Canonicas ; quando videlicet beneficium non habet alios fructus, niſi diſtributiones : quod etiam dixit Toletus, Bonacina, & alij, vt *ſuprà*. Itaque non eſt bonum argumentum dicere, diſtributiones dantur Cardinalibus propter laborem : ergo non tenentur perſoluere horas Canonicas : nam, vt dictum eſt, poſſunt diſtributiones dari propter laborem, & per conſequens expendi à Beneficiario ad libitum,& tamẽ obligare ad Officiũ diuinum:vnde patet etiam reſponſio ad confirmationem ex auctoritate Cardinalis Albani, & Azorij.

Et

Et hæ ſunt pugnantes ſententiæ circa præſentem quæſtionem. Verum cui ego adhæream (unice ſcilicet) ex aliquâ rationabili [illegible], ſed ſtando in hypotheſi in prima ſententia, oritur ex illa alia peculiaris & notabilis difficultas, videlicet, à quo tempore Cardinalatus inducat obligationem recitandi horas Canonicas à die in quo Cardinalis ſumat Biretum, vel à die quo ſumit Pileum rubeum. Ratio dubitandi eſt iſta; quia Theologi, & Canoniſtæ magnæ notæ aſſerunt, beneficiarium non teneri perſolvere horas Canonicas à die collati beneficij, ſed à die poſſeſſionis adeptæ. Ita docet Leſſius *lib. 2. cap. 34. dub. 12. num. 81.* Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 13. num. 27.* Layman *lib. 4. tract. 2. cap. 5. num. 5.* Filliuc. *in mor. tract. 23. cap. num. 139.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 4. quæſt. 7.* & alij, quos etiam, me citato refert, & ſequitur Perſicus *tract. de Horis Canonicis, cap. 5. dub. 11. num. 5.*

9. Verum in noſtro caſu, licet aliquis fuerit nominatus Cardinalis, & ſumpſerit Biretum, tamen videtur poſſeſſionem Cardinalatus accipere in die quo ſumit Pileum: nam tunc publice in Conſiſtorio [illegible] ad id deputato coram toto ſacro Collegio, & coram omnibus illum cernere aſſiſtentem, atque publicè [illegible] admittitur ad oſculum [illegible] Franciſci [illegible] Cardinalitius [illegible], vt legendi in Conſiſtorio [illegible] Eccleſiæ obtinere, &c. Ergo ex illo die videtur incumbere in Cardinali [illegible] obligationem perſoluendi praedicti [illegible] horarum.

10. Sed hanc ſententiam ego admittere non poſſum: cum ei obſtet Decretum Sanctiſſimi D. N. Pij V. quod adducit Leuontius *in* [illegible] *cap. 1. num. 16.* & ego adduxi *in part. 1. tract. 1. reſol.* [illegible] editum ſub die 26. Ianuarij 1571. in quo ſtatuitur, ſummum Pontificem Capellæ eſſe [illegible], & à die quo Cardinalis nominatur, & honorem accipit, & cenſendum eſſe verum Cardinalem, & acquirere ius ad omnia Cardinalium munia. Ergo ex tunc tenetur perſoluere horas Canonicas.

Quæ nunc [illegible] Reſol. [illegible] ad hanc [illegible].

RESOL. III.

Vtrum Clerici tenentur recitare Pſalmos quos Epiſcopus in Synodo [illegible]?

Et an Epiſcopus poſſit præcipere aliis Clericis aliquid ſingulis diebus recitandum? Ex p. 2. tract. 10. Reſol. 20.

Supr hoc [illegible] Reſol. [illegible]

§. 1. **A**Ffirmatiue reſpondet Villalob. *in ſumm. tom. 1. tr. 22. diff. 6. n. 4.* Layman *in* [illegible] Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 13.* Azorius *p. 1. lib. 10. c. 4. q. 4.* Leſſius *lib. 2. c. 37. dub. 4. n. 26.* & alij. Sed Sanch. *in* [illegible] & Valentia *tom. 3. diſp. 6. q. 3.* [illegible] aſſerunt, teneri tantum ex honeſtate, & idcò illos omittentes non peccare mortaliter.

2. Vnde à fortiori, etiam puto contra Nauarrum, & alios Epiſcopos non poſſe præcipere ſuis Clericis aliquid ſingulis diebus recitandum, vt ex Suarez notat Filliucius *tom. 2. tract. 23. cap. 1. num. 128.* Layman & Villalob. *vbi ſupra* cum multis aliis, quidquid in contrarium aſſerat Martinus Bonacina *tr. de Horis Canonicis, diſp. 1. q. 1. punct. 1. num. 3.* Sed ego teneo primam ſententiam, quæ communis eſt, & probabilior.

RESOL. IV.

An Beneficiarius teneatur perſoluere Horas Canonicas ſtatim, ac beneficij collationem acceperit? Ex p. 2. tr. 10. Reſol. [illegible]

§. 1. **A**Ffirmatiue reſpondet Carolus Marigna *tract. de Horis Canonicis, c. 10.* [illegible] *de beneficiorum* [illegible] & alij pene [illegible]. Sup. hoc [illegible] Reſol. [illegible]

2. Sed ego contrariam ſententiam ſemper tenui, quam docet Leſſius *lib. 2. cap. 34. dub. 12.* [illegible] Henriq. *lib. 3. cap. 12. num. 2.* Vega *in ſum. tom. 1. cap. 118. caſ. 11.* Garcias *in tract. de benef.* [illegible] *num. 2.* [illegible] *num. 5.* [illegible] Molina *tr. 2. diſp.* [illegible] Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 13. num. 7.* [illegible] *tract. 5. cap. 5. num. 5.* & alij quos ego citaui. Dico igitur, tunc beneficiarium debere Officium diuinum perſoluere, quando poſſeſſionem beneficij poſſeſſionem iam accepit, & non antea; quia ante adeptam poſſeſſionem non poteſt colligere ſuos beneficij fructus. Ergo conſequens eſt, vt ad onera beneficij non obligetur.

RESOL. V.

An Beneficiarius, ſi per paucos dies omittat recitare Horas Canonicas, excuſetur non ſolum à reſtitutione, ſed etiam à peccato mortali?

Et quid dicendum, quando quantum Beneficiarius non recitauit Officium Diuinum in Breviario, ſed [illegible] excuſetur à reſtitutione fructuum, hic non teneatur [illegible] quia [illegible] Officium Diuinum.

Et [illegible] quid [illegible] ſit ſignum [illegible]. Ex part. 4. tract. [illegible] Reſol. 7.

§. 1. **A**D hoc dubium ſic reſpondet Caramuel *in Theol. fundam.* [illegible] *num.* [illegible] & aſſerit, &c. Non habeo quid dicam, ſed quia negatiuè reſpondent Bonacina & la Cruz, qui citat Medinam, & Lopez, [illegible] non eadem probabilitate, quia dicunt non teneri ad reſtitutionem, non poſſe etiam dici eum omittentes his paucis diebus non peccare mortaliter. Et ratio eſt, quia ad reſtitutionem tenetur iure naturæ beneficiarius, & ad recitationem iure Eccleſiaſtico diuinatur [illegible] leges obligantes humanitatem, & benigna ſolutione. Tu rem conſidera, & diſputationem aliquam ſuſcipe.

Sup. hoc [illegible] Reſol. [illegible]

2. Sed reſpondeo non eſſe argumentum de obligatione ad reſtitutionem fructuum, & ad recitandas horas Canonicas, vt ait Caramuel, quia procedunt ex communi Doctorum ſententia: Non omnem eſt, beneficiarium excuſari à reſtitutione fructuum, ſi non recitet Officium per primos ſex menſes, vt habetur in Concilio Lateranenſi, & quamuis hoc ante conſtitutionem Pij V. non eſſet adeo certum, nunc tamen poſt illam indubitatum eſt; nam illud Pius Quintus ex forma Concilij decretum expreſſe dicit, poſt ſex menſes, ita Nauarrus *cap. 7. de horis* [illegible] *cap. 25. num. 81.* [illegible] *in manuali cap. 25. num. 122.* [illegible] Conſtantius *lib. 2.* [illegible] *cap. 13. num. 10.* [illegible] Petrus Nauarra *lib. 2. de reſt.*

cap. 2. *num.* 183. Ioſephus Angles *de floribus quæſt. Theologic.* 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. *dicto* 2. §. *cæterum*, Sandoual *lib. de officio Canonico part.* 5. *cap.* 5. Graff. *part.* 1. *deciſion. l.* 2. *cap.* 51. *num.* 3. Rodriguez *part.* 1. *ſumm.* 146. *concluſione* 1. Stephanus Quaranta *in ſumma bullarij verbo horæ Canonicæ* Garzia *tom.* 1. *de beneficiis part.* 3. *cap.* 1. *num.* 3. Cardinalis Toletus *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. *dicto* 1. P. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 14. *quæſt.* 3. P. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. §. *circa octauum, concluſ.* 3. P. Suarius *tom.* 2. *de Religione lib.* 4. *de horis Can. cap.* 29. *n.* 4. & 5. P. Vaſquez *opuſc. de beneficiis cap.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 8. *num.* 42. P. Sanchez *tom.* 1. *Conſ. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 81. *concl.* 1. & 2. P. Filliucius *tom.* 2. *tr.* 23. *c.* 10. *quæſt.* 1. *dicto* 2. *num.* 305. & *alij.*

Sup. hoc lege doctrinā Reſ. præteritæ & alterius §. eius not. & pro hac Conſtitutione Pij V. vide infra ſex vltimas lin. Reſ. 98.

3. Et tamen hoc non obſtante, certum eſt beneficiarium, qui primis ſex menſibus ab obtento beneficio horas Canonicas non perſoluit, peccare mortaliter. Quia licèt Concilium Lateranenſe in dicto decreto, & Pius Quintus in ſua conſtitutione excuſent prædictum primis illis ſex menſibus à reſtitutione fructuum, non tamen à culpa mortali. Immò Pius Quintus expreſsè hoc dicit: Nam cum dixiſſet beneficiarium non recitantem officium poſt ſex menſes, teneri fructus reſtituere; ſubdit. Item ille, qui primis ſex menſibus officium non dixerit, niſi legitimum impedimentum ipſum excuſauerit, graue peccatum intelligat ſe admiſiſſe, vbi nihil addit de reſtitutione, hæc eſt communis ſententia, ita Nauarrus *cap.* 7. *de oratione num.* 35. *verſ. quinto quod*, & *cap.* 21. *num.* 62. *verſ. en tenor*, & *in manuali cap.* 25. *num.* 123. *verſ. nota* 5. *fin.* Graff. *part.* 1. *deciſ. l.* 2. *cap.* 50. *n.* 13. & *cap.* 51. *num.* 3. & *lib.* 2. *de caſibus reſeruatis cap.* 28. *num.* 38. Vgolinus *de officio Epiſcopi cap.* 13. §. 1. *num.* 3. & 4. Petrus de Aragonia 2. 2. *quæſt.* 83. *artic.* 13. *col.* 10. *verſ. ex dictis*, Garzia *tom.* 1. *de beneficiis part.* 3. *cap.* 1. *num.* 17. Cardinalis Toletus *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. *verſ. primum ſit* P. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 14. *quæſt.* 4. P. Leſſius *lib.* 2. *de Iuſtitia cap.* 34. *dub.* 32. *num.* 176. P. Vaſquez *opuſc. de beneficiis cap.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 8. *n.* 44. P. Sanchez *tom.* 1. *Conſil. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 82. *num.* 9. *Concluſ.* 2. P. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 10. *q.* 1. *dicto* 2. *num.* 305. Bonacina *t.* 1. *tr. de officio diſp.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 2. *num.* 8.

4. Ergo clarè ex ſuperius dictis apparet non valere argumentum, quod ſicut aliquis intra annum per octo vel decem dies omittit officium diuinum, non tenetur ad reſtitutionem fructuum; Ita neque peccauit mortaliter; Nam vt ſupra probatum eſt, beneficiarius aliquando non tenetur reſtituere fructus, & tamen peccat mortaliter omittendo officium. Adde quod ego nego in dicto caſu, beneficiarium eſſe liberum à reſtitutione, vt patet ex verbis ipſius Bullæ Pij V. & Praxis Romana oſtendit.

Sup. hoc ſupra in §. 2. huius Reſ. & infra Reſol. 110.

5. Deinde nego meo Caramuëli, obligationem reſtituendi fructus ex omiſſione horarum canonicarum oriri iure naturali. Dico igitur ante Concilium Lateranenſe nullam fuiſſe reſtituendi obligationem, nec de iure naturali ac diuino, nec de iure communi Eccleſiaſtico, ac proinde nec pro illis primis ſex menſibus, & ita de iure Canonico antiquo ante Concilium Lateranenſe communior, & verior erat ſententia, Beneficiarios non recitantes officium diuinum non teneri beneficij fructus reſtituere, interim perceptos. Ratio eſt, quia nullum extat ius antiquum ad hoc obligans, nec ex ſolo iure naturali ſequebatur talis obligatio, quia obligatio reſtituendi ſolùm naſcitur ex peccato contra iuſtitiam commutatiuam; Sed beneficiarius omittens officium ex natura rei, non peccat contra iuſtitiam commutatiuam, licet peccet mortaliter contra obedientiam Eccleſiæ, vel contra Religionem ad quam pertinet actus orandi præceptus, præterea tota ratio, & cauſa adæquata obligationis pro tempore ſubſequente poſt ſex menſes ab obtento beneficio eſt ius nouum Eccleſiaſticum Concilij Lateranenſis, ſed illud non obligat pro illis primis ſex menſibus; ergo ſimpliciter pro illis non eſt talis obligatio.

6. Confirmatur: Nam in dicto Concilio ponitur verbum *ſtatuimus*, quod eſt ſignum inductionis iuris noui iuxta Gloſſas communiter receptas *in cap. vt ligantes de offic. ordin. lib.* 6. *verb. ſtatuimus*, & *in cap. vt lit. pend. eodem lib.* & *Clementina final. de præſcript. in eodem verbo*: Hanc ſententiam docuerunt Innocentius, Ioannes Andreas, Antonius Butrius, Cardin. *in cap* 1. *de celebrat. Miſſarum* ibi ex profeſſo id docet Panormitanus *num.* 8. quem ſequitur Felinus *in cap.* 1. *poſtulaſti num.* 7. *de reſcriptis*, Iaſ. *in lege Scriniarios num.* 6. *cap. de teſtament. militis*, S. Antoninus 2. *p. tit.* 2. *c.* 4. Summa Roſella *verbo Clericus* 4. *num.* 23. Silu. *cler.* 4. *num.* 16. *quæſt.* 23. & *verbo hora num.* 18. *fin.* Tabiena *verbo beneficium* 3. *quæſt.* 11. *num.* 13. & *verbo reſtitutio, num.* 9. Armilla *verbo beneficium*, *num.* 68. & *verbo Clericus n.* 27. Nauarrus *cap.* 7. *de oratione num.* 31. dicens eſſe communem, & *cap.* 18. *num.* 56. & *cap.* 21. *num.* 58. & 60. M. Ant. Cucchus *in inſtitutionibus maioribus l.* 5. *tit.* 7. *num.* 39. Malderus 2. 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 4. Carolus Macigni *de horis Canonicis cap.* 28. *num.* 11. Nicolaus Garzia *tom.* 1. *de beneficiis punct.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. *cap.* 14. *quæſt.* 1. P. Leander, Leſſius *lib.* 2. *de Iuſtitia c.* 34. *dub.* 32. *à num.* 178. P. Ioannes de Salas *in tract. de legibus diſput.* 9. *ſect.* 1. *num.* 24. *dicto* 3. & *diſput.* 15. *ſect.* 2. *num.* 27. P. Layman *tom.* 2. *l.* 4. *tract.* 2. *c.* 5. *num.* 1. *verſ. veruntamen*, P. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 10. *quæſt.* 2. *dicto* 3. *num.* 308. vbi dicit, hanc ſententiam eſſe probabiliorem, & idem dicit P. Sanchez *tom.* 1. *Conſ. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 81. *num.* 2. *fin.* vbi addit: idem tenuere nonnulli valde docti recentiores, Fernandez *p.* 3. *exam. Theol. moral. cap.* 12. § 8. *n.* 1. Bonacina *t.* 1. *t. de officio diſp.* 1. *q.* 5. *punct.* 2. *num.* 9.

Sup. hoc verbo *ſtatuimus*, quid importet, in tom. 6. tr. 1. ex lata doctrina Reſ. 58. §. Et tandem ad lin. 8 & ſi legis præcitatum §. per totum, & ſeq. & omnes Reſol. & §§. eorum annotationum facilius deduces ſolutionem huius quæſt.

7. Licet aliqui contrariam ſententiam teneant, vt Sotus *lib.* 10. *de Iuſtitia q.* 5. *artic.* 6. *Concluſ.* 3. Barthol Medina *in ſumma cap.* 12. §. 11. Couarr. *lib.* 3. *var. reſol. cap.* 13. *num.* 20. Petrus Nauarra *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 2. *num.* 216. Aragonia 2. 2. *q.* 83. *artic* 13. *verſ ſi quis autem quærat*, P. Valentia *tom.* 13. *diſput.* 6. *quæſt.* 2 *punct.* 10. §. *circa octauum verſ. reſpondeo per diſtinctionem*, P. Suarius *tom.* 2. *de Religione lib.* 4. *de hor. Canonicis c.* 29 *n.* 10. *dicto* 1. P. Gabriel Vaſquez *tom.* 2. *in* 12. *tr. de legibus diſp.* 160. *num.* 32. & *opuſc. de beneficiis c.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 7. *num.* 37.

8. Et ratio eſt, quia Beneficiarius omittens recitationem officij debitam, peccat contra iuſtitiam commutatiuam, ex qua intrinſecè oritur obligatio reſtituendi; antecedens probatur, quia ſtipendiarius ex iuſtitia commutatiua tenetur id facere, pro quo ſtipendium accipit; quare ſi id facere omittat, & ſtipendium recipiat, peccat contra Iuſtitiam commutatiuam; Sed talis eſt conditio beneficiarij: recipit enim ſtipendium pro labore recitandi officium: quia beneficium datur propter officium *ex cap. final. de reſcriptis in* 6. quotieſcumque autem aliquid datur ob cauſam, cauſa non ſequuta, repeti poteſt, vt in titulo de conditione ob cauſam.

9. His

Docuit infra in Reſ. 110.

9. His tamen non obſtantibus, puto non eſſe diſcedendum à ſententia quam docui; Nam ſi beneficiarius non recitans officium, teneretur iure naturali reſtituere fructus perceptos, Ergo fruſtra Concilium Lateranenſe, & Pius V. excuſat eum à reſtitutione primis ſex menſibus; Nam apertè ſentiunt, & ſtatuunt, Beneficiarium, intra primos ſex menſes ab obtento beneficio, officium non recitantem, non teneri ad reſtitutionem fructuum, ſolùm enim illum obligant poſt ſex menſes ab obtento beneficio, & Pius Quintus in ſua conſtitutione hoc expreſſius affirmat in verſiculo, Item ille, vbi ait, Qui primis ſex menſibus officium non dixerit niſi legitimum impedimentum ipſum excuſauerit, graue peccatum intelligat ſe admiſiſſe, & non dixit fructus ſuos non faciet, ſeu illos reſtituere teneatur ſicut dixit de non dicente officium poſt ſex menſes.

10. Et ad rationem ſuperius adductam reſpondeo, obligationem recitandi diuinum officium quam habent beneficiarij, non eſſe iuſtitiæ commutatiuæ, ſed Religionis, obedientiæ, ex præcepto, & inſtitutione Eccleſiæ, & licet beneficium detur propter officium, non tamen datur ſub conditione officij, ſed ſub modo & onere; Vnde modo, & onere non ſeruato, adhuc fructus erunt beneficiarij ratione tituli, quem habet in benficio, & regula illa, quod datum ob cauſam, cauſa non ſequuta, repeti poteſt, habet locum quando cauſa eſt totalis ſeu principalis, non verò quando eſt partialis aut ſecundario, ſicut eſt in hoc caſu; Nam beneficium non datur primariò pro officio quotidiano, ſicut Mercenariis, & famulis datur ſtipendium pro labore, ſed datur principaliter, & abſolutè in ſuſtentationem Miniſtri Eccleſiæ, cum onere, & obligatione recitandi officium, & ideo ſi id omiſerit, non tenetur iure naturali fructus reſtituere.

11. Ex his omnibus patet reſponſio ad ſpeculationem, & rationem adductam à Caramuële. Dicimus enim tam obligationem recitandi officium, quã reſtituendi fructus ex eius omiſſione procedere ex iure Eccleſiaſtico. Et ſi ratio doctiſſimi Caramuëlis vim haberet, poſſet aliquis inferre, Beneficiarium qui omitteret recitationem officij in primis ſex menſibus non peccare mortaliter; quia per primos ſex menſes, ſi officium omittat recitare, non tenetur ad reſtitutionem, ſed hoc dicere, & concedere eſſet abſurdum. Ergo.

RESOL. VI.

An Clericus habens Capellaniam, cuius fructus, dempta eleemoſyna pro Miſſis ad quas tenetur, paucos percipit, teneatur perſoluere Horas Canonicas. Ex p. 9. tr. 7. & Miſc. 2. Reſ. 8.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & infra in Reſ. 98. 3. Et tandem nota.

§. 1. AD hoc dubium ſic reſpondet Perſicus *de Hor. Canon. c. 5. dub. 7. num. 6.* Petes, an in Capellaniis computandi ſint omnes fructus, etiam illi, qui dantur pro Miſſis, ad quas obligat Capellania; an verò ſolùm illi, qui ſuperſunt, dempta eleemoſyna, quæ datur pro Miſſis; Reſpondeo, circa hoc, duas eſſe ſententias. Prima affirmat, computandos eſſe fructus Capellaniæ, etiam illos, qui dantur pro Miſſis. Ratio eſt: quia omnes ij verè ſunt fructus beneficij. Confirmatur: quia aliàs in beneficio curato eſſet idem dicendum, ſcilicet, quòd ſi dempta ea parte fructuum, quæ correſpondet Miſſis quas tenetur Curatus celebrare pro populo, & aliis miniſteriis ad quæ obligat beneficium, fructus, qui ſuperſunt, eſſent exigui, vel nulli, non obligaret ad recitandum. Sic aliqui recentiores docti.

2. Secunda ſententia docet, computandos eſſe ſolùm fructus, qui ſuperſunt, dempta eleemoſyna, quę datur pro Miſſis. Ratio eſt: quia obligatio recitandi Officium conſurgit, ex ſtipendio accepto: ſed ſtipendium, quod datur pro Miſſis, non eſt ſtipendium, quod datur pro recitatione diuini Officij; quia Clerico non beneficiario, ſi celebraret illas Miſſas, daretur illud ſtipendium. Hanc ſententiam putat probabilem Sanchez *tom. 1. conſilior. moral. lib. 2. cap 2. dub. 68.* modò deducatur tantum ſtipendium, quantum communiter dari ſolet aliis Sacerdotibus pro Miſſis. Ex hac ſecunda ſententia ſequitur, Clericum in minoribus, qui haberet Capellaniam, cuius fructus, dempta eleemoſyna pro Miſſis, pauci, aut nulli eſſent, ſi per alium faceret Miſſas celebrare, non teneri ad recitandum Officium: hoc autem durum videtur, & ideò mihi prima ſententia videtur probabilior, & tutior: ex qua oppoſitum ſequitur, ſcilicet, prædictum teneri Officium recitare.] Hucuſque Perſicus, qui pro ſua ſententia poterat adducere Caſtrũ Palaum *tom. 2. tr. 9. diſp. 2. punct. 1. §. 2. n. 10.* Leſſium *lib. 2. cap. 34. dub. 3. n. 72.* Azorium *tom. 1. lib. 10. c. 4. q. 8.* & alios.

3. Verùm ego adhæreo negatiuæ ſententiæ Sanchez à Perſico citati, cui adde doctum Patrem Antonium Quintanadueñas *tom. 1. tr. 8. ſingul. 19. n. 12* & in ſua Inſtructione Ordinandorum edita à Martino Real Vicario Hiſpalenſi vbi *in part. 3. §. 6. num. 4.* ita aſſerit: *Conuienen oy los Dotores y Theologos modernos, que para que vn beneficio, ò Capellania obligue, es neceſſario tenga de renta por lo menos la tercera parte de lo, que neceſſita el Capellan para ſuſtentarſe congruamente, como vn Clerigo ordinario ſuſtentarà ſu perſona, y ſegun el arbitrio de los prudentes. Y aſſi no ſe puede ſeñalar quantidad fixa, porque ſegun la careſtia, y porte de los lugares, y tiempos ſera neceſſario mas, ò menos para ſuſtentarſe vna perſona deſte ordinario porte. En Caſtilla la vieja, y Galicia, donde todo es mas barato, con veyente y quatro ducatos, ò poco mas obligaria. En Sevilla, y tierras ſemejantes, no obligan algunos doctos, ſi no llegan à treynta y tres, y algunos à mas, ducados y en años caros que paſſaſſe deſto. Sic viri docti conſului, & in manuſcriptis. Y eſta ſuſtentacion non ſolo ſe entiende para la comida, ſino para la coſa, gaſtos forcoſos, veſtido, y los demas, ſegun la calidad, y porte de los Clerigos honeſtos de aquella tierra; y eſto que a de tener, a de ſer de, ſuperauit, que es lo, que pagadas las Miſſas, y demas coſtas, queda libre, ò ſobra de la Capallania, Si es muy tenue, ningun dia, ni los de fieſta, y Domingos deuen rezar, ni reſtituir nada. Sic Malderus, & Diana. Suplan eſto con otras oraciones, ò ſacro culto.* Hæc ille.

Sup. his & doctrina cõtenta in hoc & ſeqq. §. in Reſ. 1. not. Præteritæ §. vlt. & infra in Reſ. 10. & ad medium à verſ. Quandò, & in Reſ. 98. §. Et tandem nota. & in fine Reſ. 8

Sup. his in Reſ. ſeqq §. vlt. curſim in fine.

Hanc etiam ſententiam tenet nouiſſimè Eſcobar à Corro *in tract. de Hor. canon. quæſt. 3. §. 5. num. 23.* vbi poſtquàm firmaſſet non inducere obligationem perſoluendi Horas Canonicas beneficium tenue, ita vt non ſuppeditaret tertiam partem mediocris ſuſtẽtationis cuiuſquam vulgaris, hoc eſt, vt ipſe Eſcobar iudicat, tertiam partem centum ducatorum vulgarium Hiſpaniæ: poſteà ſubdit *num. 24.* quòd tenuitas beneficij non debet regulari ex omnibus fructibus beneficij in ſe; ſed ex eo, quod remanet deductis expenſis in eorum collectione, deducto ſtipendio Miſſarum, & aliorum onerum: tum, quia fructus non dicuntur, niſi deductis expenſis, *l. Fructus. 7. in princ. & in §. Interdum. 13. & ſeq.* aliàs l. *Diuortio. § fin. ſolut. matrim. l. 26. tit. 11. part. 4.* Tum, quia tantùm minùs videtur accipere, quantùm plus tenetur ſoluere; aut erogare, *l. Ciuitatibus. 122. §. fin. de leg. 1. l. Si legatarius. 3. in principio, de leg. 1. l. Si fundus. 23.*

Nn circa

circa finem, ad leg. Falcid. Cum etiam, quia acceptum pro ſtipendio Miſſæ non habetur propriè ex beneficio, cùm idem haberet, beneficiarius à quouis alio, quamuis beneficium non haberet; & hoc ſine obligatione recitandi.] Ita Eſcobar.

4. Diſplicet tamen, quòd ipſe ſententiam affirmatiuam Perſici, Palai, Leſſij, Azorij, & aliorum; tanquam improbabilem damnet: non enim opinionem tantorum virorum exiſtimo tali cenſura inurendam eſſe. Sufficiat nobis, noſtram ſententiam eſſe ſatis probabilem, quam, præter Doctores citatos, tenet doctus, & amiciſſimus Pater Franciſcus de Lugo *in principiis moralibus part. 1. capit. 2. quæſtion. 32. numer.* 183. qui adducit Suarez, & Sanchez.

RESOL. VII.

Petrus habebat beneficium perexiguum, & tenue, & relinquebat ſæpius recitationem Horarum Canonicarum: quæritur, an peccauerit, & teneatur ad reſtitutionem?

Et quid, ſi quæras, quodnam cenſeatur tenue beneficium, vt quis ratione fructuum illius non teneatur recitare Horas Canonicas, nec fructus reſtituere?

Et an ſaltem in dicto caſu diebus feſtis, & Dominicis teneatur Officium diuinum recitare? Ex p.2.tr. 12. Reſ.9.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. ſeq. & infra in Reſ.98. §. Et eandem nota.

§. 1. COmmunis ſententia docet; beneficium, quamuis tenue, obligare ad Horas Canonicas. Ita tenet Victorellus *in ſummam Toleti, lib.2. cap.*14. Aloyſius Riccius *in ſua praxi, part.2. reſolut.* 406. Paulus Comitolus *in ſuis reſp. moral. lib.1.q.*68. D. Antoninus *part.3. tit.13. cap.4.* §. 1. Gauantus *comment. in rubr. Miſſalis, tom.2. ſect.1. c.4. num.3.* Roſella *verb. Horæ Canonicæ, num.1.* Tabiena *verb. Horæ, num.2.* Armilla *verb. Horæ canonicæ, num.....* Syueſter *verb. Hora, num.3.* Nauarrus *de oratione, c.7.n.37.* Couarruvias *lib.3. var. c.13. num.8.* Beia *in reſpon.part.1.caſ.*55. Graffius *dec.aur.p.1.lib.2. cap.50. num.*18. Summa Corona *part.1. cap.1. num.*92. & ex recentioribus Gregorius de Valentia *tom.3.diſp.6. quæſt.2. punct.*10. Azorius *part.1. lib.10. cap.3. q.3.* Suarez *de relig. tom.2. lib* 4. *cap.21. n.4.* Reginaldus *tom.2. lib.30. tract.3. ſect.1. n.*33. Et ratio eſt: quia vt ait Medina *Cod.de orat.q.*7. habetur *in cap. Clericus victum. diſt.*91. Clericus, quem ſui beneficij fructus alere non poſſunt, quærat ſuo labore, & artificio victum ſine detrimento Officij ſui: vbi Gloſſa *ver. vigilus*, eandem ſententiam tenet: quia talis Clericus ſibi ipſe præiudicium fecit, cùm ſe propria ſponte promoueri permiſerit: tum etiam, ſicut vir contrahens cum muliere modicè dotata, tenetur ſemper, & vbique eam alere; ſic beneficiatus tenetur, ait Gloſſa, officiare Eccleſiam, licèt pauper ſit. Secundo, Concilium Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ.29. can.* 9. quemlibet habentem beneficium, ſiue cum cura, ſiue abſque cura animarum, ſi poſt ſex menſes ab eo obtento omiſerit dicere Officium diuinum, priuat fructibus ipſius beneficij, & obligat illos reſtituere fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus. Nec valet dicere; Concilium non eſſe extendendum ad habentem beneficium tenue: nam verba Concilij generalia ſunt; & vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Tertiò quamuis beneficium ſit tenue; gaudet tamen beneficiarius cæteris beneficiariorum priuilegiis: ergo, Hic intrat opinio Vaſquez *Opuſc. de benefic. cap.4.* §. 1. *dub.5.n.*24.

2. Sed, ſi aliquis contrariam ſententiam ſequi voluerit cum Azorio *vbi ſupr.* & Molfeſio *in ſum. tom.1. tract.5. cap.3. num.*29. non eſſe condemnandum cenſeo: nam illam ſequuntur doctiſſimi viri, Leſſius, Ledeſma, Sotus, Malderus, *vbi infra.* Aragonius *in 2. 2. quæſt.83. art.12.* Rodriguez *in ſumm. tom.1. cap.140. n.3.* Vega *in ſum. part.1.c.128. caſ.* 13. & nouiſſimè Raphaël de la Torre *in 2.2. tom.1. quæſt.83. de Horis canonicis, contr.6. diſput. & contr. 7. n.16.* Nam, qui altari deſeruit, de altari viuere debet, iuxta Apoſt. 1. *Cor.9.* ac proinde, qui Eccleſiæ ſeruit, de eius prouentibus viuere debet. Ergo beneficium debet tribuere ſaltem bonam partem moderatæ ſuſtentationis, alioquin beneficiatus non cenſebitur. Ergo, qui tenue beneficium habet, non cenſetur eſſe beneficiarius.

3. Sed, ſi quæras, quodnam cenſeatur tenue beneficium, vt quis ratione fructuum illius non teneatur recitare Horas Canonicas? Reſpondet Sotus *l.10. quæſt.5. art.* 3. quando non habet ſupra octo aureos. Leſſius *lib.2.cap.34. dub* 31. *num.*169. quando non ſuppeditat bonam partem tenuis ſuſtentationis, verbi gratia, 15. vel 16. aureos. Plus addit Petrus Ledeſma *in ſumma, part.2. tract.9. cap.4. concl. 5. diffic.4. fol. mihi* 563. ait enim: *A mi parecer aunque el beneficio fueſſe de diez ſeis ducados, y aun de veinte, no lo obligaria à rezar.* Et tandem Malder. *in 2. 2. D. Thomæ, tract.10. cap.2. dub.*3 exiſtimat, illud eſſe exiguum beneficium, quod tertiam partem mediocris ſuſtentationis alicuius vulgaris Clerici non adæquat. Aduerte tamen, quòd, licèt Leſſius, & Molfeſius, *vbi ſuprà*, obligent tales beneficiarios, qui tenue beneficium habent, aliquoties per annum dicere Horas Canonicas, verbi gratia, Feſtis, & Dominicis diebus, prout ratio dictauerit: tamen puto cum Maldero, *loco citato*, ſi Officium etiam in his diebus non recitauerint, non teneri ad reſtitutionem: quia non faciunt contra præceptum Eccleſiaſticum, ſed contra legem naturalem; quam legem etiam adimplerent non dicendo Officium diuinum, ſi ſuppleant hoc aliis orationibus, vel alio Dei cultu. Quod eſt maxime notandum ad tollendos ſcrupulos.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Verum. & in aliis annot.

Sup. hoc ad medium §. not. præteritæ, verſ. *Si es muy tenue.*

RESOL. VIII.

An in fructibus beneficij detur paruitas materiæ, ita vt non conſurgat obligatio recitandi Horas Canonicas? Ex p.5.tr.5.Reſ.25.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Caſtrus Palaus *tom.2. diſp.1. punct.* 1. §.2. *num.* 9. & ratio eſt, quia beneficium habens tenues fructus, verè eſt beneficium, quia eſt ius percipiendi fructus ex ſpeciali titulo; ſed beneficio abſque vlla diſtinctione pinguis, vel tenuis, annexum eſt onus recitandi ex Concil. Lateranenſ. & ex Bulla Pij V. ergo. Conſequentia & minor propoſitio videntur claræ; maiorem probo; nam beneficium tenue reddit beneficiatum eodem modo exemptum, ac priuilegiatum, ſicut beneficium pingue. Item ſuſpenſus à beneficio tam eſt ſuſpenſus a beneficio tenui, quàm à pingui, ergo, &c. & ita hanc ſententiam tenent plures, quos ego citaui *in part. 2. tract.* 12. *reſol.9.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius primæ not. & cum eodẽ Palao tantum hic

2. Sed ibi affirmatiuam ſententiam probabilem eſſe cenſui cum multis Doctoribus: pro qua rationes nunc adducam. Confirmatur igitur hæc opinio primò, quia parum pro nihilo reputatur, videtúrque tenue beneficium pro nullo habendum, ſi

citato curſim in fine Reſ. 10.

ſi ſpectes præceptum Horas recitandi. Secundò, qui ex ſuo beneficio nullos per ſe, vel per alium fructus percipit, aut percipere poteſt, ad nihil ſecundum omnes tenetur, ergo qui ex parum percipit, ad partem ſolum, non ad totum tenebitur. Tertiò, qui altari deſeruit, de altari viuere debet; 1. *ad Corinth.* 9. Atqui talis Clericus Eccleſiæ deſeruit; ergo de Eccleſiæ bonis viuere debet, vt autem cenſeatur moraliter ſic viuere, debet ſaltem aliquam mediocrem victus portiunculam accipere. Quartò, quia, vt *ſupra* diximus, plura habens beneficia etiam copioſa, & ampla, non tenetur, niſi ſemel Horas recitare, quamuis etiam tria millia aureorum capiat; ergo rationabile non eſt, vt quis tantumdem oneris ſuſtineat, qui ſolùm quatuor, vel ſex aureos. Quintò, beneficium tenue in iure habetur pro non beneficio, vt conſtat ex *cap. is cui, de præbend. in* 6. vbi Bonifacius Papa definit, quòd is, cui ſit poteſtas conferendi beneficia perſonis idoneis, non poteſt illa conferre iis, qui beneficia ad decentiam vitæ ſufficientia poſſident; non habentibus verò huiuſmodi, poſſit conferre; quo ſignificatur non habere beneficium, qui non habet ſufficiens. Vnde ex his puto circa præſentem quæſtionem, tam negatiuam, quam affirmatiuam ſententiam probabilem eſſe; & ne deſeras videre me ipſum *loco cit.* vbi inuenies varias ſententias circa quantitatem paruitatis fructuum excuſantem à recitatione. Et, ſi per otium libet, vide etiam Oliuerium Bonartium *de Horis Canon. l.* 6. *c.* 6. *n.* 10. *& ſeq.* vbi in aliquibus caſibus ſequitur ſententiam affirmatiuam, & in aliquibus non.

In Reſol. 1. not. præteritæ §. vlt. in principio, & in alio §. eius primæ not. & infra ad medium Reſ. 10.

RESOL. IX.

An dubius ob tenuitatem beneficij de onere recitandi Officium diuinum, teneatur recitare: Ex p. 4. tr. 3. Reſol. 24.

§. 1. AFfirmat Vazquez *in* 1. 2. *D. Thomæ, diſp.* 65. *cap.* 3. *n.* 1. nam quando obligatio eſt certa, vt eſt in caſu noſtro, & excuſatio dubia, teneris obedire; quòd obligatio ſit certa, patet: nam certum eſt te habere beneficium, & per conſequens onus diuini Officij illi annexum.

2. Verùm Ioan. Salas *in* 1. 2. *tract.* 8. *diſp.* 7. [illegible] *ſect.* 17. *n.* 154. *in fine*, docet in tali caſu non adeſſe obligationem recitandi diuinum Officium, quia eſt dubium iuris, & præceptum onerotum, & moleſtum implendum ex obligatione non eſt in caſu dubij. ſed hoc accidit in caſu noſtro: ergo, &c. vtraque opinio eſt probabilis.

RESOL. X.

An ſi quis recipiat beneficium per ſimoniam, vel ſit irregularis, teneatur dicere Horas Canonicas?

Et quæ quantitas reditaum beneficij obliget ad Horas? Ex p. 4. tr. 4. & Miſc. Reſ. 146.

§. 1. AD hunc caſum ita reſpondet Sanchez *in opuſc. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 7. *n.* 5. Si aliquis recipiat beneficium per ſimoniam, vel exiſtens excommunicatus, vel irregularis, vel non habens legitimam ætatem, vel in alio caſu in quo collatio eſt nulla, non tenetur recitare Horas Canonicas, quia non habet titulum verum beneficij, nec facit fructus ſuos: ſic quidam neotericus valde doctus, qui ita reſolutum fuiſſe Salmanticæ à Patribus Societatis

[illegible] cap. contenſ in titulo [illegible] textu horis Reſ. infra [illegible] §. Nota [illegible] obiter. [illegible] Reſol. 112. & [illegible] ge etiam doctrinâ alterius §. eius [illegible] not.

dicit, & bene aduertit, quòd ſi hic deberet petere in his caſibus reualidationem, & fructuum compoſitionem, ſi non recitauit, debet etiam explicare illam conditionem in compoſitione, alias tenebitur iterum componere ſe de fructibus ob illam cauſam. Ita ille, qui etiam *vbi ſupra dub.* 17. *num.* 5. reſpondet ad ſecundum quæſitum, de quo etiam nos alibi, & hic aduertit. Quando fructus beneficij excedunt decem & ſex aureos, beneficiarius tenetur recitare: ſic dixerunt quamplures nil recentiores, maximè docti Magiſtri à me conſulti, & aliqui viri ex neotericis Magiſtris in ſuis ſcriptis, ſicut Sotus de hac re conſultus, quia quamvis ponat pro bona parte ſuſtentationis, quando fructus ſunt octo aurei nummi, at his temporibus minus ſunt decem & ſex aurei, quam abhinc triginta annis, quando ſcripſit Sotus, octo aurei, cum res modò multò carioris pretio vendantur. Imo P. Doctor Henriquez retulit mihi, quòd conſultus Sotus de beneficio, cuius reditus erant decem & ſex nummi aurei, reſpondit non obligare ad recitandum, & quidam maximè doctus recentior dixit, non minus quam viginti aureos obligare. Ita Sanchez. Licet recentiſſimè Caſtrus Palaus *tom.* 2. *diſp.* [illegible] 2. *punct.* 1. §. 2. *num.* 9. doceat, beneficium ex quo fructus [illegible] obligare ad recitationem Horarum, ſed opinio Sanchez eſt probabilis, de qua etiam ego alibi.

[illegible] ſupra in Reſ. [illegible] Reſ. [illegible] §. Verum & [illegible] & infra [illegible] Reſ. [illegible] §. Et [illegible] & ſupra fine Reſ. 8.

[illegible] ſupra [illegible] Reſ. [illegible] & § [illegible] §§. [illegible] præteritæ.

RESOL. XI.

An Prælati Regulares ratione officij teneantur ad aſſiſtentiam Chori: Ex p. 2. tract. 12. Reſolut. 38.

§. 1. REſpondeo cum Raphaële de la Torre *in* 2. 2. *tom.* 1. *contr.* 10. *n.* [illegible] 1. *n.* 8. quòd peculiari obligatione tenentur habere curam, vt Chorus, ſicut par eſt, frequententur, ſed ad ſui præſentiam perſonalem, non tenentur præcepto, ſic directe præcipiente, ſed ob circumſtantiam perſonæ & propter aliorum exemplum, intra obligationem regulæ, magis tenebuntur, quam cæteri. Quamvis ex alia parte propter plures, & grauiores occupationes, ſæpius à frequentatione Chori etiam magis, quam cæteri excuſabantur.

RESOL. XII.

Vtrum Moniales, ſeu deputatæ ad Chorum teneantur ſub onere peccati mortalis perſoluere Horas Canonicas?

Et an hoc ex vi conſuetudinis ad culpam mortalem obligatur? Ex p. 2. tr. 12. Reſ. 17.

§. 1. AFfirmativè reſpondeo cum communi Theologorum ſententia: & ita docet Macignus *tract. de Horis Canon. cap.* 11. *num.* 28. Malderus *in* 2. 2. *tract.* 10. *c.* 2. *dub.* 3. Gauantus *comment. in Rubr. Miſſalis, tom.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. Bellochius *in praxi de caſ. reſeru. par.* 2. *q.* 1 [illegible] S. Antoninus *in* 2. 2. *q.* 85. *art.* 12. Conradus *in Reſp. caſ. conſc.* [illegible] *Theolog. mor. lib.* 4. *tr.* 2. *c.* 4. *n.* 2. Sotus [illegible] 10 *q.* [illegible] *art.* 3. Rodriguez *tom.* 2. *quæſt.* 10. *art.* 8. Toletus *lib.* 2. *cap.* 2. Nauarrus *cap.* 24. *num.* 97. Paludanus *in* 4. [illegible] 15. *q.* 4. *art.* 1. Gabriel *ibid. q.* 8. *art.* 2. [illegible] 2. Emmanuel Sa *verb. Horæ Canon. n.* 1. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 18. [illegible] 12. *n.* 150. Filliuc. *tom.* 2. *tr.* 23. *c.* 6. *n.* 150. Leſſius *lib.* 2. *c.* 37. *dub.* 9. *n.* 49. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. [illegible]

Sup. hoc in [illegible] Reſ. [illegible] & infra in Reſol. 18. §. vltim. & in Reſol. [illegible] §. Secundò & § [illegible] & in tom. 2. tr. [illegible] Reſol. 1 [illegible] § [illegible] à verſ. conſentaneè & in tom. [illegible] tr. [illegible] Reſol. 1 [illegible] [illegible] ferè poſt medium.

verſ. & ideo melius in tom.8.tr. 1. Reſol. 30.§. Quæro tertio.& ſeq.

Azorius *part.1. lib.10. c.6. queſt.1.* & Portel *in dubiis Regul. ver. Horæ Canonicæ, n.3.* Ioan. de la Cruz *in direct.conſc.part.3.præ.3. art.3. dub.4. concl.1.* & alij. Et hoc, ex vi conſuetudinis, ad culpam mortalem obligantis.

2. Caietanus verò dubitat de tali conſuetudine & idem docet Medina Complutenſis *C.de orat. tract.6.* Armilla *ver.Horæ Canonicæ,n.4.* Vide etiam Alphon. de Caſtro *lib. 1. de leg. pœn. cap.8.* qui negat Fratres Prædicatores in ſacris non conſtitutos peccare, ſi relinquant Officium, niſi ex decimis,aliiſque redditibus Eccleſiaſticis alantur. Et ideo Vega *in ſum. tom.1.c.128.caſ.7.* priorem ſententiam, quam ipſe tenet, probabiliorem vocat. Ergo ſecundùm Vegam; ſententia excuſans moniales à priuata recitatione Horarum probabilis eſt.

3. Non grauabor etiam hîc apponere verba Henrici Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 24. dub.9. num.8.* vbi ſic aſſerit: ***La duda eſtà ſi de hecho ay eſta coſtumbre, que Cayetano no ſupo della, y no lo puedo aſegurar: porque lo he preguntado à perſonas de algunas Religiones, y no la hallo firme, aunque Suarez dize, que caſi todos teſtifican della y para que ſe introduzga coſtumbre, que obligue à pecado mortal, ha de ſer a ſabiendas con animo de obligarſe, y no por yerro penſando, que eſtà un hombre obligado. Y no me perſuado, que ſe aya introducido eſta coſtumbre, deſta manera: tambien haze contra eſta coſtumbre, para que no obligue, como ley, que deve ſer pueſta eſto porquien tiene autoridad, y no la tienen los moços, que no tienen veynte y un años, y muchos menos las mugeres, por ſi ſolas, y anſi parece, que no pueden hazer ley; todo eſto lo digo diſputando, para que otros los juzguen, que à mi hazeſeme riguroſo condenar à nadie à pecado mortal, no ſiendo el derecho muy claro, mas ſoy de parecer, que ſe ſiga en eſto la opinion comun, que es mas ſegura, y en coſas morales tienen grande autoridad los Dotores, aunque la tienen mas las buenas razones.*** Ita Villalobos.

4. Sed etiam hîc apponam verba doctiſſimi Raphaëlis de la Torre *in 2. 2. contr.6. diſp. 2. num. 11.* vbi ſic ait: [De conſuetudine non interciſa recitandi Horas priuatè, etiam quando Moniales à Choro abſunt, audio viros doctos & pios dicentes vigere, & viguiſſe, alios verò dubitantes, ſed ego non auderem eas ab hoc onere liberare.] Ita ille, & ego.

RESOL. XIII.

An Moniales extra Chorum teneantur recitare Horas Canonicas? Ex p.3.tr.2.Reſ.96.

Alibi in Reſ. præterita & in omnibus aliis Reſol. & §§. eius annot.

§.1. ALibi affirmatiuam ſententiam docui, & nunc iterum doceo cum Miranda *tract. de Monial. quæſt. 9. art. 6.* & nouiſſimè hanc ſententiam tenet etiam Hieronymus Rodrig. *in compen. qq. Reg. reſol. 98. num.5.* vbi ſic ait. Quidquid alij in oppoſitum ſentiant, communiter, & melior opinio, quæ & tenenda eſt, habet, omnes & quaſcunque Moniales teneri priuatim ad recitationem Horarum Canonicarum, ratione ſtatus Regularis, ſeu Eccleſiaſtici irreuocabilis, quem profitentur. Ita ille, qui videtur docere negatiuam ſententiam eſſe probabilem; nam affirmatiuam, quam ipſe tenet, vocat tantùm communiorem, & meliorem. Sed an ita reuera ſit, remitto aliis iudicandum; & vide quæ de hac materia dixi *in tract. de Horis Canonicis.*

RESOL. XIV.

An Moniales teneantur ſub onere peccati mortalis perſoluere Horas Canonicas?

Et idem quæritur de Religioſis profeſſis Ordinibus ſacris non initiatis.

Et an conſuetudo perſoluendi Horas Canonicas à Monialibus obligatoria ſit? Ex p.9. tr. 6.& Miſc.1. Reſol.7.

§.1. PRo negatiua ſententia *alibi* adduxi Ioannem Caramuelem: ſed, quia poſteà inueni alios duos viros non minùs doctos, hanc etiam ſententiam docere, ponam hic per extenſum eorum verba. Itaque Petrus Marchant *in Tribunali Sacram. tom. 2. tract.2. part. 2. tit.3.ſect.1. quæſt. 2.fol. mihi 185.* ſic ait: [Regulares, ſiue viri, ſiue Moniales, qui ex vi Regulæ, vel voti, ſpeciale præceptum non habent, ſub nullo peccato obligantur ad Horas Canonicas privatim recitandas. Ratio mea fundamentalis eſt:quia tantum onus ſine ſpeciali lege, vel titulo, ſub peccato mortali imponere, eſt iugum intolerabile,& violentum.

Alibi ſignanter infra in Reſ.16.& ſupra in Reſol. 12.& in omnibus aliis eius annot.

2. Dixi, *quæ ex vi Regulæ, vel voti,ſpeciale præceptum non habent:* ſi enim habent,vt Fratres Minores, Moniales Annunciatæ, & ſi qui alij, vel aliæ reperiantur, quorum, quarumque Regula in ratione diuini Officij obligat ad mortale?illi ſine dubio obligabuntur.

3. Nec ratio conſuetudinis vim legis habentis, aliquid concludit: etſi enim conſuetudinem ſanctam Religionum communiter negare non poſſumus; illam tamen conſuetudinem habere vim legis ad peccatum mortale obligantis,nullus probare poterit;nec vidi vllum, qui hoc probare intenderet: qui enim hanc vim conſuetudinis allegant, illam communiter ſupponunt,non probant.

4. Dico ergo primò,ſanctam conſuetudinem eſſe, vt Religioſi,vbi Choro non interſunt, priuatim Horas Canonicas,à quibus abfuerint, legant.

5. Dico ſecundò, hanc conſuetudinem receptam eſſe ſub titulo pietatis, & ſancti exercitij, quam qui præuaricaretur,indeuotionis, & negligentiæ, ſeu defectus feruoris in rebus pietatis argueretur.

6. Dico tertiò, hanc conſuetudinem non habere vim legis:vt enim conſuetudo vim legis habeat,non ſufficit, vt communi ſenſu, & conſenſu ſit recepta ſimpliciter,(recipi enim poteſt ob decentiam, pietatem,vtilitatem,quæ in illa continetur:)ſed requiritur, vt recipiatur per modum legis ſub peccato obligantis. Taliter autem receptam eſſe à Regularibus conſuetudinem illam communiter dicendi Horas canonicas,abſolutè negandum eſt.

7. Dico quartò,fictitium eſſe, conſuetudinem illam receptam eſſe per modum legis ad peccatum mortale obligantis: hoc enim abſque certo fundamento liberè dicitur.Conſtans autem mihi eſt iſta regula nullam legem,multò minùs conſuetudinem, ad peccatum mortale obligare,niſi conſtet certò de fundamento tantæ obligationis. Vide, quæ diximus *ſupra,tr.1.tit.10.q.1.per totam.*

8. Dices primò: Multi ſunt in iſta opinione obligationis, quæ ſi tollatur, plures Religioſi negligent Horas legere. Reſpondeo, minus malum eſſe negligere,quam negligendo Deum offendere.Et cùm opinio illa legitimè fundata non ſit,melius eſt errorem, qui pluribus eſt offendiculum peccati, tollere, quam vnum peccatum mortale permittere: quilibet enim ſcrupuloſus ſibi conſcientiam erroneam formare poſſet, & imprudenter hoc titulo conſuetudinis ſe in

grauiſſimos laqueos conſcientiæ præcipitare. Pij certè, & tuæ ſalutis amatores attendentes fructus pietatis, & vtilitatem, & ſanctam conſuetudinem Religionis, Horas facilè non omittent. Cur autem ob piorum diligentiam; incurios, & infirmos volumus exponere periculo peccati mortalis, & æternæ damnationis? Conſueuerunt Religioſi certis horis orationi, & exercitationi mentali vacare, certis diebus diſciplinas ſumere, ex pietate certis diebus ieiunare; Officium B. V. Mariæ recitare, quin frequenter ad illa conſuetudine communi a ſuis Directoribus compelluntur: ergo peccant mortaliter illa omittendo, vel ex omiſſione huiuſmodi, formanda eſt in illis conſcientia peccati mortalis, aut vbi erroneè fundata eſt, continuanda; Hoc dicant cæci, qui cæcis ducatum præbentes, in foueam præcipites ruunt. Ergo tali aſſertioni repugno.

9. Dices: Beneficiati ad Horas tenentur: quia ex fundationibus propter Officium viuunt: ergo & Religioſi, qui ſiue fundationibus, ſiue piorum oblationibus, & mendicationibus victitant, ſimiliter obligabuntur. Reſpondeo, negando conſequentiam. Fundationibus enim beneficiorum correſpondet præciſè Canonicum Officium ex debito iuſtitiæ, & contractuum virtualium: fundationibus autem Monaſteriorum, ac oblationibus piorum, &c. correſpondent omnia, quæ facit Religioſus, vtpotè, arcta Doctorum obſeruatio, orationes, ieiunia, diſciplinæ, auſteritates, doctrina, ſancta exempla, &c. quorum intuitu, titulo charitatis, Monaſteriis oblationes factæ ſunt, & in dies fiunt, eiſque, qui omnia pro Chriſto reliquerunt, rependuntur à ſapientiſſimo retributore Deo: vnde bene dicebat Sanctus Pater noſter Franciſcus, Fratres ſuos mundo debere exercitationes pietatis, exemplum, & doctrinam: Mundum autem, titulo charitatis debere illis victum, veſtitum, hoſpitium gratuita benignitate. Sufficienter itaque Religioſus exercitiis, & auſteritatibus Religionis ſatisfacit oblationibus, & eleemoſynis piorum, nec priuatim, & ſingulariter ad Horas Canonicas iuſtè obligari poteſt. Hucuſque Marchant. *vbi ſupra.*

10. Sed præter ipſum inuenio hanc ſententiam nouiſſimè docere etiam Patrem Leſſium *in Reſolutionibus caſuum conſcientiæ, poſt p. 2. D. Thomæ, Verb. Horæ Canonicæ, caſ.* 14. *fol. mihi* 194. quod probat primò: quia Moniales non tenentur ad Horas Canonicas aliquo voto, vel ex vi ſuæ Profeſſionis, vt paſſim Doctores fatentur: neque ex aliquo Eccleſiæ Præcepto; neque ex vi alicuius ſtatus, aut Regulæ, ſed ſolùm conſuetudine, vt communiter Doctores admittunt. Atqui illa conſuetudo non eſt ita durè interpretanda, vt ſub peccato mortali obligare ſingulis vicibus cenſeatur: tum, quia id parum humanum eſſet, & ſæpè periculoſum ſaluti: tum, quia conſuetudo regularis non debet cenſeri magis obligare, quàm expreſſum ſtatutum Regulæ. Atqui ſi eſſet expreſſum ſtatutum Regulæ de Horis à ſingulis recitandis, illud non cenſeretur obligare ſub peccato mortali, ſed ſolùm ſub reatu regularis correptionis, vel vt ſummum ſub peccato veniali, & pœna regulari, ſicut alia ſtatuta regularia; niſi fortè haberet verba, quæ perſpicuè maiorem obligationem deſignarent, qualia ſunt: *Præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ. Præcipimus. Strictè iniungimus*, &c. Verùm nullum eſt ſtatutum regulare, vt exiſtimo, quod verba tam obligatoria habeat.

11. Confirmatur: quia obligatio ſub mortali eſt res valde odioſa, ac proinde minimè præſumenda, niſi vbi neceſſitas cogit. Atqui hìc nulla cogit neceſſitas præſumendi, aut inducendi tam grauem obligationem: quia, ſicut ad alias Regulas, & ad diſciplinam religioſam ſeruandam ſufficit obligatio ad pœnam, & caſtigationem regularem; ita etiam ad ſeruandam hanc conſuetudinem. Alia ratio eſt de beneficiariis, & ordinatis: beneficiarij enim ſtipendia ab Eccleſia accipiunt, vt officium diuinum perſoluant; vnde inſtar mercenarij tenentur ex quaſi contractu, & Officio; ordinati verò Ordine ſacro ſponte ſe in miniſterium Eccleſiæ tradiderunt: ad hoc enim ordinantur, vt Eccleſiæ ſeruiant: ac proinde æquiſſimum fuit, vt Eccleſia illis, tanquam ſuo miniſterio mancipatis, hoc onus imponeret. Moniales verò non ideò deſerunt ſæculum, & ſe in Monaſterium abdunt, vt aliquod Eccleſiæ miniſterium obeant, aut vt ſtipendia ab Eccleſia percipiant: ſed vt ſuæ perfectioni vacent, & Deo ſeruiant: alimenta autem gratis percipiunt, vt pauperes. Itaque ex hoc capite nulla fuit ratio tam grauis vinculi imponendi. Et ſanè cùm illæ ſæculum deſerant, omnes opes, voluptates, propriam voluntatem, vt in latebras perpetuas Monaſterij ſe abdant, vt occaſiones peccatorum vitent, & liberiori ſpiritu Deo ſeruiant; parum videtur humanum, ſi nouus ille laqueus illis iniiciatur, & ſub peccato mortali ad preces tam longas, & multiplices, quas non intelligunt, adſtringantur. Sat enim ipſæ ſibi oneris imponunt, cùm tribus votis ſe obſtringunt, & diſciplinæ Religionis ſubiiciunt. Quis nouam illam obligationem adeò grauem non reformidet; Non eſſet hoc ſacras Virgines ad Religionem allicere, ſed abſterrere.

12. Neque obſtat, quòd dicantur conſuetudine teneri ſub mortali: quia, vt rectè Caietanus, & alij, de tali conſuetudine habente tale vinculum non conſtat. Etſi enim ſatis conſtet de conſuetudine, qua Moniales conſueuerunt publicè Horas canere: non tamen ſatis conſtat de conſuetudine, qua tantum vinculum ſingulis priuatim ſit impoſitum. Deinde hæc conſuetudo non aliter potuit inducere talem obligationem, quàm mediante hominum opinione, qui putauerunt ſe obligari ſub mortali, & iudicabant ſe peccare mortaliter, ſi omitterent. Talis autem obligatio facilè tollitur, ſi oſtendatur, opinationem illam non ſolido niti fundamento. Sicut olim ante Sotum communis erat opinio, omnem beneficiarium ſub peccato mortali teneri quotidie ad Horas, etiamſi beneficium ſolùm duos, vel tres aureos ei penderet: & ita conſuetudine, & Doctorum opinione tenebantur ſub mortali: verùm, poſtquàm Sotus præclaro iudicio docuit contrarium, paſſim cœpit illa rigida ſententia exoleſcere. Simili modo putabatur eſſe peccatum mortale facere Sacrum ante preces matutinas. Itaque talis obligatio ſtatim euaneſcit, quoad grauitatem peccati mortalis, ſimul atque oſtenſum fuerit, eam ſolido fundamento minimè niti.

13. Denique probabiliſſima ſententia eſt, poſſe obligationem imponi ſub veniali, etiamſi materia ſecundùm ſe ſit grauis, & capax obligationis ſub mortali; maximè quando iuſta ratio ſubeſt non imponendi maiorem obligationem, ſed ſiſtendi intra limites venialis. Hìc autem iuſtiſſima videtur eſſe ratio non imponendi, aut interpretandi maiorem obligationem, quàm ſub veniali, iuncta ſimul regulari correptione: ſic enim abundè obtinebitur finis ſtatus, & conſcientiæ infinitis ſcrupulis, & periculis peccati mortalis eximentur. Et hæc omnia docet Leſſius *loco citato.*

14. Verùm, his non obſtantibus, ego puto, non eſſe recedendum ab affirmatiua ſententia, quam eſſe communem omnium Scholaſticorum, & Canoniſtarum, teſtatur, me citato, nouiſſimè Peirinis, *in Comment. ad Regul. Minim. cap.* 4. §. 12. *quæſt.* 1. *n.* 3.

Et,me etiam citato, Ioan.Eſcobar *tract.de Horis canon. quæſt.*3. §. 4. *num.*3. Vide etiam Teocadam *in Theolog.mor.tom.*1.*lib.*1.*tr.*1. *contr.*15. *dub.*2. *num.*35. Et,me citato,Ioan. Henriquez *in pract. quæſt.ſect.*25. *quæſt.*2. cum Sà *verb. Hora,num.*1. & ideo ſententiam negatiuam non eſſe probabilem docet Sanchez *in Opuſc.lib.*7.*cap.*2.*dub* 3. *num.*6. & ex illo Pellizarius *in Man. Regul. tom.* 1. *tract* 5. *cap.* 8. *ſect.*2. *n.* 53. & omninò videndus *in tr. de Mon. cap.*6. *quæſt.*7.*n.*14. Vnde Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 18. *num.* 140. aſſerit de dicta conſuetudine obligante Moniales ad Horas cononicas dubitare temerarium eſſe: ſed, quia ego libenter à cenſuris opinionum doctorum virorum abſtineo; ideò ſufficiat tantùm aſſerere, me affirmatiuæ ſententiæ contra Moniales adhærere. Ad rationes verò adductas à Marchantio,& Leſſio patet reſponſio ex his,quæ *alibi* diximus, & docet etiam Bonacina *de legibus, diſp.* 1. *quæſt.*1. *punct.vlt.* §.3.*num.*2. Pellizarius *tract. de Mon. cap.*6. *num.* 30. & nouiſſimè Ioſeph Rocafful. *in Praxi Theolog. mor. tom.* 2. *p.*3. *lib.*6. *c.*4. *quæſt.*3. vbi adducit regulas,ex quibus ſit cognoſcendum, conſuetudinem obligare, & eam eſſe introductam per modum deuotionis ex quibus apertè patet, conſuetudinem perſoluendi Horas canonicas à Monialibus, obligatoriam eſſe, vt communis Doctorum ſententia fert. Et qui contra omnes loquitur, non bene loquitur.

Alibi in Reſ. ſeq.§ Cuius, & infra ex lata doctrina Reſ 17.§. Sed ego, & in Reſ.94.§. vlt. & in to. 6. tr.2. Reſ. 17.& in aliis §§.eius not.

RESOL. XV.

An Religioſi nondum in Sacris conſtituti, quando à choro abſunt, teneantur Officium recitare?

Vbi multa de conſuetudine circa hoc diſcutiuntur.

Et an poſſint Moniales introducere conſuetudinem quæ apud ipſas habeat vim legis circa hoc?

Et an in parvis Conuentibus ad minus requirantur quatuor pro cantandis Horis Canonicis in Choro?

Et an verò, quando Regulares eſſent quatuor nullo modo à recitatione Horarum in Choro excuſentur, ſicut Beneficiarij Collegiati? Ex part. 6. tract.8. & Miſc.3. Reſ.12.

Sup. hoc in tribus præcedentibus Reſ. & in duabus ſeqq. & infra in Reſ.18. curſim in §. vlt. & in Reſ.56. §. Secundò & §. Ad id.& in to.2. tr.1. Reſ.87. §.2. à lin. 5. à verſ.Conſtã terque, & in tom.4. tr.3. Reſ.10. curſim in §. penult. post mediũ, verſ. & ideò, & meliùs in tom.8. tr.1. Reſ. 30. §. Quæro tertiò, & ſeq. Et ſup. conſuetudine contenta à lin. 4. huius §. 2.eCuius ſententia, huius Reſ.in Reſ præteri-

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet nouiſſimè Franciſcus Bordonus *in Concilis Regularium, reſol.*30. vbi *num.* 2. poſtquam me citato & aliis aſſerentibus teneri ratione conſuetudinis receptæ, ipſe tamen *num.* 3. ſic ait, Quamuis de hac conſuetudine ferè omnes teſtentur, tamen cùm ſit quid facti, difficile eſt de eius ſubſiſtentia iudicium ferre, vnde ego puto hanc conſuetudinem referri ad Chorum,non præciſè ad deputatum ad Chorum,quando abeſt,quod ſuadeo,quia conſuetudo in vim legis obligans non inducitur ex actibus priuatis, ſed publicis, & manifeſtis, vt docet communiter cum Bonacina *de conſuetud. n.* 26. Officium autem extra Chorum dicitur occultè, & non manifeſtè, ergo ſignum eſt eam conſuetudinem referri ad profeſſum non vt ſic, ſed quatenus recitat in Choro, deinde nullo iure probatur eſſe recitandi obligationem in Choro, niſi ex conſuetudine, aut ex vi Regulæ, de qua obligatione *infrà q.*1.vbi probabo non afficere ſingulos,ſed communitatem,quatenus Chorus non debet ceſſare ab huiuſmodi recitatione. Ita Bordonus.

2. Cuius ſententia, nempe conſuetudinem de qua loquimur,non obligare ſub mortali, ſuaderi poteſt ex quibuſdam opinionibus P. Paſqualigi, qui *in deciſ* 487.488.489.490. quærit primò. An ſi conſuetudo ſit res grauis & difficilis & communiter ſeruetur,cenſenda ſit introducta cum animo ſe obligandi. Secundò,An ſi viri male ſentiant de his qui non obſeruant conſuetudinem, aut communiter ſcandalizentur ſit ſignum fuiſſe introductam cum animo ſe obligandi. Tertiò, an ſi Superiores reprehendant & puniant non ſeruantes conſuetudinem, ſit ſignum quod fuerit inducta cum animo ſe obligandi. Quartò, An ſi materia conſuetudinis multum conferat ad vtilitatem communitatis, cenſenda ſit introducta conſuetudo cum animo ſe obligandi. Et ad omnes iſtas dubitationes, nominatim contra me, negatiuè reſpondet P.Paſqualigus,cui (licèt alias viro docto) nullo pacto adhærendum eſſe puto, nam ex eius doctrina omnes conſuetudines quas communiter Theologi,& Caſuiſtæ aſſerunt obligare ſub mortali, euaneſcerent,& de fumo deſeruirent, vt hæc de qua loquimur,& aliæ quædã plures,quod concedere nimis durum videtur,& hanc opinionem contra P. Paſqualigũ præter Doctores alibi à me citatos tenet nouiſſimè Caſpenſ.*in curſu Theologico,tr.*13.*diſp.*6.*ſect.*3.*n.*16. Sed de hoc alibi; vnde ad Bordonum rediens puto eius ſententiam prorſus improbandam eſſe, & ideò meritò correcta fuit apud Emanuelem Sà à Magiſtro ſacri Palatij in editione Romana,vt optimè obſeruat Caſtrus Palaus *to.*2.*tr.*7. *diſp.*2.*punct.*1.§.1.*n.*3. neque in hac parte relaxandæ ſunt habenæ,cum ex eius relaxatione non leue Religioni nocumentum prouenire t,vt me citato docet nouiſſimè Trullench *in Decalogum,to.*1.*l.*1.*c.*7.*dub.*12. §.1.*n.*1. Sed dices ſaltem quoad Moniales, opinio Bordoni eſſet admittenda ex alia doctrina, quam affert Paſqualigus *deciſ.* 415. nempe Moniales non poſſe introducere conſuetudinem,quæ apud ipſas habeat vim legis: ergo conſuetudo penes ipſas recitandi extra Chorum horas Canonicas non obligabit ſub mortali. Reſpondeo,doctrinam Paſqualigi ita abſolutè prolatam, non eſſe admittendam, ſed eſſe intelligendam ſecluſa approbatione tacita vel expreſſa ſuperioris; vnde optimè ex Suarez & Salas notauit Bonacina *to.*3.*diſp.*1. *q.*2. *punct.vlt.*§.3.*n.*15. communitatem fœminarum poſſe ſua conſuetudine ius inducere,nam fœminæ ſunt capaces legis,& ad onera legum tenentur,quamobrem, ait ipſe,conſuetudo Monialium ſaltem ſi accepta ſit à Prælato poteſt inducere legem Moniales obligantem. Dicendum eſt igitur conſuetudinem eſſe inducendam, non ſolùm per hos qui legem condere poſſunt, vel habenti capacitatem actiuam condendi leges,ſed etiam paſſiuam eas recipiendi interueniente Superioris conſenſu, vt rectè obſeruat Bonacina *vbi ſuprà*, *n.*28. Superior autem cenſetur conſentire in conſuetudinem,quatenus iam ſtatuit conſuetudinem vim legis habere, ſi legitimè fuerit introducta; & ideò communiter Doctores aſſerunt vt ego alibi notaui,& notat etiam Sanch. *in opuſcul.tom.*2.*lib.*7. *c.*2. *dub.*3.*n.*12. Moniales ratione conſuetudinis teneri,vt cæteri Regulares, penſum diuini officij perſoluere. Et vellem quidem P. Bordonum hanc ſententiam non docuiſſe, licèt aliàs ſit vir doctus, & cui multum debent Regulares.

ta, prope finem, & in aliis eius vlt. annot.

Sup. hoc in tom. 6. tr.2. Reſ.21. §.1. prope finẽ à verſ. *Tambiẽ la Communidad.*

Sup.hoc ibidem in fine dicti §.

Al'bi ſignãter in tribus Reſ. præcedentibus, & in aliis annot. primæ huius Reſ.

3. Notandum eſt hic obiter ſupradictum P.Bordonum, *vbi ſuprà quæſt.*4.*n.*8. docere in parvis Conuentibus ad minus requiri quatuor pro cantandis horis Canonicis in Choro, imò addit, quod vt plurimum excuſant etiam quatuor aut quinque reſidentes, cùm obligatio recitandi in Choro Regularibus non ſit ita ſtrictior ſicut beneficiariis Collegiatis. Aliqui verò quando Regulares eſſent quatuor,nullo modo à recitatione Horarum in Choro excuſant.

Sup hoc curſim, & recitanter infra in primis lin.Reſ 21 & ſignanter in Reſol.56.§. Obligari ad medium, ex §.penult.

RESOL. XVI.

An Regularis non in Sacris conſtitutus ex licentia Superioris, vel ſine illa manens extra Monaſterium, quæritur

quæritur, an dicto tempore teneatur Horas Canonicas perſoluere?

Idem eſt dicendum de Apoſtata, fugitiuo, eiecto ad tempus, vel in perpetuum.

Et an ſaltem, ſi ſemel, iterum, aut tertio ſupra dicti Religioſi omittant Officium diuinum, peccent mortaliter? Ex part. 7. tract. 11. & Miſc. 2. Reſol. 4.

Sup. hoc in quatuor præcedentibus Reſol. & in aliis earum primarum annot.

§. 1. Negatiuè reſpondet Caramuël *in Regulam D. Benedicti, diſput.* 117. *num.* 1443. vbi ſic ait. Quicumque Monachi non promoti ad ordines maiores, qui degunt extra Monaſterium ad tempus vel in perpetuum, cum licentia, vel ſine illa, Apoſtatæ, vel Fugitiui, non tenentur ad officium Diuinum. Ratio eſt manifeſtiſſima: quia vel Monachi tenentur ad officium particulare, vel non tenentur. Si non teneantur (vt ſupra demonſtrauimus) aſſertio eſt per ſe nota: Si teneantur in Clauſtro recitare, tenentur propter conſuetudinem: atqui extra clauſtrum non datur talis conſuetudo; ergo nec talis obligatio. Minorem probo. De illis quæ raro accidunt nulla eſt conſuetudo: atqui exitus iunioris Monachi extra Monaſterium cum licentia, vel ſine illa, eſt quid rariſſimum; ergo nulla de tali re conſuetudo eſſe poteſt. Ita Bonacina, *tractat. de Horis Canon. dict.* 1. *quæſt.* 2. *part.* 3. *numer.* 6. Saltem de Apoſtata, fugitiuo, eiecto ad tempus, vel in perpetuum; ſed ratio id etiam extendit ad dimiſſum ad tempus, vt iam vidimus. Hucuſque Caramuël. Sed Regulares non promoti ad Ordines maiores eſſe aſtrictos perſoluere penſum horarum Canonicarum communiter tenent Doctores, vt *in part.* 6. *tractat.* 8. *reſol.* 12. obſeruaui: vnde dicendum eſt contra Caramuëlem ſupradictos etiam extra Clauſtra manentes teneri ad officium diuinum, & ſi eius opinio eſſet vera, ſaltem ſequetetur, quòd Regulares ante Subdiaconatum itinerantes non tenerentur Horas Canonicas perſoluere, quia eſſent extra clauſtrum; ſed conſuetudo illos obligans, obligat tam in clauſtro, quàm extra clauſtrum. Sed hoc negat Caramuël, *diſp.* 103. *reſol.* 7. *num.* 1351. *& ſeq.* vbi ex multis latiſſime conatur probare Regulares iuniores ante perceptionem Sacrorum Ordinum, nec ex præcepto, nec ex vi Regulæ, neque ex conſuetudine in Religionibus recepta teneri officium diuinum perſoluere. Sed contra amiciſſimum Caramuëlem vide omnino Euſebium Herrera *in deciſ. Mor. deciſ.* 8. *reſolut.* 2. vbi meritò inuehitur contra eius ſententiam, tanquam communem. Dicendum eſt igitur ratione conſuetudinis Religioſos profeſſos in ſacris non conſtitutos teneri ſub mortali horas Canonicas perſoluere.

Sup. hoc fugitiuo infra in Reſ. 30. & pro eiecto in tom. 7. tr. 1. Reſ. 192. curſim in fine. & in Reſ. 1. huius not. §. 2. ad lin. 3.

2. Non deſinam tamen hîc apponere verba Oliuerij Bonartij *de Horis Canon. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 12. ſic aſſerentis. Aduerte poſtremò non eſſe improbabile, quod docet Pet. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 11. *dub.* 4. Scilicet non tam ſtrictè obligari religioſos huiuſmodi profeſſos, atque in ſacris conſtitutos. Quapropter non peccare mortaliter, ſi ſemel, iterum, aut tertiò omittant: & fauent huic ſententiæ multum Caietan. Medina, Barth. Fumus ſupra citati, qui de conſuetudine obligante dubitant, & plures alij variarum Religionum Doctores, qui de conſuetudine officium Canonicum dicendi à ſingulis extra chorum non ita rigidè loquuntur. Imo Eman. Sa *verb. Horæ, num.* 1 dicit probabile eſſe moniales & religioſos qui non ſunt in ſacris obligatione Horas legendi liberos eſſe, addit tamen hoc non eſſe vſu receptum. Dici etiam poteſt hanc conſuetudinem non ita ſtrictè ſingulos religioſos ad priuatim recitandum preces horarias in quibuſdam ſaltem ordinibus vel Cœnobiis obligare. Hæc Bonartius, ſed circa conſuetudinem obligantem Religioſos ante ordines ſacros ad recitationem Horarum Canonicarum dictum eſt *ſuprà*; quoad aliud verò aſſertum Bonartij non eſſe mortale ſi ſupradicti Regulares iuniores omittant bis vel ter officium diuinum ex paruitate materiæ aſſero eſſe improbabile, nam vt optimè docet Caramuël *vbi ſuprà, diſput.* 103. *n.* 1344. Officium diuinum materia grauis eſt, & ideo nequit quis obligari ad illud ſub leui. Deinde quod ſemel fit ſine peccato graui, ſi ſæpius repetatur eo modo quo priùs, non erit culpa grauis: ergo ſi ſemel poteſt omitti Officium Diuinum ſine mortali culpa, cur non poterit ſingulis diebus eo modo omitti quo eſt omiſſum prima die? ergo in tali caſu omitteretur quotidie ſine culpa mortali.

Sup. hoc infra in hoc ipſomet §. poſt med. ū, à verſ. Quoad aliud, & infra in Reſ. 56. §. 1. ad mediū, verſ. Primo omiſſionem, & ſignanter quāuis curſim in Reſ. 80. § Noto tertio, & ſupra in Reſ. 5. §. 1.

3. Dices. Poteſt Petrus bis aut ter auferre aſſem vnum à proximo inuito ſine culpa graui, non tamen id poterit facere centies. Ergo ſimiliter licet poſſit bis aut ter Diuinum officium omittere ſine culpa graui, peccabit mortiferè ſi centies hoc idem faciat.

4. Reſpondeo hanc inſtantiam fundari in natura reſtitutionis, quæ hîc locum non habet. Non poteſt Petrus centies aſſem auferre ab inuito, quia tenetur ad reſtitutionem, & centum aſſes poſſunt eſſe materia grauis, quam reſtituendi obligatio reſpicit. Verùm alia ratio eſt quoad officium Diuinum, non enim teneris eas legere, quas hodie omiſiſti; ergo officij materia ex multiplicatione non creſcit, nec coaleſcit in vnum, non enim reſultat vna omiſſio centum officiorum, ſed remanent centum omiſſiones diſparatæ. Manet igitur firmatum Religioſos iuniores, & omnes alios ita quotidie teneri ad penſum diuini officij, vt ſi ſemel omittant, etiam mortaliter peccent.

RESOL. XVII.

An Religioſi ſacris Ordinibus non initiati teneantur perſoluere Horas Canonicas, ſi non interſint Choro?

Idem eſt de Monialibus.

Et multa quidem diſcutiuntur in textu huius Reſolutionis pro infirmanda hac conſuetudine, & alia multa pro confirmanda hac obligatione.

Et an Religioſus non in Sacris tranſiens ad Religionem, in qua non eſt conſuetudo recitandi officium Diuinum in Choro, non adſtringatur ad rationem illius, quamuis in prima Religione ad eam teneretur?

Et an Subdiaconus ex vi conſuetudinis tantum teneatur ſub mortali ad recitandum Officium Diuinum? Ex part. 10. tractat. 11. & Miſc. 1. Reſol. 45.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet nouiſſimè Martinus de San Ioſeph, qui in monita Confeſſariorum *tom.* 1. *lib.* 1. *de Ordine, tractat.* 10. *num.* 3. ſic ait: *No es pequeña dificultad el averiguar ſi tienen obligacion de rezar el Officio Diuino fuera del Coro los Religioſos moços, que no eſtan ordenados del Orden de Subdiacono, & las monias. Para declararlo de raiz, ſe ha de ſuponer, que toda la obligacion, que queden tener eſtos parece que procede de vno de dos principios, o de precepto que aya en la Regla de alguna Religion, ò de coſtumbre, que ſa aya introduzido; en quanto al precepto es fuerça confeſſar, que ſi le ay en la Regla de qualquiera Religion (como le ay en la nueſtra de los Menores) de rezar los Religioſos el Officio Diuino; que obligarà à todos los*

Sup. hoc in quinque præcedentibus Reſ. & in Reſ. ſeq. curſim in §. vlt. & infra in Reſ. 56 §. ſecundo, & §. Ad id, & in tom. 2. tr. 1. Reſ. 87. §. 2. à lin. 5. à ver. conſtanterque, & in to. 4. tr. 3. Reſ. 20. curſim in § penult. a mediū ver.

& ideo & magis late in tom 8. tr. 1. Reſol 30. §. Quæro tertio, & ſeq.

Religioſos moços, aunque no ſean Subdiaconos à que la rezen dentro, y fuera del Coro, ſo pena de pecado mortal; y lo miſmo ſerà de las Monias, que tienen preceptos; y en eſto no puede aver difficultad; porque ſupueſto que profeſſaron la Regula, donde avia eſte precepto, claro eſtà que quedaron obligados à guardarlo. En quanto à la coſtumbre afirma la comun de los Dotores que la ay, y obligatoria dè pecado mortal de que los Religioſos, que carecen de Orden Sacro, y las Monias rezen el Oficio Diuino dentro, y fuera de Coro. Sic Valentia ſup. 2. 2. tom. 3. diſput. 6. quæſt. 2. punct. 10. Nauarrus de Oration. cap. 25. num. 96. Medina Salmanticenſis, cap. 19. Layman. lib. 4. Theol. mor. tract. 1. cap. 4. numer. 1. Malderus, Belochius, Aragon, Sotus, Rodriguez, Toletus, lib. 2. cap. 2. Reginaldus, Leſſius, Filliucius, Suarez, Portel citati, & ſequuti à Diana 1. part. tract. 12. reſol. 17. & 6. part. tractat. 8. reſolut. 12. otros Autores dudan mucho de que aya eſta coſtumbre. Caietanus, in ſumma, verb. Horæ Canonicæ. Villalobos, tom. 1. tract. 24. dif. 9. num. 9. y otros ſienten que no tienen tal obligacion los tales Religioſos, y Monias. Caſtro lib. 4. de leg. pœnali, cap. 8. Medina Complutenſ. cap. de Oratio, tract. 6. Armilla verb. Horæ Canonicæ, Bordonus in Conſil. Regul. reſol. 30. num. 3. & reputat probabile Vega in ſumma, tom. 1. cap. 128. caſ. 7. hablando de las Monias, Villalobos vbi proximè, Donde aviendo diſputado la queſtion concluye: Soy de parecer que ſe ſigua la opinion comun que es mas ſegura, y en coſas morales tienen grande authoridad los Dotores, aunque la tienen mas las buenas razones ſi juzga por mas ſegura la contraria. Yo pienſo que es bien probable, yo juzgo que no: lo que me mueve es, que la coſtumbre que tiene fuerça de ley; no ſe induze de actos privados, ſino de publicos, y manifieſtos, como lo afirma la comun, cum Bonacina Conſuetud. num. 26. y el rezar, ò no rezar el Oficio Diuino fuera del Coro, bien ſe vè que es coſa oculta; y no manifieſta luego ſeñales, que la coſtumbre de rezar el Oficio Diuino, no à relacion à rezarle fuera del Coro, ſino en el. Demas de lo qual para obligar la coſtumbre como ley, ha de ſer introduzida con intencion de actos obligatorios, vt notant Suarez de legib. lib. 7. cap. 14. numer. 6. Azorius part. 1. lib. 5. quæſtion. 5. Rebellius part. 1. lib. 1. quæſtion. 5. num. 17. Reginaldus tom. 1. lib. 13. cap. 23. numer. 244. Filliucius tom. 2. tractat. 27. cap. 3. numer. 49. Becanus in 1. 2. tractat. 3. cap. 8. quæſtion. 1. numer. 4. Vaſquez in 2. part. diſputat. 177. capit. 2. in fine. Layman de Theol. mor. lib. 1. cap. 2. numer. 14. Granados in part. 2. D. Thomæ contr. 7. tract. 3. part. 2. diſputat. 16. ſect. 2. numer. 13. Villalobos in Summa tom. 1. tract. 13. dif. 2. num. 7. y eſto ſe funda en que actus agentium non operantur vltrà fines eorum, cap. Ad audientiam de Decimis, leg. Non omnis, ff. ſi cert. petat. Nadie es viſto obligarſe à mas de à lo que ſe eſtiende ſu intencion: y aſſi dixo muy bien la Gloſſ. in cap. Fruſtra. diſt. 8. que para que valga la coſtumbre, es neceſſario que ſe introduzga con tal animo y intencion; de deſpues tenga fuerça de ley, y aun en el voto, en la Profeſſion nadie ſe obliga ſin intencion; y ſino fuera aſſi, dicramos que todas las coſtumbres ſin exception induxeran obligacion, v. g. las que ay entre nos otros los Deſcalços de dezir los Viernes, la Vigilia de Nueſtra Señora, que llaman Benedicta, y los Sabados ſu Miſſa, y la coſtumbre que ay de ayunar los Sabados en reverencia de la miſma Virgen, y otros ſemejantes, Yo tengo por cierto, que muchas de las coſtumbres que han prevalecido, y ſe tienen por obligatorias no les paſsò por el penſamiento à los que començaron ſus actos de introduzir obligacion de ley en ellos, ſino que les dieron principio por devocion, y deſpues por error ſe fueron obligados, y aqui falto la intencion, y ſucedio el error: Et nihil tam contrarium conſenſui, quàm error. Leg. Si per errorem, ff. de Iuriſd. omn. iudic. Supongamos que vna Comunidad, penſando que eſtava obligada à ayunar la Vigilia de vn Santo, la ayunò quarenta años, y que la cauſa fue la obligacion imaginada por error; deſpues de paſſados eſtos años ſe deſengañaron: Quien dirà que aurà obligacion de ayunar la Vigilia deſpues? Deſta manera ſe introduxo en Eſpaña la coſtumbre de no comer ſin Bula huevos, ni leche en los ayunos de Vigilias, Viernes, y quatro Temporas de entre año, que al principio fue coſtumbre fundada en piedad, ò buen deſeo, ò en penſar que obligavan todos los ayunos de la Quareſma, y de entre años de vna miſma manera, ò por las muchas Bulas, que caſi todos toman, que el que no la tomava, ſe juzgava por obligado à carecer del privilegio en los tales ayunos: y como eſta piedad, ò error no induxo pecado mortal, tampoco la coſtumbre provino de alli, y ninguno de los Autores de la contraria ſentencia, podra probar, que la coſtumbre, que dizen ay de rezar el Officio Diuino los Religioſos moços, y la monias fuera del Coro, ſe començò con animo obligatorio: y no baſta opinar en eſta parte, porque la coſtumbre es. [Quid facti, & ius non ſcriptum, quod pendet ex facto, & ideò non eſt neceſſe probari. Gloſſ. 2. leg. 1. Codic. quæ ſit longa conſuetudo] y en no probando los actos obligatorios les que da à dichos Autores poca razon, ò ninguna de opinar con rigor. Y haziendo yo diligencia para averigar la fuerça deſta coſtumbre, me han reſpondido Religioſos fide dignos, que ſaben, que muchas Monias en faltando del Coro no ſe dan por obligadas al Officio Diuino: demas de que quando no conſte con claridad de la coſtumbre, es ſentencia de hombres graves, que no obliga. Sic Villalobos 1. part. tractat. 24. numer. 7. & tract. 1. dif. 21. numer. 4. que lo tomo de Henriquez lib. 8. de Euchariſt. capit. 45. numer. 3. in Comment. lit. P. Sanchez, lib. 2. de Matrim. diſputat. 41. numer. 36. Rebellius, part. 2. lib. 1. de Contract. reſol. 14. Imò que quando ay certidumbre de que ay coſtumbre; però ay duda, de ſi ſe induxo con animo de obligar, ò de ſi obligar, ò no, no obliga en conſciencia: es opinion comun de Suarez, lib. 7. de Legib. cap. 15. numer. 14. Bonacina, diſput. 1. quæſtion. 1. punct. vlt. §. 3. num. 21. Caſtro Palao, tractat. 3. de Conſuetudine, diſputat. 3. punct. 2. §. 3. numer. 13. Baſſæo in Flor. Theolog. verb. Conſuetudo, num. 7. Diana 6. part. tractat. 5. reſolut. 12. Trullench in expoſit. Cruc. lib. 1. §. 4. dub. 3. Antes dizen, que ſe ha de interpretar la coſtumbre, que aya procedido de deuocion, que de obligacion: y es muy conforme à Derecho, porque [in dubiis benigniorem ſententiam ſequi, non minus iuſtum, quàm tutum eſt, leg. 3. De his, quæ in Teſtam. delentur, & leg. Ea quæ, 192. ff. de regul. Iuris, leg. ſemper, 56. ff. eod.] Y al que poſſee ſu libertad, no le hemos de obligar à que la pierda con precepto coniecturado: [Quia in pari cauſa, melior eſt conditio poſſidentis, Leg. ſi debitor. 10. ff de pignoribus, leg. Si milites, §. ſi miles, ff. de militar. Teſtam. leg. Si ſeruum Stichum 91. §. Sequitur, ff. de verb. oblig. leg. Si procurat. ff. de doli mali exceptio.] Huculque Pater Martinus de San. Ioſeph.

Prima Reſ. in hoc textu citata hic eſt ſupra Reſol. 12. Secunda verò Reſ. 15.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Reſ. 86. §. 2. à lin 1. & hic infra in Reſ. 19. §. Nec obſtat. à principio vſque ad medium, & in Reſ. 94. §. ad ſecundum, & ſeq. & in tom. 6. tr. 2. Reſ. 16.

Sup. hoc dubio in Reſ. & §§. not. ſeq.

Quæ nunc eſt in tom. 6. tr. 2. Reſ. 19. & ibi ſup. hoc in Reſ. 18. & 20. & in tom. 2. tr. 1. Reſ. 86. §. 15. & hic infra Reſ. 94. §. vel ſecundo, ad medium, à verſ. vnde, & in tom. 6. tr. 1. in fine Reſ. 41. & in to. 4. tr. 6. Reſ. 51. §. vlt. & ibi in tr. 4. Reſ. 27. §. etiam vlt.

2. Et tandem hanc ſententiam tanquam probabilem videtur admittere Machadus tom. 2. lib. 5. part. 2. docum. 1. num. 1. ſic aſſerens: Là mayor dificultad deſta materia conſiſte en averiguar ſi el Religioſo, ò Religioſa, que eſtan dedicados al coro, quando en el no rezan las Horas Canonicas, deven rezarlas por ſi:

ſi: de modo que ſi no rezaren, pequen mortalmente como el Religioſo, ò Clerigo de Orden Sacro. Graves Autores ſon de parecer, que ò bien ſea por precepto, ò por coſtumbre, todos los Religioſos, ò Religioſas deſpues de la Profeſſion dedicadas al Coro, eſtan obligados à rezar el Officio Divino ſo pena de pecado mortal. Però otros muchos defienden abſolutamente lo contrario; juzgando, que no ay Religion, en la qual los Religioſos, y Religioſas por coſtumbre ſe hallen con ſemejante obligacion de peccado mortal, ſino donde huviere precepto, que les obligue à ello; y entonces ſerà la calidad de la culpa mortal, venial, ò ninguna, ſegun fuere tambien la calidad del precepto. Ita ille.

3. Sed ego olim affirmatiuæ ſententiæ adhæſi contra Caramuelem, Leſſium, & Marchant. & nunc iterum non recedo ab illa, ex conſuetudine inducta animo ſe obligandi, iuxta regulas tradi ſolitas à Doctoribus ad dignoſcendum, quæ conſuetudo inducta ſit ex obligatione, & quæ ex deuotione? quod alibi à me probatum eſt. Et vide præter alios adductos, Bardi, *de Conſcient. Diſcep.* 6. c. 2. §. 7. *num.* 4. Sed vt Hiſpanis Hiſpanum opponamus, adducam hîc Patrem Euſebium Herrera *in Deciſionibus Moralibus de ſtatu Religionis, deciſ.* 8. *num.* 2. ſic aſſerentem: *Sea pues la coſtante, firma y verdadera ſentencia, que los tales Profeſſos tienen obligacion à rezar cada dia ſo pena de peccado mortal enteramente el Officio Diuino, y atiendaſe que eſto miſmo ſe dize de las Monias profeſſas dedicadas al Coro. Eſta ſentencia comun, y de las Horas Canonicas, y por lo meno es temeridad afirmar lo contrario, y lo ſentia anſi el gran Maeſtro Fray Luis de Leon.* Ita ille: qui poſtea multas rationes adducens; ad hanc firmandam ſententiam, ſic ait *num.* 6. *Prucbaſi tambien nueſtra ſentencia, por algunos decretos de Pontifices, los quales ſiempre ſuponen eſta obligacion de rezar cada dia el Officio Diuino en todos los Religioſos Coriſtas, y en las Monjas. Conſta eſto de vna Bula de Leon X. concedida à la Congregacion Camaldulenſe: adonde dize, que diſpenſa con los Religioſos, que no eſtan ordenados de orden Sacro, quando algun dia por la obediencia andan muy occupados, y no pueden rezar el Officio Diuino y dize que cumplan rezando el Officio de la Virgen, y la meſma diſpenſacion concede para con los ydiotas, mientras que aprenden à rezar el dicho Officio. Luego ſupone el Pontifice, que los dichos Religioſos tienen obligacion en conſciencia à rezar el dicho Officio dentro, ò fuerà neceſſaria diſpenſacion, para excuſarlos de pecado mortal. La miſma diſpenſacion conceden Eugenio IV. y Iulio II. como ſe puede ver en el Manuel Rodriguez, tom.* 1. *Q. Q. Regul. q.* 42. *art.* 5. *y la miſma diſpenſacion concedio Clemente VII. à las Monjas de Santa Clara. ſuponiendo que las tales Religioſas eſtan obligadas à rezar cada dia el officio Divino, y anſi lo eſtan tambien los Religioſos Coriſtas. Pues es la meſma razon dellos, que de las Monjas.* Ita Herrera.

Alibi in om. 6. tr. 2. Reſ. 17. & hic ſupra in Reſ. 14. prope finem, à verſ. Ad rationes. & in Reſ. 15. §. Cuius. & infra in Reſ. 94. §. vlt. & in tõ. 4. tr. 6. Reſ. 12. §. Quoad conſuetudinem.

Lege alia duo ſimilia priuilegia in §. 2. reſ. ſeq

Sup. his in §. not. præteritæ.

4. Et quidem, præter alias rationes à me alibi adductas, ſi opinio negatiua eſſet admittenda, ſequeretur abſurdum, videlicèt quòd idem dicendum eſſet de Subdiacono, nempe non teneri ſub mortali dicere officium Diuinum: nam ipſi non tenentur niſi ex conſuetudine perſoluere Horas Canonicas, vt ex multis probat Leandrus *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 6. *diſp.* 13. *quæſt.* 8. & Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 18. *num.* 140. cum aliis. Vnde meritò doctus Pater Baldellus *in Theolog. mor. tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 22. *num.* 13. loquens de conſuetudine Religioſorum, & Monialium perſoluendi Horas Canonicas: ſic aſſerit: Et quatenus poſſit dubitari de huiuſmodi conſuetudine, vtrum obliget ad mortale; eodem modo illam interpretantur, quo ſuprà diximus de Subdiaconis; qui ſimiliter ſolùm tenentur ex conſuetudine, & communiter exiſtimantur teneri ad mortale; quia earum conſuetudo eſt inducta ex credulitate obligandi, & per modum legis non ſcriptæ, & eſt de re graui; imò, & grauiore, quam ſit lex de ieiuniis, de Sacro audiendo, de confitendo ſemel in anno, de communicando in Paſchate, & de ſimilibus, in quibus ſignanter, & ſpecialiter non exprimitur quòd ſint ad mortale; quæ tota ratio etiam valet de conſuetudine ſimiliter inducta pro Religioſis profeſſis; eamque conſuetudinem ita interpretantur communiter viri docti, & timorati. Et hoc totum quod dicimus de viris Religioſis Profeſſis deputatis ad Chorum, quod tenentur ſub mortali ad Horas Canonicas, dicendum etiam eſt de fœminis, & de Monialibus ſimiliter Profeſſis & deputatis ad Chorum. Hæc Baldellus, cui adde Pellizzarium *vbi infra*; Ergo, &c. Ex his cùm ſententiam negatiuam probabilem vocaſſet Emanuel Sà *verb. Horæ Canonicæ, num.* 1. his verbis: Quidam tamen, & Moniales, & eos omnes, qui non ſunt in Sacris obligatione liberant; quod etſi probabile, non eſt vſu receptum. Ita ille; Reuerendiſſimus Magiſter Sacri Palatij in editione Romana correcta abſtulit illa verba. *Quod etſi probabile*: & ideò in editionibus expurgatis ampliùs non interueniunt. Vnde illam tanquam probabilem non vult admittere Pellizzarius, *tractat. de Monial. cap.* 6. *n.* 14. Et hoc dictum eſſe volo ad confirmandam tantùm meam ſententiam, non autem ad cenſurandum aliorum opiniones: nam Ego ſemper in ſcribendo, modeſtia erga viros doctos vſus ſum, & vtar vt par eſt.

5. Limita tamen hanc ſententiam in Relegioſo tranſeunti ad Religionem, in qua non eſt conſuetudo recitandi Diuinum Officium in Choro, qui non obſtringitur ad recitationem illius, quamuis in prima Religione ad eam teneretur; nam debet ſequi inſtitutum illius, ad quam ſe tranſtulit. Ita Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. & Eſcobar *Tract. de Horis Canonicis, quæſt.* 3. §. 4. *num.* 17. qui antea *num.* 3. me citato cum aliis multis firmauerat, Moniales, & Religioſos Ordine Sacro non initiatos teneri ex vi conſuetudinis ad Diuinum officium.

RESOL. XVIII.

An priuilegium Eugenij IV. conceſſum Benedictinis, & Gregorij XIII. Patribus Societatis, vt eorum Profeſſi nondum in Sacris conſtituti non teneantur perſoluere Horas Canonicas, ſit communicabile aliis Religionibus?

Et deducitur, an Moniales, & profeſſi Religionum nondum in Sacris Ordinibus initiati ſint adſtricti ad perſoluendum Horas Canicas ex conſuetudine? Ex p. 11. tr. 3. & Miſc. 3. Reſ. 17.

§. 1. NOn defuere aliqui nouitatum amatores, & ad laxiorem vitam inclinati, affirmatiuæ ſententiæ adhærentes ex communicatione priuilegiorum, quam inter ſe habent ferè omnes Religiones, vt patet ex Bullis Pontificiis alibi à me adductis. Poſſet aliquis hanc ſententiam confirmare auctoritate Mandoſij, & Felini *in tr. de priv. ad inſtar q.* 4. vbi ait, Generalem concesſionem priuilegiorum, referentem ſe ad privilegia alteri conceſſa, non minus operari, quam ſi priuilegiato omnia, & ſingula alterius priuilegia ſigillatim, ac ſpecificè conceſſa, illaque in conceſſione ſeriatim narrata fuiſſent, quia relatum dicitur eſſe in referente *l. aſſe toto ff. de hæred. Inſt.* & ita refert conſuluiſſe Stephan. Bertrand. *conſil.* 149. Illud eſt generale *n.* 2. *vo. um.* 1. *in antiq.* Card. Pariſ. *conſ.* 22. Mandatum *a. ſ. l.* 1. & ante eos Oldrad. *conſil.* 300. factum tale eſt *n.* 8. *verſ. & præſertim in caſu noſtro*, eandemque ſententiam videntur ſupponere aliqui recentiores,

Alibi præter Reſ. poſitas infra in annot. §. Falſum eſt. huius Reſ. 1. n tom. 2. tr. 1. ex Reſ. 9. lege à lin. 7. §. 1. & ſeq.

centiores, qui de hac materia tractantes indiſtinctè aſſerunt, priuilegia alicui Religioni conceſſa, per generalem communicationem factam à Pontifice communicari alteri.

Sup. hac doctrina etiam abſque priuilegiis lege infra doctrinam Reſ. 109. per totam, & ſignāter prope finem §. vlt. annot præteritæ, & in tom. 8. tr. 1. Reſ. 30. §. Et quidem. & meliùs in §. Ergo. ſed ibi cum priuilegiis & in Reſ. præterita §. Sed ego. poſt medi, à verſ. Conſta eſt.

2. Sed hanc ſententiam in caſu propoſito prorſus reiiciendam eſſe puto; & ideò Antonius Hinojoſa *in Directorio ver. hora Canonica fol.* 28. ſic ait: Eugenius IV. conceſſit Monachis S. Benedicti, quòd Clerici profeſſi in ſacris non conſtituti, ad Horas Canonicas recitandas ex debito minimè teneantur: quia verò communicatio priuilegiorum ſemper cenſetur valida, niſi contraueniat, vel profeſſioni vel obſeruantiæ Religionis, aliàs multa conceſſa laxioribus, nullo modo communicantur ſtrictioribus, quia ad ædificationem, non ad deſtructionem dantur. Ideò huius priuilegij communicatione non gaudent cæteri Mendicantes, vt pote repugnantis eorum obſeruantiæ, & ſalubri conſuetudini. Ita ille, cui adde ex eadem inclyta Religione doctiſſimum Magiſtrum Hyacinthum Donatum *in praxi Regularium tom.* 1. *tract.* 7. *quæſt.* 14. *num.* 10. qui loquitur de priuilegio conceſſo Societati Ieſu. Confirmatur vſu omnium Religionum, quæ nunquam auſæ ſunt dictis priuilegiis vti. Nec valet ratio in contrarium adducta.

3. Falſum eſt enim per communicationem Religiones omnibus privilegiis vni Religioni conceſſis, poſſe abſolutè vti, nam aliqua priuilegia, non obſtante communicatione, non poſſunt inter ſe Religiones communicare, vt rectè obſeruat Donatus, *vbi ſupra* de privilegio exemptionis ſoluendi decimas alicui Religioni conceſſo, vel de quarta funerali, & ideò ſupra dictæ doctrinæ dandæ ſunt aliquæ limitationes. Igitur primò debent excipi privilegia exorbitantia, quæ licet non ſunt ſolita concedi, ſed raro, & cũ difficultate conceduntur; hæc enim non veniunt in generali communicatione, niſi in ſpecie exprimantur, iuxta *reg. in generali* 81. *de reg. iur. in* 6. vbi dicitur in generali conceſſione non venire ea, quæ quis veriſimiliter non eſſet in ſpecie conceſſurus. Sic tenuit Rota Romana *deciſ.* 55. *num.* 14. *&* 15. *parte ſecunda diuerſ.* vbi hoc ampliat, etiamſi communicatio eſſet facta cum illis verbis, in omnibus, & per omnia, & hanc opinionem ſequuntur etiam Batr. *conſil.* 16. *ſub numero* 9. Soccinus *in l.* 1. *numero tertio in fine ff. de legat. primo*, vbi Iaſon *num.* 21. *verſicul. primo limita.* Ripa *numero* 8. *verſicul. & ita intellige*, Crot. *numero* 10. Pariſ. *numero* 24. *in fine*, Natta *conſil. quarto, numero* 6. *lib.* 1. Tamburin. *de iure Abb. tom.* 1. *diſput.* 17. *quæſt.* 2. *n.* 4. eamque videtur apertè approbare Nauarr. *tom.* 2. *conſil. titul. de privileg. conſil.* 13. *n.* 4. vbi ait: Per generalem confirmationem priuilegiorum non cenſeri confirmata priuilegia exorbitantia. Alias verò limitationes inuenies apud Merollam *tom.* 3. *diſput.* 6. *c.* 4. *dub.* 8. *per tot.* Ad auctoritatem verò Mandoſij pro affirmatiua ſententia in principio adducta, reſpondeo. Illud commmune dictum, quod expreſſum in ſpecie dicitur quod fit per relationem ad aliud, non eſſe vniuerſaliter verum, ſed pati exceptiones ſupra allatas. Ratio autem eſt, quia expreſſio, quæ fit per relationem ad aliud, non eſt vera expreſſio, ſed ficta, vt in *l. Titia* § *fin. verſ perinde ff. de verb. oblig.*

Sup. hoc pro parte exceptionis ſoluēdi decimas. &c. latè in tom. 7. tr. 1. Reſ. 228. & ibi in Reſ. 23. §. vlt. & lege §§. not. primæ huius Reſ.

4. Ex dictis ſequitur Patres Capucinos cum ex ſuis ſtatutis non excipiant ſæcularium confeſſiones, non poſſe vti priuilegiis conceſſis aliis Ordinibus quoad abſoluendum à reſeruatis, aut diſpenſandum ſæculares, & ſi ij à Papa obtineant facultatem audiendi confeſſiones ſæcularium in genere, vel in ſpecie, non ideo cenſeri iis communicata dicta privilegia, niſi ſpecialiter iis concedatur, vt poſſint communicare de præfatis priuilegiis. Et ita docet Bordonus *in conſ. Regul. tom.* 2. *reſ.* 52. *num.* 75. & Pellizzarius *in manual. regul. tom.* 2. *tr.* 8. *capite* 1. *ſect.* 3. *num.* 45.

5. Vnde ex ſuperiùs dictis à fortiori apparet cauendum ab opinione amiciſſimi Caramuelis, & aliquorum aſſerentium, Moniales, & Profeſſos Religionum, nondum ſacris ordinibus ordinatos, minimè obſtrictos eſſe ad perſoluendas horas Canonicas ex conſuetudine; ſed hanc ſententiam ego alibi reprobaui, & nouiſſimè latè, & rectè reprobat Franciſcus Bardi ex inclyta ſocietate Ieſu præſtantiſſimus Theologus *in ſelectis l.* 8. *q.* 1. *&* 2. vbi reſpondet ad argumenta Caramuelis, & ad ſatietatem etiam me citato noſtram ſententiam probat.

Alibi latiſſimè in ſex Reſ. præcedentibus, & in aliis earum primarum annotationum.

RESOL. XIX.

An Communitas Religioſorum teneatur quotidiè publicè in Choro canere Horas Canonicas ſub onere peccati mortalis?

Et an prædicta obligatio ſit ſub culpa mortali, an verò tantùm ex Regula, ita vt non excedat communem obligationem Regulæ?

Et an ſaltem ex conſuetudine ad id teneatur Communitas Regularium ſub peccato mortali, quamvis interdum ex iuſta cauſa poſſit hoc onus, & conſuetudo diſpenſari?

Et an iſta obligatio communis obliget ſingulos, quando non ſolum ſubditi, ſed etiam ipſe prælatus eſſet adeò negligens, vt omitteretur publica officij Diuini recitatio in Choro ex defectu Miniſtrorum?

Et an non excuſentur à mortali illi Religioſi, ex quorum abſentia in Choro Eccleſiaſticum Officium notabile damnum, ſeu magnam iacturam pateretur?

Et deducitur, quod conſuetudo nunquam vim habet obligandi in conſcientia, niſi ſit de conſenſu illius qui poteſt legem concedere, & niſi ſit introducta hac intentione obligandi. Ex parte 10. tractatu. 14. & Miſc. 4. Reſ. 2.

§. 1. NEgatiuam ſententiam nouiſſimè tenet Marcus Vidal *in Arca Theologiæ moralis*, *titulo de Horis Canonicis, Inquiſitione* 1. *numero* 31. vbi ſic ait: Conſuetudo recepta bene in omnibus Religionibus canendi quotidiè in Choro publicè Horas Canonicas, non obligat ſub culpa mortali Regulares, neque ſigillatim perſonas, neque communitatem, & Superiores locales, ita vt ſi aliquando deſiſtant canere in Choro etiam ſine graui cauſa, non ideò ſunt condemnandi rei mortalis culpæ. Probatur aſſertio primò: omnes ferè Regularium Religiones canunt quotidiè in Choro Horas Canonicas ex conſuetudine tantum recepta in quauis Religione: ſed hæc conſuetudo non habet vim legis, & præcepti: ergo non obligat ſub culpa mortali. Maior, vt vera recipitur communiter a Doctoribus; Minor autem probatur; conſuetudo enim tunc habet vim legis ſiue præcepti quando à maiori parte Communicatis introducitur cum Superioris legitimi conſenſu, & recipitur communi animo ſe obligandi, & quando participant iuſtæ legis conditiones, atque etiam obſeruatur per modum præcepti, & obligationis: ſed nulla bene Religio introducit talem conſuetudinem canendi in Choro hac intentione & animo obſeruandi illam per modum præcepti, & legis: ergo ſub mortali non obligat: Ideò, &c. Secundò, cõſtitutiones ferè omnium Religionum non obligant regulariter ſubditos ad illas obſeruandas ſub culpa mortali: ergo neque etiam obligabit ſub mortali hæc conſuetudo canendi publicè in Choro Horas Canonicas. antecedens ſupponitur verum, & certum. Conſequentia probatur: tum quia Regulares tenentur ex conſuetu-

conſuetudine canere in Choro iuxtam regulam cuiuſvis religionis, ſed regula non obligat ſub culpa mortali: ergo neque etiam conſuetudo: tum quia conſuetudo canendi in Choro eſt orta, & dependet à conſtitutionibus particularibus religionum: ergo ſequitur earum naturam: at conſtitutiones non obligant ad culpam mortalem: ergo neque conſuetudo ab ipſis dependens; quia acceſſorium ſequitur naturam principalis, *leg. Cum principali, ff. de regul. iur. cap. Acceſſorium, de reg. iur. in 7.* potiſſimum quando militat eadem ratio, vt in præſenti noſtro caſu: nam tam conſtitutiones, quam conſuetudo canendi in Choro tendunt ad idem bonum, & ad eundem finem: ideo, &c.

2. Nec obſtat dicere, quod conſuetudo circa rem grauem, quaſi ſemper vim legis habet: ergo obligat ſub mortali: ergo etiam hæc canédi in Choro Horas Canonicas, quotidie in regularium Eccleſiis; cùm ſit conſuetudo circa rem grauem, vt per ſe patet: ideò, &c. Reſpondetur negando abſolutè antecedens. Et ratio negationis eſt. Primò, quia dantur aliquæ conſuetudines, quæ habent vim legis, & tamen non ſunt de re graui, & difficili, neque communiter ſeruantur. Ita Paſqualigus, *deciſione 487. num. 3.* ergo. Secundò, cum eodem Paſqualigo, *loco citato num. 3.* in aliquo loco introduci poteſt ex deuotione exercitium alicuius virtutis, quod ab omnibus communiter ſeruetur, & ſit difficile, & etiam quod ſit res grauis; & nihilominus talis conſuetudo non obligaret ſub culpa ſaltem mortali; illa enim quæ fiunt ex liberalitate, non inducunt obligationem, quia proueniunt ex libera voluntate, quæ cum liberaliter operetur, ſe obligare non intendit: ergo. Tertiò, conſuetudo nunquam vim legis præceptiuæ habet, niſi ſit introducta, & inſtituta cum conſenſu Superioris, ac animo ſe obligandi, & tali etiam intentione obſeruetur: ita aſſerunt communiter Doctores, vt Suarez, Azorius, Rebellius, Reginaldus, Vaſquez, Fagundez, Filliucius, Layman, Becanus, & alij, quos cit. & ſequitur Diana, *part. 3. tract. 2. reſolutione 8. §. Sed hæc opinio*, nam ſicut lex quoad ſuam obligationem dependet ab intentione Legiſlatoris, ita etiam conſuetudo dependere debet ab intentione illorum, qui eam inducunt cùm participare debeat conditionem legis, vt vim legis habeat, aliter non obligabit; quia actus voluntarij non plus operantur, quam velint operari. *leg. Voluntarie, c. de excuſ. tut. & leg. fin. Cod. ne vxor. pro mar.* & actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem *leg. non omnes, ff. ſi certum. cap. Ad audientiam de deciſ.* ergo, &c. Quartò in actionibus de contiuo, & liberis requiritur ſemper agentis intentio, per quam ſe obligare intendat ad aliquod opus, vt dicatur in conſcientia eſſe obligatus, vt patet in voto. Sed vt aliqua conſuetudo introducatur, eſt quid dependens à libera hominis voluntate, cum ſit quoddam ius non ſcriptum, quod continuo actuum ſimilium vſu naſcitur; ergo ad introducendam conſuetudinem obligantem in conſcientia, inter alia requiritur illorum intentio, qui eam introducunt, qua intentione ſe obligare in conſcientia velint, & intendant. Igitur conſuetudo recepta in religionibus canendi quotidie in Choro Horas Canonicas, cùm non ſit introducta, & inſtituta hoc animo ſe obligandi ſub mortali, ſequitur quod vim legis præceptiuæ non habeat, quoniam vt ſentiunt DD. communiter, conſuetudo nunquam vim habet obligandi in conſcientia, niſi ſit de conſenſu illius, qui poteſt legem concedere, & niſi ſit introducta hac intentione obligandi: Ita cum D. Thoma, *1. 2. quæſt. 97. art. 3. ad. 1.* aſſerunt Doctores, vt Suarez, *de leg. lib. 7. cap. 9.* Reginaldus, *lib. 13. num. 143.* Filliucius, *tract. 23. cap. 6. num. 97.* Clauis Regia *lib. 13. cap. 11. numer. 5.* Bonacina *de leg. diſp. 1. quæſt. 1. punct. vltim. num. 28.* Sa *verb. Conſuetudo, num. 4.* Fagundez, *in præcept. 1. Eccl. lib. 1. cap. 6. num. 7.* & alij: Sed regularium conſtitutiones apud plures Religiones leges præceptiuas obligantes ſub mortali culpa non continet; ergo neque etiam vllo pacto aſſerendum eſt, quod in illis Religionibus conſuetudo canendi in Choro fuerit introducta animo, vt vim legis præceptiuæ habeat, cùm dependeat ab inſtituto & regula ipſarum Religionum. Et hæc omnia & plura alia docet Vidal, *vbi ſuprà.*

Quæ nunc eſt in tom. 2. tr. 1. Reſ. 86. §. 2. & hic infra in Reſ. 94. §. Ad ſecundum, & ſeq. & ſupra ex lata doctrina Reſ. 17. §. 1. ante medium, à verſ. Demas de lo qual. & in tom. 6. tr. 2. Reſ. 16.

Sup. hoc cōſenſu in to. 6. tr. 2. Reſ. 9. & in aliis eius primæ annot.

3. Sed hæc opinio, tanquam ſingularis reiicienda videtur; & ita affirmatiuam ſententiam communiter tenent Doctores: Vnde Ioannes Caramuel *in Theol. Reg. diſput. 101. num. 1520.* ſic ait: Communitates teneri ſub peccato graui legere Diuinum Officium aſſerunt Authores communiter, nullum legi qui aſſerat contrarium, nullum, qui hanc obligationem demonſtret. Videatur Suarius, *l. 4. de Horis Canonicis c. 10.* Ne igitur ſingularis videar, ſupponam ex communi ſententia non poſſe communitatem aliquam Benedictinam omittere Officium diuinum ſine culpa mortali; ex hac hypotheſi naſcuntur reſolutiones ſubſequentes. Eodem modo iudicanda eſt communitas in officio publico, quo Sacerdos in officio priuato. Patet; quia ſicut tenetur Sacerdos ſub culpa graui diuino Officio ſatisfacere, ita etiam ſupponitur ſub graui onere communitatem obligari. Hinc conſtat materiæ paruitatem, quæ ſufficit ad excuſandum à mortifero Sacerdotem, debere etiam communitatem excuſare. Ita Bonacina *de Hor. Con. diſp. 1. quæſt. 3. punct. 1. num. 3.* Diana *ibid. reſol. 4.* Ex hac concluſione vniuerſali procedunt appendices quas reperi apud doctos Authores. Prima; Communitas, quæ ſine cauſa legitima recitat Horas extra tempus præſcriptum, non peccat mortaliter. Ita Bonacina, *tract. de Hor. Can. diſput. 1. q. 3. num. 7.* Gauantus *in Comm. rubr. Miſſal. tom. 2. ſect. 1. c. 5. & n. 3.* Valentia, *tom. 5. diſput. 6. q. 2. punct. 20.* qui intelligendi ſunt ſublato graui ſcandalo; quia ſi hoc ſit graue, non poterit excuſari à mortali, verum vix talem in ſimili materia iudico poſſe dari; nulla communitas cenſenda eſt ſine cauſa alteraſſe officij tempora, quæ propter honeſtam recreationem hora vna, vel altera officium differt, aut anteponit. Recreatio enim honeſta actus etiam Regularis eſt, & cùm ferrei non ſint Monachi, neceſſarius, vt melius aliis obligationibus ſatisfacere poſſint, quod quidem apud ſanctiſſimos Monachos in vſu eſt. Secunda. Communitas, quæ inuertit ordinem officij, modo totum legat ad quod tenetur illa die, non peccat mortaliter. Ita Bonacina, & Gauantus, *vbi ſuprà c. 5. tit. 8. n. 3.* Diana *reſol. 16.* In reliquis omnibus rebus de communitate, ipſa, vt de ſingulis philoſophatur. Hucuſque Caramuel.

Quæ hic eſt infra Reſ. 11. §. vit. &c. Et pro contextu in hoc verſ. Prima; cōmunitas. huius textus infra in Reſ. 56. §. obligari. poſt medium. verſ. Et tandē. & in Reſ. 71. poſt initiū, & in Reſ. 7. §. vit. & in Reſ. 90. §. Et idem.

Quæ hic eſt infra Reſ. 69 in fine.

4. Dicendum eſt itaque in Eccleſiis Regularium adeſſe obligationem canendi publice Horas Canonicas in Choro; quia *Clemen. 1. de celebr. Miſſar.* cum Eccleſiis Cathedralibus, & collegiatis numerantur etiam Regulares: ergo ſupponit Pontifex in his Eccleſiis eãdem eſſe obligationem pſallendi publice diuinum Officium in Choro, ſicut in prioribus: hæc tamen Regularium obligatio differt à reliquis, quia ſolum eſt, iuxta vniuſcuiuſque inſtitutum, regulas, aut conſuetudinem; nam Religioſi non tenentur officium recitare in Choro ratione Beneficij proprij, vt conſtat; nec etiam, quia aluntur eleemoſynis, & bonis Eccleſiaſticis, quia non ſub hac ratione, nec ad hunc finem aluntur, ſed vt Deo ſeruiant, iuxta ipſorum Inſtitutum; nec etiam eſt vllum ius Canonicum, quod hoc onus omnibus

Religio

Religionibus imponat? nam in prædicta Clementina, potius ſupponitur aliunde illa obligatio, & ideo ſolum præcipitur, vt debito modo pſallatur; quare obligatio ſupponenda eſt ex peculiari inſtituto, regula, aut conſuetudine. Hæc eſt communis ſententia quam docet Diuus Antoninus *2. part. tit. 9. c. 12. §. 3. verſ. Quinta negligentia*, Angelus, *verb. Hora, num. 25.* Tabiena, *ibi, q. 28. n. 29. dicto* 11. Syluester, *quæſt. 10.* Armilla *num. 21.* Sotus *lib. 10. de Iuſt. quæſt. 3. art. 3. circa finem*, Aragonius *2. 2. quæſt. 83. art. 12. dub. 4. not. 2. & concl. 1.* Suarius, *tom. 2. de Relig. lib. 4 de horis, cap. 10. num. 7.* Filliucius, *tom. 2. tract. 23. cap. 4. quæſt. 7. num. 133.* Bonacina, *tom. 1. de Officio, diſp. 2. quæſt. 1. punct. 1. num. 9.*

5. Quæres an prædicta obligatio ſit ſub culpa mortali, an tantùm ex regula, ita vt non excedat communem obligationem regulæ. Reſpondeo, & dico primò: ſi loquamur de toto Conuentu, ſeu Eccleſia regulari, in qua eſt conſuetudo regulariter dicendi diuinum Officium publicè in Choro, etiamſi id nulla regula explicauerit, nec vllum votum de hoc directè fiat, eſſe obligationem grauem ſub peccato mortali, quia ſaltem per conſuetudinem videtur illud onus ita receptum, & acceptum; & magnum eſſet ſcãdalum ſi omitteretur, quamuis interdum ex iuſta cauſa poſſit in hoc diſpenſari. Ita docet Armilla, *verb. Hora n. 21.* Sotus, *lib. 10. de Iuſt. quæſt. 5. art. 3. prope finem.* Suarius *tom. 2. de Relig. lib. 4. de Horis Canonicis, cap. 10. n. 7. fin.* Filliucius, *tom. 2. tract. 23. c. 4. quæſt. 7. num. 134.* Layman, *tom. 2. lib. 4. tract. 1. cap. 4. num. 1.* Dico ſecundò, hanc obligationem principaliter cadere in Prælatos Religionis, & Monaſterij, ſcilicet Abbatem, Priorem, Guardianum, Abbatiſſam, Prioriſſã, & quemcumque alium. Ratio eſt, quia quoties obligatio cadit in aliquod myſticum corpus alicuius Cõmunitatis, caput talis corporis, ratione ſui maximè tenetur curare, vt obligatio illa impleatur, quia ad ſuperiorem pertinet mouere inferiores ad operandũ; alias non poſſet tale corpus moraliter tali obligationi ſatisfacere. Hæc autem Prælatorum obligatio ſpecialiter explicata, & aucta eſt in prædicta *Clementina 1. de celebratione Miſſarum*, vbi ordinariis Rectoribus, & ſuperioribus præcipitur, vt ſollicitam adhibeant diligentiam, vt debitis horis conuenienter hoc Officium pſallatur, vel celebretur, ſi Dei, & Apoſtolicæ Sedis indignationem euitare voluerint: quæ verba manifeſtè indicant præceptum obligans ad mortale. Ita Tabiena, *verb. Horæ, quæſt. 23. n. 29.* Armilla, *num. 21.* Sotus, *lib. 19. de Iuſtit. quæſt. 5. art. 3. prope finem*, vbi ait: ſi vbi fieri poteſt, Præfecti negligentia tale Officium in communi non fieret, citra dubium mortale illi eſſet crimen. Nauarrus, *cap. 3. de Oratione, num. 61.* Petrus de Aragonia *2. 2. quæſt. 83. art. 12. dub. 4. concl. 1.* Suarius, *tom. 2. de Relig. lib. 5. de Horis, cap. 10. num. 8.* Layman *tom. 2. lib. 4. tract. 1. cap. 4. num. 1.* Filliucius *tom. 2. tractat. 23. cap. 4. quæſt. 7. dicto 3. n. 135.* Bonacina, *tom. 1. tractatu de Officio, diſp. 2. quæſt. 1. punct. 1. num. 9.*

5. Quæres, an obligatio communis obliget ſingulos, quando non ſolũ ſubditi, ſed etiam ipſe Prælatus eſſet adeò negligens vt omitteretur publica diuini officij recitatio in Choro ex defectu miniſtrorum. Reſpondeo affirmatiuè; tunc enim præceptum commune ſingulos obligaret, quia iam eſſet publica neceſſitas, in qua obligantur. Huic ſententiæ fauent Doctores, qui dicunt non excuſari à peccato mortali illos Religioſos, ex quorum abſentia in Choro Eccleſiaſticum Officium notabile damnum, ſeu magnam iacturam pateretur. Ita expreſsè docent Angelus *verb. Hora, num. 26.* Tabiena *ibi, quæſt. 28. num. 29.* Syluester *quæſtione 10. numer. 12.* Armilla *num. 21.* Caietanus *ibi, §. Quo ad quintum.* Graffius *part. 1. dec. lib. 2. cap. 53. num. 13.* Suarius *tom. 2. de Relig. lib. 4. de Horis, cap. 10. n. 15. fin.* Filliucius *tom. 2. tract. 23. cap. 4. q. 9. dicto 1. num. 131.* Bonacina *tom. 1. tractatu de Officio, diſputatione 1. quæſtione 2. puncto 2. r. 2. num. 5. §. Dixi regulariter, & diſputatione 291. puncto 1. num. 9. fin.* Et hæc eſt doctrina communis inter Thologos circa obligationem recitandi Horas Canonicas in Choro, quam habent Religioſi: vnde caueant ipſi, opinionem contrariam in praxim deducere

Sup. hoc infra in Reſ. 56. §. Obligari.

RESOL. XX.

An Religioſus, ſi ex conſuetudine non recitet Horas Canonicas in Choro, peccet mortaliter?

Et an obligatio canendi in Choro per ſe, & directè ſigillatim ſingulas perſonas afficiat? Ex part. 3. tr. 2. Reſ. 18.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Peregrinus *in comment. ad noſtras conſtit. p. 1. lit. B, §. 3.* vbi ſic ait: Religioſus, qui ſine iuſta cauſa omittit recitare Horas Canonicas in Choro, quamuis priuatim illas recitet, mortaliter peccat, ſi habet conſuetudinem non recitandi.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, quia obligatio canendi in choro per ſe, & directè non afficit ſigillatim ſingulares perſonas, ſed totam communitatem. Vnde Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 10. n. 15.* ſic ait: De Religioſis, qui chorum profitentur, exiſtimo non teneri ex vi generalis legis, ſeu præcepti obligantis ſub culpa mortali ad canendum in choro, niſi vbi fuerit ſpeciali conſuetudine hoc præceptum, ita expreſsè declaratum; & impoſitum eſt, vel ſi alicubi proprium votum de hoc fieret, quod in nulla Religione credo fieri, neque etiam ſcio in aliqua eſſe conſuetudinem, illo modo obligantem. Nec enim conſuetudo Chori eſt in hoc ſenſu in Religionibus introducta, ſed ſolùm, vt horæ in choro omnino dicendæ ſint; & omnes adeſſe debeant iuxta regulam, & quod in hoc deficientes pœnæ ſubiaceant, non verò quòd in hoc grauiter peccent, dummodo alias horas recitent. Ita ille & poſt illum Raphaël de la Torre *in 2. 2. D. Thom. 1. contr. 10. de Horis canon. diſp. 1. n. 6.* ſibi ſic ait: De Religioſis, qui ex vi ſuorum ſtatutorum profitentur Chorum, maior ratio dubitandi eſt, an peccent, & exiſtimo non teneri ex lege, aut præcepto generali, aut aliquo iure; quod certè ad Religioſos nõ dirigitur, tenebuntur autem ex vi præcepti, ſi quod reperitur in aliqua Religione, quod credo in nulla eſſe. Supereſt ergo, vt ſi aliqua obligatio ſit, ea ortum habeat ex obligatione ſeruandi ſuas conſtitutiones; ſed credo iam omnes, aut ferè omnes Religiones, ſe ab hoc vinculo liberaſſe. Et in Ordine Prædicatorum in Prologo dicitur. Volumus vt noſtræ conſtitutiones non obligent nos ad culpam, ſed ad pœnam. Et conſuetudo, & iuſſio Chori in Religione hac, & vt exiſtimo etiam in aliis, in hoc ſenſu introducta eſt, vt omnes horæ in Choro canantur, non verò quod grauiter peccent, imò neque leuiter in Ordine præfato Prædicatorum, ſecluſo contemptu & præcepto. Ita ille. Et hanc ſententiam docent etiam Filliucius *tom. 2. tract. 23. cap. 4. num. 139.* & Bonacina *de horis canon. diſp. 1. q. 1. punct. 1. n. 9.* cum Fauſto *de horis canon. lib. 2. quæſt. 186.*

3. Ex his omnibus apparet Religioſos particulares non eſſe aſtrictos recitare Horas Canonicas in Choro. Vnde neſcio qua ratione Peregrinus dixerit illos peccare, ſi hoc frequenter facerent; nam ex aliqua lege, vel conſuetudine ad id non tenentur, vt ſatis probatum eſt; quod verò id frequenter faciant, non poteſt

poteſt eſſe peccatum mortale, quia ex conſuetudine frangere aliquam regulam, non obligantem ad culpam ſecluſo contemptu, non eſſe peccatum lethale docet ipſemet Petegr. *in procemio conſtit. litt. B*, *fol.* 29. & alij communiter; ergo, &c. Vide etiam Bartholomæum à ſancto Fauſto *in ſpeculo Religioſorum lib.6. quæſt.*152. Sanchez *in ſumm. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.*4. *num.*17. *&* 18. Ledeſmam *in addit. ad ſumm. cap.*4. *concl.*12. *dub.*1. *fol. mihi* 157.

RESOL. XXI.

An ſoli Nouitij poſſint ſatisfacere præcepto ſoluendi Horas Canonicas in Choro, quod eſt quærere, an ſoli Nouitij faciant corpus communitatis? Et p.7. tr.11. & Miſc.2. Reſ.5.

Sup. hoc quod hic recitanter ſupponitur ſupra in Reſ. 15. §. vlt. & in aliis §§. eius not.

§. 1. SVppono ad ſatisfaciendum Choro non ſufficere duos, ſed ſaltem tres requiri, quæro an iſti poſſint eſſe Nouitij; ad hoc dubium acutiſſimus Caramuël *in Regulam D. Benedicti, diſput.* 101. *dub.*6. ſic reſpondet. Quæris an Nouitij faciant Corpus Communitatis, nempe an Tres, vel plures Nouitij non clam, ſed publicè ſigno regulari conuocati poſſint in Choro communi Diuino officio ſatisfacere. Reſpondent nonnulli affirmatiuè, eo quod in fauorabilibus ſemper Nouitij cenſentur Religioſi; negatiuè alij, eo quod nondum incorporati ſint, ſed de hoc vberiùs alio loco. Ita ille. Et vt verum fatear, adſunt pro vtraque parte probabiles rationes. Pro negatiua, quia obligatio perſoluendi Horas Canonicas in Choro eſt impoſita Communitati Profeſſorum, vt patet, ſed Nouitij non ſunt Profeſſi, nec pars Communitatis, quoad hoc dici poſſunt, cum non ſint Monaſterio & Religioni incorporati. Ergo. Pro parte affirmatiua facit, quod ſicut Nouitij poſſunt, & de facto gaudent Priuilegiis Profeſſorum, ita dicendum eſt poſſe ſoluere onera ad quæ profeſſi tenentur: nec valet dicere quod Nouitij in odioſis non dicuntur Profeſſi, nam reſpondeo, certum eſſe Nouitios non teneri perſoluere hoc onus, ſed poſſe illud perſoluere loco Profeſſorum dicendum eſt, nam licet non ſint adhuc incorporati Religioni, ſunt aliquo modo pars illius Communitatis, & omnibus gratiis & Priuilegiis Communitatis gaudent; & in fauorabilibus dicuntur Religioſi. Ergo, &c.

RESOL. XXII.

An Regulares, vel Canonici ſæculares ſatisfaciant obligationi pſallendi in choro, ſi canant in Sacriſtia ex aliqua iuſta cauſa?

Et difficultas eſt, ſi hoc licitum ſit, quando Sacriſtia non eſt iuncta cum Eccleſia, vel non habet feneſtram verſus altare maius? Ex part. 6. tract. 8. & Miſc.3. Reſ.13.

§. 1. CAſus eſt practicabilis, v. g. propter aſperitatem brumalem, vel ſi in Eccleſia fabricetur, ſi Chorus ſit occupatus in aliquo ſpirituali miniſterio, vt propter hebdomadam Sanctam, vel nouennam, & ſimilia. Et reſpondeo affirmatiuè: ſed difficultas eſt, ſi hoc licitum ſit fieri quando Sacriſtia non eſt coniuncta cum Eccleſia, & negatiuè reſpondet Bordonus *in Conſiliis Regularium, reſolut.* 30. *quæſt.*17. *num.*21. vbi ſic ait. Dixi, ſi ſolum communi muro Sacriſtia diuidatur ab Eccleſia, quia ſi inter ipſam, & Eccleſiam interlocentur aliqua alia, grauior eſt difficultas & puto non ſatisfacere, quia Choro non interſunt materialiter, neque moraliter. vnde Prælatus non videtur excuſari permittendo recitari horas Canonicas in loco diſtante ab Eccleſia per plures muros intermedios, immò & per vnicum, ſi non adeſt feneſtra in eo communi muro, ſeu porta ad Eccleſiam; vnde audio deciſum fuiſſe Romæ quoſdam Canonicos non potuiſſe ſatisfacere ſuæ obligationi in Sacriſtia, quæ non habebat feneſtram verſus Altare maius, quod ego intelligo, quando ibi officiatur ſine legitima cauſa, nam cum legitima cauſa cenſeo ſufficere feneſtram, vel portam Sacriſtiæ intra ambitum Eccleſiæ, maximè apud Regulares, qui non ita ſtrictè obligantur ad Chorum formalem. Ita Bordonus. Vnde ſi vera eſſet hæc opinio Patres noſtri Romæ degentes in domo S. Andreæ non ſatisfacerent præcepto ſoluendi Horas, ſi illas canerent in Sacriſtia, quia eſt penitus disiuncta ab Eccleſia, ſatisfacerent verò in Sacriſtia S. Sylueſtri.

2. Sed ex Bonacina, Caſtrus Palaus *tom.*2. *tr.*7. *diſp.*3. *punct.* 4. *n.* 2. & alij, licèt aſſerant certum eſſe *ex c. fin. diſt.* 62. *& cap.* 1. *de celebr. Miſſ.* Horas Canonicas perſoluendas eſſe in Eccleſia, admittunt tamen ex neceſſitate poſſe in alio loco perſolui, & ſe non reſtringunt in Sacriſtia diſtante ab Eccleſia per plures muros, vel in alio Oratorio; quia officium in dictis locis recitando dirigitur ad Eccleſiam, & moraliter dicuntur canendo in dictis locis Religioſi, in Eccleſia canere, ſaluo tamen meliori iudicio.

RESOL. XXIII.

An qui Subdiaconum ſuſcipit, teneatur in Ordinationis die Officium totum recitare?

Idem eſt dicendum de illo, qui emiſit profeſſionem hora vndecima ante meridiem.

Et quid eſt dicendum, ſi antequam quis Subdiaconatum acceperit, vel profeſſionem emiſerit, omnes Horas illius diei recitauit, an ſatisfaciat obligationi ſuperuenienti?

Et an ſit probabile, cum Epiſcopus Ordinandis iniungit aliquos Pſalmos, & Litanias recitare, nolle ſub graui culpa obligare, ſed ex quadam honeſtate, & decentia tantum? Ex p. 4. tract. 4. & Miſc. Reſol.218.

§. 1. REſpondeo negatiuè, ſed ſolùm ab illa parte, à qua obligatio incepit, v.g. ſi quis accepit Subdiaconatum, vel emiſit profeſſionem hora vndecima ante meridiem, non tenetur recitare matutinum illius diei, neque primam, neque tertiam ſed ad ſummum ſextam, & reliquas Horas, quia ab illa hora vndecima incipit obligatio. Ita Caſtrus Palaus *tom.*2. *diſp.*2. *punct.* 4. *n.* 3. qui citat Suarez, & Bonacinam; quibus adde Homobonum *in conſult. caſ. conſcient. Vol.*2. *part.*5. *reſponſ.*240. Sup. hoc infra lege doctrinam §. 1. Reſ.66.

2. Non deſinam tamen hìc adnotare, Oliuerium Bonartium *de Horis Canonicis lib.*2. *c.*39. *n.*11. docere, in tali caſu Subdiaconum, v. g. ſatisfacere, ſi non dicat ſextam, & nonam, ſed incipiat à Veſperis illius diei; nam Eccleſiæ mens non cenſetur velle tironem ad paruas aliquas Horas diei currentis aſtringere.

3. Sed ſtando in prima opinione quæritur, quid dicendum, ſi antequam quis Subdiaconatum accepit, vel profeſſionem emiſit, omnes Horas illius diei recitauit? Reſpondet Caſtrus Palaus *loco citato* non ſatisfacere obligationi ſuperuenienti; quia non poteſt eſſe ſatisfactio obligationis, vbi nulla eſt obligatio: tenetur igitur iterum recitare modo, quo *ſuprà* dictum eſt. Sup hoc in Reſ. ſeq. & lege doctrinam § not. præteritæ.

4. Nota tamen ſecundùm Caſtrum Palaum, affirmatiuam ſententiam eſſe probabilem, nam negatiuam,

negatiuam, quam ipſe tenet, vocat tantum probabiliorem.

Alibi in Reſ. quæ hic eſt ſupra 3. in eius §.1.

5. Nota etiam hîc obiter id quod alibi etiam notauimus cum Soto, & Valentia, quibus nunc addo Caſtrum Palaum *vbi ſuprà, punct* 1. §.1. *num.*5. probabile eſſe, cùm Epiſcopus ordinandis iniungit aliquos Pſalmos, & litanias recitare, nolle ſub graui culpa obligare; ſed ex quadam honeſtate, & decentia. Et Homobonus de Bonis in ſupradicto caſu ex Azorio, & Layman putat etiam ſupradictos Clericos non peccare niſi venialiter. Ita ille *in conſult. caſ. conſcient. vol.*2. *part.*5. *reſponſ.*210.

RESOL. XXIV.

An Religioſus, ſeu Clericus, qui manè antequam profeſſionem emitteret, vel Subdiaconatum ſuſciperet, recitauit Officium, teneatur, hoc non obſtante, illud iterum recitare? Ex part.6. tract.7. & Miſc.2. Reſ.38.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Sed, & lege infra doctrinam §.1. Reſ.66.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Bonacina *tom.*1. *de Horis Canonicis, diſp.*1. *quæſt.*2. *punct.* 5. *num.* 11. Tum quia adimpletio præcepti ſupponit obligationem: ſed qui officium ante Ordinis, vel poſſeſſionis, aut ſaltem collationis beneficij ſuſceptionem recitauit, non habebat onus & obligationem officij recitandi; ergo non ſatisfecit præcepto officij. Ergo ſuſcepto Ordine, vel poſſeſſione beneficij tenetur iterum recitare pro rata temporis, quo ad Ordinem euectus eſt; præceptum enim adimpletur actuali recitatione: tum quia horæ Canonicæ recitantur nomine Eccleſiæ; qui autem diuinum officium ante Ordinis ſuſceptionem recitauit, non dicitur nomine Eccleſiæ recitaſſe; cùm nondum eſſet Miniſter ad hoc deputatus: tum quia ſicut non ſatisfacit præcepto, qui diuinum officium recitat hodie, vt adimpleat onus, quo diuinum officium craſtina die perſoluere debet, ita neque obligationi ſatisfacit, qui officium recitat, antequam ordinem ſacrum ſuſcipiat: vtraque enim obligatio eſt affixa tempori, & perſonæ obſtrictæ oneri diuini officij.

2. Non deſinam tamen adnotare negatiuam ſententiam tanquam probabilem admittere Trullench *in Decalog. tom.*1. *l.*1. *cap.*7. *dub.*13. *num.*3. quia potuit anticipatè ſoluere. Facit pro hac opinione auctoritas Doctorum, quos citaui *in part.*5. *tract.*3. *reſol.*33. aſſerentium, quòd qui manè communicauit, non tenetur poſtea, ſi incidat eadem die in periculum mortis, viaticum ſumere: quia cum manè ſacram ſumpſit Euchariſtiam, moraliter obligatio præcepti aderat: ergo adimpleuit præceptum.

Quæ nunc inuenietur in to.2. tr.2. Reſ.74. &c.

RESOL. XXV.

An qui vouit recitare Officium Sancti particularis in die, quo debet recitare de altero Sancto teneatur duo Officia recitare?

Et an ſi alicui deficiat Breuiarium Romanum, poſſit, imò debeat recitare per alium approbatum, quod præ manibus habet, etiam ſi breuius ſit? Ex p.9. tr.9. & Miſc.4. Reſ.25.

Sup hoc infra in Reſ. 112. § Nota ſecundò ad lin.7. & verſ. Nec obſtat.

§. 1. Negatiuam ſententiam probabilem putat Eſcobar à Corro *tract. de Hor. Can. quæſt.* 3. §.1. *num.*10. vbi ſic ait: Dum quis vouit recitare Officium Sancti particularis, vt puta, Beatæ Mariæ, in die quo ſecundum Breuiarium Romanum dicendum eſt de alio Sancto, vel de feria, quia tenebitur duo Officia recitare illo die, vnum de B. Maria, alterum de feria, vel de Sancto ſecundùm Breuiarum Romanum; Contrarium tamen non improbabile reputo, nempe recitatione vnius Officij ſatisfacere vtrique obligationi: Tum quia valde probabile eſt, quòd adſtrictius recitationi Horarum Canonicarum duplici onere Ordinis, nempe Sacri, & Beneficij ſatisfit vnum Officium tantùm recitando, & omittendo, vnum ſolum nanciſcitur peccatum, cùm in ſubſtantia obligationi ſatisfaciat. Et ſic votum adimplebit recitatione alterius Officij, & cum obligatione Officij diei recitando Officium voti: nihilominus tamen hoc ſubiicio melius ſentientis iudicio. Ita ille. Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo cum Fauſto *tract. de Hor. Canon lib.*2. *quæſt.*130.

Et pro conſequentia huius textus, ex mutatione Officij. lege infra doctrinã Reſ.86. &c.

Et ſup. hoc duplici onere contento ad medium, huius §. in tom.1. tr.7. lege doctrinam Reſ.65. & hic infra prope finem Reſ. 74. à verſ. Ita Bonartius.

2. Notandum eſt hic obiter, id quod aſſerit Crouſers *in Regul. D. Franciſci, cap.*3. *ſect.*1. vbi ſic ait: Etiam circa Horas Canonicas, putarem peccatum committi ab eo qui illas negligeret obtentu defectus Breuiarij Romani, ſi aliud ad manum habeat, vel habere poſſit. Obligantur enim fratres primò ad Officium Diuinum, deinde ad modum eius, quòd poſterius, ſi non poſſint implere, prius autem ſic, peccant ſi non implent. Et ideò docuit Eſcobar, vbi ſupra, *n.* 3. quod ſi deficiat Breuiarium Romanum, poterit, imò, & debet recitare per aliud approbatum, quod præ manibus eſt, & qui potens non eſt totum Officium recitare per Romanum, & poteſt recitare per aliud Breuiarium approbatum, quia eſt breuius, ſatius erit per hoc recitare, quam alterum omittere.

RESOL. XXVI.

An qui detinetur in pulſandis organis, vel transferendis libris ex vna parte ad aliam, vel thure prabendo, &c. teneatur per ſe ipſum illam partem recitare, ſi ſaltem non audierit?

Idem eſt dicendum de eo, qui vt bene pronunciet Lectionem in Choro iniunctam, occupatur, dum Chorus canit, in ea perlegenda, an excuſetur ab auditione, aut recitatione eorum, quæ tunc à Choro dicuntur? Ex p.2. tr.12. Reſ.13.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Suarez *de relig. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 13. & alij. At mihi probabilis videtur etiam contraria ſententia, quam docet Layman *in tract. mor. lib.* 4. *tract.*5. *cap.*5. *num.* 7. Molfeſius *in ſumma, tom.*.... *tractat.*5. *cap.* 1. *num.*21. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.*13. *q.*20. Naldus *verb. Officium diuinum, num.*7. Aragon. *in* 2.2. *quæſt.*83. *art.*11. *in fin.* & Reginaldus *tom.*2. *lib.*18. *cap.*13. *num.*188. ita aſſerens: [Ad hanc cauſam referri poteſt occupatio quærendi Pſalmos, aut peragendi aliquid aliud choro neceſſarium, vt quærendi prunas ad thurificandum, ac thurificandi tempore *Magnificat*, & *Benedictus*, aut pulſandi Organa: quod enim illis ſic occupatis chorus intereà recitat, aut cantat, à ſe nec dictum, nec auditum, non ſupplentes, non videntur peccare, eò quòd Chorus, cuius miniſterio ſeruiunt, tam ſuo, quam aliorum adminiſtrantium nomine recitat, aut cantat.] Ita ille. Et Villalobos *in ſumma, tom.*1. *tract* 24. *dub.*16. *n.*14. cum Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part.*1. *Præcept.*3. *art.*3. *dub.* 7. *concl.*1.

2. Idem dicendum eſt de eo, qui vt bene pronunciet lectionem in choro iniunctam, occupatur, dum Chorus canit, in ea perlegenda; excuſatur enim ab auditione, aut recitatione eorum quæ tunc à Choro

choro dicuntur: & ita docet Raphaël de la Torre *in 2.2. tom. 1. contr. diſp. 7. n. 12.*

RESOL. XXVII.

An Coadiutoria cum futura ſucceſſione inducat obligationem recitandi Horas Canonicas? Ex p. 5. tr. 13. & Miſc. 1. Reſ. 75.

§. 1. LVſitania ſemper ferax fuit doctorum hominum tam in legali, quàm in Theologica profeſſione, & inter illos non multis abhinc annis floruit Sebaſtianus Acoſta, qui circa præſentem quæſtionem affirmatiuam ſententiam docuit *in Bull. Cruc. quæſt. 75.* vbi ſic ait. Cùm vſus horum coadiutorum ſit modernus in Eccleſia Dei, non agitatur hæc quæſtio à Doctoribus. Ego tamen exiſtimo prædictos coadiutores Canonicorum teneri ſub mortali diuinum Officium recitare. Adducor autem vt ita credam ex eo fundamento quòd huiuſmodi coadiutoriæ ex forma & tenore Bullarum & ex intentione Pontificis concedentis, habent rationem beneficij, proindéque litteræ Apoſtolicæ committuntur Iudici Apoſtolico in forma *Dignum*, vt prouiſum examinet in forma iuris, & ſi ipſum dignum inueniat, authoritate Apoſtolica mittat in poſſeſſionē coadiutoriæ, & de facto mittuntur coadiutores in poſſeſſionem eiſdem ſolemnitatibus, quibus Canonici ſedendo in choro in ſtallo, & in loco Capituli tangendo manibus frumentum, argentū, &c. Imò & iudex Apoſtolicus confert prouiſo coadiutorem per impoſitionem pilei, facta priùs fidei profeſſione iuxta *c. Ego N. de iureiuran.* quæ omnia non reperiuntur, niſi in collatione & poſſeſſione veri beneficij. Præterea niſi coadiutoriæ eſſent propriè beneficia, non poſſet coadiutores ad titulum illarum ad ſacros Ordines promoueri, ſed paſſim coadiutores ad titulum illarum ordinantur; ergo coadiutoriæ ſunt verè, & propriè beneficia. Vltimò, quoniam prædicti coadiutores gaudent omnibus priuilegiis Canonicorum, eliguntur enim iam in conſeruatores, & à Sede Apoſtolica deputantur iudices Apoſtolici, cùm tamen ad hoc munus non quodlibet beneficium, ſed dignitas requiratur; ex *cap finali, de offic. iud. deleg.* Ità Acoſta *loco citato.*

2. Sed his non obſtantibus contrariæ ſententiæ adherendum eſſe puto. Dico igitur coadiutoriam conceſſam alicui aſſignata aliqua portione pro congrua, & cum futura ſucceſſione non eſſe beneficium, vt declarauit Paulus V. teſte Suarez *lib. 4. de Horis Canon. cap. 22. num. 19.* & aliis, ergo non obligat ad Horas Canonicas; & certè quia coadiutori datur poteſtas ſuccedendi in beneficio poſt proprietarij mortem, apparet quòd non confertur ei beneficium proprietarij; nam aliàs beneficium in duobus exiſteret, quod eſt abſurdum. Neque obſtat mortuo proprietario non requiri nouam collationem, quia hæc prouenit ex eo, quòd cùm datur coadiutoria, beneficium tunc proprietarij confertur coadiutori, non abſolutè, ſed dependenter à proprietarij morte; quare mortuo proprietario tunc habet effectum collatio, & coadiutor beneficium obtinet; & ita hanc ſententiam docet poſt Suarez *vbi ſupr.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tractat. 1. diſputat 2. punct. 1. §. 2. num. 7.* vbi etiam citat Azorium, Garziam & Bonacinam, alias etiam rationes adducens ad firmandum coadiutoriam non inducere obligationem recitandi Horas Canonicas.

RESOL. XXVIII.

An qui habet Officium, cum quo conſiſtere non poteſt Horarum Canonicarum lectio excuſetur ab earum recitatione? Ex part. 7. tract. 11. & Miſc. 2. Reſ. 1.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Caramuël *in Regulam D. Benedict. diſput. 116. num. 1438.* vbi ſic ait. Qui ex officio ſibi legitimè iniuncto ſingulis diebus duodecim horis integris occupatur non tenetur legere officium diuinum, licet Suarez aſſerat, eum qui habet officium, quo cum conſiſtit Horarum lectio, debere vel illud relinquere, vel petere diſpenſationem. Vtrumque tamen falſum eſt, & ex ipſius Suarij doctrina propugnari non poteſt. Nam aſſerente eodem authore, qui oſtentationis gratia vult integro die actionem publicam literariam facecere, poteſt omittere officium Diuinum vt ea meliùs fiat; nec tenetur propoſitam actionem intermittere. Atqui Petrus potiùs tenetur officio quàm velleitati ſatisfacere: ergo, cui licet potiùs officium Canonicum omittere quàm actionem oſtentationis vltrò admiſſam, poterit etiam omittere potius officium, quàm conditionem ſeu dignitatem illam, quam habet. Sup. hoc lege doctrinā Reſ. & §. an not. ſeq.

2. Præterea, ſi occupatio ſit publica (puta ſi Petrus ſit aut Concilij Præſes, aut Regni Gubernator, aut pauperum prouiſor, aut Magiſter ægrorum, &c.) non poteſt Petrus præponere priuata publicis, nec cenſendus eſt iuſſiſſe Pontifex vt communibus particularia præponat, ſeruire debet Reipublicæ, & Patriæ quando, & quantum poteſt; nec ei officium legendum alicui debet eſſe impedimento.

3. Probatur id clariſſimè, Primò quia ſicut Pontifex non poteſt indicere Horarum lectionem in damnum ſalutis priuatæ, ſic nec in damnum ſalutis publicæ: ergo ſicut Petrus non tenetur obedire Eccleſiaſticæ legi cum ſalutis graui detrimento, ſic nec cum graui detrimento Reipublicæ.

4. Secundò; quia Pontifex noluit præcipere officij Canonici lectionem in poſitis caſibus; quod probo euidenter. Summa eſſet imprudentia, velle quod Suarius non ſcriberet doctiſſima illa volumina quæ illuſtrant Eccleſiam militantem; Imperitia eſſet, malle quod Petrus Horas legeret quàm audiret confeſſiones; rigor iniquus eſſet Paulum ita lectione impedire, vt ægro grauiter periclitanti opitulari non poſſet: tyrannis, titulo recitationis præcipere Ioanni, ne faueat, & ſeruiat Reipublicæ adſiſtentia indigenti: Atqui Eccleſiæ, & Pontifici eſt iniurius, qui ita ius Canonicum explicat, vt Legiſlatores habendi ſint rigidi, tyranni, & imprudentes: ergo dicendum eſt Pontifices noluiſſe in talibus caſibus ad Horarum recitationem obligare. Nempe, cum ex officio ſuo aliquis habet occupationes ita graues, vt non conſiſtant cum Horarum lectione. Hæc omnia Caramuël.

5. Sed exiſtimat Trullench *in Decal. tom. 1. cap. 7. dub. 28. num. 2.* obligatum ad recitandum diuinum officium non poſſe voluntariè ſuſcipere aliud munus, & officium cuius executio incompoſſibilis ſit cum recitatione Horarum, nam ſic implicitè vult omiſſionem Horarum, modò non adſit grauis neceſſitas illius ſuſcipiendi. Et ideo Machadus *de Perfecto Confeſſ. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 3. docum. 3. num. 5.* Baſſæus *in Floribus Theolog. ver. Horæ Canonicæ 6. n. 4.* Moneta *de Diſtrib. par. 2. q. 5. n. 25. & 28.* & Oliuerius Bonartius *de Horis Canonicis lib. 2.* Sup. doctrina contenta in hac Reſ. & ſignanter in hoc §. lege Reſ. ſeq. per totam, & in tom. 8. tr. 1. ex Reſ. 30. §. circa vero.

c.39.n.3. ſequentes ſententiam P. Suarez quam Caramuël reprobat, nullatenus putant ſuſcipiendum eſſe Clerico ad horas recitandas obſtricto huiuſmodi officium, cui ordinariè annexa ſit talis occupatio, quæ lectionem horarum excludat, niſi ſpecialis ratio charitatis aliud ſuadeat; vnde huiuſmodi vel officium relinquendum, vel beneficium reſignandum, vel diſpenſatio petenda; cum autem voluntariè tale officium ſuſceperit à recitando non excuſabitur. Aliud eſſet, ſi occupationes officij ſuſcepti recitationem horarum impedientes rarius & ex improuiſo occurrant, quia tunc propter neceſſitatem iure liberari à recitando poterit. Ita Bonartius; & hoc vltimum ſicut & alios caſus adductos à Caramuël de oppoſitione ad Cathedram, de Confeſſarijs, &c. concedit etiam Caſtrus Palaus *tom.1. tr.1. diſp.2. punct.6. n.2.* cum aliis, quia ſunt neceſſitates repentinæ, & quæ non ſæpius occurrere ſolent.

6. Nota Lector quod in tui gratiam inferius multas opiniones ſupradicti Caramuëlis adducam, quia eius Codex non ita facile inuenitur, & licet aliquando ſuis opinionibus non adhæream, ſemper tamen illum honoris cauſa nominatum eſſe volo, eſt enim vir doctiſſimus & acutiſſimi ingenij, & vt alias dixi non ſolum Scholaſticæ, Moralis Theologiæ, ſed etiam politioris literaturæ peritiſſimus, & vtinam amiciſſimus vir alios felices ingenij ſui fœtus in lucem pariat.

RESOL. XXIX.

An Concionatores quotidiani tempore Quadrageſimæ excuſentur à recitatione Horarum Canonicarum?

Et quid eſt dicendum de illo, qui habet actionem continuam iuſtitiæ; Officium docendi publicè & de Doctore, qui in concurſu Cathedræ habiturus eſt publicam lectionem; vel de eo, qui ſubuenit proximo ægrotanti; aut patienti grauem dolorem; & de illo, qui tota die occupatus eſt in ſedando populi tumultu; vel in componendis grauibus inimicitiis?

Et an pro his, & aliis ſimilibus caſibus poſſit omitti præceptum audiendi Sacrum?

Et in omnibus ſupradictis caſibus, ſicut in eis à peccato recitandi Horas Canonicas neceſſitas excuſat, ſic etiam ab obligatione reſtituendi fructus, & ſecus tamen quoad diſtributiones?

Et quid de Confeſſario audiente confeſſiones per totum diem?

Et quid, ſi dictus Confeſſarius ſit regularis an excuſetur ab obligatione recitandi Officium?

Et infertur, an concionator excuſetur à ieiunio, ſi tantum ter in ſeptimana concionetur; imò excuſetur à ieiunio præcedentis diei, ſi intra annum prædicet, & etiam ſi concionetur propter ſtipendium? Ex p.10.tr.11.& Miſc.1.Reſ.32.

Sup. omni doctrina huius Reſ. lege Reſol. præcedentē per totam. & in tom.8. tr.1. & Reſol.30. §. Circa vero.

§. 1. DE hoc caſu hîc Romæ interrogatus ab egregio Concionatore, negatiue reſpondi. Sed nouiſſimè inuenio Bordonum affirmatiuæ ſententiæ adhærere, *in Conſiliis regular. tom.2. reſ. 70. quæſt.6. num.*18. vbi ſic ait: Concionator quotidianus: meo iudicio, videtur excuſandus à recitatione diuini Officij: niſi eſſet tam felicis memoriæ, vt facili negotio modicum temporis inſumeret in ediſcendis Concionibus. Ratio eſt, quia commune bonum præfertur priuato. Ita ille. Verum ego non diſcedo à ſententia negatiua, quam tuetur Suarez, *in Relig. tom. 2. lib.2. cap. 28. num. 33.* Filliucius, *tom.2. tractat. 23. capite 9. num. 248.* & alij quos citat, & ſequitur Perſicus *de Hor. Canon. cap. 12. cauſa 3. dub.1. num.5.* vbi ita aſſerit: Quæres an ſi neceſſitas actionis iuſtæ non ſit repentina, ſed continua, excuſet; vt ſi actio docendi publice, concionandi, vel audiendi Confeſſiones, ad quas quis ex iuſtitia obligaretur, frequenter recitationem diuini Officij impediret? Reſpondeo negatiue. Ratio eſt, quia tunc ſignum eſſet, illud exercitium non eſſe accomodatum tali Clerico, Religioſo, aut Beneficiario: & ideo qui volontarie illud ſuſciperet vel ſuſceptum retineret, non poſſet excuſari: quia non neceſſitate, ſed voluntate impeditur: nam licet Officium docendi, concionandi, & audiendi Confeſſiones, non ſit alienum à Sacerdote, vel Religioſo: ſi tamen propter incapacitatem perſona non poſſit Officium recitare, vt illi muneri ſatisfaciat; peccaret mortaliter, illud voluntarie ſuſcipiendo. In hoc conueniunt omnes Doctores qui dicunt repentinam occupationem excuſare; quia cum rara ſit, tunc eſt vera neceſſitas; & ideo præceptum humanum affirmatiuum non obligat cum tanto rigore, quin per epiicheiam excuſationem admittat: ſicut per ſimilem cauſam poteſt omitti præceptum audiendi Sacrum. Hæc Perſicus; cui adde Garciam *in Summa Theol.mor.tract.2. diffic.7. dub.2. num. 15. & 16.* Itaque ſententiam Bordoni non admitto, niſi in aliqua repentina neceſſitate concionandi, vt rectè obſeruat Raphaël de la Torre *in 22. Diui Thomæ tom.1. Controv.7. de Hor. Can.n.9.* in aliquo v.g. die Feſto, vel in obitu alicuius Principis, &c. Vnde ex his excuſari poſſunt. Primò, ſcholaris, qui per integrum diem publicam diſputationem habere vult, & ſimul non poteſt Officium recitare. Secundò, Doctor, qui in concurſu cathedræ habiturus eſt publicam prælectionem, & non poteſt ſimul dicere Horas Canonicas. Tertiò, is, qui, vt ſubueniat proximo ægrotanti, vel patienti grauem dolorem, omittit Officium diuinum. Item ſi toto die occupatus fuit in ſedando populi tumultu, in componendis grauibus inimicitiis; vel ſi ita occupatus ſit circa infirmos, vel audiendis confeſſionibus per totum diem, vt non ſuperſit tempus recitandi. Sanchez *in Conciliis, part.2. lib.7. cap.2. dub.52.* Attamen exiſtimo rarò occurrere huiuſmodi occupationem, quæ excuſet à recitatione; eo quod diuinum Officium poteſt anticipari, vel poſtponi. Villalobos, *part.1. tract.24. difficul.16. num.11.* Vide de his omnibus etiam Torre, *vbi ſupra*, Eſcobar, *tract. de Horis Canonicis, quæſt.6.num.14. & ſeqq.* Trullench *tom.1. lib.1. cap.7. dub.28. num.2.* Ratio verò ſupradictorum eſt, quia opus minus omitti debet pro maiori, opera enim prædicta, & eis ſimilia, maiora ſunt, magiſque vrgent, quam recitatio diuini Officij, quæ pro charitate inſtituta fuit, & non debet contra charitatem militare. Nota tamen, quod in omnibus ſupradictis caſibus, ſicut in eis neceſſitas à peccato excuſat; ſic etiam ab obligatione reſtituendi fructus. Diuerſum tamē eſt quoad diſtributiones quotidianas, quia iure ita diſpoſitum eſt fauore diuinorum Officiorum perſoluendorum publice in Choro; quo plurimum Eccleſia, & Religio honorantur; ſic intelligi debet Textus *in c. vn. de Clerico non reſiden.* Ita Doctores citati.

2. Nota etiam hîc Bordonum *loco citato*, loquentem de Confeſſario, hæc aſſerere. Confeſſariū, maxime Regularem, qui voluntarie, & ex charitate operatur, neſcio qua ratione excuſari ab onere recitandi diuinum Officium, nam ad hoc tenetur ex debito, ad audiendas autem confeſſiones nequaquam, ſed eius miniſterium eſt voluntarium. Præterquam quod Sacramentum Pœnitentiæ de die tantum adminiſtratur, & de nocte id munus ſpirituale exercere non

non expedit: ergo in nocte adeſt tempus ſufficiens diuinum Officium recitandi. Neque mihi dicas, Confeſſario concedi debet aliqua temporis mora ad recreandum animi vires; nam nulla obligatio illum conſtringit ad continuandum tota die in hoc Miniſterio; & ſi habet horas reficiendi corpus opportunas; quare & illas inuenire non debet ad recreandum animam recitatione diuini Officij; Ita ſentire videntur, qui dicunt, Confeſſarium ſummo mane ſurgere debere ad recitandum Horas Canonicas, quando præuidet tota ſequenti die in confeſſionibus audiendis ſe detinendum eſſe. Ita Bordonus. Sed neſcio, quomodo antea fuerit tam liberalis ergà Concionatores. Sed ſi forſitan aliqui ſuperius dicta ægre tulerunt; gaudeant de his, quæ breuiter firmabo. Dico igitur, Concionatores excuſari à ieiunio in Quadrageſima, etiamſi tantum more Hiſpanico ter in ſeptimana concionentur: imò puto, excuſari à ieiunio præcedentis diei, ſi intra annum prædicent. Ita Martinus de San Iuan *in monitis Confeſſariorum, tom.1. lib.2. de Ieiunio, tract.12. n.14.* & Trullench *in Decalog. tom. 1. lib.5. cap.3. dub. 7. num. 15.* Quod etiam procedit, ſi concionarentur propter ſtipendium.

RESOL. XXX.

Vtrum Monachus fugitiuus teneatur recitare Officium Diuinum.

Eadem ſententia eſt etiam quoad Monachum eiectum à Monaſterio ad tempus, vel in perpetuum. Ex p. 2. tr. 12. Reſ. 18.

Sup. contento in hac Reſ. ſupra in Reſ. 16. ſignanter § 1. ante mediū, verſ. ſaltem de Apoſtata, fugitiuo, eiecto, & pro eiecto tantū to. 7. tr. 1. in ſol. 192. Reſ. im in fi- cur

§. 1. COmmuniter affirmatiuè reſpondent. Ita Malderus, Suarez, Filliucius, & alij apud Bonac. *vbi infra*; quibus adde Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.1. cap.4. num.2.* Villalobos *in ſum. tom.1. tract.24. dub.9.*

2. Sed contrariam ſententiam docet Martinus Bonacina *tract. de Horis Canon. diſput.1. q.2. punct.2. num. 6.* hanc ſententiam extendit etiam quoad Monachum eiectum à Monaſterio ad tempus, vel in perpetuum. Et ratio eſt ſecundùm illum, quia Monachus in his caſibus conſtituitur in ſtatu, in quo non eſt conſuetudo recitandi diuinum Officium, & quamuis redire poſſit ad Monaſterium, tamen deſinit eſſe Monachus, vel ſaltem non eſt in ſtatu, in quo ex conſuetudine obligetur ad Horas Canonicas; licèt in praxi contrariam ſententiam putet eſſe conſulendam.

3. Nec valet dicere, quòd ſi eſſet vera talis ſententia, Monachus reportaret commodum ex ſuo delicto, nam tale commodum Monachus reportaret non per ſe, & directè, ſed per accidens: quia eſt in ſtatu, vbi conſuetudo non obligat ad preces. Ergo, &c.

RESOL. XXXI.

Vtrum Clerici, vel Religioſi damnati ad triremes, teneantur dicere Horas Canonicas?

Et an hoc etiam intelligendum ſit de Clericis ſuſpenſis, interdictis, & excommunicatis? Ex p.2. tr.12. Reſol 40.

§. 1. PRima opinio affirmatiua eſt. Ita Laym. *in Theolog. mor. lib 4. tractat. 1. capit. 4. numer. 2.* Gauant *in comment. ad Rub. Miſſ. tom.2. ſect.1. cap 4. num. 16.* Ioan. Azorius *part. 1. lib.10.*

capit. 5. quæſtion. 9. quam opinionem Rodriguez *vbi infrà*, tribuit Sylueſtro *verb. hora, quæſtion. 9.* ſed immeritò, nam ibi nihil dicit. Probat hanc ſententiam Azorius à ſimili. Nam, vt bene vt notat Nauarr. *capit. 7. numer. 17.* Syluest. *verſic. hora, quæſtion. 3.* & alij communiter Clerici ſuſpenſi, interdicti, & excommunicati tenentur perſoluere Officium diuinum. Ergo, ait Azorius, idem ius erit in eo, qui per ſententiam iudicis fuerit ad triremes damnatus, aut à Turcis captus, in triremes coniectus, & remigandi miniſterio addictus.

2. Secunda opinio eſt Emmanuëlis Rodrig. *in ſum. tom. 3. capit. 194. concluſ. 15. numer. 15.* vbi aſſerit. *El ordenado de orden ſacro hechado à galeras, ſegun Sylueſtro* verſ. *hora*, quæſtion. 9. *obligacion tiene de rezar el Oficio diuino, lo qual entiendo, que ſera verdad, quando comodamente puede rezar, porque ſi no pudieſſe comodamente rezar, la Igleſia, que es ſu madre, no lo quiere afligir en tan miſerable eſtado.*

3. Sed mihi placet tertia opinio negatiua, quam docet Homob. *de exam. Eccleſ. part. 1. tractat. 4. capit 4. quæſtion. 32.* Sotus *de iuſt. lib. 10. quæſtio. 5. articul 3.* Sanch. *de matrimon. lib. 8. diſput. 8. num. 11.* & Leonardus Leſſius *de iuſtit. lib. 2. cap. 7. dub. 9. numer. 45.* Nam, vt ait ille, ratio eſt in contrarium, tum quia ſatis habent afflictionis, dum vi in illo ſupplicio detinentur: tum quia animus rarò talibus ad obſequendum eſt paratus: & etiam quia id cederet in dedecus ordinis Eccleſiaſtici, ſi in illa hominum colluuie oſtenderent ſuum ſtatum, quæ quidem omnia non militant in Clericis ſuſpenſis, interdictis & excommunicatis. Vnde patet reſponſio ad argumentum Azorij; eſt enim diſpar ratio, inter Clericos damnatos ad triremes; & ſuſpenſos & excommunicatos. Dicendum eſt igitur, dictos remigantes abſolutè non teneri ad recitandum Officium diuinum.

RESOL. XXXII.

An ſurdus teneatur recitare Horas Canonicas?

Et ſi ſimul fuerit captus oculis, & auribus, an tunc neque cum ſocio, neque ſecum ſolus quidquam dicere teneatur, niſi quod memoria nouit, ſi quidem illud fuerit maior pars diuini Officij? Ex p.5. tr.6. Reſ.15.

§ 1. REſpondeo nulla ratione eximi à recitando, cùm per ſe legere poſſit. An verò ſurdus ſe ipſum audiat legentem, necne, nihil refert, cùm facilè percipere poſſit quid dicat, & ad illud mentem aduertere. Quòd ſi legitimè impediatur, quominus per ſe ſolus recitet, tunc quoque immunis erit à recitatione cum ſocio, quia illum audire vel omnino non poteſt, vel certè non niſi voce ſtentorea clamantem, ad quem modum, nec ſocius, nec ipſe compellendus eſt, quòd ſi ſimul fuerit captus oculis & auribus, tunc neque cum ſocio, neque ſecum ſolus quidquam dicere tenebitur, niſi quod memoria nouit, ſi quidem illud fuerit maior pars diuini Officij, iuxta ea, quæ inferiùs dicentur, & ita docet Oliuerius, Bonartius *de horis Canonicis, lib.2. c.38. n.21.* qui citat Suar.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. § 1. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. § vlt. per totum.

Sup. hoc, quod memoria nouit infra in Reſ. 34. curſim à lin. 7 ſed lege eam per totam, & alias eius annot.

RESOL. XXXIII.

An Canonicus ſurdus, vel Religioſus ſurdaſter aſſiſtens choro, & cum aliis Diuinum Officium recitans ſatisfaciat ſuæ obligationi, etiam ſi

partem, quam non percipit, non repetat?

Et ſupponitur, quod ſurdus, qui poteſt legere, tenetur recitare, ſiue ſe audiat, ſiue non.

Et infertur ſurdum non poſſe dicere Horas Canonicas cum ſocio, ſi illum non intelligit.

Et notatur ſurdum non aſſiſtentem Choro gaudere diſtributionibus quotidianis.

Et an cœci deobligentur à recitatione Diuini Officij?

Et quid, ſi memoria ſciat Horas, aut cum ſocio poſſit recitare?

Et an regularis cæcus teneatur ſub mortali aſſiſtere Choro, ſi poſſit alternatim dicere officium?

Et an Beneficiarius cœcus, qui ſufficientes colligit fructus ex beneficio, teneatur conducere ſocium ad recitandum, ſi cum eo poſſit recitare, non vero ſolus?

Et an cœcus, qui non poteſt recitare maiorem partem Officij, teneatur recitare minorem, quam poteſt?

Idem eſt dicendum de quolibet alio habente impedimentum Ex p.9. tr.9. & Miſc.4. Reſ.28.

Sup. hoc quod hic ſuponitur in Reſ præterita & in alio §. eius primæ not.

§. 1. SVppono cum Rocafull. *in praxi Theol. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. dub. 4. num.* 316. & Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 7. dub. 28. n. 9.* ſurdum, qui poteſt legere, teneri recitare, ſiue ſe audiat, ſiue non: ſatis enim eſt, quòd mente attendat, & cognoſcat, quid dicat.

Sup. his diſtributionibus infra curſim in fine §.2. Reſ. 59. & pro doctrina contenta in hoc & ſeq. §. lege dictam Reſ. per totam, & ſi libet etiam reſolutiones eius annotationum; & ſignanter primæ poſitæ contra titulum.

2. Hoc ſuppoſito, ad quæſtionem propoſitam negatiuè reſpondet Pater Bordonus *in Conſil. Regular. tom. 2. reſolut.* 77. *num.* 39. vbi docet, quòd ſurdus aſſiſtens Choro, lucratur quidem diſtributiones, non tamen ſatisfacit obligationi recitandi Diuinum Officium, Ratio illius eſt, quia ad lucrandum diſtributiones, ſufficit aſſiſtentia, & partialis recitatio Diuini Officij. Ratio huius eſt; quia non minus eſt de eſſentia Officij auditio, quàm recitatio, cùm ambæ ſint partes eſſentiales Officij in choro recitati, & ambæ partes fundentur in attentione recitationis, & auditionis. Sed defectu recitationis, diuinum Officium non ſubſiſtit, vt clarum eſt: ergo neque defectu auditionis. Quare domi ſuæ recitet Officium, ſi vult ſatisfacere. Rationes quas adducit, reſoluuntur dicendo, quòd ſurdus non facit ſuam eam partem, quam non audit, quia cum ea communicare non poteſt, nam communicatio fit per auditum, aliter ſequeretur, quod ſurdus ſuam faceret concionem, quia cum aliis aſſiſtit prædicationi, vt compars, & membrum totius Auditorij: præterea tollitur ratio innixa illi Regulæ, nam auditio partis non eſt conditio, ſed pars eſſentialis neceſſaria ad ſatisfaciendum. Deinde licèt Officium, in choro recitatum, ſit oratio communis totius chori, & conſequenter ſingulorum, non tamen per hoc facit ſuam partem, quam non audit, quia ſinguli faciunt ſuam ſolum eam partem, quam poſuerunt, cùm id totum dependeat à ſingulari actione cuiuſlibet: cum ergo in communitate ſurdus non contulerit alteram partem, defectu auditionis, ſed ſolam recitationem, ideò hanc ſolam ex communitate participat, & ſic quo ad auditionem, non dicitur habere partem in communitate, ſicut neque ille, qui licet recitet, non tamen attendit, dicitur facere ſuum Officium, ſeu ſatisfacere ſuæ obligationi defectu intentionis, quæ & ipſa eſt de eſſentia orationis. De obligatione ſacrificij eſt diſpar ratio; nam ſicut ſola aſſiſtentia, cum deuotione, & attentione ſatisfit Miſſæ, ita & eiuſdem obligationi per aſſiſtentiam, neque enim obligatio circumſtantium fit per recitationem verborum, quibus Sacerdos offert, ſed ſufficit mentalis oblatio virtualiter contenta in aſſiſtentia formali ad Miſſam; in recitatione verò Diuini Officij requiritur recitatio ex vna parte, & auditio ex altera, & ſic adeſt conformitas in verbis recitatis, & auditis, quæ vniformitas in oblatione neceſſaria non eſt. Hæc omnia Bordonus, qui pro ſua ſententia citat Bonacinam; quibus ego addo Caſtrum Palaum, *tom. 2. tract. 7. diſput. 3. punct. 4. num. 6.* Fauſtum *de Hor. Canon. lib. 3. quæſt.* 19. & Perſicum, *cap. 4. dub. 9. num. 3.* Hæc ſententia eſt probabilis.

Sup. his vide infra in Reſol. 59. & 60. & lege §§. not. ſeqq.

3. Sed non minus probabilem affirmatiuam exiſtimo, quam tuetur ſapientiſſimus Suarez, *tom. 4. de Relig. lib. 4. cap. 28. num.* 18. cui ego addo Eſcobar à Corro, *de Hor. Canon. quæſt. 4. num.* 66. vbi firmat ſurdum, dum canit in choro ex obligatione propria & munere, adimplere Præceptum recitandi Horas Canonicas, etiam ſi non audiat alterum chorum recitantem. Et ideò etiam aſſerit de quocumque Recitante in choro, ſi non audiat alteram partem, cum ei nulla poſſit culpa imputari, & fecerit ex ſe quantum potuit; quod accipio, tam quoad implementum obligationis recitandi, quam quoad lucrandum diſtributiones, etiamſi partem, quam non percipit. non repetat. Et ita etiam docet nouiſſimè Rocafull. *in Praxi Theolog. mor. part. 2. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num.* 56. vbi ſic ait: An ſi chorus ſilens non poſſit percipere chorum canentem, ſatisfaciat? Reſpondeo ſatisfacere. Ita Sà, & Suarez loquens de ſurdo, qui alios canentes in choro non intelligit, nec hos ſequi poteſt. Ratio eſt; quia hic verè dicitur aſſiſtere choro, & communicare ſuam partem aliis; neque per ipſum ſtat, quin verſiculos à ſociis recitatos audiat, & illam partem ſuam efficiat: conditio enim cenſetur adimpleta, quando non ſtat per eum, qui eam adimplere debet. Hæc ille.

Sup. hoc & ſeqq. in hoc §. in Reſ. 1. not. præteritæ, & ſignanter in §. 1. 2. & 3. & infra in Reſ. 66. §. penult. curſim in fine.

4. Nec obſtat dicere, quod ex dictis ſequeretur, poſſe ſurdum dicere Horas Canonicas cum ſocio etiamſi illum non intelligeret præeuntem: quod negat Trullench, Rocafull. vbi ſuprà, & alij. Reſpondeo eſſe diſparem rationem in vtroque: nam in caſu obiectionis, recitatio ſurdi cum ſocio eſt voluntaria: at in noſtro caſu eſt neceſſaria, vt eſt, quæ fit in choro per Canonicos, & alios illi addictos. Ergo, &c.

Sup. hoc infra in Reſ. 60. §. ſecundo ſequeretur.

5. Notentur hæc omnia; quia caſus poteſt in Praxi accidere, non ſolùm cum ſurdis, ſed etiam cum ſurdaſtris.

6. Nota etiam hîc obiter Pellizzarium *in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 8. ſect. 3. num.* 143. me citato docere probabiliter ſurdum non aſſiſtentem choro, gaudere diſtributionibus quotidianis.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 9. Reſ. 2.

7. An verò cœci deobligentur à recitatione Diuini officij? reſpondet Pellizzarius loco citato *numer.* 111. quòd quamvis Doctores communiter dicant, eos non deobligari, ſi memoriter ſciant Horas, aut cum ſocio poſſint Pſalmos alternatim recitare, aut etiam antea ſoliti eſſent recitare cum aliis, idque commodè etiam modo præſtare poſſint: & hoc ex regula generali, quòd qui tenetur ad aliquid, tenetur etiā ad media ordinaria, ſine quibus illud impleri non poteſt; nihilominus abſolutè loquendo, non videtur improbabile, cœcum obligatum ad Horas ex Profeſſione, aut Ordine Sacro non teneri eas recitare, etiāſi memoriter ſciat Pſalmos; cum adhuc Lectiones legere non poſſit, & alioqui non teneatur admittere ſocium quantumuis ſe offerentem ad recitandum; cum facultas recitandi cum ſocio, ſit priuilegium, & fauor, quo quilibet poteſt liberè non vti: idque etſi ſolitus fuiſſet eo vti; ſemper enim Priuilegiatus poteſt renunciare priuilegio, vt patet. Ita Pellizzarius; cuius opinio facit contra id quod docet Paſqualigus *in qq. Can. Centur. 1. quæſt.* 53. nempe Regulare cœcum teneri ſub mortali aſſiſtere choro, ſi poteſt alternatim dicere Officium; cum enim Regularis ex vi conſtitutionum, vt ſuppono, non tenetur

Sup his primis ſeqq. in hoc §. vſque annot. ſeq. in duabus Reſ ſeqq. & in aliis earum primarum annotationum.

Sup. his ſeqq. vſque ad verſ. Ita huius §. infr. in Reſol. 36. 37. & 97. §. 2. ad medium, & in §. vlt. in principio, & in fine, & in aliis §§. & verſ. c. eius annotat. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 7. §. Quoad ſecundum, & ſeqq.

tur ſub mortali, Choro aſſiſtere? & Regularis cœcus, ſecundum Pellizzarium, probabiliter non tenetur dicere officium cum ſocio, etiam ſe vltro offerentem, non video quare teneatur aſſiſtere, vt cum aliis perſoluat Horas Canonicas. Et ita contra Paſqualigum in terminis docet etiam nouiſſimè Ioannes Henriquez *in qq. tract. ſect.* 35. *quæſtio.* 22 Religioſum cœcum non teneri recitare Horas Canonicas. Sed de hoc ego alibi.

Alibi vt in annot. 1. huius §.

8. Nec deſeram hic apponere verba Eſcobar *de Hor. Canon. quæſt.* 6. *num.* 38. vbi ſic ait: Verius cenſeo contra Bonacinam, Clericum habentem Beneficium, ex quo ſufficientes colligit fructus, non teneri conducere ſocium ad recitandum, & ſi cum eo poſſit recitare, non verò ſolus, quia Præceptum ad orandum obligat per ſe, nõ ad adhibendũ ſocium, & ſi non poteſt per ſe, vt ſupponimus, ad nihil tenetur. Nec facit teneri adhibere media neceſſaria ad implendum præceptum recitandi; quia hoc intelligitur de mediis ordinariis, vt eſt emere Breuiarium, non de extraordinariis, vt eſt conducere ſocium, ad quod ſimile præceptum non obligat. At ex eadem ratione cenſeo, non eſſe tenendam illam opinionem eiuſdem Bonacinæ dicentis, cœcum, qui per ſe recitare non poteſt, teneri ſocium adhibere, vt paulatim Pſalmos memoriæ mãdet; nam cenſeo ad neutrum teneri, quia neutrum præcepto continetur, & nimis durum eſſet, & moleſtum ad id illum obligare; etſi enim probabile ſit quòd carens Breuiario, licèt memoriter Pſalmos abſque Lectionibus teneat, recitare non teneatur Pſalmos, quia per ſe abſque Lectionibus Officium non conſtituunt, quod eſt in præcepto, non Pſalmi, multò magis probabiliter erit, quod cœcus non tenetur Pſalmos memoriæ mandare, nec ad id conducere ſocium, cum etſi eos memoriter teneat, recitare non teneatur; atque ita meliùs tenent Soto, 10. *de Iuſt. quæſt.* 5. *art.* 3. & Macignus *de Hor. Can. cap.* 14. *n.* 9. Hucvſque Eſcobar.

Sup. hoc infra in Reſ. 37. §. penult. & vlt. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 7. §. Quoad medium, verſ. *Ni tampoco*, & melius ad ré in §. Nota etiam, ad lin. 7. & verſ. Dico primò. &c.

Sup. hoc infra in Reſ. 96. 97. & 98. & in alio §. earũ primarum annotationum.

9. Sed ſi incidenter hic quæras, an cœcus, qui non poteſt recitare maiorem partem Officij teneatur, recitare minorem, quam poteſt; Affirmativè reſpondet Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 46. *num.* 6. Layman. *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 6. *dub.* 1. & alij. Ratio eſt, quia, vt docet Caietanus 2. 2. *quæſt.* 147. *artic.* 7. *ad* 3. & Nauarrus *in Man. cap.* 21. *num.* 27. Qui non poteſt implere totum præceptum Eccleſiæ, tenetur partem quam poteſt; vnde qui non poteſt ieiunare totam Quadrageſimam, tenetur ieiunare partem, quam poteſt, & qui vouit ſeruare caſtitatem, & matrimonium contraxit, licèt non poſſit totam ſeruare, quia tenetur reddere debitum, tamen tenetur ſeruare partem, quam poteſt; ſcilicet non petendo debitum: ita cœcus qui non poteſt recitare totum Officium, tenetur recitare partem, quam poteſt, ſcilicet illam, quam memoria retinet, & ſi non poteſt ſolus, tenetur cum ſocio, quem habere commodè poteſt. Hanc ſententiam docet Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *de Horis, à num.* 24. *vſque ad* 28. *& in num.* 24. docet hanc quæſtionem non ſolum locum habere in impedimento infirmitatis, ſed etiam in aliis; vnde bene infert, qui tota die fuit legitimè occupatus, vt nullam Horam diei dicere potuerit, & ante mediam noctem poteſt ſaltem Completorium recitare, cur non obligatur; Et is qui Breuiarium non habet, tantùm ſcit memoria Primam, & Completorium, cur non tenebitur illas Horas dicere, etiamſi minorem partem Officij contineant, Et *n.* 27. dicit non eſſe veram generalem regulam prò omnibus caſibus & impedimentis, videlicet vt qui non poteſt dicere tot Horas, vt contineant ſaltem maiorem partem totius Officij, nullam dicere teneatur. Eum ſequitur Reginaldus *lib.* 18. *cap.* 13. *num.* 183. *quæſt.* 4.

Sup. hoc in Reſolutionibus deſignatis in annot. vlt. huius Reſ.

Sup. his in Reſolutionibus annot. vlt. huius Reſ.
Sup. Cõpletorio lege infra doctrinam Reſ. 41. 66. & 98. §. Sed obiter ante mediũ, verſ. *Que el enfermo*, &c.

10. Sed his non obſtantibus non deſunt Doctores negatiuæ ſententiæ adhærentes, nempe quòd qui non poteſt maiorem partem Officij recitare, non tenetur ad minorem ſi poteſt; quia maior pars trahit ad ſe minorem. Et ita tenet Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 9. *num.* 54. Filliucius *tom.* 2. *tractat.* 2. *cap.* 9. *quæſt.* 6. *num.* 294. & Azorius, *tom.* 1. *lib.* 10. *c.* 13. *quæſ.* 5. qui loquitur in ſpecie de cæco; vnde ego puto vtramque ſententiam probabilem.

Sup. hoc infra in Reſol. 42. & in aliis eius primæ annot. & in principio præcedentis §. huius Reſ.

RESOL. XXXIV.

An cœcus ſit adſtrictus Horas Canonicas recitare?

Et quid, ſi memoria teneat maiorem partem Officij, an ſit obligatus ad illam dicendam? Ex p. 5. tract. 6. Reſ. 16.

§. 1. Sotus, vt ego alibi citaui, dubitat de hac obligatione, quia accidentarium eſt, quòd memoria ſciant Horas, neque enim videtur iuſtum ob illam cauſam honeſtam onus hoc grave imponi, quod non imponeretur carenti illa. Cæterùm nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom.* 2. *diſp.* 2. *punct.* 6. *n.* 11. putat ſic tenentem memoria maiorem Officij partem obligatum eſſe ad illam dicendam, quia poſita illius Officij memoria iam valet præceptum implere, & ſine difficultate, ergo tenetur. Neque obſtat accidentarium eſſe quòd Officium memoria teneatur, quia poſito illo accidenti iam neceſſarium eſt te eſſe obligatum, ſicut tempore interdicti accidentarium eſt te Bullam habere, qua conceditur facultas audiendi Sacrum, &c. At illa facultate poſita non eſt accidentarium, ſed neceſſarium, quòd præcepto audiendi Miſſam obligeris, ſic in præſenti; ergo, &c. Sed tu circa præſentem quæſtionem ne deſeras videre me ipſum *in part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 11. vbi plures Doctores tractantes hanc quæſtionem inuenies.

Alibi in Reſ. & in Reſol. præterita §. An verò cœci, & in tom. 7. tr. 1. Reſolut. 7. §. Quoad ſecundum & ſeqq. & pro tenente memoria maiorem partem Officij ſupra curſim in fine Reſ. 32. &c.

Quæ nunc hanc ſequetur.

RESOL. XXXV.

An cœci, vel ita oculis caligantes, vt legere nequeant, teneantur Horas perſoluere, ſi illas memoriter ſciunt?

Et an ſaltem teneantur recitare aliquid loco illarum, vel adhibere ſocium in recitatione Horarum?

Et quid ſi cœcus nihil ex Horariis precibus memoria tenet, vel ſaltem perparum?

Et an ſi eſſet Beneficiarius cœcus, & omittat Horas licèt memoriter ſciat, non tenetur ad reſtitutionem fructuum? Ex parte 4. tractatu 4. & Miſcel. Reſol. 11.

Sup. hoc prima diffic. ſignanter in §. Puto igitur. Reſ. 3. not. ſeq.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè cum Nauarro & Azorio, quos citat, & ſequitur Fauſtus *de Horis Canonicis lib.* 2. *quæſt.* 229. quibus adde Villalobos *in ſumm. tom.* 1. *tract.* 24. *diffic.* 16. *num.* 4. Reginaldum *tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 13. *num.* 185. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 14. & alios penes ipſum, quia præceptum non obligat ad recitandum per librum, neque requirit vt conditionem neceſſariam dicendi poteſtatem per librum; ergo dum cœci poſſunt recitare memoriter maiorem partem Officij, ad illam teneri vtique dicendum erit.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. 1. poſt præteritam, §. An verò, & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 7. §. Quoad ſecundum, & ſeqq. & ſignanter in §. Puto igitur, & hic ſupra in Reſol. 32. in fine.

2. Non deſinam tamen hìc adnotare cum Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 46. *n.* 5. dixiſſe Sotum *de iuſt. lib.* 10. *quæſt.* 5. *art.* 3. ſe non eſſe certum,

an cæcus, ſi memoriter ſciat Horas, teneatur eas dicere memoriter, quia tenacitas illa memoriæ eſt accidentaria, quamuis, inquit, tutius ſit vt ſe obligatum cenſeat, & cum Soto tenuerunt aliqui Magiſtri docti, & addit quidam recentior Magiſter, quòd quantum ad reſtitutionem fructuum, certum eſt quòd non teneretur ſi eſſet beneficiarius cæcus, omitteret Horas, licèt memoriter ſciat. Hæc Sanchez, qui iudicat dictam opinionem Soti eſſe probabilem, nam quam ipſe tenet, vocat multum probabiliorem. & Toletus *lib.2.cap.14.* ſimpliciter excuſat cæcum. Sed tu non omittas contrariam tenere, quam etiam nouiſſime tenet Oliuerius Bonartius *de Horis can. lib.2. c.38. n.22.*

Sup. hoc lege §. Puto igitur, ad not. præteritæ, &c.

3. Notandum eſt tamen hìc obiter contra Syluestrum *verb. Hora, quæſt. 4. dict. 3.* Angelum *n.9.* Armillam *num. 16.* Tabienam *num. 20.* D. Antoninum *3. part. tit.13. cap.4. §.15.* Paludanum *in 4. diſt. 15. quæſt. 5.* & alios cæcum qui non poteſt recitare Officium diuinum, non teneri ad recitandum aliquid loco illius, quia cùm legitimè excuſetur, ad nihil tenetur; ſicuti qui excuſatur à Miſſa audienda in die feſto, ad nil tenetur.

4. Notandum etiam cæcum qui nihil ex horariis precibus memoriâ tenet, vel ſaltem perparum, non obligari ad audiendam partem ſocij in alternatione; & rurſus ad ſuam cum illo recitandam, quia non videtur præceptum humanum ad illam exactiſſimam diligentiam obligare. Ità Bonartius *loco citato*; an verò cæcus teneatur adhibere ſocium in recitatione Horarum, dicemus *infrà*, & diximus etiam *in 1.part. tract. de Horis Canonicis, reſolut. vlt.* non obligari.

Infra in Reſol. quæ hic eſt 37. & in Reſ. 2. illius primæ not. & Reſ. citata in lin. pen. huius textus, hic eſt infrà Reſol. 97. §.3. Imò.

RESOL. XXXVI.

An Sacerdos cæcus, qui ſolus non poteſt perſoluere Horas Canonicas, poſſit tamen alternatim cum ſocio, ſi illum ad manus habet, teneatur adhibere?

Et an, ſi Petrus non habet librum, in quo legat Horas, nouit aliqua memoriter, ita tamen vt non poſſit ſatisfacere, offert ſe ſocium, qui omnia ſcit memoriter, quod ſi Petrus cum illo recitare velit, poſſit exactè ſatisfacere, quæritur, an teneatur cum illo ſocio recitare Officium?

Et quid, ſi antea ſemper recitauerit cum ſocio? Ex p.7. tr.11. & Miſc.2. Reſ.3.

Sup. hoc in Reſol.ſeq. & ſupra in Reſol.33. §. An vero, ad medium, & infra in Reſol.97. §.vlt. in principio, & in fine, & curſim in aliis verſ. eius annot. & melius in tom. 7. tr.1. Reſol. 7. §. Quoad ſecundum, & ſeqq. & hic ſuperius in tr.1.Reſ.102. §. Sed ad hoc, ad medium, verſ. *Vnde ergo.*

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet cum multis Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 1. diſp. 2. punct. 6. num. 13.* & alij. Quia obligaris ex præcepto Eccleſiæ recitare: Sed hoc præceptum facilè implere potes adhibendo ſocium. Ergo obligatus es illum adhibere. Quia obligatus es adhibere media ad exequendum præceptum, quæ tibi difficilia ſunt. Dices, te eſſe obligatum apponere media per ſe ordinata ad præcepti executionem, ſecus media per accidens, & priuilegiata: vſus autem ſocij non eſt medium per ſe ordinatum ad huius præcepti executionem, ſed extra illam: Siquidem ex permiſſione Eccleſiæ, & quaſi ex priuilegio vſus ſocij conceditur. Alias ſi vſus ſocij eſſet medium per ſe ordinatum ad huius præcepti executionem, obligatus eſſes illum conducere, quando gratis habere non poſſes, ſicut obligatus es Breuiarium emere? Reſpondeo. Et ſi vſus ſocij non ſit medium per ſe ordinatum abſolutè ad huius præcepti executionem, eſt tamen medium ſuppoſita tua impotentia aliter implendi præceptum.

2. His tamen non obſtantibus negatiuæ ſententiæ adhæret Caramuël *in Regulam D. Benedicti diſp. 117. dub.1. n.1445.* vbi ſic ait: Petrus non habet librum in quo legat horas, nouit aliqua memoriter, ita tamen vt non poſſit ſatisfacere, offert ſe ſocius, qui omnia ſcit memoriter. Quod ſi Petrus cum illo recitare velit, poterit exactè ſatisfacere; petitur an teneatur cum illo ſocio recitare officium.

3. Reſpondeo negatiuè, quia recitare cum ſocio eſt fauor vnicuique conceſſus, & nemo tenetur vti fauoribus inuitus. Ita alter Sanchez *in ſelectis, diſp.41. n.2.*

4. Quid ſi antea ſemper recitauerit cum illo ſocio? Nec tunc tenetur cum illo recitare; fauores enim talis ſunt ingenij, vt nunquam cogant, aliàs eſſent grauamina, ergo qui illuc vſque illo fauore vſus eſt, poterit non vti cum voluerit. Ita Caramuël; vnde vtramque ſententiam puto probabilem eſſe, vide me ipſum *in p.1. tr. de Hor. Canon. Reſol. vlt.*

Sup. hoc in Reſolutionibus & §§. not. præteritæ.

Quæ hic eſt infra Reſol. 97. §. vlt.

RESOL. XXXVII.

An ſi aliquis impotens ſit ad recitandum Officium ſolus, teneatur cum ſocio recitare?

Et quid ſi antea ſemper recitabat cum ſocio?

Et an vero in tali caſu teneatur ſaltem Beneficiarius quærere ſocium cum ſtipendio? Ex p.4. tr.4. & Miſc. Reſ.221.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Ioannes Sancius *in ſelectis diſp.15. num.2.* & alij: quos refert Garſias *de benefic. part.3. cap.1. n.214.* quia recitare cum ſocio eſt priuilegium; ergo quis non eſt aſtrictus illo vti. Leſſius autem *lib.2. cap. 37. dub.9. num. 54.* & Garſias *vbi ſuprà n. 215.* diſtinguunt; nam ſi quis ſolitus eſt recitare Horas cum ſocio, adhibere illum tenetur, ſecus ſi ſolitus non ſit. Excipit tamen Garſias, niſi ſocium quem gratis antea habebas, poſtea niſi cum ſtipendio ſis habiturus. Ratio eſt, quia ita nullum onus ſpeciale Clericis imponitur. Ergo, &c. Alij autem abſolutè affirmant in tali caſu obligationem adeſſe cum ſocio Horas recitandi, ſi facile habere potes, ſiue antea vſus fueris illo, ſiue non. Ita Valentia *tom. 3. diſput. 6. quæſt. 2. punct.10. § 7. in princ.* Reginaldus *tom.2. lib.18. c.15. n.183. ad finem.* Azorius *tom.1. lib.10. c.13. q.3. & 6.* & alij communiter, quia obligatus es adhibere media ad implendum præceptum, quæ difficilia non ſunt.

Sup. hoc in Reſ. præterita & in aliis eius primæ annot. & in tom. 1. tr.6. & Reſ.31. lege doctrinã §. vlt. ſignanter poſt medium.

2. Sed difficultas eſt, ſi quis ſtare vellet in iſta vltima ſententia, an illa intelligenda ſit, ſi vſus ſocij gratis habeatur; an verò in tali caſu teneatur, ſaltem beneficiarius quærere illum cum ſtipendio?

3. Affirmat Suarez *de Relig. tom.2. lib.4. cap.28. num.12.* de beneficiario: negat autem de Clerico ſimplici, & Religioſo, quia horum obligatio non eſt ex iuſtitia, ſed ex Religione. Sed Caſtrus Palaus *tom. 2 diſput.2. punct. 6. num. 14.* putat, quemlibet Clericum, ſeu Religioſum, ſi habeat vnde abſque difficultate graui poſſit ſocium conducere ad ſecum recitandum, obligatum eſſe illum conducere, quia vſus ſocij in perſona impotenti aliter recitandi Officium, eſt medium ſimpliciter neceſſarium ad huius præcepti executionem. Ergo ſi ex communi ſententia obligatur ad hoc medium aſſumendum, obligari debet ad expendendos aliquos moderatos ſumptus, ſi neceſſarij ſunt ad huius medij aſſumptionem. Hæc ſententia eſt nimis rigida, & ideo libenter opinioni Suarez adhæreo, immò ego puto probabiliter, quòd nec beneficiarius de rigore ad id tenetur, licèt ad hoc facere conſulendus ſit, & ita hanc

Sup. contento in hoc & ſeqq. §. lege ſupra ex doctrina Reſ. 33 §. Nec deſeram, & in tom. 7. tr.1. Reſol. 7. §. Quoad ſecundum, ad medium, & melius ad rem ad lin. 7 & verſ. Dico primo, & recitanter in §. An vero, & hic in Reſ. præterita §. vlt. & infra in Reſol.97. §. 2. in fine, & ſeq.

ſententiam

ſententiam tenet Oliuerius Bonartius *de Horis Canonicis lib.2.c.38.num.12.* vbi ſic ait: Nota tamen non videri obligari diuites Clericos, quantumuis etiam amplum, & copioſum Sacerdotium obtineant ad ſocium pretio conducendum: tum quia nulla ratione, vel iure hoc probari poteſt, tum quia, ſicut non teneor Sacerdoti ſoluere ſtipendium, vt feſtiuis diebus Sacrum audiam, ita nec ſocio, vt mecum legat. Adde non debere imponere maius onus infirmis Clericis, quàm ſanis. Conſulendum nihilominus eſt beneficio lauto fruentibus, vt mercede ſibi comparent ſocium, qui ſimul cum illis legat, dum infirmantur. Ita Bonartius.

RESOL. XXXVIII.

An qui non poteſt ratione infirmitatis recitare Horam Canonicam tempore debito, teneatur illam recitare præponendo, vel poſtponendo? Ex part.4.tract.4.& Miſc.Reſ.10.

Sup. hoc in Reſ.ſeq.& infra in Reſ. 118.§.vlt.

§. 1. VT, v. g. quis poſt Veſperas patitur quartanam, vel aliam febrim, & nequit recitare, an teneatur manè recitare Veſperas & Completoriũ: vel è contra, patitur quis quartanam manè vſque ad meridiem, an teneatur veſpere recitare omnes Horas ſi poteſt. Pro negatiua ſententia ego alibi adduxi Canum *in relect. de pœnit. part.5. dub.31.* cuius opinionem improbabilem quidam recentior eſſe putauit, immeritò quidem, nam optimam habet rationem, facultas enim, quæ datur ab Eccleſia anteponendi, vel poſtponendi Horas, intra diem tamen naturalem eſt privilegium fauoris, non vinculum neceſſitatis, vnde præuenire non tenemur, bene tamen poſſumus & ideo hanc Cani ſententiam, quando impedimentum perſoluendi Horas tempore debito eſt à natura, vel violentia, putat eſſe probabilem Sanchez *in opuſc. tom.2.lib.7.c.2.dub.43.num.7.* licèt contrariam exiſtimet probabiliorem; & ita opinionem Cani non ſolùm tanquam Probabilem, ſed etiam abſolute docet Henriquez *lib.4.cap.4.n.7.* vbi ſic ait: Febricitans non tenetur præuenire proprium tempus recitandi Horas: & *in gloſſa lit. Q,* aſſerit hanc ſententiam eſſe communem, quod eſt negandum: nam his temporibus contraria eſt communior & probabilior, quam nouiſſimè docet Villalobos *in ſum. tr.24. diffic.16. n.7.* ſic aſſerens. *Se advierte que el que eſtuvo mal haſta medio dia, no queda excuſado de rezar el medio dia que eſtuvo male, como tampoco lo queda el, que no pudo rezar por la mañar por otra occaſion, pues pueden eſtos rezar a tarde que el preceto corre en todo el dial.* Ita ille. Sed vt dixi, contraria ſententia Cani eſt probabilis. Nota etiam quod poſt hæc ſcripta inueni, Oliuerium Bonartium *de Horis canon.lib.2. cap.38.num.8.* docere etiam opinionem ſupradictam Cani aſſe probabilem & pro illa citat Leſſium *lib.2.c.37.dub.8.n.43.*

RESOL. XXXIX.

An infirmus, qui non poteſt recitare Horas ſtatutis temporibus, teneatur poſtea recitare?

Idem eſt dicendum de habente inexcuſabilem occupationem, & de iter agentibus.

Et ſi quis in morbo, vel in dubio petat diſpenſationem à Prælato, & ipſe concedat, licèt à meridie conualeat, & à febri liberetur, non teneatur Horas perſoluere? Ex p.7.tr.11.& Miſc.2.Reſ.14.

Sup. hoc in Reſ.præterita & in alio §.eius not.

§. 1. NEgatiuam ſententiam probabilem eſſe tenet Caramuel *in Regulam D. Benedict. diſput.115.n.1442.* vbi ſic ait. Qui morbo aut occupatione ineuitabili impeditur tempore quo Hora aliqua ſolet legi, excuſari poteſt à lectione illius horæ, Hæc ſententia probabilis eſt: nam defenditur à grauibus authoribus & habet fundamenta probabilia, licet contraria ſint probabiliora. Supponit primò dari octo diſtincta præcepta de octo Horis; Secundò certa tempora deſtinata eſſe lectioni Horarum priuatæ: & vtrum doctè poſſit defendi.

2. Petis: quæ tempora dicantur deſtinata lectioni Priuatæ. Reſpondeo inſiſtendo huius opinionis principiis. Matutinas ſolere legi ab hora, qua laudabiliter ſurgimus, vſque ad horam decimam ante meridianam (nullus enim tenetur veſperi legere Matutinas ſequentis diei, licet morbum occupationeſve præuideat) addo ſolere minores Horas dici ante meridiem; Veſperas etiam in Quadrageſima ante meridiem, exceptis Dominicis, alias à meridie in occaſum, & hinc ad mediam noctem Completorium. Ita communiter legunt, qui putant ſe debere Horas determinatas obſeruare.

3. Ægrotus ergo qui quartana laborat (& idem dico de habente inexcuſabilem occupationem) nec tenetur tempus præuenire, nec tenebitur legere Horam aliquam eo tempore, quo non conſueuerit legi.

4. Hæc opinio eſt tuta in praxi: conſulenda ægrotis, iter agentibus, & hominibus valde impeditis ob negotia occurrentia horis determinatis: repugnat expreſsè meis principiis, ideo tamen non deſinit eſſe probabilis. Ita Caramuel. Et ideò ſecundum hâc ſententiam qui ægrotauit vſque ad meridiem non tenetur poſtea recitare Matutinum & laudes, & hanc ſententiam cum Caramuele ſatis probabilem eſſe puto, quam vt probabilem me docuiſſe obſeruat nouiſſimè Trullench *in Decal. tom.1. lib.1. cap.7. dub.17.n.6.* licet ipſe Sanchez contrariam ſententiam teneat. Nota tamen quod ex parte conſentit cum Caramuele Candidus *tom.2.diſp.14. art.28. dub.34.* vbi ſic ait: Qui præuidet vt Veſperi nequeat recitare Veſperas, aut Completorium ob febrim aut grauem infirmitatem, ob impedimentum non voluntarium, non tenetur illas horas manè recitare: quia licet totus dies ſignetur tanquam tempus omnium horarum illius diei, atque adeò ſi ſolùm attendamus ad ſubſtantiam præcepti; poſſent omnes horæ manè recitari, tamen quãtum ad conuenientiam, & vt deuotius, & melius adimpleatur præceptum, quædam horæ ſignantur ab Eccleſia manè recitandæ, quædam verò veſperi; ergo eſſet nimis rigoroſum obligare homines ad recitandas omnes preces horarias manè, quando eſt futurũ impedimentum, quod præuidetur ex ratione alicuius infirmitatis: quod ſi impedimentum præuiſum eſſet omnino voluntarium, etiamſi eſſe, legitimum, & neceſſarium, tenetur tunc homo præuenire recitando manè omnes Horas Canonicas: quia tunc impedimentum non recitandi eſſet omninò voluntarium.

Sup. hoc ſignanter ibidem.

5. Notandum eſt etiam hic obiter quod ſi in morbo, aut dubio petat quis diſpenſationem à Prælato, & ipſe concedat, licèt à meridie conualeat, & à febri liberetur, non tenebitur horas perſoluere; quia pro illa die iam habet à Papa legitimam diſpenſationem, & alias nec Prælati authoritas, nec gratia Summi Pontificis ei quidquam prodeſſet. Ita Caramuel *diſp.116.n.1429.*

Sup. hoc ſuperius in tr. 2.Reſ.74.§. 1. à lin.10. verſ. vbi quærit & ſi placet, lege alias Reſ.huius primæ not.

RESOL. XL.

Sup. prima diffic. huius tituli lege doctrinam Reſ ſeq.&c.

An æger qui poteſt recitare maiorem partem officij, teneantur illam perſoluere.

Et an, qui non poteſt recitare Matutinum cum Laudibus, ad nihil teneatur? Ex parte. 2. tractatu 12. Reſ.29.

Sup. hoc notando infra in Reſ 42. & in aliis eius primæ not.

§.1. Affirmatiue reſpondent communiter Doctores. Sed notandum eſt cum Rodriguez *in ſum.part.1.c.145.* & Garſias *de benef. tom.1. part.3. c.1.n.* 222. quòd qui non poteſt recitare Matutinum cum laudibus,ad nihil tenetur quia licèt hoc non ſit maior Officij pars, nihilominus eſt pars illius prima, & præcipua.

RESOL. XLI.

An infirmus, qui non poteſt recitare totum diuinum Officium, teneatur recitare partem? Ex p.7.tr.11.& Miſc.2.Reſ.13.

Quæ nunc eſt Reſ.antecedēs, & pro doctrina huius Reſ.lege Reſ. eius ſecundæ annot. & infra ex Reſ.98.§. Sed obiter. in principio, & in aliis eius annot.

§.1. Ego *tract.de Hor. Can.reſol.*29. docui ægrotum qui non poteſt legere maiorem partem officij non teneri eum legere: Alij illum qui non poteſt legere Matutinum ſaltem cum laudibus ab onere perſoluendi officium liberant. Sed nouiſſimè Ioannes Caramuël *in Regulam D. Benedicti diſput.* 115. *num.* 1435. pro replicatione præſentis dubij putat examinandum eſſe vtrum lectio Diuini officij octo præceptis numero diſtinctis ſingulas ſigillatim reſpicientibus, an verò ſolùm vnico præcipienti ſimul octo Horas ſubiaceat. Si primum dicatur,ſequitur eum,qui ſaltem Matutinas poſſet perſoluere, illas teneri legere: ego verò cùm ſentiam non dari plura præcepta ſed vnicum, vt notaui *num.*1355.aſſero conſequenter Petro v. g. illo præcepto iniungi, vt totum officium perſoluat: ergo poteſt,vel non. Si poteſt,ſatisfaciat,ſin minùs,omittat: non enim datur præceptum indicens lectionem vnius Horæ. Confirmatur. Ad impoſſibile nemo tenetur; ergo quando aliquis non poteſt ſatisfacere præcepto, non tenetur. Atqui præceptum eſt de legendo toto officio, non de parte; ergo quando aliquis non poteſt ſatisfacere toti præcepto, non tenetur ſatisfacere parti; hæc enim non præcipitur, vt ex ſe patet.

2. Dices. Quando quis omittit partem notabilem Diuini officij peccat grauiter: ergo non ſolùm indicitur illi lectio totius officij, ſed & ſingularum partium.

3. Reſpondeo concedendo antecedens, & negando conſequentiam. Ratio eſt,quia ſi ſingulæ partes præciperentur, iam non eſſet vnum præceptum, ſed octo numero diſtincta, cuius oppoſitum oſtendi: ſanè qui omittit Veſperas,peccat mortaliter: non quia temerauit præceptum Veſperarum lectionem indicens, diſtinctum à cæteris lectionem aliarum Horarum indicentibus, ſed quia temerauit legem præcipientem vt totum Canonicum officium legeret, ille vero qui omittit Veſperas,non legit totum ſuum officium,ac propterea peccat mortaliter. Hucvſque Caramuël. Sed noſtram ſententiam,me citato tenet Trullench. *in Dec.tom.1.l.1.c.7.dub.17.n.5.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract.2. diſput. 6. num.9.* cum Candido *tom.7. diſp.24.art.22.dub.9.*

RESOL. XLII.

An infirmus, qui non poteſt recitare maiorem partem Officij, v.g. Matutinum cum Laudibus teneatur recitare minorem, quam poteſt, vt Horas, verbi gratia?

Et an quis non obligetur recitare Matutinum, ſi impoten s eſt recitare Lectiones, quia habet Diurnum, & caret Breuiario, vel viſu, aut alia de cauſa? quod tamen de Officio nouem Lectionum intelligendum eſt, non autem de Officio trium Lectionum, quia defectus videtur paruulus? Ex p.4.tr.4.& Miſc. Reſ.225.

§.1. Affirmatiuam ſententiam docet Lezana *in ſumma qq. Regular. cap. 12. num. 27.* vbi ſic ait: Qui propter aliquam cauſam, infirmitatem ſcilicet, excuſantur à dicendo totum Officium diuinū, non tamen excuſantur à dicenda illa, vel illis Horis Cononicis, quas commodè dicere poſſunt: ſicut qui debet centum, & non poteſt ſoluere niſi decem, tenetur decem ſoluere: & ſicut qui non poteſt ieiunare totam Quadrageſimam, tenetur ieiunare illis diebus;quibus poteſt. Ita Lezana, & ante illum Suarez *tom.2.de Religione lib.4. cap.28.n.21. & 27.* Valentia *tom.2. diſput.6.quæſt.2. punct.10.§.7.* & Oliuerius Bonartius *de Horis Canonicis lib. 2. cap. 40.* Sed mihi contraria ſententia magis placet,quam tuetur nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom.1. diſp.2.punct.6.num.9.* vbi ita aſſerit. Tertiò dico, mihi probabiliorem eſſe ſententiam aſſerentium, te non eſſe obligatum Officium recitare,ſi maiorem illius partem non potes: tum quia maior pars trahit ad ſe minorem: tum quia ita videtur eſſe conſuetudine receptum,ne infirmi,& debiles, vel alias impediti, ſcrupulis,& perplexitatibus vexētur,quod ſine dubio contingeret,ſi potens ſine notabili damno recitare quamlibet Horam, ad illam teneretur; quis enim determinare poſſet,quot Horæ tibi momentum graue afferrent; aut quis affirmare vnam ſolam horam ex minimis graue nocumentum allaturam? Ne igitur perplexus ſis, ab omni Hora videris excuſatus, cùm maiorem Officij partem recitare non potes; v. g. cùm non potes recitare Matutinum cum Laudibus,quia hæc eſt pars maior, prima, & præcipua Officij. Ita Caſtrus, qui citat Nauarrum, & Leſſium.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 33. §. vlt & lege etiam §. penult. & in Reſ.40. à lin.2. & vide doctrinā Reſol.41.& infra ex Reſ. 66.§.1.& in Reſ.98.§.Sed obiter.paulò poſt initium à verſ.vnde.

2. Notandum eſt etiam hic obiter cum dicto Caſtro Palao *num.7.* id, quod alibi notauimus aliquem non eſſe obligatum recitare Matutinum, ſi impotens eſt recitare lectiones, quia habet Diurnum,& caret Breuiario;aut viſu, vel alia de cauſa non poteſt, quia excluſis lectionibus,Pſalmi non conſtituunt ſubſtantialiter Matutinum iuxta formam a Pio V. præſcriptam: ergo, &c. vnde in facti contingentia, cum alicui nauiganti caſu cecidiſſet Breuiarium in mare, licèt haberet Diurnum, putaui non fuiſſe obligatum Pſalmos Matutini recitare; ſed Laudes cum reliquis Horis quia erat maior pars Officij & erant partes diſtinctæ præcepti, quarum vna ab alia non pendet. Quod tamen de Officio nouem Lectionum intelligo, non de Officio trium,quarum defectus videtur paruus vt notauit Thom. Sanchez *lib.1. in Decalog. cap.19. num.7.*

Sup. hoc in omnibus quinque Reſol.not.præteritæ, &.in eiſdem §§ Et pro Alibi contento in lin.2.§. vlt. huius Reſ.infra in Reſ. 96.97.& 98. & pro carēte viſu in dicta Reſ 97.§.2. ad medium. & in aliis eius ſecundæ annot.

RESOL. XLIII.

Ad quid teneatur, ſi dubius quis eſt, an poſſit maiorem partem Officij recitare?

Et

Et quid ſi Medicus etiam dubius eſt an grauiter ſit nocitura recitatio? Ex part. 4. tractat. 3. Reſol. 67.

§. 1. SVppono aliquem non eſſe obligatum Horas recitare, ſi maiorem partem non poteſt, ideo ad dubium propoſitum reſpondeo in tali caſu te poſſe & debere iudicio Medici conformare; qui ſi aſſerat nocituram recitationem, deobligaberis. Verum ſi Medicus dubius eſt an grauiter nocitura ſit recitatio, Suarez *de Religion. tom. 2. cap. 28. num. 21.* inclinat te eſſe obligatum, quia præceptum & illius obligatio eſt certa, & cauſa excuſans dubia; præualet ergo præcepti obligatio. Bonacina *de Horis Canonicis 1 par. 1. quæſt. 6. punct. 1. numer. 4.* negat te eſſe obligatum, quia non teneris periculo grauis damni te exponere, ob præcepti Eccleſiaſtici adimpletionem; & hoc probabilius putat Caſtrus Palaus *tom. 2. diſp. 2. punct. 6. n. 10.* quia periculum illius grauis damni cauſa eſt certa, & non dubia, qua ſtante, præceptum Eccleſiaſticum non obligat, eſſet enim obligatio rigoroſa, ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & pro Officio & iuriſdictione Medici in hoc caſu ne deſeras legere in to. 2. tr. 5. curioſã doctrinam Reſol. 4.

RESOL. XLIV.

An quando Medicus dubitat, ſi propter timorem grauis damni teneatur infirmus dicere Horas Canonicas, an ipſe æger illas perſoluere ſit obligatus?

Et an in dicto caſu recurrendum ſit ad Superiorem pro diſpenſatione? Ex part. 2. tractat. 12. Reſol. 28.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docere videtur Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 28. num. 21.*

Sup. hoc in Reſ. præteritã, & lege etiã doctrinam alterius Reſol. eius anno.

2. Sed mihi placet opinio Bonacinæ *tr. de Horis Canonicis, diſp. 1. q. 6. punct. 2. n. 5.* vbi ſic aſſerit: [Cùm verò Medicus ipſe dubitat, an morbus grauis ſit, vel leuis, ſeu recitatio nocitura ſit, ægrotum ad Horas recitandas non teneri arbitror; quia non tenetur ſe periculo grauis damni exponere: quamquam in oppoſitum ſentire videatur Suarez.] Ita ille. Filliuc. verò *tom. 2. tract. 23. c. 9. num. 19.* Villalob. *in ſumm. tom. 1. tract. 24. diff. 16. num. 2.* Marchius *in 2. 2. tract. 10. c. 2. dub. 5.* putant in tali caſu, quando videlicet Medicus eſt dubius, recurrendum eſſe ad ſuperiorem pro diſpenſatione; ſed opinio Bonacinæ eſt probabilis.

Sup. hoc recurſu pro aliis diuerſis ſed ſimilibus caſibus in to 4. tr. 3. Reſol. 4 §. 2. &c.

RESOL. XLV.

An perſoluere Horas Canonicas in loco, vbi natura debitum redditur, ſit peccatum veniale?

Et an qui priuatim recitant, communiter non teneantur ad recitandum flexis genibus, vel ſtando, quia ſedendo, vel ambulando, aut equitando &c. ea poſſint recitare, vt voluerint, ratione reuerentiæ?

Et docetur omnes Rubricas, quæ habentur pro audienda Miſſa, & recitatione Officij Diuini, flexis genibus, capite diſcooperto, & inclinato, vel ſedendo, aut ſurgendo, vel hoc, aut alio modo maximè præcipi pro recitatione publica, & Miſſa ſolemni propter ſignificationem Myſteriorum, in quorum memoriam ſunt inſtitutæ huiuſmodi cæremoniæ, & debent communiter ſeruari in recitatione priuata, quamquam, ſi in hac omitterentur ex aliqua cauſa, & ſine contemptu, nullum eſt peccatum, ex eo quod prædictæ Rubricæ propriè non habent vim legis, aut præcepti, ſed potius directiuæ, & Regulæ, vt officium magis piè, & religioſè dicatur?

Et quæritur, an qui recitat officium diuinum priuatim, ſatiſfaciat, vt voces formet, mentaliter [illegible] tantùm, etiam ſi à ſe ipſo non audiatur, vel audiri poſſit?

Et docetur, quod requiratur, vt ſit vox?

Et an ſit neceſſarium verba formare, vel ſatis ſit dicere verba mentaliter? Ex p. 10. tract. 11. & Miſc. 1. Reſ. 33.

§. 1. OLim de hac quæſtione magna altercatio mihi fuit cum quodam Patre Dominicano: qui affirmatiuæ ſententiæ adhærebat cum Marcello Vulpe *in praxi Iudiciali Fori Eccleſ. c. 1. n. 25.* Hieronymus Garcias *in Summa Theol. Mor. tr. 2. difficult. dub. 1 n. 1.* Martino de San Ioſeph *in Manuale Confeſſ. tom. 1. lib. 2. tract. 11. n. 6.* & Caſtro Palao, *tom. 2. tract. 7. diſp. 2. punct. 4. num. 7.* Sic ait: Locus autem pro priuata recitatione nullus eſt ab Eccleſia ſignatus, ac proinde in quocumque ſatisfacere præcepto potes. Si tamen abſque aliqua neceſſitate in locis immundis, vel diſtractioni expoſitis recitès, peccabis ad minimum venialiter: quia irreuerenter procedis. Ita ille. Et ratio, eſt quia non videtur adhiberi debita reuerentia rei Sacræ: & qui cum viro nobili in Dignitate conſtituto vellet in loco indecenti, ſine neceſſitate, colloqui, inurbanitatis notam incurreret. Hanc ſententiam ſequutus eſt Gerardus Carthuſianus *in libro de ſpecialitate orandi*, vt refert Nauarrus, *cap. 5. de Oratione, Diuiſ 4. n. 5.* qui dicit: Nonnullos loqui cum Deo, vbi verecundarentur loqui cum ſuis canibus: & pro re horrenda refert, ſe audiuiſſe Sacerdotem quendam recitantem Veſperas in Latrina. Sotus *lib. 10. de Iuſtitia, quæſt. 5. art. 4. concluſ. 3. fin.* ait: Locis indecentibus, vt vbi profana fiunt, & inter computandum, & dum naturæ ceditur, eſſe non poteſt abſque culpa. Idem dicit Graffiis, *part. 1. Deciſionum, lib. 2. cap. 53. num. 3.* vbi ait, eſſe peccatum veniale. Molfeſius *in Summa, tract. 5 cap. 2. num. 80.* refert, quendam Eccleſiaſticum, qui Diuinum Officium in locis immundis recitabat, in eundem locum poſt mortem ad luendas indecentiæ ſuæ pœnas tranſmiſſum fuiſſe. Alia exempla refert Carolus Marignus *tractat. de Horis Canonicis cap. 8. num. 12.* & Bonacina, *tom. 1. tractat. de Diuino Officio diſp. 1. quæſt. 2. punct. 5. num. 6. verſ. Limita 2.* ait: Peccatum veniale committitur, recitando ſine cauſa in loco indecenti.

Sup. hoc ſed in to. 2. Reſol. 28. [illegible] ad me[illegible]

2. Sed recitationem in his locis culpa veniali carere, tuetur Sanchez *in Opuſculis libro 7. cap. 2. dub. 44. numero 4.* Trullench *in Decalogum, tom. 1. libro 1. capite 7. dubio 20. numero 2. & dub. 6. numero 12.* Eſcobar *de Horis Canonicis quæſt. 4. num. 102.* Perſicus, *capite 10. dub. 1. num. 4.* Faſtios, *tit. 1. quæſt. 150. & libro 2. quæſt. 185.* & alij: tum quia nulla eſt ratio, cur ſpecialis loci conditio poſtuletur; cum Deus ſit vbique, & vbique agnoſci, & orari poſſit, & debeat. Tum quia ſic probari videtur, Pſalm. 102 *In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino.* Et ibi Gloſ. ait: Vbi non dominatur, ibi non benedicatur, vbique dominatur, vbique benedicatur: nullus excuſatur. Sicut ergo nulla creatura, ſic nullus locus à laude Dei excipitur. Tum quia Iob in Sterquilinio orabat, Ionas in ventre Ceti, Daniel inter Leones, & ſic alij alibi. Igitur nullus locus exceptus eſt ad orandum. Et ideò receptum eſt, quod poſſint licitè Horæ Canonicæ perſolui, dum corpus euacuatur cæteris concurrentibus circumſtantiis.

3. Et

3. Et poſt hæc ſcripta inuenio, hanc ſententiam docere ſapientiſſimum Caramuëlem, nunc meritò Epiſcopum Miſienſem, maiorum honorum digniſſimum, *in Theol. Regul.diſp.*101.*n.*1326. Quia, ait ille, in illo loco poteſt quis præſtare omnia requiſita, poteſt enim habere attentionem, & deuotionem extrinſecam, & bene pronuntiare; ergo & ſatisfacere: nam bene ſatisfacit, qui ponit omnia requiſita. Nec ille locus poteſt eſſe cauſa non ſatisfaciendi; quia ibi Petrus aliis præceptis maioris momenti ſatisfacit; ergo & obligationi legendi. Conſequentia eſt clara, non enim maior ratio eſt vnius, quàm alterius. Minorem probo: Quia in illo loco concomitanter ſatisfacit ſtabilitati, Caſtitati, Paupertati, &c. voluntate habituali; & quod fortius, & efficacius eſt, etiam operationi actuali ſatisfacit Decalogo, indicenti omnes actiones neceſſarias ad ſuſtentationem indiuidui; tum etiam Regulari Statuto, indicenti modum ſatisfaciendi huiuſcemodi neceſſitatibus. Ergo ſecretus locus non eſt indecens ad legendum priuatim. Ita ille.

4. Nota verò, quòd id, quòd diximus de loco, eum non eſſe determinatum, & certum pro Horis Canonicis priuatim dicendis; ſed poſſe ſufficere quemcumque; idem eſt etiam de ſitu corporis, qui eſt veluti modus exiſtendi in loco. Qui enim priuatim recitant communiter non tenentur ad recitandum flexis genibus, vel ſtando, & quieſcendo, vel ambulando, aut equitando, &c. ſed poſſunt recitare, prout voluerint: habita ſolùm ratione reuerentiæ, quæ ſemper eſt debita Deo: & propriæ neceſſitatis, quæ poteſt vnicuique contingere potius vno tempore & vno loco, quam alio: & ex communi ſententia ſic notant Nauar. *de Orat.c.*4.*n.*2.*& ſeqq.* & Bonacina *de Hor. Canon.diſp.*1 *q.*3.*punct.*5.*n.*5.*& punct.*6.*n.*1. Neque ex iure diuino, aut naturali eſt aliquid determinatum in hac re: & quæ habentur ex iure Eccleſiaſtico de ſtando v.g. ad Euangelium in Miſſa, *c. Apoſtolica de Conſecr. diſt.*1. de non geniculando inter Paſcha, & Pentecoſten, *cap. Quoniam de Feriis*: de aſſurgendo ad Gloria Patri, ex Concilio Baſileenſi, *ſeſſ.*21. & ſimilia, non tam habent vim præcepti, quàm directionis. Et ſi quid peculiariter præcipitur in Rubricis, vt recitetur flexis genibus, vel capite diſcooperto, & inclinato, vel ſtando, & ſurgendo, vel hoc, aut illo modo, maximè præcipitur pro recitatione publica, propter ſignificationem Myſteriorum in quorum memoriam ſunt inſtitutæ huiuſmodi cæremoniæ: & debent communiter ſeruari etiam in recitatione priuata: quanquam in hac, ſi omittuntur ex aliqua cauſa, & ſine contemptu: nullum ſit peccatum, & reuera non habent propriè vim legis, aut præcepti: ſed ſolius directionis, & regulæ, vt Officium magis piè, & magis religioſè dicatur. Vide Palaum, *vbi ſuprà*, qui etiam docet ſedere, cùm ſtandum eſt, vel ſtare, cum eſt flectendum ex Rubricæ præſcripto, non videtur eſſe peccatum, ſi abſque contemptu fiat: quia non videtur præcipi, ſed conſuli, & ordinari maioris deuotionis gratia. Idem etiam docet Garcias, loco citato.

5. Nota etiam hic obiter, opinionem Azorij, & aliorum, quam ego alibi impugnaui, aſſerentium recitantem priuatim Diuinum Officium, ſatisfacere, ſi vocem formet mouendo tantum labia, etiamſi à ſeipſo non audiatur, nec audiri poſſit: Hanc inquam, opinionem nouiſſimè docere Leandrum *de Sacram. tom.*2. *tract.*6. *diſput.*16. *quæſt.*18. & Caramuëlem *in Theol. regular. diſp.*108. *num.*1381. vbi ſic ait: Sufficit, quòd is qui Horas recitat, eas voce, & ore proferat, ſiue a ſeipſo, aut ab alio audiatur, ſiue non. Ratio eſt, quia non eſt præceptum de auditione, ſed de prolatione: ergo, ſi prolatio ponatur ſecluſa auditione, nihil fit contra præceptum. Quid opus eſt multiplicare obligationes non præceptas, cùm ſit ſatis difficile ſatisfacere præceptis? Agamus igitur quòd lex iubet, & quando non præcepta omittimus, non credamus nos in peccatum labi: ideoque cum lex Eccleſiaſtica ſolam lectionem Horarum, & non auditionem præcipiat, non eſt aſſerendum eam ad ſatisfaciendum requiri: Rogas quid requiratur, vt ſit vox; Reſpondeo, linguam & labia moueri: anhelitus enim neceſſariò ſequitur. Ratio eſt, quia vox nihil aliud eſt, quàm reſpiratio fracta certo modo per labia, & linguam: atqui non poſſunt labia, & lingua moueri, quin frangatur reſpiratio: ergo nec moueri poterunt, quin ſit vox. Quomodocumque igitur articulent, eſt vox: ergo & pronuntiatio audibilis, ac proinde præcepto ſatisfaciens. Ita ille, cui adde me citato Boſſium *in Flor. Theolog. verb. Horæ Canonicæ* 2. *n.*15. Et quidem vt obſeruat Baldellus, *in Theolog. Mor. tom.*2. *lib.*3. *diſp.*34. *n.*15. Oratio vocalis ſatis habet, ſi ſit alligata ad certa verba, quæ præſcribit Eccleſia: & cùm non ſit directa ad homines, quos ſolùm per voces, & per ſigna ſenſibilia poſſumus alloqui: neque ad nos ipſos in quantum indigemus externis ſenſibus, & obiectis ſenſibilibus, ſed ſolùm ad Deum, quem poſſumus alloqui, & orare ſine vllo ſtrepitu, aut ſono verborum: non poteſt, vt ſui menſuram, habere auditum ipſius orantis, & tantum requirere ſonum vocis, quantus ſufficiat ad mouendum illius auditum. Et alioqui, ſi ipſe orans eſſet ſurdaſter, & auditus hebetioris, omninò deberet orare altius, quouſque poſſet ſe ipsũ audire; ac proinde non poſſet Horas perſoluere in Eccleſiis, vel coram aliis, ſine magna illorũ moleſtia, & perturbatione; quod tamen nõ eſt dicendum. Imò ex Nauarro, *de Oratione, c.*19. *n.*88. *& c.*20.*n.*14. propter hanc cauſam diſputatiuè poteſt defendi, quòd neque etiam ſit neceſſarium vllo modo vocem formare? ſed ſatis ſit dicere verba omnia mentaliter; cùm vox non poſſit requiri propter Deum, ad quem laudandum, atque orandum ſunt inſtitutæ Horæ Canonicæ; ſed ſolum propter homines, qui ſunt excitandi, & iuuandi ad deuotionem; quod tamen non intenditur, quando Horæ Canonicæ recitantur priuatim, & extra Chorum. Sed hoc vltimum mihi non placet; & prorſus reiiciendum eſſe puto. Non audeo tamen ſententiam Azorij, Leandri, Caramuëlis, & aliorum, prout ſuprà explicauimus, tanquam improbabilem damnare; quam poſt hæc ſcripta inuenio etiam docere doctum Patrem Martinum de San Ioſeph *in Monitis Confeſſar. tom.*1.*lib.*2.*tr.*4. *n.*15. Sed non diſcedo à contraria ſententia, quam olim docui, & quam nouiſſimè me citato docet Eſcobar, *tract. de Hor. Canon. quæſt.*4.*num.*84. vbi ſic ait: Probabilius, ac tutius cenſeo, eſſe neceſſe ita verba pronuntiare, vt ſublato impedimento poſſis te ipſum audire; quamuis de facto non te audias: nam non erit perfecta pronunciatio verborum, quæ ſaltem ab ipſo proferente non audiatur, aut audiri non poſſit, ſublatis impedimentis. Hæc ille, qui citat Molfeſium, Valentiam, Reginaldum, Toletum, Fauſtum, & alios.

Alibi infra in Reſ. 51. 52. 53. & 60. curſim in §. Secundò nemo, & magis latè in §. Ad ſecundum.

Sup. hoc latè infra in Reſ. 54. & 55. & in aliis §§. earum notionum.

RESOL. XLVI.

Qui incipit recitare animo non ſatisfaciendi pro tunc, ſed poſtea reiterando, & tamen pertæſus poſtea vult ſatisfacere illa prima recitatione, quæritur, an ſatisfaciat obligationi cum illa prima recitatione?

Idem eſt de auditione Miſſæ & de pœnitentia à Confeſſario iniuncta.

Et an teneatur poſtea mutare intentionem, intendendo ſatisfacere Officio priori, vel ſatis ſit, ſi ſe ſatisfeciſſe ſciat, non obſtante ſua contraria voluntate? Ex p.2. tract.14. Reſ.37.

§.1. Negati

Sup. hoc in Reſol.1.not. ſeq.& in eodẽ §. & verſ. & in Reſ.2. in eodem §. & verſ.& in Reſol.3.lege doctrinam eius §. 1. & pro iſta quæſt. illam etiam applica,& in tom. 8. tr.4. Reſ. 47.in fine.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Carolus Macigni *tr. de Hor. Canon. c.*48. *n.*8. & Azorius *part.*1. *lib.*10. *c.*1. *q.*7.

2. Sed ego contrariam ſententiam puto omnino ſuſtinendam eſſe, cum Portel *in addit. ad dubia Regular. ver. Hora Canon. numer.* 5. Leſſio *lib.*2. *cap.*37. *dub.*10. *n.*59. Sanchez *in ſumm. tom.*1. *lib.*1. *c.*13. *n.*16. Aragon. *in* 2.2. *quæſt.*83. *art.*3. Henriquez *lib.*9. *c.*15. *num.* 9. Garſia *de benef. tom.* 1. *part.*3. *c.*1. *num.*198. Squillante *de oblig. Cler. par.*2. *dub.*22. Valentia *tom.*3. *diſput.*6. *quæſt.*2. *punct.*10. Vaſquez *opuſc. de benef. cap.*4. §. 1. *dub.*3. *num.*114. Molfeſio *in ſumm. tom.*1. *tractat.*5. §...... *cap.*1. *numer.*40. *&* 52. Naldo *in ſumm. ver. diuinum Officium, n.*3. *&* 8. Filliucio *tom.*1. *tract.* 23. *cap.*8. *q.*1. *num.*251. & aliis.

3. Et ratio eſt, quia ad implendam obligationem legis ſufficit, vt quis faciat omne illud, quod lex imperat, quamuis non habeat intentionem ſatisfaciendi tali legi; per leges enim ſolùm præcipitur libera, & humana externi operis exequutio, & non vt fiat ex tali intentione. Cùm ergo talis verè actu humano, & libero Officium recitet, quantumuis nolit ſatisfacere, verè præcepto ſatisfaciet.

Alibi pro audit. Miſſæ in to.2.tr.3. ad medium à verſ. Imo, & in Reſ. 5. §. Verum. curſim ad mediũ, verſ. quod etiam, & in tom. 8. tr.4.lege doctrinã Reſ. 49. & pro pœnitentia in tom.1. tr. 6.Reſ.55.

4. Et idem dicendum eſt de auditione Miſſæ, vt alibi diximus, & de pœnitentia à Confeſſario iniuncta. Nec opus eſt, vt voluntas mutetur tempore opportuno, id eſt, intra obligationis præcepti tempus, & velit per Officium præcedens ſatisfacere præcepto: quia ego puto, quod non tenetur poſtea mutare intentionem, intendendo ſatisfacere priori Officio: ſed ſatis eſt, ſi ſe ſatisfeciſſe ſciat, non obſtante contraria ſua voluntate. Et ita docet Sanchez *loco citato, num.* 14. *&* 15. quicquid in contrarium probabiliter etiam aſſerat Suarez *in* 3. *part. tom.*3. *diſput.*88. *ſect.*3. & Aragon. *in* 2. 2. *quæſt.*83. *art.*13. & alij.

RESOL. XLVII.

An Clerici, Religioſi, &c. recitantes Horas Canonicas ſine attentione ſaltem virtuali, ſatisfaciant obligationi, & præcepto Eccleſiæ lato in Cap. Dolentes?

Et an ſi quis cum voluntaria diſtractione recitat Horas Canonicas, impleat præceptum, & conſequenter non peccet mortaliter, neque teneatur, repetere aut fructus beneficij reſtituere?

Et doctrina huius quæſtionis applicanda eſt etiam in auditione Miſſæ in die feſto. Ex part. 2. tractat. 12. Reſol. 2.

Sup. contento in hac Reſ. infra in Reſ.ſeq.& in tom.2. tr.3. lege doctrinam Reſ.2. & in quinque primis lin. Reſ.4.& in tom.8. tr. 4. Reſ.48.§. 1.per totum.

§. 1. PRima opinio eſt negatiua. Sic omnes ferè recentiores. Fernandez *in exam. Theol. p.*3. *cap.*13. §.6. *numer.*1. Villalobos *in ſumma, tom.*1. *tract.*24 *dub.*15. *numer.*6. Sotus *lib.*10. *quæſtion.*5. *art.*5. *concl.*7. Caietan. *in* 2.2. *quæſt.*83. *art.*13. Nauarrus *de orat. cap.*13. *num.*18. *&* 19. Vaſquez *in p.*2. *tom.*2. *diſp.*160. *n.*30. *&* 31. Medina *in ſumma, lib.*1. *cap.*4. §.11. Nauarr. *de reſtit. lib.*2. *cap.*240. Lop. *in inſtrum. tom.*2. *cap.*103. Emmanuël Sà *verb. Horæ Canonicæ, n.*19. Peſantius *in* 2.2. *quæſt.*62. *à* 2. *dub.*3. Zerola *in praxi Epiſc. p.*1. *verb. Horæ Canonicæ*, §.4. Beia *in reſpon. caſ. conſcien. p.*2. *caſ.*33. Comitol. *in reſol. moral. lib.*1. *q.*63. Malderus *in* 2.2. *tract.*10. *c.*2. *dub.*2. Moneta *de diſtribut. p.*2. *quæſt.*2. *num.*2. Carol. Macigni *de Hor. can. cap.*86. *num.*16. Molfeſius *in ſum. tom.*1. *tract.*4. *cap.*2. *num.*8. Syluius *in* 2.2. *q.*83. *art.*13. *concl.* 4. *&* 5. Homobonus *de exam. Eccleſ. p.*1. *tract.*4. *c.*5. *q.*40. Viguerius *inſtit. Theol. c.*5. §.5. *ver.*11. Gauantus *commen. in Rubr. Miſſal. tom.*2. *ſect.*1. *cap.*6. *tit.*4. *n.*2. Bellochius *in praxi, de caſ. reſer. part.*2. *q.*15. *num.*19. Conradus *in reſp. caſ. conſc. p.*1. *q.*244. Rodriguez *tom.*1. *cap.*143. *num.*1. Vegha *in ſumma, tom.*2. *c.*128. *caſ.*20. Valentia *tom.*3. *diſp.*6. *q.*2. *punct.*10. Azorius *part.*1. *lib.*10. *cap.*16. *q.* 6. Ledeſma *in ſumma, tom.*2. *tr.*9. *cap.*4. *concl.*20. Squillante *de oblig. Cler. p.*1. *dub.*20. *n.*16. Suarez *de relig. tom.*2. *lib.*4. *c.*26. *n.* 3. *& de cenſuris, diſp.*4. *ſect.*2. *n.*25. Aragon. *in* 2.2. *q.*83. *art.*13. Sayrus *de cenſuris, lib.*3. *c.*4. *n.*23. Salas *de legib. diſp.*9. *ſect.*9. *n.*24. Lorca *in part.*2. *tom.*2. *de legib. diſput.*16. *membr.*2. Raphaël de la Torre *in part.*2. *tom.*2. *de Horis canonicis, contr.*9. Anton. Ragucius *de officio Canonicorum in choro, q.*19. *num.*2. & alij penes citatos. Probatur primò: quia in *cap. Dolentes, de celebratione Miſſarum*, præcipitur, vt Officium diuinum celebretur ſtudioſè pariter, & deuotè: quod ſignificat internam attentionem, & deuotionem: vnde Gloſſa, *deuotè*, quantùm ad officium mentis. Secundò, in dicto cap. *Dolentes.* Eccleſia præcipit verum actum orationis: ſed actus externus, ſine interno, non eſt talis: ergo ille non ſolus præcipitur. Minor probatur: quia oratio conſiſtit in actu interno, eſt enim colloquium cum Deo: ergo requirit attentionem erga Deum.

2. Verùm opinio contraria placuit Durando *in* 4. *ſen. diſt.*15. *q.*12. Syluest. *verb. Hora, num.*13. Medinæ *Cod. de oratione, q.* 14. Angelo *verb. Hora, num.*17. D. Antonin. 3. *part. tit.*13. *c.*4. §.8. Roſellæ *verb. Hora, n.*13. Paludano *in* 4. *diſt.*15. *q.*5. *art.*2. *concluſ.*4. Et ex recentioribus illam amplexus eſt nouiſſimè Ægidius Coninch *de Sacram. in* 3. *p. q.*83. *art.*6. *n.*291. & Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. Horæ canonicæ, diff.* 1. *per totam.* Et ego ſine metu, probabilem eſſe affirmo cum Leſſio *lib.*2. *c.*37. *dub.* 1. *n.*63. *in fin.* & Henriquez *lib.*9. *c.*25. *n.*5. *in Gloſſa, littera P*, & Victorello *in ſum. Toleti, lib.*2. *cap.*13. & Layman *in Theol. mor. lib.*4. *tract.*1. *c.*5. *n.*10. Vnde, ſi quis cum diſtractione voluntaria recitaret Horas Canonicas, impleret præceptum, & conſequenter non peccaret mortaliter, neque teneretur repetere, aut fructus beneficij reſtituere. Et ratio eſt: quia nemo poteſt præcipere aut vetare, quod non poteſt punire; nec poteſt punire, quod non poteſt cognoſcere, & iudicare: ſed Eccleſia, extra Confeſſionem, non poteſt cognoſcere, & iudicare actus internos: ergo dicendum eſt, quòd non poteſt eos præcipere, aut vetare.

Sup. hoc in Reſol.1.not. præteritæ §. 1.prope finẽ, & ſupra in tr.1. Reſ. 29. §.Secundum Clericum,& §. Secundo Beneficiariũ & §.Ex quo, & etiam pro reſtitutione fructus, & in tom. 2. tract.3 Reſ. 3. à lin. 5. & in Reſol. 4.ex doctrina §. Sed ſi, à lin. 4. & in Reſol.25. in fine, & ibi in tract. 1. in Reſol. 145. §. 2. curſim ad medium, verſ.Quæ dicta.

3. Ad argumentum contrariæ ſententiæ reſpondet Ægidius, in illo cap. *Dolentes*, ſolum præcipi actum ſtudioſum externum: vt, videlicet, exerceatur cum talibus circunſtantiis externis, quæ neceſſariæ ſunt ad conſtituendum actum externum religionis, ita vt non peccetur exterius contra religionem.

4. Et hoc patet ex contextu: nam ibi agitur contra illos, qui in diuino Officio fabulantur cum ſæcularibus. Ad ſecundum argumentum reſpondetur, actum externum orationis debitè factum cum externa attentione, putà ſine confabulatione, riſu, &c. eſſe verè actum externum virtutis religionis, quemadmodum adoratio externa Idolo facta, eſt verus actus externus idololatriæ; & licèt illum exercens non intendat interius adorare Idolum.

Et pro contento in hoc §. vlt. in Reſol. ſeq paragrapho primo. prope finem, verſ. Qui voluntariè. & in cæteris aliis Reſol.

5. Hæc doctrina eſt etiam applicanda in auditione Miſſæ: & ſic ſatisfaceret præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, ſi quis Miſſam audiret voluntariè diſtractus, dummodo cum externa reuerentia aſſiſtat; ita vt verè poſſit dici hic, & nunc actum externum religionis exercere, ac cum Sacerdote celebrante, propter illam externam attentionem, communicare: nam, ſi aliter faceret, puta confabulando, ridendo, &c. non poſſet dici decenter, ac humano,

& §§.annot. ſecundæ huius Reſ.

no, & religioſo modo audire Miſſam. Et hæc eſt opinio Ægidij de Coninch *vbi ſuprà*, *num*. 297. & poſt illum hanc ſententiam docet etiam Layman *in Theol. mor. lib*. 4. *tract*. 7. *cap*. 3. *numer*. 2. Salua ſemper, &c.

RESOL. XLVIII.

An ſi quis recitet Horas Canonicas,& audiat Miſſam ſine interna attentione, ſatisfaciat præcepto?

Et an talis poſſit abſolui, etiam ſi emendationem non proponeret?

Et an, qui voluntarie diſtractus recitat Horas, impleat præceptum, & non teneatur repetere, neque fructus beneficij reſtituere?

Et quid ſi careat attentione extrinſeca ex inaduertentia?

Idem totum eſt dicendum de auditione Miſſæ. Ex p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. Reſ. 30.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius primæ annot.

§. 1. HAnc quæſtionem ego pertractaui *in part*. 1. *tr*. 12. *reſ*. 2. vbi aſſerui opinionem negatiuam eſſe probabiliorem, ſed affirmatiuam tanquam probabilem admittendam eſſe putaui ex auctoritate magnorum virorum tam veterum quam recẽtiorum. Verum intellexi acriter contra me ſic ſentientem inſurrexiſſe nouiſſimè quendam Anonymum; & poſt paucos dies accepi ab ipſo Epiſtolam cœcam in qua ſic parum modeſte mecum agebat, vt nihil amplius dici aut excogitari poterat: Ego ei non reſcripſi, quia nomen neſciebam, nunc verò pro reſponſione erit præſens reſolutio. Et licet laceſſitus, omnia ei condonando, aſſero, noſtram ſententiam quam ipſe tam immodeſte impugnauit docere, eo pacto quo ego docui ex Religione Patrum Capucinorum, doctiſſimum Ludouicum Caſpenſem *in ſuo curſu Theolog. tom*. 1. *tr*. 13. *de legibus, diſp*. 3. *n*. 82. Vbi poſtquam probaſſet attentionem internam eſſe neceſſariam in recitatione diuini officij, & auditione Miſſæ, poſtea vt ego feci *vbi ſuprà* contrariam ſententiam tanquam probabilem, & tutam in praxi admittit; Sic itaque aſſerit. Secunda concluſio. Quamuis hoc putem eſſe probabilius, adhuc tamen non condemnarem oppoſitam ſententiam tanquam improbabilem, ſicque iuxta opinionem multorum, leges humanæ non poſſunt præcipere, neque prohibere actus internos, qui cum exterioribus per accidens coniunguntur, & ex conſequenti poſſet abſolui ille, qui voluntariè diſtractus recitat Horas Canonicas, vel audit ſacrum, etiamſi emendationem non proponeret; ita Henriquez *lib*. 11. *de Miſſa, tom*. 2. §. 5. & plures alij ex antiquis. Et ex recentioribus eam defendunt, Valerius *in differen. vtriuſque for. verb. horæ Canon. differ*. 1. Ægidius Coninch *de Sacram*. *q*. 83. *art*. 6. *n*. 291. & eam reputat probabilem, Leſſius *lib*. 2. *c*. 37. *dub*. 11. *n*. 63. Layman *lib*. 4. *tr*. 1. *c*. 5. itaque ſecundum hanc probabilem ſententiam, qui voluntariè diſtractus recitaret horas Canonicas impleret præceptum & non teneretur repetere neque fructus beneficij reſtituere.

Sup. hoc in Reſol. not. præteritæ §. Verum. à medio vſque in finẽ præcitatæ Reſ. & in cæteris aliis eius not. quæ eſt ſecunda dictæ Reſ.

2. Fundamentum huius ſententiæ eſt vnicum, quia lex humana non poteſt præcipere aut vetare quod non poteſt punire, nec punire quod cognoſcere & iudicare non poteſt. Sed nulla poteſtas humana poteſt cognoſcere & iudicare actus internos: ergo neque eos præcipere aut vetare.

3. Vnde *in cap. dolentes*, ſecundum hanc opinionem tantum præcipitur actus ſtudioſus externus, vt ſcilicet cum talibus circunſtantiis exerceatur quæ ad actum religionis externum neceſſariæ ſunt. Ita Ægidius Coninch *loco citato*. Vbi etiam docet actum externum orationis debitè factum cum externa attentione hoc eſt ſine externa confabulatione, riſu, &c. eſſe verè actum externum Virtutis Religionis; ſicut adoratio externa Idolo facta, licet quis non intendat interius adorare Idolum, eſt verus actus externus Idololatriæ. Hucuſque Caſpenſis; Vnde omnia maledicta quæ in noſtram ſententiam eructauit ſupradictus Anonymus iacula, & vulnera fuerunt ſupracitati celebris Doctoris.

4. Et nota quòd poſt hæc ſcripta inueni alium Auctorem dictæ Religionis aientem non eſſe improbabile quod in recitatione officij diuini non ſit neceſſaria attentio interna. Et is eſt Eligius Baſſæus *in Florib. Theolog. practic. verb. Horæ Canon*. 1. *n*. 21. Igitur iterum aſſero ſententiam Doctorum aientium horas Canonicas, & Miſſam eſſe recitandas & audiendam cum interna attentione ſub præcepto lethalis culpæ eſſe probabiliorem & conſulendam, ſed contrariam eſſe probabilem; Imò non ſolùm hanc ſententiam me citato probabilem eſſe, ſed etiam abſolutè intentionem internam non eſſe neceſſariam ſub præcepto peccati mortalis in recitatione officij & auditione Miſſæ docet & ſuſtinet ex inclyta & nunquam ſatis laudata Societ. IESV nouiſſimè ſapientiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo *de Sacram. Euchar. diſp*. 22. *ſect*. 2. *n*. 27. ad quem legendum Anonymum impugnatorem remitto; qui etiam recognoſcat ex eadem Societate Comitolum *in Reſp. moral. lib*. 1. *q*. 63. & Tiberium *in Inſtruct. pro Ordinandis, c*. 13. *q*. 92. cum P. Ioſepho de Auguſtino *in ſua Breui Notitia &c. de* 1. *Precepto Eccleſ. n*. 7. vbi tanquam probabilem noſtram ſententiam admittit.

5. Notandum eſt etiam quod nouiſſimè etiam Ioan. Caramuël *in Regulam Dmi Benedicti diſp*. 108. *art*. 1. *n*. 1377. *& ſeq*. me citato hanc ſententiam tuetur, & ſolidè defendit. Nec obſtat, ait ipſe quod *in cap. dolentes* præcipiatur verus actus orationis: atqui actus externus ſine interno non eſt vera oratio ergo præcipitur internus. Reſpondeo diſtinguendo maiorem. Præcipitur verus actus orationis, externæ concedo, internæ nego. Atqui actus externus ſine interno non eſt vera Oratio, diſtinguo: mentalis? concedo: vocalis? nego. Ergo præcipitur internus; nego conſequentiam. Probas minorem. Oratio Eccleſiaſtica eſt collocutio cum Deo, ergo, requirit actum internum. Diſtinguo antecedens. Eſt collocutio interna, nego; externa, concedo: ac proinde nego conſequentiam.

6. Deinde petit Caramuël quid ſi recitans horas Canonicas, careat attentione extrinſeca ex inaduertentia; & reſpondet probabile eſſe eum nec peccare, nec teneri repetere ſic lecta, ſed verum non eſſe. Probabile quidem, quia aſſeritur à Gregorio de Valent. 2. 2. *diſp*. 6. *q*. 2. *punct*. 10. Nauarro *in Manual. c*. 25. *n*. 107. & Lairuelz *in Optica ſpe*. 59. *inſt*. 5. Non eſſe verum, quia eodem modo tenetur quis attendere extrinſecè, quo legere: atqui ſi ex inaduertentia lectionem omiſerit, tenetur legere omiſſa cùm primum aduerterit; ergo ſi inculpabiliter & inuoluntariè fuerit diſtractus extrinſecè tenebitur ea repetere quæ legerit ſine attentione extrinſeca. Et quod dictum de Horis Canonicis, Caramuël etiam nobiſcum ſentit de auditione Miſſæ. Qui tandem *n*. 1379. aſſerit quod aliqui licet concedant attentionem extrinſecam ad ſatisfaciendum Eccleſiaſtico præcepto ſufficere, aſſerant nihilominus inſufficientem eam eſſe ad meritum. Verùm hæc aſſertio planè improbabilis eſt, cùm includat contradictionem euidentem; quicunque enim conſtitutus in gratia legi morali ſatisfacit, circa controuerſiam meretur; atqui ille, qui cum ſola attentione extrinſeca legit Horas, ſatisfacit ex illorum & mea ſententia præcepto morali de legendo officio: ergo citra controuerſiam meretur, ſi in gratia ſit conſtitutus. Ita Caramuël, non aſſentior tamen ſupradicto

prædicto Caramuëli aſſerenti, eſſe improbabilem ſententiam illorum, qui ad recitationem Horarum Canonicarum requirunt ſub peccato mortali attentionem internam, nam puto eſſe probabilem, & fortaſſe probabiliorem, nam actus internus quando pertinet ad ſubſtantiam actus externi poteſt præcipi ab Eccleſia. Omitto verò alias rationes.

RESOL. XLIX.

An qui recitat Horas Canonicas lingua Italica, Hiſpanica, aut alia vulgari ſine cauſa, peccet mortaliter?

Idem eſt quando obligatio oritur ex voto, aut pœnitentia Confeſſoris.

Et quid ſi recitaret Officium diuinum lingua Hebraica, aut Græca?

Et curſim infertur, quod licentia celebrandi Miſſam vulgari lingua, non conceditur niſi à Papa, & ex graui neceſſitate.

Et aduertitur, quod ſi quis pro arbitrio notabiliter mutaret in Sacrificio Miſſæ veſtes ſacras quoad ſolum colorem, vel quoad ſolam formam, peccat mortaliter. Ex p. 9. tr. 7. & Miſc. 2 Reſ. 67.

§. 1. Negatiuam ſententiam docet Bonacina *de Hor. canon. diſp. 1. q 3. punct. 1. n. 15.* cui addendum nouiſſime Eſcobar à Corro *tract. de Horis canon. q 4. §. 2. n. 5.* vbi firmat, diuinum Officium recitari hac, vel illa lingua, nempe, an Latina, vel vulgari, an Græca, vel Hebraica, nihil intereſt quoad præcepti ſubſtantiam, quæ in ſignificatione verborum conſiſtit, & eadem eſt quacunque lingua. Quod ampliatur, vt procedat Regula, dum obligatio recitandi oritur ex voto, aut ex pœnitentia Confeſſoris, vt ſi fuerit recitandi Pſalmos Graduales, aut Pœnitentiales, aliaſve Preces: nam perſolui poterunt materna lingua, Latina, aut alia qualibet.

2. Limitanda eſt tamen hæc ſententia, vt intelligatur, quoad ſatisfactionem ſubſtantiæ præcepti: quoad peccatum mortale, & reſtituendũditributiones; non verò quoad peccatum veniale, deficiente iuſta cauſa: nam propter magnas cauſas vſus Bibliorum, ex quo maximè diuinum Officium conſtat, interdictus eſt vulgari ſermone. Ita ſupracitati, & omnes.

3. Non tamen, quod ex iuſta cauſa quis liber erit ab omni peccato, recitando vulgari lingua diuinum Officium. Si verò vellet ex deuotione aliquos recitare Pſalmos, poterit materna lingua eos perſoluere; etiamſi, vt diximus, ex voto ad id teneatur, niſi miſceatur aliqua actio peccaminoſa, vt erit iocus, contemptus, ſuperſtitio, & ſimilia. Vide etiam Macignum *tract. de Horis canon. c. 29. n. 47.*

4. His tamen non obſtantibus, affirmatiuam ſententiam tenet doctus Pater Baldellus *in Theol. moral. tom. 2. lib. 3 diſp. 21. n. 23.* putat enim, recitare Horas canonicas aliqua lingua vulgari, eſſe peccatum mortale: nam ex Trident. *ſeſſ. 22. c. 8. de Sacrificio Miſſæ*, grauiter prohibetur, ne Miſſa paſſim celebretur vulgari lingua. Et *Can. 9.* anathema dicitur ille, qui dixerit, eam debere tantùm celebrari vulgari lingua. Et in Indice librorum prohibitorum, *reg. 4.* grauiter prohibentur libri Sacræ Scripturæ vulgari lingua; & qui illos præſumpſerint legere, aut habere ſine facultate, ſaltem Epiſcopi, aut Inquiſitoris, dicitur non poſſe percipere abſolutionem ſuorum peccatorũ, niſi prius illos tradiderit Ordinario: quod certè importat culpã longè grauiorem quàm tantummodo venialem, cùm hæc non reddat vllo modo incapacem abſolutionis ſacramentalis: quod etiam clariùs explicatur in Bulla Pij IV. ad dictum Indicẽ librorum prohibitorum, vbi poſt commendatum ipſum Indicem, & poſt impeˀratam obſeruationem omnium Regularum, & poſt latam excommunicationem in eos, qui legerint, aut habuerint libros Hæreticorũ, vel ſcripta cuiuſuis Authoris damnata & prohibita propter hæreſim, vel propter ſuſpicionẽ falſi dogmatis: ſubditur, quòd qui libros alia de cauſa prohibitos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, ſeuere ſit puniendus arbitrio Epiſcoporum. Quia ergo, qui recitaret Italicè aut Germanicè, vel quauis alia vulgari lingua Horas Canonicas, ſine facultate, & approbatione Sedis Apoſtolicæ, legeret, & haberet Pſalmos, & Lectiones, hoc eſt, libros Sacræ Scripturæ vulgari lingua conſcriptos, non poſſet ſaltem ex hoc capite excuſari à culpa mortali. Et qua ratione licentia celebrandi Miſſã vulgari lingua non conceditur, niſi à Papa, & ex graui neceſſitate: ita & licentia recitandi Officium eadem vulgari lingua, non eſt petenda niſi ab ipſo; & non eſt, niſi vſurpatio alienæ iuriſdictionis, & in re graui, ſi quis recitet ex priuata authoritate, & quaſi ex iure proprio, ſine tali licentia. Et cùm ex eodem Tridentino *ſeſſ. 22. c. 8. cit. de Sacrificio Miſſæ*, in vnaquaque Eccleſia debeat retineri, & ſeruari antiquus ritus, qui ſit approbatus, & permiſſus, ab Eccleſia Romana, imò vnuſquiſque in Horis Canonicis debeat ſequi morẽ, & ritũ ſuæ Eccleſiæ Metropolitanæ, & ex Bulla Pij V. qui tenentur ad Breuiarium Romanum, & ad morem, & ritum Romanæ Eccleſiæ, omninò teneantur ad præſcriptũ; & ad rationem illius: negari nõ poteſt, quin etiã hæc ſit magna audacia, & grauis culpa, ex hoc etiã capite, ſi quis relicto idiomate ſui Breuiarij, Horas recitet ex quouis alio idiomate, à Romana Eccleſia prohibito, aut non approbato, ſed ſibi tantum probato, & benè viſo. Et hæc etiã mutatio idiomatis poteſt dici additio, & detractio ad Breuiariũ, quæ ſpecialiter prohibetur in dicta Bulla, ſiue ex toto ſiue ex parte, cum ſit detractio omnium verborũ Latinorũ, & additio Italicorum. Et quemadmodum non vacaret culpa mortali, ſi quis ex proprio ingenio, & ſuo pro arbitratu notabiliter mutaret in Sacrificio Miſſæ veſtes ſacras quoad ſolum colorẽ, aut ſolam formam; ita & ſi mutet in Horis canonicis ſolum idioma, & omnes terminationes, & ſonos verborum. Cæteras rationes adducit Baldellus, quas penes ipſum videbis.

Sup his in tom. 6 tr. 12. lege doctrinam Reſ. 6.

Quoad Reſ. in tom. 2. tr. 1. ex Reſol. 146. lege §. Quæro quinto ad medium & §. vlt.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Reſol. 167. §. Nota vero & ſignanter ad medium pro hoc colore.

5. Quid ergo ſentiam, dicam breuiter. Puto igitur, illum qui lingua Italica, ſeu vulgari, diuinum Officium recitaret, licèt ſatisfaceret præcepto recitandi, quia quoad ſubſtantiam omnia verba recitaret; peccaret tamen grauiter, quia ſine diſpenſatione mutaret antiquiſſimum, & communiſſimum Eccleſiæ vſum: & ob hanc cauſam Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. c 8. & can. 9.* decreuit, vt Miſſa non vulgari lingua celebretur: & iure optimo in Indice librorum prohibitorum vſus Bibliorum vulgari lingua conſcriptorum interdictus eſt.

6. Dico ſecundò: Recitando diuinum Officium, vel Pſalmos Hebraica, vel Græca lingua, etiam ſine vlla cauſa, non ſolùm ſatisfieri præcepto, ſed etiam nullum committi peccatum. Ratio eſt; quia Sacræ Scripturæ ſemper habitæ ſunt his linguis non vulgaribus nempe Hebræa, Græca, & Latina, & Sancti Apoſtoli, qui per totum terrarum Orbem ſanctum Euangelium prædicauerunt, his tantùm tribus linguis ſcripſerunt, cùm tamen haberent donum linguarum. Rectè itaque dixit Emman. Sa *verb. Horæ can. n. 10.* quòd poteſt quis priuatim Officium dicere lingua, qua velit, vt Græca aut Hebræa; etſi ego, vt vulgari dicat, non facilè admiſerim. Ita ille, & ego.

7. Sed circa præſentem quæſtionem præter Doctores citatos, vide Trullench. *in De. al. tom. 1. lib. 1. c. 7. dub. 14. n. 10.* Caſtr Palaum *tom. 2. tract. 7. diſp 2. punct. 2. n. 14.* Fauſtum *de Horis can lib. 2. q. 13.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 7. n. 7.* & alios penes ipſos.

RESOL. L.

An qui recitat Officium cum notabili abſciſſione vltimarum ſyllabarum, peccet mortaliter, & teneatur denuo recitare?

Et an, qui cum eo recitat Officium ſatisfaciat ſuo muneri, vel teneatur repetere?

Et quid eſt dicendum de nimia acceleratione in canendo?

Et an cenſeatur aliquid omittere, qui alternatim legens, aut cantans cum aliis ſui Chori verſus integre recitat, alterius vero auſcultat, ſi modo ſuos non inchoet priuſquam alter finierit?

Et quid, ſi ſecus fiat, &c. Ex part.2. tractat. 12. Reſol.32.

Sup. hoc infra in Reſ. 59. §. vlt in principio, & in Reſ. 117. lege latam doctrinam §.vlt.ad medium, verſ. Optimè Nauarrus.

§.1. NEgatiuè reſpondet Filliuc. *tom.2. tract. 23. cap.7. num.242.* Azor. *part.1. lib.10. cap.4. quæſtione 11.* Et ratio eſt, quia non violatur præceptum in re graui; nam cum tali abſciſſione perſeuerat adhuc ſenſus, & ſignificatio verborum, vnde ſi abſciſſio ſyllabarum variaret notabiliter ſenſum verborum, ſic recitans teneretur denuò recitare. Et ideò Villalobos *in ſumm. tom. 1. tractat. 24. dub.10. num. 7.* ſic aſſerit. *El Officio divino ſe ha de dezir ſin ſincopar, prononciando haſta las vltimas palabras, mas el que por mala prononciacion, ò impericia pronunciare mal, cumple con eſſo; y quando alguno lo hizeſſe con advertencia, aunque pecaria, no por eſſo quedaria obligado à boulver à rezar el officio, como dize Azor, porque guarda la ley quanto a la ſubſtancia: lo qual entiendo, quando no fueſſe muy grave el exceſſo, por que ſi fueſſe tal que corrumpieſſe el Officio divino de induſtria, no compliria.* Ita ille.

2. Igitur qui voluntariè perſoluendo Horas Canonicas, ſyllabas abſcindit, non tenetur ſub peccato mortali diuinum Officium repetere, niſi notabiliter ſenſus verborum corrumperetur, quod rarò ſolet accidere. Nota etiam, quòd qui cum tali recitaret Officium, ſatisfaceret ſuo muneri, nec teneretur Officium repetere, nam ſi ſocius ita recitans ſatisfacit, vt probatum eſt, etiam & ipſe ſatisfaciet. Notandum eſt etiam cum Filliucio *tom. 2. tract. 23. cap. 6. num. 210.* quòd ad hunc defectum reducitur nimia celeritas in canendo, moraliter enim non poteſt fieri ſine ſyncopa, & aliqua abſciſſione ſyllabarum, & etiamſi abſque illa efficiatur, tamen eſt in cauſa, vt audientes non poſſint verba percipere, & attendere, vnde ordinariè eſt tantùm peccatum veniale, neque obligat ad iteratam recitationem Officij, niſi adſit contemptus, vel graue ſcandalum, ſeu notabilis corruptio, & deformatio verborum in toto cantu; vnde Syluius *in 2. 2. quæſt.83. art.13. concluſ.5.* ſic aſſerit. Non cenſetur aliquid omittere, qui alternatim legens, aut cantans cum aliis ſui Chori, verſus integrè recitat, alterius verò auſcultat, modò ſuos non inchoet, priuſquam alter finierit; ſi verò ſecus faciat, mortaliter, aut venialiter peccabit, ſecundum, quod fuerit magna, vel parua quantitas verborum ita abſumptorum, neque ſatisfaciet præcepto Horarum, quando erit notabilis. Ita ille.

Sup.hoc notato in fine §.1 not. præteritæ.

Sup. hoc infra in Reſol. 59. curſim à lin.4.

RESOL. LI.

An qui priuatim recitat Diuinum Officium debeat illud ita pronunciare, vt ſeipſum audiat? Ex part.2. tract.21. Reſ.11.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & ſupra in Reſ. 45. §. Nota etiam, & infra in Reſ. 60. ſiganter in §.ſecundo nemo & magis late in §. Ad ſecundum, & ſeqq.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Reginaldus *in praxi, tom.2. lib. 8. cap. 12. dub.5. num. 174.* vbi ait, vocem eius, qui ſolus, & priuatim recitat Horas Canonicas, non debere eſſe ita ſubmiſſam, vt non audiat ſe ipſum. Idem etiam docet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 7. num. 6.* [Quando (ait) quis recitat ſolus, moraliter neceſſarium eſt, vt ipſe ſaltem ſe ipſum poſſit audire: quia vox debet eſſe audibilis: ergo ſaltem ab ipſo orante; nam profectò, etiam phyſicè loquendo, vix poteſt formari vox, quæ ab ipſo loquente audiri non poſſit, ſecluſis impedimentis, quæ erunt per accidens, moraliter etiam videtur id neceſſarium, vt poſſit quis humano modo explere illud præceptum, & certus fieri, quòd illud ſufficienter executioni mandauerit.] Ita Suarez.

2. Non reticebo tamen opinionem contrariam docere Azorium *part. 1. lib.10. cap. 11. quæſt.4.* vbi ita loquitur: [Sanè ſi quis ſolus diuinum Officium perſoluat, ſatis eſt, ſi ſic recitet, & proferat, vt verè dici queat, ore, & voce preces fundere, ſiue ab alio, ſiue à ſe audiri poſſit, ſiue non: quoniam à iure ſolùm cogitur voce, & ore, & non tantùm mente, & animo precari, & orare: ac proinde, ſi reuerà linguam, & labia moueat, voce orat, non mente duntaxat. Satis igitur eſt, ſi dum recitat preces, verba ita proferat, linguam, & labia mouendo, vt ſeipſum percipiat, & intelligat, non ſolùm in gutture pronunciet.] Hæc Azorius. Quam quidem opinionem pro ſcrupuloſis tantùm admittit Filliucius *tom. 2. tractat. 23. cap.3. num. 117.* ita aſſerens: [Probabile tamen eſt, quod dicit Azorius, ſatis eſſe vocem formare, labia mouendo, etiamſi à nemine, neque ab ipſo proferente audiri poſſit. Quod propter ſcrupuloſos dictum volo.]

RESOL. LII.

An qui priuatim recitat Diuinum Officium, ſufficiat vocem formare, labia mouendo, etiamſi à ſeipſo audiri non poſſit? Ex p.6.tr.7.& Miſc.2. Reſ.10.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius annot.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Bonacina *de Horis Canonicis, diſput. 1. quæſt. 3. punct.1. §.1. num. 23.* Zambellus *in Repertorio Morali verb. officium, num. 11.* & nouiſſimè *in ſuis eruditiſſimis Commentariis ad Decalogum*, Ægid. Trullench *tom.1. lib.1.cap.7. dub.11.num.9.* vbi ſic ait. Quæres, quæ vox ſufficiat in eo, qui priuatim recitat; an talis vt ab aliis exaudiri poſſit. Reſpondeo ſatis eſſe vocem formare labia mouendo, etiamſi à nemine, neque ab ipſo proferente audiri poſſit: quod tanquam probabile & tutum admittendum cenſeo, non tantùm propter ſcrupuloſos, ſed abſolutè quoad omnes; quia huiuſmodi verè vocaliter orant, vt comprobat ferè communis fidelium vſus; nullo enim præcepto, aut iure probatur: quia præceptum non ad audiendum, ſed ad dicendum obligat: & ex alia parte oratio ore & voce fieri poteſt, etiamſi non audiatur ab ipſo recitante. Denique ſequeretur ſurdaſtros teneri officium altiſſima voce recitare, aut dici orationem vocalem non facere. Ita Trullench. cui etiam adde inſtructionem Ordinandorum editam iuſſu Illuſtriſſimi Martini Real pro Archiepiſcopatu Hiſpalenſi *part.5.§.2.n.18.*

2. Sed ego hanc ſententiam *in p.1.tract.12. reſol. 11.* cum Filliuccio pro ſcrupuloſis libenter admiſi: ſed non videtur abſolutè pro omnibus admittenda, quicquid aſſerant Bonacina & Trullench, quia vox debet eſſe audibilis; ergo ſaltem ab ipſo orante: & phyſicè loquendo vix poteſt formari vox, quæ ab ipſo loquente ſecluſis impedimẽtis audiri non poſſit.

Quæ nunc eſt Reſ. antecedens.

Dicendum

Dicendum eſt igitur eſſe neceſſarium verba ita diſtinctè, & clarè proferre, vt teipſum audire poſſis: quia verba quæ auditu percipi non poſſunt, impedimentis ſeclusis, non videntur verba ſed quidam motus in gutture, ſeu inter dentes facti qui potius ſunt inchoatio verborum, quàm verba.

3. Nec valet dicere, quòd Eccleſia ſolum præcipit, vt voce oretur, non autem tanta, vel tanta, nam reſpondeo Eccleſiam quidem non præcipere, vt oretur voce tanta, vel tanta; velle tamen, vt oratio ſit ſenſibilis vel vocalis, vt ſaltem ab illo percipiatur, qui illam recitat: quod ſatis colligitur, dum paſſim in Conciliis inculcatur officium diſtinctè recitandum, vt in Tridentino *ſeſſ.24.c.12.* & non in gutture, vel inter dentes, vt ait Concilium Baſileenſe *ſeſſ. 21. §. 2.* Et vt dictum eſt, vix ac ne vix quidem non poteſt, vt quis vocem articulatè vocalibus plectris lingua, aut dẽtibus formet, vt illam non percipiat, niſi forte fuerit ſurdus. Et cùm Eccleſia præcipiat vocem ſenſibilem, qua homo exterius ſignificet ſe orare, dicendum quod hoc non ſignificabit, niſi ſaltem ſeipſum orantem audiat. Ergo hoc neceſſarium eſt; vt ſcire poſſit ſe præcepto Eccleſiæ ſatisfeciſſe. Vnde ex his corruunt ea, quæ locis citatis aſſeruit ex Azorio, Bonacina, & Trullench. Et ideò noſtram ſententiam præter Doctores citatos *vbi ſupra in reſ.11.* tenet Oliuerius Bonartius *de Horis Canonicis, lib.1. cap.28.*

4. nota quòd ex his venit reiicienda opinio Ioannis Medinæ *Cod.de or. q.7.* vbi docet vocem priuatim & per ſe ſolum recitantis debere eſſe tam claram & diſtinctam, vt aſſiſtentes eam audire ceſſante alio impedimento poſſint: ſed hoc non eſt verum; nam ſufficit, vt dictum eſt in recitatione officij vocem ita eſſe depreſſam, vt ſolùm recitans ſeipſum poſſit audire.

RESOL. LIII.

Cum qua voce quis ſatisfaciat precepto recitandi Horas Canonicas? Ex part. 7. tract. 11. & Miſc. 2. Reſ. 16.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſol. & in aliis earum annotationum.

§. 1. AD hoc dubium reſpondet Caramuël *in Regul. D. Benedicti diſp. 108. art. 2. n. 1381.* Non negamus requiri in recitatione vocem, imò eam vnicè neceſſariam aſſerimus: ſed quæcunque vox eſt audibilis, licèt de facto non audiatur; nam in hoc quod eſt audiri de facto, non conſiſtit vocis eſſentia, dummodo ſit vox, qualiſcunque illa ſit, eſt audibilis, & ſufficiens vt obligationi ſatisfaciat. Quòd vox de facto audiatur vel non, eſt per accidens; vel ex impedimento medij, vel ex læſione ſenſus; & hoc non cadit ſub præceptum.

2. Rogas quid requiratur vt ſit vox. Reſpondeo, linguam & labia moueri; anhelitus enim neceſſariò ſequitur. Ratio eſt, quia vox nihil aliud eſt quam reſpiratio facta certo modo per labia, & linguam; atqui non poſſunt labia, & lingua moueri, quin frangatur reſpiratio; ergo nec moueri poterunt, quin ſit vox. Quomodocumque igitur articulent, eſt vox; ergo & pronuntiatio audibilis, ac proinde præcepto ſatisfaciens. In mea autem ſententia omnis vox eſt audibilis. Ita ille.

Et hæc opinio multum fauet ſententiæ Azorij, & aliorum, quibus ego non adhæſi, *in part. 6. tr.7. reſol.10.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. LIV.

An Regulares ſatisfaciant præcepto, ſi priuata recitatione perſoluant Horas Canonicas mentaliter?

Et quid de dicenda Miſſa mentaliter, excepta conſecratione? Ex p.8. tr.7. & Miſc. Reſ.58.

§. 1. AFfirmativè docet nouiſſimè P. F. Santorius à Melfi *in comment. in conſtitut. Minorum, c.ſtat.2.dub.3.* vbi ſic ait. Cùm ſoli recitamus, poſſumus totum Officium mentaliter dicere, cùm prolatio verbalis (vt idem Pontifex dicit) ſit præcipuè vt ab aliis intelligatur. Et Nauarr. citatus à Rodrig. *de orat. c.19. n.88.* ait, non eſſe priuilegium dicere horas ſine expreſſione alicuius verbi, quod ab alio audiri poſſit, quia ſufficit formare verba inter labia, & dentes. Sed eſt priuilegium magnum, quod ſola mente concipiatur.

Sup. contento in hac Reſ. infra in Reſſ. eq. & in Reſol. 2. poſt ſeqq. §. . . in principio & §. Et quidem, & §. vlt. & ſupra cum Caramuële in Reſol. 45 §. vlt. curſim inter medi & finem, verſ. ſed ſatis ſit.

2. Sed hoc priuilegium non valere poſt Oraculorum reuocationes factas à Gregorio XV. Romano Pontifice, & S.D.N. Vrbano VIII. anno 1631. 20. Decembris, quibus reuocantur omnia, & ſingula priuilegia, facultates, licentiæ, & gratiæ, quæcunque viuæ vocis oraculo conceſſa. Affirmat Lezana *tom.1. c.12. num.13.* & omninò reiiciendum eſſe, eò quòd concedi exiſtimet Ioan. de Cruce *lib.2. de ſtatu religioſ. cap.8. dub.2.* poſſe mentaliter recitare Officium, & ſecreta Miſſæ, inquit Scortia *theorem.322.* quia, teſte Roderico, Leo X. ſolùm conceſſit, vt ſummiſſe dicerent; aliàs poſſet conſecrari mentaliter. His addo Cyprianum Capucinum *lect. 1. in c. 3. regulæ*, qui mentali recitatione non ſatisfieri tenet, eo quòd Eccleſia non poſſit præcipere actus internos.

3. Sed hic æquiuocat de præcepto, & indulto, & quòd indirectè poſſit præcipere actus internos, vt dum ait *in cap. dolentes, de celebr. Miſſ.* deuotè, & attentè, & alibi certum eſt.

4. Verùm contrarium dicendum eſt, & contra Lezanam affero doctrinam Peirini ab ipſo Lezana adductam *tom.1. cap.3. n.21.* is enim *tom.2. priuileg. Minorum in conſt.8. Pauli V.* ait non eſſe reuocata Oracula, quæ continent meras declarationes, & explicationes eorum, quæ priùs conceſſa erant, vel in iure communi continentur, aut in conſtitutionibus Pontificiis, quia iſtæ non ſunt gratiæ, ſed gratiarũ declarationes, ſed priuilegium recitandi mentaliter eſt declaratio iuris communis, *cap. dolentes, de celebr. Miſſ.* vt probabiliter defendi poſſe, ait Nauarr. *citatus, de orat. cap.19. num.84. §. ſextum eſt eiuſdem Papæ*, defendi poſſet, etiam in hoc ſenſu non continere priuilegium, eo quòd poſſet teneri, etiam iure communi licere mentaliter tantùm dicere, quæ ſecretò dici iubentur; quia verba videntur requiri principaliter, quo alij audiant; quam explicationem à verbis conceſſionis accepiſſe videtur, reddens enim rationem Pontifex, ait: Cum prolatio verbalis ſit præcipuè, vt ab aliis intelligatur. Quid enim neceſſe eſt, vt ſe audiat, qui ſolus recitat; Ergo talis conceſſio non eſt ablata. Adduco etiam ipſummet Lezanam contra ſeipſum & *loco citato* eundem Peirinum *in conſt. 3. Gregor. XV.* quæ ſuum effectum ſunt ſortita ante prædictam declarationem, vt etiam declarauit Sacra Congregatio *regul. 2. Aprilis 1625.* Nec etiam per Vrbanum, qui nihil de hac re meminit, vnde infert Lezana. Licèt contrarium probabiliter dici poſſit; cùm id non exprimatur in conſtitutione S.D.N. Vrbani. Si enim ſanctitas ſua vellet in hoc coarctare conſtitutionem Gregorij debebat illud declarare, ſicque videt aliquos ſentire. Eſſe autem hoc Oraculum in praxi mandatum, conſtat ex multis experientiis. Nec iuuat adducere ſucceſſiuum tractum pro futuro tempore; quia nos habemus Oraculum viuæ vocis celebrandi Officium quolibet die Sabbathi, non impedito, de immaculata Conceptione B.M;

B. M. Virginis, & tamen poſt Vrbanam conſtitutionem, nulla noua conceſſione facta, publicè, & vbique illud celebramus, & imprimuntur Breuiaria cum hoc Oraculo. Quod ſignum eſt, vigere, eo quòd iam vſu mandatum, & iam ſummo, ac ſanctiſſimo Pontifici notum ſit, per ſupplicationem eidem à Religione datam, ad excutiendum hoc ſcrupulum; cui tamen petitioni reſponſurum ſe dixit per quandam Congrégationem ſuper Oraculorum materiam inſtitutam, vel inſtituendam; quod tamen hucvſque factum non extitit. Quòd ſi quis vrgeat, eadem ratione ſubſiſtere omnia alia oracula, quæ aliquando ſuum habuerunt effectum, ac propterea inutilem eſſe Apoſtolicam conſtitutionem.

7. Reſpondeo *primò*, valere in iis, quæ ſuum non ſunt ſortita effectum, vt dicit Gregorius. *Secundò* cùm S. D. N. *in ſua Bulla*, aliàs felic. record. dicat, ſæpe oracula minùs Canonica interpretatione extẽdi, & perperam in diſciplinæ Eccleſiaſticæ detrimentum executioni demandari, & cum non ſubſint iſtæ cauſæ in citato Oraculo, non videtur eſſe reuocatum. *Tertiò* ſuum ſortiri effectum, cùm contingat etiam in ſucceſſiuis, vt eſt in præſcriptionibus, & vſucapionibus, ſufficit vt aliquando executioni mandatum ſit.

6. Quoad Scortiam autem, malè refert verba conceſſionis, & Roderici; non enim ait, vt ſummiſsè dicãt (hoc enim quodnam priuilegium eſt?) ſed ſatisfaciant dicendo mentaliter; ita refert ipſe Rodericus *citatus*, & quòd non comprehendat verba conſecrationis, patet ex Concilio Florentino, & Tridentino decernentibus Sacramenta non confici niſi per verba. Quare non eſt cauillanda conceſſio quæ(quoad Miſſam)intelligi debet de aliis ſecretis.

7. Nec tantùm pro ſcrupuloſis conceſſum fuit, vt putat Lezana ex Rodrig. quia tale non dicit Rodriguez, & Nauarrus *loco citato*, reprehendit collectorem priuilegiorum, quod in margine appoſuerit pro ſcrupuloſis, cùm in textu id non reperiatur.

8. Verùm dicet aliquis mentialiter poſſe dici, quæ ſecretò dicenda forent: non autem totum officium.

9. Reſpondeo, vtrumque conceditur, de ſecretò dicendis, cùm iuncti recitant, ne ſe mutuò impediant: de toto officio, cùm ſoli; ait enim Pontifex, Eodem modo poſſit facere(id eſt, mentialiter dicẽdo,) qui ſolus dicit officium per ſe cùm prolatio verbalis, &c. Vox enim *officium*, indefinitè prolatum, de toto accipi debet, & ſuadet ratio, quia non eſt neceſſe audiri, qui ſolus loquitur. Hucvſque Santorius, cuius opinio, an probabiliter in praxi admittenda ſit iudicent alij.

RESOL. LV.

An Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi illas tantum mentaliter dicant?

Et an hoc idem dicendum ſit de partibus Miſſæ cantatæ, quas Sacerdos, ſubmiſſa voce, legere per Rubricas debet? Ex p. 10. tr. 11. & Miſc. 1. Reſol. 1.

Sup. contẽto in hac Reſ. in Reſ. præterita, & in aliis eius annot.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam nouiſſimè docet noſter Siculus, doctus quidem, & Auctor ex Societate Iesv, Pater Thomas Tamburinus *Opuſc. de Sacrificio Miſſæ, lib. 2. cap. 9. §. 3. per totam*, ex quodam Priuilegio Leonis X. quia vult dictum Priuilegium eſſe pro omnibus, etiam non ſcrupuloſis: etiam de toto Officio, quod priuatim recitari ſolet; etiam de ipſis partibus Miſſæ cantatæ quas Sacerdos ſubmiſſa voce, legere per Rubricas debet. Patent hæc ex verbis iam allati Priuilegij; quidquid alij contradicant. Nec obſtat illud: Quæ in Ordinario iubentur dici ſecretò quaſi non omnia ſecreta Miſſæ, & totum Officium. Non obſtat inquam, quia, quæſo, quid aliud eſt illud in Miſſa, quod iubetur ſecretò dici in Ordinario, hoc eſt in Rubricis ordinariis; niſi ſecreta ipſius Miſſæ omnia? De officio autem, licèt fateat aliqua iuberi ſecreto dici, non omnia; tamen ex verbis illis vniuerſalibus. Qui dicit Officium per ſe ſolum, cùm prolatio verbalis ſit præcipuè vt ab aliis intelligatur: & ex toto contextu Priuilegij, fineque cur fuerit impetratum, ſatis clarè colligitur, ſermonem eſſe de toto Officio. Ita Tamburinus, qui nullum Auctorem in fauorem ſuæ ſententiæ adducit, & tamen poterat, cùm ante ipſum illam docuerit Ioan. de la Cruz *de Stat. Relig. lib. 2. cap. 8. concl. 1.* Santorius *in Comment. Mor. ad Statuta. D. Franc. cap. 3. Statut. 2. dub. 3.* quibus ego addendum puto Perſicum *de Hor. Canonic. cap. 2. dub. 4. num. 2.*

2. Sed licèt Ego olim circa hanc ſententiã meum proferre iudicium noluerim, nunc abſolutè aſſero, illam prorſus non eſſe admittendam. Primò, quia dictum Priuilegium fuit conceſſum viuæ vocis oraculo; ergo modò eſt ſublatum per Conſtitutiones Gregorij XV. & Vrbani VIII. Et ita indiuidualiter, loquentes de hoc Priuilegio Leonis X. à Tamburino adducto, obſeruant, & docent Pater Baldellus *in Theol. mor. tom. 3. lib. 3. diſp. 35. num. 16.* Lezana *in Summa tom. 1. cap. 12. num. 13.* & Pellizzarius mox citandus.

3. Secundò dato, quod dictum Privilegium non fuerit ſublatum; tamen non eſt recedendum à noſtra ſententia, quam firmiter tuetur Pater Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap 8. num. 71.* non ſolum, ait ille, quod Indultum Leonis fuit viuæ vocis Oraculo conceſſum, vt in ſpecie notauit idem Caſarub. ſed etiam ex eo, quod verba illa, *& quod eodem modo poſſit facere, qui ſolus dicit Officium per ſe*: quibus nituntur allegati Doctores, non probant intentum: cum referantur non ad recitationem eorum, quæ in Ordinario, iubentur dici ſecretè ſub ſilentio de his enim ſolum actum fuerat in priori parte indulti; & ſuper his tantum cadebat, conceſſio communis Fratribus Minoribus, non autem ſuper toto Officio. Cæterum, vt ſtudioſo Lectori tanto manifeſtius appareat germana intelligentia illorum verborum; Cum prolatio verbalis ſit præcipuè, vt ab aliis intelligatur: triplex prolatio verbalis diſtingui poteſt. Prima eſt eorum, quæ iubentur dici ſecretè ſub ſilentio. Secunda eſt illorum, quæ iubentur recitari clariori voce. Tertia eſt vtriuſque materiæ prædictæ, id eſt totius omnino Officij. Non loquuntur ergo præfata verba de prima prolatione; cùm apertè ſit falſum, prolationem verbalem ſecretam ſub ſilentio præcipuè fieri, vt ab aliis intelligatur, ſiquidem ſilentium recitantium non eſt medium congruum ad faciendum auditum in aliis: non de tertia, cùm hæc adæquatè ſumpta inuoluat primam ſecretam ſub ſilentio; adeoque ratione huius ſit medium congruum ad faciendum auditum in aliis: ſed de ſecunda prolatione tantum cum tacita excluſione primæ; ſicque ſenſus eſt; poſſit etiam Frater, qui ſolus recitat per ſe, dicere mentaliter ea, quæ ſecretè iubentur dici ſub ſilentio. Et certè, quod talis interpretatio ſit rationabilis, inde ſuadetur, quod ſic ius commune minus læditur, quàm ſi dicamus per præfatum indultum concedi, vt mentaliter recitentur etiam ea, quæ aliàs dicenda ſunt altiori voce; cùm derogatio iuris communis interpretari ſemper debeat ſtrictè. Hucvſque Pelizzarius.

4. Sed non deſeram hic apponere verba Hieronymi Garciæ *in Summa Theol. mor. tract. 2. difficul. 6. dub. 2.*

dub.2. num.2. qui alios adducit Doctores, ſic enim aſſerit, *Algunos Auctores modernos calumnian ſin razon à Nauarro, porque dixo cap.20. de Hor. Canon. num.*14. quæ ſpeculatiuè ſaltem *ſe pueden dezir mentalmente las coſas, que mandan el Miſſal y Breuiario que ſe digan ſecreto; pero à la verdad Nauarro nunca concede, que baſta dezirlas mentalmente, ſino que no es neceſſario que las oygan otros, ne aun el miſmo que las dize en rigor; porque ya Nauarro ſabe que no es provalble poder rezar mentalmente, por la authoridad de la Igleſia, que vſa la oracion vocal en las Horas Canonicas. Ni obſta el Priuilegio de Leon X. concedido à los Menores, qua parece dar facultad para rezar mentalmente; porque como explica* Rodriguez *in QQ. Regul. tom.*1. *quaſtion.* 42. *tom.2. quiere dezir lo miſmo, que hemos referido de Nauarro, Peyrinis tom.*1. *ſuor. Priuileg. Conſtitut.* 28. *Leonis X. num.*4. *calumnia à Fray Iuan de la Cruz, lib.2. de ſtatu Religioſ. cap.8. dub.2. porque interpreta muy ancho eſte priuilegio de Leon X. ya Scortia theore.* 322. *porque lo interpreta muy eſtrecho; pero yo me conformo con la interpretacion de Rodriguez, que pues ſi concedio à ſu Orden mejor ſabrà la mente del Papa que no todos eſtos otros Authores, que ſon de diferentes Religiones. Pero no es mala la interpretacion de Tamburino quaſtion.9. num.2. donde afirma, que de los eſcrupuloſos, quando rezan ſolos, ſi ſe han de oyr, ò no à ſi miſmos, y que baſta mueuan los labios, aunque rezan, ò lean por el libro mentalmente.* Hæc ille; quæ quidem de directo pugnant cum his, quæ ſuperiùs docuit Tamburinus ex Societate; cuius ſententiam in Praxi à Regularibus minimè ſectandam eſſe exiſtimo.

RESOL. LVI.

Reprobantur aliqua opiniones circa recitationem Horarum Canonicarum. Primo. an Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi illas tantum mentaliter dicant?

Ex quo infertur, quid eſt ſentiendum de obligatione ex voto, & pœnitentia à Confeſſario iniuncta, an poſſit ſolui tantum mentaliter, quod idem dicendum eſt de recitatione Miſſa, ſeclusis verbis conſecrationis?

Secundo, an omiſſio Officij Diuini per tres vices in anno non conſtituat peccatum mortale?

Tertio, an ſit certum, quod Regulares ſacris ordinibus minime initiati, teneantur priuatim ſoluere Horas Canonicas?

Quarto, an obligentur Regulares ſub mortali ad chorum, ſi ex ſua abſentia nouerint chorum pati?

Quinto, an chorus non exiſtat tantum cum duobus, vel ad minus quatuor, vel tres neceſſarij ſint?

Sexto, an in choro poſſint anticipari, vel poſtponi Hora Canonica extra tempus illud, quod ab Eccleſia præſcriptum eſt? Ex p.11. tr.2. & Miſc.2. Reſ.10.

Sup. hoc infra in §. Et quidem, & §. vlt. huius Reſ. & in duabus Reſ. præcedentibus, & in alio verſ. earum annotationum.

§. 1. PAter Bruno Chaſſaing *de priuil. Regular. part.2. tract.8. cap.4. propoſ.5.* loquens de quodam priuilegio Leonis Decimi ſic ait; Veruntamen quamuis hoc priuilegium magnum ſit, poteſt tamen aliquo modo dici non eſſe priuilegium, ſed iuris communis explicationem. Ratio eſt, quia præceptum de recitando officio, eſt tantum de illo dicendo; ſed ille qui mente dicit, verè dicit officium; verba enim mentalia ſunt verba veriſſima; alioquin filius Dei non eſſet Verbum Patris: & certè videtur S. Thomas eiuſdem eſſe ſententiæ, cum 2. 2. *quæſt.*88. *art.*12. ait, Quod vocalis oratio non ſit neceſſaria, niſi quando illa debet innoteſcere toti populo (conſtat autem horas priuatas non debere ſic innoteſcere) ſecundùm cum dicit hominem ſolo corde dicere poſſe ex illo Pſalmi 261. *Tibi dixit cor meum.* Denique motus labiorum, non eſt tanti momenti, vt obligationem ſub lethali inducat; cum abundè, hic defectus ſuppleri poſſit per maiorem attentionem, & deuotionem; quocirca probabile eſt, quod aliqui putant, quos refert Emanuel Sà *verb. Hora* §.11. illum qui ſic dicit officium ob maiorem deuotionem excuſari à lethali peccato, vtrum autem venialiter peccet, Lectori docto iudicandum relinquo. Ita ille, qui etiam antea *prop.*4. firmat, Primò, omiſſionem officij per tres vices in anno, non conſtituere peccatum mortale; quia omnes conueniunt in hoc, quod ſola notabilis omiſſio in hac materia efficiat culpam mortalem: at omiſſio vnius, aut alterius diei non eſt notabilis per reſpectum ad totum annum, cum non ſit 100. pars. Secundò, quoniam magis obligat reſidentia, quàm recitatio Horarum, cum illa ſit ex iure Diuino, & iniuncta ſub mortali per multos Canones: at verò recitatio Horarum priuatim facienda, ſit tantum conſuetudinis, vel ad ſummum iuris Eccleſiaſtici, nulloque Canone obligante ſub mortali iniungatur, & tamen pluribus diebus quis à reſidentia abeſſe poteſt abſque labe mortalis culpæ, ergo, &c. Excipe tamen ab hac ſententia recitationem ob titulum aliquem ſpecialem, qui obliget ad quotidie recitandum ſub culpa lethali, nam ratione illius tituli poterit quis obligari ad recitandum illas Horas quotidie, vt verbi gratia, ſi in fundatione Monaſterij ſit appoſitus, aut in conceſſione alicuius legati Monaſterio, aut Eccleſiæ facti.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 5. §.1. & in Reſ.16. lege doctrinam §. Non definiam, & ſignanter quãuis curſim infra in Reſ. 80. §. Notario.

2. Secundò, Aſſerit non eſſe certum quod Regulares Sacris ordinibus minimè initiati teneantur priuatim ſoluere Horas Canonicas, nam de reliquis Regularibus (ſi Fratres Minores excipias) non eſt certum, quod illo vinculo ligentur; nam omnia argumenta, quæ adducuntur ad illud onus Regularibus imponendum, parum, aut nihil penitus probant, & conſuetudo, quæ eſt vnum ex præcipuis non admittitur à multis, vt à Caiet. *in ſumma verſic. Hora* §. 1. Medina *quæſt.7. de orat. ſub finem* ab Aragon 21. *quæſt.*83. *art.*12. *dub.*4. & à Villalobos, *qui in 1. part. ſumma tract.24. difficult.* 9. aſſerit ſe plures antiquos, & graues diuerſorum Ordinum Regulares de hac materia interrogaſſe, nihilque certi aſſerere potuiſſe. Qui autem in dubio vellet obligare ad huiuſmodi onus Regulares, contra Ius faceret, quod vult, vt melior ſit pars poſſidentis.

Sup. hoc infra §. Ad id huius Reſ.& latiſſime ſupra à Reſol.12. vſque ad Reſ. 18. incluſiue & in hac vlt.& in eius §.vlt. & in aliis earum primarum annotationum.

3. Obligari Regulares ſub mortali ſi ex ſua abſentia nouerint Chorum pati, & tunc credit illum pati, ſi in eo cantu plano cantatur, dùm non adſunt ſaltem quatuor, ſi verò cantu firmo recitantur, vt in Choro Recollectorum, & Capucinorum, dum etiam tot Regulares non interſunt, niſi quis dixerit eum munerum ſufficere; qui ad recitationem priuatam alternatim faciendam ſufficiens eſt; cumque ad hanc faciendam duo ſufficiant, videtur illum numerum dumtaxat neceſſarium: nam hæc recitatio Horarum per dictos Regulares practicata, non eſt propriè cantus ordinatus ad populum conuocandum vt interſis, qui eſt præcipuus finis inſtitutionis Chori ſed tantum recitatio alta, firma, & clara voce facta, eſſet tamen peccatum maiori numero non accedente ad Chorum, ſi indè ſcandali occaſionem ſæculares, aut Regulares aſſumerent, quod perſæpè ex huiuſmodi abſentiis ſine cauſa à

Sup. hoc ſupra in Reſ. 19. §. vlt. ante medium, verſ. Hinc.

Regularibus factis proculdubio oriri in maioribus Conuentibus certum eſt; ſi verbi gratia ex numero viginti Regularium in illis commorantium, adſint dumtaxat quatuor, & ex duodenario, duo; crediderim tamen hunc numerum ſufficere poſſe etiam abſque ſcandalo, ſi reliqui Regulares confeſſionibus audiendis, & prædicationibus faciendis, aut ſimilibus bonis operibus incumberent. Et quidem hæc omnia poſſet quis cantui noſtræ Religionis Clericorum Regularium applicare. Et tandem quartò aſſerit, Recollectos, Capucinos, & alios huiuſmodi, qui horis, cantui quem vocant firmo, canendis non incumbunt, poſſe in Choro anticipare, & poſtponere illas extra illud tempus, quod ab Eccleſia præſcriptum eſt, quia ratio obligationis illas alta voce, & ſtatutis horis recitandi, videlicet (vt populus conueniat, & moueatur ad laudandum Deum) in illis deficit, cùm cantus ille firmus parum, aut nullatenus ad hoc moueat; ac propterea non ſoleat populus ad eorum Eccleſias conuenire, quo circa ſic Caiet. *verb. Hora, cap* 4. tenuit abſolute, quod illa anticipatio, & poſtpoſitio erat tantum venialis, niſi fieret habitualiter, à fortiori aſſereret nullum eſſe in huiuſmodi Ordinibus, in quibus cantu firmo non canitur; poſſe autem Prælatum, quando occurrit cauſa, anticipare, & poſtponere certum eſt. Et hæc omnia, vt dixi, docet Brunus, *vbi ſupra*, quæ quidem ſparſim in meis operibus inuenies reiecta, & nunc illa iterum reiicio.

Sup. his in §. penult. huius Reſ. & in alijs eius not.

Sup. his ſupra in Reſ. 19. §. Sed hæc, ad medium, verſ. Ex hac concluſione, & infra in fine Reſ 71. & in Reſol. 72. §. vlt & in Reſ. 90. §. Et idem.

Sup. hæc in Reſolutionibus not. primæ huius Reſol.

4. Et quidem priuilegium illud Leonis non permittere, vt Regulares poſſint perſoluere totum Officium mentaliter, ego ſatis improbaui contra Santorium alibi, & Emanuel Sà, quem adducit Brunus, correctus fuit à Magiſtro Sacri Palatij in impreſſione Romana. Sed quod magis diſplicet, eſt illud quod aſſerit Pater Bruno dictum Priuilegium eſſe declaratiuum iuris, nam certum eſt horas Canonicas de iure non mentaliter, ſed voce recitandas eſſe, vt definitum fuit in Concil. Baſileenſi *ſeſſ.* 21. §. 2. & tenent Doctores communiter. Ratio poteſt eſſe, quia vox excitat magis noſtrum affectum ad Deum, & etiam prouocat aliorum affectus, quod oratio mentalis non facit: & facilius eſt ore, quam mente tantum orare, & ita docet Eſcobar à Corro *de Hor. Canon. quæſt.* 4. *num.* 73. Fauſt. *quæſt.* 156. & Doctores communiter. Ita Suarez *de Hor. Canonic.* Sanchez *in opuſc. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 8. *num.* 4. Baldellus *vbi infra*, tenent ſententiam Bruni, eſſe practicè improbabilem; neque eſſe dandam occaſionem introducendi nouos ritus in Eccleſia; & ideò Horas Canonicas verè eſſe dicendas vocaliter, & per voces verè formatas, & diſtinctas per inſtrumenta; & organa vocis, ſiue illæ ſint tam claræ, & tam altæ, vt poſſint audiri ſaltem ab ipſo orante; ſiue non: idque expreſsè aſſerit etiam Caietanus 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 12. vbi ait, ad orationem communem, quales ſunt Horæ Canonicæ, neceſſario requiri vt ſit vocalis: Et apertè colligitur etiam ex Concilio Baſileenſi, vbi dicitur, quod ſiue ſoli ſiue aſſociati recitent Diurnum, nocturnumque Officium reuerenter, verbiſque diſtinctis debent peragere. Vnde ex his contra ea, quæ docuit Brunus aſſerit Baldellus *in Theol. Moral. tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 35. *n.* 16. quod conceſſio illa Leonis X. pro Fratribus Minoribus verè fuit priuilegium: neque poſſunt illo vti, qui tali priuilegio non participant, vt certe hoc tempore nulli participant; cum omnia priuilegia viuæ vocis oraculo, & non per Bullas conceſſa, ſint reuocata per Gregorium XV. de anno 1622. & per Vrbanum VIII. de anno 1635. Et abſolutè qui hoc tempore recitaret Officium ſolùm mentaliter, ſuæ obligationi non ſatisfaceret, vt notant Sanchez *lib.* 7. *conſil. cap.* 2. *dub.* 8. *cit. num.* 3. & Beja *part.* 1. *caſu.* 55. *cit.* §. *Ex his*, colligunt Doctores, & alij communiter apud ipſum: quod idem etiam eſt de Roſario, de Pſalmis Pœnitentialibus, & de ſimilibus, ad quæ aliquis poteſt teneri ex voto, vel ex pœnitentia Sacramentali; quæ ſimiliter non poſſunt perſolui ſolùm mentaliter, cum debeant accipi, huiuſmodi obligationes ad inſtar præcepti Eccleſiaſtici, vt notat idem Sanchez *lib.* 4. *in Decal.* 11 *num.* 36. quanquam qui ad illa tenetur ex voto, licitè poſſet huiuſmodi orationes vocaliter perſoluandas mentaliter dicere, ſi id exiſtimaret ſibi melius, ſuæque ſaluti magis expediens, vt communiter dicitur in materia de voti commutatione, & ſubdit Sanchez *numer.* 36. *cit.*

Sup. hoc in tom. 1. tr. 6. Reſ. 30. §. vlt. & lege doctrinam aliorum §§. eius annot.

5. Ad id verò, quod aſſerit Bruno, Religioſos in Sacris non conſtitutos eſſe in dubium, an excludantur ab onere perſoluendi Horas Canonicas. Reſpondeo hoc eſſe certum, & contrarium aſſerere, liberando eos videlicet à præcepto Horarum Canonicarum, eſt opinio contra communem Doctorum, quos plena manu adducit doctiſſimus Pater Bardi *in ſelect. lib.* 8. *quæſt.* 1. §. 2. vbi poſt illorum Catalogum ſic aſſerit, Hi ſunt Auctores, qui hanc ſententiam defendentes, eam reddunt non ſolùm probabiliorem oppoſita; verum etiam moraliter certam, ita vt alia in praxi tuta minimè ſit cenſẽda: proinde immeritò noſter Sanch. eam dixit non eſſe probabilem: & Aſcanius Tamburinus inquit ab omnibus eſſe reiectam, vt pote praxi contrariam, & rationi diſſonã: Et vlterius alij procedentes, illam temerariam appellarunt. Sic Reginaldus, & Pellizzarius *locis citatis.* Hucvſque Bardi, qui ſolitas rationes ad hanc confirmandam ſententiam adducit; quam etiam tenet Marcellinus de S. Benedicto *in Compend. priuil. Congregationis Fulienſis verb. Horæ Canonicæ* §. 11. *in Scholio.*

Sup. hoc ſupra in § Secundò aſſerit, huius Reſol. & in alijs huius annot.

6. Et tandem ad id, quod aſſerit Bruno, non pati Chorum, ſi duo ibi tantum aſſiſtant; Reſpondeo, Chorum non exiſtere tantum cum duobus, ſed ad minus quatuor, vel tres neceſſarios eſſe, vt fert communis ſententia, ita Macigni *de Hor. Canon. cap.* 56. *n.* 24. *& alij.*

Sup. hoc ſupra ad mediũ, §. Obligari, huius Reſol. & in alia Reſol. eius annot.

7. Nota hic etiam eundem Brunum *part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *propoſ.* 10. *in fine*, extendere hoc priuilegium ad Miſſam, ita vt poſſint Regulares, quæ dicenda ſunt vocaliter, dicere mentaliter, ſecluſis verbis conſecrationis. Sed hæc opinio eſt prorſus eliminanda.

Et pro contento in §. vlt. huius Reſ. in Reſolutionibus poſitis in annotatione prima huius Reſol.

RESOL. LVII.

An qui recitat ſolus omnes Pſalmos, & poſtea vocat ſocium, & ab illo auſcultat nouem Lectiones, ſatisfaciat præcepto?

Idem eſt, ſi quis recitat medietatem Matutini, & aliam medietatem audit à ſocio, vel ſi recitet integrum Matutinum, & Laudes, & poſtea audiat Horas, & reliqua à ſocio.

Et quid, ſi duo Religioſi ſimul recitent Pſalmos Matutini alternatim, & poſtea nouem Lectiones omnes illius audiunt à tertio vocato ad hunc effectum; quia ſi tres Religioſi ſimul Officium recitant, tres veluti Choros efficientes, Doctores communiter negant hoc poſſe fieri?

Et quid eſt dicendum, ſi in Choro recitentur omnes nouem Lectiones Matutini ab his, qui alioquin nullo modo canunt Pſalmos, an reliqui intereſſentes Choro, qui recitant Pſalmos, dici poſſent non ſatisfacere ſuæ obligationi?

Et quid, ſi in recitatione Veſperarum vnus recitat vnũ Pſalmum integrum, & alius alium? Ex p. 9. tr. 7. & Miſc. 2. Reſ. 38.

§. 1. Affirmati

Sup. doctrinam huius Reſ. in Reſ. ſeq.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 8. ſect. 2. n. 91.* vbi ſic ait: [Addo ſatisfacere obligationi diuini Officij Religioſum, qui per ſe ſolùm recitat omnes Pſalmos Officij 9. Lectionum, & poſteà ab alio ad hunc finem euocato audit omnes 9. Lectiones. Ducor, quòd quoad partem Matutini, conſiſtentem in Lectionibus, dici poteſt Religioſus communicare cum ſocio, audiendo Lectiones ab eo; & aliàs non eſt opus, quod talis communicatio fiat in toto Matutino: præterquam quòd dici poſſet non requiri, vt in præſenti materia communicatio ſit mutua ſtante doctrina Dianæ *p. 2. tract. 12. reſol. 6.* ſecùs dicendum puto in caſu, quo duo Religioſi recitent ſimul Pſalmos Matutini alternatim, & poſteà 9. omnes Lectiones illius audiant à tertio vocato ad hunc effectum: hoc enim eſſet recitare Officium in tertium, (vt dicunt,) ac ſi tres Religioſi ſimul Officium recitantes, tres veluti Choros efficerent, quolibet illorum proprium verſiculum ſigillatim dicente alternatim; quod Doctores communiter negant poſſe fieri, vt colligitur ex Azorio *part. 1. lib. 10. c. 7. quæſt. 9.* & alioqui 9. Lectiones ſunt materia grauis. Puto item ſatisfacere Religioſum, ſi recitans Officium cum alio, in decurſu recitationis Pſalmos aliquos ſolus recitet; ſicut & omnes Lectiones, Hymnos, ac Reſponſoria aliàs cum ſocio recitans, maiorem partem Pſalmorum ſolus recitet: nam ſinguli Pſalmi ſunt ſingulæ orationes, & non repugnat. Officium eiuſdem dici partim recitari cũ ſocio alternatim, partim ſeorſum, vt patet. Quòd ſi in Choro recitentur omnes nouem lectiones Matutini ab iis, qui alioqui nullo modo canunt Pſalmos: reliqui intereſſentes Choro qui recitant Pſalmos, dici poſſunt non ſatisfacere ſuæ obligationi; cùm, dato hypotheſi, recitantes Matutini Lectiones, non poſſint dici communicare cum aliis Choriſtis: quanquam, admiſſa doctrina Dianæ *ſuperius* data, contrarium non improbabiliter poſſit ſuſtineri, vt conſideranti patebit.] Hæc Pellizzarius Et pro caſu poſito *in titulo Reſolutionis*, facit etiam id quod, me citato docet Perſicus *de Horis Canonic. c. 8. dub. 1. n. 5.* nempe, in recitatione priuata, poſſe vnum dicere omnes Lectiones.

Quæ hic eſt infra in Reſol. 129.

Sup. hoc vno in Reſ. ſeq.

2. Nec obſtat dicere, quòd Reginaldus *tom. 2. l. 18. c. 12. ſect. 6. dub. 5 prope ſ. 4.* aſſerat, recitantem cum ſocio debere ab eo audiri: ſed in noſtro caſu, qui dixit 9. Lectiones, non audiuit Pſalmos ab alio recitatos: ergo. Reſpondeo, quòd Reginaldus loquitur de ſocio obligato ad recitandum Officium. Quòd autem recitans Officium cum ſocio, qui non tenetur illud recitare ſatisfacit obligationi ſuæ, certum eſt, & docet Suarez *de Relig. tom. 2. l. 4. c. 12. n. 6.* Layman *l. 4. tr. 1. c. 5. n. 8.* Filliuc. *tom 3. tr. 23. c. 7. n. 241.* & alij Ergo, &c. Et hæc dicta ſufficiant in defenſionem opinionis P. Pellizzarij.

3. Sed his non obſtantibus, ego puto non ſatisfacere præcepto, ſi quis recitet medietatem Matutini; & aliam medietatem audiat à ſocio; vel, ſi recitet integrum Matutinum, & Laudes, & poſtea audiat Horas, & reliqua à ſocio: nam ex tali caſu, nec phyſicè, nec moraliter videtur recitare illas medietates Officij, ſed tantum audire: ergo non ſatisfacit præcepto, quod imponit recitare, & non audire Officium. Nec militat eadem ratio in recitatione, quæ alternatim more ſolito efficitur cum ſocio: nam tunc moraliter vnus ſocius dicitur recitare partem alterius ſocij: nam vnuſquiſque eorũ participat in recitatione, v.g. vnius Pſalmi, vnius Horæ, &c. Sed in caſu propoſito, vnus ſocius vt dixi neque phyſicè, neque moraliter participat in recitatione alterius ſocij, ſed tantùm illũ audit: ergo, &c. Vide tamen, ſi ſaltem hoc eſſet admittendum, ſi, v.g. quis recitaret Veſperas, dicendo vnum integrum Pſalmum, & alius ſocius alterum Pſalmũ: nam caſus iſte non videtur ſimilis ſupradictis. Sed ego de omnibus idem ſentio: nam vti debemus priuilegio recitandi cum ſocio, prout concedit, & admittit conſuetudo Eccleſiæ.

RESOL. LVIII.

An qui priuatim diuinum Officium perſoluunt, debeant alternatim lectiones recitare, vel ſatisfaciant, ſi vnus tantum illas recitet, & alter ſocius tantum audiat? Ex p. 2. tr. 12. Reſ. 12.

§. 1. ALternatim dictas lectiones recitandas eſſe, videtur docere Azorius *p. 1. l. 10. c. 7. q. 9.*

Sup. contento in hac Reſ. lege doctrinã præcedentis Reſ. per totam, & ſignanter in fine §. 1.

2. Sed contrarium facientem non audet reprobare Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 24. diff. 11. n. 4.* vbi ita aſſerit: *Quando rezan dos juntos, no han meneſter dezir ambos las Antiphonas, como ſe dizen en el coro, que baſta, que vno de los dos la diga, en el dezir las leciones, dize Azor, que ha de dezir cada vno la ſuya, otros las dizen, vno la de vn Noturno, y otro las de otro, y es mejor manera de dezir, otras vezes las dize todas el, que lee mejor de los dos, ò es mas moço: y no me parece, que eſſo ſe pueda condenar, que aſſi lo veo en coſtumbre.*

RESOL. LIX.

An ſi quis recitet cum ſocio priuatim, vel in Choro, teneatur audire partem ſocij?

Et quid ſi aliquis ſuam partem canit, & percipere non poteſt, quam alius Chorus canit, quamuis attendat, an ſatisfaciat obligationi Chori, & poſſit diſtributiones integras percipere?

Et in dicto caſu, an quis debeat priuatim ſupplere, quæ non percepit?

Et quid de ſurdo, qui alios canentes in Choro non intelligit, nec eos ſequi poteſt?

Et tandem quæritur, an qui cum notabili abſciſſione ſyllabarum ita profert verba, vt tamen retineat ſuam ſignificationem, adimpleat præceptum?

Et quid de ſocio cum tali Officium perſoluente? Ex p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. Reſ. 6.

Sup. prima diffic. huius tituli, in Reſol. ſeq. & ſupra ex Reſol. 33. lege doctrinam à §. 2. vſque ad §. Nec, & ſignãter prope finem dicti §. 2.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Ioannes Caramuel *in Regulam D. Benedicti, diſput. 108. num. 1385. concluſ. 5.* vbi ſic ait: Nemo tenetur auſcultare ſocium; ſed ſuos quiſque verſus correctè legere, & non incipere antequam alter defecit. Ita Sylvius *in 2. 2. quæſt. 82. artic. 13. concluſ. 5.* Ratio eſt manifeſta, Nullum eſt præceptum de auſcultatione: atqui vbi non eſt lex, nulla eſt obligatio: ergo nemo tenetur auſcultare ſocium; ſed expectare. Quòd ſi non expectet, peccabit mortaliter, aut venialiter iuxta materiæ quantitatem Ita ille.

Sup. hac inchoatione ſupra in fine Reſ. 50.

2. Sed opinio contraria eſt communis & ideò Caſtrus Palaus *tom. 1. tractat. 1. diſput. 2. punct. 3. num. 7.* ſic ait: Si autem cum ſocio recites debes ita proferre verba, vt ipſe ſocius audiat, ſi ipſe obligatus eſt recitare, aliàs præcepto non ſatisfaciet, & è contra ipſe ſocius ita debet proferre verba, vt tu illa percipias, ſin minus præcepto non facies ſatis. Quia oratio alterius in tantum poteſt eſſe tibi communis, in quantum illum percipis, Quia auditus loco prolationis ſuccedit, ideòque diceris recitare quæ ſocius recitat, quia illum audis. Et *diſputat. 1. punct. 4. num. 6* ita aſſerit. Sed quid ſi tuam partem caneres, & percipere non poſſes, quam alius Chorus canit, ſatisfaceres ne obligationi Chori, vt poſſes diſtributiones integras percipere.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 33. §. 2. curſim ad lin. 4. & in §. Sed non.

3 Reſpon

ante mediũ & in §. vlt. not ſeq. huius Reſ.

3. Reſpondeo te ſatisfacere, poſſéque diſtributiones recipere modò poſtea priuatim ſuppleas; quæ non percepiſti: quia per te non ſtetit quominus perciperes, & cum aliis in recitatione communicares. Sic Nauarrus, *de orat. cap.11. num.41.* Monet. *de diſtribut. 2. part. quæſt.2. num.47.* Suarez *lib.4.cap.30. num. 15.* Bonacina *diſput.1. quæſt.3. punct.2. §.1. numer.10.* Quod autem debeas priuatim ſupplere, quæ non percepiſti conuincit hæc ratio: quia partem, quam non percipis, non potes dici recitaſſe; quia ſola perceptione, ſeu auditione, tuam efficere potes: at non recitans officium Diuinum priuatur omnibus diſtributionibus etiamſi choro interſit ex Bulla Pij V. Ergo. Ex qua doctrina Palai communiter à Doctoribus vt dixi recepta, qui non audit partem ſocij, non perſoluit integrum officium; Dicendum eſt igitur quod ad ſatisfactionem Præcepti requiritur vt ſocij recitationem audias cum eam facere poſſes, quia nomine tui facit? Vide Trullench. *in Decalog. tom.1. lib.1. cap.7. dub.16. numer.6.* & Suarez, Leſſium, Azorium, Filliucium & alios penes ipſum; qui omnes aſſerunt non ſatisfacere ſocium præcepto perſoluendi Horas Canonicas, ſi non audit partem alterius ſocij. Sed an ille ſatisfaciat qui ſuam partem recitat, ſed alteram, quam alter Chorus recitat, non poteſt percipere quamuis attendat: Reſpondeo affirmatiuè. Ita Sa, *verbo horæ Canonicæ.* Suarez *ſup. cap.28. num.15.* loquens de Surdo, qui alios canentes in Choro non intelligit, nec eos ſequi poteſt: Paſqualigus noſter *in Deciſ. moral. num.2.* & *ſequent.* cum Trullench. *de obligat. aſſiſt. in Choro dubio 3. num. 21.* eſt contra Bonacinam, *ſup. num. 20.* Ratio eſt, quia verè dicitur aſſiſtere in Choro, & communicare ſuam partem aliis, neque per ipſum ſtetiſſe, quin verſiculos à ſociis recitatos audiret, & illam partem ſuam efficeret, conditio enim cenſetur adimpleta, quando non ſtat per eum, qui eam adimplere debet, *regula, cum non ſtat de reg. iuris in 6.* ſufficit tamen vt in hoc caſu in confuſo audiat, & percipiat quod poſſit: tenetur tamen pars Chori tacens attendere, & facere quod poſſit, vt audiat, & aliam partem faciat ſuam; ſi autem non attendat, non facit aliam partem ſuam, nec ſatisfacit ſuæ obligationi circa Chorum.

Sup. hoc, & ſeq. in hoc, §. in Reſ. annot. præteritæ à §. 2 & ſignanter prope finem. & ſeq. & infra in Reſ. 66. §. penult. curſum in fine.

4. Non deſinam tamen hîc adnotare Caramuelem *vbi ſupra concluſ.2.* docere, quod qui cum notabili abſciſſione ſyllabarum ita profert verba vt tamen retineant ſuam ſignificationem, adimplet præceptum quo ad ſubſtantiam, & ſolum peccat in aliquo accidenti: ac ideo vt plurimum venialiter; Et addit poſtea *conluſione 4.* Socium cum tali officium diuinum perſoluentem ſatisfacere etiam præcepto, & peccare tantùm venialiter.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 50. §. 1. & lege etiã ali.. §. cius primæ not.

Sup. hoc in Reſ. annot. præteritæ. §. 2. ad lin.4.

RESOL. LX.

An qui cum ſocio priuatim, vel publice recitat, teneatur audire partem ſocij?

Ex quo deducitur, an teneatur ſe audire, cum ſolus quis recitat?

Et an ſurdus ſatiſfaciat præcepto dicendi Officium Diuinum, ſi recitat cum ſocio, quem non audit?

Ex p.1. tr.1. & Miſc.1. Reſ 6.

Sup. hoc in Reſ præterita. & ſupra ex Reſ. 21. lege §. 1. vſque ad § Nec, & ſignanter prope finem dicti §. 2.

§. 1. CAſus paſſim accidit, & affirmatiuè olim reſpondi contra meum Caramuelem, nunc ipſe *in Theologia fundamentali fundam. 35. §. 10. n. MXCVII.* iterum negatiuam ſententiam contra me conatur firmare.

2. Primò, ait ipſe, Non tenetur Sacerdos recitare ſuam partem cum interna attentione; ergo neque tenebitur audire ſocij partem cum interna attentione: Ergo non tenebitur auſcultare.

3. Secundò, nemo tenetur ſe audire cum ſolus legit; ergo neque duo tenentur ſe audire cum ſimul recitant. Patet, quia cum conceditur vt legant ſimul, non imponitur eis noua obligatio, qua antea carebant; Sed indulgetur vt labor, & onus diuidatur. Ergo vel ſe debet audire, qui priuatim recitat, aut qui cum ſocio recitat non tenebitur audire ſocium. Ita Caramuël.

4. Ingenioſa ſunt hæc, ſed contra communem ſententiam Doctorum, & contra praxim omnium Sacerdotum; Et ideò amiciſſimus, & doctus Pater Nicolaus Baldelli *in Theol. moral. tom.2. lib.3 diſp.33. n.15. & 16.* ſic aſſerit, Non eſt contra integritatem horarum Canonicarum, ſi quis alternis verſibus cum ſocio recitet, dummodo audiat, quod recitatur à ſocio: Nam ſicut ſocietas aliorum bonorum hoc habet ex propria ratione, vt bona ipſa ſuper quibus contrahitur, euadant communia vtrique ſocio *lib.1. §. in ſocietate ff. pro ſocio*, ita & ſocietas in recitando officio, recitationem ſeu partem vnius facit communem etiam alteri, & ſic vterque cenſetur integre recitare.

5. Dixi autem, recitationem quæ fit cum ſocio alternis verſibus, non eſſe contra integritatem officij, ſi ſocius audiat partem ſocij, quia ſocietas recitationis ſolum initur quo ad recitationem audibilem; eiuſque communicatio ſolùm completur per auditionem, & ideo ſi pars quam recitat ſocius non audiatur ab altero, vt certè non auditur quando Socius ſuam partem ſubmiſsè recitat, non fit illi communis. Et quemadmodum ſi vterque recitaret ita ſubmiſsè vt non audirent ſe inuicem, verè ſocietas ex parte vtriuſque eſſet nulla, & perinde eſſet ac ſi vterque recitaret ſolus, & per ſe ſuam medietatem independenter à ſocio; Ita & ſi tantummodo alter ſubmiſsè recitet, verè ſocietas ex parte illius eſt nulla, nec ſuam recitationem communicat alteri; ſed ſibi retinet totam, quamvis nulliter, & inutiliter. Atque hoc modo, qui adhibet ſocium, eumque audit, ſed ipſe per ſe ſubmiſsè recitat, & non auditur à ſocio, integrè recitat quantum eſt ex ſe, & obligationi ſatisfacit, cum per ſe recitet ſuos verſus, & per auditionem communiter in verſibus illius, dum illos non audit, atque ita ſocius non ſatisfaciat ex parte ſua.

6. Ita optimè Baldellus, cui adde Suarez, *de horis Canon. cap. 12. num. 6. & 7.* Bonacinam *cap.3. punct. 2. num.16.* Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 7. diſput. 2. punct. 3. num. 7.* Eſcobar à Corro *de horis Canon. quæſtion. 4. §.* cum ſocio *num. 62.* Monetam *de diſtribut. quæſtion. 2. num.24.* Sanchez *in opuſc. l.7. cap.2. dub.11. num.1.* Fauſtum *de hor. Can. lib.2. quæſt. 175.* Leandrum *de præcep. Eccleſiæ tit.7. diſp.1. quæſt. 57.*

7. Dico itaque, quod quando cum ſocio recitas, debes ita proferre verba, vt ipſa ſocius audiat, ſi ipſe obligatus eſt recitare, alias præcepto non ſatisfaciet, & è contra ipſe ſocius ita debet verba proferre, vt tu illa percipias, ſin minus præcepto non facies ſatis. Quia oratio alterius tantùm poteſt eſſe tibi communis in quantum illam percipis. Quia auditus loco prolationis ſuccedit; Ideoque diceris recitare, quæ ſocius recitat, quia illum audis.

8. Quæ omnia militant in recitatione, quæ fit in Choro, & quidem ex opinione doctiſſimi Caramuelis duo abſurda ſequerentur.

9. Primò quod quis ſatisfaceret præcepto perſoluendi horas Canonicas, dicendo tantum medietatem officij, nam ipſe tantum medietatem officij recitaret

recitaret, & aliam partem ſocius, quæ loco ſuæ prolationis ſuccedet; non audiret: Ergo.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 3. §. Nec obſtat.

10. Secundò ſequeretur, ſurdum, ſatisfacere præcepto dicendi officium diuinum, ſi recitaret cum ſocio, quod eſt contra communem ſententiam Doctorum, vt videre eſt apud Trullench *in Decal. tit.1. lib.1. cap.7. dub.16. num.6.* Sanchez *in opuſc. tit.3. l.7. cap.2. dub.13.* Eſcobar à Corro *de horis Can. quaſt.6. num.51.* Fauſtum *de horis Can. q.238.* & alios.

11. Vnde ex his patet reſponſio ad argumenta Caramuëlis ſuperius adducta, & ad primum, quod non tenetur Sacerdos recitare ſuam partem cum interna attentione; ergo neque tenebitur audire ſocij partem cum interna attentione: Ergo non tenebitur auſcultare.

12. Reſpondeo negando conſequentiam, quia ſecundum noſtram ſententiam probabilem Eccleſia præcipit tantum recitationem externam religioſam horarum Canonicarum ſine interna attentione; Ergo ſi quis recitat cum ſocio, non audiendo illum, non ſatisfaceret præcepto, quia non diceret totum officium, nam auditus, vt ait Caſtrus Palaus vbi ſupra, loco prolationis ſuccedit, ergo diceris recitare, quæ ſocius recitat, quia illum audis. Ergo illum non audiendo officium diuinum non perſoluis; quando verò quis perſoluit horas Canonicas, licet ſine interna attentione, totum officium recitat, quod ei præcipit Eccleſia. Ergo ſatisfacit præcepto, quod non facit recitando cum ſocio, & illum non audiendo, vt patet ex ſuperius dictis.

Sup. doctrina huius, & ſeqq. §§. ſupra in Reſ. 45. §. Nota etiam, & in Reſ. 51 52. & 53. & hic ſupra in §. ſecundo nemo, huius Reſ.

13. Ad ſecundum argumentum reſpondeo cum Suarez *de horis Canon. lib.4. cap.7. num.6.* Valentia *tom.3. diſputat.6. quaſt.2. punct.10. §.4.* Caſtro Palao *tom.3. tit.7. diſput.2. punct.3. num.6.* & aliis quod etſi neceſſarium non ſit te ipſum audire, eſt tamen neceſſarium moraliter loquendo, verba ita diſtinctè, & clarè proferre, vt te ipſum audire poſſis niſi aliquod impedimentum adſit, quia verba, quæ auditu percipi non poſſunt non videntur verba, ſed quidam motus in gutture, ſeu inter dentes facti, qui potius ſunt inchoatio verborum quàm verba.

14. Ergo cum ita quis recitat officium Diuinum, dicitur illud integrè recitare, & pronunciare, quod quidem non ſequitur, quando recitat cum ſocio illum non audiendo; quia medietatem tantum Officij ipſe recitat, & alteram medietatem ſocij non audit, cuius auditio (vt diximus) loco prolationis ſuccedit. Ergo cum non audit, non ſatisfacit præcepto.

15. Dicendum eſt itaque, quod in primo caſu quando quis ſolus dicit officium pronunciat verba, licèt non audiat, ergo ſatisfacit præcepto: præceptum enim eſt pronunciandi, non audiendi, vt notat doctus Pater Verricelli *in quaſt. moral. tractat.5. quaſt.5. num.122.* Bonacina *de hor. Canon. diſput.1. quaſt.3. punct.1. num.23.* Azorius *tit.1. l.10. cap.11. quaſt.4.* & alij.

16. In ſecundo verò caſu, quando recitat cum ſocio, neque pronunciat medietatem officij, quam recitat ſocius, neque illam audit. Ergo nullo modo dici poteſt, quod præcepto ſatisfaciat. Eſt igitur diſpar ratio in vtroque caſu; Nam in primo caſu quis verbaliter cum Deo loquitur, licet non ſeipſum audiat; In ſecundo verò nec verbaliter loquitur, nec ſocium audit. Ergo oratio non efficitur communis; atque præcepto non poteſt ſatisfieri. Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos, tenet poſt hæc ſcripta viſus P. Stephanus Baunius *in praxi beneficiaria diſputat.13. quaſt.19.* & ex eadem Societate Ieſu, quæ ſemper ferax Doctorum hominum eſt, Pater Tamburinus *in Decal. part.1. lib.2. cap.5. §.4. num.10. & 11.* qui nominatim citans Caramuëlem, noluit ſuam ſententiam approbare; ſed aliis iudicandum remiſit.

RESOL. LXI.

In qua hora poſſit quis dicere Matutinum ſequentis diei? Ex p.2. tract.12. Reſ.59.

§. 1. Reſpondeo communiter ab hora quarta poſt meridiem. Et ita docet Filliuc. *tom.2. tractat.23. capu.8 numer.275* vbi ita ait: Quolibet tempore dici poteſt Matutinum ab hora quarta poſt meridiem, quæ Vere, & Autumno; hoc eſt, Martio & Aprili in Vere: Septembri & Octobri in Autumno, coincidit cum hora vigeſima prima horologij ſolaris, vel artificialis. Æſtate autem, hoc eſt, Maio, Iunio, Iulio, & Auguſto eſt hora vigeſima cum dimidia plus minus. Hyeme denique, hoc eſt, menſe Nouembri, Decembri, Ianuario & Februario eſt circa vigeſimamprimam cum dimidia. Gavantus verò *in comm. ad Rubr. Miſſ. tom.2. ſect.1. cap.5. titul.6. num.6.* Barboſa *in collect. tom.1. lib.3. tit.41. cap.1. num.5.* & Henriq. *lib.9. cap.24. num.7. in Gloſſa, lit. P*, putant ab hora tertia poſt meridiem Matutinum ſequentis diei perſolui poſſe: ſed hoc non approbat Villalobos *in ſumm. tom.1. tract.24. dub.12. num.5.* Non reticebo tamen, Molfeſ. *in ſumm. tom.1. tract.5. cap.2. n.59.* & Fabrum *de ſacram. Ordinis, cap.24. quaſt.1. diſput.1. num.148.* docere poſt horam vigeſimam, poſſe aliquem recitare Matutinum vna cum Laudibus Officij diei craſtinæ: vnde ſecundùm illos, præceptum recitandi Officium Diuinum, incipit à veſpere huius diei vſque ad mediam noctem diei craſtinæ.

Sup. contento in hac Reſ. vſque annot ſeq. lege doctrinam §.1. Reſol. 1. not. ſeq. ſignanter in fine dicti §. & magis late in 2. Reſ. dictæ not. à principio.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 64. in principio, ſed lege ibi pro hora ſecunda §. ſed ſi ad mediũ, à verſ. & plus addit. & alias Reſol. eius not. & in Reſ. ſeq. &c.

RESOL. LXII.

An hora ſecunda finita poſt meridiem, recitato Veſpere, poſſit ſtatim quis recitare Matutinum ſequentis diei?

Et quid eſt dicendum, quando Veſperæ in Quadrageſima recitantur ante meridiem?

Et quid, quando quis recitat hora ſecunda poſt meridiem Matutinum ſequentis diei, ſi nondum recitaſſet Veſperas, & Completorium diei hodiernæ?

Et an hora competens perſoluendi omnes Horas debeat ſumi punctualiter, vel parum ante Horam præfixam Chori, vel parum poſt?

Et an hoc parum ante, vel poſt ſit dimidia hora, aut tres quadrantes, & ad ſummum vnica hora?

Et an ſit immunis à culpa Scholaſticus, ſi differat Horas in veſpertinum tempus? Ex part.4. tractat.4. & Miſc. Reſ.9.

Alibi in Reſol. præterita prope finem, & infra in Reſ.64 §. ſed ſi ad medium à verſ. & plus addit. & in Reſ. 66. §. penult. prope finẽ, verſ. Aſſentior, & in Reſ. 72 § Non deſinẽ ſed in Reſ. [illegible]

§. 1. Affirmatiuam ſententiam probabilem eſſe puto, pro qua alibi adduxi Fabrum & Molfeſium quatenus dicunt poſſe recitari hora 20. quæ aliquando eſt ſecunda poſt meridiem; quibus nunc addo Sanchez *in opuſc. tom.2. lib 7. c.2. dub.38. num.4.* loquentem expreſsè de hora ſecunda, & ante omnes Martinum Ledeſmam *in 2. 4. q.16. art.5. dub.1.* vbi ſic ait. Si preces horariæ ſunt dicendæ priuatim à perſonis priuatis, abſque peccato mortali poſſunt dici à veſpere vnius diei vſque ad mediam noctem ſequentis diei, hac lege quòd in veſpere prioris diei ſolum dicatur Officium matutinum, aliæ

verò

& 4. huius annot. hæc opinio extenditur ad horam ſecundam.

verò preces die ſequenti dicantur vſque ad mediam noctem. Ita ille. Et Sanchez notat hãc ſententiam tenere etiam aliquos recentiores Magiſtros, quorũ quidam addidit, quod ſi quis poſt medium diem hodiernum recitaret Matutinum diei craſtinæ ſaltem in Quadrageſima, vbi Veſperæ dicuntur ante prandium, videtur iam incepiſſe dies ſequens, & in rigore non videtur obligandus ad mortale, neque ad iterum recitandum. Notat etiam Sanchez hanc opinionem eſſe veram, licèt quis quando recitat hora ſecunda poſt Meridiem Matutinum, nõdum recitaſſet Veſperas, & completorium diei hodiernæ, adhuc enim non eſſet peccatum mortale, quia illa peruerſio horæ non videtur grauis, & horarum ordinem abſque cauſa peruertere, tantùm eſt veniale, & hoc docuiſſe præfatos Magiſtros teſtatur, licèt Turrecremata, Viguerius, & Nauarrus penes ipſum Sanchez videantur docere, neceſſe eſſe, vt poſſint recitari matutinæ preces diei ſequentis, quod ſint iam recitatæ Veſperæ, & Completorium diei præcedentis, quia non videtur incipere dies ſequens hodie veſpere, niſi penſum horarum hodiernum ſit iam integrè perſolutum; ſed ſententia Sanchez probabilitate non caret. Non reticeam tamen hic adnotare, Oliuerium Bonartium *de Horis Can. lib. 2. cap. 30. num. 23.* docere quòd etiam ex ſententia D. Thomæ *quodlib. 5. art. 28.* Matutinum poteſt legi pridie poſt dictum Completorium, ſed hoc ille explicat, ſcilicet hora quarta pomeridiana, vel etiam ad medium quartæ.

Sup. hoc in Reſ. 4. not. præteritæ, & in eodem §. ad lin 5.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ not. Et pro contẽto in hoc §. Notãdum infra in Reſol. 64. §. vlt. ad medium, à verſ. *Es bien*, & in aliis eius not. & ſignanter in 3. Reſ.

2. Notandum eſt hic obiter ad tollendam etiam culpam venialem, quòd hora competens perſoluendi omnes Horas non debet ſumi punctualiter ſed debet ſumi cum amplitudine, vel parum ante Horam præfixam Chori, vel parum poſt recitauerit, cenſebitur tempore competenti recitare: Ita Sanchez. *loc. cit. dub. 35. num. 5.* vbi exiſtimat cum quodam docto recentiore Magiſtro, hoc parum pòſt, vel parum antè, eſſe dimidiam horam, aut tres quadrantes, & ad ſummum vnicam horam antè, vel pòſt.

Sup. hoc infra in Reſ. 73. §. Sed ſi, in fine.

3. Nota etiam cum eodem Sanchez *dub. 36. num. 3.* eſſe cauſam iuſtam, & à culpa immunem, ſi ſcholaſticus differat Horas in Veſpertinum tempus, eo quòd matutinum eſt aptum ſtudio, non autem veſpertinum.

RESOL. LXIII.

An ſi aliquis recitet Matutinum ſequentis diei, antequam Officium illius diei perſolutum fuerit, peccet mortaliter, & non ſatisfaciat præcepto? Ex p. 2. tr. 12. Reſ. 15.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. 1. ad medium, à verſ. Notat.

§. 1 QVidam olim affirmatiuè reſpodit, ſed neſcio qua ratione: nam ita faciens peccat quidem venialiter; quia inuertit ordinem vtriuſque Officij: ſed ſubſtantiam præcepti omnino adimplere dicendum eſt. Et ita docet Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 14. dub. 13. num 1.* Vaſquez *Opuſc. de benefic. c. 4. §. 1. art. 2. n. 66.* Suarez *de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 24. n. 3.* & Regilnadus *tom. 2. lib. 18. cap. 12. num. 166.* cum aliis.

RESOL. LXIV.

An ſit culpa venialis recitare Matutinum, & Laudes abſque iuſta cauſa hora tertia, vel quarta poſt meridiem?

Et an non requiratur alia iuſta cauſa præter conſuetudinem?

Et an Matutinum cum Laudibus poſſit recitare hora ſecunda poſt meridiem?

Et an ſit culpa venialis recitare Officium priuatum extra tempora, & horas præſcriptas? Ex parte 10. tractatu 16. & Miſcel. 6. Reſolutione 47. alias 46.

Sup. hoc ſupra in Reſol. 61. à principio & in Reſol. 62. §. 1.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Suarez, Philiarchus & Filliucius, quos citat & ſequitur Bonacina *tract. de Horis Can. diſp. 1. q. punct. 3. num. 10.* Cui adde Gauantum *tom. 2. ſect. 1. cap. 5. tit 6. num. 6.*

Sup. hac cõſuetudine, infra prope finem huius §. in verſ. *A mi me parece, que no ſea pecado*, & infra in Reſol. 68. §. vltim. in principio.

2. Sed ſi hæc opinio eſſet vera, multa peccata venialia committerentur, ideò ego puto ad recitandum Matutinum non requiri aliam iuſtam cauſam, præter conſuetudinem; & ita tenet ſapientiſſimus, & amiciſſimus Caramuel *in Theol. Regular. diſp. 114. n. 1419.* quia conſuetudo præualuit, & eius vi hodie poteſt fieri quod olim non poterat, atqui conſuetudo legendi matutinas hora ſecunda, aut tertia veſpertina non eſt introducta ab habentibus rationalem cauſam, & à plurimis, vt certum eſt, ſine cauſa aliqua impræſentiarum continuatur: ergo poſſumus ſine cauſa Veſperi Matutinas & Laudes recitare. Minor oſtenditur bifariam. Primo, quia conſuetudines contra leges morales introducuntur ab hominibus malæ conſcientiæ, qui non ſunt cenſendi ſemper habuiſſe cauſam rationabilem. Secundo: quia ſi hæc coniectura non ſufficiat, dubium eſt qualiter hæc conſuetudo ſit introducta, & multi non imprudenter dubia interpretantur in fauorabilem, & benigniorem partem. Et ideò hanc ſententiam tenet etiam Trullench *in Decal. tom. 1. l. 1. c. 7. dub. 18. n. 8.* vbi ſic ait: Conſuetudine approbatam, & permiſſa introductũ eſt, vt Matutinum cum Laudibus recitari poſſit in Veſpere præcedentis diei: qui vſus introductus eſt ob difficultatem recitandi illud in media nocte, quod erat proprium illius tempus, tum etiam quia anticipare melius eſt, ex ſuo genere, quam poſtponere. Poteſt igitur Matutinum ſimul cum Laudibus quis recitare abſque vllo peccato, circa tertiam, vel quartam horam poſt meridiem, &c. Sic ille, & poſt illum Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 6. diſt. 13. quæſt. 24.* quibus ego addo Eſcobar à Corro *tract. de Horis Can. quæſt. 4. n. 122.* vbi firmat, quòd recitare Matutinum hora tertia, vel quarta quocumque euentu, ab omni culpa vacare; & plus addit, nempe, Matutinum cum Laudibus, poſſe recitari hora ſecunda poſt meridiem, quod etiam, me citato, tenet Leandrus *vbi ſuprà q. 23.* & me citato probabilem Garcias *in Summa tractat. 2. difficult. 6. dub. 1. num. 2.* & Machadus *tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 2. docum. 6.* & Caramuel *vbi ſuprà* cum Qintanadueñas *in Inſtruct. ordin. part. 5. §. 2. num. 15.* Imò in tali caſu, Eſcobar tenet, ſi interuenerit aliqua iuſta cauſa, neque peccatum veniale extare: At plus addit Marinus de San Ioſeph *in Monit. Confeſſ. tom. 1. lib. 2. tract. 11. de Oratione, num. 1.* vbi me citato ſic ait: *La coſtumbre ha introduzido, que ſe pueden dezir los matines, y laudes la tarde antes del dia, en que ſe deven: todos conuienen en eſto; pero diſcordan en la hora; vnos affirman, que deſpues de las quatro de la tarde.* Azor. *loco cit. cap. 9. quaſ. 5.* Palaus *tract. 7. diſput. 2. part. 4. num. 3. Otros lo adelantan a las tres de la tarde.* Barboſ. *in collect. ad cap. 1. de celebrat. Miſſar.* Henriquez *lib. 9. cap. 24. num. 7.* *A mi me parece, que ſe puede rezar deſpues de las dos de la tarde, deſpues de haver cumplido con todo el Officio del dia preſente, porque aquella hora, que es la de Viſperas pertenece, al dia ſiguiente.* Sic Diana *part. 4. tractat. 4. reſolut. 9.* citant Fabrum, & Molfeſium Sanchez *in conſ. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 37. num. 4.*

Sup hac hòra ſecunda ſupra in Reſolut. 62. ad lin. 4. & infra in Reſol. 66 §. penult. prope finem verſ. aſſentior, quamvis ibi cum codẽ Leandro hic citato. in eodem num. 23. dicit: finita hora ſecunda, & non ad horam ſecundam, & in Reſ. 72. §. Non deſinam.

Quæ hic eſt Reſ. 62. ad lin. 4.

*num.*4. [que a nada, que con cauſa, ſe puede hazer licitamente,y ſin cauſa ſera pecado venial. Trulench *lib.*1. *in Decalog. cap.*7. *dub.*8. *num.*8. a mi me parece, que no ſerà pecado venial rezar los maytines deſpues de la dos, porque la coſtumbre aya introduzido, que ſea licito,*&* lege permittente quod fit, dicitur iuſtè, & bene fieri *l. quis ſit fugitiuus.* §. *apud Labeonem,ibi, quia id facit, quod publice facere licite arbitratur. ff. de ædilitio edicto. cap. quid dicam.* 14. *quæſt.*4. Et conſuetudo parem vim habet cum lege. *cap. conſuetudo.* 1. *diſtinct. cap. fin. de conſuetud.l. de quibus.ff. de legibus.*] Hucvſque Martinus.

Sup. hac cõſuetudine ſupra ad fin.4. huius §. & ſignanter in alio §.eius not.

3. Dices, Pontifices concedunt priuilegia, vt matutinum poſſit recitari duas horas poſt meridiem, ergo.Reſpondeo, qui petunt hoc priuilegium, ſignũ eſt,quod tenent contrariam ſententiam, & multa petuntur à Pontifice ad maiorem cautelam;& propter ſcrupulum; ſed non ex his ſequitur, citatam Doctorum ſententiam non eſſe probabilem, nec ſequi poſſe; Vide Martinum de San Ioſeph *vbi ſuprà num.*2. qui etiam hæc ſubdit. [Es bien probable, que no es pecado venial rezar el oficio Diuino, en particular fuera de las horas ſeñaladas,porque la ley obliga ſolamente en el Oficio Diuino publico,y para eſte ſe promulgò; y quando ſe huviera hecho en fauor del Officio Diuino particular, la ha abrogato la contraria, y antigua coſtumbre: *&* conſuetudo ſuperueniens vincit legem, *gloſſ. ſepeliri in l.* 3. §. *Diuus. de Sepulch. viol. gloſ. municipalis, & ibi gloſ. margin. in l.* 3. §. *planè. ff. quod vi, aut clam,* ſic Caramuël, quem refert Diana 7. *part. tract.* 11. *reſol.*12. y veeſe ſer eſto aſſi, porque aun los temeroſos de Dios no hazen eſcrupulo de rezar el Officio Diuino particular fuera de ſu hora, y los Pontifices muchas vezes hizieron conceſſiones, para aſſegurar las conciencias en materias,que no ſon contra derecho comun.] Ita ille. Sed circa præſentem quæſtionem vide Eſcobar *vbi ſupra num.*129 & Fauſtum *de Horis Canonicis lib.*2. *quæſt.* 193. contrarias ſententias fœdere diſtinctionis concordantes.

Sup. hoc in Reſ.not.ſeq.

Quæ hic eſt infra Reſol. 72.& in Reſ. 71. & 73.& ſupra in Reſ. 62. §. Notandum eſt.

RESOL. LXV.

An priuilegium obtentum, vt quis poſſit dicere Matutinum ſequentis diei ſtatim poſt meridiem, extendatur ad ſocium.

Et aliqua alia ſimilia dubia enucleantur circa priuilegia conceſſa pro aliis diuerſis caſibus ſæpe contingentibus in praxi.

Et inter alia priuilegia deducitur priuilegium conceſſũ Religioſo ad ingrediendum Monaſteria Monialium, extendi ad ſocium.

Et priuilegium conceſſum Sacerdoti vt poſſit celebrare Miſſam tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis extendi ad Miniſtrum ſeruientem.

Et alia priuilegia huiuſmodi. Ex p.10.tr.13. & Miſc.3. Reſ.4.

§. 1. Videtur negatiuè reſpondendum, quia Priuilegium conceſſum alicui Perſonæ, non extenditur ad Socios, niſi eſſet ferè inutile ei, cui conceſſum eſt,niſi ad ſupradictos etiam extenderetur; *arg. cap. in his,de priuileg.* Ita Baldus *in leg.* 1. *Cod.de vxor. milit.* Lucas de Peña *in Rubr. de appar. præf. vrb. lib.*12. Bartolus *in tract. repræſ.quæſt.*7. *verſ. Ad ſextum.* Felinus, *c.*2. *num.* 2. *de Foro compet.* Gloſſa Gemin. Franc. *in cap.licet,de priuil. lib.*6.& alij communiter: Sed hoc non accidit in caſu de quo loquimur: Ergo. Et ideò hanc ſententiam tenet doctus Arriaga *in Cur. Theolog. tom.*4. *tract. de Legibus,diſp.* 32. *ſect.*2. *num.*13. vbi ſic ait: Secunda quæſtio in præſenti eſt, vtrùm non ſolùm comprehendatur ille, qui omninò neceſſarius eſt ad talem actionem efficiendam, ſed qui ad decentiam illius ſpectat; vt cùm datur Confeſſario licentia intrandi Monaſteriũ, an etiam pro decentia poſſit accipere ſocium.Reſpondeo, in Religioſis, quia per ſe ſemper cum ſociis incedunt, omnino id ſupponi, in ſæcularibus non eſſe ita clarum, quia illi ſoli ordinariè incedunt; tamen putarem omninò concedi, quia ſic honeſtior longè eſt ille ingreſſus, dum Teſtem habet ſuarum omnium actionum. Aliud exemplum ponit Pater Suarez in Sacerdote, qui obtinuerat priuilegium orandi Matutinum ſequentis diei paulò poſt meridiem, vbi declaratum dicit à Nuntio Pontificis etiam ad ſocium ſimul orantem extendi: rationem putat eſſe, quia illud priuilegium datum videbatur adiuuandam ſenectutem, & labores priuilegiati, ad quod parum valuiſſet illud priuilegium, ſi non potuiſſet ſocium accipere. Ego tamen hanc extenſionem valde difficilem puto; alioquin eodem iure dicere poſſemus, ſi quis haberet priuilegium orandi vna die pro tota ſeptimana,vt non ita pridem audiui fuiſſe cuidam conceſſum, poſſe illum accipere quemcunque alium Sacerdotem, qui ſe iuuaret; ac eo ipſo vna die pro tota hebdomada ſatisfaceret: id quod haud dubiè eſt creditu licitum eſſe. Ratio eſt meo iudicio clara,quia recitare etiam ſolum ſine ſocio vna die, quacunque quis velit eligere, pro tota hebdomada, aut eligere horam quam velit, eſt magna gratia: cur ergo debet extendi ad ſocium? Quod enim faciliùs cum ſocio id fiat,non continuò eximit ſocium, poſſet enim ille (eſto maiorem hunc fauorem vellemus illi concedere) aliquem alium, qui non teneretur orare,vocare, vt ſecum Horas abſolueret; ſed neque neceſſum eſt recurrere ad eum maiorem fauorem; nam faciens aliquam gratiam non cenſetur facere omnem quæ poteſt excogitari.Ideò faciliùs mihi perſuadeo,Nuntium illum auctoritate, qua fungebatur, extendiſſe illam gratiam quàm declaraſſe ex vi prioris gratiæ extenſionem illam ſequi. Dices: *In cap. licet. de Priuilegiis in* 6. priuilegium datum ſingulari perſonæ ad celebrandum tempore interdicti extenditur ad familiares, & domeſticos eius, vt poſſint cum ipſa audire Diuina,vel ei aſſiſtere eò quod talis perſona ſupponitur eſſe illuſtris; æquúmque eſt vt aſſiſtat iuxta ſuam dignitatem. Reſpondeo, ex hoc caſu non bene inferri conſequentiam ad alterum noſtrum: nam legere Horas Canonicas ſolent ſoli etiam magni Viri, & Senes: neque id eſt contra eorum auctoritatem: at exire, foras, ad Templum,aut celebrare non ſolent niſi cum ſuis familiaribus: vel certè dici poteſt, eam facultatem ibi ſpecialiter conceſſam in ordine ad audiendum Sacrum, quia res illa eſt valde fauorabilis,hinc autem nullatenus poteſt inferri, licitum eſſe anticipare tempus orandi; quia per hoc non exercetur aliquis actus ſpecialis Religionis; alioquin eodem modo deberet dicere Pater Suarez, ſi vni Epiſcopo ea gratia conferatur anticipandi Horam, & habeat ſex, vel ſeptem familiares, qui teneantur orare, poſſe omnes illos tempus anticipare: Quod penitus incredibile. Hucuſque Arriaga.

Sup. hoc in Reſolutionibus deſignatis in annot.1. §. ſeq. & in tom.9. tr.7. Reſ.49. §. Poſſet.

Sup. hoc infra in fine §. ſeq.& i i alia Reſol. eius not.

2. Sed ego ſententiam Suarez ſequor, quam ſcilicet curſim docui cum Portel, & Henriquez, alibi; quibus nunc addo Caſtrum Palaum, *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 4. *punct.* 12. *n.* 2. Fauſtum *de Horis Canon. lib.*2. *quæſtion.* 121. Bonacina, *de legibus*, *diſp.*1. *quæſtion.* 3. *punct.* 7. §. 2. *num.*6. & me citato Merollam, *tom.*3. *diſput.*6. *capite* 3. *dub.* 10. *num.* 134. Et ratio eſt, quia licèt recitare priuatim cum ſocio, non ſit abſolutè neceſſarium, eſt tamen communiter in Eccleſia vſitatum;ac magis conforme

Alibi in Reſ. quæ hic eſt infra 99. ſed lege ex Caramuele doctrinam §§. eius not. & melius in Reſ.106. §. Ratio. poſt medium.

dium, à verſ. Denique, & in tom. 9. tr. 7. Reſ. 49, §. Poſſec.

conforme Choro Eccleſiaſtico: ergo credibilius eſt priuilegium dari ad illum etiam recitandi modum. Adde, quod priuilegium illud videtur conceſſum ad alleuiandos labores Priuilegiati: at parum vtile fuiſſet leuamen, niſi ex vi eiuſdem priuilegij darentur facultas recitandi cum ſocio, qui ſimul poſſet ſuæ obligationi ſatisfacere. Aſſentior tamen Patri Arriaga contra Suarez, *lib. 8. de legibus*, *cap. 11. in fine*, priuilegium conceſſum Religioſo ad ingrediendum Monaſteria Monialium extendi ad ſocium. Ita me citato Merolla *vbi ſuprà*, *num.* 132. Quia conſuetudo, & decentia religioſa poſtulat, vt hi nunquam ſoli incedant, ſed ſaltem bini. Cùm igitur non poſſit Religioſus, decenter ſolus ingredi, priuilegium eius redderetur inutile, ſi non extenderetur ad ſocium.

Sup. hoc ſupra paulo poſt medium huius Reſ. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 349.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 4. Reſ. 8. & in tom. 4. tr. 2. Reſ. 51. §. Nota tamé, & ſeq. & ex Reſ. 2. not. ſeq. lege §. ſed notand, & hic infra vide §. vlt. huius Reſ.

3. Ex dictis infertur, priuilegium conceſſum Sacerdoti, vt poſſit celebrare Miſſam tempore interdicti, extendi ad miniſtrum inſeruientem; quia ferè inutile eſſet, ſi non poſſet Miniſter aliquis illo gaudere, non enim cogendus eſt Sacerdos habens tale priuilegium, quærere Miniſtrum, qui ſimilem fauorem habeat, vt ab eo iuuari poſſit, hoc enim accidentarium eſt, ab eo non pendet vtilitas prioris priuilegij, quod per ſe debet eſſe efficax. Ita Gloſſ. *in cap. licet vobis. de priuil. lib. 6. verb. Non debent.* & *ibi* Io. And. Angel. *verb. interdictum. 6. num. 6.* Silueſter *verb. Interdictum 5. quæſt. 1.* Nouarius *in Summa, c. 27. num. 180. & ſeq.* Sayrus alios referens, *de Cenſur. lib. 5. cap. 5 num. 29. & ſeqq.* Suarez *lib. 8. de legib. c. 11. num. 7.* & alij communiter, & colligitur apertè *ex cap. licet de priuileg. lib. 6.* vbi tamen hoc limitatur; niſi Miniſter ille cauſam dederit interdicto, ſeu ad perpetrandum delictum, cuius occaſione interdictum impoſitum fuit, auxilium, conſilium, vel fauorem dediſſet; tunc enim eo priuilegio Sacerdotis non gauderet, nec poſſet illius Miſſæ inſeruire.

Sup. conrento in hoc & duobus ſeqq §§. ſupra in tr. 2. Reſ. 46. ſignanter §. Limitanda. in Reſ. 47. & lege eas per totas, & ſi vides Reſ. & §§. annot. 1. Reſ. 2. huius annot. doctrina repleberis, pro hac quæſt.

4. Notandum eſt obiter hîc Primò, licet priuilegium non eſt extendendum de perſona ad perſonam ob identitatem, vel maioritatem rationis, tamen limitatur hæc regula, vt procedat tantùm in priuilegiis conceſſis ab homine, non autem in illis quæ à iure conceduntur, ſeu quæ inſerta ſunt in corpore iuris: Hæc enim cùm habeant rationem iuris communis, extendi poſſunt ex identitate rationis, ſicut aliæ leges extenduntur. Hoc autem confirmari poteſt exemplo: nam priuilegium exemptionis conceſſum Decurionibus, habentibus duodecim filios vt habetur *in leg. Si quis Decurio. 24. Cod. de Decur. lib. 10.* ob identitatem rationis, extenditur ad omnes alios Patres, qui Decuriones non ſunt, immò, propter eandem rationem, extenditur etiam ad Matres. Et hanc opinionem tenet Gloſſa *in cap. Sanè de priuileg. verb. Temerarium.* Lucas de Pen. *in leg. Iubemus. Cod. de pala. Sac. largi.* Hoſtienſis *in cap. Cùm ſuper. de ſepult.* Io. de Plat. *in leg. Grammaticos. Cod. de profeſſ. qui in Vrbe Conſtantinop. lib. 12.* Marc. Anton. Genuenſis *in pract. Eccleſ. quæſt.* 590. Sanch. *lib. 2. Summ. cap. 19. num.* 31. Tapia *in Comm. ad leg. vlt. ff. de Conſt. Princip. 2. part. cap. 3. num.* 78. Quod colligunt *ex d. leg. Grammaticos*, vbi conceditur priuilegium Comitiuæ dignitatis illis; qui per viginti annos aliquam ſcientiam docuerint alios in Vrbe Conſtantinopolitana, & ibi quærit D Io. de Platea in prædictum priuilegium extendatur ad docentes in aliis Ciuitatibus; & reſpondet, extendi ex identitate rationis.

5. Limitatur Secundò, vt non habeat locum in Perſonis à iure æquiparatis. Hinc priuilegia conceſſa militibus armatæ militiæ, extenduntur ad milites cæleſtis, & legalis militiæ, vt docent Iuriſtæ *in leg. Centurio. ff. de vulg. & pup.* Marcheſ. *ſing.* 61. Euer. *in ſuis Topic. cap.* 56. & hanc communem appellat Villalobos, *com. lit. P. num.* 390. Similiter priuilegia conceſſa Eccleſiis, extenduntur ad hoſpitalia, vt ait Panormitanus *in cap. Eccleſiæ, num. 6 de Immunit. Eccl.* Item priuilegia conceſſa libertati, alimentis, & doti, extenduntur ad piam cauſam, vt probat idem Euerardus *loco citato, à cap. 56. vſque ad* 77. & Tiraquellus *in Tract. de Priuil. piæ cauſæ*, & Andr. Gamb. *tract. de extenſ. num 166. & ſeq* & priuilegia conceſſa, Pupillis, extenduntur ad minores, & è conuerſo, & ad Rempublicam, Eccleſiam, Furioſos, & omnes, qui per alios reguntur, vt docet idem Euerard. *loc. cit.* Hoc autem ſolùm verum eſt, quando æquiparatio eſt facta à iure per modum regulæ, aut in vtroque eſt eadem ratio, vt declarant latiſſimè Iuriſtæ *in leg. 1. ff. de leg. 1.* & Euerad. ſæpiſſimè *in ſuis Topic.*

6. Limitatur Tertiò, vt non procedat in caſibus à iure æquiparatis. Hinc eſt, quod facultas, Clerico beneficiario conceſſa, ad fruendum fructibus Beneficij in abſentia vt Theologiam audiat, extenditur ad ſtudium iuris Canonici; quia hæ ſcientiæ ſunt in iure æquiparatæ, vt colligitur *ex cap. 2. de priuileg. in 6. iuncto cap. licet. de præb.* & docent Archidiaconus *in cap. Cùm de diuerſis de priuileg. in 6.* Panormitanus, & Felinus *in capite Finali, de Magiſtr.* Nauarrus *in Summa, cap. 25. num.* 58. Et priuilegium comedendi oua in Quadrageſima, extenditur ad lacticinia, & è contra; quia hæc ſunt à iure æquiparata, eò quod vtrumque trahit ſementinam originem à carnibus, vt dicitur in Can. *Denique diſtinct. 4.*

Sup. hoc ſupra in tr. 2. ex Reſ. 4. §. Limitanda, verſ. Tertiò.

7. Et tandem nota hîc cum Arriaga *vbi ſuprà*, *n.* 12. aliquando ratione ipſius materiæ comprehendi aliquam perſonam, quæ in priuilegio non nominatur: quod etiam è contrario de lege ipſa eodem modo dicendum eſt; etenim ſi priuilegium dicat, *Concedo tibi etiam ſi ſit ceſſatio a Diuinis, vt poſſis celebrare*, ſine dubio ibi conceditur priuilegium vocandi Miniſtrum, ſine quo Sacrum fieri non poteſt: conceditur item priuilegium Sacriſtano, vt licitè poſſit omnia ad Sacrum neceſſaria tali Sacerdoti ſuppeditare: ſimiliter ſi datur alicui facultas legendi libros hæreticos, etiam datur facultas eos emendi: quæ extenſio poteſt etiam fieri ad Mercatorem, aut ad illum, qui tales libros habet; nam licet aliis vendere eos non poſſet, poterit tamen his, qui tale priuilegium habent; & ſic in multis aliis materiis.

Sup. hoc in Reſ. & §§. poſitis ſuprà in annotat. §. ex dictis huius Reſ.

RESOL. LXVI.

Adducuntur aliquæ opiniones circa recitationem Horarum Canonicarum.

Sed iam fere omnes difficultates in hoc ordine, & noua Methodo appoſitæ ſunt iterum in hoc ipſomet tractatu in ſuis ſpecialibus, & latis Reſolutionibus.

Sed ſupereſt difficultas an quis adimpleat præceptum recitandi Officium hodiernum, paulo ant mediam noctem diei ſequentis, ſi ipſum proſequatur poſt completam mediam noctem.

Ex quo infertur, quod Sacerdos licite poteſt expectare ad incipiendam Miſſam paulo minus ante meridiem, etiam ſi prauideat ſe eam non poſſe finiri niſi plus poſt meridiem.

Et docetur, quod qui complet annum vigeſimum primum mane hora nona alicuius Vigiliæ

non

non tenetur, etiam ſi poſſit, ad ieiunandum in illa die.

Et aduertitur anticipationem Horarum Canonicarum abſque vlla iuſta cauſa neque peccatum veniale eſſe. Ex part. 10. tract. 11. & Miſc. 1. Reſol.16.

Sup. hoc ſupra in Reſol.23. & vide aliã eius ſecundæ annot. Et ſup. maiori parte Officij contenta à lin.5. huius §. ſupra in Reſol.33. §. penult. & vlt. Reſol.40. & lege etiam doctrinam Reſ.41. & ſignanter 42. & infra ex Reſolut.98. §. Sed obiter, paulò poſt initiũ, ad verſ. Vnde.

§. 1. NOuiſſimè Leandrus *de Sacram. tom.2.tr.6. diſp.13. quæſtion.* 10. docet Subdiaconum in die ſuæ ordinationis non teneri perſoluere Horas Canonicas; quia probabile eſt quod qui ex quauis cauſa non poteſt recitare maiorem partem Officij, in qua ſaluatur forma Officij Eccleſiaſtici, non tenetur; recitare minorem; vt qui non poteſt recitare Horas antemeridianas, non tenetur recitare Veſperas, nec Completorium, etiamſi poſſit, vt ex Torre, *controuerſ.7. de Horis Canonic.* docet Ioannes de la Cruz *in Summa Præcep. 3. art.3. dub. 5.* Et hoc non ob aliam rationem, niſi quia omnes Horæ vnicum Diuinum Officium reputantur, in quo Eccleſia repræſentat, quæ Chriſto Domino in ſua Paſſione acciderunt; & cùm iſta repræſentatio, ſaltem in minore parte, non ſaluetur, ad eam non tenebitur tunc. Sed ſic eſt, quòd ſecundum communem opinionem qui initiatur Sacris, non tenetur eo die recitare Matutinum nec Primam, nec Sextam, imò (ſecundum aliquos) nec Nonam, quod eſt maior, imò & maxima pars Officij: ergo probabile erit, quòd nec ad recitandam minorem partem, hoc eſt, Veſperas, & Completorium, eo die tenebitur.

Sup. hoc in tom.4. tr.6. Reſ.1. §.1.à lin.3. & verſ. Vnde.

2. Deinde etiam proabile eſt, quòd qui complet annum vigeſimum primum mane hora nona alicuius Vigiliæ, non tenetur, etiamſi poſſit, ad ieiunandum illa die; non alia ratione, niſi quia præceptum ieiunij reſpicit totum diem, velut indiuiduum obiectum: & ita qui exemptus eſt à ieiunio per aliquam diei partem; totaliter liberatur toto illo die, ergo ſimiliter in noſtro caſu eſt dicendum. Si quidem omnes ſeptem Horæ Canonicæ ſunt vnica Oratio, & habens vnicam rationem obiecti totalis: ergo qui liber eſt à maiori ſaltem parte Horarum; liber erit ab omnibus. Conſequentia mihi eſt patens. Antecedens verò docet Sancius *in Select. diſput. 54. num.4.* contra alterum Sancium *lib. 2. de Matrim. diſp. 24. num.23.* his verbis: Nam præceptum ieiunij reſpicit totum diem integrum, vt diuiduum obiectum, non enim præcipitur per mandatum ieiunij dimidium diei, vel quartam partem ieiunari, ſed totum diem: igitur qui exemptus fuerit à ieiunio per aliquam diei partem; totaliter liberatur illo die: cùm præceptum huiuſmodi, vel totum diem comprehendere debeat, vel nullam partem illius. Sic ille. Et poſt illum Trullench. *lib.3. in Decalog. cap.2. dub.1. n.1.* ergo.

3. Idem Leandrus, *q.25.* tenet, quòd quis adimpleat præceptum recitandi Officium hodiernum paulò ante mediam noctem diei ſequentis, ſi ipſum proſequatur poſt completam mediam noctem; quia probabile eſt, quod omnes ſeptem Horæ Canonicæ ſint vnica Oratio, vnico præcipiantur præcepto, & omnes habeant rationem vnius obiecti totalis vnius præcepti; vt fatentur Nauarrus, Bonacina, Leſſius, & alij: ergo probabile etiam erit, quòd ille, qui eas ante mediam noctem incœpit, etiamſi poſt illam finiat; finiat eas tempore congruenti, & adimpleat præceptum recitandi. Patet conſequentia; quia res vna, & indiuidua, incœpta tempore apto, optimè finiri poteſt, imò & debet ſi res eſt præcepta tempore ſequenti, ſi id incontinenti fiat, vt ſtatim. Deinde, quia etiam datur præceptum, ne quis dicat Miſſam poſt meridiem, vt ex communi probat Francolinus *de Horis Canon. c.41. à n.1.* Et tamen licite poteſt expectare ad illam incipiendam, vſque paulò minus ad meridiem; etiamſi præuideat ſe eam non poſſe finire, niſi poſt meridiem; vt praxis & communis Doctorum apud Henriquez: *lib.9. cap. 24.* docent: ergo ſic etiam, quamuis detur præceptum recitandi Officium Diuinum à media in mediam noctem; ſeu (quod in idem redit) quamuis detur præceptum ne Officium diuinum hodiernum poſt mediam noctem differatur, poterit nihilominus quis ſaltem abſque graui culpa, vſque ad mediam noctem paulò minus differre; & tunc incipere Officium, & abſque interruptione illud poſt mediam noctem recitar. Cæteras rationes adducit, & poſtea ſic ait; Vnde hæc ſententia, quia nil obeſſe diligentibus, & valde negligentibus & vſque ad mediam ferè noctem ludentibus prodeſſe poteſt, ne ex vna in alteram abyſſum incidant; & quia valde vrgent argumenta pro illa facta; quia illam docuit eximius Magiſter Baſilius Legion. *in tract. de Horis, cap.2.* (vt à viro fide digno, & docto, audiui; & ex noſtris ſapientiſſimi, & in Theolog. Morali verſatiſſimi, Fr. Franciſcus à S. Iuliano, & Fr. Ludouicus à Conceptione in noſtris Collegiis Salmant. & Complut. digniſſimi Lectores, mihi, vt dixi, probabilis videtur.

Sup. hoc magis lite, & ample in tom.2. tr.1, in Reſ. 104. & quatuor ſeq. & in aliis earum primarũ notationum.

4. Idem *quæſt.28.* probat non eſſe peccatum mortale recitare priuatim Officium Diuinum de Reſurrectione, quando recitare quis debet de Feria, vel de Sancto, quia probabile eſt quod qui recitat Officium Reſurrectionis, adimpleat præceptum recitandi Officium Diuinum, quoad ſubſtantiam, licèt non quoad modum: ergò, cum violatio præcepti, quoad modum, non ſit mortalis, vt omnes fatentur; nullo modo erit mortale, mutare Officium alicuius Sancti in Officium Reſurrectionis. Conſequentia conſtat, Antecedens verò probatur; quia vt ſuprà eſt habitum, probabile eſt quòd ſubſtantia præcepti recitandi Diuinum Officium, ſolùm conſiſtat in hoc, vt recitentur ſeptem Horæ Canonicæ iuxta Breuiarium à Sede Apoſtolica approbatum; ad modum verò, quod tali die recitetur de tali Sancto, vel de Feria, &c. at ſic eſt, quòd qui recitat Officium Reſurrectionis, recitat Officium contentum in Breuiario à Sede Apoſtolica approbato: ergo probabile erit, Talem ſic recitantem adimplere ſubſtantiam præcepti; & conſequenter non committere mortale. Et multas alias rationes Leandrus adducit pro hac ſententia firmanda contra me. Et in fine tandem ſic ait: Mihi reſpondendum in hac difficillima difficultate videtur: vel, quòd hæc argumenta habent vim faciendi hanc negatiuam partem probabilem, vel reddendi improbabilem alteram, quam præcedenti quæſtione, vt probabilem cum Diana ſecuti ſumus; nempe Officium pro Officio valere. Videat Doctus quis. In facti autem contingentia non auderem certè, ſic Officium abſque contemptu formali, vel virtuali, Permutantem lethali culpa damnare; Nam valde durum videtur, & à pietate Chriſtiana alienum, mittere aliquem in infernum; aut dicere, quòd peccat mortaliter ſine euidenti, aut certa ratione. Nec conſilium præberem alicui de talis Officij permutatione, niſi fortè illis, qui iuſtè, vel iniuſtè ſunt valde occupati, ideóque præ magnitudine Officij Diuini exterriti, nullum recitant. Melius eſt enim, ſecuriuſque, aliquod Officium, etſi breue, recitare, quàm nullum. Ita ille. Et hæc omnia dicta eſſe volo ſecundùm mentem ſupradicti Leandri: nam ego iterum doceo opi-

Sup. hoc infra in Reſol. 87. & 88. & lege doctrinam Reſ 86. & omuium Reſol. & §§. eius primæ, & ſecundæ annot.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 61. prope finem, & in Reſol. 62. & 64. §. 2. ad medium, & in alia Reſ. earum annotationũ; Et pro vlt. contento à verſ. Nec diſplicet. huius §. ſupra in Reſol. 59. §. Reſpondeo. ad mediũ, verſ. Sed an &c. Et pro anticipatione Horarum contenta à lin. 4. huius §. vlt. Nec deſeram, infra in Reſ. 72. §. ſed eius ad lin. 3. & in alio §. eius not.

nionem quam olim docui. Aſſentior tamen Leandro aſſerenti *quæſtione* 23. Me citato, finita hora ſecunda poſt meridiem, dictis Veſperis, & Completorio, poſſe ſtatim recitari Matutinum, & Laudes ſequentis diei. Et hanc ſententiam docet etiam Quintanadueñas *in Theol. moral. tom.* 1. *tract.* 7. *Singul.* 2. *n.* 1. Nec diſplicet id, quòd firmat *quæſt.* 15. illum ſatisfacere, qui ſuam partem recitat; ſed alteram, quam alter Chorus recitat non poteſt percipere, quamuis attendat.

5. Nec deſeram hic etiam pro curioſis obſeruare, ſapientiſſimum Dicaſtillum *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 10. *dub.* 6. *num.* 160. adducere aliquas rationes firmantes, anticipationem Horarum Canonicarum abſque vlla iuſta cauſa neque peccatum veniale eſſe. Nam omne actionis peccatum, aut omiſſionis eſt, aut commiſſionis, id eſt, vel contra præceptum affirmatiuum, vel contra negatiuum: vlterius debet poſſe aſſignari tempus, vel inſtans, in quo committatur. Atqui peccatum hoc, quod dicitur eſſe in anticipatione, nec omiſſionis eſſe poteſt, nec commiſſionis, nec aſſignari poteſt, quando committatur: ergo nullum eſt. Huius ſyllogiſmi maior eſt omninò certa; minorem mihi videor efficaciter probare. Nam ſi loquamur de illo tempore, in quo anticipo, nec commiſſionis peccatum committo, nec omiſſionis: non quidem commiſſionis contra aliquod præceptum negatiuum; quo mihi præcipitur. Ne dicas hoc tempore iſtas preces; nec enim mihi prohibetur orare eas potiùs, quàm alias: ergo dicendo illos, non pecco peccato commiſſionis: multò minus tunc pecco peccato omiſſionis: tùm quia dicere illas preces, non eſt omiſſio, vt patet; tùm quia nullum habeo præceptum dicendi tunc alias; cum quibus hæ ſint incompoſſibiles: ergo nullum tunc committo peccatum. Poſteà verò, quandò adeſt tempus congruens illis precibus; nulla eſt obligatio dicendi illas, ſuppoſito, quod iam antea dixerim, vt omnes concedunt: nullum ergo apparet peccatum. Sed ſi hæc opinio eſſet admittenda, aliqui ex multis peccatis venialibus immunes eſſent. Verùm quia Pater Dicaſtillus non vult aliquid circa præſentem difficultatem definire; neque ego definiam; ſed communi ſententiæ adhærendum eſſe puto.

RESOL. LXVII.

Quæritur, an aliquis peccet mortaliter, ſi Officium Diuinum recitet cum notabili interruptione inter Pſalmos eiuſdem Horæ, vel Nocturni, vel inter ipſos Pſalmos?

Et quid, ſi ſine iuſta cauſa interruptio duret per vnam, aut duas horas? Ex part. 2. tractat. 12. Reſ. 4.

Sup. contento in hac Reſ. lege latam doctrinam Reſol. ſeq. & ſignã ter §. 1. & 2. & alterius §. eius not. & ſi placet vide in t. 8. tr. 4. Reſ. 4. & §. eius annot.

§. 1. AFfirmatiue nonnulli reſpondent: dicunt enim, ſi interruptio ſit notabilis, & ad longum tempus, & ſine cauſa, eſſe peccatum mortale, niſi repetatur poſteà Officium. Et ratio præcipua, quam adducunt, eſt iſta: Vnitas vniuſcuiuſque Horæ pertinet ad ſolemnem ritum, & formam præſcriptam in his Horis recitandis: ſed hæc vnitas tollitur, vel multùm minuitur per talem interruptionem, ergo, &c.

2. Secundò, per talem interruptionem priores, & poſteriores Pſalmi non efficiunt vnam orationem, & vnum officium Diuinum; & conſequenter ex illis partibus ſic interruptis non conſtituitur Officium Veſperarum, Completorij; &c. ergo, &c. Et ita hanc ſententiam ſuſtinent, Nauarr. *de oratione, cap.* 16. *num.* 75. Suarez *de relig. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 24. *numero* 10. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 8. *quæſtion.* 5. Vaſquez *Opuſc. de beneficiis, capite* 4. §. 1. *dub.* 6. *num.* 109. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 12. *ſect.* 4. *num.* 162. Squillante *de oblig. Cler. part.* 1. *dub.* 15. *num.* 48. Molfeſius *in ſumm. tom.* 1. *tractat.* 5. *cap.* 2. *num.* 38. Ragucius *de Officio Canonicorum in choro, quæſt.* 14. *num.* 4. Paulus Comitolus *in reſponſ. mor. lib.* 1. *quæſt.* 66. *num.* 2. Ioan. de la Cruz *in direct. conſc. part.* ... *Præcep.* 3. *art.* 3. *dub.* 4. *concl.* 2. *in fin.* Homobonus *de exam. Eccl. part.* 1. *tractat.* 4. *cap.* 4. *quæſtion.* 59. Carolus Macigni *de Horis Can. cap.* 87. *num.* 12. & alij.

3. Sed mihi contraria ſententia, ſemper viſa eſt etiam probabilis. Dico igitur, quanquam interruptio ſit magni ſpatij, & facta ſit ſine iuſta cauſa, non eſſe peccatum mortale non repetere recitata, & incipere ab initio, ſic Fernandez *in ſuo exam. Theol. part.* 3. *capit.* 13. §. 7. *num.* 5. Aragon. *in* 2. 2. *quæſtion.* 83. *artic.* 12. *in fin.* Rodriguez *tom.* 1. *capit.* 143. *concluſione* 3. *numer.* 3. Vegha *in ſumm. tom.* 1. *capit.* 128. *caſ.* 22. Zanardus *in ſuo directorio, part.* 2. *cap.* 23. *in explicatione tertij Præcepti, fol. mihi* 624. Ledeſma *in ſumm. part.* 2. *tractat.* 9. *capite.* 1. *fol. mihi* 522. & tandem Barboſa *in collect. tom.* 1 *lib.* 3. *tit.* 41. *cap.* 9. *num.* 17. Layman. *in Theol. mor. lib* 4. *tractat.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. Villalobos *in ſumm. tom.* 1. *tractatu* 24. *dubio* 11. *numero* 4. & Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 10. *num.* 57. Nam, vt obſeruat Caietanus *verſ. quando Horæ*, §. *quod ad quartum.* in iſtis circumſtantiis, ſi deficiant, quod incurri peccatum graue: quia non pertinent ad ſubſtantiam materiæ præceptæ. Et idcò ſi interruptio duret per vnam, aut duas horas, manet tamen ſubſtantia precum, quia ſinguli Pſalmi, vt notat *Leſſius*, imò ſinguli penè verſiculi per ſe habent ſuum pondus, & ſignificationem completam, & ſunt per ſe precatio, vel laudatio, vel ſententia, non habens cum aliis neceſſariam connexionem.

4. Si igitur aliquis perſolueret Diuinum Officium cum magna interruptione, & ſine iuſta cauſa, non eum condemnarem de peccato mortali. Salua ſemper, &c.

RESOL. LXVIII.

Aliæ opiniones afferuntur circa recitationem Officij Diuini; Et primo quæritur, an in Matutinis Vigiliæ Nocturnæ plus quam per triginta horas inter ſe ſine cauſa, abſque lethali culpa dici poſſint, & ita recitantes Diuino Officio, & præcepto ſatisfacere valeant, & non teneantur repetere die ſequenti Vigiliam Nocturnam, vel Vigilias Nocturnas, quas ab hora ſecunda diei antecedentis recitauit.

Et an hoc admittatur non ſolum de magna Nocturnorum inter ſe, ſed etiam interruptione inter Pſalmos, & alias eiuſdem horæ partes.

Et ſupponitur; quod aliqui admittunt poſſe ſingula Matutini Nocturna ſeorſim per aliquod tempus abſque lethali culpa recitari; puta, quod fieri poſſet intra ſpatium trium horarum.

Secundo, an Lectiones in Matutino diuidi poſſint à Pſalmorum recitatione per quodcumque temporis ſpatium, etiam à ſecunda hora poſt meridiem vnius diei ad vndecimam noctis diei ſequentis ſine culpa lethali.

Tertio, an ille, qui per errorem, aut obliuionem die Feſto

Feſto duplici, vel ſemiduplici die proprio non recitauit, recitare poſſit de eo die prima non impedita officio nouem Lectionum.

Sed quid faciendum eſt, ſi hodie recitauit de Feſto, de quo die ſequenti, vel ſequentibus recitaturus erat.

Et quid, ſi roges de quo recitandum ſit in die huius Sancti, vel Feſti, de quo iam anticipatè recitatum eſt.

Quartò docetur, poſſe Mendicantes, & qui illorum priuilegiis gaudent, celebrare Miſſam, & Officium recitare de Sanctiſſimo Sacramento in quintis Feriis etiam Aduentus, & Quadrageſimæ.

Et etiam celebrare, & dicere Officium Conceptionis Beatæ Virginis in Sabbathis nouem lectionibus non impeditis, & hæc omnia procedere quoad Moniales omnes tam exemptas, quam non exemptas, ſed ſub Epiſcoporum regimine viuentes.

Quintò quæritur, an inſtitui poſſit Capellania, quæ ſit verè beneficium Eccleſiaſticum cum conditione expreſſa à Fundatore, vt Capellanus non teneatur diuinum Officium recitare?

Sextò notatur, vt quis poſſit recitare Matutinum poſt Veſperas nullam ſpecialem cauſam requiri præter conſuetudinem, quia hæc eſt ſatis pro cauſa.

Tandem obſeruatur poſſe Horas Canonicas abſque culpa veniali dici etiam in latrinis, vbi venter exoneratur, Ex p.10.tr.11.& Miſc.1.Reſ.17.

Sup.contento in hoc & ſeq. §. lege doctrinam præcedentis Reſ. & infra ex Reſ.98. §. Sed quia & ſi vacas otio vide in tom. 8. tr.4 Reſ. 47. & eius annot.

§. 1. Doctus, & amiciſſimus Pater Quintanaduenas *in Theol. moral. tom.1. tract.8. ſingul.2.* quærit an in matutinis Vigiliæ nocturnæ pluſquam per triginta horas inter ſe,ſine iuſta cauſa,abſque lethali culpa,diuidi poſſint;& ita Recitantes Diuino Officio,ac præcepto ſatisfacere valeant:Et ſupponit Matutinum cum Laudibus ſequentis diei ſecunda hora poſt meridiem recitari poſſe. Supponit etiam,quòd vſque ad horam noctis duodecimam diei ſequentis incluſiuè, recitandi Horas præceptum impleri poteſt,ex communiori ferè Doctorum ſententia. His ſuppoſitis, reſpondet,non peccare lethaliter eum, qui nocturna prædicto modo diuideret, hoc eſt per triginta horas inter ſe, etiam ſine vlla cauſa, nec teneri repetere die ſequenti Vigiliam nocturnam, vel nocturnas Vigilias, quas ab hora ſecunda diei antecedentis recitauit. Probo ex ſententia Doctorum aſſerentium, interruptionem etiam magnam, & ſine cauſa, non eſſe lethalem; nec repetendum quod anteà fuerat recitatum, ſed ſolùm venialem;quia verè tunc quoad ſubſtantiam adimpletur præceptum:& licet ſit magna interruptio,eſt eadem hora continuata moraliter propter intentionẽ,quæ habetur,ſupplendi quod deeſt intra eundem diem. Et hanc doctrinam *num.7.* admittit,non ſolùm de magna Nocturnorum inter ſe, ſed etiam de interruptione inter Pſalmos, & alias eiuſdem Horæ partes;quia per intentionem eas continuandi, prius recitatæ cum aliis poſtea recitandis moraliter vniuntur.Sed cum admittant alij poſſe ſingula Matutini nocturna ſeorſim per aliquod tempus recitare, abſque lethali culpa:putat hoc fieri poſſe intra ſpatium trium horarum Eſcobar, *tract. de Horis Canon.c.8.q.4.n.47.* & ante illum Azor. *tom.1. lib.10. quæſt.4.*& Nauarrus *de Orat. cap.3.num.64.*

2. Idem Quintanaduenas *ſingul.3.* docet Lectiones in Matutino diuidi poſſe à Pſalmorum recitatione per quodcumque temporis ſpatium, etiam à ſecunda hora poſt meridiem vnius diei, ad vndecimam noctis diei ſequentis, vt ſuprà de Nocturnis dixit; ex ratione adducta, & Doctoribus,qui magnam etiã inter Pſalmos eiuſdem Horæ interruptionem venialẽ eſſe concedunt:maior enim connexio datur, & maior vnitas moralis debet dari inter verſus eiuſdem Pſalmi, quam inter Pſalmos Nocturnorum & Lectiones, hæ enim reſpectu Pſalmorum ſunt velut quid eterogeneum, & verſus illorum inter ſe ſunt velut quid homogeneum.Nec,ait,obſtat dicere. Pſalmos,vt ſic,ſine vlla relatione ad Lectiones & Orationes,non eſſe Officium Diuinum;eſſe verò cum relatione ad illas; nam cùm qui Pſalmos recitauit intentionem habeat recitandi poſteà intrà terminum ab Eccleſia,vel doctoribus aſſignatum, Lectiones; illi Pſalmi intentionaliter perſeuerantes, moraliter cum Lectionibus vniuntur, & conſtituunt vnum morale Diuini Officij corpus.

3. Item *ſingul.9.* quærit, an ille, qui ob errorem, aut obliuionem de Feſto duplici, vel ſemiduplici, die proprio non recitauit; recitare poſſit de eo prima die non impedita Officio nouem Lectionum; Et reſpondet affirmatiuè; quia tunc transfertur à proprio die in alium non impeditum, Feſtum duplex, aut ſemiduplex; cùm proprius dies eſt impeditus: ſed in eo caſu obliuio, & error ſunt impedimentum ad recitandum tunc de illo feſto, cùm hoc ſit obſtaculum, aut retardatio alicuius operis, *iuxta cap. Pia. §. fi. de Exceptione, leg.6.* ergo ille dies iudicandus eſt impeditus; & ipſius feſtum transferri poteſt ad diem non impeditum. Secundò quia ignoranti non currit tempus, vt ſtatuunt *lex Quandiu. Cod. Qui admitti ad bonorum poſſeſſ.* Flaminius *de reſignatione leg. 5. quæſt. 4. num. 34. cum ſeq.* & Caldas Pereira *de renouatione emphit. quæſt. 7. num. 3. cum ſeq.* Ergo, cum ad alicuius notitiam peruenit, ſe recitaturum fuiſſe die, vel diebus antecedentibus de hac feſtiuitate; perinde eſt, ac ſi eius proprius dies non pertranſiiſſet: & die non impedito poterit recitare.

5. Sed quid faciendum eſſet, ſi quis hodie recitauit de Feſto, de quo die ſequenti, vel ſequentibus recitaturus erat? Quintanaduenas *ſingul. 10. num. 2.* reſpondet,vt ipſe putat,non improbabiliter,quod qui hodie recitauit de Sancto, de quo die,vel diebus ſequentibus recitaturus erat:non debet de ipſo recitare die ad ipſius recitationem aſſignato. Fundamentum eſſe poteſt, quòd iam illi Sancto Diuini Officij penſũ ſolutum ſit:& quòd debitum anticipata ſolutione ſolutum fuerit:pleniſſimè ſolutionis rationem non tollit. Prætereà, quia inuſitatum videtur, quòd bis vel pluries (exceptis Agnete 2. & Octauis,) de eodem ſancto recitetur:ſicut inuſitatum eſt,quòd idem debitum eidem bis ſoluatur.Sed ſi in hoc ſentiendi modo roges,de quo recitandum ſit in die huius Sancti,vel, Feſti,de quo iam anticipatè recitatũ eſt? Reſpondeo, quòd de Feſto, vel Sancto aſſignato in illo die,in quo recitatum eſt de ſancto nondum incidente; ſic enim vtrique debitum Officij penſum ſoluitur, nulluſque defraudatur à ſuo cultu: quod maioris momenti videtur, quàm quòd dies ſolutionis commutentur. Si verò recitandum erat de Feria, aut Sancto ſimplici die,in quo præuenta eſt recitatio de ſancto,tunc non poterit de his recitari? cùm non transferantur: ſed recitandum erit forſan ab eo,qui præter regulas in has anguſtias ſe vult redigere,de S.Simplici,aut de Feria, quæ incidit in eam diem; & ſic iuſta velut compenſatio dabitur. Huc uſque Quintanaduenas; qui etiam *ſingul. 11. & ſeqq.* tenet poſſe Mendicantes, & qui illorum priuilegiis gaudent, celebrare Miſſam, & Officium recitare de Sacramento in quintis Feriis, etiam Aduentus & Quadrageſimæ. Et etiam celebrare, & dicere Officium de Conceptione Beatæ Virginis in ſabbatis nouem Lectionum Officio non impeditis. Et hæc omnia docet etiam procedere quo ad Moniales omnes cuiuſcunque Ordinis ſub Epiſcoporum regimine viuentibus:nam gaudent priuilegiis

Sup. hoc & ſeq. Officio infra in Reſ. 107.

uilegiis Religionibus Mendicantibus conceſſis. Et tandem dictus Pater Quintanadueñas *Singul.* 19. & 20. latè conatur firmare, quòd inſtitui poſſit Capellania, quæ verè ſit Beneficium Eccleſiaſticum, ad integram Capellani ſuſtentationem ſufficiens, cum ea conditione a Fundatore expreſſa, vt Capellanus non teneatur Diuinum Officium recitare: & quòd Epiſcopus teneatur, vel ſaltem poſſit admittere, & authoritate Eccleſiaſtica erigere prædictam Capellaniam ſine obligatione recitandi fundatam. Et hæc omnia, vt dixi, docet Quintanadueñas *locis citatis.* Sed ſcio aliqua ex his à viris doctis non approbari? ideò tu Lector iudica.

Sup. hoc primo huius §. ſupra in Reſ. 64. §. 2. paulò poſt initiũ, & prope finem, verſ. *A mi me parece.*

5. Notandum eſt hic obiter contra Gauantum *in Rubr. Miſſalis, tom. 2. ſect. 1. cap. 5. ſect. 6. numer.* 2. Suarez, Filliucium, & alios, quos affert Bonacina *de Horis Canonicis diſputat. 1. quæſt. 3. punct. 3. numer.* 10. vt quis poſſit recitare Matutinum poſt Veſperas, nullam ſpecialem cauſam requiri præter conſuetudinem; hæc enim ſatis eſt pro cauſa. Et ita docet ex Henriquez & Trullench, Leandrus, *de Sacrament. tom. 2. tractat. 6. diſp.* 13. *quæſt.* 24. Qui etiam *quæſt.* 26. optimè obſeruat, poſſe Horas Canonicas abſque vlla culpa veniali dici etiam in latrinis, vbi venter exoneratur; quod etiam docet Eſcobar, *de Hor. Canonic. quæſt.* 4. *num.* 208. licet contrarium aſſerat Bonacina, *vbi ſuprà, numer.* 5. & 6. cum Caſtro Palao, *tom. 2. diſputat. 2. punct. 4. numer.* 7. Sed pro ſententia affirmatiua Eſcobar *vbi ſuprà* citat Sanchez, Fauſtum, & Trullench.

Sup. hoc latè ſupra in Reſ. Reſ. 45.

RESOL. LXIX.

Vtrum, ſi quis inuertat Ordinem Officij, vel Ordinem eiuſdem Horæ, peccet mortaliter?

Idem eſt dicendum de illo qui inuertit Pſalmos.

Et quid eſt ſentiendum, ſi aliqui in Choro inuertant Ordinem Horarum? Ex parte 2. tractatu 12. Reſ. 16.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Vaſquez *Opuſc. de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 4. n.* 66. ita aſſerens: [Caietanus inquit, quòd ordinem inuertere Horarum, non eſt mortale peccatum: vnde factum cauſa rationabili nullum erit; ſine ea autem factum, erit veniale: & Sotus non audet hoc reprobare. Ego ſanè, ſi rationabili fiat cauſa, nec venialis culpæ damnabo; ſi verò irrationabili bis aut ter, mortalem culpam non agnoſcam; tamen ſæpiſſimè, aut ex more id facere, exiſtimo à mortali culpa non eſſe liberum; quoniam nimium iam ordini derogaret, & conſuetudini Eccleſiæ communi: quòd enim ſemel, ac iterum fiat, non cenſetur ita grauiter conſuetudinem Eccleſiæ lacerare, & dirumpere; & ideò non eſſet mortale. Et idem dicerem ſi inuerteretur ordo Pſalmorum, quod à veniali culpa nunquam excuſari poterit, ſiquidem cauſa nulla eſſe poteſt, quæ excuſet; idem enim eſt ei, qui hanc Horam recitare debet, hoc aut alio ordine Pſalmos dicere: vnde, ſi non ſeruat ordinem ſine cauſa facit.] Ita Vaſquez.

2. Hæc ſententia eſt probabilis: ſed contrariam probabiliorem eſſe exiſtimo, quam aduerſus Vaſquez docet Bonacina *tract. de Horis Canonicis diſputat. 1. quæſt. 3. punct. 4. num.* 5. Et ratio eſt: quia, vt docet Reginaldus *tom. 2. lib.* 18. *cap. 2. num.* 166. Squillante *de obligat. Cler. part. 1. dub. 24. numer.* 47. Leſſius *lib. 2. cap. 37. dub. 12. num.* 80. Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 24. dub. 13. n.* 1. & alij communiter, ordo non eſt de ſubſtantia: & per conſequens, talis defectus verſatur in quodam accidente. Imo contra Suarez *de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 11. num.* 10. Macignum *tract. de Horis Canonicis cap. 45. num.* 5. & alios putat Bonacina, *vbi ſuprà*, hoc etiam procedere, ſi aliqui in Choro inuerterent ordinem Horarum: nam ſecluſo ſcandalo, & aliis circunſtantiis, ita facientes aſſerit non peccare: & ita etiam poſt Bonacinam docet Gauantus *in comment. Rubr. Miſſal. tom. 2. ſect. 1. c. 5. tit. 8. n.* 3.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 19. §. Sed hæc, in fine, à verſ. Secundò Cõmunitas.

RESOL. LXX.

An quando Matutinum ſeparatur à Laudibus in fine recitanda ſit Oratio diei?

Et an peccet venialiter, qui ſine iuſta cauſa Matutinum à Laudibus ſeiungit? Ex p. 5. tr. 14. & Miſc. 1. Reſ. 48.

§. 1. Hic caſus eſt frequentiſſimus, affirmatiuam ſententiam docet Ioannes Baptiſta de Fabris *de ſacr. Ordinis in communi, c. 19 q.* 5. Lezana *in quæſtionum regularium c. 12. n.* 16. & Oliuerius Bonartius *de Horis Canocicis. lib. 2. c. 17. n.* 4. vbi firmant, quod quando ſeparatim à Laudibus Officium nocturnum dicitur, tunc per verſ. *Dominus vobiſcum*, & diei collectam finiendum eſſe, prout Laudes, Tertiæ, Sextæ, &c.

2. Sed negatiuam ſententiam tenet: Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 7. c. 2. dub. 20. n.* 2. vbi ſic ait: Quando diuiditur Matutinum à Laudibus, non eſt opus dicere orationem poſt Matutinum præterquam in nocte Natalis Dominici, vbi id præcipit Rubrica Breuiarij, quia nullo iure, nec auctoritate, nec ratione id probatur; ſic ex recentioribus multi viri docti. Hæc Sanchez.

3. Verum ego magis adhæreo opinioni affirmatiuæ, quam conſuetudo approbat, & docet etiam in his materiis verſatiſſimus Bartholomæus Gauantus *in rubricis Miſſalis, ſect. 4. cap.* 2. An verò peccet venialiter, qui ſine iuſta cauſa Matutinum à laudibus ſeiungit; Affirmat Azorius *tom. 1. lib. 10. c. 8. quæſt.* 4. Nauarrus *de orat. cap. 3. num.* 28. Toletus *lib. 2. cap.* 13. & alij. Sed Bonartius *vbi ſuprà num.* 3. probat, quod diuiſio Nocturni Officij à Laudibus non eſt interruptio; vnde priuatim hoc fieri licet abſque vlla cauſa.

Quoad hoc infra lege doctrinam Reſ. 118. per totam, & ſignanter §. 2. paulò poſt initium, à verſ. Quod vero Laudes.

RESOL. LXXI.

Vtrum recitantes Officium extra horas præſcriptas, peccent mortaliter?

Et an cum cauſa neque venialiter peccent?

Et quæ ſit cauſa iuſta ad hoc faciendum?

Idem eſt de recitantibus in Choro Officium diuinum extra horas præſcriptas. Ex parte 2. tractatu 12. Reſ. 14.

§. 1. Reſpondeo cum communi Doctorum ſententia negatiuè: & cum cauſa, neque peccatur venialiter. Iuſtam autem cauſam puto cum Leſſio, & aliis, eſſe maiorem deuotionem, vel periculum ſuperuenturæ occupationis. Imò, quod eſt valde notandum contra Filliucium *tom. 2. tract.* 23. *cap 6. num.* 217. Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap.* 15. *num.* 11. Azorium *part. 1. lib. 10. cap. 9. quæſt.* 1. & alios; etiam recitantes officium in Choro extra Horas præſcriptas, ſi ſcandalum non adſit, ſatisfaciunt præcepto, nec peccarent mortaliter. Et ita docet Valentia *tom 3. diſp. 6. c. 2. punct.* 10. & poſt illum Bonac. *tract. de Hor. Can. diſp. 1. q. 3. p. 3. num.* 7. & Gauantus

Sup. hoc pro parte in Reſ. ſeq. & in aliis eius primæ annot & pro iuſta cauſa in eius §. Si tamen, & lege etiã Reſ. & §. eius primæ annot. & pro recitantibus in Choro extra horas

præſcriptas in §. vlt. dictæ Reſ. & in aliis eius annot.

in comment. Rubr. Miſſal. tom. 2. ſect. 1. capit. 5. tit 6. num.9. Layman *in reſol. mor. lib.8. tractat.1. c.3. num.6.* & alij.

RESOL. LXXII.

An qui ſine cauſa non legit Horas Canonicas temporibus determinatis, peccet venialiter?

At vero, quæ cauſa rationabilis ſit non recitandi Horas Canonicas ſtatutis temporibus, in textu huius Reſolutionis deciſum inuenies.

Et aſſeritur poſſe Veſperas Quadrageſimales legi priuatim poſt prandium ſine ſcrupulo peccati venialis.

Et an peccet mortaliter Communitas Religioſorum, ſi ſine cauſa legitima Horas extra tempus præſcriptum, aut earum Ordinem inuertat?

Et an Matutinum, & Laudes ſequentis diei poſſint dici hora ſecunda pomeridiana, & quid in Quadrageſima? Ex par. 7. tractat. 11. & Miſc.2. Reſ.12.

Sup. hoc curſim ex doctrina præcedētis Reſ. & ſupra in Reſol. 64 §. vlt. ad medium, à verſ. *Es bien probable*, & ſi placet lege §. Notandū eſt. eius not. & late infra in Reſ. ſeq.

§. 1. CLarum eſt non peccare mortaliter: difficultas eſt, ſi peccet venialiter, & negatiuè reſpondet Caramuel *in Regulam. D. Benedicti, diſp.112. art.1. num.1, 11.* ex praxi virorum grauium & timoratæ conſcientiæ; quia vix pauci determinatas horas in lectione priuata obſeruant, vnde etiamſi lex aliqua olim fuiſſet de legendo officio horis determinatis, hæc iam eſſet abolita per contrarium vſum. Sed neque ſanctio inuenitur, quæ horas, & tempora officio priuato conſtituat. Probatur; vel id decernunt conſtitutiones eædem quæ horas publico officio præſcribunt, vel aliæ; neutræ: ergo. Primò, non aliæ, vel qui contrarium opinatur; legem oſtendat obligatoriam, quæ horas prædeſtinet particulari officio. Secundò, illæ ſanctiones, quæ tempora officij publici determinant, minimè ſe ad priuatum extendunt; aliàs enim teneremur eadem hora matutina recitare priuatim, quâ publicè; quod nemo admittet. Præterea, *cap. ſolent de conſec. diſt.* 1. non minus indicit horam Veſperis Quadrageſimalibus, quam alij Canones reliquis Horis: atqui hoc caput non debet exponi de officio priuato: ergo nec canones. Minorem probo ex Caiet. 2. 2. *quæſt.147. art.7.* Palacios *in 4. diſt.15. diſput.8. fol. 130. pag.4.* Nauarro *cap. Quando, cap. 3.* Thomas Sanchez, *tom.2. conſ. lib.7. cap.2. dub.36. num.5.* qui aſſerunt poſſe Veſperas Quadrageſimales legi priuatim poſt prandium ſine ſcrupulo venialis peccati.

2. Subiungit Sanchez rationem, quæ ſi efficax eſt, probabit omnes Horas manè aut Veſperi pro libitu legentis priuatim recitari poſſe: oſtendit enim poſſe Veſperas Quadrageſimales poſt prandium legi ex Rubrica Breuiarij noui, feria 4. ciner. vbi quidem dicitur has legendas eſſe ante prandium; id tamen, vt ait, non eſt ponere præceptum quod ſingulos priuatim obſtringat. Ergo in Matutinorum Rubrica eodem modo philoſophari oportet, nempè aſſerendo eam non includere præceptum; quod obliget priuatim recitantes. Ita Caramuël.

Sup. his lege ſupra doctrinam §. vlt. Reſ.66. & infra ex Reſol. ſeq. §. Itaque, ad lin. 3. verſ. anticipādo.

3. Sed eius opinio ita abſolutè prolata mihi non placet, nam communis DD fert ſententia peccare venialiter grauius vel leuius pro ratione præuentionis, vel retardationis, ſi quis horas non perſoluat ſtatutis temporibus abſque rationabili cauſa. Et ratio eſt quia quamuis non obligentur ex vi præcepti ſtatutis illis & ſolemnibus horis officium Diuinum recitare, obligantur tamen ex decentia, & congruitate ipſius officij, quod ideo appellatur horæ Canonicæ, quia certis quibuſdam diei horis ſecundum Canones ſit perſoluendum, & illæ horæ potiſſimum delectæ ſint, in quibus præcipua ſalutis noſtræ myſteria peracta ſunt: Verba denique ipſius officij ſæpiùs temporis meminerunt, quo recitandum, vnde contra rationem, & ordinem ipſius erit alienis plane horis illud perſoluere. Vnde etiamſi non peccetur contra illud, quod eſt ſubſtantia ipſius officij, peccatur tamen contra id quod in eo eſt accidentarium.

4. Præterea ſtabilitur ratione petita ex D.Tho. 1. 2. *quæſt.83. art.4. ad 2.* vbi dicit peccatum veniale committi in non ſeruando modum rationabilem adimplendi præceptum quem lex prætendit, quod hîc fit, quia lex præcipiens recitari horas canonicas, prætendit, vt recitentur obſeruato prædicto modo, & circumſtantia horarum debitarum, & rectè. Dicit enim Apoſt. & obſecrat. *ad Rom.12.* vt exhibeamus Deo rationabile obſequium, λογικὼν λατρείαν, provt videlicet recta ratio dictat conueniens eſſe & expedire.

5. Declaratur exemplis; Vnò quidem de Eremita cui Angelus interdùm maturas, aliàs acerbas, nonnunquam putreſcentes vuas adferebat, provt videlicet tempeſtiuè, præproperè vel tardè penſum horarium exhibuerat, quod plerique Canoniſtæ cum Ioanne Andrea referunt, *in cap.1. de celebr. Miſſ. & Summularij verb. Hora Canon.* Altero verò, de S. Seuerino Colonienſi Epiſcopo grauiter in purgatorio punito ob horas Canonicas omnes ſimul manè recitatas non ſeruatis temporum interuallis, quod narrat Abbas poſtea Victor III. Rom. Pontif. — Sup. his in Reſ.2. not, ſeq. §. vlt.

6. Non nego tamen, vt me citato docet Trullench *in decalog. tom. 1. lib. 1. capit. 7. dub. 18. num.6.* nullum peccatum committi ab eo qui non recitat intra tempus à iure præfixum, ſeruata tamen loci conſuetudine, quæ conſuetudo ſi legitime introducta eſt, licitè ſeruari poteſt, & in hoc caſu admitto ſententiam doctiſſimi Caramuelis.

7. Si tamen quæras quæ cauſa rationabilis ſit non recitandi horas ſtatutis temporibus, aſſero quod talis cauſa eſt occupatio ſtudendi, prælegendi, concionandi, negocium aliquod temporarium expediendi; opus ad publicam vel amicorum vtilitatem pertinens præſtandi &c. Quod ſi non ſolùm honeſta vel vtilis cauſa, ſed etiam legitima interuenerit etiam Veſperas mane perorare nullum erit peccatum, vt patet *ex cap. Presbyter, citato*; v. g. ſi iter aggrediendum, ſi diutina occupatio, vel moleſta multorum negotiorum turbatio præ manibus ſit, ita communiter DD. quin addit Caiet. *ſuprà* etiam conſului à iure præueniri tempus, vt quietiùs, aut deuotiùs dicatur officium. Vnde nullum ſibi ſcrupulum formant viri Pij propter varia vitæ mortalis impedimenta ſub horam quartam pomeridianam priuatim officium matutinum adiunctis vel ſeparatis laudibus dicere, mane verò ante Sacrum Primam cum Tertia, poſt Sacrum verò Sextam vel Nonam vel omnes horas paruas ſimul ante Sacrum, poſt prandium verò circa horam ſecundam Veſperas & Complet. Si enim in Choro, vt *ſuprà* dictum, conſuetudo Eccleſiarum ſequenda proponitur; quis vetet mihi priuatim precum curriculum abſoluenti inſiſtere motibus virorum tum pietate, tum doctrina præſtantium? Quo circa iudico ſufficientem cauſam moderatè præcurrendi vel poſtponendi horas Canonicas eſſe bonorum conſuetudinem nullamque aliam requiri; vt autem inſolita aliqua præuentio vel retardatio introducatur, v. g. vt quis mane dicat Completorium; vel à — Sup. hoc curſim in Reſ. præterita & in Reſol. ſeq. §. Sed ſi.

prandio primam, cenſeo planè exigi cauſam iuſtam, alioqui peccatum admittendum veniale.

Sup cõtento in hoc §. ſupra in Reſ. 62. & pro parte in aiiis eius primæ not.

8. Non deſinam tamen hîc adnotare Sanch. *in Opuſc. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 37.* docere Matutinum & laudes ſequentis diei poſſe dici hora ſecunda pomeridiana; Ita recentiores ab eo conſulti, quorum vnus dixit, quod ſi poſt mediam diem hodiernam recitet quis Matutinum diei craſtinæ, ſaltem in Quadrageſima vbi Veſperæ dicuntur ante prandium, ſatisfacere præcepto; ſed hoc vltimum mihi non placet, ſicut nec placuit Trullench *loco cit. num.8.*

Sup. hoc in fine præcedentis Reſ. & ſupra in Reſ.19.§ Sed hæc, ad medium, & in Reſ.56. §. Obligari, prope finem, &c.

9. Nota hîc obiter Communitates Religioſorum non peccare mortaliter ſi ſine cauſa legitima recitant Horas extra tempus præſcriptum, aut earum ordinem inuertunt. Ita me citato Caramuël, *diſputat.101. num.1320.*

RESOL. LXXIII.

An ſi quis ſine cauſa non legit Horas temporibus determinatis, peccet venialiter?

Et quid ſi alias ſit conſuetudo contraria circa hoc?

Et quænam cenſenda ſit iuſta cauſa, quæ à culpa reddit immunem illum, qui non recitat Officium Diuinum debitis horis anticipando vel poſtponendo illud? Ex part. 11. tractat. 1. & Miſc. 1. Reſolut. 9.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & ſupra in Reſ.64.§. vlt. ad medium à verſ. *Es bien probable*, & in Reſ.62. §. Notandum eſt.

§. 1. Sententiam affirmatiuam olim docui, ſed contra me inſurgit Caramuël *in Theol. fundamental. fundam. 53. §.20. n.1117.* vbi poſt aliquas concluſiones hanc ponit: Non datur de facto præceptum de tempore legendi priuatim. Didici ipſam a Diana, qui citatæ reſolutionis §. *ſed eius*, expreſsè ait; Non obligatur ex vi præcepti ſtatutis illis, & ſolemnibus horis officium Diuinum recitare: Quid ergo hic ego, vbi non eſt lex, nec eſt præuaricatio: Ergo ſententiam ſuam impugnat Diana, ſi Caramuëlis opinionem impugnat. Ita ille.

2. Sed ego puto obligari, ſi non ex præcepto ſaltem ex conſuetudine, ne & ex aliis rationibus quas Doctores vbi infrà adducunt. Itaque communis ſententia Doctorum eſt, non ſeruare debitas horas in priuata Diuini officij recitatione, ſine rationabili cauſa eſſe peccatum veniale; ratio eſt, quia officium Diuinum ideo horæ canonicæ dictum eſt, vt bene aduertit Nauarrus *cap. 3. de oratione num.26.* quia certis diei horis eſt recitandum, vt iiſdem horis, atque adeò per omnes diei partes Deum laudemus, & cum illæ horæ præcipuè ſelectæ ſint, in quibus noſtræ ſalutis myſteria peracta ſunt, & ſæpiſſimè hymni officij, temporis quo recitandi ſunt mentionem faciant, certè negligentiæ reus erit, qui huiuſmodi tempora ſine legitima cauſa prætermittit, hæc eſt communis Doctorum ſententiam, ita docet Henricus de Gandauo *quodlibet. 11. art. penult.* Paludanus *in 4. diſt. 15. part.5. artic.2. concluſ.3.* Ioannes de Turrecramata *in capite presbyter diſput.91. quæſt.1.* Angelus *verbo hora num. 22.* Tabiena *dicto 26. num. 27.* Syluest. *quæſt.9. dicto 2.* Caietanus §.4. Armilla *num.17.* Sotus *lib.10. de Iuſtitia quæſt.5. artic. 4. concluſione 2.* Nauarr. *in manuali cap.25. num.97. & cap.3. de oratione numer. 45. & ſequentibus, & cap.11. n.29.* Medina *in ſumma lib.1. c. 14. §. 1.* Palacios *4. diſt.15. diſp.9.* Manuellus Francolinus *tract. de tempore horarum Canonicarum capit.25. numero 7.* Aragonius *2. 2. quæſtione 83. artic.12. dub. 5. §. de tempore dicto 2.* Ludouicus Miranda *tom. 1. Manualis Prælatorum regular. quæſt.37. artic.8. concluſ.1.* Graff. *part.1. deciſion. lib.2. cap.53. num.18. & 19.* Cardin. Tolet. *in ſumma lib.1. cap.13. §. circa tempus*, Cardin. Bellarminus *tom.4. controu. lib. 1. de bonis operibus cap.18. §. tempus*, P. Gregorius de Valentia *tom.3. diſput.6. quæſtion.2. punct. 10. §.5.* P. Leſſius *lib.2. de Iuſtitia cap.37. dub.12. num.79. verſ. eſt autem*, P. Reginaldus *l.18. cap.12. ſect. vlt. numm. 179. propoſit.3.* P. Layman *tom.2. lib.4. tract.5. cap.3. num.8.* P. Sanchez *tom.2. Conſil. moral. l.7. cap.2. dub.36. concluſ.3.* Videat Caramuël doctiſſimus, quantam nubem Teſtium contra ſe habeat.

3. Sed ego benignius loquendo, dico quod duplex poteſt eſſe horarum Canonicarum poſtpoſitio, quædam enim eſt moderata, & conſueta, quam communiter ferè omnes faciunt ſine ſcrupulo, vt ſi prima dicatur poſt duas vel tres horas ab ortu ſolis, ſimul cum Tertia, Sexta, Nona, & Veſperæ cum Completorio ſtatim poſt prandium, alia verò inuſitata, & extraordinaria, quæ abſque vrgenti cauſa ab hominibus mediocri diligentia res diuinas tractantibus fieri non ſolet, vt recitare Primam in occaſu ſolis, vel totum officium propè dimidiam noctem; priorem dilationem docet fieri poſſe ſine vllo peccato, vt docet ſecunda ſententia abſque alia cauſa præter conſuetudinem, & ratione illius; poſteriorem verò non poſſe fieri abſque peccato veniali, quia non eſt talis conſuetudo, nec eſſet rationabilis; Ratio prædictæ moderationis eſt, quia prior dilatio fundatur in neceſſitatibus communiter occurrentibus, & licet interdum poſſint non occurrere: tamen lex generalis non obligat cum tanto rigore, quia non poſſunt hanc curam, & ſollicitudinem habere niſi homines valde perfecti, & in ſuis actionibus commenſurandis ac diſtribuendis multum conſiderati, ſed poſterior dilatio non habet rationem moralem communem omnibus etiam regulariter, ſed ex ſola negligentia ordinariè naſcitur, & eſt periculis expoſita, vel omittendi aliquid, vel ſaltem malè recitandi nimia celeritate, & ideò non poteſt tanta licentia ſine cauſa eſſe inculpabilis. Hanc ſententiam docet Cardinalis Bellarminus *tit.4. controuerſ. lib.1. de bonis operibus cap.18.* vbi ait; Intelligendum eſt autem, tunc ſolum peccatum eſſe, preces horarias non ſuo tempore celebrare, quando, & longè receditur à tempore Canonico, & abſque vlla rationabili cauſa id præſumitur, niſi fortè conſuetudo iam multis in locis recepta, & à piis doctiſque viris tacito quodam conſenſu approbata excuſet: Idem docet P. Ioannes Azorius *tom.1. lib.10. cap.9. quæſt.8. verſ. Obiicies ſecundò* vbi addit. Eſt enim in hac parte potius conſuetudini ſtandum, quam iuri ſcripto; P. Suarius *tom.2. de Relig. lib. 4. de horis Canon. cap.27. num.8.* ex profeſſo hoc agit, idem docent P. Reginaldus *lib.18. cap.12. ſect vlt. num.180. verſ.3. quamuis.* P. Filliucius *tom.2. tit. 23. cap.8. quæſtion.8. dicto 2. num.270.* Bonacina *tom.1. tit. de officio diſput.1. quæſt.3. punct.3. num.9.*

Quibus omnibus adde Eſcobar à Corro *de Horis Canonicis quæſt.4. §. quo tempore, num. 129.* & Patrem Baldellum *in Theol. moral. tom.2. lib.3. diſput.36. num.6. cum ſeqq.*

4. Itaque concludo, venialiter illum peccare qui notabiliter variat tempus officij, ſine rationabili cauſa nimis illud anticipando aut poſtponendo, vt ſi quis recitet Primam, verbi gratia: tempore Completorij, & ad crepuſculum veſpertinum, vel Completorium tempore Primæ, & ad ortum ſolis, & è contra, ſi quis variet ex rationabili cauſa, vel ſi non variet notabiliter ſed ſolùm moderatè, & intra quandam latitudinem paucarum horarum omnino poteſt vacare, culpa, vt ſubdit Suarius *cap.26. cit. num.8.* Sanchez

Sup. his lege ſupra doctrinam §. vlt. Reſ.66 & ex Reſ.72. §. ſed eius.

Sup hac latitudine ſupra in Reſ.62.

§. Notādum eſt, & in aliis eius annot. & in Reſol. annot. 1. huius Reſ.

Sanchez *lib. 7. Conſil. mor. cap. 35. num. 5. & dub. 37. num. 2.* Bonacina *de horis Canonicis diſp. 1. quæſtion. 5. punct. 1. num. 7. & 9.* nam ſic habet conſuetudo communiter recepta, etiam inter Clericos pios, & timoratos, & illa bene poteſt interpretari, & quatenus opus ſi etiam moderari rigorem iuris quoad præſcriptum tempus cuiuſque horæ: ac proinde etiam poteſt excuſare ab omni culpa. Atque ita licitum eſt horas omnes minores ſimul dicere ante prandium poſt tres, vel quatuor horas ab ortu ſolis, & Veſperas, & Completorium ſimul dicere poſt prandium, & poſt meridiem, & Matutinum, & Laudes ſimul dicere Veſperæ præcedentis diei, vt mox dicemus, & hæc conſuetudo iam ſic habet, & eſt rationabilis, habita ratione earum occupationum, quæ communiter vnicuique ſolent contingere, & ideò vnuſquiſque libere poteſt illam ſequi, etiamſi fortaſsè occupationes non habeat, cum hoc ſit per accidens, & ad honeſtandam conſuetudinem ſatis ſit, ſi communiter habeantur à pluribus.

5. Et ſi contingat rationabilis cauſa notabiliter præueniendi, aut poſtponendi tempus horarum vltra communem conſuetudinem, adhuc poteſt id fieri ſine culpa, vt notant iidem Authores, & patet ex *cap. Presbyter diſt. 91.* vbi Presbytero, qui debet exire ad opus rurale, datur conſilium vt manè recitet vſque ad Nonam incluſiuè, & *cap. 1. de celebr. Miſſ.* adduntur etiam Veſperæ, quod ſignum eſt in recitatione priuata facile poſſe ex aliqua cauſa variari tempus alioqui præſcriptum, & conſuetum.

Sup. hoc curſim in Reſol. 72. §. Si tamen.

6. Sed ſi quæras, quænam cenſenda ſit iuſta cauſa, quæ è culpa reddit immunem illum, qui non recitat Diuinum Officium debitis horis anticipando vel poſtponendo illud: Reſpondeo ex doctoribus colligi quamcumque honeſtam occupationem eſſe cauſam legitimam, & rationabilem, talis eſt lectio, concio, ſtudium, temporalium rerum licitarum, & neceſſariarum occupatio, & ſimilia. Vnde Hoſtienſis *in ſumma tit. de Conſecrat. Eccleſ. vel altaris diſt. 2. §. & qualiter num. 15.* ait, quod Clerici peregrini poſſunt, ſimul dicere omnes horas, ſcilicet primam, & reliquas vſque ad Veſperam incluſiue, & poſtea facere iter ſuum, & quod idem de curialibus intelligi poteſt, & Sylv. *verbo horæ quæſt. 9. dicto 1.* idem dicit de curialibus: Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, & alij *in cap. 1. de celebrat. Miſſarum*, dicunt quod Dominus Papa, Cardinales, Epiſcopi, & multi alij inferiores manè recitant ſimul omnes horas vſque ad Sextam, quandoque etiam vſque ad Nonam incluſiuè, vt deinde negotia expediant, ita docet Nauarrus *cap. 3. de oratione num. 56. ſin.* & Marcellus Francolinus *tract. de tempore horarum Canon. cap. 26. num. 4. & ſequentibus*; Idem nunc paſſim ſeruant multi pij, & Religioſi Viri. Nauarrus tamen *cap. 3. de oratione num. 47. & 48.* reprehendit illos, qui nec ſtudiis, nec lectionibus, negotioque vlli incumbentes, illico vbi illuxerit, aut paulo poſt horas omnes ad Veſperas vſque recitant; ſicut etiam illos, qui equitando iter faciunt, cum poſſint ſtatutis temporibus horas recitare, ſtatim in Aurora omnes ſimul recitant, & poſtea totum diem colloquiis, fabulis, & verbis otioſis inſumunt, denique legitimam

Sup. hoc ſupra in Reſol. 61. §. vlt.

cauſam eſſe, affirmant aliqui, ſi ſcholaſticus differat Horas in veſpertinum tempus, quia matutinum eſt aptius ſtudio quàm veſpertinum, hoc autem eſt aptum ad recitandum, ita Maior *in 4. diſt. 14. quæſt. 1.* Nauarrus *cap. 3. de oratione num. 55.* P. Thom. Sanchez *tom. 1. Conſil. moral. lib. 7. cap. 2. dub. 36. n. 3* Reginald. *lib. 18. cap. 12. ſect. vlt. num. 179. propoſ. 4. verſ. monet.*

Sup. hoc in Reſ. præteri-

7. Ad id verò quod aſſerit Caramuël, exemplum à me adductum Sancti Seuerini me iugulare, reſpondeo, quod non; nam in Sancto Seuerino, vt obſeruat Perſicus *de horis Canon. cap. 9. dub. 1. num. 10.* adfuit culpa, quia non recitando horas debito tempore agebat negotia ſæcularia, & ex aula Regia, non ex Eccleſiæ neceſſitatibus procedentia. Ad alia, quæ contra me Caramuël adducit, reſpondent Authores ſuperius citati, quos videre poteris.

te §. Declaratur.

RESOL. LXXIV.

An ſit vnum tantum peccatum internum, etiam ſi voluntas omittendi Horas Canonicas ſæpius per diem facta morali interruptione iteretur?

Et an Beneficiarius Sacris initiatus Horas omittens peccet duplici peccato contra iuſtitiam, & Religionem, adeoque in confeſſione vtrumque exprimendum? Ex p. 4. tr. 4. & Miſc. Reſ. 219.

§. 1. AD hunc caſum ſic reſpondet Oliuerius Bonartius *de Hor. Canon. lib. 2. cap. 10. num. 6.* Cenſent communiter Doctores latum diſcrimen eſſe inter omiſſionem Horarum externam, & omittendi illas voluntatem. Illa enim, quamuis vnius diei Horas omittas, vnicum ſolum peccatum eſt: hæc multiplex pro numero volitionum renouatarum, quibus voluiſti, vel omnes, vel aliquas per diem vicibus moraliter interruptis omittere, quæ etiam peccata ſunt, quamuis poſtea mutata voluntate Horas recites. Dixi hunc eſſe communem ſenſum Doctorum; quia ſunt aliqui, qui probabiliter tenent non videri multiplicari peccata pro numero volitionum internarum, eo quòd illæ cenſeantur continuari ſuo modo in externa omiſſione, quæ vnicum peccatum eſt: vt enim deſideria, & propoſita, quæ quis ſæpiùs reaccendit, & furioſo impetu fertur ad hoſtem ſuum interficiendum, non ſunt, niſi vnum peccatum, quia continuantur in externa inchoatione homicidij; ita etiam cenſeri poterunt omnes illæ intentiones Horas illas omittendi vnum numero peccatum; quia continuantur in illa externa omiſſione, quæ ſolùm complentur ſub finem diei naturalis Ita Bonartius, qui *cap. 21 num. 1.* docet, beneficiarium Sacris initiatum Horas omittentem, peccare duplici peccato, contra iuſtitiam, & Religionem: adeòque in confeſſione vtrumque exprimendum; ſed tu tene contrariam ſententiam, quam alibi cum multis Doctoribus docui; quibus nunc addo Caſtrum Palaum *tom. 2. diſput. 2. punct. 1. §. 2. num. 29.* quia eadem eſt res præcepta omnibus illis titulis, & ſub eadem ratione præcipitur; namque recitatio in laudem Dei, &c.

Sup. hoc in tom. tr. 7. lege latam doctrinam Reſ. 13.

Alibi in t. 1. tr. 7. Reſ. 65. & hic ſupra in Reſ. 25. §. 1 ad medium. verſ. Tum, quia valde.

RESOL. LXXV.

Vtrum, ſi quis omittat omnes Horas vnius diei, committat vnum peccatum, an plura?

Et an in confeſſione debeat exprimere, quot Horæ fuerunt omiſſæ? Ex p. 2. tr. 12. Reſ. 5.

§. 1. DOcet eſſe plura peccata Leonardus Leſſius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. n. 53.* Nam ſingulæ Horæ ſunt diſtinctæ orationes, & diſtincta Officia, diuerſis temporibus Deo ſoluenda; ad quorum ſingula obligamur ſub reatu peccati mortalis. Ergo ſingulorum omiſſio erit diſtinctum peccatum mortale. Secundò, in illo actu omittendi omnes Horas, ſaltè virtute, ſeptem diſtinctæ omiſſiones ſunt volitæ: ſed ſingulæ omiſſiones ſunt diſtincta peccata externa: ergo

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. Reſol. 64. à principio, & curſim in alio verſ. eius primæ not.

ergo, &c. Vnde infert Leſſius, in Confeſſione debere exprimi, quot Horæ fuerint omiſſæ. Hanc ſententiam ſequuti ſunt etiam Tabiena *verb. Hora q.*18. Tuſchus *de viſit. lib.*1. *cap.* 20. *n.*19. & videtur tenere Toletus *lib.*1. *cap* 12. *n.* 1.

2. At hæc opinio, quamuis ſit probabilis prorſus non eſt ſuſtinenda. Dico igitur cum Nauarro *c.*7. *n.*6. *de oratione.* Flaminio Paris *de reſig. benef. lib.*1. *q.*9. *num.*8. Graffio *p.*1. *lib.*2. *cap.* 51. *num.*14. Vegha *in ſum. p.*1. *cap.* 128. *caſ.*3. Rodriguez *in ſum. tom.* 1. *cap.*140. *n.*16. Petro de Ledeſma *in ſum. p* 2. *tract.*9. *c.*4. *concl.* 14. *diffic.* 1. *fol. mihi* 513. Sà *verb. Horæ, n.* 14. Valentia *tom.* 3. *diſp.*9. *q.*2. *punct.*10. Azorio *p.*1. *lib.*10. *c* 7. *q.*4. Suarez *de relig. tom.*2. *lib.*4. *c.*25. *n.*18. Reginaldo *tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 11. *ſect.*3. *n.* 145. & P. Molfeſio *in ſum. tom.*1. *tr.*5. *n.*9. cum Vaſquez *Opuſc. de benef. cap.*4. § 1. *dub.*5. *n.*71. Ortiz. *in ſum. c.*3. *n.*21. Portel. *in dubiis reg. verb. Horæ Canonicæ, n.*5. præceptum de recitandis Horis canonicis vnum eſſe, habens pro obiecto totum quoddam ex iiſdem ſeptem Horis Canonicis integratum. Ergo illud non adimplere, erit vnum tantùm Peccatum mortale.

3. Ad argumentum Leſſij reſpondetur, omnes Horas eſſe partes vnius Officij, tanquam vnius actionis mortalis integræ; & ideò illius totius vna eſt omiſſio integra, atque ita vnum peccatum. Quod verò addit Suarez *vbi ſuprà, n.* 19. quòd omittere multas Horas ſit circunſtantia neceſſariò in Confeſſione aperienda, eſt reprobatum in noſtra ſententia, quæ docet, ſolùm circunſtantias mutantes ſpeciem, & aggrauantes, eſſe confitendas. Salua ſemper, &c.

RESOL. LXXIV.

An omiſſio vnius integræ Horæ paruæ ſit pars notabilis ad conſtituendum peccatum mortale. ? Ex p.6. tr.6. & Miſc.1. Reſ.6.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & ſi placet lege doctrinam aliarum earum annotationum, & ſignanter in tom. 8. tr. 1. Reſ. 30. §. Quæro quinto.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.*7. *diſp.*2. *punct.*5. *n.* 1. vbi ſic ait. Exiſtimo ſanè quamlibet horam paruam, aut illi æquiualens eſſe partem notabilem, & non aliud. Quia communior ſententia eſt, vnum eſſe præceptum de ſeptem horis Canonicis recitandis: ſed poſita vnitate præcepti, leuis materia iudicanda eſt, quæ quantitatem horæ paruæ non attingit, cum non attingat partem duodecimam materiæ præceptæ. Ergo, &c. Et ita omittentem vnam ex horis Canonicis peccare mortaliter docent communiter Doctores Ioannes Molanus *in compen. Theol. pract. tract.*3. *cap.*10. *concluſ.*2. *num.*11. Ioannes Vviggers *de iuſt. & iure tract.*8. *cap.*2. *dub.*17. *num.*79. Leſſius *lib.*2. *cap.*37. *dub.*9. *n.*52. Ioan. Baptiſta de Fabris *in Manual. ordinand. cap.*9. *num.*65. Vega *in ſum. tom.*1. *cap.*128. *caſ.*15. Fernandez *in Exam. Theol. moral. part.* 3. *cap.* 13. §. 7. *n.*3. Ledeſma *in ſum. tom.* 2. *tract.* 9. *cap.* 10. *concluſ.* 14. Bellochius *in pract. de caſib. reſeru. part.*2. *q.*15. *n.*46. Bonacina *de horis Canonicis, diſp.*1. *q.*5. *punct.*1. *n.*2. Tabiena *verb. Hora, n.*18. Naldus *in ſum. verb. officium Diuinum. n.* 10. Reginaldus *tom* 2. *lib.*18. *c.*11. *n.* 144. Sylueſter *verb. Hora, q.* 1 2. *ſub finem.* Molfeſius *in ſumma tom.*2. *tr.*5. *c.*5. *n.*8. Oliuerius Bonartius *de horis Canonicis, lib.* 2. *c.* 10. *concluſ.*2. *n.* 5. & *c.* 19. *concluſ.*4. *n.* 32. Macignus *de Horis Canon. c.*26. Squillante *de obligat. Cleric. part.*1. *dub.* 33. *num* 68. Merolla *tom.*1. *diſp.*2. *c.*2. *num.*132. Fauſtus *de Hor. Canon. lib.*2. *q.* 8. Sanchez *in opuſcul. tom.*2. *lib.*7. *c.*2. *dub.*11. *n.*2. Palatius *in.*4. *ſentent. diſt.*15 *diſp.* 9. Nauarrus *in manuali, c.*25. *n.* 96. & 97. D. Antonius *in ſumma part.*3. *tit.*13. *c.*4. §. 5. Medina *in ſumma lib.*1. *c.*14. §. 11. & alij.

2. Verùm his non obſtantibus nouiſſimè Philibertus Marchinus de Sacramento Ordinis *tr.*2. *p.*6. *diffic.*3. *n.*5. tenet omiſſionem vnius horæ paruæ integræ non eſſe materiam notabilem ad conſtituendum peccatum lethale. Sic enim aſſerit. Saluo meliori iudicio arbitror omiſſionem vnius integræ horæ paruæ non eſſe lethalem: ratio eſt, quia ſingulis diebus vnicum tantummodò vrget præceptum; ſed omiſſio vnius horæ eſt parua materia comparata ad integrum officium Diuinum; ergo, &c. Ita ille. Et Sotus *de Iuſtitia. lib.* 10. *q.*5. *art.*7. *ver. ſubtegitur*, videtur dubius remanere: dicit enim, quòd fortè eſt mortale aliquam horam non recitare.

3. Sed hæc ſententia Marchini, mihi non placet, Primò, quia vt viſum eſt, contra illam ſtat communis ſententia Doctorum. Secundò quia, vt rectè obſeruat Suarez *de Religione tom.*2. *lib.*4. *c.*25. *n.*15. & Reginaldus *tom.*2. *lib.*18. *c.*11. *ſect.*3. *n.*144. omiſſio cuiuſcumque horæ ſufficit ad mortale, quia talis omiſſio eſt notabilis deformitas & mutilatio officij Diuini contingens in tali parte, quæ ſufficeret ad mortale, ſi ſola ſub eo reatu præciperetur, quæ ſint ſine dubio ſingulæ eædem horæ, quæ ſimul quidem & tanquam partes eiuſdem totius præcipiuntur; ſed perinde ac ſi ſeorſim vnaquæque præciperetur.

RESOL. LXXVII.

An in recitatione Officij omiſſio vnius Horæ inducat tantum peccatum veniale ratione paruitatis materiæ? Ex p.7. tr. 10. & Miſc. 1. Reſ. 15.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſ. præterita & lege doctrinā aliarum earum.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tanquam probabilem videtur admittere Iacobus Marchantius *in ſuis reſolutionibus Paſtoralibus part.*2. *tract.*7. *cap.*2. *quæſt.*1. vbi ſic ait: Plerique docent eſſe mortale, vel vnam horam negligere, puta Tertiam, vel Sextam, vel Completorium. Non aſſentior tamen Nauarro docenti omiſſionem tertiæ partis verbi gratia vnius Pſalmi cum hymno, in Sexta, vel Tertia, aut Nona, eſſe peccatum mortale; nec enim adeò materia grauis videtur, vt ſub peccato mortali prohibeatur. Quinimò videri etiam poſſit alicui probabile vnius horæ breuioris, puta Tertiæ, aut Sextæ omiſſionem ex negligentia, non eſſe mortalem, quia cum opinio communior aſſerat eſſe vnicum præceptum, quo præcipitur totum Diuinum Officium recitari, dici poſſet reſpectu huius totius, vnius horæ omiſſionem non eſſe notabilem partem. Sic ſi præcipitur alicui ex pœnitentia, vel aliter, vnam horam, & mediam impendere orationi, vel ſimul, vel diuiſim; ſi medium quadrantem horæ omittat, non cenſetur peccare mortaliter. Item ſi cui præciperetur aliquo die recitare quadraginta Pſalmos, & tres aut quatuor breues illo die contingat eum negligere, non cenſetur notabilis adeò materia, vt peccati mortalis reatum incurreret. Hæc afferri poſſunt pro hac ſententia: nam in officio Diuino ferè quadraginta Pſalmi intercurrunt, cum lectionibus, capitulis, antiphonis, orationibus, dum autem omittitur, Tertia, vel Sexta, tres Pſalmi omittuntur cum paucis adiectis, ita vt in omnibus recitandis, non impendatur niſi horæ ſemiquadrans. Debet autem eſſe valde graue quod mortale eſſe cenſetur, nam leue punire morte æterna alienum eſt à Diuina Bonitate, cùm in foro ciuili tale punire morte temporali cenſeretur tyrannicum, vt rectè aduertit Reginaldus *praxis ſuæ part. prima, quæſtione ſexta.* Sic Laici in ordine Sancti Franciſci pro Sexta, aut Tertia dicere tenentur ſeptem *Pater noſter*; Cur pro omiſſione negligenti ſeptem *Pater* condemnaremus eos peccati mort.

mort. cum videatur non eſſe ſatis grauis materia. An qui [illegible] ſeptem [illegible] ſeptem *Pater*, peccet mortaliter omittendo ſeptem? Cum ad [illegible] *Pater* [illegible] ſeptem [illegible] non [illegible] pars. Confirmatur quia qui [illegible] pro [illegible] Dominica, & vt [illegible] de feſto duplici ad libitum, non cenſetur peccare mortaliter, & tamen longe plura omittit, quam qui [illegible] [illegible]. Dices: ſed [illegible] præceptum quoad ſubſtantiam, [illegible] horas [illegible], aliter autem [illegible] [illegible] aliquid omittit ſpectans ad ſubſtantiam. Reſpondeo id quidem verum eſſe, ſed tamen illa ſubſtantia omiſſa non videtur ſatis notabilis pro peccato mortali. Nec ſequitur: Vna hora omittitur, ergo peccatum mortale committitur. Nam qui Sabbato Sancto omitteret Veſperas, quæ [illegible] Pſalmi *Laudate*, cum *Magnificat* & Oratione, videtur quod leue omitteret, eſt tamen vna hora. Item qui obligaretur ad officium Beatæ Virginis, omittens vnam horam paruam, videtur non peccare mortaliter. Hucuſque Marchantius: ſed ego hanc ſententiam non [illegible] *part.* 6. *tract.* 6. *Reſol.* 6. [illegible] Marchantium [illegible] etiam teneremus.

Sup. hoc [illegible] in Reſ. 90. §. [illegible] nota [illegible].

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 76.

RESOL. LXXVIII.

An ſit probabilis opinio aliquorum aſſerentium in recitatione Officij Diuini [illegible] Horam [illegible] ex minoribus, peccare tantum [illegible] ratione paruitatis materiæ? Ex par. 10. tract. 16. & Miſc. 6. Reſol. 3. alias 18.

Sup. hoc in duobus præcedentibus Reſ. [illegible] in tom. [illegible] Reſ. [illegible] §. [illegible] quinto & lege [illegible] doctrinam Reſ. 82. & 83.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam [illegible] admittit Martinus de San Ioſeph *in man. Conf.* [illegible] 1. *lib.* 2. *tract.* 9. *de Oratione*, num. 5. vbi hæc ait. *Et comun opinion, que todas las horas Canonicas hazen vn Oficio entero que la materia para [illegible] [illegible] todo el [illegible] entero, y que lo [illegible] que [illegible], que vna hora entera de las menores. Y aun algunos Autores graues dizen, que vna hora entera de las menores es materia parua, comparada con todo el Oficio diuino* Sic Martinus [illegible] *part.* 6. *c.* 11. *diff.* 13. *n.* 2. Caramuel [illegible] à Diana *p.* 3. *tr.* 11. *reſol.* 2. qui citat alios Viros doctiſſimos, *porque les parece pequeña materia vna hora de las menores, reſpecto de todo el oficio. Luego es la opinion, como ſe [illegible] [illegible] [illegible] graues Autores [illegible] [illegible] menor parte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Miſſa el que llega [illegible] [illegible] [illegible] el Euangelio [illegible] [illegible] materia graue, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] para ello.* Et ſententia humanior eſt tenenda, [illegible] 20. [illegible] *humanior.* [illegible] Et æquitas ſemper præferenda rigori ſemper, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, tam in publicis, quam in priuatis, [illegible] *C. de iud.* Gloſſ. [illegible] Barbarius *ff. de off. Præt.* [illegible] 25. [illegible] Gloſſ. [illegible] Et æquitas in omnibus ſpectanda eſt. [illegible] *quia* iudices debent eſſe æquitatis amatores, Gloſſ. [illegible] in Authen. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *hombres [illegible] [illegible] [illegible] compaſſion, y equidad; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] juſticia, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], y aun [illegible] Caramuel, y Marchant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Hucuſque Martinus. Sed ego hanc ſententiam olim reprobaui, & tamen in poſterum Authores illam tamquam probabilem in his operibus admittere, nam male audiunt apud Sacram Congregationem Indicis. Vnde non diſſimulo hic apponere verba noſtri Patris Magiſtri Leanæ [illegible] [illegible] hæc aſſerentis: In materia Officij Diuini, ſeu Horarum Canonicarum, ſententia Patris [illegible] Marchant *de Sacr.* [illegible] 3. *n.* 5. [illegible] omiſſionem vnius Horæ Canonicæ (paruæ ſcilicet, nempe Tertiæ, Sextæ, aut Nonæ) non eſſe peccatum mortale, eſt falſa, & improbabilis tamen eſt, quia leui nititur fundamento, ſcilicet, quod ſit parua materia reſpectu totius Officij Diuini, non tamen eſt, vel notabilis deformatio, & mutilatio Diuini Officij, & quia eſt contra communem Doctorum, nempe D. Antoninum, Syluestrum, Tabienam, Sotum, Nicolaum de Pluto, Nauarrum, Azorium, Leſſium, Suarez, Sanchez, & Reginaldum, quos refert, & ſequitur Petrus Antibus *de Hor. Can.* [illegible] Item Molinam, Vargam, Fiſtum, Vegam, Fernandez, Leandrum, Bellocchium, Bonacinam, [illegible], Moliſium, Olmedum Bonacinam, Monigium, Squillantem, Mendoſam, Faſtium, & alios quos etiam refert, & ſequitur Diana, *p.* 3. *tract.* 2. *reſol.* [illegible], quod tamen ſatis, & quarumdam aliarum propoſitionum, quæ in hoc libro continentur, delatus eſt ad S. Congregationem Indicis. Exculpabilis tamen Author eſt, quia [illegible] ſua aſſertat, ſibi meliori iudicio. Hanc porro ſententiam nec tunc probabilem, & falſam reputabat nobis, timens ne multis temporum, ne plus æquo ſaperent, aut plauſibiliter ſcirent, cum benignis diſpenſationum diſpendio. Ita Leana, cui etiam adde Leandrum *de Sacramentis* [illegible] 12. *q.* 81.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 70.

RESOL. LXXIX.

An ſi quis [illegible] [illegible] [illegible] Tertiam, vel Sextam, [illegible] [illegible]? Ex par. [illegible] & Miſc. Reſ. 11.

Sup. hoc in [illegible] Reſ. [illegible].

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Oliuerius Bonartius Societatis IESV *de Hor. Can.* [illegible] *v.* 2. vbi ſic ait. Vt ſententiam meam paucis aperiam, licet inſiſtendo veſtigiis communis ſententiæ Doctorum, qui putant vnum tantum eſſe præceptum de omnibus Horis, ſimul habens pro obiecto ſeptem Horas Canonicas. Itaque illius præuaricationem vnum ſolum eſſe peccatum, probabile videtur mihi non incurri in hoc peccatum mortale, niſi omittatur aliqua hora fere integra particulariter, vel aliqua pars horæ maioris illi reſpondens: vnde qui ex toto ſaltem recitat vſque ad primum Pſalmum tertiæ, & vnum illius Pſalmum, non videtur peccare mortaliter. Probatur, quia omiſſio audientis Miſſæ de præcepto vſque ad Euangelium ſecundum receptam opinionem, non eſt peccatum mortale; & tamen illa præcedit ſi æqualiter fere partis conſiſtat tertiæ. Si ergo in Sacrificio Miſſæ habetur pars exigua, eius principium vſque ad Euangelium, vt conſiſtit in officio Horarum

totius diei ſufficiens pars ad peccatum mortale conſtituendum, omiſſio dimidiæ partis horæ tertiæ; cùm officium iſtud multò prolixius ſit, quàm ſacrificium Miſſæ. Hæc Bonartius. Verùm hanc ſententiam non approbant Doctores, quos citaui; & ſum ſequutus *in part.2.tract.de Hor. Canon. reſol.* 41.

Quæ hic eſt infra Reſol. 81.

RESOL. LXXX.

An in recitatione Horarum Canonicarum detur paruitas materiæ?

Et an omiſſio minoris partis poſſit ſufficere in Choro ad peccatum mortale, quam in recitatione priuata?

Et an in mutatione Officij pro Officio detur paruitas materiæ?

Et an qui ſemel, vel bis in anno relinqueret recitationem Officij, non peccet mortaliter ratione paruitatis materiæ?

Et an qui tribus, vel quatuor diebus vltra tempus in Concilio permiſſum, Choro non intereſt, non peccet niſi venialiter? Ex part.5. tract. 5. Reſol. 26.

Sup. hoc in Reſ.præterita, & in tribus ſeqq.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent communiter Doctores, & nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom. 2.diſp.2.punct.5.n.*1. exiſtimat quamlibet horam paruam, aut illi æquiualentem eſſe partem notabilem, & non aliud, quia communior ſententia eſt eſſe vnum præceptum de ſeptem horis Canonicis recitandis, vt ſtatim dicam; ſed poſita vnitate præcepti, leuis materia iudicanda eſt, quæ quantitatem horæ paruæ non attingit, cùm non attingat partem duodecimam materiæ præceptæ. Sed circa præſentem quæſtionem ne deſeras videre Merollam *tom.1.diſp.2.c.4.dub.7. diffic.3.n.*127. & me ipſum *p. 2. tr. 12. reſol.* 41. vbi etiam *in reſol.* 26. inuenies pertractatum, quænam pars officij omiſſa à beneficiario ſit leuis, vt non obliget ad reſtitutionem.

2. Notandũ eſt tamen hic obiter primò cum Suarez *de relig.tom.2.lib.4. de orat.c.13.n.3.* omiſſionem minoris partis poſſe ſufficere in choro ad peccatum mortale, quàm in recitatione priuata, quia totum ipſum officium grauius eſt. Addit poſtea grauitatem partis omiſſæ non eſſe penſandam ex quantitate proportionali, ſeu reſpectiua; id eſt, quòd ſit tertia, vel quarta vel alia ſimilis pars aliquota horæ, ſed ex quantitate, dignitate, vel grauitate ſuã abſoluta, quia ſemper magis hinc pendet grauitas culpæ. Sicut in Miſſa grauius eſt omittere verbum vnum in Canone, quàm orationem integram extra illum. Et illa exiſtimat Suarez in hac mutilatione alicuius horæ quoad publicam recitationem in choro, in primis conſiderandam eſſe publicam deformitatem quæ inde naſcitur, vt ſi inchoetur hora ſine illo initio, *Deus in adiutorium meum intende*, vel quid ſimile, ſtatim generabit publicam admirationem, & deformitatem: ſi autem tres, vel quatuor verſus Pſalmi tranſiliantur, non eſt tam publicus defectus. Similiter omittere in Veſperis Canticum, *Magnificat*, grauior erit defectus, quàm omittere alium Pſalmum etiam maiorem. Concludit igitur idem auctor in recitatione Officij in choro primùm conſiderandum eſſe dignitatem, vel ſingularem neceſſitatem partis omiſſæ, deinde eſſe etiam conſiderandam abſolutam quantitatem eius; nam integer Pſalmus videtur ſufficiens quantitas pro Officio publico, ſi voluntariè omittatur, quæ in recitatione priuata non eſſet ſufficiens ad peccatum mortale. Et hæc omnia docet etiam Merolla *loco citato*.

Sup. hoc in Reſol. ſeq §. vlt. & ſupra in Reſol.19. §.ſed hæc, curſim ante mediũ. verſ. Hinc.

3. Notandum ſecundò in mutatione officij pro officio dari paruitatem materiæ, vt ſi ſemel, aut iterum quis diceret Officium de Sancto, quando dicendum eſt de feria. Ita Baldellus *tom.1.lib.5.diſp.* 24.*n.*5. Sed ego ſemper puto in tali caſu non adeſſe peccatum mortale, niſi dicatur Officium Reſurrectionis, vt alibi ex profeſſo docebo.

Sup hoc infra in Reſol. 86. §. Limitant.ad lin. 4.&c.

4. Nota tertiò Aragonium *in* 2. 2. *q.*83. *art.*12. docere quòd ſi aliquis ſemel vel bis in anno relinqueret recitationem Officij, non peccaret mortaliter ratione paruitatis materiæ; ſed communiter reiicitur, quicquid ei faueat Soto *de iuſt.lib.*10.*q.*5.*art.*3.& quoad Choriſtas profeſſos Thomas à Ieſu *in expoſ. reg.ſanct.part.*3. *cap.*7. *dub.*1.

Sup.contento in hoc §. ſupra in Reſ.16.§.Nõ deſinam, ad lin.6. & in aliis eius not.

5. Nota quartò quòd qui tribus, aut quatuor diebus vltra tempus in Concilio permiſſum choro non intereſt, non peccat niſi venialiter, quia hæc cenſetur materia parua in hoc genere. Hinc non eſt audiendus Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*4. *c.*13. qui excuſat ſolùm à mortali abſentiam vnius diei, quia oppoſitum ferè communiter in praxi receptum eſt. Ita Fauſtus *de horis Canon.lib.*2.*q.*183.

Sup.contẽto in hoc §. infra Reſ.135. §.1.à lin.4.& in Reſ.136. §. Nota tamen.

RESOL. LXXXI.

Quænam paruitas materiæ excuſet à peccato mortali, & reſtitutione fructuum in omnibus Horis Canonicis?

Et an ea paruitas, quæ excuſat à mortali in recitatione Horarum Canonicarum priuata, excuſet etiam in recitatione publica Chori, niſi tamen interueniat ſcandalum? Ex part. 2. tractat. 12. Reſ.41.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſol. & in duabus ſeqq.

§.1. Nauarrus *cap.* 10. *de orat. n.* 44. cum Squillante *de oblig. Cler. part.* 1. *dub.* 33. *n.*69. aſſerunt partem notabilem vnius Horæ, eſſe totum principium cum Pſalmo.

2. D.Antoninus citatus ab Azorio *p.*1. *lib.*10.*c.*7. *q.*3. Macignus *de Horis Canon. c.*26. *n.*2. Malderus *in* 2.2. *tr.*10. *c.*2. *dub.*3. & alij aſſerunt, tertiam partem Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorij eſſe partem notabilem. Sed hæc opinio, & à fortiori illa Nauarri dura mihi videtur. Nam, vt notat Angelus *verb. horæ, n.*18. quem ſequitur Leſſius *l b.*2.*c.*37.*dub.* 9.*n.*52. etſi vna hora ſit materia grauis & ſufficiens, vt ſub peccato mortali præcipiatur: non tamen inde ſequitur, tertiam eius partem talem eſſe, alioquin etiam tertia pars vnius Pſalmi talis dicenda eſſet. Itaque etſi omittere Sextam, vel Nonam integram ſit peccatum mortale, non tamen ſequitur mortiferum eſſe, ſi tertia pars Sextæ, vel Nonæ omittatur.

3. Dico igitur cum Fernandez *in ſuo Exam. Theol.p.*3.*c.*13.*§.*7. *q.*3. Bellochio *in praxi de caſ. reſer.p.*2.*q.*15.*n.*46. Vega *in ſumm. tom.*1.*c.*128. *caſ.*15. Pet.de Ledeſma *in ſum. tom.* 2. *tr.*9. *c.*10. *concl.*14. & Reginaldo *in praxi tom.*2. *lib.*18. *c.*12. *n.*143. in horis breuioribus, vt Prima, Tertia, Sexta, Nona, & Completorio, partem notabilem eſſe dimidiam partem. Si quis ergo ex Nona, v.g. id relinqueret, quod non attingeret dimidiam partem, non peccaret mortaliter, non teneretur ad reſtitutionem fructuum, ſi haberet beneficium. Vide etiam Lorca *in p.*2.*tom.*2. *diſp.*16.*membr.*2.*de leg.b.*

Sup.hoc curſim in fine Reſol.114. §.vlt. & magis late in Reſ. 117. & 119. & in aliis earum primarũ annotationum.

4. Et hæc, vt diximus, intelligenda ſunt circa Horas breuiores. Quid circa Matutinum, Laudes, & Veſperas? Sanchez *in ſumm. tom.*1. *lib.* 1. *c.*18. *n.*8. ait quòd in Matutino Feriæ, vel Sancti ſimplicis omiſſio trium lectionum, & earum reſponſoriorum eſſet materia parua, ſecus ſi eſſet Matutinum Feſti duplicis, aut ſemiduplicis, in quo nouem Lectiones, & octo Reſponſoria omittẽda eſſent. Sed in his verbis Sanchez non dat regulam generalẽ pro omnibus Officiis

[illegible]

[illegible]

[illegible]

RESOL. LXXXII.

[illegible]

[illegible]

RESOL. LXXXIII.

[illegible]

[illegible]

cui reſolutio inſiſteret. Poſito illo fundamento, cætera neceſſario ſequuntur, qui tranſglutire conſequentias illas non velit, oportet, vt aliis fundamentis inſiſtat. Sed quibus? nulla habent, ſed tantùm dicunt, ſic videri. Dignetur Diana dare alia meliora fundamenta, & illa ſtatim admittet Caramuël, & ad mentem ipſius dialecticabitur: quod ſi nemo hucuſque præter Caramuelem, fundamentaliter hanc quæſtionem decidit, videretur debere eius ſtudio, & ingenio gratias agi, eiuſque doctrinam aduerſariæ præponi: aliud enim eſt dicere, vt puto, ſic videtur, & aliud omninò, ſic probatur: quoniam opinio, quæ ratione caret, & ſolo timore ſubſiſtit, etſi omnium ſit, relinqui debet inuenta ratione in contrarium. Hucvſque Caramuël.

3. Itaque ipſe firmat, quod totùm morale non habet niſi octo partes, quia omnium philoſophorum decreto octo gradus componunt totum calorem, nec vllus vnquam agnouit nonum, aut decimum, &c. & concludit, quod pars minor octaua ſit pars partis, atque adeò parua materia, & ſecundum hanc regulam in pluribus caſibus decernit de paruitate materiæ.

Sed hanc doctrinam nominatim contra Caramuëlem late impugnat Pater Paſqualigus *in quæſt. Canon. Cent. 1. q. 29. per totam*, vbi ſic ait.

4. Si hæc regula admittenda eſſet, ſequerentur infinita abſurda in materia morali; & primò quando Philoſophi diuidunt totum in octo partes, ſeu gradus loquuntur ſolum de toto intenſionis, & quatenus eſt effectus naturalis agentis, quia nimirum conſiderando totam illam intenſionem, quam naturale agens poteſt in qualitate producere, diuidunt in octo gradus, & ſumunt octauum gradum pro illo ſummo, quod poteſt producere naturale. Neque tamen hinc ſequitur, quòd intenſio non poſſit abſolute excedere octauum gradum, nam ſecundum illos, qui ponunt gradus homogeneos, poterunt duæ qualitates, vt octo poni in eodem ſubiecto, & tunc intenſio diuidetur pluſquam in octo partes: gratia, & charitas poteſt creſcere vltra octauum gradum, quia poteſt ſemper augeri, vt augebatur in Beata Virgine, & aliis Sanctis, præſertim in confirmatis in gatia, qui quotidie eliciebant actus intenſiſſimos, & conſequenter merebantur notabile augmentum gratiæ, & charitatis. In aliis autem totis admittunt communiter plures quam octo partes, vt conſtat in toto quantitatiuo, vt in numero, tempore, & in quantitate continua.

5. Deinde nec rectè applicat doctrinam de ſolis octo gradibus in intenſione aſſignatis pro aſſignanda paruitate materiæ in toto morali, quia totum morale imitatur totum quantitatiuum, non verò totum intenſiuum. Paruitas enim materiæ non habet locum niſi in iis, quæ diuidi poſſunt quoad materiam, circa quam actus verſatur, atque adeò quæ ſe habent quâtitatiuo modo. In toto autem quantitatiuo partes non ſunt determinatæ quoad numerum, ſed poſſunt ſemper multiplicari ſecundùm varias diuiſiones, & ideò aliunde menſuranda eſt paruitas materiæ, & non ex eo quod ſit minor octaua parte; & ſi in aliquibus contingit quòd pars minor octaua ſit paruitas materiæ, eſt per accidens, & aliunde hoc habet, & non ex eo, quod ſit quid minus octava parte.

6. Abſurda autem, quæ ſequuntur ex hac doctrina infinita ſunt. Si quis furaretur mille aureos alicui, ſumptos ex maſſa decem millium, non peccaret mortaliter, quia furaretur aliquid minus octaua parte, atque adeo in paruitate materiæ. Si quis ex voto deberet decies ieiunare, ſi nouies tantum ieiunaret, non peccaret mortaliter, quia omitteret paruitatem materiæ promiſſæ, nam omitteret aliquid minus octaua parte. Si quis in die ieiunij potens comedere octo libras carnis, comederet vndecim vncias, non peccaret mortaliter, quiâ comederet in paruitate materiæ. Si quis ingrederetur clauſuram Monialium minus octaua parte ſpatij totius Monaſterij, ingreſſus eſſet cum paruitate materiæ; atque adeò non peccaret mortaliter. Si quis abſcindat digitum alteri, non peccabit mortaliter, quia lædet in membro, quod eſt minùs octaua parte corporis, & pars partis, atque adeo paruitas materiæ, & eodem pacto, ſi inductio fiat per cætera ſemper multiplicabuntur abſurda.

7. Et hæc omnia docet Paſqualigus aduerſus regulam Caramuëlis. Et licet hanc Caramuëlis ſententiam, me citato, adducat Martinus de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. tom. 1. l. 2. tract. de oratione n. 5.* tamen non audet illam approbare: ſed iudicium relinquit viris doctis.

8. Noſtram verò ſententiam circa paruitatem materiæ quoad præceptum Horarum Canonicarum etiam tenet, me citato nouiſſimè Hermannus Buſenbaum *in medulla Theologiæ moralis l. 4. cap. 2. dub. 2. artic. 2. n. 2.* & me citato, Roccafal. *in praxi Theologiæ moralis tom. 1. part. 2. l. 3. de oratione vocali c. 11. num. 266. & alij.*

RESOL. LXXXIV.

An dubitans aliquem Pſalmum, vel Horam omiſiſſe teneatur repetere? Ex part 4. tractat. 3. Reſ. 68.

§. 1. Negatiuè reſpondeo, ſi probabilem coniecturam habet ſe dixiſſe, vtpote quia propoſitum attendendi habuit, & horas ſe incepiſſe meminit, & librum tenuiſſe. Imò ſi iſte timidioris ſit conſcientiæ, male faciet repetendo, aperit enim ianuam ſcrupulis, & ideo Confeſſarius ei iniungat vt non repetat, ſed reliquum Officium proſequatur. Ita Homobonus *in conſult. caſ. conſcient. vol. 2. part. 5. reſponſ. 210.*

RESOL. LXXXV.

An in præcepto non addendi, vel minuendi aliquid ex Officio Canonico detur paruitas materiæ?

Et an propter talem additionem, & preces miſtas, tamen quis ſatisfaciat præcepto recitandi? Ex p. 5. tr 5. Reſ. 64.

§. 1. Affirmatiuè reſpondeo cum Caſtro Palao. *tom. 2. tract. 7. diſput. 2. punct. 2. num 15.* vbi docet, peccare venialiter aliquem, addendo, vel diminuendo minimum, tanquam partem Diuini Officij. Notat tamen ipſe Suarez *lib. 4. de Horis Can. c. 15. n. 15.* & aliis peccatum eſſe mortale, vel minimum addere, vel diminuere animo vt in perpetuum ſic duraret, quia licèt reſpectu Diuini Officij illa ſit minima pars, leuis additio, vel diminutio, non eſt tamen leue, ſed graue illam minimam partem ritui Eccleſiæ quaſi perpetuò addere, vel diminuere; tum ob vſurpatam iuriſdictionem, tum ob introductionem noui ritus & cultus; ſed contrarium docet Bonacina *de Horis Canon. diſp. 1. q. 3. part. 1. n. 21.* agnoſcens in tali caſu ſolam culpam venialem.

2. Non deſinam tamen hic pro curioſis adnotare quoad preces, propter talem additionem, te ſatiſacturum tamen præcepto recitandi, quia totum quod præcipitur recitas, etſi aliis precibus mixtum. Nec valet dicere quòd illa mixtio facit, vt non ſit

eadem

eadem formula officij, ſed alia; ſed quis tenetur recitare iuxta formulam in Breuiario præſcriptam, ergo. Nam reſpondeo, moraliter loquendo, non eſſe aliam formam, quia quis non cenſetur illa addere, vt partem diuini Officij, ſed quaſi per accidens, & ita tenet Palaus *vbi ſuprà num.*16.

RESOL. LXXXVI.

Sæpius coactus ſum reſpondere ad iſtam dubitationem: An quis impleat præceptum recitandi Horas Canonicas, ſi in Officio Feriæ recitet Officium alicuius Sancti, vel alterius Feriæ? Ex p.2.tr.12. Reſ.3.

Quoad hoc lege doctrinam duarũ Reſ. ſeqq. & ſignãter infra ex Reſ. 90. §.Cõfirmantur, & cum diſpenſatione, pro vno vel altero die & cum rationabili cauſa lege ſupra in tr.2. ex Reſ. 51. §. Concedo, & hic ſupra ex doctrina Reſ. 25.vide conſequentiam ab Eſcobar deductam.& in §.not.ſeq.

§. 1. DVas extare in hac re contrarias ſententias, inueni. Negatiuam ſequuntur Vaſquez *Opuſc.de beneficiis, cap.*4.§.1. *dub*... *n.*60. Reginaldus *tom.*2.*lib.*18. *cap.*16. *num.*172. Suarez *de relig. tom.*2. *lib.*4.*c.*23.*n.*11. Fernandez *in exam.Theol*... *cap.* 1.. §.5.*n.*1. Fabrus *de Sacram.Ordinis,diſt.*24.*q.*1. *diſp.* 1. *n.*146. Homobonus *de exam. Eccleſ. p.*1. *tr.*4. *cap.*5. *q.*42.Gauantus *comment. in Rubr. Miſſal. tom.*2.*ſect.*1. *cap.*5. *tit.*2. *num.* .Onuphrius *Opuſc. de mutat.officij*, Nauarrus *de orat.cap.*19.*n.*211.Iacobus de Graffis *dec. p.*1.*lib.*2.*cap.*51.*n.*10.Philiarchus *tom.*1.*p.*1. *lib.*1. *c.*1. *concl.*6. Rodriguez *tom.*1.*quæſt.*42. *art.*8. Bellarminus *tom.*3.*lib.*1.*contr.*9.*cap.*18.Toletus *lib.*2.*c.*23 Ledeſma *in ſum.part.*2.*tr.*9.*c.*4.*concl.*12.*fol. mihi* 515. Ragucius *de officio Canonicorum in choro,quæſt.*17. *num* 2. Squillante *de oblig.Cler.c.p.*1.*dub.*26.*num.*50.Tabiena *verb. Hora, quæſt.* 10. & Molfeſius *in ſumm. tom.*1. *tract* 5. *cap.*2. *num.*50. Naldus *in ſumm. verb. diuin.Officium, n.*16. Filliucius *tom.*2.*tract* 23.*cap.*8.*num.*18 . Summa Corona *p.*1.*cap.*1.*n.*10. Nam Pius V. præcipit, Officium dici iuxta formam ab ipſo præſcriptam: ſed ad formam illam pertinet diſtributio Officij ad tempora, feſtiuitates, ſeu ſolemnitates, & dies: ergo tota illa forma de ſe ſub præcepto cadit. Ergo, qui illam voluntariè omittit, peccat mortaliter, neque adimplet præceptum.

Sup. hoc ſæpe in §. ſeq. huius Reſ. ad lin.3. & in aliis eius annot.

2. Limitant hanc opinionem Suarez, Reginaldus, & alij *vbi ſuprà*, quando Officij mutatio non fieret ex contemptu, & eſſet æquiualens in quantitate, vel ferè, nec animo eam ſæpe pro libito faciendi: tunc enim, inquiunt, non eſſet peccatum mortale: ſic etiamſi mutaretur Officium ex inaduertentia etiam culpabili. Requiritur tamen in hoc caſu aliqua compenſatio, ſi Officium omiſſum eſſet maius notabiliter, vt ſi in Dominicæ Officio, dicerent Officium alicuius Sancti: quia adimerentur ex nocturnis Dominicæ talem nouem Pſalmi, ne omittatur tanta pars Officij. Nam ita ex doctrina Raphaëlis de la Torre 2.2 *tom.*1. *de Horis Canonicis, contr.*9. *num.*6. mutatio formæ redundaret in notabilem mutationem ſubſtantiæ Officij.

Sup.hoc frequenter, ad lin.4. §.præteriti huius Reſ.& ſignãter quamvis curſim ſupra in Reſ.80 §. Notandum ſecundo, & infra in Reſ. 90.§.1. & ſupra in tr.2. ex Reſ.51. lege doctrinam §.Concedo.

3. Sed hæ limitationes mihi parum placent: nam, vt bene notat Vegha *in ſum. part.*1. *cap.*128. *caſ.*17. ſi non poteſt quis mutare Officium frequenter ſine reatu peccati mortalis, nec erit licitum hoc facere vno, vel altero die: nam pro quolibet die eſt præceptum diſtinctum, & Officium cuiuſlibet diei onus illius eſt; ita quòd in aliud non tranſit. Sicuti adeſt præceptum quolibet die in Quadrageſima ieiunandi: & tamen qui vno die ieiunare omittit, peccat mortaliter. Illud etiam, quod addit Suarez de leuitate materiæ, non bene cadit in propoſito: nam, licèt mutans Officium, recitet æquiualens in quantitate, non recitat id, quod debet; ſed aliud diuerſum Officium: & ſic non ſatisfacit, perinde ac ſi non recitaret: ſicut qui ex præcepto tenetur ieiunare, aut audire Miſſam, vel quid aliud facere; non ſatisfacit, ſi id commutet in aliud æquale, aut etiam maius euidenter: quia non facit rem præceptam.

4. Dicendum eſt igitur abſolutè, mutationem Officij, etiam dedita opera, non eſſe peccatum mortale, vt ſi loco Officij de feria dicatur de aliquo Sancto, &c. Tuetur hanc ſententiam, Caietanus *verb. Horæ, c.*2. Layman *lib.*4.*tr.*1.*c.*5.*n.*4. Zerola *in praxi Epiſc. part.*1. *verb.Horæ Canonicæ, num.*6. Leſſius *de iuſt.lib.*2.*cap.*37.*dub.*12.*n.*77.Valentia *tom.*3. *diſput.*6. *quæſt.*2.*punct.*10.Vegha *in ſum.tom.*1.*cap.*128. *caſ.*17. Binsfeldius *in Enchir.Theol p.*4.*cap.*9.*concl.*7.Syluеſt. *verb. Hora, n.*15. Sotus *lib.*10 *q.*5. *art.*4. Medina *in ſum. lib.*1. *cap.*14. §.11. Molina *de oratione, quæſt.*19. *diffic.* 10. Armilla *verb. Horæ Canonicæ, n.*7. Ioannes Azorius *p.*1.*lib.*20.*c.*10. *q.*2. & nouiſſimè Rodriguez *in ſum. tom.*3. *cap.*195. *n.*3. Et hanc ſententiam probabilem etiam putat nouiſſimè Filliuc. *tom.*2. *tr.*23. *cap.*7. *n.*227. Si quæris rationem, hæc erit: nam ſubſtantia præcepti recitandi diuinum Officium eſt, vt ſeptem Horæ Canonicæ perſoluantur: ſed quòd Officium ſit de feria, vel de Sancto, pertinet ad modum accidentalem: ergo per talem mutationem non violatur ſubſtantia præcepti; ſed modus, ritus, & cæremonia, quæ quidem non eſt tranſgreſſio ſufficiens ad peccatum mortale, quidquid aſſerant DD. contrariæ ſententiæ. Ideò ſi quis ſine cauſa hanc mutationem faceret, ex quadam acedia animi, vt faciliùs, & breuiùs Officium expediatur, puto ſolùm peccare venialiter; & ſi beneficium habet, non teneri ad reſtitutionem fructuum. Salua ſemper, &c.

RESOL. LXXXVII.

An ſi quis dicat Officium Reſurrectionis loco alterius Officij, ſatisfaciat præcepto? Ex part.7. tract.11.& Miſc.2. Reſ.7.

§.1. SVppono eſſe opinionem probabilem vt ſi quis v. g. dicat Officium alicuius Sancti loco feriæ quod ſatisfaciat præcepto, nam officium pro officio valet ex rationibus à me adductis *in p.*1. *tract.*12. *reſol.*3. Sed difficultas eſt de officio particulari Reſurrectionis Domini, & affirmatiuam ſententiam videtur docere Caramuel *in Regul. Diui Benedicti, diſp.*109.*n.*1387. vbi ſic ait: Quæritur an liceat officium mutare, id eſt, vtrùm quando legi debet officium de Dominica, poſſit aliquis legere de Sancto, Feria, aut è conuerſo. Reſpondeo, quod licet quiſpiam debita opera quærat officium totius Breuiarij breuiſſimum, & ſemper illud recitet; illum adimplere præceptum quoad ſubſtantiam, & deficere quoad modum, ac proinde peccare venialiter, non mortaliter. Ita Caramuel, qui cum dicat ſatiſfacere præcepto, qui dedita opera quærit officium totius Breuiarij breuiſſimum; officium Reſurrectionis videtur deſignare; quod magis explicat *infrà diſputat.*106. *num.*1438. vbi obſeruat Patrem Suarez ferè omnibus diebus ſtuduiſſe octodecim horis, & cum dubitaret an ſex reſiduis horis potuerit dormire, & Horas recitare: Reſpondet fortè ſingulis diebus legebat officium de Reſurrectione, quod viri occupatiſſimi laudabiliter faciunt. Ita ille.

Quæ nunc eſt Reſ.antecedens,& ſignanter in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ. 60. §.Idem eſt 28. & vide doctrinam aliarũ Reſ.not.primæ Reſ præteritæ, & etiam annot tertiæ dictæ Reſ.

2. Sed ego in praxi difficulter conſulerem vt quis poſſit mutare officium alicuius Sancti vel feriæ in officium Paſchale; nam in tali mutatione variatur notabiliter modus recitãdi officium Diuinum, neque moraliter vt in aliis officiis redditur æquipollens: Adde quod in tali officij mutatione videtur quis derogare intentioni, & inſtitutioni Eccleſiaſticæ quæ ſpecialiſſima ratione mouetur ad tale breue officium

recitandum per octauam Reſurrectionis Dominicæ; ideò tu cogita. Et ex his patet reſponſio ad argumentum Trullench *in Decalogum tom.1. lib.1. cap.7. dub.14. num.12.* Caſtri Palai *tom.2. tract.1. diſputat 2. punct.3. num.18.* nam eſt diſpar ratio inter officium Reſurrectionis, & alia officia, nam hæc moraliter æquiualent inter ſe, quo ad modum recitationis. Ergo, &c.

RESOL. LXXXVIII.

An qui recitat Officium Reſurrectionis pro Officio de Feria, vel Sancto ſatisfaciat præcepto.

Et quid, ſi aliquis dicat Officium alterius Sancti loco Ferialis.

Et curſim docetur, quod opinio vnius vel alterius, quam omnes alij reijciunt non meretur probabilitatem. Ex p.11. tr.1. & Miſ.1.Reſ.26.

§. 1. Circa præſentem difficultatem ſæpius per litteras me interpellauit, amiciſſimus Caramuël, & ipſe affirmatiuam ſententiam docuit in Theologia Regulari, ſeu in Regula S. Benedicti, quam Ego impugnaui; Verùm illam iterum Caramuël defendit nominatim cōtra me *in Theologia fundamentali fundam.53. §.12. num.1100.*

2. Sed ego non diſcedo a ſententia negatiua, quā olim docui,& quam nouiſſimè me citato nominatim contra Caramuëlem tenet ex Societate Ieſu doctus Pater Adamus Burghamer,& quia Codex non ita facilè inuenitur,ponā hic per extēſum eius verba; ſic itaque aſſerit. *Cent.1. Caſuum conſcientiæ caſu 16.* Felix Sacerdos nullis morbis, aut rerum negotiis impeditus, longo tempore intra annum recitat officium de Reſurrectione breuiſſimum, ſcilicet pro longioribus cuius tanquam grauis peccati admonitus à confeſſario, ait ſe tenere ſententiam Caramuëlis *in Regula S. Benedicti diſp.100. n.1387.* vbi hoc pro veniali habet: Quæritur an confeſſarius huic pœnitentis opinioni tanquam probabili accommodare ſe poſſit, ac debeat?

Docuit in Reſ.præterita, & in aliis eius annot. & vide doctrinā Reſ. not. ſeq. & aliarum eius primæ,& ſecūdæ annot. & infra ex Reſ 90. §.1. & 2.

3. Videtur poſſe,& debere, tum ex authoritate Caramuëlis quam allegat: tum ex ratione, quia impletur ſubſtantia præcepti,tum ex praxi virorum Doctorum, & piorum, qualem nemo dubitat fuiſſe P. Franciſcum Suarez ex Societate Ieſu, quem conſtanter oraſſe per totum annum Breuiarium de Reſurrectione ſic oſtendit Caramuel.Suarez dicitur ſingulis diebus 18. horas ſtuduiſſe, iam ex reliquis ſex horis, neceſſarium prorſus tempus demus ſacro, refectioni, ſomno, & aliis, vix tantum remanebit,quantum requiritur ad Officium Paſchatis recitandum: Confirmatur hæc opinio.Licitè aliquis dicere poteſt Officium alicuius Sancti, loco Ferialis, vt cum pluribus docet Diana *part.1. tract.12. reſolut.3.* Ergo, & Reſurrectionis.Reſp.Confeſſarium opinioni Felicis accommodare ſe non poſſe, nec debere,cum nullam habeat probabilitatem,quod probatur,tum quia communis DD. contrarium docet; opinio autem vnius, aut alterius, quam omnes alij reiiciunt, non meretur probabilitatem,tum quia hac Canonicarum precum immutatione contra vniuerſalem Eccleſiæ vſum inordinatio committitur adeò grauis,vt opinio illa vniuerſim inducens nullo rationabili fundamento niti poſſit, ſicut ex ſolutione argumentorum patebit.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 86.

Sup. hoc in tom.8. tr.1. Reſ.14.& late in tom.9. tr.2. Reſol. 340.§.XI. & ſeq. & in tom.5. tr.1. Reſol,1.§.Et poſt, curſim ad lin.5.& in tom.7. tr.1. Reſ.249.§.2. ad medium, à verſ. Sed cum authoritas, &

4. Itaque ad primum dicimus, authoritatem Caramuelis, vnius,aut etiam alterius Doctoris, hic non ſufficere, cum omnes alij Theologi reclament; Ad ſecundum negamus ſubſtantiam præcepti impleri: cum Officium Paſchale, moraliter non æquiualeat Officiis per annum; Ad tertium fabuloſum eſſe, quod affertur de P.Suarez, quem Orationi addictiſſimum fuiſſe viderunt noſtri Patres, & dicentem audierunt, *Malle ſe omnem ſcientiam ſuam perdere, quam vnam horam,ex regula ordinis, quotidianæ Orationi deſtinatam omittere* quomodo ergo tot annis orationem Canonicam ex graui lege Eccleſiæ debitam turpi ac defectuoſa immutatione declinauit. Ad confirmationem dicimus, multos eam valde probabiliter negare, quos citat, & ſequitur Palao *tract.7. diſput.2.part.2. num.18.* Quidquid autem de hoc ſit, negamus paritatem, cum in tali Officio moraliter adhuc ſeruetur præceptum, non in Officio de Reſurrectione,vt rectè ipſe aduertit Diana *part.7.tractat.11. reſolut.7.* Hucuſque Pater Burghamer; cui adde ex eadem Societate me citato doctum Patrem Tamburinum *in Decalogum tom.1. lib.2. cap.5. §.2. num. 22.* & ex eadem Societate me citato Hermanum Buſembaum *in Medulla Theologiæ Moralis lib.4. cap.2. dub. 2. art.4. num.1.* Præter Sanchez, Filliucium, Tancredum, & Pellizzarium alibi à me adductos, vnde patet, quod nullus ex ſcriptoribus Societatis auſus ſit ſententiæ Caramuelis adhærere, ſed omnes noſtram ſecuti ſint, ſicut etiam illam ſequitur me citato Marcus Serius *tom.3. in primum Præceptum Decalogi diſput.1. diffic.5. q.4. num.9.* Hieron. Garcias *in Summa tract.2. difficult.5. dub.3. num.16.* & noſter Pater Verricelli *in qq. Moral.t.5.quæſt.6.num.13;* & Palaus Valleio *in Horolog. horarum Canonicarum lingua Hiſpan.conſcripto lin.13. punct 1.*

hic ſupra in tr.4. Reſ.3. paulo poſt initiū, verſ. Reſpondeo.

Quæ nunc eſt antecedens.

Alibi, in nulla alia Reſ. tales DD. Author adduxit ante hanc Reſ.

5. Dicendum eſt igitur, præter rationes ſupradictas, vt optimè obſeruat doctus Pater Tancredi *de Religione tract.13.lib 4.diſp.11.quæſt.2.n.15.* Officium Reſurrectionis, eſſe ita affixum illi tempori, & habere tantam mutationem à ſolita forma Officiorum, vt quid peculiare videatur non poſſe communi Regula adiuuari, & ideo pater nec poſſe tempore Paſchæ Reſurrectionis, dici Officium, & Pentecoſtes è contra; quia illa forma in his diebus cum talibus Pſal.Antiph.&c videtur de ſubſtantia, & confirmatur ratione amiciſſimi viri,exemplo Miſſarum: nam aliquæ Miſſæ poſſunt dici infra annum, non autem Miſſa de Dominica Palm.de Fer.III & IV.Hebdom. Pænoſæ, quia ita ſunt illis diebus affixæ,& addictæ, vt in aliis dici non poſſint, ergo ſic dicendum eſt de officio Reſurrectionis.

Sup his magis late in tom.2. tr.1. Reſ.71.& lege doctrinā alterius Reſ. eius not.poſitæ ad lin.1. textus.

RESOL. LXXXIX.

An ſi quis dicat, v.g. Matutinum de Sancto,& Horas Canonicas de Feria,ſatisfaciat præcepto. Ex part.7. tr.11. & Miſc.2. Reſ.11.

§. 1. Ad hoc dubium ita reſpondet Caramuel *in Regulam D.Benedicti, diſp.110. n.1403.* Qui ſentiunt dari octo præcepta de Officio Diuino, & omiſſionem eiuſdem non vnum,ſed octo eſſe peccata mortalia: conſequenter dicere debent eum, qui legit Horas aliquas de Dominica, & reliquas de Sancto, non peccaſſe mortaliter, quia ſingulis præceptis ſatisfecit quoad ſubſtantiam; tot autem peccata venialia commiſiſſe quot Horas mutauit, & legit contra Rubricas. Ego verò oppoſitis innitor, ideoque exiſtimo illum peccaſſe mortaliter, quia non legit Officium Diuinum, ſed duo ſemiofficia, quæ non poſſunt ita connecti,vt vnum Officium Diuinum conſtituant; quia ex aliquot Horis de Dominica,& aliis de feria, ſi coniungantur non exurget Officium Diuinum approbatum à Sede Apoſtolica. Ita Caramuel.

Sup hoc in Reſ ſeq. ex doctrina §. & tandem: & ſignanter poſt medi., ſed lege eam per totam.

RESOL. XC.

In die S. Matris Thereſiæ quis celebrauit eius Officium ex deuotione, quæſitum à me fuit, an peccauerit?

Et an ſit tantum peccatum veniale dicere Officium ſub ritu duplici, vbi ſit dicendum de ſimplici, & è contra?

Idem dicendum eſt, ſi mutatio fiat in Choro, dummodo abſit ſcandalum.

Et firmatur non eſſe graue peccatum anticipare, vel poſtponere in Choro notabiliter horas, niſi fiat ex conſuetudine, & vſu, aut graue ſcandalum generetur.

Et docetur omittentem Veſperas Sabbathi Sancti non peccare mortaliter.

Et notatur vnicum peccatum committere non recitantem Officium defunctorum, & illud diei, nempe Octauæ Omnium Sanctorum.

Et an, qui cras futurus eſt Panormi, vbi recitatur Officium S. Roſaliæ duplex, poſſit hodie Monte Regali, vbi Officium ſit de Feria, recitare Matutinum de S. Roſalia?

Et an non ſit neque veniale, ſi ex obliuione recitauit Matutinum de Feria, & aduertens dicat Horas de Sancto? Ex part. 11. tract. 4. & Miſc. 4. Reſ. 45.

Sup. hoc mutatione ſupra in Reſ. 86. & ne deſeras legere doctrinam omniũ Reſ. & §§. eius primæ, & ſecundæ not. & infra in §. Confirmatur, huius Reſ.

§. 1. Secluſa bona fide, peccaſſe mortaliter ex Gauanto, & Barboſa docet Pater Lezana *in ſum. tom. 1. c. 12. n. 20.* vbi ſic ait; Mutare qualitatẽ Officij, vel ordinem Breuiarij, recitando ſcilicet de Sancto, eo die, quo debet celebrari de feria, aliqui volunt nõ eſſe peccatum mortale, ſaltem ſi per duas, aut tres vices hoc fiat, Rodriguez *tit. 1. q. 42. art. 8.* Miranda *tit. 1. q. 37. art. 13.* verius tamen eſt talem immutationem facere, eſſe peccatum mortale in ſuo genere, niſi magna aliqua neceſſitas vrgeat id faciendi, quia ſic faciens contrariatur intentioni Eccleſiæ; quæ non vult aliter recitari Officium Diuinum, niſi iuxta ordinem in Breuiariis approbatis, diſpoſitum; Suarez *tit. 2. de relig. l. 4. de hor. Can. cap. 23. à n. 11.* Toletus *in ſumm. l. 2. c. 13.* idem dico de mutatione ritus in officio dicendo, vt ſi celebretur duplici ritu feſtum, quod non eſt niſi ſemiduplex, aut ſimplex, Pontifices enim, qui præcipiunt vti aliquo Breuiario, non ſolum præcipiunt ſubſtantiam feſtorum, ſed etiam modum, & formam, quibus celebranda ſunt. Ita ille.

2. Sed pace viri amiciſſimi, rigida videtur eius ſententia, etiamſi ſtandum eſſet opinioni aſſerenti officium pro officio non valere; & ideò ego tunc interrogatus, reſpondi in hoc caſu non adeſſe, niſi peccatum veniale: Et ideò Pellizzarius *tom. 1. tract. 5. cap. 8. sect. 2. numer. 70.* ſic aſſerit: Addit Lezana dicta de mutatione officij in officium, habere locum item in mutatatione ritus; vt ſi officium de Sancto conceſſum ſub ritu ſemiduplici, aut ſimplici, fiat duplex; verùm ſi Lezana per hæc intendit in tali mutatione ritus peccari mortaliter, non videtur admittenda talis doctrina, niſi fortè in ea mutatione interueniret contemptus, aut graue ſcandalum; ſiquidem aliàs in hac re ſaltem leuitas materiæ excuſaret à mortali, & rationes adductæ ad probandum licitam eſſe mutationem officij in officium, idem probabunt & de mutatione ritus, cùm in hac longè minor interueniat difformitas. Hæc Pellizzarius

3. Vnde doctus, & amiciſſimus Pater Tancredi, *de relig. tractat. 3. lib. 4. diſput. 12. quæſt. 1. num. 1.* ſic ait: Hinc infero eſſe peccatum veniale dicere officium ſub ritu duplici, vbi ſit dicendum ſub ſimplici, & contra.

4. Nec dicas cum quodam Neoterico eſſe mortale, quia eſt prohibitio Sacræ Congregat. facto verbo, &c. nam eſt ad locorum ordinarios, ne ritum mutent, vt patet legenti illam quæ in Breuiario præfigitur. Ita ille, qui loquitur in terminis fortioribus, nempe quando officium dicendum eſt de ſimplici, & recitatur de ritu duplici, quod aliqui negant, licet admittant quando officium erat recitandum de ſemiduplici, vt eſt in caſu propoſito.

5. Ad decretum vero Sacræ Congreg. Rituum ſub die 8. Aprilis 1628. Reſpond. primo, quod S. Congregatio in tali decreto prohibet, ne quis tamquam auctoritatem habens, poſſit pro ſuo libito mutare officia, vt clarè deducitur ex propriis verbis ipſius decreti: nam ibi hæc verba habentur; prohibetur ordinariis locorum tam ſæcularibus, quàm Regularibus addere calendariis etiam propriis Sanctorum officia, niſi ea dumtaxat, quæ Breuiarij Romani rubricis, vel Sacræ Rituum congregationis; ſeu Sedis Apoſt. licentia conceduntur, non tamen prohibetur, quod neque etiam priuatim extra Chorum, quis poſſit permutare ad libitum officium; ſicut noſtra opinio affirmat & docet, ergo eſt probabilis, & tuta in conſcientia, cùm tale decretum illam non reprobet.

6. Secundo, tale decretum S. Congregat. non reprobare noſtram probabiliſſimam opinionem, quoniam ſolùm prohibetur in tali decreto, ne addantur Calendariis noua officia SS. quæ approbata non ſint, vel in Rubricis Breuiarij Romani, vel à Sancta Sede Apoſt. vt videtur colligi ex verbis huius decreti: nam ibi ita loquitur (non potuiſſe, neque poſſe locorum Ordinarios, tam ſæculares, quàm Regulares addere Calendariis etiam propriis Sanctorum officia, niſi ea dumtaxat, quæ Breuiarij Romani rubricis, vel Sedis Apoſt. licentia conceduntur) ſed hæc noſtra probabiliſſima opinio non affirmat poſſe aliquem ad libitum addere Breuiario Romano officia non approbata à Sede Apoſt. ſed tantummodo permutare officium, recitando ad libitum priuatim de Sancto, vel de feria iuxta præſcriptum, & formam officij approbati à Sede Apoſtol. Vnde quod ego ipſe vno die recitem officium de Sancto pro officio feriæ vel alterius feriæ breuioris relicta longiori, ex hoc non tollitur, quod ipſe non recitem officium approbatum ab Eccleſia, & à S. Apoſtol. dummodo tamen recitem officium aliquod præſcriptum in Breuiario Romano, vel apprabato à Sede Apoſtolica. Ideò manifeſtè habetur tale decretum nullo modo impugnare, & reprobare noſtram probabiliſſimam opinionem.

7. Confirmantur ſupradicta; quia ferè omnes Doctores, qui poſt dictum decretum ſcripſerunt, docent officium pro officio valere, & me citato tenet Martinus de San Ioſeph *in mon. confeſſ. tom. 1. lib. 2. tractat....* & me citato Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 1. diſp. 13. quæſt. 27.* & me citato Marcus Vidal *in arca Theol. mor. tit. de hor. Canon. inſpect. 2. n. 6.* quod etiam practicatur à viris doctis, & timoratæ conſcientiæ.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 86. & ſi placet lege Reſ. & §§. eius primæ, & ſecũdæ annor. & hic ſupra §. 1 & 2. huius Reſ.

8. Ergo ſignum eſt, dictum decretum Sacræ Congreg. non comprehendere caſum noſtrum; nam alioquin omnes ſupracitati Doctores docuiſſent opinionem contra decretum Pontificium, ſed hoc dicere de tot viris doctrina, & probitate inclitis, videtur abſurdum.

9. Ergo adde, quod dato, & non conceſſo opinionem contrariam Patris Lezanæ eſſe veram, adhuc putat Pater Tancredi, *vbi ſuprà*, non compre-

hendere caſum noſtrum , videlicet quando quis recitaret officium ſemiduplex ritu duplici : nam recitaret de eodem Sancto , & illa mutatio non eſt tanta, & addit : idem dicendum eſt, ſi fiat in Choro, dummodò abſit ſcandalum , quod rarò , ait , contingere poteſt.

Quoad hoc infra in Reſ. 105. §.vlt.ad medium.

10. Et idem *diſp*.8. *num*.8. me citato firmat non eſſe graue peccatum anticipare , vel poſtponere in Choro notabiliter horas , niſi fiat ex conſuetudine, & vſu , aut graue ſcandalum generetur , quod rarò accidet , quia licet hæc circumſtantia præcipiatur, non tamen accipitur cum tanto rigore : ſed de his ego alibi.

Sup. his ſupra in Reſ. 56. §. Obligari prope finem , & verſ.poſſe in Choro, & in aliis eius not.

11. Sed nota hîc obiter pro curioſis, docere Pellizarium *tractat*.5.*c*.8.*ſect*.2.*n*.93. omittentem Veſpetas Sabbati Sancti non peccare mortaliter ; quia vix perueniunt ad dimidiam horam ordinariam. Verùm attendendo ad principia Suarij , dicendum eſſet eſſe mortale , quia eſt notabilis deformitas quoad officij integritatem : aliàs qui Matutinum de Reſurrectione non recitaret , non peccaret mortaliter , quod non videtur tam facilè poſſe admitti & ita tenet Pater Tancredi *vbi ſupra diſp*.12. *q*.6. *num*.19.

Et pro contento in hoc §. Sed nota, ſupra in Reſ. 77. curſim prope finem, verſ. Nam qui.

12. Nota ſecundò , ex eodem Tancredi *q*.5. *n*.18. cum Pellizzario *loco cit. ſect*.1. *n*.48. vnicum peccatum committere , non recitantem officium Defunctorum , & illud diei , nempe octauæ omnium Sanctorum ; quia illa officia per modum vnius præcepti videntur impoſita.

Sup. hoc infra in Reſ. 95.

13. Et tunc putat Tancredi , quòd omiſſio vnius probabiliter dici poteſt non conſtituere peccatum mortale, ſed contrarium putat probabilius.

14. Et tandem non deſeram hic apponere ea, quæ curioſè diſcutit idem Pater Tancredi *diſp*.11. *q*.1.*n*.12. vbi ſic ait , Aduertere licet caſum , de quo his diebus fui interrogatus , & reſpondi affirmatiuè; nimirum, an qui cras futurus eſt Panormi vbi recitatur officium Sanctæ Roſaliæ duplex , poſſit hodie Monte Regali,vbi officium fit de feria , recitare Matutinum S.Roſaliæ.Reſpondet Pellizzarius,& bene, affirmatiuè,quia quoad recitationem ex fictione iuris cenſetur eſſe Panormi. Vnde melius puto ſic fieri, quàm recitare Matutinum de feria , & Panormi reliquas horas de Sancta Roſalia , & non peccabit, ſi ſic faciat contra præceptum , quia licet ſit aliqua ordinis inuerſio , ſeu mutatio , tamen non eſt ſubſtantialis , cùm iam dicatur officium cum omnibus ſuis partibus : non enim eſt contra ſubſtantiam officij , quod nocturni dicantur de feria , & horæ de Sanctis , vt patet in S. ſimplicis ritus , imò nec erit veniale ſi ex obliuione quis recitauit Matutinum de feria, & aduertens dicat horas de Sancto , quidquid dicat contra Caramuël *in reg.S.Bened.d*.110.*n*.1403. quem videtur ſequi Diana *p*.7. *tit*.11. *reſ*.11. Hucvſque Tancredi.

Sup.hac ſubſtantia in Reſ.not.ſeq.

Quæ nunc ſt Reſ. antecedens.

15. Sed exemplum adductum pro confirmatione à docto & amiciſſimo Viro , mihi non placet ; nam in illo Matutino feriæ efficitur mentio de Sancto ſimplici in Inuitatorio , & in vltima Lectione.ergo, non bene adducitur , vt quis poſſit dicere Matut.de feria & poſtea ſequenti die dicere officium duplex Sanctæ Roſaliæ : nam in illo Matutino certum eſt, quod nulla facta fuit mentio de Sancta Roſalia , vt fit in Matutino feriæ, quando dicitur de Sancto ſimplici , ergo , &c.

RESOL. XCI.

An ſi quis , priuatim extra Chorum ex deuotione recitauit Officium Confeſſoris non Pontificis pro B. Andrea , vel pro B. Franciſco de Borgia , peccet mortaliter ?

Et multa alia circa cultum Beatificatorum diſcutiuntur in textu huius Reſolutionis , attende ea, quia ſunt valde notanda , & menti tenenda pro dicenda Miſſa , vel commemoratione Beatificatorum facienda. Ex part. 4. tractat. 4. & Miſc. Reſ.231.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Iacobus Granado *in* 2.2. *D. Thomæ contr*.1. *tr*. 7. *diſp*.4. *ſect*.2. *n*.19. vbi ſic ait : Petet aliquis, an in quocumque die liceat recitare Officium deuotionis gratia in honorē Beatificati , Officium inquam, quod Eccleſia illi tribuit in ſuo determinato die ? Reſpondetur non licere , & quidem quod attinet ad ſatisfaciendum præcepto , certiſſimum eſt , non impleri præceptum recitandi , v.g. ſi quis Sacerdos recitaret Matutinas preces de communi Confeſſorum applicatas alicui Beatificato ; ſed præterea licèt ex deuotione id fieret , crediderim non licere extra diem deputatum à Pontifice, & tunc non , niſi à perſonis determinatis, quibus poteſtas recitandi facta eſt. Probatur, quia ex hypotheſi , quòd hoc diuinum Officium ordinatum ſit ab Eccleſia, vt in honorem Sanctorum recitetur, cenſetur,& verè eſt publicus cultus ; non licet autem Sancto beatificato deferre cultum publicum , niſi quando,& quibus Pontifex concedit. Itaque ſicuti extra diem deputatum non licet celebrare Miſſam, quantumuis occultè id fiet ; nec ſimiliter licebit recitare Officium Diuinum ; nam vtrumque ex Eccleſiæ inſtitutione eſt publicus cultus. Ita ille.

2. Notandum eſt etiam hîc obiter id , quod alibi etiam notauimus contra Megalium , & Palaum, quòd quando in Bullis beatificationis aliquorum fit à Pontifice poteſtas celebrandi Miſſam determinatis tantùm perſonis,tunc non licebit celebrari per alias perſonas. Ita Doctores,quos alibi citaui;quibus nunc addo Franciſcum Goſa Hiſpaniæ decus in quodam opuſculo ; & Granado *vbi ſuprà ſect*.2.*n*.2.qui tamen *n*.16.quærit,an ſi in diplomate Pontificio fiat Sacerdotibus alicuius Religionis poteſtas celebrandi in honorem alicuius Beati , & non addatur particula, *tantùm*, vel particula, *ſolùm* , poſſent alij quicumque Sacerdotes in illius honorem celebrare ſacrificium Miſſæ. Et reſpondet ſibi videri valde probabile poſſe celebrare; dummodò id fiat petentibus illis Sacerdotibus , quibus ea poteſtas conceſſa eſt. Probatur ex *regul*.27. *de regul. iuris in* 6. Qui facit per alium, eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum.Ergo qui poteſtatem habet celebrandi in honorem alicuius Beati ; cenſetur habere , vt per alium celebret. Et in huius rei confirmationem facit ſententia , quam ſequitur Gonzales *ſuper reg*.8. *Cancell. gloſſ*. 5. *à num*.71. cum aliis Doctoribus , & deciſione Rotæ ; ſcilicet ſi quis in fundatione Capellaniæ obligaret Capellanum , vt celebret certum numerum Miſſarum in ſingulis hebdomadis , ſatisfacere Capellanum huic obligationi , ſi per alium Sacerdotem eas faciat celebrare. Idem ergo in re propoſita dicendum eſt , cùm ſit omnino eadem ratio. Hæc Granado. Sed hanc opinionem aliqui viri docti recentiores non approbant , & aſſerunt eſſe diſparem rationem inter exemplum adductum pro confirmatione , & caſu , de quo eſt quæſtio.

Alibi in tom.2. tr.5. Reſ.80. 81. & 82. & latè in tom.9. tr. 5.Reſ.21.per totam,& lege etiam doctrinā, §.vlt. & verſ. nunc ſeq.

3. Sed quæritur hîc , an liceat infra annum commemorationem in Miſſa facere de ſupradictis Beatis ? & negatiuè reſpondet Granado *vbi ſuprà*, *ſect*.2.*n*.18. vbi ſic ait : Infertur non licere in aliis diebus celebrare, aut recitare, (v.g. conceditur,vt in die obitus celebretur) Miſſam in honorem

Sup. hoc in Reſ.2. & 3.

not præteri- Beatificati ; non licebit in aliis anni diebus celebra-
tæ & ſupra re, imò nec commemorationem , quam vocant,
in tr. 3. Reſ. agere , nec audirem à mortali culpa excuſare eos,
90. §. poſt qui ſecus facerent , niſi bona fide, aut ignorantia
medià, ege excuſaret. Verum quoniam ab eam primum concedi-
doctrinam tur prædicta poteſtas , licere quaſi pro initio , & in-
eius verſ. choatione ſolemnitatis Miſſam celebrare in honorem
Nota etiam, Beatificati , etiam ante diem à Pontifice præfixum,
& in tom. 3. ſi dies hæc mutetur aliter à tempore , pro quo fit
tr. 5. ex Reſ. conceſſio prima , id enim declarant , hanc eſſe tan-
21. §. 2. ad tum voluntatem illius. Ita Granado. Sed hoc vlti-
mediâ. verſ. mum non videtur admittendum , & parvis , ut qua
Idem dicen- teſtatur Granado , in hoc Siciliæ Regno non adeſt,
dum de Sa- vnde in tali caſu non vtique celebrantur Miſſæ , ſed
cro vocino. cùm innoteſcit Pontificium diploma pulſantur in
aliquo die campanæ,& cum præſentia Epiſcopi can-
tatur ſolemniter Hymnus , *Te Deum laudamus* , ante
imaginem , & Altare Beatificati , & in fine dicitur
eius oratio,v.g.de communi Confeſſorum non Pon-
tificum,& ita fecerunt Patres Societatis Ieſu in caſu
B. Franciſci Borgiæ ; Clerici Regulares pro B.P. no-
ſtro Caietano ,& B.Andrea.

Sup. hoc lege 4 Et tandem nota cum eodem Granado *loc. ci-*
§.vlt. Reſ. 3. *tato,n.7* quòd quando in aliquo diplomate conceditu-
annot. pri- tur, vt,v.g. eſt conceſſum Clericis Regularibus cele-
mæ huius brandi Miſſam pro B.Caietano , vel B. Andrea , vel
Reſ. & in Patribus Societatis I E S V , pro B. Franciſco Borgia
not. præteri- in ſuis Eccleſiis quoad ſæculares vbique terrarum.
ta, Vide §.& non licebit illis celebrare in alienis Eccleſiis , vt in
verſ.vlt. aliqua parochia , aut Monaſterio alterius Religionis
& ſi contra petas, an Granado ſit ſit culpa mortalis;
reſpondetur , ſi id ſemel , aut bis fieret , non videtur
peccatum lethale , quia cùm celebratio ſit licita,
quod ſolum mutetur Altare , vel Eccleſia non vide-
tur grauis inordinatio,niſi ex mutatione toties fieret vt
mentò iudicari poſſit , valde contraria decreto , &
legi Summi Pontificis. Ita ille , ſed in his mutatis
cautè procedendum eſſe puto.

RESOL. XCII

*An quis teneatur grauiter recitare Litanias in die-
bus Rogationum , ſi non adſit in Choro , ſiue in pro-
ceſſionibus?* Ex p.2.tr.12.Reſ.42.

Sup. hoc in §. 1. AFfirmatiuè reſpondet. Tannerus *in 2. 2.*
fine Reſ.ſeq. *D. Thom. diſp. 5. q. 7. dub. 3. n. 145.* Gauan-
& in Reſ.2. tus *in comm. ad Rubr. Miſſal. tom. 2. ſect.6.c.16 n. 3.*
poſt ſeq. §. Suarez *de Relig.tom.2.lib.4.cap.23 num.7.* Bonacina
Tertio pro- *tract. de Horis Canon. diſp.1 quæſt.3. punct.1. num.13.*
batur &ſeq. & alij.

2. Sed contrariam ſententiam probabilem eſſe
puto , quam docet Carolus Marignus *de Horis Ca-
non.c.29 n. 16.* & poſt illum Valquez *opuſc. de Bene-
ficiis c.4.§.1.art.2.dub.1. n.58.* & Moliſſius *in ſumm.
tom.1 tr.5.c.1.n.56.*

RESOL. XCIII.

*An Litanias non recitare in diebus S. Marci & Ro-
gationum ſit peccatum mortale.* Ex p.4. tract.4. &
Miſc.Reſ.226.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Lezana *in
ſumma 44. Regul. cap. 12. n. 21.* & Caſtrus
Palaus *tom. 2. diſp.2. punct. 2. num. 12.* quia ſunt pars
Officij illius diei neque in Bulla Pij V. excipiuntur,
ſicut excipiuntur alij Pſalmi, & preces, & ita etiam
tenent Doctores,quos citaui *in part.1 tract. de Horis
Canon.reſ.42.*

2. Sed ſi ſententiam negatiuam eſſe docet Mol- Quæ ſunt
ſiſius, Marignus,*& alii*orum, quibus nunc addo Homo- ab aliquo
bonum *in conſultat.caſ. conſcient. vol.2. part.5. reſpon.* omiſſa , &
244. vbi ſic ait : Litanias omnium Sanctorum in in aliis ſu-
diebus ſancti Marci & Rogationum recitare tenen- ciis annot.
tur ſi publicis ſupplicationibus non interfuerint,
non tamen ſub mortali culpa ad has aſtringi vi-
dentur. Ita ille ; verùm prima opinio eſt tutior ;
& tenenda.

RESOL. XCIV.

*Practica , & ſolemnis quæſtio : An aliquis obligetur re-
citare Officium Defunctorum , in die 2. Nouem-
bris?*
Et quid de conſuetudine in præſenti caſu?
*Et hoc explanatur , quid ſit dicendum de Litaniis
S. Marci , & Rogationum?* Ex p.4. in fine tract.&
Miſc.Reſ.vnica.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondent communiter Do- Sup. hoc in
ctores. Ita Tannerus *in 2. 2. D. Thom.* Reſ. ſeq.
diſp. 5. q. 7. dub. 3. n. 145. Caſtrus Palaus *tom. 2. diſp.* §.Nota etiam
2. punct. 2. num. 13. Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4.* verſu ad
cap.23 n.8. & 9. Layman *in ſumm.lib. 4. tr. 1. cap. 6.* ſin.
num. 4. Sanchez *in opuſc. tom. 2 lib. 7. c.2. dub. 17 n.*
Toletus *in ſumm. lib. 2. c. 13. n. 3.* Gauantus *in com-
ment. ſect. 9. c. 2. n. 18.* Lezana *in ſumma caſ. verb.
Hora Canonica n. 12.* Nauarrus *in ſumm. verb. Officium
diuinum 11.* Bonfilius *in tract. Theol. tract. 2. de
§.* 2. *Baptiſta de Fabiis in manuali n. 9. &c.
§. 7.* Ægidius de Thiellench *opuſc. de Horis Canonicis
c. 12.* Homobonus *in compend. caſ. conſcient. vol. 2.
part. 5. reſpon. 244.* Moliſſius *in ſumm. tom. 1. tract. 5.
c. 1. n. 57.* Io.Franc. Suarez *in tract. de conſ. tit. de 2.
de Hora Canonica.§. 14.* Graſſus *in dec. par. 1. lib.
2. c. 1. n. 24.* Vega *in ſumm. tom. 1. c. 128 q. 4.* Sotus
de iuſtit. l. 4. q. 4. art. 4. Marignus *de Horis Canonicis
c. 29 n. 16.* Azorius *tom. 1. Hora Canonica n. 9.* Eſcobar *in
exam.Confeſſ. tract. 5. c. 2. n. 5.* Filliucius *de Horis Ca-
non. lib. 2. q. 1 c. 2.* Vannes *in diſp. Canon. c. 4.*
Lezana *in ſumm. q. regul. c. 12. n. 2* & Antonius Lo-
terius *in ſumma c. 12. q. 7. n. 11.* Probatur hæc opi-
nio à ſupradictis Doctoribus , quia in tali die Offi-
cium defunctorum ponitur cum Officio mortui , &
præſcribitur dicendum ſimul , vt Officium pro-
prium illius diei. Secundò , quia omnes obligati ad
dicendas Horas Canonicas in illa die recitant Offi-
cium defunctorum , ergo ſaltem ex conſuetudine
adeſt obligatio illud dicendi.

2. Sed contrariam ſententiam tenuerunt aliqui,
quos tacito nomine citat Moliſſius *in ſumm. tom. 1.
tract. 5 c. 1 n. 57.* & nouiſſimè tenuit quidam Theolo-
gus Societatis Ieſu in quadam collatione domeſtica
facta à Patribus Collegij Matritenſis , vt teſtatus eſt
mihi amiciſſimus , peritiſſimúſque doctiſſimus P. Dida-
cus Sigonei , eiuſdem Societ. qui per epiſtolam da-
tam in Collegio Complutenſi ſub die 26. Nouemb.
1634. mecum hunc caſum dignatus eſt conſulere,
vnde vt eius mandatis obtemperarem, hanc compo-
ſui reſolutionem. Dico igitur quòd iſta ſententia ſua-
deri poteſt his rationibus.

3. Primò , quia Pius V. in Bulla poſita in princi-
pio Breuiarij non obligat ad dicendum Officium de-
functorum diebus in rubricis Breuiarij ſtatutis ,&
abſolutè loquitur , neque diſtinguit , neque excipit
Officium defunctorum in die 2. Nouemb.& lex vbi
non diſtinguit,nec nos diſtinguere debemus, vt patet
ex *Lex pretio, ff. de publi. in rem. act.l. non diſtingue-
mus , ff. de recept. arbitr. & præter ſi de offic. proc. lib.
§. conſueuit. ff. de adm.* Et lex generaliter loquens,

generaliter eſt intelligenda, vt habetur *in l.in fraudem,§.vlt.de teſtam. milit. l.1. §.generaliter, de aleat.* Si igitur Pius V. in dicta Bulla tollit abſolutè obligationem recitandi Officium mortuorum,neque excipit diem 2.Nouembr. cur nos illam excipere debemus? & ideò Zecchius *in ſumm.tom.1.cap.83.n.16.in fine.* Villalobos *in ſumm.tom.1.tract.24.diffic.6.num.3.* Ioan.de la Cruz *in direct.part.1.pract 3. art.3.dub.4. concl.2.* Carillo *in itiner. ordinan.ſect.6. c.1. num.40.* Philiarchus *de offic.Sacerd.tom.1. part.1.lib.1.cap.40.* Rodriguez *in compend. qq. regul. reſ.14.n.14.* Leſſius *lib.2. cap.37. dub.12. num.76.* Aragon. *tom.2. in 2.2. D.Thom. quæſt.8. art.12.* Turrianus *in ſumm. part.1. cap.116.dub 5.n.12.* Gordonus *in Theolog. mor.tom.2. lib.6. q.2. n.44.* Petrellus *in lectura caſuum conſcientiæ,part.1.lect.4.§.1.num.8.* ſimpliciter & ſine vlla diſtinctione docent,quòd ij qui recitant iuxta Breuiarium Romanum, non obligantur ad Officium defunctorum diebus in Breuiario præſcriptis, & non excipiunt diem 2. Nouemb. quam ſciebant excipere ſupracitatos auctores;ergo non eſſe excipiendam putarunt.

4. Secundò probatur hæc ſententia,quia in rubrica appoſita in Breuiario die 2.Nouembr. non inueniuntur vlla verba præceptiua obligantia ad dicendum Officium defunctorum, ſed ſolùm ibi dicitur quòd *dicto Benedicamus Domino, dicuntur Veſperæ defunctorum*; ſicuti etiam in feria 2. poſt primam Dom. Quadrag. dicitur in rubr. *poſt Veſperas dicuntur Veſperæ defunctorum.* Vide, quæſo, quomodo in dictis duabus rubricis eadem ſunt verba; cur ergo non erit eadem obligatio, vel non obligatio? nam vbi eſt eadem ratio,debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, ex *l.illud, ff.ad legem Aquil.* quod etiam habetur *in l.à Titio, ff.de furt.l.quidam, numularios, ff.de edend. l.illud,C.de ſacroſ. Eccleſ.l.ſi poſtulaueris,§.2.ff.ad leg. Iul. de adult.* & ex aliis iuribus. Si igitur rubrica feria 2.poſt Dom.1.Quadrag. non obligat ſub mortali ad dicendum Officium defunctorum, quare rubrica diei 2. Nouembris ad illud obligabit, vbi in dicta rubrica ſunt verba præceptiua & inductiua peccati mortalis?profectò nullibi;cur ergo aſſerunt Doctores in dictis verbis obligationem adeſſe.

Sup hoc late in tom.7. tr.1.Reſol. 304. §.2. ad medium, à verſ. Et quidem, & in omnibus aliis eius annot.

5. Tertiò probatur: nam, vt dixi *in tract. de Horis Canon.reſol.42.* cum Vaſquez & aliis,quibus nunc addo Graffium *in deciſ. part.1. lib.2. c.53.n.24.* Homobonum de Bonis *in conſult. caſ.conſc.vol.2.part.5. reſponſ.245.* Rubrica appoſita in Breuiario in die D. Marci,& in diebus Rogation.non obligat ſecundùm opinionem probabilem ſub culpa lethali ad dicendas Litanias extra chorum;ergo neque rubrica diei 2. Nouembris obligabit ad dicendum Officium defunctorum. Probatur conſequentia à fortiori, nam ſupradicta rubrica in die D.Marci ſic aſſerit *Hodie qui non interſunt proceſſioni Litaniarum, dicant illas priuatim poſt Matutinum cum ſuis precibus & orationibus, ſine Pſalmis pœnitentialibus.* In quibus vltimis verbis apparet Litanias eſſe partes Pſalmorum pœnitẽtialium,& in illis includi;quod etiam euidenter apparet ex alia rubrica appoſita in fine Breuiarij ante ſeptem Pſalmos pœnitentiales, vbi ſic habetur, *Dicuntur flexis genibus in omnibus ſextis feriis Quadrageſimæ, quando officium fit de feria. Litaniæ autem omiſſis ſeptem Pſalmis dicuntur in Litaniis maioribus in die S. Marci*, Vide quomodo Litaniæ ſunt partes ſeptem Pſalmorum pœnitentialium: nam alioquin non diceretur in rubrica, *Litaniæ autem omiſſis ſeptem Pſalmis*, &c. Et ita hanc ſententiam apertè tenet Azorius Illuſtriſſimæ Societatis IESV doctiſſ. Theologus *tom.1.lib.10.c.16.q.4.* vbi loquens de ſupracitata Bulla Pij V. ſic ait, *Liberauit quoque præcepto & lege Litaniarum recitandarum.* Sed in tota Bulla Pij V.nulla mentio efficitur de Latinis,quomodo ergo dixit Azorius, quòd Pontifex abſtulit onus illas recitandi, niſi quia, vt dictum eſt,includuntur in ſeptem Pſalmis pœnitentialibus, & excluſis iſtis ab onere recitandi, excluduntur etiam vt eius partes Litaniæ, quod tandem confirmatur ex vſu communi fori pœnitentialis, in quo quando Confeſſarij imponunt pro ſatisfactione peccatorum ſeptem Pſalmos pœnitentiales, obſtricti ſunt etiam pœnitentes dicere Litanias & preces; ergo,&c. Igitur dicendum eſt, quòd dum Pius V. in Bulla in principio Breuiarij excludit ſeptem Pſalmos ab onere recitandi ſub peccato mortali, excludit etiam Litanias, quæ in ipſis includuntur.

Quæ hic eſt ſupra Reſol. 92.& in Reſol.93.

6. Sed dato,& non conceſſo, quòd Litaniæ non includerentur in dictis verbis Pij V. non tamen ex verbis ſupradictæ rubricæ in die D. Marci apparet eſſe recitandas ſub onere culpæ lethalis; nam dicta rubrica vtitur verbo imperatiuo,*dicant*,quod quidem verbum ex opinione probabili Alphonſi de Caſtro *lib.1.de leg. pœnali, cap.5. docum.4.* Caietani *in 2. 2. quæſt.166.art.9 circa ſolut.ad 2.*Ludouici Carbonis *de legib.lib.7. diſp.4.ad finem*, non continet præceptum Et ſecundùm Nauarrum *in manual. cap.13. num.49.* Emanuelem Sà *verb.lex,n.6.* Sayrum *in Claui Regia, lib.3. cap.7. num.16.* verba imperantia inducunt tantùm obligationem ſub veniali, non autem ſub mortali. Si igitur ſecundùm opinionem probabilem non adeſt obligatio recitandi Litanias ſub mortali, non obſtante rubrica, quæ illas præcipiat,quia illas præcipit cum verbis imperatiuis, quanto magis dicendum eſt non adeſſe obligationem recitandi Officium defunctorum in die 2.Nouembris,cùm rubrica illius diei non vtatur verbis præceptiuis, neque etiam imperatiuis, ſed tantùm dicat, quòd dicitur Officium defunctorum.

Sup. hoc in Reſ.not.ſeq.

Sup. hoc late in tom.6. tr.1. Reſ.28. & in multis aliis eius primæ annot.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria, &c.

7. Ad primum aſſero, quòd gratis dicitur Officium defunctorum in die 2. Nouembris eſſe partem officij illius diei; & quod præcipiatur. Nam, vt *ſuprà* viſum eſt, non apparet præceptum vllum in rubrica dicti diei de dicẽdo ſupradicto officio,nam rubrica vtitur iiſdem verbis, quibus vſa eſt in feria 2. poſt primam Domin. Quadr. Si igitur non adeſt obligatio dicendi Officium defunctorum in ſupradicta die, quare erit obligatio in die 2. Nouembris; & ſicut Officium defunctorum in Feria 2. poſt dictam primam Domin. non eſt pars Officij illius diei, quare erit pars Officij diei 2. Nouembris. Quòd verò in hac die addantur alia in Breuiario, quæ in rubrica feriæ 2. poſt primam Domin. Quadrag. prætermittuntur, hoc non eſt ſignum maioris obligationis, ſed maioris ſolemnitatis. Non apparet igitur ex vi rubricarum, vt *ſuprà* ſatis probatum eſt, adeſſe obligationem recitandi Officium defunctorum ſub onere peccati mortalis.

8. Nec valet dicere quòd licèt in dictis rubricis non inueniantur verba præceptiua,tamen Pius V.in Bulla præcipit obſeruandam eſſe formam præſcriptam in Breuiario, ſed in dicta forma præſcribitur vt dicantur Litaniæ & Officium mortuorum ergo ſub præceptum recitandæ erunt. Non, inquam, hoc argumentum valet; nam poſſet aliquis reſpondere cum Valent. *tom.3. diſput.6.quæſt.2. punct.10.* præceptum Pij V. de recitando officium, iuxta formam in Breuiario præſcriptam, intelligendum eſſe de forma ab eo præſcripta ad differentiam formulæ Breuiarij antiqui; ſed quia hæc interpretatio diſplicet & meritò,Garſiæ *de benef.tom.1. part.3. cap.1. num.162.* & Squillante *de obligat. Cler. part.1. dub. 26. num.51.* Ideo aſſero quòd licèt Pius V. præcipiat obſeruandam

dam eſſe formam in Breuiario præſcriptam, attamen in dicta Bulla ſimpliciter,& ſine vlla diſtinctione tollit obligationem recitandi Officium defunctorum,& Pſalmos pænitentiales, in quibus, vt dictum eſt,tanquam Pars includuntur Litaniæ, ergo , &c.

Sup.contento in hoc & ſeq. §. in tom.2. tr.1. Reſ.86 §.2.à lin.1. & hic ſupra ex lata doctrina Reſ.17. §.1. ante mediũ, à verſ. *Demas da loqual* , & in Reſol.19. §. Nec obſtat, à principio vſque ad medium & in tom.6. tr.2. Reſ.16.

9. Ad ſecundum argumentum adeſſe quidem conſuetudinem recitandi dictum officium concedo, ſed non ex hoc ſequitur dictam conſuetudinem obligare ſub mortali, nam, vt rectè obſeruat Sancius *in ſelect. diſp.*54. *n.*33. Salas *de legib.*19. *ſect.*6. *n.*61. Sylueſter *ver. conſuetudo q.*4. Tabiena *eodem ver. not.*7. *n.*8. Gordonus *in Theol. mor. tom.*1. *lib.* 2. *q.* 14. *cap.* 5. *n.* 18. & Villalobos *in ſum. tom.* 2. *tract.* 24. *diffic.* 9. *n.* 8. *& tract.* 2. *diffic.* 58. *n.* 5. *Para introduzir coſtumbre ſe requiere que los que la introduzen lo hagan de cierta ſciencia y no por ignorancia penſando que eſtan obligados , y es la razon porque los actos que introduzen la coſtumbre han de ſer volontarios y no ay coſa tan contraria a la voluntad como el error.* Ita ille.Sed in noſtro caſu,hæc conſuetudo cenſetur introducta ex errore, quia, vt viſum eſt Doctores non bene aſſeruerunt ex vi rubricæ recitandum eſſe Officium defunctorum in die 2. Nouembris, quam obligationem non adeſſe ſatis ptobatum eſſe credo, Ergo dicendum eſt dictam conſuetudinem fundatam eſſe in ignorantia & errore , atque ideo non obligare, quia Clerici Religioſi & Beneficiarij ideo recitant in tali die Officium defunctorum quia exiſtimant ſe obligatos ad recitandum.

Sup. hoc in Reſ. & §§. not. prætéritæ.

10. Vel ſecundò poſſet aliquis reſpondere, conſuetudo vt inducat obligationem opus eſt , vt obſeruat Tannerus *in p.*2.*diſp.*5. *quæſt.*7. *dub.*1. *n.*19. Henriquez *lib.*7.*c.*13.*n.*9. Monteſinus *in p.*2.*tom.*2. *tract. de legib.diſp.*23.*q.*13.*n.*222. & alij communiter,vt ſit introducta cum animo obligandi,& non ex deuotione:ſed conſuetudo, de qua loquimur, non videtur introducta cum animo obligandi, ergo. Probatur minor, nam non videtur probabile quòd cùm Summ. Pontifex,Pius ſcilicet V. in ſua Bulla propter periculum peccandi tolleret conſuetudinem obligatoriam ſub mortali ad dicendum Officium defunctorum, vt paret ex contextu Bullæ , & notat Leſſius *lib.*2. *cap.* 37. *dub.*12.*num.*76. & alij. Non inquam,videtur probabile quòd Clerici, &c. voluiſſent introducere,non obſtante dicta Bulla , iterum illam conſuetudinem cum animo ſe obligandi ad culpam lethalem. Videtur igitur dicendum talem conſuetudinem fuiſſe introductam ex deuotione cum animabus Purgatorij , & ad lucrandas Indulgentias,quas Pius V. in Bulla dictum officium recitantibus largitur:Vnde cum dubitetur,vt patet ex ſupradictis,an talis conſuetudo fuerit introducta cum animo ſe obligandi , vel tantùm ex deuotione , ſequitur ex doctrina probabili Patris Suarez *de legib.lib.*7.*cap.*15. *num.*13. Ioannis VVigers *in p.* 2. *D.Thom.quæſt.*97. *art.*3. *num.*29. Caſtri Palai *in opere morali tom.*1. *tract.*3.*diſp.*3.*punct* 2.§.3.*num.*13. Bonacinæ *de leg.diſp.*1.*quæſt.*1.*punct. vlt.*§.3. *num.*21. Ægidij de Trullench *opuſc.de Hor.Can.dub.*2.*n.*13.& aliorum ,ſequitur inquam,non eſſe præſumendum dictam conſuetudinem fuiſſe introductam cum animo ſe obligandi, quia ea,quæ ſunt facti,& non iuris, non præſumuntur,& lex non præſumitur niſi probetur , tum etiam , quia nemo præſumitur ſibi velle onus , & obligationem imponere , niſi id manifeſtè conſtet ; quidquid in contrarium etiam probabiliter aſſerat Granadus *in p.*2. *contr.*7. *tract.*3. *part.*3. *diſp.* 16. *ſect.*2. *num.*13. Azorius *tom.*1. *lib.*5. *cap.* 18.*q.*5. & Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 23. *ſect.* 1. *num* 244.

Sup. hoc dubio in tom. 6. tr.2. Reſ. 18.19.& 20. & in tom.2. tr.1. Reſ.86. §. His, & in tom.4. tr.6. Reſ.51.§.vlt. & ibi in tr. 4. Reſ.27. §. vltim. & in tom.6. tr.1. in fine Reſ. 41.& hic ſupra ex lata doctrina Reſ.17. §.1. prope finem à verſ 1. Imoque quando.

11. Verùm his non obſtantibus hæc omnia diſputationis cauſa dicta eſſe volo,nam quia prima ſententia eſt communis, non audeo ab illa diſcedere,& certè Officium defunctorum in die 2. Nouembris eſſe proprium illius diei probari poteſt ex Kalendario & Martyrologio , vbi nomen quod Eccleſia tribuit feſtiuitati illius diei, eſt Commemoratio defunctorum ergò officium magis proprium illius diei eſt Officium defunctorum , quia per nomen feſtiuitatis explicatur,de quo agi officium debet.Et ideo quando duo ſignantur officia pro aliquo die, magis intentum erit ab Eccleſia quod correſpondet nomini feſtiuitatis,quod in caſu noſtro probatur,quia quando Eccleſia diſpenſauit cum inclyto Ordine Dominicano, vt vnum tantùm officium diceret in dicta 1.die Nouembris,deſignauit Officium defunctorum,relicto officio de octaua : ergo euidens ſignum eſt , quod officium magis proprium illius diei eſt Officium defunctorum.Confirmatur ſupradicta,quia ſi Officium defunctorum non poteſt in 2. die Nouembris celebrari, in aliam diem transfertur,& eſt adeò ſolemne, vt ſolùm transferatur , quando in diem Dominicum incidit, quod non accidit in aliis Officiis defunctorum intra annum dicendis : ergo,&c.

12. Vnde ex his patet quòd Pius V. in Bulla ſuperiùs allegata ſolùm loquitur de Officio defunctorum quod per anni circulum ſtatuitur dicendum in rubricis aliquibus diebus, & non de officio proprio illius diei 2. Nouembris : quod ampliùs probatur ex dicta Bulla , vbi Pontifex tollit obligationem dicendi Officium defunctorum , his verbis. *Nos propter varia huius vitæ negotia multorum occupationibus indulgentes ,peccati quidem periculum ab ea præſcriptione remouendum diximus* , &c. in quibus verbis clarè apparet non eſſe incluſum Officium defunctorum 2.die Nouembris nam ad ſemel illud dicendum non obſtant negotia & occupationes huius vitæ,neque periculum non recitandi adeſt : ergo verba illius Pontificis diriguntur ad Officia mortuorum multoties per anni circulum dicenda,quæ ſi cum onere peccati mortalis recitanda eſſent , prudenter SS. Pontifex timebat periculum labendi in dicta recitatione abeſſe.

13. Deinde Summum Pontificem in dicta Bulla non loqui de ſupradicto officio in die 2.Nouembris, patet ex conſuetudine , quæ eſt optima legum interpres , vt colligitur ex *cap. cùm dilectus* , *& conſuetud.* ex *l. minimè* , *ff.de legibus* , & ex *l. ſi de interpretatione* , *ff. eodem tit.* & notat Menochius *conſil.*32. *num.*44. *conſil.*390. *num.*21. *& conſil.* 2415. *num.*10. Cenedus *in qq. can. quæſt.* 3. *num.* 11. Syluanus *conſil.*88. *num.* 27. Afflictus *deciſ.* 166. *num.* 6. & alij. Cùm igitur à diebus Pij V. vſque modò communis conſenſus omnium fuerit , talem obligationem non fuiſſe ſublatam per Bullam Pij V. vt fatentur omnes Doctores poſt dictam Bullam ſcribentes ; ergo dicendum eſt conſuetudinem interpretatos eſſe, ſub illa clauſula non includi Officium defunctorum in die 2. Nouembris recitandum. Igitur de iſta conſuetudine , de qua loquimur,non eſt philoſophandum,tanquam de conſuetudine inductiua obligationum , ſed tanquam de conſuetudine interpretatiua legis ; quæ ſupponit obligationem.

Sup. hoc infra in Reſol. 138.§. Quod patet , ad medium , à verſ.vnde, & in omnihus aliis Reſ. & §§. eius annot.

14. Et tandem , etiamſi de tali conſuetudine eſſet philoſophandum,vt conſuetudo inductiua obligationum , dicendum videtur,illum ad culpam mortalem obligare , quia , vt docet Suarez *de leg. lib.*7. *cap.* 15. *num.*13. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tractat.* 3. *diſput.*3.*punct.*2. §.3. *num.*13, Ioan. VVigers *in part.*2. *D. Thom. quæſt.* 97. *art.*3. *num.* 29. & alij. Ex aliquibus coniecturis deduci poteſt conſuetudinem obligare. Prima , ſi conſuetudo ſit grauis , difficilis, & communiter ſeruetur , quia non ſolent multi vniformiter conuenire in his actibus , ſi quando ſe obligari ſentiunt. Secunda , ſi viri timorati malè ſentiant

Sup.contentis in hoc §. in tom.6.tr. 2. Reſ.17. & hic ſupra ex lata doctrina Reſ.14. prope finẽ, à verſ. Ad rationes & in Reſ.15. §. Cuius , & in Reſol.17. §. Sed ego , & in tom. 4. tr.6.Reſ.52. §.Quoad cõſuetudinem

ſentiant de his, qui non ſeruant conſuetudinem, vel communiter ſcandalizantur. Sed omnes coniecturæ adſunt in conſuetudine recitandi Officium defunctorum in die 2. Nouembris, nam eſt conſuetudo grauis, & communiter ſeruatur, & viri timorati malè ſentiunt de his, qui illam non ſeruant: ergo dicendum eſt talem conſuetudinem ad culpam mortalem obligare. Ex quibus omnibus patet reſponſio ad argumenta pro ſecunda ſententia ſuperiùs adducta. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem, non ita diligenter ab auctoribus vſque adhuc examinatam.

RESOL. XCV.

An ſi quis in die 2. Nouembris omittat recitare Officium Defunctorum, & Officium Octauæ, committat vnum, vel duo peccata?

Et an, qui in prædicta die recitat Officium octauæ, ſed relinquit Officium Defunctorum, ſi ſit Beneficiatus, teneatur reſtituere fructus beneficij?

Et docetur, quomodo poſſumus cognoſcere conſuetudinem obligare, & ita habere modum legis, vel non obligare, & ſic non introductam per modum legis, v.g. recitandi Officium Defunctorum in die 2. Nouembris? ieiunandi in Vigilia Natiuitatis B. Mariæ, non comedendi oua, & lacticinia in Quadrageſima, &c. Ex p.9.tr.7.& Miſc.2. Reſ.29.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 90. §. Nota ſecundo.

§. 1. Caſus eſt curioſus, & nouus; & ad illum reſpondet nouiſſimè Pater Pellizzarius *in tract. de Monialibus, c.6.q.8.n.17. in 2.edit.* vbi ſic ait: [Addo hìc obiter; (quod non reperi deciſum ab vllo Doctore,) omittentem officium Defunctorum in die Commemorationis Defunctorum, & Officium Octauæ omnium Sanctorum, videri non improbabile, quòd faciat vnicum peccatum: cum illa die hæc duo Officia videantur præcipi per modum vnius: in quo mecum ſenſit Pater Zanettus, addens de rigore contrarium eſſe ſuſtinendum.] Ita ille.

2. Sed ego licèt non audeam Doctorum virorum opinionem damnare, apud me tamen non caret maxima difficultate, quia ſunt præcepta diuerſa, vtpote de officiis diuerſis; & ideò omiſſio vnius nō officit alteri: nam recitans Officium Defunctorum adimplet obligationem illius, licèt non recitet Officium Octauæ; & è contra: ergo, &c. Quod confirmatur: nam, quando illa dies eſt impedita Officium Defunctorum transfertur in alium diem: ergo ſunt diuerſa præcepta. At ex his oritur aliud dubium curioſum, & à nemine, quod ſciam, tactum; nempe, an qui in 2. die Nouembris recitat Officium Octauæ, ſed relinquit Officium Defunctorum; ſi ſit Beneficiarius, teneatur reſtituere fructus Beneficij. Ego, ſaluo meliori iudicio, negatiuè reſpondeo: quia, cùm ſimus in odioſis, & pœnalibus, Bulla Pij V. non eſt extendenda ad caſum noſtrum: nam loquitur de Officio ordinario, quod ſingulis diebus recitatur, & ideò in illa efficitur mentio de Horis, vt patet ex ipſius Bullæ contextu, quam Bullam affert Perſicus *de Hor. Can. cap.5. dub.17.n.2.* Sed in Officio Defunctorum non adſunt Horæ, ſed tantùm Matutinum, Laudes, & Veſperæ: ergo Bulla Pij V. vt diximus, non loquitur, neque eſt extendenda ad Officium Defunctorum, vtpote diuerſum ab ordinariis Officiis.

3. Nota verò, quòd amiciſſimus Pater Pellizzarius videtur nimis propenſus, ex rationibus, vt ipſe ait, à me adductis, ad declarandam conſuetudinem recitandi Officium Defunctorum in die 2. Nouembris, non obligare ad peccatum mortale: ſed videat, ne poſteà idem dicendum ſit de conſuetudine Monialium recitandi Horas Canonicas extra Chorum; quod ipſe, & optimè mordicùs negat; & de conſuetudine ieiunandi in Vigilia Aſſumptionis B. Virginis, & de multis aliis conſuetudinibus totius Eccleſiæ: nam, v. g. poſſent dicere parentes & tutores, conſuetudinem baptizandi infantes, antequam ad vſum rationis perueniant, non obligare illos ſub mortali, ac de ſimilibus.

Sup. hoc latè in Reſ. præterita ſignāter §. Ad ſecundum, & ſi placet lege etiam alias Reſol. & §§. annot. dicti §.

4. Dicendum eſt itaque, omnes ſupradictas conſuetudines eſſe ſub mortali obligatorias. Primò quia ſunt in re graui, vt de ſe patet. Secundò, quia omnes illas tranſgredientes putant peccare mortaliter. Tertiò quia omnes Doctores vnanimiter ita docuerunt. Quartò, quia illas tranſgredientes à Superioribus puniuntur. Hæ enim ſunt præſumptiones attendendæ, vt aſſerunt Doctores, ad probandum conſuetudinem à principio introductā, & continuatam eſſe ſub onere peccati mortalis. Et ita eſt communis ſenſus totius Eccleſiæ circa enumeratas conſuetudines. Nec aliter dicendum exiſtimo.

Et pro contento in hoc §. Dicendum eſt, & ſeq. in tom.6. tr.2. Reſ.17. & in omnibus aliis eius annot.

5. Vnde, præter Doctores in confirmationem ſupradictorum à me *alibi* adductos, non deſeram hic apponere authoritatem Ioſephi Rocaful. ſic aſſerētis *in Praxi Theol. mor. par.3. lib.6. c.4. q.3.* Quomodo poſſumus cognoſcere, conſuetudinem obligare, & ita habere modum legis; vel non obligare, & ſic introductam per modum deuotionis; Vera ſententia ait, ex tribus coniecturis deduci poſſe; conſuetudinem per modum legis obligare. Prima coniectura, ſi conſuetudo ſit grauis, difficilis, & communiter ſeruata à populo. Ratio eſt: quia non ſolet populus vniformiter conuenire in his actibus, quos ſecundum conſuetudinem facit, niſi quando ſe obligatum ſentit. Secunda coniectura eſt, ſi viri timorati male ſentiant de his, qui non ſeruant conſuetudinem, & communiter populus ſcandalizatur. Ratio huius coniecturæ eſt: quia, niſi conſuetudo obligaret, non malè ſentirent viri timorati de his, qui non ſeruant eam, nec populus ſcandalizaretur. Tertia coniectura, ſi Prælati, Superiores puniant violantes conſuetudinem. Huius ratio eſt: quia, ſi Prælati non ſentirent, conſuetudinem obligare, non punirent violantes eam: nemo enim puniendus eſt ex eo, quòd non faciat id, ad quod non obligatur. Ex his colligitur malè dixiſſe Fagundez *in 4. Præcepto Eccleſiæ, l.1. num.12.* difficile poſſe probari, conſuetudinem non edendi oua in Quadrageſima obligare: nam exiſtimo poſſe probari, hanc conſuetudinem obligare Probatur: nam hæ omnes coniecturæ adſunt ferè in omnibus mundi partibus circa conſuetudinem non comedendi oua, & lacticinia tempore Quadrageſimæ: ergo clarè apparet dictam conſuetudinem abſtinendi ab ouis, & lacticiniis in Quadrageſima obligare ſub præcepto mortali: & hæc omnia docet Rocaful. *vbi ſuprà.* Vide etiam doctum, & amiciſſimum P. Baldellum *in Theol. mor. tom.1. lib.5. diſp.47. n.16. & 17.* Merollam *tom.3. diſp.5. c.3. dub. 2. n.32.* Præpoſitum *in p.2. D. Thomæ, q.97. dub.1. n.7.*

Sup. hoc in Reſol. not. præteritæ & in aliis eius annot. ſignanter in tom.4. tr.6. Reſol.52. §. Quoad conſuetudinem & in alia Reſ. eius annot.

RESOL. XCVI.

An ſi quis non haberet Breuiarium, ſed ſciret Pſalmos, teneatur illos dicere ſine Lectionibus in Matutino, vel Capitulis, & verſiculis in Horis?

Et quid, ſi ſciret aliquas Lectiones, ſeu Capitula, & Orationes, an teneatur ſic dicere Officium? Ex p.2. tr.12. Reſ.30.

§. 1. Nega

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & ſupra in Reſ. 42. §.vlt. & recitatiuè ex conſequentia Reſ. 33.§.Nec deſeram, poſt mediũ, verſ. etſi enim.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Filliuc. *tom.2. tr.23.c.9. num.*287.vbi ſic ait: [Si quis non habens Breuiarium poſſit recitare memoriter totum Officium, vel integram aliquam Horam, tenetur: ſi autem Pſalmos tantùm ſciat,non autem lectiones,orationem, & capitula, non tenetur. Ratio eſt, quia illi Pſalmi, vt ſic,non ſunt Hora Canonica, ad quam Clericus obligatur. Ita ille, & citat Nauarrum, & Suarez.Idem etiam docuit Garcias *de beneſ.tom.1.p.3. cap.1. num.*221. & Malderus *in 2.2. tract.*10. *cap.2. dub.*5.

2. Notandum eſt tamen,quòd ſi ſciret alias lectiones, ſiue capitula, & orationes, teneretur ſic dicere Officium ſecundùm ſententiam Villalob. *in ſumm. tom.*1.*tr.*24.*dub.*16.*num.*11. vbi ſic aſſerit: *Si eſte ſabe de memoria los Pſalmos de las Laudes, y Horas menores, y deve rezarlas; poniendo qualeſquiera Capitulos,y orationes, que ſe le acordaren,por que conceſſo compte con la ſubſtancia del rezo. Y ſi tuvieſſe Diurnal, debe tambien rezar los Maytines ſi eſtan alli los Pſalmos de las Ferias, y dezir leciones de nueſtra Señora, ò de los Difuntos, que aunque la mudança mucha,no es ſubſtantial.* Sed hæc opinio mihi non placet, quia ego non teneor dicere aliud Officium, niſi Officium currentis diei. Ergo, &c. vide etiam *infra reſol.*43.

Sup. hoc quoad lectiones in Reſol.2 not. præteritæ § Et tandem, prope finem, verſ. *Y lo miſmo.*

RESOL. XCVII.

An qui habet diurnum, teneatur recitare Pſalmos ſine Lectionibus, & Reſponſoriis pro Matutinis?

Et infertur cæcum non eſſe adſtrictum Matutinam Horam recitare, licet memoria retineat Pſalmos, cum Lectiones legere nequeat, nec tenetur ſocium quærere.

Et an ſi alius ſe offerat cæco, vel infirmo in ſocium ad recitandum, teneatur cæcus, vel infirmus recitare?

Et an infirmus, etſi valens conuerſare cum amicis ſe inuiſentibus, ideo non teneatur recitare Officium Diuinum? Ex p.2.tr.12. Reſ.43.

Sup hoc in Reſ.præterita, & in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ. 42. §.vlt. &c.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam docet Sanchez *in ſumm tom.*1. *lib.*1. *cap.*19. *num.*8. quia Lectiones & Reſponſoria modica reputatur materia, quæ ſufficiens non eſt ad moralem integritatem Matutini tollendam.

2. Sed contrarium docet alter Sanch. *in ſelectis, diſp.*15.*n.*2.Nam eſto reſpectu Pſalmorum Lectiones & Reſponſoria ſint minor pars, eſt tamen maximè principalis, & ſubſtantialis, ita vt abſque illis non adſit Officium Canonicum. Ex quibus infert idem Sanchez, cæcum non eſſe adſtrictum Matutinam Horam recitare, licèt memoria retineat Pſalmos, cùm Lectiones legere nequeat, nec tenetur ſocium quærere: præceptum namque recitandi non ad id obligat, ſed ſolùm permittit poſſe recitari cum ſocio.

Sup. hoc & contento in principio, & fine §. ſeq. ſupra in Reſ. 33. §.An vero, ad medium, & in Reſ.36.& 37. & pro difficult. poſita ad lin.5.§. Sed contrariam, huius Reſ. curſim in Reſ. ſeq. §.§ Et tandem, ad lin. 3. verſ. *El ciego*, & in Reſol,3.not. præteritæ in eodẽ §. verſ.

3. Imò & ſi aliquis cæco ſe offerat in ſocium ad recitandum, non tenetur illum admittere, quia recitare cum ſocio priuilegium, & fauor eſt,quo non vti liberè poteſt, quod etiam procedit in infirmo, qui cum ſocio poſſet recitare Officium:nam nõ tenetur, etiamſi ſocius ſe offerat ad id faciendum. Notandum eſt etiam infirmum, etſi valentem concurſari cum amicis ſe inuiſentibus, non ob id conſtringendũ eſſe Officium recitare; quia amicis confabulari, potius animi diuerſionem, vt proprium obiectum reſpicit, quàm attentionem, è contra Officium Diuinum recitare.Hæc omnia Sanchez,multùm ad praxim conducentia, licèt aliqui contrarium ſentiant vt Gauantus *in comment. ad Rubr.Miſſ.tom.2.ſect.1.cap.5. tit.1. n.*6.& alij penes Laym.*in Theol. moral. lib.*4.*t.*1.*c.*6. *n.*2.ſed ipſe optimè cum Garcia *de beneſ.tom.*1.*part.*3. *c.*1.*n.*215. tenet, quòd quando ſemper antea non erat ſolitus recitare cum ſocio,non tenetur poſtea ſocium adſciſcere,quicquid in contrarium aſſerant Valentia, Suarez, Azorius, & alij penes ipſum.

aut Viſu, & in tom.7. tr. 1. Reſol. 7. §.Quoad ſecundum, & ſeqq. & hic ſuperius in tr 1 Reſ 102. §. Sed ad hoc ad medium, verſ. *Vn ciego.*

RESOL. XCVIII.

An Clericus, qui habet Diurnum, & caret Breuiario, teneatur ſaltem recitare Pſalmos abſque Lectionibus, & Reſponſoriis?

Idem eſt de carente viſu, vel alia de cauſa,ſi Pſalmos memoria tenet?

Et an, qui propter aliquam cauſam, infirmitatem ſcilicet, magnam occupationem, &c. excuſantur à dicendo toto Officio Diuino, non tamen excuſentur à dicendo illas Horas Canonicas, quas commodè dicere poſſint?

Et an interruptio notabilis in perſoluendo Diuino Officio non conſtituat peccatum mortale, nec obligationem iterum recitandi, & quamuis incœpta Hora interrumpatur animo repetendi?

Et an hoc etiam intelligatur in ordine ad recitationem publicam, quæ efficitur in Choro?

Et an Beneficiarius, qui tantum percipit ducatos 25. *ex fructibus beneficij teneatur ad recitationem Horarum Canonicarum, vel ſint neceſſarij in his temporibus* 40. *ducati, demptis oneribus Miſſæ, &c.*

Et an præbendatus non obligatus ad recitandum in Choro, poſſit recipere, & retinere diſtributiones, etiamſi neque ibi, neque extra chorum recitet Officium Diuinum? Ex part.10. tr.16. & Miſc.6. Reſol.48. aliàs 47.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ & ſupra in Reſ 42. §.vltim.& in & Reſ 43. § Nec deſeram, poſt medium, verſ. etſi enim.

§ 1. AFfirmatiuam ſententiam nominatim contra me docent duo docti Theologi Valentini Ægidius Trullench *in Decalog. tom.*1.*lib.*1 *cap.*7. *dub.* 28. *num.*6. & Ioſeph Rocafull *in praxi Theol. moral. tom.*1. *part.*2. *lib.*3. *de Oratione Vocali, cap.*4. *num.*309. vbi ſic ait: Dubium tertium, an teneatur recitare Matutinum, qui impotens eſt ad recitandas Lectiones, v. g. quia habet Diurnum, & caret Breuiario, aut viſu, vel alia de cauſa. Reſpondent Caſtrus Palaus *tom.*2. *diſput.* 2. *punct* 6 *num.*7. & Diana *part.*2. *tract.* 12. *reſolut.* 30. & 4. *part. tr.*4. *reſolut.* 25. non teneri. Ratio iſtorum eſt; quia excluſis Lectionibus Pſalmi non conſtituunt ſubſtantialiter Matutinum. Reſpondeo, quòd licet non conſtituant totum Matutinum, conſtituunt tamen partem, & quando homo non poteſt adimplere totum, tenetur adimplere partem, quam poteſt. Ita ille.

2. Sed licèt hæc ſententia ſit ſatis probabilis probabilem etiam exiſtimo negatiuam, & docet nouiſſimè etiam doctus, & amiciſſimus Pater Hieronymus Garcias *in Summa tract.*2.*difficult.*7.*dub.*2.*num.*7. vbi ſic aſſerit: *Iuan Sanchez* in Select.diſput.15. num.2. *dize, que ſi ſabe los Salmos, y no las Leciones, y Reſponſos, que no eſta obligado; porque las Leciones, y Reſponſos ſon parte eſencial del Oficio, y quien no puede todo lo eſencial queda deſobligado in totum, cuya opinion tengo por provable, y no ſe haze poca fuerça en favor della la inſtancia del ayuno, en el diſpenſado en comer carne, que por ſer la abſtinencia della vna de las partes mas eſenciales del ayuno, en opinion muy provable queda libre totalmente del.* Hæc Garcias: Et ideò hanc ſententiam, me

Sup. hoc in tom.4.tr.6o. Reſ 75. & in aliis eius annot.

me citato, tenet etiam Inquiſitor Eſcobar à Carro *tract. de Horis Can. q.6. n.27.* Sic aſſerens: Subamplia ſecundò, vt quamvis Diurnum habeat; non Breuiarium, quo poteſt recitare omnes horas præter Lectiones, & Reſponſoria in Matutinis, tamen nihil recitare teneatur: non Matutinum; quia deficientibus Lectionibus, & Reſponſoriis, formaliter tale dici non poteſt, & Pſalmi, & cætera præter Reſponſoria, & Lectiones, Matutinum non conſtituunt, ſed quid diuerſum, & ſic obligatio ad illud non obligat ad hoc, quia res eſt diuerſa: non cæteras horas, quia cùm non teneatur ad Matutinum, immunis eſt à cæteris horis, quia impotens ad totum ex probabili opinione (quam inferius ex *num.34.* referemus, licet in totum non conſequamur) nec ad partem tenetur. Ita Eſcobar nominatim contra Trullench, & Sanchez. Idem etiam docet Martinus de San Ioſeph *in Mon. Confeſſ. tom.1. lib.2. tract. de Oratione num.3.* vbi ſic ait: *Deſobligado eſta el que no tiene Breuiario en que rezar y aunque l.4. de Horis Can. cap.28. num.6. y otros afirman, que deue rezar el officio de nueſtra Señora, o otros Pſalmos, y preces, que ygualen al rezo. Es para mi coſa cierta, que no deue ſubſtituir coſa alcuna en lugar del rezo, porque eſte ſolamente eſtava obligado a rezar, y no puede, por carecer de Breviario, y el precepto no manda ſubrogar coſa equivalente:* Et vbi non eſt caſus legis, diſpoſitio nihil eſt, *lib.4. §.toties, vbi Paulus, ff. de damn. infect. lib.1. §.loquitur, ff. de aqua quotidiana, l. hos accuſare, §.omnibus, ff. de accuſationibus, l. adigere, §.quamvis, ff. de Iure part. cap. indemnitatibus, § ſed cum eas de elect. lib.6. aſſi no eſta obligado a rezar los Pſalmos: aunque los ſepa de memoria, porque ſin las Leciones, Reſponſorios, capitulos, y Oraciones no ſon Officio Diuino.* Hæc ille.

Sup. hoc in Reſ. & §§. poſitis infra in prima not. §. Sed obiter huius Reſ.

3. Et tandem non deſeram hîc apponere verba Leandri à Murcia, qui me citato, ſuper 3. *Regul. D. Franciſci cap.1. §.2. numer.26. El ciego (aſſerit) o el que carece de Breuiario, aunque ſepa de memoria los Salmos, no ſabiendo las leciones de los Maytines, o la Oracion, y Capitulo, no eſta obligado à rezar ſolo los Salmos. Y ſe prueva, porque ſolos los Salmos no hazen las Horas Canonicas, ni el Officio Diuino; el Clerigo, o Religioſo no eſta obligando ſino ſolo à rezar el Diuino Officio; luego no pudiendo rezar no eſtara obligado à dezir los Salmos ſolos: y lo miſmo ſe ha de entender; aunque el tal ſepiera de memoria las Leciones, y Capitulo; del Officio de otro dia: porque ninguno eſta obligado à dezir otro Officio, ſino el de el dia corriente. Los Capitulos, y Leciones de otro dia, no hazen Officio del dia corriente; luego no hay obligacion a rezar, aunque ſe ſepan de memoria.*

Sup. hoc cæco in Reſol. præterita, §. 2. ad mediũ verſ. Ex quibus, & in aliis eius not.

Et pro carẽte Breuiario in Reſ. not. primæ huius Reſ.

Sup. hoc quo ad lectiones ſupra, in fine Reſ.96.

Igitur auctoritate doctorum Virorum remanet ſatis probabilis noſtra opinio. Quidquid aſſerat Trullench, & Rocafull. Vide etiam. Quitanadueñam *vbi infra.*

4. Sed obiter hîc nota doctum Patrem Lezanam *in Summa qq. regular. tom.1. cap.12. num.27.* docet, quod qui propter aliquam cauſam, infirmitatem ſcilicet, magnam occupationem, &c. excuſantur à dicendo toto Officio Diuino, non tamen excuſantur à dicendis illa, vel illis Horis Canonicis, quas commode dicere poſſunt. Sicut qui debet centum, & non poteſt ſoluere niſi decem, tenetur decem ſoluere & ſicut qui non poteſt ieiunare totam Quadrageſimam, tenetur ieiunare illis diebus, quibus poteſt. Ita ille: qui citat Suarez, ſed nimis quidem ſcrupuloſè, vt patet ex his, quæ à nobis alibi dicta ſunt; Vnde nouiſſimè rectè. Quintanadueñas *Inſtruct. ordin. p.5. §.2. num.21. firmat, Que el enfermo que no puede rezar la mayor parte del Officio, no deve hora alguna.* Et ratio eſt, quia maior pars trahit ad ſe minorem: tum quia ita videtur eſſe conſuetudine receptum, ne infirmi; & debiles, vel aliàs impediti ſcrupulis, & perplexitatibus vexentur. Quod ſine dubio contingeret ſi potens ſine notabili damno recitare quamlibet horam, ad illam teneretur. Quis enim determinare poſſet quot horæ tibi nocumentum graue afferent? aut quis affirmare vnam ſolam horam ex minimis graue nocumentum allaturam? Ne igitur perplexus ſis, ab omni hora videris excuſatus, cùm maiorem officij partem recitare non potes, verbi gratia, cum non potes recitare Matutinũ cum Laudibus? quia hæc eſt pars maior, prima & præcipua officij. Et ita hanc ſententiam præter Nauarrum, Leſſium, Palaum, & alios, tenet me citato Baſſæus *in Flor. Theol. ver hora Can.6. num.5.* & me citato Pellizzarius *in Man. Regul. tom.1. tract.5. cap.8. ſect.3. n.110.* & me citato Trullench *in Decal. tom.1. lib.1. cap.7. dub.27. numer.5.* Et me citato Martinus de San Ioſeph *vbi ſupra tract.6. n.6.* Et me citatò Garcias *vbi ſupra n.14.* qui reſpondet ad argumentum Patris Lezana: Sic enim aſſerit: *Aunque las horas no tengan connexion, entre ſi, pero eſcuſado de lo mas, es viſto querer eſcuſar de lo menos, por la incertidumbre de la poſſibilidad que non ſe nocius, la inſtancia de la reſtitucion no es à propoſito, porque ſon diferentes generos de preceptos.* Ita ille, cui etiam adde Leandrum *vbi ſupra num.31.*

Sup. his ſupra in Reſ. 33. §. Sed ſi, poſt mediũ, & in Reſ.41. & 42. &c.

Alibi in Reſol. not. præteritæ.

Sup. hoc infirmo ſupra in Reſ.42 & lege alias

Reſol. & §§. eius primæ annot.

5. Sed quia hîc ſermo incidit de horis Canonicis, olim ſatis probabiliter docui interruptionem notabilem in perſoluendo Diuino Officio, non conſtituere peccatum mortale, nec obligationem iterum recitandi. Et ita tenent Doctores, me etiam citato, quos adducit, & ſequitur Martinus de San Ioſeph *vbi infra n.5.* Et me citato Leandrus *in Sacram. to.1. tract.6. diſp.13. q.90.* quia continuatio non eſt de ſubſtantia ſingularum precum, & quia de illo qui cum interruptione etiam maxima dixit officium, verè verificatur intra eandem diem recitaſſe; & opus ab Eccleſiá præceptum feciſſe, ergo & ſatisfeciſſe. Et hæc opinio procedit, quamuis incepta hora interrumpatur animo repetendi, nám nec tunc adeſt obligatio repetendi iam recitatum, cum verè faciat actum perfectum ab Eccleſia præceptum, quo caſu illi animo non attenditur. Et ita me citato tenet Eſcobar *de Horis Can. q.4. num.48.* Verùm difficultas eſt, an hæc opinio ſicut eſt probabilis in ordine ad recitationem priuatam, ſit etiam probabilis in ordine ad recitationem publicam, quæ efficitur in Choro: Ad hoc dubium nouiſſimè ſic reſpondet Martinus de San Ioſeph *vbi ſupra in Man. Confeſſ. tom.1. lib.2. tract.8. de Oratione, num.8. Algunos Autores graues affirman que la interupcion notable del Officio Diuino, que ſe celebra en el Coro, contra la coſtumbre de la Igleſia, es pecado mortal de ſu genero, aunque muchas vezes eſcuſa del la buena fe, o ignorancia, o el no ſe da eſcandalo. Pareceme rigor condenar al infierno ſin grauiſſima cauſa: y que ſino ſe da eſcandalo, no llegarà a pecado mortal la interrupcion en el Coro.* Ita ille? qui citat Bonacinam hanc ſententiam tenentem.

Docuit ſupra in Reſ. 67. & 68 & ſi placet, lege doctrinam alterius, Reſol. & §. earum annotationum.

6. Et tandem notá, quod dum hæc ſcribo interrogatus fui per litteras, An Beneficiarius, qui tantum perciperet ducatos 25. ex fructibus beneficij teneretur ad recitationem Horarum Canonicarum; & reſpondi probabiliter negatiuè, ex his, quæ nouiſſimè docet Martinus de San Ioſeph *vbi ſuprà tract. 7. num. 13.* vbi ſic aſſerit: *A mi me parece, que en eſtos tiempos camlamitoſos; donde todas los coſas neceſſarias a la vida humana valen tan caras, es neceſſario, que valga el beneficio per lo menos quarenta ducados, para obligar al rezo: fundolo en que los*

Sup. hoc, & contento in hoc §. ſupra in Reſ. 6. 7. & 8. per totas, & pro parte in Reſ. 10. ad medium, à verſ. Quando.

frutos

frutos del beneficio ſon para alimentos del Clerigo; y de baxo del nombre de alimentos, ſe entiende comida, y bebida, caſa en que vivir, veſtidos, cama, medicinas, y todo lo neceſſario para la vida, ligeſe con claridad de ley legatis cum l. fin. ff. de aliment. & cibar. legat. & tenet Iaſon poſt alios *in l. cùm hi. §. qui tranſigit. ff. de tranſactionibus.* Bolognetus *in additionibus ad conſil.* Ioan. de Armania 57. *num.* 7. *y es comun. Y que particularmente ſe entiende cauallo en que andar, ſi lo pide la dignidad, del qual ha de ſir alimentado. Beltran. conſil.* 52. *in fine, Corduba de Lara citati & Barboſa tom.* 4. *tract. varior. verb. alimenta numero* 10. *y tambien criados, ſi lo pide la dignidad, y claridad, los ſalarios, que ſe les dan, ex l. cum plures, §. ſi tutor. ff. de adminiſtrat. tutor. l. habitatio. ff. de ventre in poſſeſſ. mit. l. vxori. ff. de auro, & argent. legato. Pues veaſe ſi conforme a esto me alargo mucho en ſeñalar quaranta ducados para buena parte del ſuſtento? Y advierto, que para computar la caridad con que ſe queda el Capellan, no ſe ha de entender a todo lo que vale la Capellania, ſino a lo que reſta, pagadas las Miſſas, y otras,* vt Sanchez *lib.* 2. *conſil. cap.* 2. *dub.* 68. *num.* 1. Hucuſque Martinus. Sed in caſu contingenti vide Doctores, quos etiam me citato adducit, & ſequitur Eſcobar à Corro *vbi ſupra quæſt.* 3. *num.* 23. quibus duos amiciſſimos, & doctos viros ex Societate, Patrem Franciſcum Lugo *de conſcientia part.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 32. *n.* 183. & Patrem Antonium Eſcobar, & Mendoza *in Theol. Mor. tract.* 5. *Exam.* 6. *cap.* 3. *num.* 16. *in fine.*

Quæ hic eſt infra Reſol. 131. in eius §. Ex his. & in Reſ. 133. §. Sed an, & lege etiam Reſol 117. prope finē, à verſ. Qui etiam.

7. Nota hic Lector, me olim docuiſſe *in part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 149. præbendatum non obligatum ad recitandum in Choro poſſe recipere, ac retinere diſtributiones, etiamſi neque ibi, neque extra Chorum recitet Diuinum Officium; Sed licet hanc opinionem doceat Sanchez, tamen, ſtante Bulla Pij V. modo exiſtimo, non eſſe ſuſtinendam: ſic enim ait Pontifex in Bulla 135. *tom.* 2. Tametſi aliquis Choro addictus non recitans omnibus horis Canonicis cum aliis præſens adſit, fructuſque, & diſtributiones forte aliter aſſignatas ſola præſentia iuxta ſtatuta, conſuetudinem, fundationem, vel alias ſibi lucrifeciſſe prætendat; is præter fructuum, & diſtributionum amiſſionem, item ille qui primis ſex menſibus Officium non dixerit, &c. graue peccatum intelligat admiſiſſe. Ita ibi. Nota poſtera illa verba, Præter fructuum, & diſtributionum amiſſionem, licet Sanchez aſſerat Bullam illam non fuiſſe receptam cum tanto rigore.

Sup. hoc ſupra ex lata doctrina Reſ. 5. ſignāter in §. Et tandem.

RESOL. XCIX.

An ſi quis habet priuilegium recitandi in Breuiario breuiori, vel dicendi Horas ante tempus, poſſit ſocius recitare eodem modo cum illo abſque culpa.

Et an Epiſcopus Religioſus poſſit recitare cum ſocio recitante per Breuiarium ſuæ Eccleſiæ? Ex part. 2. tract. 12. Reſol. 35.

Sup. hac prima diffic. huius tituli ſupra in Reſol. 65. & ex doctrina Reſ. primæ poſt ſeq. §. 1. & 2 ſed lege eam per totam etiam pro vltim. difficult huius Reſol. & pro illa, vide etiā in tom. 9. tract. 7. ex Reſolut. 49. §. poſſet, & hic infra ex Reſol. 106. §. Ratio, poſt medium, à verſ. denique, & ſeq.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, & ita docet Portel *in dubijs Regular. verb. Hora Canon. num.* 8. & Henriq. *lib.* 7. *cap.* 30. *num.* 4. Et ratio eſt, quia id, quod priuilegium diſponit in vno ex correlatiuis, extenditur ad aliud correlatiuum. Nota etiam, quòd Epiſcopus religioſus poteſt recitare cum ſocio ſecum recitante per Breuiarium ſuæ Eccleſiæ. Ita Rodrig. *in ſumm. tom.* 4. *cap.* 68. *num.* 10. & Portel *vbi ſuprà, num.* 24.

RESOL. C.

An ſi v. g. Epiſcopus vel Cardinalis, aut alius Superior cum famulo velit die feriali ex negligentia recitare Officium de Sancto, vtrùm talis famulus peccet venialiter propter dictam mutationem Offic. Ex p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. Reſ. 10.

§. 1. DE hoc caſu olim in Sicilia interrogatus fui & negatiuè reſpondi, & poſtea inueni noſtram ſententiam, docere Ioannem, Caramuelem *in Regulam D. Benedicti, diſput.* 107. *dub.* 3. *n.* 1371. quia ait ille; vel Petrus verbi gratia, habet rationabilem cauſam, vel non. Si habuit, non peccauit venialiter, ac propterea non peccat ſocius. Si autem Petrus mutaret officium ſine cauſa. Reſpondeo, etiam in tali caſu ſocium ne venialiter quidem peccare, poteſt enim piè & prudenter credere Petrum non mutare officij rubricas ſine grauibus motiuis & cauſis.

Quāuis non plene ſup. hoc lege tamē pro Capellano Cardinalis in tom. 9. tr. 7. ex Reſol 49. §. Poſſet.

2. Quid ſi ſocius euidenter ſciret Petrum non habere cauſam rationabilem, ſed ex mera ignauia aut negligentia alterare rubricas, nempe, vt breuiùs abſoluat, & faciliùs ſubſtantiæ præcepti ſatisfaciat? Conſulto euidenter dixi; quia ſi tantùm probabiliter ſciret, etiam probabiter ſciret contrarium.

3. Reſpondeo in dato caſu Petrum peccare venialiter, ſocium tamen poſſe ſine ſcrupulo peccati venialis procedere. Patet; quia ſocius habet cauſam rationabilem vt officium mutet; quam ſupponit non habuiſſe Petrus, Probatur. Quia ſocius aſſeritur teneri legere cum Petro, & non habere autoritatem decernendi quia debeat legi; Ergo volens nolens debuit Horas legere à Petro determinatas, ac proinde cauſam rationabilem habuit vt à rubricis diſcederet.

RESOL. CI.

An Sacerdos ſæcularis ſatisfaciat præcepto, ſi recitet v. g. cum Carmelitano, vel Franciſcanus cum Carmelitano Officium Diuinum. Ex p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. Reſ. 9.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Ioannes Caramuel *in Regulam D. Benedicti diſputatione* 107. *dubio* 1. *numero* 1366. vbi ſic aſſerit: Inquiris Vtrum qui recitat cum habente priuilegium vtendi Breuiario breuiori, vel legendi ante tempus (ſuppoſito quod detur lex determinans tempora pro officio priuato) ſuæ obligationi ſatisfaciat?

Sup. omni doctrina huius, Reſol. ſupra in Reſolut. 99. & pro parte in aliis §§. & Reſol. eius annot.

2. Reſpondeo affirmatiuè cum Portelio *in dubiis reg. verb. Horæ Canonicæ numer.* 8. Henriquez *lib.* 7. *capit.* 30. *numero* 4. Ratio eſt manifeſtiſſima; quia quidquid alteri relatiuo conceditur, neceſſariò conceditur correlatiuo: Correlatiua enim ſunt ſimul cognitione. Non poteſt permitti excommunicato vt loquatur tibi, quin & tibi vt audias excommunicatum: ergo.

3. Confirmatur. Non eſt intelligibile quod duo debitè recitent vnum officium Diuinum, & vno ſatisfaciente alter non ſatisfaciat. Probatur. Si Petrus & Paulus legant ſimul, non erit verum dicere quòd Petrus legerit totum officium Diuinum, quia ſupponitur legiſſe cum ſocio, & qui legit cum ſocio, non recitat totum, ſed ſolummodo dimidiā partē, nec erit verum dicere, quod Paulus totum officium legerit, ob eandem cauſā: Ergo nec Petrus, nec Paulus ſed illa

Communitas quæ coaleſcit ex vtroque totum officium legit. Hinc ſic. Ergo vel dicta Communitas legit officium ſibi conueniens, vel non; ſi legit officium ſibi conueniens, ſatisfecit debitè; ergo neuter peccauit venialiter. Si legit officium Diuinum; ſed ſibi non conueniens ſatisfecit quoad ſubſtantiam, & quoad modum deliquit, ergo & peccauit venialiter. Ergo vterque peccauit venialiter; quia ſupponimus eodem conſilio conueniſſe vt legerent Horas, & vtrumque æquè potuiſſe hanc actionem impedire: Quis autem non videat eſſe abſurdum aſſerere illum peccare venialiter, qui attentè & deuotè totum officium legit? quis ignoret ſocij obligationes alteri comparari per accidens? Manet igitur neutrum peccauiſſe venialiter.

4. Confirmatur. Si recitans cum habente diſpenſationem vtendi Breuiario breuiori, non ſatisfacit; ergo nec recitans cum blæſo, & balbutienti ſemi-proferente verba ſatisfaciet, hoc nemo admittet; ergo nec illud ex quo deducitur. Conſequentiæ bonitas conſtat, quia blæſus habet diſpenſationem omittendi magnam Officij partem non ſolum à natura, ſed etiam ab Eccleſia, cuius præcepta ſunt prudentia, & cuiuſlibet capacitati accommodata: imprudens enim eſſet Pontifex, qui balbutienti indiceret exactam omnium verborum prolationem.

5. Hinc conſtat ſæcularem Clericum, & Religioſum, aut duos Religioſos diuerſorum Ordinum ſine venialis culpæ ſcrupulo poſſe ſimul recitare iuxta Rubricas alterutrius Breuiarij. Huc uſque Caramuël.

Sup. hoc infra in Reſol. 104. § 2. ad medium.

6. Sed tu cogita, nam vnuſquiſque tenetur recitare ſecundùm formam ſui Breuiarij, vt patet ex Bullis Pontificiis appoſitis in principio Breuiarij Romani, & aliorum Breuiariorum Monaſticorum, & infligentibus grauiſſimas pœnas. Ergo Sacerdos ſæcularis ſi alternatim recitet Horas Canonicas, v. g. cum Carmelitano, relinquit ſuum Breuiarium, & recitat iuxta formam Breuiarij Carmelitani; Ergo non videtur ſatisfacere præcepto: Et ita hanc ſententiam docet Caſtrus Palaus, *t.1. tr.1. diſp.2. punct.2. n.2.* Et licet probabiliter aſſerant aliqui officium pro officio valere, hoc tamen intelligendum eſt de officiis, quæ in vniuſcuiuſque Breuiario continentur: Vno tamen, vel altero die recitare ſecundum formam alterius Breuiarij, non eſſe peccatum mortale, aſſerunt Nauarrus, Raphaël de la Torre, & Vaſquez penes Palaum *vbi ſuprà*.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. ad medium, à verſ. Imò contra.

RESOL. CII.

An Regulares, vel alij, relicta conſuetudine vel Religionis, vel Eccleſiæ, ſecluſo aliquo præcepto, poſſint priuatim Officium Diuinum ſecundum Breuiarium Romanum recitare?

Et an ſi Clericus ſæcularis vno, vel altero die diceret Officium per aliud Breuiarium à Romano, v. g. Breuiarium S. Dominici, &c. peccaret mortaliter? Ex p.2. tr.12. Reſ.10.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & in Reſol.3. ſeq. in principio, §.1. & §. Sed, & pro diſpenſat. in hoc caſu ſupra in tr.2. Reſol.51. §. vlt. poſt medium, verſ. Si vero.

§. 1. NEgatiuè reſpondent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Auguſtinus Barboſa *in collect. tom.1. lib.3. tit.41. cap.1. num.10.* Sed mihi probabilis videtur etiam contraria ſententia, quam docet Portel. *in dubiis regular. ver. Horæ Canonicæ, num.6.* Rodriguez *in ſumma tom.3. c.195. num.2.* Leſſius *lib.2. cap.73. dub.12. numer.74.* Emmanuël Sa *verb. Horæ, num.6.* vbi ſic aſſerit: Extra chorum poteſt quiſque dicere Officium Romanum. Et ratio eſt: quia talis adeſt conſuetudo. Secundò, quia Pius V. etſi inſinuet in Bulla, non eſſe mutandum Officium publicum ducentorum annorum abſque conſenſu Epiſcopi, vel Capituli; nihil tamen dicit de priuato tacitè, ergo permittit illud mutari. Imò contra Garſiam *de beneficiis, tom.1. part.3. cap.1. num.150.* & alios, ſi aliquis Clericus ſæcularis vno, vel altero die diceret Officium per aliud Breuiarium à Romano, verbi gratia, per Breuiarium ſancti Dominici, &c. puto ita recitando non peccare mortaliter: quia cùm hæc mutatio parua ſit, non videtur notabiliter aduerſari menti Summi Pontificis. Et ita docet Ioan. de la Cruz *in Direct. conſcient. part.1. præcept.3. art.3. dub.4. concl.2.* Nauarrus *cap.19. num.217.* & Reginaldus *tom.1. lib.18. cap.12. num.171. prop.3.* vbi aſſerit, tunc peccare ita recitantem, quando talis permutatio Breuiarij viris doctis, & piis nimia appareret.

Sup. hoc curſim in fine Reſ. præcedentis.

RESOL. CIII.

An Regulares extra Chorum poſſint vti Breuiario Romano, vel alterius Religionis? Ex p.3. tr.2. Reſ.135.

§. 1. REgularem qui vtitur proprio Religionis ſuæ Breuiario, non poſſe vti Romano extra chorum, docet Suarez *de Relig. tom.2. lib.4. c.23. num.9.* Azorius *tom.1. lib.10. cap.11. quæſt.1. in fine*, & alij.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in Reſ. 1. poſt ſeq. §. 1. & §. Sed. & in Reſ. ſeq. à principio.

2. Sed ego alibi contrariam ſententiam docui, & nunc iterum doceo, cum DD. ibi citatis, quibus nunc addo Hieronymum Rodriguez *in compen. qq. Regular. reſolut.24. num.34.* qui etiam cum Miranda *in manual. Prælat. tom.1. q.37. art.13.* reſoluit poſſe Minores, & per conſequens alios Regulares extra Conuentum recitare cum Monachis aliorum Religionum per ſua Breuiaria virtute conceſſionis Innocentij IV. id indulgentis, & ſic v.g. Benedictinus poteſt recitare Horas Canonicas cum Dominicano, ſi extra Conuentum reperiatur cum Breuiario Fratrum Prædicatorum, & dictum priuilegium Innocentij IV. non reuocari per Bullam Pij V. tenent DD. citati, vnde in praxi ſecura erit eorum ſententia.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 101. §. Sed tu, & in Reſ. 105. à lin.6. & in Reſol. 106 §. 1. & §. Deinde, vbi additur ratio itineris vel ex aliâ iuſta cauſa, & non ſimpliciter ad libitum.

RESOL. CIV.

An Monachi ſatisfaciant præcepto diuini Officij, ſi priuatim recitent iuxta Ritum Breuiarij Romani? Ex. p.11. tr.2. & Miſc.2. Reſol.64.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Paſqualigus *in qq. moral. cent.3. quæſt.225. per totam.* Primò, quia ita declarauit Sacra Rituum Congregatio: Cuius declarationis tenor eſt; Sacra Rituum Congregatio cenſuit & declarauit, omnes Monachos, & Moniales, qui & quæ militant ſub Regula Sancti Benedicti poſſe, & debere vti Breuiario Benedictino nuper de mandato Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ edito pro omnibus Religioſis, qui militant ſub Regula S. P. Benenedicti, non obſtante quod aliqui exempti in præteritum vſi fuerint Romano, vel alio Breuiario. Et ita declarauit die 24. Ianuarij 1616. A. Mar. Epiſcop. Cardin. Cal. I. P. Mugantius Seccret. Sacræ Congregationis.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſol. & in Reſ. ſeq. in principio, §. 1. & §. Sed.

2. Secundò, quia ſi quis obligatus ad recitandum ſecundum Breuiarium Romanum, recitaret ſecundum aliud Breuiarium non ſatisfaceret obligationi, vt declarauit Pius V. in dicta Bulla præfixa Breuiario, ibi, Statuentes, quoſcumque qui horas Canonicas

Canonicas ex more, & ritu ipſius Romanæ Eccleſiæ, iure vel conſuetudine dicere, vel pſallere debent, propoſitis pœnis per Canonicas ſanctiones conſtitutis in eos, qui Diuinum officium quotidie non dixerint, ad dicendum & pſallendum poſthac in perpetuum horas ipſas diurnas, & nocturnas ex huius Romani Breuiarij præſcripto, & ratione omnino teneri, neminemque ex iis, quibus hoc dicendi, pſallendique munus neceſſario impoſitum eſt, niſi hac ſola formula ſatisfacere poſſe. Si ergo non ſatisfacit, mortaliter peccat. Ergo cùm mutare officium ex vſu Romano in alium ſit peccatum mortale quoad eos, qui tenentur ſecundum ritum Romanum recitare, erit etiam mortale mutare Monaſticum in Romanum quoad eos, qui tenentur ſecundùm ritum Monaſticum recitare, cum militet eadem ratio, atque adeò eadem iuris diſpoſitio, *l. illud ff. ad leg. Aquil. & l. Nauta, §. fin. ff. naut. caupones, & l. Titio ff. de furtis.* Ita Paſqualigus.

3. Verùm ego contrariam ſententiam olim tanquam probabilem docui, & nunc iterum contra Paſqualigum doceo, & me citato tenet Caramuël *in Theol. Regul. diſput.* 109. *numer.* 1392. & me citato Marcus Vidal *in Arca Theol. Moral. tit. de Hor. Canon. Inquiſ.* 2. *numer.* 43. qui citat Suarez, Sanchez, & Leſſium, quibus adde etiam me citato Patrem Magiſtrum Lezanam *in ſumm. tom* 3. *verb. Breuiarium numer.* 4. vbi ſic ait? Quamuis quilibet Religioſus teneatur, etiam ſub mortali, dicere Horas Canonicas iuxta Breuiarium pro ſuo Ordine approbatum, iuxta Romanum videlicet, illi qui eo vtuntur, & iuxta Benedictinum, Dominicanum, & Carmelitanum, horum Ordinum Religioſi, quod maximè tenet verum quoad Chorum, cùm pro illo magis vigeat hoc præceptum. Nihilominus, prout plures probabiliter credunt, prædicti Benedictini, Dominicani, & Carmelitani, & quicumque alij extra Chorum recitantes, poſſunt vti Breuiario Romano, niſi in ipſorum Religionibus ſit prohibitio de hoc. Ratio eſt, non ſolum quia cum Eccleſia Romana ſit mater omnium Eccleſiarum, ideò conformare ſe illi ſemper licitum videtur: ſed etiam, quia Pius V. in Bulla, *Quod a nobis*, quæ eſt 64. inter Conſtitutiones ipſius *in* 2. *tom. Bullar.* ordinauit, vt Breuiarium Romanum à ſe editum ab omnibus reciperetur, ab hoc onere excepit eos, qui à ducentis annis aliis Breuiariis vtebantur; adiiciens, quod ſi illud velint recipere, poſſint illo vti in Choro, ſi ita Epiſcopi, & toti Capitulo magis placuerit. Ex hoc enim denotatur, quod ad vtendum illo extra Chorum non requiratur conſenſus Epiſcopi, vel Capituli, ac per conſequens, quod poſſint illo vti priuatim extra Chorum. Ita ille, qui limitat hanc ſententiam niſi ſit circa hoc ſpecialis prohibitio in Religione, vt eſt in ſua Religione Carmelitana.

Quoad hoc in Reſ. ſeq. §. vltim. ante medium, verſ. Communitatem.

4. Idem etiam docet Pellizzarius *in Man. Regular. tom.* 1. *tract.* 5. *capite* 8. *ſect.* 1. *numero* 18. Quærit enim, an Regulares, qui non tenentur vti Romano Breuiario, poſſint eo vti extra Chorum, etiam ſine conſenſu Superioris & Capituli, ſi in Choro vtantur proprio Breuiario. Et reſpondet non videri improbabile, quòd poſſint, ſtando præciſè in Bulla Pij V. Et probatur, quia ex vna parte Pius V. in illa ſua Bulla non adſtringit habentes Breuiarium ante annos 200. receptum, ad vtendum nouo Breuiario, ſed ſolùm permittit, vt non teneantur vti nouo Breuiario, datque facultatem, vt ſi velint vti nouo, id facere poſſint, etiam in Choro; modò ad id habeant conſenſum Epiſcopi, & vniuerſi Capituli: ex alia parte talis conſenſus Epiſcopi, & Capituli requiritur ſolùm ad ſeruandum Breuiarium nouum in Choro, non autem ad illud ſeruandum extra Chorum: & ſic quando Pius V. loquens de vſu noui Breuiarij, dicit, vt id in Choro dicere, & pſallere poſſint permittimus; ſubintelligenda videtur dictio, *Etiam* præmittenda ante verba illa, *in Choro*, ita vt legatur, vt id etiam in Choro dicere: &c. quomodo cum dicto, *Etiam*, ſit ampliatiua; ſenſus erit omnibus Eccleſiaſticis habentibus Breuiarium ante 200. annos receptum, tam ſæcularibus, quàm Regularibus permitti vſum Breuiarij noui, non ſolum extra Chorum, ſed etiam in Choro, dummodo quoad hoc poſterius adſit conſenſus Epiſcopi & Capituli, modo ſupra explicato.

5. Quæ limitatio merito requiritur ad vtendum nouo Breuiario in Choro, non autem ad vtendum extra Chorum in priuata recitatione; cùm vſus Breuiarij noui in publica recitatione facienda in Choro ſit res longè maioris momenti, adeoque non niſi cum magna conſideratione (qualis ſupponi poteſt, interueniente conſenſu Epiſcopi, & Capituli) induci debet. Et certè quod ante verba illa, *in Choro*, ſubintelligi debeat dictio, *Etiam*, inde conſtat, quod alioqui ſequitur Breuiarium nouum de conſenſu Epiſcopi, & Capituli poſſe quidem adhiberi in Choro ab habentibus Breuiarium antiquum ante 200. annos receptum, non item extra Chorum: cum alioqui conſenſus ſufficiens ad recitandum in Choro iuxta Breuiarium Romanum, à fortiori ſufficere debeat ad recitandum extra Chorum, quod vtique patet eſſe abſurdum. Videbitur autem hoc abſurdum, ſi ante verba illa, *in Choro*, non ſubintelligamus dictionem, *Etiam*, quare ea omnino videtur ſubintelligenda ſtante doctrina Felini alios referentis in *cap. Significaſti numero* 10. *& ſeqq. de foro compet.* quod theorica Iuris habet ceſſare argumentum à contrario ſenſu, cum ex eo ſequitur abſurdum, ſeu contrarium Iuris, quod euenit in præſenti caſu. Hucvſque Pellizzarius.

6. Vnde ex his patet reſponſio ad Declarationem Sacræ Congregationis, de qua etiam non conſtat authentice, nempe interpretandum eſſe ad mentem Pij V. de recitatione publica, & non priuata, quod probatur auctoritate Patris Lezanæ, qui vbi ſupra fecit mentionem de dicta declaratione Sacræ Congregationis, quam adducit Paſqualigus; & tamen hoc non obſtante tenuit tanquam probabilem affirmatiuam ſententiam. Ergo ſecundum Lezanam dicta Declaratio loquitur tantùm de recitatione in Choro, & non priuatim; nam alioquin Lezana docuiſſet contra id quod determinauit Sacra Congregatio.

RESOL. CV.

An Regulares extra Chorum ſatisfaciant præcepto perſoluendi Horas Canonicas ſecundum Breuiarium alterius Religionis.

Et quid quoad Communitatem in recitando Officium Romanum, vel alterius Communitatis, & Religionis. Ex. p. 7. tr. 11. & Miſc. 2. Reſ. 8.

§. 1. PVto probabiliter contra aliquos Regulares extra Chorum ſatisfacere præcepto, ſi recitent iuxta Breuiarium Romanum, vt ego aſſerui *in part.* 1. *tractat. de Horis Canonicis Reſolut.* 10. Licet etiam probabiliter contrarium aſſerat Lezana *in QQ. Regular. tom.* 1. *capite decimo ſecundo, num.* 18. Sed difficultas eſt, an hoc etiam procedat ſi

Quæ hic eſt ſupra Reſol. 102. & in aliis eius primæ

annot. Et pro ſequenti doctrina huius Reſ. ſupra in Reſ. 101. §. Sed, & in Reſ. 101. §. 2. ad medium, & in melius infra in Reſ. ſeq. & pro diſpenſat. in hoc caſu ſupra in tr. 2. Reſ. 51. & hoc ſemel aut bis, & cum rationabili cauſa.

ſi efficiatur iuxta Breuiarium alterius Religionis, & affirmatiuam ſententiam docet Ioannes Caramuël *in Regulam Diui Benedicti diſp.* 109. *n.* 1394. vbi ita aſſerit: Religiones aliquot Breuiariis vtuntur peculiaribus, quę forma & rubricis plurimum differunt. Inquiritur, exempli gratia, An poſſit Carmelitanus vti Breuiario Ciſtercienſi ſine culpa.

2. Reſpondeo Carmelitano iniunctam eſſe lectionem Officij Canonici Carmelitani. Hoc præceptum reſpicit Officium Diuinum tanquam obiectum eſſentiale; Carmelitani, verò circumſtantiam, vt modum appendicem. Ergo dicendum eſt illum ſatisfeciſſe quoad præcepti ſubſtantiam, non verò quoad modum, ac propterea non peccaſſe mortaliter ſed venialiter. Ita Caramuël.

3. Sed in hoc habeo difficultatem, nam quando regularis dicit officium iuxta Breuiarium Romanum licitè hoc facit ſecundum opinionem probabilem, quia vt aſſerit Bonacina *diſputat.* 1. *quæſtion.* 3. *punct.* 1. *numero* 5. Trullench *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *dubio* 14 *numer.* 3. & alij, ſe conformat Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt mater omnium Eccleſiarum; Sed hæc ratio non militat, quando verbi gratia Carmelitanus relinquit ſuum officium, & recitat cum officio Dominicanorum, Ergo.

4. Notandum eſt etiam hîc obiter dictum Caramuelem *diſputat.* 99. *art.* 4. *num.* 1300. docere omnibus & ſingulis Religionibus permiſſum Romanam Eccleſiam imitari, tum quia hoc melius eſt, quam ab illa differre, tum quia idipſum Summi Pontifices deſiderarunt: vnde reor ſublato ſcandalo, & reliquis inconuenientibus Communitatem qualemcumque ſine particulari licentia poſſe vti Breuiario Romano. Ita ille, qui poſtea docet etiam, cuiuſcumque Religionis officium eſſe officium Diuinum, & ſi Auguſtiniana Communitas cantaret Ciſtercienſe non peccaret mortaliter, ſed venialiter, ſed his videntur obſtare Bullæ Pontificiæ in Breuiariis Monaſticis appoſitæ, ex quibus ſub grauiſſimis pœnis vnaquæque Religio debet ſuo vti Breuiario. Aſſerit etiam Caramuël quòd Communitas quæ ſine cauſa & licentia violat Rubricas legitimas, mutando non quidem Breuiarium, ſed officium diei, hoc eſt, legendo aliud officium ſui Breuiarij, peccat venialiter. Ratio eſt; quia ſatisfacit obligationi quo ad ſubſtantiam, & deficit quoad modum. Sed quicquid ſit de hoc, certum eſt quod quilibet Religioſus tenetur ſub mortali dicere Horas Canonicas iuxta Breuiarium pro ſua Religione approbatum: vide *cap. de his, & cap. placuit diſt.* 12. Et ita hanc ſententiam contra Caramuëlem docuit nouiſſimè doctus, & amiciſſimus P. Lezana *in ſumm. qq. Reg. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 18. vbi citat Sotum & Caiet. quod à fortiori procedit quoad communitatem.

Sup. hoc in Reſ. præterita curſim in diuerſis verſ. §. 3. 4. & 5.

Quo ad hoc ſupra in Reſ. 90. curſim in §. Ergo adde, & ſignanter infra lege doctrinã Reſol. 108. à medio vſque in finem.

RESOL. CVI.

An Regulares ſatisfaciant præcepto perſoluendi Horas Canonicas, ſi recitent Officium alterius Religionis.

Et adducitur, quòd in Clementina 2. de Celebratione Miſſarum conceditur Clericis ſæcularibus, & Religioſis commenſalibus Cardinalium, & Epiſcoporum, vt poſſint ſe conformare illis in modo recitandi Officium, & non teneantur aliud dicere. Ex p. 11. tr. 1. & Miſc. 1. Reſ. 8.

Sup. hoc ſupra ex doctrina Reſol. 101. §. Sed tu, & ex Reſol. 103. §. 2. ante medium, & ex Reſ. 105. a lin. 6.

§. 1. NEgatiuè reſpondi, ſed nouiſſimè nominatim contra me inſurgit Caramuël *in Theol. fundamentali fundam.* 53. *n.* 1112. quia talis tranſgreſſio non eſt in ſubſtantia; Sed in modo.

2. Verùm ego pace viri docti non recedo à ſententia, quam docui, cum ſit communis inter Thologos, & illam tenet P. Antonius Sotus Nauarrus, Angelus, Tabiena, Armilla, Toletus, Suarez, Sanchez, quos citat, & ſequitur Baldellus *in Theol. moral. t.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 94. *num.* 14. vbi ſic ait. Qui mutat formam & Breuiarium ad quod tenetur, & cum ſit Monachus verbi gratia Sancti Benedicti, aut Religioſus profeſſus Sancti Franciſci, recitat ex Breuiario Sancti Dominici, grauiter peccat, quia mutatio in tota forma officij eſt valdè grauis, & proximè attingit ipſam ſubſtantiam diuini officij.

3. Ex quo patet reſponſio ad argumentum Caramuëlis. Idem etiam docet Perſicus *de Horis Can. cap.* 6. *dub.* 1. *num.* 3. Vbi ita aſſerit eſſe communem, & veram ſententiam peccare mortaliter Regulares omiſſo Breuiario ſui Ordinis, ſi vtantur alio in recitatione priuati diuini officij.

4. Ratio eſt, quia in *cap. de iis diſt.* 12. ſtatutum eſt, vt vnus & idem ſit pſallendi modus in eadem Metropoli, & Prouincia, & contrarium facientes ſex menſibus communione priuantur, vnde Nauarrus *c.* 19. *de oratione n.* 11. ex hac graui pœna colligit, hoc præceptum obligare ſub peccato mortali, & idē præcipitur *in cap. placuit eadem diſt.* & quamuis in prædictis capitibus agatur de recitatione publica, tamen idem probatur de priuata; quia recitatio priuata ſubrogatur loco publicæ in his, qui choro non tenentur aſſiſtere, vel non poſſunt, aut de facto non aſſiſtunt. & ideo debent ſecundum eamdem formam recitare; ſecundo, quia debent membra corpori conformari, vnde in Concilio Agathenſi *capite* 30. de hoc officio dicitur, conuenit ordinem Eccleſiæ ab omnibus æqualiter cuſtodiri, refertur *cap. conuenit de conſecrat. diſt.* 5. & hac fere ratione vtitur Sanct. Thom. *quodlibeto* 1. *artic.* 13. vbi concludit, vtrumque debere conformari eorum conſuetudini cum quibus viuit M. Denique idem conſtat ex Clementina 2. *de celebratione Miſſarum* in qua conceditur Clericis ſæcularibus, & religioſis commenſalibus Cardinalium, & Epiſcoporum vt poſſint ſe conformare illis in modo recitandi officium, & non teneantur aliud dicere, quæ diſpenſatio non fuiſſet neceſſaria, ſi prædicti commenſales potuiſſent ſatisfacere præcepto Eccleſiæ recitatione alterius Breuiarij, quam ſui Epiſcopatus vel Religionis, vt benè gloſſa *ibi verbo indulgemus* notat; abſque illo priuilegio prius id non licuiſſe, & addit Nauarrus *in cap.* 19. *de oratione num.* 116. quamlibet cauſam non ſufficere, cum oportuerit indulgere, & tamen ſupererat cauſa ſatis grauis, vt ſe familiaris conformaret Domino in recitando.

Sup. hoc latè ſupra in Reſ. 65. ſignanter in §. 1. & 2. & in Reſol. 99. poſt mediũ, à verſ. Nota, & ex doctrina Reſ. 101. & in tom. 9. tr. 7. Reſ. 49. §. Poſſet.

5. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos à Baldello, tenet etiam Valentia *tom.* 3. *diſp.* 7. *quæſtion.* 2. *punct.* 10. Azorius *part.* 5. *lib.* 10. *c.* 11. *q.* 1. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 12. *ſect.* 6. *dub.* 1. *n.* 168. Filliucius *tom.* 2. *tr.* 22. *cap.* 7. *q.* 1. *num.* 220.

5. Deinde Martinus de San Ioſeph *in Mon. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 4. *de oratione num.* 19. ſic ait; *Aunque los Frayles Menores eſtan obligados à rezar el officio diuino por el Breuiario Romano, pero como parece por el Compendio de nueſtros priuilegios, verbo officium diuinum* §. 4. *les concedio Innocent. IV. que por razon del camino, ò de otra juſta cauſa puedan rezar con otros, ò por ſi los por el breuiario de otro rezo, y que con eſto cumplan con ſu obligacion, y eſte priuilegio no eſtà reuocado por Pio V.* Ita ille.

Sup. hoc in Reſol. 1. not. primæ huius Reſ. Sed nota quod hic additur ratio itineris, vel ex alia iuſta cauſa. & non ſimpliciter ad libitum.

6. Ergo contra Caramuelem, Regularis recitans cum Breuiario alterius Religionis, non ſatisfacit ſuæ obligationi? nam alioquin ad quid prodeſſet ſupradicta conceſſio Pij V. pro Minoribus: Vide etiam

Lezanam

Lezanam *in ſumma tom.3. vel Breuiarium n.3. & t.1. c.12.n.18.*

RESOL. CVII.

An aliæ Religiones poſſint per Communicationem gaudere priuilegio conceſſo Patribus Franciſcanis recitandi Officium Corporis Chriſti ſingulis Quintis Feriis extra Quadrageſimam,& Aduentum, non impeditis Feſto nouem Lectionem?

Idem eſt dicendum de Feſto Conceptionis, & ſimilibus. Ex. p.6.tr.8. & Miſc.3.Reſ.14.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 68. §. Sed quid, inter medium & finem,à verſ. Hucuſque.

§. 1. IDem quæritur de Officio Conceptionis, & ſimilibus? Hoc dubium pertractat Pater Bordonus *in Conſiliis Regularium, reſolutione* 30. *quæſtione* 22. *num.*26. & ſi ſtandum eſſet eius ſententiæ, ad illud affirmatiuè reſpondendum, ſic enim aſſerit. Officia conceſſa vni Religioni ſunt in duplici differentia, alia ſunt Beatorum illi Religioni, cui conceduntur,propria, vt ſi concedatur,Tertiariis in tota Religione officium Beati Pauli de Ambroſij Confeſſoris Sacerdotis profeſſi eiuſdem Ordinis, Patroni Craponæ Diœceſis,Catanzarij,vbi celebratur eius Officium, & huius generis Officia aliis Religionibus,quarum non fuit profeſſor, non communicantur. Alia verò communia, & nulli propria, vt Officium Sanctiſſimi nominis IESV, Gabrielis Archangeli,&c. & horum Officia vni Religioni conceſſa, aliis Religionibus volentibus vti intelliguntur communicata. Ita Bordonus. Sed tu cogita.

RESOL. CVIII.

An Prælatus Religioſis additis Breuiario Romano, poſſit in publica recitatione ex cauſa iuſta diſpenſare in Officio vnius diei, vna, vel altera vice?

Et quid circa hoc decreuit Sacra Cardinalium Congregatio? Ex p.2. tr.11. Reſ.36.

Quãuis non plene ſup. hoc, lege tamen ſupra inſtract.2.ex Reſolut. 51. §. Econtra. Et pro contento à lin. 6.& verſ.Poteſt tamen huius textus lege ſupra doctrinam §. vlt. Reſol. 105. ad medium à verſ. Aſſerit, & pro occurrentibus in hoc caſu vide alium §. eius annot.

§. 1. REſpondeo,quòd dictus Prælatus non poteſt mutare aliquid de dicto Breuiario, abſque licentia Papæ,nam id clarè præcipit Pius V. in Bulla præfixa dicto Breuiario; vnde non poteſt præcipere, vt recitetur tale Officium,non contetum in tali Breuiario, nec conceſſum ordini per aliquod priuilegium. Poteſt tamen ex cauſa iuſta diſpenſare vna,vel altera vice, vt aliquod Officium dicatur extra illud appoſitum in Breuiario pro illa die. Et ita docet Portel *in dubiis regul. ver. Horæ Canon. num.* 7. & Suarez *de Relig. tom* 2.*lib.4.c.*11.*n.*6. qui citat D.Antoninum,Tabienam,Armillam,& Nauarrum,quibus adde Raphaëlem de la Torre *in* 2. 2. *tom.*1. *contr.*8. *n.*6. Sed nouiſſimè mihi aſſerunt contrarium decreuiſſe Sacram Cardinalium Congregat. quod an ſit verum, neſcio.

RESOL. CIX.

Vtrum Superior cum ſuis Religioſis poſſit diſpenſare circa obligationem recitandi Officium Diuinum?

Et quid ſaltem quoad Religioſos nondum in Sacris conſtitutos? Ex p.2. tr.12. Reſ.19.

Sup. hoc lege doctrinã Reſ.not.ſeq.

§.1. NEgatiuè reſpondet Raphaël de la Torre *in* 2.2.*tom.*1.*contr.*7.*diſp.*7. *num.*14. Suarez de *Relig. tom.*2.*lib.*4.*cap.*28.*n.*41. Reginald. *tom.*2.*lib.*18. *cap.*12.*num.*141. & 186. Filliucius *tom* 2.*tr.*23.*cap.*9. *n.*304. Macignus *tract.de Horis Canonicis,cap.*22.*n.*8. & videtur inclinare Tannerus *in* 2 2. *diſp.*5. *quæſt.*1. *dub.*5. *num.*175.

2. Sed mihi contraria ſententia ſemper probabilis,& tuta in praxi viſa eſt: & illam docet Leſſ.*lib.*2. *c.*37.*dub* 9.*n.* 51. quem poſtea ſequitur Gauantus *in comm.ad Rubr.Miſſal.tom.*1.*ſect.*1. *cap.*5.*tit.*1. *num.*6. Villalob. *in ſumm. tom.*2.*tract.*24. *dub.*9. *num.*12. vbi ita aſſerit. *Dize Leſſio, que le parece puede el Prelado diſpenſar con juſta cauſa en el rezo con los profeſſos del Coro, que no eſtan ordenados de orden ſacro, como pueden diſpenſar en los demas eſtatudos de la Religion, aunque ſean obligatorios, y da por juſta cauſa los eſtudios, ò negocios, lo qual me parece probable.*

Sup. hoc quãuis cum priuilegiis lege ſupra doctrinam Reſol. 18 & alterius verſ. & §. eius annot. ſecũdæ.

3. Itaque poteſt ex iuſta cauſa Superior cum ſuis Religioſis diſpenſare circa recitationem Horarum. Nec valet dicere, quòd nullus Superior in ſimili caſu diſpenſat,nam etiamſi hæc facultas non eſſet in vſu, non ex hoc ſequitur, quòd ſi aliquis Superior velit illa vti non poſſit, quia facultas aliquid faciendi abſque aliorum grauamine, non amittitur per non vſum, vt notant communiter Doctores. Ergo, &c.

RESOL. CX.

An Beneficiarius non recitans primis ſex menſibus teneatur iure naturali ad aliquam reſtitutionem?

Et an Beneficiarius omittens dicere Officium, ſi impotens ſit ad reſtituendum fructus, ſit obligatus ad reſtituendum in bonis ſpiritualibus? Ex p.2.tr.12. Reſol.25.

Sup. hoc ſupra in Reſ.5. late in §.Sed reſpõdeo, & §. Denique, ſed lege eam per totam & in aliis §§. dictæ Reſol. & infra in Reſ. 113. vide §. vlt.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Suarez *de Relig.to.*2. *lib.*4 *c.*29.*n.*12. Valent. *tom.*4 *diſp.*6.*q.*2. *punct.*10. & alij apud Garſiam *de benef. tom.*1. *part.*3. *c.*1. *n.*10. Quia beneficiarius non recitans in primis ſex menſibus, videtur peccare contra iuſtitiam commutatiuam;nam beneficium datur propter officium; ergo recipiendo mercedem & non laborando, teneatur ad aliquam reſtitutionem.

2. Sed licèt hæc ſententia ſit probabilis, probabilior mihi videtur contraria,quam docent,Fernand. *in exam.Theol.mor.part.*3.*cap.*12.§.8.*num.*1 Filliucius *tom.*2.*tract.*33.*c.*10.*n.*308. Leſſius *lib.*2.*cap.*34 *dub.*32. *n.*170. Malderus *in* 2.2. *tract.*10. *c.*2. *dub.*4. Carolus Macigni *de Horis Canon. cap.*28.*n.*11. & alij penes ipſos. Vide etiam Homobonum *in exam. Eccl part.*1. *tr.*5.*c.*4.*q.*42. & Gauantum *in comm. ad Rubr. Miſſ. tom.*2.*ſect.*1.*c.*5.*tit.*1.*n.*5. Et ratio eſt, qua lex Eccleſiaſtica, quæ tota cauſa obligationis eſt, ad id non obligat.Ergo,&c.

3. Ad argumentum contrarium reſpondeo, beneficiarium non teneri ad perſoluendas Horas Canonicas ex iuſtitia commutatiua, ſed ex obedientia, vel Religione; vnde ſi alquis beneficiarius omittens dicere Officium, impotens ſit ad reſtituendos fructus, non ſolet obligari ad reſtituendum in bonis ſpiritualibus, vt notant Filliucius *loco citato.* Ergo &c.

RESOL. CXI.

An qui plura habet beneficia, teneatur in fine Officij tot Commemorationes facere, quot ſunt beneficia?

Et an teneatur ad reſtitutionem pro rata fructuum reſponden-

reſpondentium ſingulis commemorationibus omiſſis?

Et notatur, quod qui plura beneficia poſſidet, quorum vnum ſufficiat ad decentem ſuſtentationem ſine iuſta cauſa, & diſpenſatione pluries in die eodem tenetur dicere Horas Canonicas. Ex part.9. tract.9. & Miſc.4. Reſol.10.

§. 1. CAſus eſt nimis practicabilis; & ad illum ex Bonacina quatuor concluſionibus reſpondet Trullench *in Decal. tom.1. cap.7. dub.12. §.3. n.27.* Prima eſt, Beneficiarius illis diebus, quibus commemorationes fiunt, tenetur facere commemorationem illius Sancti, in cuius honorem Beneficium erectum eſt, vel à quo Eccleſia illa particulare nomen accepit: hanc probat ex communi vſu Beneficiariorum,& Rubrica Breuiarij,vbi decernitur commemorationes Patroni vel Titularis fieri. Secunda concluſio: tot commemorationes faciendæ, quot ſunt Beneficia;quia par eſt omnium ratio: ita tamen quòd ſi Patronus ſit S. Petrus, aut Paulus, aut Beatiſſima Virgo Maria,ſufficit commemoratio conſueta: ſi autem ſint plures Apoſtoli, aut Martyres,ſufficit, quòd vnica commemoratione complectatur Apoſtolos,vel Martyres. Tertia concluſio, omittens Patroni, vel Titularis commemorationem, regulariter loquendo ſolùm peccat venialiter;quia paruitas materiæ excuſat à mortali. Dixi, regulariter loquendo,quia vt plurimum Beneficiarij tenentur vnam ſolùm, aut alteram commemorationem facere. At ſi quis tot Beneficia poſſideat, vt illis correſpondeant plures commemorationes, quæ ſimul ſumptæ, matutino,vel veſpertino tempore grauem materiam conſtituant,exiſtimat Bonacina, Beneficiarium eas omittentem peccare mortaliter; quia violat præceptum Religionis, ſeu obedientiæ in materia graui. Sicut, qui plura vota in materia parua eodem die omittit; de quo Sanchez *lib.1. oper. moral.cap 5. n.16.* Quarta concluſio, omittens Patroni, vel Titularis commemorationem, quando ſolùm peccat venialiter, non tenetur ad fructuum reſtitutionem; quia ſecundum communem Doctorum,ex omiſſione partis modicæ, non conſurgit obligatio reſtituendi: quando verò omittens peccat mortaliter,tunc exiſtimat Bonacina, obligari ad reſtitutionem pro rata fructuum reſpondentium ſingulis commemorationibus omiſſis; quia violat Iuſtitiam in re graui,ex qua naſcitur obligatio reſtituendi, ſecus in eo qui ſolùm leuiter peccat, vt dictum eſt. Hæc Trullench ex Bonacina.

2. Ego tamen puto probabiliter cum Eſcobar à Corro *in tract.de Hor. Canon. q.3.§.5. n.34.* quod in tali caſu Beneficiarius non tenetur ſaltem ſub mortali, & ſub obligatione reſtitutionis tot commemorationes in Officio facere, quot beneficia poſſidet, & ſunt Sancti Patroni ipſorum Beneficiorum, niſi quatenus ex Rubricis Breuiarij ad id tenetur, immò & tunc poterit excuſari propter materiæ paruitatem,niſi ex numero Beneficiorum,& Patronorum grauis oriatur materia. Vide etiam Fauſtum *de Hor. Canon. lib.2. quæſt.19.*

3. Notandum eſt etiam hîc obiter Binsfeldium *in Enchir. Theol.par.4. c.3. concl.10.* docere, quòd qui plura Beneficia poſſidet,quorum vnum ſufficit ad decentem ſuſtentationem,ſine iuſta cauſa, & diſpenſatione, pluries eodem die tenetur dicere horas Canonicas ſecundùm Guillielm. Parienſ.*in tract.de collation. Beneficiorum*,Dionyſ.Carth. *de pluralitate Beneficior. art.8.* Nauar. *in Enchiridio de orat.c.12.n.61. in Miſcellaneo 60.* In eandem ſententiam ire videtur Albert. Ferrarienſ.*de Horis Canon.n.34.*dum ait. Vſum huius ſæculi ſeruare, vt qui habet plura Beneficia, ſemel tantùm horas dicat; ſe autem neſcire,an vſus futuri idem ſeruet: Quia vnumquodque Beneficium, ſicut ſuum habet commodum, ita etiam onus, onus autem annexum Beneficio Eccleſiaſtico, eſt oratio Horarum Canonicarũ iuxta omnium ſententiam: qui ergo duo obtinet Beneficia iniuſtè, duo vt ferat onera neceſſe eſt iuxta illam regulam; *commoda qui ſentis, iungas onus emolumentis, ff. de regul. Iuris.* Quemadmodum, ait Epiſcopus Pariſienſ. quot feuda vnuſquiſque tenet, tot debet inde ſeruitia. Sic quot Præbendas, vel Beneficia vnuſquiſque detinet, tot debet inde Eccleſiaſtica ſeruitia. Ex hac concluſione cum prædictis Auctoribus infertur,eum qui inordinatè plura Beneficia habet, & ſemel tantùm in die horas recitat, ex duplici capite ad reſtitutionem fructuum obligatum eſſe; tum quia iniuſtum poſſidet Beneficium, tum quia non recitat horas pro multitudine Beneficiorum. Hucvſque Binsfeldius. Sed merito ibi eius Additionator Franciſcus Syluius hanc ſententiam non admittit; & eſt contra communem.

Sup. hoc in Reſol.ſeq. §. Nota ſecundo, ad lin.3. & in tom.1. tr.7. Reſ.64. §.2. ad medium,à verſ. Notandum eſt.

RESOL. CXII.

An Beneficiarius adimpleat præceptum perſoluendi Horas Canonicas, ſi per alium recitet.

Et an excuſetur Beneficiarius à reſtitutione, ſi Diuinum Officium ab alio ex ſua intentione recitatum pro eleemoſyna defunctis applicanda, ſeu applicata contribuat, ex eo quod hæc reſtitutio poſſit fieri pro celebrandis Miſſis, in auditione Sacri, Flagellatione, Indulgentiarum & Iubilæorum lucratione, & his ſimilibus, recitationi omiſſæ æquiualentibus, &c.

Et notatur, quod qui beneficium obtinuit per ſimoniam, vel dum erat excommunicatus, ſuſpenſus à beneficio, vel irregularis, aut ſine legitima ætate, aut per aliam cauſam, ob quam collatio beneficij fuerit nulla, ad penſum Diuini Officij non tenetur, vel ſaltem non tenetur ad fructuum reſtitutionem.

Et an,qui plura beneficia, vel penſiones habet,teneatur pluries in eodem die diuinum Officium recitare?

Et quid, ſi ratione voti, vel pœnitentiæ teneatur ad dicendas Horas Canonicas?

Et notatur, quod qui beneficium accepit cum onere ſoluendi alteri omnes fructus in penſionem, tenetur officium diuinum recitare.

Idem eſt dicendum de illo, qui diſtributiones non percipit, ſed illas exſpectat de futuro, &c.

Et docetur, quod ſi ablatio beneficij non eſt perpetua, ſed pro aliquo tempore, etiamſi violenta, & iniuſta, & ſine ſpe recuperationis non ſufficit ad excuſandum ab obligatione recitandi Officium.

Idem eſt dicendum, ſi per malignitatem temporum beneficium aliquibus annis non redderet fructus. Ex part.9. tract.9. & Miſc.4. Reſol.22.

§.1. AFfirmatiuam ſententiam admittit Cyprianus Crouſers *in Regulam D. Franciſci, capite 3. lect.7.* vbi ſic ait; Quæri poteſt; vtrum horas perſoluere ſit onus perſonale, cui per alium non poſſit ſatisfieri. Reſpondet Landulphus allegatus à Bartholomæo Fumo in ſua Armilla ſup. non eſſe onus perſonale, videtur etiam Syluester *verb. Hora, §.6.* aliqua ex parte aſſentiri. Quæ ſententia communiori,& probabiliori reliquorum Doctorum contraria, etiamſi poſſet habere locum in illis qui pro penſo Horarum mercedem accipiunt, & ea de cauſa onus hoc illis impoſitum eſt, quales ſunt omnes beneficiati, qui non ſunt in ſacris; locum tamen hæc quæſtio habere non poteſt in illis, qui ex ratione

ſtatus

ſtatus ſui ordinis ſcilicet ſacri, vel ordinis Religioſi, ad horas obligantur, quas certè perſoluere per alium non poſſunt: ſicut nec maritus per alium vxori debitum reddere: reſtat ergo vt perſonaliter hoc ſuo muneri ſatisfacere debeant. Ita ille.

2. Sed prorſus aduerſus illum dicendum eſt, quod non ſolùm ſacris ordinibus initiati, ſed etiam beneficiarij tenentur per ſeipſos horas perſoluere, & ideò rectè dixit nouiſſime Eſcobar à Corro *tract. de Hor. Canon. quæſt.*3. §. 5. *num* 9. quod beneficiatus ita per ſe debet perſoluere penſum Officij Diuini, vt non adimpleat per alium recitando, etiamſi iuſto impedimento ſit obſtrictus, vt ſi vacet ſtudio litterarum, cùm ſit hæc obligatio valdè perſonalis, ſecùs ſi impedimentum omninò inhabilitet ad recitandum; ſed tunc nec per alium recitare tenebitur. Et ita tenet etiam Nauarrus, Lopez, & Sanchez penes Eſcobar, quibus adde Oliuerium Bonartium *de Inſtit. Hor. Canon. lib.*2. *cap. num.*15. vbi ſic ait: Mouetur dubium, an videlicet talis ſacellania conceſſa prouiſione Epiſcopi adoleſcenti à patrono laico oblato, qui nondum capax eſt Sacerdotij ob ætatem & proinde Miſſas, ad quas ex fundatione beneficij obligatur, exſoluere per ſe non poteſt, ſed per alium id præſtat, teneatur nihilominus Officium Canonicũ recitare. Et reſpondeo affirmatiuè, cùm Diuini Officij recitatio onus ſit perſonale, & per alterum impleri non poſſit, ſicut Miſſarum celebratio; cui accedit nullam cauſam excuſantem occurrere, qua ab horis legendis eximatur. Suppono enim ſacellaniam iam ſatis lautam eſſe, quæ præter ſtipendium, quod Sacerdoti perſoluitur, aliquam etiam notabilem alimentorum portionem adoleſcenti miniſtret. Deinde adoleſcens ille beneficiarius eſt, non verò Sacerdos, qui ipſius vice Miſſas dicendas ſuſcepit. Ergo non huic, ſed illi onus incumbit horas perſoluendi ratione ſacellaniæ. Ita ille; cui etiam adde Quintanaduẽñas *in Theolog. moral. tom.* 1. *tract.*8. *ſingul.*6. *num.*2. Vnde eſt reiiciendus Crouſers, cuius opinionem, ſi eſſet probabilis, ó quam libenter, & vlnis expanſis beneficiarij amplecterentur; ſed tanquam improbabilem damnandam eſſe puto.

3. Eſt tamen aduertendum, quod Quintanaduẽñas, vbi ſuprà *num.*1. excuſat beneficiarium à reſtitutione, ſi Diuinum Officium ab alio ex ſua intentione recitatum pro eleemoſyna defunctis applicanda, ſeu applicata contribuat. Probatur ex ſententia Nauarri, *cap.*25. *num.*122 Reginaldi *lib.*30. *ſect.*4. *num* 45. Suarij *tom.*2 *de Relig. lib.*4. *cap.*30. *num.*48. Filliucij *tom.*2. *tract.*23. *cap.*10. *num.*325. Bonacinæ *de Horis diſt.*1. *quæſt.*5. *punct.*4. *num.*4. & aliorum aſſerentium, reſtitutionem hanc fieri poſſe in celebrandis Miſſis, vel aliis ſuffragiis pro Defunctis offerendis. Ipſi enim verè ſunt Pauperes, ſuffragio noſtro maximè indigentes. Hæ igitur horæ à quocunque recitentur, ſuffragia ſunt, & eleemoſynæ valdè vtiles Defunctis, pro quibus offerri poſſunt à Capellano, vt inquiunt Doctores; vel, vt ait Filliucius, pro fundatoribus Capellaniarum, ſicut erit eleemoſyna data pauperi Sacerdoti recitanti pro Capellani intentione. Nec obſtat quod ſit diuerſus à Capellano, qui debitum hoc ſoluere debet; ille ſcilicet, qui ex ipſius intentione recitat: quia etiam iuxta Doctores citatos, & alios plures, Beneficiarius, & Capellanus ſatisfacient Miſſarum debito, ſufficienterque reſtituent, ſi alij Sacerdotes Miſſas celebrent pro defunctis, ſtipendia illis erogando; ſicut erogare valent his pro recitatione horarum; & ſi Sacerdotes recitaturi velint gratis horas recitare, ſatisfaciet ita Capellanus, eo modo quo ſatisfaceret ſi Sacerdos ſæcularis, vel Religioſus vellet pro hac intentione ſacrum gratis offerre. Et idem dicendum eſt, ſi alia pia opera ſatisfactoria po Defunctis intuitu huius reſtitutionis fierent, vt auditio Sacri, flagellatio, Indulgentiarum, & Iubilæorum lucratio, & his ſimilia recitationi omiſſæ æquiualentia. Hæc omnia Quintanaduẽñas.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. ſeq. in eo ... §. & in R. 2. §.vit ... tom.6 ... in ſi ... 58 ... F

Sup. hi[illegible]

fra lege doctrinam §. Sed alia. Reſol. 114. & ex Reſ.125. §.vlt.

4. Nota hic obiter primò, quòd qui beneficium obtinuit per ſimoniam, vel dum erat excommunicatus, vel irregularis, aut ſine legitima ætate, aut per aliam cauſam, ob quam collatio beneficij fuerit nulla, ad penſum Diuini Officij non tenebitur, cum nullos fructus ſuos faciat, & teneatur ad eorum reſtitutionem. Idem dicendum aliqui putant in ſuſpenſo à beneficio, ſiue ad tempus, ſiue in perpetuum: qui recitare non tenetur, quia etſi ob ſuam culpam, cum effectu tamen Beneficio caret: vt docet Sanchez 2. *conſil. moral. cap.*2. *dub.*74. *n.*2. contra Azorium 10. *inſtit. moral. cap.*4. *quæſt.*6. & veriorem Azorij opinionem vocat Trullench.1. *Decalog. cap.* 7. *dub.* 12. §.3. *ſub num.*22. Ego verò opinionem Sanchez valdè probabilem reputo, dum quis beneficio ſuſpenditur, aut priuatur, quia tunc verè beneficio caret, quo caſu verum eſt deficere hoc onus; quia deficit cauſa. Alteram verò contrariam Azorij etiam veram reputo, dum non beneficio, ſed fructibus priuatur, ſuſpenditúrque, quia tunc verè beneficium habet, cuius ratione perſoluere officium Divinum tenetur; & licèt fructus non percipiat, ex ſua culpa, & delicto eſt. Benè verum eſt, quòd licèt in hac vltima ſpecie non recitando peccet beneficiarius; non tamen tenebitur ad fructuum reſtitutionem cùm nullos perceperit; & ſic nihil accepit, quod reſtituere teneatur. Vide Trullench loco citato, & Eſcobar *num.*45. cum aliis penes ipſos. Sed circa præſens dubium ne deſeras videre Perſicum *de Horis Canon. cap.*5. *dub.*14. *num.*5. *&* 6.

Sup. his ſeqq. ſupra in Reſ.10. in principio. & infra ex Reſ. 120. lege doctrinam §. Sed hic obiter, & ſeq.

5. Nota ſecundò quod licèt verum ſit habentem beneficium Eccleſiaſticum teneri ad perſoluendum Diuinum Officium; ſi tamen habeat plura beneficia, non tenebitur pluries Officium Diuinum recitare, ſed ſemel tantum, nec illud omittendo, niſi ſemel non peccabit; atque idem dicendum de habenti plures penſiones, quoad Officium paruum. Nec obſtat dicere, quod qui voto, vel pœnitentia tenetur ad dicendas Horas Canonicas vltra debitas ratione ordinis, vel beneficij, non ſatisfaceret illas dicendo ſemel in die, ſecundùm omnium mentem, inquit Nauarrus. Ergo neque qui eas debet ratione duorum beneficiorum. Reſpondeo negando conſequentiam, quia qui tenetur legere Horas ratione ſimul Beneficij, vel Ordinis, ratione voti, vel pœnitentiæ, tenetur ad illas duplici titulo, videlicet ratione præcepti Eccleſiæ, & præterea ratione voti, &c. quæ ordinariè ſunt de opere aliàs indebito; qui verò ratione duplicis beneficij ſolum tenetur ex vi præcepti Eccleſiæ, ſed duplici ratione, cui tamen ſatisfieri poteſt vna recitatione, quamuis aliàs debita. Si quis enim Sacerdos poſteà beneficium obtinens, ſatisfacit ſemel legendo Horas, cur non ſatisfaciet habens duo beneficia? Reſpondeo ſecundò, antecedens non eſſe ita certum ſecundum omnium mentem, vt putat Nauarrus. Quamuis enim ordinariè Sacerdos pœnitentiam imponens, vel aliquis opus bonum vouens, niſi aliud ex mente confeſſarij, vel vouentis colligatur, opus aliàs indebitum, ſeu voluntarium iniungat, vel aſſumat; quando tamen ex circumſtantiis crederetur Confeſſarium noluiſſe multum grauare pœnitentem, vel vouentem ſeipſum, præſumi meritò poterit vtrumque intellexiſſe de opere aliàs præcepto, vel debito. Vnde ſi Confeſſarius alicubi Sacerdoti ſæpius culpabiliter Horas omittenti iniungeret pro Pœnitentia Horarum in aliquo die recitationem, præſumi poterit illum intellexiſſe de penſo

Sup. hoc e... Reſ. præteri... tã lege do... ctrinã §. vl... & alterius ... & verſ. eiu... not. & pr... voto, &c. cõ... tento ad lin... 8. huius tex... tus, & §. leg... ſupra doctri... nam Reſ. 1...

debito ratione Sacerdotij, vt hac ratione Sacerdotem negligentem ad obſeruationem præcepti Eccleſiaſtici ſuauius induceret. Pari modo ſi quis ſæpius ſolitus Horas negligere, ad quas ratione ordinis tenetur, voueret Deo ſe impoſterum eas ſemper lecturum, cenſeretur ſolum votum ſuum extendiſſe ad Horas titulo ordinis debitas. Idem dicendum de eo, qui anteà habens votum ſingulis diebus Horas Canonicas legendi, poſteà ſuſcipit Ordines Sacros, vel beneficium. His enim & voto, & præcepto Eccleſiæ ſemel dumtaxat recitando ſatisfaciet, quia præceptum Eccleſiæ per opus alio titulo debitum impleri poteſt, vt conſtat. In dubio autem, tam votum, quam Sacramentalis Pœnitentia, intelligitur de opere, non debito. Quæ omnia valde notanda ſunt; & illa inuenies etiam apud Bonartium *loco citato*, *capit.5. num.17.*

6. Nota tertiò; quòd ille, qui beneficium accepit cum onere ſoluendi alteri omnes fructus in penſionem, tenetur Diuinum Officium recitare; quia ſponte ſua, & voluntariè acceptauit beneficium cum onere ſoluendi omnes fructus, ac proinde ex pacto tacito obligatus eſt ad illius beneficij adminiſtrationem, ergo etiam ad recitandum Diuinum Officium, cum hæc ſit vna ex potiſſimis partibus illius adminiſtrationis. Conſequentia eſt manifeſta; quia vnuſquiſque ex iuſtitia tenetur implere pacta, & promiſſa, nec Papa ſic conferens ei beneficium, intendit auferre ab eo hoc onus, nec ipſe poteſt ſua voluntate ſe ab eo liberare, cùm ſit intrinſecum ipſi beneficio. Confirmatur, quia beneficium non debet defraudari recitatione officij, ſed in hoc caſu non tenetur recitare penſionarius; ergo habens titulum, cum ipſe ſit beneficiarius. Ita Medina, *Cod. de oratione, quæſt.7.* Nauarrus *c.7. de oratione, n.30. corollar.23. c.20. n.15. & cap.21. num.12. & in Manuali, c.25. num.104.* Rodriguez *part.1. ſum. c.141. n.4. concl.3. verſic. Quinto.* Graffius *part.1. deciſ. lib.2. cap.50. num.17.* Zerola *verb. beneficium, §.4. dub.4.* Azorius *p.1. lib.10. cap.4. q.5. fin.* Suarius *tom.2. de Religione, lib.4. de Horis Canonicis, c.20. d.2. num.2.* Ad hanc ſententiam accedit Paludanus *in 4 diſtinct.13. quæſt.5. artic.1. concl.4. fin.* vbi ait: Si diſtributiones non percipit, nec præbendæ emolumentum ad præſens, ſed recipere expectat in futurum, eſt autem receptus in Canonicum, verum beneficium habet, vnde & obligatus eſt ad officium, quia vocem in Capitulo habet, & ſtatum in Choro. Idem dicit doctus Turrecremata *cap.1. diſtinct.91. num.19.*

7. Nota quartò, quòd ſi ablatio fructuum beneficij non eſt perpetua, ſed pro aliquo tempore etiamſi violenta, & iniuſta, & ſine ſpe recuperationis, non ſufficit ad excuſandum ab obligatione recitandi Officium. Ratio eſt, quia ſi beneficiarius per furtum, vel rapinam priuetur fructibus beneficij, non propterea excuſandus eſt ab adminiſtratione beneficij: neque ſi ſit Curatus ab adminiſtrandis Sacramentis: ergo neque ab onere recitandi Officium, quod non minus eſt per ſe coniunctum beneficio. Præterea, ſi per ſterilitatem temporum, beneficium aliquibus annis nullos redderet fructus, non ideò excuſandus eſſet beneficiarius à recitatione Officij; nam ſi contingat vberiores, vel duplo maiores eſſe fructus vnius anni, non propterea maius onus ſuſcipit. Ratio à priori eſt, quia inter beneficiarium, & Eccleſiam hoc iuſtiſſimum pactum tacitè interuenit, vt ſicut ipſe ratione beneficij ius habet ad omnes eius fructus, quotquot illi fuerint, ita etiam recipiat in ſe onera Beneficij, tanquam propria, & pericula ſaltem ordinaria, & moralia, vt interdum fructus minuantur, vel auferantur: ergo, licèt pro aliquo tempore iniuſtè priuetur fructibus beneficij, non ideò ſtatim poteſt licitè Officium ſuum deſerere, & Horas Canonicas omittere. Ita Vgolinus *p.1. de officio Epiſcopi, fol.68. & 70.* Naldus *in ſumma, verb. Officium, n.1.* expreſsè Suarius *tom.2. de Relig. lib.4. de Horis Canon. c.20. n.15.* Filliucius *tom.2. tract.23. c.5. q.7. d.1. n.162.*

RESOL. CXIII.

An beneficiarius, qui alio die ſupplet defectum in recitatione commiſſum, liberetur ab onere reſtitutionis? Ex p.2. tr.12. Reſ.24.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Molfeſius *in ſumm. tom.1. tract.5. c.5. n.17.* & hanc ſententiam probabilem eſſe exiſtimat Bonacina *de Horis Canonicis, diſput.1. quæſt.5. punct.2. n.5.* quia in tali caſu rependit æquale. Secundò, quia Capellanus, qui ratione Capellaniæ hodie tenetur celebrare, ſi alio die celebret, ad nullam reſtitutionem tenetur; ergo neque beneficiarius qui alio die Officium ſupplet. Sup. hoc in Reſ. ſeq.

2. Sed contrariam ſententiam tenet Henriq. *lib.13. cap.13. num.2.* & alij communiter. Et ratio eſt, quia Pius V. in Bulla aſſerit, eum qui non recitat ſuo tempore, non facere fructus ſuos; deinde beneficiarius non recitans Horas Canonicas, ipſo facto, abſque alia iudicis declaratione incurrit pœnam reſtitutionis fructuum; ſed nemo poteſt propria autoritate eximere ſe à pœna, quam contraxit. Ergo, &c.

3. Nota etiam, quòd malè à Molfeſio, & Bonacina citantur Suarez *de Relig. tom.2. lib.4. c.29. n.11.* & Filliucius *tom.2. tract.23. cap.10. num.307.* pro affirmatiua ſententia; nam loquuntur de reſtitutione fructuum facienda à beneficiario pro omiſſione Horarum in primis ſex menſibus, de quibus non loquitur Pius V. in Bulla, vnde de hac quæſtione in ſequenti Reſolutione dicetur. Quæ hic ſupra 110.

RESOL. CXIV.

An Beneficiarius, qui non recitauit, ſi altero die recitet, & ſuppleat omiſſum, excuſetur à reſtitutione fructuum?

Et quid, ſi prædictum penſum Officij omiſſum v.g. hodie, recitet poſt duos, aut tres menſes, aut aliud tempus, imo ſi recitet ante tempus?

Et an ſtando in opinione affirmatiua talis obligatus poſſit reſtitutionem facere in eadem ſpecie actionis, ideſt in recitatione eiuſdem Officij omiſſi, an vero poſſit ſatisfacere per alias preces æquales, v.g. per integrum Roſarium, Pſalmos Pœnitentiales, vel per Sacrificium Miſſæ, &c.

Et notatur, quod ſi in ſingulis Horis vnius diei quid leue omittitur, quod ſimul ſumptum grauem materiam conſtituat, ex eo non obligatur Beneficiarius ad reſtitutionem, neque etiam ſi omittat partem notabilem vnius Horæ. Ex p.9. tr.9. & Miſc.4. Reſ.14.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè Quintanaduenas *in Theol. moral. tom.1. tract.8. ſing.6. num.11.* qui citat Suarez, Ledeſmam, Henriquez, Molfeſium, & Filliucium. Tum quia rependit æquale, tum quia Capellanus, quia vno die tenetur ex onere Capellaniæ celebrare, ſi alio die celebret, non tenetur per ſe loquendo reſtituere: ergo neque qui officium alio die recitat. Ad rationes dubitandi reſpondeo, admittendo, quod Capellanus, qui ſemel omittit, non ſatisfacit præcepto recitationis, ſed ſatisfacit oneri contracto alio die recitando? Sup. hoc in Reſ. prætérita.

tando? hæc enim non eſt affixa diei, in quo recitandum erat. In Miſſæ verò auditione, & in ieiunio, cum non detur reſtitutio, ſed præcepti adimpletio diei alligata, non poteſt hæc in alium diem tranſire. Sed animaduertas oportet, idem omnino dicendum eſſe, ſi penſum omiſſum v.g. hodie, recitet poſt duos, aut tres menſes, aut aliud tempus, immò etſi recitet ante tempus, in quo recitandum erat, ſoluens anticipata ſolutione. Ita ille.

2. Sed ego olim contrarium docui, & nunc iterum doceo, & me citato, docet Pellizzarius *in Man. Regul. tom.*1. *tract.*5. *cap.*8. *ſect.*4. *num.*221. & etiam me citato. Eſcobar à Corro, *tract. de Horis Canonicis, q.*5. §.4. *n.*10. Tum ex Concilio Lateranenſi, & Bulla Pij V. in quibus habetur, eum, qui non recitat ſuo tempore Officium, non facere fructus ſuos; tum quia obligatio recitandi eſt alligata diei, & tranſit cum ipſa die, adeoque non poteſt ſuppleri alio die, ita vt ex tali ſuppletione immunitas reſtitutionis obtineatur; tum quia Beneficiarius, hoc ipſo quod non recitat, abſque alia Iudicis declaratione incurrit pœnam reſtitutionis fructuum: nemo autem poteſt ſe eximere à pœna modo dicto contracta per legem Superioris.

3. Verùm, an opinio affirmatiua ſit probabilis, Bonacina affirmat? ſed Perſicus *de Horis Canonicis, cap.*5. *dub.*18. *num.*7. putat poſt Concilium Lateranenſe, & Bullam Pij V. nullo modo talem ſententiam ſuſtineri poſſe; vt nouiſſimè Pater Pellizzarius, vbi ſuprà, probat Suarez à P. Quintanadueñas, & Bonacina adductum, loquutum fuiſſe in terminis iuris naturæ, ſecluſo iure poſitiuo: & ideò, hoc ſtante, an opinio affirmatiua ſit probabilis, modò viris doctis iudicandum relinquo.

4. Non deſinam tamen in defenſionem Patris Quintanadueñas adducere verba Garciæ *in ſumm. tract.* 2. *diffic.*8. *dub.*1. *punct.*3. *n.*12. qui dixit. *Eſta opinion de res, como por ſu autoridad; y la de los Demas Dotores, como por ſu razon no ſe puede cenſurar por improvable y puede ſervir de conſuelo, y aprovecharſe della algun beneficiado quando no tiene que reſtituyr por averſelo gaſtado, ò porque le hara falta.* Ita ille.

Sup. contento in hoc, & ſeq. §. ſupra ex Reſ. 104. lege doctrinã. § Eſt tamen, & ſignanter in fine. & infra in Reſ. 125. §. vlt. & in tom.6. tr.8. Reſ.58. in fine, à verſ. Hinc.

5. Sed alia difficultas eſt, ſtando in opinione affirmatiua, an ſi quis v.g. elegiſſet prædictum modum ſpiritualis reſtitutionis, obligatus fuiſſet reſtitutionem facere in eadem ſpecie actionis, id eſt, in recitatione eiuſdem Officij omiſſi, an verò potuiſſet ſatisfacere per alias preces æquales prudenti arbitrio, v.g. per integrum Roſarium, vel ſacrificium Miſſæ tot diebus repetitum, pro illa intentione.

6. Ratio dubitandi eſt, quia ſi conſideremus iuſtitiæ rigorem, videtur neceſſarium reddere idem opus in ſpecie: nam mercenarius conductus ad fodiendum in vinea, non ſatiſfaceret aliud opus, ſuo arbitrio faciendo, etiam in Domini vtilitatem. Ad hoc dubium reſpondet P. Suarius, prædictum non teneri facere reſtitutionem in eadem ſpecie; quia quando creditor moraliter, & rationabiliter præſumitur acceptare, ſufficit æquiualens compenſatio, licet non ſit in eadem materia, ſed ita præſumitur in præſenti caſu, quia ſpiritualis fructus ab Eccleſia intentus poteſt eſſe æqualis, vel maior in alio genere ſpiritualis compenſationis; vnde illa, quaſi materialis diuerſitas non videtur impedire condignam ſatiſfactionem. Et ideò Garcias, loco citato, *num.*15. ſic ait: *Pero preguntara alguno, eſtando en la opinion contraria, de que ſe puede ſuplir la omiſſion del rezo, quanto a la reſtitucion de frutos con rezar otro tanto; ſi ha de ſer eſto forçoſamente en officio Diuino, o ſi baſtara que ſea en Roſarios; Pſalmos Penitentiales, Miſſas, o otras coſas guardando ygualdad* ad arbitrium boni viri. Reſpondet Suarez vbi ſuprà, *num.*102. *y le ſigue Luys de San Iuan duda* 3. *que no es neceſſario, ſino que podrà ſer en otras coſas de las dichas: porque quando ſe preſume moralmente hablando, que el acreedor eſtà contento, y ſe dara por pagado, con que le den equiualente de la deuda; aunque no ſea en la propria eſpecie puede hazerſe, en eſte caſo ſe preſume eſto de la Igleſia que es el acreedor. Luego baſtara la equiualencia, mayormente quando es mayor compenſacion: y confirmaſe con el ſimile del voto, el qual ſe cumple con coſa æquiualente.*

7. Nota tamen contra Eſcobar, loco citato, *n.*14. quod ſi in ſingulis horis vnius diei; quid leue omittitur, quòd ſimul ſumptum grauem materiam conſtituat, non obligare Beneficiarium ad reſtitutionem. Et ita probabiliter, me citato, tenet Pellizzarius vbi ſuprà, *n.*213. & me etiam citato Trullench *num.* 12. Sicut etiam non teneretur Beneficiarius reſtituere ſi omitteret partem notabilem vnius horæ. Ita me citato Pellizzarius. Et licèt Eſcobar *num.*12. contrarium teneat, probabilem tamen eſſe noſtram ſententiam fatetur.

Sup. hoc infra in Reſol. 117. § Notãdum in principio, & in aliis eius annot.

Super hac notabili parte infra in Reſ. 119. & in aliis eius primæ not.

RESOL. CXV.

An Beneficiarius ſi intra annum per octo vel decem dies omiſit Officium, teneatur ad reſtitutionem? Ex p.2. tr.12. Reſ.34.

§.1. Aliqui reſpondent negatiuè, & ita nouiſſimè docuit Ioan. de la Cruz *in directo conſil. part.*1. *prac.* 3. *art.*3. *dub.*6. *concluſ.* 3. vbi ſic aſſerit: Beneficiarij, ſi intra annum omittant recitare per decem dies nihil reſtituant, quia ſunt ſerui liberaliſſimi Domini, qui multo minus, quàm domini temporales, ad pauca attendit. Et ita explicandus eſt motus Pij V. Ita ille qui citat Medinam Salmanticenſem, & Lopez: Ortiz verò *in ſum. cap.*3. *n.*22. extendit hoc ad vnum, vel alterum diem. Sed an opinio ſupradictorum DD. non obſtante Bulla Pij V. ſit probabilis, iudicio aliorum remitto: nam illam tanquam minus probabilem noluit admittere nouiſſimè Syluius *in* 2.2. *quæſt.*83. *art.*13. *concl.*4.

Sup. hoc in Reſol. ſeq. & ſupra ex Reſol. 5. lege eius §.1.

RESOL. CXVI.

An in obligatione reſtituendi fructus pro omiſſione Horarum Canonicarum detur paruitas materiæ? Ex part.5. tr.5. Reſ.24.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Ioannes Henriquez *in comped. caſ. mor. cap.* 29. *numer.*30. vbi ſic ait: *Si el tiempo en que no ſe ha rezado, anſi da ocho dias en el ſpacio de todo vn año, no ay obligacion de reſtituyr coſa alguna, como probablamente lo afirman algunos Doctores, porque ningun hombre principal, y prudente priua del ſalario al criado, que en vn año falta ocho dias de ſeruirle, aunque otros Doctores no ſe alargan mas de a dos, & tres dias en vn año.* Et Sotus *de iuſt. lib.*10. *q.*5. *art.*5. Medina *in ſumma lib.*1. *capite* 14. §.11. Lopez *in inſtruct. tom.*1. *cap.*245. *&* *tom.*2. *cap.*105. Vega *in ſumma part.*1. *c.*36. *caſ.*1. *&* 2. *cap.*128. *caſ.*18. quos refert Garſias *de beneficiis, tom.*1. *part.*3. *cap.*1. *numer.*27 affirmant omittentem vno, vel altero die horas Canonicas, excuſari à reſtitutione, quod probabile putat Fillius *tom.*2. *tract* 23. *cap.*10. *quæſt.*8.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & vide alium §. eius not.

2. Sed hanc ſententiam non approbat Oliuerius Bonartius *de Horis Canon. lib.* 2. *cap.* 11. *num.*15. & Caſtrus Palaus *tom.*1. *diſp.*2. *punct.*... *n.*4. quia expreſsè contra

contradicit Pio V. qui in Bulla pro qualibet die, & pro qualibet hora reſtitutionem fieri præcepit. Neque obſtat famulum omittentem vno, vel altero die in anno debitum ſeruitium, præſumi à domino exemptum eſſe ab obligatione reſtitutionis ex quadam benigna congruitate, ne videatur dominus rigidus exactor, quominus dicamus omittentem recitationem obligatum non eſſe reſtituere, quia in hoc caſu expreſſit ſuam voluntatem dominus, ſcilicet Eccleſia. Dum autem hanc voluntatem ſatis non expreſſiſſet, poterat illud præſumi. Quapropter Menochius *lib.* 2. *caſ.* 429. *n.* 9. *&* 10. etſi attenta diſpoſitione Concilij Lateranenſis affirmet Clericum non recitantem vno, vel altero die, obligatum non eſſe reſtituere, negat tamen attenta conſtitutione Pij V. vide etiam Syluium, quem citaui *in* 2. *part. tract.* 12. *reſol.* 34.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. CXVII.

Quanam pars officij omiſſa à Beneficiario ſit leuis, vt non obliget ad reſtitutionem, etiamſi fructus reſpondentes illi parti omiſſæ ſint magnæ, & notabilis quantitatis.

Et an ſi pars fructuum correſpondens ſit tam parua, vt non pertingat ad peccatum mortale in materia furti, teneatur illam reſtituere ſub mortali?

Et an, qui eodem die in ſingulis Horis paucos verſiculos omiſit, qui ſimul ſumpti grauem, & notabilem materiam conſtituant, teneatur ad reſtitutionem?

Ex quo infertur non ſatisfacere præcepto recitandi Horas eos, qui dum cantant, aut recitant, omittunt tantam partem verſuum, vel Pſalmorum, etiam deglutiendo, corrumpendo, vel ſyncopando verba, vel ſyllabas, vt ex ita omiſſis, vel corruptis fiat notabilis pars.

Quod autem itelligendum eſt non de omnibus Horis ſimul, ſed de ſingulis Horis.

Et an liberetur ab onere diſtributionum reſtitutionis ille, qui accedit ad Chorum non ſolum poſt primum Pſalmum, verum etiam, qui propter hanc partem reliquerit recitare aliam, quæ non attingit ad materiam notabilem? Ex part. 2. tr. 12. Reſ. 26.

Sup. hoc ſuprà in fine, Reſ. 114. & in Reſ. 81. §. Dico curſim in fine, & vt magis clareſcat ſolutio huius diffic. lege infra doctrinã Reſ. 119. & aliarum eius primæ annot.

§. 1. Circa hoc mihi ſummopere placet ſententia Vinc. Filliucij *tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 10. *n.* 219. dum aſſerit, pro omiſſione minori, quàm vnius Horæ integræ, non eſſe aliquid reſtituendum: poteſt igitur beneficiarius peccare mortaliter, omittendo dimidiam Horam, ſed non teneri ad reſtitutionem. Idem dici poteſt de Matutino proportionaliter. Reginaldus verò *lib.* 30. *tr.* 3. *c.* 4. *n.* 44. ex Suarez, putat omiſſionem, quæ in recitatione Officij conſtituit peccatum mortale, obligare ad reſtitutionem. Sed tu tene ſententiam Filliucij, etiamſi fructus reſpondentes illi parti omiſſæ, ſint magnæ, & notabilis quantitatis.

Et pro contento in hoc §. huius Reſ. in Reſ. ſeq. §. 1. à lin. 8. verſ. Et a fortiori, &c.

2. Nota etiam, quòd ſi beneficiarius omittat partem notabilem Officij, ſi pars fructuum correſpondẽs ſit tam parua, vt non pertingat ad peccatum mortale in materia furti, tunc vtique beneficiarius non tenebitur illam ſub mortali reſtituere.

Et pro contento in hoc vlt. §. Notãdum eſt, ſupra in Reſ. 114. §. vlt. in principio, & infrà in Reſ. 120. §. Idem, poſt mediũ, à verſ. *aun-*

3. Notandum eſt etiam, Martinum Bonacinam *tract. de Horis Canonicis, diſput.* 1. *q.* 5. *punct.* 2. *n.* 15. docere, non eſſe improbabilem opinionem aſſerentem, quòd qui eodem die in ſingulis Horis paucos verſiculos omiſit, qui ſimul ſumpti grauem, & notabilem materiam conſtituunt, non teneatur ad reſtitutionem. Et ratio eſt, quia lex definit obligationem reſtituendi pro ſingularum Horarum omiſſione. Et licèt ipſe reſpondeat ad hoc argumentum tamen, vt dixi, hanc ſẽtentiam probabilem eſſe exiſtimat, quam antè abſolutè docuerat Pet. Moneta *tract. de diſtribut. part.* 2. *c.* 3. *n.* 22. vbi ſic ait. Optimè Nauarrus infert, non ſatisfacere præcepto recitandi Horas eos, qui dũ cantant, aut recitant, omittunt tantam partem verſuum, vel Pſalmorum, etiam, deglutiendo, corrumpendo, vel ſyncopando verba, vel ſyllabas, vt ex ita omiſſis, vel corruptis fiat notabilis pars. Quod tamen intelligendum eſt, non de omnibus Horis ſimul ſed de ſingulis Horis; nam quod in vna Hora omittitur, non eſt cum eo, quod in altera omittitur computandum, ad conſtituendam notabilem partem, cùm quælibet Hora vnum totum integrum, & perfectum per ſe conſtituat. Ita Moneta. Qui etiam *n.* 42. cum Bonacina *vbi ſuprà n.* 12. liberat ab onere reſtitutionis diſtributionum, non ſolùm eum, qui ad Chorum accedit poſt primum Pſalmum, ſeu poſt primum Hymnum, iuxta Eccleſiarum conſuetudinem, verum etiam, qui præter hanc partem reliquerit recitare aliam partem, quæ non attingat materiam notabilem, iuxta Doctorum ſententiam, de qua materia notabili nos ſupra diximus; quæ ſunt valde notanda à confeſſariis, vt in praxi ſæpiùs occurrentia.

que es probable, & in Reſ. 121. &c.

Et pro ſatiſfactione cõtenta in lin. 12. huius §. vlt. ſupra lege doctrinã Reſ. 50. & ex Reſ. 59. §. vlt.

Sup. hoc infrà lege adhuc magis amplam doctrinam, in §. Ex his, Reſ. 132. &c.

Suprà in §. 1. huius Reſol. & in aliis eius not.

RESOL. CXVIII.

An Beneficiarius, qui non recitauit Laudes teneatur ad aliquam reſtitutionem.

Et an infirmus, qui præuidet poſt prandium ex febre fore impediendum à recitatione Veſperarum, teneatur illas mane recitare?

Sed ex doctrina huius Reſolutionis infertur, an Laudes ſint Hora ſeparata, vel pars Horæ, nempe Matutini? Ex part. 5. tr. 14. & Miſc. 2. Reſ. 46.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 7. *diſp* 2. *punct.* 7. *n.* 5. & in terminis Oliuerius Bonartius *de Horis Canonicis, lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 12. vbi ſic ait. Cenſeo nihil fructuum neceſſariò tribuendum pauperibus ratione partis Horarum omiſſæ quantumuis magnæ, & ſufficientis ad materiam peccati mortalis, niſi pro omiſſis laudibus. Ita ille. Et à fortiori hanc ſententiam docet Suarez *de Religione, tom.* 2 *lib.* 4. *c.* 30. *n.* 13. & Fauſtus *de Horis Canonicis, lib.* 2. *q.* 286. aſſerentes Beneficiarium teneri ad reſtitutionem, quoties peccatum mortale committitur in omiſſione alicuius partis notabilis vnius horæ, modò illi parti tanta pars fructuum reſpondeat; quæ furto ſublata culpam mortalem conſtitueret. Probatur etiam hæc opinio ex auctoritate Doctorum dicentium Laudes eſſe Horam ſeparatam ab aliis. Ita Nauarrus *de orat. cap.* 3. *n.* 27. *&* 28. Archidiaconus *in c. Presbyter diſt.* 91. D. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 10. §. 4. & alij. Vnde Laudes differre à Nocturnis patet, tum quòd eas nouo æris campani pulſu inchoamus, & earum initio præponimus verſum, *Deus in adiutorium meum intende*, vt in aliis horis, habent proprium Capitulum, Hymnum, &c. Tum quòd nocte Natalis Domini Nocturni finiuntur, & Miſſa inter Laudes, & Nocturnos interponitur; tum quòd olim Laudes à Nocturnis tempore diuidebantur, cùm illi canerentur in prioribus noctis vigiliis, hæ verò in vigilia matutina.

Sup. hoc ex doctrina Reſ. ſeq. §. 2. ad medium, verſ. niſi pro omiſſis laudibus, ſed lege eam per totam pro doctrina huius textus.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. 2. & in Reſ. ſeq. in fine, §. 2. & infra in Reſ. 120. §. Idem etiam.

2. His tamen non obſtantibus (attendas quæſo amice Lector) de hoc caſu interrogatus ab Eminentiſſimo Cardinali Oregio, viro doctiſſimo, & integerrimo, pro contraria ſẽtẽtia probabiliter, ni fallor hanc adduxi rationẽ. Bulla Pij V. quæ onus reſtitutionis in omiſſione recitationis Officij imponit, loquitur ſolùm de Horis integris, vt legenti patet, ergo non debet vt lex pœnalis ad earum partes extendi, ſed ſuis terminis arctari. Cùm igitur Laudes non ſint Hora ſeparata,

Quoad hoc

ſupra lege doctrinam Reſ. 70. per totam, & ſignanter §. vlt.

ſeparata, ſed partes Horæ, nempe Matutini, ſequitur non eſſe incluſas in dicta Bulla; atque adeò illas omittentes peccare quidem mortaliter, ſed nullo reſtitutionis nexu vinciri. Quod vero Laudes contra Nocturnum, & alios non ſint Horæ ſeparatæ, patet ex communi ſententia Doctorum. Ita Canoniſtæ partim in cap. 1. de celebratione Miſſarum, partim in Clem. 1. eodem tit. Summiſtæq; in verb. Hora Canonica, Diuus Thomas opuſc. de offic. Sacerd. cap. 1. & ideo Sotus de Iuſtit. lib. 10. quæſt. 5. art. 4. dicit hanc ſententiam eſſe adeò vulgo receptam, vt alterius opinionis Doctores ne quidem ſint audiendi.

3. Reſtat modo reſpondere ad ea, quæ ſuperius adduximus, quæ videntur probare Laudes differre a Nocturnis. Dico igitur æris campani pulſum non fieri, vt diſtinguantur Laudes a Nocturno Officio, tanquam diſtincta Hora; ſed ad maiorem ſolemnitatem hymnodiæ, Te Deum laudamus, &c. Sicut ſolet idem pulſus adhiberi, dum tempore Miſſæ cantantur ſequentia, Per omnia ſæcula ſæculorum, &c. Hymnum vero illum pertinere ad Officium Nocturnum, patet ex Breuiariis. Nec refert quod cap. vnicum, in fine, de celebratione Miſſarum, dicatur, Te Deum, &c. dici, vel omitti in Matutinis Laudibus, quia Laudes Matutinæ ibi accipiuntur pro toto officio compoſito ex Nocturno, & Matutino Laudum, in cuius parte hymnus ille dicitur. Quod vero Laudes inchoentur a communi verſu, Deus in adiutorium, &c. & Pſalmis, hymno, & aliis conſtent, vt cæteræ Horæ, diſtinctionem Horarum non indicant, quia nondum ſunt diſtincta Hora donec accipiat ſuum complementum, & perfectionem, quæ a fine, ſiue communi Collecta dependet; ab eo enim ſumenda eſt Horarum diuerſitas, non a principio, vel temporis interuallo. In nocte autem Natiuitatis ſeparatur Eccleſia primæuam Horarum inſtitutionem, ideoque Nocturnum Officium concludit collecta diei, non quod inſinuare velit eſſe tunc re ipſa diſtinctam Horam. Ratio autem ſeparationis a Laudibus eſt, quia ſanctus Theleſphorus decreuerit tunc Miſſam fieri de nocte, vt patet in cap. nocte, de conſecrat. diſtinct. 1. Vnde neceſſarium erat, vt ſtatim poſt Nocturnos Miſſa celebraretur ante Laudes. Dicendum eſt igitur ex ſupradictis poſſe aliquem probabiliter defendere Beneficiatum omittentem Laudes peccare, vt dixi mortaliter, non autem ad reſtitutionem teneri, quia contra Palaum, & Suarez, omittens partem notabilem alicuius Horæ, licet peccet mortaliter, non tamen comprehenditur in Bulla Pij V. in qua imponitur onus reſtitutionis ex omiſſione alicuius Horæ. Cum enim lex hæc ſit odioſa, & proculdubio grauem pœnam imponat, cum pro ſingulis Horis reſtitutionis onus irroget, ſequitur non eſſe extendendam contra omittentes partem Horæ, licet notabilem, & ideo non debemus iugum Beneficiatis magis aggrauare, quam ius ipſum, & verba legis imponunt. Et ita nos tandem, poſtquam cum doctis recentioribus communicauimus, hanc ſententiam tanquam probabilem amplexi ſumus.

Sup. [illegible] ſeq. [illegible]

4. Notandum eſt etiam hic obiter, infirmum, qui præuidit poſt prandium ex febre impediendum a recitatione Veſperarum, non teneri mane recitare illas, quia præceptum recitandi Veſperas non obligat pro tota die, ſed tantum pro toto tempore veſpertino. Quod enim recitare antetius Veſperas liceat, non infert obligationem tunc eas recitandi, ſi pro tempore, quo præceptum recitationis vigebit, impoſſibile ſit futurum recitare, & parere præcepto; ſed ſufficit cuilibet tempori malitia ſua. Et ita docet nouiſſime Raynaudus de monitor. part. 1. cap. 1. quæſt. 14.

RESOL. CXIX.

An Beneficiatus teneatur ad aliquam reſtitutionem omittens partem notabilem alicuius Horæ?

Et quid, ſi omittat Laudes?

Et quid eſt dicendum, ſi omittat partem leuem in ſingulis Horis?

Et an reſtitutio pro omiſſione Horarum ſuppleri poſſit per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiatus de fructibus ſui beneficij fecerat? Et p. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 120.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenet Caſtrus Palaus tom. 2. diſput. 2. punct. 7. numer. 5. quia omittens partem notabilem alicuius Horæ abſolutè dicitur illam omittere, ſicut abſolutè dicitur omiſiſſe Miſſam, qui partem notabilem non audit; ſed pro cuiuſlibet Horæ omiſſione eſt debita reſtitutio, iuxta Extrauag. Pij V. etiamſi fructus illi correſpondentes leues ſint. Ergo eſt etiam debita reſtitutio pro omiſſione cuiuſlibet partis notabilis, paucitas enim fructus non eximit ab obligatione grauiter reſtituendi, non a leui. Ita Caſtrus Palaus, qui citat Garciam, & Bonacinam.

Sup. hoc in Reſ. 103. & lege doctrinam Reſ. 104. 1. & §. vſque ad medium, & ſupra ea Reſ. [illegible] in fine & ex Reſ. [illegible] §. [illegible] vt ex illis magis clareſcat ſolutio huius quæſt. & in fine Reſ. [illegible]

2. Sed, his non obſtantibus, negatiuam opinionem defendit Octauius Bonacina de Hora Canonica lib. 2. cap. 11. num. 10. vbi ſic ait: Primò quidem certum eſt, nec in Concilio Lateranenſi, nec in Extrauag. Pij V. quidquam de hac quæſtione determinatum eſſe: vnde prima ſpecie videtur nihil neceſſario reſtituendum pro parte Horæ, quamuis notabili, prætermiſſa, quia cum lex ſit pœnalis, ſaltem ex parte, fundamentum eius ſit culpa, ob quam irrogatur pœna, ſolùmque de Horis integris in illa mentio fiat: non debet ad earum partes extendi, ſed ſuis terminis reſtringi: cenſeo igitur nihil fructuum neceſſario tribuendum pauperibus ratione partis Horarum omiſſæ, quantumuis magnæ, & ſufficientis ad materiam peccati mortalis, niſi pro omiſſis Laudibus, quia multi putant, illas eſſe Horas diſtinctas; quod quamuis minus recte arbitrentur, ſolent tamen ſeparatim à Nocturno Officio legi per modum Horæ diuerſæ. Ratio verò eſt, cur nullam aliquam ob partem prætermiſſam ad reſtitutionem obligetur, quia lex hæc eſt odioſa, & proculdubio grauem pœnam imponit, cùm pro ſingulis Horis reſtitutionis onus irroget: cur ergo nos illam extendamus, & iugum beneficiorum magis aggrauemus, quam ius ipſum, & verba legis. Ita Bonacina, & hanc ſententiam ſequitur, cum aliqua tamen limitatione, Suarez de Religione tom. 2. lib. 4. cap. 30. à num. 9. & Toletus lib. 2. cap. 12. num. 10. non obligantes ad reſtitutionem, ſi fructus correſpondentes leues ſint, eo quòd beneficium ſit tenue; ſed negatiuam ſententiam abſolutè, & ſine vlla diſtinctione ſatis probabilem, & ſecurum in praxi ego exiſtimo.

Sup. hoc magis late in Reſ. præcitata à principio.

Sup. hoc in Reſ. præcitata §. 1. ad medium, & in aliis cius annota.

3. Sed quid dicendum de eo, qui partem leuem in ſingulis Horis omittit, cuius omiſſio comparatione totius Officij diei grauis quantitas cenſeri poteſt, an, inquam, obligatus ſit reſtituere? Et negatiuam ſententiam ego teneo, quam tenent Moneta de diſtribut. part. 2. q. 5. n. 21. & Filliucius tom. 2. tract. 23. cap. 10. quæſt. 7. quos ſequitur Caſtrus Palaus loco citato, validam pro hac ſententia rationem adducens, ad illam, & non pigebit.

Et ſup. contrario in hoc §. Sed quid, infra in Reſ. 121. & in aliis citatis.

4. Notandum eſt etiam hic obiter quod aliqui dicunt, reſtitutionem fructuum pro omiſſione Horarum ſuppleri poſſe per quaſcumque eleemoſynas, quas antea beneficiatus de fructibus ſui beneficij fecerit, cum ex eiuſdem principalis ſolutionis

Sup. hoc infra in Reſ. 118. magis late §. 1. & lege doctrinam Reſ. &

rationem

§.annot.primæ dictæ Reſ. rationem quamdam habere poſſint. Ita Bonartius *vbi ſuprà num.* 21. quod tamen nimis laxum videtur.

RESOL. CXX.

An ſit obligatio reſtituendi, ſi Beneficiarius omittat partem notabilem vnius Horæ; vel in Officio vnius diei, omittat plures verſiculos, qui ſimul partem notabilem conſtituant?

Et an, qui habet vnum beneficium iuſte, & alterum iniuſte, teneatur bis recitare Officium? Ex part.11. tr.2. & Miſc.2. Reſ.44.

Sup. hoc in Reſ.præterita, & ne deſeras videre alias eius primæ annot.

§. 1. AFfirmatiuè nominatim contra me reſpondet Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp.*24. *cap.*2.*num.*31. Nam qui omittit aliquid in recitatione, malè ac abſque titulo accipit fructus correſpondentes parti omiſſæ; quo enim titulo, aut iure eos facit ſuos? Sed eſt obligatio reſtituendi id, quod male, & abſque titulo accipitur, vt eſt manifeſtum; ergo eſt obligatio reſtituendi fructus correſpondentes illi parti Horarum omiſſæ. Nec probat quidquam aduerſariorum fundamentum: nam leges Eccleſiaſticæ in primis abſolutè iniungunt obligationem reſtituendi fructus ob omiſſionem Horarum; deinde, vt dignoſceretur, quæ pars correſponderet cuilibet Horæ, & proportio ſeruaretur, deſignant, quota pars reſtitutionis pro ſingulis Horis ſit præſtanda; nec oportebat deſcendere ad deſignandam partem correſpondentem omiſſioni partis vnius horæ, tum quia ſemel poſito quænam pars toti horæ correſpondeat, in quo aliquid poſſet eſſe dubium, facile cuiuis eſſet, deſignare portionem reſpondentem omiſſioni illius partis Horæ, iuxta eius quantitatem; tum quia, cum in qualibet Hora ſint plurimæ partes, non poterat à Legibus determinari, quanta pars eſſet reſtituenda, ſiquidem maxima, maior, minor, aut minima pars valeret omitti. Non tamen negant eæ leges deberi præfatam reſtitutionem, quin potius eam iniungunt in obligatione abſoluta generali, quam imponunt; ex qua noſtra reſolutio confirmatur. Hæc Mendo.

2. Sed licet hæc opinio ſatis probabilis ſit, Affirmatiuam puto etiam ſuam probabilitatem habere; & vt talem præter Doctores à me alibi adductos, illam admittit me citato Eſcobar à Corro *de Hor. Can. quæſtione quinta*, §. *quarto num.*12. Quia Conſtitutio Pij Quinti, quæ obligat ad reſtitutionem, loquitur ſpeciatim de omiſſione recitandi totum Officium, aut vnam horam, & cum ſit pœnalis non debet extendi ad omiſſionem partis etiam notabilis, quia res diuerſa.

3. Idem etiam docet me citato Martinus de San Ioſeph *in Mon. Confeſſar. tomo primo, libro ſecundo, tractat* 3. *de Oratione, numero quinto*, vbi ſic ait: *Ceſſa la obligacion de reſtituir en materia parva de la omiſſion del Officio, mas en llegando à dexar de rezar parte notabie, de manera que ſea pecado mortal, ſe ha da reſtituir lo que cabe de los frutos à aquella parte, aora ſea pequeña, ò grave cantidad. Solamente aura de diferencia, que ſi lo que cabe à aquella pequeña parte es coſa pequeña, obligarà à pecado venial à que ſe reſtituya, y ſi es materia grave à pecado mortal: aunque es probable, que ſi ſe dexò en vna hora parte pequeña, y en cada vna de las demas horas partes pequeñas, que todo junto haze materia grave, no ay obligacion de reſtituir, porque es probable, que ay diſtincto precepto de rezar qualquiera de las horas en particular, y aſſi los verſiculos dexados en vna hora, no ſe juntan con los dexados en otra hora.* Ita ille.

Sup. hoc & ſeq. vſque annot. ſeq. ſupra in Reſ. 118. §.1. vſque ad medium & in aliis eius ſecundæ annot.

Et pro hac probabilitate, in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ. 114. §.vlt.in princip., & in Reſ. 117. §. Notandum, in principio.

4. Et hanc ſententiam probabilem eſſe, docere etiam exiſtimo eundem Patrem Mendo, nam contrariam ſententiam quam ipſe contra me docet, vocat tantùm veriorem.

Sup.hoc pro parte ſupra in Reſ.10. à principio, & in Reſ. 112. §. Nota hic.

5. Sed hic obiter quæro, an qui habet vnum beneficium iuſtè, & alterum iniuſtè, teneatur bis recitare Officium. Aliqui affirmant. Vide Trullench *in Decalog. tomo primo libro*..... *capite* 3. *dubitat.*12. *quæſtione* 3. *numero* 25. & Bonacinam *de Horis Canonicis*, *quæſtione ſecunda, punct.*4. *numero* 28. At ego vtrumque nego, & aſſero conſtanter teneri ſtatim dimittere beneficia iniuſtè obtenta, & reſtituere fructus perceptos, & interim non teneri ad recitationem, quæ vel debet eſſe ratione beneficij, aut fructuum perceptorum. At neutrius ratione tenetur. Igitur, &c. Minorem probo; ad obligationem recitandi horas requiritur poſſeſſio beneficij, & ius ſaltem percipiendi fructus. At qui iniuſte tenet beneficium, nec poſſeſſionem, legitimam nempe, habet, nec ius percipiendi fructus, cum vtrumque teneatur reſtituere; & ſecundùm regulam iuris, quid non videtur cepiſſe, nec habere, cum neceſſe ſit hoc omne alteri reſtituere, vt *in l. non videtur* 51. *de regul. iur. cum concordantibus*, de quibus gloſſa ibi. Igitur nec debet obligari ad onera ipſius Beneficij. Tum etiam quia iure naturæ nullum eſt præceptum Horas recitandi, ſed tantùm de iure poſitiuo Eccleſiaſtico, hoc autem ex omnium conſenſu deficit hac in ſpecie. Igitur maiori ex ratione alterum deficere, eſt neceſſe. Fateor tamen, quod cum ſit cauſa ob iniuſtam retentionem; vt Eccleſia careat debito obſequio ex omiſſione recitandi, tenebitur etiam eius ratione quid æquiualens reſtituere ipſi Eccleſiæ, non quia obſtrictus fuerit oneri perſoluendi Horas, ſed quia cauſa fuit, ne perſoluerentur per legitimum ſucceſſorem in beneficio, ſuppoſito iuris poſitiui præcepto; quo iuſtus beneficij poſſeſſor ad recitandum obſtringeretur: & recitaſſe ſi poſſideret, credendum eſt.

6. At dices, nihil effectu ſaltem intereſt inter hanc, & oppoſitam ſententiam, cùm ex vtraque idem effectus, & obligatio reſtituendi oriatur, & oppoſiti Doctores ad nihil plus obligant niſi ad reſtitutionem caſu quo non perſoluat Officium Diuinum iniuſtus poſſeſſor. Dicam ego, plurimum intereſſe inter noſtram, & alteram opinionem. Nam ſi daretur obligatio recitandi ratione beneficij iniuſtè obtenti, ex omiſſione perſoluendi hoc onus quotidie, orietur vnum peccatum mortale diſtinctum ab altero peccato iniuſtæ retentionis Beneficij, à quo eum eripit noſtra opinio, cuius ratione non peccabit ex omiſſione recitandi, cum recitandi obligationem hac in ſpecie tollat: & ſic aderit vnum tantum peccatum iniuſtæ retentionis, & ſicut malæ fidei poſſeſſor tenebitur reſtituere, non ſolùm rem cum fructibus, ſed & reſarcire damna orta ex ſua iniuſta retentione; Et ſic in noſtro caſu ad æquiualens perſoluendum ob omiſſum Diuinum Officium ſua ex cauſa. *Argum. leg. Patri* 27. §. *primo de Minoribus leg. ſi nauis* 61. *fine, de rei vendicat. cum ſimilibus.* Et eſt noua, & vera huius dubij reſolutio, necnon, & fauorabilis ipſi Beneficiario, cùm eum immunem faciat à pluribus peccatis ex omiſſione recitandi Horas Canonicas, & attenta noſtra opinione vnum tantùm admittamus peccatum propter iniquam detentionem beneficij, cui etſi videatur adiungi aliud contra

contra Religionem ex omiſſione recitandi, cuius fuit cauſa propter iniquam detentionem Beneficij; hoc eſt tantum conſequenter, non principaliter, & cenſeo diuerſum non conſtituere peccatum ex regulis communibus in materia de peccatis, de quibus Diuus Thomas 1. 2. *quæſt.* 71. *artic.*6. & cum eo communiter Doctores Theologi. Et hæc omnia docet Eſcobar à Corro *de Hor. Canonic.q.*3. §.5.*num.*42.

RESOL. CXXI.

An Beneficiarius, qui partes leues in ſingulis Horis omittit, quæ ſimul iunctæ grauem quantitatem conſtituunt, teneatur ad aliquam reſtitutionem? Ex p.5. tr.5.Reſ.54

Et ad literam in ipſamet. part.5. tr.14. Reſ 47. Sed hic tantum vna Reſ. tranſcribitur.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 114.§.vlt. in principio, & in Reſ.120. §.Idem etiã. poſt medi, à verſ. *aunque es probable,* & cũ eis DD. tantum citatis in §. vlt. huius Reſ.ſupra in §. Sed quid. Reſ.119. & in Reſ.117. §.Notandũ.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Fauſtus *de Horis Canonicis*, *lib.*2. *q.*286. vbi ſic ait. Ad reſtitutionem tenetur qui eodem die in ſingulis horis verſiculos omitit, qui tamen ſimul ſumpti vnam integram horam efficiunt: & ratio eſt, quia ſicut huiuſmodi omiſſiones continuantur in ordine ad grauem culpam, ita etiam in ordine ad reſtitutionem. Sic ille.

2. Verum negatiuam ſententiam ex neotericis tenet expreſſe Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.*7. *diſput.*2. *punct.*7. *num.*6. quia, ait ille, ſi pro qualibet hora ſuum diſtinctum præceptum latum eſt, tunc omiſſiones non coniunguntur cum omiſſione in Officio alterius diei. Sed adhuc admiſſo vnicum eſſe præceptum pro integro officio diei, credo nullam eſſe obligationem, quia ita eſt vnum præceptum, vt virtualiter multiplex ſit, & obligatio reſtitutionis ſingulis horis eſt adnexa. Vnde ſi quælibet hora per ſe ſumpta nullam inducit obligationem reſtituendi, neque illam inducet, quatenus vnicum quoddam Officium conſtituit. Officium namque inducere non poterat obligationem reſtituendi, niſi partes illius Officij diuiſim inducerent. Ita Palaus, qui citat Monetam & Filliucium. Vnde puto vtramque ſententiam probabilem eſſe, ſed ego magis negatiuæ adhæreo.

RESOL. CXXII.

Petrus Beneficiarius in quadam Ciuitate huius Regni per ſpatium ſeptem annorum recitauit officium ſine debita attentione, & hoc voluntariè. Quæſitum à me fuit, an teneatur ad reſtitutionem fructuum, qui vncias ſexcentas ſuperabant? Ex p.2.tr.12.Reſ.1.

§. 1. REliquendo illam quæſtionem, an recitans Officium voluntariè diſtractus ſatisfaciat præcepto; dico circa præſentem difficultatem, quòd affirmatiuè reſpondent communiter DD. Homobonus *de exam. Eccleſ. part.*1. *tract.*4. *cap.*5. *quæſt.*40. Gauantus *in commen. Rubr. Miſſal. tom.*1. *ſect.*1. *cap.*6. *num.*4. Nauarr. *cap.*20. *de oratione*, *num* 32. Graffius *deciſ. aur. part.*1. *lib.*2. *cap.*51. *numero* 7. Petrus à Nauarr. *lib.*2. *capite* 2. *numer.*240. *& ſeq.* Vegha *in ſumma*, *tom.*1. *cap.*128 *caſ.*20. Suarez *in* 3. *part. tom.*5. *diſputat.*4. *ſect.*2. *num.*26. *& de Religione*, *tom.*2. *lib.*4. *capite* 26 *num.*26. Rodriguez *tom.*1. *cap.*143. *num.*1. Moneta *de diſtribut. part.*2. *quæſt.*2. *num.*20. Lorca *in part.*2. *tom.*2. *diſput.* 26. *de legib. membr.*2. *ad* 5. Salas *de legib. diſputat.*9. *ſect.*1. *num.*24. Squillante *de obligationibus Clericorum*, *part.*1. *dubit.*21. *num.*42. Fernandez *in ſuo exam. Theolog. moral. part.*3. *cap.*13. §.8. Raphael de la Torre *in part.*3. *tom.*1. *contr.*9. *de Horis Canonicis.* Vaſquez *opuſc. de beneficiis*, *cap.*4. §.1. *dub.*4. *num.*104. & alij quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect. tom.*1. *lib.*3. *tit.*41. *cap.*9. *num.*20. & Syluius *in* 2.2 *quæſt.*83. *art.*3. *concluſ.*4. Et ratio eſt: nam, cum attentio ſit modus ſubſtantialis, non ſatisfacit quis præcepto Eccleſiæ, ſine attentione recitando, & ideò non dicitur recitaſſe, qui ſic recitat; & ſic contra eum habet locum pœna reſtitutionis, impoſita contra non recitantes.

2. Tamen, quia contrariam opinionem cenſeo probabilem eſſe cum Leſſio *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 11. *num.*68. & Azorio. *part.*1. *lib.*10. *cap.*13. *quæſtion.*8. non impoſui onus dicto beneficiato reſtituendi. Et ita hanc ſententiam abſolute amplexi ſunt, ex neotericis Epiſcopus Antuerpienſis, Ioannes Malderus *in* 2.2. *tractat.* 10. *cap.* 2. *dub.* 4. & Paulus de Layman *in Theol. moral. lib.* 4. *tractat*, 1. *capit.* 5. *num.*10. Cardinalis Toletus *lib.*2. *cap.*12. *num.*16. Medina *Cod. de orat. quæſt.* 16. Cordubæ *in quæſtion. lib.*4. *quæſt.* 13. Henriq. *lib.*9. *cap.*25. *num.*5. & Caſtus *de lege pœn. lib* 2. *cap.*5. Probatur hæc opinio: nam, ſecundum Caietanum, præceptum dicendi Horas diſtinctum eſt a præcepto dicendi eas cum attentione: nam præceptum dicendi eas, ſimpliciter prius fuit latum; poſtea vero *in cap. dolentes.* fuit impoſitum præceptum de attentione. Vnde, qui dicit Horas ſine attentione, ſatisfacit præcepto primo de dicendis Horis; non autem ſecundo, de dicendis cum attentione. Sed, cùm reſtitutio fructuum ſit pœna contra beneficiarios omittentes diuinum Officium; ille, qui voluntariè diſtrahitur recitando officium, illud non prætermittit, licet malè recitet. Ergo non tenebitur reſtituere. Salua ſemper, &c.

RESOL. CXXIII.

Quidam Sacerdos habebat beneficium curatum cum multis oneribus, vt Miſſis, &c. & per multos annos multoties reliquit Horas Canonicas; Quæſitum à me, an teneatur reſtituere in integrum omnes fructus, interim perceptos?

Et in textu huius Reſolutionis docetur, quòd Epiſcopus, Parochus, Canonicus, vel Beneficiarius teneatur reſtituere pro omiſſione in recitatione Officij Diuini cuiuslibet diei.

Et an ſi contingat, Canonicum Canonicatus groſſam prius, vel aliſunde lucrari antequam officium diuinum omittat, nihil eius debere reſtituere? Ex p.2. tr.12. Reſ.8.

§.1. SCiebam, à quodam Theologo reſponſum affirmatiuum habuiſſe, & probabiliter: nam ita tenent Malder *in* 2. 2. *tractat.* 10. *cap.* 2. *dub.* 4. Lorca *in part.* 2. *tom.* 2. *diſput.* 24. *de legib. membr.* 1, *verſ. in iure autem Canonico.* Suarez *de relig. tom.*2. *lib.*4. *cap.*30. *num.*4. Vaſquez *in part.*2. *tom.*2. *diſput.*168. *num.*34. *&* 35. Azorius *part.* 1. *lib.*10. *cap.*14. *quæſt.*5. Petrus à Nauarra *lib.*2. *cap.*2. *num.*217. Valentia *tom.*3. *diſput.*6. *quæſt.*2. *punct.* 10. Squilliante *de oblig. Cler part.*1. *quæſt.*31.*n.*66. & alij Ratio eſt: quia in Concilio Lateranenſi vltimo, ſub Leone X. *ſeſſ.*9. §. *ſtatuimus*, *& in Conſt* 138. Pij V. decernitur, vt nemo beneficium curatum, aut ſimplex habẽs, qui elapſis ſex menſibus ab eius conſecutione, ſine legitimo impedimẽto Officiũ diuinum recitare omiſerit, pro tẽpore, quo non recitauit, fructus ſuos faciat; imò eos impedire, tanquam rem iniuſtè

Sup. hoc infra in Reſ. 125.

captum, in fabricam Eccleſiæ, aut eleemoſynas pauperum teneatur. Super quas Pontificias Conſtitutiones videndi ſunt, Nauarr. *in Manuali, c.25. n.122.* Summa Corona *p.1. c.1. n.93.* Fuſchus *de viſitatione, lib.2.c.20.n.22.* M. Ant. Cucchus *in inſtit. lib.5. tit.7.n 39.* & Gigas *de penſionibus q.30.*

2. At ego contrariam ſententiam, tanquam probabilem, ei, ſi illam ſequi vellet, demonſtraui. Nam Syluius *in 2. 2. q. 83. art.13. concl. 4.* Homobonus *in exam. Eccleſ. p.1. tractat.4. c.5. q.42.* Molfeſius *in ſumma, tom.1. tract.5. c.3. n.26.* Fernandez *in ſuo exam. Theol.p.3.c.13.§ 8.n.2.* Henriq. *lib.13.c.13.n.2.* Toletus *lib.2. c.12.n.2.* Sotus *lib.10. q.5.art.6.* Aragonius *2. 2.q.83. art.13.* Medina *lib.1. c.14. §.11.* Petrus de Ledeſma *in ſumma, tom. 2. tract. 9. cap. 4. concluſ.11.* Raphaël Torres *in 2. 2. tom.1. quaſt.83. de Horis Canonicis, contr. 9. num.40.* & Leſſius *lib.2. cap.34. num.77.* aſſerunt, eum, qui habet beneficium curatum, non teneri reſtituere, niſi partem correſpondentem obligationi recitandi Horas: vt, verbi gratia, Parochus, & Epiſcopus quintam partem pro rata reſtituant; reliquas quatuor, ratione tituli & onerum, retineant, Canonicus quartam partem reſtituat; alij beneficiarij tertiam. Hæc Henriquez, qui citat Lopez, Pennam, Cuevos, Gallo, & alios. Licèt talis moderatio videatur Leſſio iuſto laxior, præſertim in Canonicis, & aliis, qui non habent aliud onus, quàm precum. Vnde eam limitat ad eos beneficiarios, qui alia onera habent, idque iuxta onerum proportionem. Toletus *lib.2. c.12.n.9.* putat, pro toto omiſſo Officio reſtituendam eſſe tertiam partem fructuum illi diei reſpõdentium: quem ſequitur Fernandez, *vbi ſupra*, Tandem addam in fine huius dubitationis doctrinam notabilẽ Ioan. de Salas *de legib. diſp.15. ſect.2. num.27.* qui contra Vaſquez putat, quòd ſi contingat, Canonicum canonicatus groſſam priùs verè, & abſolutè lucrari, antequam Officium omittat; nihil eius debere reſtituere; quia pœna non eſt, vt fructus iam ſuos reſtituat; ſed vt non faciat fructus ſuos. Hæc ille.

Sup. hoc & ſeqq. dempta vltim. diffic. huius § in Reſ. ſeq. & pro Beneficiariis lege infra doctrinam § pen. & vlt. Reſol. 139.

RESOL. CXXIV.

Beneficiarius omittens recitationem Horarum quomodo debeat fructus reſtituere, quid pro toto officio; & quid pro ſingulis Horis Canonicis?

Idem aduertitur de Epiſcopo, Canonico, & Parocho. Ex p.4. tr.4. & Miſc. Reſ.111.

Sup. contento in hac Reſ. lege doctrinã Reſ. præcedentis per totam, & ſignanter à medio §.2. & pro beneficiariis vide infra doctrinam §.pen. & vlt. Reſol. 139.

§. 1. Circa hoc in Bulla particulari *anni 1561.* ita diſponit Pius V. quòd qui per vnum diem totum Officium omiſerit, tenetur reſtituere omnes fructus illius diei; qui Matutinum tantùm omiſerit, dimidiam partem, qui reliquas omnes horas, alteram dimidiam, qui harum ſingulas, v.g. Laudes, vel Primam, vel Tertiam, Sextam, aut Nonam, ſextam partem fructuum illi diei reſpondentium; ſed hæc Bulla cum tanto rigore accepta non videtur, ait Henriquez *cap.13. de excommunicatione, num.2. in gloſſa lit.Z.* vbi refert praxim cum ſapientum conſilio hunc rigorem ita moderare, vt Parochus & Epiſcopus quintam partem fructuum pro rata iuxta deciſionem ſupradictam reſtituant, reliquas partes quatuor ratione tituli & onerum retineant, Canonicus quartam partem reſtituat, alij verò ſimplices beneficiarij tertiam ſimiliter habentes præſtimonia, & penſiones Eccleſiaſticas. Verùm hæc moderatio, vt alibi adnotaui, videtur Leſſio *lib.2.cap. 34. dub.22. num.177.* nimis laxa, præſertim in Canonicis & aliis, qui non habent aliud onus, quam precum, vnde eam limitat ad alios beneficiarios, qui alia onera habent, idque iuxta onerum proportionem. At his non obſtantibus Ægidius de Trullench *in expoſit. Bull. Cruciatæ, lib.3. caſ.2. num.3.* putat opinionem ſupradictam Henriquez eſſe tutam & probabilem; ego verò in hac quæſtione de meo nihil dicam, & nihil ponam, ſolùm referre volui quod alij dixerunt.

RESOL. CXXV.

Cui facienda ſit reſtitutio ex omiſſione Horarum Canonicarum? Ex p.2. tr.12. Reſ.27.

§. 1. Reſpondeo, faciendam eſſe fabricæ beneficij, vel pauperibus, vt patet ex Bulla Pij V. & ex Doctoribus communiter; ſub nomine verò fabricæ continetur non ſolùm propria Eccleſia beneficij, ſed fabrica domus beneficij, in qua beneficiarius habitat, vel alterius domus ipſius beneficij, vel vtilitas in emendis, vel meliorandis agris, vt fructus in perpetuum augeantur. Ita Suarez *de Relig. tom.2.lib.4.c.30.n.19.* & alij.

Sup. hoc ſupra vide DD. citatos in fine §.1. Reſ.123.

2. Sub nomine verò pauperum intelliguntur etiam pauperes alterius loci, in quo non eſt ſitum beneficium, & intelligitur etiam ipſe beneficiarius ſi ſit pauper, & id non fiat in occaſione non recitandi, & eius mater, fratres, aut ſorores, non ſolùm ſi ſint mendici, ſed etiam ſi neceſſariis ad decentiam perſonæ, & ſtatus careant, quales ſunt multi nobiles. Ita Fauſtus *de Horis Canon. lib.2.q.283.* & Villalob. *in ſum. tom.1. tract.24. dub.17. n.9.* Fernandez *in exam. Theol. part 3.c.12.§.8.n.3.* & alij.

3. Hæc etiam reſtitutio poteſt fieri Miſſis, & aliis ſuffragiis in vtilitatem defunctorum; nam ipſi ſunt etiam indigentes. Ita Filliuccius *tom.2.tract.23.c.10. n.325.* qui citat Suarez, & alios.

Sup. hoc ſupra ex Reſ. 112. lege doctrinã § Eſt tamẽ. ſignãter ante medium, & in aliis annot. 1. dicti §.

RESOL. CXXIV.

An Beneficiarius, qui omiſit Horas Canonicas, liberetur à reſtitutione fructuum propter eleemoſynas pauperibus largitas, non tamen hoc intuitu?

Et quid eſt dicendum de aliis debitis, an contrarium ſit ſentiendum: Ex part. 3. tractat. 6. & Miſc.2. Reſ. 37.

§.1. Hic caſus mihi contingit, & ab onere reſtitutionis conſulentem liberaui, nixus auctoritate Pauli Layman *in Theol. mor. lib.3. ſect.5. tract.2.c.12.n.9.* vbi ſic ait. Quando obligatio reſtituendi, puta pauperibus, ex iure Eccleſiaſtico tantùm promanat; arbitror probabiliter dici poſſe eleemoſynas, quæ cum tali obligatione, quamvis non animo ſatisfaciendi factæ ſint, tamen ad eas extinguendas prodeſſe poſſe. Exempli cauſa. Venit Canonicus ad confeſſionem, qui toto anno officium recitare neglexit, & ideo in pias cauſas 300. aureos reſtituere deberet, tali obligatione à Confeſſario illi ſignificata, reſpondet, ſe quamvis huius obligationis immemorem, his ipſis diebus ſtatuam argenteam Eccleſiæ alicui donaſſe, quæ 300. aut amplius aureis æſtimetur, puto quòd Confeſſarius contentus eſſe poſſit. Tum, quia non deſunt Doctores qui ita ſentiunt; tum, quia videtur eſſe virtualis intentio omnium dantium eleemoſynas, ſatisfaciendi per eas omnibus obligationibus quas ſuis peccatis, aut negligentiis contraxerunt; tum denique quia leges Eccleſiaſticæ benignè explicari debent. Ita Layman, & ego.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſol. 1. poſt ſeq. §.1. & in tom. 8. tr.4. ex Reſ. 49. lege doctrinã §. vlt. ſignanter à medio §. vſque in finẽ. & hic infra in fine Reſ. 139. & in tom.8. tr.7. vide doctrinam Reſol. 46. & aliarum eius primæ not.

2. Notandum

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ ad lin. 6. & in Reſ.2.in eodē §.ad medium à verſ. Quod etiam & in Reſ. 3. in eodem §. & in Reſol. vlt.& in aliis eius primæ not.

2. Notandum eſt tamen, quod contrarium dicendum eſt in aliis debitis; vnde qui ex furto, vſuris, &c. debitor eſt, ſi ei reſtituendam eſſet tantundem, donec immemor ſui debiti, non liberatur ab onere reſtitutionis; quia illa gratis donata ſunt. Nec refert dicere, quòd ſi debiti ſui memor fuiſſet, ſe gratis donaturum non fuiſſe; nam actualis diſpoſitio voluntatis, non autem conditionalis inter contrahentes attendenda eſt. Ita docent Leſſius *lib.2. cap.37. num.11.* Lopez *de contract. lib.2. capit. vlt. prope finem*, Sanchez *in ſum. tom.1. lib.2. capit.13. n.11.* & alij.

RESOL. CXXVII.

An Beneficiarius, qui omiſit Horas Canonicas, excuſetur à reſtitutione fructuum propter eleemoſynas largitas pauperibus, & ſufficientes pro illo debito, licet fuerint largitæ abſque memoriæ dictæ obligationis? Ex p.7. tr.10. & Miſc.1. Reſ.24.

Quæ hic eſt R. antecedens, & in Reſ ſeq. §.1. &c.

§. 1. ALibi *in 3.p. tr.7. reſ.57.* ex Layman docui probabiliter affirmatiuam ſententiam, quam ſcio diſplicuiſſe cuidam Theologaſtro, ſed immeritò quidem, nam tanquam probabilem illam tenet doctus P. Gaſpar Hurtad. *tr. de Iuſt. diſp.9. difficult.8.* vbi quærens vtrum donatio facta creditori à debitore immemore debiti excuſet; ſic reſpondet: Non deſunt, qui exiſtiment verè excuſare (niſi quando donatio facta eſt in remunerationem tantidem beneficij accepti à donatario) quia tunc in debitore eſt intentio virtualis ſatisfaciendi debito, quia ſi memor eſſet debiti non dediſſet animo donandi, ſed ſatisfaciendi debito.

Sup. hac doctrina in to. 6. tr.3. Reſ. 152. & in to. n.8. tr.7. Reſol.46 & ibi in tr. 4. Reſol.49 §. vlt. & ſi vacas otio lege alias Reſ. & §. primarum annot. Reſ. 1. & 2. huius not. & ex Reſ. annot. præteritæ § vlt. & ex Reſ. 2. §. 1. ad medium.

2. Sancius verò *lib.1. ſumm. c.13.* Leſſius *c.39. dub.10.* & Layman *tract.2. c.12.* docent, non excuſare, & meritò, quia debitor hîc, & nunc non ſoluit, quia hîc, & nunc abſolutè donat. Quod autem ſolueret, & non donaret, ſi debitum in mentem veniret non ſufficit, vt verè ſoluere dicatur: hæc enim diſpoſitio conditionalis qua debitor ita diſpoſitus, eſt vt verè ſolueret, & non donaret, ſi memor eſſet debiti non ſufficit, vt actu non dicatur donare.

3. Nihilominus Layman, probabile cenſet ab obligatione reſtituendi promanante tantum ex iure Eccleſiaſtico, vt ab obligatione reſtituendi redditus Eccleſiaſticos ex omiſſione diuini Officij, excuſari debitorem eleemoſynis, quamuis factis abſque memoria dictæ obligationis, & abſque animo ſatisfaciendi obligationi, quia intentio virtualis elargientis eleemoſynas ſit ſatisfaciendi omnibus obligationibus, quas ſuis negligentiis, & peccatis contraxit. Hucuſque Hurtadus.

4. Hanc etiam ſententiam tanquam probabilem me citato docet nouiſſimè Machadus *de perfecto Confeſſ. tom.1. lib.2. p.3. tr.23. docum.3. n.* . vbi ita aſſerit. *Se ha de advertir por muy neceſſaria vna inſigne queſtion que à cada paſſo ſe duda: eſto es, ſi la donacion hecha al acreedor por el deudor olvidado de la deuda le eſcuſe de la obligacion de reſtituyr aquella cantidad, v.g. deviaſme cien ducados, ignorandolo tu, ya me donaſtes otros tantos, ſi en tal caſo quedes todo via obligado à reſtituirme la deuda quando lo conoſcas.*

5. *Algunos verdaderamente le eſcuſan, ſino es quando la donacion ſe hizo por remuneracion de otro tanto beneficio recibido; porque fuera deſto caſo, juzgan, que en el deudor huvo voluntad virtual de ſatisfazer mas por la deuda, que de hazer donacion al acreedor.*

6. *Leſſio, Sanchez, Layman, y otros ſon de contrario parecer. No obſtante que Layman, à quien ſigno Hurtado, ſiente por probable, que quando la obligacion de reſtituyr proviene ſolamente de Derecho Canonico: amo lo es la de reſtituyr los frutos Eccleſiaſticos mal llevados por no aver cumplido con el rezo, &c. ſe eſcuſa el deudor con las limoſnas, que huviere hecho, aunque, ſea ſin eſſa intencion; pero la intencion virtual del que haze la limoſna es ſatisfazer con ella à todas las obligaciones, que con ſus negligencias, ò pecados huviere contraydo.* Ita ille.

7. Et poſt hæc ſcripta inueni hanc noſtram opinionem tanquam probabilem admittere me etiam citato duos doctos viros, Eminentiſſimum Dominum meum Cardinalem de Lugo, *de Iuſt. & Iure tom.1. diſp.4. ſect.3. n.46.* & Ægidium Trullench. *in Dec. tom.1 lib.1. c.7. dub.24. n.18.* Idem etiam tenet Paſqualigus noſter *in deciſ. mor. Deciſ.455.* cum Sanchez *lib.2. conſil. moral. cap.3. n.121.*

RESOL. CXXVIII.

An Beneficiarius poſſit compenſare eleemoſynas iam factas voluntariè cum obligatione poſtea contracta reſtituendi fructus propter omiſſionem officij?

Et ſupponitur Beneficiarium excuſari à reſtitutione fructuum ob eleemoſynas iam factas, non tamen cum intentione ſatisfaciendi huic obligationi.

Et an hoc habeat locum in debitis ex furto, vſuris, &c. quæ forte ſoluenda ſunt, pauperibus ob incertitudinem creditorum? Ex part.9. tract.9. & Miſc.4. Reſ.23.

§. 1. SVppono Beneficiarium excuſari à reſtitutione fructuum ob eleemoſynas pauperibus datas, non tamen cum intentione ſatisfaciendi huic obligationi vnde ſi beneficiarius ob omiſſam recitationem tenetur reſtituere 500. aureos, ſi tantundem largitus eſt pauperibus, & ſi immemor huius obligationis, poteſt liberari à reſtitutione, quia hæc videtur eſſe virtualis intentio omnium facientium Eleemoſynas, vt per eas ſatisfaciant omnibus obligationibus, quas ſuis peccatis, aut negligentiis contraxerunt: tum quia leges Eccleſiæ ſemper debent benignè explicari: quod etiam habet locum in debitis ex furto, vſuris, &c. quæ fortè ſoluenda ſunt pauperibus ob incertitudinem creditorum: cum enim Eleemoſynæ non repugnet velle ſatisfacere pro Eleemoſyna alias debita (vt ſi quis Eleemoſynam iniunctam à Confeſſario det extremè indigenti, cui ex iuſtitia tenetur ſubuenire iuxta probabilem Doctorum ſententiam) qui dat eleemoſynam cenſetur habere hanc virtualem intentionem ſatisfaciendi etiam alteri debito. Et ita hanc ſententiam, quam olim docui *in 3.p. tr.6. reſ.57.* & me citato, ſequuti ſunt poſtea quinque docti Recentiores, Trullench *in decalog. to.1. lib.1. c.7. dub.24. n.19.* Pellizarius, & Eſcobar, vbi infra, Perſicus *de Horis Canonicis c.5. dub.22. n.4.* & Garcias *in ſumma tract.2. diffic.8. dub.3. punct.4. n.3.*

Sup. hoc, quod hic ſupponitur in duabus præcedentibus Reſ. & in to.8. tr.4. lege ex Reſ. 49. doctrinam §. vlt. &c. & §. annot. vlt. huius Reſ.&c.

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ, §. vlt.& in Reſ. 3. in eodem §. & in tom. 8. tr. 7. Reſol.46. & in aliis eius not.1.

Quæ hic eſt ſupra Reſol. 126. & infra in fine Reſ. 139.

2. Sed hoc ſuppoſito, difficultas eſt, an hæc doctrina procedat, ſi quis poſſit applicare eleemoſynas olim factas pro omiſſione poſtea facta? Et negatiuè reſpondet Pellizarius *in Man. reg. tom.1. tr.5. cap.8. ſect.4. num.229.* Sed affirmatiuam ſententiam docuit Oliuerius Bonartius *de Hor. Canon. lib.2. c.11. n.21.* cuius ſententiam nimis latam ego exiſtimaui *in part.4. tract.4. reſol.220.* Sed modò inuenio illam mordicus docere Eſcobar à Corro, *tract. de Hor. Can. q.5. §.4. n.10.* Et ratio adduci poteſt, quia præbens eleemoſynam cenſetur virtualiter illam præbere, non

Quæ hic ſupra poteſt videri & eſt.

Reſ. 119. §. vlt. Sed lege Reſ.&§.not. primæ & ſecundæ huius Reſ.

ſolum pro debitis contractis, ſi extarent, vel etiam pro contrahendis,ita vt ſit quædam anticipata ſolutio. Limitat tamen hanc ſententiam Eſcobar *n.19.* dum tempore factæ Eleemoſynæ, aut poſtea Beneficiarius eam applicuit alicui operi, aut neceſſitati, aut pro remiſſione peccatorum, pro animabus Purgatorij, aut pro alio opere pio: quia tunc ab hac ſpeciali applicatione recedere non poterit,nec facere compenſationem cum debitis reſtituendis ratione omiſſionis Diuini officij, quia illa applicatio æquiualet donationi perfectæ, quæ reuocari non poteſt, *l. 3. & fin. Cod. de reuocand. donat. l. fin. Cod. de Vſucap. pro donato, cum ſimilibus*, & applicans poſt applicationem,& donator poſt donationem nihil ſibi debitum retinent cum quo valeant compenſare quod debent.

RESOL. CXXIX.

Quidam Canonicus recitabat Officium, non tamen canendo cum aliis in Choro, quæritur, an hoc facere potuerit ſine peccato mortali, & diſtributiones quotidianas lucrari. Ex p.2. tr.12. Reſ.6.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in alio §. eius primæ not. Sed pro omni doctrina huius Reſ.vide infra Reſ.131. & alias eius annot.

§. 1. Difficilis eſt hæc quæſtio: nam pro parte negatiua ſunt hi omnes: Beja *in reſp. p.1. caſ.55.* Sotus *de iuſt. lib.10. quæſt.5. artic.4.* Nauar. *de oratione, c.13. n.17.* Graffius *dec. lib.2. c.51. num.12. & cap.52. n.22. & c.53. n.4. 5. & 21.* Couarr. *var. reſol. lib.3. cap.13. n.8.* Columna *de redditib. eccleſ. p.3. cap.34. n.19.* Pinellus *in leg.1. C. de bon. mater. p.3. num.16.* Rodriguez *in ſum. tom.1. cap.43. n.5.* Zechius *in ſum. part.2. cap.83. n.12.* & Summa Corona *p.1. cap.2.*& alij citati à Moneta *de diſtrib. quotid. p.2. q.2. num.31.* & à Garſia *tract. de beneficiis, tom.1. p.3. cap.2. n.513.* Et ne dura, ait Comitolus *lib.1. quæſt.62. num.3.* videatur eſſe hæc ſententia, ſciendum eſt, ita declaraſſe ſacram Congregationem Illuſtriſſimorum Cardinalium.Probatur hæc opinio: nam inſtitutio canonicatuum eſt, non vt adſint tantum in choro; ſed vt canendo aſſiſtant: & ob id eis dantur diſtributiones. Ergo, ſi id non præſtent,peccabunt, nec poterunt diſtributiones retinere. Antecedens patet ex authoritate Concilij Baſileenſis *ſeſſ.21. §.3.* Et in Concilio Aquiſgranenſi *cap.131.* dicitur: [Canonicis religioſiſſimè in choro ſtandum,& pſallendum eſt.] Et in Concilio Tridentino *ſeſſ.24. c.12.* ſic habetur: [Omnes verò diuina, & per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire Officia, atque in choro ad pſallendum inſtituto, hymnis,& canticis Dei nomen deuotè laudare.]

2. Sed, licèt hæc opinio de iure antiquo, & ex inſtitutione Officij Canonicorum ſit vera; tamen hodie, ratione conſuetudinis, contrariam ſuſtinendam eſſe iudico cum Leſſio *lib.2. c.34. dub.33 n.185.* Raphaël de la Torre *in 2. 2. tom.1. quæſt.83. de Horis Canonicis, cont.10. diſp.7. fol. mihi 357.* Pet.Nauarra *lib.2. de reſt. c.2. n.2.17.* Aragonio *in 2. 2. quæſt.83. art.12. dub.vlt.* Garſia *de benef. tom.1. p.3. c.2. n.527.* & Cenedo *in ſuis quæſt. canon. q.2.* vbi fusè confirmat hanc opinionem. Et idem docet Riccius *in ſua praxi, tom.2. reſol.362. num.3.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſc. Præcep.3. art.3. dub.7. concl.4.* & Petrus Ledeſma *tom.2. tract.9. cap.3. conc.31.* Vide etiam Gauantum *in Comment. ad Rubr. Miſſ. tom.2. tr.1. C.5. tit.5. num.3.*

3. Ad reſponſionem Cardinalium, quam affert Comitolus,reſpondetur,de illa non conſtare authenticè. Ad Concilium Baſileenſe,& Aquiſgranenſe reſpondet Cenedo *vbi ſuprà, num.16.* ibi non præceptum,ſed conſilium dari: vtuntur enim Patres verbo, *debent*, quod conſilium denotare videtur. Quòd ſi aliquis contendat eſſe præceptum; reſpondemus iam conſuetudine legitime præſcripta ei eſſe derogatum. Ad Concilium verò Tridentinum ait Leſſius, *vbi ſuprà, num.186.* præceptum illud non dirigi ad Canonicos, ſed ad Prælatos,vt conuenientibus iuris remediis Canonicos cogant,vt canant in choro. Vnde peccant Prælati, ſi id negligant; non autem Canonici ſua conſuetudine vtentes quandiu à Prælatis non vrgentur. Sed hæc Leſſij reſponſio mihi non placet, ex eo, quòd Concilium dicens, quòd Canonici compellantur per ſe obire Diuina Officia,atque in choro pſallere, vult eos ad id teneri: & ait, quòd ad id compellantur, tanquam ad rem, ad quam tenentur: nam compulſio, & executio præſupponit obligationem. Dicendum eſt igitur, Concilium in hoc non eſſe receptum, ſed eandem conſuetudinem poſt illud durare, & eſſe continuatam, quia Epiſcopi,& alij Superiores non curarunt in hoc illud executioni mandari, ſicut & alia multa. Vnde clarum eſt,non obligare. Vide Azorium *p.1. lib.10. cap.11. q.6.* Squillante *de obligatione Cler. p.1. q.29. num.59.* Reginaldum *tom.2. lib.18. cap.12. n.175.* & Suarez *de Relig. tom.2. lib.4. cap.12.*

Sup. hoc verb. Debet quid importet, in to.2. tr.1. ex doctrina Reſ. 142. § Et quidem,curſim in fine, & in to.6.tr. 1. Reſ. 8 ſignanter pro p finem §. 1. à verſ. æquipollentia verò, & in to.7.tr.1 Reſ. 106. §. Sed, curſim & recitanter ad lin.7 Sed melius in tom 9. tr.7. Reſ. 110 §.1. ad medium, verſ.Nam licet,& ſeq.

RESOL. CXXX.

An qui ſubmiſſa voce, aliis canentibus, perſoluit Horas Canonicas, poſſit percipere diſtributiones. Ex part.2. tract.12. Reſ.33.

§. 1. Reſpondent communiter, ſatisfacere obligationi Diuini Officij recitandi, ſed non poſſe diſtributiones quæ canentibus conferuntur, percipere.

Sup hoc in Reſ.præterita, infra ex Reſ. 136. §. vlt.

2. Sed ego puto cum Filliucio *tom.2. tractat.23. cap.6. num.196.* & Martino Bonacina *tract. de Horis Canon. disp.1. quæſt.3. punct.11. n.17.* ita ſubmiſſa voce recitantem,poſſe percipere mediam partem diſtributionum, quia non deeſt in totum ſuo muneri, cùm aſſiſtat Choro,Officium ſubmiſſe recitet & cæteros audiat. Quam quidem doctrinam, aduersùs Bonacinam, Villalobos *in ſumm. tom.1. tractat.24. dub.10. num.9.* & Portel *in dubiis Regular. ver. Horæ Canonicæ, num.15.* putant procedere etiam in caſu, quo Canonicus non caneret, ſed tantùm aſſiſteret, quia diſtributiones etiam pro aſſiſtentia conferuntur. Igitur Canonicus aſſiſtens, & non cantans poteſt ſibi medietatem diſtributionum retinere. Et ita docet Beja *part. 1. caſ.55.* & Carolus Macigni *tract. de Horis Canon. c.68. n.3.* & alij.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in aliis eius not. & vide doctrinam Reſ. annot. præteritæ ſignanter §. eius Reſ. 2.

RESOL. CXXXI.

An Canonici confabulantes in Choro, aut exercentes aliquas actiones præfatæ attentionis externæ repugnantes, teneantur ad reſtitutionem diſtributionum quotidianarum. Ex p.2. tract.12. Reſ.7.

§. 1. Teneri putat Petr. de Ledeſma *in ſum. tom.2. tractat.9. cap.4. concl. vlt. diffic. 1. & 2.* Raphaël de la Torre *in 2.2. tom.1. q.83. de Horis canonicis, contr.19. diſt.9. n.5.* Vega *in ſum. p.1. c.128. caſ.10. & p.2. c.102. circa fin.* Lopez *in inſtr. tom.1. c.246.* Summa Corona *p.1. c.1. n.93.* Squillante *de oblig.Cler. p.1. dub.30. n.62.* Suar. *de relig. to.2. lib.4. c.14. n.9* Sot. *de iuſt. lib.10. q.5. art.4.* Graff *dec. aur. lib.2. c.51. n.12. & c 52. n.22.* Arag. *in 2.2. q.83. art.12.* & alij. Et ratio eſt: quia ita, v.g. confabulando,non ſolum non habent attentionem internam, ſed neque externam.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. & in Reſ præterita prope finem ſed lege alias Reſ. eius primæ not. & lege aliam magis ſtrictam doctrinam.

2. Ergo

ſupra in Reſ. 117. prope finem, verſ. Qui etiam, ſed magis late in Reſ. ſeq. §. Ex his, & in aliis eius not.

2. Ergo non ſatisfaciunt præcepto aſſiſtendi in choro, & ideò non poſſunt lucrari diſtributiones: adde, quòd non poteſt dici quis præſens eſſe alicui rei tunc, cùm ad aliud attendit. *l. coram Titio. ff. de verb. ſignif.* Ergo, &c.

3. Hæc opinio videtur prorſus tenenda: ſed inuenio contrariam amplexatam eſſe ab Alphonſo Mnariq. *in inſtr. ord. religioſ. Sacerd. & Epiſc. ſub tit. de maior. Ordin.* Cordaba *in ſuo q. lib. 4. c. q. 13. dub. vlt. in fin.* Medina *in ſum. lib. 1. c. 14. §. 11.* Zecchio *de republica Eccl. c. 24. de Canonicis, ſub n. 6.* & nouiſſime a Garſia *de benef. tom. 1. p. 3. c. 2. n. 514.* vbi aſſerit, Canonicos notabiliter confabulantes in choro, peccare mortaliter propter cap. *dolentes, de Celebrat. Miſſarum,* non tamen teneri ad diſtributionum reſtitutionem propter *c. licet. de prabendis.* & *c. vnic. de cler. non reſiden. in 6.* vbi ſola præſentia requiritur ad lucrandas diſtributiones. Et licet hæc opinio, quam etiam videtur tenere Toletus *lib. 2. c. 12. n. 6.* improbetur multis rationibus a Moneta *de diſtrib. p. 2. q. 2. num. 22.* & a Petro Cenedo *in ſuis q. Canonicis q. 2. n. 7.* tamen Garſias *vbi ſupra,* [Videtur, ait, ita eſſe conſuetudinem, & praxim Eccleſiarum.] Quod notent viri docti, & iudicent.

RESOL. CXXXII.

An Canonici confabulantes, dum chorus cantat, lucrentur diſtributiones quotidianas?

Et an teneantur illas reſtituere, ſi in choro, vel priuatim non recitent Horas Canonicas?

Et an Canonici non aſſiſtentes in Choro, nec recipientes diſtributiones quotidianas non peccent, mortaliter, niſi ſequatur detrimentum cultus Diuini? Ex part. 4. tractat. 4. & Miſc. Reſol. 149.

Quæ nunc eſt Reſ. antecedens, & in aliis eius annot. & in Reſ. ſeq.

§. 1. PRo negatiua ſententia adduxi *in 1. part. tract. 2. de Horis Canonicis, reſol. 7.* Suarez, Sotum, Aragonium, Monetam, Cenedum, & alios, tamen aliqui, vt *ibi* adnotaui, affirmatiuam ſententiam aſſerunt, cuius probabilitatem aliis iudicandam reliqui, ſed modo aſſero dictam affirmatiuam ſententiam eſſe probabilem, & ideo nouiſſimè illam tuetur Thomas Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 2. cap. 2. dub. 100. num. 1.* vbi ſic ait. Canonici non attendentes, imò confabulantes in Choro, lucrantur diſtributiones, nam dantur Canonicis pro aſſiſtentia in choro, & vt chorum ſua præſentia authorizent; item quia ſic vſu receptum eſt. Hanc ſententiam tenet Henriquez a me conſultus, & quamplurimi ex neotericis admodum docti Magiſtri, & hæc videtur mihi probabilior. Ita Sanchez.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. Sed an. & quæris curſim lege aliá magis ſtrictè ſupra in Reſ. 117. prope finem, verſ. Qui etiam. & in Reſ. 98. §. Nota hic.

2. Ex his infertur contra Petrum Nauarram *lib. 2. de reſtit. cap. 2. num. 224. & 225.* & Petrum de Aragon. *in 2. 2. D. Thom. q. 83. art. 13. in fine,* Canonicos qui aſſiſtunt choro, licet nec in choro, nec priuatim recitent Horas Canonicas, non teneri reſtituere diſtributiones quotidianas, quia dictæ diſtributiones dãtur pro aſſiſtentia in choro, & ſunt ſtipendiũ illius aſſiſtentiæ; ergo. Deinde in Concilio Lateranenſi non recitantes tantùm obligantur ad reſtituendos fructus beneficiorum, ſed diſtributiones non includuntur ſub nomine fructuum; ergo. Ita Sanchez *vbi ſupra dub. 101. n. 2.* & alij docti recentiores, & hæc ſententia mihi videtur ſatis probabilis.

Sup. contento in hoc §. infra in Reſ. 135 per totã, & in alia eius primæ not.

3. Notandum eſt etiam hic obiter contra Syluestrum *ver. Hora, q. 10.* Angelum *eodem verb. n. 25. & 26.* & alios, Canonicos non aſſiſtentes in choro, nec recipientes diſtributiones quotidianas, non peccare mortaliter, niſi ſequatur detrimentum cultus diuini. Ita Sandoval *lib. de offic. Eccl. p. 5. c. 8.* Tabiena *verb. Hora, n. 28.* & alij. Imò in tali caſu nullo modo peccare, niſi, vt diximus, ſequatur detrimentum cultus diuini, putat Medina *in 1. 2. q. 6 art. 4. ad 2.* Verum ſi abſque iuſta cauſa Canonicus in tali caſu abeſſet à choro, peccaret tantum venialiter, docet Sanchez *loc. cit. dub. 112. num. 6.*

RESOL. CXXXIII.

An Canonicus ſeu Præbendatus, qui Choro aſſiſtit confabulando, poſſit, hoc non obſtante diſtributiones lucrari?

Et quæritur, quibus peccatis peccet Præfectus Chori in ſuo Officio?

Et pro praxi huius difficultatis adducuntur ſex peccata, vel ſex caſus, in quibus poteſt peccare prædictus Præfectus Chori ratione ſui Officij.

Et an Canonicus, qui non recitat Officium neque in Choro, nec extra Chorum, teneatur reſtituere diſtributiones, ſi tantum aſſiſtat Choro? Ex part. 10. tr. 13. & Miſc. 3. Reſ. 12.

§. 1. DE hac quæſtione à nobis alibi actum eſt, & alia nouiſſime in quadam Congregatione coram Eminentiſſimo Cardinali N. a viris doctis me etiam interueniente, fuit late diſcuſſa. Pro affirmatiua ſententia adduxi Machadum *de Perfecto Confeſſar. tom. 2. lib. 4. part. 4. tract. 3. docum. 5. num. 2.* vbi ſic ait: *La ſeconda queſtion es, ſi ya que el Prebendado no tenga obligacion de cantar, por lo menos la tenga de eſtar en el Coro con atencion, y no dormiendoſe, o parlando, para poder ganar las Diſtribuciones cotidianas. Probable opinion es que deve eſtar con atencion; porque lo miſmo viene a ſer no aſſiſtir en el Coro, que eſtar en el dormido o parlando. Si bien la mas comun, y recibida opinion de los Doctores modernos es que el tal Prebendado gana las Diſtribuciones, fundaſe en que eſtas ſe dan a los Prebendados porque aſſiſtan en el Coro, lo autorizen, y honreren con ſu preſencia; lo qual ſe cumple con ſola la preſencia corporal, y aſſi dizen eſtar en vſo.* Ita ille; cui adde nouiſſime doctum Martinum de S. Ioſeph *in Monita Confeſſ. tom. 1. lib. 1. tract. 5. de Orat. n. 13.* ſic aſſerentem. *Por la miſma razon juzgo por mas probable la opinion de Garcia* de Beneficiis, *tom. 5. p. 3. c. 2. n. 214.* Medina *in Summa, lib. 1 c. 14. §. 11.* Sanchez *vbi proxime, dub 100. que afirma, que conſultò ſobre ello al Padre Henriquez, y a hombres doctiſſimos, y que ſintieron como el, y que eſta pueſto en coſtumbre, que los Canonigos, que no ſolamente no cantan en el Coro, ni tienen atencion al rezo, antes eſtan parlando mientras dura el Officio divino ganan las diſtribuciones cotidianas, porque dependen ſin otro requiſito de la aſſiſtencia corporal, como las ganan los Clerigos, que van al mortuorio, y ſin rezar por el aſſiſtencio parlan, y ſe entretienen: es contra Nauarrum, in cap. Quando, c. 13.* Petrus Nauar. *lib. 2. de reſtit. cap. 2. num 102. & 103.* Arag. citat. *vbi infra, num. ſequenti,* & alios. Hucvſque Martinus.

Alibi in duabus præcedentibus Reſ. & lege alias earum primarum annotationem.

2. Sed ſi ſtando in opinione negatiua, cui ego adhæreo cum Doctoribus, quos citat, & ſequitur Pater Baldellus *in Theol. mor. tom. 2. lib. 3. diſput. 42. num. 13. diſp. 37. num. 17. & diſp. 34. num. 3. cum ſeqq.* cum Fragoſo *de Regim. tom. 2. lib. 10. diſput. 22. §. 5. n. 4.* & Leſſio *in Auctario caſuum conſcientiæ poſt 1. 2. D. Thomæ, verſ. Hora Canonica, num. 25.* væ væ Præfectis Chori. Vnde non grauabor hic apponere verba Ioſeph Rocafull. *in Praxi Theol. Moral. tom. 1. part 2. lib. 3. de Oratione vocali, cap. 20. num. 128.* vbi ſic ait: Videamus in ſpeciali quibus peccatis peccet

præfectus Chori. Dico primò, Præfectum Chori diſſimulantem defectus Chori, fieri omnium peccatorum reum: ſicut nautæ tribuitur ſubmerſo nauis. Dico ſecundò: peccat mortaliter præfectus Chori, qui non monet, vt cantent tempore, quoad id tenentur, quando res eſt grauis. Dico tertiò, peccare permittentem confabulare in Choro, & non ſeruare ſilentium. Dico quartò peccare, ſi aliquid inordinatum permittat, ex quo ſequitur diuini cultus, & Chori perturbatio. Dico quintò, peccare Chori Præfectum permittentem lucrari diſtributiones eum, qui tempore debito ingreſſus non fuit vel ſi dum eſt in Choro, non canit, ſed confabulatur: quas diſtributiones tenetur Chori Præfectus burſæ, ſeu adminiſtrationi reſtituere. Dico ſextò peccare Chori præfectum, qui abeſt à Choro dum celebrantur Officia & non relinquit aliquem loco ſui, vnde Chori Præfectus tempore quo celebrantur Officia, non poteſt Miſſam dicere, niſi aliquem ſubſtituat loco ſui: Nota diligenter hanc ſtrictam reſidentiam maximè obligare in Canonicis Chori Præfectis: quia habet pingue ſtipendium, & ſimiliter in aliis habentibus ſtipendium alicuius momenti: ſi autem gratis tale munus exercent, aut exiguo ſtipendio; non obligantur ad tam ſtrictam reſidentiam, vt contingit maximè Valentiæ in Præfectis Chori Parochiarum, ſed ſatisfaciunt, ſi adſint per ſe dum commodè poſſunt: ſic enim conſuetudine interpretante ab illis acceptatur huiuſmodi Officium. Tenentur tamen omnes Chori Præfecti, dum in Choro ſunt; rectè, & iuſtè ſuum munus exercere; aliter enim, ſi culpabiliter negligentes fuerint, & peccant, & tenentur ad damnorum reſtitutionem, vt ſuprà diximus. Ita ille.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Ex his, & in aliis eius annot.

3. Sed an Canonicus, qui non recitat Officium, nec in Choro, nec extrà Chorum, teneatur reſtituere Diſtributiones, ſi tantùm aſſiſtat Choro. Et ad hoc dubium ſic reſpondet Machadus *loco citato num. 3. La tercera queſtion es, ſi el Prebendado que aſſiſtendo en el Coro no reza las Horas Canonicas dentro, ni fuera del, eſta obligado à reſtituir las diſtribuciones cotidianas, Nauarra, Aragon, y otros, tienen la parte afirmatiua, fundaſe en la diſpoſicion de vn motu proprio de Pio V. que parece que claramente obliga à los Canonigos, à que reſtituyan las diſtribuciones correſpondientes al tiempo que dexaron de rezar, en la forma que ya dexamos dicho atras, Sanchez prueva latamente, y defiende la parte negatiua? y la razon es, porque las diſtribuciones cotidianas no vienen* nomine fructuum; *y eſſas ſe dan ſolamente por la aſſiſtencia en el Coro; y en quanto al motu proprio de Pio V. reſponde, que Autores muy graues modernos tienen por llano que no eſtà recibido con eſſe rigor.* Ita Machadus & poſt illum Martinus de San Ioſeph *loco citato, n.*14. Sed contrariam ſententiam tenet Baldellus *vbi ſuprà, diſp.*34. *n.*6. vbi ſuppoſita tamen conſuetudine non canendi in aliqua Eccleſia, ſic aſſerit: Dummodò tales Beneficiati interſint Choro, plenè, & integrè ſatisfaciunt ſuo muneri, & licitè poſſunt recipere totas & integras diſtributiones, quæ in huiuſmodi Eccleſiis ſolùm ſunt aſſignatæ ratione præſentiæ; non autem ratione cantus, vt etiam notat Caietanus *in Summa, verb. Horæ Canonicæ in fine:* Azorius, *part.*1. *lib.*10. *cap.*11. *quæſt.*6. Petrus Nauarra, *lib.*2. *de Reſtitut. cap.*2. *num* 217. Leſſius *lib.*2. *cap.*34. *num.*185. Bonacina *de Horis Canonicis, diſp.*1. *quæſt.*1. *punct.*2. *num.*18. Quamquam ex Bulla Pij V. *Ex proprio,* etiam hi amittant ſimul diſtributiones omnes, & fructus ſuorum Beneficiorum, ſi abſolutè Horas non recitent, ſaltem priuatim; & in pœnam huiuſmodi omiſſionis etiam amittant ſtipendium, quod alioqui eſt debitum ſoli præſentiæ, vel intereſſentiæ Chori. Ita Baldellus. Stant igitur pro vtraque difficultate ſuperiùs poſita hinc inde Doctorum opiniones: Sed ego puto magis adhærendum eſſe Patri Baldello; & ita me citato tenet etiam Eſcobar à Corro *de Horis Canonicis, q.*3. *§.*6. *num.*12. & me citato Trullench *in Decal. tom.*1. *lib.*1. *c.*7. *dub.*16. *n.*8.

RESOL. CXXXIV.

An Canonicus abſens à choro per tres menſes, vigore Concilij Tridentini gaudeat diſtributionibus quotidianis?

Et an quamuis in toto anno choro non interſit, gaudeat, hoc non obſtante, in prædictis tribus menſibus, quotidianis diſtributionibus? Ex p.10. tract.11. & Miſc.1. Reſ.58.

§. 1. RESpondeo quod Canonicus abſens poteſt percipere fructus ſui Beneficij, vt in tribus menſibus conceſſis per Trid. *ſeſſ.*24. *cap.*12. ita & in ſex primis menſibus, quibus non recitando poteſt percipere fructus, ex Conſtitutione Pij V. 138 quæ incipit: ex primo Lateranenſi Concilio Attamen ſi abſit à Choro, iis temporibus, non percipiet diſtributiones quotidianas, ex Garcia 3. *de Benef. cap.*2. *n.*250. *& ſeq.* Moneta 2. *part. de diſtribut. q.*17. *n.*41. Bonacina 2. *de Horis Canonicis, q.*4 *punct.*1. *ſub. n.*11. S. Fauſto, *lib.*3. *eod. tract.*7. *verſic. Ex quo, & verſ. ſeq.* Gonzalez *ad Regul* 8. *Cancellar. in Proœmio §.*7. *n.*182. Eſcobar, *tract. de Hor. can. q.*5. *§.*2. *n.*42. *&* 75. cum aliis.

2. Tamen contrariam ſententiam nouiſſimè tanquam probabilem ex multis admittit Martinus de San Ioſeph *in Monit. Confeſſar. tom.*1. *lib.*2. *de Oratione, tract.*15. *num.*6. vbi ſic ait? *De tal manera requiere la aſſiſtencia de los Prebendados en el Coro el Derecho de percebir las diſtribuciones, que aunque el Concilio Tridentino, ſeſſ.*25. *cap.*12. *permitte à los Canonigos, que falten por tiempo de tres meſes ganando los frutos, però no ganan las diſtribuciones en faltando; como lo declarò la Sacra Congregacion,* teſte Gonzalez *ad regul.*8. §. 8. *Proœmy n.*182. ex Riccio, *deciſ.*594. *n.*10. *Però lo contrario es probable, porque el Concilio concedio el tiempo de los tres meſes, para que puedan los Prebiendados aliviar el trabajo del reſto del año; y parece, que và alli embebido el Derecho de adquirir las diſtribuciones.* Sic Cenedus *collect.*15. *ad* 6. Couarruuias, *lib.*3. *Variar. cap.*13. *n.*5. & videtur ſentire Nauarrus *de Orat. cap.*5. *num.*20. Viualdus *in Candel. aureo* 2. *part. c.*5. *n.*48. D. Ioan. Ocon. *in cap. vnico, de Cleric. non reſidentib. in* 6. *n.*16. Sanchez 1. *part. conſil. lib.*2. *c.*2. *dub.*93. *&* 94. *& n.* 103. *Tiene, que lo dicho es verdad, aunque gaſten los dichos meſes en vicio, y juegos: y juzgo tambien, que es probable; porque el Concilio Tridentino loco citato, quando ſeñana eſte tiempo para que ſe deſcanſe, no pone por condicion, que ſe gaſten bien.* Hucvſque Martinus. Et hanc ſentẽtiam præter Doctores citatos, tanquam probabilem admittit etiam Trullench *in Decal tom.*1. *lib.*1. *c.*8. *dub.*3. *n.*5. addit etiã Martinus, *vbi ſuprà, n.*7. quod Sanchez *eſtiende lo dicho à los Canonigos, que no aſſiſten en todo el año al Coro; dize, que no obſtante eſto, pueden lleuar las diſtribuciones en los tres meſes, que ſe dan para deſcanſar; porque es ley, que ſe hizo en fauor comun de todo el Capitulo; y no ceſſa, ceſſando ſu fin en vn particular, que no aſſiſte al Coro. Otras razones da, y dize, que ſon de ſu miſmo parecer algunos Varones Doctos, à quien conſultò: no parece eſto del todo improbable, aunque yo no me atreviera à conſejarlo.* Ita ille.

RESOL. CXXXV.

An Canonicus, qui abeſt a Choro ſine cauſa animo amittendi diſtributiones tempore abſentiæ correſpondentes, peccet mortaliter?

Et an Canonicus, qui ad Chorum non accedit, ſed priuatim Diuinum Officium recitat, peccet tantum veníaliter, etiamſi in Choro quatuor tantum aſſiſtant? Ex p.2. tr.12. Reſ.31.

Sup.contento in hoc §. in Reſ. ſeq. & ſupra in §.vlt. Reſol. 13.. & pro tribus vel quatuor diebus abſentiæ contentis in hoc §.1. in Reſ. . huius annot.§.Notatamen, & ſupra in Reſ. 82.§.vlt.

§ 1. AFfirmatiuè reſpondent Suarez *de Religion. tom.2.lib.4.c.10.n. 7. & c.13.num.5.* Garcias *de benef.tom.1 part.3 cap.2.n.219.& ſeq.* Fillius *tom.2. tract.23. c.7. num.107.* Squillante *de oblig.Cler.part.1. cap. 8.n.57.* & alij, aſſerentes Canonicos, & obtinentes dignitates, ſeu portiones, non poſſe tuta conſcientia, ſi per tres, vel quatuor dies, abeſſe a Choro, vltra tempus a Concilio Tridentino permiſſum; & Garcias, pro hac ſententia, adducit tres Cardinalium declarationes.

2. Hæc opinio videtur mihi probabilior Sed quia multi de hoc nullum ſibi conſcientiæ ſcrupulum faciunt, vt a peccato illos immunes faciamus, dicendum eſt, contrariam ſententiam eſſe probabilem, & ita illam vocat, licet oppoſitam teneat, Martinus Bonac.*tract.de Horis Canon.diſp.2.q.3.punct.2 num.3.* poſt Syluestrum, Caietanum, Nauarrum, & alios quam etiam ſententiam abſolute docet Reginaldus *in praxi tom.2.lib.18 c.13.n.176. in fin.* cum limitatione, niſi talis abſentia à Choro efficiatur per contemptum, aut ob eam Officium Diuinum non diceretur in Eccleſia, aut ſaltem non diceretur cum debita ſolemnitate. Ex his apparet Canonicum, qui ad Chorum non accedit, ſed priuatim Diuinum Officium recitat, peccare tantum venialiter, etiamſi in Choro tantum quatuor aſſiſtant; nam vt notat Carolus Macigni *tractatu de Horis Canonicis, cap.56. num.24.* quatuor Canonici ſufficiunt ad conſtituendum Chorum.

Sup. hoc in Reſ.1 not. præterit. & in eodem §.vlt.

RESOL. CXXXVI.

An Præbendatus peccet mortaliter, ſi a Choro abſit, etiamſi cedat diſtributionibus?

Et an Præbendatus ſubmiſſa voce recitans ſuam partem, vel non recitans, ſed ſolum attendens ad partem, quam alius Chorus recitat, lucretur aliquam partem diſtributionum?

Et an tres, vel quatuor dies in anno abſentiæ à Choro non conſtituant culpam mortalem in Præbendatis, vt pote tribus menſibus in anno à iure illis conceſſis abſentiæ à Choro? Ex p.4. tract.4.& Miſc. Reſ.217.

Sup. hoc in Reſ.præterita, & ſupra & in Reſol. 132. §.vlt.

§ 1. REſpondent affirmatiuè, etiamſi cedat diſtributionibus, & propter eius abſentiam officium non dimittatur, nec ſine decenti ſolemnitate celebretur. Ita Vaſquez *op. ſ. de benef.c.3 § 4.art.2. dub.1.n.182.* Suarez *de Relig.tom.2.lib.4.c 10.num.. 7. & c.13.n.5.& ſeq.* Bonacina *de Hor.Canon.diſp.2.q.1. punct.2.n.1.*& alij, quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.2.diſp.2.punct.2 num.3.* ex multis rationibus, quas ipſe adducit.

2. Sed contrarium tenet Sylueſter *verb. Hora quæſtione 2.* Caietanus §. 5. Angelus *numero 21.* Nauarrus *de orat. cap. 1 numero 14.* Macignus *de Horis Canon. capit.56. numero 24.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part 3. allegat 53. num. 181.* & Valentia *tom.3. diſp.6.quæſt.2. punct.10. §.6.* vnde puto vtramque ſententiam probabilem eſſe, vt ego alibi etiam docui.

Alibi ibidem.

3. Nota tamen, ſtando etiam in ſententia affirmatiua, tres, vel quatuor dies in anno abſentiæ à Choro non conſtituere culpam mortalem in præbendatis, quamquam à iure conceditur abſentia a Choro tribus menſibus in anno. Ita Bonacina, Suarez, Caſtrus Palaus *locis citatis.*

Sup. hoc in §. ei præterita ſ.1 & ſupra in Reſ. 13 §.1.

4. Nota etiam, quòd Præbendatus ſubmiſſa voce recitans ſuam partem, vel non recitans, ſed ſolum attendens ad partem, quam alius Chorus recitat, lucratur, ſecundum probabilem opinionem, mediam partem diſtributionum. Ita Suarez *de Relig. tom.2. lib.4 c.12. n.18.* Nauarra *de reſtit.l.2.cap 2 num.222.* Cenedus *collect 15. num.6. ad 6.* & alij, quos citat, & ſequitur Bonacina *diſp.1. quæſt.3.punct.2.§ 1. n.17.* licet etiam probabiliter contrariam ſententiam teneat Caſtrus Palaus *tom.2. diſp.3.punct 4. n.5.* & Oliuerius Bonartius *de Hor. Canon. lib.2. cap.23. n.9.& ſeq.*

Sup. contento in hoc §. ſupra in Reſ. 132. pertotam & § præcedenti Reſ. cius annotatio- nem.

RESOL. CXXXVII.

An ſi extra tempus Diuinorum Officiorum poſſit Canonicus, ſeu Præbendatus expedire negotia propriæ Eccleſiæ, in cuius vtilitate abeſt tempore quo debet aſſiſtere Choro?

Et an Canonicus diſpenſatus in ætate etiam lucretur diſtributiones?

Idem eſt, ſi Canonicus ordine ſacro initiatus non ſit, ſi aſſiſtat in Coro; & aliud eſt quoad vocem in Capitulo, quæ requirit ſaltem Ordinem Subdiaconatus.

Et notatur, quod diſtributiones percipit Canonicus aſſiſtens Choro, & diuinis Officiis, licet non ſedeat in proprio ſtallo, nec ſit indutus veſtibus ſolitis.

Item lucrabitur diſtributiones Canonicas, ſi deſinat Horis Canonicis aſſiſtere, propter aliquam iuſtam cauſam; propter reſpirandum aſpiratio, vel ſi radat barbam & ex aliis multis cauſis, quæ in textu huius Reſolutionis explicantur, quæ pro caſibus contingentibus in promptu ſunt, quia quotidianæ ſunt pro ſcrupulis Præbendatorum circa lucrationem diſtributionum. Ex p.. c.. .10. & Miſc.6. Reſol. 54.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docent plures, quos citat, & ſequitur Moneta *de diſtribut. p.2. quæſt.5. num.43.* Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo; tum quia Beneficiatus re vera tempore Diuinorum Officiorum eſt occupatus in euidenti vtilitate Eccleſiæ, ac proinde ei debentur diſtributiones iuxta priuilegium contentum *in cap. Vnico*: quod priuilegium eſſet ſine dubio nullum, aut minimum, ſi occupati in euidenti vtilitate Eccleſiæ tenerentur præuenire, aut poſtponere, vt poſſent ſe ſeruare indemnes: quin potius præ cæteris grauarentur, vt pote, qui, aliis vacantibus, tenerentur laborare in vtilitatem Eccleſiæ, & præterea Choro aſſiſtere, æque ac alij. Et ita docet Bonacina *de Hor.Can.diſp.2.quæſt.5. punct.1. num.16.* cum aliis.

Sup. hoc primo in tom. . tr. ex eo. & in Reſ. . contra præ- mo à . . tam qui à Bonacina.

2. Notandum eſt hic obiter primò quod Canonicus diſpenſatus in ætate etiam lucrabitur diſtributiones, nam diſpenſatus circa principale, eſt etiam diſpenſatus in acceſſoriis, Ita Moneta 2. *de diſtribut. quæſt 19.n.24* Bonac. *de Horis Can. quæſt. . num.4. & 5.* & nouiſſime ita declaratum per Congregationem Cardinalium Interpretum Concilij Tridentini. Et idem procedit, ſi Canonicus ordine Sacro initiatus non ſit, nam quoad diſtributiones ſufficit

 aſſiſtentia

aſſiſtentia in Choro, niſi aliter conſuetudine, aut ſtatuto fuerit introductum, & obſeruatum, ex Clement. 2. *de ætat. & qualitat. obſeruant.* Moneta 2. *de diſtrib. q.* 19. *n.* 3. Bonacina, *d. q.* 2. *punct.* 2. *n.* 1. *&* 2. Quidquid de non initiato ordine ſuo Canonicatui annexo, viderit Moneta *ibid. q.* 20 *n.* 31. At hoc procedit quoad capiendas diſtributiones, aliud quidem eſt quoad vocem in Capitulo, quæ requirit ſaltem Ordinem Subdiaconatus, vt *in d. ætat. & qualit.* Moneta, 2. *de diſtribut. q* 20. *num.* 5. Bonacina, *punct.* 3. *ex num.* 5. *citato loco, vbi n.* 7. aliud admittit in conuocando Capitulo, ſi ille, cui hoc incumbit, ordinem Sacrum non habebat, quia non eſt actus iuriſdictionis.

3 Nota Secundò, quod diſtributiones percipit Canonicus aſſiſtens Choro, & Diuinis Officiis, licèt non ſedeat in proprio ſtallo, nec ſit indutus veſtibus ſolitis, niſi aliud ſtatuto, aut conſuetudine ſeruetur; ita Moneta 2. *diſtribut. q.* 19. *ad fin.* Bonacina, *de Horis Can. q.* 4. *punct.* 2. *n.* 14. Caſtro Palao, 2. *tom. tract.* 7. *diſp.* 3. *punct.* 5. *n.* 3.

4 Nota Tertiò, quòd Canonicus lucrabitur diſtributiones, ſi deſinat horis Canonicis aſſiſtere propter aliquam iuſtam cauſam, vt ſi excuſet propter recipiendum hoſpitem, vel quod radat barbam, & ex aliis cauſis, de quibus in ſequentibus; ita ſpeciatim loquendo, docent Nauarr. *cap. quando, ſiue tract. de Orat. & Horis Canonicis, c. p.* 5. *n.* 21. in Latino (licet in Hiſpano *n.* 19. contrarium voluerit) quem ſequitur Sanchez 2. *conſil. moral. c.* 2. *d.* 97. *n.* 2. qui loquuntur, non ſolùm dum verè tempore horarum deoccupatur illis in cauſis; verùm dum differt occupationem illam, nempe radere barbam, & recipere hoſpitem, &c. ad tempus extra horas, vt ſi ad noctem, nam, & tunc putant non teneri ad reſtitutionem diſtributionum, quia cauſa in ſe vera fuit, & ſi translata ad aliud tempus, nihil tamen detrahit cultui Diuino, quæ opinio probabilis eſt, valde æqua, & notabilis. Ita Eſcobar *tract. de Hor. Can. q.* 5. *n.* 80 qui etiam notat, infirmitatem eſſe iuſtam cauſam, vt diſtributiones lucrentur, & ideò Canonicus illas lucrabitur, ſi ad Eccleſiam ſe conferre non poteſt ob debilitatem crurium, ſeu tibiarum, ex Moneta, 2. *part. q.* 6. *n.* 16. Menoch. *de arbit. caſu* 60. *num.* 14. *& ſeq.* Bonacina, 2. *de Horis Can. q.* 3. *punct.* 1. *num.* 13. Qui ex conſilio medici domo non egreditur ob timorem grauis damni, Moneta *d. q.* 6. *n.* 8. Qui cauſa recuperandi vires, vel mutandi aërem aliò ſe transfert, maximè ex conſilio Medici, Bonacina *n.* 4. *&* 5. Qui podagram patitur Bonacina *ſub d. n.* 13. Barboſa *de Canonic. c.* 24. *n.* 31. *& de iure Eccleſiaſt.* 3. *part. c.* 12. *n.* 58. Moneta 2. *de diſtribut. q.* 6. *n.* 18. Qui cauſa ſalutis ad balnea proficiſcitur. Trullench. 1. *Decalogi, c.* 8. *dub.* 8. *n.* 3. Qui cauſa celeberrimi Medici, vel ſalubrioris aëris illuc ſe confert ex Phyſici Conſilio S. Fauſt. *lib.* 3. *de Horis Canonic.* Qui cauſa purgandi corpus aut minuendi ſanguinem, domi ſe continet, Trullench. 1. *Decalogi. c.* 8. *d.* 9. *n.* 2. *vbi n.* 3. de eo qui cantu defatigatus à Choro diſcedit, vt paululum reſpiret, ex Moneta, & Bonacina, quos citat. Qui cæcus eſt, ex Menoch. *d. caſu* 60. *n.* 14. *& ſeq.* Cened. *d. q.* 1. *num.* 13. Moneta 16. & à Rota pluries reſolutum tradit Barboſa *d. cap.* 24. *n.* 29. *& duobus ſeqq.* & ad Trident. *num.* 107. Quamuis in rei veritate mihi non diſpliceat opinio Sanchez 2. *conſil. moral. c.* 2. *d.* 90. *num.* 7. dicentis, cæcitatem, vel ſurditatem non præſtare cauſam ſufficientem lucrandi in abſentia diſtributiones, quia Choro adeſſe non nocet huic morbo, & Chorus ſua præſentia authorizatur, ex Nauarr. *cap. quando* 19. *num.* 81. *&* 82. & tenet nouiſſimè Ioan. Ægid. Trullench. *Decalogi cap.* 7. *dub.* 18. *ſub num.* 8. Quæ omnia procedunt etiamſi Canonicus infirmitates nactus fuerit ex propria culpa, nam adhuc conſequetur diſtributiones; Ita Sanchez 2. *conſil. moral. cap.* 2. *dub.* 91. plures nouiſſimè cumulat Velaſco 1. *de priuil. pauper. quæſt.* 54. *num.* 15. Bonacina *ſupra num.* 7. Barboſa *de Can. cap.* 34. *num.* 35. Et hoc etiam procedit: quamuis ita ſua culpa obuenerit infirmitas, quod data opera eam procurauit animo ſe excuſandi ab aſſiſtentia Chori; adhuc enim in conſcientia poterit lucrari diſtributiones, quia ius infirmitatem reſpicit, non animum. Ita Bonacina 2. *de Horis Canonic. d. quæſt.* 5. *punct.* 1. *num.* 7. quem ſequitur S. Fauſt. *lib.* 3. *de Horis Canonic. quæſt.* 29. contra Couarr. 3. *var. cap.* 14. *num.* 8. Monetam 2. *de diſtribut. q.* 7. *n.* 11. *fin.* Exiſtimantes, non poſſe lucrari diſtributiones, quia in hoc caſu culpa fuit præordinata ad caſum, & prodeſſe non debet; Quorum opinio indubia, & certiſſima eſt, quoad peccatum, ex illo prauo animo reddendi ſe impotentem ad non aſſiſtendum Choro: at poſtea, ſuppoſita infirmitate, & aſſiſtendi impotentia, nullum non aſſiſtendo aderit peccatum, & vt probabile eſt, nec obligatio reſtituendi, probabilius tamen contrarium iudico, quia ex ſuo doloſo animo non debet commodum reportare ex iuribus conſtantibus, & notis. Vide circa idem Garciam *de Benefic.* 3. *part. cap.* 2. *num.* 363. Sanchez, 2. *conſil. Moral. cap.* 2. *dub.* 91. Caſtro Pal. 2. *tom. diſp.* 3. *punct.* 9. § 1. *num.* 3. Barboſ. 3. *de Iure Eccleſiaſt. cap.* 17. *num.* 61. *& de Canon. & dignit. c.* 24. *num.* 35.

5. An verò hæc opinio admittenda ſit, etſi obuenerit infirmitas tempore quo erat abſens ſine iuſta cauſa, & ſic dum non poterat percipere diſtributiones, nam ſuppoſita infirmitate, ſi habeat animum redeundi, & aſſiſtendi inuenitur verè impeditus ſua infirmitate; ita ſatis probabiliter docet Bonacina 2. *de Hor. Canon. quæſt.* 5. *punct.* 1. *n.* 6. probabilius tamen cenſeo contrarium, dum abſentia iniuſta erat, vt loquimur, ſecus ſi iuſta; ſic Sanchez 2. *conſil. moral. cap.* 2. *dub.* 90. *num.* 6. & aliis relatis, Caſtro Palao, 2. *tom. tract.* 7. *diſp.* 3. *punct.* 9. §. 1. *num.* 6.

RESOL. CXXXVIII.

An Penſionarius teneatur ſub peccato mortali dicere Officium paruum Beatæ Virginis?
Et docetur conſuetudinem eſſe optimam legis interpretem.
Et quæritur, an omnes penſiones poſſint vendi pro libito abſque licentia Summi Pontificis? Ex p. 10. tr. 16. & Miſc. 6. Reſ. 94.

§. 1. NOſter Pater Marcus Vidal auctor quidem, vt ſæpiùs dixi ingenioſus, & doctus negatiuam ſententiam docet *in Arca Theol. Mor. tit. de Iud. Inquiſ.* 5. *num.* 45. vbi ſic ait: Reſpondetur primò, hanc Pij V. Conſtitutionem obligantem Clericos penſionarios ad Officium B. Virginis pluribus in locis non eſſe receptam, quia à plurimis ignoratur, vel etſi ſciatur, non eſt in praxim vnquam deducta, ita ſentit, & affirmat Leſſius *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 22. *num.* 129. Inſuper videtur non obligare ad ſui obſeruantiam ſub mortali, tum quia nullum verbum præcipuum continet: tum quia odia ſunt reſtringenda & non amplianda, *cap. odia, de reg. iur. in* 6. tum quia in pœnis ſemper benignior interpretatio eſt facienda, tum quia, vt doctores ferè communiter docent, non omnia, quæ continentur in iure Canonico obligant ſub mortali, tum etiam quia legis Eccleſiaſticæ intentio eſt, non inijcere laqueos animabus, ſed ad ædificationem corporis myſtici Chriſti Domini promouere: ac ideò, vt plurimum non obligat ſub mortali;

mortali, Ergo cum hæc Pij Quinti Conſtitutio non ſit vbique recepta, neque obliget ſub mortali culpa, clare deducitur, quod penſiones, quæ Clericis conferuntur, hic & nunc per dictam Conſtitutionem per ſe non habeant titulum ſpiritualem, neque ordinentur ad ſpiritualem miniſterium, ſed maneant, ſicuti in anteriori tempore prophanæ, & temporales; quod equidem dici non valet de beneficio, nam illud datur per ſe primò principaliter, ac immediatè propter officium, capit. *fin. de reſcript. in* 6. Vnde decreta Pontificia, & Canonica, quæ obligant beneficiarios ad Horas Canonicas vbique ſunt recepta, & ab omnibus affirmatur, & tenetur quod obligent ſub mortali, vt colligitur ex capit. *fin. diſt.* 92. ac etiam ex Concilio Lateran. ſub Leone V. *ſeſſ.*6. §. *ſtatuimus*? *ergo*, &c. Huculque Vidal.

2. Sed hæc opinio pugnat cum ſententia omnium Doctorum, & eſt contra Praxim communiter receptam, contra ſtylum Curiæ Romanæ, & contra verba apertiſſima conſtitutionis Pij V. & ideò prorſus reiiciendam eſſe puto: Vnde Perſicus Auctor è Societate I. sv, qui diligenter de Horis Canonicis ſcripſit, ſic aſſerit in *cap.*5. *dub.*6. *num.*6. Quæres, an prædicta Conſtitutio Pij V. obliget ſub peccato mortali penſionarios ad prædictum officium Beatæ Virginis recitandum? Reſpondeo, nonnullos, quos ſine nomine refert Petrus de Aragonia 2.2. *quæſt.*63. *art.*2. propè finem, in dubio de penſionibus, *ver. an autem*, dixiſſe prædictam Conſtitutionem non obligare, tum quia non fuit vbique ſolemniter promulgata, præſertim in Hiſpania, tum etiam, quia non videtur vſu recepta, nec eius verba ſunt adeò rigoroſa, vt cenſeantur nouam inducere obligationem ſub mortali, ſed hæc ſententia eſt omninò falſa. Ita Perſicus. Vide etiam Baldellum *in Theol. Mor lib.*2. *lib.*3. *diſp.*18. *n.*7. Caſtrum Palaum *tom.*2. *tract.*7. *diſp.*2. *punct.*1. §.2. *n.*6. Ballæum *in Flor. Theol. verb. Penſio, n.*6. Siluium *in* 2.2. *D.Thomæ quæſt.*100. *art.* 4. *con.*5. Vvigers *de Iuſt. tract.*7. *cap.*4. *dub.*14. *num.*93. Ceuallos *de cognit. per viam violentiæ part.*2. *quæſt.*62. *num.*7. Malderum *de Iuſt. tract.*9. *c.*3. *dub.*12. Fabrum *in* 4. *diſp.*24. *quæſt.*1. *diſp.*1. *cap.*5. *num.*144 Marcum S. ... *tom* 3. *Tract* 5. *diſp.*1. *diffic.*4. *quæſt.*2. *num.*22. ... *in Decal. tom.*1. *lib.*1. *cap.*7. *dub.*1.. §.3. *num.*6 Nauarrum *in Man. cap* 25. *num.*108. Graffium ... *deciſionum, lib.*2. *cap.*50. *num.*8. & 9 Petrum de Aragonia 2. 2. *quæſt.*83. *art.*12. *dub.*3. *conclu.*2. ... Toletum *lib.*2. *cap.*12. *num.*2. P.Valentiam ... *n.*3. *diſputat.*6. *quæſt.*1. *punct.*10. §. *Quinam tenentur conclu.*2 *fin.* P.Suarium *tom.*2. *de Religione, lib.*4. *de Horis Can. cap.*22. *num.*5. & 6. P.Reginaldum *lib.*3. *tract.*4. *capit.*4. *ſect.*3. *num.*41. P.Sanchez *tom.*1. *Conſiliorum Moral. lib.*2. *cap.*2. *dub.*63. *n.*4. *conclus.*2. P.Filliucium *tom.*2. *tract* 23. *cap.*5. *quæſt.*9. *dicto* 1. *num.*173. Oliuerium Bonartium *de Hor. Can. lib.*2. *c.*9. *num.*6. Benium *tom.*1. *lib.*50. *cap.*4. *q.*4. Garciam *in Summa Theol. Mor. tract.*2. *diffic.*2. *dub.*1. *num.*7. Candidum *tom.*1. *diſq.*18. *art.*23. *dub.*2. Villalobos *tom.*1. *tract.*24. *diffic.*8. *num.*15. Martinum de San Ioſeph, *in Mon. Confeſſ. tom.*1. *lib.*2. *tract.*6 *de orat. num.*7. Rocaful. *in Praxi Theol. Mor. tom.*1. *part.*2. *lib* 3. *de orat. vocali*, *capit.*4. *num.*212. & alios penes ipſos aſſerentes, Conſtitutionem Pij V. vbique eſſe vſu receptam, & obligare penſionarios ſub mortali ad dicendum Officium B. Virginis eo modo, quo obligantur beneficiarij perſoluere Horas Canonicas, & cum iiſdem pœnis.

3. Quod patet etiam ex communi obſeruantia, & conſuetudine poſt dictam Conſtitutionem: & quidem obſeruantia ſubſequens legem, & ſtatuta declarare tradunt Doctores, vt Guido Papa *deciſ. Gratianop* 50. *numer.*1. & 3. Petrus Heigius, *quæſt.*17. *num.*44. *lib.*2. Carolus de Graffis *de excep. ad mater. ſtatutor. excep.*3. *num.*13. Aymo Grauetta *conſ.*735. *num.*14. *part.*4. Tiberius Decianus, *reſponſ.*32. *n.*17. *vol.*2. Hartmanus Piſtoris *quæſt.*16. *n.*11. & *num.*18. *lib.*1. Sicut enim de Legibus *in l.*37. *ff. de legibus*, pro regula traditur. Ioannes de Amicis *conſil.*42. *n.*16. & 17. Erneſt. Cothmann. *reſponſ.*48. *num* 24. *vol.*4. Alderan. Maſcard. *de general. ſtatutor. interpret. concl.*2. *num.*156. quibus adde omninò videndum doctum, & amiciſſimum Antonium Frances in ſuo Paſtorali edito hoc anno 165 : . & ad me ex Hiſpania ab ipſo Auctore miſſo, *part.*3. *vota.* 10. *num.*52. *cum ſeqq.* Vnde ex his rectè dicitur, conſuetudinem eſſe optimam legis interpretem, ex *l. minimè, ff. de legibus l. ſi de interpretatione, ff. eodem tit. cap. cum dilectus de conſuetud.* Syluanus *conſ.*88. *numer.*27. Tiraquellus *de nobilit. capit.*10. *numer.*9. Afflictus Neapol. *deciſ.*166. *numer.*9. & *deciſ.*173. *numer.*3. Menochius *conſ.*32. *numer.*44. & *conſ.*59. *num.*21. & *conſ.*577. *num.*2. & 3. *vol.*3. Maſcardus *de probationibus concluſ.*1415. *num.*10. Brunorus à Sole *in locis communibus, verbo conſuetudo* 6. Cardoſius *Praxi Iudicum*, & *Aduocat. eodem verb. numer.*3. Cald. Pereira *in l. ſi Curatorem, C. de in integr. reſtit. minor. verbor. contractum, numer.*29. Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.*1. *tit. de Clerico debitore*, §.12. *num.*27 Mendez a Caſtro *in Praxi Luſit. lib.*2. *cap.*1. *n.*12. Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit.*14. *num.*88. Cened. *practic. & canon. quæſt. lib.*1. *quæſt.*5. *num.*11. & alij.

4. Sed nullus penſionarius ſtante Conſtitutione Pij V. audet omittere recitare officium B. Virginis abſque ſcrupulo peccati mortalis, & nullus Confeſſarius, vt credo, illum abſolueret, ſi tale officium nollet dicere: Ergo clare patet, Conſtitutionem Pianam ſub mortali obligare, nec aliter ſentiendum eſſe puto. Et hæc omnia confirmantur ex ſtylo huius Romanæ Curiæ; nam penſionarij omittentes recitare Officium B. Virginis fructuum compenſationem a Pontifice poſtulare ſolent, quæ non facilè, nec ſine competenti ſatisfactione conceditur. Ergo, &c.

5. Et ideò poſt hæc ſcripta inuenio noſtram ſententiam contra Patrem Vidalem, præter Doctores citatos tenere etiam Raphaël de la Torre *to.*1. *in* 2.2. *D.Thomæ controu.*6. *n* 3. vbi ſic ait: Rogas, Nonne penſionarij ad aliquid recitandum tenentur? Reſpondeo, ante tempora Pij V. non tenebantur, modo vero idem Pontifex Conſtitutionem edidit 158. quam refert Nauarrus *in Manuali cap.*25. *num.*122. vbi præcipit omnibus penſionariis Clericis, quando vt Clerici percipiant penſiones, paruum officium Deiparæ recitare, & aliter non faciant fructus ſuos iuxta proportionem inferius declarandam. Quod præceptum ſine dubio obligat ſub mortali: nec poteſt aliquis excuſari dicens, conſtitutionem illam non eſſe vſu receptam. Nam Conſtitutio ipſa Pontificia circa dubium obligat, vt recipiatur, & ſolemniter promulgata eſt Romæ, & inter cæteras Conſtitutiones obligantes inſerta, & per contrariam conſuetudinem, ſciente, & annuente Pontifice, non eſt abrogata: quin potiùs à viris doctis, & timoratis ſeruata; & qui illam ſunt trangreſſi, fructuum compenſationem à Pontifice poſtulare ſolent, nec ſine competenti ſatisfactione conceditur: ergo manifeſtum ſignum eſt, legem illam ex tacito conſenſu Pontificis non eſſe abrogatam, Aduertendum tamen circa illam, primò non omnes penſionarios ſub illa lege comprehendi, ſed ſolum eos qui vt Clerici penſionem accipiunt, vt in ea Bulla videre licèt: dicuntur autem vt Clerici accipere, non illi, qui Clericale officium

Sup. hoc in Reſ. 1. not.

ſeq. in eodem §. ad medium, à verſ. Vnde & in Reſol. 2. etiam in eodem §. in principio, & ſupra in tr.3. Reſ. 86. §. Nec obſtat, ad medium, Quod confirmatur, & in aliis eius annot.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. Reſ. 14. §. Sed non carens, paulo poſt initium, & in Reſ. 88. ex eius lata doctrina ſignāter in §. Et tandem, à principio, & in to.6. tr.2. Reſ. 31. §. 1. in fine, & quamuis curſim, vnū pro mille valet, & hic ſupra in Reſ. 94 §. Deinde, & in to. 5. tr. 1. Reſ. 87. §. ed ad lin. 3. & in tom.4. tr.4. Reſ. ; curſim in §. Sed, pace, poſt medium à verſ. Quod confirmatur, & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 53. §. Nec obſtat, breuiter ad medium, à verſ. Quod patet, & in tom.4. tr 6. Reſ. 117. §. Fine dictus, curſim in fine à verſ. quia conſuetudo, & melius in tom 9. tr.7. Reſol. 95. §. His, ante medium, à verſ. Et ita interpretatur.

officium exercent, alias ad officium Diuinum tenerentur, ſed illi, in quibus ſtatus Clericalis requiritur, vt ſint talis penſionis capaces, quare ſi penſio detur ſine hac conditione, non inducit obligationem recitandi officium Virginis, etiam ſi detur perſonæ regulari Laicæ, vt militi Sancti Ioannis: etiamſi aliquo modo ratione perfectionis perſona ſit Eccleſiaſtica, & licet illi, vt regulari detur, quia nihilominus non datur illi, vt Clerico. Ita ille, & iterum Ego.

Sup. hoc in R...ſeq. lege doctrinam §. Quæro tertio, & ſeq.

6. Sed quid dicendum de illa doctrina Patris Vidal appoſita *in num.27. art.60.* videlicet in conſcientia omnes penſiones poſſe vendi pro libito abſque licentia Summi Pontificis; Reſpondeo, quidquid ſit de iure antiquo, de iure tamen nouo, ſtante Conſtitutione Pij V. contrarium tenendum eſt; & ideò Raphaël de la Torre *in 2.2. D.Thomæ, q.100. art.4. diſput.5.* ſic ait Penſiones, quas eſſe vendibiles aſſeruimus, poteſt prohibere ius humanum ne vendantur: & tunc eæ venditiones erunt ſimoniacæ, quia prohibitæ. Non autem memini, me inueniſſe talem expreſſam prohibitionem. Quare ſtandum eſt ſtylo Romanæ Curiæ, ſciſcitandumque eſt à Curialibus doctis, & probis. Stylus namque iſte vel declarat naturalem malitiam, vel Eccleſiæ prohibitionem in penſionibus emendis, vel redimendis: habet enim vim ad obligandum, vt ſeruetur, vt ait Nauarrus, *conſ.63. de Simonia, ex cap. ex litteris, de conſtit.* & ibi notatis. Sed ex aduerſo prodit motus proprius Pij V. citatus, qui obligat omnes penſionarios habentes penſiones, vt Clerici ſunt, quacumque de cauſa penſiones illis conſignentur, ad recitandum Officium paruum B. Virginis, vt in tractatu de Horis Canonicis vidimus. Ergo omnes tales penſiones, licèt beneficia non ſint, ſunt tamen annexæ ſpirituali muneri: ac proinde inuendibiles ſunt, ſicut beneficia. Nec ſatisfaciet qui dixerit, hoc eſſe de inſtitutione iuris humani: ac proinde ad ſummum probari eſſe ſimoniacum tantum contra ius humanum omnes penſiones Clericales vendere: Quia licèt hæc obligatio recitandi Officium quotidianum Beatæ Virginis, & annexio penſionum ad illud ſit tantum de iure humano: tamen ea inſtitutione appoſita, res fit ſua natura inuendibilis, ſicut diximus de beneficiis. Ita ille. Sed audiamus Gabrielem Pereiram *de Manu Regia, tom.2. cap.64. num.4.* licèt (ait) verùm ſit, quod penſio non ſit beneficium illud, quando titulo ſæculari conceditur pro labore temporali, vel alio ſeruitio quæ in Laicum cadere poteſt. At verò, penſiones noſtri temporis loco beneficij aſſignantur, & ſtante Conſtitutione Pij V. quam adducit Garzia *2.part. cap.1. n.5.* quæ obligat penſionarios ad Horas, & Officium paruum Beatæ Mariæ, iam penſio proponitur annexa officio ſpirituali, ex Nauarra *de reſtitutionibus lib.2. cap.2. num.200.* & datur titulo Eccleſiaſtico Henriquez *in Summa, lib.13. cap.13. §.2.* ac per conſequens ad inſtar beneficij regulatur. Hæc Pereira, cui adde Caſtrum Palaum, *tom.3. tract.13. diſput.3. punct.13. num.7.* Malderum *de Iuſt. tractat.9. cap.3. dub.13.* Syluium, *in 2. 2. D Thom. quæſt.100. art.4. concl.3.* Vvigers *de Iuſt. tract.7. cap.4. dub.15. num.93.* Suarium, Bonacinam, Valentiam, & Filliucium, quos citat, & ſequitur doctus, & amiciſſimus noſter Pater Tancredi, *de Religione, tract.2. lib.4. diſp.19. q.4. n.4.* vbi nominatim contra Patrem Vidalem noſtræ ſententiæ adhæret, licet *num.5. in fin.* putet, opinionem Vidalis non eſſe improbabilem: ſed ego in Praxi puto à ſententia noſtra non eſſe recedendum.

Sup hoc in tom.5. tr.7. Reſ 28 & ibi in tr. 1. Reſ.180. à §. Dico tertio, & curſim in alia Reſ. poſitâ in annot. Reſ. 1. huius annot.

RESOL. CXXXIX.

Proponuntur aliqui caſus circa obligationem Penſionarij, ad recitandum Officium Beatæ Virginis, ſed inter alia quæritur, an Penſionarius relinquens recitare Officium Beatæ Virginis teneatur reſtituere omnes fructus, vel tantum tertiam partem ſicut Beneficiarij, qui ex omiſſione Horarum Canonicarum non tenentur perſoluere niſi tertiam partem. Ex p.10. tr.16. & Miſc.6. Reſ.95.

§.1. CAſus primus erit, & frequenter accidit; cum Pontifex confert penſionem Clericalem alicui, qui conſentit penſionem redimi, accepta nonnullorum annorum anticipata ſolutione, quæritur, an iſte talis teneatur perſoluere Officium Beatæ Virginis: & Bonacina *de Hor. Canon. diſp.1. quæſt.2. punct.4. num.11.* pro parte affirmatiua adducit Azorium, & Patrem Bellium *in Manuſcriptis*: Quia recipiens anticipatas ſolutiones videtur recipere ſtipendium, quod Clerico fuit conſtitutum pro onere diuini Officij ergo tenetur adhuc ad diuinum Officium.

2. Sed meritò Bonacina *vbi ſuprà*, negatiuæ ſententiæ adhæret, vbi ſic ait: Aduertendum ſecundò, eum, qui ceſſit penſioni, ſolùm in partem, non remanere immunem, & exemptum ab obligatione diuini Officij quia dicitur adhuc penſionem titulo Clericali poſſidere. Secus ſi liberaliter ceſſit penſioni in totum, cum enim non dicatur penſionem habere, neque dicendus eſt onere penſionarij grauari, iuxta Pij V. Conſtit. Idem mihi valde, probabiliter dicendum videtur de penſionario, qui conſentit, penſionem redimi, accepta nonnullorum, vt quinque, aut trium annorum anticipata ſolutione; militat enim eadem ratio, nec magis ob gratuitam, quam ob oneroſam penſionis alienationem ab onere diuini Officij eximi debet, niſi aliud in Bullis exprimatur.

3. Nec obſtat argumentum in contrarium adductum, negando conſequentiam: hic enim non habet amplius penſionis titulum, nec dicitur penſionarius, conſequenter non tenetur ad onera quæ penſionem conſequuntur, & ad quæ tenetur Clericus, qui penſionem titulo Clericali percipit. Et hanc ſententiam præter Bonacinam tenet etiam Eſcobar à Corro, *tract. de Horis Canonicis quæſt.3. §.5. num.18.* Garcias *de Summa, Theol. Mor. tractat.1. difficult.2. dub.2. num.7.* & Trullench, *vbi infrà, n.8.*

4. Quæro Secundò, ad quem pertinet obligatio Horarum Beatæ Virginis, quando penſio reſeruatur in capite, ſeu vita vnius; ſed ad commodum, & vtilitatem alterius; Reſpondeo, de hoc modo reſeruandi penſionem ſuper duobus, videri poſſe Garſiam *de benefic. punct. 1. capit. 5. numer. 261. & ſeqq.* Nam propter pragmaticas, & leges Regni Hiſpaniarum, ex quibus beneficia, & penſiones non poſſunt conferri, niſi Hiſpanis, inductum eſt, vt penſio imponatur in capite, aut perſona alicuius Hiſpani, & penes illum verè reſideat ius penſionis; ſed tota vtilitas, totumque commodum pertineat ad aliquem Italum, cui Papa ſpecialiter, & directè intendit facere gratiam: & qui ea de cauſa conſtituitur tanquam procurator irreuocabilis ad illam exigendam: & quoniam hic vterque ſuo modo eſt penſionarius, id eſt Hiſpanus ratione iuris, & Italus ratione commodi, & vtilitatis; & penſio completè accepta non ſubſiſtit

ſubſiſtit, niſi in vtroque ſimul; hinc eſt quod tam expiret, & extinguatur per mortem vnius, quam per mortem alterius, vt ex pluribus Rotæ Deciſionibus videri poteſt apud Garziam, *cap.5. cit. n. 62. & ſeqq.* In hoc igitur caſu quæro, ad quem pertinet ex duobus dicere Officium B. Virginis? Reſpondeo cum Bonacina *de Hor. Canon. diſp. primâ, quæſt. 2. punct. 4. numer. 8.* Trullench *in Decal. tom.1. libro primo, capit.7. dub. 12. § 3. num.6.* & Baldello *in Theol. mor. tom. ſecundo, libro tertio, diſput. 29. numer. 9.* pertinere ad illum in cuius commodum aſſignata eſt penſio, non autem ad illum in cuius capite eſt aſſignata. Ratio eſt; quia hic proprie percipit penſionem, vt Clericus, & illius emolumento fruitur, non verò ille, in cuius capite poſita fuit penſio. Ergo is, cuius intuitu penſio impoſita eſt, tenetur onere officij, iuxta regulam iuris; qui ſentit commodum, par eſt vt ſentiat incommodum.

5. Verùm, his non obſtantibus non deſunt aliqui opinionem negatiuam tenentes; nempe, onus dicendi officium B. Virginis pertinere ad illum, qui vere eſt penſionarius, nempe qui habet ius penſionis, & non commodum, quod ius immediate eſt annexum ſpeciali ſtatui, & officio, non commoditas, quæ ex illo iure naſcitur. Propterea obſeruatur, vt huiuſmodi penſiones conſtituantur in capite, & perſona iam in vita Clericali conſtituta, & minus grauetur aliunde ad officium obligatus, & vitam Clericalem. Et ita hanc ſententiam tenet Filliucius *tom.3. tractat. 41. capit. 9. quæſtion. 13. numer.19.* qui citat Garziam & Suarez; quibus adde Eſcobar à Corro *de Hor Canon. quæſt.3. §. 5. numero.15*

6. Nota verò hic obiter cum Filliucio *numero vigeſimo*, Penſionarium pure vſufructuarium; id eſt, qui tantum capit commodum penſionis, cuius titulus, & totum ius conſtitutum eſt in alterius parte, & perſona, poſſe libere omnino contrahere, & totum quod habet commoditatis ex penſione vendere, aut aliter diſtrahere pro libito ſuo.

7. Notandum eſt etiam hic pro Praxi, quòd ſi quis titulo Clericali penſione fruatur, recitare tenebitur, quamuis ex diſpenſatione Pontificis nubat, vel cum ſit Miles Lauretanus, vulgò habet, *Caualierato*, ſimiliter nubat, retenta penſione, cuius natura non mutatur per initum matrimonium; atque idem eſt, ſi matrimonio iam inito obtineat penſionem titulo Clericali.

Sup. hoc ex lata doctrina præcedentis Reſ. §. Et ideo, in fine à verſ. etiamſi detur.

8. Quærò tertiò. An ſi Clericus penſionarius efficiatur ordinis militaris cum facultate retinendi penſionem, teneatur ad Horas Beatiſſimæ Virginis. Et affirmatiuam ſententiam contra Bonacinam tenet doctus, & amiciſſimus P. Baldellus *in Theol. Moral. tom.2. lib.3. diſp. 29. num.7.* Quia diſpenſatio retinendi penſionem iam collatam titulo Clericali, & cum obligatione recitandi Officium Beatiſſ. Virginis ſub peccato mortali, & fructus reſtituendi, ſi illud omittatur ſine legitimo impedimento, non eſt mutatio eiuſdem penſionis in purè laicalem, vel diſpenſatio ab aliis obligationibus, quæ comitantur penſionem Clericalem, & poſſunt bene impleri etiam in Ordine militari. Et quemadmodum ſi Clericus beneficiatus admitteretur in Ordinem militarem cum facultate retinendi beneficium, non propterea eſſet liber à perſoluendis Horis Canonicis, neque beneficium Eccleſiaſticum mutaretur in purum ſtipendium militare: ita & Clericus penſionarius non propterea, quod fiat miles, & penſionem Clericalem retineat, eſt liber ab officio Beatiſſ. Virginis; neque illam tranſmutat in militarem.

9. Verum licet hæc ingenioſe excogitata ſint, ego adhæreo opinioni negatiuæ Bonacinæ; cui adde Rocafull. *in praxi Theol. Mor. tom.1. part.2. libro tertio, de orat. vocali capite quarto, num.211.* Trullench *in Decal. tom.1. libro primo, capite ſeptimo, dub.12. §. tertio, numero ſeptimo*, Pellizzarium *de Hor. Canon. cap.5. dub.6. num.8.* Caſtrum Palaum *tom.1. tract. 7. diſp. 2. punct.1. § 2. num.6.* Pellizzarium *in Man. Regul. tom.1. cap. 8. tractatu quarto, num.200.* Garciam *in Summ. Theolog. Moral. tract.2. diff.2. d. 2. num.7.* & doctum P. Tancredum *de Relig. tract.3. lib.4. diſputat.10. quæſt.6. num.29.* vbi ſic inquit: Si penſionarius fiat miles S. Ioannis cum indulto retinendi penſionem, ſatisfaciat præcepto recitandi officium paruum; ſi recitet Dominicas Orationes, & Angelicas præceptas a ſua Religione; quia Pius V. obligauit ad officium eos, qui ad aliam Orationem, non erant adſtricti. Idem dico ſi fiat Religioſus Conuerſus alterius Religionis. Nam ſufficit, recitet orationes, quæ loco officij aliis præſcribuntur. Vtrum autem idem ſit dicendum de Religioſis Societatis I E S V, dubium eſt. Nam hi habent quaſdam orationes ſtatutas, & ſic ſunt ſicuti Equites, & militat eadem ratio: ex altera parte, hæ orationes non aſſignantur loco Chori; & probabile tamen mihi eſt, eos ſatisfacere, recitantes orationes ſolitas in Societate. Hæc Tancredi.

10. Ex his infertur, quod ſi Coadiutor penſionem habeat ſuper beneficium principalis, tenebitur ad officium paruum B. Mariæ; ſecus verò ſi per modum ſtipendij aliquid capiat. Fauſtus *de Horis Can. lib.2 quæſt.20.* Eſcobar *n.21.*

11. Sed ſi quis habet beneficium, & ſimul penſionem in alio beneficio, quia recitando Diuinum officium vtrique oneri ſatisfacit; & ſic non tenebitur recitare officium paruum ratione penſionis. Fauſtus *quæſt.31.* Villalobos *tom.1. tract. 24. difficult.8. num.15.* & alij. Nec tenebitur recitare dum penſionarius fruitur penſione, non velut Clericus, ſed titulo ſæculari, vt eſt cauſa belli, aperiendi fores Eccleſiæ, pulſandi cimbala, &c. nam tunc tenebitur ad officium paruum. Sic præcitati, & alij apud Trullench *num.7. ſupra*, & Martinus de San Ioſeph *in Monit. Confeſſ. tom.1. lib. 2. tractatu 6. de oration. num.7.*

12. Quæro quartò. An penſionarius teneatur perſoluere officium B. Virginis, ſi penſio ſit tenuis? Reſpondeo, quod Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit. libro 30. tractatu tertio, capite quarto, ſect. tertia*, colligit ex Nauarr. *de Horis, capite ſeptimo num.25.* teneri Clericos ad preces D. Virg. qui penſionem habent ad vitam ſuſtentandam ſufficientem. Cæterum Nauarr. hoc non dicit, ſed ſolùm dicere, vt Eccleſia penſionarios, qui recipiunt penſionem ad vitæ ſuſtentationem ſufficientem noua lege lata obligaret ad recitationem Horarum Canonicarum. Et pius V. Pontifex in ſua ſanctione nuſquam inſinuat quod vult Valerius. Vnde eadem ratio de illis erit, atque de beneficiariis, dicendumque, eos qui tenues admodum fructus, vel penſionem poſſident, eo pacto ad minores Horas D. Virgines teneri, quo beneficiarij exiguos prouentus ex ſuis beneficiis colligentes, ad Horas Canonicas: & ita in terminis tenet Oliuerius Bonartius *de Horis Can. lib. 2. cap. 9. num.10.*

Pro beneficio tenui ſupra in Reſ. 7. & in aliis eius annotationum, ex quarum doctrina infer quid pro hac quæſt. ſentire debes.

13. Quæro quintò. An penſionarius relinquens recitare officium B. Virginis teneatur reſtituere omnes fructus. Teneri tantùm reſtituere tertiam partem

tem

tem fructuum docet Henriquez *libro decimo tertio, capite decimo tertio*, §. *ſecundo*, Sed aduerſus illam acriter inſurgit Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tractat.* 7. *diſput.* 7. *punct.* 7. *numer.* 9. vbi ſic ait: Illud verò quod dixit Henriquez, penſionarium, & beneficiarium ſimplicem, cui nullum onus eſt annexum, præter recitationem, poſſe aliquos fructus retinere, quia obligatur ad deferendum habitum, & tonſuram; mihi verò non probatur, ſicut nec Bonacinæ. Quia delatio habitus, & tonſuræ abundè compenſatur immunitate Eccleſiaſtica, & aliis honoribus Clerico concinnis. Quapropter exiſtimo, Clericum beneficiatum, cuius beneficium nullum onus habet annexum, præter recitationem, ſi recitare omittat, omnes fructus obligatum eſſe reſtituere. Neque contrarium in iis beneficiatis, & penſionariis reputo probabile. Ita Palaus.

Sup. hoc pro Beneficiario ſupra in Reſ. 124. & in alia Reſ. & §. eius annot.

14. Verùm, his non obſtantibus, ſententiam Henriquez non puto improbabilem eſſe, vt ipſe putat, nam illā tenet ſapientiſſimus Sanchez *in Opuſcul. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 84. *num.* 9. Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *num.* 208. & nouiſſimè amiciſſimus. P. Tancredi *de Religione, tractat* 3. *libro quarto, diſput.* 56. *quæſt.* 3. *numer.* 10. & *quæſt. quarta, numer.* 14. Et idem dicendum eſt de habentibus Præſtimonia. Ratio huius ſententiæ eſt, quia penſionarius quoad obligationem, & modum recitandi officium B. Virginis, æquiparatur beneficiario; ſed beneficiarij ſecundùm communem opinionem probabilem, non tenentur ex omiſſione Horarum Canonicarum perſoluere, niſi tertiam partem. Ergo & penſionarij. Vnde ex his ego olim probabiliter conſului, penſionarium potuiſſe compenſare reſtitutionem debitam pro omiſſione Officij B. Virginis cum eleemoſynis, quas dedit medio illo tempore, quo non recitauit Officium paruum; ſicut dicitur de beneficiario, qui non recitauit Officium magnum. Et ita me citato docet Perſicus *de Horis Canon. cap.* 5. *dub.* 22. *num.* 4. & alij.

Sup hoc pro Beneficiario ſupra in Reſ. 126. & in aliis eius primæ not.

F I N I S.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Hujus Tomi Tertij.

Prima Littera Tractatum demonſtrat, Secunda Reſolutionem, Tertia Paragraphum, Quarta Paginam.

A.

Abbates Eccleſiaſtici.

ABBATES, & alij Prælati habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem & ordinariam, an includantur ſub nomine Epiſcopi in Concilio Tridentino ſeſſ. 24. c. 6. quoad diſpenſandum & abſolvendum? tractat. 3. reſolut. 5. §. 1. pagina 299.

Abbates Regulares.

* Vide verb. *Diaconus, Ordo.*

Abbatiſſa.

Abbatiſſa ſuis Monialibus benedicere, Evangelium legere, aut prædicare non poteſt, t.1.r.75.§.13. p.96.

Abjurare.

* Vide verb. *Cogere, Hæreſis.*

Abrogare.

* Vide verb. *Præceptum.*

Abſens.

* Vide verb. *Confeſſarius, Epiſcopus, Lucrari, Reſidere.*

Abſolvens, Abſolvere, Abſolutio Sacram.

Abſolutionem caſus an validè Pontifex reſervare poſſit etiam in articulo mortis? tr.1.r.34.§.1.p.41.

Abſolvendi à peccatis venialibus, & mortalibus aliàs jam confeſſis, & rectè abſolutis juriſdictionem an Pontifex poſſit auferre ſimplicibus Sacerdotibus; tr.1. reſ. 35. §.5.p.43. Ubi, quod à nullo inferiore Prælato poteſt talis juriſdictio auferri, ibid. §.6.

Et à quo jure ſimplices Sacerdotes hoc habeant an jure divino, vel per conceſſionem Eccleſiæ? ibid.§.10.& 3.

Et an ſit neceſſarium, ut ad hoc ſint ab Epiſcopo approbati? ibid. §.2. p.42.

Abſolvendi Papam à quo ejus Confeſſarius accipiat poteſtatem, tract.1.reſ.36.§.7. pag.45.

Abſolvendi ab omnibus peccatis quomodolibet reſervatis in articulo mortis, an Pontifex non poſſit auferre juriſdictionem ſimplici Sacerdoti, etiam præſente Parocho, vel approbato, tract.1.reſ.41.§.1.p.53.& ſeqq.

Et an etiam non ſolum in articulo mortis, ſed in periculo, ibid. §.11.

Et an hanc abſolvendi juriſdictionem in articulo mortis Sacerdotes habeant à jure Divino, ſeu à Deo immediatè, vel à Pontifice, & Eccleſia; ibid. §.4.p.53.

Ne validè abſolvat Sacerdos aliquem in extrema neceſſitate, an Pontifex prohibere poſſit? ibid.§.14.p.54.

Quando abſolvunt aliquem in articulo mortis Hæretici Schiſmatici, excommunicati, ſuſpenſi, an ſit neceſſarium, ut contritione, aut aliter ſint juſtificati, t.1.r.43.§.8.p.58.

In abſolvendi conceſſione à reſervatis in Bulla Cœnæ non venit facultas abſolvendi à caſu hæreſis, tract.2.reſ.64. §.2. pag.213.

Pro abſolutione ſacramentali elargienda à Confeſſariis iis, qui plura beneficia Eccleſiaſtica poſſident, niſi ſuperflua erogent in utilitatem Eccleſiæ, & opera pia, datur gravis doctrina & Regula, tr.2.reſ 172.§.7.p.294.

Abſolvere an poſſit Epiſcopus vigore Concilij Tridentini, ſeſſ.24.c.6 Regulares omnes, & etiam eorum Prælatos, ſi cedant exemptioni, t.3.r.7.§.1.p.300. Ubi aliqua alia pro intelligentia dictæ quæſtionis, ibid. §.2.

Abſolvere an poſſit Archiepiſcopus vigore dicti Tridentini ſuffraganeos Epiſcopos, & eorum ſubditos, dum actu viſitat, tr.3. r.8. §.1. p. 301.

Et quid extra actum viſitationis in aliquibus caſibus, ibidem, §. 2.

Abſolvendi facultatem Epiſcopus tributam in Concilio Tridentino ſeſſ.24. cap.6. an poſſint aliis ſubdelegare, tr.3.reſ.15. §.1.p.305.

Ut abſolvat Monialem ab hæreſi externa, an Epiſcopus poſſit committere poteſtatem Confeſſario Monaſterij, tract.3.reſ. 16.§.1.p.306.

Abſolvi an poſſit Epiſcopus cum poteſtate ab ipſo delegata, ſi incidat in aliquod delictorum de quibus agitur in Concilio Trid. ſeſſ.24. c.6.t.3.r.17.§.1.ibid.

Idem eſt de Prælatis Regularibus, ibid. §.4.

Abſolvere an poſſit Epiſcopus vigore Concilij à caſibus occultis reſervatis Papæ poſt dictum Concilium per novas conſtitutiones, tr.3.reſ.27.§.1.& ſeqq.p.312.

Si pro abſolutione quis non poſſit Romam adire ex aliquo impedimento juſto, an teneatur per Epiſtolam recurrere ad Pœnitentiam, vel poſſit abſolvi ab Epiſcopo, t.3. r.28. §.2. p.313.

Abſolvere debet Epiſcopus in dicto caſu ad reincidentiam, ſi impedimentum non eſt perpetuum, ibid.§.3.

Cum abſolvendi facultate à reſervatis an Epiſcopus poſſit concedere Bullas pro ſua Diœceſi, tract. 3. reſol. 67. §.1. & ſeqq. pag.336.

Abſolvere an poſſit Capitulum Sede vacante in omnibus his, quæ Epiſcopus poteſt vigore Concilij Tridentini, ſeſſ.24. c.6. tr.5.reſ.20.§.1.p.391.

Idem eſt de Concilio Cardinalium Sede vacante, ibid.§.3.

Et an etiam ab hæreſi, tr.5.reſ.21.§.1.& ſeqq. p.391.

Et ân hæc facultas abſolvendi ab hæreſi revocata ſit Capitulo Sede vacante per Bullam Cœnæ, ibid. §.3.

Abſolvendi à reſervatis facultatem an Capitulum Sede vacante poſſit concedere, tr.5.reſ.23.§.1.p.392.

Idem eſt de Vicario, aut Proviſore Sede vacante, ibid.

Abſolvere à juramento an Capitulum Sede vacante poſſit, tr.5. reſ.25.§.1.p.393.

Abſolvendus an ſit, qui recitat Horas Canonicas, & audit Miſſam ſine interna attentione, ſi emendationem non proponeret; tr.6.reſ.48.§.1.p.446.

Et quid ſi voluntariè diſtractus ſupra dicta perſolveret? ibidem.

* Vide verb. *Epiſcopus*, *Facultas*, *Monaſterium*, *Pœna*, *Pœnitentiarius*, *Prælatus*, *Regularis*, *Sacerdos*.

Abſolutio Excommunicationis.

* Vide verb. *Excommunicationis abſolutio*, *Interdictum.*

Acceleratio.

Qui cum acceleratione nimia in canendo perſolvit Horas Canonicas, an peccet mortaliter; tract.6. reſ. 50. §.2. p. 448.

Accuſator.

Si accuſator tacuerit per annum contra reum, an poſſit Epiſcopus cum accuſato diſpenſare ad ordines; tr. 3. reſ. 23. §.3. p. 310.

Actus internus.

Actum internum an poſſit Eccleſia prohibere, & an poſſit præcipere? tr. 1.reſ.29.§.1. p.36.

Et an afficere cenſuris? t.1.r.32.§.3. p.40.

Addere.

Addere an poſſit Epiſcopus novum numerum Canonicorum aliis antiquis; tr.3. reſ.83.§.1.p.346.

Adire.

* Vide verb. *Capitulum Sede vacante*, *Eccleſia*, *Hæreditas.*

Adminiſtrare, Adminiſtratio.

Adminiſtrare juriſdictionem an debeat Archidiaconus intra octo dies, in quibus Capitulum Sede vacante cogitat de eligendo Vicario; tract.5. reſ.61.§.1.& ſeqq. pag. 408.

* Vide verb. *Obligare*, *Opinio probabilis*, *Balſamum*, *Error.*

Admittere.

Admittere reſignationes beneficiorum an Capitulum Sede vacante poſſit? tr.5.reſ.54.§.1. p.405.

Et ſi non ſimpliciter ſaltem reſignationes factas permutationis cauſa? Ibid.§. 2.

* Vide verb. *Regulares.*

Affinis, Affinitas.

Inter affines omnes in primo gradu lineæ rectæ, & tranſverſæ, an poſſit Pontifex diſpenſare, ut inter ipſos matrimonium contrahatur; Ubi,an dicta affinitas, & gradus dirimat matrimonium jure naturæ; tr.1.reſ.80.81. 82.& 83. à p.105. uſque ad p.110.

Si cum affine aliquis obtinuit diſpenſationem ad contrahendum,ſed ea minimè uſus eſt, ſi poſtea petat aliam diſpenſationem cum alia affine,an teneatur mentionem facere prioris diſpenſationis; tr.2.reſ.94.§.1. p.234.

Idem eſt, ſi fœmina reſiſtat nolens primo affini nubere, Ibid. §. 2.

Et quid, ſi actu contrahat cum alia affine, an diſpenſatio illa prima cenſeatur renunciata; tr. 2. reſ. 95. §.1. Ibidem.

Cum affine impetrata diſpenſatione ad contrahendum, ſi quis actu alteri copuletur, an poſſit iſta mortua, uti priori diſpenſatione; tr.2. reſ.96.§.1.& ſeqq.p.235.

Inter affines an diſpenſatio ſit ſubreptitia non facta mentione de copula habita inter ipſos; tr.2. reſ.111. §.1. pag. 243.

Et quid,ſi in reſcripto, & diſpenſatione dicatur *dummodo copula non intervenerit*; Ibid.§.2.

Et an in tali caſu non teneatur, qui diſpenſationem petunt, ad interrogationem Ordinarij de copula reſpondere,ſed poſſint ſine peccato negare, ibid.

Et quid, ſi adſint indicia, infamia, aut ſemiplena probatio; tr.2. reſ.116. §.2.p.247.

An ſaltem ſi cum affine copula habita fuit ad facilius obtinendam diſpenſationem,an in hoc caſu copula ſit exprimenda; tr.2.reſ.114.§.1.p.245.

Et quid, ſi dicti affines habuerunt inter ſe copulam hac ſpe,& intentione facilius obtinendi diſpenſationem,an tunc ſit neceſſarium non ſolum exprimere copulam,ſed hanc ſpem & intentionem, ibid. §.2.

Et quid, ſi ab uno illorum tantum hæc ſpes, & intentio concipiatur interius,& alteri non manifeſtetur,ibid.§.4.

Quando inter affines copula habita fuit poſt conceſſionem diſpenſationis per Pontificem factam, ante tamen quam Ordinarius illam exequatur,an diſpenſatio valida ſit circa impedimentum ſupra narratum, ſed teneantur contrahentes diſpenſationem obtinere ab Epiſcopo, tr.2.r.115.§.6. p.246.

Quando cum affine copula eſt impedimentum, oportet, quod copula ſit perfecta, effuſo ſemine viri intra vas, & non ſufficit, quod fœmina ſeminet, tr.2.reſol.120. §.2. p.250.

Quando inter affines copula eſt habita, non eſt narranda in petitione diſpenſationis,quando alter ignorabat affinitatis nexum, ibid. §. 3.

In ſecundo affinitatis gradu Pontifex diſpenſare poteſt, tr.2. reſ.128.§.1. & ſeqq. p. 255.

* Vide verb. *Gradus*, *Jus*, *Matrimonium*, *Reſignatio.*

Alienare, Alienatio.

Alienare bona Eccleſiæ,Eccleſiaſticorum, & Monaſteriorum an poſſit Pontifex de potentia abſoluta, & plenitudine poteſtatis etiam ſine cauſa, & dare ea ad libitum cui voluerit, &c. tr.1. reſ.101.§.1. & ſeq. pag.133.

Alienare bona Eccleſiæ tam mobilia, quàm immobilia an Capitulum Sede vacante poſſit, tr.5.r.41.§.1.p.399.

Alienationes prædictas factas à Capitulo ſine authoritate Papæ, an Epiſcopus electus, & confirmatus reſcindere poſſit; ibid. §.3. p.400.

Idem eſt, ſi Epiſcopus ſine Capitulo diſtraxerit de bonis Eccleſiæ immobilibus, ibid.

Altare.

* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Annullare.

Annullare confeſſionem factam cum Confeſſario non approbato ab Epiſcopo an Pontifex potuerit, ut patet in Concilio Tridentino ſeſſ. 23. cap. 15. de Reformat. tr.1.reſ.37.§.1.p.45.

Annus.

Annus novitiatus debet eſſe continuatus continuatione Phyſica,non morali, itaut ſi per unam, aut duas horas interrumpatur,non eſt validus, etiam ſi novitius habitum Religionis retineat, tr.2.reſ.171.§.13.p.292.

Anticipare.

An anticipet Pontifex diem naturalem in ejus Capella in nocte Nativit. Domini,ut Miſſa celebretur à Cardinali, vel an tacitè diſpenſet in ejus jejunio,t.1.r.55.§.3.p.73.

Anticipare, vel poſtponere notabiliter Horas Canonicas in Choro non eſt peccatum grave, niſi fiat ex conſuetudine, & uſu, aut grave ſcandalum generetur, tr.6. reſ.90.§.10.p.474.

Aperire.

Si aperiantur literæ Pœnitentiariæ non habentes qualitates requiſitas pro expeditione earum, an ſuo effectu fruſtrentur,& peccet mortaliter; tr.2.reſ.155.§.8. p.278.

Apoſtata à Fide.

* Vide verb. *Baptizare.*

Apoſtata Regularis.

Apoſtata Regularis nondum in Sacris an teneatur perſolvere Horas Canonicas; tract.6. reſ.16.§.1.p.427.

Apoſtolus.

In Apoſtolorum legibus, & præceptis an poſſit Pontifex diſpenſare; tr.2. reſ.3.§.2.p.175.

Applicare.

Applicare quomodo debeat Epiſcopus pœnam pecuniariam, & mulctam impoſitam pro delictis miſti fori, & aliis,in indice primo hujus tom. 6. ex t. 4. lege omnes ejus quæſtiones & Reſolutiones, à p.375.ad p. 381.

Approbare, Approbatio.

Si approbationem Epiſcopus injuſtè deneget Regularibus pro audiendis confeſſionibus, an tunc Pontifex præbeat ipſis juriſdictionem audiendi confeſſiones? tr.1.reſ.38. §.4. p.48.

Approbari an debeant ab Epiſcopo Reliquiæ alicujus Sancti noviter inventæ; tr.3.reſ.91. §.1.p.355.

Ex quo etiam oriuntur aliæ difficultates, quæ contingere poſſunt in approbatione ſanctarum Reliquiarum, ibid.
Approbare Confeſſarios an poſſit Capitulum Sede vacante; tr.5.reſ.52.§.1.p.395.
* Vide verb. *Epiſcopus, Reliquia.*

Aqua.

Ut aqua vino conſecrando non miſceatur, an Pontifex poſſit diſpenſare? tr.1.reſ.46.§.1.p.62.Ubi,an neceſſitas admiſcendi aquam vino conſecrando proveniat ex præcepto Divino aut Eccleſiaſtico; ibidem.
Mos conſecrandi abſque aqua in ſolo vino, an Armenis permittendus eſt, ibidem. §.8.

Arbiter.

Arbiter inter Chriſtianos an Infidelis eſſe poſſit? tract.1. reſ.75.§.21. p.97.
* Vide verb. *Judex.*

Archidiaconus.

* Vide verb. *Adminiſtrare, Juriſdictio.*

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus diſpenſans in Synodo Provinciali abſque cauſa,an diſpenſatio ſit valida? tr.2.reſ 59.§.2.p.196.
Archiepiſcopus, dum actu viſitat, an habeat facultatem, & poteſtatem Decreti Concilij Tridentini, ſeſſ.24.c.6. quoad abſolvendum, & diſpenſandum, tract.3.reſ.8. §.1. pag.321.
Et quid extra tempus viſitationis circa ſuos Epiſcopos ſuffraganeos. & eorum ſubditos, ibid. §.2.
Et quid, ſi Epiſcopus ſuffraganeos malitioſe ſuis ſubditis differat abſolutionem, vel diſpenſationem, vel ſi ſubditus appellavit ad Metropolitanum? ibid. §.3.
Archiepiſcopus factus Epiſcopus an poſſit uti pallio? tr.5. reſ.76. §.1. p.341.
Archiepiſcopus extra ſuam Provinciam non poteſt uti pallio, etiam de licentia Ordinarij illius Diœceſis, in qua reperitur, ibid.§.2.
Archiepiſcopus ad alium Archiepiſcopatum tranſlatus non poteſt uti pallio priori, ſed alio novo indiget, ibid. §.1.
Et quid, ſi iterum redeat ad priorem Archiepiſcopatum; ibid. §. 4.
Et quid, ſi Archiepiſcopus pallium ſuum perdat,vel caſu igne comburatur; an debeat aliud petere a Pontifice? ibidem.
* Vide verb. *Metropolitanus.*

Argumentum.

Argumentum ex identitate rationis an reſpuat diſpenſatio? tr.2.reſ.47. §.1.p.203.

Armenus,

* Vide verb. *Aqua.*

Aſſiſtentia, aſſiſtere.

Ad aſſiſtentiam Chori an teneantur Prælati Regulares ratione officij; tr.6.r.11.§.1.p.422.
* Vide verb. *Vicarius*

Audire.

* Vide verb. *Licentiatus, Prælatus, Regularis.*

Auferre.

* Vide verb. *Abſolvere.*

Authoritas.

Authoritatem ſuam an poſſit Epiſcopus delegare Vicario, vel aliis, ut diſpenſet in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, tractat. 2. reſol. 135. §.1. p. 261.
Authoritas tota Capituli Sede vacante an tranſeat in Vicarium, etiam in his, quæ requirunt ſpeciale mandatum, tr.5.reſ.72. §.1.p.412.

B.

Balſamum.

SI balſami copia deeſt, an poſſit Pontifex diſpenſare, ut Sacramentum Confirmationis adminiſtretur cum ſolo oleo olivarum; tract. 1. reſol.19 § 1. pag. 26.
Balſamum in hoc Sacramento an ſit de neceſſitate Sacramenti, an vero de neceſſitate præcepti tantum, ibid. §.5. p. 27.

Baptiſmus, Baptizans, Baptizare.

Baptiſmi uſum, imo & ſolemnitates ejus an Pontifex poſſit interdicere? tr.1.reſ.2.§.1.p.2.
Ut baptizentur infantes filij Hæreticorum, & Apoſtatarum, an Pontifex præcipere poſſit, invitis parentibus eorum; tr.1. reſ.6.§.1.p.10.
Et quid de filiis Infidelium, ibid §.5.
Et quid,ſi ſaltem alter Parens ſit fidelis? ibid.
Idem eſt, ſi proles ſit ſub cura plurium tutorum, quorum unus ſaltem eſt Chriſtianus. ibid.
Idem eſt quando alter Parens conſentit, quamvis uterque ſit Ethnicus, ibid.
Et idem, quando parvulus non habet Patrem, ſed avum Paternum, quamvis mater ſit invita, ſi avus conſentit, ibidem.
Et quid de filiis Infidelium mancipiorum, ibidem, § 10. pag. 11.
Et quid, ſi Patres Infideles politice ſunt tantum ſubditi Principibus Chriſtianis? ibid. §.2.
Baptiſmum ſuſcipiendi tempus præcepti divini an Pontifex potuerit determinare? tr.1. reſ 7. §.1. p. 12.
Baptiſmi exhibendi an Eccleſia potuit determinare tempus, in quo Miniſtri Eccleſiæ, & non in alio illum exhiberent adultis parentibus, videlicet vigiliam Reſurrectionis,& Vigiliam Pentecoſtes? ibid. § 6.
Baptiſmi Sacramentum, ut laicus in caſu neceſſitatis ſolemniter miniſtret, an Pontifex poſſit committere laico? tr.1.reſ.8.§.1. p 12.
Et ſi laicus in dicto caſu ſolemniter baptizet in peccato mortali an peccet mortaliter? ibid. §.6.
Et an abſque diſpenſatione hoc non poſſint facere Diaconi inferiores, ibid. §.2.
Ut Baptiſmus licite conferatur extra caſum neceſſitatis an inter Miniſtros hujus Sacramenti ordo ſit ſervandus ſub peccato mortali? ibid. §. 3. Ubi, quod baptizantes Pater, aut mater in caſu neceſſitatis filium, vel munus Patrini in dicto caſu exercentes jus petendi debitum conjugale non amittunt. Et quid extra caſum neceſſitatis, ibid. §.5.
Baptizans ſolemniter Diaconus ex commiſſione Sacerdotis in peccato mortali an peccet mortaliter? ibidem, §.9. pag.14.
Baptiſmum miniſtrans Sacerdos in peccato mortali in caſu neceſſitatis an peccet mortaliter? ibid. §.8.
Et quid ſolemniter Sacerdos in peccato mortali baptizans aliquem. ibid.
Idem eſt de Diacono, & laico baptizantes ſolemniter ex diſpenſatione, ibid. §.9.
Qui in Baptiſmo tenet plures filios alicujus, una eſt tantum Paternitas, tr.2.reſ.62. §.3. p.212.
* Vide verb. *Hæreticus.*

Beatificatus.

Beatificati nondum Canonizati Sancti diem feſtum inſtituere an Epiſcopus poſſit, tr.3. reſ.00.§.1.p 355.
Si de aliquo Sancto Beatificato concedit Pontifex Sacerdotibus certæ Religionis, ut certo die dicant Miſſam, tunc non poſſunt facere octavam, neque in illa dicere Miſſam & Officium de dicto ſancto Beatificato, ibidem, §. 2.
Beatificatum S. an liceat invocare in publicis Litaniis, vel pingere Imaginem viri S. nondum Beatificati cum radiis, & diademate. Ibid. §. 3.
* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Bellum.

Si in bello juſto quis aliquem occideret, an diſpenſari poſſit ab Epiſcopo, & a Prælato Regulari, & quilibet circa ſuos ſubditos, tract.3.reſ.50. § 1.p.321.
Ex bello irregularitaté incurſam an Epiſcop poſſit diſpenſare;

ſare cum Clericis, ne mendicare cogantur,& ad beneficium obtinendum? t.3.r.50. §.2.p.326

Benedicere, Benedictio, &c.

Benedicendi Oleum Extremæ Unctionis an Pontifex poſſit Preſbyteris præbere facultatem? t.1.r.58. §.1.p.76

Benedictio ſupradicta an neceſſario debeat fieri per Epiſcopum? ibidem. §.2

Benedicens Epiſcopus Oleum ad infirmos in ſtatu peccati mortalis an peccet mortaliter? t.3.r.81. §.1.p.345

Si pro benedictione Chriſmatis Epiſcopus omitteret aliquam cæremoniam poſitam in Pontificali, an dicatur, hoc non obſtante, Chriſma benedictum? t.3. r.82. §.1. p.346

* Vide verb. *Abbatiſſa, Chriſma.*

Beneficiarius.

Beneficiarius diſpenſatus à Pontifice ab onere recitandi Horas Canonicas ex infirmitate oculorum, ſi poſtea convaluerit, an teneatur ſub mortali recitare, vel fructus reſtituere? t.2.r.74. §.1.p.223

Beneficiarius an poſſit exercere medicinam ſine diſpenſatione? t.2. r.152.§.1. p.276

* Sup. hoc verb. *Beneficiarius*, in indice primo hujus tom.3. ex tractatu 6. *de Horis Canonicis*, lege omnes quæſtiones aſſignatas in Reſ.7.4.5.7. 15. 74. 95. & à Reſ.110. uſque ad 128. incluſivè.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Clericus, Cæcus, Collatio, Defunctus, Dominus, Eleemoſyna, Irregularis, Jus, Parvitas materiæ, Surdus,*

Beneficium ſimplex, Curatum, Epiſcopatum, & Papatum.

Ad beneficium obtinendum non extenditur diſpenſatio ad Ordines recipiendos? t.2. r.54. §.5. p.208

Ad beneficium Curatum, vel Epiſcopatum obtinendum non cenſetur diſpenſatus ad Sacerdotium? ibidem. §.6

Ad beneficium Curatum diſpenſatus non intelligitur diſpenſatus ad Canonicatum, ibidem.

Ut beneficij ſimplicis illegitimus, vel irregularis capax ſit, an extendatur diſpenſatio ad minores Ordines? t.2. r.55. §.1. p.208

Ad beneficium diſpenſatus non poteſt per hoc niſi unum obtinere. ibidem p.209

Beneficium ſimplex an poſſit obtinere illegitimus, vel irregularis diſpenſatus ad Ordines ſacros? t.2.r.56.§.1. ibidem.

Et an non ſolum ad beneficia ſimplicia, ſed etiam ad Curata, an extendatur diſpenſatio abſoluta cum illegitimo ſuper irregularitate? ibidem. §.3

Ad beneficia illegitimus diſpenſatus non cenſetur ad penſionem diſpenſatus? t.2.r.57.§.1.p.209

An beneficiorum diſpenſatio cum illegitimo arctanda ſit ad primum beneficium. t.2.r 58. §.1.p.210

Ubi diſpenſatio ſimpliciter conceſſa illegitimo, vel irregulari, ut poſſit obtinere beneficia, intelligenda eſt de beneficiis ſimplicibus, non extenditur ad Curata, & dignitates. ibid. § 3

Ad beneficium curatum diſpenſatus an egeat nova diſpenſatione pro Epiſcopatu? ibidem.

Ad beneficium curatum & Pontificale an videatur factus habilis homicida, qui per diſpenſationem factus fuit habilis ad omnes Ordines, & illorum uſum? ibidem.

Ut beneficium in Regno quis habere poſſit conſenſus Regis habet locum in beneficio jam habito. t.2.r.145. §. *Ex qua.* p.269

Si ad beneficia duo, vel tria incompatibilia Pontifex licentiam,& diſpenſationem concedit, diſpenſatus ejus virtute etiam jam obtenta retinere poteſt, ibidem. §. *Cui.*

Beneficij titulus an revalidetur per Regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſ. aut aliam præſcriptionem non obſtante pœna inhabilitatis, aut privationis impoſita proviſo. &c? t.2.r.168. §.1.p.286

Et quid de poſſidente beneficium per triennium, ſed mala fide? ibidem §. 4

Et quid, ſi per ſimoniam proviſus quis fuit in beneficium per ignorantiam; ibidem, §.3

Beneficiorum obligatio reſtituendi fructus non revalidatur per ſupra dicta Regula de triennali. ibid.§.7.p.287

Ubi aliqua alia pro majori explanatione ſupradictarum quæſtionum. ibid.

Quando beneficij proviſus eſt incapax, non juvat illi Regula de triennali poſſeſſor. t.2.r.169. §.1. ibidem.

Beneficij collatio facta invalido, ſuſpenſo, &c. non eſt ipſo jure invalida, ſed irritanda. t.2. r.170. §. 18. p. 289

In beneficij poſſeſſione Regula de triennali non ſuffragatur in gratia ſubreptitia. ibidem. §.16

Plura dubia elucidantur ad praxim conducentia pro ornatu Regulæ 33. Cancellariæ de poſſeſſione beneficij triennali. t.2.r.171. §.1. p.290

De beneficiorum pluritate multa ſcitu digna. t.2. r.172. §.1. p.293

In beneficiorum pluralitate licite Papa diſpenſare poteſt, quando juſta ſubeſt cauſa, ſecus graviter deliquit. ibidem.

Ad beneficia plura ſimul poſſidenda nemini ſuffragatur diſpenſatio Pontificia, niſi ex juſta cauſa fuerit obtenta, & aliter mortaliter peccat, & tenetur alterum beneficium reſignare. ibidem.

Et quando unum beneficium eſt ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, an abſque alia cauſa quis poſſit obtinere alia plura beneficia ſimplicia reſidentiam non requirentia, idque ſaltem ex conſuetudine nota, & tolerata; ibidem. §. 3

Beneficium reſignans non eſt tutus in foro conſcientiæ, ſi omnes fructus beneficij,(ut ſæpe fit,)aſſignantur in penſionem ipſi reſignanti, vel tanta pars, ut reſignatarius non poſſit commode ſuſtentari; t.2.r.173.§.2.p.295

An beneficium ſimplex, & etiam Curatum poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida caſuali ex ſubita rixa,& inopinata contingenti etiam quando homicidium eſt publicum. t.3.r.44.§.1. & ſeq. p.322

Beneficiis acquiſitis Concilium Trid. non privat ipſo jure Clericum homicidam voluntarium. t. 3. r. 49. §. 2. p. 325

Ad beneficium ſimplex obtinendum an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida voluntario; t.3. r.53. §. 1. p. 327

Et an etiam ad retentionem beneficij Curati; t.3. r. 54. §.1. p.328

Idem eſt de Canonico homicida voluntario. ibidem §. 2

Quoad beneficium ſimplex & minores Ordines an irregularitas veræ bigamiæ ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis; t.3. r.58. §.1. p.329

Ad beneficium ſimplex cum illegitimis an Epiſcopus diſpenſare poſſit; t.3. r.64. §.3. p.333

Et an ad Curatum Dignitates, & Canonicatum Eccleſiarum Collegiatarum,& in dimidiis portionibus,& beneficiis inferioribus Eccleſiæ Cathedralis, &c. t.3. r.64. 65. & 66. à p. 333. ad 336

Idem, quod dictum eſt de Epiſcopo in ſupra dictis caſibus, dicendum eſt etiam de Capitulo Sede vacante ſuper diſpenſatione cum illegitimis, ibidem in dicta r.64.§.3. p. 333

Ad beneficium, an Vicarius Epiſcopi ſine ejus ſpeciali mandato concurſum poſſit facere; t. 3. r.95. §. 1. p. 360

Ubi an poteſtas conferendi beneficia poſſit committi ab Epiſcopo Vicario in ſpiritualibus tantum conſtituto; Et quid ſi Vicarius conſtitutus eſt in temporalibus. ibidem §. 4

Beneficium collatum per concurſum, ubi non adſunt Examinatores ſynodales, ſed alij deputati ab Epiſcopo ſine celebratione Synodi, an poſſit ab alio impetrari. t.3. r.97. §.1. p.362

Beneficij concurſus an vitietur ex eo, quod cum Examinatoribus Synodalibus adhibentur examinatores non Synodales, tr.3.reſ.98. §.1.& 2.p.363.

Si ad beneficium aliquod fiat oppoſitio per concurſum, non licet præmonere de punitis, ſi examinandi ob timorem Examinatorum turbarentur, quamvis idonei ſint? tr.3.reſ.99.§.1. Ibid.

Beneficia Eccleſiaſtica curam animarum non habentia ex natura rei poſſunt dari dignis, omiſſis dignioribus. Ubi multa pro praxi,tract.3.reſ. 101.& 102.p.364. & ſeq.

Et quid,ſi ad Epiſcopatum, Cardinalatum,& Decanatum eligatur minus dignus, tr.3. reſ.101.§.2.p.364.

Et quid, quando beneficia per concurſum competentium, & oppoſitorum conferuntur? tract.3. reſ.104. §.3.p.367.

Ad beneficia an Pontifices, & Reges teneantur eligere digniores, tr.3. reſ.105.§.1.Ibid.

Ad beneficium, Cathedram, & Canonicatum, ſi per Concurſum dignus electus eſt, omiſſo digniori, an poſſit talia ſine peccato acceptare? tract.3. reſol. 107. §.4. p.368.

Ad beneficium obtinendum an minus dignus poſſit ſe offerre? Ibid.

Ad beneficia curata Patronus laicus non tenetur præſentare digniorem, tr.3. reſ. 110. §.2. p.371.

Ad beneficium Juriſpatronatus an minor quatuordecim annorum poſſit præſentari? Et an ſufficiat annum 14. eſſe inceptum? tr.3. reſ.112. p.371.§.1.& ſeqq. Ibid.

Super beneficia pinguia ſuæ Diæceſis an Epiſcopus poſſit imponere penſiones,tr.3.reſ.216.§.1.& ſeq.p. 373.

Beneficium an poſſit obtinere ordinatus intra annum per Capitulum Sede vacante contra formam Concilij Tridentini, tr.5. reſ.15.§.1.& ſeq.p.388.

Quoad beneficium ſimplex obtinendum an Capitulum Sede vacante poſſit cum illegitimis diſpenſare? tract. 5. reſ.17.§.1.p.389.

Et an Vicarius Capituli poſſit hanc diſpenſationem concedere; Ibid.§.3.

Beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum an Prælatus Regularis ſupprimere poſſit? tr.5. reſ.45.§.1.p.401.

In beneficiorum proviſione ad Epiſcopum ſpectante an Capitulum Sede vacante ſuccedat; tract.5. reſol. 47. §.1. Ibidem.

Beneficia ad Epiſcopum pertinentia an Capitulum Sede vacante conferre poſſit; Ubi alia difficultas circa hoc, tr.5. reſ.50.§.1.& ſeqq.p.402.

Beneficiorum collationem neceſſariam an Capitulum Sede vacante facere poſſit, ut quando collatio eſt debita certis perſonis, tr.5.reſ.51.§.1.& ſeqq.p.403.

Beneficia an Capitulum Sede vacante conferre poſſit, ſi jure devolutionis alias ſpectaret ad Epiſcopum, tr. 5. t.52.§.1.& ſeqq.p.404.

Beneficiorum reſignationes an Capitulum Sede vacante recipere poſſit, tr.5.reſ.53.§.1. & ſeqq.Ibid.

Et an ex cauſa permutationis reſignationes factas, tr. 5. 54.§.1. p.405.

Ad beneficium Juriſpatronatus Epiſcopo competentis non poteſt præſentare Capitulum Sede vacante,Ibidem,§.8. pag. 406.

Et an præter caſus ſupradictos poſſit aliquando Capitulum Sede vacante conferre beneficia, tract.5. reſ.55. §.1. Ibidem.

Et an unire beneficia; tr.5.reſ.56.§.1.& ſeqq. Ibidem.

Et an beneficia commendare ad tempus; tract.5. reſ. 57. §.1. p.406.

Et an hoc de beneficiis ſimplicibus tantum, non autem Curatis, Ibidem.

Beneficiis privare Clericos, quorum collatio ad Epiſcopum pertinebat, an Capitulum Sede vacante poſſit; tr.5.reſ.58.§.1.& ſeq.p.407.

An ſtatim ac beneficij collationem quis acceptavit,teneatur ſolvere Horas Canonicas,t.6.r.4.§.1. & ſeq.p.419.

An in beneficij fructibus detur parvitas materiæ, itaut non conſurgat obligatio recitandi Officium Divinum, nec reſtituendi fructus, tr.6.reſ.7.& 8.p.422.

Ob beneficij tenuitatem dubius de onere recitandi Officium Divinum, an teneatur recitare; tr.6. reſ.9. §.1. & 2. p.423.

Si beneficium quis recipiat per ſymoniam,vel irregularis, an teneatur dicere Horas Canonicas,t.6.r.10.§.1.Ibid.

Capellania, quæ ſit verè beneficium Eccleſiaſticum, an poſſit inſtitui à Fundatore cum conditione expreſſa, ut Capellanus non teneatur Officium Divinum recitare, tr.6.reſ.68.§.4.p.462.

* Circa obligationem recitandi Officium Divinum, & circa reſtitutionem fructuum pro ejus omiſſione qui beneficium habet,in primo indice hujus tom.3.ex tr.6. de *Horis Canonicis*,lege omnes quæſtiones à reſol.110. uſque ad 128. incluſivè.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Bellum,Cauſa,Clericus, Collatio, Commemoratio, Concurſus, Curatum, Dignior, Dignus,Dominus,Epiſcopus,Examen,Examinatores, Indignus,Parochiale, Reſidentia,Reſignans,Reſignare, Reſignatio,Reſtituere,Symonia.*

Bigamia.

Quando bigamiæ diſpenſationem quis petit, non eſt neceſſarium explicare,an ter,vel quater contraxiſſet nuptias? tr.2.reſ.62.§.3.p.212.

Si ex bigamia propria,& interpretativa irregularitas orta eſt,an ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo etiam quoad ſacros Ordines? tr.3.reſ.55.§.1.p.328.

Idem eſt quoad Prælatos Regulares circa ſuos ſubditos, Ibidem.

Ubi,an Epiſcopus poſſit diſpenſare in irregularitate,quam contraxit Subdiaconus ducens viduam.

In bigamia vera an poſſit diſpenſare Epiſcopus ad minores Ordines,& beneficium ſimplex; tr.3.reſol.56. §.2. p.329.& melius in reſ.58.§.1.ibid.

Idem eſt de Prælatis Regularibus abſolutè cum ſuis ſubditis, tr.3.reſ.57.§.6.p.329.

In bigamia ſimilitudinaria an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum eo, qui contraxit cum virgine.& ſecus ſi contraxit cum vidua,vel duplex iniit matrimonium, tr.3. reſ.58. §.4. pag.330.

Qui bigamiam contraxit cum vidua, vel acceſſit ad propriam uxorem poſtquam illa adulterium commiſit, an poſſit diſpenſari ab Epiſcopo?tr.3. reſ.59.§.1. Ibidem.

Et quid,ſi adulterium eſt occultum? Ibid.§.3.

Et quid,ſi vir ignorans conjugis adulterium illam carnaliter cognovit? Ibid.§. 2.

Idem eſt,ſi à principio exiſtimans ducere virginem, duxerit corruptam, Ibidem.

Et quid, ſi per cenſuras cogatur maritus reddere debitum uxori adulteræ? Ibid.§.5.p.331.

Et quid, ſi Sacerdos poſt mortem uxoris legitimæ exiſtens in ſacris tentat aliam uxorem accipere,Ibid.§.3.p.330.

Et quid,ſi laicus contrahat cum duabus invalidè,vel cũ una validè,& cum alia invalidè,vel cum vidua invalidè,ibid

* Vide verb. *Ordinis Sacramentum.*

Bona Eccleſiaſtica.

* Vide verb. *Alienare,Cauſa,Dare,Dominus.*

Bona temporalia.

* Vide verb. *Novitius.*

Breviarium.

Ut Breviario,quod ei libuerit uti poſſit Clericus, vel Regularis,an Pontifex cum eis diſpenſare poſſit, tract. 2. reſ.51.§.3.pag.206.

Ubi etiam,quod Epiſcopi,& Prælati Regulares diſpenſari non poſſint cum ſubditis, ut non recitent Officium Divinum juxta ritum Breviarij Pij V. ad quod tenentur. §.4.

Si Breviarium Romanum alicui deficiat,an poſſit,imò teneatur & debeat per aliud approbatũ,quod præ manibus habet,recitare,etiam ſi brevius ſit, t.6.r.25.§.2.p.434.

Breviarium non habens,ſi ſciret Pſalmos,an teneatur illos dicere ſine lectionibus in Matutino, vel Capitulis, & verſiculis in Horis? t.6. r.96. §.1. p.479.
Et quid,ſi ſciret aliquas lectiones,ſive Capitula & orationes, an teneatur ſic dicere Officium? Ibid. §.2.
Et quid ſi habet diurnum, & non Breviarium pro Matutinis? t.6. r.97. §.1. Ibidem.
Qui Breviario breviori privilegium habet recitandi Officium an poſſit ſocius recitare eodem modo cum illo abſque culpa; t.6. r.99. §.1. p.481.
Ubi, an Epiſcopus Religioſus poſſit recitare cum ſocio ſecum recitante per Breviarium ſuæ Eccleſiæ.
Per Breviarium Romanum, vel alterius Religionis, an poſſit Religioſus, relicta conſuetudine ſuæ Religionis, extra Chorum perſolvere Officium Divinum? t. 6. r.102. §.1. p. 482.
Et quid de Clerico ſæculari recitante per Breviarium S. Dominici, &c. ibidem.
Et quid quoad communitatem Regularium in recitando Officium Romanum, vel alterius Religionis; tr. 6. r.105. §.4. p.484.
Si Breviario Romano Religioſi ſint addicti, an Prælatus Regularis poſſit in recitatione publica diſpenſare in Officio unius diei,una vel altera vice; tract.7.reſ.108. §.1. pag. 485.

Bulla Pij V. de Reſignat. beneficij.

Aliqua prædicabilia pro intelligentia dictæ Bullæ,ubi eſt uſu recepta, t.3. r.115. §.2. p. 373.

Bulla Cruciatæ.

Per Bullam Cruciatæ Confeſſarius eligendus an debeat eſſe approbatus ab Ordinario? tr. 1. r. 39. §. *Septimus caſus*, p. 50.
Bullæ Cruciatæ privilegium habens audiendi Miſſam tempore interdicti, an teneatur illam audire; tract. 1. r.102. §.8. p.136.
Ex Bullæ Cruciatæ privilegio an teneatur delegatus diſpenſare, ſed adſit cauſa ſufficiens, tract. 2. reſ. 16. §.1. pag.184.
Bullæ Cruciatæ privilegium quatenus continet diſpenſandi privilegium, an ſit ſtrictè, vel latè interpretandum? tr.2. reſ.50. §.1. p.205.
Per Bullam Cruciatæ abſolutio à cenſuris obtenta an poſſit pro foro exteriori; tr.2. reſ.64. §.3. p.215.
Vbi, an judex non ſolum poteſt, ſed tenetur in foro externo recipere dictam abſolutionem. ibidem, §. 6. pagina 216.
Si virtute Cruciatæ facultas delegata ſit ad diſpenſanda, vel commutanda vota, an extendenda ſit ad vota emiſſa poſt publicationem dictæ Bullæ, tract. 2. reſol. 72. §.8. pag.222.
Virtute Cruciatæ an poſſit Confeſſarius, ut contrahens cum voto caſtitatis poſſit petere debitum; tr.2. reſ.76. §.3. & 5.pag.225.
Idem eſt, ſi poſt matrimonium ratum vovit quis caſtitatem,, aut Religionem, Ibid. §.2.
Sed in ſupradictis caſibus ita vovens,ſi non consummavit matrimonium, non poteſt à Confeſſario vigore Cruciatæ diſpenſari, Ibid. §.3.& 5.
Per Bullæ Cruciatæ privilegium an poſſit Confeſſarius abſolvere & diſpenſare in caſibus Papalibus, quos poteſt abſolvere,& diſpenſare Epiſcopus ratione alicujus impedimenti; tr.3.reſ.4.§.6.p.298.
Per Bullam Cruciatæ an poſſit Confeſſarius abſolvere ab excommunicatione ingredientes Monaſteria Monialium,& cum Moniali inceſtum committens,ſi delictum eſt occultum; tr.3. reſ.31. §.3. p. 314.
Idem eſt, ſi Monialis egreſſa eſt è ſuo Monaſterio ad malum finem, tr.3. reſ.30. §. 3. Ibid.

Bulla Epiſcopi.

Vide verb. *Abſolvere*, *Commutare*, *Facultas*.

C

Ceremonia.

* Vide verb. *Conſecratio*, *Rubrica*.

Calix.

* Vide verb. *Carthuſianus*. *Miſſam celebrare*.

Canere.

* Vide verb. *Acceleratio*, *Chorus*.

Canonicatus, *Canonicus*.

Canonicus Baſilicæ Divi Petri, qui canit Evangelium, & ſumit Euchariſtiam è manu Sacerdotis celebrantis in die Nativitatis Domini, an poſſit antea, vel poſtea dicere ſaltem duas Miſſas? tractat. 1. reſol. 54. §. 11. pag.72.
Cum Canonico homicida voluntario occulto an poſſit Epiſcopus diſpenſare, ut poſſit intereſſe Choro, & gaudere fructibus Canonicatus? tract.3. reſ. 54. §. 2. pag.328.
Cum Canonicis novis an poſſit Epiſcopus erigere Collegiatam, vel addere novum numerum aliis antiquis; tr.3. reſ.83. §.1. p.346.
Et an ſupra dictos Canonicos poſſit Epiſcopus inſignire ſigno illo, quod vulgo dicitur *Almutica*, ſeu *Capuccium*, vel *Zambardam*, ſine aliqua Sedis Apoſtolicæ licentia, Ibid. §.2.
Canonicatum an Capitulum Sede vacante ſupprimere poſſit; tr.5. reſ.45. §.1. p.401.
Canonici ſæculares an ſatisfaciant obligationi pſallendi in Choro, ſi cadant in ſacrilegia ex aliqua juſta cauſa? ubi aliqua alia circa hoc, tract. 6. reſol.22. §. 1. pag. 433.
Canonicus ſurdus aſſiſtens Choro an gaudeat diſtributionibus? tr.6. reſ.33. §.2. p.438.
Canonicus quid tenetur reſtituere pro omiſſione in recitatione Officij Divini cujuſlibet diei; & quid pro toto officio, & quid pro ſingulis Horis; tr. 6. reſ. 123. & 124. p.493. & 494.
Ubi ſi contingat Canonicum Canonicatus groſſam prius, & abſolutè lucrari,antequam Officium Divinum omittat,nihil ejus debet reſtituere,Ibid. §.2.& p.494. r.123.
Canonicus quidam recitabat Officium, non tamen canendo cum aliis in Choro,an hoc facere potuerit ſine peccato mortali, & diſtributiones lucrari; Ex tr.6.lege à Reſ. 129. uſque ad 137. incluſivè. Ubi varias quæſtiones reperies pro dictis Canonicis circa recitationem Officij Divini, & quoad lucrandas diſtributiones, vel reſtituendas illas, &c. à p.496. ad 499.
* Vide verb. *Beneficium*, *Chorus*, *Pontifex*, *Prabendarius*, *Sacriſtia*, *Surdus*.

Capax.

* Vide verb. *Beneficium*.

Capellania.

Si, ut Capellania conferatur Sacerdoti, teſtator dicat, an poſſit conferri Clerico minorum Ordinum; tr.3.r.113. §.1. pag.372.
Ubi,an Epiſcopus pro una, vel altera vice poſſit ſupradictam qualitatem diſpenſare; ibid. §.4.
* Vide verb. *Beneficium*, *Clericus*.

Capitulum Sede vacante.

Capitulum Sede vacante an habeat poteſtatem diſpenſandi & abſolvendi conceſſam Epiſcopis in Decreto Concilij Tridentini ſeſſione 24. cap.6. tract. 3. reſ.6. §.3. pag.300.
Capitulum Sede vacante an poſſit diſpenſare cum illegitimis ad ſacros Ordines, beneficium ſimplex, & etiam Curatum, Dignitates, & Canonicatum Eccleſiarum Collegiatarum, & in dimidiis portionibus,& inferioribus beneficiis Eccleſiæ Cathedralis, &c. tr.3. reſ.64. 65. & 66. à p.333. ad 335.
In indice primo hujus tomi tertij, ex tract. 5. *de Capi-*

tulo Sede vacante , lege omnes ejus difficultates. Ubi plura

* Vide etiam in hoc indice verb. *Compellere , Eccleſia, Eligere, Expirare, Prorogare, Vicarius.*

Cardinalis , Cardinalatus.

Cardinalis an poſſit eligere Confeſſarium , & etiam ſuæ familiæ Confeſſarium deputare ? tr.1. reſ.38. §.*Tertius caſus*, & §. *Sed quæres* , p.48.& 49.

Cardinales Presbyteri olim ſimul cum Pontifice concelebrare conſueverant,tr.1.reſ.48. §.5. p.64.

Cardinalis Diaconus miniſtrans Summo Pontifici communicat ſub utraque ſpecie. Et ſimiliter cæteri Cardinales in Miſſa Papali, tr.1. reſ. 49. §.11. p. 67. & in reſ.50. §.2. ibid.

Cardinalis , qui ſumit Euchariſtiam è manu Pontificis in Miſſa Papali Nativitatis Domini, an poſſit antea , vel poſtea dicere ſaltem duas Miſſas ? tr. 1. reſ. 54. §. 11. & ſeqq. p. 72.

Cum Cardinali , qui celebrat coram Pontifice in nocte Nativitatis Domini ante dimidiam noctem , an Pontifex diſpenſet, ſaltem tacitè , ut in illa celebret non jejunus ; tr.1. reſ.55. §.2. p.73.

Cardinales Presbyteri an poſſint conferre Ordines minores ? tr.1. reſ.68. §.1. & ſeq. p.90.

Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum an comprehendantur ſub nomine Epiſcopi in Decreto Concilij Tridentini ſeſſ.24. c.6. quoad diſpenſandum,& abſolvendum ? tr.3. reſ.5.§.5.p.300.

Ad Cardinalatum an poſſit eligi minus dignus? tract. 3. reſ.101. §.1. & ſeqq. p. 364.

Cardinalium Collegio Sede vacante an competat privilegium Concilij Trid. ſeſſ.24.c.6. quoad diſpenſandum, & abſolvendum ; tr.5.reſ.20.§.3. p.391.

Cardinalatus an inducat obligationem recitandi Horas Canonicas, & à quo tempore ; tr.6. reſ.2. §.8. p.419.

Ubi aliqua alia pro ſupradicta obligatione , in §§. ſequentibus.

Cardinalium commenſalibus concedit Clementina 2. de celebratione Miſſarum , ut poſſint ſe conformare illis in modo recitandi Officium,& non tenentur aliud recitare,tr.6.reſ.106.§.4.p.484.

* Vide verb. *Deciſio, Declarationes, Facultas.*

Carthuſianus.

Carthuſiani non elevant ſacrum Calicem pro conſervatione ſuarum ceremoniarum, tr.1. reſ.102.§.2.p.135.

Caſtitas.

* Vide verb. *Bulla Cruciata , Debitum conjugale , Obligatio, Parochus, Votum.*

Caſuale homicidium, voluntarium.

Caſuale homicidium quid ſit , & quid homicidium voluntarium ? tr.3. reſ.48.§.1.p.325.

* Vide verb. *Diſpenſatio, Irregularitas.*

Caſus.

In caſibus Papalibus , quos poteſt abſolvere , & diſpenſare Epiſcopus ratione alicujus impedimenti , an Vicarius Epiſcopi ex generali commiſſione habeat poteſtatem illos abſolvendi , & diſpenſandi ; tr.3. reſ. 4. §.1. pag. 298.

Caſus ſuprà dictos an poſſint Regulares abſolvere , & diſpenſare virtute ſuorum privilegiorum ; Ibid. §. 3.

Et quid vigore Cruciatæ , Ibid. §.6.

Caſus occulti quinam dicantur , in quibus Epiſcopus vigore Concilij Tridentini ſeſſ.24. cap.6. poteſt diſpenſare ; tr.3. reſ.19.§.4. p.308.

In caſibus reſervatis Papæ per novas conſtitutiones poſt Concilium Tridentinum , an Epiſcopus abſolvere poſſit ; tr.3.reſ.27.§.2.p.312.

Ut à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvant , an Pœnitentiarios Capitulum Sede vacante deputare poſſit ? tr.5. reſ.31. §.4. p.395.

* Vide verb. *Abſolvere, Reſervatus caſus.*

Cauſa.

Ex cauſa juſta an Pontifex poſſit ob graviſſima crimina privare aliquem communione in hora mortis ; tract. 1. reſ.2. §.20. p.4.

Ex juſta cauſa an infantes poſſint confirmari ante uſum rationis abſque diſpenſatione ; tractat.1. reſol.10. §.5. pag. 16.

Si abſque cauſa Epiſcopus confirmat infantes ante uſum rationis , an peccet mortaliter , vel tantum venialiter, Ibidem,§.6.

Cauſa ceſſante facultatis conceſſæ à Pontifice , ut ſimplex Sacerdos miniſtret confirmationem , ipſa non ceſſat , nec aliam mortuo Pontifice, tract.1. reſ.11. §.13. pag. 18.

Sine cauſa juſta ſi Pontifex diſpenſet , ut ſimplex Sacerdos conferat Confirmationem , an diſpenſatio ſit valida ; tr.1. reſ.14.§.1.p.20.

Sine cauſa diſpenſando Pontifex cum aliquo in præcepto Confeſſionis, quod peccatum committat ; tr.1. reſ. 27. §.1.pag.35.

Idem eſt de illo , qui ſciens nullam cauſam ſubſiſtere inducit Pontificem ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus, Ibid. §.4.

Sine cauſa diſpenſando Pontifex in ſuis legibus, an peccet , Ibid. §.1.

Sine cauſa poteſt revocare licentiam audiendi confeſſiones , qui illam conceſſit ad ſuum benè placitum , & non ſolum validè , ſed etiam licitè , tract. 1. reſol. 36. §.6.pag.45.

Si ſine cauſa Pontifex abrogaret præceptum Communionis ex toto,vel in ſolidum , quamvis peccaret, valeret tamen abrogatio, tr.1. reſ.52.§.2.p.69.

Ex cauſa juſta exiſtente Pontifex poteſt & ſolet præbere licentiam , ut aliquis Religioſus tranſeat ex Religione ſtrictiori ad laxiorem,tr.1.reſ.79.§.1.p.101

Quæ cauſa ſit juſta , ut Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religionis ; Ibidem.

Si ſine cauſa magna Pontifex concedit legitimationem, ſeu diſpenſationem in radice matrimonij , an graviter peccet ? tr.1.reſ.87. §.6.p.117.

Si ſine cauſa juſta Pontifex irritat aliqua matrimonia , an ſint valida , tr.1.reſ.93.§.1.& ſeq.p.124.

Sine cauſa an poſſit Pontifex diſſolvere vinculum matrimonij rati, tr.1.reſ.96.§.1.& ſeq.p.127.

Cauſa gravi poſita an poſſit Pontifex diſſolvere tale matrimonium eis invitis , vel ſaltem invito altero ex contrahentibus, Ibid. §.3.

Cauſæ diſpenſandi in matrimonio rato proponuntur, tr.1. reſ.97.§.2.p.128.

Ex cauſa an poſſit Pontifex diſpenſare in matrimonio conſummato Infidelium, tr.1. reſ.99.§.1.p.130.

Cauſæ proponuntur , quare Pontifex poſſit transferre Epiſcopum ex una Eccleſia ad aliam ; tr.1.reſ.100.§.1. pag. 131.

Sine cauſa an poſſit Pontifex bona Eccleſiarum , Eccleſiaſticorum & Monaſteriorum alienare , & ad libitum dare cui voluerit ; Ubi latius ſup.hoc, tract.1. reſ.101. §.5.pag.133.

Cauſam juſtam diſpenſandi ſecum an Pontifex habeat, ſi propter tremorem manus dextræ non poſſit elevare Calicem,nec frangere Hoſtiam,ut omiſſis his ritibus celebret ? tr.1. reſ.102.§.1.p.135.

Abſque cauſa poteſt licitè Princeps Supremus diſpenſare, Ibid.§.4. p.136.

Sine cauſa an poſſit Pontifex diſpenſare ? Et an ſit valida talis diſpenſatio , tr. 2. reſ.7.§.1.p.179.

Sine cauſa Pontifex diſpenſando an peccet mortaliter vel venialiter ? tr.2.reſ.8.§.1.p.180.

Sine cauſa Superior diſpenſando in lege propria , vel inferioris , an peccet mortaliter ? tractat. 2. reſ.9. & 10. pag. 181.

Et quid de ſubdito petente diſpenſationem ſine cauſa? t.2.r.11.§.2.ibid.
Et quid de utente diſpenſatione dicta ſine cauſa? t.2.r.12.§.1.p.182
Si ſine cauſa Superior diſpenſat ſecum, an ſit licitus talis uſus diſpenſationis; t.2.r.13.§.1.ibid.
Et in tali caſu an Superior peccet duplici titulo,uno diſpenſationem non revocando,altero ea utendo; t.2.r.12.§.1.verſ.Conveniat.p.182
Cauſæ juſtæ ad diſpenſandum quæ ſint; t.2.r.14.§.1. & ſeq.p.183
Quando cauſa juſta intercedit, an teneatur Superior diſpenſare;t.2.r.15.§.1.ibid.
Si cauſa ſufficiens adſit,an ſaltem delegatus teneatur diſpenſare? t.2.r.16.§.1 p 184.
An cauſa diſpenſationis debeat eſſe manifeſtè juſta, an potius ſufficiat cauſa dubia; Et quid, ſi cauſa ſit tantum probabilis; t.2.r.17.§.1.& ſeq.ibid.
Et quid,quando dubium eſt, an aliqua cauſa diſpenſandi exiſtat; ibidem.
In dubio an cauſa ſit juſta,an Superior poſſit diſpenſare; t.2.r.18.§.1.p.185
Cauſa ſufficiens ad diſpenſandum eſt, cum quis dubitat, an ſine diſpenſatione teneatur quis, v. g. jejunare, &c. nec opus eſt aliqua commutatione. ibidem.
Si cauſa diſpenſationis ſit juſta, quando Superior dubitat,an poſſit licitè diſpenſare; tract.2. r.19.§.1.& ſeq. p.185
Non prius cauſa cognita,quando revera cauſa eſt juſta,an valida ſit diſpenſatio facta ab inferiori in lege Superioris; t.2.r.33.§.1.p.193
Ubi,quod ſi ſubditus utitur tali diſpenſatione, neque venialiter peccet.§.2.
Et an ita diſpenſans peccet mortaliter; tract.2. r.34. §.7. p.194
Sine cauſæ cognitione an inferior poſſit diſpenſare, ſi in poteſtate diſpenſandi exprimantur nomina, nulla facta mentione cognitionis cauſæ; tract.2. r.35. §.1. ibid.
In cauſa non juſta bona fide Prælatus inferior diſpenſans, an ſit diſpenſatio valida; t.2.r.36.§.1.& ſeq.p.195. Ubi,an ſubditus tutus ſit, quamvis poſtea conſtet cauſam non fuiſſe ſufficientem.
Abſque cauſa juſta diſpenſatio inferioris in propriis legibus an ſit nulla; t.2.r.39.§.1.p.196
Et quid de Superiore; vel æquali ſucceſſore diſpenſante in lege inferiore ſine cauſa; ibidem.
Et quid de Legato Apoſtolico; ibidem.§.3.p.197
Et quid de Epiſcopo in Synodo Diæceſana; vel Archiepiſcopo in Synodo Provinciali diſpenſantibus ſine cauſa; ibidem.§.4.& 3.
Et quid de Epiſcopo diſpenſante in ſua lege ſine cauſa, quando illa tranſiiſſet in contractum; ibidem. §.2. pag.196
Si ſine cauſa Epiſcopus diſpenſat in ſuis legibus, an diſpenſatio ſit valida? t.2.r.41.§.1.p.198
Et quid,ſi illæ Conſtitutiones, & leges fuiſſent confirmatæ à Papa? ibidem.
Et quid,ſi Epiſcopus eas confirmaverit; ibidem.
Ex cauſa rationali, an Epiſcopi, & Prælati Regulares poſſint cum ſubditis diſpenſare, ut aliquando non tamen in perpetuum, nec per modum Conſtitutionis recitent de Sancto,die qua eſſent recitaturi de Feria;t.2. r.51.§.5.p.206
Cauſa finali diſpenſationis ceſſante an adhuc valeat diſpenſatio; t.2.r.74.§.1.p.223
Quæ cauſa ſit legitima,ut Epiſcopus aliquando poſſit diſpenſare in voto Caſtitatis abſoluto; tract.2. r.75. §.1. p.224
Cauſam adeſſe exiſtimans, cum tamen non ſit, diſpenſans bona fide, an valeat diſpenſatio; t.2. r.79. §.1. p.226
Cauſam ſufficientem diſpenſationis an præſtet levitas in vovendo, etiam ſi vovens non habeat difficultatem exequendi votum;Ubi pro praxi aliqui caſus. t.2.r.80. §.1.& ſeq.ibid.
Qui ex cauſa juſta exit tempore Novitiatus, an ſatisfaciat voto Religionis; ibidem.§.4.
Et quid,ſi ſine cauſa juſta exeat,& ex levitate, an tunc teneatur iterum ingredi; ibidem.
Cauſa falſa ſcienter allegata in eodem reſcripto circa unum votum, vera autem circa alterum; an totum reſcriptum, & diſpenſationem vitiet? tract.2.r.84.§.4. p.229
Et quid, ſi duplicis impedimenti ad matrimonium contrahendum,diſpenſatio in eodem reſcripto obtineretur, ut voti caſtitatis, & conſanguinitatis; ibidem.
Si circa cauſam impulſivam ſubreptio doloſa ſit,an ſufficiat, ut totum reſcriptum vitiet; t.2.r.85.§.1. & ſeq. p.230
Et quid,ſi circa cauſam finalem ſit; ibidem.
In dubio an cauſa expreſſa in narrativa alicujus reſcripti ſit finalis, vel impulſiva, cenſenda ſit impulſiva, & non finalis; tract.2. r.86. §.1. & ſequent. p.230
Et quid in dubio an cauſa falſa allegata ſit finalis;ibidem. §.2.
In dubio,ſi cauſa tacita in diſpenſatione ſit finalis,vel impulſiva, an diſpenſatio ſit invalida; t.2. r.87. §.1. & ſeqq.ibid.
In dubio,ſi cauſa tacita, vel falſa inter alias veras ſit finalis,vel impulſiva tantum circa diſpenſationem matrimonij, an diſpenſatio cenſenda ſit valida; t.2. r.89. §.1.p.231
Idem eſt, quando dubium eſt,an ſatis probetur veritas enarratorum in ſupplicatione.&c. ibidem.
Taciturnitas quæ cauſa finalis eſt conceſſionis,an diſpenſationem vitiet,vel ſolum quando cauſa finalis eſt impulſiva; t.2.r.91.§.1.p.232.Vbi,quæ cauſa ſit finalis, quæ verò impulſiva?
Si cauſa quacumque quis non fuerit uſus priori diſpenſatione,& petat ſecundum non facta mentione prioris,an taciturnitas ejus reddat poſteriorem invalidam;t.2.r.93. §.3.p.234
Cauſa finalis in diſpenſatione quo tempore debeat verificari,an ſufficiat cauſam fuiſſe,cum diſpẽſatur,an verò requiratur etiam, ut perſeveret, dum initur matrimonium? t.2.r.101.§.1.p.237.
Et quid,quando committitur inferiori,ibidem.§.2.
Si cauſam falſam quis per ignorantiam, vel ſimplicitatem expreſſit,& diſpenſatus eſt, an validè contraxerit? t.2. r.104.§.1.p.239.
Si cauſæ plures proponuntur in petitione diſpenſationis, an debeant omnes verificari? tract.2. reſ. 118. §.5. p.249.
Et an ſola cauſæ finalis expreſſio, quæ,ſi verè exprimeretur,non concedetur diſpenſatio,irritet diſpenſationem. ibidem.§.6
De cauſis,per quos Pontifex ſolet diſpenſare in matrimoniis.t.2.r.123.§.1.& ſeqq.p.251.
In cauſa matrimoniali an diſpenſatio ſit latè vel ſtrictè interpretanda; t.2.r.125.§.1.& ſeqq.p.253.
Pro cauſa publica an in ſecundo gradu ſit diſpenſandum ſolum inter magnos Principes; tract.2.r.126.§.1. ibidem.
Ex cauſa urgentiſſima an Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium ante contractum ipſum matrimonium; tract.2.r.132.§.1. & ſeqq. p.258.
Ubi,quid in prædictis impedimentis poſt contractum matrimonium §.1.& 3.

Cauſa ceſſante diſpenſationis, an ceſſat diſpenſatio; t.2. r.146.§.1. & ſeq. p.271
Ubi aliqui caſus pro praxi.
Abſque cauſa juſta ſine obreptione, vel ſubreptione an ſit licita penſio à Pontifice obtenta, & poſſit retineri in foro conſcientiæ; t.2.r.173. §.1. p.295
Abſque cauſa aliqua an poſſit abeſſe per trimeſtre Epiſcopus ab ejus Diæceſi; t.3.r.71.§.3. p.339
Idem eſt de Parocho abſente à Parochia per duos menſes ibidem. §.2
In dictis caſibus an teneantur fructus reſtituere; ibidem. §.4
Si abſque cauſa populus contradiceret Epiſcopo pro obſervatione alicujus Feſti, an ſervandum ſit Feſtum; t.3. r.89.§.1. p.354
Quænam ſunt cauſæ excuſantes à peccato eligentes minus dignum relicto digniori; t.3.r.107. §.1.p.368
Ex cauſa juſta an Epiſcopus poſſit imponere penſiones ſuper beneficia pinguiora ſuæ Diæceſis; t.3.r.116.§.1. & ſeqq. p.373
De cauſis pertinentibus ad Epiſcopum, an poſſit Capitulum Sede vacante judicare; Ubi pro praxi aliqua difficultas. t.5.r.9. §.1.p.385
In cauſis Fidei jure ordinario Vicarius Sede vacante debet aſſiſtere Inquiſitoribus. t.5.r.22. §.1.p.392
Cauſas matrimoniales an Capitulum cognoſcere poſſit; t.5. r.27. §.1. p.393
Cauſas matrimoniales an Capitulum Sede vacante alteri, & non Vicario poſſit delegare; t.5. r.73. §. 3. p. 413
Sine cauſa juſta an poſſit Capitulum Sede vacante ad libitum revocare Vicarium? t.5.r.74. §.1. ibid.
Et quid, ſi in nominatione cautum fuiſſet, quod poſſit Vicarius revocari, quoties Capitulo benè viſum fuerit; t.5. r.75. §. 1. ibid.
Et quid, ſi juramentum interpoſitum fuiſſet, de non revocando Vicarium; ibidem. §.4. p.414
Et ſi abſque juſta cauſa Capitulum removeat Vicarium, an aliquod intereſſe teneatur Vicario reſtituere; ibidem. §. 6
De cauſis delegatis Vicario Generali Epiſcopi Vicarius Capituli Sede vacante an cognoſcere poſſit, & exequi diſpenſationes in matrimonij impedimentis, & litteras in formam *Dignum*? t.5.r.77. §.1.p.415.
Ex cauſa onus pſallendi in Choro Horas Canonicas à Regularibus interdum poteſt diſpenſari. t.6. r.19. §.5. p. 432
Qui ſine cauſa recitat Horas Canonicas lingua Italica, Hiſpanica, aut alia vulgari, an peccet mortaliter; t.6. r.49. §.1. p. 447
Et quid, ſi lingua Hebræa, aut Græca quis recitet dictas Horas Canonicas; ibidem. §. 6
Idem eſt, quando obligatio oritur ex voto, aut pœnitentia à Confeſſario impoſita. ibidem. §.1
An alia cauſa requiratur præter conſuetudinem, quæ alias eſt ſatis pro cauſa in recitatione Matutini & Laudes ſequentis diei ad horam tertiam, vel quartam, imo ad ſecundam horam poſt meridiem diei præſentis; t.6.r.64. §.2. & ſeq. p.456
Abſque cauſa ulla juſta anticipatio Horarum Canonicarum neque peccatum veniale eſt. t.6.r.66.§.5.p.460
Qui ſine cauſa interrumpit Officium divinum per unam, aut duas horas, an peccet mortaliter; t.6. r.67. §.3. ibid.
Imo pluſquam per triginta horas inter ſe ſine cauſa in Matutinis Vigiliæ abſque lethali culpa dici poſſunt, & ita recitantes Divino Officio & præcepto ſatisfacere valent, & non tenentur repetere die ſequenti Vigiliam, vel Vigilias nocturnas. t.6.r.68.§.1. p.462
Qui ſine cauſa juſta Matutinum à Laudibus ſejungit, an peccet ſaltem venialiter? t.6.r.70. §.2. p.462
Qui cum cauſa recitat Officium extra horas præſcriptas, neque venialiter peccat. t.6. r.71. §.1. ibid.
Et quæ cauſa ſit juſta ad hoc faciendum? ibidem.
Ex cauſa juſta an poſſit Prælatus Regularis cum Religioſis additis Breviario Romano diſpenſare in Officio unius diei una, vel altera vice in recitatione publica; t.6.r.108.§.1.p.485
Qui ſine cauſa juſta, & diſpenſatione plura beneficia poſſidet, quorum unum ſufficit ad congruam ſuſtentationem, an plùries in eodem die teneatur recitare Horas Canonicas; t.6.r.111. §.3.p.486
* Vide verb. *Beneficium*, *Dignus*, *Dubium*, *Inferior*, *Obligatio*, *Pœnitentiarius*, *Reſidere*, *Reſtituere*, *Vicarius*, *Votum*.

Celebrare.

Celebrat Epiſcopus noviter conſecratus cum Epiſcopo conſecrante. t.1.r.48.§.5.p.64
* Vide verb. *Concelebrare*, *Miſſam celebrare*.

Cenſura.

Cenſuris an poſſit Pontifex punire confeſſionem annuam ſacrilegam ex defectu doloris; t 1.r.29.§.1.p.36
Cenſuris afficere peccata merè interna Eccleſia non poteſt. t.1.r.32.§.1.p.40
Cenſuras ferendi poteſtatem an Pontifex poſſit fœminis delegare? t.1.r.75.§.12.p.95
Et an etiam Infidelibus; ibidem. §.20.
Cenſuras an Capitulum Sede vacante, vel ejus Vicarius ferre poſſit; t.5.r.30. §.1.p.394
* Vide verb. *Actus internus*, *Excommunicatio*, *Excommunicationis abſolutio*, *Facultas*, *Interdictum*, *Judex*.

Ceſſare, Ceſſatio.

Ceſſare diſpenſatio variis modis poteſt. t.2. r.104. §. 3. p. 239
* Vide verb. *Cauſa*.

Ceſſatio à Divinis.

Ceſſationem à Divinis an Capitulum Sede vacante ponere poſſit. t.5.r.30. §.2.p.394
Si tempore ceſſationis à Divinis conceditur privilegium, celebrandi Miſſam, extenditur dictum privilegium ad Miniſtrum ſervientem. t.6.r.65. §.3.p.458

Chorus.

In Choro recitare Horas Canonicas nullo modo excuſantur Regulares, ſi ſint quatuor, ſicut Beneficiarij Collegiati. t.6. r.15. §.3.p.426
In Choro an Communitas Religioſorum teneatur quotidie canere Horas Canonicas ſub onere peccati mortalis, t.6.r.19. §.1.p.430
Ubi, an dicta obligatio non excedat communem obligationem Regulæ; §.5.p.432
Et an ſaltem ad id teneatur Communitas Regularium ex conſuetudine ſub peccato mortali, quamvis interdum ex juſta cauſa poſſit hoc onus diſpenſari; ibidem.
Et an ſupra dicta obligatio obliget ſingulos Regulares; ibidem. §.6
Ubi etiam, an excuſantur à mortali Religioſi, ex quorum abſentia in Choro Eccleſiaſticum Officium notabile damnum pateretur.
Si in Choro ex conſuetudine Religioſus non recitat Horas Canonicas, an peccet mortaliter; t.6.r.20. §.1. p. 432
Ubi, an obligatio canendi in Choro per ſe, & directè ſigillatim ſingulas perſonas afficiat; §.2
In Choro an ſoli Novitij faciant communitatis corpus, & ſatisfacere poſſint præcepto ſolvendi Horas Canonicas? t.6.r.21. §.1. p.433
In Choro pſallendi obligationem an ſatisfaciant Regulares, vel Canonici ſæculares, ſi canant in Sacriſtia ex aliqua juſta cauſa; Ubi alia circa hoc. t.6.r.22.§.1. & ſeq. ibid.
Qui Chori ſui verſus integrè cantat, & alterius Chori verſus auſcultat, an ſatisfaciat obligationi ſuæ, ſi modo ſuos verſus non inchoat, priuſquam alter finierit;
Et

Et quid, ſi ſecus faciat? tr.6.reſ.50.§.2.pag.448.
Idem eſt de recitante privatim cum ſocio, ibid.
Chorus non exiſtit cum duobus, ſed ad minus tres, vel quatuor ſunt neceſſarij, tr.6.reſ.56.§.6. p.452.
In Choro an poſſint anticipari, vel poſtponi Horæ Canonicæ extra tempus illud, quod ab Eccleſia præſcriptum eſt, ibid.§.3. p.452.
Si in Choro recitentur omnes novem lectiones Matutini ab his, qui alioquin nullo modo canunt Pſalmos, an reliqui intereſſentes Choro, qui recitant Pſalmos, dici poſſuntnon ſatisfacere ſuæ obligationi, t.6.r.57.§.1.p.453.
Qui in Choro recitat an teneatur audire partem alterius Chori? t.6.r.59.§.1.ibid.
Et quid ſi aliquis ſuam partem canit, & percipere non poteſt, quam alius Chorus canit, quamvis attendat, an ſatisfaciat obligationi Chori, & poſſit diſtributiones integras percipere, ibid.§.2.& ſeq.
Et in dicto caſu an quis debeat privatim ſupplere, quæ non percipit, ibid.§.3.p.454.
Et quid de ſurdo, qui alios canentes in Choro non intelligit, nec eos ſequi poteſt, ibid.
Qui in Choro invertunt ordinem Horarum Canonicarum, an peccent mortaliter? t.6. r.69. §.2. p.462.
In Choro ex juſta cauſa cantantes Officium Divinum extra horas præſcriptas, an peccent mortaliter? tract.6. reſ.71. §.1. ibid.
Et quid de communitate Religioſorum circa hoc, vel invertit ordinem, t.6.r.72. §.9 p.464.
In Choro an omiſſio minoris partis poſſit ſufficere ad peccatum mortale, quam in recitatione privata, tr. 6. reſ.80. §.2. p.468.
Qui Choro non interſunt tribus, vel quatuor diebus ultra tempus in Concilio permiſſum, non peccant niſi venialiter, ibid. §.5.
In Chori publica recitatione an excuſet ea parvitas materiæ à mortali, quæ excuſat in recitatione privata, niſi tamen interveniat ſcandalum, t.6.r.81.§.5.p.469.
Si in Choro fiat mutatio dicendo Officium ſub ritu duplici, ubi ſic dicendum de ſimplici, vel è contra an ſit tantum veniale, dummodo abſit ſcandalum? t.6. r.90. §.2. & ſeqq. p.473.
In Choro anticipare, vel poſtponere notabiliter Horas Canonicas non eſt peccatum grave, niſi fiat ex conſuetudine, & uſu, aut grave ſcandalum generetur, ibid. §.10. p. 474.
Si in Choro interruptio notabilis fiat Divini Officij, an ſit peccatum mortale? t.6.r.98.§.5. p.480.
* Quanta debet eſſe hæc interruptio. Vide verb. *Interruptio.*
In Choro an Communitas Regularium poſſit dicere Officium divinum per Breviarium Romanum, vel alterius Religionis, t.6.r.105.§.4. p.484.
* Quando in Choro Canonicus, vel Præbendarius recitat, & canit, vel non recitat, nec canit, & quando aſſiſtit, vel non aſſiſtit in Choro, an gaudeat, vel non gaudeat diſtributionibus, in indice primo hujus tom.3. ex t.6.de Horis Canonicis lege omnes quæſtiones contentas à r.129. uſque ad 137. ubi plura.
* Vide etiam in hoc indice verb. *Aſſiſtere, Diſtributiones, Præbendarius, Præfectus Chori, Prælatus, Regularis, Sacriſta, Surdus.*

Chriſma.

Chriſmatis modum benedictionis an Pontifex variare poſſit? t.1.reſ.15. §.1.p.21.
Chriſma ſanctum Epiſcopus benedicens in ſtatu peccati mortalis, an peccet mortaliter, ibid.§.5.
Chriſma ſanctum conſecrandi facultatem an poſſit Pontifex committere ſimplici Sacerdoti, t.1. reſ.20.§.1.& ſeqq. p.28.
* Vide verb. *Benedicere, Conſecratio.*

Chriſtianus.

* Vide verb. *Arbiter.*

Clauſula.

* Sup.hoc verb. Clauſula in indice primo hujus tom.3. ex tract. 2. de *Diſpenſationibus.* Vide reſol. 160. uſque ad 165. & reſ.105.
* Vide etiam in hoc indice verb. *Litera.*

Clementina.

Clementina, *Ne in agro Dominico de ſtat. Monach.* an obliget ad confeſſionem venialium ſub peccato mortali; Ubi alia contingentia circa dictam Clementinam, tr.1.reſ.24.§.2. & ſeqq. p.33.

Clericus.

Clericis an poſſit dari Extrema-Unctio tempore interdicti, t.1.r.2. §. *De ſuſceptione poſt medium,* p.2.
Clericus Beneficiarius recitans Horas Canonicas exterius integrè, & completè, quamvis voluntariè ſine ulla attentione recitet, an adimpleat præceptum, & faciat fructus ſuos, t.1. r. 29. §. *Secundo inferunt,* & §. *Secundo infertur,* & §. *Ex quo,* p.36.& 37.
Cum Clerico ne reſideat ratione ſtudij, an Epiſcopus teneatur diſpenſare, t.2.r.15.§.6.p.184.
Clericus in minoribus conſtitutus an poſſit exercere medicinam ſine diſpenſatione; Et quid, ſi ſit in Sacris, vel Beneficiarius, t.2.r.152.§.1.p.276.
Clericum degradare, & tradere brachio ſæculari ad puniendum an Epiſcopus poſſit ob aliquod delictum enorme, & qualificatum, t.3.r.79.§.1.p.343.
Clericis alterius Diœceſis an poſſit Capitulum Sede vacante concedere licentiam alicui Epiſcopo, ut eis ordines conferat. t.5.r.11.§.1.p.386.
Clericos Salvaticos an Capitulum Sede vacante creare poſſit, t.5.r.46.§.1.& 2. p.401.
Clerico an poſſit Capitulum Sede vacante dare licentiam tranſeundi ad dignitatem Eccleſiaſticam in alienam Diœceſim, t.5.r.49. §1. & ſeqq. p.402.
Clerici in Minoribus an teneantur recitare Pſalmos, quos Epiſcopus in Ordine injunxit; tract. 6. reſol. 3. §. 1. pag. 419.
Et an Clericis prædictis poſſit Epiſcopus præcipere aliquid ſingulis diebus recitandum; ibid. §.2.
Clericus habens Capellaniam, cujus fructus, dempta eleemoſyna pro Miſſis, ad quas tenetur, paucos percipere fructus, an teneatur perſolvere Horas Canonicas, tr.6. r.6.§.1. & ſeqq. p.421.
* Nota, quod ferè omnes quæſtiones appoſitæ in tr. 6. hujus tom.3. *de Horis Canonicis,* pertinet ad hoc verb. *Clericus*, ideo in indice primo hujus tom. require quidquid ſic miſtum occurrerit.
* Vide etiam in hoc indice verb. *Beneficiarius, Beneficium, Cardinalis, Excommunicatio, Parochiale, Suſpenſio.*

Coadjutoria.

Coadjutoria cum futura ſucceſſione an inducat obligationem recitandi Horas Canonicas, tr.6. reſ.27. §. 1. & 2. p.43[illegible].

Cœcus.

Cœcus an ſit adſtrictus Horas Canonicas recitare; Et quid, ſi memoria tenet majorem partem Officij, an ſit obligatus ad illam recitandam, tr.6. reſ.34.35. & 36. p.439. & 440. Ubi aliæ diverſæ difficultates, & caſus pro cœcis, circa hanc obligationem, in quibus etiam agitur de fructuum reſtitutione pro omiſſione recitationis Officij Divini.

Cogere.

Cogere poteſt Epiſcopus Parochum digniſſimum, ut ſe opponat concurſui alicujus beneficij Curati, vel Canonicatus Magiſtralis, t.1.r.100. §.11.p.132.
Qui coguntur abjurare de vehementi per Inquiſitores propter ſuſpicionem hæreſis, non ſunt irregulares inhabiles ad Officia, t.3.r.32.§.5.p.315.
Cogere an poſſit Epiſcopus, ut populus in diebus Dominicis, aut ſolemnioribus feſtis ad propriam Parochiam conveniat, t.3.r.87.§.1.p.352. Ubi aliqua alia pro majori intelli-

telligentia dictæ quæſtionis.

Cognatio.

Super cognationis ſpiritualis, legalis, aut publicæ honeſtatis impedimento an diſpenſatio ſit ſubreptitia non facta mentione de copula habita? tr. 2. reſ. 119. §. 1. & 2. pag. 249.

Cognitio, Cognoſcere.

* Vide verb. *Cauſa.*

Collatio, Collator.

Collator beneficij an peccet acquieſcendo reſignationi minus digni, relicto digniori? t. 3. r. 114. §. 2. p. 372.

A collationis die an Beneficiarius teneatur perſolvere Horas Canonicas? t. 6. r. 4. §. 1. & 2. p. 419.

* Vide verb. *Beneficium, Ordinis Sacramentum.*

Collegiata.

* Vide verb. *Canonicus.*

Collegium Cardinalium.

* Vide verb. *Cardinalis.*

Commemoratio.

Pro commemoratione Beatificatorum in Miſſa facienda aliqua advertuntur, t. 6. r. 91. §. *Sed quæritur*, p. 474.

An tot commemorationes quis teneatur facere in Officio Divino, quot ſunt beneficia ab ipſo poſſeſſa, t. 6. r. 111. §. 1. pag. 486.

Commendare.

* Vide verb. *Beneficium.*

Commenſalis.

Dummodo commenſalis ſit, an Cardinales poſſint eligere eum in Confeſſarium, etiam ſi non ſit ab Ordinario approbatus, & etiam pro ſua familia talem Confeſſarium deſignare, tr. 1. reſ. 38. §. *Tertius caſus*, & §. *Sed quæres*, p. 48. & 49.

Commenſales Cardinalium, & Epiſcoporum tam Clericis ſæcularibus, quam Regularibus in Clementina 2. de celebratione Miſſarum conceditur, ut poſſint ſe conformare illis in modo recitandi Officium divinum, & non tenentur aliud dicere, t. 6. r. 106. §. 4. p. 484.

Commiſſarius.

Ut à Commiſſario mandari non poſſit reſcriptum, non vitiat illud, ſi error aliquis in Curia ſcriptoris irrepſerit in diſpenſatione, ut ſi pro tertio gradu affinitatis poſitus ſit conſanguinitatis, t. 2. r. 109. §. 3. p. 242.

Commiſſarius Cruciatæ an poſſit in irregularitate ex defectu lenitatis diſpenſare, t. 3. r. 35. §. 3. p. 319.

Commiſſarius, Commiſſio.

Commiſſio diſpenſandi in impedimentis matrimonij, vel in irregularitate, & aliis, quæ in foro externo, vel interno committuntur cum clauſula, *Si preces veritate nitantur,* an expiret morte concedentis, re integra; tr. 2. reſ. 144. §. 1. & ſeqq. p. 267.

Ex commiſſione generali Epiſcopi an ejus vicarius habeat poteſtatem diſpenſandi in caſibus Papalibus, quos poteſt abſolvere, & diſpenſare Epiſcopus ratione alicujus impedimenti; t. 3. r. 4. §. 1. p. 298. & in tract. 2. reſ. 130. §. 4. p. 256.

* Vide verb. *Abſolvere, Expirare, Indulgentia, Reſidentia.*

Communicare, Communio Sacra.

Communionem more laicorum tempore interdicti an Pontifex prohibeat Sacerdotibus, quibus tamen concedit celebrare, t. 1. r. 2. §. *Et tandem*, p. 3.

Communione privare aliquem ob graviſſima crimina an Pontifex poſſit etiam in hora mortis ex juſta cauſa, Ibid. §. ult. p. 4. Ubi, quod Hæreticis relapſis datur communio ad mortem damnatis, ſi pœniteant, & confiteantur in eodem §.

Communionem ne laici ſumant ſub utraque ſpecie an Pontifex prohibere potuerit, t. 1. r. 49. §. 1. p. 65.

Communio an ſit præcepta ſub utraque ſpecie ex jure Divino; Et qui ſub una ſpecie communicat, an impleat præceptum quo dicitur, *Niſi manducaveritis carnem filij hominis & biberitis ejus ſanguinem, &c.* ibid. §. 2. & ſeqq.

Ubi, quod Cardinalis Diaconus miniſtrans Summo Pontifici communicat ſub utraque ſpecie, & in Miſſa Papali cæteri Cardinales etiam communicant ſub utraque ſpecie, & Rex Franciæ in ſua auguratione, §. 11. p. 67. & in r. 50. §. 2. ibid.

Idem eſt in aliis locis Græcorum, Æthiopum, Moſcovitarum, & Pariſij in conventu Cluniacenſe, &c. tr. 1. reſ. 50. §. 2. ibid.

Sicut pro communione præcipit Pontifex uſum panis tantum, an potuerit præcipere uſum ſanguinis; ibid. §. 1.

A communionis annuæ præcepto an Pontifex eximere aliquem poſſit; tr. 1. reſ. 51. §. 1. p. 68.

Ad communionis præceptum an teneatur Pontifex? ibidem, §. 2.

Communionis annuæ præceptum an Pontifex penitus abrogare poſſit? t. 1. r. 62. §. 1. p. 69.

Si communionis præceptum Pontifex ſine cauſa penitus abrogaret ex toto, vel inſolidum, quamvis peccaret, valeret tamen prædicta abrogatio, ibid. §. 2.

Communionis præceptum an poſſit Pontifex reſtringere; ibidem, §. 3.

Quotidie communicandi præceptum an fuerit in primitiva Eccleſia? ibid. §. 4.

In communione quotidiana concedenda laicis debent Confeſſarij cautè procedere, ibid. §. 6. p. 70.

Communicare ſæpius in die non eſt prohibitum jure Divino, tr. 1. reſ. 54. §. 3. p. 71.

Communicare bis, aut ter in die Nativitatis Domini non poſſunt Sacerdotes extra Miſſam, ibid. §. 11. p. 72.

Communicare ſeipſum in caſu neceſſitatis an poſſit Sacerdos etiam devotionis cauſa, & qualibet diei hora, dummodo ſit jejunus, & ſcandalum abſit, tract. 1. r. 56. §. 7. pag. 74.

* Vide verb. *Euchariſtia.*

Communitas.

* Vide verb. *Chorus, Concedere, Diſpenſatio, Poteſtas, Regulares.*

Commutare, &c.

Cum commutandi facultate in omnibus, quæ Epiſcopus jure ſuo ordinario commutare poteſt, an Bullas pro ſua Diœceſi concedere Epiſcopus poſſit? tr. 3. reſ. 67. §. 1. & ſeqq. p. 356.

Commutare ultimas voluntates an Capitulum Sede vacante poſſit in caſibus, in quibus Epiſcopus hoc facere poteſt; t. 5. r. 43. §. 1. & 2. p. 400.

* Vide verb. *Votum.*

Compellere.

Compellere an poſſit Capitulum Sede vacante executores teſtamentorum, ut pias defunctorum voluntates intra annum exequantur; t. 5. r. 44. §. *Igitur*, ibid.

Compellere Capitulum Sede vacante an poſſit Religioſos piarum voluntatum executores ad reddendas rationes; ibid. poſt medium dicti §.

Compromiſſum.

Compromiſſum facere, & tranſigere an Capitulum Sede vacante poſſit, t. 5. r. 44. §. *Igitur in fine*, p. 400. & 401.

Concedere.

Si conceditur diſpenſatio privatis perſonis, eſt ſtrictè interpretanda, non autem toti communitati, aut integræ Religioni, t. 2. r. 48. §. *Infertur tertio*, p. 204.

* Vide verb. *Indulgentia, Ingredi, Regulares.*

Concelebrare.

Quando concelebrant Sacerdotes noviter ordinati cum Epiſcopo ordinante, quam intentionem habere debent, t. 1. r. 48. §. 3. & 7. p. 65.

Concelebrare conſueverunt Preſbyteri Cardinales cum Pontifice, & Sacerdotes cum Epiſcopo, ibidem, §. 5. pag. 64.

Et quid hodie circa hoc in Eccleſia Græca cum Epiſcopis, ibidem.

Concelebrat Epiſcopus noviter conſecratus cum Epiſcopo conſecrante, ibid.

Conceſſio,

Conceſſio, Conceſſum.

In conceſſione abſolvendi à reſervatis in Bulla Cœnæ non venit facultas abſolvendi à caſu hæreſis; t.2. r.64.§.2. p. 213

Conceſſa, & ſignata à Pontifice diſpenſatio an valeat in foro conſcientiæ; t.2.r.140. §.1. p.264

Concilium.

In Concilio includente ipſum Pontificem an diſpenſare Pontifex poſſit; t.2. r.3.§.1. p.174

A Concilio an poſſit fieri lex, qua ſub mortali obligetur Pontifex ad non diſpenſandum ex ulla cauſa; ibidem.

In Concilij lege an Epiſcopus jure ordinario diſpenſare poſſit, quoties facultas diſpenſandi ei non adimitur, vel reſtringitur. t.2. r.24.25. p.187

Idem eſt de abſolutione cenſuræ? t.2.r.24.§.3. ibid.

Et quid, ſi expreſsè non concedatur? t.2. r.26. §.1. pag. 189. Ubi Concilium Tridentinum non eſt uſu receptum, an Epiſcopus poſſit uti facultate ejus ſeſſ.24.cap.6. quoad diſpenſandum, & abſolvendum; t.3. r.2. §.1. p. 297

Et quid, ubi circa aliquam ſpecialem legem, vel onus non eſt receptum? Ibidem. §.2

Si Concilium Provinciale convocetur ex eo, quod oriatur aliqua gravis quæſtio, an tunc vota Epiſcoporum ſint deciſiva, & non conſultiva; t.3. r.91. §.5. p. 356

Concilium Tridentinum quid determinat circa creationem Vicarij Capituli Sede vacante; t.5. reſ. 64. §.1. p. 409.

Concio, Concionatores.

Concionatores quotidiani tempore Quadrageſimæ an excuſentur à recitatione Horarum Canonicarum; t.6.r.29. §.1. p. 436

Concionatores an excuſentur à jejunio, ſi tantum ter in hebdomada concionentur; Imo an excuſentur à jejunio præcedentis diei, ſi intra annum prædicent, etiamſi concionentur propter ſtipendium? ibidem. §.2

Concionem audire non tenentur fideles in ſuis Parochiis diebus Dominicis, & Feſtis, ſtante conſuetudine, & privilegiis? Et quid, ſi ſuper hoc Epiſcopus ferret Excommunicationem. t.3. reſ. 87. §. 3. & ſeqq. p. 353

Concurſus.

In concurſu beneficiorum, Cathedræ, & Canonicatus Eccleſiæ eligentes dignum, omiſſo digniori, an teneantur ad reſtitutionem? t.3. r.108. §.1. & ſeqq. p. 369

* Vide verb. *Beneficium, Examinatores.*

Conditio, Conditionale.

Sub conditione ſunt iterum miniſtranda Sacramenta ſuſcepta in articulo mortis cum materia, forma, & Miniſtro dubiis, ſi ſuſcipientes ſupervixerint; t.1. r.3. §.9. p.6

* Vide verb. *Votum.*

Conferre.

* Vide verb. *Beneficium, Licentia.*

Confeſſarius.

Confeſſarium eligendi à quo Papa accipiat facultatem, cum in terra non habeat ſuper ſe ſuperiorem; t.1.r.28. §.7. p.36

Et Confeſſario electo an teneatur Papa ei parere ſicuti cæteri fidelium; ibidem.

Confeſſarius Papæ à quo accipiat poteſtatem illum abſolvendi? t.1.r.36.§.7. p.45

Cum Confeſſario non approbato ab Ordinario confeſſionem factam, an Pontifex potuerit illam annullare, ut patet in Concilio Trid. ſeſſ.23. c.15. de Reformat. t.1. r.37. §.1. ibid.

Confeſſarius Epiſcopi à quo accipiat poteſtatem illum abſolvendi; t.1. r.38. §.1. p.47

Confeſſarius eligendus per Bullam Cruciatæ an debeat eſſe approbatus ab Ordinario? t.1. r.39. §. *Septimus caſus.* p.50

Confeſſarium eligere in itinere non approbatum ab Ordinario an Regulares poſſint? ibidem. §. *Et tandem.* p.51

Et quid de Equitibus D.Joannis, D.Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. ibidem. §.ult.

Confeſſarius approbatus pro viro tantum ob defectum ætatis, an iſte poterit exequi litteras in forma Brevis Sacræ Pœnitentiariæ, ad favorem mulieris, v.g. obtentas, vel è contra; t.2.r.154. §.2. p.277

Confeſſarius ſemel electus virtute literarum prædictarum, an poſſit variari inconſulto majori Pœnitentiario; t.2. r.155. §.1. p.278

Confeſſarius aperiens ſupradictas literas non habens qualitates requiſitas pro expeditione earum, an peccet mortaliter, & dictæ literæ ſuo effectu fruſtrentur; ibidem. §.8

Confeſſarius habens poteſtatem diſpenſandi, an diſpenſatio ſit valida, ſi internè illam faceret in ſacramentali confeſſione: vel an ſit neceſſarium iterum expreſsè diſpenſare, & proferre verba dicendo, *Diſpenſo tecum?* t.2. r.156. §.1. p.279

Et an à Confeſſario hæc diſpenſatio fieri poſſit, etiam ſi diſpenſans ſit abſens; ibidem.

Confeſſarius ad expediendas ſupra dictas literas an debeat eſſe approbatus ſine limitatione, t.2. r.157. §.5. ibid.

Confeſſarios an Capitulum Sede vacante approbare poſſit; t.5. r.32. §.1. p.395

Confeſſarius audiens confeſſiones per totum diem an excuſetur ab obligatione recitandi Officium Divinum; t.6. r.29. §.1. p. 436

Et quid, ſi talis Confeſſarius ſit Regularis; ibidem. §.2

* Vide verb. *Cardinalis, Communio, Confeſſio, Copula, Epiſcopus, Facultas, Litera.*

Confeſſio, Confiteri, &c.

Confeſſionem an Pontifex potuiſſet præcipere; ſi non fuiſſet à Chriſto præcepta, ſed tantum inſtituta; t.1. r.21. §.1. & ſeqq. p.30

De confeſſionis aliquo uſu, an hodie ſit à Pontifice latum præceptum diſtinctum à præcepto annuæ communionis? t.1.r.22. §.1. p.31

Confeſſionem venialium an Pontifex poſſit præcipere? t.1. r.23. §.1. & ſeq. p.32

Confeſſionem venialium an de facto Pontifex aliquibus præceperit. t.1. r.24. §.1. ibid.

Ad confeſſionem venialium ſub peccato mortali an obliget Clementina, *Ne in agro Dominico, de ſtat. Monach.* ibidem. §.2. & ſeqq. p.33

In confeſſionis præcepto, ut quiſquam numquam teneatur confiteri, an Pontifex poſſit diſpenſare, ſeu abrogare; t.1. r. 25. §.1. ibid.

In confeſſionis præcepto quare Pontifex non poſſit diſpenſare, & diſpenſat multoties in votis, tametſi vinculum utriuſque à jure divino ortum non habeat; ibidem. §.3. p.34

In confeſſionis præcepto, ut aliquando quis non confiteatur, an Pontifex poſſit diſpenſare, vel abrogare? t.1. r.26. §.1. & ſeq. ibid.

In confeſſionis præcepto Pontifex diſpenſando ſine cauſa, quod peccatum committat? t.1.r.27. §.1. p.35

Ad confeſſionis annuæ præceptum an Pontifex teneatur? t.1. r.28. §.1. ibid.

Sed ſi confeſſionis præceptum non adimplet Pontifex, non incurrit excommunicationem, nec poteſt declarari, nec Eccleſiaſtica ſepultura privari. ibidem. §.2

Confeſſionem annuam ſacrilegam ex defectu doloris an Pontifex poſſit cenſuris punire, t.1.r.29.§.1. p.36

Qui confitetur in Quadrageſima diminutè, tacendo, & omittendo in confeſſione peccata cordis per ſe occulta, non incurrit excommunicationem fortè latam contra eos, qui non obſervant præceptum Eccleſiæ confitendi ſemel in anno, ibidem. §. *Infertur eum.*

Ut

Ut quis non confiteatur ante Communionem, dummodo eliciat actum contritionis de peccatis mortalibus commiſſis, an Pontifex diſpenſare poſſit; tr. 1. reſ. 30. §. 1. pag. 38.

De confeſſione præmittenda ante Euchariſtiam an ſit præceptum inſtitutum à Domino, vel ſit Divinum poſitivum, aut Eccleſiaſticum? ibid. §. 2. & ſeqq.

Confeſſiones audiendi in perpetuum an Pontifex facultatem delegare poſſit, & privatim quoad Epiſcopos, t. 1. r. 36. §. 1. p. 44.

Confeſſiones audire ubique terrarum an poſſit, qui juriſdictionem habet à Pontifice, ibid. §. 5. p. 45.

Idem eſt de eo, qui delegatam habet juriſdictionem ab Epiſcopo pro ſua Diœceſi, ibid.

Ut confeſſiones excipere poſſint Regulares ſine licentia Parochi in ordine ad præceptum annuæ confeſſionis, an Pontifex de facto conceſſerit Regularibus? tract. 1. r. 40. §. 1. p. 51.

Quamvis confiteri integrè ex præcepto divino quis teneatur, tamen pro adimpletione talis præcepti non tenetur quis adhibere medium extraordinarium. Idem in aliis ſimilibus caſibus, ut de ſurdis, mutis, &c. tract. 1. r. 102. §. 12. p. 137.

Confeſſionem audire, & abſolvere poteſt Metropolitanus ſubditus ſuorum ſuffraganeorum tempore viſitationis, tr. 2. reſ. 31. §. 1. & ſeqq. p. 192.

In confeſſione ſacramentali an diſpenſatio fieri debeat pro literis pœnitentiariis; tractat. 2. reſol. 157. §. 1. pag. 279.

Et ſi confeſſio ſit invalida, & ſacrilega, an ſufficiat ad valorem diſpenſationis; tract. 2. reſ. 159. §. 1. & ſeqq. pag. 281.

De clauſula diſpenſationum in ordine ad confeſſiones; t. 2. r. 162. §. 1. p. 282.

In confeſſione Beneficiarius in Sacris omittens Horas Canonicas an debeat utrumque exprimere, ut peccans dupliciter contra Religionem, & juſtitiam; t. 6. r. 74. §. 1. p. 465.

In confeſſione an quis teneatur exprimere quot Horæ ſint omiſſæ in recitatione Officij Divini; tr. 6. reſ. 75. §. 1. ibid.

* Vide verb. *Confeſſarius, Eccleſia, Epiſcopus, Equites, Facultas, Ignorantia, Licentiatus in Sacra Theologia, Prælatus Regularis, Sacerdos.*

Confirmationis Sacramentum, &c.

Confirmationis uſum, imo & ſolemnitates ejus interdicere an Pontifex poſſit? t. 1. r. 2. §. 1. p. 2.

Confirmationis Sacramentum an Pontifex ſub præcepto præcipere poſſit; t. 1. r. 9. §. 1. p. 14.

Ad ſuſceptionem Confirmationis an ſit præceptum Divinum, vel naturale obligans ſub mortali? ibidem, §. 2. & 3.

Et quid quoad præceptum Divinum poſitivum, ibidem, §. 2.

De Confirmatione prævia ante Tonſuram, & Ordines præceptum Concilij Tridentini an importet peccatum mortale, vel tantum veniale? ibid. §. 4. p. 15. & ſeqq.

Ut confirmentur infantes ante uſum rationis an Pontifex poſſit diſpenſare? tr. 1. reſ. 10. §. 1. p. 16.

Et quid ex juſta cauſa, etiam ſine diſpenſatione; ibidem, §. 5.

Si confirmat Epiſcopus infantes ante uſum rationis abſque juſta cauſa an peccet mortaliter, vel tantum venialiter? ibid. §. 6.

Confirmationis Sacramentum olim in prima Eccleſia, & poſtea per multos annos infantibus cum Baptiſmo adminiſtratum fuit; ibid. §. 2. Ubi, quod præcipuè in Oriente in Græcia, & Æthiopia vetus conſuetudo perſeveret, ibid. §. 3.

Confirmationem adminiſtrandi an poſſit Pontifex delegare poteſtatem ſimplici Sacerdoti; t. 1. r. 11. §. 1. p. 17.

Confirmationis Miniſtrum an ſit de Fide poſſe eſſe Presbyterum; ibid. §. 11. p. 18. Ubi, an Pontifex electus, ſed nondum in Epiſcopum conſecratus poſſit hanc facultatem ſimplici Sacerdoti concedere; Et conceſſa an expiret mortuo Pontifice concedente, vel ceſſante cauſa conceſſionis; §. 12. & 13.

Ad confirmationem miniſtrandam an poſſit Pontifex diſpenſare Sacerdotem ſaltem priori conſecratione conſecratum; t. 1. r. 12. §. 1. ibid.

Ad confirmationem miniſtrandam poteſtas concedendi facultatem ſimplici Sacerdoti an pertineat privativè ad Summum Pontificem? tr. 1. reſ. 13. §. 1. p. 19. Ubi, an vero ex Divina inſtitutione, vel ex ſolo præcepto Eccleſiæ oriatur, ut Epiſcopus non poſſit eam facultatem delegare in ſua Diœceſi; §. 7. p. 20.

Ut Confirmationem ſimplex Sacerdos conferat, ſi Pontifex diſpenſet ſine cauſa, an diſpenſatio ſit valida, tr. 1. r. 14. §. 1. ibid.

Confirmationis Sacramentum, ut nullus Epiſcopus validè conferat, an Pontifex poſſit hoc indirectè efficere; t. 2. r. 15. §. 4. p. 21.

Ut in Confirmatione Græci utantur hac forma *Signaculum doni Spiritus Sancti*, an Pontifex permittere poſſit? tr. 1. reſ. 16. §. 1. ibid.

Confirmatio in forma latina an perficiatur ante expreſſionem Divinarum perſonarum? ibid. §. 14. p. 22.

Et an talis expreſſio in Confirmationis forma ſit eſſentialis? ibid.

Et quid de cæteris verbis *Signo te ſigno crucis, & confirmo te Chriſmate Salutis*; ibid. § 5. & 6.

In Confirmationis forma Græci ante Schiſma invocabant implicitè Trinitatem. Ubi aliquæ opiniones Amici, & Pontij, & illos impugnantium proponuntur, t. 1. r. 17. & 18. p. 23. & ſeqq.

Ut Confirmatio adminiſtretur cum ſolo oleo Olivarum, an Pontifex poſsit diſpenſare, ſi Balſami copia deeſt? t. 1. r. 19. §. 1. p. 26.

In Confirmatione an Balſamum ſit de eſſentia Sacramenti, vel tantum de neceſsitate præcepti? ibid. §. 5. p. 27.

Ne Confirmationem Epiſcopus conferat, poteſt Papa prohibere, ſed nequit facere, ut non valeat, ſi illam conferat, ibid. §. 13. p. 28.

Pro Confirmationis Sacramento poteſt Papa committere facultatem ſimplici Sacerdoti conſecrandi Sanctum Chriſma, tr. 1. reſ. 20. §. 1. & ſeqq. ibid.

Validè confirmandi an Pontifex ab Epiſcopis poſsit poteſtatem auferre, t. 1. r. 63. §. 5. p. 84.

Confirmationis Miniſter ex commiſsione Pontificis poteſt eſſe ſimplex Sacerdos, tr. 1. reſ. 73. §. 2. p. 94.

Si confirmat Epiſcopus in ſua Diœceſi alienum ſubditum, an peccet? t. 3. r. 61. §. 1. p. 332.

Confirmare an poſsit Epiſcopus illum, qui ab alieno Epiſcopo, vel Prælato Regulari cum dimiſſoriis mittitur ad ſuſcipiendos Ordines, ſi non eſt confirmatus? ibid.

* Vide verb. *Chriſma, Conſecratio.*

Conjectura.

Conjectura probabilis de obtenta diſpenſatione an ſufficiat ad validitatem, & honeſtatem actus; tr. 2. reſ. 139. §. 9. p. 264.

Conjux.

Ad conjugem vir reſuſcitatus non tenetur redire, tract. 1. reſ. 100. § 14. p. 132.

* Vide verb. *Matrimonium, Uxor.*

Conſanguinea, Conſanguineus.

Si cum conſanguinea quis obtinuit diſpenſationem ad contrahendum, an illa mortua, ſi ſecundam diſpenſationem petat pro alia in eodem, vel diverſo gradu conjuncta, an validè ſecundam obtineat ſine mentione primæ; t. 2. r. 93. §. 3. p. 234.

Et quid, ſi talis perſona non fuerit uſa priori diſpenſatione quacumque ex cauſa, ibid. §. 3. & in r. 94. latè §. 1. ib.

Idem eſt, licet fœmina reſileat nolens primo conſanguineo nubere, t. 2. r. 94. §. 2. ibid.

Si cum conſanguinea quis obtinuit diſpenſationem ad contrahendum,& poſtea actu contrahat cum alia, an diſpenſatio illa cenſenda ſit renunciata, vel revocata? tr.2.r.95.§.1.p.234.
Et in dicto caſu mortua, cum qua contraxit, an poſſit uti priori diſpenſatione? tr.2. reſ.96.§.1.& ſeqq.p.235.
Inter conſanguineos an diſpenſatio ſit ſubreptitia non facta mentione de copula habita inter illos; t.2.r.111. §.1.p.243.
Et quid, ſi in reſcripto dicatur dummodo copula non intervenerit, ibid. §. 2.
Et an in tali caſu non teneantur, qui diſpenſationem petunt ad interrogationem Ordinarij de copula reſpondere, ſed poſſint ſine peccato negare; ibid.
Et quid ſi præcedant indicia, aut infamia, aut ſemiplena probatio, tr.2. reſ.116.§.2.p.247.
Cum conſanguinea inceſtus non eſt impedimentum proveniens ex jure naturæ,neque ex jure Divino poſitivo, nec denique de jure humano inductum; tract.2.r.113. §.6. p.244.
Si cum conſanguinea copula habita fuit ad facilius obtinendam diſpenſationem,an ſit exprimenda? t.2.r.114. §.1.p.245.
Et in dicto caſu an ſit neceſſarium non ſolum exprimere copulam, ſed etiam hanc ſpem, & intentionem; ibidem, §.4.
Et quid, ſi ab uno illorum tantum hæc ſpes, & intentio concipiatur interius, & non manifeſtetur alteri, ibidem.
Quando inter conſanguineos copula habita fuit poſt conceſſionem diſpenſationis per Pontificem factam, ante tamen quam Ordinarius illam exequatur, diſpenſatio valida fiat circa impedimentum ſupra narratum, ſed in hoc caſu tenentur contrahentes diſpenſationem obtinere ab Epiſcopo, tr.2.reſ.115.§.6.p.246.
Quando cum conſanguinea inceſtus eſt impedimentum, oportet,quod copula ſit perfecta effuſo ſemine viri intra vas fœminæ, & non ſufficit, ut fœmina ſeminet, tr.2. r.120.§.2. & ſeqq. pag.250.
Quando cum conſanguinea copula fuit inceſtuoſa ex parte alterius tantum, nempe, quod alter ignorabat conſanguinitatis nexum, non eſt narranda copula in petitione diſpenſationis, ibid.§.3.
* Vide verb. *Conſanguinitas, Copula, Fœmina, Frater, Gradus, Reſignatio.*

Conſanguinitas.

In conſanguinitatis primo geadu lineæ rectæ,& tranſverſæ an poſſit Pontifex ad matrimonium diſpenſare; tr.1. r.84.§.4.p.111. Ubi; an dictus gradus, & conſanguinitas dirimat matrimonium jure naturæ? ibid.
In conſanguinitatis ſecundo gradu Pontifex poteſt diſpenſare inter magnos Principes, & pro cauſa publica, tr.2.reſ.126.§.6.p.254.
In omnibus conſanguinitatis gradibus lineæ tranſverſæ, excepto primo gradu, poteſt diſpenſare Pontifex, & ſolet, ibid.
* Vide verb. *Conſanguinea, Conſanguineus, Copula, Frater, Gradus, Ius.*

Conſecrare, Conſecratio, &c.

Mos conſecrandi in fermentato an Græcis permittendus ſit? tr.1.reſol.46.§.8. & ſeq. p.62.
Ut conſecratio Euchariſtiæ efficiatur ſub una tantum ſpecie, an Pontifex poſſit diſpenſare; tract.1. reſ.47. §.1. & ſeqq. p. 63. Ubi quod præceptum conſecrandi Euchariſtiam ſub utraque ſpecie an ſit Divinum, vel humanum.
Ut conſecrent aliquæ nationes ſub ſpecie tantum panis, an ſit falſum,& quod hoc conceſſit Innocentius VIII. Novercis, ibid. §.5.
Quando conſecratur Epiſcopus celebrat cum Epiſcopo conſecrante, tr.1.r.48.§.5. & ſeqq. p.64.
In conſecratione Epiſcopi an poſſit Pontifex diſpenſare, ut adſit tantum unus Epiſcopus; tr.1. reſ.61. §.9.p.82. Ubi an ad valorem talis conſecrationis requiratur, ut fiat à tribus Epiſcopis? §.8.
Conſecrans Epiſcopus Chriſma, & benedicens oleum ad infirmos in ſtatu peccati mortalis, an peccet mortaliter; tr.3.reſ.80.§.1. p.345.
An conſecrans Epiſcopus Aram,Eccleſiam,Calicem, veſtes,virgines, &c. peccet mortaliter? Et quid ſi conferat Ordines minores in peccato mortali, ibid.§.3.& 5.
Si pro conſecratione Chriſmatis Epiſcopus omittat aliquam cæremoniam, an dicatur, hoc non obſtante Chriſma conſecratum; tr.3.reſ.82.§.1. p.346.
* Vide verb. *Aqua, Chriſma, Confirmationis Sacramentum, Extinguere.*

Conſenſus.

Conſenſum in matrimonio an poſſit Pontifex ſupplere, vel ſaltem præcipere, ut ab aliquibus contrahatur; tr.1.reſ.90.§.1.p.120.
Sine conſenſu illorum an Deus conjunxerit matrimonium inter aliquos, ibid.§.3.
Sine conſenſu populi, an Epiſcopus poſſit inſtituere dies feſtos? t.3.r.89.§.1.p.355.
Et quid in dicto caſu, ſi Epiſcopus fulminet excommunicationem; ibid.§.1.Ubi,quod ſi populus ſine juſta cauſa contradiceret, ſervandum eſt feſtum.
Et an poſſit Epiſcopus inſtituere diem feſtum alicujus Beati nondum Canonizati; t.3.r.90.§.1. & ſeq.p.355.
* Vide verb. *Beneficium.*

Conſtituere, Conſtitutio, Conſtitutum.

Conſtituere an poſſit Pontifex impedimenta dirimentia? t.1.r.91. §.1.& ſeqq.p.121.
In conſtitutionibus Epiſcopi à Pontifice confirmatis an poſſit Epiſcopus ſine cauſa diſpenſare? tr.2.reſ.40.§.1. & ſeqq.p.197.
Et quid, ſi ab ipſomet Epiſcopo fuerint juramento confirmatæ, t.2.r.41.§.1.p.198.
Conſtituere Vicarium generalem an teneatur Epiſcopus? t.3.r.92.§.1.p.356.
Conſtituere, & creare Vicarium an poſſit Epiſcopus ante apprehenſionem poſſeſſionis Epiſcopatus; ibid. §. 1. & ſeqq.
Conſtituere duos Vicarios an Epiſcopus poſſit;Ibid.§.13. pag. 358.
Per conſtitutionem Secundi Vicarij an cenſeatur primus tacitè revocatus; t.3.r.93.§.6.ibid.
Conſtitutus in Sacris an debeat eſſe Vicarius Capituli Sede vacante; t.5.r.68.§.1.& 2.p.411.
* Vide verb. *Eccleſia, Ordo.*

Conſuetudo.

Ex conſuetudine diſpenſant Parochi in jejuniis, & obſervatione Feſtorum, etiam ſi adiri poſſit Epiſcopus, tr.2. r.25.§.12.p.189.
Conſuetudo ſubſequens declarat verba legis, ſtatuti, &c. t.3.r.84.§.5.p.347.
Conſuetudine ſtante, & privilegiis populus non tenetur audire Miſſam,& concionem in dieb.Dominic.& feſtis in propriis Eccleſiis Parochialibus, t.3.r.87.§.2.p.352.
Et quid, ſi ſuper hoc Epiſcopus ferat excommunicationem, ibid.§.3.p.353.
Ex conſuetudine an poſſint Examinatores Synodales accipere aliquod ſtipendium intuitu ſui Officij abſque Symonia; t.3.r.96.§.5.p.362.
Ex conſuetudine ſaltem an Epiſcopus habeat Fiſcum; t.4.r.1.§.2.p.375.
De conſuetudine,per quam pars pœnarum explicatur Vicario,vel Cameræ Epiſcopi,vel fabricæ Eccleſiæ, quid eſt ſentiendum? t.2.r.2.& 3.p.375.& ſeqq.
De conſuetudine Doctori atteſtanti an ſit credendum? t.4.r.3.§.1. p.377.
Si ex conſuetudine Epiſcopo competat juriſdictio,an in ea Capitulum Sede vacante ſuccedat? t.5.r.4.§.1. p.383.
Ex conſuetudine, an Capitulum Sede vacante poſſit

concedere Indulgentias; tr.5. reſ.42.§.2. p.400.
Si de conſuetudine eſt duos Vicarios eligere, an Capitulum Sede vacante teneatur duos Vicarios eligere, tr.5. reſ.70.§.1.& ſeqq. p.411.
Conſuetudo perſolvendi Horas Canonicas à Monialibus an obligatoria ad culpam mortalem ſit; tr. 6. reſ. 12. 14.&c. p. 422.& 424.
Conſuetudinem introducere an poſſint Moniales, quæ apud ipſas habeat vim legis circa hoc; tr. 6. reſ. 15. §. 2. p. 426. Ubi multa pro infirmanda hac conſuetudine, & alia plura pro confirmanda hac obligatione, & in reſ.17.§.1.p.427.
Ex vi conſuetudinis tantum an Subdiaconus teneatur ſub mortali ad recitandum Officium Divinum, tr.6.reſ.17. §.4.p.429.
Conſuetudo nunquam vim habet obligandi in conſcientia, niſi ſit de conſenſu illius, qui poteſt legem concedere, & niſi ſit introducta hac intentione obligandi, tr.6. reſ.19.§.2. p.431.
Præter conſuetudinem non eſt neceſſaria alia juſta cauſa in recitatione Matutini, & Laudes ad horam tertiam, imo & ſecundam poſt meridiem hujus diei, tr.6.reſ.64. §. 2. p.456.
Conſuetudo an ſit recitandi Officium Defunctorum in die 2. Novembris obligans ad mortale; Et quid de Litaniis in diebus S.Marci,& Rogationum? t.6.r.95.§.1. p.478.& in r.93.§.1. p.475. Ubi latè, quando cognoſcere poſſumus conſuetudinem obligare, & ita habere vim legis, vel non obligare, §.5.p.478.
Conſuetudine relicta Religionis, vel Eccleſiæ, an poſſit Regularis, vel Clericus recitare privatim Officium per Breviarium Romanum, vel alterius Religionis, ſecluſo præcepto aliquo; tr.6.r.102.§.1.p.482.
Conſuetudo eſt optima legis interpres; tr.6. reſ.138.§.3. pag.452.
* Vide verb. *Beneficium, Chorus, Communio, Concelebrare, Confirmationis Sacramentum.*

Contactus.

Ne contactus phyſicus inſtrumentorum adhibeatur in Sacramento Ordinis an Pontifex diſpenſare poſſit; tr. 1. reſ.66.§.1.p.86.
Contactus inſtrumentorum in ſumendis Ordinibus, an ſit de neceſſitate Sacramenti? ibid.
Sine porrectione inſtrumentorum an Pontifex poſſit permittere ut Græci miniſtrent Sacerdotium? tr.1. reſ. 67. §. 1. & ſeqq. pag. 87. Ubi multa alia circa materias Ordinum.

Continuatum.

* Vide verb. *Annus.*

Contractus.

Si in contractum tranſiiſſet aliqua lex Epiſcopi, an poſſit in ea diſpenſare ſine cauſa, t.2.r.39.§.2.p.196.
Si non per modum contractus, ſed gratis diſpenſat, an poſſit ad libitum revocare diſpenſationem, tr.2.r.122. §.1. p.251.
* Vide verb. *Contractus Matrimonij, Irritare.*

Contractus Matrimonij.

Quando contrahentes matrimonium ſunt in eodem gradu duplicato conſanguinei vel affines, v. g. tam ex parte matris, quam patris, an teneantur in diſpenſationis petitione illum gradum in eodem genere manifeſtare; tr.2.reſ.98.§.1.& 2. p. 235.
* Vide verb. *Affinis, Affinitas, Conſanguinea, Conſanguineus, Conſanguinitas, Matrimonium.*

Contritio.

Contritionis præceptum in articulo mortis an poſſit ſuppleri cum Sacramento Pœnitentiæ; t.1.r.42.§.8. p.56.
Contritionem habendi in articulo mortis an ſit obligatio ex alio capite, ſcilicet diligendi Deum; ibid. §.13. pag. 57.

Copula.

Copula ſæpius repetita non inducit novum impedimentum, nec eſt neceſſarium facere mentionem omnium delictorum in diſpenſatione, t.2.r.62.§.3.p.212.
De copula mentione facta cum conſanguinea in impetratione diſpenſationis, ſi poſt obtentam diſpenſationem à Pontifice aliam copulam cum ſupradicta habeat ante quam Epiſcopus, vel Confeſſarius diſpenſet, an iſta copula comprehendatur in diſpenſatione Pontificis; t.2.r.118.§.8.p.249.
Et quid poſtquam Epiſcopus, vel Confeſſarius expediat diſpenſationem Pontificis, ſi cum prædicta conſanguinea copulam iterum habeat nondum contractum matrimonium, an tunc non poterit jam Epiſcopus, vel Confeſſarius diſpenſare, quia jam functus eſt munere ſuo, & præterea per jam factam diſpenſationem ſublatum ſit impedimentum, quod antea extiterat, non vero id, quod de novo ortum fuit? ibid.§.ult. per totum.
* Vide verb. *Cognatio, Conſanguinea, Conſanguineus, Conſanguinitas, Fœmina, Honeſtas, Impedimentum, Irritum Matrimonium.*
* In indice primo hujus tom.3. ex t.2. lege à r. 111. uſque ad 121. incluſivè.

Corrigere.

* Vide verb. *Inquiſitores.*

Corruere.

An corruat diſpenſatio, ſi falſo exprimatur ſubſtantia voti? t.2.r.69.§.1.p.220.

Creare, Creatio.

Creare Sacerdotes, & Epiſcopos ſolo verbo an Pontifex poſſit? t.1.r.63.§.1. p.84.
In creatione Vicarij an Capitulum Sede vacante teneatur ſervare formam *capite Quia propter, de elect. ex Concilij Tridentini, ſeſſ.25. de Regular. c.6.* t.5. r.69. §.1.p.411.
In creando Vicario an Capitulum Sede vacante poſſit aliqua ſibi reſervare? t.5.r.71.§.1.p.412.
* Vide verb. *Clericus, Concilium, Conſtituere.*

Crimen.

Si circa criminis impedimentum aliquis ſit diſpenſatus, & poſtea incidat in aliud ſimile, vel diverſum crimen, an teneatur mentionem facere de priori diſpenſatione, t.2. r.148.§.1.p.273.
* Vide verb. *Communio, Degradatio, Delictum, Epiſcopus.*

Curatum.

Ad curata duo beneficia diſpenſatus cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia alterius, t.2.r.47.§.6.p.204.
* Vide verb. *Beneficium.*

Curialis.

Si Curialis mutuat narrationis ſubſtantiam, ut facilius impetret diſpenſationem, an incurrat excommunicationem? t.2.r.167.§.1.& ſeqq.p.285.

Currere.

An currat terminus octo dierum Capitulo Sede vacante à die tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam, quando tamen à Pontifice fuerit abſolutus à vinculo prioris Eccleſiæ, t.5.r.64.§.3.p.409.

D

Damnatum.

* Vide verb. *Communio, Hæreticus.*

Dare.

DAre bona Eccleſiarum, Eccleſiaſticorum, & Monaſteriorum ad libitum, cui voluerit, an Papa poſſit, &c. t.1.r.101.§.1.& ſeqq.p.133.

Debitum Conjugale.

Ut debitum petere poſſit contrahens matrimonium cum voto caſtitatis, an poſſit Epiſcopus, vel Regulares virtute privilegiorum, aut Confeſſarius vigore Cruciatæ diſpenſare; t.2.r.76.§.1.& ſeqq.p.224.
Idem eſt de voto Caſtitatis, vel Religionis facto ante matrimonium, vel poſt matrimonium ratum facto. Et quid in his caſibus, ſi ita vovens nondum

matrimonium conſummavit? Ibid. §.3. pag. 225.
Si debiti petitionem impediant aliqua impedimenta dirimentia matrimoniis jam contractis, an Epiſcopus in illis diſpenſare poſſit; t.2.r.133.§.5.p.259.
* Vide verb. *Baptizare, Baptizantes, Vicarius.*

Debitum.

Debita Epiſcopi defuncti an Capitulum Sede vacante ſolvere teneatur ex fructibus Epiſcopatus; tr.5. reſ.60. §.1. p.407.

Decanatus.

Ad Decanatum an poſſit eligi minus dignus; tr.3. r.101. §.2.pag. 364.

Deciſio.

Deciſionibus Cardinalium, & Deciſionibus Rotæ Romanæ an ſit ſtandum? tr.3.r.60 §.3. p.331.
Et an ſupradictæ deciſiones habeant vim legis; ibid.

Declarationes.

Declarationes Cardinalium editæ Romæ auctoritate Papæ circa Concilium Tridentinum ſunt invariabiles, & tamen non faciunt jus commune, eo quod non ſint promulgatæ toti Eccleſiæ, tract.2. reſ.63.§.4.p.213.

Defectus.

Defectum juriſdictionis an ſuppleat Pontifex in adminiſtrantibus Sacramenta cum opinione probabili, tract.1. reſ.4. §.1. p.6.

Defenſio.

Si in defenſione quis excedat moderamen, & occidat aliquem, an incurrat irregularitatem, & ſit per Epiſcopum diſpenſabilis, tr.3. reſ.42. §.1.pag.322.
Si ob defenſionem extremam, & inevitabilem omnino vitæ ſuæ honoris, vel bonorum alium quis occidit, nullam incurrit irregularitatem, nec ulla diſpenſatione eget, ibid.

Deficiens.

Deficiente materia, forma, & Miniſtro certo, an poſſit Pontifex diſpenſare, ut in articulo mortis miniſtrentur Sacramenta cum materia, forma, & Miniſtro dubiis, tr. 1.reſ.3.§.1. p.4.

Defunctus.

Defunctorum recitare Officium omittens in die ſecunda Novembris, an peccet mortaliter? tract.6.reſ.94. §.1. pag.475.
Et qui in prædicta die omittit recitare dictum Defunctorum Officium, & Octavæ, an committat duo peccata, vel unum; tr.6. r.95.§.1. pag.478.
Et qui Defunctorum Officium omittit in ſupradicta die, an teneatur fructus reſtituere, ſi eſt Beneficiarius, ibidem, §.2.

Deglutire.

Si deglutire particulam infirmus in articulo mortis non poſſet, mos fuit in Græcia, ut poſſit Sacerdos ei præbere ſpeciem ſanguinis pro Viatico, tr.1. reſ.1. §. *Poteſt etiam*; p.2.& reſ.50.§.2. pag.67.

Degradare, Degradatio.

Degradatio actualis an debeat fieri à proprio Epiſcopo; tr.3. reſ.78.§.1. p.343.
Et an debeat fieri ab Epiſcopo conſecrato, & non ſufficiat, quod Epiſcopus ſit electus, & confirmatus, ibid.
Degradare an poſſit Epiſcopus Clericum propter aliquod crimen enorme qualificatum præter caſus in jure expreſſos? tr.3.r.79.§.1. ibid.
Et quodnam ſit crimen, & delictum qualificatum, ibid. §.2.p.344.
Degradationis ſententia an poſſit fieri à Vicario Capituli Sede vacante, & actualis ab Epiſcopo cui ille commiſerit, tr.5.r.18.§.1.p.389. Ubi quod Epiſcopus electus, & confirmatus, non tamen conſecratus poteſt cognoſcere de criminibus depoſitione dignis, & deponere Sacerdotem, & verbaliter degradare, & remittere ad Epiſcopum conſecratum, qui illum actualiter degradet.
Degradare, nec deponere non poteſt Prælatus Regularis jure communi ſuos ſubditos, niſi competat ei ex conſuetudine, vel privilegio, ibid. §.2. p.390. Ubi an ſit aliquod privilegium, quod extendi poſſit ad depoſitionem verbaliter tantum.

Delegare, Delegatus.

Delegare poteſt Pontifex aliquem pro foro conſcientiæ pro tota Eccleſia, etiam repugnantibus Epiſcopis & Parochis, tr.1.reſ.35.§.12. p.44.
Idem eſt de Epiſcopo pro tota ſua Diœceſi, repugnantibus Parochis, ibid.§.13.
Delegatus an teneatur diſpenſare, ſi adſit cauſa ſufficiens, tr.2.r.16. §.1. p.184. Ubi, quid de Regularibus virtute ſuorum privilegiorum, & quid de Delegatis virtute Cruciatæ, & Jubilæi.
Delegare an poſſit Epiſcopus authoritatem ſuo Vicario, ut impedimentis dirimentibus diſpenſet ante contractum matrimonium, tr.2.reſol.135.§.1. p.261.
Delegatus ad expediendas literas Sacræ Pœnitentiariæ, an debeat eſſe Doctor, vel Magiſter in Sacra Theologia in Academia approbata, vel ſufficiat Licentiatus, &c. tr.2.reſ.157. §.7. p.280.
Et quid de Regularibus virtute privilegiorum circa hoc? ibid. §.6.
Delegare aliis an poſſit Epiſcopus facultatem ſibi tributam in Concil. Trid. ſeſſ.24.c.6.abſolvendi, & diſpenſandi, tr.3.reſ.14.& 15.p.304.& ſeqq.
Delegare alium ad diſpenſandum an Epiſcopus extra Diœceſim poſſit? tr.3.r.14.§.3.p.305.
Et cum delegata poteſtate ab ipſomet Epiſcopo an poſſit Epiſcopus ab illo abſolvi, & diſpenſari, ſi incidat Epiſcopus in aliquo delictorum, de quibus agitur in dicto Concilio? tr.3.reſ.17.§.1.p.306.
Idem eſt de Prælatis Regularium, ibid. §.4.
Delegare an poſſit Epiſcopus abſolutionem ab hæreſi, & aliis excommunicationibus Papalibus, & caſibus reſervatis, tr.3. reſ.15.§.1.& ſeqq.p.305.
Delegare aliquos caſus alteri, & non Vicario an poſſit Capitulum Sede vacante; tr.5.reſ.73.§.1.p.413.
* Vide verb. *Cenſura, Committere, Confeſſarius, Confeſſio, Confirmationis Sacramentum, Epiſcopus, Facultas, Judices, Juriſdictio, Legatus, Poteſtas.*

Delictum.

Quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamvis ſit notum tribus, vel quatuor, an Epiſcopus diſpenſare poſſit. tr.3.reſ.19.§.4. p.308.
Et quid, quamvis delictum ſit publicum, & notorium, ſi non eſt deductum ad forum contentioſum; tr.3.reſ.20. §.1. ibid.
Et quando delictum dicatur publicum, & notorium, & quando occultum? Ibid. §.3.
Delictum publicum in uno loco, & occultum in quo non ſit ſpes, ut publicetur, an poſſit Epiſcopus diſpenſare? tr.3.reſ.21 §.1 p.309.
Quando non dicatur delictum deductum ad forum contentioſum, ut Epiſcopus non poſſit uti facultate Concilij ad diſpenſandum, tr.3.reſ.22.§.1.ibid.
Si delictum eſt deductum ad forum contentioſum Epiſcopus non poteſt diſpenſare, nec abſolvere etiam alibi, Ubi ignoratur, ibid.§.4.p.310.
Si à delicto deducto ad forum contentioſum reus fuerit liberatus, an poſſit cum illo Epiſcopus uti facultate Concilij, etiam ſi reus mediis depravatis fuerit abſolutus, tr.3.reſ.23.§.1.ibid.
Et quid, ſi accuſator per annum tacuerit, ibid.§.3.
Si exiſtente delicto & crimine occulto reus obtinuerit abſolutionem ab Epiſcopo, ſi inde detegatur, & ad forum contentioſum deducatur, an diſpenſatio facta proderit etiam pro foro contentioſo? ibid.§.4.
Si delictum fuerit deductum ad forum contentioſum, & & probatum, poſt judicium finitum, & delictum punitum, an poſſit adhuc Epiſcopus uti facultate Concilij, tr.3.reſ.24.§.1.p.311.
Et quid, ſi reus non fuit abſolutus diffinitivè, ibid. §.2.

Idem eſt, ſi tranſegit cum fiſco, vel cum parte, t.3.r.26. §.1. p.312.

Et quid, ſi ſaltem per aliquod tempus conſtiterit in probatione progredi, ibid. §.2.

Pro delictis miſti fori, an poſſit Epiſcopus imponere pœnam, & mulctam pecuniariam, & quomodo ſit applicanda; tract. 4. reſ. 1. & lege etiam alias Reſ. ſeqq. à p.375. uſque ad 380.

Et an omnia ſupradicta in prædictis Reſolutionibus procedant in Capitulo Sede vacante, & ejus Vicario; t.5.reſ.59. §.1.p.407.

* Vide verb. *Crimen, Degradare, Ingredientes, Onus.*

Denegare.

* Vide verb. *Approbatio, Epiſcopus.*

Denunciationes Matrimonij.

In denunciationibus matrimonij an teneatur Epiſcopus diſpenſare, ſi adſit juſta cauſa; tr.2. r.15. §.6. p.184.

Denunciare.

Denunciare S. Officio an teneatur ſciens Titium legere, & retinere libros non ob hæreſim, ſeu ejus ſuſpicionem prohibitos, ut ſunt relationes Antonij Perez, & alios contra bonos mores, & continentes res laſcivas, &c. tract.3.reſ. 84.§.11.p.348.

Deputare.

Deputare an poſſit Epiſcopus Examinatores Synodales abſque Synodi celebratione, ſi tempore, quo fieri debet proviſio per concurſum non adſint Examinatores Synodales; tr.3.reſ.97.§.1. p.362.

Et an beneficium ſic collatum poſſit ab alio impetrari? ibid. §. 2.

* Vide verb. *Cardinalis, Examinatores, Excommunicationis Abſolutio, Pœnitentiarius.*

Determinare.

* Vide verb. *Creatio.*

Diaconatus, Diaconus.

Diaconus ſolemniter baptizans, vel Euchariſtiam miniſtrans ex commiſſione Sacerdotis in peccato mortali, an peccet mortaliter; t.1.r.8.§.19. p.14.

A Diacono Extrema-Unctio facta in quocumque eventu non erit Sacramentum, tr.1.r.59.§.2.p.77.

Diaconatum an poſſint ex privilegio quidam Abbates Ciſtercienſes conferre Religioſis ejuſdem Ordinis; tract. 1.reſ.69.§.2. pag.91. & ſeqq.

Ut Diaconus alium Diaconum, vel ſaltem Subdiaconum ordinet, an Pontifex facultatem poſſit concedere? tr.1. reſ.74. §.1. p. 94.

Dies.

* Vide verb. *Prorogare.*

Dignior, Dignus.

Digniorem an teneantur Examinatores Synodales indicare Epiſcopo, licet ipſe præcipiat, ut ei ſolum dicant, qui ſunt digni & idonei; tr.3.reſ.100.§.1.& ſeqq. p.364.

Dignum eligere an licitum ſit, præmiſſo digniori in Canonicatibus, Perſonatibus, Dignitatibus, & cæteris Præbendis Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & in Præſtimoniis, & aliis ſimplicibus beneficiis curam animarum non habentibus, tract.3.reſ.101. §.1. & ſeqq. ibid.

Et quid ſi minus dignus eligatur ad Epiſcopatum, Cardinalatum, & Decanatum, quos conferunt Pontifices, & Reges; ibid. §.2. & in Reſ.104. §.1. p.367.

Digniores an ſint eligendi, quando per concurſum competentium, & oppoſitorum conferuntur beneficia; t.3. reſ.104. §.3. ibid.

Digniores an teneantur Pontifices, & Reges eligere ad beneficia? tr.3. reſ.105. §.1. ibid.

Digniores, dignis poſtpoſitis, an teneantur Proreges ad Epiſcopatum nominare in *Nomina*, quam mittunt ad Regem; tr.3. reſ.106.§.1.p.368.

Digniori relicto, quæ ſunt cauſæ excuſantes à peccato eligentes minus dignum, tr.3.reſ.107.§.1. ibid.

Dignum eligendo prætermiſſo digniori in concurſu beneficiorum Canonicatuum, & Cathedræ an teneantur ad reſtitutionem, ibid.§.3. & in reſ.108.§.1.p.369.

Et in dicto caſu an minus dignus, etiam ſi ſibi & Electoribus notum ſit digniorem eſſe prætermiſſum, an poſſit ſine peccato mortali beneficium, & Cathedram acceptare, tr.3.r.107.§.4.p.368.

Et an minus dignus poſſit ſe offerre ad obtinendum beneficium? ibid.

Digniorem an ſub peccato mortali debeat ad beneficium præſentare Patronus, qui non eſt primus Fundator, t.3. r.110.§.1.p.371. Ubi, quod Patronus laicus non tenetur præſentare digniorem ad beneficia Curata, §.2.

Digni præſentationem confirmando Archiepiſcop. Panormitanus, omiſſo digniori, an peccet, t.3 r.111.§.1.ibid.

Digniorem eligendi obligatio an extendatur etiam ad reſignantem beneficium ſuum in favorem alterius, tr. 3. r.114.§.1.p.372. Ubi, an Collator peccet acquieſcendo reſignationi factæ minus digno, relicto digniori, §.2.

*. Vide verb. *Indignus.*

Dimiſſoria.

Si Dimiſſorias literas quis habeat à ſuo Epiſcopo, vel Prælato Regulari pro Ordinibus ſuſcipiendis, an poſſit confirmari, abſolvi, aut diſpenſari ab irregularitate, vel quovis alio impedimento ab Epiſcopo, qui eum ordinare debet, tr.3.reſ.61. & 62. p.332.

Dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos intra annum à morte Epiſcopi an Capitulum Sede vacante concedere poſſit tract.5.reſ.12.§.1. pag.387.

Dimiſſorias ſupradictas an ſaltem elapſo anno à puncto Sedis vacantis poſſit Capitulum concedere, ibid. §. 4.

Dimiſſoriæ hæ per adventum novi Epiſcopi non expirant, ibid.

Dimiſſorias concedit Vicarius Papæ ſtatim poſt vacantem, ibid. §.5.

Dimiſſorias literas an Capitulum Sede vacante concedere poſſit, intra annum ſaltem pro prima Tonſura, tract.5. reſ. 14. § 1. & ſeqq. p.387.

* Vide verb. *Expirare, Litera.*

Diœceſis.

Si in Diœceſis nomine erratur, an diſpenſatio ſit ſubreptitia, tr.2.reſ.108 §.1. p.241.

Sive extra Diœceſim ſit Epiſcopus, ſive ſubditi, an Epiſcopus extra Sacramentum confeſſionis poſſit abſolvere, & diſpenſare in abſentia in omnibus ſuſpenſionibus, & irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta irregularitate orta ex homicidio voluntario, tr.3. reſ.12.§.1.p. 303.

Extra Diœceſim an poſſit Epiſcopus alium delegare ad diſpenſandum, tr.3.reſ.14.§.3.p.305.

Extra Diœceſim an poſſit licitè Epiſcopus celebrare Miſſam in Pontificalibus abſque licentia ejus Ordinarij? tr.3.reſ.77.§.1.p.342.

Idem eſt de locis exemptis intra propriam Diœceſim, ibid. §.6.

Diœceſim viſitare an poſſit Capitulum Sede vacante, tr.5.reſ.58. §.1.p.398.

* Vide verb. *Epiſcopus, Facultas, Fructus, Pontificalia, Poteſtas, Revocare.*

Diſpenſare, Diſpenſatio, &c.

* In indice primo hujus tom.3. ferè in omnibus Reſolutionibus Tract. 1. *de Poteſtate Pontificis quoad Sacramenta*, aliquid reperies ſup. his verbis *Diſpenſare, Diſpenſatio, &c.* ideo ibi require quidquid ita miſtum occurrerit, ubi quamplurimas, & curioſas quæſtiones invenies.

* In prædicto indice primo Tractatus ſecundi de *Diſpenſatione*, ipſe titulus demonſtrat, quod omnes ejus quamplurimæ difficultates pertinent, & dicunt ſuper ſupradictis verbis *Diſpenſans, Diſpenſare, Diſpenſatio, Diſpenſatus*, &c.

* Nota quòd in prædicto indice primo hujus tom. 3. ferè in omnibus Reſolutionibus Tract. 3. *de Poteſtate*

*Epiſcopi quoad abſolvendum, & diſpenſandum vigore Concilij Trid.ſeſſ.*24. *c.6.* aliquid invenies pro ſupra dictis verbis *Diſpenſare*, *Diſpenſatio*; *&c.* ſignanter à Reſ.1. uſque ad 94. & in Reſol.113. à p. 296. uſque ad 359. & in p. 372.

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in lege Pontificia apponendo pœnam pecuniariam, tr.4. reſ.7. §.1. p. 380.

Idem eſt ſi diſpenſet ſuper aliqua irregularitate orta ex delicto, tr.4. reſ.8.§.2.p.381.

Diſpenſare an poſſit Capitulum Sede vacante, ut quis ordinetur non ſervatis temporum interſtitiis; Et quid de Vicario Capituli ſuper hoc,tr.5. reſ.16.§.1.& ſeqq. pag. 388.

Diſpenſare an poſſit Capitulum Sede vacante cum illegitimis quoad Ordines minores, & beneficium ſimplex? Et quid de Vicario Capituli ſuper hoc; tract.5.reſ.17. §.1. & ſeqq. p.389.

Diſpenſare an poſſit Capitulum Sede vacante ſuper omnibus irregularitatibus, ſuſpenſionibus, &c. quibus poteſt Epiſcopus vigore Concilij Tridentini ſeſſ. 24. c.6. tr.5 reſ.19.§.1.p.390.

Et an his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali gratioſo, videlicet privilegio, vel commiſſione Pontificis; Et quid in his, quæ ſpectant Epiſcopo jure communi ſpeciali? ibid. §.3.

Idem eſt de Collegio Cardinalium Sede vacante, tract. 5. reſ.20. §.3. p.391.

Diſpenſare an poſſit Capitulum Sede vacante,& ejus Vicarius in petitione debiti; tr.5.r.23.§.1.p.392.

Et an in caſibus Pontificiis, quando non eſt facilis recurſus ad Papam, vel Nuntium Apoſtolicum? tr.5.r.24. §.1. pag.393.

Et an in omnibus votis, & juramentis, quibus Epiſcopus diſpenſare poteſt? tr.5. reſ.26. §.1. ibid.

Diſpenſare, & remittere pœnas per Epiſcopum mortuum impoſitas an Capitulum Sede vacante poſſit? tr.5. r.48. §.4. pag.402.

Diſpenſare an poſsit Capitulum Sede vacante, vel ejus Vicarius in legibus Pontificiis apponendo pœnam pecuniariam, &c. tr.5. reſ.59. §.1.p.407.

Diſpenſare an poſsit Vicarius Capituli Sede vacante ſine ſpeciali mandato in caſibus,in quibus Epiſcopus diſpenſat? tr.5.reſ.73. §.3. p.413.

Diſpenſationes exequi in matrimonij impedimentis,& literas in formam *Dignum*, an poſſit Vicarius Capituli Sede vacante,tr.5.r.77.§.1. p.415.

Si diſpenſationem in morbo, vel in dubio à Prælato quis petat, & ipſe concedit, licet à meridie convaleat, & à febri liberetur, non tenetur Horas perſolvere,t.6.r.39. §.5. p.449.

Pro diſpenſatione an recurrendum ſit ad Superiorem, quando Medicus dubitat, an ſine timore gravis damni infirmus poſſit Horas Canonicas perſolvere; tr.6.r.44. §.1. & 2. p.443.

Diſpenſare ex juſta cauſa in Officio unius diei una vel altera vice an poſſit Prælatus Regularis in publica recitatione cum Religioſis addictis Breviario Romano, tr.6. reſ.108.§.1. p.485.

Diſpenſare an poſſit Superior Regularis cum ſuis Religioſis circa obligationem recitandi Officium Divinum; Et quid cum Religioſis nondum in Sacris? tr.6.r.109. §.1.& ſeqq. ibid.

Diſpenſatio quantumvis odioſa extenditur ad partes ſub toto conceſſo comprehenſas,tr.2.reſ.48. §.*Infertur primo*, p.204.

Diſpenſatio etiam odioſa extenditur ad ea, ſine quibus non poteſt diſpenſationis effectus conſiſtere, ibidem, §. *Infertur ſecundo.*

Et tandem diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda, quæ privatis perſonis conceditur, non autem quæ conceditur toti communitati,aut integræ Religioni, ibidem, § *Infertur tertio.*

* Vide verb. *Baptiſmus*, *Beneficium*, *Chorus*, *Conſanguineus*, *Conſanguinitas*, *Copula.*

Diſſolvere, *&c.*

Diſſolvere an poſſit Pontifex matrimonium ratum,& non conſummatum, tr. 1.reſ.95.§.1. p.126.

Et quid de Epiſcopo circa hoc? Ibid. §.5.

Et quid ſine cauſa? tr.1.reſol.96.§.1. p.127.

Ad diſſolvendum matrimonium,poſita gravi cauſa,Pontifex non requirit neceſſario conſenſum partium, ſed id facere poteſt etiam eis invitis, ibid. §.3.

Ut diſſolvatur matrimonium ratum per ſubſequens conconſummatum an poſſit Pontifex legem ferre; ibid. §.7. p.128.

Diſſolvere matrimonia ſive rata, ſive conſummata Infidelium Pontifex diſpenſando non poteſt, ibid. §.8.

Et an ſit circa hoc alia ratio Hæreticorum, ibid.

Et quid ſi Pontifex habeat ſupremam juriſdictionem temporalem in quoſdam Infideles? Ibid. §.9.

Diſſolvere matrimonium ratum,& non conſummatum an poſſit Pontifex ſolum inter magnos Principes; tract.1. reſ.97.§.1.p.128.

Diſſolvere dictum matrimonium an poſſit Epiſcopus in caſu valdè raro? tr.1. reſ. 98. §.1. p.129.

Diſſolvere matrimonium ſpirituale Epiſcopi cum Eccleſia per conſecrationem conſummatum, cur magis Pontifex poſſit,quam carnale conſummatum? tr.1.reſ.100. §.2. p.131.

Diſtractio, *Diſtractum.*

Qui diſtractus voluntariè recitat Horas Canonicas,& audit Miſſam, an ſatisfaciat præcepto? tr.6. reſ.48. §.1. pag.446.

Et an ad fructuum reſtitutionem teneatur? ibid.

Et quid, ſi caret attentione extrinſeca ex inadvertentia, ibid. §.6.

* Vide verb. *Abſolvere*, *Clericus.*

Diſtributiones.

Diſtributiones an lucretur Vicarius Capituli Sede vacante abſens,tr.5.reſ.76.§.1. p.415.

Idem eſt de aliis Officialibus, & viſitatoribus electis à Capitulo Sede vacante, ibid. §. 2.

Diſtributiones poſſunt dari propter laborem, & per conſequens poſſunt à Beneficiario,& Cardinali expendi ad libitum, & teſtari de illis, & tamen poſſunt obligare ad Officium Divinum, tr.6. reſ.2. §.8.pag. 418.

Qui diſtributiones non percipit de præſenti, ſed expectat eas de futuro, an teneatur ad Officium divinum recitandum? tr.6.reſ.112. §.6. p.488.

Ab diſtributionum reſtiſtitutione an liberetur ille, qui ad Chorum accedit non ſolum poſt primum Pſalmum,verum etiam præter hanc partem reliquit recitare aliam non notabilem; tr.6.reſ.117.§.3.p.490.

* Sup. hoc verbo *Diſtributiones*, in indice primo hujus tom. 3. ex Tract. 6. de *Horis Canonicis*, lege aliquas difficultates à Reſ.129. uſque ad 137. à p. 496. uſque ad 499.

*. Vide etiam in hoc indice verb. *Canonicus*,*Chorus*,*Lucrari*, *Præbendarius*, *Surdus*, *Viſitator.*

Divites.

Cum divitibus an Epiſcopus diſpenſare poſſit ſuper aliquo impedimento dirimente ex illo capite, quod non pateat aditus ad Pontificem? tr.2.reſ.137.§.1. & ſeqq. pag. 263.

Diurnum,

* Vide verb. *Breviarium.*

Doctor.

Doctoribus exiſtentibus in Synodo, an Clerici non Doctores poſſint eligi in Examinatores Synodales? tr. 3. reſ. 97. §.3. p. 363.

Doctoris unius opinio an faciat rem probabilem in his, quæ ad jus pertinent, & ſecus autem quæ ad factum ſpectant? tr.4.r.3.§.1. p.377.

Doctor Canonum, ſi haberi poteſt, an eligendus ſit in Vicarium

Vicarium pro Capitulo Sede vacante, & ſub pœna nullitatis; tr. 5. reſ. 65. §. 1. p. 409. Ubi in caſu, quod non ſit Doctor, an poſſit in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem ſibi bene viſum, alioquin an poterit ipſe Vicarius eligere Doctorem conſultorem partibus non ſuſpectum in quibus opus fuerit? §. 2. p. 410.
Et an Doctor Theologus non poſſit eſſe Vicarius Capitularis Sede vacante; ibid. §. 3.
Et an non Doctor poſſit eſſe Vicarius Epiſcopi? ibidem, §. 2.
Et ſi non Doctorem Vicarium Epiſcopus demortuus reliquit, Capitulum, non debet eum confirmare, ibid.
* Vide verb. *Conſuetudo, Delegatus, Vicarius.*

Dominus Bonorum.

Dominus bonorum Eccleſiaſticorum & beneficiorum an ſit Papa, itaut de potentia abſoluta poſſit privare quoſlibet Prælatos, vel Beneficiarios etiam ſine cauſa, & bona Eccleſiæ arbitratu ſuo alienare poſſit, t. 1. r. 101. §. 1. p. 135. Ubi etiam an poſſit Pontifex de plenitudine poteſtatis ad libitum dare bona Eccleſiæ, & Monaſteriorum, cui voluerit, & res unius Eccleſiæ, vel Monaſterij in aliam Eccleſiam, vel pium uſum transferre; §. 5. & ſeqq.

Dubitans, Dubitare, Dubium.

Cum dubio Miniſtro, materia, & forma an poſſit Pontifex præcipere, ut in articulo mortis miniſtrentur Sacramenta, deficientibus Miniſtro, materia, & forma certis? t. 1. r. 3. §. 1. p. 4.
Et in tali caſu an ſit obligatio Charitatis ſic miniſtrandi Sacramenta; ibid. §. 8. p. 5.
Sed in tali caſu, ſi ſupervixerint, denuò eis adminiſtranda ſunt Sacramenta ſub conditione, ibidem, §. 9. & ſeqq. pag. 6.
Dubia cauſa diſpenſationis an ſufficiat, vel debeat eſſe juſta, tr. 2. reſ. 17. §. 1. p. 184.
In dubio an Superior poſſit diſpenſare; Et an licitè, t. 2. r. 17. & 18. ibid.
Quando dubitat inferior, an caſus egeat diſpenſatione, an poſſit in lege Superioris diſpenſare? tr. 2. reſ. 20. §. 1. & 2. ibid.
In dubio an poteſtas diſpenſandi extendatur ad alium caſum interpretandum eſt extendi; tract. 2. reſ. 49. §. 5. pag. 205.
In dubio vero an diſpenſatio extendatur ad aliquem caſum interpretandum eſt non extendi, ibid.
In dubio an juramentum poſterius emiſſum ſit præſtitum ad ſolum confirmandum votam prius emiſſum, an facultas conceſſa ad commutanda vota, & illa diſpenſanda extendatur ad vota & juramenta ejuſdem rei, cum ſimul duo vincula concurrant; tract. 2. r. 72. §. 3. & 1. pag. 222. & 221.
In dubio utrum cauſa expreſſa in narrativa alicujus reſcripti ſit finalis, vel impulſiva, an cenſenda ſit impulſiva, & non finalis; tractatu 2. reſolut. 86. §. 1. pag. 230.
Idem eſt, quando dubium eſt, an ſatis probetur veritas narratorum, vel quando dubium eſt, an cauſa allegata ſit finalis, ibid. §. 2.
In dubio an cauſa tacita in diſpenſatione ſit finalis, vel impulſiva, an diſpenſatio ſit valida; tr. 2. reſ. 87. §. 1. & ſeqq. ibid.
Qui dubitat, an diſpenſatio obtenta ſit valida, an poſſit ea uti; tr. 2. reſ. 88. §. 1. p. 231. Ubi, quando dubitatur, an cauſa in diſpenſatione, vel gratia, aut privilegio tacita, vel falſo expreſſa ſit finalis, vel tantum impulſiva, an præſumendum ſit eſſe cauſam impulſivam, & non finalem, §. 2.
In dubio circa diſpenſationem matrimonij an diſpenſatio cenſenda ſit valida? tractatu 2. reeſolution. 89. §. 1. ibidem.
Dubius de impedimento ante matrimonium contracto, an poſſit liberè contrahere, t. 2. r. 142. §. 1. p. 266.
Et quid, ſi dubites, an impedimentum habeas, eo quod ſcias te habuiſſe verum impedimentum, neſcias tamen, an obtinueris veram diſpenſationem? ibid.
Dubius ob tenuitatem beneficij de onere recitandi Officium Divinum, an teneatur recitare; tract. 6. reſ. 9. §. 1. & 2. p. 423.
Dubius an poſſit majorem partem Officij Divini recitare, an teneatur recitare; t. 6. r. 43. §. 1. p. 443.
Dubius, an aliquem Pſalmum, vel Horam Canonicam omiſerit, an teneatur repetere; tract. 6. reſol. 84. §. 1. pag. 470.
* Vide verb. *Diſpenſatio, Epiſcopus, Medicus, Votum.*

E

Eccleſia.

Eccleſia ſolum determinavit tempus, quo divinum præceptum Confeſſionis eſſet executioniman dandum. t. 1. r. 22. §. 5. p. 32.
Quo ad Eccleſiam totam Pontifex habet ordinariam juriſdictionem in foro Pœnitentiæ, idque à jure divino cum primum eſt electus, ideo poteſt aliquem delegare pro tota Eccleſia etiam repugnantibus Epiſcopis, & Parochis, tr. 1. reſ. 35. §. 12. p. 44.
Eccleſia an poſſit conſtituere, ne in poſterum ad primam Tonſuram, vel minores Ordines promoveantur, niſi qui ſe voto ſolemni caſtitatis adſtrinxerint, tr. 1. reſ. 76. §. 10. p. 98.
An ex Eccleſiæ præcepto ſit obligatio caſtitatis in Sacris Ordinibus initiatis directè præcipiente illis caſtitatem, vel immediatè ſit ex voto caſtitatis in Ordine ſacro tacitè emiſſo, tr. 1. r. 77. §. 6. p. 99.
Eccleſia habet poteſtatem ad irritandos contractus immediatè, & directè ad reddendos eos nullos, & ad irritandas perſonas ad tales contractus, quod eſt irritare ipſos contractus, tr. 1. reſ. 91. §. 4. p. 122.
Ex una ad aliam Eccleſiam quo jure an Divino, vel Eccleſiaſtico ſit prohibita Epiſcopi tranſlatio; tr. 1. reſol. 100. §. 1. p. 131.
Et an hanc tranſlationem Pontifex facere poſſit, & Eccleſiarum bona an Papa poſſit alienare, & ad libitum etiam ſine cauſa cui voluerit dare? ibidem, & in reſolut. 101. per totam, ubi latè, p. 133.
Ut Eccleſia ædificetur an Capitulum Sede vacante licentiam poſſit dare; tr. 5. reſ. 40. §. 1. p. 399.
Eccleſiæ hæreditatem legatam an Capitulum Sede vacante adire valeat? tract. 5. reſ. 44. §. *Igitur prope finem*, p. 400.
Si in Eccleſiis ſuis in Diplomate Beatificationis eſt conceſſum Religioſis aliquibus, celebrare Miſſam de Sancto Beatificato non licebit ſæcularibus in aliis Eccleſiis Porochialibus, aut Monaſterio alio alterius Religionis celebrare, tractatu 6. reſolut. 91. §. ultim. pag. 475.
* Vide verb. *Abſolvere, Actus internus, Alienare, Baptiſmus, Cenſura, Communio, Concelebrare, Confirmationis Sacramentum, Dominus bonorum, Parochiale.*

Eccleſiaſticus.

* Vide verb. *Alienare, Dominus bonorum, Clericus.*

Effectus.

Effectum ſuum quando cenſetur operari diſpenſatio, an à die ſuæ conceſſionis, vel à die notitiæ, acceptionis, & acceptationis, tractatu 2. reſolut. 138. §. 2. pag. 263.
* Vide verb. *Aperire, Diſpenſatio.*

Egreſſio.

* Vide verb. *Monialis.*

Ejectus.

Ejectus à Religione ad tempus, vel in perpetuum nondum in Sacris an teneatur perſolvere Horas Canonicas;

nicas ? t.*6*. reſ.*30*. §.2. pag.437

Eleemoſyna.

Eleemoſynas an Capitulum Sede vacante facere teneatur, ad quas Epiſcopi tenentur ? t.5.r.*60*.§.5. p.408

Eleemoſynas jam factas voluntariè an Beneficiarius poſſit compenſare cum obligatione poſtea contracta reſtituendi fructus propter omiſſionem Officij Divini ? t.*6*. r.12*6*.§.1. p.494

Electio, Eligere.

* Vide verb. *Beneficium, Cardinalis, Dignior, Dignus, Epiſcopus, Error, Facultas, Indignus, Licentia, Parochus, Pauperes, Regulares, Vicarius.*

Elevare.

* Vide verb. *Carthuſianus.*

Epiſcopus.

Epiſcopi manuum impoſitio an pertineat ad eſſentiam Ordinis, ita ut ſi Epiſcopus moriatur, poſtquam contulit Sacerdoti poteſtatem conſecrandi, an verè manebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis abſolvere ; t.1. r.12. §.*6*. p.19

Epiſcopi an poſſint reſervare peccata venialia ? t.1. r.*31*. §.1. p.39

Et an peccata mortalia interna ; t.1. r.*32*. §.7. p.41

Ab Epiſcopo an ſint approbandi ſimplices Sacerdotes ad hoc, ut poſſint abſolvere à peccatis venialibus, & mortalibus jam ritè confeſſis ; t.1. r.*35*. §.1. & ſeqq. p. 42

Quando Epiſcopi confeſſiones Sacerdos excipit, unde habeat juriſdictionem ; t.1. r.*38*. §.1. p. 47. Ubi an Pontifex tribuat juriſdictionem Sacerdotibus, ut poſſint eligi ab Epiſcopis extra ſuam Diæceſim in Confeſſoribus, non obſtante, quod non ſint approbati ; §.*Sed difficultas.*

Si Epiſcopus injuſtè deneget approbationem Regularibus pro audiendis confeſſionibus, an tunc Summus Pontifex præbeat ipſis juriſdictionem audiendi confeſſiones; ibidem §. *Secundus caſus.*

Epiſcopus ordinans in Epiſcopum infantem ante uſum rationis, an validè illum ordinet ; t. 1. r. *62*. §. 1. p. 8*3*

Epiſcopis an poſſit Pontifex tollere poteſtatem circa Sacramentalia ; t.1.r.*64*.§.1.p.84

Ideo ab Epiſcopo an poſſit Pontifex auferre poteſtatem conferendi Subdiaconatum, & minores Ordines ; ibidem.

Ab Epiſcopis excommunicatis, ſuſpenſis, &c. Collationes minorum Ordinum factas, an poſſit Pontifex habere illas invalidas ? t.1.r.*65*. §.1. ibid.

Et quid quoad collationem primæ Tonſuræ ; ibidem §.5. p.85

Epiſcopus Hæreticus, Schiſmaticus, Degradatus, &c. an poſſit validè Ordines conferre ; ibidem. §.1

Epiſcopus non Epiſcopo committere poteſtatem conferendi Ordines, & etiam ſaltem minores non poteſt. t.1.r.*68*. §.5.p.91

Epiſcopis an ſit de jure Divino continentia perpetua ? t. 1. r.77. §.2. p.98

Epiſcopus an poſſit ſtatuere impedimenta dirimentia matrimonium pro ſua Diæceſi ; t.1.r.88. §.1. p.118

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in matrimonio rato ? t.1. r.94. §.*3*. p.124

Epiſcopus in ſua Diæceſi an poſſit, quidquid Papa poteſt pro tota Eccleſia ; t.1.r.95. §.*3*. p.12*6*

Epiſcopus in nullo eventu poteſt diſpenſare in profeſſione ſolemni Religioſorum. t.1.r.98. §.2. p.129

In Epiſcopi legibus an Pontifex diſpenſare poſſit ? t.2.r.*3*. §.1. p.174

Epiſcopus poteſt directè diſpenſare ſecum in omnibus, in quibus cum aliis poteſt. t.2. r.4. 5. & *6*. p. 175. & ſeqq.

* Nota, quod in indice primo hujus tom.*3*. in tract. 2. de *Diſpenſatione* ſunt multæ difficultates pro variis caſibus, in quibus Epiſcopus diſpenſare vel non diſpenſare poteſt, quos require in Reſ. 21. 23. 24. 25. 2*6*. 28. 29. 30. 38. 42. 4*3*. 51. 54. 58. *66*.75.77.78. 81. 129. 1*3*0. 1*3*1. 1*3*2. 1*33*. & 1*36*. Ubi quam plures quæſtiones miſtas pro Epiſcopis & eorum diſpenſationibus invenies.

Epiſcopis facultas teſtandi conceſſa an expiret morte concedentis ; t.2. r.145. §.1. p.2*69*

Si ab Epiſcopo quis petat facultatem diſpenſandi, vel abſolvendi in quodam caſu, quem data opera non explicat, quia timet de excluſiva Epiſcopi, an tunc impetratio ſit valida ? t.2.r.150.§.1. & 2. p.274

Ab Epiſcopis an poſſint diſpenſari forenſes, peregrini, Scholares, Prætores, Medici, Officiales, &c. etiam ſi brevi tempore in eorum Diæceſim commorentur ; t.2. r.151. §.1. ibid.

Epiſcopus in abſentia, & extra ſacramentalem confeſſionem, an poſſit abſolvere, & diſpenſare ſubditos in omnibus ſuſpenſionibus, & irregularitatibus, & ſive Epiſcopus, ſive ſubditi ſint extra Diæceſim ; t. *3*. r.12. & 13. p.*303*

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitate ; quam contrahit Sacerdos, qui poſt mortem uxoris legitimæ exiſtens in Sacris tentat aliam uxorem accipere ; t.*3*. r.55. *ante medium.* p.*3*28

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitate, quam laicus contrahit ineundo matrimonium cum duabus invalidè, vel invalidè cum vidua ; ibidem §.1

Et an his & ſimilibus caſibus, quando irregularitas eſt occulta, poſſit Epiſcopus diſpenſare non ſolum quoad minores Ordines recipiendos, ſed etiam ad majores, & illos exercendos ; ibidem *poſt medium.*

Epiſcopus nullus poteſt Ordines conferre etiam Religioſis virtute ſuorum privilegiorum, nec exercere Pontificalia in Diæceſi, in qua eſt Sedes vacans ſine expreſſa licentia Capituli. t.5.r.10. §.*6*.p.*3*85

Epiſcopo alicui an poſſit Capitulum Sede vacante licentiam concedere, ut conferat ordines Regularibus, & Clericis alterius Diæceſis ; t.5.r.11.§.1. p.*3*8*6*

Epiſcopo an ſint ſubjecti Regulares quoad Ordines ; ibidem §.7

Per Epiſcopum alium Pontificalia exercentem an Capitulum Sede vacante poſſit ordinare Diæceſanos ſuos; t.5. r.12. §.3. p. 387

Epiſcopus electus, & confirmatus non tamen conſecratus poteſt cognoſcere de criminibus depoſitione dignis, & deponere Sacerdotem, & verbaliter degradare, & remittere ad Epiſcopum conſecratum, qui illum actualiter degradet. t.5. r.18. §.1. p.*3*89

Epiſcopus an poſſit delegare facultatem, ut aliquis diſpenſet in caſibus Pontificiis, quando non eſt facilis recurſus ad Papam, vel ad Nuntium ; t.5.r.24. §.1.p.*393*

Epiſcopus ſuperveniens an poſſit viſitare Capitulum Sede vacante ; t.5.r.81. §.1. & 2. p.417

Ab Epiſcopo an poſſit compelli Vicarius Capituli Sede vacante, & Vicarius debeat ſtare ſyndicatui ? ibidem.

Epiſcopus Religioſus an poſſit recitare cum ſocio recitante per Breviarium ſuæ Eccleſiæ ? t.*6*. r. *99*. §.1. p. 481

Epiſcopus quid tenetur reſtituere pro omiſsione in recitatione Officij Divini cujuſlibet diei, quid pro toto officio, & quid pro ſingulis Horis ? t.*6*. r.12*3*. & in Reſ. 124. p.493. & ſeq.

* In indice primo hujus tom. *3*. lege omnem titulum tract. *3*. & ex eo inferes, quod omnes ejus quamplurimæ quæſtiones pertinent & dicunt ſup. hoc verbo *Epiſcopus*, ideo ibi require quidquid occurrerit ſuper his, quæ ipſe titulus demonſtrat.

* Nota quod paſsim in plurimis verbis hujus indicis ſunt etiam aliæ quamplures difficultates miſtæ ſuper hoc verb. *Epiſcopus*, ſignanter vide verb. *Alienatio, Beneficium,*

neficium, Cauſa, Chriſma, Clericus, Cogere, Commenſalis, Concelebrare, Confirmationis Sacramentum, Conſecrare, Conſtitutio, Conſuetudo, Copula, Creare, Debitum Conjugale, Delegare, Delictum, Doctor, Eccleſia, Facultas, Fides bona, & mala, Fides Catholica, Fructus, Hæreſis, Hæreticus, Ignorantia, Illegitimus, impoſitio, Indignus, Inhabiles, Turcæ, Monaſterium, & paſſim in aliis verbis hujus indicis.

Equites.

Ut Eques Hieroſolymitanæ Religionis tranſeat ad Religionem D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. an poſſit Pontifex præbere licentiam, ne remaneat extincta quædam illuſtris familia; t. 1. r. 79. ubi latè. §. 1. p. 101

Equites D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. an ſint verè Religioſi, & poſſint eligere Confeſſarium ab Epiſcopo non approbatum, & gaudeant privilegio Canonis, fori, & exemptione gabellarum, & in multis aliis comprehendantur ut Religioſi; ibidem. §. 2. & 5.

Erigendum, Erigere.

Erigendi Monaſteria Regularium an Capitulum Sede vacante dare licentiam poſſit; t. 5. r. 39. §. 1. & ſeqq. p. 399

Et an erigendi Monaſteria Monialium; ibidem §. 1

* Vide verb. *Canonicus.*

Errare, Error.

Errore communi ſtante abſque titulo colorato, an Pontifex ſuppleat juriſdictionem in adminiſtratione Sacramentorum? t. 1. r. 5. §. 2. p. 8

Et quid in dicto caſu ſi adeſt titulus coloratus; ibidem. §. 1

Errore communi concurrente circa ſexum, ſi fœmina eligatur in Pontificem, an valeant per ea facta veluti per Pontificem; ibidem §. 14. p. 9

Quando erratur in nomine perſonæ, an diſpenſatio ſit ſubreptitia; t. 2. r. 107. §. 1. p. 241

Et quid, quando erratur in nomine Diœceſis; t. 2. r. 108. §. 1. ibid.

Si error aliquis incuria ſcriptoris irrepſerit, ut ſi pro tertio gradu affinitatis poſitus eſt conſanguinitatis, non vitiat reſcriptum, ut à Commiſſario mandari non poſſit. t. 2. r. 109. §. 3. p. 242

Error commiſſus circa perſonam, cui committitur reſcriptum expediendum, an vitiet illud; t. 2. r. 110. §. 1. & ſeqq. ibid.

Error eſt vulgi diſpenſationes fruſtrari ſuo effectu, ſi aperiantur à non habentibus qualitates requiſitas, & propoſitas pro expeditione earum. t. 2. r. 154. §. 1. & ſeqq. p. 277

Evangelium.

* Vide verb. *Abbatiſſa.*

Euchariſtia.

Euchariſtiam ſumere an poſſint laici tempore interdicti in illis diebus, in quibus licitum eſt laicis Sacrum audire, vel ſi Bullam Cruciatæ, aut aliud privilegium habent, t. 1. r. 2. §. *Et tandem.* & ſeqq. p. 3

Euchariſtiam poſſunt Regulares diſtribuere laicis abſque licentia Parochi toto anno, excepto Feſto Paſchatis Reſurrectionis ex conceſſione Pontificis. t. 1. r. 40. §. 7. p. 52

Ut Euchariſtia miniſtretur infantibus ante uſum rationis, an Pontifex facultatem concedere poſſit; t. 1. r. 53. §. 1. p. 70

Et quid pro articulo mortis, quia præceptum extat etiam de jure Divino ſumendi Euchariſtiam; ibidem. §. 3

Et quid circa hoc factum ſit in diverſis Regionibus, Provinciis, & locis; ibidem. §. 2

Ut Euchariſtia ſæpius in die ſumatur an Pontifex diſpenſare poſſit; t. 1. r. 54. §. 1. p. 71

Et an hoc non ſit prohibitum jure Divino; ibidem. §. 3

Ut Euchariſtiam ſumat laicus non jejunus an Pontifex diſpenſare poſſit. t. 1. r. 55. §. 1. p. 73

Et an hoc ſit licitum in aliquibus caſibus; ibidem §. 4

Ut Euchariſtiam miniſtrent laici, vel etiam fæmina ſibi & aliis in articulo mortis, an Pontifex diſpenſare poſſit; t. 1. r. 56. §. 1. ibid.

Et an ſupradicti poſſint in dicto caſu abſque ulla diſpenſatione Euchariſtiam miniſtrare; ibidem §. 5. p. 74

Si Euchariſtiam laicus defert infirmo ob extremam neceſſitatem illius in peccato mortali, an peccet mortaliter; ibidem §. 8

Euchariſtiam ſumendi an ſit præceptum Divinum? t. 1. r. 57. §. 6. & 7. p. 75

Euchariſtiam pro Viatico non poteſt Sacerdos licitè miniſtrare ſine licentia Parochi niſi in extrema neceſſitate, & ſi Religioſus eſt, ſi perſonis non Religioſis illam miniſtrat, incurrit excommunicationem ipſo facto. t. 1. r. 59. §. 7. p. 78

* Vide verb. *Communio, Conſecratio, Diaconus.*

Examen, Examinare.

Examinare an poſſit Epiſcopus Laudenſis Parochum Eccleſiæ, Oppidi, ſeu loci Hoſpitalis Ordinis S. Hieronymi de Lombardia? t. 3. r. 86. §. 1. & ſeqq. p. 350

Examen an ſit nullum, in quo intervenerunt Examinatores Synodales deſignati nomine Dignitatis; t. 3. r. 96. §. 1. p. 361

Quando examinandi ob timorem Examinatorum turbarentur, ſi verè ſint idonei, an licitum ſit eis præmonere de punctis, de quibus erunt interrogandi? t. 3. r. 99. §. 1. p. 363

Et an hoc tantum procedat in examine Epiſcoporum coram Pontifice, in examine Confeſſariorum coram Epiſcopo, in examine Scholaſticorum coram Præpoſito, & non tamen in examine ad beneficium per concurſum? ibidem §. 2.

* Vide verb. *Parochiale.*

Examinatores.

Examinatores Synodales an poſſint recipere aliquod ſtipendium abſque Symonia ratione Officij? t. 3. r. 96. §. 5. p. 362

Examinatoribus Synodalibus an poſſit Epiſcopus aliquod ſtipendium de ſuo dare; ibidem §. 6

Examinatores Synodales deputati munus ſuum debent exercere, donec nova Synodus habeatur. t. 3. r. 97. §. 4. p. 363

Et quid eſt agendum, ſi anno Synodi elapſo aliqui ex Examinatoribus mortui fuerint, an expiret officium omnium; ibidem.

Si cum Examinatoribus Synodalibus adhibeantur alij Examinatores non Synodales, an ex eo concurſus alicujus beneficij vitietur? t. 3. r. 98. §. 1. & 2. ibidem.

* Vide verb. *Conſuetudo, Deputare, Dignior, Dignus, Doctor, Examen, Parochiale.*

Excœcare.

Qui excœcat alium, ſed oculum foras non eruit, non eſt irregularis. t. 3. r. 40. §. 2. p. 321

Excedere, Exceſſus.

* Vide verb. *Defenſio. Mandans.*

Excommunicare, Excommunicatio, &c.

In Excommunicationem non incurrit Pontifex non obſervans præcepta annuæ Confeſſionis, & Communionis, nec poteſt declarari, aut Eccleſiaſtica ſepultura privari? t. 1. r. 28. §. 2. p. 35. & in r. 51. §. 1. p. 68

Excommunicationem minorem an Superior poſſit reſervare; t. 1. r. 31. §. 3. p. 39

In Excommunicationem ipſo facto incurrunt Religioſi, qui perſonis non Religioſis Viaticum, aut Extremam-Unctionem miniſtrant ſine licentia proprij Parochi, niſi in extrema neceſſitate. t. 1. r. 59. §. 6. & 7. p. 78

Excom

Excommunicatus excuſatur à præcepto Miſſæ, licet facilè poſſit obtinere abſolutionem à cenſura. t.1. r.102. §.12. p.137.
Qui cum excommunicatione pluries celebravit, an incurrat plures irregularitates; t.2.r.62.§.2.p.211.
In excommunicationem an incurrant, vel aliam pœnam legentes libros prohibitos, ſeu ſuſpenſos alia ex cauſa, quam hæreſis, aut ejus ſuſpicionis; t.3.r.84.§.11. p. 348.
Si excommunicationem ferat Epiſcopus in eos, qui non audiunt Sacrum, vel concionem in Parochia diebus Dominicis & Feſtis,an excommunicatio ſit nulla? t.3. r.87. §.3.p.353.
Si excommunicationem fulminet Epiſcopus cum inſtitutione alicujus diei feſti, an ſervanda ſit excommunicatio, & dies feſtus; t.3.r.89.§.1.& ſeqq.p.354.
Excommunicatus Clericus an teneatur recitare Horas Canonicas? t.6.r.31. §.1. & 3. p.437.
* Vide verb. *Cenſura, Curialis, Excommunicationis abſolutio, Miſſam audire.*

Excommunicationis abſolutio.

Excommunicationis abſolutio etiam in articulo mortis an Pontifex etiam reſervare poſſit? t. 1. reſ. 34. §. 1. pag. 42.
Ab excommunicationibus, & cenſuris omnibus quomodolibet reſervatis an ſimplex Sacerdos poſſit in articulo, vel periculo mortis abſolvere, etiam præſente Parocho, vel approbato; t.1.r.41.§.3. & ſeqq. & melius in §.8. & ſeqq. p.53.& 54.
Et an hoc à jure Divino, ſeu à Deo immediatè, vel à Pontifice, & Eccleſia habeant; ibidem §. 2. & ſeqq.
Ne abſolvat in extrema neceſſitate Sacerdos aliquem, an Pontifex prohibere poſſit? ibidem §.14. p.54.
Ut abſolvere poſſit à cenſuris laicus ſaltem prima Tonſura initiatus in articulo mortis moribundum, qui confiteri non potuit, an Pontifex ſuppleat juriſdictionem; t.1.r.43. §.9.p.58.
Quoties cenſuræ abſolutionem Concilium, vel Pontifex non reſervavit, an videatur illam concedere Epiſcopis; t.2.r.24. §.3.p.187.
In conceſſione abſolvendi à reſervatis in Bulla Cœnæ non venit facultas abſolvendi à caſu hæreſis. t.2.r.64. §.2.6. & 7. p.213. & ſeqq.
Abſolutio à cenſuris obtenta vigore Cruciatæ an proſit pro foro exteriori? ibidem §.3.p.215.
Et an dictam abſolutionem judex teneatur recipere in foro exteriori? ibidem §.6. p.216.
Excommunicationis abſolutio poteſt dari invito. t.2.r.82. §.3. p.228.
Abſolutio ab hæreſi, & aliis excommunicationibus Papalibus an ab Epiſcopo poſſit ſubdelegari; t.3.r.15.per totam. p.305.
Si ab excommunicatione, ſuſpenſione, interdicto, irregularitate, & qualibet alia inhabilitate poſſit Epiſcopus ſubditos abſolvere, an ab his omnibus poſſit ſeipſum abſolvere? De diſpenſatione non dubitatur. t.3. r.18.§.1.& 2. p.307.
Cauſæ impedimenti proponuntur, pro quibus impeditus audire Pontificem poteſt ab Epiſcopo abſolvi ab excommunicationibus,ſuſpenſionibus,&c. t.3.r.28. §.2.p.313.
Ab excommunicatione contracta ob delictum occultum duelli an Epiſcopus abſolvere poſſit? t.3.r.29. §.1.& ſeqq. ibid.
Et an ob ingreſſum Monaſterij Monialium; t.3.r.30.§.1. pag.314.
Et quid ſi Monialis egreſſa ſit è Monaſterio ob malum finem, ſi delictum eſt occultum? ibidem §.3.
Idem eſt de Prælato Regulari pro Monialibus ſibi ſubjectis. ibidem.
Abſolutio dicta in duobus præteritis caſibus an obtineri poſſit à Confeſſario virtute Bullæ Cruciatæ; t.3. r.31. §.3. p.314.
Ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem Clerici an Capitulum Sede vacante abſolvere poſſit? & quid de aliis cenſuris? t.2.r.31.§.1.p.394. Ubi, an Capitulum Sede vacante poſſit deputare Pœnitentiarios cum poteſtate abſolvendi ab hujuſmodi excommunicationibus, & alis caſibus reſervatis Epiſcopo; §.4. pag. 395.
* Vide verb. *Excommunicatio, Ingredientes.*

Executores teſtamentorum.

* Vide verb. *Compellere, Pauperes, Prorogare.*

Exercere.

* Vide verb. *Beneficiarius, Clericus, Medicina, Munus, Pontificalia, Poteſtas.*

Exigere.

Exigere Charitativum ſubſidium an Capitulum Sede vacante; t.5.r.40.§.2.p.399.

Eximere.

Eximere an poſſit Pontifex fideles ab impedimentis conſtitutis à Principibus Ethnicis, ſi in eorum Provinciis habitent; t.1.r.89.§.1 p.119.
Et quid, ſi Judæus ſit ſubditus Regis Infidelis? ibidem §. 2.
Et quid,ſi ſubditus ſit Judæus Romani Pontificis? ibidem §.5. p.120.
* Vide verb. *Communio.*

Expedire, Expeditio, &c.

Ante expeditionem literarum an valeant diſpenſationes? t.2. r.139.§.1. p.263. Ubi, quod diſpenſationes, & aliæ gratiæ non expirant mortuo Pontifice ante earum expeditionem. §.3. p.264.
Pro expediendis diſpenſationibus an poteſt quis aliquid recipere? t.2. r.166.§.1.p.285.
* Vide verb. *Litera.*

Expirare.

An expiret morte concedentis re integra, commiſſio diſpenſandi in impedimentis matrimonij, vel in irregularitate, vel facultas teſtandi conceſſa Epiſcopis, Monachis & aliis,& conceſſa in aliis licentiis & privilegiis, an expiret morte concedentis re integra? t.2. r.144. §.1. & ſeqq. p.267.
An expirent literæ dimiſſoriæ ad Ordines ſuſcipiendos morte Epiſcopi eas concedentis? t.2.r.145.§.*Nota hìc.* p. 269.
Idem eſt de literis dimiſſoriis conceſſis à Capitulo Sede vacante,quando eas concedere poteſt, non enim expirant finita Capituli poteſtate.ibidem ad medium dicti §.
Non expirat morte concedentis licentia non reſidendi ratione ſtudij, & licentia edendi carnes, vel non jejunandi in Quadrageſima, prædicandi, & ſimilium. ibidem §. *Et etiam.*
Non expirat mortuo Epiſcopo concedente facultas delegata audiendi confeſſiones, &c. ibidem §. *Notandum ſecundo.* p.270.
Et quid, ſi facultas conceſſa eſſet Sacerdoti audiendi confeſſionem pœnitentis determinati, in illius tantum pœnitentis favorem? ibidem §. *Quando verò*, & lege etiam §. *Et tandem.*
* Vide verb. *Expeditio, Juriſdictio, Monachus.*

Explicare, Explicatio, &c.

An explicanda ſit copula jam habita in diſpenſatione impedimentorum matrimonij? tr. 2. reſol. 113. §. 1. p. 243.
Explicare non eſt neceſſarium omnia impedimenta ejuſdem qualitatis in eadem ſupplica, ſed ſufficere unum poſt alterum in diverſis ſupplicationibus,& temporibus explicare, & de iſtis diſpenſationem obtinere? t.2. r.116. §.3. p.247.
* Vide verb. *Facultas, Juramentum.*

Expoſitus.

Expoſitus.
Expoſiti non ſunt irregulares quoad Ordines,& Religionem; t.3.r.66. §.6.p.336.
Expreſſio, Exprimere.
Expreſſio falſi an vitiet diſpenſationem; Ubi aliqui caſus pro praxi. t.2. r.103. §.1. & ſeqq. p.238.
Si quis expreſſit cauſam falſam per ignorantiam, vel ſimplicitatem,& diſpenſatus fuit,an validè contraxit; t.2. r.104. §.1. p.239.
Expreſſio ſola cauſæ falſæ finalis,quæ ſi re vera exprimeretur, non concederetur diſpenſatio, an irritet diſpenſationem; t.2.r.118. §.6. p. 249.
* Vide verb. *Affinis, Conſanguineus, Irregularitas,Nuptiæ, Subſtantia.*
Extendere, Extenſio, &c.
Extenſionem, & argumentum ex identitate rationis an reſpuat diſpenſatio; t. 2. r.47. §.1. p.203. Ubi, quod certum eſt diſpenſationem extendi ad connexos, acceſſorios, & incluſos ſub diſpenſatis,& ad ea,ſine quibus non poteſt diſpenſationis effectus conſiſtere. §. 6. p.204. & in Reſ.48. §. *Infertur primo*,& §.*Infertur ſecundo.* ibid.
An extendatur ad vota, & juramenta ejuſdem rei, cum ſimul duo vincula concurrunt, facultas conceſſa tantum ad diſpenſandum, & commutandum vota; t.2. r.72. §.3. p.222. Ubi aliqua pro explanatione dictæ quæſtionis.
Extendenda an ſit facultas delegata in Bulla Cruciatæ,vel Jubilæo ad vota emiſſa poſt publicationem Cruciatæ, vel Jubilei; ibidem §.8.
An extendatur poteſtas delegata diſpenſandi,vel commutandi ad relaxanda juramenta ſoli Deo facta? t.2.r.73. §.1. & ſeqq. p.222.
Et quid, ſi juramentum non habeat incluſam promiſſionem, ſed abſque ea ſoli Deo fiat? ibidem §.4. p.223.
Et an etiam extendatur ad juramenta adjecta contractui, in quo eſt turpitudo, & injuſtitia in creditore; ibidem §. 7.
Extenditur privilegium alicui conceſſum ad ſocium, Ubi pro praxi aliqui caſus. t. 6. r.65. per totam. p. 457.
* Vide verb. *Dubium, Facultas, Privilegium.*
Extinctum, Extinguere.
Si extinguntur lumina ante conſecrationem, nec amplius accendi poſſunt,an Sacerdos poſſit proſequi Miſſam? Et quid pro dando Viatico moribundo;Et quid,ſi poſt conſecrationem lumina extinguerentur; t.1. r.1. §. *Et tandem.* p.2.
An extinguatur diſpenſatio prima vice, quia illa utimur? t.2. r.143. §.1.& ſeq. p.266.
* Vide verb. *Equites.*
Extrema neceſſitas.
* Vide verb. *Neceſſitas.*
Extrema Unctio.
Extremæ Unctionis ſuſceptionem interdicere an Pontifex poſſit; t.1. r.2. §.*De ſuſceptione* p.2.
Extremæ Unctionis Sacramentum an dari poſſit Clericis, & Religioſis tempore interdicti; ibidem poſt medium dicti §.
Extrema unctio an adminiſtrari poſſit in articulo mortis moribundis,qui Sacramentum Pœnitentiæ,& Euchariſtiæ ſuſcipere non potuerunt ſine ſuperpelliceo,& ſtola, ſi non adeſſent; ibidem §.*Sed pro.*
Extremæ Unctionis uſum an poſſit Pontifex præcipere,& contra tranſgreſſores pœnam imponere; t.1.r.57.§.1. & ſeqq. p.75. Ubi an ſit præceptum in articulo mortis ſuſcipiendi Extremæ-Unctionis Sacramentum; ibidem §.1.
Et dum tale præceptum non extat, an omiſſio hujus Sacramenti non inducat peccatum mortale, non ſolum in infirmis, ſed etiam nec in aliis, qui curam gerunt de ipſis, ut in conjuge, Domino, Patre, tutore, &c. ſecluſo contemptu, & ſcandalo; ibidem §. 9. & ſeqq. Ubi, an hoc Sacramentum per accidens poſſit alicui eſſe ad ſalutem neceſſarium; §.10.
Extremæ-Unctionis benedicendi oleum an poſſit Pontifex præbere facultatem Preſbyteris; t.1. r.58 §.1. & ſeq. p.76. Ubi, an neceſſario hæc benedictio fieri debeat ab Epiſcopo.
In Extremæ-Unctionis Miniſtro, an Pontifex aliquando ſuppleat juriſdictionem; t.1. r.59. §.6. p.78. Ubi ſupponitur, quod ſolus Sacerdos eſt Miniſter Extremæ-Unctionis, quare quævis unctio à laico, imo à Diacono in quocumque eventu facta non erit Sacramentum. ibidem §.2.
Ad Extremam-Unctionem miniſtrandam, an requiratur, ut Sacerdos ſit expoſitus, & ad confeſſiones audiendas approbatus? ibidem §.8.
Ad Extremam-Unctionem miniſtrandam an Parochus publicè excommunicatus poſſit licentiam Sacerdoti concedere; ibidem.
Ad Extremam-Unctionem miniſtrandam eſt neceſſaria licentia ſaltem tacita proprij Paſtoris, vel extrema neceſſitas. ibidem §.5. Ubi, quod ſi Religioſi ſine licentia proprij Parochi hoc Sacramentum conferunt laicis, & Clericis, incurrunt ipſo facto excommunicationem. §.5. & 7.
Ut Extrema-Unctio poſſit miniſtrari unica unctione an Pontifex poſſit permittere tempore peſtis ex penuria Sacerdotum; t.1. r.60.§ 1. & ſeqq. p.78.
Et an unica unctio in qualibet corporis parte ſufficiat in periculo contagij? ibidem §.7. p.80.
Extremam-Unctionem an Parochus tempore peſtis miniſtrare teneatur? ibidem §.16. p.81.
Et quid, ſi infirmus ſaltem confeſſus fuerit; ibidem.
* Vide verb. *Juriſdictio.*

F

Facultas.
FAcultatem audiendi confeſſiones in perpetuum an Pontifex poſſit delegare, & an privativè quoad Epiſcopos; t. 1. r. 36. §.1. p.44.
Facultatem an tribuat Pontifex Hæreticis, Schiſmaticis, Excommunicatis, Suſpenſis,&c. abſolvendi in articulo mortis; t.1. r.43. §.1. p.57.
Facultatem præbere an poſſit Pontifex,ut plures Sacerdotes in aliquo caſu ſimul conficiant Euchariſtiam, t.1. reſ.48. §.1. p.64. Ubi aliqua alia pro ſolutione hujus quæſtionis. §.2. & ſeqq.
Facultatem validè ordinandi, & confirmandi an Pontifex ab Epiſcopis tollere poſſit? t.1.r.63. §.5.p.84.
Facultas conferendi Ordines minores an ſit conceſſa Cardinalibus, non Epiſcopis, & quibuſdam Abbatibus exemptis? t.1.r.71. prope finem. p.93.
Quoties facultas diſpenſandi in lege Concilij, vel Pontificis Epiſcopis non adimitur, vel reſtringitur, an jure ordinario Epiſcopi poſſint in ea diſpenſare? t.2. r. 24. §.1. & ſeqq. p.187.
Idem eſt de abſolutione cenſuræ. ibidem. §.3.
Et quid, ſi Epiſcopi non habeant expreſſam facultatem? t.1. r.26. §.1. p. 189.
Facultas conceſſa alicui eligendi Confeſſarium extra Jubilæum, & Cruciatam, an ſit latè, vel ſtrictè interpretanda? t.2. r.50.§.3. p.205.
Facultas delegata diſpenſandi vota, an extendatur etiam ad eam commutanda? t.2. r.70. §.1. & ſeqq. p.220. & ſeqq.
Sine facultate, licentia teſtamentum factum convalidatur, ſuperveniente licentia, & facultate. t.2. r.145. §.3. p. 269.
Idem eſt quoad ædificandum molendinum. ibidem §. 5.

Idem eſt de beneficio obtento ſine facultate. ibidem § 6.
Facultas delegata audiendi confeſſiones non expirat mortuo Epiſcopo concedente, vel amoto ab Epiſcopatu. ibidem §. *Notandum ſecundo*. p.270.
Et quid, ſi facultas conceſſa eſſet Sacerdoti audiendi confeſsiones pœnitentis determinati in illius tantum pœnitentis favorem? ibidem §. *Quando vero.*
Qui facultatem petit à Superiore ad diſpenſandum in quodam caſu, quem data opera non explicat, quia timet de excluſione Superioris, Epiſcopi, &c. an impetratio ſit valida? t.2.r.150. §.1. & ſeqq. p.274.
Facultatem habens diſpenſandi virtute literarum, an debeat diſpenſationem facere in ſacramentali confeſſione? t.2. r.158. §.1. & ſeqq. p.280. & ſeqq.
Facultas Concilij Tridentini, *ſeſſ.24.c.6.* quoad abſolvendum, & diſpenſandum non competit Epiſcopis carentibus Diœceſi, & Epiſcopis Titularibus. t.3. r.1. §.5. p. 297.
Facultate hac an uti poſſint Epiſcopi, ubi Concilium Tridentinum non eſt uſu receptum; t.3.r.2. §.1. & ſeqq. ibid.
Facultate hac utuntur in Gallia Epiſcopi diſpenſando per Canonem *Liceat*, *Concilij Tridentini*, abſque ullo ad Pontificem recurſu; tr. 3. reſ.3. §.2. infra. ibidem.
Facultate hac an poſſint uti Abbates, & alij inferiores habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ordinariam; t.3. r.5. §.1. & ſeqq. p.299.
Et an Eminentiſſimi Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum? ibidem §.5. p.300.
Et an Capitulum Sede vacante; tr. 3. reſol. 6. §. 3. ibid.
Et an Superiores Regulares circa ſuos ſubditos? ibidem.
Facultate hac an poſſit uti Epiſcopus cum Regularibus exemptis & cum eorum Superioribus, ſi cedant exemptioni, t.3. r.7. §.1. p.300. Ubi aliqua pro intelligentia dictæ quæſtionis.
Facultate hac an poſſit uti Epiſcopus extra Diœceſim? t.3.r.9. & 10. p.301. & 302.
Et quid, ſi ſubditi ſint extra Diœceſim; Ubi an ad hoc ſit neceſſaria ſacramentalis confeſſio; ibidem §.3.& 4.
Facultatem diſpenſandi, & abſolvendi Epiſcopis tributam in Concilio Tridentino *ſeſſ.24.c.6.* an poſſint Epiſcopi aliis ſubdelegare, etiamſi Epiſcopi extra Diœceſim exiſtant? t.3.r.14.& 15. p.304. & 305.
Cum facultate abſolvendi à reſervatis an Epiſcopus poſſit concedere Bullas pro ſua Diœceſi, & diſpenſandi, & commutandi in eis, quæ ipſe jure ſuo ordinario poſſit; t.3.r.67. §.1. & ſeqq. p.336.
Facultas abſolvendi ab hæreſi revocata eſt Capitulo Sede vacante per Bullam Cœnæ. t.5. r.21. §.1. & ſeqq. p. 391.
Facultatem abſolvendi à reſervatis, & diſpenſandi in petitione debiti, an poſſit Capitulum Sede vacante, vel ejus Vicarius concedere? t.5. reſ.23. §.1. p.392.
Facultatem delegare an Epiſcopus poſſit, ut aliquis diſpenſet in caſibus Pontificiis, quando non eſt facilis recurſus ad Pontificem, vel Ordinarium; t. 5. r.24. §.1. p.393.
Facultatem dandi licentiam aſſiſtendi Matrimonio, & ingrediendi Monaſteria Monialium an Capitulum Sede vacante habeat; tr. 5. reſol. 28. §.1. & ſeqq. p. 394.
* Vide verb. *Abſolvere*, *Archiepiſcopus*, *Bulla Cruciatæ*, *Confeſſarius*, *Confirmationis Sacramentum*, *Diaconus*, *Euchariſtia*, *Expirare*, *Extendere*, *Extrema-Unctio*, *Jubilæum*, *Juramentum*, *Juriſdictio*, *Licentia*, *Monachus*, *Poteſtas*, *Privilegium*.

Fœmina.

Ut fœmina poſſit prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus initiari, an Pontifex diſpenſare poſſit? t.1. r.75. §.6. p.95.
Fœmina an jure Divino ſit incapax Sacramenti Ordinis? ibidem. §.12. & ſeqq. p.96.
Si fœmina aliqua remaneret innupta propter deformitatem, & in diſpenſationis petitione poneretur, quod remaneat innupta ex defectu dotis, an talis diſpenſatio ſit valida; t.2. r.124. §.1. p.253. & ſeq.
Idem eſt, ſi fœmina alios defectus notabiles patiatur? ibidem §.2.
Si fœmina repudiavit legatum ad finem obtinendi diſpenſationem ob paupertatem, an ſit valida diſpenſatio; t.3. r.141. §.1. p.265. Ubi alia contingentia in dicto caſu.
Fœmina, quæ dote ſufficienti caret, ut nubat extraneo, ſi ad obtinendam diſpenſationem alleget ſe innuptam remanſuram ob defectum dotis, ſi non nubat cum conſanguineo, an valida ſit diſpenſatio? ibidem. §.5. & 6. pag.266.
* Vide verb. *Affinis*, *Cenſura*, *Conſanguineus*, *Error*, *Euchariſtia*.

Falſitas, Falſum.

Quæ falſitas vitiet reſcriptum in quacumque diſpenſatione? t.2.r.102. §.2. & ſeqq. p.238. Ubi apponuntur aliquæ Regulæ, ex quibus Confeſſarij, & Reſponſores caſuum conſcientiæ plures caſus extricare poterunt. ibid.
Si ex falſo nomine in reſcripto appoſito diſpenſans intelligat perſonam ſibi notam, an vitietur diſpenſatio? t.2. r.106. §.3. p.240.
* Vide verb. *Expreſſare*, *Expreſſio*.

Familia.

* Vide verb. *Cardinalis*, *Equites*.

Fermentatum.

* Vide verb. *Conſecrare*.

Feſtum.

Feſtum alicujus Sancti an Epiſcopus transferre poſſit; t.3. r.88. §.1. p. 354.
Feſtum alicujus Sancti nondum Canonizati an Epiſcopus inſtituere poſſit? t.3.r.90.§.1.p.355.
In Feſtorum obſervatione Epiſcopus diſpenſans an poſſit imponere aliquam ſummam pecuniæ loco commutationis; t.4.r.7. §.1.p.380.
* Vide verb. *Conſenſus*, *Conſuetudo*.

Fidelis.

Ut fidelis matrimonium contrahat cum Infideli, vel Hæretica an Pontifex diſpenſare poſſit? t.1. r.86. §.1. p. 115.
Et an tale matrimonium non ſit irritum neque jure Divino, neque jure naturæ, ſed tantum jure Eccleſiaſtico. ibidem. §.3.
In matrimonio fidelium conſummato an ex cauſa Pontifex diſpenſare poſſit? t.1.r.99. §.6. p.130.
* Vide verb. *Eximere*, *Miſſam audire*.

Fides bona, & mala.

Si bona fide quidam illegitimus ordinatus eſt, & poſtea cognoſcit natalium defectum, an poſſit diſpenſari ab Epiſcopo, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtret? t.3.r.64. §.3. p. 333.
Et quid ſi mala fide ordinatus fuerit? ibidem.
* Vide verb. *Beneficium*, *Epiſcopus*, *Scandalum*.

Fides Catholica.

Fidei profeſsio an poſsit fieri per Procuratorem Epiſcopi? t.3.r.69. §.1. p.337. Ubi de fructuum reſtitutione agitur, ſi infra terminum duorum menſium profeſsionem Fidei non emittat Epiſcopus. §.3. p.338.
* Vide verb. *Hæreſis*, *Ignorantia*.

Filia, Filius.

Ut filiam ſuam Pater in uxorem ducat, an poſsit dari caſus, ut hoc Pontifex præcipere poſsit? t.1. r.85. §.11. p.114. Ubi, an tale matrimonium jure naturæ ſit irritum? §.1. & ſeqq. p.113.
* Vide verb. *Baptiſmus*, *Baptizare*.

Fiſcus.

* Vide verb. *Conſuetudo.*

Fœtus.

Qui fœtum antequam animetur occidit, an ſit irregularis, tr. 3.r.40.§.2.p.321.

Forenſes.

* Vide verb. *Epiſcopus.*

Forma Sacramenti.

* Vide verb. *Confirmationis Sacramentum, Dubium.*

Forum.

* Vide verb. *Delictum, Juriſdictio, Lex.*

Fractio. Frangere.

Fractio Hoſtiæ an pertineat ad eſſentiam Sacrificij, tr.1. r.102.§.2. p.135.

Si frangere Hoſtiam non poteſt Pontifex propter manus tremulas, an poſſit ſecum diſpenſare in hoc ritu; ibidem, §.1.

Frater.

Ut fratres, & ſorores contrahant matrimonium, an Pontifex diſpenſare poſſit, t.1.r.84 §.1.& ſeqq.p.111. Ubi an tale matrimonium ſit jure naturæ irritum.

* Vide verb. *Matrimonium.*

Fructus.

Fructus reſtituere an teneatur Epiſcopus,qui abſque cauſa abeſt à Diœceſi etiam ſpatium trium menſium à Concilio Tridentino conceſſum, & cum cauſa, ſi abeſt ultra tempus trium menſium? t.3.r.71.§.4.p.339.

In fructibus beneficij an detur parvitas materiæ, ita ut non conſurgat obligatio recitandi Horas Canonicas, nec reſtituendi fructus, t.6.r.7.& 8 §.1.& ſeq.p.422.

Et an ſaltem in dicto caſu diebus Feſtis, & Dominicis teneantur recitare Officium divinum, t.6. r.7.§.3.ibid.

* Vide verb. *Clericus, Epiſcopus, Fides Catholica, Ignorantia, Obligatio, Occupatio, Officium Divinum, Parochus.*

Fruſtrare.

* Vide verb. *Aperire.*

Fugitivus.

Fugitivus à Religione nondum in Sacris an teneatur recitare Horas Canonicas? t.6.r.30. §. 1. pag. 437.

G.

Gallia.

* Vide verb. *Communio Sacra, Facultas.*

Generalis.

GEneralis an poſſit diſpenſare circa pœnas impoſitas à Prælato inferiori ipſo renuente, t.2.reſ.45. §.1. p. 201.

Et quid, ſi condemnans finierit Officium ſuum &c.ibid.

Gradus.

In gradu primo affinitatis, & conſanguinitatis lineæ rectæ, & tranſverſæ an poſſit ex juſta cauſa Pontifex ad matrimonium diſpenſare; t.1. à Reſ. 80. uſque ad 85. incluſivè, p.105. & ſeqq. Ubi an dictus gradus affinitatis, & conſanguinitatis dirimat matrimonium jure naturæ.

Qui in gradu eodem duplicato ſunt tam ex parte Patris, quam matris affines, vel conſanguinei, an teneantur in petitione diſpenſationis illum gradum in eodem genere manifeſtare, tract. 2. reſ.98. §.1.& ſeqq. p.255. & ſequent.

In omnibus gradibus conſanguinitatis lineæ tranſverſæ, excepto primo, Pontifex diſpenſare poteſt, & ſolet, tr.2.reſ.126.§.6.p.254.

In gradu ſecundo conſanguinitatis ſolum inter magnos Principes, & pro cauſa publica ſit diſpenſandum, ibid in initio.

Et an in ſecundo gradu affinitatis t.2.r.128.§.1. & ſeqq. pag. 255.

* Vide verb. *Conſanguinea, Conſanguineus, Conſanguinitas, Frater, Jus, Matrimonium.*

Gratus.

* Vide verb. *Confirmationis Sacramentum, Conſecrare.*

Gratia.

Gratiam ne ſacramentalem reciperent infantes, ſi ante uſum rationis caſu invenirent Hoſtiam, vel vinum conſecratum, & ſumerent, tr.1.reſ.53 §.7.p.71.

Gratia abundantior non conceditur in ſumptione utriuſque ſpeciei, quam ſub una tantum, tract. 1. reſ. 102. §.7.p 136.

Gratiam facere an poſſit Capitulum Sede vacante? t.5.r.43. §.1.& ſeqq. p.401.

* Vide verb. *Beneficium, Expirare, Subreptitium.*

Gratis.

Si gratis diſpenſet Pontifex, & non per modum contractus,an diſpenſationes revocare ad libitum poſſit? t.2. r.122. §.1. p.251.

H.

Habilis, Habilitare.

HAbilis factus homicida per diſpenſationem ad omnes Ordines ſacros, & illorum uſum, an videatur factus habilis ad beneficium Curatum,& Pontificale,t.2. r.58 §.3.pag. 210.

Hæreditas.

Hæreditatem Eccleſiæ legatam an Capitulum Sede vacante, adire poſſit,t.5.r.44 § *Igitur prope finem*,p.401.

Hæreſis.

Ab hæreſi abſolutionem an poſſit Epiſcopus aliis ſubdelegare; tr.3.reſ.15 §.1. & ſeqq.p.305.

Ab hæreſi an poſſit Capitulum Sede vacante abſolvere? Et an hæc facultas revocata ſit Capitulo per Bullam Cœnæ: tr.5.reſ. 21. §. 1. & ſeqq. p.391.

* Vide verb. *Abſolvere. Cogere. Facultas, Vicarius.*

Hæreticus.

Hæreticis relapſis, ideoque ad mortem damnatis datur Communio, ſi eos pœniteat, & confiteantur, t.1.r.2. §.ult. p.4.

Hæreticorum matrimonia ſive rata, ſive conſummata, an Pontifex diſpenſando ſolvere poſſit,t 1.r.96.§ 8.p.128.

Hæreticus externus,ſed occultus an incurrat irregularitatem? t.3.r.32.§.1.p.315.

Et dato, quod incurrat, an poſſit illam Epiſcopus vigore Concilij Tridentini diſpenſare? ibid. §.2. & ſeq.

Contra Hæreticos an poſſit Capitulum Sede vacante procedere; t.5.r.22. §.1. p.392.

* Vide verb. *Baptizare, Fidelis.*

Homicidium.

Circa homicidij irregularitatem an valida ſit diſpenſatio, ſi non fuiſſet explicata circumſtantia Sacerdotij, ſi occiſus erat Sacerdos? t.2. r.59.§.1.p.210.

Et quid, ſi Pontifex non eſſet conceſſurus diſpenſationem, ſi ſciret dictam circumſtantiam Sacerdotij; ibidem, §.2.

Si homicidia plura quis commiſit,ſi uno vero tantum narrato velit unius irregularitatis diſpenſationem obtinere,an nihil fiat, t.2.r.61.§.2. p.211.

Homicidia plura committens an contrahat plures irregularitates in diſpenſatione explicandas, tract.2. reſ.62. §.1. ibid.

De quodam homicidio voluntario caſus curioſus, & novus circa diſpenſationem irregularitatis in eo contractæ, t.2.r.64.§.1. & ſeqq. p 213.

* Vide verb. *Habilis, Irregularitas, Ordinis Sacramentum.*

Honeſtas

Super honeſtatis impedimento an ſit ſubreptitia diſpenſatio non facta mentione de copula habita? t.2. r.119. §.2. p. 249.

Horæ Canonicæ.

* In indice primo hujus Tom. 3. Tractatus 6. de Horis

Canonicis ipſe titulus demonſtrat, quod omnes ejus quamplurimæ difficultates pertinent,& dicunt ſup.hoc verb. *Hora Canonica*; Ubi etiam de reſtitutione fructuum pro omiſſione earum agitur.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Beneficiarius*, *Collatio*, *Concionator*, *Impotens*, *Infirmus*, *Interdictum*, *Interruptio*, *Iter agentes*, *Ius*, *Laudes*, *Lingua*, *Officium Divinum*, *Recitare*, & paſſim in aliis verbis.

I

Jactura famæ.

JActuræ famæ ratione, & copulæ ſolet Pontifex diſpenſare, ſed ratione non exiſtente,ut facilius diſpenſatio impetraretur, quidam appoſuerunt in petitione, quod adeſt jactura famæ,& adfuit copula,an talis diſpenſatio ſit valida,ſi copula non adfuit, tr.2.reſ.117.§.1.& ſeq. pag. 247.

Et in dicto caſu,ſi verè juſta adſint,Papa diſpenſet,an diſpenſatio ſit irrita copula non ſequuta; t.2. r.118. §.3. & ſeqq. p.248. Sed vide eam à principio.

Jejunare, Jejunium, &c.

Ut non jejunus Sacerdos celebret,vel laicus ſumat Euchariſtiam,an Pontifex diſpenſare poſſit,t.1.r.55.§.3.p.73.

Jejunio fracto in aliquibus caſibus licitum eſt ſumere Euchariſtiam, ibid. §.4.

Ut non jejunet ſubditus in tota vita an Epiſcopus diſpenſare poſſit? t.2. r.26.§.3.p.189.

In jejunij lege Epiſcopus diſpenſans an poſſit imponere aliquam ſummam pecuniæ loco commutationis; tr. 4. r.7. §.1. p.380.

* Vide Verb. *Cardinalis*, *Concionatores*, *Conſuetudo*, *Expirare*, *jus*, *Miſſam celebrare*.

Ignorans, Ignorantia, Ignorare.

In caſu ignorantiæ proprij Parochi an poſſit pœnitens eligere Sacerdotem alienum, & etiam non approbatum abſque licentia proprij Parochi? tr.1. r. 39. §. *Sextus caſus*, p.50. & §. *Hoc ſuppoſito*, ibid.

Ignorante eo, pro quo diſpenſatio impetrata eſt, an proſit illi, t.2.r.83.§.1.& ſeqq. p.228. Ubi, quod impetrata diſpenſatione ab altero volentium matrimonium inire, vel qui irritum inierunt proſit utrique, quamvis alter prorſus impedimentum, ac diſpenſationem ignoret; ibid.§.10. p.229.

Quando quis ignorat affinitatis, vel conſanguinitatis nexum non eſt narranda copula habita, quando petitur diſpenſatio, t.2.r.120.§.3. p.250.

Si per ignorantiam quis ſymoniacè inſtitutus fuit in beneficium, an adjuvetur per regulam de triennali poſſeſſione; t.2. r.168.§.3.p. 286.

Si per ignorantiam Epiſcopus non emittit profeſſionem Fidei,an peccet mortaliter, & teneatur fructus reſtituere; t.3.r.69. §.4. p. 338.

* Vide verb. *Delictum*, *Exprimere*, *Impedimentum*, *Irregularitas*, *Litera*, *Tranſlatio*.

Illegitimus.

Illegitimus diſpenſatus,ut poſſit recipere Ordines,an cenſeatur diſpenſatus ad Ordines ſacros, t.2.r.53. §.1. & ſeqq. p.207.

Illegitimus diſpenſatus,ut poſſit recipere Ordines,an cenſeatur diſpenſatus ad omnes Ordines minores,vel tantum ad primam Tonſuram, tract.2. r.54. §.1. & ſeqq. pag.208.

Et quid,ſi Pontifex diceret, diſpenſo tecum ad omnes Ordines,ad quos Ordines hoc intelligatur? ibid. §.4.

Illegitimus regularis admiſſus ad Ordines non poteſt ſine diſpenſatione admitti ad Prioratum, Dignitatem, &c. ibid. §.6.

Illegitimus diſpenſatus ad Ordines, an ſit capax penſionis? t.2.r.57.§.1. p.209.

Et quid, ſi diſpenſatus ſit ad beneficium? ibid.

Illegitimus an poſſit adjuvari Regula de triennali poſſeſſione t.2.r.170.§. *Ex his patet*, p.288.

Illegitimus occultus an poſſit diſpenſationem ſuper irregularitate obtinere ab Epiſcopo ad recipiendos ſacros Ordines; t.3. r.63.§.1. p.333.

Illegitimi ex gravi cauſa an poſſint promoveri ad ſacros Ordines, etiam ſine ulla diſpenſatione, ſi hanc petere & obtinere nequeant ſine propria infamia, & Parentum? t.3.r.66.§.1. & ſeqq.p.334.

Illegitimus quamvis Regularis an poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi, vel Capituli Sede vacante? tr.3. reſ.94. §.1. pag.359.

Et an talis Regularis illegitimus non poſſit per privilegia Religionis diſpenſari, ut ſit Vicarius Epiſcopi? ibid. §.1. & ſeqq.

* Vide verb. *Beneficium*, *Expoſitus*, *Fides bona*, *Ordinis Sacramentum*, *Pontifex*.

Imago.

Imago viri Sancti nondum Beatificati an poſſit pingi cum radiis, & Diademate; t.3.r.90.§.3.p.355.

Impedimentum.

Impedimenta matrimonij ſtatuendi poteſtas an ſpectet privativè ad Pontificem? t.1.r.88.§.1.p.118.

Et quid de Epiſcopis pro ſua Diœceſi? ibid.

Impedimenta dirimentia an Pontifex conſtituere poſſit? t. 1.r.91.§.1. p. 121.

Super impedimento aliquo matrimonij an poſſit peti diſpenſatio tacito alio in poſterum diſpenſando? tr. 2. r.99.§.1.p.236.

Si impedimenta duo ad matrimonium ſunt in eadem perſona,quorum alterum occultiſſimum eſt,ex cujus revelatione, ſi ſciatur, ſequitur perſonæ eo laboranti magnum detrimentum, & alia graviſſima damna, quid in tali caſu eſt faciendum? t.2.r.100.§.3.& ſeqq.p.237.

In impedimentorum matrimonij diſpenſatione an ſit explicanda copula jam habita; tract.2. reſolut.113.§.1. p. 243. Ubi aliqua alia contingentia pro ſupradicta quæſtione.

In impedimentis dirimentibus ſupervenientibus matrimonij jam contractis impedientibus petitionem debiti, an Epiſcopus poſſit diſpenſare? tract.2. reſolut.133. §.5. pag. 259.

De clauſula Diſpenſationum, *Dummodo impedimentum inde proveniens occultum ſit*. Et de alia,ut conjux impedimenti ignarus certior fiat de prioris conſenſus nullitate, tr.2. r.164. per totam, p. 284.

Si ex impedimento aliquo juſto quis non poſſit Romam adire pro abſolutione, an teneatur recurrere per Epiſtolam ad Pœnitentiarium, vel poſſit abſolvi ab Epiſcopo; t.3.r.28.§.1.& ſeqq. p. 313.

Sed ſi impedimentum non eſt perpetuum,debet Epiſcopus ad reincidentiam eum abſolvere, ibid. Ubi etiam proponuntur cauſæ dicti impedimenti.

Qui cum impedimento occulto dirimente matrimonium contraxit, cum hæc tria concurrunt, ſcilicet difficilis recurſus ad Pontificem, ſcandalum ſi fiat ſeparatio, & periculum incontinentiæ, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari in hoc matrimonio, t.3.r.52.§.4.p.327.

* Vide verb. *Affinis*, *Cognatio*, *Commiſſio*, *Conſanguinei*, *Conſanguineus*, *Copula*, *Crimen*, *Delegare*, *Dives*, *Dubium*, *Epiſcopus*, *Eximere*, *Expirare*, *Explicare*, *Inferior*, *Infidelis*, *Irregularitas*, *Judæus*, *Nuntius*, *Regulares*, *Scandalum*, *Subreptio*.

Impetratio.

* Vide verb. *Facultas*, *Reſcriptio*.

Imponere.

* Vide verb. *Applicare*, *Beneficium*, *Delictum*, *Pœna*.

Impoſitio, Impoſitum.

Impoſitio manuum Epiſcopi an pertineat ad eſſentiam Ordinis Sacerdotalis,vel tantum ſufficiat porrectio Calicis cum Patena, & tota forma dictæ traditionis correſpondens, &c. t.1.r.12.§.1. p.18.

* Vide verb. *Pœna*, *Sacerdoſ.*

Impotens.

Impotens ad recitandum Officium Divinum ſolus, an teneatur recitare cum ſocio? tract.6.reſ.37. §.1.& ſeqq. pag.440.

Et quid, ſi antea recitabat cum ſocio; ibid.

Inceſtus.

* Vide verb. *Affinis*, *Conſanguinea*, *Ignorare*, *Ingredientes.*

Incidere.

* Vide verb. *Crimen.*

Indicare.

* Vide verb. *Dignior.*

Indignus.

Indignum eligere ad beneficium an aliquando ſit licitum; t.3.r.103.§.1. & ſeqq.p.366. Ubi, an ſit licitum aliquando eligere in Parochum, & Epiſcopum hominem improbum, & pravis moribus notoriè indignum, & diffamatum concubinarium, ſi alias non reperiatur idoneus ad miniſtranda Sacramenta? ibid. §.5.

Indignum eligendo Senatus Panormitanus, an amittat pro illa vice jus eligendi; tr.3.reſ.111.§.4.p.371.

Indulgentia.

Per Indulgentias non tantum indirectè & mediatè, ſed etiam directè, & immediatè ſacramentales pœnitentiæ à Pontifice tolli poſſunt, tract. 1. reſol. 44. §. 3. pag. 59.

Per Indulgentias an Pontifex intendat non ſolum liberare à pœnitentiis injunctis in confeſſione, ſed etiam non injunctis? tr.1.reſ.45.§.1.p.60.

De Indulgentiis antiquitus conceſſis quid eſt ſentiendum? ibid. §.8. p.61.

Cum Indulgentia 40. vel 50. dierum, vel annorum conceditur, non intelliguntur dies, vel anni pænarum, quas in Purgatorio eramus ſoluturi, ibid. §.8.

Indulgentias an Capitulum Sede vacante concedere poſſit? tr.5.reſ.42.§.1.& ſeqq.p.400.

Et quid de conſuetudine circa hoc; ibidem. Ubi, an ſit tutius, ut Capitulum committat alicui Epiſcopo, ut Indulgentias concedat in nomine ipſius Capituli.

* Vide verb. *Pœnitentia ſacramentalis.*

Infantes.

Infantes an ſint capaces Ordinum ante uſum rationis, t.1. r.62.§.1. p.83.

Infantem ante uſum rationis in Epiſcopum Epiſcopus ordinans, an validè illum ordinet; ibid. §.4.

Infantem ante uſum rationis ſacris Ordinibus initiatum an poſſit Pontifex reddere inhabilem ad matrimonium, t.1.r.76.§.1.& ſeqq. p.97.

Et an de facto Pontifices hoc effecerint; ibid.§.3.

* Vide verb. *Baptiſmus*, *Baptizare*, *Confirmationis Sacramentum*, *Euchariſtia*, *Gratia.*

Inferior.

In inferioris lege an poſſit validè ſine cauſa Superior diſpenſare; t.2.r.10.§. 1. pag.181.

Inferiores an poſſint in extraordinario aliquo eventu diſpenſare in legibus Superiorum, ſive lex ſit de matrimonio impediendo, ſive de aliqua irregularitate, vel reſervatione voti, & ſimilium tract. 2. reſol. 32. §. 2. pag.193.

Quando inferior diſpenſat in lege Superioris, an poſſit imponere aliquod onus ei, cui diſpenſat; t.2.r.38.§.1. pag.196.

* Vide verb. *Cauſa*, *Cognitio*, *Dubium*, *Epiſcopus*, *Prælatus*, *Symonia*, *Taciturnitas*, *Votum.*

Infidelis, *Infidelitas.*

Si in infidelitate quis copulatus fuiſſet matrimonio ſuæ novercæ, validum eſt tale matrimonium, Patre defuncto, nec eſt diſſolvendum cum ad fidem convertetur, t.1. r.81.§.6.p.108.

Infidelium matrimonia ſeu rara, ſeu conſummata an poſſit Pontifex diſpenſando ſolvere, quando ambo baptizantur; tract.1. r.96.§.8. p.128. & melius in Reſ.99. §.1. pag. 130.

Et quid, ſi Pontifex habeat ſupremam poteſtatem, & temporalem juriſdictionem in quoſdam Infideles, tr.1. r.96. §.9. ibid.

* Vide verb. *Arbiter*, *Baptizare*, *Cenſura*, *Fidelis*, *Iudæus*, *Ius.*

Infirmus.

Infirmus, qui non poteſt recitare Horas Canonicas ſtatutis temporibus, an teneatur poſtea recitare? Et ſi non poteſt recitare totum Officium Divinum, an teneatur ad partem? Et ſi poteſt majorem partem recitare, an teneatur ad illam; tr. 6. r. 38. uſque ad 44. Ubi alia circa infirmos, à pag. 441.

Si infirmo ſe aliquis offerret in ſocium ad recitandum Officium Divinum, an recitare teneatur? t.5.r.97.§.3. pag. 479.

Infirmus, & ſi valens converſare cum amicis ſe inviſitantibus ideò non tenetur recitare Officium divinum, ibidem.

Infirmus, qui prævidet poſt meridiem ex febri fore impediendus à recitatione Veſperarum, an teneatur illas manè recitare; tr.6. reſ.118. §.4. p.491.

* Vide verb. *Deglutire*, *Dubitare*, *Ingreſſus*, *Medicus.*

Ingredi, Ingrediens, Ingreſſus.

Ad ingreſſum Religionis ſub mortali an teneatur diſpenſatus à Pontifice in voto Religionis ratione infirmitatis ſi poſt multos annos poſtea convaluerit, t. 2. r.74. §.1. p.223.

Ingredientes Monaſteria Monialium, & inceſtum committentes cum Moniali, ſi delictum eſt occultum, an poſſint per Epiſcopum abſolvi ab excommunicatione? t.3.reſ.31.§ 1.p.314.

Ingrediendi Monaſteria Monialium, an Capitulum Sede vacante, & ejus Vicarius licentiam concedere poſſint, t.5.r.28.§.2. p.394.

* Vide verb. *Votum.*

Inhabilis, *inhabilitas.*

Inhabiles ad contrahendum matrimonium an Pontifex aliquos privatos reddere poſſit? t.1.r.92. §. 1. & ſeqq. pag.123.

Inhabilis ad beneficia an poſſit adjuvari Regula de triennali poſſeſſione; tract.2. reſ. 170. §. *Ex his Baunius*, pag. 288.

In inhabilitate qualibet an Epiſcopus diſpenſare ſecum poſſit? t.3.r.18.§.2.p.307.

In inhabilitate contracta per Symoniam an Epiſcopus diſpenſare poſſit? tractatu tertio, reſolutione 60. §.1. pag. 331.

* Vide verb. *Hæreſis*, *Infantes.*

Inquiſitores.

Inquiſitores an poſſint præbere licentiam legendi libros prohibitos, donec corrigantur: Ubi alia multa pro hac lectione, & librorum horum retentione, &c. tract. 3. reſ.84.§.1.& ſeqq. p.347.

* Vide verb. *Hæreſis*, *Vicarius.*

Inſignia.

Inſignia, & ornamenta Pontificalia quæ ſunt; t.3. r.77. §.1.& 8.p.343.

Inſignire.

* Vide verb. *Canonicus.*

Inſtantia.

Inſtantia prima Capituli Sede vacante an cenſeatur præſervata in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de Reformatione*, tractatu quinto, reſ.8. §.2. & ſequenti pag. 384.

Inſtituere.

Inſtituere an poſſit Epiſcopus diem feſtum alicujus Sancti nondum Canonizati, t.3.r.90. §.1. p.355.

* Vide verb. *Conſenſus.*

Inſtitutum.

* Vide verb. *Confeſſio.*

Inſtrumentum Ordinis.
* Vide verb. *Contractus.*
Intentio.
* Vide verb. *Affinis, Concelebrare, Conſanguineus.*
Interdicere, Interdictum.
Interdicere uſum Sacramentorum aliquibus an Pontifex poſſit; t.1. r.2.per totam,p.2. Ubi proponuntur diverſi caſus pro praxi dictæ quæſtionis in omnibus Sacramentis lege eos in textu, & non pigebit.
Interdicti tempore an teneatur audire Miſſam habens privilegium Bullæ Cruciatæ, aut Breve Oratorij privati. t.1. r.102.§.8. p.136.
Interdictus excuſatur à præcepto Miſſæ, licet facilè poſſit obtinere abſolutionem à cenſura, ibidem, §. 12. pag. 137.
Interdictum tam perſonale quam locale an Capitulum Sede vacante ponere poſſit; t.5.r.30.§.2. p.394.
Interdictus Clericus an teneatur dicere Horas Canonicas? t.6.r.31.§.1. & ſeqq. p.437.
Si interdicti tempore conceditur privilegium Sacerdoti, ut Miſſam celebrare poſſit, extenditur privilegium ad Miniſtrum ſervientem, t.6.r.65.§.3.p.458.
* Vide verb. *Euchariſtia, Extrema-Unctio.*
Internum.
* Vide verb. *Actus, Peccatum.*
Interpretari, Interpretatio.
* Vide verb. *Cauſa, Dubium, Facultas, Latè, Privilegium, Strictè.*
Interruptio.
Si cum interruptione notabili inter Pſalmos ejuſdem Horæ Canonicæ, vel Nocturni aliquis Officium Divinum recitet, an peccet mortaliter? tract. 6. reſol. 67. §. 1. pag. 460.
Et quid, ſi interruptio duret per unam, vel duas horas, ibidem.
Imo an in Matutinis Vigiliæ nocturnæ pluſquam per triginta horas inter ſe ſine cauſa abſque lethali culpa dici poſſunt, & ita recitantes Divino Officio & præcepto ſatisfaciunt,& non tenentur repetere ſequenti die, t.6. r.68.§.1.p.462.& reſ.98.§.5. p.480.
Et an ſupradicta interruptio intelligatur etiam in ordine ad recitationem publicam,quæ efficitur in Choro; t.6. r.98.§.5. p.480.
Interſtitia.
In interſtitiis tenetur Epiſcopus diſpenſare, ſi adſit juſta cauſa; t.2.r.15.§.6.p.184.
Ut in inſtertitiis non ſervatis quis ordinetur, an Capitulum Sede vacante diſpenſare poſſit? Et quid de Vicario Capituli quoad hoc; t.5.r.16.§.1.& ſeqq. p.388.
Invalidum.
* Vide verb. *Beneficium, Confeſſio.*
Invitus.
Invito eo, cum quo diſpenſatur in voto, vel alio impedimento, an diſpenſatio fieri poſſit,t.2.r.82. §.1. p.227.
Invitis, & nolentibus ſubditis an poſſint Superiores irritare eorum vota, & juramenta ſicut poteſt fieri abſolutio excommunicationis illo invito, ibidem, §.3. & ſeqq. p. 228.
Invito altero ex contrahentibus matrimonium ratum, & non conſummatum an Pontifex poſſit diſpenſare ob communem pacem, & poſita gravi cauſa; tr.1. r. 94. §.9.11.& ſeqq. p.125.
* Vide verb. *Baptizare.*
Irregularis, Irregularitas.
Irregularitatum plurium impedimenta an ſufficiat ſeparatim exprimere, & de illis abſolutionem obtinere, t. 2. r.61. §.1. p.211.
Idem eſt de aliis ſimilibus.
Irregularis an poſſit juvari per Regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione? t.2.r.170.§.1.p.288.
Super irregularitate aliqua orta ex delicto an Epiſcopus poſſit imponere pœnam pecuniariam loco commutationis, tractat. 4. reſolution. 8. §.2. pagina 381.
Abſque irregularitatis metu quomodo poteſt Capitulum Sede vacante exercere juriſdictionem in criminalibus, quando Epiſcopus habet juriſdictionem temporalem? t.5.r.7.§.2. p.384.
In irregularitatibus omnibus, ſuper quibus Epiſcopus vigore Concilij Trid. ſeſſ.24. c. 6. diſpenſare poteſt, an etiam Capitulum Sede vacante, t.5. r.19.§.1.p.390.
Idem eſt de Collegio Cardinalium Sede vacante, tract.5. r.20.§.1.p.391.
Irregularis Beneficiarius an teneatur recitare Officium Divinum, t.6.r.10.§.1.p.423.& reſ.112.§.4.p.487.
* Nota quod in indice primo hujus tom.3. in tr.3. *De poteſtate Epiſcopi quoad abſolvendum, & diſpenſandum,* ſunt quamplurimæ difficultates ſup. his verbis *Irregularis, Irregularitas*, in quibus Epiſcopus, Legatus, Nuntius, Commiſſarius Cruciatæ, & Confeſſarius vigore Bullæ Cruciatæ abſolvere, & diſpenſare poſſunt, ſignanter à Reſ.11. uſque ad 15. 19. 22.& à Reſ. 32. uſque ad 66.
* Vide etiam in hoc indice verb. *Beneficium, Epiſcopus, Excommunicatio, Expirare, Fœtus, Habilis, Homicidium, Illegitimus, Legatus, Mandans, Militare, Occidere, Onus, Ordinis Sacram. Prælatus Regularis, Subditus.*
Irritandum, Irritare, Irritum.
Irritare matrimonium Clandeſtinum an Pontifex potuerit, ut patet in Concilio Trid.ſeſſ. 24. c.1. *de Matrim.* t.1.r.91.§.1.p.121.
Ad irritandos contractus immediatè,& directè ad reddendos illos nullos Eccleſia habet poteſtatem, & habet etiam poteſtatem ad irritandas perſonas ad tales contractus, quod eſt irritare ipſos contractus indirectè, ibid. §.4. & ſeqq.
Irritando Pontifex ſine juſta cauſa aliqua matrimonia, an ſint valida? t.1.r.93.§.1.p.124.
Si irrita fuit prima diſpenſatio matrimonij, an in ſecunda neceſſarium ſit facere mentionem de nullitate primæ? t.2.r.97.§.1.p.235.
Irrita an ſit diſpenſatio copula non ſequuta, ſi allegata ſit copula, & Pontifex diſpenſet,ſi verè juſta adſunt; t. 2. r.118.§.2.p.248.& ſeqq.
An irritetur teſtamentum pro foro conſcientiæ ſine ſolemnitate conditum, ſi lex,aut ſtatutum decernit, quod teſtamentum nullam faciat fidem in judicio,& extra ſine ſolemnitate factum? t.2.r.140.§.2.p.265.
* Vide verb. *Exprimere, Invitum.*
Iter agentes.
Iter agentes, qui non poſſunt recitare Horas Canonicas ſtatutis temporibus, an teneantur poſtea recitare; t. 6. r.39.§.1. & ſeqq.p.444.
Jubilæum.
Jubilæi privilegium quatenus continet poteſtatem diſpenſandi,an ſit latè, vel ſtrictè interpretandum? tr.2.r.50. §.2. p.205.
Si virtute Jubilæi facultas delegata ſit ad diſpenſanda, vel commutanda vota,an extendenda ſit ad vota commiſſa poſt publicationem dicti Jubilæi; t.2. r.72.§.8.p.222.
Judæus.
Judæus, ſi ſubditus eſt Regis infidelis in ſervandis impedimentis matrimonij an ſubjaceat eidem Regi,t.1.r.89. §.5. p.120.
Et quid,ſi ſubditus ſit Romano Pontifici? ibid.
Iudex.
Iudices arbitri,Iudices acceſſores,& Iudices delegati Epiſcopi an poſſint eſſe Religioſi omnes, (exceptis Minoribus,) accedente licentia Prælati, &c.tr.3.reſ.94.§.12. pag. 360.
* Vide verb. *Bulla Cruciatæ.*
Iudicare, Iudicium.
* Vide verb. *Cauſa, Epiſcopus, Lex, Irritare.*
Iuramentum, Iurare.
Iuramenta an authoritate Divina poſſit Pontifex relaxare? tr.2.r.2.§.7.p.174.

Quando

Quando ſimul juramentum,& votum expreſsè adſunt ſoli Deo facta,& non explicatur utrumque vinculum, an diſpenſatio ſit invalida? t.2.r.7.§.1.& ſeqq.p.221.
Facultas conceſſa ad diſpenſanda vota & commutanda an extendatur ad vota & juramenta ejuſdem rei, cum ſimul duo vincula concurrant; t.2.r.72. §. 1. ibid.
Et quid, ſi juramentum non præſtetur in voti confirmatione, ſed independenter ab illo; ut ſi quis prius juravit jejunium, & poſtea vovit idem, vel ſi prius vovit, & poſtea juravit, non quaſi votum confirmans, ſed vel ejus immemor, vel omnino independenter; ibid. §. 3. pag. 222.
Et quid in dubio, an juramentum poſterius emiſſum ſit præſtitum ad ſolum confirmandum votum? ibid.
Ad juramenta relaxanda ſoli Deo facta an extendatur poteſtas delegata diſpenſandi, vel commutandi vota; t.2.r.73.§.1. ibid.
Et quid, quamvis juramentum non habeat incluſam promiſſionem, ſed abſque ea ſoli Deo fiat, ibidem, §.4. pag. 223.
Ad juramenta adjecta contractui, in quo eſt turpitudo,& injuſtitia in creditore, an extendatur facultas delegata ad vota? ibid. §. 7.
Si juraſſet Epiſcopus non revocare Vicarium, an adhuc poſſit illum revocare; tractatu 3. reſolution. 93. §. 2. pag. 358.
A juramentis omnibus abſolvere & diſpenſare an poſſit Capitulum Sede vacante? tr.5. reſ. 25. & 26. per tot. pag.393.
Si juramentum interpoſitum ſit in nominatione Vicarij à Capitulo Sede vacante de non revocando Vicarium, an adhuc Capitulum eum revocare, & amovere poſſit? tract.5. reſ.75. §.4. & ſeqq. p. 414.
* Vide verb. *Conſtitutio, Irritare, Revocare.*

Juriſdictio.

Juriſdictionis defectum an ſuppleat Pontifex in miniſtrantibus Sacramenta cum opinione probabili; tr.1.reſ.4. §.1.& ſeqq. p. 6.
Et an ſtante errore communi abſque titulo colorato, tr.1. r.5.§.1. & ſeqq. p.8.
Et quid, ſi adeſt titulus coloratus? ibid.
Juriſdictionem ordinariam in foro Pœnitentiæ quoad totam Eccleſiam habet Pontifex, idque à jure Divino cum primum eſt electus; t.1.r.35.§.12.p.44.
Idem eſt de Epiſcopo pro tota ſua Diœceſi, ibid. §.13.
Juriſdictionem qui habet à Pontifice audiendi confeſſiones, poteſt illas audire ubique terrarum, tr.1. reſ.36. §.5.p.45.
Idem eſt de Epiſcopo pro tota ſua Diœceſi, ibidem, §.5. pag. 45.
Qui juriſdictionem delegavit audiendi confeſſiones ſuo arbitrio, poteſt illam revocare ſine cauſa, non ſolum validè, ſed etiam licitè,ibid.§.6.
Juriſdictionem unde Sacerdotes habeant in foro Pœnitentiæ, t.1.r.37.§.7. p.46.
Iuriſdictionem in aliquibus caſibus an hodie ſuppleat Pontifex, ut Sacerdos non approbatus ab Epiſcopo poſſit excipere confeſſiones, non obſtante Concilio Tridentino, tract. 1. reſolut. 38. §.1. & ſequentibus, pag. 47. Ubi aliqui caſus proponuntur circa juriſdictionem Confeſſarij Epiſcoporum, Cardinalium, & familiæ eorum, & Prælatorum Regularium, ibidem, §. *Sed difficultas*, & in §.10. & 11.
Iuriſdictionem an præbeat Pontifex Regularibus, ſi Epiſcopus injuſtè deneget illis approbationem audiendi Confeſſiones, ibidem, §. *Secundus caſus*, pag. 48.
Enumerantur alij caſus, in quibus Pontifex ſupplet juriſdictionem, ut Sacerdos non approbatus audiat confeſſiones, tractatu primo, reſolut. 39.§. 1. & ſequent. pag. 49.
Juriſdictionem an ſuppleat, & conferat Pontifex in articulo mortis ſimplici Sacerdoti illam non habenti, ſaltem dum abeſt Sacerdos approbatus? tract.1. reſ.41. §. 3. pag. 53.
Iuriſdictionem talem an Sacerdotes habeant à jure Divino, ſeu à Deo immediatè, vel à Pontifice, & Eccleſia; ibid. §. 4.
Et quid in dicto caſu, ſi adeſt Parochus, vel approbatus ibid. §. 6.
Et an non ſolum in articulo mortis, ſed etiam in periculo conferat Pontifex ſupradictam juriſdictionem ſimplici Sacerdoti; ibid. §.4.in fine, & ſeq. & in §.11.
Iuriſdictionem aliquando an ſuppleat Pontifex in Miniſtro Extremæ-Unctionis,t.1.r.59.§.6.p.78.
Iuriſdictionem delegatam habentes diſpenſandi in univerſum cum aliqua Communitate, cujus ipſi ſunt partes, an poſſint ſecum diſpenſare; tract.2. reſ.5. §.15. pag. 177.
Et quid, quando haberent limitatam poteſtatem diſpenſandi cum certis perſonis, ibid.
Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ordinariam Abbates, & alij Prælati inferiores Epiſcopo habentes, an includantur ſub nomine Epiſcopi in Decreto Concilij Tridentini ſeſſ.24. c.6. quoad diſpenſandum,& abſolvendum; tr.3. reſ.5.§.1.& ſeqq.p.299.
In juriſdictione ordinaria Epiſcopi, an ſuccedat Capitulum Sede vacante; tr.5. r.1.§.1. & ſeqq. pag.381.
Et an in delegata? Et an in voluntaria? Et an in competente Epiſcopo ex conſuetudine; tr.5.reſ.2.3.4.p.382. & ſeqq.
Et an in aliis caſibus; Ubi aliqui pro praxi, tr. 5. reſ. 5. §.1.& ſeqq. p. 383.
Iuriſdictionem ſuam an poſſit Capitulum Sede vacante exercere, ſi Epiſcopus ad aliam Eccleſiam tranſlatus adhuc non accepit poſſeſſionem; tract. 5. reſ. 6. §. 1. ibidem.
Iuriſdictionem ſuam an poſſit Capitulum Sede vacante exercere in perſonas ſæculares, quando Epiſcopus habet poteſtatem temporalem, tractat.5. reſolut. 7. §. 1. & ſeqq. p.384.
Et quomodo in dicto caſu in criminalibus abſque metu irregularitatis; ibid. in fine.
Iuriſdictionem aliquam an poſſit Capitulum Sede vacante exercere, electo Vicario,; t.5. r.73.§.1.p.412.
Iuriſdictio Vicarij Capituli Sede vacante quando expiret, t.5.r.79.§.1.p.416.
* Vide verb. *Abſolvere, Adminiſtrare, Confeſſarius, Excommunicationis abſolutio, Facultas, Iudæus, Ius, Metropolitanus, Poteſtas.*

Ius.

Iure Divino Pontifici, & Eccleſiæ competit poteſtatem committendi, ut ſimplex Sacerdos conferat omnes Ordines etiam majores, t.1.r.72.§.4. p.94.
Ius Divinum non prohibet matrimonium, vel uſum ejus Sacris Ordinibus initiatis, t.1. r.77.§.2.p.98.
Iure naturæ non eſt nullum matrimonium inter ſocrum & nurum ſuam, inter novercam & privignum, inter Victricum & privignam, inter ſocrum & generum, inter avam & nepotem, inter aviam & nepotem, inter fratres & ſorores, inter virum ſororis ſuæ, inter uxorem fratris ſui, & quid inter Patrem, & filiam? Ubi exprimitur gradus affinitatis, & conſanguinitatis lineæ rectæ, & tranſverſæ, t.1. à reſ.80. uſque ad 85.incluſivè, p.105. & ſeqq.
Neque jure Divino, neque jure naturæ, ſed tantum jure Eccleſiaſtico eſt irritum matrimonium fidelis cum infideli, vel hæretica, t.1.reſ.86.§.3.p.115.
De jure Divino, nec naturali non eſt prohibitum diſſolvere vinculum matrimonij rati,& non conſummati,t.1. r.94. §.1. p.124.
In jure Divino poſitivo an Pontifex diſpenſare poſſit, t.2.r.2.§.1.p.173.
Et an jure Canonico poſitivo; tractat. 2. reſolut. 3. §. 1. pag. 174.

Jure ordinario an poſſit Epiſcopus diſpenſare in lege Concilij,& Pontificis,quoties facultas diſpenſandi non adimitur, vel reſtringitur ? t.2.r.24.& 25. p.187.
Et quid, ſi expreſsè non concedatur; tract. 2. reſ.26.§.1. pag. 189.
Si jus præcisè attenditur Parochos non poſſe in legibus Eccleſiaſticis diſpenſare, ſed ex conſuetudine diſpenſant in jejuniis, & obſervatione Feſtorum, etiam ſi adiri poſſit Epiſcopus; t.2.r.25. §.ult. ibid.
An de jure Divino, vel etiam de jure Eccleſiaſtico ſit recitatio Horarum Canonicarum, & qualitas Officij ſit de jure Eccleſiaſtico, t.2.r.51.§.*Hinc*, ſed lege eam per totam, p.206.
De jure Divino an ſit reſidentia Epiſcopi; t.3. r.70. §.1. & ſeqq.p.338.
An eadem juris diſpoſitio debeat militare, ubi eadem ratio juris militat, t.4.r.3.§.3. p.377.
Jure communi non poteſt Prælatus Regularis deponere, nec degradare ſuos ſubditos, t.5.r.18.§.2. p.390.
Juris novi ſignum inductionis eſt hoc verbum *ſtatuimus*, t.6.r.5.§.6.p.420.
Jure naturali Beneficiarius non recitans Officium Divinum primis ſex menſibus an teneatur ad aliquam reſtitutionem, t.6.r.5.§.2.& 5.p.419.
* Vide verb. *Abſolvere*, *Baptizare*, *Beneficium*, *Communio Sacra*, *Conſanguinea*, *Declarationes*, *Eccleſia*, *Fœmina*, *Indignum*, *Juriſdictio*, *Matrimonium*, *Parochiale*, *Vicarius*.

L

Laicus.

Laico an aliquando ſit licitum ſumere ſanguinem Chriſti; tr.1.r.49.§.12.p.67.
* Vide verb. *Baptizare*, *Communio Sacra*, *Confeſſio*, *Deglutire*, *Euchariſtia*, *Extrema-Unctio*, *Juriſdictio*.

Laudes.

Quando à Laudibus ſeparatur Matutinum, an in fine dicenda ſit oratio diei ? tractatu 6. reſolution. 70. §. 1. pag. 462.
Qui à Laudibus Matutinum ſejungit ſine cauſa, an peccet venialiter ? ibid.§.3.
Laudes an ſint Hora ſeparata, vel partes Horæ, nempe Matutini; t.6.r.118.§.2.p.490.

Legalis cognatio.

* Vide verb. *Cognatio.*

Legatum.

* Vide verb. *Fœmina.*

Legatus à latere.

Legati poteſtas ad diſpenſandum an ſit ordinaria, vel delegata; Ubi an poſſit Legatus eam delegare ? t.2.r.26. §.10.p.190.
Legati diſpenſatio data ſine cauſa an ſit valida ? t.2. r.39. §.3. p.187.
Si ad Legatum eſt facilis recurſus,& difficilis ad Pontificem an Epiſcopus poſſit in caſu valde raro aliquando diſpenſare in impedimentis matrimonij ? tr.2. reſ.129. §.5.10.& 11.p.255.
Legatus in ſua Provincia an poſſit diſpenſare in votis, ſuſpenſionibus, & irregularitatibus cum Scholaribus, Mercatoribus, Medicis, Prætoribus, & ſimilibus alienigenis, & forenſibus omnibus, qui firmum domicilium non habent, vel tantum cum perpetuo ibi manſuris, t.3.r.13.§.2. p.304.

Legere.

Legendi libros prohibitos donec expurgentur, an Epiſcopus, vel Inquiſitores licentiam præbere poſſint, tr.3. r.84.§.1. & ſeqq. p. 347. Ubi alia multa pro lectione librorum prohibitorum, & aliorum continentium propoſitiones hæreſim ſapientes, malè ſonantes, temerarias, ſcandaloſas, aut contra bonos mores, & res laſcivas.

Legiſlator.

Legiſlator in juſta diſpenſatione ſecum utendo, an peccet gravius, quam ſubditus; t.2.r.12.§.1.p.182.
Legiſlator in tali caſu an peccet duplici titulo, uno eam non revocando dum poteſt, altero ea utendo ? ibidem.
Si Legiſlator diſpenſat in aliqua lege ſua, ſi diſpenſatio non eſt debita, ſed gratia,an poſſit imponere aliquod onus ei, cum quo diſpenſatur; tr.2.r.38.§.1. & ſeqq. pag.196.

Legitimatio, Legitimatus.

Ut legitimatus ſuccedat etiam ad temporalia, an Pontifex poſſit in radice matrimonij diſpenſare, tr.1. reſ.87. §.1. p. 116. Ubi alia pro intelligentia dictæ legitimationis, & radice matrimonij.

Levitas.

Levitas in vovendo an præſtet ſufficientem cauſam diſpenſationi, etiam ſi ita vovens non habeat difficultatem exequendi votum; tr.2.reſ.80.§.1.p.226.

Lex.

In legibus ſuis diſpenſando Pontifex ſine cauſa an peccet ? tr.1. reſ.27. §.4.p.35.
Legem ferre an poſſit Pontifex, ut matrimonium ratum, per ſubſequens conſummatum diſſolvatur; tr.1.reſ.96. §.7. p.128.
In legibus Epiſcopi, & aliorum Prælatorum an Pontifex poſſit diſpenſare, imo in Concilio includente ipſum Pontificem; tr.2.reſ.3.§.1.p.174.
Lex an poſſit fieri à Concilio, qua ſub mortali obligetur Pontifex ad non diſpenſandum ex ulla cauſa; ibidem.
In lege Apoſtolorum an Papa diſpenſare poſſit ? ibidem, §.2. p.175.
Qui in lege habet poteſtatem diſpenſandi cum aliis, an poſſit ſecum diſpenſare ? tr.2.reſ.5.§.1. p.175.
In lege propria, vel inferioris, ſi Superior ſine cauſa diſpenſet, an ſit valida diſpenſatio, & an peccet mortaliter,vel venialiter, tr.2.r.9.& 10.p.181.
Si lex decernit, ut teſtamentum ſine ſolemnitate nullam faciat fidem in judicio, neque extra judicium, an cenſeatur ipſo facto, etiam quoad forum conſcientiæ irritare teſtamentum ſine tali ſolemnitate conditum; t. 2. r.140.§.2.p.265. Ubi circa aliquam legem non eſt uſu receptum Concilium Tridentinum, an poſſint Epiſcopi uti dicto Concilio quoad diſpenſandum & abſolvendum; t.3.r.2.§.1.p.297.
Legis verba declarat obſervantia, & conſuetudo ſubſequens, tr.3.reſ.84.§.5. p.347.
Legis mens aliquando magis eſt attendenda quam verba, t.4.r.3.§.3.p.377.
In lege Pontificia an Epiſcopus diſpenſare poſſit, apponendo pœnam pecuniariam loco commutationis, tr.4. r.7.§.1.p.380.
Legis, aut præcepti vim non habent Rubricæ præſcriptæ recitandi Officium Divinum,vel audiendi Miſſam hoc, aut illo modo, ſed eſſe ſolius directionis & Regulæ, ut magis piè, & religiosè recitetur Officium, & audiatur Miſſa, &c. t.6.r.45.§.4.p.444.
* Vide verb. *Cauſa*, *Conſuetudo*, *Deciſiones*, *Declarationes*, *Dubium*, *Facultas*, *Inferior*, *Jus*, *Legiſlator*, *Poteſtas*, *Prælatus*, *Princeps*, *Succeſſor*, *Votum*.

Liber.

* Vide verb. *Legere*, *Retinere*.

Libitum.

Ad libitum an diſpenſationes revocari poſſint ? t.2.r.122. §.1. pag.251.
Et quid, ſi gratis diſpenſet Pontifex, & non per modum contractus ? ibid.
Et quid de diſpenſationibus conceſſis à Sacra Pœnitentiaria pro foro conſcientiæ, ibid. §.3. p.251.

* Vide verb. *Licentia, Revocare.*

Licentia.

Si cum licentia Pontificis Capucinus, Minimus, Mercerarius tranſirent ad Canonicos Regulares, vel ad Carmelitas Clauſtrales, non tenerentur ad eorum ſpecialia vota tam rigidè ut antea. t. 1. r. 79. §. 9. p. 103.

Licentiam conceſſam alicui Antiſtiti ab Epiſcopo defuncto revocare an poſsit Capitulum Sede vacante ad conferendos Ordines, & exercenda Pontificalia? t. 5. r. 10. §. 1. & ſeq. p. 385.

Et quid, ſi Capitulum non revocet dictam licentiam? ibidem. §. 3.

Sine licentia Capituli Sede vacante nullus Epiſcopus poteſt conferre Ordines Religioſis virtute ſuorum privilegiorum. ibidem §. 6.

Licentiam alicui Epiſcopo concedere Capitulum Sede vacante poteſt, ut ordines conferat Religioſis, & Clericis alterius Diœceſis. t. 5. r. 11. §. 1. & ſeq. p. 386.

Licentiam aſsiſtendi matrimonio an Capitulum Sede vacante, & ejus Vicarius dare poſsit? t. 5. r. 28. §. 1. p. 394.

Licentias Regularium ad confeſsiones audiendas, & prædicandum an Capitulum Sede vacante revocare poſsit? t. 5. r. 33. §. 3. p. 396.

Licentiam an Capitulum Sede vacante dare poſsit Monialibus exeundi è Monaſterio ex cauſa? t. 5. r. 35. §. 1. ibidem.

Et an erigendi nova Monaſteria? t. 5. r. 39. §. 3. & ſeqq. p. 399.

Et quid de Monaſteriis Monialium? ibidem.

Et an ut ædificetur Eccleſia, & acquiratur jus Patronatus? t. 5. r. 40. §. 1. p. 399.

Licentia celebrandi Miſſam vulgari lingua non conceditur niſi à Papa, & ex gravi neceſsitate. t. 6. r. 49. §. 4. p. 447.

Abſque licentia Pontificis an poſsint vendi penſiones omnes pro libito. t. 6. r. 138. §. 6. p. 502.

* Vide verb. *Canonicus, Cauſa, Clericus, Communio Sacra, Equites, Euchariſtia, Expirare, Extrema-Unctio, Facultas, Ingredi, Legere, Novitius, Pontificalia.*

Licentiatus.

Licentiatus in Sacra Theologia, vel jure Canonico in aliqua univerſitate, ſi Sacerdos ſit, an poſſit audire Confeſſiones Sæcularium ſine alia approbatione Epiſcopi? t. 1. r. 39. §. *Octavus caſus.* p. 51.

* Vide verb. *Vicarius.*

Linea.

* Vide verb. *Affinitas, Conſanguinitas.*

Lingua.

Qui lingua Italica, Hiſpanica, aut alia vulgari ſine cauſa recitat Horas Canonicas, an peccet mortaliter; t. 6. r. 49. §. 5. p. 447.

Et quid, ſi lingua Hebræa, aut Græca recitet; ibidem §. 6.

Idem eſt, ſi obligatio oriatur ex voto, aut pœnitentia à Confeſſario impoſita. ibidem §. 1.

* Vide verb. *Licentia.*

Litania.

Litanias non recitare privatim in diebus S. Marci, & Rogationum an ſit peccatum mortale, ſi quis non adeſſet in Choro, vel Proceſſionibus; t. 6. r. 92. 93. & 94. p. 475.

Litera.

Literis Pœnitentiarij credi poteſt aſſerentis ſibi vivæ vocis oraculo commiſſum eſſe, ut diſpenſet in aliquo caſu Pontifici reſervato. tr. 2. reſol. 81. §. 6. p. 227.

De prima in literis Pœnitentiariæ clauſula. *Diſcreto viro Magiſtro in Theologia, & Confeſſori ex approbatis.* t. 2. r. 154. §. 1. p. 277.

Literæ ſupradictæ non fruſtrantur ſuo effectu, ſi aperiantur à non habente dictas qualitates, ſed an peccet illas aperiendo; ibidem. Ubi qualis debeat eſſe Confeſſarius, ut poſſit prædictas literas exequi, tam ad favorem mulieris, quam viri obtentas; ibidem §. 2. & ſeqq.

Ex literarum ſupradictarum virtute an Confeſſarius ſemel electus poſſit variari; t. 2. r. 155. §. 1. & ſeqq. p. 278.

Pro literis Pœnitentiariæ an diſpenſatio fieri debeat in ſacramentali confeſſione; tract. 2. reſolut. 157. §. 1. p. 279.

Pro literis his expediendis Regulares habent privilegium, quibus Superiores permiſerint, etiam ſi non ſint Doctores, vel Magiſtri. ibidem §. 6. p. 280.

In literis Pœnitentiariæ aliquando apponitur, ut conjux ignorans certior fiat de prioris conſenſu nullitate. t. 2. r. 164. §. 2. p. 284.

De literarum clauſula Pœnitentiariæ. *Gratis ubique.* t. 2. r. 165. §. 1. & ſeq. p. 284.

Et multa alia explanatione ſupradictarum literarum. tract. 2. à Reſ. 154. uſque ad 165. incluſivè, à p. 277. ad 285.

Literas teſtimoniales an Capitulum Sede vacante intra annum concedere poſſit? t. 5. reſ. 13. per tot. p. 387.

Literas in formam *Dignum*, quæ mitti ſolent in diſpenſationibus matrimonij Vicario Epiſcopi, an eas exequi poſſit Vicarius Sede vacante? t. 5. r. 77. §. 1. & ſeqq. p. 415.

Et quid de literis directis ad Vicarium Epiſcopalem, ſub nomine Vicarij? ibidem. §. 3.

Et quid de literis directis Epiſcopo defuncto per Sacram Congregationem, & ab eo non executis? ibidem.

* Vide verb. *Dimiſſoria, Expirare.*

Locus.

Locum primum, & honorabiliorem an debeat habere Vicarius Capituli Sede vacante in proceſſionibus, & aliis; t. 5. r. 76. §. 3. p. 415.

Lucrari.

An lucretur diſtributiones Vicarius Capituli Sede vacante abſens; t. 5. r. 76. §. 2. p. 415.

Idem eſt de aliis Officialibus, & Viſitatoribus electis à Capitulo Sede vacante. ibidem.

* Vide verb. *Diſtributiones.*

Lumen.

* Vide verb. *Extinguere, Miſſam celebrare.*

M

Magiſter.

* Vide verb. *Delegatus.*

Mandans, Mandatarius.

MAndatarius ſi excedat mandatum, ita ut mors ſequatur, an mandans incidat in irregularitatem, & an ab Epiſcopo poſſit diſpenſari; t. 3. r. 43. §. 1. p. 322.

Mandans homicidium in perſona unius, ſi omittatur in perſona alterius, an incurrat irregularitatem, & poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. ibidem. §. 2.

Mater.

* Vide verb. *Baptizare.*

Materia Sacramenti.

Materia certa Sacramentorum deficiente, an poſſit Pontifex præcipere, ut in articulo mortis miniſtrentur Sacramenta cum materia dubia; t. 1. r. 3. §. 1. pag. 4.

Et in dicto caſu an ſit obligatio Charitatis ſic adminiſtrandi Sacramenta? ibidem. §. 8. p. 5.

Circa materiam Sacramenti Ordinis multa dubia? t. 1. r. 67. §. 4. & ſeqq. p. 87.

Matrimonium.

Ut matrimonium contrahat ſacris Ordinibus initiatus, an Pontifex diſpenſare poſſit? t.1. r.77. §.1. p.98.

Ut uxorem Religioſus ducat, an Pontifex diſpenſare poſſit; t.1. r.78. §.1. p.99.

Ut matrimonium ineatur inter ſocerum & nurum ſuam, inter novercam & privignum, inter victricum & privignam, inter ſocrum & generum, inter aviam, & nepotem, & inter omnes affines in primo gradu lineæ rectæ an Pontifex diſpenſare poſſit? t.1. r.80.81. & 83. p.105. Ubi an affinitates omnes ſupradictæ dirimant matrimonium jure naturæ, vel ſit validum tale matrimonium etiam ipſo jure naturæ?

In ſupradictis affinitatibus ortis ex copula fornicaria Pontifex pro foro conſcientiæ diſpenſat. t.1.r.80.§.8.p.106.

Si matrimonio ſuæ novercæ, quis in Infidelitate fuiſſet copulatus, validum eſt tale matrimonium patre defuncto, nec eſt diſſolvendum, cum ad Fidem converteretur. t.1. r.81.§.6. p.108.

Idem eſt, ſi quis duceret eam, quam Parens fornicariè cognovit. ibidem.

Ut matrimonium quis contrahat cum uxore fratris, vel fœmina nubat cum viro ſororis ſuæ, an Pontifex diſpenſare poſſit; t.1. r.82. §.1.p.109.

Matrimonium nullus gradus affinitatis in linea tranſverſa dirimit jure naturæ. ibidem. §.4.

Ut in matrimonium Pater ſumat filiam ſuam an poſſit dari caſus, ut Pontifex hoc præcipere poſſit? t.1. r.85. §.1. & 11. p.113.

Matrimonium inter Patrem & filiam an ſit jure naturæ irritum? ibidem. Ubi etiam, an ſi daretur caſus, quod in mundo ſupereſſent Pontifex, Pater & filia, an Pontifex teneretur ſumere in uxorem illam fœminam, & diſpenſare ſecum in Cœlibatu? §.11. p.114.

Et quid in dicto caſu, ſi Pontifex fuiſſet impotens, & inhabilis ad contrahendum; ibidem.

Si ad matrimonium contrahendum cum hæretica in aliquibus locis conſuetudine legitima derogatum ſit, ne petatur diſpenſatio, an hoc procedit etiam in Regibus? t.1. r.86. §.14. p.116.

Matrimonium clandeſtinum an Pontifex potuerit irritare, & conſtituere impedimenta dirimentia tale matrimonium; t.1. r.91. §.1. p.121.

Matrimonium clandeſtinum contrahere an ſit licitum, ita ut ſit ratum? ibidem. §.14. p.123.

Ut matrimonium ab aliquibus contrahatur an Pontifex præcipere poſſit; t.1. r.90. §.1. & ſeqq. p.120.

Matrimonium ratum, ſed non conſummatum an Pontifex habeat poteſtatem ſolvendi? t.1.r.94.§.3. & ſeqq. p.124.

Et in dicto caſu an poſſit Pontifex diſpenſare ob communem partem, altero ex contrahentibus invito; ibidem. §.11. p.125. Ubi, quod non eſt de jure Divino, nec naturali vinculum, ſeu ſeparationis prohibitio talis matrimonij.

In matrimonio rato Epiſcopus non poteſt diſpenſare. ibidem §.13. Ubi, quod ſi laicus eſt evectus ad Pontificatum ante matrimonium conſummatum, poteſt diſpenſare in ſuo matrimonio rato. §.ult. p.126.

Et quid in dicto caſu, ſi matrimonium eſt conſummatum; ibidem.

Matrimonia rata ſuorum ſubditorum an Princeps Gentilis poſſit diſſolvere; t.1. r.95. §.9. p.127.

Matrimonij carnalis vinculum morte ſolvitur, ita ut non teneatur adire quis reſuſcitatus? t.1. r.100. §.14. p.132.

Matrimoniales cauſas an Capitulum Sede vacante cognoſcere poſſit; t.5. r.28. §.1. p.393.

* In indice primo hujus tom.3. in tract.2. *De diſpenſatione*, ſunt quamplurimæ difficultates ſup. hoc verbo *Matrimonium* à Reſ. 93. uſque ad Reſ. 165. incluſivè.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Affinitas, Bigamia, Cauſa, Conjux, Conſanguinea, Conſanguineus, Conſanguinitas, Conſenſus, Contrahere matrimonium, Denunciationes matrimonij, Diſſolvere, Errare, Fidelis, Fratres, Ignorans, Impedimentum, Infantes, Infidelis, Inhabilis, Interdicere, Irregularis, Irritare, Jus, Legitimatus, Lex, Notitia, Religioſus, Scandalum, Subreptio, Uxor.*

Medicina.

* Vide verb. *Beneficiarius, Clericus, Sacerdos.*

Medicus.

Quando Medicus dubitat, an propter timorem gravis damni teneatur infirmus dicere Horas Canonicas; an æger ſit obligatus illas perſolvere, vel dicto caſu an recurrendum ſit ad Superiorem pro diſpenſatione; t.6. r.44. §.1. & ſeqq. p.443.

Mentaliter.

Si mentaliter omnia verba Officij Divini quis dicat, an ſatisfaciat obligationi; t.6. r.45. §.5. p.444. & latè in Reſ. 54. 55. & 56. à p.449. ad 451. Ubi etiam, quid de partibus Miſſæ cantatæ excepta conſecratione, an mentaliter dici poſſint; t.6. r.54. §.2. & reſ.55. §.4. & reſ.56. §.ult. à p.449. ad 451.

Idem eſt de obligatione ex voto, vel pœnitentia à Confeſſario impoſita. t.6.r.56.§.4. p.452.

* Vide verb. *Verbum, Vox.*

Mentio.

* Vide verb. *Affinitas, Cognitio, Conſanguineus, Copula, Crimen, Nullitas, Taciturnitas.*

Metropolitanus.

Metropolitanus an poſſit diſpenſare cum Epiſcopis ſuffraganeis; t.2. r.29. §.1. & ſeqq. p.191.

Et quid cum ſubditis ſuffraganeorum; t.2. r.30. §.1. & ſeqq. p. 192.

Et quid, ſi Epiſcopus ſuffraganeus ſuis ſubditis diſpenſationem petitam deneget, an poſſit Metropolitanus per appellationis aditum diſpenſare? ibidem §.3.

Et quid, ſi ſubditis diſpenſatio non ſit debita, ſed gratuita; ibidem §.6.

Metropolitanus extra caſus ſupradictos an poſſit ſaltem tempore viſitationis diſpenſare cum ſubditis ſuffraganeorum, ſicut poteſt confeſſiones audire, & abſolvere? t.2. r.31. §.1. & ſeqq. p.192.

Metropolitanus an poſſit mittere viſitatorem Eccleſiæ vacanti ſi Capitulum negligens ſit in exequenda juriſdictione Epiſcopali ad ſe devoluta? t.5. r.38. §.2. p.398.

Quando ad Metropolitanum electio Vicarij devolvitur ob negligentiam Capituli Sede vacante, an Vicarius debeat eligi ex gremio ipſius Capituli; t.5. r.66. §.1. p. 410.

* Vide verb. *Archiepiſcopus.*

Metus.

Per metum obtenta diſpenſatio an ſit valida? t.2.r.80.§.2. p.226.

Miniſter Sacramenti, Miniſtrans, Miniſtrare, Miniſtratio.

Si Miniſter certus Sacramentorum non occurrit habens poteſtatem certiorem, an poſſint miniſtrari Sacramenta cum miniſtro dubio. t.1.r.3. §.8. p.5.

In miniſtrantibus Sacramenta cum opinione probabili an Pontifex ſuppleat juriſdictionem; t.1.r.4.§.1. p.6.

Et quid ſtante errore communi cum titulo tamen colorato? ibidem §.7.p.7. & in reſ.5. §.1.p.8.

Et quid abſque titulo colorato; t.1.r.5. §.2.p.8.

* Vide verb. *Baptiſmus, Baptizare, Confeſſarius, Confirmationis Sacramentum, Extrema-Unctio, Miſſam celebrare, Ordinis Sacramentum, Sacerdos.*

Miſcere.

Vide verb. *Aqua.*

Miſſam audire.

An Miſſæ præcepto excuſatur excommunicatus, aut interdictus, licet facilè poſſit abſolutionem obtinere. t.1. r.102. §.12. p.137.

Miſſam audire in propriis Parochiis non tenentur fideles in diebus Dominicis & feſtis, ſtante conſuetudine, & privilegiis. t.3.r.87. §.2.p.352.

Et quid, ſi Epiſcopus ferat excommunicationem ſuper hoc; ibidem. §.3. p.353.

Qui Miſſam audit animo non ſatisfaciendi pro tunc, ſed poſtea iterando, an ſatisfaciat præcepto cum illa prima Miſſa; t.6.r.146.§.1. p.445.

Idem eſt de pœnitentia injuncta audiendi Miſſam, &c. ibidem. §.4.

Qui Miſſam audit ſine attentione ſaltem virtualiter, an ſatisfaciat præcepto; t.5.r.47.§.1. ibid. & 5.

Et quid, ſi quis Miſſam audiat cum diſtractione voluntaria; ibidem §.2. & 5.

Et an talis poſſit abſolvi, etiam ſi emendationem non proponeret; t.6.r.48. §.1.p.446.

Et quid, ſi careat attentione extrinſeca ex inadvertentia? ibidem. §.6.

* Vide verb. *Interdictum*, *Lex*, *Occupatio*, *Rubrica.*

Miſſam celebrare.

Miſſam celebrare pro dando Viatico moribundo an Sacerdos poſt prandium poſſit; t.1. r.1. §.1.p.1.

Et an abſque veſtibus ſacris, ſine altari, & abſque azymo pane? ibidem §. 1. 2. & §. *Poteſt etiam tertio inferri.* p.1. & 2.

Si Miſſam celebraſſet Sacerdos, & lumina extinguerentur ante conſecrationem, nec amplius accendi poſſint, non poteſt proſequi Miſſam etiam pro dando Viatico alicui moribundo. Et quid, ſi poſt conſecrationem lumina extinguerentur? ibidem. §. *Et tandem.*

Miſſas duas celebrare in die an Sacerdos in aliquo caſu poſſit; t.1. r.54. §.5. p.72.

In Miſſa Papali Nativitatis Domini Cardinalis ſumens Euchariſtiam è manu Pontificis an poſſit antea, vel poſtea dicere ſaltem duas Miſſas; ibidem.§.11.

Idem eſt de Canonico Baſilicæ D. Petri, qui canit Evangelium, & ſumit Euchariſtiam à Sacerdote celebrante. ibid. p.73.

Extra Miſſam alij Sacerdotes non poſſunt bis, aut ter in illa die Nativitatis Domini communicare. ibidem.

Ut Miſſam celebret Sacerdos non jejunus an Pontifex diſpenſare poſſit? t.1.r.55.§.1.p.73. Ubi, an ſingulo quoque anno Pontifex diſpenſet in jejunio ſaltem tacitè cum Cardinali, qui celebrat coram eo in nocte Nativitatis Domini, vel an pro illa nocte in ejus Capella Pontifex anticipet diem naturalem; §.2.

Primicerius S. Marci Veneti celebrans in illa nocte ante dimidiam noctem ſemper eſt jejunus. ibidem.§.3.

Si Miſſam Pontifex celebrat, ſi propter tremorem manus non poſſit elevare Calicem, nec frangere Hoſtiam, an poſſit ſecum diſpenſare ſuper hos Ritus & cæremonias; t.1. r.102. §.1. p.135.

Et an habeat juſtam cauſam ſecum diſpenſandi ſuper hoc? ibidem §.2. & ſeqq.

Et an ad id teneatur; ibidem.

Et quid cum aliis circa ſupradictos ritus? ibidem. Ubi, an fractio, & miſtio Hoſtiæ pertineant ad eſſentiam Sacrificij.

Et quod Carthuſienſes non elevant Sacrum Calicem pro conſervatione ſuarum cæremoniarum. ibid. Ubi etiam, quod in ſumptione utriuſque ſpeciei non conceditur abundantior gratia, quam ſub una tantum. §.7. p.136.

Miſſam celebrare ſaltem ter, vel quater in anno an ſit obligatio ex præcepto Divino; ibidem §.8. p.137.

Si Miſſam celebrare certa die concedat Pontifex Sacerdotibus certæ Religionis de aliquo S.Beatificato, tunc non poſſunt facere Octavam, neque in illa dicere Miſſam de dicto S.Beatificato; t.3. r.90. §.2. p.355.

Si pro Miſſarum celebratione quis mutaret notabiliter veſtes, etiam quoad colorem tantum, vel formam, an peccet mortaliter; t.6. r.49. §.4. p. 443.

Miſſam dicere mentaliter an quis poſſit, ſecluſis verbis conſecrationis; t.6. r.54. §.2. 55. §.4. & 56. §.ult. à p.450. ad 452.

Miſſam celebrare an Regulares poſſint, qui privilegiis Mendicantium gaudent de SS. Sacramento in quintis Feriis, etiam Adventus, & Quadrageſimæ, & de Conceptione B. Mariæ in Sabbathis novem lectionibus non impeditis; t.6. r.68. §.4. p.462.

Pro Miſſa celebranda, vel commemoratione facienda Sanctorum Beatificatorum aliqua notabilia advertuntur. t.6.r.91.§.4. p.475. Ubi quod quando in Bullis Beatificationis alicujus Sancti fit à Pontifice poteſtas celebrandi Miſſam determinatis tantum perſonis, an tunc non liceat celebrare per alias perſonas; §. *Notandum.* p. 474.

Miſſam celebrare intra annum, nec commemorationem in Miſſa facere, aut recitare de ſupradicto S.Beatificato non licet. ibidem. §. *Sed quæritur.*

Si Miſſam celebrandi in diplomate Beatificationis eſt conceſſum Religioſis aliquibus in ſuis Eccleſiis, non licet ſæcularibus in aliis Eccleſiis, Parochiis, aut Monaſterio Religionis celebrare. ibidem §.ult. p.475.

* Vide verb. *Concelebrare*, *Conſecrare*, *Diœceſis*, *Interdictum*, *Lingua*, *Sacerdos.*

Miſtio.

Miſtio Hoſtiæ an pertineat ad eſſentiam Sacrificij; t.1. r.102.§.2. p.135.

Modus.

Modum benedictionis Chriſmatis an Pontifex poſſit variare? t.1. r.15. §.1. & ſeqq. p.21.

Modis variis diſpenſatio ceſſare poteſt. t.2. r.104. §.3. p. 239.

Molendinum.

* Vide verb. *Facultas.*

Monachus.

Cum Monacho aliquo an Pontifex poſſit diſpenſare ſuper habenda proprietate? t.1.r.78.§.2. p.99.

Monachis facultas conceſſa teſtandi an expiret morte concedentis? t.2. r.145.§.1. p.269.

Monachus an poſſit eligi in Vicarium Epiſcopi, vel Capituli Sede vacante? t.3.r.94. §.2. p.359.

Et ſi Monachus conſtituatur Vicarius Epiſcopi abſque licentia Superioris, an teneantur geſta & acta per eum; ibidem. §.8. Ubi aliqua alia contingentia pro ſupradictis quæſtionibus, & ſeqq. p.360.

Monaſterium.

Monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ ſubjectarum an Capitulum Sede vacante, & ejus Vicarius viſitare poſſint? t.5. r.36. §.1. p.396.

Ingredientes ſepta Monaſterij Monialium, & cum ſacra virgine inceſtum committentes, ſi caſus ſit occultus, an poſſint ab Epiſcopo abſolvi? tr. 3. reſol. 31. §.1. p. 314.

Et an poſſint ſupradictam abſolutionem obtinere à quocumque Confeſſario, vigore Bullæ Cruciatæ? ibid. §.3.

Religioſi admittentes fœminas intra clauſtra Monaſterij, an poſſint abſolvi ab Epiſcopo, à ſuſpenſione inde incurſa, ſi ſit occulta, quod idem dicendum eſt de Prælatis Regularium? t.3. r. 30. §.3. ibid.

* Vide verb. *Alienare*, *Ingredi*, *Licentia*, *Miſſam celebrare.*

Monialis.

Monialis è ſuo Monaſterio ad malum finem egreſſa an poſſit abſolvi ab Epiſcopo, vel Prælato Regulari, dummodo delictum ſit occultum? t.3. r.30. §.3. p.314.

Moniales extra Chorum an teneantur ſub onere peccati mortalis perſolvere Horas Canonicas; t.*6*. r.12.§.1. p. 42*3*.
Et an hoc ex vi ſaltem conſuetudinis præſcriptæ ad culpam mortalem obligantem; ibidem. §.*3*. p.42*3*.
Moniales an poſſint introducere conſuetudinem, quæ apud ipſas habeat vim legis circa hoc? t.*6*. r.15. §.2. p.42*6*.
Moniales omnes tam exemptæ, quam non exemptæ, ſed ſub Epiſcoporum regimine viventes an poſſint recitare Officium de SS.Sacramento in quintis feriis Adventus, & Quadrageſimæ, & de Conceptione B. Virginis in Sabbathis novem lectionibus non impeditis; t.6.r.68. §.4. p.461.

Monitorium.

Monitoria ad effectum revelandi an Capitulum Sede vacante concedere poſſit; t.5. r.29. §.1. p.394.

Mori, Mors.

* Vide verb. *Expirare, Vicarius.*

Mos.

* Vide verb. *Aqua, Conſecrare, Deglutire.*

Mulcta pecuniaria.

Mulcta pecuniaria à pœna an differat;t.4. r.*3*. §.2,p.377. Sed vide ibi omnes octo Reſolutiones præcitati tractatus, & in tr.5. reſ.59. §.1. p.407.
* Vide verb. *Baptiſmus.*

Munus ſyndicandi.

Munus ſyndicandi an Capitulum Sede vacante exercere poſſit; t.5. r.34. §.2. p.396.

Mutare, Mutatio.

In mutatione Officij Divini pro alio Officio an detur parvitas materiæ; t.*6*. r.80.§.3. p.468.
Mutatio dicendi in Choro Officium ſub ritu duplici, ubi ſit dicendum de ſimplici, vel è contra, an ſit tantum peccatum veniale, dummodo abſit ſcandalum;t.6.r.90. §.9. p.474.
Si mutat Epiſcopus, vel Cardinalis Officium de Feria in recitatione Officij de Sancto, an ſocius cum illis recitans peccet venialiter propter dictam mutationem Officij? t.*6*. r.100. §.1. & ſeqq.p.481.
* Vide verb. *Curialis, Miſſam celebrare, Veſtes.*

Mutilare, Mutilator, &c.

Qui mutilavit alicujus membrum, an ſit irregularis, & ab Epiſcopo diſpenſabilis; t.*3*. r.40. §.1. p.321.
Et quid de Prælatis Regularibus circa ſuos ſubditos? ibidem.
Mutilator non eſt, qui alium excœcat, ſed oculum foras non eruit, neque qui fœtum,antequam animetur occidit. ibidem. §.2.

N

Narratio.

* Vide verb. *Curialis.*

Neceſſitas.

In Neceſſitate urgentiſſima an poſſit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium ante contractum matrimonium? Et quid poſt contractum matrimonium? t.2. r.132. per totam §.1. p. 258.
* Vide verb. *Abſolvere, Aqua, Confirmationis Sacramentum, Communio, Contactus, Votum.*

Negare.

* Vide verb. *Affinis, Conſanguinea, Conſanguineus.*

Nomen.

Sub nomine Epiſcopi an intelligatur Epiſcopus loci in quo aliquis ortus eſt, aut habet domicilium, vel ſaltem commoratur; t.2. r.4*3*. §.5. p.200.
* Vide verb. *Errare, Falſum, Subditus, Vicarius.*

Notitia.

* Vide verb. *Effectus.*

Novitiatus, Novitius.

Ut ante Novitiatus annum emittatur profeſſio, ſi Pontifex diſpenſet, quomodo facienda ſit renunciatio bonorum juxta *Concilium Trid.ſeſſ.25.c.16.de Regular.* t.2. r.*65*. §.1. p.218.
Et quid, ſi minor ſit Novitius ſexdecim annis, atque ita abbreviaretur tempus à jure præſcriptum? ibidem.
Novitiatus annus debet eſſe continuatus continuatione phyſica, & non morali, ita ut ſi per unam, aut duas horas interrumpatur, non eſt validus, etiam ſi Novitius habitum Religionis retineat; t.2.r.171.§.13. p. 292.
Novitiis an Capitulum Sede vacante poſſit dare licentiam diſponendi de eorum bonis temporalibus? t.5. r.34. §.1. p. 396.
* Vide verb. *Chorus.*

Nullitas.

De nullitate primæ diſpenſationis ad contrahendum matrimonium obtentæ, an ſit neceſſarium mentionem facere in ſecunda petenda de nullitate primæ; t.*6*. r.97. §.1. p.235.

Nuntius Apoſtolicus.

Si Nuntius adſit, & ſit difficilis aditus ad Pontificem, an Epiſcopus poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium? t. 2. r. 134. §. 5. & ſeqq. p. 259.

Nuptiæ.

Qui nuptias ter, vel quater contraxit,non eſt neceſſarium id exprimere in petitione diſpenſationis bigamiæ; t.2. r.62. §. 3. p.212.

O

Obedientia.

In Obedientiæ voto an Pontifex diſpenſare poſſit? Et quid cum Religioſo facto Epiſcopo; t. 2. r.*66*. §.1. p.218.

Obligare, Obligatio.

Obligare an Pontifex ita poſſit, in ſuis præceptis in adminiſtratione Sacramentorum, ut aliquando excuſentur ab obſervatione præcepti Divini; tr.1. reſ.1. §.1. pag.1.
Obligatio an ſit habendi contritionem in articulo mortis ex alio capite, ſcilicet diligendi Deum; t.1. r.42. §.13. p.57.
Obligatio Caſtitatis in ſacris Ordinibus initiatis an ſit ſolum ex præcepto Eccleſiæ directè præcipiente illis caſtitatem, vel immediatè ſit ex voto Caſtitatis in ordine ſacro tacitè emiſſo; t.1. r.77. §.*6*. p.99.
Obligatio reſtituendi fructus beneficiorum an tollatur per Regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione; t.2. r.168. §.7.p.287.
Ab obligatione reſtituendi fructus excuſantur diverſæ perſonæ, quæ etiam ex cauſis non obligantur ad Officium Divinum? t.*6*. r.29. §.1.p.4*36*.
* Vide verb. *Beneficium, Cauſa, Chorus, Conſuetudo, Dignior, Dubium, Lingua, Miſſam celebrare, Occupatio, Præſtimonia, Regulares, Sacriſtia, Stylus Curiæ, Votum.*

Obſervantia.

Obſervantia ſubſequens declarat verba legis, ſtatuti,&c. t.*3*. r.84. §.5. p.347.

Occidere.

Qui occidit fugientem in rixa an poſſit ſuper irregularitate ab Epiſcopo diſpenſari? t.3.r.46.§.2. paulo poſt initium. p. 324.
* Vide verb. *Fœtus, Homicidium.*

Occultum Delictum.

* Vide verb. *Delictum.*

Occultum homicidium.

* Vide verb. *Homicidium, Irregularis.*

Occupatio,

Occupatio, Occupatus.

Occupatus in docendo publicè in habenda lectione publica in Concurſu, & Cathedra, in ſubveniendo proximo ægrotante, in ſedando populi tumultum, vel in componendo graves inimicitias, & in aliis ſimilibus caſibus, an poſſit omittere Officium Divinum, & præceptum audiendi Miſſam? t.6. r.29. §.1. p.436.

Et in dictis caſibus, ſicut eos neceſſitas excuſat à peccato recitandi Horas Canonicas, ſic etiam ab obligatione reſtituendi fructus. ibidem.

Occupationem inexcuſabilem habens, qui non poteſt recitare Horas Canonicas ſtatutis temporibus, an teneatur poſtea recitare? t.6.r.39.§.3.p.441.

Occupatio magna excuſat à dicendo toto Officio Divino, non tamen excuſat à dicendo Horas Canonicas, quas dicere quis commodè poſſit. t.6. reſ.98. §.4. p. 480.

Officiales.

Officiales electi à Capitulo Sede vacante an debeant ſtare ſyndicatui,& rationem adminiſtrationis reddere Capitulo Sede vacante, ac pro admiſſis à Capitulo puniri, &c. t.5. r.81. §.2. p.417.

Vide verb. *Diſtributiones.*

Officium Divinum, & B. Virginis.

Officium B. Virginis an penſionarius teneatur ſub mortali dicere; t.6.r.138. & 139. p.500. & ſeqq. Ubi alij caſus pro penſionario circa obligationem recitandi Officium B. Virginis.

Officium B. Virginis penſionarius relinquens recitare, an teneatur reſtituere omnes fructus, vel tantum tertiam partem; t.6. r.139.§.1. & ſeqq. p.502. & ſeq.

* Pro Officio Divino in indice primo poſito in principio hujus tom.3. ex tract.6. *de Horis Canonicis*, lege omnes ejus quamplurimas quæſtiones, ubi reperies, quid ſup. hoc occurrere poteſt.

* Vide etiam in hoc indice verb. *Hora Canonica,& ejus adnotationem, Omiſſio, Penſio.*

Officium civile, Eccleſiaſticum, & Regulare.

Qui officium habet, & actionem continuam juſtitiæ, cum quibus conſiſtere non poteſt Horarum Canonicarum lectio, an excuſetur ab earum recitatione? t.6. r.28. & 29. p.435. & ſeq.

* Vide verb. *Officiales, Præfectus Chori, Prælatus, Regularis.*

Oleum.

* Vide verb. *Benedicere.*

Omiſſio.

Omiſſio Officij Divini per tres vices in anno an conſtituat peccatum mortale? t.6.r.56.§.1.p.451.

* Vide verb. *Extrema-Unctio, Parvitas materiæ, Veſpera.*

Onus.

Onus aliquod an poſſit imponere Epiſcopus,quando diſpenſat ſuper aliqua irregularitate orta ex delicto; t.2. r.38. §.4. p.196.

* Vide verb. *Cauſa, Inferior, Legiſlator.*

Opinio probabilis.

Opinione probabili an poſſit uti in adminiſtratione Sacramentorum relicta probabiliori; t.1. r.60. §.14. & ſeqq. p.81.

An ſit opinio probabilis aliquorum aſſerentium in recitatione Officij Divini relinquentem unam Horam integram ex minoribus peccare tantum venialiter ratione parvitatis materiæ; t.6. r.78. §.1.p.467.

Opinio unius vel alterius, quam omnes alij rejiciunt,non meretur probabilitatem. t.6.r.88. §.3.p.472.

* Vide verb. *Doctor.*

Oratio.

* Vide verb. *Laudes.*

Oratorium.

* Vide verb. *Interdictum.*

Ordinis Sacramentum.

Ad ordinationis Epiſcopi valorem an requiratur, ut fiat tribus Epiſcopis; t.1. r.61. §.1. p. 81.

Ordines minores, & Subdiaconatum an ſint ſacramentalia, & non Sacramenta, ideo poſſit Pontifex auferre ab Epiſcopo poteſtatem conferendi Subdiaconatum, & minores Ordines; t.1. r.64. §.1. p.84.

Ordinum minorum collationes factas ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo,&c. invalidas habere an Pontifex poſſit tr.1. r. 65. §.3. p.85.

Et quid quoad primam Tonſuram, ibidem. §.5. & ſeqq.

Ordines validè poteſt conferre Epiſcopus hæreticus,ſchiſmaticus, degradatus, &c. ibidem. §.1. & ſeqq. p.84. & ſeqq.

Ut Ordines minores, Subdiaconatum, Diaconatum, & Preſbyteratum ſimplex Sacerdos conferat, an Pontifex diſpenſare poſſit? t.1. à Reſ.68.uſque ad 72.incluſivè, à p.90. ad 93. Ubi pro praxi adducitur quædam Bulla, & facultas conceſſa quibuſdam Abbatibus exemptis & pro Cardinalibus circa minores Ordines.

Ordines minores, Subdiaconatum,& Diaconatum,an Abbates Ordinis Ciſtercienſis poſſint conferre Religioſis ejuſdem Ordinis; t.1. r 69. §.4. p.91.

Et an hoc privilegium quoad Subdiaconatum, & Diaconatum, ſit revocatum per Concilium Tridentinum; t.1.r.70.§.3. p.92.

Ut Ordines minores, & majores ſimplex Sacerdos conferat, an Pontifex facultatem concedere poſſit ante conſecrationem; t.1.r.73.§.1. p.94.

Et an hoc à jure Divino Pontifici,& Eccleſiæ conveniat; t.1. r.72. §.4. ibid.

Ut ordinet Diaconus alium Diaconum, vel ſaltem Subdiaconum,an Pontifex facultatem dare poſſit? t.1.r.74. §.1. ibid.

Ordines etiam minores conferendi poteſtatem Epiſcopus committere non Epiſcopo non poteſt. t.1. r.68. §.ult. p. 91.

Ut ad primam Tonſuram, vel minores Ordines ne in poſterum promoveantur, niſi qui ſe voto ſolemni caſtitatis adſtrinxerint, an Eccleſia conſtituere poſſit; t.1. r.76. §.10. p. 98.

Ad Ordines minores, & etiam ſacros an poſſit Epiſcopus diſpenſare ſuper irregularitate orta ex homicidio caſuali in rixa ſubita & inopinata contingenti, quando eſt publicum; t.3. r.44. §.1. & ſeq. p.322.

Ut Ordinibus minoribus, imo & ſacris utatur homicida voluntarius, an Epiſcopus diſpenſare poſſit, juſta interveniente cauſa; t.3. r.49. §.1. & ſeq. p.325.

Ad Ordines ſacros ſuſcipiendos an in aliquo caſu cum homicida voluntario Epiſcopus diſpenſare poſſit; t.3. r.52. §.1. p.327.

Ad Ordines ſacros recipiendos, & exercendos Epiſcopus diſpenſare poteſt, quando irregularitas eſt occulta. t.3. r.55. poſt medium. p.328.

Quoad Ordines minores, & beneficium ſimplex, an irregularitas veræ bigamiæ ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo; t.3. r.58. §.1. p.329.

Ordines minores conferendo Epiſcopus in peccato mortali an peccet mortaliter? Et an Ordines minores, & Tonſura ſint Sacramenta; t.3. r.80. §.3.& 4. p.345.

Quoad Ordines recipiendos Regulares ſubjecti ſunt Epiſcopo. t.5. r.11. §.7. p.386.

Ordinare Diœceſanos ſuos per alium Epiſcopum Pontificalia exercentem an poſſit Capitulum Sede vacante intra eundem annum vacationis Sedis; t.5. r.12. §.3. p.387.

Si ordinet aliquem Capitulum Sede vacante intra annum contra formam Concilij Tridentini, an Ordinatus poſſit obtinere beneficium? t.5.r.15.§.1.p.388.

Quoad Ordines minores an Capitulum Sede vacante cum illegitimis diſpenſare poſſit? tr.5. reſ.171. §.1 p.389.

Et quid de Vicario Capituli quoad hoc; ibidem.
* Vide verb. *Confirmationis Sacramentum, Contactus, Creare, Dimiſſoria, Expoſitus, Facultas, Fœmina, Illegitimus, Impoſitio, Infans, Interſtitia, Irregularis, Ius, Matrimonium, Obligatio, Sacerdos.*

Ornamentum.

Ornamenta, & Inſignia Pontificalia quænam ſunt, tr. 3. reſ.77. §.1. & ſeqq. pag.342.

P.

Pallium Archiepiſcopale.

* Vide verb. *Archiepiſcopus.*

Panis.

* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Papa.

* Vide verb. *Confeſſarius, Pontifex.*

Parochia.

* Vide verb. *Concio, Miſſam audire, Parochus.*

Parochiale.

Ad PArochialem Eccleſiam præſentatus à Patrono laico, an poſſit ab Epiſcopo examinari coram Examinatoribus non conſtitutis in Synodo; tr. 3. r.109. §.1. & ſeqq. p.370.

In Parochialibus Iuriſpatronatus an requiratur examen per Concurſum? ibid. §.2.

Et quid, ſi Patronus laicus præſentet plures Clericos ad Parochialem; ibid. §.4.

Et quid, ſi Parochialis eſſet Iuriſpatronatus miſti partim Eccleſiæ, & partim laici; ibid. §.4.

Et quid, ſi per duas partes pertineat ad laicum, & per unam tantum ad Eccleſiaſticum, ibid. §.4. & ſeqq.

Parochus.

Parochus, ſi difficilis eſt aditus ad Pontificem, & Epiſcopum, & adſit neceſſitas, an poſſit diſpenſare in voto caſtitatis abſoluto? t.2. r.75. §.3. pag.224.

Parochus abſens à ſua Parochia ultra duos menſes an peccet mortaliter, & teneatur fructus reſtituere; tr. 3. r. 71. §.2. p. 339. Ubi aliqua contingentia in dicto caſu in principio dictæ Reſolutionis, an Parochus poſſit eligi in Vicarium à Capitulo Sede vacante, tr. 5. r.67. §.1. p. 411.

Parochus quid teneatur reſtituere pro omiſſione in recitatione Officij Divini cujuſlibet diei, quid pro toto Officio, & quid pro ſingulis horis Canonicis; t.6. r.123. §.2. p.494.

* Vide verb. *Conſuetudo, Examen, Extrema-Unctio, Ignorantia, Ius.*

Parvitas materiæ.

Si per paucos dies Beneficiarius omittat recitare Horas Canonicas, an excuſetur non ſolum à reſtitutione fructus, ſed etiam à peccato mortali? tract.6. reſ.5. §.1. pag.419.

Et quid, ſi per tres vices in anno, t.6. r. 56. §.1. poſt medium, curſim in verſ. primo, p.451.

Parvitas materiæ an ſit omiſſio unius integræ Horæ Canonicæ, vel conſtituat peccatum mortale? t.6. reſ. 76. §.1. & ſeq. p.466.

Et an ſit probabilis talis opinio, t.6. r.78. §.1. p.467.

Et quid, ſi quis omittit medietatem Tertiæ, vel Sextæ, an ſatisfaciat præcepto, t.6. r.79. §.1. ibid.

Et an parva materia ſit in Officio Divino, quæ eſt minor octava parte, t.6. r.83. §.1. & ſeqq. p.469.

Et an minor pars relicta ſufficiat in Choro ad peccatum mortale, quam in recitatione privata, tr.6. r.80. §.2. pag.468.

Parvitas materiæ an detur in mutatione Officij pro Officio? ibid. §.3.

Parvitas materiæ an detur in præcepto non addendi, vel minuendi aliquid ex Officio Canonico, t.6. r.85. §.1. pag.470.

Veſperas Sabbathi Sancti omittens an peccet mortaliter; t.6. r.90. §.11. p.474.

Si per octo, vel decem dies Beneficiarius omittat Officium Divinum, an teneatur ad reſtitutionem? t.6. r.115. §.1. p. 489.

Parvitas materiæ an detur in obligatione reſtituendi fructus pro omiſſione Horarum Canonicarum? t.6. r.116. §.1. ibid.

Quænam pars omiſſa à Beneficiario ſit levis, ut non obliget ad reſtitutionem fructus, etiam ſi fructus reſpondentes illi parti omiſſæ ſint magnæ, & notabilis quantitatis? Et quid, ſi pars fructus correſpondens ſit tam parva, ut non pertingat ad peccatum mortale in materia furti, an teneatur illam reſtituere ſub mortali? t.6. r.117. §.1. p.490.

* Vide verb. *Beneficium, Chorus.*

Pater.

* Vide verb. *Baptizare, Filia, Filius.*

Patientia.

Patientia Prælati an ſufficiat pro diſpenſatione; t.2. r.44. §.1. p.200.

Patrinus.

* Vide verb. *Baptiſmus.*

Patronus.

* Vide verb. *Parochiale, Reſignatio.*

Pauperes, Paupertas.

Pauperes eligere an poſſit Capitulum Sede vacante, in quos hæreditas ad hunc uſum relicta diſtribuatur, ubi nulli Curatores, vel executores ultimæ voluntatis ſunt dati? t. 5. r.44. §. *Igitur.* ante medium. p.401.

In paupertatis voto ſolemni an Pontifex poſſit diſpenſare; t.1. r.79. §.3. & ſeq. p.101. & melius in t.2. r.66. p.218.

* Vide verb. *Proprietas.*

Peccatum.

Peccata mortalia interna an Pontifex reſervare poſſit; t.1. r.32. §.1. p.40.

Et quid de Epiſcopis & Religioſis? ibidem. §.7. p.41.

Peccata merè interna Eccleſia non poteſt afficere cenſuris. ibidem §.3.

Peccata omnia mortalia an poſſit Pontifex reſervare; Et an validè, licet illicitè; t.1. r.33. §.1. p.41.

A peccato mortali an ſit neceſſarium, ut contritione, vel aliter juſtificati ſint Hæretici, Schiſmatici, excommunicati, ſuſpenſi, &c. quando in articulo mortis aliquem abſolvunt; t.1. r.43. §.8. p.58.

* Vide verb. *Abſolvere, Veniale peccatum.*

Penſio.

Penſio non revalidatur per Regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione. t.2. r.168. §.6. p.286.

Penſio obtenta à Pontifice abſque juſta cauſa ſine obreptione, aut ſubreptione an ſit licita, & poſſit obtineri in foro conſcientiæ; t.2. r.173. §.1. p.294.

Qui penſiones plures habet, an teneatur Officium Divinum pluries recitare? t.6. r.112. §.5. p.487.

Penſiones omnes an poſſint vendi pro libito abſque licentia Summi Pontificis; t.6. r.138. §.6. p.502.

* Vide verb. *Beneficium, Officium B. Virginis.*

Percutere.

Qui percutit prægnantem in utero ſine intentione cauſandi abortum, ſi poſtea ſequatur ex hujuſmodi percuſſione, an ſit homicida voluntarius, vel poſſit ab Epiſcopo diſpenſari ſuper irregularitate? t.3. r.43. §.1. p.322.

Peregrinus.

Peregrini an poſſint diſpenſari ab Epiſcopo, etiam ſi brevi tempore in ejus Diœceſi commorantur? t.2. r.151. §.1. p.274.

Periculum.

Si Periculum ſequatur, an poſſit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium, quando contractum eſt mala fide. t.2. r.131. §.1. p.257.

Permiſſio, Permittere.

* Vide verb. *Confirmationis Sacramentum, Conſecrare, Contactus, Extrema-Unctio.*

Perſona.

P rſona.

* Vide verb. *Concedere, errare, Miſſam celebrare, Vitare.*

Peſtis.

* Videvebr. *Extrema-Vnctio.*

Petens, Petere.

Petens diſpenſationem à Superiore ſine cauſa, an peccet mortaliter, vel venialiter; tr.2.reſ.11.§.1.p.181.

* Et in dicto tract. 2. *de Diſpenſatione* alias multas difficultates invenies pro occurrentibus in petitione diſpenſationis.

Pœna.

Pœnas per Epiſcopum mortuum impoſitas an Capitulum Sede vacante diſpenſare, & remittere poſſit? t.5.r.48. §.4.p.402.

* Vide verb. *Prælatus, Regularis, Reſidere, Vicarius.*

Pœna pecuniaria.

* In indice primo hujus tom. vide ſuper hoc verb. omomnes quæſtiones tract. 4. de Pœnis, ſeu mulctis, & in tr.5. Reſ.59.

Pœnitens.

* Vide verb. *Facultas, Ignorantia, Pœnitentia, Sacramentalis.*

Pœnitentia Sacramentum.

Pœnitentiæ Sacramentum an Pontifex interdicere poſſit non ſolum conſtitutis in articulo mortis, ſed etiam ſanis, t.1.r.2.§.1.p.2.

Cum Pœnitentiæ Sacramento an poſſit in articulo mortis ſupplere præceptum contritionis; tr. 1. reſ.42. §.8. pag. 56.

Pœnitentia Sacramentalis.

Pœnitentias in Confeſſione impoſitas an Pontifex, etiam ſi Sacerdos non ſit, poſſit tollere; tract.1.reſ.44. §.1. pag.59.

Pœnitentiam ſacramentalem non tenetur ſervare pœnitens, ſi probabiliter Indulgentiam lucratus eſt. Et quid, ſi pœnitentia ſit medicinalis; ibidem §.8. & 7. pag. 60.

Pœnitentiam à Confeſſario injunctam an adimpleat, qui ſolvit eam animo non ſatisfaciendi pro tunc, ſed poſtea iterando, & tamen poſtea pertæſus vult ſatisfacere illa prima recitatione; tr.6. r.46.§.4. p.445.

Pœnitentiam à Confeſſario injunctam an impleat, qui eam mentaliter perſolvit, t.6.r.56.§.4.in fine, p.452.

Qui ratione pœnitentiæ, & beneficij eſt obligatus in die recitare Officium Divinum, an teneatur pluries in die recitare, t.6.r.112.§.5. p.487.

* Vide verb. *Indulgentia, Lingua.*

Pœnitentiaria, Pœnitentiarius.

In Pœnitentiaria diſpenſationes conceſſæ in foro conſcientiæ non revocari poſſunt abſque cauſa, t.2.r.122. §.3.p.251.

Ad pœnitentiam per epiſtolam an debeat recurrere impeditus ex aliquo juſto impedimento Romam adire pro abſolutione, vel poſſit ab Epiſcopo abſolvi, tr.3. r.28.§.1.p.313.

Pœnitentiarios an Capitulum Sede vacante deputare poſſit cum poteſtate abſolvendi ab excommunicationibus, & caſibus Epiſcopo reſervatis; tract.5. reſol. 31. §.4. pag.395.

Pœnitentiariam an Capitulum ſede vacante providere poſſit tunc temporis vacantem; t.5.r.47.§.1. p.401.

* Vide verb. *Litera.*

Pontifex.

* In indice primo hujus tom. 3. tractatus primi *de poteſtate Pontificis quoad Sacramenta*, ipſe titulus demonſtrat, quod omnes quamplurimæ ejus difficultates pertinent ad hoc verbum *Pontifex*, Ubi invenies circa contenta in ejus titulo curioſas, & notabiles quæſtiones.

* Eadem eſt ratio ferè in omnibus Reſolutionibus, tr. 2. *De Diſpenſatione.*

Pontificis Confeſſarius ex veriori ſententia non à jure Divino, ſed ab ipſomet Pontifice habet juriſdictionem ad illum abſolvendum, t.3. r.17.§.3. p.306.

An Pontifex ſolus diſpenſet cum illegitimis ad Ordines ſacros, beneficia Curata, Dignitates, Canonicatus, &c. t.3.r.66.§.4.p.335.

Pontifex quo pacto diſpenſare poteſt in reſidentia Epiſcoporum, t.3.r.70.§.1.p.338.

* Vide verb. *Baptiſmus, Cauſa, Communio, Confirmationis Sacramentum, Dignior, Extrema-Vnctio, Interdicere, Interdictum, Juriſdictio, Matrimonium, Ordinis Sacramentum,* & paſſim in multis aliis verbis hujus indicis.

Pontificalia.

Pontificalia nullus Epiſcopus exercere poteſt in Diœceſi, in qua eſt Sedes vacans ſine expreſſa licentia Capituli, t.5.r.10. §.1.p.385.

* Vide verb. *Inſignia, Ornamenta.*

Populus.

* Vide verb. *Concio, Conſenſus, Inſtituere, Miſſam audire.*

Poſtponere.

* Vide verb. *Chorus, Poteſtas.*

Poteſtatem tollere an poſſit Pontifex Epiſcopis circa ſacramentalia; t.1.r.64.§.1. p.84.

Inter poteſtatem diſpenſandi & ipſam diſpenſationem eſt quoddam diſcrimen, ex eo quod diſpenſatio ſtrictè eſt interpretanda, poteſtas vero diſpenſandi, etiamſi delegata ſit, eſt latè interpretanda, ſeu intelligenda, t.2.r.1. p.173. & melius in Reſ.49. p.204.

Poteſtatem habentes delegatam diſpenſandi in univerſum cum aliqua communitate cujus ipſi ſunt partes, an poſſint ſecum diſpenſare; tractat. 2. reſol.5. §. 10. pag. 176.

Et quid, quando haberent limitatam poteſtatem diſpenſandi cum certis perſonis, ibid. §.15.

Si poteſtas Epiſcopis in legibus Pontificis & Conciliis non reſtringitur, an poſſint Epiſcopi in eis diſpenſare; t.2.r.25 §.1.& ſeqq.p.187.

Et quid, ſi eis expreſsè poteſtas non conceditur, tract.2. reſ.26. §. 1. & ſeq. pag. 189. Ubi aliquid ex poteſtate Legati & Superiorum Regularium, an ſit ordinaria, vel delegata, &c. Ubi etiam an poſſint eam delegare.

Poteſtatem tantam an habeant Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, quantam habet Pontifex in univerſo orbe; tr. 2. r.27.§.1. p.190.

Si poteſtas diſpenſandi & abſolvendi in aliquo caſu non ſit in Prælato Superiore Regulari, an poſſit Epiſcopus cum Regularibus exemptis diſpenſare, ſi cedat exemptioni, t.2.r.43.§.3. p.200.

Et quid ſi talis poteſtas eſſet in ſupradicto Prælato Regulari, ibid.§.1.& ſeqq. p.199.

Si poteſtatem delegatam diſpenſandi ſe habere aliquis diceret, an ſit ei credendum; t.2.r.181.§.1.p.227.

Poteſtatem diſpenſandi & abſolvendi Vicarius Epiſcopi ex generali commiſſione non habet in caſibus Papalibus, quos poteſt abſolvere, & diſpenſare Epiſcopus ratione alicujus impedimenti; tract.3. reſol.4.§.1. pag.298.

Poteſtatem delegatam, vel ordinariam an Vicarius Epiſcopi habeat; t.3.r.92.§.4.p.356.

Idem eſt de Vicario Capituli Sede vacante, ibid. §.9.

Si temporalem poteſtatem habet Epiſcopus, an Capitulum Sede vacante exercere eam poſſit in perſonas ſæculares, t.5.r.7.§.1.p.384.

Et quid in criminalibus abſque metu irregularitatis? ibidem, §.2.

* Vide verb. *Archiepiſcopus, Beneficium, Cenſura, Confeſſarius,*

Confeſſarius, Dubium, Facultas, Fœmina, Eximere, Extendere, Impedimentum, Infidelis , irritandum , Judæus, Juriſdictio , Matrimonium , Miſſam celebrare , Privilegium , Taciturnitas.

Præbendarius.

Præbendarius non recitans in Choro an poſſit recipere diſtributiones, etiam ſi neque ibi, neque extra chorum recitet Officium Divinum ? t.6.r.98.§.7. p.481.

Præbendarius qui Choro aſſiſtit confabulando , an poſſit hoc non obſtante diſtributiones lucrari;t.6.r.133. §.1. pag.497.

Præbendarius ſubmiſſa voce recitans in Choro ſuam partem, vel non recitans , ſed ſolum attendens ad partem quam alius Chorus recitat , an lucretur dimidiam partem diſtributionum; tr.6. r.136.§.4. p.499.

In Præbendariis tres , vel quatuor dies abſentiæ in anno à Choro abſque tribus menſibus in anno à jure conceſſis illis , an abſentia dicta à Choro non conſtituat culpam mortalem, ibid. §.3.

Præbendarius , ſi extra tempus Divinorum Officiorum poſſit expedire negotia Eccleſiæ propriæ,in cujus utilitate abeſt , an licite accipiat diſtributiones ; t.6.r.137. §.1. ibid.

* Vide verb. *Canonicus.*

Præceptum, Præcipere.

In præcepto Confeſſionis an Pontifex poſſit diſpenſare, ſeu illud abrogare,ut quiſpiam nunquam teneatur confiteri,t.1.r.25.§.1.p.33.Ubi,quare in præcepto Confeſſionis Pontifex diſpenſare non poſſit,& diſpenſet quotidie in votis,tametſi utriuſque vinculum à jure Divino ortum habet, ibid. §.3.p.34.

In præcepto Confeſſionis,ut aliquando quis non confiteatur,an Pontifex poſſit diſpenſare,ſeu abrogare ? t.1. r.26.§.1.ibid.

Præceptum annuæ Communionis an poſſit Pontifex penitus abrogare ? tr. 1. r.52. §.1. p.69.

Et ſi præceptum dictum Pontifex ſine cauſa abrogaret in totum vel in ſolidum , quamvis peccaret , an valeret abrogatio ; ibid. §.2.

* Vide verb. *Actus internus, Aqua , Baptiſmus , Baptizare, Clericus, Communio,Confeſſio, Confirmationis Sacramentum , Conſecrare, Dubium , Euchariſtia , Extrema-Unctio,Filia, Miſſam audire, Miſſam celebrare,Obligare, Rubrica, Sanguis.*

Prædicare.

* Vide verb. *Abbatiſſa, Expirare, Licentia.*

Præfectus Chori.

Præfectus Chori in ſuo officio quibus peccatis peccet ; t.6. r.133.§.2. p.498. Ubi pro praxi ſex peccata , vel ſex caſus proponuntur,in quibus Præfectus Chori peccare poſſit ratione ſui Officij.

Præferendum.

* Vide verb. *Reſcriptum.*

Prægnantes.

* Vide verb. *Percutere.*

Prælatus Eccleſiaſticus.

Prælati & Superiores inferiores Papa an poſſint reſervare peccata venialia ? t.1.r.31.§.3. p.39.

Et an excommunicationem minorem , ibid.§.3.

Et an peccata mortalia interna reſervare poſſint, t.1.r.32. §.1. pag.40.

Prælati Eccleſiaſtici directè poſſunt diſpenſare ſecum in omnibus in quibus cum aliis poſſunt , & illis abſentibus eorum Vicarij , &c. tr.2. r.4. 5. & 6. à p.175. & ſeqq.

Prælatus inferior an poſſit diſpenſare in legibus Superioris,ſi ei interdictum non ſit ? t.2.r.22.§.3.p.186.

Prælati Eccleſiaſtici inferiores Epiſcopo,habentes tamen juriſdictionem quaſi Epiſcopalem , an includantur ſub nomine Epiſcopi in Decreto Concil.Trid. *ſeſſ.*24. *c.6.* quoad diſpenſandū & abſolvendum,t.3.r.5.§.1.p.299.

* Vide verb. *Abſolvere, Cauſa, Dubium, Patientia,Prælatus Regularis, Taciturnitas.*

Prælatus Regularis.

Prælati Regulares an poſſint abſque Epiſcopi approbatione audire confeſſiones ſæcularium ? tr.1. reſ. 39. §. *Quintus caſus*, p.50.

Prælati Regulares tam locales, quam Generales , & Provinciales an poſſint directè diſpenſare ſecum in his omnibus , in quibus cum aliis poſſunt ; & illis abſentibus eorum vice-Rectores, vice-Priores, &c. t.2. r. 4. 5. & 6. à p.175. & ſeqq.

Prælatus Regularis an poſſit licitè diſpenſare , quando dubitat , an caſus egeat diſpenſatione ? tr.2. r.19. §.1. pag. 185.

Prælatus Superior an poſſit diſpenſare circa pœnas impoſitas à Prælato inferiori ipſo renuente ? tr.2.r.45. §.1. pag.201.

Et quid , ſi condemnatus finierit Officium ſuum ? ibid.

Prælati Regulares cum ſuis ſubditis non poſſunt diſpenſare , ut non recitent Officium Divinum juxta ritum Breviarij Pij V. ad quod tenerentur ? tract. 2. reſ. 51. §.4. p.206.

Poſſunt tamen ex rationabili cauſa diſpenſare,ut aliquando, non tamen in perpetuum, neque per modum Conſtitutionis recitent Officium de Sancto die, quo eſſent recitaturi de Feria ; ibid.§.5.

Ad Prælaturam, & Dignitates Regulares an poſſit admitti ſine nova diſpenſatione Regularis illegitimus admiſſus ad ordines ; t.2. r.54. §.6.pag. 208.

Prælati Regulares an poſſint ſe ſubjicere Epiſcopo,ut eos abſolvat,vel diſpenſet vigore Concilij Trident.ſeſſ.24. c.6.t.3.r.7.§.4.p.301.

Prælati Regulares an poſſint abſolvi,& diſpenſari ab alio cum poteſtate ab illis delegata, ſi inciderint in aliquod delictorum , de quibus agitur in Concil. Trid. ſeſſ.24. c.6.t.3.r.17. §.4. p.306.

Prælati Regulares an poſſint abſolvere à ſuſpenſione occulta ſubditos admittentes fœminas intra clauſtra, t.3. r.30.§.3. p.314.

Prælati Regulares an poſſint diſpenſare cum ſubditis in irregularitate ex defectu lenitatis ,tract.3. reſ. 35. §.3. pag.319.

Et an in irregularitate proveniente ex homicidio juſto in bello juſto ; t.3.r.38.§.1.p.320.

Et an in irregularitate ex mutilatione alicujus membri ? t.3.r.40.§.1.p.321.

Et an in irregularitate orta ex homicidio caſuali etiam publico, t.3.r.48.§.1. & ſeq. p.325.

Et an in irregularitate orta ex bigamia propria, & interpretativa ? t.3.r.55.§.1. p.328.

Et an in vera bigamia ante , & poſt ſuſceptionem ordinum ; t.3.r.57.§.6.p.329.

Si Prælatus Regularis mittit ſubditum pro ordinibus ſuſcipiendis , an iſte poſſit abſolvi, & diſpenſari ab Epiſcopo,qui eum ordinare debet ab irregularitate,vel quovis alio impedimento, t.5.r.62.§.1. p.332.

Prælatus Regularis non poteſt jure communi deponere, nec degradare ſuos ſubditos , niſi competat ei conſuetudine,vel privilegio, t.5.r.18.§.2.p.390.

Ubi , an ſit aliquod privilegium, quod extendi poſſit ad depoſitionem verbalem tantum ?

Prælatus Regularis an poſſit ſupprimere beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum, tr.5.reſ.45.§.1.p.401.

Prælatus Religioſis addictis Breviario Romano an poſſit in publica recitatione ex cauſa juſta diſpenſare in Officio unius diei , una vel altera vice , tract.6. reſ.108. §.1.p.485.

Prælatus Regularis cum ſuis Religioſis an poſſit diſpenſare circa obligationem recitandi Officium divinum. t.6.reſ.109.§.1. & 3.p.485.

Et quid quoad Religioſos nondum in Sacris, ibid. §.2.

* Vide

* Vide verb. *Aſſiſtentia, Monialis, Patientia, Poteſtas, Prælatus Eccleſiaſticus, Taciturnitas.*

Præmonere.

* Vide verb. *Examinare.*

Præſentare, Præſentatio, Præſentatus.

* Vide verb. *Dignior, Dignus, Parochiale.*

Præſtimonia.

Quamvis Præſtimonia non ſint propriè beneficia, tamen non eſt probabile ad Officium Divinum non obligare. t.*6*. r.2. §.7. p.418.

Prandium.

* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Preſbyter.

* Vide verb. *Benedicere, Concelebrare, Confirmationis Sacramentum.*

Primicerius.

* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Princeps.

Princeps Supremus poteſt licitè diſpenſare ſine cauſa. t.1. r.102. §.4. p.1*36*.

Princeps Supremus ſæcularis poteſt ſecum diſpenſare in his omnibus, in quibus cum aliis poteſt. t.2. r.5.§.18. & 21. p.177.

Princeps diſpenſans ſecum in legibus, quas ipſe debet ex honeſtate obſervare, an peccet mortaliter, vel venialiter? t.2. r.8. §.7. p.180.

* Vide verb. *Matrimonium.*

Privare.

* Vide verb. *Beneficium, Communio, Sepultura.*

Privilegium.

Si ex privilegio poteſt quis diſpenſare, poteſt ad eum confugere qui diſpenſationem voti à Pontifice impetravit; t.2. r.42. §.10. p.199.

Privilegia Bullæ Cruciatæ, & Jubilæi quatenus continent poteſtatem diſpenſandi an ſint ſtrictè, vel latè interpretanda; t.2. r.50. §.1. p.205.

Privilegium quatenus odioſum eſt, extenditur ad ea, quæ illi ſunt neceſſario connexa, & ſine quibus effectum ſuum habere non poteſt. Ubi aliqua pro praxi. tr. 2. r.*56*. §.1. p.209.

Si in privilegiis facultas conceditur ad aliquid faciendum, non expirat morte concedentis. t.2.r.145. §.1. p.2*69*.

Privilegio Concilij Tridentini quoad diſpenſandum, & abſolvendum an poſſit uti Epiſcopus electus & confirmatus, quamvis nondum conſecratus, t.*3*. r.1. §.*3*. p. 297.

Et quid, ſi tantum eſt electus, & non confirmatus? ibidem §.4.

Et an hoc competat Epiſcopis carentibus Diœceſi? ibid. §.5.

Et an ubi non eſt receptum Concilium; Et quid ubi circa aliquam ſpecialem legem, vel onus non eſt receptum; t.*3*. r.2. per totam. p.297.

Privilegiis conceſſis Epiſcopis non ſuccedit Capitulum Sede vacante cum ſint perſonalia & odioſa. t.5. r.*36*. §.2. p.*396*.

Privilegium Eugenij IV. conceſſum Benedictinis, & Gregorij XIII. conceſſum PP. Societatis Jeſu, ut eorum profeſſi nondum in ſacris conſtituti non teneantur perſolvere Horas Canonicas, an ſit communicabile aliis Religionibus; t.*6*. r. 18. §.1. p.429.

Privilegium obtentum, ut quis poſſit dicere Matutinum ſequentis diei ſtatim poſt meridiem, an extendatur ad ſocium; t.*6*.r.*6*5.§.1.p.457. Ubi alia ſimilia dubia enucleantur circa alia ſimilia privilegia pro aliis diverſis, ſed ſimilibus caſibus ſæpè in praxi contingentibus.

Qui privilegiis Mendicantium gaudent, an poſſint recitare Officium Divinum de SS. Sacramento in quintis Feriis, & de conceptione in Sabbathis etiam Adventus, & Quadrageſimæ non impeditis novem lectionibus; t.*6*. r.68. §.4. p.4*6*1. & reſ.107. §.1. p.485.

Qui privilegium habet recitandi in Breviario breviori, vel dicendi Horas ante tempus, an poſſit ſocius recitare eodem modo cum illo abſque culpa? t.*6*.r.99.§.1. p.481.

Qui cum Epiſcopis, Cardinalibus, &c. vel aliis habentibus privilegium recitandi cum ſocio, ſi ſupradicti velint in die feriali recitare Officium de Sancto, utrum talis famulus vel ſocius peccet venialiter propter dictam mutationem Officij? t.*6*.r.100. per totam ibid.

* Vide verb. *Concio, Equites, Expirare, Ingredi, Interdictum, Litera, Miſſam audire, Ordinis Sacramentum, Prælatus Regularis, Regulares, Vicarius.*

Proceſſiones.

* Vide verb. *Locus.*

Procurator.

* Vide verb. *Fides Catholica.*

Profiteri, Profeſſio.

In profeſſione ſolemni Religioſorum in nullo eventu Epiſcopus diſpenſare poteſt. t.1.r.98.§.2.p.129. in fine.

Profeſſio facta eodem die ſuſceptionis habitus, vel complementi ſexti decimi anni ſuſceptionis habitus valida eſt. t.2. r.171. §.12. p.292.

Qui profeſſionem emiſit hora undecima ante meridiem an teneatur totum Officium illius diei recitare; tr. *6*. r.23. §.1. p.433.

Et quid, ſi antequam profeſſionem emitteret, recitavit totum Officium, an teneatur iterum illud recitare; t.*6*. r.24. §.1. p.434.

* Vide verb. *Novitiatus, Religioſus.*

Profeſſio Fidei.

* Vide verb. *Fides Catholica.*

Prohibere.

* Vide verb. *Abſolvere, Actus internus, Communio.*

Promiſſio.

* Vide verb. *Juramentum.*

Proprietas.

Super habenda proprietate an poſſit Papa cum aliquo Religioſo, vel Monacho diſpenſare; tr.1. r.78. §.2. & ſeqq. p.99.

* Vide verb. *Paupertas.*

Prorex.

* Vide verb. *Dignior, Dignus.*

Provincialis.

Provincialis an poſſit diſpenſare circa pœnas impoſitas à Prælato inferiori, ipſo renuente; t.2.r.45. §.1. p.201.

Et quid, ſi condemnans finierit Officium ſuum; ibid.

Providere, Proviſio.

* Vide verb. *Beneficium, Pœnitentiaria.*

Pſalmus,

* Vide verb. *Clericus.*

Publicum delictum.

* Vide verb. *Delictum.*

Q

Quæſtio.

Quæſtio ſi aliqua gravis oriatur, & ideo convocetur Concilium Provinciale, an vota Epiſcoporum ſint deciſiva, & non conſultiva? t.*3*.r.91. §.5.p.*356*.

Qualitas.

* Vide verb. *Jus, Litera.*

Quantitas.

Quæ quantitas redituum beneficij obliget ad Horas Canonicas; t.*6*.r.10.§.1.p.42*3*.

R

Radix.

* Vide verb. *Legitimatus.*

Ratio.

Ratio ubi eadem militat, debet militare eadem juris diſpoſitio. t.4. r.3. §.3. p.377.

* Vide verb. *Jactura famæ, Compellere.*

Recipere.

Recipere an quis poſſit aliquid pro expendendis diſpenſationibus; t.2.r.166.§.1.p.285.

* Vide verb. *Beneficium.*

Recitans, Recitare, Recitatio.

Ut non recitet Sacerdos in tota vita Epiſcopus diſpenſare non poteſt, tract.2. reſ.26.§.3.pag.189.

Ut non recitent ſubditi Officium Divinum juxta ritum Breviarij Pij V. ad quod tenentur, diſpenſare Epiſcopi & Prælati Regulares non poſſunt, t.2.r.51.§.4.p.206.

Ubi an ex rationabili cauſa poſſint diſpenſare,ut aliquando non tamen in perpetuum, nec per modum Conſtitutionis ſubditi recitent Officium de Sancto, die qua eſſent recitaturi de Feria, §. 5.

A recitatione Officij Divini an liberet diſpenſatio conceſſa Subdiacono,ut poſſit Uxorem ducere, tr. 2. r.52. §.1. p. 207.

Et quid,ſi fingamus Titium matrimonium ratum cum Catharina contraxiſſe, & deinde,clam ad Subdiaconi, vel Diaconi Ordinem eſſe promotum? ibid. Ubi alia notabilia.

* Vide verb. *Beneficiarius, Clericus, Ius, Regulares, Subdiaconus, Surdus, Votum.*

* In indice primo hujus tom.3. ex tr.6. *de Horis Canonicis*, vide omnes ejus quamplurimas quæſtiones ſup. his verb. *Recitare, Recitatio, &c.*

Recurſus.

* Vide verb. *Gallia.*

Redditus.

Ex redditibus Eccleſiaſticis, an Epiſcopi & alij ratione majores doctrinæ, & Nobilitatis poſſint plus in ſuam ſuſtentationem inſumere; Et quid, ſi filius Regis in Epiſcopum eligatur; t.3. r.75. §.1.pag.341.

* Vide verb. *Fructus.*

Regula.

Regulæ aliquæ proponuntur,ex quibus Confeſſarij & Reſponſores caſuum conſcientiæ multos caſus extricare poſſunt in cognoſcendo, quæ falſitas vitiet reſcriptum in quacumque diſpenſatione, t.2. r.102. §.1. pag.238.

Per Regulam Cancellariæ de triennali poſſeſſione an revalidetur titulus beneficij; Ubi alia multa pro intelligentia dictæ Regulæ, & contingentia pro proviſo incapaci in aliquo beneficio, tr.2. r.168. uſque ad 171. incluſivè, p.286. & ſeqq.

Regula de triennali poſſeſſione an habeat locum in conſcientia, t.2.r.170.§.9. *Quæro ſecundo*, p.288.

Regulares.

Regulares an teneantur virtute ſuorum privilegiorum diſpenſationes votorum concedere petentibus? tr. 2. r.16. §.1. p. 184.

Cum Regularibus exemptis an poſſit Epiſcopus diſpenſare,ſi cedant exemptioni? & illi ſe ſubjiciant; tr. 2. r.43.§.1.p.199.

Et an hoc intelligatur caſu,quo in Superiore Prælato Regulari non eſſet poteſtas abſolvendi; Et qui ſub nomine Epiſcopi intelligantur, ibid. §.3.& 5.

Regulares virtute ſuorum privilegiorum an poſſint abſolvere, & diſpenſare in caſibus Papalibus, quos poteſt Epiſcopus abſolvere & diſpenſare ratione alicujus impedimenti, tr. 3.reſ.4. §. 3. & ſeqq. pag.298.

Regulares admittentes fœminas intra clauſtra an poſſint ab Epiſcopo abſolvi à ſuſpenſione, ſi ſit occulta vigore Concilij Tridentini, t.3. reſ. 30.§.3. p. 314.

Idem eſt de Prælatis Regularibus, ibid.

Regulares non in Sacris conſtituti, quando à Choro abſunt,an teneantur privatim Officium divinum recitare? t.6.r.15.§.1.p.426.Ubi multa pro infirmanda hac conſuetudine,& multa alia pro firmanda hac obligatione.

Regulares nondum in ſacris, ſi ſaltem ſemel, iterum, aut tertio omittant Officium divinum, an peccent mortaliter, tr.6. r.16.§.2.pag.427.

Regularis Apoſtata fugitivus ejectus ad tempus, vel in perpetuum, ſi nondum eſt in Sacris,an teneatur Horas Canonicas recitare? ibid.§.1.

Regularis non in ſacris tranſiens ad Religionem, in qua non eſt conſuetudo recitandi Officium Divinum in Choro,non adſtringitur ad recitationē illius,quamvis in prima Religione ad illud teneretur, t.6.r.17.§.5.p.429.

Regularis Confeſſarius,qui per totam diem audit Confeſſiones an excuſetur ab obligatione recitandi Officium Divinum, t.6.r.29.§.2.p.436.

Regularis damnatus ad triremes an teneatur dicere Horas Canonicas, tr.6.reſ.31. §.1.pag. 437.

Regularis ſurdaſter aſſiſtens Choro,& cum aliis Officium Divinum recitans, an ſatisfaciat ſuæ obligationi, etiam ſi partem quam non percipit,non repetat, t.6.r.33.§.2. & 3.p.438. Ubi aliæ quæſtiones pro Religioſis ſurdis circa dicta obligationem extra Chorum.

Regularis cœcus an teneatur ſub mortali aſſiſtere Choro, ut ita poſſit alternatim dicere Officium? t. 6. r. 33. §. *An vero*, & ſeqq. ibid. Ubi aliæ diverſæ difficultates pro Religioſis cœcis extra Chorum circa ſupradictam obligationem.

Regularis Epiſcopus an poſſit recitare Officium divinum cum ſocio recitante per Breviarium ſuæ Eccleſiæ, tr.6. r.99.§.1. p.481.

Regularis Franciſcanus, an poſſit dicere Officium Divinum cum Carmelitano; t.6.r.101.§.1.ibid.

Regularis relicta conſuetudine Religionis,ſecluſo aliquo præcepto, an poſſit privatim Officium Divinum dicere ſecundum Breviarium Romanum, vel alterius Religionis & Communitatis,t.6. r.102.§.1. p.482.

Et quid quoad Communitatem Regularium in recitando Officio ſecundum Breviarium Romanum & alterius Communitatis & Religionis, tr.6. reſ.105.§.1. & ſeq. pag. 483.

Regularibus Commenſalibus Cardinalium & Epiſcoporum Clementina ſecunda de celebratione Miſſarum concedit, ut poſſint ſe conformare illis in modo recitandi Officium Divinum, & non tenentur aliud recitare,t.6.r.106.§.4. p.484.

Et an talem Regularem commenſalem Cardinales poſſint eligere in Confeſſarium, nec non cæteris ſuæ familiæ eum deputare abſque alterius Ordinarij approbatione, t.1. r.38.§.*Sed quæres*,p.49.

Regularibus pro audiendis confeſſionibus an Pontifex præbeat juriſdictionem audiendi confeſſiones, ſi Epiſcopus deneget illis injuſtè approbationem, ibid. §. *Secundus caſus*, p.48.

Regulares in itinere an poſſint eligere in Confeſſarium quemcumque Sacerdotem non approbatum ab Ordinario, tract. 1. reſ. 39.§. *Et tandem*, pag.51.

* Vide verb. *Confeſſio,Chorus,Debitum conjugale, Euchariſtia, Illegitimus, Judex, Licentia, Litera, Mentaliter, Miſſam celebrare, Novitiatus, Novitius, Ordinis Sacramentum, Prælatus Regularis, Privilegium, Religioſus, Vicarius.*

Reincidentia.

Ad reincidentiam debet abſolvere Epiſcopus,quando impedimentum non eſt perpetuum adeundi Pontificem pro abſolutione, t.3.r.28.§.ult.p.313.

Relaxandum, Relaxare.

Relaxare vota & juramenta an authoritate Divina Pontifex poſſit? t.2. r.2.§.7. p.174.

* Vide verb. *Juramentum.*

Religio.

In Religionis voto ſolemni an poſſit Pontifex diſpenſare? t.1. r.79. §.1.& ſeqq. p.101.

In Religionis voto ſolemni quæ cauſa ſit juſta ad diſpenſandum; ibid.§.10. & ſeqq.

* Vide verb. *Concedere,Equites,Expoſitus,Monialis,Prælatus Regularis,Regulares,Religioſus, Tranſire,Votum.*

Religioſus.

Ut Religioſus uxorem ducat, an Pontifex diſpenſare poſſit;

poſſit? tractat. 1. reſolut. 78. §. 1. pag. 99.

Ut Religioſus tranſeat ex Religione ſtrictiori ad aliam laxiorem ex juſta exiſtente cauſa, Pontifex poſſit diſpenſare, & ſoleat, t.2.r.79.§.1. p.101.

Si Religioſus legitimè profeſſus tranſeat ad aliam Religionem, ut ibi denuò profiteatur, an vinculum prioris profeſſionis diſſolvatur, ibid.§.9.& ſeq.p.103.

Religioſis an tempore interdicti Extrema-Unctio miniſtrari poſſit; t.1.r.2.§. *De ſuſceptione*, poſt medium, p.2.

Religioſo facto Epiſcopo, an in ejus votis ſolemnibus Pontifex diſpenſare poſſit, videlicet paupertatis & obedientiæ; tr.2.reſ.66.§.1.& ſeqq. p.218.

* Vide verb. *Compellere, Equites, Euchariſtia, Extrema-Unctio, Ingredi, Licentia, Miſſam celebrare, Profeſſio, Proprietas, Regularis.*

Reliquiæ.

Reliquiæ alicujus Sancti noviter inventæ an debeant ab Epiſcopo approbari; t.3. r.91.§.1.p.355.

Ex quo etiam oriuntur aliæ difficultates, quæ contingere poſſunt in approbatione ſanctarum Reliquiarum, ibid.

* Vide verb. *Votum, id eſt Suffragium.*

Remittere.

* Vide verb. *Pœna.*

Renuntiatio, Renuntiatum.

* Vide verb. *Affinis, Conſanguineus, Novitius.*

Repetere.

* Vide verb. *Dubium.*

Repudiare.

* Vide verb. *Fœmina.*

Reſcriptum.

Si reſcripti partes omnino ſint ſeparatæ, an ſubreptio in diſpenſatione circa unam partem vitiet alteram; Ubi pro praxi proponitur caſus, t.2. r.84.§.1.p.229.

Reſcriptis plurimis à Pontifice impetratis, quodnam ſit præferendum; tr.2.r.153.per totam, p.276.

* Vide verb. *Affinis, Conſanguinea, Conſanguineus, Errare, Falſitas, Falſum, Regula, Vitiare.*

Reſervare, Reſervatus caſus, & peccata.

Reſervatio.

Reſervare omnia peccata mortalia etiam pro tempore mortis an Pontifex poſſit? tr.1.r.33.& 34. p.41.

Et an etiam peccata venialia? t.1.r.31. §.1. pag. 39.

Reſervare excommunicationem minorem an Superior poſſit, ibid.§.3.

Reſervare peccata venialia non poſſunt alij Prælati, & Superiores inferiores Papa, ibid.

Reſervare peccata mortalia interna an Pontifex poſſit? tr.1.reſ.32.§.1.p.40.

Et an peccata externa? t.1.r.33. per totam p. 41. Ubi an validè, licet illicitè.

Reſervare peccata interna an poſſint Epiſcopi & Religioſi, t.1.r.32.§.1.& 7. p. 40.

Reſervare abſolutionem caſus & excommunicationis an validè Pontifex poſſit, etiam in articulo mortis, tr.1. r.34.§.1.p.41.

Reſervatio facta à Papa abſque cauſa valet reſpectu omnium Confeſſariorum, non tamen eſſet licita, ibid. §.2.

* Vide verb. *Caſus, Creare, Facultas.*

Reſidentia, Reſidere.

Reſidentia Epiſcoporum an ſit de jure Divino, & quo pacto in illa Pontifex diſpenſare poſſit? t.3. r.70. §.1. pag. 338.

Si à reſidentia per octo, vel decem dies ultra terminum trium menſium Epiſcopi abſunt à ſua Diœceſi, an peccent mortaliter? tract. 3. reſ.71.§.1.& ſeqq. p.339.

Et abſque juſta cauſa an poſſint à ſuis Eccleſiis Epiſcopi abeſſe? ibid. §.3.

Et in dicto caſu an teneantur fructus reſtituere pro rata temporis? ibid.§.4

Et reſidens Epiſcopus prope Diœceſim in loco non diſtanti ultra unum milliare an incurrat pœnas? ibid.

Idem eſt in omnibus ſupradictis de Parocho abſente ſupra tempus conceſſum, nempe ultra duos menſes à ſua Parochia, ibid. §.2. & ſeqq.

Non reſidens Epiſcopus an licitè poſſit continuare trimeſtrem unius anni cum trimeſtre alterius anni? tr. 3. r.73. §.1. p.340.

Si reſidere Beneficiarius non vult, & ideo fructus non percipit, non excuſatur à recitatione Officij Divini. t.6. r.2.§.3. *In fine*, p.418.

Super reſidentia alterius beneficij cenſetur diſpenſatus, cui committuntur duo beneficia curata, t.2. r. 47. §.6. pag.204.

* Vide verb. *Beneficium, Clericus.*

Reſignans, Reſignare, Reſignationes, &c.

Poſt reſignationem alicujus beneficij factam in manus Epiſcopi, an poſſit illud conferre ſuis, vel reſignantis familiaribus, affinibus, &c. t.3.r.115.§.1. p.373.

Ubi aliqua alia pro intelligentia Bullæ Pij V. de reſignatione beneficiorum, §.2.

Ad reſignata beneficia an poſſit Patronus præſentare conſanguineos reſignantis, ibid. §.3.

Reſignanti an liceat nominare ſucceſſorem non deducendo in pactum, ut detur ipſi, ſed ſignificando collatori, ut ſi velit, det ipſi, ibid. ad medium dicti §.

* Vide verb. *Beneficium, Dignior.*

Reſpondere.

* Vide verb. *Affinis, Conſanguineus.*

Reſpuere.

An reſpuat diſpenſatio, extenſionem & argumentum ex identitate rationis? t.2.r.47.§.1.p.203.

Reſtituere, Reſtitutio, &c.

Reſtituere an teneatur, qui aliquid acceperit à Papa ſine cauſa dante? t.1.r.101 § 8.p.134.

Reſtituere aliquid intereſſe Vicario an teneatur Capitulum Sede vacante, ſi abſque juſta cauſa removet Vicarium; tr.5.reſ.75.§.6. *in fine*, p.414.

Quæ quantitas reddituum beneficij obliget ad Horas Canonicas, & reſtitutionem, t.6.r.10.§.1.p.423.

A reſtitutione fructuum beneficij an excuſet in omnibus Horis Canonicis illa pars, quæ excuſet à mortali in eorum recitatione, t.6.r.81.§.3.p.468.

Reſtituere an teneatur Beneficiarius fructus beneficij, ſi in die ſecunda Novembris recitat Officium Octavæ, & omittit Officium defunctorum, t.6.r.95.§.2. p.478.

* Vide verb. *Beneficiarius, Cœcus, Fides Catholica, Occupatus, Reſidere.*

* In indice primo hujus tom. ex tract. *de Horis Canonicis* lege plures quæſtiones ſup. his verbis *Reſtituere, Reſtitutio*, a Reſ.110. uſque ad 128. incluſive.

Reſtringere.

Reſtringere an poſſit Pontifex præceptum annuæ Communionis, t.1.r.52.§.3. p.69.

Reſtringere tempus octo dierum ſtatutum à Concilio Tridentino pro Vicario eligendo an poſſit Capitulum Sede vacante; t.5.r.62.§.1.& ſeqq. p.408.

Reſuſcitatus.

Vir reſuſcitatus non tenetur redire ad uxorem, t.1. r.100. §.14. p.132.

Retinere.

Retineri poſsũt libri non omnino prohibiti, ſed cum clauſula donec expurgentur, donec opportunè eorum correctio, aut expreſſio ſit indulta? t.3.r.84.§.8.p.348.

Revalidare.

* Vide verb. *Beneficium.*

Revelandum.

* Vide verb. *Monitorium.*

Revocare, Revocatio.

Revocari ad libitum an poſſint diſpenſationes, t.2.r.122. §.1.p.251.

Et quid, ſi gratis diſpenſet Pontifex, & non per modum contractus, ibid.

Si revocet Pontifex diſpenſationem in duobus caſibus poteſt mortaliter peccare, ibid.§.2.& 3.

Revocari ad libitum ab Epiſcopo an poſſit Vicarius ; t.3. r.93.§.1.p.358.
Et hoc ampliatur ad quemcumque Vicarium cujuſcumque Superioris, ibid.
Et quid ſi Epiſcopus juraſſet non revocare vicarium ? Ibidem, §.2.
Idem eſt in ſupradictis de Vicario Capituli Sede vacante, t.5.r.74.& 75.p.413.
Revocare an poſſit Capitulum Sede vacante ſtatuta præcedentis Epiſcopi, ſi fuerit expediens, & contraria ſtatuere quæ obligent totam Diœceſim, tr.5.reſ.27. §.3. pag. 393.
* Vide verb. *Libitum, Licentia, Pœnitentiaria, Reſtituere.*

Reus.

* Vide verb. *Crimen, Delictum.*

Res.

* Vide verb. *Beneficium, Communio, Dignior.*

Ritus.

Si ſub Ritu duplici dicitur Officium Divinum, quando dicendum eſt de ſimplici, vel è contra, an ſit tantum peccatum veniale ; t.6.r.90.§.4. p.473.
Et quid, ſi mutatio fiat in Choro, modo abſit ſcandalum ; ibid. §.9.
* Vide Verb. *Miſſam celebrare, Rubricæ.*

Rubricæ.

Rubricæ omnes quæ habentur pro audienda Miſſa & recitatione Officij Divini flexis genibus, capite diſcooperto & inclinato, vel ſtando aut ſurgendo, vel hoc aut illo modo maximè præcipiuntur pro recitatione publica, & Miſſa ſolemni propter ſignificationem Myſteriorum, in quorum memoriam ſunt inſtitutæ hujuſmodi cæremoniæ, t.6.r.45. §.1. & ſeqq. p.443.
Et an Rubricæ dictæ non habeant vim legis, aut præcepti, ſed ſolius directionis, & Regulæ, ut Officium magis piè, & Religioſè dicatur & audiatur, ibidem, §.4. p.444.

S

Sacerdos.

Sacerdos poſtquam Epiſcopus contulit poteſtatem conſecrandi, ſi moriatur antequam illi manus imponatur, an verè maneat integrè ordinatus, & poſſit à peccatis abſolvere ; t.1.r.12. §.6. p.19.
Ut Sacerdotes plures conficiant Euchariſtiam, an poſſit Pontifex in aliquo caſu diſpenſare ; t.1. r.48.§.1.p.64.
Et quomodo hoc licitè fieri poſſit ; ibid. §. 2.
Sacerdos an poſſit exercere Medicinam ſine diſpenſatione ? t.2. r.152.§.1. p.276.
Sacerdos an licitè poſſit expectare ad incipiendam Miſſam paulo minus ante meridiem, etiam ſi prævideat ſe eam non poſſe finire niſi poſt meridiem, tract. 6. reſ. 66. §.3. pag.459.
* Vide alias quamplurimas quæſtiones ſup.hoc verb. *Sacerdos*, in verb. *Abſolvere, Baptiſmus, Communio, Concelebrare, Confirmationis Sacramentum, Contactus, Creare, Extrema-Unctio, Impoſitio, Interdictum, Irregularis, Juriſdictio, Miſſam celebrare, Ordinis Sacramentum, Pœnitentia ſacramentalis, Sanguis.*

Sacramentum.

Baptiſmi Sacramentum, ut laicus in caſu neceſſitatis ſolemniter miniſtret, an Pontifex poſſit committere laico, t.1.r.8.§.1.p.13.
Materia certa Sacramentorum deficiente, an poſſit Pontifex præcipere, ut in articulo mortis miniſtrentur Sacramenta cum materia dubia ? t.1. r.3.§.1.p.4.
Et in dicto caſu an ſit obligatio Charitatis ſic adminiſtrandi Sacramenta, ibid.
Circa materiam Sacramenti Ordinis multa ; t.1. r.67.§.4. & ſeqq. p. 87.
Si Miniſter certus Sacramentorum non occurrit habens poteſtatem certiorem, an poſſint miniſtrari Sacramenta cum miniſtro dubio. t.1.r.3.§.8. p.5.
In miniſtrantibus Sacramenta cum opinione probabili a Pontifex ſuppleat juriſdictionem, tr.1.r.4.§.1. p.6.
Et quid ſtante errore communi cum titulo tamen colorato, ibid.§. 2.p.7.
Et quid abſque titulo colorato ? t.1.r.5.§.2.p.8.
* Vide verb. *Baptiſmus, Confirmationis Sacramentum, Euchariſtia, Extrema-Unctio, Matrimonium, Miſſam celebrare, Ordinis Sacramentum, Pœnitentiæ Sacramentum.*

Sacrilegium.

* Vide verb. *Confeſſio.*

Sacriſtia.

Si in Sacriſtia Regulares & Canonici ſæculares canunt Horas Canonicas ex aliqua juſta cauſa an ſatisfaciant obligationi pſallendi in Choro ; t.6.r.22.§.1.p.433.
Et quid, quando Sacriſtia non eſt juncta cum Eccleſia, vel habet feneſtram verſus altare majus, ibid.

Sanctus beatificatus.

* Vide verb. *Beatificatus, Miſſam celebrare.*

Sanguis.

Sanguinis ſpeciem præbere an poſſit Sacerdos pro dando Viatico infirmo morituro, qui ſpeciem panis deglutire non poſſit ; tr.1.reſ.1. §.*Poteſt etiam inferri ſecundo*, pag. 2.
Sanguinem Chriſti ſumere an aliquando licitum ſit laico ? tr.1. reſ.49. §.12.pag.67.
Sanguinis uſum an potuerit Pontifex præcipere, ſicut præcipit uſum panis pro communione ? tract.1. r.50. §.1. ibidem.

Scandalum.

Si ſcandalum ſequatur, an poſſit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium, quando contractum eſt mala fide, t.2.r.131.§.1.p.257.

Scholares, Scholaſticus.

Scholares an poſſint diſpenſari ab Epiſcopis, etiamſi brevi tempore in eorum Diœceſi commorentur? t.2. r.151. §.1. p. 274.
Scholaſticus, ſi differat dicere Horas Canonicas in veſpertinum tempus, an ſit immunis culpa ? tr.6. reſ.62. §.3. pag.456.

Sedes vacans.

Ordinare Diœceſanos ſuos per alium Epiſcopum Pontificalia exercentem an poſſit Capitulum Sede vacante intra eundem annum vacationis Sedis ; tr. 5. r. 12. §. 3. pag.387.
Si ordinet aliquem Capitulum Sede vacante intra annum contra formam Concilij Tridentini, an ordinatus poſſit obtinere beneficium ? t.5.r.15.§.1. p. 388.
Quoad Ordines minores an Capitulum Sede vacante cum illegitimis diſpenſare poſſit, tractat.5. reſolut.17. §.1. pag.389.
Beneficium an poſſit obtinere ordinatus intra annum per Capitulum Sede vacante contra formam Concilij Trident. tract.5. r.15. §.1. & ſeqq.pag.388.
Quoad beneficium ſimplex obtinendum an Capitulum Sede vacante poſſit cum illegitimis diſpenſare, tract.5. r.17.§.1. p.389.
Et an Vicarius Capituli poſſit hanc diſpenſationem concedere ? ibid.§.3.
Beneficia Regularia ſuarum Eccleſiarum an Prælatus Regularis ſupprimere poſſit ? t.5.r.45.§.1.p.401.
In beneficiorum proviſione ad Epiſcopum ſpectante an Capitulum Sede vacante ſuccedat ; tract.5. r.47. §.1. ibidem.
Beneficia ad Epiſcopum pertinentia an Capitulum Sede vacante conferre poſſit ? Ubi alia difficultas circa hoc, tr.3.reſ.50.§.1.& ſeqq.pag. 402.
Beneficiorum collationem neceſſariam an Capitulum Sede vacante facere poſſit, ut quando collatio eſt debita certis perſonis ; t.5.r.51.§.1.& ſeqq.p.403.
Beneficia an Capitulum Sede vacante conferre poſſit ; ſi

jure

jure devolutionis alias ſpectaret ad Epiſcopum;t.5.r.52. §.1. & ſeqq. p.404.
Beneficiorum reſignationes an Capitulum Sede vacante recipere poſſit; t.5.r.53. §.1. & ſeq. ibidem.
Ad beneficium juris Patronatus Epiſcopo competentis non poteſt præſentare Capitulum Sede vacante. ibidem. §.8. p.406.
Et an præter caſus ſupra dictos poſſit aliquando Capitulum Sede vacante conferre benficia;t.5.r.55.§.1. ibid.

Sententia Degradationis.

* Vide verb. *Degradatio.*

Sepultura.

Sepultura Eccleſiaſtica non poteſt Pontifex privari quamvis non obſervet præcepta annuæ Confeſſionis, & Communionis. t.1. r.28.§.2. p.35. & in Reſ.51. §.2. pag.68.

Signatum.

Signata, & conceſſa diſpenſatione à Pontifice an valeat in foro conſcientiæ? t.2.r.140.§.1. p.264.

Simplicitas.

Si per ſimplicitatem quis expreſſit cauſam & diſpenſatus eſt, an valide contraxerit? t.2. r.104. §.1. p.235.

Socius.

* Vide verb. *Ingredi, Privilegium, Surdus.*

Solemnitates.

* Vide verb. *Baptiſmus, Confirmationis Sacram.*

Solvere.

* Vide verb. *Debitum.*

Sorores.

* Vide verb. *Fratres.*

Species.

Ut ſub ſpecie una tantum conſecratio Euchariſtiæ efficiatur, an Pontifex poſſit diſpenſare. t.1.r.47.§.1.p.63.
Sub ſpecie panis tantum an ſit falſum Novergos conſecrare ex diſpenſatione Innocentij VIII. ibidem. §.5.
Sub utraque ſpecie præceptum conſecrandi Euchariſtiam an ſit divinum, vel Eccleſiaſticum? ibidem.
* Vide verb. *Communio, Gratia, Sanguis.*

Spes.

* Vide verb. *Affinis, Conſanguineus.*

Statuere.

Statuimus verbum ſignum eſt inditionis novi juris. t.6. r.5. §.6. p. 420.
* Vide verb. *Impedimentum, Lex, Revocare.*

Statutum.

* Vide verb. *Exigere, Irritare, Revocare, Symonia.*

Stola.

* Vide verb. *Extrema-Unctio.*

Stricte.

* Vide verb. *Bulla Cruciatæ, Concedere, Jubilæum, Poteſtas.*

Stylus Curiæ.

Stylus Curiæ an obliget in conſcientiæ foro; t.2. reſ.63. §.4. p.213.
* Vide verb. *Subreptio.*

Subdiaconatus, Subdiaconus.

Qui Subdiaconatum ſuſcipit, an teneatur Ordinationis die totum Officium Divinum recitare?t.6.r.23.§.1.p.433.
Et quid, ſi antequam Subdiaconatum reciperet, recitavit totum Officium, an teneatur illud iterum recitare. t.6. r.24. §.1. p. 434.
* Vide verb. *Conſuetudo, Diaconus, Ordinis Sacr. Recitare.*

Subdelegare.

* Vide verb. *Delegare.*

Subditus.

Cum ſubdito an poſſit Epiſcopus diſpenſare, ut nunquam in tota vita jejunet, vel ut Sacerdos nunquam recitet? t.2. r.26. §.1. & ſeqq. p. 189.
Erga ſubditos an poſſit Epiſcopus uti facultate Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *c.*6. ad eos diſpenſandos in ſuſpenſionibus, & irregularitatibus; & hoc etiam in abſentia, & ſive Epiſcopus, ſive ſubditi ſint extra Diœceſim? t.3. r.10.11. & 12. p.302. & 303.
Ubi, an adſit neceſſaria ſacramentalis confeſſio. t.3. r.10. §.4. p.302.
Sub nomine ſubditorum qui includantur in Concilio Trid. *ſeſſ.* 24. *c.*6. ut poſſit eos Epiſcopus abſolvere & diſpenſare in votis, irregularitatibus, & ſuſpenſionibus; t.3.r.13. §.1. p.303.
An Scholares, Mercatores, Medici, Alienigenæ, & forenſes omnes non habentes firmum domicilium, &c. ibidem. §.2. p. 304.
Vide verb. *Archiepiſcopus, Cauſa, Irritare, Metropolitanus, Recitare.*

Subjicere.

Vide verb. *Prælatus Regularis, Regulares.*

Subreptio, Subreptitium.

Subreptio in diſpenſatione circa unam partem an vitiet etiam alteram, ſi partes reſcripti ſunt omnino ſeparatæ? t.2. r.84. §.1. p.229.
Et quid, ſi in reſcripto eodem obtineret quis pro impedimento ad matrimonium contrahendum, diſpenſationem voti Caſtitatis, & conſanguinitatis; ibidem §.4.
Subreptio doloſa, ut totum reſcriptum vitiet, an ſufficiat, ut ſit etiam circa cauſam impulſivam; Et quid ſi ſubreptio ſit circa cauſam finalem; t.2.r 85 §.1.& ſeqq.p.230.
Subreptitia an ſit diſpenſatio, quando tacetur aliquid quod ſecundum ſtilum Curiæ eſt neceſſarium declarandum? t.2. r.90.§.1. & ſeq. p.231.
Supreptitia an ſit diſpenſatio ad matrimonium in uno vinculo abſque mentione alterius? tr.2. reſ.200. §.1. p. 236.
Et quid eſt agendum, quando aliud vinculum ad matrimonium eſt occultiſſimum, &c. ibidem §.3. poſt medium p.237.
Si ſubreptionis vitium adeſt quid operatur in diſpenſationibus clauſula *Motu proprio*? t.2. r.105. §.1. & ſeqq. p. 240.
In ſubreptitia gratia beneficij non ſuffragatur, Regula Cancellariæ de triennali poſſeſſione; t.2.r.170. §.16. p.289.
* Vide verb. *Affinis, Cognatio, Conſanguineus, Errare, Subſidium.*
* Vide verb. *Exigere.*

Subſtantia.

Si ſubſtantia voti falſo exprimitur, an diſpenſatio corruat; t.2.r. 69. §.1. p.220.
* Vide verb. *Curialis.*

Succedere Succeſſor.

Succeſſor æqualis, ſi diſpenſet in lege æquali prædeceſſoris ſine cauſa, an diſpenſatio ſit valida; t.2.r.39. §.1. p. 196.
Succedere cum cura, & authoritate in exequendis ultimis voluntatibus an Capitulum Sede vacante poſſit; t.5. r.44. §.*Igitur.* p.400.
* Vide verb. *Vicarius.*

Suffragari.

* Vide verb. *Subreptitium.*

Sumere, Sumptio.

Vide verb. *Confirmationis Sacramentum. Gratia.*

Superfluum.

Niſi ſuperfluum erogat in Eccleſiæ Utilitatem, & opera pia qui habent plura beneficia Eccleſiaſtica, an ſit eis à Confeſſariis abſolutio deneganda? t.2. r.172. §.6. circa medium p.294.

Superior.

In inferioris lege an poſſit validè ſine cauſa Superior diſpenſare? t.2. r.10.§.1. p. 181.
Inferiores an poſſint in extraordinario aliquo eventu diſpenſare in legibus Superiorum, ſive lex ſit de matrimonio impediendo, ſive de aliqua irregularitate, vel reſervatione voti, & ſimilium; t.2.r.32.§.2. p.193.
Quando inferior diſpenſat in lege Superioris, an poſſit imponere aliquod onus ei, cui diſpenſat: t.2. r.38. §.1. p. 196.

* Vide verb. *Cauſa, Dubitare, Facultas, Infirmus, Irritare, Medicus, Poteſtas, Prælatus Eccleſiaſticus, Prælatus Regularis, Reſervare, Taciturnitas.*

Superpelliceum.

* Vide verb. *Extrema-Unctio.*

Supplere.

* Vide verb. *Conſenſus, Juriſdictio, Pœnitentiæ Sacramentum.*

Supplicare, Supplicatio.

* Vide verb. *Explicare.*

Supprimere.

* Vide verb. *Canonicus, Prælatus Regularis.*

Surdus.

Surdus tam Eccleſiaſticus, quam Regularis an teneatur recitare Horas Canonicas; t.6.r.32.& 33. p.437.& 438. Ubi aliæ quæſtiones pertinentes ad ſurdos & ſurdaſtros circa prædictam recitationem.

Surdus non aſſiſtens Choro gaudet diſtributionibus quotidianis. t.6. r.33. §.6. p.438.

Surdus an ſatisfaciat præcepto dicendi Officium Divinum, ſi recitat cum ſocio, quem non audit; t.6. r.60. §.1. & ſeqq. p.455.

* Vide verb. *Chorus.*

Suſpenſio, Suſpenſus.

Super ſuſpenſionibus omnibus in quibus abſolvere & diſpenſare poteſt vigore Concilij Tridentini *ſeſſ.*24. *c.6.* an Capitulum Sede vacante etiam poſſit; t.5.r.19. §.1. & ſeqq. p.390.

Suſpenſus Clericus an teneatur recitare Horas Canonicas; t.6.r.31.§.3. p.437. & in reſ.112. §.4. p.487.

* Vide verb. *Beneficium, Legatus, Prælatus Regularis, Subditus.*

Symonia.

Super ſymoniam an cenſeatur diſpenſaſſe Pontificem cum illo qui ex pacto dedit ei pecuniam pro beneficio? t.2. r.44. §.6. p.201.

Si in ſymonia fuerit complex ipſe Epiſcopus, an poſſit ſecum diſpenſare? t.3. r.60. §.4. p.332.

* Vide verb. *Beneficium, Examinatores, Inhabilitas.*

Syndicandum, Syndicare, Syndicatus.

Syndicare an poſſit Capitulum Sede vacante Vicarium Epiſcopi defuncti? t.5. r.38. §.4. p.399.

Syndicatui an teneatur ſtare Vicarius Capituli Sede vacante; t.5. r.80. §.1. p.417.

Synodus.

Beneficium collatum per concurſum, ubi non adſunt Examinatores ſynodales, ſed alij deputati ab Epiſcopo ſine celebratione Synodi, an poſſit ab alio impetrari. t.3. r.97. §.2. p.363.

* Vide verb. *Manus.*

T

Tacere, Taciturnitas.

TAciturnitas diſpenſationis prius petitæ & non obtentæ an vitiet ſequentem diſpenſationem poſtea ab eodem Superiore obtentam; tr. 2. reſol. 92. §.1. p.233.

Eadem eſt ratio, ſi negata ab uno Superiore obtineatur ab alio nulla facta mentione negationis ab alio Superiore datæ. ibidem.

Et quid, ſi Prælatus qui modò diſpenſat ſit inferior illo qui diſpenſare prius noluit; ibidem.

Imò, qui diſpenſat habeat poteſtatem delegatam, qui verò diſpenſare noluit, habeat poteſtatem ordinariam; ibidem.

Taciturnitas prioris diſpenſationis obtentæ an reddat poſteriorem invalidam; Ubi duo caſus pro praxi. t.2.r.93. §.1. ibid.

* Vide verb. *Cauſa, Subreptitium.*

Tempus.

* Vide verb. *Baptiſmus, Cauſa, Reſtringere.*

Terminus.

* Vide verb. *Currere.*

Teſtamentum, Teſtari.

* Vide verb. *Compellere, Expirare, Irritare, Licentia,*

Teſtator.

* Vide verb. *Capellania.*

Theologus.

* Vide verb. *Doctor, Votum.*

Titulus.

* Vide verb. *Beneficium, Error, Juriſdictio.*

Tonſura.

* Vide verb. *Interdictum, Ordinis Sacramentum.*

Tradere.

Tradere an poſſit Epiſcopus brachio ſæculari ad puniendum Clericum degradatum propter aliquod delictum enorme, & qualificatum præter caſus in jure expreſſos; Et quodnam ſit delictum enorme? t.3. r.79. §.1. p.343.

Transferre.

* Vide verb. *Cauſa, Eccleſia, Feſtum, Jus, Vigilia.*

Tranſigere.

Tranſigere hæreditatem legatam Eccleſiæ & compromiſſum facere an Capitulum Sede vacante poſſit; t.5.r.44. §. *Igitur* in fine. p.401.

Tranſire.

Tranſeundi ad dignitatem Eccleſiaſticam in alia Diœceſi, an Capitulum Sede vacante poſſit Clerico dare licentiam; t.5 r.49. §.1. & ſeqq. p.402.

* Vide verb. *Equites, Licentia, Religioſus.*

Tranſlatio, Tranſlatum.

Tranſlato ſtatim Epiſcopo ad aliam Eccleſiam, an geſta ejus Vicarij poſt tranſlationem non teneantur, etiam ab eo ignoratam; tr.5.r.6.§.2.p.383.

* Vide verb. *Cauſa, Eccleſia, Jus, Transferre.*

Triremis.

Ad triremes Clericus vel Religioſus damnatus an teneatur dicere Horas Canonicas; t.6.r.31. §.1. p.437.

V

Validitas.

* Vide verb. *Conjectura.*

Variare, Varium.

* Vide verb. *Chriſma, Modus.*

Tendere.

* Vide verb. *Penſio.*

Veniale peccatum.

VEnialia peccata an poſſit Pontifex reſervare; t.1. r.31. §.1. p.39.

Et quid de aliis Prælatis & Superioribus inferioribus Papa? ibidem. §.3. ſub finem. p.40.

* Vide verb. *Abſolvere, Confeſſio.*

Verbum.

Verba formare an ſit neceſſarium in recitatione Officij divini, vel ſatis ſit dicere verba omnia mentaliter? t.6. r.45. §.5. poſt medium. p.444.

* Vide verb. *Vox.*

Verificare, Veritas.

* Vide verb. *Cauſa, Dubium, Subreptitium.*

Veſpera.

Veſperas Sabbathi Sancti omittens an peccet mortaliter? t.6. r.90. §.11. p.474.

Veſtes.

Qui veſtes ſacras pro celebratione Miſſarum notabiliter mutaret quoad ſolum colorem & formam, an peccaret mortaliter; t.6. r.49. §.4. in fine p. 447.

* Vide verb. *Miſſam celebrare.*

Viaticum.

* Vide verb. *Miſſam celebrare,* & ſi placet vide etiam verb. *Communio, Euchariſtia.*

Vicarius.

Si juramentum interpoſitum ſit in nominatione Vicarij à

Capitulo Sede vacante de non revocando Vicarium, an adhuc Capitulum eum revocare & amovere poſſit; t.5. r.75. §.4. & ſeq. p. 414.
Ad beneficium, an Vicarius Epiſcopi ſine ejus ſpeciali mandato concurſum poſſit facere? tr.3. reſ.95. §.1. p.360.
Ubi an poteſtas conferendi beneficia poſſit committi ab Epiſcopo Vicario in ſpiritualibus tantum conſtituto; Et quid ſi Vicarius conſtitutus eſt in temporalibus §. 4.
Si juraſſet Epiſcopus non revocare Vicarium, an poſtea adhuc poſſit illum revocare? tract. 3. reſ. 93. §.2. p.358.
In cauſis Fidei jure ordinario Vicarius Sede vacante debet aſſiſtere Inquiſitoribus. t.5. r.22. §.1. p.392.
Cauſas matrimoniales an Capitulum cognoſcere poſſit; t.5.r.27.§.1.p.393.
Cauſas matrimoniales an Capitulum Sede vacante alteri, & non Vicario poſſit delegare; t.5. r.73. §.3. p. 413.
Sine cauſa juſta an poſſit Capitulum Sede vacante ad libitum revocare Vicarium? t.5.r.74.§.1. ibid.
Et quid, ſi in nominatione cautum fuiſſet, quod poſſit Vicarius revocari, quoties Capitulo benè viſum fuerit; t.5. r.75. §.1. ibidem.
Et quid, ſi juramentum interpoſitum fuiſſet de non revocando Vicarium? ibidem. §.4. p.414.
Si abſque juſta cauſa Capitulum removeat Vicarium, an aliquod intereſſe teneatur Vicario reſtituere; ibidem §. 6.
De cauſis delegatis Vicario generali Epiſcopi Vicarius Capituli Sede vacante an cognoſcere poſſit, & exequi diſpenſationes in matrimonij impedimentis, & literas in forma *Dignum*: t.5.r.77.§.1. p.415.
Si coram Vicario Epiſcopi cauſa pendeat an poſſit Epiſcopus ad ſe revocare, & prohibere illi ne judicet in ea cauſa; t.3. r 93. §.2. in fine p.358.
In Vicarium Epiſcopi an poſſit eligi illegitimus Regularis abſque alia diſpenſatione; t.3.r.94. §.1 p.359.
Et an talis Regularis illegitimus non poſſit diſpenſari per privilegia Religionis, ut ſit Vicarius Epiſcopi; ibidem.
Ubi aliæ difficultates pro ſupradicto Vicario Regulari illegitimo & pro aliis Religioſis & Monachis, (exceptis Franciſcanis non illegitimis, qui poſſunt eligi in Vicarios ab Epiſcopo & etiam a Capitulo Sede vacante.
Si Vicarius moriatur Epiſcopo exiſtente in remotiſſimis, an in tali caſu ſuccedat Capitulum Sede vacante in ejus juriſdictione, ita ut poſſit eligere Vicarium; t.5. r.5. §.3. p.383.
Vicarius Capituli Sede vacante an jure ordinario debeat aſſiſtere Inquiſitoribus in cauſis Fidei? t.5. r.22. §.1. p. 392.
Vicarius Capituli Sede vacante an poſſit diſpenſare in petitione debiti & concedere facultatem abſolvendi à reſervatis; Et an habeat facultatem dandi licentiam aſſiſtendi matrimonio & ingrediendi Monaſteria Monialium? t.5. r.23.& 28.§.1. & ſeqq. p.392. & 394.
Vicarius Capituli Sede vacante an poſſit Clericos & ſæculares punire pœna & mulcta pecuniaria in delictis miſti fori, vel pro diſpenſationibus & commutationibus imponere ſupradictam pœnam & mulctam, locis tamen piis applicandam, &c. t.5.r.59. §.1. p.407.
Vicarium eligere an debeat Capitulum Sede vacante ex gremio ipſius Capituli? t.5. r.66. §.1. p.410.
Et an hoc etiam procedat, quando devolvitur electio ad Metropolitanum ob negligentiam Capituli; ibidem.
In Vicario eligendo à Capitulo Sede vacante, ſi in Capitulo non ſint Doctores, nec licentiati in jure Canonico quid eſt agendum. ibidem p.411.
Et alias multas quæſtiones pro Vicario Capituli Sede vacante invenies in prædicitato tract. 5. *de Capitulo Sede vacante* a Reſ. 61. uſque ad 81. incluſivè, a p. 408. ad 417.
* Vide verb. *Beneficium, Cenſura, Committere, Conſtituere, Creare, Degradatio, Delegare, Dimiſſoria, Diſtributiones, Doctor, Impedimentum, Interſtitia, Monachus, Monaſterium, Parochus, Poteſtas, Revocare, Tranſlatio.*

Vigilia.

Quando Vigilia S.Mathiæ occurrit in Feriam tertiam poſt Dominicam Quinquageſimæ, an poſſit eam Epiſcopus transferre in Sabbathum præcedens? t.3. r.88. §.3. p. 354.

Vinculum.

* Vide verb. *Religioſus, Subreptitium, Votum.*

Vinum.

* Vide verb. *Conſecrare.*

Vir.

Ad conjugem vir reſuſcitatus non tenetur redire. tr.1. r.100. §.14. p.132.
* Vide verb. *Reſuſcitatus, Uxor.*

Vis.

Per vim obtenta diſpenſatio an valeat? t.2. r.149. §.1. p. 274.

Viſitare, Viſitator.

Viſitare Capitulum Sede vacante an poſſit superveniens Epiſcopus; t.5. r.81. §.1. p.417.
* Vide verb. *Archiepiſcopus Diœceſis, Diſtributiones, Metropolitanus, Monaſterium, Parochus, Regularis.*

Vitiare, Vitium.

An vitietur diſpenſatio, ſi diſpenſans ex falſo nomine in reſcripto appoſito intelligat perſonam ſibi notam? t.2. r.106. §.1. & ſeqq. p.240.
* Vide verb. *Beneficium, Error, Reſcriptum, Subreptitio.*

Unctio.

* Vide verb. *Extrema-Unctio.*

Unire.

* Vide verb. *Beneficium.*

Voluntarium.

* Vide verb. *Juriſdictio.*

Voluntas ultima.

* Vide verb. *Commutare, Compellere, Executores, Pauperes, Succedere.*

Votum, Vovens, &c.

Si de voto reſervato lex ſit, an in extraordinario aliquo eventu inferior poſſit diſpenſare; t.2.r.32 §.1. p.195.
Si quis votum habet caſtitatis & Religionis, & petit à Pontifice diſpenſationem unius, an teneatur alterum narrare? t.2. r.67. §.1. & ſeqq. p.219.
Qui vovit ſe perſeveraturum in Religione, & explicet ſe voviſſe Religionem, an diſpenſatio ſit valida; t.2. r.68. §.1. p.220. Ubi, quod ſi voto Religionis ſuperaddas votum illius perſeverantiæ, an ad amplius obligeris §.2.
Facultas delegata ad vota diſpenſanda an extendatur etiam ad ea commutanda? t.2. r.70.§.1.& ſeqq.p.220. & 221.
Quando ſimul votum & juramentum ſoli Deo factum expreſſe adſunt, & non explicatur utrumque vinculum in diſpenſatione, an diſpenſatio ſit invalida? t.2. r.71. §.1. p.221.
In voto caſtitatis abſoluto, ac in aliis votis Papæ reſervatis an poſſit Epiſcopus aliquando diſpenſare, ſi adſit neceſſitas, & difficilis ad Pontificem aditus? t.2. r.75. §.1. p.224.
Et ſi occurrat prædicta neceſſitas, & difficilis aditus etiam ad Epiſcopum, an poſſit Parochus diſpenſare? ibidem §.3.

De

De quodam voto conditionali poſtea confirmato an poſſit per Epiſcopum diſpenſari ; v.g. N. febri acuta correptus magno cum vitæ diſcrimine vovit ingredi Religionem ad hoc ut priſtinam reciperet ſanitatem , quod votum poſtea ſanitate reſtitutus confirmavit , an tale votum obliget ad ingrediendam Religionem, &c. t.2. r.77.§.1. p.225.

In dubio de voti reſervati valore an poſſit Epiſcopus diſpenſare ? t.2.r.78.§.1. ibid.

Et quid de votis reſervatis emiſſis ex metu cadente in virum conſtantem ? ibid.

Et quid in votis reſervatis pœnalibus & conditionalibus, etiam pacificata conditione , & commiſſo delicto ? ibidem.

In voto bona fide diſpenſatus exiſtimans adeſſe cauſam cum tamen non ſit, an valeat diſpenſatio ; tr.2. reſ.79. §.1.p.226.

Si votum in tenera ætate emiſiſti, vel interveniente metu,aut triſtitia, aliáve paſſione, vel errore circa cauſam impulſivam , vel quia cauſa ob quam motus fuiſti ad vovendum ceſſavit,in his caſibus juſtam habes cauſam diſpenſandi in voto, t.2. r.80. §.2. ibid.

Sed in dictis caſibus ſemper cum diſpenſatione admiſcenda eſt aliqua commutatio ; ibid. §.4.

Votum Religionis intelligitur attenta forma juris communis,quod annum probationis concedit ad experiendum, ideo ſatisfaciet voto animo experiendi , & ſi Novitiatus tempore exeat ex juſta cauſa ? ibid.

Et quid, ſi exeat ſine juſta cauſa , & ex levitate, an tunc teneatur iterum ingredi ; ibidem.

Ad juramenta relaxanda ſoli Deo facta an extendatur poteſtas delegata diſpenſandi , vel commutandi vota ; t.2.r.73.§.1.p.222.

In votis omnibus in quibus Epiſcopus diſpenſare poteſt, an etiam Capitulum Sede vacante poſſit ; t.5.r.26.§.1. pag. 393.

Qui vovit recitare Officium S. particularis in die quo debet recitare de alio Sancto an teneatur duo Officia recitare?tractat. 6. reſolut. 25. §. 1. pag. 454.

Qui ex voto & beneficio eſt obligatus dicere Officium Divinum , an teneatur pluries recitare ? t.6.r.112.§.5. pag. 487.

* Vide verb. *Bulla Cruciatæ , Ingreſſus , Initium , Jubilæum, Juramentum, Legatus, Licentia, Lingua, Mentaliter, Obedientia, Obligatio,Ordinis Sacramentum,Paupertas, Privilegium, Regulares, Relaxare, Religio,Subditus, Subſtantia.*

Votum , id eſt Suffragium.

Vota Theologorum in approbationem Reliquiarum an ſint conſultiva tantum ; t.3. r.91.§.4. p.356.

* Vide Verb. *Quæſtio.*

Vox.

Si quis vocem format movendo tantum labia , etiam ſi à ſeipſo non audiatur , nec audire poſſit , an ſatisfaciat, ita privatim Officium divinum perſolvendo ? tract. 6. reſ.45. §.5. pag 444. & melius in reſ. 51. 52. & 53. p.448. & ſeqq.

Ut ſit vox quid requiratur ; t.6.r.45.§.5. ibid.

Cum qua voce quis ſatisfacit præcepto recitandi Horas Canonicas ; tr.6.reſ.53.§.1. p.449.

* Vide verb. *Mentaliter , Verbum.*

Uſus.

Uſum Sacramentorum an poſſit aliquibus Pontifex interdicere ; Ubi aliqui notabiles caſus pro praxi & omnium Sacramentorum ? t.1. r.2. per totam, p.2.

* Vide verb. *Baptiſmus, Communio, Confirmationis Sacramentum, Extrema-Unctio , Infantes, Matrimonium, Ordinis Sacramentum, Pœnitentiæ Sacramentum, Utens,Uti.*

Utens , Uti.

* Vide verb. *Affinis, Breviarium, Cauſa, Conſanguinea, Dubitans , Legiſlator.*

Uxor.

Ad uxorem non tenetur redire vir reſuſcitatus, tr.1.r.100. §. 14. p.132.

* Vide verb. *Matrimonium* , & verba omnia ejus annotationis , & verbum *Religioſus.*

FINIS.